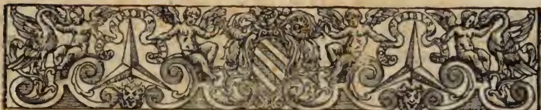
AUGUSTINI TRIUMPHI ANCONITANI ... SUMMA DE POTESTATE...

Agostino Trionfo, Agostino Molari

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
33 G
13

SANCTISSIMO PATRI ET DOMINO NOSTRO GREGORIO XIII. PONT. MAX.

F. AVGVSTINVS FIVIZANIVS ROMANVS SACRISTA, ET ORDINIS AVGVSTINIANI VICARIVS GENERALIS S. P. D.

QVANTA VI, Gregori Pontifex Beatißime, quantisq. fraudibus, ac dolis, antiquus humani generis hostis Sathan, ab ipsis nascentis Ecclesiæ primordijs, Christianæ Religionis veritatem oppugnarit, atque in dies magis, nouis machinis adhibitis oppugnare non desistat, cum ex Ecclesiasticis historijs, omniq. antiquitatis memoria apertè cognoscimus, tum nostris ipsi oculis, quod non sine magno doloris sensu commemorandum est, planè perspicimus. Sed admirabili Dei prouidentia factum est, vt longè aliter semper euenerit, quàm teterrimus aduersarius opinabatur. nam siue Leonis rabie, & immanitate repræsentata, homicida ille per efferatos Principes, omni acerbitatis genere Ecclesiam diuexandam suscepit, siue tamquàm venenata aspis, aut vafra vulpecula, hæreticorum calliditate, & fallacijs, fidei integritatem labefactare conatus est, numquam victor, numquam superior discessit. immo verò suis artibus captus, in ipsam quam fecerat foueam incidit. verè enim à Leone Magno Summo Pont. scriptum est, Non minuitur persecutionibus Ecclesia, sed augetur. Itaq. & tyrannorum crudelitas, tot fortißimos Christi martyres effecit, & hæreticorum impietas, tot sacra Concilia Occumenica, tamquàm totidem fidei propugnacula extruxit, & viros doctißimos Apostolici depositi, idest veræ, & incorruptæ Religionis custodes vigilantissimos, & defensores acerrimos penè innumerabiles Ecclesiæ sanctæ peperit. Etenim quemadmodum nullo vmquam tempore defuerunt scelerati Ciues Babylonis, qui

A Ciuitatem

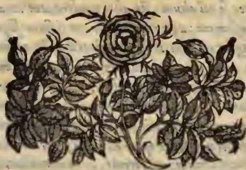

Ciuitatem Dei impugnarent, ita etiam Spiritu ſancto auctore, omnibus ſæculis Doctores pij, & Catholici extiterunt, quorum virtus, & conſtantia in propulſandis hæreſibus, & prophanis nouitatibus refellendis perpetuo eluxit. In quorum ſanè numero iure optimo (vt arbitror) reponendus eſt, vir beatæ memoriæ Auguſtinus Triumphus, qui Anconæ familia vetuſta, & honorata natus, atque ab ineunte ætate, ordinem Eremitarum Sancti Patris Noſtri Auguſtini profeſſus, ante annos ducentos ſexaginta, eximia vitæ ſanctitate, & ſingulari omnium doctrinarum laude floruit. Is autem cum alia quamplurima reliquit monumenta ingenij ſui, quibus non ſolum Philoſophiam, & Theologicam Scholã, ſed diuinam etiam ſcripturam magnopere illuſtrauit, tum illud in primis præſtantiſſimum, atque eruditiſſimum opus confecit, De Eccleſiaſtica poteſtate. in quo quidem opere ſumma auctoritas Romani Pontificis, vniuerſalis Eccleſiæ Paſtoris, Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſoris, & Ieſu Chriſti legitimi Vicarij, ita ſubtiliter, & luculenter explicata eſt, vt nihil eruditius, nihil enucleatius ſcribi potuiſſe videatur. Ac mihi quidem Pater Beatiſſime nihil neceſſe eſt plura dicere de Auguſtino noſtro, præſertim apud Sanctitatem Veſtram, quæ huic ſcriptori, atque adeo huic libro, ſuo peracri iudicio plurimum tribuere ſolita eſt. Illud certè conſtat, eos, qui poſtea hunc locum tractarunt, præſtanti doctrina, & eruditione viros, multa ex hoc fonte hauſiſſe, atque hunc ſibi auctorem potiſſimum ad imitandum propoſuiſſe, huius denique ſolidam doctrinam, ad ſuas de rebus grauiſſimis ſententias confirmandas, frequentiſſimè adhibuiſſe. Cum igitur animaduerterem librum inſignem, & non ſolum ſacræ Theologiæ, ſed Pontificij quoque iuris ſtudioſis perneceſſarium, atque hiſce noſtris temporibus ad profligandos multos hæreticorum errores, valdè accommodatum, nuſquam ferè venalem reperiri, arbitratus ſum ad noſtri ordinis dignitatem, atque etiam ad nonnullam officij mei rationem pertinere, vt theſaurus iſte abditus propemodum, atque abſconditus in paucorum bibliothecis, ad communem omnium vtilitatem ederetur in lucem. Curaui autem non mediocri ſtudio, ac labore, vt non ſolum quàm emendatiſſimus liber prodiret, ſed etiam auctus quibuſdam notationibus, quas & rei propoſitæ congruentes, & æquo Lectori non ingratas, neque infructuoſas forè confido. Illud verò percommodè accidit, vt hoc tempore in aula haberemus ex eadem familia hominem omni humanitate excultum, Ioannem Baptiſtam Triumphum, Sanctitatis Veſtræ familiarem, veterem amicum meum, atque Auguſtinianæ familiæ multis nominibus coniunctiſſimum: nam cum ego pro huius muneris officio, quod mihi à Sanctitate Veſtra impoſitum eſt, Religionis noſtræ negocijs valdè diſtinerer, is occupationes meas libri editione ſedulo, ac diligenter procuranda, amiciſſimè ſubleuauit: qua in re & pietatem præſtitit erga gentilem ſuum, cuius memoriam vnice colit, & Sanctitati Veſtræ, cui addictiſſimus eſt, inſeruire ſtuduit. Ita verò affectus atque animatus eſt, vt omnia huius doctiſſimi ſcriptoris opera typis imprimi & vehementer cupiat, & vt id celeriter fiat, omni ope, atque opera curaturus ſit. Ego verò me illi adiutorem ſtrenuum, prom-

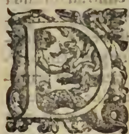
ptum

ptum certè, atque alacrem adiungam. Iampridem enim in ea cogitatione versor, vt lucubrationes doctorum virorum, quos Religio nostra, tamquàm ager diuinæ gratiæ irrigatione fœcundus, complures sanè tulit, e tenebris eruam, & huic tam erudito sæculo spectandas proponam. Et si autem satis ad id per me ipse sum incensus, multo me tamen vehementius incendit auctoritas Sanctitatis Vestræ, eiusque summa quædam propensio ad fouenda ingenia, bonasq. artes, & disciplinas illustrandas, & Catholicam Religionem propagandam, qua vna in re, omnes Sanctitatis Vestræ curæ, & solicitudines defixæ sunt. Interea igitur dum Sanctitatis Vestræ patrocinio, atque auspicijs cætera paramus, hanc Augustini Summam, tamquam primitias quasdam, ei humiliter offero, eiusque sanctissimo nomine munitam, atque ornatam, eruditis omnibus legendam trado: quod vt facerem cum auctoris ipsius iudicium, qui eam Ioanni XXII. Sanctitatis Vestræ prædecessori dicauit, tum libri ipsius argumentum admonuit, quod totum est de Pontificis summi Potestate, tum illud denique impulit maximè, quod nihil ab hac ingenij mei mediocritate proficisci potest, quin Sanctitati Vestræ debeatur quicquid enim sum, eius secundum Deũ benignitate sum; quare indicium aliquod grati animi mei, quod pro tam multis, tamquam Illustribus in me meritis, sanè exiguum esse intelligo, extare tamen volui: fretus eadem benignitate Sanctitais Vestræ, quæ illius exemplo, cuius vices in terris gerit, cum magna præstet, parua, atque humilia non aspernatur. Pater Beatissime Deum oro, vt Sanctitatem Vestram Ecclesiæ sanctæ suæ diu incolumen conseruet. Romæ sexto idus Maij M. D. LXXXII.

Dilecto filio Ioanni Baptiſtæ Triumpho de numero participantium Secretario & familiari Noſtro.

GREGORIVS PAPA XIII.

DILECTE Fili ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem. *Exponi nobis nuper feciſti, quod cum quondam Auguſtinus Triumphus Ordinis fratrum Eremitarum ſancti Auguſtini, & Theologiæ profeſſor, vt alijs iuxta traditum ſibi à Deo talentum prodeſſe poſſet inter alia vnum opus, ſeu librũ de Poteſtate Eccleſiaſtica compoſuerit, & compilauerit, tu ad communem omnium Chriſti fidelium vtilitatem & ſalutem imprimi facere intendis nobis humiliter ſupplicari feciſti, quatenus tibi in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur; Nos igitur te ſpecialibus fauoribus & gratijs proſequi volentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati; Tibi vt ad decennium dumtaxat à data primæ impreſſionis dicti operis, ſeu libri computandum nullus alius opus prædictum ſine tua expreſſa licentia imprimere, & imprimi facere, vel aliter, quam de dicta licentia impreſſum vendere, ſeu alibi habere, tenere, permutare, ſeu donare, aut venalia exponere poſſit Apoſtolica authoritate tenore præſentium indulgemus, diſtrictius inhibentes vniuerſis & ſingulis bibliopolis, ac alijs librorum impreſſoribus & venditoribus cæteriſq; perſonis cuiuſcunq; ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtentibus; ac tam extra, quam intra Italiam in ſtatu Eccleſiaſtico, & terris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ mediate, vel immediate ſubiectis degentibus ſub excommunicationis latæ ſententiæ & quingentorum ducatorum auri de Camera ac amiſſionis typorum & librorum pro vna Cameræ Apoſtolicæ & altera medietatibus tibi applicandorum ipſo facto etiam ſine declaratione cuiuſcunq; Iudicis incurrendis pœnis, ne opus prædictum dicto decennio durante ſine dicta licentia imprimere, ſeu imprimi facere, aut ab alijs impreſſum per ſe vel alium, ſeu alios vendere, aut venale proponere, tenere, & habere audeant, ſeu præſumant: ac irritum & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter attentari contigerit dicta authoritate decernimus. Non obſtantibus Apoſtolicis ac in prouincialibus & Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus, necnon vrbis & quarumcumq; aliarum Ciuitatum, Prouinciarum, Regionum, & locorum etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus: Priuilegijs quoque indultis, & literis Apoſtolicis etiam Populo Romano ſuper librorum imprimendorum facultate ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsq; efficacioribus & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus & alijs decretis in genere, vel in ſpecie etiam motu proprio & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ac aliàs quomodolibet etiam iteratis vicibus conceſſis. Quibus omnibus etiam ſi de illis ſpecialis ſpecifica, & expreſſa mentio habenda foret illis alias in ſuo robore permanſuris hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſe derogamus, cæteriſq; contrarijs quibuſcunq;. Dat. Tuſculi ſub annulo Piſcatoris Die XI. Maij M. D. LXXXII. Pontificatus Noſtri Anno Decimo.*

Cæ: Glorierius.

AVTORIS VITA

EX VARIIS PROBATISSIMISQVE SCRIPTORIBVS COLLECTA.

RIVMPHORVM familia Anconæ eſt, honeſta & vetus, cuius rei illud argumento eſſe poteſt, quòd iam inde ab Hadriani primi Sūmi Pontificis temporibus Gratioſum Nouarienſem epiſcopum tulit; doctrina, & paſtorali ſolicitudine commendatum, quemadmodum in diptycis Nouarienſium epiſcoporum diligenter notatum eſt. Ex ea familia natus eſt Anconæ Auguſtinus Benedicto patre anno Domini MCCXLIII. Innocentio IIII. ſummo Pontifice. Adhuc puer celeritate ingenij, morum grauitate, in Deum & parētes, vt in eam cadere ætatem poterat, pietate prope ſingulari, qui & quantus vir poſtea eſſet euaſurus, manifeſte indicauit, liberalibus diſciplinis, quibus ætas puerilis informari ſolet, ſuorum cura eruditus, ſtatim ad Guillelmum patruum eremitam Auguſtinianum ſe contulit, clarum virum, & præſtantiſſimo Cardinali Vgoni Dominicano valde carum. Spiritu autem ſancto iam illum ſuauiter attrahente patrui etiam virtute & doctrina, vt veriſimile eſt, allectus in eundem ipſe quoque ordinem adſcribi voluit, annos natus XVII. ac felici quodam auſpicio ſancti patris Auguſtini nomen accepit. Florebat autem eo tempore omni litterarum & ſanctitatis genere Auguſtiniana Religio, quæ tum Dei prouidentia, & Alexandri IIII. optimi Pontificis beneficio coniunctis diuerſorum ordinum eremitis, in vnum quaſi corpus coaluerat. Non multo poſt logicis & philoſophicis præceptis inſigniter doctus, ad excolenda ſacræ theologiæ ſtudia, à Lanfranco Septala Mediolanenſi Priore ordinis generali admiſſus, duos illuſtres theologos ſui ordinis Leonardum Viterbienſem, & Iacobum Peruſinum doctores habuit: ac breui quidem eos in theologia progreſſus fecit, vt à Clemente Auximate acris iudicij viro, Lanfranci ſucceſſore dignus ſit habitus, qui vna cum Aegidio Columna Romano, qui poſtea clariſſimus theologus fuit, Lutetiam Pariſiorum mitteretur, vt duos illos theologorum facile principes Thomam

Aquinatem, & Bonauenturam Balneoregiensem audiret, & tamquam generosus quidam tyro maioribus in castris sub magnis Imperatoribus militaret, quibus sane doctoribus quantum profecerit, cum Quodlibeta, quæ publice Parisiis eruditissime defendit, tú in sententias Petri Lombardi subtilissima scripta, quæ eo tempore summa cum laude in lucem dedit, tum denique tot volumina omni eruditionis lumine referta, quæ varijs argumentis tractandis ad triginta sex confecit, apertissime testantur. Parisiis Baccalaureus, & postea Magister factus, scholas & priuatas apud suos, & publicas in Vniuersitate magna discipulorum frequentia sustinuit. Iam vero non minus virtute, & bonitate, quàm ætate & eruditione proficiebat, simulque cum doctrina crescebat in eo pietas, & ardor quidam amoris erga sanctam Ecclesiam Catholicam, pro cuius ueritate, & gloria perpetuá aduersus improbos, & insanos quosdam homines propugnationem ita suscepit, vt & pene etiam adolescens, & vir factus, & senio iam confectus à libris conscribendis, prout rerum & temporum necessitas postulabat, numquam cessauerit. Nam iuuenis libello Simonis natione Galli presbyteri Cardinalis Sanctæ Cæciliæ, qui postea ad summum Pontificatum euectus Martinus quartus vocatus fuit, cohortatione edito, quem contra diuinatores inscripsit, Fraticellorum maxime ineptias, & somnia commostrauit, rationibusque firmissimis confutauit: tum etiam Ariolorum, Augurum, Aruspicum, Coniectorum, atque id genus vanissimorum hominum stultas prædictiones coarguit. Concilio Lugdunensi secundo à Gregorio decimo indicto cum interfuisset, in locum missus Thomæ Aquinatis præceptoris sui, qui per illud fere tempus ad præmium eximiæ sanctitatis, & doctrinæ euolarat in cælum, paulo post Patauium à Francisco Carrara Patauinorum principe, prædicationis causa vocatus est, ibique cum quartum & trigesimum annum nondum confecisset, librum de amore Spiritus sancti, & alterum de resurrectione mortuorum iam inchoatos expoliuit, atque absoluit; quos ambos Leonardo Quercino S. R. E. Cardinali episcopo Albano dedicauit, Patauio in patriam reuersus, cum vt ipse quoque multis in locis ait, numquam minus esset ociosus, quàm cum erat ociosus, multa quæ & Parisijs & alibi instituerat, perfecit; quædam, quæ iam confecerat, accuratius perpoliuit: plura etiam primum noua excudit. In ijs commentarios super Priora & Posteriora Aristotelis, quos olim scripserat rogatu nobilis iuuenis discipuli sui Corradi fratris Augustiniani filij Guidonis Comitis Montis Silicis distinctius ornatiusq. digessit. Tractatus nouos tres de animę potétijs, de prædicatione generis & speciei, & de eradicatione Porphyrianæ arboris litteris mandauit. Decretalem, Firmiter, de Sum. Trin. & fide Cathol. etiam petente Ioanne Britanno viro illustri, & ecclesiæ Varadiensis rectore breui perspicuaque explanatione declarauit. Partem Euangelij Lucæ, quæ incipit, Missus est, & canticum Magnificat non minus pie, quàm docte exposuit, aliaq. permulta ad diuinam scripturam, & theologorum scholam illustrandam egregie commentatus est. Cum igitur præclara ac celebris de Augustino fama non Galliam modo, vbi ob excellentem doctrinam notissimus erat, sed

Italiam

Italiam etiam vniuersam peragrasset, Carolus secundus Neapolitanorum Rex magno cum videndi & alloquendi desiderio captus, missis Anconam regijs triremibus cum honestissimo comitatu Augustinum ad se nihil ei non pollicens aduocauit: qui Neapolim aduectus summa humanitate, & comitate à clarissimo Rege exceptus est, cui & Roberto filio cum ob eruditionem & sanctitatem, tum etiam ob singularem prudentiam ita carus atq; acceptus fuit, vt intimis de regno consilijs admissus, sæpe etiam illustres ad Christianos principes, eorum nomine legationes obierit, grauissima negotia tractauerit, in omni denique rerum administratione magnam apud eos auctoritatem & gratiam perpetuo obtinuerit. Ceterum cum erga matrem suam carissimam Augustinianam religionem incredibili amore, ac pietate afficeretur, Regum familiaritate, & auxilio effecit, vt ea prouincia, quæ magna olim Græcia appellata est, multis in illa extructis cœnobijs eremitis Augustinianis primo accederet: anno vero M CCC. cũ generalia ordinis comitia Neapoli solemni more haberentur, placuit religiosissimo Regi, & Reginę patrum conuentum sua præsentia honestare, multisq́. muneribus munifice ornare, inter quæ illud amplissimum & plane regium fuit, sacrũ inquam & venerandum caput sancti Lucæ Euangelistæ, quod Triumphi manibus congregatis patribus traditum est, atque in Ecclesia sancti Augustini decenti loco collocatum, vbi adhuc magno religionis cultu seruatur. Et si autem Augustino in regijs negotijs valde occupato numquam fere à Regum latere discedere licuit; tamen vt erat diuina quadam ingenij fœcunditate, succisiuis horis, partem veteris legis, idest Ezechielem prophetam, & totam nouam multiplici interpretatione enucleate explicauit. Nam primum quidem quatuor Euangelistas, Pauli epistolas omnes, & eas quæ Canonicæ appellantur, Acta præterea Apostolorum, & Apocalypsim Ioannis illustribus interpretationibus explanauit. Iterum vero stylo diuerso, sed ornatiore aliquanto & vberiore in nouum testamentum commentarios edidit. Tertio adhuc Pauli, & Canonicas epistolas multo quam antea copiosius, multoque ingeniosius exposuit; opusque plane elaboratum Gerardo archidiacono Tolosano dedicauit, Gerardi Parmensis Cardinalis episcopi Sabinensis fratris filio: sed omnes ingenij sui uires effudit in eo libro, quem de Potestate Ecclesiastica inscripsit, & Ioanni XXII. summo Pontifici consecrauit: quem præcipue librum quamplurimi præstanti iudicio & doctrina viri ita admirantur, ita laudibus in cælum ferunt, vt nihil in eo genere doctius, vberius, absolutius scribi potuisse testentur. Commentariũ sententiarum sancti Augustini, quod milleloquium appellauit, opus maximi laboris, sed non minoris vtilitatis, cum morte sublatus imperfectum reliquisset, Bartholomæus Vrbinatium episcopus eius discipulus, tamquã impressa præceptoris vestigia strenue persecutus, ad exitũ aliquando perduxit. At vero vniuersa opera & libros percensere, quos vir doctissimus, & in scribendo maxime exercitatus confecit, longius laboriosiusq́; est, quàm vt breuiter debeat possitq́; hoc loco ostendi. Nec sane minus longum esset referre, clarorum virorum testimonia, & in omni disciplinarum genere præstantiũ,

qui

qui in suis scriptis Augustini nostri ita meminerunt, vt quanti eius doctrinam faciant, cum crebra sententiarum ex eodem Augustino acceptarum vsurpatione, tum verbis honorificentissimis declarent, nec solum superiorum temporum vetustiores iurisconsulti, & theologi, vt Ioannes Andr. S. Antoninus, Turrecremata, Felinus, Decius & alij, sed nostri etiam sæculi viri eruditissimi Martinus Nauarrus, Didacus Couarruuias, Melchior Canus, & alij quam plurimi qui studiosis inter legendũ facile occurrent. Illud certum est virum sanctum à talentorum, quæ summus ei Paterfamilias tradiderat, fideli negociatione nunquam cessasse, neque à meditatione sacrarum scripturarum, & scriptione pro sancta Dei Catholica Romana Ecclesia vnquam conquieuisse, donec ætate iam exacta egregiorum, facinorum suorum præmia à Deo percepturus Neapoli ex corporis vinculis solutus in cælum commigrauit, anno salutis MCCCXXVIII. quarto Nonas Aprilis, cuius sanctitatem inde vel maxime perspicere licet, quod & in lapide vetusto quo in ædibus sancti Augustini, illius corpus honorifice contegebatur, nomen Beati insculptum iam inde à principio fuerit, & Volateranus grauis autor, alijq; non pauci eum Beatum appellauerint, & Patres Augustiniani eum semper, & scripto Beatum nominauerint, & pictura eius effigiem triumphali Beatorum corona decoratam expresserint, vt is qui ex Triumphorum familia natus est, quique diuina gratia adiutus de carne, & mundo triumphauerat, nunc vere cum Christo, & Beatis triumphare ad Dei gloriam, & fidelium ædificationem ostendatur.

EIUSDEM AUGUSTINI TRIUMPHI EPITAPHIUM
Neapoli in Ecclesia Eremitarum Augustinianorum.

ANNO. DOMINI. MCCCXXVIII.
DIE. SECVNDA. APRILIS
INDICTIONE. XI.

OBIIT. BEATVS. AVGVSTINVS
TRIVMPHVS. DE. ANCONA
MAGISTER. IN. SACRA. PAGINA
ORDINIS. PATRVM. EREMITARVM
SANCTI. AVGVSTINI
QVI. VIXIT. ANNOS. LXXXV.
EDIDITQ; SVO. ANGELICO. INGENIO
XXXVI. VOLVMINA. LIBRORVM
SANCTVS. IN. VITA. ET
CLARVS. IN. SCIENTIA
VNDE. OMNES. DEBENT. SEQVI
TALEM. VIRVM. QVI. FVIT
RELIGIONIS. SPECVLVM

COMPEN-

COMPENDIUM VITAE AUCTORIS EX SUPPLEMENTO *supplementi Chronicorum* IACOBI PHILIPPI *Bergomatis.*

AVGVSTINVM etiam Anconitanum ordinis eremitarum diui Augustini professum virum sane & doctrina, & vitæ integritate celeberrimum cum praefatis floruisse constat, quod & ipse librum de Ecclesiastica potestate ad Ioannem Pontificem prædictum inscripserit, & vltra eum omnes suæ ætatis theologos sine contradictione excesserit, à Matthæo exordiens totum nouum testamentum accuratissime declarauit, & commentauit: inter quæ commentaria in Pauli epistolas admiratione digna habentur, sed & super actus Apostolorum, super Apocalypsim, & super septem epistolas Canonicas ad instar beati Thomæ opus edidit aureũ, tractatusq; celebres, super Missus est, & super Magnificat composuit. Floruit Anno Domini M CCCXXI.

EX MAGNIS CHRONICIS DE HISTORIIS AETATUM MUNDI, AC *descriptione vrbium collectis à Doctore* ARTMANNO SCHEDEL.

AVGVSTINVM Anconitanum ordinis eremitarum diui Augustini professum virum sanè & doctrina, & vitæ integritate celeberrimum floruisse hac tempestate constat, quod & ipse librum de Ecclesiastica potestate ad Ioannem XXII. Pontificem inscripserit, & vltra eum omnes suæ ætatis theologos sine contradictione excesserit, a Matthæo exordiens totum nouum testamentum accuratissime declarauit: inter quæ commentaria in Pauli epistolas admiratione digna habentur, sed & super actus Apostolorum, super Apocalypsim, & epistolas Canonicas ad instar beati Thomæ opus edidit aureum: tractatus quoque super Magnificat composuit. Floruit sub Ludouico Bauaro Imperatore IIII. anno Domini M CCCXX.

IOANNES TRITTEMIUS IN LIB. DE SCRIPTORIBUS ECCLESIASTICIS.

AVGVSTINVS de Ancona ordinis fratrum eremitarum sancti Augustini, vir in diuinis scripturis studiosus & eruditus; & sæcularis philosophiæ non ignarus, ingenio promptus & sermone scholasticus, scripsit multa non spernendæ lectionis volumina, quibus memoriam sui nominis commendauit posteritati. De quibus subiecta feruntur, ad Ioannem Papam XXII. opus non paruum de Potestate Ecclesiastica. Super Sententias, Quodlibeta quoque. De Spiritu sancto contra Græcos. De decem chordis. De introitu terræ promissionis. De potentijs animæ. De resurrectione. In Matthæum. In Marcum. In Lucam quoque. In Ioannem. Super Missus est. Super Magnificat. In epistolas Pauli. In epistolas Canonicas. In Actus Apostolorum. In Apocalypsim, & alia complura. Hic volumen insigne ex scriptis diui patris Augustini incepit quod Milleloquium prænotauit: sed morte præuentus imperfectum reliquit, quod postea Bartholomæus Vrbinatus eiusdem ordinis perfecit. Claruit sub Ludouico Bauaro Imperatore Quarto, & Ioanne Papa XXII. Anno Domini M CCCXX.

RAPHAEL VOLATERANUS IN ANTHROPOLOGIA LIB. XXI. *cap. Eremitarum Ordinis viri.*

AVGVSTINVS Anconitanus plures & vtiles commentarios reliquit, inter quos de Ecclesiastica Potestate ad Ioannem XXII. Vitæ præterea integritate & abstinentia clarus, quapropter in Beatorum, & ipse numero recensetur.

F. SIXTUS SENEN. IN BIBLIOTHECA SANCTA LIB. IIII.

AVGVSTINVS Anconas ordinis eremitarum S. Augustini vir in diuinis scripturis eruditus & in theologia scholastica, & sacrosanctis Pontificum decretis exercitatissimus scripsit postillari studio in totum nouum testamentum commentariorum infrascriptos libros, &c. *Postmodum recenset opera ipsius Augustini*, Claruit sub Ludouico Bauaro IIII. Imperatore, & Ioanne XXII. Pontifice, cui opus de Potest. Ecclesiastica dedicauit Anno. Domini M CCCXX.

HIERONYMUS SERIPANDUS IN COMMENTARIIS ORD. S. AUGUSTINI.

BEATVS Magister frater Augustinus de Ancona vir sacræ theologiæ peritus, & multis super scripturam editis operibus insignis, Carolo & Roberto regibus Neapolitanis clarus existens Neapoli obijt.

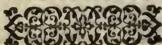
IOSEPHUS PAMPHILIUS EPISCOPUS SIGNINUS IN CHRONICA *Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini.*

AVGVSTINVS de Ancona de familia de Triumphis, quæ antiquissima est, vt plurimorum monumenta testantur, doctrina & vitæ integritate celeberrimus, Regibusq; Neapolitanis Carolo & Roberto carus Neapoli de hac vita decessit Anno Domini M CCCXXVIII. ibidemq; in templo S. Augustini ante maius altare sepultus iacet. Multa hic scripsit volumina, & cet. *postmodum ea singula recenset, & addit* Omnia autem eius opera Illustriss. Senatus Anconitani sumptibus ab archetypis transcripta Romæ in bibliotheca Vaticana magnis & pulcherrimis voluminibus asseruantur. *Demum ponit eum in catalogo Beatorum.*

PANE.

PANEGYRICUS IN AUGUSTINUM TRIUMPHUM.

MAGNO AUGUSTINO vt quondam vetus illa TAGESTA
Claruit, vnde auctam se Aphrica iactat ouans:
Sic praeclara suo fulgens ANCONA TRIUMPHO
Europae eximio cingit honore caput:
Ergo alter Lybiae, Italiae decus addidit alter:
Sic patriam caelo tollit vterq; suam.
Ille sui meruit fieri Pater Ordinis almi,
Augustique, nitens moribus, atque fide.
Hic minor, at tanto soboles patre digna, nec vsquam
Degener inceptis institit egregijs.
Doctoris laudata sequens vestigia sancti,
Mirifica insignes condidit arte libros:
Plurima multiplici populo sermone disertus
Disseruit, phaleras vsque valere sinens;
Fucum omnem procul abijciens, & inania verba:
Qui prosit, numero simpliciore fluens.
Tartareas acies telis confixit acutis,
Nomine pro CHRISTI, Religione, Fide.
Quis numeret spolia, aut victor quot ab hoste triumphos
Duxerit? Augusti cedite Romulidae.
Vos terrae periturus honos inflauit, & aura
Fluxior: Ille polo digna trophaea tulit.
Dicite quò vestri vos euexere Triumphi?
Dicite quò tandem gloria parta abijt?
Sublimes quondam celsa ad Capitolia curru
Pergentes stupuit maxima Roma diu.
Nunc verò en tanti in nihilum recidere Triumphi,
Et vos Styx miseros, Tartaraq; ima tenent.
Ille triumphatis Satana, Mundoq; triumphans
Aethera conscendit victor, & astra tenet.
Ergo opus hoc planè Augustum, ac memorabile, PETRI
Extollens solium, Pontificisque manum
Quem pigeat versare? typis dum caetera sensim
Cudentur, fruere his Lector amice, Vale.

CATALOGVS

C

36 — credo sia impresso del med.° ... Orienti
37 · in stampa antica il med.° Orienti
38 · parimente —
39 · l'istesso Orienti
40 · l'istesso
41 ——

1. *IN Ezech*
2. *In Matthæ*
3. *In Marcu*
4. *In Lucam,*
5. *In Ioannem*
6. *In Actus*
7. *Iterū in A*
8. *In omnes E*
9. *Iterum in*
10. *In omnes E*
11. *In easdem E*
12. *In Apocaly*
13. *In eandem*
14. *In primū ca*
15. *Aue Mari*
16. *Canticum*
17. *De introitu*
18. *De cantico*
19. *Sermones D*
20. *Sermones d*
21. *Milleloquiu*
22. *Tabula seu*
Gregorij

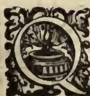

SANCTISSIMO AC REVRENDISS. IN CHRISTO PATRI AC DOMINO DOMINO IOANNI DIVINA PROVIDENTIA PAPAE XXII.

F. AVGVSTINVS TRIVMPHVS DE ANCONA

Ordinis fratrum Eremitarum sancti Augustini cum omni famulatu & reuerentia post pedum oscula beatorum.

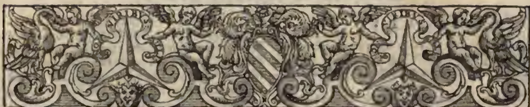

QVAMVIS Dei filius humani generis naturam assumens infirma mundi elegerit, vt fortia quæque confunderet: ecclesiasticæ tamen potestatis altitudinem suos fideles latere noluit: quinimmo tamquam supra petram fundatam, ipsam esse supra omnem principatum, & potestatem: vt ei genua cuncta curuentur, cælestium, terrestrium & infernorum, verbis apertissimis declarauit: Vnde error est, pertinaci mente non credere Romanum Pontificem vniuersalis Ecclesiæ pastorem, Petri successorem: & Christi legitimnm vicarium supra spiritualia & temporalia vniuersalem non habere primatum. In quem quandoque multi labuntur dictæ potestatis ignorantia. Quæ cum sit infinita, eo quòd magnus Dominus & magna virtus eius, & magnitudinis eius non est finis, omnis creatus intellectus in eius perscrutatione inuenitur deficere. Multi vero hominum complacentia: quia sic multa de diuino cultu & Christi reuerentia vsurpata sunt: quæ honoribus deferuntur humanis, siue humilitate nimia, siue adulatione pestifera. Multo magis hac duplici causa multa subtrahuntur de Christi vicarij dominio & potentia. Multi autem curiosa scientia, & vtinam non elata superbia cupientes ex quibusdam nouis, videri potius, quàm videre, & sciri, potius, quàm scire: imitantes in hoc illos curiosos, & superstitiosos Athenienses, qui ad nihil aliud vacabant nisi audire, vel discere aliquid noui. His omnibus modis impugnatur quandoque Christi sponsa, sed vinci non potest: tempestates suscipit, sed non demergitur: iacula mittuntur in eam, sed non perforatur, machinamenta præparantur, sed turris dauidica non eliditur. Huic tamen pestifero morbo salubri remedio prouidetur, cum à sacræ scripturæ Doctoribus varia, & diuersa conscribuntur, quia enim nullus vnquam hominum ita clare locutus est, vt in omnibus ab omnibus intelligi posset. Ideo vtile fore censuit. Augustinus diuersos libros à diuersis fieri, etiam de eisdem quæstionibus, diuerso stilo, non diuersa fide, vt veritas quidem ipsa ad omnes perueniat: ad alios sic: ad alios autem sic. Nec aliud intelligo scripturam voluisse significare, quod adducebantur Salomoni equi de Aegypto, & de cunctis regionibus terræ, nisi quia summo Pontifici diuersi libri à cunctis Christi militibus offeruntur. Nec mirum quia Lectulum eius sexaginta fortes ambiunt, ex fortissimis Israel: omnes tenentes gladios & ad bella doctissimi.

Summam igitur de potestate ecclesiastica prætitulatam sanctitati vestræ dignum putaui præsentandam fore: vt sicut talis potentia à vobis, tamquam à fonte deriuatur in omnes per vniuersalem influentiam: sic quod corrigendum est in ea, vestro iudicio reseruetur per discussionis prudentiam: & quod tenendum est comprobetur per confirmationis sententiam.

SVM-

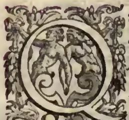
SVMMAE AVGVSTINI TRIVMPHI ANCONITANI CATHOLICI DOCTORIS

Ordinis Eremitarum S. Augustini

PARS PRIMA.

DE POTESTATE PAPAE SECVNDVM SE.

VIA de Potestate Ecclesiastica tractare sermonem assumpsimus, cum potentia referatur ad actum, & ad effectum, & per potentiam status vnius distinguatur ab alio, triplex consideratio de potentia Papæ occurrit. Primo, vt consideratur secundum se. Secundo, vt comparatur ad effectum. Tertio, vt comparatur ad statum, quem per talem potentiam homo consequitur.

De Potentia verò Papæ secundum se, triplex consideratio est necessaria.

Primo, respectu Dei à quo est principaliter, & effectiuè.

Secundo, respectu eligentium, à quibus est instrumentaliter, & cooperatiuè.

Tertio, respectu ipsius Ecclesiæ, cui præest administratiuè, & auctoritatiuè.

QVAESTIO PRIMA DE PAPAE POTESTATE.

IRCA primum quæruntur Decem.

Primo, Vtrũ sola potestas Papæ sit à Deo immediatè, & nulla alia.

Secundo, Vtrum potestas cuiuslibet Papæ sit à Deo.

Tertio, Vtrum potestas Papę sit vniuersaliter maior omni alia.

Quarto, Vtrũ aliquis possit esse ęqualis Papę in ptãte.

Quinto, Vtrum singularius sit à Deo potestas Papæ, quàm aliqua alia.

Sexto, Vtrum potestas Papæ sit vna, vel plures.

Septimo, Vtrum sit simul Sacerdotalis, & Regalis.

Octauo, Vtrum sit simul temporalis, & spiritualis.

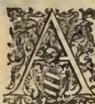
Nono, Vtrum eius potentia sit simul æterna, & temporalis.

Decimo, Vtrum sit vtile de tali potestate disputare.

ARTICVLVS I.

VTRVM SOLA POTESTAS Papæ sit à Deo immediatè, & nulla alia.

Turrecrem. in Summa de Ecclesia lib. 2. cap. 38. & in cap. in nouo. 21. dist. gloss., Compostel. Abbas, & Felinus in cap. translato. de constit.

AD PRIMVM sic proceditur. videtur enim, quòd sola potestas Papæ non sit immediatè à Deo effectiuè: quia quæ non sunt eiusdem rationis, vnum non reducitur in alterum: sed potestas Papę, & potestas secularium Principum nō sunt eiusdem rationis. ergo videtur, quod vtraque sit immediatè à Deo, & vna nō reducatur ad aliam.

2 Præterea. Potestas imperialis immediatè est à Deo; quia sicut dicitur 23. quæst. 4. c. Quæsitum. A Deo concessa est potestas imperialis, & propter vindictam noxiorum, gladius fuit permissus; ergo videtur, quòd talis potestas non sit à Papa, nec ab homine, & per consequens immediatè à Deo.

3 Præterea: Quæ distincta sunt in se, & ad distinctos fines ordinantur, vnum nōn est ab altero, immo immediatè reducuntur ad aliquod tertium: sed potestas spiritualis, & potestas secularis sunt distinctæ in se, & ordinantur ad distinctos fines, sicut habetur 10. dist. cap. Quoniam idem, & 96. dist. cap. Duo sunt quippe. ergo istæ duæ potestates sunt immediatè à Deo.

4 Præterea. Quod non potest auferri ab homine, immediatè est à Deo: sed potestas Episcoporum non potest auferri ab eis per Papā, nec per aliquem hominem. ergo immediatè est à Deo.

IN CONTRARIVM est. Quia sicut est in corpore naturali, ita debet esse in corpore mystico: sed ita est in corpore naturali, quod omnia membra recipiunt influētiam ab vno, scilicet à corde. ergo ita erit in corpore mystico, quòd omnia recipient influentiam à Summo Pontifice, & sic solum sua potestas est immediatè à Deo, & nulla alia.

RESOLVTIO.

Potestas iurisdictionis spiritualiū, & temporalium immediata est in solo Papa: Deriuata in omnibus Episcopis, & Prælatis: Potestas autem in ministerium data in omnibus secularibus, & Principibus ponenda est.

RESPONDEO, dicendum, quòd dimissis opinionibus, ad quæstionem, puto, sic esse dicendum, quod duplex est potestas, videlicet ordinis & iurisdictionis. potestas iurisdictionis diuiditur in temporalem, & spiritualem: & tunc respondendum est, quòd loquendo de potestate iurisdictionis temporalis, & spiritualis, dicere possumus, quòd talis potestas est triplex, scilicet immediata, deriuata, & E in ministerium data. Primo modo potestas iurisdictionis omniū spiritualium, & temporalium est solū in Papa. Secundo modo est in omnibus Episcopis, & Prælatis. Tertio modo potestas iurisdictionis temporalis est in omnibus Imperatoribus, Regibus, & Principibus secularibus. Et dico potestas iurisdictionis temporalis, quia loquendo de potestate spirituali quantum ad potestatem ordinis, quæ respicit corpus Christi verum, & quæ est respectu ipsorum Sacramētorum, puto quòd talis est in Papa, in quantum est Episcopus, & in oībus Episcopis immediatè à Deo. Cuius ratio est, quòd talis potestas non conuenit Papæ, inquantum Papa: quia si aliquis eligatur in Papam nullum ordinem habens, erit verus Papa, & habebit omnem potestatem iurisdictionis in spiritualibus, F & temporalibus, & tamen nullam habebit potestatem ordinis. conuenit ergo talis potestas ordinis Papę inquantum est Sacerdos, vel Episcopus. Vnde Saluator Ioann. 20. Aequaliter, & immediatè concessit hanc potestatem Petro, & alijs, quorū personas repræsentant Episcopi: quia sicut solus ipse Christus fuit institutor Sacramentorum, ita solus ipse hanc potestatem, quæ respicit Sacramenta, & Corpus Christi verum, habet immediatè concedere: vnde dicitur 21. dist. c. In nouo testamento, q ceteri Apostoli cum eodem Petro pari cōsortio honorem, & potestatem acceperūt: sed loquendo de potestate iurisdictionis, tā spiritualium, quàm temporaliū, talis est in Papa immediatè, quod probatur tripliciter.

Primo sic: Auctoritas iurisdictionis non conceditur, nisi per claues Ecclesiæ: sed claues Ecclesię Christus non concessit nisi Petro singulariter, sicut patet G Matth. 16. Tibi dabo claues Regni cœlorum: super quo verbo dicit glos. q Christus solum vnū Vicariū, & vnū caput voluit esse in Ecclesia, ad quē diuersa membra recurreret, si fortè ab inuicem dissentirēt.

Secundo sic: Ille, qui non dat aliquod, non potest auferre: sed si Papa nō daret potestatem iurisdictionis spiritualium, & temporalium Episcopis, & Prælatis, non posset eos deponere, & dicta auctoritate priuare, quod est falsum: quia aliquando Papa priuat eos auctoritate, quando deponit eos: aliquando priuat eos executione auctoritatis, quando suspendit: potestas ergo iurisdictionis residet solum in Papa.

Tertio sic: In illo residet immediatè potestas iurisdictionis spiritualium, & temporalium, cuius auctoritate fit Prælatorum electio, & confirmatio: sed H auctoritate Papæ fit Prælatorum electio, & eorū confirmatio: vnde eis dicitur: Damus vobis auctoritatem administrādi in spiritualibus, & temporalibus: ergo talis potestas immediatè residet solum in Papa: sed potestas Episcoporū, & Prælatorum iurisdictionis temporalium, & spiritualium est deriuata, & non immediata. Deriuata enim est in eis à Christo, mediante Papa, quod patet tali ratione: Sicut se habent riuuli ad fontem, & radij ad Solem, rami ad arborem: sic se habet potestas Episcoporum ad potestatē Papæ. Nam, vt dicitur in capitulis Ephesini Cōcilij: Quomodo Solis multi radij, sed lumen vnū: & rami arboris multi, sed robur vnū: & cū de fonte vno riuuli plurimi defluūt, numerositas licet diffusa videatur exundan-

Et habetur 24. q. 1. cap. loquitur dominus. Ex S. Cypriani tract. de simplic. Prælatorum.

exundantis copiæ largitate, vnitas tamen ſeruatur in A origine: ſic Eccleſia vna eſt, quæ in multitudinem latius miræ fœcunditatis extẽditur: & epiſcopatus vnus eſt, cuius a ſingulis pars in ſolidum tenetur: ſed conſtat, quòd aqua riuulorum non eſt aqua fontis immediata, ſed deriuata. ergo poteſtas iuriſdictionis Epiſcoporum non eſt immediata a Chriſto, ſed deriuata in eis, mediante Papa. Patet hoc etiam auctoritate Cyrilli Patriarchæ Alexandrini, qui ſic ait in libro Theſaurorum: Sicut Chriſtus accepit a Patre ducatum, & ſceptrum eccleſiæ gentium ex Iſrael, egrediens ſuper omnem principatum, & poteſtatem, & ſuper omne quodcunque, vt ei genua cuncta curuentur: ſic Petro, & eius ſucceſſoribus pleniſſimam conceſſit poteſtatẽ, & nulli alij, quàm Petro, quod ſuum totum eſt & plenũ, ſed ſoli ſibi commiſit totum. Sed quòd poteſtas temporalis Imperatorum, Regum & aliorum Principum ſæcularium ſit in miniſterium data à Deo Papæ, & alijs Prælatis eccleſiæ, in quibus reſidet poteſtas ſpiritualis, probatur quantum ad præſens quatuor rationibus.

Primo ſic. Illa poteſtas eſt data ad miniſterium alteri, per quam habet inſtitui, regulari, & ordinari, atque confirmari, ſi bona ſit; & per quam habet iudicari, & condemnari, ſi non bona ſit: ſed talis eſt poteſtas ſæcularium Imperatorũ, Regum, & Principum; quia per poteſtatem Papæ habet inſtitui, & regulari, & ordinari, ſi bona eſt: & per ipſam habet condemnari, & iudicari, ſi bona non ſit. ergo talis poteſtas non eſt immediate à Deo, ſed eſt in miniſterium poteſtatis ſpiritualis data. Vtrumque membrum probatur. ſcribitur enim 22. diſt. Quia poteſtas Papæ cuiuslibet ordinis dignitatem, & gradus inſtituere habet, ipſam vero ſolus Chriſtus fundauit, & ſupra petram fidei mox naſcentis erexit, qui Beato Petro æternæ vitæ clauigero terreni ſimul, & cæleſtis imperij iura commiſit. Quòd vero habeat omnem poteſtatem ſecularem iudicare, & deponere, ſi non bona ſit, patet. 15. quæſt. 6. cap. Alius. vbi dicitur, quòd Zacharias Romanus Pontifex Regem Francorum, nõ tam pro ſuis iniquitatibus, quàm etiam pro eo, quod tantæ poteſtatis erat inutilis, a regno depoſuit, & Pipinum patrem Caroli Imperatoris loco eius inſtituit.

Secundo ſic. Illa poteſtas eſt in miniſterium data alteri, cui iuramentum fidelitatis præſtat, & ab eo * cognoſcit eſſe omne, quod habet: ſed omnis poteſtas ſæcularium Principum, Imperatorum, & aliorum eſt talis. dicitur enim. 63. diſt. cap. Tibi domino. quia Imperator iurat ſummo Pontifici nunquam mandatum eius præterire, & ſibi in omnibus fidelitatem ſeruare. ergo talis poteſtas eſt ſibi ſolum in miniſterium data. Et ſi inueniatur quandoque aliquos Imperatores dediſſe aliqua temporalia ſummis Pontificibus, ſicut Conſtantinus dedit Silueſtro, hoc nõ eſt intelligendũ, eos dare quod ſuum eſt, ſed reſtituere quod iniuſte, et tyrannice ablatum eſt. Eodem modo, ſi legatur quandoque aliquos ſummos Pontifices dare bona temporalia Imperatoribus, & Regibus, hoc nõ eſt intelligendum eos facere in dominij recognitionem, ſed magis in pacis eccleſiaſticæ conſeruationem. quia ſeruum Dei non oportet litigare, ſed manſuetũ eſſe ad omnes. 2. Cor. 2.

* al. ab ea.

Tertio ſic. Illa poteſtas eſt in miniſterium data alteri, quæ eſt ſubdelegata reſpectu eius: ſed omnis poteſtas Imperatorũ, & Regum eſt ſubdelegata reſpectu poteſtatis Papæ. nã vt dicitur. 2. q. 1. cap. Quicunque litem habens. cuilibet licitum eſt Sacroſanctæ ſedis Antiſtitis iudicium eligere. ergo omnis poteſtas ſæcularis eſt in miniſterium data poteſtati ſpirituali.

Quarto ſic. Illa poteſtas eſt in miniſterium data alteri, quæ eſt reſtringenda, amplianda, & executioni mandanda ad imperium illius, cui eſt in miniſteriũ data: ſed talis eſt omnis poteſtas ſæcularis. dicit enim Bern. ad Eugenium Papam ſuper verbo: Ecce gladij duo hic; Quid denuo vſurpare gladium tẽtas, quem ſemel iuſſus es reponere in vaginam? & loquitur de gladio temporali. & ſubdit: Quem tamen qui tuum B eſſe negat, non ſatis videtur mihi attendere verbum Domini dicentis ſic: Conuerte gladium tuum in vaginam. tuus ergo, & ipſe tuo forſitan nutu, & non tua manu euaginandus: alioquin ſi nullo modo ad te pertineret, dicentibus Apoſtolis: Ecce duo gladij hic; non reſpondiſſet Chriſtus ſatis eſt, ſed nimis eſt. Poteſtas ergo, iuriſdictionis ſpiritualium, & temporalium immediata eſt in ſolo Papa: deriuata vero eſt in omnibus Epiſcopis, & Prælatis. ſed in omnibus ſæcularibus, & principibus eſt in miniſterium data. & iſta eſt concluſio, quam nunc ad præſens teneo de quæſtione.

lib 4. de cõſid. Luc. 22.

Ad Argumenta.

C

Ad Primum ergo dicendum, ꝙ poteſtates prædictæ, licet nõ ſint eiuſdem rationis ſecundũ rationem ſpecificam: ſunt tamen eiuſdem rationis ſecundum rationem analogicam. & hoc ſufficit, vt vna reducatur in aliam ordine quodam.

Ad ſecundũ eſt dicendum, quòd verum eſt poteſtatem imperialem eſſe a Deo, quia non eſt a Papa, vt eſt homo: ſed eſt a Papa, vt gerit vicem Chriſti in terra, qui fuit verus Deus, & verus homo.

Ad tertium eſt dicendum, quòd prędictę poteſtates ſunt diſtinctæ: quia non conueniunt vnĩ eodẽ modo, quia poteſtas iuriſdictionis ſpiritualium conuenit Papæ ſecundum immediatam inſtitutionem, & executionem: ſed poteſtas iuriſdictionis temporalium con D uenit ſibi ſecundum inſtitutionem, & auctoritatem: nõ tamen ſecundum immediatam executionem, niſi forte in quibuſdam caſibus, qui notãtur extra Qui fi. ſint legi. c. Per venerabilem.

Ad quartum eſt dicendum, quòd characteris impræſſio, quæ confertur in omnibus ordinibus, vel characteris perfectio, quæ confertur in ordine epiſcopali, talis poteſtas ſiue reſpiciat characteris impreſſionẽ, ſiue characteris perfectionem, non poteſt auferri per Papam, quia non confertur ab eo: ſed omnis poteſtas iuriſdictionis poteſt auferri, ſicut ſupradictum eſt, vel per depoſitionem, vel per ſuſpenſionem.

ARTICVLVS II.

VTRVM POTESTAS cuiuslibet Papæ sit a Deo.

Ioannes And. in cap. 1. de renunc. lib. 6. Turrecremata in cap. Sacrosancta, & cap. Omnes. 22. dist.

AD secundũ sic proceditur. videtur enim, quòd potestas cuiuslibet Papæ non sit a Deo, quia Dei perfecta sunt opera: si ergo omnis potestas Papæ sit a Deo, omnis talis potestas erit perfecta; cuius contrarium videmus ad sensum.

2 Præterea. Illorum potestas est a Deo, qui vocãtur a Deo tamquam Aaron: quia dicente Apostolo, Nullus debet sibi assumere honorem põtificatus, nisi qui vocatur a Deo tamquam Aaron; sed multi Papæ non vocantur a Deo, sed magis industria, & sagacitate hominum. ergo potestas talium non erit a Deo. Hebr. 5.

3 Præterea. Illius potestas non est a Deo, cuius vsus est contra Deum: sed multi Papæ vtuntur potestate Papali contra Deum, & præcepta, & mandata eius. ergo talium potestas non est a Deo.

IN CONTRARIVM est Apostolus ad Rom. 13. vbi ait, ꝙ non est potestas nisi a Deo. & quia quæ a Deo sunt, ordinata sunt, concludit ibi, ꝙ qui potestati resistit, diuinæ ordinationi resistit.

RESOLVTIO.

Papa omnẽ potestatẽ a Deo esse tribus modis dicas licet: Effectiue, quatenus ab eo oĩa entia deriuãtur, & causantur: Formaliter, ratione eius ordinationis id est, superioris, & inferioris, & e conuerso. qui quidem & si mali, ordo tamen habet rationem boni. Finaliter tandẽ, ratione eius reductionis. Hanc autem potestatem, ratione praua adeptionis, exequutionis, & intentionis a Deo esse, non est censendum.

RESPONDEO, Dicendum, quòd in quolibet principatu, & in qualibet potestate tria possumus considerare, secundum quæ omnis talis principatus, & omnis talis potestas est a Deo. & tria alia possumus considerare, secundum quæ principatus, & potestas non est a Deo, sed potius a malitia, & prauitate hominum. Est namque Deus causa cuiuslibet rei habentis entitatem, & bonitatem in triplici genere causæ, efficientis, formalis, & finalis, vt dicit Commentator 10. Metaph. dicemus ergo, ꝙ omnis principatus, & omnis potestas est a Deo efficiẽter ratione eius deriuationis: formaliter ratione eius ordinationis: & finaliter ratione eius reductionis. est enim in principatibus, & potestatibus, sicut in aliis rebus.

Sicut ergo omnia entia causantur, & deriuantur ab vno ente; & sicut omnes substantiæ deriuantur ab vna substãtia; ita omnis principatus deriuatur causaliter ab vno Principe. talis autem princeps Deus est. E Propter quod sicut omnes riuuli deriuantur a fonte, sic omnis potestas deriuatur a fonte primo, qui est Deus, in cuius fęmore scriptum est: Rex regũ, & Dominus dominantium. Vnde scribitur Sap. 6. Data est a domino potestas vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera nostra. est ergo potestas a Deo effectiue ratione eius deriuationis. Apoc. 19.

Secundo est a Deo formaliter ratione eius ordinationis. Nam in quolibet principatu est ordo quidam superioris ad inferiorem, & inferioris ad superiorem. & quantumcunque superiores vel inferiores sint mali: ipse tamen ordo de se habet rationem boni, quia etiam ipsa mala bene ordinata, & suo loco posita laudabiliora sunt, & eminentius commendant bona, & semper ex tali ordine consurgit aliquod bonum. propter quod etiam ex principatu malorum ratione ordinis, & ratione diuinæ ordinationis insurgit aliquod bonũ. Vnde dicit Augustinus, & habetur in glossa, ꝙ per potestatem a Deo diabolo datã Iob probatus est, vt iustus appareret: & Petrus tentatus est, ne de se præsumeret: & Paulus colaphizatus est, ne se extolleret: & Iudas dãnatus, vt se suspenderet. est ergo secundo potestas a Deo formaliter rõne eius ordinationis. F

Tertio est a Deo finaliter ratione eius reductionis. Nam quamdiu sumus in hoc mundo, sumus in via, & sumus in quodam bello: in bello autem necessario sunt aliqui principãtes, & aliqui subseruientes. et ideo quamdiu sumus bellatores, & sumus in exercitu, tamdiu angeli dominabũtur angelis, et homines hominibus: quia tota Ecclesia militaris est terribilis, vt castrorum acies ordinata. sed cum peruenerimus ad Deum, tamquam ad terminum, & finem felicitatis nostræ, non erimus amplius bellatores, nec erit amplius necessaria dominatio, vel prælatio. Vnde dicitur. 1. ad Cor. 15. quia cum ipse filius tradiderit regnum, id est, suos electos, Deo patri, tunc erit finis; quia tunc euacuatus erit omnis principatus, & omnis potestas, vt glossa ibi dicit. omnis ergo potestas est a Deo finaliter ratione eius reductionis. Cant. 6. G

Possumus autem tria alia considerare in principatu, & in potestate, secundum quæ talis potestas non est a Deo. Primo ipsius principatus prauã adeptionẽ. Secundo eius prauam executionem. Tertio eius prauã intentionem.

Sunt enim aliqui, qui ipsum principatũ, & ipsam prælationem prauè adipiscuntur: quia vel per simoniam, vel per minas. in quorũ persona dicit Propheta: In fortitudine nostra sumpsimus nobis cornua. H Amos. 6.

Aliqui vero sunt, qui principatum, & prælationem adeptam prauè exequuntur, qui non vtuntur principatu, & tali prælatione ad vindictam malefactorum, & laudem bonorum: sed potius econtrario. In quorum persona dicit Propheta: Regnauerunt non ex me, principes adstiterunt, & non cognoui eos. Osee. 8.

Sed aliqui tertio modo sunt, qui in principatu, & prælatione adepta prauam intentionem habent. quia & si qua bona faciũt, praua intentione illa agunt: vt propter suæ gloriæ famationem magis, quàm propter iustitiæ obseruationem, & quæ exterius demonstrant, interius non habent. De quibus dicebat Iob. 34. Regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi.

puli, igitur principatus,& potestas non est a Deo ratione prauæ adeptionis: nec etiã a Deo ratione prauæ exequutionis: nec similiter est a Deo ratione prauæ intentionis,nisi permissiuè.Vnde dicit Gregor. & habetur in glos. Quia potentiam principatus, & potestatem Deus tribuit; elationem vero potentiæ malitia nostra inuenit. & subdit: Tumoris namque elatio, non ordo potestatis in crimine est.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd opera immediate a Deo facta perfecta sunt: sed in operibus, quæ fiunt a Deo, mediante creatura, potest defectus, & imperfectio esse, ratione actionis creaturæ, quæ defectibilis est.

AD secundum est dicendum, quòd glos. ibi dicit, illum vocari a Deo, quem eligit communitas ecclesiæ: vel ille vocatur a Deo, non ꝙ vox diuina semper ibi audiatur, sed ab illis, qui boni sunt, tamquam si Deus diceret: Veni, quia dignus es: vel vocatur quis a Deo, eo ipso, quòd vocatur voce eligentium, qui a Deo ordinati sunt.

AD tertium patet solutio. quia licet potestas boni Pontificis, & mali sit a Deo, abusus tamen talis potestatis a Deo non est.

ARTICVLVS III.

VTRVM POTESTAS Papæ sit maior omni alia.

Vide Turrecrematam, in Summa de Ecclesia, lib. 2. cap. 52.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ potestas Papæ non sit maior omni alia. Quia Moyses fuit maior Aaron in potestate; eo quòd potestate ipsius Moysi, Aaron in sacerdotem electus est, iuxta illud Exo. 28. Applica quoque tibi Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, vt sacerdotio fungantur mihi: sed Moyses, qui fuit ductor populi Israelitici, videtur repræsentare Imperatorem, vt Augustinus videtur dicere: Aaron vero, qui fuit summus Pontifex, repræsentauit Papam. videtur ergo, quòd potestas Imperatoris sit maior potestate Papæ.

2 Præterea. Dans tributum minor est recipiente tributum, sicut dans decimas minor est decimam recipiente, vt dicit Apostolus ad Hebr. 7. sed Papa dat tributum Imperatori, sicut habetur. 11. quæst. 1. c. si tributum. vbi Papa dicit, ꝙ si tributum petit Imperator, non negamus. ergo minor est Papa in potestate, quàm Imperator.

3 Præterea. Illius potestas non est vniuersaliter maior omni alia, ad cuius iudicium non defertur omnis appellatio: sed à sententia lata ab Imperatore, vel Iudice sęculari non defertur appellatio ad Papam, sicut patet extra de appel. cap. si duobus. ergo videtur, quòd potestas Papæ non sit vniuersaliter maior omni alia.

A IN CONTRARIVM est. quia potestas illius est maior omni alia, qui potest omnia * iudicare, & ipse a nullo iudicatur: sed Papa, cuius potestas spiritualis est, potest omnia iudicare, & a nemine iudicari, iuxta illud Apostol. 1. ad Cor. 2. Spiritualis homo omnia iudicat, & ipse a nemine iudicatur. ergo sua potestas maior est omni alia. * al. omnes.

RESOLVTIO.

Papa potestas tribus modis omnem aliam excellit potestatem. Ratione dignitatis, quatenus spiritus corpore, & vita spiritualis dignior terrena habetur. Ratione causalitatis, qua omnem aliam causat potestatem: Ratione auctoritatis maioris, qua cæterarũ potestatum leges confirmantur, & approbantur.

B RESPONDEO, Dicendum, ꝙ triplici maioritate potestas Papæ est maior omni alia. Primo maioritate dignitatis. Secundo maioritate causalitatis. Tertio maioritate auctoritatis.

Dignitate quidem maior est potestas Papę omni alia. Quia sicut dicit beatus Ambrosius, & ponitur 96. dist. cap. Duo sunt quippe. Aurum non tam præciosius plumbo, quàm regia potestate altior est ordo sacerdotalis. videmus enim colla Regum, & Principũ submitti genibus Sacerdotum, & ab eis benedici, & C iniungi. & secundum Apostolum ad Hebræ. 7. Sine ulla contradictione, quod minus est a meliore benedicitur. Patet hoc etiã per Hugonẽ de Sancto Victore 2. lib. de sacramentis 2. parte cap. 4. vbi distinguit duplicem vitam spiritualem, & corporalem: duplicem populum laicorum, & clericorum: duo bona spiritualia, & temporalia: duplicem potestatem spiritualem, & sæcularem. Et postea subdit, ꝙ quantum vita spiritualis dignior est, quàm terrena: & spiritus, quàm corpus, tantum spiritualis potestas terrenam potestatem, & sæcularem & honore, & dignitate præcedit.

Secundo. Potestas Papæ est maior omni alia, maioritate causalitatis. quia eius potestas causat omnem aliam potestatem, examinando, confirmando, & iudicãdo. Vnde dicitur. 22. dist. † Quia cuiuslibet ordinis cap. Omnes D dignitatem, & potestatem Romnus Pontifex habet instituere, & confirmare: eius vero potestatem solus Christus fundauit, & confirmauit. nullius namque potestatis electio temporalis, vel spiritualis est ipsa confirmatio, nisi solum electio ipsius Papæ, vel de auctoritate eius.

Tertio. Potestas Papæ est maior omni alia, maioritate auctoritatis. Quia nullius Imperatoris, Regis, vel alterius Principis leges, seu statuta alicuius roboris, vel firmitatis esse censentur, nisi quatenus sunt per auctoritatem Papæ confirmatæ, & approbatæ, vt dicit Aug. & ponitur. 9. dist. c. 1. Quia quicunq. legibus Imperatorum, quę pro Dei veritate ferũtur, obtemperare non vult, acquirit grande supplicium: quicunque autem legibus Imperatorum, quæ contra Dei veritatem feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande

præmium. est namque tanta auctoritas Ecclesiæ, & E Romani Pontificis, vt Augustinus dicat contra epistolam fundamenti: Ego non crederem Euangelio, nisi me catholicæ Ecclesiæ commoueret auctoritas.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Moyses repræsentabat Christum, cuius vicem Papa gerit in terris. Vnde dictum est Moysi Deutero. 18. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui. Similiter Aaron Christum repræsentabat; quia vt allegatum est Exod. 28. Applica tibi Aaron cum filijs suis, vt sacerdotio fungantur mihi. Super quo verbo dicit glos. quòd sicut tabernaculum cum * ornatibus, & vasis suis significabat ecclesiam pulchram, virtutum, & personarum varietate distinctam, ita summus sacerdos Aaron tabernaculi Christum verum pontificem significabat, qui semetipsum pro nobis obtulit in cruce. Aliter tamen Moyses, & aliter Aaron Christum significabant, quia Moyses significabat Christum vt legislator: Aaron vero vt summus sacerdos. & Christus, cuius vicem Papa gerit, fuit legislator, iuxta illud Isa. 33. Dominus legifer noster, Dominus iustus noster. Et fuit sacerdos, iuxta illud psal. 109. Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. per hoc ergo, quòd Aaron, & filij eius appli cari sunt Moysi, vt sacerdotio Dei fungerentur, significatum est, quod omnes præsules, & doctores, qui ad pastorale, & sacerdotale officium assumuntur, tanto studio, & amore debent legi Dei adhærere, vt germana cognatione videantur coniungi, sicut glos. ibidem dicit. Dato ergo, quòd potestas Moysi fuerit maior potestate Aaron; quia potestas Moysi fuit imperialis in legislatione, & fuit sacerdotalis in votorum populi oblatione. quia sicut dicit glos. super illo verbo psal. 98. Moyses, & Aaron in sacerdotibus eius. Moyses sacerdos fuit, non hostia, sed vota populi offerens Deo. per hoc tamen non excluditur, quin potestas Papæ sit maior omni alia; cum ipse gerat vicem Christi, cuius potestas signata est per Moysen, & Aaron, vt dictum est.

* al. ornamentis.

F

G

AD secundum est dicendum, quòd Papa non soluit tributum Imperatori in recognitionem dominij, sed solum pro pace, & quiete Ecclesiæ seruãda, quam ipse Imperator tenetur tueri, & conseruare, sicut habetur 23. quæst. 8. cap. tributum in ore piscis. Nec etiam de omnibus soluitur tributũ Imperatori, quia non de oblationibus, & primitijs, sed solum de exterioribus bonis per principes seculares Ecclesię concessis.

AD tertium est dicendum, quòd appellatio interposita pro causis minimis, & pro leuibus quæstionibus ad Papam non est deferenda, sicut dicitur extra de appel. sed pro causis arduis, & pro grauibus quæstionibus omnis appellatio potest deferri ad Papam. quia 11. quæst. 1. cap. quicunque litem habens: cuilibet licitum est sacrosanctæ sedis Antistitis iudicium eligere.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM QVILIBET Episcopus sit æqualis Papæ in potestate.

Vide Turrecrematam in cap. manus, de consecratione, distinctione 5.

AD quartum sic proceditur. Videtur, enim quòd quilibet Episcopus sit æqualis Papæ in * potentia. Quia vnus frater non est maior alio: sed Papa appellat omnes Episcopos fratres. ergo omnes Episcopi æquales sunt Papę in potentia. * al. potestate.

2 Præterea. Secundum Apostolum ad Hebræ. 7. Absque vlla contradictione verum est, quòd semper qui minor est à maiore benedicitur: sed Papa benedicitur, & consecratur ab Ostiensi. ergo videtur, quod non solum Ostiensis sit æqualis: sed etiam quilibet Episcopus sit maior in potestate.

3 Præterea. Ille est maior alio in potestate, qui potest in aliquem effectum, in quem non potest alius: sed Imperator in multos effectus potest, in quos Papa non potest; vt leges condere, quibus ipse Papa vtitur, & iudicia sæcularia exercere. ergo Imperator maior est Papa in potestate.

IN CONTRARIVM est. Quia, sicut dicit Chrysostomus in quadam homilia de Pent. Ecclesia maior est cælo, angelis, & omni creatura. ergo potestas Papę, qui est caput Ecclesiæ, maior est omni alia, & nulla æqualis sibi. Tom. 3.

RESOLVTIO.

Episcopi omnes, qui personas Apostolorum repræsentant, sunt æquales Papæ potestate ordinis, & ratione consecrationis, non administrationis, sicut in huiusmodi potestate Apostoli fuerunt æquales Petro. Potestate vero iurisdictionis in spiritualibus non item. In temporalibus idem censendum est, ratione immediatę auctoritatis. Ratione vero immediata executionis Principes ipsi, & Reges possunt esse ipso maiores.

H

RESPONDEO, Dicendum, quòd potestas est duplex: vna ordinis, & alia iurisdictionis. Loquẽdo ergo de potestate ordinis, omnes Episcopi sunt æquales Papæ in tali potestate. Cuius ratio duplex est.

Prima talis; omnis potestas ordinis, vel respicit characteris impressionem, vel respicit characteris perfectionem. Nam characteris impressio fit in septem † ordinibus; quia in quolibet ordine imprimitur character. In Episcopatu vero licet non imprimatur character, perficitur tamen character iam impressus, vt per talem perfectionem possit episcopus, qui est perfectus sacerdos, sibi similes generare. Sed omnes Episcopi habent characteris impressionem, & characteris perfectionem. ergo omnes Episcopi sunt æquales Papæ in potestate ordinis.

† Vide San. Tho. in cõmnibus additis ad 3. partem. q. 35. art. 2.

Secunda

Secunda ratio eſt talis: Omnes Apoſtoli ſimul cum Petro æqualiter receperunt poteſtatē ordinis a Chriſto, Ioannis 20. quando dictum eſt eis: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. nec talis poteſtas ordinis ſingularius fuit data Petro, quàm alijs Diſcipulis, quia nō eſt dictum ſibi: Accipias, ſed Accipite: ſed perſonas Apoſtolorū repræſentant † Epiſcopi, ſicut Papa gerit vicem beati Petri. ergo omnes Epiſcopi æquales ſunt Papæ in poteſtate ordinis, ſicut omnes Apoſtoli æquales fuerunt Petro in prædicta poteſtate. Vnde dicitur 21. diſtinctione. cap. in nouo teſtamento: Quia ceteri Apoſtoli cum eodem Petro pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt. quod eſt verum quantum ad ordinem, & ratione conſecrationis; non ratione adminiſtrationis, vt Gloſſator notat ſup dicto verbo.

† Vide Concil. Trident. ſeſſ. 23. in prin. cap. 4. & c. quorū vices. diſt. 68.

Sed ſi loquamur de poteſtate iuriſdictionis, ſiue accipiatur talis poteſtas iuriſdictionis in ſpiritualibus, ſiue in temporalibus, nullus eſt æqualis Papæ in tali poteſtate. quia omnes alij Epiſcopi vocati ſunt in partem ſollicitudinis, & adminiſtrationis: ſolus autem Papa habet adminiſtrationem vniuerſalem in toto orbe. Vnde dicit Chryſoſtomus in homi. 87. ſuper Ioan. 21. Quia Chriſtus Iacobum localiter in vno loco Prælatum determinauit: ſed Petrum totius orbis ordinauit Magiſtrum, & doctorem. Et idem ſuper Actis apoſtolorum dicit, quòd Petrus a filio ſuper omnes filij poteſtatem accepit. non vt Moyſes in gente vna, vel in vno populo: ſed in vniuerſo orbe terrarum. Si vero loquamur de poteſtate iuriſdictionis temporalis, ſimiliter nullus eſt æqualis ſibi in tali poteſtate, quantum ad immediatam auctoritatē, & vniuerſalem iuriſdictionem: licet quantum ad immediatam executionē, & adminiſtrationem Imperator, & alij Reges, & Principes poſſint eſſe maiores eo.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd Epiſcopos eſſe fratres Papæ, quatuor modis intelligi poteſt. Primo, naturæ conformitate. & ſic verum eſt, quòd non ſolum Papa, verum etiam ipſe Chriſtus, qui fuit Deus, & homo, non confunditur omnes homines fratres vocare, dicens: Nomen tuum nunciabo fratribus meis. Secundo, meriti ęqualitate. & ſimiliter ſic verum eſt: quia ſicut non derogatur pręſulatui beati Petri dicere aliquem martyrem, vel confeſſorem fuiſſe ſibi fratrem, vel æqualem in merito: ſic non derogatur Papę dicere omnes Epiſcopos in hoc eſſe eius fratres ſibi ęquales. Vnde dicitur 2. quæſt. 7. cap. puto. quòd ſine vlla ſui contumelia Cyprianus epiſcopus Apoſtolo Petro comparatur, quantum attinet ad martyrij coronā: quia & ſi diſtat cathedrarum gratia, vna eſt tamen martyrum gloria. Tertio, poteſt intelligi ordinis dignitate: & ſic eodem modo verum eſt: quia ſicut apoſtoli ſimul cum Petro tanquam fratres, & ęquales pari conſortio hunc honorē, & hanc dignitatem ordinis receperunt à Chriſto: ſic omnes epiſcopi ſunt fratres, & æquales Papę in tali dignitate. Quarto, poteſt intelligi, iuriſdictionis paritate: vt quòd Epiſcopi ſint fratres, & pares ipſi Papæ in poteſtate iuriſdictionis. et ſic non eſt verum, Epiſcopos eſſe fratres Papæ; immo ipſe eſt pater, & caput ipſorum, ſicut Chriſtus in hoc fuit pater, & caput * ipſorum Apoſtolorum, ut dicit Cyrillus in libro Theſaurorum; quia Apoſtoli in Euangelijs, & epiſtolis affirmauerunt, in omni doctrina Petrum eſſe loco Domini, & eius Eccleſiæ regimen tenere; dantes eidem locum in omni Capitulo, & Synagoga, in omni electione, & confirmatione. Cui, ſcilicet Petro, omnes, iure diuino, caput inclinant, & Primates mundi tamquam ipſi Domino Ieſu obediunt.

Hebr. 2.

* al. omniū

AD ſecundum eſt dicendum, quòd in poteſtate ordinis non eſt inconueniens Oſtienſem * & alios Epiſcopos eſſe maiores Papa; quia ſi aliquis Diaconus eligatur in Papam, ſimplex Sacerdos erit maior eo, quantum ad characteris ſacerdotalis impreſſionem: & ſimplex Epiſcopus erit maior quantum ad characteris perfectionem. Quod totum contingit, quia talis poteſtas ordinis non competit Papæ, niſi inquantum eſt Sacerdos, vel Epiſcopus, aut in aliquo ordine ordinatus. Vnde poterit eſſe verus Papa habens plenam adminiſtrationem, & iuriſdictionem in tota Eccleſia: & tamen carebit omni poteſtate ordinis, quia ſi eſt diaconus, carebit poteſtate ſacerdotali, & Epiſcopali, niſi conſecretur.

* alias vel.

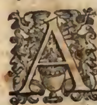
AD tertium eſt dicendum: Quòd ſicut dicit Apoſtolus ad Cor. 1. Ad iudicia, & litigia determinãda cōtemptibiles de Eccleſia debent eligi. Per hoc enim ꝙ Imperatores, & Reges leges cōdunt, per quas iudicia, & litigia ſæcularium perſonarum terminantur, non habetur, quòd ipſi ſint maiores; ſed potius contemptibiles, & inferiores in Eccleſia, vt dicit Cyprianus, & ponitur x. diſt. c. quoniam idem. Quia Chriſtiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigēt: Pontifices vero pro curſu rerum temporalium tantummodo legibus imperialibus vtuntur, ne ſeruientes Deo implicent ſe negotijs ſæcularibus. Vel poteſt dici, quòd in legibus condendis, & iudicijs proferendis Imperatores, & Reges non habent immediatam iuriſdictionem, & confirmationem, quia auctoritate Papę oportet, quòd talia ſint roborata, & confirmata: habent tamen immediatam executionem & adminiſtrationem. ex hoc tamen non arguitur, ꝙ ſint maiores, vel æquales ſibi in ptāte: ſed potius inferiores.

1. Cor. 1.

ARTICVLVS V.

VTRVM POTESTAS Papæ ſit ſingularius à Deo, quàm poteſtas aliorum.

Vide Turrecrematam in ſumma de Eccleſia, lib. 2. cap. 38. & 39.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ poteſtas Papæ non ſit ſingularius à Deo, quàm poteſtas aliorum. Quia ille, qui habet æqualiter curam de omnibus, non magis ſpecialiter reſpicit principatū vnius, quàm principatū alterius: ſed ſcribitur Sap. 6. quòd puſillū, &

& magnum ipſe Deus fecit, & æqualiter ſibi cura eſt de omnibus. ergo non videtur, quòd poteſtas Papæ ſit ſingularius a Deo, quàm poteſtas aliorum.

2 Præterea. Contingit in principatu eccleſiaſtico aſſumi quãdoque malos, & bonos Paſtores: ſicut contingit malos, & bonos Rectores eligi ad principatum ſæcularem. non ergo poteſtas Papæ ſingularius eſt a Deo, quàm poteſtas aliorum.

3 Præterea. Ibi eſt magis ſuccurrendum per ſpecialem prouidẽtiam, vbi eſt maius periculum: ſed in regimine rerum temporalium videtur eſſe maius periculum propter pluralitatem negotiorum occurrentiũ, quàm in regimine ſpirituali. ergo videtur, ꝙ poteſtas ſæcularium Principum magis ſingulariter ſit a Deo, quàm poteſtas Papæ.

IN CONTRARIVM eſt. Quia ſicut ſe habet poteſtas ſpiritualis ad temporalem, ſic ſe habet ſpirituale ad corporale: ſed ſpirituale principalius, & ſingularius eſt à Deo, quàm corporale; cũ ipſe Deus ſpiritus ſit: ergo eodem modo principalius, & ſingularius eſt à Deo poteſtas Papæ, quã poteſtas aliorum.

RESOLVTIO.

Poteſtas Papę, quamuis omnis poteſtas ſit à Deo, ſingularius à Deo eſt, quàm aliorum poteſtas. Idq; tribus de cauſis. Ratione videlicet Electionis, Gubernationis, Impugnantiumq; punitionis.

RESPONDEO, Dicendum, ꝙ in poteſtate Papæ poſſumus tria cõſiderare. Primo eius electionẽ. Secundo eius gubernationem. Tertio impugnantiũ, & non obedientium ſibi punitionem. Et ſecundum iſta tria, tribus modis poteſt oſtendi, quòd poteſtas Papę ſingularius eſt a Deo, quàm poteſtas aliorum.

Primo quantum ad eius electionẽ, licet enim omnis poteſtas ſit a Deo, vt dicitur ad Roma. 13. poteſtas tamẽ Papę immediatius, & ſingularius eſt a Deo, quàm alia. Quia ſicut Deus generaliter habet eſſe in omnibus rebus creatis per præſentiam, potentiam, & eſſentiam, in ſuis tamen fidelibus habet eſſe quodam ſpeciali modo per gratiam, & charitatem: ſic, licet in electione omnium poteſtatum Deus operetur, quodã tamen ſingulari modo operatur in electione ſummi Pontificis, qui ſuos fideles habet regere, & ordinare ad cultum Dei. Vnde multum peccant electores, qui huic ſingulari diuinæ prouidẽtię, qua regit Eccleſiam ſuam, non innituntur. Contingit tamẽn, eos rationabiliter in ſtultum finem quãdoque adduci, & eorum fine priuari, quem non bonum, ſed prauum in tali electione quãdoque ſibi præfigũt. Vnde ſcribitur Iob. 13. Quia ipſe Deus adducit conſiliarios in ſtultũ finem, & iudices in ſtuporem.

Secundo quãtum ad eius gubernationem. quamuis. n. Deus habeat curam generalem de gubernatione omnium rerum: ſingulari tamen modo habet curam de poteſtate ſummi Pontificis regentis, & gubernantis ſuam Eccleſiam. Vnde dicit Chryſo. in quadã Homilia de Pẽtecoſte, ꝙ magna cura eſt Deo de Eccleſia ſua, non muro circundata, ſed fide circumſepta. Tom. 3. Nam propter eccleſiam cælum extenſum eſt, aer ſparſus eſt, mare diffuſum eſt, terra fundata eſt, Paradiſus plantatus eſt, & multa mirabilia facta ſunt. Propter Eccleſiam mare diuidebatur, & iterũ ſuebatur: petra ſcindebatur, & iterum coniungebatur: manna pluebat de cęlo, & tamquam pruinoſa ponebatur menſa. Propter eccleſiam Prophetæ, propter eccleſiam Apoſtoli, propter Eccleſiam vnigenitus Dei Filius factus eſt homo. Ego ipſam ſtatui, qui cęlum fundaui, & angelos creaui: ſed propter cælũ crucifixus non ſum: propter cęlum cæleſte corpus non accepi, nec naturã angelorũ aſſumpſi; vt diſcas, quoniã cælo, angelis, & oĩ creatura ſingularior, & honorabilior eſt Eccleſia.

Tertio quantum ad impugnantium, & non obedientium ſibi punitionem. Gerit enim ſummus Pontifex in Eccleſia vicem illius Prophetæ, de quo dicitur Deuter. 18. Prophetam ſuſcitabo vobis de fratribus veſtris. quicunque non audierit Prophetam illum, ego vltor exiſtam, pœnam æternam, & temporalem ſibi infligendo, vt gloſ. dicit. Ex quo verbo habetur, ꝙ impingentes in ſummum Pontificem, & reſiſtẽtes ſibi, grandi pœna puniendi ſunt. Significatur enim ſummus Pontifex per montem Sinai, de quo dicitur Exod. 19. ꝙ die tertio deſcendit dominus coram omni plebe ſuper montem Sinai, dicens filijs Iſrael: Ne aſcendatis in montem, nec tangatis fines eius. Omnis enim qui tetigerit montem, morietur. Significatur ẽt ſummus Pontifex per talem montem, ratione eius generalitatis: quia ſicut mediante tali monte deſcendit Deus coram toto populo Iudæorum: ſic Chriſtus, mediante poteſtate ſummi Pontificis, in lege noua deſcendit ſuper toto populo Chriſtianorũ. Et ratione ſublimitatis. Quia ſicut ille mons ſublimior erat omni alio, ſic Papa ſublimior eſt omni alio Prælato. Et ratione legalis* auctoritatis, quia ſicut de illo mõte data eſt lex, ſic ab ipſo Papa omnes leges, & omnia iura exquirenda ſunt. Omnis ergo, qui hunc montem auſu temerario tangit, impugnando, vel ſibi non obediendo, mori debet: non quacumque morte. quia manus ſic morientem non debent tangere: ſed lapidibus eſt opprimendus, & iaculis confodiendus in deteſtationem talis peccati, vt dicitur eodem libro. Quantũ ergo ad electionem, & quantum ad gubernationem, & quantum ad impugnantium punitionem ſingularius, & ſpecialius poteſtas Papæ eſt a Deo, quàm poteſtas aliorum.

* al. veritatis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ prouidentia generali Deus habet æqualem curã de omnibus: ſed quadam prouidentia ſingulari Deus habet ſpecialem curam de poteſtate Papæ, mediante qua regit Eccleſiam, quam non habet de poteſtate aliorum. ſecundum quem modum loquitur Apoſtolus 1. ad Cor. 9. vbi ait: Nunquid Deo cura eſt de bobus?

AD ſecundum dicendum eſt, ꝙ contingit, aliquos aſſumi ad ſummum Pontificium, qui ſi non ſunt boni homines, ſunt tamen boni Prælati. Nam bonum hominem facit ſola charitas. quia ipſa diuidit inter filios æterni regni, & filios perditionis æternæ. Sed Prælatus bonus poteſt eſſe per prudentiam, & ſcientiam,

tiam, quæ ſunt dona ſe tenentia ex parte intellectus, A ſecundum quæ non dicitur homo bonus ſimpliciter, ſed ſecundum quid; eo quòd ſecundum ipſa poteſt eſſe vtilis ad regimen aliorum. Dicitur enim 41. diſt. (c. ſtatuim*.) quòd rudibus, & imperitis gubernacula Eccleſiæ non ſunt committenda. et in hoc apparet ſingularis prouidentia Dei, quia regit Eccleſiam ſuam mediante poteſtate malorum hominum bene, & vtiliter ad vindictam malefactorum, & laudem bonorum. Si vero cõtingat, aliquos ad ſummum pontificium aſſumi, qui ſint mali homines, & mali prælati, talium poteſtas etiam ſecundum Aug. ſingulariter eſt a Deo. Ait enim in de ciuita. Dei. c. 8. Sicut ſub eodem igne aurum rutilat, & ſtipula fumat: & ſub eadem tribula conteruntur paleæ, & granum purgatur: ſic ſub eodem principatu boni, & prædeſtinati purgantur, & finaliter ſaluantur per ipſius principatus perſecutionem: Mali vero conteruntur, & finaliter damnabuntur per illius promotionem, & exaltationem.

(Vide B. Auguſt. in lib. de fide ad Petrum. c. 43. tom. 3.)

Ad tertium eſt dicendum. Quòd ſi contingit ſæculare, & temporale regimen habere maiorem mentis diſtractionem, quàm regimen ſpirituale propter temporalium implicationem: bonum tamen regimen temporale ex bono regimine ſpirituali dependet. quia vt dicit Chryſoſt. ſuper Matthæ. Sicut omne malum egreditur a ſacerdotio: ſic omne bonum a ſacerdotio procedit. & ideo ſingularior cura habenda eſt de poteſtate ſacerdotij, & regiminis tam ſpiritualis, quàm temporalis. Si enim ſacerdotium fuerit integrum, vt idem dicit, totus populus floret, & reſidet in pace: ſi vero ſacerdotium fuerit diſſolutum, & inordinatum, tota C plebs marcida erit.

ARTICVLVS VI.

VTRVM POTESTAS Papæ ſit vna.

AD ſextum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ poteſtas Papæ non ſit vna: quia multi ſunt ordines Epiſcoporum, vt dicit Magiſter ſentent. lib. 4. (Diſt. 24.) ergo multæ ſunt poteſtates in Eccleſia. poteſtas ergo Papæ, quæ præeſt toti Eccle D ſiæ, non eſt vna, ſed plures.

2 Præterea. Poteſtates diſtinguuntur per actus, & per obiecta: ſed aliud obiectum eſt ſpirituale, & aliud temporale. alia ergo erit poteſtas in Papa reſpectu ſpiritualium, & alia reſpectu temporalium.

3 Præterea. Poteſtates Eccleſiæ ſignificantur per gladios duos, de quibus dicitur Lucę 22. Ecce gladij duo hic. cum ergo omnis poteſtas Eccleſiæ reſideat in Papa, videtur quòd in Papa non ſit vna poteſtas, ſed plures.

In Contrarium eſt. Quia poteſtas Papæ eſt reſpectu Eccleſiæ, cuius adminiſtrationem gerit: ſed Eccleſia eſt vna, iuxta illud Cant. 6. Vna eſt columba mea, vna eſt perfecta mea, vna eſt matri ſuę, electa genitrici ſuæ. ergo poteſtas Papę ſimiliter erit vna.

RESOLVTIO.

Poteſtas Papæ vna tantum eſt. idque aſſerendum eſſe non dubitamus, reſpectu corporis Chriſti veri, id eſt ratione poteſtatis ordinis: & reſpectu corporis Chriſti myſtici, hoc eſt ratione poteſtatis iuriſdictionis, vel adminiſtrationis.

Respondeo, Dicendum, ꝙ in Papa eſt duplex poteſtas. Vna reſpectu corporis Chriſti veri, & iſta vocatur poteſtas ordinis. Alia eſt reſpectu corporis Chriſti myſtici, & iſta vocatur poteſtas iuriſdictionis, vel adminiſtrationis. Si ergo loquimur de poteſtate Papæ reſpectu corporis Chriſti veri, quę eſt B poteſtas ordinis, talis nõ eſt niſi vna vnitate reali, quia in omnibus Sacerdotibus, & Epiſcopis talis poteſtas non plurificatur, nec ex parte ipſorum Sacerdotum, vel Epiſcoporum offerentium. quia omnes offerunt in perſona vnius Sacerdotis, puta Chriſti. Non enim illa verba: Hoc eſt corpus meum, proferuntur in perſona Sacerdotis, vel Epiſcopi conſecrantis, ſed in perſona Chriſti. Vnde dicit Chryſ. in Homil. de proditione Iudæ †, ꝙ Chriſtus, qui menſam illam ornauit diſcipulorum in cena, præſto eſt menſæ noſtrę, quam conſecrat. Quia non eſt homo, qui propoſita, panem, & vinum, corpus, & ſanguinem facit: ſed ille, qui eſt crucifixus pro nobis Chriſtus, cuius virtute conſecrãtur, licet Sacerdotis ore proferantur. Nec plurificatur, ex parte rei oblatę, quia non aliud corpus offertur per vnum Epiſcopum, vel per vnum Sacerdotem, & aliud per alium: ſed illud idem corpus numero offertur per vnum, quod per omnes alios. Nec tertio plurificatur ex parte paſſionis commemoratæ. quia vna, & eadem paſſio Chriſti ſemel recepta, commemoratur per omnes. Vnde dicitur 1. ad Cor. 11. Quotieſcunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem domini annunciabitis, donec veniat. Poteſtas ergo ordinis, quæ eſt reſpectu corporis Chriſti veri, vna eſt realiter in Papa, & in omnibus Sacerdotibus, & Epiſcopis, quia in tali poteſtatę omnes Sacerdotes nõ ſunt niſi vnus Sacerdos: & omnes Epiſcopi, niſi vnus Epiſcopus: & per vnitatem vnius Sacerdotis conſecrãtis, & vnius rei oblatæ, & vnius paſſionis commemoratæ. Vnde Apoſtolus ad Hebræ. 7. dicit. Quia in ſacerdotio Leuitico plures quidem facti ſunt Sacerdotes: ſed hic, ſcilicet Chriſtus, * vnum habet ſacerdotium.

(Tom. 3. † Vide San. Tho. 3. par. quæſt. 78. ar. 2.)

(*al. ſempiternum.)

Si vero loquimur de poteſtate Papę reſpectu corporis Chriſti myſtici, quæ eſt poteſtas iuriſdictionis, talis ſimiliter eſt vna in Papa, vnitate cuiuſdam ordinis. Nam in corpore myſtico triplicem ordinem diſtinguere poſſumus. vnum, quo clerici ordinantur ad clericos. alium, quo laici ordinantur ad clericos. tertium, quo laici ordinantur ad laicos. Et quia ordinatio, qua laici ordinantur ad laicos, eſt poteſtas corporalis, & temporalis; cum ſemper corporale, & temporale debeant regulari per ſpirituale; neceſſariũ eſt, ꝙ talis poteſtas laicorum reguletur per poteſtatem ſpiritualem, qua ipſi clerici ordinantur ad laicos. Similiter poteſtas clericorum, qua ordinantur ad laicos, regulanda

regulanda est, & ordinanda per potestatem, qua Clerici ordinantur ad clericos: & potissime per potestatē illam, qua Clerici ordinātur ad Summū clericorum, qui est Papa. Ita q̃ Papa per vnam potestatem ordine quodā habet ordinare clericos ad clericos, & clericos ad laicos, & laicos inter se. & ista est deductio B. Aug. 3. de Tri. c. 4. vbi ait: Quod quemadmodum corpora crassiora, & inferiora per subtiliora, & potentiora quodam ordine reguntur: ita omnia corpora reguntur per spiritum vitæ; & spiritus vitæ irrationalis regitur per spiritum vitæ rationalem: & spiritus vitæ rationalis desertor, atq. peccator regitur per spiritum vitæ rationalem pium, & iustum: & spiritus iustus, & pius regitur per ipsum Deum. & sic vniuersa creatura regitur per* suum Creatorē, ex quo, & per quem, & in quo condita, atque instituta est.

*al. summū

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicendum est, quòd ordines Episcoporum sunt plures, non * per plures potestates ordinis; cum in tali potestate, vt dictum est, omnes Episcopi non sint nisi vnus Episcopus. & omnes Sacerdotes vnus Sacerdos: sed propter plures communitates, & administrationes, quibus pręsunt. Distinguuntur enim per Philosophū quinque cōmunitates. quarum prima est communitas vici, quæ resultat ex pluribus domibus. Alia est communitas ciuitatis, quę constituitur ex pluribus vicis. & ista est communitas perfecta secundum Philosophum. quia si ciuitas bene ordinata est, in ea debet inueniri quidquid necessariū est ad vitam humanam. Tertia est communitas prouinciæ, quę insurgit ex pluribus ciuitatibus. Quarta est communitas regni, quæ resultat ex pluribus prouincijs. Quinta est communitas totius orbis, quæ cōstituitur ex omnibus regnis. In prima ergo communitate præsunt Presbyteri parochiales, quorum quilibet regit vnum vicum, & vnam, parochiam. In secunda vero præsunt Episcopi † quia ciuitas quælibet est communitas perfecta, sicut quilibet Episcopus est sacerdos perfectus, cū possit simile sibi generare. In tertia vero cōmunitate pręsunt Archiepiscopi, vel Metropolitani. In quarta præsunt Patriarchæ, & Primates.

*al. propter

† Vide Gratianū in c. ecclesiis. §. inter epos. dist. 68. & c. Epi. dist. 80.

Sed in quinta communitate præest summus Pontifex. Quia quantum est de iure † omnes, qui sunt in toto orbe, debent subijci summo Pontifici. Sicut enim de iure legis diuinę nullus potest saluari, nisi sit de corpore Ecclesiæ; quia extra Ecclesiam non est salus: ita de iure est, quòd omnes, qui sunt in toto orbe, sint sub potestate Papæ.

† Vide extrauagātem Bonif. viij. incip. vnam sanctā. titu. de maio. & obedien.

AD secundum est dicendum, q̃ verum est, corporale, & spirituale esse distincta: sed spirituale, vt patet per Aug. habet regere, & regulare, & gubernare ipsum corporale, & temporale. Aliquando quidem per seipsum, aliquando verò mediante alio corporali, vel mediante alio temporali. Sic & Papa sua potestate spirituali aliqua temporalia, & corporalia regit per seipsum: aliqua vero mediante potestate aliorū Principū sęculariū, quorū potestas corporalis, & temporalis est.

AD tertiū est similiter dicendum, quòd per illos duos gladios duę potestates intelliguntur: vna tamen reducitur ad aliam, secundum ordinem supradictum.

ARTICVLVS VII.

VTRVM IN PAPA SIT potestas Regalis, & Sacerdotalis simul.

Turrecremata, in Summa de Ecclesia, lib. 2. cap. 4. ad secundum argumentum.

D septimum sic proceditur. Videtur enim, quòd in Papa nō sit potestas Regalis, & Sacerdotalis simul. Quia Papa gerit vicem Christi, vt conuersatus est in hoc mundo: sed secundum talem conuersationē Ioan. 18. Christus dixit Pilato: Regnum meum non est de hoc mundo: si enim ex hoc mundo esset regnū meum, ministri mei utique decertarent, vt non traderer Iudæis. ergo videtur, q̃ in Papa non sit potestas regalis in hoc mundo.

2 Præterea. Potestas Christi figurata est in lege veteri: sed in lege ueteri distinctæ erant tribus Iudaica, de qua fiebant reges, & tribus Leuitica, de qua fiebant Sacerdotes. cū ergo Christus ortus sit de Tribu Iuda, in qua Tribu nihil de Sacerdotibus Moyses locutus est, vt dicit Apostolus ad Heb. 7. videtur, q̃ in Christo non fuerit potestas sacerdotalis.

3 Pręterea. Ille, qui cedit dominio regni, non efficitur Rex: sed Christus cessit dominio regni. Scribitur enim Ioan. 6. q̃ cum cognouisset Iesus, quia venturi erant illi homines, quos pauerat, vt raperent eum, & facerent eū Regem, fugit in montem. Ergo non videtur, q̃ in Papa gerēte vicē Christi sit potestas Regalis.

4 Præterea. Frustra est in aliquo potentia, quæ ad actum nōn reducitur: sed non videmus, quòd Papa vtatur regali potestate. ergo videtur, quòd in eo potestas Regalis non sit.

IN CONTRARIVM est. quia Papa consecratur, vt Sacerdos, & coronatur vt Rex, & festū coronationis nunciat omnibus Regibus. ergo vtraque potestas residet in eo.

RESOLVTIO.

Papa vicem Christi gerens, quem Regalem, & Sacerdotalem potestatem in Incarnatione, Conuersatione, Passione, & in Resurrectione habuisse constat; vtrāque pro certo habet.

RESPONDEO, Dicendum, quòd Papa gerit vicem Christi, saltem quantum ad potestatem, & iurisdictionem officij: in Christo autem planum est fuisse potestatem Regalem, & Sacerdotalem. quod ostensum est. Primo in eius Incarnatione. Secundo in eius Conuersatione. Tertio in eius Passione, & in eius Resurrectione. Nā in eius Incarnatione potestas regalis eius ostensa est. quia ex tribu Regali traxit originē secundum carnem: potestas vero Sacerdotalis, quia suum aduentum per Ioan. Baptistam, qui fuit filius Sacerdo-

Sacerdotis voluit nunciari. Vnde dicit Aug. in lib. de conſenſu Euangeliſtarum: Quod quia Chriſtus futurus erat Rex, Propheta, & Sacerdos, ideo diuina prouidentia factũ eſt, vt tres Euangeliſtæ, qui Chriſtum, quantum ad humanam naturam aſſumptam notificare ſumpſerunt, hoc ordine eorum Euãgelia incœperunt: quia Matthæus incipit à ſemine Regali dicẽs: Liber generationis Ieſu Chriſti, filij Dauid Regis. Marcus verò à vaticinio Prophetali, dicens: Initium Euangelij Ieſu Chriſti, ſicut ſcriptum eſt in Iſaia Propheta. Sed Lucas à ſacrificio Sacerdotali, dicens: Fuit in diebus Herodis Sacerdos quidã nomine Zacharias. Secundo oſtenſum eſt in eius conuerſatione. Cum enim Matth. 17. Illi, qui accipiebant, didragma, dicerent Petro: Quare magiſter noſter non ſoluit didragma? Chriſtus præueniens eũ volentem interrogare, dixit: Quid tibi videtur, Petre, Reges terræ, à quibus accipiunt tributum, à filijs ſuis, an ab alienis? quo reſpondente: ab alienis, concluſit: Ergo liberi ſunt filij Regum. Super quo verbo dicit Hierony. quòd dominus noſter, & ſecundum carnem, & ſecundum ſpiritum filius Regis erat: quia ſecundum humanitatem ex Dauid ſtirpe erat generatus: ſecundum verò diuinitatem omnipotentis Patris erat verbum, & ideo tamquã Regum Filius tributa ſoluere non debebat.

Tomo 4.

In Matth. lib. 3. c. 17.

Tertio, oſtenſum eſt hoc in eius paſſione. Nã poteſtatem regalem oſtendit, quando intrans Hieruſalẽ cum Diabolo pugnaturus, regalem reuerentiam ſuſcepit ab Apoſtolis ſternentibus veſtimẽta, & ramos de arboribus in via: vnde & teſtimonium Prophetę Zachariæ inductum eſt per Euangeliſtam Matthęũ, dicentem, Zachariæ 9. Ecce Rex tuus venit tibi mãſuetus, ſedens ſuper aſinam, & pullum eius.

Matth. 21.

Poteſtatem uero Sacerdotalem oſtẽdit tunc, quãdo ſeipſum obtulit in ara crucis; idem enim fuit Sacerdos offẽrens, & oblatum. Vnde dicit Auguſt. 4. de Trinit. cap. 14. Quatuor conſiderantur in omni ſacrificio; ſcilicet cui offeratur, à quo offeratur, quid offeratur, pro quibus offeratur. Idẽ ipſe vnus, veruſq. mediator Chriſtus per ſacrificium pacis reconcilians nos Deo, vnum cum illo manſit, cui offerebat, vnum in ſe fecit, pro quibus offerebat, vnus ipſe eſſet, qui offerebat, & quod offerebat.

Tomo 3.

Quarto, hoc oſtenſum eſt in eius reſurrectione. Quia poteſtatem regalem oſtendit in Diaboli expoliatione, quando multa corpora Sanctorum ſurrexerunt cum eo, & introiuerunt in ſanctam ciuitatem, multis apparentes in ſignum victoriæ obtentæ.

Matth. 27.

Sacerdotalẽ vero oſtendit in Spiritus ſancti datione, quando dixit Ioan. 20. Accipite Spiritũ ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. Vnde Matth. vltimo, dicit: Data eſt mihi omnis poteſtas, ſcilicet Sacerdotalis, & Regalis in Cœlo, & in terra.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo eſt dicẽdum, ꝙ ſicut dicit Auguſt. Regnum Chriſti, ſuper quo regnant fideles eius, ſunt credentes in eum, quibus dicit: Vos de hoc mundo non eſtis: quia ſi de hoc mũdo fuiſſetis,

Super Ioã. tract. 15. Ioan. 15. Tomo 9.

A mundus, quod ſuum erat, diligeret. Chriſtus ergo non dixit: Regnum meum non eſt in hoc mundo: quia, & in hoc mundo, & in futuro regnat ſuper fideles ſuos: hic per gratiam, & in futuro per gloriã: ſed dixit: Non eſt de hoc mundo, quia de hoc mundo eſt quidquid * homini eſt à Deo creatum, & ex vitiata ſtirpe Adæ generatum. Sed iam factum eſt Regnum, non de hoc mundo, quidquid de ipſis hominibus per ipſum Chriſtum regeneratum eſt, dicẽte Apoſtolo: Eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit nos in regnum filij charitatis ſuæ. Vel poteſt dici ſecundum Chryſoſt. ꝙ regnum Chriſti non fuit de hoc mundo: quia non fuit modo mundano, quo modo ſunt alij Reges, qui ex fortitudine miniſtrorum accipiunt poteſtatem regnandi: ipſe autem regnando ſuper ſuos ſibijpſi ſufficiens eſt, nullo alio adminiculo indigens.

* al. hominum.

Coloſſ. 1.

Homil. In Ioan. 83.

B Ad ſecundum eſt dicendum, quòd Sacerdotiũ, & Regale dominium Chriſti non eſt propriè figuratum per Sacerdotium, & dominium Leuiticum, in quo erant diſtinctæ tribus Sacerdotalis, & Regalis, ſed magis per Sacerdotium, & dominium Melchiſedech, qui fuit ſimul Rex, & Sacerdos. Vnde dicit Apoſtolus ad Heb. 7. Hic enim Rex ſalem, & Sacerdos Dei ſummi. Vel poteſt dici, quòd ſummi Sacerdotes in Sacerdotio Leuitico habebãt poteſtatem Regalem, non quidem in executione: ſed in depoſitione, & cõfirmatione ipſorum. Vnde 1. Reg. Samuel Sacerdos Dauid Regem conſtituit, & Saul depoſuit.

Reg. 15. & 16.

Ad tertium eſt dicendum, quòd Chriſtus ceſſit dominio Regali, oblato ſibi per homines, quia noC luit Rex per homines fieri, qui Regnum dabat hominibus, vt dicit Aug. vel propter exemplum noſtræ humilitatis, quia homines perniciosè honoribus, & Imperiis inhiabant, Rex fieri noluit: quia verò diuitias perniciosè appetebãt, pauper eſſe voluit: & quia mortem, & contumelias homines ſuperbiſsimè horrebant, crucem, & omne genus contumeliarum ſuſtinuit, & vt ſit ad vnum dicere, quidquid Dei filius in terris per hominem, quem ſuſcepit, dignatus eſt operari, diſciplina morum fuit, ſicut dicit Aug. de vera Religione, cap. 16.

Tract. 25. ſuper Ioan. Tomo 9.

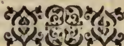
Tomo 1.

Ad quartum eſt dicendum, quòd cum aliquid eſt in ſuperiori, & inferiori, & in principali agente, & miniſtro, longè nobilius, & excellentius eſt in principali agente, quàm in inferiori, & * inſtrumento. PoD teſtas ergo Regalis eſt in Papa, & in alijs Regibus, & Principibus mundi: nobiliori modo tamen, & excellentiori eſt in Papa, quàm in eis: quia in Papa eſt per confirmationem, & * diſpoſitionem, atque correctionem ipſorum: in eis autem eſt per executionem, & adminiſtrationem.

* al. miniſtro.

* al. depoſitionem.

Cur christus noluerit eligi Rex.

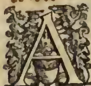

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

VTRVM IN PAPA SIT ſimul poteſtas temporalis, & ſpiritualis.

Turrecremata in cap. Cum ad verum diſt. 96. & in Summa de Eccleſia lib. 2. cap[illegible] 113.114. et.115.

AD octauum ſic proceditur. Videtur enim, quòd in Papa non ſit poteſtas temporalis ſimul, & ſpiritualis, quia ſcribitur Matth. 22. Reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo: ſed Papa gerit vicem Dei in terris: ergo ad ipſum pertinet cura ſpiritualium tantum: & ad Cæſarem, vel Imperatorem pertinet cura temporalium.

2 Præterea: Ad poteſtatem Papæ pertinet ſuos ſubditos in vita ſpirituali viuificare, & ad diuinum cultum ordinare: ſed ſcribitur Ioann. 6. Spiritus eſt, qui viuificat: caro autem non prodeſt quidquam: ergo videtur, quòd ſolum poteſtas ſpiritualis ſit in eo.

3 Præterea: Papa eſt caput Diſcipulorum, & Apoſtolorum Chriſti: ſed de Diſcipulis Chriſti dictum
Luc. 14. eſt: Niſi quis renunciauerit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe Diſcipulus: ergo uidetur, ꝙ Papa ſuper temporalia poteſtatem non habeat.

4 Præterea: Scribitur Numeri 18. Filij autem Leui nihil poſſideant decimarum, oblatione dumtaxat contenti: præter ergo decimas, & oblationes videtur, quòd Papa ſuper alia temporalia poteſtatē non habeat.

IN CONTRARIVM eſt. quia qui poteſt in maius, poteſt in minus: ſed maius eſt poſſe in ſpiritualia, quàm in corporalia, & temporalia: ergo cum Papa habeat poteſtatem ſuper ſpiritualia, habet etiā poteſtatem ſuper temporalia.

RESOLVTIO.

Papa in terris Dei vicem gerens, à quo ſpiritualia, & temporalia eſſe non ambigimus; poteſtatem temporalem, & ſpiritualem pro certo habet.

RESPONDEO, dicendum, quòd bona temporalia, & ſpiritualia ad tria poſſunt comparari. Primo ad eorum productionem. Secundo ad eorum ordinationem. Tertio ad eorum motionem, vel actionem. Et ſecūdum iſta tria tribus rationibus oſtendi poteſt in Papa eſſe potentiam ſuper omnia bona temporalia, & corporalia.

Primo quidem propter eorum productionem. Quia non ab alio producta ſunt temporalia, & ab alio ſpiritualia, ut † Manichæi putauerunt: ſed ab eodem Deo, à quo producta ſunt ſpiritualia, ab eodem etiam producta ſunt corporalia, & temporalia. Papa ergo, qui gerit vicem Dei in terris, ex quo habet po- E teſtatem ſpiritualium, habebit ſimiliter poteſtatem temporalium, & corporalium.

† De hoc Manichæorum errore vide D. Augu. t. de lib. arbit. & de morib' Eccleſiæ, & Nicephor. Calliſtū lib. 6. hiſt. Eccleſ. c. 31. & 32. & Euſebiū, lib. 7. c. 25.

Secundo, hoc patet propter eorum ordinationē. Ordinantur enim ipſa bona temporalia, & corporalia ad bona ſpiritualia tamquam organa, & tamquā inſtrumēta. Vnde Philoſophi poſuerunt, ꝙ ſine exterioribus bonis, quorum fortuna putabatur domina, non contingit eſſe felicem, & uirtuoſe operari. componitur enim homo ex anima, & corpore. Vnde ſicut ipſum corpus ordinatur ad animā, & eſt inſtrumentum eius, mediante quo exercet operationes ſuas, ſic ipſa bona temporalia ad bona ſpiritualia ordināur mediante Papa. Papa ergo, qui habet prouidere ſuis fidelibus de ſpiritualibus, habet eodem modo prouidere de temporalibus, & corporalibus, ſine quibus F ſpiritualia in vita iſta politica exerceri non poſſunt. Vnde Apoſtolis dicentibus: Dimitte turbas, vt ſibi emant eſcas, dictum eſt: Non habent neceſſe ire, date vos illis manducare. Luc. 9.

Tertio † hoc patet propter eorum motionem, & operationem. videmus enim, ꝙ temporalia & corporalia mouentur, & regulantur in eorum operationibus per ipſas intelligentias, in tantum, vt Philoſophi ſecundum numerum mobilium corporum poſuerunt numerum motorum, ſicut patet 12. Metaphyſicæ. Iſtos etiam motores poſuerunt omnes regulari, & moueri ab vno motore primo, qui eſt De'. Aug. etiam dicit, omnem ſubſtantiam temporalē, & corporalem adminiſtrari per Angelos. Papa ergo, in quo eſt poteſtas ſpiritualis, habebit per ipſam poteſtatem ſpiritualem ſimiliter diſponere, & ordinare G de temporalibus.

Vide S. Thomā par. 1. q. 52. ar 2. Pſal. 103.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd per illud dictum: Reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo; non ſubtrahitur potentiā tēporalium à Papa, ſed datur intelligi quædam iuſtitia legalis, vt vnicuique reddatur quod ſuum eſt, modo, quo dicit Apoſtolus ad Rom. 13. Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum, & cui uectigal, vectigal, & cui honorem, honorē: & cui timorē, timorem. Imperatoribus autē, & Regibus reddenda ſunt temporalia quaſi pro ſtipendijs ipſorum, H quia miniſtri Dei ſunt, vt dicit Apoſtolus. Tenentur enim Eccleſiam Dei defendere, & chriſtianum populum gubernare, & Rempublicam in pace conſeruare. Pro quo miniſterio ſtipendiandi ſunt theſauro Eccleſiæ corporali: quia quodam iure naturæ, & diuino pro tali miniſterio debetur eis tale ſtipendium temporale, iuxta illud Apoſtoli 1. ad Cor. 9. Quis, inquit, militat proprijs ſtipendijs? Quis paſcit gregem, & de lacte eius nō comedit? Super quo uerbo dicit Aug. & ponitur 23. q. 1. cap. Militare, ꝙ quadam diuina prouidētia ſunt militibus ſtipendia conſtituta, ne dum ſumptus quæritur, prædo* graſſetur. Et Apoſtolus ad Rom. 13. Dei, inquit, miniſtri ſunt in hoc ipſum ſeruientes, & ideo tributa præſtatis. Ex tali ergo iure Regū, & Imperatorū accipiēdi ſtipendia, non arguitur, Papam non habere poteſtatē tempo-

Matth. 22. Rom. 13.

* al. præda graſſetur.

temporalium,& corporalium: ſed potius oppoſitum, quia sũt Reges,& Imperatores quaſi miniſtri,& ſtipẽdiarij ipſius Papæ,& ipſius Eccleſiæ, & per eum ſtipẽdiandi ſunt theſauro corporali ipſius Eccleſiæ pro pace, & defenſione eius, ſecundum taxationem ipſius. nec aliter ſunt in ſtatu ſalutis, ſi vltra ſtipendia eis taxata volunt bona temporalia à fidelibus Eccleſiæ ſubripere. Vnde Luc. 3. cum milites veniſſent ad Ioannẽ, & quęſiuiſſent ab eo: Quid faciemus nos, ut ſalui ſimus? Reſpondit: Neminẽ concutiatis per violentiam, neq; calumniam faciatis, per fraudulentam nequitiam: & contenti eſtote ſtipendiis veſtris, hoc eſt, ſtipendijs pro vobis taxatis, vt exponit Chryſoſtomus.

Ad Secundum eſt dicendum, ꝙ carnalia, & corporalia bona per ſe ſumpta non proſunt quidquam ad vitam: ſed vt ordinantur ad ipſa ſpiritualia, tamquam organa, & tamquam inſtrumenta. proſunt & ad ipſorum ſpiritualium conſecutionem, & ad ipſorum peccatorum remotionem, & ad virtutum operationem. Vnde dicitur Thobiæ 12. quòd eleemoſyna, quę de bonis temporalibus, & corporalibus fit, à morte liberat, peccata purgat, & ipſa facit inuenire vitam æternam. Et ad hunc finem Papa habet poteſtatem ordinandi de ipſis corporalibus, & temporalibus bonis: aliter non eſt poteſtatis vſus, ſed abuſus.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ iſta fuit inſtantia Iuliani hæretici, qui bona patrimonialia chriſtianis auferens dicebat: Chriſtus veſter dicebat in Euãgelio: Qui non renunciauerit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Non eſt tamen de ratione vitæ perfectę, & diſcipulorum Chriſti nihil temporalium poſſidere: cum ipſi multa temporalia in communi haberent, & vnicuique prouidebatur, ſicut cuique opus erat. Nam Abraham perfectus homo erat, & multas diuitias habebat. Poſſidere ergo diuitias, non vt in eis ſpes ponatur, ſed vt in eis diuinum pręceptum impleatur ad præſentis vitæ ſuſtentationem, ad pauperum erogationem, & virtutum operationem, eſt de ratione vitæ Apoſtolicæ.

Luc. 14.

De hoc articulo vide extrauagantẽ Ioan. 23. incipiẽtẽ inter nonnullos. tit. de verb. ſignif.

Ad quartum eſt dicendum, quòd Papa poteſtatẽ temporalium poteſt habere ad duplicem actum. Primo quantum ad ſui, & aliorum miniſtrorum Eccleſię gubernationem. & in hoc primitiis, & oblationibus, & alijs reditibus Eccleſię debet eſſe contentus. Secundo, quantum ad ipſorum temporalium ordinationem, diſpoſitionem, & diuini cultus ampliationem. & ſic etiam ſuper alia bona temporalia omnium fideliũ Eccleſiæ poteſtatem habet.

ARTICVLVS IX.

VTRVM POTESTAS Papæ ſit ſolum temporalis.

Ad nonum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ poteſtas Papæ ſit ſolum temporalis. Quia Papa non pręeſt Eccleſię, niſi quamdiu eſt militaris, & quamdiu ipſi fideles ſunt viatores: ſed non ſemper Eccleſia erit militans, nec ſemper fideles A erunt viatores. ergo poteſtas Papæ ſolum temporalis eſt.

2 Præterea. Papa præeſt Eccleſiæ, mediantibus clauibus ſibi collatis à Chriſto. Matth. 10. Tibi dabo claues: ſed non ſemper Papa vtitur clauibus; quia doctrinæ exhortatio, & peccatorum abſolutio, in quibus conſiſtit * vſus clauium, non ſemper erunt neceſſaria. ergo poteſtas Papæ non ſemper durabit. * al. vis.

3 Præterea. Vita ſummorum Pontificum non ſemper durabit. ergo poteſtas eorum eodem modo non erit perpetua. Conſequentia patet, quia Aug. dicit v. de Trin. cap. 16. Quia non debemus concedere, Deum fuiſſe Dominum ab æterno, ne cogamur dicere creaturam fuiſſe ab æterno, quia ille ab æterno non dominaretur, niſi creatura ab æterno famularetur.

B In contrarium eſt. Quia poteſtas Papæ eſt poteſtas Chriſti, cũ vicem eius gerat in terris: ſed poteſtas Chriſti eſt poteſtas æterna. ſcribitur enim Daniel. 7. poteſtas eius poteſtas æterna, quæ non auferetur, & regnum eius, quod non corrumpetur. ergo ſimiliter poteſtas Papæ eſt æterna.

2 Præterea Poteſtas Papæ principaliter eſt poteſtas Sacerdotalis: ſed Apoſtolus ad Hebræ 7. ponens differentiam inter Sacerdotium Chriſti, & Sacerdotium Leuiticum, dicit, quòd in Sacerdotio Leuitico plures facti ſunt Sacerdotes, idcirco quòd morte prohibentur permanere: ſed Chriſtus eo, quòd manet in æternum, ſempiternum habet Sacerdotium. vnde & in perpetuum ſaluare poteſt. ergo poteſtas Papæ ſimiliter erit perpetua.

C 3 Præterea Illius poteſtas eſt perpetua, cuius nõ eſt finis: ſed de poteſtate Chriſti, cuius Vicarius eſt ipſe Papa; ſcribitur Lucæ 1. Dabit ei Dominus ſedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in ęternũ: & regni eius non erit finis. poteſtas ergo Papæ erit æterna.

RESOLVTIO.

Si rectè de hac poteſtate Papa diſtinctio perpendatur, rationes, quæ ſibi inuicem pugnare videntur, concedendas eſſe non negabimus.

D Respondeo, Dicendum, quòd Papæ poteſtas, cum ſit collata ſibi à Chriſto, dupliciter poteſt accipi. Primo, vt eſt à Chriſto mediante Papa adminiſtrata. Secundo, vt eſt ab ipſo Chriſto immediate operata. Nam aliter eſt loquendum de poteſtate Chriſti, qua regnat ſuper ſuos fideles, vt eſt ab eo, mediante Papa, tamquam mediante ſuo Vicario, & mediatore adminiſtrata: & aliter eſt loquendum de tali poteſtate, vt eſt ab ipſo tamquam a principali auctore immediate operata. quia primo modo poteſtas Chriſti eſt temporalis, ſecundo modo perpetua, & æternalis.

Primum ſic probatur. Nam poteſtas Chriſti, qua nunc regnat, mediante Papa, tamquam mediante ſuo Vicario, conſiſtit principaliter in tribus. Primo in debellatione Tyrannorum. Secundo in ordinatione ſubditorum. Tertio in admonitione & exhortatione diuinorum mandatorum. iſta autem tria non ſunt neceſſaria,

cessaria, nisi in præsenti vita; nam præsenti vita terminata, non erit amplius necessarium, vt Tyranni, & mali homines compescantur. Iam pace data fidelibus Christi, & quando iam omnes inimici eius positi erunt sub scabello pedum eius, nec amplius erit necessariũ vt subditi disponãtur, & ordinentur, cum iam omnes ordinati, & præsentati erunt sub dominio Christi. Vnde super illo verbo 1. ad Cor. 15. Cũ tradiderit Christus regnum (puta fideles suos) Deo, & patri, euacuabit omnem principatum, & potestatem, & virtutem. dicit glos. Quòd dũ durat mundus, Angeli Angelis, dæmones dæmonibus, homines hominibus præsunt ad vtilitatem credentium; sed omnibus iam collectis in vnum, amplius prælatio non erit necessaria, nec vlterius erit necessarium, vt homines in diuinis instruantur, & moneantur; quia tunc omnes erunt docibiles Dei, vt dicitur Ioh. 6. Vnde scribitur Hier. 31. Non docebit vltra vnusquisque proximum suum, & vir fratrẽ suum, dicens: Cognosce Dominum, quoniam omnes cognoscent me a minimo vsque ad maximum. Potestas ergo Christi, vt est in præsenti vita, mediante Papa, tamquam mediante suo Vicario, & mediatore administrata, est temporalis; quia solũ quamdiu durat mundus, est necessarium, quod Papa sit doctor in exhortatione diuinorum: & sit Sacerdos, & Prælatus in ordinatione, & dispositione subditorum: & sit Rex in debellatione tyrãnorum: sed præsenti vita terminata, non erit amplius necessaria exhortatio diuinorum, nec dispositio, vel ordinatio subditorum, nec debellatio Tyrannorum. Si vero loquamur de potestate Christi, quæ in futura vita erit ab ipso tamquam mediante principali auctore immediate operata, tunc talis potestas æterna erit, & perpetua. fuit namque de Christi Regno, & potestate triplex falsa opinio. (S. Thom. 3 par. q. 59.)

Vna fuit Christi parentum, & consanguineorum, qui putauerunt, eum debere regnare modo mundano, & carnali affectione, vel carnali propagatione. Audiuerant enim, eum denunciatum ab Angelo, quòd deberet sedere in sede Dauid eius patris, & pro eo regnare in domo Iacob, Lucæ 1. ideo crediderunt, audientes tot mirabilia, & magnifica fuisse facta in suo ortu, & in suæ vitæ progressu futurum esse Regem ex carnis propagatione, & regnaturum fore modo mundano, & carnali affectione. Quo errore decepta soror matris Iesu mater filiorum Zebedæi, audacia assumpta de consanguinitate Christi, petiuit ab eo, Matth. 20. Dic, vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram, & alius ad sinistram tuam in regno tuo.

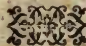
Secunda fuit Gentilium, & Romanorum. diffamauerũt enim Iudæi Christum apud Romanos, & apud Pilatum, & Herodem, quòd regnum vellet inuadere potestate tyrannica, potestate armorum, & ministrorum, ad quod videbatur dispositus propter mirabilia, quæ faciebat, & propter multitudinem populi, quæ ipsum sequebatur. Vnde in aduentu Magorum nunciantium Regem Iudæorum esse natum, turbatus est Herodes, & omnis Hierosolyma cum illo, vt dicitur Matth. 2. Et Ioan. 19. Ex hoc audiuit Pilatus ab ipsis Iudæis inclamantibus Christum: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. omnis enim, qui se Regem facit, contradicit Cæsari.

E Tertia fuit credentium Iudæorum, qui putauerunt Christum regnaturum quadam temporali successione: sciebant enim, se esse priuatos regno, & ad Gentiles Romanos Regnum Iudæorum esse deuolutum. vnde scientes, Christum esse natum ex tribu Iuda, de qua consueuerant esse Reges, crediderunt videntes eum esse potentem in opere, & sermone restauraturũ Regnum Israel, & liberaturum Iudæos de manibus Romanorum. Vnde post mortem eius duobus Discipulis euntibus in Emaus * conferentibus ad inuicem de ipso Christo, quando apparuit eis in Peregrini specie, vnus eorum dixit: Nos sperabamus, quòd ipse esset redempturus Israel, vt scribitur Luc. 24. Hanc autem triplicem falsam opinionem de sua potestate, & Regno Christus repulit Ioan. 19. In tribus verbis, quæ locutus est Pilato. (* al. cõquerentibus.)

F Nam falsam opinionem Parentum, & consanguineorum, credentium eum regnaturum modo mundano, & carnali propagatione, seu carnis affectione repulit, quando dixit: Regnum meum non est de hoc mundo. mundum enim (dicit Chrysost.) nominauit mundanam sui generis parentelam, ex qua non contraxit potestatem, & virtutem regnandi: sed potius infirmitatem moriendi. quia ex forma serui crucifixus est, sed regnat ex virtute Dei, vt dicit Apostolus. Opinionem vero Gentilium, putantium eum regnaturum ministrorum, & armorum virtute, & tyrannica dominatione repulit, quando dixit: Si enim Regnum meum esset de hoc mũdo, ministri mei vtique decertarent, vt non traderer Iudæis. Ministros namque, vt Chrysostomus dicit, Apostolos, & Angelos appellauit, quorum auxilio noluit vti, vt regnaret: quia Apostolos compescuit, vt gladium conuerterent in vaginam: patrem vero destitit rogare, qui exhibuisset sibi plusquam duodecim legiones Angelorum. Sed tertiam opinionem credentium Iudæorum, putantium esse regnaturum temporali successione repulit, quando dixit: Nunc autem Regnum meum non est hinc. ac si diceret: Regnum meum non ordino ad temporalem successionem, sed redempturus sum Regnum Israel ad possidendam æternam mansionem. potestas ergo Christi, qua regnabit in futura vita super suos fideles immediate, erit spiritualis, non ex carnali propagatione, seu affectione, vt fuit opinio Parentum, & consanguineorum. Erit virtualis non ex potentia armorum, & tyrannica dominatione, vt fuit opinio Gentilium Romanorum. Erit perpetua, & æternalis, non ex temporali successione, vt fuit opinio credentiũ Iudæorum. (Ioan. 18.) (1. Cor. 15.) (Ioan. 18.) (G) (Matth. 26.) (Ioan. 18.) (H)

Ad Argumenta.

Rationes autem factas in contrarium pro, & contra, concedimus. quia vtræque arguunt veritatem secundum distinctionem superius factam.

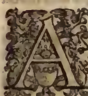

ARTI-

ARTICVLVS X.

VTRVM SIT VTILE DE poteſtate Papæ diſputare.

Vide S.Thom. 2.2.q.10.art.7.

AD decimum ſic proceditur. Videtur enim, quòd non ſit vtile de poteſtate Papæ diſputare. Quia illud, quod poteſt eſſe cauſa litis, & diſcordiæ, nō eſt vtile; eo quòd Seruum Dei nō oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes, vt dicit Apoſtolus: ſed diſputare de tali potentia eſt cauſa litis, & diſcordiæ; cum ſemper in diſputatione ſit curioſitas, & vanitas. ergo non eſt vtile diſputare de ipſa. 2.Tim.2.

2 Præterea. Poteſtas Papæ eſt poteſtas à Chriſto ſibi collata: dubitare ergo de poteſtate Papæ eſt dubitare de poteſtate Chriſti, ſicut Phariſæi dubitantes de poteſtate Chriſti reprehenſi ſunt, & vehemẽter obiurgati à Chriſto, Matthæi 12. Cum enim dixiſſent: Magiſter, volumus a te ſignum videre, reſpondit: Generatio praua, & adultera ſignum quærit, & ſignum non dabitur ei, et cet. ergo eo modo diſputare, vel dubitare de poteſtate Papæ non eſt ſecurum.

3 Præterea. Præſumptuoſum videtur eſſe agere, vel tractare de his, quæ ſunt ſuper ſenſum, & intellectum hominis. ſcribitur enim Eccl.3. Altiora te ne quæſieris, & ſupra ſenſum tuum ne ſcrutatus fueris. Cum ergo poteſtas Papę ſit poteſtas Chriſti, & illa ſit ſupra ſenſum, & intellectum hominis, videtur, quòd præſumptuoſum ſit de ipſa diſputare, vel tractare.

4 Præterea. Illud eſt vitandū in diſputatione, quod poteſt eſſe cauſa falſitatis, & erroris: ſed diſputare de poteſtate Papæ poteſt eſſe cauſa falſitatis; quia aliqui nimis ipſam reſtringunt, vel ampliant. ergo non eſt vtile de ipſa diſputare.

IN CONTRARIVM eſt. quia dicit Philoſophus in prædicamentis, quòd dubitare de ſingulis nō eſt inutile, & potiſſime quando res difficiles ſunt. ſcribitur enim Eccl.1. quòd cunctæ res ſunt difficiles, & nō eſt aliquis, qui poſſit eas explicare ſermone. diſputare ergo de poteſtate Papę eſt vtile. Cap. de Relat. in calce. Eccleſiaſtes 1.

RESOLVTIO.

De poteſtate Papa non eſſe diſputandum, quis; niſi cæcutiens, affirmabit? Triplex enim ex hac diſputatione vtilitas naſci poteſt: Ignorantia videlicet remouetur: Veritas elucidatur: Chriſtique Doctrinæ ſuſpicio vitatur.

RESPONDEO, Dicendum, quòd diſputare de poteſtate Papę vtile eſt propter tria. Primo propter ignorantiæ remotionem. Secundo propter veritatis elucidationem. Tertio propter doctrinæ Chriſti vitandam ſuſpicionem.

A Primum ſic oſtenditur. Nam in omni negotio ignorantia eſt periculoſa, quia multa mala ſequuntur ex ipſa. vnde dicit Ambroſius: Grauiſſime peccas, ſi ignoras. ſi ergo ignoratur, quanta eſt, & quæ eſt poteſtas Papæ, eſt valde periculoſum, & ex parte eius, qui præeſt; & ex parte illorum, qui ſibi ſubijciuntur. Cum enim Papa præſit fidelibus Eccleſiæ, mediantibus clauibus ſibi à Chriſto collatis, ſi ſcitur, quanta eſt poteſtas eius, & circa quæ, tunc ſcitur quòd præeſt eis, clauem potentiæ non excedendo, & circa clauem ſcientiæ non errando; ſed ſi talis poteſtas ignoratur, tunc præeſt ſubditis ſuis ignoranter: & illa, quæ facit, agit poteſtate excedente, & claue ſcientię errante, quod ſine periculo ſui, & ſubditorum eſſe non poteſt.

B Secundum ſic oſtenditur. Nam humana natura dubitando, & admirando eſt apta nata veritatem inquirere: Et †propter dubitare, & admirari nunc, & prius Philoſophi incœperunt philoſophari. vnde dicitur tertio Methaphyſicæ: Volentibus aliquam veritatem inquirere, neceſſarium eſt bene dubitare; quia cognitio veritatis eſt ſolutio dubitatorum. Propter quod illud verbum Philoſophi inductum eſt: Dubitare de ſingulis non eſt inutile. Quòd ſic eſt intelligendum, quòd ad ſingulas veritates, dubitationes pro, & contra inducere, vtile eſt quia in ſolutione ipſarum, veritates ipſæ magis eluceſcunt. Licet enim dubitare, an nix eſſet alba eſſet inutile, quia talis indigeret ſenſu viſus: dubitare tamen, an nix eſſet alba, rationes pro, & contra adducendo, vt ex ſolutione ipſarum veritas magis eluceſceret, eſſet valde vtile. iſto C ergo modo dubitare, & diſputare de poteſtate Papæ, in ſingulis articulis, rationes pro, & contra adducẽdo, vt ex ſolutione ipſarum veritas ipſa magis eluceſcat, vtile eſt. † Ariſtot. 1. Metaphyſ. cap. 2. lib. 3. t. 1.

Tertium ſic patet. Nam doctrina Chriſti, cuius poteſtatē Papa fungitur in terris, caret omni ſuſpicione: & quanto plus probatur, & ventilatur, & quanto plures libri, & quæſtiones de ipſa fiunt, tanto magis eius veritas diuulgatur, & eius claritas manifeſtatur. non autem ſic fuit de doctrina Mahumeti, qui habens ſuam doctrinam, & legem ſuſpectam, omnem diſputationem de ea fieri prohibuit: ſed Chriſtus doctrinam ſuam, tamquam veram, & luce clariorem diſputandam omnibus expoſuit. Vnde ſcribitur Actuum 6. Quia ſurrexerunt aliqui, qui erant de Synagoga Alexandrinorum diſputantes ibi cum Stephano. Et D de Paulo ſcribitur, quod loquebatur cum Iudæis, & diſputabat cum Græcis. Naſcitur etiam ex tali diſputatione maxima vtilitas, quia ex diuerſo ſtylo ſcribendi, & ex diuerſo modo argumentandi veritas ipſa ad omnes peruenit, ſecundum diuerſam capacitatem recipientium. Vnde dicit Auguſtinus primo de Trinitate cap. 3. quod quia nullus hominū in ſacra Scriptura ita locutus eſt, vt in omnibus ab omnibus intelligeretur. ideo neceſſe eſt, & vtile, in ipſa plures libros à pluribus fieri, diuerſo ſtylo: nō tamen diuerſa fide, etiam de eiſdem quæſtionibus, vt veritas quidem ipſa ad omnes perueniat. ad alios quidem ſic, ad alios autem ſic. Act.9.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo dicendum est, quòd disputare de potestate Papæ hac intentione, vt homo eam minuat, & minorem, quàm sit, credere faciat: vel hac intentione, vt causa fauoris, vel complacentiæ, vltra quam debet, extendat, est causa litis, & discordię. quia semper extrema in materia morali sunt vitupera bilia, & culpabilia: sed disputare de tali potestate hac intentione, vt sciatur, quanta sit, & vt sibi, & suis subiectis veritas clarius elucescat, qualiter cuncta ipse faciat, & disponat, secundum rectum vsum clauium, potestate non excedente, & scientia non errante, non est causa litis, & discordiæ, sed pacis, & veritatis.

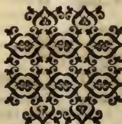
Homil. 44. in Matth. Ad secundum est dicendum, quod secundũ Chrysostomum, ideo Pharisæi reprehensi sunt, volentes signum videre de potestate Christi, quia dolose volebant prædictam potestatem calumniari. vel quia signa, quę prius viderant, & per ipsum ostensa fuerant, debuerant eos in fide firmare, nec vlterius debebant alia signa postulare. & vtroque modo sic disputare de potestate Papæ dolosè calumniando, vel ipsam non credendo, esset reprehensibile, & damnabile: E Sed per rationes pro, & contra ipsam elucidando, & per diuersos articulos distinguendo, est salubre, & commendabile.

Ad tertium est dicendum, quòd dubitare, & inuestigare illa, quæ sunt supra sensum, & intellectum hominis pertinaciter asserendo, & propriæ sententię arroganter * innitẽdo, præsumptuosum est: sed talia inuestigare per dicta Sanctorum, qui Spiritu sancto inspirati locuti sunt, & per auxilia, quæ Deus contulit suis fidelibus, vt talia inuestigarent: puta per naturales rationes, & per illa, quæ sacrę Scripturæ non contradicunt, non est præsumptio, sed est quædam F supererogatio, de qua dicitur Luc. 10. quia Samaritanus, proiectis duobus denarijs in curatione semiuiui, ait stabulario: Quodcunque supererogaueris, ego, cũ rediero, reddam tibi.

* al. intendendo.

Ad quartum est dicendum, quòd restringere talẽ potestatem, in quibus non est restringenda: vel ampliare, in quibus non est amplianda, posset esse causa errandi, potissime si arroganter, & † pertinaciter fieret: sed elucidando, & distinguendo, qualis, & quanta sit per dicta Sãctorum, per rationes, quibus sacra Scriptura non contradicit, non est causa erroris, & falsitatis, sed potius exquirendæ veritatis.

† Bene dicit: Pertinaciter, quia non est hęresis sine pertinacia. S. Tho. par. 1. q. 32. art. 4. & Albertinus tract. 8 agnoscẽ. assert. q. 2. & q. 29.

QVAE-

QVAESTIO SECVNDA DE PAPAE ELECTIONE.

EINDE conſiderandum eſt de potentia Papæ reſpectu eligentium, à quibus eſt miniſterialiter, & cooperatiuè. De quo octo conſideranda occurrunt.

Primo, de ipſius Papæ electione.
Secundo, de electorum iuriſdictione.
Tertio, de eius renunciatione.
Quarto, de eius depoſitione.
Quinto, de eius ſententiæ appellatione.
Sexto, de eius reprehenſione.
Septimo, de eius repræſentatione.
Octauo, de eius reuerentiæ exhibitione.

Circa primum quæruntur octo.

PRIMO, *Vtrum conueniens ſit, Papam fieri hominum electione, vel magis immediate à Chriſto.*
Secundo. Vtrum quilibet Papa poſt Petrum factus ſit per electionem.
Tertio, Vtrum magis eſſet conueniens fieri per ſucceſſionem, quàm per electionem.
Quarto, Vtrum ad minus duæ partes Cardinalium debeant in eius electionem conuenire.
Quinto, Vtrum electio Papæ poſſit in aliquo vitiari.
Sexto, Vtrum eius electio cadat ſub aliqua examinatione, ſicut electio aliorum.
Septimo, Vtrum Imperator, vel alius Princeps poſſit habere ius in electione Papæ.
Octauo, Vtrum Laici poſſint, & debeant electioni Papæ intereſſe.

ARTICVLVS I.

VTRVM CONVENIENS ſit, Papam fieri immediate à Deo, vel hominum electione.

AD PRIMVM ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa debeat eligi immediate à Chriſto, & non hominum electione. Quia ſcribitur ad Hebræ. 5. Nullus aſſumat ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo, tamquam Aaron: ſed honor pontificatus Papalis eſt * ſummus in tota Eccleſia. ergo ad talem honorem nullus debet aſſumi, niſi diuina voce, & à Chriſto immediate. * al. ſupremus.

A 2 Præterea. In electione Papæ debet eſſe maior certitudo, & maior *prouidẽtia, quàm in quocũque alio negotio humano; cum ipſe conſtituatur Rector, & caput totius orbis: ſed electio hominum fallit, & fallitur; ſcribitur enim Sap. 9. Quia cogitationes hominũ ſunt timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ. ergo immediatè eſt eligendus à Chriſto, cuius electio non fallit, neque fallitur. * al. prudentia.

3 Præterea. Maioris perfectionis eſt ſummus ſacerdos præſentis temporis, quàm fuit ſummus Sacerdos veteris legis, & quàm fuerit Matthias, qui non in ſummum Sacerdotem: ſed ſolum ad Apoſtolatum poſt Chriſti Aſcenſionem, loco Iudæ ſubrogatus eſt: ſed B ſummus Sacerdos in veteri lege fiebat ſorte, & diuina electione immediate; Nam frondente virga Aaron in ſummum Sacerdotem electus eſt, vt ſcribitur Nume. 17. & de Zacharia ſcribitur Luc. 1. Quia ſorte exiit, vt incenſum poneret ingreſſus in templum Domini. De Matthia vero ſcribitur Act. 1. Quia cecidit ſors ſuper Matthiam, & annumeratus eſt cum vndecim Apoſtolis. ergo multo fortius Papa, qui eſt ſummus Sacerdos, tali ſorte, & à Chriſto immediatè eligendus eſt. Act. 1.

IN CONTRARIVM eſt. Quia ſicut ſe habet Deus in hominum electione, ſic ſe habet in eorũ C productione, & formatione: ſed de communi lege producit, & format vnum hominem, mediante alio; paucorum enim corpora hominum Deus immediatè formauit, & produxit, quia ſolum tria, puta corpus Adæ, & Euæ, & Chriſti corpus præter communem productionem, & formationem formatum eſt. ergo eodem modo de cõmuni lege vnum hominem eligit in Paſtorem, & Summum Pontificem, mediante alio; paucorum autem electionem ipſe immediatè fecit.

RESOLVTIO.

D *Papam fieri non immediate à Deo, ſed ex hominum electione poſt Chriſti Aſcenſionem, tribus rationibus congruum eſſe nulla dubitatione, aut haſitatione affirmamus.*

RESPONDEO, Dicendum, quòd in electione Papæ tria poſſumus conſiderare. Primo ipſum Papam electum. Secundo ipſos eligẽtes. Tertio ipſum Chriſtum, cuius auctoritate Papa fungitur in terra ſuper ipſos fideles: & ſic tribus rationibus oſtendi poteſt, congruum eſſe poſt Chriſti Aſcenſionem, Papam fieri hominum electione, & non immediatè à Chriſto.

Primo, ex parte ipsius Papæ, qui eligitur. Nam E super illo verbo ad Hebræ. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum; dicit Augustinus, q̄ homo per hominem liberatur, & in Deum reducitur, & ordinatur. et ideo conuenienter ex hominibus, & per homines eligitur, & constituitur. Potuit enim Deus immediate Cornelium per Angelum instruere, & ad Deum reuocare: sed hoc non fecit, nisi mediante Petro. vnde dictum est ei Act. 10. per Angelum: Mitte viros, & accersiri facias Simonem quendam: qui cognominatur Petrus, hic dicet tibi, quid te oportet facere. Potuit similiter Deus plebem Iudaicam instruere per angelos, quando Apostoli fuerunt reclusi in carcere, & tamen hoc non fecit: sed Angelus domini per noctem aperiens ianuam carceris educens eos dixit: Ite, & constanter loquimini in templo plebi omnia verba vitæ huius. (Act. 5.)

Secundo hoc patet ex parte hominum eligentium. Nam aliud est loqui de posse Dei, & aliud est loqui de eius operari; quia cum in posse eius includatur omne posse, potest per seipsum immediate quidquid potest mediantibus creaturis. sed non operatur immediate omnia per seipsum; quia sic subtraheret operationes proprias ab ipsis creaturis, & essent superuacua opera sapientiæ suæ; cum quælibet res sit vana, & frustra, si priuetur propria operatione. vnde dicit Aug. 7. de ciu. Dei. c. 30. quòd Deus sic administrat omnia, quæ creauit, vt etiam ipsa proprios motus exercere, & agere sinat. Si ergo Apostoli, & successores eorum non essent cooperatores Dei in electione Summi Pontificis, frustrarentur administratione operum Dei. cuius contrarium dicit Apostolus. 1. ad Cor. 4. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Mysteria Dei appellauit diuersos ordines in Ecclesia, vt Episcopos, Sacerdotes, & Diaconos, quos eligere, & ordinare Christus Apostolis, & successoribus eorum, potestatem reliquit, vt glo. ibidem dicit.

Tertio hoc patet ex parte Christi, cuius auctoritate Papa super fideles fungitur. Nam qui constituitur aliorum caput, & rector debet esse eiusdem naturæ cum eis, & eiusdem conuersationis in vita. Vnde hac de causa decuit Christum per omnia fratribus similari, quia fuit caput, & rector Ecclesiæ. (Hebræ. 2.) Dicit enim Aug. super illo verbo: Ego sum vitis, & vos palmites; (Tract. 80. in Ioan. to. 9.) Quod in hoc Christus dicit se esse caput Ecclesiæ, eo quòd vnius naturę sunt vitis, & palmites. propter quod cum Dei filius esset Deus, cuius naturę non sumus, factus est homo, vt in illo esset vitis humana natura, cuius & nos homines palmites esse possemus. Tamdiu ergo decuit Christum per seipsum Summum Pontificem suum successorem eligere, quamdiu fuit eiusdem conuersationis, & dispositionis cum suis membris: sed iam post ascensionem factus alterius gloriæ, & alterius conuersationis, decens fuit Apostolis relinquere, & successoribus eorum, vt ex seipsis, & ex numero hominum humana vita viuentium in caput, & pastorem Ecclesiæ eligerent. Vnde super illo verbo Ioan. 20. Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum, dicit Chryso. (Homil. 85. in cap. 20. Ioan.) quòd volebat mulier illa humana conuersatione cum Christo conuersari post resurrectionem, sicut ante passionem faciebat. a qua cogitatione Christus reuocans eam, ait: Noli me tangere; quia & si eiusdem naturæ sum, vt prius: sum tamen alterius gloriæ, † & alterius vitæ. & si nondum ascendi ad patrem, sum tamen ascensurus, viuendo cælestiali vita, non terrena. († S. Thom. par. 3. q. 55. art. 6. ad 3. argum.)

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd vocatur quis a Deo, quemcumque eligit communitas Ecclesię, etiam si malus sit. quod sæpe contingit, vel pro malo suo, vel populi, vel vtriusque peccato, vt glo. ibi dicit. Ille autem sibi assumit honorem pōtificatus, F qui ingerit se, & non rectè eligitur. non ergo requiritur, quòd in electione Summi Pontificis semper diuina vox audiatur exterius, sed sufficit quod propter virtutes Dei ab illis, qui boni sunt, eligatur, ac si diceret Deus sibi: Veni, quia dignus es.

Ad secundum est dicendum, quòd tam in electione facta immediate à Deo, quàm in electione facta per homines, contingit eligi bonos, & malos. Nam dupliciter contingit aliquos in Pastores eligi. Primo, ad vitæ æternæ hęreditatem; qua electione fuerunt electi vndecim Apostoli a Christo. de qua electione dicit Apostolus ad Ephe. 1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti, & immaculati in conspectu eius, qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum Dei. Secundo, ad Ecclesię, & humani G generis vtilitatem; & tali electione fuit electus Iudas, qui fuit vnus de duodecim Apostolis electis. vnde super illo verbo Ioan. 6. Nonne ego vos duodecim elegi, sed vnus ex vobis diabolus est? Dicit Augustinus, (Tract. 27. in Ioan. to. 9.) quòd ad aliud elegit Christus vndecim, & ad aliud elegit Iudam. Nam vndecim elegit, vt in Apostolica dignitate perseuerarent: Iudam vero elegit, vt per perditionis eius officium humani generis operaretur salutem: non enim, vt dicit, electio Dei violentiam † infert his, quæ futura sunt; sed in voluntate cuiuslibet positum est saluari, & perire. († S. Thom. par. 1. q. 23. ar. 4. & q. 6. 23. ar. 2.) & sicut iniqui homines male vtuntur bonis operibus Dei, sic è conuerso Deus bene vtitur malis operibus hominum. Quid enim Iuda peius? malo tamen eius bene vsus est Dominus, de quo nolēte, & nesciente tantum bonum operatus est, vt per eum tradi se permitteret, vt redimeret nos.

H Ad tertium est dicendum, sicut Beda dicit, Ideo Matthias in Apostolatum sorte electus est, ne Apostoli discreparent à lege, in qua summus Sacerdos sorte I quærebatur. sicut de Zacharia legitur, quòd sorte (Luc. 1.) surrexit, vt incensum poneret. et hoc ideo dicit: quia quęrendus erat verus Sacerdos, donec veniret ille, qui per proprium sanguinem * introiret semel in sancta (* al. introiuit) sanctorum, cuius hostia in pascha immolatur. Sed die Pentecostes, Spiritu sancto apparente, illa lex, & illa consuetudo consummata fuit, & perfecta, nec vlterius debuit obseruari; (Act. 11.) quia tamdiu figura licuit exerceri * donec veniret veritas. (* al. exerceri) Figurabat autem sors illa gratiam Spiritus sancti, quæ visibiliter in die Pentecostes super Apostolos apparuit. Vnde ad Ephe. 1. Ipsam diuinam electionem, & gratiam Apostolus

nominat

nominat ſortem, dicens: Sorte vocati ſumus, ſecundum propoſitum voluntatis ſuę. & ideo Matthias, qui ante Pentecoſten ordinatus eſt in Apoſtolatum, ſorte electus eſt more legali: ſed poſt Pentecoſten ſeptem Diaconi ordinati ſunt, non ſorte, ſed Diſcipulorum electione, & Apoſtolorum oratione, & manus impoſitione, ſecundum quem modum nunc eliguntur Summi Pontifices, & alij Paſtores Eccleſiæ.

Act. 1.

Act. 6.

ARTICVLVS II.

VTRVM QVILIBET Papa poſt Petrum fuerit factus per electionem.

Turrecremata, & alij in Decreto 8. quæſt. 1. in principio.

D Secundum ſic proceditur. videtur enim, quòd non quilibet Papa poſt Petrum fuerit factus per electionem. Quia, vt ſcribitur 8. quæſt. 1. * Beatus Petrus elegit Clementem in Summum Pontificem; & ſic per ſucceſſioné, non per electionem Summus Pontifex factus eſt.

c. ſi Petrus.

2 Præterea. Minoris auctoritatis eſt Epiſcopus, quàm Papa: ſed Epiſcopus poteſt ſibi ſucceſſorem inſtituere abſque electione. ſcribitur enim. 7. quæſt. 1. c. Petiſt.: Si dominus dederit (dicit Papa Zacharias Epiſcopo Maguntino) iuxta petitionem tuam hominem perfectum, qui poſſit ſollicitudinem habere, & curam pro ſalute animarum; illum pro tua perſona, & loco tui Epiſcopum ordinabis. ergo multo fortius Papa poteſt ſibi ſucceſſorem inſtituere abſque alia electione.

3 Præterea. Auguſtinus, viuente Valerio Epiſcopo, & ipſo petente, cathedram Epiſcopalem ſuſcepit. ergo multo magis, Papa viuente, & petente, vel eligente, poteſt alius Papatum ſuſcipere.

4 Præterea. Papa repræſentatur per Moyſen, qui fuit Rex, & Sacerdos, ſicut ipſe eſt: ſed Moyſes elegit, Ioſue ipſo viuente ſic enim ſcribitur Numeri. 27. Tolle Ioſue filium Num, & pone manum tuam ſuper eũ, ne ſit populus Domini abſque Paſtore. ergo ſimiliter Papa, ipſo viuente, poteſt Summum Pontificem cõſtituere abſque alia electione.

In Contrarivm eſt quod ſcribitur. 80. diſt. in prin. quod electionem Summorum Pontificum ſibi Dominus reſeruauit, licet electionem eorũ bonis Sacerdotibus, & ſpiritualibus populis conceſſiſſet.

RESOLVTIO.

Papa quilibet poſt Petrum per electionem factus fuit. Idque congruum tribus rationibus eſſe duximus. hoc eſt, propter vitandum hominum fallibile iudicium, propter vitandum poſterorum exemplum, & propter habendum Populi teſtimonium.

A Respondeo, Dicendum, quòd ſemper poſt Petrum, Papa fuit factus per electionem, & hoc multum conuenienter propter tria. Primo propter vitandum hominum fallibile iudicium. Secundo propter vitandum poſterorũ exemplum. Tertio propter habendum populi teſtimonium. Nam Chriſtus fuit Deus, & homo, ideo in ſuo iudicio non potuit falli, neque fallere: ſed quia iudicium humanum eſt fallibile, quia purus homo poteſt falli, & fallere. ideo conueniens fuit poſt Chriſti aſcenſionem, & poſt mortem illius, qui immediate à Chriſto electus fuit, promotio cuiuslibet alterius ſummi Pontificis facta fuerit per electionem: vt ex collatione, & concordia plurium, talis electio careret errore, & mereretur ſuſcipere diuinam inſpirationem. Nam quia plura vident plures, 1. Reg. 16.
B quàm vnus, eo quòd homines iudicant de his, quæ foris parent, ſolus autem Deus intuetur cor, ideo talis electio caret errore, & meretur ſuper hoc diuinam inſpirationem, ipſo Saluatore dicente: Vbi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Matth. 18.

Fuit ſecundo hoc conueniens ad vitandum poſterorum exemplum. Nam ſi quis dignitates, & beneficia † eccleſiaſtica quaſi iure hæreditario poſſet alijs relinquere, & pro libito ſibi vendicare, ſpiritualia beneficia à carnalibus, & temporalibus non diſtinguerentur. Vnde dicitur. 8. q. 1. Quòd ab illis exemplũ beati Petri ſibi ſucceſſorem inſtituentis valet aſſumi; qui tales ſibi ſubſtituerunt, qualem ipſe ſucceſſorem quæſiuit. Verum quia poſtmodum officium non vitæ, ſed ſanguini cœpit deſeruire: atque ad Epiſcopatum tales quiſque ſucceſſores ſibi quærere cœpit, qui vel odioſi populis, vel a plebe docendi inueniuntur. Ideo ſacris canonibus inſtitutum eſt, ne aliquis in beneficio eccleſiaſtico ſibi ſucceſſorem quærat, ſed ſolum electione approbetur.

† Conc. Trident. ſeſſio. 25 de reformatione, cap. 7. c. Apoſtolica.

C

Tertio fuit hoc cõueniens propter populi teſtimonium bonum. Nam vt ſcribitur. 1. ad Timot. 3. Oportet Paſtorem teſtimonium bonum habere ab his, qui foris ſunt. Super quo verbo dicit Auguſtinus, quòd non ſolum oportet Paſtorem habere bonum teſtimonium à domeſticis; verumetiam ab alienis, iudæis, gentilibus, & hæreticis: vt, qui detrahũt religioni, falſé vitæ eius detrahere nõ audeant; & talis melius inuenitur in hominũ electione, q̃ hominum affectione.

D Ad Primvm ergo eſt dicendum, quòd Petrus potuit ſibi ſucceſſorem eligere Clementem, quia nondum ſtatutum erat in contrarium: videns tamen Clemens† quòd hoc erat pernicioſum exemplum poſteris, quòd aliquis ſibi ſucceſſorem eligeret, renunciauit Papatui, & electus communiter Lynus. quo mortuo, fuit cõmuniter electus Cletus. poſtmodum quarto loco iterum fuit electus Clemens, ac ſi ex illa ſucceſſione nullum ius fuiſſet ſibi acquiſitum. ſicut expræſſe notatur. 8. q. 1. c. ſi Petrus.

† Vide notata in vita B. Clementis, in 1. tomo, Conciliorũ pag. 135. in Surian a editione.

Ad ſecundum eſt dicendum, q Zacharias Papa non conceſſit Epiſcopo Maguntino, ſucceſſorem poſſe ſibi inſtituere; ſed bene conceſſit aliquem Epiſcopum poſſe ſibi coadiutorem aſſumere: qui poſt obitum eius ad Apoſtolicam Sedem accederet eligẽdus, & confirmandus.

Ad

Ad tertium, est dicendum. Quòd Augustinus factus est Episcopus, Valerio viuente, qui renunciauit Episcopatui.& tunc ipse potuit eligi,& sic per electionem non per successionē Episcopus factus est.Scribitur enim.7.q.1. Quia si Episcopus fortasse pro molestia sua petierit, vt ab Episcopali honore debeat vacare, eo petitionem scripto dante, concedendum est. Et credendum est, Augustinum factum fuisse Episcopum per cessionem Valerij. vnde eo.c.subditur quòd Augustinus non successit, sed accessit ad Episcopatum. Si vero dicatur, quòd Valerius non cessit Episcopatui, sed solum administrationi; Tunc dicendum est, quòd illo viuente fuit coadiutor eius: postmodum, eo mortuo, fuit electus.Et hoc satis videntur sonare verba sua: quæ ponuntur. 4.dist.c.Ante omnia. vbi dicit: Quando secundus locus gubernaculorum mihi tradebatur, id est, Episcopatus, tunc remum tenere non noueram.

c. Sicut vir.

Ad quartum est dicendum, quòd Moyses auctoritate Dei elegit sibi successorem, non tamen de consanguinitate, & parentela sua, nec de sua tribu, cum tamen potuisset, nullo præcepto, vel statuto apparente in cōtrarium. Vnde dicit Hieronymus, & ponitur 8. q. 1. Quia potuit Moyses successores principatus filios suos facere; & posteris propriam relinquere dignitatem: sed tamen ex alia tribu extraneus per eum eligitur Iesus Naue, vt sciremus principatū in populos non sanguini deferendum esse: sed meritis vitæ.

In c. primū ad Titum.

ARTICVLVS III.

VTRVM ESSET MAGIS conueniens Papam fieri per successionem, quàm per electionem.

De materia huius articuli, vide apud Gratianum. 8. quæst. 1. per totum: Et Turrecrematam In summa de Ecclesia, lib.2.c.51.

AD Tertium sic proceditur. Videtur enim, q magis esset conueniens, Papam fieri per successionem, quàm per electionem. Vnumquodque enim quanto est magis proprium, tanto magis diligitur, & maior diligentia, & sollicitudo circa illud habetur: sed officium Papatus magnam solicitudinem, & diligentiam requirit. ergo si illud esset proprium, quod daretur iure hæreditario per successionem, sicut alia bona propria: videtur, q maior diligentia, & maior solicitudo circa ipsum haberetur.

2 Præterea. Materia litis, & discordiæ, potissime in Christi sacerdotio est vitanda; quia seruos Dei nō oportet litigare, sed mansuetos esse ad omnes: vt scribitur.2.ad Timot. 2. Sed plerumque de electione Papæ oriuntur lites, & discordiæ inter eligentes, quæ cessarent, si Papa non per electionem, sed per successionem fieret.

3 Præterea. Quanto regimen est magis naturale, tanto magis remotum est a cupiditate, & tyrannide: sed regimen ecclesiasticum potissime debet esse remotum à tyrannide, & cupiditate; quia venenum charitatis est cupiditas, vt dicit † Augustinus. Ergo magis deberet esse naturale. Quod esset, si fieret per successionem, non per electionem. † lib. 83. quæst.q.36. to. 4.

4 Præterea. Si Papa fieret per successionem, Ecclesia nullo tempore careret Pastore: sed si fit per electionem, contingit, Ecclesiam quādoque magno tempore Pastorem non habere: melius ergo esset per successionem fieri.

In contrarium est. Quia si Papa fieret per successionem, vel fieret per successionem filiorum, vel consanguineorum. Non primo modo; quia clericorum filij† ad sacra officia admittendi non sunt, vt dicitur 56.dist.cap.1. Nec secundo modo; quia officium ecclesiasticum non carni, & sanguini, sed vitæ meritis deseruire debet, vt notatur.8.q.1.c. Moyses.

† cap. præsenti. & c. conquerente, extra de filiis presbyter.& Concil.Trident. sess.25.de reform.c.15.

RESOLVTIO.

Papa ni fieret per electionem, tolleretur Christi sacerdotij vniuersalitas, in quo personarum acceptio nō datur. Tolleretur item in eligente iurisdictio: in electo sanctitas, & doctrina: & in Populo fructus, & vtilitas. Quæ omnia absurda esse fatendum est.

RESPONDEO, Dicendum, quòd Sacerdotium Christi, in quo Papa tenet supremum gradum, quatuor per ordinem requirit. Primo in ipso Sacerdotio vniuersalitatem. Secundo in ipso electo sanctitatem, & doctrinæ veritatem. Tertio in eligente iurisdictionem, & potestatem. Quarto: in populo, cui præest, fructum, & vtilitatem. Et ex istis quatuor potest ostendi, quòd magis est conueniens, Papam fieri per electionem, quàm per successionem.

Primo quidem propter Christi Sacerdotij vniuersalitatem. Nam sacerdotium Leuiticum institutum fuit per rectam lineam: nam solum Aaron, & filij eius ab eo successiuè, descendentes ad sacerdotium assumebantur, & non nisi de tribu Leui. Quamuis enim summus Sacerdos sorte eligeretur: non tamen nisi de determinata Tribu. Sed sacerdotium Christi est vniuersale; quia in eo non est acceptus, neque Græcus, neque Latinus; non seruus, neque liber. Omnes vnum sunt in Christó, vt scribitur ad Gal. 3. Vnde hac de causa Saluator noster non de Tribu Leui, sed de Tribu Iuda ortus est, in qua Tribu nihil de Sacerdotibus Moyses locutus est, vt dicit Apostolus ad Hebræ. 7. Si ergo Papa fieret per successionem, fieret ex determinata parentela, & determinato genere, & sic non posset indifferenter eligi Græcus, vel Latinus; diues, vel pauper, ex quo non haberet talem vniuersalitatem. Num. 17.

Secundo propter electi sanctitatem, & doctrinæ veritatem. Nam, vt dicit Hiero. & ponitur. 8. qō.1. c.Licet.Ad sacerdotium nō eligatur nisi, qui doctior, & sanctior † cæteris habeatur. Si autem Papa fieret per successionem, casuale esset, quòd esset pollens vitæ sanctitate, & doctrinæ veritate: cum contingat plerumque, illum, qui succedit alteri, Iure hæreditario

† Conc.Triden. sess.24. de reform. cap.18.

rio in aliquo regimine malum eſſe, & ſtultum. Non eſt autem conueniens, ꝙ regimen Eccleſiaſticum, & ſpiritualium donorum caſui, & fortunæ exponatur: potiſſime, quia præſumptionis eſt, ꝙ quę Dei ſunt, ab homine dari debeant. Vt dicit Hilarius. & ponitur 8. quæſtione. 1. c. plerique.

Tertio propter eligentis poteſtatem: Quia ſi Papa eligeret ſibi ſucceſſorem, hoc faceret in virtute ſtatuti Eccleſiæ: ſed ſtatuta Eccleſiæ ſunt in contrarium, ſicut patet. 8. qō. 1. per totum. Sed ſi quæratur, † ſi Papa faceret ſtatutum in contrarium de eligendo ſucceſſore, poſſet ne ipſe ſucceſſorē dimittere; Dicendū eſt, ꝙ non; quia faceret ſtatutum valiturum prō futuro tempore, in quo ipſe non eſſet iudex, vt virtute eius ſtatuti poſſet ſucceſſorem dimittere, ſicut notatur. 8. q. 1. c. Apoſtolica.

† De hac qōne ptet Doctores in c. Apoſtolica. 8. q. 1. Vide Zabarellā ī Clem. 1. de elect. §. 1. q. 5. & Ludouicū Gomez. in regula cā cell. de infirmis reſignātibus. q. 1.

Quarto, talis ſucceſſio non haberet populi, cui præeſſet, vtilitatē. Nā (vt dicit Hieronymus.) Nunc videmus homines ſic affectos, vt cernamus plurimos hanc rem pro beneficio facere, vt non quærant hodie illi, qui habent Eccleſiaſtica beneficia diſpenſare, illos in Eccleſia columnas erigere, quos plus cognoſcant Populo, & Eccleſiæ prodeſſe: ſed quos vel ipſi amant, vel quorum ſunt obſequijs deliniti, (vt deteriora taceam) qui, vt clerici fierent, muneribus impetrarunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM eſt dicendum, ꝙ bona temporalia poſſunt eſſe propria ipſis Laicis: Eccleſiaſtica vero non ſunt propria † clericis: quia clerici propria habere non debent; ſed iuxta regulam Apoſtolorum, *Omnia debent eis eſſe communia. Circa quæ tanto maiorem diligentiam, & ſolicitudinem habere debēt, quanto magis charitas, quæ, dicente Apoſtolo, non quærit, quæ ſua ſunt, communia propriis, nō propria communibus anteponit, ſecundum Auguſtinum in Regula.

† S. Thom. 2. 2. q. 185. ar. 6 & 7. & Sotum, lib. 10. de iuſt. & iure. q. 4. arc. 3.
* 1. Cor. 13.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd diſcordiæ, lites; immo & contentiones poſſunt eſſe in electione Papæ abſque peccato. dummodo ſic diſcordantes ordinent eorum conſcientiam ad bonum ſtatum Eccleſiæ. Volebat enim Michael, ſicut legimus in Daniele, liberare Iudæos de captiuitate Babylonica, credens hoc eſſe faciendum propter multos bonos Iudæos ibi commorantes, & talem liberationem petentes. Princeps vero Regni Perſarum reſtitit ei. 21. diebus videns multa bona contingere Perſis, quorū erat Princeps, propter Iudæos ibi commorantes. vterque autem pugnabat bono animo, quia vterque erat bonus Angelus. Tamdiu ergo durauit talis pugna, & talis diſcordia inter eos, quamdiu ſuper hoc receptum fuit diuinum reſponſum, ſecundum quod Iudæi fuerunt * liberati: Sic in quolibet capitulo Canonicorū, & in collegio Cardinalium poſſunt eſſe pugnæ, & diſcordiæ; & vnus poteſt contradicere alteri in electione alicuius abſque peccato. Sicut enim diuerſæ naues ad diuerſas partes tendere poſſunt, eodem vento, aliter, & aliter ordinando vela: ſic ſecundum, ꝙ aliter, & aliter eſt ordinata conſcientia vnius Cardinalis, & alterius: & vnius Canonici, & alterius poſſunt vno, & eodem ſpiritu bono, & eodem zelo ſibi inuicē reſiſtere, & declinare in aliam, & aliam partem.

Daniel. 10.
* al. liberandi.

AD tertium eſt dicendum, Quòd vinculum ſpirituale fortius ſtringit, & fortius ligat, quàm naturale. Fortius enim coniungit Deo, & ſeparat à cupiditate bonorum temporalium ſpirituale bonum, quàm temporale: tanto ergo ſummi Pontifices, & Paſtores Eccleſiæ plus tenentur eſſe bonorum Eccleſiaſticorū fideles diſpenſatores, & à cupiditate bonorum temporalium magis tenentur eſſe remoti: quanto ipſi talia bona adminiſtrant, quæ gratis acceperunt, & per conſequens gratis debent ipſa *reddere pauperibus. Dicit enim Ambro. & ponitur. 23. qō. 8. cap. Conuenior. Omnia, quæ * mea ſunt, pauperum ſunt. de illis vero, quæ Eccleſiæ † ſunt, nihil poſſum, nec detrahere, nec tradere; cum illa ſolum cuſtodienda, & non tradenda acceperim.

* al. diſpenſare.
* al. a me.
† S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 6. & 7.

AD quartum eſt dicendum, Quòd diuturna vacatio Eccleſiæ quandoque eſt bona, ſi fiat propter bonum finem. vt ſi fiat propter hoc, vt ſufficientior, & ſanctior quæratur. Tutius eſt enim, vel ſaltem minus malum populo Chriſtiano tēpore aliquo Paſtore carere: quàm diſcolum, ſtultum, & malum habere; qui non vt Paſtor, ſed vt mercenarius propriū bonum quærat: vel vt lupus oues diſpergat.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM, AD MINVS, duæ partes Cardinalium in electione Papæ debeant conuenire.

Vide cap. vbi periculum de elect. lib. 6. Et Clement. ne Romani de elect. Vide Aluarum de planctu Eccleſię lib. 1. c. 1. & Armillam tit. Papa, & alios in Summis.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, quòd non ſit opportunum, vt duæ partes Cardinalium in electione Papæ debeant conuenire. Nam ſuper illo verbo ad Hebræ. 5. Nullus ſibi aſſumat honorem, niſi qui vocatur à Deo tāquam Aaron; non dicit glo. quòd in electione Aaron in Sacerdotem oſtenditur, quòd paucorum electio, ſi iuſta, & canonica eſt, præualere debeat: ſed Aaron fuit ſummus Pontifex. Ergo ſufficit ꝙ in electione Papæ, qui eſt ſummus Pontifex, pauciores cōueniant, quàm duæ partes.

2 Præterea. Scribitur 79. diſt. cap. Si trāſitus, Quòd electio Romani Pontificis cum deliberatione Prædeceſſoris fieri debet: Et ibidem ſubditur: Si ſtudia eligentium cœperint eſſe diuerſa, eorum, de quibus certamen emerſerit, conuincat ſententia plurimorū. Sufficit ergo, quòd in electione Papæ conueniat maior pars: & non duæ partes Cardinalium.

Præterea. Vbi eſt maius periculum, ibi celerius remedium eſt apponendum: ſed in dilatione electionis Papalis magnum periculum imminet Eccleſię: ſicut

pater

patet extra de elect. lib. 6. cap. Vbique periculum. & elect. potest. ergo celerius remedium apponendum est, quod tunc fieret, si solum maioris partis consensus sufficeret in electione eius.

In Contrarium est quod scribitur extra de ele. cap. Licet. † vbi habetur quod si inter Cardinales plena concordia de substituendo Summum Pontificem haberi non potest, tunc duabus partibus concordantibus, si tertia pars concordare noluerit, ille absque vlla exceptione ab vniuersali Ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui à duabus partibus receptus fuerit, & electus.

† Statutũ in hoc c. Licet, cõfirmatur in cap. vbi periculũ de elect. lib. 6.

RESOLVTIO.

Duæ saltem Cardinalium partes in Papę electione debent conuenire. Id quod tribus de causis congruum esse dicas licet: hoc est, propter diuinum auxilium impetrandum, ad quod obtinendum duorum consensum Saluator approbauit. Propter periculum euitandum. Propter Priuilegiũ prædictæ electionis, in qua ad superiorem non datur recursus, si quid ambigui accidat. In electione verò inferiorum Prælatorum non item.

Respondeo, Dicendum, quòd congruum fuit hanc taxatam formã prænotari in electione Papæ: vt saltem duæ partes Cardinalium in eius electione conuenirent propter tria. Primo propter impetrandum diuinum auxilium. Secundo propter remouendum futurum periculum. Tertio propter prędictæ electionis singulare priuilegium.

Scribitur enim Matth. 18. Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quãcunque petierint, fiet illis a patre meo, qui in cęlis est. Super quo verbo dicit Chrysost. quòd duorum cõsensum Saluator posuit fore necessarium ad impetrandum à Patre cęlesti. Propter euangelicam cõuersationem: quia duo, & duo missi sunt ad Euangelium enunciandum. Propter corporis, & animæ colligationem; quia vbi corpus, & anima consentiunt, & inter se bellum voluntatum diuersarum non habent, ibi dubium nõ est, quin bonarũ rerum postulatio subsequatur. Et propter Dei, & proximi dilectionem, quia duo sunt præcepta charitatis. Et quia in electione Papæ potissimè diuinum auxilium est impetrandum, vt ille, qui facit concordiam in sublimibus suis, efficiat Cardinalium corda pacifica, & vnita; quatenus talis prouisio subsequatur, secundum quòd salus animarum exigit, & totius orbis requirit vtilitas: ideo congrua forma taxata est in electione Papæ, vt saltem duæ partes Cardinalium in tali electione debeant conuenire.

Iob. 25.

Secundo est hoc congruum propter vitandum futurum periculum. Nam, vt ponitur. 69. dist. c. Si duo. Si duo Apostolici temeritate concertantium fuerint electi, tunc nullus eorum in Sede Apostolica sedere debet. Sed, vt notatur ibi, conuocandum esset in tali casu generale Concilium; & tũc ex noua ordinatione ille intronizari deberet in Cathedra beati Petri, quem vniuersitatis consensus eligeret. Vt ergo tantum periculum euitetur, congruum fuit taxari determinatum numerum illorũ, ad quos spectat prædicta electio.

E Tertio est hoc congruum propter prædictæ electionis singulare priuilegium. Quia, vt scribitur extra de elec. cap. Licet. Ideo in electionibus inferiorum Prælatorum sufficit maioris, & sanioris partis consensus: quia, quod in eis in dubium venerit, potest superiori iudicio diffiniri: Sed in electione Sũmi Pontificis aliquod speciale statutum debuit fieri, & in aliqua forma determinata prænotari; quia † non potest ad superiorem haberi recursus.

† Huc spectat Decret. Nico. Papæ. 28. c. fin. & 96. § scripte. Et vide Armillam tit. Papa.

Ad Argumenta.

Ad Primum, est ergo dicendum, quòd illa glos. est intelligẽda de electione communiter sumpta, in qua sufficit sanior pars; si fuerit iudicio * superiorũ approbata: vel intelligitur de electione, quæ fit immediate inspiratione diuina, signo miraculoso exterius apparente, sicut fuit in electione Aaron, qui factus est summus Sacerdos, frondente virga eius, aliorum virgis remanentibus siccis, vt scribitur. Num. 17.

* al. superioris.

F

A d secundum est dicendum, quòd Papam fieri cum prædecessoris deliberatione potest intelligi dupliciter. Primo, quòd Papa de electione successoris possit habere aliqualem collationem, quod licitum est sibi. vel quòd habeat de tali electione iurisdictionem, vt quòd suæ dignitatis possit hæredem substituere. quod non potest: sicut dictum est in superiori quæstione. Quòd vero additur: Plurimorum sententia conuincat, si vota eligentium sunt diuersa; intelligitur sententia plurimorum; quia duæ partes debent esse secundum formam prænotatam. extra de elec. c. Licet.

G A d tertium est dicendum, quòd remedium apponendum in electione Papę debet esse festinum, & celere. debet tamen cum hoc esse rationale, & securũ. Si autem sufficeret maior pars, vel minor, si esset sanior, dato quòd celerius posset talis electio fieri per hunc modum: non tamen esset sic rationabilis, & sic secura; cum in dubijs eius ad superiorem recursum haberi non posset.

ARTICVLVS V.

VTRVM ELECTIO PAPAE possit vitiari, sicut electio aliorum.

H

Vide Extrauagantem Pauli IIII. incip. Cum secundum Apostolum. Vide etiam statutum Iulij II. in Concilio Lateranensi, sessione 5. Et super hoc vide Armillam tit. Papa.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quòd electio Papæ possit vitiari, sicut electio aliorũ. Quia, quod Deus coniunxit, homo separare non potest, sicut scribitur Matth. 19. sed posito, quòd aliquis coniugatus eligatur in Papam, cuius uxor creditur mortua, & non est. si igitur petat debitum, videtur quòd talis teneatur redire ad vxorem, & Papatum dimittere: ergo.

Præ-

2 Præterea. Vt ſcribitur 79. diſt cap. Si quis pecunia, vel gratia humana, aut populari, vel militari tumultu ſine concordi, & canonica electione Cardinalium Sedis Apoſtolicæ fuerit intronizatus, non Apoſtolicus, ſed apoſtaticus habeatur; poteſt ergo electio Papæ vitiari.

Præterea. Scribitur extra de electio. c. Vbi maius periculum. lib. 6. Quòd electio Papę debeat celebrari in Ciuitate, in cuius Territorio, ſeu diſtrictu Pontifex obijt, niſi forſitan ſit interdicta, vel contra Romanā Eccleſiam in aperta rebellione cōſiſtat. Si ergo electio fieret in terra interdicta, vel quæ eſſet in rebellione cōtra Eccleſiam, videtur, ꝙ talis electio nulla ſit.

In Contrarium eſt quod ſcribitur extra de elect. c. Licet. Vbi habetur, ꝙ electus a duabus partibus Cardinaliū abſque vlla exceptione Summus Pontifex habeatur.

RESOLVTIO.

Papæ electio tribus modis vitiari poteſt. hoc eſt, eligentium, electi, electioniſq; ratione.

Respondeo, Dicendum, quòd tribus modis poteſt electio Papæ vitiari. Primo ex parte eligentium; vt ſi aliquis eligeretur, vel intronizaretur per ſeditionem, & per potentiam laicalem: talis enim non eſſet cenſendus Apoſtolicus, ſed inuaſor, & deſtructor totius chriſtianitatis, & perpetuo anathemate cū ſuis auctoribus ſequacibus irretitus eſſet, ſicut patet 23. diſt. c. In nomine domini. Secundo, ex parte ipſius electi; Vt ſi ille, qui eligeretur, depræhendatur eſſe in manifeſta hæreſi. E dico manifeſta: quia euidentia patrati ſceleris non indiget clamore accuſatoris. Vnde ipſo facto talis eſſet depoſitus. quia ipſe ſolus habet de hæreſi iudicare, & terminare. propter quod deuians manifeſte à fide ad Papatū aſſumi non poteſt, quia talis electio non caderet ſuper materia debita. Vnde ſcribitur. 40. diſt. c. Si Papa: Quòd eius culpas nullus mortalium redarguere in hac vita præſumit: quia cunctos ipſe † iudicaturus, a nemine iudicandus eſt; niſi deprehendatur deuius à fide. Tertio, ex parte ipſius electionis; vt ſi careat electio prænotata forma poſita extra de electionibus. c. Licet. Puta quòd a paucioribus, quàm duabus partibus Cardinalium aliquis eligatur. Tunc enim, niſi maior concordia interceſſerit, nullatenus eſt aſſumendus. Vnde dicitur. 79. diſt. c. ſi quis. Quòd ſi quis ſine concordi, & canonica electione Cardinalium in Sede Apoſtolica intronizatur: non Papa, vel Apoſtolicus; ſed apoſtaticus habeatur.

† Vide Armillam, & alios Summiſtas tit. Papa.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, quòd in tali caſu, ex quo certum eſſet, vxorem ſuam eſſe, quæ debitum peteret, inducenda eſſet ad continentiā ſeruandam. quòd ſi facere nollet, poſſet Papatui renunciare, & ad ipſam accedere: alias teneretur ei debitū reddere, quia continentia clericorum eſt conſiliū, † & de iure poſitiuo: reddere autem debitum uxori eſt præceptum, & de iure naturali, & diuino. Vbi autem ius poſitiuum contradicit, vel impedit ius naturale, vel diuinum, ſeruandum non eſt. vt ſi appropriatio rerum eſt de iure poſitiuo, & conſeruatio vitæ eſt de iure naturali. tunc ſi conſeruatio vitę meæ non poteſt eſſe ſine acceptione rerum alterius, licite poſſum ſumere: quia in tali caſu ius poſitiuum impedit naturale, & non poteſt cum ipſo ſtare. Et ſi dicatur, quòd ſcandalum eſſet in populo, ſi ſciretur, quòd Papa redderet debitum vxori, tale ſcandalum eſſet paſſiuum, non actiuum: quod non eſt dimittendum propter veritatem doctrinę & æquitatem iuſtitię, & ſanctitatem vitæ, vt dicit Hieronymus.

† Circa hoc dictū vide omnino S. Thom. 2. 2. q. 88 ar. 11. & Turrecrematā c. Sacerdotibus. 31. diſt. Et hunc Doct. infra q. 92. art. 3.

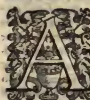
Ad ſecundum eſt dicendum, quòd illud Decretum intelligitur, quando aliquis eligeretur, non à Cardinalibus, ad quos ſpectat electio: ſed potentia laicorum, vel ex clamore populi. Sed ſi electus eſt à duabus partibus Cardinalium, datò quòd pecunia, † & ſimoniacè ſit electus, non eſt deponendus. Et ſi dicatur, quòd ipſa ſimonia eſt hęreſis, vt patet prima, q. 1. c. Cum liqueat. Dicendum, quòd hæreſis eſt large loquendo. Hęreſis autem, pro qua deponēdus eſt Papa, accipitur propriè, ſecundum quod opponitur articulis fidei, vel his, quæ ſunt immediatè annexa articulis.

† Vide extra uag. Iul. II. incipientē: cum tam diuino.

Ad tertium eſt dicendum, quòd illa Decretalis ſtringit Cardinales, vt electio Papę fieri debeat in Ciuitate, in qua prædeceſſor obijt, niſi ſit interdicta, vel in manifeſta rebellione Eccleſiæ. Tunc enim indulget, quod poſſint alibi ſe trāsferre ad dictam electionem faciendam. Si tamen in terra interdicta fieret, non propter hoc vitiaretur electio.

ARTICVLVS VI.

VTRVM ELECTIO PAPAE debeat examinari, ſicut electio aliorum.

Ad Sextum ſic proceditur. Videtur enim, quòd electio Papæ debeat examinari ſicut electiones aliorum: quia ſi non examinatur; hoc eſt, quia eius electio eſt confirmatio: ſed multorum aliorum Prælatorū electio eſt confirmatio: Ergo hoc non eſt ſingulare in electione Papę.

2 Præterea: Chriſtus examinauit Petrum. Ioā. 21. quando ſibi Eccleſiam commiſit, dicens, trina interrogatione facta: Paſce oues meas. Super quo verbo dicit Auguſtinus, quòd paſcere oues, eſt credentes in Chriſto, ne a fide deficiant, confortare. Terrena ſubſidia, ſi neceſſe eſt, ſubditis miniſtrare. Exempla virtutum cum verbo prædicationis impendere. Aduerſariis obſiſtere. Errantes ſubditos corrigere. In quibus verbis cōſiſtit tota examinatio Prælatorum. Sicut patet 23. diſt. c. Qui Eps ordinandus eſt. Ergo eodē modo electio Papę per hunc modū eſt examinanda.

Præ-

3 Præterea: Omnia, quæ requirunt debitam formam,& debitam materiam, cadunt sub examinatione: quia si carent altero eorum, carent eorum virtute, & efficacia, sicut patet de sacramentis, quorum virtus requirit † determinatam formam verborum, & determinatam materiam: puta Baptismus, si non fiat in aqua cum expressione Trinitatis,nullius efficaciæ esse dignoscitur: Sed electio Papæ requirit debitā formam,& debitam materiam. Ergo cadit sub examinatione: quia si deficeret in aliquo istorum nulla electio esset.

† S. Thom. 3.par.q. 60. art.5.& 6.

In Contrarium est: Quia illius electio non debet examinari,cōtra quam nulla exceptio recipitur: sed scribitur extra de elect.c. Licet. Quòd absq; vlla exceptione electus à duabus partibus Cardinalium ab vniuersali Ecclesia Summus Pontifex habeatur: ergo eius electio non est examinanda.

RESOLVTIO.

Papę electionem sub examine cadere, potest duobus modis intelligi. hoc est, vel propter electionem canonicam celebrandam: vel propter superioris iudicio approbandam, aut reprobandam. Primo modo conceditur: Secundo non item.

Respondeo, Dicendum, quòd electionem Papæ cadere sub examinatione, dupliciter, quātum ad præsens spectat, potest intelligi. Primo, quòd talis electio inter ipsos eligentes sic examinetur, quatenus ritè, & canonicè celebretur, secundum formā annotatam in iure. Secundo, quòd superioris iudicio talis electio discutiatur, approbetur, vel reprobetur.

Primo modo magis examināda est,& magis discutienda electio Papæ tamquam capitis,& Pastoris vniuersalis Ecclesiæ,quàm alicuius alterius. Vnde dicitur. 63.dist.c.Inter nos,& vos pacti serie statutum,& confirmatum est,q̄ electio,& confirmatio *futuri Romani Pontificis nō nisi iuste,& canonicè fieri debeat.

*al. Consecratio.

Secundo modo non, quia superiorem non recognoscit, cuius iudicio approbetur, vel reprobetur. Comparatur enim supremus Pontifex ad omnes alios, tam ad laicos, quàm clericos, qui sunt de corpore Ecclesiæ: sicut spirituale comparatur ad corporale,vel animale: Sed constat,quòd illud,quod spirituale est, non debet examinari, seu iudicari per corporale; sed potius èconuerso. Vnde super illo verbo 1.ad Cor.2. Animalis homo nō percipit quę sunt spiritus Dei, quia spiritualiter examinatur. Dicit Augustinus in libro de vera religione: Quòd examinatio, & probatio spiritualium fit tantūmodo spiritualiter,& a spirituali homine: quia spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei, non autem debet fieri examinatio,& probatio ab homine temporali,& carnali. quia spiritualis homo omnia iudicat, & ipse à nemine iudicatur, vt dicit Apostolus. Quod non est sic intelligendum, vt vniuersaliter Papa subterfugiat omne iudicium. quia cum, dicente Apostolo, Oportet nos omnes manifestari ante tribunal Christi tam spirituales, quàm carnales; vt referat vnusquisque prout gessit in corpore; Oportebit (vt dicit Augusti-

cap. 31. to. 1.

2.Cor.5.

E nus) Papam, & omnes spirituales à lege diuina iudicari, & per legem diuinam examinari. Non ergo ab aliquo infra se potest spiritualis homo, puta Papa, examinari, vel iudicari, sed solus ipse potest dicere: Qui autem examinat me, vel iudicat me, dominus est. 1.Cor.4.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, quòd si aliquorum electio non examinatur, eo quòd electio ipsorum est confirmatio, hoc non est auctoritate propria, quod superiorem non recognoscant. Non enim posset Papa eximere aliquos clericos, vel laicos, quòd non subiicerentur iurisdictioni suæ: sed bene potest eximere aliquos, vt electio eorum non transeat per

F examen communis iuris. Electio autem Papæ sic est confirmatio, quòd sua propria auctoritate non potest per aliquem superiorem examinari, vel approbari.

Ad secundum, est dicendum, quòd sicut dicit Augustinus: Ideo Christus examinauit Petrum de trina dilectione: quia trinę negationi eius, voluit, q̄ trina confessio responderet, quatenùs nō minus amori lingua eius deseruiret, quàm timori. Sic etiam Papa (vt dictum est) per legem diuinam bene examinabitur,& iudicabitur: sed à puro homine nec examinari, nec iudicari potest.

Tract. 124. in Ioan. to. 9.

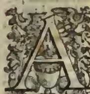
Ad tertium patet solutio, quòd bene debet examinari inter eligentes, vt talis electio ritè, & canonicè celebretur, vt sit facta in debita forma: & cadat sub debitam materiam: sed postquam facta est, superioris iudicio, nec examināda, nec discutienda est.

G

ARTICVLVS VII.

VTRVM IMPERATOR iurisdictionem habeat in electione Papæ.

De materia huius articuli vide latè Turrecrematam in cap. Quia sancta.§.Verum.dist.63.

H D septimum sic proceditur. Videtur enim, quòd Imperator iurisdictionem habeat in electione Papæ. Quia,vt scribitur.63.dist. cap.Hadrianus. Carolus Imperator Romam veniens Papiam obsedit: ibique relicto exercitu, in sancta resurrectione ab Hadriano Papa Romæ honorificè receptus est. qui Adrianus cum vniuersa Synodo tradidit dicto Carolo Imperatori ius, & potestatem eligendi summum Pontificem, & ordinandi Apostolicam Sedem. Hoc idem Decretum confirmauit Leo Papa, dans auctoritatem Othoni primo Regi Teutonicorum,& successoribus eius in perpetuum eligendi successorem, atque ordinandi Sedis Apostolicæ summum Pontificem, sicut patet in capitulo sequenti. Videtur ergo, quòd electio Romani Pōtificis ad ius Imperatoris pertineat.

Præte-

2 Præterea: Papa præeſt toti Eccleſiæ in ſpiritualibus, & temporalibus, vt ſuperius dictum eſt: ergo ſicut eius electio debet fieri per Cardinales, & per Clericos propter adminiſtrationem ſpiritualium: ita debet fieri per Imperatorem, & per Laicos Principes propter adminiſtrationem temporalium. Potiſſime cum temporalia Papæ per Imperatorem tradantur, ſicut patet. 63. diſt. c. Ego Ludouicus.

3 Præterea: Semper poſterius dependet a priori: ſed prius fuit Regnum Imperiale, quàm Sacerdotale. Ergo videtur, ꝙ electio ſummi Sacerdotis ſine cōſenſu Imperatoris fieri non debeat.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur. 63. diſt. c. Valentinianus, vbi dicitur, ꝙ electioni Epiſcoporum Imperator intereſſe non debeat. Cum enim dixiſſet clero: Talem in Pontificali Sede conſtituite, cui nos, qui gubernamus Imperium, ſinceré noſtra capita ſubmittamus: & eius monita, dum tamquàm homines delinquimus, neceſſario curantis medicamina ſuſcipiamus. Cui cum dixiſſet Synodus, vt magis ipſe decerneret, quis ad hoc ſapiens, & pius exiſteret. Reſpondens ſuper vos (inquit) eſt talis electio: quia diuina gratia potiti, & illius ſplendore fulgentes melius poteritis eligere.

RESOLVTIO.

Imperator in Papę electione iuriſdictionem non habet, niſi in eligentium incluſione. Id quod de Imperatore, alijſque Principibus aſſeuerandum eſt propter certius iudicium ferendum: & propter periculum euitandum. Imperatores enim quandoque in hæreſim inciderunt, & catholicæ matri Eccleſię ſunt aduerſati.

RESPONDEO, Dicendum, ꝙ nec Imperator, nec aliquis ſęcularis Princeps ſecundum moderna iura habet iuriſdictionem aliquam in electione Papæ: ſed bene habent iuriſdictionem in eligentium incluſione, vt faciant obſeruari in electione Papę, omnia illa, quæ ponuntur extra de elect. c. Vbi periculum, lib. 6. Conuenienter autem ſubtractum eſt ius Imperatori, & alijs Principibus de electione Summi Pontificis propter certius iudiciū in tali electione ferendum, & propter periculum euitandum. Nam vnuſquiſque bene iudicat de his, quæ nouit, & horum eſt bonus iudex, vt ſcribitur primo Ethicorū. (Ethic. lib. 1. cap. 3.) De electione ergo Papæ, qui debet pollere ſanctitate vitæ, & veritate doctrinæ, magis credendum eſt litteratis, quàm idiotis: & magis clericis, quàm laicis. Euitatur etiam ſuper hoc periculum fidei: quia quādoque etiam Imperatores in hęreticorum perfidiam lapſi ſunt, & catholicæ matris Eccleſiæ vnitatem impugnare conati ſunt. Ideo ſanctorum Patrum ſtatuta aduerſus eos prodierunt, vt nullo modo ſe electioni ſummorum Pontificum insererent: & quicunquè eorum ſuffragio, & adminiculo Summum Pontificiū obtineret, anathematis vinculo innodaretur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd illi primi Imperatores tamquā chriſtianiſſimi, fuerunt multum fauorabiles Eccleſiæ: & ideo, vt daretur eis occaſio maioris fauoris, & protectionis; illa poteſtas eligēdi Summum Pontificem à ſanctis Patribus fuit eis conceſſa: ſed poſtmodum * excreſcente eorum malitia, & cupiditate, illa poteſtas rationabiliter eſt ſubtracta. Non enim eſt putandum ex leuitate animorum procedere, ſi pro diuerſitate rerum, & temporum præcepta mutantur, & gratię ſubtrahantur, vt ſcribitur Heſter vltimo. Vnde magna auctoritas habenda eſt hodie in Eccleſia, vt ſi nonnulli ex prædeceſſoribus, & maioribus fecerunt aliqua, quę illo tempore potuerunt eſſe ſine culpa, & poſtea vertuntur in errorem, & ſuperſtitionem, ſi ſine Tarditate aliqua, & cum magna auctoritate à poſteris deſtruantur. vt. 63. Diſt. dicitur cap. Quia ſancta Romana.

(* al. excreſcente.)

AD ſecundum eſt dicendum, quod Papa non recognoſcit temporalia ab Imperatore, vel ab aliis Principibus, propter aliquam poteſtatem, in qua nō ſubiiciantur ei; cum ab eodem principio ſint corporalia, & ſpiritualia. Sed vel hoc eſt propter immediatam adminiſtrationem, quam non habet Summus Pontifex indifferenter in omnibus temporalibus, ſicut ſæculares principes: Vel propter pacis, & quietis Eccleſiæ conſeruationem, vel propter ipſorum temporalium tyrannicè ablatorum reſtitutionem.

Ad tertium eſt dicendum, quòd ſi temporale dominium præceſſit Sacerdotale, hoc non fuit dignitate, & cauſalitate; ſed potius hominum prauitate, ad quorum depreſſionem, & correctionem, & quandoque innocētum defenſionem, permiſit Deus aliquos in dominium ſurgere. Sed dominium naturale, & temporale in miniſterium, & in obſequium regiminis ſpiritualis datum eſt; vt ſuperius eſt tactum, & amplius inferius tangetur.

ARTICVLVS VIII.

VTRVM LAICI DEBEANT electioni Papæ intereſſe.

Doctores in cap. Oſius extra de elect.

AD Octauum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Laici debēt electioni Papæ intereſſe. quia ſcribitur 23. Diſt. c. In nomine Domini. Si prauorum hominum peruerſitas ita inualuerit, vt in Vrbe gratuita non poſſit fieri electio; tūc Cardinales Epiſcopi cum religioſis Clericis, & catholicis Laicis, licet paucis, ius poteſtatis obtineant eligere Apoſtolicæ Sedis Pontificē, vbi congruerit. Videtur ergo, ꝙ Laici non ſolum debeant electioni Papæ intereſſe: veruметiam, ꝙ iuriſdictionem habere poſſint in tali electione.

2 Præterea: Scribitur 63. Diſt. Ego Ludouicus. Quòd Clerus, & Populus electioni Pōtificis īterſint.

Non ergo excludantur Laici in tali electione fienda.
3 Præterea: Eius est electioni interesse, cuius est electioni consentire. sed dicitur dist. supradicta, c. Cum longe, quod licet plebis non sit eligere, eius tamen est electioni consentire. Videtur ergo, quod absque consensu Populi, & Laicorum talis electio rite celebrari non possit.

In contrarium est quod scribitur eadē dist. cap. Non licet. Non licet populo facere electionem eorum, qui ad Sacerdotium promouentur: immo Laici excludendi sunt ab electione Sacerdotum: quia non libertas imperandi, vel eligendi; sed potius necessitas obediendi eis iniungitur.

RESOLVTIO.

Papę electioni Laici interesse non possunt quantum ad iurisdictionem: Sed quantum ad repræsentationem propter inuasionem Hæreticorum vitandam: Et quantum ad publicationem, propter gaudium nunciandum, & ne clandestina electio existimata reprobetur.

Respondeo, Dicendum, quòd, Laicos posse interesse electioni Papæ, tribus modis intelligi potest. Primo quantum ad iurisdictionem. Et sic secundum moderna iura nullam iurisdictionem habent. Et satis conuenienter exclusi sunt: quia Populus, persuasione, aut corruptione cito à iudicio deuiat. Non est enim populus sequendus, sed instruendus. Vnde super illo verbo Exodi 23. Non sequeris turbam ad faciendum * iudicium: nec iudicio plurimorum adquiesces sententiæ, vt à veritate deuies; dicit glos. quod populus sequendus non est in iudicio; sed Doctores, qui, licet sint pauciores numero, sunt tamen saniores cõsilio. Secundo quantum ad repræsentationem. scribitur enim 63. dist. cap. Cum longe, quod electiones summorum Pontificum, & aliorum Episcoporum quondam Imperatoribus, & alijs Laicis Principibus repræsentabãtur: sicut de electione Beati Ambrosij, & Beati Gregorij legitur. & hoc ad vitandum schismaticorum, & hæreticorum inuasionem, & persecutionem; contra quos legibus fidelissimorum Imperatorum frequenter Ecclesia munita legitur. Præsentabatur ergo talis electio catholicorum Principibus, vt eorum auctoritate roborata nullus hæreticorum, *vel schismaticorum auderet contraire. & sic adhuc Laicos electioni Papæ interesse cõgruum est. Vnde & Romano Pontifice creato, & coronato, eius coronatio, & creatio Regibus, & Principibus mundi denunciatur. Tertio, quantum ad publicationem. quia non est ponenda talis electio sub modio, sed super candelabrum, quatenus si ius adquisitum est, electio non posset aliqua tergiuersatione celari. Vnde scribitur extra de elect. cap. Quia propter. Electiones quoque clandestinas reprobamus, statuentes, vt quam cito electio fuerit celebrata, solenniter publicetur. Est etiam hoc conueniens sic populo publicari ad gaudium nunciandum. Legitur enim in Chalcedonēsi Concilio; quod totus populus, & tota synodus acclamauit electioni Papæ: Leo sanctissimus Apostolicus viuat per multos annos.

*al. malum. *alias, &

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quòd illud Decretum intelligitur, vel secundum antiqua iura, quibus concessum fuit aliquibus Laicis iurisdictionē habere in electione Papæ propter fauorem Ecclesiæ: vel intelligitur, quod electio illis Laicis est repræsentanda, vt eorum virtute, & fauore nulli possent prædictā electionem perturbare.

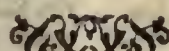
Ad secundum est dicendum, quòd sicut notatur super illo Decreto, quod Laici vocandi sunt ad electionem, intelligitur de talibus Laicis, qui sunt Patroni Ecclesiarum, ad quos pertinet præsentare, & eligere ordinandos in Ecclesiis, quarum sunt Patroni, & fundatores. Sicut patet 16. quæst. 7. cap. Decernimus. Si vero intelligatur de electione Papæ, tunc debet intelligi quantum ad repræsentationem: vel quantum ad publicationem, sicut superius dictum est. Nulla tamen talium conditionum existente, non esset talis electio infringenda; quia contra ipsam nulla exceptio recipienda est.

Ad tertium est dicendum, quòd consensus populi, & approbatio requirenda est in electione iam facta; non in electione fienda. Quia electio illius, qui Princeps pacis est, pacem, & vnitatem animorum suorum subditorum requirit.

QVAE-

QVAESTIO TERTIA DE ELIGENTIVM IVRISDICTIONE.

ISO de Papæ electione, reſtat nunc inquirere de eligentium iuriſdictione. Circa quod quaruntur vndecim.

Primo, Vtrum ſolum ad Collegium Cardinaliũ ſpectet Papã eligere.

Secundo, Vtrum, deficiente tali Collegio, electio Papę deuoluatur ad generale Concilium.

Tertio, Vtrum tale Collegium teneatur eligere ſemper hominem ſufficientioris ſcientię.

Quarto, Vtrum ſemper teneatur eligere hominẽ ſanctioris vitæ.

Quinto, Vtrum teneatur magis eligere Iuriſtam, quàm Theologum.

Sexto, vtrum teneatur magis eligere hominem de Collegio, quàm extra Collegium.

Septimo, Vtrum maiorem poteſtatem habeat Collegium eligens, quàm Papa electus.

Octauo, Vtrum, Papa mortuo, poteſtas eius remaneat in Collegio.

Nono, Vtrum, mortuo Papa, Collegium poſſit quidquid poteſt Papa viuens.

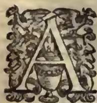
Decimo, Vtrum in tali electione debeat præcedere tractatus, vel aliqua prælocutio.

Vndecimo, Vtrum tutius ſit celeriter eligere, vel diu in tali electione cogitare.

ARTICVLVS I.

VTRVM, SOLVM AD Collegium Cardinalium ſpectet eligere Papam.

Turrecremata in cap. In nomine Domini. q. 2. diſt. 23.

D Primum ſic proceditur. Videtur enim, quòd non ad Cardinales ſolum pertineat electio Summi Pontificis. Quia ſicut Papa vocatus eſt in vniuerſalẽ adminiſtrationem, ſic Epiſcopi vocati ſunt in ſolicitudinis partem; ſed partibus conuenit prouidere de toto: ergo videtur, ꝙ ad Epiſcopos pertineat ſummi Pontificis electio.

Præterea: Electio, & quęlibet actio eſt particulariũ ſuppoſitorũ: ſed licet Papa ſit Paſtor totius orbis: habet tamen particularem Sedem, puta Romanã: ſicut beatus Petrus apud Antiochiam prius, quàm Romã veniret, habitauit, & Ignatium illic Epiſcopum conA ſtituit. vbi primum nomen Chriſtianorum † exortũ eſt. Poſtmodum prima Sedes beati Petri cœleſti beneficio Romana Eccleſia ordinata eſt, quã beatiſſimi Petrus, & Paulus ſuo martyrio cõſecrauerũt: † electio ergo ſummi Põtificis ad Clericos Romanę Sedis ptinere videt, cũ illa ſit prima ſua particularis cathedra. † Id conſtat ex actibus Apoſt. c. 11. † cap. Quã uis. 21. diſt.

Præterea: Electio communis Paſtoris communitatem eligentium requirit: ſed Papa eſt communis Paſtor totius orbis: videtur ergo, ꝙ Prælati totius mũdi ad eius electionem debeant conuenire.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur extra de elect. c. Licet. Vbi habetur, ꝙ duæ partes Cardinalium requiruntur ſolũ ad electionem Summi Pontificis. B & extra de elect. c. Vbi periculũ. lib. 6. habetur, ꝙ ſolum Cardinales includi debent ad electionem Papæ faciendam.

RESOLVTIO.

Papę electio ad Cardinalium, non Epiſcoporum Collegium ſpectat. Illi enim, tamquam Apoſtoli Chriſto, ipſi Papę eius vicemgerenti aſſiſtunt. Hi autem quamuis Apoſtolorum perſonas repræſentent, non tamen eorum, qui pręſentialiter Chriſto aſtiterunt. Adde etiã, ꝙ in paucioribus via certior, & ſecurior iudicatur.

C RESPONDEO, Dicendum, quòd ſcribitur Heſter vltimo: Non eſt putandũ, ſi diuerſa iubentur, ex animi imperantis prouenire leuitate: ſed pro qualitate, & neceſſitate temporum, vt Reipub. poſcit vtilitas, ferre ſententiam. quamuis ergo ſecundũ antiqua iura fuerit conceſſum primò Romanis omnibus ius eligendi Papam: quia, vt notatur. 63. diſt. c. Ego Ludouicus; omnes Romani vno Concilio, atque concordia ſine aliqua promiſſione ſummum Pontificẽ eligebãt. ita, ꝙ olim Romani omnes ex conſuetudine antiqua electioni ſummi Pontificis intererãt: & poſtmodum ex fauore catholicorum, & ad expugnationẽ D Hęreticorum, & Schiſmaticorum quibuſdam Chriſtianiſſimis Imperatoribus ius eligẽdi Papam fuerit conceſſum: nunc autem tantum ad ſolos Cardinales electio ſummi Põtificis dignoſcitur pertinere. Et hoc ſatis conuenienter propter duo. Primo propter eorũ aſſiſtentiam: quamuis enim Epiſcopi repræſentent perſonas Apoſtolorum: non tamẽ repræſentant perſonas eorum, vt Chriſto, vel ipſi Papæ vicem eius gerenti, præſentialiter aſtiterunt, vel aſſiſtunt; ſed magis vt ipſi diffuſi in orbem terrarum, quilibet aliquã partem mundi in ſorte prædicationis acceperunt. Cardinales vero perſonas Apoſtolorũ repręſentant, vt Chriſto, & Papę vicẽ eius gerenti præſentialiter aſtiterũt, vel aſſiſtũt. & ideo cõuenientius electio ſummi Põti-

ficis fit per eos, quàm per Epiſcopos, vel alios Prælatos Eccleſiæ. Secundo propter eorum conuenientiam. Nam ſecundum Philoſophum: In paucioribus via certior, & ſecurior. Quanto ergo periculo per pauciora remedia poteſt ſubueniri, tanto citius, & ſecurius ſubuenitur. quia igitur vacatio Sedis Apoſtolicæ nimis eſt periculoſa fidelibus, vt citius, & ſecurius tali periculo poſſit remedium adhiberi, congruè ad paucas perſonas, puta ad Cardinales tãtum, electio Papæ deuoluta eſt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Epiſcopi non habent illam conuenientiam in electione Summi Pontificis, ſicut Cardinales, vt dictum eſt; cum ipſi Papæ ſemper præſentialiter aſſiſtant.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd ſicut Papa, non obſtante, quòd ſit vniuerſalis Eccleſiæ Paſtor: eſt tamen ſingulariter prætitulatus Epiſcopus, & Romanus Pontifex. Quia ſedem illã, poſtquam de Antiochia venit, Beatus Petrus ſimul cum Paulo eorum martyrio conſecrauerunt, vt dicitur diſt. 22. c. Sacroſancta. Si Cardinales, non obſtante quod ſint Iudices, & Principes totius mundi. Iuxta illud Pſal. Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram. Prætitulantur in titulis Eccleſiarũ Romæ, & in diſtrictu Romanæ vrbis exiſtẽtium. Vnde Clerici Romanæ Eccleſiæ appellati ſunt. Pſal. 44.

AD tertium eſt dicendum, quòd communitatis non eſt eligere: quia ſecundum Damaſc. De Orthod. fide lib. 11. c. 22. Electio eſt de duobus exiſtentibus, vnum præ altero eligere. Hoc autem non pertinet ad omnes; ſed ad aliquas perſonas ſingulariter, & ad talem actionem deputatas, quæ polleant auctoritate, ſapientia, & ſanctitate. Vnde nec Chriſtus, qui fuit Paſtor omnium ouium, vocauit omnes ad Apoſtolatum, nec omnibus ſua ſecreta reuelauit. Vnde dixit Petrus Act. 10. Dedit autem Deus pater eum manifeſtum fieri non omni populo, ſed teſtibus præordinatis à Deo.

ARTICVLVS II.

VTRVM, DEFICIENTE Collegio Cardinalium, electio Papæ ad clerum Romanum deuoluatur.

Cardinalis Albanus in tractatu de Cardinalatu.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd, deficiente Collegio Cardinalium, ad Romanũ clerum electio Papę deuoluatur. Quia poteſtas eligendi Papam nunc ſolis Cardinalibus eſt conceſſa: ſed ſucceſſores Cardinalium ſunt Romani clerici; cum ipſi Romani clerici
E appellentur: ergo videtur, ꝙ ad clerum Romanum, Cardinalibus deficientibus, ſpectet eligere Papam.

Præterea. Concilium non habet auctoritatem ſine Papa. ſcribitur enim 17. diſt. c. Regula. quòd non eſt ratum Concilium, quod auctoritate Romanæ Eccleſię fulcitum non fuerit. Et ibidem c. Multis, ſubditur: non eſt Concilium: ſed conuenticulum, quod ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate celebratur: ad Concilium ergo electio Summi Pontificis ſpectare non poteſt, ſine Papæ auctoritate.

Præterea. Concilium generale non poſſet Papã eligere, niſi eſſet congregatum: ſed ad nullum alium ſpectat Concilium generale congregare, niſi ad Papam. ſcribitur enim diſt. ſupradicta, cap. Synodum. Abſque Romani Pontificis auctoritate Synodus non debet
F congregari. Et ibi ſubditur: Abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate ſynodum aliquibus congregare non licet. Non ergo ad Concilium generale poteſt ſpectare electio Summi Pontificis.

IN CONTRARIVM eſt. Quia eorum eſt eligere, & conſtituere, quorum eſt deponere, & deſtituere: ſed totius Eccleſiæ, & generalis Concilij eſſet Papã deponere, & deſtituere, ſi in hæreſi deprehenderetur. Scribitur enim. 21. diſt. cap. Nunc autem, quòd cum Marcellinus Epiſcopus à Paganis eſſet compulſus, vt templum eorum ingreſſus tria genera thuris ſuper prunis imponeret; tũc vniuerſo Concilio Sanctorum, & Epiſcoporum collecto, & Inquiſitione ſuper hoc facta, omnes dixerunt ſibi: Ore tuo iudica cauſam tuam, quia ex ore tuo iuſtificaberis, & ex ore tuo con
G demnaberis. Ad Concilium ergo generale videtur ſimiliter pertinere Summum Pontificẽ eligere, & conſtituere, Collegio Cardinalium deficiente.

RESOLVTIO.

Cardinalium Collegio deficiente, electionem Papę ad Clerum Romanum ſpectare nonnulli aſſeuerant, cum Papa ſit Epiſcopus Romanus: Sed ſine præiudicio tunc ad Concilium confugiendum eſſe quis non fatebitur propter ſciſma euitandum, & dubium interpretandum?

RESPONDEO, Dicendum, quòd aliqui dicũt ad Romanum clerum deuolutam eſſe electionem ſummi Pontificis, Cardinalibus deficientibus:
H & quia iſti ſunt ſucceſſores Cardinalium, vt ſupradictum eſt. Et quia ipſe Papa ſingulariter eſt Epiſcopus Romanus. Vnde ad Canonicos, & clericos epiſcopatus, puta ſancti Ioannis Lateranenſis ſpectaret electio Papæ, deficiente Cardinalium collegio. Sed ſine præiudicio puto, tali caſu interueniẽte, ꝙ collegium deficeret; & magis fore tutũ, & ſecurum, ꝙ generale Concilium ad talem electionem faciendam congregaretur propter duo. Primo propter ſciſma vitandum, quia ſicut dicit Auguſt. in lib. de vera religione. c. 6. Tomo 1.
Catholica fides, & religio Chriſtiana ſine vlla nouitate, & ſciſmatis, vel hæreſis ſeminatione, aut conuenticulorum ſegregatione eſt tuenda, & prædicanda. Quia igitur caſu tali interueniente, quòd collegium Cardinalium deficeret, ſi electio fieret per Romanum

num clerum, poſſet eſſe materia ſchiſmatis: quia electus fortè ab vniuerſali Eccleſia nõ reciperetur, calumnia, vel dubitatione de poteſtate eligendi in tali electione interpoſita: ideo magis tutum, & ſecurum eſſet, vt talis electio per Concilium Prælatorum vniuerſalis Eccleſię fieret.

Secundo propter dubium interpretandũ. Nam ſecundum Aug. in lib. ſupradicto. cap. 10. In catholica Eccleſia ſemper falſa ſunt reſpuenda: vera verò ſemper tenenda; dubia vero tamdiu credẽda, donec eſſe reſpuenda vel ratio doceat, vel præcipiat auctoritas. Quia ergo dubium eſt ad quos ſpectaret electio Summi Pontificis, tali caſu interueniente, cum dubia interpretari, quæ emergunt in Eccleſia, ad generale Concilium ſpectet; videtur in tali caſu magis eſſe ſecurum, quòd talis electio ad Conciliũ generale deuoluatur. quia ſemper in † ambigua voce legis ea potius ſignificatio eſt accipienda, quæ vitio caret: præſertim cum voluntas Legiſlatoris ex hoc colligi poſſit, vt dicitur in prin. Digeſtorum. Titul. de legib. l. In ambigua voce.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Romani clerici ſunt ſucceſſores Cardinalium in nominatione, non iuriſdictione: quia planum eſt, ꝙ non habent auctoritatem, nec dignitatem illam, quam habent Cardinales. Et ideo niſi fieret ſpeciale ſtatutum per Papam, quòd, deficiente collegio, poteſtas eligendi remaneret in Romanis clericis, vel in Canonicis ſancti Ioannis; non conueniret eis eligere ſummũ Pontificẽ magis, quàm aliis. Quia ſicut Papa eſt Romanus Epiſcopus ſingulariter, ſic ſingulares perſonæ, & ſingulares Clerici ſunt deputati ad talem electionem faciendam; puta Cardinales, quibus deficientibus, nullis alijs Clericis, vel Canonicis ſingularibus poteſtas in tali electione conueniret: niſi ſuper hoc nouum ſtatutum conderetur.

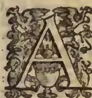
AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ illa decreta intelliguntur, Papa viuente. tunc enim abſque eius auctoritate Concilium, nec fieri, nec congregari deberet, nec alicuius firmitatis eſſet abſque Romani Pontificis auctoritate: ſed ipſo mortuo, & collegio deficiente, poſſet Concilium ordinare, & terminare de omnibus, quę pertinent ad vtilitatem Eccleſiæ.

AD tertium eſt dicendum, quòd in tali caſu Imperator, & alij Reges, & Principes Chriſtianorum poſſent, & deberent Concilium Epiſcoporum, & Prælatorum congregare ad talem electionem faciendam. Et puto, quòd ſic poſſet eos includere, & conſtitutionem illam ſeruare circa eos, quæ ponitur extra de elect. cap. Vbi periculum. ſicut nunc tenetur facere obſeruare Communitas Terræ, vbi Papa decedit, erga Cardinales. Scribitur enim 17. diſtin. cap. Concilia. Quia cum quædã imponerentur Symmacho præſuli Apoſtolicæ Sedis, ex authoritate Theodorici Regis, ſanctũ Conciliũ congregatum fuit, vbi dictus Rex dixit, nihil ad ſe pertinere præter reuerentiam de negotijs Eccleſiaſticis: ſed ipſi Prælati A viderent, & deliberarent, quid magis putarent vtile: & dummodo pro venerãdi prouiſione Concilij pax in ciuitate Romana daretur, & in toto orbe; ipſe totũ ratum, & firmum haberet.

ARTICVLVS III.

VTRVM COLLEGIVM teneatur eligere ſemper hominem ſufficientioris ſcientiæ.

B Huc ſpectant tradita per gloſſam, & doctores in c. Conſtitutis. el. 2. extra de appellation. & per Couarruuiã in regula, peccatum, de regul. iur. lib. 6. par. 2. relectionis. §. 7.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ſemper Collegium teneatur eligere in Papam hominem ſufficientioris ſciẽtiæ. Quia, dicit Hieronymus ſuper Leuiticum: Et ponitur. 8. quæſt. 1. c. Licet. Requiritur in ordinãdo ſummum Sacerdotem & populi præſentia, vt ſciant omnes, & certi ſint: quoniam qui præſtantior eſt ex omni populo, qui doctior, qui C ſanctior, qui in omni virtute eminẽtior, ille ad ſummum Sacerdotium eligitur. Videtur ergo, ꝙ hominem ſufficientioris ſcientiæ ad ſummum Pontificatum ſemper teneatur eligere.

2 Præterea: Super illo verbo Iac 2. Nolite in perſonarum acceptione Fratres cariſſimi habere fidem Domini noſtri Ieſu Chriſti; dicit Auguſtin. epiſt. 29. Tomo 2. Quod ſi hanc diſtantiam ſedẽdi, & ſtandi referamus ad honores Eccleſiaſticos, non eſt putãdum leue eſſe peccatum, diuitem ad ſedem honoris Eccleſiæ eligere, paupere contempto inſtructiore, & ſanctiore. Videtur ergo, quòd ſemper Collegium hominem ſufficientioris ſcientiæ teneatur eligere.

3 Præterea dicit Gregorius prima parte ſui Paſtoralis c. 1. Nulla ars præſumitur doceri, niſi prius intẽta meditatione diſcatur. & ſubdit: Ab imperitis ergo D Paſtoribus Magiſterium paſtorale in magna temeritate ſuſcipitur. quoniam ars eſt artium regimẽ animarũ. Vnde ſummo Sacerdoti intelligitur eſſe dictum per Prophetã: Quia tu ſcientiam repuliſti, & ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. Videtur ergo, quòd ſemper ſufficientioris ſcientiæ homo debeat eligi in ſummum Sacerdotem. Oſeę 4.

4 Præterea dicit Leo Papa: Ex presbyteris eiuſdem Eccleſiæ ſemper optimus eligatur. cui conſonat, quod ſcribitur extra de elect. cap. Nihil. vbi habetur: Nihil eſt, quod Eccleſiæ Dei magis officiat, quàm quòd indigni Prælati aſſumantur in regimine animarum. Et ſi iſtud veritatem habet vniuerſaliter de Prælatis, multo fortius de ſummo Pontifice.

In Contrarium est, quod scribitur extra de elect. cap. Ne pro defectu Pastoris. vbi dicitur, quod sufficit idoneam, & personam sufficientem ad prælaturam eligere. Si ergo sufficit electo, quòd sit sufficiens, & idoneus, debet hoc sufficere eligenti; puta quod eligat sufficientem. Et sic non tenetur sufficientioré semper eligere.

RESOLVTIO.

Minus doctus doctiori in electione an sit præferendus, vel è conuerso, ex tricipiti distinctione planum esse dicimus: Ex Eligentis, Electi, & Status parte.

Respondeo, Dicendum, quòd aliqui sine distinctione respondent, ad hanc quæstionem, quòd duobus existentibus, quorum vnus sit minus bonus, & minus doctus: alius verò magis bonus, & magis doctus; dicunt, quòd sufficit eligere minus doctũ, & minus bonum. & exponunt, quod bonus est quis eo ipso, quòd non est malus: & doctus eo ipso, quòd non est indoctus. Non attendentes ad hæc verba Gregor. Hom. 13. in Euang. dicentis: Minus est mala non agere, nisi quisque studeat bonis operibus insudare. quod maxime de Prælatis est vniuersaliter verũ, quibus non sufficit, quòd non sint mali, sed oportet quòd sint boni: & non sint indocti: sed quòd sint idonei, vt alios possint docere. Nam dicit Apostolus 2. ad Tim. 2. Hæc (puta Prælaturã, & pastorale officiũ) commẽda hominibus fidelibus, quæ idonei sint alios docere.

Puto ergo (absque præiudicio melioris sententiæ) distinguendum esse, tam ex parte eligentis, quàm ex parte electi, & ex parte status, ad quẽ homo eligitur.

Ex parte eligentis quidem, quia si per eligentem põt eligi æqua facilitate doctior, & sufficientior, sicut minus sufficiens, & minus doctus: puto, quòd tenetur doctiorem, & sufficientiorem eligere, æqua facilitate supposita.

Ex parte vero electi distinguendũ est. quia si minus doctus, & minus sufficiens haberet plures voces: & magis sufficiens, magis doctus haberet pauciores, tunc si eligẽti dictaret conscientia, quòd amitteret vocem suam, si eligeret magis sufficientem, & magis doctum: puto, quòd licitè in tali casu potest conformare conscientiam suam cum alijs, vt eligeret minus doctum, & minus sufficientem: Sed si tot voces haberet vnus, sicut alius, & crederet, quòd per vocem suam augeretur numerus eligentium magis doctum, & magis sufficientem: puto, quòd in tali casu tenetur eligere magis doctum, & magis sufficientem: quia conscientia stringit eum ad istud. Illi autem, qui dicunt, quòd sufficit eligere doctum, & sufficientem, veritatem habẽt, nulla comparatione facta boni ad meliorem; vel docti ad doctiorem. vbi autem fit, non sufficit: Multum enim haberet quis largam conscientiam. quando æqua facilitate potest habere meliorem, sicut bonum, & doctiorem: sicut doctum, & magis bonum, & magis doctum dimitteret, & minus bonum, & minus sufficientem eligeret.

Ex parte verò status est distinguẽdum. quia aliqua perfectio doctrinæ requiritur in vno statu, quæ non requiritur in alio: maior enim perfectio scientiæ requiritur in Papa, quàm in Episcopo; & maior in Episcopo, quàm in Presbytero. Vnde dixit Valentinianus Imperator, sicut ponitur. 63. dist. cap. Valentinianus. Talem in pontificali sede constituite, cui & nos, qui gubernamus imperium, nostra capita submittamus: & eius monita, dum tamquàm homines delinquimus, necessario curãtis medicamina suscipiamus. Puto enim, quòd specialiter in electione Summi Pontificis, si scienter præferatur minus bonus meliori, & minus doctus doctiori, acceptio personæ est.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, Quòd illud dictum Hieronymi (vt dicunt aliqui) est consiliũ, non præceptum: vel, si intelligatur esse præceptum, supponitur æqua facilitas. quia tunc non sine scrupulo conscientiæ posset eligi minus sufficiens, & minus doctus, dimisso sufficientiori, & doctiori.

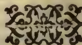
Ad secundum est similiter dicendũ, quòd ibi loquitur Iacobus de diuite, & paupere. Planũ est enim, quòd si eligatur diues ad honorem Ecclesiæ, quia diues, dimisso paupere, quia pauper, doctior tamẽ, & sanctior illo; sine acceptione personæ, & sine peccato fieri non potest. Quia vt scribitur Prouerbiorum. 19. Melior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, quàm diues torquens labia sua, & insipiens. Iac. 2.

Ad tertium est dicendum, quod Gregorius accipit imperitiam pro * nesciẽtia, vel pro inexperientia. Multi enim sunt scientes aliqua speculatiua: qui tamen carent experientia, & prudentia agibilium, qualiter succurrendum est languoribus animarum. quia sine dubio (vt ipse dicit in eodem libro.) magna cautio est adhibenda in regimine animarum; quia aliquorum vitia statim sunt corrigenda: aliquorum vero leuiter sunt increpanda: aliquorum vero ad tempus sunt dissimulanda: quia vulnera statim secta deterius quandoque inferuescunt. Nam quia ars † artium est regimen animarum: qui tali arte carent, ad prælaturam, & potissime ad Summum Pontificium assumi non debent, quantumcunque sint instructi in aliquibus scientijs, & vigeant aliqua doctrina speculabilium.

* al. inscientia.

† Vide Cõcil. Lateran. sub Innocẽ. III. cap. 27.

Ad quartum est dicendum, quòd aliqui dicunt illud dictum Leonis intelligendum esse, quando Prælatus eligitur extra collegium proprium. tunc enim melior, & optimus eligendus est: Sed quando eligitur de proprio collegio, sufficit eligere sufficientem, & idoneum. Vel intelligitur, supposita æquali facilitate, sicut dictum est in alijs.

ARTI-

ARTICVLVS IIII.

VTRVM COLLEGIVM teneatur eligere in Summum Pontificem ſemper hominem melioris vitæ.

S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 3. adde Concilium Triden. ſeſſio. 24. de reform. cap. 18.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, quòd collegiũ ſemper teneatur eligere in ſummum Pōtificem hominem melioris vitæ. quia homo tenetur conformare voluntatem ſuam voluntati diuinę. Iuxta illud Aug. ſuper illo verbo. Non adhæſit mihi cor prauum. Dicit enim ibi, quòd cor prauum, & diſtortum habet, qui non vult, quod Deus vult: ſed Deus vult eligi in ſuum Vicariũ ſemper ſanctiorem, & meliorem, quia cum ipſe ſit bonum omnis boni, ſemper præfert maius bonum minus bono. Ergo videtur quòd collegium ſemper hominem ſanctioris vitæ teneatur eligere. *In pſal. 100.*

2 Pręterea: In Summum Pontificem debet eligi ſimpliciter bonus. Sed doctrina, vel ſcientia non facit hominem ſimpliciter bonum, ſolum autem facit hominem bonum ſecundum intellectum; quod eſt eſſe bonum ſecundum quid. Sed eſſe bonum ſecundum affectum, & ſecundum voluntatem (quod requirit ſanctitatem vitæ) eſt eſſe bonum ſimpliciter: ergo videtur, quòd collegium hominem ſaltem ſufficientioris vitæ, licet non hominem ſufficientioris ſciētię, teneatur eligere.

3 Præterea: homo tenetur in electione ſequi conſcientiam rectã: ſed cuilibet conſciētia recta dictat, q̄ minori bono maius bonum pręeligendum eſt: ergo ſemper eligere meliorem, & ſanctiorem tenetur.

IN CONTRARIVM eſt, quia illi habent bonum Zelum in electione, qui eligunt talem, in quo nullum eſt canonicum impedimentum, ſicut patet extra de elect. c. Dudum. ſed eligendo hominem ſufficientem, & idoneum nō eſt aliquod canonicum impedimentum, quia canones non plus dicunt, niſi, quod perſona ſufficiens, & idonea eligatur: ſufficit ergo in vita ſufficientem eligere.

RESOLVTIO.

Homo vita bona in Pontificem ex neceſſitate, & pręcepto eligendus eſt: Homo autem melioris vita non niſi ex conſilio, & vtilitate. Quamuis enim Deus meliorem, & ſanctiorem velit; non tamen ex præcepto. poteſt etiam minus bonus, aut minus ſanctus melior eſſe in Prælatione.

RESPONDEO, Quòd concordando iura, quæ diuerſimode loquũtur, de electione Pręlatorũ, poſſumus dicere, quòd eorum, quæ in iure mandan-

A tur, quædam imperantur, vt quæ ſunt neceſſitatis: quædam vero ſuadentur, vt quæ ſunt vtilitatis. Prima cadunt ſub præcepto. Secunda vero ſub conſilio. Nam Apoſtolus. 1. ad Corinth. 7. dicit: De virginibus autem præceptum Domini non habeo, conſiliũ autem do. Et 2. ad Cor. 8. ait: Non quaſi imperans dico, ſed per aliorum ſolicitudinem veſtrum bonum ingenium comprobans. Habere ergo bonum Prælatũ eſt neceſſitatis; habere vero meliorem, vel optimum eſt vtilitatis. Planum eſt autem, quòd non minor requiritur perfectio in electo, quàm in eligente. propter quod ſi electo ſufficit, quòd bonus, & ſufficiens in vita, & in ſcientia eligatur: multo magis (vt puto) ſufficit eligenti, quòd bonum, & ſufficientem eligat. Expedit tamen, & ſuadendum eſt ſemper, quòd meliorem, & optimum eligat. Hinc eſt ergo, quòd attendendo ad illud, quod ſufficit, & quod imperatur, dicunt aliqua iura, quòd ſufficiens, & idoneus eligatur, ſicut patet extra de electionibus, per totum: attendendo vero ad illud, quod expedit, & quod conſulitur, dicunt iura aliqua, quòd ille, qui doctior eſt, & qui ſanctior, eligatur: ſicut allegatũ fuit ſupra 8. quęſtione prima. cap. Licet. Si enim Prælatum eſſe bonum in vita, & ſcientia ſufficit Deo, ſufficit Eccleſiæ, & ſufficit electo: non videtur eſſe dubitandum, quare non deberet ſufficere eligenti: iſtud autem ſufficere ſatis expreſſe videtur notare Hug. 8. quæſt. 1. cap. Licet.

B

Ad Argumenta.

C AD PRIMVM ergo eſt dicendum, Quòd nō eſt certum, immo eſt dubium: vtrum Deus velit maius bonum magis eligi, & ſanctiorem magis præfici in pręlatura. Forte enim, qui minus bonus eſt, & minus ſanctus, melior erit in Prælatione: Et ideo Deus vult ipſum magis eligi. Vel aliter poteſt dici, quòd non ſequitur, ſi Deus vult meliorē, & ſanctiorem magis eligi, quòd propter hoc iſtud teneatur velle ex præcepto. Sicut Deus vult magis me eſſe in religione, quàm in ſęculo; non tamen teneor ex præcepto religionem intrare. vnde cum dicitur, quòd tenemur conformare voluntatem noſtram voluntati diuinę; intelligendum eſt reſpectu eorum, quæ ſunt in præcepto, non in conſilio.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd bonum hominem ſimpliciter facit charitas. & quia charitas eſt

D in voluntate; ideo dictum eſt, quòd eſſe bonum ſecundum affectum, eſt eſſe bonum ſimpliciter: talis tamen bonitas quandoque non ſufficit in regimine Pręlaturæ, quia dicit Hiero. in Epiſtola ad Paulinum: Sancta quippe ſimplicitas ſolum ſibi prodeſt, & quanto plus ædificat Eccleſiam Dei ex vitæ merito: tãto plus nocet, ſi contradicentibus non reſiſtit. Ad hoc igitur vt aliquis eligatur in Paſtorem, ſufficit quòd eligatur bonus in vita, & ſcientia, ſuffragante alia bonitate, quæ requiritur ad Prælaturam. *Epiſt. c. 3.*

AD tertium eſt dicendum, quòd recta conſcientia aliquid dictat, vt faciendum ex debito: & hanc homo ſemper tenetur ſequi: Aliud vero vt faciendum de expedienti, vel de congruo: & hanc non tenetur ſequi.

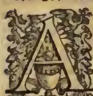
ARTI-

ARTICVLVS V.

VTRVM COLLEGIVM teneatur eligere in Papam Iuristam potius, quàm Theologum.

Hæc spectant tradita per Hostiensem, & alios in cap. 1. extra de consanguinit. & affinit. & per Albertinum tract. de agnos. assert. qō. 10. & per Gaietanum 2. 2. qō. 185. & art. 3. & Sotum lib. 10. de iust. & iur. quæst. 1. artic. 3. idem Sotus lib. 5. de iust. et iure q. 6. art. 2. non longe a fine, vers. hi ergo absolute

F

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quòd Collegium magis teneatur eligere Iuristam, quàm Theologum in Papã. quia Papa potissime eligitur ad quæstiones, & iurgiorum litigia determinanda, quæ tot quotidie insurgunt, vt nisi iustitia conatus eius sua virtute reprimeret, ius humani fœderis litigatorum abusus extingueret: & dato libello repudij, concordia extra mũdi terminos exularet: Vt scribitur extra in proœmio Decretalium: Rex pacificus. Sed in quæstionibus terminandis, & imponendo finem litibus, plus valent Iuristæ quàm Theologi. Scribitur enim. 20. dist. cap. Decretales. Quòd in Sacrarum Scripturarum exposi- G tionibus sacræ Scripturę Tractatores Põtificibus præponantur: Sed in negotijs diffiniendis, & in causis determinandis secundum, post eos, locum merentur tenere. Videtur ergo, quòd magis Iuristam, quàm Theologum collegium teneatur eligere.

Isa. 56. Præterea: Super illo verbo Prophetæ: Canes muti non valentes latrare; dicit Augustinus: Baculo, & manu arcendi sunt lupi. Et super illo verbo Ezechielis. 13. Hæc dicit Dominus de Prophetis insipientibus: Nõ ascendistis ex aduerso, nec posuistis vos vt murum pro domo Israel, vt staretis in prælio, in die Domini: Dicit Gregorius in Pastorali 2. par. cap. 4. Quòd ex aduerso quippe ascendere, est pro defensione veritatis libera voce huius mundi potestatibus cõtraire. Sed hęc omnia (vt videtur) melius potest homo facere per Iura, quàm per Theologiam. Magis ergo Collegium tenetur eligere Iuristam, quàm Theologũ.

Præterea: Quanto oppositum alicuius est magis periculosum, tanto illud est magis necessarium: sed oppositum iuris & iustitiæ est iniustitia, de qua dicit Arist. 1. Polit. 2. sub finem. Philosophus. 5. Ethicorum, & primo Politicorum, quòd est crudelissima, & sæuissima habens arma. quia sicut homo lege, & iustitia perfectus, est optimum animalium: sic separatus à lege, & iustitia est pessimum omnium. Cui concordat illud, quod scribitur Eccl. 10. Regnum à gente in gentem transfertur propter iniustitias, & iniurias, & contumelias, & diuersos dolos. Sed Papa debet esse optimus inter homines, quantũ ad omnia ista: Videtur ergo, quòd plus expediat Ecclesiæ Dei, quòd Papa sit Iurista, quàm Theologus.

E Pręterea: super illo verbo. Exo. 28. Applica quoque tibi Aaron fratrem tuum, dictum est Moysi; Dicit Greg. quòd qui ad Summum Sacerdotium assumuntur tanto studio, & amore debẽt legi, & iustitiæ adhęrere, vt germana videantur cognatione coniungi: videtur ergo, quòd Papa magis debeat esse Iurista, quàm Theologus.

IN CONTRARIVM est Hieronymus in quadam Epistola, vbi fortiter repræhendit Clericos, & Pręlatos Ecclesiæ, qui potius in manibus portant codices Imperatorum, quàm Euangelistarum. Episto. 11.

Pręterea scribitur. 36. dist. cap. Qui, quòd ad summum Sacerdotium nõ aspiret qui diuinis stipendijs, & disciplinis non est eruditus.

RESOLVTIO.

Theologus bonus magis, quàm Iurista bonus in Pontificem eligendus est: ex parte Ecclesiæ, Status, Scientiæ, atque Iudicij. Id quod legenti facillimè patere potest.

RESPONDEO, Dicendum, quòd Papa, quantum ad præsens spectat, quatuor modis cõsiderari potest. Primo ex parte Ecclesiæ, cui præficitur. Secundo ex parte status, in quo constituitur. Tertio ex parte scientię, qua perficitur. Quarto, ex parte iudicij, quod per ipsum fertur. omnibus autem istis modis liquidè potest apparere, quòd Collegium magis tenetur eligere bonum Theologum, quàm bonũ Iuristam in Summum Pontificem.

Primo quidem ex parte Ecclesię, cui præficitur: Nomine namque Ecclesiæ principaliter non intelliguntur muri, olíueta, & bona temporalia: de quibus insurgunt omni die lites, & discordię, ad quarum determinationem valent iura, & leges; sed magis intelliguntur animæ ipsorum fidelium: ad quarum informationem, vt Christo sponso Ecclesiæ coniungantur, non est necessaria, nisi sacra Theologia. Pro Ecclesia enim, vt nominat muros, castra, ciuitates, & alia tẽporalia bona, Christus mortuus non fuit, nec passus. Immo omnia talia intantum contempsit, vt diceret volenti sequi ipsum propter temporale subsidium: Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: Luc. 9. filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet: Sed pro Ecclesia ut nomine Ecclesię intelligũtur H animę fidelium, pro quibus Christus mortuus est, & sanguinem suum effudit. Vnde dicit Chrysostomus in quadam homilia de Pentecoste: Magna cura Tom. 3. est Deo de Ecclesia sua; non muro circundata, sed fide circunsepta. Et Apostolus. 2. ad Cor. 12. Christi vestigia sequens dicit: Ego autem libentissime impendã, & super impendar ego ipse pro animabus vestris.

Secundo hoc patet ex parte status, in quo Papa cõstituitur. Nam Papa idem sonat quod pater patrũ, Papa quid sonet. ita quod debet esse medius inter Deum, & alios Pastores, & Prælatos Ecclesiæ. Nam super illo verbo, quod dictum est Moysi. Exo. 4. Tu eris in his, quę ad Deum Qō. super Exodum. q. 10. pertinent, & Aaron frater tuus loquetur pro te ad populum; dicit Augustinus, quòd Summus Pontifex, cuius figuram gerebat Moyses, medius debet esse inter

ter Deum & Aaron, qui gessit figuram aliorum prælatorū. Nam * cum ipse Moyses vellet terminare quæstiones, & iurgia in populo, audiuit à Ietro cognato suo: Exodi 18. Stulto labore consumeris. Esto tu in populo in his, quæ ad Deum pertinent, & ostendas populo cærimonias, & ritum colendi Deum: ad lites vero, & quæstiones determinandas prouide de omni plebe viros timentes Deum; in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam.

*al. Vnde

Tertio istud patet ex parte scientiæ, qua Summus Pontifex perficitur. Sicut enim ipse Papa præfertur omnibus alijs Prælatis, & Pontificibus: ita scientia, qua ipse perficitur, & qua debet esse perfectus, præferenda est omnibus alijs scientijs; vt sicut scīētia prefertur scientię; ita professor pręferatur professoribus. Constat autem, quòd Sacra Scriptura est illa, quæ præfertur omnibus legibus, & scientijs. Ergo Theologus in electione Papæ præferendus est omnibus iuristis, & aliarum scientiarum professoribus.

Quarto hoc patet ex parte iudicij, qd per ipsum Papam profertur, est enim ipse Papa vniuersalis iudex totius orbis, & omnium quæstionum insurgentium. Constat autem, quòd iura ciuilia non corrigunt omnia mala, & multa impunita relinquunt, quæ per diuinam legem, & sacram Theologiam iudicantur. Vnde dicit Augustinus in 1. lib. cap. 5. de libero arbitrio: Videtur mihi lex ista, quæ regendis ciuitatibus fertur, multa concedere, atque multa impunita relinquere, quæ tamen per diuinam scientiam iudicantur. Et 10. dist. cap. Lege, scribitur, quòd legibus Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis controuersijs vtendum est: præsertim cum inueniantur Euāgelicæ, ac Canonicæ sanctioni aliquoties obuiare.

Tomo 1.

Ad Argumenta.

A D P R I M V M ergo est dicendum, quòd ad lites, & quæstiones terminandas Papa assumere debet contemptibiles de Ecclesia: puta sæculares Iudices, sicut dicit Apostolus: non autem ipse per seipsum. Vnde & Apostoli septē Diaconos elegerūt, qui temporalibus insisterent: quatenus ipsi orationi, & ministerio verbi Dei quietius possent insistere. nec bonus Theologus nudus est à legibus, quantū ad illud, quod veritatis, & iustitię est in eis, aliter leges dicendę nō sunt, si non sunt iustæ, & veræ: vt dicit Augustinus lib. 19. de ciuit. Dei. cap. 21. Quia lex (vt mihi videtur) dicenda non est, quæ iusta non est. Quicquid enim veritatis, & iustitiæ est in omnibus scientijs, in Sacra Scriptura perfectius inuenitur. Quicquid autem falsum, & noxium est, in ea damnatur, secundū Augustinum. * Nam ipsa de semetipsa loquitur Prouerb. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernūt.

1. Cor. 6.
Act. 6.
Tomo 5.
*al. Vnde

A D secundum est dicendum, quòd latrare contra lupos, ne animas fidelium rapiant: & stare ex aduerso contra volentes inuadere Dominicum gregem, melius est per Sacras Scripturas, quàm per leges, & iura facere. Quia finis eius est charitas: Iuxta illud Apostoli: Finis præcepti est charitas: Quæ, vt scribitur in Canti. Est omnis armatura fortium: qua expoliatus Petrus vna mulieris voce percussus, dū mori timuit

1. Timot. 1.
Canti. 4.

A vitam negauit. Et qua vestitus dixit: Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus. Act. 5.

A D tertium est dicendum, quòd Summus Pontifex debet esse perfectus principaliter lege diuina: de qua scriptū est: Lex Domini immaculata conuertens animas. Legem autem humanam aliquando assumere potest, non ad intentum principale; sed ad aliquod adiutorium temporale, & corporale. Vnde dicit Augustinus: Et ponitur. 10. distinct. cap. Si in adiutorium. Si in adiutorium vestrum terreni Imperij leges assumendas putatis, non reprehendimus. Nam fecit hoc Paulus, cum aduersus iniuriosos Cæsarem appellauit, & ciuem Romanum se esse protestatus est.

Psal. 18.
Act. 25.
Act. 22.

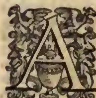
A D quartum est dicendum, quòd illud verbum Gregorij de lege diuina intelligitur. Si vero intelligatur de lege humana, quòd Summus Pontifex lege B humana germana cognatione debeat esse cōiunctus. Intelligendum est sicut dicit Cyprianus: Et ponitur, 10. distinct. cap. Quoniam. Quòd Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigent, & Pontifices pro cursu temporalium tantummodo imperialibus legibus vti debent: quatenus spiritualis homo negotiis sęcularibus se non implicet.

ARTICVLVS VI.

VTRVM COLLEGIVM debeat eligere in Papam vnum de Collegio.

C

Turrecremata in cap. in nomine Domini. 23. dist. in 3. quæst. Hodie per recentiores constitutiones Apostolicas eligi iubetur Papa de solo ipso Cardinalium Collegio.

D sextum sic proceditur. Videtur enim, quòd collegium Cardinalium non de ipso collegio Papā debeat eligere. Quia Sacerdotiū Christi differt à Sacerdotio Leuitico: sed illud Sacerdotium ad iudicandum semper assumebatur de Collegio, & familia Leuitica, iuxta illud Deutero. 17. Si difficile, & ambiguū apud te iudicium perspexeris, inter sanguinem, & D sanguinē; causam, & causam; leprā, & non leprā: & Iudicum intra portas tuas videris verba variari; venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore, & quęres ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. In sacerdotio ergo Christi Summus Pontifex extra Collegium assumendus est, vt differat ab illo.

Præterea. Summus Pontifex in magna reuerentia debet haberi ab ipsis Cardinalibus: sed secundum Philosophum; Nimia familiaritas cōtemptum parit: magis ergo debet eligi in Summum Pontificem extraneus, quàm de collegio, vt in maiori reuerentia ab eis habeatur.

Præterea. Super illo verbo. 1. Cor. 4. Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur; dicit Augusti-

Tomo I. Auguſtinus in de vera religione, cap. 25. Quia nunc bene videndum eſt, & bene diſcutiendum, quibus de diuinis credendum eſt, vt idoneus, & fidelis inueniatur in eis: ſed aliquando magis idoneus, & magis fidelis inuenitur extra collegium. Ergo talis citius ad Papatum eſt aſſumendus.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur. 23. cap. In nomine Domini. Eligatur, inquit, Summus Pontifex de ipſius Eccleſiæ gremio, ſi reperitur idoneus: Huguatio notat. 8. quæſt. 1. cap. Licet, ꝙ ſi Prælatus eligitur de proprio Collegio, requiritur, ꝙ ſit ſufficiens: Si vero extra Collegium, requiritur, ꝙ ſit melior, vel optimus.

RESOLVTIO.

Vnum extra Collegium Cardinalium in Pontifici eligere licet: ſed vnum de Collegio magis expedit quinque rationibus. Id quod hodie per recentiores conſtitutiones Apoſtolicas obſeruatur.

RESPONDEO, Dicendum, ꝙ ſicut dicit Apoſtolus. 1. Cor. 6. Multa licent, quæ nõ expediũt. Si ergo quæratur de licere, planum eſt, ꝙ non præcluditur via Cardinalibus ex aliquo ſtatuto, quin poſſint eligere in Papam quemcunque volunt. Sed ſi quæratur de expedire, poſſumus dicere, quòd propter quinque magis expedit Cardinalibus eligere de Collegio, quàm extra Collegium, & potiſſimè, ſuppoſita æquali ſufficientia.

Primo quidem: quia ſic electus de ipſis Cardinalibus, habet pleniorem cognitionem, quorum conſilio agere debet quicquid agit. Non enim eſt parum Summo Pontifici cognoſcere illos, de quorum conſilio regit totum mundum: cuius zeli, & cuius conditionis ſunt, & qua affectione de negotijs Eccleſię loquuntur. quia aliquando ſub pelle ouina latet mens vulpina. Vnde ipſe Papa ſpecialiter non debet omni ſpiritui credere: ſed iuxta Apoſtolicum documentũ probare debet, an ſpiritus ex Deo ſit. 1. Ioan. 3.

Secundo, quia de ordinatione Eccleſiæ habet plenam informationem. Si igitur aſſumatur de Collegio, de ordinationibus, & conſuetudinibus Eccleſię, non eſt nouitius, ſed plenius informatus. Vnde, nec nouas conſuetudines, nec nouas ordinationes inducit, quę poſſint eſſe cauſa admirationis, vel perturbationis audientium, vel videntium: ſecundum enim Auguſtinum: Scire quid facias, & neſcire ordinem faciendi non eſt perfectæ cognitionis. quia ordinis ignorantia conturbat meritorum formam.

Tertio, quia de poteſtate clauium, quibus Papa Eccleſiæ præeſt, habet magis conſuetum vſum, & magis conſuetam iuriſdictionem. Aſſumptus enim de Collegio plenius nouit conſuetum vſum, & conſuetã iuriſdictionem poteſtatis clauium: extraneus verò quandoque nimis excedit, quandoque nimis reſtringit, & in rebus nouis conſtituendis ſemper eſt periculum, niſi euidens appareat vtilitas.

Quarto, quia de fidelibus, & ſubditis Eccleſiæ habet pleniorem recordationem: quia enim ſurrexit Rex nouus in Egypto, qui ignorabat Ioſeph, ideo Rex Exod. 1. ille incępit perſequi filios Iſrael. Timendum eſt ergo, vt ſi non aſſumatur in Summum Pontificem de Collegio, qui plenè poſſit recordari, qui fuerunt fideles, & qui rebelles Eccleſię, ne exaltet deprimendos, & deprimat exaltandos.

Quinto, quia de tanto dominio, ſicut eſt dominiũ Summi Pontificis, habet quandam propinquam diſpoſitionem. aſſumpti enim repente de paruo ſtatu ad magnum, ſecundum Philoſophum neſciunt ferre fortunam, & neſciunt vti tanto dominio. Cardinales aũt, & ratione ſtatus, & ratione præſentialis exiſtẽtiæ non habent admirationem de Papatu: & ideo aſſumptus de Collegio melius deberet vti tanta poteſtate. Ariſt. 4. polit. xi.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd Sacerdotiũ Chriſti differt à Sacerdotio Leuitico in vniuerſalitate: quia in eo non eſt acceptus Græcus, neque Latinus: non autẽ ſic erat in Sacerdotio Leuitico. Ex hoc tamen non arguitur, quin de proprio Collegio Cardinalium magis congruè debeat eligi in Papatũ, quàm de alio.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ familiaritas parit contemptum inter ſtultos: ſed inter ſapientes nõ; quia ipſi ſciunt quibus, & quando reuerentia eſt exhibenda. Vel poteſt dici, ꝙ reuerentia, quæ exhibetur extraneo tamquam ſeparato à familiaritate, magis quandoque fit ex ſeruili timore, quàm ex filiali amore. nam ſi plus habet de honoris exhibitione, minus tamen habet de filiali dilectione. Sed reuerentia, quę exhibetur familiariter coniuncto, & ſi minus habet de exteriori reuerentia; plus tamen habet de interioris amoris diligentia.

AD tertium eſt dicendum, quòd argumentum arguit in oppoſitum. eo enim ipſo, ꝙ Cardinales ſe ipſos noſcunt, & de ſeipſis ſunt experti, tam de diuinis, quàm humanis; certius poſſunt de ſeipſis credere, quàm de extraneis: quia experientia facit artem: inexperientia verò caſum, vt ait Philoſophus rectè in Metaphyſica. Metaph. lib. 1. cap. 1.

ARTICVLVS VII.

VTRVM COLLEGIVM eligens Papam ſit maioris poteſtatis, quàm Papa.

AD ſeptimum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Collegium eligens Papam ſit maioris poteſtatis, quàm Papa. quia qui poteſt in maius, poteſt in minus: ſed Collegium poteſt ipſum Papam eligere. Ergo poteſt totum, quod poteſt ipſe Papa, & adhuc plus.

2 Præterea: Quicquid eſt cauſa cauſæ eſt cauſa cauſati; ſed Collegium eſt cauſa ipſius Papæ: Ergo eſt cauſa omnium eorum, quę fiunt à Papa. Poteſt ergo Collegium quicquid poteſt Papa, & adhuc plus.

Præ-

3 Præterea: Sic videtur cōparari Collegium ad Papam, ſicut Papa comparatur ad Epiſcopos, & alios Prælatos Eccleſię. quia ſicut Papa poteſt eligere Epiſcopos, & Archiepiſcopos, & eius electio eſt eorum confirmatio, ſic Collegium poteſt eligere Papā, & illa electio eſt eius confirmatio. ſed planum eſt, ꝙ Papa poteſt quidquid Epiſcopus, vel Archiepiſcopus, etiam in propria diœceſi, & adhuc plus: ergo ſimiliter Collegiū poteſt quidquid poteſt Papa, & adhuc amplius.

Præterea: Nemo dat, quod non habet: ſed Collegium dat electo Papatum, & per conſequens auctoritatem ſequentem Papatum; ideo Collegium eligens habet illam auctoritatem, quam dat Papæ electo, & adhuc maiorem.

In Contrarium eſt, quia ſi Collegium eligens haberet maiorem auctoritatem, q̃ Papa electus, non eſſet neceſſarium tunc Papam eligere; conſequens eſt falſum: igitur & antecedens.

B

RESOLVTIO.

Collegium eligens Papam eſt minoris poteſtatis, quàm Papa, cum Papatus quantum ad officium, & auctoritatem conſideratus ſit immediate à Chriſto: ſi autem Papatus, quatenus huiusuc perſonæ determinationem denominat, conſideretur, non eſt niſi eorū auctoritate, qui auctoritate Papæ hunc, vel illū elegerūt.

Respondeo, Dicendum, ꝙ poteſtas Collegij differt à poteſtate Papæ, nec eſt eiuſdem ordinis vna cum alia. Papa enim electus poteſt duo nominare: vel officium, & auctoritatē. & iſtud eſt quid formale in Papa: Vel determinationem perſonæ talis, puta, Petri, vel Iacobi. & iſtud eſt in Papa quid materiale. Si ergo conſideretur Papatus quantum ad officium, & auctoritatem; quod eſt quid formale, ſic Papatus non eſt per electionem Collegij. ſed per electionem immediatè à Chriſto: quia oēs Papæ, qui fuerunt à principio, & erunt vſque in finem mundi, non ſunt, niſi vnus Papa. quia ex quo habent omnes illud idem officium, & illam eandem auctoritatem, quā habuit beatus Petrus, qui fuit primus; ſequitur, ꝙ omnes formaliter non ſint niſi ſicut Petrus, & ꝙ omnes non ſint niſi primus Papa, qui non fuit electus à puro homine, ſed immediate à Chriſto, à quo recepit auctoritatem Papatus in perſona omnium ſequentium.

C

Si vero conſideretur in Papatu terminatio perſonæ illius, vel iſtius; quod eſt quid materiale: iſto modo Papatus bene eſt per electionem Cardinalium, & hoc non niſi auctoritate eius. quia poſſunt, Papa mortuo, eligere, & terminare hanc perſonam, vel illam, ita vt fungatur auctoritate Papatus ſuper vniuerſalem Eccleſiam: & hoc non niſi auctoritate Papæ: quia, ꝙ ipſi Cardinales ſint deputati, vt poſſint eligere, & terminare perſonam hanc, vel illam ad Papatum, non niſi auctoritate Papæ hoc faciunt. Planum eſt enim, ꝙ illud Decretum poſitū. 23. diſt.† Vbi agitur de electione Summi Pōtificis: Quòd mortuo Papa, primò Cardinales Epiſcopi: deinde reliqui ſequaces, & vniuerſus Clerus ad electionem Summi Pontificis accedant, Nicolaus Papa edidit. planum eſt ſimiliter, ꝙ Decretalis illa: † vbi taxatur modus eligendi; Quòd à duabus partibus Cardinalium electus, in Summū Pontificem habeatur, ab ipſo Papa eſt edita. vnde tam electio, quàm modus eligendi roboratur in Collegio auctoritate Papæ.

† cap. In nomine Domini. refertur in pannormia lib. 3. cap. 1.

† In c. Licet extra de electio. qd eſt ſumptū ex Conc. Lateranen. ſub Alexan. III. cap. 1.

A

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum: ꝙ illud dictum: Quod poteſt maius, poteſt minus: non eſt vniuerſaliter verum, nec in ſpiritualibus, nec in naturalibus. Planum eſt enim, ꝙ gratia expellit peccatum mortale† quod eſt maius, & non expellit veniale, quod eſt minus: & homo poteſt generare hominem, & non poteſt generare aſinum: & bubalus non poteſt intrare per foramen paruum, & mus poteſt: cum tamen bubalus ſit maior mure. Habet ergo veritatem illud dictum, quando vnum eſſentialiter ordinatur ad aliud. & quia poteſtas Papæ eſt alterius ordinis, q̃ eſt poteſtas Collegij: Ideo non ſequitur, ꝙ ſi Collegium poteſt eligere Papam, ꝙ poſſit quicquid Papa poteſt.

† S. Thom. 1. 2. q. ar. 8.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ Collegium non eſt cauſa Papatus, quātum ad officium, & auctoritatem. quod eſt quid formale in Papatu; ſed eſt cauſa determinationis perſonæ per conſenſum† eius. & hoc non niſi auctoritate Papæ. vt ſupra dictum eſt.

† Itē per ſtatutū Eccleſiæ ſtatuētis electum tali modo eſſe papam.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ illud, ſicut, non eſt per omnem modum, ſicut argumentum à ſimilitudine quantum in vno congruit, tantum in alio diſcrepat. Papa ergo poteſt eligere Epiſcopum, vel Archiepiſcopum; quia ab eo deriuatur auctoritas, & officiū quantum ad illud, quod iuriſdictionis eſt: ſicut à Petro deriuata fuit auctoritas iuriſdictionis in Apoſtolis: ſed Collegium ſic eligit Papam, ꝙ tamen Papatus non eſt à Collegio, quantum ad auctoritatem, & officium, quod eſt quid formale in Papatu. Iſto enim modo omnis Papa eſt à Chriſto immediatè.

Ad quartum eſt dicendum, ꝙ Collegium dat electo Papatum, quantum ad illud, quod eſt materiale: puta quantum ad determinationem perſonę: non autem quantum ad illud, quod eſt formale: vt quantum ad auctoritatem, & dignitatem, ſecundum quem modum Papatus eſt a Chriſto, & non à Collegio.

D

ARTICVLVS VIII.

VTRVM, MORTVO PAPA, poteſtas eius remaneat in Collegio.

Vide Aluarum de planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 10.

Ad octauum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ mortuo Papa, poteſtas eius remaneat in Collegio. Quia poteſtas Eccleſiæ non moritur: ſed planum eſt, ꝙ moritur iſte Papa, vel ille: Ergo, mortuo Papa, poteſtas eius in Collegio remanet.

Præterea: Papa eſt ſummus in Sacerdotio Chriſti, quia

quia gerit vicem Christi: sed Sacerdotium Christi fuit æternum, & per hoc differt à Sacerdotio Leuitico. Nam dicit Apostolus ad Hebr. 7. Quòd in Sacerdotio Leuitico plures sunt facti Sacerdotes, idcirco quòd morte prohiberentur permanere. Christus autem eo quòd manet in æternum, sempiternum habet Sacerdotium. Mortuo ergo Papa, potestas eius Sacerdotij remanet in Collegio, aliter non esset æterna.

Luc. 21. In Ser. de Pentecoste. Tom. 3. Preterea Crysost. super illo verbo: Cœlũ, & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt; dicit, quòd verba in æternum mansura sunt illa, quæ locutus est Petro. Matthæi 16. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: quia super petram, & non super Petrum fundata est Ecclesia, quam multi Tyranni voluerunt extinguere: sed non potuerunt, eo quòd supra petram fundata est: sed planum est, quòd moritur, vel extinguitur iste, vel ille Papa. Ergo potestas Ecclesiæ in Collegio remanet, aliter non esset fundata supra petram.

Elicitivè ex Aristot multis in locis. IN CONTRARIVM est; Quia potentia est frustra sine actu: sed mortuo Papa, vel vacante Ecclesia, nihil fit de his, quæ sunt actionis, & iurisdictionis Papæ: ergo potestas eius nõ remanet in Collegio, ipso mortuo.

RESOLVTIO.

Papę potestas, ipso mortuo, non moritur, sed remanet quantũ ad radicem: & quantum ad auctoritatis iurisdictionem: non autem quantum ad actualem administrationem.

RESPONDEO, dicendum, quòd duobus modis potestas Papæ remanet in Collegio, Papa defuncto. Primo, quantum ad radicem: Comparatur enim Collegium ad Papam, sicut radix ad arborem, vel ad ramum. Vnde super illo verbo ad Roma. 11. Si radix sancta, & rami: dicit glos. quòd per radicem sanctam intelliguntur Patriarchæ, & Ecclesia fidelium, à quibus arbores, & rami trahunt humorem. Ex quo verbo datur intelligi, quòd sicut potestas rami, vel arboris, quę floret, & fructum producit, remanet in radice, ipso ramo, vel ipsa arbore destructa: sic (vt videtur) potestas Papalis remanet in Collegio, vel in Ecclesia, ipso Papa mortuo: In Collegio quidem tamquam in radice propinqua: & in Ecclesia Prælatorum, & aliorum fidelium, tanquam in radice remota. Secundo talis potestas remanet in Collegio, quantũ ad illud, quod in Papatu est materiale. quia Papa mortuo, potest Collegium per electionem personam determinare ad Papatum, vt sit talis, vel talis. & sicut radix producit arborem, mediante qua, floret, & fructum facit; sic Collegium potest Papam eligere, mediante quo, floret, & fructum facit in Ecclesia. Vnde, si nomine Papatus intelligimus personæ electionem, & determinationẽ (quod est quid materiale in Papatu, vt superius dictũ est) sic talis potestas remanet in Collegio, Papa mortuo. Si vero nomine potestatis Papalis intelligimus eius auctoritatis iurisdictionem (quod est quid formale) sic talis potesta nunquam moritur: quia sem-

Rom. 6. per remanet in Christo: qui resurgens à mortuis jam

E non moritur. Vnde super illo verbo Matth. vlt. Data est mihi oĩs potestas in cælo, & in terra: & ecce ego vobiscũ sum vsq; ad consummationẽ sęculi; Dicit Aug. quòd Apostoli, quibus Christus loquebatur, non permansuri erant vsque ad consummationẽ sæculi. sed eis locutus est in persona omnium sequentium, tamquam vni corpori Ecclesiæ. Sed si nomine potestatis Papalis intelligimus actualem administrationem (quod est quid materiale, & formale in Papatu) sic talis actualis administratio benè moritur, mortuo Papa. Quia nec remanet in Collegio actualis administratio potestatis Papalis, ipso mortuo, nisi quantum per statutum prædecessoris est eis commissum: nec remanet isto modo in Christo. quia de cõmuni lege Christus post Resurrectionem non est executus talem potestatem, F nisi mediante Papa. licet enim ipse sit ostium, Petrum tamen, & successores eius constituit ostiarios, mediantibus quibus aperitur, & clauditur ianua intrandi ad ipsum. — In de Gen. ad literam lib. 6. c. 8. Tomo 3.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd potestas Ecclesiæ non moritur quantum ad iurisdictionem, vt est in Christo: nec quantum ad personæ electionem, vel terminationem, vt est in Collegio, vel in Ecclesia: sed bene moritur in isto Papa, vel in illo, quantum ad actualem administrationem, quia, mortuo Papa, Ecclesia vacat, & priuatur administratione talis potestatis.

G AD secundum est dicendum, quòd Sacerdotium Leuiticum non fuit ęternum nec quantum ad illud, quod erat materiale: vt quantum ad personas; nec quantum ad illud, quod fuit formale: vt quantum ad potestatẽ, & legem Sacerdotij. quia translato Sacerdotio, facta est translatio legis, vt dicit Apostolus. (Hebr. 7.) Sed Sacerdotium Christi æternum est, quantum ad illud, quod formale est in *Christo. (*al. ipso.) quia sicut omnes Sacerdotes non sunt nisi vnus Sacerdos, puta Christus, quantum ad potestatem conficiendi; quia omnes conficiunt in persona eius; sic omnes Pontifices non sunt nisi vnus Pontifex. & omnes Papæ non sunt nisi vnus Papa, puta Christus. quia omnes recipiunt iurisdictionem, & potestatem administrandi immediatè ab eo. moritur tamen actualis administratio dictæ potestatis, mortuo isto Papa, vel illo.

H AD tertium est dicẽdum, quòd Chrysostomus loquitur de Ecclesia, quantum ad congregationem fidelium, quæ numquam persecutione Tyrannorum deficit, † vel deficiet. quia si non remaneret, nisi vnus fidelis: in eo remaneret Ecclesia.

† Hinc illud: Fluctuat, at nũquã desinet esse ratis.

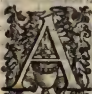

ARTI-

ARTICVLVS IX.

VTRVM, MORTVO PAPA, Collegium possit quicquid potest Papa viuens.

Mortuo aliquo, ad quem transferatur eius potestas; Vide in: Hostiensem in cap. Ad abolendam extra de hæret.

AD nonum sic proceditur. Videtur enim, quòd mortuo Papa Collegium potest quicquid potest Papa viuens; quia* Ecclesia est nomen iurisdictionis. Sed Ecclesia non perdit iurisdictionem suam per mortem Papæ. Ergo quicquid iurisdictionis erat in Papa viuente, remanet in Collegio, vel in Ecclesia, ipso mortuo.

* al. Papæ.

2 Præterea: Non minus potest Collegiū Cardinalium mortuo Papa, quàm capitulum Canonicorum, mortuo Episcopo. sed capitulum, mortuo Episcopo, tenet audientiam, excommunicat, administrationem sacramentorum committit, & facit illa: quæ sunt potestatis Episcopalis. Ergo multo magis potest hoc facere Collegium, mortuo Papa.

3 Præterea: Papa non potest sibi successorem eligere, vt notatur. 8. quæst. 1. per totam quæstionem. Sed Collegium potest Papam eligere. Ergo, saltem quantū ad hoc, potest aliquid Collegium, quod nō potest Papa viuens.

IN CONTRARIVM est, quia non plus possunt Cadinales sine Papa, quàm Apostoli sine Christo. quia Ioh. 15. Christus dicit Apostolis suis: Sine me nihil potestis facere. ergo Collegium Cardinaliū sine Papa similiter nihil potest.

RESOLVTIO.

Collegium, mortuo Papa, non potest quicquid potest Papa uiuens, nisi quod ei est concessum per statutum Papę, aut prædecessorum. Papa enim est superior Collegio, sicut Christus Apostolis.

RESPONDEO, dicendum, quòd & si aliquādo in dubiū venit, uel uenire posset: an Collegiū posset, Papa mortuo, dispensare in constitutionibus eius, ut addere, vel diminuere, seu ordinare aliqua: quæ spectarent ad iurisdictionem Papę, tamen rationabiliter in dubium venire non debet. quia lex superioris per inferiorem tolli non potest. Papa autem superior est Collegio, sicut Christus superior Apostolis. Vlterius quando statutum superioris ligat inferiorem, inferior mandatum superioris tollere non valet: quia sicut secundum Augustinum; Nulla res seipsam generat, vt sit: ita nulla res seipsam soluit, vel ligat. Amplius in mandatis, & statutis superioris quicquid nō est inferiori permissum, videtur esse ei prohibitum, vbi expresse datur intelligi, quòd potentiæ superioris sit reseruatum. Quicquid ergo per iura condita à Papa; & per statuta facta per ipsum non est Collegio

1. de Trin. cap. 8. to. 3.

A concessum, vel permissum: intelligitur Papæ potentię esse reseruatum. Nunc tamen prædictum dubiū est expresse determinatum extra in constitutionibus Clement. † c. Ne Romani electioni Pontificis. Vbi vacante Sede, nihil Collegio exercendum permittitur, nisi loco Camerarij Ecclesię, vel alicuius pęnitentiarij, si contingeret, eos, Sede vacante, debitum humanæ naturę persoluere, alium, vel alium subrogare. Puto similiter, quòd si periculum immineret in terris, rebus Ecclesiæ posset Collegium remedium salubre apponere. Vniuersaliter tamen dicendum est, quòd nihil potest Collegium, Papa mortuo, nisi quod est eis per statutum eius, vel * Prædecessoris concessum, vel permissum.

† lib. 1. De elect. & electi potesta.

* al. Prædecessorum

B

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Ecclesia nō perdit suā iurisdictionem, sed bene perdit ad tempus dictæ iurisdictionis actualem administrationem: quia actualis administratio non fit, nisi per Papam. mortuo ergo Papa, cessat illa actualis administratio vsque ad creationem alterius.

AD secundum est dicendum, quòd capitulum Canonicorum, mortuo Episcopo, non potest aliquid de iis, quæ spectant ad iurisdictionem Episcopi, nisi *quatenus per iura, & statuta ipsius Episcopi est eis concessum. & sic, nec Collegium potest de his, quæ pertinent ad iurisdictionem Papæ, nisi sit eis eius auctoritate permissum.

* al. quantū

C AD tertium est dicendum, quòd hoc ipsum, quòd tale Collegium per talem modum eligat Papā, facit eius auctoritate, non sua propria.

ARTICVLVS X.

VTRVM IN ELECTIONE Papæ debeant præcedere tractatus, & prælocutio.

D AD decimum sic proceditur. Videtur enim, quòd tractatus, & prælocutio non debeant præcedere in tali electione: quia potissime in electione Papæ omnia pericula sunt vitanda. sed aliquādo ex diuturno tractatu, & prælocutione fit inter eligētes per pecuniam promissam magna corruptio. In quorum persona scribitur in Psalmo 13. Corrupti sunt, & abhominabiles facti sunt. Quandoque vero in talibus prælocutionibus fit magna fictio, & deceptio. In quorū persona scribitur 2. Petri 2. Fictis verbis de vobis negociabūtur. Quandoque autem fit mala conspiratio: In quorum persona scribitur Isa. 30. Væ vobis, qui cogitastis, vt faceretis Concilium, sed non ex me, & ordiremini telam, & non per spiritum meum. vt igitur omnia ista pericula vitentur: congruum est, vt sine tractatu, & prælocutione aliqua electio Papæ fiat.

2 Præterea: De eo, quod oportet necessario fieri, nul

D lus

3.Ethic.3. lus consiliatur, & nullus tractatus debet fieri: nullus enim consiliatur, vtrum cras orietur sol. sed electio Papæ est necessaria † fienda ab illis, qui habent potestatem eligendi. Ergo talem electionem non debet præcedere tractatus, vel aliquod consilium.

† Et Cardinales cōpelli possunt ad eligēdū, c.vbi periculū. de elect. lib.6.

3 Præterea: secundū † Augustinum. In dubiis tenēdum est certum, & dimittendum est incertum. Sed scribitur Sapien.9. ꝙ timidæ sunt cogitationes nostræ & incertæ prouidentiæ nostræ. Ergo in nostro tractatu, & prælocutione non est confidendum, sed totum est Deo relinquendum.

†De vera relig.c.10.t.1.

In Contrarium est. quia magis necessarium est tractatus, & bonum consilium † in capitis Ecclesiæ electione, quàm in rerum Ecclesiasticarum condonatione, seu permutatione. sed scribitur 12.q.2.c.Sine exceptione, cum totius Cleri tractatu, atque consensu fiat, quòd non sit dubium profuturū Ecclesiæ. & agitur ibi de condonatione, & commutatione rerum Ecclesiasticarum, quibus non tāquàm proprijs, sed tamquàm commendatis Prælatus † vti debet. Ergo multo magis capitis Ecclesiæ electionem tractatus, & maturum consilium præcedere debet.

†Vide extrauagantē Pii IIII. incip. in eligendis ecclesiarum Prælatis.

† S.Thom. 2.2.q.185. art.6. & 7.

RESOLVTIO.

Papa electionem consilia præcedant oportet: cum consilium sit eorum, quæ sunt ardua, varia, nec non in nostra potestate. Quę quidem omnia in Papa electione reperiri, quisnam inficias ibit?

Respondeo, dicendum, ꝙ electionem Papę debeat præcedere tractatus, & consilium iura dicunt, & ratio persuadet. Scribitur enim.23.Dist. cap.In nomine Domini, ꝙ Romanæ Ecclesiæ Pontifice defuncto, Cardinales simul diligentissimè * de electione tractantes, mox ad consensum nouę electionis accedant. & extra de elect. c. In Genesi; Scribitur, ꝙ electio nulla est, in qua tractatus non præcedit, & collatio facta non fuerit de persona ad personam, de zelo ad zelum, & de numero ad numerum: Ratio vero istud persuadet. nam secundum Philosophum 3. Ethicorum: Consilium est fiendum, & tractatus de his, quæ potissime habent tres conditiones.

•al. ita: Diligētissima dilectione.

Eth.3.c.3.

Primo: Arduitatem, quia, quæ sunt leuia, & parui ponderis non debent cadere sub consilio, sed quæ sunt ardua, & magna, & quæ possunt in magnum nocumentum, vel in magnum profectum redundare.

Secundo: Varietatem, quia, quæ sunt vniformia, & necessaria non cadunt sub consilio: nemo enim de conuersionibus astrorū consiliatur, quæ vniformiter semper mouentur. sed cōsilium, & tractatus propriè sunt de actibus humanis, qui sunt multipliciter variabiles.

Tertio: nostræ actionis potestatem. quia, quæ non sunt in potestate nostra agere, vel non agere, non cadunt sub consilio. Vnde dicit Philosophus, ꝙ nullus Lacedæmoniorum consiliatur qualiter Scythę optimè conuersentur. nec nos Latini consiliamur, qualiter viuant Barbari. quia eorum negotia non sunt in potestate nostra. Cum ergo electio Papæ habeat arduitatem, varietatem, & ipsorum Cardinalium actio-

Ethic.3.c.3.

E nis potestatem; congruum est, ꝙ talem electionē præcedat tractatus, & matura prælocutio.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ de illis, quę Deus posuit in potestate nostra, debemus facere totum, quod in nobis est. Quem finē autem debeant sortiri opera nostra, Deo debemus relinquere: qui ex malis nostris potest bona elicere, & diligentibus eum eorum mala ipse cooperatur eis in bonum. quia ergo electionem Papæ Deus posuit in potestate hominū, iuxta illud Sapientiæ. 6. Data est nobis à Domino hæc potestas, & virtus ab Altissimo, qui interrogat opera nostra; Ideo in ipsa debet præcedere tractatus, & consilium sicut in omnibus negotijs, quæ in potestate hominum posita sunt: necessaria est tamen ante omnia spiritus Sancti inuocatio, qui remoueat ab ipsis eligentibus in eorum tractatu, & prælocutione, corruptionem, fictionem, & malam conspirationem.

Rom.8 sed vide declarationē Aegidii nostri Romani 2. sen par.2. pag.341. & ibidē I margine glosśās & intelligitur indirectè.

F

Ad secundum est dicendum, ꝙ non fit tractatus, vel consilium de electione fienda, sed de modo eligendi, quia multipliciter potest fieri electio vel per inspirationem, vel per compromissum, sicut patet extra de elect. c. Quia propter diuersos. Similiter de persona, quæ debet eligi comparando zelum ad zelū, vel personam ad personam, vel numerum ad numerum, sicut supradictum est.

Ad tertium est dicēdum, quòd de eo, quod est certum in electione, nòn debet præcedere tractatus, sed de eo, quod est incertum, puta quem finē debeat sortiri dicta electio, non est tractandum, sed Deo relinquendum.

G

ARTICVLVS XI.

VTRVM SIT MAGIS securum in electione diu cogitare, quàm celeriter eligere.

Ad vndecimum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ magis sit securum diu cogitare in tali electione, quā celeriter, & festinanter eligere. Quia eligentes debent velle in tali electione, quod Deus vult. Sed Deus vult aliquando suam Ecclesiam esse sine Rege, & sine Principe, iuxta illud Oseę.3. Diebus multis expectabitis me, quia per dies multos sedebitis sine Rege, & sine Principe.

H

2 Præterea: In his, quæ habent litem, & discordiā annexam, expectanda est semper terminatio diuinæ sententiæ, sicut patet Danielis. 10. de Michaele Archangelo volente liberationem Iudæorum: qui tandiu pugnauit cum Principe Regni Persarum, eorum liberationem impediente, quandiu super hoc terminatio Diuinæ sententiæ est recepta. sed vt plurimum electio Papæ habet litem, & discordiam annexā. quia (vt supra dicebatur) bono zelo vnus alteri in tali electione potest contradicere. Ergo in hoc semper

ſemper expectanda eſt terminatio diuinæ ſententię.

3 Preterea: Scribitur Iob. 12. ꝙ in antiquis eſt ſapientia,& in multo tēpore prudētia. Et philoſophus dicit, quòd ſemper noſtrum intelligere eſt cum continuo, & tempore. ſed in prædicta electione maxime eſt neceſſaria prudentia, & ſapientia. Ergo potiſſime requirit diuturnitatem temporis.

In Contrarium eſt, quod ſcribitur Iob 12. Adducit Deus conſiliarios in ſtultum finem, & Iudices in ſtuporem. quod tunc fit (vt not. gloſſa dicit) quando homines de eorum prudentia, & ſagacitate confidentes diu conſiliantur, & tamen eorū fine,& intentione fruſtrantur.

RESOLVTIO.

Actus moralis cum ex fine ſortiatur ſpeciem bonitatis, & prauitatis; hinc moram, aut feſtinationem in electione Papæ, bonam, aut malam non niſi ex intentione dicas.

Respondeo, dicendum, quòd, per ſe loquēdo, mora temporis non facit actum aliquē eſſe vitioſum, vel virtuoſum: ſed conſenſus, vel ordinatio voluntatis in bonum finem, vel in malum. quia actus moralis ex fine ſortitur ſpeciem bonitatis, vel malitiæ. ſi ergo eligentes protrahunt moram in electione hac intentione, vt de perſona magis idonea † prouideatur, vel vt diſcordia apparens inter eos ad vnitatē reducatur; vel vt diuinum adiutorium ſuper hoc per multiplicationem orationum fidelium recipiatur, talis diuturnitas temporis propter conſenſum in bonum finem eſt bona, & virtuoſa. Si vero protrahant moram in prædicta electione hac intentione, vt vnus per alterum decipiatur, vel vt mors alicuius expectetur, vel vt per arctitudinem loci citius finem ſuū conſequatur, talis mora propter cōſenſum in malum finem eſt mala, & vitioſa. Tutius tamen eſt (vt puto) & magis ſecurum, præcedente conuenienti tractatu,

† Vide Cōcil. Trident. eſſ. 24. de reformat. cap. 18.

A celeriter talem electionem facere, quàm longo tempore protrahere, quia & hoc citius periculo Eccleſiæ ſubuenitur, & præſumptio humanæ confidentiæ vitatur. Nam ſuper illo verbo Apoſtoli: Tentatio uos non apprehendat, niſi humana; dicit Auguſtinus, ꝙ tentatio ibi accipitur pro dubitatione, vt tentatio, & dubitatio nos apprehendat de homine, ſed non de Deo. quia ſicut dubitare de homine,& non confidere de ipſo, ſaluberrimū eſt; ita dubitare de Deo perniciosum eſt, & ideo ad diuinum adiutorium in tanto negocio ſecurius acceditur. Scribitur 2. Paralipo. 20. In perſona illius ſancti Ioſaphat: Cū ignoramus, quid agere debeamus, hoc ſolum eſt nobis reſidui, vt
B oculos noſtros dirigamus ad Deum.

1. Cor. 10.

Q. 99. Vet. & no. teſt. to. 4.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ cooperatores Dei ſumus, & ideo non eſt ſemper expectanda vocaliter terminatio diuinæ ſententiæ, ſed illum eligit Deus: quem eligit charitas Eccleſiæ, & communis conſenſus eligentiū, ſicut dicit † Augu. ad Heb. 5.

Ad ſecundum eſt dicēdum, ꝙ tunc recipitur terminatio diuinæ ſententiæ, quando diſcordes ad concordiam reducuntur. quia ille, qui facit concordiam in ſublimibus, & in Angelis, ille idem facit concor-
C diam in hominibus. Verum aliquando Deus ſuam ſententiam immediate profert: aliquando vero mediantibus creaturis. Nihil enim terminatur in nobis, ſecūdum Auguſtinum, niſi quod de aula ſummi Imperatoris aut iubetur, aut permittitur.

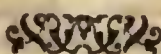
Ad tertium eſt dicendum, ꝙ prudentia † eſt recta ratio rerum agibilium. Agibilia autem homo rectè agere non poteſt, niſi præfigendo ſibi bonum finem. quia ſecundum Philoſophū: † Impoſſibile eſt nō entem bonum, eſſe prudentem. Sicut ergo in tali electione celeriter poteſt homo ſibi præfigere bonū finem: ita abſque longa temporis mora poteſt habere prudentiam ad talem electionem neceſſariam.

† Hæc verba incluſa deſunt ī vetuſtiſſimo quodā codice Vaticano manuſcripto.

† S. Thom. 2. 2. qō. 47. ar. 2 Et Ariſtot. lib. 6. Ethic. c. 5.

† Ethic. 6. c. 12. & 13.

QVAESTIO QVARTA DE PAPAE RENVNCIATIONE.

Super tota hac quæſtione obſeruandum eſt, iure cautum eſſe, vt Papa poſſit liberè renunciare Papati, cap. 1. de renunc. lib. 6. Vide Ludouicum Gomeſium in Regula Cancellariæ de infirmis reſignantibus quæſt. 1.

Restat nunc conſiderare de Papa renunciatione. Circa quod quæruntur octo.

Primo, Vtrum Papa poſſet renunciare, ſi in Papatu imprimeretur character.

Secundo, Vtrum Papa poſſet renunciare, ſi Papatus eſſet nomen ordinis, & non iuriſdictionis.

Tertio, Vtrum, quia Papatus eſt à ſolo Deo, Papa poſſit ex ſe renunciare.

D *Quarto, Vtrum Papa poſſit renunciare propter votū emiſſum de cura Eccleſiæ habenda.*

Quinto, Vtrum Papa poſt eius legitimam confirmationem, & adminiſtrationem renunciare poſſit.

Sexto, Vtrum, quia Sacerdotium Papa eſt æternum, poſſit renunciare.

Septimo, Vtrum poſſit probari per rationes, ꝙ Papa renunciare poteſt.

Octauo, Vtrum iſtud poſſit probari per auctoritates.

ARTICVLVS I.

VTRVM IN PAPATV imprimatur character.

In quibus ordinibus imprimatur character vide S. Thomam in quæstionibus additis ad 3. partem. q. 35. art. 2. Et Canonistas in cap. Cleros 21. dist. Et Summistas Tit. Ordo.

D primum sic proceditur. Videtur enim, quod in Papatu imprimatur character. Quia character imprimitur in quolibet ordine. Sed dicitur. 4. Sententiarum distin. 24. Ordo Episcoporũ quadripartitus est, & in quarto ordine supremum gradum tenet Romanus Pontifex. Ergo videtur, quòd in Papatu character imprimatur.

Præterea: Potestas clauium videtur esse potestas characteris. sed talis potestas collata fuit Petro. Matt. 16. inquantum erat futurus Papa, & successor Christi. Ergo in Papatu caracter imprimitur.

Præterea: Dicitur. 4. sententiarum Dist. supra dicta: Ordo, vt in eo imprimitur caracter, est signaculum quoddam, in quo potestas spiritualis traditur ordinato: sed talis potestas traditur Papæ; cum ipse potestatem recipiat super totam Ecclesiam. Ergo videtur, quod in Papatu character imprimatur.

IN CONTRARIVM est. Quia character non confertur in ordine, nisi inquantum est sacramẽtum. sed septem sunt ordines, & septimum gradum tenet ordo presbyteratus. ergo nec in Episcopatu, nec in Papatu character imprimitur.

RESOLVTIO.

Character in Papatu non imprimitur, cum Papa Papatui renunciare possit. Adde etiam, quòd quis in Papam eligi potest, non factus Episcopus, nec Sacerdos. Episcopus non item. Sacerdos autem fieri potest Diaconus non factus. In quolibet enim ordine imprimitur character distinctus.

RESPONDEO, dicendum, quod si in Papatu imprimeretur character, vel perfectio characteris, duo inconuenientia sequerentur.

Primum, quod Papa non posset renunciare Papatui.† Secundum est, quòd nõ posset aliquis eligi in Papam nisi esset Sacerdos, vel Episcopus, quod vtrumque est falsum.

† Potest aũt Papa renũciare papatui c. 1. De renũc. li 6.

Nam cũ character sit potestas spiritualis data homini à Christo supra corpus eius verum: (quia omnes ordines ad Sacramentum Eucharistiæ ordinantur, in quo corpus Christi verum continetur) nõ potest talis potestas ab homine auferri, postquã sibi imprimitur. Vnde ponunt Doctores, quòd remanet in anima separata: si ergo in Papatu imprimeretur talis potestas characteris, vt Papa, vel perfectio characteris; non posset Papa renunciare, nec posset cedere tali potestati: quia Sacerdos non potest renunciare, quòd non sit Sacerdos, recepto charactere Sacerdotali. nec

E Episcopus potest renunciare, quod non sit Episcopus, recepta perfectione characteris, per quam potest fideles ordinare ad conficiendum corpus Christi verũ. Similiter ergo Papa non posset renũciare Papatui, recepto charactere Papali. Est enim hoc infallibiliter verum, quod omnia illa, quæ pertinent ad potestatem ordinis, vel ad ordinis perfectionem, nõ possunt tolli, nec auferri quocumque modo, vel per cessionem, vel per depositionem. Sed illa, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, possunt tolli, & auferri. Propter quod, si in Papatu imprimeretur aliqua potestas ordinis alia à septem ordinibus, vel aliqua perfectio ordinis alia ab illa, quæ imprimitur in Episcopatu, non posset talis potestas à Papa tolli, nec per eius cessionem, nec per aliquam depositionem.

F Secundum inconueniens sequeretur, quod nõ posset aliquis eligi in Papam, nisi esset Sacerdos, vel Episcopus. Tota enim causa, quare non potest aliquis fieri Epũs, nisi sit Sacerdos, est, quia in Episcopatu nõ imprimitur alius character ab ordine Presbyterij. Vnde notatur 52. Dist. c. Solicitudo, quod sit in Episcopatu imprimeretur character alius à 7. ordinibus, posset quis fieri Episcopus per saltum; quia posset fieri Epũs non factus Sacerdos, sicut põt fieri Presbyter non factus Diaconus: quia in quolibet ordine imprimitur distinctus character, quod hĩ non est: quia (vt ibi dicitur) non põt fieri Episcopus, qui non habet characterem Sacerdotalem. Nam sicut oẽs characteres, qui imprimũtur in ordinibus, & in Sacramento cõfirmationis præsupponunt characterem baptismalẽ: ita perfectio

Episcopus non põt fieri nisi sacer dos.

Presbyter põt fieri nõ factus Diaconus.

G characteris, quæ imprimitur in Episcopatu, præsupponit characterem Sacerdotalem. Si ergo in Papatu imprimeretur character, aut esset distinctus à charactere 7. ordinum. & sic ordo presbyterij non teneret septimum ordinem (vt supradictũ est) aut esset perfectio characteris Sacerdotalis, vel Episcopalis, & sic nõ posset fieri aliquis Papa, nisi esset Episcopus, vel Sacerdos, quod est falsum: quia põt eligi aliquis in Papam, qui non sit nec Episcopus, nec Sacerdos, & erit verus Papa, quantum ad potestatem iurisdictionis, licet nõ quantum ad † omnem potestatem ordinis.

Papa fieri põt etiamsi non sit Episcopus, nec sacerdos.

† Videtur, quod dictio, omnẽ, sit super flua, & in aliquot manuscriptis etiã deest.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Episcopatus est ordo, & non est ordo. Nam si loquamur de

H potestate ordinũ quantum ad distinctionẽ, sic non est alia potestas in Presbytero, quã in Episcopo; cum in Sacramento ordinis ordo presbyterij teneat septimum gradũ. Idem enim character, & eadẽ potestas spiritualis, quæ est in Presbytero, est & in Episcopo: sed vt est in presbytero est modo imperfecto, & modo paruo: vt vero est in Epõ est modo pfecto, & modo magno: quia per illam potest sibi similem generare, vt alios Sacerdotes, & alios Epõs ordinare, & consecrare; quod non potest simplex presbyter. Vnde sicut eadẽ potestas generatiua est in puero, & in eo * facto viro: sic eadem potestas est in presbytero, & ipso facto iam * Episcopo: sed bene est ordo, quantum ad ipsius potestatis perfectionem, quia cũ alia perfectione est dicta potestas in Episcopo, quã in presbytero, sed supra ordinẽ Episcopatus non imprimitur aliqua potestas ordinis;

*al. Viro pfecto.

* al. & Ĩ Episcopo.

ordinis; quæ ſit alia in diſtinctione ab illa, quæ imprimitur in ſeptem ordinibus: neque ſit alia in perfectione ab illa, quæ imprimitur in Epiſcopatu.

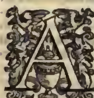
Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ poteſtas clauium eſt poteſtas ligandi, & ſoluendi, & poteſtas diſcernendi. quę cum reſpiciat corpus Chriſti myſticum, importat poteſtatem iuriſdictionis. Vnde ideo ſingulariter fuit data Petro, quia ab eo deriuanda erat in omnes alios. ſed poteſtas ordinis immediatè fuit data à Chriſto omnibus Apoſtolis. Ideo non poteſt per hominem auferri, nec tolli. poteſtas autem iuriſdictionis tolli poteſt, aut per voluntariam ceſſionē, aut per depoſitionem.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ poteſtas Papæ diſtincta eſt ab omnibus. quia ſolus ipſe aſſumptus eſt in plenitudinem poteſtatis totius Eccleſiæ: non tamē talis diſtinctio dicit alterius poteſtatis ordinis perfectionem, vel diſtinctionem aliam ab illa: quæ imprimitur in ſeptem ordinibus, & in Epiſcopatu. quia nihil poteſt Papa in poteſtate ordinis, niſi quantum poteſt Presbyter, vel ſimplex Epiſcopus. Dicit ergo talis diſtinctio poteſtatis aliam iuriſdictionem ſolum.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSET renunciare Papatui, ſi Papatus eſſet nomen ordinis, & non iuriſdictionis.

Vide Aluarum de Planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 18.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit renūciare, non obſtante, ꝙ Papatus (vt videtur) eſt nomen ordinis, & nō iuriſdictionis. Quod probatur, quia ſi Papatus eſſet nomen iuriſdictionis ſolum, tunc Laicus poſſet eligi in Papā, cuius contrarium dicitur. 59. diſt. cap. Hoc ad nos. vbi habetur, ꝙ cuiuslibet meriti ſit Laicus, ad ſummum Sacerdotium non aſpiret.

Præterea: Epiſcopatus eſt nomen ordinis, vt ſupradictum eſt, ſed Papa ſcribit ſe Epiſcopum ſeruum ſeruorum Dei, Ergo Papatus nomen ordinis eſt, & non iuriſdictionis tantum.

Præterea: Summus Sacerdos præſupponit minorem, ſicut ſuperlatiuus præſupponit poſitiuum, & comparatiuum: ſed Papa eſt ſummus Sacerdos. Ergo Papatus eſt nomen ordinis, & non iuriſdictionis.

In contrarium eſt. quia Sacerdos non poteſt deſinere eſſe Sacerdos, nec Epiſcopus pōt deſinere, ꝙ non ſit Epiſcopus: ſed Papa poteſt deſinere, ꝙ non ſit Papa, per renunciationem, † vel per depoſitionem, ſi comprehenderetur in hæreſi. Ergo eſt nomen iuriſdictionis, & non ordinis.

† Poteſt. n. Papatui renunciare c. 1. de renūc. lib. 6.

RESOLVTIO.

Papa, vt Papa, ſuper corpus Chriſti verum poteſtatem non habet. Poteſtate ordinis carere poteſt: Papatui renunciare valet: Aequalis denique, aut ei adſimilis in Papatu non datur. Hinc Papatum Iuriſdictionis nomen, non ordinis eſſe affirmamus.

RESPONDEO, dicendum, quòd inter poteſtatē ordinis, & poteſtatem iuriſdictionis, quātum ad pſens, quatuor differenrias poſſumus aſſignare.

Prima: quia poteſtas ordinis eſt incorruptibilis, & immutabilis: Poteſtas vero iuriſdictionis eſt mobilis, & tranſitoria: Nam poteſtas ordinis, vel dicit characteris impreſſionem, vel characteris perfectionē. ſed tam characteris impreſſio, quàm characteris perfectio indelebiliter ineſt animę: cui imprimitur, & remanet in anima ſeparata, non quantū ad hūc vſum, qui eſt corpus Chriſti conficere: * qui eſt vſus characteris Sacerdotalis. nec quantum ad hunc vſum: qui eſt Sacerdotes ordinare: * qui eſt vſus perfectionis characteris Epiſcopalis: Sed quantum ad hūc vſum, qui eſt decor, & gloria, quantum ad ſaluatos: vel vituperium, & confuſio, quantū ad damnatos. non enim poſſet poteſtas ordinis auferri, vel tolli ab ipſo ordinato ſine iniuria Sacramenti. Vnde ſi degradetur † Sacerdos, vel deponatur Epiſcopus, adhuc ſi Sacerdos conficit corpus Chriſti, confectum eſt: & ſi Epiſcopus ordinat Sacerdotes, reordinādi non ſunt. Sed poteſtas iuriſdictionis mobilis eſt, & tranſitoria. quia poteſt auferri ab homine, vel ſui arbitrij libertate, cū poſſit homo renunciare ſuo iuri abſque iniuria alicuius. ſicut enim nulli facit iniuriam, qui vtitur iure proprio: ita nulli facit iniuriam, qui renunciat, & cedit ſuæ iuriſdictioni, vel ſuperioris poteſtate: vt ſi forte faciat contra legem à ſuperiore datam, ex cuius tranſgreſſione debeat tali iuriſdictione priuari.

* al. quod
* al. quod
† S Thom. 3. par qó. 82. art 7. & 8.

Secunda differentia eſt, quia poteſtas ordinis per ſe reſpicit corpus Chriſti verum, quia ipſum corpus Chriſti conficere poteſt, quantum ad poteſtatem Sacerdotalem, vel fideles ordinare, vt corpus Chriſti poſſint conficere, quantum ad poteſtatem Epiſcopalem. Sed poteſtas iuriſdictionis magis reſpicit corpus Chriſti myſticum; quia exequi poteſtatem ordinis in ipſos fideles à peccatis ligando vel ſoluendo cōuenit alicui per poteſtatem iuriſdictionis.

Tertia differentia eſt. Quia poteſtas ordinis non recipit magis, & minus. nam poteſtate ordinis, vt dicit characteris impreſſionē, omnes Sacerdotes ſunt æquales in Sacerdotio; & omnes Diaconi ſunt æquales in Diaconatu: & ſic de alijs. Similiter de poteſtate ordinis, vt dicit characteris perfectionem, omnes Epiſcopi ſunt æquales in Epiſcopatu. Sed poteſtas iuriſdictionis recipit magis, & minus: quia in tali poteſtate vnus Sacerdos poſſet eſſe maior alio: & vnus Epiſcopus maior alio Epiſcopo. & ſupremus in ordine Epiſcoporum eſt ipſe Papa: qui indefinitā iuriſdictionem habens, omnibus habet talem poteſtatem iuriſdictionis diffinitè taxare, & determinare.

Quarta differentia eſt. quia vna iſtarum poteſtatū poteſt cōferri ſine alia. Nam ſi Epiſcopus ordinat aliquos Religioſos in Sacerdotes, dat eis oēm poteſtatē ordinis: non tamen confert eis poteſtatem iuriſdictionis, cum de iure communi non conueniat eis cu-

ra animarum. Similiter si Papa confert præbendam aliquam alicui, dat ei potestatem iurisdictionis, non tamen confert ei potestatem ordinis: quia, si forte est puer, dispensat cum eo super defectum scientiæ, & ætatis. Ex istis ergo quatuor differentiis patet, ꝙ Papatus est nomen iurisdictionis, & non ordinis.

Primo, quia potest cedere Papatui, vt nõ sit Papa: sed non potest cedere, ꝙ non sit Sacerdos, vel Episcopus, quæ sunt nomina potestatis ordinis.

Secundo, quia in Papatu nullus est similis, vel æqualis sibi: sed in potestate Episcopali, vel Sacerdotali omnes Episcopi, & Sacerdotes sunt sibi æquales.

Tertio, quia Papa, vt Papa non habet potestatem super corpus Christi verum. Nam si Papa non esset Sacerdos non posset Christi corpus conficere, nec posset fideles in Sacerdotes ordinare, vt dominicum corpus conficerent, si non esset Episcopus; quantũcumque esset verus, & legitimus Papa.

Quarto, quia posset habere omnem potestatem pertinentem ad Papam, & tamen carere potestate ordinis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Laicus sine litteratura, quantumcumque polleret sanctitate vitæ, non debet aspirare ad summum Sacerdotiũ, quia electio non caderet super materia congrua: Si tamen litteratus esset, & alia conditio non obstaret; puto quòd supposito, ꝙ esset Laicus, & non esset constitutus in sacris, electus in Papam esset verus Papa; & haberet omnem potestatem iurisdictionis Papalis, cum etiam de alijs dignitatibus scribatur extra de ætate, & qualit. præfi. † ꝙ in minoribus ordinibus constituti possunt assumi ad Prælationẽ, dummodo tales sint ꝙ infra breue tempus possint in Presbyteros, vel Episcopos ordinari.

† c. A multis. lib. 1 Decretalium tit. 14.

AD secundum est dicendum, quòd Papa vocat seipsum Episcopum seruum seruorum Dei, quia si nõ est Episcopus, quando in Papã eligitur, vel presbyter, debet in presbyterum ordinari, & in Episcopum consecrari per Ostiensem: & ex hoc magis conuincitur, quòd Papa magis sit nomen iurisdictionis, quàm ordinis: quia ipso Papa existente Papa simplex Episcopus est maior eo potestate ordinis. quia secundum Apostolum ad Hebr. Absque vlla cõtradictione, semper quod minus est à maiori benedicitur. Eo ipso ergo ꝙ Papa existens Papa consecratur, & benedicitur ab Ostiensi: † sequitur ꝙ simplex Episcopus sit maior eo potestate ordinis.

Papa cur seruus seruorum Dei dicatur.

Episcopus quo maior Papatu. Hebr. 7.

† Vide Bartholomæũ Cassaneum in catalogo gloriæ mũdi par. 4 cõsideratione. 2.

AD tertium est dicendum, ꝙ esse Papam, & esse summum Sacerdotem, duo potest importare: vel ipsius potestatis ordinis impressionẽ, & sic omnes Episcopi sunt summi Sacerdotes. quia potestatem Sacerdotalem habent perfectam, & in supremo gradu, in quo potest haberi: & quantum ad hoc, dato, ꝙ Papa sit Episcopus, nõ est magis summus Sacerdos, quàm vnus alius Episcopus. Vel potest dicere dictæ potestatis executionem: & sic solus Papa est summus Sacerdos: quia solus ipse potest ipsam exequi, & executioni mandare indefinitè, & vniuersaliter.

ARTICVLVS III.

VTRVM, QVIA PAPATVS est à solo Deo; Papa possit ex se renunciare.

Vide cap. 1. & ibi Doct. de Renunc. lib. 6. Et omnes Summistas Tit. Votum. Vide Aegidium Columniũ Romanum tractantem diffusissimè, & discutientem hanc materiam in Tractatu de Renunciatione Papæ.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ, ex quo Papatus est à solo Deo, non possit Papa renunciare. quia, quod est à solo Deo non potest tolli per aliquem, qui non sit Deus: sed Papatus est à solo Deo, ergo per nullum potest tolli, qui non est Deus.

Præterea: Qui non dat potestatem aliquam, nõ potest illam auferre: sed nullus homo potest dare Papatum. Ergo nullus homo potest auferre. Ex seipso ergo Papa non potest renunciare.

Præterea: Nulla virtus increata, & superior potest tolli per virtutem creatam inferiorem: sed Papatus est virtus increata, & superior omni alia. Ergo per nullam virtutem inferiorem potest tolli.

IN CONTRARIVM est, quia anima rationalis à solo Deo corpori infunditur, & tamen opere humano à corpore potest tolli, & separari.

Præterea: Papatus potest esse in hac persona, vel in illa per consensum eligentium, & ipsius electi: Ergo per eius dissensum potest ab ista persona, vel ab illa separari Papatus: quia per illa, per quæ res cõstruitur, per illa contrario modo facta destruitur, & corrumpitur.

RESOLVTIO.

Papatus quamuis à Deo sit effectiuè, subiectiuè, formaliter, necnon gubernatiuè; tamen à Deo cum sit in hoc, vel illo homine, consensu hominis cooperante; eiusdem dissensu, & volitione cooperante ab eodem tolli potest.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ quæstio præsupponit Papatum esse a Deo. & quærit, an per hoc Papa ex seipso possit renunciare: rationabiliter autem præsupponitur, Papatum esse à Deo. Nam quatuor modis possumus dicere, quantum ad præsens, singulariter Papatum esse à Deo.

Primo quidem causaliter, & effectiuè. quãuis enim omnis potestas vniuersaliter sit à Deo: vt dicitur ad Roma. 13. singulariter tamen Papalem potestatem Deus Petro tribuit. Vnde super illo verbo Matt. 16. Tibi dabo claues Regni Cœlorum; Dicit Chrysost. Filius, quæ patris est, & ipsius filij, potestatẽ Petro vbique terrarum concessit: Et homini mortali omniũ, quæ in cœlo sunt, dedit auctoritatem Dei, vt per potestatem clauium vbique terrarum Ecclesiam amplificaret. Homil. 55. in Matth.

Secundo

† Videtur legendū ita: Quia etsi. &c. vt in quodam manuscripto Vaticano.
* 1. Cor. 3.
* Tomo. 3. ser. de Pentecoste.

A Secundo: Materialiter, & subiectiue. quia † si omnis potestas innititur potestati Diuinæ tamquam fundamento: singulariter tamen potestas Papalis fundata est super Christum. Iuxta illud Apostoli: *Fundamentum nemo ponat præter illud, quod positum est, quod est Christus Iesus. Et Chrysosto. dicit super Matth. * Ideo Christus dixit: Non super Petrum, sed super petram fundatam esse Ecclesiam, quia non super homines, sed super fidem Christi potestatem Ecclesiæ fundauit.

Rom. 13.

Tertio: Formaliter, & quidditatiuè. Nam & si omnis potestas formaliter consistit in quodam ordine Superioris ad inferiorem; (vnde, cum dixisset Apostolus omnē potestatem esse à Deo; statim subdit: Quæ autem à Deo sunt, ordinata sunt) singulariter tamen potestas Ecclesiæ sic est à Deo ordinata: vt de ea dicatur Cāt. 4. Est terribilis, vt castrorum acies ordinata. B

In Psalm. 145. 10. 8.
† S. Thom. par. 1. q. 22. art. 2.
Psal. 146.

Quarto: Finaliter, & gubernatiuè. dicit enim Aug. super illo verbo. 1. Corinth. 9. Nunquid Deo cura est de bobus. Quòd prouidentia † quidem generali Deus habet curam de bobus, & de omnibus creaturis: Cum dicat Propheta: Ipse det iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum. &c. Sed quandam singularem curam habet de sua Ecclesia, quam ad creaturas irrationales non extendit.

Istis tamen non obstantibus, quibus ostensum est, Papatum esse singulariter à Deo; possumus probare, ꝙ Papa ex seipso potest renunciare Papatui, tali ratione: illud, quod est à Deo, homine cooperante, effectiuè, fundatiuè, ordinatiuè, & gubernatiuè, potest, homine cooperante, his quatuor modis tolli, & destrui. C Quod patet in naturalibus, in moralibus, & in artificialibus. In naturalibus quidē, quia anima rationalis singulariter à Deo infunditur corpori, cū nullus possit infundere, & creare ipsam, nisi Deus: & tamē, quia infunditur à Deo, homine cooperante; (quia homo generant hominem, & sol). Ideo opere humano potest anima à corpore tolli, & separari. In moralibus vero videmus, quòd gratia singulariter à Deo infunditur animæ, cooperante tamen homine. † Vnde super illo verbo Tren. 4. Cōuerte nos Domine ad te, & conuertemur; dicit glos. quòd gratia Dei non conuertimur nisi ex nostra voluntate conuertamur. ideo sensus est: Cōuerte nos per gratiam, & conuertemur quantum in nobis est, arbitrio libertatis. Sicut ergo gratiæ infusio est à Deo: per hominis tamen consensum, & liberi arbitrij conuersionem: ita eius separatio potest esse per hominis dissensum, & eius liberi arbitrij à Deo auersionem. In artificialibus autem planum est, ꝙ templum Salomonis, & tabernaculū Moysi ex mandato Dei fabricata sunt, immo singula in tabernaculo illo operata, Deo singulariter dictante, & præcipiente, facta sunt. & tamen, quia cooperante homine omnia illa fabricata sunt; Ideo, cooperante homine, omnia illa sunt corrupta. Simili ergo modo, non obstante, ꝙ Papatus singulariter sit à Deo; tamen, quia non est à Deo in isto homine, vel in illo, nisi cooperante eius consensu, & eius volitione; ideo potest ab eo tolli, cooperante eius dissensu, & volitione.

Arist. 2. Physic. t. c. 26.

† Vide Cōc. Trid. sess. 6. de iustificatione, c. 5. & eadem sessione de iustificatione canone 4.

A

Ad Argumenta.

AD rationes ergo in oppositum est dicendum: ꝙ omnes illæ tres rationes ex vno fundamento procedunt, quia omnes arguunt Papatum non posse tolli, quia est à solo Deo. Quòd si arguant, sic esse à solo Deo, ꝙ non cooperante homine, planum est, ꝙ falsa assumunt. Si vero sic arguant esse à Deo Papatum, ꝙ tamen cooperetur homo, tunc per superius dicta planum est, ꝙ quæ sic sunt à Deo cooperante homine, per hominem tolli possunt.

ARTICVLVS IIII.

B

VTRVM PAPA POSSIT renunciare Papatui, cum emiserit votum de cura ipsius Ecclesiæ habendæ.

Vide Aegidium Columnium Romanum in eodem Tractatu supra citato. Et Armillam Tit. Papa. Nam Papa renunciare potest, etiam si non renunciare iurasset, cū adest rationabilis causa, vt fecit PP. Ciriacus, & multi alij, vt dicit Arch. Flo. 3. parte. Tit. 23. Et de Renūc. lib. 6. cap. 1. Vide Aluarum de planctu Ecclesiæ lib. 2. cap. 10. Vbi ponitur renunciatio Celestini, & Petri de Morron in quo erat sanctitas, sed non aderat scientia, & industria. Hæc ille.

C

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd post votum emissum de cura habenda ipsius Ecclesiæ, Papa renunciare nō possit. Quia fortius est vinculum spirituale, quàm carnale, sicut scribitur extra de transla. Epi. cap. inter corporalia. Sed post consensum contractum per verbum de præsenti vinculum matrimoniale tolli nō potest. Ergo eodem modo vinculum spirituale contractum inter Papam, & Ecclesiam, post votum emissum de cura habenda, tolli non valet.

Præterea: Votum est promissio facta soli Deo. Sed Papa votum emittit de cura habenda de Ecclesia, eo D ipso, ꝙ Papatum suscipit. Ergo per nullum alium absolui potest alligatus voto, nisi per Deum.

Præterea: Nullus ligatus potest seipsum absoluere: sicut nulla res seipsam generat. vt dicit August. 1. de Trin. cap. 1. sed Papa, suscepto Papatu, ligatus est lege Diuina ad curam habendam de grege sibi commisso. Ergo à tali lege seipsum absoluere non potest. Tomo 4.

IN CONTRARIVM est. quia scribitur. 22. quæst. 4. auctoritate Isidori: In malis promissis rescindenda est fides, & in turpi voto mutandum est decretum. Sed videtur esse turpe votum, ꝙ homo obliget se perpetuo ad illud, quod perficere non potest, salua conscientia, * & Reipublicæ vtilitate. Ergo, cum Papa videt se impotentem, & insufficientem ad curā habendam de Ecclesia; videtur, quòd liceat sibi voti promissionem non implere. c. In malis.

* al. Salua ea Reip. vtilitate.

RE-

RESOLVTIO.

Votum, sicut iuramentum, veritatem, iudicium & iustitiam requirit. vno igitur horum deficiente, reuocari potest. Hinc votum Papa renunciationem impedire non potest.

RESPONDEO, dicendum, quòd tam votum, quàm iuramentum tres comites † debent habere: veritatem, iudicium, & iustitiam.* Et ponitur auctoritate Hierony. 22. qō. 4. cap. Innocens. Est enim votum promissio facta Deo: Sed quando talis promissio est iuramento firmata, est votum, & iuramentum: Quod quidem ex parte vouentis † requirit veritatem cognitionis: vt illud, quod homo vouet, vel iurat, non repugnet veritati suæ conscientiæ. Ex parte vero modi vouendi, vel iurandi requirit iudicium discretionis: vt illud, quod homo vouet, vel iurat non sit incautum, vel indiscretum. Sed ex parte rei, de qua fit votum, vel iuramentum, requirit iustitiam debitę impletionis, vt fiat de tali re votum, vel iuramentum, quam homo teneatur, & possit implere absque alterius pręiudicio, & absque detrimento Reipublicæ. In tali ergo voto, qd Papa emittit de cura habenda ipsius Ecclesiæ: etiam si non ponatur, intelligitur conditio bona, debita, & honesta. Puta quòd talem curã habebit, quandiu officium retinebit, non vsque ad mortem, quia sic tale uotum obligaret eum ad impossibile; cum posset demens fieri, & aliquam infirmitatem incurrere, per quam redderetur impotens ad talem curam habendam, & per consequens tale uotũ careret iudicio discretionis. Similiter si conspiceret se insufficientem: & talem curam vellet exercere contra remorsum conscientiæ, careret tale votum veritate cognitionis. Vlterius si conspiceret Rempublicam per suum officium male tractari: & sub eius regimine Ecclesiam languere: tale votum caderet super re iniusta, & iniqua, quam homo non tenetur per votum Implere, sed potius in ea decretum mutare. quia, vt scribitur 22. quæst. 4. cap. Si publicis: Tolerabilius est stultæ promissionis vota reijcere, quàm crimen cõmittere: & per consequens tale votum careret iustitia debitæ obseruationis. Puto ergo esse dicendum, ꝙ non obstante voto, & obligatione prædicta, Papa renunciare potest.

† S. Thom. 2. 2. qō. 89. art. 3. • al. vt Super Hierem. † S. Thom. 2. 2. qō. 88. art. 3.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ vinculũ spirituale fortius est, quàm carnale dignitate, & perfectione: non autem temporis duratione. quia planũ est, quòd Episcopus de Ecclesia, cum qua contractum est matrimonium spirituale, potest trãsferri ad aliam Ecclesiam. sicut patet extra de transla. Episc. † sed non potest vir transferri de vna vxore ad aliam vxorem, illa viuente. Vel potest dici, quòd est fortius districtione, non autem perpetua obligatione. quandiu enim durat, fortius stringit vinculum spirituale, quàm carnale, eo ꝙ maiorem curam debet habere Episcopus de Ecclesia, quàm vir de uxore. non tamẽ tenetur perpetuo talem curam habere Episcopus de Ecclesia, sicut uir de uxore; eo, ꝙ dimissio uxoris licet esset bonum particulare, & bonum huic; esset tamen malum uniuersale, & malum Reipublicę. Econuerso dimissio curæ Ecclesiæ, si Papa esset impotens, uel insufficiens; quàmuis forte esset malum huic, & malum particulare; esset tamen bonum vniuersale, & bonũ pro tota uniuersalitate Ecclesię.

† cap. inter corporalia. & cap. Licet lib. 1. Decretaliũ ut 7.

E

AD secundum est dicendum, quòd semper in uotis, & iuramentis, etiam nõ apposita, intelligitur conditio debita, & honesta. obligatio ergo, qua Papa obligat se ad habendam curam de Ecclesia, includit in se hanc conditionem: quandiu cum sufficientia, & potentia hanc curam exercere ualet. Potest enim Papa renunciando mereri, & demereri. quia si scit, & potest curam habere de Ecclesia, renunciando demeretur: potissimè, quia ex tali renunciatione quandoque scandalum incurritur. Si vero nesciat, nec potest, renunciando meretur. nec puto, ꝙ propter scandalum talem renũciationem dimittere debeat. quia secundũ Hierony. Veritas doctrinæ, & sanctitas vitæ, & ęquitas iustitiæ propter scandalum passiuum omittenda non sunt.

F

AD tertium est dicẽdum, quòd si illa ratio arguat de ligatione, & absolutione à culpa, tunc non est simile. quia homo ligatus per absolutionem à culpa ascendit, per renunciationem vero, & per absolutionẽ à Papatu descendit. Planum est autem ꝙ homo per seipsum non potest ascendere, sed bene per seipsum potest descendere. Vel potest dici, quòd ad absolutionem, vel ligationem requiritur potestas ordinis, secundum quam ex præcepto Dei tenetur homo ab altero absolutionem recipere: Iuxta illud Iacobi. 5. Confitemini alterutrum peccata vestra. Sed renunciatio, & absolutio à Papatu pertinet ad potestatẽ iurisdictionis, quam sicut Papa per seipsum recipit consentiendo eius electioni; ita per seipsum potest dimittere, & ab ea seipsum absoluere, cõsentiendo eius cessioni.

G

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA POST eius legitimam confirmationem, & administrationem renunciare possit.

H

Vide Aegidium Columnium Romanum Tractatu supra citato: & eosdem Doct. supra nominatos.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ post confirmationem, & administrationem, Papa renunciare non possit. Quia, vt scribitur extra de Transl. Episcopali. cap. Inter corporalia: Episcopus post confirmationẽ, & consecrationem non potest cedere. potest enim (vt ibi dicitur) à Metropolitano confirmari, & consecrari: non tamen potest, nisi per Summum Pontificem condemnari, vel deponi. Cum ergo Papa nul-

pa nullum ſuperiorem habeat, in cuius manibus reſignet, videtur quòd poſt confirmationem, & adminiſtrationem non poſſit Papatui cedere; nec renunciare.

Præterea: Quæ ſunt iuriſdictionis poſſunt tolli, & auferri non niſi per ſuperiorem. Sed per confirmationem, & adminiſtrationem Papa acquirit iuriſdictionem. Ergo poſt talem confirmationem non poteſt ab eo tolli.

Præterea: Sacerdos per conſenſum recipit characteré: & Epiſcopus perfectionem characteris. & per diſſenſum eius, Sacerdos non poteſt perdere characterem; nec Epiſcopus perfectionem characteris. Ergo eodé modo, quamuis Papa per eius conſenſum recipiat Papatum; per eius tamen diſſenſum non poterit Papatum dimittere.

In Contrarium eſt, quod Papa ſtatim cum conſentit ſuæ electioni, eſt cõfirmatus, & ſtatim poteſt adminiſtrare. ergo ſtatim cum diſſentit eius ceſſioni, ſtatim debet ab adminiſtratione ceſſare.

RESOLVTIO.

Poteſtas iuriſdictionis poſt eius receptionem, tolli poteſt: Ordinis verò poteſtas auferri non poteſt. Hinc Papa renunciare poteſt, poſt Papatus confirmationẽ, Quod alijs Prælatis non conceditur. Hi enim ſuperiorẽ habent, à quo ipſi confirmantur: Ille verò non item: ſed ſeipſum confirmat.

Respondeo, dicendum, ꝙ ad ſoluendam iſtam quæſtionem, facienda eſt duplex diſtinctio: quarum vna eſt, quæ eſt ratio, ꝙ poteſtas ordinis poſt eius receptionem tolli non poteſt: ſed poteſtas iuriſdictionis poſt eius receptionem tolli poteſt. Secũda eſt, quare ſolum in electionem Papæ habet locum, quòd ſicut ſeipſum confirmat, ita ſeipſum poteſt deponere.

Propter primum eſt intelligendum, quòd quandoque *intelligitur eſſe prohibitum illud, quod non eſt conceſſum. quandoque verò econuerſo intelligitur illud eſſe conceſſum: quod non inuenitur prohibitum. Et quamuis Iuriſtæ dicant, quòd prima regula tenet in his, quæ ſunt ſtricti iuris: Secunda vero tenet in alijs; Poſſumus tamen dicere, quantum ad præſens occurrit, quòd quandoque negotium, de quo agitur, eſt ſupra actionem cauſç, & ſupra naturam rei: & tunc illud intelligitur eſſe prohibitum: quod non eſt conceſſum, vel eſt potentiæ ſuperioris reſeruatum, ſicut patet in naturalibus, & moralibus. In naturalibus quidem: Nam quia ambulare ſuper mare, ſiccis pedibus, eſt ſupra actionem cauſæ, & ſupra naturã rei: ideo in talibus, niſi alicui eſſet ſpecialiter hoc conceſſum, ſicut fuit Petro, intelligitur eſſe prohibitum, vel potentiæ ſuperioris agentis reſeruatum. In moralibus vero: Nam quia ordinare totam Eccleſiam quantum ad omnes gradus dignitatum, & depoſitio, & tranſlatio Epiſcoporum, vel etiam ceſſio, & confirmatio ipſorum pertineat ſolum ad Romanũ Pontificem, qui eſt caput totius Eccleſiæ: ideo confirmatio vel renunciatio ipſorum Epiſcoporum, & aliorũ Prælatorum eſt ſupra actionem, & ſupra naturam omniũ illorum, qui ſunt infra Papam, quorum confirmatio, & renunciatio non valet, nec tenet, niſi ſecundum ordinationem, & conceſſionem ipſius: vt quod non eſt per eum in talibus conceſſum, intelligitur eſſe prohibitum; vel potentiæ ipſius Papæ immediate reſeruatum. Vnde quia non eſt conceſſum Metropolitano † ꝙ poſſit ipſius Epiſcopi renunciationem acceptare, ſicut eius electionem confirmare: Ideo intelligitur eſſe hoc prohibitum, vel potentię Papæ immediatè reſeruatum. Quandoque vero negotium, de quo agitur non eſt ſupra actionem cauſæ, nec ſupra naturam rei: Et tunc in talibus intelligitur eſſe cõceſſum, quod non eſt prohibitum: Vnde quia aliquos ſubeſſe, & aliquos præeſſe in Eccleſia non eſt ſupra actionẽ cauſæ, nec ſupra naturam rei: immo † naturale eſt, quòd vigentes intellectu præſint, & potentes viribus corporalibus ſubſint, vt dicit Philoſophus. Ideo in talibus intelligitur eſſe conceſſum quod non eſt prohibitum. Cum ergo talis poteſtas ordinis, quç dicit characteris impreſſionem, vel characteris perfectionem, ſit ſupra actionem cauſæ, & ſupra naturam rei: quia iſtud natura rei non patitur, ꝙ aqua tangens corpus exterius mundet animam interius à culpa, imprimendo characterem baptiſmalem, vel ꝙ Sacerdos per impreſſionem characteris poſſit conficere corpus Chriſti. vel ꝙ Epiſcopus habens perfectionem characteris poſſit Sacerdotes ordinare. ideo in omnibus talibus, quod non eſt conceſſum, intelligitur eſſe prohibitum, vel potentiæ diuinæ immediate reſeruatum. Poteſtatem ergo ordinis cõceſſit Chriſtus miniſtris Eccleſię poſſe conferre: ſed non conceſſit eis poſſe auferre. ideo per hominem poteſtas ordinis tolli non poteſt. Sed quia poteſtas iuriſdictionis, qua vnus præeſt alteri, non eſt ſupra actionem cauſæ, nec ſupra naturam rei; Ideo in hoc intelligitur eſſe conceſſum, quod non eſt prohibitum. Et quia prohibitum non eſt ꝙ homo ſuo iuri renunciare non poſſit: Ideo iſtud intelligitur eſſe conceſſum: vt ſicut homo per ſuum liberum conſenſum poteſt onus, & curam aliorum ſuſcipere: ita ꝙ per diſſenſum poteſt illud onus deponere, & illi curæ renunciare. Et per conſequens poteſtas iuriſdictionis, ſicut per hominem poteſt acquiri, ita per hominẽ poteſt tolli, & perdi. Et ſi quçratur an Papa poſſit facere ſtatutum prohibens, quòd Papa renunciare non † poſſit. puto eſſe dicendum, ꝙ tale ſtatutum eſſet cõtra veritatem, & contra Reipublicæ vtilitatem. Nullus enim dubitare debet, quin talis poſſit eligi in Papam, qui nec ſcientia, nec experientia ſufficiens eſſet ad regendam totam Eccleſiam: ſicut aliquando electus eſt. Vnde ſi ſibi renunciare non liceret, faceret contra veritatem ſuæ conſcientiæ: ex quo Eccleſia langueret ſub regimine ſuo, eſſet tale ſtatutum contra commune bonum totius Eccleſiæ. Eo ergo modo dicendum eſt Papam tale ſtatutum facere non poſſe. quomodo dicit Apoſtolus. 2. Corinth. 13. Non poſſumus aliquid aduerſus veritatẽ, ſed pro veritate.

Propter ſecundum eſt intelligendum, quòd in electionibus aliorum Prælatorum, quia ſuperiorem ſe recognoſcunt, nec per ſeipſos ſe confirmant, nec per ſeipſos ſe deponũt. ſed quia Papa inter homines ſuperiorem

† Dist. 32. cap. De illo Clerico. Et 17. q. 2. cap. Lex diuinç. Et l. 1. ff. de teſtibus. l. ab ea parte. ff. de probtion. l. maritus. § 1. ff. de procurat.

† Cap. Inter corporalia, de tranſlatione epiſcopali lib. 1. Decretal. tit. 7.

† Ariſt. 1. Pol. 3. & 4. Hinc illud: Conſilio pollet, cui vim natura negauit. & vide pro hac re Aegid. Roma. 2. ſent. diſt. 44. q. 2. art. 2. colũ. 2. lit. C.

† Statutum extat in cõtrariũ, videlicet, ꝙ poſſit liberè renũciare in c. 1. de Renunc. lib. 6. Vnde intelliges rectè loqui hic Auguſtinũ.

riorem se non habet. Ideo sicut consentire electioni de se factæ est eius confirmatio, quia statim habet omnem Papalem iurisdictionem; ita renunciare, & dissentire eius iurisdictioni, est eius depositio. Vnde loquendo de confirmatione visibili, quæ fit per hominem, sicut Papa seipsum confirmat, suæ electioni consentiendo: ita seipsum deponit, suæ iurisdictioni renunciando.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ confirmatio, depositio, & translatio Episcoporum pertinet immediate ad Papã, vt in illa decretali† dicitur: Vnde quia per Papam conceditur Metropolitano, ꝙ possit Episcopum confirmare, non autem quòd possit eius renunciationem acceptare: Hinc est, ꝙ renunciatio Episcopi non tenet, si fiat coram Metropolitano, posset tamen Papa, si vellet, concedere vnum sicut cõcedit reliquum.

† cap. Inter corporalia, de translat. episcopali.

AD secundũ est dicendũ, ꝙ de Prælatis, qui superiorem habẽt, veritatem habet, ꝙ illa, quæ sunt iurisdictionis, ab eis tolli nõ possunt, nisi per superiorem. Sed quia Papa supra se non recognoscit aliquem, per quem opere humano possit confirmari, vel deponi: Ideo sicut per seipsum humano opere potest se confirmare: ita per seipsum potest renunciare.

AD tertium est dicendum, quòd tam characteris impressio, quàm characteris perfectio est supra actionem causæ, & supra naturam rei. & ideo dato, quòd Sacerdos, vel Episcopus recipiat characterem, vel perfectionem characteris suscipiendo Sacramentum ordinis per eorum consensum non possunt tamen prædicta ab eis auferri per eorum dissensum.

ARTICVLVS VI.

VTRVM, CVM SACERDOTIUM Papæ sit æternum, renunciare illi possit.

Vide eosdem Doctores supra citatos, & loca vbi suprà.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ, quia Sacerdotium Papæ est æternum, renunciare non possit. Nam magis est esse summum Sacerdotem, quã simplicem Sacerdotem: Sed simplex Sacerdos non potest desinere, ꝙ non sit simplex Sacerdos. Ergo multo magis summus Sacerdos non potest desinere, quin sit semper summus Sacerdos.

2 Præterea: Apostolus dicit ad Heb. 7. quòd Christus viuit in æternum, eo quòd habet sempiternum Sacerdotium: non potest igitur esse vita Summi Pontificis sine sempiterno Sacerdotio. sed si ipse Summus Pontifex posset renunciare, ipso viuente, non haberet sempiternum Sacerdotium. Non ergo videtur, quòd possit renunciare.

3 Præterea: Dicit Hilarius Papa, † & ponitur 25. quęst. 1. cap. Nulli fas sit. Nos potentissimi Sacerdotis

† In synodo dixit. cap. 1.

E administramus officium. Si Sacerdotium summi Sacerdotis, puta Christi, fuit æternum; Ergo officium summi Sacerdotis similiter est ęternum.

IN CONTRARIVM est. quia Papa non est summus Sacerdos, nisi quandiu viuit: sed non semper viuit. Ergo non semper eius Sacerdotium durat in æternum, propter sempiternitatem ergo Sacerdotij non potest argui, quòd Papa renunciare nõ possit.

RESOLVTIO.

Papę Sacerdotium non quantum ad personam repræsentat Christi sacerdotium, quod est æternum ratione personæ, rei oblatæ, & passionis: sed quantum ad officium: Et non est ęternum quantum ad potestatem iurisdictionis, sed ordinis. quia ordinis character ab anima separata nõ remouetur Hinc Papa renunciare põt.

F RESPONDEO, dicendum, quòd primo distinguendum est de Sacerdotio. Nam triplex est Sacerdotium: Simplex, Magnum, & Supremum.

Sacerdotiũ triplex.

In primo gradu sunt omnes simplices Sacerdotes, qui possunt per characteris Sacerdotalis impressionẽ Corpus Christi conficere.

In secundo vero sunt omnes Episcopi, qui perfectionem characteris habent, & possunt alios in Sacerdotes, & Episcopos consecrare. Vnde de quolibet Episcopo dicimus: Ecce Sacerdos magnus.

Eccl. 44.

G Sed in tertio gradu solum est ipse Papa: qui, vt habet characteris Sacerdotalis impressionem, est Sacerdos: vt vero habet characteris perfectionem est Sacerdos magnus: & vt habet super totam Ecclesiam vniuersalem iurisdictionem est Sacerdos supremus.

Hoc viso, possumus dicere, ꝙ Sacerdotium Christi fuit æternum † ratione personæ offerentis, & ratione rei oblatæ, & ratione eius vnus passionis commemoratę. Planum est enim, ꝙ persona illa, quæ obtulit se in ara crucis, æterna fuit. Corpus similiter Christi oblatum in cruce æternum est. passio similiter sua effectum æternum habet: quia si crucifixus est ex infirmitate, viuit tamen ex virtute: existens enim in crũce habebat effectum vitæ æternæ. Sacerdotium ergo Papæ repræsentat Sacerdotium Christi in æternitate, non quidem quãtum ad personam; quia planum est, ꝙ Papa non sit illa persona æterna, quę fuit Christus. Sed quantum ad officium, quia sicut illa persona obtulit corpus suum sub specie propria in cruce; ita Papa, vt est Sacerdos, vel Episcopus, offert illud idẽ corpus sub specie panis, & vini. & quantum ad hoc non solum Sacerdotium Papæ, verumetiam Sacerdotium cuiuslibet simplicis Sacerdotis, & cuiuslibet Episcopi est ęternum. quia characteris impressio, & characteris perfectio, vt dicebatur supra, remanet in anima separata: nec talia, quæ sunt ordinis, possunt tolli, nec auferri post impressionem ipsorum. Sed ex hoc non arguitur, ꝙ Papa renunciare non possit, quia potestas iurisdictionis, per quam Papa est summus Sacerdos, potest tolli, & auferri opere humano, sicut opere humano potest conferri. non enim Papæ Sacerdotium est ęternum propter potestatem iurisdictionis, sed propter potestatem ordinis. Nam de ęternitate potestatis iurisdictionis supradictum est.

† De ęterno Christi sacerdotio, vi de s. Tho. par. 3. q6. 22. art. 5. 2. Cor. 13.

H

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q argumē tum sumptum à maiori ad minus non tenet, nisi quando magis, & minus vniformiter accipiuntur. nā maior est bubalus mure, tamen quantum ad intrare per foramen, bubalus est minor mure: ita licet summus Sacerdos sit maior simplice Sacerdote propter iurisdictionem, quam habet: quantum tamen ad desinere esse, minor est summus Sacerdos, quàm simplex Sacerdos: quia simplex Sacerdos non potest desinere esse Sacerdos propter characteris impressionem, quā habet, quæ etiam in anima separata à corpore remanet: Sed Summus Pontifex potest desinere esse Summus Pontifex, quantum ad potestatem iurisdictionis, quam potest dimittere per suum dissensum, sicut ipsam accepit per suum assensum.

Sacerdotii characteris ipressio remanet in anima à corpore separata.

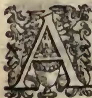
AD secundum est dicendum, q vita Summi Pontificis non potest esse sine Sacerdotio, vt Sacerdotium dicit potestatem ordinis, quæ consistit in corporis Christi veri oblatione. Isto namque modo Sacerdotium Christi fuit æternum, ratione personæ offerētis, & ratione rei oblatæ: quæ effectum æternum habuit, & quia quilibet Sacerdos offert in persona Christi, & conficit eandem rem, quam Christus obtulit; Ideo quantum ad hoc cuiuslibet Sacerdotis sacerdotium potest dici æternum.

AD tertium est dicendum, q officium Summi Sacerdotis fuit semel se offerre in cruce, quia semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata: alioquin oportuisset, eum frequenter pati ab origine mundi, vt dicit Apostolus ad Hebræ. 9. Sic quilibet Sacerdos semel offert, & semper offert unum, & idem corpus Christi * & semper facit rememorationē vnius mortis, & vnius Passionis Christi.

al. quia

ARTICVLVS VII.

VTRVM POSSIT PROBARI per rationes, quòd Papa renunciare possit.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, q Papam posse renunciare, nō possit probari per rationes. Quia non est consonum rationi, q quis suæ perfectioni cedat. Sed status Papalis est summæ perfectionis. Ergo non est consonum rationi, quòd aliquis tali perfectioni debeat renunciare.

1. Tim. 3.

2 Præterea: Apostolus dicit: Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: Sed stultum est, & contra rationem, non appetere bonum opus. Ergo contra rationem est, renunciare Papatui.

3 Præterea: Quod à pfectis iuris legitur esse factū, contra rationem est, illud non sequi: Sed de Isaia Propheta legimus, q sponte se obtulit ad suscipiendum

A Prælationis officium, quando dixit: Ecce ego mitto me. non est ergo consonum rationi, officium Papatus refutare. Isaiæ 6.

IN CONTRARIVM est. quia perfectionis est propriam imperfectionem recognoscere: Iuxta illud Psalm. 138. Imperfectum meum viderunt oculi tui. Si ergo aliquis insufficientem se cognoscat, officium Papatus exercere, ad perfectionem eius spectat prædicto officio renunciare.

RESOLVTIO.

Papam renunciare posse, tribus præsertim rationibus probari potest. hoc est, ratione alicuius indispositionis: ratione impedimenti: & ratione potestatis iurisdictionis, cui potest renunciare: ordinis autem potestati non item.

B

RESPONDEO, dicendum, q potestas Papalis, quantum ad præsens spectat, tripliciter potest considerari. Primo ratione personæ suscipientis. Secundo ratione potestatis susceptæ. Et tertio ratione finis, propter quem suscipitur. Et secundum ista tria, tribus rationibus, quantum ad præsens spectat, probari potest, q Papa possit renunciare. Primo quidē: ratione personæ, quæ in Papam assumitur: Nam ad ea, quæ sunt impossibilia, nullus debet cogi: Vnde nec præceptum, nec consilium datur de impossibili: quia præceptum datur de re possibili: consilium verò de re

C difficili, neutrum tamen de impossibili. Cū ergo contingere possit Papam electum sic fieri † indispositum ad exercendum Papale officium, aut ratione infirmitatis, aut ratione senectutis, aut ratione fatuitatis; (quia † corrupto quodam interiori organo phantastico, corrumpitur ipsum intelligere: vt dicitur primo de anima. vt non solum sit difficile, sed etiam impossibile tale officium posse exercere.) Ideo cōsonum est rationi, vt nulli Papæ claudatur via, quin renunciare possit. potissime cum tale officium non coactè, sed voluntariè exercendum sit. Iuxta illud .1. Petri. 5. Pascite qui est in vobis gregem Dei, prouidentes non coactè, sed spontaneè. Super quo verbo dicit glossa, q quia hilarem datorem diligit Deus; ideo non coacta, sed voluntaria seruitia sibi sunt accepta. Secunda ratio

†Pontifices aliqua infirmitate occupati possūt renunciare, sed non deponi. Vide 7 q. 1. Pontifices.

† Arist. 1 de aīa. t. c. 66.

2. Cor 9.

D sumitur quantum ad potestatem, quæ recipitur. Nam omnis virtus, & omnis potestas, quæ non pōt perpetuari in singulari, datur multitudini: sicut quia cōseruatio speciei humanæ non potest perpetuari in uno singulari, ideo virtus generatiua data est multitudini, vt aliqui de tota multitudine humani generis deputentur ad procurationem prolis, per quam humana species conseruetur. virtus verò nutritiua, cum sit necessaria ad cōseruationem cuiuslibet indiuidui, data est cuilibet singulariter, ita, q nullus posset renūciare virtuti nutritiuæ, quin comedat, & bibat. potest autē iste, vel ille renunciare virtuti generatiuæ, quia nō omnes de multitudine tenētur dare operam ad generationem prolis. Cum igitur potestas Ecclesiæ sit duplex, scilicet iurisdictionis, & ordinis, vt supradictum est; Et prima remaneat in tota Ecclesia, & in Collegio Cardi-

Arist. 2. de Gen. t. c. 59.

Cardinalium. aliter si nullo modo remaneret, mortuo Papa, non possent sibi de alio prouidere. Secunda vero detur cuilibet homini singulariter per sacramentum ordinis ad conficiendum corpus Christi: quod est cibus spiritualis, quo quilibet fidelis in vita spirituali nutritur. relinquitur, quòd potestati iurisdictionis Papa renunciare possit: non autẽ potestati ordinis.

Tertia ratio accipitur quantum ad finem, qui intẽditur. Nam non est consonum rationi, quòd illud, quod institutum est pro bono Reipublicæ, contra tale bonum debeat militare: quia (vt dicit † Iurisconsultus in principio Digestorum.) Nulla iuris ratio, aut ęquitatis benignitas patitur, vt quæ salubriter pro vtilitate hominum introducuntur, nos ea duriore interpretatione contra ipsorum cõmodum producamus ad seueritatem. Cum igitur officium Papatus à Deo institutum sit pro vtilitate totius Ecclesiæ, non est cõsonum rationi, q̃ si Papa electus ad tale officiũ exercendum efficiatur impotens, vel quòd conspiciat, q̃ sit insufficiens, q̃ pręcludatur via, vt ipse non possit renunciare, & alius eligi, sufficientior, & potentior ad tantum bonum exequendum.

† ff. de legibus l. Nulla iuris.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̃ sicut dicit glosa super illo verbo Genesis. 19. Non possum in montem ascendere: est hic ciuitas parua, ad quam possum confugere, & saluari in ea: Per montem intelliguntur perfectionis opera, ad quæ si quis non potest ascendere, permaneat in vita communi. Quamuis ergo status Papalis sit mons altus, & perfectus: tamen si quis videt ex sua insufficientia, vel impotentia q̃ non possit in tali monte saluari, sed potius, iuxta dictum illius sancti Loth, timeat ne malum eum apprehendat, & sic moriatur, descendat de tali monte, & saluetur in ciuitate parua: quæ est Segor.

AD secundum est dicendum, quòd secundum Greg. in pastorali, illo tempore appetere † Episcopatum, fuit bonum opus appetere, quando quisque ad Episcopatum perueniẽs securus erat palmam martyrij obtinere. nunc autem, quia status Episcopalis habet temporalium administrationem, & salutis animarum subditorum procurationem; ideo quamuis ab illis, qui sciunt, & possunt talem curam habere, humiliter sit recipiendum, indecenter tamen est * appetendum.

Prima par. cap 8. † S. Thom. 2. 2. q. 185. art. 1.

† al. appetitur.

AD tertium est dicendum, quòd secundum Gregorium in pastorali † in Hieremia, & Isaia subtiliter intuendum est. quia Hieremias, qui recusauit, plenè non restitit: & Isaias, qui mitti voluit, ante se per altaris calculum purgatum vidit. & quia (ut ibi dicit) valde est difficile purgatum se quemlibet posse cognoscere. ideo pastorale officium tutius declinatur, quàm suscipiatur.

Prima par. cap. 7. Hierem. 1. Isaia 6.

ARTICVLVS VIII.

VTRVM PAPAM POSSE renunciare, possit probari auctoritatibus.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, q̃ Papam posse renunciare, non possit probari p auctoritates. Scribitur enim 79. Dist. c. Si transitus, q̃ electio summorũ Sacerdotum à Cardinalibus & religiosis Clericis debet fieri: electio vero eorum diuino iudicio est reseruanda. & ibi subditur: Electionem summorum Sacerdotum sibi Dominus reseruauit. licet electionem eorum bonis Sacerdotibus, & spiritualibus concessisset. nõ ergo videtur posse probari per auctoritates, quòd Papa possit renunciare, sed magis contrarium.

2 Præterea: Scribitur. 21. Dist. c. Nũc autem, q̃ Marcellinus Episcopus Vrbis Romæ post confessionẽ factam, quòd in hęresim lapsus fuerat, thurificãdo Idolis Paganorum, nullus tamen Episcoporum congregatorum in Cõcilio fuit ausus contra eum proferre sententiam depositionis. Si ergo pro hęresi Papa non potest deponi: multo ergo fortius non potest renunciare, si est fidelis.

3 Præterea: Scribitur extra de trãsla. Epis. † quòd corporalia, facilius destruuntur, quàm construantur: spiritualia vero econtra facilius construuntur, quàm destruantur. cum ergo inter Papam, & Ecclesiam sit coniunctio spiritualis: Videtur ex hoc posse probari, q̃ nullo modo talis coniunctio possit destrui.

† cap. Inter corporalia.

IN CONTRARIVM est, quod notatur. 8. quæst. 1. cap. Si Petrus, ubi glo. notat, & in gestis Romanorum Pontificum dicitur, q̃ Clemens renunciauit Papatui. Ergo videtur, q̃ per simile quilibet alius posset renunciare.

RESOLVTIO.

Ecclesia catholica quatuor summorum Pontificum hoc est, Clementis, Cyriaci, Marcellini, & Celestini renunciationem ratam habet. Hinc auctoritatibus, Papam renunciare posse, probatur.

RESPONDEO, dicendum, q̃ Canones, & gesta Sanctorum quatuor Summos Põtifices † narrant renunciasse Papatui, Clementem, Cyriacum, Marcellinum, & Celestinum: non tamen ex eodem fonte, nec ex eadẽ radice eorũ renunciatio processit.

† Quin Rom. Pontifices, P... tui renũ... uerint, fert Lud... cus Go... uper re... cancell. infirmit... signãtib... quæst. ...

Clemens renunciauit propter mali exempli in posterum vitationem. Cum enim fuerit institutus Papa à beato Petro, ne posteris exemplum perniciosum daretur, vt quilibet posset sibi eligere successorem; & ita officium Papatus daretur per hæreditariam successionem, & non per electionem, renunciauit Papatui: & postmodum quarto loco post Petrum Canonicè fuit electus, sicut notatur. 8. q. 1. c. Si Petrus.

Cyriacus

Cyriacus vero reſignauit propter martyrij coronationem. Nam ſicut notatur in legenda. xi. milliũ Virginum, quando ſancta Vrſula cum alijs xi. millibus Virginibus Romam venit, tunc Cyriacus vrbis Romæ Epiſcopus angelica viſione monitus; ꝙ cum illis virginibus deberet ſimul eſſe coronam martyrij recepturus; ſtatim, congregatis Cardinalibus, eis reclamantibus, & renitentibus,* Papatui renunciauit. A

* al. Papatũ.

Marcellinus autem renunciauit propter idololatricam † operationem, quia templum Paganorum ingreſſus idolum ipſorum thurificauit, quod ſe feciſſe confitens coram Concilio Epiſcoporum ſeipſum depoſuit dicens: Ego Marcellinus ob ſcelus idololatrię, quod infelix commiſi, iudico me deponendum, & anathematizo omnes, qui corpus meum tradiderint ſepulturæ. Ab iſto tamen ſcelere ſe correxit: quia poſtmodum pro Chriſto martyrium ſuſcepit. vt notatur. 21. Diſt. cap. Nunc autem. B

† De hac Marcellini hiſtor. Vide Damaſum in libro de vitis Pontificũ, & Archidiaconũ in cap. Nũc autem. diſt. 21.

Celeſtinus renunciauit † propter ſuæ imperfectionis recognitionem: quia videns ſe impotentem, & inſufficientem ad regimen Eccleſiæ: conſilio Spiritus ſancti ductus Papatui renunciauit. Ab imperitis enim, & inexpertis tantum officium magna temeritate ſuſcipitur, & retinetur. Quia ars artium eſt regimen animarum. vt dicit Gregorius in Paſtorali. Cum ergo omnium ſupradictorum Pontificum renunciationem Eccleſia habuerit ratam, & acceptam (cuius ſignum eſt, quia omnes canonizauit, & ſcripſit in Catalogo Sanctorum) auctoritate ipſius Eccleſiæ ſatis eſt manifeſtũ, ꝙ Papa renunciare poteſt. C

† Cap. 1. de renunc lib. 6. vbi latè p Doctores.

Prima par. cap. 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM eſt dicendum, ꝙ ideo electio Summorum Pontificum dicitur eſſe diuino iudicio reſeruata: quia dato, ꝙ Cardinales poſſint Papam eligere, non tamen poſſunt ipſum reijcere, ipſo nolẽte. ſicut tamen eius electio non tenet, niſi per eius conſenſum, ita eius renunciatio requirit eius diſſenſum.

AD ſecundum eſt dicendũ, ꝙ ideo contra Marcellinum nullus dedit ſententiam depoſitionis: quia paratus erat ſe corrigere, & in hæreſi † non pertinaciter permanere. Vnde eius ceſſio magis debet dici renunciatio, q̃ depoſitio. vt notatur Diſt. ſupradicta.

† Marcellin' non fuit hęreticus, licet mortaliter peccauerit Idolis ſacrificãdo: quia metu mortis id fecit, vt ſcribit Albertin. trac. de agnoſcẽ ſer. q. 30. nume. 6. & Albertus Pighius li. 4. c. 8. de Eccleſiaſtica hierarchia.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ quãdo illud, quod eſt ſpirituale, fit ſolum ex opere operato, puta impreſſio characteris baptiſmalis, confirmationis, ſeu ordinis; tunc facilius conſtruitur, quàm deſtruatur: quia conſtructio eſt conceſſa miniſtris eccleſiæ mediante adminiſtratione Sacramentorum: deſtructio vero minime. Sed quando illud, quod eſt ſpirituale non ſolum requirit opus operatum, ſed opus operantis, ſicut infuſio gratię, & conuerſio ad Deum, ad quã requiritur propriæ voluntatis arbitrium in adultis: tunc facilius deſtruitur, quàm conſtruatur. quia † Arcta eſt via, quæ ducit ad vitam: & lata, quæ ducit ad perditionem. Cum ergo ad Papalem poteſtatem requiratur opus humanum, puta conſenſus ipſius recipiẽtis facilius talis poteſtas deſtruitur, quàm cõſtruatur, quia ad conſtructionem requiritur conſenſus eligentium, & ipſius electi: Ad deſtructionem vero eius, ſufficit ſolum diſſenſus.

† Matth. 7.

QVAESTIO QVINTA DE PAPAE DEPOSITIONE.

POSTEA conſiderandum eſt de depoſitione. Circa quod quęruntur octo.

Primo, Vtrum ſolum pro hæreſi Papa ſit deponendus.

Secundo, Vtrum, ſi per violentiam, vel ignorantiam in hæreſim labatur, deponendus ſit.

Tertio, Vtrum ſit deponendus pro ſimonia.

Quarto, Vtrum ſit deponendus pro quocunque notorio crimine.

Quinto, Vtrum ad depoſitionem eius ſit neceſſaria productio teſtium plurium, quàm ad depoſitionem aliorum.

Sexto, Vtrum ad generale Concilium ſpectet eius depoſitionem pronunciare.

Septimo, Vtrum Papa mortuus pro hæreſi poſſit condemnari.

Octauo, Vtrum Papa aperte malo ſit obediendum.

ARTICVLVS I.

VTRVM SOLVM PRO hæreſi, Papa ſit deponendus, D

De materia huius articuli vide plenè Gaieta. in tract. de auctoritate Papæ, & Concilij c. 24. & aliquot ſequentibus. & Turrecrem. in Summa de Eccleſia lib. 2. c. 97. Vide Aluar. lib. 1. c. 4. Et Armillam Tit. Papa. Et Petrũ de Pal. de Poteſtate Papæ.

AD Primum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non ſolum pro hæreſi, verum etiã pro alijs criminibus ſit deponendus; Quia maiori peccato maior debetur pęna, ſecundũ illud Deut. 25. Pro menſura peccati erit & plagarum modus: Sed maior pęna debetur fidelibus peccantibus, quàm infidelibus, Iuxta illud Apoſtoli- E

stoli ad Hebr. 10. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit. Videtur ergo, ꝙ etiam pro alijs peccatis deponẽdus sit.

2 Præterea: Scribitur. 6. q. 1. c. Quæro, auctoritate Augustini: Vtrum alicui hæretico (in cuius vita præter illud, ꝙ hæreticus est, non inueniãt homines, quod reprehendant) catholicum pessimis moribus præponere debeamus, non audeo præcipitare sententiam. Videtur ergo, ꝙ pro pessimis moribus Papa sit deponendus, sicut pro hæresi.

Ex 4. lib. cõtra Donatistas. cap. 20. Tomo 7.

3 Præterea: Depositio semper fit à Superiori. Sed Papa Superiorem se non recognoscit. Vnde cũ Marcellinus † Papa in hæresim esset lapsus, Episcopi in Concilio congregati sententiam depositionis contra eum non protulerunt dicentes. Noli audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuã, quoniam ex te iustificaberis, & ex ore tuo condemnaberis: Quia prima sedes non iudicabitur à quoquã. Pro hæresi ergo Papa non est deponendus.

† De excusatione Marcellini præter citatos 1 articulo præcedẽti. vide Alphõsum Castr. lib. 2. de iusta hæret. punitione c. 24.

In Contrarivm est, quod scribitur. 40. Dist. c. Si Papa, vbi dicitur, ꝙ in præsenti vita culpas Papæ nullus redarguere præsumit mortalium: quia cunctos ipse iudicaturus, à nemine iudicandus est, nisi deprehendatur à fide deuius: pro cuius perpetuo statu Vniuersitas fidelium orat.

RESOLVTIO.

Papa si clarè sit hæreticus, seq; emendare nolit, ipso facto, est depositus.

Respondeo, dicendum, ꝙ Papa eligitur in caput totius Ecclesiæ: Iuxta illud Apostoli ad Ephe. 1. Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus eius. Capitis autem est influere vitam omnibus membris. Principium autem vitæ spiritualis est ipsa fides, quia sine fide est impossibile placere Deo. Vnde Apostolus ad Hebræ. xi. Fidem dicit esse substantiam, id est fundamentum omnium sperãdarum rerum. Si ergo Papa deprehendatur deuius à fide, mortuus est ipse vita spirituali; per consequens alijs influere vitam nõ potest. Vnde sicut homo mortuus non est homo, ita Papa deprehensus in hæresi nõ est Papa propter quod, ipso facto, est depositus. †

† Vide Alphon Castrum lib. 2. c. 23. de iusta heret. punitione, & surrectam. in sũma de Ecclesia lib. 2. cap. 102.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, ꝙ infidelis grauius erit puniendus pro peccato infidelitatis, quàm alius pro quocunque peccato perpetrato. Sed verum est, ꝙ pro eodem peccato grauius punietur fidelis, quàm infidelis propter ingratitudinem, in qua existit de sua vocatione.

Ad secundum est dicendum, ꝙ sicut fides fundat omnes virtutes, ita infidelitas fundat omnia vitia. Potest tamen esse, ꝙ hæreticus, dato quòd grauius peccet ex ipso genere peccati: ex aliqua tamen circumstantia potest eius peccatum alleuiari. & catholicus, dato, quòd ex ipso genere peccati minus pec-

cet, quia fidelis est; ex aliqua circumstantia tamen potest eius peccatum aggrauari. Ideo August. noluit de vtroque præcipitare sententiam.

Ad tertium est dicendum, quòd sicut notat Hugutio 21. Dist. c. Nunc autem. Ideo Episcopi in Concilio congregati Marcellinũ confessum de hæresi nõ deposuerunt: quia paratus erat corrigi, & suã sententiam reuocare. & quando sic est, nec Papa, nec alius pro hæresi deponẽdus† est. sicut patet 24. q. 3. cap. Dixit Apostolus.

† Intellige hoc dictũ iuxta textũ, quem citat in c. Dixit Apostolus. 24. q. 3.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA SIT DEPOnendus, si propter ignorantiam, vel violentiam in hæresim labatur.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ non sit deponendus Papa, si propter ignorantiã, vel violentiam in hæresim labatur. Quia ignorantia excusat à peccato infidelitatis. Iuxta illud Apostoli. 1. ad Tim. 1. Prius fui blasphemus, & persecutor, & contumeliosus: sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate.

2 Præterea: Notatur Dist. 21. c. Nunc autem. Quòd ideo Episcopi in Concilio congregati Marcellinum Papam in hæresim lapsum non deposuerunt, quia coactus fuit à Paganis, vt templum eorum ingressus grana thuris super prunas imponeret. Videtur ergo, quod coactio excuset ab idololatria, vel hæresi.

3 Præterea: Secundum Augustinum in de vera Religione: Peccatum non est peccatum nisi voluntarium, quod si voluntarium non est, non est peccatũ. Sicut ergo coactio tollit voluntariũ, ita videtur tollere, quòd hæresis, vel idololatria coactè commissa nõ sit peccatum.

Tomo 1. cap. 14.

In Contrarivm est, qđ scribitur Math. 10. Qui negauerit me coram hominibus, negabo eũ coram Patre meo. Papa ergo, si Christum negat, negandum est, ꝙ sit Papa.

RESOLVTIO.

Papa quomodocunque in hæresim laberetur, si corrigi non esset paratus, deponendus esset.

Respondeo, dicendum, ꝙ secundum Augustinum super illo verbo Apostoli ad Rom. 10. Corde enim creditur ad iustitiam, ore aũt cõfessio fit ad salutem. Penè oẽs, qui Christum inter tormẽta coram persecutoribus negauerunt, quod de illo credebant, corde tenuerunt: & tñ ore non confitendo perierunt, nisi qui postmodum per pœnitentiam reuixerunt, vt Petrus: qui in illa negatione * intus veritatẽ tenebat, & ore mendaciũ proferebat. Et subdit: Cur Petrus lacrymis diluit, qđ ore negauerat, si ad salutẽ sufficiebat, quòd solum corde crederet? Volens ergo saluari, & cum Deo pacem habere, non aliud habuit

De mendacio ad Consentium tomo 4. c. 6.

* al. corde

in pro-

in professione oris, & aliud in secreto cordis. Quia nihil prodest hoc esse in corde, quod verum est, si hoc dicitur voce, quod falsum est; eo quod veritas fidei non solum est credenda, sed etiam loquenda. quamuis enim ueritatem fidei profiteri sit præceptum affirmatiuum, † quod etsi semper obligat, non tamen ad semper, tempore tamen, & loco: vbi aliquid subtraheretur honoris nominis Christi, & vbi infideles insultarent contra Christi nomen, confiteri illa, quæ sunt fidei, est de necessitate salutis. & potissime ad hoc tenetur Papa, & alij Superiores de Ecclesia: quorum confessione alij fideles audaciores fiunt. Vnde dicit Apostolus ad Philippen. 1. Scire vos volo fratres: quod quæcumque circa me sunt magis venerunt ad profectum Euangelij, ita vt vincula mea manifesta fierent in omni prætorio, vt plures ex fratribus confidentes B in Domino, sub vinculis meis abundantius auderent verbum Dei loqui sine timore.

† Vide San. Thom. 2. 2. qō. 3. art. 2. & Nicolaū Eymericū ī Directorio Inquisitorū par. 1. q. 9.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est, dicendum, quod infidelitas duo dicit. Primo eorum, quæ sunt fidei repugnantiam. & quātum ad hoc semper includit causam aggrauantem, non excusantem. Secundo: quandoque simul cum hoc dicit ignorantiam: & hæc si non procedat ex * certa malitia, sicut non procedebat in Paulo, consequitur misericordiam. Si vero sit affectata, sic ignorans, dicente Apostolo, ignorabitur.

* al. affectu.

1. Cor. 14.

Ad secundum est dicendum, quod minus peccauit Marcellinus, † quia compulsus idolatriam commisit, C quàm si propria voluntate commisisset. Ideo Episcopi de Concilio noluerunt eum deponere, potissime quia paratus erat corrigi. talis tamen coactio non excusabat eum, quin esset deponendus, si propria voluntate non renunciasset.

† Vide oīno Alphōsum Castr. superiori articulo citatum.

Ad tertium est dicendum, quod Christus mandauit in confitendo fidem eius, non esse timendum eos, qui occidunt corpus, animam tamen non possunt occidere: quia ad perdendum bona animæ cogi non possumus. Nam secundum Augustinum in Psal. 55. Bona corporalia, & temporalia inuiti possumus amittere. bona verò spiritualia non.

Math. 10.

Tomo 8.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA DEPONENDUS sit pro simonia. D

Vide Iacobatium tract. de Concilio lib. 4. ar. 3. & 4. Et Aluarum lib. 1. c. 4. Et Armillam in Summa Tit. Papa. Et Concilium Lateranense, sessione 5.

A D tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa pro simonia sit deponendus. Quia Papa est deponendus pro hæresi, vt supradictum est: Sed simoniacus infidelis esse probatur, immo simoniacorum hæresis ceteris est damnabilior: vt dicitur. 1. quæst. 1. cap. Eos. Ergo videtur, A quòd pro simonia Papa sit deponendus.

2 Præterea: Simonia à Petro primo est damnata, iuxta illud Act. 8. Pecunia tua tecum sit in perditionem: quia æstimasti donum Dei pecunia possideri. Ergo pro ipsa simonia Papa gerens vicem beati Petri est damnandus.

3 Præterea: Damnatus à Deo est deponendus, sed vendentes, & ementes spiritualia pariter à Deo damnantur. vt dicitur. 1. q. 3. c. Vendentes. Videtur ergo, quod Papa propter simoniam, ipso facto, sit depositus.

In Contrarivm est. Quia quisque potest emere, vel uendere rem suam. sed bona spiritualia, & temporalia Ecclesiarum sunt Papæ: Venditio ergo, vel emptio in talibus circa eum non habet locū.

RESOLVTIO.

Papa propter Simoniam commissam deponendus non est. Simonia enim non propriè, sed impropriè quodam modo hæresis potest appellari. Adde etiam, quòd Papa simoniam à iure positiuo prohibitam committere non potest, cum ipse sit supra ius: sed eam, quæ à iure Naturæ prohibetur, de qua à Domino iudicatur.

Respondeo, dicendum, quòd, certum est Summum Pontificem canonicam † simoniā à iure positiuo prohibitam nō posse committere, quia ipse est supra ius, & eum iura positiua non ligant. Si enim Imperator non ligatur iure, quia Princeps legibus solutus est, vt dicit Iurisconsultus † in principio Digestorum: Multo fortius Papa nullo iure ligari potest: sed quod sibi placet legis vigorem habet. Potest tamen forte simoniam committere prohibitam à lege naturæ. vt si pro re temporali intenderet spiritua le tribuere. repugnat enim naturæ rei, quod res spiritualis, quæ gratis accipitur, prætio rei temporalis vendatur. certum est similiter, quod Summus Pontifex pro bono publico ab Episcopis, & alijs Prælatis Ecclesiarum accipere potest summam pecuniæ, prout secundum Deum, & rationem uidetur sibi expedire, quod alij inferiores Prælati facere sine peccato non possunt: quia quantumcunque rectam * intentionem, per quam possent subterfugere sententiam iuris naturalis, habeant; & per quam possent excusari à peccato in foro conscientiæ, tamen nō possent excusari à peccato, quod incurrunt transgrediendo præceptum superioris: quia ipsi sunt obnoxij, & subiecti sententijs Canonum talia prohibentium. Ideo recta intentio excusans Summum Pontificem, alios Prælatos inferiores excusare non potest. Cum ergo Papa non sit deponendus pro recta, vel non recta conscientia, nec pro simonia, secundum quod est cōtra legem iuris naturalis, quia de talibus potest ipse dicere: Qui autem iudicat me 1. Cor. 4. Dominus est. sed solum pro his, quæ aguntur in exteriori iudicio, & quæ foris apparent, & cum isto modo, simoniam prohibitam non possit committere, pro ea non est deponendus.

† Vide Alu. de Planctu Eccl. lib. 2. cap. 14.

† In l. Princeps. ff. de legibus.

* al. rationē

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendū, quod sicut notatur. 1. q. 1. c. Cum oīs. Hæresis potest accipi dupliciter.

† De vtil. cred. c. 1. Tomo 6.

Primo strictè, & sic accipit Augustinus † & ponitur 24. q. 3. c. Hæreticus, quando dicitur, ꝙ hæresis, vel hæreticus est, qui alicuius temporalis cōmodi, & maxime gloriæ principatus sui gratia falsas, ac nouas opiniones, vel gignit, vel sequitur in Ecclesia. Vnde hęresis propriè sumpta dicit peruersum dogma contrarium directè fidei. vel de his, quæ sunt fidei, ꝙ quis pertinaciter velit nutrire, vel defendere in Ecclesia.

Secundo modo accipitur largè, & sic omnis iniuria, vel violentia facta alicui rei sacræ, vel spirituali, vel alicui Sacramento, potest hæresis appellari. & sic accipit idem Augustinus, & ponitur 23. q. 4. c. Fortè, vbi dicitur: Fortè in populo Dei stat iuxta te auarus raptor, quem nosti talem, & infidelis est: à fide Sacramentorum deuius: vel potius fidelis vocatur, & non tamen potes eum de Ecclesia pellere. Pro hæresi ergo primo modo sumpta Papa est deponendus, sed pro hæresi secundo modo accepta, non.

AD secūdum est dicendum, quòd beatus Petrus damnauit simoniam prohibitam à lege naturæ, secūdum, ꝙ dicit prauam existimationem, & prauam conscientiam: qua credatur res data gratis pretio temporalis rei posse emi, vel vendi. Vnde dixit: Pænitentiā itaque age ab hac nequitia, & roga Deum, si forte tibi remittatur. (Act. 8.)

AD tertium est similiter dicendum, ꝙ vendentes, & ementes spiritualia hac praua intentione, damnantur à Deo: sed venditio, & emptio rerum spiritualiū modo prohibito ab Ecclesia, quāuis liget omnes inferiores Prælatos, summum tamen Pontificem ligare non potest, ratione superius dicta.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PRO QVOCVNQVE notorio crimine Papa sit deponendus.

Vide Turrecrematam in Summa de Ecclesia lib. 2. c. 97. & seq. Vide Aluarum de Planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 4. Et Armill. Tit. Papa. Et Petrum de Pal. de Pot. Papæ. Et Caiet. de Auctoritate Papæ, & Conc. c. 26. & 27.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ pro quocunq; notorio crimine Papa sit deponendus. quia scribitur. 1. ad Timot. 3. Episcopi probentur primum, & sic ministrent, nullum crimen habentes. Super quo verbo dicit Glos. ꝙ Episcopi criminibus inuoluti deponēdi sunt, & non tolerandi. Multo ergo fortius est hoc obseruādum in Papa, qui est summus Episcoporum.

2 Præterea: Super illo verbo Ioan. 21. Pasce oues meas, dicit Augustinus. (Tomo 9.) Pascere oues est credentes in Christo, ne à fide * deficiant, confortare, & exemplum virtutum cum verbo prædicationis impendere. (* al. deuiēt) Sed si Papa non facit primum, puta, quòd non inueniatur fidelis, est deponendus. Ergo similiter si non facit secundum, puta, ꝙ inueniatur criminosus, deponendus est.

3 Præterea: Qui crimen aliquod defendit, & se

E de illo corrigere non vult, subuersus est, & proprio iudicio condemnatus: vt dicit Apostolus ad Titum 3. Si ergo Papa sit in aliquo notorio crimine, & nō vult se corrigere, videtur, ꝙ ipso facto sit depositus.

IN CONTRARIVM est. Quia Papa * vt est Papa non potest ab aliquo superiori iudicari. (* al. dum) sed nullius criminis obiectio accipitur cōtra eum, nisi solius hæresis. Ergo pro nullo alio crimine quantumcūque notorio potest deponi.

RESOLVTIO.

Papa hisce in terris à nemine iudicari potest: sed ipse humano iudicio omnes habet iudicare. Ideo pro crimine, quodcunque sit illud, deponi nō potest. quia quāuis Papa per hæresim, aut per infidelitatem desinat esse Papa; F *non tamen propter peccatum. Quia per peccatum licet sit caput languidum; est tamen caput. Per hæresim verò non item.*

RESPONDEO, dicendum, ꝙ istam dubitationem mouet Hugutio 40. Dist. c. Si Papa. Vbi quærit, an Papa possit accusari de crimine simoniæ, vel adulterij, vel homicidij. & dicit se credere, ꝙ si notorium est crimen eius quodcunque, & inde scandalizatur Ecclesia, & admonitus icorrigibilis existat, ꝙ potest accusari, allegans pro ratione, quia contumacia infidelitas est. Iuxta illud, quod scribitur. 1. Regum cap. 15. & ponitur. 8 1. Dist. cap. Si qui sunt Presbyteri. Peccatum ariolandi est non obedire, & scelus idololatriæ non acquiescere. G Sicut ergo pro idololatria, & hæresi Papa est deponendus; ita videtur velle concludere, ꝙ Papa pro quocunque notorio crimine, ex quo monitus non vult se corrigere, pro tali cō tumacia, & inobedientia est accusandus, & deponendus. Sed quis cognoscet de tali contumacia, & corā quo Iudice fiat denunciatio, vel accusatio eius? Planum est enim, ꝙ supra se non habet nisi Deum. Et ideo verum est, quòd, si fuerit † negligens in officio suo, & criminibus inuolutus, & multos innumerabiles populos cateruatim suo prauo exemplo secum ducit primo mancipio gehennæ: cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus. In præsenti tamen vita culpas eius, & crimina nullus mortalium præsumit arguere: sicut scribitur Distinctione supradicta. cap. Si Papa. (‡ Hæc sunt verba dicti cap. si Papa 40. Dist. † Vide Alu. de Planctu Ecclesię lib. 1. cap. 5. Et Armill.) H Puto ergo, quòd pro crimine quantūcunque notorio Papa deponendus non est. quia talis depositio, vel * actio redundaret in malum totius Ecclesię; cum, si audiretur eius accusatio, Ecclesia remaneret acephala. (* al. accusatio.)

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ diuino iudicio fortius punietur Papa, & summus Episcoporū, quàm aliqui alij: eo ꝙ † quāto est in statu sublimiori, tanto in periculo maiori versatur. († D. P. Augustinus 1 Regula to. 1.) Sed humano iudicio ipse habet omnes iudicare, & à nullo iudicari.

AD secundum est dicendum, ꝙ Christus præcepit malos Pastores esse audiendos in doctrina, & in his, quæ sunt fidei. In peccatis verò, & in criminibus, vel

in malis

in malis operibus mandauit non eſſe imitandos: Iuxta illud Matth. 23. Super Cathedrã Moyſi ſederunt Scribæ,& Phariſei: Quæcunque dixerint vobis, ſeruate,& facite: ſecundum verò opera eorum nolite facere. Ideo pro infidelitate, & falſa doctrina Papa deſinit † eſſe Papa: & Paſtor deſinit eſſe Paſtor. Sed pro malis operibus,& pro alijs peccatis non deſinit Papa eſſe Papa,& Paſtor non deſinit eſſe Paſtor ſecundum mandatum Chriſti.

† Vide Aluarum de Plãctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 4.

A D tertium eſt dicẽdum, ꝙ † Papam eſſe incorrigibilem, poteſt intelligi dupliciter. Primo per ipſius criminis, vel peccati continuationem, puta quòd monitus non propter hoc deſiſtat à peccato fornicationis, vel alio accuſatione digno. Secundo per ipſius criminis pertinacem defenſionem, vt quòd defendat, & dicat, tale crimen, habens circumuolutam malitiã, non eſſe peccatum, ita ꝙ crimina prohibita iure diuino laudaret, & defenderet tamquam licita. Prima igitur incorrectio,& contumacia non facit Papam deſinere eſſe Papam. Sed ſecũda puto, ꝙ ſic: quia talis incorrectio,& contumacia æquipollent hæreſi.& ſi iſto modo intelligatur opinio ſupradicta, tolerari poteſt.

ARTICVLVS V.

VTRVM AD DEPOSITIOnem Papæ plures teſtes requirantur, quàm ad depoſitionẽ aliorum.

Vide Alphonſum Caſtr. lib. 2. cap. 23. de iuſta Hæreticorum punitione. Et Aluarum de Planctu Eccleſiæ, lib. 2. cap. 10. Vide Doctores in c. Præſul. 2. quæſt. 5.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ad depoſitionem Papæ non plures teſtes requirantur, quàm ad depoſitionem aliorum. Quia teſtimonium duorũ, vel trium eſt præceptum veteris legis, & nouæ. Scribitur enim Deuter. 19. Nõ ſtabit teſtis vnus contra aliquem: ſed in ore duorum, vel trium ſtabit omne verbum. Hoc idem Chriſtus replicauit in Euãgelio: Sed Papa non poteſt ſtatuere aliquid contra Legem,& Euangelium: Ergo videtur, ꝙ ad depoſitionẽ eius ſufficiat duorum, vel trium teſtimonium.

2 Præterea: Papa non poteſt facere ſtatutum, ꝙ nõ poſſit incuſari de hæreſi, ſicut notatur. 40. Diſt. cap. Si Papæ. Ergo ſimiliter non poteſt facere ſtatutum, ꝙ non poſſit condemnari, niſi per determinatum numerum teſtium.

3 Præterea: Quanto negotium eſt magis periculoſum, tãto citius,& per pauciora remedia ei ſubueniendum eſt. ſed hæreſis Papæ periculoſa eſt valde, cum ad eum ſpectet quæſtiones emergentes de hæreſi determinare. Ergo videtur, ꝙ pauciores teſtes ſint neceſſarij ad depoſitionem eius, quàm aliorum.

IN CONTRARIVM eſt. Quia quanto perſona eſt ſublimior: tanto eius depoſitio cum maiori ſolennitate,& maturitate fieri debet. ſed Papa eſt in ſublimiori ſtatu, quàm ſit aliqua perſona de Eccleſia:

A Maior ergo multitudo teſtium eſt neceſſaria ad depoſitionem eius, quàm ad depoſitionem aliorum.

RESOLVTIO.

Si Papæ hæreſis ita ſit aperta, vt nullo modo celari poſſit; tunc ipſo facto dicitur eſſe depoſitus. Si autem dubia, vel non clara; ad huiuſmodi diſcuſſionem faciendam plures, quàm in aliorum depoſitione, requiruntur teſtes.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ de numero teſtium, qui requiruntur ad depoſitionem Eccleſiaſticorum virorum, habetur. 2. quæſt. 5. cap. Præſul † vbi dicitur, quòd Præſul non damnatur niſi cum B 72. teſtibus. Presbyter verò Cardinalis niſi cum 63. teſtibus non deponatur. Diaconus autem Cardinalis Vrbis Romæ niſi cum. 27. teſtibus nõn damnabitur. Subdiaconus verò, Acolytus, Exorciſta, Lector, Oſtiarius niſi cum ſeptem teſtibus non damnabitur. Super quibus verbis Gloſsa ordinaria mouet dubitationẽ, Vtrum in depoſitione Papæ deberẽt duplicari teſtes. & reſpondit, ꝙ non. immo duo, vel tres ſufficiunt ad depoſitionem eius. quia in tali cauſa ipſe eſt deterioris conditionis, quàm alij, pro tanto quia ipſe ſine cooperatione aliorum creatus eſt maior. & ideo ſine ſpe veniæ eſt condemnandus. Sed puto hoc eſſe intelligendum, quando hæreſis Papæ eſſet ſic aperta, & manifeſta, ꝙ non poſſet tergiuerſatione aliqua celari. quia cum euidentia patrati ſceleris non indigeat C clamore accuſatoris, tunc ipſo facto eſſet depoſitus. Sed ſi eius hæreſis eſſet occulta, vel dubia, tunc ad diſcuſſionem eius plures teſtes eſſent neceſſarij, & magis idonei, quàm ad depoſitionẽ aliorum. Si † enim talis multiplicatio teſtium ordinata eſt per Canones de Clericis Romanæ curiæ, vt aliqui dicunt, propter illius ſedis dignitatem: vel quia pluribus ipſi efficiuntur odioſi propter cauſas determinãdas eis commiſſas, multo fortius hoc eſt neceſſarium in Papa, qui eſt caput illorum, & totius Eccleſiæ.

† De intellectu c. Præſul. Vide S. Thom. 2. 2. q. 70. ar. 2. ad 3. argumentum.

† Rectè loquitur hoc loco Auguſtinus, vt cõſtat ex traditis per Turrecrematã, in dicto c. Præſul. 2. qõ. 5.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Papa nõ facit ſtatutum contra Legem, vel Euangelium: quia D non ſtatuit, ꝙ paucorum, * vt duorum, vel trium teſtimonium ſufficiat ad ſententiandum aliquem. ſed ſtatuit, ꝙ numerus plurium teſtium ſit neceſſarius ad depoſitionẽ Clericorum Romanæ * Eccleſiæ, vel aliorum propter cauſas ſuperius dictas.

* al. quàm

* al. curiæ

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ nõ eſt ſimile. quia ſtatutũ prohibens ne Papa poſſet incuſari de hæreſi, eſſet in præiudicium totius Eccleſiæ; periclitaretur enim vniuerſitas fidelium ſub regimine eius. ſed plurium teſtium productio non eſſet in præiudicium, ſed in auxiliũ veritatis inueniendæ,& determinandæ.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ argumentum habet veritatem quando hæreſis eius, vt dicebatur, eſſet publica,& notoria: tunc enim ſine ſpe veniæ (vt dicebat opinio ſupradicta) tanquam ſubuerſus, proprio iudicio eſſet condemnatus.

ARTICVLVS VI.

VTRVM AD CONCILIVM generale spectet Papam in hæresi deprehensum condemnare.

Vide Aluarum de Planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 6. & 34. Et Armillam Tit. Papa. Et Iacobatium Tract. de Concilio lib. 4. par. 2. Archidiac. & alios in cap. In fidei fauorem de hæret. lib. 6. Et causa 2. q. 7. cap. Nos. Et 9. q. 3. cap. Nemo iudicabit.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quòd ad Cōcilium generale non spectet Papam in hæresi deprehensum condemnare, vel sententiare. Quia per illud Cōcilium Papa non potest damnari, quod non potest sine eius auctoritate cōgregari. sed absque auctoritate Romani Pontificis Concilium congregari non debet, vt dicitur 17. Dist. cap. Multis. Ergo per Concilium non potest sententiari.

2 Præterea: Concilium non habet auctoritatem, nisi Papa approbante. Scribitur enim. 16. Dist. cap. Sancta, q; auctoritate Romani Pontificis octo Concilia roborantur. Sententia igitur lata contra eum nulla esset, ex quo non esset eius auctoritate roborata.

3 Præterea: Ille non potest conueniri causa fidei, qui pro loco, & tempore habet omnia, quæ sunt fidei mutare, & obscura determinare. sed talis est ipse Papa. vt dicitur. 14. Dist. cap. Sicut. Ergo à nullo potest pro tali causa in iudicio conueniri.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur. 21. Dist. cap. Nunc autem; q; cùm Marcellinus Episcopus Vrbis Romanæ scelus idololatriæ cōmisisset, collectū fuit vniuersum Concilium Sanctorum patrū, & Episcoporum. & si ipse propria voluntate non renunciasset, vel se corrigere noluisset, illi eum deposuissent. Ad Concilium ergo spectat Papam in hæresi deprehensum condemnare, vel deponere.

RESOLVTIO.

Papa depositio ad Concilium spectat. quia Papa in hæresi perseuerans, ipso facto mortuus est. Mortuo autem ipso, quantum ad corpus, quisnam eius potestatem in Cardinalium Collegio, aut Ecclesia vniuersali remanere non asseuerat?

RESPONDEO, dicendum, q; dupliciter potest ostendi in casu hæresis depositionem Papę ad Concilium spectare. Primò quidem, sicut Papa mortuo, potestas eius remanet in Collegio Cardinalium, vel in Collegio vniuersalis Ecclesiæ (vt supradictum est) sic Papa in hæresi deprehenso, statim ipso facto potestas eius remanet in Ecclesia, quia solum per talem crimen Papa desinit esse Papa. per talem igitur potestatem Ecclesia possetillum damnare, sicut per talem potestatem potest alium sibi præficere. Secūdo quia magis est periculosa hæresis capitis, quàm membrorum. sed, sicut scribitur in Epistola Augustini ad Innocentium Papam, cum surrexit in Ecclesia hæresis E Pelagij, & Celestini, Augustinus cum. 40. Episcopis in Concilio congregati scripserunt Papæ Innocentio dicente: Noua quippe hæresis nimium perniciosa tentat assurgere inimicorum gratiæ Christi, qui nobis etiam dominicam orationem impijs disputationibus conantur auferre: ad quam extirpandam venerabilitas tua instanter, & celeriter prouidendum occurrat. Multo igitur fortius ad tollendam, & damnandam hæresim in capite Ecclesiæ insurgentem statim vniuersitas fidelium congregari deberet. Tomo 2. Epist. 92.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd cū Papa est Papa, Concilium congregari non debet, nisi auctoritate eius. sed per crimē hæresis (vt dictum est) F Papa desinit esse Papa. Ideo, in tali casu eius auctoritas nō requireretur, sed sufficeret auctoritas Collegij, & aliorum Epōrum,* ac Doctorum sacræ Scripturæ:

*al. siue Doctorum, ac Magistrorū sacræ Theologiæ.

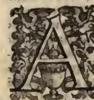
AD secundum similiter est dicendum, licet enim in quæstionibus terminandis auctoritas Papæ dum est Papa, sit necessaria, cum tamen desinit esse Papa per crimē hęresis, auctoritas illa remanet in Ecclesia, sicut ipso mortuo.

AD tertium est dicēdum, quòd verum est pro loco, & tempore Papā posse interpretari illa, quæ sunt dubia, & obscura in fide: illa semper tamen conditione seruata, quòd nec præceptis Euangelicis sit contrarium, nec decretis sanctorum Patrum inueniatur aduersum, vt dicitur in eadem Dist. c. Sicut.

G ARTICVLVS VII.

VTRVM PAPA MORTVVS condemnari possit propter hæresim.

Papa mortuo quis sit eius iudex in hoc casu vide Archidiaconum in cap. In fidei fauorem, de Hæret. lib. 6. Et Albericum in Rubrica. C. de hæret.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, q; Papa mortuus pro hæresi condemnari non potest, vel excommunicari. Quia excommunicationē debet pręcedere admonitio, vt scribitur 12. q. 2. c. Indignè: sed mortuus non pōt admoneri. Ergo pro quocunq; crimine nōn pōt dānari.

H

2 Præterea: Scribitur. 3. quæst. 9. cap. Absens. Absens per alium accusari, aut accusare non potest. sed Papa mortuus absens est à vita militantis Ecclesię: Ergo sicut iustè per alium non potest accusari: ita iustè non potest condēmnari.

3 Præterea: Si Papa mortuus damnaretur, vel excōmunicaretur, non fieret hoc nisi per Papā viuentem, sed par in parem non habet imperium. Ergo videtur, quòd sententia lata contra eum nulla sit.

IN CONTRARIVM est, quod dicit Augustinus in quadam Epistola, & ponitur. 24. quæst. 2. cap. Sanè. Si vera sunt, quæ Ceciliano obiecta sunt, & nobis aliquando possunt monstrari, ipsum mortuum anathematizaremus. Epist. 152. Tom. 2.

RE-

RESOLVTIO.

Papa mortuus, ſi poſt mortem in hęreſi deprehendatur, vel hæreſim, ſiue peruerſum dogma docuerit, aut nutriuerit; condemnari, & anathemati ſubijci poteſt.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ potiſſime in tribus caſibus mortuus poteſt excommunicari, & incuſari. Primo de hæreſi. Dicit enim Auguſtinus: & ponitur 24. quæſt. ſupradicta, † ꝙ ſi qui in vita ſua non rectè ſapuerunt, licet nō condemnati fuiſſent adhuc viuentes: tamen, demonſtrato peccato, etiam poſt mortem ipſi anathemati ſubijciantur. Secundo, ſi aliquis hæredes conſtituit hæreticos. Vnde ſcribitur extra de hære. cap. Si quis. Si quis Epiſcopus hęredes inſtituerit extraneos à conſanguinitate ſua, vel hęreticos, etiam conſanguineos, aut Paganos pertulerit: ſaltem poſt mortem ei anathema dicatur, atque eius nomen inter Dei Sacerdotes nullo modo recitetur. Tertio. Si aliquis decedat cum notorijs criminibus, quia ex quo notorium eſt, eum impœnitentem deceſſiſſe, pro eo oblatio fienda non eſt, aut aliqua deprecatio, vt dicitur. 88. Diſt. cap. Neque. quod intelligendum eſt, ſi potuit confiteri, & pœnitere, & ex contemptu obſtinatus deceſſit. Si ergo notorium ſit, Papam mortuum hæreſim, & peruerſum dogma docuiſſe, vel nutriuiſſe in Eccleſia, dum viuebat, poſt mortem etiam poſſet in tali caſu incuſari, & damnari.

† cap. ſanè profertur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ in caſu hęreſis quilibet eſt admonitus, & à iudice, & à iure. Nā Matth. vlt. dicit Saluator: Qui non crediderit, damnabitur. Et à iure; quia admonitus eſt à Canone. ſicut patet. 23. quæſt. 5 cap. Adminiſtratores.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ licet ſit abſens quantum ad perſonam, præſens tamen eſt quantum ad effectum culpę. ſecundum quem modum puto, ꝙ poſſit contra eum fieri denunciatio, & accuſatio, ſicut fieret, ipſo viuente. Et exquo contumax, & incorrigibilis deceſſit, poteſt excomunicari, & illa pęna puniri: qua in vita fuiſſet punitus, vt extra cemiterium proijci, & comburi.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ ſi in notoria hæreſi Papa decederet: & ipſo viuente peruerſum dogma, vel nutriuiſſet, vel docuiſſet, non eſſet tunc Papæ viuēti par, vel æqualis: quia ex tali crimine ſtatim deſiſtit eſſe Papa, nec amplius habet iuriſdictionē in Eccleſia.

ARTICVLVS VIII.

VTRVM PAPAE APERTE malo ſit obediendum.

Papa exiſtente malo, quibus remediis ſit vtendum. Vide Turrecrematam in Summa de Eccleſia, lib. 2. c. 106. Et vide Aluarum de Planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 7.

AD octauum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papæ apertè malo obediendum nō ſit. quia ſcribitur Sapien. 11. Per quæ quis peccat, per ea puniatur. Sed Papa apertè malus peccat non obediendo Deo ſuo ſuperiori: Ergo per ea debet puniri, vt inferiores ſui ſibi non obediant.

A 2 Præterea: Super illo verbo ad Hebræ. 13. Obeditę Præpoſitis veſtris. dicit gloſ. Obediendum eſt Præpoſitis inquantum vita, & mores eorum pij, & iuſti exiſtunt. Si ergo vita, & mores Papæ ſunt apertè mali, non eſt ſibi obediendum.

3 Præterea: Dicit Grego. in Reg. in exemplum culpa vehementer extenditur, cum pro reuerentia ordinis peccator honoratur, ſed non eſt præbenda occaſio culpæ extendendæ. Papę ergo apertè malo ſubtrahenda eſt obedientia, & reuerentia.

IN CONTRARIVM eſt, qđ ſcribitur. 1. Petri 2. Obedite dominis veſtris, non tantum bonis, & modeſtis, ſed etiam diſcolis.

RESOLVTIO.

B *Papa apertè malo (vt auctoritate patet) obediendū eſt, cum prælationis poteſtas gratię gratis datę donum exiſtat, quod in Papa non niſi per hęreſim tolli poteſt.*

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Papæ apertè malo moribus, vel vita obediendū eſt, quod probatur primo auctoritate. Nam ſuper illo verbo ad Romanos. 13. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Dicit Gloſſa: Poteſtatibus bonis, vel malis in eo, ꝙ ſublimiores ſunt, obediendum eſt. Si ergo obedientia, & ſubiectio debetur alicui ratione poteſtatis ſublimioris, quandiu durat in Papa talis ſublimior poteſtas, tandiu debet permanere in omnibus ſubditis eius ſubiectio, & obedientia. quia quandiu manet cauſa, tandiu debent manere effectus. Secun-C do probatur hoc ratione. Nā poteſtas prælationis eſt donum gratiæ gratis datæ, non donum gratiæ gratis facientis: Sed tale donum gratiæ gratis datæ non tollitur in Papa per aliquod peccatum, niſi ſolum per vnum, puta pro crimine hæreſis, vt ſupra dictum eſt; per tale enim peccatum ſolum Papa deſinit eſſe Papa. Sed per cætera alia peccata poteſtas Prælationis in eo non tollitur. quia cum ſit donum gratiæ gratis datę non tollitur per peccatum, ſicut peccato directè, nō opponitur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ per quæ peccat aliquis, per illa debet puniri, quando iſtud poteſt fieri ſine detrimento alterius: Sed ſi Papæ apertè D malo non obediretur, non poſſet fieri ſine detrimento Eccleſiæ. Et ideo de hoc non debet puniri.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ vita, & mores poſſunt eſſe pij, & iuſti ex parte Papæ dupliciter. aut quia per ipſum aguntur, & docentur. Et ſic obediendum eſt Papæ apertè bono, & ſancto. aut quia per ipſum ſolum docentur, ſed non aguntur, ad modū Scribarum & Phariſæorum, & ſic obediendum eſt Papæ apertè malo.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ quædam eſt occaſio mali directa, quæ directè ordinatur in malum: & iſta non eſt dāda nec Papæ, nec alicui. Quædā verò indirecta, quę de ſe tendit in bonum, & iſta eſt danda aliquādo, vt quando illud bonum, quod eſt mali occaſio, eſt bonum neceſſitatis, & publicū totius Eccleſiæ, quod inde ſequitur, ſicut contingit in caſu propoſito.

QVAE-

QVAESTIO SEXTA DE PAPALIS SENTENTIAE APPELLATIONE.

VNC considerandum restat de Papalis sententię appellatione. Circa quod quæruntur octo.

Primo, Vtrum à Papa possit appellari ad Deum.

Secundo, Vtrum à Papa appellare ad Deum, sit appellare contra Deum.

Tertio, Vtrum si à Papa appellatur ad Deum, talis appellatio admittatur apud Deum.

Quarto, Vtrum à Papa præsenti possit appellari ad Papam futurum.

Quinto, Vtrum à Papa possit homo appellari ad Collegium Cardinalium licite.

Sexto, Vtrum à Papa possit appellari ad Concilium generale.

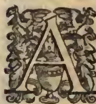
Septimo, Vtrum Papa possit facere statutum, quòd ab eius sententia possit appellari.

Octauo, Vtrum sit error dicere, q̃ à Papa possit ad Deum, vel ad hominem appellari.

ARTICVLVS I.

VTRVM LICITE APPELLAri possit à Papa ad Deum.

De materia huius articuli & duorum proximè sequentium, vide Iacobatium Tract. de Concilio lib. 10. ar. 4. vbi per omnia sequitur Augustinum de Ancona.

AD Primum sic proceditur. Videtur enim, q̃ licite à Papa possit appellari ad Deũ. Quia fideles Christi nõ sunt à Deo derelicti. Ipse enim dicit ad Hebr. 13. Non te deseram, nec derelinquam. ita confidenter dicamus: Psal. 117. Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi homo. Sed plerumque cõtingit Papam iniustitiam facere; quia cum homo sit, passionari, & perturbari potest: ita vt vel carnis affectione, vel aliqua corruptione à recto tramite iustitię deuiet. Ne ergo fideles Ecclesię à Deo videantur derelicti, licet eis in causa iniusta ad Deum appellare.

2 Præterea: Scribitur Isa. 64. quòd iustitię humanæ sunt quasi pannus menstruatæ mulieris, possunt enim diuersis falsis coloribus colorari: Sed appellatio est remedium de causa vitiata per iniustitiã: Scri-E bitur enim. 2. q. 6. cap. Licet. Licet appellatori vitiatam causam remedio appellationis subleuare. Ergo in causa sic vitiata licet à Papa ad Deum appellare.

3 Præterea: Scribitur Iaco. 5. In persona opprimẽtium, & iniustitiam facientium: Ecce merces operariorum vestrorum, quæ fraudata est à vobis, clamat, & clamor eorum introiuit in aures Domini Sabaoth. Sed non est aliud appellatio, nisi clamor de sententia iniustè lata à iudice inferiori ad superiorem. Videtur ergo, q̃ à Papa ad Deum appellari possit, cum alium superiorem non habeat.

F IN CONTRARIVM est, quia aut Deus audiret causam per appellationem ad ipsum delatam inquantum Deus, aut inquantum homo. Non primo modo quia: Deum nemo vidit vnquam; Nec secundo modo, quia post Ascensionem non est modo humano cum hominibus conuersatus. Vnde Ioã. 21. Mariæ Magdalenæ volenti secum modo humano conuersari dixit: Noli me tangere. Videtur ergo, q̃ ad Deũ in præsenti vita appellari non possit. Ioan. 1.

RESOLVTIO.

G *Appellatio à Papa ad Deum non minus ridicula, quàm frustratoria, dici potest, si uis eius, & Papa persona, nec non Deus ipse perpendantur.*

RESPONDEO, dicendum, q̃ tribus rationibus, quantum ad præsens spectat, potest probari, q̃ in pręsenti vita appellari à Papa ad Deum ridiculum est, & friuolum. Primo quidem ex parte ipsius appellationis. Secundo ex parte Papæ, à quo appellatur. Et tertio ex parte Dei, ad quem appellatur.

Prima ratio sic patet. Est namque appellatio† remedium ad releuandum oppressos in causa iudiciaria. † Vide l. 1. ff. de appellat.
H ita q̃ ex parte causæ, pro qua fit, includit oppressorũ releuationem, quia non nisi pro causa iniusta: vel pro iniustè oppressis appellatio est fienda.

Secundo Ex parte iudicis, à quo appellatur, includit Apostolorum petitionẽ. vnde dicitur. 2. quęst. 6. cap. Ab eo. q̃ ab eo, à quo appellatum est, ad eum, qui de appellatione cogniturus est dimissoriæ litteræ dirigantur. quæ vulgò Apostoli appellantur, vt manifestè appareat superiori iudici oppressum appellasse, & ad notitiam iudicis inferioris deuenisse.

Tertio includit ex parte ipsius appellationis publicam conscriptionem: quia dato, quòd Apostoli, qui petuntur, negentur, apparet iudici superiori inferiorem

rem iudicem talem appellationem non latere, ex quo ſub manu publica conſcripta eſt.

Quarto, ex parte temporis includit debitam determinationem, quatenus ſic appellans non poſſit deludere ſuperiorem iudicem, & inferiorem, vtriuſque iudicium ſubterfugiendo.

Quinto, includit teſtium allegationem. quia his peractis coram ſuperiori Iudice adducuntur teſtes, & proceditur in cauſa ſecundum allegata, & probata.

Sexto, & vltimo, includit cauſę cognitionē. quia pronunciatur ſententia, & concluditur in cauſa. Ridiculum autem eſt dicere, ꝙ tali ordine iudiciario recurratur ad Deum in præſenti vita, cum ipſe in iudicio talem ordinem iudiciarum ſeruare non indigeat. nouit enim ipſe decipientem, & eum, qui decipitur: & ſunt nuda, & aperta oculis eius omnia: non ſolū antequam ſcribantur, ſed etiam antequam fiant. Heb. 4.

Secunda ratio accipitur ex parte Papæ. ſolus enim Papa dicitur eſſe Vicarius Dei: quia ſolum quod ligatur * vel ſoluitur per eum, habetur ſolutum, & ligatum per ipſum Deum. Sententia igitur Papæ, & ſententia Dei vna ſententia eſt: ſicut vna ſententia eſt Papæ, & auditoris eius. Cum igitur appellatio ſemper fiat à minori † iudice ad ſuperiorem, ſicut nullus eſt maior ſeipſo: ita nulla appellatio tenet facta à Papa ad Deum: quia vnum conſiſtorium eſt ipſius Papæ, & ipſius Dei: cuius conſiſtorij clauiger, & oſtiarius eſt ipſe Papa. Nullus ergo poteſt appellare à Papa ad Deum. ſicut nullus poteſt intrare ad conſiſtorium Dei, niſi mediante Papa, qui eſt æternæ vitæ cōſiſtorij clauiger, & oſtiarius. & ſicut nullus pōt appellare ad ſe ipſum: ita nullus pōt appellare à Papa ad Deū. quia vna ſententia eſt, & vna curia Dei, & Papę.

* al. &

† l. 1. ff. de appellat.

Tertia ratio accipitur ex parte Dei, ad quem appellatur. Dicitur enim. 2. q. 6. c. Qui ſe, ꝙ iudicia appellationum ab eis ſunt audienda, ad quos appellatur. ita ꝙ ſicut iudices, a quibus appellatur, ſunt viſibiles, & viſibiliter, & ſenſibiliter ſententiauerunt contra oppreſſos; ita viſibiliter, & ſenſibiliter talis releuatio oppreſſorum debet fieri per ſuperiores iudices, ad quos appellatum eſt. planū eſt autem, ꝙ Deus inuiſibilis eſt. Scribitur enim Exo. 33. Non videbit me homo, & viuet. Et in Iob 9. ſcriptum eſt: Si venerit ad me, nō videbo eum. Non ergo viſibiliter, & ſenſibiliter pertractat cauſam delatam ad ipſum per appellationem. Scribitur enim Daniel 2. Sermo, quē tu quæris, res grauis eſt, nec reperietur quiſq̃, qui iudicet illū, exceptis Diis, quorū non eſt cum hominibus cōuerſatio.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, ꝙ Deus non deſerit ſuos fideles: ſed ſemper ſubuenit eis in cauſa iuſta, aut via appellationis: & ſic ſubuenit eis, mediante homine per ordinem iudiciarium. Quod inter homines agitur: Aut via ſupplicationis, & orationis: per quam immutat cor iudicis de iniuſtitia ad iuſtitiam, de malo ad bonum. Vnde iſto modo à ſententia Papæ ad Deum debet homo recurrere per orationem, & ſupplicationem modo, quo dicit ille ſanctus Iacob Geneſ. 43. Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem, & remittat vobiſ-

A cum hunc fratrem veſtrum, & eum, quem tenet in vinculis. Quandoq; autē via remunerationis, quia iuſto ſuo iudicio permittit ſuos fideles qñdoq; iniuſtè opprimi, vt ex eorū patientia magis eos remuneret.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ humana iniuſtitia non ſemper in præſenti vita diſcutitur. quia etiam diſcuſſa via appellationis, & modo iudiciario plerumque defectum magnum patitur. vt dicit Auguſtinus ꝙ lex iſta ciuilis: quę in regendo ciuitates poſita eſt, multa concedit, & multa impunita relinquit, quæ tamen per diuinam iuſtitiam iudicabuntur. Et idem Auguſtinus ſuper illo verbo. 1. Pet. 4. Si iuſtus vix ſaluabitur, impius, & peccator vbi parebunt? dicit, quare iuſtus vix ſaluabitur. Niſi quia iuſtitiam Dei tantam eſſe conſtat, vt interdum, quæ videntur in hominibus noſtro iudicio eſſe iuſta, iudicio Dei inueniantur iniuſta. Relinquitur ergo diſcutiēda iniuſtitia humana in futuro iudicio, ſed in præſenti vita non diſcutitur à Deo via appellationis, niſi mediante homine, & mediante ordine iudiciario à Deo inſtituto.

Lib. 1. de lib. arb. c. 5. Tomo 1.

B

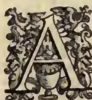
Ad tertium eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit gloſ. ſuper illo verbo: Illud dictum eſt ad terrorem illorum, qui putant pauperes, & oppreſſos nullum habere tutorem. ſed Dominus omnipotens cauſas ſingulorum in futuro iudicio tuebitur, in quo reddetur vnicuiq; ſecundum opera ſua.

ARTICVLVS II.

C

VTRVM APPELLARE à Papa ad Deum ſit appellare contra Deum.

Vide Concil. Conſtantienſe, ſeſſ. 15. vbi appellationem Ioannis Huſſ ad Deum interpoſitam, tamquam iniurioſam & c. reiecit.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ appellari à Papa ad Deum non ſit appellare contra Deum. Quia plus valet appellatio viui, quàm mortui. Sed iniuſtitia facta Abel à fratre ſuo appellauit ad Deū. Iuxta illud Geneſ. 4. Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Ergo videtur ſimiliter, ꝙ de iniuſtitia facta à Papa poſſit homo reclamare ad Deum.

D

2 Præterea: Appellatio eſt clamor de iniuſtitia facta ab inferiori Iudice perueniens ad ſuperiorem: ſed talis fuit clamor filiorum Iſrael perueniens ad Deū. Iuxta illud Exod. 3. Vidi afflictionem populi mei in Aegypto, & clamorem eius audiui. Videtur ergo, ꝙ licitum ſit à Papa appellare ad Deum.

3 Præterea: Appellare eſt iudicem ſuper ſua cauſa impetrare. Sed ſic appellauit Suſanna, quando dixit Daniel 13. Deus æterne, qui occultorum es cognitor: qui noſtij omnia ante, quàm fiant: tu ſcis quoniam falſum contra me tulerunt teſtimonium. Et ſubditur ibi, ꝙ Dominus exaudiuit vocem eius. Appellatio ergo ad Deum de cauſa iniuſta non eſt contra Deum.

In Contrarivm eſt. quia Papa eſt medius, & ſequeſter inter Deum, & hominem, ſicut fuit Moyſes. Iuxta illud Deuter. 5. Ego ſequeſter, & medius fui inter Deum, & vos. ſed Dathan, & Abiron, qui contempſerunt ſententiam Moyſi, ſubmerſi ſunt in infernum, ac ſi contempſiſſent ſententiam Dei: ſicut ſcribitur Numeri 16. Videtur ergo, ꝙ appellare à Papa ad Deum ſit appellare contra Deum.

RESOLVTIO.

Qui à Papa ad Deum appellat, iudicium, quo iudicari debet homo in hac vita ex Dei inſtituto, ſubterfugere videtur: Dei diem prauenire nititur: Iuſtitiamq́, illam à Deo nõ eſſe fatetur. Hinc à Dei iuſtitia ſe ſubtrahit, & contra ipſum Deum appellat.

Respondeo, dicendum, quòd appellatio, quantum ad præſens, tria importat. Primo ordinem iudiciarium, & per conſequens diuinam ordinationem. quia, vt dicitur ad Roma. 13. Quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt. Secundo importat temporis determinationem. quia in præfinito, & determinato tempore appellatio fienda eſt. Tertio importat propriç iuſtitiæ defenſionem. quia quicunque appellat confidit de propria iuſtitia: & propriam iuſtitiam tamquàm fundamentum ponit. Ex iſtis ergo tribus poteſt oſtendi, ꝙ quicunque in præſenti vita à Papa appellat ad Deum, appellat contra Deum.

Primo quidem ex parte diuinæ ordinationis. Nã ſuper illo verbo. 1. ad Corint. 4. Mihi autem pro minimo eſt, vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Dicit gloſ. Duo eſſe genera iudiciorum: vnum humanum, quo homo iudicat hominem in præſenti vita, quod Apoſtolus appellat diem hominis: Aliud diuinum, quo iudicabit Deus in fine ſeculi, quod Apoſtolus appellat diem Dei. Cum ergo appellatio non innitatur iudicio, quo iudicabit Deus: ſed innitatur proprio iudicio, quo iudicatur homo in præſenti vita. quicunque appellat à Papa ad Deum vult ſubtefugere iudicium illud, in quo Deus ordinauit, vt homo iudicet in præſenti ſeculo. Et, quantùm eſt in ſe, vult ſubterfugere ordinationem diuinam. Et reſiſtendo diuinæ ordinationi, ſecundum Apoſtolum, reſiſtit diuinæ voluntati. Appellans ergo iſto modo a Papa ad Deum, appellat contra Deum.

Secundo, quia talis appellatio repugnat temporis determinationi. Nam Deus præfixit diem determinatam, in qua omnes iudicandos per ipſum oportet præſentari ante tribunal ipſius, vt recipiat vnuſquiſque, prout geſſit in corpore, ſicut dicit Apoſtolus, 2. Corin. 5. Sed cum appellatio ſit remedium † iuris, quicunque in hac vita vult appellare ad Deum, vult via iuris ante diem iudicij, qui erit poſt hanc vitam, procedere in iudicio: & vult via iuris præuenire diem à iudice ordinatũ. Et ſic iſto modo appellari ad Christum iudicem, eſt appellare contra iudicem.

† l. 1. ff. de appell.

Tertio, talis appellatio repugnat diuinæ iuſtitiæ. Nam cum omnis appellatio innitatur iuri, & iuſtitię; ſequitur, ꝙ quicunque appellat, vult ſuam iuſtitiam ſtatuere tanquàm fundamentum, & de ſua iuſtitia habet confidentiam: Sed ſecundum Apoſtolum ad Ro-

E ma. 10. Quærentes ſuam iuſtitiam ſtatuere, iuſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti. omnis ergo appellans ad Deũ, cum appellatio innitatur proprię iuſtitiæ, ſubtrahit ſe à Diuina iuſtitia, & prouocat Diuinam iuſtitiam contra ſe. quia cum non iuſtificetur in conſpectu eius omnis viuens caro. quicunque in conſpectu Dei vult ſtatuere propriam iuſtitiam, & de propria iuſtitia gloriari, quantum eſt in ſe, fatetur iuſtitiam illam à Deo nõ habere. & ſic ſubtrahit ſe à iuſtitia Dei, ex quo ſuę appellationis propriam iuſtitiam ponit. Appellans ergo iſto modo ad Deum appellat contra Deum. In cõſpectu enim hominis homo poteſt appellare, & propriam iuſtitiam ſtatuere, cum ab ipſo homo non recipiat iuſtitiam, & alia bona ſua interiora, & ab eo nõ cognoſcantur niſi illa, quæ foris apparent. ſed in con-
F ſpectu Dei talis appellatio, vel iuſtitię fundatio non habet locum.

Pſal. 142

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, ꝙ ſanguinis Abel exclamatio non fuit appellatio, vel accuſatio. quia, vt ibi dicit gloſſa, Euidentia patrati ſceleris non indiget clamore * accuſationis, vel appellationis, ſed fuit Diuinæ iuſtitiæ vindictæ expreſſio. Vnde dicit ibi gloſſa: Magna eſt iuſtitiæ virtus, quæ vindictam exprimit pro ſanguine innocentis.

* al. accuſatoris.

Ad ſecundum ſimiliter eſt dicendum, ꝙ clamor filiorum Iſrael fuit expreſſio diuinæ uindictæ, nec tamen hanc fecit Deus immediate per ſeipſum, ſed me-
G diante Moyſe, cui dictum eſt: Veni, vt mittam te ad Pharaonem, vt educas populum meum, filios Iſrael de Egypto. Sic mediante Papa Deus facit in pręſenti vita iuſtitiã via appellationis de omnibus oppreſſis, à cuius ſententia appellare, eſt valde periculoſum, ſicut periculoſum fuit Dathã, & Abiron, qui ſubtraxerunt ſe à ſententia Moyſi.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ recurſus Suſannæ ad Deum nõ fuit per uiam appellationis, ſed per modum deuotæ ſupplicationis. & iſti duo recurſus ſunt liciti, vt per modum appellationis recurratur ad hominem, potiſſime ad Vicarium Ieſu Chriſti, & per modum orationis, & ſupplicationis recurratur ad Deum.

H

ARTICVLVS III.

VTRVM APPELLATIO facta ad Deum ſit admittenda.

Præter Iacobatium citatum ſupra in 1. art. huius qõ. vide Collectarium in c. Quæ multotiens. de Regul. iuris.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ appellatio facta ad Deum ſit admittenda. quia nulli eſt danda materia deſperandi: ſed ſi à ſententia iniuſtè lata à Papa ad Deum appellari nõ poſſet, daretur homini materia deſperandi; ex quo ad aliquem recurrere nõ poſſet. Ergo

go videtur, quòd talis appellatio ſit admittenda.
2 Præterea: Rationabile eſt, ꝙ cum deeſt auxilium humanum, quæratur diuinum: Sed. 2. Paralip. 20. dicitur in perſona illius ſancti Regis Ioſaphat: Cum deeſt nobis auxilium humanum, hoc ſolum eſt nobis refugium, vt oculos noſtros dirigamus ad Deum. Sed de ſententia iniuſtè lata à Papa non poteſt haberi auxilium humanum. Rationabile ergo eſt, quòd appelletur ad Deum.
3 Præterea: Superborum depreſſio eſt Deo placita: Iuxta illud Iudit. 9. Superbi ab initio Deo non placuerunt: ſed humilium, & manſuetorum ſibi ſemper placuit deprecatio. Sed in tali appellatione, qua appellatur à Papa ad Deum, ſequitur oppreſſorum liberatio, & ſuperborum humiliatio. Videtur ergo, quòd talis appellatio ſit rationabilis.

In Contrarium eſt, quia ſubterfugere iudicium à Deo inſtitutum, eſt ſubterfugere ordinē Diuinæ iuſtitiæ: ſed ſic appellans videtur ſubterfugere velle iudicium à Deo inſtitutum. Non ergo talis appellatio admittenda eſt.

RESOLVTIO.

Qui à Papa ad Deum appellat, ſeipſum coram Deo ſe iuſtum reddit, iudicem verò iniuſtum. Hinc huiuſmodi appellans inſtar Phariſęi eſt repellendus. Adde etiam, quòd appellatio, quæ ſcientia innititur, non niſi homine medio ad Deum ingredi poteſt.

Respondeo, dicendum, ꝙ appellatio facta à Papa ad Deum rationabiliter eſt repellenda, & non admittenda propter duo. Primo quidem: quia omnis appellans iuſtificat ſe, & iniuſtificat iudicem, à cuius ſententia appellat. quia eo ipſo, ꝙ appellat, dicit ſe iniuſtè grauatum: & aſſerit iudicem eum iniuſtè grauantem, & per conſequens dicit ſe iuſtum, & Iudicem iniuſtum. Appellans igitur à Papa ad Deum neceſſario habet iuſtificare ſeipſum coram Deo, & iniuſtificare Papam. ſed quicunque iuſtificat ſe corā Deo, & iniuſtificat alium, meretur à Deo repelli. Exemplū habemus de Phariſęo Lucæ 18. Qui iuſtificans ſeipſum, & iniuſtificans Publicanum, fuit à Deo repulſus. Appellatio ergo facta à Papa ad Deum nō eſt admittēda: ſed potius repellenda ex parte ipſius appellantis, qui eo ipſo, ꝙ iuſtificat ſe, & iniuſtificat alium, repellēda eſt eius appellatio. Secundo, hoc patet ex parte ipſius appellationis. quia appellatio innititur ſcientiæ: quia innititur regulis iuris: Iura autem, & leges, planum eſt, ꝙ ſe tenent ex parte ſcientiæ. Cum igitur in ſciendo, & in cognoſcendo ſit motus rerum ad animam; oportet, ꝙ Deus cognoſcatur à nobis, non immediate, ſed per ſuas ſimilitudines, & per ſuos effectus. Iuxta illud Apoſtoli ad Roma. 1. Inuiſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. Supplicatio verò, & oratio innititur gratiæ, & amori. quia in amando eſt motus animæ ad res. Ideo quamuis Deus à nobis non immediatè cognoſcatur, poteſt à nobis immediatè diligi, & immediatè amari. Appellatio igitur, quæ innititur ſcientię, non poteſt intrare ad Deū immediatè, niſi mediante homine, & mediantibus iudicibus inſtitutis à Deo. Sed oratio, & ſupplicatio, quæ innititur amori, immediatè poteſt intrare ad Deum. quia intrat amor, vbi ſcientia foris ſtat.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ ſpes noſtra de Deo nō ſolum debet eſſe in hac vita. quia ſicut dicit Apoſt. 1. ad Cor. 15. Si in hac vita tantū in Chriſto ſperantes ſumus, miſerabiliores ſumus omnibus hominibus. contingit .n. iuſto iudicio Dei homines bonos, & ſanctos quādoq; ab Eccleſia ſeparari per ſentētiam iniuſtam, vel excōmunicationis, ſeu depoſitionis. Qui ſi ſine vlla contumelia vſque ad mortem, fidem, quam in Eccleſia catholica pręducari ſciunt, teneant, & defendant; hos coronat pius Pater in occulto videns, ſicut dicit Auguſtinus in libro de vera Religione. Tomo 1. cap. 6.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ cum deeſt auxilium humanum, quęrendum eſt diuinum, non per modum appellationis, ſed per modum deuotæ ſupplicationis, quam ſemper ipſe pius pater exaudit. vel liberando: vel patientiam tribuendo, vel in melius id, quod petitur commutando. Sæpe enim quæ petuntur, ſecundum Auguſtinum, non dantur quando petuntur, vel vt meliora dentur: vel differuntur, vt cōuenientiori tempore largiantur. In Ioann. Tomo 9. Tract. 102

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ ſuperbia ſuperioris in hac vita non eſt repellenda propria virtute, ſed patienter portanda. quia ſecundum Apoſtolum: Non debemus vinci à malo, ſed vincere in bono malum. Rom. 12. & potiſſime ab obedientia Summi Pontificis locum Dei gerentis in terra, nullus ſub quocunque prętextu ſine nota ſuperbiæ poteſt ſe ſubtrahere.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM A PAPA PRAEſenti ad futurum poßit appellari.

Vide B. Antoninum par. 3. tit. 23. cap. 3. §. 3.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ à Papa pſenti ad futurū poſſit homo appellare. quia maior eſt Papa futurus reſpectu præſentis, quàm fuerit Cæſar Imperator reſpectu Pauli. ſed Paulus ad Cęſarem appellauit contra illos, qui falſo modo ipſum incuſabant. ſicut patet Actuum. 25. Ergo multo magis à Papa præſenti homo poteſt appellare ad futurum.
2 Præterea: Scribitur. 2. quæſt. 6. cap. Qui. Qui ſe ſcit aliis eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat aliquem ſibi eſſe Prælatum. Sicut ergo præſens Papa ſcit ſe eſſe Præpoſitum in audiendo omnium * appellantiū iudicia: ſic non debet moleſtè portare, ſi ab eo ad futurum Papam appellatur. *al. appellationem.
3 Præterea: Scribitur. 2. quæſt. ſupradicta cap. Quotiens. Romanam Sedem appellet, qui iudicem ſuſpectum

spectum habet: Sed Papa præsens quandoque potest haberi suspectus Iudex. Ergo ad futurum Papam Romanam Sedem tenentem potest appellare.

In Contrarium est. quia appellationes, quæ fiunt causa dilationis, non sunt recipiendæ. vt scribitur. 2. quæst. 6. cap. Quicunque. Sed talis appellatio esset, qua appellaretur à Papa præsenti ad futurum, quia nunquam sic imponeretur finis litibus, & quæstionibus. Non est ergo talis appellatio recipienda.

RESOLVTIO.

A Papa præsenti ad futurũ appellari nõ potest. quia vel esset transitus à maiori ad minorem; (præsens enim & futurum se habent, vt actus, & potentia.) Vel ad parem: neutrum autem appellatio admittit: Vel aliqua inter fideles Ecclesiæ lites numquã dirimerentur.

Respondeo, dicendum, ꝙ ridiculosa est appellatio facta à Papa præsente ad futurum. quod potest probari ratione ostensiua, & ratione ducente ad impossibile. Prima ratio est talis: Nam Papa pręsens comparatus ad futurum Papam, vt futurum, non est minor ipso, immo maior, & perfectior. quia Papa præsens est in actu: futurus verò, vt futurus est, in potentia: semper autẽ actus est potior, & perfectior potentia. & quia à maiori ad minorem, & à perfectiori ad minus perfectum appellatio non tenet: Ideo isto modo à Papa pręsenti vsque ad futurum appellare ridiculosum est. Si verò appelletur ad futurum Papã, non vt futurum, sed vt tunc præsentẽ; (quia tunc esset in actu, & eiusdẽ auctoritatis, cuius est Papa pręsens) nec isto modo teneret appellatio. quia planum est, ꝙ par in parem non habet imperium. Semper autem ille, qui cognoscit de appellatione, maior est illo, à quo appellatur.

Ratio verò ducẽs ad impossibile est talis: Nam si à Papa præsenti posset appellari ad futurum: eadem ratione ab illo futuro posset appellari ad alium futurũ, & sic duo impossibilia sequerentur.

Primo, quòd esset processus in infinitum.

Secundo, ꝙ quæstiones, & lites inter fideles Ecclesiæ numquã finirentur: & ꝙ appellatio, quæ tamquã remedium iuris inuenta est pro iustitia, contra iustitiam militaret.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum ꝙ Paulus appellauit ad Cæsarem, tamquam Romanus ciuis, nõ tanquam maior, vel æqualis sibi, vt dicit Augustinus. & ponitur 10. Dist. cap. Si in adiutorium vestrum terreni Imperij leges assumendas putatis, non reprehẽdimus: Nam fecit hoc Paulus, cum aduersus iniuriosos Romanum se ciuem esse testatur. Act. 25.

Ad secundum est dicendum ꝙ Papa pręsens respectu futuri, vel est maior, vel saltem sibi æqualis. Ideo sine iniuria eius fieri nõ * posset talis appellatio. *al. potest

Ad tertium est dicendum, ꝙ omnium causarum negocia Sedis Apostolicæ determinationi reseruata sunt, & in omnibus semper eius est expectandum cõ-

E sultum, cuius tramiti si quis ex aliqua sumptione, vel præsumptione obuiare tentauerit; non sine honoris sui periculo apud eandem sedem se causas noscat redditurum, vt dicitur. 2. quæst. supradicta. cap. Qui se.

ARTICVLVS V.

VTRVM A PAPA AD Collegium Cardinalium liceat appellare.

Vide Iacobatium tract. de Concilio lib. 10. art. 3. vbi citat Augustinum de Ancona hoc in loco.

F Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ à Papa ad Collegium Cardinalium licitè homo appellare possit. quia ad illos pertinet iudicare de Iudice, ad quos pertinet ipsum Iudicem eligere: sed ad Collegium Cardinalium pertinet Papam Iudicem eligere. Ergo ad eos pertinet de ipso Iudice iudicare.

2 Præterea: Papa tenetur sententiare, & iudicare negotia Ecclesiæ de consilio Cardinaliũ. si ergo aliqua facit non de consilio eorum, videtur, quòd saltem in talibus ad eos appellari possit.

3 Præterea: Papa comparatur ad Cardinales sicut caput ad membra: sed aliquam virtutem recipit caput à membris. quia sine vita cordis caput viuere nõ G posset. Sicut ergo, si caput in corpore naturali offenderet, posset appellari ad cor. ita si Papa, qui est caput in corpore mystico, offendit, potest appellari ad Cardinales.

In Contrarivm est, quia à maiori nõ † appellatur ad minorem: sed minor est auctoritas Collegij, quàm Papæ. Ergo talis appellatio nulla est. †Vide Hostiens. in sũma titul. de appellat. §. à quo & ad quẽ appellatio debet fieri.

RESOLVTIO.

A maiori ad minorem appellatio nullius ponderis est. Quare à Papa ad Collegium Cardinalium non licet appellare, cum hoc minus eo dici meritò possit: & re uera existat.

H Respondeo, dicendum, ꝙ Cardinales assistunt Papæ sicut Cõsiliarij, & sicut famulantes, & seruientes sibi: ostendunt enim ipsi Papæ diuersas vias super negocijs propositis, super quibus consiliũ vult accipere, & ad ipsum postmodum spectat eligere, & terminare quod magis expediens Ecclesiæ esse videtur. Vnde Cardinales à cardine dicti sunt: quia sicut in cardine vertitur totum ostium: sic inter eos vertuntur negotia consiliabilia totius mundi. Sed magna dementia esset appellare à Domino ad sibi subseruientes: & à Rege ad suos cõsiliarios. Magnæ similiter est dementiæ credere, ꝙ à Papa ad Cardinales possit appellari: cum ipsi Cardinales ad Papam comparentur sicut subseruientes, & sicut consiliatij eius. Papa vero comparatur ad Cardinales, sicut cælum Cardinales à cardine dicti.

compara-

comparatur ad terram. Vnde dicitur 10. Distin. cap. Suscipitis. Nunquid iustum vobis videtur, si cedat spiritus carni, si à terrenis cęlestia superentur, si diuinis præferantur humana? Sicut ergo cœlum generat, & corrumpit ista inferiora, alterat, & variat ipsa; nihil tamen istorum inferiorum insurgit contra cęlum, vel appellatur cōtra ipsum, sed patienter tolerat quicquid cœlum operatur in eis siue per generationem, siue corruptionem, siue alterationem; sic potestas Papalis tamquam cœlestis, ita potest omnes inferiores potestates tam Clericorum, quàm Laicorum generare, corrumpere, & alterare, quòd nulli licet insurgere, vel appellare contra ipsum. A

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ Papa eligit Cardinales, & Cardinales eligunt Papā; non tamē eodem modo. sed Papa eligit Cardinales propria sua virtute. quia quicquid fructus, & quicquid auctoritatis est in eis, est à Papa. Vnde Saluator Io. 15. dixit Discipulis, quorum personas Cardinales repræsentāt: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos: & posui vos, vt eatis, & fructum afferatis. & Io. 15. dixit: Manete in me, & ego in vobis, quia sine me nihil potestis facere. Sed Cardinales eligunt Papam in auctoritate ipsius Papæ, non auctoritate propria. quòd enim a duabus † partibus Cardinalium electus, ipso facto ab vniuersali Ecclesia Summus Pontifex habeatur, auctoritate Papæ firmatum est. Vnde sic possunt Papam eligere auctoritate sua, quòd tamen non possunt de ipso electo iudicare, vel contra ipsum appellationē recipere. B

† Cap. Licet de uitanda. extra de electio.

Ad secundum est dicendum, ꝙ non est de ratione Papæ, vt Papa, determinare, vel ordinare negotia Ecclesiæ de cōsilio † Cardinalium: Potest enim sine eorum consilio talia expedire, & determinare. quia Christus, cuius vicem gerit, non legimus ꝙ aliqua de consilio Apostolorum egerit, vel determinauerit, nisi tentatiuè eos instruendo, sicut quando dixit Philippo:* Vnde ememus panes, vt manducent hi, tentans eum: Ipse tamen sciebat, quid esset facturus. Et sicut quando dixit Petro:* Reges terræ, à quibus recipiūt tributum, à filijs, vel ab alienis. sed quia Papa purus homo est, & potest in talibus negotijs falli, & fallere, tanto amplius decet ipsum cum maturiori consilio agere cuncta, quæ agit, quanto per eum determinata ponuntur super candelabrum, & non sub modio, & quanto determinationi ipsius nullus mortalium audet resistere.

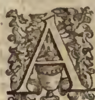
† An Papa possit ardua negotia tractare sine cōsilio Cardin aliū. vid latè per Doctores in c. super eo. de hæret. lib. 6. Et Aluar. lib. 2. c. 11. *Ioan. 6. *Matth. 17.

Ad tertium est dicendum, quòd non est de ratione capitis, vt caput est, aliquid recipere à mēbris, sed semper influere. Vnde caput in corpore naturali nō recipit aliquid à membris, vt caput. sed si recipit aliquid, hoc est ratione nutrimenti, quo indiget per digestionem factam in stomacho, & in hepate, & in corde, & quantum ad hoc deficit à ratione capitis. sed Summus Pontifex sic est caput in toto corpore mystico Ecclesiæ, ꝙ nihil virtutis, & auctoritatis à membris recipit, sed semper influit. propter quod habet complete rationem capitis.

ARTICVLVS VI.

VTRVM HOMO POSSIT appellare à Papa ad Concilium generale.

Vide Turrecrematam in Summa de Ecclesia lib. 3. cap. 47. & latissimè Iacoba. in Tract. de Concilio lib. 10. art. 1.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ à Papa homo possit appellare ad generale Cōcilium. Quia à minori potest homo ad maiorem appellare. Sed maior est potestas in Concilio, quàm in Papa, quia in isto Papa, vel in illo potestas Ecclesię moritur: sed in Concilio, & in tota Ecclesia non moritur. Licet ergo à Papa ad Concilium appellare.

2 Præterea secundum Augustinum: Bonum commune pręfertur cuilibet bono priuato: sed generale Concilium repræsentat bonum commune totius Ecclesiæ. Papa vero, cum sit persona priuata, merito subest auctoritati, & potestati Concilij.

3 Præterea: Communitas errare non potest: vnde nec excōmunicatur. † Papa vero errare potest, sed ab omni deuio, & obliquo potest appellari ad rectum, & regularū. A Papa ergo ad Concilium potest appellari. C

† Cap. Romana §. in uniuersitatē. de sentē. excō. lib. 6.

In Contrarium est. Quia Concilium generale recipit auctoritatem à Papa, & non econuerso. sicut patet. 17. Distin. †

† per totam

RESOLVTIO.

Quienam à Papa ad Concilium Generale appellari posse dixerit, cum in Concilio nulla electio fieri possit sine Papę auctoritate?

Respondeo, dicendum, ꝙ sicut dicit Philosophus tertio Ethicorum: Electio est determinatio Concilij. Fit enim Concilium ex multis personis, vt per illas proponantur diuersæ viæ, ex quibus ille, qui præest Concilio, possit vnam præ alijs eligere. Nam secundum Damascenū: Electio est, multis præexistentibus, vnum pręaltero eligere. Sine Papa ergo vel eius auctoritate in Concilio nulla potest fieri electio de his, quæ proponuntur: Ideo dicitur 15. Dist. Auctoritas congregandorum vniuersalium Conciliorum penes Apostolicam Sedem residet: quia absque Romani Pontificis auctoritate Concilium nec firmitatem, nec auctoritatem habet. Est similiter alia ratio, quare à Papa ad Concilium appellari nō potest. Quia ordinem rerum naturalium in regimine naturali nullus potest immutare, nisi Deus. Et in regimine morali ordinem iudiciarium nemo potest immutare, nisi Papa, qui vicem Dei gerit in terra. Sed ordo iudiciarius, qui vertitur inter homines, præsupponit auctoritatem Papę ad Concilium conuocādo, & aucto- D

Arist. 3. Eth. cap. 2.

De fi. orth. lib. 1. c. 22.

ritatem tribuendo, & modum appellationis vnius ad alterum ordinando. Ridiculoſa ergo eſt appellatio à Papa ad Concilium, cum ordinem iudiciarium in regimine Eccleſiæ Conciliũ immutare non poſſit abſque auctoritate Papæ.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ maioritas dicta de poteſtate, vt reſidet in Eccleſia, & in Papa, non accipitur ſecundum vniuocam rationem, quia vt eſt in Eccleſia, vel in Concilio eſt radicaliter, & habitualiter: quia deficiente Papa, & Collegio Cardinaliũ poſſet ſibi de Romano* Pontifice prouidere. Sed in Papa huiuſmodi potentia eſt actualiter; & quia quod eſt in actu poteſt agere: quod vero eſt in habitu, & in potentia non agit. Ergo poteſtas Eccleſiæ maioritate potentiali, vel habituali maior eſt in Concilio, & in tota congregatione fidelium, quàm in Papa. quia in Concilio fidelium talis poteſtas numquam moritur: In Papa verò iſto, vel illo moritur. Sed maioritate actuali maior eſt poteſtas Eccleſiæ in Papa, quàm in Concilio. quia Concilium per illam potentiam non poteſt agere: Papa vero poteſt agere, quando vult. Cũ igitur appellare dicat actum à Papa ad Concilium nõ tenebit talis appellatio, ſicut non tenet appellatio de maiori ad minorem.

*al. ita: de Rectore, & Paſtore. *al. ita: de Romano Paſtore.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ quia ſecundum Auguſtinũ ſuper illo verbo Geneſ. 1. Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona. Omnia à Deo producta, bona quidem erant in ſe, ſed ualde bona propter ordinem quem adinuicem retinent. Cum ergo totius Eccleſiaſtici ordinis Dux, & caput ſit ipſe Papa. ſicut per appellationem tolleretur talis ordo, ita tolleretur tale bonum. quia cum bonum exercitus nõ ſit niſi propter bonum Ducis, & bonum eccleſiæ non niſi propter bonum Papæ. maius bonum eſt bonum Ducis, quàm totius exercitus, & bonum Papę maius, quàm totius Eccleſiæ.

Tomo 3. & 13. confeſ. 28. Tom. 1. Producta à Deo cur valde bona.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ quando Papa erraret, in tali caſu (vt ſupradictum eſt) recurſus poteſt haberi ad Concilium: quia propter hæreſim Papa deſinit eſſe Papa. ſed ipſo exiſtente in ſua auctoritate, nullus ab eo poteſt ſe ſubtrahere quacunque via.

ARTICVLVS VII.

VTRVM PAPA POSSIT facere ſtatutum, Quòd ab eius ſententia poſſit appellari.

Vide Aluarum de Planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 35.

AD ſeptimum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa poſſit ſtatutum facere, ꝙ ab eius ſententia homo poſſit appellare. Quia Papa poteſt facere ſtatutũ, ꝙ poſſit Papatui renunciare. Ergo, vt videtur, multò fortius poteſt facere ſtatutum, ꝙ ab eius ſententia homo poſſit appellare.

2 Præterea: Abſque iniuria alterius homo poteſt renunciare iuri ſuo. dato ergo, ꝙ ordine iudiciario appellatio à Papa nulla ſit, quia non recognoſcit ſuperiorem ſe in terris: poteſt tamen, vt videtur, prædictum ordinem iudiciariũ immutare, & tali iuri renunciare.

3 Præterea: Papa ſolutus eſt à ſolutione tributi. & tamen ſi tributum petit Imperator, Papa non negat. Ergo ſimiliter dato, quòd ſit abſolutus à lege appellationis, videtur quòd ſeipſum poteſt ſtringere tali legẽ.

IN CONTRARIVM eſt. Quia Papa non poteſt, quod Decretis Sanctorum Patrum inuenitur cõtrarium, vel aduerſũm, vt dicitur 14. Diſt. cap. Sicut. Sed in capitulis Epheſini Concilij inueniuntur diffinitum, quòd à ſedis Apoſtolicę ſententia nulli liceat appellare.

RESOLVTIO.

Papa ſi ſtatutum conderet, ut ab eius ſententia poſſet appellari; ſe totius Eccleſiæ caput negaret. Id quod nulli rationi eſt conſonum.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſicut Deus comparatur ad omnes cauſas ſecundas in actione naturali: ita Papa comparatur ad omnes poteſtates inferiores Eccleſiaſtici ordinis in iuriſdictione, & actione moralis, ſed ſic Deus comparatur ad cauſas ſecundas in iuriſdictione naturali, quia poteſt eximere vnam creaturam à iuriſdictione alterius, vt poteſt eximere cõbuſtibile à iuriſdictione ignis comburentis, vt quod ſtans in igne non comburatur, ſicut fecit de Daniele, & ſocijs eius: ſed non poteſt eximere aliquã creaturam à iuriſdictione ſua. Nam ſecundum Apoſtolum: Fidelis eſt Deus, & ſeipſum negare nõ poteſt. Si autem eximeret creaturam aliquam à iuriſdictione ſua, negaret, quòd eſſet Deus. Sic Papa comparatur ad poteſtates Eccleſiaſtici ordinis, quia põt eximere vnum Prælatum, & vnum Collegium à iuriſdictione alterius ſuperioris, nullum tamẽ poteſt eximere à iuriſdictione ſua. quia tunc negaret, ꝙ non eſſet caput totius Eccleſiæ. Cum igitur per talem appellationem homo ſubtrahat ſe à iuriſdictione Papæ, & ſupponat ſe iuriſdictioni alterius, non poteſt Papa ſtatutum de hoc condere, ſicut non poſſet facere ſtatutum, ꝙ Papa exiſtens Papa non præeſſet toti Eccleſię.

Creatura quo priuari poſſit alterius, nõ ſua iuriſdictione. Daniel. 3. 2. Timot. 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Papa poteſt renunciare Papatui, ſed ꝙ exiſtens Papa neget ſe eſſe Papam, & caput totius Eccleſiæ, contradictionem implicat. Vnde iſtud non eſt factibile. illud autẽ* fit. *al. ſic

AD ſecundum eſt dicendum, quòd quilibet poteſt renunciare iuri ſuo, ſi illud ius non eſt ſibi per alium acquiſitum, & ſi in præiudicium illius talis renunciatio non vertatur. Nunc autem ius Papę à ſolo Deo eſt ſibi acquiſitum. Et ideo exiſtens Papa non poteſt renũciare tali iuri ſine iniuria ipſius Dei, & totius Eccleſiæ.

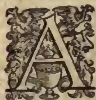
AD

Ad tertium eſt dicendum, quòd tributum ſoluitur de bonis temporalibus, quæ Papa poteſt ſupponere poteſtati aliorum abſque præiudicio ſuæ iuriſdictionis. Sed, ꝙ aliquis per appellationem ſubtraheret ſe vniuerſaliter ab auctoritate ſua, præiudicaret iuriſdictioni ſuæ, qua eſt caput totius Eccleſiæ.

ARTICVLVS VIII.

VTRVM ESSET ERROR dicere, Quòd liceat appellare à Papa ad Deum, vel hominem.

Vide Collectarium in cap. Quæ multotiens, extra de regul. iuris, & Iacobatium tract. de Conc. lib. 10. art. 4.

D octauum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ non ſit error, dicere à Papa poſſe appellari ad Deum, vel hominem. Quia error, & omne vitium ſecundum Auguſtinum,† eſt cõtra naturã. ſed appellare ſuper cauſa iniuſta eſt naturale. ſicut naturale eſt violentiam repellere. Ergo ſic appellare non eſt error.

† lib. 11. de Ciuit. c. 17. Tomo 5.

2 Præterea: Secundum Auguſtinũ in de vera Religione: Dubia in fide tandiu credenda ſunt, quandiu contrarium non præcipiat auctoritas ſanctæ Eccleſiæ. ſed nulla auctoritate videtur diffinitum, quòd hoc ſit error, dicere, à Papa ad Deum poſſe appellari. Ergo talis ad hominem appellatio ad hæreſim non pertinet.

Tomo 1. cap. 10.

3 Præterea: Vnuſquiſque tenetur ſe in vita naturali conſeruare, quantum poteſt. Ergo ſimiliter in vita morali. ſed appellatio ad hoc eſt inuenta, ad conſeruationem videlicet iuſtitiæ in vita morali. Ergo abſque peccato hæreſis non ſolum credere, verum etiam facere licitum eſt.

In Contrarium eſt, quia error eſſet credere Papam non eſſe caput totius Eccleſiæ. ſed quicunque credit, à Papa poſſe appellari ad hominẽ, vel ad Deum ordine iudiciario, credit Papam non eſſe caput totius Eccleſiæ. Ergo ſic credere error eſt.

A

RESOLVTIO.

Qui credit à Papa ad Deum, vel ad hominem appellari poſſe hac in vita; à temeritate, & ab errato non eſt alienus, cum contra Apoſtolicam peccet auctoritatem.

Respondeo, dicendum, ꝙ articulus fidei eſt credere vnam, ſanctam, catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. vnitas autem iſtius Eccleſiæ, & firmitas eſt ex vnitate, & firmitate capitis. quicunque autem credit à Papa poſſe appellari in præſenti vita ad hominem, credit aliud caput eſſe in Eccleſia præter Papam, & ſic non credit Eccleſiæ vnitatem. quicunque autem credit à Papa poſſe appellari ad Deũ ordine iudiciario, credit huiuſmodi ordinem iudiciarium nõ eſſe à Deo inſtitutum inter homines fieri in præſenti vita: & ſic peccat contra Apoſtolicam auctoritatem. Vnde puto, ꝙ error ſit credere, à Papa ad Deum vel hominem in præſenti vita poſſe appellari, potiſſime temerarie, & pertinaciter hoc defendẽdo.

B

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, Quòd illud, quod eſt naturale in vno, poteſt cõtra naturã eſſe in alio. Naturale namque in igne eſt calefacere, & cõtra naturam in aqua ſic naturale eſt, vt poteſtas inferior ſuper cauſa iniuſta recurrat ad ſuperiorem, ſed ꝙ ſubtrahat ſe vniuerſaliter à ſuperiori eſt contra naturam. quia tunc ſupremum non eſſet ſupremum.

C

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ quicunque pertinaciter defendit cõtra illa, quæ determinata ſunt per quatuor Concilia, hæreſim incurrit. quia illa approbata ſunt per Eccleſiam, ſicut quatuor Euangelia, vt ſcribitur 15. Diſt. cap. Sicut. ſed in capitulis Epheſini Concilij inuenitur, ꝙ à Sedis Apoſtolicæ ſententia nulli appellare liceat.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ vniuerſaliter homo tenetur vitam ſuam conſeruare tam naturalẽ, quàm moralem, quantum poteſt. ſed in caſu fidei, vel pro vitando maiori periculo, ſeu pro vtilitate Reipublicæ tenetur ſe mortis periculo exponere.

QVAESTIO SEPTIMA.

DE REPREHENSIONE PAPAE.

Deinde conſiderandum eſt de Papa reprehenſione. Circa quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum ad Papam ſe extendat fraterna reprehenſio.

Secundo, Vtrum reprehenſio Papę debeat fieri in ſecreto, vel in aperto.

D

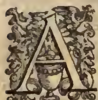
Tertio, Vtrum, ſi Papa non audit reprehendentem, ſit dicendum Eccleſiæ.

Quarto, Vtrum Papa de omni peccato reprehendi debeat ex præcepto.

ARTICVLVS I.

VTRVM FRATERNA correptio extendatur etiam ad Papam.

Vide S. Thomam 2. 2. quæst. 33. artic. 4. huc etiam spectant, quæ tradit Turrecremata in Summa de Ecclesia lib. 2. cap. 106.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quòd ad Papam se nō extendat fraterna reprehensio. quia scribitur Exodi 19. Bestia, quæ tetigerit montem, lapidabitur: per montem verò Papa, per bestiam aūt quilibet inferior: per tangere autem reprehensio intelligitur. vt glo. dicit. Item. 2. Regum. 6. scribitur Oza percussus est, quia tetigit arcam Domini, per quam Papa significatur. Similiter Numeri 12. scribitur, quòd Maria soror Aaron percussa est lepra, quia corripuit Moysen Principem, & ducem populi. Non ergo ad Papā se extendit fraterna reprehensio.

2 Præterea: Opera iustitiæ quandoque dimittenda sunt propter scandalum, vt excommunicatio Principis, vel communitatis, seu repetitio decimarum quandoque dimittuntur propter scandalum vitandum. Cum ergo Papa de facili possit scandalizari, G & indignari de reprehensione sibi facta, videtur quòd dimittenda sit talis reprehensio propter scandalum.

3 Præterea: Reprehendens est agens: reprehensus verò est patiens. sed secundum Augustinū agens est superior patiente. Papa ergo, qui superior est, non debet ab aliquo reprehendi.

IN CONTRARIVM est, quia quilibet tenetur ex præcepto domini corripere fratrem suum. Iuxta illud Matth. 18. & ponitur 2. q. 6. 1. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solū. sed omnis homo est frater ipsius Papæ, quia ipse Christus, cuius vicem gerit, non confunditur omnes homines fratres vocare dicens ad Hebræ. 2. Nunciabo nomen tuum fratribus meis. Ergo talis reprehensio ad Papam se extendit.

RESOLVTIO.

Fraterna reprehensio ex charitate orta admonendi tantum gratia; non autem imperandi, comminandiue, aut denunciandi causa; ad Papam se extendit.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ aliqui dicunt reprehensionem fraternam se non extendere ad Papam, nisi in periculo fidei, vel in crimine hæresis: tunc enim inferior fit superior, cū agatur causa Dei. sicut accidit de † Lanfredo monacho, qui de licentia sui Abbatis iuit ad conuincendum Berengarium, qui impugnabat quendam articulum fidei. sed in

† Puto legē dū: Lanfranco, cuius liber extat ad

E omnibus alijs, cum corripiens respectu correpti teneat superiorem locum, eo ipso quòd Papa superiorem locum tenet in tota Ecclesia: in præsenti vita nullus mortalium culpas eius reprehendere habet. vt dicitur 40. Dist. cap. Si Papa. Et quando dicitur ex præcepto domini: Si peccauerit in te frater tuus, corripe ipsum: ergo si peccat in te talis frater, puta Papa * fallacia est consequentis. non enim intelligitur talis correctio de omni fratre, sed solum de inferiori, * vel æquali. puto tamen absque præiudicio esse distinguendum, quòd correptio, seu reprehensio tribus modis potest fieri.

uersus Berēgariū hæreticū. de quo uide in cap. Ego Berengari' de cōsecr. Dist. 2.
* al. prima pars consequentis falsa est.
* al. non æquali.

Primo modo, per modum simplicis admonitionis. & ista cum procedat ex charitate, se extendit ad Papam, & ad omnes superiores, maxime quando spectatur de emendatione: Licet enim Papa sit vniuersaliter superior alijs dignitate: in multis tamē, alijs potest esse inferior. Dicit enim Augustinus in Epistola ad Hieronym. Rogo te, vt me fidenter corrigas, vbi mihi hoc opus esse prospexeris. quia quamquàm secundum honorum vocabula, quæ iam Ecclesiæ vsus obtinuit, Episcopatus presbytero maior sit; tamen in multis rebus Augustinus Hieronymo minor est, licet etiam à minore non sit refugienda, vel dedignanda correptio.

F Tomo 2. Epist. 19.

Secundo potest fieri per modum imperij, & pœnæ comminationis.

Tertio per modum denunciationis, & incusationis coram Iudice: & neutra istarum extendit se ad Papam: quia prædictis modis ipse Papa omnes iudicat, & à nemine iudicatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ illa correptio, quæ fit ab inferiori ad superiorem ex simplici admonitione charitatis, debet habere tria.

Primo discretionem, & debitam diligentiam, vt speretur, vel credatur eius correptio.

Secundo debet habere subiectionem, & debitam reuerentiam, vt non fiat modo temerario, & cum proteruitate.

Tertio debet habere dilectionem, & beneuolentiam, vt non fiat causa diffamationis, seu detractionis. propter igitur carentiam primi, mandatū fuit, H bestiam montem non tangere: id est bestialiter, & indiscrete Prælatum reprehendentem lapidari. propter carentiam vero secundi Oza percussus est temerariè tangens arcam: cum enim esset de genere sacerdotali proprijs humeris debebat portare. Vnde dicitur in textu, ꝙ propter temeritatem percussus est à domino. Sed propter carentiam tertij Maria percussa est lepra: quia causa murmurationis, & diffamationis insurrexit contra Moysen.

AD secundum est dicendum, ꝙ excommunicatio Principis, & multitudinis non dimittitur propter scandalum tantum, cū æquitas iustitiæ non sit dimittenda propter scandalum, sed propter periculū schismatis vel * cōtemptus excommunicationis vitandū. Similiter repetitio decimarum à militibus, & Principibus non esset dimittenda propter scandalum: sed

* al. contemptum.

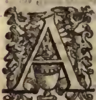
ſed quia ipſi quandoque dicunt ſe habere eas ex dono Eccleſiæ.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ tali reprehenſione, quæ proceditur ex charitate cum cōditionibus ſupra dictis, ſuperior poteſt reprehendi ab inferiori: quia ſi ſuperior eſt, dignitate prælationis; in multis tamen alijs poteſt eſſe inferior.

ARTICVLVS II.

VTRVM REPREHENSIO Papæ debeat fieri palam, vel in ſecreto.

Vide S.Thom. 2.2. q.33. ar.4. ad ſecundum argumentum: & eadem quæſtione art. 7. Huc ſpectat quod dicit Auguſt. Epiſt. 28. ad Hieron. lib. de mendacio cap. 5. Et Vide Nic. Lyr. ſuper cap. 2. ad Galatas.

AD ſecūdum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ in aperto, non in ſecreto reprehenſio Papæ debeat fieri quia Paulus inferior fuit Petro. tamen ſcribitur ad Gal. 2. ꝙ cum veniſſet Cephas Anthiochiā in faciē ſibi reſtitit coram omni populo, quia reprehenſibilis erat. In aperto ergo, non in ſecreto debet fieri Papæ reprehenſio.

2 Præterea: Scribitur 1. ad Timo. 5. Peccantem coram omnibus argue, vt cæteri timorem habeant. Coram omnibus ergo Papa eſt arguendus, vt & cæteri timorem habeant.

3 Præterea: Scribitur Act. 5. ꝙ Petrus Ananiam, & Saphiram vxorem eius occultè defraudantem de pretio agri, publicè denunciauit, nulla ſecreta admonitione præmiſſa. Ergo ſi Papa occultè, vel publicè peccet, propter ſtatum publicum, in quo reſidet, publicè reprehendi debet.

In contrarivm eſt, quia ſuper illo verbo Matth. 16. Aſſumens Petrus Ieſum ſeorſum, increpauit illum, dicit Hieronymus, ꝙ aſſumpſit Petrus Ieſum ſeparaum, ne præſentibus cæteris Condiſcipulis Magiſtrum videretur arguere.

† De hac qōne vide Theologos, ſcholaſticos lib. 4. ſentē. diſt. ?. Et Sotō lib. 2. de iuſt. & iure qō. 5. art. 4. verſ. De tertio vero mēbro.

RESOLVTIO.

Reprehenſio illa, quę ad Papam ſe extendit (vt dictum eſt) in cauſa fidei palam: in ceteris verò peccatis in ſecreto facienda eſt, conditionibus ſupradictis ſeruatis.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ illa, quæſtio eſt dubia propter reprehenſionem Pauli † qui publice coram omnibus Petrum arguit. Sicut patet ad Gal. 2. Et quamuis ſecundum Hiero. dicatur, ꝙ talis reprehenſio fuerit diſpenſatoria, & non vera; econtrario dicente Auguſtino ꝙ fuit vera, & non ficta. Ad præſens tamen poteſt prędicta dubitatio ſolui vniuerſaliter de communi correptione fraterna, vt dicatur,

Tomo 2. Epiſt. 19.

A ſicut dicit Auguſtinus in libro de verbis Domini: ꝙ peccatum vel eſt publicum, & notorium: vel eſt occultum, & ſecretum. Si ſit publicum, quia tunc non ſolum peccat in te, nec tibi iniuriam, & contumeliam facit: ſed etiam in omnes videntes modo, quo dicitur. Matt. 18. de ſeruo nequam, cuius * opera videntes cō ſerui eius contriſtati ſunt valde: tunc (dicente Apoſtolo) coram omnibus debes arguere. Si vero peccatū ſit ſecretum, tunc ſecundum verbum Saluatoris debes arguere inter te, & ipſum ſolum. Tomo 10. Serm. 16. * al nequitiam

Secundo, poteſt ſolui particulariter de reprehenſione, quæ extendit ſe ad Papam, & loquendo de iſta, puto eſſe dicendum, quòd vel iſta reprehenſio eſſet in cauſa fidei, & in crimine hæreſis: & tunc publice talis reprehenſio eſt fienda: Vnde dicit glo. ſuper illud B ad Gal. 2. quòd nequaquam Paulus Petrum coram omnibus reprehendiſſet, vel in faciem ſibi reſtitiſſet, niſi ei fuiſſet par, vel æqualis: quod eſt verum quantum ad defenſionem fidei. Et Auguſtinus in Epiſtola ad Hiero. vbi iſtam quæſtionem pertractat, dicit, quòd Paulus poſteris præbuit exemplum, quo non dedignarentur maiores à minoribus corrigi pro defendendo Euangelicam veritatem, ſalua fraterna charitate. Et ſubdit, quòd pro veritate fidei minores maioribus reſiſtere poſſunt, ſi tramitem fidei, & veritatis relinquant. cum ergo iudaizare, & ad iudaizandum alios prouocare, iam veritate Euangelica promulgata, eſſet contra tramitem doctrinæ Euangelicæ, merito in tali caſu Petrus à Paulo reprehenſus eſt: & Papa in tali caſu iuſtè à quocunque fideli poſſet corrigi. Si verò fiat ſuper emendatione aliorum C peccatorum zelo charitatis verbo ſimplicis admonitionis, debet fieri in ſecreto, ſi ſperetur correctio: & hoc non temerariè, ſed ſeruatis conditionibus ſupradictis. Tomo 2. Epiſt. 19.

Ad Argumenta.

Ad primvm ergo eſt dicendum, quòd Paulus fuit minor Petro, & maior, & ęqualis. Minor quidem fuit poteſtate pręlationis. quia ſolus Petrus fuit cephas, id eſt caput, totius Eccleſiæ. Maior autem prærogatiua electionis. quia electus fuit à Chriſto poſt Reſurrectionem, & poſt glorificationem. Vnde in bulla Papæ Paulus ponitur à dextris, Petrus verò D à ſiniſtris. Sed ęqualis fuit officio prædicationis, & fidei defenſionis, quia creditum fuit ſibi Euangelium præputij, ſicut Petro Euangeliū Circunciſionis, ſicut ipſe teſtatur ad Gal. 2. Vnde in tali caſu iuſtè poterat Petrum reprehendere, ſicut æqualem ſibi, vel minorem. Paulus qūo minor, maior, & æqualis Petro.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd verbum Apoſtoli intelligitur de peccatis publicis, & notorijs. vel intelligitur de correctione, quæ pertinet ad Prælatos, & ad quos pertinet corrigere, non ſolum per fraternā charitatem, ſimplici verbo monendo, verumetiam per iuſtitiæ æquitatem delinquentes puniendo, & pœnam infligendo, vt alij timeant.

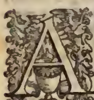
Ad tertium eſt dicendum, quòd peccatum Ananiæ, & Saphiræ vxoris eius non deuenerat ad notitiam Petri modo humano per denunciationem, vel

incusationem, sed diuinam reuelationem: & ideo in peccato illo processit non secundum formam humani iudicij, sed secundum formam iudicij diuini tamquam executor Dei existens.

ARTICVLVS III.

UTRUM, SI PAPA NON audit corripientem, dicendum sit Ecclesiæ.

Vide S. Thomam superiori articulo citatum: Et Doctores in cap. Si peccauerit. 2. q. 1.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod non sit dicendum Ecclesiæ: dato, quòd Papa non audiat reprehendentem. quia secundum Glossam per Ecclesiam intelligitur Prælatus superior, sed Papa non habet supra se Prælatum, nisi Deum: Ergo neglecta reprehensione, non potest dici Ecclesiæ.

2 Præterea: Secundum regulam Christi, Matt. 18. Si peccauerit in te frater tuus, si te non * audit; debes adhibere vnum, vel duos. Ergo testium adhibitio necessaria est ante, quàm dicatur Ecclesiæ.

* al. audierit

3 Præterea: Fama fratris reseruanda est, & tanto magis fama Papæ, quanto eius famæ detrahere est magis periculosum. sed per dicere Ecclesiæ, fama eius perditur. Ergo neglecta reprehensione per Papam, non propter hoc dicendum est Ecclesiæ.

IN CONTRARIVM est. quia (vt supradictum est) ad Papam se extendit reprehẽsio fraterna. Ergo ad ipsum se extendit ordo reprehensionis fraternæ. sed hoc est de ordine fraternæ reprehẽsionis. quòd si homo non auditur in monitione secreta, dicatur Ecclesiæ. In reprehẽsione ergo Papæ talis ordo debet seruari.

RESOLVTIO.

Fraterna reprehensio, quæ, seruatis conditionibus, ad Papam se extendit; ordinem requirit: modò non sit de hæresi, in qua ordo non est seruandus.

RESPONDEO, dicendum, quod (sicut supradictum est) reprehensio, quæ se extendit ad Papam per modum simplicis monitionis, est fienda cũ spe emendationis, seruatis illis conditionibus, quòd fiat cum debita discretione, & diligentia, cum dilectione, & beneuolentia, & cum subiectione, & reuerẽtia. Distinguendum est tamen de his, quæ reprehenduntur in Papa. quia quædam sunt occulta peccata, quæ solum sunt in malum ipsius peccantis, & illius, in quem peccatur & in talibus ordo. prædictus seruandus est, vt. s. prius, quàm dicatur Ecclesiæ, præcedat secreta monitio. Quædam vero sunt, quæ redundant in malum totius Reipublicæ: sicut peccatum hæresis, & subuersio totius fidei christianæ, & in talibus non est talis ordo seruandus: sed statim * succurrendum est periculo. eo quod bonum commune præferendum est cuilibet bono priuato. nisi firmiter crederetur, quòd à tali subuersione per monitionem secretam vellet desistere. Hunc enim modum tenuit Augustinus cum Episcopis Africanis, insurgente Pelagianorum hæresi: quod, non præcedente admonitione secreta, denunciauerunt Papæ Innocentio dicẽtes: Domino beatissimo, meritoq; venerabili Papæ Innocentio Augustinus in domino salutem. Noua quippe hæresis, & nimium perniciosa tentat assurgere inimicorum gratiæ Christi; qui nobis etiam dominicã orationem impijs disputationibus conantur auferre, ad quam extirpandam venerabilitas tua instanter, & celeriter prouidendum occurrat.

* al. occurrendum.

Epist. 92. Tomo 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod per ecclesiam potest intelligi Prælatus, vel ipsa congregatio fidelium, qui locum Prælati tenet in causa fidei, vel in eo quòd redundaret in periculum multitudinis, & totius Reipublicæ.

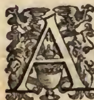
AD secundum est dicendum, quod ille ordo debet seruari in peccatis, quæ sunt in malum ipsius peccantis, seu facientis. sed quando sunt talia peccata, per quæ potest esse subuersio christianæ fidei, talis ordo seruandus non est.

AD tertium est dicendum, quod sic Saluator ordinauit reprehensionem fraternam fieri, vt prouideatur consciẽtię, & in nullo fama lædatur, quod fit per secretam monitionem. tamen, quia conscientia est famæ pręferenda, si aliter peccatum fratris emendari non potest sine dispendio famę, ordinauit Dominus finaliter, vt publicè denuncietur, quatenus talis obiurgatio à pluribus sit ei remedium salutare.

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA EX PRAEcepto reprehẽdi debeat de omni peccato.

Vide Doctores in superioribus articulis citatos.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod de omni peccato Papa reprehendi non debeat. Quia super illo verbo. Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus; dicit glo. Notabiliter esse dictum: Si peccauerit in te. quia, de peccatis commissis in Deum non est nostri arbitrij iudicare. De blasphemijs verò, & alijs peccatis in Deum commissis non est hominis Papam, vel aliũ reprehendere.

2 Præterea: In fraterna reprehensione Christum imitari debemus. Iuxta illud Apostoli ad Ephe. 5. Imitatores mei estote sicut filij charissimi. Sed Christus multa peccata punit, de quibus secretã monitionem non pręmittit. Non ergo de omni peccato est secreta reprehensio facienda.

Præte-

3 Præterea; Scribitur Gene. 37. ꝙ Ioſeph accuſauit fratres ſuos apud patrē ſuū crimine peſſimo: nec legitur, ꝙ aliqua ſecreta monitio præceſſerit. Non ergo de omni peccato eſt talis reprehenſio facienda.

In Contrarium eſt; quia ſuper illo verbo Matthæi 18. Si peccauerit in te frater tuus; dicit glo. Quocunque peccato peccauerit, te ſciente, debes corrigere fratrem tuum. De omni ergo peccato correctio talis eſt facienda.

RESOLVTIO.

Fraterna reprehenſio de omni peccato non eſt facienda, ſicut de omni non eſt prætermittenda.

Respondeo: Differentia eſt inter denunciationem, † accuſationem, & proclamationem. quia denunciatio fit propter emendationem fratris. & ideo præcedit fraterna reprehenſio ante, quàm fiat talis denunciatio, vt ſimul præſeruetur fama cū emendatione delinquentis. In accuſatione verò intenditur ſatisfactio Eccleſiæ, & præſeruatio ſalutis Reipublicę. propter quod non de omnibus fienda eſt accuſatio, ſed ſolum de illis, de quibus euidens eſt, ꝙ proueniat periculum toti multitudini, & toti Reipublicæ, vel ſpirituale, vel corporale. & quando ſic eſt, poteſt homo ad accuſationem procedere, monitione ſecreta non præcedente. quia bonum commune præferēdum eſt bono priuato. Vnde accuſationem oportet inſcribi; denunciationem vero non: ſicut patet extra de accuſat. cap. Super his. Sed proclamatio fit de quibuſdam leuibus peccatis, quæ magis debet dici commemoratio, quàm accuſatio, vel denūciatio: reducitur enim ad memoriam facti culpa, de qua purgare ſe tenetur, quæ famæ eius detrimentum non facit. Nam ſi pro-

† Vide Hoſtienſem in ſumma tit. de accuſatio. & denūcia. & inquiſit.

A clametur aliquis publicè de aliqua graui culpa, ex qua infamari poſſit, ſecreta monitione non præcedente, illicitum eſſet, & contra Chriſti præceptum. Ex qua patet, ꝙ nec de omni peccato eſt reprehenſio fraterna facienda: nec de omni eſt prætermittenda.

Ad Argumenta.

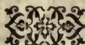
Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ peccata committi in Deum, poteſt intelligi dupliciter: vel per cognitionem: ita ꝙ ipſe ſolus Deus ſciat, & non homo. & tunc talia non eſt arbitrij noſtri reprehendere, vel per offenſionem, ita ꝙ ipſe offendatur: quia fit aliquid, te ſciente, contra præcepta eius, & talia magis tenemur reprehendere, quàm ſi committerentur in nobis.
B

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ peccata occulta nobis, ſunt Deo manifeſta: Vnde ſicut omnia peccata publica ſe habent in iudicio humano: ſic omnia peccata nobis occulta ſe habent manifeſtè in iudicio diuino. propter quod poteſt punire ipſa, ſecreta monitione non præcedente. & tamen plerumque reprehēdit peccatores interius remorſum conſcientiæ tribuēdo, homine vigilante, vel dormiente. iuxta illud Iob 33. Per ſomnum in viſione nocturna, quando irruit ſopor ſuper homines, tunc aperit aures virorum & eos erudiens inſtruit diſciplina, vt auertat hominem ab his, quæ fecit.

C Ad tertium eſt dicendū, ꝙ multa credenda ſunt facta eſſe per antiquos patres pertinentia ad charitatem fraternam, quæ ſcripta non ſunt. poteſt ergo eſſe, ꝙ Ioſeph monuit fratres ſuos ante accuſationem, licet hoc non ſit ſcriptum. Vel poteſt dici, ꝙ illud peccatum erat crimen publicum, ſaltem inter fratres. vnde erat accuſatione dignum, ſecreta monitione non præcedente.

QVAESTIO OCTAVA

DE PAPAE REPRAESENTATIONE.

POST hoc videndum eſt de Papa repræſentatione. Circa quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa repræſentetur per Arcam Noe.

Secundo, Vtrum Papa repræſentetur per montem Synai.

Tertio, Vtrum Papa repræſentet Chriſtum quantum ad perſonam, vel quantum ad officium.

Quarto, Vtrum Papæ aſſiſtant Cardinales, ſicut Chriſto aſſiterunt Apoſtoli.

D

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPAE REPRAEſentetur per arcam Noe.

Vide Extrauagantem Bonifacij VIII. incip. Vnam ſanctam. tit. de maior. & obedient.

AD primum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non repręſentetur per arcā Noe. Quia arca. 40. diebus ſtetit ſuper aquis, & aquę eleuauerunt eam in ſublime à terra: vt ſcribitur Geneſ. 7. ſed poteſtas Eccleſiæ, cuius Papa ſponſus eſt,

eſt, eſt æterna. Iuxta illud Danielis.7. Poteſtas eius poteſtas æterna, quæ non auferetur, & regnum eius, quod non corrumpetur. Ergo poteſtas Papæ non repræſentatur per arcam Noe.

2 Præterea: Arca. 15. cubitis eleuata eſt ſuper omnes montes: vt dicitur Gen. cap. ſupradicto. ſed poteſtas Papæ non eleuabitur, ſed deprimetur ſub tractis * fidelibus ab obedientia ſua: Iuxta illud primę ad Timo.4. In nouiſſimis temporibus diſcedent quidam à fide, attendentes ſpiritibus erroris. Ergo poteſtas Papæ non repræſentatur per illam arcam.

* al. hominibus

3 Præterea: In Eccleſia, cuius Papa ſponſus eſt, plures ſunt mali, quàm boni. Sed ſcribitur Gene.7. ꝙ de animalibus mundis intrauerunt in arcam, ſeptena, & & ſeptena: De animalibus verò imundis, duo, & duo. Ergo Eccleſia, vel Papa non repręſentatur per illam arcam.

IN CONTRARIVM eſt. Quia vbi repræſentatus eſt Chriſtus, ibi repræſentatus eſt Papa, qui eſt Vicarius Chriſti. ſed in arca illa repræſentatus eſt Chriſtus. Scribitur enim extra. de ſi. catho. Firmiter credimus, ꝙ Chriſtus vna in duabus naturis perſona viam vitæ manifeſtius demonſtrauit. ſuper quo verbo dicit glo. ꝙ hoc ſignificatum fuit in arca Noe, vbi facta eſt ſanctorum redemptio per duas naturas quo ad opinionem, & veritatem.

RESOLVTIO.

Arca Noe quatuor modis Chriſtum, necnon Papã repræſentauit, qui quidem modi à quatuor qualitatibus ipſius Arcæ ſumuntur.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ iſtam quæſtioné, qualiter Chriſtus, cuius Papa vicarius exiſtit, ſignificatus ſit per arcam Noe, pertractat Auguſtinus 15. de ciuitate Dei. cap. 26. & in libro contra Fauſtum Manichæum negantem in libris Hebræorum aliquid de Chriſto eſſe Prophetatum. Et poſſumus colligere ex dictis Auguſtini, ꝙ quatuor modis illa arca Chriſtum repręſentauit, & per conſequens Papam Vicariũ eius repræſentabat. Primo, quantum ad illius arcę diſpoſitionem.† Secundo, quantũ ad eius compaginationem. Tertio, quantum ad naturarum contentarũ diuerſificationem. Et quarto quantum ad eius perfectionem, & conſummationem.

Tomo 5.

Tomo 6. Lib. 12. cap. 14.

† Vide Ioãnem Buteonem de fabrica arcæ Noe.

Fuit autem diſpoſitio illius arcæ talis: quia. 300. cubitorum fuit longitudo. 50. cubitorum latitudo, & 30. cubitorum altitudo. ita quòd erat arca illa ſepties longior, quàm lata. Erat ſimiliter decies lõgior, quàm alta. ſecundum quem modum proportionatũ eſt corpus humanum bene diſpoſitum. Nam longitudo corporis humani eſt à vertice capitis vſque ad veſtigia. Latitudo vero à dextra ad ſiniſtram, & altitudo eius à dorſo vſque ad ventrem. unde erit corpus humanum, ſi bene ſit proportionatum, ſepties longius, quàm latum, & decies longius, quàm groſſum, ſiue altum. diſpoſitio ergo illius arcæ ſignificabat diſpoſitionem Chriſti corporis in vtero virginali concepti.

Corpus proportionatũ quõ debeat eſſe.

Compaginata vero fuit illa arca ex lignis leuigatis: quia Eccleſia, cuius Chriſtus caput exiſtit, compaginata eſt ex viris ſanctis in æternum manſuris. ligna enim leuigata, vt dicit gloſ. Gen.7. ligna imputribilia ſunt. & non ſolum ligna illa erant leuigata: verumetiam quadrata, & bituminata. & quia leuigata erant, ſignificabant Sanctorum incorruptionem. quia vero erant quadrata, ſignificabant Sanctorũ conſtantiam, & perfectionem. vt ſicut quadratum ſemper rectum ſtat: ita Sancti nec proſperis, nec aduerſis franguntur. ſed quia bituminata, ſignificabant Sanctorum dilectionem. eſt enim bitumen perfectiſſimũ glutinum charitatis.

Continebatur autem in dicta arca natura maſculina, & fęminina de omnibus animalibus, quæ ſignificabãt duplicem naturam in Chriſto: diuinã, & humanam, per * quam facta eſt omniũ Sanctorum redemptio, ſecundum veritatem, & ſecundum opinionem: quia ſecundum figuratiuam ſignificationẽ duplex natura in Chriſto ſignificata eſt per duplicẽ naturam exiſtentem in arca, ſcilicet maſculinam, & fęmininam.

* al. quem

Fuit autem illa arca ſic conſummata, quòd in parte inferiori multum lata, & in parte ſuperiori multũ ſtricta. ſic Eccleſia, cuius Papa ſponſus exiſtit, inferius eſt multum ampla propter multos filios, quos habet, & multa membra habentia diuerſos actus. ſuperius tamen eſt multum ſtricta: quia in vno cubito perficitur, & conſummatur. Iuxta illud Geneſ.7. In cubito conſumabis ſummitatem eius. In vno enim Chriſto capite tota Eccleſia eſt perfecta, cuius Vicarius Papa exiſtit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit gloſa Gen.7. Quadragenario numero pluuia inundauit, & arca ſtetit ſuper aquas. & poſt quadraginta dies Noe feneſtram aperuit: quorum dierum numerus ſignificabat tribulationem pęnitentię. quia ieiunantibus. 40. diebus cęlum aperitur. nam Moyſes Elias, & Chriſtus quadragenario numero ieiunia conſecrauerunt, tanquam tribus temporibus neceſſaria. ante legem, ſub lege, & ſub gratia.

AD ſecũdum eſt dicendum, ꝙ 15. cubitis arca illa fuit eleuata ſuper montes: quia ſacramentum baptiſmi, per quod eleuamur ad æternam quietem, dandam nobis in futura reſurrectione fienda in octaua ętate, tranſcendit omnem ſcientiam & omnem altitudinem montium ſuperborum. ſeptem namque, & octo faciunt 15. Quies ergo data homini ſeptima die, & futura reſurrectio fienda in octaua ætate per ſacramentum baptiſmi, nobis acquiritur, in cuius ſignificatione arca illa 15. cubitis ſuper montes eleuata eſt. ſicut gloſa dicit Geneſ.7.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ non dicuntur ſeptena, & ſeptena de mundis animalibus intraſſe in arcam, & de immundis bina, & bina. ꝙ plures ſint boni quàm mali, ſed quia boni ſeruant vnitatem ſpiritus in vinculo pacis, qui ſeptiformi operatione donorum Spiritus ſancti commendatur. Iuxta illud ad Ephe. 4. Solicit ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis.

pacis. Mali vero in binario continentur, tamquam diuiſibiles, & ad ſchiſmata faciles. Ideo de mundis intrauerunt ſeptena, & ſeptena: & de immundis bina, & bina. ſicut gloſa exponit capitulo ſupradicto.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA REPRAEſentetur per montem Sinai.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim quod per montem Sinai non repræſentetur Papa. quia mōtem Sinai poterat populus aſcendere, clangente buccina. Iuxta illud Exo. 19. Cum clangere cœperit, buccina aſcendant populi in montem: ſed montem, qui Papa eſt, non debet aliquis aſcendere, vel tangere: quia omnis, qui tetigerit talem montem, morte morietur, vt dicitur eodem lib. & c. Ergo per mōtem illum Papa non repræſentatur.

2 Præterea: Super illo verbo Pſal. 23. Quis aſcendet in montem Domini? dicit gloſa, quòd nullus propria virtute: Sed ad Papatum quis propria virtute aſcendere poteſt. Ergo per montem illum Papa non ſignificatur.

matth. 17. 3 Præterea: In monte illo Petrus petijt fieri tria tabernacula: Chriſto vnum, Moyſi vnum, & Elyæ vnū. ſed in Papatu nō eſt niſi unum tabernaculum, & vna poteſtas. Ergo per talem monté Papa nō ſignificatur.

IN CONTRARIVM eſt gloſſa ſuper Exodi 19.

RESOLVTIO.

Sinai mons non in concinnè Papam ſignificare poteſt, ſi Exodi verba 19. capite perpendantur. Id quod præ ſe ferunt ipſum montem aſcendendi temporis congruitas, montis altitudo, uniuerſusq; Populus, coram quo Dominus ſuper montem deſcendit.

RESPONDE, o dicendum, quod congruè per mōtem Sinai Eccleſia, †cuius Papa eſt caput, & Rector, ſignificata eſt. Ita enim ſcribitur, Exo. 19. Die aūt tertia deſcendet Dominus coram omni plebe ſuper montem Sinai. In quibus verbis tanguntur tria, per quę congrue ſignificatur Eccleſia. Primo, temporis congruitas, quia non prima die in lege naturæ: nec ſecunda die in lege ſcripta: ſed tertia die in lege gratię. quando venit plenitudo temporis, tunc Chriſtus * deſcendit aſſumens carnem in vtero virginali. Secundo, Eccleſię uniuerſalitas, quando dicit: Coram omni populo. Nam in lege gratiæ Eccleſia incœpit eſſe omnis populi, & eſſe vniuerſalis. quia in ea non eſt †acceptus Græcus, neque Latinus, nō maſculus neq; fœmina, vt dicitur Gal. 4. Vnde ſola ipſa dicitur catholica, quod idem ſonat, qd vniuerſalis ſecundum Iſido. Synagoga Iudæorum catholica non erat: quia nec erat vniuerſalis, quantum ad ritum, cum non tenerentur ritum illum ſeruare niſi, Iudęi. nec quantum

† De variis ac diuerſis rebus, per quas ſignificatur Eccleſia, vide plene Turrecrematam in ſumma de Eccleſia, lib. 1. cap. 31. & multis ſequentibus.
* al. venit
al. excepť
lib. 10. Etymol.

A ad tempus, quia non ſemper erat duratura. Tertio, ipſius Eccleſiæ altitudinis ſublimitas, quando ſubditur: Super montem Sinai. Super Eccleſiam enim totā Chriſtus deſcendit, quia ipſe venit omnes ſaluos facere, & ad cognitionem veritatis perducere, vt dicitur. 1. ad Timo. 1. Significatur autem congruè poteſtas Papalis, & Eccleſiæ, per talem montem, propter dictæ poteſtatis ſublimitatem: quia non eſt aliqua altior, & ſublimior ipſa propter eius auctoritatem. quia omnes alij montes, & omnes aliæ poteſtates huic ſubijciuntur. Volentes illi ergo reſiſtere auſu temerario, lapidibus opprimendi ſunt. ſic enim dicitur Exo. 19. Cauete, ne aſcendatis in montem, neque tangatis finē illius: omnis, qui tetigerit montem, morte morietur. Et ſubditur ibi: Manus non tangent eum, ſed lapidi-

B bus opprimetur, aut confodietur iaculis, ſiue iumentum fuerit, ſiue homo.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quod Origenes ſoluit dictum argumentum ſuper verbo allegato, dicens, quòd prius Deus prohibet populum in montē aſcēdere, mortemque minatur: poſtmodum iubet, vt, clangente buccina, populi in montem aſcendant, humanam compeſcens audaciam: & ad obediendum inuitans. prohibemur ergo montem Papalis poteſtatis aſcendere, vel tangere per rebellionem, & temerariam reſiſtentiam, & iubemur, clangente buccina, eius doctrinæ dictum montem aſcendere per receptionē eius mandati, & eius ſubiectam obedientiam.

C AD ſecundum eſt dicendum, quòd mons ibi accipitur pro ſacra Scriptura, cuius cognitio mons magnus, & altus eſt. quia omnium mundanarum ſcientiarum cacumina tranſcendit: omnemque philoſophiam ab alto deſpicit: ad quem montem ſi Philoſophi eorum ingenij cacumine aſcendere potuiſſent, numquam idola coluiſſent: nec vmquā creaturæ collum inclinaſſent: ſicut dicit Richardus in libro de cōtemplatione par. 1. cap. 75.

AD tertium eſt dicendum, quod ſecundum Hiero. Errauit Petrus tria tabernacula petens fieri, cum in vnum tabernaculum, & in vnam veritatem conueniat Lex, Prophetia, & Euangelium. & ſicut Petrus errauit volens facere diuiſionem in monte ſacræ Scripturæ:

D ſic erraret faciens diuiſionem in monte vnitatis Eccleſiæ; ponens aliud caput in ſpiritualibus, & aliud fore in temporalibus.

lib. 3. in matth.
Matth. 17.
Petrus quō errauit, & ante miſſionem ſpiritus ſancti intelligitur.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPAE REPRAEſentet Chriſtum, quantum ad ipſius Chriſti perſonam.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, quod Papa repræſentet Chriſtum, quantum ad perſonam eius. Quia tenens locum alicuius repræſentat perſonam eius: ſed Papa tenet locum Chriſti.

Christi. Dicit enim Cyrillus ĩ lib. Thesau. ꝙ Apostoli in Euangeliis, & Epistolis affirmauerunt in omni Doctrina Petrum esse loco Domini & eius Ecclesiæ, dantes eidem locum in omni capitulo & synagoga in electione, & confirmatione. Papa ergo tenens locum Christi repræsentat personam eius.

2 Præterea: Dicit idem Cyrillus in lib. supradicto, ꝙ Petro omnes iure diuino caput inclinant. & Primates mundi tamquam ipsi Domino Iesu obediunt. Omnis ergo Papa successor Petri personam Christi repræsentat.

3 Præterea: Quilibet Papa succedit Petro. Sed Petrus succedit Christo. Vnde Chrisost. exponens illud verbum Ioã. 21. Pasce oues meas: sic dicit esse intelligendum, loco mei præpositus esto fratrum. Papa ergo repræsentat personam Christi.

IN CONTRARIVM est. quia persona Christi fuit æterna: persona vero cuiuslibet Papæ est temporalis. Sed temporale non succedit ęterno.

RESOLVTIO.

Papa repræsentat Christum, non quantum ad personam, sed quantum ad officij administrationem: Petri verò quilibet Papa successor est quantum ad personã, mortis interuentione Prędecessoris, vel officij resignatione, vel ipsius hæresis lapsu. Hinc Christi Vicarius, aut minister, non successor dici debet, cum Christus semper uiuat, & in Pontificatu regnet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Petrus non successit Christo, vt esset Christus, sicut ipse erat: succedit enim vnus Papa alteri, & vterque est Papa, nec vnus altero maior: sed Petrus non successit Christo, ꝙ esset Christus æqualis ei in persona: Nõ enim dicimus, ꝙ sint plures Christi, quorum vnus succedat alteri, sicut dicimus, quòd sunt plures Papæ, quorum vnus alteri succedit: Nam si sunt aliqui, qui dicant: Dij multi, & domini multi: nobis tamen non est nisi vnus Deus pater, ex quo omnia, & nos in illo: & vnus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum, vt dicit Apostolus 1. Cor. 8. Successit ergo Petrus Christo, & quilibet alius Papa succedit sibi, vt Vicarius eius in officio, & potestate, non in persona: Nam, ꝙ vnus Papa personaliter cedat, & alius personaliter sibi succedat tribus modis, quantum ad pręsens, contingere potest. Primo, mortis interuentione. quia cum quilibet homo sit mortalis, mortuo vno Papa, vel uno Episcopo, potest alius sibi succedere in Papatu, vel Episcopatu. Secundo, culpæ * dispositione: vt si labatur in hæresim, ipso facto debet cedere, & alius sibi succedere. Tertio, officij resignatione: vt si ex defectu scientiæ, vel senectutis officium Papatus ipse Papa resignet, potest personaliter cedere, & alius eligi, & personaliter sibi succedere.

* al. depositione.

Vt c. 1. de renunc. lib. 6.

Nullo autem istorum modorum Christus potuit personaliter cedere: nec posset, quin semper sit Papa, & caput, & Rector totius Ecclesiæ. Non quidem mortis interuentione. quia persona Christi æterna fuit, habens immortalitatem, † & lucem habitans inaccessibilem, immo in ipsa passione, & morte, quam in humana natura sustinuit, effectum vitę habebat. quia dicente Apostolo ad Hebræ. 7. Factus est Pontifex secũdum virtutem vitæ insolubilis. Nec culpæ depositione: quia peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius. Nec officij resignatione. quia ipse factus est Papa, & Pontifex, cum iureiurando per eum, qui dixit ad eum: Tu es Sacerdos in æternum. Non igitur personaliter Christus cessit Papatui, & Põtificatui: & per consequens nec Petrus, nec aliquis Papa successit, vel succedet sibi personaliter: quia non potest aliquis alicui personaliter succedere, nisi aliquis sibi personaliter cedat istis tribus modis supradictis. Christus ergo, * qui semper est uiuens, & semper est Papa, & Pontifex totius Ecclesiæ, & erit in perpetuum, non potest personaliter sibi cedere, nec alius personaliter sibi succedere. potest enim Pontifex, ipso viuẽte, constituere Vicarium suum, qui repræsentet personã eius in officij administratione: sed quòd succedat sibi personaliter, non. sic Christus, qui semper viuit, & semper est Sacerdos in ęternum: & numquàm potest cedere Papatui, & Pontificatui personaliter, quin ipse personaliter sit caput, & Põtifex totius Ecclesiæ, instituit Petrum suum Vicarium, cui totum, quod suum erat, plenè commisit, vt loco eius regeret totam Ecclesiam. Vnde Petrus successit Christo, non quidem personaliter, cum Christus personaliter non cessisset: sed sicut Vicarius, & minister eius in officij administratione. Potest ergo quilibet Papa post Petrum dici successor Petri personaliter, quia cedẽte Petro personaliter per mortem, alius personaliter successit. Sic quolibet Papa personaliter cedente, vel per mortem, vel alijs modis supradictis, potest alius eligi, & personaliter succedere: sed tam Petrus, quàm successores eius non sunt personaliter successores Christi: sed dicuntur Vicarij, & ministri eius, ipso Christo semper viuente, & semper in Papatu, & Pontificatu regnante. Et sic Paulus appellat Petrum, & alios successores ministros, & Vicarios Christi dicens. 1. ad Corin. 3. Quid igitur est Appollo, quid vero Paulus, quid autem Cephas? respondet statim: Ministri eius, cui credidistis.

† 1. ad Tim. cap. 6.

Psal. 109

* al. quia

Petrus successit Christo non psonaliter, sed vt vicarius.

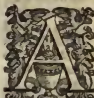
Papa quilibet est successor Petri psonaliter: & Vicarius Christi.

Et per hoc patet responsio ad Auctoritates, & Rationes superius dictas.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM CARDINALES Assistant Papæ, sicut Apostoli astiterunt Christo.

Vide Iacobat. tract. de Concil. lib. 2. art. 2. in princ.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Cardinales non assistant Papæ, sicut Apostoli astiterunt Christo. Quia Episcopi repræsentant personas Apostolorũ, sicut Presbyteri, & Archidiaconi repræsentant personas illorum 72. Discipulorum, quos Christus ante faciem suam misit:

miſit: ſicut dicit glo. Lucę 10. Non ergo Cardinales A aſſiſtunt Papæ, ſicut Apoſtoli Chriſto.

2 Præterea: Omnes Apoſtoli fuerunt Epiſcopi. ſed nō omnes Cardinales ſunt Epiſcopi. aliqui enim ſunt Presbyteri, & aliqui Diaconi. Ergo non aſſiſtūt Papę, ſicut Apoſtoli Chriſto.

3 Præterea: Apoſtoli ſunt miſſi in mundum vniuerſum. Iuxta illud Matth. vlt. Euntes docete omnes gentes: ſed Cardinales non mittuntur. Ergo non aſſiſtunt Papæ, ſicut Apoſtoli Chriſto.

In Contrarium eſt. quia Apoſtoli appellati ſunt Chriſti fratres. Iuxta illud: * Nunciabo nomen tuum fratribus meis, & Principes terræ per B eum facti ſunt. Iuxta illud: Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram: ſed Papa cum facit aliquos Cardinales, inſignit eos iſta duplici dignitate: quia dicit: Eſtote fratres noſtri, & Principes mundi: Ergo aſſiſtunt Papæ, ſicut Apoſtoli aſtiterunt Chriſto.

*al. Narrabo Pſal. 21. Pſal. 44.

RESOLVTIO.

Hierarchia Eccleſiaſtica Hierarchiam Angelorum imitatur, in qua nonnulli mittuntur, quibus aſſimilantur Epiſcopi 72. Diſcipulos repręſentantes: aliqui verò aſſiſtunt, quibus Cardinales comparantur, Apoſtolos repræſentantes. C

Respondeo, dicendum, ꝙ Apoſtoli dupliciter poſſunt conſiderari.

Primo, vt Chriſto * præſentialiter aſtiterunt, ante eius Paſſionem, & Aſcenſionem. Secundo, vt ex præcepto Chriſti poſt eius Aſcenſionem per mundum ſe diuiſerunt: vnuſquiſque vnam Prouinciam in ſortem ſuæ prædicationis accipiendo.

*al. perſonaliter

Primo ergo modo repræſentant perſonas Apoſtolorum Cardinales: qui Papæ Vicario Chriſti* principaliter aſſiſtunt.

*al. perſonaliter

Secundo vero modo repræſentant perſonas Apoſtolorum Epiſcopi, qui in partem ſolicitudinis vocati ſunt, regentes diuerſas Prouincias, vel diuerſas Ciuitates: ſecundū quod fecerunt Apoſtoli poſt Aſcenſionem Chriſti. & iſtud ſatis conueniens eſt: quia, ſicut in Hierarchia Angelorum aliqui ſunt aſſiſtentes, & aliqui miſſi: ſic in noſtra Eccleſiaſtica Hierarchia aliqui debent eſſe miſſi, & aliqui aſſiſtentes.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ Epiſcopi, & Cardinales perſonas Apoſtolorum repræſentant, licet diuerſimode. quia illi, vt miſſi, & iſti vt aſſiſtentes. & hoc intelligitur de communi lege, & ſecundū communem ſtatum vtrorumque, ſicut tamen ex ſuborta cauſa Angeli de ſuprema Hierarchia quandoq; mittuntur; vnde ille Angelus, qui miſſus eſt ad purgandum labia Iſaiæ Prophetæ de ordine Seraphin eſt appellatus: ipſo Propheta teſtante: Volauit ad me vnus de Seraphin, non obſtãte, quòd Seraphin potiſſimè ſint inter aſſiſtentes. ſic ex ſuborta cauſa Cardinales quandoque mittuntur à Papa, non obſtante, ꝙ ipſi repræſentent perſonas Apoſtolorum, vt fuerūt aſſiſtentes, non vt miſſi.

Iſa. 6.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ Apoſtoli non ſemper aſtiterunt Chriſto, vt Epiſcopi, ſed magis vt miniſtrantes, & in* aliis actibus neceſſariis: facti ſunt enim Epiſcopi ab eo poſt Reſurrectionem quando Ioan. 20. dixit: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. ſic ad Cardinales non requiritur, quòd ſint omnes Epiſcopi, vt aſſiſtunt Papæ: ſed vt miniſtrent ei in * aliis actibus neceſſariis.

*al. aliquibus Epiſcopi qñ à Deo ſa... *al. aliquibus

Ad tertium patet ſolutio. quia ex ſuborta cauſa Epiſcopi poſſunt aſſiſtere Papæ, & Cardinales poſſunt mitti ſecundum beneplacitum eius.

QVAESTIO IX. DE EXHIBITIONE HONORIS PAPAE.

Ad intelligendam doctrinam Auguſtini Triumphi in omnibus articulis huius quæſtionis, vide Theologos Scholaſticos cum Magiſtro, lib. 4. ſent. diſt. 9. Et S. Thomam 2. 2. quæſt. 84. art. 1. & quæſt. 103. per totam quæſtionem.

Deinde videndum eſt de exhibitione honoris, qui debetur Papæ. Circa quod quęruntur ſex. D

Primo, Vtrum Papę debeatur honor, qui debetur Chriſto ſcd̄m, ꝙ Deus.

Secundo, vtrum Papæ debeatur honor, qui debetur Chriſto ſecundum, ꝙ homo.

Tertio, vtrum Papæ debeatur honor, qui debetur Sanctis.

Quarto, vtrum Papæ debeatur honor, qui debetur Angelis.

Quinto, vtrum Papæ debeatur honor, qui debetur imagini Chriſti.

Sexto, vtrum Papæ apertè malo debeatur honor.

ARTICVLVS I.

VTRVM HONOR, QVI debetur Chriſto ſecundum quod Deus, debeatur Papæ.

Vide Armillam, Tit. Adoratio, de Duliæ, & Latriæ adoratione tractantem.

D Primum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ honor, qui debetur Chriſto ſecundum, ꝙ Deus debeatur Papæ. Quia honor debetur poteſtati: ſed vna eſt poteſtas Chriſti ſecundum quòd

quòd Deus, & Papæ. quod probatur. quia potestas Christi secundũ ꝙ Deus est peccata dimittere. iuxta illud Mar. 2. Quis pôt peccata dimittere, nisi solus Deus. Istud autẽ cõuenit Papæ. quia quodcunq; ligat, vel soluit super terram, est ligatum, vel solutum in cęlis. sicut dictum est Petro, Matth. 16. Idem ergo honor debetur vtrique.

2 Præterea: Latria est seruitus debita soli Deo. Latinè enim seruitus Gręce latria dicitur, sicut dicit Augustinus 10. de Ciui. Dei. c. 1. sed omnis seruitus debetur Papæ. Ergo omnis honor, qui debetur Deo, debetur sibi. Tomo 5.

3 Præterea: Dominatio conuenit Deo ex tempore sicut seruitus ex tempore conuenit creaturæ. Vnde sicut dicit Augustinus 5. de Trinit. cap. 16. quòd non debemus dicere, Deum fuisse Dominum ab æterno, ne cogamur creaturam sempiternam dicere. quia ille sempiternè non dominaretur, nisi iste sempiternè famularetur. Sed omne: quod conuenit Deo ex tẽpore, conuenit creaturæ, & Creatori. Idem ergo honor debetur Papæ, qui debetur Christo secundũ ꝙ Deus.

In Contrarium est. Quia honor, qui debetur Creatori, sine peccato idololatriæ non debetur puræ creaturæ. Dicit enim Augustinus 1. de Trini. c. 6. Idololatræ dicuntur, qui simulacris, vel creaturis eam seruitutem exhibẽt, quæ debetur Deo: quæ seruitus Græca scriptura latria nominatur: secũdum * quam dictum est. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Sed Christus secundum quòd Deus est creator, & idem Deus cum patre & filio. Papa vero est pura creatura. Idem ergo honor nõ debetur vtrique sine peccato idololatrię. Tomo 3. • al. quod

RESOLVTIO.

Latria, quæ alio nomine sacrificium appellatur, nõ nisi soli Deo debetur. Dulia verò, quę etiam Deo impenditur, creaturæ, exhiberi potest, & pręsertim Papæ debetur, vt thurificatio, & genuflexio, idq; genus alia, quæ creaturæ, & Creatori ratione analogiæ, non vniuocationis conueniunt.

Respondeo, dicẽdum, ꝙ Christus secundũ, ꝙ Deus vno honore honoratur cum Patre, & Filio. quia sicut tres personæ sunt vnus Deus: sic vno honore honorantur. Sciendum est tamen, ꝙ honor potest exhiberi Deo dupliciter. Primo ratione communis potestatis, qua conuenit cum creaturis, conuenientia cuiusdam analogiæ, non vniuocationis: Conuenit enim Creatori, & creaturæ potestas, & damnatio, & multa alia: vt bonitas, scientia, & iustitia, quę attribuuntur Deo, tamen conueniunt creaturæ: Deo quidem essentialiter: creaturæ verò participatiuè, & * ministerialiter: Et ratione istorum, quæ conueniũt Deo, & creaturæ, quidam honor, & quidam seruitus impenditur Deo, quæ sine peccato potest exhiberi creaturæ, vt thurificatio, & genuflexio: & * alia seruitus, quæ græco nomine dulia appellatur secundũ August. lib. supradicto. Quædam vero seruitus Deo impenditur ratione eius singularis maiestatis, quia dominatio, * & potestas, quæ est in Deo, nõ est potestas, vel Dominatio simpliciter dicta, sed potestas, & damnatio summa: quę nõ est * alia, quã ipsa deitas, & diuina maiestas, ratione cuius singulare genus * seruitij sibi exhibetur, quod latria appellatur. Quomodo autẽ latria sit singulare genus seruitutis, August. declarat, 10. lib. de Ciui. Dei. cap. 4. dicens, ꝙ in sacrificando * sit Dei cultus, & quòd sacrificium sumere, sit propriè seruitus debita soli Deo, græco nomine latria appellata, duo illi fratres Cain, & Abel satis indicant, quorum maioris Deus reprobauit sacrificium, minoris verò aspexit. Sacrificium ergo est ille singularis honor, & illa singularis seruitus, quæ sic debetur Christo, secundum quòd Deus, quòd non debetur Papæ, nec alicui puræ creaturæ. Vnde August. libro supradicto dicit: Vt alia nunc taceam, quæ pertinent ad Religionis obsequium, quo colitur Deus; sacrificium certe, nullus hominum est, qui audeat dicere deberi, nisi Deo. Et subdit: Multa denique de cultu diuino vsurpata sunt, quæ honoribus deferuntur humanis, siue humilitate nimia, siue adulatione pestifera: ita tamen, vt quibus ea deferuntur, homines haberẽtur, qui dicuntur colendi, & venerandi: si autem multũ eis additur, & adorandi. Sacrificandum verò nullus censuerit, nisi ei, quẽ Deum aut sciuit, aut putauit, aut finxit.

• al instrumentaliter — Dulia — • al. illa — Latria — • al. vel — • al. aliud — • al. seruitutis. — Tomo 5. — • al. fit

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ sicut seruus respicit dominum: sic seruitus dominationẽ: & sicut seruitus simpliciter dicta, dominationẽ simpliciter: ita seruitus summa dominationem summam. In Christo autem, secundum ꝙ Deus, inuenitur dominatio, quæ est potestas summa: & ideo seruitus summa sibi debetur, quæ latria appellatur. In Papa autem non inuenitur nisi participatiuè, & ministerialiter.

Ad secundum est dicendum, quòd aliquid boni est in Creatore, quod nõ est in creatura, ratione cuius sibi debetur proprius honor, qui non debetur creaturæ. sed quia nihil est in creatura, quod non excellentius sit in Creatore: Ideo omnes honores, qui impenduntur creaturæ, possunt exhiberi Creatori.

Ad tertium est dicendum, ꝙ Christus potest cõsiderari dupliciter: scilicet inquantum dominus, & inquantum Deus. Inquantum quidem dominus, cũ dominatio cõueniat sibi, & creaturæ, adoratur dulia: sed inquantum Deus adoratur latria. licet enim potestatis dominatio, vt est in Deo, vel in Christo sit in summo: potest tamen considerari, vt non summum, sed vt communicatum tale attributum creaturæ: secundum quem modum nõ est inconueniens, ꝙ talis seruitus cõueniat Deo ex tempore.

ARTI-

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPAE DEBEATUR honor, qui debetur Chriſto ſecundum, quòd homo.

De Adoratione, quæ Chriſto debetur ſecundum humanam naturam, necnon eius imagini, & aliorum Sanctorum, vide Armillam Tit. Adoratio.

AD ſecūdum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papæ debeatur honor, qui debetur Chriſto ſecundum, ꝙ homo. quia ſuper illo verbo: Adorate ſcabellum pedum eius, dicit gloſſa: Caro Chriſti à verbo Dei aſſumpta ſine vlla impietate adoratur à nobis, non illa adoratione, quæ latria eſt, quæ ſoli Deo debetur; ſed illa, quæ eſt Hyperdulia, quæ ſoli humanitati Chriſti impenditur. Cum ergo talis honor non repugnet Papæ: videtur, ꝙ licitè ſine peccato ſibi exhiberi poſſit. Pſal. 98.

Tomo 5. 2 Præterea: Dicit Auguſtinus 10. de Ciuita. Dei cap. 20. Mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus: cum in forma Dei ſacrificium cum Patre ſumat, cum quo eſt vnus Deus: tamen in forma ſerui ſacrificium maluit eſſe, quàm ſumere. Si ergo formæ ſerui in Chriſto non eſt ſacrificandum, quod eſt proprie latria: quantum eſt de omni alio honore. ita poteſt exhiberi Papæ ſicut Chriſto.

3 Præterea: Chriſtus, ſecundum ꝙ homo non eſt Deus. ſed omnis honor, qui non debetur Chriſto ſecundum ꝙ Deus, licite poteſt exhiberi Papæ. Idem ergo honor debetur Papæ, qui exhibetur Chriſto ſecundum, ꝙ homo.

IN CONTRARIVM eſt. quia honor debetur alicui ratione ſuppoſiti. ſed in Chriſto non eſt niſi ſuppoſitum diuinum, & perſona diuina. ſed non poteſt ſine peccato idololatriæ honor, qui debetur Deo, exhiberi puræ creaturæ.

RESOLVTIO.

Honor, qui Chriſti humanitati, vel carni exhibetur, Papæ non debetur, cum ipſa honore latria adoretur, non primò, & per ſe; ſed per accidens, id eſt ratione diuinitatis annexa, propter quam diuinitatem, & in qua caro ipſa adoratur.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ idem honor, qui debetur Chriſto, vel diuinitati eius, debetur eius humanitati. † quod probatur ratione, auctoritate, & exemplo. Ratio eſt talis: Nam honor poteſt exhiberi alicui duobus modis. Vno modo per ſe, & primo, & gratia ſui. Alio modo per accidens, & vt coniunctum alteri, & non vt per ſe, nec gratia ſui.

† Vide Magiſtrū, lib. 3. ſent. diſt. 9.

Primo modo ſolum natura diuina, & perſona diuina honoratur honore Latriæ. Secundo modo caro Chriſti, & humanitas ipſa, vt cōiuncta diuinitati, eodem honore honoratur, quo honoratur perſona diuina. Auctoritas vero eſt Damaſceni lib. 3. cap. 8. de fide Orthod. vbi ait: Caro Saluatoris ſecundum quidem eius naturam ſi conſideretur, vt diuiſa à diuinitate, ſubtilibus intelligentijs, inadorabilis eſt, nec adoretur, vt ſic, niſi vt creatura. vnita autem Dei verbo, propter ipſum, & in ipſo adoratur eodē honore, quo adoratur ipſe. Exemplum autem eſt eiuſdē Damaſc. ſupradicto lib. ſi enim conſideretur carbo per ſe non inflammatus igne, tangibilis eſt, nec timetur: ſi verò cōſideretur vt igne inflammatus eodem timore, quo timetur ignis, timetur carbo. Similiter ſi cōſideretur caliga Regis per ſe non coniuncta pedi, non honoratur, nec oſculatur. In pede vero eodē oſculo, quo oſculatur pes, oſculatur caliga. Si vero honor, qui debetur deitati, debetur humanitati Chriſti, non nudæ, ſed vt coniunctæ perſonaliter diuinitati, cum honor debitus Deo ſine peccato idololatriæ non poſſit exhiberi Papæ, non debet Papæ exhiberi honor, qui debetur Chriſto, ſecundum ꝙ homo.

Carbonis exemplum illuſtre.

Exemplum alterum nō inconcinnè poſitum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendū, ꝙ gloſa illa loquitur de humanitate Chriſti, vt nuda, non vt perſonæ diuinæ coniuncta. Nos autem (vt dicit Damaſcenus) non vt nudam carnem Chriſti honoramus, vel adoramus, ſed vt vnitam diuinitati eius.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Chriſtus in forma ſerui ſacrificium accipere potuiſſet, quod eſt ſeruitutem latriæ recipere. noluit tamen in dicta forma talem ſeruitutem recipere (vt dicit Auguſt. libro ſupradicto) propter eius humanitatem oſtendendam, & propter ſcandalum Iudæorum vitādum. Similiter ne eius occaſione quiſque exiſtimaret cuilibet ſacrificandum eſſe creaturæ.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Chriſto non debetur honor ſecūdum ꝙ homo, qui debetur deitati per ſe: tamen vt eius humanitas, perſonaliter eſt coniuncta diuinitati: idem honor debetur vtrique.

ARTICVLVS III.

VTRVM HONOR, QVI DEbetur Sanctis, debeatur Papæ.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ honor, qui debetur Sanctis, non debeatur Papæ. quia Beata Virgo mater fuit omnium Sanctorū: ſed aliquis honor debetur B. Virgini, qui nō debetur Papæ. Quod probatur. quia ſecūdum Auguſtinum in Sermone de Aſſumptione: Eadem caro fuit matris, & filij: Ideo ſicut caro filij non fuit corrupta, ſed aſſumpta: ita & matris. Similis ergo honor, qui debetur filio, debetur matri. ſed honor debitus filio non debetur Papæ, vt dictum eſt, ergo.

2 Præterea. Quod per ſuper abundantiam dicitur uni ſoli conuenit. Sed de ſolis Apoſtolis dictum eſt: Nimis honorati ſunt amici tui Deus ergo: talis honor non debetur Papæ. Pſal. 138.

3 Pręterea: Honor debetur Papę ratione poteſtatis, & au-

& auctoritatis: Sanctis autem debetur honor ratione E sanctitatis, & bonitatis. Nam propter sanctitatem canonizantur aliqui, & numerantur in catalogo Sanctorum. Non ergo honor debitus eis debetur Papæ.

IN CONTRARIVM est, quia Sancti honorantur, & laudantur: quia in eis honoratur, & laudatur Psal. 150. Deus. Iuxta illud Psalmi: Laudate Dominū in Sanctis eius. Sic eodem modo in Papa, & in alijs Prælatis Ecclesiæ honoratur Deus: Iuxta illud Lucæ 10. Qui vos audit, me audit & qui vos spernit, me spernit. Honor ergo, qui debetur Sanctis, debetur Papę.

RESOLVTIO.

Honor, qui Sāctis debetur, Papę exhiberi debet ratione potestatis ordinatæ, quæ cum ipsam Sanctitatem F includat, sine ipsa inueniri non debet.

RESPONDEO, dicendum, quod honor Papæ exhibetur ratione potestatis, & auctoritatis. verum quia potestas talis est ordinata, potissime, quia est à Deo sibi tributa. Et, quæ à Deo sunt, ordinata sunt, sicut dicit Apostolus ad Rom. 13. Ideo includit talis potestas vitæ sanctitatem, & doctrinæ veritatem. quāuis enim (absolute loquendo) potestas possit esse sine sapientia, & bonitate: & per consequens sine istis possit homo ratione solius potestatis honorari: potestas tamen Papæ, quæ supponitur esse ordinata, sine bonitate, & scientia inueniri nō debet. Propter quod licet honor sit sibi exhibendus ratione potestatis; non est sibi subtrahendus honor, qui debetur Sanctis ratione G sanctitatis, & doctrinæ veritatis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendū, quod beata Virgo potest considerari dupliciter: vel vt persona valde sancta; & sic adoranda est dulia simpliciter, qua similiter & honorantur, & adorantur alij Sancti, & Sanctæ. Quo honore similiter honoratur Papa. Vel potest cōsiderari vt mater Dei; & sic propter hanc singularem dignitatem debet honorari quadam singulari reuerentia, quæ hyperdulia vocatur. quia tamē nec est Deus, nec coniuncta deitati personaliter, sicut fuit caro Christi: Ideo honor latriæ, qui debet Christo, filio suo, nō debetur sibi. Incorruptio autem carnis, congruum H fuit, vt sibi conueniret, sicut carni Christi: non quidē propter diuinitatis personalem coniunctionem, sed propter fomitis peccati extinctionem.

AD secundum est dicendum, quod ibi nimis accipit pro valde. vt dicit glossa. Valde enim honorati sunt Apostoli, & valde honorantur Papa, & Episcopi successores Apostolorum existētes, cum Duces, & Rectores totius Ecclesiæ sint constituti.

AD tertium est dicendum, quod potestas Papæ ordinata esse debet. propter quod non excludit bonitatem, & veritatem, & iustitiæ æquitatem. propter quę Sancti honorantur.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPAE DEBEATUR honor, qui debetur Angelis.

Vide S. Thom. 2.2. q. 103. art. 2.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papæ non debeatur honor, qui debetur Angelis. Nā Angeli permiserunt se, vt Deus, adorari. Gēnes. 18. talis autem honor non debetur Papæ, vt adoretur, vt Deus. Non ergo honor exhibitus Angelis debetur Papæ.

2 Præterea: Angeli, Isaiæ 6. & Dan. 9. in figuris alarum, & aliarum similitudinum receperunt reuerentiā ab Isaia, & Daniele. sed istud prohibetur Exo. 20. Nō facias tibi sculptile, & omnem similitudinem, neque coles ipsa. Non ergo honor exhibitus Angelis debetur Papæ.

3 Præterea, Angelus est maior Christo. Iuxta illud Psal. 8. Minuisti eum paulominus ab Angelis. sed honor, qui debetur Christo, nō debetur Papæ (vt supradictum est.) Ergo multo fortius non debetur Papæ honor, qui debetur Angelis.

IN CONTRARIVM est. quia Apocalips. vltimo scribitur, quod Angelus, qui loquebatur cum Ioāne, non permisit se adorari ab eo, dicens: Vide, ne feceris: conseruus enim tuus sum, & fratrum tuorum. sed Papa recipit à fidelibus Ecclesię adorationes, prostrationes, & oscula pedum. Ergo maior honor exhibetur Papæ, quàm Angelis.

RESOLVTIO.

Papæ honor maior, quā Angelis exhibetur, quod in humana natura Deus magis, quam in Angelica natura repræsentatur. quāuis natura angelica ratione perfectionis, dominationis, & administrationis sit maior natura humana.

RESPONDEO, dicendum, quod natura angelica potest considerari dupliciter.

Primo quantum ad naturæ conditionem.

Secundo quantum ad Dei in ipsa repræsentationē.

Primo modo, planū est, quod natura Angelica maior est natura humana Papę, & cuiuscunque alterius. Dicit enim Hugo primo libro de sacramētis, parte quinta cap. 13. In natura Angelica triplicem esse potestatē, seu virtutem; Vnā virtutis, & perfectionis, qua vnusquisque natura sibi ipsi famulatur. Aliam dominationis, qua natura vnius famulatur alteri. Tertiam administrationis; qua omnis natura inferior, humana, vel alia famulatur ei.

Sed secundo modo perfectius repræsentatur Deus in natura humana, quàm in natura angelica. Dicit enim Augustinus 2. de Tri. c. xj. quod per illos tres An- Tomo 3. gelos apparentes Abrahæ, quos pronos in terra adorauit, visibiliter repræsentatam fuisse Trinitatis æqua- Gen. c. 18. litatem, atque in tribus personis vnam, eandemque essentię vnitatem. quia licet tres viderit, vnum tamen adorauit. Et per illos duos Angelos missos ad subuersionem Sodomorum repræsentatas esse personas Fi- Gen. c. 19. lij,

lij, & Spiritus ſancti: quia Patrem in Scriptura nunquam legimus miſſum. Vnde dicit, quòd niſi illi fuiſſent cogniti, Loth non adoraſſet eos in faciem ſuper terra. Igitur exhibebatur honor Angelis per Patres veteris teſtamenti: quia in eis repræſentabatur Deus per ſubiectam creaturam de aere, vel vndecunque viſibiliter ab eis aſſumptam. ſed longe melius Deus repræſentatur per Papam, & quantum ad naturę conformitatem, quia Dei Filius nunquam Angelos apprehendit, ſed ſemen Abraæ in vnitatem perſonæ. & quantum ad officij poteſtatem, quia nulli Angelorum conceſſit claues ligandi, & ſoluendi in cœlo, & in terra, ſicut conceſſit Petro, & ſucceſſoribus eius.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit glo. Grego. Illi Angeli quandoque nominati ſunt Angeli, & quandoque Deus. Deus quidem interius inſpirando, & Angeli exterius adminiſtrando. Vnde Deus adorabatur in eis: quia cum præco verba iudicis nunciat, non verba ſua, ſed iudicis dicuntur. Non tamen vacat miſterio, quòd poſt Dei filij incarnationem Angeli nunquam talem reuerentiam accipere voluerunt: tanquam iam natura humana excelſior, & nobilior eis facta.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd credere Angelos, vel ipſum Deum quantum ad diuinitatem poſſe alis, vel ſimilitudine animalium figurari, vel depingi, dupliciter poteſt intelligi. Vno modo figuratione propria, vt quis credat ſimilem figuram Deo, & Angelis ineſſe à natura ipſorum. & hoc eſſet impiũ, & hæreticũ † credere, quia Deus ſpiritus eſt, & Angeli quidem ſpiritus ſunt. ſpiritus autem lineamentis, & figuris caret rerum corporalium. Alio modo poteſt intelligi figuratione tranſumpta: vt quis credat aliquam Dei, vel Angeli ſpiritualem proprietatem tales figuras exprimere ſignificare, & hoc eſt ſincere piũ, & licitum.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Chriſtus paulominus minoratus eſt ab Angelis, ſi conſideretur humana natura in ſua nuditate, & in corporis paſſibilitate. ſed ſi conſideretur coniuncta perſonaliter diuinitati, & vt immortalis facta, non eſt minor, immo eſt Dominus, & caput hominum, & Angelorum, cuius Vicarius Papa exiſtit.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPAE DEBEAtur maior honor, q̃ imagini Chriſti.

De adoratione imaginis Crucis Chriſti, Vide Armillã Tit. Adoratio. Vide Corradum Brunum libro de imaginibus, cap. 5. 19. & 20.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ maior honor debeatur Papę, quàm imagini Chriſti. quia Papa eſt imago Dei naturalis, ſecundum rationalem animam. ſed pictura eſt imago Chriſti artificialis. Maior ergo honor debetur Papæ, quàm imagini Chriſti.

A 2 Præterea: Caro Chriſti eſt honoranda honore latriæ: quia coniuncta eſt perſonaliter diuinitati. ſed imago Chriſti non eſt coniuncta diuinitati perſonaliter. Si ergo ei non debetur honor latriæ, maior vel æqualis honor debetur Papæ ſicut ſibi.

Præterea: Idololatria eſt adorare ſimilitudinẽ rei vt rem. Ergo eodẽ modo idololatria eſt * honorare eodem modo rem, & ſimilitudinem rei. * al. adorare

IN CONTRARIVM eſt Damaſc. 4. lib. c. 17. de fide Orthod. vbi dicit, ꝙ eodem honore adoratur imaginatum, & imago. Si ergo honor latrię debetur Chriſto, & imagini eius; non debetur ille honor Papæ, qui debetur imagini Chriſti.

RESOLVTIO.

B *Honor maior imagini Chriſti debetur, quàm Papæ, cũ eodẽ honore adoretur Chriſtus, & imago eius.*

RESPONDEO, dicẽdum, ꝙ duplex eſt imago: vna naturalis, ſicut rationalis creatura. altera artificialis ſicut pictura. Vnde dicit Auguſt. ꝙ aliter eſt imago Regis in filio, & aliter in nummo. Differentia autem eſt inter iſtam duplicem imaginẽ. quia imago naturalis habet in ſe propriã dignitatẽ, qua digna ſit per ſe honorari, & per ſe pôt eſſe honoris terminus: nec proprie eſt conſtituta ad aliquid repræſentandũ. Imago verò artificialis non habet in ſe propriam dignitatẽ, qua digna ſit per ſe honorari: vel ꝙ p ſe poſſit eſſe honoris terminus, ſed ſolũ eſt inſtituta ad aliquid repræſentãdũ. Et iſta eſt ratio, quare Deus non adora- C tur in imagine naturali, ſed adoratur conuenienter in imagine artificiali. quia in tali adoratione ipſa imago ſe habet, vt terminus, à quo: Deus verò, vt terminus, ad quẽ. Vnde dicit Damaſc. 4. lib. c. 18. Cum honoramus Euangelia, non honoramus materiam, puta chartam, vel atramentũ, quibus ſcripta ſunt: ſed honoramus illũ, cuius verba ſunt, & fuerunt. Similiter, cũ adoramus crucẽ Chriſti, non adoramus crucis materiã, puta lignum, vel aurũ: ſed adoramus Chriſtũ crucifixũ, cuius figurã repræſentat. Si ergo eodẽ honore honorat᷑ Chriſtus, & eius imago: qa honore latrię nõ debetur ille honor Papę, qui debet᷑ imagini Chriſti.

Lib. de decẽ cordis Tomo 9.

Deus cur ſ imagine naturali adoretur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Papa cũ D ſit imago Dei naturalis, non poteſt eſſe per ſe honoris terminus, ad quem, cui nõ debetur honor latrię. Sed imago Chriſti nõ adoratur, vt honoris terminus, ſed eſt ſolũ honoris ſignũ, propter quod adoratur eadẽ adoratione, & eodem honore cum ſuo ſignato.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ caro Chriſti cõiũcta diuinitati adoratur, vt terminus, ad quẽ, quàm uis per accidens. quia propter diuinitatem, cui eſt cõiũcta. imago verò Chriſti eſt terminus, a quo. & ideo non eſt ſimile.

AD tertiũ eſt dicendum, ꝙ adorans imaginem Chriſti honore latriæ non mouetur ad ſimilitudinẽ imaginis, ſicut ad rem terminantem eius intentionẽ: ſed ſicut rem, à qua incipit eius intentio: ipſum verò Chriſtum adorant tanquam terminum, ad quẽ eius adoratio, & intentio completur.

ARTICVLVS VI.

UTRUM PAPAE APERTE malo debeatur honor.

Vide S. Thom. 2. 2. q. 103. art. 2. ad ſecundũ argumentũ.

D ſextum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papæ apertè malo non debeatur honor. Quia Papæ nõ debetur honor niſi propter Chriſtum, cuius Vicarius exiſtit. ſed Chriſtus non honorat malos cõtemnentes ipſum. ſcribitur enim 1. Regum. 2. Qui me contemnunt, erunt ignobiles. Papa ergo apertè malus eſt contemnendus, non honorandus.

2 Præterea: Si Papa apertè malus honoratur, aut hoc eſt, quia malus, aut quia Papa. Non primo modo, quia malitia non eſt honoranda. Non ſecundo modo. quia ſecundũm Grego. Honorare hominem, non quia homo, ſed propter aliquid, quod circa ipſum ſit. ſic eſt acceptio perſonæ.

3 Præterea: In eo ꝙ quis peccat non eſt honorandus, immo uituperandus. ſed Papa in executione officij Papatus peccat, ex quo eſt apertè malus. Ratione ergo officij non eſt honorandus.

In Contrarium eſt. quia ſuper illo verbo 1. Petri. 3. Omnes honorate. dicit gloſsa: etiam ſi mali ſunt, qui vobis præſunt, debitum eis honorem non ſubtrahatis.

RESOLVTIO.

Papa apertè malo honor eſt exhibendus in teſtimonium ſaltem uirtutis Chriſti, cuius Vicarius exiſtit.

E Respondeo, dicendum, ꝙ ſecundum Tullium: Honor eſt exhibitio reuerentię in teſtimonium virtutis. Iſtud autem contingit dupliciter fieri. Primo, in teſtimonium uirtutis ſuæ, & gratia ſui. Secundo, in teſtimonium uirtutis alterius, & gratia alterius. Dupliciter ergo poteſt exhiberi honor ipſi Papæ. Primo, in teſtimonium virtutis ſuę, & gratia ſuæ bonitatis, & ſanctitatis. Secundo, in teſtimonium virtutis Chriſti, & gratia Chriſti, cuius Vicarius exiſtit. Iuxta illud. 1. ad Corin. 3. Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti. Quãdiu ergo eſt Vicarius Chriſti, & quandiu non deſinit eſſe Papa, dato ꝙ ſit F apertè malus, honor Papalis ſubtrahendus ſibi nõ eſt. Declar. or.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, ꝙ honor debetur aliquãdo ratione meriti: aliquando ratione officij. Primo modo Deus non honorat malos. ſed ſecundo modo tandiu eos honorat, quandiu eos tolerat in officio. Et iſto modo Papa apertè malus à fidelibus eſt honorandus, quandiu à Deo toleratur in Papatu, & quandiu non deſinit eſſe Papa. quia non G exhibetur alicui honor ille in teſtimonium virtutis ſuæ, ſed alienę.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ Papa apertè malus honoratur, non quia malus, ſed quia Papa: nec ſecundum hoc honoratur propter aliquid, quod ſit circa ipſum finaliter: ſed propter aliquid, quod eſt ſupra ipſum, vt propter Deum, à quo in Papatu toleratur.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ Papa non peccat in officij executione. ſed quia indigne exequitur. & ſic exhibendus eſt ſibi honor propter ipſam executionẽ, non propter indignam.

QVAESTIO X. QVOMODO AD PAPAM SPECTET de Fide, & Hæreſi determinare.

Oſt hoc conſiderandum eſt de potentia Papæ reſpectu Eccleſiæ, cui præeſt adminiſtratiuè. Eccleſia autẽ, aliqua eſt comprehenſorum, aliqua viatorum. Et viatorum aliqua eſt ſuper terram, & aliqua infra terram. Comprehenſorum autem Eccleſia ex tribus integratur.

Primo, Trinitatis, & diuinarũ perſonarũ dominatione.

Secundo, Sanctorum veneratione.

Et tertio, Angelorum adminiſtratione.

In ipſa autem Trinitate quatuor conſideranda occurrunt.

Primo, an ad Papam ſpectet de fide, & de hęreſi determinare.

Secundo, an ad eum ſpectet determinare de vnitate diuinę eſſentiæ.

Tertio, an ad eum ſpectet determinare de diſtinctione perſonarum.

H *Quarto, an ad eum ſpectet determinare de humana natura aſſumpta à Dei filio.*

Circa primum quæruntur ſex.

Primo, Utrum ad Papam ſpectet determinare, quæ ſunt fidei.

Secundo, Utrum ad Papam ſpectet determinare quid eſt hæreſis:

Tertio, Utrum ad Papam ſpectet circa illa, quæ ſunt fidei, aliquid diminuere, vel addere.

Quarto, Utrum ſine mandato Papę aliquis poſſit de hæreſi inquirere.

Quinto, Utrum ſine mandato Papæ aliquis poſſit in hæreſi comprehenſos condemnare.

Sexto, Utrum ſine mandato Papę liceat Principibus Chriſtianæ fidei hæreticos capere, & iudicare.

ARTI-

ARTICVLVS I.

VTRVM SPECTET AD Papam determinare, quæ sunt fidei.

Vide Aluarum de Planctu Ecclesiæ, lib. 1. cap. 45. & lib. 2. c. 11 & Melchiorē Canum lib. 6. de locis theologicis c. 4. Alphon. Castr. lib. 1. c. 5. de iusta hęret. punitione. Et Blasiū Nauarrū lib. 2. c. 9. de sacræ Ecclesię principatu.

AD Primum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ non spectet ad Papam illa, quæ sunt fidei, determinare. Quia quod non est à Papa inuentum, ad Papam non spectat determinare: sed fides, & illa, quę sunt fidei, non sunt à Papa inuenta; scribitur enim 2. Petri. 1. Quòd non voluntate humana allata est aliquando Prophetia: sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines.

Lib. 1. Ethi. cap. 3. 2 Præterea 1. Ethi. sic scribitur: Vnusquisque bene iudicat de his, quæ nouit, & horum est bonus iudex: sed plures quandoq; sunt in Ecclesia Magistri, & Doctores, qui melius sciūt, q̄ sunt fidei, q̄ Papa. Ergo ad eos magis spectat determinare talia, quā ad Papā.

3 Præterea: Fides est communis omnibus fidelibus: & in fide, causa vniuscuiusq; fidelis agitur. Ergo ad omnes fideles spectat determinare, quæ sunt fidei.

Tomo 6. c. 5. & est contra ep. manichæi. IN CONTRARIVM est Augustinus, contra Epistolam fundamenti, vbi dicit: Ego autem nō crederem Euangelio, si non crederem Ecclesiæ. Ex mandato ergo Papæ, qui est caput Ecclesiæ, illa, quæ sunt fidei, roborantur, & terminantur.

RESOLVTIO.

Quæ sunt fidei à Papa sunt determinanda, vt ex veteri testamento, ex ratione, & ex Doctorum scripturę Sacra elicitur auctoritate.

RESPONDEO, dicēdum, ꝙ vna est fides totius Ecclesiæ, & modernorum, & antiquorum. Iuxta illud Apostoli ad Ephe. 4. Vnus Deus, vna fides, vnū baptisma. Ad illum ergo pertinet determinare, quæ sunt fidei, qui est caput totius Ecclesiæ: talis autē est summus Pontifex, successor Petri, pro cuius fide singulariter rogauit Saluator Lucæ 22. quādo dixit: Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Istud autem satis figuratum est Exo. 18. vbi dictū est Moysi, qui fuit Rector Iudæorum, sicut Papa est Rector omnium Christianorum: Esto tu populo in his, quæ ad Deum pertinent, vt ostendas ei ceremonias, & ritum colendi Deum. Sicut ergo omnes quæstiones emergentes de lege, & de cultu Dei reseruabantur Moysi determinandæ: sic omnia, quæ sunt fidei christianæ, Papæ est propriè determinare. Vnde dicit Cyrillus in lib. Thesau. Vt membra maneamus in capite, in nostro Apostolico throno Romanorum Pontifice maneamus: a quo nostrum est quærere, quid credere, quid tenere, & quid quærere debeamus. Et Maximus in Epistola orientalibus missa dicit: Omnes fines orbis terræ, qui Dominum syncere receperunt,

A & vbique terrarum catholici veram fidem confitentes, in Pontificem Romanorum tanquam in Solem respiciunt: & ex ipso lumine Catholicæ, & Apostolicæ fidei recipiunt veritatem. Nec immeritò: quia Petrus legitur primo perfectam fidem esse cōfessus, Domino reuelante, cum dixit Matth. 16. Tu es Christus filius Dei uiui.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ sicut per homines, Deo ordinante, tradita sunt nobis diuina eloquia: ita, Deo disponente, per homines nobis dubia ipsius fidei declarantur, & determinātur. Vnde Damasc. 1. lib. Omnia, quæ tradita sunt nobis per Leges, & Prophetas, & Apostolos, & Euangelistas suscipiamus, veneremur, & cognoscamus: nihil vltra hoc inquirentes. Cap. 1. de Orth.

B

AD secundum est dicendum, quòd sicut dicitur 20. Dist. cap. Decretales. Aliud est causis terminum imponere: & aliud est sanctam Scripturam diligenter exponere. In negotiis ergo, & quæstionibus insurgentibus de fide diffiniendis, & terminandis, non solum est necessaria scientia, verumetiam potestas. Vnde Christus dicturus Petro: Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cęlis; prius dixit: Tibi dabo claues regni cęlorū. In altero dans & sciētiam discernendi inter lepram, & lepram: In altero autē dans sibi potestatem eijciendi aliquos ab Ecclesia, vel recipiendi. Iustum est ergo, & rationabile, vt cū quæstiones aliquæ, & dubia insurgunt de fide, ꝙ Papa, Doctores, & Magistros in sacra Pagina sibi adiungat, vt per eos plenè veritas discutiatur: sed talibus quæstionibus finem, & terminum imponere ad solius Papæ potestatem pertinet. Matth. 16

C

AD tertium est dicendum, ꝙ secundum Aug. 14. de Tri. cap. 1. Aliud est scire tātummodo, quid homo credere debeat propter adipiscendam vitam beatam, quæ non nisi ęterna est. Et aliud est scire, quemadmodum hoc ipsum & pijs opituletur, & contra impios defendatur, quia primum pertinet communiter ad omnes fideles: secundum vero spectat ad summum Pontificem, & alios maiores de Ecclesia.

ARTICVLVS II.

D

VTRVM SPECTET AD Papam determinare, quid sit hæresis.

Arnaldus Albertinus in tract. de agnosc. assert. cathol. & hæret. q. 8. & Doctores in cap. Quotiens. 24. q. 1.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ ad Papam non spectet determinare, quid est hæresis. Quia Papa non potest determinare, ꝙ Papa deprehensus in hæresi sit Papa (vt supradictum est.) Ergo, cum hęresis sit impugnatio fidei, non poterit determinare, ꝙ impugnans fidem non sit hęreticus.

2 Præterea: * Hiero. dicit, & ponitur 24. q. 3. c. Hæresis. Quicunque aliter sacram Scripturam intelligit, quàm sensus Spiritus sancti flagitat, à quo scripta est, * In Epist. ad Gal. c. 5

licet ab Ecclesia non discesserit, hæreticus tamen appellari potest. sed Papa non potest scire semper qualiter Spiritus sanctus flagitet. Ergo ad ipsum non spectat determinare, quid est hęresis.

3 Præterea: Secundum Philosophum, circa compositionem, & diuisionem est veritas, falsitasque. Ergo, cum hæresis importet peruersum dogma, & falsam opinionem eorũ, quæ creduntur, vt dicit * Hiero. Sicut ad Papam non spectat determinare intellectum hominum, sed vel determinatur à Deo, vel * auctoritate propria in componendo, & diuidendo. ita ad ipsum non spectat determinare, quid est hæresis.

* In Epist. ad Tit. c. 3.

* al. voluntate.

In Contrarium est, quia idem est iudex recti, & obliqui, vt dicit Philosophus. 1. de anima, & oppositorũ eadem est disciplina. sed Papa est iudex eorum, quæ sunt fidei: vt supradictum est. Ergo iudex est in determinando, quid est hæresis, quæ fidei opponitur.

Aristo. 1. de anima. t. c. 85.

RESOLVTIO.

Papa munus cum sit ea, quæ sunt fidei, determinare; eiusdem erit, quid sit hæresis, declarare.

Hæresis vnde dicatur.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ sicut dicit Isidorus 8. lib. ethymo. c. 3. Hęresis Gręcè ab electione vocatur. ꝙ scilicet vnusquisque illud sibi eligat, quod melius sibi videtur. In Religione autem christiana, vt idem dicit, non licet alicui eligere quod placet, sed iuxta Apostoli sententiam captiuare debemus intellectum in obsequium Christi, vt illa in credendo nobis eligamus, quæ à Christo, & Apostolis, ac sacris Doctoribus nobis tradita sunt. Contingit autem eligere contra Christi, & Apostolorum ordinationem multis modis.

Primo, contra Articulorum, & Conciliorum sanctorum Patrum terminationem. Et hoc est directè hæresis. Vnde dicit August. in lib. de vtilitate credendi: Hæreticus est, qui alicuius commodi temporalis, vel gloriæ principatus sui gratia, falsas, ac nouas opiniones gignit, vel sequitur in Ecclesia.

Tomo 6. ad Honoratũ.

Secundo, contra sacrę Scripturæ approbatam expositionem. secundum quem modũ dicit * Hiero. Hæreticus est quicunque intelligit aliter sacram Scripturam, quàm sensus Spiritus sancti flagitat.

* In Epist. ad Gal. c. 5.

Tertio, contra ritus Ecclesiæ obseruationem. Et sic accipit Apostolus hæresim 1. ad Corin. 11. De illis, qui pransi corpus Christi sumebant, dicens: Oportet hęreses esse in Ecclesia.

Quarto, contra Ecclesiæ sacramentorum deuotionem. Et sic Sortiarij, Malefici, Sacramentorum violatores, & Dęmonum cõsultores, & Diuinatores possunt hæretici appellari, vt patet 26. q. 3.

Quinto, contra rectæ fidei protestationem. Et sic Simoniaci, & Auari hæretici appellantur. Nam auaritia dicitur, secundum Apostolum, idolorum cultus, quia sic auarus exterius protestatur, vt nũmus quasi pro Deo ab ipso colatur, & simoniacus spiritualia vẽdendo; quę non nisi à Spiritu sancto sunt, Dominũ Spiritus sancti se esse protestatur. Vnde simonia hæresis nominatur 1. q. 1. c. Cum omnis. Cũ ergo multipliciter accipiatur hæresis, ad illũ spectat determinare, vel interpretari, quid sit hæresis, ad quẽ spectat determinare, vel interpretari illa, quę sunt fidei. quod non nisi ad Summum Pontificem dignoscitur pertinere. Vnde dicitur 24. q. 1. cap. A recta. Nulla perturbatio à tramite Apostolicæ Sedis retrahat, quæ omnes hęreses semper destruxit.

Ephes. 5.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ Papa nõ determinat hæresim non esse hæresim, sed determinat non alicui licere ex sui arbitrij voluntate eligere sibi quod placet in his, quæ sunt fidei, qđ si fiat cõtra eius determinationẽ, ipso facto, hęresis incurritur.

AD secundum est dicendum, ꝙ in expositione sacræ Scripturæ secundum August. non debemus velle sententiam, & expositionem nostram esse sententiam sacræ Scripturæ: quia hoc est proprie superborum, qui, vt famentur gloria alicuius honoris sicut somniant: ita sacram Scripturam exponunt. sed potius sententiam sacræ Scripturæ, & expositionẽ Sanctorum, qui Spiritu sancto fuerũt inspirati, debemus velle esse sententiam, & expositionem nostram, à qua, si aliquorum dicta deuiant, Papa potest scire.

Sup Gen ad litterã c. 18. Tomo 3.

AD tertium est dicendum, ꝙ Papa non debet determinare intellectum hominum in cõpositione ex diuisione eorum, quæ non sunt fidei: sed quia negotia fidei ad eum spectat pertractare, & hæreses omnes destruere, & nullam fouere, spectat ad ipsum captiuare, & determinare intellectum vniuscuiusque in obsequium Christi.

ARTICVLVS III.

VTRVM AD PAPAM SPEctet circa illa, quæ sunt fidei, aliquid addere, vel diminuere.

Vide S. Thomam 2. 2. q. 1. art. 9. & 10. Et Doctores in cap. Quotiens 24. qõ. 1. Et Aluar. de Planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 45. & lib. 2. cap. 11.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ ad Papam nõ spectet circa illa, quæ sunt fidei, aliquid addere, vel diminuere. Scribitur enim Apoc. vlti. Si quis aliquid apposuerit ad verba hæc, apponet Deus super illũ plagas scriptas in libro isto: & si quis diminuerit de verbis libri Prophetiæ huius, auferet Deus partem eius de libro vitæ. Nõn ergo potest Papa aliquid addere, vel diminuere de his, quæ sunt fidei.

2 Præterea: Scribitur Act. 15. ꝙ cum aliqui vellẽt cogere Apostolos ad obseruationem legalium, dixit Petrus: Vt quid tentatis imponere iugum super ceruicem Discipulorum, quod neq; Patres nostri, neque nos portare potuimus. Cum ergo onus Christi sit leue, & iugum eius suaue, non spectat, vt videtur, ad Papam aliquid addere super illa, quæ sunt fidei. cũ hoc non possit esse sine grauamine ipsorum fidelium.

Præ-

3 Præterea ſcribitur 2. Timo. 2. Stultas autem, & ſine diſciplina quæſtiones deuita, ſciens q generāt lites. ſed frequenter in addendo, vel determinando illa, quę ſunt fidei, oriuntur lites. Ergo ad Papam non ſpectat in talibus aliquid addere, vel diminuere.

In Contrarium eſt. quia ad Papam pertinet Symbolum condere, & aliquos articulos apponere, ſecundum quod requirit temporis congruitas, & Eccleſię neceſſitas.

RESOLVTIO.

Papa circa ea, quæ ſunt fidei, poteſt aliquid addere quantum ad dubiorum interpretationem, & occultorum explicationem.

Tomo 1. cap. 10. RESPONDEO, dicendum, q ſecundum Auguſtin. in lib. de vera Religione, in his, quæ ſunt fidei, talis regula eſt ſeruanda, q falſa, & damnata ſemper ſunt reſpuenda: vera vero, & approbata ſemper ſunt tenenda. dubia autem tandiu credenda, quādiu aliud doceat ratio, vel contrariū præcipiat ſanctæ matris Eccleſiæ auctoritas. Papam ergo poſſe aliquid addere ſupra illa, quæ ſunt fidei, dupliciter poteſt intelligi: vel quantum ad dubiorum interpretationem, & terminationem: vel quantum ad occultorum, & implicitorum explicationē. vtroque modo poteſt Papa aliquid addere ſuper illa, quę ſunt fidei: quia ſi aliqua ſunt dubia, & obſcura in fide ad eum pertinet interpretari, & determinare. poſt cuius determinationem hæreticum eſſet contrarium pertinaciter aſſerere. Vnde dicit Inno. & ponitur 24. quæſt. 1. cap. Quotiens. Quotiēs fidei ratio vētilatur: arbitror omnes Fratres, & Coepiſcopos noſtros nō niſi ad Petrū, id eſt, ſui nominis, & honoris auctoritatem referre debere, ſicut nunc retulit dilectio veſtra, q per totum mundum poſſit Eccleſiis omnibus prodeſſe: Ad ipſum Papam ſimiliter ſpectat implicita, & occulta in fide per temporum, & ætatum congruentia explicare, & declarare, vt qđ inferiores Eccleſiæ filij implicitè, & occultè credebant, poſtmodum publicè, & explicitè confiteātur: & hoc vel propter alicuius hæreſis inſurgentis extirpationem, aut propter ipſorummet fidelium in fide augmentationem. Vnde dicit Leo Papa, & ponitur 14. Diſt. cap. Sicut, Sicut quædam ſunt, quę nulla poſſunt ratione conuelli: ita multa ſunt, quæ aut pro neceſſitate temporum, aut pro conſideratione ætatum oportet temperari: illa ſemper conditione ſeruata, q nec præceptis Euangelicis contrarium, nec Decretis ſanctorum Patrum inueniatur aduerſum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendū, q apponere, & diminuere de his, quæ ſunt fidei, veritatem corrumpendo, vel errorem apponendo, meretur pęnas, quas beatus Ioannes cōminatur. Sed apponere illa, quæ deſunt fidei, ſupplendo, ſicut apponebat Paulus Apoſtolus, implicita declarando, & obſcura interpretando, & inordinata ordinando, modo, quo ipſe dicit 1. Corin. 11. Cętera autem, cum venero, diſponam: non meretur pęnam, ſed præmium.

A

AD ſecundum eſt dicendum, q doctrina Chriſti nō dicitur leuis propter mandatorū diminutionē, vel multiplicationem: quia cum bonum, & virtus ſecundum Dyon. De D. Nom. cap. 4. conſiſtant ex integra cauſa, ad deſtruendum vero virtuoſum actum, vnū ſolum ſufficiat. Arcta, & difficilis eſt via, quæ ducit ad uitam: & lata, & facilis, quæ ducit ad perditionem. Eſt ergo facilis, & leuis propter charitatis dilectionem, quæ quæcunque difficilia, & ferè importabilia pręcipiantur, facit leuia, & portabilia. Math 7.

AD tertium eſt dicendum, q quæſtiones facere de his, quę ſunt fidei propter litigationem verborum, ſtultum eſt, & omnino vitandum: quia ſeruum Dei non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes. ſed tales queſtiones facere propter veritatis inquiſitionem, non eſt ſtultum, immo valde vule. 2. Tim. 2.

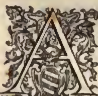
B

ARTICVLVS IIII.

VTRVM CVILIBET CHRIſtiano conueniat inquirere de hæreſi.

Præter citatos in præcedentibus art. vide Doctores in cap. Ad abolendam. §. 1. de Hær. Adde Simancam catho. inſtit. Tit. 19. De Denunciatione.

C

D quartum ſic proceditur. Videtur enim, q inquirere de hæreſi cōueniat cuilibet chriſtiano. Scribitur enim Iaco. 5. Si quis ex vobis errauerit à veritate, ſcire debet, quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, liberabit aīam eius à morte. ſed nullus poteſt aliquem reuocare ab errore, niſi illum errorem cognoſcat. Cuilibet ergo conuenit ex præcepto Apoſtoli de errore inquirere.

2 Præterea: Plus eſt hęreticum occidere, quàm de errore inquirere. ſed Matathias Machabęus propria auctoritate eū, qui ad aram ſacrificaturus acceſſerat, interfecit, vt ſcribitur 1. Machab. 2. Multo ergo magis licet propria auctoritate de hæreſi inquirere.

D

3 Præterea: Dicit Cyprianus, & ponitur 23. quæſt. 5. c. Si audieris. Si ante aduentum Chriſti circa Deū colendum, & idola ſpernenda præcepta ſeruata ſunt: multo magis poſt aduentum Chriſti. ſed ante aduentum Chriſti omnibus mandabatur conſortia hæreticorum fugere, & de hæreſi inquirere. Ergo multo magis licet hoc facere in præſenti ſtatu.

In Contrarium eſt. Quia cui non licet de fide diſputare, non licet de hæreſi inquirere, quæ fidei opponitur. ſed ſcribitur extra de hære. cap. Quicunque.† Inhibemus quoque, ne cuiquā laicæ perſonæ publicè, vel occultè, vel priuatim de fide catholica liceat diſputare: quicunque vero cōtra hoc fecerit, excommunicationis laqueo innodetur. † De hære. lib. 6.

RESO-

RESOLVTIO.

Nulli absque Papa mandato de hæresi inquirere licet, vt sacræ Scripturæ auctoritates probant.

RESPONDEO, dicendum, quod hæresis est crimen Ecclesiasticũ † spirituale: & ideo ad spiritualem Iudicem inquisitione iudiciaria pertinet de ea cognoscere. sine ergo mandato Papæ, qui est iudex vniuersalis Ecclesiæ, nulli licet de ipsa hæresi inquirere. Vnde dicitur extra de hære. † cap. Per hoc, concedimus, quod per ipsos Episcopos, & Inquisitores de ipso facto inquiri valeat communiter, vel diuisim. & hoc est satis conueniens: quia Saluator, cuius Vicarius Papa existit, per Apostolos mandauit, hæreticos esse attendendos, & cauendos: Attendendos quidem, quando dixit Matth. 7. Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad uos. per quos, falsos Prophetas hæreticos insinuare voluit, vt Chryso. dicit: Cauẽdos vero Matth. 16. quando dixit: Cauete autem à fermento Pharisæorum, & Saducæorum. Et Apostolus per Prælatos Ecclesiæ mandat hæreticos esse obseruandos, Philippen. 3. Cum enim dixisset: Idem sapiamus omnes, & in eadem regula permaneamus statim subdit: Obseruate eos, quia ita ambulant, sicut habetis formam nostram.

† Cap. Vt inquisitionis. § prohibemus de hęret lib. 6.
† De hæret. lib. 6.
Hom. 54. in matth.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendũ, quod Apostolus ibi loquitur de conuersione ab errore per modum fraternę correctionis, † non per modum iudiciariæ inquisitionis. Nam prima conuersio pertinet ad omnes, sed secunda pertinet solum ad Prælatos inquisitione ordinaria, vel ad inquisitionem ex commissione Sedis Apostolicæ.

† S. Thom. 2. 2. q. 33. ar. 7. & Alphonsus.

AD secundum est dicendum, quod Mathathias interfecit illum, qui ad aram sacrificaturus accesserat, zelo diuinæ legis, & eius auctoritate.

AD tertium est similiter dicendum, quòd vnum Deum colere, & idola spernere, omnibus est præceptũ strictius post aduentum Christi, quàm ante. Sed de hæresi, vel idololatria inquirere, cũ sint crimina fidei opposita, ad illum pertinet, qui est totius Fidei, & Ecclesiæ caput.

ARTICVLVS V.

VTRVM QVIS SINE mandato Papæ possit in hæresi comprehensos condemnare.

Verè docet Augustinus in hoc articulo puniendos esse hæreticos, de quo vide præ alijs Roffensem contra Lutherum artic. 33.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod sine mandato Papæ quis possit in hęresi comprehensos condemnare. Quia quod est prohibitum Papæ, & vniuersaliter Ecclesiæ Prælatis,

E sine mandato eorum fieri potest. sed Matt. 13. Saluator prohibuit Apostolis, ne eradicarent zizaniam, per quam hęretici intelliguntur, secundum Augustinum. Non ergo de mandato Papę debet fieri hæreticorum condemnatio.

1. Retract. cap. 28. Tomo 1.

2 Præterea: Dicit Gregorius, & ponitur 23. quæst. 8. c. Si in mortem. Si in mortem Longobardorum me miscere voluissem, hodie Longobardorum genus nec Regẽ, nec Ducem haberet. sed quia Deum timeo, in mortem cuiuslibet hominis me immiscere formido. Condemnationi ergo hæreticorum Papa se immiscere non debet.

3 Præterea: Dicit Hieronymus, & ponitur 23. q. 5. cap. Regum, Malos comprimere, & bonos subleuare, regum officium est. Magis ergo pertinet ad Principes

F sæculares in hæresi comprehensos condemnare, quã ad Papam.

IN CONTRARIVM est quod dicit Hiero. & ponitur 24. q. 3. cap. Resecandæ: Resecandæ sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda est, ne tota domus massa, & corpus, & pecora ardeat, corrumpãtur, putrescãt, & intereant: Nam Arrius in Alexandria vna scintilla fuit, sed quia non statim fuit oppressus, totum orbẽ eius flamma populata est. Canonica ergo condemnatio hæreticorum non debet fieri sine mandato Papæ.

RESOLVTIO.

G *In hæresi deprehensi, quantum ad mortem corporalem iudicio sæculi relicti, absque Papę mandato non sunt condemnandi.*

RESPONDEO, dicendum, quòd Ecclesia condemnat Hęreticos duplici condemnatione.

Primo condemnatione mortis spiritualis, vt per excommunicationem, per quam separatur anima à corpore mystico Ecclesiæ. Sunt enim omnes Hæretici ex sententia Canonis excommunicati. †

† Cap. excõmuni cam°. 1. & 2. extra de hæret.

Secundo, condemnatione mortis corporalis, per quam separatur anima à corpore naturali.

Primam igitur condemnationem facit Ecclesia immediate per seipsam: quia excommunicatio est proprie mucro Papæ, & Episcoporum. Sed secundam condemnationem non facit immediate per seipsam, sed post abiuratã hæresim relinquit eos iudicio seculari. † Non tamen sine mandato eius ista secunda cõdemnatio debet fieri propter duo. Primo propter seruãdam circa eos charitatiuam dilectionem: Nam Ecclesia circa omnes viscera misericordiæ ostendit. Et ideo non statim exponit eos morti, sed post primam, & secundam correptionem: iuxta Apostoli sententiã: Si relapsi † inuenti sunt, tamquam subuersi, ne alios possint subuertere, iudicio seculari relinquit. Similiter propter cautelã, ne in suo iudicio decipiatur, † ne forte credẽdo perimere nocentẽ, perimat innocentẽ.

H
† Cap. Ad abolendam extra de hæret.
Tit. 3.
† Idem intelligas de ptinacibus.
† Scilicet Iudex sæcularis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut ponitur 24. quęst. 3. cap. Notandum. Aliud est excommunicatio:

1. Cor. 5.

municatio: aliud eſt eradicatio: Excōmunicatur enim aliquis (vt ait Apoſtolus) vt ſpiritus eius ſaluus fiat in die Domini. ſed eradicatio fit per mortem, & ſeparationem animæ à corpore naturali. Et ſi Dominus mandauit non eſſe eradicanda zizania uſque ad meſſem venturi ſæculi, in illo caſu intelligendum eſt, quando non poteſt eradicari zizania ſine eradicatione tritici.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Papa, & Epiſcopi non debent ſe immiſcere in mortem hominis, immediate eos ſententiando, vel condemnando: ſed dignos morte relinquunt iudicio ſæculari.

AD tertium eſt dicendum, quòd ad ſæculares iudices pertinet hæreticos condemnare, prǽſuppoſito tamen iudicio Eccleſiæ eſſe condemnatos, ſecundum ordinem ab ipſa inſtitutum.

ARTICVLVS VI.

VTRVM PRINCIPIBUS Chriſtianis liceat capere, & iudicare hæreticos ſine mandato Papæ.

AD ſextum ſic proceditur. Videtur enim, quòd ſine mandato Papæ liceat Principibus chriſtianę fidei hæreticos capere, & iudicare. Quia quod eſt licitum populo facere ſine requiſitione alterius: multo magis eſt licitum Regibus, & Principibus chriſtianę fidei. ſed mandatum fuit populo Iſraelitico Deutero. 7. Aras eorum ſubuertite, & confringite ſtatuas, lucoſque ſuccendite. quia populus ſanctus es domino Deo tuo.

2 Præterea: Magis eſt corpora hæreticorum iam ſepulta comburere, quàm hæreticos capere, & condēnare, & iudicare. ſcribitur enim 4. Reg. 23. ꝙ Rex Ioſias vidit ſepulchra hæreticorum, quæ erant in montibus, miſitque, & tulit oſſa de ſepulchris, & conbuſſit ea ſuper altare. Licet ergo regibus, & principibus proprio iudicio iudicare, & capere hæreticos.

3 Præterea: Scribitur 3. Regum 15. ꝙ Aſa Rex Iuda purgauit vniuerſas ſordes idolorum, & confregit ſimulacrum turpiſſimum, & combuſſit in torrentem Cedron: ſed hoc pertinet ad cultum Dei, vt quilibet Rex, & Princeps chriſtianæ fidei purget à ſordibus idolorum, & hæreticorum regnum ſuum. Ergo licet eis hoc facere abſque præcepto Papæ.

IN CONTRARIVM eſt. quia illos non poſ- A ſunt capere, & iudicare proprio iudicio Reges, & Principes ſæculares, qui non ſunt de foro ipſorum. ſed hęreticos capere, & punire eſt de foro Eccleſiæ. Ergo hoc non licet † eis facere ſine mandato Papæ.

RESOLVTIO.

Principibus ſecularibus abſque Papa mandato Hæreticos capere, aut iudicare non licet, vt ex ſacrę Scriptura teſtimonijs colligitur.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ nec peccatum idololatriæ nec peccatū hæreſis legitur eſſe puni- Vide Nico. Eymericum in Directo. Inquiſitor. par. 2. q. 55.
B tum ſine expreſſo mandato Eccleſiæ. Scribitur enim Exo. 32. ꝙ peccatum idololatriæ cōmiſſum per filios Iſrael, quando fecerunt ſibi vitulum conflatilem, non fuit punitum niſi ex præcepto Moyſi, qui deſcendēs de monte dixit: Si quis eſt Domini iungatur mihi. & tunc congregati ſunt ad eum omnes filij Leui. Planum eſt autem, quòd perſonam Moyſi repræſentat Summus Pontifex, quātum ad poteſtatem Regalem, & Sacerdotalem: & filiorum Leui, Epiſcopi, & alij Prælati. Similiter ſuper illo uerbo Cant. 2. Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas, nam vinea noſtra floruit: dicit gloſsa: Quoniam non ſufficit nobis vitam noſtram in exemplum alijs ponere,
C & bonam prædicationem facere, niſi etiam errantes corrigamus, & infirmos ab inſidijs aliorum defendamus, ideo recte dicitur: Capite nobis vulpes, id eſt hæreticos, qui callidi ſunt, & ſe humiles fingunt ſicut vulpes. Abſconduntur enim in foueis, & cum exterius apparent, numquàm directis itineribus currunt. Illud etiam mandatum Apoſtoli poſt primam, & ſecundam monitionem, deuita hæreticum, quoniam ſubuerſus eſt: Tito Archiepiſcopo Cretenſi intelligitur eſſe factum. Prima ſimiliter ad Corin. 5. Impugnantes fidem auctoritate Eccleſiæ Apoſtolis mandat tradendos eſſe Sathanæ. Abſque igitur aucto- Tit. 3.
D ritate Papæ hæretici non capiendi, nec iudicandi ſunt per Principes ſeculares.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, Quòd ille populus aras idolorum non confregit niſi ex pręcepto Moyſi: nec Ioſias Rex Iſrael combuſſit corpora hæreticorum, nec Aſa Rex Iuda purgauit ſordes idolorum, quæ fecerant Patres eius, niſi auctoritate Dei, cuius Vicarius in terris Papa exiſtit. Vnde illæ auctoritates non faciunt ad propoſitum.

QVAESTIO VNDECIMA

QVOMODO AD PAPAM SPECTET determinare ea, quæ pertinent ad vnitatem Diuinæ essentiæ.

EINDE considerandum est qualiter ad Papã spectet determinare quę ad vnitatem Diuinæ essentiæ pertinēt. Circa quod quęrũtur sex. Primo, Vtrum ad Papã spectet sub articulo ponere, quæ non possint ab homine naturaliter cognosci.

Secundo, Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere: Credo in vnum Deum.

Tertio, Vtrum ad Papam spectet ponere sub articulo vnum Deum esse creatorem omnium.

Quarto, Vtrum ad Papam spectet determinare modũ credendi Trinitatem.

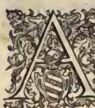
Quinto, Vtrum ad Papam spectet determinare modũ distinctionis personarum.

Sexto, Vtrum ad Papam spectet modum vnitatis triũ personarum determinare.

ARTICVLVS I.

VTRVM SPECTET AD Papam ponere sub articulo, quæ ab homine naturaliter cognosci non possunt.

Vide S.Thomam par.1.q.32.art.1. & 2.2.q. 1.ar.8.

D primũ sic proceditur. Videtur enim, quòd ad Papam non spectet sub articulo ponere quæ ab homine naturaliter cognosci nõ possunt. Quia stultum est sub articulo ponere, quæ non possunt probari. sed Deum esse trinũ, & vnum, vel Christum esse incarnatũ, naturaliter probari nõ potest. Ergo talia sub articulo poni nõ debēt.

2 Præterea: Articulus dicitur, quia arctat nos ad credendum. sed secundum Augustinum, Credere est voluntarium. non enim potest quis credere * nisi volens. Non ergo Papa debet ponere sub articulo, quæ naturaliter cognosci non possunt.

Tomo 9. Tract. 26. In Ioan. * al. non volens

3 Præterea: Spiritualia, & æterna, quæ naturaliter cognosci non possunt, sunt semper eadem, & immutabilia. sed illa, quæ sub articulis ponuntur, creuerũt, & crescunt: Dicit enim Gregorius, quòd secũdum incrementa temporum creuit scientia sanctorum Patrum, & quanto viciniores fuerunt aduentui Saluatoris, tanto sacramenta salutis plenius perceperunt.

Hom.16. super Ezechielem.

IN CONTRARIVM est. quia ad Papam spectat sub articulo ponere, quæ nos beatos faciunt. sed talia sunt, quæ non possunt naturaliter ab homi- E ne cognosci. Iuxta illud Ioan. 20. Beati qui non viderunt, & crediderunt. Expedit ergo talia sub articulo ponere.

RESOLVTIO.

Quis, nisi stolidus, sub Articulo non nisi ea, quæ ab homine naturaliter cognosci possunt, ponenda esse affirmabit?

RESPONDEO, dicendum, quod homo viuit triplici vita. Primò vita cõtemplatiua, & spirituali, per quam Deo cõiungitur. Secundo, vita actiua, & morali, per quam in agendis dirigitur. Tertio vita F speculatiua, & intellectuali, per quam in ratione perficitur. Stultum ergo esset dicere, quòd homini nõ deberent præponi aliqua alia ad credendum, quæ per seipsum cognoscere non valet. Nam si hoc esset, in vita spirituali Deo non coniungeretur. Nam per solam fidem * homo facit cũ Deo quoddam matrimoniũ: quia per solam fidem homo coniungitur Deo: Iuxta illud Oseæ.2. Sponsabo te mihi in iustitia, & misericordia, & in fide. In vita vero morali in agendis non dirigeretur: Nam per solam fidē homo dirigitur in agendis, per quæ potest consequi vitam æternam. Vnde ipsa sola dicitur substantia,† & fundamentum sperandarum rerum, cuius signum est, quia nullus Philosophorum ante aduentum Christi cum toto conatu suo tantum ponit scire de scientijs necessarijs G ad salutem, quantum post aduentum Christi scit vna vetula per solã fidem. propter quod dicit Augustinus 13. de Tri. quod illi præcipui gentium Philosophi, qui inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intelligere potuerunt; tamen quia sine Christo mediatore philosophati sunt, quem nec futurum Prophetis, nec venisse Apostolis crediderunt, sicut dictum est de illis: Veritatem detinuerunt in * iniquitate. ad Rom.1. Tertio, in vita intellectuali non perficeretur. Est enim humana cognitio sic debilis, quòd nullus Philosophorum longum tempus apponendo in studio potuit perfectè naturam vnius muscæ inuestigare: Vnde legitur de quodam Philosopho, * quod triginta H annis in solitudine stetit, vt cognosceret naturã apis, nec eam perfectè inuestigare potuit. stultum est autē nolle credere nisi illa, quæ tantum homo per se cognoscere potest.

* al. anima

† Ad Rom. cap.11.

Tomo 3. cap. 19.

* al. iniustitia.

Philosophi notandum.

* al. qui

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum. quod licet illa, quæ sunt fidei, per rationem non possint probari: sunt tamen tot signis, & miraculis cõfirmata, * quòd per nullam puram creaturam fieri possent. si enim Rex

* al. quæ

Rex mitteret litteras cõſilio ſuo eius ſigillo ſignatas; nullus eſſet auſus dicere tales litteras non proceſſiſſe auctoritate Regis. Illa autẽ, quæ fidei ſunt tradita nobis per Prophetas, & Apoſtolos ſigillo Dei ſignata ſunt, quod quidem ſigillum miracula, & ſigna ſunt, quæ Dei filius in humana natura fecit. Quod ſi dicatur, miracula illa fieri, nullum vidiſſe, leuiter reſpondetur. Conſtat enim quòd ante aduentum Chriſti totus mundus idola colebat, ſicut ipſæ hiſtoriæ Paganorum oſtendunt. Sed modo ferè omnes ſapientes, diuites, & potentes ad Chriſtum ſunt conuerſi: aut ergo iſtud factum eſt miraculoſè per Chriſtum: & ſic habeo propoſitum. aut dicitur hoc non eſſe miraculoſum, & ſic dico non potuiſſe eſſe maius miraculum, quã quòd mundus totus ſine miraculis cõuerteretur.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd licet ad credendum homo non cogatur neceſſitate coactionis; arctatur tamen ad credendum neceſſitate finis. quia non poteſt aliquis conſequi finem vitæ æternæ, niſi per credere illa, quę ſunt fidei. Iuxta illud Apoſtoli ad Hebræ. 11. Accedentem ad Deum oportet credere. quia ſine fide impoſſibile eſt Deo placere.

† Vide San. Tho 2.2.q. 1.art.7.

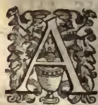
Ad tertium ad dicẽdum, quòd creſcere † illa, quæ ſunt fidei, poteſt intelligi dupliciter. aut ſubſtantialiter per additionem, aut accidentaliter per explicationem. Primo modo immutabilia ſunt, & eadem: quia ſecundum Auguſt. lib. 18. de ciuit. c. 47. Vna fides eſt antiquorum, et modernorum. Sed ſecundo modo creuerũt. quia multa explicitè nos cognoſcimus, quæ illi implicite cognouerunt. Et ſic Papa aliqua poteſt explicare in articulis, quæ explicata non ſunt.

Tract. 41. ſuper Ioã. Tomo 5.

ARTICVLVS II.

VTRVM AD PAPAM SPEctet ponere ſub articulo: Credo in vnum Deum.

Vide S. Thomam 2.2. quæſt. 1. ar. 7. & par. 1. q. 11. art. 3. & lib. 1. contra Gentiles cap. 42. & Aegidium Romanũ lib. 1. ſent. diſt. 24. q. 1.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim quòd ad Papam nõ ſpectet ſub articulo ponere. Credo in vnum Deum. Quia quòd eſt a Philoſophis demonſtratiuè probatum, non eſt ponendũ ſub articulo: ſed eſſe vnũ Deum, demonſtratiuè probatum eſt, a Philoſophis in pluribus locis. Ergo non eſt ponendum ſub articulo.

2 Præterea: Ponere ſub articulo, ad quæ ratio humana induci poteſt, diminuit rationem meriti. Iuxta illud Grego. Fides non habet meritum, cui humana ratio præbeat experimẽtum. ſed quòd ſit vnus Deus, poteſt adduci humana ratio. Ergo non eſt ponendum ſub articulo.

Hom. 26. in Euang.

3 Præterea: Præceptum Dei arctat nos ad credendum abſque eo, ꝙ ſub articulo ponatur. ſed præcipitur Deutero. 6. Audi Iſrael dominus Deus tuus, Deus

A vnus eſt. non eſt ergo ponendum hoc ſub articulo.

In Contrarium eſt. quia in Symbolo Patrum, & in Symbolo Apoſtolorum ponitur: Credo in vnum Deum.

RESOLVTIO.

Deum eſſe, & vnum à Papa iure optimo ſub Articulo poſitum dicendum eſt, cum multi inſanias, & impietates quaſdam affirmarint.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ rationabiliter ponitur ſub articulo eſſe Deum, & eſſe vnũ Deum. nam Deum eſſe gubernatorem omnium, & omnium actuum humanorum directorem, ac omnium bono-B rum remuneratorem, & malorum punitorem multi negauerunt. Ponentes enim omnia caſualiter euenire, negauerunt Deum eſſe omnium Prouiſorem, & Gubernatorem, cuius contrariũ ad ſenſum videmus: Nam videmus res omnes, vt Solem, Lunam, & Stellas determinatum curſum habere. quod non contingeret, ſi caſualiter euenirent. Ponentes vero actus humanos non diſponi à Deo, nec ab ipſo prouideri, inducti, quia videbant bonos in mundo iſto affligi, & malos proſperari, negauerunt Deum actuum humanorum eſſe directorem, non attendentes, ꝙ bonus medicus per eandem artem medicinæ propinat vni infirmo aquam, & alteri vinum ex certa ſcientia ſecũdum ꝙ ars medicinæ dictat.

Ponentes autem nõ eſſe aliam vitam præter iſtam, C negauerunt Deum eſſe omnium malorum punitorẽ, & bonorum remuneratorẽ. Contra quos dicit Apoſtolus 1. Corin. 15. Si tantum in hac vita ſperantes in Chriſto ſumus: miſerabiliores omnibus hominibus ſumus. rationabiliter igitur poſitum eſt in Symbolo Apoſtolorum: Credo in Deum; vt omnium prouiſorem, & vt omnium actuum humanorum directorem, & vt omnium bonorum remuneratorem, & malorum punitorem, ſecundum quem modum Deum eſſe, non eſt probatum humana ratione. Sed in Symbolo Patrum rationabiliter eſt additũ: Credo in vnũ Deum. Nam filiorum, & propinquorum nimium dilectores adorant plures Deos: Scribitur enim Sap. 14. Acerbo luctu dolens Pater, cito ſibi rapti filij fecit imaginem, & illum, qui tunc quaſi mortuus ho-D mo fuerat, poſtmodum tanquam Deum colere cępit, & conſtituit inter ſuos ſeruos ſacrificia ſibi offerri. Principum vero, & Regum adulatores plures Deos adorãt, ſicut Nabuchodonoſor, vt Deus volebat adorari. Diuinatores vero, & dęmonum conſultores plures Deos adorant. quia quod eſt proprium Dei, vt occulta, & futura pręnoſcere, à dęmonibus ſcire cupiũt. Quia igitur multi vnum Deum non adorant, contra tales errantes congruè additum eſt in Symbolo Patrum: Credo in vnum Deum. Dan. 3.

Ad Argumenta.

Ex prædictis ergo patet reſponſio ad rationes in oppoſitum factas.

ARTI-

ARTICVLVS III.

VTRVM AD PAPAM SPEctet ponere ſub articulo, Deum eſſe Creatorem omnium.

Vide omnino S. Thomam opuſculo 23. vnde totus hic articulus lumen declarationis accipiet.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ad Papam non ſpectet ponere ſub articulo, Deū eſſe Creatorem omniū. Dicit enim Commentator in de ſubſtantia orbis: ꝙ multi dixerunt ipſum Deum eſſe cauſam mouentem, ſed non cauſam agentem omnium. ſed cum finis ſignificet agens prima ſignificatione, ponere Deum eſſe cauſam mouentem per modum finis, & non cauſam agentem per modum efficientis, eſt abſurdum, et contra intentionem Ariſtotelis. Ex quo ergo hoc poſitū eſt à Philoſophis, non oportet ponere ſub articulo.

2 Præterea: Omne, quod poteſt non eſſe aliqua parte ſui de ſe formaliter, neceſſe eſt non eſſe: ſed ſuū eſſe effectiue eſt ab aliquo productum. cum ergo omnia viſibilia corporalia aliqua parte ſui poſſint non eſſe, & neceſſariò ſunt ab alio producta. Non ergo oportuit ponere in articulo: Creatorem omnium viſibilium.

3 Præterea: Omne, quod ordinatè mouet, vt aſſimiletur ſuo fini, ſuum eſſe, & totū ſuum bonum effectiuè recognoſcit ab alio. ſed omnia inuiſibilia, puta ipſi Angeli, & ſubſtantiæ ſeparatæ ordinatè mouēnt, vt aſſimilentur ſuo fini: Effectiuè ergo habent eſſe à Deo. non ergo oportuit addere in Symbolo: Et inuiſibilium.

IN CONTRARIVM eſt Auctoritas Eccleſiæ. quia eius auctoritate Symbolum eſt ordinatum.

RESOLVTIO.

Deum eſſe omnium Creatorem à Papa ſub Articulo poſitum, non eſt ſupernacaneum, immo neceßariū, cum huiuſmodi Articulus à quibuſdā fuerit negatus.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ aliqui poſuerunt mundum fuiſſe ab æterno, ſicut Ariſtoteles, & multi alij probauerunt.† In perſona quorum loquitur beatus Petrus, quando dixit: Ex quo dormierunt patres noſtri, omnia ſic perſeuerant ab initio creaturę; & contra iſtos poſitum eſt in Symbolo Patrum: Factorem cœli, & terræ. Si ergo facta ſunt, conſtat, ꝙ nō ſemper fuerunt. Iuxta illud Pſal. 148. Dixit, & facta ſunt. Aliqui vero poſuerunt mundū eſſe factū à Deo, ex præiacenti tamen materia, volentes metiri potentiam Dei iuxta menſuram potentiæ creatæ, quæ non poteſt aliquid producere niſi ex prçiacenti materia: cum ſit potentia particularis. Et contra iſtos poſitum eſt in Symbolo Apoſtolorum: Creatorem cœli, & terræ. Nam ſecundum Damaſcenum, differunt creare, & facere. quia creare eſt aliquid producere ex nihilo. Facere vero præſupponit materiam preiacentem. Aliqui autē poſuerunt, ſicut Manichæi, viſibilia, & corruptibilia à bono Deo facta non eſſe, pro eo ꝙ multi defectus in talibus corporalibus inueniuntur, & multa nociua. Contra quos Auguſtinus ponit tale exemplū: Si aliquis intraret domum fabri, & inueniret ibi inſtrumenta, cum quibus pungeret, & læderet ſe, & ex hoc reputaret illum fabrum eſſe malum, ꝙ teneret illa inſtrumēta, ſtultus eſſet, cum faber teneat illa ad opus ſuum. Ita ſtultum eſt dicere, ꝙ corporalia ſint mala, & à malo Deo, quia ſunt nociua. nam quod eſt vni nociuum, alteri eſt vtile. Ad remouendum ergo hunc errorem additum eſt in Symbolo Patrum: Factorem omnium viſibilium. Sed aliqui non valentes tranſcendere corporalia, non crediderunt eſſe aliquid vltra naturam viſibilem, adorātes pro Deo Solem, & Lunam, vel aliquam Stellarum, quę inter corporalia ſummum gradum tenebant. Ad remouendum igitur hunc errorem additū, eſt in Symbolo Patrum: Et inuiſibiliū.

† Id eſt, probare conati ſunt; nō tamē vere ꝑbarūt: cum o'a eorum argumenta ſint ſolubilia, vt docet Conc Lateranen. ſub Leone X. ſeſſ. 8.

De fid. Ortho. lib. 1. cap. 8.

Exemplum illuſtre.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ non negamus Philoſophos, potiſſime Peripateticos, poſuiſſe Deum cauſam efficientem omnium. quia tamen poſuerunt mundum ab æterno, & effectus coæternos fuiſſe ſuæ cauſæ, quorum poſitionem tanquam hęreticam fides catholica damnat. Ideo oportuit ſub articulo ponere, Deum eſſe omnium Creatorem, & Factorem. Quorum erroris radicem Rabi Moyſes aſſignat dicens: Ipſi fuerunt ſimiles puero, qui ſtatim cum naſceretur, poneretur in inſula, & nunquam videret mulierem prægnantem, nec puerum naſcentem: ſi tunc diceretur ei, quando iam eſſet magnus, qualiter homo concipitur, & portatur in vtero; non crederet ei, quia videtur ſibi impoſſibile, ꝙ ſic magnus in vtero poſſet portari. ita Philoſophi videntes ſtatum mundi præſentem non crediderunt, quòd mundus poſſet de nouo incipere.

Exemplum de Philoſophis mūdū eſſe æternū aſſerētibus.

Et per hoc patet reſponſio ad alias duas rationes, quia non per illum modum ponit Eccleſia Deum factorem omnium viſibilium, & inuiſibilium, ſicut Philoſophi poſuerunt.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM AD PAPAM SPEctet determinare modum credendi Trinitatem.

Vide omnino S. Thomam opuſculo 23. ſuper cap. Firmiter. extra de Sum. Trinit. & fide Catho. vbi materiam huius articuli explicat luculenter.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ad Papam non ſpectet determinare modum credendi Trinitatem. Dicit enim Hilarius in lib. de Synodis: Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus ſunt per ſubſtantiam tria, per conſonantiam vero ſunt vnum. Non eſt ergo ibi vnitas in natura, ſicut Papa determinat.

Præ-

2 Præterea: Dicit Boetius in lib. de Tri. Illud est vere vnum, in quo nullus est numerus. sed Trinitas est vnus Deus verissime. Non ergo ibi erit numerus personarũ cũ vnitate naturæ, vt Ecclesia determinat.

3 Præterea: Quæcunque differunt specie, differunt natura. sed paternitas, & filiatio cum sint relationes differentes specie, ponunt differentiam in natura. Nõ ergo est in Trinitate vera vnitas.

IN CONTRARIVM est quod scribitur extra de sum. Tri. & fi. catho. cap. Firmiter credimus.

RESOLVTIO.

Modum credendi Trinitatem ad Papam spectat determinare, vt ex sacra Scriptura, eiusque Doctoribus colligi potest.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Innocentius tertius in illa Decretali supradicta: Firmiter credimus, tria ponit requirenda esse in confessione veræ, sempiternęque deitatis. Nam primo ex parte credentis requiritur firmitas, quando dicit: firmiter credimus: Firmus namque debet esse christianus nihil hæsitãs. Vnde Moyses grandis factus fide, negauit se esse Filium Filiæ Pharaonis, magis eligens afflictionem cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem. vt scribitur ad Heb. 11. Secundo ex parte modi credendi requiritur simplicitas, vt non sit ibi erroris admixtio, quando dicit: & simpliciter confitemur. secundum enim Augustinum primo de Trinitate: Nil periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quæritur, nec fructuosius aliquid inuenitur, quàm vbi quæritur Trinitas Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Tertio ex parte eius, quod creditur, requiritur primo quòd credatur esse vnus verus solus Deus sine deorum plurificatione. Dicit enim Augustinus super illo verbo. 1. ad Cor. 8. Si quidem sunt dij multi, & domini multi: nobis tamen non est nisi vnus Deus. Plures sunt dij nũcupatiuè, sicut sunt Dęmones: quia omnes dij gentium dęmonia. Plures sunt similiter dij adoptiuè: quia, Ego dixi: Dij estis, & Filij excelsi omnes. Sed substãtiuè naturaliter sola Trinitas est vnus Deus. Secundo ꝙ credatur esse eternus sine inceptione. dicit. n. Anselmus super illo verbo Exo. 15. Dominus† Regnauit in ęternum, & vltra. ꝙ si mũdus fuisset ab æterno, & in æternum duraret: adhuc Deus diceretur esse ante, & vltra tale æternum: quia causa semper est ante, & vltra suũ causatũ. Tertio, ꝙ sit immensus sine mensuratione: Exponens enim Augustinus 4. super Gen. illud verbum Sap. 11. Omnia disposuisti in numero, pondere, & mensura: dicit, ꝙ Deus omnia disponit in seipso, qui est numerus sine numero, pondus sine põdere, mensura sine mensura. Quarto, quòd sit incommutabilis sine mutatione, dicẽte Augustino 1. de Tri. Verá immortalitas est vera incõmutabilitas, quam nulla creatura habet, quoniam solius Creatoris est. Quinto, quòd sit omnipotens sine subiectione: ipse enim solus est, qui mortis, & vitę habet potestatem, & subest ei, cùm voluerit, posse; vt scribitur Sap. 15. Sexto, ꝙ sit ineffabilis inuestigatione, quia dicente Apostolo: Incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. omnes istas conditiones requisitas ad modum credendi Trinitatem ponit. Innocentius in Decretali supradicta: Firmiter credimus.

Tomo 3. cap. 11. — Psal. 95. — Psal. 81. — In Proslogion c. 20. — † Nunc legitur: Regnabit. — Tomo 3. cap. 3. — Tomo 3. cap. 1. — Rom. 11.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ Hilarius accipit substantiam pro hypostasi. vult enim dicere, quòd Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sunt tria per substãtiam† personarum, & sunt vnum per consonantiam vnitatis essentiæ.

† Idest, per distinctionem personarum. nã personæ diuinæ nõ habent substãtiam differentem.

AD secundum est dicendum, quòd Boetius per illa verba intendit excludere numerum à diuina essentia, non autem à Trinitate personarum, quod quidẽ confitetur Ecclesia.

AD tertium est dicendum, quòd paternitas, & filiatio non se habent ad diuinas Personas propriè, vt speciem dantes: sed magis, vt personas distinguentes, & constituentes. Illud autem, quod se habet ad personam diuinam, vt speciem dans, est natura diuina: quia Pater generat sibi filium similem secundum naturæ identitatem, non secundum personalem proprietatem, quamuis in diuinis non propriè dicatur aliquid differre secundum speciem, cum ibi non sit species, neque genus.

ARTICVLVS V.

VTRVM AD PAPAM SPEctet determinare modum distinctionis personarum.

Vide Aegidium Romanum lib. 1. sent. dist. 23. q. 3.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quòd ad Papã non spectet determinare modum distinctionis personarum. Quia quæ sunt eadem realiter alicui, sunt eadem realiter inter se. Sed Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sunt idem realiter in essentia. Non ergo in personis diuinis est ponenda realis distinctio.

2 Præterea: Aut persona addit aliquid supra essentiam, aut nihil. si aliquid addit reale faciet compositionem, quod non est ponendum. si vero nihil addit, non poterit facere realem distinctionem.

3 Præterea: Quæ de se inuicem prædicantur, quicquid verificatur de vno, verificatur de alio. sed pater, & essentia prædicantur de seinuicem. ista est enim vera: Pater est essentia. sed Pater generat, ergò similiter essentia generat.

IN CONTRARIVM est quod scribitur extra de sum. Trin. & fid. catho. cap. Firmiter credimus.

RESOLVTIO.

Modum distinctionis personarum diuinarum ad Papam spectat determinare, vt ex auctoritatibus patet.

RESPONDEO, dicendum, quod Innocentius III. in decretali supradicta ponit modum distinctionis personarum dicens: Tres quidem personæ: Pater à nullo: Filius à Patre solo: ac Spiritus sanctus pariter ab vtroque: Pater generans, & Filius nascens, & Spiritus sanctus procedens consubstantiales, & coæquales, & coomnipotentes, & coæterni. Vbi tria confitetur. Primo personarum distinctionem: Secundo, distinctionis causæ assignationem: Et tertio, inseparabilem operationem.

Personarum quidem distinctionem, quando dicit: Tres quidem personæ. Nam secundum Aug. de Trin. lib. 7. cap. 4. to. 3. Cum quæritur quid tres, vel quid tria, referendum est ad personas: quia persona, secundum Boetium In de natura, & persona, est rationalis, vel intellectualis naturæ indiuidua, & incommunicabilis substantia. Incommunicabilitas autem in diuinis attenditur in personis: non in essentia: quia Pater ita est Pater, quod non Filius: & Filius, ita est Filius, quod non Pater, in essentia tamen Pater est illud, quod Filius: & Filius illud, quod Pater. unde Aug. 15. de Tri. c. 14. tomo. 3. dicit, quod verbum Dei Patris vnigenitus Filius eius, qui per omnia Patri similis, & coæqualis, hoc omnino est quod Pater: non tamen Pater, quia ille Filius, & iste Pater. Distinctionis vero causæ assignationem tangit, quando dicit: Pater à nullo, Filius à Patre solo, Spiritus sanctus pariter ab vtroque. Pater generans: Filius nascens: Spiritus sanctus procedens. Nam inter personas diuinas non posset esse distinctio, nisi per originem vnius ab altera. quia secundum Damas. In diuinis omnia sunt idem præter generationem, ingenerationem, & processionem. Eo ergo ipso, quod Pater est generans, & Filius est genitus; oportet Filium ab eo esse naturaliter † distinctum: cum secundum Aug. 1. de Trin. c. 1. Nulla res seipsam generet, vt sit. eo ipso quod Pater & Filius vna voluntate spirant Spiritum sanctum, oportet ab vtroque pariter spiratum esse, & ab vtroque pariter distinctum. quia secundum Hiero. Spiritus sanctus non est Pater, neque Filius, sed est amor, quem habet Pater in Filium, & Filius in Patrem.

Primo lib. de fide Ortho. c. 10.

† Id est, personaliter distinctum per relationem realem, vt ait S. Tho. par. 1. q. 28. ar. 3. siue per relatiuam proprietatem, vt declarat Augustinus in solutione primi argumenti.

Tertio tangit inseparabilem operationem, quando dicit: Consubstantiales, & coæquales, coomnipotentes, & coæterni. Nam secundum † Aug. 2. de Tri. Pater, & Filius, & Spiritus sanctus inseparabiliter operantur. & hoc ideo est quia consubstantiales sunt sine qualitatis implicatione: sunt coæquales sine quantitatis diuisione: sunt coomnipotentes sine virtutis terminatione: & sunt coæterni sine temporis variatione. Vnde dicit Augustinus 5. de Trin. cap. 1. Intelligamus Deum, quantum possumus, sine qualitate bonum: sine quantitate magnum: sine indigentia creatorem: sine situ præsentem: sine habitu omnia continentem: sine loco vbique totum: sine tempore sempiternum: sine vlla sui mutatione mirabilia facientem, nihilque patientem.

† To. 3. lib. 2. cap. 10.

Tomo 3.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd eo modo, quo tres personæ sunt eædem in essentia, sunt eædem inter se. quia in essentia Pater est omnino illud, quod Filius: Sed comparatæ tres personæ ad essentiam, eædem sunt in naturæ identitate: Inter se tamen adinuicem comparatæ distinguuntur relatiua proprietate.

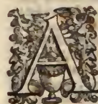
AD secundum est dicendum, quod persona addit supra essentiam relationem facientem cum ipsa essentia non realem compositionem; neque realem diuersificationem, sed bene realem specificationem, secundum quam aliquid verificatur de vno, quod non verificatur de alio.

Et per hoc patet responsio ad tertium Argumentum.

ARTICVLVS VI.

VTRVM AD PAPAM SPECTET determinare modum vnitatis trium personarum.

Vide S. Thomam opusculo 23. & par. 1. q. 29. art. 4. & quæst. 30. & 31. & Aegidium Romanum superiori articulo citatum.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet determinare modum vnitatis trium personarum. quia quod est determinatum à Christo, non est determinandum per Papam. sed modus vnitatis trium personarum determinatus est à Christo: Ioan. 17. quando dixit: Rogo Pater, vt sint vnum in nobis (loquens de Apostolis) sicut nos vnum sumus. sed Apostoli fuerant vnum cum Christo in charitate. Isto ergo modo personæ sunt vnum in essentia.

2 Præterea: Scribitur prima Io. 5. Tres sunt, qui testimonium dant in cælo: Pater, Verbum, & Spiritus sanctus: & hi tres vnum sunt. Et tres sunt, qui testimonium dant terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis: & hi tres vnum sunt. Sic ergo tres personæ sunt unum in essentia, sicut sunt vnum Spiritus, Aqua, & Sanguis.

3 Præterea: Esse unum natura, est esse unum substantia, sicut dicit Augustinus in libro de moribus Monachorum. sed participatione naturæ omnes homines sunt vnus homo. Ergo eodem modo tres personæ sunt vna substantia. Tomo 3.

IN CONTRARIVM est quod scribitur extra de sum. Trin. & fide catholica: Firmiter credimus.

RESOLVTIO.

Modum trium diuinarum personarum vnitatis ad Papam determinare spectat, vt ex Decretali videre licet.

RESPONDEO, dicendum, quod Innocentius tertius in decre. supradicta ponit trium personarum in essentia perfectam vnitatem, quando dicit: Vna essentia, substantia, seu natura simplex omnino. Itaque essentia diuina est simplicissima, & est communissima. quia igitur est simplicissima, in tribus personis non est pluriticata: quia simplex non pluriticatur.

catur. ideo est quædam summa res Pater, & Filius, & Spiritus sanctus non habens partem, & partem: vnde totam dat Pater Filio, & totam sibi retinet: & Pater, & Filius totā dant Spiritui sancto: & totam sibi retinēt. Est ergo quædā summa res simplex, & indiuisa. Quia vero est communissima, ipsa non est genita, neque generans: quia cum esse genitum conueniat Filio, & nō Patri: si diuina essentia esset genita Pater non esset diuina essentia; & si esset generans; cum generare non conueniat Filio, Filius non esset diuina essentia: sed bene est per generationem, & processionē eadem numero tribus personis communicata. Hunc ergo modum vnitatis essentiæ diuinę confitetur Innocentius in decretali supradicta, quando dicit: Nos autem, sacro approbante concilio, credimus, & confitemur cum Petro Lombardo, ꝙ vna quædam summa res est veraciter Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, quę non est generans, neque genita, neque procedens. Sed est Pater, qui generat, & Filius qui generatur, & Spiritus sanctus procedens, vt distinctio sit in personis, & vnitas in natura. Et damnamus, & reprobamus tractatum, vel libellum, quem Abbas Ioachim edidit contra prædictum Magistrum. In quo libello asserebat Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum esse vnius essentiæ, vel naturæ, non vera, & reali vnitate: sed quadam collecta similitudine in amore, vel in charitate. Confitetur similiter Innocentius trium personarum in potentia æqualitatem. & confitetur tria opera à tota Trinitate simul esse facta. Primo, opera creationis, quando dicit, ꝙ sancta Trinitas ab initio temporis vniuersam condidit creaturā. Secundo, opera redemptionis, quando dicit, ꝙ hæc sancta Trinitas primo per Moysen, & Prophetas secundum ordinatissimam dispositionem temporum doctrinam humano generi tribuit salutarem. Et exprimuntur in illa clausula articuli pertinentes ad Christi humanitatem de vtero

A virginali assumptam: & sacramenta, per quæ facta est humani generis redemptio. Tertio, confitetur opera nostræ glorificationis, quando dicit: Qui omnes resurgent cum proprijs corporibus, vt recipiāt omnes secūdum opera, quæ fecerunt, siue bona, siue mala.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, ꝙ argumentum sumptum à similitudine non dicit identitatem, sed disparitatem. Volebat ergo Christus, ꝙ sui Discipuli essent vnum in amore, & in charitate; sicut ipse cum Patre erat vnum in substantiæ identitate.

B Ad secundum est dicendum, ꝙ Spiritus, aqua, & sanguis non fuerunt vnum in Christo in naturæ vnitate. quia illa tria non sunt vna res, nec vna natura, sed fuerunt vnum in testimonij veritate. Testificabātur enim illa tria, quòd Christus non erat purus homo, sed plus, quàm homo. quia enim de corpore Christi exiuit sanguis per se, & aqua per se miraculosum fuit, vt glosa ibi dicit. Testificabantur ergo sanguis, & aqua Christum esse Dei Filium. Testificabatur etiam hoc spiritus, id est clamor, & vox illa, quā emisit spiritum emittendo. quòd enim homo iam prope mortem vocem magnam emittat, sine miraculo esse non potest, potissime homo, qui moritur gladio per sanguinis effusionem. Vnde Centurio, qui erat ex aduerso, videns, ꝙ sic clamans expirasset, dixit: Verè Filius Dei erat iste. Matth. 27.

Ad tertium est dicendum, ꝙ natura creata non est suum esse, sed acquirit esse in suppositis. propter quod partitur, & plurificatur plurificatione suppositorum. Sed natura diuina est ipsum esse, nec acquirit esse in suppositis. propter quod non ponit numerum cum personis, ita quòd essentia, & tres personæ sint quatuor res: nec plurificatur plurificatione personarum, sed est eadē cū persona, & est quęlibet persona.

QVAESTIO XII. QVOMODO AD PAPAM SPECTET DETERMINARE quæ pertinent ad distinctionem personarum.

IDENDVM est insuper, quomodo ad Papam spectet determinare, quæ pertinent ad distinctionem personarum. Circa quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere Patrem esse omnipotentem.

Secundo, Vtrum ad Papam spectet determinare modum generationis filij à Patre.

Tertio, Vtrum ad Papam spectet determinare modū procedendi Spiritus sancti à Patre, & Filio.

Quarto, Vtrum ad Papam spectet plura ponere sub articulo Spiritus sancti, quàm Patris, & Filij.

ARTICVLVS I.

VTRVM SPECTET AD PApam sub articulo ponere, Patrem esse omnipotentem.

Huc spectant, quæ scripsit Aegidius Colūnius Rom. 1. sent. Dist. 4. q. 3. & d. 20. q. 1. vbi soluit ingeniosè, & doctè graué quidem dubitationem.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quòd ad Papam non spectet sub articulo ponere Patrem esse omnipotentem. Quia posse generare est perfectionis: sed hoc non potest Pater

communicare Filio. Non ergo omnipotentia debet poni sub articulo Patris.

2 Præterea: Pater non potest incarnari. Ergo non est omnipotens. probatur antecedens. quia si posset incarnari, posset nasci: & si posset nasci, posset esse filius, & sic in Diuinis essent plures filij. quod est contra illud: Non tres Filij, sed vnus filius: non tres Spiritus sancti, sed vnus Spiritus sanctus.

Symbolum Athanasii.

3 Præterea: Dicit Augustinus 2. de Tri. quod Pater nusquam legitur esse missus. Si ergo Pater non potest mitti, non est omnipotens.

Tomo 3. cap. 5.

In Contrarium est Auctoritas Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

Omnipotentia congruè à Papa sub articulo Patris poni debet. Potentia enim Patri appropriatur.

F

Respondeo, dicēdum, quod conuenienter omnipotentia ponitur sub articulo Patris propter eius appropriationem: Appropriatur enim potentia Patri, sicut sapiētia Filio: bonitas Spiritui sancto. quia sicut potentia potest esse sine sapientia: sic Pater non recipit esse ab aliquo, & posset esse sine Filio, saltem in eo, quod Deus. Dicit enim Aug. 5. de Tri. Quòd nō est hoc dicere ingenitum, quod est dicere Patrē, quia si filium non genuisset, nihil prohiberet eum esse ingenitum. sapientia vero non potest esse sine potentia: quia posse sapere est aliquid posse: Ideo conuenienter appropriatur Filio, qui etiam in eo, quod Deus, non potest esse sine Patre, cū toto esse suum à Patre recipiat. Bonitas vero non potest esse sine potentia, & sapientia: quia bonitas est bene, & sapienter velle, vt dicit Rich. 6. de Tri. c. 15. Ideo conuenienter appropriatur Spiritui sancto, qui procedit à Patre, & Filio. Similiter propter erroris vitationem. sunt enim ista tria: Potentia, Sapientia, & Bonitas communia tribus personis. dant tamen intelligere propria personarum: Inquantum autem sunt communia, vitamus per ipsa errorem Arrij separantis substantiam, & ponentis nihil realiter esse commune tribus personis. Sed in quantū talia dant intelligere propria, vitamus errorem Sabellij confundentis personas, & ponentis nullam realem proprietatem in personis.

Tomo 3. cap. 6.

G

I

Ad Argumenta.

Ad Primum † ergo est dicendū, quod posse generare nō dicit potestatem, sed proprietatem. Est enim diligenter considerandum, quod tam potentia, quàm essentia diuina dicit perfectionē simpliciter, & formaliter infinitam: Omne autem simpliciter perfectum est communicabile tribus: & quamuis Filius nō dicatur posse generare, ex hoc quod ei non communicatur; in Filio tamen non posse generare, non est imperfectio, sed conditio: nec indignitas, sed proprietas. non enim esset bonum argumentum, sic dicere: Distinguere, & constituere diuinas personas dicit perfectionem: sed talem perfectionem non dicit diuina essentia, nec aliquid essentiale attributū, nisi sola relatio: Ergo essentia non dicit perfectionē simpliciter: Nam distingue-

† Vide omnino Magistrū lib. 1. sent. dist. 7. & ibi Aegidiū Romanum. qō. 1. 2. & 3.

E re, vel referre non est imperfectionis in essentia diuina, vel in aliquo absoluto, sed conditionis, nec impotestatis, sed proprietatis.

Ad secundum est dicendum, quod Pater posset incarnari: nec conueniret sibi nasci, & esse filium secundū naturam diuinam, sed solum secundum naturā humanam assumptam. Vnde propter hoc non sequeretur, in diuinis plures † esse filios: Nam conuenit filio quod sit Pater Virginis secundum naturam diuinam, & secundum naturam humanam est eius Filius.

† Vide Aegidium lib. 1. sent. dist 7. quæst 4.

Ad tertium est dicendum, quod secundum Aug. de Trinita. Cùm Pater ex tempore ab aliquo cognoscitur, non dicitur tamen missus † quia non habet de quo sit, sicut Filius: nec ex quo procedat, sicut Spiritus sanctus. Sicut ergo non recipere esse ab aliquo nō est impotestatis in Patre, sed proprietatis: sic mitti sibi non conuenit.

Tom 3 lib. 4. cap. 20. † S. Thom. par. 1. qō. 43. art. 4.

ARTICVLVS II.

VTRVM SPECTET AD PApam determinare modum generationis Filij à Patre.

Vide S. Thomam opusculo 23. super cap. Firmiter. extra de sum. Trinit. & fide catholica.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet determinare modū generationis Filij à Patre. Quia quod est inenarrabile non potest per Papam explicari. Sed scribitur in Isa. c. 53. Gnationē eius quis enarrabit? Nō ergo talis modus ponēdus est sub articulo.

2 Præterea: Filius naturaliter non generatur, nisi ex muliere. sed Deus Pater non habet vxorem. Ergo filiū generare non potest.

3 Præterea: Secundum Aug. Esse filium, est esse verbum. Sed verbum nostrum non est Filius. Ergo similiter nec verbum Dei.

In Contrarium est Auctoritas Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

H *Modus generationis Filij à Papa rectè sub articulo Filij poni debet non enim est inenarrabilis per reuelationem: & ex boc multi errores uitantur.*

Respondeo, dicendum, quod aliqui hæretici posuerunt Christum non fuisse Dei Filium aliter, quam alij Sancti viri, qui bene viuendo merentur Dei Filij per adoptionem † appellari, faciendo voluntatem Dei. De quibus dicitur Io. 1. Dedit eis potestatē filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius. Et cōtra hunc errorem positum est in Symbolo Apostolorum: Credo in Iesum Christum Filium Dei vnigenitum: Ex quo enim vnigenitus est, est naturalis, & non adoptiuus. Iuxta illud Ioan. 1. Vnigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit. Aliqui vero posuerunt Christum non fuisse ante Beatam Virginem: sed tunc incepit esse, quando ex ea conce-

† Vide Magistrū sent. li. 3. dist. 10. 5. si uero. & 5. sequenti.

conceptus est: Et cõtra hunc errorem additum est in Symbolo: Ex patre natum ante omnia secula.

Scribitur enim Io.8. Antequam Abraham fieret, ego sum. Aliqui autem dixerunt, sicut Sabelliani, ꝙ bene Christus fuit ante Beatam Virginem, sed non fuit alia persona à Patre, & Spiritu sancto distincta. Quod dictum cum auferat Trinitatem personarum, error est, & venenum fidei. Vnde ad hunc errorem remouẽdum positum est in Symbolo: Deum de Deo, lumen de lumine Scribitur Io.8. Qui me misit verax est. Constat autem, ꝙ nullus mittitur à seipso, sicut nulla res seipsam generat secundum Augustinũ. Aliqui vero, sicut Arriani, bene dixerunt, ꝙ Christus fuit ante Beatam Virginem, & ꝙ fuit persona distincta à Patre, non tamen ꝙ esset verus Deus, nec ꝙ esset eiusdem naturæ, cum Patre: Et contra hunc errorem ponitur in Symbolo: Deum verum de Deo vero. scribitur enim Ioã. 14. Ego, & Pater vnum summus. Sed aliqui posuerunt Christum esse creaturam, non æternaliter genitum à Patre, sed temporaliter factum: nec æqualis potestatis cum Patre. Et contra hunc errorem ponitur in Symbolo: Genitum non factũ, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Confitetur ergo Papa quinque sub vno articulo de modo generationis filij. Primo, eius filiationis naturalitatem. Secũdo, eius generationis æternitatem. Tertio, in persona distinctiuam proprietatem. Quarto, in essentia vnitatem. Et quinto, in potestate æqualitatem.

1. de Tri. 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ modus generationis filij inenarrabilis est per humanã probationem, quia non solum hominum, sed omnium Angelorum mentem excedit: potest tamen narrari per diuinam reuelationem, & per fidei adhæsionem. sunt enim illa, quæ sunt fidei, à Deo nobis reuelata. quæ cũ sint à summa veritate dicta, falsa esse non possunt. Et ideo tanquam vera sub articulis ponuntur, ne liceat alicui contrarium pertinaciter asserere.

AD secundum est dicendum, ꝙ derisorium est intelligere in diuinis generationem carnalem: Nõ enim est idem generationis modus in omnibus, sed in animalibus per maris, & fœminę commixtionem: In plãtis vero per pullulationem: Deus autem cum non sit animalis, & carnalis naturæ, non requirit fœminam, cui commisceatur ad prolis generationem. sed est spiritualis, & intellectualis naturæ, cuius partus est cõceptus: & verbum formatum, quod quidẽ verbum vnigenitus filius eius est. tale autem verbum est delectabiliter audiendum, est veraciter credendum, est continuè meditandum, est alijs manifestandum, & executioni mandandum.

AD tertium est dicendum, ꝙ sicut dicit Damas. 1. lib. cap. 6. Verbum Dei in quatuor differt à verbo nostro: Primo, in actuali existentia: quia verbum Dei est persona subsistens: nostrum autem est quoddam accidens. Secundo, in repræsentationis efficacia: tota enim essentia Patris repræsentatur in verbo eius: Ideo filius vocatur, de cuius ratione est naturam patris repræsentare, & sibi in natura assimilari. Tertio in veri-

A tatis euidẽtia, quia gignitur de tota * scientia Patris: Nostrum autem verbum plerumque ex ignorantia formatur. Quarto in immobilitatis permanẽtia: quia verbum nostrum nõ manet in dicente, sed transit per aërem: verbum autem Dei semper in dicente manet, quia totus Filius est in Patre, & totus in verbo Pater.

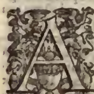
* al. substantia.

ARTICVLVS III.

VTRVM SPECTET AD PAPAM DETERMINARE MODUM PROCEDEDI Spiritus sancti à Patre, & Filio.

B De materia huius articuli, quæ grauissima est, vide Cõcilium Florentinum sub Eugenio 4. sess. 6. & seq. Magistrum, & Doctores lib. 1. sent. dist. xi. & S. Thomã par. 1. quæst. 36. art. 2.

Tomo 3. cap. 37.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ ad Papam non spectet determinare modum procedendi Spiritus sancti à Patre, & filio. Quia quod non est determinatum per Christum in Euangelio, non est sub articulo ponendũ. Sed Io 15. Saluator loquẽs de Spiritus sancti processione, nullam mẽtionem facit, ꝙ procedat ab ipso, sed solum à Patre dicens: Spiritus sanctus, qui à Patre procedit. Non ergo ponendum est sub articulo, ꝙ procedat à Filio.

Ioan. 7

C 2 Pręterea: In Concilijs principalibus Græcorum, in quibus fuerunt fidei articuli determinati, expressum est, Spiritum sanctum solum à Patre procedere, & nõ à Filio. & quicunque aliter diceret, vel prædicaret anathema incurreret. sicut Magister allegat xi. Distin. 1. lib. sententiarum.

3 Præterea: Nicenum Concilium, Symbolum constituit in quo nulla mentio de Spiritus sancti processione à Filio, facta est: immo in fine prædicti Symboli subiunctum est: Quicunque aliud docuerit, vel prædicauerit, anathema est.

IN CONTRARIVM est Auctoritas Ecclesię.

RESOLVTIO.

D *Modus procedendi Spiritus sancti à Patre, & Filio tamquam ex uno principio, & unica spiratione à Papa rectè poni debet, vt via contrarium opinanti pręcludatur.*

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Spiritum sanctũ ex Patre, & Filio procedere non solum Doctores Græcorum, & Latinorum asserunt: verum etiam ipsa veritas Io. 18. quãdo dicit: Spiritus Sanctus, quẽ mittet Pater in nomine meo, ille testimonium perhibebit de me. Super quo verbo dicit Anselmus In de procefs. Spiritus sancti, ꝙ non est aliud Spiritum sanctum in nomine Filij mitti, quàm de eius substantia procedere. Quia tamen aliqui propter veritatis ignorantiam præsumpserunt dicere contrarium: ideo, vt

omnibus præcluderetur via contrarium opinandi, cōgruum fuit sub articulo ponere,& sub anathemate mandare, ꝙ modus procedendi Spiritus sancti est à Patre,& Filio; non tanquam ex duobus, sed tanquam ex vno principio pariter spirari. Vnde scribitur lib. 1. extra † de sum. Trini. cap. Fideli. Nos huiusmodi erroribus viam præcludere cupientes, sacro approbante Concilio, damnamus,& reprobamus omnes, qui negare præsumpserint æternaliter Spiritum sanctum ex Patre, & Filio procedere: siue etiam ausu temerario asserere, ꝙ Spiritus sanctus à Patre, & filio tanquam ex duobus principijs,& non tanquā ex vno procedat.

† De sum. Trini. & fide Cathol. lib 6.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ Augustinus 15. de Trini. mouet istam quęstionem: Si Spiritus sanctus procedat ex Patre,& Filio, cur ipse Filius, dixit, Spiritum sanctum solum à Patre procedere? quā soluens sic dicit: Si filius dicebat: Mea doctrina non est mea; cum tamē ore Apostoli ipse dictus sit doctrina, & sapientia Patris, multo fortius dicebat Spiritum sanctum à Patre procedere, quia sicut doctrinā habet à Patre, & non à se: ita, ꝙ Spiritus sanctus ab eo procedat, non habet à se, sed à Patre: à quo sicut habet, ꝙ sit Filius: ita ab ipso habet, ꝙ Spiritus sanctus ab ipso procedat.

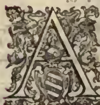
Tomo 3. cap. 27. Ioan. 7.

Ad secundum, & tertium est dicendum, ꝙ in Concilijs Græcorum illa explicata sunt in articulis, contra quæ insurgebant noui errores. Quòd vero ponitur in eis: Quicunque aliud docuerit, vel prædicauerit, sit anathema; Aliud, ibi ponitur pro erroneo, nō pro expositorio, vel explicatorio: quia quando insurrexit error contra hoc, licuit Ecclesiæ sub articulo explicare quod in illis Concilijs explicatum non fuit.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM SPECTET AD Papam plura ponere sub articulo Spiritus sancti; quàm Patris, & Filij.

Vide S. Thomam opusculo 23.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ non spectet ad Papā plura ponere sub articulo Spiritus sancti, quàm Patris,& Filij. Quia Spiritus sanctus est vna in Trinitate persona. Non ergo ponenda sunt plura in articulo de vna persona, quàm de alia.

2 Præterea: secundum Ambros. de fide lib. 1. c. 2. Dominus est nomen* naturæ,& nomen potestatis. sed potentia attribuitur Patri. Male ergo ponitur in articulo: Credo in Spiritum sanctum, Dominum.

† al. omnipotentiæ.

3 Preterea: Viuificare attribuitur Filio. Iuxta illud ad Heb. 4. Viuus est sermo Dei. id est, Filius Dei. Male ergo ponit' sub articulo Spiritus sancti: Et viuificātē.

In Contrarium est Auctoritas Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

Plura sub Articulo Spiritus sancti, quàm sub Articulo Patris, & Filij rectè à Papa sunt posita, vt multi errores tollantur.

Respondeo, dicendum, ꝙ Papa in articulo Spiritus sancti quinque confitetur de ipso. Primo, dominationem. Secundo, viuificationem. Tertio, à Patre,& Filio processionem. Quarto, cum Patre,& Filio vnam adorationem. Quinto, Prophetarum inspirationem.

Fuerunt enim aliqui hæretici male sentientes de Spiritu sancto, dicentes, ꝙ erat creatura, & ꝙ minor erat Patre,& Filio: & ꝙ erat minister vtriusque. Ad remouendum ergo hunc errorem, positum est in Symbolo Patrum: Credo in Spiritum sanctum dominū. Aliqui vero dixerunt, ꝙ vita spiritualis animæ in nobis poterat acquiri ex libero arbitrio, absque aliqua infusione gratiæ Spiritus sancti. Et ad hunc errorem remouēdum, additum est in Symbolo: Et viuificantem. Aliqui autem posuerunt, ꝙ Spiritus sanctus procedat à Patre, sed non à filio, quod si sic esset, non esset amor vtriusque. Ideo ad remouendum hunc errorem, ponitur in Symbolo: Qui ex Patre, Filioque procedit. Aliqui autem dixerunt, ꝙ non erat eiusdem substantiæ cum Patre,& Filio: Vnde nec idem honor, nec eadē reuerentia sibi debebatur, q̄ impendebat' Patri, & Filio. Et ad remouendum hunc errorem, positū est in Symbolo: Qui cum Patre,& Filio simul adoratur, & conglorificatur. Sed aliqui posuerunt, ꝙ vetus testamentum non fuit datum à bonō Deo: nec Spiritu sancto inspirati locuti sunt Prophetæ. Et ad remouendum hunc errorem, subiunctum est in Symbolo: Qui locutus est per Prophetas.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ per illa, quæ ponuntur in articulo, remouentur errores de nouo insurgentes. Quia igitur plures errores insurrexerunt de persona Spiritus sancti, quàm de alijs personis: Ideo oportuit, plura ponere de articulo Spiritus sancti, quam Patris,& Filij.

Ad secundum est dicēdum, ꝙ vna est potestas sicut vna bonitas omnium trium personarum: attribuitur tamen potestas Patri propter eius appropriationē. quia magis conuenit potentia cū Patre, qui est à nullo, quàm cum aliqua alia persona. attribuitur tamen Spiritui sancto propter erroris vitationem, ne putaretur, ꝙ sit minor Patre,& Filio.

Ad tertium est dicendum, ꝙ sicut dicit Aug. 2. de Tri. Omnis sanctificatio,& omne opus factū in creatura rationali simul inseparabiliter efficitur à tota Trinitate: attribuitur tamē quandoq; personis singulis pro pter aliquam conuenientiam, quam habet cum proprijs personarū. Viuificare ergo animā nostrā vita spirituali, cōuenit filio propter intellectus illuminationē. Spiritui vero sancto conuenit propter affectus inflammationem: quia sicut Filius procedit, vt verbū, cuius est intellectum illuminare, ita Spiritus sanctus procedit, vt amor, cuius est affectum inflammare.

QVAE-

QVAESTIO XIII. QVOMODO AD PAPAM SPECTET DETERMINARE quæ pertinent ad naturam humanam à Dei Filio aſſumptam.

ONSIDERANDVM eſt vlterius, qualiter ad Papam ſpectet determinare, quæ pertinent ad naturam humanam à Dei Filio aſſumptam. Circa quod quæruntur quinque. A

Primo, Vtrum ad Papam ſpectet ſub articulo ponere modum conceptionis, & incarnationis Chriſti.

Secundo, Vtrum ad Papam ſpectet ſub articulo ponere modum Paſſionis, & ſepulturæ Chriſti.

Tertio, Vtrum ad Papam ſpectet in Symbolo explicare omnes articulos fidei.

Quarto, Vtrum ad Papam ſpectet in Symbolo explicare omnia ſacramenta Eccleſiæ.

Quinto, Vtrum ad Papam ſpectet determinare, per quem modum corpus Chriſti eſt ſub ſacramento altaris. B

ARTICVLVS I.

VTRVM SPECTET AD Papam determinare, quæ pertinent ad naturam humanam à Dei Filio aſſumptam.

Vide Concilium Lateranen. ſub Innocentio III. cap. 1. refertur in cap. Firmiter. de ſum. Trinit. & fide Catho. & S. Thom. opuſculo 23.

D primum ſic proceditur. Videtur enim, q ad Papam non ſpectet determinare, quæ pertinent ad naturam humanam à Dei Filio aſſumptam. Et primo, q non ad ipsũ pertineat ponere ſub articulo modum conceptionis, & incarnationis Chriſti. Quia ſub articulo non debet poni niſi illud, per quod fides roboratur, & declaratur, vt dicit Auguſt. 14. de Trini. Sed illa, quæ ſunt fidei, ſatis conuenienter reuelata, & declarata ſunt ſanctis Patribus in veteri teſtamento. Non ergo oportet ſub articulo ponere, Chriſtum eſſe in vtero virginali conceptum.

Tomo 3. cap. 1.

2 Præterea ſcribitur Ioan. 6. Spiritus eſt, qui viuificat: caro autem non prodeſt quicquam. Credere ergo, Dei Filium eſſe Spiritum nos viuificantem, nõ autem credere ipſum eſſe carnaliter conceptum, facit ad noſtram ſalutem.

3 Præterea: ſi homo non peccaſſet, Dei Filius fuiſſet incarnatus. Non ergo propter noſtram ſalutem.

IN CONTRARIVM eſt Auctoritas Eccleſiæ.

RESOLVTIO.

Quæ ad humanam naturam à Dei Filio aſſumptam ſunt ſpectantia, rectè à Papa determinantur, vt ex ijs ſex errores tollantur.

RESPONDEO, dicendum, q ſex ponuntur ſub vno articulo, per quæ excluduntur ſex errores, qui tunc pullulabant circa Chriſti incarnationem, quando illud Symbolum fuit editum.

Primum eſt præciſa hominum ſaluatio. Secundũ eſt legalium excluſio. Tertium eſt Dei filij ex virgine carnis aſſumptio. Quartum eſt miraculoſa corporis eius formatio. Quintum eſt illius carnis cum humano corpore vera aſſimilatio. Sextum eſt, Dei & hominis vera perſonalis vnio. B

Fuerunt enim aliqui dicentes Dei, filium eſſe incarnatum non ſolum propter nos homines; verum etiam propter dæmones damnatos liberandos, & ſaluandos. Et hic error excluditur per hoc, quod præmittitur in articulo: Qui propter nos homines. Aliqui vero dicebant ſolam Chriſti Incarnationem, & Paſſionem non ſufficere ad noſtram ſalutem, ſine legalium obſeruatione, & impletione. Et hic error excluditur per hoc, quod additur: Et propter noſtram ſalutem. Aliqui autem dicebant, Dei filium non deſcẽdiſſe ad terram per carnis ex vtero virginali aſſumptionem, ſed magis Chriſtum tamquàm purum hominẽ exiſtentem, aliqua bona operatum fuiſſe in terris, ex quibus dicebant eum meruiſſe cœlum aſcendere. Et hic error excluditur per hoc, quod adiungitur: Deſcendit de cœlis. C Aliqui autem dicebant per operationem virilis ſeminis Chriſtum in vtero Beatæ Mariæ fuiſſe cõceptum, & incarnatum. Et hic error excluditur per hoc, quod annectitur: Incarnatus eſt de Spiritu ſancto. loco cuius in Symbolo Apoſtolorũ dicitur: Conceptus eſt de Spiritu ſancto. Aliqui autem dicebant corpus Chriſti non fuiſſe verum corpus, nec eiuſdem naturæ cum corpore humano, & hic error excluditur per hoc, quod dicitur: Ex Maria Virgine. Sed aliqui dicebant humanam naturam perſonaliter non fuiſſe vnitam Dei filio, ſed per ipſum Dei filium fuiſſe habitatam modo, quo inhabitat ſanctos viros, ex quorum dicto non erat verum dicere: Deus factus eſt homo: ſed magis Deus inhabitat hominem: Et hic error excluditur per hoc quod vltimo ponitur: Et homo factus eſt. D

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, q antequã Dei verbum carnem aſſumeret, huiuſmodi verbum erat ignoſcibile, tanquàm in corde Patris exiſtens, ſicut verbum hominis, dum eſt in corde non cognoſcitur, niſi ab illo, in cuius corde exiſtit. Erat intangibile:

bile; audiebatur quidem à Prophetis, & Patriarchis per subiectam creaturam, non tamen poterat tangi.

1. ad Tim. 6. Erat inaccessibile: quia lucem habitabat inaccessibilem, quam nullus hominum videre poterat. Sed postquàm induit carnem humanam, factum est cognoscibile, quia in terris visum est, & cum hominibus conuersatum est. factum est tangibile, quia manus nostrę pertractauerunt de verbo vitæ. Factum est accessibile, quia accessum habemus per ipsum ad Patrem. Multa ergo secreta Dei manifestata sunt nobis post Christi incarnationem, quæ ante occulta erant. Vnde propter aduẽtum Christi fides nostra est declarata: spes nostra est confirmata: charitas nostra est inflãmata: natura nostra est sublimata: & nostra volũtas est quietata, & terminata.

Ioann. 6. Hom. 47. In Ioan. AD secundum est dicendum, quod illud verbum: Caro non prodest quicquàm; Chrysost. exponit de carne Christi intellectuali dicens: Non sufficit carnaliter intelligere, quod Christus dixit in carne. hoc enim nihil prodest. oportet enim plus addere, & spiritualiter intelligere illa, quæ ipse in carne dixit. Aug. vero exponit de Christi carne sacramentali. si enim intelligatur caro Christi sub sacramento dilanianda per dentes, quomodo in cadauere dilaniatur, aut in macello venditur, & non quomodo spiritu vegetatur, nihil prodest. Accedat ergo (vt ait) spiritus ad carnem, & prodest plurimum. Idem etiam August. exponit de Christi carne naturali sub propria specie, dicẽs, quòd caro Christi per seipsam non mundat spiritualiter à peccato. sed per verbum, à quo suscepta est: quod cum sit principium omnium per susceptam animã, & carnem omnium credentium, animam mundat, & carnem.

Tract. 27. In Ioan. Tomo 9.

AD tertium est dicendum, quod si Dei Filius, homine non peccante, fuisset incarnatus, fuisset operatus nostram salutem per modum iucunditatis, & integritatis: quia vtroque modo natura nostra est beatificata; quantum ad corpus, videndo Christi humanitatem; & quantum ad animam, videndo Christi diuinitatem. Ingrediendo enim, & egrediendo, pascua inueniemus: Sed non fuisset operatus nostram salutẽ per modum mortis, & passibilitatis: quia non assumpsisset naturam mortalem, & passibilem, ex quo enim homo non peccasset, non indiguisset ipso, vt Redemptore, sed solum, vt Glorificatore: sed ex quo peccauit, vtroque modo indiguit ipso: quia nihil nobis nasci profuit, nisi redimi profuisset.

ARTICVLVS II.

VTRVM AD PAPAM SPEctet sub articulo ponere modum passionis, & sepulturæ Christi.

Vide Magistrum, & ibi Theologos Scholasticos lib. 3. sent. dist. 20. & seq.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd ad Papam non spectet sub articulo ponere modũ passionis, & sepulturæ Christi. Quia Christus non fuit mortuus, & passus, nisi in-

E quantũ homo. sed inquantum homo naturaliter potuit pati, & mori. Non est ergo istud ponendum sub articulo.

2 Præterea: Iudæi sunt puniti, quia Dominum gloriæ occiderunt. Iuxta illud Act. 3. Vos autem Dominum auctorem gloriæ interemistis, & petistis virum homicidam donari vobis: sed Deus non potest pati. Non ergo hoc ponendum est sub articulo.

3 Præterea: Sub articulo non debet poni, nisi quod facit ad nostram salutem. sed sepultura Christi non facit ad nostram salutem, immo ad contrarium: cum ipse debuerit esse inter mortuos liber. Psal. 87.

IN CONTRARIVM est Auctoritas Ecclesię.

RESOLVTIO.

F *Passionis Christi, & sepulturæ modum Papa sub Articulo rectè confitetur, ut ex eo bona nobis per Christum parta declarentur.*

RESPONDEO, dicendum, quod homo per peccatum primo incurrerat Dei offensionem: Delectatur enim Deus in spirituali pulchritudine, sicut homo carnalis delectatur in pulchritudine corporali. Deus enim spiritus est. quãdo ergo anima per peccatũ inquinatur, & eius pulchritudo amittitur, Deus offenditur. Ioan. 4.

Secundo, incurrerat animę maculam, & deturpationem. est enim peccatum macula ipsius animæ.

G Tertio, incurrerat de Paradiso exilium, & expulsionem. Ad remouendum ergo Dei offensionem necessaria fuit Christi mors, & crucifixio: vt, sicut homo morte se damnauerat, ita morte redimeretur per iustitiam talionis. propter quod super illo verbo: Descendat nunc de Cruce, & credimus ei; Dicit Chrysosto. immo non descendat. quia ad hoc venit, vt per mortem destruat eum, qui habebat mortis imperium. si enim homo in Cruce non moreretur, humanum genus non redimeretur. Ad remouendam vero animæ maculam, & deturpationem, necessaria fuit Christi passio, & eius sanguinis effusio: de quo Christus in sua Passione fecit quoddam balneum, in quo animæ peccatorum lauantur ab omni macula. cum enim lauantur in baptismo, in balneo Christi sanguine consecrato lauantur, cum nõ nisi ex sanguine Christi baptismus efficaciam habeat. Sed ad remouendum de paradiso exilium, & expulsionem necessaria fuit Christi sepelitio. non est enim necessarium corpus sepeliri, nisi postquàm anima à corpore est separata. Erat autem necessarium, animam Christi ad infernum descendere, vt animas Sanctorum per peccatum primi hominis de paradiso expulsas ad cęlestia reuocaret. Ista autem tria confitetur Papa sub vno articulo. Matth. 27. Heb. 2.

H

Primo, mortem, & crucifixionem, quando dicit: Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato.

Secundo, simul Passionem, & sepelitionem quando subdit: Passus, & sepultus est.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, Quòd non ideo

Ideo ponitur ſub articulo, Christum eſſe crucifixum, & paſſum, ꝙ non potuerit mori naturaliter, ſecundū ꝙ homo: ſed ponitur ſub articulo, ꝙ ille, qui moriebatur & crucifigebatur, inquantum homo, erat verus Deus.

Ad ſecundum eſt dicendū, ꝙ planum eſt, Iudæos non occidiſſe Christi diuinitatem: Conſtat enim, ꝙ cum moritur homo in ſeparatione animæ à corpore, non moritur anima, ſed ipſa caro: ſic in morte Christi non eſt mortua diuinitas, ſed natura humana. Nunquid ergo debuerunt puniri Iudæi, ac ſi interfeciſsent purum hominem, & non Deum? Dicendum ad hoc, ꝙ ſi aliquis Rex indutus eſset pulchra veſte, ſi quis in veſtem illam aliquam turpitudinem proiiceret, tantum peccatum incurreret, ac ſi ipſum Regem deturparet. Similiter verbum Regis ſi ſcriberetur in charta, & ſi aliquis dilaniaret chartā Regis, pro tanto haberetur, ac ſi dilaniaret verbum Regis. Peccatum ergo Iudæorum dilaniando carnē Christi, & ſcripturam Christi, tam fuit, ac ſi ipſum Dei filium dilaniaſſent, vel occidiſsent. & tali pœna debuerunt puniri. Exemplū.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ ſicut mors Christi operata eſt noſtram ſalutem, ita eius ſepultura. Nec obſtat ex hoc, ꝙ fuit ſepultus, nō fuiſse liberum inter mortuos. quia eo ipſo, ꝙ per incluſionem ſepulchri non potuit impediri, quin ab eo reſurgendo exiret, oſtenditur, eum inter mortuos libertatem habuiſse.

ARTICVLVS III.

VTRVM SPECTET AD PAPAM explicare omnes articulos Fidei.

Vide S. Thomam 2. 2. quæſt. 1. art. 8. 9. & 10. & Hoſtieſ. in ſumma tit. de fide catholica. §. Quot, & qui articuli.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ non ſpectet ad Papā in Symbolo explicare omnes articulos fidei. Quia multa ſunt dubia in his, quæ ſunt fidei. ſcribitur enim Eccleſiaſtes. 1. Cūctæ res difficiles, & nō poteſt homo eas explicare ſermone: Ergo de omnibus explicandi non ſunt articuli in Symbolo.

2 Præterea: Minores de Eccleſia non tenentur explicitè credere. Ergo in Symbolo omnibus legendo non oportet explicare credibilia.

3 Præterea: In articulis fit explicatio fidei, ſed non eſt in poteſtate hominis explicitè credere. Scribitur Roma. 10. Quomodo credent ei, quē non audierūt? quomodo autem audient ſine prædicante? quomodo autem prædicabunt, niſi mittantur? Non ergo oportet explicare per articulos, quæ ſunt fidei.

In Contrarivm eſt Auctoritas Eccleſiæ.

RESOLVTIO.

Articulos Fidei omnes ad Papam pertinet explicare, vt Eccleſia probat Auctoritas.

A RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſalus humani generis facta eſt per manifeſtationem diuinitatis ſecundum humanitatem aſſumptam, quę ſecundum Damaſcenum fuit inſtrumentum diuinitatis. mediāte quo, quæ erant hominis ſupra hominem operabatur. ergo omnia, quæ ſunt fidei principaliter, & per ſe, vel ordinantur ad Christi diuinitatem, vel ad aſſumptam humanitatem. diuinitas autem ſepté modis eſt manifeſta nobis in ſacro eloquio. Primò, quantum ad eſsentiæ vnitatem. Secundò, quantum ad Patris poteſtatem. Tertio quantum ad Filij proprietatem. Quarto, quantum ad Spiritus ſancti ſanctitatē. Quinto, quantum ad Eccleſię communitatem. Sexto, quantum ad reſurrectionis veritatem, quæ diuina virtute, & nutu fienda eſt. Septimo, quantum ad futuræ vitæ æternitatem. Lib. 3. de fide Orthod. cap. 15.

B Quantum ergo ad primum ponitur in articulo: Credo in vnum Deum. Quantum ad ſecundum ponitur: Patrem omnipotentem. Quantum vero ad tertium ponitur: Et in Ieſum Christum filium eius vnigenitum. Quantum autem ad quartum ponitur: Et in Spiritum ſanctum Dominum. Quantum ad quintum ponitur in Symbolo Apoſtolorum. Sanctorum communionem. Quantum ad ſextum ponitur: Expecto reſurrectionem mortuorum. Sed quantum ad ſeptimum additur: Et vitam venturi ſeculi.

Per aſsumptam vero humanitatem ſeptem modis Dei Filius operatus eſt noſtram ſalutem. Primo, per eius conceptionem: Secundo, per eius natiuitatem, ſeu incarnationem. Tertio, per eius mortem, & paſſionem. C Quarto, per eius ad inferos deſcenſionē. Quinto, per eius Reſurrectionem. Sexto, per eius in cœlū Aſcenſionem. Septimo, per eius in fine ſeculi iudiciariam dominationem.

Quantum ad primum dicitur: Qui conceptus eſt de Spiritu ſancto. Quantum ad ſecundum additur: Natus ex Maria Virgine. multi enim concipiuntur, qui non naſcuntur. Quantum ad tertium dicitur: Crucifixus pro nobis ſub Pontio Pilato. Quantum vero ad quartum ponitur. Deſcendit ad inferos. Quātum ad quintū additur: Tertia die reſurrexit à mortuis. Quantum ad ſextum dicitur: Aſcendit ad cœlos, ſedet ad dexteram Patris. Quantum ad ſeptimū dicitur: Qui venturus eſt cum gloria iudicare viuos, & mortuos.

D *Ad Argumenta.*

Ad Primvm ergo eſt dicendū, ꝙ in articulis non explicantur niſi illa, quæ principaliter ad noſtrā faciunt ſalutem. huiuſmodi autem ſunt, quæ pertinēt ad Christi diuinitatem, & humanitatem. alia vero quæ conſequenter ſe habent, non oportet per articulos explicare.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd illa, quæ continentur in ſacra Scriptura, leguntur omnibus, & tamē non tenentur omnes explicitè illa ſcire. & ſic eſt de his, quæ ſunt fidei: quia licet omnibus proponātur, non tamen tenētur omnes explicitè ipſa cognoſcere.

Ad tertium dicitur, quòd ad multa homo tenetur, quæ non poteſt perficere ſine auxilio gratiæ: vt

præcepta

præcepta Dei seruare. quod quidem auxilium gratiæ quibusdam datur per Dei misericordiam: quibusdā autem per iustitiam non datur: quod fit in pœnam alicuius peccati, vel actualis, vel saltem originalis. sicut dicit Aug. in lib. de correctione, & gratia cap. xI.

Tomo 7.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM SPECTET AD PAPAM in Symbolo ponere omnia sacramenta Ecclesiæ.

Vide citatos in proximè præcedenti Articulo.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam spectet in Symbolo ponere omnia sacramenta Ecclesiæ. Quia errores insurrexerunt circa sacramenta, sicut circa illa, quæ sunt fidei. Ergo ista, sicut illa, in Symbolo sunt ordinanda.

2 Præterea: Illa ponuntur in Symbolo, quæ faciunt ad nostram salutem. sed sic faciunt ad nostram salutem sacramenta, sicut articuli, ergo.

3 Præterea: Maior difficultas insurgit circa sacramentum Eucharistię, quàm circa baptismum. Magis ergo oportet explicare in articulo sacramentum Eucharistiæ, quàm sacramentum baptismi.

IN CONTRARIVM est. Quia in Symbolo Patrum non fit mentio nisi de sacramento baptismi. & in illa decret. † extra de sum. Trinit. & fide Catho. non exprimuntur nisi quatuor sacramenta.

† In c. Firmiter,

RESOLVTIO.

Omnia Ecclesiæ sacramenta in Symbolo à Papa poni non est necesse.

† De septenario sacramentorum numero. Vide Conciliū Trid. sessio. 7. de sacramētis cano. 1. & S. Tho. par. 3. q. 65. art. 1. & 2.

RESPONDEO, dicendum, quod sacramenta † sunt quædam medicinæ purgatiuæ peccatorū, vt anima ipsa sacramentis tanquàm quibusdam spiritualibus medicinis à defectibus, & peccatis expurgata, efficiatur capax receptionis septiformis gratiæ spiritus sancti. Sunt autem in anima nostra septem defectus. Primus, per peccati originalis infectionem. Secundus, per diaboli impugnationem. Tertius, per peccati personalis, & actualis perpetrationem. Quartus, per ipsius animæ in vita spirituali debilitationē. Quintus, per reliquiarum peccatorum deturpationē. Sextus, per ignorantiæ cognitionem. Septimus, per carnalis concupiscentiæ ineffrenationem. Peccati ergo originalis infectio tollitur per baptismum. Diaboli vero impugnatio tollitur per confirmationem. Peccati actualis, & personalis perpetratio tollitur per pœnitentiam. Animæ vero debilitas tollitur per sacramentū Eucharistiæ. Reliquiarum peccatorum deturpatio tollitur per extremam vnctionem. Ignorantiæ autem cognitio tollitur per sacramētum ordinis. Sed concupiscentię ineffrenatio tollitur per sacramētum matrimonij.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sacramenta Ecclesię habent efficaciam à Passione Christi. Vnde; sicut effectus continetur in causa: sic omnia sacramenta continentur in articulis pertinentibus ad Christi humanitatem.

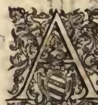
AD secundum est dicendum, quod illa, quæ ponuntur in Symbolo, faciunt ad nostram salutem principaliter, & effectiuè. sacramenta autem magis faciūt medicinaliter per modum expurgationis peccatorum.

AD tertium est dicendum, quod sacramentum baptismi est ianua omnium sacramentorum. Vnde posito ipso sub articulo, oīa alia virtualiter includūtur.

ARTICVLVS V.

VTRVM SPECTET AD PAPAM determinare, per quem modum corpus Christi est sub Sacramento altaris.

Vide Concilium Trident. sessio. 13. de sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, cap. 1. & 4. & cano. 1. 2. & 4. & S. Thomam par. 3. q. 75. ar. 1. & 2. & Aegidium Romanum in Theorematibus de corpore Christi Theor. 1.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod ad Papam non spectet determinare, per quem modum corpus Christi est sub sacramento altaris. Quia sic est de corpore Christi sub specie panis iudicandum, sicut de eius corpore sub specie propria: cum sit idem corpus numero. sed Deus in corpore Christi sub specie propria est per personalem vnionem. ergo per talem modum erit in sacramento altaris.

2 Præterea: Dicit Damascenus 4. lib. cap. vltimo, quod quia consuetudo est hominum comedere panem, & bibere vinum: ideo pani, & vino coniunxit Deus diuinitatem suam, & fecit ea corpus, & sanguinem suum. & ita panis communionis non est panis simplex, sed coniunctus diuinitati. Est ergo corpus Christi in altari per assumptionem panis ad vnitatem diuinitatis.

3 Preterea: Modus, per quem existit corpus Christi in altari, non videtur esse ab Ecclesia determinatus. Licet ergo ad placitum opinari, per quem modum corpus Christi in sacramento altaris existat.

IN CONTRARIVM est quod scribitur de consecra. Dist. 2. cap. Quia corpus. Vbi dicitur, quod visibiles creaturæ in Christi corpus, & sanguinem inuisibiliter conuertuntur.

RESOLVTIO.

Corpus, & sanguinē Christi non esse sub quantitate propria, sed sub quantitate, & speciebus panis, & vini, ad Papam spectat determinare.

RESPON-

RESPONDEO, dicendum, q sicut dicit Innocen. Corpus Christi habet triplicem modum essendi. Aliter enim est corpus Christi in persona ipsius Christi: Aliter in cœlo: Aliter in sacramento altaris. Nam in homine Christo est eius corpus, vt pars in toto per unionem: In cœlo vero est, vt locatum in loco per circumscriptionem: sed in sacramento sicut præsens signatum in signo per sacramentalem repræsentationē: & per substantiæ panis, & vini in corpus, & sanguinem eius transsubstantiationem. Non enim est corpus Christi in hostia per propriæ quantitatis circumscriptionem. quia sic non posset intrare per os fidelium manducantium ipsum. Nec per propriæ virtutis terminationē. Quia sic non posset esse simul, & semel cibus multorum fidelium in diuersis locis, & in diuersis mundi partibus existentium. Est ergo in hostia totum corpus Christi, vt cibus spiritualis animæ: non sub quantitate propria, sed sub quantitate panis, & vini per transsubstantiationem substantiæ eius in ipsum. Et hunc modum essendi determinat Papa extra de sum. Trinit. & fide catho. capitulo: Firmiter credimus Vbi dicitur, quòd corpus Christi, & A sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis, & uini veraciter continētur, *transsubstantiato pane in corpus, & vino in sanguinem, potestate diuina. Fingere ergo, vel ponere alium modum pertinaciter, est hæreticum. * al. transsubstantiatis.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, q corpus Christi habet esse in persona Christi, vt dictum est, per personalē vnionem: sed in sacramento altaris est per panis substantiæ in substantiam eius transsubstantiationem. Vnde non habet eundem modum essendi vtrobique. B

AD secundum est dicendum, q Damascenus vult pani, & vino coniugatam esse diuinitatem, quantum ad virtutem, & potentiam: quia potentia diuinitatis fit, vt panis in corpus Christi, & vinum in sanguinem conuertatur.

AD tertium est dicendum, q modus essendi determinatus est per Ecclesiam. & alium modum pertinaciter asserere, esset hæreticum.

QVAESTIO QVARTADECIMA

DE SANCTORVM VENERATIONE.

POST hoc cōsiderandum est de Sanctorum veneratione. Circa quod quæruntur quatuor.
Primo, de Papa canonizante.
Secundo, de causa canonizationis.
Tertio, de modo canonizandi.
Quarto, de Sanctis canonizandis.

Circa primum quæruntur quinque.

PRIMO, *Vtrum ad solum Papam pertineat Sanctos canonizare.*
Secundo, Vtrum sicut Papa vniuersaliter, ita Episcopus in diœcesi sua possit aliquē Sanctū canonizare.
Tertio, Vtrum Papa absque aliqua requisitione Collegij possit aliquem Sanctum canonizare.
Quarto, Vtrum Papa canonizando aliquem Sanctum possit errare.
Quinto, Vtrum si quis non est canonizatus pro Papā, possit pro eo officium decantari.

ARTICVLVS I.

VTRVM AD PAPAM PERtineat Sanctos canonizare.

Vide Concilium Trident. sess. 25. titu. de inuocatione, veneratione, & reliquijs Sanctorū, & sacris imaginibus. Vide B. Antoninum in summa par. 3. tit. 22. cap. 5. §. 5. & glossam, & Doctores in c. Vnico. de reliq. & vener. Sanctorum lib. 6.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, q non solum ad Papam pertineat Sanctos canonizare. Quia secundum Augu. in lib. de vera religione: Sancti non sunt adorandi, sed hono- Tomo 1. cap. 55. C randi. Cum ergo cuilibet liceat alteri honorem impendere, cuilibet erit licitum Sanctum canonizare.

2 Præterea: In Ecclesia primitiua non omnes Sancti canonizabantur per Papam. Ergo nec nunc est necessarium, q omnes per eum canonizentur.

3 Præterea: Ad sanctos pertinet sanctos canonizare; & non ad peccatores. non enim est conuētio Christi ad Belial, nec lucis ad tenebras, Vt scribitur. 1. ad Corin. 6. sed contingit, Papam quandoque esse malū, & peccatorem. Non ergo ad Papam semper spectat canonizare sanctos.

IN CONTRARIUM est. quia nullus est Sanctus, nisi approbatione, & imitatione Christi: Iuxta illud Leui. 20. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Ergo approbatione Papæ, qui est Vicarius Christi, debet aliquis in sanctum approbari, & canonizari.

D

RESOLVTIO.

Sanctorum canonizationem ad Papam spectare dicendum est, vt ratio ipsa monet.

RESPONDEO, dicendum Sanctum aliquem canonizare, non est aliud, quàm sanctitatem alicuius venerandam, & approbandam manifestare, propter fidem Ecclesiæ eius opera imitantis, & beneficia recipientis. Tria itaque principaliter requiruntur ad canonizationem Sancti.

Primo, eius sanctitatis approbatio. Secundo eius sanctitatis à toto populo Christiano veneratio Tertio fidei totius Ecclesiæ, beneficia illius Sancti poscentis, confirmatio.

Ista autem tria ad solum summum Pontificē, qui est

est caput Ecclesiæ, noscuntur pertinere: Nam, sicut solius Christi est homines sanctificare, & * sanctos facere. Iuxta illud Leui. 21. Ego sanctus sum Dominus, q sanctifico vos; sic solius Papę est, qui est Vicarius Christi, hominum sanctitatem manifestare, & approbare. Similiter, sicut solus Papa caput est totius Ecclesiæ, ita solum ad ipsum pertinet membris Ecclesiæ mādare, sanctum aliquem sub veneratione haberi. Vlterius, sicut opera, quæ perhibent testimonium sanctitati alicuius fidei, Ecclesię innituntur; ita ad illum pertinet huiusmodi Sanctum canonizare, ad quem pertinet quæstiones fidei determinare: quod quidem, planum est, spectare ad Summum Pontificem, sicut patet 24. quæst. 1. cap. Quotiens ratio fidei ventilatur.

* al. saluos

Ad Argumenta.

1 AD PRIMVM ergo est dicendū, quòd duplex est reuerentia. Quædam vniuersaliter iniuncta. Quædam verò voluntariè, & particulariter assumpta. Prima ergo reuerentia solum honorandi sunt Sancti per Ecclesiam canonizati. Sed secunda reuerentia possunt honorari alij secundum particularem deuotionem vniuscuiusque.

2 AD secundum est dicendum, ꝙ in Ecclesia primitiua non seruabatur modus canonizandi, qui modo seruatur propter duo. Primo, quia illi Sancti, vt plurimum, erant Martyres, in quibus non requirebatur talis examinatio, sicut requiritur in Confessoribus, vt infra dicetur. Secundo, ex feruore fidei nascentis Ecclesiæ, & ex meritis Christi, & Apostolorum, miracula, & alia opera sic erant euidentia, vt non possent tergiuersatione celari: sed nunc bene videndum est secūdum, ꝙ dicit Augustinus in de vera religione, quibus de diuinis credendum est, potissime cum Angelus Sathanę possit se transfigurare in Angelum lucis.

Tomo 1. cap. 25.

2. Cor. 11.

3 AD tertium est dicendum, ꝙ Papa non canonizat Sanctos, sanctitatem in eis efficiendo, vel causando: sed magis sanctitatem, quæ propter opera, quæ ei testimonium perhibeat, approbando. & sub veneratione populi christiani exponendo, quamuis, si sanctitate carer, ministerialiter non propria auctoritate, mediantibus clauibus Ecclesię, posset hoc facere, quantūcunque esset peccator.

ARTICVLVS II.

VTRVM SICVT PAPA VNIuersaliter, ita Episcopus in sua diœcesi, posit aliquem Sanctū canonizare.

Vide Doctores Canonistas in cap. 2. De reliq. & venerat. sanctor. Troilum Maluetium tract. de canonizatione Sanctorum dubio 2. Et Turrecrematam in cap. 1. de consecrat. Dist. 3. quæst. 5. vbi sequitur hic Augustinum. Et Armill. Tit. canonizatio.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd sicut Papa vniuersaliter: ita Episcopus in sua diœcesi possit aliquem Sanctum canonizare. Scribitur enim primo Ethicorum: Vnusquisque bene iudicat de iis, quæ nouit, & horum est bonus iudex. Sed episcopus melius nouit de sanctitate, & vita eorum, qui sunt in sua diœcesi, quàm Papa. Ergo erit melior iudex canonizando, & approbando sanctitatem eorum.

Li. 1. Eth. 3.

E

2 Pręterea: Sanctos canonizare est ex operibus, & miraculis eos à populo venerandos prædicare. sed talia fiunt in vna diœcesi quandoq; , & nō in alia: quia sicut operationes sunt particularium suppositorum: sic sunt particularium locorum. Magis ergo pertinet hoc ad Episcopum, quàm ad Papam.

3 Præterea: Canonizatio pertinet ad potestatem ordinis, cum ibi requiratur celebratio Missę ad honorē Sancti. sed in potestate ordinis quilibet Episcopus est æqualis Papæ. Quilibet ergo Episcopus potest Sanctum aliquem canonizare in sua diœcesi.

F

IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de reliq. & venera sanct. cap. 1. Vbi Papa scribens Episcopo dicit: Si † per hominē miracula fierent, nō liceret vobis ipsum profecto absque auctoritate Romanæ Ecclesiæ venerari.

† Verba Romani Pontificis ita habent: Cum etiamsi per eum miracula fierēt, non liceret vobis ipsū pro Sancto absq; auctoritate Romanę Ecclesiæ venerari.

RESOLVTIO.

Sanctorum canonizatio ad solum Pontificem Romanum spectat, vt ratio ipsa docet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ rationabiliter canonizatio Sanctorum solum Romano Pontifici reseruatur: innititur enim canonizatio Sanctorum fidei Christi, in quem Sancti credentes per eos miracula fiunt, quę attestantur eorum sanctitatem, & fidei integritatem. Fides autem Christi vna est. Iuxta illud Apostoli ad Ephe. 4. Vnus dominus: vna fides: vnū baptisma: Ad illum ergo debet pertinere canonizatio Sanctorum, in quo vniuntur omnia membra Ecclesiæ, ne sint schismata in eis de Sanctis canonizatis sicut erant in Corinth. de baptismate: in quorū personā dicit Apostolus: Ego sum Pauli: ego autem Apollo: ego verò Cephæ. Notatur similiter hoc expressè de consecra. Dist. 3. cap. Pronunciandum. Vbi super illo verbo: Festiuitates illæ * venerandæ sunt, quas Episcopus cum populo collaudarunt, & vicinis circummorantibus indicendæ sunt, non generaliter omnibus: notat Glosator, hoc intelligendum esse de Sanctis canonizatis, qui non habent vigilias: & non ꝙ Episcopus Sanctum aliquem in sua diœcesi canonizare possit.

G

1. Cor. 1.

* al. feriandæ.

H

Ad Argumenta.

1 AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ secundum Dionysium: Bonum consistit ex integra, & vniuersali causa: iudicium autem, quo aliquis canonizatur in Ecclesia, est maximum bonum: cum ex hoc insurgat feruor, & comprobatio fidei Christianæ: Ideo tale iudicium ad illum pertinet, cuius auctoritate canonizatus Sanctus à toto populo Christiano possit venerari.

De Di. no. cap. 4.

2 AD secundum est dicendum, ꝙ multi sunt Sancti per Ecclesiam canonizati, & scripti in catalogo Sanctorum,

ctorum, quorum feſtiuitates non poſſunt vniuerſaliter celebrari: nec eis vigilia ordinari. De talibus ergo Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt ordinare propter deuotionem populi, quòd certa die eorum feſtiuitas celebretur, & vigilia deputetur.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ mandare ſanctum aliquem vniuerſaliter à toto populo venerari, pertinet ad illum, qui præeſt toti Eccleſiæ. nam quantū ad hoc canonizatio Sanctorum magis pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis, quàm ordinis.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA ABSQVE requiſitione Collegij poſſit Sanctum aliquem canonizare.

De hac difficultate, vide Troilum Maluetium tract. de canonizatione Sanctorum dubio 2.nu.30. & ſeq.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa abſque requiſitione Collegij non poſſit Sanctū aliquem canonizare. quia Papa comparatur ad Cardinales, ſicut Chriſtus ad Apoſtolos. ſed Chriſtus de communi lege non ſanctificauit aliquos ſine miniſterio Apoſtolorū. Ergo nec Papa poteſt aliquos Sanctos canonizare ſine miniſterio, & conſilio Cardinalium.

2 Præterea: Canonizatio, & approbatio Sanctorum eo modo debet fieri, quo fit reprobatio, & ſeparatio malorum ab Eccleſia. ſed ſeparatio, & excōmunicatio non fit à Papa, niſi mediantibus Cardinalibus. † ſicut patet 11. quæſt. 3. Ergo mediante requiſitione eorum debet fieri Sanctorum canonizatio.

† Vel hoc colligiſ ex ſerie totius qõnis, vel reſpexit auctor ad cap. Debēt. ead. cauſ. & qõ.

3 Præterea: Maius eſt teſtimonium coniunctum, quàm ſeparatum. ſed in canonizatione Sāctorum requiritur teſtimonium populi, quod eſt teſtimonium ſeparatum. Magis ergo requiritur teſtimonium Collegij, quod eſt teſtimonium coniunctum.

In Contrarivm eſt. quia in Canonizatione Sanctorum non requiritur niſi informatio, & approbatio. ſed vtrunque iſtorum poteſt Papa ſine requiſitione Collegii.

RESOLVTIO.

Papa quamuis abſque Collegij conſilio Sanctum canonizare poſſit; congruè tamen ſine ipſo non deberet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ vel quæritur de congruo, vel de neceſſario. ſi de neceſſario; planum eſt, ꝙ poteſtas Papæ non limitatur in aliquo: nec dependet à Collegio, ſed potius e cōuerſo. Non enim Collegium aſſiſtit Papę per modū determinationis, ſeu limitationis eius poteſtatis, ſed magis per modū miniſterij, & conſilij, vt debito modo huiuſmodi poteſtatem exequatur. Vnde ſi quæreretur de congruo, puto, quòd magis tenetur requirere Collegium in tali cauſa, quàm in aliqua alia q̃a in his, quæ ſunt fidei, tanto cautius, & maturius eſt agēdum, quanto dolus, fraus, & deceptio circa ipſam eſt magis vitanda. Ne ergo canonizatio alicuius Sancti procuraretur turpis lucri gratia: vel humanæ glorię pompa, ſeu iactantia: non ſolum cum requiſitione Collegij, verum ēt cum requiſitione venerabilium virorum de Eccleſia Papa in tali caſu debet procedere, ſi enim Paganorum Reges in actibus humanis cuncta agebant cum conſilio eis aſſiſtentium: multo fortius debet Papa facere cū conſilio cuncta, quæ pertinent ad Deum, & ad fidem chriſtianam. Scribitur enim in Hiſt. 1. ꝙ Rex Aſſuerus interrogauit ſapientes, qui ex more regio ſemper ei aderant, & illorum faciebat cuncta conſilio ſcientiū leges, ac iura maiorum.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, ꝙ illa comparatio intelligenda eſt ſecundum congruitatem, non ſecundum neceſſitatem. Et ſic reſpondendum eſt ad ſecundum, & tertium: quia ſi canonizatio Sanctorū debet fieri, iuris ordine ſeruato, debet fieri cum requiſitione Collegij: & cum aliis, quæ pertinent ad ritum, quem nunc ſeruat Romana Eccleſia. Huius tamen ordo iudiciarius non ligat Papā, cū ſit ab eo inſtitutus.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA CANONIZANDO aliquem Sanctum poſſit errare.

Vide B. Antoninū in ſumma. par. 3. Tit. 12. cap. 8. §. 2. Melchiorem canum lib. 5. cap. 5. de locis Theologicis. & Blaſium Nauarru n, lib. 2. c. 10. de ſacro Eccleſiæ principatu. Armill. Tit. Canonizatio.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa canonizando aliquem Sanctum poſſit errare. quia ſecundum Auguſt. 15. de Trini. cap. 18. Sola charitas diuidit inter filios regni æterni, & filios perditionis æternæ. ſed nullus per certitudinem poteſt ſcire ſe, vel alium habere charitatem: iuxta illud Eccl. 9. Nullus ſcit vtrum amore vel odio dignus ſit. Papa ergo canonizando aliquē Sanctum poteſt falli: ex quo neſcit eum habuiſſe charitatem, per quam aliquis inter Sanctos numeratur. Tomo 1.

2 Pręterea: Opera, quæ ſunt communia bonis, & malis, non poſſunt teſtimonium infallibile perhibere de Sanctitate alicuius: ſed ieiunia, orationes, & eleemoſynæ, ac alia multa bona opera ſunt communia bonis, & malis. Ergo per talia Papa non poteſt aliquem ſcire, in Sanctum canonizandum.

3 Præterea: Opera alicuius ſancta, & meritoria ſunt Deo accepta. Iuxta illud Thob. 7. Quoniam acceptus eras Deo, neceſſe fuit, vt tētatio probaret te. ſed nullus poteſt ſcire, an vita ſua, vel alterius ſit Deo grata, & accepta. Papa ergo acceptando vitam alicuius ſanctā, & meritoriam, poteſt falli.

In Contrarium est. quia dictum est Petro à Christo Lucæ 22. Ego pro te rogaui Petre, vt nõ deficiat fides tua, & tu aliquando cõuersus confirma fratres tuos. Fides ergo Papæ successoris Petri non potest deficere.

RESOLVTIO.

Papa secundum præsentem iustitiam canonizando, habens pro teste exteriorem euidentiã, errare non põt.

Respondeo, dicendum, quod duplex iudicium potest dari de homine: Primum, secundũ præsentem iustitiam: Aliud secundum æternam sententiam. Differẽtia est autem inter ista duo iudicia: quia primo iudicio iudicat homo habens pro teste exteriorem euidentiam: scribitur enim Ioan. 7. Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi ab ipso audiuerit prius, & cognouerit quid faciat? Alio iudicio iudicat Deus, habens pro teste interiorem cõscientiam: quia homo videt quæ foris apparẽt: Deus autem intuetur cor, ut scribitur 1. Regum 16.

Alia differentia est. quia in primo iudicio, dato quod non inueniatur quid reprehendat homo, & quid culpabile sit, per hominem iudicantem, potest tamen inueniri quid reprehendat Deus, & quid culpabile sit in conspectu Dei. In secundo verò iudicio nihil inuenitur reprehẽsibile, nec culpabile: nec per Deũ, nec per hominem: Et istam differentiam ponit August. super illo Psal. 42. Iudica me Deus, vbi ait, quòd difficile est, purgatam vitam alicuius inueniri: quia si iã probabilis est eius vita inter homines, vt non habeat quid iam reprehendant homines iustẽ: inuenit tamẽ in homine quid reprehẽdat Deus, qui nouit ad liquidum, & purum iudicare. Papa ergo canonizando aliquem Sanctum secundum præsentem iustitiam non errat. Quia sic credit eum esse Sanctum, vt informationem recipit secundum allegata, & probata sibi. Dicit autem Augustinus in quadam Epistola ad Seuerũ Abbatem Epist. 35. commendantem eum de sanctitate, & scientia: Qui enim sic credit, vt loquitur, etiã si falsa loquatur, fideliter loquitur: qui autem non credit, quæ loquitur, etiam si verã loquatur, infideliter loquitur. Quantumcumque ergo Papa non vera approbet canonizando, vel approbando aliquem Sanctum: ex quo fideliter, & vere approbat secundũ informationem sibi factam, non errat.†

Psal. 42.

Tomo 2.

† Quia tamẽ honor, quẽ Sanctis exhibemus, q̃dam pfessio fidei est, qua Sanctorum gloriã credim': pie credendũ ẽ, qd nec etiã in his iudiciũ Ecclesiæ errare possit. Hæc S. Tho. quodlibeto. 9. q. 7. art. 16.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendũ, quòd licet Papa non possit scire, per certitudinem causæ illum Sãctum, quem canonizat, habuisse charitatem: potest tamen scire ab effectu per opera de ipso narrata, & famata. quia probatio dilectionis, exhibitio est operis. Et hoc sufficit in iudicio suo, quo tenetur iudicare secundum præsentem iustitiam.

Ad secundum est dicendum, quod licet per illa opera non possint discerni boni à malis, quia ieiunia, & orationes, & eleemosynę possunt fieri bono animo, & malo, vt dicit August. in lib. de ser. Do. in mon. c. 28. Sunt tamen quædam opera, quæ habent circumuolutam malitiam: nec possunt bono animo fieri: vt opera prohibita à lege diuina, per quæ discernuntur à malis: Iuxta illud Matth. 7. A fructibus eorum cognoscetis eos. A talibus ergo si aliquis homo immunis fuerit inuentus, & comprobatum fuerit in bonis operibus habuisse semper constantiam, & supra modum humanum excellentiam: secundũ præsentem iustitiam potest in Sanctum canonizari cum attestatione miraculorum.

Ad tertium est dicendum, quod vitam alicuius possumus scire Deo esse gratam, & acceptam per euidentiam miraculorum, & operum, quæ sunt quædam attestationes, secundum quas homo iudicat humano iudicio per præsentem iustitiam.

ARTICVLVS V.

VTRVM POSSIT OFFICIVM decantari, & pro Sãcto venerari, qui non est canonizatus per Papã.

Vide Hostiensem, & alios Doctores in cap. 1. extra de reliq. & vener. Sanctor. & omnino Zanchinum tract. de hæret. cap. 22. nu. 8. vbi pulchre agit de hoc dubio.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quòd possit officium decantari, & pro Sancto venerari, qui non est canonizatus p Papam. Quia licet facere officium pro eo, a quo homo receperit beneficium: sed multi recipiunt beneficium sanctitatis ab eo, qui non est per Ecclesiam canonizatus. Ergo licet talem venerari, vt sanctum.

2 Præterea: Cuilibet licet patrocinium eius inuocare, qui est in vita æterna; cum omnes ibi existentes, tanquam habentes charitatem pro nobis Deum rogent. Sed multos defunctos homo credit esse in vita æterna: qui tamen non sunt canonizati per Ecclesiã: licet ergo tales, vt Sanctos venerari, & eorum patrocinium inuocare.

3 Præterea: Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet: sed aliquis non canonizatus per Ecclesiam in fide alicuius recipitur, & habetur sicut Sanctus. non peccat ergo venerationem, debitam Sancto, sibi exhibendo. Matth. 10.

In Contrarium est. Quia, quod non licet Episcopo, non licet alicui inferiori de Ecclesia. sed non licet Epõ aliquem, vt Sanctum venerari absq; authoritate Sedis Apostolicæ: vt scribitur extra de reliq. & vener. Sanc. c. Audiuimus. Multo ergo minus licet alijs.

RESOLVTIO.

Quamuis priuata oratione Sanctum aliquem honorare, & inuocare possimus; ei tamen non canonizato per Papam solennitas non debetur, nec in eius memoria officium decantari potest.

Respon. dicendum, quod secundũ August. 22. de Ciuita. Dei: In veneratione corporũ Sanctorum, & Martyrum non erigimus altaria, in quibus sacrificemus Lib. 22. cap. 10. Tom. 5.

ficemus Martyribus: ſed vni Deo, & Martyrum, & noſtro ſacrificium immolamus. Nam ipſum ſacrificium eſt corpus Chriſti, quod non offertur ipſis Sanctis, ſed Deo: quamuis in memoria eorum Sacerdos * ſanctificet. quia Dei ſacerdos eſt, non eorum. Nulli ergo Sancto quantuncunque per Eccleſiam canonizato ſacrificium offertur, licet in memoria eius offeratur ſacrificium, & Miſſa celebretur: dummodo ſit per Eccleſiam canonizatus. Et ratio eſt: quia Miſſæ celebratio, & cõmunis oratio fit in perſona totius populi, & totius Eccleſiæ. In memoria ergo illius debet talis ſolennitas celebrari, qui eſt ab illo, qui eſt caput totius Eccleſiæ canonizatus, & in ſanctitate comprobatus: priuata † tamen oratione & veneratione poteſt quilibet illum, quem credit eſſe Sãctum, honorare, & venerari, atque eius patrocinium inuocare.

* al. ſacrificet.

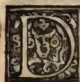
† Hanc ſententiam tenet Hoſtiẽ. & alii in c. 1. de reliq. & ven. San. conſule tamen Conc. Tri. ſeſ. 25. tit. de inuocatione, veneratione, & reliquiis Sanctorũ.

A

Ad Argumenta.

Et per hoc patet reſponſio ad obiecta. quia de tali priuata veneratione arguunt: non de ſolẽni, quę fit in perſona totius Eccleſiæ.

QVAESTIO XV. DE CAVSA CANONIZATIONIS SANCTORVM.

Deinde conſiderandum eſt de cauſa canonizationis Sanctorum. Circa quod quæruntur quinque.

Primo, Vtrum Papa debeat aliquẽ canonizare propter fructũ ſcientiæ.

Secundo, Vtrum Papa debeat aliquẽ canonizare propter ſanctitatem vitæ.

Tertio, Vtrum Papa debeat canonizare aliquem propter bonam famam

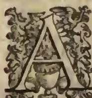
Quarto; Vtrum Papa propter euidentiam miraculorum debeat aliquem canonizare.

Quinto, Vtrum Papa debeat canonizare aliquẽ propter donum Prophetiæ.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA DEBEAT canonizare aliquem propter fructum ſcientiæ.

De materia huius quæſtionis, videlicet ob quas cauſas poſſit Sanctus canonizari, vide Troilum Maluetium tractatu de canonizatione Sanctorum dubio 3.

Ad primum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa debeat canonizare aliquem propter fructũ ſcientiæ. Quia præmium æternũ non debetur niſi merito Sanctorum. Sed ſcribitur Eccl. 24. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt. Elucidantes ergo diuinam ſapientiam, vitam æternam habebunt: & ſic Papa debet eos canonizare.

2 Præterea: Prærogatiua venerationis ſingulariter datur Paulo propter ſcientiã: Dicit enim ipſe 1. Tim. 2. Veritatem dico, non mentior Doctor gẽtium in fide, & veritate. propter fructum ergo ſcientiæ debet aliquis pro Sancto venerari, & canonizari.

3 Præterea: Scribitur Lucæ 10. quòd ſtabulario ſupererogandi in curatione ſemiuiui æterna retributio redditur: quia exponenti ſacram Scripturam ad curationem generis humani vltra vetus, & nouum teſtamentum, quæ per duos denarios intelliguntur, corona iuſtitiæ repromittitur, vt Auguſt. exponit. Pro expoſitione ergo, & elucidatione ſacræ Scripturæ Papa debet aliquem Sanctum canonizare.

B

In contrarium eſt, quod ſcribitur prima ad Corinthios 13. Si habuero omnem ſcientiam, & omnem fidem, ita vt montes transferam; charitatẽ autem non habuero, nihil ſum.

RESOLVTIO.

Scientiæ donum canonizationem alicuius nõ admittit, vt ratio, necnon Eccleſia auctoritas monent.

Respondeo, dicendum, ꝙ qui debet in Sanctum canonizari, & pro Sancto vniuerſaliter venerari, debet eſſe bonus vniuerſaliter, & ſimpliciter. Non autem ſingulariter, & ſecundum partem: quia vniuerſaliter ab illo, qui eſt caput Eccleſiæ, aſſumitur venerandus à toto Populo Chriſtiano: Conſtat autẽ, ꝙ non dicitur homo bonus vniuerſaliter ex eo, quòd eſt in parte bonus: ſed ex eo, ꝙ ſecundum ſe totus eſt bonus. quod quidem contingit per bonitatem voluntatis: loquendo de bonitate naturali, & per charitatẽ exiſtentem in voluntate: Loquẽdo de bonitate ſupernaturali; quia voluntas imperat actibus omnium potentiarum humanarum; Verum eſt, quòd quilibet actus eſt bonum ſuæ potentiæ, quia ſcientia eſt bonũ intellectus: & videre eſt bonum potentiæ viſiuæ: & audire bonum potẽtiæ auditiuæ. Vnde ille, qui habet bonitatem ſecundum aliquam potentiam, non ſuppoſita bonitate voluntatis, dicitur bonus ſecundũ quid. vt bene videns, aut bene audiens, vel bene intelligens. ſed vniuerſaliter, & ſimpliciter homo non dicitur bonus, niſi qui habet bonam voluntatem diuina charitate informatam.

C

D

Ad Argumenta.

Ad primum ergo eſt dicendum, ꝙ ſignanter dicit Spiritus ſanctus: Qui me elucidant. quia multi ſacram Scripturam exponunt potius obſcurando, quàm elucidando: Sunt enim tria genera hominũ exponentium ſacram Scripturam, vt dicit Auguſt. & ponitur 23. q. 4. c. Tres perſonas. Fures, mercennarij,

De verb. Domini. ſerm. 49. Tomo 10.

& pastores. fures exponunt, non elucidando: sed obtenebrando, & verum intellectum occultando. Mercennarij vero turpis lucri gratia. unde si exponũt pro vtilitate aliorum, sibiipsis id nõ valet ad æternã remunerationẽ: quia sonant alijs, non sibiipsis, ad modũ cymbali tinnientis, quod sonat alijs, & in seipso non * participat sonum. Sed pastores exponunt ex bona voluntate, quam habent principaliter, solum propter Deum: De quibus dicit Petrus prima sua canonica. c. 5. Pascite, qui est in vobis, gregem Dei, prouidentes non coactè. sed spontaneè, secundum Deum: nec turpis lucri gratia: sed voluntariè: vt cum apparuerit Princeps Pastorum percipiatis immarcessibilem gloriæ coronam. Per bonam ergo voluntatem promissio, & fructus scientiæ consequitur præmiũ non per ipsam scientiam præcisè.

Cymbali exemplũ.

* al. percipit.

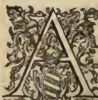
A d secundum est dicendum, ꝙ Paulo nõ redditur prerogatiua singularis venerationis propter scientiam tãtum: sed quia doctrina eius fuit succensa igne charitatis: Dicit enim Chrys. in lib. de laudibus Pauli Hom. 3. ꝙ sicut ferrum in igne missum nõ est aliud, quàm ignis: sic doctrina Pauli igne charitatis accensa nonerat aliud, quàm charitas. Et subdit, ꝙ naturę cõditione Paulus in nullo nobis fuit præstantior: sed in voluntate fuit omnibus melior, & sanctior.

Ferri igniũ exemplũ.

A d tertium est dicendum, ꝙ secundũ Ambro. illi supererogant, qui supra præcepta obseruant consilia: Vnde Apostoli, & Doctores supererogauerũt, qui propter charitatem Dei, & proximi quod ore prædicauerunt, opere impleuerunt.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA DEBEAT aliquem canonizare propter sanctitatem vitæ.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non debeat aliquem canonizare propter sanctitatem vitæ. quia illi sunt canonizãdi per Ecclesiam, qui pro vtilitate Ecclesię sunt aliqua operati. sed secundum Hierony. in Epistola ad Paulinum: Sancta quippe simplicitas solum sibi prodest, & quanto plus ędificat Ecclesia Dei ex vitæ merito: tanto plus nocet, si contradicentibus non resistit. Propter sanctitatem ergo vitæ solũ, non est aliquis canonizandus.

Epist. 103.

2 Præterea: Nullus est per Ecclesiam pro Sancto venerandus, nisi opera charitatis fuerit imitatus: sed secundum Grego. sunt nonnulli, qui speciem sanctitatis acquirunt, habitum venerationis assumunt: qui tamen, ex solius charitatis radice procedentes, imitari contemnunt. Ex demonstratione ergo sanctitatis non sunt aliqui canonizandi.

3 Præterea: Aut opera alicuius ostendunt sanctitatẽ vitæ in occulto, aut in manifesto. si in occulto, non perhibent testimonium in conspectu Ecclesię, vt propter ipsa debeat aliquis canonizari. Si vero in manifesto, videtur ad hypocrisim pertinere.

E

In Contrarium est, quia super illo verbo Psal. 29. Confitemini memoriæ sanctitatis eius; Dicit August. ꝙ ista est vox Sanctorum confitentium sanctitatem Christi, inquãtum non obliuiscitur sanctitatis, qua eos sanctificat: sed eorum sanctitatem; & bonitatem exponit omnibus venerandam.

RESOLVTIO.

Vitę sanctitas clara, veram redolens charitatem, canonizationem admittit.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ sicut dicit Leo Papa, & ponitur 61. dist. c. Miramur. Si ad honores mundi sine * suffragio temporis, sine merito laboris, indignum est perueniri, & * vocari ambitus solent, quos probitatis documenta non adiuuant, quã diligens, & quàm prudens habenda est dispensatio diuinorum munerum, & cęlestium dignitatum: ita, vt nisi prior vita testimonium perhibeat pro laboribus multis, pro moribus castis, pro actibus strenuis celsioris loci pręmium nulli debeatur. Et quamuis discernere inter Sanctum, & non Sanctum, sit donum Spiritus sancti: Iuxta illud 1. ad Corin. 14. Alij discretio spirituũ. per aliqua tamen iudicia potest Papa examinare sanctitatem vitæ illius, qui est pro Sancto venerandus: vel illius, quem in Sanctum intendit canonizare. Primo, vt per illum veritas fidei non peruerteretur. Secundo, vt per eum mandatum Ecclesię nõ contemneretur. Tertio, vt per eum nouus ritus viuendi non introduceretur. Quarto, ꝙ per eum charitas proximi non sperneretur. Quinto. quòd per eum peccatum accusatione dignum ex toto conatu vitaretur. Sexto, quòd per eum Dei verbum delectabiliter audiretur. Septimo, quòd per eum de operibus bonis mũdi gloria non quęreretur.

F

* al. suffragatione.
* al. notari.

G

Ad Argumenta.

A d Primum ergo est dicendum, ꝙ sanctitas vitę est vtilis Ecclesiæ ad aliorum informationem, dum sancti viuunt: & post mortem est vtilis, quantũ ad miraculorum attestationem: quia eorum sanctitatis patrocinio fideles ecclesiæ multa dona recipiunt. Hiero. autem loquitur de simplicitate eorũ, qui præsunt alijs, quibus non sufficit sanctitas ad ædificationem, nisi adsit iustitiæ rigiditas ad delinquentiũ correctionem: quia baculo, & manu arcendi sunt lupi.

H

A d secundum est dicendum, ꝙ Christus docuit cognoscere monstrantes sanctitatẽ vestimentis ouiũ à fructibus eorum: quos fructus enumerauimus: super quibus diligenter examinatis Papa potest aliquem canonizare secundum pręsentem iustitiam.

A d tertium est dicendum, quòd opera sanctitatis per illos sanctos possunt fieri in occulto, & in manifesto. In occulto quidem, vt mundi gloria non quæratur: In manifesto verò, vt creator in creatura laudetur. Dicit enim Augustinus super illo verbo Psal. Laudate Dominum in sanctis eius; ꝙ ideo Deus laudatur in sanctis, quia quod sancti sunt, non habent eorum merito, & bonitate: sed Dei misericordia, & pietate. Psal. 150.

ARTI-

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA PROPTER bonam famā debeat aliquē canonizare.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa propter bonam famam nō debeat aliquem canonizare. Quia fama populi innititur quandoque falſo fundamento. Vnde ſcribitur Exodi 23. Nō ſequaris turbam, neque in iudicio acquieſces ſententiæ plurimorum, vt à veritate deuies.

2 Præterea: Ex fama acquiritur fauor, & amicitia mundi. ſed ſcribitur Iacobi 4. quòd amicitia mundi inimica eſt Deo. Ex fama ergo non eſt aliquis canonizandus.

3 Præterea: Propter bona extrinſeca non eſt quis laudandus. ſed fama videtur pertinere ad bona extrinſeca: ſcribitur enim Prouer. 22. ꝙ melius eſt nomen bonum, quàm diuitiæ multæ.

IN CONTRARIVM eſt, qd dicit Hieronymus, & ponitur 11. q. 3. Si quis hominem, qui Sanctus nō eſt, (*i. ſecundū famam, & opera, quæ oſtendit*) Sanctum eſſe crediderit, & Dei eum iunxerit ſocietati, Chriſtum violat, cuius membra ſumus: Ita etiā qui Sanctum non eſſe, crediderit, cum † ſit, errat, & crimini fit obnoxius, ergo, &c.

† i. Secundum famā, & opera, ꝙ oſtendit.

RESOLVTIO.

Papa poteſt aliquem canonizare propter eius famā ſemper laudabilem, quæ quidem ad Sancti canonizationem potiſſimè requiri ſolet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ bona fama valet homini, quantum ad tria. Primo, ad bonorum operum executionem: redditur enim homo idoneus ad opera virtuoſa exequenda in conuerſatione humana ex bona fama. Vnde ſcribitur Eccl. 41. Curam habeas de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quàm multi theſauri magni, & pretioſi. Secūdo, ad peccatorum vitationem: propter conſeruationem enim bonæ famæ multoties homo abſtinet à peccatis, cuius ſignum eſt: quia quando aliquis videt ſe bonam famam amiſiſſe, pro nihilo habet peccare. iuxta illud Hiere. 2. Frons meretricis facta eſt tibi: noluiſti erubeſcere. Et Hiero. dicit ſuper Matth. ꝙ corripiendus eſt frater ſeorſum; ne, ſi ſemel pudorem, aut verecundiam amiſerit, ſemper permaneat in peccato. Tertio, ad aliorum venerationem, audientes enim hominem aliquem eſſe malæ famæ, contemnunt non ſolū ipſum: verum etiam multos innocentes. Vnde dicit Auguſt. in Epiſtola ad plebem Hyponenſem, pertractans illud verbum Pſalmi 68. Aduerſum me inſultabant, qui ſedebāt in porta. Ad quid enim aliud ſedēt iſti homines in porta: & quid aliud captant, niſi, vt quiſquis Eps, vel Clericus, vel Monachus, vel Sanctimonialis ceciderit: omnes tales eſſe credant, iactent, contendant: ſed non omnes poſſe manifeſtari? & tamen ipſi, etiam cum aliqua maritata inuenitur

Lib. 3. in Matt. c. 18.

Epiſt. 137. Tomo 2.

A adulterata, nec proijciūt vxores ſuas, nec accuſant matres ſuas. Cum autem de aliquibus, qui ſanctum nomen profitentur, aliquid criminis, vel falſi ſonuerit, vel veri patuerit: inſtant, ſatagunt, ambiunt, vt de omnibus hoc credatur. Aſſumere ergo aliquem pro Sancto canonizando, & venerando, cuius fama nō ſemper fuerit laudabilis, ſequeretur eius contemptus, & populi perturbatio. Vnde fama bona potiſſimè requiritur ad canonizationem Sancti.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ in fama alicuius non ſolum eſt credendum populo, & turbæ: verum etiam requirendum eſt teſtimonium maiorum. qui, & ſi pauciores ſunt numero; ſunt tamen ſa-B nioris conſilij, & verioris iudicij, vt dicit glo. ſuper dicto verbo.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ ex bona fama nō acquiritur fauor, vel amicitia mundi in malum proximi, ſed in bonum, & deuotionem. quia dilectus Deo, diligit etiam ab hominibus: etſi non per operis imitationem, ſaltem per diuinę gloriæ manifeſtationem. Vnde de illo Sancto Loth ſcribitur ſecunda Petri. 2. ꝙ aſpectu, & auditu Sanctus erat, habitans tamen apud eos, qui de die in diem animam iuſtam iniquis operibus cruciabant.

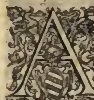
AD tertium eſt dicendum, ꝙ per Sanctos bona extrinſeca, & intrinſeca procuranda ſunt. quia (dicente Apoſtolo) prouidenda ſunt bona non ſolum corā Deo; ſed etiam coram omnibus hominibus. 2. Cor. 8.

C

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA DEBEAT aliquem canonizare propter miraculorum euidentiam.

S. Tho. 2. 2. q. 178. ar. 2. An mali poſſint miracula facere.

AD quartū ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non debeat aliquem canonizare propter miraculorum euidentiam. Quia miracula, cum ſint ſuper virtutem naturæ, non fiunt niſi Dei virtute. D Non ergo per Sāctos, nec per aliquam creaturam fieri poſſunt.

2 Præterea: Mali, & iniqui homines poſſunt facere miracula. Dicit enim Auguſt. in Epiſtola ad Voluſianum: ꝙ quamuis legamus Magos ægyptiorum illarū artium periti ſſimos à Moyſe famulo Dei fuiſſe ſuperatos; tamen illi quædam miracula nefandis * actibus egerunt. Non ergo propter euidentiā miraculorū debet aliquis in Sanctum canonizari. Epiſt. 3. Tomo 2. * al. artibus.

3 Præterea: Miracula facere pertinet ad fidem. ſcribitur enim Matth. 17. ſi habueritis fidem, ſicut granū ſinapis; diceris huic mōti: Trāſi hinc, & trāſibit. vnde Chriſtus in propria Patria miracula nō fecit pp incredulitatē eorū. Non ergo pp ſanctitatē aliquorū miracula fiūt: cum fidē poſſint habere mali, ſicut & boni.

miracula sunt quædam signa testificantia sanctitatis. idem infra quæst. 16. art. 2.

In Contrarium est. quia miracula sunt quædam signa testificationis sanctitatis, & veritatis alicuius. Vnde ad Hebræ. 2. scribitur, quod Christi veritas, & sanctitas cõfirmata est, contestante Deo, signis, & * potentiis, & varijs virtutibus: quamuis enim alij Sancti miracula fecerint, quæ Christus fecit: quia Eliam, & Eliseum legimus mortuos suscitasse: quemadmodum Christus suscitauit: aliud tamen propriũ Christus fecit, quod nullum alium legimus fecisse. vt. nasci de Virgine: à mortuis resurgere: in cœlũ ascendere, sicut dicit † August. in epistola ad Volusianum.

* al. potentis.

† To 2. ep. 3. quę est 2. ad Volusianum infra medium.

RESOLVTIO.

Quamuis malis miraculum facere concedatur; aliqui tamen propter miraculorum euidentiam debent à Papa canonizari, cum sanctitatis, & doctrinæ veritatis signa existant.

RESPONDEO, dicendum, quod quæstio est dubia propter malos, qui quandoque faciunt miracula. Possunt. n. homines esse mali, quantũ ad præsens spectat, tribus modis. Primo doctrinæ cognitione. quia vtunt mala doctrina, & prohibita ab Ecclesia. sicut illi, qui per nicromanticas artes dęmones inuocant. Secundo vitæ conuersatione. quia inuoluti sunt talibus peccatis, quòd in seipsis sunt infecti: & alios eorum prauitate inficiunt, & corrumpunt. Tertio vanæ gloriæ intentione. quia quandoque aliqui sunt Sanctæ vitæ: tamen de aliquo bono opere vanam intentionem habent. secundum enim Chrysost. Cum cætera vitia in seruis Diaboli locum habeant, vana gloria etiam in seruis Dei locum tenet.

Istis autem tribus modis malis hominibus conceditur facere miracula, & facere aliquid pręter solitũ cursum naturæ.

Primo, illis, qui sunt malæ doctrinæ cognitione, per dæmonum inuocationem. Vnde dicit August. in lib. de sermone Domini in monte, cap. vltimo. Qui dicũt per iniquos homines visibilia miracula, & miraculorum signa fieri non posse, legant quanta fecęrunt resistentes Moysi famulo Dei Magi † Aegyptiorum per inuocationem dæmonum. possunt enim dæmones sensus hominum sic fantasiare, & ludificare, vt quæ non verè faciunt, videantur tamen facere: & quandoque vera faciunt: non per aliquarum rerum de nouo creationem, sed per rerum naturalium adinuicem coniunctionem, ex quarum coniunctione, nata sunt nobis aliqua produci insolita, & inuisa, qui virtutem huiusmodi rerum naturalium ignoramus. sicut dicit August. tertio de Trini. cap. 2.

Tomo 4.

† Exodi c. 7.

Tomo 3.

Secundo, illis, qui sunt mali prauæ vitæ conuersatione, per Christi, & Sanctorum nominum inuocationem, & deuotionem. Contingit enim secundũ Chryso. quandoque homines sanctæ vitæ, & conuersationis honestæ non tantã fidem habere, sicut habẽt prauæ vitæ homines. Vnde per hoc ineffabile donum ad inuocationem Christi nominis, & Sanctorum faciũt signa, & miracula propter vtilitatem illorum, qui boni sunt, vt ipsi Deum honorent, & in fide, & doctrina eius per talia roborentur. Ideo dicit Hiero. quòd facere miracula non est semper illius meriti, qui operatur: sed † inuocatio nominis Christi, & Sanctorũ hoc agit ad condemnationem eorum, qui inuocant, & vtilitatem eorum, qui vident, & audiunt. Tertio conceditur illis, qui sunt mali, alicuius vanæ gloriæ intentione per eorum sanctitatis testificationem: Verum namque est, quòd facere miracula virtute Dei in testimoniũ sanctitatis, & potestatis collatæ à Deo non pertinet nisi ad Sanctos viros, & amicos Dei, vel in morte, vel in vita. Quandoque tamen Sancti homines cum tota sanctitate ipsorum de aliquo signo miraculoso facto, aliquam malam intentionẽ habẽt, & quamuis in hoc boni, & Sancti non sint, nihilominus tamen ad testificationem sanctitatis, & doctrinæ veritatis ipsorum Deus multa signa, & miracula facit. Vnde dicit glo. Numeri 20. quòd Moyses, & Aaron, quando per percussionem virgæ fecerunt effluere aquam de petra, habuerunt quandam vanam gloriam: ideo meruerunt audire: Quia non credidistis mihi, vt sanctificaretis me coram filiis Israel: ideo nõ introducetis hos populos in terram, quam dabo eis. Et super illo verbo Lucę 10. Nolite gaudere, quia spiritus vobis subijciuntur; dicit glosa, quòd lętitia, qua dominus Discipulos lętos videbat, inanem gloriam sapiebat. gaudebant enim, quòd quasi sublimes terribiles hominibus, & dæmonibus erant effecti. ideo Dominus in cordibus eorum talem elationem reprehendit: iudicium ruinæ primi Angeli referens, quando dixit: Videbam Satanã sicut fulgur de cęlo cadentem. Propter euidentiam ergo miraculorum, cũ sint signa testificationis, sanctitatis, & doctrinæ veritatis Sanctorum, Papa debet aliquos canonizare.

Lib. 1. in Matt. c. 7.

† Apud Hieronymum ita: sed vel inuocatione noĩs Christi hoc agitur, vel ob condemnationem eorũ, &c.

Lucæ 10.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod miracula principaliter non fiunt nisi virtute Dei: ministerialiter tamen quandoque fiunt vel Angelis ministrantibus, vel Sanctis orantibus, & deprecantibus, vt dicit Aug. 22. de ciui. Dei cap. 9.

Tomo 5.

AD secundum est dicendum, quod licet mali homines possint facere miracula ad Christi, & Sanctorum nominum inuocationem: non ipsi tamen dicuntur facere miracula: sed magis illi: cuius, vel quorum sanctitate fiunt. Possunt enim mali milites, quos iustitia imperialis cõdemnat, signis, & vexillis eorum Imperatoris quædam extorquere, & tollere ab alijs, non iubente Domino: sed Sancti, & iusti viri possunt hoc facere per publicam iustitiam Imperatoris, vt dicit Aug. in lib. 83. quæstionum. quæst. 79.

Tomo 4.

AD tertium est dicendum, quod miracula facta ad confirmationem doctrinæ veritatis innituntur fidei: sed quæ fiunt ad testificationem sanctitatis, requirunt fidem formatam charitate, cuiusmodi est fides Sanctorum.

ARTI-

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA DEBEAT aliquem canonizare in Sanctum propter donum Prophetiæ.

Vide S.Thom.2.2.q.172.art.4. Et q.12.de veritate ar.5.

D quintũ ſic proceditur. Videtur enim, quod Papa propter donũ Prophetiæ debeat aliquem in Sanctum canonizare. Scribitur enim Sap.7. quod Spiritus ſanctus in animas Sanctorum ſe transfert, amicos Dei & Prophetas conſtituendo: ſed amici Dei non ſunt niſi Sancti viri. Propter donum ergo Prophetiæ Papa debet aliquem in Sanctum canonizare.

2 Præterea: Scribitur 2. Petri.1. quod non voluntate humana allata eſt aliquando propheta: ſed Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt Sancti Dei homines. Donũ ergo Prophetiæ non reuelatur niſi Sanctis viris.

3 Præterea: Secreta Dei non panduntur niſi amicis Dei. Iuxta illud Io.15. Vos autem dixi amicos. quia omnia quęcũque audiui à Patre meo, nota feci vobis: ſed Prophetia eſt quoddam ſecretum Dei: Ergo non panditur niſi uiris Sanctis.

In Contrarivm eſt. quia Apoſtolus dicit 1. Cor.13. Si habuero Prophetiam, & nouerim myſteria omnia, charitatem autem non habeam, nihil ſum. propter donum ergo ſolum Prophetiæ non eſt aliquis canonizandus.

RESOLVTIO.

Prophetiæ donum abſque ſanctitate ipſa canonizationem alicuius non admittit.

Respondeo, dicendum, quod Prophetare idẽ dicit, quod longe, & procul aliqua diſtãtia à naturali hominum cognitione pronunciare, quod mali homines facere poſſunt tribus modis. Primo diuina inſpiratione: nam ſecundum Aug. in Enchi. Deus bonam voluntatem ſuam per malas hominum uoluntates plerumque implet: ſicut bonam voluntatem ſuã de Paſſione ſui Filij per malas Iudæorum voluntates impleuit. Vnde quandoque multa uera futura per malos homines pronunciat, ſicut per Balaam, & Sybillã multa vera de Chriſto Filio ſuo prędixit. poteſt enim Deus tangere intellectum hominis aliquorum occultorum cognitione, ſeu reuelatione non tangendo eius affectum charitatiua dilectione, quę ſola diuidit inter Filios regni æterni, & Filios perditionis æternæ ſecundum Aug. Secundo mali homines hoc poſſunt bonorum Angelorum reuelatione. nam vt dicit Aug. 2. ſuper Gen. Multa occulta prædicunt dæmones, non ſolum eorum naturæ ſubtilitate, & experientia longi temporis, verum etiam reuelatione bonorum Angelorũ. Et ſi dęmones poſſunt futura, & occulta prophetare mediantibus bonis Angelis, multo fortius mali homines hoc poſſunt. quia dæmones ſic ſunt mali, quod boni fieri non poſſunt. mali vero homines boni fieri poſſunt. Tertio, mali homines poſſunt Prophetare dæmonum inuocatione: cõceſſum eſt namque Diabolo ſecundum Chryſ.† multa vera dicere, vt ſuum mendacium rara veritate confirmet. Mali ergo homines dæmones conſulentes multa vera, & occulta dicere poſſunt. vnde tales * Prophetiæ dæmonum appellantur. dicente Aug. 12. ſuper Gen. cap. 19. Cum malignus ſpiritus arripuerit homines, aut dęmoniacos eos facit, aut arreptitios, aut falſos Prophetas, non quòd multa vera non pronuncient, ſed quia ſemper talia dicunt intentione fallendi. quia ergo donum Prophetiæ conuenit malis hominibus: interdum magis, quã bonis, propter aliquam diſpoſitionem, quam requirit prophetica reuelatio: ideo propter tale donum præciſe non debet aliquis pro Sancto venerari, vel canonizari: niſi ſint alia ſigna teſtificantia eius ſanctitatem, & bonitatem.

Tomó 3. cap. 101.

Num. 22.

Tom. 3. de Trinit. c. 5. cap. 18.

Tomo 3. cap. 17.

† Id habet Chryſo. ſup Matth. Homil. 19. in opere imperfecto. & refert S. Tho. 2.2.q.172. ar.5.

* al Prophetiæ.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, quod quandoque donum Prophetiæ datur propter propriam mentis illuſtrationẽm: & quando ſic datur Spiritus ſanctus per gratiam gratum facientem, transfert ſe in animas illorum, quibus datur, amicos Dei eos conſtituendo, tangendo affectum eorum per charitatem, ſicut tangit intellectum per Propheticam veritatem. Quandoq. vero datur ſolum propter aliorũ inſtructionem, & informationem: & tunc Spiritus ſanctus ſic tangit eorum, quibus datur, intellectum per Propheticam veritatem, quòd non tangit eorum affectũ per charitatẽ. de quibus dicitur Matt.7. Domine nõne in nomine tuo Prophetauimus & dæmonia eiecimus? quibus tamen dicetur; Neſcio vos.

Ad ſecundum eſt dicendum, quod ſecundum Chriſ. aliter ſancti homines loquũtur, ſpiritu Dei inſpirati, & aliter mali homines. Verum nanque eſt, quod omnis veritatis auctor eſt ipſe Spiritus ſanctus, vt verum ſit dictum Ambro. In Epi. 1. ad Cor. cap. 12. Omne verum à quocunque dicatur, à Spiritu ſancto eſt. Sancti tamen homines loquuntur vera in Spiritu ſancto, ſed mali homines loquuntur vera virtute nominis Chriſti, & virtute Spiritus ſancti: non tamen in Spiritu ſancto. Vnde dicit, ſignanter eſſe dictum: Domine in nomine tuo prophetauimus, non in ſpiritu tuo. quia mali homines prophetant in virtute nominis Chriſti: ſed non in Spiritu Dei: immo in Spiritu Diaboli.

Ad tertium eſt dicendum, quod amantibus ſecreta cæleſtia panduntur, & reuelantur, ſecundum quem modum fuerunt reuelata Apoſtolis, & iſto modo ſecreta Dei non panduntur malis Prophetis; quia & ſi ſunt ab eis aliqualiter cognita per intellectus cognitionem: non tamen ſunt ab eis amata per effectus dilectionem.

QVAESTIO XVI. DE MODO CANONIZATIONIS SANCTORVM.

LTERIVS considerandum est de modo canonizationis Sanctorũ. Circa quod quæruntur quatuor. Primo, utrum Papa debeat in canonizatione Sancti seruare ordinẽ iudiciarium.
Secundo, utrum Papa statim debeat canonizare aliquem sanctum sibi denunciatum.
Tertio, utrum Papa eundem modũ debeat seruare in canonizatione Martyrum, & Confessorum.
Quarto, utrum Papa possit aliquem canonizare ad ordinem Apostolorum: sicut Martyrum, & Confessorum, seu Virginum.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA IN CANONIZATIONE SANCTI DEBEAT ORDINEM IUDICIARIUM SERUARE.

De ordine, & modo canonizationis Sanctorum latissime agunt Doctores post Hostiensem, quem hic citat Augustinus, in cap. I. de reliq. & vener. Sanctorum.

D primum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa in canonizatione Sancti non debeat ordinẽ iudiciarium seruare. quia quod expectatur fiendum in futuro iudicio, non est nunc fiendum in præsenti: sed examinatio operum misericordiæ, de quibus potissime debet fieri examinatio illius, qui pro Sancto debet venerari, & canonizari, expectatur fienda in futuro iudicio: sicut patet Matth. 15. Non est ergo fiẽda in præsenti iudicio.

2 Præterea: Super illo verbo 1. Petri. 4. Si iustus vix saluabitur: impius, & peccator vbi parebunt? Dicit Augustinus: Quare iustus vix saluabitur: nisi quia Dei iustitiam tantam esse, certum est, vt quæ videntur in humano iudicio esse iusta, iudicio Dei inueniantur iniusta: sed qui debet pro Sancto venerari Dei iudicio debet esse iustus. Frustra ergo fit talis examinatio iustitiæ: ex quo sciri non potest.

3 Præterea: Scribitur 1. ad Corinth. 2. ꝙ Spiritualis homo iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur: animalis vero non intelligit, quę spiritus sunt, quia spiritualiter examinatur. Sed ille, qui debet pro Sancto venerari, spiritualis esse præsupponitur. Non debet ergo examinari nisi ab aliquo, qui sit spiritualior ipso.

IN CONTRARIVM est glossa super illo verbo Psal. 16. Igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas.

E

RESOLVTIO.

Papa in alicuius Sancti canonizatione ordinem iudiciarium seruare debet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ secundum Augustinum in lib. de pænitentiæ medicina. Ecclesia non profert iudicium de aliquo, nisi sit informata publicis testibus, & publicis documentis. Et ideo, vt ponit Ost. c. 1. extra de reliq. & vener. Sancto. In canonizatione Sancti secundum morem, quem nunc tenet Ecclesia 12. per ordinem seruanda sunt. Primum est frequens denunciatio, vt non solum semel, sed plu- Tomo 9. cap. 3.
F ries Papę denuncietur, qui pro Sancto debet venerari; vt sic, multiplicatis intercessoribus, largiatur quod petitur. Secundum est commissio. Tertium est commissionis inquisitio. Quartum est inquisitionis factæ relatio. Quintum est relationis factæ diligens examinatio. Sextum est examinationis factę per consistorium discussio. Septimum est secreta diffinitio, & terminatio. Octauum est manifesta publicatio. Nonum est diei canonizationis assignatio. Decimum est ipsius Papæ, & omnium assistentium genuflexio, & orationis deuotio, ne Deus permittat suam Ecclesiam decipi vel errare. Vndecimum est sermocinatio, & miraculorum, ac operum misericordiæ recitatio: necnon ipsius Sancti in Catalogo Sanctorum conscriptio. Duodecimum est Missæ in honore Sancti celebratio, & Cantici spiritualis personatio.
G

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendũ, ꝙ aliter fit examinatio operum misericordię de illis, qui pro Sãctis debent venerari nunc: & aliter in futuro iudicio: quia nunc fit secundum præsentem iustitiam: in futuro vero iudicio fiet secundum determinatam sententiam.

AD secundum est dicendum, quòd sicut dicit Augustinus in lib. 1. de libe. arb. cap. 5. verum est, ꝙ iustitia humana multa concedit, & multa impunita relinquit: quæ per diuinam iustitiam indicantur. non tamen (vt dicit) quia non omnia facit: ideo, quę facit,
H improbanda sunt. sic eodem modo, dato ꝙ non possit iudicare omnia rectè secundum interiorem euidentiam, secundum quam iudicat Deus: nõ propter hoc debet omittere, quin iudicet multa secundum exteriorem euidentiam, secundum quam iudicat homo.

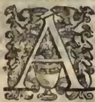
AD tertium est dicendum, quòd Augustinus in lib. de veræ Religione exponens illud verbum Apostoli cap. 31. Spiritualis homo iudicat omnia; dicit quòd spiritualis homo à nullo homine debet iudicari: sed à sola ipsa lege diuina, secundum quam ipse, qui iudicat, iudicabitur: cum omnes oporteat præsentari ante tribunal Christi. Et quia ipse Papa est minister, & Vicarius legis Diuinæ secundum præsentem iustitiam: ideo Tomo 1. 1. Cor. 5.

Ideo ad ipſum ſpectat iudicare de ſanctitate alicuius *al. q̃ Sancti ſecundum, * ꝙ exponitur venerandus à toto populo chriſtiano.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA DEBEAT canonizare ſtatim Sanctum ſibi denunciatum.

Vide Troſſum Maluetium tract. de canonizatione Sanctorum dubio 4.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa ſtatim debeat canonizare aliquem Sanctum ſibi denunciatum. Quia Papa ſtatim debet promouere quæ faciũt ad augmentationem cultus diuini. Sed veneratio, & canonizatio Sanctorum potiſſime pertinet ad augmentationem, ſeu ampliationem cultus diuini, cum per hoc excitetur, & firmetur deuotio populi chriſtiani. Non eſt ergo talis canonizatio differenda.

2 Preterea: illa, quæ ſunt fidei, ſtatim credenda ſunt, non viſa. Iuxta illud Ioan. 20. Beati qui non viderunt, & crediderunt. Sed veneratio Sanctorum per atteſtationem miraculorum potiſſime ſpectat ad fidẽ. Ergo ſtatim credenda ſunt non viſa. (Ioan. 20.)

3 Præterea: Reprehenſi ſunt Iudæi, qui non crediderunt, Chriſtum eſſe Sanctum Sanctorum per atteſtationem miraculorum, & bonorum operum: quibus dictum eſt: Si mihi non vultis credere, ſaltem operibus credite. Audita ergo fama ſanctitatis alicuius, cũ atteſtatione miraculorum, ſtatim Papa debet ipſum canonizare. (Ioan. 10.)

IN CONTRARIVM eſt. quia ſuper illo uerbo Ioan. 4. Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate, ſpiritus an ex Deo ſint; dicit gloſſa, ꝙ primis tẽporibus naſcentis Eccleſiæ cadebat Spiritus ſanctus ſuper credentes, & loquebantur linguis, & faciebant miracula. ſed nunc non eget Eccleſia his omnibus ſignis, ſed qui habet charitatem teſtatur Spiritum ſanctum in ſe habere. (1. Ioan. 4.)

RESOLVTIO.

Canonizatio maxima cum maturitate fieri debet tum ob miraculorum raritatem, quę ſanctitatem pręſe ferunt: tum etiam ob operis arduitatem, fideique firmitatem.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ propter tria nõ debet ſtatim Papa aliquem Sanctum ſibi denũciatum canonizare.

Primo, propter miraculorum raritatem, quæ ſunt ſigna atteſtationis ſanctitatis alicuius. Dicit enim Auguſtinus in libro de vera Religione, ꝙ cum nunc Eccleſia catholica per totum orbem diffuſa, atque fundata ſit; Ideo miracula in noſtra tempora durare per- (Tomo 1. cap. 25.)

A miſſa non ſunt: ne anima ſemper viſibilia quæreret, & eorum conſuetudine frigeſceret genus humanum, quorum nouitate flagrauit. Quia igitur vera miracula nunc raro fiunt, ne ficta narrentur turpis lucri grã tia, vel humanæ laudis appetitus gloria. Tunc bene videndum eſt (vt Auguſtinus ibi dicit) quibus credendum ſit de diuinis miraculis, & inuiſibilibus rebus.

Secundo propter operis arduitatem. Nam quanto opus eſt magis arduum, tanto cum maiori maturitate, & tarditate fiendum eſt. Vnde nec Chriſtus ſtatim Lazarum ſuſcitauit, nec filiam Cananeæ ſtatim ſanauit: ſed quanto magis mulier illa multiplicauit ſupplicationem, tanto ipſe Chriſtus magis multiplicabat negationem, vt dicit Chryſo. Matth. 15. Cum igitur canonizatio Sanctorum ſit opus ſummè arduũ; non B ſtatim, ſed per menſes, & annos eſt differenda, antequam fiat. (Ioan. 11. Matth. 15. Hom. 53. In Matth.)

Tertio propter fidei firmitatẽ. Dicit enim Chryſo. ſuper Matth. ꝙ ideo Chriſtus mulierem illam Cananeam clamantem ſtatim non exaudiuit, quia nolebat fidem illius occultari: ſciebat enim eam dicturam: Miſerere mei Domine fili Dauid. vbi & Chriſti diuinitatem, & humanitatem confeſſa eſt. Propter quod meruit audire: O mulier magna eſt fides tua. Expectãda eſt ergo frequens operatio miraculorum, & diuulgatio famę operum miſericordiæ alicuius ante, quàm canonizetur, vt fides de eius ſanctitate in cordibus Chriſtiani populi firmetur, & roboretur.

Ad Argumenta.

C AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ quæ ſunt ad ampliationem cultus diuini, Papa debet promouere firmiter, & ſtabiliter, iuſtitia mediante. & quia humana iuſtitia hoc requirit, vt non credatur omni ſpiritui ſtatim, ſed per euidentiam exteriorum operum modo, quo Chriſtus docuit Matth. 7. A fructibus eorum cognoſcetis eos: Ideo ſecundum hunc modum talia ſunt promouenda.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ illa, quæ immediatè faciunt ad noſtram ſalutem, credenda ſunt non viſa, nec probata; ſicut omnes articuli fidei: quamuis etiam illa multis miraculis, atque ſignis atteſtantibus probata ſint. Credere tamen ſanctitatem aliquorum non tenemur, niſi per oſtenſa opera: cum fides D ſine operibus mortua ſit. vnde ſuper illo verbo, quod dicitur Iac. 2. Oſtẽde mihi fidem tuam ſine operibus, & ego oſtendam tibi ex operibus fidem meam; dicit gloſſa, hoc eſſe dictum, quaſi improperando: quia habens fidem ſine operibus ſe fidelem eſſe monſtrare non poteſt.

AD tertium eſt dicendum, quòd Iudæi meritò reprehenſi ſunt: quia nec euidentia, nec continuatio miraculorum eos ad deuotionem induxit, ſed potius ad obſtinationem, & æmulationem. talem autem tarditatem in canonizatione Sanctorũ Papa non ſeruat propter ęmulationem, & obſtinationem: ſed magis propter rationes ſuperius dictas.

ARTI-

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA EVNDEM modum seruare debeat in canonizatione Martyrum, & Confessorũ.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa eundem modũ debeat seruare in canonizatione Martyrum, & Cõfessorum. Quia dona vtrorumque sunt communia bonis, & malis. Dicit enim Apo. de donis Martyrum 1. Corint. 13. Si tradidero corpus meum, ita, vt ardeam, quemadmodum fecit Laurentius, vt gloss. dicit, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest; De donis verò Cõfessorum dicitur ibi. Si nouerim mysteria omnia, & habuero omnem fidem, ita, vt mõtes transferam: charitatem autem non habuero, nihil sum. Idẽ ergo modus canonizationis seruãdus est in vtrisque.

2 Præterea: Signa sanctitatis requiruntur in Martyre, sicut in Confessore. sed miracula sunt signa attestationis sanctitatis; Ergo operatio miraculorum requiritur in canonizatione vtriusque.

3 Præterea: Nullus debet pro Sancto venerari, nisi qui firmiter creditur esse in vita æterna. Sed sine operibus misericordię nullus à sinistra transfertur ad dextram, vt vitæ ęternæ possit esse particeps, sicut patet Matth. 25. Ergo examinatio operum misericordię requiritur in canonizatione Martyris, sicut Cõfessoris.

IN CONTRARIVM est. quia manente causa, debet manere effectus. Sed causa martyrij secundũ Augustinum non est nisi pati, & mori pro Christo, et defensione fidei. Ergo permanente sola tali causa, potest aliquis pro Martyre canonizari, & venerari.

RESOLVTIO.

Papa eundem modum in canonizatione seruare debet, quantum ad ordinem causæ discussionis, & inquisitionis: Quantum uerò ad causæ canonizationis motiuum, non item.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Papam seruare eundem modum in canonizatione Martyris, sicut Confessoris; dupliciter potest intelligi. Primo, quantũ ad ordinem causę discussionis, & inquisitionis. Secundo, quantum ad motiuum causæ canonizationis, & venerationis. Primo modo dicendum est, ꝙ sic. quia ordinem iudiciarium supra positum debet seruare Papa in canonizatione Martyris, sicut Confessoris, quantum est ad inquisitionem causę. cum enim Martyrem non faciat pœna, sed causa, secundum Aug. quando aliquis denunciatur Papæ canonizandus pro Martyre; causam, quare passus est, debet diligenter inquirere: & non solum causam patiendi, verum etiam modum passionis. quia multi hæretici passi sunt, & patiũtur pro Christo: qui doctrinæ eius, & præceptis eius aduersantur: De quibus dicit Apostolus ad Rom. 10. (Epist. 61. Tomo 2.)

E Zelum quidem Dei habent, sed non secundum scientiam. super quo verbo dicit gloss. ꝙ stultum est Dominum legis venerari, & legem eius, & doctrinam persequi, & falsificare. Modus ergo patiendi, & causa passionis diligenter est inquirenda, nisi adeo esset nota, ꝙ non posset tergiuersatione celari.

Secundo modo dicendum est, ꝙ non: quia causa Martyrij finaliter, & terminatiuè est defensio, & confessio veritatis fidei Christianæ, & eorum, quæ annectuntur fidei. Et dico, quæ annectũtur. quia secundũ Augustinum, Ioannes Baptista Martyr Christi fuit, non quòd cogeretur negare Christum, vel fidẽ Christi directè: sed cogebatur negare veritatem, & iustitiã: Volebat enim Herodes, vt diceret: Licet tibi habere vxorem fratris tui: Et quia pro tali veritate passus est, (Psal. 140. Tomo 2.)

F Martyr Christi factus est. Talis Ergo causa debet esse motiua canonizationis illius, qui debet pro Martyre venerari: qua existente, absque alia discussione, debet pro Martyre venerari, & canonizari.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd licet Martyrium sit commune bonis, & malis: causa tamẽ Martyrij nõ est communis omnibus. Nam confessio fidei christianę, & mori pro defensione veritatis fidei, (quod est causa Martyrij extrinseca, finaliter terminatiuè) non est communis omnibus. similiter charitas, quæ est causa Martyrij meritoria intrinseca efficienter imperatiuè: (quia ipsa imperat opus martyrij meritoriè) non est omnibus cõmunis. Dicit enim Hiero-

G nymus: & ponitur 1. quæst. 1. cap. Vide. Vide, quantũ bonum est charitas: si ita Martyrium fecerimus, vt nostras velimus ab hominibus reliquias venerari, & si opinionem vulgi sectantes intrepidi sanguinem fuderimus, & substantiam nostram vsque ad mendicitatẽ propriam dederimus, huic operi non tam præmium, quàm pęna debetur: & perfidiæ magis tormẽta sunt, quàm corona victoriæ.

AD secundum est dicẽdum, ꝙ plus est inquirere per causam, quàm per signa. quãmuis ergo miracula sint signa attestationis sanctitatis, non tamẽ sunt per se causa, cum possit conuenire malis, miracula facere, vt supra dictum est. Sed pati pro Christo, & pro cõfessione fidei, est p se causa sanctitatis. Vnde, ista existẽte, absque omni signo miraculoso debet aliquis pro

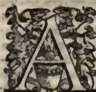
H Martyre canonizari.

AD tertium est dicendum, ꝙ nullum opus misericordiæ sic requiritur ad habendam vitã æternam, sicut baptismus. cum scriptum sit Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non intrabit in regnum cœlorum: & tamen si aliquis non baptizatus interficiatur nolens Christum negare, tanquam verus Martyr uenerandus est. dicit enim Augustinus Epi. ad Seleucianam: Quoscunque legimus in corpore Christi, quod est Ecclesia: pertinere ad Regnum cęlorum non nisi baptizatos; intelligere debemus: nisi forte quos angustia passionis inuenit, & nolẽtes Christum negare, antequam baptizarẽtur, occisi sunt: quibus ipsa passio pro baptismo deputata est. (Tomo 2. Ep. 108.)

ARTI-

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT canonizare aliquem ad ordinem Apoſtolorum, ſicut Martyrum, vel Confeſſorum.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa poſſit aliquem canonizare ad ordinem Apoſtolorum, ſicut Martyrum, vel Confeſſorum. quia Barnabas Apoſtolus non fuit, & tamen ad ordinem Apoſtolorum per Eccleſiam eſt canonizatus, & officium Apoſtoli pro ipſo cantatur.

2 Præterea; Apoſtoli (ſecundum quòd dicit Maximus in quodam ſermone) latinè dicuntur miſſi. ſed omnes Doctores, & Prædicatores Euangelij mittuntur. Iuxta illud ad Roma. 10. Quomodo prædicabunt, niſi mittantur? Ergo omnes tales ad ordinem Apoſtolorum poſſunt canonizari.

3 Præterea: Omnes Apoſtoli fuerunt Epiſcopi. Ergo omnes Epiſcopi, qui canonizantur, poſſunt in ordine Apoſtolorum numerari.

IN CONTRARIVM eſt, quia poſitiuũ, & comparatiuum nõ debent numerari cum ſuperlatiuo. ſed ſecundum Apoſtolũ ad Ephe. 1. Gratia Chriſti ſuperabundauit in eo, & in omnibus Apoſtolis in omni ſapientia, & prudentia.

RESOLVTIO.

Papa ad ordinem Apoſtolorum poteſt aliquem canonizare, quantum ad ſanctitatis meritum: Quantum verò ad officium dignitatis, non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd aliqui Sancti admittuntur ad ordinem Apoſtolorum. & hoc dupliciter. Primo, quantum ad dignitatis officium. Secundo, quantum ad ſanctitatis meritum.

Primo modo dicendum eſt, quòd non. fuerunt enim Apoſtoli quatuor dignitates immediatè à Chriſto conſecuti. Primo, quia in doctrina fuerunt immediatè ab ipſo illuſtrati. nobis enim reuelauit Deus per ſuum ſpiritũ, vt dicit Apoſt. 1. ad Corin. 2. Et Petrus dixit in Act. Dedit eum Deus manifeſtum fieri, non omni populo, ſed teſtibus præordinatis à Deo, nobis, qui manducauimus, & bibimus cum eo. Et Saluator dixit Ioan. 15. Vos autem dixi amicos: quia omnia quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vo- Act. 10.

A bis. Secundo fuerunt ad Apoſtolatum immediatè per ipſum vocati, & Apoſtoli appellati: ſicut patet Math. 4. Tertio, fuerunt in certo numero per ipſum collocati. quia ſolum duodecim elegit, quos Apoſtolos nominauit. quorum nomina per ordinem ponuntur Math. 10. Quarto. fuerunt per ipſum ſuper totum orbem Iudices, & Principes ordinati. Quantum ergo ad iſtas quatuor dignitates nullus debet ad ordinem ipſorũ canonizari, nec officium, nec ſolennitas pro eis debita pro ipſo cantari.

Sed ſecundo modo dicendum eſt, quod ſic. dicit enim Auguſtinus 2. lib. de baptiſmo: & ponitur 2. quæſt. 7. cap. Puto. Puto, quòd ſine ulla ſui contumelia Cyprianus Epiſcopus Apoſtolo Petro cõparatur, Tomo 7. c. 1. cõtra Donatiſtas.

B quantum attinet ad martyrij coronam. Cæterum magis vereri debeo, ne in Petrum contumelioſus exiſtam: quis enim neſcit, illum Apoſtolatus Principatum cuilibet Epiſcopatui præferendum? ſed ſi diſtat cathedrarum gratia, vna eſt tamen Martyrum gloria.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd Barnabas fuit ſocius Apoſtolorum: potiſſime Pauli prædicatione, & vocatione. Prædicatione quidem. dicitur enim ad Gal. 2. Iacobus, & Cephas, & Ioannes qui videbantur columnæ eſſe: dexteras dederunt mi-

C hi, & Barnabæ ſocietatis, vt nos inter gentes: ipſi autem in Circunciſione: vocatione quidem. quia non vocatione humana, ſed diuina datus eſt Paulo in ſocium Apoſtolatus. Vnde ſcribitur Act. 13. quòd miniſtrantibus Apoſtolis domino, & ieiunantibus dixit Spiritus ſanctus: Segregate mihi Barnabam, & Paulũ in opus, ad quod aſſumpſi eos. Propter hanc ergo ſocietatem diuino glutino copulatam impendit ſibi Eccleſia honorem, quem tribuit alijs Apoſtolis.

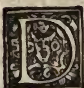
AD ſecundum eſt dicendum, quòd illi mittuntur ad prędicandum communiter à Deo, quos mittit vnitas, & communitas Eccleſiæ: Sed Apoſtoli ſic fuerunt

D miſſi immediatè à Deo: quòd fuerunt Eccleſiæ, & ciuitatis Dei fundamentum. Iuxta illud Apoſtoli ad Ephe. 2. Eſtis ciues Sanctorum ſuper ædificati ſupra fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum.

AD tertium eſt dicendum, quòd licet Apoſtoli fuerint Epiſcopi, fuerunt tamen immediate Vicarij Chriſti, & expoſitores, & teſtificatores doctrinæ eius. Vnde Apoſtolus ad Ephe. 4. diſtinguit Apoſtolos ab alijs Epiſcopis, & Prelatis, quos Doctores, & Paſtores vocat, dicens: Ipſe Chriſtus dedit quoſdam Apoſtolos: quoſdam autem Prophetas: alios verò Euangeliſtas: alios vero Doctores, & Paſtores ad conſummationem Sanctorum.

QVAESTIO XVII. DE SANCTIS CANONIZANDIS.

EINDE considerandum est de Sanctis canonizandis. Circa quod quæruntur sex.

Primo, Utrum Papa debeat canonizare omnes, quos, constat Ecclesia, esse in vita æterna.

Secundo, Utrum Papa debeat canonizare Patres veteris testamenti.

Tertio, Utrum præter Papæ informationem corpus vnius Sancti venerari in pluribus Ecclesiis, sit peccatum.

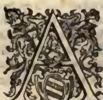
Quarto, Utrum omnes canonizati per Papam sint in vita æterna.

Quinto, Utrum sine auctoritate Papæ possint Sanctorum reliquiæ furtiuè subtrahi de loco, vbi sunt.

Sexto, Utrum sine auctoritate Papæ possint Reliquiæ Sanctorum emptioni, & venditioni exponi.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA DEBEAT canonizare omnes, quos, constat, esse in vita æterna.

D primum ergo sic proceditur, Videtur enim, quod Papa debeat canonizare omnes, quos, constat Ecclesiæ, esse in vita æterna; quia illi sunt pro Sanctis venerandi, quorum orationibus iuuamur. sed omnes, qui sunt in vita æterna, cum sint in charitate, pro nobis orant. Ergo omnes tales sunt canonizandi.

2 Præterea: Papa debet voluntatem suam conformare voluntati diuinæ: sed Deus omnes existentes in vita æterna honorat pro sanctis. Ergo omnes tales Papa debet pro sanctis venerari.

3 Præterea: Maius est scribi in libro vitæ Ecclesiæ triumphalis, quàm scribi in catalogo Sanctorum Ecclesiæ militantis: Sed omnes, qui sunt in vita æterna, scripti sunt in libro vitæ Ecclesiæ triumphalis. Iuxta illud Lucæ 10. Nomina vestra scripta sunt in cœlis, Ergo omnes tales canonizandi sunt, & scribendi in catalogo Sanctorum.

IN CONTRARIVM est. Quia omnes pueros baptizatos statim decedentes, constat Ecclesiæ, volare ad vitam æternam. Ergo omnes tales Papa teneretur canonizare pro Sanctis.

RESOLVTIO.

Omnes, qui sunt in vita æterna, ad canonizationem non sunt admittendi: sed illi, quorum vita, & doctrina Ecclesia fuit informata.

E RESPONDEO, dicendum, quod Papa est caput totius Ecclesiæ. Iuxta illud ad Ephe. 1. Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiã, quæ est corpus eius. Illos ergo debet canonizare, & venerari pro Sanctis, quorum vita, & doctrina Ecclesia fuit promota, & moribus, & exemplis informata, dum viuerent: Vnde dicitur Eccle. 44. Laudemus viros gloriosos in generationibus suis. & post mortem fuit eorum orationibus beneficia, & vtilitates consecuta in languidorum curatione, mortuorum suscitatione: & aliorum miraculorum coruscatione. Vnde de Paulo dicitur Act. 19. quòd posito sudario suo super languidos, statim curabantur. propter quod ista duo cãtat Ecclesia, & confitetur in laude cuiuslibet Confessoris.

F Nam quantum ad primum dicit: Qui pius, prudẽs, humilis, pudicus, sobrius, castus, fuit & quietus, vita dum præsens vegetauit eius corporis artus. Quantum vero ad secundum, statim subdit: Ad sacrum eius tumulum frequenter, &c.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendũ, quod Ecclesia cõmendat se orationibus omnium illorum, qui sunt in vita æterna: Illorum tamen dumtaxat festiuitatem solennizat, & canonizat, quorum doctrina moribus, & exemplis fuit informata: & quorum beneficia fuit consecuta eorum miraculis coruscantibus.

G AD secundum est dicendum, quòd Deus omnes, qui sunt in vita æterna, honore essentiali vult honorare. quia omnes suæ fruitionis, & visionis facit participes: in quo consistit essentialis honor Sanctorũ. Sed honore accidentali, qui consistit in laudibus, & venerationibus hominum, non omnes honorat: sed solum illos, quorum sanctitatem à fidelibus Ecclesiæ imitandam exponit per miraculorum attestationem.

AD tertium est dicendum, quòd aliqui sunt scripti solum in libro vitæ Ecclesiæ triumphalis per determinatiuam Dei sententiam. & sic scripti sunt omnes prædestinati: Aliqui vero sunt scripti in libro vitæ per præsentem iustitiam. & sic scribuntur illi, per

H quorum opera, documenta, & exempla Ecclesia iuuatur, informatur, & promouetur. de quibus dicit Apostolus ad Philip. 4. Adiuua illas, quæ mecum laborauerunt in Euangelio cum Clemẽte, & cæteris coadiutoribus meis. quorum nomina scripta sunt in libro vitæ: & tales Ecclesia canonizat, & solennizat.

ARTICVLVS II.

UTRUM PAPA DEBEAT canonizare Patres veteris testamenti.

Vide Turrecrem. in c. 1. de consecr. dist. 3. in 3. qõne.

D secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa debeat canonizare Patres veteris testamenti. Quia illos Papa tenetur canonizare pro

te pro Sanctis, quorum doctrina, vita, & exemplum proponitur toti Eccleſiæ imitandum; ſed tales ſunt Prophetæ, & Patriarchę. ſcribitur enim Ia. 5. Exemplū accipite fratres exitus mali, & longanimitatis laboris, & patientiæ Prophetarum, qui locuti ſunt in nomine domini. ecce beatificamus eos, qui ſuſtinuerunt.

2 Præterea: Illos Eccleſia debet pro Sanctis venerari: quos ſacra Scriptura Sanctos appellat: ſed de Thobia ſcribitur Thobiæ 4. quòd ideo illam tentationem Deus permiſit ſibi euenire: vt daretur poſteris exemplum patientiæ: ſicut & Sancti Iob.

3 Præterea: Eccleſia illos pro Sāctis debet venerari, quos elegit oratores & rogatores pro ipſa apud Deū. ſed ſcribitur 2. Mach. vlt. Hic eſt fratrū amator, & populi Iſrael: hic eſt qui multum orat pro populo, & vniuerſa ſancta ciuitate Hieruſalem: Hieremias Propheta. tales ergo ſunt per Eccleſiam canonizandi.

In Contrarivm eſt. Quia cauſa ſemper præcedit ſuum effectum, & non ſequitur. Sed cauſa, & fundamētum omnium Sanctorum fuit Chriſtus. ipſe enim fuit ſanctus Sanctorum, vt ſcribitur Danielis 9. Nullus ergo debet pro Sancto canonizari, qui fuit ante Chriſti natiuitatem.

RESOLVTIO.

Patres veteris teſtamenti Papa canonizare non debet, cum fuerint ante propalatam Sanctorum uiam, & ante tempus plenitudinis gratiæ, quam Sanctorum canonizatio requirit.

Respondeo dicendum, ꝙ canonizatio Sanctorum requirit tempus plenitudinis gratiæ. gratia autē, & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. vt ſcribitur Ioannis 1. Sancti autem Patres veteris teſtamenti quantumcunque ſanctitate pollerent: non fuerunt in tempore plenitudinis gratiæ. immo talis plenitudo gratiæ in lege illa quaſi tenebatur, incluſa, figuratiuè, & ænigmaticè: Iuxta illud 1. ad Corinth. 10 Omnia in figura contingebant illis, nec præſentialiter intuebantur eam. ſed, ſicut dicit Apoſtolus ad Hæbre. 10. Omnes defuncti ſunt, non acceptis repromiſſionibus: ſed à longe eas aſpicientes, & ſalutantes, & confitentes. quia peregrini, & hoſpites ſunt ſuper terram.

Eſt ſimiliter alia ratio, quare Eccleſia ſanctitatem illorum non ſolennizat. quia quantumcunque perſonaliter eſſent Sancti: claritas tamen diuinæ viſionis eis fuit clauſa, nondum ſoluto pretio humanę naturæ per mortem Chriſti, in cuius figura dicit Apoſtolus ad Hebrę. 9. quòd in ſecundo tabernaculo ſolus Pontifex ſemel in anno, non ſine ſanguine introibat, hoc ſignificante Spiritu ſancto, nondum propalatam eſſe Sanctorum viam.

Ad Argumenta.

Per hoc patet reſponſio ad rationes in contrarium. quia Eccleſia Patres veteris teſtamenti ſanctos appellat: & eorum ſanctitatem exemplariter proponit ſuis filiis imitandam: necnon eorum

A orationibus ſe commendat, eorum tamen ſanctitatem non ſolennizat, vel canonizat propter rationes dictas. Vnde dicit Auguſtinus in libro de Symbolo pertractans illud verbum: Domum tuam decet ſanctitudo domine; quia nullius ſanctitatem Eccleſia ſolennizat, priuſquam domus ſanctitatis fundaretur. Et ideo in tempore plenitudinis gratiæ prius ſanctitatem Virginis Mariæ, & Ioannis Baptiſtæ Eccleſia ſolennizat, quàm alicuius alterius. quia illa Sanctum Sanctorum generauit, & ille digito demonſtrauit, & baptizauit. Pſal. 92.

ARTICVLVS III.

B *VTRVM PRAETER PAPAE informationē corpus alicuius Sancti venerari in pluribus locis ſit peccatum.*

D tertiū ſic proceditur. Videtur enim, quòd pp Papæ informationem corpus alicuius Sancti venerari in pluribus Eccleſijs non ſit peccatum. Quia in illo corpore aliquis debet pro Sancto venerari, in quo Chriſti fidelibus beneficium impartitur. ſed legitur in legenda Sanctę Agathæ, quòd Beatus Petrus ſibi corporaliter in ciuitate Cathanenſi apparuit, & curauit eam à tortura C mamillarum ſuarum. Ergo ibi, & Romæ poteſt eius corpus, ſcilicet Sancti Petri in ciuitate Cathanenſi venerari: non obſtante informatione Eccleſiæ, quæ aſſerit, Romæ eſſe, & non alibi.

2 Præterea: Sancti nobis beneficia impetrant eorū orationibus: ſed ſolum animæ eorum, cum ſint à corporibus ſeparatæ, pro nobis orant. Veneratio ergo corporum Sanctorum, cum ſint inanimata, nihil facit ad hoc, vbicunque credantur eſſe.

3 Præterea: Si corpus alicuius Sancti debet venerari ſolum in vno loco; Ergo ſolum ibi ad tumulum eius deberent miracula fieri, ſed hoc eſt falſum. Dicit enim Auguſtinus 22. de Ciuita. Dei. Si miracula ſanitatum (vt alia taceam) ea tantumodo velim ſcribere, quæ per glorioſum martyrem Stephanum facta D ſunt in Colonia Calamenſi, & in noſtra Hypponenſi Ciuitate, quamuis ſolum ante Biennium apud nos ceperit eius eſſe memoria, plurimi libri conficiendi eſſent; nec tamen omnia colligi poſſent. ſed tantum de quibus libelli dati ſunt, quæ recitantur in populis. quia libellorum dandorum de miraculis factis, apud nos conſuetudo non eſt, nec fuit, ſed nunc incipit eſſe. Tomo 5. cap. 8. Stephani Protomartyris miraculorū multitudo ingens.

In Contrarivm eſt. quia Spiritus ſanctus fictionem non patitur in Eccleſia, ſed fictio eſt venerari corpus Sancti, vbi non eſt. Ergo ſine peccato eſſe non poteſt.

RESOLVTIO.

Corpus alicuius Sancti pluribus in locis uenerari, ſine

K ne

ne peccato non poteſt; modo de eius reſidentia vno in loco ab Eccleſia ſtatutum ſit.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ dubitatio, & incertitudo conſurgit in Eccleſia de corporibus Sanctorum, & maxime Sanctorum Eccleſiæ primitiuæ; quorum corpora fideles propter rabiem Tyrannorum non poterant publicè ſepelire. fide autem Chriſtiana iam per orbem diffuſa, & perſecutoribus, & tyrannis Eccleſiæ iam demerſis, vel conuerſis: Sanctorum corpora de locis, in quibus erant, indecenter ſepulta, per fideles ad loca honorifica, & decentia tranſlata ſunt. In dubijs autem, quæ ſunt in Religione chriſtiana, talis modus ſeruandus eſt ſecundum Auguſtinum in de vera Relig. quia vera ſemper tenenda ſunt, & falſa reſpuenda: dubia vero abſque peccato credi poſſunt, donec aut reſpuenda eſſe vel ratio doceat, aut ſanctę matris Eccleſiæ perſuadeat auctoritas. Si ergo Eccleſia, quæ minime errare poteſt, & potiſſime Romana, quæ nullis hæreſibus vnquam ſuccubuit, vt ſcribitur 24. queſt. 1. cap. In ſede; nullam informationem habet de reſidentia corporis alicuius Sancti: puto ꝙ ſine peccato piè venerari poteſt à fidelibus vbicúque credatur probabiliter eſſe: Sed ſi libris, vel legendis tradat Eccleſia fidelibus corpus Sancti venerari in aliqua Eccleſia, temerarium eſſet, nec poſſęt ſine peccato alibi venerari: potiſſime quando per aliquos aſſereretur pertinaciter ibi eſſe, ubi Eccleſia contrariam informationem tradit fidelibus. quia vt dicitur 23. quæſt. 1. cap. Rogamus. Aliud, quàm Eccleſia Romana doceat, neque ſentire, neque velle alicui permittitur.

To. 1. c. 10.

Eccleſia errare nō poteſt. Vide infra in ar. 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd Sancti non ſemper apparent in corporibus proprijs: ſed vel de aere, vel de ſubtiliſſimis elementis formatis: ſicut Angeli † non apparent in corporibus proprijs, quibus carent, cum videntur. dato tamen, quòd in corporibus proprijs apparerent; poſſent ea deponere in locis, vnde recepta ſunt, Deo faciente, & iubente.

† S. Tho. p. 1. q. 51. art. 2. Vide Cōcil Nicęnū. 2. Et Aug. in Ench c. 59. & De Eccl. dogm. c. 11. & 12. Vide Aegid. Ro. 2. ſent. d. 8. q. 1 ar. 1. & 2 & Scholium, & Tabul. ibidem.

AD ſecundū eſt dicendum, ꝙ Sancti viuentes meruerunt, vt pro nobis orarent, & nobis beneficia impetrarent. & ideo illis nominibus inuocamus, quibus, dum viuerent, per nos inuocabantur. quia dicimus: Sancte Petre ora pro nobis. Et eorum corpora veneramur, quia fuerunt inſtrumenta, quibus, dum viuerēt, meruerunt eis, & nobis.

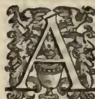
AD tertium eſt dicendum, quòd Deus principaliter facit miracula: inſtrumentaliter tamen facit miracula, mediante Sanctorum oratione. quandoque manifeſta, ſicut ſcribitur Act. 15. ꝙ Petrus præcedente oratione, Tabitam mortuam ſuſcitauit. quandoque ſolo interiori nutu, ſicut Petrus cap. 5. Ananiam, & Saphiram morti, increpando, tradidit. Quandoque autem mediante exteriori voce. ſicut ſcribitur Ioſue. 10. ꝙ obediente Deo voci hominis ſtetit ſol cōtra Gabaonitas. Et quandoque mediante contactu corporum ipſorum Sanctorum: ſcribitur enim 4. Regum. 13. ꝙ quidam proiecerunt cadauer mortui in ſepulcrum Eliſei: & ſtatim cū tetigit oſſa Eliſei reuixit homo, & ſtetit ſuper pedes ſuos. Non tamen arctatur diuina virtus, quin ſine tali tactu corporis Sancti poſſit miracula facere.

S. Tho. 2. 2. q. 178. art. 1 ad 1. arg.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM OMNES CANONIZATI PER PAPAM ſint in vita æterna.

De dubio huius articuli. vide omnino S. Thom. quodlib. 9. q. 7. ar. 16. & Antoninum par. 3. tit. 12. cap. 8. §. 2. & Melchiorem Canum lib. 5. cap. 5. de locis theolog.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, quòd omnes canonizati per Papam ſint in vita æterna: quia Eccleſia non poteſt errare. Sed Eccleſia veneratur pro Sanctis omnes, quos canonizat. Ergo omnes ſunt in vita æterna, aliter Sancti non eſſent.

2 Preterea: Sanctis orantibus, & impetrantibus, miracula fiunt, vt dicit Aug. 22. de Ciui. Dei. cap. 9. Sed mali, & peccatores nō exaudiuntur apud Deū. Dicit enim Ioā. 9. Scimus quia peccatores Deus non exaudit. Neceſsario ergo canonizati ſunt in vita æterna. Tomo 5.

3 Præterea: Si per miracula, & alia ſigna non poſſemus ſcire canonizatos pro Sanctis eſſe in vita ęterna. pari ratione Apoſtolos, & Martyres non poſſemus ſcire eſſe in vita æterna. quod eſt abſurdum.

IN CONTRARIVM eſt illa vulgata auctoritas Gregorij. † Multorum corpora venerantur in terris, quorum animæ cruciantur in tormentis.

† Alij B. Auguſtino tribuunt, de qua vide omnino Couarru lib. 1. varia. reſolut. cap. 10. nu. 13.

RESOLVTIO.

Eccleſia ſcire certitudinaliter non poteſt, omnes canonizatos eſſe in vita ęterna, ad quam nullus abſque charitate valet admitti: Nec errat, cum ſecūdum præſentem iuſtitiam, & iudicio canonizet humano.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ nullus admittitur ad vitam æternam ſine charitate: iuxta illud Auguſt. 15. de Trin. c. 18. niſi alicui tantum donū impartiatur Spiritus ſanctus, vt eum Dei, & proximi faciat amatorem: à ſiniſtra non traſfertur ad dexterā. ſed charitatem habere nullus ſcit per certitudinem cauſæ: cum cauſaliter ipſam dare immediatè effectiuè † pertineat ad ipſam Dei voluntatem. de qua certitudine ſcriptum eſt Eccleſiaſtes 9. Nullus ſcit, an amore, vel odio dignus ſit. & Apoſtolus dicebat 1. ad Corinth. 4. Nihil mihi cōſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Signa autē, per quæ ſanctitas aliquorū poteſt Eccleſię patefieri, ſunt communia bonis, & malis: Ideo per certitudinem cauſæ non poteſt Eccleſia ſcire omnes, quos pro Sanctis canonizat, & ſolennizat, eſſe in vita æterna. propter quod dicit Hieron. & ponitur 1. queſt. 1. c. Vide. Si ſine charitate martyrium recipiatur, & corpora eorum ab hominibus venerentur; perfidiæ magis ſunt talia, quā corona victorię: & tali operi magis pęna, quàm præmium debetur.

Tomo 3.

† Cōc. Trid. ſeſſ. 6. in decreto de iuſtificatione, cap. 7.

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ aliter iudicat Deus, & aliter homo. quia Deus iudicat iudicio interioris habens pro teſte ipſam hominis conſcientiam: Iuxta illud ad Roma. 2. Teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum, & inter ſe inuicem cogitationum accuſantium, aut defendentium: Ideo Deus in ſuo iudicio non fallit, neque fallitur. ſed homo iudicat iudicio exteriori; habens pro teſte operum exteriorum euidentiam. ideo poteſt falli, & fallere. Eccleſia ergo non errat canonizando aliquos Sanctos, quia nō canonizat eos eſſe Sanctos iudicio Diuino ſecundum *determinatam ſentētiam: ſed iudicio humano † ſecundum pręſentem iuſtitiam. ſecundum quem modū Sancti ſunt hominū reputatione, & veneratione.

Eccleſia cur non erret.

* al. determinatiuā.

† Pie tamē credendum eſt, iudicium Eccleſiæ in his errare non poſſe. ita S. Tho. dicto qdlibeto 9. artic. 16.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd mali, & peccatores poſſunt impetrare per eorum orationem miracula fieri, nec tamen ipſi inquantum peccatores ſunt, miracula faciunt: ſed magis ipſe Chriſtus, quem inuocant, vel ipſi Sancti, quorum ſuffragia poſtulant. quāuis ſecundum Auguſtinum illud dictum Ioannis 9. Scimus quia peccatores Deus non audit, non ſit ratū. Quia fuit dictum illius cæci nondum illuminati à Chriſto; peccatores enim petentes aliqua ex cordis pietate benè exaudiūtur à Deo: Exaudiuit enim Deus illum publicanum, quando dixit: Deus propitius eſto mihi peccatori, quia iuſtificatus in domum ſuam deſcendit. Et quando petunt aliqua ex Diuinæ voluntatis conformitate: quia peccatores petentes conformia voluntati Diuinæ exaudiuntur.

Tract. 44. in Ioan.

Luc. 18.

AD tertium eſt dicendum, quòd de Apoſtolis, & de multis alijs Sanctis alia ratio reformat pactum, cum de eorum ſaluatione manifeſta reuelatio in ſacra Scriptura habeatur. ipſe enim Saluator Apoſtolos prædicit ſecum Iudices iudicaturos omnes gentes: & ſeſſuros ſuper ſedes duodecim: & nomina eorum ſcripta eſſe in cœlis. Petrus ſimiliter dicit in 2. canonica ſua, cap. 1. Scio ꝙ velox eſt depoſitio tabernaculi mei: ſecundum quod Dominus reuelauit mihi. Et Paulus ait: Scio, cui credidi, & certus ſum, quia potens eſt depoſitum meum ſeruare in illum diem 2. Tim. 1. Multos etiam Sanctos, & Sanctas veneramur in Eccleſia, quos conſtat in vita æterna eſſe, diuina reuelatione facta: aut ipſis Sanctis apparentibus: aut Angelis *prædicentibus.

* al. prædicātibus.

ARTICVLVS V.

VTRVM CORPORA SANctorum poſsint ſubtrahi ſine peccato de loco, vbi ſunt, ſine auctoritate Papæ.

Turrecrem. in c. Corpora. de conſecrat. diſt. 1. vbi per omnia ſequitur Auguſt. Anconit. hic.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, quòd ſine auctoritate Papę corpora Sanctorū poſſint ſubtrahi ſine peccato de loco, vbi ſunt. Quia ſancta, & ſacrata virtute diuina, humana iniuria violari non poſſunt: ſed corpora San-

A ctorum diuina uirtute ſacrata ſunt: Ergo nulla virtute poſſunt violari: & per conſequens ſine peccato ſacrilegij poſſunt ſubtrahi, & aſportari.

2 Præterea: Corpora Sanctorum quandoque indecenter ſepulta ſunt. quia forte in terris infidelium recondita ſunt. licet ergo in tali caſu ſine peccato ſacrilegij ipſa ſubtrahere, & aſportare.

3 Præterea: Quod fit cauſa deuotionis, nō videtur eſſe ſacrilegii peccatum: ſed talis ſubtractio corporū, & Reliquiarum Sanctorum quandoque fit deuotionis cauſa. Ergo non incurritur peccatum ſacrilegij.

IN CONTRARIVM eſt, quia maior iniuria fit corporibus Sanctorum, ſubtrahere ipſa de loco, ubi ſepulturę tradita ſunt, quàm Papæ, ſi diſputetur de iudicio ſuo: vel Principi, ſi diſputetur de poteſtate B eius. ſed vtroque modo incurritur peccatum ſacrilegij, vt ſcribitur 17. quęſt. 4. cap. Si quis.

RESOLVTIO.

Corpora Sanctorum de loco ad locum abſque licentiā transferri ſine peccato non poſſunt.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ corpora Sanctorum canonizata ſunt, & ſacrata per Papam, qui eſt caput Eccleſiæ. immo ex contactu corporum, & Reliquiarum Sanctorum altaria conſecrantur. ſcribitur enim de conſecr. diſt. 1. c. Placuit. Euertantur altaria, quæ ſine Sanctorum Reliquijs eriguntur: Vnde abſque iniuria corporum Sanctorum, & ipſius Papæ C fieri non poteſt talis furtiua ſubtractio: propter quod vtroque modo ſacrilegium incurritur: Nam peccatū ſacrilegij committitur auferendo ſacrum de ſacro: vel non ſacrum de ſacro: ſiue ſacrum de non ſacro, vt dicitur 17. q. 4. c. Quis quis. Caput Eccleſiæ ſimiliter læditur, quia eius pręceptum contemnitur. ſcribitur enim de conſec. diſtin. 1. cap. Corpora. Corpora Sanctorum de loco ad locum nullus trāsferre præſumat, ſine conſilio Principis [*id eſt Papæ*] vel Epiſcoporum, ſanctaque ſynodali licentia.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd ille, qui irreuerenter pertractat res ſacras; quamuis non noceat ipſis rebus ſacratis: quia irreuerentia non eſt in recipiente, ſed in faciente. quemadmodum ſecun- D dum Philoſophum in Eth. Reuerentia, vel honor nō eſt in honorato, ſed in honorante: nocet tamen faciēti: quia ipſe, quantum eſt in ſe, rem ſacram violat, licet illa non violetur.

Ariſt. 1. Eth. cap. 5.

AD ſecundum dicitur, ꝙ ſicut ſcribitur de conſecra. diſt. 1. c. Tribus. Tribus ex cauſis loca Sanctorum tranſmutanda ſunt. Primo, cū neceſſitas perſecutorum loca eorū grauauerit. Sunt enim infideles indigni poſſeſſores Sanctorum corporum. vnde licitè poſſunt de terris eorū deportari, & ipſa de eorum dominio ſubtrahi. Secunda, cum difficultas locorum fuerit. Tertia, cū malorum ſocietate grauantur.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ deuotio exercenda eſt ſine iniuria alterius: Talis autem furtiua ſubtractio Reliquiarum Sanctorum non poteſt fieri ſine

iniuria Papæ, cuius auctoritate debet fieri: Nec sine iniuria Sanctorum. quia ex quo corpus sacrum traditum est perpetuę sepulturę, sine eius iniuria inde trāsferri non potest. Si vero perpetuæ sepulturæ traditum non est, tunc absque alicuius licētia ad locum alium transferri potest, vbicunque maiori reuerentia transferentium possit venerari.

ARTICVLVS VI.

VTRVM SINE AVCTORItate Papæ corpora, vel reliquiæ Sanctorum possint emptioni, vel venditioni exponi.

Vide Concilium Trident. sess. 25. tit. de inuocatione, veneratione, & reliq. Sanctorum, & l. nemo. la 2. C. de sacrosanct. Eccles. vbi latè Doctores. Et Syluest. in Summa, verbo: Reliquię. q. 1.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quòd sine auctoritate Papæ corpora, vel Reliquiæ Sanctorum possint emptioni, vel vēditioni exponi. Quia magis est quid spirituale Sacramentū Eucharistiæ quàm corpus, vel Reliquiæ Sanctorum: sed pro missis canendis, in quibus Sacramentum Eucharistiā conficitur, multi accipiūt pecuniam. Ergo multo fortius Reliquiæ Sanctorum possunt emptioni vel, venditioni exponi.

2 Præterea: Absolutio ab excommunicatione est quid spirituale magis, quàm Reliquiæ Sanctorum, cum pertineat ad Sacramentum pœnitentiæ. sed multi pro tali absolutione pecuniam accipiunt. Eodem ergo modo de Reliquijs Sanctorum potest pecunia accipi.

3 Præterea: Vasa Sacra Ecclesiastica spiritualibus sunt coniuncta. & tamen licet ea uendere pro redemptione captiuorum, vt dicit Ambros. 2. lib. off. c. 28.

IN CONTRARIVM est Innocen. extra de Reliq. & venera. Sanct. c. Cum ex eo.

RESOLVTIO.

Sanctorum Reliquiæ, quæ rei spirituali annectuntur, absque simoniæ peccato nec emi, nec vendi possunt.

RESPONDEO, dicendum, q † Simonia est studiosa uoluntas emendi, vel uendēdi aliquid spirituale, vel spirituali annexum. (margin: † S. Tho. 2. 2. qō. 100 arti. 1. 2. & 4.)

E Potest autem annecti rei spirituali aliquid dupliciter. Primo causaliter. & sic beneficium Ecclesiasticum annectitur clericali officio, quod est spirituale. non enim competit habere beneficium, nisi habenti spirituale officium. Vnde simonia est Ecclesiasticum beneficium vendere: quia sicut non potest dari effectus sine causa, ita non potest vendi Ecclesiasticum beneficium sine spirituali officio, quod est causa eius. (margin: Simonia quid sit.) Secundo potest annecti rei spirituali aliquod instrumentaliter. & sic corpus annectitur animæ, mediante quo anima Sancti uiri in vita operatur opera virtuosa, & spiritualia: & in morte, ipsa orante & impetrante, diuina uirtute ad contactum, & reuerētiam eius miracula fiunt. F Vnde sicut corpus non viuit sine anima: nec anima sine corpore corporaliter viuit: sic Reliquiæ Sanctorum absque re spirituali, cui annectuntur; nec vendi, nec emi possunt. scribitur enim 1. quæst. 3. Si quis obiecerit. Quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuēditum relinquit. Puto ergo, quòd absque peccato simonię Reliquię Sanctorum nec vendi, nec emi possint: Est similiter hoc expressè contra Decret. Innocē. extra de Reli. & vener. Sanct. cap. Cum ex eo.

Ad Argumenta.

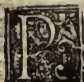
G AD PRIMVM ergo est dicendum, q pecunia non accipitur pro Missa, tanquam ipsius Missæ, vel consecrationis Eucharistiæ pretium: sed tanquam suę sustentationis stipendium: Dicit enim Apostolus 1. ad Corinth. 9. Nescitis quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt, edunt: & qui altari deseruiunt cum altari participant?

AD secundum est dicendum, q pecunia non accipitur ab illo, qui absoluitur ab excommunicatione, tanquam ipsius absolutionis prætium: sed sicut culpę præcedentis, pro qua excommunicatus fuit, pœna, & supplicium.

H AD tertium dicitur, quòd consecratio vasorum Sacrorum non potest vendi. tamen pro necessitate pauperum † materia eorum vendi potest, si præmissa oratione vasa prius frangantur. quia post confractionem non sunt Sacra vasa, sed purum metallum. Vnde si ex eadem materia, & similia vasa reintegrarentur, indigerent iterum consecratione. Corpora autem, & Reliquiæ Sanctorum absque deuotione, & miraculorum operatione, quæ sunt quædam spiritualia, quæ interdum fiunt ad eorum venerationem, & sanctitatis manifestationem; vendi, & emi non possunt. vnde non est similis ratio. (margin: † B. Ambr. lib. 2. de officiis. c. 28. refertur a c. Aurū. 12 q. 2. addit. Sacimes. & ibi Doctores. C. de sacrosanct. eccl.)

QVAE-

QVAES. XVIII. DE ANGELORVM ADMINISTRATIONE.

OSTQVAM viſum eſt de Sanctorum canonizatione: Nunc videndum eſt de Angelorum adminiſtratione. Circa quod quæruntur quinque.

Primo, Vtrum Papa ſit maior Angelo in iuriſdictione.

Secundo, Vtrum Papa ſit maior Angelo in Sacramentorum adminiſtratione.

Tertio, Vtrū Papa ſit maior Angelo in dominatione.

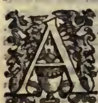
Quarto, Vtrum Papa ſit maior Angelo in cognitione.

Quinto, Vtrū Papa ſit maior Angelo in præmiatione.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA SIT MAIOR Angelo in iuriſdictione.

Pro hoc art. Vide S. Anton. 3. par. Tit. 22. cap. 5. §. 1. 2. 3. & 4. qui ſequitur Auguſtinum Triumphum.

D primum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non ſit maior Angelo in iuriſdictione. quia natura ſpiritualis habet iuriſdictionem ſuper naturam corporalem ex ſuæ naturæ conditione: ſed Angelus eſt naturæ ſpiritualis, habet ergo iuriſdictionem ſupra Papam, qui eſt naturæ corporalis.

2 Præterea: Illius iuriſdictioni homo ſubiicitur, cuius curę exponitur. ſed homo ſupponitur curæ ipſius Angeli: ſcribitur enim Act. 12. quòd pulſante Petro ad ianuam dicebant, qui intus ſtabant: Non eſt ipſe, ſed Angelus eius. Super quo verbo dicit gloſſ. ꝙ vnuſquiſque Angelum habeat, eius curam gerentem, Scriptura teſtatur.

3 Præterea. Ille eſt ſub iuriſdictione alterius, à quo illuminatur, & docetur. ſed homo docetur, & illuminatur per Angelum: ſcribitur enim Dan. 9. ꝙ Angelus, qui apparuit Danieli, dixit ei: Noli timere. quia vir deſideriorum es, ideo ego veni, vt docerem te, & indicare tibi, quę ventura ſunt, & intelligas viſionē.

IN CONTRARIVM eſt. quia dicit Apoſtolus ad Hebræ. 2. in perſona Chriſti, cuius Papa Vicarius exiſtit: Non enim Angelis ſubiecit Deus orbem terrę futurum, de quo loquimur.

RESOLVTIO.

Papa, cui commiſſum eſt vniuerſi regimen, in iuriſdictione quemcumque Angelum excellit.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ maior eſt iuriſdictio Papæ, quàm cuiuslibet Angeli. Eſt enim triplex regimen ſecūdum Philoſophum.† Primum ethicum, & morale. Secundum eſt ſociale, & paternale. Tertium eſt Politicum, & regale.

†Ariſt. 1. Pol. 3. Et Aegid. Rom. de Regim. Pri. lib. 2. p. 1. c. 14. 2. p. c. 3. diuidit Regimen ī Regale, Politicū, & Deſpoticū. & idē dicit in 2. ſen. diſt. 18. dub 6. litterali. & d. 27. q. 2. ar. 3.

Primum reſpicit curam vniuſcuiuſq; hominis in ſe per virtutum regulationem. Secundum reſpicit regimen domus, & familiæ per paternalem monitionē. Sed tertium reſpicit regimen Prouinciarum, & Regnorum per pœnarum cōminationē. Primum regimē commiſſum eſt Angelis. vt de hoc intelligatur dictum Hieron. † ꝙ vnaquæque anima ab ortu natiuitatis hominis habet Angelum ad ſui cuſtodiam, & exercitiū virtutum deputatum. Secūdum vero commiſſum eſt Archangelis: quorum eſt familias, & ciuitates dirigere, & gubernare: Vnde requiſitus* Raphael Archāgelus à Tobia, an ſciret viam eundi in ciuitatem Medorum, dixit, ſe omnia itinera illius frequenter ambulaſſe. Sed tertium conuenit Principibus: quorū eſt Prouincias, & regna miro modo diſponere. vnde dixit Angelus qui loquebatur Danieli: Princeps Regni Perſarum reſtitit mihi 21. diebus. Nulli ergo Angelo commiſſa eſt iuriſdictio, & cura totius orbis. ſed Papæ totius mundi iuriſdictio, & cura commiſſa eſt, non ſolū vt nomine mundi importetur terra: ſed etiam, vt nomine mundi importetur cœlum. quia ſuper cęlum, & terram iuriſdictionem accepit. Vnde Chryſo. in libello de laudibus Pauli præfert Paulum cuilibet Angelo in iuriſdictione, dicens, ꝙ Angelis quidem ſæpe diuerſarum gentium cura commiſſa eſt, ſed nullus illorum ita populū ſibi creditum gubernauit, vt Paulus vniuerſum gubernauit orbem. Nam Michaeli commiſſa eſt gens Iudęorum: Paulo vero terra, maris, atq; vniuerſi orbis habitatio, ipſumq; deſertū. Si igitur iuriſdictio Pauli maior fuit iuriſdictione omniū Angelorū, multo fortius intelligendum eſt hoc de Petro, cuius perſonam Papa repræſentat. Vnde idem Chryſo. dicit ſuper Ioan. ꝙ Iacobum localiter in loco determinat: Petrum autem totius orbis ordinat Magiſtrum, & Doctorem: cui poteſtatem dedit, non, vt Moyſi in Gente vna: ſed in vniuerſo orbe.

† Lib 3 cōment. in Mat. c. 18. — * Tob. 5. — Dan. 9. — Hom. 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendū, quòd licet ſecundum gradum naturæ Angelus ſuperior ſit homine ex ipſius naturę conditione: diuina tamen auctoritate, & commiſſione poteſt ad plura ſe extendere iuriſdictio hominis, quàm Angeli.

AD ſecundū eſt dicendum, ꝙ Angelo cuſtodienti cōmittitur cura cuſtoditi ſingulariter. ſed Papę cōmittitur cura, & cuſtodia omniū vniuerſaliter. & hoc non ſolum dū viuūt, ſicut cōmittitur Angelis: ſed etiā poſt mortem per cōmunicationē ſuffragiorum Eccleſiæ.

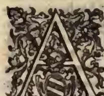
AD tertium eſt dicendum, ꝙ licet in doctrina, & in his, quæ ſe tenent ex parte intellectus, homo reducatur aliquando in Deū per Angelos. quia apparitiones, & illuminationes factæ Patribus veteris teſtamenti per Angelos factæ ſunt, ſecundum ꝙ dicit Aug. 2. de Triniṫ. in charitate, & in his, quæ ſe tenent ex parte affectus, homo reducitur immediatè in Deū per ipſummet principaliter effectiuè, & miniſterialiter per Papā, & alios Miniſtros Eccleſię: qui ſunt adminiſtratores ſacramentorū, in quibus gratia confertur.

Tomo 3. cap. 7.

ARTICVLVS II.

VTRVM ANGELVS SIT maior, quàm Papa in Sacramentorum administratione.

Vide S. Thom. 3. p. q. 64. art. 7. & ibi Caietanum. Vide Barth. Sybillam in peregrinis quæstionibus Decade 1. c. 7. q. 2. & 3. vbi probat Angelos nec malos, nec bonos cõsecrare, nec baptizare posse: & declarat, cur Christus hãc facultatem Angelis non concesserit. Vide ibidem Alex. de Ales, & Turrecrematam.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Angelus sit maior Papa in Sacramentorum administratione. Quia maioris efficaciæ sunt Angeli, quàm mali ministri Ecclesiæ. sed mali ministri possunt Sacramenta administrare. Ergo multo magis Angeli.

2 Præterea: Quanto ministri sunt propinquiores agenti: tãto agens per eos immediatius agit. sed Deo, qui est primum agens Sacramentorum, propinquiores sunt Angeli, quàm homines. Ergo per eos immediatius agit.

3 Præterea: Homines inducuntur ad salutem, mediantibus Sacramentis. sed scribitur ad Hebræos 1. ꝙ omnes Angeli sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem * capient salutis. • al. capiũt.

IN CONTRARIVM est. quia quod non potest malus Angelus, non potest bonus, potissimè in actione Sacramentali: cum Sacramenta non habeant efficaciam à bonis, vel malis ministris. sed Angelus malus non potest. ergo nec bonus.

RESOLVTIO.

Papa est maior Angelis in Sacramentorum administratione, quæ eis concessa non fuit, propter eorundem carentiam idoneitatis, quæ præsertim requiritur in Sacramentorum administratione.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ administratio Sacramentorum non est commissa Angelis de lege communi ex commisso officio. cuius rationem Chrysost. assignat duplicem in libello de laudibus Pauli, quarum prima est: Vt nullum colorem excusationis homo inuenire possit. sic enim ait ibi: Cuius autem rei gratia non Angelis potius, quàm hominibus cura prędicationis, & administrationis Sacramentorum commissa est? Vt nullum excusationis colorem de se inueniret anima negligens, dum tu ad diuersitatem naturæ confugeres, dormiendo. Secũda, vt crederet esse possibile Angelis homines posse copulari, quã do vidit, ꝙ ex terrena lingua mors fugatur, peccatum dissoluitur, cæcitatis tenebra illuminatur, & mirifica mutatione terra in cœlum conuertitur. Sed si loquimur de singulari Dei mandato: posset Angelus bonus Sacramentum administrare. Vnde si baptizaret, vel Ecclesiam consecraret, ponitur communiter, ꝙ non deberet iterum baptizari, nec iterum Ecclesia cõsecrari. Et datur exemplum de Ecclesia beati Michaelis. dũmodo credatur esse Angelus bonus. quia si sciretur esse Angelus malus, & baptizaret, rebaptizandus esset: cum non posset æstimari, ipsum facere nisi intentione fallendi. Puto tamẽ tutius esse, quòd si per quoscunque siue bonos, siue malos Angelos Sacramentum baptismi, quod est Sacramentum necessitatis, administraretur, reiterandum esset. quia Angelus Sathanę transfigurare se potest in Angelum lucis. & quia malitia, vel bonitas ministri non facit ad ministrationem Sacramenti: dummodo seruetur forma Ecclesiæ: sed potius ministri idoneitas, quæ non reperitur in Angelis.

Ad Argumenta.

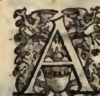
AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ mali ministri possunt accipi dupliciter. Primo priuatione potestatis, & sic excommunicati, † præcisi, & hæretici sunt mali ministri: quia priuati sunt potestate administrationis Sacramentorum: à quibus si recipitur aliquod Sacramentum, peccatum incurritur, nisi in necessitatis articulo. Secundo in priuatione sanctitatis. & à talibus licitè sine peccato recipitur Sacramẽtum. In Angelis autem bonis, licet non sit defectus administrationis Sacramentorum, quantum ad sanctitatem: tamen est defectus, quantum ad potestatem. † Vide D. Thomã. 3. par. q. 64. ar. 9. & q. 82. ar. 7. 8. & 9.

AD secundum est dicendum, ꝙ non solum in ministris requiritur propinquitas respectu agentis: sed magis conformitas respectu patientis, cũ * actus actiuorum sint in patiente prædisposito. quæ conformitas deficit in Angelis, respectu administrationis Sacramentorum. •Arist. 2. de anima text. com. 24.

AD tertium est dicendum, quòd administratio Angelorum, de qua loquitur Apostolus, non intelligitur de administratione Sacramentorum, sed vel singulariter intelligitur de administratione Christi. vt glo. videtur exponere, quia accesserunt Angeli, & ministrabant ei: vt scribitur Matth. 4. Vel uniuersaliter de administratione nostra: nos ab impugnationibus dæmonum prohibendo: & de supernis illuminando.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA SIT MAIOR Angelo in dominatione.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non sit maior Angelo in dominatione. quia Christus, cuius Papa Vicarius existit, minoratus est paulominus ab Angelis. vt scribitur ad Hebræ. 2.

2 Præterea: Qui est superior aliquo, maior est illo in dominatione. sed Angelus est superior Papa. Est ergo maior illo.

Præ-

† Id habet B. Ambroſius lib. 1. de fide ad Gratianū cap. 1. vide Magiſtrum ſent. lib. 1. diſt. 2. §. proponamus.

3 Præterea: Secundum Ambroſium † nomen Domini, eſt nomen poteſtatis. ſed Angelus ſuperior eſt Papa, naturæ poteſtate. Ergo maior illo.

In contrarium eſt, quia minor non excommunicat maiorem: ſed Paulus excommunicauit Angelum bonum, vel malum, quando dixit ad Gal. 1. Sed licet nos, aut Angelus de cœlo bonus, vel malus, vt dicit gloſ. euangelizet vobis preterquàm quod euangelizauimus vobis: anathema ſit.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad dominium, maior eſt Angelo, non virtute propria, ſed Dei auctoritate. Hic enim ſuperior eſt illo conditione naturæ.

Respondeo, dicendum, φ ſicut ſecundum Apoſt. ad Hebr. 7. abſque vlla contradictione verum eſt, φ minor à maiori benedicitur: ita abſque vlla contradictione verum eſt, φ minor à maiori maledicitur, loquendo ſaltem de maledictione, quæ eſt excommunicatio, & priuatio à communione fideliū. Ex quo ergo Paulus, & multo fortius Petrus, qui fuit caput Eccleſiæ, potuit Angelum bonum, vel malum excommunicare: recte concluditur, φ Papa maior ſit Angelo in dominatione. Sciendum eſt tamen, φ non eſt inconueniens, aliquem eſſe ſimpliciter minorem alio in dominio; & tamen in aliquo caſu eſſe maiorē illo. Duobus ergo modis Papa poſſet Angelum excōmunicare: & ſic eſſet maior illo in dominio, quàmuis ſimpliciter eſſet minor. Primò cōditionaliter propter Euangelij firmam veritatem. Dicit enim Auguſtinus, φ ſic Paulus erat firmus, & certus de veritate Euangelica ſibi reuelata: vt ſi poſſibile fuiſſet, Angelum bonum contrarium aſſerere, in tali caſu fuiſſet factus ſuperior eo: & eum excōmunicare potuiſſet: ſicut, ſi Papa, qui eſt ſuperior in tota Eccleſia, laberetur in hæreſim, quilibet catholicus in tali caſu efficeretur maior ipſo, & contra eū ſententiare † poſſet. Secundo, miniſterialiter propter diuinam auctoritatem. licet enim inferior non poſſit agere in ſuperiorem virtute propria: poteſt tamen agere in ipſum virtute alterius. Quantumcunque ergo Paulus, vel Petrus fuiſſet inferior Angelo, virtute; tamen auctoritate Dei poterat effici maior Angelo bono, vel malo. Vnde ſuper illo verbo 1. ad Corinth. 5. Iam iudicaui eū, qui ſic operatus eſt, tradendū eſſe Sathanæ ad interitum carnis. dicit gloſſa, Paulum hanc poteſtatem à Deo habuiſſe, vt quandocunque videbat aliquem fidem catholicam euertentē, & impugnantem: ſtatim ad præceptum eius Angelus malus inuadebat ipſum, & vexabat eum corporaliter.

† Intellige hoc dictum obiter hic prolatū iuxta tradita ab auctore ſupra queſt. 5. ar. 5. & 6.

Ad Argumenta.

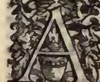
Ad Primvm ergo, eſt dicendum, quòd illa minoratio Chriſti intelligenda eſt, quantum ad naturæ aſſumptæ paſſibilitatem: non quantum ad dominij poteſtatem.

Ad ſecundum, & tertium dicitur, φ Angelus eſt ſuperior Papa, naturæ conditione. Diuinæ tamen poteſtatis adminiſtratione, & in caſu aliquo poteſt effici ſuperior ipſo, vt dictum eſt.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA SIT MINOR Angelo in cognitione.

Vide S. Thomam par. 1. quæſt. 58. art. 5.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, φ Papa ſit minor Angelo in cognitione. quia intellectus hominis naſcitur nudus, ſicut tabula raſa, vt ſcribit. 3. de anima: ſed intellectus Angeli naſcitur plenus: ſcribitur enim 11. propoſitione de cauſis, φ omnis intelligentia eſt plena formis. Minor eſt ergo Papa quolibet Angelo in cognitione. Tex. cō. 14.

2 Præterea: Maximum ſecretorum Dei eſt myſterium incarnationis. ſed hoc fuit nunciatum per Angelum naturæ humanæ, Lucæ 1. Ergo in ſecretorum Dei reuelatione Papa minor eſt Angelo.

3 Præterea: Hierarchiæ ſunt ordinatæ ſecundum Dionyſ. tali ordine. quia prima illuminat ſecundam; & ſecunda tertiam: & tertia illuminat omnes homines. tali ergo ordine ſeruato, oportet Papā, & omnes homines illuminari per Angelos. De cœl. Hierar. c. 3. & 4.

In contrarium eſt, quia ſuper illo verbo Matth. 16. Beatus es Simō Bar iona: quia caro, & ſanguis non reuelauit tibi: ſed pater meus, qui eſt in cœlis: dicit glo. Vere beatus: quia tale quid reuelatum eſt Petro, cuius Papa ſucceſſor exiſtit: quod nec Angelus, nec homo ſcire potuit.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad cognitionem naturalem, minor eſt Angelis: ſed quantum ad cognitionem gratuitam reuelatam eſt maior. ipſi enim multa per Apoſtolorum prædicationem fuerunt edocti.

Respondeo, dicendum, φ tam de myſterio incarnationis, quā de myſterio paſſionis Chriſti accreuit aliqua cognitio Angelis per prædicationē Apoſtolorum, quorum caput fuit Petrus: cuius Papa eſt ſucceſſor. Dicit enim Diony. φ licet non lateret Angelos incarnationis myſterium, φ fiendum eſſet: quia ſciuerunt fiendum eſſe, modum tamen fiendi, vt qualiter Dei filius in vtero virginali eſſet concipiendus, non plene cognouerunt; & dato, quòd ſcirent, vel ſcire poſſent virginem non eſſe corruptam, cum videbant eam eſſe grauidam, modus tamen concipiendi, & grauidationis eius latuit tam Angelos bonos, quàm malos: ſed prædicantibus Apoſtolis, multa cognouerunt circa tale myſterium, quæ ante ignorabāt: Vnde ſuper illo verbo ad Ephe. 3. Mihi omnium Sanctorum minimo data eſt gratia hęc in Gentibus Euāgelizare inueſtigabiles diuitias Chriſti, & illuminare omnes, quę ſit diſpenſatio ſacramenti abſconditi à ſeculis: De cœl. Hierar. cap. 7.

culis: vt innotescat Principibus, & Potestatibus in cœlestibus. Dicit Hierony. Angelicas virtutes mysteriũ incarnationis ad plenum non intellexisse, donec passio Christi per Apostolos prædicata fuisset: tunc enim innotuit eis per Ecclesiam multiformis gratia Dei. E

In Epist. ad Eph. cap 3.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̃ illa plenitudo formarum tantum intelligẽda est de cognitione naturali: secundum quã planũ est, homines Angelis non æquari. non autem de cognitione gratuita, quæ est immediatè per Dei reuelationem.

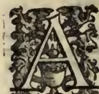
AD secundum est dicendum, q̃ tale secretum nunciatum est humanæ naturæ per Angelum, quantum ad substantiam facti: sed quantũ ad multas circunstãtias edocti fuerunt per Apostolorum prædicationem.

AD tertium est dicendum, q̃ non arctatur Spiritus sanctus per ordinationem Hierarchiarũ, quod non possit actus hierarchicos exercere, scilicet docere, illuminare, & perficere homines absque tali ordine. Planum est enim, q̃ Apostoli in multis immediate fuerunt edocti ab ipso Spiritu sancto: Scribitur enim Act. 2. q̃ repleti sunt omnes Spiritu sancto. Et Ioan. 16. Cum venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA SIT MINOR Angelo in præmiatione. G

Vide S. Thom. 2. senten. dist. 11. artic. 4. ad secundum argumentum.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, q̃ Papa sit minor Angelo in præmiatione. Quia ille plus præmiatur, qui plus honoratur à Deo: sed Angelus plus honoratur à Deo, quàm homo: quia vult hominem Angelo reuerentiam exhiberi, non autem Angelum homini. scribitur enim Genes. 18. q̃ cum Angelus apparuit Abrahę, cecidit pronus in terram dicẽs: Loquar ad dominum meum, cũ sim puluis, & cinis.

2 Præterea: In præmiatione, quæ consistit in fruitione diuinitatis; requiritur assimulatio, & trãsformatio in Deum. sed talis transformatio, & assimilatio magis reperitur in natura Angelica, quàm humana: quia Deus spiritus est. Ioan. 4. Et Angeli spiritus sunt iuxta illud Psal. 103. Qui facit Angelos suos spiritus. Maioris ergo beatitudinis est capax Angelus, quàm homo.

3 Præterea: Præmium respondet merito: Sed Angeli vberiores sunt in lumine diuinę gratię, quàm homines. vnde semper apparent cum lumine, quando videntur. vberiores ergo sunt in præmiatione.

IN CONTRARIVM est, quia super illo verbo Matth. 22. Erunt sicut Angeli Dei in cœlis. Dicit glo. quòd non minores in præmiatione, quàm ipsi.

RESOLVTIO.

Papa in præmiatione quibusdam Angelis potest esse maior, cum aliqui Sancti in supremã Angelorum Hierarchiam ascendant, & præsertim Apostoli, quorum caput fuit Petrus, cuius Papa successor existit.

RESPONDEO, dicendum, q̃ cogimur ponere aliquos Sanctos esse maiores in præmiatione quibusdam Angelis: Nam super isto verbo Deutero. 32. Posuit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. vel iuxta numerum Angelorum Dei. vt dicit alia translatio, expresse dicit Gregorius †, q̃ ciuitas Dei constat ex Angelis, & hominibus: ad quam tanti ascendunt hominum, quanti illic remanserunt † Angelorum: quia textus dicit: Statuit numerum gentiũ secundum numerum Angelorum Dei. tot ergò erunt Sancti in ordine Cherubin, quot ibi Angeli sunt de tali ordine. & quot in ordine Seraphin, vel Thronorũ Angeli continentur, tot homines saluandi, & præmiãdi, ibi locabuntur æquali præmiatione cum ipsis. & quia Angeli superioris hierarchię maiores sunt in præmiatione Angelis secundæ, vel tertiæ; sequitur, q̃ aliqui Sancti maiores sunt in præmiatione quibusdã Angelis: & si aliqui Sancti ascendunt in supremam hierarchiam Angelorum, rationabiliter credendum est de Apostolis, quorum caput fuit Petrus, cuius Papa successor existit. F

† Hom. 34. in Euang.

† Vide S. Tho par. 1. q6. 23. ar. 7. & ibi Caietanum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd antequàm natura humana assumpta esset à Dei filio in vnitate personę; natura Angelica excedebat humanã naturam, maxime in tribus. Primo, in dignitate. Secundò, in Dei familiaritate. Tertio, in gratiæ vbertate: ꝑpter quę tolerabat se à natura humana adorari, & reuerentiam exhiberi. Sed postmodum factum est aliud in natura humana, quo in his tribus superior ipsa facta est: Vnde deinceps non permisit se amplius adorari: sed dixit Ioanni volenti adorare eum Apoc. vlti. Vide ne feceris, conseruus enim tuus sum, & fratrum tuorum.

AD secundum est dicendum, q̃ quamuis assimilatio, & transformatio, quę fit per dona naturę, maior sit in natura Angelica respectu Dei, quàm in natura humana: illa tamen, quę fit per dona gratuita: quibus debetur æternæ vitæ præmium, maior potest inueniri in natura humana, quam Angelica: Et per hoc patet responsio ad tertium. H

QVAESTIO XIX. DE PAPAE PRAESIDENTIA.

NVNC conſiderandum eſt de potentia Papæ, reſpectu Eccleſiæ viatorum, vt eſt ſupra terram. Circa quod quinque conſideranda occurrunt.

Primo, de ipſius Papæ præſidẽtia.
Secundo, de modi præſidendi efficacia.
Tertio, de eius reſidentia.
Quarto, de eius obedientia.
Quinto, de eius reſiſtentia.

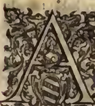
Circa primum quæruntur quinque.

PRIMO, Vtrum ſolus Papa ſit ſponſus Eccleſiæ.
Secundo, Vtrum ſolus Papa ſit caput totius Eccleſiæ.
Tertio, Vtrum Papa ſit Epiſcopus cuiuslibet Eccleſiæ immediatè.
Quarto, Vtrum Papa ſit ſpecialius Epiſcopus Romanus, quàm alterius Eccleſiæ.
Quinto, Vtrum Papa poſſit immediatè in qualibet diœceſi, & parochia, quod poteſt Epiſcopus, vel Sacerdos.

ARTICVLVS I.

VTRVM SOLVS PAPA ſit ſponſus Eccleſiæ.

Turrecrem. in Summa de Eccleſia lib. 2. c. 27. & 28.

AD primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ſolus Papa non ſit ſponſus Eccleſiæ. Quia ille eſt ſponſus Eccleſię, qui poteſt ſpirituales filios generare. ſed ſimplex laicus, cum poſſit baptizare, poteſt ſpirituales filios generare. ſimplex ergo laicus poteſt eſſe ſponſus Eccleſiæ.

2 Præterea: Quilibet Epiſcopus eſt ſponſus ſuæ diœceſis: & quilibet Sacerdos ſuę parochiæ. plures ergo, præter Papam, ſunt ſponſi Eccleſiæ.

3 Præterea: Plurium ſponſarum debent eſſe plures ſponſi: ſed plures particulares Eccleſiæ. Ergo plures ſponſi.

IN CONTRARIVM eſt. quia ſibi ſoli Chriſtus deſponſauit Eccleſiam, non habentem rugam, neque maculam, vt ſcribitur ad Eph. 5. ſed ſolus Papa eſt Vicarius Chriſti. Solus ergo Papa eſt ſponſus Eccleſiæ.

RESOLVTIO.

Papa ſolus Eccleſiæ ſponſus vniuerſaliter dici debet: Epiſcopi verò, & Presbiteri Miniſtri ipſius ſponſi dicuntur.

A RESPONDEO, dicendum, ꝙ carnale matrimonium non transfertur ad ſpirituale coniugium, vt eſt in remedium peccati, ſed vt eſt in officium naturæ. fuiſſet enim ſecundum Auguſtinum ſuper Gen. ad litteram, Matrimonium, & thorus immaculatus in Paradiſo ante peccatum: non quidem in remediũ peccati propter concupiſcentiæ vitationem, quę nulla erat: Sed vt erat in officium naturæ: propter prolis generationẽ ad cultum Dei dedicãdæ: ſecundum quem modum transferendo carnale matrimonium ad ſpirituale coniugium; poſſumus dicere, ꝙ quatuor conueniunt matrimonio carnali, vt eſt in officium naturæ. Primo, quia proles generatur, vt habeat eſſe naturale. [Lib. 9. c. 3. & 7. Tomo 3.]

B Secundo, roboratur, vt poſſit nociuis aliqualiter obuiare. Tertio, vigoratur, vt poſſit ſtare, ſedere, & ambulare. Quarto, perficitur, vt poſſit ſibi ſimile generare. Iſta igitur quatuor in coniugio ſpirituali reperiuntur: quia prolis generationi correſpondet baptiſmus: roborationi vero correſpondet confirmatio: vigorationi vero correſpondet Sacramentum ordinis, per quod poteſt homo ſpirituales actiones exercere. ſed perfectioni correſpondet ordo Epiſcopatus. quãuis ergo aliqua iſtorum poſſint facere alij miniſtri Eccleſiæ: vt Sacerdotes, qui ex officio poſſunt baptizare, omnia tamen iſta complete* poſſunt ſoli Epiſcopi. Ideo ipſi ſoli dicuntur ſponſi Eccleſiæ dumtaxat in [* al. complete.]

C eorum deputatis diœceſibus. ſed completè, & vniuerſaliter Papa poteſt iſta in toto orbe. & ideo ipſe ſolus eſt uniuerſaliter ſponſus Eccleſiæ.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM eſt dicendum, quòd laicus nõ poteſt baptizare ex officio, ſed ſolũ in neceſſitatis articulo. Vnde ſicut nihil facit ex officio ad generationem prolis ſpiritualis: ſic in nullo ex officio cenſetur ſponſus Eccleſiæ.

D AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ propriè ſponſus Eccleſiæ non eſt niſi Chriſtus: de quo dicitur Ioan. 3. Qui habet ſponſam ſponſus eſt. ipſe enim de Eccleſia ſuo nomine filios generat. Alij autem, qui ſponſi dicuntur, vt Epiſcopi, & presbyteri miniſtri ſponſi dicuntur ſolum exterius cooperantes ad generationem ſpiritualium filiorum, quos non ſibi, ſed Chriſto generant. qui quidem miniſtri in tantum ſponſi dicuntur, in quantum vicem ſponſi retinent. Et ideo Papa, qui obtinet vicem Chriſti in tota Eccleſia, uniuerſalis Eccleſiæ ſponſus dicitur. Epiſcopus vero dicitur ſponſus ſuæ diœceſis. presbyter autem ſuæ parochiæ. nec tamen propter hoc ſequitur, quòd ſint plures ſponſi vnius Eccleſiæ. quia Sacerdos ſicut miniſter cooperatur Epiſcopo tanquam principali; & * ſimiliter omnes Epiſcopi cooperantur Papæ: & Papa Chriſto. Vnde Chriſtus, Papa, Epiſcopus, & Sacerdos non dicuntur niſi vnus ſponſus Eccleſiæ: quia omnes iſti non [* al. ſimul]

com-

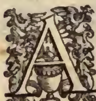
al. Vn Spiritus Sanctus. computantur nisi * vnius Spiritus sancti, cuius anulo consignata est Ecclesia.

AD tertium dicitur, quod sicut sunt plures Ecclesiæ particulariter, sic ministerialiter sunt plures sponsi: quia cooperātur Papæ, qui est vniuersalis sponsus. & omnes simul cooperantur Christo: cuius virtute filios spirituales generant. Vnde 1. ad Cor. 3. contra illos, qui volebant nomine Apostolorum filios spirituales generare, dicit Paulus: Quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? quid vero Cephas? ministri eius, cui credidistis, & vnicuique sicut Deus dedit.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA SIT CAPVT totius Ecclesiæ.

Vide Turrecrematam in Sūma de Ecclesia lib. 2. c. 20. 21. & seq. & Roffensem contra Lutherum art. 25. vbi plenè, & luculenter.

AD secundū sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non sit caput totius Ecclesiæ. Quia Papa est principium vitale motus, & sensus totius Ecclesiæ: Sed esse principium vitale magis conuenit cordi, quàm capiti. Magis ergo debet dici Papa cor Ecclesiæ, quàm caput.

2 Præterea: Capitis Ecclesiæ est influere spiritualē motum, & sensum in membra Ecclesię. Sed aliqua sunt membra in Ecclesia corporalia, & temporalia, quæ ad recipiendum huiusmodi influxum spiritualis gratiæ ordinem non habent. Ergo membrorum corporalium Ecclesiæ Papa non est caput.

3 Prçterea: Scribitur ad Colo. 2. Repleti estis in illo, qui est caput omnis principatus, & potestatis: in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter: ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones subministratum, & cōstructum crescit in augmentum Dei. Sed isto modo esse caput Ecclesiæ non conuenit nisi soli * Deo. *al. Christo.

IN CONTRARIVM est. quod scribitur 22. dist. c. Sacrosancta. quòd Apostolica sedes est caput, & cardo omnium Ecclesiarum, à domino, & non ab alio constituta.

RESOLVTIO.

Papa vniuersalis Ecclesię caput instrumentaliter: Christus verò principaliter dici debet.

RESPONDEO, dicendum, quod caput respectu membrorum quatuor conditiones habet. Nam primo, in situ habet eminentiam. Secundo, in effectu habet influentiam. Tertio, in natura habet conuenientiam. Quarto, in perfectione habet abundantiam. Propter istas igitur quatuor cōditiones Christo principaliter, & Papæ, qui est Vicarius eius, instrumentaliter conuenit esse caput Ecclesiæ.

Primo quidem, quia in situ habet eminētiam: Te- E net enim supremum gradum: non solum super homines: sed etiam super Angelos. Vnde ad Ephe. 1. statim cum dixit Apostolus: Omnia subiecit sub pedibus eius; subiunxit: Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus eius.

Secundo, in effectu habet influentiam. Quia de plenitudine gratiæ ipsius omnes accepimus gratiam pro gratia: vt scribitur Ioannis 1.

Tertio, in natura habet conuenientiam: dicit enim Augustinus super illo verbo Ioānis 15. Ego sum vitis, & vos palmites: quòd in hoc Christus dicit se esse caput Ecclesiæ, eo quod vnius naturæ sunt vitis, & palmites: Propter quod, cum ipse esset Deus, cuius naturæ non sumus: factus est homo, vt in illo esset vitis humana natura: cuius & nos homines palmites esse possemus. Tract. 8. in Ioan.

F Quarto, in perfectione habet abundantiam: quia in ipso complacuit omnem plenitudinem deitatis inhabitare. Sūt enim in ipso omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, vt scribitur ad Colo. 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendū, quod in Metaphoricis locutionibus non est inconueniens vnum, & idē diuersis nominibus appellari secundum diuersam similitudinem: Papa igitur est caput Ecclesię, propter similitudines superius dictas. potest tamen cor appellari propter alias conditiones. Ponit enim Philosophus. 3. libro de partibus animalium quatuor conuenire principaliter ipsi cordi. Primo, quod est communicatiuum vitæ à natura bene custoditum. Secundo, G quod, corrupto eo, nō est aliud, ex quo fiat auxilium alijs membris. Tertio, quòd est principium omnium venarum, & neruorum. Quarto, quod est primum principium sensitiuum. ex quo discernitur viuum à non viuo. Verum quia has conditiones cor habet respectu membrorum secundum quandam occultam influentiam, caput vero secundum quandam manifestā eminentiam; ideo licet cordi possit comparari Christus principaliter, uel Papa instrumentaliter, secundum quod inuisibiliter viuificat Ecclesiam: magis tamen comparatur capiti secundum visibilem naturam, qua homo homini præfertur. Cap. 4.

H AD secundum est dicendum, quòd sicut corpus Christi fuit vnitum personaliter diuinitati, mediante anima, ita, quod tota humanitas Christi coniuncta diuinitati est caput Ecclesię, & influit in ipsam: sic membra Ecclesiæ spiritualia principaliter recipiunt huiusmodi capitis influxum: corporalia vero quasi secundario; inquantum membra corporalia existunt arma iustitiæ Deo in præsenti Ecclesia militante: vt dicitur Roma. 6. Et inquantum gloria animæ deriuabitur ad corpora in Ecclesia triumphali, quando viuificabit corpora nostra propter inhabitantem spiritum eius in nobis, vt scribitur ad Roma. 8.

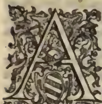
AD tertium est dicendum, quod in capite sunt aliqui sensus interiores, & aliqui exteriores: Esse ergo caput Ecclesię secundum interiorem influentiam non conuenit nisi soli Christo: quia interior fluxus gratię non est nisi ab ipso: sed esse caput Ecclesiæ secundum exte-

exteriorem præſidentiam vniuerſaliter conuenit Papæ: particulariter autē poteſt conuenire alijs Prælatis.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT eſſe Epiſcopus cuiuslibet Eccleſiæ immediatè.

Turrecrem. in Summa de Eccleſia lib. 2. c. 65. & 66. & Blaſium Nauar. lib. 2. de ſacro Eccleſiæ principatu cap. 25. 26. & 27.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa poſſit eſſe Epiſcopus cuiuslibet Eccleſiæ immediatè. Quia Moyſes præfuit immediatè toti populo Iudæorū. Ergo Papa immediatè pōt præeſſe toti populo christiano.

2 Præterea: Plus poteſt Papa in quolibet Epiſcopatu, quàm Epiſcopus in qualibet parochia. ſed Epiſcopus pleno iure præeſt in qualibet parochia. Ergo Papa pleno iure præeſſe poteſt in quolibet Epiſcopatu.

3 Præterea: Vnus Epiſcopus non poteſt adminiſtrare in diœceſi alterius ſine eius auctoritate. Si ergo Papa non præeſſet immediatè in quolibet Epiſcopatu, non poſſet ſine auctoritate eorum ibi adminiſtrare, quod eſt falſum.

IN CONTRARIVM eſt. Quia Papa prohibet ſe nominare epiſcopum vniuerſalem totius Eccleſiæ, ſicut patet 99. diſt. cap. Ecce. non ergo eſt Epiſcopus cuiuslibet Eccleſię immediatè.

RESOLVTIO.

Papa cuiuslibet Eccleſiæ Epiſcopus dici poteſt, quantum ad immediatam iuriſdictionem: ſed quātum ad immediatam adminiſtrationem, non item.

RESPONDEO; dicendum, quòd immediatum poteſt accipi dupliciter: vel quantum ad iuriſdictionem, vel quantum ad adminiſtrationem.

Primo modo Papa eſt Epiſcopus cuiuslibet Eccleſiæ immediatè. quia iuriſdictio omnium Epiſcoporū, & Prælatorū Eccleſiæ deriuatur à Papa immediatè: non autem econuerſo. Dicit autem Nicolaus Papa 1. quæſt. 1. cap. Per principalem. Per principalem beatorum Petri, & Pauli poteſtatem ius habemus non ſolum in monachos, verum etiam in quoslibet clericos de quacunq; diœceſi, cum neceſſe fuerit ad nos conuocare, atque Eccleſiaſticis opportunitatibus exigentibus inuitare. Sed ſecundo modo non eſt Epiſcopus immediatè cuiuslibet Eccleſiæ: quia ſic ceſſarent omnium aliorum Pontificum poteſtates: & ſuperuacuę eſſent aliæ Eccleſiaſticæ prælationes: debet enim Papa in gubernanda Eccleſia, Dei prouidentiam imitari. qui quamuis poſſit totum orbem immediatè per ſeipſum gubernare, non tamen facit. Vnde dicitur Sap. 14. Tua, pater, omnia gubernat ſapientia: & potens es, vt ſine rate quis adeat mare: ſed vt non eſſent ſuperuacua opera ſapientiæ tuæ, exiguo ligno credunt homines animas ſuas.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quòd licet Moyſes in principio regiminis ſui immediatè pręeſſet toti populo Iudæorum: poſtmodum tamen ex conſilio Iethro cognati ſui dicētis ſibi: ſtulto labore cōſumeris: ſupra vires tuas eſt hoc negotium. ſolus illud non poteris ſuſtinere. conſtituti ſunt ad regendum populum Principes Tribuni, & Decani, vt ſcribitur Exo. 18.

Alia vero duo argumenta arguunt de immediata iuriſdictione.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA SIT SPEcialius Epiſcopus Romanus, quàm alterius Eccleſiæ.

Turrecrem. in Summa de Eccleſia lib. 2. cap. 36.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non ſit ſpecialius Romanus Epiſcopus, quàm alterius Eccleſiæ. quia qua ratione Papa ſingulariter eſt Epiſcopus Romanus: pari ratione poſſet eſſe ſingulariter Epiſcopus alterius Eccleſiæ: & ſic ceſſarent aliorum Epiſcoporum prælationes. quod ſupra negatum eſt.

2 Præterea: Papa eſt Vicarius Chriſti. ſed Chriſtus fuit Epiſcopus ſingulariter Hieroſolymitanus, non Romanus: quia ibi tanquam verus Sacerdos, & Epiſcopus ſe obtulit pro nobis in ara crucis: ex qua oblatione conuerſi ſumus ad eum, ſicut ad Paſtorem, & Epiſcopum animarum noſtrarum, Vt ſcribitur 1. Petri 2. Eodem ergo modo Papa Epiſcopus Hieroſolymitanus ſingulariter deberet nominari.

3 Præterea: Vnus ſponſus non poteſt habere duas ſponſas: ſed Papa habet ſponſam, ſcilicet vniuerſalem Eccleſiā; Ergo non eſt ſponſus ſingulariter Romanæ Eccleſiæ.

IN CONTRARIVM eſt, quia in capitulis † Epheſini Cōcilij Zepherinus, Calixtus, Fabianus, & multi alij Papæ ſingulariter Epiſcopos vrbis Romę ſe nominant.

† In capitulis, hoc eſt ī titulis ſiue īſcriptionibus epiſtolarum Decretalium, ipſorum.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad vniuerſalem iuriſdictionem vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus dici debet: Sed quantum ad perſonalem adminiſtrationem, Epiſcopus Romanus debet appellari.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Papa ſuccedit Petro in perſonali adminiſtratione: Chriſto autē ſuccedit in officio, & vniuerſali iuriſdictione. Petrus autem, quamuis adminiſtrationē primo habuerit in Antio-

Antiochia: vbi primo cathedram Episcopalem susce E pit. Postmodum tamen vno tempore,& vno die simul cũ Beato Paulo in vrbe Romana gloriosa morte sub Cæsare Nerone agonizans coronatus est: & pariter Romanam Ecclesiam Christo domino consecrarunt: eáque omnibus vrbibus in vniuerso mũdo sua pręsentia,atque venerando triumpho prætulerunt. Vnde singulariter prima Apostoli Petri sedes est Romana Ecclesia, non habens maculam, neque rugã,vt scribitur 21. dist. cap. Quamuis. Quia vero Papa succedit Christo in officio, & vniuersali iurisdictione: quia Petrus in persona omnium summorum Pontificum recepit vniuersalem iurisdictionẽ à Christo: nõ in vno loco,nec in vna gente singulariter: sed vniuersaliter in toto orbe. Iuxta illud Matth.16.Tibi dabo claues Regni cęlorum. & quodcunque ligaueris super terram, F erit ligatum & in cœlis: & quodcunq; solueris super terram erit solutum & in cœlis. Ideo Papa non solũ habet iurisdictionem Romæ: sed vniuersaliter in omnibus Ecclesijs,vnde dicit di. supra dicta. & cap. Quòd sancta Romana Ecclesia,catholica,& Apostolica nullis synodicis institutis cæteris Ecclesijs prælata est: Sed Euangelica voce Domini, & Saluatoris nostri primatum obtinuit: Tu es (inquiens) Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Quãtum ergo ad officium, & vniuersalem iurisdictionem Papa est Episcopus vniuersalis Ecclesię. sed quantum ad personalem administrationem singulariter est Episcopus vrbis Romæ, propter rationem iam dictam.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd non quælibet Ecclesia tali prærogatiua honorata est præsentia Beati Petri,cuius successor Papa est in vita,& in morte: sicut Romana Ecclesia. & ideo nec Papa quãlibet Ecclesiam debet pręsentiali administratione in curam assumere,sicut ciuitatem Romam.

Ad secundum est dicendum, ꝙ Papa iurisdictionem vniuersalem recepit à Christo in persona Petri, quia sicut Christus passus est pro omnibus, ita Papa vice Christi in omnes Christianos iurisdictionẽ Episcopalem habet.quia tamen personaliter succedit Petro: ideo illius Ecclesiæ singularem administrationem habet, quæ sui venerabilis corporis præsentia veneratur.

Ad tertium est dicendũ,ꝙ vnus sponsus non habet duas sponsas eodem modo,& sub eadem ratione. sed bene Episcopus potest plures sponsas habere secundum diuersum gradum. sic Papa est sponsus totius Ecclesię quantum ad vniuersalem iurisdictionẽ, & singulariter Romanæ ecclesię,quantũ ad administrationẽ.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA POSSIT immediatè in qualibet Diœcesi, vel Parochia, quod potest Episcopus, vel Sacerdos.

Turrecrem. de Eccle. lib.2.cap.65.

AD quintũ sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit immediatè in qualibet diœcesi, vel parochia, qđ potest Episcopus, vel Sacerdos. quia quando Episcopus committit curam Presbytero alicuius Parochiæ, exonerat se tunc à cura illius parochiæ, vt nihil vlterius se habeat ibi intromittere: Aliter graue onus remaneret super eũ nisi periculũ remaneret super Sacerdotem,cui cura est cõmissa. Vnde scribitur 3.Reg.20. Custodi virũ istum,ꝙ si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima illius. Ergo similiter quando Papa committit Episcopatum alteri, exonerat se à cura illius Episcopatus, vt nihil vlterius se habeat intromittere: aliter magnum periculum,& importabile onus acciperet totius multitudinis curam assumens.

2 Pręterea: Sicut subditur Episcopus Archiepiscopo: sic Presbyter subditur Episcopo: sed Archiepiscopus nihil potest supra illos,qui subduntur Episcopis. G Vnde scribitur 9.quæst.3. cap. Archiepiscopus. Archiepiscopi nihil de Episcoporũ causis,aut aliis cõmunibus assumant,sine eorum consensu. Ergo similiter Episcopi non possunt aliud de his, quę pertinẽt ad Presbyteros.& per cõsequens nec Papa potest de his, quæ pertinent ad Archiepiscopos, vel Episcopos, vel Presbyteros.

3 Præterea: Scribitur Act.15.ꝙ Iacobus Episcopus Hierosolimitanus,præsente Petro,dedit sentẽtiam in sua diœcesi de obseruatione legalium dicẽdo: Visum est Spiritui sancto, & nobis nihil imponere vobis oneris,quàm hæc necessaria,vt abstineatis vos ab immolatis simulacrorũ, & sanguine suffocato, & fornicatione.quod non fecisset,si Petrus potuisset in sua diœcesi,quod ipse poterat.

H In Contrarium est, quia ordo,qui seruatur in potestatibus temporalibus,multo fortius seruandus est in potestatibus spiritualibus. sed glossa super illo verbo Rom. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. sic dicit, quòd maiori potestati magis est obediendum, quam minori. sicut Proconsuli magis, quã Procuratori: & Imperatori magis, q̃ Proconsuli. similiter magis obediendum est Papæ, quàm Episcopo, & Episcopo magis, q̃ Presbytero.

RESOLVTIO.

Papa immediatè potest in qualibet Diœcesi, vel Parochia quidquid potest Episcopus, vel Sacerdos. ipse enim locum Petri tenet: Episcopi uerò loco Apostolorũ: Presbyteri autem Discipulorum.

RE-

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſicut dicit gloſa Lucæ 10. Papa tenet locum Petri in Eccleſia: Epiſcopi vero locum Apoſtolorũ. Presbyteri vero locum. 72. Diſcipulorum: Abſurdum autem videtur, ꝙ Petrus non potuiſſet ſoluere, & ligare ſine auctoritate Apoſtolorum, vel Diſcipulorum, etiam in prouincijs, & parochijs eis deputatis: cum ſingulariter Petro fuerit dictum: Dabo tibi claues, & ipſi non niſi per vſum clauium poteſtatem ligandi, & ſoluendi haberent: eodem modo abſurdum eſt dicere, quòd Papa non poſſit ſoluere, & ligare in Diœceſi cuiuslibet Epiſcopi, & Parochia cuiuſlibet presbyteri: vel abſolutionem, & ligationẽ committere, quibus placet. Poteſt etiam in prouincijs, & Parochijs eis deputatis omnia facere p ſeipſum, vel per commiſſionẽ, quæ ipſi Epiſcopi, vel Presbyteri facere poſſunt: & adhuc amplius.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ falſum aſſumitur, eo ꝙ commiſſa parochia presbytero adhuc totius plebis cura remanet in poteſtate Epiſcopi. ſcribitur enim 10. quæſt. 1. c. Quæcunque res. Quæcunque res eccleſiaſticæ ſunt, conuenit cum omni diligentia, & bona fide quæ Deo debetur ſub iudicio, & poteſtate Epiſcopi gubernari, & diſpenſari: cui totius plebis animæ videntur eſſe commiſſæ. & Apoſtolus 2. ad Corint. xi. Poſtquam curam Corinthiorum com- A miſerat Apollo, dixit: Præter illa, quæ extrinſecus ſunt inſtantia mea, quotidiana ſollicitudo omnium Eccleſiarum. Nec tamen Epiſcopus aſſumit graue periculum, & importabile onus: quia presbyteros tanquam inferioris ordinis aſſumit coadiutores. unde quando eos ordinat dicit: Quanto fragiliores ſumus, tanto his magis omnibus indigemus: per quorum auxilium exuitur à periculo, & oneratione: ſed non à poteſtate & iuriſdictione.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ non eſt ſimile. quia presbyterum ſubijci Epiſcopo de iure naturali eſt, & diuino: cum naturaliter omne imperfectum ſubdatur perfecto: vnde naturaliter Epiſcopus immediatam iuriſdictionem habet in parochia presbyteri: B cum poſſit ipſum coram ſe vocare, & excommunicare: Similiter Papa in quolibet Epiſcopatu, & in qualibet parochia. ſed Epiſcopum ſubdi Archiepiſcopo eſt de iure poſitiuo ex inſtitutione Eccleſiæ. Vnde nõ habet immediatam iuriſdictionem Archiepiſcopus in Epiſcopos ſuffraganeos ſuos, & in ſubditos eorũ, niſi in illis, in quibus Eccleſia ſtatuit.

AD tertium eſt dicendum quòd Iacobus protulit ſententiam auctoritate Petri. Quia, vt ibi dicit glo. cõuentus faciendus eſt Epiſcoporum ad diſcernendum ea, quæ ſunt fidei. hoc tamen non eſt niſi auctoritate Papæ: ſicut tunc conuentus Apoſtolorum eſt factus ſuper obſeruatione legalium auctoritate Petri.

QVAESTIO XX. DE MODI PRAESIDENDI EFFICACIA.

Deinde videndum eſt de modi præſidendi efficacia. Circa quod quæruntur ſex.

Primo, Vtrum Papa præſit Eccleſiæ per poteſtatem clauium.

Secundo, Vtrum Papa per poteſtatẽ clauium præſit ſpiritualibus, & temporalibus.

Tertio, Vtrum ſolus Papa habeat poteſtatem clauium.

Quarto, Vtrum in Papa poteſtas clauium ſit vna, vel plures.

Quinto, Vtrum in Papa poteſtas clauium ſit poteſtas ordinis, vel iuriſdictionis.

Sexto, Vtrum Papa in poteſtate clauium poſſit excedere, vel errare.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA PRAESIT Eccleſiæ per poteſtatem Clauium.

Turrecremata in Summa de Eccleſia, lib. 1. cap. 93. & lib. 2. cap. 77. & Sotus lib. 4. ſent. diſt. 20. q. 1.

AD primum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non præſit Eccleſiæ per poteſtatem clauiũ. Quia clauis eſt oſtium aperire, vel C claudere: Sed cœli oſtium apertum eſt: iuxta illud Apocal. 3. Vidi, & ecce oſtium apertum erat in cœlo. Ergo Papa non præeſt eccleſiæ per clauium poteſtatem.

2 Præterea: Papa præeſt Eccleſiæ per ſolutionem, & ligationem peccatorum: Iuxta illud Matth. 16. Quodcunque ligaueris ſuper terram erit ligatum & in cœlis: Sed ligare, & ſoluere à peccatis, eſt ſolius Dei. Non ergo hoc pertinet ad Papam.

3 Præterea: Poteſtas clauium, vel eſt character, vel ſequitur characterem: Sed Chriſtus non fuit Sacerdos per impreſſionem characteris. Ergo non habuit D poteſtatem clauium: & per cõſequens nec Papa: quia, quod non habet principale agens, non habet inſtrumentale.

IN CONTRARIVM eſt. Quia Papa eſt ſucceſſor Petri: ſed Petrus præfuit Eccleſiæ per poteſtatẽ clauiũ: Iuxta illud Matth. 16. Tibi dabo claues. Ergo ſimiliter Papa.

RESOLVTIO.

Papa ſucceſſor Petri, cui vita æternę clauigero, terreni, cęleſtisque Imperij iura demandata ſunt, Eccleſię per poteſtatem clauium præeſt.

L RE-

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Saluator humani generis in hunc mundum veniens primùm credentibus in eum regnum cęlorum promisit per suum præconem. Matth. 3. Pænitentiam agite, appropinquabit enim regnum cęlorum: & per seipsum Matth. 6. Primum quærite regnum Dei, & iustitiam eius. & hæc omnia adijcientur vobis. Ad introitum autem regni cœlorum seipsum posuit ostium. Iuxta illud Ioan. 10. Ego sum ostiũ, si quis per me itroierit, saluabitur. Clauigerum autem Petrum, & omnes successores eius ordinauit. Iuxta illud, quod scribitur 22. di. cap. Omnes. ubi dicitur, ꝙ Ecclesiam solus ipse Christus fundauit, & supra petram fidei mox nascentis erexit: qui beato Petro ęternæ vitæ clauigero terreni simul, & cęlestis imperij iura commisit. Præest ergo Papa Ecclesiæ per potestatem clauium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ sicut dicit glo. Apoc. 4. Ostium visum apertum in cœlo Christus est: cuius mysteria ante eius incarnationem clausa erant: postmodum vero aperta sunt illis, qui fide, & opere credunt in eum. Quamuis ergo tale ostium semper de se sit apertum omnibus, quia per suam passionem pro peccato primorum parentum, quod erat obstaculum claudens cœlum, vniuersaliter satisfecit: clauditur tamen quotidie alicui, vel per peccati originalis contractionem: vel per peccati actualis perpetrationem: à quibus homo non soluitur, nisi potestate clauium incorporetur sacramentis Ecclesię.

AD secundum est dicendum, ꝙ per modum principij efficientis solus Deus soluit à peccato, per modũ vero principij formaliter merentis Christus peccata soluit: ipse. n. claudit, & nemo aperit: aperit, & nemo claudit: vt dicitur Apoc. 3. Vnde ponitur in eo potestas excellentiæ: quia potest effectum Sacramenti sine Sacramento conferre, sed per modum ministri instrumentaliter exequentis Papa, & alij ministri Ecclesiæ possunt soluere à peccatis.

AD tertium est dicendum, ꝙ potestas clauium deriuata est in Papa ab ipso Christo. vnde Christus potestatem clauium habuit, super excellenter tamen. Qualiter tamen differat à charactere, inferius dicetur.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA PER POtestatem clauium præsit spiritualibus, & temporalibus.

Turrecremata in Summa de Ecclesia. lib. 2. cap. 113. & seq. & Aluar. de Planctu Eccl. lib. 1. cap. 13. & 37.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa per potestatem clauium non præsit spiritualibus, & temporalibus: Quia potestate clauium non aperitur nisi regnum cœlorum. potestas vero temporalis aperit regnum terrenum. Non ergo Papa præest temporalibus potestatẽ clauium.

2 Præterea: De potestate clauium nõ iudicatur homo pęna mortis temporalis. Immo efficitur irregularis homo iudicans tali iudicio. Ergo potestate clauiũ Papa non præest nisi spiritualibus.

3 Pręterea: Claues Ecclesiæ non corporales, seu temporales, sed spirituales sunt, vt dicitur 4. Sententiarum dist. 18. nullum ergo posse super temporalia potestate clauium recipit Papa.

IN CONTRARIVM est. Quia vnum corpus vnius capitis potentia regitur. Sed sicut dicit Vgo lib. 2. de Sacramentis par. 2. cap. 3. Vnius corporis mystici Ecclesiæ duo latera sunt: quia ad dexteram sunt Clerici, & ad sinistram Laici. Non ad sinistram illorum, quibus dicitur: Ite maledicti in ignem æternũ: sed ad illam sinistram, de qua dicitur Prouerb. 3. Longitudo dierum in dextera eius: & in sinistra eius diuitiæ, & gloria. Matth. 25.

RESOLVTIO.

Papam spiritualibus, & temporalibus per potestatem clauium præesse, quis ibit inficias? Duplex enim est vita: temporalis uidelicet, & æterna. Hinc duplex regimen dari, necesse est.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ sicut duplex est vita: temporalis, & æterna; ita duplex regimen animæ, & spiritualis naturæ deriuatur in corpora. Primo quidem in præsenti vita temporali per virtuosam operationem: quia deseruiunt ipsa corporalia, & temporalia animæ, & spirituali naturæ ad virtuosa opera, tanquàm organa, & instrumenta: vnde dicitur 1. Politicorum: Sicut homo virtutibus perfectus, est optimum animalium: sic separatus à lege, et iustitia, est pessimum omnium. Et Apostolus ad Romanos 6. dicit: Non exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos Deo tanquàm ex mortuis viuentes, & membra vestra arma iustitiæ Deo. Regimen igitur spiritualis naturæ in præsenti vita temporali deriuatur in corpora per virtuosam operationem: In uita vero ęterna deriuabitur in corpora per glorificationem: quia gloria animæ deriuabitur in corpora. Secundum quem modum loquitur Apostolus 1. ad Corinth. 15. quando dicit: Seminatur nunc corpus animale, surget corpus spirituale, seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Per potestatẽ ergo clauium, quę spiritualis est, Papa præest spiritualibus, & temporalibus membris ecclesiæ. Arist. 1. Polit c. 2. sub finem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendũ, quòd potestate clauium aperitur regnum cœlorum, & regnum terrenum, per eius institutionem, & confirmationem, si rite, & iuste administretur: & per eius depositionem, & condemnationem, si ab aliquo iniustè usurpetur, vel malè administretur.

AD secundum est dicendum, quòd potestate clauium nõ iudicatur aliquis iudicio temporalis mortis immediata executione propter reuerentiam Sacramentorum, quæ uirtute clauium fidelibus Ecclesiæ administrantur; sed immediata iurisdictione omne

rectum

rectum iudicium, quod fit in Eccleſia, datur clauium poteſtate.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ claues in Eccleſia ſunt ſpirituales, quantum ad ſuos principales, & immediatos actus. Sed quantum ad ſecundarios, omnia corporalia, & ſpiritualia ſub poteſtate clauium includuntur.

ARTICVLVS III.

VTRVM SOLVS PAPA HABEAT poteſtatem clauium.

Vide Blaſium Nauar. lib. 2. de ſacro Eccleſiæ Principatu cap. 6.

Ad tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ſolus Papa non habeat poteſtatem clauium. Quia poteſtas clauium eſt ligare, & ſoluere à peccatis, ſed talis poteſtas data eſt omnibus Apoſtolis, quorum perſonam repræſentant Epiſcopi, quando Ioan. 20. dictum eſt eis: Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, &c. Nõ ergo ſolus Papa habet poteſtatem clauium.

2 Præterea: Quod conuenit ſoli Chriſto, non conuenit Papæ: ſed ſolus Chriſtus habet poteſtatem clauium. Scribitur enim Apoca. 3. Hæc dicit, qui habet clauem Dauid ſanctus, & verus: qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit. Non ergo conuenit ſoli Papæ poteſtatem clauium habere.

3 Præterea: Papa non dicitur habere claues inferni. Ergo nec conuenit ei habere claues Regni Cęlorũ.

In contrarium eſt, quia ſoli Petro dictũ eſt Matth. 16. Tibi dabo claues Regni Cœlorum.

RESOLVTIO.

Papa ſolus per immediatam commiſſionem, deriuationem, adminiſtrationemq; clauium habet poteſtatem.

Respondeo, dicendum, ꝙ ſingulariter ſolus Petrus dicitur habere claues. Per immediatam commiſſionem. Per immediatam deriuationem. Per uniuerſalem adminiſtrationem. Per immediatam quidem commiſſionem. Quia ſoli Petro, cuius ſucceſſor Papa exiſtit, claues ſunt commiſſę. Vnde dicit gl. Matth. 16. ſup illo verbo: Tibi dabo claues, ꝙ quia Regẽ cœlorum maiori præ cæteris confeſſione confeſſus eſt Petrus: merito præ cæteris ipſi collatis clauibus Regni Cœleſtis, ipſe donatus eſt ab eo. Per immediatam vero deriuationem. quia poteſtas clauium ab eo † tanquam à capite in omnes Prælatos Eccleſiæ deriuari debet. Vnde dicit Chryſoſt. ſuper Matth. quòd quamuis ſoluendi, & ligandi poteſtas ſoli Petro à domino data videatur: omnibus tamen Apoſtolis data eſt. & nunc datur omnibus Epiſcopis, & presbyteris. Ideo tamen Petrus claues principaliter Regni Cœlorum, & principatum iudiciariæ poteſtatis accepit: vt omnes per orbem credentes intelligant, ꝙ quicunque

† vid. Blaſiũ Nauar. lib. 2. de ſacro Eccleſiæ principatu, cap. 15. & 16.

A ab vnitate fidei, vel ſocietate Petri quolibet modo ſemetipſos ſegregarent: tales nec à vinculis peccatorum abſolui, nec ianuam poſſunt Regni cœleſtis ingredi. Per vniuerſalem autem adminiſtrationem. Quia ſolus ipſe in tota Eccleſia vniuerſaliter Chriſti Vicarius exiſtit. Vnde dicit gloſſa ſuper illo verbo Matth. 16. Tibi dabo claues; ꝙ ideo Petrum Chriſtus Principem Apoſtolorum conſtituit: vt Eccleſia vnum principalem, & vniuerſalem ſuum Vicarium haberet, ad quem diuerſa membra recurrerent, ſi forte ab inuicẽ diſſentirent.

Ad Argumenta.

B Ad primum ergo eſt dicendum, ꝙ Apoſtolis data eſt poteſtas ligandi, & ſoluendi per deriuationem capitis: Caput autem Apoſtolorum fuit Petrus, & omnium Prælatorum Eccleſię caput eſt Papa. Ideo à Papa poteſtas clauium debet deriuari in omnes Epiſcopos, & presbyteros Eccleſiæ.

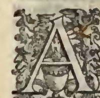
Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſoli Chriſto conuenit claues habere quadam poteſtate excellentiæ. Illud tamen dictum Apoca. 3. quòd ipſe claudit, & nemo aperit. gloſa exponit de clauſione, qua Limbũ Sanctorum Patrum ipſe clauſit, ne vltra illuc aliquis deſcendat: & de apertione, qua Paradiſum aperuit, remoto obſtaculo humanę naturę per ſuam paſſionem. tali namque modo claudere, & aperire non conuenit niſi ſibi.

C Ad tertium eſt dicendum, ꝙ ſecundum Auguſtinum 12. ſuper Geneſ. cap. 33. Nuſquam legitur in ſacra Scriptura Infernus accipi in bonum. econuerſo Paradiſus poteſt dici omnis regio, vbi animę benè eſt. Quamuis ergo eadem ſit clauis, qua alicui aperitur Cœlum, & clauditur Infernus: vel qua Infernus aperitur, & Cœlum clauditur: nominantur tamen claues Eccleſiæ potius claues Regni æterni, quàm Inferni: quia denominatio debet fieri à bono, non à malo: maxime cum bonum fortius ſit ad agendum, quàm malum. propter quod Chriſtus loquens de poteſtate clauium dixit: Portę inferi non pręualebunt aduerſus eã. Matth. 16.

ARTICVLVS IIII.

D VTRVM IN PAPA POTEſtas clauium ſit vna, vel plures.

Turrecremata in Summa de Eccleſia lib. 1. cap. 93. & Sotus lib. 4. ſent. diſt. 20.

Ad quartum ſic proceditur. Videtur enim, quòd in Papa poteſtas clauium non ſit vna, ſed plures. Quia Saluator Matth. 16. cum poteſtatem clauiũ dedit Petro, cuius ſucceſſor eſt Papa, plurali uerbo uſus eſt dicens: Tibi dabo claues: & ſententia ſacræ Scripturę debet eſſe ſententia noſtra, & ſibi noſtra ſententia debet conformari: nec econuerſo. vt dicit Auguſtinus ſuper Geneſ. ad litteram lib. 1. cap. 18.

2 Præterea: In omni negotio requiritur scire, posse, & velle. Tres ergo claues debent esse in Ecclesia secundum ista tria. E

3 Præterea: Clauis ordinis differt à claue iurisdictionis: quia una potest esse sine alia. Potestas ergo clauium in Papa non est vna: cum in eo sit potestas ordinis, & iurisdictionis.

In Contrarium est. Quia potestas capitis una est, qua præest uni corpori: Sed Ecclesia una est, cui Papa præest, qui est caput Ecclesiæ. Ergo potestas clauium Papæ non est nisi una.

Resolutio.

Potestas clauium quantum ad ordinis potestatem, quamuis vna sit, diffiniri tamen potest per plures actus, ad quos ordinatur: Ad actum videlicet absoluendi, & ligandi: cognoscendi, & discernendi, nec non exequendi. F

Respondeo, dicendum, quod loquendo de potestate ordinis, quia Papa præest Ecclesiæ, mediante administratione Sacramentorum: puta quod in Papa, & in Episcopo, & in presbytero non est nisi una. Verum quia potentia non cognoscitur nisi per actum, ut dicitur 2. de Anima. cum ab una potentia possint progredi plures actus ordine quodam; potestas clauium potest per plures actus diffiniri: sicut ad plures actus talis potentia potest ordinari. ordinatur autem prædicta potentia ad tres actus. Primo ad actum absoluendi, & ligandi. Secundo ad actum cognoscendi, & discernendi inter dignos, & indignos. Tertio ad actum exequendi in tali, uel in tanta materia. Et isti tres actus ponuntur in diffinitione clauis. Quæ ponitur 4. sententiarum distin. 18. ubi dicitur, quod clauis Ecclesiæ est potestas soluendi, & ligandi: & scientia, qua dignos debet recipere, & indignos excludere à regno Ecclesiasticus Iudex.

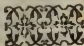
Tex. c. 6. 33.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quod Saluator uerbo plurali usus est in collatione clauium; uel propter pluralitatem actuum concurrentium (ut dictum est) uel quia ibi locutus est de potestate iurisdictionis, quam singulariter, & actualiter Petro dedit: & de potestate ordinis, quam se daturum promisit Ioan. 20. quando dixit sibi, & alijs Apostolis: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata. &c.

Ad secundum est dicendum, quod illa tria non arguunt pluralitatem in potentia, sed in actibus. & concessum est, ad plures actus potentiam clauium ordinari.

Tertium vero argumentum soluetur ex quæstione sequenti.

Articulus V.

Utrum potestas clauium in Papa sit potestas ordinis, vel iurisdictionis.

Vide Iacobatium tract. de Concilio lib. 10. art. 7. vers. Ex præmissis igitur. & seq.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quod potestas clauium in Papa sit potestas ordinis, & non iurisdictionis. Quia potestas clauium est potestas spiritualis. sed omnis potestas spiritualis datur in consecratione ordinum. Ergo omnis potestas clauium in Papa est potestas ordinis.

2 Præterea: Eadem potentia est in igne, qua calefacit, & dissoluit. Ergo eodem modo eadem potentia clauium erit in Papa ordinis, & iurisdictionis.

3 Præterea: Potentia perfecta statim exequitur actum: sed potestas ordinis non differt à potestate iurisdictionis, nisi per executionem actus. Videtur ergo, quòd potestas clauium in Papa solum sit potestas ordinis nō differens à potestate iurisdictionis, nisi quantum ad executionem.

G In Contrarium est, quia corpus Christi verum, & mysticum non est idem: Sed potestas ordinis respicit corpus Christi verum, quæ habet esse in Papa, vt Sacerdos, vel Episcopus est. Potestas vero iurisdictionis respicit corpus Christi mysticum, quæ habet esse in Papa, vt Papa est. Ergo potestas clauium in Papa, vt Papa, est magis iurisdictionis, quàm ordinis.

Resolutio.

Potestas clauium in Papa, vt Papa, est iurisdictionis magis, quàm ordinis dicit potestatem: sed in Papa, ut Sacerdos, uel Episcopus, non item.

H Respondeo, dicendum, quòd si verum esset dictum quorundam dicentium: potestatem clauium, vel importare Sacramentorum confectionem, vel ipsorum Sacramentorum administrationem in tanta, vel in tali materia: & quantū ad primū actū dicere, vel importare potestatem ordinis: quantum vero ad secundum, potestatem iurisdictionis; Tunc plena esset responsio. quia tunc omnis potestas clauium in Papa esset potestas ordinis. Nec in tali potestate clauium Papa differret à quolibet Episcopo, vel Sacerdote, nisi solum quantum ad vsum, & administrationem: quia Papa posset vti administratione Sacramentorum vniuersaliter in tota Ecclesia: Episcopi vero, vel Sacerdotes non nisi in diœcesibus, & parochijs per Papam deputatis. sed planum est quòd multa pertinent ad potestatem Papę pręter admini-

ministrationem Sacramentorum: ut negotia fidei determinare, sicut patet 24. quæst. 1. cap. Quotiens: & quæstionibus, & litibus insurgentibus in Ecclesia finem imponere. vt patet 21. dist. cap. Decretales. beneficia Ecclesiastica dispensare, omnium Ecclesiasticarũ dignitatum ordines ordinare, & communicare, vt patet 22. di. cap. Omnes. & multa alia facere, quæ non spectant ad vsum, & administrationem Sacramentorum. Ideo puto esse dicendum, quòd potestas clauiũ in Papa, vt Papa est: magis dicit potestatem iurisdictionis, quàm ordinis. quod multipliciter patet.

Primo quidem (sicut supra dictum est) si aliquis eligatur in Papam, nullum ordinem habens, erit verus Papa: non quidem per potestatem clauium importantem potestatem ordinis: sed solum per potestatẽ clauium importantem potestatem iurisdictionis.

B Secundo, quia potestatem ordinis recipit Papa in consecratione per characteris impressionem, quando fit Presbyter: vel per characteris perfectionem, quando fit Episcopus. sed potestatem iurisdictionis recipit per electionem, quando duabus partibus Cardinaliũ concorditer eligitur: Vnde Christus eligendo Petrũ Pastorem Ecclesiæ, dedit sibi singularem potestatem clauium, vt dicit iurisdictionem: quando dixit: Tibi dabo claues. (Matt. 16.) Sed potestatem clauium, vt importat ordinis consecrationem, tradidit sibi simul cum alijs: quando dixit: Accipite Spiritũ sanctum, &c. Ioan. 20.

Tertio, quia potestas ordinis data est Sacramento: ita vt tantum Papa posset mediante sacramento, quantam potestatem Christus dedit sacramento: Potestas vero iurisdictionis data est officio: ita vt tantum Papa possit mediante Papali officio, quantam potestatẽ Christus dedit officio. Puto ergo, quòd potestas clauium in Papa, vt Papa: magis dicit potestatem iurisdictionis, quàm ordinis: licet ista ordinetur ad illam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ non omnis potestas clauium datur in consecratione. quia iurisdictio ad clauium potestatem pertinet, & tamen nõ datur in consecratione: sed potius in electione.

AD secundum est dicendum, ꝙ potestas ordinis, & iurisdictionis vel importat diuersas potestates, vel saltem diuersos actus, quorum vnus potest esse sine alio.

AD tertium est dicendum, ꝙ iurisdictio in Papa aliud importat, quàm executionem potestatis ordinis. & ideo importat alium actum, vel aliã potẽtiam.

A

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA IN POtestate clauium possit excedere, vel errare.

Vide Doctores citatos in præcedentibus articulis huius quęstionis.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa in potestate clauium non possit excedere, vel errare. Quia in eo, quod est infinitum, non potest esse excessus: sed potestas clauium in Papa est infinita. Ergo in ea potest esse excessus.

2 Præterea: Excessus est vsurpando potestatem alterius: sed Papa non potest alterius potestatem usurpare, cum sit Dominus omnium. Ergo non potest in potestate excedere.

3 Præterea: Ecclesia non potest errare, vt patet 24. quæst. 1. cap. A recta. sed Papa est caput Ecclesiæ. Ergo non potest errare in claue scientię.

IN CONTRARIVM est commune dictum Doctorum, ꝙ Papa omnia potest, claue potentiæ non excedente: claue scientiæ non errante.

RESOLVTIO.

C *Papa in claue potentiæ, & scientiæ, cuius usus à Deo dependet, non nisi per accidens errare potest: sicut per accidens, et naturaliter uirtutibus abuti potest: formaliter verò non item.*

RESPONDEO, dicendum, quòd sic est loquendum de potestate clauium, sicut loquimur de virtutibus. secundum autem Augustinum circa finem libri secundi de libero arbitrio cap. 19. In virtutibus non potest fieri excessus; nec eis homo potest male vti. quod est verum per se, & formaliter: per se quidem omnis vsus virtutis est bonus: formaliter vero quia cum ipsa uirtus sit quædam qualitas formaliter bona, iuxta illud Augustini eodem loco: Virtus est bona qualitas mentis, qua rectè viuitur, qua nemo male utitur, quam Deus in nobis sine nobis operatur. sicut à forma caloris non procedit nisi calor formaliter: sic à forma uirtutis non procedit nisi bonum formaliter, & opus virtuosum: secundum quẽ modum loquitur Philosophus 2. Ethi. quando dicit: Virtus est, quæ habentem perficit, & opus eius bonum reddit. Per accidens tamen, & materialiter virtutibus homo potest male vti: Per accidens quidem, quia sicut, si aqua calefacta ponatur ad uentum, citius congelatur, quàm si ponatur ibi aqua frigida: eo ꝙ aqua calefacta est magis rarefacta, & aperta in poris, & eo magis subintrat frigus per aperturas illas ad cõgelandã ipsam: sic, si virtutes exponantur vento, vt homo velit de eis vanã gloriã habere, male vtiť eis. secũdum quẽ modũ loquitur Gregorius de fatuis virgi-

D

(Tomo 1.)

(Arist. lib. 2. Eth. c. 6.)

(Aqua calefacta cur citius ad uentum posita congeletur, quàm frigida.)

(Virtutibus quõ abuti possit homo.)

nibus quando ait Hom. 12. Quòd dum virginitate ſua gloriam foris expetunt, in vaſis ſuis oleum habere noluerunt. Materialiter vero: Vt, ſi quis polleat magnitudine virtutum, & exinde accipiat materiam ſuperbiendi, & violentiam contra iuſtitiam faciendi, virtutibus talis male vtitur materialiter. Sicut ergo dictũ eſt de virtutibus: ita quoq; dicendum eſt de poteſtate clauium reſpectu Papæ. Quia cum talis poteſtas ſit ſibi à Deo collata, nõ poteſt in ipſa excedere, vel errare, vel ea male vti per ſe, & formaliter: quia omnis vſus clauis potentiæ rectus, & iuſtus eſt, cum ab illo ſit deriuata, qui iuſtus eſt, & rectum iudicium eius. Similiter omnis vſus clauis ſcientiæ verus, & rationabilis eſt, cum ſit deriuata ab illo, qui eſt via, veritas & vita: Sed per accidens, & materialiter Papa, & in clauе potentię poteſt excedere: & in claue ſcientiæ poteſt errare modo, quo dictum eſt ſupra de virtutibus.

E

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ in potentia Papę, quæ eſt infinita, non poteſt eſſe exceſſus, quãtum ad rectum vſum iuſtitiæ: quia nunquàm talis potentia exhauritur vtendo ipſa ſecundum rectum vſum iuſtitiæ, & æquitatis. Similiter clauis ſcientiæ nũquam obliquatur vtendo ipſa ſecundum rationabilem vſum veritatis.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Papa non poteſt vſurpare poteſtatẽ alterius per ſuæ poteſtatis uſum; cum eius potentia ad omnia ſe extendat: Sed poteſt vſurpare poteſtatẽ alterius per ſuę poteſtatis abuſũm.

F

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Eccleſia non poteſt errare. quia ſi vnus † ſolus catholicus remaneret, ille eſſet Eccleſia. Vel Eccleſia non poteſt errare vtendo claue ſcientiæ ſecundum rationabilem vſum, & ſecundum intellectum, quo inſpirata eſt. † Vide Blaſiũ Nauar. lib. 1. cap. 2. de ſacro Eccleſiæ principatu.

QVAESTIO XXI. DE PAPAE RESIDENTIA.

VLterius conſiderandum eſt de Papa reſidentia. Circa quod quæruntur quatuor.

Primo, utrum Papa debeat ſemper Roma reſidere.

Secundo, utrum Papa debeat in patria reſidere, vnde eſt oriundus.

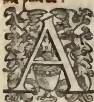
Tertio, vtrum Papa debeat magis diſcurrere per mũdum, quàm in vno loco reſidentiam facere.

Quarto, utrum Papa, tempore perſecutionis Antichriſti, ſolum Romana Sedes ſit relinquenda.

ARTICVLVS I.

UTRUM PAPA DEBEAT ſemper Romæ reſidere cũ ſua curia.

De quæſtione huius articuli luculenter agit Turrecre. in cap. Rogamus. 24. q. 1. Vide Aluarum de Planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 32. vt oldradus conſil. 88. incip. Sanctiſsime pater.

AD primum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa nõ debeat ſemper Romæ reſidere cum ſua curia: quia Papa omnia poteſt. Ergo vbi placet, ibi poteſt reſidentiam facere.

2 Præterea: Papa eſt Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ (vt ſupra dictum eſt.) Ergo in qualibet Eccleſia poteſt reſidere.

3 Præterea: Papa non arctatur tempore, vt magis poſſit uno tempore, quàm alio. Ergo non debet arctari loco. vt magis teneatur in vno loco reſidere, quàm in alio.

G

IN CONTRARIVM eſt. Quia Papa ſingulariter eſt Romanus Epiſcopus: ſed ſicut vir non debet adulterare ſuam vxorem: ita nec Epiſcopus Eccleſiam ſuam, vt illam dimittat, vt habentur 7. quæſtione 1. cap. Sicut uir.

RESOLVTIO.

Papa nõ neceſſariò, ſed congruè Romæ reſidere debet ob triplicem prærogatiuam, cum ipſe ſit Vicarius illius, cuius ſedes cœlum, & terram implet.

RESPONDEO, dicendũ, ꝙ, vel quæritur de neceſſario, vel de congruo. Si de neceſſario; Papa nõ neceſſitatur reſidere in aliquo determinato loco. quia Vicarius eſt illius, cuius ſedes cœlum eſt, & terra ſcabellum pedũ eius, vt ſcribitur Iſaiæ, 66. Implet enim cœlum, & terrã ſua poteſtate, & iuriſdictione: vt ſcribitur Hiere. 23. Sed ſi quæritur de congruo: multum

H

conueniens eſt, vt Romę Papa communiter ſuam reſidentiã faciat. Habet enim Romana Sedes ſuper alias Eccleſias triplicem prærogatiuam.

Primo, Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum corporalem pręſentiam. Vnde ſcribitur in capitulis Epheſini Concilij: & ponitur 2. quęſt. 7. c. Beati, † ꝙ in vrbe Romana Petrus, & Paulus martyrium pertulerũt, quę principatum, & caput obtinebat nationũ: vt vbi erat caput ſuperſtitionis, illic caput quieſceret ſanctitatis: & vbi Gentilium Principes habitabant, illic Eccleſiarum Principes * morarentur. † cap. Beati. ſumptũ ex B. Ambroſio ſermone 66. de Natali Petri, & Pauli. * al. morentur.

Secundo, habet ſingularem excellentiam. Vnde dicitur in eiſdem capitulis † quòd non ſine cauſa factũ eſſe putamus, ꝙ Sancti Apoſtoli paſſi ſunt vna die, & in uno loco, atque ſub vno perſecutore: quia dies datus eſt eis pro merito: locus pro gloria, & perſecutor decretus eſt eis pro uirtute: & ſuper illo verbo ad Roma. 1. † In dicto c. Beati. 2. q. 7.

Rom. 1. Omnibus qui ſunt Romę ſalutē, dicit gloſſa, ꝙ Paulus ſingulariter Romam nominat: quia licet quondam fuerit magiſtra erroris: per prędicationem tamen Apoſtolorum facta fuit * Diſcipula veritatis.

* al. diſcipli na.

Tertio, habet ſingularem conuenientiam. in nulla enim patria Papa poteſt vti tanta libertate, & tanta iuriſdictionis poteſtate, nec tantam pro populo Chriſtiano facere vtilitatem, ſicut Romę: & in patrimonio Beati Petri: Reſidendo enim in alia patria ſupponit ſe ſub dominio Regum, & Principū: & ſic vel timore, vel amore non liberè poteſt vti iuſtitia, & æquitate: ſed cogitur ab ipſa deuiare. Sed cum præſit Romæ Papa, & in partibus Italiæ per immediatam adminiſtrationem temporalibus, & ſpiritualibus, in nulla patria poteſt vti ſuo dominio vniuerſaliter, ſicut ibi, nec tantam vtilitatem pro populo chriſtiano facere, cum ſit patria maioris affluentiæ, & maioris conuenientię pro conueniētibus ad eius curiam, quàm aliqua alia.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendū, quòd licet Papa omnia poſſit: hoc tamē debet velle, & poſſe quod iuſtitia requirit, & laudabilis conſuetudo: Non enim poſſumus aliquid contra ueritatem, ſed pro veritate: vt dicebat Apoſtolus 2. ad Cor. 13. & Auguſtinus in de ieiunio diei ſabbati ait: In his rebus, de quibus nihil certum ſtatuit Scriptura diuina, mos populi Dei, vel inſtituta maiorū pro lege tenēda ſunt; de quibus ſi diſputare voluerimus, & ex conſuetudine aliorum alios improbare, orietur indeterminata luctatio in Eccleſia Dei.

Tomo 2. Epiſt. 86. Vide cap. illa autem. & cap. omnia. diſt. 12.

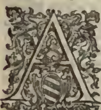
AD ſecundum eſt dicendum, quòd Papa eſt Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ per vniuerſalem iuriſdictionem: ſed Epiſcopus Romanus eſt per ſpiritualiū, & temporaliū immediatam adminiſtrationem. Ideo magis indiget pſentia ſua, quàm aliqua alia Eccleſia.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Papa non arctatur loco per neceſſitatem, ſed arctatur per congruitatem. & etiam quantum ad neceſſitatem ex parte ſubditorum: quia ſubditi eius non habentes alium Dominū in temporalibus, niſi eum multis periculis, & multis rebellionibus, atque multis bellicis diſcriminibus exponuntur per ipſius Papæ præſentiæ carentiam: ſicut experientia docet.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA IN PAtria, vbi eſt oriundus, debeat reſidere.

Huc ſpectant tradita per Turrecrematam, & alios in c. Rogamus 24. q. 1.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa in Patria, vnde eſt oriundus, debeat reſidere. Quia Papa debet eſſe imitator Chriſti, cuius Vicarius exiſtit: ſed Chriſtus reſidentiam fecit in Iudęa, vnde oriundus erat. Ergo Papa in hoc debet ipſum imitari.

A 2 Præterea: Papæ debet potius eſſe cura de domeſticis, quàm de alijs: quia qui ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior: vt ſcribitur 1. ad Timo. 5. Magis ergo Papa deberet reſidere cum domeſticis, & notis in propria patria, quàm in aliena.

3 Præterea: Gratia non deſtruit naturam, ſed perficit. Vnde Paulus poſtquam vocatus eſt ad Apoſtolatum, dixit ad Roma. 11. Quamdiu ſum Apoſtolus gētium, miniſterium meum honorificabo: ſi quo modo ad æmulandum prouocem carnē meam, & ſaluos faciam aliquos ex illis. Magis ergo Papa in patria propria, quàm in aliena debet reſidere.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur ad Gala. 1. de Paulo. quòd poſtquam vocatus eſt ad Apoſtolatū, continuo non acquieuit carni, & ſanguini, vt B vellet inter notos cōuerſari, ſicut exponit gloſsa: ſed abijt in Arabiam, & iterum reuerſus fuit Damaſcum.

RESOLVTIO.

Papa in Patria, vbi oriundus eſt, reſidere non debet, ob contemptum, qui ex nimia familiaritate, eius generis cognitione, ac inuidiæ æmulatione naſci ſolet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſicut ſcribitur Ioan. 4. Ipſe Saluator humani generis teſtimonium perhibuit, ꝙ Propheta in ſua Patria honorem non habet: duobus enim diebus ſtetit in Samaria, & multa miracula fecit, & multo tempore conuerſatus C eſt in Galilæa, vnde ortus erat, & pauca miracula ibi fecit propter incredulitatem eorum. Quare autem Propheta, ſeu Prælatus habeatur in contemptu, & deſpectu in propria Patria, quantum ad pręſens ſpectat, triplex ratio poteſt aſſignari. Prima, propter familiarem conuerſationem. Nimiam enim familiaritas cōtemptum facit, ſeu parit. Vnde dicit gloſsa Lucæ. 4. ſuper illo verbo: Nemo Propheta acceptus eſt in Patria ſua; ꝙ contemnuntur quodam modo ſemper etiā optima quæque; quando non raro contingunt alicui, ſed ſuppetunt ad velle. Et ſic etiā contingit in hominibus: quia familiaritas, quæ ſemper pręſto eſt; debita reuerentia priuatur à notis eius. Secunda, propter generis eius, & parentelæ cognitionem. Vnde ſuper illo verbo Matth. 13. Vnde huic ſapientia, & virtutes? non D ne hic eſt fabri filius: nōne mater eius dicitur Maria: fratres eius Iacobus, & Ioſeph? Dicit glo. Hieronymi: Non conſiderabant Iudæi præſentia opera: ſed fragilem recordabantur infantiam. Contemnebatur etiā ab eis vilitas originis, quæ ſæpe conſueuit contemni: iuxta illud: Quis eſt filius Iſai? ſed humilia reſpicit Dominus, & alta à longe cognoſcit. Tertia, propter inuidiæ æmulationem: quia vt dicit glo. Marci. 6. Naturale eſt, ciues ſemper ciuibus inuidere. Vnde Hieremias, cæterique Prophetæ, minores ſemper in Patria ſua habiti ſunt, quàm in cæteris ciuitatibus. Cui conſonum eſt quod dicit Philoſophus in Rhet. vbi ait, ꝙ propinquis tempore, loco, & ætate magis inuidemus, quàm alijs. Ex qua cauſa ſcribitur Gen. 37. quòd ſomnium Ioſeph inuidiæ, & odij inter eum, & fratres ſuos fomitem miniſtrauit.

1. Reg. 25. Pſal. 137.

Ariſt. 2. Rhetho. cap. de Inuidia.

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ Christus in Iudęa habitauit:quia primo Iudæis prædicare venerat:Iuxta illud Matthæi 15. Nõ sum missus,nisi ad oues, quæ perierunt, domus Israel. Super gentes autem potestatem accepit per crucis uictoriam.Iuxta illud Apoca. 2. Qui vicerit,dabo ei potestatem super gentes, sicut & ego accepi a patre meo. Nec tamen in Iudæa communiter conuersatus est in patria, vnde erat oriundus;sed in alijs locis *circumiacentibus.

* al. circum adiacentib*.

AD secundum est dicendum, ꝙ Apostolus ibi loquitur de cura domestica, quantum ad subuentionẽ parentum in opportunis necessarijs: quã homo propter prælationis officium prætermittere non debet.

AD tertiũ est dicendum,ꝙ gratia non destruit naturam: sed operatur supra naturã: quia licet dilectioni naturali sacra eloquia non contra dicant:Aliud tamen est,quod sponte impenditur naturę,& aliud est, quod ex charitate debetur obedientiæ: Vnde Paulus non prouocabat ad æmulandum carnem suam ex familiari conuersatione: sed magis ex charitatiua dilectione,& uirtuosa operatione.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA MAGIS debeat discurrere per mundum, quàm in vno loco residentiam facere.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa magis debeat discurrere per mundũ, quã in vno loco residentiam facere: quia scribitur Matth.4. quòd circumibat Iesus totam Galileã docens in Synagogis eorum,& prædicans Euangelium regni. Exemplo ergo Christi Papa debet discurrere per mundum, & non in vno loco residere.

2 Præterea:Papa est sponsus vniuersalis ecclesiæ, sicut Episcopus est sponsus suæ diœcesis. Sed scribitur 10.q.1.c.Decreuimus. Annis vicibus ab Episcopis Ecclesiæ visitentur. Ergo similiter Papa tenetur singulis annis per mundum discurrere ad visitandum.

3 Pręterea: Papa debet esse imitator Christi. sed Christus Turbis nolentibus eum detinere, dixit Lucæ 4. Alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei:quia ad hoc missus sum.

IN CONTRARIVM est. quia vita contemplatiua melior est actiua. Papa ergo potius in loco vno debet residere contemplationi insistens,quàm discurrere,actiones subditorum perscrutando.

RESOLVTIO.

Papa non per se ipsum,sed per suos Ministros vniuersum Mundum debet uisitare, exemplo Christi, qui Apostolos,& Discipulos ad hoc faciendum destinauit.

E RESPONDEO dicendum, ꝙ Papam per Mundum discurrere, potest intelligi dupliciter. Primo per seipsum præsentia corporali.Secũdo per suos Ministros,sua potentia virtuali.

Primo modo non:sed potius Romæ, vbi caput ecclesiæ Christus statuit quiescendum,ipse debet corporalem residentiam facere. quamuis enim ipse Christus personaliter ipsam Romam nõ elegerit, vt illam sua præsentia per eius prædicationem, & passionem honoraret: voluit tamen illam sublimare præsentia beati Petri,cui claues Ecclesiæ tradidit,& omniũ successorum suorum. Vnde scribitur in sermone Ephesini concilij, quòd si Christus maximam Romam elegisset ciuitatem, propter potentiam ciuium mutationem orbis terrarum homines putarent: Si uero filius

F Imperatoris fuisset,vtilitatem ecclesiæ potestati ascriberent. sed vt diuinitus cognosceretur, orbem transformasse terrarum, pauperculam elegit matrem, & pauperiorem patriã,deiectos autem ministros. Vt tamen suam potestatem magis ostenderet in ipsa Roma, quæ caput erat orbis terrarum, caput ecclesiæ suæ statuit in signum perfectæ victoriæ, vt exinde fides deriuaretur ad vniuersum mundum. Et sic impletum est illud Esaiæ 26. Ciuitatem sublimem humiliabit,& conculcabit eam pes pauperis (puta Christi) & gressus egenorum, id est Apostolorum Petri,& Pauli.

Sed secundo modo sic: quia per suos ministros sua potentia virtuali uniuersum mundum debet visitare,exemplo Christi, qui primo Apostolos, & postmodum 72.ad eruditionem plebis destinauit: & exẽ

G plo Moysi,qui plures coadiutores ad terminanda facilia negotia populi ordinauit: difficilia vero ad suã præsentiam deferenda ordinauit. Vt patet Exodi 18.

Et sic patet responsio ad rationes in contrarium.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM TEMPORE PERsecutionis Antichristi solum Romana sedes sit Papæ relinquẽda.

Vide Dominicum Sotum lib.4.sent. dist.47. quæst. 1. art.1.& 2.

H AD quartum sic proceditur. Videtur enim,quòd tempore persecutionis Antichristi,Papæ non solũ sedes Romana sit relinquenda. Quia Antichristus non pdicabit nisi in patria,vbi Christus prædicauit. Nascetur enim in Babylone ex fornicatione,vt Damasce.dicit. Propter persecutionem ergo Antichristi alia ecclesia non desolabitur. Lib. 4. de fi. ort. c. 27.

Præterea: Secundum Chrisost.super illo verbo Portæ inferi non præualebunt aduersus eam; Ecclesia numquam deficiet.vnde non dixit: non appropiabũt ei,sed nõ præualebunt. Quia impugnabitur ecclesia, sed vinci,nõ poterit.tẽpestates suscipiet,sed nõ demergetur: iacula mittẽtur in ipsam, sed nõ perforabitur. Matth. 16. To.3. In ser. de Pentec.

Præ

3 Præterea: Secundum eundem Chryſoſt. in Homilia de Pente. Eccleſia, de qua cura eſt Deo, & cuius Paſtor Papa eſt, non eſt muris circundata: ſed fide circumſepta. ſed talis eccleſia deficere non poteſt: quia dictum eſt Petro Lucæ 22. cuius Papa ſucceſſor eſt: Ego pro te rogaui Petre, ne deficiat fides tua.

IN CONTRARIVM eſt glo. 2. Theſſa. 2.

RESOLVTIO.

Antichriſti tempore Eccleſia expugnabitur, ſed non deſolabitur. hinc Papa tunc temporis Romana Sedes relinquetur.

RESPONDEO, dicendũ, quod ſuper illo verbo 2. Theſ. 2. Niſi uenerit diſceſſio primum, & reuelatus fuerit homo peccati: dicit glo. quod ante Antichriſti aduentum erit triplex in mundo diſceſſio. quia primo erit omnium hominũm ſeparatio à Romano Imperio. Secundo erit multorum chriſtianorum diſceſſio à fide catholica. Tertio erit ſeparatio multarũ eccleſiarum à Romano Pontifice. De prima diſceſſione dicit gloſa ſuper illo verbo Daniel. 7. Beſtia quarta regnum quartum erit in terra: quod eſt maius omnibus regnis, & deuorabit vniuerſam terram. Porro cornua decem in capite beſtiæ, decem Reges erũt. qd regnum maius eſt omnibus, regnum Romanorum. Per decem vero cornua intelliguntur decem regna, in quæ diuidetur Romanum imperium tempore Antichriſti: quia tẽpore diuiſionis prædicti regni, & de ipſis regnis, in quæ diuidetur, orietur Antichriſtus.

A De ſecũda uero * diuiſione à fide catholica. habetur 1. ad Timo. 4. vbi Apoſtolus ait: Spiritus autẽ manifeſte dicit, quod in nouiſſimis temporibus diſcedent quidam à fide attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum loquentium mendacium. Super quo uerbo dicit glo. quod ſignantes dicit, quidam: Quia notabiles, & magni viri erunt, qui tunc diſcedent à fide catholica.

* al. diſſenſione.

De tertia uero diſceſſione à Romano Pontifice habetur 1. Ioan. 2. vbi loquens Ioannes in perſona Romanę Eccleſiæ iam derelictę à ſuis membris dicit: Ex nobis prodierunt, ſed ex nobis non erant. quia ſi fuiſſent ex nobis, permãſiſſent vtique nobiſcũ: Illo enim

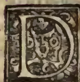
B tempore, vt gloſſa dicit, particulares eccleſiæ vndique per orbem diffuſæ ſubtrahent ſe ab obedientia Romani Pontificis: ita vt pauci ei obediant, & Papa tunc temporis circa partes Romanas ſe recludet cum paucis, alijs ab eius obedientia ſubtractis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quod Antichriſtus per dæmonum miniſterium, & ſuos miniſtros procurabit Eccleſiæ deſolationem vbique terrarum: Vnde ſcribitur Danielis 8. Ipſe robuſtos, & populos Sanctorum interficiet.

C AD ſecundum, & tertium eſt dicendum, quod Eccleſia non deficiet vniuerſaliter. Expugnabitur quidem, ſed non deſolabitur. multa etiam membra eccleſiæ, quæ ex perſecutione Antichriſti recedent à fide, ipſo interfecto, ad fidem conuertentur.

QVAESTIO XXII. DE PAPAE OBEDIENTIA.

DEinde conſiderandũ eſt de Papæ obedientia. Circa quam triplex occurrit conſideratio.
Primo de obedientia Chriſtianorum.
Secundo de obedientia Paganorum.
D *Tertio de obedientia Iudæorum.*

Circa primum quæruntur ſeptem.

PRIMO, *Vtrum Chriſtiani Papæ in omnibus teneantur obedire.*
Secundo, Vtrum Papæ teneantur obedire Laici Chriſtiani, ſicut Clerici.
Tertio, Vtrum Papæ Chriſtiani Laici magis teneantur obedire, quàm Imperatori, vel Regi.
Quarto, Vtrum Papæ ſerui Chriſtianorum magis teneantur obedire, quàm proprijs dominis.
Quinto, Vtrum Papa ſeruos Chriſtianorum poſſit à ſeruitute eximere, & libertati reddere.
Sexto, Vtrum Papa Chriſtianos liberos poſſit ad ſeruitutem damnare.
Septimo, Vtrum Papa Chriſtianos exiſtentes ſub dominio infideliũ debeat ab eorũ dominio ſubtrahere.

ARTICVLVS I.

VTRVM CHRISTIANI teneantur obedire Papæ in omnibus.

D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 5. Et quodl. 10. ar. 10. Et 2. ſent. d. 34. ar. 6. D. Bonau. d. 44. ar. 3. q. vlt. Ric. d. 44. q. vlt. Aegid. columnn. Rom. 2. ſent. d. 44. q. 2. art. 3. Dur. d. 44. q. 4. Aluarus de Planctu Eccl. lib. 1. cap. 7.

AD primum ſic proceditur. Videtur enim, quod Papæ Chriſtiani in omnibus teneantur obedire. Scribitur enim ad Coloſsen. 3. Filij obedite parẽtibus veſtris per omnia. Multo ergo magis in omnibus tenemur obedire Papę, quia, vt ſcribitur ad Hebr. 12. Si patres quidem carnis noſtræ

ſtræ habuimus eruditores, & reuerebamur eos: multo magis obtẽperabimus patri ſpirituũ, & viuemus.

2 Prętereà: Inferior nõ debet de ſuperiori iudicare: quia maiores a minoribus iudicari non poſſunt: Vt ſcribitur 21. diſtin.c. ſubmittitur. Non ſpectat ergo ad ſubditos chriſtianos iudicare, vel diſcernere, in quibus debeant obedire Papæ, vel non.

3 Præterea: Papa eſt prælatus omnium chriſtianorum. ſed beatus Benedictus dicit in regula ſua: quòd ſi prælatus præcipiat impoſſibile, ſubditus debet tentare implere.

In Contrarium eſt. Quia, vt ſcribitur Act. 5. obedire oportet Deo magis, quàm hominibus. Si ergo Papa mandaret aliquid contra Deum fieri, ſibi non eſſet obediendum.

RESOLVTIO.

Papa in ijs, quæ ad ius poſitiuum ſpectant, ſemper eſt obediendum: in ijs vero, quæ contra ius diuinum, & naturale præcipiuntur, non item.

Respondeo, dicendum, ꝙ illa, quæ Papa pręcipit: vel clauduntur ſub iure naturali, vel ſub iure diuino, vel ſub iure poſitiuo: Si clauduntur ſub iure diuino, non eſt obediendum Papæ, ſi mandaret aliquid contra illa: puta ſi præciperet quòd creatura aliqua honore latrię adoraretur, vel ꝙ nomen Dei in vanum aſſumeretur: aut ꝙ tempus deditum in cultũ Dei ſibi ſubtraheret; ſibi nõ eſſet obediẽdum: immo fortiter reſiſtendum. Si aũt clauduntur ſub iure naturali: & Papa mãdaret aliquid contra illa fieri, vt fornicari, furari, vel innocentem occidere, vel quod homo non comederet, vel quòd matrimoniũ non contraheret, ſimiliter in talibus ſibi obediendum nõ eſt. Sed ſi illa, quæ præcipit, claudũtur ſub iure poſitiuo; cum omne ius poſitiuum ab ipſo dependeat, vel per immediatam editionem: vt ius canonicum: vel per confirmationem, & approbationem: vt ius ciuile: tũc ſicut eius eſt omnia præcepta iuris poſitiui condere, & confirmare, ſeu interpretari: Ita eius eſt omnia tollere in toto orbe, vel in parte. Vnde in talibus ſi aliquid mandat contra ipſa, vel aliter interpretaretur, quàm ſcripta ſint; ſibi obediendum eſt.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ nec patri carnali, nec patri ſpirituali abſolutè, & ſimpliciter eſt in omnibus obediendum: ſed in illis dumtaxat, quæ pertinent ad patris carnalis ſubiectionem, & patris ſpiritualis reuerentiam, & honorem.

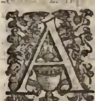
Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſubditus non debet iudicare, vel diſcernere, an debeat obedire Papæ, ſi præcipiat illa, quæ ſunt ſecundum Deum, & ſecundum illa, quæ conſueta ſunt obſeruari in religione chriſtiana conſona iuri diuino, & iuri naturali. ſed ſi notabiliter præciperentur inconſueta, & diſſona a præceptis Dei, & præceptis legis naturæ; cum Papa ſic pręcipiendo eſſet infidelis, ſeipſum iudicaret. quia qui non rectè credit, iam iudicatus eſt. Ioan. 3.

E Ad tertium eſt dicendum, quòd beatus Benedictus loquitur de obedientia perfecta. vt cadit ſub cõſilio, & reſpectu prælati inferioris: ſecundum quã obediendum eſt prælato in omnibus, quæ poſſunt fieri ſine peccato. Planum eſt enim, quòd ſi Abbas præciperet, vt Monachus iaceret ſuper nudam terram, licite poſſet reclamare ab illa obedientia. quia non eſt conſuetum in regulari obſeruantia fieri. Reſpectu tamen vniuerſalis obedientiæ prælati, ſicut eſt Papa, nulla reclamatio admittitur: dummodo non præcipiat diſſona à præceptis Dei, & legis naturæ. Obedientia perfecta.

ARTICVLVS II.

F *VTRVM CLERICI, ET LAICI eodem modo teneantur obedire Papæ.*

Vide Gratianum, & ibidem Turrecram. & alios. 93. diſtin. in Summa.

Ad ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Clerici, & Laici eodem modo teneantur obedire Papæ. quia filij eodem modo tenentur parere mandatis patris. ſed tam laici, quàm clerici eodem modo ſunt Dei filij, cuius Papa uicarius exiſtit. Iuxta illud Ioan. 1. Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius. Eodem ergo modo tenentur Papæ obedire. G

2 Præterea: Nullus eſt exemptus à dominio Dei. Sed Papa eſt vicarius Dei in terris. Non ergo magis eſt exẽptus a Dominio Papę Laicus, quàm Clericus.

3 Præterea: Illi tenentur magis obedire Papæ, in quibus eſt maior ſeruitus. ſed maior ſeruitus eſt in Laicis, quàm in Clericis: quia Clericis intelligitur eſſe dictum, quod ſcribitur 1. Pet. 2. Quaſi liberi, & nõ quaſi velamen habentes malitiæ libertatem: ſed ſicut ſerui Dei.

In Contrarium eſt Chryſoſto. ſuper Matthæum.

RESOLVTIO.

H *Obedientia Clericorum eſt principalior, vniuerſalior, & immediatior, quàm Laicorum.*

Respondeo, dicendum, ꝙ ſi comparetur obedientia Laicorum, & Clericorum ad Papam: obedientia clericorum intelligitur eſſe principalior, vniuerſalior, & immediatior. Principalior quidem eſt. Quia principatus Papæ, & omnis principatus eccleſiaſticus eſt principaliter propter bonum ſpirituale: per redundantiam autem, & ex conſequenti habet eſſe circa corporalia. quia uicarius illius exiſtit, qui dixit Matth. 6. Primum quærite regnum Dei: & hæc omnia adijciẽtur uobis. Principatus uero Laicorum, vel ſęcularium principaliter eſt introductus propter bona corporalia. & ideo Clerici principaliter intelliguntur

guntur ſubijci principatui Eccleſiaſtico, quàm ſeculares Laici. Vniuerſaliter vero: quia Papa præeſt Clericis poteſtate ordinis, & poteſtate iuriſdictionis: quia vtraque poteſtas deriuatur ab eo in Clericos: ſed Laicis non præeſt niſi poteſtate iuriſdictionis. quia eo ipſo, quòd Laici ſunt, ad poteſtatem ordinis recipiendã idoneitatem non habent. Similiter eſt obedientia Clericorum immediatior. quia licet poteſtas Papæ ſe extendat ad Clericos, & Laicos per immediatam iuriſdictionem; non tamen ſe extendit ad ipſos Laicos per immediatam executionem. ſed regimen ipſorum Laicorum exequitur Papa mediantibus Principibus, & Iudicibus ſecularibus, in quinque caſibus, qui notantur extra. Qui fi. ſint legi. cap. Per venerabilem. Primus eſt, quando aliquid temporale conceditur Eccleſiæ à Principe, vel Rege. & tunc vel ſolum concedit vſum, dominium ſibi retinendo: vel cõcedit vtrunq;. & tunc Eccleſia dominium iuſtitiæ exercet per Laicos, non uero per Eccleſiaſticas perſonas, ſicut dicit Vgo ſecundo libro de Sacramentis. par. 2. cap. 7. Secũdus eſt quando occurrit aliquando negotium difficile, & ambiguum: tunc eſt immediate ad Papam recurrendum. Tertius eſt ratione delicti ſæcularis Principis. vt ſi Princeps ſęcularis inueniatur hæreticus, & à fide deuiare. Quartus ſi inueniatur defectus in iudicio dato à ſęculari Principe, vel Iudice. quia Papa habet poteſtatem ſæcularem rectificare, & corrigere, ſi bona non eſt: inſtituere, & confirmare, ſi bona eſt, vt dicit Vgo libro ſupra dicto.

Lib. 4. Decretalium. tit. 17.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit Chryſoſt. ſuper Matth. 21. pertractans illa verba Saluatoris: Homo quidam habuit duos filios, & primus dicit nolle facere voluntatem Patris, & poſtea fecit: ſecundus vero dixit velle facere, & poſtea non fecit. Per illos duos filios intelliguntur Laici, & Clerici: quia Laici eo ipſo, ꝙ vitam ſæcularem eligunt, & habitum ſæcularem aſſumunt, obedientiam Chriſti, & Vicarij eius reſpuere videntur. Clerici vero, eo ipſo quòd Eccleſiaſticam vitam, & habitum clericalem aſſumunt, ipſo facto obedientiam Chriſti, & Vicarij ſui profiteri intelliguntur: quam ſi implere negligant, ſubditur de eis eodem capitulo: Amen dico vobis: Publicani, & meretrices præcedent vos in Regno Dei.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ nullus eſt exemptus à dominio Papæ mediatè, vel immediatè: nam Clerici immediate ſubduntur principatui Eccleſiaſtico: Laici vero ſubduntur ei mediante Principatu Laicali, qui in obſequium, & miniſterium eſt datus præſulatui ſpirituali, ut ſupra dictum eſt.

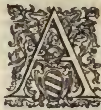
AD tertiũ eſt dicendum, ꝙ Laicis eſt maior ſeruitus: ideo pluribus modis tenentur obedire, quia tenẽtur parere Principatui Laicali, & Principatui Eccleſiaſtico: Clerici vero à principatu Laicali ſunt exempti: quia coram Iudice ſæculari conueniri non poſſunt.

ARTICVLVS III.

Vtrum Laici Chriſtiani teneantur obedire magis Papæ, quàm Imperatori, vel Regi.

Vide Doctores in præcedenti articulo citatos, & S. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. & ceteros. ar. 1. ſupra citatos.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papæ Laici Chriſtiani non teneãtur magis obedire, quàm Imperatori, vel Regi. Quia dato, ꝙ Archiepiſcopus ſit maior Epiſcopo, & Epiſcopus maior Abbate: magis tamen tenetur ſubditus obedire Epiſcopo, quàm Archiepiſcopo: & monachus magis tenetur obedire Abbati, quàm Epiſcopo. A ſimili ergo: dato, quòd Papa ſit maior Imperatore, vel Rege: magis tenentur Laici ſubditi obedire Imperatori, vel Regi, ꝗ Papæ.

2 Præterea. Vnicuique eſt obediendum ſecundum leges receptas ab ipſo: ſed omnes, qui ſubduntur ſub Imperio, recipiunt leges ab Imperatore. Ergo omnes tenentur ſibi parere ſecundum tales leges.

3 Præterea: Debitum iuſtitię eſt, ꝙ reddatur vnicuique quod ſuum eſt: iuxta illud Apoſtoli ad Roma. 13. Reddite omnibus debita. cui tributum tributum: cui vectigal, vectigal. ſed Imperator eſt Dominus temporalium. Ergo debitum iuſtitiæ eſt, quòd Laici obediant in temporalibus, magis quàm Papæ.

IN CONTRARIVM eſt. quia domino vniuerſorum vniuerſaliter eſt obediendum: ſed Papa Vicarius eſt illius, qui eſt dominus uniuerſorum. Iuxta illud Heſter 13. Domine in ditione tua cuncta ſunt poſita, & non eſt qui poſſit reſiſtere voluntati tuæ, dominus vniuerſorum tu es. Ergo ſibi vniuerſaliter obediendum eſt.

RESOLVTIO.

Papę vniuerſaliter eſt magis obediendum, quàm alijs, cum à Deo ipſo, cuius vicarius eſt Papa, ſit omnis poteſtas.

RESPONDEO, dicendum, quòd tota machina mundialis non eſt niſi vnus Principatus: ideo non debet eſſe niſi vnus Princeps. Iuxta illud Philoſophi. 12. Meta. ꝙ entia nolunt male diſponi: ideo vnus Princeps, & vnus principatus. Princeps autem totius mundi principatus eſt ipſe Chriſtus, cuius Papa Vicarius exiſtit: iuxta illud Danielis 7. Aſpiciebam, & ecce quaſi in nubibus cœli quaſi filius hominis veniebat, & vſque ad antiquum dierum peruenit, & dedit ei poteſtatem, & honorem, & regnum: & omnes Populi, Tribus, & linguæ ſeruient ipſi. Vbicunque autem eſt fons, & origo, ad quem omnia reducuntur, in talibus per præceptum inferioris non tollitur obedientia ſuperioris: Vnde in prædictis locum habet gloſſa illa, quæ ponitur ad Roma. 13. Si aliquid mandat Procurator, & aliud Proconſul, obediendum eſt Proconſuli, Tex. c. vlt.

non

non Procuratori: Et si aliquid mandat Proconsul, & aliud Imperator, obediendum est Imperatori, & non Proconsuli. Eodem modo, si aliud mandat Papa, & aliud Imperator, obediendum est Papæ, & non Imperatori. Verum quia iustitia per fidem Christi est confirmata, non extirpata: dicente Apostolo Roma. 3. Iustitia Dei per fidem est Iesu Christi; cum omnis principatus procedat ex ordinatione Diuinæ iustitiæ: iuxta illud Rom. 13. Omnis potestas est à Deo: & quæ à Deo sunt, ordinata: Ideo sicut sũt Papa debet esse omnis iustitiæ obseruator, & omnium principatuum institutor, & ordinator; sine quibus iustitia minime seruari posset; sic debet omnem debitam subiectionem, & obedientiam subditorum ad Principes, & Reges sæculi manu tenere, & gubernare, non tollere, vel subtrahere. Vnde Petrus, cuius Papa successor existit, dicit prima canonica sua, capitulo secundo: Subiecti estote omni humanæ creaturę propter Deum, siue Regi, quasi præcellenti: siue Ducibus, tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ non est simile: quia omnes subijciuntur Papæ de iure diuino: vnde respectu eius non habet locum aliqua exceptio: presbyter vero subijcitur Episcopo de iure naturali: vnde plus tenetur Episcopo, quàm Archiepiscopo, cui non subijcitur nisi in illis, in quibus Ecclesia statuit, & ordinauit. Similiter Monachus plus tenetur obedire Abbati, quàm Episcopo, potissime si est exemptus, & secundum illa, quæ in regula, & constitutionibus confirmatis per Papam, continentur.

Monachus plus tenetur obedire Abbati, quã Episcopo.

AD secundum est dicendum, ꝙ sicut dicit Augustinus ad Bonifacium. Et ponitur. 9. dist. cap. Imperatores: Quicunque legibus Imperatorum, quę pro Dei veritate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grãde supplicium. Quicunque legibus Imperatorum, quæ contra Dei veritatem feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande præmium. Si ergo Imperator mandat aliquid contra præcepta Papæ, & contra libertatem Ecclesiæ: sibi obtemperandum non est.

Tomo 2. Epist. 50.

AD tertium est dicendũ, ꝙ Principibus sæculi obedientia non est subtrahenda, nisi seipsos reddant indignos, & nisi principatum iniuste administrent: quia tunc non solum subditorum subiectione: verum etiã principandi iurisdictione per Papam priuari possunt.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM SERVI CHRISTIAnorum magis teneantur obedire proprijs Dominis, quàm Papæ.

S. Tho. 2. 2. q. 104. ar. 6. & ceteri Doct. ar. 1. sup. citati.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd serui christianorum magis teneantur obedire proprijs Dominis, quàm Papæ. quia non potest homo duobus Dominis seruire contraria iubentibus, vt scribitur Matth. 6. Si ergo contingat Papam, & Dominos proprios contraria præcipere: magis tenentur serui proprijs dominis parere, quàm Papę. aliter essent transgressores pręcepti Apostoli mandantis ad Ephe. 6. Serui obedite dominis carnalibus cum omni timore.

E

2 Præterea: Si quis præstat iuramentum duobus dominis, vtrique tenetur obedire: & illi primo, cui primò iuramentum pręstat: sed serui pręstant primò iuramentum dominis carnalibus, quàm Papæ; Ergo eis primò tenentur obedire.

3 Pręterea: Papa est successor Beati Petri. sed Beatus Petrus mandat prima canonica c. 2. Vt serui subditi sint in omni timore dominis: non tantum bonis, & modestis: sed etiam discolis, & indisciplinatis.

IN CONTRARIVM est. quia communi domino magis obediendum est, quàm proprio: sicut commune bonum pręponendum est particulari bono: sed Papa est dominus communis omnium. Ergo serui magis tenentur sibi obedire, quàm proprio Domino.

F

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad Religionis conuersationem, magis, quàm propriis Dominis christianorum serui obedire debent: Quantum ad interioris uoluntatis motionem soli Deo: Quantum ad iusnaturale superiorem non habet homo. Quantum verò ad exteriorem corporis administrationem magis quandoque alijs, quàm Papę obediendum est.

G RESPONDEO, dicendum, quòd homo quantum ad præsens spectat, quatuor modis considerari potest. Primo, quantum ad interioris voluntatis motionem. Secundo, quantum ad totius Religionis christianę conuersationem. Tertio, quantum ad corporis naturalem operationem. Quarto quantum ad corporis exteriorem administrationem.

Secundum autem ista quatuor diuersis diuersimode homo tenetur obedire: quia quantum ad interioris volũtatis motionem tenetur obedire soli Deo: Nam (vt dicit glo. August. super illo verbo ad Roma. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.) In quantum superiores potestates sunt, eis obedientia præstatur: Planum est autem, ꝙ in motibus voluntatis homo nullum superiorem habet, nisi Deũ. Ideo instinctibus instigatis à Deo humanæ voluntati homo statim obedire debet, & non resistere, modo quo dicebat Propheta: Audiam, quid loquatur in me Dominus Deus. Quantum vero ad Religionis christianæ conuersationem tenetur omnis christianus Papę obedire. quia ad ordinãdum qualiter in Religione christiana uiuendum est, nullus est superior ipso, potissime cum ipse sit sequester, & medius inter Deũ, & hominem, seu totum populum christianum. vnde sicut dixerũt filij Israel Moysi Exodi 24. Omnia, quæ locutus est nobis Dominus per te, faciemus, & erimus obedientes: Sic omnes viuentes in Religione christiana debent dicere ipsi Papæ tam Domini, quã Serui: & Laici, & Clerici. Quantum autem ad corporis naturalem operationem, vt est corporis sustentatio, & prolis generatio; homo nullum habet superiorem: sed

H

Psal. 84.

rem: ſed in talibus omnes homines ſunt æquales: Ideo ſeruus nulli domino tenetur obedire præcipienti, quòd non comedat, vel quòd matrimonium non † contrahat. Sed quãtum ad corporis exteriorem administrationem tenetur homo diuerſis obedire, ſecũdum ꝙ per exteriorem corporis adminiſtrationem diuerſos ſuperiores habere poteſt: magis enim tenetur Nauta obedire Gubernatori nauis in nauali regimine, quàm Papę, etiam præſente Papa: quia in tali arte ſubijcitur illi, & non Papę. Similiter miles in his, quæ ſpectarent ad bellum, plus teneretur exercitus Duci, quàm Papæ: & ſic de alijs.

† Cap. 1. de cõiugio ſeruorum. & licet cõtrahere poſſit, inuito domino, nõ tamẽ liberatur à ſeruitiis domino debitis.

Ad Argumenta.

A D P R I M V M ergo eſt dicendum, ꝙ ſi Papa mandaret aliud, quàm Dominus proprius, in illis, in quibus ſubijcitur ſibi ſeruus, tenetur obedire Papæ, & non domino proprio.

A D ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſi quis præſtat iuramentum duobus Epiſcopis, tenetur vtrique obedire, ſi poteſt. ſi vero non tenetur obedire ei, cui primo præſtitit iuramentum: maximè ſi intitulatus eſt per beneficium in diœceſi eius. Si vero explicita diſpenſatione tranſlatus eſt ad diœceſim alterius per maius beneficium: dicunt aliqui, ꝙ tenetur obedire ſecũdo, & non primo. Nec verum eſt, ꝙ homo præſtet alicui iuramentum prius, quàm Papę: quia Papę præſtat iuramentum in baptiſmo, quando promittit viuere ſecundum fidem, & ritum chriſtianæ religionis.

A D tertium eſt dicendum, ꝙ beatus Patrus mãdat, quòd ſerui obediant Dominis in his, quæ eis tenentur: non excipiendo eos ab obedientia, qua tenentur ſibi, & ſucceſſoribus eius in militia chriſtiana.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA POSSIT ſeruos Chriſtianorum à ſeruitute eximere, & libertati reddere.

Turrecremata in cap. ius gentium. diſt. 1. qō. 4. Simancas catho. inſt. tit. 61. de ſeruis.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa poſſit ſeruos chriſtianorum à ſeruitute eximere, & libertati reddere. Quia qui liberat à ſeruitute maiori, poteſt liberari à minori. ſed beatus Petrus, cuius Papa ſucceſſor exiſtit, liberauit omnes chriſtianos à ſeruitute legali dicens Act. 15. Vt quid tentatis imponere iugum ſuper ceruices Diſcipulorum, quod neque vos, neque Patres noſtri põrtare potuerunt. Papa ergo poteſt ab omni alia ſeruitute liberare.

2 Præterea: Seruitus inducta eſt per peccatum: ſed Papa poteſt à peccato abſoluere per adminiſtrationem Sacramentorum. Ergo poteſt omnem ſeruitutem tollere.

A 3 Præterea: Ad Papam ſpectat quod iniuſtum eſt ad iuſtitiam inducere: ſed multi per vſurpationem tyrannicam, & per violentiam accipiunt dominium. Ad Papam ergo ſpectat chriſtianos à ſeruitute talium eximere, & libertati reddere.

I N C O N T R A R I V M eſt. Quia Apoſtolus Paulus Oneſimum ſeruum Philemonis baptizauit: et per conſequens à peccato mundauit: & tamen ipſum ad dominium ſuum Philemonem remiſit, nec eum à ſeruitute exemit: ſed potius in ſeruitute ſui Domini confirmauit. Eodem ergo modo Papa debet facere.

R E S O L V T I O.

B *Seruitus corporea, & id genus alia, in hominibus remanſerunt, cum ex peccato ipſo pœnalitates homini ſint inflicta.*

RESPONDEO, dicendum, quòd per peccatum primi Parentis * tanta fuit macula peccati in anima, quòd poterat ſeruitus animæ appellari. quia, qui facit peccatum † ſeruus eſt peccati: Similiter * tanta fuit pœnalitas in corpore, vt mortalitas, infirmitas & exterior ſeruitus. Per Chriſtum autem, cuius Papa Vicarius exiſtit, liberati ſumus à ſeruitute peccati, & à ſeruitute animæ: iuxta illud Apoſtoli ad Roma. 6. Nunc vero liberati à peccato: ſerui autem facti Deo: ſed à ſeruitute corporis liberati non ſumus, ſicut nec ab alijs pœnalitatibus. quia moritur, & infirmatur baptizatus, ſicut non baptizatus, & obligatur homo ad ſeruitutem exteriorem poſt baptiſmum, ſicut antę. Et ſi dicatur, vt Seneca dicit lib. 3. de beneficijs, ꝙ errat, ſi quis exiſtimat ſeruitutem in totum hominem deſcendere, pars eius melior excepta eſt: corpora vero tantũ obnoxia ſunt, & adſcripta Dominis: mens quidem eſt ſui iuris. Hoc intelligendum eſt de ſeruitute coactionis: quia planum eſt, quòd anima non poteſt cogi ad ſeruiendum peccato, immo ſi cogeretur, & inuoluntariè peccaret, iam non eſſet peccatum: non autem intelligitur, ꝙ ſeruitus peccati non deſcenderet in animam, ipſa volente, & conſentiente: à qua ſeruitute non niſi per Chriſtum homo liberari potuit. quia per ſe ipſum homo potuit cadere, ſed per ſeipſum non potuit reſurgere. Quare autem à ſeruitute corporis Chriſtus non liberauit nos, ſicut à ſeruitute animæ, triplex ratio communiter aſſignatur.

* al. cauſata: † Tom. 8. * al. cauſata

C

D

Vna ex parte iuſtitiæ naturalis: quia ordo naturæ hoc requirit: vt ſicut in rebus naturalibus ſuperiora mouent inferiora ad ſuas actiones per excellentiam naturalis virtutis diuinitus eis collatę: ſic in rebus humanis ſuperiora imperãt inferioribus per ſuam volũtatem ex ordine iuſtitiæ diuinitus ordinatę.

Secunda ex parte iuſtitię legalis, ſine qua humanarum rerum ſtatus conſeruari non poſſet. quia ſecundum Aug. 4. de ciui. Dei. cap. 4. Remota tali iuſtitia, regna non ſunt niſi quędam magna latrocinia. per Chriſtum vero ordo prædictę iuſtitiæ in nobis non fuit ſublatus, ſed firmatus. quia qui nos iuſtificauit, à debito nullius iuſtitię nos priuauit. Tomo 5.

Tertia ex parte præſentis ſtatus mundialis.

Quia præsens status hoc requirit, vt quamdiu homo viuit ista vita animali, & sensibili, mente seruiat legi Dei: corpore autem seruiat legi peccati: Iuxta illud: Apostolo ad Roma. 7. Ego ipse mente seruio legi Dei carne autem legi peccati. solum autem in futuro statu creatura liberabitur à seruitute corruptionis. & assumitur in libertatem gloriæ filiorum Dei. Eodem ergo modo Papa debet conari credentes in Christum liberare à seruitute animæ, quæ est seruitus peccati: non autem à seruitute corporali, qua temporalibus Dominis tenentur astricti. Immo, tenendo Christi doctrinam, & Apostolorum, tali in seruitute debet eos firmare.

Rom. 8.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, quod Petrus liberauit à seruitute legali. quia veritas euangelij non compatiebatur secum vmbram legis, cum adueniente veritate, cesset vmbra. Sed libertas animæ, quam quis consequitur in baptismo, compatitur secum vinculū seruitutis corporalis. ideo non est simile.

AD secundum est dicendum, quod per administrationem sacramenti liberatur homo à seruitute animæ: non autem à seruitute, & pœnalitatibus corporis.

AD tertium est dicendum, quod à dominio iniusto, & tyrannico, manente iniusto, & manente tyrannico, Papa debet Christi fideles subtrahere. Sed si fiat iustum, vel per suam confirmationem, vel per subditorum adhæsionem, non debet eos eximere, sed potius confirmare.

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA CHRISTIANOS liberos possit iuste ad seruitutem damnare.

Vide citatos in præcedentibus articulis. Adde Dominicum Sotum lib. 4. sent. dist. 35. q. 1. art. 1. a. 3. & 4.

AD sextū sic proceditur. Videtur enim, quod Papa Christianos liberos non possit iustè ad seruitutē damnare. quia veri liberi non possunt esse veri serui: sed scribitur Ioannis 8. cap. Si filius vos liberabit, verè liberi eritis. Christiani ergo liberati à filio Dei verè, & iustè ad seruitutem damnari non possunt.

Præterea: Scribitur Matth. 17. quod filij Regis liberi sunt à tributo: sed omnes christiani filij sunt regis æterni: iuxta illud Ioannis 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Non ergo possunt iustè ad seruitutem damnari.

3 Præterea: Quod non est causa causæ, non potest esse causa causati. Cum ergo causa seruitutis sit peccatum: sicut Papa non debet esse causa peccati subditorum: sic non debet esse causa seruitutis eorum.

E IN CONTRARIVM est, quia in sententia Papali † lata cōtra rebelles Ecclesiæ inter alias pœnalitates, ponitur, quod fiant capientium serui.

† In Concil. Lateranensi sub Alexandro III. c. 24 & refertur in c. ita quorundā. extra de Iudæis, & Saracenis.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad seruitutem accidentalem, suos rebelles iustè punire debet: quantum verò ad naturalē, & conditionalem, non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd triplex est seruitus, naturalis, conditionalis, & accidentalis. Seruitus naturalis importat gradus naturæ distinctionem. quia secundum Philosophum hoc est formale in dominio, & seruitute, quòd domi- Arist. lib. 1. Pol. cap. 3.
F ni vigeant naturaliter intellectu, & serui intellectu deficiant, & polleant virtutibus corporalibus. fuisset autem ista seruitus in statu innocentiæ: quia ante peccatum aliqui viguissent magis intellectu, & aliqui minus. Seruitus verò conditionalis importat vitiorum corruptionē; quia sicut homo dominatur bestijs, ne ineffrenatè sequantur appetitum sensitiuum: sic cum vnus homo vitam pecudum eligit, & totum iudiciū rationis sensualitati submittit, merito subijcitur illi, qui secūdū regulam rationis viuit. vnde dicit Grego. in pastorali, lib. 2. c. 6. quod cum Prælatus vitia subditorū corrigit non hominibus, sed quasi bestijs dominatur. quia ex ea parte, qua bestiales sunt subditi, ex ea debent * fortitudini subiacere substracti. Talis autem seruitus conditionaliter inducta est propter peccatū: * al. formidini.
G Conditionaliter quidem, quia sicut homo poterat nō pecccare, ita si non peccasset, talem seruitutem non incurrisset. Sed seruitus accidentalis importat quandam violentam debellationem: nam secundum Aug. 19. de Ciui. Dei. cap. 15. Serui à seruando appellati sunt: quia, ab antiquo, illi, qui iure belli à victoribus occidi poterant, ab eis seruabantur: & in perpetuum serui eorum efficiebantur. sic dicti à seruando seruati. Vocatur autem talis seruitus accidentalis: quia sicut accidentalis, & fortuitus est euentus belli: quia nunc istum, nunc illum interimit gladius, vt dixit Dauid in morte Vriæ: sic talis seruitus accidentaliter inducta est. Papa ergo christianos liberos non debet damnare ad seruitutem naturalem: quia nulli debet vigorē rationis subtrahere: nec ad seruitutem conditionalem, quia nulli debet esse causa peccati. Sed ad seruitutem accidentalem iustè potest rebelles damnare:
H quia sicut contra personas, vel contra ciuitatem aliquam iustum bellum inducitur secundum Augustinum quæst. super Iosue cap. 10. quando vel negligit corrigere, quod improbe à suis factum est: vel negligit reddere quod per iniuriam ablatum est: Sic iustè Papa potest rebelles tali pœna punire.

Tomo 5. Serui à seruãdo dicti. 2. Reg. 11.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd illa auctoritas loquitur de libertate gratiæ, & de libertate spirituali, quam per Christum consecuti sumus. non autem loquitur de libertate carnali, quam per

eum

eum non conſequimur in præſenti vita: ſed ſolum in futura.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ Chriſtus per illam auctoritatem oſtendit ſe eſſe liberum à ſeruitute tributi: quia filius erat Regis naturalis. nos autem ſumus filij regis per adoptionem, per quam filiationem non liberamur à ſeruitute tributi. Vel loquitur de Chriſto, & diſcipulis eius, quibus erant omnia cōmunia, & nihil habebant proprium: ideo liberi erant à tributo, vt aliqui exponunt.

Vide Apologiam initio libri præfixam.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ Papa non debet eſſe cauſa peccandi alicui: & per conſequens nec ſeruitutis, quæ ex ſuo peccato oriatur, ſed ſi ſeruitij, ad quā cōtumacem damnat, oriatur ex peccato illius, ſibi nō eſt imputandum.

ARTICVLVS VII.

VTRVM PAPA CHRISTIAnos exiſtentes ſub Dominio infideliū debeat ab eorum dominio ſubtrahere.

S. Thom. 2. 2. queſt. 10. art. 10.

AD ſeptimum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa chriſtianos exiſtentes ſub dominio infideliū debeat ab eorum dominio ſubtrahere. Quia Apoſtolus mandat 1. ad Corinth. 6. fideles coram infidelibus iudicibus non eſſe conueniendos, dicens: Audet aliquis veſtrum habens negotium aduerſus alterum iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos: & poſtea concludit: Auferte hoc malū ex vobis. Ergo eodem modo fideles ſub dominio infidelium exiſtere non debent.

2 Præterea: Peccator non habet iuſtum dominium ſupra iuſtum. ſed glo. dicit ad Roma. 15. ꝙ omnis vita infidelium peccatum eſt. Ergo infideles fidelibus chriſtianis iuſtè dominari non poſſunt.

3 Præterea: Fidelis non debet contrahere matrimonium cum infideli: quia diſpar cultus impedit contrahendum, & dirimit contractum. Ergo ſimiliter fidelis non eſt ſupponendus ſub dominio infidelis.

In Contrarium eſt Apoſtolus 1. ad Timo. c. 6. vbi ait: Quicūque ſunt ſub iugo, ſerui dominos ſuos [*infideles*] omni honore dignos arbitrentur: ne nomen domini, & doctrina [*Chriſti*] blaſphemetur.

RESOLVTIO.

Papa propter iniuſtam dominij adeptionem, iniuſtum vſum, & indecentem ſtatum chriſtianos à dominio infidelium ſubtrahere debet.

Respondeo, dicendum, ꝙ iſtam dubitationem expreſſe determinat Apoſtolus 1. ad Timoth. cap. ſupra dicto. Vbi illos pſeudo Doctores, qui

A docebant chriſtianos à dominio infidelium eſſe ſubtrahendos, eo ꝙ per Chriſtum ab eorum dominio liberati erant, dicit non acquieſcere ſanis ſermonibus Domini Noſtri Ieſu Chriſti: & ei, quę ſecundum pietatem eſt, doctrinæ: & appellat eos ſuperbos nihil ſciētes: ſed languentes circa quæſtiones, & pugnas verborum; eo quòd doctrina Chriſti blaſphemabatur per eos: appellabatur enim doctrina Chriſti ab infidelibus iniqua, & iniuſta: ex quo mandabat ſeruos à dominio ſuorum dominorum eſſe ſubtrahendos: vnde ſcandalum ex hoc oriebatur.

Sciendum eſt tamen: ꝙ propter tria Papa poteſt chriſtianos à dominio infidelium iuſtè ſubtrahere.

Primo, propter iniuſtam dominij adeptionem. quamuis enim Aug. dicat. 19. de Ciuitate Dei, c. 20. Tom. 5.
B Romanos dixiſſe ſe iuſtè imperare Prouincijs, quas violenter occupauerant: quia vtile erat eis ſic ſeruire. eo ꝙ improbis per dominium Romanorum auferebatur licentia nocendi ſubditis. Puto tamen, hanc ſufficientem cauſam non eſſe iuſtæ dominationis: vt ꝙ poſſit aliquis iuſtè dominari alicui inuito: quantuncunque ſuum dominium illi vtile eſſe cognoſcatur. Vnde ſi infideles violenter acceperunt dominium ſupra fideles, iuſtè Papa poteſt fideles à dominio illorū ſubtrahere.

Secundo, propter iniuſtum uſum: vt ſi non iuſtè vterentur eorum dominio: præcipiendo eis illicita cōtra mandata Dei, & virtuoſos mores; vel inſolita, imponendo onera grauia, & importabilia.

Tertio, propter indecentem ſtatum. Nam in Eccle
C ſia primitiua: quia totus mundus erat plenus gentibus infidelibus, poteſtas, & dominium infideliū erat ad vtilitatem chriſtianorum, qui ad fidem conuerſi erant. aliter oportuiſſet eos de toto mundo exiuiſſe, ſi ab eorum dominio voluiſſent ſe * ſubtraxiſſe. ſicut dicit Apoſtolus 1. ad Corinth. 5. Sed nunc: quia multitudo gentium iam intrauit Eccleſiam: non careret mala ſuſpitione, ſi chriſtiani potentes ſtare ſub dominio fideli proprio opere procurarent ſub infideli dominio permanere. Vnde puto, ꝙ in præſenti ſtatu Papa poteſt, & debet hoc prohibere.

* al. ſubtrahere.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, ꝙ ideo Apoſtolus prohibuit fidelē ab infideli iudicari: quia
D in iudicijs contentiones, & pugnæ oriuntur: & ſeruū Dei non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes. ſed in ſeruitute non incurritur peccatum. dicit enim Apoſtolus 1. ad Cor. 7. Seruus vocatus es? non ſit tibi curę. ſed ſi potes liber fieri, magis vtere [*ſeruitute*] quia, quanto quis propter Deum deſpectior eſt in hoc ſeculo: tanto magis exaltabitur in futuro, vt gloſa exponit.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ peccator non poteſt habere iuſtum dominium ſupra iuſtum in his, quæ ſunt animę: & in his, quæ pertinent ad voluntatem, per quam peccatum incurritur, vel vitatur. In talibus enim non eſt acceptus ſeruus, neque liber: non maſculus, neque fœmina: non Iudæus, neque Græcus. Omnes enim vnum ſunt in Chriſto Ieſu, vt dicit

M 2 Apo-

Apostolus ad Gal. 3. Sed in his, quæ sunt corporis, peccator supra iustum dominium habere potest. Vnde Saluator monuit non esse timendos illos, qui occidunt corpus: quia animam lædere non possunt. Matth. 10.

A D tertium est dicendũ, ꝙ prohibetur ut fidelis contrahat cum infideli propter periculum prolis dedicandæ ad cultum Dei. tamen non * prohibetur, vt fidelis discedat ab infideli; si ante fidelitatem contraxit. quia sanctificatur infidelis propter mulierem fidelem, vt dicit Apostolus 1. ad Corinth. 7. Tale autem periculum vitatur in seruitute. & tamen in præsenti statu, si ante conuersionem ad fidem non fuit quis sub dominio infideli, non debet postmodum dominio infideli se supponere, sicut dictum est de matrimonio.

Forte legẽdũ iubetur.

QVAEST. XXIII. DE OBEDIENTIA PAGANORVM.

S Anton. 3. par. titu. 22. cap. 5. §. 8. in vniuersa hac q. sequitur Augustinũ Triumphum.

Ost hoc considerandum est de obedientia Paganorum. Circa quod quæruntur sex.

Primo, Vtrum Pagani de iure sint sub Papę obedientia.

Secundo, Vtrum præter Papam Pagani sint Imperatori immediatè subiecti.

Tertio, vtrum Papa iustè possit dominia, & iurisdictiones à Paganis auferre.

Quarto, Vtrum Papa iustè possit punire Paganos agentes contra legem naturæ.

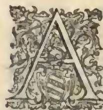
Quinto, vtrum Papa possit Paganos cogere viuere lege imperiali.

Sexto, Vtrum Papa ritum Paganorum debeat tolerare.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAGANI DE IVRE sint sub obedientia Papæ.

Extrauagantes Bonifacij Octaui incip. Vnam sanctam. Tit. de maior. & obedient. Et Aluar. de Planctu Ecclesiæ, lib. 1. cap. 37.

D primum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Pagani de iure non sint sub Papæ obedientia. Quia Papa præest omnibus potestate clauium, ligando, & soluendo. sed Pagani non ligantur, nec soluuntur: cum nunquam receperint fidem Christi. Potestas ergo clauium non se extendit ad cos.

2 Præterea: Papa præest ouibus Christi. sed Pagani: & aliæ Barbarę nationes non sunt ex ouibus Christi: quia vt ipse dicit Ioan. 10. Oues meę vocem meam audiunt. Pagani autem, & infideles non audiunt vocem Christi. Ergo non sunt ex ouibus eius.

3 Pręterea: Papa præest in tota Ecclesia. sed Pagani, & infideles non sunt de Ecclesia. Ergo de iure nõ subijciuntur sibi.

I N C O N T R A R I V M est. Quia Papa pręest vice Christi, sed Christus plenam iurisdictionem habet super omnem creaturam, cum in nomine eius omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorũ. vt dicitur ad Phil. 2.

R E S O L V T I O.

Christus per suam passionem meruit iudiciariam potestatem super omnem creaturam, quam Petro eiusque successoribus commisit.

R E S P O N D E O, dicendum, ꝙ Christus per passionem suam meruit iudiciariam † potestatem super omnem creaturam, iuxta illud Matth. vltimo: Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra. Vnde glossa dicit super illo verbo: Dominabitur à mari vsque ad mare; Vide, quàm latum sit Regnum Christi, quia à mari vsque ad mare. i. à quolibet fine terrę vsque ad quemlibet finem terræ diffundetur, tam late dilatabitur Ecclesia. Vicarius autem Christi est Papa: vnde nullus potest se subtrahere ab eius obedientia de iure: sicut nullus potest de iure se subtrahere ab obedientia Dei. Sed sicut Christus recepit à patre ducatum, & sceptrum Ecclesiæ gentium ex Israel, egrediens super omnem Principatum, & potestatem, & super omne quodcunque est. vt ei genua cuncta curuentur, sic ipsi Petro, & eius Successoribus plenissimã potestatem commisit, vt dicit Cirillus Patriarcha Alexandrinus in libro thesaurorum.

† S. Thom. par. 3. q. 59. per totam quæst. Psal. 71.

Ad Argumenta.

A D P R I M V M ergo est dicendũ, ꝙ Pagani, & infideles potestate clauiũ ligati sunt, & iudicati, quia, qui nõ credunt, iam iudicati sunt. sic potestate clauiũ si vellent euigilare, & fidem Christi recipere, possunt absolui.

A D secundum est dicendum, ꝙ omnes creaturæ rationales sunt oues Christi iure creationis, & sufficiẽter iure redemptionis. quia ipse pro omnibus sufficienter passus est. Sed Pagani, & infideles nõ sunt ex ouibus Christi, fidei adhęsione. Vnde dicit glossa super dicto verbo: ꝙ post q̃ Christus dixerat, Ioan. 10. Non estis ex ouibus meis: consequente inducit eos, vt eius oues efficiantur. secundum enim Augu. de nullo est diffidendum. quia qui hodie sunt Iudæi, vel Pagani, cras poterunt esse Christiani: omnes enim possunt esse

De verbis Domini. ser mo. 11. tomo 10.

eſſe oues Chriſti ex parte eccleſiæ per eius charitatē: quia pro omnibus orat, vt conuertantur. & per eorū poteſtatem: quia omnibus datum eſt velle, & liberum arbitrium, quo conuerti poſſunt.

AD tertium eſt dicendum, q̄ eſſe de Eccleſia poteſt intelligi tripliciter. Primo iudiciaria poteſtate. & ſic omnes ſunt de eccleſia boni, & mali: fideles & infideles. Quia ſicut omnes habent vnum Deum, ſic omnes de iure debēt habere vnū paſtorē, qui vicē ei gerat. Secundo imitatione, & uolūtate. & ſic ſolū fideles & boni ſunt de Eccleſia. Tertio occaſionaliter fructuoſa vtilitate. & ſic omnes pagani infideles pōt dici eſſe de Eccleſia poſſunt Dicit enim Aug. in de vera Religione: Catholica Eccleſia per totū orbē longe lateque diffuſa omnibus vtitur ad profectus ſuos. Nā vtitur Paganis, & gentilibus ad materiam operationis ſuæ: Hęreticis ad probationē doctrinæ ſuę: Schiſmaticis ad documentū ſtabilitatis ſuæ: Iudæis ad comparationē pulchritudinis ſuæ: Omnibus tamen, gratiæ Dei participandæ dat poteſtatē: ſiue illi formādi ſint ſicut Pagani: ſiue reformādi, ſicut Hęretici: ſiue recolligendi ſicut Schiſmatici: ſiue admittēdi, ſicut Iudæi.

Tom. 1. c. 7.

ARTICVLVS II.

VTRVM PRAETER PAPAM Pagani immediatè ſint Imperatori ſubiecti.

Gloſſa & Doctores in c. conuenior. 23. q. 8.

D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, q̄ præter Papā omnes Pagani immediatè ſint Imperatori ſubiecti. Quia illius dominio pagani ſunt immediate ſubiecti, qui præeſt omnibus nationibus: ſed Imperator præeſt omnibus nationibus, vt ſcribitur 11. quæſt. 1. cap. Hæc ſiquis.† ergo ſibi omnes pagani immediate ſubdunt.

† eſt c. Volum⁹. 36. poſt §. Hæc ſi quis. 11. q. 1.

2 Præterea: Illi immediate ſubduntur pagani, ſub cuius poteſtate omnia regna continentur. ſed ſub poteſtate imperiali omnia ſubduntur, vt dicitur 23. quæſtione 8 cap. Conuenior. Ergo Imperatori immediate ſubiiciuntur pagani.

3 Præterea: Pagani aliquam prouinciam occupāt, ſed Imperator præeſt omnibus prouincijs, vt ſcribitur 63. diſt. cap. Adrianus. ſub dominio ergo Imperatoris pagani immediatè ſubduntur.

IN CONTRARIVM eſt. Quia Imperator non præeſt niſi ſubiectis ſibi. ſed eccleſia orat, vt ſibi faciat ſubiectas omnes barbaras nationes. Nō ergo pagani, & aliæ barbaræ nationes ſubdūtur Imperatori.

RESOLVTIO.

Pagani ſubduntur illis, ſub quorum poteſtate, & regimine conſiſtunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſi Pagani ſubſunt per ſucceſſionem aliquibus Regibus chriſtianis: ſicut euidenter apparet de Regibus Hiſpaniæ & Aragoniæ, qui multos habent ſub ſe ſubiectos Saracenos † & Iudæos. Et ſicut fuit tempore quodam in regno Siciliæ de Saracenis Noceriç: conſtat q̄ tales pagani ſunt ſub iuriſdictione, & poteſtate illius Regis, cui ſubduntur. Et ſi aliqui eſſent in Italia, & in partibus illis, in quibus Imperator dominatur, ſub eius iuriſdictione ſubduntur, obtento per Eccleſiam confirmationis beneficio. Si vero dicti Pagani, vel barbari nō ſubſunt Regibus, vel Principibus chriſtianis, ſed reguntur per Reges, vel Soldanos eorum: tunc probabiliter videtur dicendum, q̄ illis ſubduntur, quorū ſub poteſtate conſiſtunt. quia omnis poteſtas à Deo eſt, vt dicit Apoſtolus ad Rom. 13. & † Aug. dicit contra Fauſtum Manich. & ponitur. 23. quæſtione. 1. cap. Quid culpatur. Quia non eſt poteſtas niſi a Deo, vel eo iubente, vel eo permittēte. Ordo namque naturalis regiminis mortalium paci accomodatus eſt. Vnde ſi uir iuſtus forte etiam ſub Rege, & homine ſacrilego militet, rectè poteſt eo iubente, bellare: ſi vice pacis ordinem ſeruans, quod ſibi iubet vel non eſſe contra Dei præceptum, certum eſt: vel vtrum ſit, certum non eſt, ſicut Aug. ibi dicit.

† Hodie expulſi ſunt Iudæi ab Hiſpania, & Baptizati Saraceni tempore Ferdinandi Quinti Regis catholici: & rectius Agareni, quàm Saraceni dicendi ſunt. Vide rationē in ſcholio ſuper Aegid. Roma. l. 2. ſent d. 1. quæſt. 2. art. 6. pag. 30. col. 1. d. † Tomo. 6. c. 75.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum. q̄ illud Decretum non dicit, Imperatorem præeſſe omnibus nationibus, ſed potius contrariū. Dicit enim: Volumus, q̄ omnes naturæ iuriſdictioni ſubiecti, Romani, Frāci, & alij diuerſarum prouinciarum, qui ſpecialiter nominantur, & hoc decretum ſeruent. Vnde illud ſtatutum non ſe extendit niſi ad ſubiectos ſuo imperio.

AD ſecundum eſt dicendum, q̄ omnia regna ſunt ſub poteſtate Imperatoris, quantū ad protectionem, & illorum dumtaxat, qui eius iuriſdictioni ſubduntur. Quandoque enim in generali ſermone quædam tacitè excipiuntur.

AD tertium eſt dicendum, q̄ Imperator præeſt omnibus prouincijs ſuæ iuriſdictioni ſubiectis. Vel poteſt dici, omnibus prouincijs prçeſſe: quia ſpecialiter præeſt Italiæ, quæ propter prçeminentiam poteſtatis, & dignitatis * poteſt dici Domina prouinciarum: ratione cuius Imperator Dominus mundi eſſe deſcribitur: eo quòd Romanorum Rex nuncupatur, & Roma caput mundi appellatur.

* al. dicitur

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA IVSTE POSſit dominia, & iuriſdictiones à Paganis auferre.

S. Thomas 2. 2. q. 10. art. 10.

D tertium ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa iuſte poſſit dominia, & iuriſdictiones à paganis auferre: Quia iniuſtum eſt, quòd ſerui dominentur. ſed pagani cum ſint infideles, ſerui ſunt peccati infidelitatis: Omnis enim

Ioan. 8. qui facit peccatū, seruus est peccati. Iuste ergo dominari non possunt.

2 Præterea: Infideles merentur ratione infidelitatis potestatem, & libertatem amittere iuxta illud 73. dist. cap. Vbi ista. Priuilegium merentur amittere, qui permissa sibi abutuntur potestate. iustè ergo Papa potest dominium, & iurisdictionem ab eis auferre.

3 Præterea: Ecclesia non potest errare. Sed Ecclesia persequitur ipsos infideles, & impugnat eos. Iuste ergo Papa ab eis dominium auferre potest.

In Contrarium est, quia beneficium naturæ, non subtrahitur alicui propter peccatum. sed dominium, & iurisdictio vnius supra alterum est beneficium naturæ. Non ergo subtrahendum est tale beneficium ab infidelibus propter infidelitatem.

RESOLVTIO.

Dominandi ordo, cum sit Naturæ beneficium; nec per Papam, nec per Christianorum Reges ab infidelibus iure subtrahi potest.

Tabiena ver. Infidelitas. §. 11. RESPONDEO, dicendum, ꝙ secundum Philosophum. 1. Politi. cap. 3. Dominium vnius supra alterum inter beneficia naturalia computatur: Sunt enim (vt ait) illi naturaliter domini, qui intellectu vigent, & mente prouidere possunt: illi vero sunt naturaliter serui, qui viribus corporalibus pollent, & intellectu deficiunt. vnde ibi concludit, ꝙ idem expedit domino, & seruo: Nam domino expedit, vt sibi seruiatur: cum deficiat viribus: & seruo expedit, vt alijs seruiat, & ab alio dirigatur: cum deficiat intellectu. Beneficia vero naturalia non solum à fidelibus, verum etiam à dæmonibus subtracta non sunt: nam vt dicit glo. super illo verbo Apostoli 1. ad Cor. 15. Cum tradiderit regnum Deo, & Patri, & cū euacuauerit oēm principatum, & potestatem, & virtutem: tunc finis. Dum durat mundus, Angeli Angelis, & Dæmones Dæmonibus, & Homines hominibus præsunt. Ordo ergo principandi, cum sit beneficium naturæ, omni humanæ creaturæ concessum, nec per Papam, nec per alios Reges Christianorū ab infidelibus subtrahendum est: cum Deus, cuius iudicium Ecclesia imitatur, talia beneficia naturę omnibus bonis, & malis largiatur. Quia solem suum oriri facit super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos. vt dicitur Matth. 5.

(Manuscript marginal note: hoc confirmat Torquemada in cap. Super. 23. q. 8. in responsione ad 3. argm.)

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, ꝙ infideles sunt serui seruitute peccati, & ideo amittunt potestatem, & libertatem gratię, cuius priuatio est peccatum: Et si dicatur, ꝙ omnis vita, & actio infidelium est peccatum † vt dicit glo. Aug. Rom. 14. verum est de his, quæ fiunt ab ipsis infidelibus ex ipsa infidelitate: vt si infideles vestiant nudum, & pascant esurientem in honore idoli, quod adorant: talis intentio, quia infidelis est, & à radice infidelitatis procedit, illa bona facit esse mala, & peccata. Sed si infideles pascant esurientem, & vestiant nudū ex quadam naturali pietate: talia sunt bona ex genere, & sunt benefacta: quia bona intentione: quamuis non sint meritoria ęternæ vitę, quia fiunt sine charitate. Vnde multa possunt possidere infideles sine peccato, & multa agere sine peccato.

† S. Thom. 2. 2. q. 10. art. 4.

E

AD secundum est dicendum, ꝙ infideles merētur amittere potestatem, & libertatem gratiæ; non autem potestatē naturę. Ideo ordo naturalis regiminis, qui est de lege naturę, ab eis non subtrahitur.

AD tertium est dicendum, quòd Ecclesia persequitur infideles christianos impugnantes, vel iura ecclesiastica, & iura nostra, tyrannica rabie occupantes, & multa turbulenta contra christianos attentantes: In talibus enim casibus iuste Papa potest ab eis dominia, & iurisdictiones auferre, & licitum bellum † eis indicere. Sed si ipsi Saraceni, & infideles, christianos non persequantur, nec aliud turbulentum contra christianam fidem attentare præsumant: & cum christianis velint pacifice conuersari, non debent ab eis tolli illa, quæ sine peccato possunt possidere. sicut videtur notare glosa 23. quęstione 8. capitulo. Dispar nimirum est.

† Vide Ioanē Roffensem contra Lutherum. art. 34.

F

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT IVSTE PUNIRE AGENTES CONTRA LEGEM NATURÆ.

S. Thom. 2. 2. q. 40. ar. 1. & Alphonsus Castr. lib. 2. de iusta hæret. punit. cap. 14. & plene Cōuarruuias in regulam peccatum. de regu. iur. lib. vj. pār. 2. relect. §. 10.

G

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa iustè punire nō possit Paganos agentes cōtra legem naturæ. scribitur enim ad Ro. 11. Quicunque. n. sine lege peccauerunt, sine lege peribunt. Pagani ergo non sunt per Papā puniendi tanquam transgressores alicuius legis.

2 Preterea: Papa non potest iudicare nisi subiectos sibi: sed pagani non sunt sibi subiecti. Ergo per Papam iudicari non possunt.

3 Præterea: Lex naturæ est lex conscientiæ, iuxta illud Apostoli Rom. 11. Testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationū accusantium, vel defendentium per opus legis scriptum in cordibus suis. Sed iudicare secundum conscientiam interdicitur Papæ, & cuilibet homini in præsenti vita: iuxta illud Apostoli prima ad Cor. 4. Itaque nolite ante tempus iudicare.

H

In Contrarium est, quia Papa Vicarius Christi est in terra: sed Deus iudicauit Sodomitas agentes contra legem naturę: Gene. 18. Ergo ad Papam spectat punire Paganos, & alios Barbaros agētes contra legem naturæ.

RESOLVTIO.

Pagani iustè contra Natura legem agentes puniri possunt, quam profiteri coguntur. Vnusquisque enim per legem, quam recipit, iure puniri potest.

RE-

A RESPONDEO, dicendum, ꝙ quantum ad præſens ſpectat, triplex eſt lex: Aeterna, Naturalis, & Poſitiua. Lex æterna non ponitur, nec deponitur: Lex vero naturalis ponitur, ſed non deponitur. Sed lex, poſitiua ponitur, & deponit. Legis igitur ęternę, & diuinę Papa debet eſſe imitator: quia ab *ipſo omnis lex & omnis iuſtitia deriuatur. Vnde dicit Auguſtinus 1. de libero arbitrio: Lex æterna eſt ipſa ſumma diuina ratio, quia iuſtum eſt, vt omnia ſint rectiſſima, & ordinatiſſima: cui ſemper obtẽperãdum eſt: ſecundum quam omnis lex recte fertur, recteque mutatur. de qua lege ſcribitur Prouerb. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt. Legis vero naturalis Papa debet eſſe obſeruator. non enim poteſt ipſam mutare: quia ſicut ab ipſo non ponitur, ita ab eo non deponitur. ſed immediate talis lex à Deo menti rationali imprimitur, nec ſibi per legem, nec Prophetas contradicitur, ſed potius aſſentitur. iuxta illud Matth. 7. Omnia quęcunque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis: hęc eſt enim lex, & Prophetæ. Sed legis poſitiuæ Papa debet eſſe lator, & immutator pro temporum congruentia. quia ſicut ab ipſo ponitur, ita ab ipſo deponi poteſt. Quia igitur legis naturalis Papa debet eſſe obſeruator: omnes Paganos, & tranſgreſſores talis legis iuſtè poteſt punire. Nam vnuſquiſque iuſtè poteſt puniri pro tranſgreſſione illius legis, quam recipit, & quam profitetur obſeruare: aliter ſecundum Auguſtinum contra quemquam ſententia ferri non poteſt, niſi ſit conuictus, vel ſponte confeſſus. Pagani vero, & omnes barbaræ nationes per legem diuinam veteris, vel noui teſtamenti cõuinci non poſſunt: Nec per legem poſitiuam, cum neutram recipiant. Vnde ſicut per ſolã legem naturæ, qua coguntur profiteri, cõuinci poſſunt: ita per ipſam poſſunt iuſtè puniri.

*al. ipſa.

Tomo 1.

De pęnitentię medicina cap. 3. tomo 9.

B

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Apoſtolus non vult Paganos eſſe puniendos pro tranſgreſſione legis naturę. ſed vult, ꝙ ſicut peccauerũt ſine lege ſcripta, quam nõ receperunt; ſic iudicabuntur, nõ pro tranſgreſſione legis ſcriptę, ſed pro tranſgreſſione legis naturę.

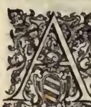
AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Pagani non ſunt ſubiecti Papę de facto, ſed de iure. quia de iure nulla rationalis creatura põt ſe ab eius dominio ſubtrahere, ſicut nec à dominio Dei. Vnde cum tranſgreſſores legis naturæ deuoluuntur ad iudicium Papę: iuſtè poteſt eos punire.

AD tertium eſt dicendum, quòd Papa non iudicat de interiori conſcientia: ſed de exteriori operum euidentia, contra quę ſi lex naturalis reclamet, ipſo facto conuincuntur eſſe puniendi; quia euidentia patrati ſceleris non indiget clamore accuſatoris: Vnde ſuper illo verbo Gen. 18. Clamor Sodomorum venit ad me. dicit gloſa Grego. Mala proximorum noſtrorum non prius iudicemus, quàm videamus.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA POSSIT cogere Paganos, vt viuant lege imperiali.

Vide l. Iudæi. la 1. C. de Iudęis. & ibi Doctores, & Marquardum tract. de Iudæis par. 2. cap. 1. & ſequen.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non poſſit cogere Paganos, ꝙ viuant lege Imperiali. quia illius lege vnuſquiſque debet viuere, cuius poteſtati ſubditur: ſed nõ omnes Pagani ſubduntur poteſtati Imperatoris, vt ſupradictum eſt. Non ergo cogendi ſunt per Papam, vt viuant ſecundum Imperialem legem.

2 Prætera: Ponit Iuriſconſultus, ꝙ Imperator ſtatuit, ꝙ Pagani, & Barbari in contrahendis nuptijs nõ tenẽtur facere nuptialia inſtrumenta. Ergo non tenentur viuere ſecundum legem Imperialem.

3 Prætera: Pagani, & Barbari non poſſunt puniri pęna ſpirituali, qua puniuntur Chriſtiani; cum ſint extra Eccleſiam. non ergo eodem modo debent puniri pœna temporali taxata in legibus, qua puniuntur Chriſtiani.

C IN CONTRARIVM eſt. quia Pagani, & infideles non debent eſſe magis exempti, q̃ chriſtiani: tũc enim eorũ infidelitas præſtaret eis patrocinium, non ſupplicium. Cum ergo lex propter tranſgreſſores ſit poſita: conueniens eſt, ꝙ illa lege regantur, quæ ſua virtute coactiua tranſgreſſores punit. Gal. 3.

RESOLVTIO.

Pagani, vt lege Imperiali viuant, cogi poſſunt, eorũ tamen ritibus, aut ſuperſtitionibus ſeruatis. Congruum enim eſt, vt illa lege regantur, quæ omnibus eſt communis, ne ipſi magis, quàm Chriſtiani, exempti dicantur.

D RESPONDEO, dicendum, quòd cum dicente Apoſtolo ad Rom. 13. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit; conueniens eſt, vt qui ſubduntur poteſtati alicuius, ſubdantur legi, quæ per poteſtatem illius fertur: vnde ſi Pagani, vel Barbari ſint ſubiecti aliquibus Regibus, ſeu Principibus chriſtianis, dignum eſt, ꝙ debeant viuere iure, & legibus, quibus viuunt ſubiecti eiſdem Regibus, atque Principibus: †ſeruatis tamen eorũ ritibus, & obſeruantijs ſecundum morem ſuperſtitionis eorum: non enim tenentur ipſi Pagani, vel Barbari aliquid facere, quod eorum lædit ſuperſtitionem. quia ſicut nec compellendi ſunt, vt credant: ſic nec cogendi ſunt, vt ſeruẽt, quæ fides catholica mandat ſeruari. ne tamen aliquid poſſint facere eorum ſuperſtitione damnabili, quod vergat in confuſionem, & irreuerentiam fidei chriſtianæ: congruum eſt, vt lege illa regantur, quæ omnibus communiter imponitur.

† S. Thom. 2. 2. qō. 10. art. 11.

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ sicut variantur potestates, sic variãtur leges: Existentes enim in vna Ciuitate, vel Regno: subdũtur legibus illius ciuitatis, vel illius regni, non alterius: nisi vnus Rex, vel Princeps esset sub dominio alterius: vnde pagani, qui essent sub potestate imperij, lege imperiali debẽt viuere. & subiecti aliorũ Principum, illis legibus debent viuere, quibus viuunt alij eorum vasalli.

AD secundum est dicendum, ꝙ illa solennitas instrumentorum in nuptijs contrahendis, requiritur tantum in fidelibus, qui non possunt contrahere matrimonium, nisi cum vna. Pagani vero, & barbari possunt plures accipere secundum ritum, & superstitionem ipsorum, Vnde ad ipsam solennitatem instrumentorum dotalium non tenentur: quia sicut non subdũtur Principibus christianis in ritibus, & superstitionibus eorum: ita non subduntur in nuptijs cõtrahẽdis, & in solẽnitatibus in matrimonijs faciẽdis. F

AD Tertium est dicendum, ꝙ pagani, & barbari non possunt puniri pœna spirituali. † eo ꝙ si paganus percuteret clericum, non incideret in canonem latæ sententiæ, cum sit extra Ecclesiam. possent tamẽ puniri pœna spirituali principes christiani, sub quorum dominio ipsi pagani existunt. quia possent excõmunicari, si eos non punirent pœna pecuniaria, vel alia pœna condigna taxata ab Ecclesia: Si uero dicti pagani existant sub Soldano, vel sub aliquo alio Principe infideli: debent viuere secundum ritus, & obseruantias, ac statuta illorum.

† Vide Zanchinũ tract. de hæret c. 36. nu. 4. & Syluestrum in sum. verbo: Iudæus, §. 10. & Marquardũ trac. de Iudæis par. 2. c. 8.

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA RITVM Paganorum tolerare debeat.

S. Thomas 2. 2. q. 10. art. 11. & Ioannes Roias tract. de hæret. par. 1. num. 568. & seq.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa ritum Paganorum tolerare non debeat. Quia qui potest prohibere peccatum, & nõ prohibet, consentire videtur. sicut dicit glo. super illo verbo ad Ro. 1. non solũ qui faciũt, sed etiam qui consentiunt facientibus digni sunt morte. Pagani ergo in ritu eorum infidelitatis tolerandi non sunt.

2 Præterea: Papa ab omni specie infidelitatis potissime debet cauere: cum pro sola hæresi ipse sit deponendus. Sed vt scribitur 83. distin. capit. Error. Non caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Ritus ergo Paganorum Papa tolerare non debet, cum possit eis obuiare.

E 3 Præterea: Peccatum idololatriæ, & peccatũ commissum contra legem Dei fortius est, quàm peccatũ commissum contra legem naturæ: Sed peccata commissa contra legem naturæ deducta in publicum statim per Papam punienda sunt, vt supra dictum est. Ergo similiter peccatum idololatriæ: & alias superstitiones Paganorum Papa non debet tolerare, sed statim punire.

IN CONTRARIVM est, quia Papa est vicarius Dei. sed Deus multa mala tolerat in præsenti, quæ in futuro per eius iustitiam punientur, vt dicit Augustinus. ergo eodem modo Papa debet tolerare. In Psal. 91. Tomo 8.

RESOLVTIO.

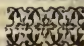
Ecclesia cum iudicium imitetur Dei, qui multa tolerat in præsenti vita: in futura vero, punienda; ritum Paganorum tolerare debet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ secundum Grego. in pasto. Ecclesia quasi quinque modis debet se habere in correctione vitiorum. Primo per dissimulationem. Secũdo per maturam tolerationem. Tertio per subtilem inuestigationem. Quarto per duram increpationem. Quinto per omnimodam exterminationem. Imitatur enim ecclesia iudicium Dei, qui multa mala in præsenti dissimulat: multa maturè tolerat. multa subtili inuestigatione ad lucem deducit: G multa vero duris flagellis fortiter increpat: multa vero omnimode exterminat. vnde si Papa videat cõuersationem Paganorũ prodesse fidelibus, vel * per ipsorum conuersationem, vel ipsorũ christianorũ dissidij & aliorum malorum vitationem; potest, & debet eorum ritum, & superstitionem tolerare, alias debet omnino vitare: potissime nunc iam, fidelibus multiplicatis non expedit ritum Paganorum, & aliorum infidelium cum fide christiana admisceri. 2. par. c. 10.

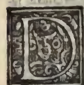
* al. propter

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ superstitioni Paganorum non est cõsentiendum, sed est aliquando H dissimulandum, vel sapiẽter tolerandum. quia aliqua forte maiora mala fierent per eorum exterminationem. & aliqua forte maiora bona impedirentur. propter quæ duo multa mala Deus permittit in Vniuerso fieri, quæ prohibere posset. Et per hoc patet solutio ad Secundum, & Tertium.

QVAEST. XXIIII. DE OBEDIENTIA IVDAEORVM.

Deinde considerandum est de obedientia Iudęorum. Circa quod quęruntur decem.

Primo, Vtrum Papa debet iudęos cogere ad suscipiendam fidem.

Secundo, Vtrum Papa debeat iudaeos cogere ad dimittendum iudaismum.

Tertio, Vtrum Papa iudaeorum filios, eis inuitis, debeat facere baptizari.

Quarto, Vtrum Papa debeat iudaeos cogere ad laborandum manibus.

Quinto, Vtrum Papa debeat iudaeos priuare omni administratione officiorum super christianos.

Sexto, Vtrum Papa debeat iudęos priuare, vt nullum dominium super christianos habeant.

Septimo, Vtrum Papa debeat permitttere christianos cum iudaeis conuersari.

Octauo, Vtrum Papa debeat iudaeos punire pęna spirituali, qua christianos punit.

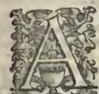
Nono, Vtrum Papa debeat permittere Iudaeorum oblationes, & eleemosynas recipi à fidelibus.

Decimo, Vtrum Papa debeat permittere per christianos principes aliquas exactiones in iudęos fieri.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA DEBEAT cogere Iudaeos ad fidem suscipiendam.

Pro hoc, & seq. art. Vide. S. Tho. 2. 2. q. 10. art. 8. & Turrecrem. In dist. 45. c. De Iudaeis. q. 1.

Ad primum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non debeat cogere Iudaeos ad fidem suscipiendam. Quia nemo cogendus est ad illud, ad quod inutiliter cogitur. Sed ad fidem suscipiendam nemo vtiliter cogitur cum Deus aspernetur coacta seruitia, vt Grego. dicit. Ad fidem ergo suscipiendam Iudaei cogendi non sunt.

Tracta. 26. in Ioan. c. 6. 2 Praeterea: Secundum Augustinum caetera potest homo nolens: credere autem non nisi volens: sed voluntas cogi non potest. non ergo Iudaei sunt ad credendum cogendi.

3 Praeterea: Scribitur 45. dist. cap. De Iudaeis. Praecipit sancta synodus nemini deinceps vim ad credendum inferre. non ergo violentia: sed liberi arbitrij uoluntate, vt conuertantur iudaei, suadendi sunt.

In Contrarium est, quod scribitur Lucae

A 14. Exi cito in vias, & sepes, & cōpelle intrare, vt impleatur domus mea. ad implendam ergo Ecclesiam, quę est domus Dei, ad quam per fidem intratur, compellendi sunt homines, & cogendi.

RESOLVTIO.

Qui quandoque sponte, aut uiolentia mixta fidem christianam susceperunt, ad eam seruandam compellendi sunt. si vero absolutè fuerunt coacti, non item. Nam si Infidelium per terrores conuersio speretur, compellendi sunt: non ad fidem suscipiendam, quam solius Dei est infundere: sed ad consentiendum, & obi- B *cem non praebendum.*

Respondeo, dicendum, ꝙ aliqui respondēt ad istum articulū tali distinctione praemissa: Infidelium quidam sunt, qui numquam susceperunt fidem: sicut Gentiles, & Iudaei, & tales (vt dicunt) nullo modo sunt ad fidem compellendi, vt credant, quia credere voluntatis est. Alij vero sunt infideles, qui quandoque fidem susceperunt, & eam profitentur, & tales sunt corporaliter compellendi, vt impleāt quod promiserunt, & teneant quod semel susceperunt, ne nomen Domini blasphemetur, & Christi fides vilis, ac contemptibilis habeatur. Ista autem responsio sa- C tis potest colligi ex decreto supra allegato 45. dist. c. De Iudaeis. Verum quia Paulus, qui omnibus plus laborauit, poena corporis ad credendum Euangelium coactus intrauit: quod numquam crediderat, sed fortiter impugnauerat, sicut expresse dicit Augustinus ad Bonifacium Comitem; & ponitur 23. quaest. 6. c. Schismatici, vbi ait: Schismatici, qui dicūt: Cui Christus vnquam vim intulit? quem coegit? Ecce habent apostolum Paulum, in quo agnoscat Christum prius cogentem, postea docentem: prius ferientem, postea cōsolantem. Ideo puto absque praeiudicio dicendum ꝙ vel quęritur de facto, vel de modo fiendi. Si quęri- D tur de facto, ita ꝙ aliqui ad fidem suscipiendam violentia compulsi sunt; si talis violentia fuit absoluta, non sunt cogendi ipsam tenere: Si uero fuit mixta, & conditionalis; fidem susceptam tenere compellendi sunt. quia secundum Aug. voluntas coacta voluntas est. Et philosophus hoc probat. 3. Ethicorum. Sed si quaeritur de modo fiendi; puto, ꝙ si speretur aliquorum infidelium cōuersio per terrores, & flagella, compellendi sunt: nō quidem ad fidem suscipiendā; cum fidem infundere sit solius Dei: sed ad consentiēdum, & obicem non praebendum per obstinatam voluntatem. Nam in conuersione infidelium Ecclesia debet Dei iudicium imitari. sed Deus Paulum Ecclesiae suae ante fidem vastatorem: postea vero magnū aedifi-

Epist. 50. Tomo 2.

Paul' quomodo coactus.

Cap. 1.

ædificatorem; non solum voce compescuit: verum etiam potestate prostrauit: atque infidelitatis tenebris seruientem ad desiderandum lumen cordis, vt surgeret, prius cæcitate corporis percussit, sicut dicit Augu stinus ad Bonifacium.

Epist. 50. Tom. 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non cogitur inutiliter: immo valde vtiliter. coacta enim seruitia non ex coactione procedentia, sed per coactionē voluntariæ subsequentiæ Deus non spernit, sed diligit. Vnde dicit Grego. Si bonum, ad quod mali coguntur, semper inuiti tolerarent, & numquam uoluntariē seruirent; inutiliter cogerentur ad illud: sed quia flagellis tribulationū mali coguntur à malo discedere, & ad bonum prouocantur: Ideo vtiliter coguntur, quia timor seruilis recedit, & timor castus, & filialis succedit.

AD secundum dicendum est, quòd voluntas ad credendum non cogitur; sed quandoq; vt consensus ad credendū adueniat, p pœnas, & flagella inducitur. Vnde dicit Augustinus ad Vincentium Donatistam: Si neminem æstimas cogendum ad bonum: attende quid dixit Apostolus: Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: & tamen tam multi, vt episcopatum suscipiant, tenentur inuiti, producuntur, includuntur: patiuntur quæ * uolūt mala tanta, donec eis adsit voluntas suscipiendi onus boni operis.

1. Tim. 3.

* al. nolunt

AD tertium est dicendum, quod illud decretum intelligitur nulli esse inferendam vim coactione absoluta: non autem actione mixta, vel conditionali. sicut cum quis proijcit merces in mari tempore tempestatis. Vel potest dici, quod nemini facienda est violentia, vt coacte credat. sed potest fieri violentia, vt consensus * conueniat, quatenus voluntarie credat.

* al. adueniat.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA DEBEAT cogere Iudæos ad dimittendum iudaismum.

Ioannes Roias tract. de hęret. par. 1. num. 568. & seq.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa debeat Iudæos cogere ad dimittendum iudaismum. Quia quod fuit reprehensum in Petro, reprehendendum est in Papa, qui est successor eius: sed iudaizare fuit reprehensum in Petro, ad Gal. 2. Cum uenisset enim Cephas Antiochiam: in faciē eius * restitit Paulus. quia reprehensibilis erat. Non ergo Papa debet Iudæos permittere iudaizare.

* al. ei.

2 Præterea: Super illo verbo. Mat. 23. Væ vobis Scribæ, & Pharisæi, qui circuitis mare, & aridam, vt faciatis uobis vnum Proselitum, dicit Origenes: Quicumque post Saluatoris aduentum iudaizant: docentur

Hom 25. In Matth.

E imitari effectum eorum, qui dixerunt illo tempore: Crucifige, crucifige eum. Sed Papa nō debet esse Christum crucifigentium imitator, sed potius extirpator. Ergo non debet permittere iudæos iudaizare.

Luc. 23.

3 Præterea: Quicumq; dat causam peccādi, ipsum peccatum committere videtur: sed peccatum est iudaizare: scribitur enim ad Gal. 5. Ecce ego Paulus dico vobis: quoniam si circuncidimini, Christus uobis nihil proderit. Papa ergo non debet dare causam iudæis iudaizandi.

IN CONTRARIVM est quod scribitur extra de iudæis. vbi dicitur, quod sicut legalis diffinitio iudæos non patitur nouas erigere Synagogas: ita eos sine inquietudine ueteres habere permittit.

Lib. 5. tit. 6. c. Iudæi.

F

RESOLVTIO.

Iudæi ad iudaismum dimittendum non sunt cogendi, nec inter eorum festiuitates celebrandas ad seruitia præstanda sunt ullo modo cogendi.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut dicit Augustinus in libro de vera Religione: Fides catholica vtitur iudæis ad comparationem pulchritudinis suæ. quia ex hoc, quod iudæi ritus suos obseruant: in quibus præfigurabatur veritas fidei, quam tenemus: istud bonum * peruenit, quod testimonium fidei nostræ habemus ab hostibus, & quasi in figura nobis repræsentatur quod credimus, vt sint ipsi fallaces pro se, & veraces pro nobis, & contra se, vt dicit Augustinus. Et

c. 6. Tom. 1.

* al. prouenit.

Ser. 6. de tempore.

G ideo pręcipit Ecclesia extra de Iudæis †, quod nullus christianus eorum quemlibet sine iudicio terrenæ potestatis vel occidere, vel vulnerare, vel suas pecunias auferre pręsumat, aut bonas, quas hactenus habuerunt, cōsuetudines immutare, præsertim in festiuitatum suarum celebratione quisquam fustibus, vel lapidibus eos nullatenus perturbet, neque aliquis ab eis coacta seruitia exigat, nisi quæ ipsi tempore præterito facere consueuerūt. Synagogæ vero ipsorum si destruantur, possunt absque contradictione ipsas reparare in eadē qualitate, & mensura, in qua prius fuisse noscuntur.

† cap. sicut iudæi.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Petrus non fuit reprehensus à Paulo iudaizando coram Iudęis, quibus licitum erat iudaizate, nondum euangelio diuulgato: sed ideo reprehensus fuit, quia coram * Gentibus iudaizat, quibus licitū non erat legalia seruare, & ideo incaute agebat, quia suo exemplo inducebantur ad iudaizandum.

H

Vide Concilium Pauli.

* al. Gentilibus.

AD secundum est dicendum, quod Papa non imitatur iudæos in iudaismo, sed tolerat eorum ritum * per rationem dictam.

* al propter.

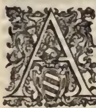
Et eodem modo respondendum est ad tertium, quia non dat eis causam peccandi, sed permittit solum, sequens in hoc Dei iudicium, qui multa mala permittit propter aliqua bona, quæ ex illis sua mirabili prouidentia eliciuntur.

ARTI-

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA DEBEAT facere baptizari Iudæorum Filios, inuitis Parentibus.

S. Tho. 2. 2. q. 10. art. 12. & Turrecrem. diſt. 45. cap. De Iudęis. q. 3.

D tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa, inuitis Parentibus, debeat Iudæorum filios facere baptizari. quia pueri non ſaluantur, nec regenerantur voluntate Parentum. Ergo eorum voluntas nihil facit, vt eorum filii debeant baptizari, vel non.

2 Præterea: In articulo mortis nulli beneficium ſalutis eſt denegandum: nec hæretico, nec ſchiſmatico, nec excommunicato, nec præciſo ab Eccleſia. Ergo ſaltem in articulo mortis pueris iudæorum per fideles perſonas baptiſmi beneficium eſt conferendum.

3 Præterea: Pueri obligantur ad pœnam culpæ ex opere aliorum. Ergo aliorum operatione poſſunt ſaluari, & baptizari.

4 Preterea: Magis eſt de iure naturali matrimoniū, quàm cura paternalis erga filios. Sed ibi diſpenſat Eccleſia ratione infidelitatis. Ergo ſimiliter debet diſpenſare in hoc.

Tomo 6. c. 5. & eſt cōtra ep. Manich.

IN CONTRARIVM eſt. quia vt dicit Auguſtinus contra epiſtolam fundamenti: Ego non crederem euangelio, ſi non crederem Eccleſiæ. Sed Eccleſia non legitur talem conſuetudinem habuiſſe, vt iudęorum filios baptizaret, inuitis parentibus. Ergo iſtud faciendum non eſt.

RESOLVTIO.

Filij Iudæorum, inuitis Parentibus, baptizari non debet. Papa enim legem Scripturæ ſacræ, aut Eccleſiæ contrariam ſtatuere non poteſt: nec Naturæ legem condere, nec eam deponere valet. cuiuſmodi filiorum educatio dici debet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ (ſicut dictum eſt ſupra) in his, quæ per Scripturam ſacram non inuenitur aliquid certum, conſuetudo Eccleſiæ, & Maiorum pro lege ſeruanda eſt. Eccleſia autem nuſquam legitur talem conſuetudinem habuiſſe, vt Iudæorum, vel aliorum infidelium filios inuitis parentibus faceret baptizari, etiam tempore Imperatorum chriſtianiſſimorum, vt Conſtantini, & aliorum: quorum fauore ſummi Pōtifices, & Epiſcopi, qui pro illo tempore fuerunt, potuiſſent talem conſuetudinem in Eccleſia vniuerſaliter inducere. Sed an nunc Papa poſſit inducere contrariam conſuetudinem, & contra talem communem obſeruantiam Eccleſię diſpēſare: puto ꝙ non: quia hoc videtur repugnare præceptis legis naturæ. De lege autem naturali non eſt ſolum fi-

A liorum procreatio, verum etiam nutritio, & educatio vſquequo ad vſum rationis perueniant: iuxta illud ad Galat. 4. Quanto tempore hæres paruulus eſt, nihil differt à ſeruo, cum ſit dominus omnium: ſed ſub tutoribus, & actoribus eſt vſque ad præfinitum tempus à Patre. Ad Papam autem non ſpectat legem naturæ inſtituere, vel ponere. Ergo ad ipſum non ſpectat ipſam deſtituere, vel deponere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ pueri non ſaluantur, vel regenerantur uoluntate parentum, poſtquam ſunt ſui iuris, & ſuæ libertatis: ſed antequā ad vſum rationis perueniant per rationem, & voluntatem parentum eorum ſalutem cōſequuntur: vt ſicut eorum curæ naturaliter ſubiacent; ſic ſecundum eorum diſpenſationem ſunt eis diuina miniſtranda. (B)

AD ſecundum eſt dicendū, ꝙ aliqui dicunt pueros infidelium eſſe baptizandos in clanculo in articulo mortis per nutrices ipſorum, & non aliter, ne ſacramento fieret iniuria per reiterationem, ſi poſtmodū adulti facti conuertentur ad fidem. Et ne poſtmodū baptizati remanerent in conuerſatione infidelium, quibus baptizatis conuerſatio infidelium per Eccleſiam interdicitur. Sed iſtud nihil eſt dicere, quia non negatur quin iudæus, vel infidelis poſſit ſacramentū baptiſmi conferre adminiſtrando ipſum in forma Eccleſiæ. ſed ſi in articulo mortis, vel alio modo baptizentur pueri iudæorum per nutrices, & obſtetrices (C) chriſtianas ſit hoc inuitis parentibus, quod ſupra negatum eſt fieri poſſe, & ſit contra prohibitionem Eccleſiæ. quia prohibetur extra de iudæis: †Ne ipſi obſtetrices, vel nutrices habeant chriſtianas.

† cap. Etſi iudæos.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ voluntate, & opere aliorum ſimiliter ſaluantur pueri vſu rationis carentes: quia uoluntate, & opere ſolum parentum, quorū diſpenſatione (vt dictū eſt) ſunt eis ſacramenta ſalutis adminiſtranda.

AD quartum eſt dicendum, quòd matrimoniū non contrahitur niſi a perſonis, quæ habent uſum rationis. Vnde alter poteſt conuerti ad fidem, altero nō conuerſo. & eodem modo pueri poſt quàm perueniunt ad uſum rationis, poſſunt conuerti ad fidem, parentibus non conuerſis.

(D) ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA DEBEAT cogere iudæos ad laborandum manibus.

Extrauagan. Pauli IIII. incip. cum nimis abſurdum. & Extrauagan. Pij V. incip. Romanus Pontifex.

D quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non debeat cogere iudæos ad laborandum manibus. Quia iudæi non debent cogi niſi ad illa, quæ alii communiter laici ſubiecti principibus chriſtianis coguntur. ſed non omnes laici chriſtiani

stiani coguntur manibus laborare. Ergo nec ipsi iudæi ad hoc sunt cogendi.

2 Præterea: Dicit Iurisconsultus l. Nulla viris ratio. ff. de legibus, quod nulla ratio, aut æquitatis benignitas patitur, vt quæ salubriter pro vtilitate hominum introducuntur, ea nos duriori interpretatione contra ipsorum commodum perducamus ad seueritatem. sed interdum hoc facit ad utilitatem Reipublicæ: vt iudæi magis intendant alijs lucris, quàm laboribus manuum. Ergo non sunt ad hoc cogendi.

3 Præterea: Scribitur extra de iudæ. cap. sicut. Nullus exigat a Iudæis coacta seruitia, nisi quæ ipsi tempore præterito facere consueuerunt. Sed non semper fuerunt alio tempore coacti manibus laborare. Ergo nec isto tempore ad hoc cogendi sunt.

In Contrarium est, quod dicit Apostolus 2. ad Thessal. Vltimo: Qui nō laborat, non manducet: Sed Iudæi non possunt alium lucrum habere licitum sine lebore manuum. Ergo ad hoc sunt cogendi, vt possint licite eorum panem manducare.

RESOLVTIO.

Iudæi à Papa, vel à Principibus christianis, quibus subduntur, ad laborandum manibus cogendi sunt, ne absurda multa sequantur.

Respondeo, dicendum, quod loquimur nunc de Iudæis, qui subduntur dominio christianæ fidei. nisi autem per Papam, & alios Principes christianos, quibus ipsi subdūtur, cogantur manibus laborare; sequitur, quod ipsi sunt participes eorum peccati, & turpis lucri sectatores: vel quod ipsi fraudentur eorum redditibus debitis eis ex collectis, & condemnationibus ipsorum: cum enim ipsi iudæi, vt statim dicetur, non possint publicis officiis deputari, de quorum stipendijs possit eis licitum lucrum acquiri: relinquitur quod si non cogantur manibus laborare, solum lucrum vsurarum ad eos potest peruenire. Propter quod si contingat prædictos Iudęos forefacere, cum eorum culpa non debeat transire impunita, multo fortius, quàm culpa christianorum: necessarium erit, vt puniantur pœna pecuniaria; nisi forefacerent tali culpa, quæ esset digna pœna mortis. vel priuatione alicuius membri. quæ quidem pecunia nomine pęnę ab eis ablata, tamquā vsuraria per iudices, christianos Principes, retineri non potest: Sed vel reddenda est illis personis, à quibus Iudæi extorserunt, vel secundum consilium dyocesani in pios vsus debet erogari. Hoc idem intelligendū est de collectis eis impositis: quæ si ad manus Iudicis, & Principū christianorū perueniunt, licite ab eis retineri non possunt. Ne ergo ipsi sic damnificentur: non sint negligentes eos compellere manibus laborare ad proprium victum lucrandum, vt non ociose viuentes de solis vsuris ditentur. & sic eorum Domini sui redditibus fraudentur.

Forefacio est uerbum vsurpatum ad Aeg. Ro. 2. sent non raro. Et super epist. ad Ro. cap. 1. sub finem frequenter, pro peccare.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quod non est simili. quia laici christiani pūt publicis officijs deputari, & aliqui militiæ ad custodiam Reipublicæ. Alij uero saluti animarum possunt intendere: qui licitè de stipendijs subditorum possunt viuere absque eo, quòd manibus laborent.

Ad secundum est dicendum, quod lucrum vsurariū probatur esse contra naturam per Philosophum. Vnde numquam per aliquam legem positam potest ordinari esse licitum, quantumcumque interdum aliqua vtilitas Reipublicę proueniret. nec aliqua lex ciuilis tale lucrum approbat, sed potius condemnat. Polit. 1. c. 7.

Ad tertium est dicendum, quod coacta seruitia in eorum incommodum, & detrimentum non sunt ab eis exigenda. lucrum autem vsurarium numquam fuit eis commodum, & licitum: licet quandoq pro eorum auaritia permissum. Vndę cogere eos manibus laborare, vt licite possint manducare, & eorum victum lucrari, non est cogere ad coacta seruitia.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA DEBEAT priuare Iudæos officiorū super Christianos administratione.

Concilium Lateraneñ. sub Innocentio 3. cap. 69. refertur in c. cum sit nimis. extra de Iudæis. vbi latè doctores. adde S. Thomam 2. 2. q. 10. art. 10. & Marquardum tract. de iudæis par. 2. cap. 6. vbi latissimè.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non debeat Iudæos priuare officiorum administratione super Christianos. quia Gentiles tamquam rami ex radice iudęorum traxerunt originem fidei. iuxta illud Apostoli ad Roma. 11. Si tu ex naturali excisus oleastro, & contra naturam insertus es in bonam oliuam: noli alte sapere, se time. quia non tu radicem portas, sed radix te. Propter reuerentiā ergo Apostolorum, & Patriarcharum, qui fuerunt radix nostræ salutis, non sunt priuandi omni honore.

2 Præterea: Contingit quandoque aliquos ex iudæis fieri christianos. Tales ergo saltem licet ad publica officia deputari in spiritualibus, & temporalibus.

3 Præterea: Licet uendere Iudæis annuos redditus, sicut patet extra de Iudęis, cap. Ex speciali. Sed tales, quibus annui redditus venduntur, coguntur aliquod officiū habere super illos, à quibus pecuniā exigunt.

In Contrarium est, quia scribitur 54. dist. cap. Nulla. vbi dicitur: Nulla officia publica Iudæis iniungantur.

RESOLVTIO.

Iudęi à Papa publicis officiis super christianos priuari debent fungentes huiusmodi officiis, necnon eadem ijs iniungentes puniendi sunt.

RESPON-

Turrecremata in c. nulla. 54. diſt.

A RESPONDEO, dicendum, quòd propria culpa Iudæorum eos ſubmiſit perpetuę ſeruituti fidelium: pietas tamē chriſtiana, quę deſiderat omnes homines ſaluos fieri, ſperans de eorum conuerſione, quamuis eos receptet, & ſuſtineat in eorum cohabitatione: conſiderans tamē eorum ingratitudinem, quæ ſemper abundauit in eis, tollit eis omnem occaſionem ſæuiendi, & lędendi chriſtianam fidem. vnde quia ſemper ſuperiores quandam vim coactiuam habent reſpectu inferiorum: ne ipſi ſint infeſti chriſtianis; proinde ordinauit Eccleſia, vt nullis publicis officijs deputentur: ita vt non ſint conſules, non iudices, non baliui, non rectores, nec præpoſiti in aliquo officio deputētur: & pœna taxatur tam illis, qui eos pręficerent, quàm ipſis, qui ſuſciperent. extra de iudę. cap. Cum ſit nimis. Cum ſit nimis abſurdum, vt blaſphe- B mus Chriſti in chriſtianos vim poteſtatis exerceat; prohibemus, ne Iudæi publicis officijs præferantur: quia ſub tali prætextu chriſtianis plurimum ſunt infeſti. Siquis autem eis tale officium cōmiſerit, pęna, qua cōuenit, compeſcatur: Officiali vero hmōi tamdiu chriſtianorū communio in commercijs, & alijs denegetur, donec in vſus pauperum chriſtianorum ſecundum prouidentiam diœceſañ. Epiſcopi conuertatur, quicquid fuerit à chriſtianis adeptus ratione officij ſic ſuſcepti, & officiū ipſum cū pudore dimittat.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ tunc illi, qui contrahunt honorē ex radice ſunt honorandi, C quando ſunt ipſius radicis imitatores: non extirpatores, & deſtructores: Iudæi autem, qui fuerunt tempore paſſionis Chriſti, nō fuerunt Patriarcharum, & Prophetarum imitatores: ſed potius occiſores. Vnde eis dixit veritas Matth. 23. Væ vobis Scribæ, & Phariſęi, qui dicitis: Si fuiſſemus in diebus patrum noſtrorum, non fuiſſemus ſocij eorum in ſanguine Prophetarum. itaque teſtimonium eſtis vobitmetipſis, quia filij eſtis eorū, qui Prophetas occiderunt. Iudæi uero, qui nunc ſunt: non ſunt ſimiliter imitatores Apoſtolorum. Ideo non ſunt * per talem radicem honorandi, ſed potius ſub ſeruitute tenendi.

* al. ꝓpter.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſicut notat Hug. 17. quæſt. 4. c. Cōſtituit ſacrum concilium. Illi qui ex iudæis ad fidem chriſtianam ſunt conuerſi: non con- D ſueuerūt ad publica officia deputari: quia ſuſpecti † habentur: ſcribitur enim de cōſe. diſt. 4. c. Plerique. † Plerique ex iudæis, qui dudum ad chriſtianam fidē promoti ſunt, nunc blaſphemantes Chiſtum: non ſolum iudaicos ritus perpetraſſe noſcuntur: ſed etiam abominandas circumciſiones exercere.

† Vide Ioānem Roiā in ſingularibus fidei ſingul. 104.

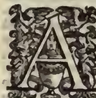
† Sumitur ex concilio Toletano. 4. cap. 58.

AD tertium eſt dicendum, quòd quamuis liceat redditus iudæis vendere vel paganis; chriſtianus tamen eſt deputandus non ſuſpectus ſuper grauaminibus imponendis clericis, vel laicis chriſtianis: per quem Iudęi ſiue Saraceni ſine chriſtianorū iniuria regalia iura conſequantur.

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA DEBEAT priuare Iudæos, vt dominium non habeant ſupra chriſtianos.

Turrecramata, & Doctores in c. Mancipia chriſtiana. 54. diſt. doctores in cap. Iudæi, ſiue Saraceni. extra de iudæis. Et S. Thom. 2. 2. q. 10. art. 10.

AD ſextum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non debeat Iudæos priuare, vt dominium non habeant ſupra chriſtianos. quia ius naturale per Papam tolli non poteſt (vt ſupra dictum eſt.) Sed Dominium vnius ſuper alterum eſt ex naturali lege. Ergo per Papam auferri non poteſt.

2 Præterea: Chriſtiani poſſunt eſſe coloni, & operarij infidelium. Ergo eorum ſerui.

3 Præterea: Libertas gratiæ æqualis eſt apud omnes: ſed pagani, vel iudęi ſi ſint ſerui chriſtianorū; & baptizentur; non propter hoc liberantur à ſeruitute ſuorum dominorum. Ergo eodem modo ſerui iudęorum ſi fiant chriſtiani, non liberabuntur ab eorum ſeruitute.

IN CONTRARIVM eſt, quia Iudæi nō poſſunt habere dominium ſuper mācipia chriſtianorū, ſicut habetur 54. diſt. cap. Mancipia chriſtiana. Ergo multo fortius non poſſunt habere dominium ſupra chriſtianos liberos.

RESOLVTIO.

Iudæis, qui Chriſtianæ fidei ſubduntur, ſeruos chriſtianos habere nullo modo licet.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſermo eſt de Iudæis, qui ſubduntur dñio chriſtianæ fidei: An liceat eis ſeruos chriſtianos habere. Ad quod ſic rñdetur, ꝙ ſeruus iudæi, uel eſt vernaculus: puta in ſeruitute natus: & ſic ſtatim cum factus eſt chriſtianus, D à ſeruitute liberatur, nullo pretio dato. Si uero ſit emptitius, diſtinguendum eſt, quia aut eſt emptus cauſa ſeruitij, & ſic eodē modo abſque aliquo pretio factus chriſtianus in libertatem aſſumitur. Si vero emptus ſit cauſa mercimonij, & infra tres menſes per Dominum eius non ſit repoſitus venditioni: factus chriſtianus liberatus eſt à ſeruitute ſine pretio. Si uero ſit infra tres menſes uenditioni expoſitus; tunc ſi ipſe infra tale ſpatium, vel poſtea velit fieri chriſtianus: ſolutis 12. ſolidis vſualis monetæ ibi currentis, liber efficitur. nec ille, qui pretium ſoluit, ſi per ſe non habuit, dominium acquirit ſupra eum, maxime ſi cauſa pietatis eum redemit. Si uero cauſa mutui tale pretiū ſit ſolutū; aliquāto tēpore ſibi ſeruiat, donec ſibi ſit ſatisfactū ſecundū arbitriū boni uiri. Sed quare Iudæus magis fraudetur de ſeruo empto cauſa ſeruitij, quàm

Vide cap. 1. & 2. extra de iudæ. hodie hęc Auguſtini doctrina ceſſat per cōſtitutiones Apoſtolicas citas ſupra art. 4. huius quæſtionis. Vide tā Tit. Iudæus.

causa mercimonij? Puto hoc ideo esse, quia præsumitur, seruum emptū causa seruitij, eum voluisse ad ritum suæ infidelitatis conuertere absque aliqua spe ad christianam fidem perueniendi. non sic autem præsumitur de seruo empto causa mercimonij.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, ꝙ Papa non tollit ius naturæ. sed loco Dei, transgressores iuris naturalis punit. planum est autem, ꝙ omnes infideles, & merito eorum infidelitatis merētur potestatem amittere supra illos, qui in filios Dei adoptātur. Vnde Papa omnes infideles tali ptāte merito potest [eos] priuare, licet quandoque in primitiua Ecclesia hoc fuerit prętermissum propter scandalum uitandū, & propter multiplicationem ipsorum infidelium.

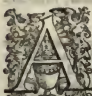
Ad secundum est dicendum, ꝙ non habet homo tantam ptātem supra colonos, & operarios, sicut Dominus supra seruum, nec tanta mora contrahitur: vt possit esse dubium, vt cogantur iudaizare, & ritum iudæorum tenere sicut serui.

Ad tertium est dicendum, ꝙ non est simile. quia serui christianorum non possunt seduci, cum eundem ritum teneant Domini, & serui. sed serui iudæorum, & infidelium seduci possunt. & ideo prouide statutum est, vt nec mancipia christiana iudæi, & infideles possint habere.

ARTICVLVS VII.

VTRVM PAPA DEBEAT permittere christianos cum iudæis conuersari.

S. Thom. 2. 2. q. 10. art. 9. Et Armill. Tit. Iudæus.

Ad septimum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non debeat permittere christianos cum iudæis conuersari. scribitur enim. Deute. 7. Cum ingredieris, & deleuerit Dominus septem gentes maioris numeri quàm tu es, & robustiores te: non inibis cum eis fœdus, nec misereberis earum, nec sociabis cum eis coniugia, neque filiam illius accipies filio tuo: quia seducet filium tuū, ne sequatur me. Eodem ergo modo non est conuersandum cum eis: ne ipū christiani seducantur ab eis.

2 Præterea: Christiani cum illis non debent conuersari, qui per Ecclesiam nō possunt iudicari: sed iudæi, & alij infideles non possunt iudicari per Ecclesiam. Dicit enim Apostolus 1. ad Cor. 5. Quid mihi de his, qui foris sunt, iudicare? Nā eos, qui foris sunt, iudicabit Deus. Nō est ergo cū Iudæis conuersandū.

3 Præterea: Magis separati sunt ab Ecclesia infideles, & Iudæi, quàm Hæretici. sed cum cum hæreticis non est communicandum. scribitur enim secunda canonica Ioan. Si quis venit ad uos, & hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum: neque aue

E ei dixeritis. Et loquitur de hæreticis. Multo ergo magis non est conuersandum cum Iudęis, & Paganis.

In Contrarivm est, quod dicit Chrys. † & ponitur 11. quæst. 3. c. Ad mensam. Ad mensam paganorum si volueris ire, sine vlla prohibitione permittimus. Planū est autem, ꝙ pagani in multis iudaizant, sicut iudæi. Vnde si licitum est conuersari cum Paganis, licitum est similiter cum Iudęis.

† Homil. 25. ad c. 11. Epistolæ ad Hebræos.

RESOLVTIO.

Christianis cum Iudæis cōuersari per Papam licet, præcipuè uero, cum de eorum conuersione speratur: & seductio istorum non timetur. Conuiuia tamen prohibentur, sed non Prædicatoribus, modo Idolis non sint immolata: cohabitatio, balneatio, medicina ipsorum nobis

F *negantur: testimoniumque contra christianū prohibetur: Hæreditaria eis facultas à christianis non est relinquenda: Habitus eorum ab alijs debet esse distinctus: & in die lamentationum ostia, fenestrasque aperire, & in publico apparere prohibentur.*

Respondeo dicendum, ꝙ Ecclesia omnibus salutem optat. & ideo nec Iudæorum, nec aliorum infidelium suis filijs uniuersaliter interdicit conuersationem, maxime quando sperat de illorum conuersione, & non formidat de suorum filiorū seductione. & quia diuturna conuersatio familiaris in aliquibus actibus posset esse causa seductionis ipsorum fideliū; ideo primo pręcipitur Christianis, vt Iudæorum, & aliorum infidelium conuiuia vitent, nec eos

G ad eorum conuiuia recipiant: ne eorum participatione subuertantur, vt scribitur 28. quæst. 1. c. Nullus, & c. Omnes. Illud vero, quod dicitur de mensa Paganorum, non intelligitur in casu prædicationis: quia licitum est Prædicatoribus vti eorum cibis † cum modestia, dummodo non essent idolis immolati. Secundo, ne simul cohabitent cum eis, nec se balneent in eodem balneo. Tertio ne in eorum infirmitate eos vocent, vel eorum medicinas recipiant. Quarto, vt ne in testamento eis aliquid relinquant. † Quinto, vt ne in die lamētationum fenestras, & ostia aperta teneāt, vel ipsi in publico appareant. † Sexto: vt vtriusque sexus in omni christianorum Prouincia omni tempore habitus in qualitate publicè ab alijs distinguantur. Septimo vt in diebus sabbatis non trahantur ad iudi

H cia, nec testimonium ipsorum contra aliquem christianum sit recipiendum

† Vide extrauagantē Alex. adri. 4. incip. cum hora.
† Habetur īter litteras Apostolicas post Directorium Inquisitorū.
† Extra de Iudæis cap. Postulasti.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, ꝙ illud præceptum dedit Deus iudæis tunc ad idololatriam pronitatem habentibus: Et ideo timendum erat, ne ipsi per conuersationem illarum gentium colentium idola, quæ terram eis promissam occupatam tenebant, seducerentur. & eodem modo nunc, si sint aliqui simplices, & infirmi adhuc in fide: de quorum conuersione probabiliter timeri possit. prohibendi sunt à iudæorum, & aliorum infidelium conuersatione, & præcipuè, ne magnam familiaritatem habeant cum eis.

Ad

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd Eccleſia non poteſt iudicare iudæos, & alios infideles: infligendo eis pœnam ſpiritualem. ſed pœna temporali poteſt eos iudicare: & ideo in mercimonijs, & in alijs tēporalibus negocijs poteſt eorū conuerſationē tolerare.

Ad tertium eſt dicendum, quòd non eſt ſimile, quia hæretici iam fidem receperunt. & ideo Eccleſia poteſt eos cogere, vt rectam fidem teneant. Iudæos vero, & alios infideles non cogit, nec punit eos illa pœna, qua punit hæreticos.

ARTICVLS VIII.

VTRVM PAPA DEBEAT punire Iudæos pœna ſpirituali.

Marquardus tract. de Iudæis par. 2. cap. 8. Zanchinus tract. de hæret. cap. 36. num. 4.

D octauū ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa debeat punire Iudæos pęna ſpirituali, qua punit chriſtianos. quia excommunicatio maior, quæ eſt pœna ſpiritualis, eſt priuato à communione fidelium. ſed communio fidelium denegatur iudæo recipienti aliquod officiū publicum ſuper Chriſtianos, ſicut patet extra de iudæ. cap. Cum ſit nimis abſurdum. puniuntur ergo iudæi ſpirituali pœna.

2 Præterea: Papa non punit aliquos temporali pęna: quia mucro Papæ, & epiſcopi eſt ipſa excommunicatio. Arma enim militiæ clericorum non ſunt carnalia, ſed ſpiritualia, vt dicit Apoſtolus 2. ad Chorin. 10. Pęna ergo ſpirituali per Papā debēt puniri iudæi.

3 Præterea: Pęna debet eſſe proportionata culpæ: ſed culpa iudæorum quandoque eſt ſpiritualis, potiſſimè quando in contumeliam, & blaſphemiam Creatoris inſurgunt. Ergo ſpiritualis pœna eis debetur.

Lib. 5. Decr. Titu. de Iudæis.

In contrarium eſt quod ſcribitur extra de Iudęis cap. Poſtulaſti. vbi dicitur, ꝙ cum quidam iudæus manus violentas in clericum inieciſſet, Papa mandauit prædictum iudæum pœna pecuniaria puniri: & clerico læſo temporaliter ſatisfieri vſq; ad condignam ſatisfactionem.

RESOLVTIO.

Papa Iudæos punire poteſt pæna temporali directè, uidelicet flagellationibus, et pecunia: Indirectè quantū ad mutilationem alicuius membri, uel mortem eos brachio ſeculari puniendos tradit: Pœna vero ſpirituali non niſi indirectè, excommunicando Chriſtianos, ſi cū eis participent.

Respondeo, dicendum, ꝙ Papa poteſt punire iudæos, & alios infideles pœna temporali, & ſpirituali tamquam ſupra eos plenam iuriſdictionē habens: temporali quidem pœna directè, & indirectè.

A Directè quia per ſe mandat eos puniri (cum forefaciunt) pœna pecuniaria: & per ſe præcipit, vt illi Iudæi, qui eos, qui de infidelibus ad baptiſmum venerunt, ſubuertere nitūtur per fideles publicis cędibus, & flagellationibus deputentur, ſicut patet 28. quæſt. 1. cap. Sępe. Indirectè autem quando ſic forefaciunt: vt ſint digni morte, vel priuatione alicuius membri à cuius † pœnam ſtatuit relinquendam eſſe brachio ſæculari: ſed pœna ſpirituali directè eos punire non poteſt: quia non poteſt eos punire priuatione ſacramentorum, quę eſt excommunicatio minor. Qui enim non participant ſacramenta non poſſunt priuari participatione ſacramentorum. Nec poteſt eos ſeparare à communione Eccleſiæ, quæ eſt eſt excommunicatio maior: Qui enim non ſunt in Eccleſia ab Eccleſia ſeparari non poſſunt, ſicut dicit Auguſtinus, & ponitur

B 11. quæſt. 3. cap. Omnis Chriſtianus. Indirectè tamen poteſt eos punire pœna ſpirituali excommunicando chriſtianos, ne cum eis participent: excommunicando Chriſtianos Principes, quibus ipſi Iudæi ſubduntur, ſi negligunt eos punire temporali pęna: quando ipſi in chriſtianos forefaciunt.

Forefacio, eſt uerbum uſurpatum ab Aegid. Rom. 2. ſen ten. frequenter: ſup Ep. D. Pauli c. 1. non raro, & ponit pro peccare.

† Videtur legendum huiuſmodi pœnam &c.

Forefaciūt .i. peccant.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo eſt dicendum ꝙ illa denegatio communionis fidelium refertur ad chriſtianos, ne ipſi communicent cum iudæis in cōmercijs, & in alijs negotijs: donec per eos fiat ſatisfactio condigna.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ Papa poteſt punire

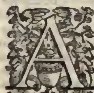
C pœna temporali, & ſpirituali tāquam in vtriſque plenam iuriſdictionem habens, ſed aliquam pœnam temporalem, quando extenditur ad ſanguinis effuſionem, non exequitur immediatè per ſe, ſed mediante brachio ſæculari.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ lex, quæ data eſt Iudæis, magis fuit timoris: & bona promiſſa eis magis fuerunt temporalia, quàm ſpiritualia, iuxta illud Iſa. 1. Si uolueritis, & audieritis me. bona terræ comedetis. Congrue ergo iudæis circumciſis carne, non ſpiritu magis inducitur pœna temporalis, quàm ſpiritualis.

ARTICVLVS IX.

D *VTRVM PAPA DEBEAT permittere Iudæorum oblationes, & eleemoſynas recipi à fidelibus.*

S. Thomas 2. 2. q. 86. art. 3. & q. 87. art. 2. ad 2. argum.

D nonum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non debeat permittere Iudæorum oblationes, & eleemoſynas recipi à fidelibus. quia beneficium non poteſt recipi iuſtè, niſi adminiſtretur officium. ſed Iudæis nō miniſtratur officium Eccleſiaſticū, nec ſacramenta.

Ergo iustè non possunt ab eis recipi benefitia oblationum,& eleemosynarum.

2 Præterea: Dicit Aug, & ponitur 14.quæst.5.cap. Nolite. Nolite uelle facere eleemosynas de fœnore, & vsuris: quia immolans ex iniquo oblatio est maculata, nec dona iniquorũ altissimus approbat: sed Iudæi non noscuntur aliud habere nisi de vsuris. Ergo eorũ oblationes,& eleemosynæ recipiendæ non sunt.

3 Præterea: Scribitur Prouerbiorum 15. Victimæ impiorũ abhominabiles Domino, vota iustorũ placabilia. sed cõstat, Iudæos impios esse,& nõ iustos. Nõ ergo sunt eorũ eleemosynæ, vel oblationes recipiẽdæ.

In Contrarium est quod scribitur extra de deci.& primitijs c. De terris, vbi dicitur: De terris, quas Iudęi colunt: Tuæ prudentiæ respondemus, vt eos ad decimas persoluendas omni cum districtio ne compellas, ne forte occasione illa Ecclesiæ valeant suo iure fraudari.

RESOLVTIO.

Decimæ, oblationes, & eleemosyna Iudæorum prædiales, vel personales absque usuraria prauitate acquisita à fidelibus recipi possunt: vsuraria non item: sunt enim restituendæ ijs, à quibus ex tortæ sunt, uel in vsus pauperum, uel Reipublicę vtilitatem sunt exponendæ non autem in proprium vsum conuertendę.

Respondeo, dicendum, quòd aliqui absolutè respondent iustè à Iudæis posse recipi oblationes, & eleemosynas, quamuis constet, eos non nisi pecuniam vsurariam habere propter tria. Primo quidem quia de Iudęis non est aliqua spes, vt per eos restituatur vsura, nec in morte, nec in vita. Vnde eorum conditio non fit deterior ad reddendum, ex quo de eis non est spes restitutionis sicut de christianis: quorum restitutio saltem in morte speratur. Propter quod iustè potest talis pecunia ab eis recipi hac intentione: vt illis personis restituatur, à quibus extorta est, si inueniuntur: vel si non inueniũtur, Principes terrarum pro utilitate Reipublicæ, & pauperes Christi, & Rectores, & administratores sacramentorũ iustè efficiuntur illius pecuniæ possessores. Secundo, quia probabiliter pręsumitur, quòd christiani, quorum bona habent iudęi per vsurariam prauitatem, potius uelint christianos pauperes habere bona illa, vel Rectores ciuitatum, quàm ꝙ remaneant apud Iudęos, à quibus nullam restitutionem sperent, nec beneficium spiritituale, nec temporale. Tertio quia uerisimile est, vt Iudæi terram non colentes, nec manibus laborãtes multa lucra licita habere possint ex sola permutatione pecuniæ,& mercantijs, & alijs contractibus, emendo, vel vendẽdo. Nec est talis præsumptio violenta, cum lex ponat, ꝙ si diues, vel pupillus habuerit tutorem pauperem, qui postea diues apparuerit tempore redditæ rationis (cum tamen non acquisiuisset ex arte, vel successione) non potest pupillus res causare esse suas, quia non cõstat vnde venerint: Fortuna enim multis modis lucrandi hominibus prouidit.

Puto tamen distinguẽdum esse, ꝙ decimæ, vel oblationes, vel eleemosynæ receptæ à iudæis, vel sunt prædiales, vel personales. De prædijs vero,& terris, quas colunt iudæi, licitè possunt recipi oblationes, & decimæ. Si uero sunt personales,& constat, eos aliquid habere de laboribus eorum, & de industria lucrandi absque vsuraria prauitate: adhuc licitè possunt ab eis recipi oblationes,& eleemosynæ. Sed si constat, eos nihil habere nisi vsuram: tutius est non recipere, quàm recipere. quia planum est quòd retineri non potest nisi restituatur personis, à quibus est extorta. magno autem periculo homo exponit se recipere pecuniam, quæ vel alijs est restituenda: vel in vsus pauperum, & vtilitatem Reipublicæ exponenda, & non in proprium commmodum conuertenda.

Ad Argumenta.

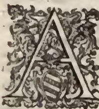
Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ non accipiuntur à Iudæis decimæ,& oblationes pro administratione sacramentorum, sed pro prædijs, & possessionibus positis in territorio Ecclesiæ. Vnde extra, capitulo supradicto dicitur, ꝙ vel cogantur possessiones renunciare, vel decimas,& oblationes persoluere.

Ad secundum, & Tertium dicitur, ꝙ si constat, eos nihil habere nisi vsuram, tutius est non recipere, quàm recipere, quantumcumq; reciperetur causa reddendi illis, à quibus est extorta propter rationẽ superius dictam.

ARTICVLVS X.

VTRVM PAPA DEBEAT permittere aliquas exactiones fieri in Iudæos.

Marquardus tract. de Iudæis par. 1. cap. 7. vbi plene de materia huius articuli.

AD decimum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa debeat pmittere aliquas exactiones fieri in Iudæos. quia res seruorum, dominorum sunt. sed iudęi serui sunt, quia eorum propria culpa submisit eos perpetuæ seruituti, vt scribitur extra de Iudæis.

2 Præterea: Iustè potest auferri, quod iniustè detinetur: sed pecunia à iudæis possessa (cum sit vsuraria) iustè non detinetur. Ergo iustè potest ab eis auferri.

3 Præterea: Si non possent aliqua dona, & xenia à iudæis recipi, melioris conditionis essent ipsi, quàm christiani,& culpa ipsorum eis patrocinium præstaret, non incommodum: quod est inconueniens.

In Contrarium est, quod scribitur extra de Iudæ. cap. sicut. Vbi dicitur, quòd coacta seruitia à iudæis exigenda non sunt.

RESOLVTIO.

Exactiones nouę, itemque seruitia coacta à Iudæis erigi non debent propter Ecclesię prohibitionem, nec non scandali, & periculi vitationem.

RESPON-

RESPONDEO, dicendum, quòd planum eſt Iudæos perpetuæ ſeruituti Eccleſię, eorum culpa eſſe ſuppoſitos: & eorũ res ſub dominio chriſtianorũ exiſtere. Res, dico, iuſto titulo per eos acquiſitas: quibus terrarum Principes vti poſſunt tamquam proprijs: tali tamen ſeruato moderamine, vt neceſſaria vitæ, & ſubſidia eis, & eorum familijs opportuna, eis nullatenus ſubtrahantur. Verum quia, dicente Apoſtolo, 1. ad Theſſal. 4. Honeſtè oportet ambulare ad eos, qui foris ſunt: vt nullius aliquid deſideretur [*& loquitur de Iudęis & infidelibus*] ne nomen Domini blaſphemetur in nobis. Ideo prouide ſtatuit Eccleſia, vt nouæ exactiones in Iudæos non fiant, nec coacta ſeruitia ab eis exigantur propter tria. Primo propter ſcandali uitationem. ſcribitur enim 1. ad Corin. 10. Sine offenſione eſtote Iudæis, & Gentibus, & Eccleſiæ Dei: ſicut ego non quęrens quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant. Secundo propter Eccleſiæ prohibitionem: ex quo enim per Eccleſiam prohibitum eſt, non debet fieri. Tertio propter periculi vitationem, cum enim eorum pecunia, vt in pluribus, ſit vſuraria, & talẽ homo non poſſit in proprium commodum cõuertere: periculo homo ſe exponit, aliquid ab eis recipiendo.

A *Ad Argumenta.*

AD PRIMUM ergo eſt dicendum, ꝙ res ſeruorum ſunt dominorum, quantum ad tuitionem, & quantum ad Reipu. conſeruationem: Pro cuius vtilitate poſſunt Principes terrarum rebus Iudæorum vti, ſi ſunt iuſto titulo acquiſitæ: aliàs tenẽtur eas reſtituere illis, à quibus ſunt extortæ, vt ſupra dictum eſt.

AD ſecundum eſt dicendũ, ꝙ iuſtè poteſt auferri a Iudæis illud, quid iniuſtè detinetur, vtpote lucrũ vſurariũ nõ ꝓpria arte, & proprijs laboribus acquiſitum. & hoc, non vt in proprium commodum conuertatur: ſed vt reſtituatur illi, à quo extortum eſt. B

AD tertium eſt dicendum, ꝙ non eſt inconueniens, ꝙ Iudæi ſint melioris conditionis, quàm chriſtiani ſecundum quid: quantum ad conſeruationem aliquorum temporalium: ſimpliciter tamẽ ſunt peioris cõditionis: quia habere aliquid de ſuo, vt poſſit iuſtè dare, & alius poſſit iuſtè recipere, melioris conditionis eſt: quàm nihil habere de ſuo, ſed ſolum de alieno. ſi tamen probabiliter præſumitur Iudæos lucrari titulo iuſto: vendendo, & emendo, vel commutando in mercantijs: eſto quòd terras non colant, nec manibus laborẽt: ſatis poteſt concedi, ꝙ abſque peccato poſſunt recipi ab eis xenia, & dona, ſecundum opinionem ſupra poſitam. C

QVAEST. XXV. DE SCHISMATICORVM RESISTENTIA.

De materia huius quæſtionis latè Turrecramata in ſum. de Eccleſia lib. 4. c. 1. & multis ſequentibus: & Iacobatius tract. de concil. lib. 7. art. 1.

Nunc conſiderandum eſt de Papę reſiſtentia. Circa quam quatuor conſideranda occurrunt.

Primo, de reſiſtentia Schiſmaticorũ.

Secundo, de reſiſtentia tyrannorum.

Tertio, De reſiſtentia excommunicatorum.

Quarto de reſiſtentia hęreticorum.

Circa primum quæruntur ſex.

PRIMO, *Vtrum omnes reſiſtentes Papę ſint ſchiſmatici.*

Secundo, vtrum omnes ſchiſmatici reſiſtentes Papæ ſint hæretici.

Tertio, Vtrum Papa omnes ſchiſmaticos poſſit omni poteſtate priuare.

Quarto, Vtrum Papa debeat punire ſchiſmaticos grauius, quam hæreticos.

Quinto, vtrum Papa reputet Græcos ſchiſmaticos, vel hæreticos.

Sexto, Vtrum Papa teneat Græcos eſſe Paganos, vel chriſtianos.

ARTICVLVS I.

VTRUM OMNES RESISTENTES Papæ ſint ſchiſmatici.

D S. Thomas 2. 2. q. 39. art. 1. & Nicolaus Eymericus in Directorio Inquiſitorum par. 2. q. 48.

AD primum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ non oẽs reſiſtẽtes Papæ ſint ſchiſmatici, quia illud, quod ſcindi nõ põt, ibi ſchiſma non habet locũ: ſed Eccleſia, cuius Papa eſt caput, ſcindi non poteſt, quia tunica Chriſti, quæ ſignificabat Eccleſiam, inconſutilis erat deſuper contexta per totum, vt dicitur Io. 19. vnde non fuit ſciſſa, ſed ſorte data. Ergo ſchiſma in Eccleſia locum non habet.

2 Præterea: Si omnes reſiſtẽtes Papæ dicunt̃ ſchiſmatici: tũc omnis peccator reſiſtens præceptis Eccleſię erit ſchiſmaticus. quia ſecundũ Amb. De paradiſo cap. 8. peccatum eſt præuaricatio legis diuinæ, & cœleſtium obedientia mandatorum.

3 Præterea: Schisma diuisionē importat: Nomen enim schismatis à scissura animorum vocatum est, vt dicit Isido. in libro Etym. lib. 8. c. 3. sed omnia peccata diuidunt homines à Deo. & per consequens à Papa, qui est eius Vicarius. iuxta illud Esa. 59. Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos, & Deum uestrum. Omnes ergo peccatores erunt schismatici.

IN CONTRARIVM est Aug.† in libro de quæstionibus Euangeliorum, & extra de schismaticis.

† Q. 11. in Matth. Tom. 4.

RESOLVTIO.

Qui Papæ tamquam capiti: & membris Ecclesiæ subiectis subesse renuunt, schismatici appellandi sunt. Qui vero non ex animo per manifestam rebellionem se subtrahunt, sed propter temporale commodum tantū consequendum: & propter incommodum vitandum, non item.

RESPONDEO, dicendum, quod Ecclesia est vna vnitate fidei, & charitatis. ad quam vnitatē Apostolus hortatur ad Ephe. 4. dicens: Solliciti seruare vnitatem spiritus in uinculo pacis: quia estis vnū corpus, & vnus spirtus; sicut uocati estis in una spe vocationis vestræ. Est autem in Ecclesia, quæ corpus Christi mysticum est, duplex unitas. Vna membrorum ad caput. Et secunda membrorum ad inuicem. De qua duplici vnione Apostolus loquitur ad Ephe. 4. quando dicit: Veritatē autē facientes in charitate crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus [*quantum ad vnitatem primam*] ex quo totū corpus compactum, & connexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem [*quantum ad unitatem secundam*] Illi ergo, qui exanimo, & secundum intentionem se ab ista duplici unitate diuidunt, schismatici appellantur. Vnde qui summo Pontifici, tamquam capiti subesse renuunt, & qui membris subiectis ipsi ecclesiæ communicare recusant: schismatici esse censendi sunt. De qua duplici diuisione loquitur Apostolus ad Colo. 2. quando dicit: Nemo vos seducat in humilitate, & religione Angelorum quæ non fuit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput: [*quantum ad diuisionem primam:*] ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones subministratum, & constructum crescit in augumentum Dei: cuius corporis diuisio facit diuisionem secundam.

Ecclesiæ vnitas duplex.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non dicitur tunica Christi inconsutilis: quod ab ipsa Ecclesia vel charitate, significata per illam tunicam, multi non possint se diuidere: sed quia in quibuscūque est charitas Ecclesiæ, in * illis inscissa & in diuisibilis permanet. Vnde merito describitur esse contexta per totū: quia nemo eius expers est, qui pertinere videtur * ad totum, à quo tota catholica vocatur Ecclesia. Si enim vnus solus fidelis remaneret in illo, tota inueniretur Ecclesia. vt dicit Augustinus.

* al. ab illis.

* al. inueniatur.

AD secundum est dicendum, quod resistere præcepis Dei, vel Papæ potest esse dupliciter. Primo per spontaneam, & uoluntariam intentionem, ac manifestam rebellionē, & eius iudicialis sententiæ recusationem. & talis resistentia propria inducit crimen schismatis. Secundo per alicuius commodi temporalis consecutionem, & periculi vitationē. Multi enim resistunt præceptis Dei, & vicarij eius, vel ex amore male inflammante, vt aliquod temporale commodū consequantur: vel ex timore male humilliante: ne super eos aliqua pericula, & incommoda inducantur: qui tamen schismatici non dicuntur, quia nec ab vnitate membrorum Ecclesiæ, nec ab unitate capitis se diuidere ex animo intendunt. Et ista diuisio satis habetur per Aug. in libro de quæstione Euang.

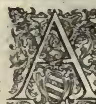
AD tertium est dicendum, quod peccatum potest considerari dupliciter. vel quantū ad illud, quod est formale, & sic diuisio, & separatio à bono incommutabili, est formale in omni peccato mortali. vel quantum ad illud, quod est materiale, & sic conuersio ad bonū commutabile vtile, vel delectabile, est quid materiale. vnde distinguuntur multa peccata secundū illa, ad quæ homo se conuertit. Peccator ergo, quando peccat, principaliter intendit boni commutabilis adeptionem: præter intentionem autem eius sequitur diuisio, & separatio à bono diuino, & a præceptis Ecclesiæ. vnde talis diuisio non proprie inducit crimen schismatis, ex quo est præter intentionem peccantis: nam schismaticus proprie non est nisi, qui sponte, & ex animo per manifestam rebellionē se subtrahit ab unitate Ecclesiæ, tam capitis, quàm membrorum.

Quæst. 11. euang. ex Matth. Tomo 4.

ARTICVLVS II.

VTRVM OMNES SCHISMATICI resistentes Papæ sint hæretici.

Præter citatos in superiori articulo vide Simancam in insti. cath. tit. 58. de schismaticis. Et Armill. Tit. Schisma.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd omnes Schismatici resistentes Papæ sint hæretici. quia diuisi ab vnitate Ecclesiæ sunt diuisi à fide, a qua diuisi sunt hæretici. Dicit enim Augu. contra epistolam fundamenti: Ego non crederem euangelio, si non crederem Ecclesiæ. sed omnes schismatici sunt diuisi ab unitate ecclesiæ. Ergo sunt diuisi ab vnitate fidei, & per consequens sunt hæretici.

Tomo 6. c. 5. contra Epist. Manic.

2 Præterea: Semper maius includit minus, sed Schismatici sunt diuisi à tota Ecclesia, quia subtrahunt se ab obedientia capitis Ecclesiæ; Ergo talis diuisio includit diuisionem à fide, cuius vnitas est particularis.

3 Præterea: Qui diuidit se ab unitate Dei, diuidit se ab unitate fidei, quæ est unitas primi veri. sed schismaticus diuidit se ab vnitate Dei, ex quo diuidit se ab vnitate Ecclesiæ. Ergo similiter est diuisus ab unitate fidei.

Ex Matth. cap. 11. Tomo 4. IN CONTRARIVM eſt Augu. in libro de quæſtionibus Euang. vbi ait: ꝙ Schiſmaticos non fides diuerſa facit, ſed communis diſrupta ſocietas.

RESOLVTIO.

Schiſmatici, quos communis diſrupta facit ſocietas, hæretici non ſunt, quos diuerſa facit fides. Malus autē catholicus veram habet fidem, ſed ſecundum ea, quæ credit, non operatur.

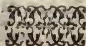
RESPONDEO, dicendum, ꝙ iſtam quæſtionē determinat Aug. in libro ſupradicto, vbi talem differentiā ponit inter Malum catholicum, Schiſmaticum, & Hæreticum; quia malus catholicus veram fidem habet, & vera credit, tamen non viuit ſecundum illa quæ credit. Hęreticus vero eſt, qui falſa de Deo credit, vel de aliqua parte ſcripturæ eius, quæ ad fidei ædificationem pertinet non contentus interrogatione inconcuſſe credentis, ſed ſuo errore à vera opinione pertinaciter diſcordans. talis enim (vt ait) & ſi non corpore, ſaltem animo extra Eccleſiam eſt. Sed ſchiſmaticus eſt ille, qui ſua crimina, & peccata ſic paratus eſt ex animo defendere, ſi fuerint obiecta vel probata: vt cogitet ſponte conuenticulorum ſegregationes, & perturbationes Eccleſiæ facere. Igitur ſecundum Auguſtinum, malum catholicum facit morum, & vitæ prauitas: Hæreticum facit fidei diuerſitas: Sed ſchiſmaticum facit diſrupta ſocietas. Et inter iſtos (vt dicit) ſoli hæretici debent dici zizania, quæ cum frumento non habent communem radicem: Sic hęretici communem fidem non habent cum veris catholicis. debent tamen mali catholici vera credentes, & non vt credunt viuentes dici palea. Et ſchiſmatici debent dici ariſtæ: quia ariſta, & palea communem radicem habent cum frumento.

Mal⁹ catholicus veram fidē habet.
Hæreticus quis nā ſit.
Schiſmatic⁹ quis nā ſit.
Notandum & pulchrū.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicendū eſt, ꝙ in Eccleſia eſt duplex vnitas. Vna in fidei veritate. Alia in amoris charitate. Poteſt autem eſſe prima vnitas in aliquo ſine ſecunda. Schiſmatici ergo diuiſi ſunt ab Eccleſia quantum ad illam vnitatem, quam facit charitas, ſed non ſunt diuiſi ab Eccleſia, quantum ad illam vnitatem, quam facit fidei ueritas.

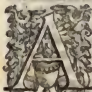
AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ in plus ſe habet Schiſmaticus, quàm hæreticus, ſicut in plus ſe habet animal, quàm homo. ſicut enim omnis homo eſt animal, & non ecōuerſo: ſic omnis hęreticus eſt ſchiſmaticus, nō econuerſo. propter quod falſum aſſumebatur: quia eſſe hæreticum includit eſſe ſchiſmaticum, & non econuerſo. Et per hoc patet reſpōſio ad Tertium.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT punire Schiſmaticos omni poteſtate.

S. Thomas 2. 2. quæſt. 39. art. 3. & Turrecremata in ſumma de Eccleſia lib. 4. par. 1. cap. 7.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit priuare Schiſmaticos omni poteſtate. quia poteſt eos priuare poteſtate conſecrationis. Ergo multo fortius poteſt eos priuare poteſtate iuriſdictionis. conſequentia patet. probatur antecednes per illud, quod habetur 23. quæſtione 1. capitulo, Pudenda, vbi dicitur, ꝙ Epiſcopus ab eccleſiæ viſceribus diuiſus, & ab Apoſtolicis ſedibus ſeparatus, execrat ipſe potius, quàm conſecret.

2 Pręterea: In conſecratione datur Spiritus ſanctus: ſed Schiſmaticis non datur Spiritus ſanctus, quia extra vnitatem Eccleſiæ Spiritus ſanctus non accipitur. non enim poteſt peccatis ſolui, nec cęleſte regnum ingredi, qui ab vnitate Eccleſiæ diuiſus eſt. vt dicit Beda, & ponitur 23. quæſtione. 1. capitulo, Quicunque.

3 Pæterea: Dicit Cyprianus † in quadam Epiſtola, & ponitur 7. quæſtione 1. capitulo, Nouatianus: Quicunque nec communione pacis, nec vnitatem ſpiritus obſeruát, & ſe ab Eccleſiæ vinculo, atque Sacerdotum collegio ſeparat, nec Epiſcopi poteſtatem poteſt habere, nec honorem; qui nec Epiſcopatus vnitatem voluit habere, nec pacem.

† Cyprianus epiſt. 2. lib. 4. ad Antonianum, circa finem.

IN CONTRARIVM eſt quod ſcribitur extra de Schiſmaticis.

RESOLVTIO.

Poteſtas ordinis, quæ indelebiliter in Sacerdote, vel Epiſcopo permanet, à Schiſmaticis auferri nonpoteſt. qui ſi conſecrarent, vel ordinarent in forma Eccleſiæ, vere id præſtarent.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſicut ſupradictū eſt, duplex poteſtas dignoſcitur eſſe in Eccleſia. Vna ordinis, & cōſecrationis. Alia iuriſdictionis & executionis. Prima datur in cōſecratione ordinis Sacramenti, vel in perfectione ordinis: quæ quidem tāta eſt, quāta poteſtas data eſt Sacramento. vnde in tali poteſtate Papa non excedit alios Sacerdotes, nec alios Epiſcopos.

Secunda vero datur magis in electione: quæ tanta eſt, quanta poteſtas datur officio.

Et prima indelebiliter permanet in quolibet Sacerdote, vel Epiſcopo: nec per Papam poteſt conferri, vt eſt Papa: nec tolli, quia ſi Papa non eſſet Sacerdos, vel Epiſcopus, non poſſet aliquem in Sacerdotem cōſecrare, nec in Epiſcopum ordinare.

Secunda vero ſicut per Papam confertur, ſic per Papam poteſt tolli, & auferri. ergo Papa non poteſt Schiſ-

schismaticos priuare potestate ordinis, vel consecrationis: sed bene potest eos priuare,& sunt ipso facto, quando ab unitate Ecclesiæ se diuidunt, priuati potestate iurisdictionis, & executionis. E

Ad Argumenta.

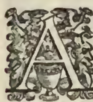
AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ illud Decretum intelligitur, si consecratio non sit facta in forma Ecclesiæ. Verè enim schismaticus consecrat, si in forma Ecclesiæ consecrat: & verè ordinat, si aliquem ad Sacerdotiū ordinat. quia si tales postmodū redeūt, reordinandi non sunt. Vel istud intelligitur esse dictū in odium, & detestationem criminis, vt magis talis consecratio dicatur execratio, quàm consecratio. sic Ecclesia, quæ ex pacto pecuniæ est consecrata, magis execrata, quàm consecrata dicenda est. F

AD secundum est dicendum, ꝙ extra vnitatem Ecclesiæ non datur Spiritus sanctus, vt gratū faciat Deo ipsum recipientem: quia magis ad damnationem, q̄ ad suam saluationem recipit Sacramentum Ecclesię schismaticus ab Ecclesia præcisus: sed bene recipitur Spiritus sanctus, quantum ad hunc effectum, qui est susceptio characteris, vel perfectio, si ipsum Sacramētum ordinis, vel ordinis perfectio recipiatur secundū formam Ecclesiæ. Et per hunc modum intelligitur illud decretum positum in Epistola Cypriani.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA GRAVIUS debeat punire hæreticos, quàm Schismaticos. G

Optatus Episcopus Mileuitanus, lib. 1. contra Parmenianum S. Thomas. 2. 2. q. 39. art. 2. & Conradus Brunus, lib. 5. de hæret. cap. 18. & seq.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa grauius debeat punire Hęreticos, quàm Schismaticos. quia grauius peccatum grauius puniendum est. sed peccatū infidelitatis est grauissimum omnium peccatorum. Ergo est grauius puniendum. H

2 Præterea: Omnis Hæreticus est Schismaticus. Ergo est puniendus tanquam Hæreticus, & tanquam Schismaticus.

3 Præterea: Infidelis post abiuratam hæresim, si relapsus fuerit, non est amplius recipiendus, sed est tradendus brachio seculari, vt habetur extra de hæret. cap. Ad abolendam. Schismaticus autem semper est recipiendus. grauius ergo punitur hæreticus, quàm Schismaticus.

IN CONTRARIVM est quod scribitur Numeri 16. vbi habetur, ꝙ Dathan, & Abiron inassueta pœna fuerunt puniti, eo ꝙ terra aperta fuit: & descēderunt viuentes in infernum, pro eo, quòd restiterunt Moysi.

RESOLVTIO.

Schismatici & si propter pronitatem peccantis pœna inassueta puniti sunt: Homicidaque propter nocumenti pronitatem magis, quàm periurus punitur; Infidelitatis tamen peccatum maius est, grauiusque puniendum. Nam secundum Diuinum iudicium maior pœna maiori culpa debetur: secundum autem præsentem iustitiam minori culpæ maior pœna quādoque debetur.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ pœna grauior, & magis inassueta debetur magis vni peccato, q̄ alteri propter tria. Primo propter peccati maioritatem. Et sic peccatum infidelitatis magis, seu grauius debet puniri, quàm aliquod aliud: cum nullum peccatum sit grauius ipso: considerando ipsum genus peccati: Opponitur enim immediatè ipsi bono Diuino. Vnde Exodi vigesimo, statim cum Deus dixit: Nō habebis Deos alienos coram me, nec adorabis idola, neque coles ipsa; subiunxit immediatè pœnam, dicens: Ego sum Deus fortis, & zelotes.

Secundo propter peccantis pronitatem, & sic peccatum schismatis multum grauiter, & modo inassueto legimus esse punitum. quia enim Iudęi proni erant ad contentiones, & schismata excitanda, iuxta illud, quod dixit Moyses Deutero. 31. Ego enim scio contētionem vestram, & ceruicem vestram durissimam. adhuc viuente me, & ingrediente vobiscum, semper contentiose egistis contra Dominum: quanto magis cum mortuus fuero. Et 1. Esdræ 4. cap. Scribitur inuētum fuisse in libris historiarum antiquorum Patrum, ꝙ ciuitas illa, puta, Ierusalem, vbi Iudæi habitabant, à diebus antiquis aduersus Reges rebellabat, & seditiones, & prælia concitabantur in ea. Vnde propter hanc pronitatem Core, & Dathan, & Abiron concitantes schisma aduersus Moysen, pęna inassueta puniti sunt, vt dictum est supra.

Tertio propter nocumenti grauitatem. Secundū enim pręsentem iustitiam quādoque pro minori culpa grauis quis punitur. quia grauius nocumentum imminet hominibus quandoque ex leuiori culpa, quàm ex maiori. sicut aliquis grauius punitur pro homicidio, quàm pro periurio, nō obstante, ꝙ longe maius peccatum est periurium, † quàm homicidium. †Vide Syluestrū in Summa, verbo: Periurium, quæst. 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ secundū diuinum iudicium semper maiori culpæ maior pęna taxatur. sed secundum pręsentem iustitiam maiori culpę quandoque debetur minor pœna, vt dictum est de homicidio, & periurio, quamuis distingui possit de maioritate culpæ. Quia quandoque est maior maioritate peccati. Quandoque vero peccantis pronitate. Et, quolibet modo maioritatis, pœna potest respōdere culpæ.

AD secūdum est dicendum, ꝙ hęreticus est schismaticus: loquendo generaliter de schismate, eo quòd hæreticus errans in fide diuisus est à Deo. Sed quandoque hæreticus est schismaticus sub propria ratione schismatis; quia diuidit se à Deo per eius scripturæ corru-

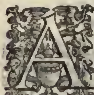
corruptionē,& quia diuidit ſe ab unitate Eccleſię per manifeſtam rebellionem. Vnde dicit gloſſa Nume. 16. per Datam,& Abiron, & Core ſignificabantur hæretici,& ſchiſmatici: qui multos ſecū trahēdo decipiunt contemnentes Sacerdotes Chriſti:& ſe à Clero, plebiſque ſocietate ſegregantes: conſtituere audent Eccleſias,& aliud altare.

A D tertium eſt dicendum, ꝙ tunc Schiſmatici ſunt recipiendi, quando nullum falſum dogma nutriunt,vel pertinaciter defendunt.Hæretici vero ideo poſtquam relapſi ſunt traduntur brachio ſæculari, quia timet Eccleſia de corruptione fidelium, quam præſumit de eis,ex quo relapſi ſunt.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA REPVTET Græcos Hæreticos,vel ſolum Schiſmaticos.

Eymericus in Directorio Inquiſitorū par. 2. quæſt. 18. Et Prateolus lib. 7. de ſectis hæreticorū cap. 15. in verbo. Græci.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim,quòd Papa non reputet Græcos hæreticos,ſed ſolū ſchiſmaticos. quia Damaſ. Græcus fuit,non Hæreticus,& tamen primo ſuo libro cap. 10. dicit: Credimus in vnum Spiritum ſanctū ex Patre procedentem, & in filio requieſcentem cum Patre,& filio ſimul coadorandum,& cōglorificandū. vbi non facit mentionem de proceſſione Spiritus ſancti,& filio.Græci ergo negantes Spiritum ſanctum ex filio procedere, non ſunt hęretici reputandi.

2 Præterea 15. diſt. cap. 1. dicitur, ꝙ Papa dicit: Sicut ſancti Euangelij quatuor libros, ſic quatuor cōcilia ſuſcipere,& venerari me fateor: Nicenum,Conſtantinopolitanum, Epheſinum, & Chalcedonenſe. Sed in illis quatuor concilijs non * fuit aliqua mentio de proceſſione Spiritus ſancti ex filio. Propter talem ergo articulum non ſunt Græci hæretici reputandi.

al. fit.

3 Præterea: Illi,qui integre ſapiunt, & rectam viā ſectantur,non ſunt Hæretici. Sed Hieronymus dicit in Prologo ſuper Epiſtolis canonicis: Græci integrè ſapiunt,& rectam viam ſectantur: non ergo ſunt reputandi Hæretici.

I N C O N T R A R I V M eſt,quia Spiritū † ſanctū ex filio procedere,eſt articulus fidei. Sed Græci hoc negant. Ergo Hæretici ſunt habendi.

† De hoc articulo vide Auctorem, & ibi citatos ſupra q. 12. art. 3.

R E S O L V T I O.

Gręci ab initio,quo ab Eccleſiæ Romana unitate ſe deuiarunt, Schiſmatici ſolum ſunt appellati: nunc autem ab Eccleſia ſua opinioni pertinaciter adhærentes, Hæretici reputantur: ſed ſolum Schiſmatici nominantur.quia à ſchiſmate eorum peccatum eſt inchoatum.

A RESPONDEO, dicendum, quòd iſta duo crimina,ſchiſmatis,& hæreſis magnam affinitatē habēt.Scribitur enim 1. Reg. 15. quòd quaſi peccatū ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.Et ſuper illo verbo Hieronymi ſcripto 14.quæſtione tertia.inter ſchiſma,& hæreſim hoc intereſſe arbitror, ꝙ hæreſis peruerſum dogma habet. Schiſma vero poſt corporalem diſceſſionem ab Eccleſia pariter ſeparat.& notat gloſſa talem differentiam eſſe inter ſchiſma,& hæreſim,qualis eſt inter habitum,& diſpoſitionem. ſicut enim diſpoſitio poteſt fieri habitus: ſic cum aliquis ſcinditur, & diuiditur ab Eccleſia, dicitur ſchiſmaticus. cum poſtmodum pertinaciter adhæret ſuę ſectæ,& dogma aliquod nouum fingendo, vel pertinaciter aſſerendo contra prohibitionem Eccleſiæ nutrit,efficitur hæreticus. Quāuis ergo Gręcj à principio,quo ſe ab unitate Eccleſię Romanæ diuiſerunt,fuerint ſolum ſchiſmatici: poſtmodum vero pertinaciter adhærentes eorum ritui, et non tenendo Articulos per Eccleſiam determinatos: planum,ꝙ in hęreſim lapſi ſunt.vnde Eccleſia reputat eos ſchiſmaticos, & hæreticos, quamuis nominentur ſolum ſchiſmatici. quia à Sſchiſmate eorum peccatū inchoatum eſt. B

In Epiſtolā ad Titum, cap. 3.

Ad Argumenta.

A D P R I M V M eſt dicendum, ꝙ aliqui dicunt auctoritatem Damaſ. non eſſe recipiendam propter duo. Primo quia eius liber in omnibus non tenetur ab Eccleſia, potiſſime quando dicit 2. libro cap. 3. ſe adhærere illi opinioni, ꝗ ponit Angelos genitos eſſe poſt creationem omnium rerum. Secundo quia librum ſuum compoſuit tempore,quo incipiebat controuerſia inter Gręcos,& Latinos de proceſſione Spiritus ſancti. Ideo noluit determinare pro aliqua parte. Sed melius dicitur, ꝙ Doctores Græcorum non negant Spiritum ſanctum à filio procedere, niſi propter principalitatem Patris. quia enim procedere ab aliquo, Græco ſermone,principalitatem importat: ne Spiritus ſanctus credatur procedere ſic principaliter à Filio,ſicut à Patre, negant ipſi talem proceſſionem quantum ad principalitatem, & non quantum ad realitatem. C

Vide locum citatum.

A D ſecundum eſt dicendum, ꝙ tempore illorū Conciliorum non pullulabat aliqua hæreſis cōtra Spiritum ſanctum.ſed poſtmodum tempore Athanaſij, & aliorum Doctorum Græcorum poſitum eſt ſub articulo tanquam neceſſarium ad credendum Spiritū ſanctum ex Filio procedere. Vnde dicit Athanaſius ad Serapionem,iuxta quod mandat Apoſtolus, Hereticum hominem poſt primam correctionem,& ſecūdam deuita: etiam ſi quos videtis cum Elia volantes per aerem,& cū Petro, & Moyſe ſicco pede calcantes maria,niſi Spiritum ſanctum profiteantur eſſe naturaliter ex Deo,& filio exiſtentem, ſicut & filium naturaliter æternaliter genitum à Deo patre, ut nos profitemur, eum non recipiatis, & blaſphemantibus,& negantibus Spiritum ſanctum Deum eſſe de natura Dei filij non cōmunicetis. D

Tit. 3.

A D tertium eſt dicendum, ꝙ Græci integre ſapiunt

piunt,& fidem rectam sectantur quantum ad numerum librorum contentorum in sacro Canone,non autem quantum ad numerum articulorum positorum in Symbolo. nec quātum ad ritum Sacramentorum, & aliorum,quę communiter obseruantur in Ecclesia.

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA TENEAT Graecos Paganos esse,et non Christianos.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, q; Papa teneat Græcos esse Paganos, non christianos. quia solus baptismus facit hominē christianum. Sed Græci non baptizāt in forma Ecclesiæ. Ergo non sunt christiani,sed potius pagani.

2 Præterea: Diuersus ritus,& dispar cultus diuidit christianum à pagano. sed Græci nō seruant ritum,& cultum,quem seruat Ecclesia: Conficiunt enim in fermentato pane, & non in azimo. Ergo non sunt christiani,sed potius pagani.

3 Præterea: Scribitur 23. quæst.5.c.De Liguribus. Si qua persona Ecclesiastici officij,cui subiecta est, restiterit,vel seorsum collegium fecerit, aut aliud altare erexerit, seu schisma fecerit;iste excommunicetur,& damnetur. sed omnia ista habent Græci. Ergo damnātur, & per consequens sunt pagani,& non christiani.

IN CONTRARIVM est. Quia Ecclesia non appellat eos paganos,sed schismaticos,vel hæreticos.

RESOLVTIO.

Græci quamuis baptizādi forma,quæ conuenientior est,non utantur: verum tamen baptismum conferunt. vera enim, & essentialis baptizandi forma in sola actus baptizādi expressione cum inuocatione Trinitatis consistit. Hinc Ecclesia eos paganos non appellat.

RESPONDEO, dicendum, q; per baptismū homo incorporatur Christo ,& a Christo christiani appellātur. Vnde dicit Apost. ad Ro. 6. Quicunque baptizati sumus in Christo Iesu,in morte ipsius baptizati sumus. si ergo Græci verum baptisma non conferunt: planum est, q; christiani non sunt. Certum est autem Græcos non vti forma, qua vtitur Ecclesia baptizando,quia non exprimunt personam baptizantē: sed solum personam, quę baptizatur. Dicunt † enim: Baptizetur seruus Christi. N. in nomine Patris, & Filij,& Spiritus sancti. Vnde multi dicunt eos verum

[Margin: Græcorum baptizandi forma.]

[Margin: † S. Thom. ... 3 q.66. ... 5. & Ma-]

E baptisma non conferre, asserentes personam baptizātem pertinere ad essentiā formæ baptismi ex ipsa institutione Christi,quando dixit: Euntes baptizate omnes gentes. Aliqui vero dicunt contrarium , ponentes Græcos verum baptisma conferre , quia non immutant aliquid,quod sit de essentia formæ,eo q; sola expressio actus baptizandi cum inuocatione Trinitatis est de essentia formæ baptismi. Modus vero exprimendi in persona prima, vel secunda, & in quo casu : nominatiuo,vel alio , est ex institutione Ecclesiæ. Ideo licet ipsi peccent,ritum,& formam Ecclesiæ non seruando : verum tamen baptismum conferunt. immo si Latini sub forma illa baptizarent,grauiter peccarent. baptizati tamen iterum rebaptizari non deberent. Et hanc opinionem puto esse veriorem, quia

F secundum Augu. De vera Relig. cap. 10. Falsa sunt semper respuenda,& vera tenenda. dubia vero tandiu credenda sunt, quandiu ipsa esse respuenda, vel doceat ratio, vel præcipiat Ecclesiæ auctoritas. Planum est autem, quòd Ecclesia venientes Græcos ad obedientiā fidei non cogit rebaptizari . Vnde ipso facto * creditur magis eorum baptisma approbare , quàm reprobare, & per consequens Papa reputat Græcos christianos,& non paganos.

[Margin: gister,& Doctores, li. 4. sent. dist. 3. Matth. vlt.]

[Margin: Baptismi forma essentialis.]

[Margin: Tomo 1.]

[Margin: * al. videtur]

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum , q; Græci vtuntur illa forma ad euitandum errorē : qui fuit in

G primitiua Ecclesia. Multi nāque attribuebant virtutē baptismi dignitati,& auctoritati ministrorum baptizantium: In quorum persona dicit Apostolus prima ad Cor. 1. Ego quidem sum Pauli: ego vero Apollo: ego autem Cephæ. Ad euitandum ergo hunc errorem non exprimunt ministrum baptizantem,sed solam personam,quę baptizatur . Forma tamen Ecclesiæ longè conueniētior est,& magis conformis verbis Christi,quibus dixit: Euntes baptizate omnes gentes Matth. vltimo.

AD secundum † est dicendum,q; sicut dicit Ansel. in epistola de sacrificio azimi, & fermentati,Græci in multis nos arguunt de ritu,& cultu sacrificiorū, & sacramentorum,dicentes nos iudaizare, & figuras iudaicas obseruare . siue tamen conficiatur in azimo,

H siue in fermentato verum corpus Christi conficitur. vnde, quantū ad hoc, nec ipsi,nec nos de infidelitate reprehensibiles sumus.

AD tertium est dicendum,quòd si Græci damnantur,non damnantur pro infidelitate,sed pro schismate, in quo diu permanserunt, & pro hęresi,in quam postmodum relapsi sunt.

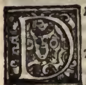
[Margin: † Theologi scholastici lib. 4. sent. dist. 11: & S. Thom. par. 3. q. 74. art. 4.]

QVAE-

QVAEST. XXVI. DE RESISTENTIA TYRANNORVM.

Einde conſiderandum eſt de reſiſtentia tyrannorum, circa quod quæruntur ſex.

Primo, Vtrum tyranni reſiſtentes Papæ ſint ſchiſmatici.

Secundo, Vtrum tyranni reſiſtentes Papæ ſint hæretici.

Tertio, Vtrum ad Papam ſpectet punire tyrannos.

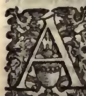
Quarto, Vtrum Papa debeat tyrannos punire pœna temporali, vel ſpirituali ſolum.

Quinto, Vtrum Papa contra tyrannos ſibi reſiſtentes debeat cruce ſignatos deſtinare.

Sexto, Vtrum Papa in puniendo tyrannos debeat magis declinare ad miſericordiam, quàm ad iuſtitiam.

ARTICVLVS I.

Vtrum omnes tyranni reſiſtentes Papæ ſint Schiſmatici.

D primum ſic proceditur. Videtur enim, quod non omnes tyranni reſiſtentes Papæ ſint ſchiſmatici. quia illi ſunt ſchiſmatici, qui intendunt ſe ab vnitate Eccleſię diuidere, ſed hoc tyranni non intendunt, immo interdum zelatores Eccleſię ſe ſimulāt. nō ergo tyranni ſunt ſchiſmatici.

2 Præterea: Obſeruatores iuſtitiæ non ſunt ſchiſmatici: ſed quandoque tyranni obſeruatores ſunt iuſtitiæ, magis quā alij. Nō ergo tales ſunt ſchiſmatici.

3 Præterea: Schiſmatici ſunt qui rebellant Eccleſiæ. ſed tyranni quandoque procurant facere congregationes, & colligationes in Eccleſia, non ergo tales ſunt ſchiſmatici.

IN CONTRARIVM eſt, quia, vt dicit Damaſc. libro 4. c. 28. Antichriſtus in primordijs quidē regni ſui tyrannidem iuſtitiam diſſimulabit. Cum autem dominator factus fuerit, perſequetur Eccleſiam Dei. Tyranni ergo, nō obſtante obſeruatione iuſtitię, ſchiſmatici, & perſecutores eccleſiæ cenſeri debent.

RESOLVTIO.

Tyranni reſiſtentes Papæ vel ſunt Schiſmatici intentione, vel operatione: vel intentione, & operatione ſimul, quos Eccleſia domat, & corrigit: Schiſmaticos vero primo modo dictos ſuſtinet: ſed ſecundo modo dictos reuocare ſtudet.

A RESPONDEO, dicendum, quod ſecundum Aug. in libro de quæſtionibus Euangeliorum, Tria † poſſunt diſtingui genera ſchiſmaticorum. nam aliqui ſunt ſchiſmatici intentione, non operatione: quicunque enim ita inuident bonis, vt quærant occaſionem excludendi eos; vel crimina ſua ſic defendere parati ſunt, ſi obiecta fuerint, vel probata: vt etiam conuenticulorum ſegregationes, vel Eccleſiæ perturbationes facere cogitent, iam ſchiſmatici ſunt, & ab vnitate Eccleſiæ corde deciſi, etiam ſi nō inuentis occaſionibus, aut occultatis factis ſuis Sacramento Eccleſiæ corporali conuerſatione ſocientur. Aliqui vero ſunt ſchiſmatici operatione, ſed non intentione, quia per ſe nō B intendunt ſe ab vnitate Eccleſiæ diuidere: propter tamen aliquod commodum temporale conſequendū, vel periculum euitandū, conuenticulorū ſegregationes faciunt, ac per hoc ſchiſma incurrunt, & ſchiſmatici cenſeri debent: quia ſicut uoluntas coacta, vel mixta voluntas eſt ſecundū Aug. vel voluntas mixta volūtas eſt ſecundū Philoſophū: ſic effectus ſequens ex cauſa per accidens effectus eſt. Sed aliqui ſunt ſchiſmatici intentione, & operatione. Tyrannos ergo, qui ſunt ſchiſmatici primo modo, Eccleſia portat, quia tamdiu ſuſtinet peccatum, aut errorē alicuius, donec aut accuſatorem inueniat, aut prauam opinionem pertinaci animoſitate defendat, vt dicit Auguſt. in libro C de vera Religione. Tyrannos vero, qui ſunt ſchiſmatici ſecūdo modo, Eccleſia reuocat. imitatur enim Dei iudicium, qui reſpicit intentionem magis, quàm operationem. Dicit enim Augu. ad Comitem Bonifaciū: Charitas, quæ colligit, & uiuificat omnia membra Eccleſię, ſi nos videat de alterius ruina gaudere: ſtatim nos pręſcindit à corpore. Si ergo miniſtri Eccleſię nō dolent de ruina ſuorum ſubditorum, iam ipſi præciſi ſunt à corpore * Eccleſiæ. quia ſi in corpore Eccleſiæ eſſent: ſine dubio dolerent, & eos reuocare procurarent. Sed tyrannos, qui ſunt ſchiſmatici tertio modo, domat, & corrigit, donec aut pœnitendo, aut in nequi D tia male liberi defluant, vt Aug. dicit In de uera Rel. cap. 6.

Queſt. ex D. Matth. c. 10. Tomo 4.

† Iacobus Simāncas in catholicis inſt. tit. 58. de ſchiſmaticis.

Ethic. 3. c. 1.

Tomo 1.

* al. Chriſti.

Tomo 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendū, quod illi, qui ſunt ſchiſmatici ſola intentione, ſuſtinentur ab Eccleſia. In area enim Eccleſiæ quilibet pro libito poteſt uile frumentum, vel palea, vel ariſta, eo quod in quemquam ſententiam non profert, niſi ſponte confeſſum, & conuictum, ſicut dicit Aug. in libro de pænitentiæ medicina. cap. 3. & 2. queſt. 1. cap. Multi.

AD ſecundum eſt dicendum; quòd dominium tyrannicum poteſt effici naturale; & naturale dominium

nium potest effici tyrannicum. Si enim Rex iustitiam faciat, vt violenter dominetur: & vt bonum publicũ conuertat in bonum priuatum; iam tale dominium regiũ, & naturale fit tyrannicum. Eodem modo si aliquis est adeptus dñium tyrannice, & postmodum volentibus subditis dominetur, & bonum priuatum cõuertat in bonum publicum: seruando alias conditiones naturalis dominij, iam tale tyrannicum dominiũ fit naturale.

A d tertium est dicendum, ꝙ non sufficit in Ecclesia seruare congregationem, vel vnitatem membrorũ sine vnitate capitis, immo ex hoc ipso quòd tyranni vniunt eis membra Ecclesiæ: & diuidũt * ipsa ab vnitate, & ab obedientia capitis, cui simul cum eis deberent subjici, schismatici censendi sunt. — * al. ipsam.

ARTICVLVS II.

VTRVM TYRANNI RESISTENTES *Papæ sint hæretici.*

A D secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd tyranni resistẽtes Papæ sint hęretici. Dicit enim Hier. in Epistolã ad † Titũ. c. 3. Nullũ schisma est, quod sibi nõ aliquã hæresim confingat, vt recte ab Ecclesia recessisse videat. Sed tyranni sunt schismatici, vt supra dictum, ergo similiter hæretici. — † Refertur I c. Inter hæresim. 24. q. 3.

2 Præterea: Quicunque non credunt aliquem articulorum positorum in Symbolo, sunt hæretici: Sed tyranni offendunt contra illum articulum. Et in vnã sanctam Ecclesiam catholicam. Ergo sunt hæretici.

3 Præterea: Sola pertinacia resistendi facit hominẽ hæreticum. Sed tyranni pertinaciter resistunt capiti Ecclesiæ. Ergo sunt hæretici.

I n C o n t r a r i v m est, quia non nutriunt nouas, vel falsas opiniones in Ecclesia, Ergo non sunt hæretici.

RESOLVTIO.

Tiranni resistentes Papæ, si eorum sit credibilis difformitas, dogmatis nouitas, defendendique pertinacitas, hæretici sunt dicendi: si secus, non item.

H

R e s p o n d e o dicendum, ꝙ aliud est dicere falsum: aliud erroneum: & aliud hæreticum. Quãdocunque enim non est conformitas rei intelligibilis ad intellectum, dicitur falsum. quia sicut dicit Isaac in libro de diffinitionibus: Veritas est adæquatio rei intelligibilis ad intellectum. Per contrarium ergo inadæquatio rei ad intellectum est falsitas. Quandocunque vero non est conformitas rei credibilis ad intellectum, sine proposito tamen pertinaciter defendendi, tunc dicitur esse erroneũ. Sed quando non est conformitas rei credibilis ad intellectum, cum proposito pertinaciter defendendi: tunc est esse hæreticum. Tria † itaque concurrunt ad propriam rationem hæresis. — † Eymeric⁹ in Directorio Inquisitorum par. 2. q6. 32. & Albertinus tracta. de agnos. assert. q. 2.

E Primũ est rei credibilis difformitas: Vnde dicit Aug. 23. q. 3. c. hęresis. Quicũque aliter scripturã intelligit, quã sensus Spiritus sancti flagitat, à quo scripta est, licet ab Ecclesia non discesserit, hæreticus tñ appellari potest. Secundum est dogmatis nouitas. Vnde dicit Augustinus, † ꝙ hæreticus est, qui alicuius temporalis cõmodi, & maxime glorię principatus, falsas, ac nouas opiniones vel gignit: vel sequitur in Ecclesia. Tertium est defendendi pertinacitas. Vnde dicit Augustinus lib. 18. de ciuit. Dei, cap. 51. ꝙ qui in Ecclesia Christi morbidum aliquod prauum sapiunt: si correcti vt sanum, rectumque sapiãt, resistunt cõtumaciter, suaque pestifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, * nec defendere desistunt, hæretici sunt. Ista ergo tria: Credibilis difformitas, dogmatis nouitas, & defendendi pertinacitas, integraliter faciunt hominẽ hæreticum. quæ si simul inueniantur in tyrannis resistentibus ecclesiæ, hæretici habendi sunt. — † De vtil. credendi, c. 1. — * al. Sed defensare persistunt.

F

Ad Argumenta.

A d P r i m v m ergo est dicendum, ꝙ Hieronymus loquitur de schismaticis iam in eorum schismate induratis, qui vt rectè ab Ecclesia recessisse videantur, fingunt aliquid nouum dogma, & illud pertinaciter defendunt. sicut Græci faciunt, & omnes Schismatici tales hæretici sunt censendi.

A d secundum est dicendum, ꝙ vnam sanctam Ecclesiam catholicam facit vnitas fidei. iuxta illud ad Ephe. 4. Vna fides, vnum baptisma, & similiter vnitas charitatis: Sola autem diuisio ab vnitate prima, est contra articulum. quia si omnes diuisi ab ecclesia per charitatem facerent contra illum articulum, & vnam sanctam Ecclesiam catholicam, tunc omnes existentes in peccato mortali essent hæretici. — G

A d tertium est dicendum, quòd pertinacia defendendi nouum dogma difforme illis, quæ credit Ecclesia, facit hominem hęreticum. & si talis pertinacia cõuincitur esse in resistentia tyrannorum, hæretici iudicandi sunt.

ARTICVLVS III.

VTRVM AD PAPAM *spectet Tyrannos punire.*

Ioannes Roffensis contra Lutherum art. 4.

A D tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ ad Papã non spectet tyrannos punire. quia Papa non debet punire instrumẽta diuinæ iustitiæ. sed tyranni sunt quãdoque instrumenta diuinæ iustitię, iuxta illud Iob 34. Facit regnare hypocritã propter peccata populi. Ergo ad Papam non spectat ipsos punire.

2 Præterea: Super illo verbo ad Philip. cap. 1. Dũmodo Christus annunciet, siue per occasionem, siue per veritatem, in hoc gaudebo, dicit glossa, ꝙ quidam prædica-

prędicabant Chriſtum ex odio Pauli,& ex odio veritatis. vt perſecutores eos audientes vincularent Paulum credentes illos tyrannos per eũ eſſe ſeductos. Ex quo ergo tyranni per occaſionem poſſunt eſſe vtiles Eccleſiæ per Papam,non ſunt puniendi.

2 Præterea: Papa non debet iniuſtitiam facere alicui.ſed multi voluntariè ſe ſubijciunt dominio tyrannorum. Ergo iniuſtitia eſt,eos puniri per ſubtractiones ipſorum.

IN CONTRARIVM eſt quod ſcribitur Abac. 1.In perſona Chriſti,& Vicarij eius, ſcilicet Papæ,ipſe de Regibus triũphabit: & tyranni ridiculi eius erunt.

RESOLVTIO.

Tyranni à Papa ſunt puniendi,cum ipſi deſtruant ſcientiæ ſtudium, pacem,& iuſtitiam: Ad Papam verò ſpectet punire peccantes contra iuſtitiam naturalẽ, regalem ,& legalem.

RESPONDEO, dicendum: quòd tyrannicum dominium eſt contra iuſtitiam naturalem. Vnũquodque autem naturaliter regitur, quando ſic regitur,vt eſt aptum natum regi. homo autem cum ſit liberi arbitrij;eſt aptum natum regi voluntariè:vt voluntariè ſeruiat,& voluntariè obediat:non violenter. vnde cum dominium tyrannicum ſit coactiuum,& violentum;contra naturalem iuſtitiam cenſetur eſſe. Secundo eſt contra iuſtitiam regalem. appellatur autem iuſtitia regalis lex diuina,& iuſtitia diuina, iuxta illud Iaco. 2. Si tñ legem perficitis regalem,benefacitis.Cõtrà talem autem iuſtitiam,& tyrannicum dominium ſcribitur Iob.34 ꝙ Deus non accipit perſonas Principum,nec cognouit tyrannum ;cum diſceptaret cõtra pauperem.Tertio tale dominium eſt contra iuſtitiam legalem: Eſt autem iuſtitia legalis, vt dicit Philoſophus omnis virtus,quæ præcipit omnes actus uirtuoſos. præcipit enim doctrinæ ueritatem ,pacis vnitatem, & iuſtitię æquitatem. Dominium autem tyrannicum deſtruit ſtudium ſcientiæ,deſtruit pacẽ,& deſtruit iuſtitiam. tanto ergo magis ad Papam ſpectat tyrannos punire; quãto magis ſpectat ad ipſum punire* ſotefacientes contra iuſtitiam naturalem, regalẽ, & legalem.

*Forſefacio nõ ratò ab Aegidio vſurpatũ, & ab Auctore ſupra, & ſumitur pro peccare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum,ꝙ inſtrumẽta diuinæ iuſtitiæ punienda ſunt iudicio humano, & diuino.non quidem propter iuſtitiam diuinam, quæ præter eorum intentionem exercetur: ſed propter tyrannicam uiolentiam, quæ ſecundum eorum intentionem prauam intenditur.

AD ſecundum †eſt dicendum,ꝙ ſecundum Auguſtinum , tyranni,qui ſunt mercenarij,tolerandi ſunt, quia fideles per tales in ueritate fidei non peruertuntur.Sed tyrãni , qui ſunt fures,puniendi ſunt,quia ad hoc intendunt , vt oues Chriſti mactent , & perdant.

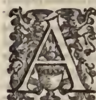
†S. Thom. 2.2. qõ.10. ar.10.& 11.

AD tertium eſt dicẽdum,ꝙ illi,qui ſemel ſe ſubijciunt dominio Eccleſiæ, non poſſunt ſe vlterius dominio aliorum ſupponere. nec licet tyrannis tales ſub eorum dominio recipere,quantumcunque voluntariè ſe offerant.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA DEBEAT punire Tyrannos pœna temporali,vel ſolum ſpirituali.

Huc ſpectant tradita per Alphonſum Caſtr. lib. 2. de iuſta hæret.punit.c.3. & ſeq.& per Conradum Brunum, lib.5.de hæret.cap.13.& cap.18.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim , quòd Papa non debeat tyrannos punire pœna temporali,ſed ſpirituali ſolum.Scribitur enim Numer. 16. de pœna Dathan,& Abiron,qui tyrannico modo voluerũt rebellare Moyſi. Recedite à tabernaculis impiorum, & nolite tangere quæ ad ipſos pertinent,ne inuoluamini peccatis eorum. Sed recedere à communione fidelium , eſt pœna ſpiritualis, non temporalis: Tyranni ergo pœna ſpirituali, non temporali puniendi ſunt.

2 Præterea: Dicit Gregorius , & ponitur 23. quæſt. 8. cap. Si in morte. Si in morte Longobardorum me immiſcere voluiſſem:hodie Lõgobardorum gens nec regem,nec ducem haberet:ſed quia Deum timeo, in morte cuiuslibet me miſcere formido. Papa ergo tyrannos non debet punire pœna temporali , ſed ſpirituali.

3 Præterea:Papa eſt ſucceſſor Petri:ſed Petro dictũ eſt Matth. 26. Conuerte gladium tuum in vaginam. ad punitionem ergo tyrannorum Papa non debet uti gladio corporali,ſed ſpirituali.

IN CONTRARIVM eſt,quod ſcribitur 23. quæſtione 5.c.Quali.Diuinæ,& humanæ leges ſtatuerunt, vt ab Eccleſię vnitate diuiſi , & eius pacem nequiſſime perturbantes,ſæcularibus poteſtatibus comprimantur.

RESOLVTIO.

Tyranni pœna ſpirituali ſunt puniendi turbantes vnitatem membrorum ad inuicem: turbantes verò vnitatem membrorum ad caput,temporali.

RESPONDEO dicendum,quòd ordo Diuinæ iuſtitię requirit, vt ſecundum multiplicationem culparum fiat multiplicatio pœnarum iuxta illud Apoc.18. Quantum glorificauit ſe in delicijs,tantum date tormentum,& luctum. Eſt autem in Eccleſia duplex vnitas.Vna membrorum ad inuicem, alia membrorum ad caput , vt ſupra dictum eſt. Si ergo tyranni inueniantur turbare primam unitatem per eorũ tyrannicam violentiam,puniendi ſunt pœna ſpirituali. Sed ſi in tantum progreſſi fuerint malum , ut uelint perturbare unitatem ſecundam per eorum manifeſtam reſiſtentiam,puniendi ſunt pœna temporali. Dicit enim Auguſtinus in libro de uera religione c. 15. ꝙ quanto homines dulcedine bonorum inferiorum magis decipiuntur, tanto magis amaritudine pœnarum debent erudiri. Tomo 1.

Ad Argumenta.

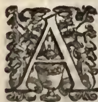
AD PRIMVM est dicendũ, quòd Dathan, & Abiron tyrannicè Moysi resistentes pœna spirituali fuerunt puniti, quãdo dictum est: Recedite à tabernaculis impiorum, ne inuoluamini peccatis eorum: & pœna temporali, quando aperta est terra, & deglutiuit Dathan, & operuit super congregationem Abiron.

AD secundum est dicendum, ꝙ Papa, & alij Prælati non debent se immiscere in morte hominis per immediatam executionem, vt propria manu pugnẽt, vel interficiant. quia arma eorum militiæ principaliter sunt spiritualia, non carnalia: sed mediante potestate sæculari possunt, & debent de tyrannis, & de turbãtibus pacem ecclesię iustitiam exercere. Dicit enim Augu. in Epistola ad Vincen. (Epist. 48. Tomo 2.) In tali primitus sentẽtia eram, neminem ad vnitatem Christi esse cogendũ: verbo esse agendum: disputatione pugnandum, rõne vincendũ, ne fictos catholicos haberem, quos apertos hæreticos noueram. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis tantum, sed demonstrantium superabatur exemplis. Nam proponebatur mihi ciuitas mea, quæ cum tota esset in partem Donati, ad unitatẽ catholicam legum imperialium timore conuersa est, quam nunc videmus. ita illius animositatis perniciẽ detestari: vt in ea nunquã fuisse credatur. Item aliæ multæ, quæ mihi cõmemorabantur nominatim, vt in ipsis rebus cognoscerẽ, & in hac causa rectè intelligi posse quod dictum est: Da sapienti occasionem, & sapientior erit. (Prouer. 9.) Et per hoc patet Respon. ad Tertiũ.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA DEBEAT contra Tyrannos sibi resistentes cruce signatos destinare.

Expeditio pro recuperanda terra sancta, habetur post Concilium Lateranen. sub Innocentio III. Adde textum, & ibi Doctores in c. Ex multæ. de voto. & cap. Excõmunicamus. 1. §. catholici, de hæret.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa contra tyrannos sibi resistentes nõ debeat cruce signatos destinare. Quia cruce signatus non eijcitur cruce. scribitur enim Matth. 12. Si Satanas Satanam eijcit, quomodo stabit regnum eius: sed tyranni cum sint Christiani, sunt cruce signati. non ergo debent expugnari per cruce signatos.

2 Præterea: Papa, quantum potest, debet multa sustinere, & multa pati ad euitandum scandalum infirmorum, iuxta illud Aposto. 1. Cor. 9. Omnia sustinemus, ne aliquod offendiculum demus Euangelio Christi. Sed de hoc, quòd Christiani cruce signati ad expugnãdum christianos destinantur, multi populares, & inferiores de Ecclesia scandalizantur. Tale ergo scandalũ per Papam est vitandum.

E 3 Præterea: Dicit Augustinus in de vera Religione: (Tomo 1. cap. 17.) Nullum peccatum committi potest, nisi dum appetuntur, quæ Dei Filius contempsit: aut fugiuntur quæ ille sustinuit: quia tota vita eius in terris per hominem, quem suscipere dignatus est, nobis disciplina morum fuit. Sed Christus per crucem non exercuit potestatem. & seueritatem iustitiæ, sed magis humilitatem. Exemplo ergo Christi Papa non debet vti cruce ad seueritatem iustitiæ, sed ad humilitatem misericordiæ.

IN CONTRARIVM est glo. super illo verbo (Psal. 85.) Psalm. 85. Fac mecum signum in bonum, vt videant, qui oderunt me, & confundantur: vbi dicit, ꝙ crucis signo inimici Christi effugandi sunt.

RESOLVTIO.

F *Tyranni si sint christiani resistentes Papa per crucem Christi magis, quàm Iudæi, vel Pagani sunt compescendi.*

RESPONDEO, dicendum, ꝙ christiani cum peccant, grauius puniendi sunt, quàm Pagani, vel Iudæi: promittunt enim. in baptismo, Diabolo, & pompis eius renunciare, & ipsi Christo per fidem, & charitatem incorporari. Si ergo contingat, aliquos christianos Diabolicis instigationibus sic superari, & implicari, vt tunicam Christi inconsutilem velint scindere, & à capite Ecclesiæ tyrannica violentia se subtrahere, tanquam mendaces effecti promissionis factæ in baptismo, per crucem Christi compescendi sunt G magis, quàm Pagani, vel Iudæi. quia, vt dicitur 2. Pet. 2. Melius erat eis viam veritatis non cognoscere, quàm post agnitionem retrorsum reuerti ab eo sancto mandato, quod traditum est eis. & signãter dicit: Melius, quia minus malum est pati iniuriam ab extraneis, quàm à familiaribus amicis, vt glo. dicit. In eo tamen casu puto tale auxilium per Papam esse inuocandum. quando graue scelus, & inauditum malum per tyrannos cõmitteretur, cum proposito duntaxat non emendandi, nec corrigendi. Exemplum habetur Iudic. 20. vbi dicitur, ꝙ cũ aliqui de filijs Beniamin grande piaculum, & inauditum nefas commisissent, nec corrigere parati essent, tunc congregati sunt omnes alij filij Israel de alijs tribubus in Sylo: vnoque cõsilio, & ex præcepto Domini vindictam fecerunt de H filijs Beniamin, ita vt interficerent 25. millia pugnatorũ. nec remanserunt de illa tribu nisi sexcenti viri.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendũ, ꝙ non eijcitur cruce signatus cruce, inquantum est crucis Christi imitator: sed vt est Vicarij Christi contemptor, & membrorum Christi persecutor. Dicit enim Chris. in homilia de laude crucis: (Tomo 5.) ꝙ crux Christi est cõsolatio pauperum, refrenatio diuitum, destructio superborũ, tyrannorum pœna, triumphus cõtra Dęmones, obsessorum murus, Pater orphanorum, defensor viduarũ.

AD secundum est dicendum, ꝙ ad euitandum scandalum infirmorum Papa, quantum potest, debet sustinere, ne auxilium crucis super aliquos christianos

faciat

faciat inuocari. Quando tamen ſic inauditum nefas, & grande piaculum inſurgit: quod euidenter apparet non eſſe tolerandum: propter tale ſcandalum non eſt dimittendum, quia propter ſcandalum † paſſiuũ, nec veritas doctrinæ, nec ſanctitas vitæ, nec æquitas iuſtitię eſt omittenda, vt dicit Hieronymus.

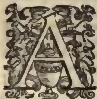
† S.Thom. 2.2.qõ.43. art.7.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ ſicut Chriſtus pauper eſſe voluit, vt nos diuites faceret; & mori voluit, vt nos à morte liberaret; ſic humilis eſſe voluit vſque ad crucis patibulum: vt nos de ſuperbia tyrãnorum eriperet, per ipſam crucem voluit dæmones, & omnes tyrannnos debellari. vnde ſcribitur Sap.14. Benedictũ lignum, per quod fit iuſtitia. Quod de ligno Crucis intelligendum eſt.

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA IN PVNIENdis Tyrannis potius debeat declinare ad iuſtitiam, quàm ad miſericordiam.

Huc ſpectant, quæ tradit Palacius Ruuius in allegatione de hæreſi. §.11.

AD ſextum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa in puniendo Tyrannos potius debeat declinare ad iuſtitiã, q̃ ad miſericordiã. Scribitur enim Iaco.2 Iudiciũ ſine miſericordia fiet ei, qui non facit miſericordiam. ſed tyranni nulli faciunt miſericordiam. Ergo eis miſericordia ſeruanda non eſt.

2 Præterea: In perſona Papę dicit Iob.29. Contерebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam: ſed hoc non poteſt fieri ſine iuſtitia rigoroſa. Ergo magis Papa in puniendo eos debet declinare ad iuſtitiam, quàm ad miſericordiam.

3 Præterea: Papa debet eſſe legis obſeruator: ſed cum tyranni, & malefactores interficiuntur, non ipſe Papa interficit eos, ſed lex, vt dicit Auguſt. in quæſtionibus ſuper Leuiticũ. iuſtitia ergo magis eſt obſeruanda Tyrãnis, quàm miſericordia.

IN CONTRARIVM eſt, quia ſuper illo verbo Iacob. 2. Miſericordia ſuperexaltat iudiciũ, dicit gloſa: Qui potuit, & non fecit miſericordiam antequam iudicaretur, ſine miſericordia iudicabitur.

RESOLVTIO.

Ad miſericordiam magis, quàm ad iuſtitiam declinandũ eſt, cum in iudicio humano errari poſſit. Adde etiam Dei condecentiam bonitatis.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſicut dicit Gregorius 20 Mor.c.11.& ponitur 45.diſt.cap. Diſciplina. Multum deſtituitur, ſi teneatur miſericordia ſine iuſtitia: vel iuſtitia, ſine miſericordia: Faciendum eſt enim ex vtroque vnum temperamentum, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi: neque nimia benignitate ſoluantur. In omnem tamen euentum, tutius eſt declinare ad miſericordiã magis, quã ad iuſtitiam: potiſſime in humano iudicio, in quo ne ſcitur liquidè quid iuſtum, & quid iniuſtum. Frequẽter enim homo in iudicio humano fallitur, aut per iudices, ſi non ſint electi: aut per teſtes, ſi nõ ſint legitimi: aut per accuſatores, ſi non ſint congrui: aut per defenſores, ſi non ſint idonei. Iſta enim quatuor genera perſonarũ concurrere debent in quolibet iudicio, vt ſcribitur 4.quæſt.4. cap. Nullus. Dato tamen, quòd omnia iſta concurrant, ad huc, dubium eſt, utrum tale iudicium diuinę iuſtitiæ conforme ſit. Vnde ſuper illo verbo 1. Petri 4. Si iuſtus vix ſaluabitur impius, & peccator vbi parebũt? Dicit Auguſtinus: quare iuſtus vix ſaluabitur? niſi quia iuſtitiam Dei tantã eſſe, certum eſt, vt interdum, quę videntur in hominibus noſtro iudicio eſſe iuſta iudicio Dei inueniantur iniuſta, ſecundum illud: Homo videt in facie, Deus autem in corde: Et ſecundum illud Iſaię 64. Iuſtitię noſtræ pannus menſtruatę in manu tua ſunt. exemplum habemus de Moyſe Rectore populi Iſraelitici: qui cum omnes, quos eduxerat de Aegypto, cõmiſiſſent peccatũ Idololatriæ: qui fuerunt ſexcenta millia, exceptis paruulis, & mulieribus, vt ſcribit Exodi 12. Omnibus miſericordiam impetrauit. ſolum de viginti tribus millibus exercuit iuſtitiam: ſicut patet Exodi 32.

1.Reg.16.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM eſt dicendum, quòd miſericordia non eſt facienda ipſis tyrannis propter exigentiam ipſorum meritorum, ſed propter condecentiã Dei bonitatis: cuius Papa Vicarius exiſtit.

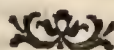
Dupliciter autem accipitur miſericordia. Primo vt eſt redditio ſecundum exigentiam meritorum. Secundo, vt eſt redditio Dei promiſſi, ipſe enim ſemper promittit miſericordiam facere, ſecundum quẽ modum loquitur Anſelmus de miſericordia, Proſologiõ c.9.& 10. vbi dicit: Iuſtum eſt domine, ſic te eſſe bonum, vt parcendo malis ſis bonus: quatenus de iuſtitia tua naſcatur miſericordia tua.

AD ſecũdum eſt dicendum, quòd ſic de manibus Tyrãnorum Papa debet eripere prædam pauperum, & viduarum, & aliorum fidelium, vt ſemper miſericordia ſupponatur iudicio: quod tunc eſt, quando ipſum iudicium per ipſam miſericordiam illuminatur, & commẽdatur, & magis placet, vt dicit Auguſtinus.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Papa non peccat iuſtitiam faciendo de tyrannis. ſi tamen in tali iudicio inuentum fuerit opus miſericordię per talem modũ, vt iudicio eius ſit ſuperpoſita miſericordia, tunc ſi ipſe habuerit aliquid in iudicio, quo puniatur, tanquã vnda miſericordiæ, peccati ignis extinguitur, vt dicit Auguſt. ſuper illo uerbo: Superexaltat autẽ miſericordia iudicium.

Psal. 141.

QVAEST. XXVII. DE RESISTENTIA EXCOMMVNICATORVM.

LTERIVS considerandum est de resistentia excommunicatorũ. Circa quod quaeruntur decem. E

Primo, Vtrum Papa solum debeat excommunicare.

Secundo, Vtrum Papa pro quolibet peccato mortali excommunicare debeat.

Tertio, Vtrum Papalis excommunicatio iniustè lata sit timenda.

Quarto, Vtrum omnes excommunicati per Papam damnentur.

Quinto, Vtrum solus Papa debeat absoluere excommunicatos à iure, & à iudice inferiori.

Sexto, Vtrum Papa debeat excommunicare pro peccato fiendo, sicut pro peccato iam facto. F

Septimo, Vtrum Papa vnam totam vniuersitatem resistentem sibi excommunicare debeat.

Octauo, vtrum per Papam sint excommunicati portantes pecuniam in Alexandriam.

Nono, Vtrum Papa debeat aliquem excommunicare nisi semel tantum.

Decimo, vtrum per Papam excommunicatis scienter communicantes sint excommunicati.

ARTICVLVS I.

VTRVM SOLVS PAPA debeat excommunicare. G

S. Thomas in quaestionibus additis ad 3. par. quaest. 22. artic. 1.

D primum sic proceditur. Videtur enim, quod non solum Papa excommunicare debeat. Quia Episcopi solenniter excommunicare possunt. Scribitur enim 11. q. 3. cap. Debent, quod debent 12. Sacerdotes Episcopum circunstare, & H lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusionem anathematis, vel excommunicationis projcere debent in terram, & conculcare pedibus.

2 Praeterea: Excommunicatio est actus clauium, sed quilibet Sacerdos habet claues: Ergo quilibet Sacerdos potest excommunicare.

3 Praeterea: Qui potest remouere causam, potest remouere effectũ: sed quilibet Sacerdos potest remouere culpam mortalis peccati, quae est causa excomunicationis. Quilibet ergo potest ipsam inducere.

IN CONTRARIVM est, quia excommunicatio est separatio à communione fideliũ: sed solus Papa est pater omnium fidelium, ergo solus ipse potest excommunicare.

RESOLVTIO.

Solus Papa per immediatam iurisdictionem, & vniuersalem ligationem excommunicare potest: Alij vero per deriuatam, & minus vniuersalem.

RESPONDEO, dicendum, quòd excommunicatio est pęna, quae infligitur homini in foro exterioris iudicij: in quo agitur causa inter hominem, & hominem: ideo requirit iurisdictionem: quia nullus potest iustè puniri, nisi ab eo, qui super eũ iurisdictionem habet. Iurisdictio autem Papae respectu omniũ fidelium Ecclesiae in duobus differt (quantum ad praesens) à iurisdictione aliorum Praelatorum. Primo quia est immediatior. Nam in ipso iurisdictio supra omnes fideles est immediata. In alijs autem Pręlatis est ab eo deriuata sicut riuuli deriuantur à fonte. Secundo, quia vniuersalior. extendit enim se eius iurisdictio supra omnes Praelatos Ecclesię, & supra subditos ipsorum praelatorum. Solus ergo Papa potest excommunicare per immediatã iurisdictionem. Alij autem non nisi per iurisdictionem taxatam, & deriuatam ab ipso. Solus ipse similiter potest excommunicare per vniuersalem ligationẽ. quia vinculo anathematis ligati per ipsum, à nullo superiori possunt absolui secundum praesentẽ iustitiam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum: quod illa forma excommunicandi praescribitur Episcopis ab ipso Papa, à quo, sicut condit omne ius Ecclesiasticũ: (quia ipse est conditor iuris, & legis) sic praescribitur ab eo sententia excommunicationis ferendae. Vnde ex hoc non arguitur, quod Episcopi possunt excommunicare per iurisdictionem immediatam: sed solum per iurisdictionem ab ipso Papa deriuatam, & taxatam.

AD secundum est dicendũ, quod distinguitur clauis, potestatis ordinis & potestatis iurisdictionis. Excommunicatio aũt est actus potestatis iurisdictionis, non ordinis: Ideo ad Sacerdotes, qui solam habent potestatem ordinis, nõ spectat excommunicare, nisi forte ex approbata consuetudine: vel ex commissione per Superiorem eis facta, vel forte in notorijs, & manifestis criminibus, vt aliqui dicunt.

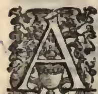
AD tertium dicendum est, quod sicut Sacerdos potest tollere maculam peccati mortalis in foro poenitẽtiae; ita potest infligere poenam in tali foro poenitẽtiae, in quo agitur causa inter Deum, & hominem: In foro autem exterioris iudicij, in quo agitur causa inter hominem, & hominem; sicut non potest tollere culpam; ita non potest indicere poenam.

ARTI-

ARTICVLVS II.

VTRVM PRO QVOLIBET peccato mortali Papa debeat aliquem excommunicare.

Dominicus Sotus lib. 4. ſent. diſt. 22. quæſt. 1. art. 2. Et Turrecremata in, Nemo Epiſcoporum, 11. q. 3.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd pro quolibet peccato mortali Papa debeat aliquem excommunicare. Quia iudicium Eccleſiæ debet imitari iudicium Dei: ſed pro quolibet peccato mortali homo ſeparatur à cõmunione diuina. Ergo pro quolibet peccato mortali Papa debet ſeparare hominem à communione fidelium.

2 Præterea: Excommunicatio eſt priuatio boni ſpiritualis: Sed nullus poteſt perdere bonum ſpirituale, niſi ipſo volente per peccatum mortale commiſſum. Ergo pro quolibet peccato mortali excõmunicatio debet fieri.

3 Præterea: Nullus traditur Satanę, niſi pro peccato mortali: ſed Apoſtolus illum publicum fornicarium mandauit tradendum eſſe Satanæ per excommunicationem, ſicut patet 1. ad Cor. 5. & 11. quæſt. 3. cap. Omnis ſcribitur, quòd Satanæ traditur, qui ab Eccleſia excommunicatur. Pro quolibet ergo peccato mortali eſt excommunicatio fienda.

IN CONTRARIVM eſt. Quia ſi pro quolibet peccato mortali fieret excommunicatio: tunc omnes peccantes mortaliter eſſent excommunicati.

RESOLVTIO.

Papa non pro quolibet peccato mortali, per quod quandoq; minor, quandoque maior, excõmunicatio incurritur; excõmunicare debet: ſed ſolum pro crimine accuſatione dignũ, cõtumacia, & pertinacia exiſtente.

RESPONDEO, dicendum: quòd per quodlibet peccatum mortale incurritur excommunicatio minor, quę eſt priuatio ſacramentorum. quia ſi D existens in peccato mortali ſacramenta accipiat, ſecundum Apoſtoli ſententiam non ad ſaluationem: ſed ad damnationem recipit. Incurritur † autem excommunicatio minor ſecundum Deum, & ſecundũ Eccleſiam in multis caſibus. Primo, cum quis communicat excommunicato. Secundo, cum quis ſacrilegium committit. Tertio, cum quis eſt notorius fornicator. Quarto, cum quis eſt ſimoniacus. Quinto cum quis recipit Eccleſiam à manu laici ſine conſenſu Epiſcopi, niſi forte tali laico per Papam eſſet indultum. Sexto, cum quis exercet in bello iniuſto artem armorum contra chriſtianos. Septimo, cum alicui negatur ſepultura Eccleſiaſtica. Octauo, cum quis eſt notorius peccator.

1. Cor. 11.

† Syluest. in Summa verbo: Excõmunicatio. 4. n. 2.

Sed excommunicatio maior, quamuis non niſi pro A peccato mortali ſit ferenda: non tamen † pro quolibet peccato mortali ferenda eſt, ſed ſolum pro tali crimine, quod ſit accuſatione dignum. & hoc non eſt, niſi ſit incorrigibilis, vel contumax. vel non veniendo ad iudiciũ, peremptoria citatione recepta, iudicium ſuperioris contemnendo, ſeu citationem ſibi factam occultando; aut ne ad ipſum perueniat, impediendo, vel ad iudicium veniens; iuri tamen non vult ſtare, nec ſententiæ iudicis parere. vel ante finitam cauſæ examinationẽ contumaciter, & ſine licẽtia recedẽdo.

† Quàm ſobrie ſit ferẽda excommunicatio, vide Concilium Tridẽ. ſeſsio. 25. de reformatio. cap. 3.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendũ, ꝙ Eccleſia imitatur Dei iudicium veritate. ſed in modo iudicandi B de veritate, non poteſt iudicium Dei imitari: eo ꝙ veritas nota eſt Deo ſecundum interiorem conſcientiam: nobis autem ſolum ſecundum exteriorem euidentiam, iuxta illud 1. Re. 16. Homo videt quę foris parent: Deus autem intuetur cor. Ideo cum peccatũ alicuius peruenit ad notitiam Prælati, vel per incuſationem, vel per manifeſtam nominationẽ: debet pro tali peccato excommunicari, ſi per iudicium iudicis corrigi contẽnit.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd per peccatũ mortale amittit homo charitatem, ipſo volente: quia per excommunicationem, charitas per ſe nõ tollitur, quæ fertur homini inuito. ſed bene per excommunicationem tolluntur illa auxilia, quibus homo vel in charitate conſeruatur, & augmentatur: vel ad charitatem C recuperandam inducitur, & diſponitur.

AD tertium eſt dicendum, quòd ſicut dicit Ambroſius, homo duobus modis traditur Satanę. Primo cum homo à Deo ſibiipſi relinquitur, & ſic ſemper in peccata labitur. quæ quidem peccata licet ſint nota Deo, nõ tamen quandoq; ſunt nota hominibus. Alio modo cum à corpore myſtico eccleſiæ per ſubtractionem ſuffragiorum ſeparatur per aliquod notorium peccatum: Et iſto ſecundo modo Eccleſia per excommunicationem tradit hominem Satanæ: non autem primo modo.

ARTICVLVS III.

D *VTRVM PAPALIS EXCOMmunicatio iniuſte lata ſit timenda.*

Late Dominicus Sotus lib. 4. ſent. diſt. 22. q. 1. art. 3. Et Armill. Tit. Excommunicatio.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ papalis excommunicatio iniuſtè lata non ſit timẽda. Dicit enim Apoſtolus ad Ro. 13. Vis non timere poteſtatem; bonũ fac, & habebis laudem ex illa. Si ergo aliquis bonum facit, & iniuſtè excõmunicetur, papalẽ ſententiã timere nõ debet.

2 Præterea: Qui excõmunicatur, eijcitur ab Eccleſia. Sed dicit Origenes ſuper Leuitico, quòd vita, non

sententia ab Ecclesia aliquem eiicit, vel ad eam reducit. Sententia ergo Papalis iniustè lata timenda nō est.

Tomo 1. 3 Præterea: Secundum Augustinū 1. de libero arbitrio. Bona virtuosa, & spiritualia nobis subtrahi nō possunt, nobis inuitis. Per excommunicationem ergo iniustè latam, diuinam protectionem, & gratiam perdere non possumus: quę sunt quædā bona spiritualia.

In Contrarium est Gregorius, & ponitur 9. quæst. 3. cap. Sententia. Sententia Pastoris, siue iusta, siue iniusta timenda est.

RESOLVTIO.

Excōmunicatio siue iusta, siue iniusta timenda est, & seruanda. contemptus enim causam iniustam faceret iustam: in septem autem casibus tenenda non est. A Papa vero lata timenda est, & seruanda semper, modo peccatum mortale, vel aliquid contra fidem non contineat.

Respondeo, dicendum, quod in 7. casibus sententia excommunicationis nec est timenda, nec tenenda. Primus est: Si talis sententia non feratur à suo iudice. Secundus est: Si à suo Iudice feratur excommunicato tamen, quia excommunicatus excommunicare non valet. Tertius: Si quis excommunicetur à delegato contra intentionem delegantis. Quartus est: Si lata sit sententia post pronunciatam appellationem. Quintus est: Si feratur à suspenso à potestate iurisdictionis. Sextus est: Si feratur nulla admonitione præmissa, & nullo iuris ordine seruato. Septimus est: Si sententia contineat intolerabilem errorē: puta contineat peccatum mortale, vel aliquod, quod sit contra fidem. Planum est autem, quod nullo istorum modorum, excepto vltimo, excommunicatio Papalis est contemnenda. Nullus enim potest causare Papā suum non esse iudicem: vel sententia excommunicationis eum esse ligatum: nec eius sententiam esse contra intentionem delegantis: vel ab eius sententia appellare: nec à iurisdictione per aliquem superiorem esse suspensum: vel iuris ordine non seruato: cum ipse nullo positiuo iure ligetur. Solum autem si deprehenderetur sententiam ferre, ponendo errorem, vel aliquod, quod esset peccatum mortale: tunc eius sententia nec timenda, nec tenenda esset.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quod sicut glosa dicit super illo verbo Apostoli: Bonus bonum faciēs, potestatem non debet timere: quia si princeps bonus est, bene operantem non punit, sed diligit. Si vero malus est, non nocet bono, sed purgat eum. Si ergo iniustè excommunicans ex animo iniusto, quia forte liuore vindictæ, nō amore iustitiæ facit, timenda est, & seruāda est excommunicatio: quia licet ille iniustè agat: iste tamen iustè patitur. Si vero sit iniusta ex iniusta causa, adhuc est timenda, & seruanda. quia ipse contemptus causam iniustam faceret iustam.

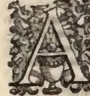
Ad secundum est dicendum, quod nullus eijcitur extra Ecclesiam iniustè per sententiam, quantum ad culpam excommunicati: sed quantum ad pœnam, quam infligit ille, qui excommunicat, potest eijci extra Ecclesiam per sententiam iniustam, eo quòd pœnę à Prælatis Ecclesiæ possunt infligi iniustè.

Ad tertium est dicendum, quod gratiam, & charitatē infundit ipse Deus: quæ non possunt tolli ab homine, inuito ipso: sed communicatio fidelium, & suffragia Ecclesiæ: quæ sunt ex parte hominū, per Prælatos Ecclesiæ subtrahi possunt homini inuito.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM EXCOMMVNICATI per Papam omnes iniustè dānentur.

Magister sent. lib. 4. dist. 18. §. Ligant quoque Sacerdotes. Et Syluest. in summa, verbo: Excōmunicatio. 3. §. 1.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd excommunicati per Papam omnes damnentur. Dicit enim Augustinus, & ponitur 24. quæst. 1. c. Quodcunq; quòd cum Ecclesia excommunicat aliquem, excommunicatus ligatur in cœlo: & cum Ecclesia reconciliat ipsum, recōciliatus soluitur in cœlo. Ergo omnes excommunicati per Papam damnantur, ex quo in cœlo ligantur.

2 Præterea: Scribitur Matth. 18. quod qui non vult audire Ecclesiam, habendus est sicut Ethnicus, & Publicanus. Sed excommunicati per Papam non audiūt Ecclesiā. damnantur ergo, sicut Ethnici, & Publicani damnantur.

3 Preterea: Quicunque traditur Diabolo est damnatus. Quia damnati Diabolo traduntur, iuxta illud Matth. 25. Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius. Excommunicati vero per Papam similiter Diabolo traduntur, sicut patet per Apostolum 1. ad Cor. 5. Ergo excommunicati per Papam damnantur.

In Contrarium est illud, quod dicit Origenes super Leuitico Hom. 15. & ponitur 24. quæst. 3. Vita, non sententia ab Ecclesia aliquem eiicit, vel ad eā reducit: Interdum enim (vt dicit) Qui foras mittitur, intus est: & qui foras est, intus videtur retineri.

RESOLVTIO.

Excommunicati à Papa iniustè, non damnantur. Iudicium enim militantis Ecclesia fallere, fallique potest.

Respondeo, dicendum, quod excommunicatio est pœna inflicta homini in foro exterioris iudicij, in quo agitur causa inter hominem, & hominem secundum allegata, & probata. Cum igitur tale iudicium possit esse rectum, & non rectum, iustum & non iustum; quantumcunque aliquis extra Ecclesiam ponatur per excommunicationem, si non recto iudicio foras mittitur, nec meruit expelli, non læditur.

Tom. 1. tur. unde dicit Auguſtinus de vera Religione c. 6. ꝙ ſæpe diuina prouidentia ſinit etiam bonos viros per nonnullas turbulentas carnalium hominum ſeditiones expelli de congregatione chriſtiana: quam contumeliam, uel iniuriam ſuã, cum patiẽtiſſime pro Eccleſię pace tulerint, neque ullas nouitates, vel ſchiſmatis, vel hæreſis moliti fuerint: & fidem, quam in Eccleſia catholica prædicari, ſciunt, vſque ad mortem iuuant, & teſtimonio defendunt; hos coronat pius Pater in occulto uidens.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, ꝙ iuſtè excommunicatus in Eccleſia ligatur in cœlo: ſed ſi iniuſtè excõmunicatus ſit, non ligatur in cœlo, quia iudicium Eccleſiæ militantis falli poteſt, & fallere. Iudicium vero Dei nec fallere, nec falli poteſt.

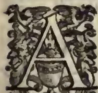
AD ſecundum dicitur, ꝙ qui non audiunt Eccleſiam per contumaciam, & manifeſtam rebellionem ſicut Ethnici, & Publicani habendi ſunt. ſed qui non audiunt Eccleſiam per ſacramentorum communionem, vel per eorum cum infidelibus cõuerſationem; dummodo à communione fidelium, & perceptione Sacramentorum iniuſtè ſint priuati; quamuis vt Ethnici, & Publicani ab Eccleſia habeantur ſecundum præſentem iuſtitiã: non tamen ſecundum Dei rectam ſententiam.

AD tertium dicitur, ꝙ excommunicati traduntur diabolo ſecundum præſentem iuſtitiam per ſubtractionem ſuffragiorum, & priuationem ſacramentorum: ſed extra poteſtatem diaboli accipiuntur, ſi iniuſtè traditi ſunt per Dei inflexibilem ſententiam.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA POSſit, & debeat excommunicatos à iure, & ab inferiori iudice abſoluere.

S. Thomas in additionibus ad 3. par. q. 24. art. 1.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa poſſit, & debeat excommunicatos à iure, & ab inferiori iudice abſoluere. Quia, qui totum dat, nihil excipit: ſed Papa, vel eius vicem gerens quandoque concedit, quòd aliquis eligat ſibi diſcretum confeſſorem, qui eius auctoritate ab omnibus peccatis abſoluat eos. Talis ergo confeſſor poteſt, & debet ab omni excommunicatione lata in iure, & à iudice ipſum abſoluere. quia qui totum dat, nihil excipit.

2 Præterea: Ligatus ab inferiori poteſt a ſuperiori abſolui: ſed tam ius, quàm iudex quicumq; , eſt quid inferius reſpectu Papæ, potiſſime in poteſtate iuriſdictionis. Ergo abſolutus à Papa intelligitur abſolutus eſſe à ſententia lata in iure, vel à quocumque iudice.

A 3 Præterea: Qui nõ eſt minori uinculo ligatus, nec maiori. Per illam regulam: Cui minus videtur ineſſe, & nõ ineſt, nec maius: ſed Papa quandoque reſtituit aliquem ad perceptionem ſacramentorum, cum concedit, quòd eius auctoritate poſſit confiteri diſcreto ſacerdoti. Ergo talis intelligitur eſſe reſtitutus ad communionem fidelium.

IN CONTRARIVM eſt, quia excommunicatio eſt pœna debita culpæ: ſed Papa non poteſt, nec debet pœnam tollere; remanente culpa. non poteſt ergo, nec debet excommunicatos à iure, vel à iudicibus inferioribus abſoluere, niſi conſtiterit ei de emendatione à culpa commiſſa.

B

RESOLVTIO.

Excommunicati à iure, & ab inferiori iudice, ſi eorum emendatio conſtiterit, à Papa immediatè: ab alijs vero poteſtate deriuata abſolui poſſunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd excommunicare aliquem pertinet ad ptãtem iuriſdictionis. iuriſdictio autem vniuerſaliter ſuper totam Eccleſiã, & omnes fideles reſidet ſolum in Papa: vnde ſicut ad eum ſpectat uniuerſaliter ligare: ſic ad eum ſpectat vniuerſaliter abſoluere. Ad alios autem non ſpectat ſoluere, vel ligare à quocunque uinculo, niſi auctoritate deriuata ab ipſo. Ab omni ergo ſententia excommunicationis lata in iure, vel à quocunq; iudice, ſolus Papa poteſt abſoluere poteſtate immediata: ſed C poteſtate deriuata ab eo alij iudices poſſunt abſoluere in caſibus eis conceſſis ab eo, vel in iure determinatis. reſeruat. n. Papa ſibi principaliter ſex † caſus.

Primus quando aliquis iniecit manum in clericũ, vel in religioſum. Secundo eſt de illo: qui incendit Eccleſiam, & eſt denunciatus. Tertius eſt de illo, qui in diuinis ſcienter communicat cum excommunicato per Papam. Quartus eſt de illo: qui defert prohibita ad terram Saracenorum. Quintus eſt de illo: qui falſat litteras Apoſtolicæ ſedis. Sextus eſt de illo, qui excommunicatus in crimine communicat. Iſtorũ enim abſolutio pertinet ad Papam: niſi ꝙ à primo caſu excipiuntur octo.

Primus eſt, ſi aliquis ſit in articulo † mortis. Secundus, ſi percutiens ſit oſtiarius alicuius Domini. Ter- D tius eſt, ſi percutiens ſit mulier. Quartus eſt, ſi ſit ſeruus, & Dominus lædatur de eius abſentia. Quintus, ſi regularis ſit percutiens regularem, & non ſit enormis exceſſus. Sextus eſt, ſi percutiens ſit pauper. Septimus, ſi ſit puer, vel ſenex, vel valitudinarius. Octauus eſt, ſi habet inimicitiam capitalem. Contingit tamen quandoque, ꝙ percutiens clericum non incurrit excommunicationem.

Primo, ſi hoc fiat cauſa diſciplinæ. Secundo, ſi fiat iocoſa leuitate. Tertio, ſi inueniatur male agens cum matre, vel uxore. Quarto ſi repellatur ſtatim per vim, uolens vim inferre. Quinto, ſi ignoretur, quòd ſit clericus. Sexto, ſi inueniatur in apoſtaſia poſt trinam admonitionem. Septimo, ſi inueniatur tranſlatus ad uarios, ſeu contrarios actus, puta quòd ad militiam, vel bigamiam ſe tranſtulit.

† Idem ait B. Thomas loco paulo ante citato. hodie vero per proceſſum, qui legitur in cœna Domini, plures caſus ſibi reſeruat Papa; de qui bꝰ uide omnino Sotũ lib. 4. ſenten. diſt. 22. q. 1. art. 3.

† In articulo eſt mortis nulla eſt caſuum reſeruatio: atque ideo oẽs ſacerdotes quoſlibet pœnitentes, a quibus vis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt. Cõcil. Trident. ſeſſ. 14. c. 7. de caſuũ reſeruatione.

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMVM. ergo est dicendum, quod in tali casu non intelligitur, quod confessor possit talem absoluere ab excommunicatione: licet enim excommunicatio feratur pro peccato, fertur tamen pro tali peccato, cuius emendatio, vel correctio fit in exteriori indicio: quo vertitur causa inter hominem & hominem. Vnde sicut ligatio fit in scriptis: ita apparere debet absolutio in scriptis. sed illa confessio solum intelligitur de peccatis, quorum absolutio solum spectat ad forum conscientiae: quo vertitur causa inter Deum, & hominem.

AD secundum est dicendum, quod ligatus ab inferiori potest à superiori absolui, quando illud ligamen ductum est ad iudicium superioris iudicis; vel quando in vniuersali absolutione particulariter absolutionem illius legaminis exprimit. Aliter vniuersalis absolutio non intelligitur nisi de illis, quae spectant ad forum conscientiae.

AD tertium est dicendum, quod cum excommunicatus sit priuatus perceptione sacramentorum, quando fit commissio alicui, vt aliquem audiat in foro poenitentiae: si sciat eum excommunicatum esse, non debet ipsum audire, nisi prius constet sibi de absolutione, quia nec aliter illa concessio intelligenda fuit.

ARTICVLS VI.

VTRVM PAPA DEBEAT, *aut possit excommunicare pro peccato fiendo.*

Textus & ibi Doctores in cap. Romana. §. caueant. de sent. excom. lib. 6. & Couarruuias in cap. Alma mater. de sent. excom. lib. 6. par. 1. §. 10. in principio.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non debeat, nec possit excommunicare pro peccato fiendo, sicut pro peccato iam facto: quia vinculum matrimonij non contrahitur per verba de futuro. Ergo nec uinculum excommunicationis per culpam committendam in futuro contrahi potest.

2 Praeterea: Si quis consentit homicidio se ignorante facto homicida apud Deum reputatur. sed si quis consentit in homicidium fiendum in futuro; si postmodum poeniteat, non habetur homicida. Pro culpa ergo fienda excommunicatio fieri non potest.

3 Praeterea: Excommunicatio est poena pro culpa inferenda: sed nullus punitur pro culpa fienda, sed pro culpa iam facta. Ergo excommunicatio pro peccato fiendo fieri non potest.

IN CONTRARIVM est, quia talem excommunicationem fecit Apostolus ad Gala. 1. quando dixit: Quicumque euangelizauerit vobis praeter id, quod accepistis, anathema sit.

RESOLVTIO.

Papam pro peccato perpetrando excommunicare posse, quis inficias ibit?

E RESPONDEO: dicendum, quod in Ecclesia est duplex potestas, & duplex gladius: iuxta illud Lucae 22. Ecce duo gladij hic: vnus est corporalis, & materialis: quo utuntur Principes, & saeculares Rectores ad separationem animae à corpore proprio, & naturali. Alius est spiritualis, quo vtuntur Praelati, & Ecclesiae Pastores ad separationem animae à corpore mystico Ecclesiae. Vnde sicut potestas Principum saecularium potest educere gladium materialem, & cum eo percutere, siue ferendo sententiam condemnatoriam, & poenalem contra maleficia praeterita: siue prohibitoriam contra futura: sic potestas spiritualis praelatorum gladium spiritualem, qui est excommunicatio mucro Episcopi appellata, potest educere, & cum ipso percutere: siue ferendo sententiam condemnatoriam per excommunicationem contra delicta

F praeterita: vt dicat: Excommunico omnes, qui hoc fecerunt: siue contra futura: vt dicat: Excommunico omnes, qui hoc fecerint. Et sicut in primo casu ille, qui iam fecerat maleficium, ligatur ex culpa praecedente, & sententia sequente; sic in secundo casu ille, qui fecerit, ligabitur ex sententia praecedente, & maleficio sequente: quia incidit in factum iam damnatum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod non est simile. quia in matrimonio contrahendo de futuro exprimitur consensus contrahentis per verba de futuro. hic autem exprimitur uoluntas excommunicantis per uerba de praesenti, cum dicit: Excommunico. secus autem esset si diceret: Excommunicabo. Vel

G potest dici, quod sicut non contrahitur vinculum matrimonij ex solo consensu de futuro sine copula sequenti: sic nec in isto casu ligatur aliquis vinculo excommunicationis ex praecedenti sententia, sine sequenti maleficio.

AD secundum est dicendum, quod ratihabitio secundum iura humana, & diuina, retro traditur, & mandato comparatur: Vnde qui consentit in homicidium factum, se ignorante, nihilominus homicida reputatur. sed sententia excommunicationis hoc habet speciale, quia secum trahit executionem retro, & ante.

AD tertium est dicendum, quod nullus punitur pro culpa fienda, si non fiat. sed pro culpa iam damnata, si fiat, merito quis puniri potest.

H

ARTICVLVS VII.

VTRVM PAPA TOTAM *vnam Communitatem sibi resistentem possit, et debeat excomunicare.*

Doctores in c. Romana. de sent. excom. lib. 6. Cuius etiam paulo post meminit auctor. Et S. Thomas in quaestionibus additis ad 3. par. q. 22. art. 5.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa totam vnam Communitatem resistentem sibi possit, & debeat excommunicare. Quia excommunicatio fertur pro contumacia: sed tota

tota Communitas quandoque inuenitur contumax, & rebellis Papæ. Ergo tota excommunicari poteſt.

2 Præterea: Vna tota Communitas interdicitur, & perceptione ſacramentorum priuatur: quæ eſt maxima pœna. Ergo ſimiliter tota poteſt excommunicari.

3 Præterea: Pueri Sodomitarum puniti fuerunt pro peccato Parẽtum ſuorum: quia tota Communitas fuit exterminata: non obſtante, quòd ibi eſſent aliqui innocentes.

In Contrarium eſt quod ſcribitur 24. quæſt. 3. cap. Si habes. Nulla ratione vtuntur, qui pro peccato unius in totam familiam, & in totam Communitatem ſententiã excommunicationis proferunt.

RESOLVTIO.

Excommunicatio non niſi in culpabiles de Collegio, vel de Vniuerſitate ferenda eſt. Id quod miſeratio diuina, Eccleſię prohibitio, periculi euitatio, & ratio ipſa naturalis perſuadent.

Respondeo dicendum, ꝙ quatuor ſunt, propter quæ in totam vnam Communitatẽ excommunicatio non eſt ferenda. Primum eſt diuina miſeratio: Scribitur enim Geneſis 18. Abraham dixiſſe domino: Numquid perdes iuſtum cum impio? non eſt hoc tuum: qui iudicas omnem terram: vt occidas iuſtum cum impio: fiatque iuſtus ſicut impius. in Communitate autem non eſt veriſimile, quin aliqui iuſti, & non conſentientes culpę inueniantur. Secundum eſt Eccleſiæ prohibitio. Scribitur enim extra de ſent. excom. † in vniuerſitatem, vel collegium proferri ſententiam excommunicationis penitus prohibemus; volentes animarum periculum euitare. Sed in illos dumtaxat de collegio, vel vniuerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit, promulgetur. Tertium eſt periculi euitatio. Dicit enim Auguſtinus lib. 3. contra Epiſtolam Parmeniani ſuper illo verbo: † Ne forte colligentes zizania, eradicetis ſimul & triticum; Cum quis chriſtianorum intus in Eccleſia conſtitutus in aliquo tali peccato fuerit deprehenſus, vt anathemate dignus habeatur: fiat hoc, vbi periculũ ſchiſmatis non timetur, cum dilectione: non ad eradicandum, ſed ad corrigendum. Timendum autem eſſet de ſchiſmate: vbi Principes, vel Communitas tota excommunicaretur. Ideo, vt tale periculum euitetur, Auguſtinus prohibet Communitatem excommunicari. Quartum eſt naturalis ratio. excõmunicatio enim, cum ſit maxima pœna, non debetur niſi mortali culpæ: culpa autem, cum conſiſtat in actu, eſt ſingularium perſonarum. ideo ſingulares perſonæ ſunt excommunicandæ, & non Communitas.

† Lib. 6. c. Romana.

Tomo 7. cap. 2.

† Matth. 13.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ omnes perſonæ ſingulares de Communitate excommunicari poſſunt: non tamen ipſa Cõmunitas. Nec eſt tamẽ probabile, ꝙ omnes de communitate in contumaciã conſentiant, niſi forte propter timorem, & tali timore, qui poteſt cadere in conſtantem virum.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ maior eſt excommunicatio, quàm interdictum, vel ſuſpenſio ſacramẽtorum. quia excommunicati priuantur communibus ſuffragijs Eccleſiæ. Vnde non eſt ſimile.

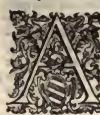
Ad tertium dicitur, ꝙ pœna tẽporali, † & corporali bene poteſt puniri filius pro patre: quia ipſe Deus * viſitat peccatum patrum in filius vſque ad tertiam, & quartam generationem: Sed pœna ſpirituali, qualis eſt excommunicatio, anima, quæ peccat, ipſa debet puniri. vnde dicit Auguſtinus, & ponitur 24. q. 3. cap. Si habes. Iuſtam rationem reddere non poſſum Deo, vel hominibus, ſi animas innocentes pro ſcelere alieno: quod non trahunt ex Adam, in quo omnes peccauerunt, ſpirituali ſupplicio puniamus.

† Alphõſus Caſtr. libr. 2. de iuſta hære. puni. c. 10. & 11.
* al. punit.

ARTICVLVS VIII.

VTRVM SINT EXCOMMVnicati portantes pecuniam in Alexandriam.

Proceſſus Bullę in cœna Domini §. 7. ſiue caſu. 7. & Doctores in c. ad liberandam. extra de Iudæis, & Sarace. & Sylueſt. in ſumma, verbo: Excommunicatio. 7. ver. viceſima prima eſt. nu. 58. & ſeq.

Ad octauum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ portantes pecuniam in Alexandriam Florenos, & Turonenſes groſſos nõ ſunt excommunicati, Quia quod non eſt prohibitũ, intelligitur eſſe conceſſum: ſed non ſunt prohibita niſi arma ferrea, & lignea. ſicut patet extra de iudę. & Sar. c. Ad liberandã terram ſanctam. Portantes ergo alia non incurrunt ſententiam.

2 Præterea: Excommunicatio eſt quædam pœna. ſed pœnę, ſunt reſtringendæ, non ampliandæ. Ex quo ergo in tali ſententia non fit mentio de alijs, niſi de ſupradictis: omnia alia licet portare.

3 Præterea: Illud, quo emuntur mercimonia, non ſunt mercimonia: ſed pecunia emũtur mercimonia. cum ergo non ſit prohibitum portare in Alexandriam niſi mercimonia. videtur ꝙ per portare pecuniam, non incurratur ſententia.

In Contrarium eſt, quod ſcribitur extra de iudæ. & Sar. c. Quod olim: vbi dicitur: Nos omnes illos excommunicationi ſupponimus, qui amplius cum Saracenis mercimonium habuerint per ſe, vel per alios, nauibus, vel quocumque alio modo, vel ingenio eis aliqua rerum ſubſidia, ſeu conſilia, quamdiu inter nos, & illos guerra durauerit, duxerint impendenda.

RESOLVTIO.

Qui Paganis pecuniam aſportant, excommunicationem incurrit. Pecunia enim omnis res eſt.

Respondeo dicendum, ꝙ aliqui Iuriſtæ dicunt, ꝙ portantes pecuniam in Alexandriam nõ incur-

incurrunt sententiam latam: ex quo nõ portant prohibita, quæ prohibentur in dicta sententia: sed puto, ꝙ ex vigore illius sententiæ omnes excommunicationi subduntur, qui ad Saracenos aliquid deferunt: ex quo potest eis auxilium, vel cõsilium præstari ad impugnandum Christianos. hoc autem potissimum est pecunia, vel illa, quæ possunt nũmismate mensurari.

Polit.1.c.6. Nam secundum Philo. 1. Polit. Si non esset nisi communitas domus, quæ constat ex viro, & vxore, pecunia necessaria non esset: quia nullus emit, vel vendit aliquid sibi ipsi: sed in communitate ciuitatis, & regni, & potissime vnius regni cũ alio regno in conuersatione pacifica, vel in bellicosa impugnatione ad inuicem, potissime est auxiliatrix, & necessaria pecunia. portantes ergo talia auxilia Saracenis, guerris durantibus cum christianis, credo ꝙ principaliter incurrunt sententiam. Confirmatur istud. quia Papa, prohibendo portari Saracenis ferrum, ligna, & arma, prohibet illud, quod causaliter est omnia ista. sed secundũ Philo. 1. Polit. Nũmisma est omnis res; & est quidam fideiussor hominis ipse denarius ad habendum omnem rem, siue de propinquo, siue de remoto. prohibendo ergo prædicta, prohibet pecuniam, & omnia nũmismata ad eos deferri. Confirmatur etiam hoc, quia cum excommunicatio sit quædam pœna sicut indulgentia, quæ pęnam tollit, tantum valet quãtum sonat: sic excommunicatio tantum ligat quantum sonat. sed in sententia dicitur expresse. Quicumque dederit eis auxilium, consilium, vel fauorem, quocumque modo, vel ingenio. Ergo, cum pecunia sit quædam res artificialis, ingenio hominis inuenta in auxilium sibi, & aliorum; negari non debet (puto) ꝙ tales non incurrant sententiam.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM dicitur, ꝙ tunc non prohibitũ esse concessum intelligitur: quando non est prohibitum nec in se, nec in sua causa: nec implicite, nec explicitè. sed in prohibitione illorum causaliter prohibita est etiam pecunia implicitè; quando dicitur, auxilium, vel consilium quocumque modo, vel ingenio.

AD secundum dicitur: licet excommunicatio sit pœna, & in hoc esset restringenda: non datur tamen talis pœna nisi pro culpa mortali. Vnde propter periculum culpæ mortalis, quod homo incurrere posset, euitandum: talis culpa non sic restringenda est, ꝙ veritas prætermittatur.

AD tertium dicitur, ꝙ pecunia est causaliter omnis mercimonia. quia omnes mercimoniæ pecunia emuntur, & venduntur. Vnde prohibendo omnia mercimonia ad Saracenos portari, prohibentur pecuniæ, & omnia nũmismata: quibus illa possunt emi, vel uendi.

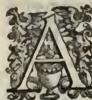

E

ARTICVLVS IX.

VTRVM PAPA DEBEAT, & possit aliquem excommunicare nisi semel tantum.

S. Thomas in quęstionibus additis ad 3. par. q. 2. 2. ar. 6.

AD nonum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non debeat, nec possit aliquem excommunicare, nisi semel tãtum: quia Papa nõ potest excommunicare illos, super quos iurisdictionem nõ habet: sed semel excõmunicati sunt extra iurisdictionem Papæ, cum sint extra Ecclesiã. Dicit enim Apostolus 1. ad Corin. De his, qui foris sunt, iudicabit Deus. non ergo per Papam possunt amplius excommunicari.

F

2 Præterea: Excommunicatio habet effectum suũ ex potestate clauium: sed potestas clauium, cum sit à Deo, non reiteratur super suum effectum: sicut patet in omnibus sacramentis. Ergo excommunicatio reiterari non potest.

3 Præterea: Excommunicatio est quædam priuatio, & quædam ligatio: sed semel priuatus non potest amplius priuari, & ligatus semel non potest amplius ligari. Ergo semel excommunicatus amplius excommunicari non potest.

G

IN CONTRARIVM est. Quia excommunicatio est quædam pęna: sed pœna potest pluries reiterari, sicut potest aggrauari culpa, pro qua datur: sicut patet 12. quæst. 2. cap. de viro nefando.

RESOLVTIO.

Sicut quis pluribus culpis potest irretiri; ita pluribus excommunicationibus excommunicari. Excommunicatio item respectu eiusdem effectus licet iterari non queat, respectu tamen alterius potest.

RESPONDEO, dicendum, quòd cum excommunicatio sit maior, & minor; non est dubium,

H

ꝙ excommunicatus minori excommunicatione, potest excommunicari maiori. Amplius cum excommunicatio feratur in iure, & à iudice, dubium non est, quòd excommunicatus sententia lata in iure, potest iterum excommunicari à iudice: & cum vnus homo possit habere plures iudices, excõmunicatus ab vno, potest excommunicari ab alio. Vlterius, cum excommunicatio non sit ferenda nisi pro contumacia, & culpa mortali causaliter, sicut quis potest pluribus culpis irretiri, ita potest pluribus excommunicationibus excommunicari. Sed vtrum ab vno iudice, & respectu eiusdem causæ eadem excommunicatione possit aliquis pluries excommunicari ab alijs puto ꝙ sic. quamuis aliqui dixerint contrarium. quia licet primæ excommunicationis effectus sit à corpore mystico Ecclesiæ separare: Secundæ tamen excommunicationis

tionis effectus erit, ab Eccleſia elongare, vel in illa ſeparatione detinere. Vnde licet vna, & eadam excommunicatio reſpectu eiuſdem effectus non poſſit reiterari: reſpectu tamen alterius poteſt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ ſi in excommunicato non remaneret aliquid indelebile, quo adnumeraretur cum populo chriſtiano, ſicut in iudæis, & paganis: De quibus dicit Apoſtolus, ꝙ de eis iudicabit Deus, Papa non poſſet ſemel excommunicatos amplius excommunicare: ſicut non poteſt excommunicare paganos, & iudæos: ſed remanet in excommunicatis aliquid indelebile: puta character baptiſmalis, ratione cuius Papa ſuper eos ſemper iuriſdictionem habet. (1.Cor. 2.)

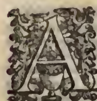
AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ poteſtas clauium reſpectu eiuſdem effectus non reiteratur. ſed reſpectu alterius effectus reiterari poteſt, & eodem modo excommunicatio.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ ſicut quælibet culpa mortalis, pro qua fertur excommunicatio, auertit à Deo, & à bono incommutabili; quia qui offendit in uno factus eſt omnium reus, vt ſcribitur Iaco. 2. pluribus tamen modis auerſus eſt à Deo, qui pluribus culpis eſt irretitus, quàm per vnam tantum: licet quælibet excommunicatio maior, quę eſt quædam pœna, liget hominem, & priuet eum communione fidelium: pluribus tamen modis ligatur, & priuatur pluribus excõmunicationibus, quã per vnam tantũ.

ARTICVLVS X.

VTRVM SCIENTER COMmunicantes cum excommunicatis per Papam, ſint excommunicati.

S.Thomas in quæſtionibus additis ad 3.par.quæſt.23. Sotus lib.4.ſent.diſt.22.q.1.art.4.& Syluester in ſumma verbo: Excommunicatio.5.

AD decimum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ſcienter communicantes cum excommunicatis per Papam, ſint excommunicati. Quia non obſeruantes præcepta Eccleſiæ excommunicati ſunt: quia eo ipſo ſunt contumaces, ſed 11.quæſt.3.cap.Præcipue, ſcribitur: Excommunicationis mereretur ſententiam: qui excommunicatis communicat. Ergo tales excommunicati ſunt.

2 Præterea: Scribitur eadem cauſa, & quęſtione cap. Quicumque. Quicumque communicauerit, vel orauerit cum excommunicato, ſi laicus eſt, excommunicatur: ſi clericus eſt, deponatur. Et ibidem ſubditur: Quicumque ſcienter in domo ſimul locutus fuerit, vel orauerit cum excommunicato: communione priuetur.

A 3 Præterea: Nullus debet excommunicari maiori excommunicatione niſi pro peccato mortali: ſed participantes ſcienter cum excommunicatis peccãt mortaliter: vt patet eadẽ cauſa, & quæſt. Ergo tales excommunicari poſſunt maiori excommunicatione.

IN CONTRARIVM eſt, quod dicit Greg. & ponitur 11.q.3.c.Quoniam multos. Quoniã multos, peccatis noſtris exigentibus, pro cauſa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim nimia ſimplicitate, partim timore, partim † etiam neceſſitate deuicti nimia, anathematis ſentẽtiam ad tempus, pro vt poſſumus, temperamus.

† In dicto c. Quoniam multos; ita ſcriptũ eſt: Partim etiã ex neceſſitate deuicti miſericordia, anathematis, &c.

RESOLVTIO.

B *Participantes cum excommunicatis (admonitione præmiſſa, & contempta) eandem ſententiam incurrunt: Vxore, filijs, peregrinis, et id genus alijs exceptis. Participantes ex contemptu, aut negligentia (nulla admonitione præmiſſa) non item, ſed mortaliter peccant. Participantes verò timore, aut rubore mortaliter fortaſſe non peccant.*

RESPONDEO, dicendum, ꝙ duplex eſt excommunicationis ſpecies: vna maior, quæ ſeparat à participatione ſacramentorum, & conſortio fidelium: & iſta non infligitur niſi pro grauioribus culpis: ſicut pro cõtumacia, & rebellione. Altera minor, quæ ſolum ſeparat à participatione ſacramentorum: quę incurritur pro leuioribus cauſis. Puto ergo, quòd C modus communicandi cum excommunicato, aut talis eſt quòd participans incidit in eandem excommunicationis ſpeciem, puta in maiorem: vt ſi participat in crimine, pro quo lata eſt ſententia: vel ſi participat poſt legitimam admonitionem præmiſſam, & poſt ſententiam in participantes aggrauatam: ita quòd perſonæ participantes nominaliter fuerint expreſſæ, & caſus participationis. Et talis ſit participans ſponte, & ſcienter; puto, quòd eãdem ſententiam incurrit. Aut talis eſt, quòd participans incidit in alteram excommunicationis ſpeciem puta in minorem: & tunc iterum diſtinguo, quia aut participant ex cõtemptu, aut negligentia craſſa, & ſupina: quæ æquanda ſit contemptui. & tunc licet non incurrant ſententiam maiorem, mortaliter tamen peccant, quia mortale D peccatum eſt, claues Eccleſiæ, & ſacramenta contemnere. Aut non ſic: ſed vel ex ſubreptione, vel rubore, ſeu timore aliquo, & tunc non credo, ꝙ peccent mortaliter. quia non eſt intentio Eccleſiæ in tam leui caſu ad mortem ſuos filios obligare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, ꝙ in caſu leui ſupradicto participans cũ excommunicato non facit contra præcepti Eccleſiæ intentionem. quamuis contra litteram facere videatur: nam, vt dicit Iuriſconſultus l. Scire leges. ff. de legibus. Scire leges non eſt ſcire verba, aut litteram: ſed vim, ac poteſtatem.

AD ſecundum dicitur, quòd participans cum excommu-

communicatis scienter, & ex contemptu in casibus supradictis post aggrauatam sententiam, personaliter sententiam incurrunt. Subtrahuntur tamen quædam personę, sicut patet 11.q.3.c. Quoniam multos videlicet, Vxor, filij, ancillæ, & alij seruientes, peregrini: qui cum ad terrã excõmunicatorũ venerint, possunt ab eis emere necessaria. In necessitatis enim articulo potest homo aliquid excommunicatis conferre in uitæ sustentationem.

AD tertium est dicendum, q participantes cum excommunicatis, si post admonitionem contumaces fiunt, magis pro illa contumacia, quã pro ipsa participatione excõmunicãtur. nã, vt dicitur 11.q.3. excõmunicatis nõ communicat qui eis non animo cõsentit.

QVAEST. XXVIII. DE RESISTENTIA HAERETICORVM.

Einde considerandum est de resistentia hæreticorum. Circa quod quæruntur octo.

Primo, Vtrum omnes dubij in fide per Papam habendi sint hæretici.

Secundo, Vtrum sequentes opinionem erroneam alicuius Magistri, per Papam sint hæretici reputandi.

Tertio, Vtrum baptizantes imagines, & uiolatores sacramentorũ per Papam pro hęreticis sint iudicãdi.

Quarto, Vtrum incidentes in abiuratam hæresim per Papam sint censendi relapsi.

Quinto, Vtrum relapsi statim per Papam tradendi sint sæculari iudicio.

Sexto, Vtrum hæretici puniendi sint per Papam temporali pœna.

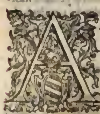
Septimo, Vtrum hæretici in aliquo casu per Papam sint tolerandi.

Octauo, Vtrum hæretici reuertentes ad fidem, per Papam sint recipiendi.

ARTICVLVS I.

VTRVM OMNES DVBII in fide sint hæretici.

Prȩter doctores in cap. 1. de hæret. adde Palacium Rubium in allegatione de hæresi §. 5. & Melchiorem Canũ lib. 12. de locis theologicis c. 9. vers. iã quod caput illud.

D primum sic proceditur. Videtur enim, q omnes dubij in fide sint hæretici per Papam habendi. Scribitur enim extra de hære. cap. Dubius, q dubius in fide, infidelis est, nec ei omnino credendum est, qui uiam veritatis ignorat.

2 Præterea: Scribitur Iaco. 1. Postulet autem in fide nihil hæsitans: quia qui in fide hæsitat similis est fluctui maris, qui à vento mouetur, & circumfertur. & subditur ibi causa, quia dubitans, vel hæsitans in fide duplex est, & inconstans in omnibus vijs suis. tales autem hæretici sunt, quia non constanter credunt, & firmiter.

3 Præterea: Sicut uoluntas se habet in obseruatione præceptorum; sic intellectus se habet in credulitate fidei articulorum. sed sic se habet uoluntas in obseruatione præceptorum: quòd qui totam legem seruat, offendit autem in uno, efficitur omnium reus, vt scribitur Iaco. 2. Ergo similiter, qui omnes articulos credit, & dubitat in vno, efficitur hæreticus.

IN CONTRARIVM est, Quia Thomas fuit dubius in fide: & tamen nõ ponitur, q fuit hęreticus. Ioan. 20.

RESOLVTIO.

Hæretici sunt ij, qui contraria fidei, aut ijs, quæ in concussè tenet Ecclesia, pertinaci defensione tuetur. Dubij vero in fide, subreptitia tentatione, aut diabolica illusione: veritatis elucidatione: imperfecta adhæsione, non item. Voluntaria adhæsitatione est incredulus, & infidelis.

RESPONDEO, dicendum, quòd aliquem esse dubium in fide, quinque modis potest contingere. Primo subreptitia tentatione. Secundo veritatis elucidatione. Tertio imperfecta adhæsione. Quarto voluntaria adhæsitatione. Quinto pertinaci defensione.

Primo modo hominem dubitare in fide non facit esse hæreticum; quia est humanæ tentationis: non est enim in potestate hominis quod superuenit hõmini ad cogitandum. Vnde si subito subreptitia, vel diabolica illusione quis incipit dubitare de aliquo articulo, vel de his, quæ sunt fidei: si statim captiuat intellectum suum in obsequium Christi, vt hoc de libere credere, quod Ecclesia credit, non cedit sibi talis dubitatio ad defectum, sed ad profectum. vnde Apostoli ppter huius tẽtationis impulsum petebãt: Domine adauge nobis fidem. Luc. 17. semper enim debemus rogare Deum, q iuuet † incredulitatem nostram. † Mar. 9.

Secundo modo non facit hominem hæreticum, sed est christianæ perfectionis. Ponunt † enim Doctores christianæ fidei illa, quæ sunt magis determinata in fide sub dubitatione quæstionum; rationes pro, & contra ad illa adducendo: nõ, q de illa conclusione † S. Thomas 2.2. q. 10. art. 7. ad 3. argum.

ſione dubitetur, ſed vt veritas dictę concluſionis magis elucidetur. Secundum quẽ modum dicit Philoſophus: † Dubitare de ſingulis nõ eſt inutile: per tales enim dubitationes pro, & contra rationes ad illa, quæ ſunt fidei, adducendo, veritas fidei pijs opitulatur, & contra impios defenditur, vt dicit Auguſtinus. Tertio modo non facit hominem hæreticum, ſed peccatorem, & malum chriſtianum: omnes enim peccantes, ſecundum Chryſ. imperfectè credunt eo ipſo, ꝙ non viuunt ſecundum illa, quæ credunt: nam ſi perfectè adhæreret his, quæ credunt, ſic viuerent quaſi poſt modicum tranſituri de hoc mundo, non quaſi in ęternum manſuri. Quarto vero modo facit hominem errantem, & incredulum: eo enim ipſo ꝙ aliquis eligit voluntariè credere quod vult, & diſcredere, quod non vult, non eſt paratus ſequi in omnibus doctrinam Eccleſiæ; ac per conſequens errans, & infidelis reputandus eſt. Sed quinto modo rectè facit hominem hæreticum: quia non credere illa, quæ ſunt fidei, & quæ inconcuſſè Eccleſia tenet, cum pertinaci defenſione; directè ad hęreticos ſpectat.

† In prædicamentis c. de Relat. in calce.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, ꝙ dubius in fide voluntaria electione, vt quis credat quæ vult, & diſcredat, quæ non vult: infidelis eſt, non tamen hæreticus: niſi pertinaciter defendat falſa, quæ de Deo credit: vel de tota, vel de parte ſacræ Scripturæ à Deo inſpiratæ.

AD ſecundũ dicitur, ꝙ Iaco. loquitur de fide imperfecta peccatorum. Vnde dicit glo. ſuper illo verbo, ꝙ conſcientia peccati preſſus dubitat de præmijs celeſtibus, & ſuperueniente vento tentationis, facile deſerit fidei ſtatum, & ſecundum tentatoris voluntatem diſtrahitur ad errorem, & fit alienus à fide.

AD tertium dicitur, ꝙ diſcredens † vnum articulum, incredulus eſt, & errans, non tamen hæreticus; niſi ſit paratus ab eo, quod Eccleſia itegraliter credit, recedere, & errorem ſuum pertinaciter defendere.

† S. Tho. 2. 2. q. 5. ar. 3.

ARTICVLVS II.

VTRVM SEQVENTES ERRONEAM alicuius Magiſtri doctrinam ſint reputandi hæretici.

Præter Turrecr. paulopoſt citatũ. Vide Albertin. tract. de agnoſ. aſſert. catho. & hær. q. 21. nu. 35. & 36.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ſequentes erroneã doctrinam alicuius Magiſtri, per Papam hæretici reputandi ſunt. Scribitur enim Matth. 8. Si cęcus cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadunt. ſed quicunque errat, cæcus eſt, inquantum errat. Ergo quicunque ſequitur opinionem errãtis alicuius Magiſtri in foueã erroris cadit.

2 Præterea: De falſis, & errantibus Magiſtris Scribitur Matth. 23. Vę vobis, qui circuitis mare, & aridã, vt faciatis vobis vnum Proſelytum; & cum fuerit factus, faciatis eum eſſe Filium Gehennæ duplo, quàm vos. Diſcipuli ergo ſequentes erroneam doctrinam alicuius Magiſtri, hæretici reputandi ſunt, ſicut ipſe.

3 Præterea: Quicunque contemnit præceptum Chriſti pertinaciter, errat multo magis pertinaciter, quàm contemnens præceptum Papæ. Sed Chriſtus mandauit Matthæi 16. Fermentum Phariſæorum, & ſaducæorum eſſe vitandum: per quod intelligitur doctrina hæreticorũ, ut dicit Auguſtinus. Contemnere ergo hoc pertinaciter, facit hominem hæreticum.

De verb. Domini ſer. 45 Tomo 10.

IN CONTRARIVM eſt quod mandauit Chriſtus Matthæi 23. ſeruandã eſſe doctrinã Scribarum, & Phariſęorum: quando dixit: Super cathedram Moyſi ſederunt Scribę, & Phariſæi. omnia ergo, quę dixerint vobis, ſeruate, & facite: ſecundum vero opera eorum nolite facere.

RESOLVTIO.

Nullus doctrinam Magiſtri ſui falſam ſequens excuſatur in ijs, quæ ad fidem ſpectant. Hinc errantes ex ignorantia, aut ſimplicitate à peccato non ſunt immunes. In dubiis enim fidei regula conſulenda eſt.

RESPONDEO, † dicẽdum, quòd diuerſæ opiniones Doctorum ſacræ Scripturæ ſi non pertineãt ad fidem, & bonos mores, abſque periculo auditores vtramque opinionẽ ſequi poſſunt: in tali enim caſu locum habet quod Apoſtolus dicit ad Ro. 14. Vnuſquiſque in ſuo ſenſu abundet. In illis vero, quę pertinẽt ad fidem, & bonos mores, nullus excuſatur, ſi ſequatur opinionem erroneam alicuius Magiſtri: non quidem propter ignorantiam, quia tunc immunes haberentur à peccato qui ſecuti ſunt opinionem Arrij, Neſtorij, & aliorum errãtium in fide: Nec põt aliquis excuſari propter ſimplicitatem, & innocentiã. quia in rebus dubijs, potiſſimè in his, quę ſunt fidei, non eſt de facili præſtandus aſſenſus: immo (vt dicit Aug. 3. de doctrina chriſtiana) conſulere debet aliquis regulam fidei, quam de ſcripturarum planioribus locis Eccleſię auctoritate percipit. Et idem Auguſtinus in libro de ve. Relig. dicit, ꝙ nunc bene videndum eſt, cui ſit credendum de his, quę ſunt fidei. Similiter Richar. † ſuper illo verbo: Ecce apparuerunt illis Moyſes, & Elyas. dicit ꝙ quicquid homo audit in monte ſacrę Scripturæ, non faciliter credendum eſt, quia ſuſpecta debet haberi veritas, quam non confirmat Legis, vel Prophetæ auctoritas. Qui ergo aſſentit opinioni alicuius Magiſtri contra manifeſtum ſcripturę teſtimonium, & contra illud, quod publicè tenetur ſecundum Eccleſię auctoritatẽ, puto ꝙ ab erroris vitio non poteſt excuſari. Rationes ergo, quæ pro iſta parte introducuntur, concedendę ſunt: quia ſi tales auditores Magiſtrorum cęcitatem imitantur, eorũ errores ſequentes, & mores imitantes ambo in eandẽ foueã erroris cadũt. & ſi pertinaciter cõtra Eccleſię mãdatum defendunt, non ſolum errantes, verum etiam

† Turrecr. ſum. de Eccleſia, lib. 4. par. 2. c. 17. qui affert hanc eandẽ doctrinam.

† forte, ignorantia.

Tomo 3. cap. 2.

Tomo 1. cap. 25.

De contẽpl. 1. par. c. 11. Matth. 17.

Tomo 6. lib. 16. c. 29. hæretici reputandi sunt. Vnde dicit Aug. contra Faustũ: Si proselyti iudęorũ dicebantur facti filij Gehennę duplo, quàm ipsi: non quia circuncidebantur, & legem seruabant, sed quia eorum erroneam doctrinam sequebātur, & prauos mores imitabantur.

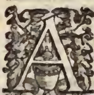
Ad Argumenta.

A D illud vero, quod in contrarium inducebatur, dicitur, ꝙ signanter præmittitur: Super cathedram, ut intelligatur ꝙ illa, quæ solum ad cathedram pertinent veritatis, & iustitię seruanda sunt, & facienda per auditores. Illa vero, quę sunt contra fidem, & contra bonos mores, non spectant ad cathedram veritatis, & iustitię, sed magis ad cathedrā falsitatis, & pestilētię.

ARTICVLVS III.

VTRVM BAPTIZANTES imagines, & violatores Sacramentorum per Papam sint pro hæreticis iudicandi.

Iacobus Simanca de cathol. instit. tit. 30. de hæresi. Et Alphon. Cast. lib. 1. de iusta hæret. punit. cap. 15.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd baptizantes imagines, & violatores Sacramentorum per Papam sint pro hæreticis iudicandi: quia magis est esse violatorem, & peruersorem sacramentorum, quàm esse diuisum à perceptione eorum: sed diuisi à communione sacramentorum hęretici dicuntur. Iuxta illud, quod ponitur 4. q. 1. cap. Quid autem. Hæreticos autem, inquiunt, dicimus tam eos, qui olim ab Ecclesia proiecti sunt, & communione sacramentorum; quàm, qui post hęc à nobis anathematizati sunt.

2 Præterea: Plus est abuti sacramento ad actus prohibitos ab Ecclesia, quàm ad actus, ad quos ipsa sacramenta ordinantur: sed simoniaci, qui vtuntur sacramentis ad actus non prohibitos per Ecclesiam, solū propter emptionem, & venditionē ipsorum, hęretici dicuntur, vt patet 1. quæst. 1. cap. Quisquis. Ergo multo fortius violatores, & peruersores sacramentorum, qui abutuntur sacramentis ad actus prohibitos, per Ecclesiam pro hæreticis iudicandi sunt.

3 Præterea: Magis est sacramentum Christi violare, quàm priuilegium sedis Apostolicæ auferre, vel impugnare: sed auferentes, vel impugnantes priuilegiū Sedis Apostolicæ pro hæreticis nominantur, sicut patet 22. dist. c. Omnes. Ergo similiter, & multo fortius violatores sacramentorum.

Q. in Matt. cap. 11. Tomo 4. I N C O N T R A R I V M est, quia secundum Augustinum in libro de quæstionibus Euangeliorum: Quicunque facinorosè, ac flagitiosè viuunt, contra fidem, secundum quam viuendum esse credunt, mali catholici, non tamen hæretici deputantur: sed tales videntur esse violatores sacramentorum. Ergo tales non sunt reputandi hæretici.

E

RESOLVTIO.

Baptizantes imagines, sacramentorumque violatores, vt faciunt, credentes, errantes, & infideles dici possunt: si autem huiusmodi pestifera dogmata emendare nollent, sed ea pertinaciter tuerentur, hæretici sunt iudicandi.

R E S P O N D E O, dicendum, ꝙ (sicut supra dictum est) aliud est esse infidelem, & in fide errantem: & aliud est esse hæreticum. Si quis enim falsa de Deo credit, vel de aliqua parte doctrinę, quæ ad fidei ædificationem pertinet, hęreticus est: quia infidelis est, & errans in fide, & iam foris est extra Ecclesiā animo: quāuis intus corporaliter videatur. quia multos tales portat Ecclesia, vt dicit Augustinus in libro de quæstionibus Euangeliorum: sed illi proprie secundum Augustinum sunt hæretici, † qui cum aliquid prauum sapiunt, si correctio vt sanum, rectumque sapiant, resistunt contumaciter, & sua mortifera, & pestifera dogmata emendare nolunt, sed defendere persistunt. Si ergo baptizātes imagines, & violatores sacramentorum credunt illa, quę faciunt, puta baptismum, & alia sacramenta ad maleficia, & ad facinorosos actus ordinari: & per ipsa sacramenta talibus maleficijs, & facinorosis actibus patrocinium præstari planum est, ꝙ falsa de Deo credunt: quia Deus ad tales actus sacramenta non ordinauit: nescit enim diuina iustitia patrocinium dare criminibus, vt dicit Chrys. falsa similiter credunt de doctrina, quæ ad fidei ædificationem pertinet, quia secundum doctrinam fidei nos confitemur vnū baptisma in remissionem peccatorum, non autem in perpetrationem scelerum, & maleficiorum. Vnde tales non solum indirectè, verum etiam directè infideles, & errantes in fide deputari debent, si sic credunt, vt operantur: sed tunc pro hæreticis essent iudicandi, quando pestifera talia dogmata emendare nollent, & defendere pertinaciter essent parati.

F

† Refertur I cap. qui in Ecclesia 24. q. 3.

G

Ad Argumenta.

A D P R I M V M dicitur, ꝙ tunc excommunicati, & separati à perceptione sacramentorum, & communione fidelium pro hæreticis sunt iudicandi: quando eorum crimina sic parati essent defendere, si obiecta, vel probata fuerint, vt etiam conuenticulorum congregationes, & schismata cogitent in Ecclesia facere, & hoc patet inferius per textum illius decreti.

H

A D secundum dicitur, ꝙ si simoniacus interius credit, quod exterius protestatur, directè hæreticus habendus est. protestatur enim exterius, se esse dominū spiritualis doni, & spirituale donum posse sub emptione, & venditione cadere. quorum vtrunque si interius credit, vt exterius protestatur, directè est, esse hęreticum: & sic dicendum est de violatoribus sacramētorum: quia si illa credunt interius, quæ exterius protestantur, directè hæretici habendi sunt.

A D tertium dicitur, quòd auferentes, & impugnātes priuilegium Apostolicæ Sedis, ab vnitate Ecclesiæ se diuidunt: diuidentes se ab unitate Ecclesiæ, doctrinam

ctrinam, & fidem, quam Eccleſia tenet, negant, & per conſequens hæretici non immerito appellantur.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM INCIDENTES IN abiuratam hæreſim ſint per Papam reputandi relapſi.

Præter doctores in cap. Accuſatus de hæret. lib. 6. Vide Eymericum in Directorio Inquiſitorum par. 2. q. 58. Zanchinum tract. de hæret. cap. 16. & Simancam de cathol. inſtit. tit. 57.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, quod incidentes in abiuratam hæreſim non ſint per Papam reputandi relapſi. ſcribitur enim ad Titum III. Hæreticum hominem poſt primam, & ſecundam correctionem deuita. Niſi enim aliquis fuerit bis monitus, vel correptus de aliqua damnata hæreſi, nó debet haberi relapſus.

2 Præterea: Cum excommunicatis non eſt participandum. Sed omnes hæretici ſunt excommunicati in iure, vt patet extra de hære.† & 24, quæſtione 1. cap. Quæ dignior. Non ergo poterunt moneri, vt poſt admonitionem, vel abiurationem dicantur relapſi.

† Cap. excõmunicam^9. 1. & 2. de hære.

3 Præterea: Qui in damnatam hæreſim labitur, eiuſdem damnationis ſe participem facit, vt dicitur 24 quæſt. 1. cap. Achatius. Ergo abſque eo, quod abiuret, relapſus debetur haberi.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur extra de hæret. c. Accuſatus. Vbi ſubditur: Si quis hæreſim in iudicio abiurauit, & poſtea in ea commiſit, vel cõmittit, cenſeri debet quadã iuris fictione relapſus.

RESOLVTIO.

Incidentes in eandem hæreſim, qua fuit conuictus, relapſi dicuntur: ſi vero aliam in ſpeciem, non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd in damnatã hæreſim aliquis poteſt incidere, vel labi dupliciter: vel in eandem, de qua primo fuit incuſatus, & vehemens ſuſpicio de eo orta erat; vel in aliam. Primo modo, ſi in illam eandem, de qua primo fuit incuſatus, & fama publica præceſſerat, ex quo in iudicio illam abiurauit, ſi poſt abiurationem inuenitur deliquiſſe per ſe, vel per alios, puta, quod poſt illam abiurationem hæreticos receptauit, viſitauit, & aſſociauit, ſeu auxiliũ, & fauorem eis præſtitit: meritò relapſus debet haberi. in tali enim caſu verum eſt, quod Apoſtolus dicit ad Rom. 1. Qui talia agũt digni ſunt morte, non ſolum qui illa faciunt, ſed etiam, qui conſentiunt facientibus. Si vero † labitur in aliam hæreſis ſpeciem, aut in aliam ſectam, vel deliquerit in alio articulo, ſeu ſacramento Eccleſiæ: vel præſumptio modica, & leuis prius fuerit habita, non debet tunc, vt relapſus iudicari.

† Licet quo ad labẽtem in non abiuratum ab eo articulũ, gl. etiam in c. accuſatus §. cum vero. ſ verbo: ſimpliciter. de hær. lib. 6. videatur cum auctoris doctrina conſentire: hodie tamẽ caſus aliter ſeruat. Vide Simanc. de cathol. inſtit. tit. 5. nu. 12. & tit. 57. num. 7.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quod Apoſtolus dicit hæreticum eſſe deuitandum poſt primam, & ſecundã correptionem: vt prima correptio intelligatur illa, de qua fama publica præcedit, vel in iudicio accuſatur, in quo cogendus eſt, vt illam hæreſim debeat abiurare. Secunda vero correptio intelligatur illa, qua poſt abiurationem proprio ſe condemnat iudicio: eo ipſo, quod iterum labitur in eam, quam prius abiurauit: tunc enim, quia errorem laudat, & veritatem vituperat, ab Eccleſia pellendus eſt, vt gloſa ibi dicit.

AD ſecundum dicitur, quod participare cum hæreticis, vt ſe corrigant: & hæreſim, in qua noſcuntur incidiſſe per incuſationem, vel per famę publicam ſuſpitionẽ abiuret, nõ incurritur ſentẽtia excõicationis: quia hoc fit in eorum ſalutem, & Eccleſiæ vtilitatem.

AD tertium dicitur, quod tunc qui in damnatam labitur hæreſim, eiuſdem damnationis ſe participẽ facit, quando in illam damnatam hæreſim labitur poſt abiurationem factam: ſi vero aliquis labitur in hæreſim damnatam, & poſt abiurationem amplius in illã non labitur, non debet puniri, vt relapſus.

ARTICVLVS V.

VTRVM RELAPSI STATIM per Papam tradendi ſint iudicio ſæculari.

Vide citatos in articulo præcedenti, & Eymericum in Directorio Inquiſitorum par. 3. in nono, & decimo modo proceſſum fidei terminandi.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, quod relapſi ſtatim per Papam non ſint tradendi iudicio ſæculari. quia peccatum blaſphemiæ, cum ſit confeſſio infidelitatis, eſt maximum peccatorũ: ſed blaſphemi non ſtatim tradũtur ſæculari iudicio. Ergo nec relapſi.

2 Præterea: Similia peccata ſimili pœna puniri debent. ſed ſicut hęreſis, vel infidelitas eſt contra primũ mandatum primæ tabulæ: ſic periurium eſt contra mandatum ſecundum, Iuxta illud Leui. 19. Nõ periurabis in nomine Dei tui. cum igitur periuri poſt periurium non ſtatim tradantur brachio ſæculari; Ergo nec relapſi tradi debent.

3 Præterea: Infidelitas, & hæreſis eſt offenſa commiſſa in Deum, vt eſt primum verum. ſed poteſt eſſe, quod relapſi per pœnitentiam Deo ſatisfaciant: non ſunt ergo tradendi iudicio ſæculari: quia ſi creditor reputat ſibi eſſe ſatisfactum, non eſt cogendus debitor ad ſatisfaciendum.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur extra de hęre: Nos, itaque inquiſitioni tuæ de fratrũ noſtrorum

Cap. ſuper eod.

strorum consilio respondemus, quod qui post abiurationem deprehensi fuerint in hæresim recidisse, sine ulla penitus audientia relinquendi sunt iudicio sæculari.

RESOLVTIO.

Relapsi in hæresim propter periculum euitandum, sunt statim brachio sæculari tradendi.

Ambrosius de Vignate tractatu de hæresi in principio.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut fides est fundamentum totius spiritualis vitæ, eo quòd sine fide impossibile est placere Deo, vt dicit Aposto. ad Heb. 11. Sic hæresis, quę est fidei corruptio totam spiritualem vitam habet surripere, eo quod modicum fermentum totam massam corrumpit, vt dicit Apo. 1. ad Cor. 5. & auctoritate Hierony. scribitur 24. quæ. 3. cap. Resecandæ. Quòd secandæ sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellēda est, ne tota domus, massa, & corpus, & pecora, ardeat, corrumpatur, putrescat, & intereant. Arrius enim in Alexandria vna scintilla fuit: sed quoniam non statim oppressa est, totum orbem eius flamma populata est. Vnde ad huiusmodi periculum euitandum, cum hæretici deprehenduntur relapsi: vel per facti euidentiam, vel per propriam confessionem, seu per testes, absque mora tradendi sunt sæculari iudicio.

Ad Argumenta.

Eymeric. in Direct. Inquisitorum par. 2. q. 41. cū notatis ibidem.

AD PRIMVM dicitur, quòd si blasphemia noscatur procedere ex infidelitate, & hæresi: sic essent tradendi blasphemi post abiuratam blasphemiam, sicut hæretici tradendi sunt sæculari iudicio post abiuratam hæresim: nam Iudæi Stephanū lapidauerunt: quia submiserunt viros, qui dixerunt, se audiuisse eū dicentem verba blasphemiæ in Deum, & Moysen, sicut scribitur Act. 6. Et si sic fuisset secundum veritatem, secundum legem debebat lapidari, vt Naboth propter verba blasphemiæ sibi imposita dixisse in Deum lapidatus est. (2. Reg. 21.)

AD secundum dicitur, quòd vel periurium incurritur in his, quæ pertinent ad fidem, & ad Deum: & tunc tales periuri tradendi sunt iudicio sæculari sicut hæretici: * qui post abiuratam hæresim hæretici nunquam periuri sæculari iudicio traduntur. (* al. quia.) vel incurritur in his, quæ pertinent ad proximum; & tunc, quia non semper tantum nocumentum infertur proximo per periurium, sicut per homicidium, vel per furtū: ideo non semper tantum puniuntur. non enim per humanas leges maiora peccata semper magis puniūtur: sed illa grauius puniuntur, per quæ maius nocumentum proximo infertur, & Respublica magis perturbatur. †

† Commentar. 12. lib. 3. in Direct. Inquisitor.

AD tertium dicitur, quod si hæretici etiam post abiuratam hæresim occultè pœniteant, & non deprehendantur relapsi per facti euidentiam, vel per propriam confessionem, seu per testium incusationē, non traduntur sæculari iudicio: quia Ecclesia iudicat de his, quæ foris patent, Deus autem solus intuetur cor.

ARTICVLVS VI.

VTRVM HAERETICI PER Papam puniendi sint pœna temporali.

Doctores in cap. cum secundum leges. de hæret. lib. 6. Eymericus in Directorio Inquisitorum par. 3. q. 109. & seq. & Zanthinus tract. de hæret. cap. 25.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quod hæretici per Papam non sint puniendi temporali pœna: quia spirituale crimen spirituali pœna puniri debet. Sed hæresis est spirituale crimen. Ergo spirituali pęna puniri debet.

2 Præterea: Temporalia bona etiam inimicis sunt communicanda, iuxta illud Apost. ad Roman. 12. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit: potum da illi. Non ergo hęretici post relapsum bonis temporalibus sunt expoliandi.

3 Præterea: Deus non punit bis in idipsum. sed omnes hæretici sunt excommunicati. Ergo, cum excommunicatio sit quædam pœna, non sunt alia pœna puniendi.

IN CONTRARIVM est quod scribitur extra de hæreti. † vbi dicitur: De fratrum nostrorum consilio decernimus bona hæreticorum esse confiscata: cuius confiscationis executio, & bonorum ipsorum occupatio non debet fieri per Principes, aut per alios dominos temporales, antequam per Episcopum loci, vel aliam personam Ecclesiasticam sententia fuerit super eos promulgata.

† Cap. cum secundū leges de hęre. lib. 6.

RESOLVTIO.

Hæretici non modo spirituali, sed etiam temporali pœna sunt puniendi.

RESPONDEO, dicendum, quòd Ecclesia punit hæreticos quatuor modis. Primo, excommunicatione, quia nunc sententia lata in iure omnis hęreticus excommunicatus est; siue occultus, siue manifestus. (Extra de hær. c. excommunicam. 1. & 2.) Secundo depositione: quia siue sit clericus, siue laicus, cuiuscunque dignitatis existat: siue Papa, siue Imperator ab omni dignitate * deponatur. (* al. debet deponi.) immo ipso facto est depositus. Tertio, rerum temporalium ablatione: puta sicut iam dictū est: omnia eorum bona debent confiscari Ecclesiæ, cui deseruiebant, si erant clerici, vel laici, si in temporali iurisdictione sunt Ecclesiæ subiecti: aliorum vero laicorum bona Principibus sęcularibus. (Extra de hær. c. vergētis.) Quarto, militari persecutione. si enim propter malos puniendos oportuit regiam † maiestatem non solum legibus esse decoratam, sed armis armatam: multo fortius propter hæreticos exterminādos. vnde dicit glos. 1. Ad Cor. 5. de Paulo: qui cum videbat aliquos proteruos, & corrumpentes fidem, Sathanæ tradebat corporaliter vexandos.

† In institutionibus iuris ciuilis in principio.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quòd corporalia, & temporalia ad ſpiritualia ordinantur: vnde conuenienter crimina ſpiritualia per ſubtractionem bonorum temporalium, & corporalium puniuntur: quia ſicut ipſa ſunt quædam organa & inſtrumenta, per quæ virtutes, & ſpiritualia bona acquiruntur: ita per eorū ſubtractionem organicè & inſtrumentaliter crimina ſpiritualia corriguntur, & puniuntur.

AD ſecūdum dicitur, quòd Apoſt. loquitur in caſu neceſſitatis, in quo nulli bona temporalia ſunt neganda. ſed ſi aliqui ſunt inimici fidei, nullo iure poſſunt bona temporalia poſſidere, vt dicit Auguſtinus cap. 40. De doct. Chriſt. ꝙ iuſtè Iudæi colentes unum Deum expoliauerunt ægyptios bonis temporalibus, adorantes Idola, quibus male vtebantur. Vnde populus Dei exiens de ægypto ornamenta eorum de auro, & argento ſibi pęnitus tanquam ad vſum meliorem clāculo vendicauit, non auctoritate propria: ſed præcepto Dei. Tomo 3.

AD tertium dicitur, ꝙ pro † peccato vna pœna quis punitur. Sed ſi ad vnum peccatum plura concurrunt, vel ꝙ ſint multa peccata, vel propter relapſum eiuſdem: poteſt homo iniuſtè multiplici pœna puniri. Si quis ergo labatur in damnatam hęreſim: punitur pœna excommunicationis: quia (vt dictum eſt) omnis hæreticus ipſo iure excommunicatus eſt. ſed ſi poſt abiuratam hæreſim iterum labatur: debet alia pœna corporali, vel temporali puniri.

† Alphonſ. Caſt. lib. 2. de iuſta hæret. punit.

ARTICVLVS VII.

VTRVM HAERETICI IN aliquo caſu per Papam ſint tolerādi.

S. Thom. 2. 2. q6. 11. art. 3. Ioannes Roffenſis aduerſus Lutherum art. 33. & Alphonſus Caſtr. lib. 2. de iuſta hęre. punitione cap. 12. & ſeq.

AD ſeptimum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ hęretici in aliquo caſu per Papam ſint tolerandi. ſcribitur enim ex verbis Augu. 23. quæſt. 4. cap. Tolerandi, quòd tolerandi ſunt mali, nō corporali, ſed ſpirituali vindicta puniendi. Vnde cum Diſcipuli non recepti ſunt à Samaritanis, ignem cælitus ſuper eos deducere voluerunt dicētes Magiſtro: Vis dicamus, ut deſcendat ignis de cęlo, & cōſumat eos; audierūt: Neſcitis cuius ſpiritus eſtis. Luc. 9.

2 Præterea: Dominus mandauit Matth. 13. vt ſerui permitterent creſcere zizaniam ſimul cum tritico vſque ad meſſem: ne forte eradicantes zizaniam ſimul & triticum eradicarent: Planum eſt enim, quòd per zizaniam hæretici intelliguntur ſecundum expoſitionem Aug. 2. de tract. cap. 28.

3 Præterea: Quod eſt vtile Eccleſiæ tolerandum eſt. Sed ſecūdum Apoſtolum 1. ad Corin. 11. vtile eſt, hæreſes eſſe in Eccleſia: vt viri, qui probati ſunt, ma-

A nifeſti fiant. Super quo verbo dicit Augu. quòd innumerabiles in ſancta Eccleſia ſunt probati viri: ſed tūc manifeſti fiunt, quando per hæreticos à ſomno excitantur.

IN CONTRARIVM eſt, qd ſcribitur auctoritate Aug. 23. q. 4. c. Diſplicet. Merito hæretici affligūtur in corpore: quia occidunt animas, & ſi ipſi ſempiternas mortes faciunt, temporales ſe perpeti non conquerantur.

RESOLVTIO.

Hæretici, ſi criminis grauitas, & fidelium utilitas perpendantur, quàm primum ſunt exterminandi: ſed ſi Eccleſiæ charitas conſideretur, non niſi monitione præ- B *miſſa, & fraternę correctionis ordine ſeruato: relapſi exterminio ſunt tradendi.*

RESPONDEO, dicendum, quòd in peccato hæreſis tria poſſumus conſiderare. Primo ipſius criminis grauitatem. Secundo ipſius Eccleſiæ corrigentis charitatem. Tertio ipſorum fidelium vtilitatem. Conſiderando ergo criminis grauitatem, ſtatim cum ipſi hæretici deprehenſi ſunt, eſſent interficiendi, multo fortius, quàm incendiarij, vel falſarij. vn de Exo. 32. Statim cum Moyſes deſcendit de monte, mandauit, ꝙ frater interficeret fratrem, & proximus proximū pro peccato idololatriæ. Et Deute. 7. mandatum eſt populo Iſraelitico, vt aras hæreticorum ſubuertere, & ſculptilia combureret. Et 4. Reg. 23. ſcribi- C tur ꝙ Rex Ioſias vidit ſepulchra hæreticorum, quæ erant in montibus: miſitq;, & tulit oſſa eorum de ſepulchris, & combuſſit ea ſuper altari ſi vero conſideramus in tali crimine Eccleſiæ charitatem, tunc non ſtatim hæretici traduntur exterminio: ſed ſeruatur erga eos ordo correctionis fraternæ †: quia monentur primo, & ſecundo, & ſi poſtmodum deprehendantur relapſi, non amplius Eccleſia eos tolerat: quia nec amplius de eorum correctione ſperat: Sed conſiderando fidelium vtilitatem: ſi aliqui ſint hæretici, qui ſic defendant falſitatem ſententiæ ſuæ, vt intentam multitudinem faciant, & conuenticulorum ſegregationes, & Eccleſię perturbationes cogitent, tunc abſque alia monitione, vel inquiſitione exterminandi ſunt: quia cum bonum publicum ſit præferendum priuato; ma- D gis eſt prouidendum ſaluti ſpirituali totius corporis Eccleſiæ, quàm ſaluti corporali alicuius, vel aliquorū.

† Alphonſ. Caſtr. lib. 2. c. 25. de iuſta hæret. punit. Et Simācę de catho. inſti. tit. 19.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit Ambroſius, Apoſtoli non zelo iuſtitiæ, ſed amaritudinis odio ob iniuriam ſuæ expulſionis vindicandā Samaritanos voluerunt igne conſumere: Vnde dominus volens, eos iniuriam propriæ perſonæ cum patiētia, & gaudio tolerare: iniuriam vero diuinæ ſeruitutis non inultam relinquere, dixit: Neſcitis cuius ſpiritus eſtis. Lib. 7. I Luc. cap. 9. Luc. 9.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ tunc tolerandi eſſent hæretici, quando non poſſent exterminari ſine exterminio fidelium: Vnde dicit Auguſtinus, ꝙ Lib. 3. cōtra Epiſt. Parm. c. 2. To. 1.

quãdo cuiusquã crimen notũ, & omnibus execrabile apparet, vt vel nullos prorsus, vel non tales habeat defensores, per quos possit schisma contingere, non dormiat tunc seueritas disciplinæ. Ex quo datur intelligi, ꝙ tunc zinaniam simul cum tritico crescere permittere debet, quando vnum sine altero eradicari non potest.

Ad tertium est dicendum, ꝙ secundum Aug. in lib. de vera Religione cap. 8. Hæretici multum prosunt Ecclesiæ. non verum dicendo, quod nesciunt, sed ad verum quærendum carnales, & ad verum aperiendum spirituales catholicos excitando. vti namque (vt dicit) debemus hæreticis, non vt eorum approbemus errores, sed vt catholicam disciplinam aduersus eorũ insidias asserentes: vigilantiores, & cautiores simus; etiam si eos ad salutem reuocare non possimus. Tomo 1.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hæretici reuertentes ad fidem per Papam sint semper recipiendi.

S. Tho. 2. 2. q. 11. art. 4. & Simanca de catho. instit. tit. 47. de pœnitentibus, & conuersis.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ hæretici reuertentes ad fidem per Papam semper sint recipiendi: scribitur enim Matth. 18. ꝙ ad interrogationem Petri quærentis: Quoties peccauerit in me frater meus, dimittam ei, vsque septies; responsum est: Non dico tibi septies: sed vsque septuagies septies. Ergo semper peccantes sunt recipiendi.

2 Præterea: Dicit Augustinus de Trini. cap. 3. In Sacra scriptura, & in fide catholica, vbi quis pariter certus est, vt ego: pergat mecum: vbi pariter hæsitat, quærat mecum: vbi errorem suum cognoscit: redeat ad me: vbi meum videt, reuocet me. ita ingrediamur simul charitatis viam: tendentes ad eum, de quo dictum est: Quærite faciem eius semper: quia hoc placitum, & pium est coram domino Iesu. Tomo 3. Psal. 104.

3 Præterea: Infideles semper sunt recipiendi. Ergo similiter hæretici: cum ipsi fuerint aliquando de gremio Ecclesiæ.

In contrarium est quod scribitur Exo. 22. Maleficos non patieris viuere. Super quo verbo dicit Glo. ꝙ per maleficos intelliguntur peccantes peccato hæresis: & peccato contra naturam: qui statim sunt vita corporali priuandi, ne alios inficiant.

RESOLVTIO.

Hæretici ad fidem reuertentes recipiendi sunt semper, quantum ad Sacramentorum perceptionem: sed quantum ad bonorum temporalium, vitæq; corporea conseruationem, non item.

E Respondeo dicendum, ꝙ hæreticos esse recipiendos potissimè relapsos potest intelligi tripliciter. Primo ad sacramentorum perceptionẽ. Secundo ad bonorum temporalium restitutionem. Tertio ad uitæ corporalis conseruationem. Prima reuersio nunquam negatur hæreticis. quia salus animæ ex ordine charitatis omnibus est appetenda, etiã inimicis: iuxta illud Matth. 5. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos. Propter quod hæretici semper reuertentes quantuncunque, & quotiescunque relapsi fuerint: ab Ecclesia recipiuntur ad pœnitentiam, & ad Eucharistiæ perceptionem. Vnde scribitur extra de hære. ꝙ si post relapsum hæretici pœnituerint, & pœnitentiæ signa in eis apparuerint manifesta; sacramẽta pœnitentię, & Eucharistiæ humiliter petita nequaquam sunt eis deneganda. Lib. 6. cap. super eod. F Sed secundo, & tertio modo negatur eis reuersio: quia si ipsi cõseruarentur in vita post relapsum, & ad dignitates, & ad bona temporalia restituerentur, & in vita corporali conseruarentur incolumes: posset hoc venire in præiudicium aliorum fidelium: eo ꝙ si iterum relaberentur, possent alios inficere, & alij citius in hæresim laberentur, si ipsi sine pœna transirent. Interdum tamen Ecclesia hęreticos ad vitæ conseruationem, & ad bonorum temporalium restitutionẽ recipit, vel propter bonum pacis nutriendum: vel propter schisma euitandum. Dicit enim Augustinus in Epi. ad Vincentium: Nonnullos toleramus, quos corrigere, vel punire non possumus: neque propter paleam relinquimus aream domini: neque propter hædos in fine segregandos deserimus gregem domini, neque propter pisces malos rumpimus retia domini, nec per vasa facta in contumeliam migramus de domo Dei. Epist. 48. Tomo 2. Circa princ. G

Ad Argumenta.

Ad primum ergo dicitur, quòd illa indulgentia peccatorum, vel intelligitur de peccatis, quæ cõmittuntur in nobis: vel quantum ad forum conscientiæ, non autem quantum ad forum exterioris iudicij. Dicit enim Gregorius, quòd peccata, quæ in Deum, vel in proximum committuntur à nobis, punienda sunt. Illa vero, quibus in nos delinquitur, patienter toleranda, uel potius dissimulanda sunt.

H Ad secundum est dicendum, ꝙ Augustinus loquitur de errore proueniente subreptitiè, vel ex ignorantia: non autem de errore hæreticorum, qui post abiuratam hæresim iterum labũtur: quia tales statim extra Ecclesiam pellendi sunt. vt dicit idem Aug. in quæstionibus Euangeliorum. Q. ex Matt. cap. 11. Tomo 4.

Ad tertium dicitur, ꝙ cum infidelibus non prohibemur communicare, sicut cum hæreticis: quia ipsi per verba fidei fidem impugnant. Vnde multum ipsi inficiunt, & proficiunt ad impietatem: quia sermo eorum vt cancer sapit, & subuertit corda multorum, vt dicit Apostolus 2. ad Timothe. 2. Ideo non est similis ratio de infidelibus, & hęreticis.

QVAE-

QVAEST. XXIX. DE FACIENTE INDVLGENTIAS.

Einde conſiderandum eſt de potentia Papę, vt eſt infra terram. Tria autem genera hominum infra terram ponũtur eſſe: quia aliqui fuerunt, & ſunt de Eccleſia. Et iſti ponuntur eſſe in Purgatorio: Aliqui autem nec fuerunt, nec ſunt de Eccleſia: Et iſti ponuntur eſſe in Limbo puerorum. Sed aliqui fuerunt de Eccleſia, nec tamen ſunt: Et iſti ponuntur eſſe in Inferno damnatorum. Illi autem, qui ponuntur eſſe in Purgatorio, ex quo fuerunt, & ſunt de Eccleſia, debent iuuari per indulgentiam, & ſuffragia Eccleſię. Circa quam quatuor conſideranda occurrunt.

Primo, de faciente Indulgentiam.
Secundo, de cauſa Indulgentiæ.
Tertio, de Indulgentiam recipiente.
Quarto, de effectu Indulgentię.

Circa primum quæruntur decem.

PRIMO, *Vtrum ſolus Papa poſſit dare vniuerſalem Indulgentiam.*
Secundo, Vtrũ Papa poſſit dare Indulgentiã ſibiipſi
Tertio, Vtrum Papa exiſtens in mortali peccato poſſit dare Indulgentiam.
Quarto, vtrum Papa poſſit dare Indulgentiam illis, qui ſunt in Purgatorio.
Quinto, Vtrum Epiſcopus ſine auctoritate Papa poſſit dare Indulgentiam.
Sexto, Vtrum Epiſcopus omnes Indulgentias, quas dat in conſecrationibus diuerſarum Eccleſiarum, transferre poſſit in conſecrationem vnius.
Septimo, Vtrum ſimplex Sacerdos poſſit dare Indulgentias.
Octauo, Vtrum Legatus Papa poſſit dare Indulgentiam, ſi non ſit Sacerdos.
Nono, Vtrum quilibet electus ſine auctoritate Papa poſſit dare Indulgentiam.
Decimo, Vtrum Sancti viri poſſint dare Indulgentiã.

ARTICVLVS I.

VTRVM SOLVS PAPA poſſit vniuerſalem Indulgentiã dare.

S. Thom. in quæſtionibus additis ad 3. par. q. 26. art. 3. Canoniſtæ in cap. Quod autem. Et in cap. Cum ex eo. de pœnit. & remiſ. Armilla Tit. Indulgentia.

D primum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ſolus Papa non poſſit vniuerſalem Indulgentiam dare: quia quod Dei ordinatione taxatum eſt, Papa non poteſt tollere. Sed ſcribitur
A Deuteronom. 25. Iuxta mẽſuram delicti erit & plagarum modus: Secundum ergo quòd peccator deliquit, debet puniri: & talis modus per Papam non poteſt immutari.

2 Præterea: Ad remiſſionem peccatorum tria requirũtur: ſcilicet contritio: confeſſio, & ſatiſfactio. Sed Papa non poteſt facere quòd per Indulgentiam alicui dimittatur peccatum ſine propria confeſſione, & contritione. Ergo non poteſt facere per Indulgentiam, ꝙ alicui peccatum dimittatur ſine propria ſatiſfactione.

3 Præterea: Ille, qui non eſt vniuerſalis Pontifex non poteſt vniuerſalem facere indulgentiam: ſed Pa
B pa prohibet vniuerſalem Põtificem ſe nominari 99. diſt. cap. Ecce. Ergo non poteſt vniuerſalem Indulgentiam facere.

IN CONTRARIVM eſt. Quia Chriſtus poteſt vniuerſalem Indulgentiam in Eccleſia facere: ſed Papa eſt Chriſti Vicarius in tota Eccleſia. Dicit enim Chriſoſt. quòd homini mortali omnium, quæ in terra, & in cœlo ſunt, poteſtatem commiſit Deus, & validiorem cœlo Eccleſiam eſſe monſtrauit.

RESOLVTIO.

Papa ſolus vniuerſalem Indulgẽtiam dare poteſt,
C *in quo ſolo Theſauri, iuriſdictionis, & cauſa vniuerſalitas reperitur: quæ quidem tria ad vniuerſalem Indulgentiam dandam requiruntur.*

RESPONDEO, dicendũm, quòd ad dandam vniuerſalem Indulgentiam tria requiruntur.

Primum, vniuerſalitas theſauri, quo ſtipendiãtur milites Eccleſiæ fideles Chriſti. talis autem theſaurus vniuerſalis eſt: quia meritum paſſionis Chriſti vniuerſalitatem, & infinitatẽ habuit ratione ſubiecti infiniti. Vnde dicit Gloſſa ſuper illo verbo Marci 7. Caput Ioannis datum eſt puellæ. ꝙ Eccleſiæ ex Gentibus congregatæ datum eſt caput gratiæ Chriſtus.
D Secundum eſt vniuerſalitas iuriſdictionis, & diſpẽſationis: quia ſicut diſpenſare theſaurum corporalẽ totius communitatis non pertinet niſi ad illum, qui præeſt toti communitati: ſic diſpenſare theſaurum ſpiritalem Eccleſiæ pertinet ad illum, qui præeſt toti Eccleſiæ.

Tertium eſt vniuerſalitas cauſę, pro qua Indulgentia fit: quia vniuerſalis Indulgentia ſolum pro vtilitate vniuerſalis Eccleſiæ fieri debet. Iſta autem tria ſolum in Papa reperiuntur: & ideo ſolus ipſe põt vniuerſalem Indulgentiam dare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ ut aliquis

quis portet pœnam secundum mensuram culpæ, potest intelligi dupliciter: uel in se & uel in altero. Ille ergo, cui fit indulgentia: quamuis non puniatur tantū in se, quantum peccauit, ut est membrum quoddam singulare: punitur tamen tantum, & amplius in capite suo Christo, cuius pœna maior fuit in ualore, quā tota pœna, ad quam obligantur omnia eius membra.

A D secundum est dicendum, ꝙ non est simile de contritione, & satisfactione: quia per contritionem homo reconciliatur Deo; & per confessionem homo recōciliatur † Ecclesię. Ita quòd per ista duo homo efficitur de Ecclesia, numero, & merito. & tunc cum iā homo factus est de Ecclesia potest, & debet ab ipsa Ecclesia iuuari: & onus eius ab Ecclesia debet supportari. Et ideo ad contritionem, & confessionem requiritur personalis contritio, & confessio, & interior satisfactio. Sed satisfactio exterior, quæ est relaxatio pęnę, potest fieri per meritum alterius.

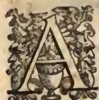
† Id est, etiā reconciliatur Ecclesię.

A D tertium est dicendum, ꝙ Papa prohibet vniuersalem Pontificem se nominari ad vitandam notā superbiæ: vnde dicitur superbæ appellationis verbū vniuersalem me Papam dicens: imprimere curastis: quód (peto) mihi dulcissima sanctitas vestra vltra nō faciat: quia vitanda sunt verba, quę veritatem inflant, & charitatem vulnerant.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT dare Indulgentiam sibiipsi.

S. Thom. in quæstionibus additis ad 3. par. q. 27. art. 4. & Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 1. art. 4.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim; ꝙ Papa sibi ipsi non possit dare indulgentiam: quia ad dandam indulgentiam requiritur auctoritas iurisdictionis. sed nullus habet iurisdictionem super seipsum: ergo nullus potest sibiipsi dare indulgentiam.

2 Præterea: Papa nō potest se* absoluere à culpa in foro pœnitentiæ. Ergo non potest seipsum absoluere à pœna per communicationem indulgentiæ.

* al. seipsū.

3 Præterea: Excommunicatio est quædam obligatio ad pœnam, & absolutio est quędā relaxatio * pœnæ. sed nullus potest seipsum excommunicare. Ergo nullus potest sibiipsi indulgentiam dare: quę est quędam pęnę relaxatio.

* al. à pœna.

I N CONTRARIVM est, quia potest, & debet Papa pro seipso offerre sacrificium, Iuxta illud ad Hebræ. 5. Quoniam ipse circundatus est infirmitate, debet quemadmodum pro populo, ita & pro seipso offerre sacrificium pro peccatis. Ergo potest sibiipsi pro peccatis indulgentiam facere.

RESOLVTIO.

Papa sibiipsi dare potest indulgentiam, quàm ut Ecclesia membrum recipit: ut autem caput, concedit.

E RESPONDEO, dicendum, ꝙ aliud est indulgētiam dare, & aliud est indulgentiam participare. Dicunt autem aliqui, quòd Papa non potest sibiipsi indulgentiam dare propter duo. Primo, quia actū iurisdictionis, qui ad indulgentiam dandam requiritur: nullus potest in seipsum exercere. Secundo, quia indulgentia datur, vt aliquis prouocetur ad aliquem actum, qui vergat in honorem Dei, & vtilitatem Ecclesiæ. & ad hoc prouocatus est Papa ex suo officio; cū sit pastor vniuersalis Ecclesiæ. sed ad indulgentiam pro alijs datam potest bene participare, dummodo faciat illa, quæ requiruntur ad hoc, quòd indulgentia valeat: puta ꝙ sit in charitate, & ꝙ det de bonis suis secundum iustam æstimationem.

F Sed ista ratio non multū ponderat: quia Papa non dat indulgentiam sibiipsi, vt est caput habens iurisdictionem vniuersalis Ecclesiæ, sed vt est membrum Ecclesiæ recipit, & vt est caput, dat. Sicut enim in foro pœnitentię potest dare auctoritatem alicui ipsum absoluendi, & potest ab illo absolui, & se inferiorem illo facere, vt est membrum: sic potest indulgentiam sibi dare, vt caput, & recipere vt mēbrum: dummodo reperiantur in eo illa, quæ requiruntur ad hoc, quod indulgentia valeat.

A D PRIMVM ergo dicitur, ꝙ indulgentia non datur per modum sententiæ promulgationis sed per modum debitæ solutionis, & communicationis: Et ideo quamuis sit actus iurisdictionis, non est inconueniens, ꝙ talem actum in seipsum homo exerceat secundum diuersum modum considerandi.

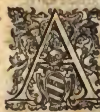
G A D secundum est dicendū, ꝙ in foro pœnitentiæ requiritur exterior confessio. Sicut ergo nullus confitetur sibiipsi; quia Iacobus dicit: Confitemini alterutrum peccata vestra; ita nullus in foro pœnitentiæ potest seipsum absoluere. Iacob. 5.

A D tertium dicitur, ꝙ non est simile: quia excommunicatio datur per modum sententiæ. Sicut ergo nullus supra seipsum profert sententiam: Ita nullus potest seipsum excommunicare iudicialiter, sed solū causaliter, committendo culpam, pro qua fertur excōmunicatio. non sic autem est de indulgentia, quæ simpliciter communicatur illi, qui hoc fecerit pro vtilitate Ecclesiæ.

ARTICVLVS III.

H VTRVM PAPA EXISTENS in peccato mortali possit dare Indulgētiā.

S. Thom. in quæstionibus additis ad 3. par. q. 26. art. 4. & Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 1. ar. 4. ad 3. argum.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa existens in culpa mortali non possit dare indulgentiam: quia nullus potest dare quod nō habet: sed qui est in culpa mortali non habet indulgentiam culpę, ergo nō potest ipsam alijs dare.

2 Præterea: Riuulus, cui fons non influit, non potest

teſt alijs ipſe influere, ſed Papa exiſtenti in culpa mortali, fons gratiæ Christi non influit. Ergo non poteſt ipſe alijs indulgentiam influere.

3 Præterea: Quilibet actus magis dependet ab agente, quàm à recipiente: ſed nullus exiſtens in culpa mortali, poteſt indulgentiam recipere: ergo Papa exiſtens in peccato mortali, ſeu culpa, non poteſt indulgentiam dare.

IN CONTRARIVM eſt, quia indulgentiæ dantur per poteſtatem iuriſdictionis: ſed Papa pro culpa mortali non amittit poteſtatem iuriſdictionis, niſi talis culpa hæreſim haberet annexam. Ergo Papa exiſtens in peccato mortali indulgentiam dare pót.

RESOLVTIO.

Papa exiſtens in peccato mortali, pro quo non amittit iuriſdictionem, indulgentiam dare poteſt, ſicut gratia ſacramentalis per malum, & per bonum miniſtrū confertur.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Papa in dando indulgentiam habet ſe in ratione inſtrumenti, quo relaxatio pœnæ fit: non in ratione ſubiecti per * quod gratia ſacramentalis tribuatur, vel ipſa gratia indulgētiæ. & ideo ſicut gratia ſacramētalis ita datur per malū miniſtrū, ſicut per bonū: ſic gratia indulgentię ęquè bene tribuitur per malum miniſtrū, ſicut per bonum. ſecus autem eſt de recipiente: quia recipiens gratiam indulgentiæ, vel ſacramentalem, ſe habet ad ipſam in ratione ſubiectis. & ideo cum talis gratia nō compatiatur ſecum culpam mortalem: quia non tollitur pœna, niſi prius tollatur culpa; exiſtens in mortali non recipit gratiam ipſam. Sed ſicut Papa exiſtēs in mortali poteſt gratiam ſacramentalem conferre adminiſtrando ſacramentum: ita poteſt dare gratiā indulgentiæ adminiſtrando officium.

* al. cui.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, ꝙ Papa exiſtens in mortali, non habet gratiam indulgentiæ ad propriam ſalutem: ſed habet eam ad miniſterium ſalutis aliorum.

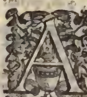
AD ſecundum dicitur, ꝙ fons gratiæ non influit ſibi exiſtenti in culpa ad propriam fęcunditatem: ſed ad fęcunditatem aliorum: ſicut canale, per quod fluit aqua ad hortum, non habet ipſam aquam ad propriā fęcunditatem: ſed ad fęcunditatē horti. Et ſicut cymbalum non habet ſonum ad delectandum proprium auditum, quo caret: ſed ad delectandum illorum auditum, qui habent.

AD tertium dicitur, ꝙ recipere indulgentiam minus eſt, quàm dare quoad auctoritatē. Sed recipere maius eſt quoad propriam vtilitatē. malitia autem, ſeu mortalis culpa bene tollit propriam vtilitatē: ſed nō tollit iuriſdictionem, vel auctoritatem.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT dare Indulgentiam illis, qui ſunt in Purgatorio.

Dominicus Sotus lib. 4. ſent. diſt. 21. q. 2. art. 3. verſ. de Indulgentiis autem. & diſt. 45. q. 2. art. 1. & 2.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non poſſit dare indulgentiam illis, qui in Purgatorio ſunt: quia Papa nō poteſt dare indulgentiam illis, qui non ſunt de foro eius: ſed illi, qui ſunt in Purgatorio, non ſunt de foro Papæ, cū non ſint viatores amplius. Ergo non poteſt Papa eis dare indulgentiam.

2 Præterea: Indulgentiæ fiunt pro operibus bonis exterioribus, quæ poſſunt vergere in honorem Dei, & vtilitatem Eccleſiæ: ſed illi, qui ſunt in Purgatorio, nō poſſunt huiuſmodi opera operari. Ergo non ſunt ſuſceptibiles indulgentiæ.

3 Præterea: Papa non poteſt ligare eos, qui ſunt in Purgatorio. Ergo nō poteſt eos à pœna abſoluere per communicationem indulgentiæ.

IN CONTRARIVM eſt, quia indulgentia fit de theſauro Eccleſiæ: puta de merito Chriſti, & Martyrum: ſed illi, qui ſunt in Purgatorio, participes ſunt talis theſauri, cum deceſſerint in charitate. Ergo Papa poteſt, & debet talem theſaurum eis communicare.

RESOLVTIO.

Papa exiſtētibus in Purgatorio indulgentiam dare poteſt, non merito eorum abſoluto, quo iam per radicē ſuæ charitatis vitam meruerunt æternam: ſed merito conditionali, ab opere alterius pendente, quo pœnæ accelerationem mereri poſſunt. Viatores enim adhuc ſunt, & de foro Papæ quantū ad meritū conditionale.

RESPONDEO, dicendum, quòd tria vidētur obuiare, vt illis, qui ſunt in Purgatorio, Papa indulgentiam non poſſit dare.

Primum, quia ipſi non ſunt in ſtatu merendi.

Secundū, quia non ſunt de foro Eccleſiæ militātis.

Tertium eſt, quia non ſunt viatores, & non viuunt vita viatorum.

Sed iſta non obſtant; quia duplex eſt meritum. Vnum eſt eſſentiale abſolutum, quo quis meretur vitam æternam propria operatione per radicem charitatis. & de tali merito verum eſt, quòd illi, qui ſunt in Purgatorio, non ſunt in ſtatu merendi, quia iā meruerunt vitam æternam per charitatem, cum qua deceſſerunt: Tale namque meritum non dependet ab opere alterius, ſed ab opere proprio. Aliud eſt meritū conditionale, quo quis meretur pœnæ remiſſionem, vel accelerationem, dummodo alij pro eis faciāt illa, quæ inſtituta ſunt ab Eccleſia ad pœnæ remiſſionem conſequendam: tali autem merito cōditionali, quod dependet

dependet ab opere alterius; illi, qui sunt in purgatorio E mereri possunt: & quantum ad tale meritum, cum nondum sint comprehensores, ad huc sunt viatores, & de foro Papæ: quia possunt stipendiari thesauro Ecclesiæ per communicationem indulgentiæ: ex quo alij faciunt pro eis illa, propter quæ indulgentiæ sunt ordinatæ.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, ꝙ illi, qui sunt in purgatorio, sunt de foro Papæ, quantũ ad meritũ conditionale supra dictum, vt ipsi percipiant indulgẽtias, si amici eorum faciunt pro eis illud, quod Ecclesia iniungit ad habendam indulgentiam.

AD secundum dicitur, ꝙ non possunt operari operatione personali: quia tali operatione iam F meruerunt sibi vitam æternam, dum vixerãt. sed operatione conditionali (ex quo alij operantur illa, propter quæ communicatur eis thesaurus Ecclesię ad relaxationẽ pœnę) operari possunt: quæ enim per amicos facimus, nosipsi facere dicimur.

AD tertium dicitur, quòd non est simile: quia nullus ligatur nisi personali culpa: unde illi, qui sunt in Purgatorio, non merentur ligari noua ligatione, sed possunt absolui à pœna, operatione aliorum, modo, quo supra dictum est.

ARTICVLVS V.

VTRVM EPISCOPVS POSSIT Indulgentiam dare absque auctoritate Papæ. G

Concilium Lateranen. sub Innocentio III. cap. 62. refertur in cap. cum ex eo. de pænit. & remis. Adde omnino textũ, & ibi Canonistas in cap. 1. & 3. de pænit. & remis. lib. 6. & Sotum lib. 4. sent. dist. 21. q. 1. art. 4. Vide Barth. Sybillam in peregr. q. Decade 1. cap. 3. Quęstione 3. quæstiuncula 13. & qõ. 4. quæstiuncula 12. & alios ibi citatos.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Episcopus absque auctoritate Papæ possit indulgẽtiam dare: quia Episcopi sunt sponsi Ecclesiæ, quod patet. quia generant filios, & filias ipsi sponso Christo. Ergo defuncto tali sponso debent de iure succedere in bonis eius, vt thesaurũ eius possint auctoritate propria dispensare, & de ipso indulgentiam dare.

2 Præterea: Episcopi habent ordinariam iurisdictionem. Ergo in eorum diœcesi, propria iurisdictione possunt indulgentiam dare.

3 Præterea: Epi succedũt loco Apostolorũ: sed Apostoli auctoritate immediata recepta à Christo indulgẽtiam potuerunt dare. vnde dixit Apo. 2. ad Cor. 2. Quod donaui vobis, si quid donaui, ĩ persona Christi donaui vobis. glos. ac si ipse Christus donasset.

IN CONTRARIVM est: quia nõ potest quis remittere pœnas taxatas in iure, nisi ille, qui est conditor iuris. sed solus Papa est conditor iuris. Ergo solus ipse Papa propria auctoritate potest indulgẽtiã dare.

RESOLVTIO.

Episcopi non nisi particulariter, & per auctoritatẽ deriuatam dare indulgentiam possunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd in quibuscũque est auctoritas deriuata, non immediata, taxatur iurisdictio ab illo, qui potestatem immediatam habet: in Episcopi autem (vt supra dictum fuit) non est potestas iurisdictionis immediata, sed solum deriuata ab ipso Papa: sicut ergo eis taxatur ab eo qualitas, & quantitas indulgentiæ; secundum hoc possunt ipsam dare. & nõ aliter. & istud patet iuxta illud, qđ scribitur extra de pęnit. & re. c. Cum ex eo, vbi postquàm Papa determinauit modum, & formam, in qua indulgẽtia debeat dari, statim taxat quantã dare possunt, dicens: Quia per indiscretas, & superfluas indulgentias, quas quidam Ecclesiarum Pręlati facere non verentur, & claues Ecclesiæ contemnuntur, & spiritualis satisfactio eneruatur; decernimus, vt cum dedicatur basilica, non extendatur indulgentia vltra annum, siue ab vno, siue à pluribus Episcopis dedicet. ac deinde in anniuersario dedicationis tempore 40. dies de iniunctis pęnitentijs indulta remissio non excedat, & hunc dierum numerum indulgentiarum illis litteris præcipimus moderari, quę pro quibuslibet * causis aliquotiens conceduntur; cum etiã Romanus Pontifex, qui plenitudinem obtinet potestatis, hoc in talibus moderamen consueuerit obseruare.

* al. casibus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendũ, quòd Episcopi sunt spõsi Ecclesiæ particulares, quia cooperãtur principali, & vniuersali sponso Ecclesiæ: puta Papæ: & Papa, & Episcopi omnes cooperantur Christo. vnde Papa, qui in tota Ecclesia obtinet vniuersalis sponsi auctoritatem, potest dare indulgentiam vniuersaliter propria auctoritate: Episcopi vero particulariter, & per auctoritatem deriuatam ab ipso.

AD secundum est dicendũ. ꝙ Episcopi dicuntur iurisdictionem ordnariã habere: quia habent ipsam per iuris taxationem, non per particularem dispensationem. vnde dicuntur ordinarij, iuris taxatione, nõ particulari concessione.

AD tertiũ dicitur ꝙ Episcopi loco Apostolorũ succedunt. & ideo sicut Apostoli indulgentiã auctoritate Christi dabãt: sic Episcopi auctoritate Papæ, qui loco H eius successit post Christi Resurrectionem, & Ascensionem in officio.

ARTICVLVS VI.

VTRVM EPISCOPVS OMNES Indulgentias, quas dat in cõsecrationibus diuersarũ Ecclesiarũ, possit transferre ad consecrationem vnius.

Panormitanus in c. Quod autem. de pænit. & remis. & Doctores in c. fin. de pænit. & remis. lib. 6.

AD sextũ sic proceditur. videtur enim, ꝙ Episcopus omnes indulgentias, quas dat in consecrationibus diuersarum Ecclesiarum, possit transferre ad consecrationẽ vnius: quia qui põt multas

multas indulgentias particulares dare, poteſt omnes illas ſimul dare: ſicut, qui poſſet facere, ꝙ quilibet cęcus videret particulariter: poſſet facere, ꝙ omnes cęci ſimul viderent.

2 Præterea: Gratiæ ſunt ampliandæ, & pœnæ reſtringendæ. Si ergo epiſcopus poteſt multas indulgentias facere: poteſt omnes ſimul dare.

3 Præterea: Qui poteſt maius, poteſt minus: ſed Epiſcopus poteſt ligare ſententia excōmunicationis ſubditum non ſuum, delinquentem in eius epiſcopatu. Ergo poteſt transferre indulgentiam datam ab eo in diœceſim alterius.

In Contrarium eſt: quia tunc Epiſcopus poſſet vltra formam ſibi taxatam ſuperius.

RESOLVTIO.

B

Indulgentias oēs ſimul dare, & particulares transferre non poteſt niſi Papa.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Epiſcopi nō ſunt vocati in vniuerſalem diſpenſationem theſauri Eccleſiæ: ſed ſolum in particularem ſolicitudinem, & particulariter theſaurum Eccleſiæ diſpenſare poſſunt ſecundum, ꝙ eis taxatum eſt per vniuerſalē ſponſum Eccleſiæ: ideo puto, quòd ſolum ſubditis ſuis in ſua propria diœceſi indulgentiam facere poſſunt: & in diœceſi alterius, dummodo ibi celebrent, de licentia epiſcopi, in cuius diœceſi ſtant. Et ſi contingat indulgentias aliquas inueniri multorum Epiſcoporū, quorum quilibet dat 40. dies de indulgentia euntibus ad talem Eccleſiam, oportet illam indulgentiam vel eſſe probatam per Papam, qui ſubditos vnius poteſt in tali caſu facere ſubditos alterius: vel omnes illos Epiſcopos oportet ad inuicem cōſentire, vt vnus ſupponat ſubditos ſuos iuriſdictioni alterius: nec credo, quòd Epiſcopus indulgentiā datam per eum ſecundum formam ſibi taxatam, poſſit transferre ad cōſecrationem alterius, niſi ſibi eſſet per formam priuilegij particulariter conceſſum: quia particulares indulgentias transferre, & ſimul omnes dare, ſubterfugit epiſcoporum poteſtatem. pertinet enim hoc ſolum ad Papam. Et per hoc patet ſolutio ad primum.

C

Ad ſecundum dicitur, quòd gratiæ ſunt amplianda, vbi cauſa iuſta penſatur, & vbi claues Eccleſiæ nō contemnuntur, & ſatisfactio pro culpa cōmiſſa non ſpernatur.

Ad tertium dicitur, ꝙ epiſcopus non poteſt dare indulgentiam ſubdito alterius ſine illius conſenſu, poteſt tamen eum ligare, vel excommunicare ſine conſenſu eius, quia ratione delicti efficitur ſubditus eius, & de foro ſuo: ſed non ratione boni operis: cum illud inſtituerit Eccleſia ad malorum depreſſionem.

ARTICVLVS VII.

VTRVM QVILIBET SACERDOS poſsit Indulgentiam dare.

S. Thomas in quæſtionibus additis ad 3. par. q. 26. ar. 1. Et Geminianus in cap. fin. de pœnit. & remiſſ. lib. 6. Et Syluester in Summa, verbo: Indulgentia nu. 12. Armilla Tit. Indulgentia, concedit in foro conſcientiæ.

AD ſeptimum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ quilibet ſacerdos poſſit indulgentiam dare: quia indulgentiæ fiunt virtute clauiū, ſed quilibet ſacerdos habet claues. Ergo quilibet poteſt indulgentiam dare.

2 Præterea: Quilibet Sacerdos eſt ſponſus ſuæ parochiæ: ergo quilibet in ſua parochia poteſt indulgē tiam dare.

3 Præterea: Indulgentia fit de theſauro Eccleſiæ, ſed quilibet ſacerdos habet aliquem theſaurū in ſua parochia. ergo quilibet poteſt dare.

In Contrarium eſt: quia qui non poteſt ligare, non poteſt ſoluere: ſed ſimplex Sacerdos non poteſt excommunicare, ergo non poteſt indulgentiam dare.

RESOLVTIO.

Sacerdotes ſimplices, niſi eis ſpecialiter ſit conceſſum, indulgentiam dare non poſſunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd aliqui dicūt, quòd omnes claues, & earum executionem poſſunt indulgentiam facere, quantum ſe extendit poteſtas eis commiſſa. Vnde dicunt, quòd quilibet ſacerdos parochialis poteſt indulgentiam dare in parochia ſua, ſicut quilibet epiſcopus in diœceſi ſua. Sed puto, ꝙ non poſſit ſimplex ſacerdos indulgentiā dare. quia indulgentia datur de theſauro communi Eccleſiæ: qui eſt meritum paſſionis Chriſti, & Martyrū, cuius diſpenſator immediata auctoritate eſt ipſe Papa. Alij autem non niſi auctoritate ab eo deriuata, &

D

taxata. Cum ergo ſacerdotibus non inueniatur in iure conceſſum, prohibitum eſt eis, vt poſſint indulgētiam dare, & rationabiliter: quia multi propter eorum ruditatem neſcirent æſtimare pro quanta neceſſitate Eccleſiæ deberent facere: & indulgentiæ ipſæ vileſcerent. ideo credo, ꝙ ſimplices Sacerdotes non poſſunt dare indulgentiam, niſi eis ſpecialiter eſſet conceſſum.

Ad Argumenta.

Ad Primvm dicitur, ꝙ dare indulgentiam non reſpicit claues ordinis propriè: ſed magis iuriſdictionis cum ſpeciali auctoritate diſpenſandi theſaurum Eccleſiæ, quam non habet ſimplex Sacerdos.

Ad

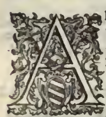
A D secundum dicitur, ꝙ simplex Sacerdos non est proprie sponsus suæ parochiæ, cum non possit filios generare: eo ipso, quòd non potest alios sacerdotes ordinare. sed est coadiutor sponsi. ideo sine licentia Episcopi, vel Papæ non potest dare indulgentiam.

A D tertium dicitur, ꝙ thesaurus cuiuslibet congregationis, vel parochiæ non superabundat, vt de ipso possit fieri indulgentia: cum vix sufficiat cuiuslibet propria merita: thesaurum autem superabundantem, puta meritum Christi, & Apostolorum, & Martyrum, de quo fiunt indulgentiæ, dispensare est Papę, & Episcoporum, qui Christo sponso, & eius Apostolis succedunt.

ARTICVLVS VIII.

VTRVM LEGATUS PAPAE, si non sit Sacerdos, possit dare Indulgentiam.

S. Thom. in quæstionibus additis ad 3. par. q. 26. art. 2. Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 1. art. 4. Et Syluester in Summa verbo: Indulgentia. nu. 13.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ legatus Papæ, si non sit sacerdos, nō possit dare indulgentiam: Quia qui non est sponsus Ecclesiæ, non potest dare indulgentiam; sed legatus non est sponsus. Ergo non potest indulgentiam dare.

2 Præterea: Remissio peccatorum fit virtute indulgentiæ: sed qui non est sacerdos, non potest remittere peccata. Ergo indulgentiam dare non potest.

3 Præterea: Qui non potest minus, nec potest maius; sed legatus non sacerdos non potest absoluere aliquem in foro pœnitentiæ. Ergo non potest indulgentiam dare, cum maior remissio peccatorum fiat in ipsa indulgentia, quàm in foro pœnitentiæ.

I N C O N T R A R I V M est: quia ille potest dispensare thesaurum Ecclesię, cui committitur regimē Ecclesiæ. sed Diacono Cardinali, & vniuersaliter legato Papæ, qui non est sacerdos, potest committi regimen Ecclesiæ. Ergo sibi intelligitur esse concessum posse thesaurum Ecclesiæ dispensare.

R E S O L V T I O.

Indulgentia, cum detur mediante officio, non Sacramento; à Legato Papa, non Sacerdote dari potest.

RESPONDEO, dicendum, quòd indulgentiæ valent ad remissionem peccatorū: Iuxta illud, quod habetur in forma generalis Concilij: † Omnibus, qui laborem propriis personis, & expensis subierint pro transitu vltramarino, plenam suorum peccaminum, de quibus fuerint veraciter corde contriti, & ore confessi, veniā indulgemus. Remissio autem peccatorum dupliciter fieri potest. Primo, mediante sacramento, sicut mediante instrumento quodam Secundo mediante officio. In primo casu, tantum potest homo, quantam potestatem Deus dedit sacramento: quia non melius datur sacramentum à maiori, quàm à minori. In secundo vero casu, tantum homo potest, quantam potestatem Deus dedit officio. Cum igitur officium, & regimen Ecclesiæ possit habere non sacerdos: quia potest eligi in Papam, & in legatum Papæ, dato ꝙ non sit sacerdos (vt supra dictum fuit) eo ipso, quòd remissio peccatorum, quę fit per indulgentiam, datur mediante officio, nō mediante sacramento: ita potest dare indulgentiam officialis Papæ, vel Legatus, si non est sacerdos, sicut si esset sacerdos.

† Scilicet Lateranen. sub Innocē. III. † expeditione pro recuperanda terra sancta.

E

F

Ad Argumenta.

A D P R I M V M ergo dicitur, quòd esse sponsum Ecclesiæ, potest dupliciter intelligi: vel iurisdictione: vel sacramentali administratione. Nam sponsus Ecclesiæ est ille, qui filios spirituales generat sponso Christo. huiusmodi autem filios generare, quamuis Legatus, qui non est sacerdos, per sacramentalem administrationem non possit; potest tamen per sibi commissam iurisdictionem: quia potest committere Sacerdoti sacramēta administrare: Episcopo sacerdotes ordinare, & virgines consecrare in tota iurisdictione sibi commissa.

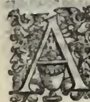
G A D secundum dicitur, quòd licet non possit peccata remittere, mediante sacramēto, cuius ipse sit personaliter administrator: potest tamen mediante officio, cuius ipse est immediatè executor per communicationem indulgentiæ.

A D tertium dicitur, ꝙ non est mirum, si plus potest facere legatus ad remissionem peccatorum mediante officio, quàm mediante sacramento: sicut plus potest manus per se, quàm mediāte sigillo, vel aliquo instrumento determinato.

ARTICVLVS IX.

VTRVM ELECTUS POSSIT Indulgentiam dare.

H Syluester in summa verbo: Indulgentia. nu. 13. vers. Tertium, electus, & confirmatus.

AD nonum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ electus non potest indulgentiam dare: quia indulgentiam facere pertinet ad vsum clauium: sed electus non habet vsum clauium ante, quàm consecretur.

2 Præterea: Indulgentiam dare pertinet ad executionem, non ad electionem: antequàm ergo consecretur, non potest indulgentiam dare.

3 Præterea: Nullus electus potest dispensare thesaurum Ecclesiæ, nisi Summus Pōtifex. sine ergo eius auctoritate electus non potest indulgentiam dare.

IN

IN CONTRARIVM eſt, quia electus in Epiſcopum ſtatim, vt eſt confirmatus, habet iuriſdictionem: Ergo ſtatim poteſt indulgentiam dare ſecundum formam ſibi taxatam, abſque alterius requiſitione.

RESOLVTIO.

Epiſcopus, vt Epiſcopus, nondum ſacerdos, ſed in Epiſcopum electus, ſtatim confirmatus, dare poteſt indulgentiam in iure taxatam, quæ ad iuriſdictionis pertinet poteſtatem.

RESPONDEO, dicendum, quod indulgentiam dare pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis: poteſt autem quis habere iuriſdictionem dupliciter: vel iuris taxatione, & iſta dicitur ordinaria: vel ſpeciali cõmiſſione; & iſta dicitur delegata. Cum igitur electi ſtatim poſt obtentum confirmationis beneficium habeant iuriſdictionem in eorum diœceſi: ſtatim poſſunt indulgentiam dare ſecundum formam eis taxatam in iure, abſque aliqua alia ſpeciali cõmiſſione.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quod duplex eſt clauis: ordinis, & iuriſdictionis. electus ergo confirmatus quamuis non habeat clauem ordinis antequã ſit conſecratus: habet tamen clauem iuriſdictionis, quam recipit in ipſa eius electione, & confirmatione. & ad vſum talis clauis pertinet indulgentiam dare.

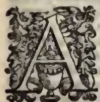
AD ſecundum eſt dicendum, quòd electus habet executionem clauis iuriſdictionis quamuis non clauis ordinis: & per executionem illius clauis dat indulgentiam.

AD tertium eſt dicendum, quod nullus poteſt diſpẽſare theſaurum Eccleſiæ niſi auctoritate Papæ, vel ſpecialiter delegata: vel in iure taxata. primo modo poſſunt diſpenſare legati: ſecundo modo electi, & confirmati, etiam nondum conſecrati.

ARTICVLVS X.

VTRVM VIRI SANCTI POSſint Indulgentiam dare.

Turrecremata de pænit. diſt. 1. ſ. Item in Leuitico q. 5. ad 1. & 2. argumentum.

AD decimum ſic proceditur. Videtur enim, quod ſancti viri poſſunt indulgentiam dare. Quia quilibet habens aliqua bona, quorum eſt dominus, poteſt illa communicare quibus placet: ſed ſancti viri multa bona ſpiritualia habent,

A quorum ſunt domini. Ergo poſſunt illa diſpenſare quibus volunt.

2 Præterea: Bona ſpiritualia, per quorum diſpenſationem dantur indulgentiæ, ſunt magis cõmunicabilia, quàm bona temporalia: ſed ſancti viri poſſunt bona temporalia communicare: & per conſequens indulgentiam dare per communicationem ſpiritualium.

3 Præterea: Quanto magis aliqui ſunt propinqui Domino, tanto magis ſunt digni eius theſaurum diſpenſare. ſed ſancti viri magis ſunt propinqui Chriſto, de cuius theſauro fiunt indulgentiæ, quàm fortè Papa, & multi epiſcopi. Ergo magis ſunt idonei eius theſaurum diſpenſare.

B IN CONTRARIVM eſt. quia dare indulgẽtiam pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis: quæ non eſt in ſanctis viris, ſi non ſint in prælaturam eccleſiaſticam aſſumpti.

RESOLVTIO.

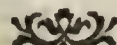
Indulgentiam ad poteſtatem iuriſdictionis pertinentem viri Sancti ad prælaturam non aſſumpti dare non poſſunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd in Eccleſia duo ſunt. Primo communio charitatis, & dilectionis: ſecundo auctoritas iuriſdictionis. Quædam igitur impendit per communionem charitatis, & dilectionis, vt ſuffragia orationum, eleemoſynarum, C ſacrificiorum, & aliorum bonorum. Quędam vero impendit per auctoritatem iuriſdictionis, vt indulgẽtias, diſpenſando theſaurum ipſius Eccleſiæ. Sancti ergo viri poſſunt eorum ſpiritualia bona impendere aliis per communionem charitatis, & dilectionis: ſed non poſſunt indulgentiam dare: quia non habent auctoritatem iuriſdictionis diſpenſandi theſaurum Eccleſiæ, de quo fiunt indulgentiæ. Et per hoc patet reſponſio ad primum, & ſecundum.

AD tertium eſt dicendum, quòd licet ſancti viri ſint magis ꝓpinqui Chriſto per charitatem, nõ ſunt tamen magis propinqui per iuriſdictionis auctoritatem: & ideo quamuis poſſint communicare bona ſpiritualia per charitatem: quorum communicatio dicitur communicatio ſuffragiorum, nõ poſſunt D tamen communicare theſaurum Eccleſię per iuriſdictionis auctoritatem, cuius communicatio dicitur cõmunicatio indulgentiarum.

QVAEST. XXX. DE CAVSA INDVLGENTIAE.

EINDE considerandum est de causa indulgentiæ. Circa quod quæruntur sex.

Primo, Vtrum Papa solum pro actibus exterioribus debeat indulgentiam dare.

Secundo, Vtrum Papa solum pro temporalibus bonis debeat indulgentiam facere.

Tertio, Vtrum Papa debeat indulgentiam dare solũ habentibus voluntatem dandi aliquid temporale, sicut dantibus.

Quarto, Vtrum non existente iusta causa, indulgentia data per Papam valeat.

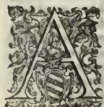
Quinto, Vtrum sola potestas Papæ, possit esse iusta causa faciendi indulgentiam.

Sexto, Vtrum in litteris Papalibus, quas deferunt Quæstores cõtineatur iusta causa indulgẽtiã faciẽdi.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA DEBEAT indulgentiam dare pro actibus exterioribus.

Concilium Trident. sessio. 25. in decreto de Indulgentiis. Turrecremata de pœnit. distin. 1. 5. item in Leuitico. q. 5. & Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 2. art. 2. Et Armil. Titu. Indulgentia 16.

D primum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ pro actibus exterioribus Papa non debeat facere indulgentiam: Quia maius est corripere delinquentem, & cõsulere nescientem, quàm Ecclesiam materialem reparare, vel peregrinari. Si ergo Papa pro actibus exterioribus facit indulgentiam: multo magis debet facere pro illis.

2 Præterea: Pro maiori bono magis debet fieri indulgentia, quàm pro minori: sed maius bonum est intrare Religionem, quàm ire vltra mare. Ergo magis Papa debet facere indulgentiam pro introitu Religionis, quàm pro transitu vltramarino.

3 Præterea: Expositio sacræ scripturæ, & exhortatio in fide catholica maius bonum est, quàm ædificare partes Ecclesiæ materialis, vel pontem reficere. Si ergo Papa facit indulgentiam pro istis actibus, multo magis pro illis.

IN CONTRARIVM est cõsuetudo Ecclesiæ.

RESOLVTIO.

Indulgentia tribus rationibus pro actibus exterioribus per Papam dari potest.

RESPONDEO, dicendum, quòd tribus rationibus potest probari, congruum esse, vt indulgẽtiæ fiant pro actibus exterioribus. Primo quidem ex parte indulgentiæ: nam indulgentiæ sacramentales sunt, cum fiant virtute clauium. In omni autem eo, quod est quid sacramẽtale, debet esse aliquid exterius actum, vel gestum. quia secundum Aug. 10. de Ciuit. Dei. cap. 5. Sacramentum est inuisibilis gratiæ interioris visibilis forma exterior, in quo sub tegumẽto diuina virtus secretius operatur salutem. Secundo ex parte ipsius pœnæ, pro qua tollenda, fit indulgentia: nam indulgentiæ sunt relaxatiuæ pœnæ, non culpæ: sed pœnæ sunt exteriores, sicut ieiunium: peregrinatio: sanctæ Terræ defensio: vnde pro talibus exterioribus actibus indulgentia debet fieri, non tamen pro quibuscunque, sed pro illis dumtaxat, per quos Deus honoratur. vt est visitatio reliquiarum Sanctorum. quia Deus honorificatur in Sanctis suis: auditio verbi Dei: reparatio parietum Ecclesiæ, vel pontis. Tertio ex parte thesauri, de quo fit indulgentia: nã sicut thesaurus alicuius ciuitatis, vel communitatis nõ debet expendi nisi vel propter dominij Ciuitatis honorem, & reuerentiam; vel propter ipsius Ciuitatis necessitatem, & indigentiam: sic thesaurus Ecclesiæ, de quo fiunt indulgentiæ, non debet dispensari nisi pro talibus exterioribus actibus, in quibus vel Deus honoratur, vel necessitas Ecclesię releuatur, vel fides Christiana promouetur.

Tomo 5.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ quilibet tenetur ex præcepto corripere delinquẽtem, & consilium dare erranti. Non autem tenetur ad Ecclesiæ releuationem, seu parietum, vel pontis reparationem. Ideo pro istis actibus fiunt indulgentiæ, non pro illis.

AD secundũ est dicendum, ꝙ ingredi Religionem est status, in quo sufficienter soluit pro se, cum sit in statu perfectionis. Ideo non indiget, ꝙ fiat ei indulgẽtia: sęcularis autẽ, cum sit adhuc in statu imperfectionis, indiget. Vel potest dici, ꝙ licet intrare Religionem, sit maius bonum, q̃ ire vltra mare, non est tñ Ecclesiæ ita necessariũ, quę ibi a fidelibus impugnatur.

AD tertium est dicendum, ꝙ vbi fides periclitaretur, & sacra scriptura praue intelligeretur, danda esset indulgentia prædicantibus fidem, & exponentibus Scripturam sacram. vnde prædicãtibus crucẽ, & docentibus fidem, quandoque indulgentiæ dantur.

ARTI-

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA DEBEAT Indulgentias facere pro bonis temporalibus.

Doctores citati in artic. proximè præcedenti. Et S. Tho. in q̃onib. additis ad 3. p. q. 25. ar. 3. Et Armil. tit. Indulg. 16.

A D secundum sic proceditur. Videtur enim, q pro bonis temporalibus Papa non debet facere indulgentiam: quia remissio peccatorum, quæ fit per indulgentiam, est quid spirituale: sed dare spirituale pro temporali est simonia: vt dicitur 1. quæst. 1. cap. Gratia. Ergo pro temporalibus bonis non debet fieri indulgentia.

2 Præterea: Bona temporalia nec sunt sic meritoria, nec sic necessaria, sicut spiritualia. Si ergo pro spiritualibus bonis non fit indulgentia: multo fortius pro bonis temporalibus.

3 Præterea: In veteri lege promittebantur temporalia iuxta illud Isa. 1. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. in noua vero lege promittuntur spiritualia. Iuxta illud Matth. 6. Primum quærite regnum Dei. Ergo magis indulgentia debet fieri pro spiritualibus, quàm pro temporalibus bonis.

In Contrarium est, quia bona spiritualia sunt communia membris Ecclesiæ per charitatē: quia sunt omnia communia iuxta illud Psal. 118. Particeps ego sum omnium timentium te. nō igitur pro talibus debent fieri indulgentiæ, vt communicentur: sed temporalia bona, cum non sint communia, nisi in necessitate: necessarium est fieri indulgentiam, vt communicentur.

RESOLVTIO.

Indulgentia per Papam pro bonis temporalibus ad spiritualia ordinatis dari potest.

Respondeo dicendum, q temporalia, quantum ad præsens, tripliciter ordinantur ad ipsa spiritualia.

Primo, quantum ad ipsorum bonorum spiritualium acquisitionem: acquiruntur enim ipsa spiritualia per ipsa temporalia: Iuxta illud Thobiæ 12. Eleemosyna à morte liberat, & non patitur animam ire ad tenebras, & ipsa sola facit inuenire vitam æternā. Secundo, quantum ad ipsorum satisfactionem: quia delentur peccata, quæ animam inficiunt, per temporalium largitionem: Iuxta illud Danielis 4. Consilium meum audi Rex: Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum. Tertio quātum ad ministrorum Ecclesiæ spiritualibus deseruientium sustentationem: sustentantur enim ministri Ecclesiæ de bonis temporalibus oblatis à Populo: Vnde dicit Apostolus 1. ad Cor. 9. Si nos vobis spiritualia seminamus, non magnum est, si vestra temporalia metamus. Pro temporalibus ergo, vt per ipsa, spiritualia bona acquiruntur, vel ipsa peccata per satisfactionem delentur, vel ministri Ecclesiæ sustentantur, licitè potest fieri indulgentia.

Ad Argumenta.

Ad Primum est dicendum, quòd pro temporalibus bonis non fit indulgentia finaliter, & terminatiuè: sed solum instrumentaliter, & ordinatiuè. & ideo non committitur simonia.

Ad secundum est dicendum, q temporalia possent esse meritoria, inquantum procedunt ex voluntate informata charitate. potest tamen fieri indulgentia pro pure spiritualibus bonis: dummodo ex illis insurgat aliqua necessitas, vel vtilitas Reipublicæ, sicut pro illis, qui orāt pro Rege, & ꝓ illis, qui sunt in sublimitate constituti, quandoque datur indulgentia.

Ad tertium est dicendum, q in noua lege promittuntur spiritualia principaliter, & ex consequenti ipsa temporalia: Iuxta illud Matth. 6. Primum quærite regnum Dei, & hæc omnia adijcietur vobis: & sic indulgentia principaliter pro spiritualibus fit, & pro temporalibus, vt ad ipsa spiritualia ordinantur.

ARTICVLVS III.

VTRVM HABENTIBVS Voluntatem dandi aliquid temporale Papa debeat Indulgētiam dare, sicut dantibus.

Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 2. art. 1.

A D tertium sic proceditur. Videtur enim, q Papa habentibus voluntatem dandi aliquid temporale debeat dare indulgētiam, sicut dantibus: quia maius est vita æterna, quàm indulgentia: sed bona voluntate informata charitate meretur quis vitam æternam; ergo multo fortius meretur indulgentiam.

2 Præterea: Si ex sola voluntate dandi quis non cōsequeretur indulgentiam, pauperes, qui non habent quid dent, essent peioris conditionis, quàm diuites. & ita paupertas esset vituperabilis, quod est absurdum.

3 Præterea: Dare est corporale, velle autem dare est spirituale. Sed magis dari indulgentia debet pro spirituali, quàm pro temporali. Ergo magis debet dari indulgentia pro voluntate dandi, quàm pro dato.

In Contrarium est, quia indulgentiæ fiūt ad releuandam indigentiam Ecclesiæ: sed indigentia Ecclesiæ non releuatur per solam voluntatem dandi, sed per datum.

RESOLVTIO.

Quamuis bona voluntas vitam mereatur æternam, & si sit vehemens, et feruens dimissionem pœnæ: Indulgentiam tamen concessam cum conditione dandi eleemosinam non consequitur qui nihil dat. indulgētia enim tantum valent, quantum sonant.

Respondeo, dicendum, quòd cōmuniter ponitur, indulgentias tantū valere, quantum sonant. si ergo Papa faciat indulgentias sub hac forma:

Quicunque dederit de bonis suis ad fabricam talis Ecclesiæ, habeat tantum de indulgentia: puto, ꝙ qui nihil dat, indulgentiam non consequatur: quamuis enim bona uoluntate mereatur quis vitam æternam: & si est vehemens, & feruens meretur quis dimissionem pœnæ: tamen, quantum est de ratione indulgentiæ, ex quo fit pro releuanda indulgētia loci, vel Ecclesiæ, non valet homini sola voluntas dandi: potissimè cum virtute indulgentiæ non soluatur pœna, nisi per pœnam. velle autem dare, & velle ire ad talem Ecclesiam, non est opus pœnale: sed dare, & ire. & ideo puto, ꝙ sola voluntate non acquiritur indulgentia.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, quòd non sequitur: si aliquis meretur quod est maius. ergo quod est minus, nisi eodem modo ordinetur ad merendum vtrumque: quod non est in proposito. quia charitas ordinatur ad meritum vitæ æternę: opus vero pœnale ordinatur ad dimissionem pœnæ. Vnde nō est eiusdem rationis vtrumque meritum.

Ad secundū est dicendum, ꝙ simpliciter melioris conditionis est pauper, quàm diues. quantum tamen ad remissionem pœnæ, quæ acquiritur per indulgentiam: in tali casu non est inconueniens, quòd diues sit melioris conditionis, quàm pauper.

Ad tertium est dicendum, ꝙ corporale inquantum est pœnale, solutorium est pœnæ, vel commutabile in pœnam: vnde est ibi commutatio pœnæ maioris in minorem. & ideo indulgentia, quę est quædam relaxatio pœnæ, magis fit pro ipso dato, quàm pro voluntate dandi.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM VLLA CAVSA possit esse, vt Indulgentia data per Papam valeat.

Citati in præcedentibus articulis, & præ aliis S. Thomas in quæstionibus additis ad 3. par. q. 25. art. 2.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ nulla causa iusta possit esse, vt indulgētia data per Papam valeat. Quia merita Sanctorū non possunt esse iusta causa. Scribitur enim in persona electorum Matth. 25. Ne fortè non sufficiat nobis, & vobis. Multo ergo magis nulla alia causa potest esse iusta dandi indulgentiam.

2 Præterea: Iusta causa est, vt quantum datur, tantum recipiatur: sed quandoque minus datur. Ergo talis non erit sufficiens ad dimittendam pœnam.

3 Præterea: Diues dat vnum denarium, & pauper dat tantum. sed non est iustum, ꝙ diues habeat tantū de indulgentia, quantum habet pauper. Ergo iusta causa non erit in faciendo indulgentiam.

In Contrarivm est, quia Deus iustus est, & seipsum in iustitia negare non potest, vt scribitur 2. ad Timo. 2. Non existente ergo iusta causa, indulgentia data per Papam non valebit.

RESOLVTIO.

Iusta æstimatio ex parte facientis indulgentiam requiritur pro iusta Indulgentia causa, qua non existente, indulgentia non valet.

Respondeo, dicendum, quòd aliqui dicunt iustam causam indulgentiæ pensandam esse ex parte illius, cui indulgentia datur. Dicunt enim, ꝙ iusto iudicio rationis debet attendere pro quanto vellet exonerari à pœna præsenti, si vellet eam perficere: vel pro quanto vellet exonerari à pœna Purgatorij, ad quam est obligatus per culpam, si nollet eam perficere in præsenti: & pro quanto vellet à prædicta pœna exonerari iusto iudicio rationis, tantum debet dare: aliter, vt dicunt, indulgentię sibi non valent, non existente tali causa. sed tunc indulgentia non esset relaxatio, vel commutatio pœnæ maioris in minorem: sed magis solutio: quamuis enim ex parte meriti Christi, & Sanctorum indulgentia possit dici solutio: quia ipse sufficienter soluit pro omnibus: ratione tamen dati, & ratione pœnæ, quæ per datum dimittitur, propriè debet dici relaxatio, vel cōmutatio maioris pœnæ in minorem: quia datum longè est minus, quàm ipsa pœna, quæ debetur, vel deletur.

Sed puto, ꝙ iusta ęstimatio non debet attendi ex parte eius, quod datur ad tollendam pęnam debitam pro peccato, siue ad pœnam iniunctam pro peccato. Sed debet æstimari necessitas loci, vel Ecclesiæ: quia licet datum per se nō videatur sufficiens respectu tantæ pœnæ ad tollendam ipsam. Ipsa tamen necessitas Ecclesiæ cum auctoritate dantis facit, ꝙ datum sufficiat ad pœnam relaxandam, quod alias non valeret, nisi ad hoc iuuaret necessitas Ecclesiæ. Et ideo iusta æstimatio ex parte facientis indulgentiam requiritur pro iusta causa indulgentiæ, qua non existente, puto ꝙ indulgentia non valet.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendū, quòd merita ipsorum membrorum quantumcūque perfectorum, puto ꝙ non sufficerent ad facienda relaxationes tales: sed merita membrorum cū merito capitis sufficiunt ad faciendā relaxationem cuiuscūque pœnæ.

Ad secundum est dicendum, ꝙ licet ex parte dati semper minus detur, quàm recipiatur ex parte personæ dantis: ex parte tamen personę satisfacientis, semper plus datur, quàm recipiatur. quia meritum passionis Christi, quod Papa accipit per se ad soluendum pro quacumque pęna, in valore excedit nedum vnum mundum, sed infinitos.

Ad tertium est dicendū, ꝙ si indulgentia fiat sub ista forma: Quicunque dederit de bonis suis ad fabricam talis Ecclesię, remittimus tertiam partem pœnitentiæ iniunctæ: si diues ita paruum dat, vt pauper: puto, ꝙ non tantum habeat de indulgētia diues, sicut

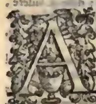
ſicut pauper: quia tunc oportet recurrere ad iuſtam æſtimationem facientis indulgentiam, quę penſanda eſt valere ſecundum facultatem dantis. Sed ſi ſic dicatur: Quicunque dabit vnum denarium, vel aliud terminatum, relaxamus tertiam partem pœnitentiæ iniunctæ. & diues illud daret, ſicut pauper; puto, quòd tantum haberet diues, ſicut pauper: quamuis tamen in hoc eſſent pares, in multis alijs melioris conditionis eſſet pauper, quàm diues.

Articulus hic quintus & ſextus in aliquot manuſcriptis non habentur.

ARTICVLVS V.

UTRUM SOLA UOLUNTAS Papæ ſit cauſa iuſta ad faciendam Indulgentiam.

Sylueſter in Summa, verbo: Indulgentia, & ver. Papa. q. 4. §. 6. Et Sotus lib. 4. ſent. diſt. 21. q. 2. art. 2. Armilla Tit. Papa. §. 11. & Tit. Indulgentia. §. 22.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ſola voluntas Papæ ſit cauſa iuſta ad faciendam indulgentiam: quia ſola uoluntas Papæ, mediante ſacramento, ſufficit ad remiſſionem. Ergo ſola voluntas eius, mediante officio, & iuriſdictione dandi, ſufficit ad relaxandam pœnã.

2 Præterea: Si ſola voluntas Papæ non ſufficit, hoc eſt quia deficit rationabilis cauſa: ſed hoc non poteſt deficere: quia theſaurus Eccleſiæ eſt cauſa ſufficiens ad ſatisfaciendum pro omnibus.

3 Præterea: Quanto aliquid datum eſt magis liberum, tanto eſt magis gratum: ſed magis eſt gratũ, ſi detur ſine aliqua receptione. Ergo ſola voluntas Papæ libera ſufficit.

In Contrarium eſt, quia miſericordia Papæ in faciendo indulgentiã debet eſſe cũ iuſtitia. ſicut enim vniuerſæ viæ domini ſunt iuſtitia, & miſericordia: ſic voluntas Papæ debet eſſe ſic miſericors, ꝙ non careat iuſtitia.

RESOLVTIO.

Indulgentia valet, modo in huiuſmodi theſauro diſpenſando rectus uſus clauis diſcretionis, & ſcientia ſeruetur.

RESPONDEO, dicendum, quòd indulgentia datur, mediante vſu clauiũ: quarũ virtute remittitur culpa, & ſoluitur pœna: de quibus clauibus ſcribitur Matth. 16. Tibi dabo claues regni cęlorum. per has enim claues theſaurus Eccleſiæ, de quo ſtipendiantur milites Chriſti, aperitur filijs Eccleſiæ: Vnde ſicut ad diſpenſationem talis theſauri requiritur in Papa rectus vſus clauis potentiæ: ne talem theſaurum diſpẽſet, quibus nõ poteſt: ita ad diſpenſationem dicti theſauri requiritur rectus vſus clauis diſcretionis, & ſciẽtiæ: ne ſic careat ratione, & diſcretione, vt pro ſola voluntate ſine rationabili cauſa indulgentiam faciat: nõ enim poteſt Papa aduerſus veritatem, ſed pro verita- A te: vt dicit Apoſtolus 2. ad Cor. vlt. Vnde pro ſola voluntate ſi ſubeſt probabilis ratio, vel generalis Eccleſiæ, vel ſpecialis alicuius perſonæ; poteſt indulgentiã facere, aliter non.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ non eſt ſimile, quia mediante ſacramẽto tantum Papa poteſt, quantum vnus alius miniſter Eccleſiæ. Tantum enim poteſt, quantam poteſtatem Deus dedit ſacramento. Sed mediante officio Papa tamen poteſt, quanta poteſtas data eſt officio: & ideo ſi excedit in poteſtate, vt theſaurum Eccleſiæ diſpenſet quibus non poteſt: vel excedit in iuſtitiæ æquitate: vt diſpenſet quibus non debet: non debet tunc dici diſpenſatio, ſed diſſipatio.

B AD ſecundum eſt dicendum, quòd in faciendo indulgentiam nunquam deficit, vel deficere poteſt cauſa effectiua: eo ꝙ theſaurus Eccleſiæ, de quo fit indulgentia, infinitus eſt, & exhauriri nõ poteſt. Sed cauſa finalis terminatiua deficere poteſt: quia pro tali cauſa finaliter Papa debet facere indulgentiam, per quã Eccleſia releuetur in aliqua neceſſitate, vel promoueatur in aliqua vtilitate.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ theſaurus Eccleſiæ liberè diſpenſatur: eo ꝙ Chriſtus ſponte, & liberè tradebat ſe iudicanti iniuſtè, qui peccata noſtra pertulit in corpore ſuo; ſed finaliter Chriſtus gratis non eſt mortuus. Vnde ſicut ipſe pro neceſſitate totius Eccleſiæ paſſus eſt; ſic pro vtilitate Eccleſię generalis, vel perſonæ ſpecialis indulgentia fienda eſt.

C

ARTICVLVS VI.

UTRUM IN LITTERIS Papalibus, quas deferunt Quæſtores, contineatur iuſta cauſa faciendi Indulgentiam.

Quæſtorum nomen, & vſum pœnitus ſuſtulit Concilium Trident. ſeſſio. 5. de refor. cap. 2. §. Quæſtores. & ſeſſ. 21. de refor. cap. 9.

AD ſextum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ in litteris Papalibus, quas Quæſtores deferunt, iuſta D cauſa contineatur faciendi indulgentiam. Quia iuſta cauſa eſt indulgentiam faciendi, vbi fit mentio de eleemoſynarum largitione. Sed in talibus litteris fit mentio de eleemoſynis faciendis, iuxta illud, quod habetur extra de pœn. & remiſ. cap. Cum ex eo. Vniuerſitatem veſtram monemus, & hortamur in domino, atque in remiſſionẽ vobis iniungimus peccatorum, quatenus de bonis à Deo vobis collatis pias, & gratas eleemoſynas faciatis.

2 Præterea: ſcribitur Matth. 10. Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ: mercedem Prophetæ accipiet: Sed tales quęſtores recipiuntur cũ litteris Papalibus nomine Papæ, vel Epiſcopi. Ergo iuſtè indulgentiam datam per Papam, vel Epiſcopum recipiunt.

3 Præterea : Iusta causa indulgentiæ est vtilitas loci, vel Ecclesiæ : sed per tales quæstores allegatur vtilitas loci, vel Ecclesiæ, Iusta ergo causa indulgentiæ per eos proponitur.

In Contrarium est. quia, vt dicit Gregorius, & ponitur 11. quæst. 3. c. Priuilegium. Priuilegiũ amittit, qui concessa sibi abutitur potestate : sed tales quæstores, vt in pluribus, inueniuntur abuti potestate eis concessa à Papa. Ergo priuilegium concessum in nullo eis suffragatur.

RESOLVTIO.

Quæstores admittendi sunt, sex conditionibus seruatis, vt infra patebit.

Armilla Ti. Indulgẽtia §. 5. ait quatuor requiri ad ualorẽ Indulgẽtiæ. † Vid Armi. Titu. Quæstuarij.

Respondeo, dicendum, ꝙ vt indulgentia valeat, requiritur auctoritas dantis; Ille autem, qui potest uniuersaliter indulgentiam dare, est Papa, ad quem pertinet tradere formam, & modum quantum, & qualiter vult indulgentiam valere. † specificatur autem sex conditiones, quas debent habere quæstores prædicantes indulgentiam.

Prima est, vt nihil populo proponere permittantur præter illud, quod in eorum litteris continetur. Vnde si alias abusiones prędicant, admittendi non sunt. Secunda est, vt formam eis taxatam non excedant. quæ quidem forma exprimitur extra de pœni. & remis. Quoniam, vt ait Apostolus, cap. Cum ex eo. Tertia est, vt illi, qui destinantur ad tales eleemosynas colligendas, sint modesti, & discreti viri. Quarta est, vt in tabernis, & alijs locis incongruis non hospitentur. Quinta est, vt inutiles, & sumptuosas expensas non faciant. Sexta est, vt falso modo alicuius Religionis habitum non ferant. Omnes istæ conditiones ponũtur extra de pęni. & remis. † Vnde cum tales quæstores prædictas conditiones non seruent, modica vel nulla fides est eis adhibenda: maximè cum omnia priuilegia personis, locis, vel ordinibus prædictorũ quęstorum quocunque modo per Sedem Apostolicam fuerint concessa, reuocata sint per cle. extra de pęn. & remis. † & prædictos quæstores per locorum ordinarios mandat esse puniendos.

† In dicto cap. Cum ex eo.

† Cap. Abusionibus.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ eleemosyna est causa iusta faciendi indulgentiam : interueniente tamen auctoritate dantis : qua cum ipsi abutuntur, merentur illam amittere.

Ad secundum est dicendum, ꝙ illi, qui recipiunt Prophetam in nomine Prophetæ ; debent videre, quos Prophetas ipsi recipiunt, & Papa specificat formas, per quas possunt cognosci, si mittuntur ab eo, vel non.

Ad tertium est dicendum, ꝙ vtilitas Ecclesię, vel loci est iusta causa faciendi indulgentiam, quam pensare non spectat nisi ad Summum Pontificem: cuius auctoritate cũ tales quęstores, qui pro modica re dicunt se absoluere à pœna, & à culpa, abutantur, fides eis adhibenda non est, eo ꝙ indulgentiam ipsam, & dantem nimis vilificant.

QVAEST. XXXI. DE RECIPIENTE INDVLGENTIAM.

Vlterius considerandũ est de recipiẽte indulgentiam. Circa quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum indulgentiã datam per Papam recipiãt existentes in peccato mortali.

Secundo, Vtrum indulgentiam datam per Papam recipiant Cruce signati morientes cum firmo proposito transfretandi.

Tertio, Vtrum indulgentiam datam per Papam recipiant clerici, & religiosi, sicut alij.

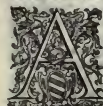
Quarto, Vtrum indulgentiam datam per Papam possit quis recipere pro Patre, & Matre, sicut pro seipso.

ARTICVLVS I.

Vtrum indulgentiam datam per Papam recipiant existentes in peccato mortali.

Turrecremata de pœnit. dist. 1. §. item in Leuitico. nu. 88. vers. Nona quæstio est. Et Sotus lib. 4. sent. dist. 21. q. 2. art. 3. Armilla Tit. Indulgentia §. 14.

Ad primum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ indulgentiam datã per Papam possit recipere existẽs in peccato mortali. Quia existẽs in mortali peccato potest indulgentiam dare. Ergo multo fortius existens in mortali peccato potest indulgentiam recipere.

2 Præterea : Dicit Augustinus, ꝙ si aliquis in peccato

cato mortali patiatur propter fidem, valet ſibi ad remiſſionem pœnæ: quia minus punitur in Inferno, quàm ſi fidem negaret. Ergo eodem modo, ſi aliquis dat eleemoſynam ad fabricam Eccleſiæ, valet ſibi ad remiſſionem pœnæ.

3 Præterea: Scribitur Eccle. 9. quòd homo neſcit, vtrum amore, vel odio dignus ſit. ſi homo ergo neſciat, vtrum habeat charitatem, ex quo indulgentia non valet niſi habenti charitatem: neſciet ſimiliter, vtrum indulgentia ſibi valeat. Fruſtra ergo homo ſuſtinet labores, & expenſas pro acquirenda indulgentia.

In Contrarium eſt, quia indulgentia fit pro eleemoſynis, & aliis exterioribus bonis. ſed de talibus dicit Apoſtolus 1. ad Corint. 13. Si diſtribuero in cibos pauperũ omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.

B

RESOLVTIO.

Indulgentia exiſtentibus in peccato mortali non prodeſt. Hinc eleemoſyna facta in peccato non valet per modum ſatisfactionis, ſed per modum ſupplicationis.

Respondeo, dicendum, ꝙ quatuor rationibus probari poteſt, indulgentiam non prodeſſe illis, qui ſunt in mortali peccato.

Primo quidem ex parte formæ indulgentiæ. Datur enim indulgentia ſub iſta forma: Omnibus verè contritis, & confeſſis. non exiſtente ergo vera contritione, & confeſſione: indulgentia non ſibi valebit.

C

Secundo ex parte conditionis indulgentiæ: Planũ enim eſt, ꝙ nulli poſt hanc vitam fit remiſſio pœnæ, niſi deceſſerit cum charitate. Ergo ſimiliter in hac vita nulli poteſt remitti pœna niſi ſit in charitate.

Tertio ex parte ipſius pœnę, cuius relaxatio, & ſatisfactio ponuntur in indulgentiã: ſicut enim pœnitẽtia facta in mortali peccato non eſt ſatisfactio dimiſſionis pœnę: licet valeat homini ad quædam alia bona: ſic indulgentia, exiſtenti in mortali peccato non valet per modum indulgentiæ, puta per modum ſatisfactionis, vel relaxationis pœnæ. cum indulgentia nõ ſit aliud, quàm pœnæ commutatio, vel relaxatio.

Quarto ex parte culpæ. Nam cum pœna culpæ correſpondeat, nõ poteſt tolli pęna, niſi prius tollatur culpa. Exiſtens ergo in mortali culpa, per communicationem indulgentiæ non poteſt expoliari pœna, niſi prius expolietur culpa.

D

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, ꝙ non eſt ſimile. quia dans indulgentiam habet ſe per modum miniſtri inſtrumentaliter ſolum, iuxta illud Apoſtoli 1. ad Corint. 4. Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti: Ideo gratia ſacramentalis, & gratia indulgẽtiæ dantur per malum miniſtrum, ſicut per bonum: recipiens vero habet ſe per modum ſubiecti materialiter. & quia in eodem ſubiecto non poteſt eſſe gratia cum mortali culpa: ideo ſicut gratia ſacramẽ

A

talis remittens culpam non datur homini ſine contritione culpæ: ſic gratia indulgentiæ relaxans pœnã non datur homini ſine contritione prædicta.

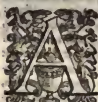
Ad ſecundum reſpondetur, ꝙ Aug. non loquitur de pœna reſpectu peccati, in quo eſt homo, ſed reſpectu peccati, quod faceret negando Deum, niſi pro fide pateretur, & ſic in inferno grauius puniretur.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ homo poteſt ſcire ſe eſſe in charitate ſcientia coniecturali, non certitudinali: puta ſi eſt contritus, & confeſſus de omnibus peccatis ſuis. ſic ſcientia coniecturali poteſt ſcire indulgentiam ſibi valere, ex quo non cognoſcit aliquid eſſe in eo remordens conſcientiam, quod effectum indulgentiæ impediat.

ARTICVLVS II.

Vtrum indulgentiam datam per Papam conſequantur Cruce ſignati, morientes cum ſolo propoſito transfretandi.

Vide expeditionẽ pro recuperanda terra ſancta in Concilio Lateranen. ſub Innocentio III. S. Thom. quodlibeto 2. qõ. 8. art. 16. & Turrecremata de pœnit. diſtin. 1. §. item in Leuitico. nu. 63.

D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ indulgentiam datam per Papam cruce ſignati morientes cum ſolo propoſito traſfretandi non conſequantur. quia efficatior eſt baptiſmus ad remiſſionem peccatorum, quàm indulgentia Papæ. ſed propoſitum baptiſmi non facit plenã remiſſionem ſine baptiſmi ſuſceptione. Ergo nec propoſitum transfretandi ſine transfretatione.

2 Præterea: indulgẽtia datur pro ſubuentione Terræ ſanctæ: ſed per tale propoſitum in nullo ſubuenitur Terræ ſanctæ: fruſtraretur enim Eccleſia fine ſuo, ſi tale propoſitum dicatur valere ad indulgentiam cõſequendam.

3 Præterea: Si ſolum per crucis aſſumptionem plena habetur indulgentia omnium peccatorum; Ergo, qui hora prima accepit crucis ſignum, & poſtea hora tertia peccat mortaliter: ſi ſtatim moriatur, non punietur in inferno, niſi pro uno peccato. quod videtur abſurdum.

In Contrarium eſt, quia potentius eſt bonum, quàm malum: ſed malum propoſitum ſufficit vt cum eo homo decedens, ad infernum deſcendat. Ergo bonum propoſitum magis ſufficere debet, vt homo cũ ipſo decedens ſtatim ad cœlũ aſcendat.

RESOLVTIO.

Morientes contriti, & confeſſi, cruce ſignati, nullo deinde ſuperaddito peccato mortali, cum propoſito firmo ſatisfaciendi, ſi daretur facultas; indulgentiam datam per Papam plenè conſequitur.

Ri-

RESPONDEO, dicendum, ꝙ tale firmum propositum transfretandi quatuor modis potest intelligi valere ad plenam indulgentiā consequendā.

Primo, ꝙ tale propositum intelligitur valere de uoto, corde per deliberationem concepto, & firmato. & sic non potest intelligi: quia tunc non oporteret recipere crucis signaculum.

Secundo, quod intelligatur valere per crucis assumptionē ex voto emisso. & sic similiter non potest intelligi: quia, qui post assumptionem crucis in crastinū pœniteret de voto, & proponeret non implere, nihilo minus haberet plenam indulgentiam peccatorum præcedentium.

Tertio, vt intelligatur valere de voto per itineris persecutionē inchoato: & nec sic intelligi potest. quia tunc, quando rediret de portu: haberet remissionem omnium peccatorum.

Quarto, ꝙ intelligatur solum de voto per completionem itineris * confirmato, & nec sic conuenienter intelligitur. quia secundum Apostolum 2. ad Cor. 8. Si voluntas prompta est secundum illud, quod habet, & quod potest, accepta est, non autē secundum illud, quod non habet, & secūdum illud, quod non potest. Puto ergo esse dicēdū, ꝙ cū plena causa producat plenū effectū: ex quo firmum propositum, & votum est causa remissionis pœnæ. huius plena remissio requirit plenum propositum, & plenum votum. vnde credo, ꝙ non sufficiat ad habendam plenam remissionē votum corde cōceptum, seu exteriori signo emissum; vel per partem itineris inchoatum, sed requiritur, ꝙ sit verè, & interpretatiuè impletum. & intelligo votū impleri: siue quādo hoc fecit, qđ poterat, & debebat de voto implendo, & iusta impotentia totaliter impedit effectum, præcipue impotentia mortis. Puto ergo, ꝙ si aliquis, assumpta cruce, cū proposito firmo transfretandi, faciendo totum, quod in se est de implendo propositum: si sit contritus, & confessus de omnibus peccatis mortalibus præcedentibus: & moritur nullo super addito, post crucis assumptionē, mortali peccato, plenam indulgentiam omnium peccatorum cōsequitur. Compleuit enim votum, iuris interpretatione, licet non operis executione, eo ipso ꝙ fecit, quod potuit, & debuit. nec tenetur ad plus faciendum, & præcipuè si talis fuit intentio indulgentiam dantis.

* al. cōsummato.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ non est simile de baptismo, & indulgentia. quia ibi solū opus operatum uirtutem remissionis habet. hic vero non, immo opus operans. in baptismo enim indulgentia habetur per modum sacramenti. sed per indulgentiā datur remissio per modum meriti operantis: Vnde in indulgentia reputatur voluntas pro facto. ex quo * pura est secundum illud, quod potest, & quod habet.

* al. prōpta.

AD secundū est dicendum, ꝙ non per solam crucis assumptionem habetur indulgentia, nisi hoc faciat quod in se est de adimpletione voti. sed faciendo totū, quod in se est, habetur indulgentia: licet non subueniatur Terrę sanctæ: Principalis enim intentio Papæ est salus filiorum Ecclesiæ: & ad hunc ordinat finem,

E qui est subuentio Terræ sanctæ. ad cuius subuentionē sufficit, ꝙ faciat quantum in se est, vt indulgentiam consequatur.

AD tertium est dicendum, ꝙ talis (vt puto) non consequitur indulgentiam: quando non fecit totum, quod in se erat, eo ipso, ꝙ ante horam, qua indulgentia valere debebat, posuit obstaculum indulgētiæ per contractionem mortalis culpæ.

ARTICVLVS III.

VTRVM INDVLGENTIAM datam per Papam consequatur Clerici, et Religiosi.

F

S. Thomas in quæstionibus additis ad 3. par. q. 27. ar. 2. Et Armilla Tit. Indulgentia §. 19.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ indulgentiam datam per Papam Clerici, & Religiosi non cōsequantur: quia indulgentia non valet nisi indigētibus: sed Clerici, & Religiosi propter votū castitatis emissum, & propter statum perfectionis, in quo sunt, habent abundantiam meritorum. Non ergo indigent indulgentia propter abundantiam meritorum aliorum.

2 Præterea: Illud non debet applicari Religiosis, G quod facit ad detractionem regularis obseruātiæ, qua ipsi uoto sunt astricti. sed discursus potissimè facit ad dissolutinem regularis obseruantiæ. vnde hac de causa omnis discursus prohibetur Monachis, & Religiosis. Ergo indulgentia, quæ sine discursu acquiri nō potest, religiosis applicari non debet.

3 Præterea: Indulgentia quandoque datur pro bellantibus cōtra rebelles, & inimicos Ecclesiæ: sed bellare interdicitur Clericis, & Religiosis. ergo eis indulgētia applicari non debet.

IN CONTRARIVM est. quia actus actiuorum sunt in patiente prædisposito: sed Religiosi magis sunt dispositi, quàm alij existentes in sęculo. Ergo eis maximè applicanda est.

Aristot. 1. de anima text. com. 24.

H

RESOLVTIO.

Clerici, & Religiosi indulgentiam datam per Papā consequūtur, modo in ijs reperiantur, quę requiruntur.

RESPONDEO, dicendum, quòd vt indulgentia valeat alicui; ex parte dantis requiritur auctoritas, & causa pro qua sit iustitię æquitas. ex parte vero recipientis requiritur, ꝙ habeat fidem in intellectu, quia non nisi homini christiano indulgentia potest dari, qui firmiter credat, Papam posse dare, & se posse recipere, & habeat charitatem in affectu: vt sit verè contritus, & confessus. Cum ergo Religiosi ista duo habeant: dummodo ipsi impleant causam, pro qua facta est indulgentia, plenius consequuntur ipsam indulgentiam, quàm aliqui alij.

Vide Armil. tit. Indulgētia. §. 5. & 13.

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ quãtumcunque Religioſi ſint in ſtatu perfectionis propter tria vota emiſſa: ſine peccatis tamen tranſire non poſſunt: propter quorum remiſſionem indigent recipere indulgentiam: Etſi non de abundantia meritorum aliorum membrorum Eccleſiæ: ſaltem de abundantia meriti capitis Chriſti, qui pro omnibus, tam pro perfectis, quàm imperfectis paſſus eſt.

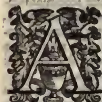
AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ non eſt dubium, Religioſos plus mereri merito eſſentiali ad acquirendam vitam æternam ſolitariè ſtando, & regulares obſeruantias tenendo, quàm diſcurrendo, acquirendo indulgentias: Sed merito accidentali, acquirendo dimiſſionem pœnæ plus meretur accipiendo indulgentias: dantur tamen indulgentiæ quandoque ſic de propinquo, ad quas accedere poſſunt ſine magna diſtractione obſeruãtię regularis.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ ſicut ponitur 23. q. 8. cap. Quicunque. Quãuis Clerici, & Religioſi propria manu arma accipere non debeant; licet tamen eis alios hortari ad accipiendum arma propter oppreſſorum offenſionem, & Dei inimicorum expugnationẽ: vnde ipſi conſequuntur indulgentiam, ſicut alij.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM INDVLGENTIAM datam per Papam conſequatur aliquis pro Patre, & Matre.

S. Tho. in quęſtionibus additis ad 3. par. q. 27. art. 3. Et Armill. Tit. Indulgentia. §. 19.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ indulgentiam datam per Papam recipiat aliquis pro Patre, & Matre. Quia vnus poteſt alteri impetrare primam gratiã. Ergo multo fortius poteſt ei impetrare peccatorum indulgẽtiã.

2 Præterea: Quicunque impleuit cauſam indulgẽtię, conſequitur indulgentiam. ſed poteſt filius pro Patre, & Matre implere cauſam indulgentiæ. Ergo pro eis conſequitur indulgentiam.

3 Præterea: In forma Concilij generaliter datur indulgentia accipientibus crucem pro ſe, & pro Patre, & Matre mortuis. Poteſt ergo indulgentiam pro patre, & matre homo recipere.

IN CONTRARIVM eſt: quia ille, cui theſaurus Eccleſiæ diſpenſatur, non poteſt ipſum diſpẽſare: ſed cuilibet fideli diſpenſatur theſaurus Eccleſiæ per communicationem indulgentiæ. Ergo non eſt in poteſtate eius alteri diſpenſare.

RESOLVTIO.

Vnus pro alio indulgentiam datam per Papam, vt pro Patre, & Matre mortuis, aut viuis conſequi poteſt, ſi huiuſmodi applicatio à Papa in Bulla ſit expreſſa: et, quod præcipitur, ſeruetur.

RESPONDEO, dicẽdum, quòd ad recipiendam indulgentiam pręcipue duo requiruntur. Primo applicatio illius, qui habet iuriſdictionem diſpenſandi theſaurũ Eccleſiæ: ideo ipſe ſic applicat, vt nomine Patris, & Matris quis poſſit recipere indulgentiam eundo vltra mare: vel ad ſanctum Iacobum: puto ꝙ talis applicatio valeat: ex quo interuenit auctoritas applicantis.

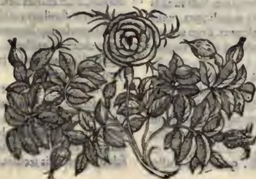
Secundo requiritur impletio cauſæ, pro qua facta eſt indulgentia ſimul cum auctoritate applicantis. ſi ergo iſta duo interueniant, puto ꝙ homo pro Patre, et Matre mortuis, vel viuis poteſt recipere indulgentiã, ſecundum quòd in forma dantis indulgentiam exprimitur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd non eſt ſimile. quia gratiam poteſt homo alteri impetrare per ſuffragia, & alia opera meritoria, quæ poteſt communicare alteri per radicem charitatis: ſed indulgentia non communicatur alicui per charitatem, ſed magis per iuriſdictionis poteſtatem.

AD ſecundum eſt dicendum. ꝙ non ſufficit impletio cauſæ indulgẽtię, niſi adſit auctoritas applicantis: nam impletio cauſæ eſt cauſa indulgentię finalis, & terminatiua: auctoritas vero applicantis eſt cauſa indulgentiæ agens, & effectiua. finis autem non acquiritur ſine agente, & ideo illa non valet ſine iſta.

AD tertium patet ſolutio. quia dummodo in forma indulgẽtię exprimatur, ꝙ valeat pro Patre, & Matre implendo cauſam indulgentiæ, ità valet ſicut exprimitur.

QVAE-

QVAEST. XXXII. DE EFFECTV INDVLGENTIAE.

EINDE considerandum est de effectu Indulgentiæ. Circa quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa possit facere, quòd duorum existentium in Purgatorio in æquali pœna vnus citius liberetur, quàm alius.

Secundo. Vtrum Papa possit facere: ꝙ bona facta ab existente in peccato mortali sint meritoria illis, qui sunt in Purgatorio.

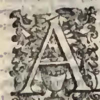
Tertio, Vtrum Papa per communicationem indulgentia possit totum locum Purgatorij expoliare.

Quarto, Vtrum Papa per communicationem indulgẽtia contritos, & confessos sic à tota pœna, & à culpa possit absoluere, vt non transeant per ignem Purgatorij.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT facere, quòd duorum existentiũ in Purgatorio in æquali pœna, vnus citius liberetur, quàm alius.

Magister sent. & cum eo Doctores Scholastici, lib. 4. sent. dist. 45. Et ibidem Sotus q. 2. ar. 4. & S. Thom. quodlibeto 2. q. 7. art. 14. Bart. Syb. Dec. 1. cap. 3. quæst. 4. quæstiuncula 15.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit facere, quòd duorum existentiũ in æquali pęna in Purgatorio vnus citius liberetur, quã alius. quia, qui sunt æqualiter capaces ad recipienda suffragia, & bona Ecclesiæ, æqualiter liberantur à pęna: sed tales, qui sunt in æquali pęna in Purgatorio, æqualiter sunt capaces. Ergo vnus nõ potest citius liberari, q̃ alius per cõmunicationem indulgẽtię, & suffragiorũ Ecclesię.

2 Præterea: Iudicium non est hominis post mortem, sed Dei, qui secundum veritatem iudicat (vt scribitur ad Roma. 2.) Sed contra mentem iusti iudicis debet esse, vt duorum, qui sunt in æquali pęna, vnus retardetur à gloria, & alius admittatur. Ergo non potest fieri potentia Papæ, quæ inferior est, vt vnus citius liberetur, quàm alius.

3 Præterea: Indulgentiæ, & suffragia valent homini ex virtute passionis Christi, qui æqualiter passus est pro illis, qui sunt in æquali charitate. Cũ ergo illi, qui sunt in æquali pœna in Purgatorio supponantur decessisse cum æquali charitate, nõ potest vnus citius liberari, quàm alius.

IN CONTRARIVM est: quia tunc frustra E fierent in Ecclesia suffragia plura pro vno, quàm pro alio, ex quo æqualiter valerent pro omnibus.

RESOLVTIO.

Quamuis omnibus existentibus in Purgatorio suffragia facta, vel indulgentia pro aliquo acquisita prosint quantum ad charitatis communicationem: tamen quantum ad debiti solutionem, & satisfactionem non item, sed solum illi, pro quo fiunt, vel acquiruntur. Hinc vnus citius, quàm alius liberatur.

RESPONDEO, dicendum, quòd ista quæstio fundatur supra * virtutẽ suffragiorũ, & indulgentiarum: vtrum prædicta facta pro aliquo valeant F solum illi, pro quo fiũt, ad liberationem pęnæ: vel valeant etiam illis aliis. Ad quod aliqui dixerunt, ꝙ nõ magis valent illi, pro quo fiunt, quàm aliis: immo fortè magis aliis, si sunt melius dispositi ad recipiẽdum suffragiorum, ac indulgentiarum virtutem, & ponũt exemplum: Si enim accendatur cereus in domo pro aliquo diuite, illuminat omnes existentes in domo: & fortè alios magis illuminat, quàm diuitem, pro quo accensus est, si habent limpidiorem visum. secundum ergo hanc opinionem dicendum est, ꝙ duorum, qui propter æquales culpas retinentur in Purgatorio in æquali pęna, non citius liberatur vnus, quàm alius: ex quo indulgentiæ, & suffragia prosunt æqualiter illis, qui sunt æqualiter dispositi. Sed Magister in 4. G senten. 45. dist. expressè dicit, ꝙ illi, pro quibus fiunt plura suffragia, & plures indulgentiæ acquiruntur, citius à pęnis Purgatorij liberantur. Confirmat hoc similiter consuetudo Ecclesiæ, quæ per communicationem indulgentiarum, & suffragiorum ponit illos à toto, vel à parte pœnæ liberari, pro quibus fiunt, & quibus specialiter applicantur, & non alios.

* al. virtutem.

Magistri opinio.

Puto ergo, esse dicendũ, ꝙ siue suffragia, quę specialiter applicantur alicui per charitatis cõmunicationẽ: siue indulgentiæ, quæ applicãtur ꝑ potestatis iurisdictionem: dupliciter possunt valerę alicui. Vno modo propter vnitatẽ charitatis, & dilectionis. & quia isto modo omnes, qui sunt in charitate, sunt quasi vnum corpus: & per consequens bonum vnius redũdat in H omnes, sicut manus deseruit toti corpori purgando oculum: & similiter cuilibet corporis membro. isto modo quodcunq; bonum factũ ab aliquo valet cuilibet in charitate existenti. Iuxta illud Psal. 118. Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua.

Alio modo possunt prædicta valere alicui propter intentionem debitæ solutionis, & satisfactionis: quia si talia specialiter fiũt pro aliquo, & illi specialiter applicantur ad satisfaciendum debitum, quod ipse tenetur, sic est solutum, & satisfactum ac si personaliter soluisset, vel satis fecisset.

Dicen-

Dicendum eſt ergo, vt puto, ꝙ ſiue ſuffragia pro aliquo fiant ſpecialiter, ſiue indulgentiæ pro aliquo ſpecialiter acquirantur, omnibus proſunt, qui ſunt in Purgatorio, ex quo deceſſerunt in charitate, quantum ad charitatis communicationem. Omnes enim, qui ſciunt, gaudent ex charitate de bonis, quæ fiunt in Eccleſia. Sed quantum ad debiti ſolutionem, & ſatisfactionem ſolum illis proſunt, pro quibus ſpecialiter fiunt, & pro quibus acquiruntur. Vnde Papa per communicationem ſuffragiorum, & indulgentiarum poteſt facere, ꝙ duorum exiſtentium in æquali pœna in purgatorio, vnus citius liberetur, quàm alius. Et per hoc patet ſolutio ad rationes in oppoſitum.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT facere, quòd bona facta ab exiſtentibus in peccato mortali ſint meritoria illis, qui ſunt in Purgatorio.

Magiſter lib. 4. ſent. diſt. 45. & omnino S. Thom. in quæſtionibus additis ad 3. par. q. 71. art. 3.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non poſſit facere, ꝙ bona facta ab exiſtentibus in peccato mortali ſint meritoria illis, qui ſunt in Purgatorio: quia nullũ agens poteſt habere actionem ad illa, quæ ſuæ actioni non ſubijciuntur: Sed illi, qui ſunt in Purgatorio, non ſubijciuntur iuriſdictioni Papæ: ergo non poteſt facere, vt bona Eccleſię ſint eis meritoria.

2 Præterea: Papa non poteſt ligare illos, qui ſunt in Purgatorio noua ligatione per ſubtractionem bonorum, quæ fiunt in Eccleſia. Ergo non poteſt eos abſoluere noua abſolutione per communicationem prędictorum bonorum.

3 Præterea: Qui non poteſt facere opus meritoriũ pro ſe, non poteſt facere pro alio: ſed ille, qui eſt in mortali peccato non poteſt facere pro ſe opus meritorium. Ergo non poteſt facere pro alio.

4 Præterea: Scribitur Iſa. 1. in perſona exiſtentium in mortali: Cum multiplicaueritis orationes veſtras, non exaudiam. Ergo videtur, ꝙ bona facta ab eis non ſint meritoria illis, qui ſunt in Purgatorio.

IN CONTRARIVM eſt, quia Papa eſt communis diſpenſator theſauri Eccleſiæ, & omnium bonorum, quæ fiunt in Eccleſia. Sed illi, qui ſunt in Purgatorio, aliquo modo ſunt de corpore Eccleſiæ, cum communicent in charitate nobiſcum. Ergo poteſt eis bona Eccleſiæ communicare, à quibuſcunque fiant.

RESOLVTIO.

Bona facta ab exiſtentibus in peccato mortali proſunt ijs, qui ſunt in Purgatorio, ad velociorẽ liberationẽ conſequendam merito eorum, non abſoluto, ſed conditionali, quibus applicantur. meruerunt. n. dum viuerẽt, vt ſibi prodeſſent, quæ pro eis poſt mortẽ facta eſſent.

A RESPONDEO, dicendum, ꝙ quæſtio videtur dubia pro tanto: quia ſi bona facta ab exiſtentibus in peccato mortali poſſunt applicari illis, qui ſunt in Purgatorio per modum meriti; vel hoc eſſet ex parte facientis: vel ex parte Papę appplicantis: vel ex parte illius, cui applicantur. Non primo modo ex parte facientis: quia ſupponitur eſſe in peccato mortali. bona autẽ, quæ fiunt in peccato mortali, meritoria nõ poſſunt eſſe. Et ſi dicatur, ꝙ ſint meritoria alicuius boni temporalis: quia ponitur communiter, ꝙ valeãt ad acquiſitionem gratiæ diſpoſitiuè, & ad augmentum bonorum temporalium: hoc non eſt, quòd ſint meritoria ex parte facientis: quia exiſtens in peccato mortali, pane non eſt dignus, quo veſcitur ſecundum Aug. Vnde quantum ex ſe: nec de congruo, nec de cõ
B digno per bona, quæ facit exiſtens in mortali, meretur aliquod bonum temporale, vel æternum. Sed verum eſt, quòd decet Deum bona quæcunque remunerare. Vnde dicit Anſelmus Proſologion cap. 10. Cum vero Domine parcis malis, & peccatoribus, iuſtũ eſt, non quia eorum meritis: ſed quia tuæ bonitati condecens eſt. Poſſunt ergo bona facta ab exiſtentibus in mortali eſſe meritoria alicuius boni temporalis: non propter facientem, ſed propter Deum remunerantẽ. Dato tamen, ꝙ ex parte facientis eſſent meritoria alicuius boni temporalis, non tamen, vt videtur, poſſunt eſſe meritoria illis, qui ſunt in Purgatorio: quia illi nõ communicant nobiſcum aliqua naturali, & ciuili cõmunicatione, ratione cuius bona facta à peccatoribus poſſint prodeſſe illis, qui cum eis communicant tali
C ciuili communicatione, dummodo ſint de genere bonorum: vel ad alleuiationem pœnę, vel abſolutionem culpæ: non enim communicant illi nobiſcum niſi in charitate. & ideo bona, quæ ab exiſtenti in mortali fiunt, non videtur ꝙ ſint eis meritoria, cum careant charitate. Ex parte vero Papæ applicantis ſimiliter quæſtio eſt dubia: quia Papa aliqua applicat fidelibus per poteſtatis iuriſdictionem: ſicut indulgentiã, quæ habet efficaciam ex theſauro recondito in Eccleſia ex paſſione Chriſti, & Martyrum: cuius eſt vniuerſalis diſpenſator per iuriſdictionem vniuerſalem, quam habet. Aliqua vero communicat per charitatis communicationem: ſicut orationes, eleemoſynas, & alia ſuffragia fidelium. Nunc autem ita eſt, ꝙ non videtur quòd illis, qui ſunt in Purgatorio, poſſit communicate indulgentias, cum ſuper illis nõ habeat iuriſdictionis poteſtatem, eo ꝙ non uiuunt ſuper terram. Nec
D videtur, quòd poſſit communicare alia ſuffragia fidelium, dummodo non fiant in charitate: quia ex quo non eſt ibi radix communicandi, non poteſt eſſe meritoria ipſa communicatio prædictorum bonorum. Eodem modo, vt videtur, non poſſunt eſſe meritoria talia bona ex parte illius, cui applicantur: quia ille, qui eſt in Purgatorio, eſt in termino, nec eſt in ſtatu merendi. Dicit enim Apoſtolus: Omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque prout 2. Cor. 5.
geſſit in corpore, ſiue bonum, ſiue malum. Ille autem, qui eſt in Purgatorio, non poteſt aliquid operari in corpore: quia ipſo caret. ergo non poteſt mereri, † vel demereri. Putò ergo, quòd ex dictis beati Aug. poteſt pie, & rationaliter dici, quòd bona, quæ fiũt in Eccleſia,

† Alphonſ. Caſt. lib. 12. aduerſus hęreſes, verbo: Purgatoriũ. hæreſi. 2.

sia, possunt esse meritoria illis, qui sunt in Purgatorio: vel per modum suffragiorum, vel per modum indulgentiarum ad relaxationem pœnæ. vel ad totalem liberationem, quantuncunque fiant ab existentibus in peccato mortali. Distinguendum est tamen de merito: quia duplex est meritum: essentiale, & conditionale. Meritum essentiale est illud, quo quis meretur præmium essentiale, vt visionem diuinam, sua propria operatione procedente ex charitate. Meritum vero conditionale est illud, quo quis meretur pœnæ dimissionem, vel liberationem, si alius faciat pro eo post mortem illa, quæ ordinata sunt ad pœnæ dimissionẽ: puta, ꝙ pro eo, & nomine eius recipiat indulgentias: & pro eo, & nomine eius faciat eleemosynas, & alia bona, quæ fiunt in Ecclesia, quæ ordinata sunt ad pœnæ liberationem, vel dimissionem. Illud autem meritum conditionale vocatur: quia non meretur quis tali merito sua propria operatione: sed cum merebatur merito absoluto, & merito essentiali vitam æternam, & præmium essentiale per suam propriam operationem, tunc meruit quæcunque bona fierent in Ecclesia per deuotos, & amicos suos post mortem suam nomine suo sibi essent meritoria ad pœnæ dimissionem, & velociorem liberationem. Et ista videtur expressè sententia Aug. 3. Ench. licet magis clare loquatur de hac quæstione ad Dulcitium in libro de octo quæstionibus quæst. 2. vbi sic ait: Si dicantur bona facta per viuos prodesse defunctis: quomodo huic opinioni non sit contrarium quod ait Apostolus: Omnes astabimus ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque prout gessit in corpore, siue bonum, siue malum? Admonet ergo hoc Apostolica sententia ante mortem fieri, quod possit prodesse post mortem: non, tunc quando iam recipiendum est prout * vnusquisque gessit ante mortem: Et tunc subditur: Verum hæc quæstio ita soluitur. quoniam quodam vitæ genere acquiritur dum in hoc corpore viuitur, vt aliquid adiuuent ista defunctos: ac per hoc secundum ea, quę per corpus gesserint, eis, quæ post mortem religiosè pro illis facta fuerint, adiuuantur. Nã meritum, per quod ista prosint, si nullum comparatum est in hac vita: frustra post hanc vitam quęritur: & tunc concludit: Nõ est igitur negandum, Defunctorum animas pietate suorum viuentium releuari, cum pro illis sacrificium Mediatoris offertur, & alia bona fiunt. sed eis hæc prosunt, qui cum viuerent, vt hæc sibi postea possent prodesse, meruerunt.

[Margin: Tomo 3. — Tomo 4. — 1. Cor. 5. — * al quod — Quæst. 2. ad Dulcitium.]

Puto ergo tenendum esse de quæstione, ꝙ secundũ intentionem B. Aug. bona facta ab existẽtibus in peccato mortali meritoria sunt existẽtibus in Purgatorio ad pœnæ dimissionem, vel velociorem liberationem; non propter meritum facientium, quia illi mereri nõ possunt, cum supponantur esse in peccato mortali: sed propter illos, qui sunt in Purgatorio, qui iam meruerunt per ea, quæ iam gesserunt in corpore, dum adhuc viuerent, vt si qua bona pro eis fierent, valerent eis post mortem. Vnde Augustinus non dicit, ꝙ propter hoc eis valeant, si facta sunt ex charitate, vel quæ meruerunt illi, qui faciunt; sed dicit, ꝙ eis prosunt, qui dum viuerent, sibi meruerunt, vt postea possint prodesse post mortem.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ illi, qui sunt in Purgatorio, subijciuntur Papæ quantum ad meritum cõditionale: licet non quantum ad meritũ essentiale.

Ad secundum est dicendũ, ꝙ non est simile, quia illi, qui sunt in Purgatorio meruerunt per illa, quę gesserunt in corpore, absolui noua absolutione, non tamen meruerunt ligari noua ligatione.

Ad tertium patet solutio. quia talia bona non sunt meritoria illis, qui sunt in Purgatorio ex parte facientis, dummodo sit in mortali culpa: sed ex parte eorum, propter illa, quæ gesserunt in corpore, per quæ meruerunt, vt sibi valerent post mortem: si fierẽt eis aliqua bona, & per hoc patet solutio ad quartum.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA PER COMMUNICATIONEM Indulgentiæ possit totũ locum Purgatorij expoliare.

Turrecremata de pœnit. dist. 1. 5. Item in Leuitico. q. 6. num. 73. Siluest. in uer. Papa. q. 4. 5. 6. Et Armill. Tit. Papa. 5. 11. Et Indulgentia q. 7. Et Barth. Syb. Dec. 1. cap. 3. q. 4. quæstiuncula 14.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa per communicationem indulgentiæ non possit totum locum Purgatorij expoliare. quia nulla potẽtia inferior potest absoluere ab eo, quod superior obligauit, quacunque indulgentia. sed Deus absoluendo homines à culpa, & æterna pœna, ligat eos in Purgatorio ad temporalem pœnam. Papa ergo, qui est inferior, absoluere non poterit per communicationem indulgentiæ, & per consequens, nec locum expoliare.

2 Præterea: Vt communicatio indulgentiæ valeat, requiruntur tria. Puta dantis auctoritas, recipientis charitas, & causa, pro qua fit, scilicet iustitiæ æquitas, vel Ecclesiæ vtilitas. sed si Papa expoliaret totum locũ Purgatorij per communicationem indulgentiæ, non esset in tali indulgentia æquitas iustitiæ. & sic per talem communicationem Purgatorium non expoliaretur.

3 Præterea: Papa non potest Purgatorium expoliare nisi in virtute passionis Christi: Sed Christus in sua passione, & morte, quando descendit ad inferos, non expoliauit purgatorium. Ergo multo minus Papa per communicationem indulgentiæ potest ipsum spoliare.

4 Præterea: si Papa potest spoliare Purgatorium; ponamus ꝙ talis potentia reducatur ad actum. quia frustra est potentia, quę non reducitur ad actum. & si reduceretur ad actum: tolleretur ordo diuinæ iustitiæ, quæ statuit purgatorium esse vsque ad diem iudicij.

IN CONTRARIVM eſt: quia maius eſt abſoluere per orationem ab aliqua pœna infinita, quàm per communicationem indulgentiæ abſoluere à pœna finita. ſed ponitur, quòd beatus Grego. Papa per ſuam orationē abſoluit † Traianū à pœna inferni, quæ eſt infinita. Ergo multo fortius Papa per communicationem indulgentiæ poteſt abſoluere omnes, qui ſunt in Purgatorio à pœna illa, quæ eſt finita.

Præterea, Omne infinitum poteſt exhaurire omne finitum ſibi ſubiectum. ſed Papa eſt diſpenſator meriti Chriſti, quod eſt infinitum. Ergo poteſt exhaurire omnem pœnam Purgatorij, quæ eſt finita.

† De hac hiſtoria vide Melchiorem Canū lib. xi. de locis Theologicis c. 2. & Sotum lib. 4. ſent. diſt. 45. q. 2. art. 2. & Nauarrum in Manuali de oratione cap. 22. Hāc hiſtoriam recitat Damaſcenus in quodā ſermone pro mortuis: Et Ant. in Sūma p. 2. Alexāder verò de Aleſ ait Traianū reſurrexiſſe oratione B. Gregorii, egiſſe pœnitentiā, & baptizatū. B. Gregorius autē motus eſt ad orandū pro eo, cū audiſſet Traianū donaſſe filium ſuum, & hæreditatē viduę cuidam pro filio viduæ interfecto à filio ipſius Traiani. Vide Aegid. Ro. ma. Quol. 2. q. 2.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad abſolutam eius iuriſdictionem totum Purgatorium euacuare poteſt, quantum ad illos, qui ſunt de foro eius: quantum verò ad eius ordinatam executionem, non poteſt, nec debet.

RESPONDEO dicendum, quòd quæſtio iſta vnū præſupponit & aliud quærit. Nam præſupponit Purgatorium eſſe: ſed quærit, an Papa per communicationem indulgentiæ poſſit Purgatorium expoliare. Rationabiliter autē pręſupponitur eſſe † Purgatoriū: quia illud confirmat auctoritas Apoſtoli, & ratio Auguſtini, & conſuetudo Eccleſię. Nam Apoſtolus 1. ad Corinth. 3. expreſſe dicit: quòd vniuſcuiuſque opus quale ſit, ignis probabit. quia ſi cuius opus permanſerit, ita quòd non ſit in eo aliquid cremabile, quod ſupra ædificauit, mercedem accipiet: Si vero opus arſerit, detrimentum patietur, ipſe tñ ſaluus erit quaſi per ignem. Ratio vero Auguſtini in ſermone de igne Purgatorij eſt talis. Scribitur enim Sap. 7. quòd diuina ſapientia, in cuius fruitione noſtra beatitudo conſiſtit, eſt emanatio quædam claritatis Dei, & nihil inquinatum in ipſam intrat. quia nō tranſibit per eam pollutus, & immundus, vt ſcribitur Iſa. 52. Sed peccatis venialibus, cum quibus multi tranſeunt de vita iſta, licet anima non occidatur, tamen quibuſdam puſtolis horrenda, & maculata, fit vt ad amplexum cœleſti Sponſi admitti non valeat: niſi igne purgetur, vt ibi Auguſtinus † dicit: Ergo neceſſarium eſt ignē purgatorium dare. Confirmat hoc ſimiliter conſuetudo Eccleſiæ, quæ orat pro defunctis: quæ quidem orationes fruſtra eſſent, ſi non eſſet aliqua pœna purgatorij: cum prædictæ orationes non proſint illis, qui ſunt in inferno; nec illis, qui ſunt in Paradiſo. Vnde manifeſtum eſt illos erraſſe, qui volentes vitare errorem Origenis ponentis omnes pœnas poſt mortem eſſe purgatorias, & terminabiles; in contrarium errorē prolapſi ſunt, ponentes nullam pœnam poſt mortem eſſe purgatoriam. Sed ſancta mater Eccleſia natat in medio. quia ponit poſt mortem pœnas aliquas purgatorias eſſe, eorū duntaxat, qui abſque peccato mortali decedunt de hac vita: non tamen cum Origene confitetur omnes pœnas eſſe purgatorias. immo eos, qui cum peccato mortali decedunt, cōfitetur cum Diabolo, & Angelis eius eſſe æternaliter cruciandos. Quantum vero ad illud, quod quæſtio quærit: Vtrum Papa poſſit per communicationem indulgentiæ ſpoliare Purgatorium: videtur eſſe dicendum, quòd Papam poſſe ſpo-

† De hoc articulo aduerſus Luterū grauiter diſputat Roſſenſis artic. 37. & ſeq. & Alphonſus Caſt. lib. 12. aduerſus hęreſes, verbo: Purgatoriū. Et Armilla tit. Purgatorium.

†To. 10. ſermo de ſanctis 41.

A liare Purgatorium tripliciter poteſt intelligi. Primo quantum ad abſolutam eius iuriſdictionem. Secundo, quantum ad eius ordinatam executionem. Tertio, quantum ad diuinam acceptionem, ita vt ſi faceret, quòd Deus acceptaret. Primo modo puto, quòd poteſt expoliare Purgatorium quantum ad omnes illos, qui ſubijciuntur iuriſdictioni ſuæ ſecundum meritum conditionale, vt quòd ſint aliqui, qui faciant pro illis illa, propter quæ ordinatæ ſunt indulgētię, & ſuffragia Eccleſiæ valere. Nam ſecundū Aug. illis proſunt indulgentiæ, & ſuffragia Eccleſiæ, qui dum viuerent, meruerunt ſibi per charitatem, vt prodeſſent eis poſt mortē, ſi qua bona pro eis fierent per amicos, & deuotos. Exiſtentes ergo in Purgatorio carētes talibus, qui pro eis faciant illa, propter quæ ordinatæ ſunt indulgentiæ valere, effectum indulgentiæ conſequi nō valent. quia etſi poſſunt eis indulgentię applicari per intentionem dantis, non tamen poſſunt eis applicari, quantum ad cauſam, propter quam ordinatę ſunt indulgentiæ valere. Similiter quantū ad illos, qui ſubijciuntur iuriſdictioni ſuæ ſecundum meritum ſacramentale. nam ſolū illi ſunt de foro Papæ, qui ſaluantur, & qui decedunt cum charitate ad Purgatorium, qui de lege cōi fuerunt de foro Eccleſiæ militātis per gratiā ſacramentorū. Vnde ſuper illo verbo Apoſtoli 1. ad Corinth. 5. Quid mihi de his, qui foris ſunt, iudicare? nonne de his, qui ſunt intus, iudicamus: nā eos qui foris ſunt, iudicabit Deus. Dicit gloſſa, quòd iudicare de his, qui ſunt extra Eccleſiā Pręlatis Eccleſiæ nō eſt conceſſum. Quia ergo multi poſſunt eſſe in Purgatorio, & forte ſunt, qui non fuerunt de foro Eccleſiæ militantis, dum viuerēt: ſed immediate Deus eos ſaluos fecit per ſuam gratiam, quam ſacramentis Eccleſiæ non alligauit: Vult tamen Deus eos punire in purgatorio ſecundum taxationem ſuæ iuſtitiæ. Quantum ad tales, qui non ſubijciuntur iuriſdictioni Papæ ſecundum meritum ſacramentale, communicatio indulgentiæ non habet locum, ita quòd puto duo genera perſonarum eſſe in Purgatorio, vel ſaltem poſſe eſſe, quæ proprie non ſubijciuntur iuriſdictioni Papæ, & quibus indulgentiæ applicari non poſſunt per Papam, quantum ad ſatisfactionem pœnæ. Primo illi, qui carent merito conditionali, vt qui carent illis, qui pro eis faciant illa, propter quæ ordinatæ ſunt indulgentiæ valere. Secundo illi, qui carent merito ſacramentali: vt qui ſaluati ſunt præter communem legem, & gratiam ſacramentorum. tales enim immediate ſaluantur per gratiam Dei ſacramentis non alligatam: ita vt immediate à Deo puniantur, & à pęna Purgatorij relaxentur ſecundum taxationem ſuæ iuſtitiæ. Præter iſtos ergo duos gradus perſonarum, quantum ad omnes alios puto, quòd Papa poſſit Purgatorium expoliare. Et illud probatur tali ratione: Papa poteſt omnium illorum pœnam tollere per ſatisfactionem, & communicationem indulgentiæ, in quibus poteſt vti clauibus Eccleſiæ: & dico per communicationem indulgentiæ. quia Papa poteſt vti clauibus ad remiſſionem peccatorum dupliciter. Primo mediante ſacramento, vt baptizando, vel confeſſiones audiendo. Secundo ſine ſacramento, indulgentias faciendo, & ſuffragia Eccleſiæ communicando.

Qō 2. ad Dulcitium.

Qui nō ſūt d foro Papę in Purgatorio.

In primo casu tantum potest Papa, quantam potestatem Deus dedit sacramento, ita ꝙ non melius datur sacramentum à meliori,& deterius à peiori, vel à minori. quia secundum Augusti. per diuersos ministros Dei munus æquale est. In secundo vero casu Papa tantum potest, quantam potestatem Deus dedit officio: De qua potestate scribitur Matth. 16. Tibi dabo claues regni cœlorum. Isto nanque modo Papa potest per cōicationem indulgentię omnium illorum pœnā tollere, in quibus potest vti prædictis clauibus Ecclesiæ: sed Papa potest vti clauibus Ecclesiæ in omnibus, qui sunt in Purgatorio, subiectis iurisdictioni suæ quantum ad meritum conditionale: quia omnes tales habent pro eis post mortē illa, propter quæ indulgentia ordinata est valere: & quantum ad meritū sacramentale: quia omnes tales fuerunt Ecclesiæ milites: & saluati sunt secundum communem gratiā sacramentalē: Ideo omnes possunt stipendiari thesauro Ecclesiæ. Sequitur ergo quantum ad omnes prædictos, ꝙ Papa possit Purgatorium spoliare. Loquendo ergo de potestate Papę primo modo quantum ad absolutam eius iurisdictionem, videtur esse dicendum ꝙ Papa possit Purgatorium spoliare, quantū ad omnes istos, qui subijciuntur iurisdictioni suæ.

Lib. 3. cōtra Cresc. Grā. c. 6.

Loquēdo vero secūdo modo de tali potestate, quātū ad eius ordinatā executionē: puto, ꝙ Papa non possit, nec debet, & istud probatur tribus rationibus. Prima est talis: Potentia Papæ iusta, & rationalis non reducitur, nec debet reduci ad actum per voluntariā affectionem; sed per rationabilem rationem: sed si talem potentiam Papa reduceret ad actum, sic, ꝙ totū Purgatoriū spoliatet, non esset ibi legitima ratio: sed potius voluntaria affectio: Ergo tali legitima potestate Papa non potest, nec debet. Secunda ratio est talis, Papa illud potest recto vsu clauium ordinaria,& legitima potestate, quod facit potestate non excedente, & claue scientię non errante. sed si totum Purgatorium spoliaret, esset excessus potestatis, & error scientiæ. quia non esset iusta, & rationabilis causa, vt dictum est. ergo legitima,& rationabili potestate illud nō potest, nec debet. Tertia ratio est talis: legitima, & rationabili potestate thesaurus Ecclesiæ non est aperiendus, nisi militibus Ecclesię,& illud duntaxat pro* vtilitate Reipublicæ. quia sicut videmus, ꝙ thesaurus corporalis non dispensatur nisi militibus pro Republica laborantibus; sic thesaurus spiritualis aperiri nondebet, nisi pro vtilitate Ecclesiæ. sed multi sunt in Purgatorio, qui non fuerunt milites Ecclesiæ militantis secundum vniuersalem legem, & secundū gratiā communem sacramentalem. Multi sunt similiter, qui carent illis, qui faciant pro eis pertinentia ad vtilitatem Ecclesiæ, pro qua ordinatum est, indulgentias valere. Ergo potestate legitima, & ordinaria talibus, thesaurus Ecclesiæ aperiendus non est. Sed loquendo tertio modo quantum ad diuinam acceptionem. vt si Papa illud faceret, quod applicaret intentionem suam indulgentiam communicando omnibus, qui sunt in Purgatorio, volendo prædictum locum expoliare, an Deus haberet acceptum; Dico, ꝙ ignotum est mihi,& puto, ꝙ ignotum sit cuilibet creaturæ, & ipsimet Papæ. Nec credo, ꝙ Papa possit scire totum, quod potest

* Al. necessitate.

E facere per potentiam suam, & potissime quod potest facere per cōicationem thesauri Ecclesię: & istud similiter probatur tribus rationibus: quarum Prima est talis: Illa potentia est homini ignota, quę est in virtute voluntatis,& æquitatis sibi ignotæ: sed Papa agit in virtute,& æquitate Dei, quę sibi est ignota. Ergo similiter posse Papæ est sibi ignotum. Secunda est talis: Quando aliqua duo sunt relatiua ad inuicem: si vnū relatiuorum est ignotum, & reliquum: sed potentia, & actus sunt relatiua: Ergo cum potentia Papę sit infinita; quia est respectu thesauri infiniti;& omne infinitum sit ignotum: erit similiter actio eiusdem potentiæ sibi ignota. Tertia est talis. nam dupliciter potest homo satisfacere pro delicto. Primo satisfactione exigentiæ. & sic quilibet satisfacit pro seipso. F Secundo satisfactione condecentiæ. Et sic vnus potest satisfacere pro alio. sed in communicatione indulgentiæ attenditur satisfactio condecentiæ: quia thesauro passionis Christi satisfit pro pœna illorum, qui sunt in Purgatorio. Cum ergo talis satisfactio consistat in Dei acceptatione, sicut acceptatio Dei est ignota Papę, & cuilibet creaturæ; ita & talis satisfactio, quæ fit per communicationem indulgentiæ, ignota est sibi.

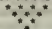
Ad Argumenta.

AD PRIMAM ergo rationem in contrarium est dicendum, ꝙ ptentia inferior potest absoluere ad quod potentia superior obligauit: secundum tamen ordinationem potentiæ superioris. Sed Christus or- G dinauit absolutos à culpa absolui à pœna Purgatorij per satisfactionem passionis suæ, & sic Papa absoluit secundum talem ordinem.

AD secundum est dicendum. ꝙ bona Ecclesiæ, vt communicatio suffragiorum, & indulgentiarum dupliciter possunt valere fidelibus. Primo per modum meriti: & sic valent omnibus, qui sunt in charitate, siue sint in Purgatorio, siue in præsenti vita, quia omnes gaudent de bonis, quæ fiunt in radice charitatis. Alio modo per modum satisfactionis pœnæ, & isto modo valent illis, qui faciunt, vel pro quibus fiunt illa, propter quæ ordinatum est, indulgentias valere. vnde concedo, quòd si pro eis talia non fiant: non valent eis indulgentiæ ad satisfactionem pœnæ.

H AD tertium est dicendum, ꝙ Christus principaliter passus est pro satisfactione peccati originalis: & ideo cum descendit ad inferos non spoliauit Purgatorium, sed spoliauit Lymbum sanctorum Patrum: qui ibi detinebantur pro dicto peccato.

AD quartum est dicendum, quòd potentia Papæ est potentia rationalis: & ideo legitima causa, & ratione existente; debet reduci ad actum istum, qui est communicatio indulgentiæ; & si sic reducitur, ordo diuinæ iustitiæ non destruitur; sed includitur.

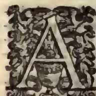

ARTI-

ARTICVLVS IIII.

Utrum Papa per communicationem indulgentiæ poſsit contritos, & confeſſos ſic à tota pœna, & culpa abſoluere, vt non tranſeant per ignem Purgatorij.

Syluester in ſumma, verbo: indulgentia. in fine, Auctorẽ hunc & citat, & doctrinã ejus ſequitur in hoc articulo.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa per communicationem indulgentiæ non poſſit contritos, & confeſſos ſic à pęna, & à culpa abſoluere, vt non tranſeant per ignẽ Purgatorij. Quia Papa non poteſt contra ordinem diuinæ iuſtitiæ. Sed ſic abſoluendo, tolleretur ordo diuinæ iuſtitiæ, qua taxatum eſt, quòd pro tanta culpa debeat pati tantam pœnam.

2 Præterea: Vnum infinitum non poteſt tollere, niſi vnũ infinitum; ſed cuilibet peccato mortali debetur pœna infinita. Ergo theſaurus Eccleſiæ, qui eſt infinitus, nõ poterit tollere niſi pœnã vnius peccati mortalis.

3 Præterea: Si contriti, & confeſſi per communicationem indulgentiæ abſolui poſſent ab omni culpa, & pœna, ſtatim euolarent abſque pœna Purgatorij: ſed hoc eſt falſum, quia multa peccata poſſunt haberi, de quibus confeſſi non ſunt, aut propter ignorantiam, aut propter obliuionem, ex quibus nihil deperit diuinæ iuſtitiæ, quin puniantur in Purgatorio.

4 Præterea: Si contriti, & confeſſi ſtatim euolarent per talem indulgentiam, periret æquitas iuſtitiæ, & perfectio charitatis: quia vnus illorum, qui conſecuti ſunt indulgentiam, poteſt eſſe in maiori charitate, quàm alius, & plura feciſſe pro vtilitate Reipublicæ, quàm alius, citius ergo debet euolare.

IN CONTRARIVM eſt, quia Papa poteſt totum Purgatorium ſpoliare per communicationem indulgentiæ, vt in alia quæſtione dictum eſt: ſaltem quantum ad illos, qui ſubijciuntur iuriſdictioni Papę. Ergo poteſt per talem communicationem contritos, & confeſſos à tota * culpa abſoluere.

* Al. pœna.

RESOLVTIO.

Papa fideles ſuos per communicationem indulgentię ſic à tota culpa, & pęna, liberare poteſt; vt per ignẽ Purgatorij non tranſeant, ſeruata voluntatis applicantis determinata intentione, clauiſque ſcientię determinata diſcretione, cum clauis potentię recto vſu, determinataque iuriſdictione: modo in recipiente ſit fides in intellectu, charitas in affectu per contritionem, & confeſſionem, ac tota impletio in effectu illius, pro quo facta eſt indulgentia: quatuor tamẽ retardatiuis ablatis: indulgentię videlicet taxatione, peccati ignorãtia, vel obliuione: peccati mortalis ſequentis indulgentiam perpetratione; culpęq; venialis expurgatione.

A RESPONDEO, dicendum, quòd vt communicatio indulgentiæ habeat completum, & vniuerſalem effectum, quantum ad totam remiſſionem peccatorum in contritos, & confeſſos, ita vt decedentes ſtatim euolent, & per Purgatorium non tranſeãt: aliqua requiruntur ex parte indulgentiam facientis: aliqua ex parte recipientis: & aliqua ex parte retardationis pœnæ, quibus talem indulgentiam conſecuti retardantur, vt non ſtatim euolent.

I Propter primum eſt intelligendũ, ꝙ Papa, qui eſt vniuerſalis diſpenſator theſauri Eccleſiæ, non poteſt prædictũ theſaurum aperire, niſi quibus ipſum applicat per claues Eccleſiæ. Aliquid ergo requiritur ex parte ipſius applicationis vt totalis, vel partialis intẽtio, vt videlicet, applicet intentionem ſuam vel ad partem, vel ad totam remiſſionem peccatorum. B Ex parte verò clauis potentiæ requiritur recta, & determinata iuriſdictio, vt ita ſit rectus vſus talis clauis ſcientiæ: ꝙ terminum ſuæ iuriſdictionis non excedat: vtpote quòd faciat indulgentias, quibus non poteſt, & de quibus non poteſt. Sed ex parte clauis ſcientiæ requiritur cognitio, & iuſta diſcretio: vt ſic ſit rectus vſus talis clauis ſcientiæ, quatenus indulgentiam faciat non pro libera voluntate, & affectione: ſed ſecundum iuſtam cauſam vtilem, & rationabilem. Tria itaque requiruntur ex parte facientis indulgentiam.

Primo, eius voluntatis applicantis determinata intentio. Secundo, clauis potentiæ rectus vſus, & determinata iuriſdictio. Tertio, clauis ſcientiæ rectus vſus, & determinata diſcretio. Et quodcunq; iſtorũ triũ ex C parte faciẽtis indulgentiã deficit: puto ꝙ ipſa indulgẽtia non cõſequatur effectũ ſuũ, ſaltẽ totũ, & cõplete.

II Propter ſecundũ eſt intelligendum, ꝙ ex parte recipientis indulgentiã tria ſimiliter requiruntur. Primo, ꝙ talis, qui conſequitur indulgentiam, habeat fidem in intellectu, qua credat, Eccleſiam talem indulgentiam poſſe facere: quia ſi illud non crederet, nihil reciperet. Secundo, ꝙ habeat charitatem in affectu, vt ꝙ ſit vere cõtritus, & cõfeſſus: Nam per contritionẽ homo recõciliatur Deo: per cõfeſſionẽ recõciliatur & Eccleſię: & tunc numero, & merito eſt de numero militũ Eccleſiæ, quibus theſaurus debeat aperiri pro ſatisfactione pœne. Tertio, ꝙ habeat impletionẽ cauſæ, pro qua ſit indulgentia in effectu: & ꝙ cõpleuerit voto, & effectu illud, pro quo facta eſt indulgẽtia. Et iſta tria tangit Papa † in forma concilij generalis dicens: D Omnibus, qui laborem proprijs perſonis, & expenſis ſubierint, plenã ſuorum peccaminũ, de quibus veraciter fuerunt cõtriti corde, & ore confeſſi, veniã indulgemus: Eis autẽ, qui proprijs expenſis iuxta facultatẽ alios deſtinauerint: vel alienis expẽſis in proprijs perſonis acceſſerint, ſimiliter plenã indulgentiã concedimus ſuorũ peccatorum. Ex parte ergo recipientis indulgentiam requiritur, ꝙ habeat fidẽ in intellectu, & charitatẽ in affectu, ſaltem quantũ ad coniecturã verę confeſſionis, & contritionis: & tertio ꝙ habeat completionem cauſæ, pro qua facta eſt indulgentia in effectu. Et quodcunque iſtorum trium deficiat ex parte recipientis indulgentiam, puto quòd effectum eius non conſequitur completum.

† Scilicet Innocẽtius. 3. in Concilio Laterañ pro expeditione pro recuperanda Terra Sancta.

Propter tertium autem eſt ſciendum, quòd qua-

tuor possunt retardare consecuturos talem indulgentiam secundum modum supradictum, vt non statim euolent. Primum est formæ indulgentiæ taxatio, vt si dicatur: Indulgentiam sibi plenam omnium peccatorum suorum de pœnitentia sibi iniuncta indulgemus; tunc si moreretur, nõ statim euolaret: q̃a maior Notãdum. pœnitentia debuit sibi iniungi, q̃ sibi fuerit iniuncta, & pro illa, q̃ debuit sibi iniungi, puniet in purgatorio.

Secundũ est, alicuius peccati ignorãtia, vel obliuio: quia non nisi de confessis consecutus est indulgentiã.

Tertium est peccati mortalis sequentis indulgentiam perpetratio, de quo licet postmodum confiteatur, pro satisfactione tamen eius non consecutus est indulgentiam.

Quartum est culpæ venialis expurgatio, cum qua Serm. 41. de Sanctis. Tomo 10. contriti, & confessi possunt decedere: quia simul stat cum gratia: à qua secundum Augustinum: nisi anima expurgetur, ad amplexum cœlestis Sponsi admitti non potest. Si ergo ista quatuor contritos, & confessos non impediant, & concurrant illa, quæ dicta sunt ex parte facientis indulgentiam, & ex parte recipientis, puto q̃ Papa sic potest à tota pœna, & culpa absoluere, vt per ignem purgatorium non transeant; & illud ad præsens probatur tribus rationibus.

Prima talis est: Christus potest totam pœnam tollere. Ergo & Papa; ista cõsequẽtia probatur per glo. super illo verbo 2. ad Corinth. 2. Si quid vobis condonaui propter vos, donaui in persona Christi. vbi dicitur: ac si Christus condonasset; ne irrita videatur condonatio, quæ propter amicos fit.

Secunda est talis: vnus potest pro alio satisfacere E secundum intentionem facientis; sed Christus meritum suæ passionis applicauit pro satisfactione omniũ de Ecclesia. Ergo applicatum eis per communicationem indulgentiæ modo supradicto pro omnibus est satisfactum †. † Fortassi legendum satisfactum.

Tertia est talis: Quod est valoris infiniti, debitum quodcunque potest soluere; sed meritum passionis Christi fuit valoris infiniti. Iuxta illud Sap. 7. Infinitus est thesaurus datus hominibus, quo qui vsi sunt, facti sunt participes amicitiæ Dei. Debitum ergo quodcunque potuit, & potest soluere.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendũ, q̃ ordo diuinæ iustitiæ non tollitur. quia culpæ correspondet pœna, vel sua, vel alterius pro ipso, & in communicatione indulgentiæ tollitur pœna pro culpa, ratione pœ- F næ Christi patientis pro suis membris.

Ad secundum est dicendum, q̃ culpæ mortali debetur infinita pœna ratione Dei offensi, qui est infinitus: & ideo ex virtute eius poterit relaxari omnis pœna debita culpæ in eum commissæ.

Ad tertium est dicendum, q̃ retardatur in purgatorio pro peccato non confesso sicut supra dictũ est.

Ad quartum est dicendum, q̃ dũmodo impleat causam indulgentiæ, existens in maiori charitate, vel minori, vel faciens plus pro vtilitate Ecclesiæ, vel minus, secundum formam datam, quilibet pariter euolat. Sed vnus de præmio essentiali plus consequitur de gloria, quàm alius.

QVAEST. XXXIII. DE ILLIS, QVI SVNT INFRA TERRAM, QVI NEC sunt, nec fuerunt de Ecclesia.

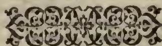
Deinde considerandum est de illis, qui sunt infra terram: Qui nec sunt, nec fuerunt de Ecclesia. Circa quod quæruntur quatuor. G

Primo, Vtrum Papa per communicationem indulgentiæ possit absoluere pueros non baptizatos.

Secundo, Vtrum Papa per communicationem indulgentiæ possit absoluere pueros non circumcisos.

Tertio, Vtrum Papa per communicationem indulgentiæ possit Lymbum puerorum expoliare.

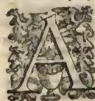
Quarto, Vtrum Papa per communicationem indulgentię possit pueris in Lymbo existentibus ianuam Paradisi aperire. H

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA PER communicationem indulgentiæ possit liberare pueros non baptizatos.

S. Thomas par. 3. quæst. 52. art. 7. & opusculo. 3. c. 243.

Ad primum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa per communicationem indulgentiæ possit pueros non baptizatos liberare. quia impotentia maxime meretur indulgentiam recipere: sed pueri non potuerunt peccatũ originale vitare. Ergo indulgentia maxime eis debetur.

2 Præterea: Indulgẽtię fiunt virtute passionis Christi; sed pueri sunt potissime capaces meriti passionis Christi: cum non contraxerint nisi originale peccatũ, ad quod tollendum Christus principaliter passus est.

Præterea:

3 Præterea: Qui per alium peccauerunt, iuſtum eſt, per alium liberari: ſed pueri per alium peccauerunt: quia per Adam: iuſtum ergo eſt per Ieſum Chriſtũ liberari. Dicit enim Apoſtolus ad Roman. 5. quia ſicut vnius hominis delicto multi mortui ſunt: ita vnius hominis gratia (domini Dei) in plures abundauit. A

In Contrarium eſt: quia indulgentia non communicatur, niſi habenti gratiam: ſed pueri non habuerunt gratiam perſonalem, quia non habuerunt vſum liberi arbitrij, nec gratiam ſacramentalem: quia non fuerunt baptizati. Ergo eis indulgẽtia communicari non poteſt.

Resolutio.

B *Indulgentia, cũ ex merito paſſionis Chriſti & Martyrum virtutẽ habeat; non niſi Chriſti militibus per baptiſmum ſaltem effectis dari poteſt.*

Respondeo dicendum, quòd indulgentiæ fiũt de theſauro eccleſiæ collecto ex merito paſſionis Chriſti, & Apoſtolorum, & Martyrum. Illi ergo poſſunt ſtipẽdiari tali theſauro, qui fuerunt Chriſti milites. Chriſti autem militiam homo profitetur in baptiſmo: quia tunc conſepelitur morti Chriſti, per quam ipſe de Diabolo triumphauit: Iuxta illud ad Roma. 6. Conſepulti enim ſumus cum Chriſto per baptiſmum in morte, vt quomodo ſurrexit Chriſtus à mortuis per gloriam Patris: ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Pueri ergo non baptizati, quia non fuerunt conſignati militia Chriſti per baptiſmũ, theſauro paſſionis Chriſti ſtipendiari non poſſunt. C

Ad Argumenta.

Ad primum ergo eſt dicendum, quòd peccatum puerorum remiſſibile eſt Chriſti paſſione. Sed quòd non remittatur, prouenit ex eorum indiſpoſitione: ſicut peccatum veniale, quantum eſt de ſe, non meretur æternam pœnam: ſed quòd æternaliter puniatur in damnatis, hoc eſt ratione adiuncti, quia cõiunctum eſt mortali peccato, cum quo ipſi damnati deceſſerunt.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd pueri non baptizati capaces eſſent meriti paſſionis Chriſti, ſi deſtitiſſent eſſe membra Adæ, per cuius peccatum originale peccatum contraxerunt: & effecti eſſent membra Chriſti, cuius morte tale peccatum deletũ eſt. ſed per carentiam baptiſmi carent tali tranſlatione, vt deſiſterent eſſe membra Adæ, & efficerentur membra Chriſti: & per conſequens carent fructu indulgentiæ paſſionis Chriſti. D

Ad tertium eſt dicendum, quòd ſicut pueri peccauerunt per alium, ita per alium ab illo peccato liberari potuiſſent, ſi illi per quem poterant liberari fuiſſent incorporati per gratiam perſonalem, vel per gratiam ſacramentalem; & quia neutrum habuerunt, liberari non potuerunt.

Articulus II.

Utrum Papa per communicationem indulgentiæ poſſit liberare pueros non circumciſos.

S. Thomas 3. par. quæſt. 70. art. 4.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa per communicationẽ indulgentiæ poſſit abſoluere pueros non circũciſos: Quia poſt aduentum Chriſti circumciſio nihil operať ad ſalutẽ: vnde dicit Apoſtolus ad Galat. 5. quòd in Chriſto Ieſu, neque circumciſio aliquid valet, neque præputiũ. Propter priuationẽ ergo circumciſionis pueri non debent priuari indulgentia Chriſti.

2 Præterea: Sancti Patres per paſſionem Chriſti fuerunt liberati: multo ergo magis per indulgentiam Chriſti eorum filij debent liberari.

3 Præterea: Circumciſio non conferebat gratiam ex opere operato, ſed ex opere operantis: quia ſicut lex vetus nihil ad perfectum deduxit, vt dicitur ad Hebr. 7. ſic circumciſio, quæ erať ſacramentum illius legis, nihil ad perfectum deducere potuit. Pueri ergo non habentes vſum rationis: ex quo per fidem propriam, gratiam recipere non potuerunt, per priuationẽ circumciſionis fructu paſſionis Chriſti priuari non debent.

In Contrarium eſt. Quia nulli poteſt communicari indulgentia, niſi ſit numeratus in populo Dei, & membrum Chriſti factus. Sed ſcribitur Gen. 17. Ille, cuius præputij caro circumciſa non fuerit, peribit de populo meo: quia pactum meum irritum fecit. Pueris ergo non circumciſis indulgentia non poteſt communicari.

Resolutio.

Pueri non circumciſi in lege veteri, membra Chriſti non facti carentia circumciſionis indulgentiam recipere non poſſunt, ſicut pueri non baptizati in lege noua.

Respondeo dicendum, quòd ſiue in circumciſione conferretur gratia ex ipſius circumciſionis efficacia, ſiue ex ipſius Dei pactione, & inſeparabili concomitantia: quia Deus ſic pepigit cum populo illo, quòd quicunque reciperet illam circuncisionem, gratiam reciperet, & à peccato originali mundaretur, vt aliqui dicunt. Idem tamen auxilium ſalutiferæ curationis contra originalis peccati vulnus agebat circumciſio in veteri lege, quod nunc agere baptiſmus conſueuit tempore reuelatæ gratiæ: excepto hoc ſolum, q regni cœleſtis ianuam nunquam intrare poterant, tantum in ſinu Abrahæ poſt mortẽ beata requie conſociati ſupernæ pacis ingreſſum fœlici ſpe expectabant: vt expreſſe dicit Beda ſuper Lucam. Sicut ergo pueri non facti membra Chriſti in lege noua per baptiſmum, indulgentiam

Christi recipere non valent: ita pueri non facti membra Christi in veteri lege per circumcisionem, recipere non possunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd circumcisio nihil operatur ad salutem illis, qui per baptismum tenētur effici membra Christi, post eius aduentum in noua lege: sed in veteri lege, non tenebātur effici per baptismum membra Christi, ipso nondum instituto: immo per circumcisionem pro illo statu locum baptismi tenentem. Ideo eadem ratio est de priuatione utriusque.

AD secundum est dicendum, quod non est simile: quia in Sanctis patribus erat gratia personalis, & sacramētalis, per quam membra Christi sunt effecti: & effectum passionis eius perceperunt, quod nō fuit de eorum filijs.

AD tertium est dicendum, quod si non conferebatur gratia ex vi sacramenti, aut ex ipsius circumcisionis efficacia: propter ipsius tamen Dei pactionem & ordinationem, conferebatur ex quadam inseparabili concomitantia.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA PER communicationem Indulgentiæ possit Lymbum puerorum expoliare.

Ricardus lib. 4. sent. dist. 45. art. 1. q. 2. & ibidem Sotus q. 1. art. 2.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa per communicationem indulgentiæ possit Lymbum puerorum expoliare. Quia maior est pœna sensus, quàm pœna damni: cum pœna damni minima dicatur esse. Sed locus purgatorij, in quo existentes puniuntur pœna sensus, expoliari potest per communicationē indulgentiæ, & finaliter locus ille ex merito passionis Christi totaliter destrueretur. Ergo multo fortius Lymbus puerorum potest expoliari per communicationem indulgentiæ, in quo existentes puniuntur solum pęna damni.

2 Præterea: In Lymbo ponuntur illi, qui sunt pro peccato originali. Sed per passionem Christi fuit spoliatus Lymbus Sanctorum Patrum, qui pro tali peccato ibidem tenebantur. Ergo multo magis per indulgentiam passionis Christi Lymbus puerorum potest expoliari.

3 Præterea. Lymbus puerorum ponitur esse in cētro terræ, cum ponatur esse quædam pars inferni. si ergo non expoliaretur, intentio naturæ frustraretur. quia tunc grauia ad centrum ferri non possent.

IN CONTRARIVM est. quia locus non potest expoliari, permanente locato: sed pueri non bap E tizati, & non circumcisi, perpetuo ibi remanebunt. Ergo prædictus locus expoliari non potest.

RESOLVTIO.

Locus Puerorum non baptizatorum, & incircumcisorum intactus æternaliter permanebit, sicut & ille damnatorum.

RESPONDEO dicendum, q sicut dicit Gregorius 29. moralium cap. 7. Occulta inferni nullo nobis naturali sensu penetrantur: Augustinus tamen vnum de istis occultis conatus est penetrare: Alterum vero sub dubio, & impenetratum reliquit. Hoc enim asserit certum de inferno, quòd nunquam infernus F in bonum accipitur: Vnde dicit 12. super Gen. Nondum inueni, & adhuc quęro, neque mihi occurrit, inferos alicubi in bonam partem posuisse Scripturam dumtaxat canonicam. Vbi autem sit, & in quo loco terræ, vel mundi in lib. de Ciuit. Dei sub dubio & impenetratum relinquit. 12. tamen super Gen. assertiue videtur loqui, q infernus sit infra terrā propter triā. Tomo 3. c. 33. Tomo 5.

† Primo propter nominis interpretationem. Quia inferi eo, quòd in terra sint, latine appellantur. sicut enim secundum spiritum inferiora sunt omnia terręstria, ita secundum corpus (vt ait) inferiora sunt omnia grauiora; cuiusmodi terra est. † Hanc materiam tractat fusissimè Barth. Syb. Decade 1. c. 3. q. 3. quæstiuncula 1. 2. 3. & 4.

Secundo propter cōgruam significationem: Nam quia defunctorum animæ amore inferioris carnis peccauerunt, digne mortuæ carni hoc exhibetur, vt sub G terra recondatur.

Tertio propter Christi visitationem. Quia Christus visitaturus infernum ad inferiores partes terrę dicitur descendisse. Iuxta illud Apostoli ad Ephe. 4. Quod autem ascendit quid est, nisi quia & descendit primum ad inferiores partes terræ. in quibus quatuor loca erant ante eius mortem. Vnus inferior: puta infernus damnatorum. Alius superior, vt Lymbus puerorum. Tertius adhuc illo superior, vt locus Purgatorij. Quartus adhuc illo superior, vt Lymbus Sanctorum Patrum: quem Christus expoliauit. Iuxta illud Zacha. 9. Tu autem in sanguine testamēti tui eduxisti vinctos de lacu, in quo non erat aqua. Locus vero Purgatorij non spoliabitur vsque ad finē mundi. Alia vero duo intacta æternaliter pmanebūt.

H *Ad Argumenta.*

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd non semper quando tollitur minus, potest tolli maius: gratia enim potest tollere peccatum mortale, & non tollit peccatum veniale. Non enim valet talis propositio, nisi quando minus ordinatur ad maius, & econuerso. Vel potest dici, q licet pœna damni sit minima respectu pœnæ sensus, quantum ad doloris percęptionem: non tamen est minima, quantum ad perpetuam durationem.

AD secundum est dicendum, quòd non est simile: quia Sancti Patres nō detinebantur in Lymbo pro peccato originali, vt erat infectio persone, quia sic a tali peccato purgati erant per gratiam sacramētalem,

& per-

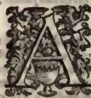
& perſonalem: detinebantur ergo ibi ſolum pro tali peccato, vt erat infectio naturæ, donec per Christi paſſionẽ pro tota humana natura pretium ſolutum eſt, ſic autem non eſt de pueris.

A D tertium eſt dicendum, quòd non eſt inconueniens, q virtute diuina impediantur grauia, ne ad centrum terræ deſcendant, ſicut in terra ſunt multæ cauernæ, ad quas grauia non deſcendunt.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA PER communicationem Indulgentiæ poſſit pueris in Lymbo exiſtentibus ianuam Paradiſi aperire.

Citati in præcedenti articulo.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim; q Papa per communicationem indulgentiæ poſſit pueris exiſtentibus in Lymbo ianuã Paradiſi aperire. Quia poteſt aperire damnatis: ergo multo magis pueris. Scribitur Lucæ 15. q diues ille exiſtens in tormentis damnatorum vidit Lazarum in ſinu Abrahæ: quia ſinus Abrahæ ſecundum Auguſtinum 12. ſuper Gen. c. xxxiij. cum non accipiatur niſi in bono, non poteſt inferni nomine comprehendi. Tomo.3.

2 Præterea: videre Chriſtum eſt Paradiſus; iuxta illud Ioan.17. Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum: Sed pueri, & omnes alij videbunt Chriſtum, quia videbit eum omnis oculus, etiam qui eum pupugerũt, vt ſcribitur Apoc.1.

3 Præterea: Pueri priuati ſunt luce ſpirituali, non corporali. Ergo ſaltem Paradiſus corporalis poteſt eis aperiri.

I N C O N T R A R I V M eſt: quia dolor, & pœna non compatiuntur ſecum gaudio Paradiſi; ſed pueri ſunt in doloribus pœnarũ multo magis, quàm ſancti Patres liberati per Chriſtum: De quibus tamen dicitur Act.2. Deus ſuſcitauit Chriſtum à mortuis, ſolutis doloribus inferni, iuxta quod impoſſibile erat illum teneri ab eo.

E

R E S O L V T I O.

Pueris exiſtentibus in Lymbo eodem peccato Adæ adſtrictis, Paradiſus terreſtris aperiri non poteſt, ex quo ipſe expulſus eſt: nec Paradiſus Beatorum: nec ille ſpiritualis, cum carentia viſionis diuinæ perpetuò illis inſit.

R E S P O N D E O, quòd ſecundum Auguſtinum 12. ſuper Gen. cap. 34. Quamuis omnis regio, vbi animæ bene eſt, poſſit merito Paradiſus appellari; tripliciter tamen Paradiſus accipitur. † Primo, pro loco corporali, vbi primus homo creatus eſt. Secundo, pro loco cœleſtiali: vt pro cœlo ipſo Empyreo, vbi animæ Beatorum diuina beatitudine fruuntur. F

(† Hunc locum latè declarat Bart. Syb. Decade 1. cap.3. q.7. quæſtiuncula 1.2. & 3.)

Tertio pro viſione intellectuali, vel ſpirituali, qua diuina eſſentia intuitiuè conſpicitur. Et iſte Paradiſus eſt omnibus melior, & Paradiſus Paradiſorum nominandus. Primus ergo Paradiſus pueris aperiri non poteſt, quia peccato illo ſunt aſtricti, † propter quod primus homo expulſus eſt. Nec ſecundus, quia ille ſolum Beatis, & Sanctis Angelis debetur. Nec tertius, quia carentia viſionis diuinæ perpetuò in eis remanebit.

(† Ideſt peccato originali, quod ex Adã contraxerũt, id tamen peccatũ in Adã actuale fuit.)

G

Ad Argumenta.

A D P R I M V M ergo eſt dicendum, quòd ſi ſinus Abrahæ accipiatur pro quiete, quæ erat in Lymbo ſanctorum Patrum, qui priuati erant pœna ſenſibili: ſic pœna inferni eis conuenire non poteſt, vt aliqui dicunt. Sed iſto modo nec conuenire poſſet nomen inferni Lymbo puerorum. Vnde dicendum eſt, ſicut dicit gloſa Bedæ, q licet ſancti Patres in ſinu Abrahæ, puta in conſolatione quietis eſſent per fidẽ Mediatoris, & per gratiam: à doloribus tamen mortis, ſiue inferni non erant ſoluti ex toto: quia non meruerunt gaudia cœli intrare; donec impleretur illud Zacha.9. Tu autem in ſanguine teſtamenti tui eduxiſti vinctos de lacu. Vnde nomine inferni non meretur ſinus Abrahæ appellari, ſecundum Auguſtinum, propter fidem, & gratiam ipſius Abrahæ. H 12. ſuper Gen.c.33.

A D ſecundum eſt dicendum, q pueri videbunt Chriſti humanitatem: diuinitatem tamen non poterunt videre, eius membra non effecti per fidem, & gratiam perſonalem, vel ſacramentalem.

A D tertium eſt dicendum. quòd lux corporalis ordinatur ad ſpiritualem, propter quod priuatis luce ſpirituali lux corporalis communicari non debet.

QVAE-

QVAEST. XXXIIII. DE ILLIS, QVI SVNT INFRA TERRAM, QVI quandoque fuerunt de Ecclesia, modo autem non sunt.

NVNC videndum est de illis, qui sunt infra terram, qui quandoque fuerunt de Ecclesia, quamuis nunc non sint. Circa quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa possit mandare, vt quis teneatur potius velle ad pœnam inferni damnari, quàm peccare mortaliter.

Secundo, Vtrum Papa possit facere, quòd damnati non gaudeant de pœnis eorum inimicorum.

Tertio, Vtrum Papa iuste possit aliquos ad pœnam inferni damnare.

Quarto, Vtrum Papa possit facere, quòd indulgentiæ, & suffragia ecclesiæ meritoria sint illis, qui sunt in inferno.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT præcipere, quòd homo teneatur eligere potius damnari ad infernum, quàm peccare mortaliter.

S. Thomas quodlibeto 1. quæst. 5. art. 9.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit præcipere, vt homo teneatur potius præeligere damnari ad infernum, quàm peccare mortaliter. Quia pœna inferni est æterna, & irremediabilis: de peccato autē mortali potest quis liberari per pœnitentiam. Ergo potius tenetur homo velle peccare mortaliter.

2 Præterea: Pœna inferni includit culpā. vna enim de pœnis inferni est vermis, & remorsus conscientiæ de culpa commissa: sed culpa mortalis non includit pœnam inferni. Ergo magis est eligenda culpa mortalis, quàm pœna inferni.

3 Præterea: Illud Papa non potest mandare, quod est de iure naturali: Sed refugere æternaliter mori, & æternam pœnā est de iure naturali: quilibet enim naturaliter fugit mortem, potissime æternam. Peccare ergo mortaliter præeligendum est ante, quàm æternaliter damnari.

IN CONTRARIVM est, quod dicit Anselmus in libro de similitudinibus, cap. 199. vbi ait, quòd aliquis debet magis eligere esse in inferno sine culpa, quàm in Paradiso cum culpa: quia innocens in inferno

E non sentiret pœnam, & peccator in Paradiso non gauderet de gloria. Hoc idem videtur dicere Chrys. i libello de laudibus Pauli exponens illud ad Roma. 9. Optabā ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, quia potius Paulus voluisset esse in inferno cum charitate, quàm extra sine charitate.

RESOLVTIO.

Homo ex charitate plus Deum, quàm seipsum tenetur diligere: & pati magis quamcunque pœnam, ȹ mortaliter peccare. Id enim est de necessitate salutis, & sub præcepto cadit.

F RESPONDEO, dicendum, quòd illud cadit sub præcepto, quod est de necessitate salutis. Est autem de necessitate salutis, vt homo contritus in via salutis existens, in generali magis velit pati quamcunque pœnam, quàm peccare mortaliter. Et hoc ideo, quia contritio est salus hominis, & non potest esse sine charitate, per quam omnia peccata dimittuntur. Ex charitate autem plus tenetur homo Deum diligere, quàm seipsum. Constat autem, quòd peccare mortaliter est facere contra Deum, puniri autem quacunque pœna est pati aliquid contra seipsum: Vnde charitas hoc requi-

G rit, vt potius, quàm peccet mortaliter, quamlibet pœnam homo contritus existens in via salutis in generali præeligat culpæ mortali. Et dico in generali, quia in speciali descendere ad hanc pœnam, vel aliam homo non tenetur: immo non sapienter ageret Papa, vel quilibet superior seipsum, vel alium mouendo, vel inducendo ad particulares pœnas. Cuius ratio est, quia sicut delectabilia plus mouent in particulari considerata, quàm in communi: ita terribilia plus terrent si in particulari cōsiderentur: Et aliqui sunt, qui in maiori tentatione non cadunt: qui forte in minori caderent, sicut aliquis audiens adulterium,

H non incitatur ad libidinem: sed si per considerationem descendit ad singulas illecebras carnis, magis promoueretur. Et similiter aliquis non refugeret pati mortem pro Christo: Sed si descenderet ad considerandum singulas pœnas, magis retraheretur: Et ideo descendere in talibus ad singularia, est inducere hominem ad tentationem, & præbere occasionem peccandi: quod Papa, & quilibet superior maxime vitare debet.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd culpa mor-

pa mortalis quantum eſt de ſe, perpetua eſt, ſicut pœna inferni: ſi autem remedium habet, hoc eſt ex ſola miſericordia Dei. Vel dicendum eſt, quòd plus præponderat bonũ diuinum, contra quod agit mortalis culpa, bono naturæ creatæ, cui opponitur pœna, quàm perpetuitas pœnę temporali culpæ.

A d secundum eſt dicendum, quòd remorſus conſcientiæ non ſemper eſt culpa: quamuis ad culpã quandoque conſequatur: poteſt enim eſſe ſine culpa, vt in eo, qui habet conſcientiam errantem de præterito commiſſo. Sicut ſi aliquis credat aliquid a ſe prius commiſſum eſſe illicitum, quod tamen licitum erat, & ipſe dum faceret, illicitum reputabat.

A d tertium eſt dicendum, ꝙ refugere mortem æternam eſt de iure naturali; ſecundum appetitum ſenſitiuum: ſed refugere, vel prçeligere ipſam potius, ꝗ quod Deus offendatur, eſt de iure naturali ſecũdum appetitum, per rationem deliberatam, & per charitatem ordinatam.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT facere, quòd damnati non gaudeant de pœnis inimicorum ſuorum.

S. Thomas in quæſtionibus additis ad 3. par. q. 98. art. 4. & Sotus lib. 4. ſent. diſt. 50. q. vnica. art. 5.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non poſſit facere, ꝙ damnati non gaudeant de pęnis inimicorum ſuorum. Quia ſuper illo verbo Iſaię 14. Surrexerunt Principes terræ de ſolijs ſuis; dicit Gloſſa Hieronymi, quòd ſolatium eſt malis inimicos ſuos ſocios habere pęnarum. Tale ergo gaudium Papa impedire non poteſt.

Ariſt. 7. Eth. cap. 14.

2 Præterea: Omne gaudium diminuit dolorem, vt patet per Philoſophum ſeptimo Ethicorum. Cum ergo dolor damnatorum ſit finitus intenſiue, ſi Papa poſſet gaudium damnatorum impedire: poſſet facere, ꝙ inimici damnatorum non damnarentur, & ſic tolleretur liberum arbitrium hominis.

3 Præterea: Dicit Gregorius, quòd culpa eſt, totã culpam exigere. ſed Deus non poteſt culpam cõmittere. ergo non poteſt totam culpam proſequi puniẽdo damnatos ſecundum condignum. Remanet ergo in eis aliquod gaudium de eo, quòd non puniuntur tantum, quantum deberent puniri.

In Contrarivm eſt, quia Papa per communicationem indulgentiæ, & ſuffragiorum retrahit multos à peccatis, vt non damnentur: poteſt ergo impedire gaudium damnatorum, ſicut poteſt impedire damnationem peccatorum, de quorum ſocietate damnati gaudent.

A **RESOLVTIO.**

Gaudium damnatorum, in quibus dolor eſt eſſentialis, accidentale poteſt eſſe, ex damnatione aliquorum, quod per indulgentiam à Papa impediri poteſt. Ij enim, qui poterant damnari, per indulgentiam datam à Papa, ſaluari poſſunt. quòd dãnatis non placet.

Respondeo dicendum, ꝙ triſtitia, & dolor in damnatis eſt totalis, & eſſentialis: admixtũ tamen poteſt eſſe eorũ triſtitiæ aliquod gaudiũ partiale, & accidentale. Eſt quidem eorum triſtitia totalis, & eſſentialis propter tria.

Primo quidem propter diuinæ iuſtitiæ impletionem. Triſtantur enim, quando vident diuinam B impleri iuſtitiam in pœna damnationis inimicorum ipſorum, quàm Dei iuſtitiam damnati odiunt, & blaſphemant in inferno. Iuxta illud Apoc. 16. Æſtuauerunt homines æſtu magno, & blaſphemauerunt nomen Dei habentis poteſtatem ſuper has plagas.

Secundo propter eorum cõſcientiæ infectionem: remanẽt enim in damnatis affectiones prauæ remordenes, & torquentes eorum conſcientiam: quia vermis eorum nunquam moritur. De quibus prauis affectionibus dolẽt, & pœnitent, Iuxta illud Sap. 5. Pęnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes. Vnde ſicut pœnitentes in hac vita dolent, & de dolore gaudent: ita damnati in inferno gaudent de pœnis inimicorum ſuorum, & de ipſo tamen gaudio magis dolent. Marc. 9.

C Tertio propter cauſæ adminiſtrationẽ. Si enim dãnati in inferno præſtiterunt cauſam damnationis eorum inimicis, pęnitent, & triſtantur: non quidem propter diuinam offenſionem: ſed propter eorum punitionem: vnde talis pœnitentia non eſt in eis meritoria: tali ergo triſtitiæ damnatorum totali, & eſſentiali aliquod gaudium accidentale eſt annexum: quia deſcendunt damnati ad infernum cum armis ſuis, & cum affectibus prauis ipſorum, vt ſcribitur Ezech. 32. Quia ergo vident damnati prauas eorum voluntates, quas in hoc mundo habuerunt contra eorum inimicos impletas eſſe per damnationem, & malum ipſorum, gaudent: Quod quidem gaudium poteſt per Papam impediri eo, quòd per communicationem indulgentiæ, & ſuffragiorum damnatorũ, D inimici in præſenti vita poſſunt conuerti, & non dãnari: Et ex hoc tollitur illud gaudium, quod damnati de eorum damnantione habuiſſent.

Ad Argumenta.

A d Primvm ergo eſt dicendum, ꝙ Papa non impedit gaudium damnatorum per ſe, ſed per accidens ſubtrahẽdo inimicos eorum à damnatione per communicationem indulgentię, & ſuffragiorum Eccleſiæ, de quorum damnatione gaudium habuiſſent.

A d ſecundum eſt dicendum, quòd liberum arbitrium non tollitur: ſed iuuatur per auxilia Eccleſiæ: quibus peccatores de culpa reſurgunt ad gratiã.

A d tertium eſt dicendum, quòd damnatus punitur tali pœna, qua debet puniri ſecundum exigentiam

tiam culpæ, semper tamen punitur citra condignum, quàm deberet puniri, propter condecentiam diuinę bonitatis, de qua damnatis nullum est gaudium, sed potius tristitia.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA ALIQVOS iuste condemnare possit ad pœnam inferni.

S. Thomas 1. 2. quæst. 87. art. 3. & seq. & Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 15. q. 1. art. 4. item S. Thomas in quæstionibus additis ad 3. par. q. 99. art. 1.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit aliquos iuste ad pœnam inferni condemnare: Quia iustus, & pius iudex nõ debet punire, nisi ad correctionem: sed Papa debet esse iustus, & pius iudex. Ergo non debet punire, nisi ad correctionem. Corrigere autem non est punire æternaliter, sed solum temporaliter.

2 Præterea: Temporale non potest esse caussa æterni. Pro culpa ergo quacunque temporali Papa æternam pœnam infligere iustè non debet.

3 Præterea: Scribitur Deutero. 25. Secundum mẽsuram delicti erit & plagarum modus. secundum ergo mensuram temporalis culpæ, debet Papa imponere mensuram temporalis pœnæ.

IN CONTRARIVM est, quia scribitur. 23. dist. cap. In nomine domini. De illis, qui seditionẽ ponunt in Ecclesia, & potissime in electione Summi Pontificis: Quicunque contra hoc decretum ire tentauerit, perpetuo anathemate, atque excommunicatione damnetur, & cum impijs, qui non resurgũt in iudicio, reputetur.

RESOLVTIO.

Culpæ mortali, modo peccans sit contumax, à Papa æterna pœna iustè potest infligi. Idque quatuor rationibus patet.

RESPONDEO dicendum, ꝙ iustè culpæ mortali temporaliter commissæ (dumodo qui tali culpa peccat sit contumax) per Papam æterna pœna infligitur.

Primo quidem ratione boni, quod per ipsam culpam perimitur. Tollitur enim per culpam mortalem charitas, quæ secundum Apostolum 1. ad Corint. 13. nunquam excidit. vnde sicut charitas, quæ perimitur per mortalem culpam, est perpetua, & æterna potest esse: ita iustum est, quòd culpæ, per quam tollitur, æterna pœna correspondeat.

Secundo, ratione voluntatis, quæ inficitur. voluntas enim subiecta culpæ mortali æterna est. quia ex quo homo non imponit finem culpæ in præsenti, & cum illa decedit: iam culpa æterna est, ratione voluntatis peccandi. Non debet ergo iudex imponere finem pœnæ, ex quo peccans non imposuit finem culpæ.

Tertio, ratione temporis, quod præfigitur: præfigit enim Papa tanquam vicarius Dei tempus, in quo dimittitur culpa, & in quo non: quia in præsenti est tempus dimittendi culpam, in futuro vero non. quãtumcunque ergo actio peccantis sit momentanea, & temporalis; ipsa tamen culpa æterna est, ex quo per contumaciam non dimittitur sibi in præsenti, vbi est tempus dimittendi. Iustè ergo Papa tali pœnæ æternæ æternam pœnam infligit.

Quarto ratione boni, quod offenditur: Nam per culpam mortalem bonum æternum offenditur. Ergo iustè pœna æterna sibi debetur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ pius, & iustus iudex punit ad correctionem, quando est tempus corrigendi: sed quando non est tẽpus correctionis, non punit ad correctionem: sed magis ad vindictam ex iustitiæ obseruatione.

AD secundum est dicendum, quòd temporale bene potest esse causa perpetui; quamuis non proprie æterni, quod caret principio, & fine, cuiusmodi æternitas soli Deo conuenit: Nam emptio domus momentanea est, & temporalis: sed ius possidendi est æternum: Similiter vulnus inflictum est momentaneum, & mors quę sequitur est æterna. Eodem modo crimen lęsę maiestatis est momentaneum, & pœna sibi debita est æterna.

AD tertium est dicendum, quòd in peccato tria sunt. delectatio, actio, & uoluntatis deformatio. Pœna ergo secundum mensurã debet correspondere peccato: non quantum ad delectationem, & actionem, quæ temporalia, & momentanea sunt: Sed quantum ad uoluntatis deformationem, quæ ęterna est, ex quo in pręsenti non remouetur per contritionem, & pęnitentiam. Ideo iustè sibi debetur æterna pœna.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT facere, vt Indulgentiæ, & suffragia Ecclesiæ meritoria sint illis, qui sunt in Inferno.

Magister lib. 4. sentent. dist. 45. §. neque negandum est, & dist. 46. §. 1. & seq. & omnino Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 45. q. 2. art. 2. & Turrecremata in cap. tempus. 13. quæst. 2.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit facere, vt indulgentiæ, & suffragia Ecclesiæ meritoria sint illis, qui sunt in inferno. Quia quando aliqua sunt eiusdẽ rationis, agens, qđ potest in vnũ, pót in aliud.

sed

ſed pœna inferni,& pęna Purgatorij,ſunt eiuſdẽ ratio nis, cum non differant, niſi ſicut magis durabile, & minus durabile,& magis & minus non diuerſificant ſpeciem. Ergo cum Papa poteſt communicare ſuffragia illis,qui ſunt in Purgatorio,poterit ſimiliter illis, qui ſunt in inferno.

Ariſt. lib. 3. cœli.t. com. 72.

2 Præterea: Aliqui ſunt in inferno,qui fecerunt aliqua bona, dum vixerunt in corpore,& bona meritoria per charitatem,quam habuerunt. Ergo per ea,quę geſſerunt in corpore,meruerũt ſibi,vt prodeſſent eis, ſi nomine eorum fierent poſt mortem.

3 Pręterea: Eccleſia orat pro defunctis, vt liberẽtur de ore leonis, & de profundo lacu. Sed fruſtra oraret pro eis,niſi ſciret ſuffragia eis prodeſſe. Ergo videtur, quòd poſſint.

4 Præterea: Homo poteſt iuſte ſoluere debitum pro ſe, & ꝓ alio,qđ tenetur ſoluere. Si ergo illi,qui ſunt in inferno,ſoluant debitũ,quod ſoluere tenentur per ſuffragia viuorũ, videtur, quòd iuſte perſolutum ſit.

In Contrarium eſt: quia in inferno nulla eſt redemptio.

5 Pręterea: Si ſuffragia Eccleſiæ prodeſſent eis,vel hoc eſſet ex parte Papæ applicantis: vel ex parte illorum, quibus applicantur. Non ex parte Papæ applicantis. quia illi qui ſunt in inferno, non ſubijciuntur iuriſdictioni ſuæ. nec ex parte illorum,quibus applicantur: quia ſunt in termino,& non ſunt habiles ad recipiendum:

RESOLVTIO.

Exiſtentibus in Inferno proſunt ſuffragia, vel Indulgentia, non quantum ad pœnam eſſentialem, ideſt quantum ad pœnam damni, & conſcientia vermem; ſed quantum ad pœnam accidentalem, cum eorum ſocij in vita per mala exempla, & opera non damnantur: vel quantum ad pœne ſenſus mitigationem, & præſertim. ſi, dum vixerunt in corpore, bona Eccleſiæ ſibi applicari meruerunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd de hac quæſtione eſt duplex modus dicendi. Vnus eſt cõmunis: Alius ſpecialis: qui ortũ videtur habere ex dictis beati Auguſtini. Modus cõmunis talis eſt. Quia cũ in damnatis ſit duplex pęna: eſſentialis, & accidẽtalis: bona, quæ fiunt in Eccleſia,non poſſunt eis valere ad dimiſſionem pęnę eſſentialis: quia manente culpa, pęna non poteſt remoueri: in damnatis autẽ ſemper culpa remanebit,cũ deceſſerint in mortali peccato. Ergo de pœna eſſentiali nihil põt tolli. & Chryſ. ſuper illo verbo Matt. 18. dicit: Tradidit eum tortoribus, donec vniuerſum debitum redderet. quod ly donec non dicit determinatum tempus, ſed indeterminatũ: quia ſemper ſoluẽt dãnati,& nunquã ſatisfacient, eo ꝙ ſatisfactio non eſt grata Deo,niſi per charitatẽ: & quia ipſi deceſſerũt in mortali: & ſunt in termino dãnationis ipſorũ,ideo ſemper ſoluũt, & tamẽ Deo nunquã ſatisfaciunt. Pęna uero accidentalis eſt in dãnatis ratione ſociorũ, quos per exemplũ prauũ, & prauã doctrinã corruperunt. Merentur.n. dãnati puniri ex ſocietate illorũ,qui per prauũ eorum exemplũ,& prauã doctrinã corrupti ſunt: & ideo quando

Notãdum.

Damnatorum pœna accidentalis quænã ſit.

A tales non dãnantur: ſed potius cõuertuntur,& ſaluãtur, eorũ pęna accidentalis dicit̃ minui: Cũ vero non ſaluant̃,ſed dãnantur,eorũ pęna dicitur augeri: Vnde talis pęna accidentalis põt in eis augeri,& minui ſecũdum quòd plures, aut pauciores ſocios poſſint habere in prædicta pœna.

Cũ ergo ſuffragia Eccleſiæ multũ valeãt,vt corrupti ꝓpter malã doctrinã & mala exẽpla dãnatorũ non dãnentur,ſed magis conuertãtur,& ſaluẽtur: Ideo ꝑdicta ſuffragia dicũtur eis valere ad releuationẽ pęnæ accidentalis, ſicut ſana doctrina,& bona exempla dicuntur valere Apoſtolis, & Beatis ad augmentũ accidentalis glorię: quia ex ſocietate eorũ,qui per doctrinã,& bona exẽpla illorũ ſaluãt̃,eorũ gloria augmẽtat̃.

Beatorum gloria accidentalis

B Alius eſt modus dicendi magis ſpecialis, qui talis eſt: Diſtinguit̃.n.triplex pęna, quæ debetur dãnatis: Nã in peccato mortali, in quo decedunt dãnati, tria cõſiderãtur. Primũ eſt à bono incõmutabili auerſio; quia oẽ peccatũ mortale in tantũ eſt mortale,in quantũ auertit à Deo,bono incõmutabili. ſecundum quẽ modũ dicit beatus Iacobus: Qui offendit in vno factus eſt omniũ reus. Quia oĩa peccata vnũ peccatum ſunt, inquantũ auertit ab incõmutabili bono. Secundũ eſt interioris cõſcientiæ,& interioris imaginis deformatio: quia cauſa conſcientiæ interior ſemper remurmurat de peccato: ex ipſa perpetratione peccati deformatur imago,& deformatur conſcientia. Tertiũ eſt in bonis cõmutabilibus inordinata delectatio, Propter primum ergo, vt propter boni incommutabilis auerſionem,debetur peccato mortali pęna dam-

Iacobi auctoritas c. 2. declaratur.

C ni,vt eſt perpetua priuatio viſionis diuinæ. Propter ſecundũ vero,vt ꝓpter conſcientiæ deformationẽ: debet̃ peccato mortali pęna vermis cõſcientiæ. Sed ꝓpter tertiũ,vt propter inordinatã delectationẽ,quę in bono creato percipitur, debetur peccato mortali pœna ignis,& pęna ſenſus, & proportionaliter: quia pro menſura delicti debet̃ plagarũ modus,loquẽdo de pęna tali. Ponitur ergo,ꝙ pęna dãni, vt priuatio diuinę viſionis, & pęna vermis conſcientiæ eſſentialiter correſpondent peccato mortali, quia manẽte culpa manet ſemper pęna dãni,vt priuatio diuinæ viſionis: & manẽte culpa, manet ſemper pęna vermis cõſciẽtiæ: quia dicente beato Auguſtino: Omnis inordinatus animus ſibi ipſi ſemper eſt pœna. Sed ſenſus,& pęna ignis accidentaliter debet̃ culpæ mortali: quia ad ſen-

D ſum videmus,ꝙ multi ſunt in peccato mortali, & nõ habẽt pœnã ſenſus annexã. Dicitur ergo ab iſtis, ꝙ ſuffragia Eccleſiæ nõ valent dãnatis ad illius pęnę diminutionem,quæ eſſentialiter debet̃ peccato,quia remanẽte culpa remanet eſſẽtialiter illa duplex pœna, ꝗ ſibi debet̃, vt pęna dãni,& vermis cõſcientiæ. Sed bene dicunt,ꝙ valẽt eis ad pęnæ ſenſus diminutionẽ, cũ illa eſſẽtialiter nõ reſpõdeant mortali culpæ. non quidẽ ad totalẽ dictæ pęnæ liberationẽ: ſed ad aliqualẽ mitigationẽ. Et ponũt ꝙ iſta mitigatio tribus modis habet fieri in dãnatis. Primo,per ſociorũ ſubtractionẽ: quia ſaluãtur multi, vt dicebat̃ in primo modo dicẽdi, per ſuffragia Eccleſiæ, qui fuerũt eorũ exẽplo,& doctrina corrupti: qui ſi non ſaluarentur, augeretur eorũ pęna. Secundo,per eorũ ſuffragiorũ fortificationẽ, & confortationẽ: quia per prædicta ſuffra-

gia

già fortificātur & confortantur damnati, vt tolerabilius possint pœnam illā ignis sustinere, Tertio, per ipsius pœnæ aliqualē relaxationē: quia cū ignis ille infernalis sit instrumentū diuinę iustitiæ taxatū à Deo, ꝙ tantū debeat affligere,& nō plus. Et ideo nō sequitur,ꝙ si suffragia Ecclesiæ valeant ad dictæ pœnę relaxationē,ꝙ tantū possent multiplicari suffragia Ecclesiæ,vt totaliter relaxetur. quia taxatū est à Deo,ꝙ tantū debeat diminui de illa pęna,& non amplius.

Iste autē modus ponendi videtur satis habere fulcimentum ex dictis beati Augustini: Nam quòd talis mitigatio pęnæ fiat in dānatis, & suffragijs Ecclesiæ per subtractionem sociorum expresse dicit Augustinus, quòd pęna Arrij nondum determinata est: quia nondum determinati sunt illi, qui eius praua doctrinā, & exemplo prauo corrupti fuerunt. ꝙ vero talis mitigatio possit fieri per damnatorum fortificationem, & sustentationem, patet per illud, quod dicit Augustinus in Enchyridion, & in libro supradicto ad Dulcitium de octo quæstionibus: vbi loquens de mediocriter bonis: vt de illis, qui sunt in Purgatorio, & de mediocriter malis, vt de illis, qui sunt dānati, fuerunt tamen fideles Christi, & multa bona fecerunt existentes in gratia, dicit: Quibus autem prosint suffragia Ecclesiæ: aut ad hoc prosunt vt sit plena eorum remissio, quantum ad illos, qui sunt in Purgatorio: aut certe vt tolerabilior sit eorum damnatio quantum ad illos, qui sunt in inferno. Et planum est, quòd loquitur de illis, qui sunt in inferno, quia si loqueretur de illis, qui sunt in Purgatorio, non diceret vt tolerabilior sit eorum damnatio, sed magis vt tollerabilior sit eorum purgatio. Sed quòd talia bona prosint damnatis ad pęnæ relaxationem, patet per August. similiter in libro prædicto, vbi ait: Eis talia prosunt, qui cum viuerent, sibi meruerunt, vt prodessent eis post mortem, si pro eis fierent. Planum est autem, ꝙ multi sunt in inferno, qui cū viuerent, multa opera meritoria existentes in gratia fecerunt, per quæ meruerūt sibi prodesse suffragia Ecclesiæ, si pro eis fierent post mortem non per charitatem, cū qua non decesserunt: sed per charitatem, quam prius habuerunt. Iste autem modus ponendi, quòd suffragia Ecclesiæ prosint damnatis ad pęnæ sensus mitigationem, expresse tangitur in glossa super verbo: Hic Augustinus. quem Gratianus allegat 13. quæst. vlti. cap. Tempus. vbi dicit † Glossator. Hic August. distinguit quatuor genera hominū valde bonos, & valde malos: & mediocriter bonos, & mediocriter malos. Et subdit: pro valde bonis non est orandum: quia iniuria fa

Arrii pœna nōdum determinata.

Tomo 3.

Quæst. 2 ad Dulcitium Tomo 4. Et vide declarationem in Barth. Syb. 1. Dec. cap. 3. q. 3. quæstiuncula. 13.

† De hoc Glossatoris dicto, vide omnino Do Doctores initio huius articuli citatos.

E cit Martyri, qui orat pro Martyre. nec pro valde malis, sed pro mediocriter bonis prosunt suffragia Ecclesiæ, vt citius liberentur ab igne Purgatorij, & pro mediocriter malis prosunt ad hoc, vt mitius puniantur, nunquam tamen liberantur. Sustinendo ergo, sine præiudicio, hunc modum, potest probabiliter responderi ad rationes pro, & contra.

Ad Argumenta.

NAM cum primo dicitur, ꝙ pęna Purgatorij, & inferni sint eiusdē rationis: Dicendū, ꝙ non est verū: F quia illi, qui sunt in inferno, sunt in termino damnationis: illi vero, qui sunt in Purgatorio, nō sunt in termino saluationis: Ideo ratione status pęna vtrorūque non est eiusdem rationis: Et dato ꝙ illi, & isti possint iuuari per suffragia Ecclesiæ, non tamen eodē modo: sed illi, qui sunt in Purgatorio, iuuātur, vt ex toto liberētur: illi vero, qui sunt in inferno, vt mitius punianē.

AD secundū est dicendum, ꝙ sicut dictū est, illa bona prosunt eis quātū ad pęnæ sensus mitigationē, sed non quantum ad totalem liberationē: quia sunt in termino damnationis ipsorum.

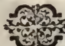
AD tertium est dicendum, ꝙ Ecclesia nescit, qui sunt damnati, & qui non. Ideo non decipitur, dato; ꝙ G oret pro illis, qui sunt in inferno: quia nescit eos esse in inferno per certitudinem. Dato tamen, ꝙ oret ut liberentur de ore leonis, Ecclesia intēdit conformare * orationem suam voluntati diuinæ, secundum quā licet non possint ex toto liberari, potest temen eorū pęna mitigari, vt dictum est. Vel potest dici, vt aliqui dicunt, ꝙ illa oratio non est pro liberatione eorū, qui damnati sunt: sed gratiarum actio pro illis, qui liberati sunt ab illa pœna.

*al. intentionem.

AD quartum est dicendum, ꝙ damnati semper soluunt, & semper patiuntur: nunquam tamen satisfaciunt debito: eo quòd illa satisfactio non est Deo grata, cum non procedat ex radice charitatis.

H AD quintum, cū arguebatur in contrarium, est dicendum, ꝙ licet in inferno non sit redemptio ex toto liberans, est tamen redemptio aliqualiter mitigans, & relaxans. Similiter dicendum ad aliud, quòd licet illi, qui sunt in inferno, non sint sub iurisdictione Papæ quantum ad pœnæ totalem liberationem: sunt tamen sub iurisdictione sua, quantum ad illius pœnæ aliqualem mitigationem, saltem ad illos, qui meruerunt bona Ecclesiæ sibi applicari per bona, quæ fecerunt, dum uixerunt existentes in gratia: dato quòd finaliter cum culpa decesserint.

Finis Primæ Considerationis de Potestate Papæ secundum se.

PARS

SVMMAE AVGVSTINI TRIVMPHI ANCONITANI

PARS SECVNDA

De Poteſtate Papæ, vt comparatur ad effectum.

POSTQVAM viſum eſt de Eccleſiaſtica Poteſtate ſecundum ſe: nunc conſiderandum eſt de ipſa per comparationem ad actum, ad quem ordinatur. Et primo de actu electionis, quantum ad dominium temporale. Secundo de actu electionis quantum ad dominium ſpirituale. Circa primum Duodecim occurrunt conſideranda. Primo de Imperatoris electione. Secundo de ipſius Imperij deriuatione. Tertio de eius tranſlatione. Quarto de eius confirmatione. Quinto de eius adminiſtratione. Sexto de eius depoſitione. Septimo de eius examinatione. Octauo de eius duratione. Nono de eius ſucceſſione, & de eius conceſſione. Decimo de eius legum inſtitutione. Vndecimo de aliorum Regum ſubiectione. Duodecimo de aliorum Regum correctione.

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA

DE IMPERATORIS ELECTIONE.

IRCA primum quęruntur octo. Primo, Vtrum Papa per ſeipſum poſſit Imperatorem eligere. C

Secundo, Vtrum, electores per quos Papa Imperatorem eligit, debeant eſſe de Alemania.

Tertio, Vtrum Papa prædictos electores poſſit mutare.

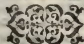
Quarto, Vtrum Papa poſſit prædictos electores de alia natione ordinare, quàm de Alemaña.

Quinto, Vtrum Papa in electione Imperatoris poſſit alteri parti eligentium fauere.

Sexto, Vtrum Papa poſſit Imperatorem facere per hæreditariam ſucceſſionem, ſicut per electionem. D

Septimo, Vtrum Papa melius faceret ordinando Imperium per hæreditariam ſucceſſionem, quàm per electionem.

Octauo, Vtrum Papa melius faceret ordinando plures Imperatores, quàm vnum.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT per ſeipſum eligere Imperatorem.

Vide cap. Venerabilem. & ibi Doctores extra de elect. & Syluestrum verbo: Papa. quæſt. 10. Et Aluar. de Planctu Eccle. lib. 1. cap. 21. & 37.

AD primum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa, per ſeipſum, Imperatorem non poſſit eligere: Dicit enim Hierony. ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum: Sicut qui viſibiliter in hoc mũdo ius inuadit alienũ, accuſatur à paupere, damnatur à iudice: ita in Eccleſia Dei quãdo quis ſtipendia perdit,* clamet ad Dominũ, & à Chriſto exauditur. Papa ergo non pôt, per ſeipſum, Imperatorẽ eligere, ſicut nõ pôt alienũ ius inuadere. Epiſt. xiii. de ſeptem gradibus Eccleſiæ Io. xi. | * al. clamat.

2 Præterea: Ab illo Imperator immediatè non poteſt eligi, à quo gladium temporalem non accepit. Sed dicit Innocentius, & ponitur 23. quęſt. 4. capit. Quæſitum. Meminerant enim à Deo poteſtates has

fuisse concessas, & propter vindictam noxiorum gladium fuisse permissum. Si ergo Imperator gladium recepit à Deo, & non à Papa, ab ipso nõ poterit eligi.

3 Præterea: Dicit Augustinus, & ponitur 11. dist. cap. In his rebus. In his rebus, de quibus nil certi statuit diuina Scriptura, mos populi Dei, & instituta maiorum pro lege tenenda sunt. sed ista est consuetudo in populo christiano: vt Imperator eligatur, vel à populo, vel ab electoribus deputatis. Ergo Papa per seipsum non poterit ipsum eligere.

In Contrarium est, quia propositio vulgata Philosophi est: Propter quod vnumquodque tale, & illud magis: sed electores auctoritate Papę eligunt Imperatorem. Ergo per seipsum potest eligere, ex quo eius auctoritate alij eligunt.

Arist. 1. Post. cap. 2. sub finem

RESOLVTIO.

Papa, si iusta, & rationabilis adsit causa, per seipsum eligere potest Imperatorem, vt infra probatur.

Respondeo, dicendum, quòd Imperator est minister Papæ eo ipso q̄ est minister Dei. dicit Apostolus ad Roman. 13. q̄ non sine causa gladium portat, quia Dei minister est, iudex in iram ei, qui malum agit. deputauit enim Deus Imperatorem tanquã ministrum summi Sacerdotis: quia eius est Ecclesias contritas, & concussas restaurare: nouas ædificare: & Dei Sacerdotes honorare: atque contra hæreticos, & rebelles tueri. Est autem principaliter agentis eligere Ministros, & instrumenta ad suum finem: sicut ars militaris, cuius finis est victoria, habet eligere equestrem, & frænefactiuã, secundum q̄ videt expediri sibi intento, sicut dicitur 1. Ethicorum. Vnde puto, q̄ Papa, qui vniuersos fideles in præsenti vita ad pacem habet ordinare, & ad supernaturalem finẽ consequendum dirigere, & destinare; iusta, & rationabili causa existente, per seipsum possit Imperatorem eligere: vt, propter eligentium negligentiam, vel discordiam, aut propter electi bonitatem, & condecentiam, vel propter populi christiani pacis prouidentiam: seu propter coercendi Hæreticorum, Paganorum, & Schismaticorum potentiam, & audaciam. Posse enim Papæ fulcitum debet esse veritate, iustitia, & æquitate: Non enim potest aduersus veritatem: sed pro veritate, vt dicit Apostol. ad Corint. vlt. Et ideo cum subest causa rationabilis, & iusta; puto, quòd potest.

Eth. lib. 1. cap. 1.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, q̄ ius eligendi Imperatorem non est concessum aliquibus in fauorem ipsorum: sed in fauorem Ecclesiæ, & populi christiani, cuius caput est ipse Papa. Vnde quando sibi videretur hoc esse in fauorem Ecclesiæ, & pacem christiani populi, potest tale ius eis subtrahere, sicut propter talem causam eis concessit.

Ad secundum est dicendum, verum esse, Imperatorem gladium recipere à Deo, eo quòd à Papa nõ recipit, nisi vt est Vicarius Dei: Non enim Papa potest eligere Imperatorẽ, vt singularis persona quædã: sed vt est successor Petri, qui immediatè à Christo caput Ecclesiæ ordinatus est.

Ad tertium est dicendum, q̄ sicut dicit August.

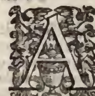
A in libro de vnico baptismo, contra Donatistas c. 127. veritati, & rationi consuetudo est postponenda: Non enim dixit Christus: Ego sum consuetudo, sed Ego sum veritas: Et ideo Papa quando conspiceret hoc esse consonum veritati, & iustitiæ, talem consuetudinem rationabiliter potest postponere. Tomo 7.

ARTICVLVS II.

VTRVM ELECTORES, PER quos Papa eligit Imperatorem, debeant esse de Alemania.

Gloss. & Doctores in cap. Ad Apostolicæ. de sent. & re iud. Et Syluest. verbo: Electio 3. §. 4. vbi sequitur Auctorem hic.

B

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Electores, per quos Papa Imperatorem eligit, non debeant esse de Alemania: Quia illius Regionis debent esse electores, cuius ipse electus Imperator nominatur. sed nominatur Imperator Romanorum. Ergo Romani, vel de partibus Italiæ debent esse Electores.

2 Præterea: Ad eligendam personam publicam publici, & vniuersales debent esse Electores. sed Imperator est persona publica, & vniuersalis. Ergo vniuersales, & de qualibet Regione debet habere electores.

3 Præterea: In electione prælaturæ spiritualis non C conceditur aliquod ius ipsis laicis, vt supradictum fuit. Ergo eodem modo in electione prælaturæ temporalis non debet acquiri aliquod ius eligendi ipsis clericis. Cũ tamen in electione Imperatoris tres Episcopi ponantur ius habere.

In Contrarium est antiqua consuetudo Ecclesię.

RESOLVTIO.

Electores, per quos Papa eligit Imperatorem, debent esse Alemani, qui Ecclesiam de seruitute liberarunt. Idquod eorum etiam deuotio, & Gregorij Quinti voluntas effecerunt.

Respondeo, dicendũ, q̄ Gregor. V. tempore Otthonis Imperatoris, conuocatis, & requisitis D Principib[9] Alemanię, septẽ Electores instituit officiales ipsius Curiæ Imperialis: quatuor Laicos, vt Regẽ Bohæmiæ: Ducẽ Saxoniæ: Comitẽ Palatinũ: & Marchionẽ Brandẽburgensẽ: Et tres clericos: Archiepũm Maguntinẽsem: Colonieñ. & Treuereñ. Causa autẽ, quare solum de Alemania prędicti Electores sunt assumpti, communiter triplex ratio assignatur.

Vna fuit, quia de Alemania fuerunt illi Principes, qui liberauerunt Ecclesiam de seruitute Longobardorum, & impiorum Romanorum.

Secũda fuit, deuotio illius Populi ad sanctũ Petrũ, & Paulũ, quod apparet in eorũ cõtinua peregrinatione ad visitandũ Ecclesias dictorum Apostolorum.

Tertia fuit, voluntas Papę, puta Gregor. V. qui de Theutonia fuit natus, & consanguineus Otthonis Imperatoris.

Ad

Ad Argumentã.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd ſicut dicit Auguſt. 5. de Ciui. Dei cap. 12. (Tomo 5.) Quales tunc fuerunt Romani, & quales nunc ſunt ex ſententia Catonis videri poteſt. Nolite (inquit Cato) exiſtimare maiores noſtros armis Rempublicã ex parua magnam feciſſe: quia ſi ita eſſet, multo pulchriorem, & maiorem nos haberemus: cum ſociorum, atque ciuium, armorum, & equorum maior nobis copia ſit, quàm illis. Sed alia fuere, quæ illos viros magnos fecerunt: quę in nobis nulla ſunt: pro virtutibus namque illorum, habemus luxuriam, atque auaritiam, Reipublicæ egeſtatem, priuati boni opulentiam. Laudamus diuitias: ſequimur inertiam: inter bonos, & malos diſcrimen nullum: omnia virtutis præmia ambitio poſſidet. Quia ergo Romani ante Chriſti Aduentum fuerunt Patrię zelatores, Reipublicæ amatores, & legis, & Iuſtitiæ obſeruatores; Ideo Imperiũ in toto orbe obtinere meruerunt: ſed poſtmodum obſcuratum eſt aurum: mutatus eſt color optimus, (Tren. 4.) atque lapides ſanctuarij fuerunt diſperſi: & armis contrarijs ad virtutes fuerunt armati: merito, tam Imperium, quàm ius eligendi Imperatorem, perdiderunt.

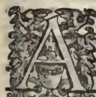
AD ſecundum eſt dicendum, quòd ſicut dicit Philoſophus 1. Meta. (Ariſt. 1 met. cap. 1 circa medium.) Actiones ſunt ſuppoſitorum particularium. Ideò ius eligendi Imperatorem aliquibus perſonis particularibus committi oportuit. quare autem ſpecialius de Alemania, quàm de alia Regione, ſuperius cauſa eſt aſſignata.

AD tertium eſt dicendum, quòd quamuis Imperium ſit dominium temporale: ordinatum eſt tamẽ in miniſterium, & in obſequium dominij ſpiritualis. Eſt autem contra naturam rei temporalis in rem ſpiritualem agere ſua propria virtute: ſed ſpirituale ſupra temporale ſuã propria virtute actionem, & iuriſdictionem habere poteſt: quia ſpiritualis homo iudicat omnia; & ipſe a nemine iudicatur, vt dicit Apoſt. 1. ad Corinth. 2.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA ELEctores Imperij poſſit mutare.

Textus, & Doctores in c. Venerabilem, extra de ſent. & re iud. Aluar. lib. 1. cap. 37.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa dictos Electores non poſſit mutare: dicit enim Gregor. & ponitur 25. q. 2 c. Eccleſiaſticę. Eccleſiaſticæ moderationi omnino cõueniens eſt, vt quæ ordinata fuerunt, vel decisa, nulla in poſterum debeant refragatione turbari. Ex quo ergo Electores ordinati ſunt per Papam, mutari non poſſunt.

2 Præterea: Scribitur extra de elec. cap. Venerabi-

A lem. Illis Principibus ius, & poteſtatem eligendi Regem in Imperatorem poſtmodum promouendũ recognoſcimus, vt debemus, ad quos de iure antiqua conſuetudine noſcitur pertinere. ſed ex antiqua conſuetudine prædicti electores ius eligendi Imperatorẽ habuerunt. Ergo per Papam mutari non poſſunt.

3 Præterea: Quod poteſt eſſe materia ſcandali, & ſchiſmatis in Eccleſia, per Papam non debet fieri. ſed mutando prædictos electores poteſt eſſe materia ſcãdali, & ſchiſmatis. Ergo per Papã fieri non poteſt.

IN CONTRARIVM eſt, quia par in parẽ non habet Ipmeriũ. ſed tales electores ordinati ſunt per Papam. Ergo per Papam poſſunt mutari, & in loco eorum alij inſtitui.

B RESOLVTIO.

Electores Imperij à Papa mutari poſsũt, ſi euidẽs, & manifeſta vtilitas Reipublicę chriſtianæ requirit.

RESPONDEO dicendũ, ꝙ ſicut dicit Philoſ. 5. Eth. (Ariſt. 5. Eth. cap. 10.) Actus humani ſic ſunt variabiles ꝓpter particulares circunſtantias occurrentes, & propter eorum mutabilitatẽ vt non poſſint menſurari, & regulari ſub regula inflexibili, puta ferrea: ſed oportet, ꝙ regulentur, & menſurẽtur ſub regula flexibili, & plũbea: Quamuis ergo nouitates ſint timendæ. Vbi tamen euidens, & manifeſta apparet vtilitas, poteſtati Papę liberè dignoſcitur mutare, & innouare omne, quod expedit Reipublicæ vtilitati. nec mutationes (Capit. Non debet. extra de conſan. & affinit.) C Canonum, & ſtatutorũ prędeceſſorum, vel ſuorum attribuendum eſt eius animi leuitati, quãdo videt eſſe expediens Reipublicæ vtilitati, & pacis Populi chriſtiani vnitati. Scribitur enim Heſter 16. ꝙ quia multi bonitate, & honore, qui in eos collatus eſt, abutuntur in ſuperbiam, & non ſolum ſubiectos nituntur opprimere: ſed datam ſibi gloriam non ferentes, in ipſos, qui dederunt, moliuntur inſidias: nec contenti ſunt gratiam non agere beneficijs, ſed Dei quoque cuncta cernentis arbitrantur ſe fugere poſſe ſententiam: vnde prouidendum eſt paci omniũ Prouinciarum. nec putare debetis, ſi diuerſa iubemus, ex animi noſtri venire leuitate. ſed pro qualitate, & neceſſitate temporũ, vt Reipublicę poſcit vtilitas, ferre ſententiam.

Ad Argumenta.

D 1 AD PRIMVM ergo eſt dicendũ, ꝙ illa, q̃ ſunt deciſa, & ordinata, cauſa ordinationis, & deciſionis non mutata, mutari, & perturbari nõ debent. ſed mutata cauſa in bonum, vel in malum, poſſunt ſic ordinata, & deciſa aliter mutari, & aliter ordinari.

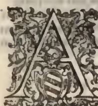
AD ſecundũ eſt dicendum, ꝙ argumentũ ſoluit in eadem Decre. allegata. quia ibi dicitur, ius, & poteſtas eligendi Imperatorẽ ad Sedẽ Apoſtolicã pertinere. Sicut ergo à Sede Apoſtolica poteſtas eligendi Imperatorem Electoribus eſt conceſſa; ita à prædicta Sede poteſt eis auferri.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ ſcandalum actiuum ſemper eſt vitandum. ſed ſcandalum paſſiuum quãdoque potius eſt permittendum, quàm veritas doctrinę, vel æquitas iuſtitiæ omittatur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Papa possit electores Imperij facere de alia Regione, quàm de Alemania.

Syluester in summa verbo: Electio. 3. §. 4. vbi sequitur Auctoris doctrinam. Et Aluar. lib. 1. cap. 37.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa prædictos electores non possit de alia Regione facere, quàm de Alemania. Dicit enim Gregor. & ponitur 25. quæst. 2. cap. Quod vero. Absit à me, vt statuta maiorum cum Sacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringam: quia mihi iniuriam facio si fratrum meorum iura perturbo. Sed perturbatio iuris illarum Ecclesiarum esset Maguntineñ. Colonieñ. & Treuereñ. si de alia regione ordinarentur electores. Papa ergo non potest hoc facere.

2 Præterea: Idem Gregor. dicit causa, & quæstione supradicta: Sicut nostra defendimus, ita nsigulis quibusq; Ecclesijs sua iura seruamus. Iura ergo illarum Ecclesiarum super electione Imperatoris Papa non potest auferre.

3 Præterea: Quod ordinatum est pro pace, & vnitate Ecclesiæ, Papa immutare non potest. Dicit enim Iurisconsultus: Nulla ratio iuris patitur, vt, quę salubriter pro * vtilitate hominum introducuntur, nos duriori interpretatione cōtra ipsorū cōmodū producamus: sed tales electores pro pace Ecclesiæ videntur esse ordinati. Ergo Papa hoc immutare non potest.

* ff. salute.

IN CONTRARIVM est. quia mutata causa, mutari debet effectus: sed causa, quare de Theutonia prædicti electores fuerunt ordinati, fuit defensio, protectio, & liberatio Ecclesiæ, de potestate Tyrannorum: Mutata ergo tali causa, posset mutari iustè dignitas talis eis concessa.

RESOLVTIO.

Electores Imperij ex alia Regione, quàm de Alemania à Papa institui possunt, si id iusta causa requirat.

RESPONDEO, dicendum, quod Papæ est in omnibus Regnis mutare, & translationem facere, tā in electo, quàm in electoribus propter duo: Primo, quia vicarius est illius, qui Regnum à gente in gentē transfert propter iniustitias, & iniurias, & contumelias, & diuersos dolos, vt scribitur Eccle. 10. Secūdo, quia ipse solus habet considerare finem totius Ecclesiæ, & ad dictum finem omnes ordinare per debita media. Dicit enim Isydo. in de summo bono, lib. 3. cap. 53. quòd potestates sęculares intra Ecclesiam necessariæ non essent, nisi, quòd non præualet Sacerdos efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ terrorem: quia sæpe cœleste Regnum per Regnum terrestre proficit: vt quando aliqui intra Ecclesiam positi contra fidem, & disciplinā

A Ecclesiæ agunt, rigore Principum conterantur. Quādo ergo Summus Pontifex hoc videret ad talem finē magis valere personas alicuius Regni, vel Regionis, q̄ alterius, posset iustè hmōdi trāsmutationē facere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd illa iura nō sunt concessa illis Ecclesijs propter singularē ipsarū vtilitatem, vel propter totius Ecclesiæ vniuersalis, & populi Christiani pacificam vnitatem. & ideo quando propter talē caussam subtraherentur eis illa iura, absque perturbatione iuris proprij fieri posset.

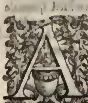
AD secundum est dicendum, quod summus Pōtifex est Pastor communis totius Ecclesiæ, & ideo ius B cuiuslibet Ecclesiæ particularis sic debet defendere, quòd non derogetur iuri communis boni, quod est præferendum cuilibet bono priuato.

AD tertium est dicendum, quòd pax Ecclesiæ cōsistit in obseruatione diuinæ iustitiæ: quia iustitia, & pax osculatæ sunt, plerumque vero talis pax magis aliquando habetur per mutationem, & diuisionem aliquorum, quàm per eorum coniunctionem. Vnde, Saluator Math. 10. dicit: Nolite arbitrari, quòd venerim pacem mittere in terram: quia non veni pacem mittere, sed gladium.

ARTICVLVS V.

C *Vtrum Papa in electione Imperatoris possit alteri parti eligentium fauere.*

Textus, & ibi Doctores in c. Venerabilem extra de elect.

AD quintū sic proceditur. Videtur enim, quod Papa nō possit alteri parti eligentium fauere. Quia Papa non debet esse acceptor personarum. scribitur enim ad Roma. 2. Non est personarū acceptio apud Deum. Sed Papa est vicarius Dei. non ergo debet vni parti magis, quàm alteri fauere.

2 Præterea: Papæ, & omnibus Iudicibus dicitur Isa. 30. Hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis D ad dexterā, neq; ad sinistrā. Non ergo debet Papa magis ad vnam partē electorū declinare, quàm ad aliā.

3 Præterea: Dicit Isydo. in lib. de summo bono cap. 54. Omnis qui rectè iudicat, stater ā in manu sua portat: vt iusto libramine quædam per æquitatem corrigat: quædam vero per miserationem indulgeat. Non debet ergo Papa vni parti maiorem fauorem prebere, quàm alteri.

IN CONTRARIVM est quod scribitur extra de electione cap. Venerabilem.

RESOLVTIO.

Papa in electione Imperij, illi parti, quam magis idoneam pro defensione Ecclesia, & pro recta vita, ac iustitia seruanda cognoscit, iustè fauere potest.

Res-

RESPONDEO, dicendū, ꝙ ſicut dicit Damaſcenus 2.lib. cap.21. Electio eſt duorum exiſtētium vnum præ altero eligere. Si ergo contingat electores Imperatores duos eligere, ad Papam pertinet alteri parti in hoc fauere, vt vnum illorum præ altero eligat, quem magis cognoſcit eſſe idoneum pro aduocatione, & defenſione Eccleſiæ: & cui fama, vita, & iuſtitia magis ſuffragatur. vel quando altera pars vocata, & expectata nollet eligere, vel ad eligendum conuenire. Vnde ſcribitur extra de elect. cap. Aſſignato: † Quòd autem, cum in electione Imperatoris vota Principum diuiduntur, poſt admonitionem, & expectationem, alteri partiū fauere poſſimus, maxime poſtquam à nobis vnctio, coronatio, & conſecratio poſtulatur; iure patet, pariter & exemplo: Iure quidem. quia ſi Principes vocati, & expectati noluerint conuenire, ſedes Apoſtolica aduocato, & defenſore carere non debet. Exemplo vero: quia cum Lotarius, & Conradus in diſcordia fuiſſent electi, Romanus Pontifex Lotarium coronauit, & Imperium obtinuit coronatus.

† Idest. in dicto cap. Venerabilem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd acceptio perſonæ contra veritatem doctrinæ, vel æquitatem iuſtitiæ, ſeu bonitatem vitæ, peccatum eſt. ſed præferri vnam perſonam alteri non ratione perſonę, ſed propter iſta tria, non eſt acceptio perſonæ.

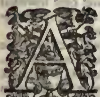
AD ſecundum eſt dicendum, quòd ſicut ſcribitur Prouerb. 4. Vias, quæ à dextris ſunt, nouit dominus: peruerſę vero ſunt, quæ à ſiniſtris ſunt. Fauere ergo perſonę propter bonitatem vitæ, & æquitatem iuſtitiæ non eſt declinare à dextris: ſed eſt dexteram viam cuſtodire.

AD tertium eſt dicendum, quòd ſtateram in manu tenere, eſt iuſtitiæ fauere: vnde cum Papa alteri partium eligentium fauorem prębet propter æquitatem iuſtitiæ, non ratione perſonæ, non deſiſtit propter hoc ſtateram in manu portare.

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA POSSIT Imperatorem facere per hæreditariam ſucceſsionem, ſicut per electionem.

Turrecremata in cap. 1. diſt. 23.

AD ſextum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non poſſit Imperatorem facere per hęreditariam ſucceſſionē, ſicut per electionem; Quia dominium Imperiale Papa non debet exponere caſui, & fortunę. Sed ſi Imperator fieret per ſucceſſionem, exponeretur dominium Imperiali caſui, & fortunæ. quia neſciretur cuius ætatis, & diſcretionis eſſet filius regnaturus poſt eum. Ergo non per hæreditariam ſucceſſionem debet fieri, ſed per electionem ſolum.

A

2 Præterea: Scribitur extra de elect. cap. Venerabilem, ꝙ Eccleſia nō debet carere aduocato, & defenſore. Sed magno tēpore careret huiuſmodi aduocato, & defenſore, ſi huiuſmodi dominium per ſucceſſionem hæreditariam filiorum transferretur. Ergo, &c.

3 Præterea: Talis debet in Imperatorem eligi, qui alios excedat in liberalitate, & poteſtate, & Reipublicæ communitate: ſed talia magis apparent, ſi eligitur perſona, quàm ſi remittitur dominium ad ſucceſſiuā hæreditatem filiorum. Magis ergo tale dominium debet currere per electionem, quàm per hæreditariam ſucceſſionem.

B

IN CONTRARIVM eſt. quia Imperiale dominium ſpectat ad Eccleſiam de iure poſitiuo: ſicut ergo Eccleſia ordinauit huiuſmodi dominium fiendum per electionem, ita poteſt ordinare, quòd vadat per hæreditariam ſucceſſionem.

RESOLVTIO.

Papa Imperatorem per hęreditariam ſucceſſionē facere poteſt, ſi id pacis conſeruatio poſtularet. Sicut enim electionem inſtituit, ita hęreditariam ſucceſſionem condere poſſet.

RESPONDEO dicendum, ꝙ Eccleſia indiget Imperatorę tanquam aduocato, & defenſorē pro ſtatu pacifico præſentis vitæ. Scribitur enim 10. diſt. cap. Quoniam idem. & 96. diſt. cap. Cum ad verum, ꝙ chriſtiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigent. Pontifices vero tantummodo pro curſu rerum temporalium Imperialibus legibus vtātur, quatenus ſpiritualis homo non implicet ſe negocijs ſęcularibus. hac de cauſa Apoſtolus 1. ad Tim. 2. præcipit orationes, & obſecrationes fieri pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitatibus ſunt, vt quietam, & tranquillam vitam agamus in omni pietate, & caſtitate: & pro tali fine Hierem. etiam pro Regibus infidelibus mandauit orationes fieri. Scribitur enim Baruch, 1. Orate pro vita Nabuchodonoſor Regis Babylonis, & pro vita filij eius, ſcilicet Balthaſar, vt ſint dies eorum, ſicut dies cœli ſuper terram, & viuamus ſub vmbra ipſorum, & inueniamus gratiam in conſpectu eorum. Quando ergo Papa videret populo chriſtiano magis pacem dari per hęreditariam ſucceſſionem Imperij, quàm per electionem; puto, quòd ſic poſſit ordinare iſtud, ſicut ordinauit illud.

C

D

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd non exponeretur caſui, & fortunæ dominium Imperiale. eo quòd filio nato poſſunt aſſociari boni conſiliarij, & ſapientes viri, quorum conſilio, & prudētia Reſpublica poſſet bene tractari, & Eccleſia iuuari in eius opportunitatibus.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd non careret aduocato, & defenſore magno tempore Eccleſia: eo

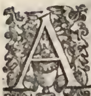
quòd per sapientes sibi datos posset huiusmodi aduocatio,& defensio fieri, quòd si spreto consilio sapientum,& dimissa societate bonorum, vellet priuatū bonum, & proprium appetitum sequi, iam non esset Rex, sed Tyrannus.

AD tertium est dicendum, quòd filij nobilium debent instrui, & nutriri in bonis moribus, & sic habituari in liberalitate, & vt sint Dei Ecclesiæ,& iustitię amatores, quòd talia reperiantur in eis actualiter cum ad dominium perueniunt, sicut inueniretur in persona, quæ eligeretur.

ARTICVLVS VII.

VTRVM PAPA MELIVS faceret ordinando Imperium per hæreditariam successionem, quàm per electionem.

Vide citatos in pręcedentibus articulis.

D septimum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa melius facit ordinando Imperium per electionem, quàm si per hæreditariam successionem Imperium transiret. quia non posset Papa tale dominium auferre, quando placeret. ergo, &c.

2 Præterea: Super illo verbo: Incensa igni, & suffossa: Dicit August. quòd omnia mala procedunt ex amore male inflammante, & ex timore male humiliante. Ex amore ergo priuati boni, vel ex timore perdendi huiusmodi priuatum bonum Imperator dominium non recognosceret ab Ecclesia. Ex quo ex hæreditaria successione, & ex antiqua consuetudine esset sibi quasi in naturam conuersum. In Psal. 79.

3 Præterea: Si Imperator fit per electionem, semper recognoscuntur illi, qui sunt de parte Ecclesiæ: quod non contingeret si tale dominium ordinaretur transire per successiuam hæreditatem.

IN CONTRARIVM est. quia magna solicitudo debet esse Papæ, Populum christianum in pace seruare. Sibi enim & alijs Prælatis dicitur ad Ephes. 4. Soliciti seruate vnitatem spiritus in vinculo pacis. Sed magis seruarentur in pace fideles Ecclesiæ, si Imperium ordinaretur per hæreditariam successionem, quàm per electionē: sicut experimentaliter videmus in Regnis, quæ hæreditario,& perpetuo Dñio regūt.

RESOLVTIO.

Papa si Imperium institueret per hæreditariam successionem, multa incommoda vitarentur, & paci magis consuleretur.

RESPONDEO dicendum, ꝙ consideratis gestis, & conditionibus hominum, quas experimentaliter nunc videmus: satis videtur magis expe- E diens Ecclesię pro pacifico statu suorum fidelium ordinare Imperiale dominium per hæreditariam successionem, quàm per electionem. Possunt enim in dominio Imperiali tria considerari. Primum est ipsius Imperatoris imperantis affectio. Naturale nanque est (vt dicit Philosophus 2. Politicorum) vt quilibet afficiatur ad bonum proprium: sicut naturale est, ꝙ homo ad seipsum amicitiam habeat. Ex quo ergo Imperator sciret, Imperium sibi deberi, non solum ad vitam, sed per hæreditariam successionem in proprijs filijs, magis conaretur ad iustitiæ obseruationem, & Ecclesiæ defensionem,& protectionem, ex quo sciret se ad hunc finem Imperium pro se,& suis filijs ab Ecclesia recepisse. Secundum est populi obedientis naturalis subiectio: consuetudo nanque est quasi altera F natura: Ex quo igitur fideles Ecclesiæ per diuturnam consuetudinem essent assuefacti Imperio obedire, & Ecclesiæ famulari, cuius ipse Imperator minister est: non faciliter rebellarent: quia considerarent semper durum esse contra stimulum recalcitrare. Tertium est Ecclesiæ Imperium ordinantis impugnatio: quia enim Ecclesia ex morte Imperatoris, & quandoque ex discordia electorum, magno tempore caret Imperatore, aduocato,& defensore; plura bella,& prælia, & litigia percipit insurgere in suis fidelibus: & plerumque ipsamet Ecclesia à suis vasallis paruipenditur, & impugnatur, sicut experimentaliter omni die videmus. Ad adiuuandum ergo supradictis, & alijs superuenientibus impedimentis, quæ occurrunt ex carentia Rectorum in partibus Italiæ, satis * puto, quòd G Ecclesia melius faceret si Imperium ordinaret per hæreditariam successionemm, quàm per electionem.

Arist. 2. Polit. cap. 2. circa finem altera pars propositionis circa medium. 3. ca.

Consuetudo quasi altera natura.

* Al. patet.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, quòd nō sequitur. quia regnum Apuliæ, & Siciliæ concedit Ecclesia per hæreditariam successionem: & tamen potest auferre, quando placet, si contingat Regem, & successores eius transgredi iuramētum, & pacta inter ipsum, & Ecclesiam ordinata: sic recepto iuramento, Ecclesia ab Imperatore,& ordinatis pactis, ex transgressione ipsorum posset Ecclesia auferre Imperium ab eo, & à successoribus eius.

AD secundum est dicendum, quòd sermones mo H rales quandoque sicut affirmatiue ligant, sic negatiue soluuntur. Ex amore nanque bene inflammāte, & ex timore bene humiliante procedunt omnia bona: magis autem secundum rectam rationem arbitrandum est, quòd Imperator deberet bene inflammari ex bono suo, ex quo videret ipsum perpetuari in suis filijs, quàm male, & quòd magis deberet bene humiliari ex timore, ne priuaretur in se, & in suis filijs tali bono, quàm si priuaretur in se tantum.

AD tertium est dicendum, quòd Ecclesia non debet habere partem, sed totum. Sponsa enim est illius, qui solem suum oriri facit super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos: vnde nullam partem dabet recognoscere in iustitię obseruatione; sed in beneficiorum largitione illis plura debet impendere, quos magis dignos,& virtuosos recognoscit. Matth. 5.

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

VTRVM PAPA MELIVS faceret eligendo plures Imperatores, quàm vnum.

Gloſ. in cap. Nunc autem. 21. diſt. & textus, gloſ. & Doctores in cap. In apibus 7. quæſt. 1.

AD octauum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa melius faceret eligendo plures Imperatores, quàm vnum. quia plura cognoſcũt plures homines, quàm vnus: ſicut plura vident plures oculi, quàm vnus oculus. Sed ad regẽdum fideles Eccleſiæ, & obuiandum malitijs hominum, maxima viſio requiritur. Melius eſt ergo eſſe plures Imperatores, quàm vnum.

2 Præterea: Ad coercendum malorum prauitates, maximum poſſe requiritur. Sed plura poſſunt plures Principes, quàm vnus Princeps: ſicut plura poſſunt plures manus, quàm vna manus. Melius eſt ergo eſſe plures Imperatores, quàm vnum.

3 Præterea: Ad rectũ regimen Imperiale requiritur maxime, vt non peruertatur per paſſiones, & concupiſcentias, nec corrumpatur pretio, vel precibus. Sed facilius peruenitur, vel corrumpitur vnus, quàm plures. Melius eſt ergo, plures Imperatores eſſe, quàm vnum.

IN CONTRARIVM eſt. quia Eccleſia non debet obligare ſuos fideles ad impoſſibilia ſeruitia. Sed ſcribitur Matth. 6. Homo non poteſt duobus dominis ſeruire. aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget; aut vnum ſuſtinebit, & alterum contemnet, vt ibi ſubditur.

RESOLVTIO.

Si plures eſſent Imperatores, multa incommoda ſequerentur. quod à Papa nec fieri, nec permitti debet.

Ariſtoteles lib. 12. Metaphyſ. c.

RESPONDEO dicendum, quòd loquendo de regimine recto, & naturali, & nõ tyrannico, melius eſt ſimpliciter quamlibet multitudinem regi vno Principe, quàm pluribus Principibus. Cuius ratio eſt. quia plures Principes, vel dominantur, vt plures, & vt diſcordiam habent ad inuicem, vel vt ſunt vnum, & vt habent concordiam. Si vt plures, & vt diſcordes ſunt, tunc tale dominium perpetuari non poteſt. dicente Saluatore Lucæ xj. Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur, & domus ſupra domum cadet. Si vero dominantur, vt vnum, & ad inuicem habent cõcordiam, & vnitatem (cum propter quod vnũquodque, & illud magis;) ex quo dominari plures intantum eſt bonum regimen, inquãtum tenet locũ vnius, melius eſt ſecundum rectum dominium dominari vnum, quàm plures. Vnde Philoſ. in 12. Meta. dicit, quòd quia entia nolunt male diſponi, nec bona eſt pluralitas Principum, & principatuum; ideo concludit: vnus ergo Princeps, & vnus principatus.

vlti. in fine & ibi interpretes.

Ariſt. 1. poſt t. 5. ſub finem.

Ariſt. 12. Metaph. t. com. 55. in fine.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd, & ſi plures Imperatores eſſent, per ſeipſos nõ poſſent omnia videre, & cognoſcere, niſi haberent eis adiunctos multos ſapientes, & multos videntes. Debet ergo Imperator, & quilibet alius Princeps multos ſapientes ſibi adiungere, de quorũ conſilio videat, & deliberet q̃ agenda ſunt; etiam cũ eum iraſci, & perturbari contingit, ſapientium conſilio vti debet. vnde ſcribitur Heſter. 1. quòd iratus Aſſuerus, & nimio furore ſuccenſus interrogauit ſapientes, qui ex more regio ſemper ei aderant, & illorum faciebat cuncta conſilio ſcientium leges, ac iura maiorum.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ virtus vnita potentior, & fortior eſt ſeipſa diſperſa. fortius eſt Imperium per dominium vnius, quàm per dominium plurium, potiſſime quando plures Principes reguntur dominio vnius.

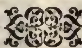
AD tertium eſt dicendum, ꝙ recte dominantem non contingit peruerti, ſeu corrumpi, niſi velit ſpernere conſilium bonorum, & adhærere conſilio malorum, modo, quo fecit Hieroboam filius Salomonis, qui, ſpreto conſilio ſenum, adheſit conſilio iuuenum, ſed tunc magis cẽſendus eſt tyrannizare, quàm recto regimine imperare.

3. Reg. 12.

QVAE-

QVAEST. XXXVI. DE IMPERII DERIVATIONE.

NVNC considerandum est de Imperij deriuatione. Circa quod quęruntur septem.

Primo, Vtrum Papatus fuerit ante Imperium.

Secundo, Vtrum Papatus deriuatus sit ab Imperio.

Tertio, Vtrum Papa saltem temporale dominium ab Imperio recognoscat.

Quarto, Vtrum Imperator in dominio temporalium sit maior Papa.

Quinto, Vtrum Imperator sit maior Papa in dignitate.

Sexto, Vtrũ Imperator sit maior Papa in causalitate.

Septimo, Vtrum Imperator sit maior Papa in auctoritate.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPATVS FVERIT ANTE IMPERIUM.

Tur. Crem. in Summa de Ecclesia. lib. 1. Et Aluar. de Planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 68.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quòd ante fuerit Imperium, quàm Papatus. Quia in primo statu, ante peccatum fuisset dominium: secundum enim Philosophum vigentes intellectu sunt apti dominari, & alijs imperare: pollentes vero viribus corporalibus debent alijs seruire, & ministrare: planum est enim, quòd in primo statu ante peccatum aliqui viguissent magis in intellectu, & aliqui minus. (Arist. 1. Politicorũ. ca. 3.)

2 Præterea: In secundo statu post peccatum, tempore legis naturæ fuit dominium regale: scribitur enim Gen. 14. quòd quatuor Reges pugnauerunt aduersus quinque in Valle syluestri, nec dum erat dominium Papale.

3 Præterea: Tempore legis scriptæ Saul fuit Rex primus in Israel, nondum instituto Papatu.

4 Præterea: Papatus incœpit in Petro, sed ante multi fuerunt Imperatores, sicut de Tyberio, & Iulio Cesare, & de multis alijs.

IN CONTRARIVM est. quia idem est dominium Papæ, & dominium Christi: sicut idem est dominium delegantis, & delegati. Petrus autem, & alij Apostoli Christi legati fuerunt. Iuxta illud 2. ad Corinth. 5. pro Christo enim legatione fungimur. Sed de dominio Christi scribitur Prouer. 8. Per me

E Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: per me Principes imperant, & potentes decernunt iustitiam.

RESOLVTIO.

Imperium tyrannicum (hoc est Cain) fuit ante sacerdotium, quod fuit institutum in persona Melchisedech, qui figurabat summum Sacerdotem, qui nunc est. Politicum autem, rectum, & iustum secutum est sacerdotium, & à summis Sacerdotibus institutum, & confirmatum.

F RESPONDEO dicendum, quòd de dominio Regali, seu Imperiali dupliciter possumus loqui. Primo, vt est vsurpatum, & Tyrannicum. Secundo, vt est Naturale, & Politicum. (S Anto. 3. p. tit. 22 § 14. in omnibus sequitur Auctorem.)

Primum est permissum in pœnam dominantium, & in pœnam peccantium, atque in correctionem malorum.

Secundum est concessum in remediũ peccati propter pacem iustorum. Primum ergo dominiũ vsurpatum, & tyrannicum fuit ante sacerdotium. Dicit enim Aug. 17. de Ciuit. Dei: Primus Regum terræ fuit ipse Cain. Secundus eius filius Enoch, in cuius (Tomo. 5. cap. 20.)
G nomine, vbi regnaretur, condita est Ciuitas. vnde scribitur Gen. 4. quòd cognouit Cain vxorem suam, & concœpit, & peperit Enoch, & ædificauit Ciuitatem, quam nominauit ex nomine filij Enoch: postmodũ omnes geniti ex maledicto semine Cain, vsurpatiuè, & tyrannicè dominium sibi acquisiuerunt. Sed dominium Naturale, & Politicum, & recto, & iusto titulo acquisitum secutum est sacerdotium: quia tale dominium in ministerium sacerdotij, & in tuitionẽ, & defensionem Ecclesiæ concessum est. Vnde dicit Isy. in lib. 3. c. 53. de sum. bonô. Cognoscant Principes sæculi Deo debere rationem reddere propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt: Nam (De triplici dominio vide Arist. 1. Pol. 5. & Ægid. Rom. de regimine Principum lib. 1. parte 1e. 1 2 & 2. p. c. 3. & 2. lib. cap. 14. idem 2. sen. d. 18. dub. 6. litt. & d. 27. q. 1. artic. 3. sub aliis verbis.)
H siue augeatur pax Ecclesiæ per fideles Principes, siue soluatur, ille ab eis rationem exigit, qui eorum potestati suam Ecclesiam credidit. Planum est autem, quòd sacerdotium statim post diluuium institutum fuit in persona Melchisedech, qui summum Sacerdotem, qui nunc est, significabat. Sicut expresse dicit Glossa Gen. 14. vnde super illo verbo: Hic est enim Melchisedech Sacerdos Dei summi: dicit Hierony. Melchisedech, † aiunt Hebræi, fuisse secundum filium Noe, & computatione annorum ostendunt eum vsque ad Isaac vixisse, & omnes primogenitos à Noe vsque ad Aaron Summos Pontifices fuisse: ita vt omnes, qui iusto titulo dominio naturali, & politico sumpserunt dominium ad Reipublicæ defensionem, & Ecclesiæ (Epist. 126. — † Vide Alphõsum Castrũ lib. 10. aduersus hęreses, verbo Melchisedech.)

deſiæ Dei tuitionem verè per ſummos Sacerdotes A ordinati ſunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd dominium, vt dicit naturæ gradus diſtinctionem, fuiſſet ante peccatum. ſed vt dicit vitiorum correctionem, & ſeruitutis ſubiectionem, (Quia qui facit peccatum ſeruus eſt peccati) ante peccatum non fuiſſet.
Ioan. 8.

AD ſecundum eſt dicendum, quod tempore legis naturæ Dominium regale, vt fuit vſurpatum, & tyrannicum, fuiſſet permiſſum in punitionem peccatorum, quia Deus Hypocritam facit regnare propter peccata populi. ſed Dominium naturale, & politicũ, vt fuit conceſſum in remedium peccati ad Reipublicæ defenſionem, & Eccleſiæ tuitionem, ſecutum eſt ſacerdotium. quia ſacerdotium eſt ordinatum in remedium peccati principaliter, & effectiuè. Dominiũ vero regale ſeu imperiale eſt ordinatũ in remedium peccati miniſterialiter, & adminiculatiuè. Vnde dicit glo. Gregorij, Nume. 35. quòd poſt mortem Summi Pontificis homicida iubetur reuerti, & ire in terram ſuam: quia humanum genus peccando mortem ſibi intulit, ſed poſt mortem veri ſacerdotis Chriſti, abſolutionem ſui reatus accepit.
Iob. 34.
B

AD tertium eſt dicendum, quod Saul conſtitutus eſt Rex ex clamore populi quaſi in cõtemptum Samuelis pro iſto ſtatu locum ſummi Sacerdotis tenentis. Vnde ex hoc à Deo reprobatus eſt, & tamen non niſi per Samuelem in Regem ordinatus eſt. vnde ſcribitur 1. Regum 8. quia diſplicuit ſermo populi petentis Regem in oculis Samuelis; Dominus dixit ad eum: Audi vocem Populi in omnibus, quæ loquuntur tibi. quia te non abiecerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos.
Melius hoc habetur apud S. Hierony. in ca. 8. Oſeæ ex quo forte deſumpſit Auctor.
C

AD quartum eſt dicendum. quòd Dominium Papale poſſumus conſiderare tripliciter. Vel quantum ad figuram: Vel quantum ad perſonam: Vel quantum ad officium. Quantum ergo ad figuram: officium Papale præceſſit omnes Imperatores, & omnes Reges, qui iuſto titulo naturaliter, & politice dominium ſumpſerunt. Quia ſummum ſacerdotium in Melchiſedech figuratum eſt, vt dictum eſt ſupra Per gloſ. Hieronymi.

Quantum vero ad perſonam verum eſt, quòd Dominium Papale in B. Petro incœpit, qui fuit primus Papa, quem planum eſt plures Imperatores, & Reges præceſſiſſe in temporalium adminiſtratione, non autem quantum ad ipſius dominij iuriſdictionem, quã nec ante, nec poſt, nullus Rex, vel Imperator habere poteſt niſi à Chriſto, & per conſequens niſi à Papa: quia poteſtas Chriſti æterna eſt, quæ non auferetur, & Regnum eius, quod non corrumpetur, vt ſcribitur Danielis 7. Sed quantum ad officium ſecundum immediatam adminiſtrationem aliquorum temporaliũ, & ſecundum liberam executionem omnium ſpiritualium in toto orbe terrarum, officiũ Papale poſt Conſtantinum Imperatorem incœpit.
D

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPATVS DERIVATUS ſit ab Imperio.

Canoniſtæ in cap. Solitæ. de maior. & obedientia. Et Aluar. vt ſupra.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papatus deriuatus ſit ab Imperio: Scribitur enim 1. Macha. 4. quòd Iudas Machabæus, qui fuit Dux Populi Iudæorum, elegit Sacerdotes ſine macula: vt mundaret ſanctã, & ſic ſacerdotium (vt videtur) deriuatum eſt à Iudicibus, & Regibus, & per conſequens Papatus ab Imperio.

2 Præterea: Electi ab electoribus deriuantur. Scribitur in geſtis beati Greg. quòd cum electus eſſet in Papam, & ipſe conaretur Pontificalem dignitatem refugere, ſcripſit Mauritio Imperatori, vt ſuæ electioni non præberet aſſenſum. Hoc idem habetur expreſsè. 23. diſt. c. In nomine domini, quòd Imperatorum conſenſus requirebatur in electione Summi Pontificis.

3 Præterea: Præeſſe alijs proprium eſt Gentilium: dicit enim glo. ſuper illo verbo Lucæ 22. Scitis, quia Principes Gentium dominantur eorum, & qui poteſtatem habent ſuper illos benefici vocantur, quia primatũ habere ſuper alios, Gentile eſſe Saluator oſtendit. Et ideo mentem Diſcipulorum æſtuantem comparatione Gentilium extinxit. cum ergo Papale, & ſacerdotale dominium præſidentiam quandam ſuper alios importet; ab Imperatoribus Gentilium tale dominium videtur eſſe deriuatum.

IN CONTRARIVM eſt. quia ſicut materia eſt propter formam; ita corporale, & temporale videtur eſſe propter ſpirituale. Dominium ergo Imperiale deriuatur, & eſt propter ipſum dominium Papale; non autem econuerſo.

RESOLVTIO.

Dominium Imperiale, vel Regale à Papali, vel ſacerdotali deriuatur quantum ad formationem dignitatis, auctoritatisque receptionem.

RESPONDEO, dicendum, quòd iſta quæſtio ſoluitur per illud, quod habetur extra de maior. & obe. c. Solitæ. vbi Papa reſpondens Imperatori ſic dicit: Noſſe debueras, quòd fecit Deus duo magna luminaria in firmamento cœli. Luminare maius, vt præeſſet diei: & luminare minus, vt præeſſet nocti: vtrumque magnum, ſed alterum maius. Ad firmamentum ergo cœli, hoc eſt vniuerſalis Eccleſiæ fecit Deus duo luminaria; quia duas inſtituit dignitates: quæ ſunt Pontificalis auctoritas, & Regalis poteſtas. ſed illa, quæ præeſt diebus, puta ſpiritualibus, maior eſt: quæ vero carnalibus minus eſt. Vt, quanta eſt inter Lunam, & Solem; tanta inter Pontifices, & Reges

Reges differentia cognoscatur. Planum est autem, quod Luna deriuatur à Sole, quantum ad eius formationem: quæ ex illa luce, quæ facta describitur in Gen. prima die: Quarta die postmodum formatus est sol primo, vt Dionysius dicit: deinde Luna, & aliæ stellæ. & quantum ad eius lucis receptionem: quia Luna à Sole suam lucem recipit. vnde Pater omnium planetarum per Astrologos ipse Sol describitur; sic dominiū Imperiale, vel Regale deriuatur à Dominio Papali, vel sacerdotali quantum ad eius formationem, vel quantum ad eius dignitatis, vel auctoritatis receptionem.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quòd Iudas Machabeus non elegit Sacerdotes, quantum ad officium, sed quantum ad personas. quia de deputatis ad officium sacerdotale, illos elegit, quos ex sanctitate vitæ, & ex fama populi magis cognouit habere voluntatem in lege Domini.

Ad secundum est dicendum, quod quandoque Papa in Ecclesia primitiua propter pullulationem hæreticorum concessit aliquod ius Imperatoribus, & Regibus, tam in Summi Pontificis electione, quàm in Ecclesiæ gubernatione. Ideo pro illo tempore tunc ad depressionem inimicorum indigebat Regum, & Imperatorum auxilio; sed postmodum reassumpsit sibi gladiū correctionis eorum, & reaccepit * eis ius Ecclesiasticum, quod eis ex conditione ipsorum non conueniebat.

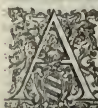
* al. eius.

Ad tertium est dicendum, quod iusto dominio non includitur fastus, vel ambitiositas superbię. hoc enim sine dubio gentile est. scribitur enim Eccle. 32. Rectorem te posuerūt, noli extolli: esto in eis sicut vnus ex illis: sed quantum ad benignitatem consulendi, & regendi, quæ iusto dominio importatur, Sacerdotale, & Papale dominium non deriuatur ab Imperio, & dominio Gentilium: sed magis èconuerso.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA SALTEM Dominium temporale recognoscat ab Imperatore.

Couarruuias lib. 4. variar. resolut. cap. 15. & Alcia. ibi per eum citati. Et Aluar. lib. 1. cap. 13. & 37. & cap. 56.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa saltem Dominium temporale ab Imperatore recognoscat. Scribitur enim 96. di. c. Constantinus, quod dictus imperator Constantinus, coronam, & omnem regiam potestatem, vel dignitatem in Vrbe Romana, & in Italia, & in partibus Occidentalibus Apostolico concessit.

2 Præterea: Scribitur eodem c. Beato Siluestro, & omnibus successoribus eiusdem, in præsenti tradimus Palatiū nostri Imperij Lateranense; deinde dyadema, videlicet coronam capitis nostri, simul & frigium, simulque clamidem purpuream, atque tunicam coccineam; necnon omnia Imperialia indumenta, & diuersa ornamenta, & omnem processionē Imperialis culminis, & gloriam potestatis nostræ.

3 Præterea: Additur in dicto c. Decernimus itaque, & hoc vt ipse Beatus Siluester, & successores eius dyademate, videlicet & corona, quam ex capite nostro illi concessimus, ex auro purissimo, & gemmis preciosis vti debeant pro honore beati Petri.

In contrarium est, quia dominiū spirituale Papa à nullo recognoscit nisi à Deo. Ergo dominium temporale non nisi à Deo recognoscere debet: aliàs Papa per euidentiam facti duo principia esse fateretur, vnum spiritualium, & aliud temporalium: quod fuit error Manicheorum, vt dicit Augustinus. De moribus Eccles. cath. Tom. 1. cap. 10.

RESOLVTIO.

Papa quantum ad restitutionem tyrannicè ablatorum, & quantum ad immediatam temporalium administrationem, temporale dominium ab Imperatoribus, vel Regibus recognoscere potest: quantum vero ad vniuersalem iurisdictionem non item, sed à solo Deo.

Respondeo dicendum, quòd dominium temporale quantum ad præsens, tripliciter possumus considerare.

Primo, quantum ad ipsorum temporalium tyrānicè, & vsurpatiuè ablatorum restitutionem: Possūt enim aliqui tyrannicè, & vsurpatiuè dominium temporale habere: vel quantum ad acquisitionem: quia iniusto titulo, & tyrannicè huiusmodi dominium acceperunt: vel quantum ad vsum, & executionem, qua non vtuntur ad perfectionem, & defensionem Ecclesię, sicut ministerialiter vti debent: multi namque Imperatores ante Christi aduentum dominium temporalium fortè iusto titulo acceperūt, vt si per electionē populi, vel eorum, ad quos pertinebat, domini effecti sunt: Quia tamen tali dominio non ministerialiter vtebantur in obsequium Ecclesiæ, & in defensionem Ecclesiasticæ disciplinæ: sed potius ad eius impugnationem, tale dominium tyrannicum, & vsurpatum censendum erat. Dicit enim Isydor. in lib. de summo bono, cap. 53. quòd Principes sęculi non aliter intra Ecclesiam potestatis adepta culmina iustè tenent, nisi vt per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam muniant, & defendant.

Secundo, temporalium dominium possumus considerare quantum ad immediatam administrationē, quam Imperatores, & Reges, & alij Principes sæculi habent, & habuerunt: aliter domini temporales nō appellarentur, nisi temporalium immediatam administrationem haberent.

Tertio, tale dominium possumus considerare quātum ad vniuersalem, & totalem iurisdictionem. Totalis enim, & vniuersalis dominus spiritualium, & tēporalium est ipse Christus, & Vicarius eius Summus Ponti-

Iob dictum c. 26. & intelligitur de Angelis, q̃tum ad timorem filialem, vel reuerentiam. Vide hanc quæſtionē: An Angeli cadere timeant, in Barth. Syb. Dec. 2. cap. 6 quęſtiuncula 3.

Pontifex: Columnæ enim cœli contremiſcunt, & pauent ad nutum eius, & ſub eo curuantur qui portāt orbem, vt ſcribitur in Iob. Primis ergo duobus modis Papa bene poteſt recognoſcere dominium temporale ab Imperatoribus, & Regibus: Quia quantum ad eorum tyrannicè, & vſurpatè ablatorum reſtitutionem: & quantum ad eorum immediatam adminiſtrationem, Eccleſia ab Imperatoribus recepit, & recipit temporalia. Sed quantum ad vniuerſalem iuriſdictionem, dominiū temporale à nullo recognoſcit, niſi à Deo. huius ſignum eſt, quia ſi Papa iniuſte temporalia reciperet, vel ꝙ iniuſte vteretur, coram nullo Principe poſſet conueniri, & à nullo poſſet iudicari, niſi à Deo ſolo.

Ad Argumenta.

ET PER hunc modum poteſt reſponderi ad omnes rationes ſuperius adductas. Quia beatus Silueſter non recepit illa temporalia à Conſtantino, quantum ad dominij recognitionem, ſed quantum ad immediatam aliquorum temporalium adminiſtrationem; quorum Eccleſia ante non habebat, & quantum ad ipſius Eccleſiæ, & fidei catholicæ defenſionem: Quia ſicut dictus Conſtantinus ante receptionem baptiſmi vtebatur dominio temporalium tyrannicè, & vſurpatiue ad Eccleſiæ impugnationem, & Chriſtianorum perſecutionem: ita poſtmodum ſicut Dei miniſter vſus eſt tali dominio ad Eccleſiæ exaltationem, & Chriſtianæ fidei defenſionem: nam multa priuilegia conceſſit Eccleſiæ in fauorem Chriſtianæ fidei; ſicut in legenda Beati Sylueſtri habetur.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM IMPERATOR ſit maior Papa in dominio temporalium.

Turrecremata in cap. Cum ad verum. 96. diſt.

D quartum ſic proceditur. videtur enim, ꝙ Imperator ſit maior Papa in dominio temporalium. Dicit enim Nicolaus Papa, & ponitur 96. di. c. Cum ad verum, ꝙ vltra nec Imperator ſibi iura Pontificatus arripiat, nec Pontifex iura Imperatorum vſurpet: quoniam idem mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Ieſus actibus proprijs, & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis vtriuſque diſcreuit. Sed ſi Papa diceretur maior Imperatore in temporalibus, vſurparet ius eius. Ergo nec debet dici maior ipſo in tali dominio.

2 Præterea: Iuramentum fidelitatis præſtatur ab Epiſcopis, Regibus, & Imperatoribus, cum accipiunt adminiſtrationem temporalium, non autem tale iuramentum præſtatur Papæ. Ergo in dominio tempo- A ralium Papa non eſt maior Imperatore, vel quocunque alio Rege.

3 Præterea: Beatus Ambroſius † dicit, & ponitur 23. q. viij capite: Conuenior; Tēporalia Imperatorū ſunt: ad Imperatorē palacia pertinent, ad Sacerdotem vero eccleſię. In temporalibus ergo imperator eſt maior Papa.

† Epiſtola 33. ad Marcellinam ſororē. To. 2.

IN CONTRARIVM eſt. quia in eo, cuius merū dominium homo habet, homo non poteſt conueniri coram alio, ſi delinquat. ſed quicūque chriſtianus Rex, vel Imperator, ſi delinquat, poteſt conueniri coram Papa. vt patet 11. q. 1. Quicunque litem habens. Ergo nullius rei temporalis, vel ſpiritualis merum, & ſupremum dominium habet, niſi Papa.

B

RESOLVTIO.

Papa maior eſt quocunque Imperatore, vel Rege tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus, cum ſit Vicarius Dei, qui temporalium, & ſpiritualium Dominus eſt vniuerſorum. Sed quantum ad immediatum vſum, & immediatam executionem Imperator eſt maior.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Hugo in decre. ſupra allegato. Cum ad verum varia videtur dicere de dn̄io * Imperiali, & Papali contraria ſupradictis. * Al. temporali.

Primo namque dicit, quòd Imperator poteſtatem gladij, & dignitatem imperialem non recepit ab Apoſtolico, ſed à Principibus, & populo per electionem, cuius contrarium ſupra determinatum eſt. Quicquid enim fuerit de Imperatoribus præteritis, modernoC rum tamen Imperatorum electio planum eſt, quòd pertinet ad Summum Pontificem: vel immediatè per ſeipſum, vel per Electores, quos ipſe Summus Pontifex ordinauit.

Aluar. lib. 1. c. 37. Idem ſupra apud Doct. q. 15. arti. 1. 2 3. & cet.

Secundo dicit, ꝙ ante fuit Imperator, quàm Papa; & quòd dictæ poteſtates Imperiales, & Apoſtolicæ ſunt diſcretæ, * & diuerſæ. Quorum vtrunque indiget diſtinctione. verum eſt nāque, Imperatorem fuiſſe ante Papam quantum ad perſonam: ſed non quantum ad officium, & figuram: ſucceſſit enim Papatus, & Sacerdotiū Chriſti Sacerdotio Leuitico: & Sacerdotium Leuiticum ſucceſſit Sacerdotio legis naturæ, ſicut dicit Apo. ad Hebræ. 7. Vnde vniuerſaliter Sacerdotium fuit ante Imperium, ſicut ſupra dictum eſt: nec dictæ poteſtates ſic ſunt diſcretæ, & diuerſæ, D quòd vna non reducatur ad aliam: vtraque enim eſt à Deo Imperialis, & Apoſtolica: ſed Apoſtolica, & Sacerdotalis immediate: Imperialis vero, mediante Apoſtolica, & Sacerdotali.

* Al. diſtinctæ.

Tertio dicit, quòd Papa eſt maior Imperatore in ſpiritualibus: ſed Imperator maior Papa in temporalibus. ſed ſi ſic eſſet, pari ratione Imperator poſſet dici maior Chriſto in temporalibus: non enim eſt Imperator maior Papa in temporalibus, niſi propter immediatum vſum, & immediatam executionem, ſecundum quem modum Imperator maior Deo dicitur. quia Deus non habet immediatum vſum, & immediatam executionem temporalium. non enim ipſe manducat carnes taurorum: aut ſanguinem hircorum potat, nec equitat equos, præcedente turba famulorum, & armatorum; & tamen ipſe dicit in Pſal. vbi iſta le-

Psal. 49. ista leguntur: Meus est orbis terræ,& plenitudo eius, & Dominum vniuersorum se nominat. Nec, quia cœlos sibi reseruauit, terram autem ad vsum concessit filijs hominum, iuxta illud Psal. Cœlum cœli domino, terram autem dedit filijs hominum. (Psal. 113.) Propter hoc dicendum est, ꝙ filij hominum sint maiores Deo in terrenis,& Deus sit maior homine ĩ cœlestibus. quod enim simpliciter dicitur, sine additamento dicitur. Et ideo sicut Deus dominus vniuersorum est temporalium,& spiritualium, quantum ad vniuersalem iurisdictionem; sic Papa vicarius eius in spiritualibus, & temporalibus est maior quocunque alio Rege, vel Imperatore.

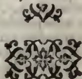
Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd Papa non debet sibi vsurpare immediatam executionem, vel administrationem temporalium: ne propter talẽ immediatam executionem implicet se negotijs secularibus; sicut nec Imperator immediatam executionem spiritualium debet habere. tunc enim illa abusio sequeretur, quòd carnalis homo in rebus diuinis præsidere videretur, & spiritualis homo carnalibus negotijs implicaretur. sed ex hoc non subtrahitur dominium temporalium ipsi Papæ, quin in delictis, & violentijs non possit Imperatores, & Reges corrigere,& eos dominio temporalium priuare, si contingat eos † forefacere.

A d secundũ est † dicendum, quòd iuramentum fidelitatis ab Episcopis non debet præstari Regibus, vel Imperatoribus, quòd ab eis recognoscant temporalium immediatam * iurisdictionem. Tale enim iuramentum solum præstandum est Papæ, qui super temporalia, & spiritualia huiusmodi iurisdictionem vniuersalem habet in toto orbe. Sed bene potest præstari eis iuramentum, vt ab eis recognoscant immediatam temporalium executionem, vel administrationẽ, potissimè in terris,& in regnis, vbi Ecclesia immediatam administrationem temporalium non habet.

† Idest, peccare.
† Vide notata in cap. indignum. extra de regu. iur.
* al. Executionem.

A d tertium est dicendum, quòd Ambrosius intelligit temporalia esse Imperatorum, quantum ad vsum,& executionem, non quantum ad vniuersalem dominationem, & transmutationem. Dei enim solius,& vicarij Iesu Christi est tale dominium: quia ad eum spectat temporalia, & regna terræ transmutare, ordinare. Vnde dicitur Danielis 4. Tempora mutabuntur super te, donec scias, quòd dominetur excelsus super regnum hominum, & cuicunque voluerit, dabit illud.

E

ARTICVLVS V.

VTRVM IMPERATOR sit maior Papa in dignitate.

S. Ant. p. 1. tit. 4. c. 10. §. 4. & p. 3. tit. 22. c. 5. §. 15. Turrecrem. in summa de Ecclesia lib. 2. c. 90.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quòd Imperator sit maior Papa in dignitate. Scribitur enim 96. dist. c. Cõstantinus, quòd sicut Imperialis existit decorata militia: ita Clerum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ adornari decreuimus,& Patronos,& Consules effici: necnon in terris dignitatibus Imperialibus eos promulgamus decorari. Videtur ergo Imperatorem excedere Papam in dignitate, ex quo eius dignitas ex dignitate Imperiali videtur esse deriuata. (F)

2 Præterea: Illud, quod inest causæ, & causato, dignius est in causa, quàm in causato: sed scribitur eadem dist. & c. Sicut nostra est terrena imperialis potestas: ita Sacrosanctam Romanam Ecclesiam decreuimus venerãter honorare, & amplius, quàm nostrũ imperium, terrenumque thronum, Sedem sacratissimam Beati Petri gloriosè exaltare, tribuentes ei potestatem, gloriam,& dignitatem, atque vigorem, & honorificentiam imperialem.

3 Præterea: Papa est vicarius Christi: sed maior,& dignior fuit Christus in eo, quòd Imperator, & Rex, quàm in eo ꝙ Sacerdos: nam in eo, quòd Sacerdos passus est, & mortuus: in eo quòd Rex à mortuis resurrexit. Ergo maior est dignitas Imperialis, quàm Papalis.

G In Contrarium est quod Scribitur 96. dist. c. Duo quippe, vbi ex auctoritate Beati Ambrosij dicitur, quòd non tam aurum preciosius est plumbo, q̃ Regia potestate dignior sit ordo Sacerdotalis.

RESOLVTIO.

Papæ dignitas, cum sit Vicarius Dei, omnem terrenam dignitatem, Imperialem videlicet, ac Regalem excellit.

H Respondeo, dicendũ, ꝙ ad pręsens non sit nobis curæ per auctoritatem Noui, vel Veteris Testamenti, seu per aliam rationem ostendere, dignitatem Papalem excedere Imperialem: sed solum per exempla Imperatorum Gentilium. Scribitur enim de Alexandro Imperatore, quòd cum veniret in Iudæam cum proposito destruendi, & exterminandi ipsam, in visione habuit, quòd Ioadæ summo Sacerdoti sibi obuiam venienti honorem deberet impendere, tanquam superiori,& digniori se. Quod sic fecit, quia statim, vt eum vidit Pontificalibus vestibus ornatum, & laminam, vbi erat nomen Domini scriptum secundum legem antiquam in fronte Pontificis, de equo descendit, dignissimèque eum veneratus est: De quo cum admirarentur Principes eius comitatum

Alexandri Magni historia.

tatum ſequentes: reſpondit, ꝙ non ipſum adoraſſet, ſed Deũ, cuius principium, & vicẽ gerebat in terris: vnde veniens cum eo Hieruſalẽ, templum dñi cum maximis donis honorauit, atque barbaram cõtra Iudæos ferocitatem deponens: ipſos ab omni tributo exemit, & libertate donauit. In libello ſimiliter Sibyllę Thyburtinæ ſcribitur, ꝙ cum in die Natalis Domini templum ædificatum à primordio vrbis Romæ corruiſſet, Cæſar Auguſtus intelligens maiorẽ Dñm ipſo eſſe in terra natum: prohibuit ex tunc, ne quis eum dñm vocaret, & cum diligẽter perquireret à Thyburtina Sibylla, quis eſſet verus Deus in hoc mundo: & cum illa oraculo ſe dediſſet, apparuit circa Solẽ circulus, & in medio circuli virgo pulcherrima puerũ geſtans in gremio. Tunc Sibylla reſpice (inquit) Imperator. Cum autẽ Cæſar ſtuperet ad viſionẽ prædictã, audiuit vocẽ de cœlo dicentẽ: Hęc eſt Ara cœli. Et Imperatori dixit Sibylla: Hic puer maior eſt te, ideo ipſum adora. quod fecit. Ex tunc præcepit, ne aliquis eum dñm vocaret. propter quod ille locus vocatur adhuc Sancta Maria de Ara cœli. Quicunque ergo non dubitat, Papam verum eſſe Chriſti vicarium; dubitare non debet eius dignitatem excellere omnem terrenam dignitatem, Imperialem, & Regalem.

Sibyllę Thyburtinę Hiſtoria.

Sancta maria de Ara cœli vnde nomẽ traxerit.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo eſt dicendum, ꝙ non eſt dubium, ꝙ militia Clericalis maioribus, & melioribꝰ ornamentis debet ornari, q̃ militia imperialis, quæ à Sacerdotali militia deriuata eſt. Scribitur enim Sap. 18. ꝙ in veſte poderis, quã habebat Aaron, totus erat orbis terrarum, & parentum magnalia in quatuor lapidum ordinibus erant ſculpta, & magnificentia Dei in dyademate capitis illius erat ſcripta.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ cauſaliter nominaliter nomina dignitatis Eccleſiaſticæ, verum eſt ꝙ deriuata ſunt à Gentilibus magis, q̃ à Iudæis. Et potius imitatur Gentiles in talibus dignitatibus, q̃ imitentur Iudæos, non obſtante ꝙ in ſacerdotio Iudæorum ſit figuratum ſacerdotiũ Chriſti. Quantum ad dignitatem, & cauſaliter effectualiter dignitas Imperialis, & Regalis magis ſit deriuata à dignitate Sacerdotali, quàm econuerſo. Quia lex illa iudaica, vbi dignitas Sacerdotalis deſcribitur, particularis erat reſpectu ritus Gentilium, qui diſperſi erant vniuerſaliter per vniuerſum orbem: Vnde Eccleſia noſtra, quæ catholica eſt, & vniuerſalis: magis in dignitate imitatur ritum Gentilium Imperatorum, quàm Sacerdotium Iudæorum.

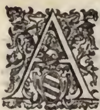
Ad tertium eſt dicẽdum, ꝙ Chriſtus vnus, & idẽ fuit Rex, & Sacerdos: dignior tamen fuit (vt liceat ſic loqui) inquantum Sacerdos, quàm in eo ꝙ Rex. Quia dignius fuit ſua oblatione in cruce mortẽ vincere, & cœleſtem ianuam fidelibus aperire, quàm à mortuis reſurgere. Vel poteſt dici, ꝙ dignitas Chriſti, inquantum Rex, accipitur quantum ad præmium gloriæ reſurrectionis: ſed dignitas Chriſti, inquantum Sacerdos, ſumitur quantum ad meritum fructuoſæ paſſionis. Vnde non eſt inconueniens, quòd alio, & alio reſpectu vna dignitas ſit maior alia.

A

ARTICVLVS VI.

VTRVM IMPERATOR SIT maior Papa in cauſalitate.

Tur. Crem. in Summa de Eccle. lib. 1. c. 90.

AD ſextũ ſic proceditᶜ. Videtur. n. ꝙ Imperator ſit maior Papa in cauſalitate, quia cauſa primaria plus influit in ſuum cauſatum, q̃ ſecundaria: vt dicitur in libro de cauſis. ſed plus poteſt Imperator, quàm Papa, cuius ſignum eſt: quia eum in auxilium ſuum vocat ad defenſionem Eccleſiæ. Propoſitione prima.

B

2 Præterea: Principium, & cauſa idẽ ſunt. Sed Imperator eſt primum mouens in corporalibus. Ergo excedit in cauſalitate.

3 Præterea: Oſcula pedum, & proſtrationes prius exhibita ſunt Imperatoribus, quàm Papæ. Ergo maior ipſo in cauſalitate.

In contrarium eſt, quia cauſæ eſt influere motum, & ſenſum in ſuum cauſatum: ſed motum directionis, & ſenſum cognitionis Papa influit in omnia membra Eccleſię. In ipſo enim viuimus, mouemur, & ſumus. Excedit ergo omnes in cauſalitate.

RESOLVTIO.

C

Papa cum ſit cauſa omnium credentium miniſterialiter, in cauſalitate maior eſt quocunque; ſicut Deus in genere cauſa finalis, efficientis, & formalis.

Respondeo, dicendum ꝙ ſicut Deus altiſſimus eſt cauſa omnium in triplici genere cauſæ, finalis, efficientis, & formalis, vt dicit Commentator 12. Metaph. ſic Papa vicarius eius cauſa eſt omniũ credentium miniſterialiter. Primo, finalis, & ſupernaturalis finis demonſtratione. non enim poteſt quis credere, niſi audiendo: nec audire ſine prædicante, nec p̃dicare, niſi mittatur. Oportet ergo deuenire ad vnũ, à quo mittantur illi, qui fideles ad finẽ ſupernaturalẽ vocant. & iſta eſt deductio Apoſtoli ad Romanos 10.

D

Secundo, efficiens in omnium credentium gubernatione, & motione. Non eſt enim abire in infinitum, & in mouentibus, & motis, & in rectoribus, & rectis. vnde dicit Aug. 3. de Trinit. ꝙ quemadmodũ corpora craſſiora, & inferiora per ſubtiliora, & potentiora quodam ordine reguntur: ita omnia corpora per ſpiritum vitæ: & ſpiritus vitæ irrationalis per ſpiritum vitæ rationalem. Et ſpiritus vitæ rationalis deſertor, atque peccator, per ſpiritum vitæ rationalem piũ, & iuſtum: & ille per ipſum Deũ, ac ſic vniuerſa creatura per Creatorem ſuum, ex quo, & per quẽ, & in quo condita, atque inſtituta eſt. ac per hoc voluntas Dei, & per conſequens, Papæ, qui eſt eius Vicarius, eſt prima, & ſumma cauſa omnium corporalium, & ſpiritualium motionum: quia nihil fit viſibiliter, & ſenſibiliter, quod non de interiori, inuiſibili, atque Tomo 3. cap. 4.

insensibili, & intelligibili aula Sũmi Imperatoris aut iubeatur, aut permittatur. Tertio, est causa formalis in omni donorum, & gratiarum diffusione, & distributione. Est enim vniuersalis dispensator illius infiniti thesauri: puta meriti Christi, Martyrum, & Apostolorum, quo Ecclesia est dotata, & ditata, & Christi milites stipendiantur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicẽdum, ꝙ hoc ipsum ꝙ Papa vocat Imperatorem in suum auxilium, & Ecclesiæ defensionem, à Papa habet causaliter effectiuè, & finaliter * terminatiuè, cum gladium imperialẽ solum in ministerium Dei constet sibi esse datum, vt dicitur 23.q.4.c. Quæsitum. * Al. deriuatiuè.

AD secundũ est dicendum, ꝙ sicut contingit esse, multos fines, vnus tñ reducitur in alium, quousq; deueniatur ad vltimũ, ad quẽ omnes reducuntur, cum non sit in talibus abire in infinitum; Sic cõtingit esse, multos mouentes: vnũ tñ reducitur ad aliud, quousque deueniatur ad primũ mouens, à quo cuncta mouentur. iste est Deus, post Deũ est Papa Vicarius eius.

De Ciuit. c. 4. Tomo 5. AD tertium est dicendum, quòd sicut dicit Aug. multa de diuinis honoribus subtracta sunt, quæ deferuntur humanis, vel subiectione mortifera, vel adulatione pestifera: Papæ tamen vicario Christi non est dubium, quòd plures, & maiores honores deferri debent, quàm cuicunque alteri Imperatori, vel Regi.

ARTICVLVS VII.

VTRVM IMPERATOR sit maior Papa in auctoritate.

Turrecremata in Sũm. de Eccles. lib. 1. cap. 90. & seq.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Imperator sit maior Papa in auctoritate. Scribitur enim 1. Petri. 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, siue Regi quasi præcellenti: siue Ducibus tanquàm ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum.

2 Præterea: Scribitur Iudith 16. ex persona Holofernis: Vt ostendam tibi, quoniam non est Deus nisi Nabuchodonosor; & quòd ipse sit Dominus vniuersæ terræ, tunc probabis, quando gladius militiæ meę transibit per latera tua.

3 Præterea: Scribitur 96. dist. c. Cõstantinus, ꝙ in primo priuilegio dato per ipsum Ecclesiæ constitutum est, vt in toto orbe Romani Pontifices, vel Sacerdotes ita caput habeant Romanum Pontificem, sicut iudices Regem. Auctoritatem ergo accepit Papa à Constantino, & sic fuit maior ipso.

IN CONTRARIVM est. Quia auctoritas Papæ est in cœlo, & in terra. est autem Vicarius illius, de quo scribitur Sap. 18. Gladius acutus insimulatum Imperium tuum portans, stans in terra, tangit cęlum. Potestas autem imperialis solum est in terra. Ergo minor illa.

RESOLVTIO.

Papa, cuius auctoritas est in cœlo, & in terra, maior est Imperatore, cuius auctoritas est solum in terra.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ista quæstio determinatur p illud, quod habetur extra de maiorit. & obedien. c. Solitæ benignitatis affectu. vbi Papa respondens Imperatori ex eo, quòd * iratus fuerat, ꝙ in litteris suis visus fuit eum increpare sic dicit: Potuisses autem prærogatiuam Sacerdotij ex eo intelligere potius, quia dictũ est non à quolibet, sed à Deo: non Regi, sed Sacerdoti: non de Regia stirpe: sed de sacerdotali prosapia descendenti: de Sacerdotibus videlicet qui erant in Anathoth: Ecce constitui te super gentes, & regna, vt euellas, & dissipes, ædifices, & plantes. Soluitur similiter per illud, quod habetur. 96. di. c. Constantinus. vbi sic dicit: Vtile iudicauimus vna cum omnibus Satrapis nostris: vt sicut B. Petrus in terris vicarius filij Dei videtur esse constitutus: ita principatus eius potestatem, & auctoritatẽ amplius, quàm terrenæ imperialis nostræ serenitatis mansuetudo habere videtur: Vnde & tenentes frænum equi ipsius pro reuerentia B. Petri, stratoris officium illi exhibuimus. * Al. miratus. Hierem. 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ B. Petrus scribebat subditis suis prouocans eos ad humilitatis meritum, nec imponens eis Regalis, vel Imperialis subiectionis iugum: quia si hoc intendisset supposuisset eos nedum seruituti Imperatorum, verum etiam seruituti seruorum: cum dicat: Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum. Planum est autem, quòd serui inter creaturas Dei nominantur. 1. Petri. 2.

AD secundum est dicendum, quòd Holofernes, qui illa verba dixit labijs charitatis vnius mulieris Hebræę interfectus est. & Nabuchodonosor, qui se Deum vniuersæ terræ nominabat, ab hominibus eiectus est, & cum bestijs fuit habitatio sua, quàmdiu non recognouit Deum cœli esse Dominum vniuersorum, vt dicitur Danielis 4.

AD tertium est dicendum, ꝙ Constantinus non dixit se esse caput omnium: sed solum illorum, qui erant suæ iurisdictioni subiecti: Non enim Imperator, vel Rex accipit potestatem gladij super bonos, & malos vniuersaliter, sed solum super eos, qui sunt eorum potestati commissi. nec Constantinus Papam constituit esse caput omnium Sacerdotum principaliter effectiuè. quia sic constitutus est caput ab ipso Christo, quando dixit Petro: Tu vocaberis Cephas. sed solum instrumentaliter administratiuè. Exhibuit enim sua imperiali potentia ministerium, quo omnes beatum Syluestrum Summum Pontificem recognoscerent. Ioan. 1.

QVAE-

QVAEST. XXXVII. DE IMPERII TRANSLATIONE.

De materia huius quæſtionis præter alios vide Caſtaldum Perufinum in tractatu de Imperatore quæſt. 7. Et Aluar. lib. 1. cap. 18. & 37.

VLTERIVS conſiderandum eſt de Imperij translatione. Circa quod quæruntur ſex.

Primo, Vtrū auctoritate Papæ facta ſit translatio omniū regnorū.

Secundo, Vtrum auctoritate Papæ ſpecialiter Imperium translatum ſit ad Romanos.

Tertio, Vtrum auctoritate Papæ Imperium tranſlatum ſit à Romanis, ad Græcos.

Quarto, Vtrum auctoritate Papæ Imperium tranſlatum ſit à Græcis ad Germanos.

Quinto, Vtrum auctoritate Papæ Imperiū poſſit transferri à Germanis ad alios.

Sexto, Vtrum auctoritate Papæ ordinandum ſit, ſtudiū ſemper ſequi imperium, & regalem militiam.

ARTICVLVS I.

VTRVM AVCTORITATE Papæ facta fuerit tranſlatio omnium Regnorum.

AD primū ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ auctoritate Papæ non ſit facta tranſlatio omniū Regnorū. Scribitur enim Daniel. 2. ꝙ Deus ipſe mutat tpa, & ætates: transfert regnū, & cōſtituit. Non ergo hoc fit auctoritate Papæ.

2 Præterea: Scribitur Eccl. 10. ꝙ Deus regnū à gente in gentē trāsfert propter iniuſtitias, & cōtumelias, & diuerſos dolos. Peccatorū ergo abundātia magis, q̄ Papæ potentia, facta eſt tranſlatio ipſorū regnorum.

3 Præterea: Scribitur. 1. Paralip. 10. ꝙ Deus interfecit Saulem, & trāſtulit regnū eius ad Dauid filiū Iſai.

IN CONTRARIVM eſt, quia mediante Sacerdotali, vel Prophetali pronunciatione, qui pro illo tempore, loco Papæ vicem Dei gerebant, facta eſt regnorum tranſlatio.

RESOLVTIO.

Regnorum omnium tranſlatio auctoritate Papæ facta fuit, vel alicuius, qui ipſum figurabat.

RESPONDEO, dicendū, ꝙ vel loquimur de tranſlatione Regni Iudeorum: vel de tranſlatione Regni Gentilium, & Paganorum: vtroque autem A modo auctoritate Papæ, vel eius, qui gerebat vicem Papæ ſecundum conditiones ſtatus illius temporis, facta eſt tranſlatio regnorum. Nam primus Rex in Populo Iudæorum fuit Saul: qui ſicut per Samuelem, qui pro illo tempore perſonam ſummi Sacerdotis gerebat, fuit à Deo electus, & vnctus: ita per eundem Samuelem, à Deo fuit reprobatus: & eius regnum ad Dauid filium Iſai eſt tranſlatū: Vnde dictum eſt Samueli 1. Reg. 16. Vſque quò tu luges Saul, cum ego proiecerim eum, ne regnet ſuper Iſrael: imple cornu tuum oleo: & veni, & mittam te ad Iſai Bethlehemitam, cuius filium prouidi mihi in Regem. Si vero loquamur de tranſlatione Regni Gentilium, & Paganorum: Planum eſt etiam, quòd facta eſt tranſlatio eius, B mediante Dei auctoritate, & prophetica veritate Danielis, qui pro illo tempore perſonam Papæ repræſentabat: Scribitur enim Danielis 2. ꝙ Nabuchodonoſor vidit ſtatuam vnam, cuius caput erat ex auro optimo, pectus vero, & brachia de argento, venter vero & fœmora ex ære, tibię verò, & pedes de ferro: Quam viſionem interpretans Daniel ſic dicit: Caput ſtatuæ ex auro ſignificabat regnum Aſſyriorum. Pectus vero de argento ſignificabat Regnū Græcorum propter ſonoroſam ſapientiam. Fœmora vero ex ære, regnum Medorum: Pedes vero, & tybiæ de ferro, regnum Romanorum: quia ſicut ferrum comminuit, C & domat omnia metalla, ſic Romani comminuerūt, & domauerunt omnia regna terræ. Ab Aſsyrijs ergo regnum tranſlatum eſt ad Græcos: A Græcis ad Medos, vel ad Medos tranſlatum eſt primo: & poſtmodum à Medis ad Græcos: & à Græcis ad Romanos. Et tunc Romanis imperantibus in vniuerſo orbe, abſciſsus eſt de monte lapis ſine manibus; tunc natus eſt Chriſtus de vtero Virginali, ſine virili ſemine: qui percuſit ſtatuam, & redacta fuit quaſi in fauillam. Ex tunc enim Reges terræ, qui idola deſtruxerunt: & Roma ſpecialiter, quę erat Magiſtra erroris, fuit facta diſcipula veritatis.

Saul prim' Rex Iudæorum.

Nabuchodonoſor ſtatuæ ſignificatio.

Roma erroris magiſtra eſt facta Diſcipula veritatis.

Ad Argumenta.

D AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd Deus per ſeipſum poſſet Imperare: & regere vniuerſum orbem, qui potens eſt, vt & ſine rate quis adeat mare: ſed vt non ſint ſuperuacua opera ſapientiæ ſuæ: exiguo ligno credunt homines animas ſuas, vt dicit Sap. 14. Potuit ergo ſine Sacerdotibus, & Prophetis, qui pro conditione illius ſtatus vicem Papæ gerebāt, ordinare, & pronunciare tranſlationem omnium regnorum ſupradictorum. hoc tamen non fecit, ſed fecit mediantibus eis.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd ſicut formaliter

liter quis efficitur dignus Principatu, & imperio, virtutibus, & gratijs, ita peccatis, & vitijs formaliter quis meretur, imperio, & regno priuari: effectiuè tamen, & auctoritatiuè fit hoc à Deo, ministerialiter verò à Summo Pontifice, qui est vicarius eius.

E

Ad tertium est dicendum, quod Saul merito priuatus est Regno: & translatum est eius regnum ad Dauid, propter eius superbiam: propter eius inobedientiam, & propter eius idololatriā, quia consuluit Phytonissam: nec sperauit in domino: vt dicitur 1. Parali. 10. non est tamen regnum eius translatum nisi auctoritate Samuelis, vt supra dictum est.

ARTICVLVS II.

VTRVM AVCTORITATE Papæ specialiter Imperium sit translatum ad Romanos.

Videto Castaldum supra, initio quæstionis citatum.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod auctoritate Papæ specialiter imperium non sit trāslatum ad Romanos. Quia ante fuit imperium ad Romanos trāslatum, quàm Papa esset. Ergo nō eius auctoritate hoc factū est.

2 Præterea: Quod non fit auctoritate Dei, non fit auctoritate Papæ. Sed imperiū non est translatum ad ad Romanos auctoritate Dei. Quia Romani Deum verum Hebræorum nunquam colere voluerunt, sicut dicit Augustinus de consensu Euangelistarum 1. cap. 12. Non ergo ad eos translatum est auctoritate Papæ.

3 Præterea: Natura fecit vigentes intellectu naturaliter dominos, & deficientes intellectu naturaliter seruos, vt dicit Philosophus 1. Poli. Sed Romani potissimè vigebant prudentia, & intellectu. Ergo naturaliter dominium Imperij translatum est ad eos absque Papæ auctoritate. Arist. 1. Polit. cap. 3.

In Contrarivm est, quia Papæ summo Sacerdoti dicitur Hiere. 1. Ecce constitui te super Gentes, & Regna, vt euellas, & destruas, & dissipes, & plantes. Dissipatio ergo, & translatio regnorum ad summum Sacerdotem spectant.

RESOLVTIO.

Auctoritate Papę Imperium ad Romanos fuit translatum.

Tomo 5. cap. 21.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut dicit Aug. 5. de Ciuit. Dei; Valde supra vires hominū est occulta discutere, & liquido examine merita iudicare Regnorū: istud tamen indubitanter tenendum est, quod ille vnus verus Deus, qui nec iudicio, nec adiutorio deserit genus humanum, qui dedit regnum Assyrijs, vel etiam Persis, seu Græcis; ille idem, quando voluit, & quantum voluit, Romanis regnum dedit.

Possumus tamen quinque colligere specialiter ex dictis Aug. in diuersis locis supradicti libri de Ciuitate Dei, propter quæ imperium translatum est ad Romanos. Primum fuit reuerentia Deorū. Cum enim Marcus Marcellus Syracusanam vrbem ornatissimam debellasset, euersa illa, more bellorū, tam casto, & tam clementi animo ab eo præceptum est, vt quicunque ad hoc, vel ad illud templum refugisset, haberetur illæsus. Ipse idem Imperator cum videret Ciuitatem rui tutā, prius fleuit, & prius illi lacrymas effudit, quàm Ciuitas esset euersa. prius etiam, quàm Ciuitatē ius sisset inuadi, præceptum fecit, ne quis corpus liberum violaret. vt refert Aug. 1. de Ciui. Dei. Tom. 5. c. 6.

A

Secundum fuit clementia, & virtus animorū. vnde dicit Aug. eodem lib. quòd de eorum præcipua laude dictum est: quòd parcere subiectis, & debellare superbos, & quòd accepta iniuria, ignoscere potius, quàm persequi malebant. Vergili' lib. 6. Æneid.

F

Tertium fuit fides promissorū: recitat enim Aug. 1. de Ciuit. Dei, quod † Marcus Attilius regulus causa promissi, iurisiurandi ad hostes sine vlla dubitatione remeauit. Cum enim à Carthaginensibus in carcere detineretur, Romam pro impetranda pace missus fuit, quam cum non impetrasset, propter iuramentum, quod de reuertendo fecerat, ad eos reuersus est, & ab eis occisus. Tomo 5. cap. 15. † Valerius Maxim' li. 2. cap. 4. & in dolio claus pleno dicitur diē suū obijsse.

Quartum fuit iustitia discussionum. non enim iudicabant aliqua absque matura discussione: quod potissimè apparuit in accusatione Pauli Act. 25. de quo dixit Festus Regi Agrippę: Audierunt me Principes Sacerdotum, & seniores Iudæorum postulantes aduersus Paulum damnationem mortis: ad quos respondi: quia non est consuetudo Romanis damnare aliquem hominem, prius, quàm ille, qui accusatur, præsentes habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina, quæ ei obijciuntur.

G

Quintum fuit carentia propriorum. Dicit enim Augustinus super illo verbo 2. ad Thimo. 4. Penulam, quam reliqui Troade apud Carpum veniens, affer tecum; Romanos hanc cōsuetudinem habuisse, vt Gentes, quæ cum pace eos recipiebant, ex tunc fratres eorum appellarentur: & Ciues Romani absque aliquo tributo dicerentur. Propter quod penula vestis consularis erat data patri Pauli in signum, quòd Ciuis Romanus erat. Vnde ex hac causa Iudas Machabæus audiens virtutem Romanorum quòd curiam sibi fecerant, & quòd quotidie consulebant trecentos, & viginti viros, de quorum consilio gerebant quæ digna erant: & quòd per singulos annos magistratum eorum vni committebant dominari vniuersæ terræ: & quòd omnes obediebant vni, & quòd non erat inuidia, neque zelus inter eos. & quòd propter victoriam obtentam de vniuersis Gentibus nullus eorum portabat dyadema, nec induebatur purpura: vt magnificaretur in ea misit Legatis constituit cum illis amicitiam, & societatem, vt scribitur 1. Macha. 8. Pauli Pater Ciuis Romanus.

H

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendū, quod illud, quod fit auctoritate Sūmi Pontificis, fit auctoritate Christi, cuius Sacerdotiū æternū fuit, & in ęternum durabit: vnde

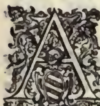
vnde quod factum eſt de tranſlatione regnorũ Chriſti auctoritate permiſſiuè, vel effectiuè, auctoritate ſummi Sacerdotis dicitur eſſe factum.

AD ſecundũ eſt dicendum, ꝙ cauſam, quare Romani Deũ Hebræorũ noluerunt colere, aſſignat Aug. in lib. ſupradicto. quia Socratis Philoſophi ſententiã firmã tenebant: quæ talis erat: Vnũquenque Deũ ſic coli oportere, quomodo ſe colendũ ipſe ꝑciperet. Cũ ergo ſcirẽt per dicta Hebræorum, ꝙ eorũ Deus ſolus volebat coli, exterminatis dijs omnium Gentium, noluerunt ſibi ſacrificia offerre: ex quo ſibi ſimul cum alijs Dijs ſeruire nõ poterant, vnde reſpuerunt vnius Dei veri cultũ, ne multos falſos offenderent: arbitrantes magis ſibi obfuturam illorum deorum iracundiã, quàm veri Dei profuturam beneuolentiam.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ accipiendo naturaliter affirmatiuè, nulli homini conuenit naturaliter Dominium, ſaltem ſecundum ꝙ dominium opponitur ſeruituti. Cum enim omnes homines ex vno viro, & vna fœmina originem traxerint, non eſt datum vni magis dominari, quàm alteri. Nec bona mundi alia ſunt magis vni, quàm alteri appropriata. Sed accipiendo naturaliter negatiuè, ſicut dicimus, quòd homo naſcitur naturaliter nudus: quia non oritur cum aliquo veſtimento: per artem tamen poteſt ſibi omne veſtimentum fabricare: ſic homo naturaliter efficitur Dñs: quia per virtutes, quas ſibi acquirit, meretur principari illis, q ſunt prudẽtia, & virtutib[9] denudati.

ARTICVLVS III.

VTRVM AVCTORITATE Papæ Imperium tranſlatum fuerit à Romanis ad Græcos.

AD tertiũ ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ auctoritate Papæ imperium non ſit à Romanis ad Græcos tranſlatum. quia Conſtantinus Imperator fecit huiuſmodi tranſlationem. Non ergo hoc factum eſt auctoritate Papæ.

2 Præterea: Quatuor conſilia facta in Græcia, pręcipientibus Imperatoribus ibi exiſtentibus, cõfirmata ſunt per ſummos Pontifices exiſtentes Romæ. Non ergo auctoritate Papę Græci Imperium habuerunt.

3 Præterea: Tempore Alexandri, imperiũ fuit apud Græcos, & poſtmodum tranſlatum eſt ad Romanos. Non ergo à Romano Pontifice tranſlatum eſt Imperium à Romanis ad Græcos.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur 96. diſt. c. Conſtantinus.

RESOLVTIO.

Auctoritate Papę imperium à Romanis ad Gręcos fuit tranſlatum.

† Vide Covarruuiam. lib. 4. variar. reſolut. cap. 16.

RESPONDEO, dicendũ ꝙ poſtquam Imperator Cõſtantinus baptizatus eſt per B. Silueſtrũ † imperio Occidẽtali ceſſit, & vrbẽ ſibi in Grecia elegit,

A quæ Bizantiũ vocabatur: quã Romæ potentia, & meritis coæquauit. ibidẽque ſedẽ imperialem cõſtituit, & ex tunc imperiũ à Romanis ad Græcos tranſlatũ eſt. ita vt Imperator de partibus Occidentalibus non debeat ſe intromittere, niſi expreſſe auctoritate, & mandato ſummi Pontificis, & hoc eſt quod Decre. ponit di. & c. ſupradicto Vbi ſic dicitur: Ecce tã palatiũ noſtrũ, q̃ Romanam Vrbem, & omnes Italiæ, ſiue Occidẽtaliũ Regionũ, Prouincias, Loca, Ciuitates, beatiſſimo Pontifici vniuerſali concedimus, atque relinquimus: & ab eo, & à ſucceſſoribus eius per conſtitutum Imperatorũ decreuimus diſponenda: vnde congruũ proſpeximus noſtrũ Imperiũ, & Regni poteſtatem Orientalibus transferre Regionibus, & in Bizantiæ Prouincię optimo loco nomine noſtro Ciuitatem

B ædificare, & noſtrũ Imperium illic conſtitui. qm̃ vbi Principatus Sacerdotum, & Chriſtianæ Religionis caput ab Imperatore cœleſti conſtitutum eſt, ius nõ eſt, vt illic Imperator terrenus habeat poteſtatem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendũ, ꝙ Cõſtantinus huiuſmodi tranſlationẽ fecit auctoritate ſummi Pontificis, q tãquã Vicarius Dei filij cœleſtis Imperatoris iuriſdictionẽ hẽt vniuerſalẽ ſup oĩa regna, & imperia.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ propter imperiũ ad Græcos poſt tempus Conſtantini tranſlatum: Eccleſia ibi poteſtate, & dignitate multum vigebat: & ideo quatuor Concilia fuerunt ibi celebrata, quibus

C Imperatores ſic eis ſe ſubiecerunt, quatenus per ſummum Pontificem approbarentur.

AD tertium eſt dicendũ, verum eſſe, ꝙ ante Chriſti aduentũ imperiũ tranſlatũ eſt à Græcis ad Romanos: ſed poſt aduentũ Chriſti tempore Cõſtantini, ex quo ceſſit Occidẽtali Imperio, trãſlatũ eſt ad Græcos.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM AVCTORITATE Papæ imperium tranſlatum ſit à Græcis ad Germanos.

Vide gloſſam, & Doctor. in cap. Venerabilem. extra de elect. & elect. poteſtate.

D AD quartũ ſic proceditur. Videt̃. n. ꝙ auctoritate Papę Imperiũ non ſit tranſlatũ à Græcis ad Germanos: quia Carolus Magnus, q, fuit primus Imperator, poſtquam à Græcis tranſlatũ eſt imperiũ, fuit Rex Francorum, non Germanorum, vel Theutonicorum. Non ergo à Græcis tranſlatum eſt imperium ad Germanos.

2 Præterea: Adhuc dominus Græcorũ vocatur Imperator Conſtantinopolitanus. Non ergo ab eis tranſlatum eſt imperium ad alios.

3 Præterea: Poſtquã Imperator eſt elect[9], nõ nominat Imperator Germanorũ, ſeu Theutonicorũ, ſed Romanorũ; & ſic nõ eſt tranſlatũ imperiũ ad Germanos.

In Contrarium eſt quod ſcribitur extra de elec. c. venerabilem. vbi dicitur, ꝙ à ſede Apoſtolica poteſtas eligendi Imperatorem in ipſos Electores peruenit, quæ Romanum Imperium in perſona Magnifici Caroli à Gręcis tranſtulit in Germanos.

RESOLVTIO.

Auctoritate Papę Imperium à Gręcis ad Germanos fuit translatum.

Respondeo, dicendum, quòd imperiũ conceſſum eſt Eccleſiæ in eius oppreſſionis ſubleuationem, & protectionem: vnde cum tam imperium Conſtantinopolitanũ penè deficeret, & Romana Eccleſia per Longobardos nequiter opprimeretur, tempore Adriani Papæ, & Leonis ſucceſſoris eius, cui per Longobardos, & Romanos iniquos eruti fuerũt oculi, & lingua abſciſſa; diuina tamen virtute poſtmodũ ſibi reſtituta fuit; aduocatus fuit Carolus Magnus Rex Francorum, qui cum magno exercitu Papiam venit, & ipſam obſedit: & capto Deſiderio Rege, ac Longobardis proſtratis: de ſeruitute ipſorum Eccleſiam liberauit. vnde propter tale beneficium collatum Eccleſiæ, Papa Adrianus Carolo imperium contulit cum inueſtitura Epiſcoporum, ſicut patet 63, diſt.c. Adrianus. poſtmodum tempore Leonis ſucceſſoris eius iam imperio de genere Caroli deficiente, & ſciſſo in multas partes; cum quidam Berengarius tyrannicè Italiã inuaſiſſet; Eccleſia vocauit Otthonẽ, primum Regem Saxoniæ: qui dictum Berengarium eiecit de Regno, & cum aſſenſu Eccleſiæ totã Italiam ſibi ſubiugauit. Ex quo beneficio collato Eccleſiæ, prædictus Rex à Leone ſummo Imperatore eſt conſtitutus forma, & modo, quo Carolus Magnus per Adrianum conſtitutus fuerat: ſicut patet 63. di.c. In Synodo, & ex tunc imperium à Gręcis dicitur ad Germanos eſſe tranſlatum.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ tempore Caroli Magni imperium non erat diuiſum: ſed ipſe imperabat Germanis, & Francis. Sed poſtmodum deficiente genere Caroli: Hugo Dux Aurelianen. regnum Franciæ ſibi vſurpauit, occiſis illis, & extirpatis, qui erant de genere regio, & de genere imperiali; vnde de dicto Hugone, vt ponitur, deſcenderunt omnes Reges Franciæ, vſque ad iſta tempora, non de Carolo Magno.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit gloſſa ordinaria extra de ele.c. venerabilem, poſtquam imperium Conſtantinopolitanum ſic defecit, vt Eccleſiã iuuare non poſſet, imperium proprie appellari non debuit. Sed ille verus Imperator dicitur, quem Eccleſia aſſumit in ſuum auxilium, & adiutorium.

Ad tertium eſt dicendum, quòd Imperator dicitur Rex Romanorum, non ratione electionis, vel nationis, ſed propter dignitatẽ, ratione deriuationis: quia inde deriuatũ eſt imperiũ: & ratione confirmationis, & coronationis: quia ibi debet cõfirmari, & coronari.

E

F

G

H

ARTICVLVS V.

VTRVM AVCTORITATE Papæ, Imperium transferri poſſit à Cemanis ad alios.

Caſtaldus in tractatu de Imperatore quæſt. 7. nu. 16. & citati ibi per eum.

D quintum ſic proceditur. Videtur enim, quòd auctoritate Papæ imperium non poſſet à Germanis transferri ad alios: quia Papa non poteſt contra auctoritatẽ Sacræ Scripturæ. Sed ſcribitur Prouer. 22. Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt Patres tui. Papa ergo ſtatuta antiquorum Patrum mutare non poteſt.

2 Præterea: Scribitur 25.q.1.c. Iuſtitiæ. Iuſtitiæ, ac rationis ordo ſuadet, vt qui à ſucceſſoribus ſuis deſiderat ſua mandata ſeruari, Prædeceſſoribus ſuis proculdubio voluntatem, & ſtatuta cuſtodiant.

3 Præterea: A Græcis tranſlatũ eſt imperiũ ad Germanos pp defectum potentiæ Gręcorũ, non potentiũ iuuare Eccleſiã: ſed in Germanis non eſt defectus potentiæ; ergo à Germanis nõ poteſt transferri ad alios.

In Contrarium eſt, quod ſcribitur 22. q.4.c. Diſplicet. vbi auctoritate Aug. dicitur, quòd Eccleſia per incrementa temporum ſemper maiori poteſtate vtitur. ſi ergo Eccleſia quandoque fecit huiuſmodi tranſlationẽ, multo fortius nunc põt facere.

RESOLVTIO.

1 *Auctoritate Papę imperium à Garmanis ad alios transferri poteſt.*

Respondeo, dicendum, ꝙ difficultas oritur ſuper electionẽ imperij plerunque. quia conditio Imperatoris à tempore Conſtantini multipliciter variata eſt. Nam tempore dicti Conſtantini Imperatores eligebantur more antiquo, ſiue à Populo, ſiue à Senatu; ſiue ab Exercitu; & quandoque de genere, quandoque vero non. Qui modus ſeruatus eſt vſque ad tempora Michaelis Imperatoris, & Caroli Magni. Poſtea inſtitutio imperij proceſſit per ſucceſſionem vſque ad tertium Otthonem, qui fuit nepos primi, & filius filij. De iſtis enim non inuenitur facta electio, ſed ſola prouiſio per ſummum Pontificem: quia Ottho veniens Romam, Eccleſiã multipliciter vexatam per quendam Creſcentium Patritium ab illa vexatione ipſam liberauit tempore Ioan. xj. quo mortuo ad petitionẽ eius electus eſt quidã conſanguineus eius, Brunus nomine: qui poſtea vocatus eſt Gregorius V. qui, conuocatis Principibus Alemaniæ, ordinauit Electores Imperatoris officiales ipſius imperialis curiæ. qualitercunque tamen inſtitutio Imperij ſit variata, nulli tamen dubium eſſe debet, quin ſummus Pontifex, quẽ Cõſtantinus vicariũ eſſe Dei filij firmiter cõfeſſus eſt, Imperatorẽ poſſit eligere quẽcunq;, & vndecunque

cunque ſibi placet, in auxiliū,& defenſionē Eccleſiæ. A

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd termini antiquorum Patrum non transgrediuntur, quādo eorum intentiones obſeruantur ſuper vtilitate, & protectione Eccleſiæ, quam intendentes ſicut Imperatorem elegerūt de vna Regione,ita reliquerunt poſterioribus poſſe de alia eligere, eadem cauſa pēſata.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd Papa ita Canonibus auctoritatem præſtat, vt ſeipſum non † ſubijciat eis: ſicut Chriſtus, qui ſic legem,quam dedit, carnaliter impleuit: vt cum ſe dominum legis oſtenderet, quando contra litteram legis leproſum tangēdo curauit. (S.Tho.1. 2. q. 96.art.5. ad 3. argu.)

AD tertium eſt dicendum, quòd ad protectionem,& defenſionem Eccleſiæ non ſufficit ſolum poſſe defenſionis, niſi adſit velle debitæ ſubiectionis, & ſcire ordinatæ cognitionis.

ARTICVLVS VI.

VTRVM AVCTORITATE Papæ ordinandum ſit,ſtudium ſequi ſemper Imperialem, & Regalem militiam.

Vide proœmium Inſtitutionum Iuris Ciuilis in principio, & ibi Doctores. C

AD ſextum ſic proceditur. Videtur enim,quòd auctoritate Papæ non ſit ordinandum, ſtudium ſequi ſemper Imperialem,& Regalem militiam. Quia anima ſedendo,& quieſcendo fit ſciens, & prudens:vt ſcribitur 7. Phyſicorum. ſed militia Imperialis, ſiue Regalis conſiſtit in quodam motu. Non ergo ipſam debet concomitari ſtudium. (Ariſt.7.Eth. & com. 20.)

2 Præterea: Curiam Imperialem,vel Regalem ſequitur tumultus quæſtionum generantium litem, & diſcordiam. Sed ſeruum Dei volentem ſtudere non oportet litigare: ſed manſuetum eſſe ad omnes, vt ſcribitur 2. ad Timoth. 2. Non ergo militiam Imperialem, ſeu Regalem debet ſequi, ſeu concomitari ſtudium. D

3 Præterea: Quæ ſtudium impediunt, ſtudium concomitari non debent: ſed leges Imperiales impediunt ſtudium, vnde ordinatum eſt, vt Pariſijs non legantur, niſi vbi ſtudium eſt ordinatum.

IN CONTRARIVM eſt, quia Regalis, & Imperialis militia primo fuit in Ægypto: cum Regnum Aſſyriorum fuerit primum, vt ſupradictum eſt: ſed circa Aegyptum mathematicæ artes primo inuentæ ſunt; quia ibi gens Sacerdotum primo vacare dimiſſa eſt ſtudio, & doctrinę: vt dicit Philoſophus 1. Metaphyſices. (Ariſt.1.Metaph.ſub.finē Prologi.)

RESOLVTIO.

Studium Theologię præſertim, & aliarum ſcientiarum ei adminiculantium, debet ſequi militiam Imperialem, & Regalem propter iuſtitiam defendendam, & multa bona conſeruanda.

RESPONDEO, dicendum,quòd Imperialem ſeu Regalē militiam quatuor per ordinem conſequuntur. & dico Imperialem,vel Regalem militiā, iuſtitiam ſeruantem, & defendentem. quia remota iuſtitia, Imperia, & Regna, non ſunt niſi quædam latrocinia, vt dicit Auguſtinus 4. de Ciuit. Dei c. 4. (Tomo 5.) Primum eſt pacis vnitas:quia finis Imperialis militię par eſt. Non enim bellatur,vt belletur. ſed vt pax habeatur, ſecundum Philoſophum. (Ariſtot. 10. Eth. c. 7. & 7. Polit. ca. 15.) B Abſque enim Regali, vel Imperiali prouidentia impoſſibile eſt rebus pacem dare, vt ſcribitur 2. Macha. 3. Secundum eſt diuini cultus reuerentia,& ſanctitas.Vnde poſt Carolum magnū militaris iuſtitia viguit in Francia. Ideo cultus Dei miro modo extitit ampliatus. Tertium eſt rerum temporalium vbertas. Quia mercantię currere non poſſunt, niſi vbi Regalis militia, & iuſtitia ſeruatur. Quartum eſt ſtudij,& doctrinæ veritas: reuoluendo enim tam libros Theologorum, quàm Philoſophorum, ſemper inuenimus ſtudium concomitatum eſſe Regalem militiam,& Imperialem iuſtitiā. Fuit enim ſtudium primo in Aegypto vigēte militia Aſſyriorum tempore Ioſeph,qui omnem terrā Aegypti, & cunctos populos ſubiecit Pharaoni,præter terram Sacerdotum, quæ à Rege tradita fuit eis ad ſtudium neceſſaria. vt ſcribitur 47. Geneſis. (Studiū primū fuit in Ægipto.) Secundo fuit in Græcia,vigente militia Græcorū,tempore Alexandri: cuius tempore philoſophati ſunt Socrates, Plato,& alij, qui fuerunt iudices Philoſophorū,vt dicit Auguſt. ſuper illo verbo Pſalmi 140. Abſorpti ſunt iuncti petræ iudices eorum. (Studiū ſecūdum fuit in Græcia.) Tertio fuit Romæ vigēte Imperio Romanorum: Quando tanta fuit pax vt de gladijs fierent falces, & de lanceis vomeres,& aratra. (Studiū tertium fuit Romæ.) Quarto fuit in Britannia tēpore Regis Arturij, vigente militia Anglicorum. (Studium quartū fuit in Britānia.) Vltimo fuit in Francia, tempore Caroli Magni, vigente militia Gallicorū,vbi ſtetit, & ſtat vſque ad iſta tempora. (Studium poſtremū fuit in Francia.) Sicut tamen inſurgente cupiditate,tepuit,& tepeſcit ibi iuſtitię ęquitas: ita ibi multum eſt debilitatum ſtudium, & doctrinæ veritas.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendū, ꝙ ſecundū diuerſitatem actuum diſtinguūtur actiones: vnde ideo militia Regalis,vel Imperialis eſt neceſſaria ſtudio,& doctrinæ, quia ex illius motione malos compeſcente fortificatur actio ſtudij, & doctrinæ, quæ magis conſiſtit in quiete, quàm in motu.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd ſtudium non ſequitur Regalem militiam propter tumultum quæſtionum generantium litem, & diſcordiam, ſed propter vigorem iuſtitiæ generantis pacem. Quia finis iuſtitiæ pax. fructus enim iuſtitiæ in pace ſeruatur, vt dicitur Iſa. 32.

AD

Ad tertium est dicendum, quòd non loquimur de studio cuiuscunque doctrinæ humanitus acquisitæ: sed de studio Theologiæ, quæ est finis, & domina omnium scientiarum: & de illis scientijs, quę ip E si Theologiæ adminiculantur: tales enim scientiæ & si per leges Imperiales propter tumultum quæstionum impediuntur, tamen propter obseruationē iustitiæ iuuātur, & promouentur.

QVAESTIO XXXVIII. DE IMPERATORIS CONFIRMATIONE.

Deinde considerandum est de Imperatoris confirmatione. Circa quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum Imperator per Papam electus debeat confirmari.

Secundo, Vtrum Imperator per Papam electus debeat inungi, & consecrari.

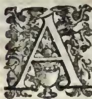
Tertio, Vtrum per Papam Imperator electus debeat coronari.

Quarto, Vtrum Papa Imperator electus debeat fidelitatem iurare.

ARTICVLVS I.

VTRVM IMPERATOR ELECTUS per Papam debeat confirmari.

S. Antoninus part. 3. tit. 22. cap. 5. §. 15.

Ad primū ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd per Papam Imperator electus non debeat cōfirmari. Quia Imperator est caput in temporalibus, sicut Papa in spiritualibus. sed Papa beneficium confirmationis non recognoscit ab aliquo in spiritualibus. Ergo Imperator beneficium confirmationis in temporalibus non debet ab aliquo superiori recognoscere.

2 Præterea: Multis Prælatis conceditur, ꝙ ipsa eorum electio sit confirmatio. Multo ergo magis tale beneficium intelligitur esse concessum Imperatori.

3 Præterea Papa gerit vicem beati Petri: sed potestas data Petro per illa, quæ scribūtur Matth. 16. Tibi dabo claues regni cœlorum; intelligitur solum super spiritualia, non temporalia. In temporalibus ergo beneficium confirmationis non debet recognoscere Imperator ab ipso.

In Contrarium est, quod scribitur extra de elect. cap. Venerabilem.

RESOLVTIO.

Ad Papam spectat Imperatoris confirmatio, sicut ad ipsum pertinet Imperij iurisdictio vniuersalis.

F Respondeo, dicendum, quòd ad illum pertinet immediate Imperatoris confirmatio, ad quem pertinet Imperij immediata iurisdictio. Sed ad Papam pertinet immediatè Imperij plena iurisdictio. Postquam enim Constantinus cessit Imperio occidentali, nulla sibi reseruatione facta in Ciuitate Romana, in partibus Italiæ, & in omnibus occidentalibus regionibus, plenum ius totius Imperij est acquisitum Summis Pontificibus, non solum superioris dominationis, verum etiam immediatę administrationis, vt ex ipsis tota dependeat Imperialis iurisdictio, quantum ad electionem, & quantum ad confirmationem: ita, vt ex tunc nullus de iure potuerit se intromittere de regimine occidentalis Imperij absq; expressa auctoritate, & mandato Sedis Apostolicæ: nisi vsurpatiuè, & tyrannicè: sicut fecit Iulianus apostata, & multi alij. Igitur, sicut ad Summum Pontificem pertinet Imperij vniuersalis iurisdictio, sic ad G ipsum spectat Imperatoris confirmatio, & approbatio.

Ad Argumenta.

Ad primvm ergo est dicendum, quòd nō est simile: nam Imperator sic est caput in temporalibus, quòd non est caput simpliciter in tota Ecclesia. habet enim superiorem Summum Pontificem. quāuis enim Dominum temporalem superiorem se non recognoscat: recognoscit tamen superiorem Vicariū Iesu Christi. quod ipse Imperator Valentinianus cōfitetur 63. dist. cap. Valentinianus. Talem, inquit, in Pontificali Sede constituite, cui & nos, qui guberna- H mus Imperium, sincere nostra capita submittamus. sed Papa superiorem non habet simpliciter. ideo in ipsa sua electione canonica statim est confirmatus, & statim plena, & libera gaudet iurisdictione Pontificali.

Ad secundum est dicendum, quod sicut scribitur 25. quæst. 1. cap. Ideo. Sacrosancta Romana Ecclesia, ius, & auctoritatem sacris Canonibus impertitur, sed non eis alligatur. Posset ergo Papa ius condere, quo Imperatoris electio canonicè celebrata, esset confirmatio, sicut de multis alijs electis, quorū confirmatio noscitur ad eum pertinere, iure scripto, vel priuilegio gratiosè ordinat. huiusmodi tamen beneficium confirmationis ab ipso Summo Pontifice esset deriuatum.

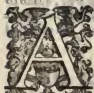
Ad

AD tertium eſt dicendum, quòd auctoritas data Petro per illa verba, ſuper ſpiritualia, & temporalia, intelligitur eſſe conceſſa. Sicut ergo Chriſtus nō poſſet ſeipſum negare Dominum ſpiritualium, & temporalium: ſic non poſſet ſe negare eſſe Deum. ita ex quo totum, quod ſuum erat, Petro cōceſſit, tàm Dominum ſpiritualium, quàm temporalium ipſum cōſtituit. vnde ſcribitur 22. diſt. cap. Omnes. quòd ſolus Chriſtus fundauit Eccleſiam, qui beato Petro æternæ vitæ clauigero terreni ſimul, & cœleſtis Imperij iura commiſit.

ARTICVLVS II.

VTRVM IMPERATOR per Papam electus debeat inungi, & conſecrari.

Latiſſimè Caſtaldus tract. de Imperatore. q. 31. & aliquot ſequentes. Et Aluar. lib. 1. cap. 21.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd per Papā Imperator electus non debeat inungi, & conſecrari. quia inungūtur infirmi, & inualidi. ſed Imperator non aſſumitur vt infirmus, & inualidus: ſed magis, vt fortis, & ſanus ad defenſionē Eccleſiæ. Ergo non debet inungi.

2 Præterea: Inunctio fit ad inſtructionem doctrinæ. iuxta illud 1. Io. 2. Non neceſſe habetis, vt aliquis doceat vos: ſed vnctio eius docet vos de omnibus. & talis inſtructio doctrinæ non eſt neceſſaria Imperatori, cum non teneatur Eccleſiam defendere gladio ſpiritus, quod eſt verbum Dei: ſed potius gladio corporali; Non eſt ergo neceſſarium, quòd Imperator electus inungatur.

3 Præterea: Non conſecratur, niſi qui Sacramenta adminiſtrat. ſed Imperator non admiſtrat Sacramēta. Ergo non debet conſecrari.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur extra de elect. cap. Venerabilem. & extra de ſacra vnct. cap. Cum veniſſet.

RESOLVTIO.

Imperatores, & Reges, propter inimicorum fidei expugnationem vnguntur: Propheta propter mentis illuſtrationem: Pontifices, & Sacerdotes propter Sacramentorum adminiſtrationem.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſicut miſſio exterior Spiritus ſancti in ſigno viſibili ſignificabat inuiſibilem miſſionē Spiritus ſancti interiorē, vt dicit Auguſtinus 15. de Trinit. cap. 26. ſic vnctio exterior vnctionem interiorem ſignificabat, qua quis Spiritus ſancti gratia inungitur, & conſecratur ad multiplices effectus. Tomo 3.

Quandoque quidem ad mentis illuſtrationem, vt A quæ ſunt futura, & contingentia, pronunciare valeat. vnde Saul poſtquam in Regem vnctus eſt, in cuneo Prophetarum inuentus eſt, ſicut ſcribitur 1. Reg. 19.

Quandoq; vero ad inimicorū fidei expugnationē. Dicit enim Auguſtinus ſuper illo verbo Pſalmi 90. Super aſpidem, & baſiliſcum ambulabis: & conculcabis Leonem, & Draconem, quòd Eccleſia Spiritus ſancti gratia roborata, tunc calcat ſuper aſpidem, & baſiliſcum: quando nocumenta aperta ſignificata per Leonem; & nocumenta occulta ſignificata per Draconem, deijcit, & proſternit. Tomo 8.

Quandoque autem ad Sacramentorum adminiſtrationem, propter quorum ſanctitatem non ſolum miniſtri, immo vaſa, & veſtes inungi, & ſacrari debent. Ergo propter mentis illuſtrationem inunguntur, & conſecrantur Prophetæ: propter inimicorum B fidei expugnationem inunguntur Imperatores, & Reges. De quorum vnctione dictum eſt Heliæ 3. Reg. 19. Vade, & reuertere in terram tuam per deſertum in Damaſcum: Cumque perueneris illuc, vnge Hazael Regem ſuper Syriam. Heliſeum autem filium Saphat vnges prophetam pro te, & erit, quòd quicunque fugerit gladium Hazaelis interficiet eū Heliſeus, † vt intelligatur, quòd quicunque contemnit, & proteruit contra Sanctam matrem Eccleſiam, & fidem chriſtianam impugnat, dato, quòd fugiat gladium corporalem Regis, vel Imperatoris, gladium tamen ſpiritualem Eccleſiæ ſubterfugere non valet. Sed propter ſacramentorum adminiſtrationem inunguntur Pontifices, & Sacerdotes. de quorum vnctione ſcribitur C Exodi 29. vt Aaron, & filij eius in ſacerdotium mihi cōſecrentur; pones Tyaram in capite Aaron: & laminam ſanctam ſuper Tyaram, & oleū vnctionis fundes ſuper caput eius, atque ex hoc ritu conſecrabitur. † Hic variatur Lectio.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd ſicut dicit Hugo 2. lib. de ſacra. tria ſunt genera olei ſancti. Primum eſt, quod dicitur oleum infirmorum. Secundum eſt oleum vnctionis, quo cathecumini, & neophyti vnguntur in pectore, inter ſcapulas, ad Sacramentum baptiſmi percipiendum. Tertium eſt oleum principalis chriſmatis, quo inunguntur capita Regum, & Pontificum. Hac ergo vnctione D Imperator debet vngi, & conſecrari.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd quamuis Imperatori neceſſaria ſit mentis illuſtratio; non tamen principaliter inungitur ad hunc effectum: ſed magis ad inimicorum fidei expugnationem, vt dictum eſt.

AD tertium eſt dicendum, quòd conſecrari quis dicitur, qui ſacra adminiſtrat, & qui ſacra recipit. Imperator ergo, quàmuis immediate ſacra non adminiſtret: recipit tamen ſacram vnctionem, ex cuius receptione conſecratur.

ARTI-

ARTICVLVS III.

VTRVM IMPERATOR electus debeat per Papam coronari.

De materia articuli latissimè Castaldus tract. de Imperatore quæst. 30. & seq. Et Aluar. lib. 1. cap. 21.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd per Papam Imperator electus non debeat coronari. Scribitur enim 96. dist. c. Constantinus: Frigium vero candido nitore splendidam resurrectioné Domini significans, atq; coronã sacratissimó vertici Papæ Siluestri manibus nostris imposuimus, & tenentes frenum equi ipsius, stratoris officium illi exhibuimus. Si ergo Imperator coronauit Papam, non videtur quòd debeat ab ipso coronari.

2 Præterea: Imperator coronatur Aquisgrani, & Mediolani. Non ergo debet Romæ per Papam coronari.

3 Præterea: Non debet coronari, nisi qui prius legitime certauerit, vt dicit Apost. ad Timot. 11. Ante ergo, quàm Imperator probatus sit in certamine, coronari non debet.

In Contrarium est, quod scribitur extra de elect. cap. Venerabilem.

RESOLVTIO.

Imperator non nisi à Papa, quo minor est, coronari debet.

Imperator non nisi à Papa, quo minor est, coronari debet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ sicut dicit Apostol. ad Hebræ. 7. Absque vlla contradictione semper quod minus est à maiori benedicitur. eo ergo ipso, quòd Papa superior, & maior est Imperatore, per eum debet benedici, & inungi, consecrari, & coronari: In cuius coronatione sex per ordinem debent seruari, quæ in illa auctoritate scripta Cantic. 3. intelliguntur: Egredimini filiæ Syon, & videte Regem Salomonem in dyademate, quo coronauit eũ mater sua, in die desponsationis illius, & in die lętitiæ eius. Primum est populi debita reuerentia, & subiectio. Secundum est ipsius Imperatoris inunctio, & consecratio. Tertium est coronę impositio. Quartum est ipsius Papæ, & eius auctoritatis interuentio. Quintum est annuli subarratio. Sextum est lætitiæ demonstratio, & populi acclamatio. Scribitur enim de Carolo Magno, quòd cum per Adrianum, & per Leonem successorem eius fuit coronatus, ab vniuerso populo Romano acclamatum est: Carolo Magno, Augusto, à Deo coronato, pacifico Imperatori Romano, vita, & victoria.

Acclamatio in coronatione Caroli Magni.

Primum ergo istorum habetur cum præmittitur: Egredimini filiæ Syon. Secundum, cum adiungitur: Et videte Regem Salomonem. Non enim debet dici Rex, nisi prius inungatur, & consecretur. Tertiũ, E cum additur: In dyademate. Quartum, cum annectitur: Quo coronauit eum mater sua. mater enim Imperatoris Ecclesia est. Quintum, cum subinfertur: In die desponsationis illius. Sextum, cum postponitur: In die lætitiæ eius.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Constantinus coronam imposuit Papæ, sicut minister obsequens, non sicut dominium, & auctoritatem præbens, cuius signum est: quia tenens equum eius, stratoris officium sibi exhibuit.

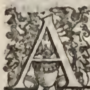
AD secundũ est dicendũ, quòd sicut in naturalibus vltima forma est completiua: aliæ vero debent dici quędã dispositiones. sic in moralibus vltima per- F fectio dicitur illa, quæ introducitur per principale agens. Imperator ergo non debet dici esse coronatus, quamdiu per Summum Pontificem, vel eius auctoritate, corona sibi non imponitur.

AD tertium est dicendum, quòd legitime certare, potest intelligi dupliciter: vel animi præparatione, vel operis executione. Imperator ergo, quãdo coronatur, licet nondum sit probatus legitime certare operis executione; probatus tamen iam est animi præparatione.

ARTICVLVS IIII.

G *VTRVM IMPERATOR electus debeat iurare fidem Papæ.*

Turrecremata in cap. Tibi domino. 63. dist. vbi sequitur hunc Auctorem.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papæ Imperator electus non debeat fidem iurare. Quia Papa non debet cogere aliquẽ ad illud, quod est perniciosum, vel periculosum. Sed super illo verbo Mat. 5. Ante omnia nolite iurare. Dicit Augustin. ꝙ omnis iuratio falsa, est perniciosa: vera vero est periculosa: nulla vero est H secura. De verb. Apost. ser. 30. Tomo 10.

2 Præterea: Scribitur ad Hebr. 6. ꝙ omnis controuersiæ finis est iuramentum. sed inter Papam, & Imperatorem non debet esse aliqua controuersia: cum vnus sit minister alterius. Ergo non debet sibi iuramentum præstare.

3 Præterea: Eadem epi. & cap. dicit Apo. ꝙ homines per maiores suos iurant. Sed Imperator in temporalibus non recognoscit maiorem se. Ergo non debet alicui de temporalitate iuramentum præstare.

In Contrarium est quod scribitur 63. cap. Tibi domino.

RESOLVTIO.

Imperator ad Ecclesiæ defensionem assumptus Papę fidem iurare debet.

RESPON-

RESPONDEO, dicendum, quòd Imperator aſſumitur in defenſorem, & protectorem Eccleſiæ, potiſſime in partibus Italiæ, & in Occidentalibus Regionibus, in quibus Eccleſia non ſolum habet temporalium iuriſdictionem vniuerſalem, ſicut in toto orbe noſcitur habere; verum etiam habet, mediante Miniſtro, quem elegit, immediatam adminiſtrationem. Talis ergo miniſter in tribus tenetur Eccleſiæ fidelitatem ſeruare. Primo, in ipſius Eccleſiæ exaltatione, vt per rebelles, & infideles Eccleſia non deprimatur: ſed potius illis expugnatis, iuxta poſſe ſuum ſupra candelabrum ponatur. Secundo, in Eccleſiæ Paſtoris, & Rectoris defenſione: vt nec vita, nec honor ſibi debitus per eum auferatur: ſed magis volentibus auferre per ipſum viribus reſiſtatur. Tertio, in temporalium, per Conſtantinum conceſſorum Eccleſiæ conſeruatione: vt in talibus non prætendat aliquam immediatam iuriſdictionem, ſed ſolum immediatam adminiſtrationem. & iſta tria ponuntur in iuramento fidelitatis, quod ipſe Imperator Summo Pontifici præſtare tenetur. ſicut expreſſe patet cap. ſupra dicto, Tibi domino. A

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd quãuis iuratio ſit periculoſa, ex cauſa tamen neceſſaria, cum debita cautela eſt facienda.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd propter cõtrouerſiam terminandam, vel non incurrendam, iuramentum eſt fiendum. quamuis ergo cum Imperator iuramentum præſtat, inter eum, & ſummum Pontificẽ cõtrouerſia nõ habeatur; præſtandũ tñ eſt iuramentũ ad cõfirmationẽ, ne controuerſia incurratur.

B AD tertium eſt dicendum, quòd Imperator nullum ſuperiorem ſe recognoſcit Dominum temporalẽ: & qui fungatur auctoritate puri hominis: ſed bene debet recognoſcere ſuperiorem ſe vicariũ illiùs, qui eſt verus Deus, & verus homo.

QVAESTIO XXXIX. DE IMPERATORIS ADMINISTRATIONE.

VLterius conſiderandum eſt de Imperatoris adminiſtratione. Circa quod quæruntur tria.
Primo, Vtrum Imperator ſtatim electus, abſque eo, quòd ſit per Papã confirmatus poſſit adminiſtrare.
Secundo, Vtrum Imperator per Papam electus, & confirmatus abſque aliqua alia ſolennitate poſſit adminiſtrare.
Tertio, Vtrũ Imperator ſtatim electus abſq; Papę auctoritate poſſit adminiſtrare, ſaltẽ ĩ Regno Alemanię.

ARTICVLVS I.

VTRVM IMPERATOR STAtim electus poſſit adminiſtrare.

Vide Baldum in l. vlt. C. de quadriennij pręſcriptione.

AD primũ ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd Imperator ſtatim electus poſſit adminiſtrare. Quia temporalium adminiſtrationem Imperator cõfert Papæ, & Eccleſiæ. Vnde & ſibi tributum de talibus Papa mandat dari, ſicut patet 23. q. 8. c. Tributum. non ergo adminiſtrationem temporalium Imperator à Papa debet recognoſcere.

2 Præterea: Non eſt inferioris conditionis Imperator, quàm Rex, & alij Principes mundi. ſed Rex, & alij Principes ſtatim poſt mortem prædeceſſorũ poſſunt adminiſtrare. Ergo Imperator eodem modo ſtatim poſt mortem prædeceſſoris eius poſt canonicam electionem poteſt adminiſtrare. C

3 Præterea: Per electionem aliquod ius acquiritur Imperatori, ſed non acquiritur ſibi ius ſuper adminiſtratione ſpiritualium. Acquiſitum eſt ergo ſibi ius ſuper adminiſtrationem temporalium.

IN CONTRARIVM eſt, quia nullus electus, cuius confirmatio ad Papam ſpectat, poteſt adminiſtrare, non obtento beneficio confirmationis, ſicut dicitur extra de elec. c. Noſti. planum autem eſt, ꝙ Imperatoris electio Papæ relinquitur confirmãda.

D *RESOLVTIO.*

Imperator electus ante cõfirmationem adminiſtrare non poteſt. Papa autem electus intelligitur confirmatus, quia ſuperiorem non habet.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſicut in naturalibus actio præſupponit virtutem: & virtus præſupponit ſubſtantiam: eo quòd à nulla ſubſtantia creata poteſt egredi actio, niſi mediante virtute, vt probat Commentator 7. Metaph. Eſt enim hòc proprium ſolius Dei, quòd immediate agat per ſuã ſubſtantiam: quia virtus eius ſubſtantia eſt. Sic in moralibus iſta tria ſe ad inuicem præſupponunt: electio, confirmatio, & adminiſtratio: ita quòd electio tenet locum ſubſtantiæ; confirmatio locum virtutis; & admi-

& administratio locũ operationis. Per electionẽ .n. Imperator generatur, & acquirit esse: per confirmationem vero acquirit virtutem, per quam agat. Sed per administrationem exequitur ipsum agere, & ipsum operari, mediante substantia, & mediante virtute sibi per electionem, & confirmationem acquisita: vnde sicut nulla creatura potest agere immediatè, sine virtute superaddita: quia tunc sua substantia esset sua virtus; quod soli Deo conuenit: sic Imperator per solam electionem non potest administrare, nisi beneficium confirmationis recipiat: quia tunc sequeretur, ꝙ sua electio esset eius confirmatio, quod solum veritatem habet de Summo Pontifice, qui superiorem non habet.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd post donationem factam Ecclesiæ à Constantino in toto Imperio Occidentalium Regionum Ecclesia habet temporalium non solum vniuersalem iurisdictionẽ, verum etiam vniuersalem administrationem, quam exequitur, mediante Imperatore, quem elegit, ne ipse Papa implicet se negotijs sęcularibus. & ideo virtutem, & potestatem administrandi Imperator recipit, quando eius electio per Papam confirmatur, & approbatur.

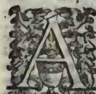
AD secundum est dicendum, quòd non est simile de Imperatore, & alijs Principibus mundi propter tria. Primo, quia Papa confert Imperatori immediatam administrationem, & est minister Ecclesiæ in administratione temporalium, quam non cõfert alijs. Secundo, quia constitutio aliorum Regũ, vel Principum vadit per successionem: non autem sic institutio Imperatoris. Tertio, quia quicquid agitur circa Imperium, tam eius electio, quàm eius confirmatio, totum est ex institutione Ecclesiæ, quod non contingit de alijs.

AD tertium est dicendum, quòd nullum ius administrandi acquiritur Imperatori per eius electionem, sed bene acquiritur sibi ius, quòd possit cõfirmationem suam procurare, & se purgare, si aliqua obijcerentur, quæ haberent vitiare electionem factam de se ipso.

ARTICVLVS II.

VTRVM IMPERATOR statim electus, & confirmatus possit administrare.

Panormitanus in c. Venerabilem, de elect. Et Castaldus tract. de Imperatore quæst. 46.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Imperator statim electus, & confirmatus possit administrare: quia agente appropinquante passo disposito, statim sequitur actio. Sicut dicit Philosophus in Meta. Papa ergo appropinquante Imperatori disposito per canonicã

Aristotel. 9. metaph. t. com. 10.

E electionem, confirmando ipsum, statim poterit sequi executio, & administratio.

2 Præterea: Vbi est maius periculum, ibi citius succurrendum est. Sed Imperator assumitur ad subueniendum Ecclesiæ oppressæ, & molestatæ per Tyrannos. Ergo post confirmationem non est differenda eius administratio.

3 Præterea: Non in alio dependet Imperator ab Ecclesia, nisi in eius electione, & confirmatione. statim ergo electus, & confirmatus poterit administrare.

IN CONTRARIVM est, quia præter confirmationem, & electionem multa requiruntur ad Imperialem solennitatem: vt vnctio, consecratio, & coronatio, sicut supra dictum est.

RESOLVTIO.

F

Imperator, quamuis sit confirmatus, administrare non potest, nisi sit vnctus, cõsecratus, & coronatus.

RESPONDEO, dicendum, quòd aliqua requiruntur ad rei quidditatem, & substantiam: Aliqua vero ad rei solennitatem, & euidentiam. Illa ergo, quæ pertinent ad Imperatoris quidditatem, & substantiam, solum est eius cõfirmatio, & electio: sed illa, quę pertinent ad solennitatem eius, & euidentiam, est eius inunctio, consecratio, & coronatio. vnde conuenienter ante eius officij executionẽ omnia ista circa eum expleri debent. habemus enim de hoc magnum documentum in veteri lege. Primo de Moyse, qui fuit Dux, & Imperator populi Israelitici, de quo scribitur Exodi 17. quòd ante executione sui officij, puta antequam pugnaret contra Amalech, ascendit in montem, vt prius precibus, quàm armis pugnaret. G

De Salomone vero habetur 3. Reg. 1. quòd ante administrationem sui officij multæ solennitates factę sunt erga eum. vnde ibi dicitur ex mãdato Regis Dauid: Tollite vobiscum seruos Domini vestri, & imponite Salomonem filiũ meum super mulam meã, & ducite eum in Gyon, & inũgat eum ibi Sadoch Sacerdos, & Nathan Propheta in Regem super Israel: & canetis buccina, atque dicetis: Viuat Rex Salomon.

Ad Argumenta.

H

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd in agentibus ex necessitate naturæ sufficit, vt actio naturalis sequatur ex appropinquatione agentis cum passo disposito: Sed in agentibus à proposito, & per electionem, requiritur debita consiliatio, matura deliberatio, & diuini auxilij impetratio: ac omnia alia, quæ faciunt ad consecutionem finis supernaturalis: ad cuius faciliorem consecutionem, & impedimentorum remotionem Ecclesia principaliter Imperatorem in suum aduocatum, & defensorem assumit.

AD secundum est dicẽdum, quòd vbi periculum Ecclesię immineret ex vexatione & perturbatione Tyrannorum Imperator vocatus * ad Papam ante eius confirmationem, vel electionem posset administrare *al. per

de

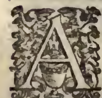
& mandato Papæ illa, quæ ſpectarent ad ſubleuationem Eccleſiæ. vnde de Carolo Magno ſcribitur 63. diſt. cap. Adrianus, ꝙ vocatus per Papá, prius Regé Deſiderium captiuauit, & Longobardos expugnauit, & poſtmodum per eum in Imperatorem fuit confirmatus, & coronatus.

A d tertium eſt dicendum, quòd ſine diuina influentia Imperator non poſſet populum ſibi cōmiſſum regere. Nam quáuis Imperator immediate ab Eccleſia non recipiat niſi electionem, & confirmationem: tamen diuinam influentiam, & cordis prudétiam recipit, mediante ſacra vnctione, & conſecratione. propter quod de Salomone ſcribitur 3. Reg. 3. ꝙ ſtatim recepta ſacra vnctione, Dominus apparuit ſibi per ſomnium dicens: Poſtula à me quod uis. qui cum poſtulaſſet ſapientiam, & prudentiam, dictum eſt ſibi: Cor ſapiens, & intelligens datum eſt tibi in tantum, ꝙ nullus ante tibi ſimilis fuerit, nec poſt te reſurrecturus ſit.

ARTICVLVS III.

VTRVM IMPERATOR electus poſſit ante eius confirmationē in Regno Alemaniæ adminiſtrare.

Vide citatos in præcedentibus articulis.

A D tertium ſic proceditur. Videtur enim, quòd Imperator electus non poſſit ante eius confirmationem in regno Alemaniæ adminiſtrare: quia eadem eſt ratio totius, & partis. totius terræ, & vnius glebæ: & totius ignis, & vnius ſcintillæ, vt dicitur 3. Phyſicorū. Sed regnum Alemaniæ eſt aliqua pars Imperij. Si ergo non poteſt adminiſtrare ſine confirmatione in toto: non poterit adminiſtrare in illa parte.

Ariſt. 3. Phy ſic. tex. com. 41.

2 Præterea: Conſtantinus totum occidentale Imperium ſub dominio Romani Pontificis mandauit gubernari immediate. cum ergo regnum Alemanię in occidentali Imperio exiſtat; non poterit ibi adminiſtrare, niſi per confirmationem Papæ.

3 Præterea: Si poteſt adminiſtrare in regno Alemanię, ſtatim electus; vel hoc eſt ratione, qua Rex: aut ratione, qua Imperator: non ratione qua Rex, quia non eſt electus in Regem, ſed in Imperatorem: nec ratione, qua Imperator, quia ſic vbique poſſet adminiſtrare.

I n C o n t r a r i v m eſt conſuetudo diuturna, quæ æquipollet legi. ſecundum quod Iſi. dicit. lib. 6. Etymol. cap. 10.

RESOLVTIO.

Imperator electus ante confirmationem in Regno A *Alemaniæ poteſt adminiſtrare. Quæ enim diſſimulantur, & non prohibentur, dicuntur conceſſa.*

R e s p o n d e o, dicendum, quòd aliqui dicunt ius acquiſitum eſſe Imperatori per ſolam electionem adminiſtrãdi in Regno Alemaniæ, propter duo: Primo, ex diuturna, & longa conſuetudine: de qua ſi diſputare volumus, vt ex conſuetudine aliorum alios improbemus; oritur interminata luctatio, propter quam vitandam, ſummè cauendum eſt, ne tempeſtas contentionis ſerenitatem charitatis obnubilet, vt dicit Auguſt. in de ieiun. diei ſabbati. Epiſtola 86. Tomo 9.

Secundo, ex ordinatione illius regni, & conſuetudine illius populi, cui ſe tanquàm in re propria poſſunt ſe ſibi ſubijcere. quod de alijs partibus eis nō cō- B uenit ordinare, & iſtud puto eſſe verum, ſi Papa diſſimulat, & contrarium ſibi non mandat: quia in talibus, quæ ex ordinatione Eccleſiæ pendent, eo ipſo ꝙ diſſimulantur, & non prohibentur, intelligūtur eſſe conceſſa.

Ad Argumenta.

A d P r i m v m ergo eſt dicendum, ꝙ licet in partibus homogeneis, de quibus loquitur Philoſophus, eadem ratio ſit totius, & partis, quantū ad prædicationem, eo ꝙ quælibet pars ignis eſt ignis. quælibet pars terræ eſt terra. non tamen eſt eadem ratio quantum ad actionem vel paſſionem. poſſet enim C aliqua pars ignis in aquam conuerti, tamen non totus ignis. & aliqua pars terræ poſſet ſurſum eleuari per calorem Solis, non tamen tota terra. Sic in aliqua parte Imperij permittitur Imperatori adminiſtrare, quod tamen non permittitur ſibi in toto Imperio, niſi ſit per Papam confirmatus.

A d ſecundum eſt dicendum, ꝙ tempore Conſtãtini Romanum Imperium erat totum integrum, ſed poſtmodum tyrannicè & vſurpatiuè tam Imperium Orientale, quàm Occidentale fuit, & eſt multipliciter diuiſum. Et ideo Eccleſia propter pacem ſeruandam ſolum circa partes Italiæ temporalium adminiſtrationem committit Imperatori, cum ſolennitate confirmationis, & coronationis. In alijs autem partibus non exequitur quam habet iuriſdictionē: ſed D prudenter diſſimulat ſuorum fidelium Principū dominationem.

A d tertium eſt dicendum, quòd adminiſtrat in Regno Alemanię magis, vt Rex, quàm vt Imperator, & quamuis non eligatur in Regem, ſed in Imperatorem, ad eum tamen ſpectat regnum Alemaniæ committere. & ibi, & in alijs partibus Rectorem inſtituere. cum ipſe omnibus partibus præſentialiter adeſſe non poſſit.

V QVAE-

QVAEST. XL. DE IMPERATORIS DEPOSITIONE.

EINDE *considerandum est de Imperatoris depositione. Circa quod quaeruntur quatuor.*

Primo, Vtrum Papa possit Imperatorem deponere.

Secundo, Vtrum Papa propter contumaciam Imperatorem deponat.

Tertio, Vtrum Papa possit Imperatorem excõicare.

Quarto, Vtrum Papa possit Imperatoris subditos à iuramento fidelitatis absoluere.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT IMperatorem deponere.

Materiam huius quaestionis vide cap. Ad Apostolicae, & ibi Canonistas, de senten. & re iud. lib. 6. Et Aluar. lib. 1. cap. 13. 21. & 37.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit Imperatorem deponere. Quia minister inferior superiorem deponere non potest. Sed Christus Lucae 22. quęstioné Discipulorum quaerétium inter se, quis eorũ videretur esse maior; determinauit per hunc modũ, ꝙ maior inter eos deberet esse omnium minister. Papa ergo, ex quo est minister omnium, non potest Imperatorem deponere.

2 Praeterea: Papa non põt auferre, nisi illud, quod dat Imperatori. Sed non dat Imperatori temporalitatem: immo potius ab eo recipit. Ergo hanc nõ potest ab eo auferre.

3 Praeterea: Papa non potest tollere ordinem, & regimen vniuersi mundi à Deo institutum. Sed duo sunt, quibus vniuersus mundus regitur: Pontificũ auctoritas, & regalis potestas, vt scribit 96. dist. c. Duo sunt quippe. Ergo neutrũ istorũ Papa potest tollere.

IN CONTRARIVM est, quia Imperator cęlestis potest Imperatorem terrenum deponere: cum non sit potestas nisi ab ipso. Sed Papa fungitur auctoritate cęlestis Imperatoris. Potest ergo terrenum Imperatorem deponere.

RESOLVTIO.

Imperatorẽ à Papa deponi posse, quis ibit inficias? eius enim est deponere Imperatorem, cuius est eundẽ constituere. id quod exempla ipsa, aut gesta declarãt.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ duo praecipue declarant, Papam Imperatorẽ posse deponere. Primum est rationis efficacia. Planum est autem, E ꝙ eadẽ sunt principia generationis rei, & corruptionis eiusdem. Per illa enim eadem principia, per quae res generatur, corrumpitur contrariò modo sumpta. Vt si per coniunctionem elemẽtorum, & eorum amicitiam mixtum generatur: per eorundem elementorum disiunctionem, & inimicitiam mixtum corrũpitur, & dissoluitur. Propter quod litem, & amicitiam principia omnium rerũ aliqui Philosophi esse posuerũt, sicut Philosophus dicit 1. Physicor. Cui cõcordat illud, quod scribitur extra de Reg. iuris auctoritate Chryso. † Omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur. principium autẽ ipsius generationis Imperatoris planũ est, ꝙ est ipse Papa, quantum ad eius electionem, coronationem, & F confirmationem, vt supra ostensum est. Ergo principium eius depositionis, & corruptionis ipse Papa existit. Secundum est exempli, & facti euidẽtia. Legitur enim Innocentium III. Otthonem Imperatorẽ deposuisse. quia fidelitatem iuramẽti, qd Ecclesiae fecerat, non seruauit. Et Fredericus post depositionẽ eius electus est, quẽ Honorius, qui dicto Innocentio in Põtificatu successit, coronauit in Basilica Sancti Petri: quẽ post modum simili modo à iuramento resilientem, & contra Ecclesiam hostiliter insurgentem, quã protegere tenebatur, Innocentius IIII. natione Ianuensis in Concilio generali Lugduni celebrato publicè deposuit, & Imperio priuauit.

Lib. 1. Phys. tex. cõ 43.

† Id habetur homil. 32. in Matt. in ope re imperfecto refert Iuo in decreto. par 8. cap. 233. & Gratianus hue palea 27. q. 2 c. omnis res.

G *Ad Argumenta.*

AD PRIMVM ergo est dicẽdum, ꝙ Christus voluit caput Apostolorum esse ministrum omnium charitatis obsequio. non autem potestatis dominio. vtrumque enim secundum Aug. ille, qui praeest, tenetur implere. Primo vt se non existimet ptãte dominante, sed charitatẽ seruiente felicẽ, q̃tum ad charitatis obsequiũ. secundo, vt si videt se excedere in rigiditate disciplinę, non ab eo requirit, vt ab ipsis subditis venia postuletur, ne dũ nimiũ seruat humilitas, regẽdi frangatur auctoritas, quantũ ad ptãtis dominiũ

D. P. Augustinus in prima Regula. Tomo 1.

AD secundũ est dicendum, ꝙ in partibus occidẽtalis Imperij, saltẽ prius donationem factam à Constantino, H Papa confert Imperatori temporalitatem, & administrandi potestatem: cuius signum est, ꝙ vacãte imperio, immediata temporaliũ administratio, & plena iurisdictio Apostolicae Sedi reseruatur.

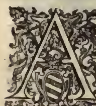
AD tertium est dicendum, quòd Papa non tollit ordinem à Deo institutum, quantum ad ista duo regimina, tollendo dominationem: sed bene tollit potestatis abusionem, vt si potestate, quam confert Imperatori, ipse abutatur; Ecclesiam, cuius mandatis tenetur parere, inuadendo, & contemnendo, potest ipsam ab eo tollere, & alteri conferre: & sic patet quaestio.

ARTI-

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA IMPERAtorem propter contumaciam deponere debeat.

Canoniſtæ in c. Ad Apoſtolicæ. de ſent. & re iud. lib. 6.

D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quod Papa Imperatorẽ propter contumaciam non debeat deponere. Quia Papa nõ poteſt deponi niſi pro hæreſi. Ergo & Imperator, vt videtur, nõ niſi pro hæreſi eſt deponendus.

2 Præterea: Contumacia incurritur, quando nõ paret quis mandato ſuperioris. ſed ſuperior quandoque multa mandat ex liuore. interdum multa in mandatis ſuperioris inconueniẽtia, & difficilia continentur. Ergo non propter contumaciam Imperator eſt deponendus.

3 Præterea: Magis eſt eſſe contumacem contra Deum, quàm cõtra Papam. ſed per quodlibet peccatum mortale homo efficitur contumax contra Deũ. Ergo per quodlibet peccatum mortale Imperator eſſet deponendus.

In Contrarium eſt, quia Imperator debet deponi ſi contra præſtitum iuramentũ facit.

RESOLVTIO.

Imperator propter contumaciam ſibi annexam, irreuerentiam, impœnitentiam, inobedientiam: aut idololatriam, ſiue hæreſis completiuam ſententiam, à Papa eſt deponendus.

Respondeo, dicendum, quòd contumacia, quantum ad præſens, quatuor mala habet annexa. Nam primo habet annexam idololatriam. ſcribitur enim 1. Reg. 15. quòd quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatrię nolle acquieſcere. Secundo hæreſis habet annexam completiuam ſententiam. dicit enim Aug. lib. 8. de Ciui. Dei. cap. 51. Si aliquid praue aliqui ſapiunt, & correpti, vel moniti contumaciter reſiſtunt, nec ad mandatum ſuperioris emendare volunt, hæretici ſunt. Tertio habet annexam impęnitentiam. vt ſi quis in contumacia ſic ſit obſtinatus, quod nullo modo velit pœnitere, vel obedire; talis contumacia ratione impęnitẽtiæ, & obſtinationis includit peccatum in Spiritum ſanctum. Quarto habet annexam præcipientis irreuerẽtiam. quia tales, vt plurimũ, in contumacia perſiſtentes, ſicut nec Deum timent, ita nec hominem reuerentur. Propter contumaciam ergo habentẽ annexa iſta quatuor, meritò Imperator eſt deponẽdus. Tomo 5.

Ad Argumenta.

Ad Primum, ergo eſt dicendum, quòd Papa ſolum propter hæreſim deſiſtit eſſe Papa, quia ſola fides, cui infidelitas opponitur, deſponſat ſibi Eccleſiam Chriſti non habentem maculam, neq; rugã. A ſed Imperator ad multa alia tenetur, quę in ſuo iuramento ponuntur, in quibus ſi negligens fuerit, & contumax extiterit, deponendus eſt.

Ad secundum eſt dicendum, quod Imperator tenetur parere mandatis Papæ rationabilibus, & poſſibilibus: & illis dumtaxat, ad quæ ſe per iuramentum obligauit. liuor autem mandantis, & ſi redundat in malum præcipientis: non tamen abſoluit ſubditum ab impletione præcepti.

Ad tertium eſt dicẽdum, quod licet per quodlibet peccatum mortale homo efficiatur contumax cõtra Deũ, & ſic priuatur cęleſti imperio in foro interioris conſcientiæ: in foro tamen exterioris iudicij non eſt homo priuandus imperio, vel dominio temporali propter contumaciam cuiuslibet peccati mortalis; B niſi quando in tali contumacia pertinaciter eſt obſtinatus contra ſuperioris mandatum.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT Imperatorem excommunicare.

Martinus Laudẽſis tract. de Principibus not. 61. & Caſtaldus tract. de Imperatore. q. 50. nu. 24.

D tertium ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa Imperatorem excommunicare nõ poſſit. quia Communitas nõ poteſt excommunicari: vt habetur. Extra de ſent. excom. † ſed Imperator C eſt perſona communis, & publica. Ergo excommunicari non poteſt. † cap. Romana 5. in vniuerſitatẽ. de ſent. excom. lib. 6.

2 Præterea: Matth. 13. dicit Aug. † quod Princeps nõ poteſt excommunicari. ſed Imperator eſt maior Princeps, qui eſt in Eccleſia, Ergo excõicari non poteſt. † lib. 3. contra Epiſtolã Parmeniani. cap. 2. Tomo 7.

3 Præterea: Excõmunicatio eſt quædam maledictio. ſed ſcribitur ad Rom. 12. Benedicite perſequẽtibus vos, benedicite, & nolite maledicere. Papa ergo Imperatorem quantumcunque perſecutorem non debet excommunicare.

In Contrarium eſt, quia excõicatio eſt quædam correctio, & quædam pœna: ſed Papa Imperatoris cenſetur eſſe Pater, & Magiſter, vt ſcribitur 96. diſt. c. Quis dubitet. Poteſt ergo Imperatorem D tãquam filium, & diſcipulum tali pœna corrigere.

RESOLVTIO.

Imperator, cum ſubſit Papæ ſubiectione filiali, & miniſteriali; ab ipſo excommunicatione corrigi poteſt.

Respondeo, dicendum, quod Imperator ſubeſt Papæ duplici ſubiectione. Primo ſubiectione filiali in ſpiritualium deriuatione. deriuantur enim dona ſpiritualia ab eo, tanquam à fonte in Imperatorẽ, & in omnes filios Eccleſiæ. Vnde ſuper illo verbo Pſal. Sicut vnguentũ in capite, quod deſcendit in barbã, barbam Aaron: dicit Aug. Vnctio Spiritus ſancti primo deſcendit in barbã Aaron: puta in Apoſtolos, & in Chriſti Sacerdotes, qui tanquã barbati, & fortes, primos impetus ſęculi ſuſtinuerũt, ſed vinci non potuerunt: In Pſal. 132. To. 8.

tuerunt: & ab illis descendit in oram vestimenti eius: eo quod ab eis deriuata est in omnes filios Ecclesię. Secundo subest Imperator Papæ subiectione ministeriali in temporalium administratione. Est enim ipse Imperator minister eius, mediante quo administrat temporalia per Constantinum Ecclesiæ concessa ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. & secundum istam duplicem subiectionem duplici gladio Papa potest Imperatorē corrigere, & percutere. Primo gladio spirituali ipsum excommunicando, & & à communione fidelium ipsum separando, ac bonorum spiritualium, quæ fiunt in Ecclesia, ipsum priuando, causa legitima subsistente. Secundo gladio corporali: quia si administrationem temporalium, quam ab Ecclesia recipit, nollet dimittere, sed tyrannicè, & vsurpatiuè tenere; bellum corporale contra ipsum posset conuocare, & manu armata expellere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd excommunicatio importat quendam actum: † actus autem sunt suppositorum: & ideo in communitate non potest fieri excommunicatio: quia Communitati non conuenit agere, nec pati: sed ad personas singulares, quibus conuenit agere, & pati.

† Arist. 1. Metaph. circa medium Prologi.

AD secundum est dicēdum, quòd Augustinus nō dicit Principem non posse excommunicari simpliciter. sed solum quando timetur periculum schismatis; tunc enim quando timetur de schismate, tolerandum est minus peccatum, ne tota multitudo eius malis inuoluatur.

AD tertium est dicendum, quòd maledicere intentione persistendi, & ad malum inducendi, prohibitum est: & à Papa, & à quolibet alio Prælato vitandum est. Sed maledicere intentione corrigendi, & à malo retrahendi, licitum, & obseruandum est.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT IMperatoris subditos à iuramento fidelitatis absoluere.

Vide cap. Ad Apostolicæ. circa finem de senten. & re iud. lib. 6.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa nō possit Imperatoris subditos à iuramento fidelitatis absoluere. quia iuramentum pertinet ad mandatum primæ tabulæ. sed in talibus non potest dispensare nec Deus, nec homo, vt dicit Bernardus.

2 Præterea: Si quis iurat alicui soluere pecuniam; & si ille postmodum excommunicetur, nihilominus tenetur illi pecuniam soluere, & iuramentū seruare.

3 Præterea: Non plus tenetur obedire Deo, quàm Papæ. Sed Deus mandat Num. 30. Si quis se constrinxerit iuramēto, non faciat irritum verbū suum: sed omne, quod promisit, implebit. Papa ergo nō potest à tali iuramento absoluere.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 15. q. 6. cap. Nos. vbi dicitur. Nos sanctorum prædecessorum nostrorum statuta sequentes; eos, qui excommunicatis fidelitate, aut sacramento constricti sunt, Apostolica auctoritate à sacramento absoluimus, & ne sibi fidelitatem obseruent, modis omnibus prohibemus.

RESOLVTIO.

Imperatoris subditi à iuramento absoluuntur, cū primum Imperator fidem Ecclesiæ præstitam recusat seruare.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut scribitur extra † de regu. iur. frustra sibi fidē quis postulat ab alio seruari, qui fidem præstitam à se seruare recusat. Planum est autem quod in iuramento fidelitatis, quod Imperator Ecclesiæ præstat, continetur, quòd ipse iurare faciat omnes illos, quibus regnum Italicum, seu alia ad Ecclesiam pertinentia committet, vt ipsi Ecclesiæ adiutores existant. Si ergo fidelitatem, quam iurat, recusat obseruare, ipso facto eius subditi sunt à iuramento eius fidelitatis absoluti.

† Cap. frustra de regu. iur. lib. 6.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Papa non absoluit à iuramento, quantum ad præceptū diuinum, quòd in iuramento continetur, in quo tria clauduntur, vt dicit Hieronymus: Veritatis cognitio, Iudicij discretio, & iustitiæ obseruatio. Absoluit ergo à iuramento quantum ad illicitam iurationem, vt si iuramentum est illicitum, vel incautum, vel quia fit contra in superioris præiudicium. Scribitur enim Nume. 30. Si puella, dum fuerit in domo patris: vel vxor in domo viri, iuramento se constrinxerit, & pater, vel vir contradixerit, non tenebitur promissionis rea. His omnibus tribus modis iuramētum soluitur. Primo si est illicitum. Secundo si est incautum. Tertio si repugnat superioris mandato, vt scribitur 22. q. 4. cap. Tribus modis.

In Hierem. cap. 4.

Iuramentū tribus solui tur modis, & vide Armill. Titul. iurare.

AD secundum est dicendum, quod pecunia sic promissa, vel est deponenda, quousque ille, cui debetur extra excommunicationem ponatur, vel sibi soluenda est: quia excommunicatio licet obligationem tollat, quo ad fidelitatem, non tamen tollit quo ad alios contractus, vt aliqui dicunt.

AD tertium patet solutio. quia licet iuramentū includat in se diuinum mandatum, & sit insolubile, quantum ad iustitiæ obseruationem, vel veritatis cognitionem, seu iudicij discretionem; non tamen includit mandatum Dei. nec est insolubile, quantū ad illicitam, & incautam iurationem, vel superioris contradictionem. immo si cum talibus conditionibus impleretur, non esset iuratio: sed periuratio.

QVAE-

QVAEST. XLI. DE IMPERATORIS EXAMINATIONE.

LTERIVS conſiderandum eſt de Imperatoris examinatione. Circa quod quaeruntur tria. Primo, Vtrũ examinatio electionis ſit de iure naturali, & diuino. Secundo, Vtrum ad Papam ſpectet Imperatoris electionem examinare. Tertio, Vtrum ad Papam ſpectet examinare perſonam electam.

ARTICVLVS I.

VTRVM EXAMINATIO electionis ſit de iure naturali, & diuino.

De materia huius quæſtionis vide cap. Venerabilem, & ibi Canoniſtas extra de elect. & electi poteſtate.

D primũ ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ examinatio electionis ſit de iure diuino. Dicit enim Apoſto. 1. ad Tim. 5. Sine præiudicio nihil faciens, in altã partem declinando. & manum cito nemini impoſueris. Quod verbum exponens Aug. dicit: Sine examinatione nõ eſt aliquis in prælaturam ordinandus, nec in aliquã partem declinandum prius, quàm examinatio præcedens probatum, quem inueniat, & poſt examinationem non ſtatim manus eſt imponẽda per confirmationem: ſed ſæpe eſt probanda, & examinãda. probatio ergo electionis eſt de iure diuino.

2 Præterea: Secundum Philoſophum: Nemo eligit iuuenes in Duces, eo, ꝙ non conſtat eos eſſe prudentes. Examinatio ergo, & probatio debet præcedere naturaliter confirmationem illius, qui debet in Ducem confirmari. *(Ariſt. 1. Pol. ca. 1. ſub finem.)*

3 Præterea: Electionem præcedit conſilium ſecundum Philoſophum. 3. Ethi. Conſilium autem examinatio quædam eſt de his, quę poſſunt contingenter euenire. Videtur ergo, quòd examinatio ſit de iure naturali. *(Ariſt. 3. Eth. cap. 2. ſub finem.)*

IN CONTRARIVM eſt, quia ius diuinum, & naturale eſt immutabile, & vniforme, ſed examinatio electionis non eſt vniformis, & multipliciter variatur. Non eſt ergo de iure diuino, vel naturali.

RESOLVTIO.

Examinatio electionis, quantum ad aliquam ſolennitatem, eſt de iure poſitiuo: ſed ſimpliciter ſumpta, eſt de iure naturali, & diuino.

A RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſicut accuſatio ſimpliciter ſumpta eſt de iure diuino, & naturali: eo ꝙ conſuetudo Romanorum erat non iudicare aliquem niſi præſentes haberet accuſatores, vt ſcribitur Act. 25. qui ſolo † iure naturali regebantur, & Aug. dicit ꝙ Chriſtus Iudam non condemnauit, eo, ꝙ præſentem accuſatorem non habuit: accuſatio tamen quãtum ad aliquam ſolennitatem, & ſecundũ aliquas conditiones temporum, & locorum, & inſcriptionum, eſt de iure poſitiuo: Sic poſſumus dicere, ꝙ examinatio electionis ſimpliciter ſumpta eſt de iure naturali, & diuino. Vnde dictum eſt Moyſi Exodi 18. ex conſilio Ietro cognati eius, qui iure naturali regebantur, prouide de omni plebe viros ſapientes, B & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam, & conſtituas eos Tribunos, & Centuriones, & Quinquagenarios, & Decanos, qui iudicent Populum omni tempore. Et Moyſes ex præcepto Dei dixit Populo Iſraelitico Deutero. 1. Date ex vobis viros ſapientes, quorum conuerſatio ſit probata, & examinata in Tribubus veſtris, & ponam eos vobis Principes: ſed verũ eſt, ꝙ examinatio electionis quantum ad aliquam ſolẽnitatem locorum, & temporum; vt quando & vbi debeat fieri, & quantũ ad certas conditiones, quæ poſſunt, & habent illam electionem vitiare; vt ſic, eſt de iure poſitiuo.

(† Ius Romanum tripartitũ eſt. collectũ eſt enim ex naturalibus pceptis, aut gentium, aut ciuilibus. §. iuris præcepta. inſtit. de inſt. & iure.)

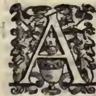
Et per hoc patet reſponſio ad rõnes pro, & cõtra.

C

ARTICVLVS II.

VTRVM AD PAPAM ſpectet Imperatoris electionẽ examinare.

Vide Caſtaldum in tra ct. de Imperatore quæſt. 17.

D D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ad Papam nõ ſpectet Imperatoris electionẽ examinare. quia electio, quæ fit à Papa, non debet examinari: quia ad ſuperiorem non poteſt ipſam examinandam remittere, cũ ſuperiorem non habeat: Sed electio Imperatoris fit à Papa. Ergo examinari non debet.

2 Præterea: Scribitur 1. Ethi. Quòd vnuſquiſque bene iudicat de his, quæ nouit, & horum eſt bonus iudex. Sed magis electores cognoſcũt, vtrũ electio ſit vitiata, ꝙ aliqui alij. Ergo ad eos ſpectat examinatio. *(Ariſt. 1. Eth. cap. 3. circa medium.)*

3 Præterea: Electio aliorum Regum, & Principũ non examinatur per Papam. Ergo nec Imperatoris electio per eum debet examinari, cum dominium aliorum à dominio Imperiali dependeat.

In Contrarium est, quod scribitur extra de elect. c. Venerabilem.

RESOLVTIO.

Imperatoris electio spectat ad Papam, cuius est cōferre ius eligendi, electionemq. confirmare.

Respondeo, dicendum, quòd ad eum pertinet electionem aliquam examinare, ad quem pertinet ius eligendi conferre, & ordinare, ac manus imponere, & electionem confirmare. sed planum est, quòd ad summum Pōtificem spectat immediate ius eligendi Imperatorem conferre, & ordinare Imperium. quia cum sit minister eius in Ecclesiæ defensione, & temporalium administratione: potestas eligendi ipsum ab Apostolica Sede in ipsos Electores est deriuata. Sequitur ergo, q̄ ad Papam immediate pertinet ipsius electionis probatio, & examinatio.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, q̄ quando Electores admoniti, & expectati nollēt Imperatorem eligere, cum congruum non sit, Ecclesiam carere aduocato, & defensore: tunc Papa immediate eligeret, & in tali casu sua electio esset examinatio, & cōfirmatio: sed quando Papa eligit, mediantibus electoribus, quia per eos potest fieri in concordia, & discordia, & iuris ordine non seruato, tunc electio Papæ relinquitur examinanda, & confirmanda.

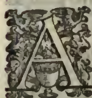
Ad secundum est dicendum, quòd nullus in causa propria ponendus est iudex. Electores ergo nō habent iudicare, nec cognoscere de ipsa electione per eos facta; sed Papæ relinquitur examinanda, vtrum per eos fuerit vitiata, vel vtrum aliqua obijciantur, quæ talem electionem habeant vitiare.

Ad tertium est dicendum, q̄ non est simile, quia modus eligendi, & examinādi, & quicquid pertinet ad iurisdictionem imperialis dominij, dependet ex ordinatione Ecclesiæ. q̄d nō contingit de alijs.

ARTICVLVS III.

VTRVM AD PAPAM spectet personam electam examinare.

Castaldus loco citato in articulo præcedenti.

Ad tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd ad Papam non spectet examinare personam electam, quia Imperator assumitur, vt corporali gladio defendat Ecclesiam: sed probare personam idoneam ad hunc actum magis spectat ad militem, quàm ad Papam.

2 Præterea: Papa debet imitari vestigia Dei. sed, Exo. 3. Deus immediate elegit Moysen in ducē Populi Israelitici, & Dauid elegit Regem super Israel 1. Regū 16. nulla examinatione de eis facta.

3 Præterea: Examinatio, quæ fit per Papam, pertinet, vel ad scientiam, vel ad vitam. sicut patet 25. distinct. c. de examinatione Prælatorum. Sed de neutro persona Imperatoris examinari debet. ergo, & cetera.

In Contrarium est, quod scribitur extra de elect. c. Venerabilē. vbi Papa loquens in persona sua sic dicit: Ius, & auctoritas examinandi personam electā in Regem, & promouere ad Imperiū, ad nos spectat, qui eum inungimus, & cōsecramus.

RESOLVTIO.

Persona ad Imperium assumpta est per Papam immediatè probanda, & examinanda.

Respondeo, dicendum, q̄ animalis, & temporalis, seu carnalis homo per spiritualem examinatur, & probatur: vnde super illo verbo 1. ad Corint. 2. Animalis homo spiritualiter examinatur. Dicit Aug. In de uera Religione, q̄ semper animalia, & corporalia per spiritualia debent probari, & examinari: quia non propter aliud spiritualia eis proponūtur, nisi vt examinentur, & probentur, an spiritualia ament, & diligant, vel non. Planum est autem, quòd Imperator suum Imperium recipit principaliter super regimen animalium, & corporalium hominum, propter quorum correctionem, eius maiestatē decet non solum legibus esse armatam, sed etiā armis esse decoratam. Papa vero suum imperium principaliter recipit super regimen hominum intellectualium, & spiritualium, qui (dicente Apostolo eodem. c.) iudicant omnia, & ipsi à nemine iudicantur. Sequitur ergo, q̄ persona ad imperium electa est per Papam immediatè probanda, & examinanda. Tomo 1. Cap. 31.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd fama, & testimonio aliorū potest Papa examinare, vtrū persona electa sit idonea corporali gladio Ecclesiam defendere, vel vtrum sit effeminatus, & inutilis ad talem actum.

Ad secundum est dicendum, quòd aliter examinat Deus, quàm homo: nam Deus examinat secundum interiorem euidentiam, homo vero secundum exteriorem famam, & secundum exteriorem apparētiam. vdne dictum est Samueli 1. Reg. 16. Ne respicias vultum eius, neque altitudinē staturæ eius, quoniam abieci eum. homo enim videt quæ foris parēt, Deus autem intuetur cor.

Ad tertium est dicendum, quòd de multis aliis debet examinari persona electa præter vitam, & scientiam. possent enim Electores eligere hominem Sacrilegum, vel Excommunicatum, Hæreticum, Schismaticum, vel Paganū, Tyrannum, vel Fatuum, vel talem, cuius Progenitores fuissent persecutores Ecclesiæ, & in omnibus istis persona electa esset repellenda.

QVAE-

QVAESTIO XLII. DE IMPERII DVRATIONE.

Einde conſiderandum eſt de Imperij duratione. Circa quod duo quæruntur.

Primo, Vtrum Romanum Imperium auctoritate Papæ confirmatum debeat durare vſque ad finem ſeculi.

Secundo, Vtrum Romanum Imperium nunc diuiſum, auctoritate Papæ ante finem ſeculi debeat reintegrari.

ARTICVLVS I.

VTRVM ROMANVM IMperium auctoritate Papæ confirmatum vſque ad finem ſæculi ſit duraturum.

D primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd Romanum Imperium auctoritate Papæ confirmatū vſque ad finem ſęculi ſit duraturum. Scribitur enim Matthęi 24. Quod cum prædicatum fuerit Euangelium in toto orbe in teſtimonium omnibus Gentibus: tunc veniet conſummatio. ſed non poterit prædicari Euangeliū vſq; ad finem ſæculi in toto orbe, niſi Romanum Imperium duraret. quia illis, qui Romano Imperio non ſubijciuntur, Euangelium non eſt prædicandum.

2 Præterea: Scribitur Matth. 13. quòd in fine ſęculi filius hominis mittet Angelos ſuos, & colligent de regno eius omnia ſcandala. Sed ſecundum Auguſtinum, †Regnum ibi accipitur pro Regno præſentis Eccleſiæ. quia in Regno cœleſtis patriæ non erunt ſcandala, quæ colligi debeant. Regnum ergo pręſentis Eccleſiæ, quod eſt Romanum Imperium, vſque ad finem ſęculi eſt duraturum.

† Id habet B. Gregorius Hom. 12. in Euangelia.

3 Præterea: Romanum Imperium eſt, quod conceſſit Conſtantinus Eccleſiæ. ſed talem conceſſionē ipſe confirmauit vſque ad finem ſæculi illibatam, & inconcuſſam permanere, vt ſcribitur 96. diſt. cap. Conſtantinus.

IN CONTRARIVM eſt, quia in fine ſæculi ædificabitur Hieruſalem, & templum Domini per Iudæos ex Imperio Antichriſti, vt in tali templo colatur ab eis tanquam Deus & oſtendat ſe eis tanquā ſit Deus, vt dicit Apoſtolus 2. ad Theſſal. 2. Non ergo tunc erit Romanum Imperium.

A RESOLVTIO.

Romanum Imperium ad finem vſque Mundi duraturum iudicamus.

RESPONDEO, dicendum, quòd iſta quæſtio eſt dubia propter illud, quod ſcribitur Apoc. 20. vbi ſic dicitur: Cū cōſummati fuerint mille anni, ſoluetur Sathanas de carcere ſuo. quia priorē poteſtatem recipiet, & exibit, & ſeducet gentes, quæ ſunt ſuper quatuor Angulos terræ Gog, & Magog. & cōgregabit eos in prælium, quorum numerus eſt ſicut arena maris. Super quibus verbis dicit Gloſſa, quòd ad litterā has duas Gentes tectas, & abſconſas Diabolus primo decipiet, & per eas procedet ad ſeductionem, B & perſecutionem fidelium, ita quòd Antichriſtus per has duas Gentes tectas, & abſconſas in angulis terræ: quorum numerus eſt ſicut arena maris, perſequetur Eccleſiam Dei. Nam Gog, & Magog, idē eſt, quod tectum de tecto: Vt ſit ſenſus, quòd tectę, & abſconſæ Gentes debeant exire de tectis, & abſconſis locis ex Imperio Antichriſti ad perſecutionem Eccleſiæ: & ſi ſic, erit quòd Imperium ad tales gentes ſit transferendum: cum clarum ſit huiuſmodi Gentes nunquam fuiſſe, nec eſſe ſub Romano Imperio, ſequitur quòd Romanum Imperium vſque in finem ſæculi duraturum non ſit. Sed Auguſtinus C 20. de Ciuitat. Dei cap. 9. Exponens iſta verba ſcripta in Apocal. dicit, quòd Gentes iſtæ, quas Euangeliſta appellat Gog, & Magog, non ſic accipiendæ ſunt, vt ſint aliquę Gentes in aliqua parte terrarum conſtitutæ tanquam barbaræ, & commixtæ alijs Nationibus, vel quaſi ſeiunctę, & ſemotæ à Romano Imperio: ſed Nationes in toto orbe terrarum ſimul cum alijs exiſtentibus intelligere debemus: In quibus Diabolus tanquam in abyſſo intelligitur eſſe incluſus, & tectus. Sed tunc, tempore Antichriſti exibit tanquā tectus de tecto: quia de tecta, & occulta exibit in manifeſtam, & apertam perſecutionem: qui iam ante per multa mala, & varia ſeducet multos. ſed tunc im- D minente iudicio finali, vniuerſa Ciuitas Chriſti in toto orbe terarum ab vniuerſa Ciuitate Diaboli, quantacunque erit vtraque ſuper terram, apertam, & manifeſtam perſecutionem patietur. Vnde ſecundum hoc dicendum eſt, Romanum Imperium vſque ad finem Mundi eſſe duraturum.

Gog, & Magog, quid ſonent.

Tomo 5.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd ſecundum Chryſoſt. prædicatio Euangelij Regni fuit completa in quadraginta annis poſt Chriſti reſurrectio-

Hom. 76. in Matth.

ctione: Et tunc fuit consummatio, non mundi vniuersaliter: sed solum Iudæorum, & Ciuitatis Hierusalem facta per Titum, & Vespasianũ Romanos Principes. Sed secundum August. Epist. 80. talis prædicatio Euangelij Regni non complebitur vsque ad finem sęculi. quia tempore suo in Affrica, vbi ipse erat, multæ barbarę nationes erant, in quibus nondum prædicatum Euangelium esse, compertum est per illos, qui inde captiui ducebantur. Sed Origenes dicit vtrunque esse verum: ait enim, quòd prædicatio Euãgelij Regni completa fuit tempore Apostolorũ quantum ad famam, & prædicationis auditum: sed quantum ad prædicationis fructum: vt in omnibus gentibus Ecclesia credentium in Christum sit fundata, ante finem sęculi talis prędicatio non complebitur.

A D secundum est dicendum, quòd in fine sęculi scandala colligentur de Regno Ecclesiæ, eo quòd in omnibus Nationibus pertinẽtibus ad Romanum Imperium vsque ad finem sæculi simul erit zizania cum tritico: puta fideles cum infidelibus, & boni cum malis. Sed in fine sęculi tunc zizania ligabuntur in fasciculos ad comburendum: triticum autem separabitur, & congregabitur in horreum Christi, secundum expositionem Augustini. Qõ. 12. in matth. to. 4.

A D tertium est dicendum, quòd Romanum Imperium concessum Ecclesię per Constantinum vsque ad finem sęculi, durabit quantum ad iurisdictionem, sed non quantum ad integrationem, & actualem administrationem, vel quantùm ad ipsorum subditorum subiectionem: Quia Antichisti tempore multi subtrahent se ante illud tempus à Romano Imperio, & ab Ecclesiastico dominio. Iuxta illud Apost. 1. ad Timot. 4. In nouissimis temporibus descendẽt quidam à fide attendentes spiritibus erroris, & doctrinis Dæmoniorum.

ARTICVLVS II.

VTRVM ROMANVM Imperium diuisum ante finem sæculi auctoritate Papæ debeat reintegrari.

A D secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Romanum Imperium diuisum ante finem sæculi auctoritate Papæ debeat reintegrari. Dicit enim glossa super illo verbo 2. ad Thessalon. 2. Nisi venerit discessio primùm, quòd ante finem sæculi, in mundo erit triplex discessio. Vna erit multorum fidelium à fide catholica: Secunda erit multorum regnorum à Romano Imperio: Tertia erit multarum Ecclesiarum à Romano Pontifice. Si ergo tunc erit ante finem sæculi ista triplex discessio, erit Romanum Imperium reintegratum. ante.

2 Præterea: Scribitur Danielis 7. quòd in bestia erant cornua decem, quæ decem Reges erunt. Super quibus verbis dicit glossa, quòd decem cornua erunt decem Regna, in quę diuidetur Romanum Imperium tempore Antichristi. Si ergo tunc diuidetur Romanum Imperium, ante reintegratum erit.

3 Pręterea: Scribitur Apocal. 11. quòd videbunt de Populis, & Tribubus, & Linguis, & Gentibus corpora Prophetarum iacere in plateis Hierusalem tribus diebus cum dimidio: & corpora eorum non sinent poni in monumentis, & inhabitantes in terra gaudebunt super istos, & iocundabuntur: quoniam hi duo Prophetæ cruciauerunt eos, qui habitabant super terram. Si ergo tunc erit vnitas, & pax vniuersis Gentibus, reintegratum erit Romanum Imperiũ.

I N C O N T R A R I V M est. quia secundum sententiam Saluatoris: Omne Regnum in seipsum diuisum desolabitur. Cum ergo iam Romanum Imperium im multas partes sit diuisum: magis est speranda * eius desolatio, quàm eius reintegratio. Luc. 11.

* al Timenda: vel abusiuè ponitur sperare pro timere. Virg. 1. Æneidos: At sperare Deos memores fandi atque nefandi: Et 4. Hanc ego si potui tantũ sperare dolorem. Propriè enim speram* bona, & timemus mala.

R E S O L V T I O.

Romani Imperij diuisio potius timenda, quàm eiusdem reintegratio speranda est.

R E S P O N D E O, dicendum, quòd manente causa, effectus remoueri non potest: Causa autem diuisionis in membris Ecclesię est diuinæ voluntatis repugnatio. & quia ista caussa manebit vsque ad finem sæculi, superabundante semper magis, ac magis cupiditate, & refrigescente charitate: iccirco vsq; ad finem sæculi non est speranda Romani Imperij reintegratio: sed potius amplior diuisio. Quæsiuit enim istam quæstionem Victorinus presbyter ab Augustino: Cur genus humanum post Christi aduentum tot tribulationibus, ac persecutionibus Tyrannorum, ac barbarorum opprimatur, cum ante eius aduentum, & antequã doctrina Euangelica per mundum prædicaretur, humanum genus non tanta mala patiebatur, immo summa pace fruebatur intantum, vt totus orbis sub Cæsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis.

Ad quam quæstionem sic respondit Augustinus: Seruus, qui nescit voluntatem domini sui, & non facit, plagis vapulabit paucis. Sed seruus, qui scit voluntatem domini sui, & non facit, vapulabit plagis multis. Quid ergo mirum, si nunc Christiani plenè scientes voluntatẽ domini, & non facientes: diuersis plagis affliguntur. Attendunt enim quanta celeritate Euangelium prædicatur: sed non attendunt quanta peruersitate contemnitur. Epist. 122. Luc. 12.

Ad Argumenta.

A D P R I M V M ergo est dicendum. quia ante aduentum Antichristi illa triplex discessio erit: non tamen sic aperta, & manifesta ad Ecclesiæ impugnatione, sicut tunc erit, scilicet tẽpore Antichristi, multi enim sunt nunc secundum Augustinum sub dominio Ecclesiæ, & sub Romano Imperio, corpore, nõ tamen animo, & voluntate. De ciui. Dei to. 5 lib. 20. c. 19. & alibi.

A D secundum similiter est dicendum, quòd Romanum imperiũ ante erit diuisum in multa Regna:

sed

ſed tunc diuiſio illa manifeſtabitur quantum ad impugnationem Eccleſiæ: eo quòd Antichriſtus multos ſeducet, & per illos ſeductos robuſtos Iſrael interficiet. Et perſequetur manifeſte Eccleſiam Dei.

Ad tertium eſt dicendum, quia illa iocunditas, A & pacis vnitas ſuper interfectionem Prophetarum erit in Iudæis. quia qui Chriſtum venientem in nomine Patris ſui non receperunt, immittet eis dominus ſpiritum erroris, vt recipiant Antichriſtum venientem in nomine ſuo, vt ſcribitur Ioannis 5.

QVAESTIO XLIII. DE IMPERII CESSIONE, VEL CONCESSIONE.

LTERIVS videndum eſt de imperij ceſſione, vel conceſſione. Circa quod quæruntur tria.

Primo, Vtrum Conſtantinus potuerit Papæ poteſtatem imperij concedere, & partem ſibi reſeruare.

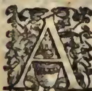
Secundo, Vtrum Conſtantinus potuerit Papæ immediatam adminiſtrationem Imperij concedere.

Tertio, Vtrum conceſſionem factam Papæ per Conſtantinum ſequentes Imperatores poſſint reuocare.

ARTICVLVS I.

VTRVM CONSTANTINVS potuerit Papæ partẽ Imperij concedere, & partem ſibi reſeruare.

Couarruuias lib. 4. variar. reſolut. cap. 16. Iacobatius tract. de Concilio lib. 10. art. 8. & Caſtaldus tract. de Imperatore quæſt. 51.

D primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd Conſtantinus non potuerit Papæ partem Imperij concedere, & partem ſibi reſeruare. Quia bona communia, & bona Reipublicæ non poſſunt alienari, vendi, vel commutari: ſed bona Imperij ſunt bona Reipublicæ. Ergo talem cõceſſionem Conſtantinus non potuit facere.

2 Præterea: Quæ ſunt perſonæ conceſſa non poſſunt transferri ad poſteros: ſed bona imperij fuerunt Conſtantino perſonaliter conceſſa: cum in Imperatorẽ illo tempore Imperator eligeretur per perſonalem electionem, non autem per hæreditariam ſucceſſionem. Non ergo iure ſui regiminis poſteros ad iſtam conceſſionem obligare poterat.

3 Præterea: Sicut eſt in regimine ſpirituali: ſic videtur eſſe in regimine temporali. Sed clerici non poſſunt bona Eccleſiæ commutare, vendere, vel donare, nec alienare, vt ſcribitur 12. q. 2. cap. Diaconi. Ergo nec Imperator potuit bona Imperij Papæ concedere, vel donare.

In contrarium eſt. quia non eſt peio- B ris conditionis Imperator, quàm alij homines: ſed cuilibet homini dicitur Prouerb. 3. Honora dominũ de tua ſubſtantia, & de primitijs omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua ſaturitate.

RESOLVTIO.

Eccleſia bona diuidi debent in Miniſtrorum ſuſtentationem, in Eccleſiæ reparationem, & in Pauperum erogationem.

Respondeo, dicendum, quòd illo iure Conſtantinus potuit concedere partem bonorum temporalium imperij Eccleſiæ, & partem ſibi reſeruare, C quo iure homo in lege naturæ, & in lege ſcripta partem bonorum temporalium dabat Deo, & partem ſibi reſeruabat. Tenebatur autem homo iure naturæ aliquam partem bonorum temporalium Deo dare ad miniſtrorum eius ſuſtentationem. Vnde dicitur Numeri 18. Aaron ſummo Sacerdoti, & filijs eius, in terra filiorum Iſraël nihil poſſidebitis, nec habebitis partem inter eos. quia ego pars, & hæreditas tua ſum in medio filiorum Iſrael. Et dico iure naturæ: Quia ratio naturalis dictat, vt qui altari ſeruit, de altari debet viuere. & qui paſcit gregem, de lacte eius debet comedere. Sicut Apoſtolus dicit 1. Corinth. 9. Aliquam vero partem dare tenebatur ad ſacrificia & oblationem, & aliquam partem dare tenebatur ad pauperum erogationem, & hoſpitum receptionem, D vt ponitur Deuter. 14. & ex hoc aſſumptum eſt, quòd de bonis Eccleſiarum partes tres fieri debeant.

Vna pro miniſtrorum ſuſtentatione. Alia pro Eccleſiæ reparatione. Et tertia pro pauperum erogatione, & hoſpitum receptione, ſicut Grego. ſcribit Auguſtino Epiſcopo Anglorum. Et ponitur 12. quæſt. 2. cap. Mos eſt. † Gregorius in reſpõſione ad primã interrogationem Auguſtini.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo eſt dicendum, quòd bona Reipublicæ non poſſunt alienari: ſed bene poſſunt in meliorem vſum commutari, & Deo dicari, à quo recipiuntur.

Ad ſecundum eſt dicendum, quod bona imperij Con-

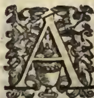
rij Constantino personaliter concessa non potuisset transferre in dominium alicuius, qui esset purus temporalis homo, nec posteros ad talem translationem potuisset obligare iure naturali, & diuino: sed bene potuit transferre in dominium illius, qui est Deus, & homo: puta Christi, cuius Vicarius est ipse Papa, & posteros potuit ad talem translationem obligare iure naturali, & diuino, cui omnes præsentes, & futuri subiacere dignoscuntur.

A D tertium est dicendum, quòd secus est de bonis temporalibus laicorum, & de bonis Ecclesiarum. quia bona temporalia laicorum ad vsum Ecclesiarū venire licet: sed bona Ecclesiæ postquam Deo sacrata sunt, & rei sacræ deputata, vlterius ad alium vsū venire prohibentur.

ARTICVLVS II.

VTRVM CONSTANTINVS potuerit Papæ immediatam administrationem Imperij concedere.

Turrecremata in summa de Ecclesia lib. 2. cap. 113. & seq. & in cap. Cum ad verum.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Constantinus non potuerit Papæ immediatam administrationem Imperij concedere: Quia illud, quod non potest recipi, non potest dari: sed Papa, & alij Ecclesiastici viri non possunt recipere immediatā administrationem temporalium. Dicit enim Petrus Actuū 6. Non est æquū nos relinquere verbum Dei, & ministrare mensis.

2 Præterea: Temporalia non possunt administrari sine sæculari iudicio: Sed sæcularia iudicia exercere interdicitur Papæ, & Ecclesiasticis personis. Iuxta illud 1. Corint. 6. Sæcularia iudicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum. (1. Tim. 6.)

3 Præterea: Illud, quod est radix omnium malorū, potissime est vitandum à Papa, vel ab Ecclesiasticis viris. Sed cupiditas est radix omnium malorum, quę maxime augetur in administratione temporalium.

I N C O N T R A R I V M est, quod scribitur 12. quæst. 1. cap. Videntes.

R E S O L V T I O.

Imperator Constantinus Papę, eiusque successoribus iure temporalium dedit administrationem, quam Papa Imperatori concessit pro Ecclesia defendenda.

RESPONDEO, dicendū, quòd ista quæstio determinatur 1. Paralip. cap. vltimo, vbi Propheta Dauid sic ait: In manu tua domine virtus, & potentia: in manu tua magnitudo, & Imperium omniū: Tuæ diuitiæ sunt, & tua est gloria: tu dominatis

E omnium: Ego autem, & populus meus quid sumus: vt possimus aliqua tibi promittere, vel dare, cum tua sint omnia? peregrini enim sumus coram te, & aduenæ: Sed hæc ipsa, quę de manu tua accepimus: dedimus tibi. Planum est autem, quòd Papa est verus Vicarius Christi in terra. Illo ergo iure temporalium administratio conceditur Papæ ab Imperatore, & recipitur ab ipso: quo iure prædictorum bonorū administratio recipitur à Deo, & datur Deo.

Recipitur autem temporalium administratio à Deo per ipsum Imperatorem, quantùm ad vsum, & quantum ad sui officij stipendiationem. non enim aliter Imperatores, & Reges tributa recipere possūt: nisi qa stipendiarij, & ministri Dei sunt, dicente Apostolo Rom. 13. Ideo tributa præstatis eis. quia mini

F stri, & stipendiarij Dei sunt in hoc ipsum seruientes Sed datur Deo temporalium administratio ab ipso Imperatore quantum ad honoris venerationem, & dominij recognitionem, ac suorum ministrorum sustentationem. Dicendum est ergo, quòd Constantinus Imperator dedit Papæ, & suis successoribus Imperij temporalium administrationem: in honoris venerationem, & dominij recognitionem: & Papa hanc eandem immediatam administrationem concedit Imperatori, quem eligit in usum, & in sui officij stipendationem pro defensione, & pacifica gubernatione Ecclesiæ.

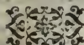
Ad Argumenta.

G A D P R I M V M ergo est dicendum, quòd Papa, & alij ecclesiastici uiri nō recipiunt immediatam temporalium administrationem, quantum ad personalem executionem, quam ipsi personaliter exequūtur: eo, quòd officium ipsorum proprium est vacare diuinis, & spiritualibus actibus, & saluti animarum subditorum: sed solum quantum ad ministerialem commissionem, Committitur enim temporalium administratio ministris, & œconomis, quos quęlibet Ecclesia habere tenetur.

A D secundū est dicendū, quòd signanter (vt exponit Gregorius.) Apostolus dixit: Contemptibiles de Ecclesia eligatis, & illos constituire ad iudicandū. (19. Mor. c. 24.) Quia per Laicos, & per illos, qui sunt minoris meriti in Ecclesia, iudicia sunt exercenda, & temporalia

H negotia tractanda: non autem per ipsos Clericos immediate.

A D tertium est dicendum, quòd temporalium administratio non auget cupiditatem, nisi propter inordinatam affectionem, & à spiritualibus bonis retractionem. Nam Abraham multorum bonorum temporalium administrationem habuit. Et tamen primo ipse de salute humani generis promissionem recipere meruit.

ARTI-

ARTICVLVS III.

VTRVM CONCESSIONEM factam Papæ per Conſtantinum ſequentes Imperatores reuocare poſſint.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, quòd conceſſionem factam Papæ per Conſtantinum ſequentes Imperatores reuocare poſſint. Dicit enim Iuriſconſultus, quòd ſi Princeps concedit alicui, quòd liceat ei ædificare in loco publico; talis conceſſio debet intelligi, vt fiat ſine præiudicio alterius. conceſſio ergo facta Papæ Silueſtro, & ſuis Succeſſoribus per Conſtantinum intelligenda eſt eſſe facta ſine præiudicio aliorum Imperatorum ſequentium.

L. 2. §. Merito. ff. ne qd in loco publico.

2 Præterea: Par in parem non habet Imperium. Sicut ergo Imperator Conſtantinus conceſſit, ita alius Imperator poteſt reuocare.

L. Princeps ff. de legib.

3 Præterea: Dicit Iuriſconſultus, quòd Princeps legibus ſolutus eſt. Non obſtante ergo, quòd de tali conceſſione condita fuerit aliqua lex, Imperator non obligatur illam ſeruare.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur 12 diſt. cap. Ridiculum. vbi dicitur. Ridiculum eſt, & ſatis abominabile dedecus, vt traditiones, quas antiquitus à Patribus ſuſcepimus, infringi patiamur.

RESOLVTIO.

Imperatoris conceſſio facta Papæ perpetuò duratura, irreuocabilis eſt. Quod enim Deo ſemel eſt dicatũ, ab homine reuocari non poteſt.

RESPONDEO, dicendum, quòd dupliciter poteſt oſtendi, quantũ ad præſens, conceſſionẽ prædictã per Conſtantinũ factã irreuocabilem eſſe.

Primo ſic: Quod ſemel Deo dedicatum eſt, humano iudicio reuocari non poteſt. vnde ſcribitur 12. D quæſt. 2. cap. De rebus: De rebus, quæ ſemel Deo cõtributę, atque dedicatæ ſunt, & poſtea ſub occaſione conceſſionis Principum à quibuſdam inuaduntur: ſancimus, vt prius conſulatis Principem ad reſecandum, tam præſumptiuam factionem, & cognoſcendum, vtrum illius ſit conceſsio, an inuaſoris pręſumptio. Quod ſi Principis inordinata fuerit largi- A tio: ipſe ſit Princeps pro emendatione redarguendus. Si autem inuaſoris declaratur præſumptio vſque ad emendationem excõmunicationis, ſit vindicta coercendus.

Secundo ſic: Non alio iure temporalium adminiſtrationem Conſtantinus recepit, niſi conſenſu Populi, & Principum, ac vniuerſi Senatus Vrbis Romæ. Sed cum conſenſu omnium iſtorum talem conceſſionem ipſe fecit Eccleſiæ. Scribitur enim 96. diſt. c. Conſtantinus: Vtile iudicamus vna cum omnibus Satrapis noſtris, & vniuerſo Senatu, Optimatibus etiam, & cum cuncto Populo Romanæ Eccleſiæ ſubiacenti: vt ſicut beatus Petrus in terris Vicarius filij B Dei videtur eſſe conſtitutus: ita & Pontifices ipſius Principis Apoſtolorum poteſtatem amplius, quàm terrenæ Imperialis noſtræ ſerenitatis habere videtur, conceſſam à nobis, noſtroque Imperio obtineant: & vſque in finem mundi illibatam, & incõcuſsam permanere decreuimus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd præiudicium fit ſucceſſori, quando ſubtrahitur ei, quod ſibi debetur: non autem quando redditur alteri, quod ſibi eſt ſubtractum: Conſtantinus autem reddidit Eccleſiæ, & Vicario Chriſti illa, quæ ab ipſo receperat: cum dictum ſit ſupra: omnia eſſe Dei, & per C conſequens Papæ Vicarijs eius, quantum ad honoris venerationem, & dominij recognitionem.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd quantum ad illa, quæ ſunt iuris poſitiui, par in parem non habet Imperium. Sed illa, quæ ſunt iuris naturalis, & diuini omnes obligant præſentes, & ſequentes. quo iure Cõſtãtinus talem obligationem fecit. vnde ſcribitur cap. ſupradicto, quòd Conſtantinus talem obligationem fecit dicens: Coram Deo viuo, qui nos regnare præcepit: & coram terribili eius iudicio obteſtamur, omnes noſtros ſucceſſores Imperatores, & cunctos Optimates, ampliſſimumque Senatum, & vniuerſum Populum in toto orbe terrarum nunc, & in poſterum: nulli eorum quoquo modo hoc conceſſa infringere, vel aliquo modo conuelli. Si quis autem, quod non credimus, in hoc temerator, aut contemptor extiterit: æternis condemnationibus ſubiaceat innodatus.

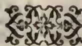
Et per hoc patet ſolutio ad tertium: quia lege naturali, & diuina Princeps non eſt ſolutus: ſed plus, quàm alij, exiſtit ligatus.

S. Thomas 2. 2. quæſt. 96. art. 5.

QVAESTIO

QVAEST. XLIIII. DE LEGVM IMPERIALIVM INSTITVTIONE.

INsuper considerãdum est de legum Imperialiũ institutione. Circa quod quęruntur octo.

Primo, Vtrum Imperator absque Papę auctoritate possit leges condere.

Secundo, Vtrum leges Imperiales ex praecepto Papę omnes teneamur obseruare.

Tertio, Vtrum leges Imperiales ex pręcepto Papa habeant homines in foro conscientię ligare.

Quarto, Vtrum Papa leges Imperiales sua auctoritate possit corrigere.

Quinto, Vtrum leges Imperiales Papa sua auctoritate possit mutare.

Sexto, Vtrum Papa sua auctoritate possit reum impunitum dimittere: quē leges Imperiales condemnant.

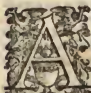
Septimo, Vtrum Papa absque peccato legibus Imperialibus possit vti.

Octauo, Vtrũ Papa legibus Imperialibus sit solutus.

ARTICVLVS I.

VTRVM IMPERATOR Absque Papa auctoritate possit leges condere.

Castaldus tract. de Imperatore quæst. 105.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd absque Papæ auctoritate Imperator possit leges condere. Quia quælibet persona publica ex suo officio potest leges condere ad regendam multitudinem sibi commissam. Sed Imperator est persona publica. Ergo ex suo officio potest leges condere.

2 Præterea: Quod fit Dei auctoritate non requiritur ꝙ fiat auctoritate Papæ. sed dicit Iurisconsultus † quòd leges sunt diuinitus per ora Principum promulgatæ. Ergo non requiritur Papæ auctoritas.

†Vide l. 1 § sed neq; C. de vete. iur. enuclean.

3 Præterea: Dicit Philosophus 2. Ethicorum: Intentio Legislatoris semper est, vt homines ad virtutem inducat. Nullum enim agens ad malum aspiciẽs agit quod agit, secundum Dionysium. Sed quilibet homo potest alium inducere ad virtutem. Ergo quilibet homo potest absque superioris auctoritate leges condere.

Cap. 1. circa medium. De Diuin. nomin. c. 4.

IN CONTRARIVM est, quia ille, qui tenetur alterum sequi, & alteri subijcitur, non potest absque illius auctoritate statuta cõdere. Sed Imperator subijcitur Papæ, sicut minister eius. Ergo tenetur imitari eum. Vnde Gregorius dicit, & ponitur 2. q. 3. cap. Euthemium. quòd leges sæculi non dedignãtur sacros sequi Canones. Et extra de iudicijs c. Clerici. scribitur, quòd leges Imperiales non dedignantur sacros Canones imitari.

RESOLVTIO.

Lex omnis, modo sit iusta, à Dei est lege, hoc est, effectiuè, & deriuatiuè: materialiter, & subiectiuè.

RESPONDEO, dicendum, quòd secundũ Augustinum 1. lib. de libero arbitrio c. 6. Lex æterna est summa diuina ratio, quia iustum est, vt omnia sint ordinatissima, cui semper obtemperandum est: secundum quam omnis lex recte fertur; recteq. imitatur. Omnis ergo lex, dummodo iusta sit (quia secundum Augustinum libro supradicto cap. 6. mihi lex non videtur esse dicenda, quæ iusta non est) depẽdet † à lege diuina dupliciter.

Tome 1.

Primo effectiuè, & deriuatiuè: eo ipso quòd iusta est, cum non aliter discernatur, quid sit iustum, & quid iniustum, nisi lege diuina mediante. iuxta illud Prouerb. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.

B. Thom. 1. 2. q. 93. ar. 2. & Dominicus sotus lib. 1. de iust. & iure. q 1. art. 3.

Secundo materialiter, & subiectiue. quia ex diuinis sermonibus primæ leges Imperiales materialiter cõpositæ sunt. Nam Numa Pompilius, qui Romulo successit in regno per decem viros leges ex libris Salomonis † conscribi decreuit; & in latinum sermonem translatas in 12. tabulas exposuit. vt dicit Isidor. in lib. Ethymol. lib. 5. c. 1. Et Iurisconsultus † ponit, quòd cum aliquid addimus, vel detrahimus iuri diuino, & naturali tũc ius ciuile efficimus. Illo ergo iure lex Imperialis depẽdet ab auctoritate Papæ quo iure dependet a lege diuina, cuius ipse Papa est Vicarius, & minister, potissime cum secundum Dionysiũ lex diuinitatis hoc habeat, vt eius influẽtia nõ trãseat ad inferiora nisi per media. Medius autẽ inter Deũ, & populum christianum est ipse Papa. Vnde nulla lex populo christiano est danda, nisi ipsius Papæ auctoritate, sicut nec aliqua lex fuit data populo Israelitico, nisi mediante Moyse, ipso attestante Deuter. 5. Ego sequester, & medius fui inter Deum, & vos, vt annunciarem vobis verba eius.

†Legẽdum: Solonis, vt apud Isidorum.

†L. Ius ciuile. ff. de iust. & iure.

De cœlest. Hier. cap. 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd perso

na publica poteſt leges condere, illius auctoritate tamen, cuius auctoritate Reſpublica ſibi commiſſa eſt. Sicut ergo Imperator recipit à Papa Imperij temporalium adminiſtrationem: ſic ab eo recipit legum, & ſtatutorum eius approbationem.

AD ſecundū eſt dicendum, ꝙ diuinitus leges per ora Principum ſunt * promulgatę: mediante tamen ore Papæ: qui medius eſt inter Deum, & Imperatorē. quemadmodum Imperator medius eſt, & ſequeſter inter ſibi ſubditos, vel populum, & Papam quantum ad curam temporalem. Vnde ſicut eius electio, & confirmatio, à Papa dependet; ſic legum, & ſtatutorum approbatio.

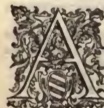
*al. promulgandæ.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ quilibet poteſt aliū ad virtutem inducere monitione morali, & ſociali, vel œconomica, & paternali: ſed monitione politica, & regali non inducitur, niſi per legem, quæ cum habeat vim coactiuam (vt Philoſophus dicit.) pœnarum terrore, & cōminatione habet homines ad virtutem inducere, & à malo retrahere, quam legem & condere, & executioni tradere, non pertinet, niſi ad perſonam publicā, cuius poteſtati alij ſubijciuntur.

ARTICVLVS II.

VTRVM LEGES IMPERIALES ex præcepto Papæ omnes teneantur ſeruare.

S. Thomas 1. 2. quæſt. 96. ar. 5. & Sotus lib. 1. de iuſt. & iur. quæſt. 6. art. 7.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd leges Imperiales ex præcepto Papæ, non omnes teneātur ſeruare. Quia multi ſunt, qui Imperatoris dominio non ſubduntur. Tales ergo leges Imperiales non tenentur ſeruare.

2 Præterea: Scribitur 1. ad Tim. 1. quòd iuſto non eſt impoſita lex, propter tranſgreſſores ſolum lex eſt data, vt idem Apoſtolus dicit ad Galat. 3. Iuſti ergo, & boni viri non tenētur Imperatorum leges ſeruare.

3 Præterea: Scribitur 19. q. 6. 2. cap. Duę ſunt leges. quod qui lege priuata ducitur: nulla ratio exigit, vt à publica lege conſtringatur. dicitur autem lex priuata lex Spiritus ſancti. Sed multi aguntur, & ducuntur tali lege. Ergo tales non tenentur leges Imperiales ſeruare.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur 10. diſt. c. Certum eſt. vbi Papa mandat, quòd leges Romanorum Principum ab omnibus ſeruentur.

RESOLVTIO.

Leges Imperiales ab omnibus ſeruari debēt, quantum ad actuum humanorum directionem: quantum verò ad violentam coactionem, non item: ſed ſolum illi, qui dominio Principis ſubduntur.

A RESPONDEO, dicendum, quòd lex Imperialis includit multas conditiones, quas non oportet ab omnibus ſeruari. quia nec iſta fuit intentio Legiſlatoris: vt lex eius ſecundum omnes conditiones illas ab omnibus ſeruaretur. Includit namque lex primo omnium actuum humanorum directionem: eo, ꝙ omnis intentio Legiſlatoris ad hoc tendit: vt per legem datam actus humani dirigantur ad virtutem: & ad bonum inducantur. Vnde ſecundum † Iſidorum lib. 2. Etymologiarū: Lex dicta eſt à legendo: quia quilibet poteſt in ipſa legere qualiter ſe debeat dirigere in agendis. Secundo includit conſuetudinis loco, & tempore cōuenientis obſeruationē. Dicit enim Iuriſconſultus, † quòd quæ longa conſuetudinē comprobata ſunt, ac per annos plurimos obſeruata, velut tacita ciuiū conuentio, non minus, quàm iura ſcripta ſeruantur. Tertio includit ſuperioris, & inferioris ordinationem. Secundum enim Auguſtinum, † Si Procōſul mandat vni aliquid obſeruandū, & in illo diſpenſatum ſit cum eo per Imperatorem, vel ſuperiorem, non ſtringitur ad illud ſeruandum, diſpenſatione ſuperioris facta. Quarto includit violentam coactionem. Ad hoc enim factæ ſunt leges, ſicut dicit Iſidorus lib. 2. cap. 10. vt earum metu humana coerceatur audacia, tutaque ſit inter improbos innocentia, & in ipſis improbis formidata ſupplicio refrenetur nocendi facultas. Quantum ergo ad actuum humanorum directionem, & quantum ad ſuperioris, & inferioris ordinationem omnes ſeruare debent leges imperiales. Sed quantum ad conſuetudinis obſeruationem, vel violentam coactionē, non omnes leges prædictas ſeruant: ſed ſolum illi, qui conſuetudine illa approbata ſtringuntur, & qui dominio poteſtatis alicuius Regis, vel Principis ſubduntur.

† Iſidorus lib. 2. Etymolog. c. 10

† l. ſed & ea. ff. de legib.

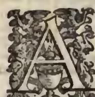
† Sermone 6. de verbis Domini. & refertur in cap. qui reſiſtit. 11. q. 3.

Et per hoc patet reſponſio ad rationes factas in contrarium.

ARTICVLVS III.

VTR. LEGES IMPERIALES ex præcepto Papæ habeant hominem in foro conſcientiæ ligare.

De difficultate huius articuli. Vide S. Thomā 1. 2. q. 96. art. 4. Dominicum Sotum lib. 1. de iuſt. & iure q. 6. art. 5. & 6. & Alphōſum Caſtrum lib. 1. de poteſtate legis pœnalis cap. 8. & ſequenti.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ leges imperiales ex præcepto Papæ non habeant hominē in foro conſcientiæ ligare. Quia leges humanæ frequenter ingerunt calumniam, & iniuriā hominibus iuxta illud Iſaiæ 10. Væ, qui condunt leges iniquas, & ſcribentes iniuſtitias ſcripſerunt, vt opprimerent in iudicio pauperes.

X Sed

Sed tales leges quilibet iure naturæ tenetur non seruare, sicut quilibet tali iure tenetur oppressionem, & violentiam euitare.

2 Præterea: In foro conscientiæ homo tenetur parere soli Deo: cum ipse solus intueatur cor; & homo videat, quæ foris parent. Vt scribitur 1. Regum 16. Nullius ergo puri hominis lege potest homo in foro conscientiæ ligari.

3 Præterea: Lex conscientiæ ex obseruatione diuinorum mandatorum dependet. Sed diuina mandata interdum irritantur per leges humanas: iuxta illud Matth. 16. Irritum fecistis mādatum Dei propter traditiones vestras. Nulla ergo lege humana potest ligari quis in foro conscientiæ.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 1. Petri 2. Hæc est enim gratia, si propter conscientiā F sustinet quis tristitias, patiens iniustè.

RESOLVTIO

Leges Imperiales, modo sint iustę, non contra Dei mandata, sed sint ordinatę ad bonum commune, ex præcepto Papę obligare possunt hominem in conscientia foro.

RESPONDEO, dicendum, quòd in foro conscientiæ homo subijcitur soli Deo. Illa ergo ligant hominem in foro conscientiæ: quæ & iure diuino, & naturali à Deo homini impresso, habent vim obligandi, quæ sunt omnia iusta.

Possunt autem quatuor modis aliquæ leges iustitiam continere. G Primo, effectiuè, & potestatiuè: vt quando sic feruntur, quòd non excedunt potestatem ferentis. Secundo, formaliter, & quiditatiuè: Vt quando secundum æqualitatem proportionis imponuntur subditis onera, & diuiduntur inter eos honores in ordine ad bonum commune, sine personarum acceptione: & cum virtutum consideratione. Tertio, materialiter, & subiectiuè: vt quando non continent aliqua contra Dei mandata, & contra bonos mores: Sicut lex, quā edidit Nabuchodonosor, quæ mandabat, vt omnes adorarent statuam aureā,
Dan. 3. quam erexerat. Quarto, finaliter, & terminatiuè: vt ordinentur ad bonum commune, & ad promotionem Reipublicę, sine propria cupiditate, & gloria, nullo priuato bono cōsiderato. Si ergo istis quatuor H modis oppositis leges iniustæ sint, in foro conscientiæ homines non ligant.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendū, ꝙ sicut dicit Apostolus ad Romanos 13. Princeps Dei minister est tibi in bonum, non in malum. Ideo cum Princeps contra iustitiam, grauamina infert subditis per violentias, & leges iniquas, in talibus homo nō obligatur, vt obediat talibus legibus, si sine scandalo, vel maiori detrimento, resistere possit.

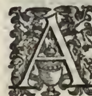
AD secundum est dicendum, quòd ex ipsa ordinatione diuina in foro conscientię homo tenetur parere legi sui superioris: dummodo iusta sit: dicen-E te Apostolo: Qui potestati resistit, diuinæ ordinationi resistit. Rom. 13.

AD tertium est dicendum, quòd obedire oportet Deo magis, quàm hominibus: Act. 5. Ideo nulli legi contra mandata Dei est parendum, sed pro viribus resistendum.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA SVA auctoritate possit leges Imperiales corrigere.

Turrecremata in cap. Constitutiones. dist. 10.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa sua auctoritate non possit leges Imperiales corrigere: Quia illa, quæ innituntur iuri diuino, & naturali, non subijciuntur correctioni humanę: Sed leges Imperiales ex iure naturali, & diuino confectæ sunt, vt supra allegatum est. Non ergo possunt per hominem corrigi.

2 Præterea: Legis correctio seruatur conditori eius, sicut interpretatio. sed Imperator est conditor legum suarum, non Papa. Ergo sibi seruatur correctio, & interpretatio.

3 Præterea: Quod est bonum, & bona intentione operatum, non supponitur correctioni, sed magis remunerationi. Sed secundum Philosophum secundo Ethicorum: Arist. 2. Eth. cap. 1. circa medium. Voluntas omnis Legislatoris est inducere homines ad bonum. talia ergo non subijciuntur correctioni.

IN CONTRARIVM est glosa super illo verbo Psalmi: Lex domini immaculata conuertens Psal. 18. animas.

RESOLVTIO.

Papa sua auctoritate leges Imperiales corrigere potest, sicut lex diuina humanam.

RESPONDEO, dicendum, quòd Papa est principaliter executor legis diuinæ, sicut Imperator est executor legis humanæ. Eo ergo modo Papa potest corrigere Imperatoris legē: quomodo lex diuina habet corrigere legem humanam. Habet autem lex diuina quatuor modis legem humanam corrigere, & eius defectū supplere, vt potest haberi per Augustinum lib. 1. cap. 5. de libero arbitrio. Tomo 1.

Primo, per omnium malorum punitionem: Non enim lex humana omnia mala punit, sed illa dumtaxat, quæ pacem publicam possunt perturbare, & in graue hominum nocumentum possunt redundare: lex autem diuina nihil impunitum relinquit. Vnde dicit August. libro supradicto, de lib. arbit. cap. 5. Tomo 1. Videtur mihi lex ista, quæ regendis ciuitatibus fertur, multa concedere: atque multa impunita relinquere, quæ per diuinam legem iudicantur.

Secundo,

Secundo, per interiorum animorũ cohibitionem, vel ſententiationẽ: quia lege humana non ſententiatur homo per illa, quæ in animo geruntur, ſed per illa, quæ exterius manifeſtantur: Dicente Auguſtino: Nos in quemquam ſententiam ferre non poſſumus, niſi ſponte conuictum, vel confeſſum. Sed per legẽ diuinam cogitata iudicantur, teſtimonium reddente illi conſcientia hominum, & inter ſe inuicem cogitationum accuſantium, aut defendentium. Sicut dicit Apoſtolus ad Romanos. 2.

De pœnitentiæ medicina cap. 3. Tomo 9.

Tertio, per iudiciorum rectificationem: Contingit enim humanę legis iudicium multipliciter falli, & multipliciter obliquari. qđ non cõtingit de iudicio diuinæ legis. Vnde dicit Auguſtinus ſuper illo verbo 1. Petri 4. Si iuſtus vix ſaluabitur, impius, & peccator vbi parebunt? Quare iuſtus vix ſaluabitur, niſi quia iuſtitiam Dei tantam eſſe conſtat, vt ad examen diuinę iuſtitiæ deducta iniuſtitia appareant.

Quarto, per finis ſupernaturalis conſecutionem. Dicit enim Auguſtinus eodem libro c. 15. quòd lex humana litteris promulgata, ſolum hominibus ſecundum animalem hanc vitam viuentibus opitulatur: Sed lex diuina ad conſecutionem ſupernaturalis boni nos inducit, & iuuat.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, quòd illa, quæ innituntur iuri diuino, & naturali non corrigũtur ſecundum ſuam vniuerſalem conſiderationem, ſed bene corriguntur ſecũdum eorum particularem explicationem: ſecundum quam multa concedunt non concedenda, & multa impunita relinquunt punienda.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd ſicut per Papam Imperator, & omnis poteſtas inſtituitur, ſi bona eſt, & corrigitur ſi non bona eſt: ita omnis lex à quocunque feratur, per eum eſt comprobanda, ſi bona ſit: & per eum eſt corrigenda, ſi non bona ſit.

Ad tertium eſt dicendum, quòd voluntas Legiſlatoris habet inducere homines ad bonum ſecũdum conditionem, & poſſibilitatem ipſorum, ſecundum quam conſiderationem multa diſſimulat non facienda, & multa impunita relinquit punienda, propter euitationem maioris mali. Scribitur enim Prouerb. 30. Qui nimis emungit, elicit ſanguinem.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA SVA auctoritate leges Imperiales mutare poſſit.

Turrecremata ſuperiori articulo citatus, & omnino glo. 1. in c. Poſſeſſor. de reg. iur. lib. 6. & ibi Doct.

A D quintum ſic proceditur. Videtur enim quòd Papa ſua auctoritate leges Imperiales mutare non poſſit. Quia lex Imperialis à lege diuina, & æterna deriuatur: Sed lex ęterna A eſt immutabilis eo ipſo, quòd æterna eſt: Ergo mutari non poteſt.

2 Pręterea: Lex Imperialis ſi iuſta eſt, ligat hominem in foro conſcientię, vt ſupradictum eſt: Sed lex conſcientiæ mutari non poteſt. Ergo nec ipſa lex humana eſt mutabilis.

3 Præterea: Dicit Iuriſcõſultus, † quòd iuſtitia eſt perpetua, & conſtans voluntas ius ſuum vnicuiq; tribuens. ſed lex humana, ſi lex eſt, ſemper eſt iuſta. Ergo ſemper perpetua, & immutabilis:

† In l. iuſtitia ff. de iuſt. & iure.

In Contrarivm eſt, quod dicit Auguſtinus primo libro de libero arbitrio cap. 6. vbi ait, ꝙ lex temporalis, quamuis iuſta ſit, iuſte tamen per tempora mutari poteſt.

Tomo 1. cap 6.

B

RESOLVTIO.

Papa leges Imperiales mutare poteſt, pro temporum diuerſitate, ſi euidens inde vtilitas oriri videatur.

RESPONDEO, dicendum, quòd triplex poteſt diſtingui regula agendorum. Vna temporanea, quæ ponitur, & deponitur, puta lex humana poſitiua. Altera, quę ponitur, ſed non deponitur: vt lex naturalis menti rationali concreata. Tertia eſt æterna, quæ nec ponitur, nec deponitur: & iſta eſt lex diuina. Ad primam legem inſpicit ſolus homo. & hoc dumtaxat, quandiu iſta animali vita viuitur. Ad ſecundam regulam inſpicit homo, & Angelus. C Sed ad tertiam inſpicit homo, Angelus, & ipſe Deus. Rationabiliter autem prima lex humana ponitur, & deponitur, & mutari poteſt pro temporum diuerſitate propter duo. Primo, propter humanorũ actuum variationem: Contingit enim humanos actus multipliciter variari, & per conſequens multipliciter regulari, vt aliqua lege regulentur vno tempore: & aliqua alio tempore, ſecundum variam conditionem illorũ, qui lege reguntur. Secundo, propter ipſius legis perfectam inuentionem. ſemper enim poſteriores habẽt ſe per additionem ad priores, vt inuentores muſicæ artis pauca primo inuenerunt: poſteriores vero plura illis de arte melodiæ ſcripſerunt, vt Philoſophus dicit 2. Metaph. ſic primo inuentores legum propter defectum experientiæ quædam imperfecta in multis D deficientia ſtatuerunt: quæ poſteriores mutauerunt, inſtituentes aliqua, quæ in paucioribus deficere poſſent. Papa ergo, & Imperator, vel alij inferiores ſua auctoritate poſſunt humanam legem ponere, & deponere pro temporum diuerſitate. maxime quando euidens apparet vtilitas: Nam in rebus nouis conſtituendis euidens debet eſſe vtilitas.

Vide c. Non debet. de cõſang. & affi.

Ariſt. 2. Metaph. t. com. 3.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, quòd lex æterna tribus modis accipitur. Primo modo ſtricte, reſpectu bonorum rationalis creaturæ, vt eſt regula agendorũ à creatura rationali. Secundo large, reſpectu bonorũ totius creaturæ. ſecundũ quẽ modũ dicit Auguſtinus lex æterna eſt: Lex omnium artium.

De vera Relig. cap. 31. Tomo 1.

Tertio modo largissime, respectu omnium tam bonorum, quàm malorum. Omnis ergo lex deriuatur ab ista lege æterna, siue ponatur, siue deponatur, sicut lex humana: siue ponatur, & non deponatur, sicut lex naturalis. E

Ad secundum est dicendum, quòd in foro conscientiæ duplex est lex. Vna immobilis, quæ certificat de rebus operandorum vniuersalibus: & ista dicitur lex naturalis. Altera mobilis, quæ certificat de casibus operandorum particularibus, quæ appellatur conscientia. Primam ergo regulam homo non potest ponere, nec deponere. quia impressa est sibi à Deo. Sed secundam potest homo deponere, & ponere: Potest enim homo de aliquo agibili occurrente facere sibi conscientiam, & non facere.

Ad tertium est dicendum, quòd iustitia consistit in ordine ad alterum per respectum ad bonum Reipublicæ. ideo sicut ex sua applicatione ad particularia negotia potest mutari: sic potest mutari lex. F

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA POSSIT dimittere impunitum reum, quem leges Imperiales codemnant.

S. Thom. 2. 2. qõ. 67. art. 4. & Turrecremata in cap. Omnis, qui iudicat. 45. dist.

Ad sextum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit reum impunitum dimittere, quem leges Imperiales condemnant. Quia Papa non potest contra auctoritatem sacræ Scripturæ. Sed scribitur 3. Reg. 20. Quia dimisisti virum dignum morte, erit anima tua pro anima eius. G

2 Præterea: Dicit Augustinus in libro de vera Religione c. 32. Quamquam de temporalibus legibus homines iudicent, cum eas instituunt: postquam tamen institutæ fuerint, atque firmatæ, non licebit iudici de ipsis iudicare: sed secundum eas. Cum ergo lex non solum humana, sed diuina mandet Exodi 22. Malefices non patieris viuere: videtur, quòd Papa reũ impunitum dimittere non possit. H

Tomo 1.

3 Præterea: Sicut lex præcipit innocentem absolui, ita præcipit reum condemnari. Sed in nullo casu licet innocentem probatum damnari. Ergo in nullo casu licet reum probatum absolui.

In Contrarium est Euangelica auctoritas. Quia Christus adulteram impunitam dimisit, Ioannis 8. & Apostolica veritas. Quia misericordia superexaltat iudicium, Iacob. 3. Similiter Ecclesiastica pietas, 23. quæst. 5. cap. Pœna.

RESOLVTIO

Papa impunitum reum legibus Imperialibus condemnatum dimittere potest: salua tamen iustitia, publica videlicet, ac priuata.

Respondeo, dicendum, quòd sicut dicit Gregorius: Et ponitur 45. dist. cap. Disciplina. Disciplina, vel misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur. Ex vtroque enim iudex debet quoddam temperamentum facere: vt neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. Non licet ergo Papæ, reo, vel malefico misericordiam sine iustitia exhibere, sed salua iustitia licet ei misericordiam facere. Est autem duplex iustitia, quam Papa tenetur saluare. Vna priuata, qua tenetur tueri iura priuata singulorum. Altera publica, qua tenetur tueri Vniuersitatis iura publica: puta vtilitatẽ Reipublicę tenetur respicere, cui ipse præest. Salua ergo vtraque iustitia, & non aliter, Papa potest malefico misericordiam facere, ipsum impunitum dimittendo, & aliter non. Vnde distinguendum est, quòd aut est maleficium priuatum in personam priuatã: aut publicum in Rempublicã. Gregorius c. 6. lib. 20. ad cap. 29. Iob.

Si ergo est maleficium priuatum: licet Papæ, saluo iure priuato personæ, cui actio ex maleficio competit, reum sibi præsentatum dimittere. Quod contingit in duobus casibus. Primo, quando personæ satisfactum est in re. Secundo, quando est satisfactum sibi in sua reputatione.

Exemplum primi casus habetur de Absalon, cui pater remisit pœnam, cum iam tribus annis exul fuisset, vt habetur 2. Reg. 14.

Exemplum vero secundi casus habetur de filio Viduæ: Pro quo ipsa mater vocabat Regem Dauid, vt parceret ei, vt habetur 2. Reg. c. supradicto.

Si vero maleficium sit publicum, tunc, salua vtilitate Reipublicę, licet Papæ reum impunitũ dimittere. Quod similiter contingit in duobus casibus.

Primo, cum ex punitione euidẽter damnũ notabile Reipublicæ timetur. Secundo, cum ex dimissione euidens vtilitas aliqua speratur. Exemplum primi casus habetur 2. Reg. 19. de Semei, quem Rex Dauid impunitum dimisit, ne pax noui Regni turbaretur. Exemplũ vero secundi casus habetur de Ioab, qui interfecerat Abner, quem Rex similiter impunitum dimisit vsq; ad tempus Salomonis, ne vtilitas resistendi inimicis impediretur. quia vir bellator, & Princeps militię erat 3. Reg. 20.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendũ, q; Rex Achab merito fuit corrigẽdus: Quia dimisit Regẽ Syriæ cõtra diuinã iustitiã, cum esset publicus hostis populi à Deo electi, nec hoc fecit, salua vtilitate Reipublicę. sed magis hoc erat ad Reipublicæ subuersionem.

Ad secundum est dicendum, quòd non est simile de innocentis absolutione, & malefici punitione: Quia innocentis absolutio est opus iustitiæ merum, & spontaneum. Sed malefici punitio est opus iustitię quasi coactum. Vnde iura proniora sunt ad absoluendum, quàm ad condemnandum, satius est enim vt dicit Iurisconsultus † innocentem propter nocentem absoluere, quàm innocentem propter nocentẽ condemnare. † l. absent. ff. de pœnis.

Ad

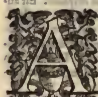
A Ad tertium eſt dicendum, quòd iudex debet iudicare ſecundum leges, puta ſecundum legũ æquitatem ex diuerſis legibus collectam: non autem ſecũdum vnius legis rigorem, & ſeueritatem. Vnde dicit Iuriſconſultus † ꝙ inciuile eſt, niſi tota lege perſpecta, in aliqua particula eius iudicare, vel reſpondere.

† l. inciuile eſt. ff. de legibus.

ARTICVLVS VII.

VTRVM PAPA SINE peccato legibus imperialibus vti poſſit.

Turrecremata in cap. Si in adiutorium. 10. diſt. Auctorem ſequitur per omnia in hoc articulo.

AD ſeptimum ſic proceditur, Videtur enim, quòd Papa ſine peccato legibus imperialibus vti nõ poſſit. quia quod nõ eſt licitum legere, non eſt licitum illo vti; Lex enim à legendo dicta eſt. Sed ſcribitur auctoritate Hieronymi 37. diſt. cap. Nonne. Quòd in vanitate, & obſcuritate ſenſus ambulant, qui in ſecularibus diſciplinis occupãtur. Vnde ipſe Hieronymus, qui libros Ciceronis legebat, ab Angelo correctus eſt, ſicut ibi dicitur.

c. Legimus. 37. diſt.

2 Præterea: Leges non ſunt neceſſariæ niſi in iudiciis: Sed iudicia interdicuntur Papæ, & alijs Eccleſiaſticis perſonis; iuxta illud Matth. 5. Si quis voluerit tecum in iudicio contendere, & tollere tunicam, dimitte ei & pallium.

3 Præterea: Legibus homo vtitur ad repellẽdam iniuriam, & fraudem. Sed hoc non eſt licitum Papæ, vel alicui Eccleſiaſtico viro: cum eis dicat Apoſtolus 1. Corin. 6. Quare non magis iniuriam accipitis, & fraudem patimini?

IN CONTRARIVM eſt quod ſcribitur 10. diſt. Auctoritate Auguſtini cap. Si in adiutorium. Si in adiutorium veſtrum terreni Imperij leges aſſumẽdas putatis: non reprehẽdimus: nam fecit hoc Paulus, cum aduerſus iniurioſos Romanum ciuẽ ſe eſſe teſtatur.

RESOLVTIO.

Papa ſine peccato legibus Imperialibus vti poteſt, non quantum ad coactionis Imperium, ſed quantum ad obſequium veritatis.

RESPONDEO, dicendum, quòd eo modo licet uti legibus Imperatorum, quo modo licet vti doctrinis Philoſophorum, nam ipſi Philoſophi legum traditores fuerũt. de vſu autem doctrinæ Philoſophorum, dicit Auguſt. 2. de doctrina chriſtiana, cap. 40. Philoſophi, qui vocantur: Si qua forte vera, & fidei noſtræ accõmoda dixerunt, maximè Platonici; non ſolum formidanda non ſunt, ſed ab eis, etiã tanquam iniuſtis poſſeſſoribus in vſum noſtrũ vendicanda ſunt. Sicut Aegyptii non ſolum idola habebant, & onera grauia, quæ populus Dei deteſtabatur; ſed habebant vaſa, atque ornamenta de auro, & argẽto, quæ populus ille exiens de Aegypto ſibi potius tãquam ad vſum meliorem clanculo vendicauit.

Tomo 3.

Ad quæſtionem ergo propoſitam eſt dicendum, ꝙ Papæ licere vti Imperialibus legibus, poteſt intelligi dupliciter. Primo, quantum ad coactionis dominium: Secundo, quantum ad veritatis obſequium.

Primo modo non licet, quia ſicut indignum eſt, vt verba cęleſtis oraculi ſub regulis Priſciani cogantur, vt dicit Gregorius in Prologo Moraliũ: ſic indignum eſt, vt ſanctorum Patrum canones legibus Imperatorum aliqua coactione ſtringantur. Vnde nulli laico Imperatori, vel Regi licet aliqua ſtatuta in Eccleſia ponere præter auctoritatem Romani Põtificis, nec in negotijs eccleſiaſticis aliquam poteſtatem habere. manet enim in eis neceſſitas obſequendi: non

B autem auctoritas imperandi, vt ſcribitur 96. diſtin. cap. Bene. Sed ſecundo modo in veritatis obſequiũ licet eis vti: & dico in veritatis obſequium. quia, vt ſcribitur 10. diſtinct. cap. Lege. Legibus Imperatorũ in omnibus Eccleſiaſticis controuerſiis vtendũ non eſt: præſertim cum inueniantur Euangelicæ, & Canonicæ ſanctioni aliquotiés obuiare. Nam in vſuris, in decimis, in primitiis, & in Sacramentis Eccleſiaſticis, ac in omnibus alijs, in quibus obuiant canonicæ veritati, vtendum non eſt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd ſicut licitum eſt Doctoribus ſacræ Scripturæ ſcientias phyſicas diſcere, & eas interdum pertractare, non vt

C in eis ſiſtat eorũ finalis intentio: ſed vt de ſacra Scriptura per eos clarior habeatur cognitio: ſic clericis licitum eſt legibus imperialibus vti: vt clarius Canones per eas intelligantur.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd illa verba intelligenda ſunt in præparatione animi: non quòd clericis prohibitum ſit in iudicio repetere, quæ eis iuſtè debentur cum charitatis amore, non autem cum litis, & diſcordiæ clamore.

AD tertium eſt dicẽdum, ꝙ Apoſtolus loquitur de iſtis, qui alijs iniuriam faciebant, & fraudem, dum iudices corrumpebant eorum iuſtitiam peruertẽdo: contra quos ſic loquitur, ꝙ magis ipſi debebant iniuriam pati, & fraudem recipere, quàm alijs irrogare.

D

ARTICVLVS VIII.

VTRVM PAPA LEGIBUS Imperialibus ſit ſolutus.

S. Thomas 1. 2. quæſt. 96. art. 5. Burchardus lib. 15. Decretorum cap. 42. & Sotus lib. 1. de iuſt. & iure, quæſtione 6. art. 7.

AD octauum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa legibus Imperialibus ſit ſolutus: quia magis eſt ſolutus legibus Papa, quàm Imperator. Sed Iuriſconſultus l. Princeps. ff. de legibus, dicit, ꝙ Auguſtus legibus ſolutus eſt. Augusta autem licet legibus ſoluta

non sit: eadem tamen priuilegia sibi tribuit, quæ ipse habet.

2 Præterea: Dicit Apostolus 1. ad Corin. 2. quòd spiritualis homo omnia iudicat. Papa ergo, sicut nulla lege potest iudicari, ita nulla lege potest ligari.

3 Præterea: Papa est Vicarius Christi. Sed Christus probauit se esse liberum à lege, & ab imperiali tributo, Matthæi 17.

In Contrarium est, quia Matth. 23. Reprehensi sunt Principes Sacerdotum, qui onera grauia, & importabilia imponebant super humeros hominum, & digito eorum nolebant ea mouere.

RESOLVTIO.

Papa omni lege humana solutus est, quantum ad condemnationis iudicium: sed quantum ad operationis exemplum, non item.

Respondeo, dicendum, quòd super illo verbo Matth. 3. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam; Dicit Hila. quòd omnis iustitia implenda est per Prælatum tam legis, quàm naturæ. Papam ergo solutum esse lege quacunque iusta, & iustè posita, dupliciter potest intelligi.

Primo, quantum ad condemnationis iudicium: & sic Papa omni lege humana posita per eū, vel per alium solutus est: Quia à nulla lege potest iudicari iudicio condemnationis: sed à sola lege æterna, secundum quam verissimè dictum est per Apostolum 2. Cor. 5. Oportet nos omnes præsentari ante tribunal Christi.

E Secundo, quantum ad operationis exemplum. & sic ipse tanto verius ligatus est omni legei usta, quāto verius ipse vicem illius gerit, qui exemplo impleuit quod verbis docuit. Vnde dicit Isidorus in de summo bono, libro 3. cap. 52. quòd iustum est Principem legibus suis obtemperare: Quia tunc iura sua ab omnibus custodienda existimet: quando & ipse illis reuerentiam præbet.

Ad Argumenta.

F Ad Primum ergo est dicendum, quòd Imperator, vel Augusta legibus solutus est, quantum ad iustitiam directiuam: immo quantum ad hoc voluntarius ipse tenetur talem iustitiam implere. Est autem solutus à lege, quantum ad violentiam coactiuā. quia non cogitur ab aliquo. Et quantum ad virtutem potestatiuam. quia potest legem mutare pro loco, & tempore. quod non possunt alij. Et secundum hoc eodem modo Papa solutus est à lege multo fortius, quàm ipse.

Ad secundū est dicendum, quòd spiritualis homo non iudicatur ab aliquo homine, sed bene iudicatur per legem diuinā, a quo iudicio nec ipse Papa, nec aliqua creatura excluditur.

G Ad tertium est dicendum, quòd non obstante, Christum liberum esse à lege tributali: soluit tamen tributum ad vitandum scandalum infirmorum. Sic ipse Papa vicarius eius, legem per eum positam, vel confirmatam seruare tenetur, ne alij exemplo eius scandalizentur.

QVAEST. XLV. DE ALIORVM REGVM SVBIECTIONE.

Turrecremata in summa de Ecclesia lib. 2. cap. 48. & 49. Aluar. lib. 1. cap. 7. & 37. Et vide suprà quæst. 21. de Papæ obedientia.

Vlterius considerandum est de aliorum Regum subiectione. Circa quod quæruntur tria.

Primo, Vtrum omnes Reges subijciantur Papæ, quantum ad eius mandati obseruationem.

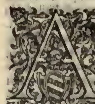
Secundo, Vtrum omnes Reges subijciantur Papæ, quātum ad temporalium recognitionem.

Tertio, Vtrum omnes Reges subijciantur Papæ, quātum ad sententiæ appellationem.

ARTICVLVS I.

H *Vtrum omnes Reges subijciantur Papæ, quantum ad eius mandati obseruationem.*

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd non omnes Reges Papæ subijciantur, quantum ad eius mandati obseruationem. Quia Papæ non est obediendum, nisi præcipiat secundū diuinam legem. Sic enim scribitur Iosuæ 1. filios Israel dixisse sibi: Sicut obediuimus in cunctis Moysi, ita obediemus tibi. Qui contradixerit ori tuo, morte morietur.

tietur. ita tamen, ꝙ Dominus Deus tuus tecum ſit, ſicut fuit cum Moyſe. ſed quandoque Deus non eſt cum Papa, nec præcepta, quæ facit, ſunt ſecundum diuinam legem. Ergo non ſemper Papæ eſt obediendum.

2 Præterea: Quis nullius præceptum tenetur ſeruare, niſi ſui ſuperioris. Sed quilibet Rex in ſuo Regno non recognoſcit ſuperiorem. Ergo nullius præceptũ ſeruare tenetur.

3 Præterea: Illius præceptum Rex quilibet tenetur ſeruare in ſuo regno, à quo poteſtatem Regni habet. Sed quilibet Rex poteſtatem habet à Deo, non à Papa: cum non ſit poteſtas, niſi à Deo, vt ſcribitur Roman. 13.

In Contrarium eſt, quia ſuper illo verbo Lucæ 10. Qui vos ſpernit, me ſpernit, & qui me ſpernit, ſpernit eum, qui miſit me; dicit gloſſa: Dicat quiſque in audiendo, vel ſpernendo Eccleſię Paſtores: non viles quaſque perſonas, ſed dominum Saluatorem: immo ipſum Patrem ſpernere: vel audire: quia in diſcipulo Magiſter auditur, & in filio Pater honoratur.

RESOLVTIO.

Iure, quiſquis ille ſit, damnationis ſuſtinet ſententiam, qui Summi Pontificis obedientiã contemnit.

Respondeo, dicendum, quòd conuenientia eſt inter Sacerdotium Leuiticum, & Sacerdotium Chriſti, quantum ad hoc: quia ſicut ſummo Sacerdoti Leuitici generis omnes Iudæi obedire tenebantur, cuiuſcumque ſtatus, & conditionis exiſterent: ſic oẽs chriſtiani maiores, & minores Papæ locum Sacerdotis Chriſti gerenti, parere tenentur. De obedientia vero, & pœna non obedientium Summo Sacerdoti leuitici generis, ſcribitur Deuter. 17. Vbi ſic dicitur: Si difficile, & ambiguum apud te iudicium proſpexeris: inter ſanguinem, & ſanguinem: cauſam, & cauſam; & Iudicum intra portas tuas videris verba variari, ſurge, & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, venieſque ad Sacerdotes leuitici generis, ſequeriſque ſententiam eorum; & non declinabis ad dexteram, vel ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis Imperio, qui eo tempore miniſtrat domino: morietur homo ille. Super quo verbo dicit gloſſa, quòd Chriſtus, qui eſt Sacerdos in ęternum, Vicarios ſibi ſubſtituit Apoſtolos, quibus ait: Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit; & ſubdit: Iure ergo dãnationis ſuſtinet ſententiam, qui contemnit Summi Pontificis obedientiam: tanquam ſi contemneret diuinę voluntatis potentiam. Vnde & Saul Rex, qui inobediens fuit Samueli, vice Domini ſibi præcipienti, vt percuteret Amalech, & non dimitteret paruulum, neque lactantem, bouem, ouem, & camelum, & aſinum, eiectus eſt de Regno, & alius in loco eius inſtitutus eſt, ſicut ſcribitur 1. Regum 15. Luc. 10.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, quòd præcepta Papæ non eſſe ſecundum diuinam legem, & Deum non eſſe cum eo, poteſt intelligi dupliciter. Vel quantum ad veritatem. Vel quantum ad vitæ ſanctitatem. Sufficit autem præcepta Papæ non eſſe contraria diuinę legi, quantum ad veritatem ad hoc, ꝙ nullus ab eius obedientia excludatur. Vnde Lucæ 9. Cum Diſcipuli dixiſſent Chriſto: Vidimus quendã in nomine tuo eijcientem Dæmonia, & prohibuimus eum, quia non ſequitur nos: Reſpondit Chriſtus: Nolite prohibere: quia qui non eſt aduerſum vos, pro vobis eſt.

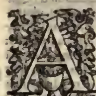
Ad ſecundum eſt dicendum, quòd Rex non recognoſcit ſuperiorem in ſuo regno quo ad dominiũ temporale, ſeu non habet in Regno ſuo Dominum temporalem maiorem ipſo. Sed ſicut nullus ſanæ mentis poteſt dicere, ſe non habere Deum ſupra ſe; ita nullus poteſt dicere, Vicarium eius, qui eius auctoritate dominatur, ſupra ſe dominium nõ habere.

Ad tertium eſt dicendum, quòd poteſtas Regibus temporalibus conceſſa eſt à Deo cũ ordine quodam: puta mediantibus Summis Pontificibus: quia quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt: quorum mandata ſpernendo, ſpernitur ille, à quo inſtituta ſunt. Vnde Auguſtinus in perſona Apoſtolorum loquens ſuper dicto verbo: Qui vos ſpernit, me ſpernit: dicit, ꝙ ſi ſermo Dei ad nos quoque peruenit: & vocauit nos, & in eorum loco nos conſtituit; videte, ne ſpernatis nos, ne ad illũ perueniat iniuria, quã nobis feceritis. Tomo 10. De ver. Domini c. 24. Luc. 10.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPAE SVBIIciantur omnes Reges, quantum ad temporalium recognitionem.

Vide extrauagantem: Vnam ſanctam de maior. & obedient. Et Turrecrematam in cap. Ad verum. 96. diſt. Et Aluar. lib. 1. cap. 13. & 62.

Ad ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papæ non ſubijciantur omnes Reges quantum ad temporalium recognitionẽ. Quia ab eo nõ debent Reges cognoſcere temporalia, à quo non recipiunt: Sed Reges temporalia à Papa non recipiunt, immo magis è conuerſo.

2 Præterea: Super illo verbo ad Titum 3. Admone illos Principibus, & poteſtatibus ſubditos eſſe, dicit Auguſtinus: Si Epiſcopi, & alij Eccleſiaſtici viri imperium ſpirituale habent, in temporalibus tamen Regibus, & Ducibus ſubijci debent.

3 Præterea: Nullus poteſt dici dominus rei, niſi eam iuſto titulo acquiſiuerit: vel per emptionem, vel per hæreditariam ſucceſſionem: ſeu per conceſſionem: ſed nullo iuſto titulo Papa acquiſiuit in omni Regno dominium temporalium: Ergo nullus Rex temporalia ab eo recognoſcere tenetur.

In Contrarium eſt, quia idem eſt domi-

dominium Dei, & Papæ: sicut eadem est iurisdictio delegantis, & delegati: & maxime quando delegatio est plena, & totalis, nulla reseruatione facta. sed de dominio Dei scribitur Hester 13. Tu enim fecisti cœlum,& terram: & quicquid cœli ambitu continetur. Dominus enim vniuersorum tu es.

RESOLVTIO.

Papa in vniuerso mundo tam temporalium, quàm spiritualium iurisdictionem habet. Sed temporalium immediata administratione non vtitur in omnibus locis propter pacem seruandam.

RESPONDEO, dicendum, quòd dicentes Papam Vicariũ Christi in toto orbe dominiũ habere solum super spiritualia, non autem super tẽporalia, similes sunt Consiliarijs Regis Syriæ, qui dixerũt 3.Reg.20. Dij montium sunt Dij eorum: ideo superauerunt nos. sed pugnemus contra eos in campestribus,& in vallibus, in quibus Dij eorum dominium nón habent, & obtinebimus contra eos. Ad litteram sic hodie mali Consiliarij adulatione pestifera seducunt Reges, & Principes terræ dicentes: Dij montium, puta spiritualium Dominorum, sunt Summi Pontifices: sed non sunt Dij conuallium: quia tẽporalium bonorum nullum habent dominium: ideo in campestribus, quasi in potentia bonorum temporalium pugnemus contra eos, & obtinebimus. sed quid dicat eis diuina sententia, audiamus. quia dixerunt (inquit) Syri: Deus montium est dominus, & non Deus conuallium: dabo omnem multitudinem hanc in manu vestra; & scietis, quia ego sum Dominus.

Ad quæstionem ergo puto, pro veritate, esse dicendum: quòd Papa Vicarius Iesu Christi, vice Dei viuẽtis, in toto orbe terrarum spiritualium,& temporaliũ habet vniuersalem iurisdictionem: sed ipsorum tẽporalium immediatam administrationem non recipit, nisi in Regionibus Occidentalibus imperij, per concessionem factam Ecclesiæ à Constantino. Quare autem Ecclesia non vtitur temporalium administratione, nisi in partibus Italiæ, mediante Imperatore, quem elegit; & non in alijs Regnis, quæ fuerũt in Occidentali Imperio; hoc non est propter carẽtiã auctoritatis: sed propter nutriendum in suis filijs vinculum pacis, & vnitatis: quia ex quo Imperium fuit diuisum, & à diuersis partibus diuersimode, & tyrannicè vsurpatum; Ecclesia propter vitandum scãdalum, & schisma, temporalium administrationẽ in regnis illis dimisit: propter cuius scandali vitationẽ Saluator humani generis etiam se tributarium fecit Matthæi 17.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd sic ista temporalia recipiuntur à Deo: sicut elementa,& alia mobilia, mouentur ab ipso. Planum est autem, q; ista mobilia non mouentur à Deo immediatè, sed mediantibus cœlis: quorum motu cessante, cessabit omnis motus istorum inferiorum. sic ista temporalia recipiuntur à Deo, mediante iurisdictione, & dispositione ipsorum cœlorum, puta Summorum Põtificum: qui cœli, verbo domini firmati sunt: de quibus scribitur in Psal.18. Cœli enarrãt gloriã Dei.

AD secundum est dicendum, quòd Apostolus loquitur de Laicis subiectis Episcopis, quos præcipit monere: vt Regibus,& Principibus obediant in soluendo tributa,& stipendia, quæ tenentur eis: vnde Reges,& Principes magis debent dici ministri, & stipendiarij Ecclesiæ in administratione temporalium, quàm domini.

AD tertium est dicendum, quòd Papa non acquirit iurisdictionem in aliquo Regno hæreditaria successione, sed immediata diuina traditione, quando dictum est Petro; Quia caro, & sanguis non reuelauit tibi: sed pater meus, qui in cœlis est: ideo dico tibi, quia tu es Petrus, & tibi dabo claues regni cœlorum. vnde non vice sua: sed vice Dei vniuersalem iurisdictionem habet in toto orbe. Matth.16.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPAE SVBIICiantur omnes Reges quantum ad sententiæ appellationem.

Doctores in cap. Si quis vestrum.& in cap. Ad Romanam 2. quæst. 6.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papæ omnes Reges non subijciantur, quantũ ad sententiæ appellationem. Quia scribitur extra de appell. cap. Si duobus, quòd non est appellandum à sæculari iudice ad Papã, nisi in terris, vbi Ecclesia, seu Papa habet immediatam temporalium administrationem.

2 Præterea: Appellatio fit ad releuandum grauamen illatum: sed temporalis homo non releuatur à grauamine, nisi per temporalem dominum. Non ergo per Papam.

3 Præterea: Non licet transire de extremo ad extremum sine medio. sed Imperator est quasi quoddam medium inter alios Reges, & Papam. non ergo appellatio aliorum Regum potest deferri ad Papam, nisi mediante Imperatore.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 2. quæst. 6. cap. Si quis. Si quis vestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter ad hanc sanctam Sedem Apostolicam appellet: & ad ipsam, tanquam ad caput, refugium habeat.

RESOLVTIO.

A quocunque homine, Rege, vel Imperatore, ad Summum Pontificem appellari potest, si quis iniustè in foro exterioris iudicij sit oppressus.

RESPON-

Li.ſſ. de ap pel. RESPONDEO, dicendum, quòd appellatio A eſt remedium iuris, quo ſubuenitur oppreſſo in ordine iudiciario, quo quis oppreſſus ab inferiori iudice, licet ſibi poſtulatis Apoſtolis, & litteris dimiſſorijs ad ſuperiorem recurrere. Iſte autem ordo iudiciarius, quo per appellationem ſubuenitur oppreſſo, ſolum locum habet in foro exterioris iudicij: vbi agitur cauſa inter hominem, & hominem. & quia in toto iſto ordine iudiciario iudicij exterioris, in quo agitur cauſa inter hominem, & hominem, ſupremum gradum tenet ipſe Papa: ideo à quocunque homine, Rege, vel Imperatore, quis iniuſtè grauetur, poteſt licitè ad Summum Pontificem appellare. propter quod ſcribitur 2. quæſt. 6. cap. Ad Romanam. Ad Romanam Eccleſiam ab omnibus, maximè tamẽ ab oppreſſis, eſt appellandum, & concurrendũ, quaſi B ad mortem eius, vt vberibus nutriantur, auctoritate defendantur: à ſuis oppreſſionibus releuentur, quia non poteſt, nec debet mater obliuiſci filium ſuum. hoc idem patet xi. quæſt. 1. cap. Quicunque litem habens.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd verũ eſt à iudice ſæculari non eſſe appellandum immediate ad Papam indifferenter, & in paruis negotijs: ſed bene in negotijs arduis, & neceſſitate vrgẽte, à quocumque iudice homo grauetur, ad Papam poteſt habere recurſum tanquam ad vniuerſalem dominum.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd appellatio eſt prouocatio de minori Iudice ad maiorem continens querelam iniquę ſententiæ. Si ergo quis grauetur à domino temporali, & ille dominum ſuperiorem temporalem non habet, ad Papam iuſtè poteſt recurrere: quia & ſi temporalium omnium adminiſtrationem non habet: habet tamen omniũ vniuerſalem iuriſdictionem, vt dictum eſt.

AD tertium eſt dicendum, quòd illa ratio non habet locum in Papa, qui habet plenitudinem poteſtatis: vnde ſicut ab eo poſſunt exire prouiſiones ſine medio: quia ſi ad Capitulum iſtius Eccleſiæ ſpectat Prælatum eligere, poteſt ſine electione Capituli * illi Eccleſiæ de Prælato prouidere: ſic poſſunt appellationes reduci in ipſum, remoto omni medio. * al. illius.

QVAESTIO XLVI. DE ALIORVM REGVM CORRECTIONE.

DEINDE conſiderandum eſt de C *aliorum Regum correctione. Circa quod quæruntur tria.*

Primo, Vtrum Papa poſſit omnes Reges, cum foreſaciunt, publicè corrigere.

Secundo, Vtrum Papa poſſit omnes Reges, cum ſubeſt cauſa, deponere.

Tertio, Vtr. Papa poſſit ĩ quolibet Regno Regẽ iſtituere

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT omnes Reges, cum foreſaciunt, publicè corrigere.

Conferunt tradita per S. Thomam 2. 2. q. 33. art. 3.

AD primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd ad Papam non ſpectet Reges terræ, cum † foreſaciunt, publice corrigere. Quia dictũ eſt Petro Math. 18. Si peccauerit in te frater tuus: vade, & corrige eũ inter te, & ipsũ ſolũ: Ad Papam ergo non ſpectat publica correctio.

† Foreſacio pro peccare ponitur, vt ſupra nõ ſemel ẽ dictũ. Quod verbum nõ raro eſt vſurpatũ ab Ægid. rom. 2. ſent. & ad Rom. cap. 1. ſub finem.

2 Præterea: Dictum eſt Petro, & cuilibet eccleſiaſtico viro, Math. 5. Si quis percuſſerit te in vna maxilla: præbe ſibi alteram: Non ergo ad Papam ſpectat correctione iniuriam repellere: Sed potius ſuſtinere.

3 Præterea: Quædam correctio fit per incuſationem: quædam vero per pœnæ illationem. ſed neutro modo pertinet correctio Regum ad Papam: quia nec poteſt eos incuſare, nec pœnam corporalem infligere.

IN CONTRARIVM eſt illud, quod ſcribitur Eccl. 7. Noli quærere fieri iudex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates. cum ergo Papa ſit iudex, vice Chriſti, viuorum, & mortuorum; ad eum ſpectat omnium hominum, cum foreſaciunt, vniuerſalis correctio. D

RESOLVTIO.

Ad Papam, qui vice Chriſti & viuorum, & mortuorum iudex eſt, Reges etiam peccantes corrigere ſpectat.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſicut dicit Hugo 2. lib. de ſacramentis parte 2. cap. 4. Spiritualis poteſtas terrenam poteſtatem habet inſtituere, & vt ſic iudicare, atque corrigere, ſi bona non fuerit:

fuerit: ipſa vero à Deo primo inſtituta eſt, & cum deuiat à ſolo Deo corrigi, & iudicari poteſt. Sicut ſcriptum eſt per Apoſtolum: Spiritualis homo iudicat omnia, & ipſe à nemine iudicatur. Vnde Prophetæ in veteri lege, in quibus erat ſpiritualis poteſtas: Reges, cum forefaciebant, corrigebant, & fortiter increpabant, ſicut patet de Helia 3. Reg. 18. quòd cũ audiuiſſet ab Achab Rege: Tu ne es ille, qui conturbas Iſrael? Reſpondit: Ego non conturbaui Iſrael: ſed tu, & domus patris tui, qui dereliquiſtis mandata Domini, & ſecuti eſtis Baalim. Hoc idem patet de Natham propheta qui 2. Reg. 12. fortiter correxit Dauid Regem dicens: Vriam Ethæum percuſſiſti gladio, & illius vxorem accepiſti tibi vxorem: quam obrem non recedet gladius de domo tua vſque in ſempiternum.

1. Cor. 2.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo eſt dicendum, quòd duplex eſt culpa: vna occulta, in te, & te ſolo ſciente conmiſſa. alia publica per incuſationem ad iudicem deuoluta: vtramque autem corrigere ſpectat ad Papam. Nam primam poteſt corrigere, vt Sacerdos in foro interioris conſcientię: aliam inquantum eſt Papa in foro exterioris iudicij.

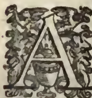
Ad ſecundum eſt dicendum, quòd ſicut dicit Gregorius, peccata, quæ in deum: vel in proximum committuntur a Prælato, punienda ſunt, & corrigenda. Illa vero, quæ committuntur in eum, patienter tolleranda, vel potius diſſimulanda ſunt: quamuis illa verba magis in animi præparatione, quàm in operis executione intelligenda ſint, vt ſuper expoſitum fuit.

Ad tertium eſt dicendum, quòd Papa poteſt corrigere per incuſationem, cum ad eum culpa defertur, & per condemnationem, cum coram eo reus conuincitur, & ſic per condemnationem poteſt ſecundo corrigere per pœnæ illationem ſpiritualis, vel corporalis.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT omnes Reges, cum ſubeſt cauſa, deponere.

Canoniſtæ in cap. Alius. 15. q. 6. & in cap. Ad Apoſtolicæ. de ſent. & re iud. lib. 6. Et Aluar. lib. 1. cap. 13.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non poſſet omnes Reges, cum ſubeſt cauſa, deponere: quia ad illum ſolum ſpectat Regis depoſitio, ad quem ſpectat electio, & confirmatio regum: ſed ad Papam nõ ſpectat electio, & confirmatio Regum, potiſſime illorum, qui hæreditaria ſucceſſione regnant.

E 2 Pręterea: Maior ſufficientia requiritur in regimine ſpirituali, quàm in regimine temporali: ſed cum prælatus eſt inſufficiens in regimine ſpirituali, non deponitur: ſed coadiutor ſibi datur. ergo multo fortius in reginine temporali, cum Rex inuenitur inſufficiens non eſt deponendus, ſed coadiutor ſibi dandus.

3 Præterea: Papa deponit Imperatorem. quia in toto Imperio habet immediatam temporalium adminiſtrationem: ergo in Regnis illis, in quibus adminiſtrationem temporalium non habet, Reges deponere non poteſt.

In contrarium eſt quod ſcribitur 15. quæſt. 6. cap. Alius.

F

RESOLVTIO.

Papa iuſta de cauſa Reges omnes deponere poteſt, vt iuſtitię vniuerſali, necnon particulari prouideat.

Respondeo, dicendum, quòd ſecundũ Auguſtinum 4. de Ciuitate Dei cap. 4. Remota iuſtitia, regna non ſunt niſi quędã magna latrocinia: quia latrocinia non ſunt aliud, niſi quędam parua Regna. Tenetur autem Papa, vice Chriſti, in toto orbe duplicem iuſtitiam ſeruare: vnam particularem ſingulorum hominum, vt vnicuique reddatur, quod iuſte ſibi debetur, & releuetur a grauamine, quod in iuſtè ſibi infertur: ac vt nocendi improbis, facultas tollatur: Aliam vniuerſalem, vt Reſpublica promoueatur, ac bonum Reipublicæ non perturbetur: & G maxime, quòd totus Chriſtianus Populus Eccleſiæ Chriſti ſponſę ſubijciatur, nulla namque iuſtitia hominis eſſe poteſt, quæ ipſum hominen Deo vero tollit. vnde qui ſeipſum offert dominanti Deo, à quo factus eſt, & a dominio Eccleſiæ ſe ſubtrahit, iniuſtus eſt, vt dicit Auguſt. 19. de Ciuitate Dei cap. 21. Propter iſtum ergo duplicem defectum iuſtitiæ Papa poteſt Reges deponere. Tomo 5.

Primo, propter defectum iuſtitiæ particularis: qua iuſtitia ſingulorum perditur, & improbis facultas nocendi præbetur: & propter defectum tali iuſtitiæ Zacharias Romanus Pontifex Regem Francorum, non tam pro ſuis iniquitatibus, quàm pro eo, quòd tantæ poteſtati erat inutilis, à Regno depoſuit, & Pipinum patrem Caroli Imperatoris in eius loco H ſubſtituit, vt ſcribitur 15. q. 6. cap. Alius. Propter defectum vero iuſtitiæ vniuerſalis Innocentius † depoſuit Imperatorem Federicum in Concilio Lugdunenſi: qui bonum Eccleſiaſticum, & bonum Reipublicæ, quod promouere tenebatur, per eius ad Romanam Eccleſiam inobedientiam perturbabat, & impediebat, per eius attentatam ſuperbiam. Vnde dubium non eſt, quin Papa poſſit omnes Reges, cum ſubeſt cauſa rationabilis, deponere.

† Innocentius ſcilicet quartus, & refertur in cap. Ad Apoſtolicæ. de ſent. & re iud. lib. 6.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo eſt dicendum, quòd non eſt ſimile de electione, & depoſitione. quia non poteſt aliquis deponi, niſi conuictus, vel ſponte confeſſus

feſſus coram iudice. Vnde ad deponendum Regem requiritur iudicialis ſententia, quam ferre in Regem non conuenit Electoribus, cum ipſe ſit eis ſuperior, ipſo facto Rege: pertinet autem ſolum ad Papam, cui omnia ſubijciuntur.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ tunc datur Prælato coadiutor, quando innocens inuenitur: in ſuſſiciens tamen comprobatur in adminiſtratione, & ſic fiendũ eſſet de Rege in adminiſtratione temporali. Sic autem non fuit de Rege Francorum, cum fuit depoſitus. quia non innocens, immo lubricus, & effæminatus erat. unde Regnum in ſingulis partibus Regni patiebatur iacturam.

AD tertium eſt dicẽdum, ꝙ ad Papam ſpectat correctio Regum, & aliorum, non propter immediatam temporalium adminiſtrationem, ſed propter vniuerſalẽ iuriſdictionem, quam uice Chriſti habet in toto orbe ſuper Reges, & ſup oẽs alios Principes.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT *in quolibet Regno Regem inſtituere.*

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non poſſit in quolibet Regno Regem inſtituere, quia Saul conſtitutus eſt Rex ſuper Iſrael, non tamen ſine conſenſu Populi, immo populo clamante ad Samuelem: Conſtitue nobis Regem, vt iudicet nos, ſicut vniuerſæ habent Nationes, ut ſcribitur 1. Reg. 8.

2 Præterea: Nullus poteſt inſtitui dominus alterius, ipſo inuito. Papa ergo non poteſt, inuitis illis, qui ſunt in Regno, aliquem Regem conſtituere.

3 Præterea: Eius eſt conſtituere, cuius eſt deſtituere: ſed Zacharias ſummus Pontifex nõ depoſuit Regem Franciæ ſine conſenſu Baronũ, & Comitum regni, vt dicit Hugutio, cauſa, † & cap. ſupradicto. Ergo, eodem modo Papa non poteſt in quolibet Regno Regem inſtituere abſque conſenſu aliorum.

† Scilicet 15 q.6.c.Alius.

IN CONTRARIVM eſt. quia Papa poteſt in qualibet Eccleſia Prælatum ponere, & deponere abſque aliorum requiſitione, & conſenſu. Ergo poteſt in quolibet regno hoc facere, cum maius ſit dominium ſprituale, quàm temporale.

RESOLVTIO.

Papa iuſta de cauſa in quolibet Regno Regem inſtituere poteſt. eſt enim vice Dei omnium Regnorum prouiſor, ſicut Deus omnium Regnorũ prouiſor, & factor.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſecundum Dama. 2. lib. 39. Neceſſe eſt eundem factorem eſſe eorum, quæ ſunt in mundo, & prouiſorem. Sicut ergo Deus eſt factor omnium Regnorum, & prouiſor; ſic Papa vice Dei eſt omnium regnorum prouiſor. Vnde, cum cauſa rationabilis ſubeſt, in quo-

A libet Regno poteſt Regem inſtituere, ſiue ſit cauſa ipſius Regis nequitia, vt dictum eſt ſupra de Rege Francorum: ſiue ipſius populi fraudulenta malitia, vt ſi in Regis mortem coſpirarent, vel eum eijcerent, ac p hoc ſe ipſos iuriſdictione * habendi Regem, priuarent, vel quocumque alio modo cauſa iuſta, & rationabilis ſubeſt, ad Papam ſpectaret illi Regno de Rege prouidere.

* Eligendi videtur legendum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd Rex bene fuit datus populo Iſraelitico ad *voluntatem, & conſenſum populi: non tamen de perſona determinata fuit eis de Rege prouiſum de conſenſu populi.

* al. vocem

B Sed immediate per ipſum Samuelem ſummum Sacerdotem de perſona fuit eis prouiſum, quando tulit lenticulam olei, & effudit ſuper caput Saul, & vnxit eum in Regẽ ſuper Iſrael, vt ſcribitur 1. Reg. xi.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit Aug. 19. de Ciuitate Dei cap. 21. Cum obijceretur Romanis, Rempublicam non poſſe cum iuſtitia Prouincijs imperare, aperte reſponſum eſt per eos, quòd iuſtè imperabant, & alij iuſtè ſeruiebant. quia vtile erat eis ſic ſeruire, cum improbis per dominium Romanorũ tolleretur licentia nocendi ſubditis. quod dictũ licet non credamus ſufficere ad iuſtæ damnationis initiũ, eo, quòd quamtumcunque homini ſit vtile dominium: iuſtè tamen aliquis ſibi dominari non poteſt, ipſo inuito. poteſt tamen ſufficere quantum ad do-

Tomo 5.

C minationis progreſſum: quia cum homo videt Dominum ſibi datum iuſtè regere, incipit voluntariũ ſeruitium ſibi exhibere, quod ante exhibebat inuitus: poteſt ſimiliter quandoque inuitis ſubditis Rex vel Dominus dari, per Papam, ſi eorum culpa exigat. non enim Papa faciendo iuſtitiam, debet patrociniũ dare criminoſis, vel criminibus: ſed potius ſuppliciũ.

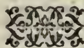
AD tertium eſt dicendum, quòd conſenſum Baronum, & Comitum, ſeu populi requiri in Papa ad depoſitionem Regis, poteſt intelligi dupliciter.

Primo, quantum ad ipſius Regis incuſationem: & ſic planum eſt, quòd ſicut Deus non condemnat aliquem in foro exteriori niſi per incuſationem conuictum: vnde nec meretricem condemnat: † ex quo incuſata non fuit: ſic nec Papa vicarius eius condem-

† Ioan. 8.

D natet, vel deponeret aliquem Regem, niſi conuictũ per incuſationem Comitum, Baronum, & aliorum de regno.

Secundò, quantum ad cauſæ cognitionem: & ſic in cognitione cauſæ, & probatione ſententiæ Papa non requirit conſenſum alicuius. quia ſicut ſuperior eſt omnibus, ita de cauſa criminali omnium poteſt cognoſcere, & ſententiam proferre, abſque alicuius requiſitionis conſenſu.

QVAE-

QVAESTIO XLVII. DE ACTV ELECTIONIS QVANTVM AD DOMINIVM SPIRITVALE.

ISO de potestate Papæ respectu actus electionis, quantum ad Dominium temporale: Restat videre de dicta potestate respectu actus electionis, quantum ad Dominium spirituale: & deinde respectu actus dispensationis, & de his, quę dispensationi annectuntur. Circa primum quæruntur octo.

Primo, Vtrum Papa absque personæ acceptione possit aliquem suum consanguineum ad prælaturam Ecclesiasticã eligere, ratione, qua consanguineus est.

Secundo, Vtrũ Papa sine acceptione personæ possit ad prȩlaturã Ecclesiasticã eligere bonũ, dimisso meliori.

Tertio, Vtrum Papa sine acceptione personæ possit ad prælaturam Ecclesiasticam eligere diuitem, dimisso paupere.

Quarto, Vtrum Papa sine acceptione personæ possit ad prælaturam Ecclesiasticam eligere diuitem, & nobilem, ratione, qua potens, & nobilis est.

Quinto, Vtrum Papa sine acceptione personȩ possit ad petitionem Regum, & Principum aliquem eligere ad prælaturam Ecclesiasticam.

Sexto, Vtrum Papa semper peccet mortaliter, cum acceptat personam in eligendo aliquem in prælaturam Ecclesiasticam.

Septimo, Vtrum Papa sine peccato possit conferre prȩlaturã Ecclesiasticã petenti, & procuranti ipsam.

Octauo, Vtrum Papa sine peccato possit conferre Magisteriũ petenti, & procuranti licentiã magistrandi.

ARTICVLVS I.

VTR. PAPA ABSQVE ACCEptione personæ possit aliquem suum consanguineũ ad prælaturã Ecclesiasticã eligere, ratione, qua consanguineus est.

S.Thom. quodlibeto 4. art. 15. 2.2. q. 63. art. 2. Turrecremata in c. Decenter 89. dist. & in cap. Peruenit. 1. q. 3.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa absq; acceptione personæ possit consanguineum eligere ad prælaturam Ecclesiasticam, ratione, qua consanguineus. Quia magis est beneficium spirituale docere, & instruere aliquem in fide, quàm Ecclesiastica prȩlatura. sed citius deberem beneficium tale impendere

E Patri, vel fratri meo, si esset infidelis, quàm alteri extraneo. Ergo eodem modo Ecclesiasticã prælaturã.

2 Præterea: Ordo charitatis, quem assignat Ambros. fundatur super legem naturæ. quia dicit, quòd magis ex ordine charitatis debemus diligere consanguineum, & domesticum, quàm extraneum: Ergo præferendo consanguineum extraneo, eligendo ipsum prius ad Ecclesiasticum beneficium, non est acceptio personȩ.

3 Præterea: Scribitur actuum 10. In veritate comperij, quoniam non est personarum acceptor Deus: Sed Matth. 4. legitur, quòd Christus ad Apostolatum elegit consanguineos; scilicet, Iacobum, & Ioannem. Ergo sine acceptione personæ potest consanguineus ad prælaturam Ecclesiasticam eligi.

F IN CONTRARIVM est, quia Propheta imprecatur malum his, qui ȩdificant Syon in sanguinibus. Sicut scribitur Micheæ 3. & exponit glossa de his, qui ædificant Ecclesiam in consanguineis, & Nepotibus.

RESOLVTIO.

Si veritas doctrinæ, sanctitas vitæ, & iustitiæ æquitas æque in consanguineo, ac in extraneo reperiantur; absque acceptione personarum consanguineus ad prælaturam aßumi potest: Si autem consanguineus ijsdẽ conditionibus careret, extraneus verò easdem haberet, non item

G RESPONDEO, dicendum, quòd ista quæstio est dubia propter exemplum Christi, & propter exemplum Summorum Pontificum, qui sunt eius Vicarij. Nam Christus elegit populũ Israeliticum, non gentilem ad legem Dei recipiendam: sicut patet Deuter. 7. Elegit Dauid in Regem, ex cuius semine erat secundũ carnem nasciturus, & Saulẽ reprobauit: vt patet 1. Reg. 1. Similiter elegit Iacob, & Esau reprobauit: vt patet Malachiæ 1. Similiter ad Apostolatum consanguinitate sibi coniunctos elegit: Summi autem Pontifices eius Vicarij (vt in pluribus videmus) ad prælaturam Ecclesiasticam eligũt H citius consanguineos, & compatriotas, quàm extraneos: & graue esset dicere, q̃ omnes tales peccarent, & essent acceptores personarum.

Ideo sciendum est, quòd beneficia Ecclesiastica conferenda sunt propter officia: puta propter veritatem doctrinę: sanctitatem vitæ: & æquitatem iustitiæ: hæc enim personam faciunt dignam Ecclesiastica prælatura. Quando ergo tales conditiones sunt pares

pares in conſanguineo, & extraneo: puto, ꝙ non ſit A acceptio perſonæ ſi conſanguineus eligatur ad prælaturam Eccleſiaſticam: & non extraneus: quia non præfertur perſona perſonæ, ex cauſa indebita: maxime quia in tali electione conſanguinitas non eſt cauſa principalis, ſed annexa: ſi vero conditiones prædictæ non eſſent pares: puta, ꝙ conſanguinitas eſſet cauſa principalis, & non veritas doctrinæ, vel ſanctitas vitæ, ſeu æquitas iuſtitiæ: ita, ꝙ conſanguineus præferatur extraneo: quantumcunque extraneus prædictas conditiones haberet, & conſanguineus eis careret, abſque acceptione perſonæ eſſe non poſſet.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd in B tali caſu, prius debemus prædicare patri, vel fratri, vel conſanguineo, quàm extraneo: quia hoc eſt de neceſſitate vitæ. ſine fide enim ſpiritualis vita haberi non poteſt. promouere autem aliquem ad prælaturam Eccleſiaſticam eſt ſupererogationis, ideo non eſt ſimile.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd in beneficijs temporalibus, quæ debentur alicui ſecundum legem naturæ, attenditur ille ordo, quem ponit Ambroſius: talia enim beneficia temporalia, quæ ex lege naturæ debentur alicui hæreditaria ſucceſſione, vel Reipublicæ adminiſtratione, abſque peccato conſanguineis citius, quàm alijs debent conferri: ſecus autem eſt de beneficijs ſpiritualibus, vel de his, quæ ſunt ſpiritualibus annexa.

AD tertium eſt dicendum, quòd Chriſto nota e- C rant corda munda, & opera bona illorum, quos vocauit, tam in veteri lege, quàm in noua, ad eccleſiaſticam dignitatem. nec ſibi reuelabat Caro, & Sanguis illa, que agebat, ſed Pater cœleſtis. Vnde exempla eius velle ad humanam fragilitatem conuertere non eſt imitationis, ſed præſumptionis.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT ſine acceptione perſonæ ad prælaturam Eccleſiaſticam eligere bonum, dimiſſo meliori.

Præter citatos in ſuperiori articulo Couarr. in regula peccatum. de reg. iur. lib. 6. par. 2 ar. 7. & Sotus lib. 3. de iuſt. & iur. quæſt. 6. art. 2.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa ad prælaturam Eccleſiaſticam ſine acceptione perſonæ nō poſſit eligere bonum, dimiſſo meliori: quia Papa tenetur ſequi conſcientiam rectam: ſed conſcientia recta dictat cuilibet, ꝙ minori bono maius bonum præeligendum eſt: Ergo ſemper tenetur meliorē eligere.

2 Præterea: ſcribitur Deuter. 1. Non accipietis cuiuſcunque perſonam, quia Dei iudicium eſt. ſuper quo verbo dicit gloſſa, ꝙ in iudicando, Summi Pontifices Vicarij Dei ſunt, qui perſonam hominis non accipiunt. ſed ſi Papa bonum præfert meliori, non eſt ſine acceptione perſonæ.

3 Præterea: Scribitur 8. quæſt. 1. cap. Licet. † ꝙ ad Prælaturam Eccleſiaſticam non eligitur, niſi qui cæteris doctior, & ſanctior habeatur. Sumptū ex Origene Hom. 6. ad c. 8. Leuitici.

IN CONTRARIVM eſt, quia ſufficit ad Eccleſiaſticam prælaturam perſonam bonam, & idoneam eligere: ſicut patet extra de electione. Extra de elect. multis locis ſignificatur, ꝙ ſufficiat eligere dignū.

RESOLVTIO.

Papa in foro exterioris iudicij ſine acceptione perſonæ ad prælaturam poteſt aſſumere bonum, & ſufficientem, eumque meliori præferre. Sed in foro conſcientiæ, æqua facilitate poſita, non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd aliter eſt loquendum in foro conſcientiæ, & aliter in foro exterioris iudicij. planum eſt autem, quòd in foro exterioris iudicij ſecundum iura ſcripta ſufficit ad prælaturam Eccleſiaſticam eligere bonum, & ſufficientem: † ſed in foro interioris conſcientiæ puta, ꝙ ſi Papa æqua facilitate poteſt habere meliorem, nulla alia cauſa conſiderata, & ſcienter præfert bonum meliori, non poteſt eſſe ſine acceptione perſonæ: multum enim ipſe haberet groſſam conſcientiam, quando abſque conſideratione debitæ cauſæ ſcienter præferret bonum meliori: ex quo vtrumque æqua facilitate poſſet haberi. † Vide omnino Concilium Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 18.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendū, ꝙ quādo conſcientia aliquid dictat faciendum ex debito; tenetur homo illam ſequi: ſed quando dictat aliquid faciendum ex expedienti, vel ex conſilio ſolum, non tenetur illam ſequi: quia non æqua facilitate poteſt implere conſilium, ſicut debitum, vel præceptum.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ acceptio perſonæ poteſt eſſe ex intentione facientis: Quia ſi Papa mouetur ad dandum beneficium Eccleſiaſticum bo- D no potius, quàm meliori ex aliqua cauſa non licita, & indebita, puta propter conſanguinitatem, vel diuitias, eſt acceptio perſonæ: ſed ſi hoc facit ex aliqua cauſa debita: vtputa propter eius paupertatis ſubſidium, & honeſtatis obſequium, non eſt acceptio perſonæ.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ illa verba † Hieronym. intelligenda ſunt conſultiue, non autem præceptiuè: vel ſi præceptiuè intelliguntur, oportet, quòd non æqua facilitate, ex debita cauſa bonus præferatur meliori: tunc enim conſcientia Papam debet arctare, vt bono præferat meliorem. † Id habet Origenes Hom. 6. ad c. 8. Leuitici.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT sine acceptione personæ ad Prælaturã Ecclesiasticam eligere diuitem, dimisso paupere.

Conferunt tradita per Doctores citatos in præcedentibus articulis. Et glossa in cap. Constitutis. verbo: Impotentiam. extra de appel. & ibidem Canonistæ.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa sine acceptione personæ possit ad prælaturam Ecclesiasticam eligere diuitem, dimisso paupere. quia non est acceptio personæ honorare hominem propter illud, quod à Deo recipitur. Sed diuitiæ sunt bona, quæ à Deo recipiuntur. Ergo non est acceptio personæ, diuitem, dimisso paupere, ad Ecclesiasticã dignitatẽ assumere.

Cõtra duas Epist. Pelag. cap 7. To 7.

2 Præterea: Secundum August. Accipere personã est exhibitio honoris seruato gradu dignitatis, & officij: nec isto modo est peccatum personam accipere, vt dicit. Sed planum est quòd diues est in alio gradu dignitatis, & officij, quàm pauper. Ergo absque acceptione personæ potest diues ad prælaturam Ecclesiasticam assumi, dimisso paupere.

3 Præterea: Vbi nulla est iniustitia, nulla est acceptio personæ: sed si Papa præfert diuitem pauperi in honorem Ecclesiasticæ dignitatis, non facit iniustitiã pauperi.

In Contrarivm est, quod scribitur Iacobi 2. capite.

RESOLVTIO.

Diues pauperi à Papa, in Prælatura Ecclesiastica concedenda, præferri potest, quantum ad exterius obsequium: sed quantum ad interius iudicium, quo Diues melior iudicetur, non item.

Epist. 29. Tomo 2.

Respondeo dicendum, quod Aug. expresse determinat istam quæstionem super illis verbis, quę ponuntur Iacobi 2. de introitu diuitis, & pauperis: & de sessione vtriusque: quod diues ponatur in sede, & pauper in stabulo. ait enim quod si hanc distantiam sedendi, & stãdi ad honores Ecclesiasticos referamus; non est putandum, leue esse peccatum in personarũ acceptione habere fidẽ Domini nostri Iesu Christi.

Sciendum est tamen, quod præferre diuitem pauperi in honore Ecclesiasticæ prælaturæ, dupliciter potest intelligi. Primo, diuitiarum iudicio: vt tanto quis iudicetur dignior, Ecclesiasticam prælaturam suscipere, quanto ditior. Secundo, in aliquo exteriori obsequio; vt aliquod signum exterioris reuerẽtiæ exhibeatur diuiti, & non pauperi. Primo modo est peccatum: secundo non. Et ista est expressa sententia Augustini in glossa supra allegata. Subdit enim: Non

E peccat quis honorando diuitem magis, quàm pauperem: nisi cum apud semetipsum intus ita iudicat, vt ei tanto melior, quanto ditior ille videtur. quod videtur significasse Apostolus subdendo: Nonne iudicatis apud vosmetipsos, & facti estis iudices cogitationum iniquarum?

Diues quõ magis, quã pauper honorari possit.

Iac. 2.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, quòd non est acceptio personæ: si honoretur diues illo honore, qui sibi debetur propter diuitias. sed prælatura Ecclesiastica non debetur diuiti propter diuitias, sed magis propter alias conditiones virtuosas superius dictas. In quibus si diues ratione, qua diues, præfertur pauperi, est acceptio personæ.

F Ad secundum est dicendum, quod acceptio personæ aliquando accipitur in bono: aliquando in malo. secundum enim, quod in bono accipitur, sic est honorare vnumquemque secundum gradum dignitatis suæ, & officij. & hoc modo non est peccatum: quia talis acceptio personæ est ex causa debita. sed quando accipitur in malo, sic est, cum præfertur persona personæ ex causa aliqua indebita. Secundum primum modum loquitur Augustinus.

Ad tertium est dicendum, quod non est acceptio personæ præferre diuitem pauperi in honore exterioris reuerentiæ: non autem in honore prælaturæ Ecclesiasticæ.

ARTICVLVS IIII.

G *VTRVM PAPA SINE acceptione personæ possit diuitem, & nobilem eligere ad Prælaturam Ecclesiasticam ratione, qua potens, & nobilis.*

Glossa in cap. Constitutis. de appellat. in verbo: Impotentiam. Et glossa in capit. Conquerente. in verbo: Sufficientia, de cleri. non residen. & vtrobiq. Doctores.

H D quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa sine acceptione personę nõ possit diuitẽ, & nobilem eligere ad prælaturã Ecclesiasticam, ratione, qua potens, & nobilis. quia Papa est Vicarius Christi. sed de vocatione Christi scribitur 1. ad Cor. 1. Videte vocationem vestram fratres; quia non multi potentes, & nõ multi nobiles, sed quæ infirma sunt, elegit Deus, vt fortia confunderet.

2 Præterea: In veteri lege Pastores vocati sunt ad Ecclesiastica beneficia: sicut patet de Moyse, & Aaron. vt scribitur Exodi 3. Tales ergo vocandi sunt per Papam.

3 Præterea: Scribitur Leuitici 19. Non honores vultum potentis: honor ergo Ecclesiasticus non est exhibendus potenti, ratione, qua potens est.

In Contrarivm est, quod scribitur Eccl. 7.

Eccl. 7. Noli quærere fieri iudex: niſi valeas virtute A irrumpere iniquitates.

RESOLVTIO.

Nobilis, & potens in Prælatura concedēda, ſi præferatur virtuoſo, minus nobili, minusq. potenti, in ordine ad vtilitatem Eccleſiæ, acceptio perſonæ non eſt: ſed aliter, eſt. maius enim bonum, ceteris paribus, minori bono ſemper eſt præferendum.

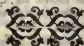
Tomo 1. RESPONDEO, dicendum, quòd Auguſt. circa finem ſecundi libri de libero arbitrio cap. 18. diſtinguit tria genera bonorum: Infima: vt bona corporalia, & temporalia: Media: vt intellectus, & voluntas, & aliæ potentiæ animæ: Et ſuprema: vt virtutes acquiſitæ, vel infuſæ. Cum ergo ſemper maius B bonum minori bono ſit præferendum, cæteris paribus, magis eſt eligendus ad beneficium eccleſiaſticū bonus, & virtuoſus bonitate intrinſeca acquiſita vel infuſa, quàm potens, vel nobilis, & hoc eſt intelligēdum, vt potentia vel nobilitas conſideratur ſecundū ſe. quia iſto modo præferre potentem, vel nobilem virtuoſo minus potenti, & minus nobili, ratione potentiæ, vel nobilitatis in ſe conſideratæ, eſſet conditio indebita, & acceptio perſonæ. Sed conſiderare nobilem, vel potentem in ordine ad vtilitatem Eccleſiæ: poſſet tūc præferri alteri abſque acceptione perſonæ.

Ad Argumenta

C AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd ſicut glossa dicit ſuper illo verbo Apoſtoli: Nō multi potētes &c. ideo poſuit Apoſtolus: Non multi, propter ſe. quia inter Apoſtolos ſecularium litterarum fuit peritus, terrenarum opum diues: ratione dignitatis, parentela fuit perſpicuus: vnde quamuis Chriſtus potentes, & nobiles non elegerit in primitiua Eccleſia, vt non gloriaretur omnis caro, in conſpectu eius, & hoc pro vtilitate Eccleſiæ, quatenus per Piſcatores lucraretur Imperatores: nunc pro eiuſdem vtilitate Eccleſiæ poſſunt nobiles, & potentes ad Eccleſiaſtica beneficia vocari. (1.Cor.1.)

AD ſecundū eſt dicendum, ꝙ Paſtores in veteri lege vocati ſunt: & in noua lege Piſcatores in ſignū, D ꝙ illi, qui ad Eccleſiaſticam Prælaturam aſſumūtur; & paſcere ſubditos tenentur, & cuſtodire: ne retibus peccatorum diabolica fraude capiantur.

AD tertium eſt dicēdum, ꝙ poteſtas, & nobilitas non eſt honoranda in Prælatura Eccleſiaſtica ſecundum ſe, & animi iudicio, ſed in ordine ad vtilitatem Eccleſiæ, ipſius promotionis beneficio.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA SINE acceptione perſonæ poſſit ad petitionem Regum, & Principum aliquem ad Prælaturā Eccleſiaſticā eligere.

Conferunt tradita per Canoniſtas in cap. Porro 63. diſtin. & in cap. Siquis. 1. q. 6.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa ſine acceptione perſonæ ad petitionem Regum, & Principum poſſit aliquem ad Prælaturam Eccleſiaſticam eligere. Quia quod fecit Chriſtus, licitū eſt facere Papæ: ſed Chriſtus ad petitionem Apoſtolorum ſanauit Socrum Simonis; ſtans enim ſuper illā imperauit febri, & dimiſit illā, vt ſcribit Lucæ 4.

2 Præterea: Lucæ 7. habetur ꝙ ſeniores Iudæorū cum veniſſent ad Ieſum rogauerunt illum, vt ſanaret ſeruum Centurionis: dicentes: Dignus eſt, vt hoc illi præſtes. diligit enim gentem noſtram, & Synagogam ipſe ædificauit nobis. planum eſt autem, ꝙ donū ſanitatis eſt donum Spiritus ſancti, & aliquod ſpirituale: licet ergo Papæ ad petitionem Regum beneficium ſpirituale alicui conferre abſque acceptione perſonæ.

3 Præterea: Papa eſt dominus meſſis, & ipſius Eccleſiæ ſaltem miniſterialiter. ſed Chriſtus mandauit Lucæ 10. vt diſcipuli rogarent dominum meſſis, vt mitteret operarios in meſſem ſuam: licet ergo operarios in Eccleſia ponere ad rogamina aliorū abſque acceptione perſonæ.

IN CONTRARIVM eſt quod habetur 1. q. 6. c. Si quis. Nec timore, nec præmijs, nec potentū ſuffragio Epiſcopi confirmetur electio: & 63. diſtin. cap. Porrò, Scribitur, quòd Apoſtolica auctoritate, non regio fauore Epiſcopus eſt eligendus.

RESOLVTIO.

Papa ſine acceptione perſonā ad petitionem Regū, & Principum aliquem ad Prælaturam Eccleſiaſticā aſſumere poteſt: modo indebita non adſit cauſa.

RESPONDEO, dicendū, Quòd acceptio perſonæ eſt, quando ad Prælaturam Eccleſiaſticā vna pſona præfertur alteri ex indebita cauſa: poſſunt autem preces Regum, & Principum eſſe indebita cauſa, ꝙ quis promoueatur ad Prælaturam Eccleſiaſticam tribus modis. Primo ex parte eius, pro quo preces fiunt: vt ſi preces pro indigno porrigūtur, tūc expreſſe omittitur iuſtitia. Iniuſtitia eſt enim, ꝙ indignus præferatur digno. Secundo ex parte ipſius Papæ, qui rogatur, qui ſi ſua intentione non intendat ad dignitatem perſonæ, ſed ad fauorem humanum, quem principaliter intendit, annuendo precibus rogantiū, manifeſta eſt acceptio perſonæ.

Tertio ex parte illorum, qui rogant. Si enim credatur, rogantes promotionem alicuius procurare, vt ei sit fauorabilis in eorum causis, & petitionibus siue iustè, siue iniustè dirigantur ad Pastorem Ecclesiæ, indebita causa est, & per consequens acceptio personę.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd sicut dicit Hierony. quandoq; Saluator rogatus, quandoq; non rogatus curauit ægrotos, ostendens per hoc ꝙ ipse superannuit precibus fidelium in dando illa, quæ ipsi minime intelligunt, siue *intelligenda sint, dare: siue non intelligenda dimittere. Vnde si ipse rogatus tribuat, siue non, semper facit ex debita causa.

*al. intellecta.

AD secundũ est dicendũ, ꝙ sicut dicit Eusebius: Seniores quidem Iudæorum pro modicis sumptibus ad opus Sinagogæ datis gratiã poscunt; sed dominus non propter hoc, sed pro fide Centurionis augenda, & manifestanda cunctis mortalibus semet ipsum sibi exhibuit: vnde non fuit acceptio personę: quia hoc fecit ex causa debita.

AD tertium est dicendum, ꝙ (sicut dicit Chrysostomus) non est intellectus verbi, vt Prælati precibus quorumcumque principaliter debeant operarios mittere in messem Christi: sed ꝙ inducendi sint subditi, vt pro eorum Pastoribus rogent, quatenus digna in eis valeant operari: est enim magnum donum, operarios mitti in messem diuinam: ideo Christus mãdauit, dominum messis super hoc esse rogandum, vt digne, & iustè hoc fiat.

Hom. 33. In Math.

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA SEMPER mortaliter peccet, cum acceptat personam in eligendo aliquẽ ad prælaturam Ecclesiasticam.

S. Thom. 2. 2. quæst. 63. art. 1. & 2. & Dominic. Soto lib. 3. de iust. & iur. quæst. 6. art. 2.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa nõ semper peccet mortaliter, cum acceptat personã in eligendo aliquem ad prælaturam Ecclesiasticã. Quia tunc peccaret Deus mortaliter, acceptando personam, cum dat gratiam vni, & non alteri. Quòd si diceretur liberũ arbitrium melius esse pręparatum in vno, quàm in alio, quærendum esset de illa pręparatione, quæ cum sit à Deo, sequitur æque, quòd Deus sit acceptor personarum.

2 Pręterea: Gregor. dicit 34. Moral. quòd accipere personam est hominem non ex eo quòd homo est; sed propter illud, quod circa ipsum est, esse honorabilem: sed omnes honorant alios propter aliqua, quæ circa ipsos sunt: Ergo omnes peccant mortaliter, cum sint acceptores personarum.

E

3 Præterea: Acceptio personæ potest fieri malè, & benè. Ergo non semper est peccatum mortale.

IN CONTRARIVM est. quia quod opponitur præcepto diuino, & diuinæ legi, peccatum mortale est. Sed quando honor debitus vni, datur alteri, & persona vna pręfertur alteri ex indebita causa: rectè opponitur illi præcepto: Honora Patrem tuum, & Matrem tuam, in quo omnis honor debitus proximo præcipitur. Similiter quando in datione Eleemosinæ minus indigens præfertur magis indigenti, & existenti in extrema necessitate, opponitur illi præcepto: Non furtum facies. quia in extrema necessitate omnia sunt communia.

Exodi 20.

Exodi 20.

F

RESOLVTIO.

Acceptio personæ ex indebita causa in Papa semper est mortale peccatum.

RESPONDEO, dicendum, quòd mortale peccatum est, quod tollit nobis Christum, qui est vita nostra: iuxta illud Colo. 3. Cum autem Christus apparuerit vita nostra. Christus autem tribus modis in nobis existit: Primo per iustitiæ æquitatẽ: Secundo per doctrinæ veritatem: Tertio per vitæ sanctitatem. ipso attestante Io. 14. Ego sum via iustitię, ueritas doctrinę, & vita. Quando ergo acceptio persone repugnat iustitiæ æquitati, vt quando Papa teneretur reddere iustitiam, uel iudicium alicui, & non redderet; puto, quòd esset peccatum mortale, siue esset pauper, siue diues. Vnde scribitur Exo. 23. Pauperis non misereberis in iudicio. Vel quando acceptio personæ repugnaret doctrinæ veritati: vt quando Papa doceret aliquid contra bonos mores, & cõtra illa, quæ in Sacra Scriptura continentur, amore alicuius personæ, peccatum mortale esset: similiter quando acceptio personæ repugnaret vitæ sanctitati: vt quando Papa præferret vitiosum virtuoso ex indebita causa, vt quia consanguineus, vel quia potens, & diues; puto, quòd esset peccatum mortale.

G

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Deus quare dat gratiam vni, & non alteri, non est aliud nisi quia vult: voluntatis autem eius non est quęrenda causa effectiua, sed bene potest esse causa terminatiua: quia ipse Deus scit istum bene vsurum gratia: illum autem scit non bene vsurum, & quia ipse præparat se ad gratiam, ille autem non. A quo autem sit ipsa præparatio gratiæ August. expresse dicit, quòd ab homine: ait enim in libro de correctione, & gratia, quòd desiderare auxilium gratiæ, initium gratiæ est. de quo ait Propheta: Et dixi, nunc cœpi hæc mutatio dextræ excelsi. ita, quòd petere auxilium gratiæ præparatio gratiæ, & initium gratiæ est, secundum Augustinum.

H

Intelligas. Ab homine consentiente, sed à Deo in primis excitante.

Psal. 76.

Ad formam argumenti est dicendum, quòd Deus non est acceptor personarum, cum confert gratiã vni, &

vni, & non alteri. quia ipſe nulli tenetur, quòd enim A iſtum ſaluet, eſt liberalitas: quòd autem illum non ſaluet, non facit ſibi iniuriam. quia omnes in prima maſſa perditi ſunt.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ quatuor modis contingit honorem homini exhibere propter aliquod, quod circa ipſum eſt: vt propter diuitias, & potentiam. Primo, in collatione ſpiritualis beneficij. Secundo in ſubuentione temporalis ſubſidij. Tertio in executione ſæcularis iudicij. Quarto, in exhibitione exterioris reuerentiæ. Primis tribus modis eſt acceptio perſonæ ex cauſa indebita: ſed quarto modo non.

Ad tertium eſt dicendum, quòd cum acceptio perſonæ fit benè, concurrit ibi debita cauſa. quando vero fit malè, concurrit ibi cauſa indebita. Vnde non B ſemper eſt peccatum mortale, ſed quandoque venia le: quandoque mortale: quandoque vtrumque: quandoque neutrum.

ARTICVLVS VII.

VTRVM PAPA POSSIT ſine peccato conferre Prælaturam eccleſiaſticam petenti, et procuranti ipſam.

Vide gloſſam Archidia. Præpoſitum Turrecrē. & Doctores in cap. Ordinationes 1. q. 1. & eoſdem in c. Moyſes & in c. Scriptoris 8. q. 1. Sanct. Thom. & Petrum de palu de in 4. lib. ſenten. & Hoſt. In ſumma in tit. de Simonia.

AD ſeptimum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa ſine peccato poſſit conferre Prælaturam Eccleſiaſticam petenti, & procuranti ipſam. Quia quod iuſtè appetitur, iuſtè procuratur, & iuſtè conceditur. Sed Apoſtolus dicit 1. Timot. 3. Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Si ergo iuſtè deſideratur: iuſtè procuratur, & iuſtè conceditur.

2 Præterea: Status Prælaturæ eſt periculoſus. quia In Regula Tomo 1. ſecundum Auguſtinum, quanto quis in ſtatu ſuperiori: tanto in periculo maiori verſatur. Sed quod D periculis homo ſe exponat, perfectionis eſt, & laudabile. Abſque peccato ergo Eccleſiaſtica prælatura procuranti ipſam poteſt conferri.

3 Præterea: Sine peccato confertur homini illud, per quod ad beatitudinem tendit. Sed ſecundū Auguſtinum in Epiſtola ad Valerium: Nihil eſt in hac Epiſt. 148. Tomo 2. vita, & maxime hoc tempore difficilius, laborioſius, periculoſius Epiſcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi officio: ſed apud Deum nihil beatius.

In Contrarium eſt, quod dicit Aug. Tomo 5. 19. de Ciuitate Dei cap. 19. vbi ait, quòd locus ſuperior, ſine quo populus regi non poteſt, & ſi adminiſtretur, vt decet: non tamen decenter appetitur: multo ergo magis non decenter procuratur. ac per hoc ſine peccato procuranti non confertur.

RESOLVTIO.

Prælatura, quę ſine peccato ſuperbiæ, vel iniuſtitię, procurari non poteſt, ſine peccato procuranti conferri non valet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſecundum aliquos prælatura Eccleſiaſtica, vel eſt ſine animarū cura, vel cum cura. Si ergo ſit ſine cura, dicunt, quòd licitum eſt, talem prælaturam per ſe, vel per alios petere, & procurare: dummodo homo ſit dignus, & ſufficiens in tali officio, ſeu beneficio adminiſtrare. Si autem ſit cum cura, non eſt licitum: ſed quòd homo dignum ſe reputet adminiſtrare in aliquo beneficio Eccleſiaſtico, quantumcunq; paruo; ſuperbię, & præſumptionis eſſe videtur. Dicit enim Auguſtinus in Epiſtola ſupradicta ad Valerium: Putas me idoneum, cum ego melius me nouerim: qui tamen nec ipſe me noſſem, niſi experiendo didiciſſem.

Sed dicit fortaſſe Sanctitas Tua: vellem ſcire quid deſit inſtructioni tuæ? Ad quod reſpondeo, quòd tam multa ſunt, vt facilius poſſim enumerare, quæ habeam, quàm quæ non habere conſidero. Et ideo puto eſſe dicendum, quòd procurans per ſe, vel per alium prælaturam Eccleſiaſticam, vel eſt iniuſtus, vel ſuperbus. Iniuſtus quidem: quia iniuſtitia eſt, quòd aliquis ſibi plus velit de honore accipere, aut de poteſtate, vel de alijs bonis, cum non ſciat vtrùm minoribus dignus ſit. Superbus vero: quia ſine ſuperbia non eſt, quòd aliquis exiſtimet ſe magis dignum C prælatione omnibus illis, ſuper quos prælationem recipit. Sicut ergo ſine peccato ſuperbiæ, vel iniuſtitię prælatura non procuratur; ſic puto, quòd ſine peccato procuranti non conferatur.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, quòd multa in nomine Epiſcopatus includuntur, quorum aliqua ſunt bona, & appetenda; aliqua vero reſpuenda: neutra tamen procuranda: ſed ſi quis vocatur à Deo tanquam Aaron: humiliter pro ſalute aliorum ſuſcipienda ſuſcipiet.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd laudabile eſt, quòd aliquis periculis corporalibus ſe exponat propter bona ſpiritualia conſequenda: Sed quòd quis periculis ſpiritualibus ſe exponat propter bona temporalia, ſicut uidetur ſe exponere ille, qui Eccleſiaſtica beneficia procuraret, vituperoſum eſt.

Ad tertium eſt dicendum, quòd Auguſt. vult nihil officio Epiſcopi, aut Presbyteri apud Deum eſſe beatius, ſi eo modo militetur, quo noſter Imperator iubet. quod ſequentia manifeſtant: ait enim nihil eſſe in hac vita, & maxime hoc tempore facilius, & lætius, & hominibus acceptabilius, Epiſcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi officio. Et ſubdit: ſed ſi perfunctorie, atque adulatoriè res agatur, nihil apud Deum miſerius, & triſtius, & damnabilius.

ARTICVLVS VIII.

VTRVM PAPA POSSIT sine peccato conferre Magisterium petenti licentiam magistrãdi.

S.Thom.quolib. 3. q.4.art.9.

D octauum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa sine peccato possit cõferre Magisterium petenti licentiam magistrandi. quia Apostolus 1. Timo.2.dicit se positũ esse in Euangelio Christi Magistrum,& Doctorem. Et 2. Corin. xi. commendat se de scientia dicens: Quia si imperitus lingua,non tamen doctrina.

2 Præterea: Quod iustè concupiscitur, iustè procuratur,& confertur. Sed scribitur Sapiẽtiæ 6. Quia concupiscentia scientiæ deducit ad regnum perpetuum.

3 Præterea: In Magisterio accipitur opportunitas, seu potestas communicandi scientiam: Sed hoc licitum est procurare, & alijs conferre. Scribitur enim Sapientiæ 7. Quam sine fictione didici, sine inuidia communico, & honestatem illius abscondo.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur Matth. 23. vbi Saluator prohibuit, vt nullus vocaretur Magister, quia vnus est Magister, qui est in G cœlis Christus.

RESOLVTIO.

Magisterium, quod sicut Prælatura sine ijsdem peccatis procurari nõ potest, sine peccato procuranti conferri non valet.

RESPONDEO, dicendum, quòd aliqui dicũt licitum esse Magisterium procurare, sed non prælaturam Ecclesiasticam, propter tria. Primo, quia ille,qui recipit cathedram magistralem,non accipit aliquam eminentiam super alios, quam prius non habuerat: sed qui recipit cathedram Episcopalem, recipit eminentiam super alios, quam prius nõ habebat. Secundo,quia eminentia scientiæ,quæ requiritur in Magistrali cathedra, est perfectio hominis secundum se. Eminentia vero potestatis, quæ pertinet ad cathedram Pontificalem, non est perfectio secundum se: sed requirit perfectionem respectu aliorum. Tertio quia quis potest scire se habere scientiam, quam requirit cathedra magistralis: charitatem vero excellentiæ,quam requirit cathedra Pontificalis,nullus potest se scire habere.

Sed istæ rationes propositum non concludunt. quamuis enim in Cathedra magistrali nõ recipiatur eminentia potestatis, recipitur tamen eminentia honoris. Non enim dicit Apostolus: Nemo assumat sibi potestatem, sed ait: Nullus sibi assumat honorem; sed qui vocatur à Deo,tamquam Aaron. Dicit (Hb.5.)

E enim Augustinus in Epistola ad Florentinam: Quoniam necesse est, vt Doctor habeat superiorem locũ, vbi laboriosum est obtinere,ne subrepat elatio. Vnde videns sanctus Propheta in audiendo facillime seruari humilitatem,quæ difficilis est in docendo, cum dixit: Auditui meo dabis gaudium,& lætitiam: cõtinuo subiecit. Exultabunt ossa humiliata. Nec est verum.quod scientia non sit perfectio respectu aliorũ: Quamuis enim Doctor non perficiat alios per modum coactionis,vel punitionis: perficit tamen alios per modum doctrinę communicationis. Et quãuis homo possit se scire habere scientiam pertinentẽ ad salutem suam, & aliorum; qualiter tamen ad salutẽ aliorum possit administrare, nullus potest perfectè scire. Dicit enim Augustinus in Epistola ad Valeriũ: F Audeo enim dicere, scire me, & plena fide retinere, quid pertineat ad salutem nostram: sed hoc ipsum quomodo ministrem ad salutem aliorum, non quærens, quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant, ignoro. Puto ergo esse dicendum, quòd sicut Prælatura Ecclesiastica indecenter procuratur, sic & Magisterium propter illa,quæ vtrique annectuntur.

(Tom. 2.Epistol.132.) (Psal.50.) (Tom.2.Epistol.148)

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum,quòd Apostolus non recepit Magisterium ab homine, sed per reuelationem Iesu Christi, sicut ipse dicit ad Gal. 1.

AD secundum est dicendum,ꝙ scientia iustè cõcupiscitur, sed cum periculo docetur. Dicit enim Augustinus in Ioan. quòd doctrina qualibet tutius auditur,quàm doceatur: & ideo propter periculum, quod in ea incurritur,seu recipitur, & propter honorem, qui sibi annectitur, & propter gloriam, quæ in ipsa quandoque appetitur, Magisterium indecenter procuratur. (Tomo 9. Tract.57.)

AD tertium est dicendum, quòd quamuis facultas communicandi scientiam,quæ in Magisterio cõfertur, sit res licita; tamen, quia (vt dicit August.) qualiter communicetur ad salutem aliorum,vt salui fiant, ignoratur: nec homo ad hoc idoneum se debet reputare, aliter incurreret notam superbiæ. Ideo per se non debet petere,nec procurare. (Tom.2.Epistol.148.)

H

QVAE-

QVAEST. XLVIII. DE DISPENSATIONE PRIMI PRAECEPTI.

POST hæc conſiderandum eſt, de Poteſtate Papæ reſpectu actus diſpenſationis.
Et primo de diſpenſatione præceptorum.
Secundo de diſpenſatione Sacramẽtorum.
Tertio de diſpenſatione articulorum.
Quarto de diſpenſatione legum, & canonum Sanctorum. Circa primum Decem ſunt conſideranda, ſecundum quòd decem ſunt præcepta.

Quantum ergo ad diſpenſationem primi præcepti quæruntur quatuor.

PRIMO, *Vtrum Papa poſſit diſpenſare cum Dęmonum conſultoribus, qui plures Deos colunt.*
Secundo, Vtrum Papa poſſit diſpenſare cum Aſtrologis, & Planetarijs, qui plures Deos colunt.
Tertio, Vtrum Papa poſſit diſpenſare cum Sortilegis & maleficis: qui vnum Deum non adorant.
Quarto, Vtrum Papa poſſit diſpenſare cum Idolatris, qui vnum Deum non colunt.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare cum Dæmonũ conſultoribus.

S. Thomas 2.2. quæſt. 95. art. 4. Alfonſus Caſtrus lib. 1. cap. 14. de iuſta hæret. punit. Ambroſius de Vignate tract. de hæret. quæſt. 7. Et quatenus in primo argumento agit Auctor de ſuſcitatione animæ Samuelis p Phythoniſſam vide S. Auguſtinum lib. 2. de mirabilibus Sacræ ſcripturæ cap. 11. Tomo 3. & in quæſtionibus ad Simplicianum lib. 2. quæſt. 3. Tomo 4. & cap. nec mirum. 5. præterea quidam 26. quæſt. 5. & doctores theologos ſuper 46. cap. Eccleſiaſtici. Adde Philaſtrium in catalogo hæreſeon, vbi agens de hæreſi de Phytoniſſa non obſcure videtur refferre inter hæreſes eorum aſſertionem, qui dicebant piam ſanctamque Samuelis animam ab impia anima Phytoniſſæ fuiſſe excitatam. vide etiam Doctorẽ ipſum Triumphum in ſuo Cõtra Diuinatores, & Somniatores tractatu.

AD primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa poſſit diſpenſare cum dæmonum conſultoribus: quia Papa diſpenſare poteſt in illis, quæ Sancti Prophetæ fecerunt, ſed ſcribitur 1. Reg. 28. Quia Samuel Propheta ad inuocationem Phythoniſſæ cõ-
A ſulentis eum, apparuit Sauli dicens: Cras tu, & filij tui mecum eritis.

2 Præterea: Scribitur in legenda ſancti Iacobi, ꝙ ad preces Apoſtoli dæmones ligauerunt Hermogenem, & ligatum poluerunt eum ante ipſum. Si ergo licitum fuit Apoſtolis vti auxilio dæmonum, poteſt Papa in hoc diſpenſare.

3 Præterea: In his, quæ acta ſunt per Chriſtum, Papa nõ ſolum poteſt diſpenſare, immo tenetur ipſe imitari: ſed Marci 5. ſcribitur, quòd Chriſtus interogauit à Dęmone: Quod tibi nomen eſt? Qui reſpondit: Legio: multi enim ſumus. Si ergo licitum
B eſt de aliquo occulto Dæmonem interrogare, & conſulere, poteſt Papa in hoc diſpenſare.

IN CONTRARIVM eſt, quia Papa non poteſt diſpenſare contra præceptum legis. Sed ſcribitur Deuter. 18. Non inueniatur in te, qui conſulat Phythones, & diuinos, & qui quærat à mortuis veritatem.

RESOLVTIO.

Sicut diſpenſari non poteſt, quod homo colat plũ-
C *res Deos, ſic Papa diſpenſandi poteſtatem non habet cum Dęmonum conſultoribus, & inuocatoribus, quia illis magica arte per inuocationem, pactionem, & confęderationem vtantur.*

RESPONDEO, dicendum, quòd Dæmonum inuocatores, & conſultores faciunt contra primum præceptum: Non habebis Deos alienos; propter duo. Primo, quia quilibet fidelis in baptiſmo fidelitatem promittit Deo, renunciando diabolo, & omnibus pompis eius. Si ergo poſt præſtitum iuramentum fidelitatis, Dæmonem in ſuum auxiliũ, &
D fauorem inuocat: ipſo facto inuenitur proditor, & fidei promiſſæ fractor. Secundo, quia conſiliũ eſt pars prouidentiæ, ut dicit Philoſophus 3. Ethi. cum ergo idem ſit rei productor, & prouiſor, vt dicit Damaſc. 2. lib. cap. 29. Eo ipſo, quòd quis dæmones cõſulit, faciendo eos ſui, & ſuorum actuum prouiſores: quodam pacto tacito, vel expreſſo manifeſtè profitetur eos eſſe ſui, & ſuorum actuum productores, & creatores. Et per hunc modum determinat iſtam quæſtionem Auguſt. in lib. de 10. Cordis, cap. 3. Vbi ſic ait: Dicit tibi diuina lex: vnus eſt Deus tuus: vnum Deum cole: & tu vis, dimiſſo vno Deo, tamquam legitimo animæ viro, fornicari per multa dæmonia: & quod grauius eſt, non quaſi apertè deſerens,

Cap. 3.

Tomo 9.

deserens, sicut apostatæ faciunt, sed tamquam manens in domo viri tui, admittis adulteros, cum consulis Mathematicos, aut Aruspices, aut Augures, aut Maleficos.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut dicit August. in quæstionibus ad Simplicianum quæ. 3. faciliter soluitur argumentum si credamus non spiritum Samuelis à sua requie fuisse excitatum, sed aliquod phantasma per imaginariam diaboli illusionem Sauli, & Phytonissæ fuisse præsentatum: nominatus est tamen Samuel, quia imagines rerum nominibus rerum consueuimus appellare. Aliam tamen solutionem dat ibi Aug. dicens, nullum esse inconueniens, si dicamus realiter sanctum Prophetam ad inuocationem Phytonissæ apparuisse Sauli, eum diuina sententia percussurum: quia filius Dei permisit se à diabolo tentari, & absque diminutione potestatis suæ à Iudæis tamquàm à membris diaboli illudi, capi, crucifigi, & interfici. Lib. 2.

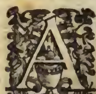
AD secundum est dicendum, quod consulere diabolum super aliquo occulto, dupliciter potest intelligi. Primo, per diuinæ potestatis coactionem: & sic Christus, & alij Sancti viri virtute eius possunt à dæmone, imperando, aliqua perquirere, & rebelles fidei per eos, tãquam per inimicos Reipublicæ corrigere: secundum quem modum Christus dæmonem interrogauit: & Apostolus Hermogenem Philosophum ad fidem reuocauit. Secundo, per ipsorum dæmonum Magica arte inuocationem, & per eorũ pactionem, & per confœderationem, secundum quem modum non potest cadere dispensatio super dæmonum consultoribus, & inuocatoribus: sicut non potest cadere dispensatio, quòd homo colat plures Deos.

AD tertium patet responsio per ea, quæ dicta sunt ad secundum argumentum.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare cum Astrologis, & Planetarijs, qui plures Deos ponũt.

S. Thomas 2.2. q.95. art.5. & Hostiensis in c. 2. extra de Sortilegis.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit dispensare cum Astrologis, & Planetarijs, qui plures Deos adorant. Quia quod deseruit vtilitati humanæ, dispensabile est: sed Astrologia maximè deseruit humanæ vtilitati: unde super illo verbo Gen. 1. Fiant luminaria in firmamento cœli: & sint in signa, & tempora, & dies, & annos: dicit glossa, quod per luminaria cœli astrorum iudicio discernuntur dies artificiales, & naturales: & anni Solares, & Lunares.

2 Præterea: Papa potest dispensare in eo, quod est vtile ad intelligendam sacram Scripturam: sed vt dicit Aug. 2. de Doctrina Christiana cap. 16. Omnes Mathematicæ scientiæ vtiles sunt ad intelligendam sacram Scripturam: inter quas Astrologia numeratur. Tomo 3.

3 Præterea: Astrologia ponitur inter artes liberales: sed tales absq; peccato possunt sciri. Ergo in eis Papa potest dispensare.

IN CONTRARIVM est. Quia quod est damnatum per Ecclesiam, non est dispensabile. Sed Aug. dicit 4. lib. confess. c. 3. Illos Planetarios, quos Mathematicos uocant, planè consulere non desistebam: quod tamen Christiana, & vera pietas consequenter repellit, & damnat.

RESOLVTIO.

Cum vnus Deus sit colendus Super Astrologis, & planetarijs, contra illud praeceptum facientes alium quam verum Deum rectorem animarum nostrarum constituendo, nostram operationem à Dei seruitio subtrahendo, & quod proprium Dei est creaturis tribuendo, Papa dispensare non potest.

RESPONDEO, dicendum, quòd Astrologi, & omnes diuinatores tripliciter faciunt cõtra istud præceptum: Non habebis Deos alienos coram me.

Primo. Quia ipsi aliud, quàm verum Deũ Rectorem animarum nostrarum constituunt. Si enim corpora cœlestia (vt dicunt) habent necessariam influentiã in animæ nostræ operatione, oportet quod habeant necessariam influentiam in eius productione, cum operatio sequatur substantiam, & naturam rei: & sic ipsis stellis, & corporibus supercœlestibus honorem diuinum tenemur exhibere, quod fuit error antiquorum Gentilium, qui Solem, & Lunam, & alias Stellas pro Dijs adorabant. Vnde Moyses prohibuit Iudæis, ne oculos eorum in cœlum leuarent: ne Solem, & Lunam, & alia corpora cœlestia inducerentur ad adorandum. Deut. 4.

Secundo. Quia nostra opera à grato Dei seruitio, & magnificentia subtrahunt. Si namque orti, & nati sub diuersis constellationibus coguntur necessaria talia opera exercere, vt dicunt, nostra opera tamquam coacta, & violenta Deo grata, & accepta non essent: nec digna laude, nec vituperio, sicut nec opera animalium brutorum. Vnde dicit Aug. 2 de Doctrina Christiana, cap. 21. Tantum malum incurrit, qui Astrologos super suis agendis consulit, quia ad ipsos ingreditur liber, & data pecunia ab eis reuertitur seruus: cum eum ponunt seruum esse Veneris, Mercurij, seu alterius Stellæ, sub cuius influentia, & dominio ponunt eum natum: quod tamen falsum conuincitur. quia Iacob, & Esau gemini in vtero matris sub vna constellatione orti sunt, & tamen vni prospera, & alteri diuersa euenerunt. Fornicatores etiam animarum hominum constituuntur: quia opera eorũ à Dei reuerentia, & magnificẽtia subtrahũt. Tomo 3. Notand ũ.

Tertio.

Tertio. Quia quod Dei proprium eſt, creaturis A attribuunt. Nam ſcire futura, & futurorum euentus præſentialiter cognoſcere proprium eſt ei, cui omnia nuda ſunt & aperta. Vnde ſcribitur Iſa. 41. Nunciate quæ futura ſunt nobis in futurum, & ſciemus, quia Dij eſtis vos. Pronunciare ergo, quid futurum eueniat homini ſecundum illa, quæ ſubiacent libero arbitrio, & aliquorum corporum impreſſione eſt ſubripere quod Dei propriũ eſt, & creaturæ tribuere. Sicut ergo non cadit diſpenſatio, ꝙ alius Deus colatur niſi vnus, qui eſt Creator, & Gubernator animarum hominum: ita non cadit diſpenſatio cum Aſtrologis, & Planetarijs.

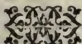
Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Aſtrologia deſeruiens humanæ vtilitati non eſt prohibita, & verum eſt ꝙ glo. illa dicit per luminaria cœli cognoſci ſigna tempora, & annos. Ponunt enim Aſtrologi, quòd circulus ille, quem Sol deſcribit proprio motu, poteſt diuidi tripliciter. Primo in 12. partes: ſecundo in 4. partes: tertio vt conſideratur ſecundũ ſe totus. Primo modo Sol facit 12. menſes, & peragit 12. ſigna Zodiaci: quia in Martio dicitur eſſe Sol in ſigno Arietis: in Aprili in ſigno Tauri: & ſic de alijs. Secundo modo Sol facit 4. tempora, vt Ver, quod eſt calidum, & humidum: Eſtatem, quæ eſt calida & ſicca: & Autumnum, qui eſt frigidus, & ſiccus: & hyemem, quæ eſt frigida, & humida: Sed tertio modo, vt circulatio conſideratur ſecundum ſe tota, facit annum, & tot annos facit, quot circulationes complet.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ verum eſt ſcientias Mathematicas facere ad intellectionẽ ſacræ Scripturæ, pro tanto ꝙ homines circa effectus corporales vtuntur motu cœleſtium corporum: ſicut agricolæ † ſeminant, & metunt ordinato tempore, & nautæ nauigationem vitant in plenilunio, vel in Lunæ defectu. Medici ſimiliter circa ægritudines certos dies obſeruant, qui ſecundum curſum Solis, & Lunæ determinantur, vt ipſi dicunt: Aſtrologiam ergo ſecundum prædictas obſeruantias ſacra Scriptura nõ damnat. Sed illa, quæ ex voluntate hominis dependent: qualia ſunt omnia humana opera, ex neceſſitate Aſtris ſubduntur, ſacra Scriptura condemnat, & prohibet.

† Vide regulam 9. præſcriptam indicis librorũ prohibitorũ auctoritate Pij 4. Põtificis Max.

AD tertium eſt dicendum, quòd Aſtrologia inter artes liberales computatur: eo quòd Filij Gentilium liberorum, & nobiliũ talibus ſcientijs imbuebantur, eo quòd Gentiles nimis erant curioſi in aſpectu cœli, vt numquam inciperent aliqua opera, niſi conſiderato, & numerato gradu ſyderum: ſed exempla Gentilium nõ ſunt conuertenda ad Religionem Chriſtianorum.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare cum Sortilegis, & Maleficis, qui vnũ Deum non colũt.

S. Thom. 2. 2. q. 95. ar. 8. Gratianus 26. q. 5. per totam quæſtionem, & ibidem Canoniſtæ.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit diſpenſare cũ Sortilegis, & Maleficis, qui vnum Deum non colunt. quia quod conceſſum eſt Apo- B ſtolis viſ, Papa poteſt in eo diſpenſare. Sed Apoſtoli vſi ſunt ſortibus, ſicut patet Actuum 1. & Danielis 14. ſcribitur, ꝙ ipſe interfecit Draconẽ ponendo in os eius eſcas confectas ex adipe, & pice, & pilis: & ſic maleficio fuit vſus (vt videtur) ad interfectionem Draconis.

2 Præterea: In eo, quod eſt vtile ſcire, & bonum, Papa poteſt diſpenſare: Sed vtile eſt ſcire occultam veritatem quocunque modo. Ergo Papa cum talibus poteſt diſpenſare.

3 Præterea: Per eadem vnumquodque generatur, & corrumpitur: Sed per Sortiarios, & Maleficos multa mala fiunt. Ergo Papa poteſt diſpenſare, ut per illa, maleficia remoueantur.

C IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur 26. q. 5. cap. Sortes. Vbi Leo Papa ſcribens Epiſcopis Britãniæ ita dicit: Sortes, quibus cuncta vos veſtris diſcriminatis Prouincijs: quas Patres damnauerunt, nihil aliud, quàm diuinationes, & maleficia eſſe decernimus.

RESOLVTIO

Diſpenſatio cum Sacrilegis, & Maleficis vnum Deum non colentibus diſpenſari à Papa non poteſt.

RESPONDEO, dicendum, quòd Auguſt. 2. lib. cap. 20. de Doctrina Chriſtiana, hanc dubitationem diligenter pertractat; oſtẽdens Sortilegos, Tomo 3.
D Faſcinatores, & vniuerſaliter Maleficos directè facere contra primum præceptum: Vnum Deum adorabis, & non habebis plures Deos coram me: quod idem eſt: quia in negatione intelligitur affirmatio propter duo. Primo quidem: quia omnes tales honorem latriæ debitum Deo, creaturæ impendunt: omnia enim ſortilegia, & maleficia quaſi fiunt per quaſdam oblationes, & per ſacrificia quædam: Vnde aliqui ſuper prædicta faciunt dici Miſſas: aliqui vero Euangelium, vel Pater noſter, aut aliquod tale. & planum eſt, ꝙ oblationes, & ſacrificia non debent offerri niſi ſoli Deo. Quamuis enim ſecundum Aug. Tomo 5.
10. de Ciuit. Dei. cap. 4. De diuinis honoribus multa ſubtracta ſint: ſacrificium tamen numquã aliquis cenſuit eſſe offerendum, niſi ſoli Deo. ꝙ ergo talibus ſuperſtitionibus humana, & diabolica procuratione

Articulus pariſijs damnatus refertur in Directorio ... par. 2. q. 43. post ... 12.

tione inuentis exhibeatur, sine peccato esse non pōt. Secundo: quia tales colunt dæmones, quos colēdo, non colunt vnum Deum verum. Nam, vt dicit Apostolus 1 Cor. 10. Non potestis mensæ domini participes esse: & mensæ dæmoniorum. Quod autē omnes tales Malefici, & Sortilegi, & Fascinatores, & signorum quorundam obseruatores dæmones colāt expresse, dicit August. supradicto libro de Doctrina Christiana, cap. 22. vbi ait, quòd omnes tales pacta quædam cum dæmonibus placita, atque fœderata faciunt. Ad hoc genus pertinent libri Magicarum artium: libri Aruspicum, & Augurum, cap. 20. Omnes ligaturæ, atque remedia quibusdam præcantationibus, ac quibusdam * nodis, vel caracteribus præsignata, siue in quibusdam rebus collo suspendēdis, vel alligandis, seu saltandis, ad istud genus similiter (vt ait) pertinent omnes obseruationes signorum: vt si oculorum, vel membrorum aliquod saliat, si cū homo se calciat, sternutauerit: si cum domum exijt, limen calcauerit: si cum caligas à Soricibus corrosas inuenerit: in omnibus enim talibus homines diabolica fraude decepti consueuerunt timere signum futuri mali plus, quàm præsens damnum. Vnde commendat ibi dictum Catonis, qui cum esset consultus à quodam quod arduum significaret, ꝙ caligę eius à Soricibus essent corrosæ; Respondit: ego nullum arduum signum puto, quòd caligæ sint corrosæ à Soricibus: sed si caligę corrosissent Sorices, hoc magnum signum reputarem.

Tomo 3.

Vide c. Nec mirum 26 q6. 5.

* al. notis.

Notandum Catonis dictum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicēdum, quòd cum sit triplex sors: diuinatoria, consultoria, & diuisoria; quamuis diuinatoria sit prohibita propter idololatriam, quæ ibi committitur; non est tamen dispensandum in sorte cōsultoria, vel diuisoria propter peccatum, quod ibi quandoq; incurritur multis modis. Primo, si absque aliqua necessitate homo putet per sortem ad diuinum auxilium esse recurrendūm. Secundo, si absque debita deuotione, & reuerentiā quis putaret per sortes diuinum auxilium esse implorandum. Tertio, si diuinum miraculum ad humana & sęcularia negocia quis crederet per sortes esse conuertendum. Quarto, si aliquod, quod est per diuinam inspirationem faciendum, quis crederet, sorti esse committendum: Daniel vero non interfecit Draconem magicæ artis maleficio, sed Dei * potentis auxilio.

* al. potius.

AD secundum est dicendum, ꝙ licet scire occultam veritatem possit esse vile, & bonum: modus tamen sciendi, ex quo malus est, non potest inde actus bonus, & virtuosus produci: maximè quia vtilitas tēporalis non potest comparari detrimento spiritualis salutis, quam homo incurrit ex indebito modo sciēdi illud, quod occultum est.

AD tertium est dicendum, ꝙ scribitur 33. quæstione 1. c. Si per sortiarias. Si per sortiarias, & maleficas artes, occulto Dei iudicio permittente, maleficia subsequuntur: hortandi sunt illi, in quibus ista eueniunt, vt per exorcismos, ac cętera Ecclesiastica

E medicinæ munera curentur: aliter † non est dispensandum super curatione ipsorum. quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona: vt dicit Apostolus, Rom. 3.

† Hęc sentētia est vera, & omnino tenenda de qua doctores li. 4. sen. distin. 34 & Syluester in summa verbo Maleficium. q. 8.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare cum Idolatris, qui vnum Deum non colunt.

S. Thomas 2. 2. quæst. 94. per totum.

F AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit dispensare cum idolatris, qui vnum Deum non colunt: quia idolatria est adorare imagines, sculptilia, & omnem similitudinem. prohibetur enim adoratio talium in primo præcepto: sicut patet Exo. 20. Sed Papa dispensat in adoratione imaginum Christi, & Sanctorum. Ergo potest cum idolatris dispensare.

2 Præterea: Aug. dicit in lib. de vera religione, ꝙ Deus colitur Fide, Spe, & Charitate: sed quādoq; aliquis exhibet honorem debitum Deo ipsi creaturæ solo verbo: Dicit enim Aug. 14. de Ciuitate Dei, c. xj. non esse credendum, ꝙ Salomon, qui diuina sapiētia erat præditus, aliquid diuinitatis crederet esse in illis idolis, quæ adorabat ad petitionem mulierum: sed solo signo exteriori agebat, quod in eius mente non credebat esse faciendum. Ergo Papa in tali idolatria potest dispensare. Tomo 1. Tomo 5.

G 3 Præterea: Scribitur 1. Reg. 15. quòd idolatria est, superiori non obedire: cum igitur vnus homo, & vnus Angelus sit superior alio; & Papa dispēsare possit quòd honor, & reuerētia per aliquem inferiorem superiori non exhibeatur, sequitur propositū, quòd Papa potest dispensare super idolatria.

IN CONTRARIVM est: Quia Papa nō potest dispensare in eo, qđ Apostolus mandat esse fugiendum: sed scribitur 1. Corin. 10. Fugite ab idolorum cultura, neque idolatræ efficiamini, sicut quidam ex ipsis.

H

RESOLVTIO.

Dispensatio cum Idolatris vnum Deum non colentibus à Papa dari non potest.

RESPONDEO, dicendum, quòd idolatria est, cum bonum creatum adoratur, vel colitur, vt Deus. Sunt autem tria genera bonorum creatorum: scilicet delectabilia, seu carnalia: vtilia: & honorabilia. Circa quæ triplex idolatria committi potest: Nam nimium diligētes carnalia, vt filios, vel vxores colentes talia pro Dijs, directē faciunt contra primum præceptum, quo præcipitur, vnum solum Deum coli. Vnde Sap. 14. scribitur: Acerbo luctu dolens

dolens pater cito ſibi rapti filij fecit imaginem, & eum, qui quaſi homo mortuus fuerat, tamquàm Deum colere cœpit. quod quidem fuit principium totius idolatriæ, vt ibidem ſubditur. Nimium vero diligentes bonum vtile, vt aurum, vel pecuniam colentes talia pro Dijs, rectè faciunt contra primum præceptum, quo præcipitur vnum ſolum Deū adorari. Vnde Apoſtolus de auaritia loquens ad Ephe. 5. dicit, quòd eſt idolorum ſeruitus. Sed nimium diligentes bonum honorabile volentes ſe pro Dijs coli, & adorari, ſimiliter faciunt contra primum præceptū. Similiter Pharao, & Nabuchodonoſor præceperūt ſe pro Dijs adorari, & coli. Vnde in perſona Regis Tyri ſcribitur Ezechielis 28. Eleuatū eſt cor tuum, & dixiſti: Ego ſum Deus, & in cathedra Dei ſedi in corde maris: cum ſis homo, & non Deus. cū talibus ergo idolatris Papa diſpenſare non poteſt. ſicut non poteſt diſpenſare contra primum præceptū, quo præcipitur, ꝙ vnus Deus adoretur, & colatur.

Ad Argumenta.

† Conradus Brunus de imaginibus c. 18. 19. & 20.

Ad Primum ergo eſt dicendum, † quòd imaginum adoratio prohibetur in primo præcepto, vt res quædam creata eſt, non vt ſunt ſigna rerū adorabilium. non enim adorātur imagines, vt terminus ad quem, ſed vt terminus à quo.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ differentia eſt inter idolatriam, & infidelitatem. Si enim aliquis honorem debitum Deo impendat creaturis, credendo in eis eſſe aliquid diuinitatis, infidelis eſt: Et peccatum idolatriæ committit. Si vero in eo aliquid diuinitatis eſſe non credat, non cenſetur infidelis: non tamen excuſatur à peccato idolatriæ, nec à tranſgreſſione primi præcepti: quia ſicut Deus præcepit ſe interius coli, & exterius adorari: ita præcepit nihil aliud præter ſe interius eſſe colendum, vt Deus, & exterius adorandum. Vnde ſuper illo verbo Exo 20. Non adorabis ea, neq; coles: dicit gloſsa, quod aliud eſt colere, & aliud adorare. Nam poteſt quis inuitus adorare, vel amore adulationis, vel timore tormentorum: cum ſciat, & verè credat corde, ꝙ idolum nihil eſt. Sed colere eſt toto affectu, & ſtudio idolis ſe mancipare. nec ergo affectu interiori colere, nec exterius ſigno aliquo adorare præcipitur, niſi vnum Deum.

Ad tertium eſt dicendum, quòd ſuperiori creaturæ debetur reuerentia: non tamen illa, quæ eſt latriæ per oblationem ſacrificij: quia talis debetur ſoli Deo, corde credendo, & opere exterius exhibendo: vtrumque enim clauditur in primo præcepto.

QVAEST. XLIX. DE DISPENSATIONE SECVNDI PRAECEPTI.

DEINDE videndum eſt de diſpenſatione ſecundi præcepti. Circa quod quæruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa poſſit in iuramento diſpenſare.

Secundo, Vtrum præter Papam aliquis poſſit in iuramento diſpenſare.

Tertio, Vtrum Papa poſſit diſpenſare in voto continentiæ, iuramento ſolennizato.

Quarto, Vtrum Papa poſſit diſpenſare cum iurātibus per idola, qui nomen Dei in vanum aſſumunt.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT in iuramento diſpenſare.

S. Thom. 2. 2. quæſt. 89. art. 9. & ibidem Caietanus.

AD primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa in iuramento diſpenſare non poteſt. dicit enim Auguſt. in lib. de x. Chordis cap. 3. Quod ille nomen Dei in vanum accipit, qui exiſtimat Chriſtum eſſe creaturam, cum ipſe ſit æqualis Patri, & vnus cum Patre. Sed Papa non poteſt in hoc diſpenſare, quòd Chriſtus credatur eſſe creatura. Ergo non poteſt diſpenſare in iuramento.

Tomo 9.

2 Præterea: Papa non poteſt diſpenſare in iuramento aſſertorio de præſenti, vel præterito: ſicut nō poteſt diſpenſare cum aliquo, quòd de præſenti, vel de præterito iuret contra veritatem. Non ergo poteſt diſpenſare in iuramento promiſſorio de futuro, vt quòd quis non faciat eſſe verum illud, quod iuramē to in futurum promiſit.

3 Præterea: In iuramento diſpenſatur, quando illud, quod iuratur, nō impletur. Sed in hoc nomē Dei in vanū aſſumitur, in quo Papa diſpēſare nō poteſt.

In Contrarium eſt illud, quod ſcribitur extra de elect. c. Venerabilem. Vbi habetur, ꝙ vtrum iuramentum licitum ſit, aut illicitum; & vtrū ſeruandum, aut non ſeruandum; nemo ſanæ mentis ignorat ad iudicium noſtrum pertinere.

RESOLVTIO.

Iuramentum materialiter ſumptum, vt illud, quod iuratur, in iuramento non includatur, à Papa diſpenſari

sari potest: si vero formaliter sumatur, quo sex modis nomen Dei in vanum assumi potest, non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd Papam in iuramento posse dispensare, dupliciter potest intelligi. Primo formaliter, vt ꝙ nomen Dei in vanum assumatur. Secundo materialiter, vt quod iuratur, in iuramento non includatur. primo modo non potest dispensare, quòd nomē Dei in vanum assumatur: quod sic patet. Assumitur autem ad præsens nomen Dei in vanum sex modis. Primo, cum ad laudem Dei non pronunciatur. vnde hypocritæ, & simulatores in vanum nomen Dei assumunt. Secundo, cum aduersarius nominis Christi inuocatur: Ideo dæmonum inuocatores assumunt nomen Dei in vanum. Tertio, cum nomen Dei blasphematur: Blasphematores ergo nomen Dei in vanū assumunt. Quarto, cum quis falsum testificatur: vnde falsitatis assertores in vanum assumunt nomen Dei. Quinto, cum inutile, & non necessarium iuratur: Ideo sine causa iurantes, nomen Dei in vanum assumunt. Sexto, cum iustitia, vel iudicium, vel iuramentū non seruatur. Omnibus istis sex modis iuramentum est indispensabile: quia dispensari non potest, vt aliquo istorum modorum nomē Dei in vanum assumatur. Sed secundo modo materialiter, vt illud, quod iuratur, sub iuramento non includatur, Papa potest dispensare. Potest enim homo tale quid iurare, quod repugnat iustitiæ æquitati, vt si quis iurat male agere: Puta hominem velle occidere, vel adulterari: Vel quod est boni impeditiuum, & contra Charitatem, vt Religionem non intrare. Quandoque vero repugnat iudicio discretionis, & deliberationis maturitati. & sic omnia iuramenta, quæ dubia sunt, an sint licita, vel illicita, & an expedientia, vel non expedientia: quæ incauta vocantur; sunt dispensabilia. Quādoque vero repugnat testificandæ veritati, ad cuius assertionem iuramentum inducitur: & sic falsum iuramentum est dispensabile. Quandoque etiam repugnat superioris potestati: & sic, cum puella sit sub potestate patris; & vxor sub potestate viri; iuramentū factum sine eorum consensu dispensabile est. Sed quādoque repugnat Reipublicæ vtilitati: & sic cum Papa totius Reipublicæ vtilitatem, & communitatem habeat videre, considerare, & dispensare; ideo omnia iuramenta cōtraria Reipublicæ vtilitati per eum dispensabilia sunt. Et per hoc patet solutio ad rationes in oppositum factas.

ARTICVLVS II.

VTR. ALIQVIS PRAETER Papā possit in iuramento dispēsare.

S. Thom. in præcedenti articulo citatus.

D secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd præter Papam aliquis possit in iuramento dispensare. quia iuramentū aliquod potest esse assertorium, & aliquod promissorium: sed quilibet, cui sit promissio, potest in iuramento promissorio dispensare. Ergo pari ratione in quolibet iuramento.

2 Præterea: Episcopus potest in omni voto dispēsare exceptis quibusdam, quorum dispensationem Papa sibi seruat. Ergo eodem modo potest dispensare in omni iuramento.

3 Præterea: Iuramentum continetur sub præceptis primæ tabulæ, in quibus non potest dispēsare, nec Deus, nec homo secundum Bernardum. Si ergo Papa potest dispensare in iuramento, pari forma potest quilibet alius.

IN CONTRARIVM est. Quia si Episcopus potest dispensare in iuramento, multo magis potest dispensare in homicidio. sed dispensare in homicidio, interdicitur Episcopis sicut patet 50. dist. cap. Miror. Ergo intelligitur sibi esse interdicta dispensatio iuramenti.

RESOLVTIO

Iuramenti dispensatio secundum Reipublicę vtilitatem, subditorum vniuersalitatem, & ius restringendi, ampliandiq. potestatem, soli Papę reseruatur.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ administratio Papalis tria includit. Primo, totius Reipublicæ vtilitatem. habet enim prouidere vtilitati non solum vnius hominis, vel vnius populi, immo totius mundi. Est enim Vicarius Christi, qui secūdum Augustinum In de vera Religione, non solum vni homini, sed etiam toti humano generi consulit, quid agendum. Secundo, includit subditorum vniuersalitatem: quia non est, qui se possit abscondere à iurisdictione eius: sicut enim extra Ecclesiam non est salus: sic omnes volentes consequi vitam æternam tenentur eius mandato parere. Tertio includit ius ampliandi, & restringendi potestatem. potest enim restringere ius, vel ampliare, vel relaxare, vel dispensare secundum varietatem negociorum occurrentiū. Secundum ergo ista tria vniuersalis dispensatio, vel relaxatio iuramenti soli Papæ reseruatur.

Tomo 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ aliquis potest accipere promissionem aliquam iuramēto firmatam dupliciter.

Primo, in persona sui, & pro sua vtilitate: vt si quis promittat alicui pecuniam daturum vsque ad tale tempus, & iuramento firmat; potest ille, cui facta est talis promissio in tali iuramento, dispensare, & iurantem absoluere: quia promissum intelligitur implere: ex quo facit secundum voluntatem eius.

Secundo, in persona alterius: & hoc, vel pro Dei honore, & reuerentia, vt cum quis per iuramentum promittit Religionem intrare. Vel pro Reipublicę fideli diligentia, sicut executores Reipublicæ faciunt iurare eorum ministros, vt iniuncta eis officia fideliter exequantur. Vel pro legis, & statutorum factorū per Communitatem, obseruationis euidentia: vt statuta

tuta facta, & ſcripta debeant obſeruare: & ſic recipiētes iuramēta in perſona aliorum, ut puto, nō poſſunt iurantes abſoluere, nec cum eis diſpenſare.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ aliqua ſunt iuramenta, quæ nulla indigent diſpenſatione, vt quæ repugnant iuſtitiæ, & aliis * omnibus requiſitis in iuramento: vt ſi quis iuret, quòd debeat aliquem occidere. Aliqua vero indigent diſpenſatione particulari: vt ſi aliquid promittatur ſub iuramento, & dubium ſit, vtrum ſit licitum, vel illicitum: proficuum, vel non proficuum, diſpenſatio talis iuramenti permittitur Diœceſano. Sed aliquod iuramentum indiget vniuerſali diſpenſatione: vt ſi aliquid promittatur ſub iuramento, vtile, & proficuum, nec occurrit dubitatio, quin ſit licitum: diſpenſatio in tali iuramento non habet locum niſi aliquid occurrat ad dictam vtilitatem pertinens. quod conſiderare ſolū ad Papam pertinet. ideo vniuerſalis diſpenſatio iuramenti, & voti Papæ relinquitur.

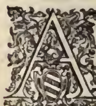
* al. Conditionib*, ſed videtur legēdum ita: & aliis communibus requiſitis &c.

AD tertium eſt dicendum, quòd Papam diſpēſare in præceptis primæ tabulæ poteſt intelligi dupliciter. Primo, per ipſorum præceptorum tranſgreſſionem. Secundo, per ipſorum tranſgreſſorum abſolutionem. Primo modo Papa non poteſt diſpenſare in præceptis Dei: vt quod alicui liceat Dei mandata tranſgredi, & contra ipſa aliquid agere: Sed ſecundo modo poteſt. quia abſolutionem, & pœnæ taxationem tranſgreſſorum præceptorum Dei in aliquibus caſibus Papa ſibi reſeruat, in aliquibus vero alijs committit.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare in voto continentiæ, iuramento ſolennizato.

S. Thom. 2. 2. qō. 88. art. 10. 11. & 12. Et Syluester in ſumma verbo: Votum 4.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non poteſt diſpenſare in voto continentiæ, iuramento ſolennizato. Scribitur enim extra de ſtatu Mon. cap. Cum ad monaſterium: Abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo regulæ monachali eſt annexa, vt ſummus Pontifex in ea diſpēſare non poſſit.

2 Præterea: In præceptis Dei Papa diſpenſare nō poteſt: ſed votum continetur ſub diuino præcepto: Dicit enim gloſſa ſuper illud Pſal. Vouete, & reddite domino Deo veſtro; quòd vouere eſt voluntatis; ſed votum reddere eſt præcepti, & neceſſitatis. Ergo votū continentiæ non eſt diſpenſabile per Papam.

Pſal. 75.

3 Præterea: In voto fit obligatio ſuper fidem, qua quis Deo tenetur: ſed in hoc nullus poteſt diſpenſare, quòd fidem, qua quis Deo tenetur, non ſeruet. Ergo Papa in voto continentiæ diſpenſare non poteſt.

A

IN CONTRARIVM eſt. Quia Papa poteſt diſpenſare in voto paupertatis, & obedientiæ, ſolēnizato per iuramentum. Ergo poteſt diſpenſare in voto continentiæ.

RESOLVTIO.

Papa in voto continentiæ per iuramentum ſolennizato, pro Reipublicæ vtilitate diſpenſare poteſt. Hoc enim nec iuri diuino, nec naturali aduerſatur.

RESPONDEO, dicendum, quòd in voto continentiæ eſt tria conſiderare. Primo voti commutationem. Secundo voti obligationem. Et tertio voti relaxationem. Et ſecundum hoc tres opiniones ſunt de diſpenſatione voti continentiæ, iuramento ſolennizato. Nam aliqui attendentes ad voti commutationem, dicunt, Summum Pontificem in voto continentiæ diſpenſare non poſſe: quia non inuenitur æquale bonum, quo talis commutatio fieri poſſit: iuxta illud Eccleſiaſtici 26. Omnis ponderatio non eſt condigna animæ continentis. Iſta autem opinio communiter non tenetur: quia multa ſunt alia bona, & multæ aliæ virtutes digniores continentia, potiſſimè obedientia, ſine qua ſecundum Aug. in ſermone de obedientia: Omnes aliæ virtutes nihil valent. Poteſt autem fieri recompenſatio, vel per bonum Reipublicæ, vt cum virgo ſolenniter profeſſa daretur filio Regis, ex quo tota Reſpublica pace gauderet. Vel propter bonum priuatæ perſonæ, vt cum virgo profeſſa daretur Regi infideli, vt ipſe, & populus eius ad fidem conuerterentur. Nam ipſa magis mereretur ex tali copula, quàm ex continentia. Aliqui vero attendentes ad voti Religionē: * (quia per votum obligatur homo, & ſanctificatur Deo: & quod ſemel ſanctificatum eſt, & conſecratum, ſuam ſanctificationem, & conſecrationem dimittere non poteſt) dicunt, quòd in voto continentiæ, quod quidem in quadam conſecratione conſiſtit, qua anima Deo ſanctificatur, Papa diſpenſare non poteſt: potiſſimè quando talis ſanctificatio, & obligatio eſt annexa eſſentialiter voto continentiæ: vt patet in voto Religionis. Si vero ſit talis obligatio accidentaliter annexa, ſicut patet in ordinibus ſacris, quibus ſolum ex ſtatuto Eccleſiæ continentia eſt annexa, Papa poteſt diſpenſare. Sed nec iſta opinio communiter tenetur, quia qualitercumque quis obliget ſe iuramento, vel voto: ſemper intelligitur, excepta auctoritate Superioris: vt patet de iureiurando, cap. Venientes. Quod autem ſemel ſanctificatum eſt, non poteſt mutari in alios vſus contrarios per diſpenſationem. Poteſt tamen mutari in vſum magis proficuum, in quo ſi non actualiter, ſaltem virtualiter includitur. Aliqui vero attendentes ad voti relaxationem, dicunt, quòd Papa in omni voto diſpenſare poteſt: quia viuere in matrimonio, vel extra: habere temporalia, vel non habere, non contrariantur iuri diuino, vel naturali. Vnde Papa in tali-

B

Tom. 9.

C

* al. obligationem.

D

bus potest dispensare, cum videt hoc esse expediens E pro Reipublicæ vtilitate, & hanc opinionem puto esse veriorem.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicẽdum, quòd illa decretalis condita est per Papã, qui sibiipsi vel alteri necessitatem non potest imponere. ibi enim nõ posse dispensare, nõ dicit impossibilitatem, sed raritatem, & difficultatem. Rato enim occurrit casus, in quo Papa dispenset in voto continentiæ iuramento solemnizato.

Ad secundum est dicendum, ꝙ præcepta Dei inducunt creaturam ad subiectionem sui Creatoris: vnde quòd creatura suo Creatori non subijciatur, nec Deus, nec homo dispensare potest: verum quia ista F subiectio potest fieri per copulam coniugalem, & per continentiam regularem, quamuis securiori, & tutiori modo per vnum, quàm per aliud; Papa loco Christi, qui habet toti humano generi consulere, quid expediat ad salutem, potest vni membro aliquod detrimentum facere pro salute totius corporis Ecclesiæ.

Et per hoc patet responsio ad tertium.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA DISPENsare possit cum iurantibus per idola, qui nomen Dei in vanum assumunt.

Cap. Et iurabunt, Et cap. Mouet te. 22. qõ. 1. Et ibi Canonistæ, & Syluester in summa verbo: Iuramentum 4. quæst. 4.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit dispensare cum iurantibus per idola, qui nomen Dei in vanum assumunt. Dicit enim Gratianus 22. qõ. 1. §. Sed obijcitur, quòd qui iurat per creaturas mendaciter, dupliciter peccat. Primo, quia iurat per quod non licet. Secundo, quia dolo proximum capit. Multo ergo fortius non licet iurare per idola.

2 Præterea: Super illo verbo Matth. 5. Nolite iurare per cœlum, neque per terram, dicit glo. ꝙ paruulis concessum est iurare per Deum, ne iurarent per 1. Cor. c. 8. creaturas. Cum igitur idolum, per Apostolum, nihil sit, non licebit aliquo modo iurare per idola.

Tomo 2. 3 Præterea: Secundum Aug. Epist. 154. Quanto enim per quod iuratur est magis sanctum: tanto magis obligat iuramentum. sed in idolis non est aliqua sanctitas. ergo nulla obligatio.

4 Præterea: Dicit Iurisconsultus in l. non erit ratum. vers. Sed siquis. ff. de iureiuran. Quòd non valet iuramentum, quod fit per falsos Deos.

In Contrarium est, quod scribitur 22. q. 1. cap. Mouet te.

RESOLVTIO.

Papa cum iurantibus per idola, Dei nomen in vanum assumentibus dispensare potest quantum ad finẽ iuramenti: sed formaliter, non item. Veritas enim nõ firmatur, nisi per Deum verum: aut per creaturã non reprobatam: vel per scripturam à Deo reuelatam.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Augustinus determinat hanc quæstionem in quadam Epistola ad Publicolam, vbi ait: In veteri testamento inueniuntur iuramenta facta per falsos Deos, & per idola à Sanctis Patribus esse recepta: Sicut Iacob recepit iuramentum Laban, qui iurauit sibi per Deum suum: vt patet Genesis 31. Et cum Romani firmauerunt pacem cum Machabæis per idola, quæ colebant, & per falsos Deos, intelligendum est eos iurasse, sicut iudæi iurabant per Deum verum. Epist. 154. Tomo 2.

Sciendum est ergo, quòd in iuramento duo sunt consideranda. Primum est forma iurandi: puta illud, per quod iuratur. Non enim iuratur nisi ad confirmandam veritatem, quam non potest confirmare, nisi Deus, qui nec fallit, nec fallitur. Vnde in iuramẽto vel nominatur sola creatura ab ipso Deo creata, & scriptura ab ipso inspirata: vel nominatur Creator, vel simul Creator, & creatura. In primo modo Deus confirmat veritatem, mediante creatura. In secundo modo immediatè, per seipsum. Sed in tertio modo, mediatè, & immediatè. Secundum, quod considerandum est in iuramento, est finis ipsius iuramenti: G puta assertio veritatis, quantum ad iuramentum assertorium: vel obseruatio promissionis: quantum ad iuramentum promissorium. Cum ergo quæritur, an Papa possit dispensare cum iurantibus per idola, qui nomen Dei in vanum assumunt; Dicendum est, ꝙ quantum ad formam iuramenti Papa dispensare non potest, ꝙ per idola iuretur: vel per falsos Deos: quia non potest dispensare, ꝙ veritas non firmetur nisi per Deum verum, vel per eius creaturam non reprobatam, & per eius scripturam ab eo inspiratam. idolum autem non est aliquid: diabolus autem licet in veritate fuerit creatus: in ea tamen non stetit, sed * in ea mendax effectus est, sed bene potest Papa dispensare cum iurantibus per idola, quantum ad finẽ iuramenti, vt ad veritatis assertionem, & promissio- * al. statim. H nis obseruationem quis vtatur fide illius, qui per idola iurat, vel per falsos Deos.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendũ, ꝙ Gratianus loquitur de illo, qui iurat per creaturas, eas nimis venerando, vel nimis contemnendo. Tale enim iuramentum per creaturas factum, reprobatur.

Ad secundum est dicendum, quòd testem esse veritatis dubię confirmandæ, propriũ est Dei. Si quis ergo iuraret per creaturas, tribuẽdo eis in se consideratis hoc, quod debetur Deo, peccatum esset idolatriæ. Sed iurare per creaturas, vt diuina bonitas est in eis repræsentata: sicut cũ iuramus per Sanctos: vel vt diuina

diuina veritas eſt in ea inſpirata, ſicut cum iuramus per Euangelia, vel cum creatura nobis dilecta eſt ipſi Deo quaſi ſubpignorata: iſto modo per creaturam iurare, licitum eſt.

A D tertium eſt dicendum, ꝙ non vtimur iuramento facto per idola, vel per falſos Deos in eorum ſanctitatis venerationem, ſed in veritatis aſſertionē, A vel promiſſionis obſeruationem.

A D quartum eſt dicendum, quòd Iuriſconſultus loquitur de hominibus, qui ſunt eiuſdē fidei: inter quos planum eſt, ꝙ non valet iuramentum factū per idola, & per falſos Deos. ſed inter homines, qui ſunt diſparis cultus, tenet iuramentum: quia idē finis eſt vtorumque, licet forma iurandi ſit differens.

QVAEST. L. DE DISPENSATIONE TERTII PRAECEPTI.

NVNC conſiderandum eſt de diſpenſatione tertij præcepti. Circa quod quæruntur ſex.

Primo, Vtrum Papa poſſit diſpenſare, quòd dies ſabbati ſeruetur ſecundum ſenſum ſpiritualem, non litteralem.

Secundo, Vtrum Papa poſſit diſpenſare, ꝙ dies ſabbati in diem Dominicam ſit mutata.

Tertio, Vtrum Papa poſſit diſpenſare, ꝙ in die Dominica fiant ſeruilia opera.

Quarto, Vtrum Papa debeat prohibere ſtrictius opera ſeruilia fieri in die Dominica, quàm fuerint prohibita in die ſabbati.

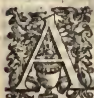
Quinto, Vtrum Papa poſſit diſpenſare, ꝙ in die Dominica fiat forum rerum emptionis, & venditionis.

Sexto, Vtrum Papa poſſit diſpenſare, ꝙ in die Dominica committatur bellum.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare, quòd dies ſabbati ſeruetur ſecundum ſenſum ſpiritualem, non litteralem.

S. Thom. 1. 2. q. 100. art. 5. ad 2. argumentum, & q. 102. art. 4. ad 10. argumentum.

AD primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non poſſit diſpenſare, ꝙ dies ſabbati ſeruetur ſecundum ſenſum ſpiritualem, nec litteralem. quia præcepta moralia ſecūdum ſenſum moralem non litteralem ſeruanda ſunt; ſed ſabbati obſeruatio inter præcepta moralia continetur. Ergo in hoc Papa diſpenſare non pōt.

2 Præterea: Litteraliter in ſabbati obſeruatione ponitur ſanctificatio, & dedicatio ad cultū Dei. Sed in hoc non cadit diſpenſatio, ꝙ dies ſabbati diuino cultui non ſit dedicata.

B 3 Præterea: Senſus ſpiritualis in obſeruatione ſabbati erat quid figurale ceremoniale. ſed omnia figuralia ceſſauerunt poſt aduentum Chriſti. Ergo Papa non poteſt diſpenſare, ꝙ ſabbatum ſeruetur ſecundū ſenſum ſpiritualem.

IN CONTRARIVM eſt quod dicit Aug. in lib. de 10. Chordis, cap. 3. Vbi ait: Dicitur tibi, vt ſpiritualiter obſerues ſabbatum, non quomodo Iudæi obſeruabant carnali ocio. Tomo 9.

RESOLVTIO

Diei ſabbati obſeruatio ſecundum ſenſum litteralem, temporisq. determinationem à Papa diſpenſata C *eſt: ſed quantum ad ſenſum ſpiritualem diſpenſari nō poteſt. obſeruatio vero prędicti diei, quantum ad cuiuslibet operis vacationem, ſeruanda eſt: ita autem vniuerſaliter, ac ita rigidè, non item.*

RESPONDEO, dicendum, quòd ſecundū ſenſum litteralem tria includebantur in obſeruatione ſabbati. Primo eius ſanctificatio, & ad cultum Dei deputatio. vnde ſcribitur Exo. 20. Memento, vt diem ſabbati ſanctifices. Secundo, ab omni opere vacatio: vnde ſcribitur Exodi 31. Diem ſabbati cuſtodiatis; quicū que fecerit in eo aliquod opus, morietur, & anima eius peribit de medio populi mei. D Tertio, temporis determinatio: quia tale ſabbatum die ſeptimo hebdomadę ſtatutum fuit cuſtodiendū: vnde dicitur Exodi 31. Sex diebus fecit Deus cœlū, & terram: & die ſeptimo ceſſauit ab opere: ſic vos facietis die ſeptima.

Primum ergo iſtorum habuit rationem naturalē: Nam ratio naturalis hoc perſuadet, vt homo, quandoque dimiſſis alijs curis, vacet Dei ſeruitio, & intētus ſit vitæ contemplatiuæ, præſertim cum homo ſit magis intellectus, quàm ſenſus, ſecundum Philoſophum 9. Ethicorum.

Secundum habuit rationem iudicialem, & conſuetudinalem: Nam Populus Iudæorū totus erat carnalis: & ideo pro cōſuetudine illius ſtatus per iudicialia præcepta, & pœnas cōminatorias reuocādus erat à carnalibus operibus, & cultui diuino applicandus.

Sed tertium habuit purè figuralem rationē: quia * realiter tantum valeret, ſi vna dies deputetur cultui diuino, ſicut alia: quamuis ſecundum figurā vna dies poſſet eſſe conuenientior alia. Ergo obſeruare diem Sabbati ſecundum ſenſum ſpiritualem, quantum ad eius ſanctificationem, & cultui diuino deputationē, ſemper, & vniuerſaliter eſt faciendum, nec in hoc per Papam eſt diſpenſandum. Obſeruare vero prædictā diem, quantum ad cuiuſlibet operis vacationem, ſeruandum eſt, licet non ſic vniuerſaliter, nec ſic rigidè, ſicut tunc fiebat. Sed quantum ad temporis determinationem ſeruandum non eſt: quia figuralia, Chriſto adueniente, ceſſauerunt.

*al. literaliter.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit gloſſa Exodi 31. Quamuis præceptum de Sabbato eſſet de numero præceptorū moraliū, non tamen erat de eis: quia non erat purè morale ſecundum ſe totum. vnde quantum ad illud, quod morale non erat, diſpenſationem recipit.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Auguſtinus aſſignat duplicem rationem, quare Deus mandauit diē Sabbati eſſe ſanctificandam, & ſuo ſeruitio deputandam. Primo, propter erroris Gentilium improbationem: Voluerunt enim Philoſophi Gentiles probare mundum fuiſſe ab æterno: ad cuius erroris exterminationem mādauit Deus diem Sabbati, ſeu ſeptimā, in qua facta eſt conſummatio vniuerſi, ſemper in memoria haberi. Secundo, propter humanæ cupiditatis repreſſionem: præuidit enim Deus tantam eſſe humanam cupiditatē, vt niſi aliqua dies quietis animæ, & corpori eſſet deputata, homo nec ſibi, nec alijs quietē daret. Ergo non eſt diſpenſatum in diei Sabbati ſanctificatione, ſed ſolū in tēporis determinatione.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ dies Sabbati ſecundum ſenſum ſpiritualē eſt ſemper ſeruanda. Intelligebatur autem ſpiritualiter per requiem diei Sabbati. Primo, requies Chriſti in Sepulchro ſemper credenda. Secundo, intelligebatur requies animarum, in hac ſeptima ætate, in qua ſumus, ſperanda. Tertio, intelligebatur requies à vitijs, & peccatis cuſtodienda. Spiritualiter ergo ſecundum iſta tria dies Sabbati ſemper eſt ſeruanda. ſed in terminatione diei, quod erat quid figurale, diſpenſatum eſt, &c.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare, quòd dies Sabbati in diem Dominicā ſit mutata.

S. Thom. 1.2.q.100.art.8. late Albertinus in Rubr. de hæret. lib.6. q.12.§.5. de quinto errore Iudæorum.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non poſſit diſpenſare, quòd dies Sabbati in diem Dominicam ſit mutata. Quia præcepta primæ tabulæ ſunt indiſpenſabilia, & immutabilia; Sed obſeruatio

E diei Sabbati inter præcepta primę tabulæ numeratur. Ergo nulla auctoritate mutari poteſt.

2 Pręterea: Dicit Auguſtinus in lib. de 10. Chordis. cap. 9. Qui obſeruat Sabbatum, interficit beſtiā cupiditatis: ſed nunc in tempore gratię maxime occidenda eſt beſtia cupiditatis. Ergo ſemper Sabbatū eſt ſeruandum. Tomo 9.

3 Præterea: Quod eſt ſempiternum, mutari non poteſt. ſed ſcribitur Exodi 31. Cuſtodite Sabbatum meum, pactum enim ſempiternum erit inter me, & Filios veſtros, in generationibus ſuis.

4 Præterea: Dicit Auguſt.† quòd ſi Proconſul mādat vnum, & imperator aliud; Imperatori non Proconſuli eſt obediendum. Sed obſeruatio diei Sabbati eſt ex mandato Dei: obſeruatio vero diei Dominicæ F eſt ex mandato hominis. Magis ergo Sabbatum, quàm dies Dominica, eſt ſeruandum.

† Id habet B. Auguſtinus Sermone 6 de verbis domini. & refertur in cap. Qui reſiſtit. 11. quæſt. 3.

IN CONTRARIVM eſt gloſſa ſuper illo verbo Exodi 31. Videte, vt Sabbatum meum cuſtodiatis: quia ſignum eſt inter me, & vos in cunctis generationibus veſtris: dicens, quòd fruſtra gloriantur Iudæi de legali obſeruatione Sabbati. aperte enim dicitur, ꝙ ſignum eſt futuræ quietis. vnde adueniente ſignato, ceſſare debebat ſignum, ſeu vmbra.

RESOLVTIO.

Dies Sabbati, in Diem Dominicam iure à Papa mutata eſt, propter ſignificatorum prꝗeminentiam, factorum excellentiam, temporumque conuenientiam.

G RESPONDEO, dicendum. quòd ſecundum Auguſtinum conuenienter loco diei Sabbati, inſtituta eſt dies Dominica fidelibus celebranda propter tria. Primo, propter ſignificatorum præeminentiam. Secundo, propter ſignorum factorum excellētiam. Tertio, propter temporum conuenientiam: nam longe melior eſt, & perfectior requies animarū, & corporum futura in octaua ætate, quàm ſignificat dies Dominica, quæ eſt octaua dies hebdomadæ, quàm ſit requies animarum ſolum in futura ſeptima ætate, in qua nunc ſumus. quam ſignificat dies Sabbati, quæ eſt ſeptima dies. Similiter opera recreationis, & Chriſti reſurrectionis, quæ fuerunt die Dominica facta, excellentiora fuerunt, quàm opera H ceſſationis à creādo, & quietis Chriſti in Sepulchro, quæ fuerunt facta die Sabbati. Eodem modo habere aliquid iam in re, longè melius eſt, quàm ſperare in futuro in ſpe: ſed Sabbatum ſignificat requiem animarum, vt adhuc futuram: dies vero Dominica ſignificat requiem animarum in noſtro capite Chriſto inchoatam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd in obſeruatione præcepti celebrationis Sabbati aliquid fuit morale, & reale: & per conſequens perpetuale non recipiens diſpenſationem: puta, vt aliqua dies deputetur ad laudem Dei. Aliquid vero fuit cerimoniale, & diſpenſabile, vt determinatio talis diei, vel talis

talis temporis. Primum ergo semper manet: sed secundum est mutatum. sicut enim illi diem sabbati celebrabant, quia Deus tunc perfecit opus creationis, sic nos celebramus diem dominicam, quia tali die *Deus perfecit opus recreationis per gloriam suę resurrectionis. *al. Christ*

A𝔡 secundum est dicendum, quòd bestia cupiditatis interficitur per obseruationem diei sabbati spiritualiter acceptam, non autem per obseruationē diei litteraliter intellectam, vt exponit Aug. eodem libro.

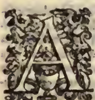
A𝔡 tertium est dicendum, quòd obseruatio diei sabbati sit pactum sempiternum, potest intelligi dupliciter. Primo, quòd omni tempore sit seruandū quantum ad determinationem talis diei, & sic negatur. Secundo, quòd non exprimatur temporis vsquequo sit obseruandum, & sic sumitur Exo. 31.

A𝔡 quartum est dicendum, quòd mutatio diei sabbati in diem Dominicam non est facta humana auctoritate: sed diuina. quia Christus sua resurrectione diem Dominicam sanctificauit, & Ecclesia tā Apostolorū obseruatione, quàm Spiritus Sancti reuelatione postmodum loco diei sabbati statuit esse celebrandam.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, quòd in Die Dominica fiant opera seruilia.

S. Thomas 2.2.q.122. art. 4. & Albertinus in præcedenti articulo citatus.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit dispensare, quòd in die Dominica fiant seruilia opera: quia seruilia opera magis sunt dissona liberis, quàm seruis: sed nos sumus filij liberæ, non ancillę, vt dicitur ad Gal. 4. ergo magis prohibenda sunt opera seruilia die Dominica, quàm fuerint prohibita die sabbati.

2 Præterea: Scribitur Matth. 5. Nisi abundauerit iustitia vestra plus, quàm Scribarū, & Pharisæorum non intrabitis in regnum cælorum. ergo magis tenemur seruarę diem Dominicam, quàm Scribæ, & Pharisæi diem sabbati.

3 Præterea: Prohibita fuerunt opera seruilia die sabbati, vt diuinis laudibus homo insisteret: sed magis hoc est obseruandum nunc die Dominica, quàm tunc die sabbati. Ergo Papa non potest in hoc dispensare.

IN CONTRARIVM est Aug. in lib. de. 10. Chordis c. 3. dicēs: Quàm melius esset, quòd iudæus faceret aliquid in agro suo vtile, quàm in theatro seditionibus intentus existeret: & melius esset, vt fœminæ eorum in die sabbati lanam facerent, quàm vt *Tomo 9.*

A tota die impudicè saltarent. Tibi autem christiano dicitur, vt obserues spiritualiter sabbatum in spe futuræ quietis. Et subditur: Quis enim propter illam quietem futuram agit quicquid potest: quamquam laboriosum videatur quod agit, tamen, si ad hanc promissæ quietis illud refert, nondum quidem sabbatum habet in re, sed habet iam in spe.

RESOLVTIO.

In operibus seruilibus a seruitute culpæ dictis a Papa dispensari non potest: in seruilibus a seruitute Fortunæ dictis, quandoque: sed in seruilibus, a seruitute naturę, omnino dispensatum est.

B RESPONDEO, dicendum, quòd seruilia opera tripliciter possunt accipi.

Primo, vt dicatur seruilia a seruitute culpæ: nam qui facit peccatum, seruus est peccati. *Ioan. 8.*

Secundo a seruitute Fortunæ: Secundum enim Augustinum 19. de Ciu. Dei cap. 15. Seruus vno modo dictus est a seruando, quia antiquitus † qui capiebantur in prælio, serui capientium efficiebantur. & quia dubius est euentus belli, ideo isto modo seruitutem facit fortuna. *Tomo 5. §. 1 instit. de iure personarum. vers. serui autem.*

Tertio a seruitute naturæ: nam humana natura, vt dicitur 1. Meta. multipliciter serua est: quia multis indiget ad sui preseruationem: In operibus ergo seruilibus primo modo dictis Papa nō potest dispensare: quia mala, & * perniciosa opera quamuis omni *al. vitiosa.*

C tempore fieri, sit prohibitum: magis est tamen nunc prohibitū fieri die dominico, quā tūc die sabbati. In operibus vero seruilibus secundo modo acceptis tēpore illo, quo mentem hominis a Dei seruitio non distrahunt, Papa in casu dispensare potest. Sed in operibus seruilibus tertio modo sumptis ex toto dispensatum est: nam cibum coquere, & preparare, concessum est fieri die dominico, quod tamen die sabbati in lege veteri fuit prohibitum.

Ad Argumenta.

A𝔡 PRIMVM ergo est dicendum, quòd sicut tempore gratiæ, homines liberiores sunt libertate spirituali, non autem corporali: ita magis debent

D cessare ab operibus seruilibus seruitutē spirituali, puta a vitijs, & peccatis: non tamen ab operibus seruilibus seruitute corporali.

A𝔡 secundum est dicendum, ꝙ Christus non requisiuit in nobis maiorem abundantiam iustitiæ, quàm in Scribis, & Pharisæis quo ad rigorem operum exteriorum corporalium: sed quo ad perfectionem operum interiorum spiritualium.

A𝔡 tertium est dicendum, ꝙ perfectius vacatur in noua lege diuino cultui, quàm in veteri, non quo ad illas ceremonias, a quibus Iudæi abstinebant die sabbati, sed quo ad opera spiritualia, quibus nunc vacatur. Et si interdū corporalibus laboribus intēditur, ex quo ad spem futuræ quietis illud refertur, verę sabbatum obseruatur. vt Augustinus dicit. *De decem Chor. c. 3. Tomo 9.*

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA STRICTIVS debeat prohibere opera seruilia fieri in die dominico, quàm fuerint prohibita in die sabbati.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa strictius debeat prohibere opera seruilia fieri in die dominico, quàm fuerint prohibita in die sabbati. Dicit enim Augustinus in lib. de decem Chordis c. 9. Tãgis enim primã chordam, cecidit bestia superstitionis: Tangis secundam, cecidit bestia erroris: Tangis tertiam, cecidit bestia mundanæ affectionis. Sed strictius est nunc prohibenda humana affectio circa temporalia, quàm fuerit in veteri lege: Ergo strictius sunt prohibenda opera seruilia fieri in die dominico, quàm fuerint prohibita in die sabbati. (Tomo 9.)

2. Præterea: Maiorem solicitudinem requirit ciborum coctio, & præparatio, quàm temporalium affectio, vel cogitatio: sed cibos coquere, & præparare, fuit prohibitum Exodi 16. Et temporalium affectionem Christus prohibuit. Matth. 6. Ergo opera corporalia, & seruilia fieri die dominico omnino sũt prohibenda.

3. Præterea: Quanto lex est arctior, tanto arctiora præcepta ponit: sed lex Euangelica arctior est lege veteri, iuxta illud Matthæi 7. Arcta est via, quæ ducit ad vitam, & pauci intrãt per eam. strictius ergo prohibenda sunt opera seruilia fieri die dominico, quàm fuerint prohibita fieri die sabbati.

In Contrarivm est. Quia iugum Christi suaue est, & onus eius leue, vt scribitur Matth. xj.

RESOLVTIO.

In operibus seruilibus, quę sui naturę peccata non sunt, die Dominico dispensari potest à Papa, corporis necessitate, proximi sanitate, Ecclesię vtilitate, & superioris potestate: in ijs verò, quę sui naturę sunt peccata, nullo modo dispensari potest.

Respondeo, dicendum, quòd opera seruilia, & corporalia, quæ de sui natura sunt peccata, vt fornicari, inebriari, & alia huiusmodi immunditiam, ac dissolutionem includentia, vel animorum distractionem importantia, strictius in noua lege prohibentur fieri in Dominica, quàm fuerint prohibita in lege veteri die sabbati: sed alia opera corporalia, vel seruilia, quæ de sui natura peccata non sunt, non sic strictè prohibenda sunt hic, sicut ibi: maximè quia inuenimus Christum in quatuor casibus talia concessisse fieri in die sabbati.

Primo, in corporis necessitate. Vnde Matth. 12. excusauit Discipulos vellẽtes spicas die sabbati inducens exemplum Dauid, qui panes propositionis comedit, quos non licebat comedere nisi Sacerdotibus. (1. Reg. 21.)

Secundo, in proximi sanitate. Vnde Matth. 12. Curauit hominem habentem manum aridam die sabbati: & increpauit Pharisæos tale opus factum in die sabbati calumniantes: inducens exemplum ipsorum contra eos, quia bouem, vel asinum cadẽtem in puteum extrahebant die sabbati.

Tertio, in Ecclesiæ vtilitate: vnde Matthæi 12. Christus exemplum posuit de Sacerdotibus, qui faciebant omnia, quæ necessaria erant in templo die sabbati, & tunc sine crimine erant apud eos.

Quarto, superioris potestate: vnde Ioannis 7. Christus † mandauit circumcisionem die sabbati fieri: nec propter hoc soluebatur lex Moysi, cum ipse esset dominus etiam diei sabbati. puto ergo, quod istis quatuor casibus opera seruilia, vel corporalia, quæ de sui natura peccata non sunt, die dominica sine peccato fieri possint. († id est, declarauit.)

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, quòd mundana affectio circa temporalia, vel potest esse tamquam finis intenta, vel tamquam conditio annexa, & necessaria ad sustentationem vitæ. Primò modo est bestia crudelior cæteris. Secundo modo non. vnde dicit Aug. eodem libro, quòd propter amorem sæculi huius laborant homines in omnibus negocijs suis, quantum ad illos qui amorem sæculi tamquam finem sibi proponunt. Sed tu in omnibus operibus tuis labora: non propter amorem sæculi, sed propter sempiternam requiem, quantum ad illos, qui amorem sæculi non vt finem proponunt, sed vt illud, quod est ad finem.

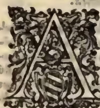
Ad secundum est dicendum, quòd Saluator solicitudinem temporalium prohibuit non prouidentiam: posset enim homo die dominico abstinere à labore corporali, & seruili opere: & sic solicitari erga temporalia, & bona mundialia, vel habenda, seu occupanda, quod maius peccatum incurreret ex tali solicitudine, quàm ex seruili opere, vel labore.

Ad tertium est dicendum, quòd lex Euangelica arcta est labore: quia (dicente Apostolo) per multos labores oportet ad Regnum peruenire: lata tamẽ est, & facilis amore. lex tamen Moysi erat arcta labore in multitudine præceptorum, & terrore in multitudine comminationum: quia Absque vlla cõtradictione irritam quis faciens legem Moysi, duobus, vel tribus testibus moriebatur. (Act. 14.) (Heb. 10.)

ARTICVLVS V.

Vtrum Papa dispensare possit, vt in die Dominica fiat forũ emptionis, & venditionis.

Vide citatos in præcedenti art. Et textum, & Doctores in cap. Omnes, extra de ferijs.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa dispensare non possit, quòd die dominico fiat forum emptionis, & vẽditionis. Scribitur enim de consecra. dist. 3. ꝙ die dominico nihil aliud agendũ est, nisi Deo vacandum. Et subditur: Nulla operatio in die illa sancta agatur, nisi solum in hymnis, & canticis spiritualibus dies illa transigatur.

2. Præterea: Scribitur extra de ferijs cap. Omnes. Omnes dies dominicos à vespera in vesperam præcipimus obseruari cum omni veneratione, vt mercatũ in eis non fiat, nec placitum.

3. Præterea: Præceptum negatiuum obligat semper, & ad semper: Sed quòd opus seruile non fieret die sabbati, fuit præceptum negatiuum, vt patet Exo di 31. Tomo 9.

IN CONTRARIVM est Augustinus de decẽ Chordis, cap. 3. Vbi opus aliquod corporali fieri die sabbati non prohibet, dummodo fiat propter sempiternam requiem. Tomo 9.

RESOLVTIO.

In foro emptionis, & venditionis à Papa in die Dominica dispensari potest, causa inevitabilis necessitatis, ac naturalis, corporalisq. necessitatis: causa cupiditatis, non item.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ tenere forum diebus dominicis, & festiuis, tripliciter contingit fieri. Primo, causa cupiditatis. Scribitur enim Eccl. 2. Quòd peccatori dedit Deus superfluam curam, & afflictionem animi, vt per noctem non requiescat: & cuncti dies eius doloribus pleni sunt. cum tali enim cupiditate charitas stare non potest. quia, dicente Augustino de tempore; Cum augetur cupiditas, diminuitur charitas. Emere ergo, vel vendere die dominico solà cupiditate, directè est contra tertium preceptum, quo præcipitur sabbatum sanctificari. vnde dicit Augustinus cap. 9. Tãgis tertiã chordam, & interficis bestiam cupiditatis. Secundo, hoc potest fieri causa ineuitabilis necessitatis; Contingit.n. quandoque, consideratis conditionibus temporum, personarum, & negociorum, ac Regionum, ꝙ nisi fieret forum die dominica, vel festiua in emendo, vel vendendo res aliquas, magnum detrimentum personæ prædictæ reportarent, quia fortè sunt artifices. Vnde alijs diebus eorum artificijs eos oportet intẽdere, vt sic victũ, & vestitum pro se, & pro illis, quorum curam habẽt, possint procurare. Et tales ex quo Missam audiunt, & horam aliquam deputant ad vacandum cultui diuino, possunt excusari à peccato, potissimè si in talibus operibus eorum mens nõ multum à diuino seruitio distrahatur. Tertio, hoc potest fieri causa naturalis, & corporalis vtilitatis. Cõponitur enim homo ex natura corporali, & spirituali. Sicut ergo aliqua sunt deseruientia vtilitati naturę spiritualis: vt diuino seruitio vacare, aliqua hora orare, prædicationes audire; Item aliqua sunt deseruientia vtilitati naturæ corporalis: vt vendere, & emere, quæ sunt necessaria ad victum, & vestitum humanæ naturæ, cibos coquere, & præparare: sine quibus vita corporalis transire non potest.

Hom. 8. Tomo 10.

Ad Argumenta.

AD rationes in oppositum est dicendum: ꝙ illa intelliguntur de clericis, & alijs diuino seruitio mãcipatis: de quibus vniuersaliter verum est, quòd die dominico nihil aliud debent agere, nisi vacare diuino cultui. Vel est dicendum, quòd illa opera prohibentur, quæ mentem hominis ex toto distrahunt, & à Dei seruitio separant: præsertim quando fiũt propter causa cupiditatis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Papa possit dispensare, vt in die Dominica bellum committatur.

S. Thom. 2. 2. q. 40. art. 4. Et ibidem Caietanus.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit dispensare, vt Die Dominica bellum cõmittatur. Nullum enim opus culpabile die dominica fieri debet, quãcũque dispensatione: sed bellare est opus culpabile, cuius probatio est: quia bellanti indicitur pœna à domino, Matth. 26. Omnis, qui accipit gladium gladio peribit. Ergo tale opus non est dispensabile die dominica.

2. Præterea: Dies dominica loco diei sabbati est diuino cultui mancipata: sed bellum habet hominẽ à diuino cultu, & mentem hominis multum distrahere. Ergo Papa non potest in hoc dispensare die dominica.

3. Præterea: Actio spiritualis non est omittenda pro salute corporali: Sed actio, ad quam ordinatur dies dominica, est spiritualis. Ergo pro quacunque commoditate corporali omittenda non est.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 23. quæst. 8. cap. Si nulla. Si vrgens necessitas est pro defensione Patrię, vel legum paternarum, nullo tempore est bellorum præparationi parcendum.

RESO-

RESOLVTIO.

Bellum Diebus Dominicis, & festiuis committi nō debet, nisi iusta causa, & necessitate imminente, in hostibus expugnandis: in piscibus quibusdam capiendis rarò apparentibus, necessitate pauperum præsertim vrgente: in electione Prælatorum: in litibus audiendis, aut dissoluendis, non item, nisi in quæstionibus matrimonialibus.

RESPONDEO, dicendū, quòd bellum committi die Dominica, potest intelligi tripliciter. Primo, in quæstionibus, & litibus dissoluendis: de quo bello dicitur Iacobi 4. Litigatis, & belligeratis, & non habetis, propter quod non postulastis. Secundo, in hostibus expugnandis. Tertio, in brutis animalibus capiendis. Diebus ergo Dominicis, & festiuis bella in quæstionibus audiendis, & dissoluendis fieri non debent, sicut patet extra de Ferijs. & 15. q.4. nisi fortè quæstiones matrimoniales propter periculū adulterij, & de electionibus Prælatorū, propter periculum moræ. quia infra tres menses fieri debent. Bella vero in hostibus expugnandis, diebus Dominicis committi possunt, imminente necessitate: Legimus enim 1. Machabæorum c. 2. Quòd illi sancti Machabæi, quorum aliqui permiserunt se interfici antequam vellent bellare diebus sabbatis: postmodum alij plena deliberatione præhabita di-

E xerunt: Omnis homo quicunque venerit ad nos in bello die sabbatorum, pugnemus aduersus eum, & non moriemur, sicut mortui sunt fratres nostri. Sed bella in piscibus, & animalibus capiendis, si necessitas fuerit, possunt permitti. Vnde extra de ferijs. cap. Licet. Alexander tertius concedit alecia piscari Dominicis diebus pro sustentatione eorum, & pauperū habentium necessitatem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd bellanti tunc indicitur pœna, quando in sanguinem ali-

F cuius armatur, nulla superioris potestate concedente, vel præcipiente, vt dicit Aug. lib. 22. contra Faustū cap. 74. Sed bellāti pro Republica salus promittitur: venientibus enim militibus ad Ioannem Lucæ 3. dictum est: Neminem concutiatis, nemini calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris, & salui eritis. Tomo 6.

AD secundū, & Tertium est dicendum, ꝙ imminente necessitate interponenda est actio spiritualis pro salute corporali. tentare enim esset Deum, cum adest auxilium humanum, diuinum quærere. sed cum deficit humanum, hoc solum nobis est refugij, vt oculos nostros dirigamus ad Deum, vt scribitur 2. Paralip. cap. 20.

QVAEST. LI. DE DISPENSATIONE QVARTI PRAECEPTI.

VLTERIVS *considerandum est: de dispensatione quarti præcepti. Circa quod quæruntur quinque. Primo, Vtrum Papa possit dispensare, quòd à subuentione Parentum absoluatur homo propter introitum Religionis.*

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare, quòd homo introitum Religionis dimittat propter subuentionē Parentum.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare, quòd homo peregrinationem, vel oblationem voto promissam dimittat propter subuentionem Parentum.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare: quòd homo præter honorem nullam aliam subuentionem Parētibus teneatur impendere.

Quinto, Vtrum Papa possit dispensare: vt homo vigore præcepti nullū alium teneatur honorare, præter carnales Parentes.

G

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, quòd homo à subuentione Parentum absoluatur propter introitum Religionis.

S. Thom. 2.2. q.101. ar.4. Et quodlib. 3. qō.6. art.16. Aegid. Columnius Rom. Quodlib. 2. q.85. Et Martinus Nauar. in Man. confess. cap.14. num.14.

H AD primum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa possit dispensare, ꝙ homo à subuentione Parētum absoluatur propter introitum Religionis. Quia ad impossibile nemo tenetur. Sed existens in Religione, cum sit pauper, non potest Parentes sustentare: ergo nō tenetur.

2 Præterea: Mortuus non tenetur ad opera viuorum: sed per introitum Religionis homo moritur mundo:

mundo: ergo non tenetur ad ſuſtentationem viuorū. A

3 Præterea: Per ingreſſum Religionis homo abſoluitur à redditione debiti, quo tenebatur vxori. Ergo eodem modo filius abſoluitur à ſubuentione, qua tenebatur Patri, vel Matri.

IN CONTRARIVM eſt. Quia ſolus ille, qui dedit præceptum, poteſt diſpenſare. Sed Deus ſolus dedit præceptum de ſubuentione Parentum. Ergo nec Papa, nec aliquis alius in hoc poteſt diſpenſare.

RESOLVTIO.

Parentum ſubuentio, cum ſit de iure naturę ſecundum omnem ſtatum: quantum ad pręcepti obligationem ab ea Religioſus profeſſus abſolui non poteſt, ſi eius Parentes ſint in neceſſitate conſtituti. in quo caſu, Religionis poteſt exire clauſtrum, etiamſi ei licentia negetur. B

RESPONDEO, dicendum, quòd filios teneri ad ſubuentionem Parentum, poteſt intelligi dupliciter. Primo vniuerſaliter, ſecundum omne tempus, & ſecundum omnem ſtatum. Alio modo particulariter, ſecundum aliquod tempus, & aliquem ſtatum. Dicunt ergo aliqui, quòd de lege naturæ ſubuētio Parentum intelligitur ſecundum omne tempus, & ſecundum omnem ſtatum. Quia ſiue homo ſit iuuenis, ſiue ſenex, quantum ad variationem tempóris; Siue ſecularis, ſiue Religioſus, quantum ad variationem ſtatus; ſemper homo tenetur Parentibus ſubuenire, eo ꝙ cum ſit præceptum legis naturæ, manente natura, ſemper manet obligatio præcepti. Alij vero dicunt, ſubuentionem Parentum eſſe de iure legis naturæ particulariter ſecundum determinatum tempus, & ſecundum determinatum ſtatum: manente ergo tali ſtatu, quòd homo ciuiliter, & ſęculariter viuat in mundo, tenetur ad ſuſtentationem Parentum. Sed quando non viuit cum eis ſęculariter, amplius non tenetur. Volunt enim, ꝙ viuere in mūdo, tripliciter poteſt intelligi. Primo naturaliter, victū do cibo, & potu: & alijs neceſſarijs, & ſic Religioſi viuunt in mundo. Secundo beſtialiter, & ſic peccatores viuunt in mundo. Tertio ciuiliter, & ſęculariter: & ſic Religioſi mortui ſunt mundo. Vnde per profeſſionē Religionis mortui ſunt, & ſoluti à ſubuentione Parentum. [Aegi. Quol. lib. 2. q. 25.]

Quamuis ergo quælibet iſtarum opinionum contineat aliquid veritatis, mediam tamen reputo viam eſſe tenendam, vt dicatur, quòd ſubuentio Parentū eſt de iure naturæ ſecundum omnem ſtatum, quantum ad pręcepti obligationem: non tamen quantum ad ipſius præcepti executionem. Planum eſt enim, ꝙ per impotentiam exequēdi præceptum, homo excuſatur ab executione: & potiſſimè quando impotētia exequendi eſt temporalis, quandoque ad actum reducibilis: quia ſi eſſet perpetua, non remaneret obligatio præcepti, ex quo numquam poſſet impleri. Nunc autem eſt ita, quòd ſtatus Religionis non impedit ſemper hominem à ſubuentione Parentū, quia multi caſus poſſunt occurrere, in quibus poteſt Parētibus ſubuenire, vel per licentiam Superioris de proprio ſuo labore, vel per adminiſtrationem communium rerum. Puto ergo, ꝙ Religioſus propter ſtatū religionis non abſoluitur ab obligatione præcepti dati de ſubuentione Parentum, ſed ab executione poteſt excuſari, donec adſit ſibi poſſibilitas ſubueniendi per licentiam ſuperioris. † Sed ſi peteret licentiā in caſu, in quo Patri poſſet ſubuenire de labore ſuo, vel alio modo, & Prælatus non concederet; puto, ꝙ in hoc caſu ſibi nō teneretur obedire: Religioſus enim tenetur obedire Prælato in his, quæ ſpectant ad obſeruantiam regulæ: & eorum, quæ in regulari obſeruantia continentur: præſuppoſita tamen obedientia pręceptorum Dei, tam primæ tabulæ, quàm ſecundæ, in quibus per hominem diſpenſari non poteſt.

[† D. P. Auguſt. ſerm. 6. ad Erem. Tomo 10. S. Thom. Quol. 3. ar. 16. & Aegi. Quol. 2. q. 25 negant egreſſū Religiōis abſque Superioris licentia.]

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendū, ꝙ duplex eſt impoſſibilitas: quædam perpetua, & iſta abſoluit à præcepti obligatione, & impletione. Quædam vero temporalis, & iſta licet abſoluat à præcepti impletione, exiſtente impoſſibilitate exequendi: non tamen abſoluit à præcepti obligatione: ex quo talis potētia quandoque eſt reducibilis ad actum.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd duplex eſt mors: vna naturalis, quæ eſt mors ſimplex: cum ſeparatur anima à corpore: & iſta abſoluit totaliter ab actibus viuentium. Alia ſpiritualis, quæ non abſoluit ab actibus viuentium ſimpliciter: ſed ſolum à repugnantibus. non enim abſoluit ab actibus præceptorum Dei, ſed negociorum ſęcularium. C

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Religioſo per ingreſſum religionis tollitur potentia perpetua debitū reddendi vxori, ſed non tollitur ſibi potentia perpetua ſubuentionem reddendi Patri, vel Matri. ideo non eſt ſimile.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare, vt homo introitum Religionis dimittat propter ſubuentionem Parentum. D

S. Thom. 2. 2. q. 189. art. 6.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa nō poſſit diſpenſare, vt homo introitū Religionis dimittat ꝑpter ſubuentionem Parentū. Dicit enim Auguſt. ſuper illo verbo 1. Pet. 4. Chriſtus paſſus eſt pro nobis; ꝙ Chriſtus quantumcunque anguſtiam, vel indigētiam Matris conſpiceret, non dimiſit crucem aſcendere. Ergo nec homo propter ſubuentionem Parentum debet introitum Religionis dimittere.

2 Præterea: Super illo verbo Matth. 10. Qui amat

amat Patrẽ, aut Matrem plusquam me; dicit glossa, E quòd malefacit, qui carnalem affectum præfert spirituali. Propter carnalem ergo affectum Parentum homo non debet dimittere introitum Religionis.

3 Præterea: Plus homo tenetur honorarare Deũ, quàm Parentes: sed per introitum Religionis maxime honoratur Deus. Propter subuentionem ergo Parentum non est dimittendus introitus Religionis.

In Contrarium est, Quia nulla obligatio potest fieri contra ius naturale. sed subuentio Parentum est de iure naturali. ergo nulla obligatio tenet, contra hoc.

RESOLVTIO.

Religionis introitus, si alicuius Parentes sint in necessitate constituti, nec habent vnde vllo modo ex se, per alios possint sibi subuenire; ab eo dimitti debet: aliter vero, non item. F

RESPONDEO, dicendum, quòd in præceptis est iustitia sufficiens, & necessaria. In consilijs vero iustitia abundans, & expediens. Est enim præceptũ magis necessarium, quàm consilium. consilium vero magis bonum, licet minus necessarium. Quidam autem attendentes ad bonitatem consilij maiorem dicunt, quòd propter necessitatem Parentum non debet homo Religionis ingressum dimittere: quia maiora bona minoribus sunt præferenda. Alij vero respicientes ad præcepti necessitatem maiorem: dicunt, ꝙ propter necessitatem sustentandorum Parentum debet homo Religionis ingressum dimittere. Verum G quia consilium sapientis, & potissime Dei, cuius sapientiæ non est numerus numquã est præcepto eius contrarium, nec econuerso: Ideo puto, ꝙ in casu, in quo obligat præceptum Dei de honore Parentum, vt quando aliter impleri non posset eorum subuentio, quàm manendo in sæculo, tunc non habet locum cõsilium de intrando Religionem: sed potius esset peccatum: eo quod in tali casu consilium esset contrariũ præcepto Dei. Sed quia subuentio Parentum est pręceptum affirmatiuum; ideo licet obliget semper ratione, qua præceptum: non tamen ad semper ratione, qua est affirmatiuum. Vnde quando consilium de introitu Religionis non contrariatur pręcepto de subuentione Parentum; in tali casu ingressus Religionis dimittendus non est propter subuentionem Parentũ. H Et hoc potest contingere in tribus casibus: Primo, quando Parentes ex se habent, vnde possint sibi subuenire. Secundo, quando faciliter per seipsos possunt acquirere: Tertio, quando per alios eorum subuentio potest impleri.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd non est simile de ministerio Christi, & priuatæ personæ Religionem intrare volentis: quia illud erat vniuersalis necessitas, & ideo præferendum est omni affectioni Parentum: istud autem non est necessitatis, sed supererogationis.

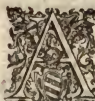
AD secundum est dicendum, quòd duplex est affectus spiritualis: quidam necessitatis, & quidam supererogantis bonitatis. Qui ergo carnalem affectũ præfert affectui spirituali, peccat. vnde qui amorem Parentum præferret amori Dei, peccaret: sed qui amorem Parentum præfert amori intrandi Religionem, non peccat.

AD tertium est dicendum, quòd in casu illo, in quo homo tenetur præceptum Dei implere de subuentione Parentum, cum implet, Deus honoratur multo magis, quàm per ingressum Religionis; quia non implendo quando tenetur implere, non honoraretur Deus, sed contemneretur.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, vt homo oblationem, vel peregrinationem voto præmissam dimittat propter subuentionem Parentum.

Citatos præiudicantibus articulis.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit dispensare, vt homo oblationem, vel peregrinationem voto promissam, dimittat propter subuẽtionem Parentum, & maius vinculum soluit minus: sed votum est vinculũ ligans homines quo ad Deum: subuentio vero Parentum ligat quo ad hominem. Non potest ergo tolli tale vinculum propter subuentionem Parentum.

2 Præterea: Ex ordine charitatis plus homo tenetur procurare salutem suam, quàm aliorum. Magis ergo tenetur homo per votum peregrinationis, & suorum bonorum, erogationis procurare salutem suam, quàm Parentibus subuenire.

3 Præterea: Bona corporalia & temporalia magis homo recipit a Deo, quàm à Parentibus. Si ergo quis obligat voto bona sua Deo, non tenetur ipse amplius Parentibus impendere.

In Contrarium est Augustinus super illo uerbo Matth. 25. Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.

RESOLVTIO.

Propter subuentionem Parentum in necessarijs potest a Papa dispensari super voto peregrinationis, & eorum oblatione, per qua quis Parentibus in necessitate constitutis tenetur subuenire.

RESPONDEO, dicendum, quòd Augustinus in lib. de quæstionibus Euangeliorum determinat hanc quæstionem dicens: Superstitionem Phariseorum fuisse, vt quando filij Iudæorum ad talem ætatem perueniebãt, vt voto possent se astringere ad offerendum aliquid Deo, vel ad peregrinationem, & Tomo 4. cap. 16.

ad

ad alia opera pietatis extunc abſoluti erant a ſubuentione Parentum,& amplius Parentibus ſubuenire nõ tenebantur. Sed hæc ſuperſtitio, vt dicit, damnanda eſt: quia in ætate perfecta plus tenetur homo diuina mandata obſeruare, quàm in non perfecta. Si quis ergo uoueret Deo offerre illa, per quę tenetur Parentibus in neceſſarijs ſubuenire: non teneretur tale votum implere. quia Deus nõ vult ſibi promitti,& multo minus obſeruari illud, per quod ſubtrahitur vita noſtris Parentibus, quorum vitam mandauit per filios eſſe ſeruandam. verum quia de ſubuentione Parentum eſt præceptum affirmatiuum, quòd non obligat ad ſemper: ideo ſi aliquo tempore quis poteſt laborare ad ſubuentionem Parentum, & alio tempore votum peregrinationis implere, non abſoluitur tunc a voto propter ſubuentionem Parentum. Sed ſi Parentibus non poſſet ſubuenire implendo peregrinationis votum propter longam viam, aut aliquod tale; puto, quòd ad votum peregrinationis implendum non tenetur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ votum eſt maius vinculum, quàm ſubuentio Parẽtum, cum reducatur ad mandatum primæ tabulæ. dummodo illud ponatur ſub voto, quod non contrariatur diuinis præceptis; tunc enim licet votum eſſet implendũ ratione, qua votum: ratione tamen, qua tranſgreditur diuinum mandatum, non ligat. Scribitur enim 1. Regũ 15. Quòd Deus nõ vult holocauſta, vel victimas, ſed magis vt obediatur voci eius, & vt ſeruetur mandatum eius.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ quando per votum peregrinationis, aut eleemoſynæ, vel cuiuſcumque alterius operis pietatis ſubtrahitur illud per qđ ſubtrahitur ſubuentio Parentum, non eſt tunc ſecundũ ordinẽ charitatis ꝓfectus ſalutis, ſed detrimentũ.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ homo recipit bona corporalia, & temporalia à Deo cum obſeruatione præceptorum eius. Vnde quando oblatio, vel peregrinatio voto promiſſa non poteſt ſtare cum obſeruatione diuini præcepti, tunc votum non eſt implendum. Planum eſt enim, ꝙ ſi quis voueret iugulare patrem, non teneretur obſeruare promiſſum. Sic cum vita Parentum auferatur per ſubtractionem rerum temporalium, per debilitationem virium corporalium, non tenetur homo illa Deo offerre, per quæ vita parentum conſeruatur. Dicitur enim 22. q. 4. c. Si publicis; ꝙ tolerabilius eſt vota ſtultæ promiſſionis reijcere, quàm crimen committere.

A

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare, quòd homo, præter honorem, nullã aliam ſubuentionem Parentibus teneatur impendere.

S. Thomas. 2.2. q. 101. art. 2.

AD quartum ſic proceditur. videtur enim, ꝙ Papa poſſit diſpenſare, quòd homo præter honorem nullam aliam ſubuentionẽ Parentibus teneatur impendere. B Nam ſcribitur 2. ad Corinth. 12. quòd filij non debent Parentibus theſaurizare, ſed parentes filijs. ergo præter honorem, aliam ſubuentionem non debent filij Parentibus impendere: ſed potius recipere ab eis.

2 Præterea: Propter eſſe nutritionis, & generationis, filij tenentur honorare Parentes. ergo non tenentur aliam ſubuentionem eis exhibere.

3 Præterea: Super illo verbo ad Ephe. 6. Honora Patrem tuum, & Matrem tuam; dicit glo. Sicut Deus Principaliter eſt principium hominis: ſic Pater eſt ſecundarium principium. ſed Deo non debet homo niſi honorem: Ergo nec Patri.

IN CONTRARIVM eſt glo. ſuper illo verbo Exo. 20. C Honora Patrem tuum, & Matrem tuam: quæ dicit, quòd omnis ſubuentio in honore Parentum intelligitur.

RESOLVTIO.

Parentibus honor, obedientia, & neceſſariorum in victu, & veſtitu ſufficientia à Filijs debentur, ſuper quibus Papa diſpenſare non poteſt.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Filij tria recipiunt à Parentibus: Primo eſſe, & generationẽ: Secundo doctrinam, & exhortationem. Tertio, ſuſtentationem, & nutritionem. quia nudi naſcuntur, nihil nutrimenti portantes, vel veſtimenti. Propter iſta tria ergo tenentur eis filij tria rependere, quæ in D honore Parentum includuntur ſecundum Auguſtinum. Primo namque pro eſſe, & generatione debent Parentibus honoris reuerẽtiam maiorem, quàm Dominis terrenis. à quibus recipiunt forte bona temporalia: Secundo, pro Doctrina, & exhortatione debent eis ſubiectionis obedientiam: præter illa, quæ eſſent contra Deum in omnibus alijs conſilijs tenentur filij Parentibus obedire. Tertio, pro ſuſtentamento, & nutritione, quàm recipiunt in iuuentute, debent eis in ſenectute neceſſariorum in victu, & veſtitu ſufficientiam. Quod autem iſta tria claudantur in hoc præcepto; Honora Patrem tuum, & Matrem tuam; patet illud, quod ſcribitur Eccl. 3. vbi dicitur: Honora Patrem, & Matrem tuam, vt veniat tibi benedictio. & ſtatim ſubditur, in quibus conſiſtat iſte

honor

honor: Quoniã in opere, & sermone, & omni potentia: quòd autem filij in his tribus non teneãtur subuenire Parentibus, Papa dispensare non potest, nec contrarium mandare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendũ, ꝙ sicut Parentes tenentur filijs thesaurizare, & diuitias congregare in iuuentute: sic in senectute tenentur filij Parentes sustentare etiam de proprijs laboribus: vnde scribitur Eccl. 3. Fili suscipe senectutem Patris tuĩ, & ne contristes eum in vita sua: & si defecerit sensu, veniam da illi, & ne spernas eũ in tua virtute.

AD secundum est dicendum, quod natura ad hoc inclinat, vt bona, quæ homo alteri facit, fieri sibi velit. vnde sicut filij recipiunt à Parentibus esse nutririonis in iuuentute; ita ratio naturalis dictat, vt in senectute debeant eis rependere. dicit enim Basi- Exam. ho. 8. lius: Ciconię naturali instinctu, cum vident Parentes confectos senectute, in volatu supportant, plumis calefaciunt, & alimenta eis procurant.

AD tertium est dicendum, quòd non omnibus æquipollenter secundum Philosophum tenetur homo ad beneficiorum recompensationem: Deo enim, cum non participet in animali vita nobiscum, sufficit recompensatio honoris, & reuerentiæ: ac etiã superioribus Dominis temporalibus, qui ipsorum inferiorum subuentione non indigent: sed Parentibus in vita animali nobiscum participantibus, cum necesse fuerit, tenemur eis necessaria ministrare.

ARTICVLVS V.

VTR. PAPA DISPENSARE possit, vt homo vigore præcepti nullum alium teneatur honorare, præter carnales Parentes.

S. Thomas in præcedentibus articulis citatus.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa dispensare possit, vt homo vigore præcepti nullũ alium teneatur honorare præter carnales Parentes. Quia in honore Parentũ, eorum subuentio intelligitur. sed hanc homo non tenetur omnibus impendere: Dicit enim Tomo 3. cap. 28. Augustinus 1. de Doctrina christiana, cum omnibus prodesse non possis, his potissime consulendum est, qui pro locorum, & temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus constrictius tibi quasi quadam sorte iunguntur.

2 Præterea: Parentes debemus honorare propter esse generationis, & nutritionis, quod ab eis recipimus; sed non nisi ab eis tale esse habemus. ergo vigore præcepti solum eos tenemur honorare.

3 Præterea: Honorantibus Parentes promittitur longitudo dierum. Exo. 20. sed tale præmium non promittitur honorantibus alios. Ergo vigore præcepti honorẽ Parentum nõ tenemur alijs impendere.

IN CONTRARIVM est, qđ dicitur ad Hebre. 12. Si patris quidem carnis nostræ habuimus eruditores: & reuerebamur eos, nonne multo magis obtemperabimus Patri spirituum, & viuemus.

RESOLVTIO.

Apostolis, Doctoribus, Prelatis, Pastoribus, Regibus, Rectoribus, Promotoribus, Benefactoribus, & Senibus honor paternus est exhibendus.

RESPONDEO, dicendum, quòd secundum præcepta sacræ Scripturæ quinque generibus personarum honorem paternum tenemur exhibere.

Primo, Apostolis & Doctoribus, quorum doctrina illuminamur. Dicit enim Apostolus 1. ad Co. 4. Si decem millia Pedagogorũ habeatis in Christo, nõ tamen multos Patres: In Christo enim Iesu per Euangelium ego vos genui.

Secundo, Prælatis, & Pastoribus, quorum regimine in moribus regulamur, & vita spirituali regeneramur. Ideo eis paternum honorem debemus impendere: magnum enim bonum est subditis habere tales patres bonos, non minus quàm habere patres bonos carnales. Scribitur enim Prouerb. 17: quòd gloria filiorum sunt Parentes eorum.

Tertio, Regibus, & Rectoribus, quorum potentia protegimur: & de rabie tyrannorum liberamur: Vnde serui Naaman principis Regis Syriæ dixerunt ei: 4. Reg. 5.
Pater & si rem grandem dixisset tibi Propheta, certè facere debuisses.

Quarto, nostris Promotoribus, & benefactoribus quorum beneficio viuimus, & sustentamur: tales enim, vt patres honorare debemus, vt dicitur Eccl. 4. In iudicando esto pupillis misericors, vt pater: & pro viro, Matri illorum.

Quinto Senibus, & nostris antiquioribus, quorũ narrationes audimus, & gestis informamur. Interroga, inquit Moyses, patres tuos, & annunciabunt tibi. vnde præceptum fuit Leui. 19. Coram cano capite consurge, & honora personam senis. Omnibus istis modis ex vigore præcepti honor paternus est exhibendus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo, & Secundum est dicendum, quòd Augustinus intelligit de subuentione tẽporalis substantiæ, quæ non est omnibus exhibenda, nisi in necessitatis articulo: sed subuentio honoris, reuerentiæ, subiectionis, & obedientiæ, debetur personis supradictis, sicut parentibus carnalibus.

AD tertium est dicendum, ꝙ pro longitudine dierum oportet accipere non vitam longam annorũ, vel dierum multiplicationẽ, sed virtuosam operationẽ. Tunc enim vita hominis est longa, quãdo est plena virtute, & virtuosa operatione. Si quis enim viuit 20. annis virtuose, & bene operãdo; plus viuit, quàm viuens 60. sine operatione virtuosa: Vnde scribitur Sap. 4. Consummatus, in breui compleuit tempora multa. talis autẽ longitudo dierũ debetur honorãtibus personas supradictas, sicut carnales Parentes.

QVAE-

QVAEST. LII. DE DISPENSATIONE QVINTI PRAECEPTI.

Einde conſiderandum eſt de diſpenſatione quinti præcepti. Circa quod queruntur quinque.

Primo, Vtrum Papa poſſit diſpenſare, quòd homo occidatur abſque tranſgreſſione diuini præcepti.

Secundo, Vtrum præter Papam aliquis poſſit in homicidio diſpenſare.

Tertio, Vtrum Papa poſſit diſpenſare, quòd homo occidens alium, ne occidatur ab eo, excuſetur ab homicidio.

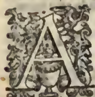
*Quarto, Vtrum Papa poſſit diſpenſare, quòd homo interficiens ſeipſum nõ incurrat culpam * homicidij.* (* al. homicidæ.)

Quinto, Vtrum Papa poſſit diſpenſare, quòd homo interficiens filiam in adulterio deprehenſam, non incurrat culpam parricidij.

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa poſſit diſpẽſare, Quòd homo occidatur abſque tranſgreſſione diuini præcepti.

S. Thomas 2.2.q.64.art.2.& Dominicus Sotus lib.5. de iuſtitia, & iure quæſt.1.art.2.

D primum ergo ſic proceditur. videtur enim, ꝙ Papa non poſſit diſpẽſare, ꝙ homo occidatur abſque tranſgreſſione diuini præcepti, Quia præceptum negatiuum obligat ſẽper, ratione, qua præceptum affirmatiuum: & pro ſemper ratione, qua negatiuum. Sed, Non occides, eſt præceptum negatiuum. Ergo in nullo caſu cadit diſpenſatio, vt homo occidatur.

2 Præterea: ſicut mandatum eſt: Non occides, ita mandatum eſt: Nõ furaberis. ſed in nullo caſu cadit diſpenſatio in furto per purum hominem. ergo eodẽ modo non cadit diſpẽſatio, ꝙ homo occidatur.

3 Præterea: Triplex eſt vnio animæ cum Deo: vxoris cum viro; & animæ cum corpore proprio. Sed nõ poteſt diſpenſari per hominem, ꝙ anima ſeparetur à Deo: nec quòd vxor ſeparetur à viro. ſcribitur enim Matthæi 19. Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet. ergo eodem modo Papa non poteſt diſpenſare, ꝙ anima ſeparetur à proprio corpore.

IN CONTRARIVM eſt, quod dictum eſt A Moyſi gerenti vicem Papæ pro illo ſtatu, Exodi 22. Maleficos non patieris viuere. Cadit ergo diſpenſatio, vt homo maleficus occidatur abſque tranſgreſſione diuini præcepti.

RESOLVTIO.

Diſpenſatio de homicidio datur in bello iuſto, ex iuſſu Dei expreſſo, ex occulta Spiritus ſancti inſpiratione, & ex iuſta Iudicum ſententia.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſecundum Auguſtinũ, Manichæi putauerunt illud præceptum: (Lib. 2. de morib' Manich. c. 16. Tomo 1.) B Non occides; intelligendum eſſe de omni re habente animam: Vnde dicebant homines plantas incidẽtes, & animalia irrationabilia occidentes, homicidij crimẽ incurrere: in quorũ errorem etiam ipſe Auguſtinus, quandoq; lapſus eſt: quia ficum plorare dicebat, quando folium euellebatur: ſicut ipſe recitat in lib. Confeſſionum. Sed, vt idem Auguſtinus ait, Error eſt (Lib. 3. c. 10. Tomo 1.) hoc credere: quia iuſtiſſima ordinatione Creatoris, vita, & mors omniũ animalium irrationabilium vſibus hominum ſubditur. Ideo reſtat, vt ſolum de homine intelligatur præceptum, cum dicitur: Non occides; ita vt ſubaudiatur: nec te, nec alium.

C Excipiuntur tamen quatuor caſus, in quibus cadit diſpenſatio, vt homo iuſtè occidatur abſque tranſgreſſione illius præcepti ſecundum eundem Auguſtinũ. † & ponitur. 23. q. 5, cap. Si non licet. Primo: († Lib. 1. de ciuit. Dei c. 17. & ſequ. Tomo 5.) ſi illi, qui, Deo auctore, bella iuſta gerunt, hoſtes interficiunt, non tranſgrediuntur diuinum præceptũ. Secundo: ſi expreſſo iuſſu Dei, & præcepto hoc fiat: Vnde Abraham excuſatur, qui filium innocentem (Gen. 22.) voluit occidere. Non enim fecit contra præceptum illud: Non occides: quia ex Dei præcepto illud facere voluit. Tertio: Si iudices, qui publica poteſtate D funguntur, malefactores puniunt, homicidij crimen nõ incurrunt. Quarto: ſi illud fiat priuato conſilio, & occulta inſpiratione Spiritus ſancti, ſic excuſatur Sã- (Iud. 16.) ſon, qui ſeipſum cum hoſtibus occidit. ſimiliter Iepte, qui filiam ſuam vnigenitam de victoria reuertenti occurrentem, occidit: vt habetur Iudicum xi. Ipſi enim priuato conſilio hoc fecerunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd lex prohibet hominem occidi præciſe: niſi enim cauſa addatur, quare ſit occidendus: puta maleficium, vel iuſſio Dei, homo occidendus non eſt: nam hominem maleficũ lex non proibet occidi: immo in alio

loco lex præcipit, vt occidatur: homo enim nominat naturam: maleficium verò nominat culpam. Et quia mors est pœna debita, non naturæ, vt sic, sed culpæ: Ideo quamuis non liceat occidere hominem: occidere tamen hominem maleficum licet.

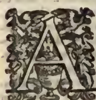
Ad secundum est dicendum, quòd non est simile. quia furari est malum de se in suo genere: & secundum se includens circumstantiam malam: quia importat fraudem: Ideo in nullo casu potest cadere dispensatio per hominem, vt bene fiat. Sed occidere hominem, quamuis sit malum in se; non tamen secundum se. quia adueniente sibi debita circumstantia, non erit malum, sed bonum: Bonum namque est hominem maleficum occidere.

Ad tertium est dicendum, quòd anima non separatur à Deo, nisi per peccatum: & vxor non separatur a viro nisi propter fornicationē. Sed anima potest separari a corpore non per peccatum, sed per pœnam peccati, puta si occidatur: Vnde ibi non cadit dispensatio: sicut non cadit dispensatio, vt peccatum committatur: sed hic sic.

ARTICVLVS II.

UTR. PRAETER PAPAM aliquis possit in homicidio dispēsare.

Concilium Trident. sess. 14. de reformat. cap. 7.

D secundum sic proceditur. Videtur. enim, quòd præter Papā aliquis non possit in homicidio dispensare: quia si aliquis alius hoc posset, ille esset Episcopus: sed inter casus, quorum dispensatio interdicitur Episcopo, ponitur homicidium: Ergo præter Papam nullus potest in homicidio dispensare.

2 Præterea: Per homicidiū separatur homo à tota Ecclesia militante. Ergo solus ille, qui præest toti Ecclesiæ, dispensare potest super homicidio.

3 Præterea: Scribitur 50. d. cap. Miror, quòd post quantamcumque pœnitentiam non est dispensandum cum homicida, cum hoc sit canonicæ disciplinæ contrarium.

In Contrarium est. quia cui conceditur dispensatio maiorum, conceditur dispensatio minorum. Sed Episcopus potest dispensare in periurio, quod grauius peccatum est, quàm homicidium.

RESOLVTIO.

Episcopus, qui dispēsare potest in omnibus casibus, quorum dispensatio in iure canonico non prohibetur: in simplici homicidio dispensare consueuit: nunc vero propter enormitatē delicti, aliorū terrorem, maiorēq; pœnam, Homicida ad sedem Apostolicā mitti solent.

Respondeo, dicendum, quòd differentia est inter iudicium iuris, & iudicium iudicis: Nā iudiciū iuris est inuariabile, cum sit de vniuersalibus

E casibus: vniuersalia verò inuariabilia sunt. Iudiciū verò iudicis, cùm sit circa cōditiones particulares, oportet variari secundum variationem circumstantiarum occurrentium. & sicut dictum est de iudicio, ita dicendum est de dispensatione: quia super his, quæ conceduntur in iure, vel prohibentur, nō cadit dispensatio nisi per illū, qui est conditor iuris. In omnibus ergo casibus, quorū dispensatio Episcopo nō interdicitur, vel nō prohibetur in iure canonico, Episcopus dispēsare potest. Sed quando illa, quæ non prohibentur secundū aliquas circumstātias variantur, Episcopus tāquam index ordinarius potest in eis dispēsare & nō dispensare secundum variationem circumstantiarū occurrentiū. Vnde in simplici homicidio consueuit Episcopus dispensare. Consuetum est similiter, vt ho-
F micidæ ad sedem Apostolicam mittantur, aut propter enormitatem delicti: aut propter terrorem aliorum: aut propter maiorem pœnam ipsorum.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendū, q homicidiū ponitur inter casus, quorum dispensatio interdicitur Episcopo, non vniuersaliter: sed homicidium enorme, vel homicidium clericorum, cuius dispensatio Papæ relinquitur propter caussam dictam.

Ad secundum est dicendum, quòd quamuis per quodlibet homicidium homo separatur à tota ecclesia militante: ista tamen separatio potest fieri, vel ex causa aggrauante peccatum, vel alleuiante. Vnde quando occurrit circumstantia aggrauans, di-
G spensatio relinquitur Papæ: quando vero non, potest Episcopus dispensare.

Ad tertium est dicendum, q illud Decre. intelligitur de homicidio clericorum. Cum enim sacerdotes, & vniuersaliter in sacris constituti homicidium committunt: quia ipso facto irregularitatem incurrunt, cum talibus nō solum Episcopus, verum etiam ipse Papa consueuit cum difficultate dispensare. Et quia dispensatio talis in iure prohibetur: soli Papæ, qui est iuris conditio. talis dispensatio relinquitur.

ARTICVLVS III.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare, vt homo occidens alium, ne ipse occidatur ab eo, excusetur ab homicidio.

H

S. Thomas 2.2. q. 64. art. 7. & Sotus lib. 5. de iust. quæstione. 1. art. 8.

D tertiū sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit dispensare, vt homo occidens aliū, ne occidatur ab eo, excusetur ab homicidio: quia ius naturale numquā potest esse iniustū. Sed de iure naturali est vim per vim repellere. vt dicit Isid. & ponitur 1. di. c. Ius naturale.

Præterea:

2 Præterea: Quicquid homo iuſtè poteſt pro vita ſua conſeruanda, iuſtè poteſt facere, & iuſtè facit, ſi facit. Sed Auguſtinus 1. de lib. arbi. cap. 5. dicit: Iuſta eſt lex, quæ dat poteſtatem viatori, vt latronem occidat, ne ab eo occidatur. Si ergo in tali caſu latro iuſtè occidatur, non committitur homicidium.

Tomo 1.

3 Præterea: Prius homo tenetur diligere ſe ex charitate, quàm proximum. ſuppoſito ergo, quòd quis non poſſit ſaluare vitam proximi cum ſua vita, potius debet perimere vitam proximi, quàm ſuam.

In Contrarivm eſt Apoſtolus ad Roma. 12. dicens: Nulli malũ pro malo reddentes. & Petrus dicit in canonica ſua: Melius eſt, ſi velit voluntas Dei, nos pati benefaciendo, quàm malefaciendo.

1. Pet. 3.

RESOLVTIO.

Papa ſuper hoc homicidio diſpenſare non poteſt, ut homo ab eo excuſari queat: etiam ſi quacumque neceſſitate ineuitabili fiat.

Respondeo, dicendum, quod homo aliquãdo occiditur nocendi, vel vlciſcendi cupiditate: & talis occiſio vniuerſaliter prohibetur. Exodi. 20. cũ dicitur: Non occides. Aliquando vero iuſtitiæ æquitate, & talis occiſio præcipitur uniuerſaliter Exo. 22. Maleficos ne patiaris viuere. Aliquando autem ineuitabili neceſſitate, & iſta permittitur Exo. 22. Vbi latronem nocturnum lex permittit interfici, & non diurnum: quia ſecundum Auguſtinũ ibidem, de nocturno probabiliter neſcitur, an venerit ad rapiendũ ſolum, vel ad occidendum. Cum ergo permiſſio fiat de minori malo propter euitationem maioris mali, vt dicit Auguſtin. 1. de lib. arb. Ideo puto, quòd culpa ſit hominem occidere, ne ipſe occidatur: quacumque ineuitabili neceſſitate hoc fiat. quia animam proximi plus teneor diligere, quàm corpus propriũ, quod, me inuito, poſſum perdere. Planum eſt autem, quòd anima proximi perditur ex quo in actu iniuſtè me occidentis per me occiditur. Ad hoc eſt auctoritas Auguſtini in pluribus locis. Primo de lib. arbit. dicentis: Lege inculpata illi homines, qui alios occidũt, ne ipſi occidantur, quomodo inculpati eſſe queant, non uideo, & aſſignat rationem prædictam dicens: Quicquid erepturus erat ille, qui occiditur, totum in poteſtate noſtra non eſt. quia vita animæ nullo pacto auferẽ, dũ hoc corpus interimitur. Qua propter legem quidem non reprehendo, quæ tales permittit interfici: ſed quo pacto illos defendam, qui interficiunt, non inuenio. Idem Auguſtinus † ad Publicolã in quadam epiſtola. Et ponitur. 23. q. 5. cap. De occidendis, vbi dicit ſic: De occidendis hominibus, ne ab eis quiſque occidatur; non mihi placet conſilium. Nec valet dictum quorundam dicentium, quòd Auguſtinus loquitur in caſu, quo quis interficit volentẽ eum interficere ex euadendi euitabili neceſſitate, & ex vitę poteſtatis inordinato amore occiſurus eum, etiam ſi non crederet licere. quia Auguſt. vniuerſaliter dicit, quòd qualiter inculpati eſſe queant occidenter alios, ne ipſi occidantur, non uideo: & qualiter excuſari poſſint a culpa, non inuenio.

Quæſt. in Exo. c. 84.

S. Tho. loco præcitato & alii aliter ſentiunt.

Tomo 1.

† Epiſtola 154. Tomo 2.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, quòd gl o ad Ro. 12. exponit illud verbũ: Licet vim per vim repellere: quia inferenda eſt vis motui * noſtro. cũ mouetur ad illatas iniurias repellendas: Hoc enim eſt de iure naturali talem vim inferre animo noſtro, vt non moueatur contra ordinem charitatis, illatas iniurias repellere, non ſecundum naturam ſenſitiuam. in qua communicamus in brutis: ſecundum enim illam verum eſt, quòd inclinamur per vim repellere vim: ſed ſecundum naturam intellectiuam diuina iuſtitia, & charitate formatam, ſecundum quam inclinamur plus diligere animam proximi, quàm corpus proprium, quod inuite poſſumus perdere.

* al. motui animi noſtri.

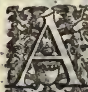
Ad ſecundum eſt dicendum, quòd quicquid homo iuſtè poteſt, iuſtitia ſuadente, & præcipiente, debet facere pro vita ſua conſeruanda: ſed nõ quicquid poteſt, iuſtitia permittente. Latronem vero à viatore occidi lex permittit, non autem iubet. vnde dicit Auguſtinus in libro ſupradicto, legem quidem ſatis video eſſe inimicam contra huiuſmodi accuſationem: quæ in eo populo, quem regit in minoribus malefactis, ne maiora committerentur, dedit licentiam: multo enim minus malum eſt occidi eum, qui alienæ vitæ inſidiatur, quàm eum, qui ſuam tuetur vitã.

Ad tertium eſt dicendum, quòd licet prius homo teneatur diligere animam ſuam, quàm proximi; plus tamen tenetur diligere animam proximi, quàm proprium corpus. Planum eſt autem, quòd occiſio volentis me iniuſtè occidere: non eſt ſine periculo damnationis animę proximi. Ideo non ſolum perfecto uiro, verum etiam cuilibet priuatæ perſone magis expedit permittere ſe occidi, quàm occidere.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT *diſpenſare, vt homo interficiens ſeipſum, non incurrat homicidij reatum.*

S. thomas 2. 2. q. 64. art. 5. & Dominicus Sotus lib. 5. de iuſtitia, & iure quęſt. 1. ar. 5. & Alphonſus Caſtrus lib. 16. aduerſus hęreſes, verbo Martyrium.

D quartum ſic proceditur. videtur enim, q. Papa poſſit diſpenſare, vt homo interficiẽs ſeipſum non incurrat reatum homicidij. Dicit enim Apoſtolus 1. Cor. 9. Melius eſt mihi mori, quàm vt gloriam meã quis euacuet. Melius ergo eſt, vt homo ſeipſum occidat, quàm quod perdat gloriam ſuæ innocentiæ.

2 Præterea: Dicit † Hierony. & ponitur. 23. q. 5. c. Non eſt: Non eſt noſtrum arripere mortem, ſed oblatam libenter ſuſcipere; vnde in perſecutionibus non licet propria perire manu abſque eo, vbi caſtitas periclitatur. Ante igitur homo deberet ſeipſum interficere, quàm caſtitatem perdere.

† Id habet s. Hieronymus in cõmẽt. ad finem cap. 1. Ionę.

Aa 2 3 Præte-

3 Præterea: Nullus homicida inter Sanctos numeratur. sed multi, qui seipsos interfecerunt, numerantur inter Sanctos: licet ergo, quòd homo seipsum interficiat absque eo, quòd homicidium incurrat.

In Contrarium est glo. super illo verbo Exodi 20. Non occides, te, nec alium.

RESOLVTIO.

Papa dispensare non potest, ut quis se occidat, absque homicidij culpa: Samson enim non nisi iussu Spiritus sancti se interfecit.

Tomo 5. cap. 21. Respondeo, dicendum, quòd istam quæstionem mouet August. 1. de Ciui. Dei: vbi ait aliquos sensisse non licere hominem occidere, sed seipsum licebat, quod probabant per multa exempla. F

Iud. 11. Primo, quia Samson seipsum interfecit: Quædã similiter fœminę volentes fugere eos, qui volebant earũ pudicitiam violare in rapturũ, & necaturum fluuiũ se proiecerũt. Narrat etiã ibi de Lucretia Romana quæ cum violẽter esset oppressa à Filio Regis, hoc eius viro, & cuidam consobrino suo viris fortissimis primo indicauit, & constrinxit iuramento, vt vindictam facerent: postmodum † tamquam fœderis promissi transgressa seipsam occidit. Similiter † Cato seipsum occidit. Et omnes istæ personę in venerabili habentur honore ab Ecclesia.

cap. 19. Valer. max. lib 6. cap. 1.

S. Augustinus ita habet: Deinde fœdi in se cõmissi sceleris ægra, atque impatiens se peremit.

† Val. max. lib. 3. cap. 2.

Ad quod respondet Augustinus, quòd Samson, & Iepte nõ aliter excusantur, nisi quia iussu Spiritus sancti hoc fecerunt, & si personæ aliæ supra nominatę tali iussu Spiritus sancti se occiderũt, in memoria debent * celebrari, aliter non. Vnde concludit ibi Augustinus, quòd nec propter malorum, & persecutorũ vltionem sicut Samson: nec propter aliorum peccatorum vitationem, sicut Virgines timẽtes deflorari. nec propter peccatorum pręteritorum desperationẽ, sicut Iuda: nec propter melioris vitæ acquisitionem, sicut multi hæretici faciunt; † Omnibus enim istis modis non potest dispensari per hominem, vt homo seipsum occidens culpam homicidij non incurrat. Nam homo tenetur semper seruare salutem animæ, ne auferatur siue ab alio, siue à se: Salutem vero corporis tenetur homo seruare, ne auferatur à se, sed nõ tenetur seruare eam, ne auferatur ab alio, dummodo expediat pro salute animæ, salutem corporis morti exponere.

* al. haberi.

† Hic videntur desiderari hęc verba. Neminem spõtaneam mortem sibi inferre debere sicut colligit ex S. Augustino lib. 1. c. 26. de ciuitate Dei. Tomo 5.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quòd melius est homini mori, quàm gloriam suæ innocentiæ perdere. non tamen ideo debet se occidere, sed permittere se prius occidi ab alio.

Ad secundum est dicendum, quòd dictum Hieronymi sic exponit glo. causa, & quæstione supradicta dicens: quòd ly, absque eo, intelligitur inclusiue: ac si diceret: nec in istis, in quibus magis videtur, puta in perditione castitatis, vel Virginitatis licet alicui se occidere. secundum quem modum exponitur Canti. 4. Pulchræ sunt genæ tuæ, absque eo, quod intrinsecus latet.

E Ad tertium patet solutio per ea, quæ dicta sunt in corpore quæstionis.

ARTICVLVS V.

Vtr. Papa dispensare possit, quòd pater occidens filiam in adulterio deprehensam, non incurrat culpam parricidij.

L. Patri cum duabus seq. ff. ad leg. Iul. de adulter.

Ad quintum sic proceditur. Videtur. enim, quòd Papa dispensare possit, quòd pater occidens filiam in adulterio deprehensam, non incurrat culpam parricidij. Quia quod iusta lege conceditur, fieri potest absq; culpa: sed lex concedẽs patri, vt filiã in adulterio deprehẽsam possit occidere, iusta est: aliter enim lex dicẽda nõ esset, nisi iusta esset, vt dicit Augustinus primo de libe. arbi. c. 5. Tomo 1.

2 Præterea; Lex diuina lex sancta est, & mandatũ sanctum, ad Ro. 7. sed Deuter. 21. pro inobedientia, & adulterio Parentes poterant prolem suam morti tradere. Ergo dispensabile est, quòd pater filiam occidat in adulterio deprehensam absq; culpa parricidij.

3 Præterea: Iurisconsultus dicit † quod ideo Patri non marito mulierem, & omnem adulterum permissum est occidere, quia plerumque pietas paterni nominis consilium pro liberis capit. Mariti vero calor, & impetus facile decernentis refrænandus fuit. indultum est ergo Patri, non marito, quòd mulier in aulterio deprehensa interficiatur. G

† In L. Nec in ead. ff. ad legem Iuliã de adulterijs.

In Contrarium est. Quia quicumque non dimittit minus malum propter euitationẽ maioris mali, non excusatur à culpa, nec à pœna debita illi culpe. secundum enim Gregoriũ, & ponitur. 13. d. cap. Nerui testiculorum. semper minus malum dimittendum est propter euitationem maioris mali. sed maius malum est homicidium, quàm adulterium. quod patet: quia propter vitandum homicidiũ Deus permisit † repudium. Non ergo Pater interficiens filiã in adulterio excusatur à pœna parricidij.

† prius minus emendate legebatur: Vxoricidium.

H RESOLVTIO.

Lex quamuis Patri permittat filiam adulteram occidere cum Adultero in ipso actu adulterij in domo Patris, vel Mariti, non alibi: & in actu acerbi doloris, Ipse tamen Pater Parricidij culpam per dispensationem euitare non potest.

Respondeo, dicendũ, quòd sicut dicit Augustinus 1. de libe. art. c. 5. Lex in malefactis minoribus, ne maiora cõmitterẽtur, dedit licẽtiã: Planũ est autẽ, quòd minus malũ est adulteriũ, quàm quòd mulier in adulterio deprehensa sic per Patrẽ interficiatur *. Nã melius est, quòd tale quid impunitũ dimittatur, quàm post interfectionẽ Pater eius interficiens pœna parricidij puniatur, præsertim cum paterna pietas, quæ Tomo 1.

* al. &

quæ ſemper conſilium capit pro liberis liberandis, potius, quàm interficiendis, non ſine inconſulto dolore, & magno incitatiuo ad interfectionem adulteræ filiæ moueatur. quamuis tamen lex pœnam non apponat, à culpa tota parricidij excuſari non poteſt propter duo.

Primo quia lex diuina, quæ vniuerſaliter præcipit: Non occides; humanis legibus aſtricta non eſt. Ideo talis tamquam tranſgreſſor legis diuinæ, pœnę Eccleſiaſticæ eſt ſubijciendus tamquam parricida: licet eius culpa poſſet excuſari, ſeu alleuiari, & aggrauari ſecundum conditionem circunſtantiæ occurrentis. Secundo, quia ſecundum promiſſionem legis magis oſtenditur, ꝙ pater interficiens filiam adulteram ex dolore, & ira vindictæ, & iniuriæ in eam irrogatæ, quàm ex zelo iuſtitiæ fecerit, ſecundum quem modum non ſolum priuata perſona, verum etiam miniſter legis interficiens maleficum, à culpa homicidij non excuſatur. non † enim lex permittit Patri filiam adulteram occidere, niſi quatuor conditionibus appoſitis.

† l. nec ī ea. ſupra citata & l. qđ ait. ff. ad legem Iul. de adult.

Primo, ꝙ in ipſo actu, & operatione adulterij eam occidat. Secundo, ꝙ ſimul interficiat adulterum cū adultera. Tertio, ꝙ non ubique, ſed ſolum in domo, quam inhabitat, vel in domo mariti ipſam occidat. Maiorem enim iniuriam putauit Legiſlator, quòd in domo Patris, aut mariti auſa fuit filia adulterium cō mittere. Quarto, ꝙ in continenti inconſulto dolore, & dum eſt in actu acerbi doloris filiam adulterā occidat. Planum eſt autem, ꝙ omnes iſtæ cōditiones, ſecundum quas permittitur Patri adulteram filiam occidere, oſtendunt, ꝙ talis occiſio non ſit zelo iuſtitiæ, ſed magis dolore illatæ iniuriæ, ac per conſequēs culpa Parricidij carere non poteſt.

A

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit Aug. lex humana iuſta eſt, multa tamen permittit, & multa impunita relinquit, quæ per diuinam legem puniuntur, quæ in criminibus quantum ad culpæ immunitatem, vel grauitatem, humanæ legi ſubiecta non eſt.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſicut dicitur 10. Ethic. Pater non habet poteſtatem coactiuam ſuper liberos: ſed monitiuam tantum. Vnde licet lex man

B

dauerit filium proteruum pro rebellione patris eſſe lapidandum, & filiam ſimiliter fornicariam in domo patris: non tamen illud debebat fieri proprio iudicio paterno: ſed debebant ipſi parentes apprehēdere filiam, vel filium, & ducere ad ſeniores ciuitatis, & ad portam iudicij, vt per iudices, qui illo tempore erant, tale iudicium fieret, non dolore illatæ iniuriæ, ſed zelo iuſtitiæ. Nec contra illud lex humana poteſt aliquid ſtatuere præcipiendo. ſed ſolum permittendo, non taxando pœnam.

AD tertium dicitur, quòd prima pietas conſilium capit pro liberis extra paſſionem, ceſſante dolore: ſed inconſulto dolore dum in actu adulterij filiā cum adultero occidit, ſecundum quem modum ſibi à lege permittitur, conſilium capere non poteſt. Vn-

C

de licet propter magnum incitatiuum pœna ſibi à lege non taxetur, in foro tamen Eccleſiaſtici iudicij puniendus eſt. Viro † vero permittitur adulterum vxoris occidere, non tamen omnem ſicut patri, ſed talē, qui ſit ſeruilis, & humilis cōditionis, quia motiuum videtur maioris contemptus. vel talem, qui per legē Iuliā impunè poſſit occidi, vt Iuriſconſultus dicit.

† l. marito. ff. ad legem Iul. de adul.

QVAEST. LIII. DE DISPENSATIONE SEXTI PRAECEPTI.

LTERIVS conſiderandum eſt de diſpenſatione ſexti præcepti. Circa quod quæruntur quinque.

D

Primo, Vtrum Papa poßit diſpenſare, quòd vnus homo habeat plures vxores.

Secundo, Vtrum fuerit aliquando humana auctoritate diſpenſatum, plures vxores habere.

Tertio, Vtrum Papa poßit diſpenſare, ꝙ vna mulier poßit eſſe vxor plurium virorum.

Quarto, Vtrum Papa poßit diſpenſare, quòd ſimplex fornicatio non ſit peccatum mortale.

Quinto, Vtrum Papa poßit diſpenſare in omni gradu conſanguinitatis.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare, quòd vnus homo habeat plures vxores.

Dominicus Sotus lib. 4. ſent. diſt. 33. q. 1. ar. 1. & 2.

D primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit diſpenſare, ꝙ vnus homo habeat plures vxores. In eo enim, quod non eſt contra ius naturale, Papa poteſt diſpenſare: ſed Iſidorus† dicit ius naturale eſſe, quod eſt commune omni nationi. cum ergo homines multa-

† Ethymol. lib. 5. cap. 4.

rum nationum vxorum pluralitate vtantur, non erit contra ius naturale, vxorum pluralitatem habere.

2 Præterea: Papa potest dispensare, ꝙ vnus homo vtatur pluribus cibis. Ergo potest dispensare, ꝙ vnus homo copuletur pluribus vxoribus. Quod enim facit cibus ad salutem hominis conseruatiuè; Idem facit concubitus ad salutem generis multiplicatiuè.

3 Præterea: Papa potest dispensare in eo, quod potest assuefieri, & consuetum fieri: nam quod est contra naturam, numquam assuefieri potest. si enim millies proijcitur lapis sursum numquàm assuefiet sursum ascendere, vt dicit Philosophus 8. Physicorum, sed habere plures vxores, potest assuefieri, & aliquando fuit consuetum. Cadit ergo in eo dispensatio.

In Contrarium est. quia Apostolus dicit ad Ephes. 5. vt viri diligant vxores suas: sicut corpora sua propria. Sed contra naturam est, ꝙ vnus homo habeat duo corpora. Ergo etiam, ꝙ habeat duas vxores.

RESOLVTIO.

Dispensatio à Papa super habentibus plures simul vxores dari non potest, cum sit contra diuinam institutionem, contra naturæ ordinationem, & contra diuini præcepti obligationem.

Respondeo, dicendum, quòd Papa non potest dispensare in his, quæ sunt contra diuinam institutionem, contra naturæ ordinationem, & contra diuini præcepti obligationem. Habere autem plures vxores simul, est contra omnia ista.

G Primo quidem contra diuinam institutionem: Sic enim institutum est matrimonium, vt vir, & vxor debeant esse vna caro, iuxta illud Gen. 2. Adhærebit homo vxori suæ, & erunt duo in carne vna. qui enim plures vxores habet, cum pluribus diuidit carnem suam: & facit directè contra matrimonij à Deo primam institutionem.

Secundo est contra naturæ ordinationem. Ordo namque naturæ non includit impossibilitatem: cum igitur natura matrimonij talis sit, vt vnus coniugum alteri potestatem sui corporis tradat. sicut impossibile est, vnum hominem vna hora pluribus vxoribus debitum petentibus reddere: sic impossibile est vnũ hominem secundum naturæ ordinem plures vxores habere.

H Tertio est contra diuini præceptũ obligationem. Nam præceptum legis naturæ datũ homini Matth. 7. sic ligat, vt nemo faciat alteri, quod sibi nolit fieri. Planum est autem, quòd homo diuidens carnem suam cum pluribus vxoribus, facit vxori suæ quod sibi nollet fieri: nullus enim vellet, quòd sua vxor cum pluribus viris carnem suam diuideret. vnde plures vxores habere, est directè contra dictamen rationis naturalis.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd ius naturale esse commune omnium nationum, potest

E intelligi dupliciter: loquendò etiam de iure naturali non communiter sumpto, secundum quem modum dicimus, ꝙ ius † naturale est, quòd natura omnia animalia docuit: sed de iure specialiter accepto, & singulariter, naturaliter omni homini indito: secũdum quem modum dicit Isidorus. † Quòd ius naturale est, quod in lege, & Euangelio continetur. Primo, quantum ad obligationem: & sic tale ius commune est omnium nationum habentium rationalẽ animam. Secundo, quantum ad obseruationem: Habere ergo plures vxores, est contra ius naturale, vt est com mune omni nationi: quia omnes nationes ligat, non tamen sic est commune, quòd ab omnibus obseruetur.

† 5. 1. insti. de iure nat. gent. & ciuil.

† Id habet Gratianus I decreto distinct. 1. in principio.

F Ad secundum est dicendum, quòd non est simile. quia per vsum secundi cibi nullum fit præiudiciũ primo: sed per vsum secundæ vxoris fit præiudiciũ primæ: hominis namque ad cibum, quem cõsumit, nulla contrahitur obligatio: sed hominis ad uxorẽ perpetua obligatio contrahitur.

Ad tertium est dicendum, ꝙ esse aliquid naturale, potest intelligi dupliciter: Vel à natura sola sine actu animæ: vt motus lapidis: & tale nõ potest assuefieri in contrarium: vel à natura cum actu animę: & tale potest assuefieri in contrarium. Vnde aues docentur hominum voces articulatas formare.

ARTICVLVS II.

VTRVM FVERIT ALIquando humana auctoritate dispensatum, plures vxores habere.

Turrecremata in cap. Dixit Sara, 32. questio. 4, & Sotus suprà citatus.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ aliquando auctoritate humana fuit dispensatum, plures vxores habere: quia in illis, quæ non sunt contra naturam, nec contra mores, nec cõtra Dei præcepta, auctoritate humana dispensari potest. sed dicit glossa Aug. Gen. 29. quòd pluralitas vxorũ Iacob non fuit contra naturam, nec contra mores, nec contra Dei præcepta. Ergo in hoc auctoritate humana dispensatum fuit.

Tomo 5. 16. De Ciuit. Dei. c. 38.

2 Præterea: Ambros. lib. 1. de Abrahã, cap. 4. Dicit, ꝙ Abraham habendo plures vxores, non commisit aliquid contra legem: sed præuenit legem. In omni autem eo, quod non est contra legem diuinam, dispensari potest auctoritate humana.

3 Præterea: Dispensatio cadit super eo, quod non est contra legem naturæ: sed conseruatio speciei humanæ, quam natura omnium animalium dictat, in suo genere securius, & certius potest fieri per pluralitatem vxorum, quàm aliter. solum ergo auctoritate humana in hoc cadit dispensatio.

In Contrarium est. quia humana auctoritas

ctoritas non ſe extendit diſpenſare in eo, quod eſt cō tra naturam: & contra mores. Sed glo. Gen. 4. dicit ꝙ primus contra naturam, & mores committēs adulterium fuit Lamech, qui accepit duas vxores. Adulter primus,

RESOLVTIO.

Auctoritate humana in habentibus plures vxores diſpenſatum numquam fuit: ſed diuina, propter cultus diuini ampliationem, ſanctorumq. Patrum deuotionem. Hinc Abrahę, & Ioannis continentia meritum impar non extitit: ſicut Petro, qui paſſus fuit, Ioannes, qui paſſus non eſt, in merito patientię impar non fuit.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſecundum Aug. duo præcipuè oſtendunt, ſolum Dei auctoritate diſpenſatum eſſe in pluralitate vxorum.

Primum eſt diuini cultus ampliatio. Secundum eſt ſanctorum Patrum deuotio. In ſucceſſione namque ſanguinis, ſicut dicit Aug. lib. 16. de Ciuit. Dei. c. 25. Erat ſucceſſio religionis, in qua colebatur Deus. vnde quia gentis fidelium diſtinctæ ab infidelibus, primus pater fuit Abraham: ideo in eo primo factum eſt priuilegium ſanctæ diſpenſationis de pluribus habendis vxoribus. Et ſic ſucceſſiuè omnibus poſteris eius, in quibus fuit eadem cauſa propagationis fidelis populi. Secundo hoc oſtendit ſanctorum Patrum deuotio. Contrahebant enim ſecundum Aug. ſancti Patres cum pluribus vxoribus, non ducti libidine, ſed ducti pietate, qua vtebantur coniugibus pluribus caſtius, quàm nunc vna quilibet iſtorum: in quibus videmus, quòd ſecundum veniam concedit Apoſtolus, qui atteſtatur eorum meritum. ait enim, quòd ſicut non fuit impar meritum patientiæ in Petro, qui paſſus eſt, & in Ioanne, qui paſſus non eſt; ſic non fuit impar meritum continentiæ in Ioanne, qui nullas expertus eſt nuptias: & in Abraham, qui filios generauit: nam illius cœlibatus, & iſtius connubium pro temporum diſtributione Chriſto militauerunt. quàmuis enim caſtitas cœlibum melior ſit, quàm caſtitas nuptiarum: Abraham tamen ambas habuit in habitu, & vnam ſolam in vſu.

Tomo 5.

De bono cō iug. c. 21. Tomo 6.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ plures vxores habere, non fuit contra naturam in antiquis Patribus: quia non fuit propter affectum libidinoſum, ſed officioſum. vnde non erat contra legem naturæ: ex quo ſciebant interna inſpiratione, & Angelica reuelatione ipſum Deum hoc velle: quāuis enim ratio naturalis abſolutè dictet, non eſſe accipiendam rem alienam, domino rei inuito: conditionaliter tamen poteſt dictare contrarium, puta domino volente. Ex quo ergo ſancti Patres ſciebant, Deum velle, nō erat contra dictamen legis naturæ ſic conditionaliter ſumptum: nec contra morem: quia illo tempore ſic fiebat: nec contra præceptum, quia nulla lege ſcripta adhuc iſtud erat prohibitum.

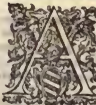
Et per hoc patet reſpōſio ad Secundū. quia Abraham præuenit legem Moſaicam ſcriptam: nō autem præuenit legem naturæ, quæ licet abſolutè dictaret, pluribus uxoribus non eſſe commiſcendum: volente tamen Deo, & inſpirante, dictabat contrarium.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ ratio naturalis in homine dictat conſeruationem ſpeciei ſecundum rationem poſſibilem: pluralitas autem vxorum talem poſſibilitatem rationabilem excludit. vnde non recipit diſpenſationem niſi in caſu, & diuina auctoritate, &c.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare, quòd vna mulier poſſit eſſe vxor plurium virorum.

Turrecremata ſupra citatus, & plenè Sotus lib. 4. ſent. diſt. 33. q. 1. art. 3.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit diſpenſare, quòd vna mulier poſſit eſſe vxor plurium virorū. Dicit enim Auguſtinus in li. de x. Chordis. cap. 3. Quòd plus peccat *homo quàm mulier adulterans. Magis ergo eſt diſpenſabile, ꝙ vna mulier habeat plures viros, quàm quòd vnus homo habeat plures uxores. Tomo 9. * al. vir.

2 Præterea: Aliquando de facto diſpenſatum eſt, quòd homo plures vxores habeat. Ergo de facto diſpenſabile eſt, ꝙ vna mulier habeat plures viros.

3 Præterea: Philoſophus dicit 1. Phyſicorum, ꝙ ſic fœmina appetit maſculum, ſicut materia formā: ſed materia poteſt pluribus formis informari. Ergo mulier poteſt pluribus viris copulari. Ariſt. 1. Phyſic. text. cō. 81.

IN CONTRARIVM eſt. Quia illud non eſt diſpenſabile, quod in nulla lege legitur eſſe factū, vel diſpenſatum: ſed nuſquam legitur lege diuina fuiſſe diſpenſatum, nec in aliqua natione, quantumcunque barbara, legitur eſſe cōſuetum, quòd vna mulier habeat plures viros. Non eſt ergo hoc diſpenſabile.

RESOLVTIO

Indiſpenſabile eſt, quòd mulier ſit plurium virorū vxor, ne naturalis ſubiectio, amicitia copulatio, prolis affectio, educatioq. è medio tollantur.

RESPONDEO, dicendum, quòd in copulatione viri, & vxoris quatuor includuntur. Primo naturalis ſubiectio: Sic enim dictum eſt vxori Gen. 2. Sub viri poteſtate eris: & ipſe dominabitur tui. Secundo, perfectæ amicitiæ copulatio. Eſt enim naturalis amicitia perfecta, & primaria inter virum, & vxorem. Tertio, prolis generandæ affectio. quia propter hoc facta eſt in adiutorium viri, ut dicit Auguſtinus lib. de Geneſi ad litteram. Quarto eius nutritio Tomo 3. lib. 9. c. 3.

tritio, & educatio. Ista autem quatuor destruerentur, si mulier esset vxor plurium virorum. Remoueretur enim naturalis subiectio: quia contra ordinem naturæ est, vt aliqua persona æque per se pluribus subijciatur. Secundo remoueretur amicitiæ copulatio. Perfecta enim amicitia non nisi ad vnum esse potest, & cum hoc induceretur doloris afflictio, quæ est principium discordiæ. quia quilibet tristatur cum impeditur per alterum in vsu suæ rei delectabilis. Tertio, remoueretur prolis affectio: Quamuis enim vnus vir possit fecundare multas feminas: vna tamen mulier cōmuniter à pluribus viris fecundari nō potest. Vnde meretrices, quæ pluribus viris se supponunt, communiter steriles sunt. Quarto, remoueretur nutritio, & educatio: quia certitudo prolis est causa sollicitudinis habendæ circa eius nutritionem, & educationem: quæ nulla est, quando vna mulier pluribus viris copulatur. Indispensabile ergo est, ꝙ vna mulier sit vxor plurium virorum.

Meretrices cur steriles.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo, & Secundum est dicendum, ꝙ intentio Augustini est in libro præallegato: maius peccatum est adulteriū vxoris, quàm viri: pro tanto, quia ad adulterium vxoris concurrit.

Adulterium Vxoris cur maius, q̃ Viri.

Primo furtum in eo, ꝙ hæreditas debita filijs mariti, datur extraneis.

Secundo concurrit frequenter homicidium, propter quod vitandum Moyses permisit adulteria, permittendo libellum repudij. Expressè enim dicit glo. Deutero. 24. Vide (inquit) quantum malum est homicidiū, pro quo vitando multa adulteria tolerantur.

Tertio concurrit ibi sacrilegium. quia omnis mulier adulterans secundum omne tempus est vniuersaliter præuaricatrix legis diuinæ. non autem sic homo, cum aliquando fuerit dispensatum, quòd vnus homo possit pluribus vxoribus commisceri. Plus tamen peccat homo adulterās, quàm mulier. quia Deo est propinquior: est enim caput eius. Est in complexione fortior: & in ratione præstantior. Ista enim duo simul stant: quòd mulier adulterans maius peccatum committat, quàm vir: & tamen vir plus peccat, quàm vxor. quia maius peccatum refertur ad operationem, & actum peccati. sed plus peccare refertur ad conditionem, & statum peccantis.

Adulterium Viri cur maius, q̃ Mulieris.

Conciliatio dictorum.

AD tertium est dicendum, ꝙ sicut contra naturam est quòd materia simul, & eodem modo pluribus formis informetur: sic contra naturam est, ꝙ vna mulier simul matrimonialiter pluribus viris copuletur. successiuè vero, mortuo viro, potest alteri nubere: sicut in materia ex corruptione vnius, fit generatio alterius.

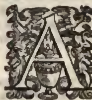

E

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, quòd simplex fornicatio non sit peccatum mortale.

S. Thom. 2. 2. q. 154. art. 2. Et Turrecremata in c. Meretrices 32. q. 4.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa possit dispensare, ꝙ simplex fornicatio nō sit peccatum mortale. Quia ille, qui facit quod est de iure naturæ, nō peccat mortaliter: sed Isidorus dicit, de iure naturali esse, maris, & fœminæ coniunctionem. Non est ergo peccatum mortale simplex fornicatio. Lib. 5. Ety. cap. 4.

F

2 Præterea: Abraham cognouit ancillam suam de consensu vxoris, & cū ibi fuerit fornicatio simplex, non tamen ei imponitur, ꝙ peccauerit mortaliter. Gen. c. 16.

3 Præterea: Vbi possunt assignari bona matrimonij, sine peccato fieri potest: sed in concubitu fornicario possunt assignari perpetuitas fidei, generatio prolis, & sacramentum. Ergo sine peccato mortali fieri potest.

IN CONTRARIVM est. Quia nullus excluditur à Regno cœlesti, nisi pro peccato mortali. sed Apostolus dicit ad Ephesios 5. Omnis fornicator, aut immundus, non habet hæreditatem in regno Christi, & Dei.

G

RESOLVTIO.

Fornicatio simplex cum sit cōtra ius naturale, idest contra præceptum legis naturæ, à Papa super ea dispensari non potest.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ quibusdam visum est, fornicationem simplicem non esse peccatū mortale. Quia Gen. 1. Indifferēter omnibus dicitur: Crescite, & multiplicabimini, & replete terram. Similiter lex † ciuilis dicit: Quod in nullius bonis est, conceditur occupanti: vt insula † nata in mari, quia in nullius bonis est, conceditur occupanti. sed mulier soluta carens viro in nullius bonis est, occupanti ergo licitè conceditur. Vti etiam re ad vsum, ad quem facta est, nullum videtur esse peccatum: & maximè vti re sua. Ergo quòd quis vtatur ancilla sua ad actū generationis, cum ad hoc mulier facta sit, non videtur esse peccatum mortale. Ad hoc ergo respondet Aug. in lib. de x. Chordis, cap. 10. Dicens simplicem fornicationem esse contra ius naturale. quia est contra istud præceptum legis naturæ: Quod tibi nō vis fieri, alteri ne facias. quod quidem præceptum (vt ait) extendit se ad dilectionem Dei, & dilectionem proximi. nō enim homo debet facere proximo quod sibi nollet fieri; & multo magis non debet facere Deo, quod sibi nollet fieri. aliter (vt ait) charior esset homini proximus, quàm Deus. Sed ideo adulterium

† l. quod n. ff. de acqu. rerū domi. † l. Adeo q. dem. §. præterea. ff. de acquir. rerū domin.

H

Tomo 9.

terium est peccatum mortale. quia homo facit proximo, quod sibi nollet fieri. corrumpit enim vxorẽ eius: & tamẽ suam nollet ab aliquo corrumpi. Ergo eodem modo fornicatio simplex est peccatum mortale: quia facit homo Deo, quod nollet sibi fieri. Nã corrumpit domum, & templum Dei: & tamen domum, & templum suum nollet ab aliquo corrumpi, & deturpari. quòd vero dicitur: Crescite, & multiplicamini, &c. dictum est hoc post formationem Euæ, & institutionem matrimonij: & si ante dictũ est, fuit propter operum sex dierum continuationẽ: non propter præcepti executionem. Quod autem subditur: Occupanti conceditur, quod non est in bonis alicuius; intelligitur de illis, quorum dominium fuit datum homini, non de mulieribus vel hominibus: similiter re sua vti cuilibet licet, non tamen abuti. Ancilla autem non est deputata homini ad vsum fornicationis, sed ad alia obsequia.

Genes. 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, ꝙ vsus viri cum fœmina quacunque, naturalis dicitur, à natura generali, non autem speciali, quæ est cum ratione, & discretionis vsu. Vnde postquàm Isidorus dixit de iure naturali esse coniunctionem maris, & fœminæ; addidit: quam nos matrimonium appellamus.

AD secundum est dicendum, ꝙ Abraham non fuit fornicatus cum ancilla sua: quia, vt scribitur Genes. 16. Ancilla fuit sibi vxor, & pro uxore assignata: non enim diceretur Abraham habuisse duas vxores: si ancilla non fuisset sibi matrimonialiter copulata.

AD tertium est dicendum, quòd perpetuitas fidei non seruatur in concubitu fornicario, eo quòd de consensu alterius, vel vniuscuiusque perpetuitas illa diuidi potest: nec bonum prolis, cum non sit ad prolem affectus matrimonialis: & multo minus, nec est hoc bonum sacramenti, propter quod error est dicere, fornicationem simplicem non esse peccatum mortale.

ARTICVLVS V.

UTRUM PAPA POSSIT dispensare in quolibet consanguinitatis gradu.

Concil. Trid. sess. 24. de reformatione matrimonij. cap. 5. Armill. Tit. Dispensatio. §. 9. & Matrimoniũ §. 15.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit dispensare in quolibet consanguinitatis gradu: quia ius positum, cuius Papa est conditor, non potest tollere ea, quæ sunt de iure naturæ. Sed vinculum consanguinitatis, quod est aptum natum impedire matrimonium, est vinculum naturale, ergo nullo statuto Ecclesiæ hoc potest tolli.

A

2 Præterea: Manente causa, semper manet effectus: Sed causa, quare consanguinitas impedit matrimonium, est bonum prolis, repressio concupiscẽtiæ, & multiplicatio amicitiæ. manente ergo tali causa, semper manebit effectus, vt quòd non dispensetur in gradibus consanguinitatis.

3 Præterea: Papa non potest facere, ꝙ vna, & eadem actio sit in genere peccati incestus, & in genere Sacramenti. Sed si aliqui contraherent in tertio gradu consanguinitatis absque Papæ auctoritate, talis contractio esset peccatum incestus: si vero talis contractio approbatur per Papam, esset verum matrimonium. Et sic vna, & eadem actio esset peccatum, & sacramentum.

B

IN CONTRARIUM est. Quia non minoris auctoritatis est Papa, quàm Imperator, qui est conditor iuris ciuilis. Sed quandoque ius ciuile determinabat gradus consanguinitatis matrimonij impedientes, & non impedientes. Ergo multo fortius in talibus potest dispensare Papa.

RESOLVTIO.

In quolibet consanguinitatis gradu à Papa dispensari potest, primo gradu excepto, id est, inter Patrẽ, & filiam: vel inter Matrem, & filium. Has enim personas prima Matrimonij institutio excepit, vt filialis subiectio remaneret.

C

RESPONDEO, dicendum, quòd in matrimonio tria possumus considerare. Primo, æqualem æquipollentiam. Vir enim, & vxor non ad imparia iudicantur: sunt enim æquales in actu matrimoniali. Secundo, carnalis copulæ inerubescentiã. Tertio, ipsius prolis diligentiam. Propter carentiã igitur æqualis æquipollentiæ semper Pater, & Mater fuerunt à matrimonio exclusi in omni lege. si enim filia copularetur Patri, assumeret eam in sociam, & non remaneret in ea filialis subiectio. & eodem modo si filius copularetur Matri. Vnde statim in primordio productionis hominis Pater, & Mater à matrimonio fuerunt exclusi. iuxta illud Gen. 2. Propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem, quorum derelictio non potest intelligi quantum ad habitationem, vel necessariorum subuentionem, quia tunc esset contrarium illi præcepto: Honora Patrem tuũ, & Matrem tuã. Intelligitur ergo talis derelictio quãtum ad matrimonialem coniunctionem. In hoc igitur nulla dispensatio cadit: quia prima institutio matrimonij has duas personas excepit. In cæteris autem nullam nulli ad coniugij sacramentum fœderandum prohibuit vt dicit Vgo 2. lib. de Sacramentis p. xj. cap. 4. Propter carentiam vero honestatis pudicitiæ exclusæ fuerunt in lege Moysi à matrimonio illæ personæ, quæ in vna domo adinuicem consueuerũt habitare, quorum vnus alterius honestatem, & pudicitiam seruare tenetur. Sed propter carentiam prolis diligentiæ, quam parentes tenentur naturaliter habere, exclusi sunt à contractione matrimonij quandoque per Ecclesiam vsque ad sextum, & septimum gradum:

D

gradum: nunc vero excluduntur solū usque ad quartum ex vna parte, & quintum in alia: in aliis vero inferioribus gradibus sine dispensatione Ecclesiæ, contractio matrimonialis fieri non potest. Sic enim respondet Grego. requisitus ab Aug. Anglorum Episcopo quęrenti in quota generatione fideles debeant copulari: Dispensatoriè (inquit) quædam lex Romana in Rep. permittit, vt siue frater, siue soror, seu duorum fratrum germanorum, vel duarum sororū filius, & filia misceantur: sicut experimento didicimus in tali coniugio sobolem non posse succrescere. vnde necesse est, vt iam in † quarta, vel in quinta generatione fideles licenter sibi iungantur.

35.q0.2. & 3.c.Quędā.

Tūc licebat. nunc vero quartus cōsanguinitatis gradus copulā coniugalē non admittit sine dispensatione.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd licet E consanguinitas sit naturale vinculum, non tamē tollit matrimonium impediendo carnalem copulam: nisi secundum determinatum gradum, quem determinare spectat ad Ecclesiam; in quo gradu copula talis carnalis sit licita, & in quo illicita.

De consangui. & affi. cap. Nō debet.

Ad secundum est dicendum, quòd non semper manet eadem causa. quod enim in vno tempore prohibetur matrimonium in gradibus consanguinitatis propter causas superius dictas: alio tempore propter alias causas occurrentes salubriter conceditur.

Ad tertium est dicendum, quòd si fieret contractio matrimonialis in gradu cōsanguinitatis prohibita ab Ecclesia: secundum quem modum esset in F genere peccati incestus, non fieret sacramentalis illa actio ratione illius primæ contractionis, sed habita dispensatione, noua contractio esset sacramentalis, & matrimonialis.

QVAEST. LIIII. DE DISPENSATIONE SEPTIMI PRAECEPTI.

Nunc considerandum est de dispēsatione septimi pręcepti. Circa qd quęruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare in furto, quòd non sit peccatum mortale.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare in furto in casu propriȩ necessitatis.

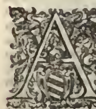
Tertio, Vtrum Papa possit dispensare in furto in casu paupertatis alienæ.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, vt res furtiuè sublata non restituatur.

ARTICVLVS I.

VTRUM PAPA POSSIT dispensare in furto, quòd non sit peccatum mortale.

S. Thom. 2. 2.q.66. art.6.& Sotus lib.5.de iustitia,& iure q.3.art.3.

Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, q̄ Papa possit dispensare in furto, q̄ non sit peccatum mortale. quia nullū peccatum cadit sub diuino præcepto. Deus enim nulli mandat impie agere, vt scribitur Eccle. 15. Sed Deus inuenitur præcepisse furtum. Sicut enim scribitur Exo. 12. Fecerunt filij Israel, sicut præceperat dominus Moysi, & expoliauerunt Aegyptios.

2 Præterea: Papa potest dispensare in eo, quod nō est ius naturæ, nec de iure diuino Sed appropriatio rerum non est de iure naturæ: dicit enim Aug. tra- G ctatu 6.ad cap. 1. Ioannis. Et ponitur 8. dist. cap. Quo iure. Tolle iura Imperatoris, & quis audet dicere: hæc villa est mea: & ista domus est mea. Nullum ergo furtum committi potest, ex quo nulla res magis est propria vni, quàm alteri.

3 Præterea: Papa est Vicarius Dei, sed Deus est dominus omnium rerum: iure namque diuino, Domini est terra, & plenitudo eius. Potest ergo Papa dispensare, vt nulla res, vel possessio attribuatur vni magis, quàm alteri. Psal. 23.

In Contrarium est. Quia Papa non potest dispensare in diuinis præceptis, sed non furari numeratur inter diuina præcepta. Exodi 20.

RESOLVTIO.

H *Papa in furto dispensare non potest; cum ipsum sit contra diuinum praceptum.*

Respondeo, dicendum, quòd sicut gratia est quædam lux, ita peccatum mortale, quod gratiam tollit, quædam tenebra est. per fructus autem lucis, & tenebræ potest cognosci peccatū, quod luci gratiæ opponitur: iuxta illud Matth. 7. A fructibus eorum cognoscetis eos. Fructus autem lucis est triplex, vt dicit Apostolus ad Gal. 5. Primus est charitatis bonitas. Secundus iustitiæ æquitas. Tertius est * manifestationis veritas. Opponitur autem furtum charitatis bonitati per subtractā à proximo indigentiam. Opponitur iustitiæ æquitati per violenter receptam eius substantiam. per furtum enim non

* al. manifestatio veritatis.

non redditur vnicuique, quod ſuum eſt: ſed violenter, inuito domino, eius ſubſtantia retinetur, & opponitur manifeſtationi veritatis, per occultam fraudulentiam. vnde furtum ex his tribus habet, quòd ſit peccatum mortale, nec in eo auctoritate humana diſpenſari poteſt.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit Aug. in lib. 83. qōnum. Nullum decipere, ſumma virtus eſt. quemlibet vero decipere, ſummum vitium eſt. hoſtem autem decipere propria voluntate, malum eſt. ſed diuina auctoritate eſt bonum. Filij ergo Iſrael non expoliauerunt Aegyptios propria voluntate, ſed diuina auctoritate: nec Deus hoc præcipiens fuit deceptor, quod credere nefarium eſt: ſed fuit meritorum, & perſonarum iuſtiſſimus diſtributor. nec filij Iſrael furtum commiſerunt, ſed magis quod debitum erat eis acceperunt. Vnde ſcribitur Sapien. 10. ꝙ iuſti tulerunt ſpolia impiorum.

Q. 53. Tomo 4.

L. Ius ciuile. ff. de iuſt. & iur.

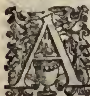
Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit Iuriſconſultus, cum aliquid iuri diuino, vel naturali additur, vel ſubtrahitur, ius ciuile efficitur. Communitas ergo rerum pro tanto attribuitur iuri naturali, non ꝙ ius naturale dictet omnia eſſe poſſidenda communiter: immo dictat contrarium: vnde Philoſophus naturali ratione reprobat opinionem illorū, qui dixerunt vxores, & omnia alia communiter eſſe habenda: ſed quia ſecundum ius naturale non eſt facta diſtinctio, vel appropriatio rerum: ſed magis hoc factum eſt ſecundum ius poſitiuū, ideo appropriatio rerum non dicitur eſſe de iure naturali, ſed de iure ciuili, quod non eſt iuri naturali contrarium, ſed ſuperadditum.

Ad tertium eſt dicendum, quòd ſicut Deus, qui habet principale omnium rerum dominium, ſecundum ſuam prouidentiam ordinauit temporales res ad corporalem hominum ſuſtentationem: eiſque naturale omnium rerum dominium, quantum ad poteſtatem vtendi, conceſſit: ſic Papa eius Vicarius hūc ordinem diuinæ prouidentiæ obſeruare tenetur, nō immutare.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare in furto, in caſu propriæ neceſſitatis.

S Thom. 2. 2. qō. 66. ar. 7. Et Canoniſtæ in cap. Siquis propter neceſſitatem. extra de furtis.

D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quod Papa non poſſit diſpenſare in furto, in caſu propriæ neceſſitatis: quia magis conſonum eſſe videtur naturæ fornicari, quàm furari: ſed nūquàm pro ſeruanda propria vita Papa poteſt diſpenſare, quòd liceret homini fornicari. Ergo multo minus poteſt diſpenſare, ꝙ liceat homini furari.

A

2 Præterea: Maius bonum eſt conſeruatio ſpeciei, quàm indiuidui: & maius malum eſt furari, quàm fornicari: ſed non licet cōmittere minus malum, puta fornicari pro maiori bono, vt pro conſeruatione ſpeciei. Ergo multo minus licet facere maius malum, ſcilicet furari, pro minori bono, vt pro conſeruatione indiuidui.

3 Præterea: Sicut fit approbatio mulierum per matrimonium; ita fit approbatio rerum per dominium. ſed numquam licet rapere mulierem iam alteri appropriatam per matrimonium. Ergo numquam licet rapere rem iam alteri appropriatam per dominium.

B

In Contrarium eſt. quia Papa poteſt diſpenſare, quòd homo abſoluatur à reſtitutione rei alienæ in caſu neceſſitatis. Ergo ſimiliter poteſt diſpenſare in caſu neceſſitatis, ꝙ rem alienā poſſit homo capere.

RESOLVTIO.

In caſu neceſſitatis, omnia fieri communia quis ibit inficias? Hinc in huiuſmodi furto diſpenſari poteſt. ius enim poſitiuum, quo fit rei appropriatio, iuri cedit naturali.

Respondeo, dicendum, quòd ſicut dicit Aug. † & ponitur 8. diſt. Aduerſum naturale ius nulli quicquàm agere licet. Eſt enim ius naturale idē, & immobile apud omnes. Ius vero poſitiuū eſt multiplex, & multipliciter mutabile. quia quandiu conſonat iuri naturali ſeruandum eſt. quando vero diſcordat, ſeruandum non eſt. Planum eſt autē ꝙ conſeruatio vitæ eſt de iure naturali, appropriatio vero, & diſtinctio rerum (vt dictum eſt) facta eſt per ius poſitiuū. Quando ergo appropriatio rerum conſeruationi vitæ non obuiat, ſeruanda eſt: vbi vero obuiat, ceſſat. ita quòd ſi neceſſitas vitæ conſeruandæ eſt aliter releuabilis, quàm per acceptionem rei alteri appropriatæ, non eſt diſpenſabile, vt rem alteri appropriatam pro conſeruanda vita ſua homo accipiat: quia ius poſitiuū in tali caſu non obuiat naturali. Si vero non eſt releuabilis, diſpenſabile eſt, vt homo rem alteri appropriatam pro conſeruanda vita ſua accipiat. quia in tali caſu ius poſitiuum opponitur naturali. ceſſat enim ex neceſſitate rerū appropriatio, & fiunt omnia communia.

† id habetur Aug. lib. 3. Confeſſ. c. 8. refert. Gratianus in c. Quæ cōtra. d. 8. & Ivo in Decreto par. 4. cap. 178.

C

D

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum. Verū eſt, quòd actus fornicationis magis eſt conſonus naturę, quàm furti: materia tamen, circa quam eſt furtum, in caſu neceſſitatis aliter ſe habet, quàm materia, circa quam eſt fornicatio. quia in caſu neceſſitatis materia furti fit idonea ad accipiendam eam: eo quòd de propria fit communis. ſed materia, circa quam eſt fornicatio, numquàm fit idonea ad coeundum cū ea. ſemper enim manet fornicatio in ſua ratione: quia numquam fit communis.

Ad

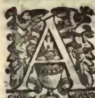
Ad secundum est dicendum. Quòd licet maius bonum sit conseruatio speciei, quàm indiuidui, homo tamen magis tenetur ad conseruationem indiuidui, quàm speciei. Et ideo illud, per quod conseruatur indiuiduum, fit licitum vt proprium fiat commune in casu necessitatis: sed illud, per quod conseruatur species, non facit licitum; quia non facit mulierem communem.

Ad tertium est dicendum, quòd non est simile. quia appropriatio mulierum perpetua est eisdẽ personis manentibus. non autem sic est appropriatio rerum: quia quod est proprium, fit commune in casu necessitatis, sicut dictum est.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in furto in causa alienæ paupertatis.

Citati in articulo præcedenti.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit dispẽsare in furto, in casu alienæ paupertatis. Quia maius peccatum est furari, quàm mentiri. sed Papa non potest dispensare, quòd pro vita alterius conseruanda liceat alicui in aliquo casu mentiri. Ergo multo minus furari.

2 Præterea Papa non potest dispensare, quòd pro salute animæ alterius liceat alicui furari. Ergo multo minus potest dispensare, quòd liceat alicui furari pro salute corporis.

3 Præterea Apostolus dicit Rom. 3. ꝙ iusta est illorum damnatio, qui dicunt: Faciamus mala, vt veniant bona. Non est ergo dispensabile, sed damnabile, ꝙ quis furetur, vt subueniat pauperi indigenti in casu necessitatis.

1. Reg. 21. In Contrarivm est. Quia Saluator excusauit Dauid, qui panes propositionis dedit pueris suis ĩ casu necessitatis, quos nõ licebat comedere, nisi Sacerdotibus. Sicut habetur Lucæ 6. Super quo verbo dicit glossa, ꝙ necessitas non licitum facit licitum. Ergo furari, & indigenti subuenire in necessitatis articulo, si homo non habet per se, quòd sibi subueniat, licitum est.

RESOLVTIO

Quilibet de iure naturali tenetur conseruare uitam suam, & proximi. Hinc in casu necessitatis in huiusmodi furto, sicut in superiori, dispensari potest.

Respondeo, dicendum, quòd aliqui dicũt, personam, à qua furtiuè aliquid accipitur aut publicam esse, & de stipendijs Communitatis viuere; vel priuatam: & si est publica, dupliciter; quia vel habet dominium tyrannicum: vel iusto titulo acquisitum. Vtroque modo dicunt, ꝙ licitum est furari à persona publica in casu necessitatis propriæ, vel alienæ. quia non est contra legem naturæ tyrannum spoliare, quem honestum est necare, vt dicit Tullius in de offi. Similiter licitum est furari de bonis publicæ personę habentis dominiũ iusto titulo acquisitum, quia bona eius stipendia Communitatis sunt. Sed de bonis priuatæ personæ nõ licet furari: immo potius, vt dicunt, debet se, vel alterũ permittere mori, quàm contra legem naturæ facere furtum. Furtum autẽ lege naturæ prohibetur, vt dicit Aug. lib. 2. Cõfess. c. 4. Tomo 1. Omnia autem ista non videntur esse benedicta. Quãuis enim hostem, vel tyrannum spoliare licitum sit, auctoritate superioris: non est tamen licitum propria voluntate, vt dicit Augustinus. Bona vero publicæ personæ habentis dominium iusto titulo acquisitum, licet sint stipendia communia: sunt tamen sibi appropriata pro communi administratione, quã exercet. Vnde ea ratione non est licitum furari de bonis eius, qua rõne non est licitum furari de bonis priuatæ personæ. Nec est contra legem naturæ, rem alteri appropriatam accipere in necessitatis articulo, ad subueniendum sibi, vel alteri: quia hoc non est propriè furtum in lege naturę prohibitum: quamuis videatur esse simile furto, cum in casu necessitatis illud, quod proprium est, fiat commune. Puto ergo esse dicendum (sicut supradictum est) quòd vel necessitas proximi potest aliter releuari, quàm per acceptionem rei alteri appropriatæ, & tunc non licet rẽ alienam accipere. Vel non est aliter releuabilis, & tũc licet. Nam secundum Aug. in lib. de vera Religione, Tomo 1. cap. 46. Ista est regula charitatis Proximo optare bona: quæ sibi homo optat. Sicut ergo de iure naturali quilibet tenetur conseruare vitam suam: ita & vitam proximi. In eo ergo casu, in quo dispensabile est, vt homo rem alienã accipiat pro conseruanda vita sua, in simili casu dispensabile est, vt homo accipiat rem alienam pro conseruanda vita proximi.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, quòd q̃uis furari maius peccatum sit, quàm mentiri; tamen mendacium importat inseparabiliter prauam intentionem agentis, puta intentionem fallendi. Ideo numquàm potest bene fieri. Furtum autem non sic importat.

Ad secundum est dicendum, quòd non est simile. Quia salus animæ aliter potest conseruari, quàm per subuentionem rei temporalis: salus autem corporis non. non enim res temporalis sic ordinatur ad salutem animæ, sicut corporis.

Ad tertium est dicendum, quòd rem prius alienam accipere, & pauperi tamquàm suam dare in necessitatis articulo, non est malum, neque propriè furtum: quàmuis videatur furto simile: nam furtum propriè dictum est, cum accipitur res aliena manens aliena, & inuito domino, manente domino, & intentione fraudulenta, puta animo celandi, & retinendi alienum. In tali vero casu non manet res aliena, eo quòd necessitas facit communem: neque manet idẽ dominus

dominus rei, quia accipiendo, & vtendo in necessitate sua, efficitur communis, nec accipitur fraudulenter, sed simpliciter. vnde non fit malum, vt eueniat bonum, sicut supponebatur.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, vt res furtiuè sublata non restituatur.

Canonistæ, & præ alijs Couaruuias in cap. Peccatum. de regul. iur. lib. 6.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa possit dispẽsare, vt res furtiuè sublata nõ restituatur. quia Papa est dominus omnium. Ergo potest rẽ vnius alteri cõcedere, absque eo quòd illi restituatur.

2 Preterea: Papa est Vicarius Dei, sed Deus mandauit, vt filij Israel furarentur bona Aegyptiorũ, non reddituri eis illa bona, quæ furati eis fuerant, vt dicit August. in lib. 83. q. c. 53. Ergo similiter hoc Papa facere potest. Tomo 4.

3 Præterea: Scribitur extra de furtis c. Si quis. Si quis per necessitatem famis, vel nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, vel pecuniam: pœniteat per tres hebdomadas. Indulget ergo Papa, ꝙ res furtiuè sublata non restituatur.

4 Præterea: Mitior debet esse lex diuina, quàm lex humana: sed non taxatur pœna mortis pro furto semper in lege humana: ergo lex diuina nec pœnam damni taxare debet, ex quo mitior est.

In Contrarium est. Quia non furari, cum sit præceptum diuinum, indispensabile est.

RESOLVTIO.

In re ablata, in casu necessitatis, & impossibili existente restitutione, rei administratione, fidei defensione, & bonorum confiscatione, dispensatio cadi potest.

Respondeo, dicendum, ꝙ res potest auferri ab aliquo quinq; modis, quantum ad præsens. Primo, per illius, cuius est, ignorantiam: & sic propriè nominatur furtum, à furuo, vel à fusco: eo, ꝙ noctis tpe accipitur, nesciente domino rei, vt dicit Isidorus. Secundo, per violentiã, & sic propriè vocatur rapina: sicut tyranni, & mali Principes violentiam inferentes rapiunt aliena. de quibus dicit scriptura: Omnes Principes tui quasi lupi rapientes prædam. Tertio, per iniustitiam, & sic vocatur latrocinium. tales.n. sunt Rectores, qui condunt iniustas leges ad extorquendũ pecunias pauperũ. remota.n. iustitia, Regna, & Regimina non sunt nisi quædam magna latrocinia, vt dicit Aug. 4. de Ciui. Dei. c. 4. Quarto, propter sacræ rei illatam irreuerentiam, & sic vocatur sacrilegium. Nam secũdum Isidorũ, Sacrilegus dicitur, eo ꝙ legit, vel furatur rem sacram. Quinto, per neglectam malitiam. Et sic est retentio mercedis operariorum. qui.n. non reddit mercedem suis mercenarijs, planum est, ꝙ tenetur ad restitutionem. Omnia enim ista nomine furti prohibentur. & ideo in oĩbus istis non cadit dispensatio, vt res his modis sublata non restituatur, nisi in casu necessitatis, & pro Reip. administratione, vel fidei defensione, seu pro illorũ, à quibus accipitur, bonorum confiscatione: & pro illorũ, qui accipiunt, indigentiæ releuatione, & impossibili redditione.

(Margin: Furtum vnde dicatur. — Lib. 5. Etymol. c. 26. — Ezech. 22. — Tomo 5. — Sacrilegus vnde dicatur.)

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ Papa est dominus omnium per tuitionem, & institiæ obseruationem. Vnde non puto, ꝙ ipse possit rem vnius concedere alteri, nisi fortè in casibus supradictis. Sed nũquid si aliquis recipiat de bonis alicuius confiscatis per Papam tenetur ad restitutionem; Puto, ꝙ si iustè confiscata sunt, non tenetur. tamẽ, quia dicit Aug. in lib. 83. quæstionũ: Solus Deus nouit, vel certè longè excellentius, & sincerius, atque certius, quàm homines noscant, qua quisq; pœna, vel præmio dignus sit; puto, quod tutius sit talia bona, quantumcunq; confiscata, restituere, quàm tenere. (Pro hac difficultate cõsule Decre. Grego. De Hære. cap. Vergentis. Tomo 4. Quæst. 53.)

Ad secundum est dicendum, ꝙ Papa est Vicarius Christi, & minister eius: nõ ꝙ mediante eo aliquis decipiatur, sed potius ꝙ à deceptione liberetur. Dicit enim Aug. in lib. supradicto, q. 53. ꝙ Deus expoliauit Aegyptios, & decepit: non quidem per seipsum. quia ipse per seipsum neminem decipit, cum sit Pater, & Spiritus veritatis: dignis tamẽ digna distribuens. Nec per Angelum bonum, cui non conueniebat persona fallaciæ, nec per talem hominẽ, qui custodire, & obseruare intendit illud, quod scriptũ est: Sit sermo nester est, est: non, non. Sed per talem Angelum, qui pro suæ voluntatis peruersitate infimis naturæ gradibus ordinatus est ad vindictam malefactorum, & exercitium, atq; purgationem iustorum: aut per tales homines, qui nondum huius mundi cupiditatibus se exuerunt: Iudęi nãque, per quos Aegyptij expoliati sunt, & decepti, non iam erant tales, quibus diceretur: Diligite inimicos vestros: sed tales, quibus dici oportebat: Dilige proximum tuum: & odio habebis inimicum tuum. (Math. 5.) (Math. 5.)

Ad tertium est dicendum, ꝙ illa decretalis intelligitur in casu necessitatis propriæ, vel alienæ, in quo, rem alienam accipere non committitur propriè furtum, licet videatur simile furto, vt dictum est: vel loquitur de furto paruarũ rerum, quæ non accipiuntur animo inferendi magnũ nocumentum proximo: Talia enim, quæ minima sunt, intellectus accipit, quasi nihil. vt dicit Philosophus 2. Physicorum. (Vel loquitur in casu, in quo non est vrgẽs necessitas, ita S Thom. 2. 2 q. 66. art. 7. ad 1. argumentum. Tex. cõ. 56.)

Ad quartum est dicendum, ꝙ pro quolibet furto non infertur pœna mortis, nisi aggrauaretur ex aliqua circumstantia, vel ex parte eius, quod furtiuè aufertur: vt si quis furabatur hominẽ, mortis pœna puniendus erat Exo. 21. Vel ex parte modi furandi: vt si quis furatur rem sacram, vel rem communem, vel in loco communi: puta in balneo, vel in foro, vbi nulla est custodia muri, vel familię. In talibus enim, pro custodia Legislator dedit minas mortis.

QVAEST. LV. DE DISPENSATIONE OCTAVI PRAECEPTI.

Einde considerandum est, de dispensatione octaui praecepti. Circa quod quaeruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare, q falsum testimonium non sit peccatum mortale.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare, quòd mendacium non sit peccatum.

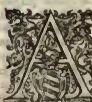
Tertio, Vtrum Papa possit dispensare, quòd liceat mentiri mendacio officioso, vel iocoso.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, q in ferendo testimonium: non interueniat iuramentum.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, quòd falsum testimoniũ non sit peccatum mortale.

S.Thom. 2. 2. q. 110. art. 4.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit dispensare, q falsum testimoniũ non sit peccatum mortale. Quia mendacium, quod vni nocet, & alteri prodest, peccatum nõ esse videtur. Sed quandoque aliquis falsum testimonium perhibet, vt aliquem à morte liberet, & à falsa sententia intentata sibi per falsos testes, vel per iudicis peruersitatem. Ergo tale testimonium falsum dispensabile est, q non sit peccatum mortale.

2 Praeterea: Aliquis fert testimonium de aliquo homine, q sit castus, & castum eum credit: & tamen est adulter. falsum ergo testimonium profert, & nihilominus non peccat mortaliter secundum Aug. in Enchir. cap. 22. Tomo 3.

3 Praeterea: Veritas, quę est virtus moralis, requirit veritatem secundum omnes circumstantias: sed difficile est secundum oẽs circumstantias considerare factum, de quo fertur testimoniũ. graue est ergo dicere, q oẽ falsum testimoniũ sit mortale peccatum.

In Contrarivm est, quia transgressio diuini pręcepti peccatũ mortale est: Sed Papa nõ põt dispensare in diuinis pręceptis. Ergo nõ põt dispensare, vt falsum testimonium non sit peccatũ mortale.

RESOLVTIO.

Papa dispensare non potest, quin falsum testimonium sit peccatum. Hoc enim vel contra fidei veritatem, vel contra iustitiam proximi, siue contra suammet iustitiam esse, necesse est.

E Respondeo, dicendum, q falsum testimonium ex hoc dicitur esse mortale peccatũ, quia est contra Dei iustitiam, & contra iustum iudicium. scribitur enim Rom. 1. q cum iustitiam Dei cognouissent non intelligentes ipsam, sed potius contra eã agentes, digni sunt morte. Istud autem contingit tripliciter. Primo, quãdo homo profert falsum testimonium contra iustitiam Dei in his, quę sunt fidei: & in his, quæ spectant ad sacram Scripturam, sicut multi faciunt, vt videantur sapientes, contra quos scribitur Ioan. 13. Numquid Deus indiget nostro mendacio, vt pro illo loquamini dolos? Secundo, quando quis profert falsum testimonium contra iustitiã proximi, vt ex tali testimonio iustitia proximi perdatur, & occultetur. quod prohibet Spiritus sanctus quando ait: F Noli mentiri aduersus proximum tuum. Eccl. 6. Tertio, qñ quis profert falsum testimonium contra iustitiam suammet. Et hoc, vel ex nimia humilitate: cum in cõfessione dicit se fecisse, quod non fecit. de quo dicit Aug. q sicut summo opere cauendum est, ne homo taceat, quod homo fecit; sic cauendum est, ne dicat, quod non fecit: vel ex aliqua vtilitate, cum homo mentitur alicui, volendo aliquid consequi ab ipso. Omnibus istis modis falsum testimonium est peccatum mortale. nec in hoc cadit dispensatio.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendũ, q si alicui fieret iniustitia, & falso modo iudicaretur, posset quis G sine peccato ad releuandam iustitiam eius, falsum † testimonium dicere, quia licet diceret falsum, non tamen falsè, nec contra proximum, vt tolleret proximo iustitiam, immo vt seruaret ei. Tamen quia testis iuratus admittitur, vt dicat veritatem, puto q in tali casu mentiri non deberet. quamuis enim mortaliter non peccaret, quia mendaciũ non diceret in nocumẽtum proximi, peccaret tñ quia periuriũ incurreret.

† relicta hac doctrina sentias cũ aliis doctoribus, & præsertim cũ S. Tho. 2. 2 q. 110. art. 3.

Ad secundum est dicendum, q secundũ Aug. in Enchy. 22. c. Quatuor modis contingit hominẽ falli. Tomo 3. Primo namq. magno malo quis fallitur: cum non credit illud, quod ad vitam ducit æternam. Secundo paruo malo aliquis fallitur, qui falsum pro vero approbando, aliquid patitur ab ipso: puta, cũ quis bonũ H hominem putat, qui malus est, & ab eo aliquid mali patitur. Tertio, nullo malo quis fallitur: quando aliquis malum hominem ita bonum credit, vt nil mali patiatur ab eo. non enim in tali cadit illa prophetica detestatio: Væ vobis, qui dicitis malum bonum, & bonum malum. Isaiæ 5. quia de ipsis rebus, quibus homines mali sunt, non de ipsis hominibus intelligendũ est, secundũ q ibi dicit August. in Enchyr. cap. 19. Tomo 3. Sed quarto, nonnullo etiam bono quis fallitur, quando ipsum hominem dicit bonum, quem putat esse castum, nec scit ipsum adulterum. Dato, q contrarium sit.

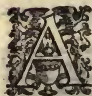
ſit. Nō enim fallitur in doctrina rerum bonarum, & malarum, ſed in occultis humanorum morum.

A D tertium eſt dicendum, quòd non oportet teſtimonium ferentes omnes circumſtantias circumſpicere, ſed illas dumtaxat, quæ habent iudicem de veritate informare, puta de loco, & tempore. Dicit.n. Hugo ſuper Iſa. quòd in teſte debet eſſe ſcientia veri, memoria facti, & intentio boni. Et tunc ſecundum Aug. in lib. de Ciui. Dei. vbi par eſt numerus teſtium pro rei abſolutione, & damnatione, reus abſoluendus eſt, & non condemnandus.

ARTICVLVS II.

Utrum Papa poſſit diſpenſare, quòd mendacium non ſit peccatum mortale.

S. Thomas ſuperiori articulo citatus.

A D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa diſpenſare poſſit, ꝙ mendacium non ſit peccatū mortale. Dicit enim Aug. de vera Relig. cap. 14. quòd peccatum eſt voluntarium: ſed mendacium conſiſtit in ratione, non in voluntate. Ergo non eſt peccatum. (Tomo 6.)

2 Præterea: Lex humana iniuſta non eſt. ſed talis lex † concedit, vt contrahentes ſe poſſint decipere citra medietatem iuſti prętij. Si ergo licet fallere, licet mentiri. († In cauſa. 2. 5 penult. ff. de minoribus Lib. 4. Epiſto 15.)

3 Præterea: Ambro. dicit, ꝙ non ſolum in verbis, ſed etiam in factis ſimulatis mendacium eſt: ſed non omne mendacium in factis ſimulatis eſt peccatum: quia aliquando ſimulatio bona eſt. Simulauit enim Dauid, ſe eſſe furioſum 1. Reg. 21. Non ergo omne mendacium eſt peccatum mortale.

I N CONTRARIVM eſt, quia omne, quod non eſt à Deo, peccatum eſt. Sed Iſido. dicit in lib. de ſummo bono, quòd omne mendacium ſummo opere cauendum eſt. quia omne * mendacium non eſt à Deo. (Lib. 2 c. 30. * al. peccatū.)

RESOLVTIO.

Mendacium omne cum ſit iniuſtum, & peccatum, ſuper eo Papa diſpenſare non poteſt.

RESPONDEO dicendum, ꝙ ſecundum Auguſt. 15. de Trini. cap. 11. Verbum exterius ſonans in auribus auditoris ſignum quoddam mediū eſt verbi interius latentis, & ipſius rei exterius exiſtētis. Habet ergo verbum triplicem comparationem: vnam ad rem ſignificatam, aliam ad proferentem, & tertiam ad audientem. Nam ad rem ſignificatā hanc comparationem habet, vt rem, ſicut vere eſt, ſic vere ſignificare valeamus. ad proferentem vero habet hāc comparationem: vt affectum noſtrum, vel conceptū uere, ſicut eſt, alteri exprimamus. ad audientem ſic (Tomo 3.) A comparatur: vt eius mentem per ſigna ad veritatis cognitionem excitemus: Omnis autem mētiens, iſto triplici bono, & iſta triplici vtilitate, verbum ſuū priuare intendit: nam intendit ſignificare rem aliter, q̄ ſit, & exprimere contrarium eius, quod non ſentit, & ad falſum excitare animum eius, qui audit; ſed non poteſt verbū hominis carere rei vera ſignificatione, & loquentis vera expreſſione, & audientis vera informatione abſque peccato: cum Apoſtolus dicat: Loquimini veritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo, quoniam ſumus inuicem membra. Omne igitur mēdacium iniuſtum eſt, & peccatum: nec in hoc cadit diſpenſatio. (Eph. 4.)

B

Ad Argumenta.

A D PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ mendacium eſt falſa vocis ſignificatio cum intentione fallendi. Intentio vero non eſt rationis tantum, nec voluntatis tantum, ſed rationis eſt, vt dirigentis: voluntatis vero, vt exequentis.

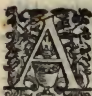
A D ſecundum † eſt dicendum, quòd ſecundum legem humanam contrahentibus ſe mutuo permittitur decipere. quia per talem deceptionem, contractus non reſcinditur, quaſi factus contra legem, ſed non permittitur ſecundum legem diuinam, quia peccatum eſt. Multa enim permittit lex humana, quæ per diuinam legem prohibentur, vt ſupradictum eſt per Auguſt. 1. lib. de lib. arb. c. 5. († S Tho. 2. 2 q. 77. art. 1. Tomo 1.)

C A D tertium eſt dicendum, quò omne mendacium in factis, & verbis ſimulatis eſt peccatum, non tamen conuertitur, ꝙ omnis ſimulatio, &c. Eſt enim duplex ſimulatio. Vna cautelę, & prudentię, qua verū interdum prudenter celatur. Et iſta eſt licita, & ſine mendacio. Alia deceptionis, & fraudulentiæ, quia falſum intenditur, & iſta eſt illicita, cum mendacio. (Simulatio quænam ſit hoc peccato.)

ARTICVLVS III.

Utrum Papa poſſit diſpenſare, ꝙ liceat mentiri officioſo, vel iocoſo mendacio.

D S. Thom. Quodlibeto 8. art. 14. Et 2. 2. q. 110. art. 3.

A D tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit diſpenſare, ꝙ liceat mentiri mendacio officioſo, vel iocoſo. quia non vituperatur Abraham, qui vxorem ſuam Saram ſororem ſuam eſſe dixit † Gen. 30. ꝓpter euaſionē mortis. Nec Iehu, qui cultuiæ Dei ampliatione ſe velle colere Baal ſimulauit, & omnes cultores eius interfecit 4. Reg. 10. Nec obſtetrices, quæ officioſo mendacio paruulos Hebræorum ſeruauerunt. Exodi 1. († Hoc etiā uidere licet cap. 19.)

2 Præterea: Mendacium eſt falſa vocis ſignatio cū intētione decipiendi: ſed iocoſe mentiens non intēdit decipere. Licet ergo iocoſe mentiri.

2 Præterea: Maius malum est homicidiũ, quàm mendacium: sed pro aliqua vtilitate, vel necessitate hominum homicidium licite potest fieri. Ergo multo magis mendacium.

In Contrarium est quod scribitur Eccle. 7. Noli velle mentiri omne mendacium.

RESOLVTIO.

Papa super mendacio, includente intentionem fallendi, dispensare non potest.

Tomo 3. cap. 26. RESPONDEO, dicendum, quòd istã quæstionem pertractat Aug. in Ench. cap. 28. vbi dicitur, aliquos sensisse ad hominis iusti officium pertinere aliquando mentiri, maxime de rebus paruis, & de rebus ad Dei culturam pertinentibus. Mihi autẽ (vt ait) videtur peccatum esse omne mendaciũ. Sed multum interest (vt dicit) quo animo, & de quibus rebus quisque mentiatur. quia non sic peccat ille, qui mentitur animo consulendi; sicut ille, qui mentitur voluntate nocendi: vt qui viatorem mentiendo in diuersum iter mittit, sicut qui vitæ viam mendacio fallente deprauat. Nec, vt ait, mentiens iudicandus est, qui dicit falsum, quod putat esse verum. Talis enim, non fallit, sed fallitur.

Sciendum est ergo secundum intentionem Aug. ibidem, quòd quædam sunt mala opera ex genere operis propter indebitam materiam: vt occidere hominem. Quædam vero propter indebitam circumstantiam: vt celebrare Missam, sumpto prãdio. Quædam vero propter indebitum finem: vt dare eleemosinam propter vanam gloriam. Primum genus malorum potest aliquando sine peccato fieri; quia materiæ indebitæ potest addi debita circumstantia. vt homini potest addi maleficus. Secundũ genus malorũ potest fieri sine peccato: quia circumstantia mala potest remoueri. Sed tertium genus malorum quando importat actualem deordinationem, & prauã intentionem in finem: non potest sine peccato fieri eo, quòd actuali intentioni, & deordinationi finis contraria simul inesse non possunt. Cum igitur mendaciũ includat in sua diffinitione intentionem fallendi, numquam potest bene fieri, & numquam dispensandum est, quòd fiat.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ Abraham non fuit mentitus secundum intentionem suã. large enim loquendo, Sara soror eius erat. Erat enim soror loth filij Aram fratris Abrahæ, vt dicit glo. Gene. 20. Iehu vero ampliando cultum diuinum commendatus est de fine, quem intendebat: non de modo perueniendi ad finem. vnde commendatus est de vero, non de mendacio. Nec obstetrices remuneratæ sunt pro mendacio, sed pro beneficio benignitatis.

Mẽdacium dici noluit, tunc enim propinqui dicebantur cognatione fratres & sorores. Natura, vt Iacob, & Esau. Gente vt omnes iudæi.

AD secundum est dicendum, ꝙ mendacium est peccatum propter intentionem fallendi, vel falsum asserendi: iocose vero mentiens quamuis non habeat intentionem decipiendi, habet tamen intentionem falsum asserendi.

E AD tertium est dicendum, ꝙ quamuis homicidium maius peccatum sit in genere, quàm mendaciũ; non tamen importat semper intentionem malam operantis: sicut mendacium. vnde quantitatiue maius est: sed qualitatiue non: nec pro aliqua vtilitate mentiendum est. Dicit enim Aug. 1. de doctrina Christia. cap. 14. Quod nullus mentiens; in eo, ꝙ mentitur, seruat fidem. Nam hoc vult, vt cui mentitur, fidem sibi adhibeat, quam tamen mentiendo ei non seruat. sed omnis fidei violator iniquus est. Omnis enim iniquitas est inutilis. Ergo omne mendacium inutile est. Tomo 3.

ARTICVLVS IIII.

F *VTRVM PAPA POSSIT dispensare, quòd in ferendo testimonium non interueniat iuramentum.*

Cap. Hortamur. 3. q. 9. & c. Nuper de testib. & l. iusiurandi. C. de testib.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa possit dispẽsare, ꝙ in ferendo testimonium non interueniat iuramentum. Quia quod est de se confirmatũ non indiget confirmari, sed verum testimoniũ dicere est præceptum Dei per se confirmatum. Non ergo indiget alio confirmari. Vide omnino l. clinũ l. c. cõstitutus de rescriptis au. 16. G

2 Præterea: Papa non debet inducere aliquem ad peccatũ. Sed dicit Augustinus, ꝙ ille, qui prouocat aliquem ad iuramentum; quamuis ille, qui iurat, si bene vtitur iuramento, non peccet, à malo tamen est illius, cuius infirmitate cogitur iurare. Serm. de Sãctis. cap. 21. Tomo 10.

3 Præterea: Quæ sunt idem, vnum non confirmatur per aliud: sed sicut periurium, & falsum testimonium idem esse uidentur, sic testimonium verum, & iuramentum verum idem sunt.

In Contrarium est. Quia Iacob Gen. 31. testimonium, & promissionem Laban soceri sui per iuramentum confirmatum habere uoluit.

H RESOLVTIO.

Testimonium extra iudicium absque iuramento firmandum est: in iudicio vero non item, propter controuersiam tollendam.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ testimonium hominis vel inducitur in iudicio, vel extra iudicium: Si extra iudicium profertur, non est iuramento confirmandũ, sed simpliciter proferẽdum. in simplici enim testimonio vitandũ est iuramentũ, ne incurratur periuriũ: Sed si testimoniũ in iudicio inducitur, conuenienter interponitur iuramentũ. Inducitur namq; testimonium in iudicio, ad tolllendã controuersiam inter hominem, & hominẽ. Sed secundũ Aposto-

Apostolum ad Hebræ. 6. Homines per maiores suos iurant, & omnis controuersiæ eorum ad confirmationem [*veritatis*] finis est iuramentum. In omni ergo testimonio adducto in iudicio interuenire debet iuramentum, vt testes non admittantur in iudicio, nisi iurati.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, q̃ homines maximè timent peccata incurrere, quæ sunt contra Deum tamquam grauissima. non autem ita abhorrent peccata, quæ sunt contra proximum. Ideo ad maiorem certitudinem testimonij, requiritur testium iuramentum.

Notandū. Ad secundum est dicendum, q̃ si inducens aliquem ad iuramentum sit persona priuata, & sciat eū A esse falsum iuraturum, peccat iuramentum requirēs tali * pacto, vt vincat homicidā, vt dicit Aug. † Et ponitur 22. q. 5. cap. Ille, qui. Sed si est persona publica, si sciat testem iuraturum falsum, dicunt aliqui, q̃ non peccat iuramentum requirens. quia non eum ipse cogit iurare, sed lex. Quia tamen ex falso testimonio iniusta, & falsa sententia subsequitur, & totum iudicium peruertitur; puto, quòd potius deberet suo officio cedere, quàm tale iuramentum requirere: nisi fortè propter scandalum vitandum.

*al. peccato, & vincit homicidam.
† Sermone xj. d sāctis. Tomo 10.

Ad tertium dicitur, quòd lex materialiter posset esse idem periurium, & falsum testimoniū, eo, q̃ omne periurium est falsum testimonium, & mendaciū; aliter iurans non peccaret, vel deieraret, nisi mentiretur, & falsum diceret: non tamen omne falsum testimonium est periurium: quia non omne falsum testimonium, vel mendacium est iuramento firmatum.

QVAEST. LVI. DE DISPENSATIONE NONI PRAECEPTI.

VLTERIVS *considerandum est de dispensatione noni praecepti. Circa quod quæruntur quatuor. Primo, Vtrum Papa possit dispensare in concupiscentia rei alienæ, auctoritate legis Mosaicæ.*

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare in concupiscētia rei alienæ, auctoritate legis Euangelicæ.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare in concupiscentia rei alienæ, auctoritate legis humanæ.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, q̃ concupiscētia rei alienæ non sit peccatum mortale.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, auctoritate legis Mosaicæ, in concupiscentia rei alienæ.

S. Thom. 1. 2. q. 110. art. 5. & 8.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, q̃ Papa potest dispensare auctoritate legis Mosaicæ in concupiscentia rei alienæ. Nam interior cōcupiscentia nō cohibetur, nisi per auxilium gratiæ Dei: sed lex Mosaica non cōferebat gratiam scribitur enim ad Hebræ. 7. quòd nihil ad perfectum adduxit lex. Auctoritate ergo illius legis rei alienæ concupiscentia non prohibetur.

2 Præterea: Lex noua perfectior est veteri lege: sed B in hoc ponitur perfectior, quia cohibet animum, & manum: illa autem solum manum, sed non animū. Concupiscentia ergo non prohibetur auctoritate illius legis.

3 Præterea: Illa lex, quæ non iudicat hominem, nisi per auditū, & per facta exteriora non cohibet interiorem concupiscentiam: sed lex Moysi solum iudicabat secundum auditum, & exteriora facta. Scribitur enim Ioan. 7. Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi prius audiuerit ab ipso, & cognouerit quid faciat?

C In Contrarium est Apostolus Rom. 7. Ego concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Nō concupisces.

RESOLVTIO.

Lex Mosaica, quantum ad Legislatoris intentionē, in concupiscentia rei alienę, animum, & manum cohibuit: sed quantum ad pœnæ transgressorum taxationem, non item. id est, manum, non animum. Hinc Papa super ea dispensare non potest.

D RESPONDEO, dicendum, quòd legem Mosaicam prohibuisse concupiscentiam rei alienæ dupliciter potest intelligi. Primo, quantum ad Legislatoris intentionem, & expressionem. Secundo, quantum ad pœnæ transgressorum taxationem, & impositionem. Primo modo planum est, quòd lex Mosaica concupiscētiam prohibuit. quod tripliciter patet. Primo, quia lex illa à Deo data fuit, ut patet Exodi 20. Sed Deus plus diligit munditiam cordis, quàm operis. Ergo Deus in lege non solum alienæ

rei actualem acceptionem, verum etiam inordinatã cogitationem accipiendi,& cõcupiscendi, prohibuit. Vnde dicit Augustinus in lib. de 10. Chordis, cap. 9. Tangas nonam chordam, & interficitur bestia cupiditatis. Secundo, quia omnia præcepta illius legis tam affirmatiua, quàm negatiua inducebant hominem ad opera virtuosa, & maxime ad dilectionem Dei, & proximi, quæ est forma omnium virtutum. Sed operatio virtuosa magis consistit in interiori cogitatione, quàm in exteriori operatione. non enim, dicitur quis iustus ex hoc, ꝙ opera iusta operatur: sed si iustè,& animo iusto intẽdat. Tertio, quia illud præceptum: Non concupisces domum, nec rem proximi tui; ita, vt nomine domus intelligatur prohibita concupiscentia boni vtilis,& boni honorabilis, inter alia præcepta illius legis numeratur, & vult Aug. in lib. de. 10. Chordis, quòd nõ furari, & non concupiscere rem alienam, sint duo præcepta legis. Sed secundo modo verum est, quòd lex Moysi non prohibuit concupiscentiam, nec cohibuit animum, sed manum. quia pro peccato interioris concupiscentiæ pœnam non taxauit, nec imposuit: sicut taxauit pœnam pro peccato exterioris operis, oculum pro oculo: dentem pro dente: quinque boues pro vno boue: quatuor oues pro vna.& sic intelligitur, ꝙ lex Moysi cohibebat manum,& non animum.

Tomo 9. Tomo 9.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd argumentum non arguit legem Moysi concupiscentiã interiorem non prohibuisse: sed bene arguit, gratiã ad concupiscentiam vitandam non præstitisse, dum ex hac lege illa lex dicebatur occasionaliter occidere: quia concupiscentiam prohibendo notificabat, & gratiam adiutricem ad vitandum non conferebat.

Ad secundum est dicendum, ꝙ non dicitur Lex Euangelica perfectior veteri propter prohibitorum pluralitatem, quia sic prohibebatur manus, & animus ibi, sicut hic. sed propter adiutricem charitatem, quæ hic confertur,& ibi non.

Ad tertium est dicendum, ꝙ illud verbum intelligitur de iudicio exteriori, quantum ad pœnæ temporalis taxationem: secundum quem modum verum est, quòd lex illa non iudicabat aliquem per interiorem cogitationem, sed per exteriorẽ operationẽ.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in concupiscentia rei alienæ, auctoritate legis Euangelicæ.

S. Thomas in præcedenti articulo citatus.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa in concupiscentia rei alienæ possit dispensare, auctoritate legis euãgelicę. Quia scribitur Matth. 7. Nolite iudicare,& non iudicabimini. quod de interiori intẽtione, vel cogitatione intelligitur esse prohibitum. Non est ergo prohibita concupiscentia rei alienæ in Euangelio: ex quo nullus per eam est iudicandus.

2 Præterea: Super illo verbo 1. ad Cor. 4. Nolite ante tempus iudicare, dicit glo. quòd hic nescitur, quis sit dignus laude, vel vituperio: sed in die iudicij laus erit bene agenti, vel cogitanti.

3 Præterea: Dicit Aug. in lib. de pænitentiæ medicina, ꝙ nos in quemquam sententiam inferre non possumus, nisi conuictum, vel sponte confessum. Pro concupiscentia ergo interiori non taxatur pœna in lege euangelica, sicut nec in lege mosaica. Tom. 9. cap. 3.

In Contrarium est Aug. super illo verbo Matth. 5. Non veni soluere legem, sed adimplere. vbi ait, quòd Christus legem perfecit,& impleuit. quia supra præceptum legis exterius opus prohibentis additionem fecit de prohibitione actus interioris peccati. Tomo 4.

RESOLVTIO.

Lex euangelica, pro cõcupiscentia rei alienæ inordinata, pœnã taxat æternã: in lege autem Moysi quantũ ad actum interiorem non taxabatur: Hinc Papa super ea dispensare non potest.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ concupiscentia prohibita in lege Euangelica in duobus differtã prohibitione concupiscentiæ in lege veteri. Primo, quia hic confertur gratia iuuans ad vitandam ipsam: ibi autem non. Secundo, quia hic taxatur pœna, ibi autem non taxabatur. quod patet de homicidio, pro quo taxauit Lex Moysi pœnam talionis, vt occidens occideretur. Sed lex Christi Matth. 5. pro interiori ira, & rancore proximi taxat pœnam æternam dicens: Omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio, æterno scilicet. vt sicut Christus gloriã æternam promittit in lege euangelica obseruantibus ipsam; sic transgressoribus eius æternam pœnã taxat. Lex autem Moysi bona solum temporalia promittebat obseruatoribus eius. vnde solum pœna temporalem transgressoribus imponebat, ac per hoc cogitata, & peccata interiora non poterat punire, quæ humana,& temporali pœna puniri non possunt, nisi cũ in iudicio fuerint nota secundum allegata, & probata. Conuenienter autem lex Christi æternam pœnam taxat pro concupiscentia inordinata rei alienę, propter sex mala, quæ ex ipsa cupiditate,& ex inordinata cõcupiscentia oriuntur. Primum est appetitus insatiabilitas. Secundum est appetentis pœnalitas. Tertium est rerum appetitarum inutilitas: Quartum est iustitiæ peruersitas. Quintum est, quia ex ipsa suffocatur charitas. Sextum est omnis iniquitas, (quia dicente Apostolo) est radix omnium malorum. 1. Tim. 6.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd ibi prohibetur iudiciũ temerariũ secundũ Aug. De ser. Dom. in mo. c. 28 illa. n. facta, quę, dubiũ est, quo animo fiãt, nõ debemus temerarie iudicare, sed semper in meliorem partẽ interpretari: sed de his, quę non possunt Tomo 4.

possunt bono animo fieri: sicut sunt stupra, & blasphemiæ; nobis permittitur iudicare, & æternam pœnam eis indicere.

A D Secundum, & Tertium est dicendum, quòd Apostolus, & Aug. loquuntur de peccatis occultis, quę soli Christo iudicanda relinquuntur. quibus etsi æterna pœna per legem Euãgelicam taxatur: temporaliter tamẽ humano iudicio puniri nõ possunt, nisi fuerint sponte confessi, vel conuicti.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in concupiscentia rei alienæ, auctoritate legis humanæ.

S.Thom. 1.2.q.96.ar.2.& 3.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit dispensare in concupiscentia rei alienę, auctoritate legis humanę. quia secundum Philosophum, intentio Legislatoris est inducere ad virtutem: sed virtus principalius consistit in interiori animo, quàm in exteriori opere. Ergo principaliter magis lex humana cohibet animum, quàm manum. Aristot. 2. Eth. lib. 2. cap. 1.

2 Præterea: Lex humana iusta est: aliter secundũ Aug. de lib. arbitr. cap. 5. Lex dicenda non esset. Sed iustitia est in voluntate interiori. dicit enim Iurisconsultus l. iustitia est. ff de iustitia & iure. Quòd iustitia est constans voluntas ius suum vnicuique tribuens. Magis ergo lege humana cohibetur animus, quàm manus. Tomo I.

3 Præterea: Iurisconsultus. l. 1. §. Ius gentium. ff. de iustitia, & iure. Ponit ꝙ lex ciuilis ex naturali & diuina lege composita est: sed tam lex diuina, quàm naturalis cohibet animum, & manum, vt supradictum est.

IN CONTRARIVM est. quia Lator legis humanæ est homo. Sed scribitur 1. Reg. 16. Homo videt, quæ foris parent: Deus autem intuetur cor. Non ergo spectat ad humanam legem cohibere animum, sed solum manum.

RESOLVTIO.

Lex humana in concupiscentia rei alienę inordinata actum interiorem non punit, nec prohibet. Lex autem Moysi, quamuis hunc actum non puniat, prohibet tamen.

RESPONDEO, dicendũ, quòd lex humana in puniendo transgressores in tribus videtur differre à lege diuina.

Primo, quantum ad punitionem: quia lex diuina omnia mala vniuersaliter punit, & docet esse punienda: sed lex humana multa mala permittit, & multa impunita relinquit, quæ per legem diuinam

A puniuntur, vt dicit August. 1. de lib. arbit. cap. 5. Tomo 1.

Secundo, quantum ad modi puniendi explicationem: quia lex humana solum punit dicta, & facta, non autem cogitata: In cogitationibus enim homo subijcitur soli legi diuinæ. sed in cogitationibus, vt prorumpunt in facta, vel dicta, homo subijcitur legi humanæ, vt ore duorum, vel trium testium possit cõuinci, & competenti sęueritate coerceri.

Tertio, quantum ad pœnæ impositionẽ: quia lex humana imponit pœnam solum temporalem. Non enim plus potest esse duratura pœna legis, quàm ipsa lex. Planum est autem, ꝙ humana lex æterna non est: sed solum in hac vita animali, & sensibili est duratura, sicut dicit August. vbi supra. Diuina vero lex imponit pœnam æternam, sicut ipsa æterna est. Humana ergo lex pro concupiscentijs, & interioribus

B peccatis transgressores non punit, nec prohibet. Et in hoc differt humana lex à lege Moysi: quia licet illa non taxet pœnam pro interioribus concupiscentijs, saltem prohibet, quando dicit: Non concupisces, quod non facit lex humana.

Ad Argumenta.

A D PRIMVM ergo est dicendum, quòd lex humana bene intendit ad virtutem inducere per cohibitionem pœnalem: non tamen per pœnas cogit, vel punit animum, sed solum manum.

A D secundum est dicendum, ꝙ licet iustitia sit in voluntate subiectiuè: effectiuè tamen per pœnas

C non cohibet interiorem cogitationem, sed exteriorẽ operationem.

A D tertium est dicendum: quòd quamuis fundamentaliter lex humana ex naturali lege, & diuina sit composita: eo quòd nulla lex iusta potest esse, nisi supernaturali, & diuino iure fundetur: multa tamen addit, & multa subtrahit, vel relinquit, quæ per diuinam legem corriguntur.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in concupiscentia rei alienæ, ꝙ non sit peccatum mortale.

D

Doctor citatus in præcedentibus articulis.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit dispensare in concupiscentia rei alienæ, quòd non sit peccatum mortale. quia dicit August. 1. Retract. cap. xj. Quòd peccatũ est appetere quod iustitia vetat: sed iustitia Dei Exo. 20. vetat concupiscere rem alienã. Ergo est peccatum mortale. Tomo 1.

2 Præterea: In quocunque non est charitas, ibi est peccatum mortale. cum ipsa solum diuidat inter filios Regni æterni, & filios perditionis æternæ secundum August. tract. 5. in Ioan. Sed scribitur 1. Ioan. 2. Tomo 9.

Quicun-

Quicunque diligit mundum, & illud, quod est in mundo, quod est concupiscentia carnis, oculorum, & superbia vitæ, non est charitas patris in eo. Concupiscentia ergo rei alienæ est peccatum mortale. E

3 Præterea: Glo. Ponit Exo. 20. Quòd primum mandatum legis prohibet subreptionem. Secundū, errorem. Tertium, sęculi interficit amorem. Quartū, impietatem. Quintum, crudelitatem. Sextum, fornicationem. Septimum, rapacitatem. Octauum, perimit falsitatem. Nonum, mundi cupiditatem. Decimum, adulterij cogitationem. Sed cupiditas est radix omnium malorum, vt dicit Apostolus 1. ad Tim. 6. Concupiscentia ergo rei alienæ peccatū mortale est.

IN CONTRARIVM est. quia concupiscentia rerum visibilium quandoque insurgit in nobis ex necessitate, non ex voluntate. sed non est peccatum, si voluntarium non est, vt August. De vera Religione c. 14. dicit. Tomo 1.

RESOLVTIO.

Concupiscentia, vt est nobis innata, & vt rationabiliter ordinata potest esse peccatum veniale: sed in nocumentum proximi deliberata, & in opere consumata contra Dei praeceptum, non nisi mortale esse pōt.

RESPONDEO, dicendum, quòd concupiscētia rei alienæ, quantum ad præsens, quatuor modis potest accipi. Primo: vt est nobis innata. Secundo, vt rationabiliter ordinata. Tertio, vt est in nocumentum proximi deliberata. Et quarto, vt est opere consummata.

† Primo modo concupiscentia non est peccatum mortale, sed solum veniale. nobis namque nolentibus, concupiscit caro aduersus spiritum. quia enim sensibilia, & delectabilia audita, vel visa, aut imaginata semper se offerunt nobis ad cogitandum, & imaginandum de eis, & caro subito insurgit, vt talia delectabilia cogitata, & imaginata audita, seu visa concupiscat, nec expectato rationis iudicio, & deliberatione voluntatis. ideo talis concupiscentia nō potest esse peccatum mortale, ex quo voluntaria non est.

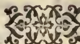
† Vide Conciliū Tridē. sess. 5. in calce Decreti de peccato originali. ante primū caput. Vide Aegidium Rom. 2. sēt. d. 30. qō 1. ar. 5. dub. 1. ad primum in fine. & vide ibidem Scholium.

Secundo concupiscentia potest esse rationabiliter ordinata, vt siquis concupiscat rem aliquam visam, vtilem, vel delectabilem, seu honorabilem secundum Dei mandatum, & propter bonum, & virtuosum finem, & iusto titulo, non in nocumentum alterius: nō est tunc peccatum mortale, sed fortè veniale. quia eo ipso, ꝙ animus implicatur in cogitatione temporalium, retardatur à feruore spiritualium donorum. F

Sed Tertio, & Quarto modo concupiscentia, si sit in detrimentum proximi deliberata, & si sit opere cōtra Dei mandatum, & contra charitatem proximi consummata; peccatum mortale est. Nam, vt dicit Iacob. 1. Peccatum, cum consummatum fuerit, generat mortem. Consummatum autem intelligitur esse peccatum non solum per operis executionem, verū etiam per interioris consensus deliberationem.

Rationes autem in oppositum solutæ sunt per distinctionem prædictam.

QVAEST. LVII. DE DISPENSATIONE DECIMI PRAECEPTI.

DEINDE considerandum est de dispensatione decimi praecepti. Circa quod quęruntur quinque.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare auctoritate alicuius legis, ne carnalis concupiscentia sit peccatum mortale.

Secundo, Vtrum vnquam cum aliquo Sanctorum fuerit dispensatum, vt esset sine peccato carnalis concupiscentię.

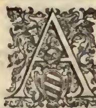
Tertio, Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ consensus in carnalem cōcupiscentiā non sit mortale peccatū.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, vt morosa delectatio in carnali concupiscentia non sit peccatum mortale.

Quinto, Vtrum Papa possit dispensare: vt carnalis concupiscentia aliquibus remedijs ex toto vitetur. G

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT auctoritate alicuius legis dispensare, ne carnalis concupiscentia sit peccatum mortale.

H AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa possit dispensare auctoritate * alicuius legis, ne carnalis concupiscentia sit peccatum mortale. Quia quod nulla lege prohibetur, diuina, vel humana, dispensabile est. sed concupiscentia non ponitur in genere prohibitorum alicuius legis. Nulla enim lex præcipit impossibile: concupiscentiam autem in nobis

* al. ita. legis diuinæ, & humanę.

nobis non inſurgere, impoſſibile eſt. Ergo hoc eſt diſpenſabile.

2 Præterea: Illud, cum quo naſcitur homo, & concipitur, non prohibetur aliqua lege: ſed homo cũ concupiſcentia carnali naſcitur, & concipitur, iuxta illud Pſal. Ecce in concupiſcentia † conceptus ſum: & in peccatis concepit me mater mea. Diſpenſabile ergo eſt qualibet lege, ne concupiſcentia ſit peccatum mortale.

Pſal. 50.
† Vulgata editio habet ita: Ecce in iniquitatibus, &c.

3 Præterea: Quod fit contra prohibitionem legis, peccatum eſt mortale: ſed primus motus carnalis concupiſcentiæ non eſt peccatũ. Ergo non prohibetur in lege diuina, ac per conſequens eſt diſpẽſabile.

IN CONTRARIVM eſt, quia ſuper illo verbo ad Rom. 7. Concupiſcentiam neſciebam, niſi lex diceret: Non concupiſces: dicit glo. † Bona eſt lex, quæ dum concupiſcentiam prohibet, omnia mala prohibet.

† Scilicet ordinaria. Et refertur in c. Nam concupiſcẽtiã. extra de cõſtit.

RESOLVTIO.

Concupiſcentia carnalis, quæ præter noſtram voluntatem in nobis inſurgit, in lege prohibenda nõ eſt, ſed cohibenda: per conſenſum vero deliberata, eſt prohibenda: ſed in opere cõſummata eſt lege diuina, & humana punienda. Hinc ſuper ea diſpenſari nõ poteſt.

RESPONDEO, dicendum, quòd concupiſcẽtia carnalis in nobis tripliciter poteſt accipi. Primo: vt eſt inchoata. Secundo: vt eſt per conſenſum rationis deliberata. Tertio: vt eſt per corpus exterius conſummata.

Primo modo: vt concupiſcentia carnis eſt in nobis inchoata: non eſt in lege prohibenda: quia talis concupiſcentia inſurgit in nobis ex ſurreptione, & inchoatur in nobis abſque noſtra voluntate. nec eſt in noſtra poteſtate, ꝙ inſurgat. vnde non poteſt lege aliqua prohiberi: quia lege prohibetur, quod per noſtram voluntatem poſſumus vitare. Eſt tamen talis concupiſcentia inchoata, vel initiata prohibenda, ne progreſſum faciat, & ne tantum inſurgat, ꝙ iudicium rationis peruertat. Secunda vero concupiſcentia, quæ eſt per conſenſum rationis deliberata, bene eſt lege prohibenda. quia lex datur ſemper habenti rationis vſum, & liberum cõſenſum. Vnde, ex quo per rationis conſenſum concupiſcentia, quæ inſurgit in nobis poteſt approbari, & non approbari, & ei conſentire; poteſt ſimiliter talis concupiſcentia lege prohiberi ne per rationem ſibi conſentiatur, & comprobetur. Secundum quem modum prohibetur, quãdo dicitur: Non concupiſces vxorem proximi tui. Sed concupiſcentia opere exteriori conſummata, eſt lege punienda: qa tunc poteſt eſſe nota iudicio humano: quando per opus conſummata eſt, & completa. Ergo concupiſcentia carnalis in nobis inchoata eſt cohibẽda: per cõſenſum verò deliberata eſt lege prohibẽda: ſed opere conſummata eſt lege diuina, & humana punienda.

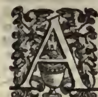
Quibus ſit danda lex.

Ad rationes ergo omnes in oppoſitum eſt dicendum, ꝙ ſicut in naturalibus quædam ſunt in genere directè, & completè: quædam vero indirectè, & per reductionẽ: ſic in moralibus, quædam ſunt in genere prohibitorum completè, & directè. ſecundum quẽ modum concupiſcentia carnalis per conſenſum deliberata, & opere cõſummata intelligitur eſſe prohibita, quando dicitur: Non concupiſces. Quædam verò incomplete, & quaſi inchoatiuè: ſecundum quem modum primi motus concupiſcentiæ intelliguntur eſſe prohibiti, cum dicitur: Non concupiſces. Non ꝙ tales motus propriè poſſint prohiberi: ſed magis cohiberi, ne ꝓgreſſum faciãt. Magis enim debet dici refrẽnatio primorũ motuũ cohibitio, q̃ prohibitio.

ARTICVLVS II.

VTRVM CVM ALIQVO Sancto vnquam diſpenſatum fuerit, vt eſſet ſine peccato carnalis concupiſcentiæ.

S. Thom. 1. p. q. 6. ar. 1. Et 2. ſenten. d. 23. qõ. 1. art. 1. Aegid. Columnus Rom. 2. ſent. diſt. 23. q. 1. ar. 1. D. Bonau. d. 23. ar. 1. q. 1. Sco. d. 23. q. 1. Holkoth q. 2. ar. 5. Biel d. 23. q. 1. Tho. Arg. d. 23. q. 1. ar. 4. Ant. And. d. 23. q. 1. Dur. d. 23. q. 1. Bru. d. 23. q. 1. Capreol. d. 23. q. 1. Turrecrema. cap. Non ex quo. De conſecr. diſt. 4.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ cum aliquo Sanctorum diſpenſatum fuerit, vt eſſet ſine peccato carnalis concupiſcentiæ. In quocunque enim eſt Spiritus ſanctus, ibi peccatũ concupiſcentiæ eſſe non poteſt. Sed de Ioãne Baptiſta ſcribitur Lucæ 1. Quia Spiritu ſancto replebitur adhuc in vtero matris ſuæ.

2 Præterea: Dicit Aug. 3. de lib. arb. cap. 18. Si laborioſum eſt, omnia commendare memoriæ, hoc breuiſſimum tene, quæcunque illa cauſa eſt voluntatis, ſi non poteſt ei reſiſti, ſine peccato ei ceditur: ſi autem poteſt, non ei cedatur, & non peccabitur. Si ergo per aliquem Sanctorum peccatum concupiſcentiæ vitari non potuit, non fuit in eo peccatum.

3 Præterea: In quocunque eſt peccatum, ibi eſt remorſus conſcientiæ: Sed ſcribitur Iob 27. In perſona eius. Iuſtificationem meam, quam cœpi tenere, non deſeram: Nec enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.

IN CONTRARIVM eſt Aug. in lib. de perfectione iuſtitiæ.

Tomo 7. Ratiocin. 16.

RESOLVTIO.

Nullus Sanctorum abſque actuali peccato, ſaltẽ veniali, vixit, præter Chriſtum, & Matrẽ eius, qui nullo modo peccare potuerunt. Sancti enim per gratiam ſpecialem peccatum omne euadere poterant, libero arbitrio cooperãte: ſed propter diuina gratia conſeruationem, humanæq. ſuperbia repreſſionem, hoc eis conceſſum non fuit.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ hanc dubitationẽ mouet Aug. in lib. de baptiſmo paruulorum

Tomo 2. Epiſt. 23.

Epist. 23. dicens: Aliud est quærere, an aliquis Sanctorum post peccatum primorum Parentum fuerit sine peccato concupiscentiæ: Aliud, an possit esse: Et aliud, an si possit esse, cur non est. Nam ad primum articulum; an fuerit: planum est, quòd non, præter Christum, & Matrem eius: quia vox Sanctorum est illa: Non intres in iudicium cum seruo tuo: nō enim iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens: Vox similiter Sanctorum est illa: Dixi: confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. quod patet: quia statim subditur: Pro hac (puta iniustitia, vel remissione peccati) orabit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno. Vox etiam Sanctorum est illa: Si dixerimus, ꝙ peccatum non habemus, nosipsos seducimus. Vnde dicit ibi Aug. De sancta virg. cap. 29. ꝙ illa centum quadraginta quatuor millia Sanctorum, qui cum mulieribus non fuerunt coinquinati, & quia sine macula fuerunt ante thronum Dei; scriptum est de eis: In ore ipsorum non fuit inuentum mendacium: qui tamen si, seipsos, dixissent, fuisse sine peccato, mendacium in ore eorum fuisset. Ad secundū vero articulum; si non fuerit, an possit esse; respondet, ꝙ posset per gratiam Dei, cooperante vero libero arbitrio. quia nec mandatum eius sine eius gratia seruari potest. vnde cum Propheta dixisset: Tu mandasti mandata tua custodiri nimis, statim adiunxit: Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas. Per hoc dedit intelligere, non esse in potestate eius custodire, vel obseruare mandata Dei sine directione gratiæ diuinæ. quia nemo optat obtinere quod est in sua potestate facere. Sed ad tertium articulum, si posset esse, cur non est, nec fuit; Respondet, ꝙ hoc Deus permittit, vt non sit propter repressionē humanæ superbiæ, & propter conseruationem diuinę gratiæ. quia, dicente Apostolo, virtus in infirmitate perficitur. Præter † Christū ergo, & Matrē eius, carnalē concupiscentiā nullus Sanctorū euadere potuit.

Psal. 142.
Psal. 31.
1. Ioan. 1.
Tomo 6.
Psal. 118.
2 Cor. 12.
† De hoc vide Aegid. Ro. 2. sent. d. 23 q. 1. artic. 1. & ibidem scholium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ Aug. in lib. de perfectione iustitiæ respondens primo articulo sic ait: Quisquis autem (dicit) post acceptam remissionem peccatorum, ita quemquam hominum iustè vixisse in hac carne, vel viuere, vt nullum omnino habeat peccatum, contradicit Apostolo Ioanni, qui ait: Si dixerimus, quia peccatum non habemus: nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Non enim ait: habuimus; sed habemus. Quòd si hoc intelligitur esse dictum de peccato originali ex primis Parentibus contracto, cuius peccati desiderijs præcipit Apostolus, vt non obediamus, videat sic dicēs, quid agatur de Dominica oratione. vbi dicimus: Dimitte nobis debita nostra: quod, nisi fallor, non esset opus dicere, si numquam vel in lapsu linguę, vel oblectanda cogitatione eiusdem peccati desiderijs aliquantulum consentiremus: sed tantummodo dicendum esset: Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo. Nec Iacobus Apostolus diceret; In multis enim offendimus omnes. Quamuis ergo beatus Ioannes in vtero matris fuerit repletus Spiritu Sancto, per cuius repletionem consecutus fuit peccati originalis remissionem: postmodum tamen sine † peccato actuali ipse, & alij Sancti non uixerunt: ita vt sibi, & omnibus necessarium fuerit dicere: Dimitte nobis debita nostra. excepto enim vno Mediatore Dei, & hominum: quisquis vel fuisse, vel esse in hac vita aliquē hominē, vel aliquos homines putat, quibus nō fuerit, vel nō sit necessaria remissio peccatorum actualiū, non solum originalis; contrarius est diuinæ Scripturę, vt Augustinus expresse ibi dicit.

Prope finē. Tomo 7.
1. Ioan. 1.
Ratiocin. 6.
Matth. 6.
Iac. 3.
† Hoc intelligitē de peccato veniali. quia mortaliter Ioannes peccare non potuit, vt ait Aegid. Ro. 2. d. 23. q. 1. art. 4. in corpore.

AD secundum est dicendum, quòd Augustinus soluit in Supradicto libro argumentum factū. Quærendū est (inquit) per quid efficitur homo cū peccato carnalis concupiscentiæ, an per naturę necessitatē: an per arbitrij libertatem? si per naturæ necessitatē, culpa caret: si vero p arbitrij libertatē, quærendū est à quo ipsam libertatē arbitrij accepit, & planum est ꝙ à Deo, à quo nullum potest esse malum, vel peccatum. Ad quod respondet, quòd per arbitrij libertatē factum est, vt esset homo cum peccato: quia iuncta voluntate vitio, in quod cecidit, caruit libertate: ita, vt iam pœnalis vitiositas subsecuta ex libertate fecit necessitatem, vt homo necessario concupiscat: nec sibi imputatur, ꝙ per seipsum carnalem concupiscentiam, ac alia peccata vincere non potest: sed imputatur sibi, quòd Liberatorē de tali necessitate cū Propheta non inuocat dicendo: De necessitatibus meis educ me domine. Non enim, vt idem Aug. dicit. 3 de lib. arb. Imputatur nobis, quòd vulnerata membra gestamus, sed quòd volentem sanare contemnimus.

Ratiocin. 9
Psal. 24.
cap 19.
Tomo 1.

AD tertium est dicendum, quòd Augu. in supradicto libro exponit illud verbum, qualiter Iob nō reprehendit cor suum in omni uita eius dicēs: quòd quia iustus ex fide viuit: ideo fides beati Iob eius vita erat. non ergo eum reprehendit cor eius in tota vita eius, puta in tota fide, ex quo per fidem semper reprehendebat peccatum, quod habitabat in membris eius: sed pugnando semper contra præceptū conuincitur ipsum habuisse peccatum. velle enim bonum agere, adiacebat sibi per fidem: sed perficere non poterat sine gratia Christi, vt Apostolus dicit ad Ro. 7.

De perfect. Iust. Resp. 17.
Rom. 1.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, vt consensus in carnalem concupiscentiam non sit peccatum mortale.

S. Thomas 1. 2. q. 73. art. 6. ad 2. argumen.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa possit dispensare, quòd cōsensus in carnalem concupiscentiā non sit peccatum mortale. quia consensus in carnalem concupiscentiam finitus est. ergo non potest aggrauare delectationem carnalem in infinitum: cum ergo prius carnalis

carnalis concupiſcentia eſſet venialis ante conſenſum. poſtmodum conſenſus non poteſt facere mortalem. A

2 Præterea: Omne peccatum mortale eſt in lege diuina prohibitum. ſed conſentire in delectationē carnalem non inuenitur in lege diuina prohibitum. non enim prohibetur ſub illo præcepto: Non mæchaberis. nec ſub illo: Non concupiſces. Ergo non eſt peccatum mortale.

3 Præterea: Conſenſus Euæ in delectationem comeſtionis pomi ſine voluntate comedendi non fuiſſet damnabilis: quia non propter hoc fuiſſet eiecta de Paradiſo. Ergo nec conſenſus delectationis carnalis in inferiori parte rationis eſt damnabilis, nec mortalis.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam: iam mœchatus eſt in corde ſuo. B

RESOLVTIO.

Concupiſcentia carnalis, quę ex ſuggeſtione aliqua, & ex in completo conſenſu oritur, quamuis peccati initium ſit; non tamen eſt peccatum mortale, ſed ex completo conſenſu orta mortale eſt, ſuper quo diſpenſari non poteſt.

De ſermo. Domini in mon. c. 23. Tomo 4. RESPONDEO, dicendum, quòd hanc quęſtionem determinat Aug. in lib. de ſermone Domini, dicens, ꝙ cōcupiſcere poteſt tripliciter cōtingere. C

Primo, ex ſuggeſtione: Statim enim ex memoria, vel ex viſu, vel ex auditu aliquorum delectabiliũ ſecundum tactum, vel guſtum ſuggeritur nobis aliqua concupiſcentia.

Secundo, ex delectatione aliquantulum conſentiē do: quia poſtmodum in concupiſcentia illa ſuggeſta per viſum, vel per auditum, ſtatim homo incipit percuti, & ſcintillari aliqua delectatione, optando illam habere quodam incompleto conſenſu, nondum deliberatione præhabita, vtrum ſint à Deo prohibita: vel non.

Tertio, completo conſenſu, vel completa deliberatione. quia ſic conſentitur, & deliberatur talis concupiſcentia eſſe fienda. vt opportunitate data, quantũcunque à Deo prohibita, opere compleatur. Primis ergo duobus modis, ſecundum quod dicit Auguſt. concupiſcentia non eſt peccatum mortale, quamuis ſit initium peccati: Sed tertio modo eſt peccatum mortale. Vnde dicit Aug. notabiliter Chriſtum dixiſſe: Non omnis, qui concupierit mulierem, ſed qui viderit mulierem ad concupiſcendum, puta, hoc fine, & hoc animo deliberato, vt eam concupiſcat, qđ non eſt iam ſcintillari delectatione carnis: ſed deliberatè conſentire libidini, vt non refręnetur illicitus appetitus, ſed opportunitate data ſatietur. Tunc enim (vt ait) conſenſus concupiſcentiæ eſt peccatum mortale in corde, etſi non in opere hominibus notum, quando res concupita, cui conſentitur, & acceptatur eſt contra Deum, & contra prohibitionem eius. D

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ conſenſus completus quamuis in genere naturæ finitus ſit: in genere tamen morum infinitus eſt: quia mortalis. nec conſenſus talis eſt circumſtantia ſolum aggrauans: ſed eſt cauſa delectationem prohibitam complens: & directè ponit eam in genere prohibitorũ. S. Tho. 1. 2. q. 30. ar. 4.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ in lege prohibetur aliquid dupliciter: vel implicitè, vel explicitè. Sicut ergo per: Non occides, prohibetur explicitè homicidium operis: implicitè vero homicidium voluntatis: ſic explicitè per: Non concupiſces, prohibetur conſenſus operis: implicitè vero conſenſus voluntatis.

AD tertium dicunt aliqui: quòd conſenſus Euæ completus in delectatione comeſtionis pomi, nōn ſolum comeſtio fuiſſet damnabilis, quo ad pœnā æternam, ſed etiam quo ad pœnam temporalem eiectionis de Paradiſo, quod non puto eſſe verum. Non. n. Deus dixit: Quacumque hora volueritis comedere, ſed quacunque hora comederitis, morte moriemini. Gen. 2. Comeſtio enim illius pomi non erat mala, niſi quia prohibita: volitio tamen non fuit prohibita, ſed operatio: ideo volitio † quantumcunque completa, puto, ꝙ non fuiſſet damnabilis. Dicendum eſt ergo ad argumentum, ꝙ non eſt ſimile de delectabilibus ſenſus tactus, & guſtus: quia delectabilia tactus cum pertineant ad luxuriam, ideo ſunt prohibita, quia mala: ſed delectabilia guſtus non ſunt mala, niſi ſint prohibita. † Conſule Theologos ſcholaſticos una cū Magiſtro lib. 2. ſent. d. 22.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare, vt moroſa delectatio in carnali concupiſcentia non ſit peccatum mortale.

S. Thom. 1. 2. q. 31. per totam quæſtionem.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit diſpēſare, vt moroſa delectatio in carnali concupiſcentia non ſit mortale peccatum. Sicut enim naturalia, ſecundum Philoſophum, non poſſunt mutare ſpeciem, ſic nec moralia. ſed delectatio non moroſa poteſt fieri moroſa eadem numero. Cum ergo non moroſa ſit venialis: moroſa non erit mortalis.

2 Præterea: Delectatio moroſa eſt in ratione inferiori, quæ non poteſt à Deo auerti, vel in Deum conuerti: cum auerti, vel conuerti in Deum ſit ſolus rationis ſuperioris: Sed peccatum mortale numquàm eſt ſine auerſione à Deo. Ergo moroſa delectatio nō poteſt eſſe mortale peccatum.

3 Prętcrea: Moroſa delectatio in bono per nos operabili ſine conſenſu faciendi illud, ſi adſit facultas; non

non est meritoria vitæ æternæ. Ergo morosa delectatio in malo sine consensu faciendi non est merito ria æternæ pœnæ.

In Contrarium est August. qui dicit de serm. Dom. in monte. c. 28. Si diu peccatum cogitationis delectatione teneatur: etiā si voluntas perficiendi desit, mortale est: & pro eo totus homo dānabitur.

Tomo 4.

RESOLVTIO.

Morosa delectatio carnis ex cōsensus deliberatione peccatum mortale est: ex temporis vero duratione absque consensu, non item.

Respondeo, dicendum, quòd morosa cōcupiscentia, & complacentia insurgens in carne, vel potest dici morosa temporis duratione, vel consensus deliberatione. Primo modo non causat mortale peccatum. quia si duraret per vnam diem, & homo semper dissentiret: vel complacentiam illā non acceptaret per rationis iudicium, non esset tunc mortale peccatum. Isto modo Hierony. loquitur de mora insurgentis carnalis concupiscentiæ in Epistola ad Eustachium, loquens de seipso dicit: Memini me clamantem diem crebrò cum nocte iunxisse, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret in me, increpante domino, tranquillitas. Sed secundo modo, quòd concupiscentia sit morosa consensus deliberatione, ita ꝙ tandiu duret complacentia illa, donec sibi consentiatur plenè, & deliberatè per rationis iudicium, & voluntatis imperium: tunc puto, ꝙ mortale peccatum sit. quia plenè completū est, quantum ad hominis deliberationem, & quantum ad diuinam reputationem, quæ velle terminatum, & deliberatum hominis pro facto reputat.

Epist. 22.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, quòd delectatio morosa, & nō morosa quàmuis materialiter eadem dici possit: formaliter tamen non est eadem. Verum est enim, ꝙ mora temporis in bono non mutat speciem boni: tamen mora deliberās mutat: quia deliberatio facit opus esse meritorium, quod sine deliberatione factum, non esset meritorium.

Ad secundum est dicendum, quòd ratio inferior quàmuis non habeat Deum pro obiecto, habet tamen Deum pro fine. Vnde potest hominē ab ipso Deo auertere, & in eum conuertere tamquam in finem.

Ad tertium est dicendum, ꝙ non est simile de delectatione morosa bona, & de delectatione morosa mala. quia cum bonum consistat ex integra causa secundum Diony. De di. Nom. c. 4. Plura requiruntur ad bonum, quàm ad malum.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, vt carnalis concupiscentia aliquibus remedijs ex toto vitetur.

Totus hic articulus est multa eruditione refertus, & diligenter considerandus.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit dispensare, vt carnalis concupiscentia aliquibus remedijs ex toto vitetur. Sicut enim frænum impositum equo tollit impetum eius: sic occupatio hominis circa diuinas laudes, & eius orationes est quoddā frænum hominis, tollens malas concupiscentias ab eo. Sic enim scribitur Isa. 48. Laude mea infrænabo te, ne intereas. Ergò Dei laudatio est frænum retrahens hominem ab interitu carnalis concupiscentiæ.

2 Præterea: Dicit Hiero. in Epistola ad Rusticum monachum: Ama scripturarum studia, & carnis vitia non amabis. Scripturarum ergo contemplatio est remedium contra concupiscentias carnales. Epist. 4.

3 Præterea: Dicit Chrisost. super Matthæum, ꝙ abscissio membri non ita comprimit tentationes, nec sic tranquillitatem facit in animo, sicut cogitationū bonarum occupatio, dicente Apostolo ad Philip. 4. Quæcunque pudica, quæcunque casta, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hoc cogitate. Bonæ ergo cogitationis occupatio est remedium auferens carnalem concupiscentiam. Hom. 63. in Matth.

4 Præterea: Dicit Hiero. ad Rusticum monachū: Semper aliquid boni operis facito, vt te diabolus inueniat occupatum. quia multam malitiam docuit ociositas, vt scribitur Eccl. 33. Ocium etiam superbia, & saturitas panis fuit iniquitas Sodomorum, vt scribitur Ezech. 16. Ocij ergo remotio est remedium tollens carnalem concupiscentiam. Epist. 4.

5 Præterea: Super illo verbo Apostoli 1. ad Cor. 6. Fugite fornicationem, dicit glo. ꝙ de alijs vitijs potest expectari conflictus, sed hanc fugite, ne appropinquerit: quia aliter vinci non potest. Mulierum ergo remotio est remedium vincens carnalem concupiscentiam.

In Contrarivm est Damasc. lib. 4. cap. 17. Vbi ait, quòd impossibile est, hominem aliquem nequaquam carnaliter concupiscere. quamuis enim mitigari possit, auferri tamen non potest. Et Sap. 8. scribitur, quòd aliter homo non potest esse continēs, nisi Deus det.

RESOLVTIO.

Concupiscentia carnalis aliquibus remedijs mitigari potest, sed sine Dei auxilio speciali auferri non potest.

R E-

RESPONDEO, dicendum, ꝙ carnalis concupiſcentia tamquam hoſtis interius incluſus, & familiaris inimicus difficillimè vitatur: Ideo Sancti multa remedia conati ſunt inuenire ad reprimēdam ipſam: & præter remedia ſuperius adducta Hiero. in Epiſtola ad Euſtachium ponit quatuor remedia. Primum eſt: Particulariter in cogitationibus operationum carnalium animum non figere: Quia cum particularia deſideria multum moueant, ſtatim caro inflammatur, & ſenſualitas tota incenditur, quæ incenſa trahit rationem, & voluntatem ad conſenſum ſicut ſphęra trahit ſphæram. Secundum eſt: Statim cum cogitationes carnalis concupiſcentiæ veniūt ad mentem: ipſas interficere. Vnde ait: Ille laudatur, & ille prædicatur beatus, qui ſtatim cum incœperit cogitare, interficit cogitatus, & allidit eos ad petram. Petra autem erat Chriſtus. Tertium eſt: praua colloquia, conſortia, & conuiuia mulierum fugere. Vnde dicit: Mulierum colloquia, officia, conſortia, ſalutationes, collocutiones tamquàm quaſdam catenas fugias voluptatum. Quartum eſt: Diſcurſus, & vagationes ex toto ſpernere. Vnde dicit: Caue ne domū exeas, & velis videre filias regionis alienæ: ſicut fecit Dyna filia Iacob. quia quamuis fratres habeas Patriarchas, & Iſrael patre lęteris, ſicut Dyna lętabatur: egreſſa tamen corrupta eſt, & violata. Et ſubdit: Nolo te quærere Chriſtum ſponſum per plateas, & angulos ciuitatis, ne fortè inueniant te vigiles, & percutiant te, & vulnerent, & tollant pallium tuum. Iſta tamen remedia, & alia ſupraposita intelligenda ſunt eſſe iuuātia, & ad mitigandam carnalem concupiſcentiam, nō autem ad omnino vitandam. quia vitari non poteſt ſine auxilio diuinæ gratiæ.

Epiſt. 22. Pſal. 136. 1. Cor. 10. Gen. 34.

Et ſic patet ſolutio rationum ſuprapoſitarum.

QVAEST. LVIII. DE DISPENSATIONE SACRAMENTI.

NVNC conſiderandum eſt, de diſpēſatione ſacramentorum. Circa quod quæruntur octo.

Primo, Vtrum Papa poſſit diſpenſare, quòd aliquod ſacramentum de nouo inſtituatur.

Secundo, Vtrum Papa poſſit diſpenſare, ꝙ effectus ſacramenti alicui conferatur ſine ſacramento.

Tertio, Vtrum Papa poſſit diſpenſare in ſacramentorum forma.

Quarto, Vtrum Papa poſſit diſpenſare in ſacramentorum materia.

Quinto, Vtrum Papa poſſit diſpenſare in ſacramentorum ritu.

Sexto, Vtrum Papa poſſit diſpenſare in ſacramentorum numero.

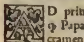
Septimo, Vtrum Papa poſſit diſpenſare in ſacramentorum iteratione.

Octauo, Vtrum Papa poſſit diſpenſare in ſacramentorum ordinatione.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare, vt aliquod Sacramentum de nouo inſtituatur.

Concil. Trid. ſeſſ. 7. de Sacramentis in genere Can. 1. Et S. Thom. 3. par. q. 64. art. 2.

AD primum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit diſpenſare, quòd aliquod ſacramentum de nouo inſtituatur: quia maioris poteſtatis eſt Papa, quàm aliquis Apoſtolorum, præter Petrum. ſed Iacobus Apoſtolus inſtituit ſacramentum extremæ vnctionis, vt patet Iac. 5. Igitur multo fortius Papa ſucceſſor Petri poteſt ſacramentum aliquod de nouo inſtituere.

2 Præterea: Cauſa debet pręcedere effectū: ſed effectus ſacramenti cōfirmationis eſt datio Spiritus ſancti ad robur: & extremæ vnctionis participatio futurę reſurrectionis. Ante ergo dationē viſibilē Spiritus ſancti, & reſurrectionem Chriſti prædicta ſacramenta non fuerunt inſtituta, ſed relicta fuerūt Apoſtolis inſtituenda, quorum caput fuit Petrus, cuius ſucceſſor eſt Papa.

3 Præterea: Hugo lib. 2. de ſacramentis par. 2. c. 15. expreſſe dicit ſacramentū extremæ vnctionis ab Apoſtolis fuiſſe inſtitutum: & Beda dicit ſuper illo verbo Marci 6. Eijciebant Apoſtoli dęmonia: & vngebant oleo multos ægrotos, & ſanabantur. & hunc morem ſanctæ Eccleſiæ habent traditum eſſe ab ipſis Apoſtolis, vt ægroti vngantur oleo, Pontificali benedictione conſecrato.

4 Præterea: Inſtitutio ſacramentorum facta à Chriſto exprimitur in Euangelio. ſed de inſtitutione aliquorum ſacramentorum nulla fit mentio in Euangelio. Ergo illorum inſtitutores fuerunt Apoſtoli, quorum caput fuit Petrus prædeceſſor Papæ.

IN CONTRARIVM eſt illud. quod 1. ad Corin. 1. Paulus confutat errorem illorum, qui inſtitutionem ſacramentorum Petro, ſibi, & alijs Apoſtolis attribuebant dicens: Nunquid Petrus, vel Paulus crucifixus eſt pro vobis, aut in nomine Petri, & Pauli baptizati eſtis?

RESOLVTIO.

Solius Chriſti Sacramentum inſtituere munus eſt, à quo ſacramentorum virtus emanat.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ sacramenta nouæ legis, quantum ad præsens, quattuor modis considerare possumus. Primo quantum ad eorum diffinitionem. Secundo quantum ad sacramenti veteris legis comparationem. Tertio quantum ad eorum emanationem. Et quarto quantum ad sacerdotij translationem. Ex quibus omnibus patere poteſt, ꝙ sacramentorum institutio non conuenit Papę, nec alicui puro homini, sed soli Christo. Est enim diffinitio sacramenti, vt dicit Hugo 1. lib. parte. 9. cap. 2. corporale elementum ex similitudine repræsentās, ex institutione significans, & ex sanctificatione spiritualem gratiam continens. ita ꝙ ex ipsa institutione habet gratiam causare: quia efficit, quod signat. Et vt idem Hugo dicit: Repræsentatio indita est cuilibet sacramento per Creatorem: institutio vero facta est per Christum Saluatorem: sed administratio fit per ministrum dispēsatorem. Sicut ergo per solum Christum fit gratiæ collatio: quia veritas per Iesum Christum facta est; sic per solum Christum facta est sacramentorum institutio. Secundo hoc patet per comparationem eorum ad sacramenta veteris legis: Nō enim minoris efficaciæ sunt sacramenta nouæ legis, quàm veteris, immo maioris. sed de illis sacramentis dicit Augustinus 6. de Ciui. Dei. cap. XI. Quòd sacramenta Iudęorum cur, vel quando instituta sunt, auctoritate diuina factum est. Et postmodum à populo Dei, cui vitæ ęternæ misterium reuelatum est, tempore, quo oportuit, eadem auctoritate sublata sunt. Tertio istud declaratur per eorum emanationē: Nam illius est sacramenta instituere, à quo virtus, & efficacia ipsorum emanat. Sed Aug. Tract. in Ioa. c. 20. exponens illud verbum Ioan. 19. Vnus militum lancea latus eius aperuit; dicit, ꝙ vigilanti verbo Euāgelista vsus est, vt non diceret: latus eius percussit, aut vulnerauit, sed aperuit, vt illic quodammodo vitę ostium panderetur, vnde sacramenta Ecclesiæ emanarunt: sine quibus ad uitam, quæ verè est vita, non intratur. Sicut ergo à solo Chisto virtus, & efficacia sacramentorum emanauit: sic ab ipso Christo solum institutio sacramentorum facta est. Quarto istud patet per sacerdotij translationem. Nam, vt dicit Apostolus ad Hebræ. 8. Omnis sacerdos, & omnis Pontifex ad offerendas hostias, & munera constituitur. Illius ergo est sacramenta instituere, cuius est sacerdotium transferre, quia translato sacerdotio, necesse est vt legis translatio fiat. Sed solus Christus fuit translator noui sacerdotij, & nouæ legis. Ergo solus Christus nouæ legis sacramenta instituit.

Ioan. 1.

Tomo 5.

Tomo 9.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd nec Iacobus, nec aliquis Apostolorum aliquod sacramentum instituit: sed institutum à Christo promulgauit.

AD secundum est dicendum, ꝙ quamuis missio visibilis Spiritus sancti non fuerit facta ante Christi ascensionem, vel resurrectionem; plena tamen missio Spiritus sancti ante fuit facta Patribus veteris testamenti, vt dicit Augustinus 2. de Trinit. Et planum est, ꝙ in sacramento confirmationis, quamuis Spiritum sanctus detur ad robur; non tamen datur visibiliter, sed inuisibiliter.

Tomo 3. cap. 20. 21.

AD tertium est dicendum, ꝙ per Apostolos dicitur facta esse sacramentorum institutio, vel traditio: quia per eos facta est eorum promulgatio, & administrationis executio: Quia enim sacramenta aliqua non erant de necessitate salutis; ideo eorum expressionem, & administrationis executionem non curauerunt enarrare Euangelistæ: sicut fecerunt de alijs. quamuis (vt communiter ponitur) de sacramento confirmationis fiat mentio Matth 19. Vbi Christus pueris manus imposuit. & de sacramento extremæ vnctionis, Marci. 6.

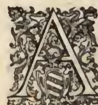
B. Thomas 3. par. q. 65. art. 4.

Et per hoc patet responsio ad quartum.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, quòd effectus sacramenti detur alicui sine sacramento.

S. Thomas. 3. par. q. 64. art. 3. & lib. 4. sent. dist. 5. q. 1. art. 1. & q. 2. ar. 2. q. 2.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit dispensare, ꝙ effectus sacramenti detur alicui sine sacramento: Quia effectus sacramenti est remissio peccatorum; Sed Papa per communicationem indulgentię potest peccata remittere. Ergo potest conferre effectum sacramenti sine sacramento.

2 Præterea: Christus potest effectum sacramenti conferre sine sacramento: quia potestatem suam sacramentis non alligauit. sed (vt dicit Cyrillus Alexandrinus patriarcha) tantam Christus potestatem contulit Petro, quantam ipse habuit, nihil sibi retinendo. potest ergo Papa conferre effectum sacramenti sine sacramento.

3 Præterea: Eandem potestatem habet Papa, quā & Apostoli. sed de Apostolis scribitur Act. 8. quòd per impositionem manuum dabant Spiritum sanctum. Eodem ergo modo potest Papa conferre effectum sacramenti sine sacramento.

IN CONTRARIVM est. quia conferre effectum sacramenti sine sacramento pertinet ad potestatem excellentiæ, quam Christus solus sibi retinuit, & nulli alteri concessit.

RESOLVTIO.

Virtus sacramenti non nisi à Christo sine ipso sacramento conferri potest. Hanc tamen facultatem Ecclesię Ministris conferre potuit, sed non congruit.

RESPONDEO, dicendum, quòd planum eſt, Chriſtum poſſe dare gratiam alicui ſine ſacramento. Dedit enim gratiam Cornelio nondum baptizato. Vnde dicit Aug. contra Donat. cap. 21. in lib. de babtiſmo cap. Non dubito: & ponitur de conſe. di. 4. Merito Centurio, vel Cornelius nondum baptizatus Symoni baptizato anteponitur. nam iſte ante baptiſmum Spiritu ſancto repletus fuit: Ille autē poſt baptiſmum inflatus eſt immundo ſpiritu. Verumtamen, ſi iam Spiritu ſancto accepto, Cornelius baptizari noluiſſet * contemptu tanti ſacramenti, reus fieret. Hanc autem poteſtatem Chriſtus non conceſſit alicui homini puro, ſed ſolum ſibi retinuit. vnde Aug. in lib. de conſenſu Euangeliſtarum cap. 15. & ſuper Ioannem Tract. 5. ſoluens illam controuerſiam, qualiter Ioannes Baptiſta cognouit Chriſtū, & ignorauit: nam antequam ipſum baptizaret, eum cognouit eſſe Dei filium, quando dixit: Ego à te debeo baptizari: & tu venis ad me, quando uenientibus ad ſe dicebat: Poſt me uenturus eſt, qui baptizabit vos Spiritu ſancto, & igne. Poſtmodum Ioan. 1. Sacerdotibus, & Leuitis quærentibus teſtimonium de ipſo dixit: Ego neſciebam eum, ſed qui miſit me baptizare, Ille mihi dixit: Hic eſt, qui baptizat in Spiritu ſancto. Hanc igitur controuerſiam ſoluens Auguſtinus dixit: Quòd Ioannes antequam Chriſtum baptizaret, cognouit, & ignorauit: Nam cognouit, ꝙ baptizauit in Spiritu ſancto. ſed ignorauit poteſtatem ſacramentorum ſolum ſibi retenturum, vt non concederetur alicui puro homini poteſtas ſacramenta inſtituendi, & effectus ſacramenti ſine ipſis ſacramentis conferendi, ne ſeruus in ſeruum, & homo in hominem poneret ſuam ſpem. Potuit ergo hanc poteſtatem Chriſtus (vt videtur dicere Auguſtinus) cōferre miniſtris Eccleſiæ: ſed non congruit. Abſurdū enim videtur dici, aliquid fieri non poſſe, cuius deeſt exemplum. Nam, vt ait in libro de ſpiritu, & anima: Numquam eſſe factū creditur, vt per foramen acus camelus tranſierit, & tamen ipſe hoc dixit, Deo eſſe poſſibile. Nec factum eſſe creditur: quòd aliquis nūquam fuerit ſine peccato, excepto vno mediatore Dei, & hominis: nō tamen debemus negare fieri poſſe, vt homo ſine peccato eſſe potuerit: ſic non debemus negare Chriſtum hanc poteſtatem conferre potuiſſe, quamuis collata non ſit.

Tomo 7.

* al. contempti.

Tomo 4.

Tomo 9.

Tomo 3. cap 1.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ remiſſio peccatorum per communicationem indulgentiæ datur contritis, & confeſſis: vnde non datur remiſſio culpæ, niſi mediante ſacramento. Sed remiſſionem pœnæ debitæ illi culpæ, vel in toto, vel in parte confert Papa, mediante officio.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ tantam poteſtatem Chriſtus contulit Petro, quantam potuit miniſterialem, non principalem habere: Vt quicquid abſolueret, vel ligaret, mediante ſacramēto, vel remitteret, mediante officio; vice * eius putetur eſſe ligatum, vel ſolutum.

* al. in cœlis credantur.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Apoſtoli dabant A ſpiritum ſanctum, vel mediante ſacramento confirmationis: vel mediante oratione, & ſacræ ſcripturæ expoſitione, ſecundum quem modum dicit Apoſtolus Gal. 3. ſe dediſſe eis Spiritum ſanctum, & operatum fuiſſe in eis virtutes.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare in ſacramentorū forma.

S. Thomas. 3. par. q. 60. art. 7. & 8. Aluar. lib. 2. de Planctu Eccl. cap. xi.

B AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit diſpenſare in ſacramentorum forma. Quia Græci non vtuntur forma baptiſmi, qua vtuntur Latini. Ergo cum tam illi, quàm iſti credantur verum baptiſma conferre; videtur, quòd auctoritate humana in forma ſacramenti poſſit fieri diſpenſatio.

2 Præterea: In extrema vnctione non inuenitur aliqua forma data ab ipſo Chriſto. Ergo auctoritate Papę talis forma eſt ordinata.

3 Præterea: In ſacramēto pænitentiæ forma eius ponitur eſſe: Abſoluo te. Sed talis forma non inuenitur tradita à Chriſto: ergo auctoritate humana in tali forma diſpenſatum eſt.

C IN CONTRARIVM eſt. quia forma eſt de eſſentia rei: ſed Papa non poteſt diſpenſare circa eſſentialia ſacramentorum. Ergo nec in ſacramentorum forma.

RESOLVTIO.

Sacramentorum forma diſpenſationem non admittunt: ſed eis vti debet Eccleſia, quibus ipſe Chriſtus immediatè vſus eſt: vel Apoſtoli, qui eas ab ipſo acceperunt.

RESPONDEO, dicendum, Quorundam opinionem fuiſſe Eccleſiam poſſe mutare formam ſacramentorum, & inſtituere. quod potiſſime de forma D ſacramenti pęnitentię auſi ſunt aſſerere, dicentes hanc formam: Abſoluo te, non eſſe conuenientem. quia tali forma debet Eccleſia vti in ſanatione infirmitatis ſpiritualis, ſicut Apoſtoli vtebantur in ſanatione infirmitatis corporalis: ſed Apoſtoli in ſanando ægrotos non dicebant: Sano, ſed ſanet te Deus. Ergo eodem modo miniſtri Eccleſiæ non debent dicere: Abſoluo te: ſed abſoluat te Deus. Vlterius dicunt, ꝙ temerarium eſt dicere: Abſoluo te: puta, oſtendo te abſolutum, cum ipſe ignoret, vtrum abſolutus ſit, vel non: ſicut ignorat Dei voluntatem, cuius gratia fit abſolutio, & peccatorum remiſſio. Addunt ſimiliter, ꝙ nullus poteſt dicere: Oſtendo te abſolutum, niſi forte eſſet ſibi reuelatum, ſicut Ioanni euangeliſtæ, & Beatæ Virgini. Sed hanc opinionem erroneam puto

esse. Quia sicut remissio peccatorum nō fit, nisi Christi auctoritate, iuxta illud Apostoli 2. Cor. 2. Ego qđ donaui vobis, siquid donaui propter vos, in persona Christi. Sic formam instituere in quolibet sacramento solum ad Christum pertinet, à quo sacramenta instituta sunt. Nec est simile de sanatione corporali, & de remissione peccatorum: quia gratia sanitatis inter dona gratis data computatur: vnde verbum dicentis: Sanet te Deus, non sanabat, sed sanationem impetrabat. sed verba sacramentalia efficiunt, quòd significant. Vnde verbum dicentis: Absoluo te: veram absolutionem efficit principaliter virtute Christi; & ministerialiter virtute clauium concessarum ministris Ecclesiæ. Nec est temerarium dicere: Absoluo te, cum ignoret, vel non sit sibi reuelatum, ꝙ sit absolutus. Sicut enim iudex absque temeritate, testibus auditis, potest pronunciare aliquem esse innocentem, quamuis secundum veritatem ignoret, an sit innocens: ita non temerarie Sacerdos ostendit aliquem esse absolutum in foro pœnitentiæ, in quo creditur pœnitenti pro se, & contra se. Dico ergo, quod in formis sacramentorum non cadit dispensatio, sed illis debet vti Ecclesia, quibus ipse Christus immediate vsus est, vel Apostoli, qui ab ipso acceperunt.

E F

Ad Argumenta.

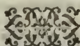
AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ multi dicunt personam baptizantem non esse de essentia formæ baptismi: sed solum inuocationem Trinitatis: Et ideo Græci, & Latini verum baptisma conferunt.

AD secundum est dicendum, ꝙ forma extremæ vnctionis tradita est ex verbis beati Iacobi, qui sacramentū extremæ vnctionis à Christo institutum promulgauit: Vnde; quia in tali sacramento expectatur aliquod corporale futurum: puta alleuiatio infirmitatis, dicente beato Iacobo: Alleuiabit eum Dominus; ideo Ecclesia vtitur pro forma, oratione deprecatiua, quia Iacobus dixit: Oratio fidei saluabit infirmum. In alijs vero sacramentis, cum solus effectus spiritualis expectetur, statim efficitur, quod significatur, auctoritate Christi, & virtute clauium. Vnde vtitur semper verbo indicatiuo pro forma: vt Baptizo te: Absoluo te: & Chrismo te.

G

AD tertium est dicendum, quòd forma pœnitentiæ habetur ex verbis Christi, Matthæi 18. dicentis: Quodcumque solueritis super terram, erit solutum, & in cœlis. Per quod datur intelligere, quod persona ministri exprimenda esset in absolutione, sicut in sacramento baptismi, quando dicit Mat. vltimo: Euntes baptizate omnes gentes.

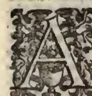
H

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in Sacramentorum materia.

S. Thomas 3. par. quæst. 60. art. 5.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa possit dispēsare in sacramentorum materia. Quia materia pœnitētię est subditus: sed Papa pōt hunc subditū facere nō subditū. ergo potest dispēsare in materia sacramēti.

2 Præterea: Materia Eucharistiæ est panis: sed Græci cōficiunt in fermentato, nos vero in azimo. Cadit ergo dispensatio in mutatione materiæ sacramenti.

3 Pręterea: Personæ legitimæ contrahentes sunt materia sacramenti matrimonij. sed Papa potest facere personas illegitimas ad contrahendum legitimas, & econuerso. Ergo Papa potest dispensare in materia sacramenti.

IN CONTRARIVM est. quia materia ponitur in diffinitione sacramenti. Ergo est de essentia eius: & per consequens non cadit in ea dispensatio.

RESOLVTIO.

Materia essentialiter ad formam sacramenti ordinata non admittit dispensationem. sed materia diuersificatio penes accidentia non mutantia materię speciem dispensationem admittit.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut videmus in rebus naturalibus; sic suo modo est in signis sacramentalibus. In naturalibus autem sic est, quòd in his, quæ differunt specię, materia est diuersa propter diuersitatem formæ. membra enim leonis, & cerui differunt, quia animæ eorum differunt: vt dicit Commentator primo de anima. Sed in his, quæ sunt eiusdem speciei, forma non est diuersa nisi propter diuersitatem materiæ: ita ꝙ manet vnitas formæ specificę cum diuersitate materię diuersificatæ per diuersa accidentia. sic in signis sacramentalibus oleum, & aqua, & panis differunt sacramentaliter, propter diuersitatem formarum sacramentorum. Sed unum, & idem sacramentum potest habere materiam diuersificatam per diuersa accidentia: vt ꝙ sit aqua dulcis, & amara non diuersificat speciem sacramenti baptismi, & ꝙ sit azimus panis, vel fermentatus non diuersificat materiam sacramēti eucharistiæ. In materia ergo ordinata essentialiter ad formam sacramenti non cadit dispensatio: sed in diuersificatione materiæ penes diuersa accidentia non mutantia ipsius materiæ speciem, vel entitatem, dispensari potest.

Auerr. 1. de anima com. 53. & 2. de anima com. 60.

Materia diuersificata p accidentia non diuersificat speciē sacramenti.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ habens vsum

vſum liberi arbitrij pœnitens, & confeſſus, eſt materia † ſacramenti pœnitentiæ, nec Eccleſia in hoc diſpẽſare poſſet. Sed, quòd ſit ſubditus iſtius, vel illius, accidentale eſt ſacramento. & in hoc recipit diſpenſationem.

† Dominicus ſotus lib. 4. ſent. diſt. 14. q. 1. art. 2.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd azimum, & fermentatum non mutant ſubſtantiam panis: & per conſequens non mutant eſſentialiter materiam ſacramenti.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ maſculus, & fœmina ſunt materia ſacramenti matrimonij, ꝙ tamen illegitime contrahant, vel legitime poteſt Eccleſia ſtatuere diuerſos gradus. Vnde ſi matrimonium ſit celebratum in aliquo gradu prohibito ab Eccleſia; ſi illa prohitio fuit latens, legitimum fuit matrimoniũ, & legitimi filij inde nati: quia legitime ſecundum iudicium Eccleſiæ fuerunt copulati. ſed poſtmodum ſi prohibitio ad notitiam Eccleſiæ veniat, tale * matrimonium iudicat eſſe illegitimum, ſine diſpenſatione legitime facta.

* al. Sed matrimonium iudicat legitime factũ ſimiliter diſpenſatione facta.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare in ſacramentorum ritu.

Concilium Trident. ſeſſio. 7. de ſacramentis in genere can. 13.

A D quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non poſſit diſpenſare in ſacramentorum ritu: Quia magis eſt obſeruandus ritus in figurato, quàm in figura. Sed Exodi 12. præceptum fuit, ſpecialem ritum ſeruare in comeſtione agni paſchalis, qui figurabat ſacramentum euchariſtiæ. Ergo multo fortius determinatus ritus ſeruandus eſt in figurato.

2 Præterea: Papa non poteſt diſpenſare in ritu eorum, quæ faciunt ad ſatisfactionem hominis. quę nõ niſi a Deo habentur. Sed ſcribitur Exodi 29. ꝙ per aſperſionem ſanguinis, & inunctionem olei conſecrabantur ſacerdotes, & ueſtes eorum. Et Leui. 16. ſcribitur, ꝙ ſacerdos per aſperſionem ſanguinis vituli expiabatur ſanctuarium ab immundicijs filiorum Iſrael, & a peccatis eorum: quorum remotio cum magis ſit neceſſaria in adminiſtratione ſacramentorum nouę legis; videtur, quòd in tali ritu non cadat diſpenſatio.

3 Præterea: Papa non poteſt diſpenſare in præceptis Dei, vt ſupradictum eſt. Sed tam ſacramenta veteris legis, quàm ritus adminiſtrandi, Dei auctoritate inſtituta ſunt, vt dicit Auguſtinus. Ergo multo magis in noua lege.

In Contrarium eſt, quia vt ſcribitur de Conſe. di. 1. cap. Iacobus. Iacobus frater Domini: & Baſilius cęſarienſis Epiſcopus addiderunt nobis Miſſæ celebrationem. & Auguſt. 1. ad Cor. 11. Epiſtola 118. dicit: Quòd licet Chriſtus poſt cęnã corpus ſuum dederit diſcipulis: quo tamen ritu, vel ordine poſtmodum ſumeretur, Apoſtolis reliquit docendum, & ordinandum.

Tomo 2. cap. 6.

RESOLVTIO.

Iis, quæ ad ſacramentorũ ſubſtantiam faciunt, ſeruatis; ritus ipſorum diſpenſationem admittere poteſt.

Respondeo, dicendum, quòd ſicut dicit Hugo 2. libro de ſacramen. par. 2. c. 5. omnis Eccleſiaſtica adminiſtratio in tribus conſtat: ſcilicet in ordinibus diuerſorum Prælatorum: In adminiſtrationibus ſacramentorum, & in diuerſis præceptis ſubditorum. In omnibus iſtis Papa diſpenſare poteſt, ſi poteſt diuerſus gradus, & diuerſos ordines Prælatorum ordinare, & ordinatos tollere pro rerum diuerſitate, & temporum: ſecundum, quòd uidet Eccleſiæ vtilitati conuenire. Ergo poteſt diuerſum ritum in adminiſtratione ſacramentorum inſtituere, ſeruatis ſemper illis, quæ ad eſſentiam, vel ſubſtantiam ſacramentorum faciunt. In ſubditis vero poteſt diuerſa præcepta ponere, & poſita auferre, ſecũdum ſtatum, & conditionem ipſorum.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo † eſt dicẽdum, ꝙ ritus ille in ſumptione coporis Chriſti non eſt ſeruandus ſecundum litteram, ſed ſpiritualiter ſolum: Quia dicit † Aug. in lib. 83. quæſtionum: Sumentes corpus Chriſti figuratum per agnum paſcalem debent eſſe accincti renibus propter caſtitatem: Baculum debent tenere in manibus, propter Spiritus ſancti firmitatem. Fortis enim eſt, vt mors dilectio: ſicut ſcribitur Cantico ult. Debent eſſe calciati pedes, propter ſancti euangelij veritatem, iuxta illud ad Ephe. 6. Calciati pedes in præparatione euangelij pacis. Debent eſſe ſtantes propter attentionis charitatẽ. Et feſtinanter comedere, propter cœleſtis patriæ gaudij auiditatem.

† Ioannes Roffen. aduerſus Lutherum art. 16.
† Quæſt. 2. Tomo 4.

Ad ſecundum dicitur, ꝙ ritus ille non faciebat ad remotionem peccatorum inficientium animam: vel ad remotionem culpæ ſpiritualis, quæ potiſſime requiritur in ſumptione corporis Chriſti. ſed ſolum ad remotionẽ immundiciæ corporalis. Vnde ipſum ſanctuarium dicebatur expiari: quod tamen ſubiectum culpæ eſſe non poteſt.

Ad tertium dicitur, quòd ritus ille non poterat hominem ſeruientem, vel adminiſtrantem illa ſacramenta perfectum facere ſecundum conſcientiam: quia ſolum erat in cibis, & potibus, & varijs baptiſmatibus, & iuſtitijs carnis, vt dicit Apoſtolus ad Hebræ. 9. Sed ritus adminiſtrationis, & ſumptionis ſacramẽtorum nouæ legis requirit munditiam, & perfectionem conſcientiæ. Et ideo ſecundum augmentum Eccleſiæ, & deuotionem fidelium poteſt ritus talis augmentari, & ordinari.

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in Sacramentorum numero.

Concil. Trident. sess. 7. de Sacramētis in genere can. 1. Et S. Thomas q. 65. ar. 1.

D sextum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa possit dispensare in Sacramētorum numero. Quia omnia sacramenta ordinātur ad Christum: Sed totus Christus continetur in sacramēto Eucharistiæ. Potest ergo Papa dispēsare, ꝙ sit vnum tm̄ sacramentū.

2 Præterea: Papa potest vnum sacramentum multiplicare per plura: quia in sacramento ordinis potest plures ordines instituere supra institutos. Non enim fuerunt in primitiua Ecclesia, nisi duo ordines. postmodum Ecclesia sibi alios instituit. Ergo potest eodem modo plura sacramenta ad vnum reducere.

3 Præterea: In sacramentis datur remissio peccatorum, sed omnia peccata remittuntur in baptismo. Sufficit ergo solum sacramentum baptismi esse.

4 Præterea: Matrimonium est sacramentum datū contra intemperantiam tactus. Potest ergo Papa dispensare, vt ordinetur aliud sacramentum contra intemperantiam gustus.

In Contrarivm est. quia sacramenta omnia instituta sunt à Christo. Non ergo auctoritate puri hominis possunt alia sacramenta institui.

RESOLVTIO.

Sacramenta alia ab homine puro institui non possunt, nec diminui: sacramentalia verò dispensationē admittunt.

Respondeo dicendum, ꝙ tria sunt genera sacramentorum, ut ponit Hugo 1. lib. de sacramentis cap. 7. Quędam enim sacramenta sunt propriè dicta, quæ per se faciunt ad hominis saluationē, & sine quibus salus hominis haberi non pōt. Quædam vero sunt, quæ faciunt ad hominis exercitationem, vt aqua aspersionis, & susceptio cineris, & similia. sine quibus quàmuis salus hominis haberi possit, occupata tamen in his humana mēs aliquam sanctificationem, & gratiam ampliorem per ea acquirere potest. Aliqua vero faciunt ad eorum, quæ sunt vera sacramenta deuotam præparationem, sicut omnia sacramentalia: vt consecratio vestium, altarium, & Ecclesiarum, ac Ministrorum. In numero ergo primorum sacramentorū Papa dispensare non potest, quia ab illo instituta sunt, qui omnia posuit in numero, pondere, & mensura. Sed in numero aliorum, quæ non sunt propriè sacramenta, sed magis quædam sacramentalia: Papa potest dispensare, multiplicando, vel diminuendo secundum quod videt Ecclesiæ vtilitati, & deuotioni fidelium expedire.

E

Ad Argumenta.

Ad primvm ergo est dicendum, ꝙ sacramentum Christi corporis est cibus grādium (vt dicit Augustinus) & ideo requirit sumentium sanctificationem, & mundificationem factam per alia sacramenta. Lib. 8. cōf. c. 10. Tomo 1.

Ad secundum est dicendum, quòd Papa sacramentum vnum non multiplicat in plura, nec sacramentum ordinis est nisi vnum sacramentum. non tamen est vnū nisi vnitate ordinis, quod ipsum nomen importat: Vnde paucitas, vel plurificatio ordinum non facit in dicto sacramento diuersitatem: sed finis, ad quem ordinatur, vtilitatem.

F

Ad tertium dicitur: Quòd quàmuis in baptismo peccata omnia remittantur: propter reiterationem tamen peccatorum actualium, cum ipse baptismus non reiteretur: oportuit alia sacramenta ordinari ad expiationem illorum peccatorum. Vnde pœnitentia dicitur secunda tabula post naufragium. Tabula secunda post naufragiū.

Ad quartum est dicendum, quòd incontinentia tactus non solum causat infectionem personæ, immo etiam causat infectionem naturæ: quia virtus generatiua, per quam fit humanæ naturæ propagatio, à bono prolis deordinatur: nisi per sacramentū matrimonij reguletur.

ARTICVLVS VII.

G

VTRVM PAPA POSSIT dispēsare in Sacramentorū iteratione.

S. Thomas par. 3. q. 63. art. 6.

D septimum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa possit dispēsare in sacramentorum iteratione. Quia perfectius est sacramētum Eucharistiæ, quàm baptismi. Sed sacramentum Eucharistiæ reiteratur. Ergo similiter potest reiterari sacramentum baptismi.

2 Præterea: Iterato morbo, iterari debet medicina: sed confirmatio datur contra infirmitatem, & debilitatem spiritualē. Reiterata ergo tali infirmitate: potest reiterari confirmatio.

H

3 Præterea: Sacramentum, in quo nō imprimitur character, reiterari potest. sed in aliquibus ordinibus sacramēti ordinis non imprimitur character: cuius probatio est: quia constituti in minoribus possunt reuerti ad statum laicalem. Sacramentum ergo ordinis reiterari potest.

In Contrarivm est Apostolus ad Hebræos 6. vbi ait, ꝙ impossibile est eos, qui semel illuminati sunt per baptismum; & iterum prolapsi sunt * in peccatum, rursus renouari ad pœnitentiā, vt iterum baptizentur. quia tales sunt iterum crucifigentes sibimet filium Dei. * al. per

RESOLVTIO.

In ſacramentorum iteratione, quæ iterabilia non ſunt, diſpenſari nullo modo poteſt.

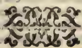
RESPONDEO, dicendum, quòd in rebus naturalibus, & corporalibus triplicem videmus poteſtatem. Vnam recipiendi: quæ à Philoſopho appellatur potentia materiæ, ſecundum quam ipſa materia eſt in potentia recipiendi omnes formas, & omnes perfectiones naturales. Secunda eſt reſiſtendi, ſicut ferrum, & omnia dura habent potentiam reſiſtendi, vt non facilitet recipiant peregrinas impreſſiones. Tertia eſt agendi: ſicut ignis habet potentiam calefaciendi. Iſti autem triplici potentiæ in corporalibus correſpondet triplex potentia in ſacramentis ſpiritualibus, quia in baptiſmo imprimitur potentia recipiendi. baptizatus enim poteſt omnes perfectiones ſpirituales, & ſacramentales recipere. In confirmatione vero imprimitur potentia reſiſtendi, vt non ibi faciliter recipiatur peregrina impreſſio cōtra nomen Chriſti. Sed in ſacramento ordinis imprimitur poteſtas agendi, & adminiſtrandi cætera alia Sacramenta. Cum ergo character, & poteſtas ſpiritualis in iſtis tribus ſacramentis à Chriſto imprimatur indelebiliter, à quo ſacramenta ſunt inſtituta. Sicut Papa non poteſt diſpenſare in characteris, & dictæ poteſtatis impreſſione, vel expulſione, quia ex quo imprimitur animæ, numquàm poteſt auferri per ſuſpenſionem, vel degradationem, quinimmo in anima ſeparata remanet. dicit enim Auguſt. 1. lib. de Symbolo, cap. 6. Quòd ſi hæreticus correctus incipiat nouiter Chriſto militare: nullus tamen audet ei characterem baptiſmi mutare: ſic non poteſt diſpenſare in dictorum ſacramentorum reiteratione. Tomo 9.

Ad argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ licet ſacramentum Euchariſtiæ ſit perfectius in continētia, non tamen eſt perfectius in receptionis potētia, quia non imprimitur in eo character: ſicut in baptiſmo, & in ſacramentis ſupradictis.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ confirmatio datur contra ſpiritualem infirmitatem conſecutam ex originali peccato: quod quidem vnum fuit formaliter. Vnde ſicut ille nō reiteratur, ſic non debet reiterari confirmatio.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ ſecundum communiorem opinionem in quolibet ordine imprimitur character; & quātumcūq; in minoribus ordinibus ordinati transferant ſe ad laicatum: ſemper tamē in eis remanet characteris impreſſio, quia ſi de laicatu ad clericatum reuertantur, non ſunt iterum in illis ordinibus ordinandi.

A ARTICVLVS VIII.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare in Sacramentorum ordinatione.

S. Thom. par. 3. q. 65. ar. 2.

AD octauum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit diſpēſare in ſacramentorum ordinatione. ſicut enim character vnius ordinis non dependet ab alio, quia poteſt quis fieri ſacerdos, B vel diaconus per ſaltum, non aſſumpto ordine ſubdiaconatus, vel alijs inferioribus ordinibus: ita vnum ſacramentum non videtur dependere ex alio, cum quodlibet ſacramentū habeat ſuum effectum. Poteſt ergo Papa diſpenſare, vt non baptizatus recipiat alia ſacramenta.

2 Præterea: Cauſa eſt prior ſuo effectu, loco, tempore, & dignitate, vt dicit Philoſophus. Sed cauſa omnis ſacramentalis gratiæ eſt ipſe Chriſtus realiter in ſacramento Euchariſtiæ contentus. Ergo ſacramētum Euchariſtiæ tempore debet præcedere ſacramētum baptiſmi.

3 Præterea: Matrimonium eſt vnum ſacramentū: ſed hoc fuit in primo ſtatu ante peccatum, alia vero ſacramenta poſt peccatum inſtituta ſunt, debet igitur matrimonium præcedere omnia alia ſacramēta.

C IN CONTRARIVM eſt. quia ſacramētum baptiſmi ponitur ianua, & oſtium omnium ſacramentorum.

RESOLVTIO.

Sacramentorum ordo varius eſſe poteſt, ſi ipſa variè conſiderentur. hoc eſt, quantum ad neceſſitatem, dignitatem, diuturnitatem, & adminiſtrandi poteſtatem.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ordo in ſacramentis quatuor modis conſiderari poteſt. Primo quantum ad neceſſitatem. Secundo quantum ad dignitatem. Tertio quantum ad temporis diuturnitatem. Quarto quantum ad adminiſtrandi poteſtatem. D

Primo modo ſacramentum baptiſmi debet præcedere omnia alia: quamuis enim Deus poſſet ſine baptiſmo aliquem ſaluare: ſecundum ordinem tamē à Deo inſtitutum homo ſaluari non poteſt ſine baptiſmo. quia niſi homo renaſcatur ex aqua, & Spiritu ſancto non poteſt introire in regnum Dei, vt dicitur Ioan. 3.

Secundo modo ſacramentum Euchariſtiæ præcedit omnia alia ſacramēta. quia dignius eſt omni alio, cum ibi contineatur Chriſtus, non ſolum per gratiæ efficaciam, ſicut in alijs: verum etiam per ſuam realem præſentiam.

Tertio modo matrimonium præcedit alia ſacramenta.

Lib. 2. de pec.orig. cõtra Pelag.& Cęlest. cap. 34.Tom.7. menta: quia in primo statu ante peccatum secundũ Aug. fuisset honorabile connubium, & thorus immaculatus. Sed quarto modo sacramentum ordinis prius est alijs sacramentis. Vnde Gratianus prius determinauit de sacramento ordinis, & de potestate ministrorum in prima parte decretorum: & de causis, & iudicijs ipsorum, quod fecit in secunda parte, quàm determinaret de ipsis sacramentis, quod fecit in parte tertia.

Gratiani institutũ circa tractatũ de sacramẽtis.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendũ, ꝙ non est simile. quia characteres ordinum non præsupponũt se ad inuicem de necessitate, sed de congruitate, secundum ordinationem Ecclesiæ. Vnde mandatum Ecclesiæ transgrederetur, si aliquis faceret se ordinari per saltum: sed tam sacramentum ordinis, quàm E alia, de necessitate pręsupponunt characterem baptismalem: Vnde si non baptizatus ordinaretur, esset iterum† reordinandus: Nihil enim potest recipere qui caret potentia recipiendi.

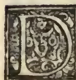
† Cap.1. & 3. extra de presbytero non baptizato.

Ad secundum dicitur, ꝙ Christus est causa efficiens omnis sacramentalis gratiæ. & quãtum ad hoc verum est, ꝙ sacramentum Eucharistiæ præcedit omnia alia sacramenta tempore, & dignitate: sed formaliter ipsa gratia baptismalis præcedit perceptionẽ sacramenti Euchatistiæ. quia non aliter homo efficitur dignus dictum sacramentum percipere, nisi fide informata charitate.

F Ad tertium dicitur, ꝙ quamuis institutio sacramenti matrimonij tempore præcesserit institutionẽ omnium aliorum sacramentorum; tamen quia minus habet de spiritualitate, quàm alia: ideo non primo loco, sed vltimo inter sacramenta est numerandum, & ordinandum.

QVAEST. LIX. DE DISPENSATIONE ARTICVLORVM.

Deinde considerandum est, de dispensatione articulorum. Circa quod quęruntur quatuor.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare in noui Symboli editione.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare in articulorum additione.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare in articulorum diminutione.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare in articulorum coactione.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in noui Symboli editione.

S.Thom.2.2.q.1.art.10. Et Aluar.de Planctu Ecclesiæ lib.2.cap.xj.

Tomo 9. Ad primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit dispensare in noui Symboli editione. Dicit enim Aug.1.lib. de Symbolo, cap.1. Quòd Symbolum ad hoc fit, vt verba, quæ per diuinam Scripturam sparsa sunt ad vnum redacta tardorum hominum memoria non * laberetur, vt omnis homo possit discere, & tenere quod credit. Sed si Papa posset semper nouũ Symbolum condere, ex eorum multiplicatione me- G moria non iuuaretur, sed potius confunderetur.

* al. laboraret.

2 Præterea: In Symbolo explicantur illa, quæ sunt fidei: sed quamdiu sumus in ista vita non possumus explicare, quæ ad fidem pertinent. Vnde dicit August.2 lib. de Symbolo cap.2. Quòd non debemus esse curiosi ad inuestigãdum quod Apostoli minimè exprimere, & explicare potuerunt. Non est ergo nouum Symbolum condendum. Tomo 9.

3 Præterea: Quæ ponuntur in Symbolo non debent ratione probari. Sed Aug. dicit libro supradicto cap. 1. Quòd sancti Symboli suscepimus rationem exponendam. Ergo videtur, ꝙ nouum Symbolum condere ad Papam non spectet. Tomo 9.

In Contrarium est. quia Symbolum est regula fidei, vt idẽ Augustinus dicit 1.lib.de Symbolo. Sed quotiens fidei regula ventilatur, ad Petrũ, & sui nominis honoris auctoritatem referẽdum est, vt dicitur 24.q.1.c.Quotiens. Tomo 9.

H

RESOLVTIO.

Symbolum nouum condere ad Papam solum spectat.

Respondeo, dicendum, ꝙ hanc quæstionem determinat Aug.1.lib.de Symbolo: vbi vult, ꝙ omnis Symboli condendi, & ordinãdi in sancta Dei Ecclesia terminatur auctoritas. Habet enim fides christiana tria secundum eundem Augustinum. Primo, vniuersalitatem, vnde dicitur catholica, quia non docetur in angulis, sicut doctrina hæreticorũ, sed publicè, & vniuersaliter diffusa est per vniuersum orbẽ.

Secundo,

Secundo, vnitatē: quia vna fuit fides antiquorū, & modernorū, vt dicit Apoſtolus ad Eph. 4. Vnus domin⁹, vna fides, & vnum baptiſma. Tertio, auctoritatem. Dicit enim Aug contra Epiſtolam fundamenti c. 5. Ego non crederem euangelio, ſi non crederem Eccleſiæ. Ex his tribus patere poteſt, quòd nouum Symbolum condere ſolum ad Papam ſpectat. Nam in Symbolo ponuntur illa, quæ vniuerſaliter pertinent ad chriſtianam fidem. Illi ergo incumbit auctoritas huiuſmodi Symbolum condere, qui eſt caput fidei chriſtianæ: & in quo tamquam in capite omnia membra Eccleſiæ vniuntur: & cuius auctoritate omnia, quæ ad fidem ſpectant, firmantur, & roborantur.

Tomo 6.

A

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ ſemper Symbolum, quod de nouo conderetur, breuiter colligeret, quæ eſſent de ſalute credendi. & ideo ſemper memoria iuuaretur, & nō cōfunderetur. Nec oporteret omnes credētes omnia Symbola, & quę in prædictis Symbolis continerentur, actualiter in memoria retinere: ſed illa dumtaxat, quæ eſſent ad neceſſitatē ſalutis: Alia autem minores tenerentur credere in fide maiorum, ad quos pertinet fidem defenſare, & in ſymbolis ipſam explicare contra inſurgentes errores. Aliud eſt enim ſcire tantummodo, quid homo credere debeat propter adipiſcendam vitam beatam, quę non niſi æterna eſt: & aliud eſt ſcire quemadmodum hoc ipſum, & pijs opituletur, & contra impios defendatur, vt dicit Auguſt. 14. de Trini. cap. 1.

B

Nicolaus Eymericus Directorio Inquiſitorū par. 1. q. 7. & 12.

Tomo 3.

C

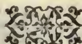
Ad ſecundum eſt dicendū, quòd Aug. nō loquitur de explicatione aperię viſionis, qui erit in patria: vbi illa, quæ nunc homo credit, aperte videbit: non autem loquitur de explicatione enigmaticæ cognitionis viæ, in qua tamen niſi homo explicite credat, quæ ad ſalutem pertinent, ibi aperte non videbit, dicente Propheta: niſi credideritis non intelligetis.

Iſaię 6.

Ad tertium dicitur, quòd Aug. loquitur de ratione demonſtratiua, ſed de ratione expoſitiua. Eſt enim triplex gradus cognoſcendi illa, quæ ſunt fidei. Vnus eſt, per ſolius voluntatis firmam adhæſionē. Secundus eſt, per ſacræ Scripturæ expoſitionem, declarationem, & contrariorum ſolutionem, vnius textus per alium, vel vnius articuli per alium. Tertius eſt, philoſophiæ, & ſcientiæ humanæ cum fidei admixtione. Primus gradus fuit, & eſt in omnibus fidelibus ſimpliciter credentibus: Secundus fuit in Doctoribus Eccleſiæ primitiuæ. Et tertius eſt in Doctoribus præſentis temporis.

Tomo 3.

D

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare in articulorum additione.

S. Thomas 2. 2. q. 1. art. 7. & 9. & opuſculo. 5. & 6. & Hoſtienſis in ſumma tit. de fide catholica Aluar. de Planctu Eccl. lib. 2. cap. xi.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non poſſit diſpenſare in articulorum additione. quia articuli ab aliquibus ponuntur duodecim ſecundum numerum 12. Apoſtolorum. ſed Papa non poteſt numerum Apoſtolorum multiplicare: Ergo nec numerum articulorum.

2 Præterea: Fides eſt de his, quæ in ſacra Scriptura continentur. ſed contra illa non eſt aliquid addendum, vel diminuendum, vt ſcribitur Deuter. 4. & Apoc. vlt.

3 Præterea: Omnes articuli, vel ſunt de Chriſti diuinitate, vel de eius humanitate. quia in hoc conſiſtit tota hominis beatitudo. iuxtà illud Io. 17. Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. Sed articuli pertinentes ad Chriſti diuinitatem non ponuntur, niſi ſeptē. Primus eſt de eſſentiæ vnitate: Credo in Deum. Secundus eſt de perſona patris: Patrem omnipotentē. Tertius eſt de perſona Filij: Et in Ieſum Chriſtum filium eius. Quartus eſt de perſona Spiritus ſancti: Et in Spiritum ſanctum Dominum. Quintus eſt de appropriato patris: Factorem cœli, & terræ. Sextus eſt de appropriato filij: Carnis reſurrectionem. Septimus eſt de appropriato Spiritus ſancti: Et vnam ſanctam, catholicam Eccleſiam. Et ſeptem ponuntur de vera Chriſti humanitate. Primus eſt eius conceptio. Secundus eſt eius incarnatio. Tertius eſt eius paſſio. Quartus eſt eius ad inferos deſcēſio. Quintus eſt eius reſurrectio. Sextus eſt eius in cœlum aſcēſio. Et Septimus eſt eius aduentus ad iudicium. Supra iſta ergo non eſt aliquid plus addendum.

In Contrarium eſt. quia creſcente fide, poteſt creſcere articulorum fidei numerus. ſed Greg. † dicit, quòd ſecundum incrementa temporum creuit * fides ſanctorum Patrum: & quanto viciniores fuerunt aduentui Saluatoris: tanto ſacramenta ſalutis plenius perceperunt.

† Hom. 16. ſuper Ezechielem.
* al. ſciētia.

RESOLVTIO.

Papa in Articulorum additione diſpenſare poteſt, quantum ad ipſorum Articulorum multiplicationem: quantum ad eorundem explicationem: & quantum ad eorum, quæ in articulis ponuntur, augmentationem.

RESPONDEO, dicendum, quòd, Papam posse dispensare in articulorum additione, potest tripliciter intelligi. Primo, quantum ad ipsorum articulorum multiplicationem. Secundo, quantum ad eorum, quæ in articulis ponuntur, explicationem. Tertio, quantum ad eorum, quæ ad articulos possunt reduci, augmentationem. Omnibus istis modis Papa potest dispensare in articulorũ additione. quia sicut potest nouum Symbolum condere: ita potest nouos articulos supra alios multiplicare. Secundo potest articulos in Symbolis positos per plures articulos explicare. Tertio, quia ferè omnia credibilia ad articulos in Symbolis positos possunt reduci; potest articulos prædictos per talem reductionem augmentare, vt sub quolibet articulo ponantur plura credibilia, quàm posita sint.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ eiusdẽ auctoritatis est Papa, & alij Episcopi, & Pastores Ecclesiæ: cuiusmodi fuerunt Petrus, & alij Apostoli. Vnde sicut ipsi per aliquos articulos necessaria ad salutem in Symbolo collegerunt, & postmodum Patres in Nyceno Concilio propter errores insurgentes supra illa, in alio Symbolo aliqua addiderunt: † sic nunc propter eandem causam Ecclesia posset aliud Symbolum ordinare, vel per modum articulorum additionis, vel per modum explicationis, seu reductionis, sicut dictum est.

† id est, exposuerunt, vt mox declarat Auctor.

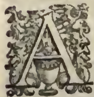
AD secundum est dicendum, quòd ad illa, quæ in sacra Scriptura ponuntur, nõ debet fieri aliqua additio erroris, vel falsitatis, vel diminutio veritatis: sed addere veritatem, quam continet, explicare, & declarare, semper licuit Ecclesiæ, & semper licet.

AD tertium est dicendum, ꝙ quamuis in articulis numeratis substantialiter tota hominis salus cõsistat, & fundamentum fidei Christianæ in illis substantialiter contineatur: multa tamen ad illa possunt reduci, contra quæ si aliqui errores insurgerent, posset Ecclesia sub prædictis articulis ponere, vel de eis nouos articulos condere.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in articulorũ diminutione.

Citati in præcedentibus articulis.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit dispensare in articulorum diminutione. quia eius est diminuere, cuius est addere. sed Papa potest dispensare in articulorum additione, vt dictum est, ergo & in eorum diminutione.

2 Præterea: Vtile est, quòd Papa dispenset in articulorum additione explicando, & declarando, vel no- E uiter condendo quandoque propter insurgentes hæreses. ergo eodem modo vtile est, vt quandoq. dispenset, vt quæ sunt fidei occultentur, & non explicentur, ne simplices in errorem labantur. Vnde Paulus Gal. 2. seorsum dicit se contulisse de his, quæ erant fidei, ne fortè in vacuum curreret, vel cucurrisset.

3 Præterea: Christus mandauit Matth. 18. scandalum pusillorum esse vitandum. sed quãdoque aliqui infirmi in fide scandalizantur de his, quæ ponuntur in articulis: Vtile est ergo dispensare quandoque, vt talia in Symbolo non ponantur.

4 Præterea: Multi articuli ponuntur in cancellaria Parisiensi, in quibus planum est, ꝙ Papa posset dispẽsare. Ergo eodem modo in articulis fidei.

F IN CONTRARIVM est. quia in articulis continetur substantialiter fundamentum fidei: Sed sicut Papa non potest dictum fundamẽtum tollere: ita non potest ipsum diminuere: quia Fundamentũ nemo potest ponere præter illud, quod positum est, quod est Christus Iesus. 1. Cor 3.

RESOLVTIO.

Papa, quantum ad modum credendi, explicandiq. illa, quę creduntur, in Articulorum diminutione dispensare potest: sed quantum ad credibilium substantiam, non item.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ, Papam diminuere posse articulos fidei, dupliciter potest intelligi. Primo, quantum ad substantiam credibiliũ. G Secundo, quantum ad modum credendi, & explicandi illa. Primo modo non potest illa, quæ sunt fidei, diminuere, nec destruere. Dicit enim Apostolus 2. Corin. 10. Gloriamur de potestate nostra, quam nobis dedit dominus in ædificationem, non in destructionem vestram. Tota enim gloriatio Ecclesiasticæ potestatis debet esse in ædificatione, & augmentatione fidei Christianæ: nõ in destructione, vel diminutione: quia in hoc nullum est posse. Non enim (vt ait Apostolus 2. Cor. 13.) possumus aliquid aduersus veritatem, sed pro veritate: Sed secundo modo, si in explicatione articulorum nunc facta aliqui errores insurgerent, posset ad extirpationẽ illorum alium modum † credendi explicare, & ordinare.

† id est, q̃ io esset credendum id, circa quod erratur.

H *Ad argumenta.*

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ non est simile. Non enim præcipitur Papæ lucernam, & fidem Christi sub modio ponere, & abscondere. sed bene mandatur sibi, ipsam super candelabrum exaltare. Extenditur ergo eius posse ad fidei augmentationem, & exaltationem, non ad diminutionem, vel destructionem. Matth. 5.

AD secundum dicitur, ꝙ Papa bene mandat, & dispensat, ꝙ illa, quæ sunt fidei, non proponantur simplicibus disputanda, exponenda, seu declaranda: sed in hoc non consistit fidei articulorum diminutio, vel destructio, sed magis eorum integra obseruatio.

AD tertium dicitur, quòd fidei veritas, & iustitiæ

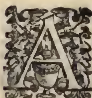
tiæ integritas, & vitæ ſanctitas propter ſcandalum puſillorum dimittenda non ſunt: Vnde & Apoſtolis dicentibus Chriſto: Scis, quia Phariſæi, audito verbo tuo, ſcandalizati ſunt; dictum eſt Matth.15. Sinite eos, cæci ſunt, & duces cęcorum.

A D quartum dicitur, ꝙ illi articuli pertinēt ad diuerſas opiniones Magiſtrorum, nec proponuntur illa, quæ in illis articulis ponuntur omnibus fidelibus credenda, vel tenenda. Vnde Papa ſecundū pleniorem informationem veritatis poſſet illos approbare, vel improbare, ſicut ſibi placeret.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare in articulorum coactione.

S.Thomas 2.2.q.10.art.8. Conradus Brun.lib.3.de hæret.cap.5. Et Gondiſſaluus tract.de hæret.q.25. Et Archidiaconus in cap. Quicunque, de hæret.lib.6.

D quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non poſſit diſpenſare in articulorum coactione. Quia articuli ſunt principia doctrinę fidei; ſicut de quolibet dicitur eſſe vel non eſſe, & cetera ſimilia, ſunt principia in ſcientia humana. ſed aſſentire illis principijs inducti ſunt homines ab ipſa veritate coacti: vt dicit Philoſophus. Ergo multo fortius coguntur homines aſſentire articulis fidei: cum iſta ſint veriora illis.

1.Poſt t.26. 27.& 4.Metaph.text.c 28 c.6.

4.Met tex. com.8.

2 Præterea: Articulus ſecundum Etymologiam nominis dicitur ab arctando: quia arctat ipſos credētes ad credendum. Non eſt ergo diſpenſabile, ꝙ articuli credentes non cogant.

Tomo 1. 3 Præterea: Dicit Aug. in de vera Religione, c.31. ꝙ quamuis homines, cum inſtituunt legem, poſſint de ipſa iudicare; poſtquam tamen inſtituta eſt, neceſſarium eſt ſecundum ipſam viuere. Sic eodē modo antequam articuli explicentur in Symbolo; licet aliter ſentire. poſtmodum vero neceſſarium eſt ſic credere.

Tomo 9. IN CONTRARIVM eſt Auguſt.tract.26.in Ioan. cap. 6. Qui ſic dicit: Cetera quis poteſt nolēs: credere autem non niſi volens.

RESOLVTIO.

Articuli neceſſitate finis conſecutionis cogunt omnes: neceſſitate obſeruationis non niſi baptizatos: neceſſitate vero coactionis neminem cogunt.

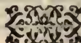
RESPONDEO, dicendum, quòd articulum arctare, vel cogere aliquem tripliciter poteſt intelligi. Primo neceſſitate finis conſecutionis. Secūdo neceſſitate coactionis. Tertio neceſſitate obſeruationis. Primo modo articuli omnes cogunt, & omnes arctant tam credentes, quàm non credentes: quia ſicut ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, vt dicit Apo A ſtolus ad Hebræ.xj Sic impoſſibile eſt, vt aliquis conſequatur finem fidei, puta Deum, ſine fide in articulis contenta. poſſet enim Deus ſaluare aliquem ſine ſacramentis Eccleſiæ: ſed non poſſet ipſum ſaluare ſine fide, vel per Eccleſiam ſibi prædicata, vel à Deo immediatè inſpirata. Non enim poſſet ſaluare aliquem non credentem ipſum eſſe Deum Saluatorem eius. quia dicit Apoſtolus Heb.xj. Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & ſperantibus in ſe remunerator ſit. Secūdo vero modo nullos cogit: nec credentes, nec ipſos non credentes: quia nulli coguntur fidem recipere, & fidei articulis aſſentire neceſſitate coactionis, ſed ſola voluntate adhæſionis. Credere enim ſecundum Aug. eſt cum aſſenſu voluntatis iudicare. Sed tertio modo, cogit ſolum fidem re- B cipientes. poſtquam enim homo in baptiſmo fidem chriſtianam recipit, & ibi diabolo, & pompis eius vniuerſaliter renunciat: ex tunc cogendus eſt per Eccleſiam dictam promiſſionem obſeruare, & fidē promiſſam non violare. Si enim leges humanæ, vt dicit Aug. cogunt, vt promiſſa hominum ad inuicem facta integraliter ſeruentur, multo magis cogendi ſunt homines, vt promiſſionem factam Deo non corrumpant. Neceſſitate ergo finis conſecutionis articuli cogunt omnes: neceſſitate vero coactionis cogūt nullos: ſed neceſſitate obſeruationis cogunt ſolum baptizatos.

Ad Argumenta.

C A D PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ in aſſenſu principiorum ſcientiæ humanitus inuentæ eſt coactio propter euidentiam ſpeculationis. quia in eis intellectus euidenter concluſionem intuetur, & ſpeculatur: ſed in articulis non poteſt eſſe coactio propter euidentiam ſpeculationis, cum talia ſint ſupra intellectum. Eſt autem ibi coactio voluntatis adhæſionis. quia voluntas, quæ liberè credit, cogit, & captiuat intellectum: ſecundum quem modum dicit Apoſtolus 2. Corin.10. Cogentes, & captiuantes omnem intellectum in obſequium Chriſti. Vnde quamuis iſta ſint illis veriora: non tamen ſunt humanæ cognitioni euidentiora.

A D ſecundum eſt dicendum, quòd articulus arctat arctitudine finis conſecutionis: quia aliter finis D conſequi non poteſt ſine fide in articulis explicata: (vt dictum eſt) ſed non arctat arctitudine agentis coactionis, cum ipſa voluntas liberè adhæreat his, quæ ſunt fidei.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ illa coactio intelligitur quātum ad obſeruationem articulorū, reſpectu illorum, qui iam fidē liberè receperunt, qui poſtmodum per Eccleſiā coguntur fidem promiſſam integrā ſeruare.

QVAE-

QVAEST. LX. DE DISPENSATIONE LEGVM, ET CANONVM SANCTORVM.

LTERIVS videndum est de dispensatione legum, & canonum Sanctorum. Circa quod queruntur octo.

Primo, Vtrum Papa possit dispensare in lege naturę.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare in lege Mosaica.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare in lege Euangelica.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare in omni lege humana.

Quinto, Vtrū Papa possit dispēsare in Epistolis Pauli.

Sexto, Vtrum Papa possit dispensare in dictis Doctorum, qui approbati sunt per Ecclesiam.

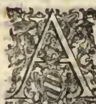
Septimo, Vtrum Papa possit dispēsare in canone prędecessorum Pontificum.

Octauo, Vtrum Papa possit dispensare in Canone Conciliorum sanctorum Patrum.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in lege naturæ.

S. Tho. 1. 2. q. 94. art. 5.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit dispensare in lege naturæ. Dicit enim Iurisconsultus: † Ius naturale est quod omnia animalia docuit; &, quod est commune omnibus, quæ sunt in mari, & in terra: vt omnium cōmunis possessio, maris, & fœminæ coniunctio, quam nos matrimonium appellamus: planum est autem, quòd in omnibus istis Papa dispensat. Cadit ergò dispensatio in lege naturæ.

† l. 1. § ius naturale. ff. de iustit. & iur. & §. 1. instit. de iure nat. gēt. & ciuili.

2 Præterea: Omne corruptibile, & mutabile est dispensabile: sed lex naturæ corruptibilis est & mutabilis. Corrupta enim erat lex naturæ in illis, de quibus dicit Apostolus ad Rom. 1. Fœminæ eorum mutauerunt naturalem vsum in eum vsum, qui est contra naturam.

3 Præterea: Omne corrigibile est dispensabile: sed lex naturæ est corrigibilis. Dicit enim glo. super illo verbo Eccl. 17. Addidit eis disciplinam, & legem vitæ. quod legem vitæ appellat, quam ad correctionē naturalis legis scribi voluit.

E IN CONTRARIVM est, quod scribitur in principio decretorum: Ius naturale est, quod in lege, & in Euangelio continetur: sed in hoc non cadit dispensatio. Non ergo potest Papa dispensare in lege naturæ.

RESOLVTIO.

Papa in lege naturę, quantum ad eius additionē, & subtractionem dispensare potest: sed quantum ad eius vniuersalem inclinationem, non item.

F RESPONDEO, dicendum, quòd in anima nostra est duplex potentia: vna, qua verum cognoscitur: alia, qua bonum appetitur. In potentia ergo intellectiua, qua verum cognoscitur, impressa est quædam naturalis inclinatio ad cognitionem veri, aliter non inclinaremur ad addiscendam cognitionē veritatis. Vnde dicit Aug. 10. de Trinit. cap. 1. quod nisi impressam haberemus omnium disciplinarū rationem; ad nullam earum tanto discendi studio flagraremus. In potentia verò volitiua, qua bonum appetitur, impressa est naturalis inclinatio ad affectionem boni: quia secundum eundem August. 8. de Tri. c. 3. Nisi haberemus impressam affectionem boni: nec ipsum bonum prosequeremur, & malum fugeremus: nec vnum bonum alteri præponeremus. Naturalis ergo inclinatio impressa intellectui practico, qua receptis speciebus principiorum agibilium, naturaliter intellectus iudicat vnum esse prosequendum, & alterum fugiendum, lex naturę propriè appellatur, quę duo habet. Tomo 3.

G Primo, quia est aptitudinalis, non actualis. Secundo, quia est vniuersalis, non particularis: quia verò est aptitudinalis, non reducitur ad actum nisi per nostram operationem, & extrinsecam impulsionem. sed quia est vniuersalis, non potest ad actum reduci nisi per aliquorum additionem, & aliquorū subtractionem. vniuersale enim non agit, nisi aliqua particulariter addantur. nam particularia indiuidua addunt super speciem conditiones indiuiduales: species vero addunt supra genus specificas differentias. Vnde dicit Philosophus 1. Metaph. quod non sanatur homo; sed iste homo: nec calefacit caliditas, sed ista caliditas. Ipsorum enim particularium propriū est agere, vel pati. nec sufficit aliquorū additio, nisi sit aliquorum subtractio. Continentur enim ipsa particularia potentialiter in vniuersali, quæ nisi actualiter subtrahantur, & explicentur, secundum illud vniuersale nō conuenit agere, nec pati. Quærit enim Porphyrius. Vnde habet vniuersale, quod est genus, differentias? Et

H Arist. 1. Metaph. in Prologo.

Porphyr. c. de Differentia.

Et reſpondet, quòd poteſtate quidem habet omnes: actu vero nullam. In nullo ergo genere continetur potentia, ſed in materia formæ potentialiter includuntur: Vnde ſicut materia non eſt principiū agendi, niſi ab ipſa abſtrahatur, vel ſubtrahatur forma: ſic vniuerſale nihil agit, vel patitur: niſi ab eo ſubtrahantur particulares differentiæ. ergo quia lex naturæ eſt aptitudinalis, & habitualis, vt reducatur ad actum, indiget noſtra operatione, & ad talem actum reduci non poteſt per noſtram operationem, niſi per aliquorum particularium additionem, & per aliquorum ſubtractionem, & explicationem, cum noſtra operatio non niſi particularium ſit. Vnde puto, quòd ſignanter † Iuriſconſultus dixit, ꝙ cum aliquid addimus, vel ſubtrahimus iuri diuino, † vel naturali, ius ciuile, & iura particularia efficimus, ſecundum quæ in cauſis ſingulis agitur, & iudicatur. Cum ergo quæritur an Papa poſſit diſpenſare in lege naturę: Puto eſſe dicendum, ꝙ in lege naturæ ſecundum eius inclinationem vniuerſalē Papa diſpenſare nō poteſt: quia illa vniuerſalis inclinatio, quam legē naturæ appellamus, à ſuperiori agente eſt cuilibet naturæ impreſſa: Sed in lege naturæ, quantum ad eius additionem, & quantum ad eius ſubtractionem Papa diſpenſare poteſt: quia ſuum eſt ſupra illam vniuerſalē inclinationem aliqua particularia addere, & aliqua ibi potentialiter contenta ſubtrahere, & explicare, per quorum ſubtractionem, vel additionem contingat ſecundum illam aptitudinalem, vel habitualem inclinationem actualiter agere, vel pati.

† Ius ciuile. ff. de Iuſt. & iur.
† Videtur legendum. iuri communi, vt apud Vlpianum in prædicta l. ius ciuile.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, quòd Deus cuilibet rei impreſſit aliquam regulā, qua dirigitur in eius operatione. Sicut ergo ſunt tria genera operationum; ita tripliciter poteſt accipi lex naturę. Quædam enim operantur ſolo inſtinctu naturæ ſine cognitione, & electione: vt inſenſibilia. Quædam vero cum cognitione: ſed ſine electione, & diſcretione, vt irrationabilia: ſicut omnes araneæ eodem modo faciunt telam. Quædam vero cum cognitione, & diſcretione, vt rationabilia. Prima regula uocatur lex naturæ communiter, & large. Secunda vero magis proprie. Tertia maxime proprie. Quamuis ergo Papa non poſſit diſpenſare in lege naturæ communiter ſumpta: diſpenſat tamen in lege naturæ ſecundum, quòd reſtringitur ad humanam naturam agentem cum electione, & diſcretione.

Ad ſecundum, & tertium eſt dicendum, ꝙ ſicut dictum eſt, lex naturæ, cum ſit aptitudinalis, & habitualis, non reducitur ad actum, niſi per noſtram operationem: vnde ſicut per noſtram bonam operationem, & principaliter per diuinæ gratiæ motionem talis naturalis lex illuſtratur, & fulgoratur, vt actualiter tendat in bona, iuſta, vera, & recta, in quæ naturaliter inclinatur: ſic per noſtram prauam operationem, & diaboli illuſionem obumbratur, & obtenebratur, vt ſic remaneat proſtrata: quatenus in illa, ad quæ naturaliter inclinatur, actualiter tendere non ualeat: vt dicit Auguſt. 9. de Tri. cap. 6. Quod iudicium legis naturalis ſemper eſt veritatis: ac ſui iuris incorruptiſſimis regulis firmum eſt.

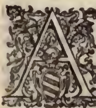
Tomo 3.

Et dato, ꝙ corporalium imaginum phantaſmatum tegatur nubilo quodam, non inuoluitur, atque confunditur. Non igitur talis lex eſt per peccatū corrupta: ſed bene eſt obnubilata, & obtenebrata: Ad cuius remotionem, & correctionem data fuit lex ſcripta: & vltimo ad perfectam eius curationem data fuit lex euangelica.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT diſpenſare in lege Moſaica.

S. Thomas 1. 2. q. 100. art. 8.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non poſſit diſpenſare in lege Moſaica: quia lex illa iuſta, & ſancta fuit iuxta illud Rom. 7. Lex ſancta, & mandatum ſanctum, iuſtum. ſed iuſtitia perpetua eſt, & immortalis, vt ſcribitur Sapientiæ 7. nec in ea cadit diſpenſatio.

2 Præterea: Lex illa à Deo data fuit. iuxta illud Matth. 15. Irritum feciſtis mandatum Dei propter traditionem veſtram: & loquitur de mandato legis datæ Iudæis. ſed nullus poteſt diſpenſare in lege, niſi ille, qui eſt conditor legis. Non pertinet ergo ad Papam diſpenſare in lege illa, cuius ipſe lator nō fuit.

3 Præterea: Lex illa continebat præcepta moralia. ſed in illis non cadit diſpenſatio, cum ſint neceſſaria omnibus volentibus conſequi ſalutem æternam: iuxta illud Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata.

In Contrarium eſt: quia lex illa onerosa fuit. ſed Act. 15. Petrus, cuius ſucceſſor Papa eſt, dixit: Vt quid tentatis onus imponere ſuper ceruices Diſcipulorum, quod nec nos, nec Patres noſtri portare potuerunt?

RESOLVTIO.

In lege Moſaica diſpenſatum fuit, quantum ad repræſentationem figurati, illius legis explanationem, conſiliorum additionem, modumque obſeruationis.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſicut ſcribitur ad Hebræ. 7. Tranſlato † ſacerdotio, neceſſe eſt, vt legis tranſlatio fiat. Planum eſt autem, ꝙ ſacerdotium Chriſti ſucceſſit ſacerdotio leuitico. ſicut ergo per Chriſti ſacerdotiū eſt facta trāſlatio ſacerdotij Leuitici: ita per legem Euangelicam facta eſt tranſlatio legis Moſaicę. Eſt autem facta triplex diſpenſatio

† Refertur in cap. tranſlato. de cōſtit.

tio per ipsum Christum in lege Moysi. Vna, quantum ad præcepta cerimonialia, quia per ipsum fuerunt completa: cum ipse fuerit finis, & terminus omnium illorum, dicente Apostolo 1. ad Cor. 10. Omnia in figura contingebant illis. scripta sunt autem ad correctionem nostram, in quos fines sæculorum deuenerunt. Alia, quantum ad moralia, quæ per ipsum fuerunt impleta, ipso dicente Matth. 5. Non veni soluere legem, sed adimplere. Tertia, quantum ad iudicialia, quæ per ipsum fuerunt mitigata. iuxta illud Matth. 5. Audistis quia dictum est antiquis: Oculum pro oculo, dentem pro dente: Ego autem dico vobis, nõ resistere malo. Dispensatum est ergo in lege Moysi quatuor modis. Primo, figuratum, quod figurabat præsentialiter exhibendo. Secundo uerum intellectum illius legis aperiendo. Tertio, quædam perfectionis consilia superaddendo. Quarto modum obseruationis, & impletionis tradendo.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Papa non dispensat in lege illa naturæ per iustitiæ amotionem: sed magis per eius completionem, & perfectionem.

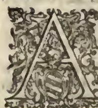
AD secundum est dicendum, quòd Papa non dispensat in lege Moysi auctoritate propria, sed magis auctoritate Christi in Euangelio sibi data, & postmodum per Apostolos sibi explicata.

Et per hoc patet responsio ad Tertium. quia in præceptis moralibus non est facta dispensatio per eorum amotionem: sed magis per eorum impletionem, & ratificationem.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in lege euangelica.

Turrecramata in summa de Ecclesia lib. 3. cap. 54. & in cap. Sicut sancti. 15. dist. & Melchior canus lib. 3. de locis Theologicis cap. 5. Aluar. lib. 2. de Planctu Eccl. lib. 2. cap. 21.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit dispensare in lege Euangelica: Nã Christus prohibuit Matt. 6. sollicitudinem circa victum, & vestitum, & circa alia temporalia: Papa autem talem sollicitudinẽ non prohibet. Immo imperat in persona Pauli Apostoli ad Thess. 3. Siquis non vult operari, non manducet.

2 Præterea: Matt. 7. Christus prohibuit iudicium dicens: Nolite iudicare, & non iudicabimini. Sed Papa præcipit iudicium fieri in persona Apostoli 1. Cor. 5. Nonne de ijs, qui intus sunt, vos iudicatis? Nam eos, qui foris sunt, Deus iudicabit.

E 3 Præterea: Mat. 5. Christus mandauit malo non esse resistendum, omni petenti esse tribuendum, & omne sublatum non esse repetendum. Sed in omnibus istis dispensat Papa. Cadit ergo in lege euangelica dispensatio.

4 Præterea: Super illo verbo Matth. 10. Qui non accipit Crucem suam, & sequitur me, non est me dignus; dicit Greg. quòd Crucem Domini duobus modis baiulamus: Aut cum per abstinentiam carnem maceramus: aut per compassionem, proximi necessitatem, nostram putamus. Sed cum non omnes teneantur ad ista, videtur, quòd in lege Euangelica cadat dispensatio. 22 in euangel.

IN CONTRARIVM est. quia non cadit dispensatio in eo, quod est anathematizatum, & damnatum per Apostolos auctoritate Christi. sed Apostolus Galat. 1. damnat, & anathematizat conuertentes Euangelium Christi in aliud Euangelium, cum non sit aliud.

F

RESOLVTIO.

Lex Mosaica propter suam imperfectionem dispensationem accipit: lex natura propter inexplicationem: Lex humana propter negociorum occurrentium variationem: Lex autem Euangelica nullo modo dispensationem admittit.

RESPONDEO, dicendum, quòd lex aliqua tripliciter potest recipere dispensationem. Primo propter eius imperfectionem. Secundo propter eius inexplicationem. Tertio propter negociorum occurrentium variationem. Propter primum recipit dispensationem lex Mosaica, quia nihil ad profectum deduxit illa lex, sicut dicit Apostolus ad Hebræ. 7. Propter secundũ recipit dispensationẽ lex naturæ: quæ cũ sit, vniuersalis & habitualis, per additionem, & subtractionem fuit particulariter explicanda, vt supradictum est. Sed propter tertium recipit dispensationem lex humana, quæ cum sit regula humanorum actuum: ex variatione ipsorum contingit talem legem, & talem regulam quandoque mutari, & variari. Nullo autem istorum modorum lex euangelica dispensationem recipit: non quidem propter imperfectionem, cum ipsa perfecerit & impleuerit legem imperfectam: quamuis enim Faustus dixerit: Christum non impleuisse illam legem, sed soluisse. aliter (vrait) Iudæi suspicari non potuissent ipsum aliquid agere contra legem, si ipsam in nullo soluisset, cum tamen expresse dicerent Ioann. 9. Non est hic homo à Deo, qui sabbatum non custodit. Ista tamen argumentatio friuola est: vt dicit August. contra Faustum. quia non negatur iudæis verum sensum legis non intelligentibus videri potuisse Christum esse legis, & Prophetarũ destructorem, cum ipsi crederent secundum eorum superstitiosum intellectũ à miraculis, & alijs saluberrimis operationibus esse abstinendũ die sabbati. quòd erat directe contra intentionẽ legis. Nõ secundo propter eius inexplicationẽ, cũ Mat. 7. aperte explicetur illud præce-

G

H lib. 18. cap. 2. contra Faustum. Tomo 6. lib. 18. c. 2. Tomo 6.

præceptum legis naturæ. Omnia quæcumque vultis, vt faciāt vobis homines, & vos facite illis: In quo (vt ibi subditur) lex pendet, & Prophetæ. præsertim tamen secundum Aug. Qui proximum diligit, sibi faciendo, quod vult sibi fieri, consequens est, vt ipsam præcipuè dilectionem diligat. Diligendo autem dilectionem, sequitur, quòd diligat Deum: quia Deus dilectio est, & sic in explicatione illius præcepti omnia alia mandata explicantur. Nec tertio propter eius variationem, vel mutationem, cum dicatur Matth. 24. Cælum, & terra transibunt: verba autem mea non præteribunt.

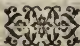
Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, quòd Christus prohibuit sollicitudinem habentem in istis temporabilibus finalē intentionem, vel habentem diuini auxilij desperationem, vel habentem præsumptuosam cogitationem, quòd homo ex sua sollicitudine, & sagacitate crederet posse quæcumque bona procurare, & mala vitare: Vel prohibuit solicitudinem temporis habētem ordinatam præoccupationem; vt siquis sollicitudinem apponendam in futuro die, apponat in die præsenti, cum cuilibet diei sufficiat sua malitia, & præoccupatio. Non autem prohibuit sollicitudinem habentem necessariorum prouisionem.

AD secundum est dicendum, quòd per illa uerba non prohibetur iudicium iustitiæ, & æquitatis, quod persona publica exercere tenetur. sed prohibetur iudicium temerarium: vt illa, quę nesciuntur, quo intellectu fiāt: non interpretentur in malam partem. vel iudicium priuatæ personæ, cui non incumbit iudiciū ferre, auctoritate in administratione Reipublicæ non recepta.

AD tertium est dicendum, quòd omnia illa verba, vt dicit Aug. lib. 10. de sermone Domini in mon. cap. 36. intelligenda sunt in animi præparatione. vt sic quilibet sit paratus in animo: vt antequam charitatem erga Deum, & proximum amittat, quocumq; bono temporali, vel corporali sit paratus carere: non autem semper in operis executione. cum ipse Christus percutienti eum in maxilla, non præbuerit sibi alteram: sed dixerit; Si male locutus sum testimoniū perhibe de malo: si autem bene, cur me cædis. Ioan. 18.

AD quartum est dicendum, quòd in lege Euangelica quędam præcipiuntur, vt præcepta: quædam vero suadentur, vt consilia. In præceptis ergo non cadit dispensatio, nisi modo, quo dictum fuit super. Sed consilia dispensabilia sunt: eo, quòd sine eis salus hominis haberi potest.

ARTICVLVS IIII.

VTRUM PAPA IN OMNI lege humana dispensare possit.

S. Thomas. 1. 2. q. 97. art. 4.

AD quartū sic procedit̄. Videtur enim, quòd Papa ī omni lege humana dispensare nō possit. quia lex humana ex lege diuina, & naturali cōposita est, vt dicit Iuriscon sultus. sed Papa non potest dispēsare in lege diuina, & naturali (vt supra dictum est) ergo nec in lege humana. L. 1. §. Ius gentium, ff. de iust. & iure.

2 Pręterea: Lex humana regula est humanorum actuum. sed Papa non potest dispensare, quòd homines regulandi sint sine regula: ergo in lege humana dispensare non potest.

3 Præterea: Lex humana iusta est, aliter lex dicenda non est, secundum Aug. de lib. arb. lib. 1. cap. 5. Tomo. 1. sed Papa non potest dispensare in iustitia: cum posse eius non sit contra veritatem: sed pro veritate, vt dicit Apostolus 2. Cor. vlt. Ergo nec in humana lege.

4 Pręterea: Papa non potest dispensare in eo, quod est diuinitus pronunciatum. sed humanæ leges sunt per ora Principum diuinitus promulgatę. non cadit ergo in eis dispensatio aliqua.

IN CONTRARIUM est. quia quod Principi placet, vigorē legis habet (vt dicit Iurisconsultus) † Sed supremus Princeps vice Dei in toto orbe est ipse Papa. Omnes ergo humanæ leges ab eius voluntate emanant. † l. 1. ff. de const. prin.

RESOLVTIO.

Papa in omni lege humana dispensare potest propter Populi correctionem; propter quæstionum, negóciorumque solutionem: & propter Scripturæ sacræ, fideique defensionem.

RESPONDEO, dicendum, quòd potestas Papę tanquam capitis vniuersalis Ecclesiæ ad tria principaliter ordinatur. Primo, ad totius Populi christiani correctionem, cum delinquit: & gubernationem, cum rectè agit. Eius namque est omnem potestatem instituere, cū bona est, & auferre, vel corrigere, cum bona non est, vt dicit Hugo lib. 2. de sacramentis. part. 2. c. 4. Secundo, ad omnium quæstionum, & negociorum solutionem, & determinationem. Vnde dicit Augustinus super illo verbo. Matth. 16. Tibi dabo claues regni cœlorū. quòd Christus vnū solūm † caput voluit esse in tota Ecclesia: ad quod diuersa membra recurrerent, si forte abinuicem dissentirent. Tertio ad fidei, & sacræ Scripturæ apertā defensionem. Vnde Petro, cuius ipse successor est, specialiter dictum est à Christo Lucę 22. Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Propter ista

† Extrauagans Vnā sanctam de maio. & obedien.

ergo tria tribus modis potest Papa in omni humana lege dispensare. Primo propter populi, cui lex datur, correctionem. Dicit enim Aug. lib. 1. de lib. arb. quòd si populus sit bene moderatus, & grauis, communisque vtilitatis diligentissimus custos, merito tali lege honoratur: vt liceat sibi magistratus creare, per quos Respublica administretur. Si vero idē populus postmodum paulatim deprauetur, vt corruptus rem priuatam Reipublicæ præferat, atque habeat venale suffragium, & ad flagitiosa, atque scelerata opera conuertatur, iustè tali lege priuatur, & alia lege flagellationis, & castigationis gubernatur. Secūdo propter quęstionum, & negociorum solutionem. contingit enim humana negocia multipliciter variari, & propter diuersitatem humanorum actuū diuersas quæstiones insurgere: ad quarum terminationem vtile est quandoque in lege dispensare. cum regula, quæ vni tempori expedit ad determinandum vnum negocium: illo variato alteri tempori non conueniat. Vnde dicit Augustinus libro supradicto, quòd lex humana quamquam iusta sit: commutari tamen per tempora iustè potest. Tertio propter fidei, & sacræ Scripturæ defensionem: Cum enim christiana fides, & lex diuina in sacra Scriptura explicata, humanæ legi subiecta non sit: si in aliqua humana lege, vel consuetudine inueniantur aliqua sacræ Scripturę aduersa, vel libertati ecclesiasticæ, seu christianæ fidei repugnantia, iustè potest Papa talem legem, vel talem consuetudinem tollere, & in ea vniuersaliter dispensare. Non enim, vt ait Gre. † Christus dixit: Ego sum consuetudo: sed ego sum veritas. Et August. dicit ad Bonifacium † ꝙ quicumque legibus Imperatorum, quæ contra Dei voluntatem feruntur, obtemperare non vult, acquirit magnum præmium.

Tomo 1. cap. 6.

† August. lib. 4. de baptismo contra Donatistas c. 5. & 6. habetur in c. si consuetudinem. dist. 8.

† Epistola 50. Tomo 2.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd lex naturalis est quædam inclinatio humanæ naturę impressa, quæ cum sit aptitudinalis vniuersalis, non reducitur ad actum, nisi per aliquorum particulariū subtractionem, & explicationem, & per aliquorum additionem, ex quibus particularibus additis, & subtractis: vel explicatis cōponitur omnis humana lex. Vnde sicut Papa potest dispensare in legis naturalis additione, subtractione, vel explicatione; ita potest dispensare in omni humana lege.

Ad secundum est dicendum, ꝙ Papa non dispēsat, vt regulandi sint sine regula: sed dispensat, vt illi, qui regulantur aliqua regula, vel aliqua lege vno tempore, vel propter eorum prauitatem, seu propter alias causas supradictas, alio tempore regulentur alia regula, & alia lege.

Ad tertium est dicendum, ꝙ iustitia est virtus importās respectum ad alterum: vt dicitur 5. Ethic. Vnde propter variationem illorum, quorum respectum importat, variationem recipit, & per consequens lex humana quamquam iusta sit, iustè tamen per tempora mutari potest, vt dicit Aug.

Arist. 5. Eth. cap. 1.

† Loco supracitato

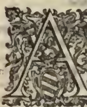
Ad quartum est dicendum, ꝙ eo modo leges humanæ per ora Principum sunt diuinitus promulgatæ: quo modo, omne verum à quocumque dicatur à Spiritu sancto est, vt dicit Ambro. Vnde sicut Papa præest toti mundo auctoritate Dei, ita auctoritate Dei dispensat in omnibus.

In Epist. 1. ad Co. c. 12

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in Epistolis D. Pauli.

Citati in articulo tertio huius quæstionis.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa possit dispēsare in Episto. Pauli. Dicit enim Richardus in lib. de contemplatione par. 1. cap. 81. quòd suspecta debet haberi omnis ueritas, quam non confirmat Euangelica, vel Prophetica auctoritas, sed de confirmatione Epistolarum Pauli, nec Prophetica, nec Euangelica auctoritas aliquid tractat. Cadit ergo in eis dispensatio.

2 Præterea: Petrus fuit maior Paulo, & omnibus Apostolis, potestate iurisdictionis. sed dispensare in doctrina alicuius, quid tenendum, & quid non tenēdum sit, pertinet ad iurisdictionis potestatem. Ergo in omnibus dictis, & factis Pauli, & aliorum Apostolorum Papa successor Petri potest dispensare.

3 Præterea: Epistolæ Pauli recipiūtur auctoritate Christi, quia ipse prætitulat se in omnibus Apostolū Iesu Christi, præter ad Hebræ. quæ à multis non recipiebatur, solū quia tali titulo prętitulata non erat. Sed Manichæus sic prætitulauit se, vt Dicit Augustinus contra Epistolam Fundamenti. Manichæus Apostolus Iesu Christi prouidentia Dei Patris. hæc sunt salubertima verba de perenni, ac viuo fonte. Qua ratione ergo Ecclesia non credidit Epistolis illius: pari ratione posset non credere Epistolis illius.

Cap 5. Tomo 6.

4 Præterea: Augu. dicit contra Epistolam Fundamenti c. 5. Ego non crederem euangelio, nisi me catolicæ Ecclesiæ commoueret auctoritas. Si ergo maior est auctoritas Ecclesię, quàm euangelij, multo fortius est maior, quàm Epistolarum Pauli. ergo Papa, qui est caput Ecclesiæ, potest in eis Epist. dispensare.

5 Præterea: In epistolis Pauli continetur eius prędicatio. sed in tali prædicatione auctoritate Petri, & aliorum Apostolorum dispensatum est, vt esset primus in prædicatione Populi gentilis, sicut Petrus in prædicatione Populi iudaici. iuxta illud Gal. 2. Iacobus, & Cephas, & Ioannes, qui videbantur colūnæ esse, dexteras dederunt mihi, & Barnabæ societatis.

6 Præterea: Scribitur 16. dist. cap. Canones. Canones, qui dicuntur Apostolorum, nec sedes Apostolica recipit, nec sancti Patres illis consensum præbuerunt. Si ergo Canones aliorum Apostolorum auctoritate Apostolica rejecti sunt: Eodem modo auctoritate Papæ Epistolæ Pauli reijci possunt.

In Contrarium est: quia in Epistolis Pauli

Pauli principaliter tria continentur. Primo eius cõuerſatio. Secundo peccatorum condonatio. Tertio eius prædicatio. Sed omnia iſta tria non niſi Chriſti auctoritate roborata ſunt: Nam de eius conuerſatione, vel exhortatione ſcriptum eſt ad Roma. 15. Non audeo aliquid loqui eorũ, quę per me nõ efficit Chriſtus. De peccatorũ vero cõdonatione ſcriptum eſt 2. Co. 2. Ego quod donaui, ſi quid donaui propter vos, in perſona Chriſti donaui. Sed de eius prædicatione ſcriptum eſt. 2. Co. vltimo: An experimentũ quæritis eius, ꝙ in me loquit, Chriſtus. Sed planũ eſt, ꝙ Papa nõ põt diſpẽſare in illis, quę Chriſti auctoritate roborata, & confirmata ſunt. Non ergo in Epiſtolis Pauli.

2 Præterea: Si Papa in Epiſtolis Pauli diſpenſaret, non faceret hoc niſi de Prælatorum, & Doctorum Eccleſię diſputatione, & inquiſitione. Sed Aug. dicit in quadam Epiſtola ad Hieronymum, Magis credendum eſſe Apoſtolo Paulo in ſuis, & per ſuas litteras iuranti: Quæ autem ſcribo vobis, ecce coram Deo, non mentior; quàm cuicumque doctiſſimo doctori de alienis litteris diſputanti. (Epiſt. 19. Tomo 2.; Gal. 1.)

RESOLVTIO.

Papa ſicut in Chriſti doctrina diſpenſare nõ poteſt: ita nec in Pauli doctrina, quam ipſe per reuelationem Chriſti accepit.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ doctrina Epiſtolarum Pauli tria habet. Primo namque fuit à Chriſto immediatè reuelata. Sic enim ſcribitur ad Gal. 1. Notum vobis facio fratres euangelium, quod euangelizatum eſt à me: quia non eſt ſecundũ hominem: neque ego ab homine accepi illud: ſed per reuelationem Ieſu Chriſti. Secundo eius adminiſtratio fuit ſibi immediatè à Chriſto delegata. Sic enim ipſe ſcribit 2. Cor. 5. Pro Chriſto enim legatione fungimur, tamquam ex eo exhortante per nos. Ad Gal. 2. dicit: Illi, qui videbantur eſſe aliquid, & columnæ apud vos, nihil mihi contulerunt. Sicut enim Chriſtus non ita alligauit virtutem ſuam ſacramentis, ꝙ ſine eis non poſſet aliquos ſaluare: ita nõ ſic ſuppoſuit auctoritatem ſuam clauibus datis Petro, ꝙ ſine eis non poſſet aliquos ad euangelizandũ deſtinare. Tertio fuit à Petro, cuius Papa ſucceſſor eſt, immediate confirmata, & approbata, ſic enim ipſe ſcribit 2. ſua Canonica c. vltimo: In veritate, & in pace Domini noſtri Ieſu Chriſti ſalutẽ arbitramini, ſicut chariſſimus frater noſter Paulus ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis. ſicut in omnibus epiſtolis ſuis, loquens in eis, de quibus, & in quibus ſunt quędam difficilia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles deprauant: ſicut & cæteras ſcripturas ad ſuũ ipſorum damnationem. Propter iſta ergo tria, præſumptuoſum eſſe puto dicere, Papam in Epiſtolis Pauli poſſe diſpenſare, ſicut præſumptuoſum eſſet dicere, ꝙ poſſet diſpenſare in doctrina Chriſti, niſi accipiatur diſpenſatio pro aliquorum occultorum, vel dubiorum interpretatione, ſeu explicatione: quia Papæ eſt, occulta in ſacra Scriptura explicare, & dubia interpretari, modo, quo ipſe Apoſtolus dicit ad Eph. 3. Mihi omnium ſanctorum minimo data eſt gratia hæc, in Gentibus euangelizare inueſtigabiles diuitias gratiæ Chriſti: & illuminare omnes, quæ ſit diſpenſatio ſacramenti abſconditi à ſæculis in Deo, qui omnia creauit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd iſtam obiectionem ſoluit Aug. contra Epiſtolam fundamẽti c. 5. dicens, ꝙ nec de vocatione Mathiæ, qui ſucceſſit in loco traditoris Chriſti, in Euangelio habetur aliud: ſed ſolum in Actibus Apoſtolorum, cui libro neceſſe eſt nos credere, ſicut credimus euangelio: quia vtramque ſcripturam ſimiliter nobis catholica commẽdat auctoritas. In eodem etiam libro de vocatione, atque Apoſtolatu Pauli vigilantiſſimam * tenemus hiſtoriam. (Tomo 6.; Act. 1.; Act. 8.; * al. forte)

AD ſecundum eſt dicendũ, ꝙ Petrus fuit maior Paulo in poteſtate iuriſdictionis ab eo immediate ordinata: ſed non in poteſtate iuriſdictionis, immediate à Chriſto in Paulum, & in alios Apoſtolos deriuata, & delegata.

AD tertium eſt dicendum, quòd Apoſtolatum Manichæi non inuenimus eſſe factum per diuinam reuelationem, ſicut apoſtolatum Pauli. & ideo illum credimus eſſe mentitum ſcribentem ſe Apoſtolũ Ieſu Chriſti. Paulum autem credimus mentiri non potuiſſe. Dicit enim Auguſt. 20. de ciui. Dei cap. 1. Nullum exiſtimo eſſe mortalium, qui cum ea, quæ fides tenet, ſicut dicta ſunt, intellexerit: & à ſummo, ac vero Deo per animas ſanctas dictas eſſe crediderit: non credat, * atque conſentiat. (Tomo 5.; * al. cedat)

AD quartum eſt dicendum, ꝙ Eccleſię auctoritas magna eſt: quia innititur reuelationi, & auctoritati diuinæ: nec aliter Euangelium credimus eſſe verum, niſi quia à Deo reuelatum, & per Chriſtum prædicatum. vnde dicit Aug. contra Epiſtolam fundamenti cap. 4. ꝙ præcipue quinque clariſſima vincula rationabiliter tenent hominem credentem in catholica Eccleſia. Primum eſt, reuelantis ſapientiæ veritas. Secundum eſt, populorum vnitas. Tertium eſt, Apoſtolorum auctoritas. Quartum eſt, ſummorum Pontificum à Petro vſque in præſentem diem ſucceſſorum continuitas. Quintum eſt, fidei vniuerſalitas. nulla enim fides catholica vocatur, & vniuerſalis, ſicut fides chriſtiana. (Tomo 6.)

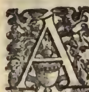
AD quintum eſt dicendum, quòd illud verbum non intelligitur quantum ad prędicandi iuriſdictionem, ꝙ Petri auctoritate Paulus prędicaret. Nam tribus annis prædicauit antequam videret Petrum, vt ipſe dicit Gal. 1. ſed intelligitur, quantum ad ſubditorum diuiſionem, vt Petrus, qui præpollebat miraculis, prædicaret Iudæis: & Paulus Philoſophis gentilibus, eo quòd Iudæi ſigna petunt, & Græci ſapientiam quærunt, vt dicitur 1. Cor. 1.

AD ſextum eſt dicendum, ꝙ illud verbũ, Canones Apoſtolorum non eſſe recipiendos, intelligitur de illis, qui ab hæreticis, & pſeudo Apoſtolis ſub nomine verorum Apoſtolorum compoſiti erant: non autem de illis, qui à veris Apoſtolis editi ſunt.

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA DISPENSARE possit in dictis Doctorum, qui per Ecclesiam approbati sunt.

Turrecrem. in cap. Sicut sancti. 15. dist. & Albertinus tract. de agnos. assert. q. 30. nu. 47.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa in dictis Doctorum, qui per Ecclesiã approbati sunt, dispensare non possit: quia in illis, quæ sunt per Ecclesiam confirmata, non cadit dispensatio: sed opuscula Beatorum August. Grego. Ambro. & Hiero. & multorum aliorum Doctorum approbata sunt per Ecclesiam, sicut patet 15. dist. cap. Sancta Romana. Ergo in eis non cadit dispensatio.

Cap. 1. de reliq. & venerat Sanct. lib. 6. 2 Præterea: Scribitur extra de Reliq. & vene. Sanctorum: quòd festa illorum quatuor Doctorum supra positorum eodem honore venerentur, sicut festa Apostolorum. Ergo eodem modo eorum dicta tenenda sunt, sicut dicta Apostolorum. Ergo nõ sunt dispensabilia.

3 Præterea: Inferiores non possunt dispensare super dicta maiorum. Sed Hiero. dicit in lib. de 12. lectoribus: quòd Aug. Episcopus volauit super cacumina montium quasi aquila, & ea, quæ in montium radicibus fiunt, non considerans, multa cœlorum spacia, terrarumque situs, & aquarum circulũ claro sermone pronunciauit: ascendens in fructuosum lignum, maiora, & superiora poma carpere festinauit: proximos autem ramos nobis paruulis reliquit.

IN CONTRARIVM est, quia eius est dispensare, cuius est approbare. Sed Ecclesiæ auctoritate Doctorum dicta sunt approbata. Ergo eius auctoritate possunt esse dispensata.

RESOLVTIO.

Doctorum Scriptura sacra dicta dispẽsabilia sunt, diuina lectione, ratione inconcussa, & Ecclesia determinatione.

Tomo 3. RESPONDEO, dicendum, ꝙ sicut dicit August. in Prologo 3. lib. de Trin. tribus modis in dictis eius, & aliorum doctorum exponentium sacram Scripturam dispensatio, correctio, & emendatio est diligenda. Primo diuina lectione. Secundo inconcussa ratione. Tertio Ecclesiæ determinatione. Cum enim sit maior sacræ Scripturę auctoritas, quàm sit omnis humani ingenij perspicacitas: vt idẽ August. ait. Quando dicta aliquorum doctorum inueniuntur sacræ Scripturæ auctoritate roborata, & aliquorum non: merito illa præponuntur illis. quia suspecta debet haberi omnis veritas, quam non confirmat sacræ Scripturæ auctoritas, vt Ricardus de contempl. cap. 81. dicit. Et August. in quadam Epistola ad Hieronymum, hunc honorem, & hunc timorem dicit esse deferendum canonicæ scripturæ, vt nullum eorum, qui sacram Scripturam composuerunt, vel scripserunt, scribendo errasse, credẽdum sit. Sed si aliquid in ea inueniatur, quod veritati videatur esse contrarium, nihil aliud putandum est, quàm mendosum esse codicem, vel non esse assecutum interpretem quod dictum est: vel nos minimè intellexisse ambigamus. Alios autem scriptores, & expositores (vt ait) ita debemus legere, vt quantacumque auctoritate, vel sanctitate polleant; non ideo putemus verum esse, quia ipsi ita senserunt: sed quia mihi per alios Auctores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quòd à vero non recesserint, persuadere potuerunt. Epistol. 19. Et refertur in cap. Ego solis. d. 9.

De secundo vero modo dispensandi per incõcussam rationem sic loquitur Augustinus in Prologo 3. lib. de Trin. In omnibus litteris meis non solũ pium lectorem, sed & liberum correctorem desidero. Veruntamen sicut lectorem meũ nolo sic esse mihi deditum: vt amplius amet me, quàm catholicam fidem: sic meum correctorem nolo sibi sic esse deditum, vt amplius amet se, & suam rationem, quàm catholicam veritatem, & postea subditur illud, quod ponitur 9. dist. Noli meis litteris, quasi canonicis scripturis inseruire: sed in illis canonicis quæcumq. nõ credebas, cum inueneris, incunctanter crede. In istis autem meis quod certum habebas, nisi certum intellexeris: noli firmè tenere. Tomo 3.

Sed de tertio modo dispensandi loquitur August. in lib. de vera Relig. cap. 10. Vbi ait: quòd falsa semper sunt respuenda in omnibus Scriptoribus, vel expositoribus: vera semper tenenda, & catholicæ Ecclesiæ tribuenda: dubia tamdiu credenda, quamdiu aliud non præcipiat catholicæ Ecclesiæ auctoritas. Dispẽsabilia ergo sunt dicta Doctorum sacrę Scripturæ diuina lectione, inconcussa ratione, & Ecclesiæ determinatione. Tomo 1.

Ad argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ in illis, quæ sunt approbata per Ecclesiam, non cadit dispensatio auctoritate priuatæ personę: vnde nullus propria opinione debet Doctorum dicta impugnare, sed cum omni reuerentia exponere, & recitare: auctoritate tamen Papæ, qui est caput Ecclesiæ, potest in omnibus expositoribus sacræ Scripturæ dispensatio fieri, quid tenendum sit de expositionibus eorum, & quid non.

AD secundum est dicendum, quòd illi Doctores eodem honore sunt honorandi: sicut Apostoli in his, quæ eodem spiritu scripserunt, & in his, quæ ab Apostolorum dictis non discordauerunt. Sed si quãdoque inuenta sunt, vel nunc inuenirentur in eorum libris aliqua difformia à dictis Apostolorũ in catholicæ fidei veritate, in talibus nec eorum dicta essent tenenda, nec quantum ad hoc, eodem honore honoranda.

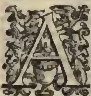
AD tertium est dicendum, ꝙ propter volatum Augu-

In Prolo. 3. de Trinit. Tomo 3. Augustini super alios Doctores non plus firmitatis, & auctoritatis debemus tribuere suis, & aliorum doctorum dictis, quàm ipsemet tribuat: vnde cum ipse solum Scriptoribus canonicæ Scripturę tribuat infallibilem auctoritatem: omnibus autem alijs, non nisi propter eius sacræ Scripturæ firmitatem, & Ecclesiæ approbationem, vel inconcussam rationem: ideo alia firmitas, vel auctoritas sibi tribuenda nõ est.

ARTICVLVS VII.

VTRVM PAPA IN Canone prædecessorum summorum Pontificum dispensare possit.

S. Thom. quodlibeto 4. art. 13. Et Turrecremata in cap. Sicut sancti. 15. dist.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, q̃ Papa in Canone prædecessorum summorũ Pontificum dispensare non potest. Quia in illis Papa non potest dispensare, quorum transgressores punit. Sed scribitur 20. distin. c. Si decreta, Auctoritate Papæ Nicolai. Si decreta Romanorum Pontificum non habetis; de negligentia, atque incuria estis arguendi. Si vero habetis, & non obseruatis, de temeritate estis corripiendi, & increpandi.

2 Præterea: Papa non potest dispensare in blasphemantibus Spiritum sanctum. Sed scribitur 25. q. 1. cap. Violatores. Quòd violatores sacrorum canonum Spiritum Sanctum blasphemant. Non cadit ergo in talibus dispensatio.

3 Præterea: Papa non potest dispẽsare in eo, quod ipse profitetur se per omnia seruare. Sed scribitur causa, & quæstione supradicta cap. Satagendum, q̃ profitetur Pelagius Papa Tomum sui prædecessoris se per omnia seruare: & anathemati supposuit non obseruantem.

IN CONTRARIVM est, quod dicit Isido. & ponitur 29. distin. cap. Sciendum. Quòd ex causa, tempore, loco, & persona regulæ canonum intelliguntur seruandæ.

RESOLVTIO.

Summorum Pontificum canones dispensationẽ admittunt, quãtum ad eorum mutationem, temporumq. diuersitatem: quantum ad eorum explicationem, atq; additionem.

RESPONDEO, dicendum, q̃ canones summorum Pontificum tribus modis dispensationem recipiunt.

Primo, quãtum ad eorum mutationem. quia pro locorum, temporum, & negociorum diuersitate per Papam mutari possunt. Sic enim scribitur 29. dist. cap. Necesse. Necesse est, vt iuxta diuersitatem loco-A rum, & hominum, & temporum, quibus diuersæ scripturæ factæ sunt, diuersas causas, & argumenta originem habeant.

Secundo, quantum ad eorum additionem, vel multiplicationem. Sic enim scribitur 25. q. 1. c. Ideo. §. His ita respondetur, q̃ sicut Christus docebat tãquam potestatem habens, & tamquam dominus legis, addens moralibus ea, quæ deerant ad perfectionem: vmbras vero figuralium in lucem spiritualis intelligentiæ commutans, sic sedis Apostolicæ Pontifices canonibus à se, vel ab alijs sua auctoritate conditis, reuerentiam exhibent: nonnumquam tamen aliter diffiniendo, vel decernendo, seu aliter agendo, se decretorum dominos, & conditores ostendunt.

Tertio, quantum ad eorum interpretationem, & B explicationem. Sicut enim scribitur causa, & quæstione supradicta: Sacri siquidem canones ita aliquid cõstituunt, vt suæ interpretationis auctoritatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ seruent. quia illi soli canones valent interpretari, qui ius condendi eos habent.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̃ lex seruãda est, quamdiu per legis conditorem non fit alia innouatio, vel alia interpretatio. quãuis enim antequã lex ponatur, vnicuiq; liceret aliter sentire: postquam tamen posita est, secundùm illam est agendum, & nõ aliter sentiendum, vt dicit Aug. de vera Relig. c. 21. Tomo 1. Papa ergo per illa verba non imponit necessitatẽ sibi, C quia sic ipse canonibus auctoritatem præstat, vt seipsum non subijciat † eis, sed imponit necessitatẽ suis subditis: qui canones ab eo editos, vel per eũ approbatos tenentur habere, & reuerenter obseruare. † S. Thom. 1. 2. qõ. 96. art. 5.

AD secundum est dicendum, q̃ Ecclesia est congregata glutino amoris Spiritus sancti. Dicit enim Chrysostomus in libello de laudibus Pauli Hom. 1. q̃ non bitumine, & pice, sed Spiritu sancto tabulæ Ecclesiæ sunt perunctæ. Vnde articulus fidei ponitur: Credere in vnam sanctam catholicam, & Apostolicã Ecclesiam: resistere ergo ausu temerario canonibus summorum Pontificum, est Spiritum sanctum blasphemare. non tamen Papa propter hoc necessitatem sibi imponit: quia ita ipse auctoritate Spiritus sancti canonibus firmitatem impartitur, quòd non eis alligatur. Turrecrem. in sum. de Eccl. lib. 1. cap. 20.

D AD tertium est dicendum, q̃ tomus dicitur charta inuoluta, in qua scribuntur ea, quæ ad fidem pertinent. talem ergo tomũ sui prædecessoris Papa profitetur, se per omnia seruare: quia si in talibus, quæ ad fidem pertinent, Papa dispensaret; non monstraret se esse fidei constructorem: sed destructorem. Sic enim scribit Gregor. 25. qõ. 1. Felici Episcopo:

Si illa destruerem, quæ Antecessores nostri statuerunt; non constructor: sed euersor esse iustitiæ comprobarer.

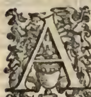

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

UTRUM PAPA IN CAnone Conciliorum Sanctorum Patrũ dispensare possit.

Plenisime Turrecremata in cap. Sicut sancti. 15. dist.

D octauum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa in Canone Conciliorum Sanctorum Patrũ dispensare non possit: quia Papa non potest dispensare in illis, quorum auctoritate priuatus est. Sed scribitur 25. q. 1. c. Contra. Contra statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec huiusmodi quidem Sedis *idest Apostolicę* potest auctoritas.

2 Præterea: Papa non potest dispensare in statu communi totius Ecclesiæ. Sed scribitur causa, & quæstione supradicta, cap. Ideo. Si pro statu omnium Ecclesiarũ necesse est impigro vigilare affectu, oportet primam sedem statuta Cõciliorum præ omnibus seruare.

3 Præterea: Papa non potest dispensare in illis, quorum ignorãtia excludit hominem à communione altaris: sed Greg. † dicit, & ponitur causa, & quæstione supradicta c. Hac consona. Hac consona sanctis Patribus diffinitione sancimus, vt qui sacris obedire canonibus nescit: nec sacris ministrare altaribus, nec communionem capere sit dignus.

† Epist. 7. seu cap. 46. lib. 2. ad Ioannem Episcopum.

In Contrarium est, quod scribitur 29. dist. cap. Regulæ, auctoritate Greg pro varietate rerum, locorum, & temporum regulæ sanctorum Patrum temperantur.

RESOLVTIO.

Conciliorum Decreta quantum ad status fidelium ordinationem dispensabilia sunt: sed quantum ad fidei catholicę spectantia, non item.

Respondeo, dicendum, quòd solutio istius quæstionis ponitur 25. q. 1. cap. Sunt quidam. Vbi Vrbanus Papa sic ait: Sunt quidam dicentes, Romano Pontifici semper licuisse nouas condere leges. quod nos non solum non negamus, sed valde affirmamus. Sciendum tamen est (vt ibi subditur) quòd inde nouas leges condere potest, vnde Euangelistæ aliquid nequaquam dixerũt. vbi verò apertè Dominus, vel eius Apostoli, & sancti Patres eos sequentes sententialiter aliquid diffinierunt: ibi non nouam legẽ Romanus Pontifex dare: sed potius quod prædicatum est vsque ad animam, & sanguinem confirmare E debet. Et causa ibi subditur: Quia, si quod docuerunt Apostoli, & Prophetæ, destruere niteretur: non sententiam dare, sed magis errare conuinceretur. Vnde cum quatuor Concilia, sicut quatuor Euangelia per Ecclesiam comprobata sint, vt patet 15. distinctione, cap. Sicut. Puto, quod in illis non cadit dispẽsatio, potissimè, quia in illis sancti Patres sententiauerunt de quatuor specialiter, quæ ad fidei integritatem spectant. Primo, de veritate articulorum. Secundo, de veritate sacramentorum. Tertio, de extirpatione errorum. Et quarto, de obseruatione pręceptorum. Determinata ergo in Concilijs, possunt se habere in duplici genere: quia, vel pertinent ad fidei catholicæ explicationem: vel ad status fidelium, pro illo tempore currentis ordinationem, & dispensationem. In primis non cadit dispensatio: sed in secundis F sic.

Concilia 4. sicut 4. Euangelia.

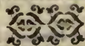
Ad argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ illud decretum intelligitur de necessitate. Et sic verum est, ꝙ Papa priuatur potestate dispensandi in his, quę ad fidei integritatem spectant. In talibus enim non se extendit eius posse: quia non potest contra veritatẽ, sed pro veritate. Vel intelligitur de humilitate, quia sicut Christus sacramenta, quæ Ecclesiæ mandauit, sic seruanda primum suscepit, vt ea in seipso sanctificaret: sic Papa obseruare debet, quæ decernendo alijs mandat: non necessitate † obsequendi, sed auctoritate, & humilitate impartiendi.

† S. Thom. 1. 2. q. 96. art. 5.

G Ad secundum est dicendum, quòd sicut scribitur in Canonica Iacobi cap. 4. In omnibus statutis, & humanis actibus subintelligitur semper diuina volũtas, vt dicamus semper: Si dominus voluerit: & si domino placuerit, sic faciemus. Eodem modo, in statutis, & Concilijs Patrũ semper intelligitur, salua auctoritate, & voluntate Sedis Apostolicæ. Vnde in nõnullis capitulis Conciliorum cum aliud obseruãdum decernitur, statim subinfertur, nisi auctoritas Romanæ Ecclesiæ aliter imperauerit, vel salua tamen in omnibus Apostolica auctoritate.

Ad tertium est dicendum, ꝙ dictum Greg. intelligitur vel de ignorantia iuris: quæ non excusat illos, qui canones scire tenentur, à culpa, vel à pœna: vel intelligitur de ignorantia contẽptus. H tales enim scientes canones cõtemnendo tamen, scire se dissimulantes, digni sunt pœna, quæ ibi ponitur.

QVAE-

QVAEST. LXI. DE DISPENSATIONE PER EXEMPTIONEM.

VNC cõſiderandum eſt de his, quę annectuntur diſpenſationi, quæ ſunt Quindecim.

Primo diſpenſat quandoque Papa per exemptionem.

Secundo per abſolutionem.

Tertio per ligationem.

Quarto per prædicationem.

Quinto per confeſſionem.

Sexto per Priuilegiorum largitionem.

Septimo per interpretationem, vel declarationem.

Octauo per beneficiorum collationem.

Nono per officij adminiſtrationem.

Decimo per translationem.

Vndecimo per ordinationem.

Duodecimo per prouiſionem.

Tertiodecimo per conceſſionem.

Quartodecimo per commiſſionem.

Quintodecimo per conſeruationem.

Circa primum quæruntur ſex.

PRIMO, *Vtrum Papa poſſit in Eccleſia exemptionem facere.*

Secundo, Vtrum Papa poſſit aliquos à ſeipſo eximere in ſpiritualibus.

Tertio, Vtrum Papa poſſit aliquos à ſeipſo eximere in temporalibus.

Quarto, Vtrum Papa debeat in Eccleſia exemptionẽ facere, vel magis eam tollere.

Quinto, Vtrum Papa debeat aliqua collegia eximere à iuriſdictione Epiſcoporum.

Sexto, Vtrum Papa debeat aliquos Religioſos eximere à iuriſdictione omnium Prælatorum.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT exemptionem facere in Eccleſia.

Iacobatius in tract. de Conc. lib. 7. ar. 5. circa mediũ verſ. Ad idem. pag. 474. Panormitanus, & alij in c. Cum inſtantia de cenſibus.

D primum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non poſſit exemptionem facere in Eccleſia. Papa enim non poteſt immutare curſum naturalem rei: ſed naturalẽ eſt, ſecundum Philoſophum, quòd agente appropinquante paſſo diſpoſito, vnum agat, & reliquum pa- Ariſt. 9. Metaph. tex. c. 10.

A tiatur. naturale eſt ergo, ꝙ Diœceſano exiſtente in debita diſtantia ad præcipiendum, & ſubditis ad obediendum, ꝙ ille præcipiat, & illi obediant. Talem ergo naturæ curſum Papa immutare non poteſt.

2 Præterea: Papa debet in ſua actione Deum imitari: ſed Aug. 7. de Ciui. Dei. cap. 30. Dicit, quòd Deus ſic adminiſtrat omnia, quæ creauit, vt etiam ipſa proprios exercere, & agere motus, ſinat. Tomo 5.

3 Præterea: Papa non poteſt facere, ꝙ res propria virtute, & propria operatione priuetur, ſicut Deus non facit, ꝙ res ab eo creatæ fruſtrentur propria virtute, & propria operatione. Sic enim ſcribitur Sap. 14. Tua (Pater) omnia gubernat prouidẽtia, & potẽs B es, vt ſine temo, vel naui quis adeat mare; ſed vt non eſſent ſuperuacua opera ſapientiæ tuæ, exiguo ligno credunt homines animas ſuas ſaluare. Papa ergo nõ poterit eximere ſubditos ab obedientia ſuorum Prælatorum: quia ſic priuarentur eorum virtute, & operatione.

IN CONTRARIVM eſt: quia Moyſes in veteri lege geſſit figuram ſummi Pontificis. ſed de eo ſcribitur Exodi 18. Quia minora ſenioribus Iſrael committebat; maiora vero ſuo iudicio reſeruabat. ſic Papa maiora collegia, & maiores perſonas de Eccleſia ſuæ viſitationi, & correctioni immediatè reſeruare poteſt.

C

RESOLVTIO.

Papa cum ſit Dei Vicarius, & totius Eccleſiæ caput, exemptionem in Eccleſia facere poteſt. Eccleſia enim aſſimilatur Hierarchię cœleſti, in qua ſupremi ſunt exempti: cum illuminationes, mediantibus alijs, non recipiant, ſed per ſe ipſos.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ in exemptione tria poſſumus conſiderare. Primo, ipſum Papam eximentem. Secundo perſonas exemptas. Tertio, ipſam exemptionem. Ex quorum quolibet D patere poteſt, quòd Papa in Eccleſia poteſt exemptionẽ facere, quam vult. Eſt enim ipſe Papa Dei filij Vicarius. Sicut ergo quod Deus facit mediantibus creaturis, tanquam mediantibus ſecundis cauſis, totũ poteſt facere immediatè per ſeipſum: ita Papa ſaltem quantum ad poteſtatem iuriſdictionis, ſicut omnes fideles regit, mediantibus miniſtris Eccleſię; ita poteſt omnes immediatè per ſeipſum regere. & ſi hoc non facit, non eſt ex defectu virtutis, & potentiæ (cum miniſtri non regant niſi ex virtute eius) ſed magis hoc eſt ex communicatione eius bonitatis, & clementiæ. Secundo hoc patet ex parte ipſorum exemptorum: ſic

sic enim debet esse (sicut Dionysius dicit) in Ecclesiastica hierarchia, sicut est in hierarchia cœlesti: sed in cœlesti hierarchia sic est, quòd Angeli de suprema hierarchia exempti sunt: quia non recipiunt diuinas illuminationes, mediantibus alijs, sed immediatè per seipsos, & per eos ad omnes inferiores deriuantur. Sic in Ecclesiastica hierarchia aliqui debent esse exēpti, immediatè recipientes illuminationem, & correctionem à Summo Pontifice, & per eos ad alios inferiores prædicta sunt deriuanda. Tertio, istud patet ex parte ipsius exemptionis. Cum enim Papa sit caput totius Ecclesiæ, non debet ipse priuari operatione hierarchica, quæ est visitatio, & correctio, vt ipse aliquos immediatè supponat suæ correctioni, & suæ visitationi. Et hoc propriè sonat exemptio, subtrahi à correctione, & visitatione inferiorum Prælatorum, & supponi immediatè correctioni, & visitationi summi Pontificis.

Cap. 1.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, ꝙ agente appropinquante passo disposito, vnum agit, & reliquum patitur, nisi passum subtrahatur agenti inferiori per actionem superioris agentis: & maximè quando nullū passum determinatur agenti inferiori, nisi per superioris prouidentiam. Planum est autē, quòd omnibus inferioribus Prælatis de Ecclesia, subditi diuiduntur, & determinantur per potestatem iurisdictionis Papæ. Vnde, sicut ad eum spectat subditorum assignatio, vel determinatio: ita ad eū pertinet eorum subtractio, vel exemptio.

Ad secundum est dicendum, ꝙ motus potest inesse rei dupliciter. Vel ex suæ proprietate naturæ: vel ex superioris agentis potestate. Deus ergo omnes res finit agere, & exercere proprios motus conuenientes eis, ex eorum naturæ proprietate: sed in motibus conuenientibus eis, ex superiorum agentiū potestate, in eorum arbitrio relinquit proprios motus ponere, & subtrahere. Cum igitur habere tot, vel tales subditos, non cōueniat alicui Prælato de Ecclesia, nisi ex potestate clauium concessarum Petro: cuius Papa successor existit, in eius potestate est subditos ipsis Prælatis assignare, & eos ab eorū potestate eximere.

Et per hoc patet solutio ad Tertium.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT eximere aliquos à seipso in spiritualibus.

Faciunt tradita per Doctores in superiori articulo citatos, & per glos. in cap. Cum venerabilis, in verbo; causa de censibus. Et Aluar. lib. 1. de Planctu Eccles. cap. 68.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit eximere aliquos à seipso in spiritualibus: Quia, quod est immediatè à Deo concessum; à Papa non potest tolli: sed potestas spiritualis immediatè est à Christo omnibus Episcopis, & Sacerdotibus concessa. In tali

E ergo potestatē sunt exempti, vt non subijciantur alicui nisi Christo.

2. Præterea: Papa non potest iniuriam facere alijs, sicut non potest facere iniustitiam. Ita enim scribitur 25. q. 2. c. De ecclesiasticis. Sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesijs sua iura seruamus. Sed iniustitia esset, quòd quilibet immediatè non exequeretur potestatem à Christo receptam, quod contingit fieri per exemptionem.

3. Præterea: Apostoli fuerunt exempti in potestate spirituali à Petro. sicut patet de Paulo, & alijs Apostolis. Nam Paulus prædicauit, & baptizauit ante, quā videret Petrum. Ergo eodem modo Episcopi, qui locum Apostolorum tenent in Ecclesia, sunt exempti à Papa.

F In Contrarium est. quia omnis potestas spiritualis includitur in potestate clauium, quæ non nisi Petro est concessa. ut patet Matth. 16. In tali ergo potestate nullus potest esse exēptus à Papa.

RESOLVTIO.

Papa sicut negare non potest, se potestatem clauiū non habere; ita Ecclesię membra à se ipso in spiritualibus eximere non potest.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ potestas spiritualis est illa, qua peccata remittuntur, quorum remissio secundum præsentem iustitiam, & secundum ordinem à Christo institutum; tribus modis in Ecclesia fit. Primo, mediante capitis Ecclesiæ officio, per indulgentiarum, & suffragiorum communicationem. Secundo mediante sacramento, per eius administrationem, & dispensationem. Tertio mediante ministro, per eius doctrinæ illuminationem. Planum est autem, quòd ista tria exerceri non possunt in Ecclesia, nisi auctoritate Papæ. Nam potestate clauiū fit indulgentiarum, & suffragiorum communicatio. Fit sacramentorum administratio: & fit sacræ Scripturæ prædicatio, & illuminatio. Sicut ergo Papa nō posset negare se non habere potestatem clauium super istis tribus, ex quo Papa est successor Petri: ita non posset aliqua membra de Ecclesia eximere † à seipso in potestate spirituali, quæ in istis tribus consistit. † Confert glo in Clemen. 2. de relig. dom. verbo Sedis Apostolicę.

G

H

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, ꝙ potestas ordinis est immediatè à Christo concessa, & in ea omnes exempti sunt, postquam eam recipiunt, ut non possit ab eis auferri: sed nec in eius receptione, nec in eius executione, aliquis potest esse exemptus, cum non nisi potestate clauium fiat eius receptio, & eius executio.

Ad secundum est dicendum, quòd executio potestatis spiritualis non cōceditur alicui ad vtilitatem eius, sed ad vtilitatem subditorum, super quibus executio recipitur. Vnde nulla iniuria fit ei, nec iniustitia, si per exemptionem talis executio sibi subtrahatur.

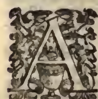
Ad

A d tertium eſt dicendum, ꝙ Chriſto præſente cum Apoſtolis, Petrus non debebat exercere iuriſdictionem ſuam: Principali namque agente præſente, legati iuriſdictio ceſſat. Vnde in his, in quibus Apoſtoli fuerunt immediatè edocti à Chriſto, & in his, quæ fuerunt immediatè à Chriſto Apoſtolis cōmiſſa, non erat neceſſarium Petri iuriſdictionem requirere. Sed iam Chriſto abſente, & amplius non communicante vita animali cum Apoſtolis, nullus vnquā fuit exemptus à poteſtate Petri in ſpiritualibus: nec aliquis eſſe poteſt exēptus à poteſtate Papæ, qui eius ſucceſſor eſt, ſecundum ordinem à Chriſto inſtitutū.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT aliquos eximere à ſeipſo in tēporalibus.

Præter citatos in præcedentibus articulis faciunt tradita per gloſ. vlt. in cap. Paſtoralis, extra de donatione.

D tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit aliquos eximere à ſeipſo in temporalibus. quia conſuetudo ſeruanda eſt, & longo tempore approbata pro lege tenenda eſt, vt dicit Iuriſconſultus. l. diuturna cōſuetudo. ff. de legib. Sed ab antiqua conſuetudine fuit obſeruatum in Eccleſia Gallicana, ꝙ Prælati Franciæ non recognoſcunt temporalia à Papa: ſed à Rege, & ipſe ſimiliter Rex à nullo temporalia recognoſcit. Ergo tam laici, quàm clerici poſſunt eſſe exempti à Papa in temporalibus.

2 Præterea: Papa eximit multos à ſe in temporalium adminiſtratione. Ergo multos poteſt eximere à ſe in temporalium iuriſdictione, vt vniuerſaliter ſint exempti ab eo in temporalium adminiſtratione, & iuriſdictione.

3 Præterea: Quilibet poteſt cedere iuri ſuo. Non obſtante, ergo quòd Papa eſt dominus omnium, poteſt cedere tali dominio, vt ſint aliqui exempti ab eo in dominio temporalium.

I n C o n t r a r i v m eſt. quia Papa non poteſt facere, quòd membrum ſit membrum, & ꝙ non habeat caput. Ergo non poteſt facere, ꝙ omnes fideles tam laici, quàm clerici ſint membra Eccleſiæ: & tamen non recognoſcunt eum vnum caput temporalium, & ſpiritualium.

R E S O L V T I O.

Papa ſicut ſe ipſum negare non poteſt, ita neminem à ſuo Dominio temporali eximere poteſt.

R e s p o n d e o, dicendum, quòd ſicut Apoſtolus 2. ad Timot. 2. dicit: Deus fidelis eſt, & ſeipſum negare non poteſt. Negaret autem ſeipſum, ſi eximeret aliquos à ſuo dominio temporali, vel ſpirituali, quia tunc negaret ſe eſſe Dominum omnium tā

A * temporalium, quàm ſpiritualium. Cum igitur Papa verus Vicarius Dei ſit: ſi aliquos eximeret à ſeipſo in iuriſdictione temporalium, vel ſpiritualium negaret, quòd non eſſet verus Dei Vicarius: & talis negatio in errorem Manichæorum ipſum induceret, ponentium ab alio principio ſpiritualia, & ab alio temporalia eſſe producta. Vnde non eſt dubium, quòd ſi pro tali veritate teſtificāda Papa pateretur, verus Chriſti martyr eſſet cenſendus. Non enim, vt ait Auguſt. Herodes dicebat Ioanni: Nega Chriſtum: ſed ſolū ꝙ liceret ſibi habere vxorem fratris ſui: & quia hoc negauit, paſſus eſt, & martyr effectus eſt. Sic Papa conſtanter negare debet aliquem laicum, vel clericū Regem, vel Imperatorem exēptum eſſe ab eo in iuriſdictione temporalium, vel ſpiritualium: quia con- *al. corporalium. In Pſal. 140.

B trarium confitendo, confiteretur Deum, cuius ipſe Vicarius exiſtit, non eſſe vniuerſorum dominum, & in ditione eius cuncta non eſſe poſita. Nec eſt dicendum, ꝙ iſta profeſſio ſit fienda propter temporalium ipſorum cupiditatem: ſed propter teſtificandam ipſius Dei, & Vicarij Ieſu Chriſti vniuerſalem poteſtatem.

Ad Argumenta.

A d p r i m v m ergo eſt dicendum, ꝙ conſuetudo veritati, & rationi contraria quanto diuturnior, tanto perniciocior, & periculoſior: nec cōſuetudo: ſed abuſio dicenda eſt. Non enim dixit Chriſtus, vt dicit Greg. † Ego ſum conſuetudo, ſed ego ſum veritas. †Aug. lib. 4. d baptiſmo contra Donatiſtas, c. 5. & 6. & refertur Diſt. 8. c. Si conſuetudinē.

C Et beatus Cyprian. † dicit, ꝙ conſuetudo quantumcumque vetuſta, & quantumcumque vulgata veritati eſt omnino poſtponenda. Si vero potentia regalis, vel imperialis allegatur: videant (vt dicit Aug.) quid factum ſit de Nabuchodonoſor, * quando a regno depoſitus eſt, & inter beſtias connumeratus eſt, donec recognoſceret Deum cœli eſſe dominū vniuerſorū. † ad Quintum. *al. quomodo. Dan. 4.

A d ſecundum eſt dicendum, quòd non eſt ſimile: quia ſpiritualium, & temporalium adminiſtratio atteſtatur Dei, & Papæ ſui Vicarij dignitatem. Sicut enim Deus temporalium adminiſtrationem exercet mediātibus creaturis: iudicem autem omnium, & dominum omniū ſe eſſe fatetur: ſic Papa Vicarius eius aliquos eximit à ſeipſo, à temporaliū adminiſtratione, ſed nullos poteſt eximere à iuriſdictione: quia exēptio à iuriſdictione negaret Dei poteſtatem: ſed exem-

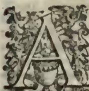
D ptio ab adminiſtratione teſtatur Dei (cuius ipſe Vicarius exiſtit) excellentiam, & dignitatem.

A d tertium eſt dicendum, ꝙ quilibet poteſt cedere iuri ſuo, quod ſibi conceditur in fauorem ſuū, & in propriam vtilitatem: ſed non poteſt cedere iuri, quod ſibi conceditur in fauorem alterius: puta in vtilitatem Reip. & in concedentis teſtificandam poteſtatem. Dominium ergo ſpiritualium, & temporalium non eſt conceſſum Papæ in ſuum proprium fauorem, vel commodum: ſed in totius Eccleſiæ vtilitatem, & ipſius Chriſti concedentis teſtificandam poteſtatem. Vnde tali iuri, & tali dominio cedere nō poteſt exiſtens Papa: nec per conſequens aliquos in tēporalibus, & ſpiritualibus à ſuo dominio eximere.

ARTI-

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POTIVS debeat in Ecclesia exemptionem ponere, quàm tollere.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa potius debeat in Ecclesia exemptionē tollere, quàm ponere. quia in primitiua Ecclesia non erat exēptio. Ergo nec nunc esse debet. Dicit enim Damasc. quòd omnia, quæ tradita sunt nobis per Apostolos, & antiquos Patres, obseruare, & tenere debemus, nihil vltra hæc inquirentes.

De Ortho. fid. lib. 1. cap. 1.

2 Præterea: Papa non debet statum, & ordinem Ecclesiasticū peruertere, cum Apostolus dicat 1. Corin. 14. Omnia honestè, & secundum ordinē fiant in nobis. Cum ergo honestas sit honoris status, & per exemptionem tollatur honoris reuerentia subditorū ad Prælatos, & ordo Prælatorum ad subditos; videtur, quòd per exemptionem totus ordo Ecclesiasticus peruertatur.

3 Præterea: Papa non debet in Ecclesia ponere turpitudinem, sed pulchritudinem, cum ipsa sit pulchra vt Luna, electa vt Sol: vt scribitur Cant. 6. Pulchritudo autem Ecclesiæ consistit in ordinatione partium in toto, vt membra ordine quodam correspondeant capiti. ita quòd Summus Pontifex est supremum caput: alij vero Prælati sunt medij inter eum, & inferiores subditos, vt mediantibus eis ipsi supremo capiti subijciantur: sed per exemptionem, talis pulchritudo tollitur, & turpitudo inducitur. Dicit enim Aug. 3. Confess. cap. 8. quòd turpis est pars, quæ suo non congruit vniuerso.

IN CONTRARIVM est. quia Papa de specialibus membris Ecclesiæ specialem curā debet habere; sicut capiti specialior cura est de oculis, quàm de alijs membris. Sed specialior cura habetur per actionem immediatam, quàm per mediatam: vnde & oculi immediatè situantur in capite. Expedit ergo quòd Papa in Ecclesia aliquam exemptionē faciat.

RESOLVTIO.

Papa in Ecclesia exemptionē potius ponere, quàm tollere debet. exemptio enim huiusmodi non nisi ordinem, & bonum parere potest.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut dicit Aug. & ponitur 23. q. 4. cap. Displicet. Ecclesia per incremēta temporum maiori vsa est potestate in correctione delinquentium, & in promotione, & quiete bonorum vsa est maiori libertate. Fuit namque in primitiua Ecclesia Prælatorum paupertas: quia in fame, siti, frigore, & nuditate eorum subditos visitabant. Sic enim dicit Apostolus 2. Corin. 12. scribens: Quid enim minus habuistis præ cæteris Ecclesijs, nisi, quòd ego ipse non grauaui vos: & ecce tertio paratus sum venire ad vos: & nō ero vobis grauis. quia non quæro quæ vestra sunt, sed vos. Nunc autē propter opulentiam diuitiarum, Prælati in eorum visitatione non solum subditos grauant, sed etiam expoliant: † accedentes cum turba equorum, & famulorum, per quorum visitationem quod infirmum est non consolidatur, quod ægrotum non sanatur: quod confractum est non alligatur: quod abiectum est nō reducitur: & quod perditum est non requiritur. vt magis (quod dolendum est) debeat dici dissipatio, quàm visitatio. propter quod expedit, vt Romana Ecclesia, quæ omnium mater est, in Ecclesia aliquam exemptionem ponat, eximendo aliquas personas, & aliqua collegia, vel aliquas Religiones à visitatione Episcoporum, & subijciendo immediatè correctioni, & visitationi suæ. Vnde in persona Summi Pontificis vicarij Iesu Christi scribitur Ezec. 34. Ecce ego ipse super Pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare eos faciam, vt vltra non pascant gregem meum: nec pascant amplius Pastores semetipsos, & liberabo gregem meum de ore eorū, & non erit eis vltra in escā: quia hæc dicit dominus Deus. Ecce ego ipse requiram oues meas, & visitabo eas sicut visitat pastor gregem suum.

† Hæc de malis Prælatis sūt accipienda. Et quaten' agit de visitatione. Vide Conc. Tri. sess. 24. de refor. c. 3.

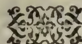
Secundo in primitiua Ecclesia fuit subditorū paucitas, vt non solum vnus Prælatus vnam ciuitatem: immo prouinciam, & plures videre poterat: sicut patet de Paulo, qui nunc in Græciam: nunc in Hispaniam: † nunc in Italiam ad visitandum pergebat. sed nunc sic est Dei populus multiplicatus, vt vix sufficiant plures Prælati mediam partem suorū subditorum corrigere, & instruere. Sic enim dicendum est nunc cuilibet Episcopo volenti habere magnam iurisdictionem, & nolenti aliquos esse exemptos à iurisdictione sua, quod dixit Ietro Moysi. Exo. 18. Stulto labore consumeris tu, & populus iste, qui tecū est, & vltra vires tuas est negocium, solus illud non poteris sustinere.

† An B. Paulus profectus fuerit I Hispaniā, vide plenè p Io. annem Vasæum I annalibus Hispaniæ sub anno 67.

Et per hoc patet responsio ad primum.

AD secundum est dicendum, quòd ordo ecclesiasticus non peruertitur per exemptionem, immo quod inordinatum est ad ordinem reducitur. Nā in corpore naturali non esset ordo, si omnia membra æqualiter distarent à capite. sic in corpore mystico ordo non seruaretur, si omnia membra æqualiter distarent à summo Pontifice, qui est supremum caput in Ecclesia.

AD tertium est dicendum, verum esse, Prælatos esse medios inter summum Pontificem, & inferiores subditos: non tamen debent esse medij respectu omnium subditorum: sed aliqua membra immediatè debent inhærere Summo Pontifici, sicut oculi immediatè inhærent capiti, non mediante alio capite, nec mediante aliquo alio membro: & cętera.

ARTI-

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA DEBEAT eximere aliqua Collegia à iuriſdi- ctione Epiſcoporum.

Circa monaſteriorum viſitationem vide quod nouiſſimè ſtatuit Concilium Trident.ſeſſ.25.tit.de Regularibus & Monialibus cap. 8.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non debeat eximere aliqua Collegia à iuriſdictione Epiſcoporum. Papa enim non debet præbere alicui materiam ſuperbiendi, & ocio vacandi: ſed exemptio videtur præſtare materiam Collegijs Monachorum ſuperbiendi, & ocio vacandi. Cum enim non indigeant mendicare, ex quo ſtudio non intendunt: vacãt ocio: & ex abundantia diuitiarum propter exemptionem contra eorum Epiſcopos ſuperbiunt. Sic enim ſcribitur Ezechielis 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ſuperbia, ſaturitas panis, abundantia, & ocium.

† Ad Ruſticum Monachũ Epiſtola 4.

2 Præterea: Hieronymus † dicit: Ama ſtudium, & carnis vitia non amabis. Qui ergo non ſunt dediti ſtudio, non debent eſſe exempti. quia ſic datur eis occaſio potius vitia amandi, quàm à vitijs retrahendi.

3 Præterea: Scribitur 93. diſt. cap. Nulla. Nulla ratione clerici, aut ſacerdotes habendi ſunt, qui ſub nullius Epiſcopi diſciplina, & prouidentia gubernantur. quia tales acephalos, & ſine capite conſuetudo priſca nuncupauit: ſed Papa non debet velle aliqua ſua membra eſſe ſine capite. Ergo non debet aliqua collegia, vel monaſteria à iuriſdictione Epiſcoporum eximere.

IN CONTRARIVM eſt: quia, quod eſt vtile, & proficuum in Eccleſia, Papa tenetur facere: ſed multi ſunt Paſtores in Eccleſia, qui non paſcunt greges, ſed potius ſeipſos: De quibus ſcribitur Ezechie. 34. Væ paſtoribus Iſrael, qui paſcunt ſemetipſos. A iuriſdictione ergo talium cõgruum eſt aliqua membra de Eccleſia eximi.

RESOLVTIO.

Collegiorum aliquorum exemptio à Iuriſdictione Epiſcoporum non niſi gubernationem tutiorem, melioremq. afferre poteſt.

RESPONDEO, dicendum, quòd ordinatio ſubditorum ſub Prælato facta eſt in commodum ipſorum ſubditorum, & eorum vtilitatem, potiſſimè quantum ad tria.

Primo, quantum ad delinquentium correctionẽ.

Secundo, quantum ad bonorum promotionem, & eorum quietam contemplationem.

A Tertio, quantum ad Collegiorum, ſeu Monaſteriorum, vel Eccleſiarum tutiorem gubernationem, quæ quidem tria contingit quandoque impediri per immediatam iuriſdictionem ipſorum Epiſcoporum. Et ideo per Papam, cui cura debet eſſe de omnibus, cõgruum eſt aliqua Collegia, & aliquas perſonas eximi: vt in his, quæ dicta ſunt, quietius, & ſecurius poſſint promoueri. Nec in hoc debent Epiſcopi grauari, vel perturbari, ſi ſine eorum culpa perſonæ aliquæ, vel Collegia ſubtrahãtur à iuriſdictione ipſorũ: quia cum ſubditi non ſupponantur eis in eorum cõmodum, nullum præiudicium præſtatur eis: immo magnum beneficium, cum tales ſubditi ab eorum iuriſdictione ſubtrahuntur. Illis autẽ præſtatur præiudicium, qui non quærunt quæ Ieſu Chriſti, ſed quę Philip. 2.

B ſua. ſicut enim dicit Greg. 22. Moral. cap. 16. ſuper illo verbo Num. cap. xj. Quid emularis pro me? quis tribuat, vt omnis populus prophetet? pia (inquit) mens Paſtorum non propriam gloriam, ſed auctoris quærit, ab omnibus vult iuuari quod facit: nam fidelis prædicator optat, ſi fieri valeat, vt veritatem, quam ſolus loqui nõ ſufficit, ora cunctorum ſonent.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ ſi Monachi non ſint dediti ſtudio: ſunt tamen dediti orationibus, & diuinorum contemplationibus, quorum orationibus multum iuuatur Eccleſia, quæ filios ſuos

C monet 1. Timot. 2. fieri pro omnibus orationes, vt quietam, & tranquillam vitam agamus in omni pietate, & caſtitate.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ multa ſunt alia retrahentia à vitijs carnis præter ſtudium, & potiſſimè exercitium orationis, & diuinæ contemplationis: quia aliter non poteſt homo eſſe continẽs, niſi Deus det: quibus quietius poſſunt vacare Monachi per exemptionem, ſi ſunt exempti, quàm ſi ſupponãtur ſub ſtrepitu viſitationis Epiſcoporum. Sap. 8.

AD tertium eſt dicendum, quòd illud decretum loquitur de clericis vagabundis, & proteruis. quod patet per illud, quod ſequitur. additur enim: Summum donum muneris à Deo conſequuntur, qui ſuis Doctoribus, qui rectè Epiſcopi intelliguntur, libenter

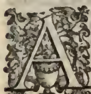
D obediunt. Nec tamen Monachi, vel alij, qui eximũtur, ſunt ſine capite: quia ſupponuntur ſub correctione, & viſitatione Abbatum, & ſuorum Prælatorum intrinſecorum: & omnes finaliter ſub vniuerſali capite Eccleſiæ.

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA DEBEAT eximere Religiosos à iurisdictione omnium Prælatorum.

Exemptorũ causæ qualiter, & per quos tractandæ, vide Concilium Triden. sess. 7. de reformat. cap. 14. & sess. 14. de reformat. cap. 5.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non debeat Religiosos eximere à iurisdictione omnium Prælatorum: quia Papa non debet facere in Ecclesia quod est materia multorũ malorum: sed multa mala prouenerũt in Ecclesia, ratione exemptionis in ordine Templariorum, Monachorum, & Canonicorum. Non est ergo conueniens, aliquos Religiosos eximi à iurisdictione omnium Prælatorum.

2 Præterea: Si aliqui Religiosi ponantur exempti à iurisdictione omniũ Prælatorum; Ergo erunt exẽpti à legato Papæ. quod videtur inconueniens, cum Papa non possit aliquos eximere à seipso.

3 Præterea: Innocẽtius† dicit, quòd exempti quãtacumque gaudeant libertate: tamen ratione delicti, siue contractus, aut ratione rei, de qua contra ipsos agitur, ritè possunt coram locorum Ordinarijs conueniri. Cum igitur quasi omnia possint ad ista tria reduci, videtur ꝙ in nullo talis exemptio valeat.

†Hoc habet Innoc. IIII. in c. 1 de priuileg. lib. 6. cuius cõstitutionẽ innouat Concil. Tridẽt. sess. 7. de reforma. c. 14.

IN CONTRARIVM est. quia Papa subditos indomitos debet visitationi, & correctioni Prælatorum committere: quietos verò, & pacificos debet suæ correctioni reseruare. Sic enim scribitur Zachariæ 10. in persona cuiuslibet Episcopi. Super hircos visitabo, quia dominus (*puta Papa*) visitabit gregem suum.

RESOLVTIO.

Religiosi diuinorum lectioni, Populorum exhortationi, doctrinæ Magistrorum studentes, congruè ab omnium Prælatorum iurisdictione sunt exempti.

RESPONDEO, dicendum, quòd tres actus in Ecclesia sunt maximè necessarij, vt multũ vtiles Reipublicæ.

Primus est studium, & lectio diuinorũ, propter ignorantiæ remotionem, quæ multum est periculosa, iuxta illud Ambrosij: Grauissimè, & periculosissimè peccas, si ignoras. multa enim mala sequuntur

E ex ipsa ignorantia.

Secundus est exhortatio populorũ, propter vitiorum manifestationem. Sic enim dicit Propheta: Annuncia populo meo scelera eorũ, & domui Iacob peccata eorum. Cum enim non vitetur malum nisi cognoscatur; magna vtilitas insurgit in populo fideliũ, si vitia, & peccata eis manifestentur. † Isa. 58.

† Intellig e, seruato debito ordine, & debitis circũstantiis.

Tertius est doctrina Magistrorum propter sacræ Scripturæ expositionem. Tanta est enim profunditas sacræ Scripturæ, vt à principio mundi vsque ad finem semper sit necessaria in Ecclesia eius expositio. Vnde August. super illo verbo: Quærite faciem eius semper: dicit; quod in sacra Scriptura semper Deus quæritur, & semper inuenitur. Nam F quæritur, vt inueniatur dulcius: & inuenitur, vt quæratur auidius. De istis vero tribus actibus loquitur Apostolus 1. Timo. 4. dicens: Esto exemplum fidelium in verbo, & in conuersatione, & charitate, & dũ venio, attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ. Vt ergo aliqui ĩ Ecclesia istis tribus actibus quietius possint vacare pro vtilitate populi Christiani, cõgruum est, vt aliqui Religiosi, & potissimè Religiosi paupertatis, à iurisdictione omnium Prælatorum sint exempti: qui specialiter debent vacare lectioni diuinorũ; exhortationi Populorum, & doctrinæ Magistrorũ.

Tomo 3. lib. 15. de Trin. cap. 2.

Ad Argumenta.

G AD PRIMVM ergo est dicendũ, ꝙ mala possunt prouenire in ordinibus sine exemptione, sicut cum exemptione. Non enim exemptio est causa malorum, nisi quantum ad illos, qui, exemptione, & libertate abutuntur. sicut enim aliqui Religiosi abutuntur libertate, & alijs donis receptis à Deo, & sunt cæteris peiores; ita aliqui vtuntur in bonum, & sunt cæteris meliores. Vnde dicit Aug. in Epistola ad plebem Hypponensem, ꝙ sicut Ecclesia contristatur de suis purgamentis: ita debet lætari, & gaudere de suis ornamentis. Tomo 2.

AD secundum ergo est dicendum, ꝙ aliqui dicunt, Legato quantumcũque à latere Sedis Apostolicæ misso exemptos non teneri obedire: puto tamen H ꝙ si in sua legatione expressio fiat de exemptis, & nõ, exemptis, quòd omnes tenentur sibi parere, cum à Sede Apostolica (vt supradictum est) nullus intelligatur exemptus.

AD tertium est dicendum, ꝙ non de quolibet delicto, vel de quolibet contractu, vel de quacũque re, de qua contra Religiosum agitur, nec in quocũq; loco possunt Religiosi exempti coram locorum ordinarijs conueniri, nisi essent adeo grauia, & enormia, de quibus non corrigerentur, vel non possent corrigi per Prælatos ipsorum.

QVAE-

QVAEST. LXII. DE DISPENSATIONE PER ABSOLVTIONEM.

EINDE considerandum est de de Papę absolutione. Circa quod quęruntur Sex.

Primo, Vtrum Papa possit absoluere vsurarium absque eo, q̃ vsuram restituat.

Secundo, Vtrum Papa possit absoluere seruum vsurarij, quòd non teneatur ad restitutionem, & absq; eo, q̃ sibi faciat relaxationem.

Tertio, Vtrum Papa possit absoluere non ritè absolutũ per ratihabitionem.

Quarto, Vtrum Papa possit absoluere habentem rem alienam post annos pręscriptionis, absque eo, quòd ipsam restituat.

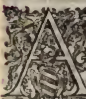
Quinto, Vtrum Papa possit absoluere simoniacũ, absq; eo q̃ simoniam reddat.

Sexto, Vtrum Papa possit absoluere ludentem ad taxillos, absque eo, q̃ restituat lucrum.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT absoluere vsurarium absque eo, quòd vsuram restituat.

S.Thom.2.2.q.78.ar.3. Et quolib.3. art.19.

D primum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit absoluere vsurariũ; absq; eo, q̃ vsuram restituat. Papa enim non potest contra ius naturale: sed vsura secũdum Philosophũ, est lucrum contra naturam. Non potest ergo absolui vsurarius, absque eo, q̃ vsura restituatur. Arist. 1. lib. Polit.c.7.

2 Prӕterea: Papa non potest absoluere furem, nisi restituatur furtũ, sed nomine furti prohibetur vsura, vt patet per glo. Exo. 22.

3 Prӕterea: Secundum Aug. in Epistola ad Macedonium: Si res aliena, propter quam peccatum est, cum reddi possit non redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur; si autem veraciter agitur: non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum: Sed vsura est res aliena. Ergo nũmquàm remittitur peccatũ, nisi restituatur. Epist. 54. Tom. 2.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur Matthӕi 16. Quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Si ergo Papa absoluat vsurarium, absque eo, q̃ vsuram restituat, absolutus erit.

A

RESOLVTIO.

Papa quamuis vsuras relaxare possit: non tamen debet, ne multa absurda, aut scandala oriantur.

RESPONDEO, dicendum, q̃ ad quӕstionem communiter sic respondetur: quòd vsurӕ vel sunt acceptӕ, vel sumptӕ de rebus, & de bonis clericorum, vel Ecclesiarum: & tunc absolutè dicitur, q̃ Papa potest tales vsuras relaxare, vel donare vsurario, & sic absoluere ipsum absque eo, q̃ eas restituat illis, à quibus accepit. Vel acceptӕ sunt vsurӕ de bo-

B

nis laicorum, quӕ immediatè subsunt iurisdictioni Ecclesiӕ, & tũc similiter potest. Si vero acceptӕ sunt de bonis laicorũ, qui immediatè subsunt iurisdictioni sęcularium Principum: tunc dicitur, q̃ in casibus illis, in quibus Papa potest exercere iurisdictionem temporalem: similiter potest talem relaxationem facere, sicut Principes sęculares possent de bonis subditorum suorum. Si vero nullus talis casus interueniat, & Papa consideret talem relaxationem esse vtilem Ecclesiӕ: debet requirere huiusmodi Principes, sicut eos requireret pro defensione, & adiutorio Ecclesiӕ. quod si renuãt: sua auctoritate potest prӕdictas vsuras relaxare, & vsurarios absoluere, absque eo, quòd

C

ipsas vsuras restituant.

Sed ista responsio quamuis verum dicat de relaxatione: puto tamen, q̃ Papa talem relaxationem facere non potest. quia non debet propter quatuor incõuenientia, quӕ sequuntur, si Papa talem relaxationem vsurarũm faciat.

Primum est: quia scandalum in populo Dei committitur. Dicit enim Augustinus in Epistola ad Macedonium: Illud fidentissimè dico: eum, qui pro homine ad hoc interuenit, ne malè ablata restituat, & ad restituendum non compellit, si compellere potest: socium se esse fraudis, & criminis exemplum Epist. 54. Tomo 2.

D

prӕbet.

Secundum est, quia certum non tenetur. In dubijs namque absolutionis conscientiӕ semper tenendum est certum, & dimittendum incertum. Fieri enim potest (vt dicit Augustinus) vt tu scias, quòd ego nescio; & propterea putem pro aliquo interueniẽdum esse, vt sui sceleris pœna relaxetur. Verum sępe accidit, vt nos fallat, vel negando se abstulisse, vel affirmando se vnde restituat non habere. Sępe similiter & uos fallimini putando, & nos non agere, vt reddat, vel ipsum habere vnde reddat. Tamen veraciter hoc dicit esse tenendum, vt cum de reo sententia non vna sit nostra de aliena re; neutri tamen Epist. 54. Tomo 2.

cōplacere debemus, quod res nō reddatur aliena. Nā de homine, vt homines diuersa sentimus: sed in ipsa iustitia simul sumus. Tertium est: quia commodū de peccato reportatur. Sic enim ait August. Apud cor meum, cui testis est Deus, non audeo dicere, nec sentire, vel discernere interueniendum esse pro aliquo, vt quod scelere abstulit, sceleris impunitate possideat. Si autem vsurario relaxetur vsura: quod scelere abstulit, sceleris impunitate possidet. Quartum est: Quia iniustum in proximum committitur. Verum namque est, quòd Papa potest pro vtilitate Reipub. & Ecclesiæ suos subditos grauare. sed sicut vtilitas communis intenditur per eum: ita & grauitas communiter per ipsum suis subditis est inferenda. Si autem non restituantur vsuræ illis personis, à quibus sunt extortæ per vsurarios: non inferuntur grauamina communiter: sed quibusdam singulariter. Vnde peccatur contra iustitiam distributiuam. Potest ergo Papa talem relaxationem facere: sed puto, quòd non debet, propter ista mala, quæ sequuntur: quæ per ordinē adducit Augustinus in Epistola ad Macedonium.

Epist. 54. Tomo. 2.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quòd Papa non facit contra ius naturale: quia non iudicat vsuram esse reddendam. sed vtilitate Reipublicæ accipit ab vno, quod sibi debebatur, & relaxat alteri illud, quod alteri tenebatur.

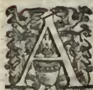
Ad secundum est dicendum similiter, quòd Papa non absoluit furem, iudicando, quòd res furtiue sublata non sit restituenda: sed bene posset pro vtilitate Ecclesiæ rem furtiue sublatam ab illo recipere, cui sublata est, & illi donare, qui ipsam restituere tenetur.

Ad tertium est dicendum, quòd peccatum non remittitur alicui absque restitutione, vel absque relaxatione per illum, qui de iure potest illam relaxationem facere.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT absoluere seruum vsurarij absque eo, quòd teneatur ad restitutionem, & absque eo, quòd sibi faciat relaxationē.

S. Thomas 2. 2. q. 62. art. 4.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit absoluere seruum vsurarij; absque eo quòd teneatur ad restitutionem, & absque eo, quod sibi faciat relaxationem. Quia secundum iura † non debet sequi incommodum illum, quem non sequitur commodum. sed seruus vsurarij de vsura non sentit commodum acquisitio-

† cap. qui sentit de regul. iur. lib. 6. & l. secundum naturam. ff. de Regu. iuris.

E nis: Ergo non debet sentire damnum restitutionis.

2 Præterea: Si seruiens vsurario tenetur ad restitutionem, vel indiget relaxatione: tunc quicumque vsurariam pecuniam portat, vel numerat, vel debitum scribit; tenetur, quòd uidetur esse periculosum, & absurdum.

3 Præterea: Magis videtur esse caussa damni vel furti, qui consulit alteri furtum, vel damnum esse faciendum, quàm seruus vsurarij: sed dans consilium, † damnum, vel furtum esse faciendum, non tenetur, (vt videtur) cum raptor non teneatur sequi eius consilium.

† cap. nullus consi. 10 de regul. iuris lib. 6. & l. consil. ff. de regu. iur.

In contrarium est. quia qui seruit furi in furto, tenetur ad restitutionem. Ergo qui seruit vsurario in vsuris, tenetur ad restitutionem, cum nomine furti prohibeatur vsura.

F

RESOLVTIO.

Vsurarij seruus, si rapina ad eum peruenit: vel causa, aut concausa rapinæ fuit, contractus suo nomine vel Domini faciendo: vel vsuras exigendo, ad restitutionē tenetur, si relaxatione donatus non sit. Si autem aliter vsurario seruiat, non tenetur.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut patet 14. q. 6 c. Si res, auctoritate Augustini †: Quando res aliena, quæ reddi potest, non redditur, non agitur pœnitentia, sed simulatur. Omnis ergo, qui conscientiam habet rei alienæ, tenetur ad restitutionem: vel indiget relaxatione: aliter absoluendus non est.

† Id habet S. Augustin. Epist. 54. ad Macedoniu. Tomo 2.

G Istud autem contingit triplici casu. quia aut quis tenetur ratione solius delicti, eo quòd causa, vel concausa fuit rapinę: sed de re rapta nihil ad eum peruenit. Aut ratione solius rei: quia res rapta ad eum peruenit: sed causa rapinæ non fuit. Aut ratione vtriusque: quia & causa rapinæ fuit aliquo modo, & res ad eū peruenit. Si ergo seruus vsurarij continetur in isto tertio casu, planum est, quòd tenetur. Si vero continetur in secundo, similiter certum est, eum teneri. Sed si in primo casu: quia solum causa est, & concausa fuit vsurę: tunc puto similiter eum teneri, si fecit contractus vsurarios nomine suo, vel Domini: aut quòd vsuras exigat. Isto namque modo concausa est vsurę: sed si in alijs conditionibus seruiat vsuratio, quæ non sint concausæ usuræ, puto, quòd

H non tenetur.

Ad argumenta.

Ad primum ergò est dicendum, quòd illa regula iuris intelligitur in his, quæ sunt bonæ fidei, & non malæ. Nam qui incendit domum, nullum sentit commodum acquisitionis: debet tamen sentire incommodum restitutionis.

Ad secundum est dicendum, quòd non quicumque seruit vsurario in vsuris tenetur, Sed qui seruit in vsuris faciendis: puta contractus vsurarios faciendo, vel exigendo.

Ad tertium est dicendum, quòd secundum regulam iuris triplex est consilium. Quoddā non fraudulen-

dulentum. Quoddam fraudulentum inefficax tamē, quod datur alicui alias idem facturo. Quoddam fraudulentum efficax, quod datur alicui aliàs non facturo. In primo caſu, qui dat conſiliū, non eſt cauſa damni, licet poſſet eſſe occaſio. In ſecundo ſimiliter non eſt cauſa damni: quia damnum non eſt ſecutum ex conſilio ſuo. Sed in tertio eſt cauſa damni: quia damnum ſubſecutum eſt. Vnde in primo, & in ſecundo caſu non oritur obligatio ad reſtitutionem: ſed in tertio ſic.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT non ritè abſolutum abſoluere per ratihabitionem.

Videto notata per gloſſam, & Doctores in c. Cùm nos. De his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſen. Capituli.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſet nō ritè abſolutū abſoluere per ratihabitionem. Scribitur enim extra de his, quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli. cap. Cū nos. Certum eſt, de rigore iuris, conceſſionem illam non tenere: quam, reclamāte Capitulo, per prædeceſſorem tuum conſtat factam fuiſſe: niſi eam ratam poſtmodum habuiſſent. Ergo ſi aliquis eſt abſolutus in caſu, in quo abſolui non potuit: ſi poſtmodum Papa ratam habeat, tenebit abſolutio.

2 Præterea: Ita eſt in ligatione, ſicut eſt in abſolutione. ſed ſiquis ratum habeat homicidium per aliū factum, ligatus eſt culpa, & pœna homicidij. Ergo ſi Papa ratam habeat abſolutionem: abſolutus erit.

3 Præterea: Siquis abſolutus eſt in caſu, in quo nō potuit abſolui, in tali abſolutione non eſt defectus niſi propter Superioris prohibitionē. Ergo per Superioris ratihabitionem tenebit abſolutio.

IN CONTRARIVM eſt, ꝙ tunc Papa poſſet effectum ſacramenti ſine ſacramento conferre. quod ſupra negatum eſt.

RESOLVTIO.

Papa non ritè abſolutum per ſolam ratihabitionē abſque ſacramenti applicatione abſoluere non poteſt. Id enim Chriſtus nulli puro hōmini conceſſit.

RESPONDEO, dicendum, quòd iſta quæſtio pro tanto eſt dubia, quia tam ſecundum iura diuina, quàm ſecundum humana, ratihabitio retrotrahitur, † & mandato comparatur. Vnde qui conſentit in homicidium, eo ignorante, factum, homicida apud Deum habetur. Si ergo aliquis ſacerdos abſoluat aliquem in caſu prohibito ſibi à Papa: ſi poſtmodum petat ipſius Papę ratihabitionem; videtur, quòd ratihabitio obtenta ſufficiat, vt illa prima abſolutio perfecta ſit.

† Cap. Ratihabitionē. de reg. iur. lib. 6. & l. hoc iure. §. deiecit, & l. ſemp qui. §. 1. ff. de regul. iur.

Sciendum eſt ergo, ꝙ ratihabitio nō habet locum A in abſolutione ſacramētali, ad quam requirūtur tria. Primo, poteſtas ordinis, ex ipſius ordine ſuſceptione. Secūdo, ordinis executio, ex ſuperioris iuriſdictione. Tertio, ſacramenti adminiſtratio: ex ipſius verbi cum elemento applicatione, quia applicatur verbum ad elementum, & fit ſacramentum ſecundum Auguſt. tract. 80. In Ioan. In caſu ergo propoſito ſi ſacerdos aliquem abſoluit in caſu prohibito ſibi per Papam: in tali abſolutione deficit, ex parte ſacerdotis, ordinis executio. Si vero poſtmodum ex parte Papæ interueniat ratihabitio, ex parte eius deficit ſacramenti applicatio: & planum eſt, quòd quodcumque iſtorum trium deficiat, abſolutio non eſt ſacramentalis. Si enim Papa ex ſola ratihabitione abſque ſacramenti applicatione poſſet aliquem abſoluere: poſſet effectum ſacra- B menti ſine ſacramento conferre. quod Chriſtus nulli puro homini conceſſit. Tomo 9.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ non eſt ſimile: quia alienatio, vel conceſſio rei, cum ſit de iure poſitiuo; dependet ex ſola voluntate habentis poteſtatē alienandi. Vnde ſi dependet ex voluntate plurium; ſi vnius voluntas præcedit; ſufficit ratihabitio ſubſequentium continuata cum voluntate prioris.

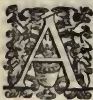
AD ſecundum eſt dicendum, quòd non eſt ſimile eodē modo: quia homo poteſt ſeipſum ligare praua voluntate per diuini mandati tranſgreſſionē. Nā quamuis explicitè per: Non occides, prohibeatur fa- C ctum; implicitè tamen prohibetur voluntas. Vnde ſi quis ratum habeat homicidium, eo ignorante, factū, ligatus eſt culpa, & pęna homicidij: quia tranſgreſſor eſt diuini mandati: ſed non poteſt homo ſeipſum abſoluere, niſi per diuinæ gratiæ infuſionem, & ſacramentaliter per ſacramenti receptionem.

AD tertium eſt dicendum, quòd quamuis in abſolutione non fuerit defectus, niſi Superioris prohibitio: ex parte tamen Superioris non ſufficit ratihabitio, niſi ſit ſacramenti applicatio, cum non poſſit effectum ſacramenti ſine ſacramento conferre.

ARTICVLVS IIII.

D VTRVM PAPA POSSIT abſoluere habentem rem alienam poſt annos præſcriptionis, abſque eo, quòd ipſam reſtituat.

Hoſtien. in ſumma tit. de præſcrip. rerum immobiliū §. quæ exigantur.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit abſoluere habentem rem alienam poſt annos præſcriptionis, abſq; eo, ꝙ ipſam reſtituat. Dicit enim Auguſtinus ad Macedonium: Certè alienum non eſt, quod iure poſſidetur. quia qđ iure habetur, iure poſſidetur, Epiſt. 54. Tomo 2.

& quod iustè benè; & quod benè alienum iam non est, sed res praescripta iure possidetur. Non est ergo restituenda.

2 Praeterea 16. q. 4. scribitur, quòd repeti non possunt quae 30. annis quiete possidentur, sed quod repeti non potest, homo nõ tenetur restituere. Ergo.

3 Praeterea: Quod possidetur auctoritate illius, qui est Dominus rei, iustè possidetur: Sed scribitur C. † de praescri. ꝙ Princeps Romanus omnium dominium habet quo ad proprietatem: cum ergo res praescripta auctoritate Principis teneatur: videtur, quòd res praescripta non sit restituenda.

† l. bene à Zenone. vbi gloss. & doctores C. de quadrien. praescript.

4 Praeterea: Res non est restituenda nisi illi, cui competit repetitio, & actio in foro iudiciali, sed scribitur extra de Praescrip. cap. Ad aures nostras. Fraternitati tuae innotescat, ꝙ de iure melior est conditio possidentis: quia quadragenalis praescriptio omnem prorsus actionem excludit.

5 Praeterea: In re illa, quam homo iustè amittit, non competit ei repetitio: & homo retinens illam, iustè retinet. sed si homo per totum tempus praescriptionis sit negligens in repetendo rem suam, iustè eo ipso tempore praescriptionis, priuatur repetitione, vt amplius non sit sua, sed transeat in dominium alterius. res ergo legitime praescripta non est restituenda.

In Contrarium est, quia omnis retentio rei alienae prohibetur nomine furti, sed praeceptum de furto Exo. 20. cum sit negatiuũ, obligat semper, & ad semper. Ergo nulla tẽporis antiquitas, quacumq; praescriptione talẽ prohibitionẽ potest tollere.

RESOLVTIO.

Nulla absque bona fide praescriptio tenet. Qui enim possidet rem, quam alienam esse, vel iniusto titulo acquisitam, non ignorat; Dei lege ipsam homo restituere tenetur.

Respondeo, dicendum, ꝙ aliqui simpliciter dicunt propter rationes superius assignatas, rem legitimè praescriptam, & bona fide retentam vsque ad tempus praescriptionis non esse restituendã, si infra tempus praescriptionis homo non habuit cõscientiam de mala fide: puta, ꝙ esset res aliena, & iniusto titulo acquisita. Si vero post tempus praescriptionis innotescat sibi de mala fide, ꝙ res fuerit aliena, & iniusto titulo acquisita; dicunt, ꝙ non debet sibi inde formare conscientiam, vt teneatur ipsam restituere, quia res illa iam facta est sua, & iam transiuit in dominium eius, elapso tempore praescriptionis, auctoritate Principis legem praescriptionis facientis. Sed opinio contraria mihi probabilior videtur, ponens, ꝙ omni tempore audiendus est homo super repetitionem rei suae. Mouent autem me ad hoc specialiter tria. Primo auctoritas diuina. Nam praeceptum de non furari, sub quo, vt dictũ est, continetur omnis acceptio, & retẽtio rei alienae, cũ sit negatiuũ obligat ad semp ratione qua negatiuũ: & pro semper ratione qua praeceptũ. Vnde cũ tale praeceptũ sit de iure naturae, & de iure diuino, nulla lege humana potest tolli. Planum est autem, quòd praescriptio lege humana

E posita est, quae licet pro statu Reipu. sit iusta, & seruanda: in nullo tamen potest praeiudicare legi naturali, vel diuinae. Secundo auctoritas Augustini ad Macedonium, vbi loquens de restitutione rei alienae sic dicit: Si diuersa de homine, vt homines sentimus: in iustitia tamen simul sumus: quatenus si de re aliena diuersorum diuersa sit sententia, nulli tamen placeat, vt res non restituatur aliena, nec in hoc nostras suspiciones, quibus credibilibus rerum signis mouemur, cognitiones certas aestimare debemus, cum credibilia nonnulla sint falsa, sicut incredibilia nonnulla vera. Tertio auctoritas Ecclesiae: Sic enim scribitur extra de praescrip. c. finali. Quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum est: ideo synodali iudicio diffinimus, vt nulla valeat absque bona fide praescriptio, tam canonica, quàm ciuilis: cum generaliter sit omni constitutioni, atque consuetudini derogãdum, quae absque peccato mortali non potest obseruari. Vnde oportet, quòd qui praescribit, in nulla temporis parte habeat conscientiam rei alienae.

Ep. 54. Tom. 2.

Ro. 14.

F

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd illud, quod possidetur iure diuino, vel naturali, iustè possidetur, & benè. Sed quod possidetur iure positiuo, nõ semper iustè possidetur. Multa namque (vt dicit Augustinus) lex ciuilis concedit, & multa punienda impunita relinquit, quae per diuinam legem corriguntur. neque enim (vt ait) quia non omnia facit quae facienda sunt, ideo quae facit improbanda sunt. Planum est enim, ꝙ Augustinus legem inculpatam dicit, quae concedit, vt hominem volentem me occidere possim occidere: & tamen secundum legem diuinam hanc humanam legem seruantes ipse inculpatos non habet, sic lex, quae concedit praescriptionem, iusta est secundum praesentem statum: secundum tamen legem diuinam seruantes legem praescriptionis inculpati esse nequeunt. Et ideo quocumque tempore homo habet conscientiam, ꝙ res fuerit aliena, vel iniusto titulo acquisita: puto, quòd secundum legem Dei homo tenetur ipsam restituere.

1. de lib. arbi. c. 5. Tom. 1.

G

Ad secundum est dicendum, ꝙ in bonis ecclesiasticis Papa habet plenum dominium: Vnde absque omni statu praescriptionis potest ordinare, quòd ille, qui est administrator in tali Ecclesia, tanto tempore non habeat amplius administrationem: vel, quòd alius in administratione illa non possit habere aliquam iurisdictionem.

H

Ad tertium est dicendum, quòd Principes non sunt Domini rerum subditorum, nisi sint eorum serui. sed sunt tutores: propter quorum tuitionem dantur eis redditus, & stipendia, vltra quae si accipiunt à subditis, tenentur ad restitutionem, sicut alij. pro vtilitate autem Reipublicae possunt bona subditorum quandoque accipere, & in communem, non in propriam vtilitatem conuertere. In nullo tamen casu potest condere legem, quae praeiudicet legi diuinae, vel naturali.

Ad quartum est dicendum, quòd illa decretalis loquitur de praescriptione rei ecclesiasticae: & si loquatur de praescriptione rei saecularis, intelligendum est

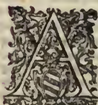
est, quando possidetur bona fide: vt quòd in nullo tempore homo habeat conscientiam, quòd res fuerit aliena, & iniusto titulo acquisita.

A D quintum est dicendum, quòd dato, ꝙ negligentia posset esse iusta causa ammissionis rei: non tamen potest esse iusta causa, quòd iustè possideatur ab alio: ex quo cōstat sibi, quòd aliena est, & iniusto titulo sibi acquisita: quamuis negligentia in repetendo rem infra tempus præscriptionis possit esse sine peccato, puta propter ignorantiā, vel propter absentiam, vel propter pueritiā, aut propter habentis potētiam.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA POSSIT absoluere Simoniacum absque eo, quòd simoniam reddat.

S. Thomas 2. 2. q. 100. art. 6.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa possit absoluere Simoniacum, absque eo, quòd simoniā reddat. Contingit enim quandoque, ꝙ vnum totum Collegium simul cum Prælato recipit pecuniam pro aliquo beneficio ecclesiastico simoniacè collato. Talis autem pecunia non debet reddi Ecclesiæ, in cuius iniuriam datum fuit Ecclesiasticum beneficiū: quia tunc illi reportarent commodum de peccato, quod commiserūt. nec dicta pecunia potest fieri eleemosyna, vel in pios vsus conuerti: quia non potest fieri eleemosyna de pecunia simoniacè acquisita. vt scribitur 1. q. 1. c. Non est putanda. Potest ergo absolui Simoniacus absque eo, quòd ipsam restituat.

2 Præterea: Nullus potest cogi reddere rem illi, à quo recepta est, si ei non conueniat iusta repetitio. sed dans pecuniam pro re spirituali: non potest eam repetere. quia ex quo eam turpiter dedit: iustè seipsum priuat ei⁹ rei petitione. Potest ergo absolui Simoniacus absq; eo, ꝙ pecunia simoniaca restituatur.

3 Præterea: De turpi lucro non debet fieri promotio Ecclesiæ. Sed si pecunia daretur Ecclesiæ, cuius beneficium simoniacè est acquisitum: promoueretur Ecclesia de turpi lucro. Non est ergo restituenda.

I N C O N T R A R I V M est. quia scribitur 1. q. 1. cap. Quos constiterit. Quod damnatio simoniæ dantem, & accipientem pariter inuoluit. Neuter ergo dans, vel accipiens simoniam, potest absolui, nisi reddatur.

RESOLVTIO.

Simoniacus, absolui non potest, nisi quod simoniacè acceptum est, reddatur.

† S. Thomas 2. 2. q. 100. art. 1.

RESPONDEO, dicendum, quòd quamuis simonia effectiue sit studiosa † voluntas emendi, A vel vendendi aliquod spirituale, vel spirituali annexum: obiectiue tamen fit iniuria Domino sacramentorum, & ipsorum spiritualium: quia illa venduntur, quæ ipse gratis danda esse mandauit. Iuxta illud Matthæi. 10. Gratis accepistis, gratis date. Vnde pecunia simoniacè accepta cōtra voluntatem Domini, nullo modo retineri potest. Verum quia Papa ipsius Christi, qui est Dominus sacramentorum, & ipsorum spiritualium vicarius est, & dispensator bonorum ecclesiasticorum, ea ratione, qua bona ecclesiastica potest recipere, & pro vtilitate Ecclesiæ, vel pro causa rationabili conferre quibus vult, eadem ratione pecuniā simoniacè datam, vel receptam (quàmuis reddenda sit Ecclesiæ, in cuius iniuriam data est, vel recepta) potest pro vtilitate Ecclesiæ, vel pro alia B causa rationabili dare cui placet: non tamen debet dare illi, qui simoniam commisit. quia sicut diuina iustitia nescit patrocinium dare criminibus, vt dicit Chrisostomus, sic Papa: qui est executor diuinę iustitiæ, non debet commodum, vel patrocinium dare peccatis. quod fieret, si simoniacus obsolueretur, & pecunia simoniacè recepta non redderetur.

Ad Argumenta.

A D P R I M V M ergo sic communiter dicitur, ꝙ pecunia, vel possessio vel fructus simoniacè accepti debēt restitui Ecclesiæ, in cuius iniuriam data sunt: nō obstante, quòd Prælatus, vel aliquis de collegio illius Ecclesiæ fuerit in culpa. quia eorum peccatum non debet alijs nocere, ita tamen, quòd quan- C tum fieri potest illi, qui peccauerunt, inde commodum non consequantur. Si vero Prælatus, & totum collegium sunt in culpa: debet pauperibus, & alteri ecclesiæ erogari. Nam verum est, quòd eleemosyna non potest fieri de pecunia simoniace accepta per dantem, vel recipientem. sed per Papam, vel superiorem auctoritatem habentem super bona Ecclesiæ eleemosina fieri potest.

A D secundum est dicendum, quòd dans simoniam non potest ipsam repetere: quia eo ipso, quòd turpiter dedit, seipsum priuat repetitione. Recipiens tamen, vel mediator iustè retinere non potest, cum recepta sit contra voluntatem Domini illius rei, quā ipse vendendam exposuit. Et ideo de mandato superioris habentis potestatem super ipsa bona Ecclesiæ D est distribuenda secundum voluntatem eius.

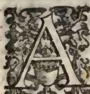
A D tertium est dicendum, quòd simonia est turpe lucrum ratione dantis, vel recipientis, qui vendunt, vel qui emunt quod gratis est tribuendum secundum præceptum Domini. ex parte tamen Ecclesiæ, cui reddenda est propter iniuriam sibi factā, non est turpe lucrum: quia sponsa est illius, qui malis, & turpibus in bonum, & in pulchritudinem vti tur.

AR-

ARTICVLVS VI.

VTRVM PAPA POSSIT absoluere ludentem ad aleas, absque eo, quòd lucrum restituat.

S. Thom. 2. 2. q. 32. ar. 7. Et 4. sent. d. 15. q. 3. ar. 4. Domi. Sot. lib. 4. de iust. & iur. q. 5. ar. 2. Armilla Tit. Ludus. §. 5. 6. & c. Couar. plenissimè in Regulâ, peccatum. De Reg. iur. lib. 6. 2. parte reelectionis. §. 4.

D sextum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa possit absoluere ludentē ad aleas, absq; eo, quòd lucrum restituat, quia Papa non ligatur iure aliquo positiuo. sed ludus alearum interdictus est iure positiuo. Ergo nō ligatur, quin cum tali dispensare possit.

2 Præterea. Magis est illicitus quęstus meretricius, quàm aleæ lucrum. sed illud, quod acquiritur per meretricium, potest licitè retineri. Ergo multo magis quod acquiritur per aleæ lusum.

3 Præterea: Quod accipitur à voluntario, non cēsetur furtum, vel alienum, & per consequens non restituendum. sed tale lucrum accipitur à voluntario: quia ludentes pari voluntate conueniunt quandoque ad ludum. Non est ergo tale lucrum restituendum.

G IN CONTRARIVM est. quia quod iure prohibetur, iustè nō possidetur: Sed † aleæ lusus in iure prohibetur sicut patet. C. de Episc. & cler. § interdicimus, & C. de relig. & sumpti. fune. in constitutione græca, quæ sic incipit: Alearum ludus. Quod ergo sic contra ius acquiritur, iniustè retinetur.

† Id habetur i authẽtico de san. Episc §. interdicimus il 2. & ponitur i authẽtica interdicimus. C. d episc. & cler.

RESOLVTIO.

Ludus alearum inhonestus, & probibitus est. Hinc lucrum huiusmodi restituendum esse, dicas licet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ sicut dicit Isidorus. & ponitur 1. dist. cap. Ius naturale. De iure

E naturali est, omnium communis possessio. de iure vero positiuo, vel gentium est sedium occupatio, & rerum acquisitio. Vnde acquisitio rerum, & modus acquirendi ex iure humano determinatur. qui, quantum ad præsens, triplex est. Nam quidam est honestus, & de iure concessus, vt fiat per aliquem iustum venditionis, vel donationis titulum. Quidam inhonestus, sed permissus à iure propter maius malum vitandum, vt per meretricium, quod permittitur in lege humana propter vitandum adulterium: Alius inhonestus, & à iure prohibitus, vt per aleæ ludum. In primo casu licet acquirere, & retinere, nec datur repetitio. In secūdo casu non licet sic acquirere, quia permissio est de malo, sed licet retinere, nec compe-

F tit repetitio. In tertio vero casu nec licet acquirere, nec retinere, sed competit repetitio. quia ergo ludus alearum est inhonestus, & prohibitus: qui sic lucratur, non iustè acquirit, nec potest retinere: immo cōpetit repetitio infra 40. annos, vt dicit præmissa constitutio græca. C. de reli. & sumptu. fune. l. Alearum ludus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ Papa nō ligatur iure positiuo, inquantum contradicit iuri naturali, vel diuino. Sed prout ius naturale, vel diuinū iure positiuo iuuatur, & fauetur: tanto magis ipse iure positiuo ligatur: quanto magis est iuris naturalis, & diuini fautor, & obseruator. Vnde dicit Augustinus, & ponitur 9. dist. cap. Imperatores. Quòd quicunque legibus Imperatorum, quæ pro fidei voluntate feruntur, obtemperare non vult, acquirit grande supplicium.

AD secundum est dicendum, ꝙ quamuis quæstus meretricius sit magis inhonestus, non tamē magis, immo minus est humana lege prohibitus.

AD tertium est dicendum, quòd quando ludentes pari voluntate conueniunt ad ludum, neuter potest lucrum retinere: sed est pauperibus erogandum. Si vero vnus trahitur ab alio (quia tunc præsumitur fraus) illi restituendum est, qui tractus fuit ad ludum.

QVAEST. LXIII. DE DISPENSATIONE PER LIGATIONEM.

LTERIVS videndum est de Papę ligatione. Circa quod quęruntur quatuor.

Primo, Vtrum pręceptum Papę magis liget, quàm ligamen legis naturę.

Secundo, Vtrum pręceptum Papę magis liget, quàm

H *ligamen conscientię erroneę.*

Tertio, Vtrum pręceptum Papę magis liget, quàm ligamen conscientię rectę.

Quarto, Vtrum pręceptum Papę liget vniuersaliter in omnibus.

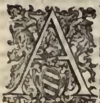

ARTI-

ARTICVLVS I.

VTRVM PRAECEPTVM Papa magis liget, quàm ligamen legis naturæ.

S. Thomas 1.2. q.94. art.5.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ præceptum Papæ minus liget, quàm præceptū legis naturę. Quia min⁹ ligat mutabile, & fallibile, quàm ligamen immutabile, & in fallibile. sed ligamen legis naturæ est in fallibile, & immutabile: præceptum vero Papæ est fallibile, & mutabile. Ergo minus ligat.

2 Præterea: Ligamen impressum à Deo magis ligat, quàm ligamen impressum ab homine: Sed pręceptum legis naturæ est ligamen impressum à Deo (vt dicit Augustinus in de vera Reli. præceptum vero Papæ est ligamen impressum ab homine. Magis ergo ligat ligamen legis naturæ, quàm præceptum Papæ. Tomo 1.

3 Præterea: Ligamen illud, quo ligant præcepta diuina, & humana, magis ligat, quàm illud ligamen, quo ligant præcepta humana tantum. Sed ligamine legis naturæ præcepta diuina, & humana ligant: pręcepto vero Papæ solum ligant humanæ leges. Magis ergo ligat ligamē legis naturæ, quàm pręceptū Papę.

In Contrarivm est. quia ligamen legis naturæ per peccatum corrumpitur, sicut dicit glo. Roma. 1. præceptum vero Papæ numquam tollitur: Nauicula enim Petri licet fluctuet: numquam tamen demergitur.

RESOLVTIO.

Papa ligamen magis ligat, quàm legis naturæ. Illud enim potentialiter, & actualiter, respectu agibiliū, & speculabilium, vniuersaliter, et particulariter ligat: Hoc autem potentialiter, respectu agibilium, & vniuersaliter tantum ligat.

Respondeo, dicendū, quàm lex naturæ tripliciter pōt cōsiderari. Primo formaliter, & quiditatiue, & sic formaliter est quidā habitus determinans, & inclinās humanū intellectū, ne faciliter possit deuiare, vel errare. Omne enim indeterminatū indiget aliquo determināte: potētia autē intellectiua indeterminata est: ideo indiget aliquo habitu inclināte, & determināte ipsam ad actū eius. Secūdo materialiter, & subiectiue: Et sic talis habitus imprimitur intellectui practico, & est in intellectu practico tamquā in subiecto. Est enim vnus intellect⁹ practicus, & speculatiuus: sed differūt ratione finis. quia finis intellectus speculatiui est veritas: practici vero opus, vt dicit Philosophus. Vnde sicut intellectui speculatiuo inserta est notio principiorum speculatiuorum, sicut: Omne totum est maius sua parte: sic intellectui practi- Arist. 2. Metaph. test. com. 3.

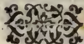
A co inserta est notio principiorum operatiuorum: vt, Nemini faciendum esse illud, quod homo nollet sibi fieri, & ista notio propriè lex naturæ appellatur. Tertio, potest considerari finaliter, & obiectiue: & sic est respectu vniuersalium principiorum agendorum, nō particularium. Vnde proprie lex naturæ est habitus cognitiuus, quātum ad suam rationem formalem, & naturaliter intellectui practico impressus, quantum ad suam rationem materialem. & est respectu principiorum agendorum vniuersalium, & non particularium, quantum ad suam rationem obiectalem. Quia ergo formaliter est habitus, est potentialium, non actualium. quia vero materialiter est in intellectu practico, est operabilium, non speculabilium. sed quia obiectum eius est vniuersale: nō est respectu particularium, sed vniuersalium solum. Ergo magis ligat B præceptum Papæ, quàm ligamen legis naturæ. quia præceptum Papæ ligat potentialiter, & actualiter: ligamen vero legis naturæ potentialiter solum. Similiter præceptum Papæ ligat respectu agibilium, & speculabilium: ligamen vero legis naturæ respectu agibilium solum. Eodem modo præceptum Papæ ligat vniuersaliter, & particulariter. ligamen vero legis naturæ vniuersiliter tantum.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, ꝙ pręceptū Papæ personaliter, & instrumentaliter mutabile est, & fallibile. sed auctoritatiue, & principaliter immutabile est, & infallibile. quia auctoritas diuina, cui C innititur, immutabilis, & infallibilis est.

Ad secundum est dicendum, ꝙ præceptum Papę impressum est similiter à Deo: puta à Christo, qui dixit Petro: Quodcumq; ligaueris super terram, ligatū erit, & in cœlis: & tanto impressio ista est in fallibilior impressione legis naturę, inquantum impressio legis naturę, quę est habitualis, per actualem exercitationem potest deprauari in malum, & reformari in bonum. sed ista impressio nusquam vniuersaliter deprauari potest, sicut numquam vniuersaliter fides Ecclesiæ potest deficere. Matth. 16.

Ad tertium est dicendum, ꝙ ligamine legis naturæ ligant præcepta diuina: & humana virtualiter habitualiter, & vniuersaliter. Sed particulariter, & D actualiter talis ligatio explicata fuit in lege Moysi per diuersa præcepta: postmodum in lege noua per superadditas perfectiones, & particulares declarationes. Planum est enim, ꝙ vtriusque legis Papa est interpres, & declarator, tamquā Vicarius Christi.

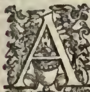

ARTI-

ARTICVLVS II.

VTRVM PRAECEPTVM Papæ magis liget, quàm ligamen conscientiæ erroneæ.

S. Thomas 1. 2. q. 19. art. 5. Et 2. sent. d. 39. q. 3. art. 3. Aegid. Columna Rom. 2. sent. d. 39. q. 3. art. 3. Et alij Doctores in eadem Dist. Syluest. in summa, Verbo. conscientia. Et Armilla Tit. conscientia.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod præceptum Papæ non magis liget, quàm ligamen conscientię erroneæ. Quia conscientia erronea ligat ad malum. Tenetur enim homo sequi conscientiam erroneam dictantem bonum esse, quod malum est. Dicit enim glosa super illo verbo Roma. 14. Omne, quod non est ex fide, peccatum est: Et si bonum est, quod fit tamen, si fit contra conscientiam, malum est. Tenetur autem quilibet vitare malum, & per consequens quilibet tenetur sequi conscientiam erroneam. sed præceptum Papæ non ligat ad malum. Magis ergo ligat ligamen conscientiæ erroneæ, quàm præceptum Papæ.

2 Præterea: Scribitur Galath. 5. Testificor omni homini circumcidenti se, quod debitor est vniuersæ legis implendæ. sed impletio legalium post aduentum Christi non ligabat ex præcepto diuino, ligabat ergo solum ex conscientia. & quia illud malum erat, quia seruare legalia post aduentum Christi, malum erat. Ligat ergo conscientia erronea ad malum, ad quod non ligat præceptum Papæ.

3 Præterea: Agens contra conscientiam semper peccat, siue bonum, siue malum faciat. Ergo homo semper tenetur sequi ligamen conscientiæ. Sed præceptum Papę nō tenetur homo semper sequi. si enim pręcipiat contra legem Dei: non est sibi obediēdum: magis ergo ligat conscientia erronea, quàm præceptum Papæ.

† cap. 2. de consti. lib. 6. l. fin. ff. de iurisd. om. iud. & l. 1 & 2. C. quādo prouo. non est necess. c. 1. de senten. & re iudic. & ibi gloss. & cap. si dili genti de foro compet.

IN CONTRARIVM est. quia falsa † sententia iudicis non ligat. quod dupliciter contingit. Primo si sententia feratur à non proprio iudice, sed alieno. Secundo, si manifestum errorem contineat. Vtroque enim modo non ligat. sed conscientia erronea est falsus iudex, & manifestum errorem continet: maxime si dictat faciendum esse contrarium legi naturæ, vel diuinæ. Minus ergo ligat, quàm pręceptum Papę.

RESOLVTIO.

Papę pręceptum magis ligat, quam ligamen conscientiæ erroneæ, quę, dum durat, ligat tam ad malum, quàm ad bonum: sed ad pręceptum Superioris deponi debet. Illud enim magis virtualiter, & vniuersaliter: Hoc verò magis extensiue ligat.

E RESPONDEO, dicendum, quòd † conscientia erronea est erroneum iudicium de agendis. Agibilia autem quantum ad præsens in triplici genere sunt. Quædam enim sunt, ad quorum obseruatiónem, vel uitationem tenemur ex lege diuina, vt quæ continentur in pręceptis affirmatiuis, vel negatiuis. Quædam vero sunt, ad quorum impletionem non tenemur, sed inducimur, vt quæ continentur in consilijs, & admonitionibus. Quædā vero sunt, ad quorū impletionem non tenemur nec inducimur, vt opera indifferentia, & actiones naturales, sicut leuare festucam, vel non leuare: comedere, vel non comedere. De primis ergo est dubium an teneamur sequi cōscientiam erroneam: quia de consilijs, & operibus indifferentibus non videtur esse dubium. Planum est enim,

† Conscientiæ explicationem vide in Aegidio Roma. 2. sent. pag. 14. col. 2. litera d.

F quod si quis credat se ligari, & teneri ad intrandum religionem, peccat si non intrat. Si quis similiter credat se teneri leuare festucam: nisi leuet, peccat. sed de pręceptis diuinæ legis est dubium. quia de eis est diuina obligatio in contrarium. Vnde dicunt aliqui, quòd si quis credat secundum conscientiam se teneri ad fornicandum, vel ad furtum committendum. non tenetur tale ligamen conscientiæ sequi. quia non tenetur homo facere illud, vel sequi conscientiam in eo, quod est legi diuinæ contrarium. Vnde dicunt, quod conscientia erronea non ligat in malis, & ad sequendum illa, quæ sunt diuina lege prohibita. Verum quia (vt Augustinus videtur dicere) Facere contra conscientiam, siue bonum, siue malum fiat; semper est peccatum. Ideo puto, quod conscientia erronea in malum obli

G gat ad sequendum, non simpliciter, & per se: sed secundum quid, & per accidens. inquantum creditur recta, quamdiu manet erronea. Concurrit enim super eundem actum duplex vinculum contrarium. Vnum legis naturæ, quod est vinculum ligans simpliciter, & per se. puta non esse furandum, nec fornicandum.

Aliud uinculum errantis conscientiæ, quo creditur licere fornicari, & furari, quod quidem vinculum ligat secundum quid, & per accidens, inquantum conscientia creditur recta. Vnde quicquid facit homo, durante tali conscientia erronea, peccat. Nam si fornicatur, facit contra ligamen diuini præcepti. si vero non fornicatur facit contra ligamen conscientiæ. Sed quomodo pecat vtroque modo, ex quo perplexus est, & quasi ad impossibile obH ligatus: Vniuersaliter enim secundum Augustinum, † illud, cui resisti non potest, peccatum non est: talis autem non videtur posse resistere, quin alterum istorum incurrat. Ad quod dicitur, quòd simpliciter nō est perplexus, quia potest, & debet conscientiam erroneam deponere ad præceptum Papæ, vel Superioris. Et in hoc soluitur proposita questio. quia magis ligat præceptum Papæ, quàm ligamen conscientię erroneæ. Verum enim est, quòd secundum quid, & vt nunc magis ligat ligamen conscientię erroneę, quàm præceptum Papę extensiuè, eo, quod conscientia erronea durante erronea: ligat ad malum, & ad bonum. Ad bonum quidem ex obligatione præcepti diuini. Ad malum vero, ex obligatione erroneæ conscientiæ, quę putatur recta; præceptum vero Papæ nun-

† lib. 3. de lib. arb. cap. 18. Tom. 1.

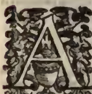
numqnàm ligat niſi ad bonum. quia ad malum præceptum Papæ non eſſet tenendum. immo omnino ſpernendum; ſed virtualiter, & vniuerſaliter magis ligat præceptum Papæ: quia homo ſemper, & vniuerſaliter in omnibus tenetur erroneam cõſcientiam dimittere ad præceptum ſui Superioris: & eius determinationi ſtare, ac eius perplexitatem in ſua determinatione relinquere.

Et per hoc patet reſponſio ad rationes in oppoſitum factas.

ARTICVLVS III.

VTRVM PRAECEPTVM Papæ magis liget, quàm ligamen rectæ conſcientiæ.

Doctores citati in præcedentibus articulis.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ præceptum Papæ magis liget, quàm ligamẽ rectæ conſciẽtiæ. quia ſemper ligat magis mandatum Superioris, quàm inferioris. ſed Papa eſt ſuper animas omnium hominum. Iuxta illud Roma. 13. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Ergo Papa eſt ſuper cõſcientias omnium. Præceptum ergo eius magis ligat, quàm præceptum conſcientiæ propriæ.

2 Præterea: Magis ligatur quis eo, à quo ſe nõ poteſt abſoluere, quàm eo, à quo poteſt ſe abſoluere: Sed à præcepto Papæ homo non poteſt ſe abſoluere: poteſt autem ſe abſoluere à ligamine conſcientiæ. Ergo magis ligat præceptum Papæ, quàm ligamen conſcientiæ propriæ.

3 Præterea: Magis ligat quod certum eſt eſſe bonum, quàm quod non eſt certum: ſed certum eſt, ꝙ præceptum Prælati eſt bonum. Scribitur enim Prouerb. 16. Diuinatio eſt in labijs Regis: in iudicio non errabit os eius. Fortius ergo eſt ligamen præcepti Prælati, quàm ligamen conſcientiæ.

IN CONTRARIVM eſt, quia vinculũ, quod abſoluit à præcepto Dei, tollit vinculum præcepti Papæ: ſed dictamen conſcientiæ abſoluit à præcepto Dei. Si enim alicui mulieri dictat conſcientia, iſtum eſſe virum ſuum, qui tamen in rei veritate non eſt ſuus vir, & cognoſcatur ab eo: nec peccat, nec tranſgreditur præceptum Dei. quod tamen tranſgrederetur, niſi eſſet dictamen conſcientiæ. Multo magis ergo ligamen conſcientiæ abſoluit à præcepto Papæ.

RESOLVTIO.

Papa præceptum magis ligat intenſiuè: Conſcientia verò recta extenſiuè. Hæc enim in omnibus ligat: Illud verò non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd ligare magis, poteſt intelligi dupliciter: vel extenſiuè: vel

A intenſiuè. Si ergo accipitur conſcientia recta, quæ recta eſſe creditur, extenſiuè in pluribus ligat ligamen conſcientiæ ſic rectæ, quàm præceptum Papæ. Cuius ratio eſt, quia cum ſit duplex iudicium: diuinum, & humanum; Deus in ſuo iudicio magis penſat affectum, quàm effectum, cum ipſe intueatur cor: homo vero magis effectum, quàm affectum, cum videat quæ foris parent, vt ſcribitur 1. Regum 16. Vnde ſi quis contra conſcientiam facit aliquod bonũ, quod non bono affectu facit: quamuis non faciat contra legem, ſecundum humanum iudicium: facit tamen contra diuinum iudicium, & meretur pœnã. Econtrario ſi quis faciat aliquod malũ humana lege prohibitum, quod ſecundum ſuam conſcientiam credatur bonum: quia facit bono affectu, quamuis faciat con-

B tra legem ſecundum humanum iudicium: non tamẽ facit contra diuinum iudiciũ, nec in tali iudicio meretur pœnam. Conſcientia ergo recta, quæ recta creditur, in omnibus ligat. præceptum vero Papæ non ligat in omnibus. quia in malis, & in his, quæ ſunt contra Deum non ligat. Intenſiuè tamẽ fortius ligat præceptum Papæ, quàm ligamen conſcientiæ, quia ligat in foro exterioris iudicij: in quo non ligat ligamen conſcientiæ: cum ſolius cogitationis ſecundum iudicium humanum nemo mereatur pœnam: & ligat in foro interioris conſcientiæ: eo, ꝙ homo conſcientiam ſuam rectam ad præceptum Papæ debet conformare. erroneam vero conſcientiã ad præceptum Papæ debet deponere.

C

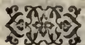
Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Papa eſt ſuper hominis conſcientiam in foro exterioris iudicij: In foro vero interioris conſciẽtiæ homo ſubijcitur ſoli Deo, qui ſecundum intentionem eius operi ſuo finem imponit. vnde in pluribus ligatur homo interiori conſcientia, quàm præcepto Papæ; eo, quòd quicquid agit homo contra conſcientiã, credens contra Deum agere, eius iudicio punitur: Sed nõ quicquid homo agit contra Papam, vel tranſgreſſor mãdati Papæ in omnibus eſt puniendus.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd à vinculo conſcientiæ non poteſt aliquis ſe abſoluere, ſicut nec à præcepto Papæ. Nam ſi ligamen conſcientiæ eſt rectum, tenetur illud ſequi, & ſic ab eo ſe non abſol-

D uit. ſi vero eſt erroneum, tenetur illud deponere: non ſuo iudicio, ſed iudicio Superioris.

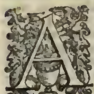
AD tertium eſt dicendum, ꝙ argumentum arguit efficacius vinculum eſſe præceptum Papæ, quàm ligamen conſcientiæ; Et ꝙ in vinculo conſcientiæ tenetur ſtare præcepto Papæ, an ſit rectum, vel erroneum. Sed quamdiu creditur eſſe rectum, in pluribus ligat, qnàm præceptum Papæ.

ARTI-

ARTICVLVS IIII.

VTRUM PAPAE PRAECEPtum liget vniuersaliter in omnibus.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ præceptum Papæ liget vniuersaliter in omnibus: quia, qui obligatur ad maius, obligatur ad minus. Sed illa, quæ sunt de regula Christianæ fidei, in quibus homo obligatur Papæ obedire, maiora sunt, quàm illa, quæ sunt indifferẽtia. Ergo in istis præceptum Papæ ligat.

2 Preterea: Præceptum Dei ligat in omnibus: sed præceptum Papæ ligat virtute Dei. Iuxta illud Lucæ 10. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Ergo præceptum Papæ ligat in omnibus similiter.

3 Præterea: Bernardus dicit: Salutare credas quicquid Prælatus iniunxerit. quodcumque ergo mandatum Vicarius Christi tradiderit, exequẽdum est: vbi contraria diuinæ legis non præcipiat.

In de dispẽsat. & pcep. IN CONTRARIVM est. Dicit enim Bernardus: Non plus exigas à me, nisi illa, quæ promisi; sed homo in Religione Christiana non promittit omnia indifferentia seruare. Non ergo in omnibus præceptum Papæ ligat.

RESOLVTIO.

Papa præceptum in ijs, quæ sunt de salutis necessitate, si sint explicita, virtute diuini præcepti: si sint implicita, virtute clauium ligat. In ijs verò, quæ tantum sunt congrua, vel indifferentia, non item, nisi fortè ratione contemptus.

E RESPONDEO, dicendum, quòd in Religione Christiana, cuius Papa monarchiam tenet, Aliqua præcipiuntur, quæ sunt de salutis necessitate. Aliqua vero suadentur, quæ sunt de congruitate. Aliqua vero aguntur, quæ sunt indifferentia. In primis, quantum ad illa, quæ sunt explicita, præceptũ Papæ ligat virtute diuini pręcepti. Quantum verò ad illa, quæ sunt implicita: ligat præceptum Papæ ex virtute clauium. Quia suum est determinare, & declarare, quæ sunt illa, quæ quilibet profitetur obseruare in Religione Christiana. In secundis verò, & tertijs, præceptum Papæ non ligat. Quia nec F ligat præceptum Dei, nisi fortè ratione contemptus. Vel nisi illa, quæ creduntur esse indifferentia, Papa mandaret intelligenda, esse seruanda in professione Christianæ Religionis. Dicit enim glossa super illo verbo Matth. 23. Super cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisæi: quæcunque ergo dixerint vobis, seruate, & facite; ꝙ præcepta Prælatorum retinenda sunt in his, quæ pertinent ad Cathedram: vel in his, quæ reducuntur ad Cathedram.

Ad Argumenta.

G AD PRIMVM dicitur, ꝙ illa, quæ in Christiana Religione continentur tamquam præcepta, maiora sunt necessitate, quàm consilia, vel indifferentia: non tamen sunt maiora congruitate. Vnde præceptum Papæ in illis ligat ex necessitate. in istis autem non nisi quadam congruitate.

AD secundum est dicendum, ꝙ præceptum Papæ virtute præcepti Dei ligat. Et ideo illa, quæ à Deo non præcipiuntur, sed suadentur, vel indifferentia habentur; præceptũ Papæ similiter ligare nõ debet.

AD tertium est dicendum, ꝙ illud verbum Bernardi intelligendum est de humilitate, & congruitate: non autem de necessitate.

QVAES. LXIIII. DE DISPENSATIONE PER PRAEDICATIONEM.

DEINDE videndum est de dispensatione prædicationis. Circa quod quæruntur sex.

Primo, Vtrum dispensatio prædicationis in Papa sit potestas ordinis, vel iurisdictionis.

Secundo, Vtrum sine auctoritate Papę conueniat Episcopis prædicare.

Tertio, Vtrum Papa possit Religiosos ad officiũ prædicationis assumere.

Quarto, Vtrum Papa Religiosis petentibus, & procu- H *rantibus debeat officium prædicationis conferre.*

Quinto, Vtrum sola auctoritate Papæ, sine requisitione Episcoporum, & Presbyterorum, Religiosi possint prædicare.

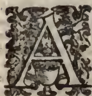
Sexto, Vtrum Magistris in Theologia ex officio conueniat prędicare, sicut Episcopis.

ARTICVLVS I.

UTRUM DISPENSATIO praedicationis in Papa sit potestas ordinis, vel iurisdictionis.

Præter cap. cum ex iniuncto de hęret. vide cap. sicut in vno. eod. tit. & cap. Quicumque. §. inhibemus. de hęr. lib. 6. Concilium Trident. sessio. 5. de refor. cap. 2. §. Siqui vero. & seq. & sessione 24. de refor. cap. 4. & Franciscum Pegñam lib. 2. commet. in Directorium inquisitorum commentario. 8. vbi plene de materia huius articuli.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ dispensatio prædicationis in Papa nō sit alicuius potestatis ordinis, vel iurisdictionis. Quia in prædicatione requiritur doctrina: Iuxta illud Eccle. 5. Si est tibi intellectus, responde proximo tuo; sin autē, sit manus tua super os tuum. Sed multi laici sunt litterati magis, quàm clerici. Ergo nulla alia potestas requiritur ad prædicandum, nisi doctrinæ veritas.

2 Præterea: Ad prædicandum requiritur missio: Iuxta illud Roman. 10. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? sed aliqui interius diuinitus inspirati à Deo mittuntur ad prædicandum, sicut beatus Gregorius refert in dialogo de beato Benedicto, qui homines montis Cassini sua prædicatione ad fidem adduxit: & de quodam Equitio, cui Angelus in somnis apparuit, & eum ad prædicandum misit. Ergo sine potestate ordinis, vel iurisdictionis inspirati à Deo possunt prædicare. Lib. 1. dial. c. 8. & cap. 4.

3 Præterea: Scribitur Eccle. 17. ꝙ Deus vnicuiq; mandauit de proximo, vt eripiat eum ab omni iniquo. Ex solo ergo præcepto diuino quilibet tenetur proximo suo prædicare, & ipsum instruere absque aliqua alia potestate recepta à Papa, ordinis, vel iurisdictionis.

In Contrarium est. quod scribitur extra de hęreticis cap. Cum ex iniuncto.

RESOLVTIO.

Dispēsatio prędicationis ad iurisdictionis potestatē spectat: non autem ordinis. Papa enim non ordinatus prædicare pōt, & officiū prędicationis dispensare.

RESPONDEO, dicendum, quòd à Christo capite deriuata est in membra eius gratia, affectum inflammans, & peccata remittens, & veritas intellectum illustrans, & vitam æternæ vitæ ostendens. de quibus duobus scribitur Ioannis 1. Gratia, & veritas per Iesum Christum facta est. Primum istorum communicatur in Populo christiano per sacramentorum administrationem: Nam gratia sacramentalis per sacramenta nouæ legis confertur. Vnde dicuntur esse vasa gratiæ, sicut dicit Hugo 1. libro de sacramentis. Secundum vero per sacræ Scripturæ prædi- par. 9. c. 4.

A cationem: Gratiæ ergo Sacramentalis collatio, quæ respicit corpus Christi verum, vel mysticum; pertinet ad potestatem ordinis. quia sacramentum Eucharistiæ continens corpus Christi verum, ad quod omnia sacramenta ordinantur; non nisi Sacerdos, & habens potestatē ordinis potest * conferre. sed sacræ Scripturæ prædicatio, cum respiciat corpus Christi mysticum, pertinet ad potestatem iurisdictionis. Vnde prędicatio in Papa est potestatis iurisdictionis, nō ordinis. quia non ordinatus electus in Papam posset prędicare, & officium prædicationis dispensare: non tamen posset facere illa, quæ ad potestatem ordinis spectarent, nisi ordinaretur. * al. conficere.

Ad argumenta.

B AD PRIMVM dicitur, quòd laicis quantumcumque polleant doctrina, interdicitur prædicare. Vnde scribitur extra de hæret. cap. Cum ex iniuncto, quòd cum ordo Doctorum sit præcipuus in Ecclesia, non debet sibi quisquam indifferenter prædicationis officium vsurpare. Nam secundum Apostolum: Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? & veritas ipsa præcipit Apostolis: Rogate Dominū messis, vt mittat operarios in messem suam. Laicis ergo quantumcumque litteratis, quia officium prædicationis eis non est commissum, prædicare non licet. Rom. 10. Luc. 10.

AD secundum respondetur extra de hæreti. cap. cum ex iniuncto. vbi dicitur, quòd si quis argumentatiue respondeat, quòd multi inuisibiliter mittuntur à Deo, & si non visibiliter mittantur ab homine, C cum inuisibilis missio sit dignior, quàm visibilis, & diuina longe melior, quàm humana; ideo istis conuenit prædicare: Talibus rationabiliter potest responderi, quòd cum interior illa missio sit occulta, non sufficit alicui tantum asserere, quòd ipse sit missus à Deo, cum hoc quilibet hæreticus * asseruerit. Nam Manichæus scripsit, se Apostolum Iesum Christi missum à Deo. sed oportet, quòd astruat illam inuisibilem missionem per operationē miraculi, vel sacræ Scripturę testimoniū. sicut Moysi misso in Ægiptum ad filios Israel; datum est signum, vt conuerteret virgam in colubrum: & Ioannes baptista suę missionis speciale testimonium sumpsit de Scriptura dicens: Ego vox clamantis in deserto, sicut dixit Isaias Propheta. * al. asseuerет. Exo. 4. Ioan. 1.

D AD tertium est dicendum, quòd monitione, & correctione fraterna cuilibet mandatum est de proximo, vt eripiat eum ab omni iniquo. sed (sicut dicit Augustinus in libro de nouo cantico) Christus per scripturas sanctas prædicatur: non in angulis: non occulte: sed palam, & publice. In sole enim posuit tabernaculum suum. quia in manifesto collocauit Ecclesiam suam: &, vt subdit, si veritate fulcitur prædicatio tua: publica sit doctrina tua. Vnde extra de hæretic. cap. Cum ex iniuncto, scribitur, quòd quidam laici merito sunt arguendi, qui occulta conuenticula celebrant, & officium prædicationis sibi vsurpant. Deus enim, lux vera, intantum odit opera tenebrarum, vt Apostolos per vniuersum mūdum prædicaturos Euangelium omni Tomo 9. Psal. 18.

creaturæ missurus eis præcepit. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate super tecta.

ARTICVLVS II.

VTR. SINE AVCTORITATE Papæ conueniat Episcopis prædicare.

Concilium Chartaginen. 4. cap. 30. concilium Rhemen. cap. 14. Concilium Arelaten. cap. 10. concilium Lateranen. sub Innocentio. 3. cap. 10. concilium Maguntiacum cap. 25. concilium Tridentinum sessio. 24. de refor. cap. 4. cap. Episcopus nullam, 88. dist. cap. inter cætera. de offic. ordinar.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod sine auctoritate Papæ Episcopis conueniat prædicare. quia non potest prædicare, nisi mittatur, dicente Apostolo Roman. 10. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? sed omnes Episcopi in persona Apostolorum missi sunt à Christo ad prædicandum: iuxta illud Matth. vltimo: Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ. Non ergo indigent mitti à Papa.

2 Præterea: Archidiaconis, & Presbyteris conuenit ex officio ipsorum prædicare, vt scribitur 25. di. c. Perlectis. Multo ergo fortius ex officio conuenit prædicare Episcopis.

3 Præterea: Super illo verbo Matthæ. 16. cap. Tibi dabo claues regni cœlorum dicit glosa, quod potestatem soluendi, & ligandi, & scientiam discernendi claues regni cœlorum Christus appellauit. Sed ambæ istæ claues includuntur in officio Episcopali: Ergo Episcopis conuenit ex officio prædicare, absque aliqua alia auctoritate.

IN CONTRARIVM est. quia prædicare est actus iurisdictionis. Sed potestas iurisdictionis deriuata est in Episcopis ab ipso Papa. ergo absque Papæ auctoritate prædicare non possunt.

RESOLVTIO.

Episcopis quamuis ex officio sibi cōmisso prædicare conueniat; tamen quantum ad officij executionem, sine Papæ auctoritate non item.

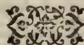
RESPONDEO, dicendū, quàm prædicare ex officio potest intelligi, quantum ad præsens, dupliciter. Primo, quantum ad ipsius officij commissionem. Secundo, quantum ad ipsius officij executionem. Primo modo prædicare posse conuenit omnibus, quibus animarum cura committitur. Vnde eo ipso, quod Episcopi, Archidiaconi, & Presbyteri ad curā animarum assumuntur, ex officio conuenit eis prædicare. quia in officio eis commisso auctoritas docendi, & instituendi animas eis cōmissas, includitur. Et dico auctoritas docendi. quia in potestate ordinis, qua E quis efficitur Episcopus, vel Presbyter, recipitur potestas ligandi, & soluendi, quæ est vna clauis: scientiam vero, vt nominat habitum acquisitum, vel infusum, non recipit: nisi quantum ad auctoritatem. Potest enim ex tunc scientiam administrare. Non enim cum Papa facit aliquem Episcopum, vel Presbyterum, dat sibi scientiam ligandi, dando ei potestatem ligandi, & soluendi. Sed dando sibi primam potestatem, qua possit ligare, & soluere: dat sibi potestatem, & auctoritatem actum scientiæ exercendi. Ex officio ergo cōuenit Episcopis, & Presbyteris prædicare: Episcopo in sua dioecesi, & Presbytero in sua Parochia. Cum enim potestas ligandi, & soluendi, & potestas prædicandi sit quædam potestas spiritualis, quæ semper datur cum aliqua consecratione; ideo Episcopus in cōsecratione Episcopali, & Sacerdos in consecratione F sacerdotali vtramque potestatem recipit. Vnde, quantum ad officij commissionem, vel receptionem Episcopis, & Presbyteris conuenit prædicare ex officio: Sed quantum ad officij executionem: quia hoc requirit iurisdictionē super determinatam dioecesim, & super determinatam Parochiam, sicut dioeceses, & Parochias determinare spectat immediate ad Papā: sic executio prædicationis, & sacramentorum administrationis ex officio recepto non conuenit Episcopo, vel Presbytero sine auctoritate Papæ.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd sicut G Apostoli missi sunt ad prædicandum non nisi præsupposita auctoritate Petri: cui iam dictum erat singulariter: Tibi dabo claues regni cœlorum. Sic Episcopi admittuntur, & assumuntur in partem sollicitudinis, non nisi præsupposita auctoritate Papæ, qui sicut dat eis auctoritatem exequendi officium receptū super tanta, vel tali materia, si benè vtantur: ita culpa exigente, si commisso officio abutuntur, potest eos dicta executione priuare. Matth. 16.

AD secundum est dicendum, quòd Archidiaconis, & Presbyteris conuenit ex officio prædicare, & multo fortius Episcopis, postquam cura animarum eis committitur. Sed sicut per Papam fit eis talis Prouinciæ, vel talis dioecesis, siue Parochiæ cōmissio: ita per eum potest fieri illatum subtractio. Vnde ex offi- H cio executionis non conuenit eis prædicatio, vel sacramentorum administratio sine auctoritate Papæ.

AD tertium est dicendum, quod Episcopus, vel Presbyter recipit vtramque clauem, quantum ad auctoritatem exercendi actum. sed quantum ad executionem, cum hoc requirat debitam materiam subditorum, non conuenit eis vti clauibus, nisi Auctoritate Apostolica.

ARTI-

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT Religioſos ad officium prædicationis aſſumere.

Concilium Lateranen. ſub Innocentio 3. cap. 10. & extrauagans Benedicti 11. Incip. Inter cunctas. tit. de priuilegijs, inter communes, & pleniſſimè S. Thomas 2. 2. q. 187. art. 1.

AD tertium ſi proceditur. Videtur enim, quòd Papa non poſſit Religioſos ad officium prædicationis aſſumere. quia Papa non poteſt contra ſtatuta Patrum aliquid condere, vel mutare, vt ſcribitur 25. q. 1. cap. Cõtra. Sed ſtatutum Patrum eſt, vt præter Domini Sacerdotes, nullus audeat prædicare, ſiue Monachus, ſiue Laicus ille ſit, vt dicitur. 16. q. 1. c. Adijcimus.

2 Præterea: Scribitur extra 25. q. 1. cap. Sunt quidam. Si quod docuerunt Apoſtoli, & Prophetæ deſtruere (quod abſit) niteretur Romanus Pontifex, nõ ſententiam dare, ſed magis errare conuinceretur. ſed ordinatio eſt Apoſtoli 2. Corin. x. vt nullus glorietur in alienis laboribus, & in alienis plebibus. Si ergo Papa hanc gloriam dat Religioſis, vt poſſint prędicare in Diœceſi Epiſcopi, & in Parochia Sacerdotis, conuincitur errare.

3 Præterea: Priuilegium indultum ſemper intelligitur ſine præiudicio alterius eſſe cõceſſum. ſed hoc non poteſt intelligi eſſe factum ſine præiudicio Epiſcoporum, & Sacerdotum, q alij mittant falcem in meſſem eorum. Ergo hoc Papa facere non poteſt.

IN CONTRARIVM eſt. Quia, quod poteſt facere Epiſcopus in ſua diœceſi, poteſt facere Papa in toto orbe. Sed Epiſcopus poteſt, & debet in ſua dioeceſi eligere perſonas idoneas ad prędicationis officium. vt ſcribitur extra de offi. iur. ord. cap. Inter cetera. Ergo multo fortius hoc Papa facere poteſt. vt præter ordinarios, aliquos viros idoneos aſſumat ad prædicationis officium, qui vice ſua ſacram Scripturam prædicent Populo chriſtiano in vniuerſo orbe.

RESOLVTIO.

Ad officium prædicandi Religioſos aſſumi poſſe à Papa dicas licet. Hi enim Apoſtolorum figuram præſeferunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd aliqui hæretici poteſtatem Eccleſiaſtici miniſterij in vitæ ſanctitate poſuerunt. Vt qui ſanctitate carerent, ordinis quoque poteſtatẽ amitterent: & qui ſanctitate fulgerent, ordinis poteſtate potiebantur. quorum errorẽ profeſſio quorundã Monachorũ cũ fuerit ſecuta, intantum de eorum ſanctitate præſumebant, vt miniſtrorum Eccleſiæ officia proprio arbitrio vſurparent, A abſoluendo, & prædicando abſque Papæ, vel Epiſcopi, vel alicuius ſuperioris auctoritate. contra quorum pręſumptionẽ ſcribitur 16. q. 1. cap. Peruenit ad nos. Vnde valde miramur, q quidam Monachi, & Abbates in Parochia veſtra contra ſanctorũ Patrum decreta, Epiſcopalia iura, & officia ſibi vſurpantes vendicant abſque proprij Epiſcopi licentia, vel Apoſtolicæ ſedis auctoritate. Mandamus itaque dilectioni tuæ, vt eos conuenias, & ne talia deinceps præſumant, omnino prohibeas. Aliqui vero nimis incaute ab iſto errore recedere volentes in contrarium errorem prolapſi ſunt aſſerentes Monachos, & Religioſos quantumcumque idoneos, & priuilegio Papali, vel Epiſcopali fulcitos nullo modo poſſe prædicare, & alia officia Eccleſiaſtici miniſterij exercere. quorum B dogmata damnantur 16 q. 1. vbi ſic dicitur: Sunt nõ nulli nulo dogmate fulti * audaciſſimo zelo magis amaritudinis inflammanti, quàm dilectionis aſſerentes Monachos (quia mundo mortui ſunt, & Deo viuunt) ſacerdotalis officij potentia indignos. ſed omnino in errorẽ labuntur, quia neque beatus Benedictus Monachorum pręceptor iſtius rei aliquo modo fecit interdictũ Vnde præcipimus, vt ab huiuſmodi auſibus reprimãtur in poſterũ: quia quanto quis excelſior, tanto in illis erit potentior. Sed mater Eccleſiá veritatis doctrix, & virtutis magiſtra mediam viam determinat eſſe tenendã, vt cũ auctoritate ſedis Apoſtolicæ Religioſi, & alij viri idonei ad officium prædicationis poſſint aſſumi, qui ſint coadiutores Epiſcoporum, & presbyterorum in prædicationis *, & ſa- C cramenrorum adminiſtratione in Populo chriſtiano. Vnde ſcribitur. 16. q. 1. c. Moderamine, ex auctoritate huius decreti, q Apoſtolico moderamine, & pietatis officio à nobis conſtitutum eſt, Sacerdotibus Monachis Apoſtolorum figuram tenentibus liceat prędicare, baptizare, communionem dare, pœnitentiam ponere, atque peccata ſoluere.

* al. audaciſſimo quidẽ.

* al. prædicatione.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicẽdum, quòd illud Decretum intelligitur, Papam nõ poſſe mutare de iure diuino ſtatuta Patrum, quantum ad illa, quæ decreuerunt de iure diuino. Sicut de articulis fidei, de præceptis diuinis, vel ſacramentis Eccleſię. Sed quantum ad illa, quæ determinauerunt de iure poſitiuo, relicta D ſunt ſuper diſpenſatione Papę, vt poſſit ea mutare, vel diſpenſare ſecundum, quòd opportunitates temporum, vel negotiorum occurrunt.

AD ſecundum eſt dicendũ, quòd Papa aſſumendo Religioſos ad prædicationis officium, non facit contra Apoſtolum, vt q ipſi glorientur in alienis plebibus, vel in alienis laboribus. quia quantum ad talem actum plebes ſunt eis appropriatę, & habent in eis iuriſdictionem in prędicationis officio, ſicut Presbyteri, vel Epiſcopi, non quidem ordinariam, ſed ex commiſſione, & diſpenſatione Apoſtolicæ ſedis. Nec valet, quòd tunc poſſent procurationes ab eis recipere, ſicut Epiſcopi recipiunt. quia hoc non eſt eis conceſſum: prędicare autẽ eſt eis conceſſum. Si autem Papa concederet; poſſet recipere vnum, ſicut reliquum.

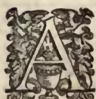
AD tertium eſt dicendum, quòd nullum præiu-

dicium sit Episcopis, vel Presbyteris. quia talis iurisdictio prædicationis administrationis sacramentorum non est eis concessa in fauorem proprium: sed in fauorem ipsorum subditorum. Ideo in vtilitatem eorum potest Papa eis coadiutores dare, & ab eis subtrahere, & alijs imponere sine iniuria ipsorum.

ARTICVLVS IIII.

VTRUM PAPA RELIGIOSIS petentibus, & procurantibus debeat prædicationis officiũ conferre.

Videantur citati in articulis præcedentibus.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa Religiosis petentibus, & procurantibus non debeat predicationis officiũ conferre. Ordo namque predicationis, & docendi est precipui honoris, & dignitatis in Ecclesia. Sed scribitur ad Hebre. v. Nemo assumat sibi honorem: sed qui vocatur à Deo tamquam Aaron. procuranti ergo officium predicationis est negandum, non offerendum.

2 Prçterea: Ecclesiasticum officium procurare, est magnæ ambitionis. Sic enim scribitur 8. q. 1. c. Sciendum. Cum locus superior Imperatur; ille, qui ad percipienda hæc obedit, obedientię sibi virtutem euacuat, si ad hæc ex proprio anhelat.

3 Præterea: Gregorius dicit in Pasto. & ponitur 8. q. 1. c. In scripturis. Locus regiminis sicut desiderantibus est denegandus: ita fugientibus est offerendus: Sed prædicare ad locum regiminis pertinet. Est enim ars artium regimen, & instructio animarum, vt dicit Gregorius. Ergo petenti prædicationis officium Papa non debet conferre.

IN CONTRARIVM est. quia Isaias sponte se obtulit ad prędicationis officium, dicens Isa. 6. Ecce ego, mitto mę.

RESOLVTIO.

Papa in Ecclesia vniuersa absque Episcoporum, vel Presbyterorũ requisitione Religiosos ad prædicãdi munus potest assumere: sicut Episcopi in sua Dioecesi.

RESPONDEO, dicendũ, quòd prędicationis officiũ prædicare, vel recusare, potest procedere ex duplici radice bona: & ex dublici radice mala. Si namque procuretur ex charitate, & auditorum vtilitate, meritorium est, & laudabile. Si vero recusetur ex humilitate, proprium imperfectum considerando, similiter est laudabile. Exemplum primi Isai. 6. Ecce ego mitto me. Exemplum secundi Hiere. 1. Ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Eodem modo ex duplici radice mala. Quia si procurætur ex ambitiositate, & turpis lucri gratia, est vituperabile. Si vero recusetur ex quietis suauitate, & * corporis pigritia, similiter est damnabile. De primis dicit Petrus prima canonica sua cap. 5. Pascite, qui est in vobis, gregem Dei: non turpis lucri gratia, neque vt dominantes in cleris. De secundis dicit Isa. 56. Canes muti nõ valentes, (& non uolentes) latrare, vt dicit alia littera.

* al. corporis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd in prędicatione non solum est honor, sed labor. vtrumque tamen potest appeti sine peccato. vt labor appetatur propter proximi vtilitatem, & honor propter Dei laudem: vt ipse Deus laudetur in creatura sua.

AD secundum est dicendum, q obedientia est semper conseruatiua virtutum, dummodo sibi annectatur humilitas. Si tamen quis obedit ex proprij honoris ambitiositate, non considerata proximi charitate, & sacræ Doctrinę manifestationis veritate, priuatur virtute obedientię ratione superbiæ, quæ est annexa ambitiositati: quę omnes virtutes deuorat: sicut vera humilitas omnes virtutes conseruat, & ista est intentio Grego. in illo decreto.

AD tertium est dicendum, quòd Greg. loquitur ibi de loco regiminis prælationis, non prædicationis. quæ quidem prȩlatio quamuis quandoque vtiliter suscipiatur: semper tamen indecenter appetitur, & procuratur.

ARTICVLVS V.

VTRUM RELIGIOSI SOLA auctoritate Papæ sine requisitione Episcoporũ, et Presbyterorũ prædicare possint.

Concilium Lateranense sub Innocentio 3. cap. 10. Concilium Tridentinum sess. 24. de refor. cap. 4. & S. Thomas 2. 2. q. 187. art. 1.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, q sola auctoritate Papæ Religiosi sine requisitione Episcoporum, & Presbyterorũ predicare non possint. quia Episcopi maiorem auctoritatem habent prædicãdi, quàm Religiosi. sed Episcopi extra dioecesim suam nõ possunt prędicare sine requisitione Episcopi illius dioecesis. Ergo nec Religiosi possunt prædicare sine requisitione Episcoporum, vel Presbyterorum.

2 Præterea: Nullus potest prædicare nisi mittatur. Sed non legimus, missos nisi duodecim Apostolos, quorũ personas repręsentant Episcopi. & 72. discipulos, quorũ personas repræsentant Præsbyteri Parochiales. vbi dicit glo. Lucæ 10. Ergo sine requisitione istorum nullus potest prędicare.

3 Præterea: Nullus habet auctoritatem ædificare super fundamento alterius, nisi auctoritate illius, cuius est fundamentum: Ita enim dicit Apostolus Roman. 15. Sic autem prædicaui hoc Euangeliũ non vbi nominatus est Christus, ne super alienum funda-

fundamentum ædificarem. Ergo ſine requiſitione Epiſcoporum, & præsbyterorum Religioſi non debent prædicare.

In Contrarium eſt. quia prædicare eſt poteſtatis iuriſdictionis. ſed aliqui religioſi ſunt exépti à iuriſdictione Epiſcoporum, vt ſupra determinatum eſt. ergo ſine requiſitione ipſorum poſſunt prædicare.

RESOLVTIO.

Papa in Eccleſia vniuerſa abſque Epiſcoporum, vel Presbyterorũ requiſitione Religioſos ad prędicãdi munus poteſt aſſumere: ſicut Epiſcopi in ſua Diœceſi.

Respondeo, dicendum, ꝙ non minoris auctoritatis eſt Papa in tota Eccleſia, quàm quilibet Epiſcopus in ſua propria diocęſi: immo maioris, cum in propria diocęſi Epiſcopus iuriſdictionem nõ exerceat, niſi auctoritate Papæ. Sed quilibet Epiſcopus in propria dioeceſi poteſt, & debet Religioſos, & alios idoneos viros ad ſanctæ prędicationis officium aſſumere: qui uicem ipſorum plebes Chriſti eis commiſſas ædificent verbo, & exemplo: abſque omni requiſitione Presbyterorũ, in quorum parochijs prędicant, quibus Epiſcopi tenentur neceſſaria miniſtrare, ſi indigent, tamquam cooperatoribus, & coadiutoribus ipſorũ: Sicut ſcribitur extra de offic. iu. ord. cap. Inter cætera. Ergo ſimiliter Papa poteſt, & debet in tota Eccleſia aliquos Religioſos, & idoneos viros ad ſanctæ prædicationis officiũ ordinare: cum pabulum verbi Dei permaxime noſcatur eſſe neceſſariũ in Populo chriſtiano, qui in qualibet dioeceſi, & in qualibet parochia poſſint, & debeant verbum Dei prędicare, & in eorũ locis, in quibus habitant, abſq; omni requiſitione Epiſcoporum, vel Presbyterorum poſſint predicare, & alia ſpiritualia per ſedem Apoſtolicam eis commiſſa adminiſtrare.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, quòd Epiſcopi habent maiorem poteſtatem prædicandi, quàm religioſi: quia ipſi prædicant poteſtate ordinaria: Religioſi vero auctoritate Apoſtolica eis commiſſa. Et quantum ad hoc bene poſſunt extenſiue in pluribus locis prędicare, quàm Epiſcopi: quia auctoritas Papæ, ex qua religioſi prædicant, ad plura loca ſe extendit, quàm auctoritas Epiſcoporum.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ miſſi poſſunt alios mittere, ſicut Paulus miſit Timotheum, & Titum: & Petrus miſit Proſdocimum, & Marcum. Sic Epiſcopi miſſi poſſunt alios mittere ad Parochias ad prædicandum præter ipſos presbyteros, & ſine requiſitione ipſorum: cum ipſi presbyteri in proprijs parochijs nihil poſſint agere, non baptizare, nec miſſas celebrare ſine proprij Epiſcopi licentia, vt ſcribitur 15. q. 1. cap. Cunctis fidelibus. Eodem modo Papa poteſt aliquos mittere in tota Eccleſia ad prædicandum, pręter Epiſcopos, & Sacerdotes, & ſine eorum requiſitione.

1. Theſſ. 3. 2. Tim 4.

Ad tertium eſt dicendum, quòd Paulus potuiſſet prædicare, vbi Chriſtus nominatus erat: ſi fuiſſet neceſſarium, & ſic ædificaſſet ſuper alienum fundamentum: quia prædicaſſet conuerſis per alium: non tamen hoc erat expediens: quia (vt glo. dicit) Paulus ſciebat pſeudo Apoſtolos ſub nomine Chriſti falſa docere. quod poſtea corrigere maximi erat laboris. ideo ſolicitus erat præuenire, & veritatem integre tradere, vbi nondum nunciatus erat Chriſtus.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Magiſtris in Theologia ex officio conueniat prædicare, ſicut Epiſcopis.

Ad ſextũ ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Magiſtris in Theologia ex officio non conueniat prædicare ſicut Epiſcopis. quia Epiſcopis conuenit ex officio prędicare ex eo, quod cura animarum eſt eis commiſſa. ſed Magiſtris in Theologia non eſt commiſſa cura animarum. Ergo ex officio nõ conuenit eis prædicare, ſicut Epiſcopis.

2 Præterea: Poſterius non datur ſine priori: ſed poteſtas ſcientiæ, & diſcernendi præſupponit poteſtatem ligandi, & ſoluendi. Cum ergo Magiſtri in theologia non poſſint ſoluere, & ligare, non poterũt ex officio prædicare, ſicut Epiſcopi.

3 Præterea: Officium Epiſcopale indecenter appetitur ſecundum Gregorium. Officium vero magiſtrale, ſecundum aliquos decenter appetitur, & procuratur. Non ergo Magiſtro ex officio conuenit prædicare, ſicut Epiſcopo. 8. q. 1. c. In ſcripturis.

In Contrarium eſt. quia Magiſtri in theologia auctoritate Papę poſſunt prędicare vbique. Epiſcopi vero ſolum in propria diœceſi. Magis ergo ex officio conuenit prædicare Magiſtris in Theologia, quàm Epiſcopis.

RESOLVTIO.

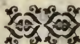
Epiſcopis ex officio Epiſcopali prædicare contingit: Magiſtris verò ex munere magiſtrali prædicandi officium conuenire, dicas licet.

Respondeo, dicendum, quòd Epiſcopis cõuenit prędicare ex officio Epiſcopali: Magiſtris vero ex officio magiſtrali. Sicut ergo differunt officiũ Magiſtrale, & Epiſcopale; ſic differẽter conuenit prædicare ex officio Epiſcopis, & Magiſtris. Planũ eſt autem, quòd quicumque recipit cathedram Epiſcopalem, recipit eminentiam potentię, quam prius non habebat: & per hanc potentiam recipit auctoritatem communicandi ſcientiam, quam prius habebat. Qui autẽ recipit cathedrã magiſtralẽ, non recipit eminentiã ſcientiæ, quã prius non habebat. Non enim qui licẽtiat aliquẽ ad Magiſteriũ, dat ſibi ſcientiã, quã pri-

non habebat) sed recipit auctoritatem docendi, & communicandi scientiam prius acquisitam. Sicut enim potest esse iurisperitus, & tamen caret potestate, & auctoritate iudicandi: & econuerso aliquis potest habere auctoritatem iudicandi: & tamen caret scientia iuris. Sic aliquis potest habere scientiam sacrę Theologiæ: & tamen caret auctoritate docendi, & communicandi scientiam: & aliquis potest habere auctoritatem communicandi, & docendi, & tamen caret scientia. Sicut Episcopus eo ipso, quod Episcopus E habet auctoritatem in sua Diœcesi docendi, & prædicandi: si tamen caret scientia, non potest nec docere, nec prædicare. Aliter ergo ex officio conuenit prædicare Episcopis, & aliter Magistris in Theologia. Quia Episcopis conuenit prædicare ex officio propter potestatem receptã in cathedra Episcopali: sed Magistris conuenit ex officio prædicare per auctoritatem receptam in cathedra magistrali.

Et per hoc patet responsio ad rationes in contrarium.

QVAEST. LXV. DE DISPENSATIONE PER CONFESSIONEM.

VNC videndum est de dispensatione confessionis. Circa quod quæruntur Sex.

Primo, Vtrum Papa possit facere, quod quilibet Christianus non confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti.

Secundo, Vtrum auctoritate Papæ Religiosi possint in qualibet Parochia, sicut proprij Sacerdotes confessiones audire.

Tertio, Vtrum Papa possit facere, quod peccata semel confessa homo teneatur iterum confiteri.

Quarto, Vtrum Papa possit facere: quod confessio eorundem peccatorum habeat efficaciam vltra semel.

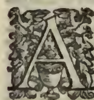
Quinto, Vtrum Papa possit facere, quod quis differat confessionem vsque ad Quadragesimam sine peccato.

Sexto, Vtrum ex præcepto Papæ Sacerdos Parochialis teneatur credere soli verbo suo subdito dicenti se esse confessum Religioso habenti auctoritatẽ absoluendi.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT facere, quòd quilibet Christianus non confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti.

Præter Doctores in cap. Omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss. vide extrauag. Ioann. 22. incip. Vas electionis. tit. de hæret. inter coës. S. Thom. in quæstionibus additis ad 3. par. q. 8. ar. 4. & Sotũ lib. 4. sent. d. 18. q. 4. ar. 2.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit facere, quòd quilibet Christianus non confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti. Quia scribitur extra de pæn. & remiss. Omnis vtriusque sexus, saltem semel cõfiteatur in anno fideliter proprio Sacerdoti. F Stante ergo illa decretali in suo vigore, Papa non potest facere, quod confessio peccatorum cuiuslibet Parochiani non fiat semel in anno proprio Sacerdoti.

2 Præterea: Papa non potest contra ius naturale, quia nullus potest esse iuris dispensator, nisi illius sit ordinator: Ius autem naturale ordinatum est à Deo non à Papa, sed de iure naturali est subijci filium spiritualem Patri spirituali, sicut filium carnalem patri carnali, vt dicit Apostolus ad Hebr. 12. Vnde sicut Papa nõ potest subtrahere filios Iudæorum, vt inuitis parentibus, faciat baptizari: ita non potest subtrahere filios spirituales ab ipsis Sacerdotibus.

3 Præterea: Ordo Ecclesiasticæ hierarchiæ imitatur ordinem cœlestis hierarchiæ, quem Papa tollere G non potest. Sed sicut Papæ subiiciuntur Archiepiscopi, sic Episcopi Archiepiscopis, & Sacerdotes Episcopis. Sed Archiepiscopi non possunt se intromittere de his, quæ spectant ad Episcopos, vt dicitur 9. q. 3. cap. Nullus. Ergo nec Papa de Episcopis: nec Episcopi de sacerdotibus.

IN CONTRARIVM est, quia Episcopus potest in qualibet Parochia ordinare præter proprios Sacerdotes aliquos idoneos viros in confessionibus audiendis: & pœnitentijs iniungendis, vt dicitur extra de offi. iu. ordi. c. Inter cętera. Ergo multo fortius hoc potest facere Papa in tota Ecclesia.

H

RESOLVTIO.

Papa, cum in vniuersa Ecclesia sit vniuersalis Sacerdos, facere potest, vt quilibet Christianus semel in anno proprio Sacerdoti non confiteatur.

RESPONDEO, dicendum, quòd distinguendũ est primo de proprio. Nam quandoque proprium accipitur, vt diuiditur contra alienum: quandoque vero accipitur, vt diuiditur contra commune. Primo modo, vt proprium diuiditur contra alienũ, accipitur Ioan. 10. Vbi dicitur: Oues proprium Pastorem sequuntur: alienum autem fugiunt, quia nõ nouerunt vocem alienorum. Secundo vero modo, vt proprium diuiditur contra commune, accipitur primo

Arist. 1. Topic. cap. 3. & Porph. c. 5. in Prædicabilibus.

primo Topicorum, vbi dicitur: Proprium est, quod conuenit vni soli, & quod indicat, quid est esse rei, & conuersim prædicatur de re. Primo modo ergo accipiendo proprium, vt diuiditur contra alienū, stante illa decretali: Omnis vtriusque sexus. Papa nō potest facere, quòd aliquis non confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti sine eius licentia. vbi dicitur: Siquis autem alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa sua peccata confiteri, licentiam prius postulet, & obtineat à proprio Sacerdote, cum alienus eum nō possit soluere, vel ligare; Sed secundo modo, stante illa decretali in suo vigore, potest: Quia sicut Episcopus est Sacerdos communis in tota diœcesi, & si quis confitetur sibi: confitetur proprio Sacerdoti, vt propriū diuiditur contra alienum, non contra commune: Sic Papa in toto orbe est Sacerdos communis, & cū quis confitetur Papæ, vel alteri de suo mandato, confitetur proprio Sacerdoti; Cum nec curatus sit proprius Sacerdos, nisi de mandato suo. nullus enim Sacerdos nec secularis, nec Religiosus habet aliquam iurisdictionem super aliquos, nisi de iure positiuo Papæ, quia potestas iurisdictionis non fuit deriuata à Christo in Apostolos, nisi mediante Petro. Nec in Episcopos, & Presbyteros debet deriuari, nisi mediante Papa. Secus autem est de potestate ordinis. Vnde sicut ridiculum esset dicere, ꝙ Petrus non potuisset soluere, nec ligare subditos cuiuslibet Apostoli, vel alius de mandato suo: & Apostoli subditos illorum 72. Discipulorum, sic ridiculum est dicere, ꝙ Papa non possit, vel alij de mandato suo, soluere, & ligare subditos cuiuslibet Episcopi, & cuiuslibet Presbyteri. Et sic absoluti non tenentur proprio Episcopo, vel proprio Sacerdoti confiteri.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ illi, qui confitentur habentibus auctoritatem Papæ, confitētur proprijs Sacerdotibus, vt proprium diuiditur contra alienum. Illa autem decretalis intelligitur, ꝙ quis confiteatur proprio sacerdoti: vt proprium diuiditur contra commune: ita quòd Sacerdos Parochialis est proprius Sacerdos: & Religiosus, vel alius, qui fungitur auctoritate Papæ, vel Episcopi est proprius Sacerdos, non tamen eodem modo, sed Sacerdos Parochialis est proprius Sacerdos, vt proprium diuiditur contra commune, quia non potest audire confessionem nisi in Parochia sua solum. Religiosus vero est proprius Sacerdos, vt proprium diuiditur contra alienum, quia eo ipso, ꝙ habet licentiam superioris, non est alienus: sed quia in qualibet Parochia potest audire confessionem, est Sacerdos communis.

Ad secundum est dicendū, quòd Papa non subtrahit filios à patre spirituali, sed sicut Episcopo, qui est pater in tota diœcesi, dantur coadiutores Presbyteri particulariter in qualibet Parochia. Vnde in ordinando eos, dicit: Quanto fragiliores sumus, tanto his magis omnibus indigemus: sic Religiosi in tota diœcesi dātur sibi coadiutores ad gubernationem, & instructionem filiorum Ecclesiæ.

Ad tertium est dicendum, quòd non est simile: quia potestas Sacerdotis naturaliter iure diuino subditur potestati Episcopi, cum sit imperfecta respectu eius. sed Episcopus subditur Archiepiscopo solū ex ordinatione Ecclesiæ. Ideò in quibus Ecclesia statuit Episcopum Archiepiscopo subijci, in illis tantum est subiectus. Papa autem in omnes Christianos immediatam iurisdictionem habet. Ideo præbere potestatem sacramenta administrandi paucis, vel multis; semel, vel pluries, pertinet solum ad potestatem iurisdictionis Papæ vniuersaliter in tota Ecclesia.

ARTICVLVS II.

Utrum Papa possit facere, vt Religiosi in qualibet Parochia audiant confessiones, sicut proprij Sacerdotes.

Extrauagans Ioannis 22. incip. Vas electionis. titu. de hæret. inter communes S. Thom. lib. 4. sent. distin. 17. & Domin. Sotus in lib. 4. d. 18. q. 4. art. 3.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit facere, vt Religiosi in qualibet Parochia audiant confessiones, sicut proprij Sacerdotes. In Ecclesia namque vitāda sunt mala, & occasiones malorum: iuxta illud Apostoli 2. Cor. xi. Quod autem facio, & faciam, vt amputem occasionem eorum, qui volūt occasionem. Sed si Religiosi tamquam proprij Sacerdotes audirent cōfessiones in qualibet Parochia, possent multi dicere se esse confessos, & sic inconfessi ad sacramenta accedere: ex quo non possent arctari per proprium Sacerdotem. Nullo ergo modo est occasio danda talis: vt sub prætextu confessionis Religiosis factæ latenter, inconfessi ad sacramenta homines accedant.

2 Præterea: Solū Sacerdotes Parochiales possunt Sacramentum Eucharistiæ administrare eorum Parochianis. Sed aliter ipsi non possunt scire dignos, & indignos perceptione dicti Sacramenti, nisi per eorū confessionem. Ergo necessarium est, eos arctari, vt confiteantur proprijs Sacerdotibus, & non alijs.

3 Præterea: Cum Papa committit aliquos sub cura Episcopi, & Episcopus aliquos sub cura Sacerdotis: ex tunc exonerat se à cura illorum, vt ex tūc sint sub custodia ipsorum, & non sub custodia sua, quatenus Sacerdoti imputetur subditorum lapsus. Iuxta illud 3. Reg. 20. Custodi virum istum, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius. Aliter Papa, & Episcopus in magno periculo essent, tollentes supra se onus importabile. Postquam ergo cura Parochianorum commissa est Sacerdoti, non habent amplius se Episcopus, vel Papa intromittere de eis, vt alij Religiosi præficiantur eis in Sacerdotes,

In Contrarium est. quia, cui non repugnat esse, nō repugnat posse fieri, & posse esse. Sed hoc

hoc ponitur esse factum per Papam, quod Religiosi in qualibet Parochia tamquam proprij Sacerdotes confessiones audiant. Potest ergo istud Papa facere.

RESOLVTIO.

Papæ auctoritate Religiosi omnes in qualibet Parochia, sicut proprij Sacerdotes, confessiones audire possunt, vt rationibus, & experientia patet.

RESPONDEO, dicendum, quòd Religiosos in qualibet Parochia confessiones audire tamquã proprios Sacerdotes, dupliciter potest intelligi. Primo potestate ordinaria. Secundo potestate dispensatoria. Primo modo sunt proprij Sacerdotes Presbyteri Parochiales per Episcopos ordinati. Secũdo modo sunt proprij Sacerdotes in qualibet Parochia Religiosi per Papam priuilegiati. planum est enim, quòd Apollo erat presbyter Corinthiorũ, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 3. Ego plantaui, Apollo rigauit: & tamen Paulus in Ecclesia Corinthiorum iurisdictionẽ exercebat. Iuxta illud, quod ipse dicit 1. Cor. 4. In virga veniam ad vos, aut in charitate: & illum publicũ fornicarium Sathanæ per excommunicationem tradidit, & frequenter Timotheum, & alios ad ipsorũ Corinthiorum instructionem destinauit. Est autem non solum possibile, immo multum necessariũ, Religiosos, & alios viros idoneos in qualibet Parochia, tamquàm coadiutores Episcoporum in prædicationibus faciendis, & confessionibus audiendis præter ipsos presbyteros Parochiales ordinare. Et illa decretalis ponitur inter cætera specialiter propter tria. Primo, propter ipsorum Sacerdotum ruditatem. Qui enim vult confiteri peccata, vt inueniat gratiam sicut dicit August. de vera, & falsa pænitẽtia, cap. 10. Debet quęrere Sacerdotem, qui sciat ligare, & soluere; ne cum negligens circa se extiterit, negligatur à Deo, qui misericorditer monet, vt cęcus cęco ducatum nõ præstet, ne ambo in foueam cadant. Planum est autem, quòd magna inscitia, & magna ignorantia in Sacerdotibus Dei toleratur, vt dicit Volusianus in quadam Epistola ad Aug. Multũ ergo detraheretur sacrę Scripturæ, & saluti animarum, si Christi fideles ruditati Sacerdotum relinquerentur. Secundo, propter confitentium pluralitatem. Sicut enim Apostoli videntes, quod messis multa erat, & operarij pauci, rogauerunt dominũ messis, vt mitteret operarios in messem suam, Lucæ 10. ita nunc faciendum est per Papam, & Episcopos de Religiosis, & alijs idoneis viris. Tertio, propter Sacerdotum familiaritatem. Nam familiaritas Sacerdotum circa aliquos quandoque parit erubescentiam. quandoque vero circa aliquos parit contemptum, & paruipendentiam. quandoq; autem circa aliquos, cum ipsi homines sint, parit rancorem, & maliuolentiam. Ex quibus omnibus Christi fideles retrahi possunt, ne eis confiteãtur. Vnde prouide per Pastorem Ecclesię huic periculo prouidetur.

1. Cor. 5.

Tomo 4.

Math. 15.

Epist. 2. Tom. 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod nulla occasio mali datur. quia si homo confiteretur proprio Sacerdoti: posset eum decipere, vt minora confiteretur, & maiora taceret. Dato tamen, quòd daretur aliqua occasio mali: multa tamen bona ex hoc sequuntur (vt dictum est) & multis alijs maioribus periculis obuiatur.

E

AD secundum est dicendum, quod Sacerdos potest scire dignos, & indignos perceptione Sacramenti Eucharistiæ per sententiam Superioris. Eo enim ipso, quod ipse scit, Religiosos, quibus sui Parochiani dicunt se esse confessos, posse soluere, & ligare auctoritate superioris Papæ, vel Episcopi, debet stare sententiæ ipsorum: quia magis homo debet stare sententiæ sui Superioris, quàm suæ.

AD tertium est dicẽdum, quòd falsum est, quòd Papa exoneret se à cura diœcesis, quando committit eam Episcopo, & Episcopus curam Parochiæ, quando committit eam Sacerdoti. immo facta commissione, adhuc maior cura est Papæ de diœcesi, Episcopo, & de Parochia, quàm illis, quibus cõmissio facta est. Postquam enim Apostolus per Ecclesiam ordinauerat Episcopos, & Presbyteros: adhuc dicebat 2. ad Cor. xj. Præter illa, quæ extrinsecus sunt instantia mea, quotidiana solicitudo omnium Ecclesiarũ.

F

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT *facere, vt peccata semel confessa homo teneatur iterum confiteri.*

G

Citati in præcedentibus articulis.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa possit facere, vt peccata semel confessa homo teneatur iterum confiteri. Quia Papa non potest tollere ordinem institutum à Christo. sed Christus instituit duos ordines ad cõfessionem peccatorum audiendam, Episcopos, & Presbyteros. Si ergo quis auctoritate Papæ confiteatur Religiosis: tenebitur illa eadem peccata Episcopo, vel Presbytero iterum cõfiteri.

H

2 Præterea: Cum Papa concedit Christi fidelibus, vt possint confiteri Religiosis, non eximit eos à cura suorum Presbyterorum, cum ab eis Ecclesiæ Sacramenta teneãtur recipere: sed eorum Presbyteris tenentur confiteri saltem semel in anno. Ergo qui confitentur Religiosis, illa eadem peccata tenentur iterũ confiteri proprijs Sacerdotibus.

3 Præterea: Sacramentum semper cõsequitur suũ effectum, si fiat super debita materia, & in forma Ecclesiæ, nisi fictio sit ex parte recipientis. sed cũ quis confitetur bis suum peccatum Religioso, & proprio Sacerdoti, est ibi debita materia: puta, ipse confitens: & vterque absoluit in forma Ecclesiæ. Ergo semper confessio habet suum effectum.

IN CONTRARIVM est. quia Sacramentum

tum pœnitentiæ, ſicut cætera alia ſacramenta, habet efficaciam in cauſando ex virtute Dei. Non poteſt ergo per Papam immutari.

RESOLVTIO.

Papa facere non poteſt, vt quis peccata ſemel confeſſa iterum confiteri teneatur.

RESPONDEO, dicendum, quòd Papa nõ poteſt facere, vt peccata ſemel confeſſa quis teneatur ex præcepto iterum confiteri. quod dupliciter probatur.

Primo ex parte ipſius ſacramenti. Nam confeſſio peccatorum eſt quid ſacramentale ſubiacens immediatè diuino mandato, non humano. Vnde ſicut Papa non poſſet diſpenſare, quòd homo peccator non teneretur confiteri: ita non põt diſpenſare, q̃ confeſſio eiuſdem peccati reiteretur. Nam eiuſdem auctoritatis eſt aliquem actum relaxare, & illum actũ poſſe reiterare. Qua enim ratione prima confeſſio non haberet ſuum effectum: pari ratione nec ſecunda cõfeſſio haberet. Nec valet inſtantia quorundam dicentium, quòd prima confeſſio habet effectum primũ, & directum: puta abſolutionem peccatorũ, & remiſſionem pœnæ æternæ, vel commutationem temporalem. Secunda vero habet effectum ſecundarium, & indirectum, vt augmentationem gratiæ, & reconciliationem Eccleſiæ. Talis autem inſtantia nulla eſt. quia non negatur, quin per reiterationem confeſſionis, vel per confeſſionem publicam poſſit fieri remiſſio venialium, & augmentatio gratiæ in feruore charitatis. Sed confeſſio pœnitentialis, vel ſacramentalis completè facta ſemel habet ſuum effectum primarium, & ſecundarium.

Secundo hoc patet ex parte confitentium. Nullus namque poteſt compelli, vel cogi per Papam ad illud, quod eſt cõſilij, & ſupererogationis, vel perfectionis. Sed ſolum ad illud, quod eſt præcepti, ſine quo homo non poteſt conſequi ſalutem. quia ſi ſupra illud caderet coactio, vel præceptum, eſſet abſolutè neceſſarium. Sed confiteri vltra ſemel idem peccatum non eſt præcepti: ſed conſilij. Ergo Papa non poteſt aliquem ad hoc compellere. Nec valet inſtantia quorũdam dicentium, q̃ licet conſilium non cadat ſub præcepto cogente directè: indirectè tamẽ cadit, vt ſi quis volũtariè eligat promoueri ad ſacros ordines, tenetur ipſo facto ex præcepto Eccleſiæ ſeruare continentiã. Sic ſi aliquis eligat confiteri voluntariè Religioſis, ipſo facto ex ſtatuto, & præcepto Eccleſiæ tenetur iterũ confiteri proprio Sacerdoti, illo ſcilicet præcepto: Omnis vtriuſque ſexus. Talis inſtantia ſimiliter nulla eſt. quia ſumere ordines & ad continentiam ſe obligare, torum eſt liberę volũtatis. Quicunque enim aſſumit ordines † de Eccleſia Latinorum voluntariè in perſona occidentalis Eccleſiæ emittit votum caſtitatis. Nõ enim quicumque aſſumit ordines ex ipſa ordinis aſſumptione tenetur ad continentiam, quia tunc ſic teneretur Eccleſia Græcorum, ſicut Latinorum: quod eſt contra decretum. Vnde Papa non cogit aſſumentem ordinem ad vouendum continentiam, ſed poſt-

† S. Thom. 2. 2. q̃ő. 88. art. 11.

A quàm ſponte aſſumpſit ordinem, quem liberè aſſumendo, liberè emittit continentiæ votũ: cogit ipſum ad obſeruationem voti. quia vouere voluntatis eſt, ſed obſeruare eſt neceſſitatis. Sic voluntariè quilibet poteſt confiteri, vel Religioſo, vel proprio Sacerdoti. & ſicut cuilibet confitendo implet præceptum Eccleſiæ, cum vterque ſit proprius Sacerdos. ſic per Papã non poteſt cogi, quòd vltra ſemel idem peccatũ confiteatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd illi duo ordines à Chriſto inſtituti audiunt cõfeſſionem poteſtate ordinaria: ſed alij poſſunt inſtitui, vt confeſſionem audiant poteſtate diſpenſatoria de licentia B Papæ, vel Epiſcoporum, ſeu Presbyterorum. Poſſet ſimiliter Papa, qui poteſtatis plenitudinẽ in tota Eccleſia habet, tertium ordinem Confeſſorum inſtituere, qui auctoritate ordinaria confeſſiones audirent. ſicut in Eccleſia primitiua fuerunt duo ſoli † ordines ſacri: puta Presbyterorum, & Diaconorum: & tamen poſtea Eccleſia alios ſibi ordines inſtituit, vt Magiſter ſententiarum dicit. 4. ſent. diſt. 24.

AD ſecundum eſt dicendum, q̃ Papa non eximit fideles à cura Presbyterorum propriorum: ſed ſi confitentur Religioſis: ſi nolunt proprijs Sacerdotibus confiteri: tenentur eis alia Sacramenta adminiſtrare, cum ipſi iam impleuerint illud præceptum: Omnis vtriuſque ſexus teneatur proprio Sacerdoti C confiteri. Eo ipſo, q̃ per Papam Religioſi, proprij Sacerdotes omnium fidelium ſunt ordinati.

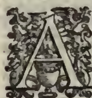
AD tertium eſt dicendum, q̃ ſemper confeſſio poteſt habere ſuum effectum. quia ſemper homo poteſt habere aliquod peccatum mortale, vel veniale, quod nondum confeſſum eſt. Vel de iam confeſſis ſemper maiorem contritionem, & propter erubeſcentiam, completiorem abſolutionem.

† Intellige hoc ſano modo. i. iſti duo fuerũt reputati ſacri, vt ait gloſſ. in c. à multis. de æta. & qual. verbo. Solos. ordo. n. ſubdiaconorũ ſemper fuit ſacer. Vide S. Thom. in q̃onibus additis ad 3. par. q̃ő. 37. art. 3.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT facere, vt confeßio eorundem peccatorũ habeat efficaciam vltra ſemel.

D Hoſtien. in ſumma. tit. de pœnitentijs & remiſſ. nu. 55. & 56. Et Silueſt. in verbo: Confeſſio. 1. q. 3.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, q̃ Papa poſſit facere, vt confeſſio eorundem peccatorum habeat efficaciã vltra ſemel. quia plus poteſt Papa, mediante Sacramento, quàm mediante officio. ſed mediante officio, poteſt remittere tertiam, vel quartam partem peccatorum, alijs retentis, vt per communicationem Indulgentiæ. Ergo ſic poteſt, mediante Sacramento.

2 Præterea: Actus includens multas deformitates poteſt

potest tolli ab eo vna, remanente alia, sed peccatum includit triplicem deformitatem. Vnam à bono incommutabili auersionem. Aliam, conscientiæ corrosionem. Et tertiam, in bono commutabili inordinatam delectationem. Poterit ergo per vnam confessionem tolli vna deformitas, & per aliam alia.

3 Præterea: Sacramentum pœnitentiæ potest reiterari, cum ibi non imprimatur caracter: sed non reiteratur respectu aliorum, & aliorum peccatorū. quia sic reiteratur baptismus, respectu alterius, & alterius hominis. Reiteratur ergo respectu eiusdem peccati, & sic confessio eorundem peccatorum habebit efficaciam vltra semel.

IN CONTRARIVM est. quia quod est plenè solutum in terra, & in cœlo non est amplius soluendum: sed per confessionem Sacramentalē semel factam soluitur homo in cœlo, & in terra ex virtute clauium. Secūda ergo solutio nihil inuenit soluendū.

RESOLVTIO.

Confessio eorundem peccatorum completa, & sacramentalis semel tantum præceptoriè facienda est: vltra enim semel est meritoria, & salutaris: sed non nisi consultoriè: incompleta, & conditionalis præceptoriè vltra, quàm semel.

RESPONDEO, dicendum, quòd de confessione tripliciter possumus loqui. Primo, de confessione completa, & sacramentali. Secundo, de confessione incompleta, & conditionali. Tertio, de cōfessione meritoria, & salutari. Confessio ergo eorundem peccatorum cōpleta, & sacramentalis præceptoriè est fienda solum semel. nec Papa potest dispensare in plus, nec in minus. quia qui non potest relaxare actum, vel non potest super actus relaxationem, non potest super actus reiterationem, vel multiplicationem. Sed Papa non potest super actus confessionis relaxationem. quia tunc posset effectum sacramenti conferre, sine sacramento. Ergo non potest super actus sacramentalis cōfessionis reiterationem, vel multiplicationem. Confessio vero incompleta, & conditionalis eorundem peccatorum coactiuè fienda est plus, quàm semel. Potest enim, quantū ad præsens, in quinque casibus confessio esse incompleta. Primo, si quis dubitat peccata illa se fuisse cōfessum. Secūdo, si peccata cōfessa diuisit diuersis Sacerdotibus. Tertio, si pœnitentiam iniunctam non fecit, nec impleuit. Quarto, si non fuit confessus proprio Sacerdoti, sed alieno. Quinto si talia peccata cōfiteri præsumat, sibi subtracta potestate Superioris: si enim in omnibus istis inueniatur, confessionem fuisse incompletam, cogendus est pœnitens ad reiterationem cōfessionis eorundem peccatorum. Sed confessio meritoria, & salutaris consultoriè hortanda est, vt fiat quotiēs fieri potest. quia quanto plus homo cōfitetur turpitudinem criminis, tanto magis veniam peccatorum consequitur, vt scribitur in tractatu de pœnit. 3. dist. † Ita, ꝙ confessio completa sacramentalis eorundem peccatorum præceptoriè fienda est, solum semel in anno. Incompleta verò conditionalis præceptoriè fienda est

† c. 2. c. pœnitētia & c. Si Apostol².

E vltra, quàm semel. Sed meritoria salutaris consultoriè fienda est, quotiens fieri potest.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ non est verum. Plus enim potest Papa, mediāte officio, quàm mediante Sacramento. quia mediante Sacramento, tantum potest, quantam potestatem Deus contulit Sacramento. Vnde tantum potest, quantum vnus alius Sacerdos. sed mediante officio, tantum potest, quantā potestatem Deus contulit officio. Nec tamen est verum, ꝙ per communicationem indulgentiæ remittat tertiam partem peccatorum, cum indulgentia non F communicetur nisi contritis, & confessis: sed remittitur tertia, vel quarta pars de iniūcta pœnitentia pro peccatis, quorum absolutio iam facta est.

AD secundum est dicēdum, ꝙ peccatum importat multas deformitates materialiter: sed formaliter solum vnam importat, puta auersionem à bono incōmutabili: qua remota per confessionem, & contritionem; remouentur omnes aliæ, inquantum habent rationem culpæ.

AD tertium dicitur, quòd pœnitentia reiteratur, quotiens contingit peccatum reiterari. Quia quotiēs homo peccat quocunque peccato, potest * cōfiteri, & per confessionem, absolutionem consequi. sic autem non reiteratur baptismus, quia voluntariè peccantibus post acceptam notitiam veritatis in baptismo, iam nō relinquitur pro peccatis hostia, vt dicit Apostol. ad Hebræ. 10.

* al. pœnitere.

G

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA POSSIT facere, vt quis differat sine peccato confessionem vsque ad Quadragesimā.

Præter S. Thom. & alios Theologos lib. 4. sent. dist. 17. Vide Felinum in c. 1. nu. 36. extra de conat. & Turrecr. in tract. de Potest. Papę. q. 36. Et Siluest. in uerbo: Confessio 2. q. 6.

H AD quintū sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit facere, vt quis differat confessionem vsque ad Quadragesimam sine peccato. Quia est magis subueniēdum morbo spirituali, quàm morbo corporali. Sed aliquis subiectus morbo corporali periculo se cōmittit, nisi statim remedium medicinæ quærat: & non statim quærendo ex negligentia, peccat. Multo ergo magis peccat, qui differt remedium adhibere contra spiritualem morbum peccati.

2 Præterea: Contemnens Sacramentum pœnitentiæ non est verè pœnitens: sed habens Sacerdotem paratum, si statim non confitetur, contemnit Sacramentum pœnitentiæ. Differendo ergo confessionem, semper est in peccato.

3 Præte-

3 Præterea: Maius bonum eſt ſtatum confiteri, quàm differre: ſed negligere maius bonum, habita opportunitate operandi illud, eſt mortale peccatū. Differre ergo confeſſionem, ſine peccato non poteſt eſſe.

4 Præterea: Bona facta in mortali peccato ſunt mortua. ſi quis ergo committit aliquod peccatū mortale, ſtatim poſt paſcha differendo confeſſionē vſque ad quadrageſimam, omnia bona facta in medio tempore erunt mortua.

In Contrarivm eſt. Quia quicunque ſeruat præceptum Eccleſiæ, non peccat. ſed Eccleſia ſtatuit ſemel in anno propria peccata eſſe confitēda. ſicut patet extra. Omnis vtriuſque ſexus. † Ergo differendo confeſſionem vſque ad tempus ab Eccleſia inſtitutum, non eſt peccatum.

† In Decretal. titul. de pænit. & remiſſ.

RESOLVTIO.

Confeſſio peccatorum ſi quàm primum fiat, tutius eſt, & magis laudabile eſt: ſi autem differatur, ad tempus ab Eccleſia inſtitutum, peccatum non eſt.

Respondeo, dicendum. Quoſdam dixiſſe, ꝙ tenetur homo confiteri, quàm cito opportunitas confitendi ſe offert, ita ꝙ ſi amplius differat, peccat: ſed iſtud eſt contra rationem præcepti affirmatiui, quod licet obliget ſemper, non tamen ad ſemper: ſed ſecūdum determinatum locum, & tempus. Tempus autem implendi præceptum de confeſſione videtur eſſe quando imminet aliquis caſus, in quo neceſſe eſt homini, ꝙ ſit confeſſus. puta ſi imminet ſibi mortis articulus, vel neceſſitas accipiendi Euchariſtiam, aut ſacrum ordinem, ad quæ oportet hominē per confeſſionem purgatum præparari. Vnde ſi aliquid iſtorum immineat, & aliquis confiteri prætermittat: peccat, dūmodo debita opportunitas adſit. Et quia ex præcepto omnes fideles tenentur ſemel in anno in feſto paſchatis præcipuè, ſacram communionem accipere; ideo Eccleſia ordinauit, vt ſemel in anno, quando imminet tempus accipiendi Euchariſtiā, omnes fideles confiteantur.

C Ad quæſtionem ergo puto eſſe dicendum, ꝙ laudabile eſt, & magis tutum, vt peccator quàm citius poteſt commodè, peccatum ſuum cōfiteatur: quia in Sacramento pœnitentiæ gratia confertur, quæ hominem reddit magis firmum ad reſiſtendum peccato, & in periculis ſuperuenientibus reddit ipſum magis ſecurum. Differendo tamen confeſſionem vſque ad tempus ab Eccleſia inſtitutum, puto licitum eſſe, nec peccat (per ſe loquendo) ſic differendo.

Ad Argumenta.

Ad primvm ergo eſt dicendum, ꝙ non eſt ſimile. quia morbus corporalis niſi per remedium medicinæ extinguatur, ſemper inualeſcit in peius, niſi fortè virtute naturæ fuerit extinctus. morbus autem peccati extinguitur per contritionem, & cōfeſſionem habendo in voto, & in propoſito obſeruandi tempus ab Eccleſia inſtitutum.

A Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ habens Sacerdotem paratum, ſi non ſtatim confitetur, non ex hoc contemnit Sacramentum pœnitentiæ. Tunc enim cōtemneret, quando nec confiteretur, nec haberet propoſitum confitendi, tempore ab Eccleſia ordinato. quia ſi ſic contemneret, planum eſt, ꝙ peccaret.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ non ſemper negligens maius bonum peccat, etiam opportunitate exiſtente implendi illud, niſi ſit maius bonum tale, quod teneatur implere ex præcepto. Maius enim eſt bonum intrare Religionem, † quàm matrimonium contrahere: & tamen non peccat quis illud omittendo, opportunitate etiam exiſtente.

† Conc. Tri. ſeſſ. 24. de Sacrament. matr. cano. 10 cap. nupūç. 32 qō. 1. & c. commiſſum de ſponſal.

Ad quartum eſt dicendum, ꝙ bona facta in medio tempore non ſunt mortua. ex quo enim homo B de peccato mortali commiſſo contritus eſt, & habet propoſitum confitendi tempore ab Eccleſia ordinato, nec amplius proponit recidiuare, iā † abſolutus eſt à peccato. Et ſi caſus mortis adueniret, in quo Sacerdotis copiam habere non poſſet, puto ꝙ nō perderetur, ex quo ex contemptu non omiſiſſet.

† In foro Dei.

ARTICVLVS VI.

VTRVM EX PRAECEPTO Papæ Sacerdos Parochialis teneatur credere ſolo verbo ſuo ſubdito dicēti, ſe eſſe confeſſum Religioſo habēti auctoritatem abſoluēdi.

Doctores in cap. Omnis vtriuſque ſexus de pœniten. & remiſs. Armill. Tit. Confeſſio. §. 36.

AD ſextum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ex præcepto Papæ Sacerdos Parochialis non teneatur credere ſolo verbo ſuo ſubdito dicenti ſe eſſe Religioſo confeſſum habenti auctoritatem abſoluendi. Quia frequenter in confeſſione aliqui conteruntur, qui prius contriti nō fuerunt. Sed Sacerdos debet ſuum ſubditum, quantum poteſt, ad bonum inducere. Ergo omnino debet ab eo expetere, vt ſibi confiteatur.

D 2 Præterea: Rectori dicitur Prouer. 27. Diligenter cognoſce vultum pecoris tui: ſed nullo modo melius poteſt, quàm per confeſſionem cognoſcere. ergo omnino debet ab eis exigere, vt ſibi confiteatur.

3 Præterea: Illud, quod datur alicui, amplius non eſt in poteſtate dantis. Poſtquàm ergo Parochia commiſſa eſt Sacerdoti, non remanet amplius in poteſtate Papæ, vel Epiſcopi. Semper ergo poteſt requirere, ꝙ eius ſubditi ſibi confiteantur.

In Contrarivm eſt. quia ſi ſibi confiteretur, poſſet dicere, quòd vellet, & teneretur ei credere. Ergo dicenti ſibi eſſe confeſſum Religioſo habenti auctoritatem credere tenetur.

RESOLVTIO.

Quamuis in foro iudiciali homini contra se, non pro se credatur: in foro tamen pœnitentiæ pro se, & contra se credi debet: modo impedimentum ad forum iudiciale pertinens non adsit.

RESPONDEO, dicendum, quod in foro iudiciali creditur homini contra se, sed non pro se: in foro autem pœnitentiæ creditur homini pro se, & contra se. si ergo aliquis petat à suo Sacerdote sacramentum Eucharistiæ, dicendo se esse confessum Religioso, vel habenti auctoritatem; si scit in eo esse impedimentum ad perceptionem Eucharistiæ pertinens ad forum iudiciale, puta quod scit, vel credit eum esse excõmunicatum, non tenetur sibi credere, nisi de absolutione sibi constet. Si vero scit in eo esse impedimentum pertinẽs ad forum pœnitentiæ, puta peccatum: tenetur sibi credere, & iniustè agit secum, si denegat sibi Eucharistiã. Ex quo perhibet se esse confessum, & absolutum ab eo, qui absoluere potuit, vel auctoritate Apostolica, vel Episcopi.

E

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendũ, quod illud bonum, quod homines in confessione consequuntur, iam illud consecutus est qui confessum se dicit, si verum dicit: si autem falsum dicit, pari ratione poterat falsum dicere confitendo sibi. Nec potest alicuius hominis auctoritate quis compelli ad confitendum peccatum, quod alteri confessus est, qui absoluere potuit.

AD secundum est dicendum, quod Rector Ecclesiæ vultum sui pecoris diligenter debet agnoscere, considerando exterius vitam eius: sed per modum F confessionis non potest aliter scrutari nisi, quod credat illa, quæ ab eo dicuntur sibi.

AD tertium est dicendum, quòd Parochia non datur Sacerdoti in suum commodum, sed in cõmodum subditorum. & ideo in commodum illorum possunt alij Sacerdotes ordinari ad eorum instructionem, & absolutionem per Superiorem Pastorem, qui de omnibus curam habet.

QVAEST. LXVI. DE DISPENSATIONE PER LARGITIONEM PRIVILEGIORVM.

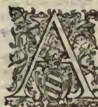
DEINDE considerandum est de largitione Priuilegiorum. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Priuilegium à Papa indultũ Isidorus bene diffiniat.
Secundo, Vtrum Papa lege Priuilegiorum in Ecclesia vti debeat.
Tertio, Vtrum solus Papa Priuilegiũ concedere possit.
Quarto, Vtrum Papa Priuilegium per eius Successorem possit reuocari.

ARTICVLVS I.

VTRVM ISIDORVS BENE diffiniat Priuilegium.

Vide Glossam, & Doctores in c. Priuilegia. dist. 3. & Hostien. in sum. tit. de Priuileg. §. 1. & Abb. Felinum, ac Decium in Rub. de rescrip. & Decium cons. 147.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quòd Priuilegium Isidorus Etym. lib. 5. cap. 19. Male diffiniat. Sic enim diffinit Priuilegium Isidorus, & ponitur 3. dist. c. Priuilegia. Priuilegia sunt leges priuatorum, quasi priuatæ leges. nam priuilegium inde dictum est, quòd in priuato feratur. In priuilegio enim

G quandoque non ponitur nisi ius commune. Malè ergo dicitur, quod priuilegia sunt quasi priuatæ leges.

2 Præterea: Nihil diffinitur per suum oppositum: sed lex dicit aliquid positiuum, priuatio vero importat negationem. Est enim negatio in subiecto, vt Philosophus dicit. Malè ergo ponitur, quod priuilegia sunt quasi leges priuatorum.

3 Præterea: Doctrina Ecclesiastica dicitur catholica, quia est vniuersalis. eo, quod non in angulis, vel in priuato, sed vniuersaliter est prædicanda, & docenda, vt Augustinus dicit in lib. de nouo cantico, cap. 5. Cum igitur priuilegia vt in pluribus, dentur de his, quæ pertinent ad Ecclesiasticam disciplinam, malè dicitur H quòd priuilegium inde dictum est, quòd in priuato feratur. Tomo 9.

IN CONTRARIVM est auctoritas Ecclesiæ, quæ hanc diffinitionem approbat.

RESOLVTIO.

Priuilegij diffinitio ab Isidoro data bona est. non enim quid superfluum continet, neque diminutum.

RESPONDEO, dicendum,† quòd priuilegium potest tripliciter considerari. Primo ex parte eius, cui conceditur. Secundo ex parte cõmunis iuris, quod relaxatur. Tertio ex parte ordinis iudiciarij, qui in eius concessione non obseruatur. quantum ergo ad illos, quibus priuilegia conceduntur, dicuntur priuatæ

† Turrec. in c. Priuilegia d. 3. vbi refert, & sequitur ad verbũ hãc August. diffinitionem allegatã.

priuatæ leges. quia ſemper priuilegia conceduntur aliquibus ſingulariter. quamuis enim diſtinguatur eſſe priuilegium generale, quod datur Eccleſiæ, vel Collegio, ſiue vni Congregationi, & priuilegiũ ſingulare quod datur vni priuatæ perſonę; ſemper tamen illa, quæ priuilegiantur, dicuntur eſſe quædam priuata, & quædam ſingularia reſpectu totius communitatis. quia vt dicit Hierony. † Priuilegia ſingulorum non poſſunt legẽ facere communem. Quantum vero ad eius commune per, quod ipſum priuilegium relaxatur, priuilegia dicuntur quaſi priuatæ leges. Non enim eſt priuilegium niſi aliquid indulgeat ſpeciale. Vnde aliqui dicunt, priuilegium eſſe priuatum, ſiue ſingulare ius contra commune indultum. cui conſonum eſt illud, quod ſcribitur 25. q. 1. † cum priuilegia aliquibus conceduntur, ſi præter generalem legẽ nulli aliquid ſpeciale indulgeretur, priuilegium non diceretur. Nam priuilegia ideo dicuntur quaſi priuata legia, eo quod priuatã legem in ſingulis generent. quod auctoritate Gregorii confirmatur dicentis: Si hoc neque cõſuetudine, vel lege generali, neque priuilegio vendicas, reſtat te vſurpaſſe quod feciſti. Sed quantum ad iuris ordinem, qui in conceſſione priuilegiorum non ſeruatur, dicitur priuilegium inde dictum eſſe, quòd in priuato feratur. Non enim priuilegia dãtur niſi ab illis, qui ſunt ſupra legem vniuerſaliter, vel particulariter, quos nõ oportet in concedendo priuilegia ordinem iudiciorum obſeruare. vt ſedentes pro tribunali, vel in loco publico eorum ſententia robur habeat. ſicut contingit de iudicibus, qui ſecundum legem communem tenentur iudicare: & de illis, quæ ſecundum ordinem iudiciarium tranſeunt. Vnde talis diffinitio bona eſt. quia non continet ſuperfluum, neque diminutum.

† In expoſitione Ionę.

† C. Ideo in §. Gratiani incipe. his ita reſpondetur.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ ſemper in priuilegio aliquid ſpeciale indulgetur, vel in re, vel in modo. Dato enim, quòd in Priuilegio nihil exprimatur niſi ius commune, fauor tamen confertur ſpecialis per priuilegium. quia magis conſueuit timeri quod ſpecialiter conceditur, quàm quod generaliter indulgetur. per bullas namque Papales plus terrẽtur homines, licet ius commune contineant; quàm per iura communia. & multi faciliter poſſunt dicta priuilegia ſcire, qui communia iura ignorant.

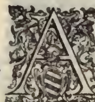
Ad ſecundum eſt dicendum, quòd priuatum ibi accipitur, pro ſingulari. Eſt enim ſenſus, quòd priuilegia ſunt leges priuatorum. quia ſunt ſingularium ſuppoſitorum reſpectu totius communitatis, vel reſpectu iuris communis, quod non appropriatur iſti magis, quàm illi.

Ad tertium eſt dicendum, quòd priuilegium non dicitur dari in priuato ex parte recipientis. cum poſtquam datum eſt, mandetur omnibus publicandum, & infallibiliter obſeruandum. ſed dicitur fieri in priuato ex parte dantis, qui non tenetur in dando priuilegium ordinem iudiciarium ſeruare, cum ſit ſupra legem.

ARTICVLVS II.

VTR. PAPA IN ECCLESIA vti debeat lege priuilegiorum.

Gratianus in §. Si ergo & §. Ius ita. & ibi gloſſa Archidi. & Turrecremata 25. q. 1.

D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa in Eccleſia lege priuilegiorũ vti non debeat. Quia Papa non debet vti in Eccleſia quod ædificat ciuitatẽ Babiloniam. ſed magis quod ædificat ciuitatẽ Hieroſolymam. Iſti autem duo amores. priuatus, & communis ædificãt duas ciuitates (vt dicit Auguſtinus lib. 14. de ciuit. Dei cap. 28. Nam amor priuatus ædificat ciuitatem diaboli Babyloniam amor vero communis ædificat ciuitatem Dei Hieruſalem, cæleſtem. Cum ergo priuilegium ſit priuata lex, vt dictum eſt, videtur, quòd Papa tali lege priuata in Eccleſia vti non debeat.

Tomo 5.

2 Præterea: Omne, quod derogat iuſtitiæ, non eſt in Eccleſia vtendum. ſed priuilegium derogat iuſtitiæ, ſcilicet legi communi, quæ iuſta eſt. aliter non eſſet dicenda lex, vt dicit Aug. lib. 1. de lib. arb. c. 5. Non eſt ergo in Eccleſia priuilegium indulgendum.

Tomo I.

3 Præterea: Diſpenſatio includens diſſipationem interdicitur Papæ. Sic enim ſcribit Bern. ad Eugenium: Quid inquis? prohibes me diſpenſare? non. ſed diſſipare. nam non ſum tam rudis, vt ignorem poſitos nos eſſe diſpenſatores: ſed in ædificationem: non in deſtructionẽ, iuxta illud Apoſtoli: Hic quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur. Cum ergo in priuilegio ſemper aliquid diſpenſetur contra ius commune, videtur, quòd talis diſpenſatio ſit diſſipatio.

lib. 3. de cõſideratione.

1. Cor. 10.

In Contrarium eſt illud, quod ſcribitur 25. q. 1. † Valet ſancta Romana Eccleſia quoſlibet ſuis priuilegijs munire, & extra ſpecialia decreta, quędam ſpeciali beneficio indulgere.

† C. Ideo in §. magiſtri incipiente ſi ergo.

RESOLVTIO.

Papa Priuilegiorum lege vti in Eccleſia poteſt, propter actuum humanorum variationem, communis iuris rememorationem, & cauſſæ innouationem.

Respondeo, dicendum, quòd neceſſitas vtendi lege Priuilegiorum in Eccleſia, triplex, quantum ad præſens, eſſe videtur. Prima eſt actuum humanorum variatio. Secunda eſt communis iuris rememoratio. Tertia eſt cauſæ innouatio. Contingit enim actus humanos multipliciter variari. propter quorum variationem in bonum, vel in malum, neceſſarium eſt quibuſdam, priuilegia indulgere: & à quibuſdam ſubtrahere pro-

pter casus contingentes, qui per legem communem determinari non potuerunt, sicut Augu. ponit exemplũ 1. de lib. arb. c. 6. de populo. qui si sit moderatus, & gratus, communisque vtilitatis diligentissimus custos, rectè tali priuilegio inuestitur, liceat sibi magistratus creare per quos Resp. administretur. si vero postmodum paulatim incipiat deprauari, rem priuatã Reipub. præferẽdo: rectè tali priuilegio priuatur. & quamuis (vt ibi Augustinus dicit) lex humana cõtraria videatur cõtinere, vt vna aliquando honorẽ tribuat aliquibus: aliqñ vero aliquib⁹ auferat: vtraq; tamen iusta est. Temporalis tamen est censenda, quia eo ipso, ꝙ temporalis est, iustè per tempora mutari potest. Secunda causa est, ex communis iuris rememoratione. Si enim lex naturalis in primordio creationis homini à Deo impressa, ex praua operatione in quibusdam inueniatur sic obtenebrata, & sic obscurata, vt contra dictamen legis naturæ multa operentur. multo fortius lex positiua potest ex obliuione sic aboleri in subditis, vt tamquam ignorata non obseruetur. ideo necessarium est semper per priuilegia particulariter explicari, & ad memoriam hominum etiam illa, quæ communia sunt, particulariter reuocari. Tertia est ex causæ innouatione. nam innouata causa, innouatur effectus. causa autem præstandi priuilegium est. Quandoq; christianæ religionis ampliatio. Quandoque vero insolentium, & malorum, vel volentium nocere obuiatio. Quandoque autem recepti beneficij recompensatio. Vnde talibus causis innouatis, necessarium est priuilegia innouare. Vnde scribitur 25. q. 1. c. Ideo, quòd priuilegia quę ob Religionis, vel necessitatis, vel exhibiti obsequij gratia conceduntur, neminem releuando ita diuitem faciant, & multorum detrimenta non circumspiciendo in paupertatis miseriam nonnullos deijciant.

Ad argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, ꝙ amor ille priuatus, damnatur, qui est semper recuruus ad seipsum. vt si qua bona propter Deum, vel propter proximum operatur, semper intendat suum propriũ commodum, & propriam excellentiam. talis amor priuatus merito ædificat ciuitatem diaboli. quia diabolus pœnitet, & pœnitentiam agit de malo: Iuxta illud Sap. 1. c. Dicentes intra se pœnitentiã agentes. nõ quidẽ propter Dei displicentiã, sed ꝓpter suã perditã excellentiam. Amor ergo priuatus, quo bonum proprium semper intenditur, ædificat ciuitatem Babilonicam. Sed amor, quo bonum cuiuscumque proximi singulariter appetitur, ędificat ciuitatem Dei. Nam præcepto Dei iubemur habere priuatum amorem magis ad parentes domesticos, quàm ad extraneos secundum ordinem charitatis.

AD secundum est dicendũ, quòd sicut scribitur. 25. q. 1. † Cum aliqua priuilegia ab Apostolico aliquibus conceduntur, & si contra generalem legem aliquid sonare videantur, non tamen contra ipsam concedere intelliguntur, cum ipsius legis auctoritate priuilegia singulorum penes matrem omnium Ecclesiarum reseruentur.

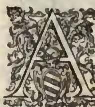
† In c. ideo in §. Gratiani subsequẽtem in vers. cum ergo.

E AD tertium est dicendum, ꝙ Bern. intelligit dispensationem esse dissipationem, quando fit non cõsiderata rationis ęquitate, & Reipub. vtilitate. Vnde subdit ibi statim: vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est. vbi vtilitas prouocat, dispensatio laudabilis est. vtilitas (dico) communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non plane fidelis dispensatio, sed crudelis est dissipatio.

ARTICVLVS III.

VTRUM SOLUS PAPA possit priuilegia concedere.

F Hostiensis in sum. tit. de priuileg. §. quis possit priuilegium concedere. & notata per Canonistas in cap. cum olim. 2. de priuileg. & Felinus in cap. 1. de consti.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd non solus Papa possit priuilegia concedere. quia Episcopus potest priuilegium dare in sua Diocesi. sicut patet. 16. q. 2. cap. Visis. Non ergo pertinet solum ad Papam priuilegium dare.

G 2 Pręterea: Dare priuilegium spectat ad illum, qui est supra ius. sed dicit Iurisconsultus, quòd Imperator non est subiectus legi. Potest ergo imperator priuilegium dare.

3 Præterea: Papa non potest aliquos eximere. Ergo non potest priuilegia concedere. Quòd autem Papa non possit aliquos eximere, patet per Bern. ad Eugenium sic dicentem lib. 3. Non est paruipendendum quod & Deum habet auctorem, & de cœlo ducit originem. quapropter si dicat Episcopus: nolo esse sub Archiepiscopo. & Abbas: nolo obedire Episcopo. hoc de cęlo non est, nisi tu forte Angelorum quempiam dicentem audisti: nolo sub Archangelis esse, aut ex alio quolibet inferiorum ordinum aliquem non ferentem, subesse cuiquam nisi Deo.

H IN CONTRARIUM est. quia ille potest priuilegia dare, qui potest omnia iura confirmare, condere, & relaxare. talis autem est Papa, ergo &c.

RESOLVTIO.

Papa solus. Priuilegia concedere potest cum omnĩ ligatione, causaque discussione, cum omni spiritualium, ac temporalium, & Clericorum, Laicorumque inclusione.

RESPONDEO, dicendum; ꝙ potestas Papæ in conferendo priuilegia tripliciter differt, quantum ad pręsens spectat, à potestate aliorum.

Primo in vniuersalitate. quia priuilegia sua omnes ligant, vel soluunt. suum autem priuilegium nullius potestate puri hominis soluitur, vel ligatur.

Secundo

Secundo in auctoritate. quia ipſe poteſt ſua, & aliorum priuilegia confirmare: & de cauſa conceſſionis, vel ſubtractionis priuilegiorum omnium poteſt cognoſcere, & diſcutere, atque ſentẽtiare. Eius autem priuilegia nullius ſententiæ ſubiacent. Tertio, in dignitate. quia ipſe poteſt concedere priuilegia in ſpiritualibus, & temporalibus, clericis, & laicis. aliorũ autem priuilegia, ſaltem laicorum Principum non cõceduntur niſi de temporalibus, & laicalibus perſonis. Solus ergo Papa poteſt concedere priuilegia cum omni ligatione, & cum omni cauſæ diſcuſſione, & cum omni ſpiritualium, & temporalium, & clericorum, & laicorum incluſione.

Ad Argumenta.

B

Ad Primum ergo dicitur, quòd Epiſcopus poteſt dare priuilegium in ſua dioeceſi cum conſenſu tamen capituli: † hoc ipſum tamen non habet niſi iure, & auctoritate Papæ.

Ad ſecundum dicitur, quòd Imperator † poteſt concedere priuilegium in temporalibus propter adminiſtrationem temporalium ſibi conceſſam. Quicumque etiã Rex, ſeu Princeps, vel communitas poteſt conſtitutionem aliquam facere quando, & in quibus poteſt, in illis indulgentiam, & priuilegium dare. immo maioritas, vel dignitas, & temporis prioritas priuilegium dant. Quandoque diuturna cõſuetudo priuatam legem inducit, niſi probetur abuſus. ſed hoc eſt loqui particulariter de priuilegio: non vniuerſaliter, vt ſupradictum eſt.

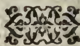
† c. paſtoralis de iur. patron.

† l. digna vox, & nota ibi per Doctores C. de legib.

C

Ad tertium dicitur, quòd verba iſta Bern. intelligenda ſunt, veritatem habuiſſe ſuo tempore, quando Epiſcopi attenti erant in rigida correctione, & bonorum ſuorum ſubditorum conſeruatione. Vnde malum erat tunc ab eorum viſitatione ſubditos ſubtrahere. quia ſubditi fiebant diſſoluti, & bona communia diſtrahebantur. Vnde dicit ſupradicto lib. non eſt bona arbor faciens fructus tales inſolentias, diſſolutiones, dilapidationes, ſimultates: ſcandala, odia, & (quod magis dolendum eſt) intra Eccleſias inimicitias, graueſque diſcordias. nunc autem regnãte cupiditate ex viſitatione Prælatorum illa omnia mala ſequuntur, quæ Bern. narrat contigiſſe, ſi tunc fuiſſent viſitatione priuati. Dicit enim Greg. in paſtor. Illud verbum Apoſtoli, qui Epiſcopatum deſiderat bonum opus deſiderat: illo tempore fuiſſe bonũ, quo quiſque ad Epiſcopatum perueniens ſecutus erat palmam martyrij obtinere. Vnde ſi verba Apoſtoli ſuo tempore intelligẽda ſunt; multo fortius verba Bernardi.

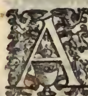
par. 1. cap. 8. 1. Tim. 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtr. priuilegium Papae per Succeſſorem poſſit reuocari.

ſ. Verum, & ibi gloſſa in verbo. deſtruantur. 63. diſt. & cap. non debet de conſ. & aff. & cap. alma de ſent ent. excomm. lib. 6. & ibi gloſſa, & Doctores, & Turrecre. in cap. ſunt quidam. 25. q. 2.

Ad quartũ ſic proceditur. Videtur enim, q priuilegiũ Papæ per Succeſſorẽ non poſſit reuocari. ſcribitur enim 25. q. 2. Priuilegia Eccleſiarum, & Monaſteriorũ ſanctorum Patrũ auctoritate inſtituta: nulla poſſunt auctoritate cõuelli. c. Priuilegia & 2.

2 Præterea: Grego. ſcribit Auguſtino Anglorum Epiſcopo: Si ea deſtruerẽ, quæ anteceſſores noſtri ſtatuerunt; non conſtructor, ſed euerſor eſſe iuſtitiæ cõprobarer. ſed Papa non debet comprobari deſtructor canonum, ne notetur de hæreſi. Non poteſt ergo reuocare priuilegia ſuorum prædeceſſorum. 25. q. 2. cap. ſi ea.

3 Præterea: Idem Greg. ſcribens Dominico Carthagẽſi *Epiſcopo Eccleſiaſticis priuilegijs, quòd veſtra Fraternitas ſcribit, hoc, poſtpoſita dubitatione, teneat, quòd ſicut noſtra defendimus, ita ſingulis quibuſque Eccleſijs ſua iura ſeruamus. * al. Carthaginenſi. 25. q. 2. cap. De Eccle.

In Contrarium eſt, quòd ſcribitur 25. q. 2. Sancta Romana Eccleſia ſua auctoritate congregata valet diſtinguere, & diſiuncta congregare: rationis tamen æquitate conſiderata. Vnde vel pietatis, vel neceſſitatis intuitu ſemel à ſe conceſſa valet, vel in totum, vel in partem commutare. cap. Poſtea quam.

RESOLVTIO.

Priuilegium perſonale propter abuſum tollendum, vel falſo modo impetratum, vel Reipublicę, aut Principi noxiũ à Papa reuocari debet. Generale vero propter delinquentium correctionem, vel propter in melius commutationem, vel propter neceſſitatis ſubleuationem, reuocandum eſt.

D

Respondeo, dicendum, quòd priuilegium, vel eſt perſonale, vel eſt generale. vtrumque autẽ per Papam indultum in toto, vel in parte per Succeſſorem poteſt reuocari. Nam ſi ſit priuilegium ſpeciale, ſeu perſonale, poteſt reuocari propter abuſum. quia priuilegiũ omnino meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, vt ſcribitur 11. q. 3. Secundo ſi ſubreptitie, & falſo modo, vel falſis precibus fuit impetratum. Nam mendax precator impetratis carere debet, & quibus ſcripta diriguntur ſunt puniendi, ſi precum mendacia venerint argui. vt ſcribitur 25. q. 2. cap. Dicenti. Tertio ſi Reipub. vel Principi nocumentum præſtet. quia nec damnoſa Fiſco, nec iuri contraria poſtulari oportet. quia ſic ſcribitur 25. q. 2. cap. Priuilegium.

Si vero ſit priuilegium generale, reuocari poteſt, vel propter delinquentium correctionem; vt ſi ciues occidant ſuum Epiſcopum, priuilegio Epiſcopalis di- c. Nec damnoſa.

gnitatis perpetuo debent carere. Vel propter in melius commutationem. sicut res Ecclesiasticę, quæ alienari non possunt, ex speciali priuilegio possunt in melius commutari. Episcopales similiter sedes, vel hostilitatis, vel paupertatis necessitate quandoque mutantur, & in vnum rediguntur: vel propter pietatis, & necessitatis subuectionem, vt quæ ex priuilegio Religiosis, vel domibus Religiosorum cōceduntur. Iam eorum necessitate releuata, si postmodum cognoscitur esse in detrimentum Cathedralis, vel Parochialis Ecclesiæ, possunt subtrahi, cum bonum cōmune sit præferendum cuilibet bono priuato.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quòd priuilegia E Ecclesiarum & Monasteriorum cunctis temporibus inconcussa debēt permanere, ne videlicet præter eius auctoritatem, à quo data sunt contra ipsam, liceat ire alicui. vnde cum per Papam dentur, per Papam reuocari possunt.

AD secundum dicitur, quòd cum priuilegia cōcedantur, vel propter pauperum subuentionem, vel propter seruientium Ecclesiæ remunerationem, vel propter Reipublicæ promotionem, non euertitur iustitia, sed construitur, quantumcumque videatur talis concessio iuri communi obuiare. cum in Legislatoris intentione auctoritas in talibus semper intelligatur.

Et per hoc patet responsio ad tertium.

QVAEST. LXVII. DE DISPENSATIONE PER INTERPRETATIONEM.

LTERIVS videndum est de interpretatione Ecclesiæ. Circa quod queruntur Quinque.

Primo, Vtrum solus Papa possit priuilegium Apostolicum interpretari.

Secundo, Vtrum solus Papa possit interpretari sacrā Scripturam.

Tertio, Vtrum ad Papā spectet interpretari ius ciuile.

Quarto, Vtrum Papa possit interpretari ius naturæ.

Quinto, Vtrum Papa semper dubia in meliorem partem teneatur interpretari.

ARTICVLVS I.

VTRVM SOLVS PAPA possit priuilegium interpretari.

Innocentius, Abb. & Doctores in cap. Cum venissent de iudicijs.

D primum sic proceditur. Videtur enim, quod non solus Papa possit priuilegium interpretari. Scribitur enim 2. Esdrę 8. Quòd Scribæ, Leuitæ, & Sacerdotes erant interpretantes legem in populo: sed locum Scribarū nunc tenent Doctores, & Magistri. Ergo eorum magis est interpretatio, quàm Papæ.

2 Præterea: Qui potest maius, potest minus, sed Magistri possunt sacram Scripturam interpretari. sicut patet 20. dis. c. Decretales. Ergo multo magis pos- F sunt interpretari priuilegia Apostolica.

3 Præterea: Grego. dicit 14. Mora. quod praui dicta bonorum consueuerunt malè interpretari: sed cum Papa sit homo potest deprauari, sicut alij. Ergo non est credendum semper suæ interpretationi.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 25. q. 1. Ipsi namque soli canones valent interpretari, qui ius condendi eos habent.

RESOLVTIO.

G *Priuilegiorum interpretatio à Pontifice facta cogit iudices ad eam seruandam: Magistrorum verò, & Doctorum, non item.*

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut notat Hugo 25. q. 1. Magistri, & Doctores valent Canones, & Apostolica priuilegia interpretari: sed interpretationes eorum nō coguntur iudices obseruare in foro iudiciario, secus autem de interpretatione † Romani Pontificis: cuius interpretationem iudices compelluntur obseruare, & Magistri coguntur in scholis docere, & prædicare. † Card. in Clemē. 1. de concessio. prben. & Decius in l. 1 ambiguis. ff. de reg. iuris.

H *Ad Argumenta.*

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Magistri possunt interpretari canones per modum disputationis perquirendo sanum intellectū ipsorum, saluis verbis eorū, sine additione, vel diminutione: sed interpretatio Papæ est per modum determinationis: eo, quòd sua determinatio ligat omnes ad tenendam ipsam: non autem ligat interpretatio Magistrorum. Similiter interpretatio Papæ potest esse cum additione, & diminutione sensus, vel sententiæ interpretatio

tio vero Magistrorum ad hoc se non extendit.

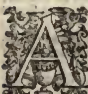
Ad secundum est dicendum, quòd illa comparatio intelligitur ibi de Magistris respectu Prælatorũ. quia in interpretationibus, & expositionibus scripturarum Magistri, & Doctores præferuntur eis: maximè illi, quorum dicta approbata sunt per Ecclesiam, sed in quæstionibus diffiniendis, & determinandis ipsi Prælati præferuntur Doctoribus.

Ad tertium est dicendum, quòd malè interpretari, potest esse dupliciter. Vno modo ex parte interpretantis, vt si fiat ex liuore, vel ex rancore in nocumentum alterius, non considerata rationis æquitate. & sic prauè Papa interpretatur Priuilegia, peccat quidem, sed eius interpretatio seruanda est: quia sententia Pastoris iusta, vel iniusta semper ligat saltem secundum præsentem iustitiam. Alio modo potest dici praua ex parte eius, quod interpretatur: & tunc, si illa interpretatio esset contra fidem, vel contineret manifestam falsitatem, non esset tunc illi interpretationi credendum. non enim potest Papa contra veritatem, sed pro veritate, vt dicit Apostolus 2. Corinth. 13.

ARTICVLVS II.

VTRVM SOLVS PAPA possit sacram Scripturam interpretari.

Innocent. in c. Super eo. de bigam. Abb. in cap. Licet, de ferijs. Et Felin. in cap. Quę in Ecclesiarum, de const. & in c. 1. & fin. de maior. & obedient.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod non solum Papa possit sacram Scripturam interpretari. Interpretatio namq; sermonum est donum Spiritus sancti. Iuxta illud Apostoli 1. Cor. 12. Vnicuique datur manifestatio spiritus ad vtilitatem: alij quidem per spiritũ datur sermo sapientiæ: alij interpretatio sermonum. Sed tale donum quandoque alij magis, quàm Papa habere possunt. Ergo non spectat solum ad Papam sacram Scripturam interpretari.

2 Præterea: In sacra Scriptura continetur doctrina prophetica. sed scribitur 2. Pet. 1. quòd omnis prophetia Scripturæ propria interpretatione non fit. Nõ est ergo voluntatis humanæ sacram Scripturã interpretari. Vnde dixit Ioseph Gen. 40. Numquid non Dei est ista interpretatio: vnde Dan. 2. scribitur: Mihi non in sapientia, quæ sit in me plus, quàm in cunctis viuentibus sacramentum hoc reuelatum est, sed vt interpretatio rei manifestè fieret.

3 Præterea: In causa fidei, Papa est æqualis conditionis cum alijs. quia potest, si à fide deuiat, cõuinci, & iudicari, sicut alij. sed sacra Scriptura est de his, quæ sunt fidei. Cuilibet ergo licitum est sacram Scripturam sibi interpretari.

A In contrarium est, quod scribitur 24. qō. 1. c. Quotiens fidei ratio ventilatur, arbitror non nisi ad Petrum, puta ad sui nominis, vel honoris auctoritatem, referre debere, vel vti nunc retulit vestra dilectio.

RESOLVTIO.

Ad Papam loco Christi principaliter Scripturę sacra interpretatio spectat.

RESPONDEO, dicendum, quòd eius est interpretari, cuius est condere. † Christi autem sacram Scripturam condere: quia de ipso est tota Scriptura subiectiuè, & fundamentaliter. Vnde dicit Au- (*† cap. Inter alia de sent. excõ. vt l. finali. C. de legibus.*)
B gust. 13. de Trini. cap. 19. Quòd scientia nostra Christus est. sapientia quoque nostra idem Christus est: quia ipse nobis fidem de rebus temporalibus inserit, ipse de sempiternis exhibet veritatem. Ad eum ergo pertinet auctoritatiuè sacram Scripturam interpretari. propter quod Lucæ 24. scribitur: Incipiens à Moyse, & omnibus Prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant. Planum est autem, quòd Christi Vicarius in tota Ecclesia est Papa, unde loco Christi ad eum principaliter pertinet sacram Scripturam exponere. In cuius signum, iam eius passione appropinquante, pro Petro, cuius successor est Papa, rogauit, vt non deficeret fides sua, sicut scribitur Lucę 22.

C

Ad Argumenta.

Ad primum dicitur, quòd planum est in Ecclesia multos esse, & fuisse dono Spiritus sancti repletos super expositione, & interpretatione sacrę Scripturæ: quia tamen Angelus Sathanæ potest se transfigurare in Angelum lucis. ideo quid tenendum, & quid non tenendum sit de illis interpretationibus, nõ nisi auctoritate Summi Pontificis terminari potest. Vnde qualiter interpretatio sententialiter sit tenenda in sacra Scriptura solum ad Papam spectat. (*2. Cor. xj.*)

Ad secundum dicitur, quòd ibi interpretatio accipitur pro reuelatione sacræ Scripturæ eo, quod prophetica doctrina, & vniuersaliter sacra Scriptura non est humana voluntate inuenta, sed à Deo inspirata. vnde subditur ibi, quòd non voluntate humana allata est prophetia, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Isto ergo modo non spectat ad Papam sacram Scripturam interpretari, sicut nõ spectat ad ipsum sacram Scripturam inspirare. solus. n. Christus est subiectum in sacra Scriptura, vt spirator, & reuelator ipsius. Papa autem sicut Vicarius Scripturam ab eo inspiratam, & interpretatam tenetur pijs opitulari, & contra impios defensare, ac de expositionibus, & interpretationibus aliorum sententialiter determinare, quid tenendum sit, & quid non tenendum. (*2. Pet. 1.*) (D) (*Scripturę sacræ subiectum.*)

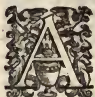
Ad tertium dicitur, quòd in causa fidei Papa est æqualis conditionis cum alijs, quantum ad illa, quæ credẽda sunt. sed, vt dicit Aug. 14. de Trin. c. 1. Aliud est scire tantummodo, quid homo credere debeat pp (*Tomo 3.*)

adipiscendam vitam beatam, quæ non nisi æterna est, E & aliud est scire, quemadmodum hoc ipsum & pijs opituletur, & contra impios defendatur. In hoc enim qualiter sacra Scriptura pijs opituletur, & contra impios defendatur, non est æqualis conditionis cum alijs. quia ad ipsum spectat sacram Scripturam interpretari, & aliorum interpretationem approbare, vel improbare. Vnde extra de hæreti. interdicitur laicis, in sacra Scriptura disputare, vel docere.

ARTICVLVS III.

VTRVM AD PAPAM spectet interpretari ius ciuile.

Glossa in cap. possessor, & ibi Ancha. de regul. iur. & glossa in cap. 2. de arbitr. lib. 6. Abb. in cap. Ecclesia. & Imola, ac Felinus in cap. 1. nu. 29. de constitutionibus.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd ad Papam nõ spectet interpretari ius ciuile. Quia ius ciuile iudicat in foro exterioris iudicij secundum faciem. Papa autem cum sit Vicarius Christi, & omnis Christi actio debeat esse eius instructio, debet iudicare secundum interiorem conscientiam. Vnde sibi, & alijs Pastoribus Ecclesiæ dicitur Ioan. 6. Nolite iudicare secũdum faciem, sed iustum iudicium iudicate.

2 Præterea: Ius ciuile præcipit ministrum obedire iudici & iudicem legi. sed si talem interpretationem exequitur Papa, condemnat quandoque innocentem pro nocente, cum secundum legis iudicium possit interdum innocens pro nocente conuinci, quod est contra diuinam legem.

3 Præterea: Papa non debet facere alicui iniuriã, sed iniuriam facit Imperatori, si interpretatur ius ab eo conditum.

IN CONTRARIVM est. Quia, ad quem pertinet iudicare Legislatorem, ad eum pertinet interpretari legem latam per eum: Sed ad Papam pertinet iudicare Imperatorem, si delinquit. Ergo ad ipsum pertinet interpretari legem latam per ipsum.

RESOLVTIO.

Ad Papam iuris ciuilis interpretatio spectat propter eius correctionem, obligationem, confirmationẽ, declarationem, & suppletionem.

RESPONDEO, dicendum. Quòd quadruplex interpretatio legis ciuilis pertinet ad Papam. Prima est quantum ad eius correctionem, multa.n. permittit, & multa impunita relinquit lex ciuilis, quæ per diuinam legem, cuius Papa minister est, corriguntur, vt dicit Aug. 1. de lib. arb. cap. 5. Secunda est, quantum ad eius obligationem. ad Papam nãque spectat interpretari quas controuersias, & quæ Ecclesiastica negotia vult ligari, vel solui legibus Imperatorum, & quæ non. Vnde 10. d. cap. Lege. Scribitur, ꝙ legibus Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis controuersijs vtendum est. Tertia est, quantum ad eius confirmationem. non enim potest esse magis exempta lex, quàm Legislator. vnde si examinatio, & confirmatio Imperatoris spectat ad Papam, oportet ꝙ imperialium legum confirmatio, vel reprobatio similiter ad ipsum spectet. Quarta, quantũ ad eius declarationem, & suppletionẽ. sicut enim omnis sciẽtia humanitus inuenta est imperfecta, & quædã vmbra respectu diuinæ scientię, sic Papa, qui est armatiũ sacræ Scripturæ, debet Imperiales leges declarare, & supplere per notitiam, & sufficientiam diuinæ scientiæ, cuius minister est.

Ad Argumenta.

F AD PRIMVM dicitur, quòd Christi actio debet esse Papæ, & cuiuslibet Christiani instructio ad cogitandum, quòd ipse sit Deus iudex iustissimus. quia actio, qua Christus iudicat ex auditu interiori, nostra instructio est ad cognoscẽdum, quòd ipse nec falli potest nec fallere. non tamen talis eius actio debet esse nostra instructio ad agẽdum, vt similiter nos debeamus iudicare secundum interiorem conscientiam, cum possimus falli, & fallere.

AD secundũ dicitur, quòd minister tenetur obedire iudici, & iudex legi secundum veritatem: distinguitur tamen duplex veritas. vna est rei factæ, & altera est rei faciendæ. Contra primum tenetur obedire G subditus Prælato præcipienti, & iudex legi, sed non contra secũdam. Vnde in casu, quo præcipitur, quòd innocens occidatur probatus nocens, dicitur, quòd quàmuis in hoc obediatur cõtra veritatem rei factæ, non tamen obeditur contra veritatem rei faciendæ, eo, ꝙ in foro iudicij, vbi inquisita est veritas, sic inuẽtum est.

AD tertiũ dicitur, ꝙ nulli facit iniuriam qui vtitur iure proprio. Eo ipso ergo, quòd Papa est supra Imperatorem & ipse est minister eius: oportet, quòd lex eius sit ministra legis eius. Vnde si vtat' iure suo, in hac parte non facit iniuriam sibi.

ARTICVLVS IIII.

H *VTRVM PAPA POSSIT interpretari ius naturæ.*

Ioan. de Selua in tract. de iure iurando. par. 4. qõ. 5. & Decius, Felinus, & Doctores in cap. Quæ in Ecclesiarum, de constitutionibus.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa nõ possit interpretari ius naturæ. quia nullus debet esse interpres legis, quã ipse non ponit. Sed Papa non ponit legem naturæ. Ergo non debet eam interpretari.

2 Præterea: Illud, quod est omnibus notum, non indiget interpretatione. sed lex naturæ est omnibus nota,

Tomo 1.

nota, sicut dicit Glo. super illo verbo Roma. 1. Cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerũt: Ergo non indiget interpretatione.

3 Præterea: Quod est omnibus commune, non datur auctoritas super eum magis vni, quàm alteri. Sed ius naturale est commune omni nationi, vt dicit Isidorus. † Ergo non datur auctoritas interpretandi ipsum magis Papæ, quàm alteri.

† Lib. 5. Etymologiarũ, & habetur in c. ius naturale dist. 1.

IN CONTRARIVM est. Quia ius naturale est, quod in lege, & Euãgelio cõtinetur, vt ponitur 1. dist. cap. Humanum genus: Sed ad Papam pertinet interpretari legem, & Euangelia, vt supra dictum est. Ergo ad ipsum pertinet naturale ius interpretari.

RESOLVTIO.

Papa propter legis naturę multiplicem variationẽ potest eam interpretari.

RESPONDEO, dicendum, quòd illud conuenit interpretari, quod contingit variari. Est autem actio humanæ naturæ post peccatum quadrupliciter variata, vt dicit Augustin. in lib. 83. quæstionum. q. 66. Nam in prima actione ante legem scriptam lex naturæ in homine (vt dicit) fuit sine pugna. quia sine cognitione distincta peccatorum: Concupiscentiã (inquit Apost. Roma. 7.) nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. In secunda vero actione sub lege scripta lex naturæ fuit cum pugna, tamen sine victoria. quia occasione accepta peccatum per mandatum legis operatum est omnem concupiscẽtiam. Notificabat enim lex peccata, quibus lex naturæ impugnabatur, non conferendo tamen gratiam adiutricẽ. Vnde dicebatur esse pugna sine victoria. In tertia autem actione sub lege gratiæ lex naturæ est in pugnã, tamen cum victoria, eo ꝙ per sacramenta, quæ sunt vasa gratiæ, confertur victoria per gratiam adiutricẽ. Sed in quarta actione, vt in patria, lex naturæ non habebit pugnam, sed pacem sempiternam. Sicut ergò lex naturæ est multipliciter variata: sic per Ecclesiasticam disciplinam, cuius Papa est minister, est multipliciter interpretata.

Tomo 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicẽdum, quòd sicut in regimine exteriori est duplex lex necessaria: vna naturalis certificans de agendis in vniuersali. Alia positiua, descendens ad causas speciales: sic in regimine interiori animę ponitur duplex lex. Vna naturalis, quæ certificat de regulis operãdorum vniuersalibus. Alia, quæ certificat de casibus operandorum particularibus, quæ appellatur conscientia. Vtriusque autẽ legis Papa interpres est: & vtraque subijcitur iudicio suo. quia legem naturæ quàmuis nõ ponat in vniuersali, pertinet tamen ad ipsum ponere in particulari, particulares casus ex ipsa eliciendo, & specialiter explicando. Similiter conscientia quàmuis ipse non ponat eã simpliciter: ponit eam tñ secundũ quid. quia iudicio suo quis debet stare, si sit recta, vel nõ recta.

A AD secundum est dicendum, quòd lex naturę est omnibus nota vniuersaliter: sed talis notitia modicũ vtilis est: quia cum actio sit suppositorum particularium: sermones vniuersales in materia morali modicum proficiunt ad agendum, vt dicit Philosophus 1. Ethicorum.

1. Meta c. 1. 1. Eth. cap. 3. & 7.

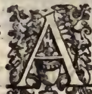
AD tertium est dicendum, quòd ius naturale quandoque accipitur sine cognitione, sine electione, & sine particulari actione, vel expressione. Quandoq; vero cum cognitione, sine electione. Quandoque autẽ cum electione sine tamen particulari expressione. Primo modo conuenit omnibus rebus. Secundo omnibus animalibus. Tertio omnibus hominibus. Quarto hominibus sic viuentibus, & sic agentibus secundum talia, vel talia præcepta: & isto modo sic

B Papæ cõuenit supra ius naturale auctoritatem interpretandi habere quod non conuenit alijs.

ARTICVLVS V.

VTR. PAPA TENEATVR dubia semper in meliorem partem interpretari.

B. Thom. Caietanus 2. 2. q. 60. art. 4. & Canonistę in cap. Abbatem de verb. signifi. & Doctores in l. semper in dubijs. ff. de regul. iur.

C AD quintũ sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa nõ teneatur dubia semper in meliorem partem interpretari. Quia magis est sequendũ iudicium interioris conscientiæ, quàm exterioris iudicij; cum illud liget ex lege naturæ, istud autem ex lege positiua. Si ergo conscientia dictat alicuĩ dubia interpretanda esse in malam partem, est tale iudicium sequendum.

2 Præterea: Super illo verbo Apostoli 1. ad Cor. 10. Tentatio vos non apprehendat nisi humana; dicit Augustinus, ꝙ tentationem accipit Apostolus pro dubitatione; vt sit sensus: ꝙ dubitatio de homine debet nos apprehendere: sed non de Deo: quia sicut dubitare de Deo perniciosum est: sic dubitare de homine saluberrimum est.

Q. vet. & no. test. qō. 99. To. 4.

D 3 Præterea: Dubitare de fide periculosum est. Si quis ergo est suspectus, aliquem esse dubium in fide: tutius est tale dubium in peiorẽ partẽ interpretari.

IN CONTRARIVM est, quod dicit glossa Rom. 14. Qui non manducat: manducantem non iudicet. Ambigua (inquit) debemus semper in meliorem partem vertere.

RESOLVTIO.

Papa in meliorem semper partem dubia interpretari debet, quatuor de causis, vt infra patebit.

RESPONDEO, dicendum, quòd in interpretatione dubiorum fertur iudicium. Est ergo magis

magis tutum iudicium dubiorum vertere in meliorẽ partem semper: propter quatuor. Primo, propter ipsum iudicatum. quia sine sufficienti causa nulli est facienda iniuria. Vbi ergo non apparent manifesta iudicia de malitia alicuius: iniuria fit sibi, si malum esse iudicetur, ex quo sine legitima causa illud, quod dubium est, in malum interpretatur. Secundo, propter ipsum iudicantem. quia habens bonam opinionem de aliquo malo homine licet fallatur, non tamẽ mentitur, quia contingentia particularia scire nõ tenetur. nec inficitur in affectu. quia de quolibet præsumendum est bonum: nisi euidenter appareat contrarium. Tertio, propter ipsum iudiciũ. Nam aliud est iudicare de re: aliud est iudicare de homine: quia malè iudicare de re, est malum iudicantis. Sed malũ iudicare de homine est malum ipsius iudicati, cum ex hoc condemnatur sine causa. Quarto, propter remedium, vt à iudicio distinguitur. Differt enim remedium à iudicio, quia in remedium apponendo, in dubijs semper est supponẽdum, & interpretandũ, quod est deterius. Sed in iudicando dubia, est semper interpretandum, & supponendũ quod est melius.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd in foro interioris conscientiæ agitur causa inter Deum, & hominem: ideo semper tale iudicium est sequendum, siue sit rectum, siue non rectum, dummodo rectum esse credatur. quia Deus magis respicit illud, quod interius in homine geritur, quàm, qđ exterius agitur. Sed in foro exterioris iudicij agitur causa inter hominem, & hominem. Ideo iniuria fit proxi- E mo, si illud, quod dubium est, sine legitima causa in malum interpretatur.

AD secundum est dicendum, ꝙ Augustinus ibi loquitur de dubitatione finalis termini. De homine namque semper est dubitandum, vt spes finalis in eo non ponatur. Econtrario diffidẽtia finalis est de Deo perniciosa, si ipse Deus non præfigatur finis, propter quem omnia alia intendantur. Vult ergo dicere August. ꝙ tentatio humana (vt ait Apostolus) nos debet apprehendere, vt dubitatio de homine, ne in eo spes F nostra ponatur tamquam in fine, semper nos apprehendat, sed non diuina. Glossa tamen cõmunis aliter exponit, ꝙ humana tẽtatio est aliter sapere, quàm res se habeat: vt cum ex aliquibus indicijs homo de bonitate alicuius incipit dubitare. Tunc autem non esset humana, quando iam ex illis leuibus signis temerariè certum iudicium daret. Si enim non est in nobis perfectio Angeli: non tamen debet in nobis esse præsumptio diaboli.

AD tertium est dicendum, ꝙ sicut dicit Iacobus in canonica sua, c. 2. Tu fidem habes, & ego opera: G ostende mihi fidem tuã sine operibus, & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Ex quo dicto clarè ostenditur, ꝙ per opera ostenditur fides, & infidelitas alicuius. Vnde si manifesta iudicia apparent, ꝙ quis sit dubius in fide, est statim manifestandus, vt corrigatur: non vt confundatur. Iuxta illud Iacobi vltimo capitulo: Si quis autem ex vobis errauerit à veritate, & conuerterit quis eum: scire debet quoniã qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vitæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum.

QVAEST. LXVIII. DE DISPENSATIONE PER BENEFICIORVM COLLATIONEM.

DEINDE *considerandum est de beneficiorum collatione. Circa quod quæruntur Quatuor.*
Primò, Vtrum solus Papa in pluralitate beneficiorum possit dispensare.
Secũdo, Vtrum sine auctoritate Papæ Episcopus possit plura beneficia vni conferre.
Tertio, Vtrum, mortuo Papa, Collegium Cardinalium possit Ecclesiastica beneficia dispensare.
Quarto, Vtrum cum dispensatione Papæ licitum sit plura beneficia retinere.

H

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare in pluralitate beneficiorũ.

Vide glossam, Innocentium, Abbatem, & Doctores in cap. de multa, de præben. & Hostien. in summa, titu. de præbend. §. fin. & titu. de dispensation. §. quis possit dispensare.

AD primum sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit dispẽsare in pluralitate beneficiorum. Papa enim non potest dispensare in eo, quod est simpliciter malum, & iniustum. Est autem simpliciter malum, quo tollitur finis, ad quem res ordinata est. Finis autem, ad quem ordinatur, gratia bene-

neficiorum eſt, vt diuerſi miniſtri in diuerſis officijs ſeruiant Eccleſiæ. qui tollitur, ſi plura beneficia vni conferantur.

2 Præterea: Papa non poteſt diſpenſare contra ius naturale: Sed pluralitas beneficiorum eſt contra ius naturale, quia eſt contra iuſtitiam diſtributiuā, quæ in proportione arithmetica conſiſtit. vt patet per Philoſophū 5. Eth. Vt vnicuique detur non ſecundum æqualem quātitatem, ſed ſecundum proportionem: vt pro maiori ſeruitio maius beneficium, & pro minori minus conferatur. Talis autem iuſtitia tollitur, ſi plura beneficia conferantur vni.

Ariſt 5. Eth. cap. 3.

3 Præterea: Miniſter non poteſt contra voluntatē Domini rem ſuam diſpenſare. ſed Papa eſt miniſter rerū Eccleſiaſticarum. Iuxta illud, quod ſcribitur 10. q. 2. c. Precarie. Sic tractare res Eccleſiæ ſe arbitretur, vt alienarum rerum diſpenſatorem, nō propriarum largitorem. Sed hoc eſt contra voluntatem Domini, quòd plura beneficia vni conferantur. Dicitur enim diſpenſatio, quaſi diuerſorum penſatio.

4 Præterea: Si quis habet plura beneficia, cogitur ſubeſſe pluribus Dominis, & eadem hora pluribus obedire Prælatis, & à pluribus iudicari, & ab vno ordinari, altero inuito. hoc autem habet annexam impoſſibilitatem, quia impoſſibile eſt, duobus Dominis ſeruire, ut ſcribitur Matth. 6.

In Contrarium eſt, quod ſcribitur extra de conceſſ. præben. in cap. Propoſuit. Dicit enim Papa: Secūdum plenitudinem poteſtatis de iure poſſumus, & ſupra ius poſſumus diſpenſare.

RESOLVTIO.

Papa in beneficiorum pluralitate diſpenſare poteſt Eccleſię vtilitate, & iuſtitiæ æquitate ſeruata.

Respondeo, dicendum, ꝙ in collatione beneficiorū aliquid eſt de iure diuino, & naturali: & aliquid eſt de iure poſitiuo. De iure nāque naturali, & diuino eſt, vt beneficium detur propter adminiſtrationem officij. Sic enim mandatum eſt Num. 18. Filijs autem Leui dedi decimas Iſrael in poſſeſſionē pro miniſterio, quo ſeruiunt mihi in tabernaculo fœderis, vt nihil aliud poſſideant, decimarum oblatione contenti. Et Apoſtolus 1. Corin. 9. dicit: Sic Chriſtus ordinauit, vt qui Euangelium annunciant, de euangelio viuant. Iuxta illud Lucæ 10. Dignus eſt operarius mercede ſua. De iure vero poſitiuo eſt paucitas, vel pluralitas beneficiorum. Non enim poſſunt talia cadere ſub vna regula. quia conſiderata quandoque Eccleſię neceſſitate, vel perſonæ dignitate, plura beneficia conferenda ſunt vni, quàm alteri. Cum igitur Papa non ſolum poſſit illa, quę ſunt iuris poſitiui, verum etiam ſupra ipſum ius poteſt diſpenſare vt ſupra allegatum eſt. Ideo dicendum eſt, ꝙ ſicut de iure poſitiuo communi, cuius Papa eſt conditor, facta eſt talis reſtrictio, vt nulli liceat plura beneficia habere. ſed quicumque recipit aliquod beneficium curā habens animarum annexam, ſi prius tale beneficium habebat, eſt eo ipſo iure priuatus, ſicut ſcribitur ex-

A tra de præben. & dig. c. De multa. Sic Papa, qui eſt ſupra ius, poteſt talem reſtitutionem relaxare. & in pluralitate beneficiorum vniuerſaliter diſpenſare, conſiderata tamen Eccleſię vtilitate, & iuſtitiæ ęquitate. Aliter, vt dicit Bern. magis dicenda eſt diſſipatio, quàm diſpenſatio. In de conſid. lib. 3.

Ad argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ non eſt ibi priuatio finis. poteſt enim beneficiatus adminiſtrare officium vel per ſe, vel per alium, auctoritate ſuperioris. Non enim Paulus adminiſtrabat officium perſonaliter in Eccleſia Philippenſium, ſed per ſuos miniſtros: & tamen reſidens ipſe pręſentialiter apud B Eccleſiam Theſſalonicam beneficium procurationis à Philippenſibus recepit, ut ipſe teſtatur Philip. 4.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd Papa non poteſt diſpenſare ſupra ius naturale communiter ſumptum: ſed bene poteſt diſpenſare in iure naturali, quantum ad illa, quæ ex iure naturali eliciuntur, & explicantur. Nec tollitur iuſtitia diſtributiua in collatione beneficiorum, dummodo iuſta cauſa fiat. quia ſi vnum beneficium detur vni, & plura dentur alteri pro eodem ſeruitio, poſſunt alia negotia occurrere, in quibus conſiderata Eccleſiæ *utilitate, vel perſonę dignitate, unus meretur plura recipere, quàm alius. * al. neceſſitate.

Ad tertium dicitur, Verum eſſe, ꝙ Papa eſt rerū Eccleſiaſticarum diſpenſator. In diſpenſatione tamen non ſolum requiritur fidelitas, ſed etiam pru- C dentia: quæ cum ſit recta ratio agibilium, fideliter diſpenſat Papa Eccleſiaſtica beneficia conferendo plura vni, quàm alteri, conſiderata pro loco, & tempore Eccleſię vtilitate, vel perſonarum dignitate.

Ad quartum eſt dicendum, quòd Hugo ſic ſoluit argumentum iſtud 21. q. 1. dicens, ꝙ clericus poteſt habere plura beneficia in pluribus Eccleſijs tamquam laicus, non ſicut clericus. Nam Eccleſiaſticum beneficium laico poteſt in ſtipendium aſſignari, vel ad tempus, vel vſque ad mortem. ſed clericus eſſe nō poteſt niſi vnius Eccleſiæ, in qua poteſt habere vocē, & à Prælato illius poteſt ordinari, & iudicari. Dicendum eſt tamen, ꝙ ille, cum quo diſpenſatum eſt de pluribus beneficijs per Papam, non eſt perplexus, vel ad impoſſibile conſtrictus. quia talem perplexitatem D ſuperior tollit, vt ipſe eligat cui uoluerit obedire, & à quo voluerit ordinari. Vnde ſicut Papa in pluribus Eccleſijs iuriſdictionem ſibi confert; ita & plurium Prælatorum eum ſubditum facit.

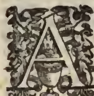

ARTI-

ARTICVLVS II.

VTR. EPISCOPVS ABSQVE Papæ auctoritate plura beneficia possit vni conferre.

Vide doctores in cap. de multa. & Abbatem in cap. extirpandæ §. qui vero. nu. 36. & 37. & glossam. in cap. Sanctorum. 70. Dist. & in cap. non potest. de præbend. lib. 6.

D secundum sic proceditur. Videtur enim, quod sine auctoritate Papæ Episcopus possit plura beneficia vni conferre. scribitur enim 70. dist. cap. Sanctorum, quod cum dispẽsatione Episcopi vnus diuersis potest præesse Ecclesijs.

2 Præterea: Episcopus in sua dioecesi habet iurisdictionem: sed confere beneficia, potestatis iurisdictionis est. Ergo collata Episcopo potestate iurisdictionis, intelligitur esse collata potestas conferendi beneficia.

3 Præterea: Causa dispensationis in pluralitate beneficiorũ videtur esse personarum dignitas: vt quanto aliqui sunt in sanctitate, & scientia digniores; tanto sunt pluribus beneficijs promouendi, & honorandi. sed tales personæ possunt esse in qualibet dioecesi. Ergo cum talibus potest Episcopus dispensare.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de præbend. & dig. cap. De multa prouidentia.

RESOLVTIO.

Episcopus in pluralitate beneficiorum dispensare non potest, nisi propter Ecclesiarum tenuitatẽ, et Clericorum raritatem: & vna si ab altera pendeat: si Ecclesia dignitati, vel prabenda sit annexa: vel vnam habeat titulatam, alteram vero commendatam.

RESPONDEO, dicendum, quòd aliqui dicũt, Epũm posse dispensare cum aliquo, in pluralitate beneficiorum in eodem Episcopatu, sed non in diuersis. quia non potest eum facere subditum in dioecesi, in qua iurisdictionem non habet. Vnde talis esset perplexus, quia ex quo dispensaret cum eo, vt plura beneficia posset recipere in diuersis Episcopatibus, cum omnibus illis teneretur obedire, obligaret eum ad impossibile. quam impossibilitatem, vel perplexitatem solus Papa tollere potest. Sed hoc nulla ratione fulcitur. quia vniuersaliter interdicitur extra. cap. supra dicto. De multa. vt nullus plura beneficia tenere valeat absque dispensatione Sedis Apostolicæ. vnde exceptis casibus, qui in iure exprimuntur, puto, quod Episcopus in pluralitate beneficiorum non potest dispensare.

Ponuntur autẽ quinque casus in iure, vt patet 21. q. 1. & extra de elect. cap. Dudum. in quibus permittitur dispensatio in pluribus beneficijs. Primus est propter Ecclesiarum tenuitatem, vt quando neutra

E per se sufficit ad sustentandum ministrum, potest ambabus præfici. Secundus est, si vna pendet ex altera. Tertius est, propter raritatem clericorum. Quartus est, si Ecclesia annexa est prebendæ, vel dignitati. Tunc enim in maiori Ecclesia potest residere, & in parochia idoneum ministrũ tenere. Quintus est, si vnã habet titulatam, & aliam commendatam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd illud decretum loquitur de beneficijs simplicibus nõ habentibus curam animarum, in quibus conceditur Episcopo dispensare. Vel loquitur de pluribus benefi-

F cijs, in quorũ vno sit præbẽdatus, & in alio titulatus.

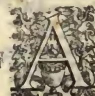
AD secundum est dicendum, quòd collatio beneficiorum est potestatis iurisdictionis deriuata à Papa in ipsos Episcopos. & ideo quanta iurisdictio in iure à Papa exprimitur, tanta eis conuenit, & non plus.

AD tertium est dicendum, quod extra de præben. & dig. c. De multa. soluitur istud argumentum: vbi sic dicitur: Nullus plures dignitates, vel personas habere præsumat. circa sublimes tamen, & litteratas personas, quæ maioribus sunt beneficijs honorandæ, cum ratio postulauerit, per Sedem apostolicam poterit dispensari.

ARTICVLVS III.

G *VTRVM MORTVO PAPA, Collegium Cardinalium possit Ecclesiastica beneficia dispẽsare.*

Ioan. de selua in tract. de benefi. par. 2. q. 2. & glossa, & Doctores in cap. Vbi periculum in 6. ijdem quoque de elect. & in cap. 1. de schismat. lib. 6. & in clemen. ne Romani de electione.

D tertiũ sic proceditur. Videtur enim, quòd mortuo Papa, Collegium Cardinaliũ possit Ecclesiastica beneficia dispensare. quia

H maioris potestatis est collegium Cardinalium, quàm capitulum Ecclesiæ cathedralis. sed capitulum potest, mortuo Episcopo, dispensare ecclesiastica beneficia. Ergo multo fortius poterit Collegium Cardinalium, mortuo Papa.

2 Præterea: Beneficia conferre, est potestatis iurisdictionis: sed collegium, mortuo Papa, potest quicquid iurisdictionis est. quia potest excommunicare, & compescere rebelles Ecclesiæ. Ergo potest similiter Ecclesiastica beneficia dispensare.

3 Præterea: Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ potest, mortuo Archiepiscopo, electos suffraganeos confirmare, & eorum confirmationem committere. Ergo multo magis potest Collegium Cardinalium de

de Prælatis, quorum confirmatio ad Sedem Apostolicam spectat. A

In Contrarium est, quod scribitur extra de elect. cap. Vbi maius, §. ijdem quoque, lib. 6. Scribitur enim ibi, ꝙ Cardinales, mortuo Papa, prouisioni successoris, sic attentius vacent, quatenus se nequaquàm de alio negotio intromittant.

RESOLVTIO.

Cardinalium Collegio, mortuo Papa, Ecclesiastica beneficia dispensare, interdicitur.

Respondeo, dicendum, ꝙ scribitur extra, ne se. va. aliquid. Innoc. lib. 6. Collatio beneficiorum, vel simul pertinet ad Capitulum, & Episcopum: vel ad Episcopum solum cum consilio, vel assensu Capituli: vel ad aliquem de Ecclesia, puta Archidiaconum, vel alium cum requisitione Episcopi. Si primo modo, communiter spectat ad Capitulum, & Episcopum, tunc mortuo Episcopo, vel à beneficiorum collatione per Papam suspenso, potest capitulum vacantes præbendas conferre, dato ꝙ Episcopus in collatione illarum aliquid interesse habeat, vt Prælatus, sicut ibi dicitur. Si vero secūdo modo, collatio beneficiorum solum ad Episcopum spectat cum consilio, vel assensu sui Capituli: tunc, mortuo Episcopo, vel suspenso, Capitulum non potest de collatione talium præbendarum se intromittere. Sed si tertio modo collatio prebendarum pertinet ad aliquem de Ecclesia cum consilio Episcopi: tunc sublato Episcopo de medio per mortem, vel per remotam distantiam non est propter hoc collatio beneficij vacantis differenda: quia in petendo, vel expectando eius cōsiliū, posset vacanti beneficio periculum imminere: quia ergo iure permittitur collatio beneficiorum Capitulo cathedralis Ecclesiæ modo, quo dictum est: collegio verò Cardinalium interdicitur, sicut patet extra de elect. vbi maius periculum: Ergo † concludendū est, ꝙ collegium Cardinalium, mortuo Papa, non potest Ecclesiastica beneficia dispensare. B

† Cap. Illa, & ibi glossa & Docto extra. de Sede vacante.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd non semper: Quod potest maius, potest minus, nisi vnum per se ordinetur ad aliud. Potest enim homo generare hominem, & non canem. Collegium nāque Cardinalium non habet per se ordinem ad alia Collegia Ecclesiarum cathedralium: quia alia Collegia tenentur regulari iure scripto, & posito per Papam. Sed illud Collegium est assistens illi, qui est iuris lator, & positor: Vnde habet alia Collegia regulare, & non ab eis regulari.

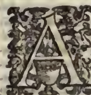
Ad secundum est dicendum, quòd iurisdictionis potestas tamquàm in fonte residet in Papa, & ab eo tribuitur, & restringitur in alijs. Collegio ergo, quando immineret periculū defendendi terras Ecclesiæ, conceditur potestas excommunicandi, & compescendi rebelles: sed potestas Ecclesiastica beneficia dispensandi interdicitur.

Ad tertium dicitur, ꝙ Ecclesia tamquàm mater omnium fidelium per sua statuta semper nititur animarum periculis obuiare. Quia ergo per Metropolitanorum mortem possunt suffraganeæ Ecclesiæ detrimentum sustinere, vt Christi greges diu carerēt Pastoribus: ideo prouide statutum est, vt Metropolitana capitula possint canonicè electos confirmare, & eorum consecrationem committere. Vt autem Cardinales, Sede Apostolica vacante, electioni Apostolicę attentius insistant, omnia alia negotia eis interdicuntur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum cum dispensatione Papæ sit licitum plura beneficia retinere.

Textus, & ibi Hostiensis Panormit. & alij in cap. Quæris, extra de ætat. & qualit. & Conc. Trid.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ cum dispensatione Papę nō sit licitum plura beneficia retinere: quia quod est turpis lucri, non potest licitè teneri: sed tenere plura beneficia est turpis lucri, vt dicitur 21. q. 1. cap. Clericus. Ergo licitè non tenentur.

C 2 Præterea: Bigamia habet annexam irregularitatem, sed habens plura beneficia est bigamus: quia habet plures sponsas. Ergo non potest sine peccato ipsa retinere.

3 Præterea: Beneficium iustè non retinetur nisi per officium: sed homo non potest in pluribus Ecclesijs officium exercere. Ergo non potest plura beneficia iustè retinere.

In Contrarium est, quia vbi esset periculum animarum, Ecclesia non dispensaret. Dispensat autem in pluritate beneficiorum: Absque periculo ergo animæ possunt retineri.

RESOLVTIO.

Plura beneficia retinere quàmuis in casu licitum sit cum dispensatione: non tamen expedit. D

Respondeo, dicendum, quòd aliqua sunt simpliciter bona. Aliqua vero simpliciter mala. Aliquā verò media. Pluralitas enim beneficiorum non potest contineri cum simpliciter malis, vel cum simpliciter bonis. Nam si esset de simpliciter bonis, nulla posset fieri de ipsa prohibitio. non enim potest prohiberi, quòd quis non habeat Fidem, Spem, & Charitatem: quæ sunt simpliciter bona. Prohibetur autem pluralitas beneficiorum habentium curam, sicut patet extra de præben. cap. De multa. Non potest ergo contineri inter simpliciter bona. Nec potest contineri inter simpliciter mala: quia tunc nulla posset fieri in ea dispensatio, vel relaxatio. Non enim sunt

sunt

sunt dispensabilia, furtum, adulterium, & sacrilegiū, & talia. quæ sunt simpliciter mala. Continetur ergo cū bonis medijs, quæ in casu aliquo possunt esse bona, vel mala secūdum diuersas circumstantias occurrentes. Puto ergo, † quòd tenere plura beneficia cum Papæ dispensatione licitum est, dummodo ex parte dispensantis, & dispensationem recipientis sit vrgens necessitas, vel communis Ecclesiæ vtilitas. Si verò ex parte dantis sit priuata carnalitas, & ex parte recipientis auaritiæ cupiditas, illicitum est tenere, quia tunc, vt Bernard. De consid lib. 3. dicit: magis dicenda est crudelis dissipatio, quàm dispensatio. Verum quia secundum Apostolum 1. Corin. 6. Multa licent, quæ non expediunt. ideo quàmuis in casu licitum esse possit plura beneficia tenere cum dispensatione, non tamen expedit. Contrahitur enim in Ecclesiastico beneficio spirituale vinculum respectu Ecclesiæ, cui homo tenetur quando indiget prouidere, & respectu Prælati, cui in mandatis tenetur obedire. In pluralitate autem beneficiorum tale vinculum spirituale quodammodo dissoluit, quantum ad Ecclesiæ indigentiam: quia non potest vtrique Ecclesię deseruire simul indigenti. sicut si simul instet electio fienda in vtraque. & quantum ad Prælati obedientiā: quia non potest simul vtrique diuersa mandāti obedire. Aliud vinculum incurritur in Ecclesiastico beneficio, quātum ad beneficium temporale, quod recipitur. quod quidem datur ad ministrorum sustentationem, & pauperum subuentionem. Planum est autē, quòd ex pluralitate beneficiorum fit ministrorum diminutio: quia de beneficio duorum, & quādoque decem, vnus solus sustentatur. Fit similiter pauperum defraudatio: quia in Ecclesia, in qua præbendatus non facit residentiam, non subuenitur pauperibus. Vnde propter multa pericula, quæ pluralitas beneficiorum habet annexa, & propter scandalū,

† Pet. de Ancha. in repetitione, c. 1. de cōstituit. & Abb. in c. de multa, num. 20. de præben.

E quod in Ecclesia ex hoc seminatur; puto, quòd quantumcūque in aliquo casu sit licitum, nullo tamen modo est expediens.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicēdum, quòd tunc est turpis lucri pluralitas beneficiorum, quando ex cupiditate suscipitur, & priuata carnalitate impēditur. In casibus tamē illis, in quibus licet plures Ecclesias habere, puto quòd licet habere plures præbendas simplices, vel plura beneficia in pluribus Ecclesijs absque

F nota turpis lucri: quia in omnibus illis casibus rationabiliter exprimitur causa, quare pluralitas beneficiorum est permissa.

Ad secundum est dicendum, quòd non est sponsus præbendatus, nisi vnius Ecclesiæ tantum de iure communi. Si verò in alia Ecclesia habeat beneficium, datur sibi magis in stipendium, sicut daretur laico. Vnde Vrbanus Papa dicit 70. dist. cap. Sanctorum. Quòd licet Episcopo disponere, vt vnus diuersis Ecclesijs præesse possit: canonicus tamen præbendarius esse non possit, nisi vnius, in qua conscriptus est. Ex

G dispensatione tamen Papæ potest conscribi in pluribus: & subditus plurium Prælatorum fieri. per quem tollitur bigamia, & irregularitas.

Ad tertium est dicendum, quòd illud quod per ministros facimus, per nosipsos facere dicimur. Vnde ex quo in aliquo casu per Papam dispensatur cum aliquo de pluralitate beneficiorum, intelligitur esse dispensatum: vt, vbi per se nō potest exercere officium, exerceat per idoneum suum ministrum: & per hoc differt spirituale coniugium à corporali. quia in spirituali per alium debitum homo potest reddere, quod non potest in coniugio corporali.

QVEST. LXIX. DE DISPENSATIONE PER OFFICII ADMINISTRATIONEM.

INSVPER considerandum est de officij administratione, Circa quod quæruntur Septem.

Primo, Vtrum ex præcepto Papæ quilibet beneficiatus teneatur dicere horas canonicas.

Secundo, Vtrum ex præcepto Papæ beneficiatus sciens horas omnes teneatur dicere, quot beneficia habet.

Tertio, Vtrum ex præcepto Papæ beneficiatus teneatur dicere horas secundum consuetudinem vniuersalis Ecclesiæ, vel illius Ecclesiæ, in qua beneficiatus est.

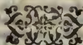
Quarto, Vtrum ex præcepto Papæ existens in sacris

H *teneatur horas canonicas dicere.*

Quinto, Vtrum ex præcepto Papæ existens in studio sit excusatus à debito dicendi horas.

Sexto, Vtrum ex præcepto Papæ omnis religiosus teneatur dicere horas.

Septimo, Vtrum ex præcepto Papæ omittenti horas iniungendum sit, quòd dicat easdem horas, quas dimisit.

ARTICVLVS I.

VTRVM EX PRAECEPTO *Papæ quilibet beneficiatus teneatur dicere horas canonicas.*

Cap. Quod à te. & cap. diuerſis fallacijs de cler. coniu. & cap. fin. 91. diſt. & ibi gloſſ. & Docto. & Sanct. Anto. part. 3. tit. 13. cap. 4. §. 1 & gloſſa in cap. Clericus 19. diſt. & Hoſt. & Doctores in cap. 1. de celebrat. miſſarum.

D primum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ex præcepto Papæ quilibet beneficiatus non teneatur dicere horas canonicas. quia Eccleſia non debet diſſimulare illud, quod vergit in periculum animarum, ſed Eccleſia diſſimulat non corrigendo transgreſſores, & non dicentes horas canonicas. Non eſt ergo dicendum, ꝙ omnes beneficiati ex præcepto Papæ teneantur dicere horas canonicas.

2 Præterea: Conſuetudo tenet vim legis: ſed non eſt conſuetudo, vt omnes beneficiati teneantur ad horas canonicas. quia multi laici ſunt beneficiati, qui horas canonicas dicere non tenentur.

3 Præterea: Parcendum eſt multitudini, vt poteſt colligi 2. Reg. cap. 18: Vbi dicitur, ꝙ Ioab retinuit populum, ne perſequeretur Iſrael volẽs parcere multitudini. ſed multi beneficiati nunquam dicunt canonicas horas, non ſolum minores: Immo Prælati, & maiores. vt patet extra de cele. miſ. cap. dolentes. Parcendum eſt ergo tantæ multitudini.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur extra de celebr. miſs. c. ſupradicto. vbi Papa dicit: In virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipimus, vt diuinum officium, nocturnũ, pariterq; diurnũ, quantum Deus eis dederit, ſtudioſè pariter celebrẽt, & deuote.

RESOLVTIO.

Quilibet beneficiatus ex præcepto Papæ horas Canonicas recitare debet. Nam eas recitare contemnens mortaliter peccat, & excommunicari poteſt, admonitione præmiſſa, & neglecta.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſicut præcipit Apoſtolus 1. Corin. 7. Vir vxori debitum tenetur reddere, & vxor viro. Planum eſt autem, quòd inter clericum beneficiatum, & inter Eccleſiam, in qua conſcriptus eſt, & beneficiatus, eſt quoddam ſpirituale matrimonium contractum. quia miniſter eſt Chriſti, & Chriſti officium gerit, qui deſponſauit, & copulauit ſibi Eccleſiam non habentem maculam, neque rugam, vt dicit Apoſtolus ad Ephe. 5. Vnde ſicut ab Eccleſia exigit debitum beneficium, ſic Eccleſiæ tenetur reddere debitum officium. Nam ſecundũ Hierony. beneficia propter officia data ſunt. Si ergo ſine excuſatione rationabili clericus beneficiatus nõ dicit debitum officium, ſed ſcienter dicere negligit, vel contemnit; puto, ꝙ peccat damnabiliter intantũ

A ꝙ poſt admonitionem canonicam pro tali culpa excommunicari poteſt. Iuxta illud, quod ponit canon 91. diſt. cap. Clericus. vbi dicitur, ꝙ clericus, qui ſine corporis inęqualitate vigilijs deeſt: ſtipendijs priuatus excommunicetur. Planum eſt autem, ꝙ ſine culpa mortali quis non meretur excõmunicari. & infra ſubditur: Clerici, qui ad opus ſanctum adeſſe contempſerint, ſecundum arbitrium Epiſcopi Eccleſiaſticam ſuſcipiant diſciplinam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Eccleſia non debet ſuſtinere quod vergit in commune periculum animarum, ſi illud in iudicium deducatur: B alioquin Eccleſia multa per patientiam tolerat, quæ ſi deducta eſſent in iudicio, exigente iuſtitia, non toleraret. ſicut patet extra de præben. & dign. cap. Cum iam dudum.

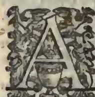
AD ſecundum dicitur, quòd conſuetudo non rationabilis, abuſio dicenda eſt. nec tamen Eccleſia omnes abuſiones de Eccleſia poteſt tollere propter difficultatẽ correptionis. Vnde extra de præben. c. cum nõ ignores, in antiqua compilatione ita ſolet contineri, Mirabile gerimus, & indignum, quòd tu in Eccleſia tua vis introducere conſuetudinem Eccleſię gallicanæ, quæ cum vnum ad plura beneficia recipiat, contra ſacrorum canonum inſtituta, non approbatur à nobis: licet non poſſit præ multitudine delinquentium emendari.

C AD tertium dicitur, quòd multitudini eſt parcẽdum pœnitenti, ſed non in delicto permanenti. Immo ſicut bonum, quanto communius, tanto diuinius; ſic peccatum quanto communius, tanto eſt magis periculoſum, & magis corrigendum.

ARTICVLVS II.

VTRVM EX PRAECEPTO *Papæ beneficiatus totiens horas canonicas dicere teneatur, quot beneficia habet.*

S. Tho. quolib. 1. art. 13. Ioan. de ligna. in tract. de hor. can. q. 9. Albertus de Ferarijs in lib. de horis Canonicis D nu. 30. & Nauarr. tract. de horis can. c. 22. nu. 52.

D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ex præcepto Papæ beneficiatus totiens horas canonicas dicere teneatur, quot beneficia habet. quia ſicut ſe habet vnum beneficium ad vnum officium, ſic multa beneficia ad multa officia. Ergo ſicut ex vno beneficio tenetur dicere vnum officium: ſic ex multis beneficijs tenetur multiplicare officia.

2 Præterea: Beneficiatus tenetur perſoluere officium in illa Eccleſia, in qua recipit beneficium: ſed recipit in pluribus Eccleſijs. Ergo in pluribus tenetur horas canonicas perſoluere.

3 Præterea: Secundum Gregorium Cum augentur dona, rationes etiam crescunt donorum. Ex multiplicatione ergo beneficiorum multiplicantur rationes diuinorum obsequiorum.

In Contrarium est. quia præceptum non est nisi de possibili. sed si quis habens decem beneficia, teneretur decies horas canonicas dicere, esset quædam obligatio impossibilis. Non potest ergo cadere præceptum super hoc.

RESOLVTIO.

Plura beneficia habens, nisi statutum Ecclesiæ requirat, vt per se deseruiat, non tenetur per se plura officia recitare.

Respondeo, dicendum, quòd sicut scribitur auctoritate Aug. 11. di. Catholica Ecclesia per orbem diffusa tribus modis probatur existere. Nam quicquid in ea tenetur, aut est scripturarum auctoritas, aut traditio vniuersalis, aut certe propria, & particularis instructio. Scripturarum ergo auctoritate tota Ecclesia constringitur: vniuersali vero maiorũ traditione similiter tota obligatur. Sed priuatis constitutionibus, & proprijs informationibus, una quæque Ecclesiarũ pro locorũ varietate, prout cuique visum est, subsistit, & regitur ita, quòd Ecclesia partim regitur traditionibus diuinis, partim traditionibus generalibus, & partim traditionibus specialibus. Ad traditiones ergo diuinas ex præcepto omnes, & vbique tenentur. Similiter ad traditiones generales, sed ad traditiones speciales, non omnes, nec vbique tenentur. Quòd ergo beneficiatus dicat officium diuinum, traditio est vniuersalis Ecclesiæ. Vnde ex præcepto, omnis habens beneficium tenetur dicere officiũ. Sed ꝙ dicat officium illius Ecclesiæ, vel illius, est ex traditione particulari talis Ecclesię. Sicut ergo se habet eius traditio, sic tenetur. Vnde si traditio Ecclesię habet, quòd per se seruiat, per se tenetur: si vero per vicarium, per vicarium tenetur. Ideo puto, ꝙ habens plura beneficia, nisi consuetudo, vel statutum Ecclesiasticum requirat, vt per se deseruiat, non tenetur per se plura officia dicere.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd similiter se habent plura beneficia ad plura officia, quantũ ad proportionem. sed non quantum ad obligationẽ. quia officium dicere obligatur quis ex traditione vniuersali. plura vero ex traditione particulari. Vnde secundum traditionem illius particularis Ecclesiæ tenetur, & non aliter.

Ad secundum est dicendum, quòd beneficiatus tenetur persoluere officium, vbi recipit beneficium per se, vel per alium. Vnde vbi tenetur deseruire per se, tenetur per se: vbi per alium, tenetur per alium.

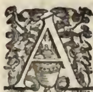
Ad tertium dicitur, quòd cum augentur dona: rationes etiam crescunt donorum intensiue. quia cũ maiori promptitudine, & maiori conatu tenentur diuina obsequia exercere, quod sequens dictum Greg. manifestat, cum ait: Tanto ergo humilior, atque ad

E seruiendũ Deo promptior quisque debet esse ex munere, quãto se obligatiorẽ se esse prospicit in reddenda ratione: & extẽsiue non quidẽ in multiplicatione horarũ. sed in eleemosynis, & in alijs operib. pietatis.

ARTICVLVS III.

VTRVM EX PRAECEPTO Papa beneficiatus teneatur dicere horas secundum consuetudinem vniuersalis Ecclesiæ.

Vide cap. de his: & ibi gloss. Archid. & Vide Panor. & doct. in c. 1. de celeb. miss. & Ioan. de lign. gloss. & dd.
F in cle. 1. & 2. de celebr. miss. vide S. Thom. quolib. 1. ar. 13. S. Anton. 3. part. tit. 13. cap. 4. §. 5.

Ad tertiũ sic proceditur. Videtur enim, ꝙ ex præcepto Papæ beneficiatus teneatur dicere horas secundum consuetudinem vniuersalis Ecclesię. quia consuetudo vniuersalis Ecclesiæ, est consuetudo Ecclesiæ Romanæ. sed scribitur 11. di. cap. Quis nesciat, quòd à consuetudine Romanæ Ecclesiæ membris dissentire non licet. Tali ergo consuetudini beneficiatus quilibet tenetur se conformare. Tomo 1. cap. 8.

2 Præterea: Secundum August. 3. confess. Turpis
G est pars suo non congruens vniuerso. Sed quælibet Ecclesia particularis est pars respectu Romanæ Ecclesiæ. Quilibet ergo Clericus in dicendis horis tenetur se Romanę Ecclesiæ conformare.

3 Præterea: Si secundum consuetudinem Ecclesię, in qua Clericus est præbendatus, tenetur horas canonicas dicere, cùm impossibile sit aliquem præbendari in multis Ecclesijs, tenetur dicere horas secundum consuetudinem omnium illarum Ecclesiarum. quod supra negatum est.

In Contrarium † est. quia canonicus tenetur obseruare statuta, & consuetudinem suæ Ecclesiæ. Ergo similiter tenetur dicere horas secundum consuetudinem Ecclesiæ suæ.

† Vide c. de his dist. 12. & Nauarrum in tractat. de horis canon. cap. 19.

H *RESOLVTIO.*

Clericus beneficiatus alicuius Ecclesiæ, secundũ illius consuetudinem horas canonicas recitare debet, si sit præsens. Si vero absens; dignioris Ecclesiæ: si ambæ æqualis sint dignitatis: debet illis, in quibus versatur, se conformare.

Respondeo, † dicendum, quòd sicut scribitur auctoritate Gre. 29. di. c. Regulæ. Regulę sanctorum Patrum pro tẽpore, loco, persona, & pro negotio, instante Ecclesiæ necessitate, traditæ sunt. Planum est autem, quòd dicere tales horas, vel tale officium est traditio istius particularis Ecclesiæ, non vniuersalis. Puto ergo, quòd Clerici beneficiati illius Ecclesiæ in casu illo, in quo tenentur persona-

† Vide extrauag. Pri. § incipient. quod à nobis editam ab ipso. anno Pontificat. sui 36. idus Iul. & Nauarr. in tract. de horis cano. c. 11. nu. 26. cum seq.

personaliter Ecclesiam suā officiare; tenentur officiū illius Ecclesiæ dicere. Vnde tenentur, quando sunt præsentes, legitimo impedimento cessante: aliàs nō tenentur. Sed possunt sibi eligere dicere officium secundum consuetudinē alicuius Ecclesiæ, in qua præbendati sunt. Si verò quæratur de electione officij, cuius Ecclesiæ officium dicere eligere teneatur, rationabiliter videtur, ꝙ debeat eligere dicere officium illius Ecclesiæ, in qua maiorem gradum habet. puta si in vna sit Decanus, & in alia simplex Canonicus, debet eligere dicere officium Ecclesiæ, in qua est Decanus. quòd si in vtraque Ecclesia fuerit simplex Canonicus, debet eligere dicere officium dignioris Ecclesiæ, quàmuis fortè in minori Ecclesia habeat pinguiorem præbendam. quia temporalia nullius momenti sunt spiritualibus comparata. Sed si ambæ Ecclesiæ sint æqualis dignitatis, potest sibi eligere officium, quodcunque voluerit, si fuerit ab vtraque absens. si autem fuerit in aliqua earum præsens, debet se cōformare illis, cum quibus conuersatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, ꝙ in traditionibus generalibus à consuetudine Romanæ Ecclesiæ membris dissentire non licet. sed in traditionibus particularibus regula seruanda est secundum cōsuetudinem loci, & temporis.

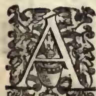
AD secundum dicitur, quòd pars debet se conformare suo vniuerso, in his, quæ sunt vniuersalia. sed in his, quæ sunt specialia istius Ecclesiæ, vel illius, tenetur se conformare illi Ecclesię, in qua residētiam facit. Sicut enim cōnsuetudo vniuersalis facit ius vniuersale: sic consuetudo localis inducit ius in loco, in quo consuetudo seruatur.

AD tertiū patet solutio. quia non tenetur horas dicere secundum consuetudinem omnium Ecclesiarum, in quibus est præbendatus: sed illius, quæ est maioris dignitatis: vel illius, in qua maiorem dignitatem habet.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM EX PRAECEPTO Papæ existens in sacris teneatur dicere horas canonicas.

S. Thom. Quolib. 6. & super 4. dist. 15. vide cap. 1. & c. dolentes, & ibi gloss. Abb. & Doct. extra de celeb. Missa. & Cardin. Zabarel. in clem. 1. de celebr. Miss. Armilla Tit. Horæ cano. §. 3. 6. & xj.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd ex præcepto Papæ existens in sacris nō teneatur dicere horas canonicas. quia officium nō dicitur nisi propter receptum beneficium, sicut dicit Hierony. sed contingit quandoque existentes in sacris non habere beneficia. Ergo non tenentur.

A 2 Præterea: Præceptum de dicendis horis, extra de præben. solum extenditur, vt communiter in Ecclesiā dicantur horæ canonicæ. Si ergo existentes in sacris non habent intitulatas Ecclesias, non tenētur tale præceptum seruare.

3 Præterea: Qui non tenentur dicere horas secundum consuetudinem alicuius Ecclesiæ, nullas horas tenentur dicere. Sed constituti in sacris, si non sint intitulati in aliqua Ecclesia, non tenētur dicere horas secundum cōsuetudinem alicuius Ecclesiæ. Ergo nullas horas tenentur dicere.

IN CONTRARIVM est Innocen. extra de celebr. Missarum.

RESOLVTIO.

Existens in sacris à sacris horis recitandis absolui non potest.

B RESPONDEO, dicendum, ꝙ duplex est beneficium: spirituale, & temporale. Primum datur in sacramentorum dispensationem. Secundum datur in vitæ præsentis sustentationem: & satis maius est primum, quàm secundum: & est primum causa secundi, dicente Apost. 1. ad Cor. 9. Si vobis spiritualia seminamus, magnum est si vestra carnalia metamus? per primum homo obligatur Deo, à quo ipsum beneficium spirituale suscipitur: per secundum verò obligatur Ecclesiæ, propter cuius obsequium tēporale beneficium sibi impenditur. Constituti ergo C in sacris, quantūcunque non sint conscripti in aliqua particulari Ecclesia, non sunt absoluti à debito dicendi horas. quia semper post receptum à Deo spirituale beneficium, ius est eis acquisitum percipiendi temporale beneficium. vnde semper tenentur dicere diuinum officium. Absoluuntur autem à debito dicēdi horas in ista, vel in ista Ecclesia, ex quo non sunt in aliqua particulari Ecclesia conscripti, vel beneficiati.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo patet solutio. quia tenetur dicere officium propter receptū spirituale beneficium: & similiter propter receptum beneficium temporale. quia si Episcopus aliquē sine certo titulo in Presbyterum, vel Diaconum ordinat, de quo necessaria vitæ percipere valeat, tamdiu tenetur ei necessaria D ministrare, donec in alia Ecclesia conuenientia stipēdia militiæ clericalis assignet, sicut patet extra de prę ben. cap. Episcopus.

AD secundum dicitur, ꝙ in sacris constitutus nō conscriptus in aliqua Ecclesia solutus est à debito dicēdi horas cōiter cum alijs clericis istius Ecclesiæ, vel illius: sed non est absolutus à debito dicendi diuinū officium propter receptum spirituale beneficium.

AD tertium dicitur, ꝙ tenetur dicere horas secū dum consuetudinem Ecclesiæ cathedralis, de cuius Episcopi licētia est ordinatus, qui necessaria tenetur sibi ministrare, donec sibi de conuenienti beneficio prouideat, nisi ad titulum patrimonij sui fuisset promotus, & ordinatus.

ARTICVLVS V.

VTRVM EX PRAECEPTO Papæ Beneficiatus existens in studio sit excusatus à debito dicendi horas.

Vide S. Thom. Quodlib. 5. ar. 28. Maior. super 4. dist. 21. Inno. Ioan. Andr. Abb. antiq. Panor. & Doct. in c. 1. de celebr. Miss. gloss. in c. Licet. 2. q. 1. Gerardū in tract. de assiduit. cano. quæst. 6. & Nauarrum in tract. de horis cano. cap. 3. & cap. 11. Armil. Tit. Horæ can. §. 13.

D quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ ex præcepto Papę Beneficiatus existēs in studio sit excusatus à debito dicēdi horas. quia extra de præben. & dignit. cap. Licet. Præcipitur, vt studenti permanenti in studio Ecclesiastici prouentus tribuantur, præter quotidianas distributiones, quæ tantum residentibus conferuntur. Sicut ergo absoluitur studens à corporali residentiā Ecclesiæ; ita absoluitur à debito dicendi horas.

2 Præterea: Infirmi excusantur ab horis. Ergo similiter studentes.

3 Præterea: Minus bonum dimittendum est propter maius bonum: sed studium est magis bonum, cum sit magis vtile, quàm dicere horas. Ergo illud est dimittendum propter istud.

In Contrarivm est, quia dicere horas est præceptum: studere vero non est præceptum. Ergo propter studium homo non absoluitur à dicendis horis.

RESOLVTIO.

Beneficiatus à debito persoluendi diuinas laudes propter studium absolui non potest.

Respondeo, dicendum, quòd Beneficiatus in aliqua Ecclesia ad duo obligatur. Primo, ad diuinæ laudis persolutionem. quia omnibus clericis diuino seruitio ascriptis Ecclesia determinat septem horas ad Dei laudem persoluendas. Iuxta illud Psal. 108. Septies in die laudem dixi tibi. Quæ canonicę dicuntur: quia regulariter certis horis sunt dicendę, sicut patet extra de celeb. Miss. Et ad Ecclesiæ subuētionem. vt Ecclesia, in qua beneficium recipit temporale, administret spirituale. Aliter non est rationabilis causa recipiendi temporale, nisi spirituale administretur, sicut dicit glo. super illo verbo Philipp. 4. Quando profectus sum ad Macedoniam, nulla mihi Ecclesia communicauit in ratione dati, & accepti, nisi vos soli. Beneficiatus ergo existens in studio, quantūcunque dispensetur cum eo ad tempus ne præsentialiter teneatur in Ecclesia residere, ad eius subuentionem propter maius emolumentum, quod ex ipso speratur de fructu scientiæ, quam acquirit: numquā tñ absoluitur à debito persoluēdi diuinās laudes, immo magis tali debito astringitur, pro quāto cum eo magis gratiosè agitur, vt tēporale beneficium recipiat, & doctrinæ studium impendat.

E

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, ꝙ non dispensatur cum studente, vt nō teneatur dicerē horas in loco, vbi studet: sed solum, vt non teneatur ad tempus interesse cum alijs ad dicendum horas solemniter in Ecclesia, vbi præbendatus est.

Ad secundum dicitur, quòd dicere horas est præceptum affirmatiuum, vnde licet obliget semper, non tamen ad semper: sed existente opportunitate, & debita valetudine, propter quod infirmi excusantur à debito dicendi horas, & participes sunt horarum, quæ in Ecclesia dicuntur ex vinculo charitatis, quæ bona validorum membrorum cōmunicat infirmis, & illis, qui valetudine carent.

F Ad tertium dicitur, quòd studium non est maius bonum, quàm dicere horas, nisi fortè quādo immineret vel nimia prouisio, vel disputatio contra hæreticos: ne tamen studium impediatur propter horas dicendas, Inno.† ponit, ꝙ occupati in negocijs publicis, sicut Prælati, & vacantes studio excusantur ne singulis horis teneantur singulas horas dicere, sed manè possunt dicere horas, quæ currūt vsque ad vesperas: & deinde vesperas cum completorio, & vltimo in sero, vel in aliqua hora noctis, Matutinum.

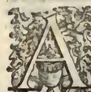
† Vide Innoc. Ioann. Andr. & alios in c. 1. de cel. Miss. quos citat Nauar. cap. 3 nu. 56.

ARTICVLVS VI.

VTRVM EX PRAECEPTO Papæ Religiosi teneantur dicere horas canonicas.

G

Vide Palud. super 4. dist. 15. q. 5. B. Anton. 3. par. tit. 14. c. 4. §. 1. Imo. & alij in c. 1. de celeb. Miss. Turrecre. in §. 1. dist. 91. & Nauar. in tract. de horis cano. c. 7. & c. 20. Armill. Tit. Horæ can. §. 4.

D sextum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ ex præcepto Papæ Religiosi non teneantur dicere horas canonicas. Quia Religiosis non est cōmissa de communi iure cura animarum, nec eis sunt collata Ecclesiastica beneficia. Ergo officia non tenetur dicere.

H 2 Præterea: Religiosi non tenentur nisi ad illa, ad quæ se ex voto obligauerunt: sed dicere horas non continetur sub aliquo trium votorum. Ergo ad dicēdum horas Religiosi non tenentur.

3 Præterea: Religiosi constituti sunt sub obedientia Si ergo hora, qua tenentur horas dicere, præcipiatur eis aliquid à Prælato eorum, excusantur à debito dicendi horas.

In Contrarivm est. quia dicere horas includitur in diuino cultu: sed Religiosi potissimè sunt diuino cultui mancipati. Ergo ipsi maximè tenentur ad horas dicendas.

RESOLVTIO.

Religiosi propter beneficium spontanea volūtate receptum, in voluntaria paupertate de bonis voluntariè

collatis

collatis vinctes à diuinis laudibus abſolui nõ poſſunt: ſicut Beneficiati propter beneficium poteſtate ordinaria receptum.

RESPONDEO, dicendum, quòd aliqui dicũt Religioſos non obligari ad horas dicendas, inquantum Religioſi ſunt. quia puri laici poſſunt eſſe Religioſi. ſed ſi ſint clerici, & promoti in ſacris, & habẽt bona Eccleſiaſtica, tenentur horas dicere, ſicut clerici beneficiati. non ratione, qua Religioſi, ſed ratione beneficij, quod percipiunt. Sed abſoluere Religioſos à debito dicendi horas, eſt detrahere perfectioni ſtatus ipſorum. Planum eſt enim, quòd per Religionis ingreſſum Religioſi ipſo facto mancipati ſunt diuinis obſequiis. vnde totus ſtatus ipſorũ debet eſſe occupatus in diuinis laudibus. Teneri tamẽ ex præcepto dicere diuinum officium propter receptum beneficium, poteſt intelligi dupliciter.

Primo propter receptũ beneficium ordinaria poteſtate, & ſic tenentur horas dicere clerici beneficiati.

Secundo propter receptum beneficium ſpontanea voluntate: & ſic Religioſi tenentur dicere officium. quia viuunt in voluntaria paupertate de bonis voluntariè collatis eis à populo Chriſtiano. Laici † vero Religioſi ſimiliter aliquid loco horarum tenentur dicere tot Pater noſter, vel aliquid tale, ſecundum conſtitutiones ipſorum Religioſorum. quæ cum ſint per Eccleſiam confirmatæ, loquendo de Religionibus approbatis, ex præcepto tenentur ipſi dicere, ſicut alij.

† Vide Silueſtr in verbo. hora q. 2. §. 6. allegãs ad hoc propoſitum Auguſtinũ Triumphũ in §. 1. d. 91.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quòd multis Religioſis commiſſa eſt cura animarũ ex ſpeciali priuilegio. quàmuis non poteſtate ordinaria. Ex qua cõmiſſione committitur eis poteſtas recipiendi à populo Chriſtiano temporalia beneficia propter officia, quæ eis tenentur adminiſtrare in prædicationibus, vel cõfeſſionibus, in quorum officiorum adminiſtratione includitur dicere horas, & diuinum officium. Monachis autem, & alijs Religioſis, quibus cura animarũ non eſt commiſſa, ex ſpeciali priuilegio conuenit horas dicere ex regula, & conſtitutionibus ipſorum, quæ eo modo, quo ſunt per Papã confirmatæ: ex præcepto obligantur ad illa.

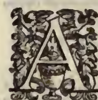
AD ſecundum dicitur, quòd dicere horas, continetur ſub voto obedientiæ, & in voto voluntariæ paupertatis, quam ſicut profitentur obſeruare, ſic profitentur dicere diuinum officium pro receptis à Deo, & populo Chriſtiano beneficijs.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ religioſus ſubditus non tenetur parere Prælato in his, quæ ſunt contra cultum Dei, & contra regulam. Vnde ſi poteſt adimplere obedientiam cum perſolutione debiti dicẽdi horas, tenetur obedire: alias parere non tenetur.

ARTICVLVS VII.

VTRVM EX PRAECEPTO Papæ omittenti horas ſit iniungendũ, vt dicat eaſdem horas, quas dimiſit.

S. Tho. Quodl. 3. ar. 29. Palud. ſuper 4. diſt. 15. B. Anton. 3. par. tit. 13. c. 4. §. 5. Silueſt. in verbo: Hora. q. 3. Armilla tit. Horæ can. §. 14. & Nauar. ĩ tract. de hor. can. c. 19

AD ſeptimum ſic proceditur. Videtur enim, quòd ex præcepto Papæ omittendi horas non ſit iniungendum, ꝙ dicat eaſdem horas, quas dimiſit, quia pœnitentiæ ſunt arbitrariæ. Ergo pro peccato omiſſionis horarũ quæcunque pœna ſecundum arbitrium Sacerdotis poteſt imponi.

2 Præterea: Quicunque tenetur ſoluere aliquod debitum, prætereũte tempore ſolutionis, efficitur impotens ſoluere illud. Si ergo quis dimiſit dicere Matutinum, vel primã; iam efficitur impotens ſoluere, cum illud tempus ſit præteritum.

3 Præterea: In tempore determinato dicitur determinatum officium. Si ergo quis ex præcepto teneretur dicere illud idem officium, quod dimiſit, tunc in tempore Paſchali diceret officium Dominicæ Paſſionis. quod videretur inconueniens.

IN CONTRARIVM eſt. Quia dicere officium eſt quoddam debitum, ſed homo non abſoluitur à debito, niſi reſtituatur debitũ. Iuxta illud Aug. non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. Tomo 2. Epiſt. 54.

RESOLVTIO.

Eædem horæ ſunt repetendæ, quæ ex negligentia, vel cauſa irrationabili, fuerunt omiſſæ.

RESPONDEO, dicendum, aliquos Doctores ſic huic quæſtioni ſatisfacere. † Dicunt enim, ꝙ in omni officio illud eſt cõe, quod pertinet ad laudem Dei, & ad ſuffragium fidelium: ſed diſtinguitur vnũ officium ab alio ſecundũ diuerſitatem temporum, & locorum. & hoc multum rõnabiliter eſt inſtitutũ, vt diuerſimode Deus laudetur ſecundũ congruentiam temporũ, & locorum, & perſonarũ. Vnde ſicut in diuinis officijs exoluendis obſeruãda eſt cõitas loci, ita ſimiliter obſeruanda eſt congruitas tpis. quæ quidem obſeruari non poſſet ſi oporteret iniungere omittẽti, ꝙ diceret horas, quas omiſit. quia fortè in cõpletorio diceret: Iam lucis orto ſidere. & in tpe Paſchali diceret officiũ Dñicæ Paſſionis, quod eſſet abſurdũ. Ideo dicunt non eſſe iniungendũ ei, qui dimiſit diuinũ officiũ, ꝙ repetat eaſdem horas, ſed aliquid ad laudem diuinã pertinens, puta ꝙ dicat ſeptẽ Pſalmos, vel vnũ Pſalterium, vel aliquid amplius ſecũdum quantitatẽ delicti. Sed cum diſtinguatur duplex oratio. Vna cõmunis, quæ dicitur in perſona Eccleſiæ ſecundũ determinata verba ab Eccleſia vniuerſali, vel particulari inſtituta; Alia ſecreta, quæ fit à perſona priuata,

† Doctor recitat opinionẽ S. Tho. Quol. 3. ar. 29. ad verbum.

Doctoris opinio, quæ ſuperiori aduerſatur.

quam cuilibet licitum est exprimere secundũ illa verba, quæ vult. Planum est autem, ꝙ persolutio horarum non continetur sub oratione secreta, sed sub oratione communi, quæ fit in persona Ecclesiæ secundũ determinata verba ab ipsa Ecclesia vniuersali, vel particulari instituta. Ideo puto, ꝙ sicut quilibet tenetur ex præcepto horas canonicas dicere: sic tenetur ex præcepto illas horas dicere: & secundum illa verba, sicut Ecclesia ordinauit. Vnde si aliquis omisit dicere horas ex negligentia, vel ex occupatione irrationabili: credo iniũgendum esse ei, ꝙ illas easdem repetat, quando ei possibilitas adest.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quòd pœnitentiæ sunt arbitrariæ in aliorum peccatorum remissione: sed nõ in debitorum solutione. A debito enim numquàm aliquis absoluitur, nisi persoluatur. Et si possibilitas adest; illud, quod est subtractum, est restituendum.

E AD secundũ dicitur, quòd horæ præteritæ non repetuntur propter illius temporis recuperationem: sed propter diuinæ offensæ satisfactionem, & negligẽtiæ punitionem. Deus enim omni tempore adest, cũ apud eum non sit trãsmutatio, nec vicissitudinis obũbratio. Vnde si in completorio dicatur ab omittente horas: Iam lucis orto sidere; quàmuis non sit ibi tẽporis conuenientia pro illo tempore, quo dicitur: est tamen ibi conuenientia temporis in persolutione debiti pro illo tempore, quo dici debuit. Iacob. 1.

F AD tertium dicitur, quòd repetitio horarum quas quis dimisit, non debet fieri in loco publico, & tempore, quo omittens tenetur simul cum alijs diuino officio interesse. sic enim esset bene inconueniens, & scandalum tempore Paschali dicere officium Dominicæ Passionis: sed talis repetitio fienda est in secreto, & tempore, quo omittens non est cum alijs in dicendis horis occupatus, secundum quem modum nullum est inconueniens officium vnius diei repetere in alio.

QVAEST. LXX. DE DISPENSATIONE PER TRANSLATIONEM.

DEINDE *considerandum est de translatione. Circa quod quæruntur Quinque.*

Primo, Vtrum Papa possit dispensare, vt matrimonium nondum carnaliter cõsummatũ dissoluatur per translationem ad statum Religionis.

Secundo, Vtrum Papa possit dispensare, vt Religiosus ab obseruatione regulæ absoluatur per translationẽ eius ad prælationis statum.

Tertio, Vtrum Papa possit dispensare, vt Episcopus à voto solemniter emisso absoluatur per translationẽ eius ad Religionis statum.

Quarto, Vtrum Papa possit dispensare, vt Religiosus absoluatur à voto per translationem eius ad secularem Ecclesiam.

Quinto, Vtrum Papa possit dispensare, vt Religiosus professus in arctiori regula absoluatur à voto per translationem eius ad regulam laxiorem.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT dispẽsare, vt matrimoniũ dissoluatur per translationem ad statũ Religionis.

Gloss. Innocen. Panor. & alij in cap. ex publico, de conuers. coniug.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit dispensare, vt matrimonium dissoluatur per trãslationem ad statum Religionis. quia per Religionis ingressum

G matrimonium non dissoluitur, nisi propter continentiæ votum. Sed votum cõtinentiæ fuit inter Mariam, & Ioseph, & tamen inter eos fuit verum matrimonium numquàm dissolutum, vt dicit Aug. lib. 23. contra Faustum. c. 7. Non potest ergo matrimonium dissolui per introitum Religionis. Tomo 6.

2 Præterea: In Religione emittitur votum solemne continentiæ: sed in manu Episcopi, vel publicæ personæ sponsus, vel sponsa post contractum matrimonium potest solemniter vouere continentiam, & tamen matrimonium non dissoluitur.

3 Præterea: Si sponsa post contractum matrimonium emittit continentiæ votum in manu Episcopi non tenetur intrare Religionem, si vult in sæculo continentiam seruare: nec tenetur matrimonium consummare: ex quo emisit continentiæ votum, & tamen

H verum matrimonium est.

IN CONTRARIVM est. Quia si sponsa maneret in sæculo, sponso Religionem ingresso permittitur sibi nubere si vult: quod tamen non permitteretur, nisi solutum esset matrimonium.

RESOLVTIO.

Matrimonium nondum consummatum per copulã carnalem dissolui potest, per ingressum Religionis: consummatũ verò non item. Hoc enim in possessionem ponit hominem, non illud.

RESPONDEO, †dicẽdum, quòd ex diuina institutione, & ex iuridica ratione Ecclesia tenet matrimonium nondum consummatum per copulam carnalem posse dissolui per introitum Religionis. † Concilii Tridem. c. sess. 24. de sacramen. matrim. can. 6.

& c. verum cap.cum his & vxorato de conuerſ. coniu.

nis.Initium namque ſignorum, quod fecit Chriſtus in nuptijs mutans aquam in vinum, Ioannem Euangeliſtam volentem nubere, poſt contractum matrimonium per verba de præſenti vocauit ad Apoſtolatum,vt veteribus imutatis noua omnia, quæ à Chriſto inſtituuntur, apparerent,ut dicit Hierony.in prologo ſuper Euangelium beati Ioannis.Inducitur ſimiliter Eccleſia ad hoc tenēdum iuridica ratione. Nam verum eſt,ꝗ in ſponſalibus fit quædam promiſſio,& in voto per introitum Religionis quædam promiſſio fit. ſed eſt quædam promiſſio nuda, & ſimplex ſine rei traditione,vt promiſſio, qua tibi promitto dare equum.quæ non mutat ſtatum rei,quia non transfert dominium. Impedit enim,ne detur alteri: ſed non impedit donationem,ſi data fuerit. Quædam vero eſt promiſſio inueſtita rei traditione. vt qua promitto tibi dare equum, & ſtatim do.quę mutat ſtatū rei, eo ꝗ transfert dominium.quia ſecundum leges † traditionibus, & vſurpationibus rerum dominica transferuntur.Talis autem promiſſio impedit ne res promiſſa detur alteri,& dirimit donationem, ſi data fuerit.Quia ergo ille,qui contrahit per verba de præſenti,dat ſe mulieri nuda promiſſione.ſed non ponit eam in poſſeſſionem ſui ante copulam carnalem. Ponit autem in poſſeſſionē ſui per ingreſſum Religionis,& per profeſſionem,ipſam Religionem: per quā profeſſionem transfertur perſona in poteſtatem Prælati:Ideo conuenienter diſpenſatum eſt per Eccleſiā, vt per ſolum Religionis ingreſſum matrimonium nō conſummatum per copulam carnalē diſſoluatur.

† l.Traditionibus C.de pact. §. per traditionē inſt.de rerū diuiſ.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum,quòd Maria,& Ioſeph pari conſenſu continentiā vouerunt. Ideo ſemper inter eos fuit verum matrimonium.Dicit enim Auguſtin.in lib.de conſenſu Euangeliorum Exemplo Mariæ, & Ioſeph,magnifice inſinuatur fidelibus coniugatis etiam ſeruata,pari conſenſu, continentia, poſſe permanere, vocarique verum matrimonium,non permixto corporis ſexu, ſed cuſtodito mentis affectu.

lib.2.cap.1. Tomo 4.

Ad ſecundum dicitur, quòd votum continentię factum in manu Epiſcopi,vel alterius publicæ perſonæ: puto quòd non ſit ſolemne, nec dirimit matrimonium,etiam ſi tale votum præcedat matrimoniū, non dirimit ſi contractum fuerit: & multo minus non dirimit ipſum, ſi matrimonium ſequitur. Duobus namque modis puto votum poſſe ſolemnizari. Primo per religionis profeſſionē tacitam, vel expreſſam, qua transfertur perſona vouentis in poteſtatem Prælati,vel miniſtri Eccleſiæ particularis,& obligatur ad cultum perpetuum religionis. Secundo per ſacram ordinationem,qua transfertur perſona ordinata in poteſtatem Prelati vel miniſtri Eccleſiæ vniuerſalis,& obligatur ad perpetuum miniſterium altaris.

Ad tertium eſt dicendum, quòd ſponſum teneri poſt votum ad Religionis ingreſſum poteſt intelligi dupliciter. Primo tentione abſoluta, & ſic puto, ꝗ non tenetur. quia ſi ſponſus ſuus conſentit in continentiam,poteſt in ſæculo continere.Secundo tentio-

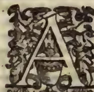
A ne conditionali, & ſic puto, quòd tenetur. quia ſi ſponſus vult omnino matrimonium conſummare per copulam carnalem,cum, ipſa non poſſit conſummare ſine peccato mortali,ex quo votum fecit. cogetur autem conſummare per Eccleſiam, niſi religionem intrauerit.

ARTICVLVS II.

Vtrum Papa poſſit diſpenſare, vt Religioſus ab obſeruantia regulæ abſoluatur per translationē eius ad ſtatum prælationis.

B

S. Thom.2.2.quæſt.185.art.8. gloſſ. Turrecramata, & Doctores in cap.de monachis. 16.q.1.& in cap. ſtatutum 18. q.1.& gloſſ. Inno.Abb.& Doctores in cap.quod Dei timorem: & in cap. cum ad monaſterium. extra de ſtatu monachorum.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim,ꝗ Papa poſſit diſpēſare, vt Religioſus ab obſeruatione regulæ abſoluatur per trāſlationem eius ad ſtatum prælationis.. quia Monachi poſſunt præfici Plebani,& Presbyteri, & in alijs Eccleſiaſticis beneficijs ſicut ſcribitur 16. q.

C 1. c. Si monachus.ſed tales tenentur ad obſeruantias regulares,vt patet extra de ſta.mo.c.ꝗ Dei timorem.

2 Præterea 16 q.1.cap.De monachis ſcribitur: De Monachis,qui diu morantes in monaſterijs,ſi poſtea ad clericatus ordinē peruenerint,ſtatuimus non debere eos à priori propoſito diſcedere. Tenentur ergo ad obſeruantiam regularem.

3 Præterea: Illa, quæ pertinent ad obſeruantiam regularē, ſunt perfectionis.cum ſint ſuper erogationis, & conſilij.Ergo religioſi cum ad ſtatum prælationis, & per conſequens perfectionis aſſumuntur, non debent illa deſerere,ſed fortius ipſa tenere.

In Contrarivm eſt, quod ſcribitur 18. q.1.c.Statutum:Statutū eſt,& à ſynodo confirmatū, vt Monachus, quem canonica electio à iugo regulæ

D monaſticæ profeſſionis abſoluit, & ſacra ordinatio de Monacho Epiſcopum facit, velut legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem iure vendicandi poteſtatem habeat.

RESOLVTIO.

Religioſi ad Prælaturam aſſumpti, votum paupertatis, & continentię, & obedientiam Papa, vel ſuo Metropolitano ſeruare debent: annexa vero Regulæ,vt ieiunia,ſilentium,& id genus alia,non niſi quantū valetudo permittit: habitum autem Religionis dimittere non poſſunt.

Respondeo, dicendum, quòd iure ſcripto Papa cum Religioſis ad ſtatum prælationis tranſlatis

statis non dispensat in omnibus, quæ ad obseruantiam regularem pertinent, sed in aliquibus.

Ad cuius euidentiam est sciendum, quod in obseruantia regulari aliqua sunt communia, & essentialia, aliqua sunt annexa, & specialia. & aliqua sunt indicia personalia. Communia namque sunt, & essentialia, tria vota. quia votum continentię, & paupertatis communia sunt Religiosis, & Episcopis: Votum vero obedientiæ est similiter aliquo modo commune. quia licet religiosus factus Episcopus absoluatur ab obedientia prælatorum suæ Religionis, quibus ipse factus est superior; non tamen soluitur ab obedientia simpliciter. tenetur enim obedire Papæ, & suo Metropolitano. Quæ vero in obseruantia regulari sunt annexa, & specialia: sicut vigiliæ, ieiunia, & silentium, & huiusmodi; Religiosi assumpti ad prçlationem nō tenentur obseruare, nisi quantum valitudo ipsorum permittit. Ipsi enim semper debent esse parati ad satisfactionem omni poscenti rationem de ea, quæ est in nobis, fide, vt scribitur 2. Petr. 3. Vnde debent se præseruare in illa valitudine mentis, & corporis, per quam possint prçlationis officium eis iniunctum ad aliorum vtilitatem diligenter administrare. Scribitur enim de consecr. di. 5. c. Non mediocriter, quòd rationabiliter homo dignitatem amittit, qui vel ieiunium charitati, aut vigilias præfert sensus integritati, vt propter indiscretam psalmorum, vel officiorū decantationem amentiæ, aut tristitiæ notam incurrat. quia de rapina Deo holocaustum offert, qui ciborum nimia egestate, vel somni, aut manducandi penuria immoderate corpus suum affligit. Sed illa, quæ sunt indicia, vel signa personalia: vt pote quæ monstrant Religiosos in prælaturam assumptos fuisse talis, vel talis Religionis, tenentur secum ferre. Vnde † Religiosi omnes in prælaturam assumpti habitum suæ Religionis tenentur portare. Iuxta illud, quod scribitur extra de vita, & honest. cle. c. Clerici. Pontifices in publico, & in Ecclesia semper * indumētis lineis omnes vtantur, nisi Monachi fuerint, quos oportet * habere habitum Monachalem.

† Vide glo. Abb. & doctores in c. penultimo extra de vita & hone. cler.
* al. super.
* al. ferre.

Ad argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd secus est de Religiosis, qui prçficiuntur Ecclesię sæculari. quia tales subijciuntur Episcopo, si Ecclesia ad iurisdictionem Episcopi pertinet, & tenentur si plures sunt ad obseruantiā regularem, sic vt prius in Monasterio tenebantur. vt patet extra de stat. mo. c. Quòd Dei timorem. Si vero socium non habet: tenetur se, cum quibus viuit, conformare. quia Episcopus, cui subijcitur, factus est eius Abbas. Sed si Ecclesia pertinet ad iurisdictionem monasterij Abbatis: tenetur omnia Monachus seruare, quæ prius in Monasterio seruabat.

AD secundum est dicendum, quòd illud decretum loquitur de his, quæ sunt communia, & essentialia Religiosis, & Prælatis, à quibus non debent discedere Religiosi, cum ad prælationis statum assumuntur. Immo fortius in illis se firmare. Vel loquitur de illis, qui transferuntur ad Ecclesias sæculares, E vt ibi ministrēt sacramenta populo christiano: quod est officium Clericorum. tales autem si commode possunt, & sine scandalo: tenentur regulares obseruantias tenere, vel omnes, vel magis essentiales.

Et per hoc patet responsio ad tertium.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, quòd Episcopus absoluatur à voto solemniter emisso, propter eius translationē ad statū Religionis.

F Sanctus Thomas 2. 2. q. 185. art. 4. gloss. & Panormi. in cap. ad supplicationem: & in cap. nisi cum seque. extra de renunc. & in cap. licet de regul. & in cap. quod Dei timorem cum seq. de statu Monachorum.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non possit dispensare, quod Episcopus absoluatur à voto solemniter emisso: propter eius translationē ad Religionis statum. Quia in Episcopali consecratione emittitur votum solemne de cura habēda ipsorum subditorum, Perpetuo ergo tenetur tale votum seruare.

2. Præterea: In Episcopatu imprimitur character, vel perfectio characteris. sed talis perfectio est indelebilis. Ergo numquam potest Episcopatum deserere.

G 3. Præterea: Si posset dispensari cum Episcopo, vt ad Religionem transeat, esset hoc propter defectum corporis, & senectutis. Sed hoc non fit. Scribit enim Alexander Papa cuidam Episcopo defectum senectutis allegāti, extra de renun. cap. litteras. Monemus te, vt super hoc diebus istis nulla te facias in opportunitate molestum. quia indecens omnino probatur prius soluere militiæ cingulum, quàm cadat aduersitas præliorum.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de renunc. cap. nisi cum pridem. Pro graui quoque scandalo euitando, cum aliter sedari non potest, licet Episcopo petere cessionem, ne plus temporalem honorem, quàm ęternam videatur affectare salutem.

H *RESOLVTIO.*

Episcopus votum Episcopatus dimittere nō potest, cum eius munus sit suorum subditorum saluti prouidere: nisi adsit legitimum impedimentum, propter quod studium suæ salutis prætermittere non debet.

RESPONDEO, dicendum, quòd Episcopus in sua consecratione suscipit curam ipsorum subditorum, vt ex tunc teneatur ex voto prouidere eorum saluti. Quantum ad eorum in fide christiana instructionem. Quantum ad temporalis subsidij, si necesse est, prouisionem. Quantum ad morum informationem: Et quantum ad delinquentium correctionem. quæ quidem quattuor per ordinem enumerat

Glo. Ioan. 21. super illo verbo: Pasce oues meas, dicēs: A Pascere oues, est credentes in Christo, ne à fide deficiant, confortare: terrena subsidia, si necesse est, subditis prouidere. exempla virtutis cum verbo prædicationis impendere: aduersarijs resistere, & errantes subditos corrigere. Nisi ergo occurrant casus, quibus Episcopus ad hæc exercenda impotens efficiatur: nō licet sibi retroprscere. Ponuntur autem sex casus, quibus cessio licitè est petenda, & eius renunciatio est admittenda.

Primus est conscientia criminis, per quam executio officij impeditur. puta si esset homicida, vel simoniacus. Secundus est debilitas corporis ex senectute, vel infirmitate proueniens. Tertius est defectus scientiæ. Quartus est malitia plebis. Quintus est graue scandalum, quod sedari non possit. Sextus est irregu- B laritas personæ. Nam propter nullum impedimentū debet homo prætermittere studium suæ salutis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quòd in voto solemni non dispensatur, nisi per Papā. Vnde nec Episcopus ad religionem se transferre potest sine Papę licentia pp casus superius nominatos. Iuxta illud, qd scribitur extra de renun. c. Nisi pridē. §. monemus. De licētia nostra cedas. alioquin cedendi licentiam auctoritate Apostolica tibi scias esse penitus interdictam. Quantum si pennas habeas, quibus satagas in solitudinem aduolare. ita tamen attritæ sunt nexibus pręceptorum: vt non liberum habeas absque nostra per- C missione uolatum.

AD secundum est dicendum, ꝙ perfectio characteris semper manet in Episcopo, nec illa potest vnquam priuari. sed executio potest impediri propter aliqua impedimenta superuenientia, quibus cessantibus potest iterato ad Episcopatum promoueri sine noua cōsecratione. dummodo per culpam propriam non sit ab Episcopatu depositus, & in monasterium detrusus. Talis enim numquam potest ad Pontificatū resurgere, sicut scribitur 7. q. 1. c. Hoc nequaquā.

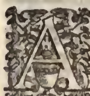
AD tertium est dicendum, ꝙ non pro quacumque infirmitate cessio est petenda, & licentia prębenda: & maxime quando cum infirmitate, vel senectute permanet antiqua populi deuotio, & suæ sanctitatis feruor. Vnde scribitur extra de renun. c. litteras. tu tius est hoc tempore si cōmissa tibi Ecclesia sub vm- D bra tui nominis gubernetur; quàm si alteri nouæ, incognitæque personæ committatur. maxime quia in te vigor deuotionis, & fidei, corpore senescente, non deficit. sed vergente deorsum conditione corporea, feruor spiritus in sublimiora conscendit.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT dispensaré, quòd Religiosus absoluatur à voto per eius translationem ad Ecclesiam sæcularem.

Vide glossam Panor. & alios in c. Quod Dei timorē. de statu monacho. & Turrecrem. in cap. Sic uiue. 16. q. 1.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit dispensare, ꝙ Religiosus absoluatur à voto per eius translationē ad Ecclesiam sæcularem. Scribitur enim 2. ad Tim. 2. quòd Nemo militans Deo implicat se negotijs sęcularibus. Non potest ergo fieri, vt Religiosus in militia Christiana ascriptus transferat se ad sæcularem Ecclesiam.

2 Præterea: In voto solemni non potest quis dispensare nisi Papa. Sed Religiosus per professionem solemne uotum emittit. Ergo de iure scripto non intelligitur posse dispensari cum eo, nisi de speciali priuilegio.

3 Præterea: Si religiosus transit ad sęcularem Ecclesiam: oportet eum tenere consuetudinem illius Ecclesiæ. iuxta illud, quod scribitur auctoritate Aug. 11. di. cap. Illa. Ad quācumque forte Ecclesiam veneris, eius morem serua, si cuiquam non vis esse scandalum. sed hoc esset contra statuta regulæ.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 16. q. 1. cap. Sic viue. auctoritate Hierony. Sic viue in monasterio, vt clericus esse merearis.

RESOLVTIO.

Religiosus à voto absolui potest per translationem ad Ecclesiam sæcularem.

RESPONDEO, dicendum, quòd de hoc fuerunt multi modi dicendi. Quidam enim dixerunt, ꝙ olim poterat fieri, vt Monachus in sæculari Ecclesia præficeretur ex dispensatione: sed postmodum exigente vtilitate Ecclesiæ, concessum fuit, vt sine dispensatione fieri possit. Aliqui vero dixerunt, quòd numquam potuit fieri: nec potest sine dispensatione, nisi Ecclesia esset sub iurisdictione Monasterij, in qua possint plures Monachi commorari, ad hoc, quòd possint regularem obseruantiam tenere. Sed communiter prima opinio nunc tenetur.

Ad cuius intellectum est sciendum, quòd sæcularis Ecclesia vel est absolute sub Episcopo, vel absolute sub Abbate, & iurisdictione Monasterij; vel simul sub vtroque. Si ergo vniuersaliter est sub Episcopo; potest per Episcopum præfici Monachus, consentiente Abbate, & extunc Episcopus efficitur Abbas eius. Si vero sit absolute sub Abbate, pleno iure; sufficit sola auctoritas Abbatis, vt præficiatur illi Ecclesiæ. Si vero simul sit sub vtroque, sicut ab utroque præfi-

preficitur; ita vtrique tenetur respōdere in iure suo, vt, in spiritualibus Episcopo, & tēporalibus Abbati.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, quòd implicatio sęcularis Ecclesiæ non est implicatio negociorū sęculariū, cū ibi teneatur prædicare, & Sacramenta administrare: qui sunt propriè actus militiæ Christianæ.

AD secundum dicitur, ꝙ sicut dicit Hugutio, Alia sunt, ad quæ Monachus tenetur ex voto: alia, ad quæ tenetur propter votum. Nam ex voto tenetur non habere proprium, retinere habitum, conseruare continentiam, obedire Abbati. Sed propter votū, & ex consequenti tenetur ad silentium, ad vigilias, ieiunia, & orationes, & ad alia, quæ in regula continētur, in quibus potest fieri dispensatio pro vtilitate populi Christiani.

AD tertium dicitur, ꝙ consuetudinem Ecclesiæ tenetur seruare quantum ad officium. quia tenetur officiare Ecclesiam secundum consuetudinē eius, maximè si Ecclesia subijcitur de iure cathedrali Ecclesię. Alias verò obseruantias vitæ monasticæ tenetur seruare: quas commodè seruare potest sine scandalo. Esus tamen carnium omnino sibi interdicitur per canonem, sicut patet de consec. dist. 5. cap. Carnem. Nisi in casu infirmitatis.

ARTICVLVS V.

VTRVM PAPA POSSIT dispensare, vt Religiosus absoluatur à Regula per translationem eius ad laxiorem Regulam.

Vide gloss. Abb. & Doctores in cap. Licet de regul. iur. Ioan. And. & Ioan. Mona. in cap. Cum singula de præb. & Abbat. Panorm. in cons. 96. nu. 3. vol. 1.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit dispēsare, vt Religiosus absoluatur à Regula per translationem eius ad laxiorem regulam. Scribitur enim Lucæ 9. Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciēs retro, aptus est regno Dei. Sed talis retrospicit transferendo se ad laxiorem regulam. Non dispensatur ergo conuenienter cum tali.

2 Præterea: Scribitur extra de regula. & transf. ad Religionem c. Licet. Nulli denegetur licentia, qui eā cum humilitate, ac puritate duxerit postulandam, vt non fictè, sed verè ad frugē melioris vitæ valeat trāsmigrare, non obstante proterua & indiscreta contradictione Prælati. Dispensatur ergo in transitu ad arctiorem regulam, sed non econuerso.

Epist. 68. 3 Præterea: Scribit Bernardus in quadam Epistola quibusdam Monachis conquerentibus, ꝙ ipsorum Monachum receperat: Si quis de nostris ad vos maioris perfectionis gratia arctioris vitæ desiderio conuolauerit, nō solum non curamus, si ei in tali studio consulitis; sed multum precamur, vt hoc faciatis, nec offensos nos conqueremur, sed valde in hoc esse adiutos, fatebimur.

IN CONTRARIVM est. quia ad impossibile nemo tenetur. Sed quandoque abiecti, & fugitiui Monachi non possunt impetrare recōciliationem secundum formam decre. extra de regul. cap. vlt. Nec possunt arctiorem inuenire regulam. Licet ergo eis ad laxiorem transire.

RESOLVTIO.

Religiosus, petita licentia, & non obstante contradictione Prælati, ad arctiorem Regulam transire potest: ad parem transire potest, petita licentia, & obtenta: ad laxiorem verò sine dispensatione non licet, nisi in duobus casibus.

RESPONDEO, dicēdum, quòd cum quis vult transire de regulari obseruantia ad regularem, tribus modis potest intelligi. Primo, vt transeat ad arctiorem. Secundo ad parem. Et tertio ad laxiorē. In primo casu de communi iure licitum est, petita licentia, non obstante contradictione proterua Prælati, nisi esset Abbas, vel Prælatus alicuius Religionis, qui immediatè subijceretur dominio Papę, sine cuius speciali licentia petita, & obtenta etiam ad arctiorē regulam sibi * transferre non licet. In secundo vero casu cum licentia petita, & obiēta licet. Sed in tertio absque dispensatione non licet, nisi in duobus casibus. Primus est, quando transiens ad arctiorem regulam protestatur, ꝙ velit esse in probatione, an regulam illam possit seruare. Secundus est propter defectū obseruationis illius arctioris regulæ. tunc enim non solum ad laxiorem regulam liceret sibi trāsire: verum, si nulli Religiosi inuenirentur, cum sęcularibus posset commorari, honestè, & regulariter cum eis cōuersando, cum per talem defectum monasterium posset conuerti in Ecclesiam sęcularem, sicut patet extra de Religiosis domibus. * al. trāsire.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, quòd retro non respicit qui suæ salutis procurādæ curam habet. Vnde si quis suæ salutis impedimentum in arctiori regula inueniret: posset se ad laxiorem regulam transferre, illo tamen impedimento cessante: Puto, Monasterio ad ordinem regularē reducto, tenetur illuc reuerti: nisi per Papam cum eo fuerit dispensatum. Nam Episcopus, si impedimentū alienæ salutis procurandæ interueniat, vel periculum animæ exercēdi officium suboriatur ex aliqua causa, potest retroespicere, & ad religionem transire laxiorem: cessante tamen illo impedimento, iterato potest ad Episcopatum assumi.

AD secundum vero, & tertium est dicendum, ꝙ illæ auctoritates loquuntur de communi iure, quo Papa non est astrictus, quin possit cum aliquo dispensare, vt ad laxiorem regulam transferatur, casu rationabili superueniente.

QVAE-

QVAEST. LXXI. DE DISPENSATIONE PER ORDINATIONEM.

LTERIVS conſiderandum eſt de ordinatione. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum ſolum ad Papam ſpectet ordinatio ſtudiorum.

Secundo, Vtrum ſolum ad Papam ſpectet ordinatio officiorum.

Tertio, Vtrum ſolum ad Papam ſpectet ordinatio Religionum.

Quarto, Vtrum ſolum ad Papam ſpectet ordinatio prælationum.

ARTICVLVS I.

VTRVM ORDINATIO STVdiorum ſpectet ſolum ad Papam.

Vide cap. 1. cap. Quia nonnullis, & c. Super ſpecula, & nota ibi per gloſſ. & Doctores ext. de Magiſtris.

D primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd non ſolum ſpectat ad Papam ordinatio ſtudiorum. Studium namque primo fuit ordinatum in Aegypto. Ibi namque Gens Sacerdotũ primo vacare viſa eſt ad inuentionẽ ſcientiarum, vt Philoſophus dicit 1. Meta. Non ergo ſolum ſpectat ad Papam ſtudia ordinare. (Ariſt. 1 Met. cap. 1. ſub finem.)

2 Præterea: Ad Papam non ſpectat ordinare illud, in quo committitur ſimonia: ſed non poteſt ordinari ſtudium per Papam, niſi Eccleſiaſticum beneficiũ promittatur legẽtibus. Ergo cõmittitur ibi ſimonia.

3 Præterea: Illa, quæ proponuntur populo Chriſtiano ſolum credibilia, non debent tradi ſub ſtudio ſcientiæ, ex quo ſcientia de eis acquiri non põt: ſed quæ continentur in ſacra Theologia proponũtur populo credibilia, non ſcibilia. Ergo non debent ordinari Magiſtri Theologi, qui ipſam doceant.

IN CONTRARIVM † eſt, quod ſcribitur extra de Magiſt. vbi mandatur, quòd in qualibet cathedrali Eccleſia Magiſter vnus ordinet Theologus, qui Sacerdotes, & alios in ſacra pagina doceat. & in c. Super Specula, ſtrictè præcipitur, vt à Prælatis Eccleſiarum, & capitulis aliqui dociles ad Theologicæ perfectionis ſtudium deſtinentur. († Vide Concil. Trident. ſeſſ. 5. de reform. c. 5. & ſeſſ. 23. de reſor. c. 18.)

RESOLVTIO.

Studiorum ordinatio ad Papam ſpectat, propter A errorum vitationem, eorundem curationem, iudiciorum terminationem, & populorum dominationem.

RESPONDEO, dicendum, quòd fides Chriſtiana, cuius Papa eſt caput, & director multis modis iuuatur, & promouetur per ordinationem ſtudiorum. Primo quidem in errorum vitatione. Non enim poſſunt errores vitari, & reprobari niſi cognoſcantur. Vnde ex defectu ſcientiæ prouenit error colendi multos Deos: vt non cognoſcentes, quis eſſet omnium artifex: aut ignem, aut aerem, aut gyrum Stellarum, aut Aquam, aut Solem, aut Lunam B rectores orbis terrarum Deos eſſe putauerunt, ut ſcribitur Sap. 13. Secundo, in vitiorum curatione. ſicut enim vitioſi non curantur, niſi per virtuoſos: ſic ſtulti, quorum eſt infinitus numerus, non curantur niſi per ſapientes. Vnde ſcribitur Sap 6. quòd multitudo ſapientiũ ſanitas orbis terrarũ eſt: & Rex ſapiens populi ſtabilimentum eſt. Tertio, in iudiciorũ terminatione. Non enim aliter iuſtè iudicia terminari poſſunt, niſi per ſapientum diſcuſſionem. Vnde Salomoni dictum eſt 3. Regum 3. Quia poſtulaſti tibi ſapientiam ad diſcernendum iudicium; ecce feci tibi ſecundum ſermones tuos, & dedi tibi cor ſapiens, C & intelligens. Quarto, in regnorum, & populorum dominatione. Non enim poſſunt, qui præſunt, iuſtè dominari, & imperare ſubditis, niſi intellectu vigeant, & ſcientia. Vnde ſcribitur Sapien. 8. Per ſapientiam habeo claritatem ad turbas, & honorem apud ſeniores, & iuuenes. Diſponam per ipſum populos, & nationes mihi erunt ſubiectæ. Propter iſta ergo prouidè de ordinatione ſtudiorum decretalis facta eſt in Concilio Lateranẽſi, † & poſtmodum per Innoc. III. confirmata, quàmuis malè ſeruetur: Modicum enim eſt vtile bonos canones condere, & eos per negligentiam non ſeruare. († De qua in c. 1. & c. quia nonnullis, ext. de Magiſtris.)

D

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd illa ordinatio ſtudiorum in Aegypto fuit primo circa mathematicas ſcientias. quæ, vt dicit Auguſt. 2. de doct. Chriſt. vtiles ſunt ad ſacram Theologiam intelligendam. & quàmuis illi ſacram Scripturam ignorarent: ipſam tamen figurabant propter duo. (Tom. 3. cap. 18.)

Primo, propter ſcientiarum illarum inuentores, qui Sacerdotes fuerunt, ſtipendia à communitate recipientes, & liberi à cenſu iudiciali exiſtentes: Vnde ſuper illo verbo Geneſ. 47. Subiecitque Pharaoni Ioſeph omnem terram Aegypti, præter terram

Sacer-

Sacerdotũ, quæ à Rege tradita fuerat eis. dicit gloſſa, ꝙ hoc ſignificabat terram Eccleſiæ, in qua veri ſunt Sacerdotes, liberam eſſe à cenſu iudiciali, quæ verbo diutino indeſinenter paſcitur, nec dãnum panis ſpiritualis ſuſtinebat. Ex quo habetur, ꝙ poſſeſſiones Eccleſiæ, poſtquàm à Regibus Deo ſunt mancipatæ, diſtrahi non debẽt, & in nullius bonis ſunt cõputandę. Secundo, propter modum tradendi. quia tradiderunt ſciẽtiam per quaſdam ſimilitudines, & figuras, quod eſt proprium Theologiæ. Vnde Philoſophus in Meta. dicit illos theologizaſſe, eo quòd metaphoricè, & figuratiuè locuti ſunt. Ariſt. 3. Metaph. tex. c. 15.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſi alicui committitur ſpiritualis poteſtas, ex officio obligatur ad docẽdum. Si verò de redditibus Eccleſiaſticis ſua ſtipẽdia percipiat: ſimiliter non debet aliquid de ſua doctrina recipere. vtroque enim modo ſi ex pacto aliquid recipitur pro vſu ſpiritualis poteſtatis, cum ex debito ſuſcepti beneficij debeat doctrinam impendere, non intelligeretur tunc ſua opera locare, ſed potius vſum ſpiritualis gratiæ vendere, quod ſine nota ſimoniæ eſſe non poteſt. Ille vero, qui habet ſcientiam, & non ſuſcipit officium, vel beneficium, ex quo obligetur ad docendum; licitè poteſt pretium ſuæ doctrinæ recipere: non quaſi ſcientiam vendens, ſed ſicut ſua opera locans. Vnde dicit Aug. in epiſtola ad Macedonium, quòd non ideo debet iudex vendere iuſtum iudicium, nec teſtis verum teſtimonium: quia uendit aduocatus iuſtum patrocinium, & iuriſperitus iuſtum conſilium. quia illi ad vtrãque partem ad examen exhibentur: Iſti vero ex vna parte conſiſtunt. Epiſt. 54. Tomo 2.

Ad tertium eſt dicendum, quòd quæ in ſacra Scriptura continentur, per humanam rationem inueſtigabilia non proponuntur inferioribus de Eccleſia, tamquàm per humanam rationem inueſtigata: ſed potius, vt credibilia, & à Deo reuelata. Per ſuperiores tamen, per ſtudium, & exercitium ſcientiæ credibilia explicantur, & declarantur. Scibilia vero docentur, & probantur.

ARTICVLVS II.

VTR. SOLVM AD PAPAM ſpectet ordinatio officiorum.

Vide cap. 1. diſt. 22. & c. Perlectis 25. diſt. & cap. Cum olim, & ibi gloſſa, & Doctores extra. de conſuetudine.

Ad ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ non ſolum ad Papam ſpectet ordinatio officiorũ. quia terrena poteſtas multa officia habet: ſed talia non ordinat Papa. Ergo non ſolum ſpectat ad eum ordinatio officiorum.

2 Præterea: Ordinare officia, ſpectat ad quẽ pertinet conferre beneficia. Sed beneficia temporalia ſpectat conferre ad Imperatorem, vel Regem: ergo & ad eos ſpectat ſimiliter ordinatio officiorum.

3 Præterea: Ille non eſt ordinator officiorum, contra cuius ordinationem diſtribuũtur officia. Sed 89. diſt. cap. Singula. Præcipitur, vt vni perſonæ duo officia non committantur, cum tamen multa officia cõmittãtur vni.

In Contrarium eſt, quod ſcribitur 25. diſt. cap. Perlectis.

RESOLVTIO.

Officiorum Eccleſiaſticorum ordinatio ad Papam ſolum ſpectat, qui Chriſti Vicarius, eiuſdemque ordinationum executor eſt.

Respondeo, dicendum, ꝙ ſicut Hugo 2. lib. de Sacramẽtis dicit, ꝙ Eccleſia corpus Chriſti eſt, viuificata vno ſpiritu, & vna fide. Sicut ergo (dicente Apoſtolo) in corpore humano ſingula quęque membra propria, & diſcreta officia habent, & vnumquodque non ſibi ſoli agit, quod ſolum agit. ſic in corpore Eccleſiæ dona officiorum diſtributa ſunt, & tamen unuſquiſque non ſibi ſoli habet illud, quod ſolus habet. Iſtorum autem officiorum principalis diſtributor eſt ipſe Chriſtus, dicente Apoſtolo ad Ephe. 4. Vnicuique noſtrum data eſt gratia ſecundũ menſuram donationis Chriſti, qui dedit quoſdã quidem Apoſtolos: quoſdam autem Prophetas: alios verò Euangeliſtas: alios autem Paſtores, & Doctores in ædificationem corporis Chriſti. Executor autem ordinationum iſtorum officiorum eſt ipſe Papa, qui vice Chriſti aliquos ordinat loco Apoſtolorũ, per quos Chriſti doctrina ſit teſtificanda: aliquos loco Prophetarum, per quos ſit exponenda: aliquos loco Euangeliſtarum, per quos ſit ſcribenda, & declarãda: aliquos loco Doctorum, per quos ſit prædicãda: & aliquos loco Paſtorũ, per quos ſit executioni mandanda. Hunc ordinem officiorum Eccleſiæ Regina Sabba venit à finibus terræ videre. De qua dicitur 3. Regum 10. ꝙ videns domum (puta Eccleſiam) quã Salomon Chriſtum figurans ædificauerat, vt cibos menſæ eius, & habitacula ſeruorum, & ordinem miniſtrantium, veſteſque eorum, & pincernas, & holocauſta, quæ offerebant in domo domini, non habebat vltra ſpiritum, ſed dixit: Beati viri tui, & beati ſerui tui, qui ſtant coram te ſemper, & audiunt ſapientiam tuam. 1. Cor. 12.

Ad Argumenta.

Ad Primvm eſt dicẽdum, quòd quæcunque officia ordinat terrena poteſtas, poteſt ordinare ſpiritualis poteſtas, ſed non econuerſo. Similiter ſpiritualis poteſtas poteſt officia terrenæ poteſtatis corrigere, & remouere: officia verò ſpiritualis poteſtatis per terrenam, nec corrigi, nec amoueri poſſunt.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd ſicut dicit Hugo ſecundo libro de Sacramentis: Omnia beneficia, quæ confert terrena poteſtas: poteſt conferre ſpiritualis. Habet enim terrena poteſtas ſub ſe Duces, & Comites, Præfectus, & Magiſtratus, qui omnes à prima poteſtate ſpirituali auctoritatẽ ſumunt, à qua ipſa prima terrena poteſtas deriuatur.

Ad tertium eſt dicendum, quòd regulariter duo officia

officia non debent committi, niſi vni de communi iure. Papa tamen, qui eſt iuris conditor, huic legi nō tenetur. quia poteſt plura vni cōmittere, vel propter perſonæ, cui committuntur idoneitatem: vel propter officialium paucitatem, ſeu propter Eccleſiæ neceſſitatem.

ARTICVLVS III.

VTRVM SOLVM AD Papam ſpectet ordinatio Religionum.

Vide cap. fin. extra de Religioſ. domib. & c. 1. de Relig. domib. lib. 6. & extrauagantem Ioan. 22. incip. Sancta Romana de religioſ. dom. & in his locis gloſſ. Abb. Ioan. And. Gemin. & alios.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ nō ſolum ad Papam ſpectet ordinatio Religionum. Incępit. n. Papatus poſt Petrum. Sed ante Petrum fuerunt multi Religioſi. Scribitur enim Actuū 2. Quòd erant in Hieruſalem Iudæi viri Religioſi ex omni natione, quæ ſub cœlo eſt. Non ergo ſpectat ſolum ad Papā Religiones ordinare.

2 Præterea: Religio ponitur eſſe quædam virtus moralis: Sed ordinare virtutes morales ſpectat ad Politicum, & ad Philoſophum moralem. Non ergo ſpectat ad Papam.

3 Præterea: Religio nominatur ab ordinatione illius, à quo Religio fundatur. Sicut Religio beati Benedicti, Religio Beati Auguſtini, Sancti Franciſci, Sancti Dominici. Non nominatur autem aliqua Religio à Papa. Ergo non ſolum ad ipſum ſpectat Religionū ordinatio.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur extra de Religio. domi. capitulo: Ne nimia Religionū diuerſitas.

RESOLVTIO.

Solius Papæ eſt Religiones ordinare, & ordinatas approbare. Ipſe enim ſolus vniuerſalem Eccleſiæ promotionem conſiderare debet.

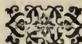
RESPONDEO, dicendum, ꝙ in Religione tria conſiderantur. Primo, ex parte Eccleſiæ, promotio. nam quælibet Religio ordinari debet principaliter ad cultum Dei, & ad promotionem Eccleſiæ. Secundo ex parte Religionem intrantium: conſideratur charitatis perfectio. quia quælibet Religio eſt quædam via tendendi in perfectionem charitatis. Tertio ex parte diuini cultus, ad quem Religio inſtituitur, conſideratur debita ordinatio. Opponitur enim Religio ſuperſtitioni, quia ſuperſtitio non eſt aliud, niſi Religio ſupra modum ſeruata. quia cultū diuinum ſuperſtitioſus vult impendere, cui non debet, vel modo, quo non debet, vt dicit Glo. ſuper illo verbo Coloſſenſ. 2. Habent quidem rationem ſapientiæ in ſuperſtitione. Propter iſta ergo tria ſolius Papę eſt Religiones ordinare, & ordinatas approbare. quia ſolus ipſe habet conſiderare vniuerſalē Eccleſiæ promotionem. Semper enim artifex ſupremum finem conſiderans habet omnes inferiores ad illum finem dirigere, & ordinare; vt dicit Philoſophus 1. Ethic. Et cum ipſe ſupremum perfectionis gradum in Eccleſia teneat: ipſe ſolus habet alijs vias ad perfectionem tenendi oſtendere. Similiter ſolus ipſe habet illa, quæ ad diuinum cultum pertinent vniuerſaliter ordinare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ communiter omnes, qui Deum colunt, poſſunt Religioſi appellari. Vnde quia ſoli Iudæi ad cultum vnius Dei dediti erant; Religioſi nominati ſunt. propriè tamē Religioſi dicuntur, qui totam vitam eorum diuino cultui dedicant, & à mundanis negotijs ſe abſtrahentes per profeſſionem, & habitus proteſtationem, vel diuinæ contemplationi, vel animarum inſtructioni, vel alicui fructuoſo operi ad eorum perfectionis exercitationem, & Eccleſiæ promotionem inſiſtunt.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit Auguſt. 5. cap. de vera Relig. Quocunque modo ſe habeat Philoſophorum iactantia loquentium de virtutibus; illud tamen intelligere facile ad Religionem Chriſtianam ab eis non eſſe quærendam, quia ipſi eadem ſacra ſuſcipiunt cum populis nationum, & de ſuorum deorum natura, ac ſummo bono diuerſas, cōtrariaſque ſententias in ſcholis ſuis teſte eadem multitudine perſonabant, ꝙ ſi hoc vnum tantum vitium Chriſtiana Religio in eis ſanatum videret: ineffabili laude prædicandam eſſe eorum doctrinam, neminem negare, oportet. Tomo 1.

AD tertium eſt dicendum, quòd tota Religio Chriſtiana à Papa nominatur. quia nominatur à Chriſto, cuius Vicarius ipſe exiſtit. Religiones aliæ particulares quàmuis ab eorum fundatoribus ſpecialibus nominentur: Religiones tamen dici non debent, niſi quatenus ſunt per ordinationem Eccleſiæ approbatæ, & confirmatæ. ſecundum enim Ambro. ſuperſtitio, & non Religio eſt, quando traditioni humanæ nomen Religionis applicatur. Vnde qui cultum Deo exhibet contra modum diuina auctoritate ab Eccleſia inſtitutum, magis ſuperſtitioſus, quàm Religioſus eſt dicendus.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM SOLVM AD PApam spectet ordinatio prælationum.

Vide gloss. Archidia. Præpositum, & Turrecrema. in c. Cleros 21. dist. & in c. 1. 22. dist.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd non solum ad Papam spectet ordinatio Prælationum. quia antequam esset Papatus, fuit prælatio. Semper enim Angeli Angelis: dæmones dæmonibus: homines hominibus præfuerunt, & præerunt vsque ad finem mundi, vt dicit Glossa 1. Cor. 15.

2 Præterea: Apud Gentiles, qui non subijciuntur Papæ, fuerūt prælationes. quia quos nos dicimus Episcopos, & Archiepiscopos: ipsi dicunt flamines, & archiflamines. Non ergo solum ad Papam spectat ordinatio Prælatorum.

3 Præterea: Prælati dicuntur, quia præsunt. Sed multi præsunt in dominio sęculari. Ergo non solum ad Papam spectat omnes Prælationes ordinare.

4 Præterea: Prælationem quis consequitur per electionem. Magis ergo Prælationes debent ordinari per Electores, quàm per Papam.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 21. distinct. cap. Cleros. Vbi dicitur, quòd Summus Pontifex Sacerdotes, & Leuitas efficit. ipse omnes ordines Ecclesiasticos disponit. ipse, quid vnusquisque facere debeat, in Ecclesia ostendit, præcipit, & mandat.

RESOLVTIO.

Solius Papę munus est omnes Prælationes, & omnia Dominia ordinare. ipse enim Vicarius Christi est, à quo omnis Prælatio de iure ordinatur.

Aristot. 12. Metaphysi. tex. cō. 52. RESPONDEO, dicēdum, quòd sicut dicit Philosophus 12. Metaph. Entia nolunt malè disponi. ideo sicut in quolibet genere est dare vnum primū, à quo alia regulantur, sic in toto vniuerso oportet dare vnum Principem, in quem omnes principatus reducuntur. In toto autem humano genere supremum gradum tenet ipse Christus per humanitatem assumptam, & in toto vniuerso ipse Deus. Vnde, sicut omnis potestas ordinatur à Deo, quia omnis prælatio à Deo est, & quæ à Deo sunt ordinata sunt, siue fit in Angelis, siue fit in dæmonibus. sic in toto humano genere prælatio de iure ordinari non potest nisi à Christo. Vicarius autem Christi in tota præsenti vita est ipse Papa, ad quem de iure spectat omnes Prælationes, & omnia dominia in toto humano genere ordinare vice Christi, quantum ad multos casus.

Primo, quantum ad eorum translationem.

Secundo, quantum ad eorum depositionem.

F Tertio, quantum ad ipsorum renunciationem.

Quarto, quantum ad eorum confirmationem.

Quinto, quantum ad exemptionem.

Sexto, quantum ad depositorum restitutionem.

Septimo, quantum ad nouorum constructionē. Potest enim Episcopatū ordinare, vbi prius non erat, & reuocare vbi prius erat.

Octauo, quantum ad duorum in vnum vnionē. quia potest plures in vnum vnire, & vnum per plures diuidere.

Nono, quantum ad dignitatum non vacantium G collationem.

Decimo, quantum ad Imperatorum, & Regū omnium, & Principum institutionem, & destitutionē.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicēdum, ꝙ quàmuis prælationes fuerint ante, quàm esset Papa, in se nō tamen fuerūt ante illum, cuius auctoritate Papa fungitur. qui sicut ex merito suæ passionis meruit super omnes Angelos exaltari; sic meruit omnes Angelos, & homines suo imperio subiugare.

H AD secundum est dicendum, ꝙ apud Gentiles sunt prælationes, quas licet non recognoscant à Papa de facto: recognoscere tamen tenentur de iure, illo scilicet iure, quo omnes tenentur subijci Christo.

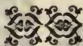
AD tertium est dicendum, ꝙ quamuis in sęculari dominio multi pręsint; eorum tamen institutio, & destitutio, iusta causa superueniente, non nisi ad Papam spectat.

AD quartum est dicendum, ꝙ sicut electores secundum ordinem à Papa institutum Prælatos eligunt: sic Prælatos confirmare, vel deponere non nisi ad Papæ ordinationem spectat.

QVAE-

QVAEST. LXXII. DE DISPENSATIONE PER PROVISIONEM.

VNC videndum eſt de prouiſione. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Papa peccet prouidendo de beneficio Eccleſiaſtico bono, dimiſſo meliori.

Secundo, Vtrum Papa peccet prouidendo compatriotę, & domeſtico magis, quàm extraneo.

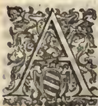
Tertio, Vtrum Papa peccet non prouidendo Theologiæ Magiſtris religioſis, vnde decenter poſſint viuere.

Quarto, Vtrum ſi Religioſo per Papam ſufficienter eſt prouiſum, eleemoſinam receptam iuſtè poſſit retinere.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA PECCET, prouidendo bono, dimiſſo meliori.

Vide Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reforma. cap. 18. Couaruuiam in regula, peccatum, de regul. iur. lib. 6. par. 2. relect. 5. 7. & Sotum lib. 3. de iuſt. & iure. q. 6. art. 2.

D primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa peccet prouidendo bono, dimiſſo meliori. Scribitur enim extra de præben. Graue nimis, & abſurdũ eſt, ꝙ quidam Eccleſiarum Prælati, cũ poſſint viros idoneos ad Eccleſiaſtica beneficia promouere, aſſumunt indignos, quibus nec morum honeſtas, nec litterarum ſcientia ſuffragátur.

2 Præterea: Præferre vnum bonum pluribus, eſt peccatum: ſed melior tenet duos gradus bonitatis: puta boni, & melioris: bonum verò vnum ſolum. peccatum eſt ergo prouidere bono, dimiſſo meliori.

3 Præterea: Papa non tenetur de Eccleſiaſtico beneficio prouidere alicui niſi ratione ſcientiæ, vel ſanctitatis, vel iuſtitiæ æquitatis. Si ergo Papa præfert bonum illi, qui eſt melior aliquo iſtorum trium, vt videtur, ſemper eſt peccatum.

IN CONTRARIVM eſt. quia qui eſt ſufficiens, vt eligatur ad officium; ſufficiens eſt, vt prouideatur ſibi de beneficio: Sed ſufficit eligere bonũ ad officiũ, ſicut patet extra de elect. dimiſſo meliori. Sine peccato ergo per Papam prouidetur bono, dimiſſo meliori.

A

RESOLVTIO.

Prouiſio boni, dimiſſo meliori, ſine peccato eſſe non poteſt, ſi in prouiſione cauſa principalis eſt Eccleſia prouiſio: ſi autem cauſa principalis ſit Perſonę prouiſio; & cauſa annexa eſt Eccleſia prouiſio, non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd cum Papa prouidet de Eccleſiaſtico beneficio alicui, vel intendit prouidere perſonæ, vel Eccleſiæ. Si igitur in prouiſione principalis cauſa eſt prouidere Eccleſiæ, & prouiſio perſonæ eſt cauſa annexa; puto, ꝙ ſuppoſita æquali facilitate, peccatũ eſt prouidere bono, dimiſſo
B
meliori. cum enim iura dicant, ꝙ ſufficit prouidere bono, & idoneo, ſubintelligitur, nulla comparatione facta ad meliorem: ſed comparatione facta, & æquali facilitate ſuppoſita, ex deliberatione prouidere bono, dimiſſo meliori, ſine corruptione appetitus eſſe non poteſt. Si verò in prouiſione principalis intentio eſt prouidere perſonæ, & prouiſio Eccleſiæ eſt cauſa annexa; puto, ꝙ ſine peccato poteſt prouidere bono, meliori dimiſſo. Nam ſupererogationis, & conſilij eſt Eccleſiæ prouidere de meliori. præcepti vero eſt prouidere de bono, & idoneo. Si ergo Papa vult prouidere perſonæ principaliter: aut quia ipſe, vel ſui Eccle-
C
ſiæ ſeruierunt, aut propter ſupplenda eius indigentiam, ex quo non tranſgreditur præceptum de prouidendo Eccleſiæ, licitè (vt puto) fieri poteſt.

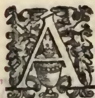
Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicẽdum, ꝙ in illa decretali nõ fit cõparatio de bono ad meliorem, nec de prouiſione perſonæ, & Eccleſiæ: ſed de bono ad indignum reſpectu Eccleſiæ ſolum: quod patet per illud, quod ſequitur. Volentes ergo huic morbo mederi præcipimus, vt prætermiſſis indignis, idoneos aſſumant, qui Deo, & Eccleſijs velint, & valeant impendere famulatum.
D
AD ſecundum eſt dicendum, quòd ſicut dicit Aug. ad Macedonium: Illum dicimus bonũ, cuius bona præualent: & illum optimum, qui minimũ peccat. Poteſt autem eſſe, ꝙ aliquis pauciores gradus bonitatis habeat, quàm alius extenſiuè: ex cauſa tamen rationabili intenſiuè, vnus gradus bonitatis eius præferendus eſt pluribus alterius. Epiſt. 54. Tomo 2.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ cum eſt principalis intentio prouidere Eccleſiæ, non eſt ſine corruptione appetitus prouidere bono, dimiſſo meliori, quantum ad illa tria ſuperius dicta, cum in eis principaliter cõſiſtat promotio Eccleſiæ.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA PECCET, prouidendo Compatriotæ, & domestico magis, quàm extraneo.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod Papa peccet prouidendo Compatriotæ, & domestico magis, quàm extraneo: quia bona communia sunt communiter dispensanda: sed bona Ecclesiæ sunt bona communia, vt scribitur auctoritate Ambro. 23. q. 8. cap. Conuenior.

2 Præterea: In prouisione spiritualis beneficij causa spiritualis debet considerari: sed patria, vel familiaritas est causa carnalis, non spiritualis.

3 Præterea: Scandalum multorum Papa debet maximè vitare: Sed multi scandalizantur, cum Compatriotis, & familiaribus Papæ, vel Prælati magis prouidetur, quàm alijs. Est ergo hoc maximè vitandum.

IN CONTRARIVM est Apost. 1. Tim. 5. Qui suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit: & est infideli deterior. Et Aug. dicit 1. de doct. Christiana cap. 28. cum omnibus hominibus prodesse non possis, his potissimum consulendum est, qui pro locorum, & temporum vel quarumlibet rerum opportunitatibus quasi quadam sorte tibi iunguntur. Tomo 3.

RESOLVTIO.

Temporale familiariori, & interiori est conferendum: spirituale verò sufficientiori, & digniori: causa licita, & honesta præmissa, loco q. considerato.

RESPONDEO, dicendum, quòd in prouisione Ecclesiastici beneficij, vel potest attendi beneficium, quod confertur, vel intentio conferentis, vel locus, in quo confertur. Si consideretur beneficium, quod confertur, cum sit spirituale, nō debet dari nisi pro officio: quanto ergo quis est sufficientior, & dignior in officij administratione, tanto citius meretur beneficij prouisionem. ita quod secus est de prouisione beneficij temporalis, & spiritualis. quia temporale quanto familiariori, proximiori, & intimiori: tanto citius ex ordine naturæ, & charitatis est prouidendū, vt loquuntur auctoritates Apost. & Aug. superius adductæ. Spirituale vero beneficium non quanto proximiori, vel propinquiori, sed quanto sufficiētiori, & digniori, tanto citius est conferendum. Si vero consideretur intentio prouidentis, aut prouidet Compatriotæ, & domestico ex aliqua causa debita magis, quàm extraneo, vt puta propter eius maiorem paupertatē, vel propter receptum honestum obsequium: puto, quod non peccat. Si verò faciat hoc ex causa illicita, & indebita, vt præcisè propter Patriæ affectionē, vel consanguinitatem, vel propter cumulandas eius diuitias, peccato non caret talis prouisio. Considerandus est similiter locus, in quo prouisio fit, quia in tali loco

Vide Conc. Trid. superiori articulo citatum.

E potest prouideri de beneficio alicui extraneo, vbi in administratione officij propter ignorantiam linguæ, & inconsuetudinem Patriæ non esset idoneus deseruire domesticus, & econuerso in tali loco posset prouideri propinquo, & Compatriotæ in quo prouidere extraneo infructuosum, & damnosum esset Ecclesiæ.

Et per hoc patet responsio ad rationes in oppositum.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA PECCET, Magistris, & Theologis non prouidendo, vnde decēter possint viuere. F

Vide notata per Doctores in 1. & cap. Quia nonnullis. de Magist. & Conc. Trid. sess. 5. de reformat. cap. 1. & Horat. Lutium tract. de priuilegijs scholariū, priuilegio 88.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non peccet, Magistris, & Religiosis non prouidendo, vnde decenter possint viuere. Quia Papa nō debet præbere Magistris causam distrahēdi animum à studio, & à contemplatione veritatis, ad quam principaliter sunt ordinati. Sed prouisio beneficiorū est causa distractionis animorum à studio. Vnde Plato peregrinatus est G extra Græciam: & Socrates, & multi Philosophi tēporalia dimiserunt, ut quietius possent contemplationi vacare.

2 Præterea: Religiosi sunt astricti voto paupertatis, à quo non absoluuntur per Magisterium. Non est ergo eis cōferendum aliquod beneficium, ex quo tale votum relaxetur.

3 Præterea: Beneficium Ecclesiasticum non potest dari nisi propter officium. Sed Magistri Religiosi nō possunt officia administrare in Ecclesia, vt sint Canonici, vel Archidiaconi. Non potest ergo eis de beneficio prouideri.

IN CONTRARIVM est. quia extra de Magistris, cap. Quia nonnullis. Scribitur, quod ad instru H ctionem Sacerdotum, & aliorum Theologi Magistri institui debent, qui nihil exigāt pro doctrina, sed eis de Ecclesiasticis prouentibus prouideatur. Planū est autem, quod Magistri Religiosi docent Sacerdotes, & alios volentes doceri sicut alij. Peccatum est ergo, prouisionē per canonem Magistris taxatam eis subtrahere.

RESOLVTIO.

Magistris Theologis piè, ac sanctum prouidendum est, vnde viuere decenter possint.

RESPONDEO, dicendū, quod sicut scribitur 24. q. 1. c. A recta. Sācta mater Ecclesia à tramite Apostolicæ traditionis numquam recessisse probatur. fuit

autem Apoſtolica traditio, vt ſcribitur Act. 2. vt de A prouentibus communibus à Chriſti fidelibus oblatis prouideretur vnicuique, ſicut vnicuique opus erat. Cum tali ergo moderamine Eccleſiaſtica beneficia, & prouentus Eccleſiaſtici ſunt diſpenſandi, vt neminem ita releuando diuitem faciant, ꝙ multorum detrimẽta, non circumſpiciendo in paupertatis miſeriã nonnullos deijciant illud Apoſtoli 2. Cor. 8. ad memoriam reuocantes: non enim volumus, vt alijs ſit remiſſio, vobis autem tribulatio: ſed ex æqualitate in præſenti tempore veſtra abundantia illorum inopiã ſuppleat. Vnde puto, quòd piè, & ſanctè ageretur, quando illa decretalis, extra de Magiſt. cũ omnibus, qui ad Magiſterium aſſumuntur Theologię, tam ſęcularibus, quàm Religioſis obſeruaretur. Nec dubito, ꝙ ex inde magnum profectum Chriſti fideles cõſequerentur, ex quo eis dateur cauſa, vnde ſemper ſe ſtudio præoccuparent.

Ad Argumenta. B

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ bona temporalia ſunt quædam inſtrumẽta virtutis. Virtus autem conſiſtit in medio. vnde tam abundantia temporalium, quàm eorum inopia actum virtuoſum ſpeculationis, & ſtudij impedit. Propter quod ſicut Religioſi, qui ad magnas prælationes aſſumuntur, diſtrahuntur à ſtudio ſcientiæ, ſicut experimentaliter videmus: ſic Magiſtri Religioſi, quibus nihil prouidetur, ex carentia neceſſariorum coguntur ſe à ſtudio diſtrahere, quia non potentibus viuere melius eſt neceſſaria vitæ procurare, quàm philoſophari. C

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ propter prouiſionem aliquorum prouẽtuum neceſſariorum ad vitam Religioſi Magiſtri non abſoluerentur à voto paupertatis, maximè cum ipſi non ſolum eorum neceſſitati, verum etiam aliorum vtilitati per eorum doctrinam teneantur intendere, cui intendere nõ poſſunt ſine Scriptoribus, & chartis, & alijs, quę faciũt ad traditionem ſcientiæ. Dicit enim Voluſianus in Epiſtola ad Aug. Parum eſt nobis ſic à te inſtrui, vt tibi ſit liberando ſatis. ingenium quippe, & eloquium tuũ tam excellens, tamq. luculentum prodeſſe debet etiã cęteris. *Ep. 2. To. 2*

AD tertium eſt dicendum, quòd non eſſet neceſſarium, vt Religioſus Magiſter, cui aſſignarentur aliqui prouentus Eccleſiaſtici, efficeretur Canonicus, vel D Archidiaconus, ſeu etiam Epiſcopus, * ſed ſeruaretur forma illius decretalis extra de Magiſt. vbi ſic dicitur: Aſſignetur autem cuilibet Magiſtrorum à capitulo prouentus vnius præbendæ, & pro Theologo à Metropolitano tantumdem: non ꝙ propter hoc canonicus efficiatur, ſed tam diu redditus ipſos percipiat, quàmdiu perſtiterit in docendo. & ſi vna Eccleſia non poſſet ſic prouidere, poſſet tota diœceſis in hoc grauari pro vtilitate fidei. *al. 6

ARTICVLVS IIII.

Vtr. Religioſus, cui per Papam eſt ſufficiẽter prouiſum, receptã eleemoſinam iuſte retinere poſſit.

Felinus in cap. Cum dilecta, de reſcript. num. 18. Philippus Francus, & alij, in cap. 2. ne clerici, vel Monachi, lib. 6. Horatius Lutius tract. de priuileg. ſcholarium priuileg. 87.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, quòd ſi per Papam Religioſo ſufficienter eſt prouiſum, receptam eleemoſinam retinere iuſte non poſſit. quia eleemoſina datur ad ſubleuandã indigentiam recipientis. Ille ergo, qui non indiget, tenetur ad reſtitutionem.

2 Præterea: Clericus acquirens beneficium ex peccato ſimulationis tenetur illud reddere: quia nõ intrat per oſtium. Ergo ſimiliter recipiens eleemoſinã ſub prætextu paupertatis tenetur ad reſtitutionem.

3 Præterea: Defraudare pauperẽ eſt peccatũ æquipollens homicidio. Iuxta illud Eccl. 34. Panis egentium vita hominis eſt. qui defraudat illum, homo eſt ſanguinis. Non ergo poteſt licitè retineri.

IN CONTRARIVM eſt. quia quod datur pro benedictione, iuſtè retinetur: ſed eleemoſina pro benedictione datur, ſicut patet per Apoſtolum 2. Corinth. 9.

RESOLVTIO.

Religioſo ſi ſufficienter prouiſum fuerit ſecundum vnam circunſtantiam, & non ſecundum aliam, ab eo eleemoſina retineri poteſt: ſi autem ſecundum omnem ſtatus, & perſonę conditionem, ipſa eleemoſina pauperibus dari poteſt.

RESPONDEO, dicẽdum, quòd ſicut patet per Philoſophum 2. Ethic. Medium in virtute nõ accipitur ſecundum æqualem diſtantiã ab extremis, ſed ſecundum debitam proportionẽ circũſtantiæ, quam facit recta ratio. vnde non oportet, ꝙ mediũ virtutis ſit inter ſuperfluum, & diminutum. Poteſt. n. eſſe, ꝙ aliquis moderatus cibus, qui vni eſt ſufficiens, alteri ſit ſuperfluus, vel diminutus. Si ergo alicui Religioſo, vel alteri ſufficienter eſt prouiſum ſecũdum vnam circumſtantiam, & non ſecundum aliam, poſſet eleemoſinam receptam iuſtè retinere. Sed ſi ſecundum omnem conditionem ſtatus, & perſonæ ſufficienter prouiſum eſt ſibi, puto ꝙ eleemoſinam receptam nõ poteſt in proprios vſus conuertere, ſed tenetur paupe ribus elargiri. Dicit enim Hierony. ſuper illo verbo Mat. 17. Staterem illum ſumẽs da illis pro mercede, vt non ſcandalizemus eos. Si quis obijcere voluerit: Et qũo Iudas in loculis portabat pecuniã? quare de illa pecunia tributum non eſt ſolutũ? Rñdebimus, quia rem pauperum in vſus ſuos cõuertere dominus nefas putauit, nobiſq. idem tribuit exemplum. *Ariſt. 2. Eth. cap. 6. & 7.* *In Matth. lib. 3.*

Ad Argumenta.

A D P R I M V M ergo eſt dicẽdum, ꝙ in aliquo pōt ſuppleri indigentia vnius, in quo non poteſt ſuppleri indigentia alterius. Vnde ex quo liberaliter eleemoſina tributa eſt, ex neceſſitate iuſtè retinetur, ex cupiditate vero damnabiliter.

A D ſecundum eſt dicendum, quòd acquirens beneficium per ſimulationem bonitatis non tenetur il-

E lud reddere: tenetur tamen pœnitere de ſimulatione, per quam iniuſtè acquiſiuit decipiens conferentem. non tamen fuit error perſonæ, ſed qualitatis. Sic recipiens eleemoſinam ſub prætextu paupertatis tenetur de cupiditate pœnitere, non tamẽ tenetur ipſam reſtituere, ſed pauperibus elargiri.

A D tertium eſt dicendum, quòd non ſolum de eleemoſina recepta, ſed de propria ſubſtantia, dũmodo ſuperfluum retineatur, defraudatur pauper. Vnde neutrum poteſt retineri ſine peccato.

QVAEST. LXXIII. DE DISPENSATIONE PER CONCESSIONEM.

EINDE *conſiderandum eſt de cõceſſione. Circa quod quęruntur Quinque.*

Primo, Vtrum Papa ſine peccato poſſit cõcedere in caſu fieri vſuras.

Secundo, Vtrum Papa ſine peccato poſſit concedere fieri vſuras cum infidelibus, & publicis hoſtibus Eccleſię.

Tertio, Vtrum Papa ſine peccato poſſit alicui concedere decimas laicorum.

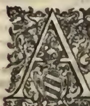
Quarto, Vtrum Papa poſſit ſine peccato Regi Fràcię, vel alteri Principi, concedere decimas clericorum.

Quinto, Vtrum Papa poſſit decimas Eccleſiarũ ſibi ipſi concedere in proprium vſum.

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA POSSIT ſine peccato concedere, fieri vſuras.

S.Thom.2.2.q.78.art.1. Sotus lib.6.de iuſt.& iure.q.1.art.1. Iaſon in l.1.C.de ſum.trinit.& fide catho. vbi communiter Legiſtæ.

D primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa ſine peccato poſſit concedere, fieri vſuras. Scribitur enim extra de vſu. cap. Salubriter, quòd licet marito retinere fructus rerum obligatarum ſibi pro dote à ſocero, & in ſortem non cõputare, & ibidem, C. Conqueſtus, habetur, quòd licet domino feudi res feudales in pignus accipere, nec tenetur fructus computare in ſortem.

2 Præterea: Iuſtè exigitur ab homine illud, ad qd voluntariè ſe obligat. Cum ergo debitor voluntariè obliget ſe ad vſuram, iuſtè exigitur ſine peccato.

3 Præterea: Licet in cauſa neceſſitatis furari. Ergo multo magis licet ĩ cã neceſſitatis ad vſurã mutuare.

4 Præterea: Vſura eſt quicquid vltra ſortem recipitur, ſicut ſcribitur 14.qõ.3. quicquid ſorti accidit vſura eſt. Sed ſcribitur extra de vſuris, cap. In ciuitate tua, ꝙ ſi quis emit merces tempore, quo non niſi quinque libras valent, & promittit ſe illis, à quibus illas merces accipit, ſex libras ſtatuto termino ſoluturum, non facit contractum vſurarium, quàmuis peccatum incurrat. Diſpenſat ergo in caſu Papa, quòd vſura fiat.

F I N C O N T R A R I V M eſt. quia Papa non poteſt diſpenſare in eo, quod eſt diuina lege prohibitum. Sed ſcribitur Ezechie. 18. Qui ad vſuram non commodauerit, vita viuet, & non morietur.

R E S O L V T I O.

Nullus vſurarius contractus diſpenſationem admittere poteſt. Vſura enim ex parte rei, qua datur: & ex parte vſus continet iniquitatem.

RESPONDEO, dicendum, quòd in vſura duo poſſumus * intelligere. Primo, ipſam ſuperabundãtiam, quæ requiritur vltra datum. Quicquid

G enim * ſupra datum exigitur vſura eſt, vt dicitur 14. q.3.cap. Putant. Secundo cauſam, pro qua talis ſuperabundantia datur. Nam datur pro vſu pecuniæ mutuatæ, cum vſura ſecundum etymologiam nominis dicatur quaſi vſus æris. Vtroque autẽ modo vſura continet iniquitatem, vt in ipſa nullo modo poſſit fieri ſine peccato diſpenſatiò. Primo namque continet iniquitatem ex parte rei, quæ datur. quià iniquũ eſt, vt ad quem nullo modo pertinet rei periculũ, ad ipſum pertineat lucrum. Secũdo ex parte vſus, pro quo datur, continet iniquitatem: quia iniquum eſt, vt pro vſu rei meæ exigatur à me pretium. Planum

H eſt autem, quòd utrumq. concurrit in contractu vſurario. Nam vſura conſiſtit propriè circa mutuum. In mutuo verò plenè tranſfertur dominium rei, quo ad proprietatem, & vſum. Dicitur enim mutuum eo, quòd de meo fit tuum. quia ergo transfertur dominium quo ad rei proprietatem, totum periculũ pertinet ad debitorem. Ad ipſum ergo debet pertinere

* al. Conſiderare.

* al. vltra.

Vſura vnde dicatur.

Mutuũ vnde dicatur.

nere emolumentum. quia vero transfertur dominium quo ad vſum, ergo pro vſu rei ſuę non debet ab eo exigi pretium. omnis ergo cõtractus vſurarius eſt peccatum, nec poteſt in eo fieri diſpenſatio.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd in illo caſu non eſt contractus vſurarius, quamuis ſit aliquid ſimile contractui vſurario. quia non accipitur ſuperabundantia pro vſu pecuniæ, ſed pro alia cauſa rationabili. Nam maritus accipit fructus rerum pro dote ſibi obligatarum. Ideo non tenetur computare in ſortem propter onera matrimonij, quæ ſuſtinet. Similiter Dominus feudi accipit fructus rerum feudalium ſibi obligatarum, nec tenetur in ſortem computare, propter debita ſeruitia feudi, quæ in eo tempore non percipit.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd non omne, ad quod quis voluntarie ſe obligat, iuſtè ab eo exigitur, niſi obligatio ſit legitima. obligatio vero, qua debitor indigens ſe obligat creditori ad ſoluendas vſuras, quamquis ſit legitima ex parte debitoris, non tamen eſt legitima ex parte creditoris, cum ſit prohibita, & contra naturam rei.

AD tertium eſt dicendum, quòd ſicut in caſu neceſſitatis licet mihi accipere rem alienã per actum, qui non eſt furtum, ſed eſt ſimilis furto; ſic puto, ꝙ in caſu neceſſitatis poſſem pecuniam mutare, vt pro ſuperabundantia daretur mihi panis, ſi aliter habere non poſſem. nec tamen proprie dicenda eſſet vſura, quamuis eſſet vſuræ ſimilis, quia illud, quod per ſuperabundantiam acciperem, nõ eſſet alienum, ſed mihi debitum in caſu neceſſitatis.

AD quartum eſt dicendum, ꝙ decretalis illa intelligit non eſſe contractum vſurarium, ſi illud, quod ſuperabundanter accipitur, referatur ad ipſius rei venditionem. Sed ſi referatur ad pretij ſoluendi expectationem, vt de pecunia ſoluenda tempore futuro, quo emptorem expectat pretium, recipiat, manifeſte vſura committitur.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA SINE peccato vſuras fieri cum infidelibus concedere poſſit.

Præter citatos in articulo præcedenti vide Marquardum tract. de Iudæis, & alijs infidelibus. par. 1. cap. 11.

AD ſecundũ ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa ſine peccato poſſit cõcedere vſuras fieri cũ infidelibus, & publicis hoſtibus Eccleſiæ. Scribitur enĩ 14.q.4. auctoritate Ambro.c. Ab illo, ꝙ ibi eſt ius vſuræ, vbi eſt ius belli. quia cui iure inferuntur arma, illi legitime auferuntur vſuræ. Sed contra infideles, & hoſtes publicos homo habet iuſtũ bellum. Ergo iuſtè ab eis auferuntur vſuræ.

2 Præterea: Papa poteſt concedere, vt ab hoſtibus, & rebellibus Eccleſiæ rapiantur bona temporalia. ſed ſcribitur auctoritate Aug. 14.q.4.c. Quid dicã. Non minus crudelis eſt, qui pauperem trucidat fœnore, quàm qui diuiti aliqua rapit. & ibidem ſubditur auctoritate Ambro. Rapinam facit qui vſuram accipit. cap. Siquis.

3 Præterea: Maius peccatum eſt occidere, quàm ad vſuram accõmodare. Sed licet occidere publicos hoſtes. Ergo licet ab eis vſuras exigere.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur extra de vſu cap. Super eo vero. Cum vſurarum crimen vtriuſque teſtamenti pagina deteſtetur, ſuper hoc aliquam diſpenſationem poſſe fieri, non videmus.

RESOLVTIO.

Vſura cum infidelibus, aut Eccleſia hoſtibus per diſpenſationem admitti non debet. eſt enim contra naturam: & non niſi per familiaritatem, quę cum hoſtibus probibetur, fieri poteſt.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ quæſtio eſt dubia propter illud capitulum Ambro. quod ponitur 14.q.4.c. Ab illo. quod quidem aliqui ad litteram dicunt eſſe intelligendum, puta, ꝙ licitum ſit laicis, quibus licitum eſt bellare, & arma portare ex præcepto ſuperioris, ab hoſtibus vſuras exigere. non tamẽ ex cupiditate, ſed zelo charitatis, vt ſic macerentur vſuris, qui non poſſunt domari armis, quatenus deſiſtant hoſtes, & perſecutores eſſe. Vnde nec exigendæ vſuræ ſunt ab eis, niſi quamdiu hoſtes ſunt. Probant autem iſtud, quia ex quo indicitur cõtra eos iuſtum bellum auctoritate Papæ, vel Imperatoris: iuſtè poſſumus eos occidere, & omnia bona eorum eis auferre, & noſtra facere iure belli ſicut ſcribitur 23.q.2.c. Dominus noſter. Nec refert ſi vel manifeſte, vel occulte per inſidias hoſtes deuincantur. quia nihil ad iuſtitiã intereſt, ſiue aperte, ſiue ex inſidijs aliquis pugnet. iuſtè enim, vt dicit Aug. in bello inſidijs homo vti poteſt. A ſimili ergo (vt dicunt) iuſtè ab hoſtibus poſſunt exigi vſuræ, & quæcumque alia grauamina eis inferri. Sed iſtud communiter non tenetur. quia in vſura numquam inuenitur facta eſſe diſpenſatio in aliquo caſu, & ſatis conuenienter. quia tale peccatum non ſolum eſt culpa propter nocumentum, quod infert, verum etiam quia eſt contra naturam rei, ſicut dictum eſt ſupra. Similiter occiſio, & rapina, & alia grauamina, quæ inferuntur hoſtibus auctoritate Superioris, inferuntur eis inuitis non per contractionẽ amicitiæ: Contractus autem vſurarius fit voluntarie. Vnde ſicut nũquam licitum eſt cum hoſtibus familiariter conuerſari, & contractus cum eis facere; immo pœna capitali ſecundum leges debet puniri qui hoſtem recipit: ſic non eſt licitum cum eis contractus vſurarios facere. Vnde puto, quòd non cadit diſpenſatio, quòd cum hoſtibus, vel infidelibus Papa concedat fieri vſuras.

Qõ. 1. ſuper Ioſuę.

Ariſt. 1. Polit. cap. 7.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ ad dicta

cta Ambrosij tripliciter respondetur. Primo, quod ipse appellat vsuram quamcumque grauem extorsioné, quæ possit fieri in nimia pensione domorum, vel in locatione prædiorum, quibus grauaminibus infideles, & hæretici per fideles grauati quandoque conuertuntur. Secundo, quod illud capitulum non fuit Ambrosij, sed falso modo dictis eius est insertum. Tertio, quod Ambrosius non loquitur ibi assertiue, sed recitatiue. Recitat enim ibi permissionem factam iudæis, quibus fuit permissum cum illis posse fœnerari ad euitationem maioris mali, contra quos iustum bellum habere poterant.

AD secundum est dicendum, quod quamuis vsura dicatur esse rapina interpretatiue. quia iustè retineri non potest, sicut nec rapina. non tamen est vere rapina, quia non aufertur, inuito Domino, sicut rapina.

AD tertium est dicendum, quod quamuis occidere maius peccatum sit in genere, quàm fœnerari, eo quod occidere importat nocumentum in persona propria; vsura vero in rebus, quibus persona sustentatur, ita quod ratione effectus maius peccatum est. sed formaliter in se maius peccatum est vsura, cum importet deformitatem in natura rei. Vnde sic importat secum semper suam malitiam, quòd numquam potest bene fieri.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT sine peccato concedere alicui decimas Laicorum.

Syluester in summma verbo: Decima. q. 8. Abbas, & Felinus in cap. causam. de præscript. & glossa, & Doctores in cap. quamuis. de decimis.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa sine peccato alicui nó possit concedere decimas laicorum. Quia laici sunt sub potestate Regum, & Principum sæcularium. Eis ergo inuitis Papa non potest concedere. Quia tunc esset furtum, in quo Papa dispensare non potest.

2 Præterea: Diuturna consuetudo obtinet vim legis. sed in aliquibus regnis raro, vel numquam fuit consuetudo, quod Papa concederet decimam laicorum alicui. Iam ergo præscritio facta est, vt talis concessio de iure fieri non possit.

par. 2. c. 7. 3 Præterea: Hugo dicit 2. libro de sacramentis, quod bona temporalia si qua sunt à Regibus, & laicis concessa Ecclesiæ, numquam sic elongantur à dominio terrenæ potestatis, quod si ratio postulauerit, pro eis non debeatur eis patrocinium, & obsequium.

IN CONTRARIVM est. quia qui potest maius, potest minus. sed Papa potest compellere omnes laicos Reges, & Principes, & eorum subditos ad seruiendum Ecclesiæ in casu necessitatis. pro vtilitate ergo Ecclesiæ potest decimas eorum concedere cui vult.

E

RESOLVTIO.

Papa omnium Laicorum decimas cui vult, dare potest: modo rationabilis adsit causa: & pro Ecclesia utilitate præsertim.

RESPONDEO, dicendum, quod ius naturale omnia facit communia in necessitate. vbi enim appropriatio rerum non stat cum conseruatione naturæ; in tali casu, quod est proprium, fit commune. Ius vero diuinum facit omnia communia ex charitate, pro reuerentia diuini cultus. scribitur enim 1. Esdræ. 3. quod pro ædificatione templi Domini singuli dederunt pecunias latomis, & cæmentarijs, cibú quoq. potum,

F & oleum. Et 2. Esdræ. 4. scribitur, quod dederunt pecuniam lapidarijs, & fabris, & potum, & pabula cum gaudio: ac vnusquisque cum vna manu tenebat gladium, & cum alia faciebat opus. Sed ius ciuile facit omnia communia pro vtilitate Reip. Vnde scribitur 1. Macha. 8. de Romanis, quod omnes obediebant vni, & non erat inuidia, neque zelus inter eos ad Remp. promouendam. Ius ergo naturale propria facit communia in necessitate. Ius vero diuinum ex charitate, & ius ciuile ex Reip. vtilitate. Planú est autem, quòd Papa est omnis iuris interpres, & ordinator tamquá architector in tota Ecclesiastica Ierarchia vice Christi: Vnde quolibet iure potest, cú subest causa rationabilis, decimas omnium Laicorum, non solum subditorum, verum etiam Regum, & Principum, & do-

G minorum recipere, & concedere pro Ecclesiæ vtilitate, ac eos (si noluerint dare) compellere.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd conueniens est, vt Papa, cum subest causa ad recipiendum decimas laicorum, & Reges, & Principes primo requirat, quatenus ab eorum subditis tales decimas exigát pro vtilitate Ecclesiæ, qd si vrgente necessitate facere, contemnerent, iustè vtrosque posset sua auctoritate compellere, & pro tali contumacia bonos honorare, & proteruos deponere.

AD secundum est dicendum, quod ius Papæ numquam præscribitur. quàmuis ergo non sit consuetu-

H do dictas decimas à Laicis petere, quia nec sunt petendæ, nisi imminente Ecclesiæ necessitate, ius tamé petendi in casu semper residet penes Ecclesiam.

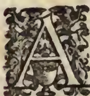
AD tertium est dicendum, quòd Hugo vult patrocinium, & obsequium impendendum esse dantibus temporalia Ecclesiæ, non in dominij recognitione, sed in eorum subuentionem, & gratiarum actioné. & sicut gratis sunt recipiédæ, ita gratis sunt erogandę.

ARTI-

ARTICVLVS IIII.

UTRUM PAPA POSSIT *ſine peccato concedere Regi Frãciæ, vel alteri Principi decimas Clericorum.*

Prçter citatos ſuperiori articulo vide S. Thomam 2. 2.q.87.art.3.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Papa ſine peccato non poſſit Regi Franciæ, vel alteri Principi cõcedere decimas clericorum. quia numquam minores recipiunt decimas à maioribus. Vnde Abrahã minor Melchiſedech comprobatur. quia ſibi dedit decimas, vt probat Apo. ad Heb. 7. ſed Clerici, & Sacerdotes ſunt maiores Regibus, & Principibus, vt ſcribitur 96. di. cap. Quis dubitet.

2 Præterea: Scribitur Nume. 18. quòd filijs Leui conceſſæ ſunt decimæ. ſed loco illorũ ſuccedunt clerici. Cõuenit ergo eis decimas recipere, & non dare.

3 Præterea: Decimæ non ſunt conceſſæ, niſi pro miniſtrorum ſuſtentatione, & ſacrificiorum oblatione. ſed pro nulla iſtarũ cauſarum Regibus, & Principibus conceduntur Eccleſiæ.

IN CONTRARIVM eſt Eccleſiæ conſuetudo, quę quaſi ſemper decimas Eccleſiarum cõfert Regi Franciæ, & multis alijs Principibus.

RESOLVTIO.

Papa Clericorum decimas Regibus, & Principibus pro Eccleſia vtilitate concedere poteſt.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ in conceſſione decimarum tria poſſunt conſiderari. Primò cauſa, quare conceduntur. Secundo auctoritas concedendi. Tertio res, quæ conceditur. Triplici autem cauſa inuenimus in lege Moyſi decimas fuiſſe conceſſas. Primo propter miniſtrorum Eccleſiæ ſuſtentationẽ, & iſto modo preceptæ ſunt decimæ Nume. 18. Secũdo, propter ſacrificiorum oblationem. Tertio propter pauperum, & hoſpitum receptionem, & iſto modo decimę præceptę ſunt Deuter. 14. Vnde ex hoc venit forte ordinatio Eccleſiæ, vt de ſtipẽdijs Eccleſiæ tres debeant fieri portiones, ſicut patet 12. q. 2. cap. Mos eſt. Vna pro miniſtris Eccleſiæ ſuſtentandis. Alia pro Eccleſijs reparandis. Tertia pro pauperibus, & peregrinis recipiendis. Auctoritas vero concedendi decimas Eccleſiarum non reſidet niſi in Papa, quia ius accipiẽdi decimas ſpirituale quid eſt. Conſequitur enim debitum, quo Miniſtri Eccleſiæ ſeminantes ſpiritualia poſſunt temporalia recipere, ſecundum dictum Apo. 1. Cor. 9. Vnde ſicut ius recipiendi decimas pertinet ſolum ad clericos, & ad habentes curam animarum: ſic ius concedendi decimas non habet niſi ille, qui eſt clericorum, & Eccleſiarum A Paſtor, & Rector. Sed res, quę nomine decimarũ dantur, cũ ſint corporales, poſſunt cedere in vſum quorumcumque Clericorum, & Laicorum. Poteſt ergo Papa decimas Eccleſiarum concedere Regibus, & Principibus. ſed non niſi pro vtilitate Eccleſiæ ſecundum aliquem trium modorum ſuprapoſitorum. nec ius petendi decimas vniuerſaliter põt eis concedere. ſicut nõ poteſt facere, quòd auctoritas Pontificalis ſubijciatur poteſtati regali.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ laicis nõ conceduntur decimę in recognitionem alicuius perfectionis, vel dominij recipiendi ab eis, ſecundum B quem modum ſemper minor dat decimas maiori: ſed conceduntur eis res temporales in adminiſtrando pro vtilitate Eccleſiæ.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd Clericis cõuenit ius petendi decimas. ſed cauſa, pro qua conceduntur, & res, quæ conceduntur, poſſunt competere Clericis, & laicis.

AD tertium eſt dicendum, quòd ſine peccato Papa non poteſt concedere Regi Francię, vel alicui Principi decimas Eccleſiarum, vt conuertant in proprios vſus: ſed ſolum pro euidenti vtilitate Eccleſiæ. Vnde nõ debet Papa faciliter ſemper petitionibus Regum annuere, cum ſint quandoque magis abuſiones, quã petitiones. Non enim eſt nouum, quòd Papa, & alij Prælati Eccleſiæ ſint iniuſtis petitionibus Regum, & Principum propulſati, & frequenter iniurijs, & C contumelijs quaſſati. Dicit enim Bernardus de quodam Rege Franciæ, nomine Ludouicus, qui ex eius Epiſt. 49. grauibus cõtumelijs, & iniurijs Pariſienſis Epiſcopi innocentia fuit pulſata, ſed non quaſſata. quia Dominus ſuppoſuit manũ ſuam, & Senonẽſis ſui Metropolitani conſtantiam conatus eſt concutere, vt Metropolitano (quod abſit) abiecto, facile, prout vellet, graſſaretur in ſuffraganeos, qui merito (vti dicit) erat alter Herodes, non iam Chriſtum in cunabulis habens ſuſpectum: ſed in Eccleſijs inuidebat exaltatum.

ARTICVLVS V.

UTR. PAPA SIBI IPSI D *Eccleſiarum decimas in proprium vſum concedere poſſit.*

S. Thomas 2. 2. q. 87. art. 4. & Canoniſtæ in cap. nouum genus extra de decimis.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non poſſit decimas Eccleſiarũ ſibi ipſi concedere in proprium vſum. Scribitur enim extra de deci. c. Nouũ. Nouũ genus exactionis eſt, vt Clerici à Clericis decimas exigant, cum nuſquam in lege Domini hoc legamus. Papa autẽ eſt ſummus Clericorũ.

Non

Non debet ergo Clericorum decimas recipere.

2 Præterea: Papa habet certos redditus de terris Ecclesiæ, in quibus habent immediatam administrationem. Non debet ergo Ecclesiarum decimas in vsum proprium conuertere.

3 Præterea: Res cõmunes nullus debet sibi appropriare. sed res Ecclesiæ communes sunt, vt scribitur 12.q.1.c. Res. Non debet ergo Papa eas in proprios vsus conuertere.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur Num.18.vbi dicitur, quòd Leuitę summo Sacerdoti soluebant decimam decimæ ex mandato Domini. ergo eadem ratione de decima Ecclesiarum soluẽda est decima Papæ, qui est summus Sacerdos.

RESOLVTIO.

Papa Ecclesiarum decimas sibi ipsi concedere potest, & in suum vsum conuertere, indigentia existente.

83.quæstionum q.36. Tomo 4. RESPONDEO, dicendum, ꝙ sicut dicit Aug. Venenum charitatis est cupiditas. quę quanto magis augetur, tanto magis charitas extinguitur. Vnde Saluator humani generis videns, quòd præsentis seculi amatores diuitias pernitiose appetebant, pauper esse voluit. Tanto ergo Papa magis tenetur venenum cupiditatis, exemplariter in tota Ecclesia exterminare: quanto magis ipse præ cæteris alijs tenetur Christi vestigia imitari. de quo dicit Hierony. Matt. 14. ꝙ de pecunia sibi à Christi fidelibus oblata noluit tributa soluere. quia nefas putauit res pauperum in proprios vsus conuertere. Est enim Papa tamquã

In Matt. cap.17.

E quoddam speculum ante oculos omnium fidelium suprapositum: in quo (quod absit) si aliquod signũ cupiditatis auaritiæ denotetur: fiunt cupidi cupidiores, & bonorum Ecclesiasticorum inuasores, ac decimarum, & bonorum Ecclesię petitores. Potest ergo Papa decimas Ecclesiarum recipere, & in proprios vsus conuertere, quando indiget. aliter, vt puto non debet vti tali potestate, vt dicat, simul cum Apo.1. Cor.9. Nolumus vti hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculũ demus Euangelio Christi.

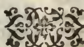
Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ illa decre. intelligitur. vt clerici de dotibus Ecclesię decimas F Ecclesiæ alteri non persoluant. sed de alijs suis bonis patrimonialibus, & prædijs soluere compellũtur. Immo de illis sibi ipse Clericus tenetur decimas soluere. vel intelligitur de decimis personalibus, à quibus Clerici sunt exempti. Intellectus cap. nouum genus extra de decimis.

AD secundum est dicendum, quòd illi redditus quandoque Papæ non sufficiunt. Vnde ad prouidendum sibi, & familię, ac alijs conditionibus ad eius dignitatem spectantibus, potest licite tales decimas recipere. pro pauperũ vero subuentione, & Ecclesiæ promotione dubium non est, quin Papa possit vltra, quã decimas ab Ecclesia exigere, cum ipse sit omnium rerum Ecclesiarum Dominus.

AD tertium est dicendum, quòd sicut se habet persona priuata ad personam publicam, sic bona G propria ad bona communia. Vnde sicut Papa est persona publica, sic bona Ecclesiæ, quæ communia sunt, sibi efficiuntur propria.

QVAEST. LXXIIII. DE DISPENSATIONE PER COMMISSIONEM.

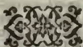
Vlterius considerandum est de commissione. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Papa possit committere totum officium Papale simplici clerico, vel laico.

Secundo, Vtrum Papa possit committere totum officium Episcopale simplici Sacerdoti.

Tertio, Vtrum Papa possit committere totum officium clericale simplici laico.

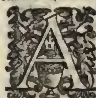
Quarto, Vtrum Papa possit committere simoniam.

ARTICVLVS I.

H *VTRVM PAPA POSSIT committere totum officium Papale simplici clerico, vel laico.*

Quæ sint Romano Pontifici reseruata, tradit Hostiensis in summa tit. de offic. legati. & Turrecremata in cap. Huic soli.17. dist.

AD primũ ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd Papa non possit totum officium Papale committere simplici Clerico, vel laico. Quia quicquid est singulariter vni commissum, non potest comitti pluribus. Sed officium Papale singulariter fuit commissum Petro in persona om-

na omnium ſummorum Pontificum Matt. 16. Tibi dabo claues. Non poteſt ergo pluribus committi.

2 Præterea: Quod eſt immediate à Chriſto non poteſt ab homine alteri committi. Sed officium Papale immediate fuit à Chriſto Petro collatum. Ergo non poteſt per Papam alteri committi.

3 Præterea: Papa figuratus eſt per Moyſen, ſicut ſupra dictũ fuit. Sed Exodi 18. Scribitur, ꝙ illi, quibus Moyſes officium ſuum commiſit, grauia, & maiora negotia ad ipſum Moyſen ſemper referebant, faciliora tantummodo iudicantes. Negocium ergo fidei, quod eſt magis graue, & arduum negocium, quod in Eccleſia eſſe poſſit, Papa non poſſet committere, ſed ſemper eſſet ad ipſum referendum.

In Contrarium eſt. quia officium Papale, inquantum Papa eſt, ſolum iuriſdictionem importat. ſed omnis poteſtas iuriſdictionis, poteſt committi.

RESOLVTIO.

Papa totum officium Papale, vt importat commiſſam iuriſdictionem, poteſt alteri committere; ſed illud non per electionem, concedi poteſt: nec per immediatam adminiſtrationem exerceri valet.

Respondeo, dicendum, quòd officium Papale tria importare videtur. Primo canonicam electionem. Papa enim, vt Papa eſt, non poteſt eſſe niſi per electionem. Inquantum vero eſt Sacerdos, vel Epiſcopus, poteſt eſſe per conſecrationem. Secundo vero immediatam adminiſtrationem. ſolus enim Papa, vt Papa eſt, loco Chriſti in toto orbe habet omnium temporalium, & ſpiritualium immediatam adminiſtrationem. Tertio commiſſam iuriſdictionem. quia iuriſdictionem, quam habet per electionem, vel per immediatam adminiſtrationem poteſt alteri committere. Primis ergo duobus modis officium Papale Papa non poteſt committere alicui. non enim poteſt committere, ꝙ aliquis officiũ Papale habeat per electionem, ipſo exiſtente Papa, & non renunciante Papatui. Nec poteſt committere, ꝙ aliquis habeat officium Papale per immediatam adminiſtrationem, ſicut ipſe habet. Sed tertio modo per commiſſam iuriſdictionẽ, puto, quòd quicquid iuriſdictionis eſt in Papa, ipſe poteſt committere. Nã ſi Papa haberet Archidiaconum, cui committeret poteſtatem theſauros, & redditus Eccleſiæ recipiendi, & diſpenſandi, ſicut Syxtus commiſit beato Laurentio: & ſi haberet Cancellariũ, cui committeret beneficia Eccleſiaſtica, & præbendas omnes Eccleſiæ conferendi, & diſtribuendi: Et haberet Auditorem, cui committeret poteſtatem, quæſtiones omnes decidendi, & determinandi; planum eſt, ꝙ totum officium Papale, vt importat commiſſam iuriſdictionem, eſſet alteri commiſſum.

Ad Argumenta.

Ad Primvm eſt dicendum, quòd officium Papale ſingulariter vni committitur quantum ad ca-

A nonicam electionem, quia non poteſt eſſe niſi vnus Papa canonice electus. Sed per commiſſam delegationem plures poſſunt delegari, qui auctoritate Papali fungantur. Si enim aliquis Cardinalis ad aliquam Prouinciam per Papam generaliter deſtinetur, puto eum in illa, omnia poſſe, quæ ex iuriſdictione proueniunt, ſi ex delegatione ſint ſibi commiſſa. Vnde poterit Clericos ſuſpendere, deponere, inſtituere, & degradare: beneficia conferre, ac omnia facere, quę ipſe Papa facere poſſet.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ officium Papale eſt immediate à Chriſto per immediatam adminiſtrationem. ſed per delegatã iuriſdictionem poteſt eſſe in alijs. Poſſet enim Papa per ſuum Vicarium generale Concilium conuocare, & per eundem Vicariũ

B illi Concilio intereſſe: & tamẽ quicquid ageretur ibi ratum, & firmum eſſet, ac ſi Papa perſonaliter intereſſet. In multis namque Concilijs illa, quæ præcipue ad fidem ſpectant fuerunt determinata, & Papa præſentialiter non interfuit, & tamen † illa firma, & inconcuſſa tenet Eccleſia.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ nec negocia ardua, & grauia Papa determinat † niſi per aliorum conſilium, quod ſic facere tenetur. Dicit enim glo. ſuper illo uerbo Exo. 18. Audito Moyſes, qđ dixerat Ietro cognatus eius fecit omnia, quæ ille ſuggeſſerat, ꝙ nõ dixit: Moyſes, mihi loquitur Deꝰ facie ad faciẽ, & quicquid agere debemus, ipſe mihi determinat. quomodo ergo ab homine conſilium accipiam. Sed fecit quæcumque ille ſugeſſit. Ex quo datur intelligi, quòd

C ſicut Moyſes Deo familiaris, & ſapientiſſimus non erubuit à minori, & gentili doceri; ſic forma data eſt Papæ, & alijs Doctoribus, ne à quibuſlibet erubeſcãt erudiri. Vnde puto, quòd negocia fidei Papa poteſt committere: minora quidem aliquibus Doctoribus, & Magiſtris: maiora vero generali cõſilio examinanda, & determinanda, † ſi ipſe perſonaliter intereſſe non poſſet.

† Accedente tamen Papæ conformat. videãtur Turrecremata, & Blaſi'paulo inferius citati.

† De hoc dubio vide Philippum Frãcum Gemi nianum, & alios in cap. ſuper eo. de hæret. lib. 6.

† Videantur omnino Turrecremata in ſumma de Eccleſia lib. 3. c. 34. & Blaſius Nauarrus lib 2. de ſacro Eccleſię Principatu c. 18. & 19. vbi probãt generalia concilia egere Papæ cõfirmatione. adde Melchiorem canum lib. 5. cap. 5. De locis theologicis.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA POSSIT committere totum officium Epiſcopale ſimplici Sacerdoti.

D

Turrecramata, gloſſa, & alij in c. Peruenit. 95. d. & Doctores Theologi lib. 4. ſent. diſt. 7.

D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa poſſit committere totum officium Epiſcopale ſimplici Sacerdoti. Quia maius eſt officium Papale, quàm Epiſcopale. Sed officium Papale poteſt eſſe in non Papa per commiſſionem, vt ſupra dictum eſt. Ergo ſimiliter officium Epiſcopale poteſt committi illi, qui non eſt Epiſcopus.

2 Præterea: Supra ordinem Presbyterorum non eſt aliquis ordo. quia cum non ſint niſi ſeptem ordines

nes,& ordo presbyterorum septimus ponatur, supra ipsum non est aliquis alius. Si ergo Episcopus nullũ ordinem addit supra Sacerdotem, totum officium Episcopale poterit committi simplici Sacerdoti.

3 Præterea: Confirmare pertinet Principaliter ad Episcopale officium, sicut patet de conse. di. 4. c. Presbyteris. Sed cum confirmatio importet perfectionẽ respicientem corpus Christi mysticum, respectu cuius Papa habet plenam iurisdictionem, poterit per Papam simplici Sacerdoti confirmatio committi.

4 Præterea: Ad Episcopum Principaliter pertinet Præsbyteros ordinare, & alios ordines conferre. sed istud (vt videtur) simplici Sacerdoti potest committi, quia cum Sacerdos habeat omnes ordines, poterit omnes ordines conferre, cum vnusquisque possit perfectionem, quam habet, alteri conferre.

In Contrarium est, quod dicit Hugo 2. lib. de Sacramentis. vbi ait, quòd auctoritas potestatis ne ab omnibus passim vendicata, inferiores erga supra se positos insolenter redderet, & soluto obedientiæ vinculo, scandalum generarent; ordinauit Dominus, vt aliqua summis Sacerdotibus Episcopis committerentur, quæ inferioribus nullatenus conuenirent.

Resolutio.

Episcopale officiũ simplici Sacerdoti committi non potest, quantum ad perfectionem respicientem corpus Christi mysticum: nec quantum ad perfectionem respicientem corpus Christi verum. Vtraque enim sub potestate ordinis Episcopalis continetur: Et vtraque per consecrationem Episcopalem confertur.

Respondeo, dicendum, quòd Hugo notat 95. di. cap. Peruenit, ꝙ Papa potest committere simplici Sacerdoti, ꝙ chrisma conficiat, quòd omnes ordines conferat præter Episcopatum, quem non habet: nisi diceretur, quòd vltra Sacerdotium Episcopatus non esset ordo. quia si sic dicatur, posset Papa committere Sacerdoti, quòd Episcopatum cõferret sicut Sacerdotium. Potest similiter (vt dicit) committere Diacono, ꝙ conferat ordinem Subdiaconatus, & omnes minores ordines: & (vt sit ad vnum dicere) ex commissione Papæ quicumque habet aliquem ordinem, potest illum alteri conferre. Potest similiter per Papam committi simplici Sacerdoti altarium, & Virginum consecratio. quia in his tribus videtur consistere totum officium Episcopale, puta in ordinum collatione, confirmatione, & in Virginum consecratione: ex dictis eius videtur posse concludi, ꝙ totum officiũ Episcopale per Papam possit cõmitti simplici Sacerdoti. Sed ista determinatio repugnat dictis eius in præcedenti di. vbi dicit, quòd illa, quę proueniunt ex consecratione, non possunt cõmitti per delegationem. Vnde non posset Papa committere, ꝙ non Sacerdos ordinaret Sacerdotes. quia potestas Sacerdotalis per consecrationem confertur. Sed illa, quæ perueniunt ex sola iurisdictione, per delegationem committi possunt. Vnde ex commissione Papę non Sacerdos posset Sacerdotem deponere,

E & degradare. Cum ergo officium Episcopale per consecrationem conferatur, sequitur ex dictis eius, ꝙ per Papam non possit committi simplici Sacerdoti. Dicunt ergo alij, ꝙ officium Episcopale, quantum ad perfectionem respiciẽtem corpus Christi mysticum, potest committi simplici Sacerdoti. quia respectu illius Papa habet plenitudinem potestatis, & potest committere Sacerdoti, ꝙ cõfirmet. Sed quantum ad perfectionem respicientem corpus Christi verum, Episcopale officium non potest committi Sacerdoti simplici. Vnde nõ potest Papa committere, vt dicũt, simplici Sacerdoti, ꝙ Sacerdotes ordinet. quia Sacerdotium respicit corpus Christi verum, respectu cuius non est maior potestas Papæ, vel Episcopi, quàm simplicis Sacerdotis. Sed nec istud videtur quietare

F intellectum. Quia non est quæstio de his, quę aguntur per potestatem: sed est quæstio de ipsa potestate, respectu agentium. Planum est autem, quòd potestas Episcopalis est potestas ordinis, & datur per consecrationem, sicut potestas sacerdotalis. & quamuis nõ sit alia potestas ordinis à Sacerdotio, quantum ad distinctionem, & characteris numerationem; est tamen alia potestas quantum ad perfectionem, quæ quidem perfectio per consecrationem confertur. Et quia in potestate ordinis Papa non est maior alijs, ex quo sub potestate ordinis continetur distinctè characteris Sacerdotalis impressio, & dicti characteris perfectio; nõ video, quòd officium Episcopale possit committi simplici Sacerdoti. nec quantum ad perfectionem respicientem corpus Christi mysticum: nec

G quantum ad perfectionem respiciẽtem corpus Christi verum. quia vtraque perfectio continetur sub potestate ordinis Episcopalis, & vtraque per consecrationem Episcopalem confertur.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd officium Papale est maius, quàm Episcopale, quantum ad iurisdictionem, non autem quantum ad consecrationem. Si enim diaconus fiat Papa, iurisdictionẽ habebit maiorem, quàm quicumq; Episcopus. numquam tamen Episcopale officium poterit exercere nisi in Episcopum consecretur.

H Ad secundum est dicendum, ꝙ officium Episcopale, quantum ad characteris impressionem, non importat aliam potestatem distinctam à Sacerdotio: sed quantum ad characteris perfectionem aliam potestatem dicit, & alium ordinem. potest enim in aliquo esse potestas, sed imperfecta. in puero namque est potestas generandi: sed sic est imperfecta, vt quãuis sufficiat sibi ad cibi sumptionem, non tamen sibi sufficit ad generationem, vt possit sibi simile generare. Per quamcumque ergo commissionem posset Papa perficere potestatem in Sacerdote. quia posset eum consecrare in Episcopum: sed ipso existente simplici Sacerdote, non video, ꝙ sibi possint committi quæ ad perfectum Sacerdotem spectant, puta ad Episcopum. Sequeretur enim, quòd absque omni consecratione per solam Papæ commissionem esset factus Episcopus, & Sacerdos magnus. quãuis enim Episcopatus

patus non ſit ordo diſtinctus à presbytero, quātum ad corpus Christi verum. quantum tamen ad corpus myſticum eſt per ſe ordo alius ab ordine presbyterorum.

A Ad tertium eſt dicēdum, quòd ſi ſimplici Sacerdoti pōt committi, vt confirmet; non video, quòd ſibi non poſſet commiti, quòd ordines conferat. cum vtraque perfectio ad poteſtatem ordinis Epiſcopalis pertineat. ipſa tamē inſtitutio Apoſtolorum nunquam habuit, vt manus impoſitio conueniret niſi Epiſcopis. Vnde dicit glo. Act. 8. ſuper illo verbo: Imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum; quòd Philippus, qui erat vnus de ſeptem diaconibus Samariæ, euāgelizabat Christū, ad quam miſſi fuerūt Petrus, & Ioanes, potuiſſet manus imponere, vt illi acciperent Spiritū ſanctum, ſi fuiſſet Epiſcopus. Sed quia non erat; Apoſtolorum aduentus fuit neceſſarius. B

Ad quartum eſt dicendum, quòd vnuſquiſque poteſt perfectionem, quam habet, in alterum trāſfundere, ſi illam perfectionē habet modo perfecto. Simplex autem Sacerdos non habet poteſtatem modo perfecto. quia tunc non eſſet neceſſarium, vt perficeretur per conſecrationem Epiſcopalem.

ARTICVLVS III.

Utrum Papa poſſit committere officium clericale ſimplici Laico.

Ad tertiū ſic proceditur. Videtur enim, q officium clericale Papa non poſſet committere ſimplici laico. Dicit enim Hugo 2. lib. de ſacramentis part 2. cap. 4. q duæ ſunt poteſtates Clericorum, & Laicorum: ſpiritualis, & corporalis, & quamuis poteſtas ſpiritualis poſſit facere illa, quæ poteſt corporalis, non tamen econuerſo. Officiū ergo Clericale, cum ſit ſpirituale, non poterit committi puro laico.

2 Præterea: Idem Hugo eodem libro cap. 3. dicit q duo ſunt parietes Eccleſię: Vnus ſtans à dextris, puta Clerici, qui ſortem nominant, eo quòd ſorte electi ſunt, Iuxta illud ad Ephe. 1. Sorte vocati ſumus ſecūdum propoſitum eius, qui omnia operatur. Alius à ſiniſtris, vt laici, qui idem ſonant, quòd populi. ſed dextrum, & ſiniſtrum diuerſa officia habent.

3 Præterea: Officium Clericale pertinet ad poteſtatem clauium. Sed poteſtas clauium non conuenit Laicis. ergo.

In Contrarium eſt. quia qui pōt gaudere priuilegio clericali, officium clericale poteſt ei committi. Sed ſcribitur extra de cler. coniu. † quòd clerici, qui cum vnicis, & Virginibus contraxerint: ſi tonſuram, & veſtem deferant clericales: nec criminaliter, nec ciuiliter ad iudicium ſęculare trahi poſſunt, nec pecunialiter condemnari: Sed eos in præmiſſis volumus gaudere priuilegio clericali.

† cap. 1. de Cleric. coniug. lib. 6.

Resolutio.

Laico ſimplici poteſtas iuriſdictionis, vt excommunicare, idque genus alia, poteſt à Papa committi. Poteſtas ordinis non item.

Respondeo, dicendum, quòd ad officium clericale, vel poteſt pertinere poteſtas ordinis, vel iuriſdictionis. Poteſtas ordinis, quia per conſecrationem confertur, non poteſt Laico committi. Vnde non puto verum dicere illos, qui dicunt, quòd Laico poteſt committi, vt conſecret Virgines, ſi tamen talis conſecratio poſſet fieri ſine Miſſa. quamuis enim cōſecratio Virginum non ſit ſacramentum, vel non ſit ordo; ad poteſtatem tū ordinis pertinet, cū ibi ſignificetur deſponſatio Eccleſiæ cum Chriſto. Vnde ſi conſecratio altarium, & benedictio veſtium, & vaſorum, quæ ſunt quædam ſacramentalia ad perfectam poteſtatem ordinis pertinent, puta ad Epiſcopū: multò fortius ad talem poteſtatem pertinet conſecratio Virginum. Poteſtas vero iuriſdictionis Laico poteſt committi, dummodo ad hoc idoneitatem habeat, & q ſit litteratus. Vnde ex commiſſione Papæ, puto q Laicus poteſt excommunicare: beneficia Eccleſiaſtica conferre, & omnia facere, quæ ex iuriſdictione proueniunt.

Sacramentalia.

Laicus quo modo poſſit excommunicare.

Ad Argumenta.

C Ad Primum ergo eſt dicendum, q Laico non committitur poteſtas ſpiritualis, vt importat poteſtatem ordinis, quæ reſpicit corpus Chriſti verum: ſed ſolum poteſtas iuriſdictionis, quæ reſpicit corpus Chriſti myſticum. Vnde talis poteſtas poteſt conuenire Clericis, & Laicis ſicut, in tali corpore ſimul conuiniunt Clerici, & Laici.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd Clericus idē eſt, quod ſors. quia ſorte vocati ſunt. Dupliciter tamē aliqui poſſunt vocari per Eccleſiam. Primo, electione ordinaria, & ſic ad officium Clericale vocantur ſoli Clerici ordinem habentes. quia in quolibet ordine imprimitur aliqua poteſtas, per quam diſtinguitur ſic electus ab alijs. Alio modo, electione diſpenſatoria, & ſic Laici poſſunt vocari, vt iuriſdictionē clericalem habeant, & eorum priuilegio gaudeant. Non eſt enim bonum canones ſummorum Pontificum D inculpare. ſub prætextu tamen illius decre. extra de cler. coniu. multa mala committuntur, quæ non puniuntur. quæ † vt puto, non fuit facta niſi in fauorē Clericorum coniugatorum exiſtentium in ſtudijs: In quo, vt liberius poſſint vacare, vt non moleſtarentur per ſæculare iudicium, priuilegio Clericorum Eccleſia eos gaudere voluit, præſertim cum ex eis multi poſtmodum ad ordinē Eccleſiaſticum ſe transferāt.

Clericus q̄d

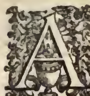
† Intellect° de Cler. cōiug. lib. 6.

Ad tertium eſt dicendum, quòd communiter diſtinguitur clauis ordinis, & iuriſdictionis. Officiū ergo clericale, vt importat clauem poteſtatis iuriſdictionis poteſt Laico committi. non autem, vt importat clauem poteſtatis ordinis.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PAPA POSSIT *committere ſimoniam.*

S. Thom. 2. 2. q. 110. art. 1. ad vlt. argumentum. Abbas in cap. Extirpandæ. §. quia verò. de præben. Archidiaconus in cap. 1. diſt. 12. Felin. in cap. ex parte, el 1. de offic. deleg. Et Syluester in ſumma verbo: Simonia. qó. 4. Vide hunc Doctorem quæſt. 5. art. 3. in corpore. Et Aluar. lib. 2. cap. 4.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non poſſit committere ſimoniam: quia ſimonia eſt voluntas vendendi, vel emẽdi aliquod ſpirituale per receptionem alicuius boni temporalis. Sed Papa non poteſt aliud emere, vel vendere cum omnia ſpiritualia, & temporalia ſint ſua.

2 Præterea: Simonia eſt iure poſitiuo prohibita. Sed Papa non ligatur aliquo iure poſitiuo. Ergo ſimoniam committere non poteſt.

3 Præterea: Si Papa poſſet committere ſimoniam, vel hoc eſſet cum clericis, vel cum laicis: ſed cum neutris, vt videtur. Non cum clericis, quia clericorum bona ſua ſunt, quantum ad vſum pro ſua neceſſitate. nec cum laicis, quia eorum bona iuſtè poteſt accipere pro Eccleſiæ vtilitate.

IN CONTRARIVM eſt. quia Papa eſt ſucceſſor Petri. ſed Petrus ne incurreret ſimoniam, primo damnationis ſententiam contra ipſam protulit. Act. 8.

RESOLVTIO.

Papa ſimoniam à iure naturę, vel diuino prohibitã cõmittere poteſt: ſed à iure poſitiuo prohibitam, non item. Papa enim eſt ſupra omne ius poſitiuum: immo ipſius iuris conditor, & interpres.

RESPONDEO, dicẽdum, quòd ſimonia eſt cõtra ius diuinum, & contra ius naturale. repugnat enim uenditio ſpiritualium naturæ rei propter E tria. Primo, quia ex parte dantis bona ſpiritualia habent liberam condonationem. Dicuntur enim ſpiritualia dona gratuita, quia gratis dantur. Si ergo pretio vendantur: iam non dantur gratis. vnde ſequitur illud inconueniens ad quod deducit Apoſtolus, Rom. xi. ꝙ ſi gratia daretur ex meritis, gratia non eſſet gratia. Sic, ſi ſpirituale beneficium daretur pretio, gratũ non eſſet gratum. Secundo, ex parte adminiſtrantis dona ſpiritualia habent dominij priuationẽ. miniſtri enim Eccleſiæ donorum ſpiritualium dominio ſunt priuati. nõ enim ſunt ipſorum Domini, ſed diſpenſatores. Vnde ſi accipiunt pretium de eis, accipiunt lucrum F de re, quæ non eſt ſua. ſicut vſurarius qui accipit lucrum de pecunia, cuius dominium eſt vſus, & in alterum translatum. Tertio ex parte ſui habent iniquã æſtimationem. ꝙ enim ſpirituale re temporali emi poſſit, vel vẽdi, iniqua æſtimatio eſt. vnde dictum eſt Simoni per Petrum: Pecunia tua tecum ſit in perditione: quia extimaſti donum Dei pecunia poſſideri. Act. 8. Magis enim eſt æquiuoca comparatio inter ſpirituale, & temporale, quàm inter aurum, & plumbum. Eſt ergo ſimonia contra ius naturale, quia repugnat naturæ rei. Quòd verò ſit contra ius poſitiuum, planũ G eſt: quàmuis ergo Papa non poſſit ligari, vel vitiari peccato ſimoniæ, vt eſt prohibita iure poſitiuo, cum ipſe ſit talis iuris conditor, & interpres poteſt tamen ligari, vel vitiari vitio ſimoniæ, vt eſt contra ius naturale, vel diuinum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicẽdum, ꝙ bona Eccleſiæ ſunt Papæ, ſicut diſpenſatoris, non autem ſicut domini, vel poſſeſſoris. Vnde ſi pro ſpiritualibus recipit temporalia bona, dupliciter peccat. Primo, H quia recipit lucrum de rebus, quarum non habet dominationem, ſed ſolum adminiſtrationem. Secũdo, quia non recipit illa bona propter licitum vſum, ſed propter abuſum.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ quamuis Papa non ligetur iure poſitiuo, ligatur tamen iure diuino, & naturali, in quo nec ſecum, nec cum alijs Papa diſpenſare poteſt.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ cum vtriſq; Papa poteſt ſimoniam committere, ſi hac intẽtione tribuat ſpiritualia, vt temporalia recipiat.

QVAE-

QVAEST. LXXV. DE DISPENSATIONE PER CONSERVATIONEM.

EINDE videndum est de conseruatione. Circa quod quaeruntur Quatuor.

Primo, Vtrum solum ad Papam spectet omnes in suo iure conseruare.

Secundo, Vtrum solum ad Papā spectet Religiosis, & pauperibus Conseruatores dare.

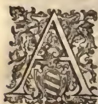
Tertio, Vtrum Conseruatores dati per Papam possint esse alij, quàm Ecclesiarum Prælati.

Quarto, Vtrum Conseruatores dati per Papam non habeant iurisdictionē nisi super manifestis iniurijs.

ARTICVLVS I.

VTRVM SOLVM AD PAPAM spectet oēs in suo iure conseruare.

De materia huius quæstionis, vide textum in cap. 1. 2. & vlt. de officio, & potestat. iud. deleg. lib. 6. & ibi latissimè glossam, & Doctores Canonistas: Et Syluest. in summa verbo: Conseruator.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd non solum ad Papam spectet omnes in suo iure conseruare. Ille enim est iuris conseruator, qui est iuris defensor. Sed defendere vnūquemque in suo iure magis spectat ad Imperatorem, & ad Reges, q̄ ad Papam. Iuxta illud Prouer. 20. Rex, qui sedet in solio suo, dissipat omne malum intuitu suo.

2 Præterea: Iustitiam conseruare pertinet ad iudices, quibus dicitur Sap. 1. Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Non ergo spectat solum ad Papam.

3 Præterea: Idem est rei conditor, & conseruator secundum Damascenum 2. de fid. Orth. c. 29 Sed Iurisconsultus dicit, q̄ omne ius, aut consensus populi fecit, sicut ius ciuile: aut necessitas constituit, sicut ius gentium, aut consuetudo firmauit, sicut ius naturale.

IN CONTRARIVM est. quia Papa dicitur sponsus Ecclesiæ: sed ista despensatio consistit principaliter in tribus. Primo, in fidei firmitate. Secūdo, in iustitiæ æquitate. Et tertio, in misericordiæ pietate. Iuxta illud Oseæ 2. Sponsabo te mihi in fidē iustitia, & misericordia.

RESOLVTIO.

Papa solius munus est, oēs in suo iure conseruare. est enim in Terra Vicarius Deī, in quo solo est personarum acceptionis carentia, in quo solo est permanentia, virtutis efficacia, & iuris omnis notitia.

A RESPONDEO, dicendum, q̄ ad conseruationē iustitiæ quatuor principaliter requiruntur. Primū, acceptionis personarū carentia. facilieter enim in iudicio delinquitur, si in causa respicitur homo, & non Deus. Secundum est fixio, & permanentia, vt nō circumferatur homo omni vento doctrinæ. Tertium est virtutis efficacia. nullus nāque debet quærere fieri iudex, nisi valeat virtute irrumpere iniquitates, vt scribitur Eccle. 7. Quartum est iuris notitia: quia vnusquisque bene iudicat de his, quæ nouit, & eorum est bonus iudex. Vt dicitur 1. Ethic. Ista aūt quatuor essentialiter, & supereminenter non reperiuntur nisi in Deo, in quo est. Primo personarū acceptionis carentia. Iuxta illud 1. Petri 1. Patrem inuocate eum, qui sine personarū acceptione iudicat secundū opus vniuscuiusq;. Secundo, fixio, & permanentia: quia omnis intelligentiæ fixio, & permanentia est per bonitatem puram, quæ est prima causa, vt dicitur 9. propositione de causis, Tertio, virtutis efficacia, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, vt scribitur Sap. 8. Quarto, omnis iuris notitia. ipse. n. nouit decipientem, & eum, qui decipitur. quia omnia nuda, & aperta sunt oculis eius, vt dicitur ad Hebræ. 4. Vicarius autem Dei in terra est ipse Papa. Vnde propter ista quatuor solum ad eum pertinet vnumquemq; in suo iure conseruare.

Aristot. 1. Eth. c. 3.

B

C

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Imperator, vel Reges sunt conseruatores iuris ministerialiter: sed principaliter, & auctoritatiuè solum est ipse Papa, ad cuius mandatum ipsi tenentur parere, & auxilium impendere. Sicut enim ad præceptum Dei omnis creatura armabitur contra insensatos Sap. 5. Sic omnis homo tenetur parere Papæ, ad repellendā iniuriam pro conseruatione iustitiæ.

D AD secundum est dicendum, quòd iudices sunt defensores iuris, quantum ad executionem, non quātum ad legis iurisdictionē. Vnde Papa quidē propriè iurisconditor, ipse debet esse iuriscōseruator: quia (vt dictū est per Damas.) idē est rei factor, & cōseruator.

AD tertium est dicendum, q̄ sicut dicit August. Omne verum est ab illo, qui dicit: Ego sum veritas. Ioan. 14.
Sic omnis iustitia est ab illo, qui dicit: Ego iustitias Psal. 74.
iudicabo. Sicut ergo homines possunt esse cooperatores Dei, in veritatis cognitione: sic possunt esse cooperatores Dei, in iuris inuentione: vnus tamē fons, à quo omnes riuuli iuris deriuantur: puta ius diuinum, cuius Papa est interpres, & Conseruator.

ARTICVLVS II.

VTR. SOLVM AD PAPAM spectet Religiosis, & pauperibus Conseruatores dare.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quod non solum ad Papam spectet Religiosis, & pauperibus Conseruatores dare. Religiosi enim sunt in statu perfectionis, sed perfectis non conuenit, iniurias illatas subterfugere: immo potius patienter sustinere, sicut dicit glo. super illo verbo 1. Cor. 13. Charitas omnia suffert. Non ergo indigent Conseruatoribus ad repellendas eorũ iniurias.

2 Præterea: Religiosis dicitur Roma. 12. Non vosmetipsos defendentes, sed date locum iræ. Scriptum est enim: mihi vindictam, & ego retribuam solum, ergo diuinam vindictam non humanam debent Religiosi expectare.

3 Præterea 1. Cor. 6. dicit Apostolus: Iam quidem omnino delictum est in vobis, eo, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? Propter repellẽdas ergo iniurias manifestas Religiosis non debent Conseruatores dari.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de offi. & po. iu. dele. † Statuimus, vt Conseruatores, quos plerumque concedimus, à manifestis iniurijs, & violentijs defendere possint, quos eis committimus defendendos.

† In 6. cap. Statuimus.

G

RESOLVTIO.

Conseruatores Religiosis, & Pauperibus ab Ecclesia, cui de suis filiis maxima est cura, iure quidẽ optimo dandi sunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut dicit Aug. in Epist. ad plebem Hipponensem: Nullus homo sufficiat enarrare, vel comprehendere diaboli captiones, & circumuentiones, ac maliuolas suspiciones, quas ipse suadere tentat per sua membra, prout per prauos homines de sanctis viris, & bonis Religiosis. Conatur enim primo eorum sanctitatem diffamare, vt quem non potest deuorare seductũ ad nequitiam, famam ipsius inquinare conetur: vt sic (si fieri potest) opprobrijs hominum, & malarum linguarum detractione deficiat: & sic in fauces eius ruat. Secundo conatur eorum potestatem Pharaoni subiugare, sicut fecit de filijs Israel, quos sub potestate Pharaonis subiugauit. Vnde vox prauorum hominum persequentium sanctos viros est illa Exo. 1. Ecce populus filiorum Israel multus, & fortior nobis est: venite, sapienter opprimamus eum. Tertio conatur impedire eorum doctrinæ veritatem: quæ est consolatio, & armatura sanctorum virorum, in qua frequẽter maliuoli conantur sanctos viros impedire, ne ex

Epist. 137. Tomo 2.

E ipsa speculatione scientiæ consolationem recipiant. Vnde super illo verbo 1. Regum 13. Cauerant enim Philistim, ne fortè facerent Hebræi gladium, aut lanceam. Dicit glossa, hoc esse exponendum de prohibitione studij litterarum, quod quidem studium quãdoq; hæretici à sanctis viris conati sunt subtrahere. Sicut fecit † Iulianus apostata, vt Ecclesiastica testatur historia. Quarto conatur eorum vtilem societatem cum Christiano populo disperdere, ne ex hoc possint in Ecclesia Christi aliquem fructum facere. Iuxta illud, quod scribitur Hester 13. Volunt nos inimici nostri perdere, & tuam hæreditatem delere. De istis quatuor per ordinem loquitur Propheta in Psalmo, quando dicit: Ecce enim inimici tui sonuerunt: quãtum ad Sanctorum diffamationem. Et qui oderunt te, extulerunt caput, quantum ad eorum subiugationem. Super populum tuum malignauerunt consiliũ, & cogitauerunt aduersus sanctos tuos, quantum ad eorum studij, & doctrinæ dolosam subtractionem. Dixerunt: Venite, & disperdamus eos de gente, & nõ memoretur nomen Israel vltra, quantum ad eorum, ne in populo Christiano fructum faciant, dispersionem. Conuenit ergo, vt sancta mater Ecclesia, cui de suis filijs maxima cura est, ne praui homines mẽbra diaboli, Religiosos, & alios Christi pauperes persequantur, & in operibus fructuosis impediant eos, protegere, & ad eorum protectionem Conseruatores dare.

† Nicephorus lib. 10. Eccles. historiæ, cap. 25. & Theodoricus lib. 3. histor. Ecclesiast. c. 7.

Psal. 82.

F

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd non cõuenit Religiosis, & alijs perfectis viris iniurias semper portare in operatione, sed solum in animi præparatione. Nullus enim Religiosus ad perfectionẽ Pauli attingere potest, qui raptus fuit ad tertiũ cœlum, & tamen aduersus iniuriosos Romanum ciuem se esse testatus est, & armatos in suo comitatu ad eius defensionem venire permisit.

1. Cor. 12. Act. 23.

AD secundum est dicendum, quod Religiosi non debẽt se defendere propria vltione, & liuorosa vindicatione. Sed iustitiæ obseruatione, & superioris defensione licitũ est Religiosis eis illatas iniurias repellere.

AD tertium est dicendum, quod Apost. loquitur de iudicio litigioso, in quo litigare non potest esse sine scandalo audiẽtium. vnde prohibetur Religiosis, & alijs Ecclesiasticis viris. Sed ex hoc magis concluditur, eos Conseruatoribus indigere.

H

ARTICVLVS III.

VTRVM CONSERVATORES dati per Papam possint esse alij, quàm Ecclesiarum Prælati.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Conseruatores dati per Papam possint esse alij, quàm Ecclesiarum Prælati. Conseruatores enim debent habere virtutem cogentẽ. sed hanc magis

magis habent ſæculares Principes, quibus licitum eſt arma deferre, quàm Eccleſiarum Prælati, & Eccleſiaſticæ perſonæ. A

2 Præterea: Contingit quandoque Eccleſiaſticas perſonas ad inuicem ſe mutuo indigere in cõſeruatione. Ergo vnus Prelatus, vel Abbas poterit dari in conſeruatorem alteri.

3 Preterea: Quandoque Canonicus datur in conſeruatorem iuris, & Priuilegij alicuius Prælati, qui habet iuriſdictionem ſuper eum, & ſic vnus poterit exercere iuriſdictionem ſuper alterum.

† cap. 2. de offi. iud delegat. lib. 6. adde c. vult. eod. tit. IN CONTRARIVM eſt, quod Alexander 4. ordinauit in quadam decre. † vbi dicit, ꝙ nullus Conſeruator exiſtat niſi Epiſcopus, vel Abbas, vel Canonici cathedralium Eccleſiarum, maxime ſi dignitatem, & perſonatum habent in illis. B

RESOLVTIO.

Conſeruatores dati per Papam non niſi Eccleſiarũ Prelati eſſe debent. Eos enim ad Papam immediatam ſubiectionem habere neceſſe eſt, iuris executionem, & ordinariam iuriſdictionem.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ad Conſeruatores datos per Papam tria requiruntur de congruo. Primò, vt ad iuriſconditorem puta ad Papam, habeât immediatam ſubiectionem. ſic enim ordinata eſt Eccleſiaſtica hierarchia, vt cuncta à ſummo deueniant ad inferiores per media. Vnde dicit Aug. 1. de Doctr. christiana: Homo nolens diſcere, vel defendi ab homine, ſed immediatè à Deo, vel ab Angelo incurrit. primo Dei tentationem. quia tentare Deũ, eſt, cum adeſt auxilium humanum quærere diuinum, vel angelicum. Secundo incurrit humanę naturæ abiectionem. poſſet enim Deus homines per Angelos conſeruare, & inſtruere. ſed abiecta eſſet (vt ait) humana conditio, nec eſſet verum, quod Apoſtolus dicit 1. Cor. 3. Templum Dei ſanctum eſt, quod vos eſtis. ex quo de humano templo Deus defenſionem, & reſpõſionem non daret hominibus. Tertio incurrit charitatis priuationem. quia tunc (vt dicit) charitas, quæ ſibi inuicem homines modo vnitatis aſtringit: non haberet aditum refundendorum, & quaſi miſcendorum ſibimet animorum, ſi homines per homines nihil agerent. Secundo requiritur iuris executio. quãuis enim Papa ſit omnis iuris poſitiui conditor. non tamen decet, vt ſit omnis iuris executor. ſed aliqua iura exequuntur, mediantibus Laicis, aliqua vero mediantibus Clericis, ſecundum diuerſitatem ſtatus, & conditionis perſonarũ. Tertio requiritur ordinaria iuriſdictio. conuenit enim, vt iuris alterius Conſeruator iuriſdictionem ordinariam actu exerceat. quia experientia facit artem: inexperientia vero caſum. Iſta autem tria habent Eccleſiarum Prælati, & aliæ perſonę eccleſiaſticæ dignitatem habentes. Quia primo habent ad Papam immediatam ſubiectionem. Secundo iuris executionem. Et tertio ordinariam executionem. poſſet tamen Papa quoſcumque ordinare conſeruatores ſui iuris.

In prologo Tomo 3. C D

Ad Argumenta.

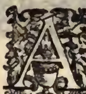
AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ quandoque Cõſeruatores dantur contra raptores, & prædones, & ad hoc maiorem idoneitatem habent Principes ſęculares, quàm clerici. Quandoque vero dantur contra eos, qui Priuilegia à Sede Apoſtolica indulta infringunt, & generaliter vt illos defendant ab omnibus iniurijs, & offenſis. & ad hoc maiorẽ idoneitatem habent Clerici, quàm Laici: vel eſt dicendum, ꝙ cum Clerici ponuntur Conſeruatores; ſi per ſeipſos non poſſent eis commiſſos à manifeſtis iniurijs defendere, brachium ſæculare ſuper hoc poſſent inuocare, & eos per ſententiam excommunicationis compellere ad præbendum auxilium. Vnde ſcribitur extra de offi. ord. cap. 1. Cum opus fuerit, publicum cõuocent auxilium non ad præiudicandum, ſed potius ad ea, quæ Deo ſunt placita, perſequendum.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd ſicut ſcribitur in illa decretali Alexandri, diuerſi ſibi mutuo nõ poſſunt eſſe Conſeruatores ſatis conuenienter. Quia ſecundum Philoſophum amantibus, & odientibus non eadem apparent. peruertitur enim quandoque iuſtitia ex mutuo amore, vel fauore, ſicut ex mutuo odio, vel rancore.

AD tertium eſt dicendum, quòd in illa decretali extitit ordinatum, vt nulla perſona ſęcularis, vel Eccleſiaſtica Conſeruatorem habeat, qui exiſtat ſub ſua iuriſdictione, vel ſub ſuo dominio, & diſtrictu Eccleſiaſtico, vel temporali.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM CONSERVATORES dati per Papam habeãt iuriſdictionem aliam, quàm ſuper manifeſtis iniurijs.

D quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Conſeruatores dati per Papam habeant iuriſdictionem aliam, quàm ſuper manifeſtis iniurijs. quia iniuria notoria quandoque negatur per malefactorem. Conſeruatores ergo de hoc non poſſent cognoſcere, ſi iudicialem indaginẽ ſubterfugit iuriſdictio ipſorum, vt decretalis ponit.

2 Præterea: Quãdoque ille, qui iniuriam irrogat, & maleficium committit, confitetur ſe feciſſe. ſed dicit non eſſe notorium. Conſeruatores ergo non poſſent agere contra eum, ex quo non poſſunt cognoſcere de cauſa.

3 Præterea: Quandoque maleficium eſt notoriũ, ſed malefactor dicit hoc feciſſe vtendo iure ſuo, & in defenſionem ſui iuris. In tali ergo notorio Conſeruatores non poterunt procedere.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur extra de off. iud. d. leg. † ad illa, quæ iudicialem indaginẽ exigunt ſuã non poſſunt extendere iuriſdictionẽ. † c. ſtatuim' lib. 7.

RESOLVTIO.

Conseruatores dati per Papam non nisi in notorijs iniurijs iurisdictionem habent.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut dicit Damasc. 1. libro: Causa est, ad cuius esse sequitur aliud. Cuicunque ergo per Papam committitur aliqua causa, de iure intelliguntur sibi esse cõmissa omnia alia, quæ sequuntur ad discussionem, & executionem illius causæ. Planum est autem, ꝙ Conseruatores nõ possunt aliquos punire de manifestis iniurijs, nisi illos citarent, & citatos, si contumaces essent, eos condemnarent in expensis: & dato, ꝙ maleficium esset notorium alijs, sed non ipsis Conseruatoribus, necessarium esset, ꝙ super hoc requirerẽt probationes, & compellerent super hoc testes ad eorum informationem, quibus partes interesse debent. Similiter qualiter excommunicare possent sine causę cognitione, cum fieri non possit excommunicatio sine contumacia, & culpa rationabili; & contumaciæ probatio requirat indaginem, & cognitionem causæ, & ordinẽ iudiciarium, aliter iniustè fertur. Intelligitur † ergo textus illius decre. ꝙ Conseruatores non habeant iu- E dicialem indaginem, vel cognitionem causarum, nisi in notorijs, & manifestis iniurijs, à quibus tenẽtur defendere, quos Papa eis committit. In illis tamen ordinem iudiciarium seruare debent, & plenam iurisdictionem habent.

† Intellect.' c. Statuim'. de offic. de leg. lib. 6.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicendum, ꝙ cum iniuria notoria negatur, Conseruatores possunt eum cogere, aliàs inutile esset eorum officium.

F AD secundum est dicendum, ꝙ si malefactor nõ confitetur maleficium esse notorium, & confitetur se fecisse euidentia facti, notorium est per confessionem suam. Multis enim modis aliquid dicitur esse notorium. Primo malefactoris confessione. Secundo testium probatione. Tertio rei euidentia, quando nulla possunt tergiuersatione cęlari.

AD tertium est dicendum, ꝙ nulli facit iniuriã, qui vtitur iure suo. vnde si maleficium committens dicit se fuisse vsum iure suo, & offert se probaturũ, Conseruatores vtriusque probationes admittent. Quia aliter non possent explere iurisdictionem eis commissam.

Finis Secundæ Considerationis de Potestate Papæ per comparationem ad actum.

SVMMAE

SVMMAE AVGVSTINI TRIVMPHI ANCONITANI

PARS TERTIA

De Poteſtate Papæ, vt comparatur ad ſtatum, quem per talem potentiam homo conſequitur.

POST hæc conſiderandum eſt de ſtatus primitate, vel perfectione, quam homo ex poteſtate Eccleſiaſtica conſequitur: & quia omnis ſtatus perfectio à Chriſti capite ſumpſit originem; Ideo quadruplex conſideratio de ſtatus perfectione occurrit. Primo, qualiter in Chriſto fuit exemplariter demonſtrata. Secundo, vt fuit in eius Apoſtolos deriuata. Tertio, vt fuit in primitiua Eccleſia obſeruata. Quarto, vt nunc in Chriſti fidelibus eſt repræſentata.

Qualiter autem omnis ſtatus perfectio in Chriſto eſt exemplariter demonſtrata, conſideranda ſunt octo. Primo, de Chriſti ſtatus primitate. Secundo, de eius charitate. Tertio, de eius paupertate. Quarto, de eius proprietate. Quinto, de eius vitæ communitate. Sexto, de eius carnalitate. Septimo, de eius obedientia. Octauo, de eius continentia.

QVAEST. LXXVI. DE STATVS PERFECTIONE.

CIRCA primum quæruntur Quatuor. A

Primo, Vtrum omnis ſtatus perfectio à Chriſto ſit effectiuè inchoata.

Secundo, Vtrum ſtatus perfectio inchoata à Chriſto præferenda ſit perfectioni Patrũ veteris teſtamenti.

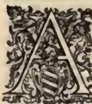
Tertio, Vtrum omnis ſtatus perfectio in Chriſto ſit demonſtrata exemplo.

Quarto, Vtrum omnis ſtatus perfectio in Chriſto ſit demonſtrata verbo, & doctrina. B

ARTICVLVS I.

VTRVM OMNIS STATVS perfectio à Chriſto ſit effectiuè inchoata.

AD PRIMVM ergo ſic proceditur. Videtur enim, quod omnis ſtatus perfectio à Chriſto non ſit effectiuè inchoata. Sacramẽtum enim matrimonij ponit hominẽ in aliquo ſtatu, cum ibi ſit perpetua obligatio viri, & vxoris iuxta illud 1. Corin. 7. Vir poteſtatem ſui corporis non habet, ſed vxor. Sed matrimonium fuit ante aduentum Chriſti. Non ergo omnis ſtatus perfectio à Chriſto eſt effectiuè inchoata.

2 Præterea: Status Prælatorum eſt perfectus; ſed multi fuerunt Prælati ante aduentum Chriſti, ſicut Moyſes & Aaron, & alij Principes Sacerdotum.

3 Præ-

3 Præterea: Perfectio status habetur per dona gratiarum, iuxta illud Iaco. 1. Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est. Sed multa gratiarum dona ante Christi aduentum fuerunt humano generi collata.

IN CONTRARIVM est Apostolus Col los. 1. Vt exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Iesu. super quo verbo dicit glossa, q omnis perfectio status est à Christo Iesu, non à lege.

RESOLVTIO.

Perfectio cuiuslibet status effectiuè fuit inchoata à Christo, qui omnem statum rectificauit, aut specificauit.

RESPONDEO, dicendum, q non intendimus hic loqui de statu secundum etymologiam nominis, nec secundum, q ex diuersis ætatibus est narratus: nec prout ex humana conditione, vel terrena potestate per prospera, & aduersa interdũ variatur, sed magis secundum, q ex potestate Ecclesiastica, vel ex aliquo Sacramento in vita spirituali homo constituitur, & ad cultum Dei ordinatur. Perfectũ namq. propriè dicitur illud, quod potest attingere propriæ virtuti, & proprio fini, vt dicitur 7. Physicorum. Finem autem nostræ beatitudinis non attingimus nisi per Christum. Iuxta illud ad Hebræ. 10. Habentes itaque fratres fiduciam in introitum Sanctorum in sanguine Christi. Possumus ergo dicere, quòd in vita spirituali aliquis acquirit statum cum perpetua obligatione: & iste est status coniugatorum. Aliquis vero acquirit statum cum diuini cultus administratione, & iste est status clericorum. Aliquis aũt statum acquirit cũ operum perfectione & supererogatione, & iste est status Religiosorum. Sed aliquis ac uirit statum cum animarum perpetua instructione, & iste est status Prælatorum. Statum ergo coniugatorum Christus rectificauit, Matth. 5. Quando dixit: dictũ est: Quicunque dimiserit vxorem suam, det illi libellum repudij. Ego autem dico vobis, q omnis, qui dimiserit vxorem suam, facit eam mœchari. Statũ vero clericorum cõpleuit Christus, & terminauit Matth. 5. quando ait: Nisi abundauerit iustitia vestra plus, quàm Scribarum, & Pharisæorum, non intrabitis in Regnum Cœlorum. Super quo verbo dicit glossa, q discipulos suos Christus ostẽdit esse perfectiores Magistris veteris legis: quia illorum iustitia erat figurata: istorum vero erat completa, & terminata. Illorum similiter iustitia erat solum in verbo, & in exhortatione: Istorum autem debebat esse in verbo, & in opere. Statum autem Religiosorum Christus specificauit Matth. 19. Vbi adolescenti quærenti quid sibi deesset in vita spirituali, respondit: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Sed statum Prælatorum charitatis trina confessione Christus firmauit. Vnde super illo verbo Ioan. vltimo: Simon Ioannis amas me? pasce oues meas. dicit glossa, q trinæ negationi trina confessio redditur, ne minus amori lingua seruiat, quàm timori. & ideo tertio interrogat, & tertio iniungit sibi ouium curam, ostendens per hoc quantum ipse appretiatur Prælationem ouium. quoniam hoc est maximè eius amoris signum. Omnis ergo status perfectio, & rectificatio à Christo est effectiuè inchoata.

Arist. 7 Physic. tex. com. 18.

Ad Argumenta.

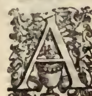
AD PRIMVM ergo est dicendum, q matrimonium secundum quod habet spiritualem perfectionem annexam, consequitur ex eo, q est Sacramẽtum Ecclesiæ. tale autem Sacramentum cõpletũ est in Christi incarnatione: quia tũc Christus humanitatem sibi copulando nuptiæ celebratæ sunt inter eũ & Ecclesiam, vt dicit Aug. in libro de Symbolo Vnde non solum statum matrimonij Christus perfecit rectificando, verum etiam sacramentaliter implendo.

AD secundum est dicendum, quòd status Prælatorum præcedentium Christi aduẽtum magis fuit firmatus timore, quàm amore. quod patet de principibus Sacerdotum in Christi aduentu, qui sibijpsis consulebant, ne Romani venirent, & tollerent locum eorum, & gentem. Sed status Prælatorum, quos Christus instituit, firmauit amore, non timore. vnde dicit August. cap. vlt. Ioannis: Sic sit amoris officium pascere Dominicum gregem, sicut fuit timoris indicium negare Pastorem. Tract. 123. in Ioan. in cap. vlti. Tomo 9.

AD tertium est dicendum, quòd donis gratiarũ perfectio status acquiritur formaliter, effectiuè tamẽ in fide Christi ante eius aduentum, & post eius aduẽtum dona gratiarum ab ipso deriuata sunt. quia sicut Lex per Moysen data est, sic gratia, & veritas per Iesum Christum facta est. Ioannis 1.

ARTICVLVS II.

VTR. STATVS PERFECTIO inchoata à Christo sit præferenda perfectioni Patrum veteris testamenti.

AD secundũ sic proceditur. Videtur enim, q status perfectio inchoata à Christo non sit præferẽda perfectioni Patrum veteris testamenti. Scribitur enim Gen. 6. Noe vir iustus, atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulauit, sequens vestigia eius, vt dicit glossa. Sed in hoc consistit perfectio inchoata à Christo, in sequendo vestigia eius, iuxta illud 1. Petri 2. Christus passus est pro nobis, uobis relinquens exemplũ, vt sequamini vestigia eius.

2 Præterea: Scriptum est Gen. 17. de Abraam: Ambula coram me, & esto perfectus, vt non timore, sed amore seruias mihi, vt glosa exponit: sed perfectio inchoata à Christo præcisè in amore consistit. Non ergo ista perfectio præferenda est illi.

3 Præterea: Scribitur 4. Regum 20. in persona Ezechiæ obsecro Domine memento quæso quomodo

do ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod placitum eſt coram te fecerim.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur de ſtatu illorum ad Hebræ. 9. Munera, & hoſtiæ offeruntur, quę non poſſunt iuxta conſcientiam perfectū facere ſeruientem. Et de ſtatus perfectione inchoata per Chriſtum ſcribitur ad Hebræ. 12. Acceſſiſtis ad montem Sion, ad ciuitatem Dei viuentis Hieruſalē, & Eccleſiam primitiuorum, qui conſcripti ſunt in cę lis, & iudicem omnium Dominum, & ſpiritum iuſtorum perfectorum.

RESOLVTIO.

Perfectio ſtatus à Chriſto inchoata perfectioni Patrum veteris teſtamenti eſt pręferenda, quantum ad ſtatum, ſicut amor timori, & figuratum figuræ præferuntur. Sed ſi vtriuſque ſtatus Perſonarum perfectio conſideretur; ſe habent vt excedentia, & exceſſa.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſi comparatur perfectio ſtatus poſt aduentum Chriſti ad perfectionem ſtatus præcedentium eius aduentum, planum eſt, quòd iſta perfectio pręferenda eſt illi. Cuius Tomo 1. rationem Aug. aſſignat in libro de moribus Eccleſiæ cap. 28. vbi ait, ꝙ in duobus teſtamentis, vetere, & nouo nobis Deus diſciplinæ regulam dedit; vt timore, & amore ſibi ſeruiatur. quia timore perficitur coertio. amore vero perficitur inſtructio. Quamquam tamen (vt ait) vtrumque in vtroque ſit præceptum; præualet tamen in veteri lege timor: in noua vero præualet amor, quem libertatem, & timorem ſeruiRom. 8. tutem Apoſtolus nominat, quando dicit: Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis in timore, ſed ſpiritum libertatis filiorum, in quo clamamus: Abba pater. Quanto ergo amor præfertur timori, tantum perfectio iſtius ſtatus pręfertur illi. Eſt autem alia ratio, quare perfectio iſtius ſtatus illi præferēda eſt, quam Apoſtolus aſſignat 1. Cor. 10. quia illis contingebāt omnia in figura. nos autem reſpectu illorum, reuelata facie gloriam Domini contemplamur. Sed ſi comparetur perfectio perſonæ iſtius ſtatus ad perfectionem perſonæ ſtatus illius, habent ſe tunc, ſicut excedentia, & exceſſa. quia quædam perſonæ iſtius ſtatus in perfectione præferendæ ſunt illis. & quædam illius ſtatus in perfectione præferendæ ſunt iſtis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicēdum, ꝙ Noe fuit uir iuſtus, & perfectus ſecundum conditionem illius ſtatus. Vnde dicit gloſa ibi notabiliter eſſe dictum: in generationibus ſuis, quaſi non cōſummatæ, & impletæ iuſtitiæ, ſed ſecundum generationem ſuam.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd perfectio Abrææ præferenda eſt perfectioni iſtius ſtatus, nō ratione ſtatus, ſed ratione charitatis, quæ eſt vinculum perfectionis. Dicit enim Auguſt. De bono coniugali Tomo 6. c. 21. quòd ſicut non fuit impar meritum patientiæ in Petro, qui paſſus eſt; & in Ioanne, qui paſſus non eſt; ſic non fuit impar meritum in ioanne, qui nullas expertus eſt nuptias: & in Abraam, qui filios generauit. verum namque eſt, quòd melior eſt caſtitas cælibum, quàm caſtitas nuptiarum: Sed Abraam vnam habebat in vſu: ambas vero in habitu.

AD tertium eſt dicendum, quod illa perfectio Ezechię non erat ex ſui ſtatus operatione, ſed ex pœnitentiæ impetratione, quod ſequens littera manifeſtat. Dicitur enim ſibi: Audiui orationem tuam, & vidi lacrimam tuam, & ecce ſanaui te, die tertio aſcendens in templum Domini, & addam diebus tuis quindecim annos, puta ad pœnitendum.

ARTICVLVS III.

VTRVM OMNIS STATVS perfectio exemplo demonſtrata fuerit in Chriſto.

Faciunt tradita per beatum Thomam par. 3. q. 40.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, qd omnis ſtatus perfectio in Chriſto non fuit demonſtrata exemplo. Non enim pertinet ad perfectionem cum peccatoribus cōuerſari: ſed magis eos reprehendere, & ad eos indignationem habere. In perſona enim perfectorum dicit Pſal. 100. Propheta: Detrahentem ſecreto proximo ſuo hunc perſequebar, ſuperbo oculo, & inſatiabili corde cum hoc non edebam. Sed Chriſtus cum peccatoribus manducabat, & bibebat Lucæ 15. de quo plerumque Phariſæi ſcandalizati ſunt Matth. 9. Quare cum publicanis, & peccatoribus manducat Magiſter veſter? Non ergo omnis ſtatus perfectio in Chriſto exemplo Chriſti eſt demonſtrata.

2 Præterea: Perfectionē quis debet exemplo monſtrare non ſolum in ſe, ſed in illis, quorum curam habet. Sed Chriſtus non monſtrauit perfectionem Diſcipulorum, quorum curam habebat. Dicitur enim Matth. 9. quod diſcipuli Ioannis dixerunt Chriſto: Quare nos, & Phariſæi ieiunamus frequenter: Diſcipuli autem tui non ieiunant? Non ergo monſtratum eſt in Chriſto exemplum omnis ſtatus perfectionis.

3 Præterea: Maximum exemplum perfectionis eſt patientiæ opus, iuxta illud Iacobi 1. Patiētia enim opus perfectū habet. Sed Chriſtus nullam patientiā cum Principibus Sacerdotū ſeruauit. quinimmo frequenter eis mala imprecabatur Matthęi 23. Væ vobis Scribę, & Phariſęi hypocritæ. Non ergo in eo fuit omnis perfectionis ſtatus exemplum monſtratum.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur Ioann. 13. Exemplū enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.

RESOLVTIO.

Perfectio omnis ſtatus exemplo fuit à Chriſto demonſtrata. tota enim uita eius morum diſciplina fuit.

RESPONDEO, dicendum, quòd duæ ſunt partes pfectæ iuſtitię. Vna eſt declinare à malis, quæ ſunt

sunt prohibita per mandata, & dissuasa per consilia. Alia est facere bona, quæ sunt præcepta per mãdata, & persuasa per consilia, Iuxta illud psal. 30. Declina à malo, & fac bonum. Vtramque autem perfectionis partem Christus in carne assumpta exemplo demonstrauit. fugit enim, & contempsit omnia, quę ex amore male inflammante homines pernitiose appetunt. Suscepit autem, & sustinuit omnia, quæ ex timore male humiliante homines damnabiliter accusant. & ista est deductio Augu. in libro de vera Religione c. 16. vbi dicit, quòd quia satellites voluptatum diuitias populi peruiciose appetebant, Christus pauper esse voluit. honoribus, & * imperijs inhiabant, rex fieri noluit. carnales filios magnum bonum putabant. carnale coniugium, prolemque contempsit, & hoc quantum ad bona, quæ ipse vitauit. Contumelias superbissime homines horrebant: omne genus contumeliarum ipse sustinuit. Dolores corporis execrabantur: Flagellatus est, atque cruciatus. Mori metuebant, atque ignominiosissimum mortis genus Crucem putabant. Ipse autem crucifixus est, & hoc quantum ad mala, quæ ipse sustinuit. Tota itaque vita Christi in terris per hominem, quem suscipere dignatus est, nobis exemplariter morum disciplina fuit. nec aliquod peccatum committi potest, nisi dum appetuntur quę ille contempsit, & fugiuntur quæ ipse sustinuit, sicut ibi concludit August.

Tomo 1.

* al. diuitiis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicẽdum, quòd sicut Gregorius dicit Hom. 34. in Euan. Vera iustitia compassionẽ habet, falsa vero dedignationem, quamuis, & iusti soleãt rectè peccatoribus indignari: Sed aliud est, quod agitur typo superbiæ: & aliud, quod zelo disciplinæ. Christus autem venerat tamquam medicus languores animarum, & corporum curaturus. medicus autem, qui non fuerit cum infirmis infirmatus curare nescit, sicut dicit glo. super illo verbo ad Hebræ. 4. Non habemus Pontificem, qui non possit cõpati infirmitatibus nostris. Vnde in hoc maxima eius perfectio est ostensa, quòd quia cum peccatoribus est conuersatus, peccatores iustificauit.

AD secundum est dicendum, ꝙ sicut dicit Crysost. super Matthæ. c. 9. Ioannes, & sui discipuli ieiunabant. quia abstinentia meritum auget, quibus nulla est potentia naturę. sed Christus, qui peccata poterat condonare, cur Discipulos eius ad ieiunandum cogeret, quos abstinentibus poterat facere, iustiores, & fortiores?

AD tertium est dicendum, quòd patientia est habenda importando iniurias nobis personaliter illatas: sed offensas commissas in Deum, vel in proximũ statim zelo iustitię vindicare debemus, nec vsq; ad auditum sustinere. Vnde dicit Grego. & ponitur 23. q. 4. cap. Inter querelas. quòd peccata, quæ in Deum, vel in proximum committuntur à nobis, punienda sunt. Illa vero, quibus in nobis delinquitur, patienter toleranda, vel potius sunt dissimulanda. Principes autem Sacerdotum transgressores diuinæ iustitiæ erant. Vnde iustè Christus imprecabatur eis mala. fecit enim hoc Elias, qui ad vindicandam diuinam iniuriam per ignem de cælo impetratum, duos quinquagenarios interfecit, vt scribitur 4. Regum 1. capite.

ARTICVLVS IIII.

VTR. OMNIS STATVS perfectio in Christo fuerit demonstrata verbo, & doctrina.

S. Thomas par. 3. q. 42. per totam quæstionem.

AD quartũ sic proceditur. Videtur enim, ꝙ omnis status perfectio in Christo non sit demonstrata verbo, & doctrina. Nam perfectionis opus est sacrificiũ Deo offerre, cum hoc pertineat ad cultum latriæ. sed ipse sacrificium docuit non esse acceptandum, iuxta illud Matthæi 9. Euntes autem discite, quid est: Misericordiam volo, & non sacrificium.

2 Præterea: Mandatum differt à consilio, Christus autem docuit solum obseruari mandata. iuxta illud Matth. vltimo: Euntes docete omnes gentes, docentes eos seruare omnia, quæcumque mandaui vobis. Cum ergo status perfectio consistat in supererogatione consiliorum, videtur, quòd Christus status perfectionem non docuit verbo.

3 Præterea: Perfectio consistit in vita solitaria, & contemplatiua. quia sedendo, & quiescendo fit anima sciens, & prudens, vt dicitur 7. Physicorum. sed Christus non elegit solitariam vitam ad docendum, sed publicam hominum conuersationem. Non ergo verbo est omnis status perfectio in Christo demonstrata. Ari 7. Phys. t. com. 20.

IN CONTRARIVM † est. quia Christus incœpit facere, & docere. Act. 1. sed omnis status perfectio in Christo fuit demõstrata in opere exemplariter, vt supra dictum est. Ergo similiter doctrina vocaliter, & verbaliter. † cap. Exiit, qui seminat. §. porro de verb signi. lib. 6.

RESOLVTIO.

Perfectio omnis status in Christo, verbo, & doctrina fuit demonstrata, cum ipse docuerit cupiditatis, & auaritię, carnalis concupiscentiæ, & superbię detestationem, & remotionem. in quibus principaliter status perfectio consistit.

RESPONDEO, dicendum, quòd status perfectio consistit Principaliter in tribus. Primo in remotione cupiditatis auaritię, quãtum ad votum paupertatis. Secundo in remotione carnalis concupiscentię, quantum ad votum castitatis. Tertio, in remotione elationis superbiæ, quantum ad votum obedientiæ, & humilitatis. Ista autem tria Christus verbo docuit. & in eis perfectionem, & fœlicitatis viam esse ostendit Matth. 5. In primordio enim suę prędicationis statim paupertatem præ cæteris commendauit

dauit dicens: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnū cælorum. & quòd in paupertate ſummam perfectionem eſſe monſtraret, ſuo Præcurſori nunciauit Matth. 11. Euntes renunciate Ioanni, quæ vidiſtis, & audiſtis. ſurdi audiunt. mortui reſurgunt. pauperes euangelizantur. ſuper quo verbo dicit gloſſa, quòd pauperes euangelizare non minus eſt præmiſſis; puta mortuos ſuſcitare, vel cæcos illuminare. Caſtitatem vero verbo commendauit Matthæi 19. vbi cum diſcipuli dixiſſent ſibi: Si ita eſt cauſa homini cum vxore: non expedit nubere; Reſpondit: non omnes capiunt verbum iſtud, ſed quibus datum eſt. ac ſi diceret (vt Hieronymus exponit) vnuſquiſque conſideret vires ſuas, vtrum poſſit virginalia, & pudicitiæ implere præcepta. Nam per ſe caſtitas blanda eſt, & quemlibet ad ſe alliciens. ſed conſiderādæ ſunt vires. Quę poteſt capere capiat. quæ vox Domini eſt hortantis milites ſuos, & ad * præmiū pudicitiæ cōcitātis. quaſi dicat: Qui poteſt pugnare pugnet, & ſuperet, ac triumphet. Sed obedientiam, & propriæ voluntatis abnegationem verbo docuit Lucę. 14. quando dixit: Qui non baiulat Crucem ſuam, & ſequitur me, non poteſt meus eſſe diſcipulus. quod exponens Chryſo. dicit, quòd arduum quippe eſt Crucem Domini tollere. negare quod ſis, cum velis eſſe quod nō ſis. Vnde iſta tria, in quibus conſiſtit ſtatus, perfectio non ſunt ab homine inuenta, ſed Christi doctrina commendata, & ſuo verbo prædicata.

In Matt. c. 19.

* al. ad pugnam.

A

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicēdum, quòd ſicut dicit gloſſa Matt. 9. Chriſtus non deſpexit ſacrificiū, ſed quia Phariſæi ſacrificia ſine miſericordia faciebant in templo coram populo, vt iuſti apparerent, & non exercebant miſericordię opera in quibus probatur eſſe vera iuſtitia ideo Chriſtus ſignanter dixit: Miſericordiam volo, & non ſacrificium, ſubaudi ſine miſericordia.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ Chriſtus perfectionis opera non præcepit, ſed ſuaſit. Sic Apoſtolus præcepit, vt in docendo, mandata præciperent, & opera ſuperogationis ſuaderent. Vnde Apoſtolus 1. Cor. 7. dicit: De Virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do.

B

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ Chriſtus non elegit vitam contemplatiuam ſolitariam, ſecūdum quā aliquis occupatur circa actus deſeruientes ſuæ quieti, & ſuæ dulcedini tantum. ſed elegit vitam, ſecundum quam aliquis prædicando, & docendo contemplata tradit alijs ad eorum inſtructionem, & ſalutem. Talis enim vita, quamuis ſit aliquo modo actiua, pręeminet tamen ſimplici contemplationi. quia præſupponit abundantiam contemplationis, & dilectionis, & per conſequens maioris perfectionis, & cætera.

QVAEST. LXXVII. DE CHRISTI CHARITATE.

Deinde *videndum eſt de Chriſti charitate. Circa qđ quarūtur tria. Primo, Vtrum Chriſtus ſolum in charitate poſuerit perfectionis ſtatū. Secundo, Vtrum perfectum modum diligēdi Chriſtus poſuerit ſub pręcepto, vel ſub perfectionis conſilio. Tertio, Vtrum ad perfectum modum diligendi Chriſti aliquis perfectionis ſtatus poſſit attingere.*

ARTICVLVS I.

VTRVM CHRISTVS SOLVM in charitate poſuerit perfectionis ſtatū.

Ad primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd Chriſtus non ſolum in charitate poſuerit perfectionis ſtatum. quia ſcribitur ſuper illud Lucę 14. Qui nō renunciat omnibus, quę poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus; dicit gloſſa Bedę, ꝙ differentia eſt inter relinquere omnia, & renunciare. quia cūctorum fidelium eſt renūciare omnibus, puta ſic tenere quæ mundi ſunt, vt tamen, per ea nō teneantur. Sed relinquere omnia, hoc eſt, curas mundi omnino poſtponere, paucorum, & perfectorum eſt. In abdicatione ergo temporalium conſiſtit ſtatus perfectionis, non in charitate.

2 Præterea: Perfecta charitas eſt in eo, qui non timet. quia, vt dicit Ioannes in canonica ſua, perfecta charitas foras mittit timorem. Sed multi in ſtatu cōiugatorum exiſtentes non timent, & habent perfectā charitatem, & tamen non ſunt in perfectionis ſtatu. Non ergo ſola charitas facit ad ſtatum perfectionis. 1. Ioan. 4.

D

3 Pręterea: Illud magis facit ad ſtatum perfectionis, quod magis facit ad beatitudinem. Sed cognitio, vel viſio, quæ eſt Domini intellectus, magis facit ad beatitudinē, quàm charitas, quę eſt perfectio voluntatis iuxta illud Matt. 5. Beati mundo corde: quoniam ipſi Deum videbunt. ſuper quo verbo dicit Augu. ꝙ viſio & contemplatio veritatis eſt tota merces fidei. In Pſal. 90. Tomo 8.

In Contrarium eſt. quia maximæ perfectionis opus eſt martyrium, & abdicatio temporalium. ſed iſta non perficiunt hominem ſine charitate 1. Cor. 13. Si diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meū ita, vt ardeā, charitate autē non habeā, nichil mihi prodeſt.

RESO-

nec in præcepto, nec in conſilio ſibi proponitur, vt ad ipſum mediante modo diligendi viæ perueniatur. Eſt enim diligendus Deus ex toto corde per intentionē: Ex tota mēte, per cognitionem. Ex tota anima per affectionem. Et ex omnibus viribus per executionem. Talis autem modus diligendi tripliciter ſecundum perfectionem poteſt variari. Primo vt homo ſic ex toto corde, mente, anima, & fortitudine Deum diligat, vt nihil ſibi deſit ad diuinam dilectionem, quod actu, vel habitu in Deum non referat, tamquam in finem. Et iſte modus perfectus diligēdi datur homini in præcepto. ita quod nihil homo acceptet, quod ſit diuinæ dilectioni contrarium. Secundo, ſic ex toto corde, mente, anima, & fortitudine Deum diligat, vt etiam abijciat à ſe illa, quibus licite vti poſſet, quatenus liberius Deo vacet, & dilectionis feruorem in ſe ipſo augmentet. Et talis perfectus modus diligendi proponitur homini in conſilio. Tertio, vt ſic ex toto corde, mente, & anima, & fortitudine homo Deum diligat, vt quicquid eſt in omnibus prædictis, totum actualiter conuertatur in Deum. Et talis modus diligendi, cum ſit conprehenſorum, & non viatorum, nō proponitur homini ſub præcepto, vel in conſilio per attinctionem, ſed ſolum per imitationem modo, quo dicebat Apoſtolus Phili. 3. nō quod iam acceperim, aut quod iam perfectus ſim: ſed ſequor ſi quo modo comprehendam in quo, & comprehēſus ſum à Chriſto Ieſu: vt ſolum in ea claritate Chriſtum videam, in qua apparuit mihi in via, quando me comprehendit, vt gloſa exponit.

Deus quomodo diligendus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quod in diligendo Deum (ſicut dictum eſt) eſt multiplex gradus perfectionis. poteſt enim eſſe vnus gradus, vt ſic Deus diligatur, quatenus omnia referantur in ipſum actualiter, vel habitualiter, & nihil acceptetur, quod ſit eius dilectioni cōtrarium. Alius gradus eſt, vt abijciantur omnia illa, quæ poſſunt hominem impedire à Dei dilectionis feruore. Et vterque modus diligendi proponitur homini in via, ſed vnus in conſilio, & alter in præcepto.

AD ſecundum eſt dicendum, quod teneri ad dilectionem inimicorum, poteſt intelligi dupliciter. Primo tentione communi, qua quis diligens proximos, inimicos à tali dilectione non excludat. Et talis modus diligendi inimicos eſt de neceſſitate præcepti. Secundo tentione ſpeciali, qua actualiter mens hominis feratur in dilectionem inimici præter neceſſitatis caſum. Et talis modus diligendi pertinet ad perfectionem conſilij. Dico autem præter neceſſitatis caſum: quia in caſu neceſſitatis homo in ſpeciali actualiter tenetur inimicum diligere, benefaciendo ſibi ex neceſſitate præcepti, puta ſi fame moreretur, vel in aliquo alio neceſſitatis articulo.

AD tertium eſt dicendum, quòd anima viuificatur à Deo ſpiritualiter per gratiæ infuſionem, & viuificat corpus vita naturali per eius informationem. Quantum ergo ad primam vitam non tenetur homo animam pro fratribus ponere. non enim tenetur

A homo peccando vitam animæ, & ſe contemnere, vt proximum ſaluet, Sed quantum ad ſecundam vitam tenetur homo pro fratribus animam ponere: quia plus tenetur diligere ſalutem animæ proximi, quàm corporalem vitam ſuam, etiam ex præcepto, in neceſſitatis articulo. Puta ſi quis videret aliquem ab infidelibus ſeduci, teneretur ſe mortis periculo exponere, vt eum à ſeductione liberaret, ſed extra caſum neceſſitatis pro ſalute proximi animam ponere pertinet ad perfectionem conſilij.

ARTICVLVS III.

B *VTRVM AD PERFECTVM modum diligendi Chriſti aliquis perfectionis ſtatus poſſit attingere.*

S. Thomas 2. 2. q. 24. art. 8.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, quod ad perfectum modum diligendi Chriſti aliquis perfectionis ſtatus poſſit attingere. quia ſtatus perfectionis vltimatus diligendi conſiſtit in hoc, vt anima pro amicis ponatur, ſicut ſcribitur Ioan. 15. Sed multi talem modum diligendi per effectum habuerunt, vt Apoſtoli, & Martyres.

C 2 Præterea: Deus nō poteſt amplius diligi, quàm ex toto corde. ſed multi ſancti viri ſic Deum diligunt corde pleno, & perfecto.

3 Præterea: Non eſt perfectior modus diligendi Deum, quàm ipſum Deum comprehendere. Sed Apoſtolus per dilectionem Deum comprehendere nitebatur, iuxta illud Philip. 3. Sequor autem, ſi quomodo comprehendam.

IN CONTRARIVM eſt quia Chriſtus fuit ſimul viator, & comprehenſor. Sed modus diligendi viatorum numquam poteſt attingere ad modum diligendi comprehenſorum. Ergo ad modum perfectum diligendi Chriſti nullus perfectionis ſtatus poteſt attingere.

D *RESOLVTIO.*

Chriſti perfectum modum diligendi Deum nemo in hac vita attingere poteſt. ſingularis enim modus ille perfectorum Viatorum fuit.

RESPONDEO, dicendum, quòd triplex eſt perfectus modus diligendi Deum. Vnus eſt diuinorum. Alius eſt beatorum. Tertius eſt viatorum. Cum enim Deus ſit infinitum bonū, perfectè diligitur, quando infinita virtute, & infinita charitate amatur. & quia in nulla creatura eſt virtus infinita, vel charitas infinita: Deo talis perfectus modus diligendi eſt propriꝰ perſonis diuinis ſolū, vt vna quęq; perſona tantū diligat ſe, quantum diligibilis eſt. propter

Dei dilectio diuinis cōueniens tātum.

quod dicit August. 15. de Trin. cap. 17. Spiritus sanctus non est Patris solius: nec Filij solius: sed est amborum. ideo communem, qua se ad inuicem diligũt, nobis insinuant charitatem. Modus autem perfectus diligendi beatorum consistit in actuali fruitione diuinitatis, vt totum cor ipsorum actualiter feratur in Deum per intentionem. & mens eorum actualiter ipsum cognoscat per intuitiuam visionem. Tota eorum anima diuina dilectione actualiter repleatur per affectionem, & omnes vires eorum in Deum actualiter conuertantur per actualem executionem, vt ratio omnium exteriorum actuum non sit aliud, quàm Dei dilectio. Sed modus perfectus diligendi viatorum consistit in abiectione illorum, quæ possunt hominem à feruore diuinæ dilectionis impedire, eo modo, quo dicebat Apostolus: Quæ retro sunt, obliuiscatur, ad ea verò, quæ priora sunt, seipsum extendẽs, currat ad destinatum brauium supernæ vocationis. Iste autem triplex modus perfectus diligendi fuit in Christo diuinorum, comprehensorum, & viatorum. Et ad nullum istorum modorũ aliquis perfectionis status potest attingere. Non ad modum perfectum diuinorũ: quia nullus potest esse Deus, sicut ipse fuit. Non ad modum perfectum comprehensorum: quia nullus potest esse viator simul, & comprehensor, sicut ipse fuit. Nec ad modum perfectum viatorũ, quem ipse habuit: quia nulli potest dari gratia capitis, & nõ ad mensuram, sicut sibi data est, vt simul sit caput, & singularis homo, sicut ipse fuit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, quòd hoc ipsum Martyres, & Apostoli non habuerunt ex se, ꝙ animam ponerent pro salute proximorum, sed per gratiam Christi capitis: de cuius plenitudine omnes receperunt gratiam pro gratia, vt dicitur Ioan. 1. Vnde Augustinus exponẽs illud verbum: Protexisti me domine à conuentu malignantium, dicit in Psal. 63. iam ipsum caput nostrum intueamur. Nam multi Martyres passi sunt talia, sed nihil sic elucet quomodo caput nostrum, ibi melius intuemur quod illi experti sunt.

AD secundum est dicendum, ꝙ multi diligunt Deũ ex toto corde: per dilectionem tamen deriuatam à Christo capite. Vnde in Christo fuit modus diligendi perfectus, quia charitatem in tota sua excellentia habuit: non secundum aliquam determinatam mensuram. Sed quilibet alius ex toto corde potest diligere Deum secundum modum perfectum quantum ad aliquem terminum præfixũ sibi à Christo, Iuxta illud ad Ephesios 4. Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.

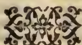
AD tertium est dicendum, ꝙ comprehendere Deum per dilectionem potest intelligi dupliciter. Vno modo per ipsius comprehensi inclusionem, vel terminationem. Et sic Deus incomprehensibilis est omni creaturæ. Secundo, per ipsius visionis consecutionem, & sic potest conuenire creaturæ. Secundũ quem modum dicebat Apostolus: Sequor autem si quomodo comprehendam, exponendo, sicut expositum est supra.

Franciscus Pegña Lectori.

CVM Superioribus annis in Nicolai Eymerici Directorium Inquisitorum scriberem commentarios lib. 2. commentario 31. super quæst. 15. de hæresibus Beguardorum, & Beguinorum, dixi à Michaele de Cæsena tractum fuisse cum alijs in errorem Fraticellorum Augustinum de Ancona asserentem in libro de Potestate Papæ quæst. 78. & 79. Christum, & Apostolos nihil habuisse. Quam infamiæ notam tanto viro fuisse falsò inustam omnino comperi, cum loca eiusdẽ Augustini diligentius, & attentius perlegerem multis post diebus. id autem asserui secutus quoddam additamentum, quod præfixum est extrauaganti Ioannis 22. incipienti: Cum inter nonnullos, tit. de verborũ signification. in aliquot voluminibus iuris canonici in breuiori forma cum glossis recenter impressis. Eam additionẽ ab homine inuido, & in Augustinum Triumphum malè affecto, eo forsan quòd ipse Pontificiam auctoritatem egregiè tueatur, appositam esse, multum fit mihi verisimile: Hunc enim Doctorem à Fraticellorum errore procul abfuisse, exploratum nunc habeo: cum in his ipsis quæstionibus nusquam à veritate discedat, sed ea tradat (licet satis obscure quandoque loquatur, quod fortassis causam præbuit, vt malè de ipso quis opinaretur) quę cũ diuinis eloquijs, sanctorũ Patrum dictis, & summorum Pontificum diffinitionibus vbiq. consentiant: quemadmodum facilè intelligere poterit qui paulo diligentius Augustini doctrinam hic positam considerabit. Hoc te obiter admonuisse volui, benignè Lector, ne vel nostro, vel aliorũ dicto, hac in re fallaris, & Auctorem hunc aliter, quàm virum pium, & Catholicum, & omnium consensu eruditissimum putes. Vale. Romæ in Bibliotheca nostra Kalend. Aprilis. An. 1582.

QVAEST. LXXVIII. DE CHRISTI PAVPERTATE.

LTERIVS conſiderandũ eſt de Chriſti paupertate. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Chriſtus elegerit ſtatum paupertatis.

Secundo, Vtrum paupertas fecerit in Chriſto perfectionis ſtatum.

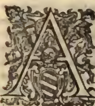
Tertio, Vtrum Chriſtus ſic pauper fuerit, quòd aliquando mendicaret.

Quarto, Vtrum Chriſtus ſic fuerit pauper, ꝙ manibus laborauerit.

ARTICVLVS I.

VTR. CHRISTVS DEBVERIT aſſumere ſtatum paupertatis.

B. Hieronymus Epiſt. 22. ad Euſtachium de cuſtodia virginitatis. S.Thom.3.par. quæſt.40.art.3.& lib.4. contra Gentiles cap. 55. ad 12. rationem. Et Ioannes à Capiſtrano in tract. de Poteſtate Papæ, & Concilij, ſiue Eccleſiæ author.2. primæ.2.part.princ.in argumento 6.

D primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, quòd Chriſtus non debuerit aſſumere ſtatũ paupertatis. Scribitur enim Eccl. 7. Vtilior eſt ſapiẽtia cum diuitijs, & magis prodeſt: quia ſicut protegit ſapientia, ſic protegit pecunia. Sed Chriſtus fuit ſapientia Dei patris 1. Cor. 1. Prædicamus Chriſtum Dei virtutẽ, & Dei ſapientiam. Magis ergo debuit eligere ſtatum diuitiarum, quàm paupertatis.

2 Præterea: Quod eſt materia delinquendi, Chriſtus nõ debuit aſſumere. Sed ſcribitur Eccleſiaſt.27. Quòd propter inopiam multi deliquerunt. Ergo talem ſtatum Chriſtus non debuit aſſumere.

3 Præterea: Statum, in quo homo conſtituitur in periculo animæ, Chriſtus aſſumere non debuit. Sed in ſtatu paupertatis conſtituitur homo in periculo animæ: quia paupertas hominem ad furtum inducit, ſicut abundantia diuitiarum inducit hominẽ ad Dei contemptum. vnde Salomon à Deo inſpiratus neutrum petiit Prouer. 30. Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi, ſed tribue tantum victui meo neceſſaria.

IN CONTRARIVM eſt. quia ſtatum illum Chriſtus debuit aſſumere, quem primo verbo beatificauit, & eius conſilio firmauit. Sed ſtatum paupertatis primo beatificauit Matth. 5. Beati pauperes ſpiritu. Et conſilio firmauit. Matth.19. Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus. A

RESOLVTIO.

Statum paupertatis Chriſtus aſſumere debuit. non enim ſimulatam paupertatem damnandam: nec coactam, non laudandam aſſumpſit: ſed voluntariam, quę annexam habet temporalium voluntariam abiectionem, cordis humiliationem, & cæleſtium contemplationem.

B RESPONDEO, dicendum, ꝙ Chryſ. ſuper Matthæ. triplicem diſtinguit paupertatem. Vna eſt ſimulatoria: Alia coacta, & neceſſaria. Tertia ſpiritualis, & voluntaria. Illi autem ſunt pauperes ſimulatoriè, qui & ſi expoliant ſe bonis temporalibus, non tamen expoliant ſe ſuperbia, & arrogantia: ſed magis ſunt ſuperbi contemnendo temporalia, quàm diuites in ſęculo diuitias poſſidendo, vt dicit Auguſt. in regula. Secunda verò paupertas coacta, & neceſſaria, quamuis in Scriptura non damnetur, non tamen laudatur, quòd ſit meritò, vel pręmio digna. Quia ſicut nullum inuolũtarium poteſt eſſe peccatum, & dignũ damnatione: ſic nullum inuoluntarium poteſt eſſe meritorium, & dignum pręmiatione. Sed tertia paupertas ſpiritualis, & voluntaria per Chriſtum eſt beatificata, & laudata, & meritò. Quia habet annexam temporalium voluntariam abiectionẽ, cordis humiliationem, & cœleſtium contemplationem. Hanc autem paupertatem † Chriſtus aſſumpſit, dicente Apoſtolo 2. Cor. 8. Scitis enim gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, quoniam propter vos egenus factus eſt in mundo, cum eſſet diues in ſua maieſtate (ſicut gloſſa exponit,) vt illius inopia vos diuites eſſetis. Et in hoc conſilium do, vt ad imitationem illius pauperibus detis. quia plus eſt vtile facienti, quàm cui fit, vt gloſſa dicit. C D

† Cap. exiit q ſeminat. §. porrò. de uerb. ſigni. lib.6. extrauagã. Quia quorũdam. de verbo. ſignifi. c. Gloria. 12 q 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicẽdum, quòd illud verbum Salomonis verificatur ſecundum regulã poſitam à Philoſopho in Topicis: Maximum bonum cõiunctum minimo bonorum eſt eligibilius, quàm per ſe poſitum. Vnde ſi ſapientia, quæ numeratur inter maxima, bona eſt per ſe eligibilis, eligibilior eſt cũ diuitijs, quæ numerantur inter minima bona. Cum ergo paupertas, quæ eſt de perfectione euangelica excedat omnes diuitias, eligibilior erit ſapientia cũ Ariſt. 3. Topic. c. 3.

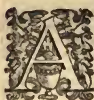
paupertate tali, quam cum diuitijs, quæ ſunt minima bona.

A D ſecundum eſt dicendum, ꝙ illud intelligitur de paupertate inuoluntaria, quæ habet de neceſſitate deſiderium diuitiarum adiunctum. ideo ſtatim ſubdiitur, ꝙ qui quærit locupletari, auertit oculū ſuū (ſubaudi interiorem) à timore Dei, (vt gloſſa exponit.) tales enim pauperes coactiuè, nō voluntaria electione, quàmuis ſint crucifixi mundo per temporaliū carentiam. ipſi tamen mundo crucifixi nō ſunt per affectatam opulentiam.

A D tertium eſt dicendum, ꝙ ſtatus paupertatis non eſt periculoſus illis, qui voluntariè aſſumunt carentiam temporalium. tales enim dummodo habeant alimenta, & quibus tegātur, contenti ſunt, ſecundum doctrinam Apoſtoli. Illis autem eſt periculoſus paupertatis ſtatus, qui cum egeſtate rerum temporalium cupiunt ſaturari cum quadam inſatiabili auiditate diuitias appetendo. tales enim cupientes diuites fieri incidunt in tentationem, & laqueum diaboli, & deſideria inutilia, vt dicit Apoſtolus 1. Tim. 6. Quod videtur ſignificare voluiſſe Salomon, quando dixit: Ne fortè ſaturatus alliciar ad negandum, & dicam: Quis eſt dominus?

ARTICVLVS II.

VTR. PAVPERTAS FECERIT in Chriſto perfectionis ſtatum.

A D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd paupertas fecerit in Chriſto perfectionis ſtatū. Quia quod fecit ad perfectionē ſtatus Diſcipulorū, hoc fecit ad perfectionem Chriſti, à quo eorum perfectio deriuata eſt: Sed relinquere omnia, & dare pauperibus fecit ad perfectionem ſtatus Diſcipulorum: Matth. 19. Si vis perfectus eſſe, vade, & vēde omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni ſequere me. Ergo paupertas ſimiliter fecit ad perfectionem ſtatus Chriſti.

2 Præterea: Chriſtus perfectionem poſuit in vita cōtemplatiua Lucæ 10. Optimam partem elegit Maria, quæ non auferetur ab ea. Sed Chriſtus maximæ contemplationis fuit: Ergo paupertas, quæ vitæ contemplatiuæ deſeruit, faciebat ad eius perfectionis ſtatum.

3 Præterea: Electio non eſt niſi de perfectiori: Eſt enim electio duobus præexiſtentibus vnū præ altero eligere, vt Damaſc. lib. 2. c. 22. dicit. Sed Chriſtus elegit pauperes magis, quàm diuites, iuxta illud Iac. 2. Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites autem in fide? Ergo paupertas fecit ad perfectionis eius ſtatum.

I N C O N T R A R I V M eſt. quia quod non diminuit de perfectionis ſtatu in Abraam, qui fuit purus viator, non poterat diminuere de perfectionis ſtatu, vel augere in Chriſto, qui fuit viator, & comprehenſor. Sed abundantia diuitiarum non diminuit de perfectionis ſtatu in Abraam, qui exiſtens *in* opulentia diuitiarum perfectus fuit. iuxta illud Geneſ. 17. Ambula coram me, & eſto perfectus. Ergo.

RESOLVTIO.

Chriſti paupertas fecit in ipſo ad perfectionem ſtatus, quantum ad noſtræ imitationis exemplum: non quantum ad ſua perfectionis augmentum.

R E S P O N D E O, dicēdum, quòd paupertatem feciſſe ad perfectionis ſtatum in Chriſto dupliciter poteſt intelligi. Primo, ꝙ feciſſet ad ſuæ perfectionis augmentum. Secundo, ꝙ faceret ad noſtræ imitationis exemplum. Primo † modo non poterat facere ad Chriſti perfectionis augmentum. Perfectū enim eſt, quod attingit terminum. Chriſti autē perfectio, ſiue loquamur de perfectione gratiæ vnionis; ſiue loquamur de perfectione gratię diuinę fruitionis, ab inſtanti conceptionis in Chriſto fuit in termino. Vnde non potuit augmētari per aliquid aliud, quod faceret ad perfectionis ſtatum. († S. Thom. 3. par. q. 9. art. 1. & 2. & q. 34. ar. 4. & Melchior Canus lib. 12. de locis Theol. c. 14.)

Sed ſecundo modo fecit ad perfectionē, quantum ad noſtræ imitationis exemplum. Dicit enim Aug. in libro de cathechizandis rudibus, lib. 2. c. 22. Quòd terrena omnia bona contempſit homo factus dominus Ieſus, vt contemnenda nobis monſtraret, & omnia terrena mala ſuſtinuit: quæ ſuſtinenda præcipiebat, vt nec in illis quæreretur felicitas, nec in iſtis infelicitas timeretur. Nam natus eſt de matre: quæ quàmuis à viro intacta permanſerit, tamen fabro deſponſata erat, in quo omnem typum carnalis nobilitatis extinxit. Natus eſt in Bethlehem ciuitate: quæ inter omnes ciuitates Iudeæ erat exigua, ex quo noluit quemquàm de terrenæ ciuitatis ſublimitate gloriari. Pauper factus eſt, cuius ſunt omnia. ne quiſquam cum in eum crederet, de terrenis diuitijs auderet extolli. Noluit Rex ab hominibus fieri: quia humilitatis oſtendebat viam. Eſurijt qui omnes paſcit: Sitiuit, per quem omnis potus cauſatur. Ab itinere fatigatus eſt, qui ſeipſum nobis viam fecit in cœlum. Crucifixus eſt qui cruciatus noſtros ſuſtinuit: mortuus eſt, qui mortuos ſuſcitauit. (Tomo 4.) (Notanda.)

Ad Argumenta.

A D P R I M V M ergo eſt dicēdum, ꝙ paupertas faciebat ad perfectionem Diſcipulorum, eo quod diuitiæ habent hominem impedire à conſecutione beatitudinis, & aliorum bonorum ſpiritualium propter tria. Primo, propter nimiam ſolicitudinem, & attentionem. Secundo, propter inſatiabilem affectionem. cum enim augetur cupiditas, diminuitur charitas ſecundum Auguſt. lib. 83. q. 36. Tertio, propter mentis elationem. Chriſtus autem, ſicut non poterat eſſe peccati capax, ita prædicta non poterant in eo facere ad perfectionis, vel imperfectionis ſtatum. (Tomo 4.)

A D ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſicut Chriſtus ab inſtanti conceptionis fuit diuinæ fruitionis contemplator, & comprehenſor; ita fuit in contemplationis ſtatu perfectus, vt in ſe non indigeret aliquo

retta-

retractiuo, vel adminiculo aliquo inductiuo ad ſuæ contemplationis perfectionem. A

A d tertium eſt dicendum, ꝙ Chriſtus pauperes elegit, vt nemo ex ſua paupertate ſe contemneret. ſecurior eſt enim pauper in cella, quàm diues in purpura, vt dicit Hiero. Pauperes ergo Chriſtus elegit, diuites non reprobando, vt nec in diuitijs putaretur eſſe felicitas, nec in paupertate timeretur infelicitas, ſicut dictum eſt per Aug. neutrum tamen fecit propter ſui ſtatus perfectionis augmentum, ſed propter noſtræ imitationis exemplum.

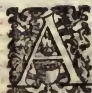
ARTICVLVS III.

VTRVM CHRISTVS SIC pauper fuerit, quòd mendicauerit.

B

Chriſtum Dominum mendicaſſe docent S. Aug. ſuper pſal. 39. & pſal. 146. S. Hieronymus ſuper pſal. 39. & 108. S. Baſilius in quæſtionibus compendio explicatis. q. 262. S. Thomas 2. 2. q. 187. art. 5. & ibidem Caietanus. Alexander de Ales parte. 4. q. 31. memb. 1. art. 1. Turrecr. in c. Expedit 12. q. 1. alijq; complures. Et eum Oſtiatim mendicaſſe tradit S. Bernar. in ſerm. quodā ſuper illud Lucæ c. 2. & cū factus eſſet annorū duodecim, quē referūt & ſequuntur S. Bonauent. in opuſculo de Chriſti paupertate q. 2. & in Apologia paupe. reſponſ. 3. par. 1. art. 1. Alexander de Ales parte 4. quæſt. 31. memb. 2. art. 2. S. Lauren. Iuſtinia. tit. de pauper. c. 4. Didacus Stella in 2. c. Lucæ, & alij ibidē per eum citati. Et quòd Chriſtus Oſtiatim mendicauerit, intelligi poteſt ſicut luculenter declarat Triumphus ipſe infra q. 99. art. 3. in corpore articuli.

C

D tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Chriſtus non ſic pauper fuerit, quòd mendicauerit † oſtiatim. Quod enim fuit in lege prohibitum Chriſtus facere non debebat, cum ipſe non venerit legem ſoluere, ſed adimplere Matth. 5. Sed Deut. 15. ſcribitur: Omnino indigēs, & mendicus non erit inter vos.

† Quamuis hic habeatur aduerbiū, Oſtiatim, non tamen illud repetit Auctor, nec cōcludit in pgreſſu diſputationis.

2 Præterea: Mendicans excluditur, vt non ſit ſemen Chriſti iuſti, iuxta illud Pſalmi 36. Iunior fui, etenim ſenui, & non vidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panem. Chriſtus ergo, cuius ſemē panem non petit, mendicare non debuit.

3 Præterea: Quòd ſacra Scriptura imprecatur in vindictam iniuſtorū, Chriſtus non debuit facere. ſed D mendicare, ſacra Scriptura imprecatur in vindictam malorum, iuxta illud Pſal. 108. Nutantes transferantur filij eius, & mendicent, & eijciantur de habitationibus ſuis.

4 Præterea: Quod habet verecundiam annexam, aliquid turpitudinis videtur habere: quia verecundia non eſt niſi de turpi, vt Philoſophus dicit. Sed mendicare habet verecundiam annexam. Ergo tale quid Chriſtum facere non decebat.

† Ariſto. 1. Rhet. cap. poſt hæc.

I n C o n t r a r i v m eſt: quia, qui nullam habet hoſpitium, neceſſarium eſt, vt ſibi hoſpitium mendicando acquirat. ſed Chriſtus nullum hoſpitiū habuit, vt patet Matth 8. Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos: filius autem hominis non habet, vbi caput ſuum reclinet.

R E S O L V T I O.

Chriſtus mendicus dici poterat. Nam à Zachæo inuitatus non fuit: ab ipſo tamen victum poſtulauit.

R e s p o n d e o, dicendum, ꝙ Chryſoſt. dicit ſuper illo verbo Ioan. 30. Multa fecit Ieſus in cōſpectu Diſcipulorum ſuorum, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc. Multa Ieſus fecit, quæ non ſolum Ioannes, immo nec alij Euangeliſtæ omnia dixerunt. Sed illa tradiderunt, quæ erant ſufficientia attrahere audientes ad fidem; quàmuis ergo in Euangelio expreſſe non habeatur, quòd Chriſtus mendicauerit ſub vocabulo mendicantis, habetur tamen expreſsè, ꝙ victum petebat. Lucæ 19. vbi ſcribitur, ꝙ ſuſpiciens Ieſus dixit: Zachæe feſtinās deſcende: quia hodie in domo tua oportet me manere. ſuper quo verbo dicit gloſſa, quòd, & ſi Chriſtus non vocem inuitantis audierat, vidit tamen affectum. Planum eſt autem, quòd victum petere ante inuitationem non eſt aliud, quàm mendicare: gloſſę tamen Sanctorū in diuerſis locis libri Pſalmorum expreſsè dicunt, ꝙ Chriſtus non ſolum pauper fuit, ſed mendicus. nā ſuper illo verbo: Ego autem mendicus ſum, & pauper: Dominus ſolicitus eſt mei; gloſſa exponit in perſona Chriſti ſic loquentis: De me hoc dico, quia mēdicus ſum ſecundum, quòd homo. Nam mendicus erat; quia ab alio petebat: pauper vero, quia ſibi nō ſufficiebat. Et ſuper illud: Ego verò egenus, & pauper ſum, Deus adiuua me: gloſſa exponit in perſona Chriſti dicentis: Ego ſum egenus, petens, & pauper inſufficiens mihi: quia mundanas copias non habebat & intus vbi diues erat, ambibat, deſiderabat, & accipiebat. Et ſuper illud: Perſecutus eſt hominem inopem, & mendicum, & compunctum corde mortificare, gloſſa exponit de Chriſto, vt ſit ſenſus: Perſecutus eſt hominem inopem, & mendicum, puta Chriſtum. Nam perſequi pauperes, ſola ſæuitia eſt: Alij verò pro diuitijs, & honoribus interdum perſecutiones huiuſmodi patiuntur.

Pſal. 39. Pſal. 69. Pſal. 108.

Ad Argumenta.

A d P r i m v m ergo eſt dicendum, quòd non prohibetur ibi, quòd aliquis non ſit in ſtatu mendicitatis, & paupertatis, cum id eodem capitulo ſtatim ſubdatur: Pauperes in terra ſua numquàm deerunt: ſed prohibetur ne ita ab alijs homo derelinquatur, vt in talem ſtatum inducatur, in quo eum oporteat ex neceſſitate mendicare. Vnde non prohibetur mendicitas, ſed præcipitur miſericordia.

A d ſecundum eſt dicendum, ꝙ gloſſa exponit illud verbum de pane ſpirituali, vt ſit ſenſus: Non vidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panē ſpiritualē. eo enim ipſo, ꝙ iuſtus eſt, verbum Dei, & ſpiritualem cibum ſemper habet præſentem. Si verò de pane naturali intelligitur, ſenſus eſt, ꝙ iuſti non quærunt talem panem, quaſi à Deo derelicti: cum eis dicatur ad Hebr. vltimo: Sint mores veſtri ſine

auaritia contenti præsentibus. ipse enim dixit: Non te deseram, neque derelinquam.

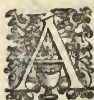
Ad tertium est dicendum, quod nullum est inconueniens, vt illud, quod alicui in pœnam infligitur, alteri in iustitiam vertatur: multi namque propter peccata, quæ committunt, rebus temporalibus spoliantur, & tamē temporalibus spoliari propter Christum ad perfectionem iustitiæ pertinet: mendicitas ergo in pœnam malefactoribus à Deo indicitur, & tamen voluntariè assumpta à Christo in nostrum exemplum ad perfectionem iustitiæ pertinebat.

Ad quartum est dicendum, quòd erubescentia, & verecundia semper est de turpi, vt pulchro opponitur. Est autem duplex pulchritudo. Vna spiritualis, quæ consistit in debita ordinatione, & affluentia bonorum spiritualium. Vnde omne, quod procedit ex defectu spiritualis boni, turpitudinem habet annexam. Alia est pulchritudo corporalis exterior, quæ consistit in debita ordinatione corporis ex affluentia rerum temporalium. Et quod procedit ex defectu talis pulchritudinis turpitudinem habet coniunctā. Vnde sicut qualibet pulchritudo desideratur, ita qualibet turpitudo habet verecundiam, & erubescentiam annexam. veruntamen turpitudo interior spiritualis boni est vituperanda: Sed turpitudo exterior boni temporalis, vel corporalis propter Christum voluntariè assumpta est laudanda. Quantumcunque ergo mendicitas verecundiam habeat annexam, voluntariè tamen assumpta per Christum in nostrum exemplum, laudanda est, & prædicanda.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM CHRISTVS SIC fuerit pauper, quòd manibus laborauerit.

B. Basilius super 3. & 22. cap. Lucæ. Hilarius canone 14. Iustinus Martyr in dialogo cum Triphone. Beda super 6. c. Marci. Turrecrem. in c. Expedit. 12. q. 1 Caietanus 3. par. q. 39. art. 8.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Christus sic pauper fuerit, quod manibus laborauerit. Maioris enim perfectionis fuit Christus, quàm Paulus. sed perfectionis fuit in Paulo laborare manibus, cum tamen licitè posset de stipendijs Ecclesiæ viuere: iuxta illud Thes. vltimo: Nocte, & die operantes, ne quem vestrum grauaremus: non quasi non habuerimus potestatem: sed vt nos metipsos formam daremus vobis ad imitandum nos.

2 Præterea: Christus assumpsit carnem ex semine Abrahæ descendentem, * quam nusquam Angelos apprehendit ad semen Abrahæ ad Hebræ. 2. Sed primo homini in persona omnium dictum est Gen. 3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo.

* al. quia

3 Præterea: Præceptum legis naturæ Christus tenebatur obseruare. Sed præceptum legis naturæ

E videtur esse manibus laborare: Si enim caderet sub cōsilio solū, Apostolus nō dixisset 1. ad Thess. 4. Operemini manibus vestris, sicut præcepimus vobis.

In contrarium est. quia super illo verbo Mulieres multæ ministrabant Iesu de facultatibus suis; dicit Hiero. quod consuetudinis Iudaicæ fuit, vt mulieres de substantia sua victum, atque vestitum Præceptoribus, vel Prædicatoribus ministrarent. Vnde Domino de sua substantia ministrabant, vt meteret earum carnalia: cuius illæ spiritualia metebant. In 28. cap. Matthæi.

RESOLVTIO.

Christus manibus suis non laborabat, in exemplum aliorum, qui verbo prædicationis debebant insistere. Id enim eum non decebat, præsertim post prædicationis officium ab eo inceptum. F

RESPONDEO, dicendum, quòd Dei filius humanam naturam assumpsit, vt vitæ exemplo, & verbo doctrinæ homines ad cœlestia prouocaret. Vnde Lucæ 4. scribitur, quod cum turbæ eum vellent detinere, ne discederet ab eis, dixit eis: Quia & alijs ciuitatibus oportet me Euangelizare Regnum Dei, quoniā ideo missus sum. Super quo verbo dicit glossa, quòd poterat Christus in eodem loco manendo omnes attrahere ad se: hoc tamen non fecit præbēs nobis exemplum, vt perambulādo requiramus pereuntes, sicut Pastor ouem perditam: & Medicus accedit ad infirmum. vna enim anima recuperata, poterit aliquis mille delicta abolere. Sic autem Euangelizare Regnum Dei Christus tenebatur vsque ad exitum mortis suæ, per seipsum: & per alios vsque ad finem mundi. Vnde super illo verbo Ioannis xj. Me oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est: dicit glossa, quòd opera Patris, quæ Christus sua esse monstrauit, erant infirma saluare, debilia roborare, homines illuminare: quæ Christum oportebat operari, donec vita hæc consistit. Ad ista autem opera exequenda laborando manibus Christus non poterat iuuari: sed magis impediri: quia artes mechanicæ habent intellectum à sua operatione distrahere. Et quàmuis hoc in Christo non habuisset locum, eo quod simul ipse erat viator, & comprehēsor, & non poterat ex aliquo in sua contemplatione retardari: in exemplum tamen aliorum, qui verbo prædicationis debebant insistere, non decuit eum manibus laborare, ad cibum, vel vestitum quærendum, maximè post inceptum ab eo prædicationis officium. Vnde super illo verbo Ioann. 4. Quando discipulis dicentibus: Numquid aliquis attulit ei manducare? Respondit: Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me, vt perficiam opus eius; dicit glossa: Considerandum est, quòd cibos ab alijs oblatos Dominus suscipere solebat: non quòd alieno ministerio indigeret, qui dat escā omni carni: sed vt deferentes, meritum consequerētur, simulque formam tradens non erubescere paupertatem, neq; graue putare ab alijs nutriri. proprium enim, & necessarium est Doctoribus alios habere procuratores ciborum, vt ipsi de nullo curantes, verbi ministrationem procurarent solicitè.

Ad

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicẽdum, ꝙ perfectionis opus eſt attingere finẽ. ſicut ergo diuerſimode finis poteſt attingi; ita diuerſimode poteſt variari perfectionis ſtatus: finis ergo, ad quem Chriſtus venit, erat humani generis ſalus: quia melius poterat procurare prædicationis verbo, quàm laboris manualis exemplo. Paulus autem hunc eundem finem in caſu, in quo fecit, magis procurauit manibus laborando, quàm ſumptus ab alijs recipiendo.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd ibi labor accipitur communiter pro omni pœna peccati. Secundum quem modum dicit Iob cap. 5. Quòd homo ad B laborem naſcitur. Chriſtus ergo non ſolum labores, ſed pœnas, immo vltimam pœnarum ſuſcepit: quia aſſumpſit mortalitatem: & quamuis non laborem manuum tamquàm non cõuenientem fini, ad quem A venerat: alios tamen labores ſuſcepit. Vnde ſuper illo verbo Ioan. 4. Ieſus autem fatigatus ex itinere ſedebat ſic ſuper fontem; dicit Chryſo. Quod ſedebat non in throno, aut in puluinari: ſed ſimpliciter, vt contingebat, ſuper terram. Nam ſeſſio propter laborem facta eſt: & propter æſtum, refrigerans corpus, ſedebat apud fontem.

Ad tertium eſt dicendum, quod laborare manibus eſt præceptũ naturæ in caſu naturali, & ſpirituali. Naturali quidem, vt ſi homo non haberet aliunde neceſſaria vitæ, teneretur ſibi victum per ſuum laborem procurare. In caſu vero ſpirituali tripliciter. Primo propter furta non committenda. Secundo propter aliena non concupiſcenda. Tertio propter otia vitanda. Primo modo laborem manuum præcepit Apoſtolus ad Eph. 4. Secũdo 1. Theſſal. 4. Et tertio 2. Theſſal. vltimo.

QVAEST. LXXIX. DE CHRISTI PROPRIETATE.

Deinde videndum eſt de Chriſti proprietate. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Chriſtus habuerit aliquod proprium. C

Secundo, Vtrum Chriſtus aliquid habuerit in communi.

Tertio, Vtrum Chriſtus res ſibi oblatas poſſet conuertere in proprium vſum.

Quarto, Vtrum rerum ſibi conceſſarum habuerit dominium, & non vſum tantum.

ARTICVLVS I.

VTR. CHRISTVS HABVERIT aliquid proprium.

S. Antoninus 4. par. Summæ tit. 12. c. 4. §. 2. Et 3. par. Hiſt. Tit. 21. c. 5. §. 1. Turrecremata in c. Exemplũ: & in cap. Expedit. 12. q. 1. Caietanus ſuper Ioannem cap. 4. Et Melchior Canus lib. 6. de locis Theologicis, cap. 8. Ambroſius Beltramus in tractatu De voto paupertatis.

Ad primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Chriſtus habuerit aliquid proprium. Super illo enim verbo Lucæ 2. Reuerſi ſunt in Galilæam ciuitatem ſuã Nazareth; dicit gloſſa, quòd in Nazareth erat propriũ habitaculũ Chriſti, Mariæ, & Ioſeph: habere aũt propriã domũ, eſt habere aliquid propriũ.

2 Præterea: Sicut Chriſtus in hæreditate paterna ſuccedebat Patri; iuxta illud Luc. 2. Neſcitis, ꝙ in his, quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe. ſic in hæreditate materna ſuccedebat Matri: ſed mater aliquid proprium habebat, cum ex ſtirpe regali orta eſſet, Ergo ſimiliter Chriſtus.

3 Præterea: Antequam Chriſtus inciperet prædicare, non poterat de eleemoſynis viuere. quia ex quo ſpiritualia non ſeminabat, non poterat de iure carnalia metere. Ante ergo triginta annos Chriſtus aliquid proprium habuit. Quia ante tale tempus prædicare non incœpit.

In Contrarium eſt. Quia Chriſtus incœpit facere quod docuit. ſed Matth. 10. Mãdauit non eſſe poſſidendum aliquod proprium, non aurum, non argentum, non pecuniam in zonis.

RESOLVTIO.

Chriſtus non habuit proprium, quod opponitur charitati fraternæ, & eſt auarorum: nec quod opponitur vitæ communitati, quod eſt laicorum. D

Respondeo, dicendum, ꝙ proprium poteſt, quantum ad præſens, dupliciter accipi. Primo, vt opponitur fraternæ charitati. Secundo, vt opponitũ vitæ cõmunitati. Primo nãq; modo, habere aliquod propriũ eſt auarorũ. Secundo modo habere aliquod propriũ eſt laicorũ. Primo namq; modo accipit Aug. propriũ Lucæ 16. ſuper illo verbo: Homo quidã erat diues, qui induebatur purpura, & biſſo dicẽs, ꝙ diues ille non eſt damnatus, ꝙ rapuerit aliena: ſed quia ſua propria Lazaro pauperi nõ erogauit. Secũdo modo accipitur proprium Act. 4. vbi dr, ꝙ nec quiſquã eorũ, quæ poſſidebat, propriũ aliquid ſuũ eſſe dicebat, ſed erãt illis omnia cõia. Neutro aũt modo Chriſtus habuit aliquod propriũ. quia paupertatẽ elegit in eius ingreſſu

De ver. Apoſtoli ſer. 31. Tomo 10.

ingreſſu,in eius progreſſu,& in eius egreſſu. Ab exordio enim introitus eius in mundum pauperculam elegit Matrem, pauperiorem Patriam. Vnde in Capitulis Epheſini Concilij ſic ſcribitur: Exponat tibi venerabile præſepe pauperrimum habitaculum Chriſti,qui dicat: Cœlũ,vide præſepe ſedentis ſuper Cherubin. Vide pannis inuolutum,qui pelagus arenę cõiunxit. Vide deorſum paupertatem,diuitias eius ſurſum conſidera. In eius vero progreſſu ſeruauit paupertatem. Super illo verbo Matth. 8. Vulpes foueas habent,dicit Chryſo. Aſpicite qualiter paupertatem, quam Chriſtus docuerat, per opera demonſtrauit. non enim erat ei menſa,nõ domus, non candelabrũ, nec quicquam talium. In eius vero egreſſu Crucis inſignia eius paupertatem oſtenderunt,in qua exterioribus rebus priuatus eſt, vſque ad corporis nuditatem iuxta illud Pſal. 21. Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea,& ſuper veſtem meam miſerunt ſortem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum,ꝙ habitaculum iſtud non erat Chriſti,nec Mariæ, ſed fuit Ioſeph,ſicut dicit glo. Matth. 1. ſuper illo verbo: Voluit occulte dimittere eam. Nam ſuper illo verbo Matth. 7. Vulpes foueas habent,expreſſe dicit Hieron. quid me propter diuitias,& ſeculi lucra cupis ſequi, cum tantæ ſim paupertatis, vt nec hoſpitiolum habeam, & tecto vtar non meo?

AD ſecundum eſt dicendum,ꝙ poterat Chriſtus matrem multas poſſeſſiones habentem eligere. ſed hoc non fecit quantumcumque eſſet ex regali progenie orta, ſed pauperculam,& domum propriam non habentem, in qua eum pareret. Vnde dicit Chryſo. ſuper illo verbo Matth. 2. Inuenerunt puerum cum Maria matre eius. Inuenerunt inquit Mariam non diademate coronatam,aut in lecto aureo recumbentem: ſed vix tunicam vnam habentem, non ad ornamentum corporis, ſed ad tegumentum nuditatis. qualem habere poterat carpentarij vxor peregre conſtituta.

Homil. 2 in Matt. in op. imperf.

AD tertium eſt dicendum, quòd ſicut Chriſtus ab infantia fuit plenus gratia,& ſapientia; ſic ſemper habuit ius recipiendi carnalia pro ſeminatione ſpiritualium, nec non dominium diſpenſandi alijs inquantum Deus. non tamen ante prædicationem, & Diſcipulorum vocationem legitur,ꝙ ab alijs ſibi fuerit in neceſſarijs miniſtratum, niſi à ſuis parentibus tãtum per eius, & eorum propriam procurationem, & propriũ laborẽ. Vnde ſuper illo verbo Lucæ 2. Deſcendit cum eis,& venit Nazareth,& erat ſubditus illis; dicit gloſſa, quòd Chriſtus ab ipſa primæua ætate Parentibus obediens, quemlibet laborem corporeũ humiliter,& reuerenter ſuſtinuit. quamuis enim Parentes eius honeſti,& iuſti eſſent, egenorũ tamẽ, & neceſſariorum penuriam patiebantur, teſte præſepi miniſtro venerandi partus. Vnde manifeſtum eſt, ꝙ ſudores corporeos continuę frequentabant neceſſaria vitę ſibi quęrentes,quibus Ieſus obediens erat,vt Scriptura teſtatur, cum ſuſtinendo labores ſubiectionem plenariam oſtendebat.

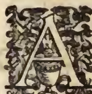
E

ARTICVLVS II.

VTRVM CHRISTVS HABVERIT aliquid in communi.

Vide textum,& ibi gloſſam, Turrecrem. & alios Doctores in cap. exemplum cap. expedit, & in cap. habebat, 12. q. 1. & in cap. quid ergo. 23. q. 4. & extrauagantem Ioannis. 22. Quia quorundam. §. Ex quibus verbis, & §. Adhuc licet, cum ſeq. tit. de verbo. ſignifi. Antoninum in ſumma par. 4. tit. 12. c. 4. §. 2. & 12. Turrecrem. in ſumma de Eccleſia cap. 112. Caietanum, & Melchiorem in præcedenti articulo citatos. & Ioannem à Capiſtrano tractat. de Papæ auctoritate par. 2. partis 2. princ. argum. 6. & tract. ſupracitatum De voto Paupertatis.

F

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Chriſtus non habuerit aliquid in communi. dicit enim Chryſo. Ioan. 13. ſuper illo verbo: Loculos habebat Iudas, ꝙ nimirum nullus Diſcipulorum pecunias afferebat. ſed ꝑ hoc,qđ dicit: Loculos habebat Iudas, occulte inſinuatur, ꝙ quædã mulieres eum de ſuis facultatibus nutriebant. Non ergo habuit aliquid in communi.

2 Præterea: Ille non habuit aliquid in communi, cui ſemper miniſtrabãtur neceſſaria ab alijs. Sed Hierony. dicit Lucæ 8. ꝙ mulieres miniſtrabãt Domino de ſua ſubſtãtia,& Diſcipulis eius in victu,& veſtitu. Non erat ergo neceſſariũ aliquid in cõmuni ſeruare.

G

3 Præterea: Ille, qui † oſtiatim mendicat, nõ cogitur aliquid in communi ſeruare. Sed Chriſtus mẽdicabat ab alijs petendo, vt ſupra dictum eſt. non ergo tenebatur aliquid habere in communi.

† De hoc vide Scholiũ poſitum in q. ſuperiori 78. art. 3. in fronte.

4 Præterea: Quod eſt maioris perfectionis, Chriſto attribuendum eſt. Sed maioris perfectionis † eſt non habere proprium,& non habere aliquid in communi,quàm habere. quia remotior fit homo ab omni ſolicitudine temporalium. Ergo Chriſto attribuendum eſt.

† Non eſſentialiter ſimpliciter, & abſolute, ſed inſtrumentaliter, & ſecundũ quid, vt infra dicetur in art. 1. q. 80.

5 Præterea: Qui præcipit nihil in craſtinum ſeruari, non debet aliquid ſeruare ad communem prouiſionem. Sed Chriſtus Matth. 6. præcipit nihil in craſtinum ſeruari. Nõ ergo Chriſtus aliquid habuit in communi.

H

IN CONTRARIVM eſt, qđ ſcribitur Ioan. 13. Loculos habebat Iudas,ſuper quo verbo dicit Augu.& ponitur 12. q. 1. c. Habebat. Habebat Dominus loculos, à fidelibus oblata conſeruans, & ſuorum neceſſitatibus, & alijs indigentibus tribuebat.

RESOLVTIO.

Chriſtus nihil habuit in communi, quantum ad diuitias naturales, vt ſunt prędia, domus, armenta, idque genus reliqua: ſed quantum ad diuitias artificiales, quę poſſunt nummiſmate menſurari.

RESPONDEO dicendum, quòd Philoſophus 1. Polit. duo genera diuitiarum diſtinguit. naturales,

Ariſt. 1. Pol. cap. 6. & 7.

† Vide Doctores ſup. in princ. citatos. & in ſpecie Turrecremam. allegantem Auguſtinū noſtrum in c. exemplum. & in c. expedit 12. q. 1.

turales,& artificiales. Si ergo † quęritur: an Chriſtus habuit aliquid in cōmuni in diuitijs naturalibus, vt in poſſeſſionibus, domibus & armentis, planum eſt ꝙ non. Dicit enim Hierony. Matth. 17. ſuper illo verbo: Vade ad mare, & mitte hamum, & eum piſcem, qui primo aſcenderit, tolle, & ſtaterem in ore eius inuentum da eis pro me, & te. hoc verbum ſimpliciter intellectum ædificat auditorem, dum audis Dominum tantæ fuiſſe paupertatis, vt vnde tributa pro ſe, & Apoſtolo redderet, non habuerit. Et idem Hierony. dicit Matth. 21. ſuper illo verbo: Relictis omnibus, abijt foras; Hic intelligendum eſt, ꝙ Dominus tantæ fuit paupertatis, & ita nulli adulatus eſt, vt in vrbe maxima nullum hoſpitem, nullam inueniret manſionem. Congruum autem fuit, Chriſtum, qui propter nos pauper factus eſt, etiam tales diuitias naturales in communi cum ſuis Diſcipulis maxime, nō habere: eo ꝙ poſſeſſiones tales maximam ſolicitudinem mentis requirunt. vt nedum Eccleſiaſtici viri diuino cultui vacantes, immo Laici vitam ſæcularem agentes ad executionem ipſarum vix ſufficiunt. Sed ſi quæratur, an Chriſtus aliquid habuerit in communi in diuitijs artificialibus, & in his, quæ poſſunt nūmiſmate menſurari; Planum eſt, ꝙ ſic. dicit enim gloſſa Ioan. 13. ꝙ Chriſtus, cui Angeli miniſtrabant loculos, habuit ſumptus pauperum, condeſcendens † neceſſitati infirmorum. Qualiter enim Diſcipuli abijſſent in ciuitatem, vt cibos emerent, niſi pecuniam habuiſſent, vt ſcribitur Ioan. 4. Vbi dicit Auguſt. ꝙ ierunt diſcipuli emere cibos, & emerunt, & Chriſto obtulerunt dicentes: Rabi manduca.

† Eiſdē verbis vtuntur B. Auguſt. lib. de opere Monachorum & ſuper Pſal. 103. concione. 3. verſic. producēs fænum iumētis. S. Thomas opuſculo 19. incip. Ecce inimici tui ſonuerunt. c. Nicolaus 4. in cap. Exijt. §. porro ď verbo. ſign lib. 6. & Ioann. 22. in Extrauagan. quia quorūdam §. Adhuc idem. de verbo. ſignif. & qualiter talis mod⁹ loquendi accipi debeat, explicat Caietanus 2. 2. q. 188. ar 7. & Turrecremata in c. exemplum. 12. q. 1. q 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicēdum, ꝙ gloſſa illa intelligenda eſt, Chriſtum non repleuiſſe loculos, quos habebat, ex poſſeſſionibus, vel domorum penſionibus, ſeu ex alijs naturalibus diuitijs: ſed magis ex his, quæ à ſanctis mulieribus, & alijs Chriſti fidelibus ſibi adminiſtrabantur. Ex quo non infringitur terminatio ſuperius facta, ſed magis confirmatur.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ mulieres non erant ſemper in comitatu Chriſti prouidentes ſibi in victu, & veſtitu. Vnde neceſſarium erat aliquid in communi ſeruare ad prouidendum eorum neceſſarijs, ſicut patuit quando iuit in ciuitatem Samariæ, vbi neceſſarium fuit Diſcipulos mittere ad emendum cibos.

AD tertium eſt dicendum, quòd qui mendicat petēdo ab alijs, ita poteſt petere pecuniam, ſicut alia neceſſaria. Eſt enim ipſe denarius fideiuſſor pro omnibus neceſſarijs habendis, vt Philoſophus dicit. Vnde pecunia in loculis ſeruata poterat eſſe mendicando acquiſita, & voluntarie à Chriſti fidelibus oblata: ex quo habita non erat de vineis, vel agris, ſeu de alijs redditibus.

Matth. 26.

† Præter loca proximè ſupra citata vide B. Pe-

AD quartū eſt dicendum, ꝙ Chriſtus non ſolum perſonam perfectorum, verum etiam infirmorum † aſſumpſit. in quorum perſona dicebat: Triſtis eſt anima mea uſque ad mortē. Vnde, quia præuidit infirmos futuros, & iſta tēporalia quęſituros; eo-

A rum perſonam ſuſcipiēs loculos habere voluit. nō tamē ex poſſeſſionibus, & naturalibus diuitijs repletos, ſed à Chriſti fidelibus replendos. in hoc ſolicitudinem temporalium remouens, & eorum infirmitati condeſcendens.

AD quintum eſt dicendum, quòd Aug. ſoluit argumentum Iob 13. dicens, quòd tunc, quando Chriſtus loculos habuit, primū Eccleſiaſticæ pecuniæ forma eſt inſtituta, vt intelligeremus quod præcepit nō eſſe cogitandum de craſtino, non ad hoc fuiſſe præceptum, vt nihil pecuniæ ſeruetur à Sanctis, ſed ne Deo propter iſta ſeruiatur, & propter inopiæ timorem iuſtitia deſeratur.

trū Chryſologū in Homel. ſuper 9. c. Matth. ſermo. 130. Zabarella in clem. Exiui. §. proinde, de verb. ſig. & qualiter hæc verba ſint accipiēda docet Auctores ſupra citati.

B

ARTICVLVS III.

VTRVM CHRISTVS RES ſibi oblatas poſſet conuertere in proprium vſum.

Vide Doctores ſupra citatos: & pręſertim M. Ambroſium Ven. tractatu prædicto.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Chriſtus res ſibi oblatas in proprium vſum nō poſſet conuertere. Dicit enim Hieronymus Matth. 17. Si quis obijcere voluerit, quomodo Chriſtus tributum ſoluere non poterat, cū

C Iudas in loculis pecuniam portaret. Reſpōdebimus, quòd res pauperum in vſus ſuos conuertere nefas putauit, nobiſq. idem tribuit exemplum.

2 Præterea: Ioan. 13. dicit Chryſ. quòd Chriſtus, qui non peram, non virgam, non aurum, non argentum iubet deferre, loculos ipſe ferebat ad inopū miniſterium. Non ergo in proprium vſum conuertere poterat.

3 Præterea: Quod non licet facere Epiſcopo propter perfectionis ſtatum; multo fortius non licebat Chriſto. Sed ſcribitur 12. q. 1. cap. Nulli. Non licet Epiſcopo res Eccleſiarum in proprios vſus conuertere. Ergo multo magis non licebat Chriſto.

IN CONTRARIVM eſt. ſcribitur enim

D Ioan. 4. ꝙ Diſcipuli abierant in ciuitatē, vt cibos emerent. pecuniam ergo à Chriſti fidelibus oblatam in proprium vſum, & ſui, & ſuorum Diſcipulorū conuertebat.

RESOLVTIO.

Chriſtus, vt ordinem charitatis ſeruaret, res ſibi oblatas in ſuum vſum, ac Diſcipulorum conuertebat: deinde alia Pauperibus erogabat.

RESPONDEO, dicendum, quòd ordo charitatis requirit, vt rerum communium diſpenſatores hoc ordine diſpenſent. vt primo ſibi, & ſuis ſeruientibus in neceſſarijs prouideat, & poſtmodum pauperibus, & vſibus fidelium ſubminiſtrent. Vnde

ſcribitur

scribitur 12. q. 1. cap. Nulli. §. Si ergo, ꝙ licet res Ecclesiæ omnibus debeant esse communes; primum tamen sibi, subaudi Prælatus, & suæ Ecclesiæ deseruientibus, necessaria subministret: & reliqua, quæ supersunt, fidelium vsibus dispenset. Hunc autem ordinē Christus de rebus sibi à fidelibus oblatis seruabat: quia primo de eis sibi, & suis Discipulis in necessarijs prouidebat, deinde alia pauperibus erogabat.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ Christus iam probauerat se non teneri ad tributum soluēdum: cum ipse esset Rex, & filius Regis æterni. solū ergo propter scandalum passiuum vitandum tributum soluit. nefas ergo putauit illud, quod debebatur pauperibus, conuertere in vsum, ad quem ipse non tenebatur. Sic etiam in hoc datur exemplum Prælatis Ecclesiæ, vt res distribuendas pauperibus nō conuertant in alios vsus, in proprios, vel singularis vtilitatis: ad quos illæ res ordinatæ non sunt. non enim res, quas à fidelibus Christus recipiebat, ordinauerat ad tributi solutionem conuertendas, sed ad pauperū sustentationem.

AD secundum est dicendum, quod loculos habebat Christus propter sumptus pauperum: & ipse, & Apostoli eius pauperes erant. Vnde sibi, & suorum necessitatibus, & post modū alijs indigentibus erāt oblata distribuenda.

AD tertium est dicendum, quòd illud decretum intelligitur, ne Episcopi res mobiles, vel immobiles accipiant de subiectis eorum Plebibus, & alijs pijs locis assumant in proprium vsum, & in propriam vtilitatem maioris Ecclesiæ: ne ex hoc maiores enormiter locupletentur, & minores ex tali facto pauperes inueniantur.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM CHRISTVS RERVM sibi concessarum habuerit dominiū, vel vsum tantum.

Cap. Habebat. 12. q. 1. & ibi glossa Archidiacon. & Turrecrem. Ioann. 23. in extrauag. cum inter. §. vlt. & in extrauaganti. Quia quorundam. §. Et si quæratur. titu. de verb. signifi. B. Augustinus super Psal. 103. vers. producēs fœnum. Adde M. Ambr. Ven. tract. supra citato in 1. art.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Christus rerum sibi concessarum habuerit dominium, non vsum tātum. Christus enim habebat pecuniam in communi, quia loculos portabat Iudas, vt scribitur Ioan. 13. Sed in pecunia transfertur dominiū rei cum vsu, aliàs vsura † non esset peccatum: si in pecunia vsus posset haberi, retento dominio eius. Ergo Christus habuit dominium rerum sibi à fidelibus concessarum, non vsum solum.

S. Thom. 2. 2. q. 78. ar. 1.

E 2 Præterea: In rebus consumptilibus dominium non potest separari ab vsu. In talibus enim nec vsus iuris, nec vsus facti separatur à rei proprietate. In pane enim, vino, & carnibus, ac omnibus consumptibilibus, qui habent vsum facti, & iuris, habent dominium. Sed Christus non nisi res consumptibiles habebat sibi à fidelibus oblatas. Ergo habēdo vsum, habebat dominium.

3 Præterea: Concedere vsum rei non est concedere actum vtendi, sed ius vtendi. qui enim concedit equum alicui, non concedit sibi actum equitādi: sed quod actum illum in equo valeat exercere, & sic concedit ius vtendi. quod quidem ius, vel dominium in rebus consumptibilibus non separatur ab vsu. Habendo ergo Christus in rebus sibi oblatis vsum, habebat ius, & dominium.

F 4 Præterea: Prælati Ecclesiarum non habent dominium, & proprietatem in rebus Ecclesiæ, vt omnes canones † clamāt. Vnde nec eas possunt alienare nec de eis testamentum condere. dominium ergo tēporalium rerum si aliquis debet habere non nisi Papa, qui est Vicarius Christi, Christus ergo principaliter habuit dominium bonorum Ecclesiæ præsentium & futurorum, non solum vsum.

† Cap. 2. extra de donatio. c. Eps. c. Suscepimus. 12. q. 1. glo. Innoc. & Abb. in c. Cū super, extra de cans. pos. & propriet. * al. paupertatis.

5 Præterea: Religiosi * pauperes non habent aliquod proprium, nec habent aliquas possessiones in communi: & tamen comedunt, & bibunt de eleemosynis eis oblatis à Christi fidelibus. Si ergo in talibus non habent aliquod proprium dominium, nisi vsum solum, apud quem residet dominium prædictorū? G non nisi apud Papam, qui est Vicarius Christi. Christus. ergo non solum vsum, immo dominium habuit in rebus sibi concessis.

IN CONTRARIVM est. quia habere dominium rei est habere possessionem rei: sed Christus prohibuit Matthæi 10. Non esse possidendum aurum, non argentum, non pecuniam in zonis. Ergo Christus rerum sibi cōcessarum solum vsum habuit, non dominium.

RESOLVTIO.

Christus rerum sibi concessarum habuit vsum, & dominium vsus, itemque effectiuè principaliter dominium dispensandi. talium verò administratiuè instrumētaliter dominium apud illos residebat, à quibus H *sibi talia necessaria administrabantur.*

RESPONDEO, dicendum, ꝙ possumus distinguere, quantum ad præsens, triplex † dominium: vt dicamus, quòd est dominium vsus rei: est dominium rei: & dominium dispensandi, vel administrandi rem. Dominium igitur vsus rei in rebus consumptibilibus, quarum vsus est ipsarum consumptio, non separatur ab vsu eius. In rebus vero stabilibus, quarum vsus non est earum consumptio, dominium potest separari ab vsu. Sed dominium dispensandi, & distribuēdi rem, potest separari ab vtrisque. Nam qui habet dominium administrandi, vel dispēsandi res aliquas, eo modo dispensat, quo natura rei dispensabilis, vel administrabilis requirit. Quando ergo

† S. Tho. 2. 2. q. 78. art. 1. cap. Cum constat, & ibi gl. & Doctores, extra de pign. Ioannes in extrauagā. Ad conditorē. §. quod autē. de verbo. signific. Turrecrem. in c. Exemplum 12. q. 1. in qō. 3.

ergo diſpenſat, vel adminiſtrat res conſumptibiles, quarum vſus eſt earum conſumptio adminiſtrando: vel diſpenſando vſum, adminiſtrat dominiũ vſus illis, cum quibus diſpenſat, vel adminiſtrat, retento ſibi dominio ſemper diſpẽſandi, vel adminiſtrãdi. Sed quando adminiſtrat, vel diſpenſat res ſtabiles, quarũ vſus non eſt earum conſumptio, poteſt adminiſtrare, vel diſpenſare cũ aliquibus concedendo dominium, & vſum: & poteſt ſic diſpenſare, vt concedat vſum illarum rerum, retento ſibi dominio ipſarum ſimul cum dominio diſpenſandi, vel adminiſtrandi. Dominium ergo diſpenſandi omnes res creatas effectiue principaliter reſedit, & reſidet apud Chriſtũ † tam conſumptibiles, quàm ſtabiles. Vnde illud verbum Pſal. 49. Non accipiam de domo tua vitulos, gloſſa exponit in perſona Chriſti ſic dicentis: Non accipiã de domo tua. quia non ſunt tua, ſed mea. cur ergo quæram à te, quod meum eſt, qui creaui? Nam mea ſunt, quæ non poſſides, vt indomita. quia meæ ſunt omnes feræ ſiluarum, & domita, quæ tu nutris, & poſſides. quia mea ſunt iumenta in montibus, & boues, & hoc quantum ad res ſtabiles. Quantum vero ad res conſumptibiles ſubdit: Si eſuriero, non dicã tibi. quaſi dicat: nõ dicã tibi, vt paſcas me. q͂a ſi aliqua datis ad paſcendũ, forſan me eſurire putatis. q͂d eſt inſania. Non ergo quæras, quid mihi des, quia ſine labore habeo quod volo. Meus eſt enim orbis terræ, & plenitudo eius. loco autem Chriſti in terra diſpenſator eſt Papa. Vnde puto, ꝙ dominium diſpenſandi omnes res tam ſtabiles, quàm conſumptibiles apud Papam reſidet effectiue principaliter vice Chriſti. Adminiſtratiue vero inſtrumentaliter dominium talium reſidet apud Chriſti fideles, qui ſimiliter eo ordine adminiſtrant Eccleſiaſticis viris Religioſis, vel Clericis res temporales pro ſeminatione ſpiritualiũ, quo ipſæ res ſunt aptæ natæ adminiſtrari. Quia res ſtabiles quandoque adminiſtrãt concedendo vſum, retinendo dominium. Res vero cõſumptibiles, quarum vſus eſt earum conſumptio, ſic adminiſtrant vt concedendo vſum, concedant dominium vſus retento ſemper dominio adminiſtrandi. Chriſtus ergo rerũ ſibi conceſſarum habuit vſum, & † dominiũ vſus ſimul cum dominio diſpenſandi effectiue principaliter, adminiſtratiue tamen inſtrumentaliter dominium talium apud illos reſidebat, à quibus ſibi talia neceſſaria adminiſtrabantur.

† Cap. Tua nobis extra de decim. Ioannes Faber in l. 1. C. de ſumma Trinit. Ioannes à capiſtrano in tract. de auctoritate Papę par. 2. par. 2. prin. ad 6. argumen.

† Per dominium vſus, intelligit Auctor dominium verum, & reale rerum vſu cõſumptibilium, quas habuit Chriſtus, quarũ

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendũ, ꝙ quicumq; adminiſtrat, vel diſpenſat pecuniam alicui, retento ſibi dominio diſpenſandi, vel adminiſtrandi, non committit vſuram. quia cõcedit ſibi vſum, & dominium vſus. Dominium enim diſpenſandi, vel adminiſtrandi non eſt ſuper rem conceſſam, ſi res conſumptibilis eſt, & ſi eſt res, cum qua ſimul ſit transferibile dominium cum vſu ex natura rei. ſed eſt ſuper res alias, à quibus illæ res conceſſę conſumptibiles, vel transferibiles originem ſumpſerunt quantum ad adminiſtrãtes, vel eſt ſuper poteſtatem concedendi, vel recipiendi quantum ad ſummos Pontifices diſpenſantes.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ quicumque diſpenſat, vel adminiſtrat rem conſumptibilem, concedendo vſum, concedit dominium vſus, quia natura rei ſic requirit.

AD tertium eodem modo, ꝙ concedendo ius vtẽdi in re conſumptibili concedit dominium vſus. Secus autem eſt in re ſtabili, cuius vſus non eſt conſumptio eius: In hoc enim, dominium poteſt ſeparari ab vſu, & natura rei.

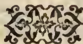
AD quartũ eſt dicendũ, ꝙ Hugutio notat 12. q. 1. cap. Expedit, duplicem modum dicendi de dominio rerum Eccleſiarum. Vnus eſt, ꝙ dominium taliũ rerum eſt ipſius Eccleſiæ, puta ipſius loci ſacrati cõcluſi in parietibus Eccleſiæ, qui in nullius bonis eſt: Nam res ſacræ, & Religioſę in multis bonis ſunt. Alius modus dicendi eſt, ꝙ dominium talium rerũ ſit ipſius Chriſti. eo ꝙ talia bona deputata ſunt Clericis, & pauperibus ad vſum eorum. In quorum perſona dicitur fieri Chriſto, quod eis fit, & hoc verum puto effectiue principaliter. Adminiſtratiue tamen miſterialiter apud illos reſidet, à quibus Clericis, & pauperibus adminiſtrantur. Sicut enim in Prælatis Eccleſiæ reſidet ius petendi vſum neceſſariorum quantũ ad dominium iuris, & quantum ad dominium facti, iuxta illud Mar. 6. Pręcepit eis, ne quid tollerent in via, niſi virgam tantum. ſuper quo verbo dicit Augu. De conſenſu Euang. c. 30. ꝙ poteſtas recipiendi neceſſaria nomine virgæ ſignificata eſt. ſic apud Laicos ſemper reſidet dominium adminiſtrandi. quia ſicut licet eis temporalia poſſidere quantum ad dominiũ, & proprietatem. vnde poſſunt ipſa alienare, & de eis teſtamentum condere, ſic tali iure, & tali dominio retento, tenentur Clericis neceſſaria miniſtrare in rebus ſtabilibus, vel conſumptibilibus cum conditione ipſarum rerum.

AD quintum eſt dicendum, ꝙ res conſumptibiles, quibus vtuntur Religioſi ad vſum neceſſitatis eorum, non ſunt eorum quantum ad dominium diſpẽſandi, vel adminiſtrandi. tale enim dominium eſt illorum, à quibus eis diſpenſantur, vel adminiſtrantur.

rerũ dominium tum ad differentiam dominii rerum ſtabilium. tum etiam quia ſit inſeparabile omnino à rebus ipſis vſu conſumptibilibus, & cũ eiſdẽ vſu etiã cõſummat, vt docet Papa I extrauagã ti, Ad condi torem: & in extrauagãti Quia quorundam, de verb ſignifi. ideo vocat, non dominiũ rei, ſed dominium vſus, vt prę ter Auctorẽ hic docet Turrecrem. in cap. Exẽplum num. 10. 12. q. 1. Ex quibus apparet, Auctorem iuxta põtificias declarationes, de quib' in extrauagan. cum inter. et, Quia quorũdam, de verb ſignifi. nõ ſolum ſenſiſſe, Chriſtũ rerum oblatarum habuiſſe vſum ſed etiã expſſe docuiſſe, habuiſſe ſimul earũ vſum, & dominiũ etiã verũ, quod appellat dominiũ vſus.

QVAEST. LXXX. DE CHRISTI VITAE COMMVNITATE.

VNC considerandum est de vita Christi communitate. Circa quod quaeruntur Tria. E

Primo, Vtrum modus viuendi Christi seruando aliquid in cōi diminuerit de eius perfectionis statu.

Secundo, Vtrum modus viuendi Christi communis in conuersatione derogauerit eius perfectionis statui.

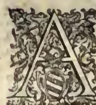
Tertio, Vtrum modus viuendi Christi communis in victu, & vestitu statui perfectionis eius conueniret.

ARTICVLVS I.

VTRVM MODVS VIVENDI Christi, seruando aliquid in communi, diminuerit de eius perfectionis statu.

F

Vide Doctores citatos supra in quęst. 78. ar. 2.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod modus viuendi Christi seruādo aliquid in communi, diminuerit de eius perfectionis statu. quia quod impedit hominē in iustitia seruāda, diminuit de perfectionis eius statu. Sed scribitur Deuter. 16. Non accipies personam, nec munera. quia munera excaecant oculos sapientum, & mutant verba iustorum. Non ergo erat decens, vt Christus in communi pecuniam seruaret. G

2 Praeterea: Pecunia in cōmuni seruata, per Christum erat petendo acquisita. sed scribitur Act. 20. Memento verbi Domini Iesu. Beatius est enim magis dare, quàm accipere. Maioris ergo perfectionis fuisset in Christo de suo dare, quàm ab alijs accipiendo conseruare.

3 Praeterea: Esse diuitem, diminuit de perfectionis statu. quia difficile est diuitem regnum caelorum intrare, vt scribitur Matthęi. 19. Sed plus facit hominem diuitem pecunia, & diuitiae artificiales, quàm naturales. Non erat ergo perfectionis statuś pecuniā in communi seruare. H

IN CONTRARIVM est. quia ille, qui alijs ostendit perfectionis statum, non potest à perfectione deuiare. sed Christus alijs ostendit perfectionis statum Matth. 19. Si vis perfectus esse. Ergo non poterat à perfectione deuiare.

RESOLVTIO.

Christi perfectio, ex eius viuendi modo, nec augeri, nec diminui poterat, quatenus erat Deus. nec quatenus Ecclesiae caput. suscepit enim perfectorum, & imperfectorum personam.

RESPONDEO, dicendum, quod vel loquimur de perfectione status Christi inquātum erat Deus, vel vt erat caput Ecclesiae. Primo modo, † nihil poterat esse in Christo, quod eius perfectionis statum augeret, vel diminueret. cum ipse esset ab instanti conceptionis in termino, & verus comprehensor. Illud autem potest augeri, & minui in perfectione, quod distat à fine, & à termino perfectionis. Sed † secundo modo, cum Christus esset caput Ecclesiae, Iuxta illud ad Ephae. 1. Ipsum dedit caput super omnē Ecclesiā, quę est corpus eius. Sicut capitis est singulis membris suam perfectionem tribuere secundum capacitatem ipsorum: sic modus viuendi Christi talis esse debuit, vt conueniret statui perfectorum, & infirmorum. In persona igitur perfectorum mandauit Matt. 10. non esse possidendum aurum, neque argentum; neque pecuniam in zonis. Sed in persona infirmorū loculos recommendauit Iudae Ioannis 12. super quo verbo dicit Chrysost. Quòd qui non perā, non virgā iubet deferre, loculos ferebat ad inopum ministeriū, personarum infirmorum suscipiens. multa enim (vt ait) Christus agebat dispensans ad nostram doctrinam: † perfectior ergo fuit modus viuendi in Christo, nihil in communi seruare, quàm seruare. Non quidem respectu sui, sed respectu suorum membrorum, quorum personam ipse tamquam caput suscipiebat propter tria, quae Chrysostomus ponit Matth 10. Primo, propter remouendam à praedicatoribus veritatis omnem malam suspicionem, quia si Apostoli habuissent pecuniam, vel aliqua seruassent, non videbantur causa salutis hominum, sed causa lucri praedicare. Secundo, propter remouendam ab eis omnem solicitam temporalium attentionem, vt remoti ab omni temporalium solicitudine vocationē omnem tribuerent verbo Dei. Tertio, vt in Deo ponerent omnem eorum prouisionem contēti de praesentibus, & de futuris euentibus sperantes in illo, qui dixit ad Hebrae. 13, Non te deserā, neque derelinquā.

† Vide S. Thomā 3. par. q. 9. art. 1. & 2. & Melchiorē canum. lib. 12. de locis Theolog. c. 14.

† c. Exiit. q seminat. §. nec his ees quam. in c. egit. de verbor. signif.

† Qualiter haec verba sint intelligenda vide omnino Auctorem infra. q. 105. art. 1. & q. 106. art. 1. & 2. B. Thomā 2. 2. q. 179. art. 1. & ibi Caietanū, & eundem Thomam opus. 19. Turrecrematā in cap. expedit 12. q. 1. & glossam in extrauag. cū inter, verbo: Declaram⁹. de verb. significa.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicēdum, quòd pecunia duplici intentione potest seruari. Vno modo ad possess.

possessiones augendas, & congregandas, & talis receptio munerum oculos cordis excæcat, & à iustitia declinare facit, eo quod ex cupiditate procedit. Talibus enim dicitur Isa. 5. Væ, qui coniungitis domum ad domum: & agrum agro copulatis, vsque ad terminum loci. Qui iustificatis impium pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo. Alio modo potest seruari ad necessitatem victus. Et talis munerum acceptio cupiditatem non habet annexam, neque excæcat oculos sapiẽtum, neque mutat verba iustitiæ. in persona quorum dicitur 1. Timo. vltimo: Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.

A

AD secundum est dicendum, quod quamuis dare secundum se sit laudabilius, quàm accipere, eo quòd actus liberalitatis magis est in dando, quàm in recipiendo, non obstante quod liberalis det, & recipiat; Ratione tamen alicuius adiuncti, perfectius, & beatius est quandoque recipere, quàm dare: Si namque in paupere nihil consideretur, nisi receptio eleemosinę tãtum, beatior, & perfectior est diues, qui dat eleemosinas, quàm pauper, qui recipit. Sed talis potest esse causa recipiendi, quod magis meretur recipiens, quàm dans: vtpote si se in tali statu constituat voluntariè, in quo non coactus, sed voluntariè pauper effectus sit propter Christum: beatius est sic recipere, quàm dare. vnde dicit glo. super dicto verbo. Non illis, qui relictis omnibus secuti sunt dominum, diuites eleemosinarios præponit: sed illos maximè glorificat, qui cunctis, quæ possident, in semetipsis renunciantes, nihilominus laborant operando manibus, vt habeant, vnde tribuant necessitatem patienti.

B

AD tertium est dicendum, quod seruare pecuniam ex possessionibus, & redditibus congregatam facit hominem diuitem sollicita attentione, superba elatione, & spiritualium suffocatione. Vnde adolescẽs, cui dictum est: Vende omnia, quæ habes, & da pauperibus: abijt tristis. erat enim multas possessiones habens: sed seruare pecuniam ad necessariorum sustentationem, & sui, & pauperum prouisionem, nõ facit hominem diuitem habere annexam auaritiæ cupiditatem, sed perfectionis charitatem. Matth. 19.

C

ARTICVLVS II.

VTRVM MODVS VIVENDI Christi cõmunis in conuersatione, derogauerit eius perfectionis statui.

D

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd modus viuendi Christi, communis in conuersatione, derogauerit eius perfectionis statui. Quod enim erat causa blasphemandi Deum, diminuebat de perfectionis statu in Christo: sed cõuersatio eius cum hominibus erat causa blasphemandi Deum Ioan. 10. De bono opere non lapidamus te: sed de blasphemia: & quia tu homo cum sis, facis teipsum Deum.

2 Præterea: Illud diminuebat de perfectionis statu in Christo, quo diminuebat de fide eius diuinitatis: sed non est proprium Dei conuersari cum hominibus, iuxta illud Daniel 2. Sermo enim, quem tu quæris Rex, grauis est: nec reperietur quisquã, qui indicet illum, exceptis Dijs, quorum non est cum hominibus conuersatio: ergo conuersatio Christi cum hominibus diminuebat de fide diuinitatis eius, & per consequens de eius perfectione.

3 Præterea: In solitudine, non in conuersatione Ecclesia pascitur à Christo, iuxta illud Apoc. 12. Mulier fugit in solitudinem, vbi habet locum paratum à Deo: vt ibi pascat illam diebus 1260. Magis ergo in solitudine, quàm in conuersatione consistebat Christi status perfectio.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur Matth. 17. Conuersantibus autem eis in Galilæa, & Baruch 3. Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est.

RESOLVTIO.

Christi communis conuersatio peccatoribus salutẽ afferebat, eiusq. perfectionis statui non derogabat.

RESPONDEO, dicẽdum, † quòd Christus venit in hunc mundum ad Sanctorum contemplationem Ioan. 10. Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant. super quo verbo dicit Aug. quòd Christus venit vt Sancti vitam habeant, ingredientes per fidem, quæ per dilectionem operatur: & abundantius habeant, egredientes: quando veri fideles moriuntur: acquirunt enim tunc vitam abundantius: vbi numquàm deinde moriãtur. Et ad peccatorum * conuersationem 1. Timot. 1. Venit enim Christus in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum: Ideo vitæ contemplatiuę, qua viuunt Sancti: & vitæ actiuæ, qua communiter viuunt homines, exempla Christus mõstrare debuit. Quod sic fecit: quia quãdoque monstrauit exempla vitæ contemplatiuæ, eligens quandoque solitudinẽ ad orandum, ad quiescendum, ad humanum fauorẽ vitandum. Nam de oratione dicitur Lucæ 6. Factum est in illis diebus: exijt in montem orare: & erat pernoctans in oratione Dei. De quietatione verò dicitur Marci 6. Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum. Sed de fauoris mũdi remotione scribitur Matth. 5. Videns Iesus turbas, ascendit in montem; super quo verbo dicit Chrysost. quòd non in ciuitate, non in foro, sed in solitudine sedebat erudiens nos: per hoc nihil ad ostentationem facere: sed potius à tumultibus discedere, cum de necessarijs disputare oportet. Exempla verò vitæ actiuę monstrauit Matth. 9. Quando factum est, discumbente eo in domo; ecce multi Publicani, & peccatores venientes discumbebant cum eo, & discipulis eius. Quod verbum exponens Hieronymus dicit: Videãt Publicanum à peccatis ad meliora conuersum, locũ inuenisse pœnitentiæ: & ex hoc, ipsi salutẽ non desperent.

† Vide Turrecrem. in c. Expedit 12. q. 1.

Tract. 45. in Ioan. Tomo 9.

* al conuersionem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ cõuersan do cum hominibus non dabat Christus causam blasphemandi Deum: quia (vt glo. ibi dicit) quamuis sacramentum nati hominis intelligentiam diuinæ natiuitatis impediret: tamen quia diuina natiuitas omne opus sub ministerio assumpti hominis exequebatur: ideo faciens opera Dei Patris in assumpta humanitate operibus demõstrabat, quid de eius diuinitate esset credendum: propter quod dicebat: *Si non facio opera Patris mei, nolite credere. Si autem facio, & si mihi non vultis credere: operibus tamen credite.*

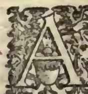
F AD secundum est dicendum, quòd sic dicit Damasc. lib. 3. c. 19. Christus, quæ erant hominis, supra hominem operabatur. quamuis ergo conuersando cum hominibus monstraret solum humanitatem, agendo tamen supra humanitatem, quæ hominis erat, monstrabat diuinitatem. Vnde in conuersando cum hominibus non diminuebatur fides de eius diuinitate, sed potius augmentabatur.

AD tertium est dicẽdum, ꝙ (sic ibi dicit glossa) toto tempore, quo subsistit præsens Ecclesia, prædicatione Christi tribus annis, & dimidio, facta pascitur, & nutritur. Prædicatio autem Christi non est facta in priuato, sed in publica conuersatione: Iuxta illud Io. 18. Ego palam locutus sum mundo, & in occulto locutus sum nihil.

ARTICVLVS III.

VTRVM MODVS VIVENDI Christi communis in victu, & vestitu statui perfectionis eius conueniret.

Vide Gloss. Arch. Turrecrem. & Doctores in c. Exemplum. cap. Habebat, & cap. Expedit 12. q. 1.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd modus viuendi Christi, communis in victu, & vestitu, statui perfectionis eius non cõueniret. Quod enim fuit perfectionis in Ioanne baptista, perfectionis erat in Christo: sed modus viuendi Ioannis in cibo, & potu non erat communis cum alijs, ex quo Iudæi inducti sunt (vt Chrysost. dicit) nolle habere Christum in Doctorẽ: sed magis Ioannem: non solum propter generis nobilitatem: quia Christus Filius fabri: Ioannes vero Filius Pontificis: immo propter vitæ sanctitatem, quia esca Ioannis erant locustæ, & mel siluestre.

2 Præterea: Vti superfluitate vestimentorum nõ erat perfectionis in Christo, maxime cum mandasset Lucæ 3. Qui habet duas tunicas det vnam non habenti. & in perfectione Ioannis dicitur, quòd habebat vestimentum de pilis camelorum: sed Christus plura vestimenta habuit. quod patet Io. 19. quia omnes milites habuerunt tunicam vnam, excepta tunica, quæ vni sorte aduenit.

3 Præterea: Illud opus perfectionis debuit Christus ostendere, per quod eius potestas monstrabatur in expulsione dæmonum: Sed scribitur Matth. 17. Hoc genus dæmonum non eijcitur, nisi per orationem, & ieiunium. Ieiunium ergo maxime faciebat ad Christi perfectionis statum.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur Matth. 11. Venit filius hominis manducans, & bibens, & dicunt: Ecce homo vorax, & potator vini: Publicanorum, & peccatorum amicus.

RESOLVTIO.

Vita communis Christi eius perfectioni non derogabat propter aliorum vtilitatem.

RESPONDEO, dicendũ, † ꝙ status perfectionis consistit in attinctione finis. Sicut ergo vnus & idem finis potest attingi diuersis vijs: sic humani generis salutem, propter quam Dei filius carnem assumpsit, alia via per se, & alia per suum Præcursorẽ Ioannem procurauit. Vnde dicit Chrysost. Matth. 11. Per cõtrariam viam venimus, ego, & tu, Ioannes: & idem fecimus: sicut si venatores per duas contrarias vias aliquod animal insequantur, vt in alteram incidat. Quare autem contraria via incessit Christus, à via Ioannis, Chrysost. assignat quattuor rationes.

† Vide S. Tho. 2. 2. q. 188. art. 1. & Turrecr. in cap. expedit. 12. q. 1.

G Prima propter iudæorum inexcusationem. Erant autem Iudæi proni calumniare vtramque vitam: solitariam, & communem: Ideo vtramque per se, & per Ioannem voluit assumere ad eorum confutationem. Secunda propter solitariam conuersationem. sicut enim perfectionis erat in Ioanne, viuente vita solitaria, abstinentiam seruare; sic perfectionis fuit in Christo viuente in communi conuersatione hominum, se modo communi ipsorum conformare. Tertia propter miraculorum chorusca tionem: Christo namque testimonium per hibebat miraculorum coruscatio. Ioanni vero solũm austeritas vitæ. Quarta propter Iudæorum admirationem: sicut enim in Ioanne Iudæi admirabantur vitæ austeritatem,

H & tantam parcitatem: sic in Christo admirabantur aliam perfectionem: puta sapientiam. Scribitur enim Lucæ 2. quòd stupebant omnes super doctrina, & responsis eius.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicẽdum, quòd perfectio Christi, & Ioannis erat in attinctione finis (vt dictum est) qui quidem finis poterat attingi per vitam communem Christi: & per austeritatem, quam faciebat Ioannes. Vnde super illo verbo Matt 11. Iustificata est sapientia à Filijs suis. Dicit August. quòd sancti Apostoli intellexerunt regnum Dei non esse in esca, & potu, sed in æquanimitate tolerandi: quos nec copia subleuat, nec deprimit egestas Vnde dicebat

Philip. 4. dicebat Paulus: Scio abundare, & penuriam pati. Chriſtus ergo, qui eſt ſapientia Dei patris, iuſtificatus eſt à ſuis filijs: puta ab Apoſtolis, qui erant eius filij per adoptionem.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit Chryſoſtomus: Conſuetudo Paleſtinę patriæ erat, vt duos pannos obnectentes ſubtexerēt: vnde per hoc, quod Euangeliſta dixit: Erat tunica incõſutilis: & deſuper contexta per totum; occulte Euangeliſta inſinuat vilitatem veſtimentorum Chriſti, non pluralitatē: quia plures panni erant ſubtexti, & coniuncti ad inuicem, A ad indumentum vnum perficiendum.

Ad tertium eſt dicẽdum, quòd Chriſtus dęmones expellebat potentia diuinitatis: cuius auxilium, quàmuis ieiunio, magis tamē oratione impetratur. Dicit enim Chryſoſtomus Matth. 17. Quòd nihil eſt homine decenter orante potentius: vnde, ſi tibi eſt infirmum corpus ad continuè ieiunandum, non ſit tibi tamen infirmum ad orandum. Et ſi ieiunare non potes: potes tamen non laſciuire: non eſt hoc paruum, nec multum à ieiunio diſtans.

QVAEST. LXXXI. DE CHRISTI CARNALITATE.

Vlterius conſiderandũ eſt de Chriſti carnalitate: Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrũ Chriſtus ſeruãdo carnalitatem Parentum fuerit in perfectionis ſtatu.

Secundo, Vtrum Chriſtus ſeruando carnalitatē conſanguineorum ſteterit in ſtatu perfectionis.

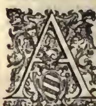
Tertio, Vtrum Chriſtus ſeruando carnalitatem amicorum receſſerit à perfectionis ſtatu.

Quarto, Vtrum Chriſtus ſeruando carnalitatem Benefactorum tenuerit ſtatum perfectionis.

ARTICVLVS I.

VTR. CHRISTVS SERVANDO carnalitatem Parentum fuerit in perfectionis ſtatu.

Ad hanc quæſtionem faciunt quę docet S. Thomas 3. par. q. 40. de Chriſti conuerſatione.

Ad primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Chriſtus ſeruando carnalitatem Parentum non fuerit in perfectionis ſtatu. Omne enim peccatum impedit ſtatum perfectionis: ſed parētes D eius quandam vanam gloriã habebant de Chriſto. Dicit enim Chryſoſt. ſuper illo verbo Matt. 12. Ecce mater eius, & fratres ſtabant foris quærentes loqui ei; Manifeſtũ eſt, ꝙ ſolum † vana gloria hoc faciebant, cupientes ab hominibus laudari, ex carnalitate, & propinquitate, quam habebant ad Chriſtum.

Homil. 45. & ſup Io. 2. Homil. 20. † Huius dicti maiorē difficultatē explicatã, vide ſup 2. lib ſent. Aegidij recenter impreſ-

2 Præterea: Quod Chriſtus docuit in alijs pertinere ad ſtatum perfectionis, in ſe debuit ſeruare. Sed Matth. 10. loquens de ſtatu perfectionis dicit: Veni ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum: & filiam B aduerſus matrem ſuam: & inimici hominis domeſtici eius: carnalitas ergo Parentum impedit perfectionis ſtatum.

ſum 1. parte, pagina 225. col. 1. & 2. in ſcholio.

3 Præterea: In commendationem perfectionis ſtatus beati Ioannis Baptiſtæ dicit Hieronymus in Epiſtola ad Ruſticum Monachum: Ioannes Baptiſta ſanctam matrem habuit, Pontificiſq. filius erat: & tamen nec matris affectus, nec patris opibus vincebatur: vt in domo parentum cum periculo viueret caſtitatis: carnalitas igitur parentum non ſtat cũ perfectionis ſtatu.

In Contrarivm eſt. quia præceptum Chriſti non repugnat eius conſilio: ſed carnalitas parentum eſt præceptum: non ergo repugnat perfectionis ſtatui, de quo eſt conſilium. C

RESOLVTIO.

Parentum carnalitas, à Chriſto ſeruata, quę ſub præcepto cadit, ſtatui Chriſti perfecto non derogauit.

Respondeo, dicendum, quòd Chriſtus plenè impleuit illud præceptum: Honora patrem tuum, & matrem tuam. Exo. c. 20. Nam quòd patrem honorauerit, patet Ioan. 8. Cum enim Iudæi dicerēt ipſum dęmonium habere; Reſpondit: ego dęmoniũ non habeo: ſed honorifico patrem meum. Quòd verò matrem honorauerit, in quatuor præcipuè fuit manifeſtum. Primo in eius adoleſcentia. Nam ſuper illo verbo Lucæ 2. Deſcendit cum illis, & erat ſubditus eis; Dicit gloſſa, ꝙ in ſuſtinendo labores, & ſudores corporeos, quos Maria, & Ioſeph continuè frequentabant, neceſſaria vitæ ſibi quærentes, Chriſtus ſubiectionem, & reuerentiam plenariam eis exhibebat. Secunda in aliorum præſentia. Dicit enim Auguſtinus in libro de Symbolo ſuper illo verbo Ioã. 2. Vinum non habent: quòd tentauit illa fęmina in primo miraculo poſſe ſe iubere filio, tamquàm mater, & tamquàm domina: quæ tamen prius ſe nominauerat ancillam. Ait enim vinum non habent: fac igi-

tur, vt aquæ in vinum conuertantur. Ille autem, vt ostenderet, quòd in hoc non tenebatur ei obedire: quia superabat humanæ naturæ facultatem, quã ab ea acceperat, dixit: Nondum venit hora mea: in qua conditio humanæ naturæ ostenditur, quæ fuit hora passionis. Ne tamen in præsentia aliorum Matrem confunderet, & præceptum eius contemnere videretur; ad mandatũ matris dicentis ministris: Quodcumque dixerit vobis facite; & aqua in vinum conuersæ sunt. Tertio in absentia: Nam Ioann. vltimo: Pendens in Cruce, & relicturus matrem præsentia corporali secundum Chrysost. nullius alterius (cum multæ aliæ mulieres astarent) meminit, nisi matris: docens nos per hoc, suo exemplo, q̃ à pijs filijs parentibus cura est impendenda: ita vt illud lignũ, vbi fixa erant membra morientis, factum fuerit cathedra Magistri docentis. Quarto in funerali diligentia. Cõsueuerunt enim deuoti filij, vt Hieronymus dicit, Funeralia honorabilia matri exhibere. qđ nullo modo est credendũ Dei filium in requie suę matris prętermisisse, quinimmo sibi totus festinus occurrit.

Ad Argumenta.

Solutio difficultatis pulchra.

AD PRIMVM ergo est dicẽdum, quòd illa inanis gloria non est referenda ad Christi matrem: sed ad fratres eius, quos non oportet, nedum à peccato inanis gloriæ: immo nec à peccato infidelitatis excusare, cum scriptum sit Ioã. 7. quòd nec fratres eius credebant in eum. Quare ergo virgo quærebat sibi loqui, & non expectabat finem prædicationis; Respondit Chryso. quòd hoc fuit propter aliorum importunam petitionem: vel propter Iudæorum suspicionem. Suspecta enim fuit, ne insidiæ ei ponerentur à Iudæis: & ita subito volebat eum ab eis reuocare: vel propter eius ardentem dilectionem. non enim ipsa poterat ad horam eius præsentia priuari.

AD secundum est dicendũ, q̃ sicut dicit Chrysost. Matth. 10. Si amor parentum Dei amori comparetur, & non possit vtrumque saluari: odium, vel separatio Parentum est pietas in Deum. In illis ergo obediendum est Parentibus, quæ non nocent pietati, si autẽ contra Deum aliquid expetierint, nõ oportet eis assentire: immo ex toto eos relinquere.

AD tertium est dicendum, q̃ Christus tamquã in termino positus non poterat à perfectionis statu cadere, pulsione alicuius peccati. Ioannes autem Baptista, sicut peccator poterat; ideo necessarium erat sibi dimittere illa, quæ poterant eum à perfectionis statu reuocare. Vnde dicit Gregor. super illo verbo Ioan. xj. Quid existis in desertum videre? arundinẽ vento agitatam? Arundinem quippe mox, vt aura contingit, in partem flectit: per quam carnalis animus designatur, qui mox, vt fauore, vel detractione tangit in partem aliquam, declinatur. arundo ergo vento agitata Ioannes non fuit: quem in deserto positum à statu suę perfectionis nulla rerum varietas inflectebat. (Hom. 6.)

E

ARTICVLVS II.

VTRVM CHRISTVS CARnalitatem consanguineorum carnalitatem seruando fuerit in statu perfectionis.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, q̃ Christus seruãdo carnalitatem consanguineorum nõ steterit in statu perfectionis: quia in perfectionem status Petri dictum est Matth. 16. Beatus es Simon Bar iona: quia caro, & sanguis non reuelauit tibi: ergo quod reuelatur, affectio carnis, & sanguinis nõ facit perfectionis statũ. F

2 Præterea: Ex naturalibus homo non meretur, nec demeretur, nec ponitur in perfectionis statu: Iuxta illud Matth. 5. Si diligitis eos, qui uos diligunt, quam mercedem habetis? non ergo ex carnalitate cõsanguineorũ Christus stabat in perfectionis statu.

3 Prętera: Illud non facit perfectionis statum, cui sacra Scriptura imprecatur malum: sed habentibus carnalitatem ad consanguineos imprecatur malum sacra Scriptura Micheæ 3. Væ vobis, qui ædificatis Sion in sanguinibus.

IN CONTRARIVM est. quia qui vocat ad perfectionis statum: in statu perfectionis subsistit: sed Christus carnales consanguineos vocauit ad perfectionis statum: puta ad Apostolatum: Ergo. G

RESOLVTIO.

Consanguineorum carnalitas seruata à Christo, eorum vitiã non approbante, sed eorum obliquitatẽ rectificante, & conuitia tolerante, eorumdemq. virtutes magnificè exaltante, statui Christi perfecto non derogauit.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut dicit Chrys. Christus in consanguineis carnalibus quandoque eorum conuitia humiliter tolerauit: quãdoque vero eorum virtutes magnificè exaltauit, quãdoque eorum obliquitates rectificauit; sed nũquàm eorum vitia approbauit. Eorum namque cõuitia humiliter tolerauit Ioã. 7. super illo verbo: Nemo quippe in occulto aliquid facit, & quærit ipse in palam esse. Dicit Chrys. q̃ consanguinei Christi de formidine, & de amore inanis gloriæ eum notabant: nam per hoc, q̃ dicebant: Nemo in occulto aliquid facit, notabant eum de formidine incusantes, & suspicãtes simul: quòd quæ fiebant ab eo, non verè essent facta. Per hoc vero, qđ dicunt: Et quærit ipse in palam esse: amorem inanis gloriæ in eo notãt: vnde meritò subditur: q̃ neque fratres eius credebant in eum. Consanguineum enim Christum habere poterant, sed credere in eũ, ipsa propinquitate, & carnalitate fastidierunt, vt Chrys. dicit. Virtutes eorũ magnificè exaltauit Matth. 4. Vbi relictis omnibus, Iacobus, & Ioãnes secuti sunt Christum, vt dicit Chrysost. q̃ quia ipsi H (Homil. 47. in Ioã. c. 7.) (Homil. 9. in Matth.)

ipſi reliquerunt affectionem carnalem: quæ intelligitur per rete, ſubſtantiam mundialem, quæ intelligitur per nauem, & paternitatem ſocialem, quæ intelligitur per patrem: ideo meruerunt ſic magnificari, & exaltari à Chriſto: quia venientes ad ipſum iſta tria debent relinquere. Eorum obliquitatem rectificauit Matth. 20. vbi petentibus fratribus eius, ſedere à dextris, & à ſiniſtris Chriſti, Reſpondit: Neſcitis, quid petatis: Ac ſi diceret: ego vocaui vos de ſiniſtra ad partem dextram: & vos, veſtro conſilio, & veſtra petitione, curritis ad ſiniſtram. Sed numquàm eorum vitia approbauit, & per hoc magnificè inſinuat Prælatis Eccleſiæ, vt ſic in eorum cõſanguineis diligant naturam à Deo plantatam: vt minimè eorũ vitia ſuſtineant. Notandũ.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo eſt dicendũ, quòd ante illam confeſſionẽ Petrus, & alij diſcipuli fuerunt in perfectionis ſtatu: & tamen non cognouerunt eum eſſe Dei filium: ſed ſolum eſſe Chriſtum: puta vnctum, vel eſſe Dei filium adoptiuum, modo, quo cognouerat Nathanael. Rabbi tu es filius Dei: ſed illa cognitio, qua Petrus, & alij Apoſtoli cognouerunt tunc Chriſtum eſſe Dei filium: non ſolum tranſcẽdebat carnis, & ſanguinis affectionem: immo omnẽ humani ſtatus perfectionem. ſolum enim hoc ſcibile erat Patris reuelatione. Ioan. 1.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ naturalis affectio Chriſti erga conſanguineos veſtita erat charitate, & verbi incarnati diuinitate: ideo non poterat diſtrahere eum à perfectionis ſtatu.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ illis imprecabatur malum per ſacram Scripturam, qui ædificant in ſanguinibus: qui habẽt oculum in præmotione, & exaltatione ipſorum ſolum ad eorum carnalem affectionem: non autem principaliter ad Eccleſiaſticorum officiorum dignam executionẽ, vel adminiſtrationẽ.

ARTICVLVS III.

VTR. CHRISTVS AMICORVM carnalitatem ſeruando receſſerit à ſtatu perfectionis.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Chriſtus ſeruando carnalitatem amicorum receſſerit à perfectionis ſtatu. Scribitur enim Matth. 8. quòd volenti ſepelire Patrem ſuum, vt ſequeretur eum, dixit: Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Ioan. verò xj. dixit: Lazarus amicus noſter dormit: ſed vado, vt à ſomno excitem eum. Ex amicitia ergo ad mortuum acceſſit: à quo præcepit diſcedere illum, qui volebat ſtatum perfectionis acquirere.

2 Præterea: Oſtendere ſigna carnalitatis ad amicos nõ ſunt ſigna perfectorum. nam in perſona perfectorum dicit Auguſt. 4. de Trinit. cap. 20. Quòd cum aliquod æternum mente capimus, iam non conuerſamur in hoc mundo: ſed Chriſtus de amico ſuo Lazaro lachrymatus eſt Ioan. xj. quod videntes Iudæi dixerunt: Ecce quomodo amabat eum: Ergò non erat perfectionis ſignum.

3 Præterea: Amicitia fundata ſuper vtili, vel delectabili non pertinet ad perfectionis ſtatum: ſed amicitia Chriſti videbatur fundari ſuper vtili, vel delectabili. Nam ſcribitur Ioan. 12. quòd poſt ſuſcitationẽ Lazari venit Ieſus Bethaniam, & ibi fecerunt ſibi cœnam, & Martha miniſtrabat: Non ergo talis amicitia pertinebat ad perfectionis ſtatum.

In contrarium eſt. quia non eſt maior perfectio, quàm animam pro amicis ponere. ſed Chriſtus animam ſuam pro amicis ſuis poſuit: Ergo amicitia, vel carnalitas amicorum non traxit Chriſtũ extra perfectionis ſtatum.

RESOLVTIO.

Amicorum carnalitas à Chriſto ſeruata eius perfectio ſtatui non derogauit, ſed nobis, vtilem informationem præbuit.

RESPONDEO, dicẽdum, ꝙ ſecundum Damaſc. 3. lib. cap. 18. Chriſtum confitemur Deũ perfectum, & hominem perfectum. Suſcepit enim verbũ diuinum animam, & carnem: quia totius hominis naturam in perſonæ diuinæ vnitate coaptauit: & vnicuique naturæ diuinæ, & humanæ permiſſum eſt agere, quod ſuum erat: ex potentia tamen diuinitatis quandoque actus humanitatis ſuſpendebatur: quandoque verò ſibiipſi relinquebatur. Vnde dicit Auguſt. De ue. Relig. cap. 16. Quòd quãdo voluit, eſurijt: & quando voluit ſic, vel ſic affici erga amicos, vel non affici, in eius poteſtate erat. Quicquid tamẽ Dei filius per hominem, quem ſuſcepit, dignatus eſt operari: nobis diſciplina morum fuit, & ad noſtram informationem, non ad ſuam perfectionem demonſtrauit. Tomo 1.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo eſt dicendum, ꝙ totum erat ad Chriſti gloriam: & mortuum relinquere, & ad mortuum accedere, modo, quo dicit Apoſtolus 1. Corin. 10. Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue aliquid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite. Ad amicum ergo mortuum ſuſcitandum acceſſit: quia per hoc Deus glorificabatur. Vnde dixit Marthæ Ioã. xj. Nonne dixi tibi, quoniam ſi credideris, videbis gloriã Dei: ſed à mortuo præcepit diſcedere: vel quia mortuus ille infidelis erat. & ideo per infideles erat ſepeliendus, vt dicit Aug. vel quia per alios funeralia illius poterant expleri: & ille non impediri, vel retardari ad ſequendum Chriſtum, in quo ſequebatur ſuæ perfectionis ſtatum, vt dicit Chryſoſt. Lib. 4. de Trini. c. 3. Tomo 3. Homil. 28. in Matth.

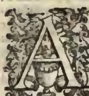
Ad ſecundum eſt dicendum, quòd Chriſtus lacrymatus eſt in ſuſcitatione Lazari amici ſui propter tria. Primo, ad monſtrandam veram huma-

nitatem. non enim aliquod signum resurrectionis adhuc monstrauerat: vnde ad hoc videbatur iuisse, vt lacrymaturus: non vt resuscitaturus. Secundo, ad ostendendam veram pietatem: quia enim fons pietatis erat: ideo flebat pro parte humanitatis: quem resuscitare poterat per potentiam diuinitatis. Tertio, ad firmandam in nobis fraternam charitatem. non enim recedit homo à perfectionis statu: si prospera, & aduersa suorum charorũ, & amicorum sua putat: immo magis in perfecta charitate firmatur: modo, quo dicit Apostolus ad Rom. 12. Gaudete cũ gaudentibus, & flete cum flentibus, idipsum inuicẽ sentientes.

AD tertium est dicendum, quòd sic dicit Chrysostomus: Christus apud Lazarum, & sorores eius habitabat, vt ibi maneret corporaliter, vbi spiritualiter repausabat. Nam sanctorum virorũ est (vt ait) ꝙ non gaudeant, vbi epulæ largæ sunt: sed vbi sanctitas floret. non ergo causa principalis amicitiæ Christi cum Lazaro & sororibus eius erat cœna, vel corporalis refectio: sed magis eorum sanctitas, & spiritualis deuotio.

ARTICVLVS IIII.

VTR. CHRISTVS SERVANDO carnalitatem Benefactorum tenuerit perfectionis statum.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Christus seruãdo carnalitatem Benefactorum non tenuerit perfectionis statũ: quia consentire blãditiis rogantium, pro retributione beneficiorũ est dimittere perfectionis statũ: sed Christus consensit Lucæ 7. Iudæis rogantibus eum pro Centurione: quia dixerunt: Diligit enim gentẽ nostram, & Synagogam ipse ædificauit nobis.

2 Præterea: Lucæ 22. super illo verbo: Qui potestatem habẽt super eos benefici vocãtur: dicit glossa, ꝙ blandi sermones offeruntur à subditis illis, à quibus beneficia recipiuntur: sed hoc repugnat statui perfectionis: ergo carnalitas beneficiorum impediebat Christum in perfectionis statu.

3 Præterea: Quod Christus imprecatus est in pœnam, non facit ad perfectionis statum: sed Christus Pharisæos longas orationes facientes ad benefactrices viduas æterno iudicio condemnauit. Matth. 23. Væ vobis Scribæ, & Pharisæi, qui comeditis domos viduarum, orationes longas orantes: propter hoc amplius iudicium accipietis.

IN CONTRARIVM est. quia Eliseus Propheta in statu perfectionis erat: & tamen mulieri, apud quam hospitabatur, dixit 4. Reg. 4. Ecce sedule in omnibus ministrasti nobis: quid ergo vis, vt faciam tibi? Numquid ergo habes negocium, & uis vt loquar Regi, vel Principi militiæ pro te?

E *RESOLVTIO.*

Benefactorum carnalitas à Christo seruata eius perfectionis statum non impediebat: quia ipsi meritũ inde consequebantur.

RESPONDEO, dicẽdum, quòd in Benefactoribus tria possumus considerare. Primo ipsorũ meritum, quod principaliter intenditur. Secundo beneficium, quod recipitur. Tertio modum, per quem acquiritur. Planum est autem, ꝙ meritum ipsorum debet esse principaliter intentum: vt quis diligat recipere beneficia à Benefactoribus propter meritum, quod inde consequuntur. Vnde Chrysost. dicit Ioan. 4. super illo verbo: Numquid aliquis attulit ei
F manducare? cibos ab alijs oblatos dominus suscipere solebat: non quòd alieno ministerio indigeret, qui dat escam omni carni: sed vt deferentes meritũ consequerentur. In beneficio verò, quod recipitur, attendenda est gratiarum actio: vt illi primo referatur gratia, per quem propositum beneficia largiendi inspiratur: & illis, per quos instrumentaliter beneficia dispensantur. Vnde scribitur Esa. 51. Gratiarum actio inueniatur in te: & vox laudis semper sit in ore tuo. Vnde non sunt inculpandæ affectiones, & conuersationes pauperum cum diuitibus: nec reputandæ adulationes: sed magis quædam inductiones ad pręstanda beneficia pauperibus, sicut debent: & quædã gratiarum actione, congaudendo de eorum bonis operibus. Dicit enim Apostolus 1. Timoth. vltimo:
G Diuitibus huius sęculi præcipe, non sublimè sapere: neque sperare in incerto diuitiarum: sed facilè tribuere, atque communicare, & thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum: vt apprehendãt vitã ęternam: quæ fugitiua est ab eis: nisi hoc faciant, vt glossa dicit. Et signãter dicit præcipe: quia de superfluo, & superabundanti beneficia pauperibus dare, est præcepti. De necessario verò, est perfectionis, & consilij. Vnde dicit glossa super illo verbo 1. Cor. 8. Et consilium in hoc do, subaudi, vt pauperibus detis: quia hoc vtile est plus facienti, quàm illi, cui fit. Modus verò acquirendi, si fiat causa Religionis, & honestatis, pertinet ad sanctitatis perfectionem: si verò causa auaritiæ, & cupiditatis, pertinet ad superstitionem, & peruersitatem.

H *Ad Argumenta.*

AD PRIMVM ergo est dicẽdum, ꝙ Iudæi (vt * Chrysost. dicit) pro modicis sumptibus ad opus Synagogæ datis, gratiam pro Centurione postulabãt à Christo. In modo similiter petendi dolositatem prætendebant: quia nolebant propter inuidiam fidẽ Centurionis detegere: vnde non permiserunt ipsum ad Christum venire: ne magnus aliquis esse putaretur, cui preces porrigebantur. Ideo Christus non respexit Iudæorum rogamina: nec adsumptus ad opus Synagogæ datos: sed ad fidem Centurionis in cunctis mortalibus manifestandam. Fidei ergo eius cõsensit: & per suam virtutem seipsum præsentialiter exhibuit. *al. Eusebius.

AD

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd blandos ſermones offerri Benefactoribus poteſt intelligi, tripliciter fieri. Primo, propter eorum deceptionem. Secũdo, propter eorum peccatorum commendationem. Tertio, propter alicuius beuolentiæ captationem: vel alicuius temporalis beneficij conſecutionem: ſeu periculi vitationem. Primo modo puto, quòd ſit peccatum mortale, blandos ſermones offerre: quia talibus iudicium æternum promittitur: iuxta illud 2. Petri 2. Fictis verbis de vobis negociabuntur: quibus iudicium iam olim non ceſſat, & perditio eorũ non dormitat. Secundo modo ſimiliter puto, ꝙ ſit mortale: quia ſic laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ: & iniquus benedicitur: Sed tertio modo Aug. ſerm. 41. de Sanctis. Dicit eſſe peccatum veniale. Sic enim ait in ſermone de igne Purgatorij: Si amplius

Pſal. 9.

Tomo 10.

A quis fuerit blanditus, quàm expedit: ſi cuicũque maiori perſonæ, aut ex voluntate, aut ex neceſſitate adulari voluerit: ad minuta peccata pertinere non eſt dubium.

Ad tertium eſt dicendũ, quòd Phariſæis Chriſtus imprecatus eſt pœnam propter tria, vt Chryſoſtomus dicit. Primo, quia iniqui erant, & cupidi. Secundo, quia eorum auaritiam Religionis colore depingebant: & quaſi arma Dei diabolo præſtabãt dum iniquitas amabatur, quæ pietas æſtimabatur. Tertio, quia prædam faciebant in perſonis, quæ de facili decipiuntur, puta in mulieribus viduis: quæ eo B ipſo, quòd viduæ de facili decipiuntur: non habentes virorum conſilium. De facili ſimiliter bonis ſuis expoliantur: non habentes virorum dominium.

Hom. 43. in Matth.

QVAEST. LXXXII. DE CHRISTI OBEDIENTIA.

Deinde conſiderandum eſt de Chriſti obedientia. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum in Chriſto fuerit obedientia.

Secundo, Vtrum Chriſtus fuerit obediens homini, vel ſoli Deo.

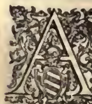
Tertio, Vtrum obedientia in Chriſto fecerit perfectionis ſtatum.

Quarto, Vtrum obedientia Chriſti fuerit voto promiſſa.

ARTICVLVS I.

VTRVM IN CHRISTO fuerit obedientia.

Pro materia huius quæſtionis vide S. Thomam, & ibid. Caietanum. 3. par. q. 20.

Ad primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ in Chriſto nõ fuerit obedientia. Quia obedientia importat quendam famulatum: ſed in Chriſto non fuit famulatus: dicit enim Apoſtolus ad Hebræ. 3. quòd Moyſes fuit fidelis in tota domo Dei, ſicut famulus. Chriſtus autem nõ ſicut famulus, ſed ſicut verus filius.

2 Præterea: Vbi eſt obedientia, ibi eſt ſubiectio: ſed in Chriſto non eſt ſubiectio ad patrẽ, donec fuerint ſibi omnia ſubiecta: iuxta illud Apoſtoli 1. Corin. 5. Cum autem ſubiecta fuerint ſibi omnia, tunc & ipſe filius ſubiectus erit illi, qui omnia ſibi ſubiecit: planum eſt autem, ꝙ nondum videmus oĩa ſibi ſubiecta, vt dicit Apoſtolus ad Hebr. 2.

C 3 Præterea: Obedientia importat ſeruitutẽ: ſed Damaſc. lib. 3. cap. 14. Negat in Chriſto fuiſſe ſeruitutem. Ergo in eo non fuit obedientia.

In Contrarium eſt, quod ſcribitur Philip. 2. Humiliauit ſemetipſum pro nobis factus obediens.

RESOLVTIO.

Obedientia fuit in Chriſto propter primi peccati vitationem, ſacrificij acceptationem, & propter humanæ naturę ſeruandam conditionem.

Reſpondeo, dicẽdum, ꝙ neceſſarium eſt ponere in Chriſto fuiſſe obedientiã propter tria. D Primo propter primi peccati vitationem, & ſatisfactionem. Peccatum enim, quo totum humanum genus eſt damnatum, fuit primi Adæ carnalis inobedientia: ergo virtus, qua tale peccatum vitatur, & ſatisfit pro ipſo, debet eſſe ſecundi Adæ ſpiritualis obedientia. Hanc rationem Apoſtolus aſſignat ad Rom. 5. dicens: Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores conſtituti ſunt multi: ita per vnius obedientiam iuſti conſtituũtur multi. Secundo propter ſacrificij acceptationem. Chriſtus enim vna oblatione conſummauit in ſempiternũ ſanctificatos: quia ſemel oblatus eſt ad multorum exhaurienda peccata, vt ſcribitur ad Hebræ. 9. Sed talis oblatio non fuit Deo grata, & accepta ſine obedientia. Iuxta illud 1. Reg. 15. Nunquid vult dominus holocauſta, aut victimas: & nõ potius, vt obediatur voci eius? melior eſt

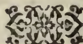
eſt enim obedientia, quàm victimæ. Tertio propter humanæ naturæ ſeruandam conditionem. Naturaliter enim humana natura, quæ partim eſt ſpiritualis, & partim corporalis, ſubijcitur naturæ diuinæ, quæ ex toto ſpiritualis eſt: quia Deus ſpiritus eſt. Ioan. 4. abſque iure creationis, quo iure omnis creatura Deo, ſicut ſuo Creatori, ſubijci debet. Vnde Apoſtolus Phil. 2. Statim cum dixit, ꝙ Dei filius in ſimilitudinẽ hominum factus eſt, & habitu inuentus, vt homo, ſubdidit: Humiliauit ſemetipſum pro nobis, factus obediẽs vſque ad mortem. Igitur propter primi peccati ſatisfactionem: propter ſacrificij acceptationem. & propter humanæ naturæ ſeruandam conditionẽ fatemur in Chriſto fuiſſe veram obedientiam.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd in Chriſto fuit famulatus, & ſubiectio nõ ratione perſonæ, nec ratione diuinę naturæ: ſed ſolum ratione humanę naturę: ideo ſimpliciter non eſt concedendum, ꝙ in Chriſto fuerit famulatus, vel ſubiectio, niſi cum iſta additione, ſecundum ꝙ homo, & ſecundum humanam naturam aſſumptam.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ illa ſubiectio, de qua Apoſtolus loquitur, intelligitur de ſubiectione capitis, & membrorum: tunc enim Chriſtus (vt dicit Aug.) tradet regnũ Deo patri: quãdo iuſtos, in quib⁹ nunc regnat per fidem, producturus eſt ad apertam viſionem diuinitatis, vt videãt ipſam eſſentiam communem patri, & filio: & tunc ipſe Chriſtus ſubiectus erit Patri, non ſolum in ſe, ſed etiam in ſuis membris per plenam participationem diuinæ bonitatis. (de Trin. c. 8.)

AD tertium eſt dicendum, quòd obedientia videtur differre à ſubiectione, & ſeruitute. nam ſubiectio importat ſuperioritatem: iuxta illud Rom. 13. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: Seruitus vero quandam coactiuam poteſtatem, iuxta illud 2. Petri 2. A quo quis ſuperat⁹ eſt: eius & ſeruus eſt. Sed obedientia importat quandam placitam voluntatem: ſi ergo iſta referantur in Chriſto ad perſonarum diuerſitatem, neganda ſunt. Non enim in Chriſto fuit alia perſona, ſecundum quam conueniret ſibi ſubiectio, vel ſeruitus: & alia, ſecundum quam conueniret ſibi ſuperioritas, vel dominium: hoc enim ſaperet errorem Arrij. Si vero referantur ad naturarum pluralitatem cum determinatione naturæ humanæ, vera ſunt; & conceſſa in Scriptura ſacra. Nam ſecundum, ꝙ homo, quòd fuerit ſubiectus Patri; Apoſtolus dicit 1. Cor. 15. Quòd vero formam ſerui acceperit, dicit Apoſtolus Phi. 2. ꝙ in placitata volũtate ſemp fuerit ſibi obediẽs, dicit Ioan. 8. Quæ placita ſunt ei, facio ſemper.

ARTICVLVS II.

VTRVM CHRISTVS FVERIT vnquam homini obediens.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Chriſtus numquam fuerit obediens homini: ſed ſoli Deo tantum. Chriſtus enim fuit caput Eccleſiæ: ſed caput non tenetur obedire membris: Ergo numquam tenebatur obedire, niſi ſoli Deo.

2 Præterea: Qui non tenetur obedire angelis, multo minus tenetur obedire homini: ſed Chriſtus habebat angelos ſibi ſubiectos Matth. 4. Ecce angeli acceſſerunt, & miniſtrabant ei.

3 Præterea: Ille, cui ſuppoſita eſt omnis creatura, non tenetur obedire alicui creaturæ: ſed Chriſto ſuppoſita eſt omnis creatura: iuxta illud ad Hebr. 2. Nõ enim angelis ſubiecit Deus orbem terræ futurum, de quo loquimur.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur Lucæ 2. Deſcendit cum Maria, & Ioſeph, & erat ſubditus eis.

RESOLVTIO.

Chriſtus ſuis Parentibus obediens, & ſubditus fuit ſecundum humanam naturam aſſumptam, ſecundum quam fuit etiam filius Dauid, & Dominus. immo & omnium ſecundum eandem diuinitati perſonaliter vnitam.

RESPONDEO, dicendum, quòd quęſtio eſt dubia ex hoc, ꝙ Chriſtus dicitur eſſe filius Dauid ſecundum naturam humanam aſſumptam de vtero virginali, quę ex ſtirpe dauitica proceſſit. Matth. 1. Liber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid: & quantum ad hoc tenebatur obedire parentibus ex ſemine Dauid procedentibus: quia filius Parentibus obedire tenetur ad Ephe. 6. Filij obedite Parentibus veſtris hoc enim iuſtum eſt. Contrarium iſtius ſcribitur Matth. 22. vbi dicitur, ꝙ ſi Dauid in ſpiritu vocat ipſum Chriſtum Dominum dicens; Dixit Dominus domino meo: ſede à dextris meis: quomodo filius eius eſt, ex quo ipſum Dominum ſuum appellat? Planum eſt autem, ꝙ Dominus non tenetur obedire ſeruo. Hanc ante obiectionem ſoluit Chryſoſt. Matth. cap. ſupradicto dicens, ꝙ ſecundum carnẽ ex matre aſſumptam vere Chriſtus filius erat Dauid: ſecundum autem diuinitatem, ex patre genitus Dominus eius erat. Verum quia ſecundum gloſſam ad Phil. 2. Chriſtus fuit filius Dauid, & Dominus ſecundum naturam humanam temporaliter aſſumptam: ideo ſciendum eſt, quòd iſta identitas filiationis, & dominij poteſt accipi materialiter, & formaliter. Si enim accipitur materialiter, ſic verũ eſt, Chriſtũ ſecũdum eandem naturam eſſe filium Dauid, & Dominum eius. Nam (vt glo. illa dicit) illud, quod natũ eſt

(Pſal. 109.) (Hom. 43. in Matth.) (Chriſtus quomodo filius, & dñs Dauid ſecũdum humanam naturam.)

eſt ex Dauid, ita honoratum eſt, vt Dominus eſſet A Dauid. Nam in carne, in qua mortuus eſt, & in qua reſurrexit, & aſcendit, & ſedet ad dexteram Patris: & in ipſa eadem ſic exaltata, & ſic honorata: ſic in cæleſtem habitum mutatus, eſt filius Dauid, & Dominus eius: non tamen ſecundum eandem rationem ſumptam: ſed vt illa natura eadem fuit à matre temporaliter accepta: ſic fuit filius Dauid: quia hoc modo fuit in lumbis eius ſecundum corpulentam ſubſtantiam, quam à Matre accepit ſecundũ Aug. vt vero illa natura fuit diuinitati perſonaliter vnita, & diuina fruitione, ac gratiæ largitione repleta: ſic fuit Dominus, non ſolum Dauid: ſed & omnium hominum, immo omnium Angelorum.

Lib. 10. de Gen. ad litteram c. 20. Tomo 3.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, ꝙ Chriſtus fuit caput Eccleſiæ propter gratię plenitudinem De cuius plenitudine omnes accepimus gratiam pro gratia, vt dicitur Io. 1. Defectus tamen corporales aſſumpſit in ſimilitudinem ſuorum membrorum: quia decuit eum per omnia fratribus ſimilari, vt ætatum varietatem, famem, ſitim, ſudores, & labores, in quibus ſuſtinendis, & portandis ſimul cum ſuis Parentibus ſubiectionem, & obedientiam eis exhibebat, vt dicit glo. Lucæ 2.

Ad ſecundum ergo eſt dicendum, ꝙ Chriſtus habebat angelos ſibi ſubiectos propter perſonalem vnionem. quia ille homo erat Deus: in naturæ tamē conditione minoratus eſt paulominus ab angelis: vt ſcribitur ad Hebrę. 2. Super quo verbo dicit gloſſa ꝙ & ſi paſſibilis, & mortalis erat, angelis tamen imperabat: & per hoc patet reſponſio ad Tertium.

ARTICVLVS III.

VTRVM OBEDIENTIA IN Chriſto fecerit perfectionis ſtatum.

AD tertium ſic proceditur: Videtur eñ, ꝙ obedientia in Chriſto non fecerit perfectionis ſtatum. quia per actum liberi arbitrij homo ponitur in perfectionis ſtatu: ſed Chriſtus ab inſtanti ſuæ conceptionis habuit vſum liberi arbitrij, non ante obedientiam. ergo per eam non fuit poſitus in perfectionis ſtatu.

2 Præterea: per ſolum actum meritorium homo ponitur in ſtatu perfectionis. Sed Chriſtus meruit ab inſtanti conceptionis ſuæ, quantum mereri potuit. non ergo per obedientiam.

3 Præterea: ſtatus perfectionis conſiſtit in attinctione termini: ſed Chriſtus ab inſtanti conceptionis fuit in termino, & verus comprehenſor: non ergo per obedientiam fuit poſitus in perfectionis ſtatu.

In Contrarivm eſt, qd ſcribitur Phil. 2. Propter quod, & Deus exaltauit illum: glo. propter obedientiam humilitatis ſuæ exaltauit illum.

RESOLVTIO.

Chriſti obedientia ſtatum perfectionis effecit quantum ad corporis augmentum, & quantum ad meritũ accidentale: Sed quantum ad meritum eſſentiale ab inſtanti ſua conceptionis fuit perfectus.

Respondeo, dicẽdum, ꝙ de ſtatu perfectionis Chriſti poſſumus loqui tripliciter. Primo, quantum ad corporis augmentum. Secundo, quantum ad meritum eſſentiale. Tertio, quantum ad aliquod meritum accidentale. Primo quantum ad corporis augmentum, planum eſt, quòd ab inſtanti ſuę conceptionis non eſt completum, ſed ſecundum crementum ſui corporis in ſapientia proficiebat. Vnde B ſuper illo verbo Lucæ 2. Puer autem creſcebat, & cõfortabatur: dicit glo. Iuxta menſuram ætatis corporeæ natura diuinã ſapientiam reuelabat: ne ſi dum paruus ętate erat, omnem ſapientiam demonſtraſſet, videretur eſſe prodigium. In merito vero eſſentiali Chriſtus ab inſtanti cõceptionis fuit perfectus: quia tunc recepit ſpiritum non ad menſuram: & ideo per actum voluntatis charitate informatæ meruit quicquid mereri potuit de eſſentiali pręmio, quod conſiſtit in aperta viſione diuinitatis: ita, vt ab ipſo inſtanti ſuæ conceptionis fuerit beatus, & verus cõprehenſor: Sed in merito accidentali, quod reſpicit genus operis, potuit mereri, & perfici. Meruit enim ſibi per humilitatis obediẽtiam, accelerationem reſurrectionis, & multa opera digna tali præmio, poſt eius conceptionẽ operatus eſt. Tangit autem Apoſtolus Phil. C 2. quatuor prærogatiuas, quas ex ſua obedientia, & humilitate Chriſtus ſortitus eſt. Primo humanæ naturæ exaltationẽ. Cum dicit: Propter quod & Deus exaltauit illum, dando ſibi corporis claritatem: quia humilitas claritatis eſt meritum. Claritas vero humilitatis eſt præmium, vt dicit Auguſtinus. Secundo diuini nominis donationem, cum addit: Et donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomẽ: donatum enim eſt illi homini, ꝙ eſſet Deus, & nominaretur Deus. Et quamuis in inſtanti ſuæ conceptionis iſta donatio facta ſit; tamen poſt reſurrectionem, quod erat occultum, in euidenti poſitum eſt: vt ſcirent hoc dæmones, & homines: vt glo. dicit. Tertio omnium creaturarum ſubiectionem, cum ſubdit: Vt in nomine Ieſu omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & inferD norum: Et merito, quia cælum, puta angelos impleuit, eorum ruinam reparando. Terreſtria, puta homines, ſaluauit, eis ianuã Paradiſi aperiendo. Et infernum, puta dæmones expoliauit, captiuos ibi exiſtentes extrahendo: ſicut glo. dicit. Quarto omnium linguarum confeſſionem: cum poſt ponit: Et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris. Multi namque ſecundũ Auguſtinũ nunc Chriſtum negant, qui in fine ſæculi velint, nolint, confitebuntur. Iuxta illud Dan. 7. Omnis populus, tribus, & linguę ſeruient ei in æternum. In cuius confeſſionis ſignum Ioan. 19. Titulus Crucis ſcriptus eſt lingua Hebraica, Græca, & Latina.

Crucis Titulus cur tribus linguis ſcriptus.

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Christus ab instanti cóceptionis fuit obediens Patri: quia sicut in istanti potuit intelligere, & velle per scientiam, & charitatem infusam absq; sensus preparatione: sic secundum talem volitionem, & cognitionem, tota mẽs eius plene subijciebatur Deo. Sed postmodum obedientia humilitatis eius manifestata est per eius incrementum temporis, & ætatis, per multa opera meritoria, quæ ipse operatus est.

AD secundum est dicendum, quod illud meritum respicit præmium essentiale. In merito vero accidẽtali (vt supradictum est) fuit augmentum secundum genus operis, quod ipse operatus est: de quorum numero fuit eius obedientia ad Patrem.

AD tertium est dicendũ, quod in instanti conceptionis Christus fuit in termino essentiali: sed corporis immortalitatem, & claritatem postmodum ex merito humilitatis, & obedientiæ suæ consecutus est.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM CHRISTI OBEDIENTIÆ fuerit voto promissa.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod obedientia Christi nõ fuerit voto promissa: quia super illo verbo Psal. 75. Vouete, & reddite Domino Deo uestro: dicit glo. quod Vouere volũtatis est, sed reddere, est necessitatis. Sed in Christo non fuit aliqua necessitas: ergo nec redditio voti.

2 Præterea: Dionysius dicit capitulo 2. Ecclesiasticæ hierarchiæ: Votum solemnizatur in consecratione, & ordinis susceptione. Sed de Christo non legitur, quòd sic solemnizauerit votum obedientiæ: In Christo ergo non fuit obedientia voto promissa:

3 Preterea: Illi, qui sunt sub potestate alterius, vouere nõ possunt. sic patet Nume. 3. sed Christus erat semper sub potestate patris. ergo vouere non poterat.

IN CONTRARIVM est. quia votum est voluntaria oblatio facta Deo. Sed super illo verbo ad Hebræ. 5. Cum esset filius Dei, didicit ex his, quæ passus est, obedientiam; Dicit glossa, quod Christus didicit, quia voluntarie suscepit obediẽtiam usq; ad mortem.

RESOLVTIO.

Christi obedientia, vt ex multis Sacræ Scripturæ locis colligitur, voto promissa fuit.

† S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 1. & 2.

RESPONDEO, dicendum, quòd votum † nõ est aliud, quàm spontanea voluntas Deo oblata. Oblatio autem, quam de seipso Christus fecit Deo patri, voluntaria fuit: quia voluntarie tradidit se iudicanti iniustẽ, qui peccata nostra pertulit in corpore suo, vt dicitur 1. Petri 2. & ista voluntas voto solemnizatata est in Christo in istanti conceptionis suæ, cũ

E consecratione Spiritus sancti. Vnde in persona Christi glossa exponit illud verbum: Sic psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi, vt reddam vota mea de die in diẽ; vt sit sensus: Sic ego operabor ad honorem tuum, vt quicumque requirat, exemplo meo faciat, & in sęculum sæculi, quamdiu hoc sęculum durat: quia non ad tempus est hoc agendum: & sic reddam vota mea de die in diem, puta quod voui, reddam assidue. Illud similiter verbum: Introibo in domum tuam in holocaustis, reddam tibi vota mea, quæ distinxerũt labia mea; glossa exponit in persona Christi sic loquentis: Introibo in domum tuam in holocaustis: vt meipsum offerã in cospectu tuo: vel in holocaustis bonorum operum: & tunc cum introibo, reddam tibi cum angelis vota mea: puta vota laudum, quæ hic voueo, & promitto: quę vota distinxerunt labia mea, eo, quod ipsa ratio mea omnibus prætulit: Illud similiter verbum: Calicem Salutaris accipiam, & vota mea reddam coram omni populo eius, glo. in persona Christi exponit, sic dicens: Calicem accipiam, quod in desiderio, & postea ipso actu reddam vota mea, coram omni populo eius: quia meipsum, qui sum tua imago, offeram coram omni populo, vt exemplum capiat, cur ergo ita faciam.

Psal. 60.

Psal. 65.

F

Psal. 115.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd in Christo non fuit necessitas coactionis, & seruilis: sed necessitas immutationis, & filialis: & talis necessitas requiritur ad perfectam rationem voti.

G AD secundum est dicendum, quòd votum Christi solemnizatum est consecratione, & ordinis susceptione. Consecratione quidem, per plenitudinem gratiæ sanctificantis, & consecrantis animam, & corpus eius. Vnde dictũ est Lucę 1. Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Et Ioan. 10. scribitur: Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum. Ordinis vero susceptione: quia alij Sacerdotes facti sunt sine iureiurando: Christus autem factus est Sacerdos cum iureiurando, per eum, qui dixit ad eum: Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum: tu es Sacerdos in æternum, ad Hebr. 7.

AD tertium est dicendum, quòd Christus secundum diuinitatem, eiusdem voluntatis erat cum Patre: sicut, & eiusdem substantiæ. Secundum vero humanitatem, votum eius erat de volũtate Patris:

H quia secundum voluntatem humanam semper faciebat eius beneplacita: iuxta illud Io. 8. Qui misit me mecum est, & non reliquit me solũ. quia quæ placita sunt ei, facio semper.

QVAE-

QVAEST. LXXXIII. DE CHRISTI CONTINENTIA.

POST hoc conſiderandum eſt de Chriſti continentia. Circa quod quæruntur Tria.

Primo, Vtrum Chriſtus potuerit actum coniugalem exercere.

Secundo, Vtrum Chriſtus propter perfectionis ſtatum debuerit vitare carnalem coniugium.

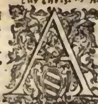
Tertio, Vtrum Chriſtus à ſtatu perfectionis decidiſſet, in carnali coniugio viuendo.

ARTICVLVS I.

VTR. CHRISTVS ACTVM coniugalem exercere poterit.

S. Basilius in libro de virginitate paulo ante finem, docet cur Christus nuptias repudiaverit.

Hunc totū articulū tractat Ægidi⁹ Rom. in 2. Quol. q̄ō. 3. vide etiam S. Baſilium in lib. de vera virginitate.

AD primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Chriſtus non potuerit actum coniugalē exercere: Quia generans dat tale eſſe genito, quale ipſum habet: Sed Chriſtus habet eſſe diuinū: nec natura humana exiſtit in Chriſto, niſi per diuinum eſſe: ergo eſſe diuinum communicaſſet genito: & ſic genuiſſet Deum, quod eſt impoſſibile.

2. Præterea: Chriſtus non potuit peccare, nec mētiri: & tamen habuit linguam, & os, per quæ mentitur: & voluntatem, qua peccatur: ergo ſimiliter, dato ꝙ habuerit potentiam, & membra generandi, non videtur, ꝙ potuerit generare.

3 Præterea: In Chriſto non eſt niſi ſuppoſitum diuinum, cuius proprium eſt agere: quia actiones ſuppoſitorum ſunt: ſed ſuppoſitum diuinum eſt ſpiritus, iuxta illud Ioan. 4. Spiritus eſt Deus: non ergo potuit actum carnalem exercere. *(Ariſt. 1. Metaph. in Prologo.)*

IN CONTRARIVM eſt, quia potentia eſt imperfecta, quæ non poteſt exercere actum, ad quē ordinatur: ſed in Chriſto potentia generandi fuit perfecta, ſicut & omnes aliæ potentiæ: aliter non fuiſſet perfectus homo: potuit ergo actum coniugalem exercere.

RESOLVTIO.

Chriſtus potuit actum coniugalem exercere: quia in ipſo non erat potentia alicuius virtutis carentia, vt in cæco, reſpectu lucidi: nec effectus priuatiua eſſentia, vt in omnibus, reſpectu tenebræ, quæ videri non poteſt: ſed propter effectus ad Chriſtum repugnantiā, A *vel indecentiam. ipſi enim non conueniebat propter prolis generationem, non propter concupiſcentiæ refrænationem, nec propter ſui glorificationem.*

RESPONDEO, dicendum, ꝙ actus aliquis non poſſit progredi à potentia, ex tribus pōt contingere. Primo propter potentiæ alicuius virtutis carentiam. Secundo propter effectus priuatiuam eſſentiā. Tertio propter ipſius effectus ad illud agens repugnantiam, vel incondecentiam. Propter primū, lucidum non videtur à cæco. Propter ſecundum nō videtur tenebra. Propter tertium non videtur turpe. Actus ergo copulæ coniugalis per Chriſtum exerce- B ri non potuit. Non quidem propter potentiæ alicuius virtutis carentiam: nec propter effectus priuatiuam eſſentiam: ſed propter ipſius effectus ad Chriſtum repugnantiam, vel incondecentiam.

Fuit enim matrimonium inſtitutum † propter tria: vel triplici ex cauſa mulier facta eſt in adiutorium viri. Primo, propter prolis generationem. Secundo, propter concupiſcentiæ refrænationē. Tertio, propter viri glorificationem. Primum adiutorium habuit locum in ſtatu innocentiæ. Secundum in ſtatu peccati. Tertium in ſtatu gratiæ. De primo adiutorio loquitur Aug. 9. ſuper Gen. cap. 5. Quòd mulier non eſt facta in adiutorium viri propter laboris ſubleuationem, nec propter ſocietatis recreationem, nec propter inſtructionem: ſed ſolum propter prolis generationem. De ſecundo verò adiuto- C rio loquitur Apoſtolus 1. Cor. 7. Vnuſquiſque ſuam vxorem habeat propter fornicationem vitandam. De tertio autem adiutorio dicit Auguſtinus in libro de cathechizandis rudibus cap. 18. Exponens illud verbum Apoſtoli 1. Cor. xj. Mulier eſt gloria viri; Fecit Deus homini in adiutorium fœminam: non ad carnalem concupiſcentiam: quoniam quidem nec corruptibilia corpora tunc habebāt, antequàm eos mortalitas inuaderet pœna peccati: ſed vt haberet gloriā de fœmina, cum ei præiret ad Deum: ſeque illi præ- D beret imitandum in ſanctitate, ac pietate: ſicut ipſe eſſet gloria Dei, cum eius ſapientiam ſequeretur. Chriſto ergo actus coniugalis copulæ non conueniebat propter prolis carnalis generationem: quia ipſe non propter generationem carnalem: ſed ſpiritualē incarnatus eſt Ioan. 1. Dedit eis poteſtatē filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius. Et ſtatim ſubditur: Qui non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri: ſed ex Deo nati ſunt. Nec propter concupiſcentiæ refrænationem: quia ipſe nec peccatum fecit: nec dolus inuentus eſt in ore eius. ſolus enim inter mortuos carnali concupiſcentia fuit liber. Nec

(† S. Tho. in q̄ōnibus additis ad 3. par. q. 42.)

(Tomo 3.)

propter

propter sui glorificationē. ipse enim glorificatus est E à Patre ab instanti suæ conceptionis: In nullo ergo actus coniugalis copulæ sibi conueniebat.

Ad Argumenta.

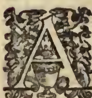
AD PRIMVM ergo est dicēdum, quòd non non sequitur, Christum generasse Deum: nam generans transmittit naturam, & trāsmittendo naturam, dat formam consequentem generationem illam: & dando formam, vel naturam, dat esse, quod fluit à forma, & quod causatur ab ipsa natura. Vnde si Christus genuisset secundum naturam humanam genuisset suppositum in natura humana: & sic naturaliter genuisset purum hominem, non Deum, & hominē.

F AD secundum est dicendum, quòd secus est de mentiri & peccare, & de generare. quia generare importat effectum positiuum: mentiri verò, vel peccare, cum sint quædam priuationes, non habent de se rationem effectus agibilis, & producibilis. vnde posse ipsorum non est posse: sed deficere à posse. In Christo verò, vbi non erat defectibile posse, non poterat esse mendacium, neque peccatum. Generare verò de se habet rationem effectus agibilis, & producibilis: ideo Christo non repugnabat ratione potētiæ: sed propter rationes superius dictas.

AD tertium est dicendum, quòd licet suppositi sit agere, vel pati: neutrum tamen sibi conuenit, nisi ratione naturæ: vnde sicut Christus verè comedebat, & bibebat, non obstante quòd spiritus nec comedit, nec bibit: quia talia licet essent actus suppositi spiritualis, puta suppositi diuini, conueniebant tamen sibi ratione humanæ naturæ: ita generare potuisset, & esset actus illius suppositi, ratione tamen naturæ assumptæ.

ARTICVLVS II.

VTR. CHRISTVS PROPTER perfectionis statum debuerit vitare carnale coniugium.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Christus propter perfectionis statum debuerit vitare carnale coniugiū. quia quod facit ad perfectionem status in membris, facit ad perfectionem status in capite: sed continentia facit ad perfectionem status in membris: sicut patet Matth. 19. verbo, & exemplo: verbo quidem, quia qui potest capere capiat. Exemplo verò. Sunt eunuchi, qui seipsos castrauerunt propter regnum cœlorum. Ergo faciebat ad perfectionem status in Christo capite.

2 Præterea: Consilium est de perfectionis statu: sed Christus de continentia per Apostolum dedit cōsilium 1. Cor. 7. De virginibus præceptum domini non habeo: consilium autem do.

3 Præterea: August. dicit: quia continentia coniugalis est bona: uidualis melior: & virginalis optima: sed optimus status conueniebat optimo homini: Christo ergo, qui fuit optimus homo, conueniebat.

IN CONTRARIVM est. quia status optimus est comprehensorum: sed Christus in primo instanti suæ conceptionis fuit comprehensor: ergo vitare carnale coniugiū non poterat facere ad eius perfectionis statum.

RESOLVTIO.

Christus carnale coniugium vitare nō debebat propter sui status perfectionem: sed propter statum viatorum. continentia enim supra statum coniugalē sex præeminentias habet.

RESPONDEO, dicendum, quòd vitationem coniugalis copulæ facere ad statum perfectionis in Christo, dupliciter, quantum ad præsens, potest intelligi. Primo, quòd faceret ad eius perfectionis statum consequendum. Secundo, quòd faceret ad eius perfectionis statum alijs demonstrandum. Primo modo vitatio coniugalis copulæ non faciebat ad eius perfectionis statū. fuit enim Christus simul viator, & comprehensor: & sicut fuit simul in statu viatorum, & comprehensorum: sic eius opera quāuis non facerent ad perfectionis eius status consecutionem (quia iam statum comprehensorum habebat) faciebant tamen ad perfectionis status viatorum G directionem, & regulationem: in quo ipse per corporis passibilitatem existebat.

Habet autem status continentiæ supra statum coniugalem quasi sex præeminentias. Habet namque primo maiorem dignitatem: quia per continentiam homines assimilantur Angelis. Secundo maiorem puritatem. trahitur enim spiritus per actū coniugalem ad immūditiam carnis, & efficitur quasi caro. Tertio habet maiorem libertatem: quia vxor non habet potestatem sui corporis: sed vir. Quarto habet maiorem vnitatem: quia qui cum vxore est, solicitus est, quomodo placeat vxori: & diuisus est. Quinto habet maiorem sanctitatem: quia coniugati tribulationem carnis habent: & impulsionē maiorem, quàm non coniugati. Sexto habet maiorem H vtilitatem: quia maius præmium, & maior fructus sibi debetur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendū, quòd perfectio membrorum est perfectio capitis: non quidem consequendo, sed communicando. Communicat enim Christus, qui est caput Ecclesiæ suam perfectionem: & ad eam imitādam induxit sua membra verbo, & exemplo: non tamen suam perfectionem consecutus est per suorum membrorum status perfectionem.

AD secundum est dicendum, quòd de continentia Christus consilium dedit: quia tale consilium expediens

diens erat ſuis membris ad conſequendum perfe-ctionis ſtatum: & ipſe in ſe tale conſilium ſeruauit verbo, & opere: non quidem propter ſui ſtatus perfe-ctionis conſecutionem, ſed propter ſuæ perfectionis imitationem.

Ad tertium eſt dicendum, quòd continentia vir ginalis eſt optima, quantum ad ſtatum viatorum: & eſt quædam ſimilitudo, & participatio ſtatus com-prehenſorum: quem ſtatum Chriſtus conſecutus eſt ab inſtanti ſuę conceptionis: non per virginalem continentiam, ſed per vnionis, & vbertatis gra-tiam.

ARTICVLVS III.

VTRVM CHRISTVS A ſtatu perfectionis decidiſſet, ſi in carnali coniugio veniſſet.

D tertium ſic proceditur. Videtur enim, quòd Chriſtus à ſtatu perfectionis decidiſſet, in carnali coniugio viuendo. Dicit enim Auguſt. quòd coniugalis copula concupiſcentiam non extinguit, ſed mitigat: perfectionis ergo ſta tus non ſtat cum copula coniugali.

2 Præterea: Chriſtus ſuſcepit perſonam perfectorum, & infirmorum in his, quæ deſeruiunt virtuti nutritiuæ, præcipiens quandoque nihil poſſidēdum, & nihil ſeruandum in perſona perfectorum. Aliquādo vero loculos habendum, & aliquid ſeruandum in perſona infirmorum: Ergo ſimiliter facere debuit in his, quæ deſeruiunt virtuti generatiuæ: vt quandoque ſeruaret continentiam in perſona perfectorum: & quandoque copulam coniugalem experiretur in perſona infirmorum, ſtatum ſuæ perfectionis dimittendo.

3 Præterea: Chriſtus conſtituit ſtatum perfectionis in continentia virginali: non coniugali: Ergo viuendo in carnali coniugio à ſtatu perfectionis decidiſſet.

In Contrarivm eſt. quia Abrahā perfectus fuit Gen. 17. Ambula coram me, & eſto perfectus. & tamen fuit in ſtatu coniugali: Ergo multo fortius Chriſtus viuendo in carnali coniugio potuit ſtare in perfectionis ſtatu.

RESOLVTIO.

Chriſtus à ſtatu perfectionis non decidiſſet, ſi in carnali coniugio uixiſſet.

Tomo 4. Respondeo, dicendum, quòd ſicut dicit Aug. in lib. 83. quæſtionum: Mundi curſus per quatuor ſtatus tranſitum habet. Primus enim ſtatus A fuit iuſtitia originalis. Secundus peccati actualis, & originalis. Tertius gratia ſalutaris. Quartus erit beatitudinis æternalis. De quolibet autem iſtorum ſtatuum Chriſtus aliquid accepit. Nam de primo ſtatu accepit iuſtitiam originalem, & peccati immunitatem. De ſecundo vero, corporis paſſibilitatem, & mortalitatem. De tertio, gratiæ vbertatem. De quarto comprehenſorum apertę viſionis claritatem. Viuendo ergo Chriſtus in carnali coniugio non decidiſſet à perfectione primi ſtatus: quia veſtitus iuſtitia originali multo nitidiùs, & ſanctius fuiſſet vſus illo actu, quàm homo ante peccatum, in quo (vt dicit Auguſt.) fuiſſent nuptiæ, & thorus immaculatus ſine omni pruritu libidinis. Nec à perfectione ſecundi ſtatus: quia ſi ſimul ſtabant in ſuppoſito B verbi incarnati cum perfectione, & abſque omni derogatione naturæ diuinæ corporis aſſumpti paſſibilitas, & mortalitas; ergo multo fortius abſque omni derogatione perfectionis illius ſuppoſiti poterat ſtare actus coniugalis copulæ. Nec à perfectione tertij ſtatus decidiſſet: quia ſi virginitas Ioānis non præfertur in merito gratiæ ſecundum Auguſtinum carnali copulæ Abrahæ: multo magis cum gratiæ vbertatę potuiſſet in Chriſto ſtare carnale coniugium. Nec ſimiliter à perfectione quarti ſtatus: quia ſi exiſtens in cruce Chriſtus non impediebatur in fruitione, apertę viſionis diuinæ ratione cruciatus, & doloris corporalis: multo fortius ergo Chriſtus in tali beatitudine non fuiſſet retardatus ratione actus copulæ coniugalis.

Quatuor mundi ſtatus.

De bono cōiugali c. 22. Tom. 6.

C

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, quòd nec extinctio, nec mitigatio concupiſcentiæ in Chriſto habuiſſet locum, multo magis, quàm in primo ſtatu ante peccatum: eo quòd ipſe ſimul cum iuſtitia originali habuit plenitudinem gratiæ: & ſimul erat in ſtatu viatorum, & comprehenſorum, quæ in primo ſtatu in nullo fuiſſent inuenta.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd non eſt ſimile: quia virtus nutritiua, cum faciat ad conſeruationem indiuidui, eſt communis omnibus, perfectis, & imperfectis: ſed virtus generatiua, cum D faciat ad conſeruationem ſpeciei, non eſt communis omnibus. Conuenit autem ſolum infirmis, & non perfectis. Eſt enim ipſa continentia mons magnus, ad quem omnes non poſſunt aſcendere. Vnde ſuper illo verbo Gene. 19. Non poſſum in montem ſaluari, ne forte apprehendat me malum, & moriar. Eſt ciuitas hic parua, ad quam poſſum confugere, & ſaluabor in ea. Dicit gloſſa, quòd virginitas altus mons eſt, ad quem Angelus hortatur aſcendere, quando dixit Loth: Noli reſpicere poſt tergum tuum: ſed in monte ſaluum te fac. Veruntamen, qui videt ſe nō poſſe aſcendere talem montē, maneat in Segor: quæ erat ciuitas parua in valle poſita, quia qui nō poteſt cōtinere, & virginitatē ſeruare, debet manere in legitimo matrimonio. Chriſt⁹ ergo in his, quę ſeruiebāt virtuti nutritiuæ: quæ cōmunis

erat omnibus: personam perfectorum, & infirmorum assumpsit: sed in his, quæ seruiebant virtuti generatiuæ, quæ conueniebat quibusdam, & quibusdã non: assumpsit personam perfectorum: sed non infirmorum.

E A D tertium est dicendum, quòd sicut Christus constituit statum perfectionis in continentia virginali: sic in illo statu vixit, non propter suæ perfectionis consecutionem, sed propter suorum membrorum imitationem.

QVAEST. LXXXIIII. DE APOSTOLORVM VOCATIONE.

OSTQVAM visum est, qualiter status pfectio in Christo fuit exemplariter demõstrata. Nunc videndum est quomodo ab eo, tãquam à capite est in eius Apostolos deriuata. Circa quod Octo videndo sunt.

Primo, de Apostolorum Vocatione.
Secundo, de eorum Prędicatione.
Tertio, de eorum Conuersatione.
Quarto, de eorum Perfectione.
Quinto, de eorum Prælatione.
Sexto, de eorum Paupertate.
Septimo, de eorum Castitate.
Octauo, de eorum Obedientia, & humilitate.

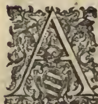
Circa primum quæruntur Quatuor.

PRIMO, *Vtrum Apostoli prius vocati fuerint ad statum Religionis, quàm Prælationis.*
Secundo, Vtrum Apostoli post exercitationem mãdatorum fuerint vocati ad Religionis statum.
Tertio. Vtrum Apostoli post eorum vocationem profecerint in perfectionis statu.
Quarto, Vtrum Apostoli prius fuerint à Christo baptizati, quàm ad Apostolatum vocati.

ARTICVLVS I.

VTRVM APOSTOLI PRIVS ad statum Religionis, quàm Prælationis vocati fuerint.

H

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Apostoli non prius fuerint vocati ad statũ Religionis, quàm Prælationis. Super enim illo verbo Matth. 4. Ambulans Iesus iuxta mare, videns duos fratres mittentes rete in mare, dicit glossa: Decenter autẽ Dominus ꝑ piscatoria loca vadit piscatores hominum piscaturus; sed cum piscari homines sit officium Prælatorum: videtur quòd Apostoli vocati prius fuerint ad statũ Prælationis, quàm Religionis.

F

2 Præterea: Status Religionum videtur esse institutus à puro homine: puta, à Benedicto, vel Augustino, vel ab alijs, qui Religiones aliquas instituerũt: non ergo à Christo, qui fuit Deus, & homo.

3 Præterea: Petrus fuit caput omnium Apostolorum, & Prælatus totius Ecclesiæ: sed statim cũ Christus vocauit eum Ioann. 1. dixit: Tu vocaberis Cephas: ergo statim ad Prælationis statum vocatus est.

IN CONTRARIVM est: quia via naturaliter præcedit terminum: sed perfectio Religionis est sicut via, perfectio verò Prælationis est sicut terminus. Nam prælatio præsupponit iam hominem perfectum.

G

RESOLVTIO.

Apostoli prius ad Religionis statum, quàm Prælationis fuerunt vocati.

RESPONDEO, dicendũ, † ꝙ perfectio Religionum in tribus essentialiter consistit. Primo in spirituali paupertate per abdicationem mundialis substantiæ. Secundo in corporis, & mentis castitate, per abdicationem omnis carnalis concupiscentię. Tertio in obedientia, per abdicationem omnis elationis superbiæ, relinquendo propriæ voluntatis motum. Ista autem tria vota, facto, & exemplo Apostoli professi sunt in ipsa eorum prima vocatione: quando Matth. 4. Vocati à Christo, statim relictis omnibus secuti sunt eum. Super quo verbo, dicit Chrysostomus, quòd tria sunt, quæ relinquere debent venientes ad Christum. Primo, substantias mundiales, quæ per nauem intelliguntur. Secundo, operationes carnales, quę intelliguntur per rete. Tertio, reuerentias paternales, quę intelligũtur per patrem: vt enim dicit Apost. ad Hebræ. 12. Si patres quidem carnis nostræ habuimus eruditores, & reuerebamur eos: nonne multo magis obtemperabimus Patri spirituum, & viuemus? Si ergo Apostoli in prima eorũ vocatione, ista tria reliquerunt, & tria vota essentialia promiserunt; planum est, ꝙ tunc ad statum Religionis sunt vocati.

† Videatur S.Tho 2. 2. q. 184. art. 3. & 5. & sequenti.

Hom. 9. in Matth.

In Prælatione autem eorũ tria possumus considerare. Primo potestatis iurisdictionem, quæ confertur

in

in electione. Secundo ſpirituale͂ conſecrationem, quę confertur in ordinatione. Tertio executione͂, quæ cū requirat diuinæ ſciētiæ infuſione͂, nō poteſt fieri niſi per Spiritus ſancti miſſionem. Ad ſtatum ergo prælationis Apoſtoli, quātum ad eorum iuriſdictionem, vocati ſunt Matth. 16. vbi dictum eſt Petro, à quo alijs poteſtati iuriſdictio erat taxanda: Tibi dabo claues regni cælorum. Quantum vero ad eorum ordinationem, vocati ſunt ad prælationis ſtatū Ioan. 20. quando dictum eſt eis: Accipite Spiritū ſanctū, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis: tunc enim facti ſunt Sacerdotes, & Epiſcopi. Sed quantū ad executione͂, vocati ſunt ad Prælationis ſtatū Mar. vltimo: Vbi poſtquam repleti ſunt Spiritu ſancto prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & ſermone͂ confirmante, ſequentibus ſignis. Prius ergo Apoſtoli vocati ſunt ad ſtatum Religionis, quàm Prælationis.

Ad Argumenta.

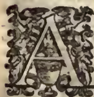
AD PRIMVM ergo eſt dicendū, quòd Chryſoſt. exponit ſignanter eſſe dictum: Faciam vos fieri piſcatores: puta Doctores, & Prælatos: non facio ſed faciam, vt cum rete Verbi Dei comprehendatis homines de mundo tēpeſtuoſo, & periculoſo, vbi homines non ambulant, ſed feruntur: vbi homines alterutrum ſe comedunt: ſicut piſces fortiores deuorant minores: vt tranſlati viuant, in terra facti membra corporis Chriſti. (Hom. 7. in Matt. i ope re imperfecto.)

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Religiones non ſunt inſtitutæ à puro homine, quātum ad vota eſſentialia, in quibus conſiſtit omnis Religionis perfectio, ſed prǽſupponuntur illa vota inſtituta à Chriſto in ipſa Apoſtolorum vocatione: ſed ſolum quantum ad quædam accidentalia: puta, quantum ad habitum, & ordinationem regulæ, vel conſtitutionum, quæ nec ſic firmitate͂ habent, niſi cum approbatione Eccleſię.

AD tertium eſt dicendum, quòd quantum ad Chriſti electionem Petrus, & alij Apoſtoli æternaliter vocati ſunt ad ſtatum Religionis, & ad ſtatū prælationis iuxta illud ad Ephe. 1. Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti, & immaculati in conſpectu eius in charitate. Sed in operis executione prius facta eſt eorum vocatio ad ſtatum Religionis, quàm ad ſtatū Prælationis, vt dictū eſt.

ARTICVLVS II.

VTRVM APOSTOLI POST exercitationem mandatorum ad ſtatum Religionis vocati fuerint.

AD ſecundum ſic proceditur: Videtur enim, quòd Apoſtoli poſt exercitationem mandatorum vocati fuerint ad ſtatum Religionis. Saluator enim noſter, à quo ipſi vocati ſunt, vbi conſilium primo dedit de paupertate ſectanda Matthæi 19. Adoleſcenti propoſuit, vt ſi vellet vitam ingredi, ſeruaret mandata: & tunc profitenti ſe à iuuentute ſua illa ſeruaſſe: conſilium de paupertate dedit dicens: Si vis perfectus eſſe, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus. Obſeruatio ergo præceptorum debet præcedere viam conſiliorum.

2 Præterea: Super illo verbo Matth. vltimo: Euntes docete omnes gentes; Dicit Hiero. † Conſideratur hic ordo præcipuus. Iniunxit enim Dominus Apoſtolis, vt primo docerent vniuerſas gentes: deinde fidem iniungeret ſacramēto: & poſt fidem, & baptiſma, quæ eſſent obſeruanda, præciperent: Ex quo videtur innuiſſe, ꝙ obſeruatio præceptorum debet præcedere omnem aliam perfectionis viam. († Lib. 4. in Matt. c. vlti.)

3 Præterea: Imperfectum ſemper debet præcedere perfectum. Sed obſeruatio præceptorum eſt quid perfectum reſpectu obſeruationis conſiliorum. Ergo ante exercitationem præceptorum Apoſtoli non fuerunt vocandi ad ſtatum Religionis.

IN CONTRARIVM eſt, quia poſtquam vocati ſunt, Chriſtus hortatus eſt eos ad obſeruationem mandatorum Ioan. 14. Si diligitis me, mandata mea ſeruate.

RESOLVTIO.

Apoſtoli ad ſtatum Religionis fuerunt vocati, mandatorum obſeruatione non præmiſſa, vt ratione, & exemplis probari poteſt.

RESPONDEO, dicendum, quòd ratione, & exemplo Chriſti: & exemplo Apoſtolorum probari poteſt, quòd perfectio ſtatus Religionis non neceſſario prǽſupponit obſeruationem mandatorū. Ratio talis eſt: perfectio enim vniuſcuiuſque Religionis ſtatus conſiſtit in attinctione finis per charitatis affectum. Non enim Deus, qui finis eſt, attingitur corporis greſſibus: ſed mentis affectibus: ſed poteſt aliquis ipſum Deum attingere non ſolum per meritum gratiæ: verum etiam per præmium gloriæ, ſolo charitatis affectu, ſine omni mandatorum obſeruatione: immo cum eorum tranſgreſſione: ſicut patuit de Latrone, cui dictum eſt Lucæ 23. Hodie mecum eris in paradiſo. Super quo verbo dicit Chryſoſtom. quòd Chriſtus latronem impulit in paradiſum ante totum orbem: ante Apoſtolos, ante Prophetas, ante Patriarchas: nudo verbo: ſola fide: ne quis introitum deſperet poſt errores peccatorum. Hoc idem patet exemplo Chriſti Matth. 4. vbi dicitur, quòd poſt baptiſmum tunc Chriſtus ductus eſt in deſertum à ſpiritu: Super quo verbo dicit gloſſa: Poſt baptiſmum Chriſtus exemplariter docuit baptizatos de mundo exire: & in quiete Deo vacare, quod pertinet ad Religionis, & perfectionis ſtatum. Et planum eſt, quòd baptizati, ſtatim baptiſmo recepto, non ſunt præexercitati in obſeruatione mandatorum. Tertio hoc patet exemplo Apoſtolorum, de quibus eſt præſens quęſtio. Dicitur enim Matth. 4. quòd ſtatim relictis omnibus, ſecuti ſunt eum: & dato, ꝙ eſſet dubium de alijs: dubium non eſt aliquid de Matth. De quo dicitur Lucę 5. ꝙ Vidit Ieſus publicanum nomine Leui ſedente͂ ad Teloneū, cui dixit: Sequere (Homil. de Cruce, & Latrone.)

Nn 2 me:

me: & statim, relictis omnibus, secutus est eum. super quo verbo dicit Ambros. quòd ille verbo vocatus propria dereliquit, qui rapiebat aliena: & si rapiebat aliena, planum est, ꝙ mandata non seruabat: & si Christum secutus est, relictis omnibus, planum est, ꝙ ad Religionis perfectionis statum accedebat. patet hoc manifeste de Apostolo Paulo, qui dicit de seipso Gal. 1. Audistis conuersationem meam aliquando in Iudaismo, quoniam supra modum persequebar Ecclesiam Dei: Tunc igitur Dei mandata non seruabat. Et statim subdit: Cum autem placuit ei, qui me segregauit ex vtero matris meæ, vt reuelaret filium suum in me, continuo nō acquieui carni, & sanguini. Quod rectè spectabat ad religionis perfectionis statum: Fuerunt ergo Apostoli, non præsupposita obseruatione mandatorum, vocati ad Religionis statum.

lib. 5. Luc. cap. 8.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Origenes † exponit illud verbum dictum esse à Christo diuiti per modum reprehensionis. Si vis perfectus esse. Ait enim sic esse scriptum in Euangelio secundum Hebræos, ꝙ cum Dominus dixisset ei: Vade, & vende omnia, quæ habes; cœpit diues scalpere caput suum, & nō placuit ei. Tunc dixit ad eum Dominus: Quomodo dicis: Feci legē, & proximos dimittis? quoniam scriptum est in lege: Diliges proximum tuum, sicut teipsum: & ecce multi Fratres tui Abrahæ Filij, qui amicti sunt stercore, morientes præ fame, & domus tua plena est multis bonis, & non egreditur ex ea aliquid omnino ad eos. Si ergo vis perfectus esse, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus: sic enim apparebit, si diligis proximum tuum: Ex quo patet diuitem illum fuisse mentitū, & redargutum à Domino de eo, quod dicebat. Chrysost. vero exponit prædictum verbum esse dictum per modum monitionis Ait enim, ꝙ nō similiter detinentur, qui pauca habent, & qui multis abundant. Quoniam abundantia diuitiarum maiorem accēdit flammam, & vehementior fit cupido: nam aliud est iam nolle incorporare, quæ desunt: & aliud iam incorporata diuellere: quia illa velut extranea repudiantur: ista vero velut mēbra incorporata abscinduntur, obseruabat ergo ille diues præcepta, sed imperfectè, & cū difficultate propter diuitiarum abundantiam. ideo Christus eum monuit, & consilium dedit de tutiori, & perfectiori via.

† Hom. 8. in Matt.

Matt. 19.

Hom. 65. in Matth.

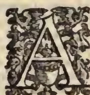
AD secundum est dicendum, ꝙ illa, quę ibi ponuntur de obseruatione mandatorum, & receptione sacramentorum, omnibus sunt necessaria: & in sęculo remanentibus, & ad Religionem transeuntibus: cū sine fide illorū homo non possit esse in via salutis.

AD tertium est dicendum, ꝙ formaliter perfectionis status consistit in charitate: siue sit obseruatio præcepti, siue consilium: instrumentaliter tamen talis finis, puta charitas, quæ est finis præcepti, & finis consilij, tutiori, & faciliori modo attingitur per statum Religionis, quàm manendo in sæculo.

E

ARTICVLVS III.

VTRVM APOSTOLI PROFECERINT IN STATU PERFECTIONIS POST EORUM VOCATIONEM.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Apostoli post eorū vocationem non profecerint in perfectionis statu: quia post vocationem Apostolorum ad statum Religionis non fuit alius perfectior status ipsorum, nisi status Prælationis. Ergo in statu primo, ad quem vocati sunt, non profecerunt.

F

2 Præterea: Perfectio status Religionis consistit, in tribus votis, vt supra dictum est. sed Apostoli nō profecerunt in illis: Ergo nec in Religionis statu, ad quem vocati sunt.

3 Præterea: Perfectio status Religionis est sequi Christum mentis affectu, non corporis gressu, vt dicit glo. Matth. 4. sed hanc perfectionem habuerunt Apostoli statim cum vocati sunt.

IN CONTRARIVM est. August. super illo verbo Ioan. 18. Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Tract. 96 in Ioan. To. 9.

RESOLVTIO.

G

Apostoli in statu perfectionis post vocationem profecerunt ex Christi familiaritate: legalium, ac temporalium dimissione: miraculorum operatione: paupertatis castitatis, & obedientiæ votis.

RESPONDEO, dicendum, quòd perfectio status Apostolorum post eorum vocationem fuit præcipue ex quatuor. Primo ex Christi familiari conuersatione. Dicit enim Chrysost. super illo verbo Matth. 20. Nescitis quid petatis. qd frequenter patiebatur Dominus discipulos suos aliquid non rectè, aut dicere, aut agere, aut cogitare: vt ex illorum culpa occassionem inueniret exponendi eis regulam pietatis: sciens quia, & error eorum non nocebat, præsente Magistro. Secundo ex legalium, & temporalium dimissione: quanto plus enim cum Christo conuersabantur: tanto magis, quæ retro sunt, obliuiscebantur. & ad ea, quæ anteriora sunt, seipsos exercebant: Vnde super illo verbo Matth. 16. Quid cogitatis inter vos modicę fidei, quia panem non habetis? Dicit Chrysost. ꝙ quia discipuli circa obseruantias iudaicas adhuc repebant, ideo Dominus vehementer eos increpauit ad vtilitatem omnium. Erat enim solicitudo Iudæorum in cibis, & potibus, & varijs baptismatibus, sicut dicit Apostolus: A quorū solicitudine Christus suos discipulos remouebat. Tertio ex miraculorum operatione. Dicit enim Chrysost. super illo verbo Ioan. 11. Gaudeo propter vos, vt credatis, quoniam non eram ibi: quod illic non extiteram, confert ad maioritatē fidei vestræ: quoniā si astitissem, ægrotantem curassem. quod esset modicum signum ad meæ virtutis indicium: quia vero, me absente, superuenit

Hom. 35. in Matth.

H

Homil. 53. in Matth.

Hebr 9.

uenit mors: potius in fide mea corroboramini, cum videbitis me poſſe defunctum putreſcentem reſuſcitare. Quarto, ex eius inſtructione. Vnde ſuper illo verbo Lucæ 8. Vobis datum eſt noſſe myſterium regni Dei, ceteris autẽ in parabolis; Dicit glo. ꝙ quamuis plurima Chriſtus in parabolis dixerit, vt videntes non viderent, & audientes non intelligerent; ſermo tamẽ eius totus Diſcipulis patuit: & myſterium ſecretum per eos reuelandum eſſe monſtrauit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Apoſtolus, non profecerunt in noui ſtatus acquiſitione. ſed in ſtatus adepti perfectiori inſtructione eorum, quæ faciebant ad cognoſcendam Chriſti diuinitatẽ, & eius humanitatem.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ in omnibus illis tribus votis Apoſtoli profecerunt. In voto quidẽ paupertatis, quia ex doctrina Chriſti intellexerunt paupertatem magis ſeruandam eſſe in mentis affectione, quàm in carentia diuitiarum. Vnde ſuper illo verbo Matth. 19. Quis ergo poterit ſaluus fieri? dicit Aug. Cum pauci ſint diuites in cõparatione multitudinis pauperum, intelligendum eſt, ꝙ omnes, qui diuitias cupiunt in diuitum numero haberi, Diſcipuli animaduerterunt. In voto vero caſtitatis exemplo Chriſti dicitur Matth. 19. Sunt eunuchi, qui ſeipſos caſtrauerunt propter regnum cælorum: non membrorum abſciſſione: ſed malarum cogitationum, vt Chryſoſt. dicit: In voto autem obedientiæ Ioann. 6. Numquid & vos vultis abire? dixerunt diſcipuli: Domine ad quem ibimus? verba vitæ æterne habes.

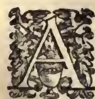
(Quæſt. Euãgel. q. 26. Tomo 4.) (Hom. 13 in Matth.)

AD tertium eſt dicendum, quòd ſecuti ſunt Apoſtoli Chriſtum mentis affectu: ſed in illa affectione incrementum receperunt per illa, quę ſuperius dicta ſunt.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM APOSTOLI A CHRIſto fuerint baptizanti antequam ad Apoſtolatum fuiſſent vocati.

Vide textum, & ibi Turrecr. & Doctores in cap. quando 2. de conſec. diſt. 4.

D quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Apoſtoli non fuerint à Chriſto baptizati, antequã eſſent ad Apoſtolatũ vocati: quia illi, qui baptizandi erant baptiſmo Spiritus ſancti, non indigebant baptizari baptiſmo aquæ: ſed Apoſtoli baptizandi erant baptiſmo Spiritus ſancti Act. 1. Vos autem baptizabimini Spiritu ſancto non poſt multos hos dies.

2 Præterea: Petrus non fuit baptizatus: Ergo nec alij. Quod autem Petrus nõ fuerit baptizatus, ad Seleucianam ſcribit Auguſtinus, ꝙ Nouatianus aſſere- (Epiſt. 108. Tomo 2.)

A bat Petrum baptizatum nõ fuiſſe: ſed loco baptiſmi pœnitentiã egiſſe eo, ꝙ egreſſus foras Fleuit amare.

3 Præterea: Quod ſcriptũ nõ inuenitur, nõ eſt aſſerendum. Sed quòd Apoſtoli baptizati fuerint, ſcriptum non inuenitur. Non eſt ergo aliquid de eorum baptiſmo aſſerendum.

IN CONTRARIVM eſt. quia Apoſtoli fuerunt vocati, vt eſſent poſſeſſores æternæ hæreditatis. Sed ſcribitur Ioann. 3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non intrabit in Regnum cælorum.

RESOLVTIO.

B *Apoſtolos à Chriſto fuiſſe baptizatos ante Apoſtolatum, credendum eſt, cum ipſi alios baptizarent: & præcipua Eccleſiæ membra eſſent.*

RESPONDEO, dicendum, quòd Auguſt. in Epiſtola ad Seleucianam hãc quęſtionem determinat; oſtendens tripliciter Apoſtolos baptizatos fuiſſe: nedum baptiſmo Ioan. ſed quod magis credibile eſt, baptiſmo Chriſti. Et hoc, vel ante vocationẽ, vel in ipſa vocatione; vel ſtatim poſt vocationem ad Apoſtolatum. Primo ſic: Apoſtoli fuerunt de corpore Eccleſię: immo prima, & præcipua membra corporis Eccleſiæ: ſed (vt ibi dicit Aug.) Quoſcumque legimus eſſe in corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia, non niſi baptizatos pertinere ad Regnum cęlorum intelligere debemus, niſi forte quos anguſtia paſ- C ſionis inuenit: & nolentes negare Chriſtum antequã baptizarentur, occiſi ſunt, quibus ipſa paſſio pro baptiſmo deputata eſt. Sed numquid (vt dicit) hoc poſſumus de Apoſtolis dicere, qui vſque adeo largum tempus habuerunt, quòd baptizarentur, vt ipſi etiam alios baptizarent. Secundo ſic: Miniſterium baptizandi Chriſtus non commiſiſſet niſi baptizatis: conueniens enim erat eos eſſe baptizatos, qui alios baptizabant. Sed ſcribitur Ioann. 4. quòd Ieſus non baptizabat, ſed Diſcipuli eius. quod eſt verũ, Chriſtum non baptizaſſe proprijs manibus: ſed baptizabat, mundando interius: miniſterium autem baptizandi præbebant Diſcipuli, vt dicit gloſſa Aug. Ioan. 4. Tertio ſic: Nam Ioann. 13. Chriſtus dixit Petro, cum ad eius pedes lauandos veniret: Qui lotus eſt non D indiget, niſi vt pedes lauet: ſed eſt mundus totus: in quo intelligitur (vt dicit Aug.) quòd Petrus iam fuerat baptizatus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo reſpondet Aug. dicens quòd ſi dicamus Apoſtolos non fuiſſe baptizatos aqua: metuendum eſt, ne grauiter in eis erremus. quia in hoc damus hominibus auctoritatem contemnendi baptiſmum: quem vſque adeo non contemnendum ipſa Apoſtolica diſciplina commendat: vt Cornelius centurio, & illi, qui cum illo erant, iam accepto Spiritu ſancto, fuerunt baptizati, dicente Petro Act. 10. Numquid aquam quis prohibere poteſt, vt non baptizentur hi, qui Spiritum ſanctum

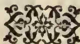
acceperunt, sicut & nos? quantumcumq; ergo Apostoli essent baptizandi baptismo Spiritus sancti, indigebant baptizari baptismo aquę instituto à Christo, ne sacramentum ipsum contemnere viderent.

A D secundum est dicendum, q̃ vt ait Aug. siue Nouatianus, siue alij dicant pœnitentiam fuisse datam per Apostolos Petro, loco baptismi: quisquis hoc dixerit à regula fidei catholicæ, & à doctrina Apostolorum prorsus est alienus. possunt enim homines agere pœnitentiam ante baptismum de peccatis eorum: ita tamen, vt baptizentur: similiter si post baptismum ita peccant, vt excommunicari, & reconciliari mereantur, pœnitentes appellantur. Nā Simon Magus ante baptizatus erat, quàm vellet emere à Petro Spiritum sanctum: & monitus est ab eo, vt pœnitentiam ageret ab illa nequitia: numquàm

E tamen loco baptismi pœnitentia succedere potest.

A D tertium similiter respondet August. q̃ non omnia, quæ facta sunt, scripta inueniuntur: verumtamen facta esse ex certis documentis probantur. Scriptum est enim quando baptizatus sit Apostolus Paulus Act. 9. Surgens baptizatus est: & scriptum non est, quando baptizati sunt alij Apostoli: verumtamen eos baptizatos esse intelligere debemus: quēadmodum scriptum est, quando baptizatæ sunt plebes in Hierusalem, & in Samaria. Quando ante baptizatæ sint alię plebes gentium, quibus Apostoli epistolas miserunt, non est vtique scriptum: tamen ipsas baptizatas esse vtiq; minimè dubitamus propter F illam Domini sententiam: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non intrabit in Regnum Cœlorum. Ioan. 3.

QVAEST. LXXXV. DE APOSTOLORVM PRAEDICATIONE.

VLTERIVS videndum est de Apostolorum prædicatione. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum per Apostolos in toto orbe Euangelium Christi fuerit prędicatum. G

Secundo, Vtrum Apostoli prædicando semper annunciarent pacem.

Tertio, Vtrum Apostoli prędicando vterentur prudentia.

Quarto, Vtrum Apostoli prædicando, libris ad prędicandum indigerent.

ARTICVLVS I.

VTRVM PER APOSTOLOS in toto orbe fuerit Euangelium Christi prædicatum.

S. Thomas par. 3. q. 24. art. 1. Et omnino Turrecrem. in cap. Ita Dominus. 19. dist.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, q̃ per Apostolos in toto orbe Euāgelium Christi fuerit prædicatum. Dicit enim Apostolus Rom. 10. q̃ fides est ex auditu: auditus autem est per verbum Dei, & statim subdit:
Psal. 18. Sed numquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum, quod de sono, & prædicatione Apostolorum glo. exponit.

2 Præterea: Super illo verbo Lucæ 10. Designauit dominus, & alios septuagintaduos: & misit illos binos ante faciem suam; Dicit glossa, quòd bene septuagintaduo Discipuli mittuntur ad prędicādum: quia totidem mundi gentibus, & totidem linguis Euangelium prædicandum erat.

3 Præterea: Apostoli post Ascensionē Domini per totum orbem se diuiserunt: Ergo per eos in toto orbe Euangelium est prædicatum.

IN CONTRARIVM est: quod scribitur Matth. 24. Cum prædicatum fuerit Euangelium Regni in vniuerso orbe in testimonium gentibus: tunc veniet consummatio: sed nondum venit consummatio, & finis seculi: ergo nondum Euangelium Regni est in vniuerso orbe prędicatum.

RESOLVTIO.

H *Euangelium Christi in toto mundo prędicatū fuisse, & nondum esse in toto mundo prædicatum, dici potest.*

RESPONDEO, dicendum, quòd in hoc videtur esse controuersia inter Chrysost. & Aug. Nam Chrysost. dicit, quòd prædicatio Euangelij in vniuerso orbe completa est ante subuersionem Hierosolymæ ciuitatis: quia anno 42. post passionē Domini sub Vespasiano, & Tito Romanis Principibus, ciuitas Hierusalem cum templo subuersa est. & hoc fuit maximum diuinæ virtutis signum: quòd in tam breui tempore prædicatio Euangelij per Apostolos facta fines orbis terrarum impleuit. probat autem istud Chrysostomus auctoritate, & exemplo. Auctoritate quidem Prophetæ dicentis: In omnem terram exiuit

Pſal. 18. exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Exemplo, verò, quia ſi Paulus de Hieruſalem in Hiſpaniam: & in Græciam: & Romam ſæpe cucurrit: ex quo vnus tantam portionem accepit: excogitare debemus quantam cæteri Apoſtoli operati ſunt: quàmuis tamen Euangelium per Apoſtolos fuerit vbique prædicatum: non tamen omnes crediderunt: ideo in teſtimonium, & damnationem illorum, qui non crediderunt prædicato Euangelio Regni in vniuerſo orbe per Apoſtolos, tunc venit finis, & conſummatio: non quidem mundi vniuerſaliter: ſed conſummatio, & deſtructio ciuitatis Hieruſalē. Epiſto. 80. Tomo 2. Auguſt. autem expreſsè dicit, Euangelium Regni in vniuerſo orbe per Apoſtolos non eſſe prædicatum, certis documentis probatum eſt: quia in Aphrica, vbi ipſe erat, multæ barbaræ nationes, & innumerabiles gentes erant, quibus nondum prædicatum eſſe Euangelium per illos, qui inde captiui ducebantur, manifeſtum erat: nec (vt ait) poteſt dici gentem illam non pertinere ad promiſſionem factam Abrahæ: quia non in perſona Romanorum, vel Hiſpanorum dictum eſt ſibi: Gen. 22. In ſemine tuo benedicentur omnes gentes terræ. In quibus ergo gentibus non eſt Eccleſia, oportet quòd ſit, non quòd omnes credant, ſed aliqui credant, & aliqui non. quia nec vbi iam prædicatum eſt, omnes credunt. Sed quando vbique fundata erit Chriſti Eccleſia, & Euangelium Regni vbique prædicatum, tunc erit finis, & cõſummato ſeculi. Origenes autem ponit ſe in medio iſtorum, dicens, vtrumque eſſe verum, & quòd tempore Apoſtolorum Euangelij prædicatio eſt completa, quantum ad famam, & prædicationis auditum, & non completa quantum ad prædicationis fructū. non eſt enim putandum fuiſſe aliquam gentem, quæ famam Apoſtolorum, qui diſperſi fuerunt per quatuor mundi partes, non audiret, & quæ nomen Chriſti, ſaltem per auditum, ignoraret. Quamuis enim omnes gentes ſingulariter Prædicatorem non habuerint, ex vicinis tamen locis habuerunt opinionem fidei ſic, quòd non potuerunt ignorare. Quantum tamen ad prædicationis fructum prædicatio Euangelij nō eſt completa in toto orbe, vt quòd in omnibus gentibus Eccleſia credentium in Chriſto ſit fundata, tamen quamuis non omnes crediturí ſint, ſed quãdo ſic Euangelium Regni in toto orbe fuerit prædicatū, vt in omni gente prædicetur Chriſti nomen, & Eccleſia credentium in omnibus gentibus fundetur, tunc erit finis, & conſummatio ſeculi, vt Euangeliſta teſtatur.

Ad Argumenta.

Epiſto. 80. Tomo 2. Pſal. 18. Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ Aug. dicit Prophetam fuiſſe vſum præterito tempore pro futuro, vt ſit ſenſus: In omnem terram exibit ſonus eorum, ſed non exiuit; vel, vt dicit Origenes, ſignanter dicit; exiuit ſonus, quia non fuit aliqua gens, ad quam fama, & auditus Apoſtolorum non perueniſſet: non tamen talis ſonus peruenit cum iſto fructu, vt ibi Eccleſia Chriſti fundaretur, quantū ad aliquos credentes, quamuis nō quantum ad omnes, A ſicut fundanda eſt in toto orbe ante finem ſeculi.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd illi 72. Diſcipuli non prædicauerunt perſonaliter totidem gentibus, vel linguis, cum ipſi miſſi non ſint niſi ad ciuitates, & loca, ad quæ Chriſtus erat venturus: ſed verum eſt, quòd totidem gentibus, & totidem linguis prædicatio Euangelij Regni eſt fienda, & Chriſti Eccleſia in eis fundanda, quot illi Diſcipuli fuerunt, & quando completum erit, tunc erit finis, & conſummatio ſeculi.

Ad tertium eſt dicēdum, quòd verum eſt, Apoſtolos per totum orbem ſe diuiſiſſe, & famam eorū, ſeu prædicationes eorum ad omnes perueniſſe quantum ad auditum, vel ex ipſis, vel ex vicinis locis, vbi prædicabant, non tamen vbique Eccleſia Chriſti fuit fundata, ſicut fundanda erit in fine ſeculi. B

ARTICVLVS II.

Vtr. Apoſtoli praedicando ſemper annunciauerint pacē.

Ad ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Apoſtoli prædicando non ſemper annunciarēt pacem. Apoſtoli enim non debebant prędicare, niſi Euangelium Chriſti. Sed ſcribitur Matth. 10. Nolite arbitrari, quia veni pacē in terram mittere. nō enim veni pacem mittere, ſed gladium. C

2 Præterea: Odium opponitur paci: Sed ſcribitur Lucæ 14. Si quis venit ad me, & non odit patrē ſuum, & matrem, filios, & fratres, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.

3 Pręterea: Chriſtus venit in mundum tamquàm iudex iuſtitiæ: iuxta illud Iſa. xj. Iudicabit in iuſtitia pauperes. Et in Pſal. Deus iudicium tuum Regi da, Pſal. 71. Magis ergo debuit præcipere Apoſtolis prædicandā eſſe iuſtitiam, quàm pacem.

In Contrarium eſt Lucæ 10. In quamcumque domum intraueritis, primum dicite: Pax huic domui.

Resolvtio. D

Apoſtoli ſemper pacem, quæ pacem ſuperborum, ſimulatorum, fornicatorum, & ſchiſmaticorum excludit, inter prędicandum nunciarunt.

Respondeo, dicendum, quòd ſicut dicit Chryſoſt. Matth. 10. Pax primo nunciāda fuit per Chriſti Apoſtolos, & nuncianda eſt ſemper per eorum ſucceſſores: quia mater eſt omnium bonorū, ſine qua omnia inania ſunt, & vana. Habet autem (vt dicit) pax Chriſti, quam præcepit primo eſſe nunciandam, quatuor conditiones. Quia prima eſt ordinata, mandans vnicuique reddere quod ſuum eſt. Secunda eſt vera, neminem fallens, vel circumueniens. Tertia eſt munda, omnia turpia, & inquinata reſpuens.

respuens. Quarta est vnitiua, & copulatiua. omnia diuisa, & dispersa vniens, & coniungens. Per primã igitur conditionem excluditur pax superborum, qui contempto superiori bono; inferiori, puta, propriæ voluntati, & excellentiæ obediunt: ideo est inordinata. Per secundam vero excluditur pax simulatorum, qui nequiter exterius pacem simulãt, & interiora eorum plena sunt dolo, & ideo est falsa. Per tertiam autem excluditur, pax fornicatorum, quorum viæ sunt immundæ, & infames gressus eorum, ideo est immũda. Sed per quartam excluditur pax schismaticorum, quorum conscientia tamquàm perturbata semper præsumit sæua, & mala. Pacem ergo excludentẽ omnia hæc supradicta Christus præcepit discipulis primo esse in eorum prædicatione suis fidelibus nunciandam. De qua dicit Apostolus Philip. 4. Pax Dei, quę exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra & intelligentias vestras.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicẽdum, quòd (sicut dicit Chryso.) qualiter Christus iniunxit Discipulis, vt in vnamquamque domum ingredientes pacem indicerent, & qualiter Angeli dixerunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus: ex quo ipse non venit pacem mittere, sed gladium, nisi quoniam isti maxima pax est, cũ illud, quod ægrotat, inciditur: cum illud, quod * læsionem infert, separatur. Ita enim possibile erit cœlum terræ copulari, quando malam pacem bona dissonantia soluit, sicut Paulus eos, qui aduersus eum consonabant, diuisit. Nam bonus medicus ita reliquum corpus conseruat, quando illud, quod insanabiliter se habet, abscindit.

Lucæ 2. * al. litem. Act. 23.

Ad secundum soluit Gregorius in Homil. dicẽs: Percũctari libet quomodo parẽtes, & carnaliter propinquos præcipitur odisse, qui iubemur & inimicos diligere. Sed si vim præcepti perpendimus: vtrumque agere per discretionem valemus: vt eos, qui nobis carnis cognatione coniuncti sunt, & quos proximos nouimus diligamus, & quos aduersarios in via Dei patimur odiendo, & fugiendo nesciamus: Nam, quasi per odium diligitur qui carnaliter sapiens, dũ praua nobis suggerit, non auditur.

Hom. 37. Parentes quo sint odiendi.

Ad tertium est dicendum, ꝙ Christus prædicãdo pacem præcepit iustitiam, sicut qui præcipit effectum præcipit causam, ex qua effectus sequitur. Est enim effectus iustitiæ pax: iuxta illud Isa. 32. Opus iustitiæ pax. Et Iacob. 3. Fructus iustitiæ in pace seminatur. vnde nec à litigantibus prælium intenditur nisi propter pacem.

E

ARTICVLVS III.

Vtrum Apostoli prædicando vtebantur prudentia.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd Apostoli prædicando non vterentur prudentia. Apostolus enim non præcipiebat nisi quod Christus loquebatur in eo: iuxta illud 2. Cor. 13. An experimentum quęritis eius, qui in me loquitur, Christus. Sed ipse præcipit ad Rom. 12. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Ergo prudẽtia Apostoli in prædicatione vti non debebãt. F

2 Præterea: Apostoli non debebant vti in prædicatione quod reprobatum erat in Christo. Sed scribitur in persona eius 1. Cor. 1. Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo.

3 Præterea: Apostoli erant filij lucis, non tenebrarum. Sed scribitur Lucæ 16. Prudentiores sunt filij tenebrarum filijs lucis in generatione sua.

In Contrarium est, quod scribitur Matth. 10. Estote prudentes sicut serpentes, &c.

Resolutio.

G *Apostoli inter prædicandum, prudentia, quæ non inuenit vias ad consequendum finem malum, vt est peccatorum: nec finem naturalem, vt est Philosophorum: sed supernaturalem, vt est Sanctorum; vtebantur.*

Respondeo, dicendum, ꝙ Apostolus Colos. vltimo, quatuor cõditiones tangit, in quibus prudentia est vtendum in prædicatione. Prima est quantum ad infideles, & ad illos, qui foris sunt, cauta ambulatio, vt semper caute obseruetur saluatio capitis: Serpens enim totum corpus in periculo exponit, caput in medio inuoluendo, & seruando: sic semper caput, qui est Christus, seruandum est caute, vt nulla circumuentione perdatur. Secunda est temporis acceptatio vel redemptio, de qua dicit Apostolus ad Ephe. 5. Videte, quomodo caute ambuletis redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Vbi dicit glossa, quòd tempus redimitur quandoque, vt vacetur prædicationi propter hominum malitiam, qui parati sunt trahere ad contrarium. Quandoque propter pœnalitatum miseriam, vt si aliquando ex diuersis occupationibus omissum sit tempus contemplationi aptum recuperetur. Quandoque autẽ propter auditorum indispositam audientiam, vt expectetur tempus quando melius sunt dispositi audire. Tertia est, discreta locutio, vt sic temperetur sermo, quatenus expediat magnis, & paruis, modo, quo dicit Apostolus 1. Cor. 2. Sapientiã loquimur inter perfectos, paruulis autem lac dedi, non escam. Quarta est, parata responsio. semper enim homo sit paratus vnicuique poscenti reddere rationem de ea, quæ est in nobis, fide, vt dicitur 1. Petri 3. Primam conditionem

Serpentis prudẽtia.

H

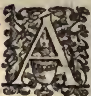
ditionem tangit Apoſtolus, cum dicit: In ſapientia ambulate ad eos, qui foris ſunt. Secundam tangit cū addit: Redimentes tempus. Tertiam tangit cum ſubdit: Sermo veſter ſemper in gratia ſale ſit conditus. Quartam tangit cum poſt ponitur: Vt ſciatis, quomodo oporteat vos vnicuique reſpondere.

Ad Argumenta.

AD RATIONES ergo in oppoſitum eſt dicendum, ꝙ ille dicitur prudens, qui ſcit bene inuenire media, & vias ad conſecutionem finis. Eſt autem triplex finis. Primus malus, & animæ interfectiuus. Secundus bonus, & naturalis, tamen parum duratiuus. Tertius ſupernaturalis, & gratuitus, qui æternaliter eſt permāſiuus. Prudentia ergo, quæ inuenit vias ad conſequendum finem malum, qualiter ſit luxuriandum, & tyrannicè dominandum, dicitur prudentia peccatorum: De qua dicit Apoſtolus, quòd Prudentia carnis mors eſt, & hanc reprobat Rom. 8. Prudentia vero, quæ inuenit vias, ad conſequendum naturalem finem bonum, qualiter ſit moraliter, & ciuiliter cōuerſandum, eſt prudentia Philoſophorum. hanc reprobat Apoſtolus. 1. Cor. 1. Sed prudentia, quæ inuenit vias ad conſequendum finem ſuper naturalem, qualiter ſit in medio prauæ, & peruerſæ nationis ſecundum Chriſti doctrinam conuerſandū, eſt doctrina Theologorum, & Sanctorum Apoſtolorum, cui prudentiæ ſemper eſt ſimplicitas adiuncta: & hanc Chriſtus præcepit Matth. 10. quando dixit: Eſtote prudentes, ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM APOSTOLI PRAEdicando, libris ad prædicandum indigerent.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Apoſtoli prædicādo, libris ad præuidendum indigerent. Paulus enim inter alios Apoſtolos fuit magis doctus. quia & ſi imperitus ſermone, nō tamen ſcientia, vt ipſe teſtatur. 2. Cor. 11. Sed ipſe ſcribit. 2. ad Timoth. vltimo: Veniens affer tecum libros, maxime autem membranas. Ergo indigebat libris ad præuidendum.

2 Præterea 1. Petri. 3. ſcribitur: Parati ſemper ſitis reddere rationem de ea, quæ eſt in vobis, fide: ſed iſta paratio non poterat eſſe ſine ſtudio, & ſine præuia collatione. Vnde ſcribitur Act. 15. Conuenerunt Apoſtoli, & ſeniores videre de verbo hoc. ſuper quo verbo dicit gloſſa, ꝙ conuenerunt ad videndū vtriuſque partis ſcientiam poſt eorum annunciationem.

3 Præterea: Spiritus ſanctus non docet quod rectum non eſt. Sed Petrus non recte ambulauit ſecundum veritatem Euangelij, vt ſcribitur ad Gal. 2. vnde & inſtructione Pauli indiguit, ſicut patet ibi.

A IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur Matth. 10. Cum autem tradent vos; nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini.

RESOLVTIO.

Apoſtoli inter prędicandum libris non indigebant propter Spiritus ſancti familiaritatem, quæ doctrinæ ſubitaneam introductionem, vniuerſalemq; eorū, quæ Chriſtus non dixit, inſtructionem: dictorum memorationem: omnium dubiorum paratam explanationem, omniumque neceſſariorum improuiſam, ac inopinatam reſponſionem eis infundebat.

B RESPONDEO, dicendum, quòd ſicut Apoſtoli habuerunt Chriſtum Dei Filium familiarē ante eius aſcenſionem quantum ad præſentialem cōuerſationem: ita poſt eius Aſcenſionem habuerūt familiarem Spiritum ſanctum, quantum ad eius doctrinæ prædicationem. Iſta autem familiaritas fuit ſpecialiter, quantum ad quatuor. Primo quantum ad Chriſti doctrinæ ſubitaneam introductionem. Vnde ſuper illo Ioan. 14. Docebit vos omnia, dicit gloſſ. docebit (inquam) non ſicut qui artes aliquas, & ſapientiam ſtudio, vel induſtria diſcere conſueuit: ſed ſpiritus veritatis, quia ipſe ars, atque doctrina, & ſapientia inuiſibiliter menti noſtræ infundet ſcientiam diuinorum. Secundo quantum ad eorum, quæ Chriſtus non dixit, vniuerſalem inſtructionem. Et C tertio quantum ad eorum, quę Chriſtus dixit, claram rememorationē. De iſtis duobus dicit glo. Ioan. 14. ſuper illo verbo: Suggeret vobis omnia. Spiritus (inquam) ſanctus docuit, & commemorauit, ita quòd litt. ſuggeret pro rememoratione exponit. Docuit quidem quæcumque non dixerat eis Chriſtus tamquam non valentibus portare tunc. Commemorauit vero quæcumq; Chriſtus dixerat: ſed vel obſcuritatis cauſa, vel eorum intellectus tarditate ipſi memoriæ commendare nequiuerunt. Quarto quantum ad eorum, quæ neceſſaria erant paratam reſponſionem. erant enim aliquando Apoſtoli ſubito ab infidelibus circundati, qui comminabantur eis, ne in Chriſti nomine loquerentur. In quo caſu opportunum erat, vt Spiritus ſanctus ſubdito eis reuelaret quæcumq; D dicenda erant. Quando autem cum fidelibus, vel ſimul congregabantur, collationem habebant de his, quæ determinanda erant pro fide, ſicut fecit Paulus Gal. 2. Contuli cum illis Euangelium, quod prædico in gentibus. Super illo verbo dicit Hieron. ꝙ oſtēdit Paulus non habuiſſe ſecuritatem Euangelij, niſi eſſet auctoritate Petri, & aliorum roboratum. Et ſicut fecerunt Apoſtoli Act. 15. vbi collatione habita inter Apoſtolos, determinata fuit quæſtio ſuper obſeruatione legalium. Ex quo datur exemplum (vt gloſſa dicit) faciendi conuentus * ad determinanda, & diſcernenda quæ ſunt fidei. *al. & concilia.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Apoſtolus non indigebat libris illis propter ſuā præuiſionē, ſed

sed propter aliorum informationem, vt ostenderet eis per testimonium legis, & Prophetarum quæcũque docebat, & scribebat, sicut fecit Iacob Act. 15. quando dixit: Huic concordant verba Prophetarũ; ita quòd testimonium Petri prophetica auctoritate roborauit, vt glosa ibi dicit. Vel propter suam consolationem. quia quæcumque scripta sunt, ad nostrã doctrinam scripta sunt, vt per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus, vt ipse dicit Rom. 15.

E

A D secundum est dicendum, quòd illam parationem in eis faciebat Spiritus sanctus secundum, ꝙ materia exigebat. Vnde cum erant cum infidelibus, & gentibus, quibus statim erat respondendum, faciebat per seipsum. Quandoque autem mediante eorum ad inuicem collatione, & terminatione.

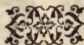
F

A D tertium est dicendum, ꝙ illa inrectitudo Petri non fuit ex defectu scientiæ: sed ex aliqua inaduertentia. Nec tamen est inconueniens, quòd Spiritus sanctus aliquid reuelauerit Paulo, quod nec reuelauit sibi. Vni enim, & eidem homini quandoq; Spiritus sanctus reuelat vnum, & occultat sibi aliud, sicut Paulo Spiritus sanctus reuelauit Euangelium, & tamen cum Hierusalem prædicaturus ascenderet, dixit: Ecce ego alligatus spiritu vado in Hierusalẽ, quæ in ea ventura sunt mihi ignorans. Per reuelationem ergo Spiritus sancti Euangelium agnouit, sed quid pro eodem Euangelio passurus erat ignorauit. vt Gregorius dicit super Ezechielem.

Act. 20.

Hom. 1.

QVAEST. LXXXVI. DE APOSTOLORVM CONVERSATIONE.

DEINDE videndum est de Apostolorum conuersatione. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Christus in Collegio Apostolorum debuerit mulierũ consortium admittere.

G

Secundo, Vtrum Apostolis licitum fuerit post Christi Resurrectionem mulieres in eorum conuersatione habere.

Tertio, Vtrum Paulo licitum fuerit mulierum conuersatione vti, sicut alijs.

Quarto, Vtrum Prælatis successoribus Apostolorum licitum sit mulieres in eorum conuersatione tenere.

ARTICVLVS I.

VTR. CHRISTVS DEBVERIT in Collegio Apostolorum mulierum consortium admittere.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Christus non debuerit in Collegio Apostolorũ mulierum consortium admittere. Omnia enim, quæ operatus est Dei filius per hominem, quẽ suscipere dignatus est, nobis disciplina morum fuit, vt dicit August. in de vera Religione. Sed tale consortium mulierum cum Apostolis non erat disciplina morum, sequentium Prælatorum, & aliorum perfectorum virorum. Ergo, &c.

Tomo 1. cap. 16.

2 Præterea: Christus à suis Apostolis tentamenta debebat auferre, non præbere: sed mulierum consortium cum Apostolis erat eorũ tentationis incitamentum. Aculeus enim peccati est forma fœminea: & mortis conditio non aliunde surrexit; quàm de muliebri substantia, vt dicit Augustinus.

3 Præterea: Christus venit principaliter ad extirpationem primi peccati. quod licet in nobis sit originale, in primis tamen parentibus fuit actuale. Sed illud peccatum commissum est ex mutua conuersatione, & persuasoria locutione mulieris cum viro, vt dicit Aug. xj. super Gen. cap. 42. Tale ergo consortiũ Christus non debuit admittere.

I N C O N T R A R I V M est, quod scribitur Matth. 9. Factum est deinceps, ibat Iesus per ciuitates, & castella prædicans Regnum Dei, & duodecim Apostoli cum illo, & mulieres, quæ curatæ erãt à spiritibus immundis.

H

RESOLVTIO.

Mulierum consortium cum moderamine in Apostolorum Collegio à Christo rectè admissum fuit.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut dicit Cyprianus in libro de singularitate clericorũ: Omne, quod à Domino nostro Iesu Christo actum est, vel gestum rationabiliter gerebatur, vt posteris aduersus præuaricatores munita vndique traderetur auctoritas. Præuiderat autem ipse Dominus futuros hæreticos, qui nuptias † auferrent, & matrimonium damnarent, & quod ipse Dominus coniunxit ab initio humanæ propagationis, ipsi contra naturæ principium, & contra Euangelium separare attentarent. contra quos iam tunc auctoritas parabatur, quando mulieres maritatæ prohibitæ non sunt accedere ad Christum,

† Vide Alphon. Cast. lib. xj. aduersus hæreses in verbo: Nuptiæ.

Christum, cui in præsentia seruiebant: non tamen (vt dicit) sine moderamine talis permissio fuit procurata, quia sibi non cooperabatur aliquid, quod gerebat, sed cęteris proficiebat. Nam si allocutus est Dominus Samaritanam, ad horam docuit, & recessit: nec defensionem fecit contaminandis excessibus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd tali moderamine (vt dictum est) procurata est mulierū conuersatio cum Apostolis, vt omnium posterorum disciplina morum esset. Nō enim (vt dicit August.) Adhærebant singularibus singulares, aut in disciplinatæ commorationes perseuerabant illecebro consortio conuersantes: nec ad coniugationes improbosas; sed ad discenda bonæ conuersationis studia, non vt perderent Apostolos, sed vt discerent reuerentiam: & propter humanitatis exhibendum ministeriū sequebantur, non risus, non iocus dicitur ibi affuisse: nec, sicut apud quosdā nunc vsque assolet fieri chorus psallentium virginum, aures venenosis cantibus asseritur demulsisse.

AD secundum est dicendum, quòd (vt dicit August. eodem libro) quantum ipsis Apostolis fluxa familiaritas potuerit displicere, & quantum continentia eis potuerit placere, ex hoc * iudicio probari pōt, ꝙ ipsi de ipso domino loquente cum fœmina cōpulsi sunt dubitare, nisi eos maiestatis probata notitia retraxisset. Dicit enim Euangelista: Mirabantur, quòd cum muliere loquebatur. Vnde consortium mulierū cum eis, ex præsentia domini, non fuit eis tentationis incitamentum, sed considerata eorum pudicitia, posteris fuit honestatis relinquendum exemplum.

*al. indicio.

Lib. 4. in Lucæ c. 4. AD tertium est dicēdum, quòd sicut dicit Ambros. Vtrumque sexum dominus curaturus aduenerat. vnde & sicut per consortium mulierum cum viro peccatum est perpetratum, sic per consortiū tale peccatum illud est curatum, & per mulierum consortium mysterium venerādæ Resurrectionis primò est nunciatum.

ARTICVLVS II.

VTR. APOSTOLIS LICITVM fuerit post Resurrectionem Christi mulieres in eorū conuersatione habere.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Apostolis licitum non fuerit post Resurrectionem Christi mulieres in eorum conuersatione habere. Quia mulier non est facta in adiutorium viri, nisi propter prolis procurationē, vt dicit August. super Gen. Sed ista de causa Apostoli non habuerunt mulieres in eorum conuersatione. non enim ordinati erant ad propagationem carnalē, sed spiritualem: vt baptizarent omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Matth. 28. (Lib. 9. c. 5. Tomo 3.)

A

2 Præterea: Illud vitandum erat ab ipsis Apostolis, quod fuit causa capitis Apostolorum casus. Sed per ancillam ostiariam Petrus Christum negauit. Dicit enim Ambros. quòd fuit mulier (sicut legimus) in Paradiso deliciarum, nec tamen defuit in prætorio Iudæorum. ibi enim diabolus per mulierem hominem decepit: hic Petrum per ostiariam circumuenit: Fideles etenim viros diabolus non nisi per mulieres impugnare consueuit. (Ioan. 18. Lib. 10. in Lucæ c. 22.)

3 Pręterea: Apostoli assumpti sunt ad statum perfectionis. Sed non est status perfectionis, mulieres in conuersatione habere. Dato ergo, ꝙ eis liceret, non tamen erat expediens, quia multa licent, quæ non expediunt. 1. Cor. 6.

B

IN CONTRARIVM est quod scribit Act. 1. Erant omnes perseuerantes in oratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu.

RESOLVTIO.

In primitiua Ecclesia Apostolis cum Mulieribus commorari licebat propter earum deuotionē, propter Apostolorum administrationem, propter ipsarū approbationem, virorumꝗ; adhęsionem.

RESPONDEO, dicendum, quòd 1. Cor. 9. glossa assignat quatuor rationes, propter quas licitum fuit in Ecclesia primitiua Apostolis mulieres circumducere, & alijs Prędicatoribus. Primo, propter earum deuotionem, quia desiderio Dominicæ

C

doctrinæ, & virtutum cupidæ sequebantur Apostolos, & alios Prædicatores. Secundo, propter Apostolorum administrationem, quia sicut nostrum Saluatorem mulieres secutæ sunt ministrantes ei de facultatibus suis; sic ipse ministraturas mulieres voluit sequi Apostolos, & prædicatores eius, ostendens per hoc (vt glossa dicit) quid à plebibus debeatur Euangelistis. Tertio, propter ipsarum approbationem, ne viderentur esse reprobatæ à Christo, quia ruina humani generis ab eis incœpit, voluit eas in comitatu suo, & suorum Apostolorum habere. Quarto, propter virorum adhæsionem, conuertebantur enim tunc mulieres pariter cum viris, & quia viri uēdebant eorum substantias, & possessiones, & ponebāt pretium ad pedes Apostolorum commorantes cum eis; congruum non erat, vt vxores eorum ab eis discederent.

D

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ non causa procreationis prolis, sed causa deuotionis & obsequij administrationis talis conuersatio permissa est, cum moderamine tamen supradicto in alia quęstione.

AD secundum est dicendum, quòd mulierum consortium cum Apostolis periculosum nō erat ante Spiritus sancti receptionem: quia tunc erant omnes vnanimes perseuerantes in oratione, vt dicitur Act. 1. & nihil secundum August. est potentius homine

mine deuote orāte: multo autem minus post receptionem Spiritus sancti, quia tunc foris apparētibus linguis igneis, intus facta sunt corda flammantia, vt Greg. dicit. Hom. 30.

In 1. Cor. cap. 9. AD tertium est dicendum, quòd sicut dicit Hieronymus. Consuetudinis Iudaicæ fuit, nec ducebatur in culpam more antiquo, vt mulieres de sua substantia victum, atque vestitum Prædicatoribus ministrarent. Vnde habere eas tunc in eorum consortio propter hanc causam nō pertinebat ad imperfectionis statum.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAVLO LICITVM erat, sicut alijs Apostolis mulierum conuersatione vti.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Paulo non licitum erat mulierum cōuersatione vti, sicut alijs Apostolis. Paulo non licebat facere quod murmurationis, & detractionis esse poterat. Sed scribitur Act. 6. quòd factū est murmur Græcorum aduersus Hebræos eo, quòd despicerentur in ministerio quotidiano viduæ eorū.

2 Præterea: Quod Paulus prohibuit suis Discipulis, non erat sibi licitum facere. Sed 1. Tim. 5. dicit: Adolescentiores viduas deuita, cum enim luxuriatæ fuerint, in Christo nubere volunt.

3 Præterea: Augustinus dicit, ꝙ amputanda sunt à nobis quæcumque igniferi fomitis sulphurātibus flammis fornax ebullientis carnis æstuat: Sicut enim sub vna caula numquàm est securus agnus cum lupo: ita sub vna domo numquàm est securus homo cum fœmina. Sed Paulus patiebatur stimulum carnis, sicut ipse dicit 2. Cor. 12. Datus est mihi stimulus carnis meæ: & Rom. 7. Video aliam legem in membris meis. Ergo consortio mulierum vti sibi licitum non erat.

IN CONTRARIVM est, quod ipse dicit 1. Cor. 9. Numquid non habemus potestatem sororem mulierem circunducendi, sicut cæteri Apostoli?

RESOLVTIO.

Paulo Mulierum consortio vti licebat, sicut alijs Apostolis: ei tamen huiusmodi potestate vti visum non fuit, propter scandalum Pseudo Apostolorum, & periculum tentationis vitandum: propter exemplum posteris relinquendum, & morem Gentilium seruandum.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut Paulus poterat de stipendijs subditorū viuere; non est tamen vsus tali potestate. Dicit enim ipse 1. Corin. 9. Si alij potestatis nostræ participes sunt, quare E non potius nos? sed non sumus vsi hac potestate, sed omnia sustinemus, ne aliquod offendiculum demus Euangelio Christi. Sic poterat consortio mulierum vti in suo comitatu, modo quo vtebantur alij Apostoli, non tamen est vsus tali potestate propter quatuor. Primo, propter scandalum Pseudo Apostolorum vitandum. Callidi enim erant Pseudo Apostoli ad videndum, vel obseruādum aliquid in Apostolo, vnde possent sibi detrahere, quibus ipse non solum causam, immo omnem occasionem subtrahebat, sicut ipse dixit 2. Cor. xj. Quod facio, & faciā, vt amputem occasionem eorum, qui volunt habere occasionem. Secundo, propter exemplum posteris relinquendum, vt alij exemplo sui non haberēt materiam causa pietatis, & sub specie sanctitatis F consortia mulierum diligere, de quibus ipse dicit 2. Timot. 3. Voluptatum amatores magis, quam Dei: habentes quidem speciem pietatis, virtutem autē eius abnegantes, qui penetrant domos, & captiuas deducunt mulierculas peccatis oneratas. Tertio, propter morem Gentilium seruandum. non. n. erat consuetudinis Gentilium mulieres ministratrices habere, sicut Iudaicæ gentis. Vnde quia scandalum facere poterat in nationibus, quibus Paulus prædicabat, hanc consuetudinem se abiecisse commemorat, vt Hieronymus dicit. Quarto, propter periculum tentationis fugiendum. dicit enim Aug. ꝙ certè Paulus plus omnibus laborauit, & tamen ad mulieres circumducendas collegas suos imitari contremuit, ne se ad interitum subijceret tentationi carnali. In Epist. 1 Cor. 9.

G

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendū, ꝙ murmur factum est in Ecclesia primitiua, nōdum vocato Paulo ad Apostolatum. Causa autem murmuris (vt glo. ibi dicit) fuit duplex. vna fuit, quòd Hebræi viduas suas, vtpotè eruditiores in ministerio præferebant viduis Græcorum. Alia fuit, quòd viduæ Græcorū plus grauabantur in tali ministerio. Vnde Paulus, qui fuit Apostolus gentium: morem Hebræorum de mulieribus circumducendis cum eis seruare noluit.

AD secundum est dicendum, ꝙ Apostolus Paulus præcipit illas viduas esse vitandas, quæ post votū castitatis emissum nubere volebant. Quæ & si repellendæ H non erant ratione nuptiarum; erant tamen vitandæ propter fractionem voti, eo quòd vouentibus virginitatem, vel viduitatem non solum nubere, sed velle nubere damnabile est, vt glossa dicit.

AD tertium est dicendum, ꝙ Paulus per responsionem sibi factam de amotione stimuli carnis: securior poterat esse in sua tentatione non vinci, sed perfici: & tamen, ne ad incertum se subijceret tentationi: consortium mulierum vitauit.

ARTI.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PRAELATIS SVCcessoribus Apostolorum licitum sit mulieres in eorũ conuersatione tenere.

Concilium Carthaginen.3.cap.17. Concilium Nicænum cap.3. Concilium Matisconen.1.cap.1. Concilium Arelaten.2.cap.3. Concil. Toletanum 2.cap.3. Conciliũ Braccaren.1.cap.15. Concilium Turonen.2.cap.10.xj. & 12. Concil. Nannetense cap.3.cap. Interdixit 32.dist. cap. Cum omnibus. cap. Volumus, & cap. Mulieres 81. dist. & cap.1. Cum multis seq. extra de cohabit. clericor. & mulierum, & Conc. Trid. sessio. 25. de reformat.c.14.

AD quartum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Prælatis successoribus Apostolorum licitum sit, mulieres in eorum conuersatione tenere. Quia sancti Prophetæ gesserunt vicem Prælatorum, & figuras perfectorum virorũ. Sed Elias, & Eliseus hospitia mulierum elegerũt magis, quàm Regum, & magnorum virorum. Licet ergo Prælatis, & perfectis viris præsentis temporis in consortio mulierum manere.

2 Præterea: Episcopi, & Prælati repræsentant personas Apostolorum. Sed ipsi in eorum Comitatu, & in eorum consortio mulieres habuerunt. Ergo.

3 Præterea: Illarum personarum obsequio licitum est vti Episcopis, & Prælatis, quæ aptiores, & promptiores sunt ad illa obsequia exhibenda. Sed fœminę communiter sunt promptiores, & aptiores ad domestica obsequia, quàm masculi.

4 Præterea: Spiritus sanctus fuit custos Apostolorum, ne mulierum conuersatione possent contaminari. Ergo similiter potest esse custos clericorum, & aliorum sanctorum virorum, vt secura possit esse cũ eis mulierum conuersatio.

5 Præterea: Apostolus dicit Gal. 6. Alter alterius onera portate: charitas ergo est onus tẽtationis virorum per mulieres portari.

6 Præterea: Si consortium mulieris cum clericis est suspectum: tunc nec in Ecclesiis, nec in oratorijs cum eis deberent clerici conuersari.

7 Præterea: Quod potest benè, & malè fieri, nullus debet in malam partem iudicare, iuxta illud Apostoli ad Rom.14. Tu quis es, qui iudicas alienũ seruum? Sed conuersatio mulierum cum clericis potest benè, & malè fieri. Ergo non debet ab alio in malum iudicari.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de cohabitatione clericorum, & mulierum.

RESOLVTIO.

Successoribus Apostolorum Prælatis Mulierũ consortio vti non licet: sed summo opere ipsum est vitandum, tamquàm non mediocriter periculosum, & maxima suspicione non carens.

A RESPONDEO, dicendum, quòd aliqui fuerunt tantæ temeritatis, & præsumptionis, vt dicerent Prælatis, & Clericis more Apostolorum, & Prophetarum licere vti consortio, & obsequio mulierum, & ad assertionem eorum errores inducebãt, quæ superius allegata sunt, & plura alia. Quam opinionem Cyprianus dicit esse hæreticam in libro de singularitate clericorum: vbi pluribus rationibus conatur ostendere, ꝙ à Clericis, & vniuersaliter Ecclesiasticis viris mulierum consortium tamquàm venenum est vitandum. Primo sic: Adam per Euam seductus est, quando nulla morientium exempla præcesserunt, nisi, ꝙ sola vna iussio constrinxerat. Sed modo innumerabiles mortes, & infinita iussa compescunt. Iam enim perfecti Episcopi, & clerici post cal-

B cata certamina, post magnalia signa, & mirabilia vsquequaque monstrata: noscuntur naufragasse, cum voluerunt in hac naui fragili nauigare. Secundo sic: Nullus secum mulierem debet conducere, qui vxorem contempsit. Qui enim vouit, vinum nõ bibere, vini oblectatione perfrui non debet: sed clerici, & Ecclesiastici viri vniuersaliter despexerunt vinculum nuptiarum. Ergo vinculis fœmineis non debent alligari. Quia quàmuis nullo concubitu misceantur cũ eis: desiderio tamen, visu, colloquio, coniunctione semper oblectantur. Tertio sic: Peius, quàm mœchia, est continentiam ducere criminosam: & infamẽ facere sanctimoniam. Sed clericus famæ, & pudicitiæ bonum frustra intrinsecus laboriosо agone custodit: ex quo forinsecus patitur infamari per consor-

C tium mulierum. Quarto sic: Nullus super vna febre cupit adhibere peiorem, ne incipiat hemitritœo insanabili laborare, cui nullus valeat medicus subuenire: sed numquàm corpus humanũ desiderijs carnalibus spiritum cessat infestare: Ergo sufficit clerico carnem suam superare, & non alteram conducere. Quinto sic: Si mariti, & vxores desideria coniugalia * quotidie gerentes sibi non sufficiunt ad extinguendam libidinem: quid agunt illi, qui ad augẽdas impugnationes, fęminis sociantur. Sexto sic: Citius delinquitur, vbi sine suspicione securum potest esse delictum: maximè quia concupiscentiæ nulla despectio rerum existit: cui diabolus pingens, speciosum efficit quicquid fędum, & horridum fuit. Ergo nulla fęmina, nec vetula, nec affinitate coniuncta pecu-

* al. fonte egerentes.

D liariter à clericis suscipienda est ad domesticum obsequium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd sicut dicit Aug. magni homines sunt, qui sanctis Prophetis volunt se comparare. ad occasionem enim nostræ luxuriæ in peruersum sanctos volumus imitari: in cęteris, actus vestigia iustorum nolumus sequi. In quibusdã enim tamquàm infirmos non excusamus ad imitanda facta maiorum, & in alijs nos æquales maioribus protestamur: cum tamen Elias in angustia constitutus imparem se patribus suis ante Deum fateatur. nũquid, ait, melior sum, quàm Patres mei? 3.Reg.19.

AD secundum est dicendum, quòd non vide-

mus sic apud nos calcari auaritiã, sicut Apostoli cuncta dimiserunt: nec videmus crapulam, & ebrietatẽ sic à nostris cõuiuijs abesse, sicut Apostoli nihil habentes frequenter coacti sunt esurire: nec cognoscimus in nobis ieiunia, sitim, famem, nuditatẽ propter instantiam solius doctrinæ vbique pollere, sicut in Apostolis legimus triumphasse: sed tales, vt dicit Augusti. sunt calidi argumẽtatores, & Iurisperiti fallaces, qui dum cupiunt præuaricari controuersias, actionesque causarum: etiam ipsa iura transuertunt. & cũ nolunt competentibus coherceri iussionibus legum, ad illudendos iudices inconuenientibus exemplis velut similes coniecturas iuris subijciũt, de quibus benè per Salomonem dicitur: Peccator homo euitat correctionem, & ad voluntatem suam inuenit comparationem.

Eccl. 32.

A D tertium est dicẽdum, per interemptionem, vtilior namque est masculus, vel puer continens ad domesticum obsequium, quàm fęmina, pro quãto decentior, vt à clericis ad communitatem, vel commoditatẽ potius eligatur masculus, quàm fœmina. Dato tamen, ꝙ fœmina vtilior extimetur in domestico obsequio: non oportet carnalia emolumenta præponere vtilitatibus spiritualium commodorum, potissimè: quia ideo fœmina vtilior extimatur: eo, ꝙ suis blandimentis frequenter aduersa suggerit esse prospera: & tamdiu sopitum ignem sine vilis flammis occultat, donec duas faculas iungens, simul ambas accendat.

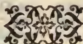
A D quartum est dicendum, ꝙ Spiritus sanctus E noster custos est (vt Aug. dicit) sed vt vitia contraria declinantibus assistendo subueniat: non vt cõtraria eligentibus foueat, nec vt voluntarios, & pronos in aduersa confortet. nescit enim, vt dicit Chrysost. patrocinium dare criminibus diuina iustitia.

A D quintum est dicendum, ꝙ non sunt onera tentationum quæ Paulus imperat supportanda, sed vt tolerantes nosmetipsos discordia nulla discernat: & in tentationibus constitutis fratribus mutua præbeamus auxilia, non vt ipsi nobis per fœminas tentamenta procuremus.

A D sextum est dicendũ, quòd sicut dicit Aug. F hæreticæ professionis est ista contradictio calumniosa quæ de bonis præscribit, vt asserat mala: Amãdę enim sunt fœminæ inter sacra solemnia: & odio habendæ in communione priuata. In Ecclesijs namq; impugnationes nihil possunt, vbi etiam ipsi dęmones cedunt, & nulla sexus alicuius permittitur considerari distantia. Ibi enim spiritus dominatur, & caro ancillam semetipsam cognoscens: sicut perdit suæ voluntatis vsum, sic perdit & luxum.

A D septimum est dicendum, quòd, sicut dicit Augustinus, illis Apostolus per illud verbum contulit defensionem, qui nullam partem legis impugnãt: G & illis tribuit patrocinium, qui ex voto suo aliquid faciunt, nec quicquàm Ecclesiasticis viris impediũt. Illos autem Ecclesiasticis tribunalibus subdidit, quos transgressores ordinariæ transgressionis nulla impunitas excusat.

QVAEST. LXXXVII. DE APOSTOLORVM PERFECTIONE.

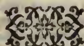
N V N C videndum est de Apostolorum perfectione. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum status Apostolorum in perfectione excesserit cuiuslibet Religionis statum.

Secundo, Vtrum status Apostolorum in perfectione excesserit statum omnium Prælatorum.

Tertio, Vtrum status Apostolorum Christi in perfectione excesserit statum Discipulorum. D. Ioan. Baptistæ.

Quarto, Vtrum status Discipulorum Christi in perfectione excesserit statum Discipulorum eius, quos binos misit ante faciem suam.

ARTICVLVS I.

VTR. STATVS APOSTOLORVM EXCESSERIT IN PERFECTIONE CVIVSLIBET RELIGIONIS STATVM.

Conferunt tradita per S. Thom. 2. 2. q. 184. art. 7.

H A D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ status Apostolorum in perfectione non excesserit cuiuslibet Religionis statũ. Quia de Apostolis scribitur Act. 4. Quòd nec quisquam erat egens inter eos, sed inter Religiosos multi sunt indigẽtes, potissimè illi Religiosi, qui nihil habẽt propriũ, nec in cõi.

2 Præterea: Status perfectio consistit in abdicatione, & dimissione temporalium. Sed multi sunt Religiosi, qui plura tẽpalia dimiserunt, quàm Apostoli. In perfectiori ergo statu sunt tales, q̃ Apostoli fuerunt.

3 Præ-

3 Pręterea: Perfectionis ſtatus cōſiſtit in voti obligatione. Sed de Apoſtolis non legitur, quòd voto ſe abſtrinxerint ad perfectionis ſtatum, ſicut Religioſi faciunt.

IN CONTRARIVM eſt. quia cauſa ſemper excedit ſuum effectum. Sed perfectio ſtatus Apoſtolorum vocatorum primo ad ſtatum Religionis fuit cauſa perfectionis omnis Religionis. Nullius ergo Religionis perfectio poteſt illorū perfectioni ęquari.

RESOLVTIO.

Apoſtolorum ſtatus in perfectione ſtatum cuiuſlibet Religionis exceſſit propter eorum ſingularem vocationem immediatam à Chriſto, propter ſingularem remunerationem, & propter eorundem cum Chriſto præſentialem remunerationem.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ quamuis Apoſtoli primo fuerint vocati ad ſtatum Religionis, quàm prælationis, vt ſupradictum eſt: magnæ tamē præſumptionis eſſet dicere, vt alicuius Religionis perfectio poſſet Apoſtolorum perfectionem attingere. Habuit enim Apoſtolici ſtatus perfectio ſingulariter tria: Primo, ſingularem vocationem. Fuerunt enim ipſi immediate à Chriſto electi, & vocati. Vnde ſuper illo verbo Matth. 4. Ambulans Ieſus iuxta mare Galileæ, dicit Chryſo. † quòd antequam Chriſtus aliquid dicat, vel faciat, vocat Apoſtolos, vt nichil illos lateat, nec verborum eius, nec operum: vt poſtmodum fiducialiter dicere poſſent: Non poſſumus quę audiuimus, & vidimus non loqui. Quanitæ autem efficaciæ fuerit iſta à Chriſto immediata vocatio, Gregor. oſtendit ſuper illo verbo: At illi relictis omnibus, ſecuti ſunt Dominum, dicens: Tanta ab Apoſtolis Chriſtum ſequentibus dimiſſa ſunt, quanta à non ſequentibus concupiſci potuerunt. Secundo, habuit ſingularem remunerationem: Petro namque, & alijs dicentibus: Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te: quid ergo erit nobis? ſingulariter reſponſum eſt: Vos, qui ſecuti eſtis me, ſedebitis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael. alijs autem relinquentibus domum fratres, vel ſorores, vel agros dictum eſt: Centuplum accipietis. Super quo verbo dicit Chryſoſt. ꝙ Apoſtolis Chriſtus promiſit futura, quia excelſiores erant, & ſic iā perfecti, vt nihil præſentium quæreret. Alijs autē, quæ ſunt hic, Saluator repromiſit, quando ait: Centuplum accipietis. Tertio, habuit ſingularem cum Chriſto præſentialem conuerſationem. Vnde ſuper illo verbo Lucę 22. Vos eſtis, qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis; Dicit gloſſa, ꝙ ſicut Iudę proditori Dominus pronunciauerat Væ. ſic Apoſtolis remanentibus bona pronunciauit: quia nō inchoatio patientiæ, ſed perſeuerantia, cęleſtis Regni gloriam donat. Vnde Apoſtoli cum Chriſto conuerſantes, & in tentationibus permanentes æternum Regnum adepti ſunt, cum eis dicitur: Ego diſpono vobis Regnum, vt edatis, & bibatis ſuper menſam meam in Regno meo.

[Margin: † Hom. 7. In Matth. — Act. 4. — Hom. 5. — Matth. 19. — Luc. 22.]

Ad Argumenta.

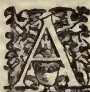
A AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd illud verbum intelligitur de indigentia prouiſionis. prouidebatur enim vnicuique non ſecundum perſonas, & munera gratiarum, ſed ſecundum maiorem vel minorē indigentiam, vt gloſſ. dicit. Non autē intelligitur de prouiſione ſufficientiæ, vt vnicuique prouideretur quod ſibi ſufficeret, & non indigeret aliquo, cum Apoſtolus dicat 2. ad Cor. 11. In fame, & ſiti, in frigore, & nuditate. & eadem Epiſtola, capitulo. 6. In tribulationibus, in neceſſitatibus, & in anguſtijs, in plagis, in carceribus, & in laboribus, & ieiunijs. & multa ibi enumerantur. quæ ſonant, Apoſtolos habuiſſe non temporalium ſufficientiam, ſed quam plurimam indigentiam.

B AD ſecundum reſpondet Origenes Matth. 19. dicens, ꝙ ſi Petrus cum fratre ſuo minima reliquit; nō minima tamen ſunt æſtimata apud Deum conſiderantem quoniam ex tanta plenitudine dilectionis illa minima reliquerunt; vt etiam ſi multas habuiſſent poſſeſſiones, omnia reliquiſſent. & puto (vt dicit) ꝙ magis Petrus confidens de affectu ſuo, quàm de ipſa quantitate rerum relictarum fiducialiter interrogauit, quando dixit: Ecce nos reliquimus omnia. [Margin: Hom. 9.]

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Apoſtoli voto ſe Chriſto in ſacrificio obtulerunt. Hoc eſt enim voto offerre aliquid, non reſeruare ſibi libertatem retroire. quod Apoſtoli fecerunt. Dicit enim Paulus Cor. 9. Si Euangelizauero, non eſt mihi gloria. Neceſſitas enim mihi incumbit. & ſtatim ſubdit: Cum eſſem liber, ex omnibus omnium me ſeruum feci. C

ARTICVLVS II.

VTRVM STATVS APOSTOLORVM in perfectione exceſſerit ſtatū omnium Prælatorum.

AD ſecundum ſic procceditur. Videtur enim, ꝙ ſtatus Apoſtolorū in perfectione non exceſſerit ſtatum omnium Prælatorum. Perfectio enim ſtatus cōſiſtit in attinctione finis per meritum gratiæ. D Sed dicit Aug. & ponitur 2. q. 7. Puto, ꝙ ſine vlla ſui contumelia Cyprianus Epiſcopus Petro Apoſtolo comparatur, quantum attinet ad martyrij coronam. [Margin: c. Puto.]

2 Præterea: Sicut ſtatus presbyterorum poteſt excedere in perfectione ſtatum Epiſcoporum: ſic ſtatus prælatorum poteſt excedere in perfectione ſtatum Apoſtolorum. Sed ſicut dicit Aug. in Epiſtola ad Hiero. & ponitur cauſa, & quęſtione ſupra dicta: Quamquam ſecundum vocabula, quę vſus obtinuit, Epiſcopus ſit presbytero maior: in multis tamen rebus Hieronymo minor eſt Auguſtinus. [Margin: c. Quamquam.]

3 Præterea: Qui ſunt æquales in poteſtatis iuriſdictione, æquales ſunt in ſtatus perfectione. ſed Prælati, & potiſſime Epiſcopi, ſunt æquales Apoſtolis in

potestatis iurisdictione. Ergo similiter in status perfectione.

In Contrarium est: quia fundamentum semper est maioris perfectionis, & permanentiæ his, quæ supra fundamenta ponuntur. sed Prælati, & Episcopi ædificati sunt supra fundamenta Apostolorum, & Prophetarum ad Ephe. 2.

RESOLVTIO.

Apostolorum status in perfectione statum omnium Prælatorum excessit, propter gratia primitias primitus receptas, propter gratię abundantiam, certitudinis firmitatem, vtilitatem fructuosam, & propter singularem pręseruationem.

RESPONDEO, dicendũ, ꝙ vnus status perfectior est altero ex perfectiori charitate, quæ est vinculũ perfectionis, sicut dicit Apostolus Coloss. 3. Tanto ergo status Apostolorum in perfectione excessit statum omnium Prælatorum, quanto eorum charitas maior, & perfectior fuit aliorum Prælatorum charitate, loquendo communiter. Excessit siquidem charitas, & gratia status Apostolorum perfectionis statum aliorum Prælatorum sequentium, quantum ad præsens, in quinque. Primo in primitate. Ipsi.n. primitias gratiæ primitus receperũt, sicut Apostolus dicit ad Rom. 8. Secundo in vniuersalitate: quia plus gratiæ abũdauit in Apostolis, ꝗ̃ in alijs, ad Ephes. 1. Secundum diuitias gratiæ suę, quę superabũdauit in nobis. non enim solum in eis fuit gratia sufficiens respectu præceptorum, vel perficiens respectu consiliorum, immo superabundans respectu singularium donorum. Tertio in certitudinis firmitate. Certi.n. erant ipsi de eorum perfectione, quantum ad statum viæ de perfectione gratiæ. Et quantum ad statum Patriæ de perfectione præmij 2. Petri 1. Certus sum, ꝙ velox est depositio tabernaculi mei secundum, ꝙ dominus reuelauit mihi: & 2. Tim. vltimo: De reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex. Quarto, in fructuosa vtilitate. Paulus enim qui plus omnibus laborauit, tamquàm quidam Sol linguæ suæ fulgentibus radijs totum orbem illustrauit, vt dicit Chrysost. (De laudib. Paul. Hom. 8.) Eorum similiter pretiosa mors Ecclesiam magno thesauro ditauit. Quinto, in conuersationis dignitate. Fuerũt enim à Christo singulariter præseruati Ioan. 17. Cũ essem cum eis, ego seruabam eos, quos dedisti mihi, ego custodiui eos, & nemo ex eis perijt, nisi filius perditionis. Non ergo rogo, vt tollas eos de mundo, sed vt serues eos à malo, nõ (inquàm) à malo periculorũ, & passionum corporalium. (Has enim eos experiri volebat, vt essent sui imitatores) sed à malo tentationum malorum, & peccatorum, vt glossa ibi dicit.

Ad Argumenta.

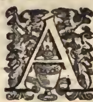
AD PRIMVM ergo est dicendũ, ꝙ illa paritas gratiæ beati Cypriani cum Petro non attenditur ratione status communis Prælatorũ, qui communiter deficit à status perfectione Apostolorum propter illa, quæ dicta sunt: sed ratione singularis gratiæ sibi à Deo datæ, qui licet non numero fuerit inter Apostolos numeratus, meritò tamen martyrij eum, & alios sanctos Apostolis æquat.

AD secundum est dicendum, quòd illud dictum Aug. intelligitur de quibusdam donis singularibus, & personalibus, non per comparationem ad statum Apostolorum communiter sumptum. In talibus.n. singularibus donis vnus Apostolorũ fuit perfectior alio. Dicit enim Chrysost. Matth. 19. (Homil. 54 in Matth.) Quòd vnusquisque Apostolorum in aliquo bono spirituali fuit alio perfectior, vt Petrus in fide. Ioann. in virginali innocentia. Paulus in sapientia, & sic de alijs. Sic in aliquo dono beatus Hieronymus potuit esse maior August. (D. August. Epist. 19.) sed ratione status planum est, ꝙ August. perfectior erat Hieronymo, cum status Episcopalis perfectam charitatem requirat. Sic status Apostolorum perfectiorem charitatẽ requirebat, quàm adhuc status Prælatorũ, eo ꝙ semper principia sicut sunt modica in quantitate: sic debent esse maxima in virtute.

AD tertium est dicendum, quòd æqualitas potestatis iurisdictionis accipitur respectu proximi, & corporis mystici Ecclesiæ, cuius salutem quãto quis cum maiori charitate administrat: tãto in perfectiori statu esse dicitur. Planum est autem, ꝙ chorus Apostolorum totus fuit superabundanti charitate repletus; non solum in procuratione salutis proximorũ: immo ĩ fundatione corporis mystici totius Ecclesiæ.

ARTICVLVS III.

VTRVM STATVS APOstolorum Christi in perfectione excesserit statum Discipulorũ Ioan. Baptistæ.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ status Apostolorum Christi in perfectione non excesserit statum Discipulorũ Ioã. Baptistæ. Super illo enim verbo Matth. 17. Hoc genus dęmoniorum nõ eijcitur, nisi per orationem, & ieiunium, dicit Chrys. (Hom. 59 in Matth.) quòd ieiunum multam sapientiam imponit: hominem quasi Angelum constituit: incorporeas potestates impugnat: concupiscentias perniciosas extinguit. Deum propitiũ facit, & animam superbam humiliat. Sed discipuli Ioan. ieiunabant, non autem Discipuli Christi, vt dicitur Matth. 9. Ergo illi erant perfectiores.

2 Præterea: Scribitur Mar. 6. ꝙ venerunt Discipuli Ioan. & posuerunt corpus eius in monumento: quod non dicitur de Discipulis Christi, hæc fecisse de eo: Sed cum sepelire mortuos sit opus perfectionis, vt patet Thobiæ 12. Videtur, quòd Discipuli Ioann. ex hoc fuerint in perfectiori statu.

3 Præterea: Discipuli Christi eum negauerunt. Matth. 26. Relicto eo, omnes fugerunt, Hoc autem non legitur de Discipulis Ioan. ꝙ eum negauerint.

In Contrarium est, quòd status perfectio consistit in sequendo Christum, & relinquendo omnia propter Christum. Sed hoc non legitur de Discipulis Ioan. sed solum de Discipulis Christi. Ergo ipsi fuerunt in perfectiori statu, quàm illi.

RESO-

RESOLVTIO.

Apoſtolorum ſtatus in perfectione ſtatum Diſcipulorum Ioannis Baptiſtæ exceſſit: immo tantum abeſt, vt hi excedant illos in perfectione, vt Diſcipuli Ioannis Baptiſtę magna ſint digni reprehenſione.

RESPONDEO, dicendum, quòd vel loquimur de perfectione ſtatus vtrorumq; Apoſtolorum Chriſti, & Diſcipulorum Ioan. in ſe, vel per comparationem ad perſonas: vtroq; autē modo ſtatus Apoſtolorum fuit perfectior. Fuit enim Ioan. finis veteris teſtamēti, & principium noui. Vnde tpe Ioan. Lex Moſaica, quæ nihil ad perfectum deduxit, adhuc habebat ſtatum. Iuxta illud Matth. xj. Lex, & Prophetæ vſque ad Ioan. Baptiſtam prophetauerunt. Apoſtoli autem non ſolum fuerunt in ſtatu plenitudinis gratiæ; immo nouum teſtamentum gratiæ plenitudinem conferens per eos eſt primo pronūciatum, & vetus teſtamentum ceſſaſſe per eos primo eſt ſententiatum. Vnde Petrus caput Apoſtolorum de ceſſatione legalium primo ſententiam protulit Act. 16. Si vero loquamur de ſtatus perfectione per comparationem ad perſonas; Planum eſt Diſcipulos Ioannis nō ſolum non habuiſſe perfectionem æqualem Chriſti Apoſtolis: Immo dignos fuiſſe magna reprehēſione propter tria. Primo, propter eorum ſuperbam elationem. Dicit enim Chryſ. ſuper illo verbo Matth. 9. Quare nos, & Phariſæi ieiunamus; Diſcipuli autē tui non ieiunant? vide elationis ſuperbiam: primo ſeipſos ponunt: deinde Phariſæos, ieiunabant enim ſicut & Phariſæus, qui dixit: Ieiuno bis in ſabbato, decimas do omnium, quæ poſſideo: quod atteſtatur eorum ſuperba interrogatio, & ieiunij reprehendenda iactantia. Secundo, propter Phariſæorum aſſociationem. Dicit enim Hierony. ꝙ non poterant Diſcipuli Ioannis non eſſe ſub vitio, qui iungebantur Phariſęis, quos à Ioanne eorum Magiſtro nouerant eſſe condemnatos, & calumniabantur Chriſtum, quem ſciebant Magiſtri vocibus eſſe prædicatum. Tertio, propter inuidiæ æmulationem. Dicit enim Chryſ. ſuper illo Ioan. 3. Facta eſt quæſtio ex diſcipulis Ioā. de purificatione, ꝙ zelotypè ſe habebant Diſcipuli Ioan. ad diſcipulos Chriſti, & ad ipſum Chriſtū: quia viderunt Diſcipulos Chriſti baptizantes, cœperūt dicere ad illos, qui baptizabantur baptiſmo Chriſti, vt tali baptiſmo nō baptizarentur quaſi aliquid maius haberet baptiſma Ioan. baptiſmate Diſcipulorū Chriſti. Vnde manifeſtum eſt, ꝙ quæſtionem de purificatione mouerunt primo Diſcipuli Ioan. non zelo diſcēdæ veritatis, ſed magis zelo inuidię.

Heb. 7. — Hom. 31. In Matth. — Lucæ 18. — In Mat. c. 9. — Hom. 28. in Ioan.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Diſcipuli Chriſti nō ſunt coacti ieiunare, ipſo ſcilicet præſente, quia ſua præſentia, ieiunātibus, & abſtinētibus eos faciebat iuſtiores, & fortiores, vt dicit Chryſoſt. Matth. 9. Nec cū quolibet ieiunio genus dæmoniorum eijcitur, ſed tali, quo ſuperbia, inuidia, & alia vitia deprimuntur, quale nō erat ieiunium Diſcipulorum Ioannis, vt dictum eſt.

A AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Dei prouidētia factum eſt, vt corpus Chriſti non traderetur ſepulturæ per Apoſtolos: propter omnem ſuſpicionem remouendam. Si enim Iudæi pecunia corrumpentes cuſtodes dixerunt: Dicite, quia Diſcipuli eius nocte venerunt, & furati ſunt eum, nobis dormientibus Matth. 28. Multo magis hoc dixiſſent, ſi per eius Apoſtolos corpus Chriſti fuiſſet ſepultum. Et propter dictam ſepulturam honorandam. prædictum enim erat Iſaiæ xj. Erit ſepulchrum eius glorioſum. Vnde per homines inſignes, & honorabiles Chriſti corpus erat ſepeliendum, quod ſic factum eſt. quia per Nicodemum, qui erat Princeps Iudæorum, & Ioſeph, qui erat nobilis Decurio.

AD tertium eſt dicendū, quòd illa negatio coo-B perata eſt Petro, ac alijs Apoſtolis in bonum, non in malum; quia in propriæ infirmitatis recognitionē, in proximorum infirmitatum compaſſionem, & in eorum poſtmodum fortiorem Chriſti cōfeſſionem. A Deo enim (vt dicit Auguſt.) Deus perfectis viris omnia cooperatur in bonum, vt ſi qua eorum facta deuiant, & exorbitant, hæc ipſa cooperantur eis in bonum, vt doctiores reddantur, & fortiores.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM STATVS APOſtolorum Chriſti in perfectione exceſſerit ſtatum Diſcipulorū eius. C

D quartū ſic proceditur. Videtur enim, quòd ſtatus Apoſtolorum Chriſti in perfectione non exceſſerit ſtatum Diſcipulorum eius; quos binos miſit ante faciē ſuam. Scribitur enim Lucæ 14. Qui nō renūciauerit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Sed illi fuerunt Chriſti diſcipuli. Ergo reliquerunt omnia propter ipſum, ac per conſequens æquales fuerunt Apoſtolis in perfectionis ſtatu.

2 Pręterea: Qui ſunt æqualis meriti, ſunt æqualis præmij, & æqualis ſtatus: ſed Apoſtoli, & illi diſcipuli fuerunt æqualis meriti: Cum enim reuerſi eſſent D ſeptuagintaduo, cum gaudio dicentes: Domine dæmonia ſubijciuntur nobis in nomine tuo; dictum eſt eis: Gaudete, quia nomina veſtra ſcripta ſunt ī cœlis. Lucæ 10.

3 Præterea: Quibus præfigitur idem modus perueniendi ad perfectionis ſtatum ſunt in æquali ſtatu perfectionis: ſed illis Diſcipulis præfigitur idem modus perueniendi ad perfectionis ſtatum, ſicut præfixus eſt Apoſtolis. vtriſque enim dicitur: Ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos, & nolite portare ſacculum, neque peram, & cetera alia. Lucæ 10.

IN CONTRARIVM eſt. quia nullus debet ſe Chriſti Collegio in perfectionis ſtatu cōparare, vt dicit Aug. Sed illi Diſcipuli nō fuerūt de Chriſti Collegio. Ergo nec æquales Apoſtolis in perfectionis ſtatu.

RESOLVTIO.

Apostolorum status in perfectione statum Discipulorum excessit. Illi enim ad statum Religionis, Prælationis, & familiaris cum Christo conuersationis per secretorum reuelationem: Hi verò non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd soli duodecim Apostoli electi sunt à Christo ad statum Religionis per temporalium omnium abdicationem. Et ad statum Prælationis per omnium commissionem. Et ad statum familiaris cum Christo conuersationis per secretorum reuelationem. De illis autem Discipulis non est scriptum, quod ab eo fuerint vocati ad statum Religionis: nec ad statum Prælationis, nec ad statum familiaris conuersationis; sed vocati sunt tamquam coadiutores Apostolorum in Sacramẽtorum administratione, & Euangelij prædicatione, quod ipsa verba Christi manifestant. Ait enim Lucę 10. Messis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate ergo Dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Non ergo est dicendum, quòd ipsi fuerint æquales Apostolis in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

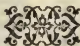
AD PRIMVM ergo est dicendum, quod multi fuerunt Christi Discipuli renunciantes his, quæ possidebant, qui abierunt retro. non enim obligationis voto Christum secuti sunt. Vnde super illo verbo Ioã. 6. Ex hoc multi eius Discipuli abierunt retro, & non iam cum illo ambulabant. Dicit Chrysost. quòd non dixit: recesserunt, sed abierunt retro, puta ab ea fide, & auditione, quæ secundum veritatem erat, quam Hom. 46. in Ioan.

E perdiderunt, & præcisi à corpore vitam amiserunt. Solum autem de duodecim dictum est: Domine ad quem ibimus? verba vitæ eternæ habes; quia ipsi voto obligationis Christum secuti fuerunt, vt amplius non esset eis liberum, retro abire. In quorum persona dicit Apostolus Phil. 3. Quæ quidem retro sunt obliuiscens, ad ea vero, quæ sunt priora, meipsum extendens. Et statim subdit: Quicunque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus: puta, quod quæ retro sunt obliuiscamur, & ad illa, quæ priora sunt, nos ipsos extendamus.

F AD secundum est dicendum, quod omnium prædestinatorum nomina scripta † sunt in libro vitæ per æternam sententiam, & omnium existentium in gratia similiter per præsentem iustitiam; qui tamen deleri possunt de libro vitæ cum labuntur in peccatũ: iuxta illud Psal. Deleantur de libro viuẽtium, & cum iustis non scribantur. Vnde multi sunt scripti in libro vitæ, qui non sunt in perfectionis statu: & Iudas fuit in perfectionis statu: & quandoque ibi scriptus per præsentem iustitiam, semper tamen deletus per æternam sententiam. † S. Thom. par. 1. q. 24. art. 1. & sequen. Psal. 68.

G AD tertium est dicendũ, quòd ille modus fuit præfixus Apostolis, & coadiutoribus Apostolorum, vt idem modus traderetur omnibus prædicantibus Euangelium, & administrantibus spiritualia, quod non principaliter temporalis subsidij, sed desiderio cœlestis præmij hoc facerent. Multis enim modis aliqui secuti sunt Christum, vt dicit Chrysost. Matth. 9. Aliqui enim per prædicationem. Aliqui per scripturæ monitionem. Aliqui verò per internam inspirationem. Et aliqui per temporalium abdicationem, & voti obligationem, sicut Apostoli, qui retro non abierunt.

QVAEST. LXXXVIII. DE APOSTOLORVM PRAELATIONE.

EINDE *videndum est de Apostolorum prælatione. Circa quod quæruntur Quatuor.*

Primo, Vtrum solus Petrus fuerit à Christo assumptus ad Prælationis statum.

Secundo, Vtrum perfectior fuerit in Apostolis status Religionis, quàm Prælationis.

Tertio, Vtrum illi septuagintaduo Discipuli fuerint assumpti ad statum Prælationis.

Quarto, Vtrum illi septem diaconi ad statum Pręlationis fuerint assumpti.

ARTICVLVS I.

H *VTRVM SOLVS PETRVS assumptus fuerit ad Prælationis statũ.*

Turrecrem. in cap. In nouo. 21. dist. q. 3. & Dominicus Sotus lib. 4. sent. dist. 24. q. 2. art. 2.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod omnes Apostoli, non solum Petrus, ad statũ Pręlationis fuerint assumpti. Episcopatus enim nomen Prælationis est. Sed Ioan 20. Christus omnes Apostolos fecit Episcopos, quando insufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum

tum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. Super quo verbo dicit gloſſa: Intueri libet ad quantum culmen gloriæ producti ſunt Christi Apoſtoli, vt vice Dei quibuſdam peccata retineant, quibuſdam relaxent, quorum nunc in Eccleſia Epiſcopi locum tenent.

2 Præterea: Prædicare Euangelium eſt Prælatorū officium. Sed Matth. vltimo omnibus Apoſtolis indifferenter dictum eſt: Euntes in mundum vniuerſum prædicate euangelium omni creaturę.

3 Præterea: Paulus aſſumptus fuit ad officium prędicationis, non auctoritate Petri, quia poſt eius aſſumptionem ad apoſtolatum tribus annis prædicauit antequam iret Hieroſolymam videre Petrum, vt ipſe dicit Gal. 1. Alij ergo Apoſtoli fuerunt aſſumpti ad prælationis ſtatum à Chriſto, præter Petrum.

In Contrarium eſt. quia ſolus Petrus fuit ad pręlationis ſtatum electus à Chriſto Matt. 16. Tibi dabo claues. Ergo ſolus Petrus in ſtatu pręlationis à Chriſto fuit confirmatus: quod ſic factum eſt Ioan. 21. Paſce oues meas.

RESOLVTIO.

Solus Petrus ad ſtatum prælationis à Chriſto fuit aſſumptus. Idquod in ſucceſſoribus remanſiſſe dicas licet.

Respondeo, dicendum, quòd omnis ſtatus reducitur ad caput vnum, aliter non eſſet dicendus ſtatus, ſed caſus. Vbicumque autem eſt capitis vnitas, ibi eſt ſtatus: vbicumque autem pluralitas, caſus eſt, non ſtatus. totius autem ſtatus Epiſcopalis, & Eccleſiaſticæ hierarchiæ caput eſt, Epiſcopatus Chriſti, ad quem omnes Epiſcopatus, & pręlationes omnes Eccleſiaſtici ordinis reducuntur: iuxta illud 1. Petr. 2. Conuerſi eſtis nunc ad Paſtorem, & Epiſcopum animarum veſtrarum. Vnde ſuper illo verbo Ioan. 21. Paſce oues meas, dicit glo. ꝙ huito prandio comiſſionem ouium ſoli Petro commendauit Chriſtus, & nulli alteri. Cuius commiſſionis reminiſcens 1. Petri 5. dicit: Paſcite, qui in vobis eſt, gregem Dei. Super quo verbo etiam dicit gloſſa, quòd ſicut Dominus ſoli Petro totius gregis curam habere iuſſit: ita Petrus, ſequentibus Paſtoribus Eccleſiæ iure mandat, vt cum quiſque, qui ſecum eſt, gregem Dei ſollicita gubernatione tueatur.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, quòd verum eſt in illa ſufflatione Spiritus ſancti Apoſtolos eſſe factos à Chriſto Sacerdotes, & Epiſcopos; & in Sacerdotio receperunt poteſtatem ordinis reſpicientem Chriſti corpus verum, & in Epiſcopatu receperunt poteſtatem ordinis reſpicientem Chriſti corpus myſticum. Vnde totam poteſtatem ordinis immediate à Chriſto receperunt. Veruntamen poteſtatem iuriſdictionis, qua poſſent poteſtatem ordinis exequi in tanta, vel in tali materia, non receperunt niſi à Petro poſt miſſionem Spiritus ſancti. Vnde ſuper illo

A verbo Lucę vltimo: Vos autē ſedete in ciuitate quoad vſque induamini virtute ex alto. Dicit Chryſoſt. ꝙ ſicut milites inuaſuros multos, nemo Dux ſinit exire, donec armati ſint: ſic & Apoſtolos ante Spiritus ſancti deſcenſum Chriſtus egredi nō permiſit. Planum eſt autem, quòd poſt miſſionem Spiritus ſancti ſolus Petrus caput Apoſtolorum, & omnium populorum remanſit.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd prædicare Euangelium pertinet ad poteſtatem clauium: ſoli autem Petro poteſtas clauium commiſſa eſt, vt patet Matth. 16. Et ideo illa deſtinatio prędicatorū Matth. vltimo, intelligebatur eſſe fienda auctoritate Petri.

Ad tertium eſt dicendum, quòd verum eſt, Paulum immediate à Chriſto fuiſſe electum, & ideo nō

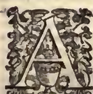
B expediebat * vt ad Petrum iret recepturus ab eo prędicationis officium, quod tamen ipſe fecit, quia contulit cum ipſo, & cum alijs Apoſtolis de euangelio quod prædicabat gentibus, in quo oſtendit (vt dicit Hiero.) non habuiſſe ſecuritatem Euangelij, niſi eſſet auctoritate Petri, & aliorum Apoſtolorum roboratum.

* al. oportebat.

ARTICVLVS II.

VTR. PERFECTIOR FVERIT in Apoſtolis ſtatus Religionis, quàm prælationis.

C Faciunt tradita per B. Thomam 2. 2. q. 184. art. 7.

AD ſecundum ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ in Apoſtolis perfectior fuerit ſtatus Religionis, quàm prælationis. Quia ſtatus perfectionis conſiſtit in charitate: ſed charitas Dei, cui inſiſtūt Religioſi, eſt perfectior, quàm charitas proximi, cui inſiſtunt Prælati. Perfectior ergo fuit in Apoſtolis ſtatus Religionis, quàm pręlationis.

2 Prętertea: Prælati inſiſtunt vitæ actiuę: Religioſi vero vitæ contemplatiuæ. Sed perfectior eſt vita contemplatiua, quàm vita actiua: Lucæ 10. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

D 3 Præterea: Poſſeſſio temporalium repugnat perfectionis ſtatui. Sed Prælati poſſunt poſſidere temporalia, non autem Religioſi. Perfectior ergo erat in Apoſtolis Religionis ſtatus, quàm prælationis.

In Contrarium eſt. quia Prælatorum eſt alios perficere: Religioſorum autem, quòd ſolum ſint in ſeipſis perfecti. Sed longe maior perfectio requiritur ad perficiendum alios, quàm quòd quis in ſeipſo ſit perfectus.

RESOLVTIO.

Prælationis ſtatus in Apoſtolis fuit perfectior, dignior, vtilior, & difficilior, quàm ſtatus Religionis.

Re-

RESPONDEO, dicendum, ꝙ (sicut supradictũ est) Apostoli fuerunt vocati ad statum Religionis, & ad statum prælationis. Si ergo fiat comparatio de statu vno, respectu alterius, possumus dicere, ꝙ status Prælationis in eis respectu status Religionis, fuit perfectior, fuit dignior, fuit vtilior, & fuit difficilior. Perfectior quidem propter abundantiorem dilectionem. Vnde abundantem dilectionem Christus expetiuit à Petro, quando sibi oues regendas commisit, sicut dicit glo. Ioan. 21. Dignior vero propter personę repræsentationem. Existentes enim Apostoli in statu Religionis Christum imitabantur; Sed existentes in statu prælationis Christum repræsentabãt, & eius vicem gerebant. Vnde Paulus existens in statu Religionis, dicebat: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. sed existens in statu prælationis dicebat 2. Cor. 2. Ego quod donaui vobis, si quid donaui propter vos in persona Christi. Vtilior autem propter proximorum exhortationem. tenẽtur enim Prælati non solum seipsos, immo suos subditos in his, quæ sunt fidei, illuminare, & ad diuinum cultum ordinare. Vnde. 1. ad Tim. 4. Paulus scribens Timotheo dicit: Esto * fidelibus exemplũ in cõuersatione, in verbo, in charitate. & dum venio, attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ. Sed difficilior propter temporalium, & spiritualium administrationem, quorũ administratio magni laboris, & difficultatis est, propter diuersitatem, & interdum prauitatem illorum, quibus ministrantur, quos nisi Prælati dispositos videant, & paratos, magnis cruciatibus affliguntur, sicut de illo sancto Loth scribitur 2. Petri. 2. Aspectu enim, & auditu iustus erat habitans inter eos, qui de die in diem animã iustam iniquis operibus cruciabant. Excessit ergo status Prælationis in Apostolis eorum met statum Religionis in perfectione, in dignitate, in vtilitate, & difficultate.

* al. Fidelium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ perfectio dilectionis proximi ex perfectione diuinæ dilectionis sumit originem. quando quidem diuina dilectio tanta est in aliquo, vt non solum sibi velit seruire, & eius dulcedine frui, immo omnibus alijs seruire cupit, & ad eius fruitionẽ inducere propter Deũ. Planum est autem, quòd talis dilectio perfectior est, quàm si solum ipse diuino cultui vacaret. Vnde 2. Cor. 5. dicit Apostolus: Siue mente excedimus Deo, puta ad honorem Dei omnia temporalia contemnẽdo: Siue sobrij sumus vobis ad vestram vtilitatem, charitas Christi vrget nos. quia Christi charitas vrget, vt omnia pro vobis faciamus, sicut dicit glo. perfectior enim charitas est, qua quis seruit amico, & domino propter Dominum, quàm Domino tantum.

AD secundum est dicendum, ꝙ non sic vita actiua attribuenda est Prælato, vt vita contemplatiua priuetur, cum Grego. dicat in Pastorali c. 16. Sit Rector singularis compassione proximis, præ cunctis contemplatione suspensus, vt per pietatis viscera in se infirmitatem cæterorum transferat, & per speculationis altitudinem semetipsum quoq; inuisibilia petendo transcendat.

E AD tertium est dicendum, quòd Prælati possessiones non quasi proprias, sed sicut communes dispensant, iuxta illud, quod scribitur 12. q. 1. Expedit facultates Ecclesiæ possideri, & proprias perfectionis amore contemni. quia non propriæ sunt, sed communes Ecclesiæ facultates. Talis ergo possessio in nullo repugnat statui perfectionis, immo auget.

ARTICVLVS III.

VTRVM ILLI SEPTVAGINTADUO Discipuli assumpti fuerint ad Prælationis statum.

F D tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd illi septuagintaduo Discipuli assumpti fuerint ad Prælationis statum. Quia illi sunt Prælati, quibus cura animarũ cõmittitur, sed illis Discipulis cura animarum commissa est. Ergo ad Prælationis statum sunt assumpti.

2 Præterea: Solis Prælatis licitum est viuere de stipendijs suorum subditorum. Sed illis Discipulis cõcessa est virga, per quam potestas recipiendi necessaria intelligebatur, vt dicit glossa Mar. 6. Ergo Prælati erant.

3 Præterea: Prædicare Euangelium ordinaria potestate non conuenit nisi Prælatis. Sed illis concessum est prædicare Euangelium ordinaria potestate. G Ergo assumpti fuerunt ad prælationis statum.

IN CONTRARIVM est. quia sic illi Discipuli assumpti sunt sicut fuerunt assumpti seniores Israel, tempore Moysi Exodi 18. vt dicit glossa Lucæ 10. sed illi Discipuli sic assumpti sunt, vt Spiritus sancti gratia adiuti implentes denarium legis intendant ad contemplationem conditoris, sicut dicit glossa Exodi 18. Sed implere præcepta legis est infra statum prælationis. Non ergo fuerunt assumpti ad prælationis statum.

RESOLVTIO.

H *Septuagintaduo Discipuli ad statum Prælationis propriè assumpti non fuerunt, sed Apostolorum coadiutores dici debent.*

RESPONDEO, dicendum, ꝙ aliud est esse animarum Pastores, & aliud Pastorum coadiutores. Esse namque animarum Pastores proprium fuit Apostolorum, & nunc est Episcoporum, qui eorum successores sunt. De quibus scribitur Hierem. 3. Dabo vobis Pastores secundum cor meum, & pascent vos scientia, & doctrina. Esse vero Pastorum coadiutores proprium fuit illorum 72. Discipulorum, quorum nunc successores sunt Presbyteri, & Curati. Vnde dicit glossa Bedæ Lucæ 10. ꝙ sicut 12. Apostolos formã Episcoporũ præmonstrare nemo est, qui dubitet: sic illos 72. figuram Presbyterorum

torum geſſiſſe manifeſtum eſt. Non ergo illi 72. aſſumpti fuerunt propriè ad ſtatum Prælationis, ſed magis ad ſtatum Apoſtolorum, & Prælatorũ ſubuentionis, ſicut nunc Presbyteri non ſunt propriè Paſtores, ſed ſunt Paſtorum coadiutores.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicẽdum, quòd cura animarum fuit commiſſa illis Diſcipulis, & committitur nunc Presbyteris ſicut coadiutoribus,& miniſtris, modo,quo dicit Apoſtolus ad Titum 1. Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt ea,quæ deſunt,corrigas, & conſtituas per ciuitates Presbyteros, ſicut ego tibi diſpoſui.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd ſicut Epiſcoporum eſt Presbyteros ordinare, ſic eis conuenit ſtipendia taxare. Quãuis enim iure naturali, & diuino indultum ſit, vt qui altari ſeruit,de altari debet viuere,ſicut dicit Apoſtolus 1. Cor.9.& ſic cenſuit Chriſtus quolibet iure licere, vt dignus eſſet operarius mercede ſua, Lucæ 10. Hoc tamen non niſi auctoritate Apoſtolorum,& Epiſcoporum eorum ſucceſſorum ſuppoſuit eſſe fiendum.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ prædicationis officium nulli habenti prælationis ſtatim poteſt committi, quia eis conuenit iure prælationis. Vnde illis ſeptuagintaduobus Diſcipulis officium prædicationis commiſſum eſt in adiutorium Apoſtolorum. Quia enim meſſis multa erat, & Apoſtoli pauci operarij, aſſumpſit illos ſeptuagintaduos non in prælationem, ſed in eorum ſubuentionem. Per quod monſtrauit, vt Epiſcopi Apoſtolorum ſucceſſores ex multiplicatione meſſis idoneos viros debeant aſſumere coadiutores ipſorum in Euangelij prædicatione, & Sacramentorum adminiſtratione.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM ILLI SEPTEM Diaconi aſſumpti fuerint ad Prælationis ſtatum.

AD quartum ſic proceditur: Videtur enim, quòd illi ſeptẽ Diaconi aſſumpti fuerint ad Prælationis ſtatum. Scribitur enim 1. Timot.3. Diaconi,qui bene miniſtrauerint, gradum ſibi bonũ acquirent. Sed habere gradum bonum,eſt habere Prælationis ſtatum.

2 Præterea: Excommunicare pertinet ad ſtatum Prælationis: ſed Diaconi poſſunt excommunicare. Ergo eis conuenit Prælationis ſtatus.

Act.6. 3 Præterea: Apoſtoli eligentes illos ſeptem Diaconos dixerunt: Conſiderate fratres ex vobis viros ſeptem boni teſtimonij plenos Spiritu ſancto,quibus electis orantes impoſuerunt eis manus.Sed ſic vnuſquiſq; ad ſtatum Prælationis aſſumitur per impoſitionem manus ex inuocatione Spiritus ſancti.

A IN CONTRARIVM eſt. quia Apoſtoli erãt Epiſcopi, & Prælati. ſed illi non ſunt vocati ad ſtatum Apoſtolatus, vel Epiſcopatus. Ergo nec ad ſtatũ Prælationis.

RESOLVTIO.

Septem Diaconi potius ad Religionis,quàm ad Prælationis aſſumpti fuerunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd ad perfectã rationem Prælationis requiruntur tria,quantũ ad præſens. Primo, canonica electio, ad Hebræ. 5. Nullus aſſumat ſibi honorem,ſed qui vocatur à Deo tamquàm Aaron. Secundo,executionis adminiſtra-B tio 1. Petri 4 Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam in alterutrum illam adminiſtrantes,ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei. Tertio, ad curam ſuſceptam habendam perpetua obligatio. Prouerb. 6. Fili, ſi ſpoponderis pro amico tuo,defixiſti apud extraneum animam tuam, & illaqueatus es verbis oris tui. Ex quo enim cura animarum in voto ſuſcipitur ſolemni: non licet retro abire, niſi vel per ſuam negligentiam: propter quam eſt deponendus,& à cura remouendus. Vel per ipſius Papæ licentiam,qui poteſt in ſolemni voto diſpenſare. Magis ergo dicendum eſt, ꝙ illi ſeptem Diaconi vocati ſunt,vt præeſſent in ſtatu Religionis, quàm vt præeſſent in ſtatu Prælationis. Sunt enim præpoſiti illis, quæ omnia vendiderant, & vel pauperibus erogauerant, vel ad C pedes Apoſtolorum poſuerant, quibus prædicti ſeptem Diaconi in communi prouidebant neceſſaria ſpiritualiter, & temporaliter modo,quo faciunt Religioſi,qui renunciantes omnibus,quæ poſſidẽt,præficiunt eis aliquos, qui eis miniſtrẽt in ſpiritualibus, & tẽporalibus. Et in multis Eccleſijs cathedralibus, diaconi in tali gradu ponuntur, vt talem adminiſtrationem habeant. Vnde dicit gloſſa Act. 7. ꝙ hic iam diſcernebant Apoſtoli, & ſucceſſores eorum per Eccleſias conſtitui ſeptẽ diacones,qui eſſent ſublimioris gradus cæteris, & proximi circa aram quaſi columnæ aſſiſterent,non ſine ſeptennarij myſterio.

Ad Argumenta.

D AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ ſignãter ibi dicit: Qui bene miniſtrauerint, ſibi gradum bonum acquirent, vt fiant Epiſcopi, non ꝙ ſint Epiſcopi, ſicut gloſſa exponit. non habent ergo diaconi gradũ Prælationis,ſed pñt ſibi acquirere Prælationis gradũ,ſi in gradu,in quo ſunt,benè miniſtrauerint.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd diaconi poſſunt excõicare, non propter receptam Prælationem, ſed propter cõmiſſam iuriſdictionem,ſicut qui præſunt Religioſis excõicare poſſunt,qui tamen propriè non ſunt Prelati, ſed miniſtri ad tempus curam aliquorum recipientes.

AD tertium eſt dicendũ,ꝙ Prelatio propriè ſumpta,de qua nunc loquimur,non recipitur per manus impoſitionem: ſed magis per voti ſolemnizationem, per aliquod conſecrationis,& benedictionis ſignum.

QVÆ-

QVAEST. LXXXIX. DE APOSTOLORVM PAVPERTATE.

VLTERIVS videndum est de Apostolorum paupertate. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Apostolis fuerit interdicta possessio pecuniæ, & rerum mobilium.

Secundo, Vtrum Apostolis fuerit interdicta possessio rerum stabilium.

Tertio. Vtrum præceptum datum Apostolis Mar. 10. De non possidendis rebus temporalibus per Christũ ex toto fuerit reuocatum.

Quarto, Vtrum Apostoli mendicauerint ostiatim.

ARTICVLVS I.

VTR. APOSTOLIS FVERIT prohibita possessio pecuniæ, & rerum mobilium.

Turrecrem. in Summa de Ecclesiã, lib. 2. cap. 112. ad decimam obiectionem.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, q Apostolis non fuerit interdicta possessio pecuniæ, & rerum mobilium. Non enim fuerunt maioris perfectionis Apostoli, quàm Christus. Sufficit enim Discipulo, si sit sicut Magister eius Matthæi 10. Sed Christus pecuniam seruari fecit, & loculos Iudæ recommendauit, vt patet Ioan. 13. Ergo possessio pecuniæ, & aliarum rerum mobilium Apostolis interdici non debuit.

2. Præterea: Apostoli dimiserunt omnia temporalia propter Christum. Matthæi 19. Ecce nos reliquimus omnia. Si ergo non potuissent seruare pecuniã à fidelibus eis oblatam, nõ habuissent necessaria, quæ Deus etiam animalibus brutis non subtrahit, iuxta illud Psal. 146. Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum.

3. Præterea: Sicut cibaria sunt necessaria ad victũ, sic calciamenta, & tunicæ ad vestitum. Possessio ergo talium non debuit esse prohibita Apostolis.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur Matth. 10. Nolite possidere aurum, neque argentũ, neque pecuniam in zonis, neque duas tunicas, neque virgam.

RESOLVTIO.

Rerum mobilium possessio Apostolis non fuit pro- E *hibita, quantum ad vita necessaria: sed quantum ad solicitudinem: & vnde ea habituri, aut recepturi essent, fuit ostensum.*

RESPONDEO, dicendum, quòd hanc quæstionem mouet Augustinus in 2. libro de consensu Euangelistarum dicẽs, Matthæum, & Marcum contrarium loqui de vestimentis, & calciamentis. Tomo 4. cap. 30. Nam Matth. dicit calciamenta in via non esse portanda: neque duas tunicas habendas, neque virgam ferendam. Marcus verò ait, q sandalibus debẽt esse calciati, & nihil aliud deberent portare, nisi virgam. Ad hoc ergo respondet August. q dominus nũquàm prohibuit Apostolis, vt vitæ necessaria in victu, & F vestitu non haberent, sed vnde talia habituri essent, & à quibus recepturi, ostendit. Nam statim cum dixit: Nolite possidere aurum, vel argentum, neque pecuniam in zonis, neque calciamenta, neque duas tunicas, neque virgam, immediatè adiecit: Dignus est enim operarius cibo suo. voluit ergo Christus suos Apostolos, & alios suæ doctrinæ Prædicatores ab omni mundi solicitudine esse remotos, & necessaria vitæ quæcumque siue magna, siue parua ab illis, quibus prædicabant, pro stipendijs esse ministrãda: calciamenta verò, & sandalia, vel virga per Matth. Apostolis prohibita, & per Marcum concessa secundum Aug. ibidem non sub eadem significatione accipiuntur, sicut aliter accipitur tentatio, cum dici- G tur: Tentauit Deus Abraham: & aliter cum dicitur: Gen. 22. Deus neminem tentat. Iac. 1. Quia primo modo sumitur pro tentatione probationis: secundo pro tentatione seductionis. sic cum dicitur: Iudica me Deus, intelligitur de iudicio discretionis: Cum vero dicitur: Resurgent impij in Resurrectione iudicij, intelligitur de iudicio condemnationis. Eodem modo cum prohibet Matth. calciamenta, & virgam portare, intelligit etiam minima necessaria à subditis eis esse corporaliter ministranda. Cum verò Marcus concedit sandalia, & virgam intelligit per virgam Apostolicã potestatem, qua liceat eis necessaria sumere. Per sandalia verò intelligit, vt pes Apostolorum neque sit tectus, vt Euangelica doctrina occultetur: neq; nudus H ad terram, vt terrenis commodis * innitantur. * al. inuicẽtur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd dominus non mandauit Apostolis pecuniãm non esse expendendam ad necessariorum emptionem, sed nõ esse possidendam ad thesaurizationem, & superfluã retentionem. Vnde secũdum August. sic præceptum fuit.

A fuit Apoſtolis, pecuniam nõ eſſe ferendam in zonis, ſicut præceptum fuit, in craſtinum non eſſe cogitandum, vel ſeruandum. Planum eſt autem, non ſic præceptum eſſe in craſtinum non eſſe cogitandum, ꝙ pecunia ad vſum neceſſaria à Sanctis non ſeruaretur: ſed ne propter hoc Deo ſeruiatur, & ne propter temporalia bona, iuſtitia deſeratur.

In Matth. c. 10. Tom. 6. AD ſecundum reſpondet Hieron. dicens, ꝙ qui diuitias detruncauerat (*quæ per aurum, & argentum, & pecuniam deſignantur*) etiam vitę neceſſaria prope modum amputat; vt Apoſtoli, qui veræ Religionis Doctores inſtituebant omnia Dei prouidentia gubernari, ſeipſos oſtenderent nihil cogitare de craſtino. Tanta enim (vt dicit Beda) debet eſſe prædicatori de Deo fiducia, vt præſentis vitæ ſumptus quamuis non prouideat, tamen hos ſibi non deeſſe certiſſime ſciat: ne, dum mens eius occupetur ad temporalia, minus alijs prouideat æterna. In Mar. c. 6.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ ſicut dicit Chryſoſtomus, per duas tunicas duplex veſtimentum intelligitur: Vnũ, quo homo induatur: & reliquum, quod in futurum reſeruetur. Præcepit ergo Chriſtus, ne quiſquam præter eam tunicam, qua eſſet indutus, aliam portandam putare eſſet ſolicitus, cum ex poteſtate data omnia neceſſaria magna, & minima à fidelibus eſſent miniſtranda.

ARTICVLVS II.

VTR. APOSTOLIS FVERIT interdicta poſſeſſio rerum immobiliũ.

AD ſecundum ſic proceditur, Videtur enim, ꝙ Apoſtolis non fuerit interdicta poſſeſſio rerum ſtabilium Non eſt enim aſſerendũ, interdictum, quod non legitur in Scriptura ſacra interdictum. Sed non legitur de Apoſtolis, ꝙ poſſeſſiones habere fuerit eis interdictum. ergo.

2 Præterea: Apoſtoli ſiẽdi erãt Patres pauperum. Mar. 14. Semper pauperes habetis vobiſcum, & cum volueritis, poteritis illis benefacere. Sed non potuiſſent pauperibus ſubuenire, ſi nihil habuiſſent de mobilibus, vel ſtabilibus.

3 Præterea: Si Apoſtolis fuiſſet interdicta poſſeſſio temporalium mobilium, vel ſtabilium, coacti fuiſſent manibus laborare, & prædicationis officio non vacare. quod tamen non legitur niſi de Paulo, quòd manibus laborauerit.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur Act. 4. Quotquot erant poſſeſſores agrorum vendebant, & pretia ponebant ad pedes Apoſtolorum. Quod non feciſſent, ſi licitum fuiſſet Apoſtolis poſſeſſiones tenere.

RESOLVTIO.

Rerum immobilium poſſeſſio Apoſtolis fuit prohibita, propter earundem nimiam ſolicitudinem remouendam, propter cupiditatis ſuſpicionem tollendam, & propter Chriſti perfectionem imitandam.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ non eſt dubiũ ſecundum doctrinam Sanctorum, Apoſtolis interdictũ fuiſſe, ne agros, vel vineas, vel alia immobilia poſſiderent propter tria. Primo propter temporaliũ ſolicitudinem remouendam. multo enim maior ſolicitudo requiritur circa agrorum culturam, quam circa ſeruandam pecuniam. quia temporale adminiculum ex agris, vel vineis poſſeſſis maius eſt, quàm ſi bona mobilia habeantur, ad quorum culturam tota ſæcularis vita occupatur. Si ergo propter ſolicitudinem temporalium remouendam prohibita fuit Apoſtolis poſſeſſio pecuniæ, & aliarum rerum mobilium; B Multo magis intelligitur fuiſſe interdicta poſſeſſio agrorum, & aliorum rerum immobilium. Secundo propter cupiditatis ſuſpicionem tollendam. Dicit enim Hiero. quòd ſi Apoſtoli aurum, vel argentum ſeu pecuniam habuiſſent, ſuſpicio fuiſſet de eis, ꝙ non cauſa ſalutis hominum, ſed cauſa lucri prædicarent. Manifeſtum eſt autem, ꝙ ſi ipſi poſſeſſiones accepiſſent non minus, immo multo magis ſuſpecti fuiſſent, quòd propter quæſtum predicaſſent, quàm ſi aurum, vel argentum poſſediſſent. Tertio propter eorum Magiſtri perfectionem imitandam. quamuis enim Chriſtus loculos habuerit aliorum infirmitati condeſcendens, † eos tamen non replebat de pecunia agrorũ, vel poſſeſſionũ. ſed ſolum de his, quę à Chriſti fidelibus ſibi erant oblata. Non ergo fuiſſent Apoſtoli Chriſti perfectionis imitatores, ſi poſſeſſiones C agrorum, vel vinearum habuiſſent.

In Matth. c. 10. Tom. 6.

† Qualiter hæc verba ſint intelligenda vide Turrecrem. in cap exẽplum. 12. q. 1. num. 3 & Caietanum apud B. Thomã 2. 2. q. 188. art. 7.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd legitur obſeruatio, licet non legatur prohibitio. Actuum enim 4. ſcribitur, quòd poſſeſſiones vendebantur, & ad pedes Apoſtolorum ponebantur. Similiter legitur prohibitio minorum, puta pecuniæ, & rerum mobilium. Ergo multo fortius maiorum, vt agrorum, & vinearum, & aliorum immobilium.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Apoſtoli efficiẽdi erant Patres pauperum propter eorum recommẽdationem: recommendabant enim eos in eorũ prædicationibus Chriſti fidelibus, ſicut patet de Paulo D 2. Cor. 8. Et Gal. 2. dicit: Tantum vt pauperum memores eſſemus: quod etiam ſolicitus fui hoc ipſum facere. Et propter eorum ſuſtentationem, quando facultas occurrebat. Dicit enim Chryſo. quòd per hoc, ꝙ Chriſtus loculos habuit, exemplum nobis monſtrauit, vt omnem hominem quantumcumque pauperem, & mundo animum habentem crucifixum, oportet pauperum magnam curam, & valde magnam procurationem habere.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Apoſtoli non indigebant manibus laborare † eo ꝙ ex ſeminatione Spiritualium, vitæ neceſſaria ex debito iuſtitiæ poterant recipere. Nec tamen Paulus, qui iure ſuo ceſſit, ne aliquando ſtipendia à ſubditis reciperet propter ſcandalum pſeudo Apoſtolorum vitandum, ſemper, & vbique

† B. Thom 2. 2. q. 187 art. 3.

vbique manibus laborabat. Vbi enim Iudæis prædicabat, qui solum diebus sabbatis soliti erant prędicationes audire, alijs diebus manibus laborabat. Sed vbi prędicabat Gentilibus, quibus omni die verbum Euangelij nunciabat manibus non laborabat: immo de stipendijs subditorum viuebat. Dicit enim ipse Philip. vltimo: Scitis enim vos, ꝙ in principio Euangelij, quando profectus sum à Macedonia, nulla mihi Ecclesia communicauit in ratione dati, & accepti, nisi vos soli. quia Thessalonicã semel, & bis in vsum mihi misistis. Ex quo datur intelligi (vt glossa dicit) ꝙ quãdo Paulus erat apud Thessalonicam, manibus non laborabat, ne prædicationis officium detrimentum pateretur.

ARTICVLVS III.

VTRVM PRAECEPTVM datum Apostolis, de non possidendis temporalibus, ex toto fuerit reuocatum.

Faciunt tradita per Canonistas in c. expedit. 12. q. 1. & B. Thom. 2. 2. q. 188. art. 7.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ pręceptum datum Apostolis Matth. 10. de nõ possidendis temporalibus, per Christum ex toto fuerit remotũ. Scribitur enim Lucæ 22. ꝙ cũ quęsiuisset Christus, à Discipulis: Quando misi vos sine sacculo, & pera, numquid aliquid defuit vobis, Et respondentibus illis: Nihil? dixit: Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter & peram: & qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium. Fuit ergo illud præceptum primum ex toto reuocatum.

2 Præterea: Act. 4. scribitur, ꝙ omnes vendebant possessiones, & prætia ponebant ad pedes Apostolorum. Post ascẽsionem ergo Christi licitum fuit Apostolis aliquid in communi habere. & sic illud primum mandatum, de non possidendo aliquid, fuit reuocatum.

3 Præterea: Quod erat maioris perfectionis, in Apostolis per Christum inducendum erat. Sed hoc erat maioris perfectionis proprijs renunciare, & possessiones Ecclesiæ in communi habere, vt scribitur 12. q. 1. c. Expedit.

IN CONTRARIVM est. quia Christus per illud præceptum voluit suos Apostolos à solicitudine temporalium esse retractos. sed illud numquam fuit reuocatum. Ergo nec primum.

RESOLVTIO.

Praceptum Apostolis datum de non possidendis temporalibus ex toto reuocatum non fuit: sed tempore passionis fuit iure relaxatum.

E RESPONDEO, dicendum, quòd vel quæritur de illius præcepti, in casu, relaxatione, vel de eius totali amotione. Primo modo planum est, quòd, imminente passione Christi, illud præceptum in suo rigore fuit relaxatum. Dicit enim Beda Lucæ 22. quod non eadem viuendi regula, persecutionis, & pacis tẽpore, Christus Apostolos informauit. Missis namque Discipulis ad prędicandum, ne quid tollerent in via, præcepit, ordinans, vt qui Euangelium nunciat de Euangelio viuat. Instante vero mortis articulo, & tota illa gente iudaica Pastorem simul, & gregem persequente, congruam regulam tempori decernit, permittens, vt tollant victui necessaria, donec sopita insania persecutorum, tempus euangelizandi redeat. Vbi nobis quoque dedit exemplum, iusta causa nonnumquam instante, quædam de nostri propositi rigore posse sine culpa intermitti.

F Sed secundo modo, planum est, quòd illud præceptum non fuit reuocatum: immo magis confirmatũ. Quod patet per Apostolorum obseruationem, & per contrafacientium punitionem. Scribitur enim Act. 4. qđ multitudidis credentiũ erat cor vnum, & anima vna, nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia: & ne aliquis posset dicere, eos habere possessiones communes, puta agros vel vineas, hoc per sequentia excluditur. Sequitur enim: Quotquot possessores agrorum, aut domorum erant, vendebant, & pretia ponebant ad pedes Apostolorum. Ex quo patet per Apostolorum obseruantiam, quòd illa solum, quę ad

G necessitatem vitę pertinebant, communiter habebantur, possessionibus omnibus omnino abdicatis. Similiter patet hoc per contrafacientium punitionem. Scribitur enim ibi, quòd Ananias, qui fraudauit de pretio agri, partem occultans, & partem offerens, audita reprehẽsione Petri, cecidit mortuus. Act. 4. quia contra sententiam Domini fecit dicentis: Si vis Matth. 19. perfectus esse, vende omnia, quę habes. non dicit, partem. Inceperat ergo Ananias perfectionem, vendendo: sed non perfecit totum, dando, vt glossa dicit. Barnabas vero, qui totum pretium sui agri obtulit, ad consortium Apostolorum est assumptus, & in societatem Paulo Apostolo assignatus, vt glo. ibi exponit. Ex quo exprese patet, ad perfectionem vitæ Apostolicæ pertinere, nihil possidere, præter illa, quæ sunt victui necessaria in prædicationis stipendium, non

H præmium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd sicut dicit August. in illa relaxatione præcepti nulla fuit inconstantia præcipientis, sed iusta ratio dispensantis. Ex qua pro temporũ diuersitate pręcepta, vel consilia, vel promissa mutantur. Vnde non fuit facta per Christum illius præcepti remotio: sed solum pro tempore passionis aliqualis relaxatio. quo tempore Apostoli necessaria vitæ inuenire non potuissent, intus existentes cõgregati propter metum Iudæorum.

AD secundum est dicendum, ꝙ ibi non scribitur, Apostolos possessiones habuisse, sed pretia in communi seruata fuisse secundum indigentiam magis, quàm

quàm ſecundum ſufficientiam, in quo etiam aliquid de rigore vitæ Apoſtolicæ relaxatum eſt. quia Chriſtus perſonam infirmorum aſſumpſit, quando loculos habuit, quos tamẽ non replebat de pecunia agrorum, vel poſſeſſionum poſſeſſarum per eos, vel per ſuos Apoſtolos, ſed à Chriſti fidelibus oblata.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ adhuc maioris perfectionis eſſet proprijs renunciare, & poſſeſſiones Eccleſiæ non habere in communi, modo, quo Apoſtoli non habuerunt: qualiter tamen hoc intelligatur, inferius magis patebit.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM APOSTOLI MENDICAVERINT oſtiatim.

AD quartũ ſic proceditur. Videtur enim, quòd Apoſtoli non mendicauerint oſtiatim. Dicit enim Apoſtolus 1. ad Theſſal. 2. Neque enim aliquando fuimus in ſermone adulationis, ſicut ſcitis: neq; in occaſione auaritiæ, Deus teſtis eſt: Sed illi, qui mendicant, coguntur adulari illis, à quibus petunt. Ergo Apoſtoli non mendicabant.

2 Præterea: Mendicantes tædium inferunt illis, à quibus petunt. Sed ſicut dicit gloſſa 2. Cor. 9. Super illo verbo: Hilarem enim datorem diligit Deus: qui dat, vt careat tædio interpellantis, non vt reficiat viſcera indigentis; & rem perdit, & meritum: Sed Apoſtoli non debebant eſſe cauſa perditionis meriti aliquorum. Ergo non debebant mendicare.

3 Præterea: Mendicantes oneroſi, & graues ſunt illis, à quibus petunt. Sed Apoſtolus dicit 2. Cor. 12. Ecce paratus ſum ad vos venire, & non ero vobis grauis.

In Contrarivm eſt Apoſtolus 2. Corin. 8. Qui petebat eleemoſynas pro alijs. Ergo & pro ſeipſo petere tenebatur.

RESOLVTIO.

Apoſtoli propter præceptam paupertatem, & hoſpitalitatem ab eis obſeruatam, & propter hæreſim ſtirpatam ab alijs neceſſaria petierunt.

A Respondeo, dicendũ, ꝙ Apoſtolos mendicaſſe, & ab alijs neceſſaria petiuiſſe, quod eſt mendicare, multipliciter patet. Primo, propter præceptam paupertatem ab eis obſeruatam. Præceptum enim eis fuit Matth. 10. Vt ſic pauperes incederent in prædicationis officio, quatenus nihil portarent, nec victui neceſſaria. Et planũ eſt, ꝙ tunc imperioſè non poterant præcipere, vt reciperẽt, quæ neceſſaria erant, ab illis, quibus prædicabant: nondum Euangelio pronunciato, & Eccleſia nondum in aliqua parte fundata. Ergo tunc ſaltem manifeſtum eſt, quòd neceſſaria victus humiliter petebant, quod eſt mendicare.

B Secundo, propter hoſpitalitatem ab eis commendatam. Dicit enim Apoſtolus ad Rom. 12. Hoſpitalitatem ſectantes, neceſſitatibus Sanctorũ communicantes. Et 3. Ioan. 1. ſcribitur: Chariſſime, fideliter facis, quicquid operaris in fratres, & maximè in peregrinos, qui teſtimonium reddiderunt charitati tuæ in conſpectu Eccleſiæ: quos, benefaciens, deducis dignè Deo, quia pro nomine Chriſti profecti ſunt: & iſti erant Diſcipuli Apoſtolorum, vt gloſsa dicit, quià propria Patria expulſi erant, alieni facti à proprijs rebus, vnde mendicare cogebantur. Tertio,

C propter hæreſim ſtirpatam. Diotrepes † enim detrahebat, & diſsuadebat hoſpitalitatem, tamquàm indignũ eſset, relinquẽtibus omnia pro amore Chriſti mendicare, & hoſpitia quærere. Contra quẽ ſcribens Ioan. dicit: Si venero, commoneam eius opera, quæ facit verbis malignis garriens in vos, & quaſi iſta non ſufficiant ei, nec ipſe ſuſcipit fratres: & eos, qui ſuſcipiunt, prohibet, & de Eccleſia eijcit.

† Vide Prateolũ lib. 4. de ſectis hæreticorum, cap. 12.

Canonica 3. c. vnico.

Ad Argumenta.

D Ad primvm ergo eſt dicendum, ꝙ Apoſtoli non cogebantur adulari, quia ab illis recipiebant neceſsaria, quibus ſpiritualia miniſtrabant. Vnde eos non oportebat adulari, quia eis non dabantur neceſſaria propter eos, ſed propter Chriſtum, cuius ſerui erant, & quem nunciabant.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd tædium non fit, immo ſolatium illis, quibus verbum Dei nunciatur. Nec propter reprobos prædicatio Apoſtolorum erat dimittenda electis, qui de receptione Apoſtolorum tædio non efficiebantur, ſed lætabantur.

Ad tertium eſt dicendum, quòd Apoſtoli modicis contenti erant, & tamen magnum fructum faciebant. Vnde non erant graues, vel oneroſi illis, à quibus neceſſaria petebant, &c.

QVAEST. LXXXX. DE APOSTOLORVM CONTINENTIA.

EINDE dicendum est de Apostolorum cōtinentia. Circa quod quaeruntur Tria.

Primo, Vtrum continentia in Apostolis fecerit perfectionis statum.

Secundo, Vtrum coniugale vinculum diminuisset in Apostolis statum perfectionis.

Tertio, Vtrum continentia in Apostolis fuerit cum voto seruata.

ARTICVLVS I.

VTRVM CONTINENTIA IN Apostolis fecerit perfectionis statū.

Faciunt tradita per S.Thom.2.2.q.155.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ continentia in Apostolis non fecerit perfectionis statum. Quod enim repugnat virtuti, non facit statū perfectionis: sed continentia repugnat virtuti, cū teneat extremū, & virtus consistat in medio, vt scribitur 2. Ethicorum. Arist.2.Eth. cap.6. circa medium.

2 Praeterea: Perfectum dicitur, qđ finem attingit: sed existens in matrimonio potest finem attingere. Ergo continentia non facit ad statum perfectionis.

3 Praeterea: Perfectus est, qui omnes virtutes habet, vt dicit Origenes super Matth. Sed Apostoli habuerunt charitatem, quam habendo habuerunt omnes virtutes, vt idem dicit. Ergo absque omni continentia fuissent perfecti. Hom. 8.

IN CONTRARIVM est. Quia quod facit ad perfectionis statum in alijs hominibus, facit ad perfectionis statum in Apostolis. qui quàmuis sancti fuerint, tamen homines fuerunt: & si vinci à carne nō potuerunt, tamquàm spirituales, percuti tamen potuerunt, quia carnales, vt Chrys. dicit.

RESOLVTIO.

Continentia in Apostolis fecit perfectionis statum propter Christi consilium, & exemplum: propter eorundem Apostolorum documentum, & propter ipsius continentiae praemium.

RESPONDEO, dicendum, quòd continentiā fecisse in Apostolis perfectionis statum, quantum ad praesens, quatuor ostendunt.

Primum est Christi consilium: nam consilium nō E est nisi de opere perfectionis, & supererogationis: ipse autem dedit consilium suis Apostolis de continentia seruanda Matth.19. Vbi dicentibus Apostolis: Si ita est causa hominum cum vxore, non expedit nubere. Dicit eis: Non omnes capiunt verbum istud, sed qui potest capere, capiat. Quae vox est domini hortantis milites suos, & concitantis ad pudicitiae praemium, quasi dicat: qui potest pugnare, pugnet, & superet, & triumphet, vt Hierony. dicit. In Mat. 19.

Secundum est Christi exemplum. volēs enim eos ad continentiam inducere: exemplum posuit de Eunuchis dicens: Sunt Eunuchi, qui seipsos castrauerūt Matth.19. propter Regnum Coelorum, non propter membrorum abscissionem, sed propter malarum cogitationū F interemptionem: quia modica abscissio membri nō ita comprimit tentationes: & tranquillitatem facit, vt cogitationis fraenum, sicut Chrys. dicit. Homil.63. in Matth.

Tertium est Apostolorum documentum: Apostoli namque documenta dederunt de continentia seruanda, tamquàm de perfectionis opere: sicut patet de Paulo 1.Cor.7. Vbi data indulgentia de continentia coniugali, statim hortatur ad continentiam virginalem dicens: Volo autem omnes homines esse, sicut meipsum: sed vnusquisque proprium habet donum ex Deo. Et planum est, quòd alijs perfectionem non optabat, nisi quam in seipso seruabat, iuxta illud, qđ ipse dicit ad Rom.15. Non audeo aliquid loqui eorum, quae per me non efficit Christus.

G Quartum est ipsius continentiae praemium. Singulare enim praemium non datur, nisi pro singulari opere supererogationis, & perfectionis: continentiae autem promittitur singulare praemium, Sapientiae 4. Quam pulchra est casta generatio cum claritate. immortalis est enim memoria illius, quoniam apud Deum nota est, & apud homines. Et postea subditur: In perpetuum coronata triumphat, & incoinquinatorum certaminum praemium vincit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd continentia virtus est, & non repugnat virtuti: non obH stante, ꝙ extrema teneat. Nam virtutem consistere in medio, quatuor modis intelligi potest. Primo, ratione potentiae, in qua fundatur. Et sic nulla virtus consistit in medio, cum quaelibet virtus sit vltimum potentiae. Secundo ratione materiae, circa quam versatur. Et sic continentia non est virtus, quia priuatur vsu omniū venereorum. Tertio ratione circūstantiae, per quā laudatur, & ratione rationis, cui cōformatur. & istis duobus modis continentia est virtus, quia cōsistit in medio debitae circunstantiae, determinatum tempus, & determinatum statum obseruantis: & in medio

medio rationis debitum finem considerantis.

Ad secundum est dicendum, quod finis attingitur per continentiam coniugalem, & virginalem: tamen perfectiori, & faciliori modo attingitur per virginalē continentiam, quàm per coniugalem.

Ad tertium est dicēdum, quod habens charitatem habet omnes virtutes formaliter, & per charitatem vnusquisq; formaliter ponitur in statu perfectionis: materialiter tamen, & instrumentaliter multa alia faciunt ad perfectionis statum, inter quæ præcipuè ponitur continentia.

ARTICVLVS II.

Vtrum coniugale vinculum diminuisset in Apostolis perfectionis statum.

Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, quod coniugale vinculū non diminuisset in Apostolis pfectionis statum. abstinentia enim cibi, & potus facit ad statum perfectionis: sed carentia abstinētiæ in Apostolis non diminuit de statu perfectionis. Ergo nec carentia continentiæ diminuisset in eis perfectionis statum.

2 Præterea: Abraham, & alij sancti Patres fuerūt coniugati, & tamen fuerunt in statu perfectionis. Ergo similiter fuissent Apostoli in statu perfectionis in carnali coniugio existentes.

3 Pręterea: Perpetua obligatio voti facit perfectionis statum: sed talis perpetua obligatio est in matrimonio, quia vir potestatem sui corporis tradit vxori, & vxor viro. Apostoli ergo existentes in cōiugali copula fuissent in perfectionis statu.

In contrarium est, quia consilium est de operibus perfectionis, & potissimè de continētia, sicut patet per Apostolum 1. Cor. 7. Si ergo Apostoli non tenuissent tale consilium de continentia seruanda, non fuissent in perfectionis statu.

Resolutio.

Coniugale vinculum in Apostolis perfectionis statum diminuisset propter augmentum carnalis adhærentiæ, socialis complacentiæ, & carnalis concupiscentiæ.

Respondeo, dicendum, quòd quanto aliquid plus dimuit de feruore charitatis, quaquis Deum diligit, & omnia ordinat in ipsum tamquàm in finem, tanto plus diminuit de perfectionis statu. quia charitas vinculum perfectionis est, vt scribitur Colossen. 3. Diminuit autem feruorem charitatis, & per consequens perfectionis statum carnalis copula propter tria. Primo, propter augmentum carnalis adhærentiæ. tanta est enim adhærentia viri cū vxore, vt sicut qui adhæret Deo efficitur vnus spiritus cum ipso: sic qui adhæret vxori, efficitur vna ca-

A ro cum ipsa: vnde ex ore primi Parentis dictum est Gen. 2. Relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. Planū est autem, quòd quanto maior adhærentia est hominis cum carne, & cum mundo, tanto minoratur eius adhærentia cum Deo: vnde Apostolis volētibus perfectè Christo adhærere, vinculum coniugale omnino erat relinquendum. Secundo, propter augmentum socialis complacentiæ. Quantum enim malum fecerit complacentia vxoris in primo Parēte, effectus demonstrauit. qui (vt dicit Aug.) non fuit victus aliqua concupiscentia, nec ignorantia, sed quadā amicabili complacentia, ex qua interdum fit, vt offendatur Deus, ne offendatur homo, psuasioni vxoris obediens præcepta Dei contempsit: vnde dicit Apostolus 1. Cor. 7. Qui cum vxore est, solicitus est, quę sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est: quia partem de seipso dat Deo, partem dat mundo, & partem dat vxori, vt glosa dicit. Tertio, propter augmentum carnalis concupiscentiæ. dicit enim glossa super illo verbo 1. Cor. 7. Si nupserit virgo, non peccauit. Tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi: Quòd coniugati maiorem concupiscentiam habent in carne, quàm continentes propter continuā experientiam: propter perseuerantiam, & propter auxilij deficientiam. Apostolis ergo tendentibus ad perfectionis statum relinquendum erat vinculum coniugale. xj. sup Gen. cap. 43. Tomo 3.

B

Ad Argumenta.

C Ad primum ergo est dicendum, quòd ad hæc inducitur abstinentia cibi, & potus, vt seruetur continentia, eo quod corpus æstuās vino faciliter spumat in luxuriam, vt Hieronymus dicit. Christus autem suos Discipulos sui præsentia abstinentibus faciebat fortiores: vnde carentia illius abstinentiæ non diminuit in eis perfectionis statum: quia ipse tali via incessit, vt cum peccatoribus manducaret, & biberet. Post Ascensionem autem Christi Apostoli ieiunauerunt, & vigilijs, & ieiunijs eorum corpora castigabant: iuxta illud 1. Cor. 9. Castigo corpus meū, & in seruitutē redigo. Vinculum autem coniugale est perpetuū. Vnde quàmtumcumque Christus in sui pręsentia fecisset Apostolos coniugatos continentibus fortiores, D post suum tamen recessum diminuisset de eorū perfectionis statu copula coniugalis, sicut diminuisset de statu perfectionis eorum, si alijs operibus perfectionis, & supererogationis non institissent.

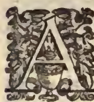
Ad secundum est dicendum, quòd ista duo simul stant, quod aliqui non sint perfecti, & tamen sint in statu perfectionis, sicut multi Religiosi eo ipso, quod in statu Religionis sunt, in statu perfectionis sunt: perfecti tamen non sunt, si opera perfectionis non impleant, sicut multi non existētes in statu perfectionis, perfecti tamen esse possunt. Vnde Abraham, & alij sancti Patres in statu cōiugali existentes perfecti fuerunt. Nam (vt dicit Aug. in libro de bono coniugali.) Continentia animi non corporis virtus est, sed virtus animi, quandoq; in opere manifestatur, qnq; in habitu latet. Ideo sicut non fuit impar meritum Cap. 21. Tomo 6.

in Petro, qui passus est, & in Ioan. qui passus nō est; sic non fuit impar meritum continentiæ in Ioanne, qui nullas expertus est nuptias, & in Abraham, qui filios generauit.

AD tertium est dicendū, quòd perpetua obligatio debet esse de his, quæ sunt perfectionis opera, non autem de copula coniugali, quæ ponitur esse indulgentiæ, non supereminentiæ. non enim dicit Christus quærenti perfectionis statum: Vade, & sta cum vxore tua: sed vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & sequere me. Obligatio ergo perpetua in temporalium carentia, in continentia, & obedientia, quæ sunt perfectionis opera, facit propriè perfectionis statum. Matth. 19.

ARTICVLVS III.

UTRUM CONTINENTIA IN Apostolis fuerit cum voto seruata.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd continentia in Apostolis nō fuerit cum voto seruata. Tanto enim laudabilius est, & magis meritorium, quāto est magis voluntarium: sed votum quandam necessitatem, & coactionem imponit: Diminuit ergo de merito, & per consequens de perfectionis statu.

2 Præterea: Dicit Prosper in libro de vita contemplatiua, sic abstinere, vel ieiunare debemus, vt non nos necessitati ieiunandi subdamus, ne iam non deuoti, sed inuiti rem volūtariam faciamus. Seruassent ergo Apostoli inuiti continentiam, si ex voto fuissent obligati.

In Matth. lib. 3. c. 19. 3 Præterea: Super illo verbo Matth. 19. Sunt eunuchi, qui de vtero matris sic nati sunt. dicit Hieron. quòd illi, qui non voluntate, sed natiuitate continētiam seruant, nō merentur, nec præmiantur. Continentia ergo in Apostolis debuit esse cum voluntate, & non necessitatis voto seruata.

IN CONTRARIVM est. quia perfectio Apostolorum fuit in obseruatione consiliorum, nō solum præceptorum. Sed consilium datur non solū de continentia: verum etiam de vouenda continentia, vt patet per glosam super illo uerbo: Vouete & reddite domino Deo uestro. Continentia ergo in Apostolis fuit ex voto seruata. Psal. 75.

RESOLVTIO.

Continentia ab Apostolis fuit cum voto seruata, cū sit magis meritoria: quia non modo corporis continentia Deo datur, sed voluntatis potentia, quę in bono firmatur. Adde, quòd ipsa continentia voto seruata ad cultum latriæ spectat.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut dicit Chrysost. super Matthæum: Disciplina Christi ex moribus suæ familiæ nobis demonstratur. Est au- E tem talis disciplina domini, vt perfectior, & magis meritoria sit continentia seruata cum voto, † quàm sine voto. Et ideo dicendum est, quòd talis fuit mos suę familiæ; puta Apostolorum, vt continentiam, & alia perfectionis opera cum voto seruarent. Quod autem maioris perfectionis, & maioris meriti sit continentia cum voto seruata, quàm sine voto, quantum ad præsens spectat, ex tribus patet. Primo ex parte eius, quod vouetur. Quanto enim aliquis plus dat alicui, tanto magis ab eo aliquid meretur. qui autem continentiam seruat propter Dei amorem, dat Deo solum corporis cōtinentiam; sed qui voto se astringit ad continentiam seruandam, dat Deo voluntatis potentiam; quia ex tunc facit se impotentem, vt aliud facere sibi non liceat. Plura ergo offert Deo continēs cum voto, quàm sine voto. F Secundo ex parte vouentis. Voluntas enim vouentis firmatur in bono proposito. Vnde sicut ad augmentum culpæ facit voluntas obstinata, & firmata in malo: sic ad augmentum meriti facit voluntas firmata, & stabilita in bono. Tertio ex parte ipsius Dei, cui votum redditur. Dicit enim Aug. in libro de Virginitate cap. 6. Virginitas, non quia virginitas: sed quia Deo dicata est, honoratur. Vnde ipsa virginitas voto seruata ad cultum latriæ pertinet.

† Videatur omnino S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 6.

Cap. 6. Tomo 6.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd opus ex voto factum non est inuoluntarium in omnibus. G Multi enim sunt, qui illa, quę vouerūt, tam prompta volūtate faciunt: vt si non vouissent, adhuc vouerēt. Dato tamen, quòd in aliquibus opus ex voto factum, vt est in se consideratum, non sit voluntarium: respectu tamen obedientiæ, quam vult implere seruādo votum, efficitur voluntarium, & magis meritorium, quàm si sola volūtate sine voto illud impleret.

AD secundum est dicendum, quòd Prosper loquitur in illo casu, quando quis nec voluntate bonum opus facit, nec retinet voluntatē votum seruandi, aut obediendi: sed tantum implet illud, quod vouit, vel quod ei præcipitur, humano timore, vel pudore. Talis enim quàmuis apud Deū habeatur voti fractor, & obedientiæ præuaricator: tamen ex quo ex charitate in principio vouit, meritum sibi reseruatur, si de ipsa cordis præuaricatione pœniteat.

H AD tertium est dicendum, quòd Saluator ibi distinguit tria genera continentium. Quia aliqui continētes sunt ex natura, eo quòd ex frigiditate, vel natiuitate sic orti sunt, vt continentes sint. Aliqui vero violentia, & necessitate: sicut illi, qui castrantur à Barbaris. Aliqui autem proposito, & voluntate. Et istis solum promittitur præmiū. Et ratio huius est, quia quàmuis in illis sit continentia corporalis, non tamen mentalis. Non enim habentibus membra genitalia abscissa, concupiscentia fit mansuetior, sed molestior. aliūde enim habet fontes sperma, quod in nobis est: sed si ipsa mens sobria fuerit, naturalium motuum nullum est nocumentum, vt dicit Chrysostomus Hom. 63. in Matth.

QVAE-

QVAEST. LXXXXI. DE APOSTOLORVM OBEDIENTIA.

VNC conſiderandum eſt de Apoſtolorum obedientia. Circa quod quæruntur Tria.

Primo, Vtrum obedientia Apoſtolos poſuerit in perfectionis ſtatu.

Secundo, Vtrũ obedientia in Apoſtolis magis fecerit perfectionis ſtatum, quàm caſtitas, vel paupertas.

Tertio, Vtrum obedientiam Apoſtoli voto promiſerint.

ARTICVLVS I.

VTR. OBEDIENTIA POSVERIT Apoſtolos in ſtatu perfectionis.

Faciunt tradita per B. Thom. 2.2.q.104.

D primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ obediẽtia Apoſtolos non poſuerit in perfectionis ſtatu. Per illud enim, quod quilibet tenetur ex pręcepto agere, nõ ponitur in ſtatu perfectionis. Sed ex præcepto tenetur homo Chriſto obedire: aliter ponitur extra ſtatum ſalutis Exodi 24. Omnia, quæ præcepit nobis dominus, faciemus: & erimus obedientes. Ergo Apoſtoli per obedientiam, qua Chriſto ſubdebantur, non ponebantur in ſtatu perfectionis.

2 Præterea: Naturale eſt debitum iuſtitiæ, vt inferiores ſuperioribus obediant ad Roma. 13. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: Sed naturalia non ponunt hominem in perfectionis ſtatu.

3 Præterea: Continentia, & temporalium carentia ponunt hominẽ in perfectionis ſtatu, vt patet Matthæi 19. Sed ſi Chriſtus mandaſset Apoſtolis vxores fornicarias accipere, ſicut mandatum fuit Oſeæ: & ſpolia aliquorum accipere, ſicut mandatum fuit Iudæis Exodi 12. talis obedientia fuiſset contra perfectionis opera. Ergo ſimiliter contra perfectionis ſtatum. Oſeæ 1.

IN CONTRARIVM eſt illud, quod ſcribitur Matthæi 10. Qui non accipit crucem ſuã, & ſequitur me, non eſt me dignus. Sed hæc fuit perfectio obedientiæ Apoſtolorum, ſequi Chriſtum vſque ad mortem non quamcumque, ſed crucis, ſicut patuit de Petro. Ergo talis obedientia poſuit eos in perfectionis ſtatu.

A *RESOLVTIO.*

Obedientia in ſtatu perfectionis Apoſtolos poſuit: quia Chriſti imitatores, aliorumq. hortatores fuerũt, & in ſe ipſis talis obedientię obſeruatores extiterunt.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ quanto aliquid magis naturaliter amatur: tanto perfectius cõtemnitur propter Chriſtum. Nihil autem eſt homini amabilius libertate propriæ voluntatis: quia per hãc homo Deo ſuo ſuperiori fruitur, ſibi æquali vtitur, & ſuis inferioribus dominatur. Vnde ſicut non eſt aliquid, quod homo naturali affectu magis refu-B giat, quàm ſeruitutem propter mortem, quæ eſt finis omnium terribilium: ſic homo non poteſt pro alio alicui plus impẽdere præter mortem, quàm ſeipſum eius ſeruituti ſubiugare. Propter quod Tobiæ 9. Nõ inueniens Tobias aliquid maius, quod Angelo offerret, quem hominem putabat, dixit: Si meipſum ſeruum tradam tibi, non ero condignus prouidẽtiæ tuę. Iſta ergo obedientia, qua Apoſtoli ſeipſos in Chriſti ſeruitutem tradiderunt, propriam voluntatem abnegantes, poſuit eos in perfectionis ſtatu propter tria.

Primo, quia in hoc fuerunt Chriſti imitatores, qui cum dixiſſet Matth. 26. Mi Pater, ſi poſſibile eſt, C tranſeat à me Calix iſte; ſtatim ſubdidit: Veruntamen, non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Et Ioann. 6. Deſcendi de Cęlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius, qui miſit me. Vnde ſicut ipſe Chriſtus voluntatem humanam, diuinæ voluntati ſuppoſuit: ſic Apoſtoli propriam voluntatem abnegantes, & ſe diuinæ voluntati ſupponentes, Chriſti imitatores facti ſunt.

Secundo, quia in ſeipſis talis obedientiæ fuerunt obſeruatores. Dicit enim Paulus Galat. 2. Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Chriſtus, quaſi ſuam vitam non ſuam exiſtimans, ſed Chriſti. Et ad Roman. 15. Debemus nos firmiores imbecillitatem in-D firmorum ſuſtinere: & nobis ipſis non placere, ſicut Chriſtus non ſibi ipſi placuit, ſed ſicut ſcriptum eſt: Improperia improperantium tibi ceciderunt ſuper me. Pſal. 68.

Tertio, quia ad hoc Apoſtoli fuerunt aliorum exhortatores. Dicit enim Paulus 2. Cor. 5. Quoniam Chriſtus pro omnibus mortuus eſt: ſic qui viuũt, iã non ſibi viuant, ſed ei, qui pro ipſis mortuus eſt, & reſurrexit: & non ſolum Chriſto, immo eius miniſtris hortatur eſse obediendum ad Hebræ. vltimo: Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis.

Ad Argumenta.

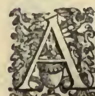
AD PRIMVM ergo est dicẽdum, quòd abnegare propriam voluntatem per obedientiam; Vno modo est de necessitate salutis, vt ꝙ non admittat homo in sua voluntate aliquid, quod sit contrarium diuinæ dilectioni. Alio modo supetogationis est, & cõsilij, vt ꝙ homo seipsum neget, quantum ad illa, quibus licite posset vti: in quibus alteri se supponere perfectionis est, & consilij. Apostoli autem non solum in illis, quibus poterant vti, immo in propria vita se odio habuerunt, & seipsos negauerunt propter Christum.

AD secundum est dicendum, quòd aliquid potest dici gratuitũ dupliciter. Vno modo ex parte operis. vt quando ad illud non obligatur ex præcepto. Alio modo ex parte operantis. quia dato, ꝙ ad illud teneatur, libera tamen, & prompta voluntate facit. Vtroque autem modo obedientia Apostolorum fuit gratuita, & perfectionis opus. Primo, ex parte ipsius obediẽtiæ. Obedierunt enim in abdicatione propriæ voluntatis per continentiam, & temporalium carentiam, & ex parte ipsorum, qui obediebant. quia cum feruore amoris, & prompta voluntate Christo famulatum exhibebant. quod manifestum est in passionibus, quas constat naturæ esse contrarias, ad quas ipsi gaudentes ibant, quia digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Act. 5.

AD tertium est dicendum, ꝙ sicut Deus operatur supra naturam, non tamen contra naturam. quia, vt dicit Aug. Hæc est natura vniuscuiusque rei, ꝙ in ea Deus operatur. sic Deus potest præcipere supra virtutem, quæ secundum solitum cursum virtus nunc appellatur: non tamẽ potest pręcipere contra virtutẽ, quia in hoc consistit virtus, & rectitudo humanæ voluntatis, vt diuinæ voluntati cõformetur, & eius præceptum sequatur. Si ergo Christus præcepisset Apostolis homicidium, non fuisset iniustum, quia ipse est dominus vitæ, & mortis: & si præcipisset spolia aliquorum recipere, non fuisset furtum, quia sua sunt omnia, & cui vult, dare potest. Similiter si pręcepisset vxores fornicarias assumere non fuisset fornicatio, quia ipse est humanæ generationis ordinator, & ille esset debitus modus vtendi muliere, quẽ instituisset. Vnde talis obedientia non fuisset contra perfectionis opera, nec contra ipsorum perfectionis statum. De ciu. Dei lib. 21. c. 8. Tomo 5.

ARTICVLVS II.

VTR. OBEDIENTIA FECErit magis perfectionis statum in Apostolis, quàm castitas, vel paupertas.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ obedientia non magis fecerit in Apostolis perfectionis statum, quàm castitas, vel paupertas. Illud enim magis pfectum est, quod magis coniũgit fini: & cuius oppositum magis à fine elõgat. Sed Isidorus dicit in libro de sinonymis, E quòd castitas hominem cælo iungit, & ad cælum hominem pertrahit. libido vero hominem ad tartara mittit. Magis ergo facit ad perfectionis statum castitas, quàm obedientia.

2 Præterea: Quanto oppositum alicuius est damnabilius, & periculosius, tanto illud est magis perfectum. Sed oppositum spiritualis paupertatis est cupiditas, quę (dicente Apostolo. 1. Timotheo vltimo) est radix omnium malorum. magis ergo facit ad perfectionis statum abdicatio temporalium propter Christum, quàm obedientia.

3 Præterea: Quæ sunt perfecta in se, magis faciũt ad perfectionis statum, quàm illa, quæ perficiuntur in comparatione aliorum. Sed fides, spes, & charitas, quæ sunt virtutes theologicæ, cum habeant Deũ pro F obiecto, & pro fine, perficiunt hominem immediate. non autem sic obedientia, cuius perfectio consistit in abdicatione propriæ voluntatis. Ergo illa faciunt magis ad perfectionis statum.

IN CONTRARIVM est quod dicit Grego. vltimo Moralium: Sola namque obedientia virtus est, quæ virtutes cæteras menti inserit, insertasque custodit. Mor. 35. c. 10.

RESOLVTIO.

Obedientia quodlibet perfectionis opus excedit in dignitate, vniuersalitate, & sanctitate. quia voluntas propria corpore dignior religatur: & qui dat voluntatem totum dedisse intelligitur. Adde, quòd obedientia ad impletionem diuinæ voluntatis ordinatur. G

RESPONDEO, dicendum, quòd, vt dicit Gregor. super illo verbo Ioann. 17. Ego pro eis sanctifico meipsum, vt sint & ipsi sanctificati in veritate. Sicut Christus seipsum obtulit Deo patri acceptabilem hostiam, sic suos Apostolos hostiam acceptabilem Deo fecit. quia ipse caput eorum erat, qui immolabantur: non quidem in figura, sicut olim habebat, sed in rei veritate. Ex quo verbo expresse habetur Apostolos per obediẽtiam seipsos abnegasse, & Christo se obtulisse per abdicationem proprię voluntatis. Quorum obedientia quantum ad præsens excessit omnia alia perfectionis opera in tribus. Primo, in dignitate: Nam per paupertatis votum offertur Deo H sacrificium de omnibus exterioribus rebus: Per votũ vero continentiæ de proprio corpore. Sed per obedientiam propriam voluntatem quis offert. Nam vt dicit Grego. vltimo Moralium exponens illud verbum 1. Reg. 16. Melior est obedientia, quàm victima. Obedientia quippe victimis iure præponitur, quia per victimã aliena caro mactatur: per obedientiam vero voluntas propria religatur. Sicut ergo anima, vel voluntas, quæ religatur, dignior est corpore, & corpus dignius exterioribus rebus; sic obedientia omnia perfectionis opera excedit in dignitate. Secundo; in vniuersalitate. Per voluntatem enim vnusquisque dominatur rebus exterioribus, & sui corporis motionibus, immo eius intellectionibus. Est enim voluntas domina in toto regno animæ imperatiuè, & determinatiuè. Vnde qui dat voluntatem, totum dedisse Moral. 35. cap. 10.

disse intelligitur. Tertio excedit in sanctitate: Nam abdicatio temporaliū, vel corporis cōtinentia nullius sanctitatis vel meriti esse censetur: nisi ordinetur ad impletionem diuinæ voluntatis: quod recte ad obedientiam spectat. Magis ergo in Apostolis fecit obedientia ad perfectionis statum, quàm aliquod aliud perfectionis opus propter eius dignitatem, propter eius vniuersalitatem, & propter eius sanctitatem.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ castitas Deo coniungit per quandam assimilationem, eo ꝙ esse in carne, & præter carnem viuere, habet quandam similitudinem spiritualis naturæ, cuiusmodi est natura diuina, & Angelica. quia Deus spiritus est Io. 4. & angelus spiritus est: qui facit Angelos suos spiritus ad Hebræ. 1. Sed obedientia Deo coniūgit per eius voluntatis impletionem, sine qua nec ipsa castitas, nec alia perfectionis opera essent meritoria. Vnde sicut charitas omnia opera facit esse virtuosa, & Deo grata informatiue: sic obedientia instrumentaliter, effectiue, & conseruatiuè. Vnde signanter dicit Grego. ꝙ cæteras virtutes menti inserit, insertasque custodit.

Ad secundum est dicendum, ꝙ cupiditas, quæ est radix omniū malorum, est vitium generale pro omni inordinato amore propriæ excellentiæ. Speciale autem vitium est secundum, ꝙ vsitatiori nomine appellatur amor pecuniæ, & rerum temporalium, vt dicit Aug. 11. super Gen. c. 15. secundum quem modum damnabilior est inobedientia, quàm talis cupiditas, cum nec huiusmodi cupiditas esset mala, nisi animus retraheretur ab impletione diuinæ voluntatis, nec sibi ex toto conatu subderetur. Tomo 3.

Ad tertium est dicendum, verum esse, virtutes theologicas perfectiores esse pro tanto, quia eis adhæret homo Deo immediate, tamquam fini. Dicit enim Aug. in libro de vera Religione, ꝙ Deus immediate confitendus est fide: expectādus est spe: & quærendus est charitate. sed inter virtutes morales, quibus omnia creata contemnuntur, vt expeditius ad Deum perueniatur; obedientia perfectior est, cum per ipsam abnegetur propria voluntas, qua nihil in terrenis creaturis dignius, & charius inuenitur. Cap. 54. Tomo 1.

ARTICVLVS III.

VTRVM APOSTOLI OBEdientiam voto promiserint.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Apostoli obedientiā voto non promiserint. Quia qd nō est scriptum de Apostolis, temerarium est asserere. Sed non est scriptum de eis, ꝙ ipsi obedientiam voto promiserint.

2 Præterea: Vnus amicus non tenetur alteri obedientiā promittere. importat enim obedientia quandam subiectionem, & seruitutem inferioris ad superiorem. Sed scribitur Ioann. 15. Iam non dicam vos seruos, sed amicos. quia omnia quæcumque audiui à Patre meo nota feci vobis.

3 Præterea: Votum non est nisi de opere perfectionis, & supererogationis. sed obedientia non est opus perfectionis, & supererogationis. quod patet per eius oppositum. dicit enim Ambros. ꝙ omne peccatum est præuaricatio legis diuinæ, & cælestium inobedientia mandatorum. In de Paradiso cap. 8.

In Contrarivm est. quia † vouere nō est aliud, quàm quodam zelo, & feruore volūtatis seipsum negare, Deo subdere, & homini propter Deū. sed hoc fecerunt Apostoli. Super illo enim verbo Act. 5. Respondens autem Petrus, & Apostoli dixerūt: Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus, dicit glo. ꝙ Feruore, & zelo non patiuntur vnum pro omnibus loqui, sed breuiter loquentes, dant exemplum non vtendi verborum circuitu. † B. Thom. 2. 2. q. 88. ar. 1. & seq.

RESOLVTIO.

Apostoli obedientiam voto promiserunt, cum Christo operis executionem ostendentes dixerint: Secuti sumus te, hoc est, per perpetuam obedientiam.

Respondeo, dicendum, ꝙ super illo verbo Psalmi: Vouete, & reddite Domino Deo vestro, Aug. notat, ꝙ aliqua sunt vota communia, sine quibus non est salus. vt vouere fidem in baptismo, & abrenunciare diabolo, & pompis eius, non occidere, nō superbire, & cætera alia, quæ etiam si non promittimus, soluere debemus. de ijs enim, vt dicit, præcipitur omnibus vouere, & reddere. Alia vero sunt vota propria singulorum, vt castitas, virginitas, obedientia. ad hæc enim vouenda nos Christus inuitauit. nō enim præcepit, vt talia voueamus, sed vt vota reddamus. quia vouere voluntati consulitur, sed post voti promissionem necessario redditio exigitur. Vtroque autem modo Apostoli uota promiserunt. Primo vota communia in eorum baptismali regeneratione. tunc enim fidem promiserunt: & diabolo, & pompis eius renunciauerunt multo firmius, & feruētius, quàm alia Christi membra. Secundo vota propria in eorum à Christo vocatione, quando dixerunt Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Ecce (inquam) nos castos offerimus, per continentiam: reliquimus omnia, per temporalium carentiam. & secuti sumus te per perpetuam obedientiam. Psal. 75.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, ꝙ sicut Aug. dicit super illo verbo: Vouete, & reddite; vouete (inquam) mente quodlibet bonum opus: & reddite opere necessario post votum. Ex quo dicto habetur, ꝙ vouere est mentis intentionis, quæ non scribitur, sed voluntate sola exprimitur. Redditio vero voti est operis executionis. Quamuis ergo de Apostolis non sit scripta voti expressio de eorum obedientia: est tamen scripta voti redditio, & operis executio.

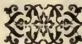
AD

AD secundum soluit Aug. tract. 85. Ioan. 15. dicens, quod sicut sunt duo † timores, sic duæ sunt seruitutes. Est enim timor, quem perfecta charitas mittit foras, in quo est seruitus seruilis simul mittenda foras cum ipso timore. Est autem alius timor castus permanens in sæculum sæculi habens inclusam seruitutem filialem, quam habuerunt Apostoli ad Christum, eorum voluntatem abnegantes, & suæ voluntati seipsos ad obedientiam subdentes.

† S.Thom. 2.2. q6.19. ar.2.& seq.

AD tertium est dicendum, quòd sicut duæ virtutes: communis, & specialis, possunt versari circa eandem materiam: distinguuntur tamen sub ratione formali specialis obiecti: sic duo vitia: commune, & speciale possunt versari circa eandem materiam: distinguuntur tamen secundum rationem formalem obiecti. Inobedientia ergo, vt est commune vitium, est præuaricatio legis diuinæ, vt dicit Ambrosius: sed secundum quod opponitur singulari virtuti, & operi singularis perfectionis, est vitium speciale.

QVAEST. LXXXXII. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIONE OBSERVATA fuit Episcopis Ecclesiæ primitiuæ.

ISVM est, quomodo status perfectio in Christo fuit exemplariter demonstrata; & quomodo fuit in eius Apostolos ab eo deriuata. Nunc videndum est qualiter in primitiua Ecclesia fuit obseruata. Circa quod Nouem occurrunt consideranda.

Primo, quomodo perfectio vitæ Apostolicæ, obseruata fuit in Episcopis, & Prælatis.
Secundo, quomodo in Presbyteris, & Diaconibus.
Tertio, quomodo in Martyribus.
Quarto, quomodo in Confessoribus.
Quinto, quomodo in viduis, & Virginibus.
Sexto, quomodo in Monachis, & manibus laborantibus.
Septimo, quomodo in Monachis contemplationi vacantibus.
Octauo, quomodo in Prædicatoribus Euangelij.
Nono, quomodo in Doctoribus & expositoribus sacræ Scripturæ.

Circa primum quæruntur Quatuor.

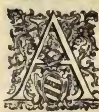
PRIMO, *Vtrum Episcopi in Ecclesia primitiua seruarent Apostolorum vitam, de non habendo proprium.*
Secundo, Vtrum Episcopi, tunc seruarint Apostolorũ vitam de non habendo possessiones.
Tertio. Vtrum tunc Episcopi, & Clerici Ecclesiæ primitiua seruarint Apostolorum vitam de voto continentiæ.
Quarto, Vtrum tunc Episcopi seruarint Apostolorũ vitam de voto obedientiæ.

ARTICVLVS I.

VTR. EPISCOPI IN PRIMITIua Ecclesia tenerētur seruare Apostolorum vitā de non habendo proprium.

B.Thom. 2.2. q.185. ar.6. & Dominicus Sotus lib. 10. de iust. & iure q.4. ar.1.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Episcopi in primitiua Ecclesia tenerentur seruare Apostolorum vitam de nõ habendo proprium. Dicit enim Clemens quartus † successor Petri, & ponitur 12. q. 1. cap. Dilectissimis. Communis vita omnibus est necessaria, maximè his, qui vitam Apostolorum, eorumq. Discipulorum imitari volunt. Sed Episcopi primitiuæ Ecclesiæ imitatores Apostolorũ fuerunt, & eorum Discipuli. Ergo tenebantur non habere proprium.

† Vide notata in vita Clemen. Papæ. 1. To. 1. Conc. pag. 135. in Suriana editione.

2 Præterea: Hieronymus dicit ad Nepotianum 12. q. 1. cap. Clericus. Clerici dicuntur quia de sorte domini sunt: vel quia ipse dominus sors, & pars est ipsorum clericorum. Qui ergo dominum possidet, & cum Propheta dicit: Pars mea dominus est, nihil extra dominum habere potest, quòd si quis propriũ aliquid habuerit præter dominum, puta aurum, vel argentum, vel possessiones, seu variam supellectilem, cum talibus partibus dominus non dignatur fieri pars eius.

Epist. 2.

3 Præterea: dicit Ambrosius. Cui portio Deus est, nihil aliud curare debet nisi Deum, ne alterius impediatur necessitatis munere. Quia hæc est vera Sacerdotis fuga, abdicatio domesticorum, & quædã alienatio carissimorum, vt suis se abneget qui seruire Deo gestit.

In Psal. 118. serm. 8. & ponitur 12. q. 1. c. Cui portio.

2 Præ-

† Ponit in c. duo sunt genera, 12. q. 1. 4 Præterea: Hiero. † distinguit duo genera Christianorum: laicorum, & clericorum, & per hoc debēt esse distincta hæc duo genera. quia clerici victu, & vestitu contenti nullam proprietatem habentes debent habere omnia communia: Laici vero vxores ducere, & proprium habere possunt.

In Contrarivm est. quia nullus habet dominium rei alienæ, vt possit ipsam relinquere, cui placet. Sed Episcopis semper licuit de rebus proprijs vel acquisitis, vel quicquid de proprio habuerunt, vt hęredibus suis, cum voluerunt, relinquerent, vt scribitur 12. q. 1. c. Sint manifestæ. Semper ergo licitum fuit Episcopis proprium habere.

RESOLVTIO.

Episcopis, & Clericis habere proprium nō interdicitur, cum præcepti non sit, sed consilij. cuius Episcopi, & Prælati primitiuæ Ecclesiæ obseruatores fuerunt.

Respondeo, dicendum, quòd in hac quæstione tria faciunt dubium. Primum est dictum Hieronymi in libro illustrium virorum. vbi dicit talem primo fuisse Ecclesiam credentium in Christo, quales nunc Monachi esse nituntur, & cupiunt, vt nihil cuiusquam proprium sit, nullus inter eos diues, nullus pauper. patrimonia egētibus, & pauperibus diuidātur, orationi vacetur, & Psalmis, doctrinę quoq;, & continentię, quales & Lucas refert primum Hierosolymæ fuisse credētes. (Tomo 1. Epist. de Philone.) Cum igitur Monachi proprium habere non possint, ex quo tales fuerunt in primitiua Ecclesia Prælati: quales nunc Monachi cupiunt esse: clare patet, ꝙ illi proprium nō habebant. sequitur, ꝙ Episcopi in primitiua Ecclesia tenebātur non habere proprium. Secundum est præceptum Domini, qui Lucæ 10. mandauit Apostolis, vt nihil possiderent: non aurum, vel argentum, vel pecuniam in zonis. Si ergo Apostolis interdictum est habere proprium, intelligitur esse interdictum omnibus Episcopis, & Pręlatis, qui sunt Apostolorum successores. Tertium est dictum multorum Doctorum, illorum specialiter, quorum capitula supra allegata sunt, & ponuntur 12. q. 1. quę expresse videntur prohibere clericis, & Episcopis habere proprium. Sciendum est ergo ꝙ Episcopis, & Clericis non sunt aliqua prohibita, exceptis his, quæ prohibentur alijs, nisi illa, ad quæ voto se obligant, vel ex propria voluntate, vel ex mandato Ecclesiæ. non habere autem proprium, cum sit consilij, & superogationis, non interdicitur alicui nisi ad hoc voto se astringat. vnde communiter Episcopis, & Clericis non interdicitur habere proprium. Istius tamen consilij, & perfectionis Episcopi, & Prælati Ecclesiæ primitiuę fuerunt obseruatores, a quibus plene apostolica vita fuit obseruata. Processu vero temporis, quia multi intraturi erant Ecclesiam, ab illa perfectione Apostolica deficientes, proui de ordinauerunt sancti Patres in multis Concilijs, vt Episcopi, & clerici proprium possent habere, & illud relinquere hæredibus domesticis, & propinquis pro eorū voluntate. Vnde dicit † Aug. Certe ego sum, qui statueram nullum ordinare Clericum, nisi mecum (†Ad fratres in Eremo serm. 53. Tomo 10.) A vellet manere sine proprio, aut si vellet à proposito recedere, recte ei tollerem clericatum. Ecce in conspectu Dei, & vestro muto consilium. Qui uolunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus, & Ecclesia eius, maneant vbi volunt, & vbi possunt: non eis aufero Clericatū. ex quo manifeste dedit intelligere. omnes habentes proprium a perfectione vitæ Apostolicæ deficere. preceptum vero Christi factum Apostolis secundum Aug. non fuit prohibitionis, sed cōcessionis. Concessit enim Christus, vt Apostoli, & omnes Prędicatores non de proprio, sed de stipendijs subditorum, quibus prædicabant, possent viuere. nō tamen prohibuit, ꝙ si aliqui vellent de suo iure erogare, quod eis non liceret, vt ꝙ viuentes de proprio, possent euāgelizare, sacramēta administrare. Alias (vt B dicit) Paulus peccasset, qui de suis laboribus viuens Euangelium prædicabat. Dicta vero Hieronymi, & aliorum Doctorum, quæ superius allegata sunt, intelliguntur vera esse more Prælatorum Ecclesiæ primitiuæ, per quos perfectio Apostolicę vitæ de non habendo proprium plene seruata est.

ARTICVLVS II.

VTR. EPISCOPI IN PRIMITIua Ecclesia tenerētur seruare vitā Apostolorum de non habendo possessiones.

Faciunt tradita per Doct. in præcedenti artic. citatos.

C Ad secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Episcopi in primitiua Ecclesia tenerentur seruare vitam Apostolorum de nō habēdo possessiones. Nullus enim punitur pœna mortis, nisi pro transgressione diuini præcepti. Sed scribitur Act. 5. ꝙ Ananias punitus fuit pœna mortis, quia fraudauit de pretio agri. Non ergo licebat tunc possessiones habere.

2 Præterea: Apostolorum successores sunt Episcopi, sed ipsi possessiones non habebant. Ergo nec ipsi Episcopi habere potuerunt.

3 Præterea: Quod non conueniebat Laicis conuersis ad fidem, multo minus conueniebat Episcopis, & Clericis. D Sed scribitur Act. 4. Quotquot enim erant possessores agrorum, & domorum, vendebant, & pretia ponebant ad pedes Apostolorum. Non ergo licebat Episcopis, & Clericis possessiones habere.

In Contrarivm est, quod scribitur 12. q. 1. cap. Expedit. De Paulino, & Hilario Episcopis, qui, proprijs abdicatis, possessiones Ecclesiarum diligenter custodierunt, & alias plures à Christi fidelibus concessas illis adiunxerunt.

RESOLVTIO.

Episcopi in primitiua Ecclesia possessiones habere nō prohibebantur, quamuis in hoc præsertim Apostolorum fuerint imitatores.

Re-

RESPONDEO, dicendum, quòd planum est Prælatos,& Clericos Ecclesiæ primitiuæ possessiones non habuisse.sed quare postmodum ordinatū est, vt liceat omnibus Ecclesijs possessiones habere; aliam rationem assignat August. aliam Melchiades Papa:& aliam Vrbanus: Nam Augu. dicit hoc fuisse propter primitiuę Ecclesiæ perfectionem. ait enim 3.de doctrina Christiana c.6. Quanta vilitas fuerit Iudæis sub pedagogo custodiri per Iudæos, qui primo crediderunt, ex quibus facta est Ecclesia prima Hierosolymitana,monstratum est.Nam quia illi sub pedagogo,& sub lege à Deo recepta viuebant,& vnū Deum colebant,tam capaces extiterunt Spiritus sancti, vt omnia sua venderent, eorumq; pretiū distribuendum indigentibus ante Apostolorum pedes ponerent:seque totos dedicarent Deo, tamquam templum nouum:cuius terrenæ imagini,puta templo veteri seruiebant.Et statim subdit:Non enim hoc vllas Ecclesias Gentium fecisse, scriptum est. quia nō tam prope inuēta erant, qui simulachra manufacta Deos habebant. Erant enim multum remoti Gentiles à perfectione noui hominis Christi. ideo non fuerunt capaces tantæ perfectionis,vt possessiones eorum vēderent,& pretia ad pedes Apostolorum ponerent,sicut fecerunt Iudæi. Melchiades vero Papa dicit, hoc fuisse propter Ecclesiæ translationem, sicut patet 12. q.1.cap.Futuram.Præuidebant enim Apostoli Ecclesiam de Iudæa ad Gentiles esse transferendam. ideo in Iudæa possessiones, & prædia habere noluerunt. sed postmodum de Iudæa ad Gentiles Ecclesia translata inter turbines, & aduersa sic succreuit Ecclesia, & ad hoc vsque peruenit,vt non solum Gentes: immo Romani Principes,potissime Constantinus licētiam dederit per vniuersum orbem de gentibus fabricandi Ecclesias, & prædia constituit tribuenda. Sed Vrbanus † Papa dicit hoc fuisse propter ministrorum gubernationem,& pauperum,& peregrinorum sustentationem. Nam si in matrice Ecclesia, & in alijs particularibus Ecclesijs sint aliquæ possessiones in communi,melius, & vtilius potest prouideri ministris Ecclesiæ præsentibus,& futuris:& peregrini, & pauperes commodius recipi, quàm si omnes redditus in pecunia,& rebus mobilibus haberentur, de quibus quandoque propter malitiam ministrantium magna distractio fieri solet.

Tomo 3.

† 12.q.1.c. videntes.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Ananias non fuit punitus morte, vt non liceret ei agrum,& pecuniam receptam in agro, & de agro tenere: sed quia totum vouerat dare, & ante pedes Apostolorum ponere. Vnde mentitus fuit Spiritui sancto, pretium scilicet totum vendendo, & postea partem occultando, sicut dicit glossa Actuum 5.

AD secundum est dicendum,ꝙ Episcopi primitiuæ Ecclesiæ fuerunt Apostolorum imitatores in non habendo possessiones, sicut & in non habendo proprium.Alij autem successores Apostolos in hoc imitati non sunt. vel quia ab illorum perfectione deficiunt, vt dicit Augustinus, vel propter alias rationes superius assignatas.

E AD tertium est dicendū,ꝙ Laici,qui in primitiua Ecclesia ad christianam Religionem veniebant,voto se astringebant possessiones nō habere, & proprio carere,sicut expresse dicit glossa Act. 5.sicut nunc de sæculo venientes ad Religionem votum paupertatis solemnizant. Vnde signanter dicit † Hieron. Talem primo Ecclesiam credentium in Christo fuisse, quales nunc Monachi esse nituntur,& cupiunt.

† Tomo 1. Epist. de Philone in lib. de Viris illustribus.

ARTICVLVS III.

VTRVM EPISCOPI, ET CLERICI primitiuæ Ecclesiæ seruarent Apostolorum vitam de voto continentiæ.

F

B. Thomas,& alij Theologi lib.4. sent.dist. 38. & ibi Sotus q.1.art.1.& 2. idem Thomas 2. 2. q. 88. art. 7. & quodlib. 3. art. 18.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Episcopi, & Clerici primitiuæ Ecclesiæ non seruarēt Apostolorū vitam de voto cōtinētię.De continētia enim seruanda,est consilium,non pręceptum 1.Cor.7.& Matth.19. Ergo nec Episcopi, nec alij in sacris constituti tenebantur ex præcepto Apostolos in continentia imitari.

G 2 Præterea: Si continentia esset annexa Episcopatui, & alijs ordinibus sacris iure diuino,vel naturali, Papa dispensare non posset. sed hoc videtur falsum. quia in omni voto solemni Papa dispensare potest, vt supra dictum fuit.

3 Præterea: Vita Apostolica prius fuit in Ecclesia Hierosolymorum, & postea in Ecclesia Græcorum obseruata. sed Græci constituti in sacris contrahunt. Scribitur enim 31.di.cap. Aliter,ꝙ Sacerdotes, Diaconi atque Subdiaconi orientalis Ecclesiæ matrimonio copulantur.

IN CONTRARIVM est.quia Episcopi in eorum consecratione votum continentiæ emittunt. Sed in primitiua Ecclesia fuit ordo Episcoporum. Ergo tunc tenebantur in voto continentiæ Apostolos imitari.

H

RESOLVTIO.

Episcopi, & Clerici primitiuę Ecclesię votum continentiæ plenè seruarunt:non tamen ex pręcepto, sed ex consilio.

RESPONDEO, dicendum,ꝙ de voto continentiæ Clericorum triplex distinctio est necessaria. Prima est. quia Clerici orientales, & occidentales in minoribus ordinibus constituti licite possunt contrahere matrimonium, & vti contracto. Secunda vero est,quia constituti in sacris ordinibus, puta Episcopatu, Sacerdotio, diaconatu,& subdiaconatu, nec apud Græcos, nec apud nos possunt matrimonium contrahere.nec vnquam potuerunt à tempore Apostolorum

Constituti in minoribus ordinibus possunt contrahere matrimoniū. in alijs non item.

ſtolorum: ſicut patet 84.di. c.Cum in præterito. Tertia eſt, ꝙ conſtitutu in ſacris apud Græcos, & in Eccleſia orientali licite vtuntur matrimonio contracto. Vnde ſi ſunt coniugati ad ſacros ordines poſſunt promoueri, continentia non promiſſa. ſed apud nos, & in tota occidentali Eccleſia ad ſacros ordines promoueri nequaquam poſſunt niſi promiſſa continentia. Et ſi ſunt coniugati, exigitur, vt ipſi, & eorum vxores profiteãtur continentiã. aliter repelluntur, ne ad ſacros ordines promoueãtur. Votũ ergo continentiæ vitæ Apoſtolicæ in Prælatis primitiuæ Eccleſię plenè fuit ſeruatũ, non quidẽ per ipſius Chriſti, vel Apoſtolorũ præcepti coactionẽ, cum ſit conſilij, & ſupererogationis opus, ſed per ipſorũ Apoſtolorũ imitationẽ.

Coniugati apud Græcos ad ſacros ordines promoueri poſſũt, continentia non promiſſa: ſed apud Latinos, nõniſi promiſſa.

Ad Argumenta.

Et per hoc patet ſolutio ad primum.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ continentia annexa eſt ordinibus ſacris, non quidem ex natura rei, puta ex ipſius ordinis ſacri ſuſceptione. quia tunc quicumque acciperet ordinem ſacrum, teneretur cõtinentiam ſeruare, quod eſt falſum. quia, ſicut dictũ eſt, Græci ordines ſacros ſuſcipiunt, & continentiam ſeruare non tenentur. Sed eſt annexa continentia ſacris ordinibus ex voti promiſſione. quod quidem votum emittitur ab illis, qui ad ſacros ordines volunt promoueri ex ſtatuto Eccleſiæ. nec tamen ſequitur, ꝙ Papa in tali voto non poſſit diſpenſare: non obſtãte, ꝙ votum liget iure diuino, & naturali. quia cum votum ſit promiſſio facta Deo de meliori bono, & vtiliori; Papa loco Dei poteſt pro meliori bono, vel vtiliori promiſſionem factam de minori bono relaxare, non ſolum commutare.

Papæ poteſtas in diſpenſando.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ ſtatutum Eccleſiæ de voto caſtitatis emittendo, volentibus ad ſacros ordines promoueri non fuit vniuerſale, quia non extendebat ſe, niſi ad Clericos occidentalis Eccleſiæ: Vnde ſcribitur 31.di.c. Quoniã, ꝙ occidentalis, non orientalis Eccleſia caſtitatis obtulit votum. poſſet tamen Papa, ſi vellet, ſtatutum vniuerſale facere, vt nullus poſſet ad ſacros ordines promoueri, niſi continentiã ex voto promitteret. Et tunc omnes vniuerſaliter per vniuerſum orbem eſſent ad hoc aſtricti.

ARTICVLVS IIII.

VTR. EPISCOPI IN PRIMITIua Eccleſia ſeruarent Apoſtolorum vitam de voto obedientiæ.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Epiſcopi in primitiua Eccleſia, non ſeruarent Apoſtolorum vitam de voto obedientiæ. Ioan. enim 21. Quando Ieſus Chriſtus cõmiſit oues paſcẽdas Petro in perſona omniũ Epiſcoporum, non expetiuit ab eo obedientiam, ſed dilectionem dicens: Si diligis me: paſce oues meas.

2 Præterea: Epiſcoporum obedientia non eſt niſi de cura gregis habenda: ſed nullius cura habẽda eſt, qui relictus eſt in manu conſilij ſui. Scribitur enim

A Eccle. 15. Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit in manu con ſilij ſui.

3 Præterea: Perfectio obedientiæ conſiſtit in conformitate volũtatis humanæ cũ voluntate diuina: ſed homo non tenetur conformare voluntatẽ ſuã volũtati diuinæ ſemper in volito. Ergo nec obedientia vitæ Apoſtolicæ in Epiſcopis Eccleſię primitiuæ ſeruabatᷣ.

IN CONTRARIVM eſt. quia obedientia vitæ Apoſtolicæ fuit obedire Chriſto vſque ad mortem. Sed hoc illi ſeruauerunt in primitiua Eccleſia.

RESOLVTIO.

Epiſcopi primitiuæ Eccleſiæ Apoſtolorum vitam de voto obedientiæ ſeruarunt, quæ omnium Religioſorum obedientiam in tribus excedit.

B

RESPONDEO dicendum, ꝙ votum obedientiæ per Paſtores Eccleſiæ emittitur de cura habẽda ouium, & agnorum: vt per agnos intelligãtur introducendi, vel perficiendi: per oues vero iam perfecti, vt dicit Auguſt. Talis autem obedientia excedit obedientiam quorumcumque Religioſorum: ſiue etiam ſubiectorũ in tribus. Primo in vniuerſalitate, quia aliorum obediẽtia eſt reſpectu vnius, cui ſe obedire voto aſtringunt: Paſtoris autẽ obedientia eſt reſpectu omniũ, quorũ curã habet. quorum ſeruituti ſe ſubijcit, modo quo dicebat Apoſtolus 1. Cor. 9. Cum eſſem liber ex omnibus omniũ me ſeruũ feci. & ad Rom. 1. Græcis, & barbaris, ſapientibus, & inſipientibus debitor ſum. Secundo in difficultate alio-
C rũ infirmitates portãdo, & volũtati omniũ ſe conformando. quod eſt valde difficile. Vnde Num. 11. dixit Moyſes: Cur impoſuiſti põdus vniuerſi populi huiꝰ ſuper me? Numquid ego concepi omnem multitudinem hanc, vt dicas mihi: Porta eos in ſinu tuo, ſicut portare ſolet nutrix infantulum ſuum? Tertio in charitate, quia animam ſuam, & vitam tenetur pro grege exponere. quod potiſſime in Prælatis Eccleſiæ primitiuæ ſeruatum eſt, quando quiſque ad Epiſcopatũ perueniens ſecutus erat palmam martyrij obtinere, vt dicit Gregorius † in Paſtorali.

† Par. 1. c. 8.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendũ, ꝙ obediẽtia in dilectione illa includebatur. quia, vt dicit Aug. ſic
D amoris obediẽtię eis fuit paſcere dominicum Gregẽ, ſicut timoris inobedientiæ fuit negare Paſtorem.

Tract. vltimo In Io. Tomo 9.

AD ſecundum eſt dicendũ, ꝙ nõ eſt relictus homo in manu conſilij ſui, vt liceat ei facere omne, qđ velit: ſed quia ad illud, quod faciendum eſt, non cogitur naturæ neceſſitate, ſicut cæteræ irrationales creaturę: ſed libera ſua voluntate, ad cuius ordinationem tenetur ſe ſubdere aliorum cõſilio, & voluntati. quia (vt dicit Greg.) Vſus perfectæ conuerſationis eſt, vt præeſſe non audeat, qui ſubeſſe non didicerit.

AD tertium eſt dicendũ, ꝙ licet homo non ſemper teneatur velle † quod Deus vult: tenetur tamen velle quod ſcit eum præcepiſſe per pręcepta, & imitari quæ ſcit eum perſuaſiſſe per conſilia, quod fit per votum obedientiæ cum quis ſe Chriſto ſubijcit, & omnibus propter Chriſtum.

† Vide B. Thomã & ibidem Bartholom. Medinam 1. 2. quæſt. 19. art. vlt.

QVAE-

QVAEST. LXXXXIII. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERVATA fuit in Presbyteris, & Diaconibus Ecclesiæ primitiuæ.

EINDE considerandum est, quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Ecclesia primitiua in Presbyteris, & Diaconibus. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum in Ecclesia primitiua Presbyteri essent distincti ab Episcopis.

Secundo, Vtrum in Ecclesia primitiua Presbyteri, & Diaconi haberent perfectionis statum.

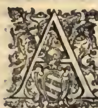
Tertio, Vtrum in Ecclesia primitiua Presbyteri, & Diaconi essent æqualis perfectionis cum Episcopis.

Quarto, Vtrum in primitiua Ecclesia in perfectionis statu similiores essent Episcopis Presbyteri, & Diaconi, quàm Monachi.

ARTICVLVS I.

VTRVM IN PRIMITIVA Ecclesia Presbyteri essent distincti ab Episcopis.

Canonistæ in cap. 1. & seq. 21. dist. Theologi Scholastici lib. 4. sent. dist. 24. & ibi plenè Sotus quæst. 1. art. 2. & 3. Et S. Thomas 2. 2. q. 184. art. 6. & vide omnino Concilium Trident. sess. 23. cap. 4. incip. Quoniam verò.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod in primitiua Ecclesia Presbyteri non essent distincti ab Episcopis. Quæ enim sunt sinonyma, vnum realiter nõ distinguitur ab alio: sed Hieron. super Epistola ad Titum cap. 1. dicit: Olim idem Presbyter erat, qui Episcopus, postmodum verò in toto orbe decretum est, vt vnus de Presbyteris præponeretur, ut schismatum semina tollerentur.

2 Præterea: Apostolus scribens Tito Archiepiscopo Cretensi sic dicit ad Titum primo: Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt ea, quæ desunt, corrigas, & constituas per ciuitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi. Super quo verbo dicit glossa, quòd per Presbyteros constituendos per ciuitates Apostolus intelligit Episcopos, cum quælibet ciuitas suum Episcopum requirat.

3 Præterea: Ordo Presbyterorum ponitur septimus ordo, supra quem non est alius. Si ergo ordo Episcopalis non est distinctus ab ordine Presbyterij, nec ipsi Presbyteri distinguuntur ab Episcopis.

E IN CONTRARIVM est: quia in his, quæ nõ sunt distincta realiter, vnum non dicitur esse maius alio. Sed Augustinus † scribens ad Hieronymum dicit: Quamquam secundum honorum vocabula, quæ iam Ecclesiæ vsus obtinuit, Episcopatus Presbyterio maior sit; tamen in multis rebus Augustinus Hieronymo minor est. † Epist. 19. & ponit 2. q. 7. c. Quamquam.

RESOLVTIO.

Episcopi à Presbyteris in primitiua Ecclesia erant distincti: & quamuis respectu corporis Christi veri non differant: respectu tamen corporis Christi mystici

F *sunt distincti.*

RESPONDEO, dicendum, quòd solutio istius quæstionis ponitur 21. dist. cap. Decretis. Vbi ostenditur, ex veteris legis figuratione, & ex Christi institutione, & ex Apostolorum ordinatione Presbyteros, & Diaconos ab Episcopis semper fuisse distinctos. Ex veteris quidem legis figuratione planum est, quòd Sacerdotium Leuiticum figurabat Sacerdotium Christi, vt Apostolus ostendit ad Hebræos 7. Sed ibi dicitur, quod Summi Pontifices, & minores Sacerdotes à Deo sunt instituti per Moysen, qui ex præcepto domini Aaron in Summum Ponti-

G ficem, filios vero eius vnxit in minores Sacerdotes. Ex Christi verò institutione maiorum, & minorum Sacerdotum discretio facta est, quando Apostolos tamquàm maiores Sacerdotes, & 72. Discipulos quasi minores Sacerdotes instituit, vt patet Lucę 10. Vbi dicit glossa, quod sicut in Apostolis forma Episcoporum, sic in 72. forma Presbyterorũ quasi secũdi ordinis est præcepta. Ex Apostolorum autem ordinatione, quia hanc formam Apostoli secuti, in singulis ciuitatibus Presbyteros, & Episcopos ordinauerunt. Diaconos verò ab Apostolis ordinatos legimus: quorum maximus fuit Stephanus. Subdiaconos † verò, Act. 6. † Vide S. Tho. & ibidem Dominic. Sotum lib. 4. sent. dist. 24.

H & alios minores ordines, procedente tempore, Ecclesia sibi constituit, quàmuis aliqui dicant, quòd Subdiaconatus ordo ab Apostolis institutus sit, sed inter sacros non computatus: sicut postea numeratus est. Hoc idem patet ex Discipulorum Apostolorũ traditione. Nam Dionysius, qui fuit Discipulus Pauli 5. cap. Ecclesiasticæ Hierarchiæ tres ordines describit. Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum: & Episcoporum ordinem dicit esse perfectiuũ: Presbyterorum verò illuminatiuum: & Diaconorũ purgatiuum.

Ad

Ad Argumenta.

AD RATIONES ergo in oppoſitum eſt dicendum, ꝙ Epiſcopatum non eſſe ordinem diſtinctum à Presbyterio,& alijs,ſimpliciter verũ non eſt; cum Dionyſius expreſſe ordinem Epiſcoporum dicat eſſe diſtinctum ab ordine presbyterorum, & diaconorum. Et Gratianus 21.di.& Magiſter † ſententiarum Epiſcoporum ordinem quadripartitum ponũt. Eſt ergo alius ordo reſpectu corporis myſtici, cuius curam recipit Epiſcopus, quaſi principalem,& regalem: Sacerdotes autem ſolum miniſterialẽ. reſpectu cuius non ſolum iuriſdictionem, immo aliquem ordinem, vel ordinis poteſtatem habet Epiſcopus præter ordinem presbyterij. Sed verum eſt, ꝙ reſpectu corporis Chriſti veri non eſt alius ordo Epiſcoporũ, & Presbyterorum. eo, ꝙ ad conſecrandum corpus Chriſti idem caracter,& eadẽ poteſtas eſt in vtriſq;. Et propter hanc dignitatem in primitiua Eccleſia iſtorũ vocabulorum, presbyterorum, & epiſcoporũ vſus promiſcuus erat, quia presbyteri dicebãtur Epiſcopi, ſicut patet per illud, quod inductum eſt de Apoſtolo ad Titum. 1. & Epiſcopi dicebãtur presbyteri, vt patet Act. 20. Hunc morem adhuc Eccleſia ſeruat. quia quemlibet Epiſcopum ſacerdotem magnum appellat:& ſecundum hunc intellectum accipienda ſunt verba Hieronymi ſupra inducta.

† 4. ſent. Diſtin. 24.

ARTICVLVS II.

VTRVM IN PRIMITIVA Eccleſia Presbyteri,& Diaconi haberent perfectionis ſtatum.

B. Thomas 2. 2. q. 184. art. 5. 6. & aliquot ſeq.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ in primitiua Eccleſia Presbyteri,& Diaconi haberẽt perfectionis ſtatum. Nam Stephanus, & Laurentius Diaconi fuerint. & ſtultum eſſet dicere, ꝙ in primitiua Eccleſia illi nõ fuiſſent in perfectionis ſtatu.

2 Præterea: Quicumque aſſumuntur ad aliquod officium Eccleſiaſticum, aſſumuntur ad perfectionis ſtatum, ſicut poteſt haberi per Aug. ſuper illo verbo Iaco. 2. Tu ſede hic bene: pauperi autẽ dicatis: tu ſta illic aut ſede ſub ſcabello pedum meorum: vbi dicit, ꝙ ſi hanc diſtantiam ſedendi,& ſtandi ad officia Eccleſiaſtica referamus, nõ eſt putandum, leue eſſe peccatum, acceptio perſonarum. Sed presbyteri,& diaconi aſſumebãtur ad officia eccleſiaſtica. Ergo erant in perfectionis ſtatu.

Epiſt. 29.

3 Præterea: Status dicitur à firmiter,& rectè ſtando. Secũdum quem modum dicit Apoſtolus 1. Cor. 15. Eſtote ſtabiles,& immobiles abundantes in omni opere Domini. Sed multi presbyteri, & Diaconi in primitiua Eccleſia recti, & firmi ſteterunt. Ergo erant in perfectionis ſtatu.

IN CONTRARIVM eſt. quia Dionyſius

A ſolum ordinem Epiſcoporum ponit perfectiuum,& Monachorum perfectum: Dyaconorum vero purgatiuum per catechizationem. Sacerdotum vero illuminatiuum per ſacramentorum adminiſtrationem.

De Eccl. Hier. ca. 6. 5.

RESOLVTIO.

Presbyteri,& Diaconi in primitiua Eccleſia ſtatũ perfectionis habuerunt, communiter,& propriè: propriíſſime verò non item, ſed Epiſcopi,& Religioſi, qui per votũ in perpetuã, ac ſanctam ſe tradunt ſeruitutẽ.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſtatus perfectio, quantum ad præſens, tribus modis poteſt acquiri. Primo, communiter,& large per actus dilectionem. Secundo, magis proprie per officij adminiſtrationem. Tertio, proprijſſime per perpetuam voti obligationem. Primo modo omnes exiſtentes in charitate ſunt in perfectionis ſtatu. quia ſola charitas vinculum perfectionis eſt Coloſſ. 3. Iſto namque modo ſtatus perfectio opponitur ſtatui peccati,& culpæ. ſecundum quem modum dicit Apoſtolus: Qui ſe exiſtimat ſtare, videat, ne cadat. Et Gal. 5. dicit: State, & nolite iugo ſeruituris iterum contineri. Secundo vero modo omnes, qui aſſumuntur ad officia Eccleſiaſtica, poſſunt dici eſſe in perfectionis ſtatu reſpectu Laicorũ: ſunt enim ipſi, quaſi medij inter Deũ, & populum. Vnde quanto ſunt propinquiores Deo ratione officij quod miniſtrãt: tanto ſunt magis perfecti. Iſto modo ſcribitur 8. q. 1. c. Qualis. Non ſolum Epiſcopi,& Presbyteri, & Diaconi debent magnopere præuidere, vt cunctum populum, cui præſident, conuerſatione,& ſermone excedant: verum etiã inferior gradus, puta Exorciſtę, Lectores,& alij. Sed tertio modo Epiſcopi, & Religioſi, ac omnes illi, qui per votum in perpetuam ſeruitutem ſe tradunt, ad ſeruiẽdum Chriſto,& hominibus propter ipſum in his, quæ ſunt perfectionis opera, ſunt in perfectionis ſtatu. Iſto namque modo accipitur ſtatus, vt ſonat in quandam ſeruitutem oppoſitam libertati 2. q. 6. c. Si quando. Si quãdo in cauſa capituli, vel ſtatus interpellatum fuerit non per Procuratores, ſed per ſeipſos eſt agendum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, verum eſſe, Stephanum,& Laurentium Diaconos fuiſſe, & in perfectionis ſtatu extitiſſe, non propter Archidiaconatum, ſed propter Martyrij opus. quod quidem excedit omnia perfectionis opera, vt infra dicetur.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ verum eſt omnes miniſtros Eccleſiæ eſſe in perfectionis ſtatu propter officij adminiſtratione: ſed talis perfectio ſtatus magis accipitur cõparatiue, quàm propriè. Vnde canones clericorũ ſtatũ magis appellãt gradũ, quàm ſtatũ. Scribitur enim 8. q. 1. c. Qualis: Pro gradu ſui officij quemquã meliorẽ eſſe oportet. Et 14. q. 4. c. Si quis; ſcribitur: Si quis oblitus timorem Domini, & ſanctarũ ſcripturarum, fæneraverit, aut turpia lucra ex quolibet negocio quęſierit, de gradu ſuo deiectus alienus habeatur à clero.

Qq AD

Ad tertium est dicendum, ꝙ certum est, multos Diaconos, & Presbyteros rectos, & firmos stetisse in fide, & in charitate, & multi sic adhuc stant. & quãtum ad hoc fuerunt assumpti ad perfectionis statũ, vt status opponitur casui culpæ; sed non prout status seruitutis opponitur libertati: secundum quem modum soli illi, qui voto obedientiæ in seruitutem aliorum se tradunt, propter Christum, dicuntur esse in perfectionis statu.

ARTICVLVS III.

VTRVM IN PRIMITIVA Ecclesia Presbyteri, & Diaconi essent eiusdem perfectionis cũ Episcopis.

Videantur Doctores præcitati in articulis præcedẽtibus.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ in primitiua Ecclesia Presbyteri, & Diaconi essent æqualis perfectionis cum Episcopis. Episcopi namque tenentur animam pro Gregibus ponere, Ioan. 10. Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis: sed hoc multi Presbyteri, & Diaconi fecerunt in primitiua Ecclesia. Ergo fuerunt æqualis perfectionis cum Episcopis.

2 Præterea: Habere curam aliorum est perfectionis status: sed sicut Episcopus habet curam in sua diœcesi; sic Presbyter in sua Parochia, & Diaconus in suo Archidiaconatu. Ergo sunt in æquali perfectionis statu.

Epist. 148. Tomo 2. 3 Præterea: August. dicit in Epistola ad Valeriũ: Sicut nihil in hac vita, maximè hoc tempore, difficilius, laboriosius, & periculosius est Episcopi, & Presbyteri, aut Diaconi officio; sic apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur, quomodo noster Imperator iubet. Videtur ergo Augustinus ponere omnes istos in æquali perfectione, si eo modo administrent quo ministrare debent.

In Contrarivm est. quia soli Episcopi perpetuæ seruituti illorum se tradunt, quorum curã suscipiunt. Ergo soli Episcopi sunt in perfectionis statu in genere Prælatorum.

RESOLVTIO.

Presbyteri, & Diaconi eiusdem perfectionis cum Episcopis non fuerunt, & præsertim quantum ad obedientiæ votũ, quod præ ceteris in statu perfectionis hominem ponit.

Tomo 3. Respondeo, dicendũ, ꝙ sicut dicit Aug. 12. de Trin. cap. 11. Tanto magis inhæretur Deo, quanto minus diligitur proprium. Possumus autem distinguere triplex proprium. Quorum primum est temporale subsidium, quod quidem conceditur homini iure positiuo, quo quilibet põt dicere: Hæc villa est mea, & hæc domus est mea, 8. dist. c. Quo iure. Secundum est carnale coniugium, quod conceditur

E homini iure naturali 1. distin. cap. Ius naturale est. Tertium est libertatis arbitrium: quod quidem concessum est homini iure diuino in primordio suę creationis, quando factus est ad imaginem Dei, vt per voluntatis arbitrium præesset omnibus animalibus Gen. 1. Temporale ergo subsidium, quod est primũ proprium, trahit animum hominis ad diuitias temporales. Carnale vero coniugium, quod est secundũ propriũ, trahit hominis animum ad concupiscentias carnales. Sed voluntatis arbitrium trahit animum hominis ad libertates, & honores temporales. Primum ergo proprium dimittitur per votum paupertatis. Secundum verò per votum castitatis. Sed tertium per votum obedientiæ: cum quis tradit se in aliorum seruitutem propter Christum. Si ergo secun

F dum Aug. tanto magis inhęretur Deo, quanto minus diligitur proprium: & quanto magis adhæretur Deo, tanto magis ponitur homo in perfectionis statu, cũ Presbyteri, & Archidiaconi in primitiua Ecclesia, nõ dico in primitiua Ecclesia Apostolorum, sed postmodum in processu temporis, non dimitterent propriũ temporalis subsidij per votum paupertatis: nec proprium carnalis coniugij per votum castitatis, cum ad hoc tunc non essent astricti, nec adhuc sunt communiter omnes: nec proprium voluntatis arbitrij per votum obedientiæ, cum curam susceptam Parochię, vel Archidiaconatus possent dimittere, & adhuc possunt. Concludendum est, quòd Presbyteri, & Diaconi nec fuerunt, nec sunt æqualis perfectionis cum Episcopis: potissimè quantum ad votum obediẽtiæ,

G quod, præ ceteris alijs, ponit hominem in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, ꝙ perfecta charitas potest esse in multis, qui non sunt in statu perfectionis ex voto dimittendo aliquod propriorum supradictorum. Quamuis ergo multi Presbyteri, & Diaconi habuerint, & habeant perfectam charitatem, vt sint parati animã suam ponere pro alijs: non tamen propter hoc sunt in perfectionis statu: quia multi sunt Laici, & coniugati, eandem causam perfectionis habentes, vt pro salute proximorum parati essent animas suas ponere: non tamen in statu perfectionis esse dicuntur.

H Ad secundum est dicendum per interemptionem. Episcopis enim committitur cura principaliter in diœcesi non solum super Laicos: immo etiam super ipsos Presbyteros, & Diacones. Habent enim sub Episcopo aliquas subministrationes, & sunt quasi balliui, & officiales eius. Vnde omnibus Presbyteris, Diaconibus, & reliquis Clericis dicitur 16. q. 1. c. Cunctis. Attendendum est, vt nihil absque proprij Episcopi licentia agant, non vtique Missas celebrent, vel baptizent absq; eius permissione. & talis cura cõmittitur Episcopis cum voto perpetuæ seruitutis.

Ad tertium est dicendũ, quòd Aug. non vult Presbyteros, & Diacones esse æqualis perfectionis cũ Episcopis: sed ꝙ in eorum cura possunt demereri, & multum mereri: si gradum, quem habent, administrent, vt noster Imperator iubet.

ARTI-

ARTICVLVS IIII.

VTRVM IN PRIMITIVA Eccleſia Presbyteri, & Diaconi ſimiliores eſſent Epiſcopis in perfectionis ſtatu, quàm Monachi.

S. Thom. 2. 2. q. 184. art. 8. Et quodlib. 3. art. 17. & opuſculo 18. cap. 20.

AD quartũ ſic proceditur. Videtur enim, quòd in primitiua Eccleſia Presbyteri, & Diaconi ſimiliores eſſent Epiſcopis ĩ perfectionis ſtatu, quàm Monachi: quia Presbyteris, & Diaconibus committebatur cura animarũ: Monachis autem interdicebatur. Scribitur enim 16. quæſt. 1. Monachus non doctoris, ſed plangentis habet officium.

2 Præterea: Super illo verbo Act. 20. Attendite vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, dicit gloſſa: Presbyteros Epheſi Miletum per Apoſtolum vocatos nomine Epiſcoporum eoſdẽ Presbyteros ſignificat, quia cõiunctus eſt gradus vtrorumque, & in multis penè ſimillimus.

3 Præterea: Monachis licet tranſire ad ſtatũ Presbyterorum, & Archidiaconorum tamquàm ad perfectiorem. Scribitur enim 16. q. 1. Sic viue in monaſterio, vt clericus eſſe merearis: Similiores ergo erãt Presbyteri, & Diaconi Epiſcopis in perfectionis ſtatu, quàm Monachi.

IN CONTRARIVM eſt. quia ſtatus perfectionis attenditur in obedientiæ voto: quo quis tradidit ſe in ſeruitutem aliorum propter Chriſtũ, ſed Monachi in hoc imitantur Epiſcopos, non autem Presbyteri, & Diaconi.

RESOLVTIO.

Presbyteri, & Diaconi ſimiliores Epiſcopis quantum ad iuriſdictionem, & Sacramentorum adminiſtrationem fuerunt: ſed quantum ad voti obligationẽ A *Monachi eis multo ſimiliores fuerunt, cum hæc ſimilitudo longè maior, quàm ſecunda exiſtat.*

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſimilitudo in ſtatus perfectione poteſt attendi quantũ ad duo. Primo, quantum ad voti obligationem, & ſic planũ eſt, ꝙ Monachi ſimiliores ſunt Epiſcopis in perfectionis ſtatu, quàm Presbyteri, & Diaconi. Secundo, quantum ad ſubditorum, & temporalium iuriſdictionem, & Sacramentorum adminiſtrationẽ, & in hoc ſimiliores ſunt Epiſcopis Presbyteri, & Diaconi, quàm Monachi. B Prima tamen ſimilitudo longè maior eſt, quàm ſecunda, pro quanto magis facit ad perfectionis ſtatum, & hoc potiſſimè veritatem habet de Prælatis Eccleſiæ primitiuæ, quibus omnia erant communia, & nihil proprium habebant more Monachorum. Vnde dicit Hieronymus in libro virorum illuſtrium, talem fuiſſe Eccleſiam credentium in Chriſto, quales nunc Monachi eſſe nituntur, & cupiunt. Tomo 9. de Philone.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendũ, ꝙ Monachis C poteſt committi cura animarum, ſicut Presbyteris, dummodo ſint litterati, & idoneitatem habeant. vnde ſcribitur 16. q. 1. cap. Doctos, ac probos: Quòd clericorum officia Monachi Presbyteri liberè adminiſtrent.

AD ſecundum eſt dicendũ, ꝙ illa ſimilitudo attenditur in Sacramentorum adminiſtratione, à qua ſimilitudine Monachi, Presbyteri, & litterati nõ excluduntur. in voti tamen obligatione Monachi ſimiliores ſunt Epiſcopis, à qua ſimilitudine excludũtur Presbyteri, & Diaconi: non autem Monachi.

AD tertium eſt dicendũ, ꝙ Monachus, vt Mo- D nachus non habet, ꝙ officium Clerici exercere poſſit, cum multi Monachi ſint Laici, & in adminiſtratione Sacramentorum idoneitatem non habeãt: ſed inquantum litterati ſunt, poſſunt ad Clericorum ſtatum tranſire, & aliorum curam habere: Monachalẽ tamen perfectionem non relinquendo. vnde ſubditur in eodem decreto: Multo tempore diſce, quæ poſtmodum doceas, & inter bonos ſemper meliores ſectare.

QVAEST. XCIIII. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERVATA FVERIT IN MARTYRIBVS.

NVNC videndum eſt, quomodo Apoſtolorum perfectio obſeruata eſt in Martyribus. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum in Eccleſia primitiua Martyrium poſuerit Martyres in perfectionis ſtatu.

Secundo, Vtrum per ſolum ſupplicium mortis Martyres ſint conſecuti ſtatum perfectionis.

Tertio, Vtrum plus faciat ad perfectionis ſtatũ Martyrium, quàm Religionis votum.

Quarto, Vtrum ſemper ſit perfectionis opus, ꝙ homo mortis periculo ſe exponat.

ARTICVLVS I.

VTR. MARTYRIUM POSVErit Martyres in perfectionis statu.

De Martyrij materia pro hac tota quæstione facilius intelligen. vide S. Thomam 2.2. q.124. Canonistas in c. Vide quantum.1.q.1. Syluestrum, & alios summistas ver bo: Martyrium. S.Thom.quodlib.4. q.10.ar.19 & 20.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Martyriū non posuerit Martyres in perfectionis statu. Quia multi coniugati, & Layci pœnam Martyrij sustinuerunt in primitiua Ecclesia: nec tamen tales dicuntur fuisse in statu perfectionis: cum matrimonium non cadat sub consilio, & non sit opus supererogationi.

2 Præterea: Nullum inuoluntarium est opus virtutis, & per consequens non ponit hominem in perfectionis statu: sed innocentes Martyres fuerunt, & inuoluntariè passi sunt. cum tunc non haberēt vsum liberi arbitrij.

3 Præterea: Homo non ponitur in perfectionis statu nisi per illa, quæ sunt consilij, & supererogationis; sed quilibet tenetur ex præcepto mortem subire pro confessione nominis Christi, iuxta illud Matth. 10. Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus.

IN CONTRARIVM est Augustin. in libro de sancta virginitate, vbi Martyrium, & virginitatē ponit esse opera perfectionis, & supererogationis. Tomo 5.

RESOLVTIO.

Martyres per Martyrium in statu perfectionis positi fuerunt propter perseuerantiam, propter victoria obtentionem, & charitatis perfectionem, cum in Martyrio maxima reluctatio inueniatur.

RESPONDEO, dicendum, quòd tanto aliquod opus est maioris perfectionis, quanto maiorem reluctationem habet contra bona præsentia. Vnde dicit Gregor. 32. Mor. quòd nihil est humanæ menti angustius, quàm voluntates proprias frangere; & nihil latius, quàm nullis proprijs volūtatibus reluctari. Sicut ergo nihil magis appetitur, & diligitur, quàm vita; eo, quòd viuere viuentibus est esse; sic nulla reluctatio potest esse maior, quàm contra appetitum viuendi, quæ quidem reluctatio quatuor modis in Martyribus perfecta est. (Arist. 2. de anima text. com. 37.) Primo, propter eius terminationem. Tunc enim terminata est prædicta reluctatio, quando pro Christo mortui sunt, præsentem vitam dimittendo, & æternam acquirendo. Vnde terminatio perseuerationis, de qua Christus dixit Matth. 10. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit; in eis completa est. Super quo verbo dicit Hieronym. (In Matth. cap. 10.) quòd non incœ-

E pisse, sed perfecisse perfectionis est opus, quia non inchoantibus, sed perseuerantibus præmium tribuitur. Secundo propter victoriæ obtentionem. Martyrium enim est tale opus, quod tunc perficitur, quādo proprium suppositum destituitur. Vnde dicit Aug. De vera Religione, cap. 47. (Tomo 1.) Quòd qui in aduersis proficit, & mortis pericula fortiter aggreditur (quod Martyres noscuntur fecisse) vincit, quando vinci videtur. Tertio, propter charitatis perfectionem. Dicit enim Aug. super illo verbo: (Tract. 84. In Ioan.) Maiorem dilectionem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis. quod hoc Martyres ardenti dilectione fecerunt: ideo ad mensam Christi non sic eos commemoramus: quemadmodum alios, vt pro eis oremus, sed magis, vt eorum vestigijs inhæreamus.

F Quarto, propter specialis præmij cōsecutionem. Singulare enim præmium non datur, nisi singulari perfectionis operi. Martyribus autem singulare præmiū Deus largitur, sicut dicit glossa super illo verbo 2. Timot. 2. Qui certat in agone, nō coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Vnde dicendum est, quod Martyriū Martyres posuit in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Laici, vel coniugati non dicuntur esse in perfectionis statu propter Martyrium, quàmdiu habent ipsum in animi præparatione, cum hoc sit in præceptum, & de necessitate salutis: sed tunc ponuntur in perfectionis statu, quando ipsum Martyrium recipiūt in G operis executione, cum hoc requirat ardentem charitatem, & sit supererogationis opus.

AD secundum est dicendum, quod Innocentes verè Martyres Christi fuerunt: non quidem propter vsus liberi arbitrij accelerationem, vt quidam dicere voluerunt: sed propter eorum sanguinis pro Christo effusionem, vicem baptismati gerentis. Vnde sicut pueris baptizatis per gratiā baptismalem passio Christi operatur ad meritum, sic meritum Christi operatum est in eis ad palmam Martyrij.

AD tertium est dicendū, quòd sicut continentia est consilij, & supererogationis opus: & tamen in casu potest esse præceptum, puta cū aliquis cogitur seruare continentiam propter absentiam, vel infirmitatem vxoris, vt dicit Augu. de adult. coniugijs c. 19. (Tomo 6.)

H Sic opus Martyrij, & subire pœnam pro confessione nominis Christi est in præceptum, quātum ad animi præparationem: sed quātum ad operis executionem non est in præceptum, sed supererogationis, nisi in aliquo casu, cum incumberet defensio fidei. Aliud est enim Christum, & fidem Catholicam non negare, quod est de necessitate salutis: & aliud est Martyriū voluntariè subire, & ad Martyrium suscipiendū sponte se offerre: quia hoc perfectionis est. Vnde dicit Chrysost. super illo verbo Matth. 16. (Homil. 56. in Matth.) Si quis vult post me venire; quod Saluator non coactiuum fecit sermonem. Non enim dixit: Siue volueritis, siue nolueritis, oportet vos pati pro me: sed, si quis vult.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum per mortis supplicium Martyres ſint poſiti in ſtatu perfectionis.

B. Thomas lib. 4. ſent. diſt. 49. q. 5. art. 3. quæſt. 2. Et 2. 2. q. 124. art. 4.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd non ſolum per mortis ſupplicium Martyres ſint poſiti in ſtatu perfectionis. Nam de beato Martino ſcribitur, ꝙ ſi gladius perſecutionis animam eius non abſtulit, palmam tamen martyrij non amiſit. Et de beata Virgine dicit Hierony. in ſermone de Aſſumptione, dolorem dominicæ paſſionis eius animam pertranſiſſe, vt ſcribitur de ea Lucæ 2. Abſque ergo mortis ſupplicio põt quis poni in ſtatu perfectionis Martyrũ.

2 Præterea: Scribitur 21. di. cap. Nunc autem, ꝙ Marcellus † Papa verus Chriſti martyr fuit. & tamẽ gladio mortuus non eſt: ſed in carcere vitam ſuam finiuit, vt notatur ibi in gloſſa.

† In pleriſque codicibus legitur Marcellin⁹. ſed Marcellus, legendum eſt, vt competat ei hiſtoriæ veritas. textus vero, quem hic citat Auctor, de Marcellino loquitur.

3 Præterea: Hæretici patiuntur pœnam mortis, quandoque pro Chriſto, & tamen non ponuntur in ſtatu perfectionis Martyrum. Immo magis in ſtatu damnationis.

IN CONTRARIVM eſt. quia Martyr idẽ eſt, quod teſtis. quamdiu autem homini remanet vita, non teſtificatur opere, quod ore profitetur. Ad pefectam ergo teſtificationem requiritur, ꝙ aliquis mortem ſuſtineat propter Chriſtum.

RESOLVTIO.

Mortis ſupplicium cum propria voluntatis abdicatione, mortis violenta illatione, & iuſta cauſa terminatione Martyres in ſtatu perfectionis poſuiſſe, dicas licet.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſecundum Chryſo. † exponentem illud verbum Matt. 16. Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Tria ſunt, quæ dicuntur in ly, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. vult enim, ꝙ ad perfectam rationem Martyrij tria requiruntur. Primum eſt, propriæ voluntatis, & propriæ vitæ abdicatio, ꝙ homo ſeipſum abneget. Nam qui negat alium, puta fratrẽ, vel famulum vel quemcumque patientem, & ſi flagellatum eum viderit, & quæcumque patientem nõ aſſiſtit, non adiuuat, ſed quaſi ignoret: ex hoc Martyr non dicitur proprie, quantumcumque compatiatur. ſed Saluator, vt dicit, ita vult corpora noſtra propria nos ignorare, vel corpori noſtro non ignoſcere: vt ſi, & flagellauerint, vel quodcumque aliud fecerint, corpori non parcamus. Secundum eſt, mortis non naturalis, ſed violentæ, & opprobrioſæ illatio.

† Hom. 66. In Matth.

A Non enim mors quæcumque facit Martyrem, ſed talis mors, quæ violenter infertur. & quanto magis opprobrioſa, tanto magis perfectius eſt opus martyrij. Vnde dicit Chryſoſt. † Ne æſtimes, ꝙ vſque ad verba tantũ, & contumelias oporteat hominẽ abnegare ſeipſum; oſtẽdit vſque nõ ad quantũ abnegare ſit neceſſarium. quia vſque nõ ad mortẽ naturalẽ, ſed violentam: & non qualitercumque violentam, ſed exprobrabiliſſimam, puta mortẽ crucis Chriſti, qui dicit: Et tollat crucem ſuam. Tertium eſt, iuſtæ cauſæ terminatio, quando addit: & ſequatur me. Non enim mors qualitercumque recepta facit Martyrem, niſi recipiatur pro Chriſto, & pro defenſione fidei Chriſtianæ. Multi enim Philoſophi multas pœnas, & cruciatus ſuſtinuerunt: non propter Chriſtum: ſed vt
B mortificatis paſſionibus carnalibus liberius Philoſophiæ vacarent. Vnde dicit Hieronymus in libro 2. contra Iouinianum, ꝙ Plato academicam villam elegit ab vrbe procul non ſolum deſertam, ſed & peſtilentem, vt cura, & aſſiduitate morborum libidinis impetus frangerentur. Quoſdam, vt ait, legimus effodiſſe ſibi oculos, vt per eorum viſum à contemplatione philoſophiæ remouerentur. Tria itaque ad perfectam rationem martyrij requiruntur: Propriæ vitæ voluntatis abdicatio: Mortis violenta illatio: Et iuſtæ cauſæ terminatio.

† Hom. 56. in Matth.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ illæ au-
C ctoritates, quæ loquuntur de martyrio Virginis glorioſæ, vel Martini, ſeu aliorum, intelligendæ ſunt de Martyrio non propriè ſumpto, quantum ad operis executionem: ſed vel quantum ad animorum præparationem, vel quantum ad præmiorum conſecutionem. dato enim, ꝙ Abraham nõ fuerit minoris meriti exiſtens in matrimonio ſuo, quàm Ioan. in virginitate; nõ tamen ſequitur propter hoc, ꝙ Abraham fuerit virgo. Sic dato, ꝙ Ioan. non fuerit paſſus pœnam mortis, ſicut Petrus; non tamen fuit inæqualis meriti: Vnde dicit Auguſtinus, † quòd nõ fuit impar meritum in Petro, qui paſſus eſt: & in Ioanne, qui paſſus non eſt.

† De bono coniu. c. 21.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ idem eſt mortẽ recipere, & talia pati, ad quę immediate ſequitur
D mors. Marcellus ergo verus Chriſti Martyr fuit. quia quamuis non fuerit mortuus gladio, ſic tamen fuit in carcere recluſus, & retentus, quod ex hoc ſecuta eſt mors.

AD tertium eſt dicendum, quod quamuis hæretici dicant ſe pati pro Chriſto, non tamen patiuntur ſecundum eius doctrinam in eius Eccleſia prædicatam, & approbatam. Quiſquis enim extra Eccleſiam patitur, pati poteſt: ſed Martyr fieri non poteſt. Vnde hæretici poſſunt pro Chriſto pati, ſed non martyres fieri, vt Grego. dicit lib. 18. Mor. c. 14. De eis enim dicit Apoſtolus ad Rom. 10. Zelum quidem habent, ſed non ſecundum ſcientiam.

ARTICVLVS III.

VTRVM PLVS FACIAT ad perfectionis statum Martyrium, quàm Religionis votum.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod non plus faciat ad perfectionis statum Martyrium, quàm Religionis votum. Maioris enim perfectionis est, animã ponere pro Christo per votum obedientię, quàm proprium corpus: quod fit per Martyrium. sed per votum obediẽtiæ Religiosus homo tradit animam in perpetuam seruitutem pro Christo. Ergo magis facit ad perfectionis statum, quàm Martyrium.

2 Pręterea: Perfectius est bonum commune, quã proprium: sed per votum obediẽtiæ in Religione homo mancipatur seruitio multorum. per Martyrium vero homo sibi ipsi prodest. Magis ergo facit religionis votum ad perfectionis statum.

3 Prætetea: Maius vinculum non tollitur per minus: sed votum vltramarinum, in quo attenditur opus Martyrij, tollitur per Religionis votum. Plus ergo facit ad Religionis statum votum Religionis, quàm martyrium.

IN CONTRARIVM est. quia finis perfectior est his, quæ sunt ad finem: sed Martyrium est finis omnium votorum. Sicut enim mors est finis omnium terribilium: sic vita est finis omnium desiderabilium. quia pellem pro pelle, & cuncta, quæ homo habet, dat pro anima sua, & pro corporali sua vita saluanda, vt scribitur Iob 2.

RESOLVTIO.

Martyrium vota Religionis excedit in statu perfectionis. complectitur enim quadruplex sacrificium, hoc est, rerum exteriorum, corporis, voluntatis, & vitæ.

Tomo 10. † De plu. Mar. ser. 1.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut dicit Aug. † in quodã sermone de Martyribus: Nulli tantum impendunt, quantũ qui seipsos impendunt. Martyres autem seipsos in sacrificium Christo obtulerũt. secundum ergo pręeminentiam sacrificiorum potest accipi pręeminentia perfectionum. Offertur autem Deo, quantum ad præsens, quadruplex sacrificium. Primo de exterioribus rebus. quando homo res temporales propter Deum pauperibus elargitur secundum illud ad Hebr. vltimo: Beneficentiæ autẽ, & communionis nolite obliuisci: talibus enim hostijs promeretur Deus. Secundo de proprio corpore per vitiorum mortificationem. vt quando aliquis carnem suam crucifigit cum vitijs, & concupiscentijs. De quo sacrificio dicit Apostolus ad Rom. 12. Exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam Deo placentem. Tertio de corde, & de propria voluntate. vt cum quis totum spiritum, & totam voluntatẽ offert Deo in propriam seruitutem. De quo scribitur

E in Psal. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non despicies. Psal. 50.

Quarto de propria vita. vt cum quis totum seipsum tradit in mortem, vitam temporalem contemnendo pro Christo. & hoc sacrificium est maioris perfectionis, quàm omnia alia. quia nullus plus impendit. quàm qui seipsum impendit, secundum August. Vnde hoc beneficium victis à victoribus pręstatur (sicut dicit) vt vitæ parcentes conseruent seruituti subiectos. Quia ergo in primis tribus sacrificijs consistunt tria vota Religionis: Paupertatis, quantum ad primum: Castitatis, quantum ad secundum: Obediẽtiæ, quantum ad tertium. Quanto istud sacrificium quartum excedit illa tria, tanto Martyrium vota Religionis excedit in perfectionis statu.

F

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod votũ obedientiæ in hoc consistit, vt eius perfectio sit vsq; ad mortem. Vnde sic profitetur quilibet Religiosus obedire vsque ad mortem. Martyrium ergo perfecte complectitur illud, quod est vltimum complementum voti obedientiæ: ex quo in morte recepta pro Christo terminatur, modo, quo dicitur de Christo, qui fuit caput Martyrum. Philippen. 2. Factus est obediens vsque ad mortem.

AD secundum est dicendum, quòd Martyrium opus commune est, non minus, quàm quodcumque opus virtuosum in Ecclesia. Vincit enim (vt dicit G Grego.) Ecclesia in morte Martyrum, & proficit. Vincit enim Tyrãnos, & milites suos facit cõstantes.

AD tertium est dicẽdum, quòd per votum vltramarinum quis attentat Martyrium in animi præparatione: quod est de necessitate salutis, cui ille labor iniungitur in pœnitentiam ad remissionem peccatorum. Votum autem Religionis est de his, quæ sunt consilij, & supererogationis, quæ excedunt omnem alium pœnitentię laborem: Vnde merito tale votum per introitum Religionis tollitur, vel commutatur in illud, quod est maioris perfectionis opus.

ARTICVLVS IIII.

H *VTR. SEMPER SIT PERfectionis opus, vt homo propter Christum mortis periculo se exponat.*

B. Thomas 2. 2. q. 64. art. 5. Et lib. 4. sent. dist. 49. q. 5. art. 3. quæst. 2.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quod non semper sit perfectionis opus, vt homo propter Christum mortis periculo se exponat. quia nullus debet dare causam alicui, quod eum interficiat. quia tunc efficitur homicida sui ipsius. Sed qui mortis periculo se exponit dat causam interfectionis eius.

Præte-

2 Præterea: Quod non licet facere cauſa euitationis peccati, non licet facere ex quacunque alia cauſa. Sed Auguſtinus primo de ciuitate Dei, cap. 26. Inculpat quaſdam fœminas, quæ volentes fugere illos, qui volebant earum pudicitiam violare, in rapturum, & necaturum fluuium ſe proiecerunt. Tomo 5.

3 Præterea: Non licet alicui facere contra præceptum Dei, ſed in illo præcepto: Non occides, prohibetur, ne homo occidat ſeipſum, vt dicit Auguſt. 1. de ciuit. cap. 17. Non licet ergo ex quacunque cauſa, ꝙ homo mortis articulo ſe exponat. Tomo 5.

In Contrarium eſt: quia in hoc ponitur fuiſſe ſumma perfectio Martyrum, ꝙ ſe mortis periculis tradiderunt propter Chriſtum.

RESOLVTIO.

Siquis propter Gregis, vel Populi liberationem, fidei, vel iuramenti obſeruationem, Reipublicæ defenſionem, veritatis, ac iuſtitiæ teſtificationem Spiritus ſancti conſilio ductus morti ſe exponit, non niſi ſtatus perfectionem, laudem, & meritum adipiſci poteſt.

Respondeo, dicendum, ꝙ inconſultè, & regulariter ſemper homo non tenetur ſe mortis periculo exponere: ſed in aliquibus caſibus laudabile eſt, & opus virtutis, vt quis ſe mortis periculo exponat. Sunt autem, quantum ad præſens, quatuor caſus, in quibus Scriptura laudat, ꝙ homo exponat ſe mortis periculo. Primo, propter Gregis, vel populi liberationem. Secundo, propter fidei, vel iuramenti obſeruationem. Tertio, propter Reipublicæ defenſionem. Quarto, propter veritatis, & iuſtitiæ teſtificationem. Exemplum primi de Dauid 1. Paralip. 21. Nonne ego ſum, qui iuſſi, vt numeraretur populus? Ego ſum qui peccaui: iſte Grex quid commeruit? Vertatur obſecro manus tua in me, & in domū Patris mei, & populus iſte non percutiatur. Exemplū ſecundi ponit Auguſt. de ciuit. Dei. lib. 1. cap. 15. De Marco Regulo Imperatore Romanorum, qui detentus in carcere in Carthagine, miſſus Romam pro impetranda pace, præſtito iuramento de reuerſione, quam cum nō impetraſſet, propter iuramentū, quod

Tomo 4. Valer Max. lib. 2. c. 4.

A de reuertendo fecerat, abſque vlla dilatione ad hoſtes remeauit: & ab eis occiſus eſt. Exemplum tertij ponit ſimiliter Auguſtinus de Romanis ex ſententia Catonis 5. de ciuit. Dei. cap. 12. Romanos ideo victores fuiſſe, & Monarchiam tenuiſſe in toto orbe: quia Reipublicæ fuerant defenſores, iuſtitiæ amatores, veritatis cōſultores, bonorum promotores, & nullius libidinis, atque cupiditatis ſecutores, pro quibus, (vt dicebat) moderni habebant luxuriam, atque auaritiam, Reipublicæ egeſtatem, & priuati boni opulentiam: laudabant diuitias, ſequebantur inertiam, & inter bonos, & malos diſcrimen nullum. Exemplum quarti ponit Chryſoſt. Marci 6. de Ioanne Baptiſta, qui non inducebatur ad negandum Chriſtum, ſed B ſolum ad negandam hanc veritatē, ꝙ liceret Herodi habere vxorem fratris ſui: quam cū negare noluiſſet, incarceratus eſt, & capite truncatus. Tomo 5.

Ad Argumenta.

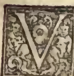
Ad Primum ergo eſt dicēdum, quòd nullus debet dare cauſam, vel occaſionem iniuſte agendi: ſi tamen alius iniuſtè agat, debet moderatè tolerare. Ex quolibet autem iſtorum caſuum ſupradictorū non datur alicui cauſa iniuſtè agendi: quia veritas doctrinæ, æquitas iuſtitiæ, & ſanctitas vitæ, tempore, & loco non ſunt omittenda propter ſcandalū C paſſiuum. Vnde ſi aliquis ex his ſcandalizatur, & mortis pœnam infligit alicui, nō eſt ipſe cauſa ſuæ interfectionis, ſed iniquitas occidentis.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd illæ Mulieres, & quæcumque aliæ perſonæ ſi interficerent ſeipſas, & hoc nō facerēt cōſilio Spiritus ſancti, in cuius poteſtate eſt vita, & mors hominis: culpam homicidij non effugiunt, etiam pro euitanda quacunque corruptione: quia non imputatur culpa immunditiæ ſine voluntaria complacentia.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ illud præceptum eſt, ne homo occidat hominem, & per conſequens, ꝙ non occidat ſeipſum. Sed ſi ab alio occidatur iniuſtè agente; ſi patienter toleratur, ad meritum, nō ad culpam ſibi imputatur.

QVAEST. XCV. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERuata fuerit in Confeſſoribus.

LTERIVS conſiderandum eſt, quomodo Apoſtolorum perfectio obſeruata eſt in Confeſſoribus. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum ſola charitas poſuerit Cōfeſſores in perfectionis ſtatu.

Secundo, Vtrum magis amor amicitiæ, quàm concupiſcentiæ fecerit in Cōfeſſoribus ſtatū perfectionis.

D *Tertio, Vtrum plus poſuerit in perfectionis ſtatu Confeſſores corporis continentia, quàm temporalium carentia.*

Quarto, Vtrum magis per humilitatem, quàm per aliam virtutem Cōfeſſores conſecuti ſint ſtatū perfectionis.

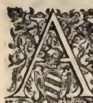

ARTI.

ARTICVLVS I.

Utrum per solam charitatem Confessores sint positi in perfectionis statu.

S. Thomas 2. 2. q. 184. art. 1.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod per solam charitatem Confessores non sint positi in perfectionis statu. Quia diligere Deum, & proximum est in præceptum, & de necessitate salutis, Matthæi 19. Sed talia nō ponunt hominem in perfectionis statu: cum status perfectio requirat illa, quæ sunt consilij, & supererogationis opera.

2 Præterea: Status perfectio acquiritur cum voto: sed non in omnibus Confessoribus fuit obligatio voti: quia non omnes fuerunt Religiosi, per quos votum emittitur de his, quæ sunt perfectionis opera.

3 Præterea: Perfectio dilectionis Confessorū fuit in constanti confessione nominis Christi: sed hæc præcipitur omnibus, tamquàm necessaria ad salutem, ad Romanos 10. Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem Non ergo per hoc Confessores fuerunt positi in perfectionis statu.

IN CONTRARIVM est. quia Ecclesia non colit festiuitates aliquorum, qui non fuerint in perfectionis statu.

RESOLVTIO.

Confessores per modum perfectum diligendi Deū, & Proximum, hoc est, per amorem extensiuum, intensiuum, & recognitiuum positi fuerunt in statu perfectionis.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut dicit Dionysius 4. capitulo de diuinis nominibus: Diuinus amor est extasim faciens, non permittens sui ipsorum esse amatores, sed amatorum. In tali autē impetu diuini amoris triplex perfectio inuenitur secundum triplicem gradum repertum in ipso.

Vnus gradus est in diuino amore, vel in amore proximi propter Deum extensiuus. Secundus intensiuus. Et tertius recognitiuus. Extensiuus quidem tres gradus habet. Vnus est, quo diliguntur benefici. Secundus, quo diliguntur consanguinei, & domestici. Tertius, quo diliguntur inimici: & iste solus amor perfectorum est. Vnde Matthæi 5. Statim cum Saluator dixit: Diligite inimicos vestros, & benefacite his, qui oderunt vos; tamquam in hoc perfectum modum diligendi esse demonstraret, subdidit: Estote ergo perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfectus est.

Intensiuus verò similiter tres gradus habet. Vnus, quo temporalia contemnuntur pro Christo, & pro amore eius proximis largiuntur. Secundus est, quo corpus proprium vigilijs, abstinentijs, & alijs operibus maceratur, & pro vtilitate proximorum laboribus, & languoribus exponitur. Tertius est, quo vita præsens pro Christi morte exponitur, & pro salute proximorum, cum necesse fuerit, modo, quo dicitur 1. Ioan. 3. In hoc cognoscimus charitatē Dei, quoniam ille pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animam ponere: in quo consistit summa dilectionis perfectio: quia vltra hunc gradum dilectio intendi non potest, iuxta illud Ioannis 15. Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis.

Recognitiuus vero eodem modo tres habet gradus. Vnus est, quo recognoscitur beneficium creationis. Secundus est, quo recognoscitur beneficium redemptionis. Tertius est, quo non solum recognoscitur: immo summo ardore appetitur beneficium glorificationis, in quo quis cupiat dissolui, & esse cū Christo: quod ad perfectam dilectionem spectat. Phil. 1. Dicit enim Augustinus in libro de catechizandis rudibus, nullam esse maiorē causam, quare vel inchoetur, vel augeatur amor, quàm cum amari se homo agnoscit, qui nondum amabat. Quia ergo Christus prius dilexit nos, nulla maior potuit esse ad amorē eius inuitatio, quàm præuenire amando: & nimis est durus animus, qui dilectionem, & si non vult impendere, nolit rependere. In omnibus autem ipsis gradibus in Confessoribus fuit perfecta dilectio. Ideo dicendum, quod per modum perfectum diligendi Deum, & Proximum fuerunt positi in perfectionis statu.

Tomo 4. cap. 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod sicut dicit Augustinus super Ioann. Charitas non statim, cum nascitur, mox perfecta est: immo prius nascitur, deinde nutritur, vltimo perficitur. Cum verò perfecta fuerit, dicit: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Perficitur autem charitas per opera consilij, & supererogationis. Ideo per hanc Confessores fuerunt in perfectionis statu.

Epist. 1. tract. 5. Tomo 4. Phil. 1.

AD secundum est dicendum, quod sicut dictum fuit supra, votum emittitur mente: impletur verò exterius per illa quæ sunt supererogationis opera. quàmuis enim Confessores non fuerint omnes Religiosi, quantum ad susceptionem habitus, & aliorum, quæ sunt quædā accidentalia Religionis; Religiosi tamen censendi sunt quantum ad impletionem eorum, quæ faciunt essentialiter ad perfectionis statū.

AD tertium est dicendū, quòd confessio† nominis Christi in casu, vbi aliquid subtraheretur honori fidei Christianæ: & vbi infideles contra Christianos insultarent, vel vbi homo cogeretur negare fidem, est de necessitate salutis. Sed publicè confiteri, & voluntariè, & spontè se offerre ad confitendum coram hæreticis, & inimicis fidei, quæ sancti Confessores fecerunt; supererogationis, & perfectionis est opus.

† S. Tho. 2. 2. q. 3. ar. 2.

ARTI-

ARTICVLVS II.

VTRVM AMOR CONCVPIſcentiæ magis, quàm amor amicitiæ poſuerit Cõfeſſores in perfectionis ſtatu.

B. Thomas 1. 2. q. 30. art. 1. & ſeq. & 2. 2. q. 25. art. 1. 5. & vlt.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ amor concupiſcẽtiæ magis, quàm amicitiæ poſuerit cõfeſſores in perfectionis ſtatu. Maior enim eſt dilectio Dei, quàm proximi, vel quàm cuiuſque rei creatę. ſed Deus diligitur à nobis amore concupiſcentiæ. Stultum enim eſſet dicere, ꝙ quis diligat Deum, vt ei velit bonum. ſed magis, vt ipſum bonum omnis boni volumus nobis. Et iſte eſt amor concupiſcentiæ: non amicitiæ. Perfectior ergo fuit in Confeſſoribus amor concupiſcentiæ, quàm amicitiæ.

2 Præterea: Maxima dilectio penſatur ex maximis bonis. Sed maxima bona ſunt virtutes, & bona ſpiritualia, quæ diliguntur à nobis amore concupiſcẽtiæ: cum ipſa optemus nobis, & proximis. Perfectior eſt ergo dilectio concupiſcentiæ, quàm amicitiæ.

3 Pręterea: Perfectio conſiſtit in relinquendo omnia temporalia, & ſequendo Chriſtum Matt. 19. Sed iſta diliguntur amore concupiſcentiæ, non amicitię.

4 Præterea: Illud diligitur amore concupiſcentiæ quod diligitur in ordine ad aliud. Sed homo diligitur in ordine ad aliud, & non ſecundum ſe. Dicit enim Auguſtinus ſuper illo verbo ad Philemonẽ: Ita frater ego te fruar in Domino, ꝙ ſi non addidiſſet in Domino, & te fruar tantum dixiſſet, quòd tantũ in eo conſtituiſſet ſpem ſuæ beatitudinis, quod non eſt faciendum niſi in illa Trinitate, puta in ſummo, & incommutabili bono. Perfectiori ergo modo pertinet ad ſtatum perfectum amor concupiſcentiæ magis, quàm amicitiæ. (1. de Doct. christiana c. 33. Tomo 3.)

IN CONTRARIVM eſt, quia propter vnumquodque tale, & illud magis. ſed propter amorem amicitiæ intenditur amor concupiſcentiæ. Ergo iſte perfectior, & maior. (Ari 1. Poſt. cap 2. ſub finem.)

RESOLVTIO.

Confeſſores propter amicitiæ amorem magis, quàm concupiſcentiæ poſiti ſunt in perfectionis ſtatu. illa enim dilectio hanc excedit in amoris terminatione, in diuini præcepti obſeruatione, & diuinæ bonitatis communicatione.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ motus dilectionis in duo tendit. Primo in eum, cui aliquis vult aliquod bonum. Secundo, in illud bonum, quod ei optat. Prima dilectio vocatur amor amicitiæ. Secunda vero amor concupiſcentiæ. Excedit autem prima dilectio ſecundam, quantum ad præſens, in tribus. A Primo, in amoris terminatione. Secundo in diuini præcepti obſeruatione. Tertio, in diuinæ bonitatis communicatione. Si quis enim diligit aliquem, ꝙ ei vult bonum: quamuis vtrumque diligat, & illum cui vult bonum, & ipſum bonum, quod ſibi optat, bonũ optatum per accidens dicitur amari, & non per ſe. Stultum enim eſſet dicere, ꝙ intentio amantis per ſe terminaretur ad illud, cuius deſtructionem appetit. Siquis autem optat alicui cibum, & bonum potum, quamuis tale bonum diligat in quantum venit in vſum illius, cui vult illud bonum: ille tamen bonus cibus, vel bonus potus non poteſt per ſe amari, cum eius vſus ſit eius deſtructio. Intentio ergo amantis per ſe terminatur ad illud, cui vult bonum: & iſte eſt amor amicitię, qui excedit amorem illum concupiſcentiæ in amantis terminatione. B Secundo, excedit in diuini præcepti obſeruatione. Cum enim præcipitur nobis, vt diligamus proximos noſtros ſicut noſipſos, non ſic accipitur talis modus diligendi, vt ipſos proximos diligamus inquantum in noſtrum vſum venire poſſunt. quia ſic non diligeremus eos, ſicut noſipſos. ſicut non diligimus equum, vel mulum, qui in noſtrum vſum veniunt: ſed magis diligimus nos, quibus talia optamus, vt ex eis conſequamur vtile, vel delectabile. Intelligitur ergo modus diligendi proximos, ſicut noſipſos, vt eis velimus fidem, charitatem, & ęternam felicitatem, quæ nobis volumus, & alia temporalia bona, quibus ad illa perueniatur, ſicut nobis illa optamus, vt ad illa perueniamus, modo, quo dicebat Apoſtolus: Nõ quærens quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant. Et iſte eſt amor amicitiæ, non concupiſcentiæ. (1. Cor. 10.) C Tertio excedit in diuinæ bonitatis communicatione. Modus enim diligendi, quo diligimus proximum, deriuatus eſt à dilectione Dei, qua ipſe diligit nos. ſed ipſe Deus diligit nos dilectione amicitiæ. quia vult nobis bonum, & communicat nobis ſua bona. Igitur & noſter modus diligendi in hoc perfectus eſt, vt proximos noſtros diligamus, quia eius volumus bona, dilectione amicitiæ. Magis ergo amor amicitiæ, quàm concupiſcentiæ Confeſſores conſtituit in ſtatu perfectionis, cum iſte ſit perfectior illo.

Ad Argumenta.

D AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Deum diligere, vt ei velimus bonum, poteſt intelligi dupliciter. Primo, vt ei velimus bonum per ſui conſecutionem, vt cõſequatur aliquod bonum, quo ipſe careat. & ſic planum eſt, ꝙ nullum bonum poſſumus Deo optare, cum ſit bonum infinitum, quod nec augeri, nec minui poteſt. Secundo, ꝙ velimus ei bonum per ſui communicationem, ꝙ ſic ei volumus bonum. Dicit enim Dionyſius, ꝙ amor mouet Deum, & non permittit eum manere ſine germine: ſed mouet eum ad communicandum ſua bona. (De di. nom. c. 4.)

AD ſecundum eſt dicendum, quòd charitas, & bona ſpiritualia ſunt maxima bona formaliter, quibus homo perficitur in vita ſpirituali: ſed ſubſtantialiter, & finaliter terminatiue non diligũtur, niſi propter nos, & proximos noſtros, quibus illa optamus.

Ad

Ad tertium est dicendum, quòd temporalia, & quæcumque alia, quę possunt venire in nostrũ vsum, non possumus diligere dilectione amicitiæ, vt ibi terminetur dilectio. sed diligimus ea tamquam instrumenta, quibus nos, vel proximi nostri possunt virtuose agere, & opera supererogationis exercere: ad cultum diuinum ipsa ordinando, vel pauperibus erogando.

Ad quartum est dicendum, quòd hominem diligere propter se, & non in ordine ad aliud, potest intelligi dupliciter. Primo participatiue, & sic ipse homo per se diligitur: & est illud, cui per se volumus bonum. Est enim ipse particeps immediate diuinæ beatitudinis. Secundo, terminatiue, & sic planum est, quod non est finale bonum, in quo terminatiue nostram spem debeamus ponere. secundum quem modum loquitur Apostolus in verbo allegato. 1. Cor. 4.

ARTICVLVS III.

VTRVM PLVS POSVERIT *Confessores in perfectionis statu temporalium carentia, quàm corporis continentia.*

Quatenus hic agitur de virtute continentiæ, videatur omnino B. Thomas 2. 2. q. 155. art. 1. & sequenti.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod plus posuerit Cõfessores in perfectionis statu temporalium carentia, quàm corporis contiuentia. Dicit enim Apostolus 1. Timoth. 6. quod radix omnium malorũ est cupiditas. Carentia ergo temporalium, & carentia cupiditatis tam quam carentia omnium malorum, magis facit ad perfectionis statum, quàm aliquid aliud.

2 Præterea: Perfectio status sumitur ex his, quę tenent se ex parte animæ. sed continentia, cum sit circa sexuum diuersificationem, & corporum diuersam complexionem, magis se tenet ex parte corporis. & per consequens non poterit facere ad perfectionis statum.

3 Præterea: Quod magis reddit hominem aptum ad perfectionis opera, magis facit ad perfectionis statum. sed hoc videtur esse sobrietas. Scribitur enim auctoritate Hieronymi 35. di. c. Ecclesiæ: An non confusio, & ignominia est, Iesum Crucifixum Magistrũ, pauperem, atque esurientem, fartis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiaq; ora proferre? Si in loco Apostolorum sumus, non solum sermonem eorum imitemur, sed cõuersationem, & abstinentiam amplectamur.

In contrarium est, quod scribitur Ecclesiast. 26. Omnis ponderatio non est condigna continentis animæ.

RESOLVTIO.

Confessores propter corporis continentiam magis, quàm temporalium carentiam positi sunt in statu perfectionis. continentia enim propter maius exemplum, maius dominium, maius auxilium, & propter maius prælium vincendum, temporalium carentiam excedit.

E

RESPONDEO, dicendum, quòd continentia cæteris alijs virtutibus magis facit ad perfectionis statum consequendum, & conseruandum, quantum ad præsens, propter quatuor. Primo, propter maius exemplum. Secundo, propter maius dominium. Tertio, propter maius auxilium. Quarto propter vincendum maius prælium. Sunt enim existentes in statu perfectionis, lucentes in medio prauæ, & peruersę nationis per sanctitatis exemplum, quasi luminaria mundi, verbum vitæ continentes. ad

F Philippen. 2. Nihil autem est, quod magis vitam sanctorum virorum habeat denigrare, ne proximis lucis exempla monstrent, sicut corporis incontinentia. Vnde dicit Hieronymus in quadã Epistola de vita Clericorũ, quòd cum testimonium oporteat habere bonum ab his, qui foris sunt, cum à te fæminarum genus non amputatur, das reprehendendi te locum, & ipse te morsibus detrahentium tradidisti. Et Augustinus super illo verbo Apostoli: Spectaculum facti sumus mundo, dicit, quod sic vitam nostram, & famam nostram custodire debemus: vt non erubescant de detractoribus laudatores. Propter maius dominiũ: per temporalium enim carentiam dominamur alijs extrinsecis à nobis, sed per corporis continentiam dominamur nobisipsis: & quamuis magnę virtutis

Ad fratres in ere ser. 55 Tomo 10.

G sit, vt homo sit victor omnium aliorũ mundanorũ; longe tamen maioris virtutis est, quod homo sit victor sui ipsius. quia parum est, vt dixit ille sanctus Constantinus, barbaras nationes vicisse, si homo à seipso vincatur. eo quod illas vincere virtus est populorum: sed vincere peccata in seipso est virtus morum. Propter maius auxilium: de nulla enim alia virtute sic dictũ est, sicut scribitur Sapientiæ 8. esse de ipsa continentia dictum: Non possum esse continens, nisi Deus det. Et hoc ipsum est sapientiæ scire, cuius hoc est donum. quæ verba exponens Aug. 10. Confess. c. 29. dicit: Iubes nobis domine continentiam: da ergo quod iubes, & iube quod vis. Et propter vincẽdum maius prælium: Nam contra alia vitia possumus bellare secundum nosipsos totos: sed ad seruandam continen-

Tomo 1.

H tiam oportet nos bellare contra nosipsos, vt spiritus vincat carnem: vt non quæcumque illa vult, faciat. Quamuis ergo omnes virtutes fecerint ad perfectionem Confessorum; plus tamen omnibus alijs continentia posuit, & tenuit eos in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo est dicendum, quod concupiscentia, quæ est radix omnium malorum: vitium est generale communiter sumptum pro omni inordinato amore cuiuscumque rei, vt dicit August. 11. super Gen. c. 15. secundum quem modum ipsa cõcupiscentia carnis prohibetur nomine cupiditatis. Tomo 3.

Ad secundum est dicendum, quod corporis continentia consistit in diuersificatione sexuum instrumentaliter

taliter, & materialiter. ſed effectiue, & imperatiue quantum ad rationem meriti, vel demeriti non conſiſtit niſi in voluntate: cuius conatus quanto maior eſt in reſiſtendo alicui vitio informata charitate; tanto magis habet rationem meriti, & perfectionis.

Ad tertium eſt dicendū, ꝙ Seruantes continentiam neceſſario ſeruant ſobrietatem, & abſtinētiam. Vnde dicitur in diſtinctione ſupradicta: Eccleſiæ Principes, qui delicijs affluunt, inter epulas, atque laſciuias, pudicitiam ſeruare ſe credunt, Propheticus ſermo deſcribit, quòd eijciendi ſunt de ſpacioſis domibus, lautiſque conuiuijs, & multo labore conquiſitis epulis: & ſi vis ſcire, quò eijciendi ſint propter malas cogitationes, & opera ſua, Euangelium lege: In tenebras exteriores, ibi erit fletus, & ſtridor dentium.

Diſt. 35. c. Eccleſiæ.

Math. 22.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Confeſſores per humilitatem conſecuti ſint perfectionis ſtatum.

B. Thomas 2. 2. q. 161. art. 5. & vlt.

Ad quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ per humilitatē Confeſſores non ſint conſecuti perfectionis ſtatum. Quia quod eſt imperfectorum, non facit ad ſtatum perfectionis. ſed humilitas videtur eſſe imperfectorum; cū Deo, qui eſt perfectiſſimus, non conueniat humiliari, nec alicui ſubijci.

2 Præterea: Iuſtitia eſt præclariſſima virtutum, & communiſſima. Magis ergo poſuit Confeſſores in perfectionis ſtatu iuſtitia, quàm humilitas.

3 Præterea: Status perfectionis eſt ſupremus in Eccleſia, qui ſemper præſupponitur eſſe cum charitate. ſed non eſt iuſtum, ꝙ homo exiſtens in charitate ſubijciat ſe peccatoribus. Non ergo ſemper humilitas facit ad ſtatum perfectionis.

In contrarium eſt, quod ſcribitur Philippen. 2. In humilitate ſuperiores ſibi inuicem arbitrantes. Super quo verbo dicit gloſſa, ꝙ ideo Apoſtolus ad humilitatem ſpecialiter inuitat, quia hoc ſentire videtur, quòd in Chriſto fuit. Sed quicquid fuit in Chriſto, fuit in Sanctis diſciplina morum, & perfectionum.

RESOLVTIO.

Confeſſores per humilitatem, ſtatum perfectionis conſecuti fuerunt. humilitas enim omnes virtutes morales excedit propter ſingulare documentum à Chriſto datum: propter ſingulare de accuſatore Diabolo ſupplicium: propter ſingulare operis virtuoſi contrarium: & propter ſingulare præmium.

A Respondeo, dicendum, ꝙ inter omnes virtutes morales humilitas plus facit ad perfectionis ſtatum fundatiue, & conſeruatiue propter quatuor. Primo, propter ſingulare Magiſterium. de nulla enim virtute tam ſingulare documentū dedit Magiſter veritatis, ſicut de humilitate. Dicit enim Aug. ſuper illo verbo Matth. 11. Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Diſcite (inquam) à me: non mundum fabricare, nō in ipſo mundo miracula facere. ſed quia mitis ſum, & humilis corde. Nam ſi magnus es, & ſi vis magnā fabricam celſitudinis conſtruere: de fundamēto prius cogita humilitatis: & quanto magis vis ædificiū ſupraponere; tanto altius humilitatis fundamentum conſtrue. Secundo, propter ſingulare de accuſatore ſupplicium. Diabolus

De ver. Domin ſer. 10. Tomo 10.

Notandum de humilitate.

B enim, qui eſt accuſator, humani generis die, ac nocte, Apoca. 12. propter nullā aliam virtutē perdit in homine ſuam iuriſdictionem, vt dicit Auguſtinus, niſi propter humilitatē. Non propter ieiuniū, quia cibū ipſe non capit. Non propter caſtitatem, quia fœminā non cognoſcit. Nec propter orationis vigilias, quia ipſe numquam dormit. Nec propter dationē pecuniæ, quia numquam pecuniam in burſam ponit: Solum autē propter humilitatē, quam videt hominem ſeruare in terris, quam ipſe in cælo ſeruare contempſit. Tertio propter ſingulare operis virtuoſi contrarium. nam contrarium humilitatis eſt ſuperbia, quæ ſingulariter ſic deſtruit omnia opera virtuoſa, vt etiam bonis operibus inſidietur, vt pereant. Vnde Auguſtinus ſcribens ad comitem Bonifacium dicit: Singulariter tibi cauenda eſt ſuperbia: quia diabolus ſuperbia

In Regula. Tomo 1.

C tumidus ſic ait: In cælum conſcendam, & ero ſimilis altiſſimo. Chriſtus benignitate humilis dicit: Formam ſerui accipiam, & habitu ero, vt homo. Diabolus per Pharaonem ait: Neſcio Dominū, & Iſrael non dimittam. Chriſtus per humilitatem dicit: Scio eum, & ſi dixero, neſcio eum, ero ſimilis vobis mendax. Diabolus per ſuperbiam dicit: Mea ſunt omnia, & ego feci ea. Chriſtus dicit: A meipſo non poſſum facere quicquam, ſed eſt pater, qui manet in me, & ipſe facit omnia opera. Quarto, propter ſingulare præmium. Exponens enim Chryſoſt. illud verbum Lucæ 18. Omnis, qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur; dicit, quòd ſicut faſtus inflatio ab ipſis cœlis poteſt deprimere nō cauentem, ſic humilitas ab ipſo abyſſo peccatorem hominem haber ſublimare. Hęc enim præ Phariſæo Publicanum

Iſa. 14.

Exo. 5.

Ioan. 8.

Ioan. 5.

Tomo 4. Ho. de perfect. Euan.

D ſaluauit: Latronem ante Apoſtolos in Paradiſum induxit. Et ſubdit: Si iuxta magna delicta humilitas poſita fuerit: tam facile currit, vt ſuperbiæ iuſtitiam trāſeat. Si vero iuſtitię, & ſanctitati eam coniūxeris, quò non ibit? Aſſiſtet enim ipſi tribunali diuino in medio Angelorum cum multa fiducia. Ideo propter ſingulare Magiſterium, & propter ſingulare de accuſatore ſupplicium, propter ſingulare operis virtuoſi contrarium, & propter ſingulare præmium humilitas eſt ſingularis virtus inter omnes alias. & ideo ſingulariter per ipſam Cōfeſſores poſiti ſunt in perfectionis ſtatu.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, ꝙ Deus secundum naturam diuinam est simpliciter perfectus, in quo aggregãtur perfectiones omnium generum. Ideo secundum naturam diuinam non conuenit sibi humilitas: secundum vero naturam assumptã factus est obediens vsque ad mortem. Homo verò quàmuis secundum suam naturam, statum, vel tempus possit dici perfectus, in comparatione tamen ad Deũ semper inuenitur deficiens: ideo respectu eius conuenit ei humiliari, & omnibus propter ipsum.

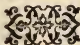
AD secundum est dicendum, ꝙ iustitia illa legalis, quæ est præclarissima virtutum, potest esse maior humilitate ordinatiuè, & obseruatiuè. Ordinat enim

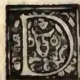
E & præcipit obseruari omnes actus virtutum. Sed fundatiuè, & cõseruatiuè humilitas excedit iustitiam, & omnes alias.

AD tertium est dicendum, ꝙ in quolibet homine potest considerari illud, quod Dei est, & illud, quod hominis est. Quantũ ad illud, quod Dei est, in quolibet homine, si sibi exhibetur, humilitas non exhibetur sibi, sed Deo. Quantum verò ad illud, quod hominis est, & si defectus, & peccatũ in ipso videatur, semper tamen, secundum Augustinum, debemus in

F ipso considerare esse aliquod donum, quo nobis superior est, vt non frustra dicat Apostolus: In humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes, quantumcũq. donũ, quo superiores esse videmur, sit manifestum; & donum, quo nobis alij videntur inferiores, sit occultum. Phil. 2.

QVAEST. XCVI. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERVATA FVERIT IN VIRGINIBVS.

DEINDE considerandum est, quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Virginibus. Circa quod quęruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Virginitas sine voto seruata posuerit Virgines in perfectionis statu.

Secũdo, Vtrum Virginitas voto promissa fuerit apud Deũ maioris meriti in Virginibus, quàm sine voto.

Tertio, Vtrum Virgini corruptorem volentem eam corrumpere violenter liceat interficere.

Quarto, Vtrum Virgines, quæ fuerint violenter corrupta à Barbaris, perdiderint aureolam.

ARTICVLVS I.

VTRVM VIRGINITAS SINE voto seruata posuerit Virgines in perfectionis statu.

S. Tho. 2. 2. q. 152. Et Aegid. Col. Rom. Quodlib. 2. q. 24.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Virginitas sine voto seruata posuerit Virgines in perfectionis statu. Quia quod est opus perfectionis, & supererogationis, ponit in perfectionis statu: sed Virginitas est opus supererogationis, & perfectionis, sicut patet 1. Corint. 7. & Matth. 19.

G 2 Præterea: Nullus diceret, ꝙ Virginitas sine voto seruata non præferatur matrimonij statui. Virgines ergo sine voto sunt in perfectiori statu, quàm coniugati.

3 Præterea: Apostolus dicit 1. Corinthiorum 7. Qui Virginem tradit nuptui, benè facit: qui verò seruat eam volentem continere melius facit. Ergo absq; omni voto Virginitas est melior coniugali copula, & sic pertinet ad perfectionis statum.

IN CONTRARIVM est. Quia Virgo sine voto Virginitatis emisso potest nubere: voto vero obligata non solum nubere: sed velle nubere est sibi damnabile, vt dicit Hierony. Ergo per Virginitatem sine voto non fit perpetua separatio à communi statu coniugatorum. Et habetur 17. q. 1. cap. Vouentibus.

H

RESOLVTIO.

Virginitas sine voto seruata non in statu perfectionis, sed in perfectionis opere Virgines posuit. Virginitas enim voto seruata libertatem tollit: sine voto autem, non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd status perfectionis duo importat. Primo, mutationem, ratione status. non enim est transitus de vno statu ad alium sine aliqua mutatione. Secundo, supererogationem, ratione perfectionis. Nõ enim quodlibet opus est perfectum, vel ponit hominem in perfectionis via, sed solum quod est consilij & supererogationis: mutatio ergo status de libertate ad seruitutem non fit sine voto: quia si virgo, vel vidua vouet continentiam seruare, priuant se libertate ducendi virum.

rum. Si autem absque voto continentiam seruant, ta li libertate non priuantur. Isto modo accipiendo sta tum: vt est conditio importans mutationem de ser- uitute ad libertatem, vel econuerso, solum facit voti promissio, vel priuata, quantum ad Deum, vel so- lemnizata, quantum ad Ecclesiam. Solemnizatur autem votum per habitus susceptionem, vel subscri ptionem, & testium aduocationem. Vnde scribitur 20. q. 1. c. Vidua. Professionem viduitatis, vel virgi- nitatis faciant, & habitum Religionis sumant, quæ castitatem seruare proponunt. perfectio vero acqui- ritur per consilij, & supererogationis opus. Vnde dicendum, quòd virginitas sine voto seruata non po suit virgines in perfectionis statu: sed in perfectio- nis opere.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ virgi- nitas opus consilij, & supererogationis est ponens virginem in perfectionis via, quantum ad opus. sicut abdicatio temporalium posuisset illum adolescentē in perfectionis opere, si sua bona secundum consiliū
Matth. 19. Saluatoris voluisset pauperibus elargiri: sic tamen nō fuisset ille positus in perfectionis statu: nisi Christū fuisset secutus per uotum perpetuę obedientiæ, astrin gendo se uoto ad illam temporalium abdicationem, modo, quo Apostoli fecerunt. Sic virgo, vel vidua ser uando continentiam, non ponitur in perfectionis sta tu, nisi per uoti perpetuam obligationem.

Ad secundum est dicendum, ꝙ virgines seruan tes continentiam sine voto præferuntur coniugatis in perfectionis opere, sed non in perfectionis statu: Vel in perfectionis actu, sed non in perfectionis po- testate. Planum est enim, ꝙ virginitas perfectius opus est, quàm matrimonium. Ex quo tamē in virginibus non admittitur potestas nubendi, non est ibi excessus status, quantum ad potestatem, sed solum quantum ad actum.

Et per hoc patet responsio ad tertium, quia Apo- stolus accipit ibi bonum, & melius, quantum ad actum, non quantum ad potestatem.

ARTICVLVS II.

VTRVM VIRGINITAS VOTO promissa fuerit maioris meriti in Vir ginibus, quàm sine voto.

B. Thomas 2. 2. q. 88. art. 6. opusculo 17. cap. 12. & opusc. 18. cap. 3.

AD secundum sic proceditur. Vi detur enim, ꝙ virginitas voto promissa nō fuerit maioris me- riti in Virginibus, quàm sine vo to, quia Virginibus fatuis clausa est ianua Matth. 25. Sed solem- nizare votum videtur pertinere ad fatuas virgines, cum in hoc requiratur homi- num testimonium, & famæ gloria.

2 Præterea: Virginitas Luciæ, & Ceciliæ magni meriti fuit: in tantum, ꝙ virginitas in eis fecit Mar- tyrium magis, quàm Martyrium virginitatem, vt di cit Ambrosius in libro de virginitate. Sed earum vir ginitas nō fuit voto solemnizata Ergo ad rationem meriti virginitatis nō requiritur, ꝙ sit voto seruata.

3 Præterea: Vt opus sit meritorium, requiritur, ꝙ sit voluntarium, & secretum. vt (dicente Saluatore) nesciat sinistra, quid faciat dextra. Maioris ergo meriti est, virginitatem seruare sine voto, quàm cum voto. Mar. 6.

In Contrarium est Augustinus su- per illo verbo Psal. Vouete, & reddite Domino Deo vestro. In psal. 75.

RESOLVTIO.

Virginitas voto promissa propter maiorem conatū, maiorem oblationem, & propter firmam obseruatio- nem in Virginibus maioris meriti, quàm sine voto fuit.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ vna operatio potest esse magis meritoria, quàm alia, propter tria. Primo si fiat cum maiori conatu, & cum arden tiori promissione. Cum enim operatio non sit meri toria, nisi quia voluntaria; quanto plus in operatio- ne est de conatu, & de auiditate voluntatis: tanto magis est meritoria. Ideo namq; dilectio Mariæ ma- gdalenæ multum fuit meritoria, quia multum fuit de conatu, & de auiditate voluntatis. Secundo si fiat cum maiori oblatione. Nam cæteris paribus, plus meretur qui offert Deo duo, quàm vnum. Tertio si fiat cum firmiori obseruatione. Secundum enim Augustinum, non inchoasse, sed perfecisse, est opus perfectæ virtutis. Propter ista ergo tria possumus di- cere, ꝙ virginitas cum voto est magis meritoria, quā sine voto. Primo, quia est cum maiori conatu, & cū ardentiori promissione. Est enim votum promissio spontanea, & voluntaria facta Deo. Igitur virginitas seruata cum voto est promissa, & dedicata Deo cum toto conatu, & libera voluntatis operatione. quia vo- uere libera operatio est voluntatis. & hinc est, quòd qui non sunt sui iuris, vouere non possunt. Secundo, quia est cum maiori oblatione. Nam vouens, & ser- uans virginitatem duo offert Deo: scilicet volunta- tem, & opus. Seruans vero sine voto solum offert vnum, puta opus. Sicut ergo plus meruit Petrus, qui dimisit omnia, & secutus est Christum, quàm Socra tes Philosophus, qui solum temporalia dimisit. vel alius, qui dimitteret diuitias, & Christum non se- queretur. Sic plus meretur virgo virginitatem seruās cum voto, quàm sine voto. quia offert Deo arborem. & fructum. Seruans vero sine uoto, solum offert fru- ctum. Tertio, quia fit cum perpetua, & firma obserua- tione. Nam seruans virginitatem sine voto, potest resilire à proposito, quando vult; sed vouentibus uir ginitatem, & seruantibus ipsam, cum voto nō solum nubere, sed velle nubere est damnabile, vt dicit Hiero nymus, & ponitur. 17. quæst. 1. c. Vouentibus.

Votū quid sit.

Vouere qui nō possint.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd fatua virgo dicitur illa, vel ille, quæ sic desiderat famari, & laudari apud alios, vt testimoniũ aliorum præferat testimonio Dei, & testimonio conscientiæ suæ de continentia, vel de quocumque alio bono opere, qđ facit. Talis enim non portat oleum secum: quia gaudium boni operis totum habet in testimonio aliorũ: non in conscientia sua referendo in Deum. De quibus dicitur Ioan. 12. ꝙ dilexerunt gloriam hominũ magis, quàm Dei. Vnde fatua virgo non nũcupatur, propter voti solemnitatem: Sed magis propter conscientiæ, & intentionis vanitatem, cum ipsa virginitas non ordinatur, nec seruatur propter finem debitum.

E

AD secundum est dicendum, quòd quamuis votum Luciæ, & Ceciliæ, & multarum virginum, nõ fuerit solemnizatum per habitus susceptionem, vel conscriptionem, seu per alia, quæ accidentaliter se habent ad votum; fuit tamen voluntate firmatum. Nõ est enim aliud votum (quod quantum ad Deum habet vim obligandi) nisi mentis conceptio voluntate firmata. Vnde dictum est Luciæ per Agatham de tali voto conscientiæ: Iucundũ Deo in tua virginitate habitaculum præparasti. Et sic intelligendum est de voto Ceciliæ, & aliarum virginum.

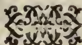
F

De sermone Domini in monte. Lib. 2. c. 4. Tomo 4.

AD tertium est dicendum, quòd Augustinus in triplicem modum dicendi recitat de occultatione boni operis, qua præcipitur, vt nesciat sinistra, quid faciat dextra. Primus est, vt per sinistram intelligatur infidelis, & per dexteram fidelis. Vt sit sensus, quòd opus bonum factum per fidelem, debet latere infidelem. Hunc autem modum reprobat: quia tunc nulla culpa esset de bono opere, velle placere fidelibus, sed solum infidelibus, quod est falsum. Secundus est, vt per sinistram intelligatur inimicus: ita, vt cum quis facit bonum opus, sic debet occultare, vt eius inimicus nesciat. Et hunc similiter reprobat: quia Christus coram Iudæis inimicis eius circumstãtibus misericorditer sanauit homines. Tertius est, vt per sinistram intelligatur vxor, & per dextrã vir: vt quia vxor communiter cupidior est viro in faciendo Eleemosynam. quoniam quando Eleemosynam homo vult facere, vel aliquod bonũ opus, debet occultare, ne vxor eius sciat propter domesticam pacẽ habendam, & hunc modum reprobat. quia præceptum de faciendo Eleemosynam, & quodlibet bonũ opus datur communiter viro, & vxori. Est ergo modus intelligendi verus, vt per dexteram intelligatur recta intentio: quæ numquam debet misceri sinistræ per humanæ laudis appetitionẽ: sed semper referri in Deum per conscientiæ terminationem tamquam in finem.

G

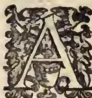
H

ARTICVLVS III.

VTRVM LICEAT VIRGINI interficere corruptorem uiolenter eam corrumpere volentem.

B. Thomas 2. 2. q. 64. art. 7. & lib. 4. sent. dist. 25 q. 2. art. 2. quæst. 2. ad 2. & 3. & Syluester in summa verbo: Virginitas.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ virgini corruptorẽ volentem ipsam violenter corrumpere liceat interficere. Quia de duobus malis semper minus malum est eligendum, vt scribitur auctoritate Greg. xiii. dist. cap. Nerui testiculorum. sed minus malum est committere homicidium, quàm virginitatem perdere: cũ virginitas sit consilij, & supererogationis opus: quod præfertur cuicumque bono, quod sub præcepto ponitur.

2 Præterea: Licet occidere hominem pro conseruatione vitæ corporalis: si simul cum vita volentis occidere seruari non potest. Ergo multo magis licet hominem occidere pro conseruatione virginitatis. quia temporalia sunt bona minima: corporalia vero bona media. virtutes vero, & bona spiritualia sunt bona maxima, vt dicit Aug. 2. libro de libero arbitrio cap. 19. Tomo 1.

3 Præterea: Sicut anima viuificatur à Deo per dona spiritualia in spirituali vita: sic corpus viuificatur vita corporali. sed non tenetur quis vitam suam spiritualem perdere pro proximi corporali, & naturali vita seruanda. Ergo citius debet virgo perimere vitã sui corruptoris corporalem, quàm suam spiritualem perdere, amittendo virginitatem.

IN CONTRARIVM est, quia maius malum est homicidium, quàm fornicatio. sed pro nullo bono conseruando licet homicidium perpetrare.

RESOLVTIO.

Virgini nec se, nec corruptorem violenter eam corrumpere volentem interficere licet. Virginitas enim, mentis integritate seruata, auferri non potest: & propter malum euitandum incertum, certum committi non debet.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ istã quæstionẽ determinat August. 1. de ciuit. Dei capit. 18. vbi primo assignat rationem, quare nõ licet pro seruanda pudicitia, nec se, nec alium occidere. Secundo soluit obiectionem possibilem fieri in contrarium. Ratio sua est ista: Supponit enim, ꝙ continentia, & virginitas cõsistit in integritate mentis, non carnis, nisi materialiter solum: & pertinet præcipue ad bona animę, quę nobis nolentibus auferri non possunt. Nam si nobis nolentibus posset auferri: iam non esset virtus animi ipsa pudicitia: nec contineretur inter bona animæ, sed bona corporis. Tunc sic arguit: Tomo 5.

gat: Pro illa re, quæ ſine conſenſu meo mihi auferri non poteſt: & quæ ſine detrimento animæ, immo cum magno lucro animæ per violētiam tolli poteſt, non licet mihi occidere hominem volentem ipſam auferre: ſed talis res eſt ipſa pudicitia, & virginitas, vel continentia, quæ ſine conſenſu mentis à nobis auferri non poteſt, & abſque omni detrimento animæ: immo cum magno lucro animæ poteſt tolli: eo quòd cum immunditiæ carnalium concupiſcentiarum non cedit animus, corpus ſanctificatur, quantumcumque violenter ſit oppreſſum, nec violentia libidinis alienæ poteſt tollere virginitatem, vel ſanctitatem, quam conſeruat perſeuerantia propriæ continentiæ. Ergo nec timore amittendi bonū mentis, quod eſt incertum: nec timore amittendi bonum carnis, quàmuis hoc ſit certum, licet virgini ſeipſam, vel aliquem alium occidere. Secundo

B

Lib. 1. de Ciu. Dei. Auguſtinus, cap. 25. Soluit obiectionem poſſibilē ſibi fieri. Poſſet enim aliquis ſic obijcere: Timendū eſt, & cauēdum, ne libidini hoſtili ſubditum corpus illecebriſſima voluptate animum alliciat conſentire peccato. proinde non iam propter alienum, ſed propter ſuum peccatum antequàm virgo cōmittat, debet ſe, vel ſuum corruptorem occidere. Ad quod reſpondet Auguſtinus tripliciter. Primo ſic: Si hoc eſſet licitum, vt propter futurum peccatum vitandū deberet homo ſe, vel alterū occidere; hortādi eſſent homines ſtatim cum baptizati ſunt, vt ſeipſos occiderēt, quia tunc eſt tempus cauendi omnia futura peccata, cū ſint omnia præterita deleta. Quod ſi hoc non licet, nec illud. Secūdo ſic: Magis eſt ſubiectus animus virginis timentis corruptorem Deo, eiuſq; ſapientiæ, quàm corporis concupiſcentiæ ſuæ, vel alienæ. Ergo magis debet confidere, ne animus eius conſentiat libidini carnis ſuæ ex concitatione libidinis alienæ, quàm diffidere. Tertio ſic: Satius eſt incertum de futuro adulterium committere, quàm certum de præſenti homicidium. Ergo nō debemus nunc peccare, ne fortè poſtea peccemus: nec nunc perpetremus homicidium, ne fortè poſtea incidamus in adulterium.

C

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ dictum Gregorij intelligitur in eo caſu, quando vtrumque malum eſt præſens, & in actu eligendi. Tunc enim minus malum eſſe eligendum propter vitationē maioris mali, planum eſt: ſed quādo vnum eſt præſens, & reliquum futurum; cum illud, quod futurum eſt, non ſit; non ſunt facienda mala (ſecundum Apoſtoli ſententiam ad Rom. 3.) vt eueniant bona, vel vt euitentur mala, quæ nondum ſunt.

D

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ quàmuis vita naturalis, vel corporalis minus bonum ſit, quàm virginitas: non tamen poteſt vita corporalis ſeruari ſolo conſenſu mentis, ſicut ipſa virginitas, ideo non eſt ſimilis ratio.

AD tertium eſt dicendum eodem modo, quòd vita ſpiritualis animæ, per donum virginitatis poteſt ſaluari in conſenſu mentis: etiam in oppreſſo

A corpore. Et dato, quòd aliquod detrimentum pateretur, vel de ipſo detrimento timeretur, pœnitendo tamen, poteſt ſaluari. Dicit enim Auguſtinus, ꝙ ſatius eſt flagitium committere, quod pœnitendo ſanetur: quàm tale facinus committere, vbi locus ſalubris pœnitentiæ non relinquitur. Lib. 1. de Ciu. Dei c. 25.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM VIRGINES CORruptæ à Barbaris perdiderint aureolā.

Videantur doctores Scholaſtici, lib. 4. ſent. diſtin. 49. & ibi Sotus q. 5. art. 1. & ſeq. & Tabienſis in ſumma verbo: Aurea.

AD quartū ſic proceditur. Videtur enim, quòd Virgines corruptę à Barbaris perdiderint aureolā. Dicit enim Hieronymus: Cum omnia Deus poſſit: non poteſt Virginem ſuſcitare poſt ruinam: valet quidem liberare de pœna: ſed non valet coronare corruptam. Epiſt. 22. ad Euſt.

2 Præterea: Virginitas eſt integritas carnis, dicēte Auguſtino in libro de Virginitate: Virginitas eſt cōtinentia, qua integritas carnis ipſi Creatori animę, & corporis vouetur, & conſecratur. Corrupta ergo carne, non erit amplius virgo: nec in numero virginum computanda. Tomo 6. cap. 8.

3 Præterea: Auguſtinus dicit lib. 1. de Ciuitate Dei, Ideo Deum permiſiſſe Virgines Chriſtianas à Barbaris violenter deflorari: ne de bono virginitatis, ſeu viduitatis ſuperbirent: & dato, quod de tali bono cor inflatum tunc non haberent, tamen hoſtilem violentiam in carne perpeſſæ ſunt. quia habebant aliquid latentis infirmitatis, quo poterant in ſuperbiæ faſtum extolli, ſi hanc humiliatem in vaſtatione illa euasiſſent. Videtur ergo, ꝙ virginitatis coronam amiſerunt. Tomo 5. cap 28.

IN CONTRARIVM eſt, quod dicit Ambroſius, & ponitur 32. qōne 5. cap. Tolerabilius. Tolerabilius eſt, Virginem caſtam mentē habere, quàm carnem: vtrumque bonum eſt, ſi licet: ſi autem nō licet, ſaltem non homini caſtiſſimus, ſed Deo. Et Lucia dixit Paſcaſio: Si me inuitam feceris violari, virginitas mihi duplicabitur ad coronam.

RESOLVTIO.

Virgines à Barbaris corruptę, nullo vmquàm pręſtito conſenſu aureolam non perdiderunt: ſi autē poſt violentam corruptionem voluptuoſæ delectationi aſſenſum præbuerint, eam ratam habentes, irrecuperabiliter aureolam perdiderunt: ſed violenter corruptę non in factam corruptionem, ſed in faciendam cōſenſerint, pœnitentes aureolam recuperare poſſunt.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Victorianus Presbyter iſtam quæſtionē fecit Aug. quid ſentiendū eſſet de virginibus defloratis à Barbaris. Ad Epiſt. 122. Tomo 2.

quam sic respondet: Si ipsarum animus nulla consensionis turpitudine fuit maculatus: tota illa libido facientis fuit culpa: non patientis. Atque omnis illa violentia non pro corruptionis turpitudine, sed pro passionis vulnere eis deputabitur: quia tantum valet in mente integritas, vt illa inuiolata, nec in corpore possit pudicitia violari, cuius membra potuerunt separari. Si autem sit dubium de ipsarum consensu, post illam violentam corruptionem, ratam ipsam habendo, & consentiendo per voluptuosam delectationem; puto quòd † aureolam perdiderunt irrecuperabiliter: quia consensus in rem illam iam factam non potest recuperari, nec ex toto de ipso pœnitere. Et dico ex toto: quia bene potuerũt pœnitere, quòd ille consensus, vel ratihabitio non imputaretur eis ad æternam pœnam: quantum tamen ad recuperationem aureolæ, vel illius præmij accidentalis, quod debetur virginibus, irrecuperabiliter perdiderunt. Si verò sic violenter corruptæ postmodum consenserũt in aliquam corruptionem fiendam, non in illam iã factam; potuerunt, vt puto, de illo consensu pœnitere, non solum vt æternam pœnam transirent, verũetiam, vt recuperarent aureolam, & præmium accidentale virginibus debitum: quia ratihabitio non in futurum, sed retrotrahitur.

† Aureola quid sit, q est gaudiũ accidentale de bono creato, vel opere bono exteri° facto: & cur sic dicta: Vide Aegid. Col. Rom. in 2. sent. par. 2. d. 40. qõ. 1. ar. 2 pagina 605. col. 1. & 2.

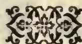
Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicẽdum, quòd Hieronymus loquitur de perditione virginitatis per mẽtis consensionem, & carnis corruptionem, quæ non possunt resuscitari post ruinam, quãtum ad præmiũ illud accidentale virginitati debitum. Si vero loquatur de corruptione carnis violenter facta, intelligitur, q non potest resuscitari virgo, quòd non sit facta talis corruptio: resuscitatur tamen, quòd illa corruptio sibi nõ imputetur pro turpitudinis crimine, sed pro passionis vulnere, vt dicit Augustinus. Quantum.n. ad rationem meriti magis debet dici corporis sanctificatio, quàm corruptio.

AD secundũ est dicendum, q delectatio venerea, cui opponitur virginalis castitas, accidentaliter importat signaculi virginalis violationem: materialiter vero, seminũ commixtionem: sed formaliter, solum voluntatis consensionem. Vnde consensu voluntatis non existente, virginitas nunquã perditur. nec inuiolata pudicitia mentis amittitur: cum nec in corpore possit pudicitia violari: quamuis membra signaculi virginalis possint separari.

AD tertium est dicendum, quòd non vult Augustinus illas virgines defloratas virginitatem amisisse, si non affuit consensus mentis. Sed dicit, ideo Deum illam deflorationem in eis permisisse, propter humilitatis conseruationem. Vnde subdit inferius: Non ablata est in eis castitas, sed humilitas persuasa: vt sicut quædam morte rapiuntur, ne malitia mutet intellectum earum: ita aliquid ab illis virginibus raptum est, ne prosperitas mutaret earum modestiam. Sapien. 4.

QVAEST. XCVII. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERuata fuerit in Monachis manibus laborantibus.

NVNC videndum est, quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Monachis manibus laborantibus. Circa quod quæruntur Sex.

Primo, Vtrum Monachi manibus laborantes fuerint in perfectionis statu.

Secundo, Vtrum illa, quę acquisierunt Monachi ex labore ipsorum, eis, vel Monasterio fuerint acquisita.

Tertio, Vtrum licitum fuerit, & sit Monachis aliquod proprium habere.

Quarto, Vtrum Monachi viuẽtes in societate fuerint in perfectiori statu, quàm solitarij.

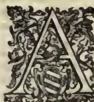
Quinto, Vtrum Monachorum vita quanto sit arctior: tanto fuerit perfectior.

Sexto, Vtrum Monachis vniuersaliter ex præcepto esus carnium fuerit interdictus.

ARTICVLVS I.

VTR. MONACHI MANIBVS laborãtes fuerint in perfectionis statu.

S. Thomas 2. 2. q. 187. art. 3. Et ibidem Caietanus.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, q Monachi manibus laborantes non fuerint in perfectionis statu. Quod enim non est opus consilij, & supererogationis, nõ ponit hominem in perfectionis statu: sed laborare manibus non est opus cõsilij, & supererogationis, sed magis iuxta præceptũ Apostoli 2. Thessal. vltimo, videtur esse de dictamine legis naturæ: vt qui non laborat, non manducet.

2 Præterea: Nullum inuoluntarium pertinet ad perfectionis ſtatum: ſed laborem quilibet naturaliter reſpuit, & interdum contra voluntatem aſſumitur. Ergo non ponit aliquem in perfectionis ſtatu.

3 Præterea: Quod ingerit ſollicitudinem, & temporalium curam, non pertinet ad ſtatum perfectionis: ſed laborare manibus ingerit menti humanæ ſollicitudinem, & temporalium curam. Non ergo ſpectat ad ſtatum perfectionis.

Psal. 127. IN CONTRARIVM eſt Gloſſa ſuper illo verbo Pſalmi; Labores manuum tuarum: quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit, dicit gloſſa: Beatus es hic per gratiam, & benè tibi erit in futuro per gloriam.

V. RESOLVTIO.

Monachi manibus laborantes ad peccatum præcauendum, vel mortificandum, vel ad ocium fugiendū, & ad victum acquirendum ſaltem conſeruatiuè in ſtatu perfectionis fuerunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd laborem manuum facere ad perfectionis ſtatum in Monachis, vel in quibuſcunque alijs Religioſis, poteſt intelligi dupliciter: Vel ad ſtatus perfectionis conſecutionem: Vel ad ipſius perfectionis ſtatus conſeruationem. Primo modo planum eſt, ꝙ ſtatus perfectionis vitæ Apoſtolicæ non acquiritur, niſi per tria vota ſuperius nominata: quia per illa fit mutatio ſtatus de libertate in perpetuam Chriſti ſeruitutem in his, quæ ſunt ſupererogationis opera, ſecundum quem modum accipitur ſtatus 2. quæſt. 6. Cum in cauſa capitali, vel ſtatus, interpellatum fuerit: nō per procuratores, ſed per ſeipſos appellantes, cauſam ſuam agere oportet. Vnde dicit Auguſtinus ſuper illo verbo Matthæi 19. Ecce nos reliquimus omnia; ait: De compunctione cordis procedit abrenunciatio, & contemptus omnium facultatum: de qua procreatur humilitas, & obedientia. De humilitate autem generatur mortificatio voluptatum, & de mortificatione voluptatum extirpantur, atque marceſcunt vniuerſa vitia. Ex quorum expulſione, & virtutū pullulatione acquiritur puritas cordis, & Apoſtolicæ charitatis perfectio. Sed ſecundo modo planum eſt, quòd facit ad perfectionis ſtatus conſeruationem: ordinatur enim corporalis labor ſpecialiter ad quatuor.

Primo, ad peccatum præcauendum. Non enim eſt inflictus homini labor ad inducendam naturę triſtitiam, ſed ad expellendam ſuperadditam naturæ malitiam, vt dicit Damaſcenus.

Secundo, ad peccatum puniendum, vel mortificandum. Dicit enim Auguſt. quòd non ſufficit ſolum corporale ieiunium ad acquirendam perfectæ caſtimonię puritatem, niſi præceſſerit contritio ſpiritus, & oratio, contra hunc immundiſſimum Spiritum, perſeuerans, labor quoque & opus manuum inſtabiles cordis vagationes coercens, ac reuocans.

Tertio, ad otium fugiendum, quod potiſſimè habet locum in Monachis, vel in Religioſis ſolitarijs. Dicit enim Hieronymus: Certum eſt, neminem poſſe impugnationes ſolitudinis tolerare, niſi eum, qui proprijs manibus victum ſibimet fuerit parare contentus.

Quarto, ad victum proprium conquirendū modo, quo fecit Apoſtolus Act. 20. Ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum ſunt, miniſtrauerunt manus iſtæ omnia.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendū, ꝙ laborare manibus ex ſuperioris obedientia, & propter vitiorum mortificationem, & malarum tentationum expulſionem, perfectionis opus eſt: ſaltem conſeruatiuè: quia habet hominem in perfectionis ſtatu conſeruare.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſicut Anſel. dicit in libro de ſimilitudinibus, cap. 81. & ſeq. Nihil obeſt Monacho, quantum ad meritum, cum ordinis difficultas cogit eum vigilare, laborare, iniurias multas pati, quia prima voluntas, qua ſe in Chriſti ſeruitutem tradidit, omnia illa ſibi meritoria fecit.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ non omnis ſollicitudo repugnat perfectionis ſtatui: ſed ſolum illa, quæ ſic terrenis curis inhæret, vt euoluat mentem à Dei amore. Vnde dicit Auguſtinus ſuper illo verbo: Nolite ſoliciti eſſe, quid manducetis, quòd non iſta prohibita ſunt Apoſtolis, vt non procurarent quantum neceſſitati ſatis eſt, vnde honeſtè viuere potuerunt; ſed ne propter iſta Euangelizarent, tamquàm propter finem. De opere Monachorū. cap. 26. Matth. 6.

ARTICVLVS II.

VTRVM ILLA, QVAE ACquiſierunt Monachi ex labore ipſorū, eis, vel Monaſterio ſint acquiſita.

Vide gloſſam, & ibidem Turrecrem. & Doctores 18. q. 1. in ſumma: & Legiſtas in authentica, ingreſſi. C. de ſacroſan. Eccleſ.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ illa, quæ acquiſierunt Monachi ex labore ipſorū, eis, & non Monaſterio ſint acquiſita. Homo namque naturali debito, & ex præcepto Dei tenetur ſuſtentare Parentes. Quantumcumque ergo Monachus ſit aſtrictus Monaſterio per ingreſſum Religionis, & obligationis votum: quod acquiſiuit ex proprio labore, poterit erogare Parentibus in eorum ſuſtentationem.

2 Præterea: Quilibet debet ſuorum domeſticorū curam habere, iuxta illud 1. Tim. 5. Qui ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, fidē negauit, & eſt infideli deterior. Sed contingit quandoq; Monachum apoſtatare, & vxorē capere, & filios generare: Poterit ergo acquiſita bona ex ſuo labore vxori, & filijs relinquere, & nō aſſignare Monaſterio.

3 Preterea: Propter inopiam, & paupertatem debitor non absoluitur à debito: nisi forte ad tempus, quàmdiu adest impossibilitas reddendi. Ergo multo magis propter paupertatem Monasterij Monachus non absoluitur à debitò Parentum, quin possit lucrum sui laboris in Parentum sustentationem conuertere.

In Contrarium est, quia donum est datio irredibilis: sed Monachi se, & sua donant Monasterio. † Ergo quæ acquirunt, non eis, sed Monasterio acquiruntur.

† Authent. ingressi. C. de sacr. san. Eccles.

RESOLVTIO.

Monachus quicquid acquirit, Monasterio acquisitum esse, dicas licet.

RESPONDEO, dicendum, quòd personarũ † quædam plene quo ad omnia sunt sui iuris. sicut homo liber, & Paterfamilias, & tales possunt sibi acquirere, & acquisita retinere. Quædam vero plene sunt iuris alieni: vt serui. Et tales nihil eis: sed Dominis eorum possunt acquirere. Quædam vero partim sunt sui iuris: & partim alieni: vt qui sunt de familia: sicut vxor, & liberi. Et tales personæ partim sibi, & partim alijs acquirũt. Vxor enim ex * paternalibus sibi acquirit? Ex alijs autem saltem vtro quo ad ministrationem. Similiter filius familias sibi acquirit de castrensi peculio, & quasi. de alijs vero acquirit patri. Nunc autem est ita, ꝙ Monachus vel Religiosus totaliter est iuris alieni: tam quo ad seipsum, quam quo ad sua. Quia vt dicit Autent. C. de sacrosan. Ecclesia. Ingressi monasteria, se, & sua Deo dedicant. Ideo dicendum, quòd Monachi quæcumq; acquisierunt, vel acquirunt ex laboribus ipsorum, vel quocumque iusto alio titulo, non eis, sed Monasterio sunt acquisita.

† inst. tit. de his, quæ sũt sui, vel alieni iuris: & ff. eod. tit.

* al. Paraphernal. b' Paraph r. nom enim dicitur à pa ta i. iux a: Et phernis i. dol. quasi iuxta dotē. est enim qd datur præter dotem.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM † ergo est dicendum, ꝙ homo tenetur ex præcepto Parẽtibus subuenire, si sibi adest possibilitas. Vnde ex licentia Abbatis, vel ex aliqua libera administratione potest Parentibus subuenire de suo labore, & de his, quorum administrationem habet, tenetur. Aliter, ex quo de suo non habet, nec adest sibi facultas aliunde acquirendi quod suum sit absoluitur ab executione præcepti per impotentiam.

† Videatur B. Thomas 2 2 q. 189. art. 6.

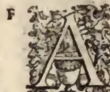
AD secundum est dicendum, quòd in tali casu non potest relinquere vxori lucrum sui laboris nec filijs. quia vxor illa non fuit vxor, sed concubina. vnde erat plene iuris sui, non alieni. & filij non erant in potestate patris: cum non essent de legitimo thoro nati. totum ergo quod acquirunt Apostatæ, tenẽtur Monasterio, vel Religioni assignare, cuius sunt. Quod autem vxor, vel filij eorum acquisierunt, eis tenentur relinquere.

AD tertium est dicendum, quòd non est simile. quia ille, qui manet in sæculo, de paupere potest fieri diues: potest venire ad pinguiorem fortunam: Vnde non absoluitur à redditione debiti simpliciter. sed Monachus per introitum Religionis de cetero, qd acquirit, Monasterio acquirit, non sibi. Vnde vniuersaliter absoluitur à debito Parentum: nisi de licentia Abbatis, vel de his, quorum administrationem habet, possit eis subuenire.

ARTICVLVS III.

VTR. LICITVM FVERIT, ET sit Monachis habere aliquid propriũ.

Canonistæ in cap. Cum ad Monasterium. Extra de statu Monach. & in cap. Episcopi. 12. q. 1. & B. Thomas 2. 2. q 186. art. 3. Adde M. Ambrosium Beltr. Venetum de Voto paupertatis.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd licitum fuerit, & sit Monachis aliquod proprium habere. Beatus enim Benedict' fuit Pater Monachorum, vt dicit Gregorius. 3. dialogorum. Sed ipse dicit in Regula sua capitulo De proprio: Monachus omnino nihil habeat, nisi quod Abbas dederit, vel concesserit. Ex Abbatis ergo dispensatione Monachus proprium habere potest.

2 Præterea: Non minoris perfectionis sunt Episcopi, quàm Monachi. Sed Episcopi proprium habere possunt 12. quæstione 1. capitulo, Episcopi de rebus proprijs. Ergo multo fortius licitum est Monachis proprium habere.

3 Præterea: Non est dicendum, quòd Monachi bonis patrimonialibus priuentur propter Religionis introitum. Sed talia numquam fuerunt Monasterio acquisita. Ergo talia Monachus potest sicut propria retinere.

In Contrarium est, quod scribitur extra de sta. Mona. capitulo, Cum ad Monasterium. Prohibemus quoque districte in virtute obedientię, sub obtestatione diuini iudicij, ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat.

RESOLVTIO.

Monachis non licet ex Abbatis dispensatione proprium habere, quantum ad dominium: sed quantum ad vsum, dispensationem, vel administrationem.

RESPONDEO, dicendum, quod aliqua sunt sub aliquo statu Monachali, per quę Monachus essentialiter differt à sæculari. Quædam vero sunt accidentalia, per quæ à sæculari Monachus accidentaliter differt. In primis ergo solus Papa potest dispensare, sicut solus ipse in casu necessitatis posset de Monacho facere non Monachum. In alijs vero Abbati relinquitur dispensatio. Constat autem, ꝙ abdicatio proprietatis substantiale est monachatui, cum in hoc Monachus à sęculari differat. Scribitur enim auctoritate Hieron. 12. quę 1. c. Duo sunt. Duo sunt genera Christianorum: Vnum est diuino officio mancipatum, qui victu, & vestitu contenti nullam inter

Papæ potestas.

inter ſe proprietatem debent habere: ſed omnia communia. Aliud eſt, quod poſſidet iſta temporalia. In habendo ergo propriū Abbas cū Monacho diſpēſare nullatenus poteſt. Vnde ſcribitur extra de ſta. Mona. capitulo ſupradicto † Nec æſtimet Abbas, ꝙ ſuper habenda proprietate poſſit cum Monacho diſpenſare: quia † abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo eſt anneza regulæ Monachali, vt cōtra eam nec ſummus Pontifex poſſit indulgere licentiam. Quod verum eſt regulariter. Sed caſum neceſſitatis, nec lex diuina, nec humana in diſpenſando excludit.

† Cap. cum ad monaſte rium.

† Hui⁹ dicti explicatio nē vide etiā ſuperius q. 49. art. 2. ad 4. arg.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd aliud eſt habere rei proprietatem, & dominationem. & aliud habere vſum, & diſpenſationem, vel adminiſtrationem. Monacho ergo prohibetur habere proprium primo modo. Vnde dicitur extra in illo capitulo: Cum ad Monaſterium: Monachus, qui proprietatem aliquam habere fuerit deprehenſus, regulari monitione præmiſſa, de Monaſterio expellatur. Sed ſecundo modo Abbas poteſt concedere Monacho vſum librorum, & aliarum rerum: ſecundum quem modum intelligitur dictum beati Benedicti.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Epiſcopi † ſe nō obligant voto, vt proprium habere non poſſint, ſicut Monachi. Ideo ſimul cum perfectione ipſorum poteſt ſtare, habere proprium. quia abdicatio proprietatis non facit eſſentialiter ad perfectionis ſtatum, quamuis aliquo modo ſit perfectionis via.

† Videatur omnino B. Thomas 2. 2. q. 185. ar. 6.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Monachorum patrimonialia Monaſterio ſunt acquiſita poſt eorum ingreſſum. cum ingreſſi † Monaſterium, ſe, & ſua offerant, ſicut ſupradictum eſt.

† Authent. ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM MONACHI VIVENTES in ſocietate fuerint in perfectiori ſtatu, quàm Solitarij.

B. Thomas 2. 2. q. 188. art. 8.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Monachi viuentes in ſocietate fuerint in perfectiori ſtatu, quàm Solitarij. Status enim perfectio conſiſtit potiſſime in voto obedientiæ. Sed Monachi ſolitarij nō viuunt ſub obedientia alicuius. Tales enim Anachoritæ dicebantur, qui diuiſim in deſertis habitabant, vt Hieronymus † dicit. Alij autem, qui in ſocietate viuebant, Cœnobitæ appellabantur.

† Epiſt. 22.

2 Præterea: Status eſt imperfectus, quando periculis eſt expoſitus: Sed ſtatus ſolitudinis eſt periculis tentationum expoſitus. Dicit enim gloſa Geneſis 3. ꝙ Diabolus obſeruauit horam, qua mulierem ſo-

A litariam inueniret. quia cum viro exiſtente non fuiſſet auſus eam tentare. Ex qua cauſa ſcribitur aucto ritate Hieronymi de conſecr. diſt 5 c. Numquam, ꝙ Aegyptiorum monaſteria hunc morem tenent, vt nullum abſque opere, & labore ſuſcipiant: non tam propter victus neceſſaria: quàm propter animæ ſalutem: ne vagetur pernicioſis cogitationibus.

3 Præterea: Status perfectio completur ex ſocietate Chriſti cum homine. Sed ſcribitur Matth. 18. Vbi fuerunt duo, vel tres cōgregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum. Maioris ergo perfectionis eſt Monachorum vita ſocialis, quàm ſolitaria.

IN CONTRARIVM eſt de beato Benedicto, & Antonio: qui fuerunt Monachorum Patres, qui vitam ſolitariam magis, quàm ſocialem elegerūt.

B Vnde Auguſtinus in libro de opere Monachorum, illos Monachos ſanctiores eſſe dicit, qui à conſpectu hominum ſeparati, nulli ad ſe præbent acceſſum.

RESOLVTIO.

Monachi in ſolitudine viuentes, mundum, & ſæculi tumultum, eiusque voluptates fugientes in perfectiori ſtatu, quàm in ſocietate degentes ponuntur.

RESPONDEO dicendum, quòd vel loquimur de perfectionis ſtatu, vel de perfectionis opere. Vtroque autem modo ſolitaria vita maiorem perfectionem requirit, quàm ſocialis. Socialis namque vita eſt ſtatus volentium perfici ad inſtructionē in intel

C lectu, per monitionem in affectu, & per correctionē in effectu, cum contingit à perfectionis via deuiare. Sed ſolitaria vita eſt perfectorum, & talium, qui nullo iſtorum indigeant. Solitarij enim aliorū conſortia ſpernentes, & ciuiliter, & ſocialiter non conuerſantes: neceſſario (vt Philoſophus dicit) vel ſunt vt beſtiæ, vel ſunt homine meliores. Vnde nō ſolū ſecundū Sanctorū, immo ſecundū Philoſophorū dogmata † ſolitariè, & virtuoſe viuere perfectorū eſt. Et magis tales debent dici quidam Dij, quam homines: vel tamquam ſupremi, & perfectiſſimi homines ſunt honorandi, & admirandi. Quanto ergo ſtatus perfectorum excedit ſtatum perficiendorum: tanto ſolitaria vita Monachorum excedit vitam Monachorū viuentium in ſocietate. Si uero loquamur de perfectionis opere, hoc idem patet. Opus enim ſolitariæ

Pol. lib. 1. cap. 2.

† Huic dicto idē Ariſtot. videtur aduerſari 1. Pol. c. 2. dicens: Eremita non eſt bonus, neq; malus. Sed gloſa. ur. a. bonitate, & malitia cui⁹ li. quia non eſt pars ciui tatis. Vide hanc. gloſſ. in 2. lib ſen en. Aegid. Col. Rom. par. 2. d. 40. q. 2. art. 3. ad 2. arg.

D vitæ eſt contemplatio: ſocialis ve. o eſt actio. Planū eſt autem, ꝙ contemplatio præeminet actioni, & eſt opus magnæ perfectionis propter Chriſti exemplū imitandum. de quo ſcribitur Lucæ 6. ꝙ exijt in mōtem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Propter Chriſti auxilium impetrandum. Solitudo enim, vbi deeſt auxilium humanum, locus aptus eſt ad impetrandum diuinum. quia cum ignoramus quid agere debeamus, hoc ſolū habemus refugij, vt oculos noſtros dirigamus ad Deum, vt ſcribitur 2. Paral. 20. Et propter tumultum ſæculi fugiendum. Deſerens enim mundum, & tumultum ſæculi, & ſeparans ſe à iucunditate, & voluptatibus mundi, confortatur à Chriſto, dicit glo. Apocalypſis. 12. mulier fugit in ſolitudine.

Ad

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ qui sunt perfecti, & traditi Christo in perpetuam seruitutem, habent quidem obedientiam ad Deum in operis executione, quantum verò ad alios, obedientiam habēt in animi præparatione. In operatione verò non indigent alijs obedire per instructionem in intellectu, vel monitionem in affectu, vel per correctionem in effectu, cum præsupponantur iam perfecti, & fixū animum habere in Dei amore. Vnde recitat Gregorius in dialogo de quodam Monacho, qui in catena ferrea pedem fixerat, ne liberum exitum haberet de cella: Cui B. Benedictus scripsit: Si Christi seruus es: non teneat te catena ferrea, sed amor Dei.

Lib. 3 Dial. cap. 16.

Ad secundum est dicendū, ꝙ viuentes vita solitaria, iam sunt exercitati, & probati in periculis tentationum. Non enim tales (dicente Apostolo) ignorant cogitationes Satanæ. Vnde ad eos tentandum accedere Diabolus vehementer expauescit: modo, quo inimici multum timent aggredi illos milites, quos sciunt esse exercitatos in bello. Vnde talibus tentatio non est ad periculum: sed ad gaudium, vt scribitur Iacobi 1. Omne gaudium existimate fratres cum in tentationes varias incideritis.

2. Cor 2.

Ad tertium est dicendū, quòd in solitudine viuenti, & Deum per amorem contemplanti Christus se sociat per mutuam dilectionem: modo, quo proximi ad inuicem sociantur: quia qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo. 1. Io. 4. Et per internam locutionem, & refectionem: iuxta illud Oseę 2. Ego lactabo eam, & adducam eam in solitudinē, & loquar ad cor eius.

ARTICVLVS V.

VTR. MONACHORVM VITA quantò est arctior, tātò sit perfectior.

Videatur S. Thomas 2. 2. q. 189. art. 8.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Monachorum vita quanto sit arctior: tanto fuerit pfectior. Scribit enim Bern. in Epistola ad Flauiacenses Monachos: Siquis de vestris ad nos maioris perfectionis gratia, & arctioris vitæ desiderio conuolauerit: non solum non causamur, si ei in tali studio consulitis: sed multum precamur, vt hoc faciatis: nec offensos nos conqueremur, sed valde esse in hoc adiutos fatebimur. Idē ergo videtur, Monachorum vitam esse arctiorem, & perfectiorem.

Epist. 68.

2. Præterea: Non indulgetur transitus, nisi de imperfecto ad perfectum: sed conceditur omnibus iure communi, vt ad arctiorem regulam possint trāsuolare, extra de trans. ad relig. capitulo, Licet. Ergo quanto Monachorum regula, & vita est arctior: tanto perfectior.

E 3. Præterea: Profitentibus regulam Beati Augustini conceditur licentia transuolandi ad regulā Beati Benedicti, tamquam ad arctiorem. Ergo tamquā ad perfectiorem: quia propter frugem sanctioris, & perfectioris vitæ talis licentia indulgetur.

In Contrarium est. quia perfectio humanæ vitæ consistit in abdicatione temporalium propter Christum: sed hæc perfectio magis viget in Religiosis mendicantibus, quàm Monachis. Ergo illorum Religio est perfectior, quàmnis sit minus arcta.

RESOLVTIO.

Monachorum vita non quantò arctior, tantò perfectior dici debet. potest enim esse minoris perfectionis, quàm minus arcta, vt Christi exemplum, Apostolorum documentum, & præsentis Ecclesiæ experimentum docent.

F

Respondeo, dicendum, ꝙ ista duo simul stant, Religionem esse arctiorem, & minoris perfectionis. Quod quantum ad præsens tripliciter ostenditur. Primo, per Christi exemplum. Secūdo, per Apostolorum documentum. Tertio, per præsentis Ecclesiæ experimentum. Nulli namque Christiano debet venire in dubium, ꝙ vlla regula, vel Religio arctior esse pōt Religione Ioannis Baptistæ: de quo scribitur Matth. 3. ꝙ vestimentum eius erat de pilis camelorum: esca autē eius locustæ, & mel siluestre. Super quo verbo dicit Hieronymus: Mirum erat, in humano corpore tantam asperitatem vitæ conspicere. Nec ꝙ aliqua Religio fuit perfectior Religione Christi: Vnde Matt. xj. dixit: Venit Ioannes Baptista non manducans, nec bibens: & dixistis, quia demonium habet. Venit filius hominis manducans, & bibens, & dixistis: Ecce homo vorax, & potator vini, & iustificata est sapientia à filijs suis. Super quo verbo dicit Augustinus, ꝙ sancti Apostoli intellexerūt Regnum Dei non esse in esca, & potu, sed in æquanimitate tolerandi: quos nec copia subleuet, nec deprimat egestas. Religio ergo Christi fuit minus arcta, & maioris perfectionis. Secundo hoc patet per Apostolorum documentum. Tanta enim fuit perfectio vitæ Apostolicę, & Ecclesiæ primitiuæ: vt, cunctis possessionibus abdicatis, omnia haberēt in communi, & pretia possessionum ad pedes Apostolorū ponebantur. A qua perfectione defecerunt posteriores: quia possessiones in communi reseruabant. Expresè enim dicit August. 3. de doctrina Christiana cap. 6. Nullas Ecclesias gentium fecisse, quod tempore Apostolorum factum est: & tamen Monasteria ex gentibus conuersis congregata possessiones in cōmuni seruātia arctioris vitæ fuerunt, quàm Religio Apostolorum. Dicit enim Hieronymus in Epistola 22. ad Eustochium. De cibo vero, & potu taceo, cum etiam languentes Monachi aqua frigida vtantur, & coctum aliquid comedisse, luxuria sit. Fuerunt ergo Monachi in primitiua Ecclesia arctioris vitæ, quàm Apostoli, & minoris tamen perfectionis: cū per hoc, quòd possessiones in communi seruabant, Augustinus dicit eos à perfectione Apostolorum defecisse.

G

H

Tomo 3.

Tertio

Tertio hoc declaratur per præſentis Eccleſiæ experimentum. Communiter enim tenet Eccleſia Religionem Epiſcoporum perfectiorem eſſe omni alia Religione, tam Monachorum, quàm aliorum: & tamen experimentū docet, quòd quælibet Religio arctioris vitæ eſt, quàm Religio Epiſcoporum. Non ergo ſe concomitantur iſta: Religio quanto arctior, tātò perfectior. Poteſt enim maior perfectio eſſe cum minori arctitudine, & maior arctitudo cum minori perfectione.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ Bernardus non loquitur de perfectione Religionis ſimpliciter: ſed de perfectione expediente illi Monacho, de quo loquebatur. Sūt enim Monachi, & alij Religioſi in ſtatu perficiendorum, non perfectorum, ſicut dicit Dionyſius 6. capitulo eccleſiaſticæ hierarchiæ: & ſunt in via acquirendi perfectionis ſtatum: ad cuius acquiſitionem aliqua perfectio inſtrumentaliter expedit vni, quæ non expedit alteri: vt ad reprimendas paſſiones arcta vita per abſtinentiam, & exercitiū laboris, & vigiliarum expediret moleſtatis ab huiuſmo di paſſionibus: quæ non expediret alteri, qui ex alio exercitio, vel ex diuinæ gratiæ auxilio huiuſmodi paſſiones iam viciſſet.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd Eccleſia imitatur Chriſtum ſpōſum eius: qui nulli claudit viam ſalutis, ſed vnicuique concedit viam, quam credit ſibi magis expedire ad conſequendum ſuæ perfectionis ſtatū. Arctiorem ergo vitam concedit Religioſis exiſtentibus in latiori, non ꝙ credat Eccleſia tanto religionem eſſe perfectiorem, quanto arctiorem ſimpliciter: ſed credit arctiorem perfectiorem eſſe inſtrumentaliter, & ſecundum quid reſpectu illorum, qui per talem arctitudinem dicunt commodius ſe poſſe peruenire ad perfectionis ſtatum.

AD tertium eſt dicendum, quòd ſicut nulla regula poteſt eſſe perfectior regula Apoſtolorum: ſic nulla regula poteſt eſſe perfectior Regula Beati Auguſtini, quæ non aliud eſſentialiter continet, quàm Apoſtolorum documenta. Profitentibus ergo Regulam Beati Auguſtini non conceditur licentia tranſuolandi ad Regulam Beati Benedicti, tamquā ad perfectiorem ſimpliciter: ſed tanquam ad exercitatiorem, & perfectiorem huic: eo enim ipſo, ꝙ arctior eſt in eſu carnium, & in alijs obſeruantijs: poteſt eſſe inſtrumentaliter magis via exercitandi ſe, vt perueniat ad perfectionis ſtatum. Corporalis tamen exercitatio non facit ad perfectionem ſimpliciter, quia ad modicum vtilis eſt: Pietas autem ad omnia valet, habens promiſſionē vitæ, quę nunc eſt, & futuræ 1. Timo. 4.

ARTICVLVS VI.

VTRVM MONACHIS VNIuerſaliter ex præcepto interdictus ſit eſus carnium.

S. Thomas quodlib. 1. q. 9. art. 20. & pleniſſimè Turrecrem. & alij Canoniſtæ in cap. Carnem. de conſec. diſt. 5. Adde Syluestrum in ſumma verbo: Religio. 7. quæſt. 14. Et Vide Armillam Tit. Monachus num. xj. Et Titu. Religio num. 12.

AD ſextum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Monachis vniuerſaliter ex præcepto eſus carniū ſit interdictus. Quod enim quis tenetur ſeruare ex voto: tenetur ex præcepto: Sed Monachi ex voto obligantur ad ſeruandam regulā Beati Benedicti: in qua continetur, ꝙ Monachi à carnibus abſtineant. Ex præcepto ergo eſus carnium Monachis interdicitur.

2 Præterea: Pœna carceris non debetur Monacho, niſi pro tranſgreſſione præcepti: ſed ſcribitur de conſe. di. 5. capitulo, Si quis Monachus violauerit, & contra ſanctionem regulę, vſumque veterum veſci carnibus præſumpſerit: ſex menſium ſpatio retruſioni, & pœnitentiæ ſubiacebit.

3 Præterea: Si non tenerentur Monachi ex præcepto abſtinere a carnibus, nullum ſcandalum, nec aliqua diſceptatio eſſet de eis magis, quàm de alijs Religioſis.

IN CONTRARIVM eſt: quia quod quis tenetur ex præcepto ſeruare, non diſpenſatur cum eo ex quocunque caſu: ſed cum Monacho diſpenſatur in eſu carnium, & potiſſimè circa ægrotos.

RESOLVTIO.

Monachus carnem comedens non faceret contra votum, niſi ex contemptu: nec faceret contra præceptum, ſed magis contra ſtatutum Regulę. cum Monacho enim in eſu carnium ab Abbate diſpenſari poteſt.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ aliqui dicunt, Monachos ad aliqua teneri ex voto: vt non habere proprium, continentiam, & obedientiam ſeruare, & habitum Monachalem portare. Ad aliqua verò propter votum, vt abſtinere à carnibus, & omnia ſeruare, quæ in Regula Beati Benedicti præcipiūtur. Vnde dicunt, Monachum ad Epiſcopatum promotum veſci carnibus, non licere. Sed durum eſt, illa, quæ non ſunt mala, niſi quia prohibita, ſic reſtringere, vt animæ laqueo peccatorum ſæpe capiantur. Puto ergo aliter eſſe dicendum. Ex præcepto contento ſub voto, Monachis eſus carnium non eſt interdictus. Quod patet dupliciter. Primo ex modo profitendi. Nam quilibet Monachus, & Religioſus ex voto nō promittit ſeruare Regulam: ſed vouet obedientiam

S. Thom. 2. 2. q. 85. q. 8.

dientiam secundum Regulam Benedicti, vel Augustini, aut aliorum: vnde ex voto obligantur ad seruãda illa, quæ ponuntur in regula, tanquàm præcepta, & quæ Prælatus secundum tenorem regulæ sibi præcipere voluerit. Illa verò, quæ non continentur in Regula sub præcepto, sed vel vt monitiones, vel vt consilia, vel vt ordinationes, vel statuta: non cadunt talia directè sub voto. Vnde Monachus ipsa prætermittens non facit contra præceptum. Abstinere autem à carnibus, non ponitur in regula Beati Benedicti, vt præceptum, sed magis vt statutum quoddam. Ideo Monachus comedens carnes, puto quòd non faciat contra præceptum, sed contra statutum regulæ. Secundo hoc patet ex modo dispensandi. Si enim directè abstinere à carnibus cõtineretur sub voto Monachalis regulæ, & sub præcepto: modo, quo continetur non posse habere proprium, tũc nec Abbas, nec Episcopus posset cum Monacho dispensare in esu carnium: sicut non possunt dispensare cũ eo de non habendo proprium, vt patet extra de statu Monachorũ cap. Cum ad Monasterium. quod patet esse falsum. Quia non solum, cum Monachus assumitur ad Episcopatum; immo cum assumitur per Abbatem, vel Episcopum ad regendam Ecclesiam sęcularem, dispensatur cum eo in esu carnium: cum

Carniũ esus prohibitio i Regula B. Benedicti quõ intelligatur.

E secundum Augustinum † ad quamcumque Ecclesiã quisquis venit, eius morem seruare tenetur, si cuiquã non vult esse scandalum, vt ponitur 12. dist. cap. Illa. Quisquis enim rebus prætereuntibus restrictius vtitur, quàm se habent mores eorum, cum quibus viuit: aut intemperatus est, aut superstitiosus, vt ponitur auctoritate August. 41. distinct.

† ad Ianuarium Epist. 118. & ponitur i cap. Illa. dist. 12.

Cap. Quisquis rebus.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, quòd Monachus comedens carnes non faceret contra votum; F nisi faceret ex contemptu inobedientiæ: quia obedientiam vouit, & Abbati obedire secundum regulã.

Ad secundum est dicendum, ꝙ pœna illa infligitur Monacho contumaciter, & inobedienter carnes comedenti.

Ad tertium est dicendũ, quòd scandalum, & disceptatio pro tanto magis de Monachis, quàm de alijs Religiosis fit: quia esus carnium prohibetur in Regula Benedicti: non autem prohibetur, in regulis aliorum Religiosorum. Profitentibus enim regulam Beati Augustini non prohibetur esus carnium ex aliquo præcepto, vel statuto regulæ: sed ex quibusdam constitutionibus, & ordinationibus ipsorum.

Carnium esus in Regula B. Patris Aug. qũo nõ prohibeatur.

QVAEST. XCVIII. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO seruata fuerit in Monachis contemplationi vacantibus.

Deinde videndum est, quomodo perfectio Apostolorum seruata est in Monachis contemplationi vacantibus. Circa quod quęruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Monachi insistentes contemplationi, essent in perfectionis statu.

Secundo, Vtrum Monachi insistentes contemplationi, essent in statu magis securo, quàm alij.

Tertio, Vtrum Monachi insistentes contemplationi, essent in statu magis meritorio.

Quarto, Vtrum Monachi vacantes contemplationi, essent in statu magis vtili, & necessario.

ARTICVLVS I.

VTR. MONACHI INSISTENTES cõtemplationi sint in pfectionis statu.

De materia huius qõnis, vide S. Thom. 2. 2. qõ. 188. art. 6. Et Syluestrum in summa verbo: Religio. 1. q. 4.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Monachi insistentes contemplationi non essent in perfectionis statu.

Perfectio namque status non acquiritur sine charitate, iuxta illud 1. Corin. 13. Si habuero G omnem scientiam, & omnem fidem, ita vt montes transferam: charitatem autem non habeam, nihil sum. Sed contemplatio solum nominat scientiam, non charitatem. Conuenit enim contemplatio homini secundum illud, quod optimum est in ipso, puta secũdum intellectum, secundũ ꝙ Philosophus dicit. Ethic. 10 cap. 1.

2 Præterea: Illud magis facit ad perfectionis statum, quod conuenit magis perfectis: sed vita actiua conuenit Episcopis, quibus conuenit alios perficere. Magis ergo per actiuam vitam, quàm per cõtemplatiuam Monachi sunt positi in perfectionis statu.

3 Præterea: Perfectiori, & superiori conuenit ordinare inferiores, & imperfectiores: sed actiuis de Ecclesia conuenit ordinare de contemplatiuis. Magis H ergo contemplatiua, quàm actiua vita conuenit ad perfectionis statum.

In Contrarivm est Isidorus lib. 3. de summo bono, cap. 21. Monachi, qui pro Dei amore sęculo renunciant, & tamen curis rerum familiarium implicantur: quanto se earum studijs occupant: tanto à charitate diuina se separant.

RESOLVTIO.

Monachi contemplationi insistentes in statu perfectionis fuerunt per vitę huius sęculi abdicationem, per accessionem ad Deum in speculatione, & per ipsius Dei affectiuam contemplationem.

R E-

RESPONDEO, dicendum, ꝙ status perfectio in abnegatione hominis sui ipsius propter Christum consistit. Ad quod, quantum ad præsens, tria requiruntur. Primo, mundialis vitæ abdicatio. non est enim aliud seipsum abnegare, nisi proprijs voluptatibus renunciare: Vt qui superbus erat, fiat humilis. Qui * superstitiosus est, fiat mãsuetus. Qui incontinens, fiat castus. Nam si quis ita renunciat omnibus, quæ possidet: vt suis non renunciet moribus: iam non est Christi discipulus, sicut dicit Isidorus de summo bono, cap. 18. Secundo requiritur ad Deum per speculationem accessio. Non enim acceditur ad Deum passibus corporis: sed mentis speculationibus. In hoc enim distinguitur vita actiua à contemplatiua: quia actiua vita est innocentia bonorum operum: Contemplatiua verò est speculatio supernorum. Vnde illa est communis multorum. Ista verò paucorum, vt Isidorus dicit. Tertio requiritur ipsius Dei per amorem contemplatio. Videtur enim Grego. super Ezechielem Homil. 3. distinguere inter speculationem puram, & contemplationem. Exponens enim illud verbum Ezechielis 1. Quatuor facies vni, & quatuor pennæ alteri; dicit quòd facies ad fidei speculationem pertinet: penna verò ad contemplationem. Videtur enim contemplatio importare speculationem, non cuiusque cognitionis: sed talis, quæ cũ hoc, quod est illuminatiua intellectus: simul est inflammatiua, & accensiua affectus. Secundum quem modum Augustinus accipit contemplationem 1. de Trinitate capitulo 8. vbi dicit, ꝙ contemplatio, quæ nobis promittitur, finis est omnium actionum nostrarum. Et ibidem subdit, ꝙ contemplatio est merces fidei, & per consequens merces puræ speculationis tenentis se ex parte intellectus. Ista autem tria, mundialis vitæ abdicatio: ad ipsum Deũ per speculationem accessio: & ipsius Dei per amorem contemplatio, sic se habent, quòd prima duo non faciunt ad perfectionis statum sine tertio: quia primum potest esse superstitiosorum, qui dicunt corpori non esse parcendum ad saturitatem, vt alios gulosos appellent, & de honore aliquo non curandum, vt alios dicant superbos, vt Apostolus dicit Colos. 2. Ad Deum verò per speculationem accessio, quod erat secundum, potest esse Philosophorũ: qui per puram speculationem ad Deum accedentes multas veritates de ipso tradiderunt. Sed tertium, ipsius Dei per amorem contemplatio, non est nisi Sanctorum, & perfectorum. Vnde dicendum, ꝙ Monachi contemplationi insistentes fuerunt in perfectionis statu.

* al. superstitiosus.

Dicti Ezechielis expositio.

Tomo 3.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ contẽplatio ratione speculationis tenet se ex parte intellectus, cuius formaliter est speculari, & cognoscere: sed vt illa speculatio est à Deo inspirata dono charitatis, quod se tenet ex parte voluntatis imperatiuè, & effectiuè, habet ipsam speculationem inflammare: & finaliter habet ipsam terminare: quia omnis cognitio nobis à Deo inspirata terminatur ad amorẽ, dicente Apostolo: Finis præcepti charitas. & talis contemplatio, quæ continet speculationem diuino amore inflammatam, & ad charitatem Dei, & proximi finaliter terminatam, est, quæ ponit hominem in perfectionis statu. 1. Tim. 1.

AD secundum est dicendum, quòd Episcopis magis conuenit vita contemplatiua, quàm actiua, vt Gregorius dicit in Pastorali, ꝙ Episcopus præcipuè in contemplatione debeat esse suspensus: Si interdũ tamen aliquod detrimentum patitur contemplationis propter administrationem vitæ actiuæ ad salutẽ proximorum, hoc ipsum pertinet ad perfectiorem charitatem, & per consequens magis facit ad perfectionis statum. 2. par. c. 5.

AD tertium est dicendum, ꝙ actiuorum de Ecclesia est ordinare de contemplatiuis, quantum ad illa, quæ subseruiunt vitæ contemplatiuæ: per modũ dispositionis prouidendo necessaria. Istud autem non arguit maiorem perfectionem: sed potius subiectionem.

ARTICVLVS II.

VTRVM MONACHI CONtemplatiui fuerint in statu magis securo, quàm alij.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Monachi contemplatiui non fuerint in statu magis securo, quàm alij. Dicit .n. glossa super illo verbo Tren. 4. Dispersi sunt lapides sanctuarij, ꝙ chori Monachorum, & Virginum, qui semper debent in conspectu Dei per contemplationem insistere, in capite platearum planguntur. quia, dum ipsi Monachi implicantur temporalibus negocijs; virginum castitas exponitur illecebris: & lapides sanctuarij disperguntur. Non videtur ergo esse secura vita contemplatiuorũ.

2 Præterea: Isidorus dicit de summo bono lib. 3. cap. 15. Quòd Monachi, qui adhuc temporalem gloriam, aut carnalem affectant concupiscentiam, à contemplatione prohibendi sunt. Sed pauci, vel nulli sunt, qui à mundi gloria, & carnis concupiscentia sint semoti: ergo propter periculum, à contemplatione prohibendi sunt.

3 Præterea: Scribitur primo Metaphy. quòd natura humana est multipliciter serua, & multis indiget ad sui perfectionem. Sed vita contemplatiua est destituta auxilijs, & suffragijs aliorum. Ergo est magis periculosa, & minus secura. Arist. 1 Metaph cap. 2. circa medium.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de renunc. cap. Nisi cum pridem. Vita contemplatiua, quàmuis sit magis secura, non est tamen sic fructuosa, & vtilis, sicut actiua.

RESOLVTIO.

Monachi perfecti sunt magis, quàm alij in vita cõtemplatiua securi. Perficiendi non item, sed in vita actiua.

RE-

RESPONDEO, dicendum, quod perfectis contemplatiua vita est magis secura: perficiendis verò securior videtur esse vita actiua. Primum, quantum ad præsens, tripliciter probatur.

Primo ex parte contemplantis.

Secundo ex parte Dei reuelantis.

Tertio ex parte eius, quod contemplatur.

Dicit enim Damascen. 2. lib. cap. xj. Quod contemplatio secura, & bona est illis qui non timent casum, & qui non ex tempore subito ante vitiorū mortificationem in habitum cōtemplationis deuenerūt. Perfectis ergo, & in diuina contemplatione ambulantibus secura est contemplatio. Imperfectis verò, & minoribus, & adhuc concupiscentia auidioribus, vel casum timentibus, vt dicit, non est bona, nec secura.

Secundo hoc patet ex parte Dei reuelantis. Contemplationem enim Deus non reuelat, vel illa, quæ sunt perfectionis status, nisi homini iam præparato montem ascēdere. Non enim Deus docuit Moysen, qualiter tabernaculum fœderis esset construendum, nisi in monte. Ex quo datur intelligi, vt Ricardus dicit in lib. de contemplatione, par. 1. cap. 83. Quòd status perfectionem, qui per tabernaculum fœderis intelligitur, ille iam est adeptus, qui montem ascendit, qui diligenter attendit, qui diutius quærit, qui tandem inuenit, qui ex diuina reuelatione iā cognoscit, quale ædificium sit Deo præparandum, & quibus obsequijs Deum placare oporteat, quod non conuenit nisi perfectis. Exodi. 25.

Tertio hoc patet ex parte eius, quod contemplatur. Duo enim sunt genera contemplationum, sicut Ricardus docet in libro de contemplatione, par. 1. cap. 86. Vnum est supra rationem, sed non præter rationem: quia quàmuis ratio illa patiatur: nulla tamen possunt humana ratione inuestigari, vel conuinci. Aliud est supra rationem, & præter rationē, cui omnis humana ratio contraire videtur, sicut quę sunt de Trinitatis vnitate, & de corpore Christi, quod idem simul, & semel sit in diuersis locis: & sic est præter omnem humanam rationem, vt numquàm eis ratio acquiesceret, nisi ad huiusmodi rei certitudinem fides ipsam subleuaret. Vnde contemplatio talium secura non conuenit, nisi perfectis: quia, vt dicit Gregorius lib. 6. Mor. cap. 17. Nonnulli, dum plus contemplandum, quàm capere possint, exquirunt, vsque ad peruersa dogmata erumpunt: & dū veritatis Discipuli esse humiliter negligunt, Magistri errorum fiunt. Perficiendis verò securior est vita actiua. Vnde dicit Isidorus de summo bono lib. & cap. vt supra. Quòd in vita actiua prius per exercitium boni operis cuncta exhaurienda sunt vitia: vt in illa iam pura mentis acie ad cōtemplandum Deū quisque pertranseat. quia licet conuersus statim ad contemplationem cōscendere cupiat; tamē ratione cogitur, vt prius in actiua vita exercitatione versetur.

Ad Argumenta.

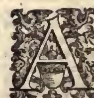
AD PRIMVM igitur est dicendum, quòd illa glossa intelligitur de illis Monachis, qui non præ- E exercitati per mortificationem vitiorum contemplationem concupiscunt: qui, superuenientibus tentationibus, retro abeunt, negotijs temporalibus se implicantes. Non est enim (vt illa glossa dicit) vitæ secularis actio, quam nunc non administrent Monachi, & ministri altaris.

AD secundum est dicendum, quòd Isidorus loquitur de Monachis perficiēdis, non perfectis. Perficiendis enim, planum est, quod vita actiua securior est per exercitium bonorum operum, & mortificationem vitiorum. quia vtrumque simul, terrenis curis parere, & diuinis vacare, complecti non valent, eo quòd duas curas pariter non posse simul inesse humano pectori sententia Saluatoris testatur dicēs: Non potestis duobus dominis seruire. Matth. 6.

F AD tertium est dicendum, quòd in statu perfectionis acquirendæ natura humana multipliciter est serua: quia multis indiget ad prohibendum retractiua, & ad prouocandum inductiua; sed in statu perfectionis iam acquisitæ natura humana paucis contenta est.

ARTICVLVS III.

VTR. MONACHI INSISTENTES contemplationi sint in statu magis meritorio.

G AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Monachi insistentes contemplationi nō essent in statu magis meritorio: Meritum namque hominis consistit in liberare innocentes de manibus Tyrannorum, in quorum persona dicebat Iob: Conterebam molas iniqui, & de dētibus illius auferebam prædā. Sed hoc fit magis per vitam actiuam, quàm contemplatiuam. Dicit enim Hieronymus in Epist. ad Paulinum, & habetur 2. q. 7. quod sancta quippe simplicitas solum sibi prodest, & quanto plus ædificat Ecclesiam Dei ex vitæ merito: tanto plus nocet, si contradicentibus non resistit. Iob 29.

2 Præterea: Magnitudo meriti cōsistit in magnitudine conatus: cum vincitur magnum incitamentum peccati: vnde in laudem iusti uiri dicitur Eccle H siastici 31. Qui potuit transgredi, & non est transgressus: facere mala, & non fecit. Sed talis magnitudo conatus magis est in vita actiua, quàm in contemplatiua.

3 Præterea: Gregorius dicit super Ezechielem, quod nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quàm zelus animarum. Sed animarū zelus operando quæ sunt ad vtilitatem proximorum, magis ostenditur in vita actiua, quàm contemplatiua. Monachi ergo exercitantes se in vita actiua fuerunt in statu perfectionis meriti. Hom. 12.

IN CONTRARIVM est Isidorus lib. 3. cap. 17. De summo bono, vbi dicit, quod bonum est corporaliter remotum esse à mundo: melius autem est esse remotum voluntate: optimum autē, & perfecti me-

meriti eſt vtroque modo eſſe remotum, quod propriè contemplatiuorum eſt. A

RESOLVTIO.

Monachi contemplatiui, quia corpore, & mente à Mundo ſunt ſemoti, ſunt in ſtatu magis meritorio. Ex parte tamen merentis magnitudo meriti in vita actiua eſt maior: ſed quantum ad principium formale in vita contemplatiua eſt maior: ex parte vero operis meritorij vita actiua, & contemplatiua ſe habent ſicut excedentia, & exceſſa.

RESPONDEO, dicendum, quòd magnitudo meriti, quantum ad præſens, ex tribus poteſt inſurgere. Primo, ex parte merentis. Secundo, ex parte principij formalis, quo quis meretur. Tertio, ex parte operis meritorij. Si ergo magnitudo meriti penſetur ex parte merentis, quãdo aliquis in contemplatione Dei, & in Chriſti amore tantum creuit, vt ad tempus cupiat detrimentum pati ſuæ fruitionis, propter Chriſti gloriam ad procurandam proximorum ſalutem, modo, quo dicebat Apoſtolus Roma. 9. Optabam ego eſſe Anathema à Chriſto pro fratribus meis. De quo Chryſoſt. dicit in libello de laudibus eius, ꝙ ſicut ferrum in ignem miſſum non eſt aliud, quàm ignis: ſic anima Pauli diuina charitate ſuccenſa non erat aliud, quàm charitas. Talis (puto) magis meretur in vita actiua, ſaluti proximorum intendens, quàm in vita contemplatiua contemplationi vacans. Vnde Paulus hoc elegit tamquam maioris charitatis, & maioris meriti. Electio enim non eſt niſi de maiori merito, dicente Apoſtolo Philipp. 1. Coarctor enim ex duobus deſiderium habens diſſolui, & eſſe cum Chriſto, quod mihi multo melius eſt: permanere autem in carne neceſſarium propter vos, & hoc confidens ſcio, quia permanebo omnibus vobis ad profectum veſtrum. Super quo verbo dicit gloſſa, ꝙ elegit Paulus non quod ſibi melius erat, ſed quod multis expediebat propter charitatem, quæ ſupereminet omnibus. B

Rom. 9.

Vita actiua quomodo magis meritoria.

Si vero conſideretur principium formale, quo quis meretur, planum eſt, ꝙ maioris meriti eſt contemplatiua vita, quàm actiua. Cum enim principiũ formale merẽdi ſit charitas, ſicut magis meritorium eſt diligere Deum ſecundũ ſe, quàm diligere proximum: ſic maioris meriti eſt vita contemplatiua, quæ directè de ſuo genere ordinatur ad dilectionẽ Dei, quàm actiua, quæ directè ex ſuo genere ordinatur ad dilectionem proximi. ſecundum quem modum intelligitur illud dictum beati Gregorij 6. Mor. vltimo capitulo: Marthæ cura non reprehenditur: Mariæ vero etiam laudatur. quia magna ſunt actiuæ vitæ merita: ſed contemplatiuæ ſunt potiora.

Vita contẽplatiua quomodo magis meritoria.

Notandum de vita actiua, & contẽplatiua.

Sed ſi conſideratur opus meritorium, videntur ſe habere ſicut excedentia, & exceſſa: quia reſpectu meriti accidentalis, cum tale meritum detur ſecundum genus maioris operis; maioris meriti poteſt eſſe actiua vita, quàm contemplatiua. ſed reſpectu meriti eſſentialis, quod reſpondet charitati tamquam radici merenti; ſimpliciter maioris meriti eſt contemplatiua vita, quàm actiua.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ illa magnitudo meriti intelligitur ex parte merentis, quando quis tantum proficit in contemplatione, vt propter Deum velit intendere ſaluti proximorum cum aliquo detrimento ſuæ contemplationis. Hoc enim modo planum eſt, ꝙ ad maiorem perfectionem charitatis pertinet, quàm ſimpliciter contemplationi vacare.

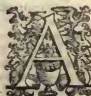
AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ magnitudo conatus poteſt eſſe in vita actiua in vincendo illa, quæ hominem impediunt, ne perueniat ad contemplationis ſtatum. ſed magnitudo conatus, quæ eſt in vita contemplatiua, eſt in diligendo, & amplexando iam adepta, quæ ſunt de contemplationis ſtatu. Vnde, & Mariæ Magdalenæ, per quam vita contemplatiua deſignatur, dictum eſt Lucæ 7. ꝙ dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. cui autem minus dimittitur minus diligit.

Maria Magdalena deſignat vitã contemplatiuam, ibi.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ nullum ſacrificiũ eſt Deo magis acceptum, quàm zelus animarum. Et ideo, ꝙ quis offerat Deo animam ſuam, & aliorum applicando ſe, & alios contemplationi, maioris meriti eſt, quàm ſe, & alios applicando actioni: vel quam, ꝙ bona temporalia Deo offerret.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM MONACHI CONTEMPLATIONI VACANTES ſint in ſtatu magis vtili, & neceſſario, quàm alij C

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Monachi contẽplationi vacantes eſſent in ſtatu magis vtili, & neceſſario, quàm alij. Scribitur enim Eccleſiaſtes 1. Vidi, ꝙ in multa ſapientia multa ſit indignatio. & qui apponit ſcientiam, apponit dolorem, vel laborem, vt dicit alia littera Sed quanto aliquid eſt magis laborioſum, tanto videtur eſſe magis vtile. Contemplatio ergo diuinæ ſapientiæ tanto eſt maioris vtilitatis: quanto eſt maioris laboris.

D 2 Præterea: Gregorius, Hieronymus, Aug. ac multi alij ſancti Monachi magnæ contemplationis fuerunt. ſed quantam vtilitatem iſti attulerint Eccleſiæ Dei, habetur extra de reliq. & ven. ſan.† vbi dicitur, ꝙ Prædictorum Doctorũ prælucida, & ſalubria documenta totã illuſtrarunt Eccleſiam, & decorarunt virtutibus, moribus informauerunt, & per ipſos quaſi per illuminoſas, ardẽteſq; lucernas ſuper candelabrũ poſitas, errorum tenebris profugatis, totius corpus Eccleſiæ tamquam ſidus irradiant matutinum.

† in. 6 cap. Glorioſus. lib. 3.

3 Pręterea: Sicut homo eſt magis intellectus, quã ſenſus: ſic magis viuit vita ſpirituali, quàm vita carnali. Sed ad vitam ſpiritualẽ magis eſt vtilis vita contemplatiua, quàm actiua. Scribitur enim ſapientiæ 8. de diuina ſapientia, ꝙ ſobrietatem, & ſapientiam do

cet, & iustitiam, & virtutem, quibus vtilius nihil est in vita hominibus.

In Contrarium est Bern. de consideratione ad Eugenium lib. 5. Vbi ista duo genera contemplatiuum, & actiuum ad inuicem comparando dicit: Contemplatiuum dulcius est, & felicius: actiuum verò vtilius, & fortius esse constat. Hoc idem habetur extra de renun. † vbi dicitur, quod licet vita contemplatiua sit magis suauis: actiua tamen magis est vtilis. Philosophus etiā primo Metaphys. loquens de contemplatione Metaphysica dicit, quòd necessariores, & vtiliores sunt omnes ipsa, dignior vero nulla.

† Cap. nisi cū pridem.

Arist. 1. Metaph. c. 2.

RESOLVTIO.

Vita actiua est prior, communior, difficilior, & in proximorum subuentione vtilior, quàm contemplatiua. Hæc tamen excedit ipsam, quia dignior, securior, dulcior, sanctior, ac diuturnior est.

Respondeo, dicendum, quod si fiat comparatio vitæ actiuæ ad contemplatiuam, est quidem generatione prior: cum sit quædam dispositio ad contemplatiuam vitam. Dispositio vero, tempore, & generatione prior est ipso habitu. Administratione vero est communior: plures enim administrant, & insistunt vitæ actiuæ, quàm contemplatiuę. Executione verò difficilior est: vnde dicit Gregor. 6. Moral. quod Lya, per quam significata est vita actiua, laboriosa dicitur. Et Rachel, quæ designabat vitā contemplatiuam, visum principium appellatur: quia in contemplatione solum principiū, quod Deus est, quæritur: in operatione autem sub graui necessitatum falce laboratur. Sed proximorum subuentione est vtilior: quia quamuis Rachel esset pulchra, erat tamen sterilis. Lya autem quàmuis lippa oculis: erat tamen fęcunda, & hoc significabat (vt Greg. dicit 6. Mor.) quod licet qui contemplandi otia appetit, plus videat: pauciores tamen Deo filios generat. Cum verò ad laborem se prædicationis dirigit, minus videt, sed amplius parit. Est ergo vita actiua contemplatiua generatione prior, administratione communior, executione difficilior, & proximior, subuentione vtilior.

Lya significat vitam actiuā: Rachel verò contemplatiuam.

Vitæ contēplatiuæ, & actiuæ differentia.

Istis tamen prærogatiuis non obstantibus, simpliciter contemplatiua vita præferenda est actiuæ propter quinque. Primo quidem quia dignior: ipsa enim significatur per dexteram: sicut actiua per sinistram, vt dicit glossa Can. 6. super illo verbo: Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Secundo quia securior: pro mille enim cadentibus in vita contemplatiua, cadunt decem milia in vita actiua, vt dicit glossa Augustini super illo verbo Psal. 90. Cadent à latere tuo mille: & decem millia à dextris tuis. Tertio, quia dulcior, & iucundior. non enim habet amaritudinem conuersatio eius, nec tædium conuictus ipsius; sed gaudiū & lætitiam, vt scribitur Sapientiæ 8. Quarto, quia sanctior: quamuis enim actiua (vt dicit Gregorius) contemplatiua tempore sit minor: meritò tamen, &

E sanctitate est maior. Quinto, quia diuturnior. dicit enim Gregorius 6. Mora. quia rectè Mariæ pars numquàm auferri dicitur: quia actiuæ vitæ opera cum corpore transeunt: contemplatiuæ autem vitæ gaudia melius ex fine conualescunt. Actus enim contemplatiuæ vitæ inchoari quidem in præsenti possunt, sed perfici, & compleri minimè, nisi in fine. Quis autem sit noster finis, non aliud nisi peruenire ad regnum, cuius nullus est finis, vt dicit August. in fine libri de Ciuitate Dei, vacabimus & videbimus, & amabimus, & laudabimus. Ecce quid erit in fine sine fine. Vacabimus enim sine otio, videbimus sine medio, amabimus sine odio, laudabimus sine tędio. Tomo 5.

Ad Argumenta.

F

Ad Primvm ergo est dicendum, quòd ille labor, vel dolor, qui insurgit ex sapientia in contemplatione, non est admixtus tristitiæ, sed gaudio. vt enim dicit Gregorius super Ezechielem Homil. 10. Ideo qui apponit scientiam, apponit dolorem. quia cœlestia cognoscentes terrenis curis subdere animū dedignamur: & dum plus sapere incipimus; de his, quæ malè egimus, nobis ipsis irascimur: & sic in multa sapientia multa indignatio. quia quanto plus proficimus in cognitione: tanto nobis indignamur amplius de peruerso opere. Vel qui addit scientiam, addit laborem, vt dicit alia littera, quia quanto magis scire incipimus, quæ sunt cœlestia gaudia: tanto magis, vt errorum nostrorum laqueos possimus euadere, flendo, laboramus.

G

Ad secundum est dicendum, quòd sancti Doctores quamuis Monachi, Pontifices fuerunt multi, & Prælati, qui simul contemplatiui esse debent, & actiui, Moysi legislatoris exemplo, qui nunc ascendebat in montem, vt ibi gloriam Domini cum maiori cerneret libertate: Nunc vero descendebat in castra: vt cum vtilitate necessitatibus populi prouideret. Ideo facilius indulgetur, vt ascendat Monachus ad præsulatum, quàm Pręsul descendat ad Monachatū.

Ad tertium est dicendū, quòd non sic in vita contemplatiua attenditur contemplatio, quin ad vtilitatem aliorum quandoque doctrinæ veritas diffundatur verbo, vel scripto: cum in sapientia occulta, & thesauro abscondito nulla vtilitas sit in vtrisq;. Nec Eccl. 20.

H

in vita actiua sic attenditur operatio, quod ab omni doctrinæ speculatione separetur. Accipitur ergo vtriusque vitæ distinctio respectu finis: quia finis contēplatiuæ est veritas per se. operatio verò attenditur in ordine ad veritatis contemplationem. Actiuę vero finis est operatio per se: veritas verò propter opus intenditur. Arist. 2. Metaphy. text. com. 3.

QVAE-

QVAEST. XCIX. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERVATA fuerit in Prædicatoribus Euangelij.

VLTERIVS conſiderandum eſt, quomodo Apoſtolorum perfectio obſeruata eſt in Prædicatoribus Euangelij. Circa quod quæruntur Quinque. A

Primo, Vtrum omnes Prædicatores Euangelij fuerint in perfectionis ſtatu.

Secundo, Vtrum prædicatio Euangelij magis fecerit ad perfectionis ſtatum, quàm alia pietatis opera.

Tertio, Vtrum prædicare Euangelium mendicando fuerit minoris perfectionis, quàm viuẽdo de cõmuni adminiſtratione auditorum.

Quarto, Vtrum perfectio Prædicatorum fuerit in conformando ſe capacitati auditorum.

Quinto, Vtrum prędicare Euãgelium excommunicatis ex Eccleſię mandato fuerit interdictum.

ARTICVLVS I.

VTR. OMNES PRAEDICAtores Euangelij fuerint in perfectionis ſtatu.

AD primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ omnes Prædicatores Euãgelij fuerint in perfectionis ſtatu. qui enim à Deo mittuntur, ſunt in ſtatu perfectionis: ſed veri Prædicatores à Deo mittuntur. Rom.10. Quomodo prædicabunt, niſi mittantur? Ergo omnes tales fuerunt in perfectionis ſtatu.

2 Præterea: Prædicatores Euangelij fuerunt ſucceſſores Apoſtolorum, quibus dictum eſt Matth. vlt. Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ. ſed Apoſtoli fuerunt in perfectionis ſtatu. Ergo & eorum ſucceſſores.

3 Præterea: Dicit Richar. in lib. de Patriarchis: Neſcio an Deus poſſit homini maiorem gratiam conferre, quàm vt eius miniſterio conuerſi homines in melius commutentur. nam hæc eſt tanto maior, quã mortuos ſuſcitare, quanto anima melior eſt corpore. Prædicare ergo Euangelium non eſt ſine perfectionis ſtatu.

IN CONTRARIVM eſt. quia illis conuenit Euangelium prædicare, quibus conuenit cura animarum. Sed multis conuenit animarum cura, qui non ſunt in perfectionis ſtatu, vt ſupra dictum fuit. Ergo, &c.

RESOLVTIO.

Prędicatores Euangelij, vt Epiſcopi, omnes in ſtatu perfectionis, ſed non omnes perfecti fuerunt: Prædicatores, quibus cura prædicandi eſt commiſſa, multi potuerunt eſſe perfecti, ſed non in ſtatu perfectionis: Prædicatores verò ex diuinę reuelationis miniſterio, fuerunt perfecti, & in ſtatu perfectionis eſſe potuerunt, qui ad hoc munus à monachali ſtatu fuerunt vocati.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Euangeliũ prædicare, quantum ad præſens, poteſt conuenire aliquibus tribus modis. Primo, ex curæ ſuſceptæ obligationis vinculo. Secundo, ex receptæ iuriſdictionis officio. Tertio, ex diuinæ reuelationis miniſterio. Primo modo Euangelium prædicare propriũ eſt Epiſcoporum † qui ex curæ Paſtoralis ſuſceptione voto perpetuo ſe aſtringunt, vt eorum ſubditis ſubminiſtrẽt neceſſaria ad ſalutem in prædicationis verbo, ſanctitatis exemplo, & temporali ſubſidio, cũ neceſſitas incumbit. Secundo modo proprium eſt Presbyterorum, & Archidiaconorum, & aliorũ, quibus cura animarum committitur: vel ex communi iuriſdictione: vel ex ſpeciali commiſſione. Tertio modo eſt proprium Sãctorum † virorum à Deo ſpecialiter vocatorum, ſicut recitat Greg. in Dialog. de Equitio Monacho, & de beato Benedicto. quibus immediate à Deo prædicationis officium fuit commiſſum propter eorum ſpecialem ſanctitatis prærogatiuam. Primi ergo Euangelij Prædicatores, puta Epiſcopi, omnes fuerunt in perfectionis ſtatu, ſed non omnes perfecti. Secundi verò perfecti quidem multi eſſe potuerunt: ſed nõ fuerunt in perfectionis ſtatu: ex quo curam illorum, quibus prædicauerũt, cum perpetuo obligationis voto non ſuſceperunt. Sed tertij potuerunt eſſe in perfectionis ſtatu, & fuerunt perfecti. quia enim de ſtatu Monachali vocati ſunt, fuerunt in perfectionis ſtatu: quia vero propter prærogatiuam ſanctitatis officium prædicationis fuit eis commiſſum, fuerunt perfecti.

† Conc. Triden. ſeſſ. 5. de refor. c. 2. & ſeſſio. 24. de refor. cap 4.

† Vide cap. Cum ex iniũcto de hæret.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd illi Prædicatores mittuntur à Deo, qui mittuntur auctoritate Eccleſiæ. Sicut ergo Eccleſia non omnes mittit cum perpetuo obligationis voto: ſic non omnes ſunt in perfectionis ſtatu.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Epiſcopi non

habent ex prædicationis officio, quòd sint in perfectionis statu, sed magis ex perpetuo obligationis vinculo. astringunt enim se voto perpetuo obedire, & seruire, & verba salutis ministrare illis, quorum curam suscipiunt.

Ad tertium est dicendũ, quòd Richar. loquitur de perfectionis opere, non de perfectionis statu. Continetur enim donum prædicationis inter dona gratis data, quæ Deus cõfert illis, quos vult esse suos cooperatores in animarum salute.

ARTICVLVS II.

VTR. PRAEDICATIO EVANGELIJ magis fecerit ad perfectionis statum, quàm alia pietatis opera.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ ad perfectionis statum minus fecerit prędicatio Euangelij, quàm alia pietatis opera. Illud enim magis facit ad perfectionis statum, cui maior beatitudo promittitur, & de quo maior disceptatio erit in die iudicij: sed talis disceptatio erit de operibus misericordiæ, quorũ operatoribus dicetur: Venite benedicti patris mei, vt scribitur Matth. 25.

2 Præterea: Status perfectio consistit in acceptatione diuina: sed Thobias maximè fuit acceptus Deo ex operibus misericordiæ: vnde, narratis operibus misericordiæ, quibus insistebat, dixit sibi Angelus Tho. 12. Quoniam acceptus eras Deo, necesse fuit, vt tentatio probaret te. Magis ergo faciunt talia ad perfectionis statum, quàm prædicatio.

3 Præterea: Prædicatio pertinet ad vitam actiuã, vt Greg. dicit 6. Mora. cap. vlt. Sed ad vitam actiuam plus faciunt alia opera misericordiæ, quàm prædicatio. Ergo plus ad perfectionis statum.

In Contrarium est. quia maioris perfectionis est alios perficere, quàm perfici. sed Prædicatorum est alios perficere. Dicit enim Aug. super illo verbo Matth. 5. Vos estis sal terræ; quòd Prædicatorum exemplo instrui, & sapientia doceri cæteri debent.

RESOLVTIO.

Prædicatores per Euangelij prędicationem magis, quàm per quæcunque alia pietatis opera in statu perfectionis fuerunt. Prędicatio enim ipsa vniuerso cœtui Christiano exhibetur, sed alia pietatis opera, non item.

Respondeo, dicendum, ꝙ illa, quæ impẽdũtur ex charitate † proximo propter Christũ, sibi Christus reputat esse impẽsa, iuxta illud Matth. 25. Quod vni ex minimis meis fratribus fecistis, mihi fecistis.

† al. proximorum.

E Isti autem sunt in triplici gradu. Quidam enim proximis obsequuntur in corporalibus bonis, sicut illi, qui vestiunt nudos, pascunt famelicos, ministrãt infirmis: & alia corporalia subsidia propter Christũ proximis impendunt. Quidam verò spiritualia bona proximis largiuntur: quæ tamen non excedunt naturæ facultatem: nec sunt vltra humanam conditionem, sicut qui docent ignorantem, & reuocant errantem. De quibus commendatur Iob 4. Ecce docuisti plurimos, & manus lassas roborasti: vacillãtes confirmauerunt sermones tui: & genua trementia confortasti. Sed aliqui sunt, qui spiritualia bona proximis impendũt super naturam existentia, & ad finem supernaturalem inducentia: sicut est doctrina fidei, quæ communicatur tamquàm necessaria ad sa-

F lutem consequendam per distinctam articulorũ credulitatem, obseruationem mandatorum, & administrationem Sacramentorum, modo, quo faciebat Apostolus Gala. 3. Qui tribuit vobis spiritum, & operatur virtutes in vobis. Et 1. Thessa. 2. dicit: Cum accepistis à nobis verbum auditus Dei: accepistis illud, non vt verbum hominum, sed sicut est verè verbum Dei. Collatio autem istorum verborum ad singularem quandam perfectionem pertinet supernæ dilectionis: quia per talia homo coniungitur vltimo fini. Vnde ad hanc perfectionem ostendendam scribitur Iob 37. Numquid nosti semitas nubiũ magnas, & perfectas scientias? per nubes autem secundum Greg. lib. 27. Mora. cap. 22. Ibi sancti Prædicatores intelliguntur, quæ quidem nubes semitas sub-

G tilissimas, puta prædicationis vias habẽt, & perfectas scientias, dum de suis meritis se nihil esse sciunt: quia illa, quæ proximis impendunt, supra ipsos existunt. Tanto ergo Prædicatores per Euangelij prædicationẽ fuerunt magis in perfectionis statu, quàm per quæcunque opera alia pietatis: quanto prædicta opera non vni, vel duobus, sed toti multitudini Christianæ fidei exhibuerunt. quod quidem multitudinis bonum perfectius, & diuinius est quocũque bono priuato.

Ad Argumenta.

H Ad Primum est dicendum, ꝙ illa disceptatio operum erat de operibus illis, ad quæ omnes communiter tenentur: sed alia disceptatio erat de multiplicatione talentorum facta per sanctos Prædicatores de his, quæ sunt supererogationis, & perfectionis opera. Vnde Greg. exponens illud verbum Matth. 25. Accessit qui duo talenta acceperat; dicit, ꝙ qui intelligendo, & operando alijs prædicãt, quasi duplicatum de negotio lucrum reportant: quia dum vtrique sexui prædicatio impenditur, quasi accepta talenta geminantur. Hom. 9.

Ad secundum est dicendum; quòd per prædicationem tãto magis quis est acceptus Deo, quàm per quæcumque alia opera pietatis: quanto magis per ipsam homo a morte eripitur, & fini æternæ vitę coniũgitur. Quoniã qui cõuerti fecerit peccatorẽ ab errore

errore viæ ſuæ ſaluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum, vt ſcribitur Iaco. vlt.

Ad tertium eſt dicendum, quòd prædicationis opus vtramque vitam complectitur, & ideo magnæ perfectionis opus exiſtit: Dicit enim Greg. 6. Mora. quòd neque perfectus prædicator eſt qui propter contemplationis ſtudium opera negligit: vel propter operationis inſtantiam contemplanda poſtponit. Cap. 17.

ARTICVLVS III.

Vtr. praedicare Euangelium mendicando, fuerit minoris perfectionis, quàm viuendo de communi administratione auditorum.

D tertium ſic proceditur. Videtur enim, quòd prędicare Euangeliũ mendicãdo, fuerit minoris perfectionis, quàm viuendo de cõmuni adminiſtratione auditorũ Quia ſi eſſet maioris perfectionis prædicare Euangelium mendicãdo, quàm viuendo de communi adminiſtratione, tunc Epiſcopi eſſent minoris perfectionis, quàm Religioſi mendicantes. quod non eſt verum, cum Religioſi ad ſtatum Epiſcopalem aſſumantur, tamquam ad perfectiorem.

2 Præterea: Mendicus dicitur quaſi * manu indicans ſuper, eo quòd parum habet. quod conuenit dupliciter: Vno modo petendo ſicut mendicantes non habentes poteſtatem accipiendi bona alterius, modo quo Chriſtus, & Apoſtoli habuerunt. Alio modo indigentiam prætendentes. & ſic Chriſtus, & Apoſtoli fuerunt mendici, * non quidem mendicando petendo, cum loculos haberent, ſed indigentiam ex humilitate prætẽdẽdo. Exigebant enim aliena nõ ex mendicitate, ſed ex poteſtate. maioris ergo perfectionis videtur fuiſſe exemplo Chriſti, & Apoſtolorum euãgelium prædicare de communi adminiſtratione viuendo, quàm mendicando.

Mendicus vnde dicatur. * al. mente. * al. mendicantes.

3 Præterea: Illud minus facit ad perfectionis ſtatum, per quod magis impeditur Euangelij prædicatio. ſed per mendicare impeditur prædicatio Euangelij. quia tempore illo, quo mendicatur, ſubtrahitur Euangelij prædicatio: non ſic autem impeditur viuendo de communi adminiſtratione.

In contrarium eſt. quia opus ſupererogationis plus facit ad perfectionis ſtatũ, quàm opus communis iuriſdictionis: ſed prædicare Euangelium mendicando opus ſupererogationis eſt, ſicut opus voluntariæ paupertatis. Ergo hoc facit magis ad perfectionis ſtatum.

RESOLVTIO.

Perfectio maior fuit in iis, qui inter prædicandum A *mendicabant, quàm in iis, qui de communi administratione auditorum viuebant.*

Respondeo, dicendum, quòd ſicut ſcribitur Lucæ 6. Perfectus diſcipulus eſt, ſi fuerit ſicut Magiſter eius. Prædicatores autem Euangelij perſonam Chriſti Diſcipulorum, & Apoſtolorum ſtatum repręſentant. ideo eorum ſtatus perfectio conſiſtit in via, quam Chriſtus prædicando ſeruauit: & ſuos Diſcipulos docuit. Planum eſt autem, quòd mendicando prædicare Euangelium per Chriſtum fuit via perſuaſa, & exemplariter demonſtrata in ſe, & in ſuis Apoſtolis. In ſe quidem, quia ipſe mendicando Euangelium prædicauit. vt ſuperius fuit oſtenſum. Dicit enim Apoſtolus 2. Corint. 8. Scitis gratiam Domini B noſtri Ieſu Chriſti. quoniam, cum diues eſſet, pro nobis egenus factus eſt. Glo. in mundo. Et quòd perfectionis ſit in hoc mundo ipſum imitari: patet per glo. ibidem, quæ dicit: Nemo ſe contemnat: pauper in cella: diues in conſcientia: ſecurior dormit in terra, quàm diues in purpura. Ad † domum etiam Zachęi intrauit nõ inuitatus, qđ nõ fuit aliud, quàm mendicando petere. In Apoſtolis vero cum eos ad prædicandum miſit, ex quo nihil portandum in via prohibuit: cum illo tempore non poſſent imperioſe communem adminiſtrationem petere: quando expulſi de vna ciuitate fugiebant in aliam, neceſſarium erat eis tunc mendicare. Vnde blaſphemum eſt dicere, quòd mendicando prædicare euangelium, nõ fuerit via per Chriſtum primo perſuaſa: & in ſe, C & in ſuis Apoſtolis primo exemplariter demonſtrata. Prædicare vero viuendo de communi adminiſtratione fuit via indulta, & infirmitati condeſcendens conceſſa: & tamquam iuri naturali conſona, multipliciter per eum, & Apoſtolos probata. Sicut patet Lucæ 10. & 1. Corinth. 9. Vnde ſicut ſupererogationis, & maioris perfectionis fuit in Paulo, quando iuri ſuo cedens prædicauit Euangelium manibus laborando: ſic ſupererogationis, & maioris perfectionis fuit, Euangelium prædicare mendicando, quàm de communi adminiſtratione viuendo.

† Obſerua hũc locum, ex quo deducit, qualiter ſit intelligendus Auctor ſupra quæſt. 78. art. 3. dum quærit, An Chriſtus oſtiatim mendicauerit.

Ad Argumenta.

Ad primum ergo eſt dicendum, quòd non ſequitur. Epiſcopi enim diuitias Eccleſiarum, quas ha- D bent, non poſſident quaſi ſuas, ſed tamquam communes diſpenſant. Vnde ſcribitur 12. q. 1. c. expedit. Expedit facultates Eccleſiæ poſſideri, & proprias amore perfectionis contemni. quamuis enim rerum temporalium abdicatio, vel mendicatio inſtrumentaliter ſit maioris perfectionis, & ſupererogationis via, quàm ipſarum poſſeſſio (& quantum ad hoc Religioſi mendicantes poſſent dici eſſe in perfectiori ſtatu, quàm Epiſcopi,) eſſentialiter tamen nõ eſt hoc ipſa perfectio ſtatus: ſed magis ſe, & ſua pro vtilitate proximorum exponere: & in perpetuam ſeruitutem pro ſalute ipſorum ſe tradere. vltra quam perfectionem diuinæ dilectionis gradus non ſe extendit. ad quam Epiſcopi voto ſe aſtringunt modo, quo dicit Apoſtolus 2. Corint. 12. Ego libentiſſime impendã,

& superimpendar pro animabus vestris.

Ad secundum est dicendum, quòd nec interpretatio, nec interpretationis conclusio est consona glossæ, quæ ponitur super illo verbo Psal. Ego autem mendicus sum, & pauper: quæ sic dicit: Mendicus est, qui ab alio petit. pauper vero, qui sibi nõ sufficit: & vtrumque exponit in persona Christi, qui fuit mẽdicus, ab alijs petendo. & pauper de his, quæ in mundo habuit, sibi non sufficiendo.

Psal. 39.

Ad tertium est dicendum, quòd maius detrimentum patitur Euangelij prædicatio, viuendo de communi administratione, quàm mẽdicando, sicut experientia docet. illi enim paucis contenti, & à temporalibus liberi sollicitè sacræ Scripturæ expositioni, & Euangelij prędicationi intendunt. Isti autem quasi de vita præsenti securi, & temporalibus occupati, quasi sementem Domini suffocant.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PERFECTIO PRAEDICATORUM fuerit in conformando se capacitati auditorum.

Turrecramata, & Doctores in cap. oportet. 8. q. 1.

A D quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd perfectio Prædicatorum non fuerit in conformãdo se capacitati auditorum. Prædicator enim non debet se conformare illis, qui à veritate auditum claudunt, & ad falsitates, & fabulas aperiunt. sed multi sunt tales, in quorum persona dicit Apostolus 2. Timo. 4. A veritate quidem auditum auertent: ad fabulas autem conuertentur.

2 Præterea: Multi scandalizantur de veritate Euãgelij. sed secundum Greg. si de veritate scandalum nascitur, facilius scandalum nasci permittitur, quàm veritas relinquatur. Talibus ergo Prædicator non debet se conformare.

Hom. 7. super Ezech.

3 Pręterea: Philosophus dicit, quòd amantibus, odientibus non eadem apparent. Sed multi diligunt, & multi odiunt sacram Scripturam. Non ergo omnibus Prædicator debet se conformare.

In Contrarium est, quod scribitur 8. q. 1. c. Oportet. oportet eum, qui docet, & instruit animas rudes, esse talem: vt pro ingenio discentium semetipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere.

RESOLVTIO.

Prędicatores vnicuique se conformantes, facilia vulgo, subtilia subtilibus prædicantes perfectionem fuerunt adepti.

RESPONDEO, dicendum, quòd Prædicator vari⁹, & multiplex esse debet in sacræ Scripturæ E prædicatione, quantum ad præsens, tripliciter ostenditur. Primo, si consideretur Apostolorum imitatio. Secundo, si consideretur sacræ Scripturæ prouisio. Tertio, si consideretur auditorum dispositio. à nullo enim melius potest disci prædicationis modus, quàm ab ipso, qui dicit de se ipso 1. Timo. 2. Ego in Euangelio Christi positus sum Prædicator, & Apostolus, & quòd sibi credendum sit statim subdit: Veritatem dico, & non mentior, Doctor gentium in fide, & veritate. ipse autem (vt Gryso. dicit in libello de laudibus eius) varius, & multiplex fuit in factis, & verbis. quia modo Iudæus, modo gentilis, modo legem obseruans, modo despiciens, modo, pecuniã requirens, modo sibi oblatam respuens. sic enim ipse varius fuit in curatione animarum, sicut medicus varius est in curatione corporum. non sententiã F veritatis mutando, nec alter factus ex altero: sed ipse quod erat semper manendo pro causarum opportunitate, illa, quæ dicta sunt, variabat. Secundo hoc ostenditur, si consideretur sacræ Scripturæ prouisio. Sic enim prouisa est sacra Scriptura, vt dicit August. lib. 1. de Trin. c. 1. quatenus paruulis congruens nullius generis rerum verba vitaret, ex quibus quasi gradatim ad diuina noster intellectus velut contritus assurgeret. verborum enim suorum altitudine superbos irrideret: profunditate attentos terreret: veritate magnos pasceret: affabilitate paruos nutriret. Vt idem dicit 5. super Gen. ad litteram. Et totum hoc non facit fastu superbiæ, & ampulloso modo humanæ scientiæ, sed uerbis apertissimis humillimo loquendi genere se cunctis præbet. Vt idem ait in lib. G confess. Tertio istud declaratur, si consideretur auditorum dispositio. non enim vna, eademque exhortatio cunctis congruit: quia nec cunctos par morũ qualitas astringit, vt dicit Greg. in Pastor. Sæpe enim quę alijs obsunt, alijs prosunt. Vnde sicut non est in auditoribus eadem dispositio: quia aliqui sunt Clerici: aliqui Laici: aliqui diuites: aliqui pauperes: aliqui masculi: aliquæ fœminæ: aliqui sani: aliqui infirmi: aliqui Prælati: aliqui subditi: sic non est eis eadem prædicatio fienda. Vnicuique ergo Prædicator debet se conformare, facilia vulgo, subtilia subtilibus prædicando, vt dicit Gregor. in 3. parte in Pastor.

Hom. 5.

Tomo 3.

cap. 3. Tomo 3.

lib. 6. c. 5. Tomo 1.

In prolo. 3. part.

Ad Argumenta.

H

Ad Primum ergo est dicendum, quòd nõ sic Prædicator debet se conformare auditoribus, vt falsa falsis: & vera veris prædicet. sed veritatis sententia non mutata, illam varijs, & diuersis exemplis debet monstrare secundum capacitatem vniuscuiusque, modo, quo dicebat Apostolus 1. Corinth. 2. Ego autem, cum venissem ad vos, non veni in sublimitate sermonis, aut sapientiæ. & inferius 3. c. Ego non potui vobis loqui, sicut spiritualibus, sed tamquam carnalibus.

Ad secundum est dicendum, quòd veritas publica, & publicè loquenda, vt est veritas sacræ Scripturæ, non est omittenda propter scandalũ vitandũ. Sed veritas priuata quandoque, & si non omittenda est,

eſt, tamen interdum tacenda, ſicut veritas correctionis propter ſcandalum multitudinis: vel ne homo deterior efficiatur.

Ad tertium eſt dicendum, quòd ſicut non omnes credunt Euangelio; ſic verba Euangelij non omnibus eadem apparent: Prædicator tamen ſic debet ſe capacitati omnium conformare, vt, quantum in ſe eſt, per ipſam omnes ſalui fiant. Sic enim Chriſtus ſapienter omnibus prædicabat, quòd omnes de ipſo mirabantur: non tamen omnes conuertebantur, Vt Aug. dicit.

Tract. 29. in Ioan. Tomo 9.

ARTICVLVS V.

VTR. PRAECEPTO ECCLESIÆ interdictum fuerit prædicare Euangelium excõmunicatis.

Felinus, & alij in cap. Reſponſo extra de ſentent. excommun.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ prædicare Euangelium excommunicatis præcepto Eccleſiæ fuerit interdictum. Maior enim eſt cibus ſpiritualis, quàm corporalis. Sed Apoſtolus mandat 1. Corint. 5. Cum excommunicatis cibum corporalem non eſſe ſumendum. Multo ergo magis cibus ſpiritualis prędicationis verbi Dei intelligitur eſſe eis interdictus.

2 Præterea: Dicit Origenes, vt ponitur 43. diſt. cap. In mandatis: Solliciti eſſe debemus, ne margaritas noſtras mittamus ante porcos. ſed excommunicati, cum ſint ab Eccleſia ſeparati, porci ſunt. Immortalitatis ergo verba, quæ per margaritas intelliguntur, eis non ſunt proponenda.

3 Præterea: Prædicatio Euangelij regulariter fit in Eccleſia, iuxta illud Pſal. 67. In Eccleſijs benedicite Dominum. Sed Aug. in Epiſt. ad Bonif. introitum Eccleſiæ interdixit pro eo, ꝙ hominem de Eccleſia violenter rapuerat: & excommunicationis ſententiam incurrerat.

Epiſt. 187. Tomo 2.

In contrarium eſt, quod ſcribitur extra de ſenten. excom. cap. Reſponſo: Poſtulas edoceri cum ciues excommunicationis, & interdicti ſententia ſunt ligati: liceat tibi viros, & mulieres ſemel in hebdomada, vel in menſe apud aliquam Eccleſiam conuocare, quibus prædices verbum Dei. Super quo reſpondemus, ꝙ ſine ſcrupulo conſciẽtiæ poteris hoc facere, cum videris expedire.

RESOLVTIO.

Euangelij prædicatio excommunicatis interdicta non eſt, ſed hæreticis iuſtis quidem de cauſis.

RESPONDEO, dicendum, quòd excommunicatio pœna eſt, quam Eccleſia infligit ſuis fidelibus, non ad interitum, ſed ad correctionis remedium. Summum autem remedium reducẽdi hominem ad correctionem eſt ſacra Scriptura, dicente Apoſtolo 2. Tim. 3. Omnis Scriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendum (*neſcientes*) ad arguẽdum (*errantes*) ad corrigendum (*negligentes*) & ad erudiendum (*nouitios, & incipientes*) immo, non ſolum ſacra Scriptura, verum etiam Philoſophica doctrina morum veritatem tradens: quãdoque hominem ad correctionẽ inducit. Dicit enim Aug. 3. Confeſ. Perueneram namque tunc temporis in librum cuiuſdam Ciceronis, cuius linguam ferè omnes mirantur: pectus non ita. quàmuis liber ille exhortationem Philoſophicam contineret; mutauit tamen affectum meum ad teipſum Domine: mutauit preces meas: & vota, ac deſideria mea alia fecit: repente viluit mihi omnis vana ſpes, & immortalitatem ſapientiæ concupiſcebam æſtu cordis incredibili, exurgere iam cœperam, vt ad te Domine redirẽ.

Tomo 1. cap. 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd nõ eſt ſimile. per cibum enim ſpiritualem inducitur homo ad correctionem: ſed per cibum corporalem frequenter ad deceptionem: Iuxta illud 2. Petri 2. Hi ſunt delitijs affluentes, in conuiuijs ſuis luxuriãtes, vobiſcum pellicientes animas inſtabiles.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ illa verba non intelliguntur de excommunicatis, ſed de hæreticis † quibus fidem non ſupponentibus, ſed argumẽtis, vel alijs humanis probationibus de ipſa experiri volentibus, ſacræ Scripturæ ſecreta proponenda non ſunt, ne propter illa argumenta fidem ipſam deriſibilem dicerent. quæ meritum non haberet, ſi humana ratio ſibi præberet experimentum, vt Greg. dicit.

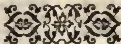
† Vide etiam S. Tho. 2. 2. q. 10. ar. 7.

AD tertium eſt dicendum, quòd Auguſt. introitum Eccleſię interdixit excommunicato, ne ibi perciperet ſacramenta. Quod patet per illud, quod ſubditur: Interdixi, ne oblatio domus tuæ à clericis ſuſcipiatur: communionem tibi interdico, donec pro hoc facto, corde contrito, & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo.

Hom. 26. ſuper Euãg.

QVAEST. C. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO OBSERVATA fuerit in Doctoribus, & sacræ Scripturæ Expositoribus.

POST hæc videndum est, quomodo Apostolorum perfectio observata est in Doctoribus, & sacræ Scripturę Expositoribus. Circa quod quæruntur Quinque.

Primo, Vtrum dicta Doctorũ maioris auctoritatis sint, quàm Summorum Pontificum.

Secundo, Vtrum Doctores, & Expositores sacræ Scripturæ Episcopis sint pręponendi.

Tertio, Vtrum in modo exponendi sacram Scripturam Ecclesia Doctorum Regulas debeat imitari.

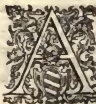
Quarto, Vtrum solum illorum Doctorum opuscula, quæ Ecclesia recipit, sint approbata.

Quinto, Vtrum illorum Doctorum opera, quos Ecclesia canonizat, ex hoc ipso sint per Ecclesiam comprobata.

ARTICVLVS I.

VTR. DICTA DOCTORVM sint maioris auctoritatis, quàm dicta Summorum Pontificum.

De materia huius quæstionis, vide Doctores, & præ ceteris Turrecrematam in cap. Sancta Romana. 15. dist. & Albertinum tract. de agnoscen. assertion. catholicis, & hæret. q. 15.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod dicta Doctorum maioris auctoritatis sint, quàm Summorum Pontificum. Doctores enim spirati fuerunt Spiritu sancto iuxta illud 2. Petri 1. Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines: sed talis veritas est illa, de qua scribitur 3. Esdræ. 4. veritas manet, & inualescit in æternum, & viuit, & obtinet in sęcula sęculorum.

2 Præterea: Doctrina Doctorum fuit roborata naturali ratione, & auctoritate sacræ Scripturæ: tali enim doctrina dicebat August. se velle doceri non solum à sene, immò à quocunque iuuene, sicut patet 24. q. 3. cap. Si habes. Sed Summi Pontifices nõ possunt contra naturalem rationem, vel auctoritatẽ sacræ Scripturæ. Ergo Doctorum dicta sunt eorum dictis præferenda.

3 Præterea: Dicta Doctorum sunt per Ecclesiam E approbata: sed non omnia dicta Summorum Pontificum approbantur. Ergo dicta Doctorum præferenda sunt.

IN CONTRARIVM est: quia maioris auctoritatis est illorum doctrina, quæ potest falsitates, & hæreses damnare, quàm illorum, quæ potest solum talia manifestare: sed talis est doctrina Summorum Pontificum respectu Doctorum. Dicit enim Aug. in Epist. 92. ad Innocen. Papam: Noua hæresis, & nimium perniciosa tentat assurgere inimicorum gratiæ Christi: qui nobis etiam dominicã orationem impijs disputationibus conantur auferre, ad cuius extirpationem venerabilitas tua instaret, & F celeriter prouidere dignetur.

RESOLVTIO.

Scriptura sacra vniuersa, quæ est de Christo, tamquam principali subiecto, in dubijs occurrentibus: Primum locum tenet: Secundum Canones Apostolorum: Tertium Decreta Summorũ Pontificum: Quartum dicta Sanctorum Doctorum: Quintum dicta omnium virorum illustrium Ecclesiasticorum.

RESPONDEO, dicendum, quòd Doctrina Ecclesiæ, & Summorum Pontificum est Do- G ctrina Christi, de qua dicit beatus Ioan. 2. canonica: Si quis venit ad vos, & doctrinam Christi non habet, nolite eum recipere in domo, neque aue ei dixeritis. Vnde eiusdem auctoritatis est doctrina Summorum Pontificum, cuius est doctrina Christi: sicut eiusdẽ auctoritatis est veritas principalis Auctoris, & eius vicem gerentis. Dicit enim Chrys. super illo verbo Lucæ 22. Facta est contentio inter Discipulos, quis eorum videretur esse maior; quod illa cõtentio videtur habuisse motiuum, eo, quòd cum Dominus ab hominibus transmigraret, oportebat aliquem eorum fieri aliorum Principem, quasi domini vicemgerentem. iam enim quoddam humanũ scan- H dalum conceperant: quod etiam in se occultare non poterant: & timorem cordis non sustinebant in eo, quod viderant Petrum eis præferri, & præhonorari. Vnde tam in Euangelijs, quàm in actibus Apostolorũ legimus Petrum in persona omnium Summorum Pontificum primum locum post Christum tenuisse. In dubijs ergo occurrentibus in Ecclesia primum locum † auctoritatis tenet Scriptura noui, & veteris testamenti, quæ tota est de Christo tamquàm de principali subiecto: Secundum vero, canones Apostolorum, per quos immediatè Christi doctrina est promulgata.

† Videatur Melchior Canus lib. 2. 3. & seq. de locis Theologicis.

mulgata. Tertium, decreta, vel decretales ſummorũ Pontificum. Quartum, dicta Sanctorum Doctorum. Et deinde dicta omnium virorum illuſtrium Eccleſiaſticorum, qui talenta Domini recepta multiplicarunt, & fructum aliquem in Eccleſia fecerunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd illa auctoritas intelligitur de ſacris Doctoribus ſacri canonis. Vnde di. glo. ibi, ꝙ ſicut in poteſtate Prophetarum non erat ſemper habere ſpiritum, futura ſemper prædicere: ita non erat poteſtatis eorum, vt quæcumque vellent, dicerent. ſed ea ſola docebant, quę à ſpiritu didicerant. & hoc in exemplum poſterorum, ne quis ad libitum Scripturas exponeret.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſi dicta Doctorũ fundata ſunt ſuper naturali ratione, & auctoritate ſacræ Scripturæ, non præferuntur dictis Romanorum Pontificum, niſi auctoritate Chriſti, cui innituntur, & cui famulantur Scriptura, & natura: quæ tamen ſummi Pontifices poſſunt interpretari, & eorum interpretationem tota Eccleſia tenetur ſeruare, quod non contingit de dictis aliquorum Doctorum.

AD tertium eſt dicendum, quòd dicta Doctorũ comprobata ſunt per ſummos Pontifices, quæ ideo ſemper probata tenentur, quia pertinent ad expoſitionem ſacræ Scripturæ. Dicta autem vnius Pontificis contingit per alium reuocari. † quia, vt in pluribus, ſunt de actibus hominum, quos ſicut contingit multipliciter variari, ſic pro cauſarum, & temporum congruitate contingit ipſa mutari.

† Vide cap. non debet. extra de cõ ſanguin. & affinit.

ARTICVLVS II.

VTRVM DOCTORES, ET Expoſitores ſacræ Scripturæ Epiſcopis ſint præponendi.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Doctores, & Expoſitores ſacræ Scripturę Epiſcopis ſint præponẽdi. Honor enim perhibetur ſcientiæ, & virtuti. vt ſcribitur 1. Eth. Sed Doctores, & Expoſitores ſacræ Scripturę maioris virtutis eſſe cẽſentur, quàm multi Epiſcopi. Ergo eis præferendi ſunt.

Ariſt. 1. Eth. cap. 5. circa medium.

2 Præterea: Scribitur 1. Corinth. 14. ꝙ maior eſt, qui prophetat, quàm qui loquitur linguis. ſicut maior fuit Ioſeph, qui interpretatus fuit ſomniũ, quàm Pharao, qui vidit, vt glo. ibi dicit. Sed Doctores exponunt, & interpretantur ſacram Scripturam. Epiſcopi autem ſunt videntes, & ſuperintendentes: Sunt ergo ſicut maiores eis præferendi.

3 Pręterea: Auguſt. dicit in Epiſtola ad Hierony. ꝙ quamuis ipſe eſſet Epiſcopus, & Hierony. presbyter, in multis tamen rebus Hieronymus erat maior ipſo. Quantumcumque ergo Epiſcopi ſint maioris dignitatis, quàm Doctores: poſſunt tamen ipſi eſſe maiores Epiſcopis in alijs.

A IN CONTRARIVM eſt. quia Apoſtolus ad Epheſ. 4. poſt Paſtores poſuit Doctores. Paſtores ergo, & Epiſcopi Doctoribus præponendi ſunt.

RESOLVTIO.

Doctores approbati ab Eccleſia Epiſcopis ſunt pręferendi: alij vero Doctores, & Scriptura ſacra Expoſitores non item. his enim Epiſcopi ſunt præponendi.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſolutio quæſtionis iſtius ponitur 20. di. c. Decretales † vbi dicitur, ꝙ aliud eſt cauſis terminum imponere, & aliud ſcripturas ſanctas diligenter exponere. In negotijs namque diffiniendis non ſolum eſt neceſſaria ſcientia, ſed etiam poteſtas. Cum ergo negocia quælibet finẽ accipiãt, vel in abſolutione innocentiũ: vel in cõdemnatione delinquentiũ: & abſolutio, vel condẽnatio non ſcientiã tantum, immo poteſtatẽ præſidentium requirat, apparet, ꝙ diuinarum ſcripturarum Tractatores, & ſi ſciẽtia Pontificibus præmineant, tamen quia dignitatis apicem non ſunt adepti in ſacrarum ſcripturarum expoſitionibus, eis præponantur; In cauſis vero diffiniẽdis ſecundum poſt eos locum merentur. Puto tamen, ꝙ in quæſtionibus, in quibus Doctores approbati per Eccleſiam, puta Augu. & alij, aliquid determinate diffinierunt: non ſolum in ſacræ Scripturæ expoſitionibus, immo in quęſtionibus illis per eos determinatis Doctores tales Epiſcopis præferendi ſunt.

† Couarruuias lib. 4. uariar. reſolut. cap. 16. verſ. nẽ decretales epiſtolas.

B

C

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd honor poteſt exhiberi alicui dupliciter. Primo tamquam perſonæ publicæ, ratione dignitatis, & præſidentiæ. Secundo tamquam perſonę priuatæ, non poſitę in dignitatis apice, ratione eiꝰ virtutis, & ſciẽtię. Primo modo exhibetur honor Epiſcopis, & alijs Prę latis. Alio modo exhibetur Doctoribꝰ, & ſacrę ſcripturæ Expoſitoribus, quos tanto decet eſſe humiliores, quanto doctiores ſunt illius ſcientię, quæ non inflat, ſed ædificat. Eccleſia tamen poſt Epiſcopos ſecũdum eis honoris tribuit locum.

D AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Apoſtolus dicit, Prophetam maiorem eſſe illo, qui loquitur linguis in ſecretorum reuelatione. quia maioris dignitatis eſt futura, & ſecreta pronunciare, quàm pronunciata loqui, vel manifeſtare: non tamen ſequitur, ꝙ ſint maioris dominij, vel poteſtatis. maioris enim poteſtatis erat Pharao, quàm Ioſeph, cum regali ſolio eum pręcederet. Sic Epiſcopi pręferendi ſunt Doctoribus in Prælaturæ poteſtate: quàmuis non in ſcientiæ dignitate.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Auguſt. dixit illud verbum cauſa humilitatis. nullum tamen inconueniens eſt, quòd non ſolum Hiero. immo multi alij inferioris gradus in aliquo dono potuerunt eſſe maiores Auguſtino: Immo maiores Apoſtolo Petro. cum ipſe Auguſtinus dicat, ſemper eſſe cogitandum aliquid eſſe in proximo, quo nobis ſuperior eſt.

ARTI.

ARTICVLVS III.

VTRVM IN MODO EXPOnendi sacram Scripturam Ecclesia Doctorũ regulas debeat imitari.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ in modo exponendi sacram Scripturam Ecclesia Doctorum regulas non debeat imitari. Doctores namque exponunt sacram Scripturam per legis, & Prophetarum auctoritatem. Dicit enim Richardus in lib. de contemplatione, cap. 81. Quòd suspecta debet haberi omnis veritas, quam non confirmat legis, vel Prophetarum auctoritas: sed talis modus exponendi non est nunc tenendus. Scribitur enim Matth. xj. Lex, & prophetæ vsque ad Ioannem Baptistam.

2 Præterea: Expositio sacræ Scripturæ debet esse conformis illis, qui libros sacræ Scripturæ ediderũt. Sed Doctores multas expositiones faciunt, quas omnes, planum est, illos non sensisse. Talis ergo modus exponendi non est obseruandus.

3 Præterea: sacra Scriptura est de his, quæ sunt fidei. Sed tradere regulas, & veritates de his, quæ sunt fidei, pertinet ad Ecclesiam, vt patet 24. quæst. 1. c. Quotiens.

In 6. c. Gloriosus lib. 3. IN CONTRARIVM est, quod scribitur extra de reliq. & vener. Sanct. Doctorũ fœcunda facundia, gratia cœlestis irrigui influẽte, scripturarum ænigmata reserat, resoluit nodos, obscura dilucidat, dubiaque declarat, profundis quoque, ac decoris illorum sermonibus ampla ipsius Ecclesiæ fabrica velut gemmis vernantibus rutilat, & verborum elegantia singulari gloriosius sublimata coruscat.

RESOLVTIO.

Regulæ sex in exponenda sacra Scriptura ab Augustino positæ sunt obseruandæ.

Tomo 3. RESPONDEO, dicendum, ꝙ August. in lib. 1. cap. 18. & seq. super Gen. Locis diuersis sex regulas ponit obseruandas esse in expositione sacræ Scripturæ. Quarum prima sumitur penes eius conformitatem. Sic enim (vt dicit) exponenda est sacra Scriptura, vt non velimus esse scripturarum sententiam, quæ nostra: sed potius illam, quæ scripturarum est, nostram esse velle debeamus. Secunda penes eius dignitatem: quia præponẽda est omnibus Lib. 2. super Genesim cap. 5. alijs scripturis: maior enim est eius auctoritas (vt dicit) quàm omnis humani ingenij perspicacitas. Tertia penes eius veritatem. cum enim sacra Scriptura multis modis exponatur & secundum multiplicem sensum, attendendum est: vt dicit August. cap. 19. Cui expositioni cætera consonant, & concordant: quia nihil dicendum est in vna parte Scripturę, quod impediat aliam: vnde si vtrumque sensum

E Scripturam sacram voluisse, creditur: videndum est si vtrique sententiæ certa circumstantia suffragetur. Quarta penes eius obscuritatem. Nam obscuritates sacræ Scripturæ (sicut ait) non debemus Lib. 2. c. 19. in aliquam partem ita pertinaciter asserere, ꝙ aliqua labes sacræ Scripturæ possit attribui. Quinta penes eius possibilitatem. quando enim possumus saluare Scripturas sacras p illa, quæ naturaliter videmus, non debemus (sicut dicit) recurrere ad diuinam potentiam: vel ad miraculum: vbi tota ratio facti est potentia facientis. Sexta penes Expositoris grauitatem. Non enim leuiter & inconsultè exponẽda est sacra Scriptura. Sed sic grauiter, & mature, quòd alijs nos deridendi non tribuatur occasio: quia turpè est nimis, & perniciosum (vt dicit) Christianos F sic delirare in expositione sacræ Scripturæ, ꝙ infidelis audiens vix risum tenere possit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ (sicut Hiero. dicit) ibi nõ fuit intellectus Euangelistæ post Ioannem, legem & Prophetas excludere. Legimus enim in Act. Apostolorum Agabum prophetasse, & Act. xj. quatuor virgines filias Philippi. Sed quòd lex, & Prophetæ, quos scriptos legimus, quicquid prophetarunt, de Domino vaticinati sunt. Quando ergo dicitur vsque ad Ioannem prophetarunt Christi tempus, ostenditur, vt quem illi dixerunt esse venturum, Ioannes venisse ostenderet.

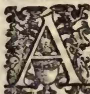
G AD secundum est dicendum, ꝙ sicut dicit. Aug. Tomo 3. 3. de Doctrina Christiana, cap. 27. Cum in sacra pagina vna scriptura plures veritates sonat, licet illam secundum quemlibet sensum exponere, etiam si ille, qui eam scripsit, non sic intellexit, quia Spiritus sanctus principalis eius auctor intellexit hoc, & quicquid boni ex illa elici potest, dum tamen talis expositio alia auctoritate, vel ratione probari possit.

AD tertium est dicendum, quòd illa, quæ sunt fidei, Ecclesia recipit, & tradit: recipit namque per ora suorum fidelium Spiritu sancto reuelante promulgata. Tradit verò sua auctoritate confirmata, & roborata, & per hunc modum recipit, & tradit regulas sanctorum Doctorum obseruandas in expositione sacræ Scripturæ.

H

ARTICVLVS IIII.

VTR. ILLORVM DOCTORVM solum opuscula sint approbata, quæ Ecclesia recipit.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, solum illorum Doctorum opuscula, quæ Ecclesia recipit, sint approbata. iudicio enim Ecclesiæ illa solum, quæ recipiuntur, approbantur, sicut patet Matth. 25. de fatuis Virginibus: quæ ideo non sunt à Sponso receptæ: quia

non

non fuerunt approbatæ. Solum ergo opuſcula Doctorum, quę ab Eccleſia recipiuntur, ſunt approbata.

2 Præterea: Illa opera ſolum ſunt per Eccleſiam comprobata, quæ ſunt examinata, & purgata omni falſitate. Dicit enim Auguſt.† ponitur. 9. di. c. Negare. Negare non poſſum, nec debeo multa eſſe in multis opuſculis meis, quæ poſſunt iuſto iudicio, & nulla temeritate culpari. Sed non ſunt examinata niſi quæ ab Eccleſia ſunt recepta, ergo nec approbata.

† lib. 4. de anima, & ei' origine c. 1. To. 7.

3 Prętereа: Dicta Pontificum in quęſtionibus decidendis dictis Doctorum ſunt præponenda, vt ſupra dictum eſt. ſed dicta Pontificum non comprobãtur, niſi quæ ab Eccleſia ſunt recepta. Scribitur enim 9. di. c. Quis neſciat. Epiſcoporum litteras, quę poſt confirmatum Canonem ſcriptæ ſunt, vel ſcribuntur, per aliorum Epiſcoporum grauiorem auctoritatem doctioremq; prudentiam licere reprehendi, ſi quid in eis forte à veritate deuiatum eſt.

IN CONTRARIVM eſt. quia 15. d. in illo c. Sãcta Romana. Vbi numerãtur opuſcula Doctorũ, quæ recipiunt in Eccleſia, non numerantur opuſcula Gre. & Dionyſij, & multorum aliorum Doctorum, quæ Eccleſia approbat. Alia ergo ſunt per Eccleſiam approbata præter illa, quæ ibi recipiuntur, & numerantur.

RESOLVTIO.

Libri ab Eccleſia recepti, vel ſunt per firmam adhæſionem approbati, vt ſunt codices veteris, & noui teſtamenti in ſacro Canone poſiti: vel per ipſius Eccleſiæ reſeruationem, vt libri quatuor Doctorum, & reliquorum Patrum: vel per veritatis diſcuſſionem, vt libri modernorum Doctorum.

RESPONDEO, dicendum, quòd libri, qui leguntur in Eccleſia, in triplici † genere ſe habẽt in comprobatione Eccleſiæ. Nam aliqui ſunt comprobati per firmam adhæſionem, vt non liceat alicui nec capiti, nec membris de Eccleſia illos reprobare, vel de eis aliquid dubitare. & tales ſunt libri veteris, & noui teſtaméti cõtenti in ſacro canone, in quibus ſi aliquid inueniretur, qđ videretur catholicæ veritati aduerſum, nihil aliud eſſet iudicandum à quocumque, niſi vel mendoſum † eſſe codicem, vel non eſſe aſſecutum interpretem, vel non eſſe illud per eum plene intellectum. Aliqui vero ſunt comprobati, & per ipſius Eccleſiæ reſeruationem, ſicut libri Auguſt. Hierony. Greg. & aliorum doctorum, quorum opuſcula recepta ſunt per Eccleſiam 15. di. † Nec obſtat ꝙ ibi opuſcula Grego. Dioni. & aliorum non ponuntur: quia ibi ſtatim ſubditur: Item opuſcula, atque tractatus omniũ Patrum orthodoxorum, qui in nullo à ſancto conſortio Romanæ Eccleſiæ deuiauerunt nec ab eius fide, & prædicatione ſemoti ſunt, ſed cõmunionis ipſius gratia Dei vſque ad vltimum diem ſuæ vitæ participes fuerunt, legenda decernimus. Talium enim Doctorum libros ſic Eccleſia approbat ſuæ prouiſioni reſeruando: quòd nulli particulariter conceditur auctoritas, eorum dicta reprobare, ſed ea reuerenter venerari. Si autem in eis aliquid inueni-

† Couarruuias lib. 4. variar. reſo lut. cap. 14. Franciſcus Pegña. lib. 2. commentar. in Directorium, Inquiſitorum commentario 39. ſup quæſt. 23. † c. ego ſolis diſt. 9.

† Eod c. Sancta Romana.

A retur veritati catholicæ aduerſum, hoc reprobandũ, vel exponendum Eccleſia ſuæ prouiſioni reſeruat poſt approbationem factam. Sed aliqui ſunt cõprobati ab Eccleſia per cuiuſlibet veritatis diſcuſſionem Nam Eccleſia nullam veritatem reprobat: nec aliquam falſitatem admittit. ſed ſicut in catholica veritate quicquid noxium eſt, ibi damnatur: quicquid vtile eſt ad ſalutem, ibi inuenitur. ſic libros non ſolum catholicorum, immo paganorum ſuis fidelibus legẽdos, & diſcutiendos exponit per diſputationem, & veritatis indagationem. Et ſic comprobantur per Eccleſiam libri modernorum Doctorum, in quorũ dictis cuilibet particulariter non negatur auctoritas improbandi: vel aliud ſentiendi, ſi vel per canonicas auctoritates, vel per probabiles rationes poſſit

B oſtendere, quod à veritate deuiat. ſecundum enim hunc modum Aug. dicta ſua, & aliorum Doctorum exponebat diſcutienda, antequam eſſent per Eccleſiã comprobata, dicens in Epiſtola ad Fortunatum: Neque quorumlibet diſputationes quamuis catholicorum, & laudatorum hominum velut ſcripturas canonicas habere debemus, vt nobis nõ liceat, ſalua honorificentia, quæ illis hominibus debetur, aliquid in eorum ſcriptis improbare, atque reſpuere, ſi forte inuenerimus, ꝙ aliter ſenſerit, quàm veritas habet, diuino adiutorio, vel ab alijs intellecta, vel à nobis. Nã talis ego ſum in ſcripturis aliorum, quales volo eſſe intellectores meorum. Libri ergo veteris, & noui teſtamenti in ſacro canone contenti comprobati ſunt per Eccleſiam per firmam adhęſionem: libri vero

Tomo 2. Habetur diſtin. 9 cap. Neque.

C Doctorum receptorum in Eccleſia comprobati ſunt per ipſius Eccleſiæ iudicij reſeruationem, vt non liceat alicui particulariter temerariè impugnare. Sed libri aliorum Doctorum modernorum, & quorumcumque ſcribentium, comprobantur per cuiuſlibet in diſputando, vel legendo veritatis inquiſitionem. & quàmdiu non ſunt in Eccleſia, & recepti, & eius iudicio reſeruati, licitum eſt alijs illos impugnare, vel approbare.

Et per hoc patet reſpõſio ad rationes in oppoſitũ.

ARTICVLVS V.

D *VTR. OPERA DOCTORVM, quos Eccleſia canonizat, ex hoc ipſo ſint per Eccleſiã comprobata.*

Turrecremata in cap. Sancta Romana 15. diſt quæſt 5. nu. 13. & Doctores canoniſtæ in cap. Fraternitatis. extra de hæret.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ illorum Doctorũ opera, quos Eccleſia canonizat, ex hoc ſint per Eccleſiam comprobata. Scribitur enim Matt. 7. Non poteſt arbor bona fructus malos facere. Si ergo aliquis eſt canonizatus per Eccleſiã, & approbatus, ipſo facto fructus eius, & ſcientia ſua videtur eſſe approbata.

Præterea:

2 Præterea: Eadem ratio eſt de approbatione, & reprobatione: ſed ſi aliquis eſt damnatus, & reprobatus per Eccleſiam, reprobatur eius doctrina, ſicut patet de hæreticis, quos damnando, damnatur eorum doctrina. Ergo ſimiliter de approbatione, quod canonizando & approbando aliquem, ipſo facto, eius doctrina videtur eſſe approbata. E

3 Præterea: Maioris auctoritatis ſunt dicta Doctorum, quos canonizat Eccleſia, quàm Philoſophorum, & Paganorum: ſed illa non reprobat Eccleſia, vt patet 37. diſtinct. auctoritate Ambro. & Iſido. Ergo nec dicta Sanctorum, quæ per Eccleſiam canonizantur.

In Contrarium eſt: quia ſcientia non approbatur per Eccleſiam, niſi fuerit in canone recepta, ſicut non habetur canonizatus ſanctus niſi ſit in Cathalogo Sanctorum ſcriptus: ſed non omnia dicta Sanctorum, quos Eccleſia canonizat, ſunt in Canone recepta. Ergo nec approbata. F

RESOLVTIO.

Libri Doctorum omnium, quos Eccleſia canonizat, per conceſſionem legendi, comprobati ſunt: ſed per probibitionem aliter opinandi, non item.

Respondeo, dicendum, quòd doctrinam Doctorum, quos Eccleſia canonizat, approbari per Eccleſiam, poteſt intelligi dupliciter. Primo per conceſſionem legendi. Secundo per prohibitionem aliter opinandi, vt quod non liceat alicui particulariter ſentire aliter, quàm ipſi ſenſerint. Primo modo, Ex quo ipſi in fide Eccleſiæ vixerunt à principio vſque ad finem, concedit Eccleſia eorum dicta legi, & teneri, niſi aliquid contra fidem dictum in eorũ dictis inueniretur, ſicut patuit de Abbate Ioachim, de quo ſcribitur extra de fide cath. cap. Damnamus. Damnamus, & reprobamus libellum, ſeu tractatũ, quem Abbas Ioachim compoſuit contra magiſtrũ Petrum Lombardum de Trinitate, ſeu eſſentia Trinitatis: ipſum tamen Ioachim Eccleſia non damnauit: quia ſua ſcripta iudicio ſedis Apoſtolicæ approbanda, & corrigenda tranſmiſit, & in cedula † quam manu ſua ſcripſit, cõtinebatur, ſe illam fidem tenere, quam tenet Eccleſia, quæ omnium fidelium Mater eſt, & Magiſtra. Sed ſecundo modo non. poteſt enim aliquis pro ſancto canonizari propter ſanctitatem vitæ, & coruſcationem miraculorum abſque eo, quòd prohibeatur, vt non liceat aliter ſentire de ſcriptis eius, quàm ipſe ſenſerit, & abſque eo, quòd eius opera recipiantur in Canone aliorum Doctorum. ſicut econuerſo quorundam Doctorum dicta approbat Eccleſia, quos tamen non canonizat. ſicut approbauit Eccleſia ſententiam Magiſtri Petri Lombardi, vt patet extra de ſumma Trin. & fide catho. quem tamen non canonizauit: & recipit ſimiliter Eccleſia aliqua dicta Origenis, & tamen ipſum in Catalogo Sanctorum non ſcripſit. G H

† Hanc cedulã refert Franciſcus Pegña lib. 1. commẽtar. in Directo. Inquiſitor. cõmentario primo.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicendum, quòd ibi arbor bona accipitur pro voluntate, cuius fructus nõ eſt propriè ſciẽtia: ſed magis eſt fructus intellectus, niſi fortè imperatiuè. poteſt enim ſtare bonitas voluntatis ſimul cum ignorantia intellectus. Quamuis enim omnis malus fructus ſit ignorantia, vt Philoſophus dicit, intelligitur de ignorantia prudentiæ, quę eſt recta ratio agibilium vniuerſaliter reſpectu debiti finis: ſed particulariter bonitas voluntatis ſtare poteſt cum ignorantia intellectus. Et multi poſſunt vigere veritate, & claritate intellectus cum prauitate voluntatis: & quia bonitas voluntatis facit bonum hominem ſimpliciter: veritas verò, & claritas intellectus facit bonum hominem ſecundum quid: ideo Eccleſia canonizando aliquem propter charitatem, & ſanctitatem vitæ, non ſequitur ex hoc ipſo, quòd eius doctrinam approbet, illo modo approbationis, quo approbata eſt doctrina illorum Doctorum, quorum opuſcula in Eccleſia ſunt recepta.

Ariſt. lib. 3. Ethi. c. 1. & lib. 6. c. 12. & 13.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd ſi aliquis damnatur per Eccleſiam, reprobatur ſimiliter eius doctrina: ſi illam pertinaciter contra Eccleſiam defendebat: poteſt tamen doctrina improbari, & non Auctor doctrinæ, ſicut dictũ eſt de Abbate Ioachim. ſola enim pertinacitas facit hominem hæreticum: ſic poteſt aliquis pro ſancto canonizari, & eius doctrina non approbari.

Ad tertium eſt dicendum, quod non eſt ſimile de doctrina Philoſophorum, & de doctrina fidei. in illa enim licet abſq. detrimento ſalutis contrariè, & diuerſimode opinari: ſed non ſic eſt de doctrina fidei, in qua ſicut laborioſius aliquid non quæritur, & fructuoſius aliquid non inuenitur; ſic periculoſius alicubi nõ erratur, vt dicit Augu. 1. de Tri. cap. 3.

Tomo 3.

QVAEST. CI. QVOMODO APOSTOLORVM PERFECTIO REPRAESENTATVR IN PAPA.

VISVM est quomodo status perfectio in Christo fuit exemplariter demonstrata, & quomodo ab eo in eius Apostolos fuit deriuata, et qualiter in primitiua Ecclesia extitit obseruata. Nunc videndū, quomodo in viris Ecclesiasticis præsentis temporis est repræsentata, accipiendo Ecclesiasticos viros non solum illos, qui assumuntur, sed eos, qui idoneitatem habent, vt ad gradū Ecclesiasticum assumi possint. Circa quod Duodecim consideranda occurrunt.

Primo, qualiter status perfectio repræsentatur in Papa.
Secundo, quomodo in Cardinalibus.
Tertio, qualiter in Episcopis.
Quarto, quomodo in Curatis, & Presbyteris.
Quinto, quomodo in Religiosis mendicantibus.
Sexto, quomodo in Religiosis in communi possessiones habentibus.
Septimo, quō in sacra Scriptura Prædicatoribus.
Octauo, quomodo in Magistris, & Doctoribus.
Nono, quomodo in Medicis.
Decimo, quomodo in Notarijs.
Vndecimo, quomodo in Aduocatis.
Duodecimo, qualiter in Iudicibus, & Rectoribus.

Circa primum quæruntur Octo.

PRIMO, Vtrum Papa sit in perfectiori statu, quàm aliquis Episcoporum.
Secundo, Vtrum Papa perfectionis statum Christi, & Apostolorum perfectiori modo repræsentet, quàm aliquis Religiosorum.
Tertio, Vtrum Papa possit esse in perfectionis statu absque eo, quòd sit perfectus.
Quarto, Vtrum in Papa exterior apparatus diminuat de eius perfectionis statu.
Quinto, Vtrum in Papa administratio temporalium diminuat de perfectione status eius.
Sexto, Vtrum in Papa determinatio causarum diminuat de eius perfectionis statu.
Septimo, Vtrum in Papa habere dominiū, & vsum rerum diminuat de statu perfectionis eius.
Octauo, Vtrum Papa possit omnis perfectionis statum mutare.

A

ARTICVLVS I.

VTRVM PAPA SIT IN perfectiori statu, quàm aliquis Episcoporum.

Ad materiam huius quæstionis faciunt tradita per S. Thom. 2. 2. quæst. 184. art. 4. 5. & aliquot seq.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Papa non sit in perfectiori statu, quàm aliquis Episcoporum. quia aut est in perfectiori statu ratione, qua Episcopus: aut ratione, qua Papa. Non ratione, qua Episcopus, quia in perfectionis statu omnes Episcopi sunt æquales: Nec ratione, qua Papa, quia in Papatu non emittit votum de cura totius Ecclesiæ habenda. tunc enim non posset cedere Papatui: quàmuis enim secundum Aug. vouere sit volūtatis, reddere tamen est necessitatis: vnde in perpetuum cogeret curam suscep tam tenere. In psal. 75. Tomo 8.

B

2 Præterea: Bern. dicit ad Eugenium lib. 4. prope finem: Ante omnia considera Sanctam Romanam Ecclesiam, cui, Deo auctore præes, Ecclesiarum omnium esse matrem, nō dominā: te verò non dominū Episcoporum, sed vnum ex ipsis, non est ergo ipse in perfectiori statu, quam vnus alter Episcopus. Lib. 4. prope finem.

C

3. Præterea: Perfectio status Episcoporum stat in hoc, vt sit paratus pro ouibus animam suam ponere: sed vltra illud non potest se extendere charitas Papę, secundum regulam datam à Christo Ioan. 15. Maiorem charitatem nemo habet, vt ponat animam suam pro amicis suis.

IN CONTRARIVM est. quia in perfectiori statu est perficiens, quàm perficiendus. Sed omnes Episcopi perficiuntur per Papam. commissæ namque sunt sibi oues, & Pastores: alijs autem Episcopis solum oues, & non Pastores, sicut dicit glossa Ioan. vlti. super illo verbo: Pasce oues meas.

D

RESOLVTIO.

Papa in perfectiori statu, quàm quiuis Episcoporū est, cum in ipso maior charitas, quàm in quocunque Episcopo, hoc est, intensiuè, extensiuè, & permansiuè requiratur, & esse censeatur.

RESPONDEO, dicendū, quod sicut dicit Aug. ad comitem Bonifacium: Quanto ardentius

Deus amatur: tãto maior perfectio amantis demonstratur. tanto ergo status perfectio maior censetur in Papa, quàm in quocũq; alio Episcopo: quãto eius status maiorem, & perfectiorem charitatem requirit, quàm status cuiuscumque Episcopi; vel Pastoris. Et possumus dicere, ꝙ status Papæ maiorem charitatem requirit intensiue, extensiue, & permansiue. Intensiue quidem August. assignat quatuor gradus perfectæ charitatis in libello de quatuor virtutibus charitatis, exponens illa verba Apostoli prima Cor. 13. Charitas omnia tolerat, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, dicẽs; ꝙ primus grad' charitatis est omnia sufferre per aduersitatis patientiã. Secundus est omnia sibi à Deo iussa credere, & implere per carnalitatis resistentiã. Tertius est omnia sperare per voluntatis obedientiam. Quartus est omnia sustinere per salutis omnium cõcupiscentiam. Primus gradus charitatis, vt ait, ostensus est in Noe, qui crescente hominis iniquitate, pronunciato sibi diluuio, statim cõfugit ad lignũ arcę, vbi tolerauit cœli fremitũ, aquarum sonit', & factus socius serpentũ, ac ferarum: non expauit, vt mergeretur: quia Christi charitate firmatus ligno crucis portabatur. Secundus gradus ostensus est in Abraham, qui filio vnigenito non pepercit, credens firmiter filium suum immolãdum, & filio Dei resurrecturum reseruandũ, & eius semen per eum postmodum multiplicandum: sicut sibi promissum fuerat. Tertius gradus ostensus fuerat in populo israelitico, qui terram ei promissam firmiter sperauit, & obtinuit, iuxta illud Psal. 21. In te sperauerunt Patres nostri: sperauerunt, & liberasti eos. Quartus gradus ostensus est in Domino nostro Iesu Christo, qui mortem sustinuit, vt mortẽ vinceret. Planum est autem, ꝙ Papa vicem gerit omnium supradictorũ. Vnde eius charitas gradus perfectionis supradictos requirit. Extensiue autem cum sit sibi commissa cura non vnius Ecclesiæ, nec vnius plebis, sed totius mundi: ad plures se debet extendere eius charitas, quàm cuiuscumque Episcopi, vel Pastoris: sicut aliorum potestas certis coarctatur limitibus, sua vero ad ipsos, qui potestatem super alios acceperant, se extendit. In cuius signum Petrus, cuius ipse successor existit, tunica succinxit se, & proiecit se in mare: & sic venit ad Christum, alij autẽ nauigio venerunt, quia non vnam nauim, vt cæteri quisque suam: sed totum seculum Petrus suscepit gubernandum. Quòd autem permansiue charitas sit maior, verbis Saluatoris ostenditur Lucæ 22. Ego pro te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, ac si diceret, vt glo. di. Sicut ego tuam fidem, ne deficiat, orando, protexi: ita tu infirmiores fratres, ne de venia desperent, confortate memento.

Tom. 9. De laudib' charitatis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Papa est in perfectiori statu, quocumque particulari Pastore, ratione, qua Papa, cui consentiendo libere per legitimam electionem voto se astringit ad curam totius Ecclesiæ fideliter exequendam, possibilitate existente: Nam impossibilitas exequendi mandatum

E à mandato excusat. Sic impossibilitas implendi votum: vel ratione ignorantiæ: aut infirmitatis à voto excusat: Non enim cura Ecclesiæ suscipitur vt eius regimen periclitetur: sed vt saluetur. Vnde, iusta causa existente, Papatui renunciare potest, vt supra dictum fuit.

AD secundum est dicendum, ꝙ Bern. negat Papam esse Dominum omnium Episcoporum, subseruiente humilitate. Secundum quem modum dicit ad eundem. Euge, ꝙ summus Pontifex ipse non erat, si se summum putabat. Sed imperante potestate ipse confitetur Papam esse Dominum Episcoporum, & subditorum. Dicit enim ibi. Nonne si causa extiterit in Episcopo. cælum claudere, tu ipsum ab Episcopatu deponere, & Satanæ tradere potes.

F AD tertium est dicendum, quòd vltimus grad' charitatis est animam pro ouibus ponere. sed cum Episcopi singuli in partem solicitudinis sint assumpti, Papa vero in plenitudinem potestatis vocatus sit; tanto perfectiori modo talis gradus charitatis in Papa esse requiritur, quanto pro pluribus, & pluribus modis voto se obligat animam pro ouibus, & pastoribus ponere, quàm quilibet Episcoporum.

ARTICVLVS II.

VTRVM PAPA PERFECtionis statum Christi, & Apostolorum perfectiori modo repræsentet, quàm Religiosi.

G

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa perfectionis statum Christi, & Apostolorum non perfectiori modo repræsentet, quàm Religiosi. Inter omnia enim, quæ faciunt ad perfectionis statum, est votum obedientiæ. sed Papa nulli homini obedire tenetur: Religiosi autem voto obedire homini se astringũt. Perfectiori ergo modo ipsi repræsentant Christi, & Apostolorum perfectionis statum, quàm Papa.

2 Præterea: Abdicatio temporalium maxime repræsentat perfectionem status Christi, & Apostolorum. cum Petrus in persona perfectiorum dixerit: Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Sed in hoc Religiosi magis imitantur Christum, & Apostolos, quàm Papa. H

3 Præterea: Christus prædixit Apostolis esse ieiunandum post eius recessum. Matth. 9. Venient dies cum sponsus auferetur ab eis, & tunc ieiunabunt. sed Religiosi in ieiunijs, & vigilijs magis sequuntur Christi, & Apostolorũ vestigia, q̃ Papa. Magis ergo repræsentãt Christi, & Apostolorũ pfectionis statũ.

IN CONTRARIVM est. quia nulli dictũ est à Christo: Pasce oues meas, loco mei. Io. vlt. sicut Petro, cuius Papa successor existit. Nullus ergo perfectiori modo repræsentant perfectionis Christi statum sicut ipse.

RESO-

RESOLVTIO.

Papa ſupremū gradū perfectorū, non perficiendorū tenens, perfectionis Chriſti, & Apoſtolorum ſtatum perfectiori modo, quàm Religioſi, repræſentant.

RESPONDEO, dicendū, ꝙ repræſentare Chriſti, & Apoſtolorum perfectionis ſtatum, poteſt intelligi dupliciter. Primo, per eorum iam perfectorum ſucceſſionem. Secundo, per ipſorum Apoſtolorum, quaſi perficiendorum imitationem. Primo modo Religioſi non repræſentant Chriſti, & Apoſtolorum perfectionis ſtatum, ſed ſolum Papa, & Epiſcopi. Solus enim ſummus Pontifex, vt di. Bern. ad Euge. lib. 2. repreſentatione eſt Sacerdos magnus Princeps Apoſtolorum, Primatu Abel: Gubernatu Noe: Patriarchatu Abrahā: ordine Melchiſedech: Dignitate Aaron: Auctoritate Moyſes: Iudicatu Samuel: Poteſtate Petrus: Vnctione Chriſtus. Sed ſecundo modo quantum ad illa, quæ faciunt ad acquirendum perfectionis ſtatum, eſſentialiter adhuc Papa magis repręſentat Chriſti, & Apoſtolorum perfectionis ſtatum, quàm aliquis Religioſorum. obligat enim ſe voto pro ouibus, & Paſtoribus animam ponere. vltra quem gradum charitas, quæ eſt perfectionis vinculum, non ſe extendit. Sed quantum ad illa, quę faciunt ad acquirendum perfectionis ſtatū inſtrumentaliter, ſicut eſt temporalium abdicatio: in ieiunijs, & vigilijs exercitatio; magis imitantur Apoſtolorum veſtigia Religioſi, quàm Papa, vel Epiſcopi: Sed hoc non eſt repræſentare Apoſtolorum ſtatum iam perfectorum, ſed magis perficiēdorum. Dicebatur enim ſupra, quòd Chriſtus prius vocauit Apoſtolos ad ſtatum Religionis, tamquam perficiendos, quàm ad ſtatum Prelationis tamquam iam perfectos. Papa autem non eſt in ſtatu perficiendorum, ſed in ſtatu perfectorum ſupremum gradum tenet.

Papæ repræſentationes

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd obedire homini propter ſe, nō eſt perfectionis, ſed potius ſeruilis timoris. Eſt ergo perfectionis obedire homini propter Deum. vt quia propter vnumquodque tale, & illud magis. Ideo ſcribitur Act. 5. Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus. Tanto ergo perfectiori modo Papa voto obedientiæ aſtringitur, quanto ſua obedientia ſumitur reſpectu Dei ſolum, cuius vicarius exiſtit.

Artic. 1. poſt. tex. 5.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ maioris perfectionis eſt eſſe patrem pauperum, quàm rebus temporalibus renunciare, & eſſe in voluntaria paupertate. quia primum proprium eſt perfectorum: ſecundum autem eſt perficiendorum.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ Vigiliæ, & ieiunia ſunt quædam viæ inſtrumentaliter perueniendi ad perfectionis ſtatum. Dicit enim Aug. in Epiſt. 86. de ieiunio diei ſabbati: Fieri enim poteſt, vt ieiunetur modo quo Eccleſia ſtatuit ieiunādū, & tamē ieiuniū ſoluitur, ſi quis ebrioſus in ipſa vna comeſtione inebrietur: & fieri poteſt, vt non ieiunetur ieiunio Eccleſiæ: etiamſi temperati, & abſtinentes ſint homines, A atque modeſtiſſime prandeatur. Eſſentialiter ergo ad perfectionis ſtatum facit Charitas, quæ ſola vltimo fini hominem coniungit: in cuius coniunctione vniuſcuiuſque membri Eccleſiæ perfectio conſiſtit.

Tomo 2.

ARTICVLVS III.

VTRVM PAPA POSSIT eſſe in ſtatu perfectionis abſque eo, quòd ſit perfectus.

B. Thomas 2. 2. quæſt. 184. art. 4.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non poſſit eſſe in perfectionis ſtatu abſque eo, ꝙ ſit perfectus. Dicit enim Ber. ad Eug. De cætero teipſum cōſidera: formam iuſtitiæ: ſanctimoniæ ſpeculum: pietatis exēplar: aſſertorem veritatis: fidei defenſorē: doctorem gentium: chriſtianorum ducem: amicum ſponſi: cleri ordinatorem: paſtorem plebium: magiſtrū inſipientium: refugium oppreſſorum: pauperum aduocatum: ſpem miſerorum: tutorem pupillorū: iudicem viduarum: oculum cæcorum: linguam mutorum: baculum ſenum: vltorem ſcelerum: malorum metum: bonorum gloriam: virgam potentū: malleum tyrannorum: Regum patrem: legum moderatorem: canonum diſpenſatorem: ſal terræ: orbis lumen: ſacerdotem altiſſimi: vicarium Chriſti: ſed omnia iſta ſonant ipſum fuiſſe perfectum, & in perfectionis ſtatu. vnum ergo iſtorum ſine altero eſſe non poteſt.

B Lib. 4. Papę encomia, & nomina varia.

C

2 Præterea: Perfectum hominem facit perfectio charitatis. ſed ad perfectam charitatem ſpectat, ꝙ quis exiſtens liber ſe ſeruum omnium faciat propter Chriſtum 1. Corin. 9. Cum eſſem liber, ex omnibus omnium me ſeruū feci. ſed hoc facit quilibet Papa curam vniuerſalis Eccleſiæ ſuſcipiendo.

3 Pręterea: Apoſtoli fuerunt perfecti, & in perfectionis ſtatu. ſed Papa gerit vicem capitis Apoſtolorum. Ergo ſic eſt in perfectionis ſtatu, quòd tamen eſt perfectus.

D

IN CONTRARIVM eſt. quia nullus eſt perfectus, niſi per charitatem, quę eſt vinculum perfectionis. ſed Papa poteſt perdere charitatē, cum ſit purus viator, nondū confirmatus in gratia. Ergo poteſt eſſe in perfectionis ſtatu, & tñ nō eſt perfectus.

RESOLVTIO.

Papa quamuis perfectus non eſſet, eſt tamen in ſtatu perfectionis. Nā ſtatū perfectionis facit voti perpetua obligatio: perfectū vero impletio, atq; executio.

RESPONDEO, dicendum, quòd differt eſſe in perfectionis ſtatu, & eſſe perfectum, quantum ad præſens, in tribus. Primo, quia perfectionis ſtatum facit voti perpetua obligatio, perfectum vero facit voti impletio, & executio.

Secundo, quia ad perfectionis statum facit temporaliũ abdicatio, & exercitatio eorũ, quæ sunt supererogationis opera: per hæc enim quis constituitur in perfectionis statu. Iuxta illud, quod Saluator dixit Matth. 19. Si vis perfectus esse: vade, & vende omnia, quę habes, & da pauperibus, & veni sequere me. perfectum vero essentialiter facit solũ Dei, & proximi superexcedens dilectio. Nam ille Scriba, planum est, ꝙ noluit sequi Christum Matth. 8. Magister sequar te quocumque eris. perfectionem tamen non meruit obtinere, quia non ex dilectione, sed temporalis lucri acquisitione Christum sequi cupiebat. vt Hiero. dicit. Tertio quia perfectus quis potest esse in omni vocatione, in qua vocatus est. sed non in omni vocatione homo potest esse in perfectionis statu. Contingit enim, aliquos in omni vocatione perfectionis opera facere, & sic perfectos esse, non tamen vouentes, & sic non esse in perfectionis statu. Alios vero contingit, totam vitam suam voto obligantes ad perfectionis opera, & sic esse in perfectionis statu. qui si non implent, quæ vouerunt, constat eos perfectos non esse. Potest ergo Papa perfectus non esse, non obstante, ꝙ ipse sit in summo perfectionis statu.

In Mat. c. 8.

E

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ Berna: enumerat illa Eugenij Papæ, ad quæ ipse voto astringebatur, cura Ecclesiæ suscepta: & quæ requirebãtur ad perfectionis statum, ad quem ipse vocatus erat, quæ si ipse non implebat, sic erat in perfectionis statu, ꝙ tamen non erat perfectus.

AD secundum est dicendum, quòd Papa se facit seruum omnium in his, quæ pertinent ad animarum salutem. Dicit enim Bernar. ad Eugen. Numquid Paulus hominibus inseruiebat in acquisitione turpis quæstus? Numquid ad eum de toto orbe confluebant ambitiosi, auari, simoniaci, sacrilegi, concubinarij, incestuosi, vt ipsius auctoritate Apostolica, vel obtinerent honores Ecclesiasticos, vel retinerent? planum est autem, ꝙ fecit Paulus se seruum omnium, cui viuere Christus erat, & mori lucrum, vt plures lucrifaceret Christo, non vt lucra augeret auaritiæ.

Lib. 1.

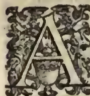
1. Cor. 9.

AD tertium est dicendum, quòd Apostoli postquam fuerunt in perfectionis statu, à perfectione deciderunt, quando Christum negauerũt. quantę enim perfectionis fuerit Petrus Apostolorum caput, cuius Papa successor existit, ancilla ostiaria requisita dicat. vna enim mulieris voce percussus, dum mori timuit, vitam negauit, vt Gregorius dicit. Sed verum est, quòd post receptionem Spiritus sancti sic fuerunt in perfectionis statu, quòd semper fuerunt perfecti.

Hom. 30. in Euang.

ARTICVLVS IIII.

Utrum exterior apparatus in Papa diminuat de eius perfectionis statu.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ in Papa exterior apparatus diminuebat de eius perfectionis statu. Omne enim illud in quo Papa non succedit Petro, diminuit de eius perfectionis statu: sed in exteriori apparatu Papa non succedit Petro, sed magis Constantino. Dicit enim Bern. ad Euge. Nescitur Petrus aliquãdo processisse, vel gemmis ornatus, vel sericis, nec tectus auro, nec vectus equo albo, nec stipatus militibus, nec circumstrepentibus septus ministris. absque his tamẽ credidit, satis posse impleri salutare mandatũ: Si amas me, pasce oues meas. In talibus enim Eugeni successisti non Petro, sed Constantino.

F

De consider. lib. 4.

Ioan. vlt.

2 Præterea: Papa sicut Christi officium administrat, sic eius vitæ imitator, esse debet. Sed de Christo scribitur Matth. 21. ꝙ ingressus Hierusalem sedit super asinam, vbi di. Chris. ꝙ non sedit in curru aureo, prætiosa purpura fulgens. nec ascendit super feruidum equum discordiæ, & litis amatorem, sed super asinam tranquillitatis, & pacis amicam.

In c. 18.

3 Præterea: Secundum Hiero. illud verbum Matthei: Qui autem scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius; Apostolis intelligitur esse dictum, qui si in illo vitio permansissent, vt de dignitate dominandi contenderẽt; poterant eos, quos ad fidem vocabant, per eorum scandalum perdere, dum Apostolos vidissent inter se de honore pugnare. Sed multi scandalizantur de comitiua Papæ militum, & armatorum, & curiosa paratura equorum, & vestimentorum. Ergo hoc diminuit de eius perfectionis statu.

G

IN CONTRARIVM est. quia Papa, & alij Episcopi vice illorum gerunt, de quibus dicitur in Psal. Nimis honorati sunt amici tui Deus. nimis cõfortatus est principatus eorum.

Psal. 138.

H

RESOLVTIO.

Papa propter exteriorem apparatum de sua perfectione non diminuit, sed honorem, & magnificentiam in Christi gloriam refert propter Christi sacerdotij honoris reuerentiã, propter Populi subiecti obedientiã, & propter malorum malitiam reprimendam.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut omnis gloria filij Regis, puta ipsius Ecclesiæ sponsæ Christi, est ab intus: sic omnis gloria Papæ ministri Christi principalis sponsi Ecclesiæ ab intus esse debet. Est autem tunc gloria ab intus secundum Aug. quando omne bonum, quod quisque Christi munere facit, & de omni honore sibi impenso in Christi glo-

gloriã refert. Poteſt autẽ Papa exteriorem apparatũ honoris,& magnificentiæ in Chriſti gloriam referre tripliciter. Primo propter Chriſti ſacerdotij honoris reuerentiam. Secundo propter populi ſubiecti obedientiam. Tertio propter malorum reprimendã malitiam. Planum eſt enim, ꝙ longe maioris dignitatis, & excellentię eſt ſacerdotium Chriſti, quàm fuerit ſacerdotium leuiticum; cum hic non carnes vitulorum, & hircorum, ſed vera Chriſti caro immoletur, & ſumatur. Quanta autem exteriori paratura fuerit honoratum, & ornatum illud ſacerdotiũ, longus tractatus fit in Exodo, & in alijs libris canonis ſacri: Scribitur enim Sapien. 18. ꝙ in veſte poderis, quam habebat Aaron, totus erat orbis terrarum, & Parentum magnalia in quatuor gradibus lapidum erãt ſculpta.& magnificentia Dei in diademate capitis illius erãt ſcripta. Multo ergo magis dignum eſt Chriſti ſacerdotium omni paratura honoris, & gloriæ adornari. Secundo debet eius paratura ordinari ad populi ſubiectam obedientiã. Deſpectio enim Prælatorum in ſubditis quandoque parit contemptum, & ideo decet Chriſti vicarium glorioſum in conſpectu populi apparere. ne, dum apud illos, quos oportet eſſe ſubiectos, ſi nimiæ deiectionis ſeruaretur humilitas, regendi frangeretur auctoritas. Tertio ordinanda eſt talis paratura quandoque propter malorum reprimendam malitiam, ne aliqui maleuoli attentarent tyrannicam rabiem exercere in illum, qui loco Chriſti poſitus eſt in malleum, & tyrannorum flagellum. Semper tamen in tali exteriori apparatu temperantia, & modeſtia eſt ſeruanda, ne in chriſtiano populo materia ſcandali tribuatur, & ambitio, & mundi gloria quæratur. Dicit enim Bern. ad Eug. lib. 3. ꝙ nullum venenum, vel gladium acutum tantum ſibi timebat, quantum ambitionem, & libidinem dominandi.

Aug. in Regula.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicẽdum, quòd Papa ſuccedit Petro in exteriori apparatu, quantum ad iuriſdictionem. Statim enim, receptis clauibus, Petrus loco Chriſti verus, & legitimus Dominus fuit omnium temporalium, & ſpiritualium. Sed quantum ad actualem poſſeſſionem, & adminiſtrationem verum eſt, quòd in tali exteriori apparatu ſucceſſit Cõſtantino; Ita, ꝙ illa, quæ Conſtãtinus Dei beneficio recepit, de manu Domini hæc ipſa tribuit Siluestro, Vicario eius, modo, quo dixit Dauid 1. Paralip. vlt. Tua ſunt, Domine, omnia: & quę de manu tua accepimus dedimus tibi.

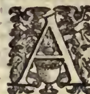
AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Papa debet eſſe Chriſti imitator in mentis humilitate. ſic enim Chriſtus dixit Matth. xj. Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Exteriorem tamen honoris, & reuerentiæ poteſtatem in Chriſti gloriam ipſe debet recipere, & referre: vt quantum Chriſtus in cruce fuit humiliatus, tantum propter crucem in eius Vicario ſit honoratus, & exaltatus, dicendo ſemper in mente ſua cum Propheta: Non nobis Domine, non nobis: ſed nomini tuo da gloriam. Modeſtia tamen

A in ipſa apparatura, & equitatura eſt ſeruãda propter ſcandalum puſillorum vitandum. Dicit enim Chryſoſt. ſuper Matth. 22. Mihi autem videtur, ꝙ non propter myſterium ſolum Chriſtus ſuper aſinam ſedit: ſed & menſuram nobis Sapientiæ tribuens demonſtrauit, ꝙ non ſuper equos ferri neceſſe eſt: ſed ſufficit Aſino vti, & eo, quod neceſſitatis eſt, eſſe cõtentum.

AD tertium eſt dicendum, ꝙ ſi debita modeſtia ſeruetur in exteriori apparatu, non datur occaſio ſcãdali. cum talia non impendantur homini, ſed Chriſto, cuius vicarius exiſtit. ſummo tamen opere ſtrepitus armatorum vitandus eſt à Papa, cum arma militiæ ſuæ non carnalia, ſed ſpiritualia eſſe debeant. niſi forte in caſu, cum timerentur inſidiæ malignorũ. B fecit enim Paulus Act. 23. Cum equites, & pedites armatos ſecũ ſic ire permiſit, ne incideret manus illorum, qui deuouerant, ſe non manducaturos, nec bibituros, donec eum interficerent.

ARTICVLVS V.

Vtrum adminiſtratio temporalium diminuat in Papa de eius perfectionis ſtatu.

AD quintum ſi proceditur. Videtur enim, ꝙ in Papa adminiſtratio temporaliũ diminuat de eius C perfectionis ſtatu. Nã perfectio ſtatus conſiſtit in Dei cõtemplatione. Dicit enim Ber. ad Euge. lib. 1. Contẽplatio eſt, quæ mentem purificat, affectum regit, actus dirigit, exceſſus corrigit, mores componit, vitam honeſtat, & ordinat: poſtremo diuinarum pariter, & humanarum ſcientiam confert. Sed temporalium adminiſtratio diſtrahit mentem à contemplatione. Ergo ſeparat Papam à ſtatus perfectione.

2 Præterea: Papa eſt ſucceſſor Petri: ſed Petrus non dimiſit Papæ temporalium adminiſtrationem, ſed ſolum Eccleſiarum ſolicitam gubernationem. Act. 3. Argentum, & aurum non eſt mihi: quod autem habeo, tibi do. Ergo talis adminiſtratio diminuit de perfectionis ſtatu.

D 3 Pręterea: Papa præeſt contemplatiuis, & actiuis viris de Eccleſia. quia præeſt Paſtoribus, & ouibus, Religioſis, & Clericis, litteratis, & Laicis. ſed perfectiori modo eis præeſt per contemplationem, quàm per temporalium adminiſtrationem. Dicit enim Bernar. ad Eug. li. 1. Contẽplatio, confuſa diſcriminat: ſparſa colligit: ſecreta rimatur: vera inueſtigat: veriſimilia examinat: ficta, & fuſcata explorat: quæ agenda ſunt præordinat: acta recogitat: in proſperis præſentit: aduerſa in aduerſis quaſi non ſentit: nihilque incorrectum dimittit. Ergo * aſſiſtere in adminiſtratione temporalium diminuit de perfectionis ſtatu. *al. inſiſtere.

IN CONTRARIVM eſt. quia ſi adminiſtratio temporalium diminuit de perfectionis ſtatu

tunc Prælati Religiosorum, & alij officiales temporalia administrantes, & procurantes caderent à perfectionis statu, quod non est dicendum.

RESOLVTIO.

Administratio temporalium in Papa eius perfectionem non diminuit, sed auget, si solicitudo huiusmodi administrationis delectamentum propria tãtum contemplationis pro salute proximorum tollit. Si autẽ solicitudo illa charitatis tantum feruorem diminuit; est peccatum veniale: si verò charitatis terminũ, & complementum tollit, est peccatum mortale.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ existentibus in perfectionis statu, solicitudo, non prouidẽtia temporalium interdicitur. Importat enim prouidẽtia temporalium ordinatam dispensationem: sed solicitudo importat mentis distractionem, quæ tribus modis potest fieri. Aut enim talis solicitudo erga temporalia tanta est, ꝙ tollit charitatis terminum, & complementum. Aut talis est, ꝙ tollit charitatis feruorem, & augmẽtum. Aut talis est, ꝙ tollit propriæ contemplationis, pro salute proximorum, delectamentum. Primo modo solicitudo in temporalium administratione est peccatum mortale. Si enim sic temporalia administrentur, vt præponantur bonis spiritualibus, & præfigãtur tanquàm finis; certum est, ꝙ est peccatum mortale. Secundo modo est peccatum veniale. cum enim appetitus sensitiuus intentus circa temporalia trahat appetitum intellectiuũ, sicut sphæra trahit sphærã: nõ potest temporaliũ administratio fieri, quin aliquo modo feruor charitatis inflammantis voluntatem diminuatur, vel remittatur. Ex quo tamen finis non tollitur, sed feruor tẽdendi in finem remittitur: veniale est, non mortale. Sed tertio modo, si quis temporalia administrat pro salute proximorum, vt per temporalium administrationem ad bona spiritualia inducat, dato ꝙ ad tẽpus suæ propriæ contemplationis delectamẽtum perdatur, non est tunc peccatum mortale, nec veniale: sed est summæ perfectionis, & meritum salutare. Elegit enim Paulus Philip. 2. Non solum contemplationis præsentis vitæ, immo futuræ beatitudinis delectamento ad tempus carere pro salute proximorũ. Prima ergo, & secunda solicitudo administrationis temporalium in Papa est detestanda. Sed tertia tãto magis in ipso laudatur, quanto supremæ perfectionis gradus in ipso esse dignoscitur.

Cupio anathema fieri pro fratribus meis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd illa, quæ Bern. enumerat ibi de cõtemplatione, accipienda sunt respectu finis. ille enim, qui rectam existimationem habet de fine, disponit, & dirigit omnia in ordine ad ipsum. Vnde Philosophi posuerũt nullum speculatiuum posse perfici, & felicitatem consequi non purgatum à passionibus, & non regulatũ in agibilibus: quia impossibile (vt dixerunt) non entẽ bonum, esse prudentem: cum prudẽtia sit recta ratio agibilium in ordine ad finem. & isto modo rẽ temporalia rectè administrantur, quando ordinãtur ad consecutionem finis: cum sint quædam instrumenta virtuosè agendi, & perueniendi ad finem.

Arist. lib. 6. Ethic. c. 12. sub finem.

AD secundum est dicendum, ꝙ Papa successit Petro in administratione temporalium, non solũ spiritualium. cum enim pretia agrorum, & domorum ponerent ad pedes Apostolorum, erant illorũ dispensatores, quãque p se, quãdoque per œconomos, quos elegerunt: quia Christus Iudam œconomũ habuit. Vnde glossa exponens illud verbum Act. 4. Argentũ, & aurum non est mihi, dicit, verum esse, Petrũ, tunc ad manus non habuisse pecuniam, quia memor erat illius præcepti: Nolite possidere aurum, neque argẽtum: habebat tamen pecuniam, quæ ad pedes Apostolorum ponebatur, quam sibi non recondebat, sed ad vsum pauperum reseruabat, qui sua patrimonia reliquerant. Matth. 10.

AD tertium est dicendum, quòd Bern. non interdicit Eugenio temporalium administrationẽ, sed inducit eum principaliter ad contemplationem, per quam poterat de fine, & de his, quæ erant ad finem, rectè disponere.

ARTICVLVS VI.

VTRVM DETERMINATIO causarum in Papa diminuat de eius perfectionis statu.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ in Papa determinatio causarũ diminuat de eius perfectionis statu. Quia Papa antiquorũ Patrum vestigia debet sequi in perfectionis statu. Sed tempore, quo barbari totã Italiam innaserunt Greg. non determinatione causarum, sed expositione scripturarũ vacabat. tunc enim obscurissimam partem Ezechielis diligenter, & eleganter exposuit, vt Bern. dicit ad Euge. Lib. 1. de cõsider.

2 Præterea: Illud diminuit de perfectionis statu, quod remouet à perfectionis opere. Dicit enim Bernar. ad Eugenium: Denique quando oramus, quãdo docemus populos, quãdo ędificamus Ecclesiam, qñ meditamur in lege Domini: quotidie perstrepũt in palatio vertentes leges. Non lex Domini immaculata conuertens animas, sed leges Iustiniani, quæ nõ tam leges sunt, ꝙ lites, & cauillationes subuertentes iudiciũ. Tu ergo Pastor, & Eps animarũ, qua mẽte sustines, corã te (obsecro) ferr p silere illã, garrire istas? Lib. 1. Psal. 18.

3 Præterea: Quod impedit ordinem charitatis diminuit de perfectionis statu: sed insistere determinationi causarum, impedit ordinem charitatis. Dicit enim Bern. ad Euge. Si sapientibus, & insipientibus debitor es, & soli negas te tibi, rectè non agis: quia maledictus est, qui partem suam deteriorem facit. Nam stultus, & sapiẽs: seruus, & libertdines, & pauper: vir, & fœmina: senes, & iuuenes: cleri.⁹, & laicus: iustus, & impius: oẽs participant, & bibunt de fonte publico Lib. 1.

publico pectoris tui, & tu ſtas ſeorſum ſitiens.

In Contrarium eſt. quia Papa lupos ſuſcepit domandos: Oues verò paſcendas, non opprimendas, ut dicit gloſſa Ioan. 10. Quod nō poteſt fieri ſine diſcuſſione cauſarum.

RESOLVTIO.

Quaſtiones quieta, & fructuoſę in Papa ſtatum perfectionis non diminuūt, ſed augēt: Quaſtiones autem difficiles, & ſcrupuloſę ſunt ab ipſo diligenter diſcutiendę: ſed garrula, & litigioſa abijcienda.

Respondeo, dicendum, quòd cauſarum quæſtiones: Quædam ſunt garrulæ, & litigioſæ. Quædam verò difficiles, & ſcrupuloſæ. Quędam autem quietæ, & fructuoſæ.

Primæ ab audientia Papæ omnino ſunt remouendæ. Dicit enim Bern. ad Eugen. Miror namque quēadmodum religioſæ aures tuæ ſuſtinent diſputationes aduocatorum, & pugnas verborum, quæ magis ad ſubuerſionem, quàm ad inuentionem proficiūt veritatis. Corrige prauum morem, & præſcinde linguas vaniloquas, & labia doloſa claude. Secundæ verò cauſæ in audientia Papæ ſunt diligenter examinādæ, & diſcutiendæ, modo, quo ille ſanctus Moyſes fecit Exo. 18. Qui ad ſuggeſtionem Ietro cognati ſui minora ſenioribus populi commiſit determinanda: maiora verò, & difficiliora ſuæ audientiæ diſcutienda reſeruauit. Sed tertiæ per ipſum Papam abſque ſtrepitu iudicij, breuiter, & ſummariè ſunt determinandæ: & hunc modum ſeruare in determinatione cauſarum non diminuit in Papa perfectionis ſtatum, immo auget.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ Bern. ſoluit ibi hoc argumentum dicens, ꝙ inoleuit mos: dies alij ſunt, & alij hominum mores, & tempora periculoſa nunc inſtant: quia calumniatores multi, defenſor rarus, vbique potentiores opprimunt pauperes: ideo Papa non poteſt deeſſe oppreſſis, nec negare iudicium iniuriam patientibus. & planum eſt, ꝙ niſi agitentur cauſæ, & audiantur partes, inter ipſas iudicari non poteſt: & quàmuis hāc ſolutionem Bern. non approbet, ſolutio tamen eſt bona.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ proculdubio quæſtiones, quæ poſſunt terminari per legē diuinā, & ſacros canones, ad leges recurrendum non eſt. Sunt enim per Eccleſiaſticos viros quādoq; in adiutorium leges aſſumendæ: non principaliter tractandæ, potiſſimè in audientia Vicarij Chriſti magis leges Euangeliorum, quàm Imperatorum debent ſonare.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ propter determinationem cauſarum Papa non debet ſeipſum relinquere in ſpiritualibus, & corporalibus, maximè qñ in determinatione cauſarum non ſubeſt cauſa fidei: & quando non charitas, ſed magis cupiditas eſt in cauſa: qđ plerūq; contingit. Dicit enim Bern. lib. 1.

A ad Euge. Quæſo te, quale eſt iſtud de mane vſq; ad veſperam litigare, aut litigantes audire, & vtinam ſufficeret diei malitia ſua: non ſunt liberæ noctes: vix relinquitur neceſſitati naturę quid corporis pauſationi ſufficiat: & rurſum ad iurgia ſurgit? & dies diei eructat lites, & nox nocti indicat malitiam.

ARTICVLVS VII.

VTRVM IN PAPA HABERE dominium, & vſum rerum diminuat de eius pfectionis ſtatu.

S. Thomas 2. 2. q. 185. art. 6.

B

AD ſeptimum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ in Papa habere dominium, & vſum rerum diminuat de eius perfectionis ſtatu. Habere namque dominium rerum eſt habere proprium. Sed clericis interdicitur habere proprium. 12. qō. 1. cap. Duo ſunt. Cum igitur Papa ſit caput clericorum, non poterit ſimul cum perfectionis ſtatu, rerum dominium habere.

2 Præterea: Petro, & alijs Apoſtolis præceptū eſt Matth. 10. Nolite poſſidere aurum, neque argentū: Sed Papa eſt ſucceſſor Petri. Ergo ſibi rerum dominium intelligitur eſſe interdictum.

C 3 Pręterea: Quod eſt perfectionis ſtatus in alijs, debet ęſſe in Papa. Sed abdicatio temporalium eſt perfectionis ſtatus in Religioſis. Ergo ſimiliter in Papa.

In Contrarium eſt, quia Dominus rerum Eccleſiaſticarum Chriſtus eſt 12. q. 2. c. Qui abſtulerit. Sed Papa Chriſti vicarius eſt. Ergo abſq; detrimento perfectionis ſui ſtatus habet rerum dominium, & vſum.

RESOLVTIO.

Papa, cum ſit Chriſti Vicarius, qui eſt Dominus omnium, dominium, & vſum rerum habet abſq; ſui ſtatus perfectionis detrimento.

D

Respondeo, dicendum, quòd planum eſt, Papam vice Chriſti dominium, & vſum rerū habere, non ſolum clericorum, immo omnium laicorum. Eſt enim ipſe Chriſtus Dominus Eccleſiæ, & omnium illorum, quibus Eccleſia plena eſt. Sicut dicit gloſſa ſuper illo verbo Pſal. 23. Domini eſt terra, & plenitudo eius. Sed vt Papa tale dominium habeat ſimul cum perfectionis ſtatu, aliquid requiritur ex parte dominij, & aliquid ex parte vſus. Ex parte quidem dominij requiritur, vt quàmuis in operatione, & iuriſdictione rerum dominiū teneat, ſemper tamen in animi præparatione paratus ſit carere, pro ſalute proximorum, non ſolum temporalibus, immo corpus proprium paratus ſit exponere, & contemnere pro ſuis ouibus, cum fuerit opportunum.

num. Hæc est enim regula omniū eorum, quæ sunt supererogationis, & perfectionis opera secundum Aug. vt quàmuis perfecti viri non semper ipsa teneant in actuali operatione: semper tamen ipsa habere debēt in animi præparatione. Cum enim Christus dixit Matth. 5. Si quis percusserit te in vnam maxillam, præbe ei & alteram: & qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tollere, dimitte ei & pallium: & quicunque te angariauerit mille passus, vade cum eo alia duo. Planum est, quòd perfecti viri, in quorum persona ista dixit, non semper opere impleuerunt. Non enim Christus percussus in vna maxilla, percutienti præbuit alteram, sed dixit: Si male locutus sum testimonium perhibe de malo: si autem bene, cur me cædis? nec Paulus cum percuteretur, maxillam præbuit: sed dixit Act. 23. Percutiet te Deus, &c. Sed semper perfecti viri huius supererogationis opera habuerunt in animi præparatione. cum enim fuit opportunum, non solum in maxilla, immo in toto corpore Christus paratus fuit crucifigi: & Paulus capite truncari. Sic Papa dominium rerum habere potest in actuali operatione simul cū perfectionis statu, dummodo semper ipsarum carentiam teneat in animi præparatione.

Lib. 1. de serm. D. in monte, cap. 36. Tom. 4.

Ioan. 18.

Ex parte verò vsus requiritur dispensatio, nō proprij lucri factio. In rebus enim temporalibus vsus est bonus, abusio mala, solicitudo peior, quæstus turpior, vt dicit Bern. lib. 2. ad Eugenium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd habere rerum proprietatem, & dominium, non in proprium lucrum, sed in aliorum vtilitatis subsidium non derogat perfectionis statui. Sicut enim Papa non potest negare, se vicem Christi non tenere, sic non potest negare se rerum dominium non habere.

AD secundum est dicendum, quòd præceptū fuit Apostolis, vt nihil in via portarent, propter solicitudinem remouendam, nō propter dominium, & iurisdictionem auferendam, qua licitum erat eis sumptum recipere ab illis, quibus prædicabant: maximè tale præceptum datum est, cum missi sunt ad prædicandum Iudæis: apud quos consuetū erat, vt Doctores viuerent de stipendijs eorum, quos docebant.

AD tertium est dicendum, ꝙ illud, quod facit ad perfectionis statum essentialiter in alijs: facit in Papa: sicut est charitas. Quod verò facit instrumētaliter: sicut est abdicatio temporalium, quod est via perueniendi ad perfectionis statum, non requiritur, quòd sit in Papa, qui non est in statu perficiēdorum, sed iam perfectorum. Vnde Christus cum Petro oues pascendas commisit, nō expetiuit ab eo paupertatem: sed charitatem, dicens Ioan. vlt. Si diligis me, pasce oues meas.

E

ARTICVLVS VIII.

VTRVM PAPA POSSIT omnis perfectionis statum mutare.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Papa non possit omnis perfectionis statum mutare. Status enim perfectionis est de his, quæ sunt supererogationis opera. Si ergo Papa mutaret omnem perfectionis statum Religiosorum, & aliorū, nulli remanerent qui opera supererogationis implerent.

F 2 Præterea: Quod semel Deo consecratum est: amplius in alios vsus commutari non potest. Sicut scribitur Leuit. vlt. Sed status perfectio acquiritur cum quadam consecratione, sicut patet de statu Episcoporum, & Religiosorum. Ergo sic Deo sacrata numquàm in alium vsum mutare poterunt.

3 Præterea: Scribitur Eccl. 26. Omnis ponderatio non est digna continentis animæ. Status ergo perfectio acquisita per votum continentiæ non poterit ex quacunque causa mutari.

IN CONTRARIVM est. quia translato sacerdotio, fit translatio legis, vt dicit Apostolus ad Hebræ. 7. Mutato voto ergo solemni, per cuius obligationem status perfectio acquiritur: mutatur status perfectio: potest autem Papa in omni voto solemni dispensare. Ergo potest omnem perfectionis statum mutare.

G

RESOLVTIO.

Papa, casu necessario superueniente, omnem statum perfectionis mutare potest; cum vota omnium fidelium de Ecclesia, cuius curam suscepit, mutare possit.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ sicut dictum est supra, status perfectio requiritur cū solemnitate voti, sicut dicit glossa Aug. super illo Psal. 75. Vouete, & reddite domino Deo vestro. Ille ergo potest oēm perfectionis statū mutare, qui pōt in omni voto solēni dispensare. Planum est aūt, ꝙ oēs, qui sunt in

H corpore mystico Ecclesiæ, comparantur ad Papā sicut filij ad patrē, & ad patrē quidē non corporū tm̄, immo aīarum. Nā filij tenentur obedire Parentibus carnalibus in his, quę sunt corporū: quia patres sunt corporū, non animarū. Sed Papæ tenētur oēs Christi fideles parere in his, quæ sunt corporū, & aīarū, sicut dicit glo. super illo verbo Apostoli Hebr. 12. Si patres quidē carnis nostræ habuimus eruditores, & reuerebamur eos, nonne multo magis obtēperabimus Patri spirituū, & viuemus? Constat aūt, ꝙ Patres vota filiorum existentiū sub eorū potestate mutare poterant, sicut patet Nume. 30. Ergo multo magis Papa vota omnium fidelium de Ecclesia, cuius curā suscepit, mutare pōt, & per consequens potest, casu necessario superueniēte, mutare oēm perfectionis statū,

Ad

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ in ſimili Hierony. ſoluit argumentum cōtra Vigilantiū. Si enim omnes virginitatem ſeruarent, nuptiæ non eſſent, & ſic interiret genus humanum. Rara enim eſt virtus, vt dicit Hierony. nec à pluribus appetitur. talis enim timor (vt ait) ſtultus eſſet, ac ſi aliquis timeret haurire aquam, ne flumen deficeret. Conſimilis caſus, in quo Papa de Monacho faceret non Monachum, in paucioribus euenit, & talis timor, ne deficerent illi, qui implerēt opera ſupererogationis, ſtultus eſſet: quia potēs eſt Deus de lapidibus ſuſcitare ſibi filios Abrahæ. Math. 3.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſtatus perfectio A acquiritur quandoque cum duplici conſecratione, puta cū ſacri ordinis ſuſceptione, & iſta ſemper manet: quia Sacerdos ſemper manet Sacerdos, & Epiſcopus ſemper manet Epiſcopus. Et ſecundo cū voti perpetua obligatione: & quia votum eſt promiſſio voluntaria facta Deo. Papa, qui Dei Vicarius eſt, tali promiſſione poteſt vti in obſequium Dei, in caſu neceſſario: vbi videt vtilitati Eccleſiæ expedire.

AD tertium eſt dicendum, quòd continentia ad perfectionis ſtatum facit tamquàm corporalis exercitatio: in qua corporali exercitatione nulla eſt ponderatior, & dignior ipſa: reſpectu tamen charitatis, & obedientiæ ad modicū vtilis eſt. longe enim eſt maioris meriti impletio voti obedientiæ, quàm paupertatis, vel caſtitatis.

QVAEST. CII. QVOMODO STATVS PERFECTIONIS REPRAESENTATVR IN CARDINALIBVS.

DEINDE *conſiderandum eſt, quomodo ſtatus perfectio repræſentatur in Cardinalibus. Circa quod quæruntur Quinque.*

Primo, Vtrum Cardinales repræſentent ſtatum perficiendorum, vel perfectorum.

Secundo, Vtrum Cardinales in perfectionis ſtatu præferendi ſint Epiſcopis.

Tertio, Vtrum abdicatio temporalium magis requiratur ad perfectionis ſtatum Cardinalium, quàm Epiſcoporum.

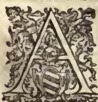
Quarto, Vtrum deroget perfectionis ſtatui Cardinalium, vt omnes de vna Patria ſint electi.

Quinto, Vtrum legatio in Cardinalibus ſpectet ad eorum perfectionis ſtatum.

ARTICVLVS I.

VTRVM CARDINALES repræſentent ſtatum perficiendorum, vel perfectorum.

De materia huius qōnis, vide Card. Albanū in tract. de Cardinal. & Barbat. in tract. eiuſdē argumenti.

AD primum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Cardinales repræſentent ſtatum perficiendorum, non perfectorum. Nam Cardinales repræſentant ſtatum Apoſtolorum, vt Christo præſentialiter aſtiterunt. Sed Apoſtoli aſtiterunt, vt perficiendi, non vt iam perfecti. Perficiendorum ergo, nō perfectorum Cardinales ſtatum repræſentant.

B 2 Præterea: Vocatio Cardinalium ſimilis debet eſſe vocationi Apoſtolorum. Sed Apoſtolus 1. Cor. 1. Loquens de vocatione Apoſtolorum dicit: Videte vocationem veſtram fratres, quia non multi ſapientes ſecundum carnem, non multi potentes, ſed quæ ſtulta ſint mundi elegit Deus, vt confundat ſapientes: & infirma mundi elegit, vt confundat fortia. Ergo contemptibiles, & neſcientes debent ad Cardinalium ſtatum eligi: ſed tales ſunt perficiendi, non perfecti.

3 Præterea: Perfectorum ſtatus eſt per perfectā charitatem: ſed perfectam charitatem quis habet, C cum paratus eſt pro Chriſto animam ſuam ponere. quod Apoſtoli non fecerunt Chriſto aſſiſtentes. Ergo Cardinales ſtatum aſſiſtentium repræſentantes non repræſentant ſtatum perfectorum, ſed perficiendorum.

IN CONTRARIVM eſt glo. ſuper illo verbo Pſal. 44. Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram; quæ dicit, Apoſtolos conſtitutos eſſe Principes non in vno loco, vel in vna ciuitate, ſed ſuper terram. quod de Epiſcopis intelligi non poteſt, qui habent determinatas diœceſes. Principes autem Ec- D cleſiæ non perficiendorum, ſed perfectorum ſtatū repræſentant.

RESOLVTIO.

Cardinales perfectorum, non perficiendorum ſtatum repræſentant. Apoſtoli enim per Cardinales repræſentati, reſpectu perfectionis Patriæ perficiendi, ſed reſpectu aliorum perficiendorum Chriſto perfecti aſtiterunt.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Bern. in lib. de conſideratione ad Eugenium dicens: Hoc tibi perſuade, eos, qui admittendi ſunt ad tuum conſilium, Lib. 4.

lium, difficile in curia posse probari: & ideo, si fieri potest, viros probatos oportet eligi, non probandos. Nos enim in Monasterijs omnes recipimus spe meliorandi, sed curia bonos facilius consueuit recipere, quàm facere. Nam plures in curia defecisse bonos, quàm malos profecisse probauimus. itaque non volentes, nec currentes assumito, sed cunctantes, & renuentes coge, & illos compelle intrare, & cum illis requiescat spiritus tuus, qui non sint attritæ frontis, sed verecundi. non manus attendant, sed necessitates, qui stent viriliter pro afflictis, & iudicent æquitatem pro mansuetis terræ, qui sunt compositi ad mores, comprobati ad sanctimoniam, parati ad obedientiam, subiecti ad disciplinam, rigidi ad censuram, catholici ad fidem, fideles ad dispensationẽ, concordes ad pacem, qui sint in iudicio recti, in cõsilio prouidi, in iubendo discreti, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in hospitio non dissoluti, in conuiuio non effusi, in omnibus circumspecti. Ista autem omnia conueniũt perfectis, & non perficiendis. Ideo dicendum est, ꝙ Cardinales statum non perficiendorum, sed perfectorum repræsentant.

Ad Argumenta.

AD PRIMUM ergo est dicendum, ꝙ Apostoli Christo præsentialiter assistentes fuerunt perfecti, & perficiendi: perficiendi quidem respectu perfectionis patriæ: vel respectu perfectionis, quam ipsimet Apostoli habuerũt post receptionem Spiritus sancti: sed perfecti respectu turbæ, & aliorum perficiendorum per eos. Dicit enim Chrysost. Matt. 13. Quòd ideo Christus fragmenta dedit Discipulis, & non turbis, quia adhuc imperfectius dispositi erant, quàm Apostoli, per quos perfici debebant. (Hom. 50. in Matth.)

AD secundũ est dicendum, quòd argumentum arguit contrarium. Quanto enim aliqui sunt magis contemptibiles, & magis despecti in mundo, & in vita temporali: tanto perfectiores, & digniores sunt in conspectu Dei, & in spirituali vita. Vnde Christus adolescenti volenti perfectionis statum acquirere indixit Matth. 19. Vt mundo, & his, quæ erant in mundo, renunciaret.

AD tertium est dicendũ, quòd Apostoli Christo astiterunt ante passionem, & post passionem. Et ante passionem charitatem quidem perfectam habuerunt in animi præparatione. Ante enim dixit Petrus: Si oportuerit me mori tecum, non te negabo. non enim charitas perfectorum intelligitur esse perfecta, vt non possit amitti. non enim tunc esset charitas viatorum, sed comprehensorum: sufficit enim sic esse perfectum, vt in animi præparatione habeatur pro Christo animam ponere. Post passionem vero Apostoli non solum in animi præparatione, immo in operis executione hãc perfectionem charitatis habuerunt. (Matth. 26.)

ARTICVLVS II.

VTRVM CARDINALES IN perfectionis statu Epis sint præferẽdi.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Cardinales in perfectionis statu Episcopis nõ sint præferendi. Dicit enim Bern. lib. 4. ad Eugenium: Hoc vnum dico ridiculum esse, quòd vestri Diaconi nostris Presbyteris se anteferre conantᷣ. Nõ hoc ratio habet, non antiquitas habuit, nec hoc consentit auctoritas: & subdit rationem, quam ipsi Diaconi Cardinales assignant. Nos sumus (inquiunt) qui in omni celebritate domino Papæ coniunctiores assistimus, sedẽte ipso propiores assidemus: procedente, posteriores procedimus. hoc totum (vt dicit Bern.) non est dignitatis priuilegium, sed sedulitatis debitum. Si ergo Cardinales non debent præponi Presbyteris, multo fortius nec Episcopis.

2 Præterea: Inter Cardinales multi sunt Diaconi. Sed scribitur auctoritate Hierony. 93. dist. cap. Legimus in Isa. quòd Diaconi Presbyteris, & Episcopis nullo modo præponantur.

3 Præterea: Illi sunt præferendi in perfectionis statu, quos Christus prætulit, & honorauit. Sed scribitur auctoritate Cypriani, distin. supradicta, dominus Iesus Christus, Rex, & Iudex usque ad passionis diem seruauit honorem Pontificibus, & Sacerdotibus, quàmuis illi nec timorem Dei, nec agnitionem Christi seruassent.

IN CONTRARIVM est, quia Angeli assistentes præferuntur missis in cœlesti hierarchia. Ergo similiter in Ecclesiastica hierarchia Cardinales repræsentantes statum assistentium in perfectionis statu præferendi sunt Episcopis repræsentantibus statum missorum.

RESOLVTIO.

Cardinales, qui repræsentant statum Apostolorũ assistentium, quos, vt missos per vniuersum orbem, Episcopi repræsentant; sunt Episcopis, honoris, & loci dignitate præferendi. Cardinales item, quorum status principaliter ad Dei dilectionem ordinatur, præeminent Episcopis, quorum status principaliter ordinatur ad Proximi dilectionem: sed in ordinis potestate non modo Episcopi, sed etiam Sacerdotes Cardinalibus non Presbyteris præferuntur.

RESPONDEO, dicendum, quòd Cardinales præferendos esse Episcopis in perfectionis statu, tripliciter potest intelligi. Primo, vt præferantur eis in ordinis potestate. Secundo, in loci dignitate. Tertio, in perfectiori charitate. Primo modo planum est, quòd Diaconi Cardinales, nedum Episcopis, immo quibuscumque Presbyteris non præferuntur: quia potestas Episcopalis superior est sacerdotali,

-dotali: & sacerdotalis superior est diaconatu. Vnde diaconi Cardinales ad Presbyterium, & Episcopatū assumuntur, tamquam ad superiorem, & perfectiorem ordinis potestatem. Secundo vero modo sicut Romana sedes est prior, & dignior omni alia, & est omnium domina, & Magistra: sic congruum est, vt Clerici illius sedis quadam singulari dignitate prę cęteris alijs fulgeant, ita, vt Cardinales Romanæ Ecclesiæ omnibus alijs Prælatis præferantur honoris dignitate. Sed tertio modo habent se secundum excedentia, & excessa. quia in dilectione Dei perfectiorē charitatem tenentur habere Cardinales, quàm Episcopi. in dilectione vero proximi maiorem charitatē Episcopi, q̄ Cardinales. Repræsentāt enim Cardinales statum Apostolorum Christo assistētium, & eius contemplationi vacantium. Vnde sicut Seraphin ardentes interpretantur, qui assistentes Deo eius charitate sunt accensi, sic Cardinales statum assistentium repræsentantes ardentes in Dei Charitate esse debēt: Episcopi verò, qui statum Apostolorum repræsentāt, vt missi per vniuersum orbem curam animarum suscipientes, in perfecta charitate proximi cūctos alios excedere debent. Verum quia dilectio Dei, ad cuius perfectionem principaliter ordinatur status Cardinalium, præeminet dilectioni proximi, ad cuius perfectionē principaliter ordinatur status Episcoporum. Ideo simpliciter in perfectiori charitate Cardinales Episcopis præferendi sunt.

Cardinales quomodo Apostolos repræsentent.

Episcopi quomodo Apostolos repræsentent.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q. si Ber. loquitur de Diaconibus Cardinalibus respectu Presbyterorum, & Episcoporum Cardinalium, verum est, quòd eis pręferri non debent. Si vero loquatur de alijs Episcopis, Et Presbyteris, in ordinis quidē potestate eis non pręferuntur: sed in loci, vel honoris dignitate præferuntur eis propter singularitatem illius sedis, sicut dictum est.

AD secundum, & tertium est dicendum, q decreta illorum Doctorum intelliguntur communiter de Prælatis aliarum Ecclesiarum, in quibus verum est, q diaconi Presbyteris, & Pontificibus non sunt præponendi, nisi forte quando diaconi locum proprij Episcopi, & proprij Patriarchę tenerēt: nec Diaconi Cardinales præferūtur Episcopis, & Presbyteris in quantū diaconi, sed in quantum Cardinales per dignitatē status, quem repræsentant. Vnde dignitas illius sedis non est trahēda ad consequentiā aliarum Ecclesiarū.

ARTICVLVS III.

VTRVM ABDICATIO TEMporalium magis requiratur ad perfectionis statum Cardinaliū, quàm Episcoporum.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, q abdicatio temporaliū nō magis requiratur ad perfectionis statum Cardinalium, quàm Episcoporum. laudatur enim temporalium abdica- A tio in Religiosis, & in illis, qui volunt perfici, non in iam perfectis. Vnde Abraham, cui dictum est Gen. 17. Ambula coram me, & esto perfectus; diues fuit, & non pauper. sed Cardinales (vt dictum est supra) repræsentant statum perfectorum, non perficiendorum. Non ergo requiritur in eis temporalium abdicatio.

2 Præterea: Cardinales pręferendi sunt Episcopis in honoris reuerentia (vt dictum est supra) Ergo eodem modo in temporalium abundantia, & diuitiarū opulentia, quæ sunt quædam instrumenta exhibitionis reuerentiæ, & honoris.

3 Præterea: Quanto ministerium aliquorum est magis honorabile, tanto est magis necessaria temporalium abundantia: sed ministerium Cardinaliū B est magis honorabile, quàm Episcoporū, cum assistāt Vicario Iesu Christi. Non ergo in eis requiritur tēporalium abdicatio.

IN CONTRARIVM est. quia in Apostolis, vt Christo, præsentialiter astiterunt, omnimoda fuit abdicatio temporalium, magis, quàm fuerit in eis, vt postmodum missi in mundum vniuersum prædicare. Ergo in Cardinalibus, qui statū assistentium repræsentant, maior abdicatio temporalium esse debet, quàm in Episcopis.

RESOLVTIO.

C *Cardinalibus temporalium abdicatio magis est necessaria, quàm Episcopis. status enim eorum ardētem charitatem requirit, & assistentium perfectorum statum, cui magis repugnat cupiditas, repræsentat.*

RESPONDEO, dicendum, quòd Cardinales in gradu Ecclesię, cui assistunt, habent primitatē. Est enim Romana Ecclesia prima sedes omniū Ecclesiarum. In statu vero, quem repræsentant, requirunt ardentem charitatem. reprę sentāt enim statum perfectorum assistentium. In officio vero, quod ministrant, requirunt iustitiæ æquitatem. Sunt enim ad tale officium vocati, vt sint Papę coadiutores, & consiliarij, & iudices orbis terræ. Omnibus istis modis maior abdicatio temporalium requiritur in eis ad eorum perfectionis statum, quàm in Episcopis, & quibuscumq; alijs prælatis. si enim prima radix ma- 1. Tim. 6.
D lorum est cupiditas, in prima sede, quæ debet esse radix omniū bonorum, primo est extirpanda, & euellenda. Sicut enim omne bonum egreditur à Romana sede, sic & omne malum progreditur ab illa efficiēter, & exemplariter, vt dicit Chryso. super Matt. Si vero ardentē charitatem requirunt ratione status, quē repræsentant: quia sunt assistentes, inter quos Seraphin ponūtur, qui dicuntur ardētes: Cupiditas, quæ, dicente Aug. 83. q. est venenū charitatis, ex toto ab eis est remouenda. Et si iustitiæ æquitatem tenētur seruare ratione officij, ad quod sunt vocati, cupiditatem tenentur detestari, per quam contigit, eos esse iustitiæ peruersores. per solam enim cupiditatem ipsi subesse non sustinent præesse non nolunt: superiori efficiuntur infideles: inferioribus importabiles: inuerecundi efficiuntur ad petendum: ad negandum q. 36. To. 4.

gandum frontosi: importuni, vt accipiant: inquieti, donec accipiant: ingrati, postquàm acceperunt: docent linguam suam grandia loqui, cũ operentur exigua: fiunt largissimi promissores, & parcissimi exhibitores: blandissimi adulatores, & mordacissimi detractores: simplicissimi dissimulatores, & malignissimi proditores, vt dicit Bern. lib. 4. ad Euge. Tanto ergo magis Cardinalibus abdicatio temporalium est necessaria, quanto ipsorum temporalium cupiditas, ex qua mala supradicta sequuntur, magis repugnat eorum perfectionis statui.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM est dicendum, q̄ non sic requiritur abdicatio temporalium in iam perfectis, sicut volentibus perfici, quòd in iam perfectis nõ existat, aliàs in Domino nostro Iesu Christo, qui fuit omnium perfectorum caput, non fuisset temporaliũ abdicatio exemplariter demonstrata. sed pro tanto dicitur requiri in volentibus perfici magis, quàm in perfectis: quia abundantia temporalium non sic est timenda perfectis, sicut perficiendis, vnde in Abraham simul cum perfectione erat temporalium opulentia.

AD secundum est dicendum, quòd temporalia sunt instrumenta honoris, & reuerentiæ, vtendo eis ad virtuose agendum, & supererogationis opera: nõ autem ad cupiditatis auaritiam. Vnde Philosophus dicit 5. Ethic. †Quòd homines nesciunt orare: nam orãt, vt diuitias habere possint: deberent autẽ orare (sicut ait) vt eis benè vti valerent.

†Cap. 1. circa mediũ. nesciũt orare.i.optare, vt ait Aegi. Rom. 2. sen ten. par. 2. pag 355. colum. 1. d.

AD tertium est dicendũ, quòd pauca temporalia requiruntur ad executionem ministerij ipsorũ, sicut virtuosis pauca sufficiunt: magis autem in cumulationibus temporalium eorum ministerium vituperatur. non enim dixit Apostolus 2. Corinth. 6. Exhibeatis vos Dei ministros in castris ædificandis: in consanguineis ditandis: in bonis temporalibus cumulãdis: sed in tribulationibus, & necessitatibus, in angustijs, in scientia, in charitate, in verbo veritatis, vestiti per arma iustitiæ, à dextris & sinistris.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM DEROGET PERFE- ctionis statui Cardinalium, vt omnes de vna Patria sint electi.

Vide Concil. Trident. sessio. 24. de reforma. cap. 1. §. Ea vero omnia.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, q̄ non deroget perfectionis statui Cardinalium, vt omnes de vna Patria sint electi; Non est perfectior vocatio Cardinalium, quàm Apostolorum: Sed Apostoli omnes fuerũt vocati de vna Patria; quia oẽs de Iudæa electi sunt.

E 2 Præterea: Sicut aliqua Patria videtur esse exclusa, vt de illa non vocetur aliquis ad Cardinalatum, sicut Alemania: sic aliqua potest esse inclusa, vt solũ de illa eligatur.

3 Præterea: Cardinales assumuntur, vt sint coadiutores Papæ: sed magis possunt esse coadiutores Papæ, si de propria Patria assumuntur, tamquàm sibi notiores, & fideliores.

IN CONTRARIVM est. quia omnis acceptio personarum derogat perfectionis statui: sed sine personarum acceptione fieri non potest, vt Cardinales omnes de vna Patria assumantur: qui de toto orbe sunt eligendi.

RESOLVTIO.

F *Quãuis Papa possit sibi assumere Cardinales vnde, quos, & quales vult; congruenter tamen propter iustitiam seruandam, carnalem affectionem remouendam, & vnitatem in Populo Christiano nutriendam, ex toto terrarum orbe Cardinales sunt eligendi.*

RESPONDEO, dicendum, quòd Papa potest sibi assumere Cardinales in suum adiutorium, & consilium vnde vult, & quos vult, & quales vult: vnde sibi imputatur ad meritum, vel demeritum si boni sint, vel mali: iuuenes, vel senes: docti, vel indocti. Nam si boni sunt, & sapientes, accrescet eius meritum: quia multitudo sapiẽtum sanitas est orbis terrarum. Sap. 6. Si verò mali sunt, & inscij in his, G quæ sunt Dei, eius meritum decrescit: quia modicũ fructum potest afferre solius Papæ iustitia, quando sententia præualet multorum aliter affectorum. Verum tamen de congruo Bern. lib. 4. assignat tres rationes in libro de consideratione ad Euge. Quòd nõ de una Patria, sed de toto orbe terrarum Cardinales eligendi sunt. Prima propter iustitiam seruandam. Quilibet enim melius cognoscit conditiones suæ Patriæ, quàm alius: & quia vnusquisque bene iudicat de his, quæ nouit, & illorum est bonus iudex; Ideo dicit: An non eligendi sunt de toto orbe orbem iudicaturi? Arist. 1. Eth. cap. 3. Secunda propter carnalem affectionem remouendam. Si enim de vna Patria omnes eligantur: non opinatur, nec creditur, quòd taliter fiat, nisi vel precum interuentione, vel carnis, & sanguinis affectione. Ex quo (vt dicit) sequitur H scandalum non solum pusillorum, immo maiorum de Ecclesia. Tertia, propter vnitatem in populo Christiano nutriendam. Contemptus enim est causa diuisionis & schismatis in Ecclesia. Principale.n. motiuum schismatis Græcorum fuit eorum contemptus, q̄ ad honores Ecclesiasticos non assumebantur. Si ergo de qualibet Patria Cardinales non assumuntur, diuisio, & schisma in Ecclesia generatur.

Græcorum schisma vnde ortũ habuerit.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ de Iudæa solum Apostoli fuerunt vocati propter duo. Primo, quia Ecclesia ibi primo fundata fuit. De alia vero Patria assumi non poterant, nondum fide Chri-

sti ibi

ſti ibi prædicata, & Eccleſia ibi non fundata. Secundo quia Chriſtus ſecundum carnem ſolum ex Iudæis natus eſt, ideo eius Apoſtoli, per quos ipſe cunctis gentibus erat nunciandus, ſolum ex Iudæis vocandi erant.

Alemania cur Cardinales non habebat.

A D ſecundum eſt dicendum, quòd nulla Patria excluditur, ex qua ad Cardinalatum aliquis vocari non poſſit. Sed quia de Alemania conſuetum eſt, vt eligatur Imperator, qui eſt Miniſter Eccleſiæ, ne ſecreta Eccleſiæ, ſuis miniſtris pandantur: & ne quos oportet eſſe ſubiectos, habeant in Eccleſia ex ſua Patria, vel genere Dominos, & iudices defendentes. Ideo non conſueuit eccleſia de Alemania Cardinales vocare. Similiter nec aliqua Patria ſic includitur, vt de qualibet non poſſint eligi, quamuis de terris peculiaribus Eccleſiæ magis ſit conſuetum aſſumi, tanquam liberiores ad conſilia ferenda, & iudicia exequenda.

A D tertium eſt dicendum, quòd tunc Papa eligit magis in ſuos coadiutores Cardinales, quanto pro Republica, Eccleſiæ ſunt vtiliores, & prudentiores, cum ipſe non quod ſibi vtile eſt, ſed quod Eccleſiæ eligere teneatur.

ARTICVLVS V.

VTR. LEGATIO SPECTET ad perfectionis ſtatum Cardinaliū.

A D quintum ſic proceditur. Videtur enim, quòd legatio nō ſpectet ad Cardinaliū perfectionis ſtatū. Omnis enim temporaliū pertractatio repugnat perfectionis ſtatui. qui enim tangit picē, inquinatur ab ea. Sed legatio raro fit ſine temporalium pertractatione, & munerum receptione. Ex quo ſequitur perditio rigoris iuſtitię. Scribitur enim Iſa. 57. Miſiſti legatos tuos procul: & humiliata es vſque ad inferos. Non ergo legatio pertinet ad eorum perfectionis ſtatum. (Eccl. 13.)

2 Præterea: Quod conuenit miſſis, nō pertinet ad perfectionis ſtatum Cardinalium, qui ſunt aſſiſtentes: ſed legatio cōuenit miſſis, derogat ergo perfectionis ſtatui Cardinalium.

3 Prȩterea: Omnis ſimulatio repugnat perfectionis ſtatui: ſed in legatione multa quandoque ſimulātur, & perſuadentur. Dicit enim glo. ſuper illo Gen. 32. Mittoque nunc legationem ad Dominum meū, vt inueniam gratiam in conſpectu tuo, quòd ad placandum hoſtis iram proſunt aliquando perſuaſibilia humanę ſapientiæ verba.

I N C O N T R A R I V M eſt. quia opus, quod Chriſto attribuitur, pertinet ad perfectionis ſtatum. Sed legatio Chriſto attribuitur Hiere. 49. Auditum audiui à Domino, & legatus ad Gentes miſſus eſt.

R E S O L V T I O.

Legatio pro Chriſto rectè adminiſtrata ſtatui perfectionis Cardinalium non derogat, ſed ad ipſum pertinet ſtatum.

A R E S P O N D E O, dicendum, quòd in perſona perfectorum loquitur Apoſtolus 2. Corinth. 5. quando dicit Pro Chriſto ergo *(puta vice Chriſti, qui fuit legatus Dei)* legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Fungi ergo pro Chriſto legatione non derogat perfectionis ſtatui Cardinaliū, dummodo adminiſtretur modo, quo adminiſtranda eſt. Quas autem conditiones debeāt habere Cardinales, qui in legatione mittuntur, narrat Bern. ad Eug. dicens: Tales tibi expedit in legatione mittere, qui miſſi poſt aurum non eant: ſed Chriſtum ſequantur. Qui quæſtū, legationem non exiſtiment: nec requirāt datum, ſed fructum: qui Regibus exhibeant ſe Ioannem: Aegiptijs Moyſen: fornicantibus Phinees, idolatris Eliam: auaris Hæliſeum: Petrum mentientibus: Paulum blaſphemantibus: negotiātibus Chriſtum: qui vulgum non ſpernant, ſed doceant. Diuitem non palpent, ſed terreant. Pauperem non grauent, ſed foueant. minas Principum nō paueant, ſed contemnant. qui Eccleſias non ſpoliant, ſed emendent. qui marſupia non exhauriant, ſed corda reficiant, & crimina corrigant. qui non de dote viduæ, & patrimonio Crucifixi ſe, vel ſuos ditare feſtinent. qui ad te reuerſi, fatigati quidem, ſed non ditati. gloriantes non quòd glorioſa ſumptuoſa quæque terrarum attulerint: ſed quod reliquerint pacem Regnis, legem Barbaris, quietem Monaſterijs, Eccleſijs ordinem, Clericis diſciplinam, Deo populum acceptabilem, Sectatorem bonorum operum. Lib. 4 B

C *Ad Argumenta.*

A D P R I M V M ergo eſt dicendum, quòd magnæ perfectionis eſt temporalia pertractare, & eorū cupiditate non contaminari; ſicut narrat Bern. ad Eugē. de Martino, qui dum eſſet Cardinalis, factus legatus in Dacia tam pauper remeauit, vt pene expenſis, & equis deficientibus vix perueniret Florentiam, vbi cum Epiſcopus loci donaret ſibi vnum equum, elapſo tempore cum in curia haberet cauſam, dixit ſibi: Decepiſti, neſciebam in curia tibi imminere negotium: tolle equum tuum, ecce in ſtabulo eſt. vere, vt Bern. dicit, res alterius ſæculi eſt, rediſſe de terra auri ſine auro, tranſiſſe per terram argenti, & argentum neſciuiſſe. donum etiam, quod poterat eſſe ſuſpectum, illico reieciſſe. præbet namque, (nihil recipere in legatione præter taxata diſpendia) ſecuritatem in conſcientia; in locutione audaciam, in iudicijs rectam iuſtitiam. Lib 4. Notandum. D

A D ſecundum eſt dicendum, quod quāmuis regulariter aſſiſtentibus non conueniat mitti, ex ſuborta cauſſa aſſiſtentes quandoque mittuntur, ſicut patet de illo Angelo, qui miſſus eſt ad purgandum labia Iſaiæ, qui fuit de ordine Seraphin, vt patet Iſa. 6.

A D tertium eſt dicēdum, quod ſicut dicit ibi Aug. Iacob Angelos in ſuo comitatu habuit, & tamen legatos ad placandum fratrem ſuum miſit. Cuius exēplo admonemur, vt quamuis credamus in Deum, & ſperemus eius auxilium nobis non deeſſe: tamen faciamus, quæ facienda ſunt ex parte noſtra in ſalutis ſubſidium.

QVAEST. CIII. QVOMODO STATVS PERFECTIO REPRAESENTATVR IN EPISCOPIS.

VNC videndum est, quomodo status perfectio repræsentatur in Episcopis. Circa quod quaruntur Quinque.

Primo, Vtrum Episcopi perfectiori modo repræsentent statũ Apostolorum, quàm Religiosi.

Secundo, Vtrum ad perfectionis statum acquirendum magis Religio, quàm Episcopalis prælatio sit procuranda.

Tertio, Vtrum in Episcopis cura temporalium diminuat de eorum perfectionis statu.

Quarto, Vtrum Episcopi de bonis Ecclesię possint condere testamenta.

Quinto, Vtrum Episcopi bona Ecclesiastica non erogãtes Pauperibus maneant in perfectionis statu.

ARTICVLVS I.

VTRVM EPISCOPI PERFEctiori modo, quàm Religiosi repræsentent statum Apostolorum.

S. Thom. 2. 2. q. 184. ar. 7. & quodlib. 3. q. 6. art. 17. & opusc. 18. cap. 17. 18. & 19.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Episcopi non perfectiori modo repræsentent statum Apostolorum, quàm Religiosi. Apostolorum enim perfectio fuit in hoc, ꝙ reliquerũt omnia, & secuti sunt Christum. Iuxta illud Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Sed Religiosi perfectiori modo in hoc Apostolos repræsentant, quàm Episcopi.

In Epist. 1. ad Tim. c. 6. 2 Prӕterea: Ambros. dicit super illo verbo 1. Timot 6. Tu autem homo Dei hęc fuge. Nihil enim tã asperũ, tam perniciosum, quàm si vir Ecclesiasticus, maximè qui sublimẽ tenet locum, diuitijs huius seculi studeat: quia non solum sibi ipsi, sed & cęteris obest, quibus contrariam dat formam. Sed Episcopi diuitijs, & temporalibus maximè student. Apostolorum ergo perfectionis statum non repræsentant.

Lib. 2. 3 Prӕterea: Bern. dicit ad Euge. Apostolorũ forma hęc est, vt intelligatur eis esse interdicta dominatio, & iniuncta ministratio. Sed in ministratione perfectiori modo imitantur Apostolorum statum Religiosi, quàm Episcopi.

E IN CONTRARIVM est, quia illi perfectiori modo repræsentant statum Apostolorũ, qui succedunt eis in regimine Ecclesię. dicit enim Apostolus Act. 20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quàm acquisiuit sanguine suo.

RESOLVTIO.

Episcopi propter virgam potestatiuam, claues iurisdictionis, Spiritus sancti insufflationem, & linguarum dispertionem statum Apostolorum repræsentant, non Religiosi.

F RESPONDEO, dicendũ. quia sicut Dionys. dicit 5. cap. Ecclesiasticæ Hierarchiæ: Episcoporum est perficere, eorum autem, qui perficiũtur, vniuersorum altior ordo est, Monachorum, & Religiosorum. Fuerunt autem quatuor Apostolis collata à Christo, quæ perfectionem ostendebant, in quibus Episcopi sunt eorum successores. Primo, uirgã potestatiua in susceptione temporalium stipendiorum. Mat. 6. Præcepit eis, ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, vt nomine virgæ potestatẽ à Christo receptam recipiendi temporalia stipendia intelligamus, vt Aug. exponit. Secundo, claues in administrationis iurisdictione Sacramentorum. Matth. 16. Tibi dabo claues Regni cœlorum. Tertio, insufflatio Spiritus sancti in remissionem peccatorum: Ioã. 20. Insufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, super quo verbo dicit Greg. Libet intueri ad quantũ culmen gloriæ perducti sint Apostoli, vt vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxẽt, quorum nunc in Ecclesia Episcopi locum tenent. Quarto dispertitio linguarum in prædicatione Euangeliorum Act. 1. Apparuerunt illis dispertitæ linguæ tamquam ignis, seditque supra singulos eorum, vt foris apparentibus linguis igneis, intelligamus intus corda eorũ facta esse flãmantia in dilectione Dei, & proximi. Quia qui charitatẽ Dei, & proximi non habent, Euangelij prædicationem nullatenus assumere debent, vt Greg. dicit. In istis autem quatuor soli Episcopi Apostolorum perfectionis statũ repræsentant, non autem Religiosi.

G: In de consen. Euang. cap 30. Tomo 4.

H: Hom. 26. super Euang.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ Episcopi nõ sunt successores Apostolorũ in voto paupertatis, nisi

niſi tenendo ipſam in animi præparatione, ſecundũ quem modum omnes exiſtentes in perfectionis ſtatu debent eſſe pauperes ſpiritu. In voto enim paupertatis planum eſt, quòd magis Religioſi ſunt eorũ ſucceſſores, quàm Epiſcopi: Cum Apoſtoli prius fuerint uocati ad ſtatum Religionis, quàm prælationis, vt ſupra dictum fuit. Sunt autem eorum ſucceſſores Epiſcopi in iudiciaria poteſtate, quantum ad illa quatuor, quæ ſuperius dicta ſunt, in quibus perfectiori modo Epiſcopi repræſentãt Apoſtolorum ſtatum, quàm Religioſi.

A D ſecundum eſt dicendum, ꝙ Epiſcopi temporalibus adhærentes, & mundi gloriam quærentes in perfectionis quidem ſtatu ſunt, ſed perfectionis opus non implent. Dicit enim Greg. in Paſt. Sacrũ quippe Epiſcopale officium non ſolum non diligit, immo neſcit qui ad culmen regiminis anhelans in occulta meditatione cogitationis cæterorum ſubiectione paſcitur: laude propria lætatur, ad honorem cor eleuat, rerum affluentium abundantia exultat, & mundi lucrum quærit ſub eius honoris ſpecie, quo mundi deſtrui lucra debuerunt. (1. par. c. 8.)

A D tertium eſt dicendum, ꝙ forma Apoſtolorum vtrumque requirit, dominationem in poteſtate, & miniſtrationem in mentis humilitate, vt quiſquis Apoſtolorum ſucceſſor tanto ſit humilior, atque ad ſeruiendum Deo promptior, quanto ſe obligatorem eſſe conſpicit in reddenda ratione. (Auguſt. in Regula.)

ARTICVLVS II.

VTR. AD ACQVIRENDVM perfectionis ſtatum magis Epiſcopalis prælatio, quàm Religio ſit procuranda.

B. Thomas 2. 2. q. 185. art. 1. & quodlibeto. 3. art. 9.

D ſecundum ſic proceditur. Videt enim, ꝙ ad acquirẽdum perfectionis ſtatum magis Epiſcopalis prælatio, quàm Religio ſit procuranda. Maioris enim perfectionis eſt Epiſcopalis prælatio, quàm Religio. Sed Religio propter perfectionis ſtatum, quem habet annexum licite procuratur. Ergo multo magis Epiſcopalis Prælatio.

2 Præterea: Scribitur extra de elec. † nihil eſt, qđ Eccleſiæ Dei magis officiat, quàm quòd indigni Prelati aſſumantur ad regimen animarum. Licite ergo poſſunt cogi eligentes per Principes Terrarum, vt eligant Epiſcopum dignum, & ſufficientem, ſi indignum volunt eligere. († c. nihil eſt)

3 Præterea: Perfectio charitatis eſt procurare ſalutem animarum. ſed Religioſi, vt in pluribus, ad ſalutem animarum procurandam, quàm Clerici ſeculares magis videntur eſſe idonei, & auidi. Licitum eſt ergo eis procurare Epiſcopalem ſtatum per ſe, & per mundi Principum procurationem.

I N C O N T R A R I V M eſt, quod dicit Greg. in Paſt. Virtutibus pollens coactus ad regnum Epiſcopale veniat. Virtutibus vero vacuus, nec coactus accedat. (1. par. c. 9.)

R E S O L V T I O.

Religio ad acquirẽdum perfectionis ſtatum eſt procuranda: Prælatio Epiſcopalis, non item, propter cõiunctam ſibi honoris reuerentiam, requiſitam charitatis abundantiam, temporalium affluẽtiam, & periculorum imminentiam, quibus Religio caret.

R E S P O N D E O, dicendum, quòd ſtatus Epiſcopalis quatuor includit, quibus Religio caret. Primo habet Epiſcopalis Prelatio coniunctam honoris reuerentiam. Secundo præſupponit in ſuſcipiente charitatis abundantiam. Tertio habet in adminiſtratione temporalium affluentiam. Quarto exponitur ad periculorũ imminentiam. Nõ eſt enim aliud poteſtas culminis, niſi tempeſtas mentis: in qua cogitationum ſemper procellis vani cordis quatitur: huc, & illuc inceſſanter impellitur, vt per repẽtinos exceſſus oris, & operis, quaſi per obuentia ſaxa frangatur, ſicut dicit Greg. in Paſto. Procurare ergo honoris reuerentiam eſt ambitioſitatis: Putare vero ſe habere charitatis abundantiam, eſt temeritatis. Requirere autem temporalium affluentiam eſt cupiditatis. Exponere uerò ſe ad periculorum imminentiã eſt mentis tempeſtatis. Quieto namque mari, imperitus Nauta nauim dirigere poteſt: turbato autem tempeſtatis fluctibus, etiam peritus Nauta ſe confundit, & perturbat, ſicut dicit Greg. in Paſto. Ad acquirendũ igitur perfectionis ſtatum Religio, quæ omnibus iſtis caret, licite & ſalubriter procuratur. Epiſcopalis vero prælatio minime. (1. par. c. 9.)

Ad Argumenta.

Et per hoc patet reſponſio ad Primum.

A D ſecundum eſt dicendum, quòd non ſufficit bonum procurare, niſi procuretur per bona media. Vnde quantumcumque eligentes indignum eligant in Epiſcopum, cogendi non ſunt, vt eligant magis dignum: ne ſic electi Principum ſæcularium fauore dicant illud, quod ſcribitur Amos. 6. In fortitudine noſtra aſſumpſimus nobis cornua. immo quiſquis electioni de ſe factæ per ſæcularis poteſtatis abuſum aſſentire præſumpſerit, contra canonicam libertatem, & effectu electionis carere debet, & ineligibilis fieri, vt ſcribitur extra de electione c. Quiſquis.

A D tertium eſt dicendum, quòd ſicut dicit Gregor. in Paſto. Multi fingunt ſe de bono opere amare, quod non amant. de mundi gloria non amare quod amant. cumque percepti Principatus perfrui officio ſeculariter cœperint: libenter obliuiſcũtur quicquid ante religioſe cogitauerunt. Quantumcumque ergo Religioſi iudicantur eſſe magis idonei, vel auidi ad ſalutem animarum procurandam, quàm Clerici ſeculares: deteſtabile eſt in eis, vt ipſi ingerant ſe ad procurandum prælationis ſtatum. (1. par. c. 9.)

ARTICVLVS III.

VTRVM TEMPORALIVM cura diminuat in Episcopis de perfectionis eorum statu.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod in Episcopis temporalium cura diminuat de eorum perfectionis statu. quia quod detestatum est à Philosophis, ne impediantur à contemplatione naturalis Philosophiæ, detestandum est ab ipsis Episcopis, ne impediantur à contemplatione supernæ Theologiæ. Sed Hierony. dicit contra Iouinianum, quod Crates ille thebanus Princeps Philosophorum, proiecto in mare non paruo auri pondere: abite, inquit, pessum malæ cupiditates. ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis. Lib. 2.

2 Præterea 2. Tim. 2. Apostolus dicit, quod nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus. Sed Episcopi sunt Christi milites. Ergo temporalium implicatio diminuit de eorum perfectionis statu.

3 Præterea: Quod est causa prouocationis ad luxuriam, & cupiditatis auaritiam, est remotio à perfectionis statu: Sed implicatio temporalium est causa prouocationis ad luxuriam, & cupiditatis auaritiam. Vnde in persona Prælatorum curis temporalium vacantium scribitur Amos 6. Væ vobis, qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ optimates capita populorum ingredientes pompatice domum Israel, qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis.

IN CONTRARIVM est. quia Episcopi tenentur pascere gregem eorum, non solum verbo, & exemplo, immo temporali subsidio. sicut dicit glo. super illo verbo 1. Petri 5. Pascite, qui est in vobis, gregem Dei. sed hoc non possunt facere sine temporalium administratione. Non ergo temporalium cura diminuit de eorum perfectionis statu.

RESOLVTIO.

Quamuis exemplariter omnium temporalium abdicatio ab Episcopis sit demonstranda; & spiritualium appetenda contemplatio; temporalium tamen administratio propter aliorum salutem est toleranda, quæ statum perfectionis non diminuit.

RESPONDEO, dicendum, quod ad perfectionis statum Episcopalis aliquid est desiderio appetendum. aliquid vero est propter aliorum salutem tolerandum. & aliquid est exemplariter demonstrandum. Ex desiderio namque est appetenda spiritualium contemplatio. toleranda vero est temporalium administratio: Exemplariter vero demonstranda est omnium temporalium abdicatio. multum enim decidit à perfectionis statu vita Episcoporum, si ex desiderio ipsi temporalibus inseruiunt. Dicit enim Gregor. in Pasto. exponens illud verbum Tren. 4. Di- 2. par. c. 7.

E spersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. quia tunc lapides sanctuarij dispersi in capite omnium platearum iacent, quando sacrorum ordinum viri terrenis actibus ex desiderio inseruiunt. ex quorum prius officio sanctitatis gloriæ statæ videbatur. Pro salute tamen aliorum interdum toleranda est temporalium administratio. Dicit enim Greg. ibi, quòd secularia negotia aliquando ex compassione toleranda sunt, numquam tamen ex amore requirenda. Nam sunt nonnulli Episcopi, qui gregis curam suscipiunt: sed sibi met vacare ad spiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur. qui cum curare corporalia funditus negligunt, subditorum necessitatibus minime occurrunt, quorum nimirum prædicatio plerumque despicitur. quia, &

F si facta delinquentium corrigunt, tamen cum eis necessaria præsentis vitæ non tribuunt, nequaquam libenter audiuntur, quia egentis mentem doctrinæ sermo non penetrat, si hunc apud eius animum manus misericordiæ non commendat. Sed semper sic exemplariter per Episcopos demonstranda est omnium temporalium abdicatio, vt de ipsorum cupiditate nullatenus apud subditos notari possint. vt enim ibi dicit Greg. Tot mortibus digni sunt Prælati, quot ad suos subditos perditionis exempla transmittunt. 3. par. Past. adm. 5.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod temporalium cura non assumitur ab Episcopis, vt eorum

G implicatione demergantur: sed vt charitatis amore pauperibus administrentur.

AD secundum est dicendum, quod Episcopi temporalium curam non debent ex amore desiderare, sed interdum ex compassione aliorum tolerare. & si quem defectum patiuntur in tali toleratione, hoc ipsum est eis ad meritum, & augmentum perfectionis status.

AD tertium est dicendum, quòd illa verba dicuntur in persona illorum Prælatorum, qui sic diuitijs affluunt, vt non curent, nec compatiantur super contritionem Ioseph. quia si quis de populo decem Tribuum perit, contemnunt, quasi moriantur bruta animalia, vt ibi dicit glo. de quibus similiter dicit Gre. in Past. vt supra, exponens illud verbum Tre. 4. Mu- 2. par. c. 7.

H tatus est color optimus; dicens, quod color optimus tunc mutatur, cum quorundam, qui agere Religiose credebantur ante, concepta extimatio minuitur. nam, cum quilibet post sanctitatis habitum, terrenis se actibus inserit, per cupiditatis auaritiam, quasi colore permutato, ante humanos oculos eius reuerentia despecta pallescit.

AR-

ARTICVLVS IIII.

VTRVM EPISCOPI DE BOnis Ecclesiæ possint testamentum condere.

Vide Turrecrem. & alios Canonistas in cap. Nulli dubium: 12. q. 5. & textum, & Doctores in cap. 1. de testa. & vlt. voluntate.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, q̃ Episcopi de bonis Ecclesiæ possint testamentũ condere. Episcopus namque potest pecuniam acceptam de portione sibi debita donare cui placet: eodem modo potest de illa pecunia emere possessionem, & illam possessionem relinquere per testamentum, quibus vult.

2 Præterea: Bona Ecclesiæ aliquando sunt indistincta à bonis proprijs Episcopi. Cum igitur omnia sint in dispensatione Episcopi, poterit in casu de omnibus testari.

3 Præterea: De illis homo potest testari, quæ sunt in eius potestate: sed scribitur 12. q. 1. c. Præcipim⁹. Res Ecclesiæ in potestate sua Episcopus habeat. si enim animæ hominũ preciosæ illi sunt traditæ, multo magis oportet eum curam gerere de pecunijs, ita vt potestate eius indigentibus omnia dispensentur.

4 Præterea: Quæ homo potest donare, potest in testamento relinquere, sed Episcopi aliqua donare possunt, vt scribitur extra de donationibus.† — † Cap. cete rum.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 12. q. 5.† Si Episcopis, condito testamento, aliquid de Ecclesiastici iuris proprietate legauerit, aliter non valebit, nisi tantumdem de proprijs istis facultatibus suppleuerit. — † c. si Episcopus.

RESOLVTIO.

Episcopi de bonis paternis, & de sibi acquisitis testari possunt: De bonis verò Ecclesiæ stabilibus non item: sed de mobilibus elemosynam moderate dare possunt, non ratione testamenti.

RESPONDEO, dicendum, quòd bona Episcoporum, quantum ad præsens, in triplici genere se habere possunt. Quia quædam † sunt sua propria ex paterna hæreditate, vel proprio lucro sibi acquisito. Quædam vero sunt Ecclesiæ bona immobilia in possessionibus, & animalibus, quorum fructus ipse percipit. & dispensat. Quædam vero sunt mobilia sicut sunt Pecunia, vestes, & alia huiusmodi. De primis, vt de rebus patrimonialibus, vel proprio lucro, seu ex doctrina sibi acquisitis, Episcopus testari potest, & illa relinquere suis hæredibus, dummodo nõ sint hæretici, vel præcisi, seu excõmunicati, sicut patet 12. q. 1. c. Episcopi. † De bonis vero Ecclesiæ stabilibus Episcopus non potest testari, nec illa hæredibus relinquere: cum alienari nequaquam possint, — † B. Thomas 2. 2. q. 185. art. 7. — † Vide textũ, & ibidẽ late Doctores in cap. Siquis Episcop⁹ extra de hæreti.

A quia res Ecclesiasticæ non sunt suæ nisi quo ad vsum. Vnde ne sanctuarium Dei videatur iure hæreditatio possideri, prouide statutum est, vt si quis Episcopus de Ecclesiastici iuris proprietate legauerit aliquid alicui, nullius valoris sit, nisi tantundẽ de proprijs facultatibus suppleat. De bonis vero mobilibus Episcopus in vita sua, & in ægritudine sua constitut⁹, dummodo sit compos suæ mentis, moderatè, nõ ratione testamenti, sed ratione eleemosynę potest conferre pauperibus, & locis Religiosis, & illis, qui sibi viuenti honeste deseruierunt, siue consanguinei sint, siue alij, sicut patet extra de testa. cap. Relatum.

Ad Argumenta.

B AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd possessio empta statim facta est Ecclesiæ, ex quo fuit empta de pecunia Ecclesiæ: & possessio Ecclesiæ non potest alienari, nisi pro vtilitate Ecclesiæ, & cum consensu Episcopi, & Clericorum. ideo singulare est hoc in pecunia Ecclesiæ, vt res inde empta cuiuscumque nomine ematur : ecclesiæ, & Ecclesia directam vendicationem habet ad eam petendam Secus autem est de rebus mobilibus, quas Episcopus habet ad suum vsum, quas potest Episcopus in vita, & in mortis articulo alienare in suis vsibus, & in vsus conuertere pietatis: non per modum testamenti, sed per modum eleemosynę, sicut dictum est supra.

AD secundum est dicendum, quòd vel est certũ, Episcopum habere, vel habuisse bona propria tempore ordinationis, vel postea, aũt non est certum. Si C non est certum semper præsumitur, q̃ totum Ecclesiæ sit indistincte, donec probetur contrarium. Si vero certum est, restitui debent illis, quibus Episcopus ea legauit. quia cui voluit propria bona, potuit conferre, siue ante Episcopatum, siue in Episcopatu, si hæreditaria successione, vel aliquo iusto titulo fuerint sibi acquisita nomine suo: non nomine Ecclesiæ. Si autem sine testamento decedit: hæreditas eius Ecclesiæ, cui præfuit, deuoluitur.

AD tertium est dicendũ, quòd bona Ecclesiæ sunt in potestate Episcopi, quantum ad dispensationem, nõ quantum ad dominationẽ, nisi quantum ad vsum. Ideo regulariter testari non potest, nisi de licentia Papæ, apud quem dominium rerum Ecclesiasticarum dignoscitur residere, vt supra dictum est.

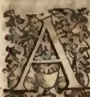
D AD quartum est dicendum, q̃ donatio illa, quam potest facere Episcopus, intelligitur modeste de rebus mobilibus, nõ per modum testamenti, sed per modum Eleemosynę in pios vsus, & in remunerationem illorum, qui sibi, vel Ecclesiæ honeste seruierunt.

ARTICVLVS V.

VTRVM EPISCOPI BONA Ecclesiastica non erogantes Pauperibus in perfectionis statu remaneant.

S. Thom. 2. 2. q. 185. ar. 7. & quodlib. 6. q. 7. art. 12.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Episcopi bona Ecclesiastica non erogantes Pauperibus in perfectionis statu nō remaneant. super illo enim verbo Amos 4. Audite verbū hoc vaccæ pingues, quæ estis in monte Samariæ, glossa dicit, quòd Propheta loquitur ad Episcopos, & ad optimates decem Tribuum, vt audiant verba Dei, quos non boues aratores, sed derisorie vaccas pingues vocat. quia residentes domi gulæ, & ventri subseruiunt, opprimentes egenum, & pauperem, dum bona illis debita in suos vsus redigunt. Non ergo remanent in perfectionis statu Episcopi, qui bona Ecclesiastica pauperibus non erogāt.

2 Præterea: Illud, quod fraudat hominem æterna mercede, derogat perfectionis statui. Sed Ambros. dicit in libro de offic. cap. 30. Loquens Episcopo: Neque enim propterea te Deo dicasti, vt tuos diuites facias: sed, vt tibi vitam perpetuam fructu boni operis acquiras, & pretio miserationis peccata tua redimas: potāt se parum poscere: pretium quęrunt tuum: vitæ tuæ fructum adimere contendunt, & accusant, quod eos diuites non feceris, cum te velint illius ęternæ vitæ fraudare mercede.

3 Præterea: Quod est in alterius potestate, non potest teneri sine detrimento salutis: sed omnia bona Ecclesiastica pauperum sunt, sicut dicit Ambr. & ponitur 23. q. 8. cap. Conuenior. Sunt enim bonorum Ecclesiæ pauperes legitimi hæredes, & possessores. Episcopi autem solum dispensatores. Si ergo illa non dispensant eis, non remanent in perfectionis statu.

IN CONTRARIVM est. quia nullus militat proprijs stipendijs, vt dicit Apostolus 1. Cor. 9. Sed Episcopi sunt milites, & ministri Ecclesiarum. Licitè ergo possunt de bonis Ecclesię viuere, & illa non tenentur pauperibus erogare.

RESOLVTIO.

Episcopi bonorum Ecclesiasticorum partem erogare Pauperibus tenentur, partem Clero, partem Ecclesijs reparandis, partem verò sibi, suęq; familię debent reseruare.

RESPONDEO, dicendum, quod sicut scribitur auctoritate Grego. 12. q. 2. cap. Mos est. Mos est

E Apostolicæ Sedis ordinato Episcopo præcepta tradere, vt de omni stipendio, ac de bonis Ecclesiæ quatuor debeant fieri portiones. Vna, quæ conferatur Episcopo, & familiæ eius. Alia clero. Tertia pauperibus. Quarta Ecclesijs reparandis. De portione ergo Episcopo pro vita sua, & eius familia, eo modo tenetur Episcopus subuenire pauperibus, quo tenetur subuenire de bonis suis proprijs: & sicut quilibet alius Christianus tenetur pauperibus subuenire, seruato debito ordine charitatis. De portione verò, quæ debetur pauperibus, vel Ecclesijs reparandis, seu Clero (quia omnia ista quandoque indistincta sunt, & omnia ponuntur esse in administratione Episcopi) si de eis Episcopus aliquid fraudat, planum est, quòd decidat à perfectionis statu, & tamquàm infidelis dispensator est iudicandus.

F Si verò prædicta bona sint distincta, & Episcopi fidei committantur eorum dispensatio, & distributio, & ex certa conscientia excessum faciat fraudulenter in talibus, subtrahendo notabiliter de portione debita pauperibus, vel Ecclesiæ reparandæ, cum etiam illa in casu necessitatis pauperibus debeant erogari; eodem modo sine detrimento suæ salutis fieri non potest.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd Propheta loquitur in persona illorum Prælatorum, qui non solum bona Ecclesiastica pauperibus nō erogant: immo propria bona ipsorum pauperum per

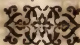
G violentiam ministrorum subripiunt. Vnde ibi dicit glossa loquens in persona ministrorum. Permittite tantum, & iubete, & nos spoliabimus domos pauperum, vt bona illorum in nostros vsus redigamus. nisi enim maiores dederint potestatem: minores quod deuorent, non haberent. Planum est autem, quod vtroque modo subtrahere bona pauperum, derogat perfectionis statui.

AD secundum est dicendum, quod consanguineis Episcopi bona Ecclesiæ non tenentur conferre: nisi sicut, & alijs pauperibus, seruato debito charitatis affectu, nisi fortè sint aliqua bona sua propria; quæ potest consanguineis, vel alijs, quibus placet tribuere, sicut supra dictum est.

H AD tertium est dicendū, quòd bona Ecclesiæ sunt bona pauperum, quantum ad illam portionem eis taxatam, quam (si est in potestate Episcopi) hāc eis distribuere, & eis subtrahere; planū est, quod peccat, & decidit à perfectionis statu.

QVAE-

QVAEST. CIIII. QVOMODO STATVS PERFECTIONIS REPRAESENTATVR IN PRESBYTERIS, ET IN CVRATIS.

LTERIVS conſiderãdum eſt, quomodo ſtatus perfectio repræſentatur in Presbyteris, & curatis. Circa quod quæruntur Quatuor.

Primo, Vtrum Presbyteri repræſentent Diſcipulorum Chriſti perfectionis ſtatum.

Secundo, Vtrum Presbyteri in perfectionis ſtatu ſint præferendi Religioſis.

Tertio, Vtrum Presbyteri in regiminis cura præferendi ſint Regibus.

Quarto, Vtrum Presbyteri veteris teſtamenti præferendi ſint Presbyteris noui teſtamenti.

ARTICVLVS I.

VTRVM PRESBYTERI REPRÆSENTENT DISCIPVLORVM CHRISTI PERFECTIONIS STATVM.

D primum ergo ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Presbyteri nõ repræſentent Diſcipulorũ Chriſti perfectionis ſtatũ. Sacrilegi enim non repræſentant perfectionis ſtatũ Diſcipulorũ Chriſti; ſed omnes Presbyteri videntur eſſe ſacrilegi. Dicit Bern. in ſer. ſuper illud: Ecce nos reliquimus; Quòd res pauperũ non pauperibus dare, par ſacrilegij crimen eſſe dignoſcitur. Facultates autem Eccleſiarum patrimonia pauperum ſunt. Quicquid ergo miniſtri diſpenſatores, non vtique Domini, nec poſſeſſores vltra victum accipiunt, & veſtitum: ſacrilega eis crudelitate ſubripitur. Matth. 19.

2 Præterea: Aut Presbyteri repræſentant Diſcipulos Chriſti in numero, aut in qualitate. Non numero, quia illi fuerunt 72. iſti autem plures. Nec in qualitate, quia illi fuerunt diuina ſapientia illuſtrati, iſti autem denudati.

3 Præterea: Diſcipulis Chriſti fuit commiſſa cura multarum Eccleſiarum, quia miſſi ſunt in omnẽ ciuitatem, & locum, quò Chriſtus erat venturus. Lucæ 10. Iſtis autem cura vnius Eccleſiæ tantum, quia nulli licet Eccleſias plures curatas habere, vt ſupra dictum eſt.

IN CONTRARIVM eſt Beda Luc. 10. Vbi dicit, quòd ſicut duodecim Apoſtolos formam A Epiſcoporum demonſtrare nemo eſt, qui dubitet; ſic manifeſtum eſt, ſeptuagintaduos figuram Presbyterorum, puta Sacerdotum ſecundi ordinis geſſiſſe.

RESOLVTIO.

Presbyteri Diſcipulos Chriſti in opere perfectionis repræſentant: in ſtatu verò perfectionis non itẽ. quia ſe voto in perpetuam Chriſti ſeruitutem non tradiderunt.

B RESPONDEO, dicendũ, ꝙ Presbyteros repræſentare Chriſti diſcipulos, quantum ad præſens, dupliciter poteſt intelligi: vel in perfectionis opere, vel in perfectionis ſtatu.

In perfectionis ergo opere planum eſt, ꝙ ſic. repræſentant enim eos in poteſtatis dominio. In adminiſtrationis officio: In charitatis vinculo, & in honoris præconio. Poteſtatis enim dominium receperũt à Chriſto Diſcipuli, quãdo dictum eſt eis Lucæ 10. cap. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici: & nihil vobis nocebit, ac ſi diceret: Dedi vobis poteſtatem eijciendi omne genus immũdorum C ſpirituum ab obſeſſis corporibus: & hoc ne putaretur eſſe dictum de beſtijs. vt Chryſoſt. exponit, iſtud autem repræſentant Presbyteri in Sacramẽtorum adminiſtratione. Adminiſtrationis verò officium receperunt, quando dictum eſt eis: In quamcumque domum intraueritis, primum dicite; Pax huic domui: quia bonorum omnium pax mater eſt, ſine qua cætera inania ſunt. Ideo Chriſtus primo Diſcipulis pacem iuſſit offerre, tamquàm bonorũ omnium initium; quorum miniſtros eos faciebat: vt Chryſoſt. dicit, hoc autem repræſentant Presbyteri in Euangelij prædicatione, in quo primo nuncianda eſt pax. Iuxta illud ad Rom. 10. Quàm ſpecioſi ſunt D pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Charitatis autem vinculum receperunt, quando bini miſſi ſunt in omnem ciuitatem, & locum, in ſignum, ꝙ qui charitatem Dei, & proximi non habet, officium prædicationis nullatenus aſſumere debet, vt Gregor. exponit. Iſtud autem repræſentant Presbyteri in plebis curæ ſuſceptione, pro qua ipſam animam, & vitam propriam tenentur exponere. Sed honoris præconium receperunt, quando reuerſi cũ gaudio dixerunt: Domine nõne dæmones et ſubijciuntur nobis in nomine tuo? gaudebant etiam (vt gloſſa dicit) ꝙ quaſi ſublimes effecti terribiles hominibus

Hom. 3. in Epiſt. ad Coloſſ.

Hom. 17. ſuper Euāg.

minibus, & dæmonibus erant. hoc autem repræsentant Presbyteri in subditorum iurisdictione, à quibus, si benè eis præsunt, duplici honore debent haberi, vt dicit Apostolus 1. Timot. 5. Repræsentant ergo Presbyteri Christi Discipulos in perfectionis opere: sed in perfectionis statu non repræsentant Christi Discipulos, qui se voto in perpetuā Christi seruitutem tradiderunt: cum ipsi Presbyteri plebis, & Parochiæ non suscipiant curam cū perpetuæ obligationis voto: quia eam deserere possunt propter Religionis introitum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicēdum, quòd Presbyteri, vel sunt facultatum Ecclesiæ dispensatores, & sic sacrilegij crimen incurrunt, si illa, quæ pauperibus debentur, subtrahunt. Si vero conducti sunt ad determinata stipendia, possunt illa retinere, & in vsum suum conuertere, seruato erga pauperes charitatis affectu. F

AD secundum est dicēdum, ꝙ septuagintaduo fuerunt illi Discipuli Christi, sicut septuaginta seniores dati fuerunt Moysi ad regendum populum Israeliticum, vt patet Exo. 18. Et hoc propter septiformem gratiam Spiritus sancti, quæ est necessaria ad obseruationem decem præceptorum. Septies enim decem septuaginta faciunt. Omnes ergo Prædicatores Euangelij, quantum ad hoc, ad talem numerum reducuntur, inquantum obseruatio præceptorū per gratiam Christi mandatur in Euangelica prædicatione. In qualitate verò planum est, quòd Prædicatores Euangelij nunc ad perfectionem illorum non attingunt, vt dicit Greg. quod non sine graui mœrore loqui possumus. quod Saluator dixit: Operarij autem pauci: quia &, si sint, qui bona audiant, desunt qui dicant: Ecce enim iam mundus totus plenus est Sacerdotibus: sed tamen in messe Dei rarus valde inuenitur operator. Quia officium quidem Sacerdotale suscipimus: sed opus officij non implemus. G (Hom. 17. super Euang.)

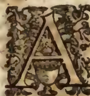
AD tertium est dicendum, ꝙ Discipulis Christi cura commissa est multorum congregandorum in Ecclesia. Erant enim tunc multi agri spicati, sed pauci messores: & multi crediturí, & pauci Doctores: nunc autem tam multis in Ecclesia congregatis oportet, quòd determinatis Doctoribus assignentur determinati auditores. quamuis enim pauci merito: multi tamen numero hodie officium Sacerdotale suscipiunt, quibus determinatos greges oportet assignare per eos pascēdos prædicationis verbo, & sanctitatis exemplo, ne confusio fiat in Ecclesia. H

ARTICVLVS II.

VTR. PRESBYTERI PRAEferendi sint Religionis in perfectionis statu.

S. Thom. 2. 2. q. 184. art. 8. quodlib. 1. ar. 14. ad 2. arg. & quodlib. 3. art. 17. & opusc. 18. cap. 20. & 21.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Presbyteri præferendi sint Religiosis in perfectionis statu, bonum namque publicum præferendum est bono priuato: & vita actiua magis est studiosa, quàm contemplatiua: Nullum enim sacrificiū est Deo magis acceptabile, quàm zelus animarum: sed Presbyteri intendunt vtilitati communi multitudinis, zelo salutis animarum in actiua vita fructificantes. Ergo præferēdi sunt Religiosis, qui saluti propriæ student in vita contemplatiua Deo seruientes.

2 Præterea: Elias perfectior fuit quocumque Religioso: cuius probatio est, quia Christus Ioannem, quo inter natos mulierum non fuit maior, in perfectionem eius inducit Lucæ 1. Ipse præibit ante illū in spiritu, & virtute Eliæ. & Matth. 11. Si vultis scire, ipse est Elias: sed Chrysost. dicit: Si talem mihi aliquem inducas Monachum, qualis (vt secundum exaggerationem dicam) Elias fuit: non tamen illi comparandus est, qui traditus populis, & multorū peccata ferre compulsus, immobilis perseuerauit, & fortis.

3 Præterea: Cui amplius commissum est, magis meretur, si bene administret, quàm ille, cui minus commissum est. Sed Presbyteris amplius est cōmissum, quàm Religiosis. Ergo amplius merentur.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 19. q. 1. cap. Duæ sunt. Si quis in Ecclesia sua ab Episcopo populum retinet, & seculariter viuit: si afflatus Spiritu sancto in aliquo Monasterio, vel Regulari Canonica, se seruare voluerit, quia à lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, vt publica lege cōstringatur: sed lex priuata, q̄ est lex Spiritus sancti (vt ibi subditur) numquàm ducit hominem de statu magis perfecto ad statum minus perfectum, sed facit hominē ascensiones in corde suo disponere, vt scribitur in Psal. 83. Religiosi ergo Presbyteris præferuntur in perfectionis statu.

RESOLVTIO.

Presbyteri in statu perfectionis, quantum ad conatus voluntatem, an sint Religiosis praferendi, sciri non potest. opera enim maioris meriti sunt, qua maiori conatu efficiuntur. Quantum ad operis qualitatē se habent sicut excedentes & excessi. Sed quantum ad radicis primitatem Religiosi Presbyteris sunt praponendi.

RESPONDEO, dicendum, quòd præferri Religioſos Præsbyteris in perfectionis ſtatu, quãtum ad præſens, tripliciter poteſt intelligi. Primo, quantum ad conatus voluntatem. Secundo, quantum ad operis qualitatem. Tertio, quantum ad radicis primitatẽ. Primo modo præfertur opus operi, vel ſtatus ſtatui ex voluntate operantis: Qui enim promptiori voluntate, & cum maiori conatu facit opus, ad quod tenetur: maioris perfectionis, & maioris meriti eſt. Si ergo iſto modo opera Religioſorũ, & Presbyterorum ad inuicem comparentur, incertum eſt, quorum opera ſint maioris meriti, & perfectionis: quia planum eſt, quòd illorum opera maioris meriti, & perfectionis ſunt, quæ cum promptiori voluntate, & cũ maiori conatu ipſi operantur. Secundo vero modo, quantum ad operis qualitatẽ, virginitas præponitur coniugali, vel viduali continentiæ in bono: in malo verò homicidium præponitur furto. Similiter vita actiua præponitur contemplatiuæ: quia fructuoſior: Cõtẽplatiua verò præponitur actiuæ: quia merito maior, & perfectior. Secundum quem modum comparando aliqua opera particularia, quę faciunt Presbyteri, ſunt perfectiora aliquibus particularibus operibus, quæ Religioſi faciunt: ſicut magis eſt intendere ſaluti animarum, quàm ieiunare, vel ſilentium tenere: & aliqua opera, quæ faciunt Religioſi, perfectiora ſunt quibuſdã operibus, quæ faciunt Presbyteri. Sed tertio modo comparando opera Religioſorum ad opera Presbyterorum in ordine ad primam radicẽ, à qua progrediuntur, puta in ordine ad radicem illam, quam Religioſi per totam eorum vitam Deo vouerunt & ſe, & ſua in Chriſti obſequium perpetuo tradiderunt, longè ſunt perfectiora quocunque ſingulari opere Presbyterorum. Et eodem modo in perfectione vita Religioſorum ad vitam Presbyterorum comparatur, ſicut infinitum ad finitum, vt dicit Anſel. in lib. de ſimilitudinibus: Quamuis enim in bono abſtinentia ſumptioni cibi præferatur: ſumere tamen cibum cum aliquo propter charitatem, pręfertur abſtinentiæ. In malo verò, quàmuis adulterium præferatur furto; Furari tamen gladium ad occidendum, eſt grauius, quàm adulterium. Sic quàmuis Presbyteri in aliquo particulari opere poſſint præferri Religioſis: ex adiuncta tamẽ radice perpetuæ obligationis, qua ſe in Chriſti obſequium Religioſi tradiderũt, ſimpliciter in perfectionis ſtatu Presbyteris præferendi ſunt.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ quàmuis abſolute intendere bono publico ſit maioris perfectionis, quàm intendere bono priuato, loquẽdo in genere operis: Intendere tamen perfectè bono priuato, & ſaluti propriæ, præfertur illi, qui imperfectè intendit bono publico; zelus enim animarum eſt ſacrificium acceptum Deo, ſi ordinate fiat, vt ꝙ quis primo habeat curam ſalutis ſuæ, & poſtmodũ aliorum. Quia, vt ſcribitur Matth. 16. Quid prodeſt homini, ſi mundum vniuerſum lucretur: animæ verò ſuæ detrimentum patiatur?

A AD ſecundum eſt dicendum; ꝙ Chryſoſt. non loquitur de ſimplici Presbytero, ſed de Epiſcopo. vel, ſi loquitur de ſimplici Presbytero, non intendit præferre ſtatũ Presbyteri ſtatui Religioſi: ſed quòd periculoſior eſt ſtatus habentis curam animarum, q̃ Monachi; vel Religioſi viuentis in contemplatiua vita: & quòd, in maiori periculo ſe innocentem ſeruare, maioris virtutis eſt argumentum. Sed quàmuis maior virtus requiratur ad hoc, ꝙ aliquis conſeruet ſe à peccato immunem inter populos, quàm in Religione, maioris tamen virtutis eſt vitare pericula, Religionem intrando, quàm non vitare pericula, inter populos viuendo.

AD tertium eſt dicendum, quòd bene adminiſtrare aliquid eſt dupliciter. Si enim ille, cui plus eſt B commiſſum, maiora faciat, & plus ſeruiat, proculdubio plus meretur, quàm ille, cui minus committitur, & minus facit. Sed ſi ille, cui minus cõmittitur, maiora faciat opera, & plus ſeruiat, magis meretur, q̃ ille, cui magis committitur, ſi minus faciat, & minus ſeruiat.

ARTICVLVS III.

VTRVM PRESBYTERI IN regiminis cura præferẽdi ſint Regibus.

C AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Presbyteri in regiminis cura non ſint præferendi Regibus, regimen. n. quanto eſt communius, tãto eſt bonum diuinius, & perfectius. Sed regimen Regale eſt magis cõe, q̃ regimen Sacerdotale. Ergo maioris perfectionis.

2 Præterea: Status perfectio acquiritur cum quadam conſecratione; ſicut Epiſcopi in Epiſcopali conſecratione: & Religioſi in habitus benedictione, ſeu profeſſione acquirũt perfectionis ſtatum. Sed Reges inunguntur ſicut Presbyteri. Ergo præferuntur in regiminis cura, quantum ad perfectionis ſtatum.

3 Præterea: Quod pręcedit alterum temporis duratione, præcedit (vt videtur) ſtatus perfectione. Sed regimen Regale præcedit Sacerdotale temporis duratione: quia ante Tribum Leuiticam, ex qua electi D ſunt Sacerdotes, fuit regimen Regale. Præcedit ergo ſimiliter in ſtatus perfectione.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur au ctoritate Greg. 96. diſt. cap. Quis dubitet. Quis dubitet Sacerdotes Chriſti Regum, & Principum, omniumq; fidelium Patres, & Magiſtros cenſeri?

RESOLVTIO.

1 *Presbyteri, quantum ad temporis diuturnitatem, operis qualitatem, honoris dignitatem, & iuriſdictionis poteſtatem ſunt Regibus præferendi.*

RESPONDEO, dicendũ, ꝙ Sacerdotes in regiminis cura præferuntur Regibus, quantum ad

ad præsens in quatuor. Primo in temporis diuturnitate. Secundo in operis qualitate. Tertio in honoris dignitate. Quarto in iurisdictionis potestate. Fuit enim regimen Sacerdotale prius regimine Regali, in cuius figura Tribus Leui, qui fuit genitus ante Iudam, de quo Reges sunt electi, fuit electa ad ministerium Sacerdotij. Signanter tamen tertius filius Iacob, qui fuit Leui, ad Sacerdotium est electus magis, quam primus, vel secundus, sicut dicit glossa super illo verbo Exo. 6. Hęc nomina filiorum Leui, ad commendandum Sacramentum Trinitatis. ait enim, quod non primam Tribum, vel secundam, sed tertiã elegit Deus in Sacerdotium. quia in nomine sanctæ Trinitatis consecrati sunt Sacerdotes, vt eius fidẽ in se seruare, & alios docere studeant. In operis verò qualitate præferuntur eis: quia cura regiminis Regũ extendit se solum ad temporalia: Regiminis autem cura Sacerdotum respicit spirituale bonum, & illa, quæ sunt perfectionis opera. dicuntur enim Sacerdotes, quasi sacra dantes, vel sacra recipientes, vel sacra administrantes. Quòd verò in honoris dignitate eis præferantur, patet auctoritate Ambros. 96. distin. cap. Duo sunt quippe. Honor (Fratres) & sublimitas Episcopalis, vel Sacerdotalis, nullis poterit comparationibus adæquari: si Regum fulgori cõpares, & Principum diademati longe erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares. In iurisdictionis etiam potestate planum est, quod eis pręferuntur: cum iurisdictio Regum solum sit super temporalia, Sacerdotum verò potestas ad temporalia, & spiritualia se extendit. quibus enim pretiosæ animę traduntur, eorum potestate indigentibus bona temporalia dispensantur, vt scribitur 12. quæst. 1. cap. Præcipimus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd bonum commune præfertur bono priuato in eodem genere operis. bonum enim matrimoniale est magis publicum, & commune, quàm bonum continentiæ virginalis. & tamen istud non præfertur illi, cum illud sit consilij, & supererogationis opus: nec tamẽ est verum, quòd regimen Regale sit magis cõmune, quàm Sacerdotale: immo illud vniuersalius est, cũ ad temporalia, & spiritualia se extendat, vt supra dictum est.

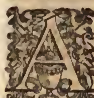
AD secundũ est dicendum, quòd Reges inunguntur in curæ Regiminis regalis susceptione, sicut Episcopi inunguntur in susceptione curæ Pastoralis: Non tamen Reges dicũtur esse in perfectionis statu, sicut Episcopi: quia illorum cura respicit solum temporalia: istorum autem super his, quæ sunt perfectionis opera. Sacerdotes verò inunguntur ad consecrandum corpus Christi, quorum vnctio semper manet: quia semper manent Sacerdotes: non tamen inunguntur in curæ Parochialis susceptione, quia curam illam non recipiunt cum obligationis voto, sicut Episcopi.

AD tertium est dicendum, quòd quàmuis aliæ Tribus, de quibus fuerũt Reges, priores fuerint tem-

E pore Tribu Leuitica, de qua electi sunt Sacerdotes: eo, quòd Simeon fuit genitus ante Leui. non tamen ex hoc regimen Regale fuit ante Sacerdotale. quia Hieron. dicit: Omnes primogeniti à Noe vsque ad Aaron fuerunt Pontifices, & omnes maiores natu induti veste Sacerdotali, cum benedictione Patris decimas Deo, velut Pontifices, offerebant. Itaque iste duæ dignitates coniunctæ erant ad inuicẽ propter suam excellentiam: vt qui erat Sacerdos, esset Rex, & econuerso. Epist. 126. ad Euagriũ

ARTICVLVS IIII.

VTR. PRESBYTERI VETERIS F Testamẽti in perfectionis statu præferẽdi sint Presbyteris Noui Testamẽti.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, quod Presbyteri veteris testamenti in perfectionis statu præferendi sint Presbyteris noui testamenti: quia Moyses, & Aaron Sacerdotes fuerunt veteris testamenti: sed isti fuerunt perfectiores alijs. Dicit enim glossa super illo uerbo Psal. 98. Moyses, & Aaron in Sacerdotibus eius, hos imitamini, quia magni fuerunt: isti enim Christũ prædicauerunt.

G 2 Præterea: Apostolus dicit ad Hebræ. 7. de Melchisedech. Hic est enim Melchisedech Sacerdos Dei summi. Sed ipse fuit in lege naturæ, nedum in veteri lege, quæ fuit perfectior lege naturæ.

3 Pręterea: Imperfectum remittitur ad perfectũ. Sed Christus, qui fuit caput Sacerdotum noui testamenti, curatos per eum remisit ad Sacerdotes veteris testamenti, tamquàm perfectiores.

IN CONTRARIVM est. Apostolus 2. Corin. 3. Qui se, & alios ministros noui testamenti præfert ministris veteris testamenti, dicẽs: Qui idoneos nos fecit ministros noui testamenti: non littera, sed spiritu: & statim subdit: Quòd si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria, ita vt non possent intendere in faciem Moysi filij Israel propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur.
H Multo magis ministratio spiritus erit in gloria.

RESOLVTIO.

Presbyteri Noui Testamẽti in statu perfectionis in deriuatione, duratione, perfectione, & hostię oblatione Presbyteris Veteris Testamẽti sunt praferẽdi.

RESPONDEO, dicendum, quòd Apostolus in Epist. ad Hebræ. In quatuor pręfert Sacerdotes noui testamenti Sacerdotibus Leuiticis. Primo in deriuatione. Secundo in duratione. Tertio in perfectione. Quarto in hostiæ oblatione. Fuit enim Sacerdotium Christi, & Sacerdotium noui testamẽti figuratum in Sacerdotio Melchisedech, qui fuit

fuit in lege naturæ. Cum igitur Sacerdotium Chriſti fuerit cauſa Sacerdotij Leuitici: ſicut figuratũ eſt cauſa figuræ: ſequitur, ꝙ Sacerdotium Leuiticum à Sacerdotio Gentilium ſit deriuatum, vt gloſſa dicit ad Hebræos 7. In duratione vero: quia Sacerdotes Leuitici ſine iureiurando facti ſunt Sacerdotes. Sacerdotium verò Chriſti cum iureiurando per eum, qui dixit ad eum: Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum: tu es Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. In perfectione autem: quia Sacerdotium Leuiticum non poterat iuxta conſcientiam perfectum facere ſeruientem * ſolummodo in cibis, & potibus, & varijs baptiſmatibus. Chriſti autem Sacerdotium in perpetuũ ſaluare poteſt accedens per ſemetipſum ad Deum ſemper viuẽs ad interpellandum pro nobis.

Pſal. 109.

* al. niſi.

In hoſtiæ verò oblatione. Quia illi offerebant hoſtiam terrenam: iſti autem hoſtiam cœleſtem. Offertur enim nunc per Sacerdotes noui teſtamenti cœleſtis hoſtia quatuor modis.

Primo principaliter, & effectiuè. Quia illa perſona, quæ primo obtulit, & in cuius virtute alij offerunt: non terrena, ſed de cœlo fuit.

Secundo formaliter, & quidditatiuè. Quia caro illa vera, quæ offertur, * cœlo diuinitatis eſt * perſonaliter coniuncta.

* al. zelo.
* al. formaliter.

Tertio materialiter, & ſubiectiuè. Quia in vtero virginali, non terreno ſemine, ſed cœleſti ſpiramine caro quæ offertur, fuit formata.

Quarto finaliter, & terminatiuè. Quia oblatio Sacerdotis noui teſtamenti cœlum aperit, quod non poterat aperire oblatio Sacerdotij Leuitici. Iſta autem quatuor per ordinem tangit Aug. 4. de Trinit.

A cap. 14. Dicens: Quis tam iuſtus, & ſanctus Sacerdos, quàm vnicus Dei filius: quantum ad cauſam efficiẽtem? Et quid tam aptum immolationi, quàm caro humana mortalis: quantum ad cauſam formalem? Et quid tam mundum pro mundandis vitijs mortalium: quàm ſine vlla contagione carnalis concupiſcentiæ caro nata in vtero, & ex vtero virginali, quantum ad cauſam materialem? Et quid tam grate ſuſcipi poſſet, quàm caro ſacrificij noſtri effecta corpus Sacerdotis noſtri; quantum ad cauſam finalem?

B

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicẽdum, ꝙ quantũcũque Moyſes, & Aaron eſſent pfecti Sacerdotes in ſe: in columna tamen nubis loquebatur ad eos illa dicta, quæ Chriſtum præſignabant. Ad illos ergo loquebatur in nube, qui iam nobis loquitur in ſcabello: puta in carne perſonaliter aſſumpta apertè, ſicut gloſſa ibi dicit.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ Melchiſedech fuit Sacerdos ſummus: quia ſummi Sacerdotis figuram geſſit. figurauit enim Chriſtum ſummum

C Sacerdotem. Vnde ſicut figuratum excedit figurã, ſic iſtud Sacerdotium excedit illud.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ Chriſtus nòn remiſit mundatos per ipſum ad Sacerdotes veteris teſtamẽti tamquàm ad perfectores: ſed innuit, quòd mundati interius per infuſionem gratiæ eius, tũc doctrina imbuendi per Sacramẽta, & catechizandi per ſermonem, poteſtas Miniſtris Eccleſiæ tributa eſt, vt dicit Aug.

QVAEST. CV. QVOMODO STATVS PERFECTIO REPRAESENTATVR IN RELIGIOSIS MENDICANTIBVS.

Deinde videndum eſt, quomodo ſtatus perfectio repræſentatur in Religioſis mendicantibus. Circa quod quæruntur Nouem.

Primo, Vtrum Religioſi mendicantes ſint in perfectiori ſtatu, q̃ alij.

Secundo, Vtrum Religioſi mẽdicantes cum perfectionis ſtatu poſſint eſſe de Collegio, & numero Magiſtrorum.

Tertio, Vtrum Religioſi mendicantes cum perfectionis ſtatu poſſint eſſe de Collegio, & numero ſtudentium ſæcularium.

Quarto, Vtrum plures Magiſtros eſſe in vno Religionis Collegio, deroget eorum perfectionis ſtatui.

D *Quinto, Vtrum Religioſi mendicantes cum perfectionis ſtatu poſſint eſſe teſtamentorum executores.*

Sexto, Vtrum Religioſi mendicãtes cum perfectionis ſtatu poſſint eſſe Regum, & Reginarum Confeſſores.

Septimo, Vtrum Religioſi mendicantes in perfectionis ſtatu poſſint eſſe ſæcularium Principum officiales.

Octauo, Vtrum Religioſi mendicantes cum perfectionis ſtatu poſſint de negotijs ſæcularibus ſe intromittere.

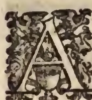
Nono, Vtrum Religioſi mendicantes cum perfectionis ſtatu eorum, poſſint largiores eleemoſynas recipere, quàm alij Mendicantes non Religioſi.

ARTI-

ARTICVLVS I.

VTRVM RELIGIOSI MENDICANTES sint in perfectiori statu, quàm alij.

B. Thomas 2.2. q. 187. art. 4. & opusculo 17. cap. 14. 15. & 16.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Religiosi mendicantes non sint in perfectiori statu, quàm alij. Inquieti enim, & vagantes huc, & illuc nõ sunt in perfectionis statu, sicut dicit glo. super illo verbo 2. ad Thess. vltimo: Quoniam inquieti sumus inter vos, neque gratis panem mãducauimus ab aliquo. Sed Religiosi mendicantes cognoscuntur esse inquieti, & discurrere ad quærendum eorum victum, & vestitum. Ergo maioris perfectionis esset proprijs manibus laborare, vel in communi aliquas possessiones habere, quàm mendicare.

2 Præterea: Ille status est imperfectus, de quo plures cadunt, & plures apostatant. Sed de statu Religionis mendicantium plures cadunt, & plures apostatant à via salutis propter inopiam, nec mirum: scribitur enim Eccle. 27. quòd propter inopiam multi deliquerunt.

3 Præterea: Religiosi mendicantes sunt perficiendi, non perfecti. Sed mendicitas, & abdicatio temporalium est periculosa perficiendis, vt dicit Damas. Periculosius est ergo status Religionis Mendicantiũ.

IN CONTRARIVM est. quia voluntaria paupertas ponit hominem in perfectionis statu. Sed hoc magis inuenitur in Religiosis mendicantibus, quàm alijs. Ergo ipsi sunt in perfectiori statu, quàm alij.

RESOLVTIO.

Quamuis modi omnes in paupertate voluntaria viuendi sint meritorij; Religiosi tamen mendicantes spiritualibus vacantes, doctrinamque euangelicam prædicantes in perfectiori statu, quàm alij, dici debent, propter minorem temporalium curam, & propter maiorem dispositionem ad spiritualem cõtemplationem, maiorum bonorum subministrationem ad recompensationẽ eorum, quæ recipiunt, & propter maioris cum Apostolis conformitatem.

RESPONDEO, dicendum, quòd in paupertate volũtaria propter Christum assumpta, in qua consistit perfectionis status, quatuor modi inueniuntur secundum Hiero. Primus modus fuit Apostolorum, & aliorum fidelium in primitiua Ecclesia, qui vendebant possessiones, & de pretio ipsarum prouidebatur vnicuique, sicut opus erat. Secundus modus fuit, & est quorundam Monachorum, qui habentes possessiones in communi de fructibus,

E & prouentibus ipsarum, prouidentur omnibus necessaria vitæ. nullus namque debet eligere talem paupertatem, in qua subtrahat sibi impossibilitatẽ prouidendi in necessarijs. Tertius modus fuit, & adhuc est quorundam Religiosorum, qui mundum spernentes, de labore manuum suarum victum, & vestitum, ac alia necessaria sibi subministrant, quo modo Apostolus vsus est quandoque, ne offendiculum daret Euangelio. Quartus modus est quorundam Religiosorum mendicantium, qui spiritualibus vacantes, & doctrinam Euangelicam prædicantes, de his, quæ à personis fidelibus inferuntur, in voluntaria paupertate viuunt. quamuis ergo omnes isti modi viuendi in voluntaria paupertate sint boni, & meritorij: iste tamen quartus perfectior, & securior esse di-
F citur propter quatuor. Primo, quia solicitudinem temporalium minus habet annexam, quàm alij modi. Secundo quia ad spiritualem contemplationem maiorem dispositionem habet coniunctam. Tertio quia ad recompensationem eorum, quæ recipiunt, maiora bona subministrant. Quarto, quia ad imitationem modi uiuendi Christi, & Apostolorum maiorem cõformitatem habet. Scribitur enim Lucæ 8. quòd mulieres multæ sequebantur Christum ministrantes sibi de facultatibus suis.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ discurrere de loco ad locum, & detrimentum propriæ quie-
G tis pati, dupliciter potest contingere. Primo, vt hoc fiat quadam curiositate, pertractando aliorum temporalia negotia, proprijs prætermissis. & hoc reprehendit Apostolus, vt glo. ibi dicit. Alio modo, vt hoc fiat ex Christi charitate, seminando spiritualia, & instruendo animas fidelium in his, quæ sunt fidei. & istud non est minoris meriti, nec minoris laboris, quàm proprijs manibus victum, & vestitum quærere. Dicit enim Aug. de opere Monachorum: Dominum Iesum Christum, in cuius nomine securus hæc dico, testem inuoco super animam meam, quoniam quantum ad meum attinet commodum, multo mallem per singulos dies certis horis, quantum in bene moderatis monasterijs constitutum est, aliquid manibus operari, & certas horas habere ad orandum, & legendos libros, quàm tumultuosissimas quæstio-
H nes, & perplexitates causarum alienarum pati, de negotijs secularibus, vel iudicando dirimendis, vel interueniendo præscindendis. cap. 29. Tomo 3.

AD secundum est dicendũ, quòd plures cadunt & plures apostatant à via salutis ex temporalium affluentia, quàm ex eorum carentia. sicut plures deuiant à via salutis in prosperis, quàm in aduersis. Dato tamen, quòd multi cadant, & multi apostatent in Religione paupertatis: hoc tamen non arguit eorum imperfectionis statum. quia arcta est via, quæ ducit ad vitam: & pauci sunt, qui inueniunt eam. lata autem, & spaciosa est, quæ ducit ad perditionem, vt scribitur Matth. 7.

AD tertium est dicendum, quòd volẽtibus perfici, necessaria sunt illa, quæ instrumentaliter faciunt

ad acquirendum perfectionis ſtatum, ſicut eſt abdicatio temporalium, quantum ad illa tria, quę Ioan. ponit eſſe in mundo. Nam concupiſcentia carnis abdicatur per votum caſtitatis. Concupiſcētia vero oculorum per votum paupertatis. Superbia vitæ per votum obedientiæ. Damaſ. autem non dicit, quòd exercitatio in iſtis ſit periculoſa perficiendis, ſed vult, quòd ſolitaria, & cōtemplatiua vita perfectis magis, quàm perficiendis, conuenit. 1. Ioan. 2.

ARTICVLVS II.

VTRVM RELIGIOSI MENDIcantes cum perfectionis ſtatu poſſint eſſe de Collegio, & numero Magiſtroru.

AD ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Religioſi Mēdicantes cum perfectionis ſtatu non poſſint eſſe de Collegio, & numero Magiſtrorum. Minus namque eſt nominari Magiſter, quàm Magiſter eſſe. ſed Saluator Matth. 23. prohibuit, vt Diſcipuli eius non vocarentur Magiſtri, dicens: Vos autem nolite vocari Rabbi. vnus eſt enim Magiſter veſter.

2 Præterea: Religioſi tenentur ad paupertatem, & humilitatem. ſed Cathedra Magiſtralis importat magnum honoris ſtatum, vt dicit glo. ſuper illo verbo Matth. 4. Statuit eum ſuper pinnaculum templi Sicut ergo Cathedra Magiſtralis repugnat Religioſorū humilitati; ſic repugnare videtur eorum perfectionis ſtatui.

3 Præterea: Plus repugnat Religioſis mendicantibus officium Scholaſticum, quàm Eccleſiaſticum. Sed Eccleſiaſticum officium Religioſi exercere non poſſunt cum eorum perfectionis ſtatu: Scribitur enim 16. q. 1. † Nemo poteſt Eccleſiaſticis officijs deſeruire, & in monaſtica regula ordinate perſiſtere. † c. Nemo poteſt.

IN CONTRARIVM eſt. quia præcipui Doctores Eccleſiæ fuerunt Religioſi, ſicut patet de Auguſt. † Greg. & Hierony. Similiter ergo ſtat Doctoratus, & Magiſterium cum Religionis perfectionis ſtatu. † Vide cap. 1. de reliq. & vener. ſan. lib. 6.

RESOLVTIO.

Religioſi mendicātes cum ſtatu perfectionis de Collegio, & Magiſtrorum numero magis, quàm ſeculares Clerici eſſe poſſunt propter approbationem Scripturæ Sacræ, quā profitētur, propter doctrinalis operationis perfectionem, propter maiorem ad ſtudium amplectendum diſpoſitionem, & propter ſacræ doctrinæ finis attinctionem.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ aliqui dixerunt, Chriſtum de uitando Magiſterio dediſſe conſilium, & eſſe ſupererogationis opus. & quia Religioſi tenentur ad conſilia, & illa, quæ ſunt ſupererogationis opera, concludebant ex hoc Religioſos de numero, & Collegio Magiſtrorum eſſe non poſſe: tenendo eorum perfectionis ſtatum. Quorum dictum multipliciter patet eſſe falſum. Primo quidē: quia vitatio illius non poteſt cadere ſub conſilio, vel præcepto, cui promittitur ſingulare præmium. Doctoribus autem, & expoſitoribus ſacræ Scripturæ promittitur ſingulare præmium, ſicut Virginibus, & Martyribus. Sicut ergo inconueniens eſſet dicere, ꝙ vitare virginitatem, vel Martyrium caderet ſub conſilio. ſic inconueniens eſt dicere, quòd vitare Magiſterium cadat ſub conſilio, vel præcepto. Secundo, quia non poteſt dari præceptum, vel cōſilium de eo, quod contrariatur conſilio, ſeu præcepto. Sed docere cadit ſub præcepto, vel conſilio. vt patet Matth. vltimo: Euntes docete omnes gentes. Et Gal. 6. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis. De non docendo ergo non poteſt eſſe conſilium. Tertio, quia conſilia per Chriſti Apoſtolos primo fuerunt ſeruata. Sed ipſi Magiſterium, & Doctoratum non vitauerunt. Dicit enim Paulus 1. Timoth. 2. Veritatem dico, non mentior: Doctor gētium in fide, & veritate. Dato tamen, quòd ſub conſilio caderet, non tamen ſequitur, quòd ad hoc omnes Religioſi tenerentur. non enim omnes, qui perfectionis ſtatum profitentur, ad omnia tenentur conſilia; ſed ad illa tantum, ad quæ ex voto ſe obligant. aliàs Apoſtoli, qui erant in perfectionis ſtatu, tenebantur ad hanc ſupererogationem, quam Paulus faciebat; vt non acciperent ſtipendia ab illis, quibus prædicabant. Dicendum ergo eſt, quòd Religioſi magis, quàm ſeculares Clerici tenendo eorum perfectionis ſtatum, poſſunt eſſe de numero, & Collegio Magiſtrorum propter quatuor. Primo propter ipſius ſacræ Scripturæ, quam profitentur, approbationem. Doctrina enim ſacræ Scripturæ operibus comprobatur. quia principalis auctor eius cœpit facere, & docere Act. 1. Cum igitur in ſacra Scriptura contineantur præcepta, & conſilia. Religioſi, qui ſunt præceptorum, & conſiliorum obſeruatores, magis ipſam comprobant, docendo operibus, quàm Clerici ſeculares. Secundo propter doctrinalis operationis perfectionem. Delectatio namque perficit operationem, & diuturniorem, & laudabiliorem ipſam reddit, vt dicit Philoſophus in Eth. Ariſt. 10. Eth. cap. 4. Religioſi autem plus coguntur delectari in ſacræ Scripturę perſcrutatione, alijs delectationibus ab eis ſubtractis, quàm alij. Tertio propter eorum diſpoſitionem. per abdicationem enim temporalium, & ſecularium negociorum, quæ doctrinæ ſtudium maxime habent impedire, Religioſi magis ſunt idonei, & diſpoſiti ſacram doctrinam docere, & exponere, quàm ſeculares Clerici. ſicut patet, quòd omnia armaria ſunt plena de libris, & operibus, quæ fecerūt Religioſi. Quarto propter finis ſacræ doctrinæ attinctionem. Finis enim ſacræ Scripturæ eſt contemplatio veritatis, vt dicit Aug. 1. de Trin: Religioſi autem contemplationi ſemper inſiſtentes hunc finem magis attingunt, quàm alij. c. 8. Tom 3.

Ad Argumenta.

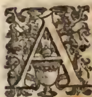
Hom. 43. in Matth. AD PRIMVM ergo est dicendum, quod Chrysost. illud verbum: Nolite vocari Rabbi, tripliciter exponit. Primo vt intelligatur esse prohibitum per officij negligentiam. Multi namque sunt, qui solū nomen magisterij, & paternitatis curāt habere: sed officium magisterij, & paternitatis negligunt. vocari igitur volunt, sed non esse: nomen appetunt, & officium negligunt. Secundo, vt intelligatur esse prohibitum per principalem reuerentiam. Nam reuerentia paternitatis, & magisterij solum Christo cōuenit principaliter: alijs autem non nisi participatiue. Tertio, vt intelligatur esse prohibitum per ambitionis excellentiam. ambitionem enim prohibuit Christus non actum magisterij, nec quemlibet appetitum interdixit: sed inordinatum, & immoderatum, vt glossa ibi dicit.

AD secundum est dicendum, quod Religiosi non tenentur ad humilitatē magis, quàm alij: nisi quātum cadit sub voto obedientiæ. nec interdicitur eis honor, qui debetur spiritualibus bonis, sed solum ille, qui consistit in rebus mundanis, aliàs cum honor debeatur Sacerdotio, & Prælaturæ, nec ad Sacerdotium, nec ad Prælaturam assumi possent. Non prohibetur ergo honor magistralis cathedræ, sed ambitio.

AD tertium est dicendū, quòd illud decretum non intelligitur de his, quæ pertinēt ad substantiam Religionis. Potest enim quis tria vota seruare, in quibus consistit Religionis perfectio, & Ecclesiastico officio, vel scholastico seruire. Intelligitur ergo quantum ad aliquas obseruantias Regulares: à quibus non est inconueniens, quod Religiosi Magistri abstineant, vt vtilitati communi vacent docendo. Sicut patet de illis, qui ad Prælationis officium assumuntur, potissimè cum in claustris proprijs existentes quandoque in talibus dispensationem accipiāt propter aliquam causam rationabilem.

ARTICVLVS III.

VTRVM RELIGIOSI CVM perfectionis statu possint esse de numero, & Collegio studentium seculariū.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Religiosi cum perfectionis statu nō possint esse de numero, & Collegio studentium secularium. Dispar .n. professio non debet esse in vno officio: Sed Religiosi, & seculares sunt disparis professionis. Ergo in Scholastico officio non debent ad inuicem sociari.

2 Præterea: Omnes de Collegio tenentur seruare statuta in illo Collegio ordinata. Sed iuramenta & alia statuta, quæ in Scholastico Collegio ordinantur, Religiosi seruare non possunt, cum superiorem habeant. Non debent ergo esse de Collegio, & numero ipsorum.

3 Præterea: Honores, & vtilitates non debent distribui, nisi inter illos, qui sustinent onera, & grauamina. Sed Religiosi non sustinent onera Collegij studentium: cum non soluant collectam, & alia, quæ sunt necessaria. Non debent ergo in numero studentium aggregari.

IN CONTRARIVM est. quia sacra Scriptura est de his, quæ sunt fidei: sed fides vna est, sicut vnum baptisma: ad Ephe. 4. Sicut ergo Religiosi non excluduntur à Collegio fidelium in perceptione baptismi: sic nec excludi debent à perceptione sacræ Scripturæ.

RESOLVTIO.

Religiosi cum statu perfectionis, de numero, & Collegio studentium secularium esse possunt, cum in studio docendi, aut discendi sacram Scripturam sociari queant, nec ab ea excludi.

RESPONDEO, dicendum, quòd aliqui conati sunt Religiosos à Collegio secularium studentium excludere dicentes, nulla auctoritate studentes compelli posse, vt Religiosos ad eorum societatem admittant, non quidem auctoritate humana: quia secundum iuris ciuilis ordinem nullus ad societatem debet compelli, nisi societas voluntate firmetur, nec auctoritate Ecclesiæ. Ecclesiæ namque auctoritas non se extendit, nisi ad ea, quæ ad cathedram pertinent. Vnde dicebat Apostolus 2. Corin. 10: Non autem in immensum gloriabimur, sed secundum mensuram Regulæ, quam mensus est nobis Deus. Ad cathedram autem (vt dicūt) non pertinet ordinare de studētium societate, sed solum de collatione beneficiorum, & administratione Sacramentorum, & illorum, quæ non excedunt mensuram Apostolicę Regulæ: istud autem dictum hæresim sapit, & quantum ad præsens derogat:

Primo fraternæ charitati. Super illo enim verbo ad Rom. 12. Multi vnum corpus sumus in Christo: singuli autem alter alterius membra. Dicit glossa, quod ideo in Ecclesia sunt diuersa membra, & diuersa dona habentia: vt Ecclesia nullo indigeat, sed quodlibet membrum subseruiat alteri, & sit adinuicē mutua dilectio & subseruiendi materia ex administratione donorum. Secundò derogat Ecclesiasticæ vnitati. Ecclesia nāque est vna vnitate fidei, in qua, vt dicit Apostolus Gala. 3. Non discernitur Iudæus, neque Græcus: non seruus, neque liber: non masculus, neque fœmina. omnes enim vnum sunt in Christo Iesu. Tertio derogat doctrinæ vniuersalitati. si enim doctrina Philosophica est vniuersalis: quia ex iuuamento prioris ad sequentē suum incrementum suscepit, vt scribitur 2. Metaph. Multo magis sacra Scriptura vniuersalis est, in qua vnus recipit emolumentum ex societate alterius. Iuxta illud Ecclesiastes 4. Melius est esse duo simul, quàm vnum. habent enim emolumentum societatis suæ: quia si vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Quarto derogat Apo-

Apoſtolicæ auctoritati. Scribitur enim 1. Petri 4. Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam in alterutrum illam adminiſtrantes, ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei: ſuper quo verbo dicit gloſſa, quòd quodlibet donum Spiritus ſancti neceſſarium eſt ad ſeruiendum alijs, tam in ſæcularibus, quàm in ſpiritualibus. Quinto, derogat Reipublicæ vtilitati: quia ſtudium ſcientiæ maximè vtilitati Reipublicæ deſeruit. Dicit enim gloſſa ſuper illo verbo 1. Petri 4. Si quis loquitur quaſi ſermones Dei, quòd ſi quis habet ſcientiam loquendi, non ſibi, ſed Deo tribuat, timeat tamen ne præter voluntatem Dei, vel præter veritatem ſanctarum Scripturarum, vel præter vtilitatem fratrum doceat: & ne, quod docendum eſt, taceat: Nec eſt verum, quod dicunt, Studentes ſæculares compelli nõ poſſe, vt recipiant Religioſos in eorum ſocietate. Eſt enim duplex ſocietas: publica, & priuata. Publica quidem ſocietas dicitur, ſecundum quam homines ſibi inuicem communicant in vna ciuitate, & in vno Regno, in ſtudio, & in negotijs publicis, quæ ad rei communis vtilitatem pertinẽt. Priuata verò, ſecundum quam duo, vel tres in ſocietate coniunguntur ad exercẽdum aliquod priuatum negotium: & quælibet iſtarum ſocietatũ poſſet diſtingui per obligationem perpetuam, & temporalem. quàmuis enim priuata ſocietas particulari voluntate hominum firmetur: publica tamen ſocietas ſicut Principis, & Superioris conſenſu firmatur, ſic ciues compelli poſſunt, vt aliquem in eorum ſocietate recipiant. Quòd verò dicunt ſtudium non pertinere ad illa, quæ ſpectant ad cathedram, manifeſtè eſt falſum. Illius namque eſt generale ſtudium ordinare cuius eſt de tota Eccleſia, & de tota Republica curam habere: quod ad Summum Pontificem ſuperius probatum eſt pertinere. qui ſicut poteſt cuiuslibet Eccleſiæ Collegium compellere, vt aliquem recipiat in Fratrem, & in Canonicum: ſic põt omnes ſæculares, & Relioſos compellere, vt ſe in ſtudio ad inuicem debeant ſociare.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicẽdum, quòd homines diſparis profeſſionis non ſociantur in illis, in quibus diuerſificantur, ſed in illis, in quibus ad inuicem vniuntur. Separantur autem Religioſi à ſæcularibus in ſæcularibus negotijs, quæ ſunt Religioſis prohibita. in ſtudio autem docendi, vel diſcendi ſociari poſſunt: quia hoc eſt commune omnibus quãtum ad dilectionem, & fidem, in quibus omnes de corpore myſtico Eccleſiæ communicant.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd ſicut ſtudium ad vtilitatem Reipublicæ pertinet, ſic ſtatuta in Collegio ſtudentium facta talia debent eſſe, quæ omnibus de Collegio conuenire poſſunt.

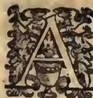
Ad tertium eſt dicendum, quòd iuramenta, & collectæ per Religioſos de ſuorum ſuperiorum licentia obſeruari poſſunt: in illis dumtaxat, quæ faciunt ad miniſtrorum ſtudij prouiſionem, & ipſius ſtudij promotionem.

A

ARTICVLVS IIII.

Vtrum plures Magiſtros eſſe in vno Collegio Religionis deroget eorũ perfectionis ſtatui.

Videantur notata in cap. Super Specula. extra ne cleric. vel Monac. in cap. Super Specula, de Magiſt. & in c. Super Specula. de Priuileg.

Ad quartum ſic proceditur. Videtur enim, quòd plures Magiſtros eſſe in vno Collegio Religionis deroget eorum perfectionis ſtatui. Super illo enim verbo Iaco. 3. Nolite plures Magiſtri fieri fratres mei. Dicit gloſſa: Quãtumcũque diſcreti, & in Scripturis docti, vel in pluribus Eccleſijs, vel plures in vna Eccleſia ne velitis eſſe Magiſtri.

B

2 Præterea: Hierony. dicit, quòd in apibus vnus eſt Princeps, & grues vnum ſequuntur ordinem: in naui ſimiliter vnus eſt gubernator. Multo ergo magis in vno Collegio non debet eſſe, niſi vnus Magiſter. Ad Ruſticũ Monachum Epiſt. 4.

3 Præterea: Confuſio vitanda eſt in doctrina ſacra. Sed ſi plures Magiſtri eſſent in vno Collegio, eſſet quædam confuſio, & docentium, & ſtudentium, & à Magiſtris ſæcularibus ſubtraherentur auditores.

In Contrarium eſt. quia maioris difficultatis, & vtilitatis eſt ſacra Scriptura, quàm ſcientia humana: ſed in uno ſæcularium Collegio poſſunt eſſe plures Magiſtri in humana ſciẽtia. Ergo in vno Religionis Collegio poſſunt eſſe Magiſtri in doctrina ſacra.

C

Resolvtio.

Sacra Scriptura ex numero Magiſtrorum contemptibilis fieri non poteſt, modo non adſit inſufficientia, quæ ipſi maximopere derogat.

Respondeo, dicendũ, quòd multi dixerunt, numerum Magiſtrorum ad determinatum numerum eſſe redigendũ, ita vt in vno Religionis Collegio plures ad Magiſterium aſſumi nõ poſſent, ne ſacra Scriptura in contemptũ habeatur. Sed iſtud manifeſtè impediret ſtudij profectum. Si enim Magiſterium ſubtraheretur à Religioſo, vel quocunque alio, quod eſt ſtudentis præmium, non conaretur ſtudere, & in ipſa ſacra Scriptura proficere. Eſſet ſimiliter tale ſtatutum in detrimentum iuſtitiæ. Si enim Religioſus ſic proficit in ſtudio, vt ſit dignus Magiſterio, & ex hoc ipſo, quòd Religioſus à Magiſterio repellatur, pro bono infertur malum, & ſine culpa pœna: quod eſt iniuſtum, & iniquum. Dicendum eſt ergo, tam Religioſos, quàm ſeculares ad Magiſteriũ poſſe aſſumi habentes ſufficientiam: quia non ex Magiſtrorum ſufficientia ſacra Scriptura venit in contemptum, ſed magis ex ipſorum inſufficientia. Quod, quantum ad præſens, tripliciter probatur.

D

 Primo,

In prologo cap. 1. Primo, ex parte Dei, à quo ipsa sacra Scriptura infunditur, à quo, vt dicitur 1. Metaphy. Relegata est omnis inuidia. Vnde sicut Deus omnibus sacrã Scripturam liberaliter communicat: sic officiũ docendi ipsam, supposita sufficientia, omnibus est liberaliter communicandum. Iuxta illud Sap. 7. Quam sine fictione didici, & sine inuidia communico, & honestatem illius non abscondo. Secundo, ex parte Ecclesiæ, quæ per ipsam instruitur. Multum enim proficit Ecclesia ex pluralitate Magistrorũ. Nec mirum. scribitur enim Sap. 6. Quòd multitudo sapientum sanitas est orbis terrarum. Cuius zelo accensus ille sanctus Moyses dixit Num. xj. Quis tribuat, vt omnis populus prophetet, & det eis Deus spiritum suum. Super quo verbo dicit glossa, quòd Prophetare omnes, voluit, qui bonum quod habuit non inuidit. Et sic fidelis prædicator optat, si fieri valeat, vt veritatem, quam solus loqui non sufficit, ora cunctorum sonent. Tertio, ex parte Doctoris, per quẽ sacra Scriptura administratur. non enim omnes Magistri sunt apti eodem modo docere. Sed aliqui verbo, aliqui scripto, aliqui vno modo, & aliqui alio: & aliquod reuelatur vni, quod non reuelatur alteri. Ex quorum modorum diuersitate docendi magna vtilitas prouenit Ecclesiæ.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ illa auctoritas non magis facit contra Religiosos, quàm cõtra seculares. Per illam tamen auctoritatem non interdicitur secularibus, vel Religiosis Magistrorum pluralitas, sed contrarietas. Plures enim Magistri dicuntur, qui contraria docent, & plures vnum sunt inquantum vnam veritatem annunciant, vt Aug. dicit. Vel pluralitas Magisterij prohibetur secundũ, ꝙ Magisterium conuenit Prælatis Ecclesiarum: quia plures Prælati in vna Ecclesia esse non possunt, non autem secundum, quòd conuenit Magistris doctrinalium cathedrarum.

AD secundum est dicendum, quòd plures Magistri, qui sunt in vno Collegio, non præsunt illi Collegio, sicut Princeps in apibus, vel Rector in naui: sed quilibet præest in schola sua: & planum est, ꝙ in vna schola plures Magistri esse non debent.

AD tertium est dicendum, ꝙ non subtrahũtur studentes à Magistris per multitudinem Magistrorum: quia non omnes actu docent, possunt etiam ad alia studia transmitti, & aliqui in vno tempore, & aliqui in alio eisdem in Collegijs deseruire.

E

ARTICVLVS V.

VTRVM RELIGIOSI MENDICANTES possint cum perfectionis statu esse testamentorũ executores.

Vide textum, & Doctores in cap. Religiosus, de testam. lib. 6.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Religiosi Mendicantes non possint cũ perfectionis statu esse testamentorũ executores. Perfectorum namque est rem suam in iudicio non repetere. Iuxta illud 1. Corin. 6. Iam quidem omnino delictum est in nobis, ꝙ iudicia habetis inter vos. Quare non magis fraudem patimini. Multo ergo fortius est perfectorum rem alterius in iudicio non repetere. Sed executores testamentorum coguntur relicta Testatorum in iudicio repetere. Ergo Religiosi Mendicantes cum eorum perfectionis statu hoc agere non possunt.

2 Præterea: Ad executionem operis requiritur voluntas: Sed Religiosi proprium velle, & nolle non habent, cum sint sub alterius potestate. Ergo non possunt executores esse in testamento alicuius.

3 Præterea: Religiosi in perfectionis statu existentes periculis animarum se non debent exponere. Sed contingit quãdoque plures executores ab aliquo Testatore relinqui, ex quorum discordia, vel loci distantia contingit voluntatem Testatoris impediri, & sic conscientiam executoris grauari, cum Greg. dicat, ꝙ vltima voluntas defuncti seruanda sit. Lib. 3. Epist. 9.

4 Præterea: Scribitur extra de testam. cap. Tua. Quòd si quis recipit executionem testamenti alicuius, piam Testatoris voluntatem tenetur exequi, & ad eius executionem est per Episcopum compellendus. Sed Religiosi Mendicantes cum sint exempti, per Episcopum compelli non possunt.

5 Præterea: Fratres Minores inter Religiosos Mẽdicantes computantur. Sed de eis scribitur extra in declaratione clemen. eorum regulæ, considerata eorum paruitate status, debent scire eis esse interdictũ, ꝙ executionibus, & dispensationibus se exponant, cum hæc sæpius absque litigio, & contractione, vel administratione pecuniæ nequeant expediri.

IN CONTRARIVM est. quia executio voluntatis Testatoris inter pias causas computatur. Sed pias causas exequi magis pertinet ad Religiosos in perfectionis statu existentes, quàm ad alios.

RESOLVTIO.

Religiosi Mendicantes testamentorum executores esse possunt permanentes in statu perfectionis, cum executio huiusmodi inter præcipua charitatis opera ponatur.

Re-

RESPONDEO, dicendum, quòd Religiosi Mendicantes excludendi non sunt ab operibus charitatis, quin immo cum ipsa charitas sit omnis perfectionis status finis, & complementum, ad illos potissime conuenit opera charitatis exercere, qui ex voto ad opera perfectionis, & supererogationis sunt astricti. Planum est autem, quod exequi pias voluntates defunctorum, quibus eorum animæ iuuentur, inter opera charitatis maxime continetur. Quod ex tribus patet. Primo quidem ex dicto August. in libro de octo quæstionibus ad Dulcitium vbi ait: Negandum non est, defunctorum animas pietate suorum viuentium releuari, cum pro illis sacrificium Mediatoris, & Eleemosynæ offeruntur. Secundo, quia nullus debet excommunicari, nisi pro transgressione, & contemptu operum charitatis. Sed scribitur 13. quæst. 2. cap. Qui oblationes. Quòd qui oblata Ecclesiæ, vel Clericis, aut testamento relicta retinere præsumpserint, excommunicari debent. Tertiò, quia omnia illa, quibus animæ defunctorum à penis releuantur, ex charitate proueniunt vel facientiū, vel illorum, pro quibus fiunt. Cum igitur animæ defunctorum quatuor modis à pœnis soluantur, vt scribitur 13. q. 2. cap. Animæ. aut oblationibus Sacerdotum, aut precibus Sanctorum, aut Eleemosynis charorum, aut ieiunio cognatorum, talia absque executione voluntatum Testatorum impleri non possent.

q. 2. Tom 4.

Ad Argumenta:

AD PRIMUM ergo est dicendum, quòd perfectis, & imperfectis licet rem suam, & fidei suæ cōmissam repetere in iudicio. Quod tripliciter patet. Primo quidem, vt mali refrenentur. Secundo, vt infirmi consolentur, quibus data sunt temporalia ad consolationem. Tertio, vt necessitas repetentis suppleatur. Quarto, vt occasio peccandi tollatur. Quinto, vt pax, & vnitas Ecclesiæ seruetur. Sexto, vt iustitia vnicuique tribuatur: peccatum tamen potest esse perfectis in modo repetendi, vt si petatur cum lite, vel ex carnalitate, seu ex cupiditate, vel ex immoderato rei temporalis amore: sicut petere ex charitatis feruore ad subueniendum suæ, vel aliorum viuorum, vel defunctorum necessitatibus cedit eis ad meritum.

AD secundum est dicendum, quòd sicut scribitur extra de testam. & vltima voluntate † Religiosus ab aliquo executor in sua vltima voluntate deputatus huiusmodi officium suscipere, vel exequi non potest cum velle, & nolle non habeat, nisi à superiori suo licentia petita, & obtenta. Ex quo dicto soluitur argumentum, quia ex superioris licentia Religiosi possunt talem executionem suscipere.

† c. Religiosus de test. in 6 lib. 3. Tit. xi.

AD tertium est dicendum, quòd illi periculo prouisum est in eadem decre. superius allegata. Vbi dicitur, quòd cum plures executores fuerint ab aliquo Testatore deputati, vno mortuo vel in remotis existente, aut exequi forte nolente, ne voluntas Testatoris impediri, vel nimium differri contingat: poterit alius officium executionis iniunctæ libere ad implere: nisi Testator aliud in testamento expresserit: tunc enim si defectus contingat, non est periculum executoris, sed Testatoris.

AD quartum est dicendum, quòd ex quo Religiosi suscipiunt de licentia suorum Prælatorum executionis officium, & voluntatis. Per eos compelli debent, qui in hac parte gerunt vicem Episcoporum. Vel dicendum, quòd non solum compelli per Episcopos possunt: immo locorum Ordinarijs de omnibus tenentur reddere rationem. & si in aliquo reperierint eos deliquisse, in aliorum exempla pœna debita debent eos punire, priuilegio quocumque non obstante, vt patet extra de testam. in constitutione, Clericorum.

AD quintum est dicendum, quòd executio testamentorum non interdicitur in illa declaratione Fratribus minoribus ratione mendicationis, vel status perfectionis, vt talis executio repugnet Mendicantibus, & existentibus in perfectionis statu: sic enim intelligeretur esse interdicta Episcopis: quos constat in perfectionis statu esse. Interdicitur ergo eis ratione regulæ, professionis, & interpretationis Papæ, quam ipsi tenentur obseruare. Si enim Christi fideles obligantur ad tenendam interpretationē, quam Papa facit in Scriptura sacra, multo fortius professores cuiuscumque regulæ tenentur seruare interpretationem, quam sedes Apostolica facit in regula quacumque illis data. Notandum

ARTICVLVS VI.

VTRVM RELIGIOSI MENDIcantes cum perfectionis statu possint esse Regum, & Reginarum Confessores.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, quòd Religiosi Mendicantes cum perfectionis statu non possint esse Regum, & Reginarū Confessores. Tales namque debent esse Confessores Regum, & Reginarum, qui inducant eos ad Ecclesiæ subiectionem, non rebellionem. Sed Religiosi mendicantes Confessores Regum, & Principum mundi quandoque magis inducunt eos ad rebellionem, quàm ad subiectionem Ecclesiæ: habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, vt dicit Apo. 2. Tim. 3.

2 Præterea: Periculum est Ecclesiæ eius præcepta, & interdicta per Reges, & Principes mundi nō seruari, sed Religiosi Mendicantes quandoque, non obstāte Ecclesię interdicto, & prohibitione ipsius, Regibus, & illis, quorū sunt Confessores, sacramēta administrant non sine detrimento eorum salutis, quos docet vitare Apostolus Colo. 2. dicens: Nemo vos seducat in humilitate, & Religione Angelorum am

bulans frustra inflatus sensu carnis suæ, & non retinens caput, ex quo totum corpus constructum crescit in augmentum Dei.

3 Præterea: Religiosi mendicantes non possunt esse Regum, & Principum Confessores absque auctoritate sedis Apostolicæ. Sed ipsi quandoque ingerunt se, vt absque omni auctoritate ad hoc assumãtur, confitentes se nosse Deum, & zelo animarũ hoc facere, factis autem negant, vt dicit Apostolus de eis ad Titum 1.

IN CONTRARIVM est. quia Religiosi Mẽdicantes possunt esse Confessores aliorum auctoritate Ecclesiæ. Ergo multo fortius Regum, & Principum mundi.

RESOLVTIO.

Religiosi Mendicantes Regũ, Reginarũ, & Principũ Confessores esse possunt, quantũ ad scientiã profunditatẽ, vitã sanctitatem, & quantũ ad operũ pietatem: nec tamen à statu perfectionis recedunt.

RESPONDEO, dicendum, q; Reges, & mundi Principes magis, quàm alij communiter maiorem sufficientiam, & idoneitatem requirunt in eorum Confessoribus specialiter, quantum ad tria. Primo quantum ad scientiæ profunditatẽ. Si enim quilibet secundum Aug. 3. libro de vera & falsa pœnitentia talem tenetur eligere Confessorem, cui vult peccata sua confiteri, qui sciat ligare, & soluere: ne cũ negligens circa se extiterit, negligatur ab illo, qui misericorditer monet, ne ipse, & ille ambo in foueam cadant. Multo fortius Reges, & Principes mundi propter ardua negotia occurrentia Confessores sic scientia illustratos debent eligere. qui super huiusmodi arduis, & difficilibus negotijs sciãt saluti animarum consulere. Secundo, quantũ ad vitæ sanctitatem. In magna autem domo regia, in qua non solum sunt vasa aurea, & argentea, sed lignea, & fictilia: expedit tales esse illos, quibus Regum colla submittuntur, vt luceant inter omnes per sanctitatis exemplum, sicut luminaria in mundo, verbum vitæ continentes, vt dicit Apostolus Philippen. 2. Tertio, quantum ad operum pietatem. tales enim conuenit esse Confessores Regum, & Reginarum, quibus opera pietatis possint committi: & ipsi exercitati in eis fideliter exequantur, dicente Apostolo 2. Thi. 2. Hæc commẽda fidelibus hominibus, qui idonei sint alios docere. Ad ista autem tria maiorem idoneitatem, & sufficiẽtiam Religiosi communiter videntur habere, quàm alij. Communiter enim sacra Scriptura, per quam saluti animarum consulitur, sunt magis illustrati. In sanctitatis vero exemplo, & vitæ moribus communiter sunt magis modificati. Ad exequenda vero opera pietatis, quæ Reges, & mundi Principes suis Cõfessoribus frequenter committunt, sunt exercitati.

Cap. 10. Tomo 4.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q; sicut dicit Greg. Et ponitur xi. q. 3. cap. Inter verba laudantium. Inter verba laudantium, & vituperantium ad mentem semper recurrendum est, & si in ea non inuenitur bonũ, qđ de nobis dicitur, magnã tristitiã generare debet: & rursum si in ea non inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam prosilire. Non debemus ergo credere, Religiosos tales esse, vt Reges, & mundi Principes, quorum Cõfessores existunt, inducant ad rebellionem Ecclesiæ, vel aliquorum malorum perpetrationem. Dato tamen, q; aliqui essent, tales nullum præiudicium alijs bonis ex hoc debet aggenerari. non enim vt dicit Aug. in Epi. 137. ad plebem Hypponensem, Ecclesia propter amurcam, qua oculi offenduntur, debet torcularia detestari, ex quibus Dominicæ apothecæ fructu olei luminosioris implentur. sed sicut ipsa tristatur de aliquibus Religiosorũ purgamentis, ita debet consolari, & lætari de pluribus eorum ornamentis. Auctoritas autem illa inducta ad propositum non est, quia non loquitur de Religiosis, sed de hereticis. Tomo 2.

AD secundum est dicendum, q; minimæ leuitatis esse ostenditur, si quis mala grauia credere studeat, quæ probari non possunt, vt Greg. dicit. Non est ergo credendum, Religiosos tales esse, vt contra prohibitionem Ecclesiæ aliquibus sacramenta administrent. Si tamen aliqui tales essent, corrigendi sunt per Ecclesiam, & loco eorum alij boni subrogandi. non enim minus sunt sub correctione Ecclesiæ Religiosi, quàm Clerici seculares. Nusquam tamen Ecclesia in Religiosis, vel in alijs poterit reperire purum oleum sine amurca, vel purum triticum sine palea.

AD tertium est dicendum, quòd Rex de iure communi si habet domicilium propriũ in aliqua ciuitate Episcopo illius ciuitatis debet confiteri. nec potest Confessorem eligere vel aliquem pro libito in Confessorem recipere, nisi super hoc habeat priuilegium speciale.

ARTICVLVS VII.

VTRVM RELIGIOSI MENDIcantes cum perfectionis statu possint esse seculariũ Principum officiales.

Cui debeant Principes seculares confiteri, latè docet Hostiensis in summa tit. de pœnit. & remission. §. Cui cõfitendum, vers. cui imperator, cum aliquot sequent.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quòd Religiosi Mẽdicantes cum perfectionis statu nõ possint esse secularium Principum officiales. Non est enim magis pium officiũ, quàm Procuratorem viduarum, vel pupillorum. Sed tale officium interdicitur Episcopo 88. di. cap. Episcopus. Ergo multo magis intelligitur esse interdictum Religiosis.

2 Præterea: Suscipere tuitionẽ testamentorum, & terminationem causarum est officium maxime pietatis

tatis. ſed talia ſimiliter interdicuntur Epiſcopis diſt. ſupradicta. Ergo eodem modo, & multo magis interdicuntur Religioſis.

3 Præterea: Hier. ſuper illo verbo: Ecce qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt; dicit: Ex verbo Chriſti oſtenditur, rigidam vitã Prędicatorũ, & perfectorum hominum vitare debere aulas Regum, & mollium hominum Palatia declinare. Epiſt. 122.

IN CONTRARIVM eſt. quia (vt dicit Aug. ad Victorianum presbyterum) Quantalibet iuſtitia Deo ſeruiamus, quantamlibet Domino obedientiam exhibeamus: meliores eſſe non poſſumus illis trib⁹ viris, qui pro conſeruanda Dei lege in caminum ignis ardentis proiecti ſunt, & tamen de eis ſcribitur Danie. 2. quòd conſtituti ſunt Principes ſuper omnia opera, & ſuper omnes Prouincias Babylonis. Epiſt. 122. Tomo 2.

RESOLVTIO.

Officia pietatis in Regia Curia cum perfectionis ſtatu à Religioſis exerceri poſſunt. quia ſtatui perfectionis, & operi non aduerſantur. Quæ item non ſtatui perfectionis, ſed perfectionis operi repugnant, vt ſunt opera poteſtatis, & iuſtitię, etiã exerceri poſſunt. Quæ autem ſtatui perfectionis, & perfectionis operi aduerſantur, vt ſunt cupiditatis, & curioſitatis à Religioſis nullo pacto exerceri poſſunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd in Regia curia quædam ſunt officia pietatis, vt eſſe eleemoſynarium, & præeſſe ſpiritualibus officijs in his, quæ ad cultum Dei ſpectant. Quædam vero ſunt poteſtatis, iuſtitiæ, & æquitatis, vt eſſe Cancellarium, & Conſiliarium, & piarum cauſarum auditorem, & determinatorem. Quædam autem ſunt cupiditatis, & curioſitatis, vt eſſe iudicem, & aduocatum vel negotiatorem, vel rerum ſecularium prouiſorem. Prima ergo officia nec repugnant perfectionis ſtatui, nec perfectionis operi. Vnde licite Religioſis committi poſſunt. alia vero non repugnant perfectionis ſtatui. alias Moyſes non fuiſſet in perfectionis ſtatu, qui ſedebat à mane vſque ad veſperam ad diſcuſſionem cauſarum, quas determinabat in populo, vt ſcribitur Exodi 18. repugnant tamen perfectionis operi, quia nimis diſtrahitur mens à contemplationis actu inſiſtendo quæſtionibus hominũ diſſoluendis, vel diſcutiẽdis in tm̃. vt Aug. dicit In de opere Monach. ꝙ potius voluiſſet laborare manibus, quàm tumultuoſas quæſtiones hominum ſæpe audire. Ideo talia cum perfectionis ſtatu Religioſi interdum exercere poſſunt propter charitatem proximorum, quantumcũque aliquando in quiete contemplationis ipſorum aliquod detrimentũ patiãtur. Sed alia officia, quia repugnant perfectionis ſtatui, & repugnant perfectionis operi, Religioſi nec coacti ſuſcipere debent. Tomo 3. cap. 29.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicẽdum, ꝙ procuratio, vel gubernatio viduarum non interdicitur Epiſcopo ſimpliciter, ſed ſolum, quòd immediate nullã

A rei familiaris curam ad ſe debeat reuocare. quatenus ſolum lectioni, & orationi, & verbo prædicationis tantummodo ipſe vacare poſſit. Gubernationem autem viduarum pupillorum, & peregrinorum per Archipresbyterum, vel Archidiaconum, vel per œconomum admiſtrare debet, vt in eodem decreto ſubditur.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd tuitio teſtamentorum, & determinatio cauſarum non interdicuntur Epiſcopo, cum præponuntur coram eo, quantum ad improbationem, vel reprobationem ſecundum æquitatis iuſtitiam; ſed ſolum, quòd in talibus non debet ſuſcipere officium aduocati, nec patrocinium pręſtare pro aliqua parte tamquam aduocatus cum ipſe in proprijs, & in Eccleſiaſticis cauſis aduo-

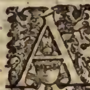
B catum habere debeat, vt ſcribitur 5. q. 3. c. quia.

AD tertiũ eſt dicendũ, ꝙ molliũ hominũ palatia vitanda ſunt à Religioſis, ne ipſa frequentẽt cauſa cupiditatis, & curioſitatis. ſed cauſa iuſtitiæ, æquitatis, & fraternæ charitatis, non repugnat illis, qui ſunt in perfectionis ſtatu Regum palatia frequentare. Erat enim Daniel in perfectionis ſtatu, & tamen poſtulauit à Rege, vt conſtitueret ſocios ſuos ſuper opera prouinciæ Babylonis. Ipſe vero elegit in foribus palatij Regis ſtare, vt ſcribitur Danie. 2.

ARTICVLVS VIII.

C *VTRVM RELIGIOSI MENdicantes cum perfectionis ſtatu poſſint de negotijs ſecularibus ſe intromittere.*

Videantur notata in cap. 1. & in c. ſecundum inſtitutũ. Extra ne Cler. vel Monac. adde B. Thom. 2. 2. q. 188. art. 2.

AD octauum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Religioſi Mẽdicãtes cũ perfectionis ſtatu nõ poſſint de negotijs ſecularibus ſe intromittere. Super illo enim verbo Tren. 4. Lapides ſanctuarij diſperſi ſunt; dicit glo. quòd

D plangũtur Monachi, & Religioſi implicati temporalibus negotijs. quia non eſt actio ſecularis vitæ, quam hodie non adminiſtrent Religioſi, & miniſtri altaris.

2 Præterea: Hierony. dicit, & ponitur 88. di. Negotiatorem Clericum ex inope diuitem, & ex ignobili Glorioſum quaſi quandam peſtem fuge. Magis ergo talis peſtis fugienda eſt in Religioſis. cap. Negotiatorem.

3 Præterea: Quod interdicitur vniuerſaliter Clericis, intelligitur eſſe multo magis interdictum Religioſis. Sed de Clericis ſcribitur 88. di. †Decreuit ſancta ſynodus nullum deinceps Clericum aut poſſeſſiones conducere, aut negotijs ſecularibus ſe inmiſcere. † cap. Decreuit.

IN CONTRARIVM eſt. quia ſtatus perfectio

ctio Religiosorum consistit in charitate. Sed charitas est onera proximorum portare Gal. 6. Alter alterius onera portate.

RESOLVTIO.

Negocia secularia nō secularium personarum, sed Religiosarum; & negocia non secularia, sed secularibus administranda; Itemq; negocia non secularia, nec secularium personarum à Religiosis cum perfectionis statu tractari possunt: sed secularia, & secularium personarum nullo modo sunt ab ijsdem tractanda.

RESPONDEO, dicendum, quòd distinguendum est ex parte negociorum, & ex parte Religiosorum.

Ex parte quidem negociorum possumus dicere, quòd quædam sunt negocia secularia, sed non secularium personarum. Quædam vero secularium personarum, sed non secularia. Quædam autem secularia, & secularium personarum. Sed quædā nec secularia, nec secularium personarum. Prima ergo negotia secularia non prohibentur Religiosi tractare. licet enim Religiosis habentibus possessiones in communi, vineas, domos, & alias res seculares tractare, quæ secularia sunt, eo, quòd sunt de rebus seculi, non tamen sunt secularium personarum, sed Religiosarum. Eodem modo Religiosis Mendicantibus licet prædicta negotia secularia administrare in subsidium uiduarum, pupillorum, & aliarum personarū Religiosarum. Negocia vero non secularia, personis tamen secularibus ministrare proprium officium est Religiosorum, non quidem auctoritate propria, sed auctoritate sedis Apostolice. Tractare autē negocia secularia, & personarum secularium Religiosis, & uniuersaliter Clericis prohibetur. Sed negocia nec secularia, nec personarum secularium conuenit Religiosis tractare, ex proprio ipsorum perfectionis statu.

Ex parte autem Religiosorum distinguēdum est. quia aut immiscēt se secularibus negocijs causa cupiditatis, vel adipiscendæ dignitatis, vel lasciuitatis, vt excutiant collum ab obedientia suorum Prælatorum: & quolibet istorum modorum grauissime peccant, & agunt directe contra tria principalia vota, per quorum obligationem ipsi positi sunt in perfectionis statu.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̄ sicut dicit August. in Epist. ad Sebastianum: Pecunijs, & negocijs aliorum tribulari, non implicari: mærere, nō habere: dolore contrahi, non auctoritate attrahi, est persecutio, quā patiūtur omnes, qui volūt in Christo pie viuere. & est pia tristitia, & si dici potest, beata miseria. Perfectio ergo Religiosorum in hoc consistit, vt int' de peccatis, & negocijs seculariū prosperis, vel aduersis sint gaudentes, vel compatientes per charitatem Rom. 12. Gaudete cum gaudentibus, flete cū flentibus, idipsum inuicem sentientes, exterius tamen sint immunes non implicati in eis per mundi cupiditatem. (Epist. 145. Tomo 2.)

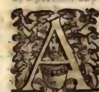
AD secundum est dicendū, quòd negociatorem ibi Hiero. accipit pro mercatore, quem non licet exercere Clericis, & Religiosis. Nam, vt ibi subditur ex auctoritate August. Fornicari hominibus semper nō licet: negociari vero, aliquando non licet. ante enim, quàm quis sit Ecclesiasticus, licet ei negociari. facto vero iam Religioso, vel Clerico, non licet.

AD tertium est dicendum, quòd in illa prohibitione facta Clericis duo excipiuntur. nō enim debēt se negocijs secularibus immiscere, nisi propter curam, aut pupillorum, aut orphanorū, & viduarum: aut si forte Episcopus ciuitatis Ecclesiasticarum rerum solicitudinem eis habere præcipiat.

ARTICVLVS IX.

VTRVM RELIGIOSI CVM perfectionis statu possint largiores eleemosynas recipere, quàm alij Mendicantes.

B. Thomas 2. 2. q. 187. art. 4.

AD nonum sic proceditur. Videtur enim, quòd Religiosi cum perfectionis statu, non possint largiores eleemosynas recipere, quàm alij Mendicantes. Quanto enim maior impossibilitas retribuendi consideratur in illis, quibus eleemosyna fit; tanto maior retributio æterna recipitur, iuxta illud Lucæ 14. Cum facis conuiuiū, uoca pauperes, debiles, claudos, & cæcos, qui non habent, vnde tibi retribuant. retribuetur autem tibi in resurrectione iustorum. Quanto ergo magis sunt indigentes, tanto eis largiores eleemosinæ sunt conferendæ.

2 Præterea: Dare eleemosynam est actus misericordiæ. Ergo illis solum sunt eleemosinæ dandæ, qui sunt miserabiles. sed illi, qui voluntariè mendicitati se exponunt, sicut Religiosi mendicantes, non sunt miserabiles. sed solum illi, qui inuoluntarie paupertatem incidunt propter casus fortuitos, sine eorum culpa. Talibus ergo miserabilibus eleemosynæ sunt dandæ.

3 Præterea: Ambros. dicit in lib. de offic. quòd considerāda est in largiendo eleemosynam debilitas, & verecundia, vel senectus illius, cui datur. tales enim senes, verecundi, & debiles nequeunt sibi victum quærere. Lib. 1. c. 30.

IN CONTRARIVM est. quia illis largiores eleemosynæ sunt tribuendæ, quorū Procuratores Apost. fuerūt. Sed pauperū relinquentiū omnia propter Christū, quorū personas representant Religiosi mēdicantes, Apostoli fuerūt procuratores, sicut patet

2. Cor.

1. Corint. 9. Et Gal. 2. Tantum vt pauperum memores eſſemus, quod etiam ſolicitus fui hoc ipſum facere. A

RESOLVTIO.

Religioſi cum perfectionis ſtatu largiores eleemoſinas, quàm alij communiter Mendicantes recipere poſſunt: quia ſunt indigentes, cultui diuino inſiſtunt, Euangelium nunciant, eis communiter melius vtuntur, magisq́; de eis recompenſant. Id autem, debito moderamine conſiderato, intelligi debet.

RESPONDEO, dicendum, quàm multæ cauſæ conſiderandæ ſunt in largitione eleemoſynarum. B Vna quidem eſt, propter indigentiam. repugnat enim charitati, quòd quis videat fratrem ſuum neceſſitatem habere, & claudat viſcera ſua ab eo, vt dicit Ioan. Secunda eſt, propter cultus Dei
1. Ioan. 3. reuerentiam. Scribitur enim 1. Paralip. vlt. Quòd ſi quis voluntariè volebat offerre ad ædificationem templi: implebat manum ſuam, & offerebat domino, quod volebat. Tertia eſt, propter debiti iuſtitiã. iuſtum enim eſt conferre temporalia illis, à quibus ſpiritualia recipiuntur, vt probatur 1. Cor. 9. Quarta, propter vitæ innocentiam. Scribitur enim Eccle. 12. Da miſericordi, & ne ſuſcipias peccatorem: benefac humili, & ne dederis impio. Quinta, propter recompenſationis euidentiam. Quanto enim maior eſt euidentia in illis, qui recipiunt eleemoſynam, vt faciant recompenſationem in orationibus, in conſilijs, & in alijs ſpiritualibus bonis, tanto magis eſt eleemoſyna tribuenda. Penſatis ergo omnibus iſtis conditionibus, Religioſi largiores eleemoſynas poſſunt recipere cum eorũ perfectionis ſtatu, quàm alij communiter Mendicantes.

Primo, quia ſunt indigẽtes, cum reliquerint omnia propter Chriſtum.

Secundo, quia cultui diuino inſiſtunt.

Tertio, quia Euangelium annunciant, vnde eſt eis quaſi debitum.

Quarto, quia communiter melius vtuntur.

Quinto, quia magis recompenſant. Largiores tamen intelligo, conſiderato debito moderamine, ne ſic largas eleemoſynas recipiant, vt ditiores, & ſuperbiores ipſi appareant in Religione temporalia contemnendo, quàm diuites in ſęculo diuitias poſſidendo.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ retributio temporalis in largitione eleemoſynæ non eſt conſideranda, ſed ſpiritualis ſic: ad quam faciendã magis idonei ſunt Religioſi, quàm alij, nec tamen retributio temporalis licita, & honeſta, & debita, & ordinata ad bonũ ſpirituale neganda eſt faciẽti eleemoſynam, aliàs Heliſeus peccaſſet quando dixit 4. Reg. 4. Mulieri, apud quam ſuſtentabatur: Ecce ſedulè miniſtraſti nobis. quid vis, vt faciam tibi? nũquid habes negotium, & vis, vt loquar Regi, ſiue Principi militiæ pro te?

AD ſecundũ eſt dicendum, quòd ſicut duplex eſt C fęlicitas: ſpiritualis, & temporalis: ita duplex eſt miſeria: quàmuis ergo pauperes voluntariè non ſint miſerabiles miſeria ſpirituali, ſunt tamen miſerabiles miſeria temporali. Ideo de temporalibus eſt eleemoſyna eis exhibenda.

AD tertium eſt dicendum, quòd debilitas, vel egeſtas, ſeu ſenectus ſunt quædam particulares conditiones, propter quas eleemoſyna eſt facienda. Conſideratis tamen omnibus, largiores eleemoſynæ faciendę ſunt Religioſis, quàm alijs propter illa, quæ dicta ſunt.

QVAEST. CVI. QVOMODO STATVS PERFECTIO REPRAESENTATVR IN RELIGIOSIS IN COMMVNI habentibus poſſeſſiones.

NVNC videndum eſt, quomodo ſtatus perfectio repreſentatur in Religioſis in communi poſſeſſiones habẽtibus. Circa quod quæruntur Quinque. D

Primo, Vtrum Religioſi habentes poſſeſſiones in communi repræſentent Chriſti, & Apoſtolorũ perfectionis ſtatũ.

Secundo, Vtrum Religioſi habentes poſſeſſiones in communi ſint in æquali perfectionis ſtatu cum Religioſis Mendicantibus.

Tertio, Vtrum Religioſi habentes poſſeſſiones in communi cum eorum perfectionis ſtatu poſſint mendicando eleemoſynas recipere.

Quarto, Vtrum Religioſi profeſſi in vna Religione cũ eorum perfectionis ſtatu poſſint præfici in Prælaturam alterius Religionis.

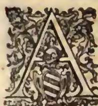
Quinto, Vtrum ingredientes Religionem, elapſo profeſſionis anno, teneantur ex voto in Religione permanere, ſicut Profeſſi.

ARTI-

ARTICVLVS I.

VTRVM RELIGIOSI HABENtes possessiones in communi repræsentent Christi, & Apostolorũ perfectionis statum.

S.Thom.2.2.q.188.ar.7. & opusc.17,cap.15.& opusc.10.cap.6.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quod Religiosi habentes possessiones in communi nõ repræsentent Christi,& Apostolorum perfectionis statum. Ille namque modus viuendi nõ repræsentat statum perfectionis Christi, & Apostolorum, qui non est obseruatus per Christum, & per Apostolos. Sed modus viuendi de possessionibus in communi per Christum, & Apostolos obseruatus non est. Ergo non repræsentat eorum perfectionis statum.

Tomo 5. 2 Præterea: Aug. dicit 3. de Doctrina Christiana, cap. 6. Quòd prima Ecclesia fidelium Hierosolymis congregata possessiones non habuit: sed trãslata ad Gentiles habet, quia isti non erant sic capaces Spiritus sancti,sicut illi. Habere ergo possessiones diminuit de perfectionis statu Christi,& Apostolorũ. Ergo statum Apostolorum non repræsentat.

3 Præterea: Statum perfectionis Christi, & Apostolorum repræsentant solum Discipuli eius,& eorũ vicem gerentes, sed scribitur Lucæ 14. Nisi quis renunciauerit omnibus,quæ possidet,non potest meus esse discipulus.

IN CONTRARIVM est. quia Monachi sunt Religiosi habentes possessiones in communi: sed de Monachis dicit Bern. in Apologia ad

Tomo 2. Gul. Abbatem: Heu me miserum qualemcumque Monachum. cur adhuc viuo videre ad illud deuenisse ordinem nostrum: ordinem (inquàm) qui primus fuit in Ecclesia, immo à quo incœpit Ecclesia, quo nullus in terra similior Angelicis ordinibus,nullus vicinior ei, quæ in cœlis est, Hierusalem mater nostra: siue per odorem castitatis, siue propter ardorem charitatis,cuius Apostoli institutores fuerũt?

RESOLVTIO.

Religiosi in communi possessiones habentes essentialiter per tria vota repræsentant Christi,& Apostolorum perfectionis statum, quàmuis iste modus non fuerit demonstratus propter Ecclesiæ de Iudæis ad Gentiles translationem: sed instrumentaliter diuersimodè in voluntaria paupertate Religiosi Christi, & Apostolorum perfectionis statũ repræsentant.

RESPONDEO, dicendũ, quòd repræsentare Christi, & Apostolorum perfectionis statum, potest intelligi dupliciter. Primo, essentialiter: & E sic omnes, qui obligant se ad perfectionis opera secundum tria vota essentialia, repræsentant Christi, & Apostolorũ perfectionis statum. Scribitur enim Nume. 6. Quòd omnes Nazarei, qui se Domino volebant consecrare, voto se astringebant per perfectionis opera. Quantumcumque ergo ad hoc omnes Religiosi voto se astringentes ad opera supererogationis, secundum illa tria essentialia vota æqualiter repræsentant Christi, & Apostolorum perfectionis statum; cum Apostoli à Christo prius fuerint vocati ad statum Religionis, secundum illa tria vota principalia, quàm ad statum Prælationis, vt supra dictũ est. Secundo, instrumentaliter, & sic secundum diuersum modum viuendi in voluntaria paupertate diuersimodè Religiosi Christi, & Apostolorum perfectionis statum repræsentant. F

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod omnis modus viuendi in voluntaria paupertate in Christo diuersis temporibus exemplariter mõstratus est. Nam modus uiuendi de proprijs laboribus mõstratus est tempore Parentum subiectionis à pueritia vsque ad 30. annos, in qua ætate Parentibus obediens humiliter, & reuerenter laborem corporeum cũ eis sustinuit, vt dicit Basilius Lucæ 5. Modus vero viuẽdi mendicantium de eleemosynis, quæ ab alijs inferuntur, monstratus est tempore suæ Prædicationis, quando ipse, & Apostoli viuebant de his, quæ ministrabant eis de suis facultatibus mulieres,& aliæ personæ,quæ sequebantur eum,vt scribitur Lucæ 8. Modus autem viuendi, quo aliqua mobilia in communi seruantur, monstratus est per eum tempore persecutionis, & passionis,quando tota illa gente Iudaica Pastorem simul, & gregem persequẽtem congruam regulam tempori dispensauit, permittens Discipulis, vt tollerent, & seruarent victui necessaria,dicens Lucæ 22. Nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram. Sed modus viuendi de possessionibus in communi per Christum, & Apostolos non fuit demonstratus propter translationem Ecclesiæ de Iudæis ad Gentiles, vt dicit Melchiades Papa 12. q.1. cap. Futuram. Notandũ. G

AD secundum est dicendum, quod cum Aug. dicit,nullas Ecclesias gentium fecisse,vt possessiones vẽderent, & pretia ponerent ad pedes Apostolorum intelligendum est de Gẽtilibus, qui fuerunt in Ecclesia primitiua, qui tamquàm propinqui ad simulacra manu facta,quæ soliti erant adorare,non sic capaces erant Spiritus sancti,sicut Iudæi, qui exercitati erant colere vnum Deum. Sed postmodum multi Gentiles fuerunt,qui possessiones,& pretia possessionum reliquerunt & pauperibus erogauerunt. Sicut Paulinus,& Hilarius Episcopi,vt de eis scribitur 12. q.1.cap.Expedit. H

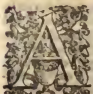
AD tertium est dicendum, quòd relinquere possessiones,intelligitur dupliciter, vel proprias,vel cõmunes. renunciare igitur proprijs pertinet ad Discipulatum Christi, sed communes possidere, quæ à Christi fidelibus offerunt Collegijs Monachorum, & alio-

& aliorum, vt de fructibus in victu, & vestitu necessaria percipiant, simul stat cum Christi Apostolatus perfectionis statu.

ARTICVLVS II.

VTR. RELIGIOSI HABENTES possessiones in communi sint in æquali perfectionis statu cum Religiosis Mendicantibus.

Videatur S.Thom. superiori articulo citatus.

D secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Religiosi in communi possessiones habentes non sunt in æquali perfectionis statu cum Religiosis Mendicantibus. Curatio enim, & defensio possessionum magnam solicitudinem requirunt: sed Christus prohibuit solicitudinem Matth. 6. Quam prohibitionem volentes consequi perfectionis statum seruare tenentur.

2 Præterea: Communitas possessionum plerûque est causa litis, & discordiæ, vt Philosophus dicit. Sed Christus reliquit pacem volentibus consequi perfectionis statum Ioan. 14: Pacem relinquo vobis. Communitas ergo possessionum diminuit de perfectionis statu.

3 Præterea: Possessiones conferuntur Religiosis C causa hospitalitatis: vnde quidam Religiosi hospitalarij vocantur. Sed ipsi nullam hospitalitatem faciunt. Ergo ipsi non sunt in perfectionis statu.

In Contrarivm est. quia Collegia Episcoporum repræsentant Collegium Christi, & Apostolorum. Sed Collegia Episcoporum, & Canonicorum habent possessiones in communi. Scribitur 12. q. 1. cap. Expedit. Expedit facultates Ecclesiæ possidere, & proprias, perfectionis amore, contemni. Ergo eodem modo cum perfectionis statu Collegia Religiosorum possunt in cõi possessiones habere.

RESOLVTIO.

Religiosi omnes, quantum ad trium votorum obli- D *gationem perpetuam, sunt equaliter in perfectionis statu. Formaliter Episcopi ceteris sunt praferendi: Instrumentaliter Monachi. Exemplariter Mendicantes magis, quàm alij Christi, & Apostolorum imitationem repræsentant.*

Respondeo, dicendum, ꝙ, vt ex supra dictis est manifestum, ad perfectionis statũ multa requiruntur. Formaliter quidẽ necessaria est charitatis perfectio. Efficienter verò trium principaliũ votorum perpetua obligatio. Instrumentaliter corporalis in ieiunijs, & vigilijs exercitatio, & regularis obseruatio. Exemplariter autem modi viuendi Christi, & Apostolorum imitatio. Quantum ergo

A ad perfectionem charitatis Episcopi sunt in perfectiori statu cęteris alijs. Requirit enim Pontificalis status charitatem perfectam iam acquisitam, non acquirendam. Quantum verò ad trium votorum principalium perpetuam obligationem omnes Religiosi, qui ad illa se obligant, sunt æqualiter in perfectionis statu. Quantum autem ad corporalẽ exercitationem Monachi, & professores Regulæ beati Benedicti arctiori viuendi modo perfectionis statũ acquirunt, quàm alij. Sed quantum ad modi viuẽdi Christi, & Apostolorum imitationem, Religiosi mendicantes magis illum modum viuendi sequuntur, quàm alij, cum in communi possessiones non habeant, nec in speciali, sed solum de his, quæ quoti die à Christi fidelibus offeruntur in victu, & vestitu B necessaria recipiant.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, quòd nullus est modus viuendi, qui aliquam solicitudinem non requirat: vnde omnis solicitudo perfectis non est prohibita, sed talis, quæ euoluat mentem à Dei contemplatione. Defensio autem, & procuratio possessionum potest fieri per vnius, vel paucorum solicitudinem, & sic alij absque solicitudine temporalium liberè possunt spiritualibus vacare: quod est fructus voluntariæ paupertatis, de quo, dato, quòd illi qui talem curam assumunt, defectum patiantur, recuperant in merito propter obsequium fraternæ charitatis.

Ad secundum est dicẽdum, ꝙ Religiosi habẽtes possessiones in communi de eis litigare, vel discordiam habere non debent. Primo quidem, quia ipsi voluntariam paupertatem assumpserunt. Secundo, quia pudibundum est de temporalibus litigare, qui temporalia contempserunt. Tertio, quia de eis non nisi in victu, & vestitu necessaria requirere debent. Quarto, quia non sunt eorum propriæ, sed à Christi fidelibus eis concessæ.

Ad tertium est dicendum, ꝙ Ecclesiæ est ordinare Religiosos ad diuersos fines pro fidelium vtilitate. Vnde si contingat aliquos Religiosos ordinatos esse ad hospitalitatem faciendam, & contingat eos illam non seruare, tamquàm transgressores sunt puniendi, & ad restitutionem cogendi eorum, quæ in alium vsum expendunt: quæ à Christi fidelibus pro illa causa erogata sunt.

ARTICVLVS III.

VTR. RELIGIOSI HABENTES possessiones in communi cum eorum perfectionis statu possint mendicando eleemosynas recipere.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Religiosi habentes possessiones in communi, cum eorum perfectionis statu non possint mendicando eleemosynas recipere. Eleemosynæ

synæ enim dantur propter indigentiam supplendã, non propter superfluitatem agendam. Sed vt Bern. ait in quadam Epist. Dicitur,& veraciter creditur, Sãctos Patres illam vitam instituisse: & vt in ea plures saluarentur vsque ad infirmos regulę temperasse rigorem, non regulam destruxisse. Et subdit: Absit autem, vt credam tantam eos, quantam video in plerisque Monasterijs, vanitatem, ac superfluitatem præcepisse, vel concessisse. Mirandum est enim, vnde inter Monachos tanta intemperantia in commessationibus, & potationibus, in vestimentis, & lectisternijs, & æquitaturis, & construendis ædificijs inolescere potuit.

In Apol. ad Gulliel. Abbatem.

2 Præterea: Abutentibus temporalibus non sunt temporalia conferenda. Sed Bern. ibidem dicit de Abbatibus Monachorum in quadam Epist. Vt cætera taceam, tanta pompa, & equitatura vidi Abbatẽ incedere: tantis hominum crinitorum stipari obsequijs, quatenus duobus Episcopis vnius Abbatis sufficeret multitudo. Mentior, si non vidi Abbatem sexaginta equos, & eo amplius in suo ducere comitatu, ita vt transeuntes non patres eos dicerent esse Monachorum, sed Dominos Castellorum: Non Rectores animarum, sed Principes Prouinciarum.

3 Præterea: Greg. recitat in Dialogo de Monacho Isaac, lib. 3. cap. 14. Quòd cum sibi possessiones, & multa temporalia offerrentur, ille suæ paupertatis custos fortem sententiam tenebat dicens: Monachus, qui in terra possessiones quærit, Monachus non est.

In Contrarium est. quia qui possunt bona stabilia cũ perfectionis statu recipere, possunt bona mobilia mendicando quærere. Sed Religiosi habentes possessiones in communi recipiunt bona stabilia cum eorum perfectionis statu, vt supra dictum est. Ergo eodem modo possunt alias eleemosynas mendicando recipere.

RESOLVTIO.

Religiosi possessiones in communi habentes cũ perfectionis statu eleemosynas mendicando, possunt recipere, non ad superfluitatem, sed vt sibi necessitatibus subueniant.

Respondeo, dicendum, quòd in Religiosis duo considerare possumus. Primo statum perfectionem, in quo ponuntur. Secundo finem, ad quem per Ecclesiam ordinantur.

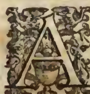
Quantum ergo ad primum, cum in perfectionis statu Religiosi ponantur per obligationẽ trium principalium votorum; Omne illud repugnat perfectionis statui ipsorum, quod repugnat alicui triũ principalium votorum: superfluitas autem temporaliũ planum est, ꝙ repugnat voto paupertatis. Ideo omnis excessus, vel in possessionibus multiplicandis, vel in superfluis eleemosynis mendicandis, repugnat eorum perfectionis statui. Si verò tanta sit paucitas possessionum, quòd non sufficiant, vt inde in victu, & vestitu necessaria habere possint, sicut contingit aliqua Monasteria habere vnam vineam, non autem frumentũ, & alia necessaria; licitè possunt, mendicando, alias eleemosynas quærere, ex quibus eorum necessitatibus possint subuenire. vouentibus enim paupertatem volũtariam necessaria subtrahenda non sunt.

Quantum verò ad secundum, Religiosi, qui ordinantur per Ecclesiam ad hospitalitatem tenendã, & ad alia opera pietatis exercenda, non debent eleemosynas mendicare, ex quo ad hunc finem ordinati sunt per Ecclesiam, vt mendicantibus debeãt subuenire. Si enim de bonis Ecclesiarum vna pars sequestranda est, vt pauperes foueantur, & alia, vt hospites recipiantur. Multo magis hoc intelligendum est esse fiendum de bonis Religiosorum, quibus ad hoc à Christi fidelibus possessiones, & alia bona immobilia offeruntur. Vnde excessus, & superfluitates in talibus facere non solum repugnat eorum perfectionis statui, immo directè est contra finem, ad quẽ prædicti Religiosi ordinantur. Et secundum hunc intellectum intelligendæ sunt auctoritates Bern. supra inductæ. Eodem modo si aliqui Religiosi ordinantur ad prędicationem Euangelij, & sacræ Scripturæ expositionem, & vt quietius, & liberius hunc finem consequi possint, prouisum est per Ecclesiam quatenus mendicando de his, quæ à Christi fidelibus offeruntur, in vitæ necessarijs possint sustentari; non debent esse possessionum cultores, vel domorũ, vel vinearum curatores, vt velint contra præceptum legis Deuteron. 22. Arare in boue, & asino. Quia; & si hoc non repugnat perfectionis statui, repugnat tamen fini, ad quem per Ecclesiam sunt ordinati.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM RELIGIOSI PROfessi in vna Religione cum perfectionis statu possint præfici in Prælaturã alterius Religionis,

De materia huius articuli latissimè glos. Et Doctores in Clem. 1. tit. de elect. Et electi potestat.

AD quartum sic proceditur. Videtur enim, quòd Religiosi professi in vna Religione cum perfectionis statu possint perfici in Prælaturam alterius Religionis. Status enim perfectio consistit in obligatione trium votorum. Sed in omni Religione profitetur homo hæc tria vota. Ergo quilibet Religiosus potest esse in qualibet Religione Prælatus.

2 Præterea: Episcopus Prælatus est omnium Religiosorum existentium in sua diœcesi, nisi sint exempti. Sed Episcopus quandoque est clericus secularis. Multo ergo fortius professus in vna Religione potest esse Prælatus in altera.

3 Prętetea: Morum diuersitas non potest aliquẽ Religiosum professum in vna Religione reddere indignum, ne efficiatur Prælatus in alia. Recitat enim

Greg.

Gregor. de beato Benedicto 2. dialogorum cap. 3. quòd cum quidam Religiosi præfatum beatum Benedictum rogarent, vt eis deberet præesse, & ipse diu resistendo, & prædicendo, quòd sui mores eorum moribus conuenire non possent, finaliter tamen cōsensum præbuit, & factus est eorum Prælatus.

In Contrarium est, quod scribitur extra in consti. cle. de ele. & electi potestate. † Cum rationi non congruat, vt homines disparis professionis, vel habitus simul in eisdem Monasterijs socientur, prohibemus, ne Religiosus aliquis in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis vel habitus de cætero eligatur. Quod si secus actum extiterit, sit eo ipso irritum, & inane. in Clem. 1.

RESOLVTIO.

Religiosi professi in vna Religione cum perfectionis statu in Prælaturam alterius Religionis præfici non possunt. Debent enim esse Prælatus, & subditi eiusdem viuendi modi, eiusdem habitus, & eiusdem professionis.

Respondeo, dicendum, quòd quicumque in Prælatum aliorum eligitur, caput eorum cōstituitur. Caput autem cum membris debet habere: Primo conuenientiam, vt sint vnius moris, & vnius modi viuendi. Secundo, in habitu apparentiam, vt non coniungatur casualiter, & indifferenter caput bouis cum membris leonis, sicut aliqui Philosophi, esse possibile, tradiderunt. Sed ordinate caput hominis collo, & membris hominis coniungatur. Tertio, influentiam. Influit enim caput in membra mōtum, & sensum. quod si esset alterius naturæ, & alterius professionis minime facere posset.

Quantum ergo ad conuenientiam Prælatus cum subditis debet esse eiusdem moris, & eiusdem modi uiuendi.

Quantum vero ad apparentiā debet esse eiusdem habitus. Apparet enim distinctio vnius Religionis ab alia potissime per habitum. Vnde cum quis Religionem profitetur, habitus eius benedicitur, & cum quis Religiosus ad Prælationem assumitur, eius habitum deserere non debet.

Quantum autem ad influentiam debent esse eiusdem professionis. Propter ergo ista tria congruē prouisum est, ne aliquis Religiosus professus in vna Religione in Abbatem, vel in Prælatum alterius Religionis, vel habitus de cætero eligatur.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, ꝙ sicut participatione speciei omnes homines sunt vnus homo: distinguuntur tamen proprijs qualitatibus, & accidentibus. Sic professione, & obligatione illorum trium principalium votorum omnes Religiones possunt dici vna Religio: distinguuntur tamen proprijs habitibus, & secundum specialia statuta ipsorum.

Ad secundum est dicendum, quòd Episco-A pus est Prælatus communis Religiosorum, & Clericorum. constitutio autem illa se extendit solum ad Prælatum specialem. Vnde in eadem constitutione subditur: Per hoc autem, quin Religiosus in Episcopum secularis, vel cuiuslibet regularis Ecclesiæ licite possit eligi, non intendimus prohibere.

Ad tertium est dicendum, quòd morum diuersitas potest attendi quantum ad duo. Primo, quantum ad malitiam, vel bonitatem. Secundo, quantum ad modi viuendi diuersitatem. quàmuis ergo per diuersitatem morum penes malitiam, & bonitatem non impediatur Religiosorum in prælaturam electio, eo quòd in qualibet Religione sunt aliqui boni moris, & aliqui mali: impeditur tamen penes modi viuendi diuersitatem: quia Prælati cum B subditis debent esse eiusdem professionis, & eiusdē modi viuendi.

ARTICVLVS V.

VTRVM INGREDIENTES Religionem, elapso professionis anno, teneantur in Religione permanere, sicut Professi.

De materia huius articuli vide omnino Abbatem, & Doctores post gloss. in cap. ex parte. extra de regular. & Doctores in cap. 1. §. distinctos de regular. lib. 6. & teC xtum in Clement. Eos, qui, tit. de regularib.

Ad quintum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ ingredientes Religionem, elapso professionis anno, nō tenētur in Religione permanere, sicut Professi. Monacho enim non licet votum vouere sine licentia Abbatis, & si vouerit, frangendum est votum per ipsum, vt scribitur 20. quæst. 4 c. Monacho. Ergo stando vltra professionis annum, dato, quòd vouerit remanere; ex quo in manibus Abbatis per professionem votum non fecit, de eius consensu poterit ad seculum reuerti.

D 2 Præterea: Scribitur 19.q.3. † Monasterijs omnibus fraternitas vestra interdicat districtius, vt eos, quos ad conuersationē susceperint prius, quàm biennium in conuersatione compleuerint, nullo modo audeant tonsurare. Non ergo elapso professionis anno, tenentur in Monasterio remanere, sicut Professi. † c. Monasteriis.

3 Præterea: Nullus astringitur permanere in Religione, nisi per professionem, & obligatioionē voti. Si ergo quis non faciat professionem, in aliqua Religione non obligatur ex voto ibi permanere.

In Contrarium est, quod scribitur 20. quæstio. 3. † Propositum Monachi proprio arbitrio, & voluntate susceptum deseri non potest absque peccato. † c. Propositum.

E

RESOLVTIO.

Religionem ingredientes, elapso professionis anno, tenentur in Religione permanere sicut Professi: quia ex quo non dissentiunt, consentire intelliguntur: sicut voluntas firma intelligitur per dissensum in bono, & per dissensum in malo.

RESPONDEO, dicendum, quòd in foro conscientiæ, quantum ad Deum, statim cũ quis ingreditur Religionem, cum proposito firmo permanendi, voto in conscientia emisso, vel de intrando, vel postquàm intrauit de permanendo, astringitur in perpetuum votum seruare. Quantum autem ad Ecclesiam in foro exteriori non compellitur, nisi fuerit ætatis perfectæ, & per annum Religionẽ expertus: elapso vero anno professionis, ex quo non dissentit, consentire intelligitur. Sic enim voluntas intelligitur firma per dissensum in bono, sicut per dissensum in malo. Sicut enim error, cui voluntas non contradicit, approbare ipsum conuincitur, vt scribitur 83. distinct. cap. Error. Sic bonum propositum, cui non dissentit, quando dissentire potest, ipsum approbare intelligitur. Ideo statutum est extra de regu. & transeun. ad Religio. per constitutionem Clemen.† Eos qui deinceps in discretionis ætate constituti nouitiorum habitum in aliqua Religione per annum portauerint, hoc ipso Religionem illam decernimus esse professos.

† Clement. eos.tit.de regular.& trãseuntib. ad religion.

F

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicẽdum, quod illud decretum non intelligitur de voto quo quis ligatus est, vel ad intrandum, vel permanendum in Religione, sed de votis austerioris vitæ, vel peregrinationis, seu quibuscunque alijs consuetudinibus humanæ vitæ spectantibus, quæ per Abbatem reuocari possunt, etiam si ante introitum Religionis huiusmodi vota emiserit, sicut vir potest reuocare post factum votum ab vxore.

AD secundum est dicendum, quòd ibi loquitur Grego. de illis, qui nondum habitum Monachalem sumpserunt, sed in habitu seculari in monasterijs existentes mores, vitamque eorum eis probare permittitur: de quibus præcipit, vt ante biennium non debeant tonsurari, ne quis eorum aut non sit contentus eo, quod vouit, aut ratum habeat quod elegit.

G

AD tertium est dicendum, quod statim elapso professionis anno, voto ligatus est Religiosus in Religione permanere, ex quo nõ dissentit tempore, quo dissentire tenetur, etiam dato, quòd ante non vouerit: quia si ante vouit, vel de intrãdo, vel de permanendo absque transgressione diuini præcepti fieri non potest, vt ipsum non impleat.

QVAEST. CVII. QVOMODO STATVS PERFECTIO REPRAESENTATVR IN EVANGELII PRAEDICATORIBVS.

De materia huius quæstionis videantur textus, & glossa in cap. Cum multa. 86. dist. cap. vlt. §. pariter. 43. dist. Concilium Remense cap. 15. refert Iuo in Decreto par. 5. cap. 198. Leo Papa Epist. 61. Adde omnino Concilium Senonense cap. 35. & 36. & Concil. Treuerense in c. Missi. Et Concil. Lateranen. sub Leone X. sessio. xj. Et Franciscum Pegñam lib. 2. cõmentar. in Director. Inquisitorum commentario 8.

DEINDE considerandum est, quomodo status perfectio repræsentatur in Euangelij Prædicatoribus. Circa quod quæruntur Quatuor. Primo, Vtrum Prædicatores absque peccato possint in prædicatione Euangelij aliqua verba humanæ lætitia immiscere.

H

Secundo, Vtrum Prædicator absque peccato possit conatum apponere in complacendo Auditoribus.

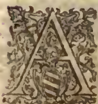
Tertio, Vtrum Prædicatores Euangelij absque peccato possint curam apponere in ornatu verborum.

Quarto, Vtrum absque peccato possint populi scelera tacere non pronunciando eis.

ARTI-

ARTICVLVS I.

VTRVM PRAEDICATORES semper peccent mortaliter in Prædicatione Euangelij, aliqua verba humanæ lætitiæ immiscendo.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd Prædicatores semper peccēt mortaliter in Prædicatione Euangelij, aliqua verba humanæ lætitiæ immiscēdo. Quæ enim sine peccato nō possunt Prædicatores proponere, nec auditores audire sine peccato, in prædicatione Euangelij non miscentur. Sed fabulas, in quibus homines delectantur, Prædicatores sine peccato non possunt proponere, nec auditores audire. Scribitur enim 2. Petri 1. cap. Non in doctas fabulas secuti notam fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem. Et 2. Tim. 4. A veritate quidē auditū auertēt, ad fabulas autē conuertentur.

2 Præterea: In fabulis auditores maximè prouocantur ad risum, & in alijs humanæ lætitiæ verbis: Sed Aug. dicit super Gen. ad litteram, lib. 1. cap. 19. Quòd turpe est nimis, & perniciosum Christiano sic delirare in expositione sacræ Scripturæ, q; infidelis audiens risum tenere vix possit.

3 Præterea: Scribitur auctoritate Greg. 86. dist. cap. Quando. Quòd in Doctrina sacræ Scripturæ auctoritatem debet proferre, non secularium litterarum peritiam ostendere Episcopus, quia non est Episcopalis officij Grammaticam exponere, ne laudes Iouis personent ora Pontificis.

IN CONTRARIVM est, quia Prædicator sine peccato potest vti modo loquēdi, quo vtitur sacra Scriptura. Sed in plerisque locis sacra Scriptura vtitur verbis significatiuis, transumptiuis, & metaphoricis: Iuxta illud Iudicum 9. Ierunt ligna, vt vngerent super se Regem.

RESOLVTIO.

Prędicatores, inter prędicandum Euangelium, aliqua lætitia verba, aut fabulas adhibere possunt, quantum ad morum informationem, & auditorū recreationem, non quantum ad expositionem: quia mixtio Scripturæ sacræ cum Fabulis nulla penitus est facienda.

RESPONDEO, dicendum, q; vti fabulis, & humanæ lętitiæ verbis in Prædicatione Euangelij tribus modis potest contingere. Primo, quantum ad sacræ Scripturæ expositionem. Secundo, quantum ad morum informationem. Tertio, quantum ad auditorum recreationem. Primo modo sacra Scriptura nullam mixtionem recipit. vnde super illo verbo Deutero. 22. Non seres vineam tuam altero semine, dicit glossa, q; pura debet esse expositio sacræ Scripturæ sine admixtione hæresis, & sine ad-

A mixtione secularis scientiæ, & sine admixtione inanis gloriæ: quia, dicente Apostolo 1. Corinth. 5. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Secundo modo, interdum grana exemplorum aliqua ad informationem morū induci possunt: quia exempla ponimus, non vt ita sit, sed vt sentiat qui discit. Sed tertio modo, ad auditorum recreationē Aug. in lib. de catechizandis rudibus, ponit quinq; modos, quibus auditores in fastidio releuandi sunt per Prædicatores, vt consueta audire non fastidiant eos, sed delectent: Primo, vt illa breuius debeant complicare. Secundo, vt lucidius debeant explanare. Tertio, vt contraria debeant remouere, & extirpare. Quarto, vt aliqua mira, & stupenda debeant enarrare. Quinto, vt aliqua honesta hilaritate condita debeant recitare. Cap. 10. & seq. Tomo 4.

B

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd sicut glossa dicit, per fabulas ibi Apo. tangit Paganos, & Hæreticos. Nā Pagani, quicquid eos delectabat, Deum appellare non timuerunt. Hæretici verò, acceptus Dei veri mysterijs, de cætero nō diuinis Scripturis attendere, sed potius ad sensum erroneum has malè interpretando transferre studuerunt. Tabum ergo fabulas Prædicator, nec ad morum informationem, nec ad auditorum delectationem debet exponere, sed ad * discentium exterminationem. * al. discentium.

C AD secundū est dicendum, quòd notabiliter dicit in expositione sacræ Scripturæ, q; absque dubio in hoc mixtio nulla est facienda, sed illorum sententia inducenda, qui nō proprio sensu, nec propria interpretatione, sed Spiritu sancto īspirati locuti sunt. 2. Petri 1.

AD tertium est dicendum, quòd Greg. ibi reprehendit quendam Episcopum, qui doctrinam Auctorum, & Poetarum Grammaticæ populo exponebat, quod erat multum reprehensibile sacram Scripturā prætermittere, & fabulas Poetarū proponere.

ARTICVLVS II.

VTRVM PRAEDICATOR possit absque peccato conatū apponere in cōplacendo Auditoribus.

D

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, quòd Prædicator absque peccato non possit conatum apponere in complacendo Auditoribus. Dicit. n. Hierony. in Prologo libri Hester in persona Prędicatorum, & Expositorū sacræ Scripturæ: Nec affectamus laudes hominum, nec vituperationes expauescimus. Deo enim placere curantes minas hominum penitus non timemus. quia dissipat Deus ossa eorū, qui hominibus placere desiderant. psal. 52.

2 Præterea: Prædicator in populo est sicut cōcionator. Sed, ut Philosophus recitat ex dicto cuiusdā

S. Hieronymus super illud Isaie cap. 1. Caupones tui miscent vino aquam, ita scribit: [illegible] doctor qui austeritatem Scripturarum, per quam potest audientes corripere, vertit ad gratiam, et ita loquitur ut nō corrigat, sed delectet audientes, [illegible] sensum suum etc.
De abusu concionatorum vide [illegible] Synodo diocesana Augustensi cap. 13. habetur in 4. tomo concil. pag. 804 quid praedicandum, Burchardus lib. 2. Decret. cap. [illegible] et multis seq.
de falsis praedicatoribus et prophetis, qui somnia sua et suas meditationes seu fantasias praedicant, vide [illegible] cap. 23. [illegible] in eo capite multa [illegible] tione digna ad hoc propositum.

mulieris persuadentis suo filio, vt non deberet in po- E pulo concionari. quia tacendo veritatem, displiceret Dijs: loquendo veritatem, displiceret populo. Cum igitur prædicator semper teneatur loqui veritatem, non videtur, quòd debeat conatum apponere in placendo Auditoribus.

3 Præterea: In dubijs semper tutior pars est eligenda. Sed Hier. dicit in sermone de assumptione Mariæ virginis: Satis timeo, & valde pertimesco dum vestris cupio patere, vel placere profectibus, ne forte sicut improbus, ita & indignus laudator inueniar.

IN CONTRARIVM est Aug. 4. de doctrina Christiana cap. 12. vbi dicit, quod oportet Doctorem Ecclesiasticum præcipuè circa tria attendere. Primo, vt doceat. Secundo, vt delectet. Tertio, vt flectat. Nam docere est necessitatis: delectare suauitatis: F & flectere est victoriæ.

RESOLVTIO.

Prædicatorum munus est non tantum docere, & persuadere, sed etiam delectare, modo id non fariant suæ famæ diuulgatione, & turpis lucri acquisitione: sed propter Auditorum charitatiuam dilectionem, Dei ueritatis manifestationem, & propter æternam retributionem.

RESPONDEO, dicendum, quòd conatus Prædicatoris in complacendo auditoribus potest procedere ex malo, & ex bono fonte. Ex malo quidem, si hoc faciat sui nominis, & propriæ famæ G diuulgatione: modo, quo Scribæ, & Pharisæi faciebant, quia ad hunc finem dirigebant omnia eorum opera, vt viderentur ab hominibus, vt scribitur de eis Matth. 23. Secundo, turpis lucri acquisitione. tales enim priuati sunt veritate: quia existimant quæstum esse pietatem, sicut dicit Apo. 1. Tim. 6. Tertio alicuius veritatis ad salutem, & informationem morum pertinentis dimissione. In hoc enim gloriabatur Paulus Act. 20. quod nec ex timore male humiliante, nec parcens vitijs aliquorum ex complacentia male inflammante, numquam dimiserat aliquid annũciare suis Auditoribus ad eorum salutem spectans. Sic enim ait ibi: Cõtestor vos hodierna die, quia mũdus sum à sanguine omniũ vestrum. non enim subterfugi quo minus annunciarem vobis omne consilium Dei. Similiter tribus modis ex bono fonte po- H test procedere. Primo talem complacentiam intendat propter Auditorum charitatiuam dilectionẽ. Dicit enim Aug. in lib. de cathechizandis rudibus, quod quanto magis diligimus eos, quibus loquimur, tanto magis eis cupimus, vt placeant, quæ ad eorum porriguntur salutem. quod si non succedit, contristamur, & in ipso cursu debilitamur, & frangimur, quasi frustra opera conteramus. Secundo, vt hanc intendat propter Dei veritatis manifestationem. Et tertio propter æternam retributionem. cap. 10. Tomo 4.

Rationes superius factæ soluũtur per ea, quæ dicta sunt

ARTICVLVS III.

VTRVM PRAEDICATORES Euangelij possint absque peccato curam apponere in ornatu verborum.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, quod Prædicatores Euangelij absque peccato non possint curam apponere in ornatu verborum. Videtur enim ornatus verborum pertinere ad fastum superbiæ. Sed sacra Scriptura hũmillimo loquendi genere se cunctis præbet, vt dicit August. Non ergo in prædicatione sacræ Scripturæ debet homo vti ornatu verborum.

2 Præterea: Paulus fuit præcipuus Doctor, & Prædicator Euangelij. sed ipse quamuis fuerit peritus scientia, non tamen sermone, vt ipse dicit 2. Cor. xi. Nulla est ergo cura apponenda Prædicatori in ornatu sermonis.

3 Præterea: Moyses excusauit se de imperitia sermonis, & linguæ Exo. 4. & tamẽ ex tali imperitia nõ est remotus à ducatu populi Israelitici. Ornatus ergo, vel eloquẽtia nõ est in prædicatione considerãda.

IN CONTRARIVM est, qd scribitur Prouer. 15. Lingua Sapientum ornat sciẽntiam.

RESOLVTIO.

Prędicatores Euangelij absque peccato curam in decenti ornatu verborum possunt apponere, cum tota Scriptura sacra ad Dei laudem dirigatur: & Auditores ex huiusmodi cura quandoque alliciantur.

RESPONDEO, dicendum, quòd hanc quæstionem determinat Aug. 4. doctrina christiana sic c. 6. Tom. 3. dicens: Hic forsitan aliquis quærit, vtrum Auctores nostri, quorum scripta diuinitus inspirata canonem nobis saluberrima auctoritate fecerunt; sapientes tantummodo, an eloquentes nuncupandi sint. Quæ quidem quæstio apud meipsum, & apud eos, qui sentiunt mecum, quod dico, facillime soluitur. Nam vbi eos intelligo, non solum nihil eis sapienti*, verum etiam nihil eloquentius mihi videri potest: & audeo dicere, omnes, qui rectè intelligunt, quod illi loquuntur, simul intelligere non aliter eos loqui debuisse. hanc autem solutionem August. in eodem lib. ex tribus confirmat. Primo ex parte finis, ad quem sacra Scriptura dirigitur. Secundo ex parte Auditorum, quibus proponitur. Tertio ex parte eorum, à quibus traditur. Dirigitur enim tota sacra Scriptura ad Dei laudem, tamquam ad finem. Hester. 14. Si ergo Regina Hester orauit pro suæ gentis temporali salute locutura apud Regem, vt in os eius Deus congruum sermonem daret, ornatum, & benè sonantem in lingua sua; multo magis orare debet

debet, vt tale munus accipiat, qui pro omnium hominum ſalute in verbo, & doctrina laborat. Ex parte illorum, quibus proponitur. videmus enim in corporali theſauro, quòd vbi amplius diuitiarum cernitur, ibi offertur libentius. quia auro textis reſeratis reliquijs, ſignantur oculi, & loculi aperiuntur, oſtenditur pulcherrima forma Sancti, vel Sanctę alicuius, & eo creditur ſanctior, quò coloratior: currunt homines ad oſculandum, inuitantur ad donandum, & magis interdum mirantur pulchra, quàm venerentur ſacra. Eodem modo in theſauro Sacræ Scripturæ, quem (dicente Apoſtolo) habemus in vaſis fictilibus, quanto ornatius, eloquentius, intelligibilius, & potentius proponitur Auditoribus, tanto magis proponens intelligenter, libenter, & obedienter auditur. Tertio hoc patet ex parte eorum, à quibus proponitur. Dicit enim Aug. eodem li. c. 7. quòd eloquentes quidem non ſolum Sapientes canonicos noſtros Auctores, Doctoreſque fatemur tali eloquētia vſos, qualis perſonis eiuſmodi congruebat. quod potiſſime apparet de eloquentia Prophetarum. Vbi per tropologiam multa obteguntur: quæ quanto magis tranſlatis verbis videntur operiri: tanto magis, cum fuerint aperta, dulceſcunt. quod ſpecialiter patet ex illius Prophetæ libro, qui ſe Paſtorem, vel armentarium fuiſſe teſtatur.

Bernar. in Apol. ad Gul. Abb.

2. Cor. 4.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo eſt dicendum, ꝙ humanæ ſcientiæ habent modum contrarium modo tradendi ſacræ Scripturæ. Quæ enim ſunt ardua, & difficilia, ſacra Scriptura tradit modo humili, & facili. humana vero ſcientia, quæ ſunt facillima, & leuia, tradit modo ampulloſo, & quodam faſtu ſuperbiæ. habet enim hoc proprium doctrina arrogantiū ſecundum Greg. vt humiliter neſciant inferre quod docent, & recta quæ ſapiunt recte miniſtrare nō poſſunt. Ornatum ergo humanę ſcientiæ ampulloſum cum faſtu ſuperbiæ ſacra Scriptura deteſtatur, ſed ornatum decentem ſancti viri imitantur.

li. 23. Mor. c. 7.

Ad ſecundum eſt dicendum, quòd Paulus non fuit imperitus eloquentia, quæ eſt neceſſaria ad ſacræ Scripturæ expoſitionem. ſicut in omnibus Epiſtolis eius patet, & præcipue in Epiſtola ad Hebræ. vbi ornate, & eloquenter locutus eſt. Sed in exteriori locutione ad euitandum faſtum ſuperbię Gētilium, & pſeudo Apoſtolorum eloquentia in ampulloſitate ſermonis non vtebatur. Dicit enim 1. Corinth. 2. Ego cum veniſſem ad vos, Fratres, veni non per ſublimitatem Sermonis, aut ſapientiæ, annuncians vobis teſtimonium Chriſti. non enim iudicaui me ſcire aliquid inter vos, niſi Ieſum Chriſtum, & hunc Crucifixum.

Pauli ornatus in ſcribendo.

Ad tertium eſt dicēdum, ꝙ ſicut dicit Aug. 4. de doctrina chriſtiana. Quædam eſt eloquentia, quę magis decet ætatem iuuenilem. quædam vero magis ſenilem. eo, ꝙ eloquentia dicenda non eſt, ſi perſonæ non congruat eloquentis, ita vt quædam eloquencia eſt, quæ decet viros ſummos auctoritate digniſſimos, peneque diuinos. Moyſes ergo eloquens

Tom. 1. c. 6.

A fuit illa eloquentia, quæ decebat eum, vt aſſumebatur mediator inter Deum, & hominem, Aaron, & alios Prælatos Leuitici generis. Eloquentia vero, quæ erat neceſſaria ad eloquendum populum, fulgebat Aaron, qui in adiutorium Moyſi aſſumptus eſt ad hoc officium exequendum.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM PRAEDICATORES poſſint abſque peccato tacere ſcelera populi, non nunciando eis.

B AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Prædicatores abſq; peccato non poſſint tacere ſcelera populi, non nunciando eis. Prædicatio namq; Euāgelij pertinet ad veritatē doctrinæ. Sed ſecundum Hiero. veritas doctrinæ, ſanctitas vitæ, & æquitas iuſtitiæ etiam propter ſcandalum dimittenda non ſunt.

2 Præterea: Prædicatori dicitur Iſa. 58. Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo ſcelera eorum. Abſque peccato ergo Prædicator ſcelera populi tacere non poteſt.

3 Præterea: Scribitur auctoritate Greg. 83. di. c. Error. Negligere quippe, cum poſſis, peruerſos perturbare, nihil aliud eſt, quàm fauere. nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare.

C In Contrarivm eſt. quia non ſunt perfectiores Prædicatores præſentis temporis Prophetis veteris teſtamenti. Sed illi multa ſcelera omittebant, Populo non nunciando, ſicut patet de repudiatione vxorum. quod numquam fuit ſecundum Auguſt. à Deo cōceſſum, ſed ſolum per Moyſen, & alios Prophetas propter euitationem maioris mali permiſſum. Scribitur enim Malachiæ 2. vxorem adoleſcentiæ tuæ noli deſpicere, ſed cum odio habueris eam, dimitte illam.

Lib. 1. de nupt. & cōcup. cap. x. Tomo 7.

RESOLVTIO.

D *Prædicatores abſque peccato interdum aliqua ſcelera Populo diuino ducti conſilio diſſimulare poſſunt, ſi ex dimiſſione illorum peiora eſſe facienda probabiliter credant.*

Respondeo, dicendum, quòd quædā per Prædicatores proponuntur tamquam credēda. Quædam vero tamquam operanda, & obſeruanda, vt omnia diuina præcepta. Quædam autem ſicut corrigenda, vt quæ ſunt contra informationem bonorum morum. Falſitates ergo, & errores, quæ opponuntur credibilibus, & his, quæ ſunt de integritate fidei, & ſacræ Scripturæ, Prædicator tacere non debet. Tranſgreſſiones vero diuinorum mandatorum eodem modo tacendo, & non pronunciando eſſe peccata, damnoſa peſtis eſt. In perſona enim talium ſcribitur Tren. 2. Prophetæ tui

viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperierunt iniquitatem tuam: quia tales ex grauioribus leuiora quasi diuina auctoritate peccantibus nunciant, dicentes bonum malum, & malum bonum, sicut glossa ibi dicit. Sed quæ sunt contra bonorum morum informationem corrigenda propter vitationem quandoque maioris mali, & ne auditores peiores fiant, quandoque sunt dissimulanda. quia secundum Chryso. Cum hominum prauam voluntatem cohibere non possumus: salubriter permittimus mala, ne peiora fiant. Et auctoritate Greg inducitur 4. dist. cap. Denique, ꝙ cum homines à praua sua consuetudine auerti non possunt, cum venia suo ingenio relinquendi sunt, ne fortè peiores existant, si à tali consuetudine prohibeãtur. Vnde non peccat Ecclesia, & Prædicatores Euangelij, vt puto, si diuino consilio ducti interdum dissimulant nunciare in populo aliqua esse peccata, & tamquàm mala dimittenda, vel corrigenda, si probabiliter credant ex dimissione illorum peiora esse fienda.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ veritas E Doctrinæ non est dimittenda propter scandalum aliquorum particulariter: sed si omnes scandalizarentur, dimittenda esset pro tunc. Est enim regula vniuersalis, ꝙ si opus est tam bonum, ꝙ præponderet damno scandali, non debet dimitti propter scandalum. Si verò econuerso, dimittendum est. Vel dicendum est, ꝙ non propter scandalum: sed quia propter maius malum, & propter maius periculũ, quod inde potest accidere, puta schisma, vel contemptus, quandoque veritas, vel iustitiæ æquitas dimittenda est.

F AD secundum est dicendum, ꝙ scelera semper sunt nuncianda. importãt enim scelera peccata enormia, & manifesta contra mandata Dei: sed aliqua minora peccata quandoque tacenda sunt, ne peiora fiant, sicut Prophetæ prouide dissimulauerunt diuortium propter vitandum homicidium.

AD tertium est dicendum, quòd Prædicator obuiat manifesto facinori, quando dissimulatur minus malum, ne fiat maius.

QVAEST. CVIII. QVOMODO STATVS PERFECTIO REPRAESENTATVR in Doctoribus, & sacræ Scripturæ Expositoribus.

VLTERIVS *videndum est, quomodo status perfectio repræsentatur in Doctoribus, & sacræ Scripturæ Expositoribus. Circa quod quæruntur Quatuor.*

Primo, Vtrum dignus Magistrari in Theologia teneatur scire oẽs humanas scientias.

Secundo, Vtrum dignus Magistrari in Theologia teneatur scire omnium gentium linguas.

Tertio, Vtrum dignus Magistrari in Theologia teneatur scire ius canonicum.

Quarto, Vtrum dignus Magistrari in Theologia, si nõ magistratur, perdat aureolam.

ARTICVLVS I.

VTR. DIGNVS MAGISTRARI in Theologia teneatur scire humanas scientias.

Materiam huius q̃onis, & quæ, & qualia sint Theologo necessaria, luculenter explicat Melchior Canus in libris de locis Theologicis.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, ꝙ dignus Magistrari in Theologia non teneatur scire humanas scientias. Dicit enim Aug. 14. de Trini. cap. 1. Quòd non quicquid ab homine sciri potest in rebus humanis, vbi plurimum superfluæ vanitatis, & noxiæ curiositatis est, sacræ est Scripturæ tribuendum: sed illud tantummodo, quo fides saluberrima, quæ ad veram beatitudinem ducit, gignitur, nutritur, defenditur, & roboratur.

2 Præterea: Illa non tenetur scire dignus Magistrari in Theologia, pro quorum studio infligitur sibi pœna. Sed Hierony. recitat de seipso in Epist. ad Eustachium, ꝙ in extasi positus vehementer verberatus fuit, ita vt liuentes scapulas habuisset, & plagas sensisset per multos dies, pro eo, ꝙ Codices Ciceronis, & humanarum scientiarum legerat. Epist. 22.

3 Præterea: Humanæ scientiæ deriuatæ sunt à sacra Scriptura. Dicit enim Aug. 2. de Doctrina Christiana, cap. 28. Platonem tempore Ieremiæ Prophetæ profectum fuisse in Aegyptum, vbi tunc ille Propheta erat, ibique per dictum Ieremiã nostris litteris fuisse imbutum, vt illa posset docere, & scribere, quæ iure à multis laudantur. Non ergo dignus Magisterio in Theologia tenetur humanas scientias scire, cũ ab ipsa sint deriuatæ, & non econuerso. Tomo 3.

IN CONTRARIVM est. quia dignus Magistrari in Theologia tenetur loqui, & docere inter perfectos. Sed sapientia, quam Apostolus 1. Cor. 2. docet esse loquendam, & docendam inter perfectos, est rerum humanarum, diuinarumque scientia, vt dicit Aug. 14. de Trin. cap. 1. Tenetur ergo scire humanas scientias.

RE-

RESOLVTIO.

Humanæ ſcientiæ Magiſterium Theologiæ ſuſcipere cupientibus plurimum valent.

RESPONDEO, dicendũ, ꝙ ad Magiſterium ſacræ Scripturæ aſſumptus ipſam diuinã Scripturam tenetur declarare intelligibiliter, docere eloquenter, & contra impugnantes defendere fideliter. Ad quæ tria plurimum valent humanæ ſcientiæ. valent enim ad ipſam intelligendam ſcientiæ Mathematicæ: Metaphyſicæ, ac omnes ſcientiæ diffiniendi, & diuidendi: Rhetoricæ, Politicæ, & Ethicæ, ſicut
Tomo 3. Aug. probat de ſingulis 2. de Doctrina Chriſtiana. Valent ſimiliter ad docendum, & contra impugnantes ipſam defendendam. quia qualiter pijs opituletur, & contra impios defendatur: plurima ab ipſis humanarum ſciẽtiarum traditoribus contra eos accipere poſſumus, vt dicit Damaſc. 4. lib. cap. 18.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ ſicut di-
Tomo 3. cit Aug. 2. de Doctrina Chriſtiana, cap. 19. In humanis ſcientijs eſt aliquid inſtitutum ab hominibus tamquàm ſuperſtitioſum, vanum, & curioſum: vt qđ eſt inſtitutum ad colenda idola, vel ad conſultationes, & pacta quædam ſignificationum cum dæmonibus placita, atque fœderata, qualia ſunt volumina Magicarum artium. Omnes enim tales artes, vel nugatoriæ, vel noxiæ ſuperſtitionis ex quadam peſtifera ſocietate hominum, & dæmonum cõſtituta penitus ſunt repudianda, & fugiẽda cuilibet Chriſtiano: aliquid verò eſt in humanis ſciẽtijs tamquàm verũ, vtile, & fructuoſum. & quia omne verum ab illo eſt,
Ioan. 14. qui ait: Ego ſum via, veritas, & vita: Ideo omnia cõmoda, & neceſſaria homini, quæ cum hominibus inſtituta ſunt, & quæ ad vſum humanæ vitæ neceſſarium proficiunt, nõ ſunt fugienda Chriſtiano, immo intuenda, diſcenda, & memoria retinenda.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ Magiſtris iam perfectis in humanis ſcientijs, cum iam ad ſtudium ſacræ Scripturæ perueniunt, damnoſum eſt, & curioſum, tempus apponere in lectione, vel ſtudijs humanæ ſcientiæ. Sic.n. (vt dicit Aug. 2. de Doctrina
Tomo 3. Chriſtiana, cap. 41.) Sentire debet quiſq; diues de Aegypto exiens, ꝙ tñ niſi Paſcha egerit, ſaluũ ſe eſſe non poſſe exiſtimet. Paſcha autẽ noſtrũ Chriſtus eſt. Vnde cũ dignus Magiſtrari in ſacra Scriptura ad eã
1. Cor. 8. perſcrutandã accedere cœperit, illud Apoſtolicũ cogitare non ceſſet: Sciẽtia inflat, charitas verò ædificat.

AD tertium eſt dicendũ, quòd ſicut dicit Aug. 2. de Doctrina Chriſtiana, cap. 28. Credibile eſt, conſideratis temporibus, ꝙ Philoſophi de litteris noſtris habuerunt quæcunque bona, & quæcunque vera dixerunt, maximè cum ante litteras gentis Hebræorũ, in qua vnius Dei cultus emicuit, ex qua ſecundũ carnem venit Dominus noſter, nec ipſe quidem Pitagoras fuit, à cuius poſteris Platonici Theologiam didiciſſe aſſeritur. Vnde ſi qua vera, & fidei noſtræ accõmoda dixerunt, ab eis tamquàm ab iniuſtis poſſeſſoribus accipienda ſunt.

A

ARTICVLVS II.

VTRVM DIGNVS MAGIſtrari in Theologia teneatur ſcire omnium Gentium linguas.

Præter textum, & Doctores in Clement. 1. de Magiſt. Vide Lodouicum Gomezium in Regula Cancellariæ, de idiomate; vbi plenè de materia linguarum.

D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd dignus Magiſtrari in Theologia non teneatur ſcire omnium Gentium lin-
B guas. Loqui enim diuerſis linguis eſt donum Spiritus ſancti, ſicut patet 1. Corin. 12. Sed dona Spiritus ſancti habere non eſt in poteſtate hominis: nullus ergo debet conari hoc à ſeipſo habere, ſed à Deo humiliter expetere.

2 Præterea: Quod prouenit ex peccato, homo nõ tenetur ſcire, vel docere. Sed diuerſitas linguarum ex peccato conſtituta eſt, vt dicit Aug. 16. de Ciuit. Tomo 5.
Dei. Dignus ergo Magiſtrari in Theologia non te- cap. 4.
netur hoc ſcire, vel docere.

3 Præterea: Loqui diuerſis linguis ad hoc eſt neceſſarium, vt ſacra Scriptura communicetur infidelibus. Sed Chriſtus prohibuit Matth. 7. Sanctum dari canibus, & margaritas proijci ante porcos. Di-
C gnus ergo Magiſtrari in Theologia non tenetur hoc ſcire.

IN CONTRARIVM eſt: quia dignus Magiſtrari in ſacra Scriptura ex officio, ad quod aſſumitur, efficitur debitor Græcis, & Barbaris ad Rom. 1. Sed debitum eis reddere non poteſt, niſi ſciat eorum linguas.

RESOLVTIO.

Linguarum omnium peritia in iis, qui ſuſcipere Theologiæ Magiſterium cupiũt, non ex neceſſitate, ſed ex congruitate requiritur.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ teneri ad aliqua, poteſt intelligi dupliciter, vel ex neceſſita-
D te, vel ex quadam congruitate.

Ex neceſſitate ergo dignus Magiſtrari ĩ ſacra Scriptura non tenetur ſcire omnium Gentium linguas, ſed ſolum linguam illorum, cum quibus cõnutritus eſt. Sicut enim eſt in vita Politica, & morali, in qua cum omnibus homo prodeſſe non poſſit; Illis tamẽ potiſſimum conſulendum eſt, qui pro locorum, & temporum, vel quarumlibet rerũ opportunitatibus conſtrictius ſibi quaſi quadam ſorte iunguntur, vt
dicit Aug. 1. de Doctrina Chriſtiana. Sic eſt in vita Tomo 3.
ſpeculatiua, & ſpirituali cuius actus eſt docere, in qua cap. 28.
cum homo omnibus conſulere nequeat; illos tñ docere tenetur, qui, vel iuriſdictione, vel officij adminiſtratione, ſeu familiari conuerſatione ſibi quadam ſorte iunguntur.

Sed

Sed quadam congruitate. Planum est, ꝙ vtile E
esset scire plurium gentium linguas propter tria.

Primo, propter infidelium conuersationem, vel conuersionem. Dicit enim Apostolus 1. Corint. 14. Quòd genera linguarū signa sunt data infidelibus: ad eorum conuersionem, ad quorum instructionē, vt sine erroris admixtione in sacra Scriptura imbuantur, maiorem idoneitatem habent Magistri in Theologia, quàm alij.

Secundo, propter sacræ Scripturæ pleniorem intellectionem. Dicit enim Aug. 2. de Doctrina Christiana cap. xj. Quòd ad sacræ Scripturæ cognitionē propter ignota signa: vtile est scire diuersas linguas: ad minus tres: Græcam, Hebraicam, & Latinam. Tomo 3.

Tertio, propter docentis fructificationem: Magister enim sacræ Scripturæ Doctor efficitur vniuersalis scientiæ quæ omnibus est communicanda: vniuersaliter autem ipsam communicare non potest, si linguis omnium non loquatur. Sicut enim, si incertam vocem dederit tuba, nullus parat se ad bellum: ita nisi Doctor per linguam manifestum sermonem dederit, non intelligitur illud, quod docet, sicut dicit Apostolus 1. Corin. 14. Ex hac ergo congruitate, vt Doctrina fidei vbique diuulgaretur, prouide ordinatum est, extra de Magistris per constitutionem Clementis, cap. Inter. Vt Parisius, Oxoniæ, Bononiæ, Salamanticæ, & in Romana Curia teneantur aliqui habentes Græcæ, Hebraicæ, Arabicæ, & Caldaicæ linguarum notitiam, per quos alij instructi in huiusmodi linguis fructum speratum possint, Deo auctore, producere. F

Ad Argumenta.

Tomo 3. Ad Primvm ergo est dicendum, ꝙ sicut dicit Aug. 1. de Doctrina Christiana, in Prol. Loqui diuersis linguis donum fuit Spiritus sancti in Apostolis, qui vno momento temporis, adueniente Spiritu sancto, omnium gentium linguis locuti sunt: sed quod illis concessum est, vno temporis momēto, absque Doctore, per temporis spatium, duce homine, & tradente alijs, conferri potest.

Ad secundū est dicendum, quòd diuersitas linguarum est inducta in pœnam peccati, sicut ignorātia ex peccato consecuta est: Vnde sicut ad remouendam ignorantiam prædicanda est de Doctrina Euāgelica, ne ex ipsa impediatur humanum genus ab æterna salute: sic necessarium est scire diuersitatem linguarum, per quarum ignorantiam Euāgelicæ Doctrinæ prædicatio impeditur.

Ad tertium est dicendum, quòd canibus rabiosis, & contemnentibus panem salutis æternæ, sacra Scriptura non est prædicanda: nec margaritæ porrigendæ: sed canibus iam famelicis, & cupiētibus saturari de micis, quę cadunt de mensa Domini, nō est sacra Scriptura deneganda.

ARTICVLVS III.

Vtrum Dignus Magistrari in Theologia teneatur scire Ius Canonicum.

Videatur omnino Melchior Canus, lib. 8. cap. 6. De locis Theologicis, vbi citat Augustini Doctrinam hoc in loco.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, quòd dignus Magistrari in Theologia nō teneatur scire ius canonicum. Scientia enim iuris canonici videtur esse quædam practica Theologica: sed dignus Magistrari in Theologia non tenetur scire Theologicam practicam, cū finis eius non sit praxis: sed contemplatio veritatis, vt dicit Aug. 1. de Trin. cap. 8. 9. & 10. Tomo 3.

2 Præterea: Sciens scientiam subalternantē non tenetur scire scientiam subalternatam: alias Philosophus naturalis teneretur scire scientiam medicinæ, & alias scientias, quæ subalternantur ei. Sed ius canonicū subalternatur Theologię. Dignus ergo Magistrari in Theologia non tenetur ipsum scire.

3 Præterea: In iure canonico multæ quæstiones determinātur per leges, & iura ciuilia. scribitur enim 10. dist. cap. Si in adiutorium. Si in adiutorium vestrum, terreni Imperij leges assumendas putatis, nō reprehendimus: sed dignus Magistrari in Theologia non tenetur scire leges, & iura ciuilia. G

In Contrarivm est. quia eiusdem scientiæ est considerare finem, & ordinē ministrorum subseruientium illi fini: sicut eadem lex Mosaica, quæ determinauit de ordine multorum seruientium in cultū illo. Sed tota scientia iuris canonici est de ordine Ministrorum, & Ecclesiasticorum negotiorum, prout pertinet ad cultum Dei. Ergo Theologus, qui considerat de Deo, tamquàm de fine, præcipuè habet de talibus considerare.

Resolvtio.

H *Theologia Magisterium suscipere volentibus post lecturam Libri Sententiarum, iuris canonici cognitio vtilitatem magnam afferre potest, & quodam modo necessaria est.*

Respondeo, dicendū, ꝙ distinctio vnius scientiæ ab alia non accipitur penes rem, quæ cognoscitur: sed penes diuersum modum sciendi: vnde penes diuersum modum considerandi Philosophus 6. Metaph. posuit distinctionem scientiarum. Arist. 6. Metaph. tex. com. 2. Illa ergo eadem, quæ tractantur in Theologia, tractantur in iure canonico: & illi ijdem canones, qui recipiuntur in Theologia, recipiuntur in iure canonico: & quæ respuūntur ibi: respuuntur hic. Scribitur enim auctoritate August. 12. dist. c. Omnia talia. Omnia, quæ neque in * Sanctorum auctoritatibus *al. Sanctarū Scripturarum.

bus continentur, nec in consilijs Sanctorum Patrum inueniuntur, nec consuetudine vniuersalis Ecclesiæ roborata sunt, sine vlla dubitatione resecanda esti-mo. Differunt tamen in modo considerandi quantũ ad quinque. Primo, quidem. quia à Theologo determinantur modo subtili, & quasi propter quid, eo modo, quo propter quid in Theologia assignari potest. In iure vero canonico modo grosso, & solum quia. Secũdo, quia à Theologo determinantur principaliter propter veritatis contemplationẽ: A Canonistis vero magis principaliter propter actionẽ, & quæstionum occurrentiũ solutionẽ. Tertio, quia à Theologo determinãtur principaliter de cultu Dei, & de his, quæ spectãt ad integritatẽ fidei vnius Dei: A Canonistis vero magis de ordine ministrorum, & Ecclesiasticorum negotiorum spectantium ad talem cultum. Quarto, quia à Theologo determinantur canones qualiter pijs opitulentur, & contra impios defendantur. In iure vero canonico tractatur modus, quo opitulentur pijs, & defendantur cõtra impios. Quinto quia à Theologo determinantur magis vniuersaliter, & in foro conscientiæ, in quo agitur causa inter hominem, & Deum: A Canonistis vero magis particulariter applicando ad particularia negotia in foro exterioris iudicij, in quo agitur causa inter hominem, & hominem. Et quia sermones vniuersales in materia morali parũ sunt vtiles, vt dicitur in Eth. Ideo puto, quòd prouida ordinatio esset, vt dignus magistrari in Theologia post lecturam Libri sententiarum teneretur legere librum Decretorum: quatenus magis tritus, & expertus assumeretur in his, quę sunt necessaria ad consulendum saluti animarum fidelium.

Theologiæ, & iuris canonici differentiæ.

Arist. 1. Eth. cap. 3.

Ad Argumenta.

Ad Primum ergo est dicendum, quòd praxis non subterfugit determinationem Theologię: imo aliqui ponunt eam principaliter speculatiuam, & principaliter practicam: pro eo, quòd contemplatio Dei, ad quam ordinatur Theologia, tanquam ad finem, acquiri non potest nisi per charitatem, & opera virtuosa, & obseruationem mandatorum Dei.

Ad secundum est dicendũ, quòd scientia subalternans tradit principia scientiæ subalternatæ. Ideo eadem considerantur in vtraque scientia, non tamen eodem modo: sed ibi vniuersaliter, & scientificè: hic autem particulariter, & modo grosso. sic illos canones tenentur scire Theologi, quos tradunt Canonistæ, & secundum ueritatem illorum quæstiones debent determinare, non quidem modo Iuristarum in foro exterioris iudicij, vbi agitur causa inter hominem, & hominem: sed magis modo theologico, & in foro conscientię, in quo agitur causa inter hominem, & Deum.

Ad tertium est dicendum, quòd sicut Thelogia non respuit scientias Philosophorũ, quæ pluribus erroribus sunt admixtæ, quàm leges Imperatorum: ita nec in se, nec in iure canonico sibi subalternato respuit leges terreni Imperij: quia vbicumque, & vndecumq; insonuerit veritas, ab illo est, qui dicit: Ego

Ioan. 14.

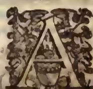
A sum via, veritas, & vita, vt dicit Aug. vnde sicut dignus Magistrari in Theologia tenetur scire primitus * scientias humanas, vt clarius, & subtilius possit sacram Scripturam intelligere. Sic multo magis tenetur scire sanctorum canones, vt melius, & fructuosius possit saluti animarum consulere.

* al. primitiuas.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum dignus Magistrari in Theologia, si nõ Magistretur, perdat aureolam.

B Videatur B. Thomas, licet ilic loquatur in alio proposito, quodlibeto 5. quæst. 12. art. 24. & in quæstionibus additis ad 3. par. q. 96. art. 7. Adde Sotum lib. 4. sent. dist. 49. q. 5. art. 1. & seq.

Ad quartum sic proceditur. Videtur enim, q dignus magistrari in Theologia, si nõ magistretur perdat aureolam. Iudiciũ enim Ecclesiæ militantis est conforme iudicio Ecclesiæ triumphantis. Sed dignus magistrari in Theologia, si non magistretur, non approbatur iudicio Ecclesiæ militantis. Ergo non approbatur iudicio Ecclesiæ triumphantis, vt sibi aureola debeatur.

C 2 Præterea: Prædicare, & docere conuenit ex officio solum Episcopis, & Prælatis. Ergo solum eis, & non alijs conuenit aureola.

3 Præterea: Aureola debetur illis per quorum documenta diabolus expellitur à cordibus fidelium. Sed per documenta multorum sanctorum diabolus à cordibus fidelium expellitur. Ergo eis, & non solum Doctoribus debetur aureola.

In Contrarium est. quia virgo non approbata per Ecclesiam, dummodo sit vere virgo, non amittit aureolam. Ergo dignus approbari per Ecclesiam ad Magisterium, dato, quòd non approbetur, non perdit aureolam.

Resolutio.

D *Theologiam callens, etiamsi non magistretur, aureolam perdere non potest: modo sacram Scripturam doceat, & ad Dei laudem prædicet.*

Respondeo, dicendum, quòd aureola est quoddam accidentale pręmium correspondens bono creato pro aliqua singulari victoria. Est autem triplex impugnatio in præsenti vita: vna carnis, alia mundi, & tertia diaboli. Prima vniuersaliter vincitur per virginitatem. Secunda vincitur per Martyrium. Nihil enim delectabilius, & amabilius est in mundo, quàm corporalis vita, quæ contemnitur per Martyrium. Tertia vincitur per doctrinam. Ideo aureola debetur Virginibus, Martyribus, & Doctoribus. Requiruntur tamen tria, vt talis aureola Doctoribus debeatur. Nam primo ex parte doctrinæ re-

ræ requiritur, quod doceant sacram Scripturam necessariam ad salutem, & pertinentem ad informationem morum, vt (dicente Apostolo) sit vtilis ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, & ad erudiendum. per talem enim doctrinam Diabolus expellitur à cordibus fidelium, dicente Apostolo ad Ephe. 6. Induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias Diaboli, & qualis sit ista armatura statim subdit: Gladium spiritus, quod est verbum Dei. Secundo ex parte docentis requiritur, quod actu doceat, & actu prædicet. non enim habentibus habitum, vel officium certandi debetur corona, sed actualiter certantibus, & actualiter pugnantibus dicente Apostolo 2. ad Timo. 2. Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Tertio ex parte finis requiritur, quòd talem doctrinam ordinet principaliter ad gloriam Dei. Dignus ergo magistrari in Theologia quantumcumque non magistretur, si sacram Scripturam actualiter docet, & prædicat ad laudem Dei, aureola non priuatur.

2. Tim. 3

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod dignus E magistrari in Theologia si non magistratur non est defectus suus, sed est defectus Ecclesiæ. Dato tamé quod non esset dignus magistrari, sed esset in statu communis lectoris, ex quo actu docet, & prædicat ad laudem Dei aureolam non amittit.

AD secundum est dicendum, quod aureola non debetur habenti statum docendi, uel habitum doctrinæ: sed debetur actui. Vnde quantumcumque Prælati sint in statu docendi, & assumpti ad Magisterium habeant habitum scientiæ; si actu non docent, & non prædicant, aureolam non consequuntur.

F AD tertium est dicendum, quòd aureola non debetur nisi singulari victoriæ. Vnde non, si per quæcumque documenta Diabolus expellitur ab aliquo, quis meretur aureolam: sed quando per publicam doctrinam de tota multitudine Diabolus expellitur, sicut Christo prædicante dæmones cum clamore à cordibus fidelium expellebantur.

QVAEST. CIX. QVOMODO STATVS PERFECTIO REPRAESENTATVR IN MEDICIS.

DEINDE considerandum est, qualiter status perfectio repræsentatur in Medicis. Circa quod quæruntur decem.

Primo, Vtrum Medici sint honorãdi præ alijs pfessoribus aliarũ artiũ.

Secundo, Vtrum Medici si non sint de legitimo thoro nati possint sine peccato Medicorum officium exercere.

Tertio, Vtrum tutius sit, quod homo Medicis practicis, quàm Theoricis se in cura committat.

Quarto, Vtrum tutius sit habere vnum Medicum in cura, quàm plures.

Quinto, Vtrum Medici peccent dantes medicinas nõ in debitis signis astrorum.

Sexto, Vtrum Medici peccent accipientes stipendium pro infirmitate, quam sciunt esse incurabilem.

Septimo, Vtrum Medici peccent non monentes infirmos, vt animarum Medicos debeant ante omnia conuocare.

Octauo, Vtrum Medici ex præcepto teneantur gratis Pauperibus, & Religiosis auxilium, & consiliũ impendere.

Nono, Vtrum medicina ars Clericis, & Religiosis sit interdicta.

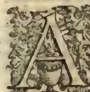
Decimo, Vtrum Medici dantes aliquam medicinam, vel facientes aliquam incisuram, ex qua sequitur mors, sint irregulares.

G

ARTICVLVS I.

VTRVM MEDICI SINT honorandi præ alijs Professoribus aliarum artium.

Vide omnino Bartholomæum Cassaneum in Catalogo Gloriæ mundi par. 10. consideratione 25. & 43. vbi latissimè de materia huius articuli.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd Medici sint honorãdi præ alijs Professoribus aliarum artium. Quia H vna scientia præfertur alteri ratione finis. Sed scientia medicinæ ordinatur ad conseruationem vitæ, qua nihil est homini charius. Scribitur enim Cant. 8. Quòd si dederit homo omnem substantiam domus suæ pro dilectione suæ vitæ: quasi nihil despiciet eam.

2 Præterea: Scientiæ speculatiuæ sunt digniores, & honorabiliores practicis. Sed scientia medicinæ cum subalternetur Philosophiæ naturali, videtur esse speculatiua. legalis verò, & militaris videntur esse sciẽtiæ subalternæ Politicæ, & sic medicina dignior est eis.

2 Pręterea: Vna ſcientia eſt dignior alia, aut nobilitate ſubiecti, aut certitudine demonſtrationis, vt ſcribitur 1. de Anima. Sed vtroque modo ſcientia medicinæ videtur præferri alijs ſcientijs. Ergo profeſſores eius præferendi ſunt profeſſoribus aliarum. Text. cō. 1.

In Contrarivm eſt. quia in perſona Profeſſorum iuris ſcribitur Sap. 3. Iudicabunt nationes, & dominabuntur populis terrę. Et 8. cap. ſcribitur: Propter hanc (*puta iuſtitiam*) habebo claritatem ad turbas, & honorem apud ſeniores, & in conſpectu potentium admirabilis ero.

RESOLVTIO.

Medici prę omnibus Profeſſoribus aliarum artiū non ſunt honorandi. Medicina enim quāmuis ratione ſubiecti cæteris ſcientijs practicis dignior ſit: ratione tamen finis excellitur à ſcientia legali, & militari: ratione verò modi conſiderandi ſe habent ſicut excedentia, & exceſſa.

Respondeo, dicendum, ꝙ ſacra Scriptura Eccl. 38. Tripliciter honorem, & reuerentiam videtur tribuere medicinalis ſcientiæ Profeſſoribus.

Primo, propter Deum efficientem, & ipſam ad ſalutem hominum producentem. quia Altiſſimus de terra creauit medicinam, & vir prudens non abhorrebit illam. Cum enim opera Dei ſint bona valde, quilibet tenetur honorare, & non ſpernere, quæ conſtat Creatorem ad vtilitatem hominum feciſſe, ſicut gloſſa ibi dicit.

Secundo, propter Medicum ipſam fideliter adminiſtrantem. quia Diſciplina Medici exaltabit caput illius in præſenti vita, & in futura (ſicut gloſſa ibi ait) in conſpectu Magnatorum collaudabitur.

Tertio, propter infirmum ipſam recipientem, quia ibi dicitur: Honora medicum, propter neceſſitatem etenim illum creauit Altiſſimus. Super quo verbo dicit gloſſa, quòd ſunt medici corporales, & ſpirituales. Corporales namque medici corpora, ſpirituales verò animas curant. Vtrique ergo honorandi, ſed ſpirituales ſunt præferendi. Ad intellectum tamen ſolutionis quæſtionis eſt ſciendum: quia vnā ſcientiam eſſe digniorem alia tripliciter contingit. Primo ex parte rei conſideratæ. Secundo ex parte modi conſiderandi. Et tertio ex parte finis, ad quē ordinatur. Nam ex parte ſubiecti, vel rei conſideratæ Metaphyſica eſt dignior omni alia, cū eius ſubiectum ſit ens, inquantum ens. Ex modo vero conſiderandi Metaphyſica eſt dignior naturali Philoſophia: cum modo abſtractiori conſideretur. Sed ex parte finis Architectonicæ ſunt digniores ſubſeruiētibus, ſicut militaris eſt dignior frenifactiua. Scientia ergo medicinæ ex parte ſubiecti videtur eſſe dignior alijs ſcientijs practicis, cum ſit de corpore ſano, ægro, & neutro, quod eſt organum animæ, & omnium actuum humanorum. Ex parte verò finis dignior videtur ſcientia legalis, & militaris cum ordinetur ad conſeruationem boni publici, quod præfertur bono cuiuslibet ſingularis perſonæ. Sed ex parte modi conſiderandi, vel ex certitudine tradendi videntur ſe habere ſicut excedentia, & exceſſa: quia ſicut regula medicinalis varianda eſt ex varietate complexionum: ſic regula Iuriſperitorum varianda eſt ex varietate populi conditionum, vt dicit Aug. 1. libro de libero arbitrio, cap. 6.

Eccleſiaſtici cap. 38.

Scientiarū dignitates.

Tomo 1.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo eſt dicēdum, quòd ſicut virtuoſi eſt corporalem vitam pro conſeruatione boni publici morti exponere; ſic finis, ad quem ordinatur medicina, ordinatur ad finem legalis ſciētiæ: vnde ex hoc videtur iſta dignior eſſe illa.

Ad ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſicut ſcientiæ ſpeculatiuæ diſtinguuntur à practicis ratione finis: quia finis Theoricæ veritas: Practicæ verò opus, vt ſcribitur 2. Metaph. Medicina verò non ſubalternatur Philoſophiæ naturali ratione finis, ſed magis ratione ſubiecti, quia corpus humanum quod conſideratur à medico, cōtinetur ſub corpore mobili ſimpliciter, quod conſideratur à naturali Philoſopho. Ariſt. 2. Metaph. tex. com. 3.

Ad tertium eſt dicendum, ꝙ dignitas in ſcientijs practicis magis accipitur ratione finis, quàm ratione ſubiecti, vel modi conſiderandi: unde dato, ꝙ in his duobus medicina excedat alias ſcientias practicas, non tamen ex hoc ſequitur, ꝙ omnibus ſit ſimpliciter dignior.

ARTICVLVS II.

VTRVM MEDICI DE NON legitimo thoro nati, ſine peccato poſſint Medicorū officium exercere.

Syluester in Summa, verbo: Medicus. quæſt. 1. verſ. Tertium.

Ad ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Medici ſi non ſint de legitimo thoro nati: ſine peccato poſſint Medicorum officium exercere. quia dignior eſt cura animarum, quàm corporum. Sed non ſolum illegitimè nati: immo filij Sacerdotum non prohibentur ad ſummum Sacerdotium peruenire, ſi non fuerint paternæ incontinentiæ imitatores, vt ſcribitur 56. diſt. cap. Presbyterorum.

2 Præterea: Nullus debet excludi ab executione alicuius legitimi actus, niſi pro peccato, & culpa propria: ſed illegitimatio accidit ſine culpa propria illius, qui illegitimè naſcitur. Non ergo iuſtè priuari poteſt executione alicuius legitimi actus.

3 Præterea: Magis debet quis puniri propter actū vitioſum ſuum proprium, quàm propter actum vitioſum aliorum: ſed nullus excluditur ab executione alicuius officij propter adulterium per eum commiſſum. Ergo nec propter adulterium ſuorum Parentum multo magis.

In Contrarivm eſt. quia idem iudiciū eſt

est de Medicis animarum, & corporum. Sed scribitur Deutero. 23. De scorto natus non ingredietur Ecclesiam. ergo Medici illegitime nati in Ecclesia ad curam animarum, & corporum admitti non debēt.

RESOLVTIO.

Medici de legitimo thoro non nati propter officij fidelem executionē debēt licentiari iurati: sed propter Reipublicæ administrationē debent esse legitime nati.

RESPONDEO, dicendum, quòd Medici, quibus curatio corporum committitur, communiter à populo ciuitatis debent esse electi, vt certi de probitate morum, & peritiæ artis eligant ipsi ciues illos Medicos, quibus se, liberosque suos in ægritudine corporum committant, sicut Iurisconsultus dicit. Ex quo sequitur, quòd sint officio Reipublicę deputati. & quia illegitime nati non possunt esse Decuriones, & Administratores Reipublicæ, vt idem Iurisconsultus ponit, sequitur, ꝙ Medici non nati de legitimo thoro medicinæ officium exercere non valēt. Similiter quia officium Reipublicæ fideliter est exercendum, sequitur, quòd recepto iuramento practicādi officium est ipsis Medicis committendum. ita, ꝙ propter experientiæ probationem communiter à populo debēt Medici esse electi. Propter vero Reipublicæ administrationem debent esse legitime nati. Sed propter officij fidelem executionem, debent licentiari iurati.

l. Magistros stud. cap de profess. & medicis lib. 10.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ filij sacerdotum, & illi, qui illegitime nati sunt, ad curam animarum assumi possunt cum dispensatione. sic eodem modo Medicis illegitime natis cum dispensatione cura corporum committi potest.

AD secundum est dicendum, ꝙ illi, qui proponuntur publicis officijs quadam claritate morum, & fama fulgere debent: quæ obscurantur aliquo modo ex vitiosa origine. Ideo absque proprio peccato ab administratione Reipublicæ excluditur, nisi dispēsetur cum eo per illum, qui est Reipublicæ prouisor.

AD tertium est dicendum, ꝙ non est simile. quia mala, quæ quis committit per proprium actum suū, per contrarium actum doloris, & contritionis aboleri possunt. Sed mala, quæ sequuntur naturam, non possunt deleri per proprium actum: sed remanet in illo deformitas, manente natura.

ARTICVLVS III.

VTR. TVTIVS SIT, QVOD homo Medicis Theoricis, quàm Practicis se in cura committat.

Syluester in summa, verbo: Medicus q. 1. vers. primo enim requiritur.

AD tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ tutius sit, ꝙ homo Medicicis Theoricis, quàm Practicis se in cura committat. quia nullus debet se casui, & fortunæ supponere. Sed cum E Medici practici ignorent propter quid, casualiter curant. Non est ergo tutum, quòd homo se eorum curæ committat.

2 Præterea: Medicus non curat ex se, sed ratione artis medicinæ. Cum ergo artem medicinæ solum theorici sciant. tutius est, quòd homo in cura theoricis se committat, quàm practicis habentibus experientiam sine arte.

3 Præterea: Philosophus dicit 1. Meta. Rustici circundati ab inimicis, quandoq; faciunt bonas plagas, & fortes ictus, non tamen propter hoc sunt eligendi in cura bellorum. Eodem ergo modo experti Medici, dato, quòd quandoque faciant bonam curam, nō tamen propter hoc debent assumi ignorantes artem ad curam infirmorum. In Prologo

F IN CONTRARIVM est Philosophus 1. Meta. vbi dicit, quòd habentes artem, & scientiam medicinæ sunt magis scientes, quàm habentes experimentum. expertos tamen Medicos magis proficere videmus in cura, quàm habentes scientiam sine experimento.

Medicorum experimentum in primis quæredam.

RESOLVTIO.

Tutius est, vt homo se Medicis expertis, vel ex originis dispositione, vel particulariū applicatione, quàm vt se speculatiuis non habentibus experimentum committat.

RESPONDEO, dicendū, ꝙ experiētia Medicorum ex duobus potest insurgere: vel ex eorū G originis dispositione: vel ex particulariū applicatione: & quolibet modo talis experientia habet adiunctam cognitionem propter quid, non in se, sed in sua vniuersali causa. Sicut enim ex originis dispositione aliqui habent aptitudinem ad dominandum: aliqui vero ad bellandum: sic aliqui ex tali origine habent aptitudinem ad curandum. cuius curæ effectus quāuis ignoretur causa in particulari agēte; cognoscitur tamen in agente vniuersali: à quo originata est natura cum tali aptitudine ad talem effectum. Cum enim Alexander scripsisset Aristoteli se inuenisse in Persia quosdam homines habentes intellectum penetrabilem, aptos super alios dominari, & regnum acquirere, ex quo propositum habebat. si eius consilio videretur vniuersos illius Regionis homines interficere, ne eius imperium auferre auderent attentare. Rescri H psit sibi Arist. per hunc modum: Si potes mutare illius terræ aerem, atque aquam, insuper dispositiones loci, & ciuitatum, imple tuum propositum. Sin autem: dominare super eos cum bonitate, & exaudi eos cum benignitate, & per amorem, quem habebūt in te, dominaberis in eis pacificè cum Triumpho. Quod sic fecit, & facti sunt Persæ magis obedientes imperio Alexandri, quàm omnes nationes. Similiter experientia, quæ insurgit ex particularium applicatione nō procedit omnino ex ignota causa. quia isto modo ars medicinæ inuenta est. Ex multis enim particularibus experimentis inuentores medicinæ habuerunt vniuersale principium artis, & scientiæ, vt quia reubarbarum viderunt purgare coleram in hoc

Epist. Alex. ad Arist.

Arist. respōsio ad Alex.

hoc particulari, & in illo, dederunt regulam vniuerſalem, quòd proprium eſſet reubarbaro purgare coleram. Iſtis ergo duobus modis Medicis expertis, vel ex originis diſpoſitione, vel ex particulariũ applicatione, puto quòd tutius eſt, vt homo ſe committat in curam Medicis expertis practicis, quàm Medicis Theoricis non habentibus talem experientiam. Si autem ſint aliqui Medici, qui vnam medicinam velint applicare ad omnes ægritudines abſq; cauſæ cognitione, & multorum particularium applicatione, tales non debent dici Medici ſcientes, nec experti: quia ſolum caſualiter quandoque curant ægritudinem aliquam in iſto, vel in illo.

Et per hoc patet reſponſio ad rationes in oppoſitum.

ARTICVLVS IIII.

VTR. TVTIVS SIT VNVM Medicũ habere in cura, q̃ plures.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ tutius ſit, vnum Medicum habere in cura, quàm plures. Sicut enim nouitas timenda eſt in moribus hominũ, ne pariat litem, & diſcordiam; ſic timenda eſt in eorum humoribus. Sed vbi ſunt plures Medici, plures nouitates conantur inducere; vt vnuſquiſque de ſuo aliquid videatur apponere. Non eſt ergo tutum, plures Medicos in cura habere.

2 Præterea. Sicut eſt in ſcientijs ſpeculatiuis, ſic ſuo modo eſt in practicis: ſed in ſcientijs ſpeculatiuis in paucioribus eſt via ſecurior, & tutior: vnde dicit Philoſophus 1. Metphy. Scientia, quæ ſe habet per additionem ad aliam, vt Arithmetica ad Geometriam, eſt minus certa. Semper enim, quæ ſunt ex paucioribus certiores ſunt ex additione dictis, vt ibi ait. Cap. 2.

3 Præterea. In omni actione quanto conatus eſt maior, tanto actio eſt fortior, & virtuoſior: ſed vnus Medicus ex toto conatu laborat ad curationem ægritudinis: Cum verò plures ſint vnus ſub ſpe alterius, retardatur à ſuo conatu.

IN CONTRARIVM eſt Philoſophus in Epiſt. ad Alexandrum, vbi ait: O Alexander in vno Medico non confidas; quoniam vnus Medicus potens eſt ad nocendum, & de facili audet nefas præſumere, & ſcelus deducere ad effectum; ſi itaq; poteſt fieri, ꝙ ſint decem, non minus ſint: & fac eos omnes in vnũ conuenire: & ſi ſumẽda fuerit medicina, noli ſumere niſi de conſilio plurimorum. Ep. Ariſt. ad Alex.

RESOLVTIO.

Tutius eſt, vt homo plurium Medicorum, quàm vnius curæ ſe committat propter multorum colloquiũ, & ſcientiam.

A RESPONDEO, dicendum, quòd in ægritudinis cura conſideranda eſt conditio artis medicinæ: conditio ægritudinis: & conditio ſtatus perſonæ. Planum eſt enim, ꝙ medicina ſicut quælibet ars inuenta eſt per iuuamentum vnius ad alterum, vt per iuuamentum poſteriorum ad priores: quia ſemper poſteriores per additionem ſe habẽt ad priores, vt Philoſophus dicit 2. Metaph. Vnde ſicut complementum ſcientiæ artis medicinæ inuentum eſt per multorum experientiam, ſic completior ægritudinis cura debet fieri naturaliter per multorum Medicorum colloquium, & ſcientiam. Tex. c. 9.

Similiter conſideranda eſt conditio ægritudinis, quæ quandoque eſt occulta vni Medico per ſigna, quæ apparent: cuius cauſam, vel per illa ſigna, vel

B per alia alius Medicus poteſt cognoſcere. Eodem modo cõſideranda eſt conditio ſtatus perſonæ. quãto enim aliqui ſunt in ſtatu ſublimiori, tanto in periculo maiori verſantur, poſiti in odio, vel æmulatione plurimorum, & propter dignitatem, quam habent, & propter iuſtitiam, quam exercent. Recitat enim Philoſophus in illa Epiſtola ad Alexandrum, Reginam Indorum multa encęnia, & dona miſiſſe Alexandro Imperatori, inter quæ miſit venuſtiſſimam puellam veneno nutritam, & iam verſam in naturam ſerpentum, quam ſi cognouiſſet Alexander, non præmonitus per Philoſophum in ardore coitus eius, mors eius ſtatim fuiſſet ſecuta. Vnde ad omnem ſuſpicionem malam remouendam, & ad diligentiorem curam apponendam tutius eſt magnos Notandũ.

C viros plures Medicos habere in eorum cura, quàm vnum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ plures Medici non debent inducere nouitatem, ſed vnitatẽ vt viſis ſignis, & conſiderata cauſa ægritudinis collatione ad inuicem præhabita in cura, illa ad inuicem concordent, quæ magis ægritudini videatur expediens.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ non eadem certitudo eſt expetenda in omnibus, vt Philoſophus dicit 2. Met. in ſcientijs namque, quæ circa vniuerſalia ſpeculantur, requiritur certitudo demonſtrationis, ſed in ſcientijs, quæ verſantur circa particu- Tex. c. 15.

D laria, ex quorum applicatione requiritur experimentum, quod eſt principium artis, & ſcientiæ, requiritur certitudo cuiuſdã inductionis ex collatione plurium ad inuicem.

AD tertium eſt dicendum, quòd Medici in cura magnorum virorũ omnes poſſunt benè remunerari. & ideo non eſt timendum, ꝙ conatus vnius ſub ſpe alterius debeat retardari.

ARTICVLVS V.

VTRVM MEDICI DANTES medicinam non in debitis signis astrorum peccent.

Vide notata per Franciscum Pegñam ad Ambrosium de Vignate tract. de hæret. q. 10. circa finem. nu. 98.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quòd Medici non peccent dantes medicinam non in debitis signis astrorũ. Quod enim prohibetur per Ecclesiam, Medici non tenẽtur seruare in ægritudinis cura. Sed scribitur 26. q. 5. cap. Non liceat. Non liceat Christianis habere traditiones Gentilium, & obseruare, vel colere elementa, aut Lunæ, aut Stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciam pro domo faciẽda, vel propter segetes, vel arbores plantandas: vel coniugia socianda, nec in collectione herbarum, quæ medicinales sunt, aliquas obseruationes attendere.

2 Præterea: Quæ infallibiliter veniunt, stultum est ea præuidere, vt possint euitari. Sed omnia prouisa à diuina prouidentia necessario, & infallibiliter eueniunt. Superuacuum est ergo illa per Medicos præuideri.

3 Præterea: Frustra homo cognoscere nititur, qd impossibile est scire: sed habere cognitionem Planetarum, & signorum astrorum est impossibile: dicit enim Commentator 12. Meta. Credebam enim, ꝙ cognitio Astrologiæ per me compleretur: sed ammodo senui, & desperaui de ipsa.

IN CONTRARIVM est. quia peccant Medici curam habentes animarum, si negligunt scire, quæ faciunt ad animarum curam. Ergo eodem modo peccant Medici corporum.

RESOLVTIO.

Medici non in debitis signis astrorum, dantes medicinam peccant artis ignorantiæ, & culpæ conscientiæ peccato, si ex certa malitia omittant.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Medicos peccare dantes medicinam non in debitis signis astrorum dupliciter potest intelligi: Primo, peccato artis ignorantiæ per eorum negligentiam. Secundo, peccato culpæ conscientiæ per eorum malitiam. Primo modo certum est, ꝙ peccant: quia sicut necessario corpora humana subduntur influentiæ corporũ super cœlestium: sic necessario requiritur debitorũ signorum influentia in ægritudinum corporalium curatione. Vnde si Medici dãt medicinam in signis colericis, parum proficiunt: quia corpus nihil, vel parum mouebitur. Si verò in signis flegmaticis, medicina sumpta faciliter corpus laxat: propter quod sicut Medici in curatione ægritudinum obseruant dies creticos, qui determinãtur secundum cursum

E Solis, & Lunæ: ita in datione medicinarum debẽt obseruare debita signa astrorum. Ideo scripsit Philosophus ad Alexandrum, vt nec comederet, nec biberet, nec aliquam medicinam sumeret sine consilio periti in arte astrorum. Secundo, peccato culpæ cõscientiæ similiter peccant, si ex certa malitia omittãt illa, quæ faciunt ad ægritudinum curam. quàmuis enim Medicus non semper sanet: sicut nec Rhetor semper persuadet. si tamen ex negligentia, vel ex certa scientia nihil omittit de cõtingentibus: perfectus in arte dicitur, & à peccato excusatur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, ꝙ illud Decretum intelligitur de illis, qui superstitiose secundum varias

F Doctrinas hominum, secundum Aug. fausta, vel infausta existimabant tempora: contra quos dicit Apostol. Gal. 4. Dies obseruatis, & tempora, & annos; super quo verbo, dicit Aug. ꝙ culpantur illi, qui constellationes sequuntur, non qui naturales affectus astrorum, & elementorum nouerunt: vt in tempestate non nauigent: vel non seminent, nec sanguinẽ minuant, vel medicinam sumant, nisi in ordinatissima dispositione siderum. Epist. 119. cap. 7.

AD secundum dicitur, ꝙ necessaria, & contingentia simul stant cum diuina prouidentia. Vnde dato, ꝙ multa necessaria eueniant, si præsciantur, leuius tolerantur, & prudentius declinantur, vt si præsciatur hyems futura fore frigida, possunt homines præparare hospitia calida, indumenta, carbones, & ligna. Prudenter enim Ioseph prouidendo annos vbertatis

G euitauit annos futuræ sterilitatis. Gen. 41.

AD tertium dicitur, ꝙ sicut dicit Philosophus in Epist. ad Alexandrum, fides adhibenda non est illis, qui ponunt scientiam Planetarum sic esse difficilem, ꝙ nemo possit ad ipsam pertingere. tales enim nesciunt, quid dicunt: quia apud potentiam intellectus nihil est difficile, & cuncta sunt possibilia in via rationis.

ARTICVLVS VI.

VTRVM MEDICI PECCENT accipientes stipendium pro infirmitate,

H *quã sciunt esse incurabilem.*

S. Thom. 2. 2. q. 71. art. 3. ad 1. Argumentum.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Medici peccent accipientes stipendium pro infirmitate, quam sciunt esse incurabilem. Dicit enim glossa Lucæ 8. Super illo verbo: Mulier quædam erat in fluxu sanguinis, quæ in Medicos erogauerat omnem substantiam suam, nec ab illis potuit curari, ꝙ Medici diuitias eius consumpserant, nec eam curauerant, vanas promissiones sibi facientes: sed vana promissio non caret peccato.

2 Præterea:

2 Præterea: Aduocatus non poteſt accipere iuſtū ſtipendium, niſi præſtet iuſtum patrocinium. Ergo nec Medicus, niſi cōferat verum conſilium. ſed non confert verum conſilium, infirmitatem incurabilem dicendo eſſe curabilem.

3 Præterea: Medici animarum peccant, ſi peccata mortalia dicant eſſe venialia, vel non mortalia. ergo eodem modo Medici corporum, dicendo ægritudinem incurabilem eſſe curabilem.

Tomo 3. IN CONTRARIVM eſt Aug. 3. de Trinit. c. 3. vbi ait: Medicus veram cauſam proximā ægritudinis curationis, vel non curationis pronunciare poteſt: ſed primam, & ſuperiorem ſcire non valet. Et ſic non peccat, ſtipendium accipiendo de ægritudine, quam ſecundum omnes cauſas non poteſt ſcire eſſe curabilem, vel incurabilem.

RESOLVTIO.

Medici, indicata veritate, quam ſciunt, non peccant accipientes ſtipendium de ęgritudine incurabili.

RESPONDEO, dicendum, quod Medicus eſt inſtrumentum naturæ: tamdiu ergo inſtrumentū medicicinæ non eſt ex toto ſubtrahendum infirmo, quamdiu natura ex toto non ſuccumbit. ideo non peccat Medicus accipiendo ſtipendium de cura ægritudinis, quam per principia artis medicinæ credit eſſe incurabilem, niſi forte malitioſe non indicando illis, qui illius curam habent. vel ſuperfluos ſumptus faciendo, vel eum curare omnino promittendo. ſed indicata veritate, quam nouit de ægritudinis cura, tamdiu iuſte poteſt recipere ſuum ſtipendiū, quamdiu exhibet in eius cura fidele miniſterium, & verum conſilium.

Et per hoc patet reſponſio ad rationes ſuperius factas.

ARTICVLVS VII.

VTRVM MEDICI PECCENT, ſi infirmos ipſorum non moneant, vt animarum Medicos ante omnia debeāt conuocare.

Concilium generale Lateranen. ſub Innocentio III. c. 22. refertur in cap. Cum infirmitas. extra de pœnit. & remiſ. & Syluester in ſumma, verbo: Medicus. quæſt. 3. vbi late de materia huius articuli.

AD ſeptimum ſic proceditur. Videtur enim, quod Medici non peccent, ſi infirmos eorum non moneant, vt animarum Medicos ante omnia debeant cōuocare. Nulli namque eſt danda materia deſperandi. Sed frequenter infirmi in lecto iacentes, cum eis à Medicis ſuadetur, vt de animarum ſalute diſponant, in deſperationis articulum incidunt. Vnde facilius mortis periculum

A incurrunt. Medici ergo non tenentur in hoc infirmos admonere: cum ipſi teneantur ægrotum corpora curare, & mortis periculum euitare.

2 Præterea: Nihil eſt indicandum infirmo, quod poſſit in eo malam alterationem inducere. ſed ſecundum Philoſophum accidentia animæ habēt corpus alterare. imaginationibus enim animæ obedit corpus humanū quātum ad mutationē, vel alterationē, licet non quantum ad figurationem. Non ergo indicandum eſt infirmo aliquid, vnde poſſit eius corpus in malum alterari.

3 Præterea: Medici animarum non tenentur ſe intromittere de ſanitate corporum. ergo eodem modo nec Medici corporum tenentur ſe intromittere de ſanitate animarum.

B IN CONTRARIVM eſt, quia peccatum eſt præceptum Eccleſiæ non ſeruare. ſed extra de pe. & remi. præcipitur omnibus medicis corporum, quatenus, cum eos ad infirmos vocari contingit, ante omnia debeant eos monere, & inducere, vt animarum medicos debeant aduocare. c. cum infirmitas.

RESOLVTIO.

Medici, qui ad curam corporum vocātur, prius eos debent inducere ad curam animarum propter tria bona, quę inde ſequuntur.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſicut homo magis eſt intellectus, quàm ſenſus, & magis anima, quàm corpus, vt ſcribitur 9. Ethi. ſic ordine na- C turæ, & charitatis prius curāda eſt anima, quàm corpus. Sequuntur autem, quantum ad præſens, tria bona, ſi ante corporis curationē anima prius purgetur à culpa, & diuina offenſa. Primo cauſæ infirmitatis remotio. Super illo enim verbo Ioan. 5. Ecce ſanus factus es: vade, & amplius noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat; Dicit Chryſoſt. quod hoc ideo Chriſtus dixit illi. quia infirmitas illa euenerat ei propter ſuum peccatum. Contingit ergo hominem quandoque corporaliter infirmari: vel ex peccato ſuæ negligentiæ: vel perpetratæ malitiæ: vel guloſitatis, vel luxuriæ, & multis alijs modis. & quia effectus remoueri non poteſt, manente cauſa: medici qui ad curam corporis vocantur, prius debent eos inducere ad curam animarum. Secundo ſequitur ſa- D nitatis acquiſitio. anima enim ſobria exiſtente, & ſana, aliquo modo huiuſmodi ſanitas, & ſobrietas redundat in corpus. quia ſicut grauis infirmitas corporis ſobriam facit animam, vt ſcribitur Eccl. 31. ſic ſecura mens eſt, quaſi iuge conuiuium. & lætatur homo, & omnes ſenſus eius reficiuntur in lætitia, & ſerenitate conſcientiæ, vt ſcribitur Prouer. 15. Tertio interdum ſequitur præſentis vitæ augmentatio. addidit enim Deus 15. annos Ezechię Regi ſupra curſum præſentis vitæ pro eo, quòd ad vocem Iſa. dicentis ſibi: Diſpone domui tuæ, quia morieris tu, & non viues; conuertit faciem ſuam ad parietem, & fleuit fletu magno, vt ſcribitur Iſa. 38. In Ioann. hom. 37.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, ꝙ non datur infirmo materia desperandi, sed potius de diuino auxilio confidendi. non enim debet homo tristari, sed vehementer lætari: cum inducitur ad increpationem, & contritionem suorum peccatorum. Iuxta illud, quod scribitur Iob. 5. Increpationem Domini ne reprobes. quia ipse vulnerat, & medetur: percutit, & manus eius sanabunt.

AD secundũ dicitur, ꝙ nulla mala alteratio inducitur in corpore ex hoc, quòd inducitur vt prius animam, quàm corpus debeat curare, cum ipse magis debeat sperare de diuino auxilio, qui est medicus animarum, & corporum, quàm de auxilio medicorum. Scribitur enim 2. Paralip. 16. quòd cum Asa Rex dolore pedum vehementissime ægrotaret, pro eo, quòd in infirmitate sua non quæsiuit dominum, sed magis Medicorum arte confisus est: mortuus est.

AD tertium dicitur, ꝙ Medici animarum non tenentur se intromittere de sanitate corporum, quantum ad ministerij exhibitionem, si artis medicinæ peritiam non habent: sed quantum ad inductioné, curata anima, ad curam corporis debent eos inducere, & vt Medicos corporum debeant aduocare. sic eodem modo Medici corporum teneutur se intromittere de cura animarum.

ARTICVLVS VIII.

VTRVM MEDICI TENEANTUR Pauperibus, & Religiosis gratis auxilium, & consilium impendere.

De materia huius articuli latè glossa, Turrecrem. & alij in cap. 1. dist. 83. & Syluester in summa, verbo: Medicus. quæst. 5.

AD octauum sic proceditur. Videtur enim, quòd Medici non tenentur gratis Pauperibus, & Religiosis auxilium, & consiliũ impendere. Contingit quandoque pauperem infirmum, vel ex verecundia, vel ex desperatione paupertatis medicinam respuere, & nec velle curari. vel medico curare uolenti obedire: vel in aliquo obligari. Tales ergo pauperes Medici non tenentur curare. cum nulli sit præstandum beneficium ipso inuito.

2 Præterea: Contra rationem esse videtur, vt aliquis cogatur, quòd de suo proprio alicui præstet beneficiũ, sicut scribitur 10. q. 2. c. Precario. Nó ergo tenentur Medici suis proprijs stipendijs pauperibus, & Religiosis beneficium curationis impendere.

3 Præterea: Quod iniuste negatur alicui: iustè ab illo petitur. Sed secundum Aug. ad Macedonium & ponitur 14. q. 5. cap. Non sane. Merces sua iniuste negatur medico: iuste ergo ab eo petitur, & sic

E non gratis pauperibus, & Religiosis tenetur seruire.

IN CONTRARIVM est, quod dicit Simachus Papa. 83. di. c. Prouidendum. Non grandis differentia est an mortem inferas. vel admitti patiaris Mortem. Ergo Medicus languentibus probatur infligere, quando hanc, cum possit, non excludit.

RESOLVTIO.

Medici pauperibus, qui eorum curam implorant, & Religiosis, à quibus eis cura animarum impenditur, gratis auxilium, & consilium præstare debent.

RESPONDEO, dicendum, quòd curare infirmos pauperes, ad opus pietatis pertinet. Omne
F autem opus pietatis includit circumstantias virtuosi actus, vt fiat quando oportet, & sicut oportet, & cui oportet secundum ordinem charitatis. Planum est autem, quòd Medicus non tenetur omnes pauperes infirmos curare. quia nec sunt omnes sibi noti. nec in quacumque ægritudine eis subuenire potest. quia nec facultates, & vires eius sufficerent. Tenetur ergo illis pauperibus infirmis auxilium impendere, qui ad eum recursum habent: & qui eius patrocinių implorant, & de cura illius ægritudinis, à qua nec per se, nec per alios releuari possunt. Nam conseruatio vitæ proximi est de iure naturali. Appropriatio vero lucri medicinæ, & cuiuslibet artis, sicut appropriatio aliarum rerum iustè acquisitarum, est de iure positiuo. vbi ergo vita pauperum in curatione ægritu
G dinum est aliter possibilis releuari, quàm per curam istius Medici. quia tunc simul stat ius naturale cum procuratione, & appropriatione proprij lucri, quod est de iure positiuo, non tenetur Medicus speciale auxilium impendere, nec singularem curam assumere. vbi autem non est aliter releuabilis, tenetur ex iure naturali, & ex ordine charitatis. De Religiosis autem puto aliter esse dicendum. quia cum, dicente Apostolo, recipientes spiritualia teneantur ex debito carnalia impendere. Ex quo Medici corporum recipiunt à Religiosis medicinam spiritualem, & animarum curationé, ex quodam debito tenentur in curatione corporalium ægritudinum auxilium, & consilium eis impendere. 1. Cor. 9.

Ad Argumenta:

H AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ multa beneficia impendenda sunt homini, ipso inuito, corporaliter, & spiritualiter. violenter enim Angeli traxerunt Loth, & totam eius familiam extra ciuitatem in subuersione Sodomorum, ne ipsi simul cum eis perirent, vt scribitur Gen. 19. & Augu. dicit ad Bonifacium, quòd furenti frenetico, & indisciplinato filio salubriter Medicus, & Pater beneficia præstant, eis inuitis. Medicus illum ligando, & Pater illũ verberãdo. Vnde in necessitatis articulo tenetur medicus pauperi infirmo, eo inuito, Medicinam exhibere, & eum curare, si potest. Epist. 50. Tomo 2.

AD secundum dicitur, ꝙ medicus in casu necessitatis supradicto cogitur beneficium curationis pauperi impendere ex iure naturæ, quo beneficia spiri-

ſpiritualia,& temporalia ſunt cōmunia, & ex ordine charitatis, ſine qua nec ſibi,nec alijs poteſt eſſe ſalus.

A D tertium dicitur, quòd merces iniuſtè negatur Medico ab illis,qui ſunt in ſtatu,quo poſſint ſibi ipſam dare. pauperes autem non ſunt in ſtatu, quo poſſint mercedem temporalem Medicis dare.ſed magis vt ab eis debeant eam recipere.

ARTICVLVS IX.

VTRVM ARS MEDICINAE Clericis, & Religioſis ſit interdicta.

Syluester in ſumma,verbo, Medicus quæſt. 2.

AD nonum ſic proceditur. Videtur enim,ꝙ medicinæ ars Clericis, & Religioſis non ſit interdicta. Officium enim,qđ Christus exercuit,abſque peccato à quolibet exerceri poteſt, cum ipſe in omnibus diſciplina morum fuerit, vt dicit Aug. Sed ipſe exercuit officium Medici, non ſolum ſpiritualiter,immo corporaliter.quia ſpiritualiter, & corporaliter infirmos curauit, vt ſcribitur Lucæ 6. In de ve Relig.c.16. Tomo 1.

2 Præterea : Apoſt. ſcribens Timotheo aſſumens Medici officium,dicit 1. Timo. 5. Noli adhuc aquā bibere , ſed modico vino vtere propter ſtomachum tuū:& frequentes infirmitates tuas , & multos infirmos Scriptura teſtatur corporaliter per Apoſtolos eſſe curatos.

3 Pręterea : Super illo verbo Pſal. 87. Numquid mortuis facies mirabilia : aut Medici ſuſcitabunt, & confitebuntur tibi?Dicit Auguſt. hoc eſſe dictum in perſona Sanctorum,qui vere dicuntur medici , eo ꝙ viuentes, eorum miniſterio curare poſſunt,quamuis mortuos non ſuſcitare.

I N C O N T R A R I V M eſt. quia idem iudiciū dat Aſtrologus de curatione ægritudinis , quod dat Medicus , quamuis non eodem modo . quia Medicus dat iudicium de ſanitate , vel morte infirmi ſecundum cauſas proximas, puta ſecundum virtutem naturę, & virtutē morbi.Aſtrologus vero ſecundum cauſas remotas , vt ſecundum poſitionem ſiderum. Sed ars aſtrologię interdicta eſt Clericis , & Religioſis ſicut patet 26.q.1.Ergo eodē modo ars medicinę.

RESOLVTIO.

Ars medica Religioſis,& Clericis interdicitur non ratione conſilij , ſed ratione practici exercitij,propter negotium ſeculare , propter lucrum temporale , & periculum mentale, quę ipſis prohibentur.

R E S P O N D E O , dicendum , quòd medicinam artem eſſe interdictam Clericis,& Religioſis,dupliciter poteſt intelligi.Primo quantum ad cōſilium.Secundo quantum ad practicum exercitium. Primo modo non interdicitur illis, qui peritiam artis medicinæ plene nouerūt,quin viſis ſignis ſecun-A dum principia artis poſſint conſilium dare ſuper curatione ægritudinis, quæ eis proponitur . immo hoc eſt laudabile, & virtutis opus. Sed ſecundo modo potiſſime conſtitutis in ſacris interdicitur practicum exercitium propter tria,quæ in tali practico exercitio medicinæ artis includuntur . Primum eſt negotium ſeculare . practicum enim exercitium artis medicinę ſeculare negotium eſt : quia quæ Medicorum ſunt, Medici dicunt : Tractant vero fabrilia fabri, vt Hierony. dicit. Negotijs autem ſecularibus ſe immiſcere prohibetur Clericis , & Religioſis, vt patet extra Ne Clerici , vel Monachi ſecularibus negotijs ſe immiſceāt.Secundū eſt lucrum tēporale: eſſe autē turpis lucri ſectatores, prohibetur Clericis , & Religioſis. Tertium eſt periculum mentale potiſſime quantum B ad partem illam, quæ chirurgia vocatur . Vnde ſicut ſententiam ſanguinis dictare , vel proferre prohibetur Clericis , ſic eis inhibetur , vt nullam chirurgiæ partem Subdiaconus,& Sacerdos exerceant. Quantum vero ad partem phyſicam poſſet interdum cum miſerabilibus perſonis , & honeſtis , & coniunctis gratis abſque periculo Clericus exercere.

Ad Argumenta .

A D P R I M V M ergo eſt dicendum,quòd Chriſtus ſanabat corporaliter ægrotos abſque omni exteriori adminiculo . & ſi quandoque vſus eſt exteriori re,vel exercitio : quia liniuit lutum ſuper oculos cæci nati : vt patet Ioann. 9. Et ad ſuſcitationem filij Luc.8. C viduæ tetigit loculum Lucæ.7. Et ad ſuſcitandam filiam Archiſynagogi tenuit manum puellæ. hoc fecit ad oſtendendum ſuę diuinitatis potentiam,& aſſumptæ humanitatis efficaciam.Nam per hoc, quòd lutum liniuit ſuper oculos cæci nati : oſtendit ſe illum eundem Deum, qui luto vſus fuit ad formationem corporis primi hominis.per hoc vero,ꝙ tetigit loculum,& manum puellæ tenuit : oſtendit humanitatē aſſumptam efficaciam habere ad præſtandam veram ſanitatem : vt ſicut ferrum adiunctum igni perficit opus, ſic caro cōiuncta verbo, quod viuificat omnia, ipſa quoque erat viuificatiua,& mortis expulſiua , vt dicit Damaſ.lib. 3.cap.17. Vnde Chriſti medicina non ordinabatur ad negotium ſeculare , nec ad lucrum temporale, nec ad periculum mentale .

D A D ſecundum eſt dicendum,verum eſſe,Apoſtolos fuiſſe Medicos animarū, & corporū : non tñ artis medicinæ peritia,ſed Chriſti virtutis gratia.Vnde diuina oracula, & Apoſtolorum miracula non ſunt conuertenda ad negotia ſecularia, & ad præſentis vitæ vanitatem.per impoſitionem enim manuum Apoſtolorum curabantur ægri : & ad vmbram Petri ſanabantur infirmi.quod ſubterfugit virtutem medicinæ artis.

A D tertium dicitur , quòd Aug. ibi loquitur de Medicis ſpiritualibus,qui miniſterialiter poſſunt viuētes curare: ſed mortuos nō ſuſcitare.quia ſola Chriſti gratia mortui reuiuiſcunt ad fidem.

ARTICVLVS X.

VTRVM MEDICI DANTES medicinam, vel facientes aliquam incisuram, ex qua sequatur mors, sint irregulares.

Videatur Simō Maiolus lib. 2. de irregularitatibus c. 12.

AD decimum sic proceditur. Videtur enim, quod Medici dātes medicinam, vel facientes aliquam incisurā, ex qua sequatur mors, sint irregulares. Magis. n. quis efficitur irregularis ex eo, quòd sequitur periculū mortis, quàm ex eo, quod sequitur truncatio alicuius membri. Sed scribitur extra. Ne Clerici, vel Monachi secularibus negotijs se immisceant, cap. Sentētiam. Prohibemus ne aliquam truncationem membrorum Clerici per se faciant, aut iudicent inferendas: si quis tale quid fecerit, honore priuetur, & loco.

2 Præterea Magis est sanguinem effundere, ex cuius effusione sequitur mors, quàm sanguinis sententiā iustè proferre, vel dictare: sed contingit quādoque, quòd ex minutione sanguinis, quam barbitonsor facit, & Medicus facit fieri: minutus debilitatur, & moritur. Ergo tales magis sunt irregulares, quàm Iudices dictantes sanguinis sententiam, vel proferentes.

3 Præterea: Qui causam mortis dat, mortem dedisse probatur: sed contingit quandoque, quod ex medicina data alicui infirmo propter corruptionem, & sophisticationem rerum, quæ ibi ponuntur, infirmus moritur. Medicus ergo, qui talem medicinam dedit, irregularis efficitur.

In Contrarium est. quia sic nulli Medici possent ad ordines promoueri: cum vel ex medicinis datis, vel ex incisuris factis: non omnes infirmi sanantur, sed multi moriuntur.

RESOLVTIO.

Medici irregulares numquàm fiunt, si per principia artis medicæ, & non fraudulenter, & in re decenti medicinam, vel incisuram præstent.

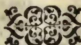
RESPONDEO, dicendum, quòd ad hoc, quòd Medici, vel propter medicinas datas, E vel incisuras factas non sint facti irregulares, ex qua impediantur, ne ad ordinem valeant promoueri, requiruntur tria. Primo recta scientia: vt non operentur casualiter, sed sint experti, & operentur secundum principia artis medicinæ. quamuis enim ignorantia facti interdū excusat à culpa: ignorantia tamen iuris, & sciētiæ, quam quis scire tenetur, excusationem non recipit. Secundo, requiritur recta conscientia, vt non fraudulenter, nec negligēter, sed fideliter eorum officium exequantur. Tertio, requiritur rei decentia, vt quòd non immisceāt se rei illicitæ, & prohibitæ per Ecclesiam, cui si mixti fuerint facti, sint irregulares. Istis ergo tribus seruatis, F siue mors, siue aliud secutum fuerit ex medicinis datis, vel incisuris factis per Medicos seculares, nō efficiuntur irregulares, nec impediuntur, quòd ad ordines promoueri non possint. Dicit enim Aug. ad Publicolam: Absit, vt quæ propter bonum, ac licitum facimus, si quid per hæc præter nostram voluntatem cuiquam mali acciderit, nobis imputetur. Epist. 54. Tomo 2.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod truncatio membri ordinatur ad proximi offensionem, & G vitæ eius priuationē. Sed medicina, vel incisura, quæ fit à Medico, ex quo facit secundum artem, nihil de contigentibus omittens: ordinatur ad infirmi curationem secundum suam rectam intentionem. Si autem mors sequatur, conscientia eius syncera remanet, ex quo secundum principia suæ artis operatus est.

AD secūdum est dicendum, quod Iudices dictantes, vel proferentes sententiam sanguinis non efficiuntur irregulares propter culpæ perpetrationem: ex quo iustè proferunt, sed propter sacramēti significationem. non enim in hoc se conformant Chri- H sto crucifixo: cuius sanguis innocenter effusus est: sed magis Christi crucifixoribus: Minutio verò sanguinis non ordinatur secundum intentionem Medici, vt acquiratur mortis periculum, sed magis salutis remedium. Ideo non est simile.

AD tertium est dicendum, quòd omnem diligentiam, quam possunt Medici, debent apponere, vt in medicinis, quas eorum infirmis dant, res bonæ, non corruptæ, non sophisticatæ misceantur, & apposita debita, & solita diligentia: si periculum eueniat, eorum conscientia potest remanere illæsa.

QVAEST. CX. QVOMODO STATVS PERFECTIO REPRAESENTATVR IN NOTARIIS.

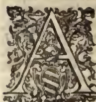

VNC videndum est, quomodo status perfectio repraesentatur in Notarijs, Circa quod quaeruntur Sex.
Primo, Vtrum solum habens iurisdictionem temporalē possit publicos Notarios facere.
Secundo, Vtrum ad Notariatus officium debeant alii qui admitti, nisi iurati.
Tertio, Vtrum Notarius possit suum officium delegare.
Quarto, Vtrum Notarius gerat vicem vnius testis in instrumentis factis per eum.
Quinto, Vtrum Notarius factus Religiosus possit Notariatus officium exercere.
Sexto, Vtrum Clerici possint Notariatus officium exercere.

ARTICVLVS I.

VTRVM SOLVM HABENS iurisdictionē temporalem possit publicos Notarios facere.

Innocentius Panormitanus, & alij in cap. cum P. de fide instrum. Bartolus in l. infamē. ff. de publi. iudic. & Syluester in Summa, verbo, Tabellio q. 1. vbi citat Augustinum Triumphum in hoc loco.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd non solum habens iurisdictionem temporalem possit publicos Notarios facere. Scriptura enim Notarij inducitur ad confirmationē veritatis: Sed omnis veritas vndecunque insonuerit, ab illo est, qui dicit: Ego sum veritas, secundum August. Ergo magis pertinet ad habentem iurisdictionem spiritualem, quàm temporalem, Notarios facere.

2 Praeterea: Notarij dicuntur tabelliones, siue tabellarij eo, ꝙ ab antiquo in tabulis scribebantur cōtractus, & confederationes vnius communitatis, vel vnius ciuitatis cum alia: Vnde 1. Macha. 8. scribitur, ꝙ in tabulis aereis Romani scripserunt confederationem societatis cum Iudaeis, vt esset ibi perpetuum memoriale pacis, & societatis. Quaelibet ergo communitas, vel ciuitas potest sibi Notarios instituere.

A 3 Praeterea: Notarius inducitur ad faciendam fidem super his, quae proponuntur: sed maior fides est adhibenda Scripturae propriae, quàm alienae. Quilibet ergo potest institui Notarius in proprijs negotijs.

IN CONTRARIVM est, quia officium Notariatus est officium seculare, & temporale. Ergo ad habentem temporalem, vel secularem iurisdictionem pertinet tale officium conferre.

RESOLVTIO.

B *Papa solum, & Imperator, vel alij eorum auctoritate concessa, Notarios publicos efficere possunt. Et Episcopus item in negotijs Ecclesiasticis hanc habet auctoritatem.*

RESPONDEO, dicendum, quòd Notarius est persona publica habens officium scribendi instrumenta super contractibus, aut super alijs negotijs ad faciendam fidem super eisdem. Illius ergo auctoritate Notarij instituēdi sunt, qui totius Reipublicae curam habet: vel per vniuersalem iurisdictionem: sicut Papa, vel per immediatam administrationem sicut Imperator. Et ideo solum Papa, & Imperator possunt Notarios publicos facere, vel illi, C quibus auctoritate Papae, vel Imperatoris est concessum. Dicunt autem aliqui, quòd Episcopus in Ecclesiasticis negotijs potest Notarios cōstituere per totam suam dioecesim, eo, quòd Episcopo cura totius dioecesis commissa est per eum regenda, & gubernanda, sicut patet 10. q. 1. cap. Regenda; & 12. q. 1. cap. Episcopus. non tamen debet Ecclesiasticus Notarius instrumentum conficere in negotijs secularibus: nec secularis in negotijs Ecclesiasticis, eo, ꝙ conuersatio vtrorumque debet esse secreta, & discreta, sicut patet 2. q. 7. cap. Laicos.

D *Ad Argumenta.*

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ quàmuis omnis veritas sit à veritate increata effectiuè: multae tamen sunt veritates humanae formaliter distinctae, quae multis falsitatibus misceri possunt. Vnde ad habendam aliquam certitudinem in actibus humanis, qualis haberi potest in foro exterioris iudicij, necessarium est induci testimonium per personam publicam, quae fideliter testes, & contractus scribat, & in publicam formam redigat.

AD

AD secundum est dicendum, quòd sicut de E iure Papa, & Imperator præsunt toti Reipublicæ, & cuilibet Communitati: ita de iure solũ illis personis, & Communitatibus conuenit Notarios facere, quibus per Sedem Apostolicam, vel per Imperatorem est concessum.

AD tertium est dicendum, ꝙ Notarius instituitur ad scribendum conuentiones hominum, vel contrahentium, vel ementium, vel vendentium aliquid ad inuicem: nullus autem contrahit, vel emit, aut vendit aliquid sibijpsi. & ideo sicut nullus instituitur Iudex in causa propria, sic nullius Scripturæ in negotijs proprijs creditur, nisi fortè in causa testamentaria, quæ etiam in foro iudicij non admitteretur, nisi per testes ibi scriptos, vel vocatos.

F

ARTICVLVS II.

VTRVM AD NOTARIAtus officium admittantur solum iurati.

Hostiensis, Panormitanus, & alij in cap. Sicut te. extra ne Cleri. vel Monachi, vbi ponunt quot, & qualia iurare debeant Notarij in principio sui officij: quę refert Sylvester in Summa, verbo: Tabellio, quæst. 2.

AD secundum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ ad Notariatus officium nõ requiritur, quòd admittantur solum iurati. iuramẽ G tum enim inducitur ad tollendã controuersiam partium, iuxta illud Apo. ad Hebræ. 6: Omnis controuersiæ finis ad confirmationem est iuramentum: sed controuersia non tollitur per Notarium: sed magis per testes. Ergo non requiritur eius iuramentum.

2 Præterea: Maioris periculi est scribere verba Dei, & sacram Scripturam, quàm verba hominum: sed qui scribunt verba Dei, & sacram Scripturam non admittuntur iurati. Ergo nec Notarij scribentes contractus, & verba hominum iurati admitti debent.

3 Præterea: Ad Notariatus officium non debent H admitti, nisi personæ liberæ. dicit enim Iurisconsul. C. de scri. in l. generali, lib. 10. Tabellarij liberi homines ordinentur, neque vlli deinceps ad hoc officium patescat aditus, qui sit obnoxius seruituti: sed instrumenta facta à Notario seruo fidem præstant documentis, nec repelluntur. Ergo similiter iuramentum non requiritur, ꝙ instrumenta facta à Notario iurato firmitatem habeant.

IN CONTRARIVM est. quia Notarij officium eorum ab Imperatore recipiunt, vt supra dictum est. Sed Imperator iuramẽtum præstat de suo officio fideliter exequendo, vt patet 63. dist. cap. Tibi Domino. Ergo eodem modo ipse suos officiales iuratos admittere debet.

RESOLVTIO.

Notarij propter publicam administrationem de legitimo thoro debẽt esse nati: propter liberam actionẽ: seruituti obnoxij esse non debent: propter fidelem actionem, iuramentum præstare debent.

RESPONDEO, dicendum, quòd Notarius in suo officio requirit publicam administrationem. est enim persona publicæ vtilitati deseruiens. Secundo requirit liberam actionem, vt habeat dominium sui actus. Tertio requirit executionem. Igitur propter publicam administrationem Notarij debent esse de legitimo thoro nati: quia qui vitiosa origine obscurantur non possunt esse decuriones, nec Reipublicæ præesse in aliquo officio, vel dignitate sine superioris dispensatione. Propter liberam verò actionem requiritur, quòd non sint obnoxij seruituti, sed personæ liberæ. Sed propter fidelem executionem requiritur, quòd iuramentum præstet, vt eorum officium fideliter exequantur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM dicitur, ꝙ controuersia tollitur per testium præsentiam. quæ cũ non possit semper haberi, inducitur instrumentum, in quo eorum testimonium scribitur: ad cuius fidelẽ conscriptionem, & ipsius contractus, vel negotij fidelem publicationem requiritur iuramentum, vt non liceat Notario, iam præstito iuramento, aliter immutare, vel agere, nisi secũdum formam sibi datam. Sicut enim tenere continentiam ante votum est voluntatis, post votum verò est necessitatis: sic tenere formam à contrahentibus datam ante iuramentum esset voluntatis, post verò iuramentum est necessitatis.

AD secundum est dicendum, quòd falso modo scribere verba Dei, dupliciter potest intelligi: vel ex subreptione, vel per sensus corruptionem, & eorũ impugnationem, sicut hæretici faciunt. Nam quãtum ad istum modum omnes Christiani in baptismo iuramentum præstant, fidem ipsam integram tenere, nec vnquàm ipsam corrumpere, vel impugnare, quando renunciant Diabolo, & pompis eius: & si postmodum corruptores fidei inueniantur, tãquàm falsarij, & periuri puniendi sunt multo magis, quàm Notarij falsa instrumenta conficientes.

AD tertium dicitur, ꝙ si aliquis seruus dicit se esse liberum, & nomine liberæ, & publicæ personæ exerceat Notariatus officiũ in ciuitate, fortè in qua ortus non est: si postmodũ denuncietur seruus, planum est, ꝙ instrumenta ab eo prius facta valebunt. quia liberam actionem habuit à Domino, donec ipsum seruum esse pronunciauit. Iuramentum autem non requiritur, propter liberam actionẽ, sed propter fidelem executionem. ideo non est simile.

ARTI-

ARTICVLVS III.

VTRVM NOTARII POSSINT eorum officium delegare.

AD tertium ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Notarij poſſunt eorum officium delegare. Quia vel propter ægritudinem: vel propter alias occupationes, quádoque rationabiliter impediuntur, vt inſtrumenta per eos inchoata compleri nequeant. Rationabiliter ergo poſſunt eorum officium alijs committere.

2 Præterea: Secúdum ordinem charitatis: homo debet ſe omni petenti communicare. Sed ex frequétia hominum petentium Notarios, interdum tot có tractus recipiunt perficiendos, quòd ſoli ipſi complere non poſſunt. Valeat ergo ad hoc alios delegare.

3 Præterea: Secundum Philoſophum, Quod per ſocios, & amicos facimus, p noſipſos facere dicimur. Ergo quod Notarij faciunt per eorum Diſcipulos, & ſocios, firmitaté habere debet ac ſi ipſi illud feciſſent.

In Contrarium eſt, quod ſcribitur in auten. de Tabell.

RESOLVTIO.

Notarij officium Notariatus delegare non poſſunt propter tria inconuenientia, quæ inde ſequuntur.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſicut, dicente Apo 1. Corin. 6. Multa licent, quæ non expediunt: ſic multa fiunt, quæ fienda non ſunt, Notarij ergo eorum officium delegare non debent propter tria inconuenientia, quæ interdum ſequuntur. Primum ſequitur ex parte Iudicis, qui non pót plenè informari de veritate contractus, quando per diuerſos Notarios inchoatur, & perficitur. Secundú eſt ex parte perſonarum, quæ contrahunt, quæ cum aliquando ſint Laici, & rudes litteram neſcientes, faciliter poteſt eis negari veritas per illa, quæ ſubſequútur, vel ponuntur in inſtrumento priori, Notario nó præſente. Tertium eſt ex parte ipſius Notarij. Cum enim perfectio rei conſiſtat in principio, medio, & fine, vt Philoſophus dicit 1. de Cœlo, & Mundo. Tex.com.2. Nullius opus perfectum eſſe poteſt, niſi per eum ſit inchoatum, mediatum, & terminatum. Non debent ergo Notarij delegare aliquos ad componéda inſtrumenta inter contrahentes, maximè cum ipſi profiteantur inſtrumenta manu ſua conſcribere: ſi tamen fecerint, puniendi ſunt: documenta verò non viciátur: vnde ſcribitur extra de fide inſtru. cap. cum P. Tabellio. Cum Tabellio morte præuentus, quædam non perfecerit inſtrumenta, quæ in notam redacta fuerant ab eodem, ad petitionem eorum, ad quos pertinet, auctoritate ordinarij iudicis poteris ea fideliter in publicam formam redigere, habitura per hoc perpetuam firmitatem.

A

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ in caſu ægritudinis non alterius rationabilis occupationis: debent ipſi Notarij contrahentes admonere, vt per ſeipſos compleant eorum cóntractus. non enim propter illa, quæ raro contingunt, eſt aliquod inſtituendum, quod impedimétum faciat vniuerſis, maximè cum nihil inter homines ſic exiſtat indubitatum, vt non poſſit (licet aliquid ſit iuſtiſſimum) ſuſcipere quandam ſolicitam dubitationem.

AD ſecundum dicitur, ꝙ homo debet ſe omni petenti communicare, cuius petitionem iuſtè, & rationabiliter poteſt perficere, & conſummare. melius eſt enim, vt ponit Iuriſconſultus, §. ſi verò indignus. In fine. in auth. de Tabellionibus, pauca agere cautè, quàm multis intereſſe periculosè, & Eccle. xj. ſcribitur: Fili, ne in multis ſint actus tui: quia ſi diues fueris, non eris immunis à delicto.

B

AD tertium dicitur, quòd ſicut in agibilibus res quæ vadunt per diuerſas manus, faciliter diſtrahuntur: ſic in ſpeculabilibus per mutationes Scripturarum multæ deceptiones committuntur. Vnde ſecurius eſt, ꝙ Notarij per ſeipſos compleant cótractus & inſtrumenta, quàm per alios.

ARTICVLVS IIII.

C

VTRVM NOTARIUS GERAT vicem vnius teſtis in inſtrumentis per eum factis.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Notarius non gerat vicem vnius teſtis in inſtrumentis factis per eú. Non enim eſt maioris dignitatis Iudex, q̄ Notarius. Sed ſcripturæ, & teſtimonio Iudicis non creditur, ergo nec teſtimonio Notarij eſt credendum.

2 Præterea: Si teſtimoniú Notarij valet: aut hoc eſt ratione ſui, aut ratione, qua numeratur cum alijs. Non ratione ſui: quia teſtimonium vnius, teſtimonium nullius. Nec ratione, qua connumeratur cum alijs: quia propter præſentiam Notarij, numerus teſtium, qui requiritur ad præſtandam fidem documentis, non augetur, nec diminuitur.

D

3 Præterea: Teſtes, qui requiruntur ad præſtandam fidem in inſtrumento, ſubſcribuntur, nec alij admittuntur, niſi qui ſcripti ſunt. Sed Notarius non ſcribitur, vt teſtis. Ergo nec eſt eius teſtimoniú admittendum.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur extra de fide inſtru. c. Cum Ioannes. Tabellioné quoq;, qui confecerat inſtrumentum, & vnú ex teſtibus in inſtrumento ſubſcriptis ad id probandum induxit.

RESOLVTIO.

Notarij teſtimoniú non eſt repellendú, cum ipſe ſit auctor inſtrumenti, teſtium, & documenti.

RESPONDEO, dicendum, quòd nullus repellendus est à testimonio, nisi vel propter suam malitiam: sicut infidelis infamis, & criminosus. Vel propter inimicitiam, vel coniunctam amicitiam: sicut inimicus, & persona coniuncta, & domestica. Vel propter libertatis carentiam, sicut seruus. Vel propter boni temporalis indigentiam, sicut pauper. Nullo autem istorum modorum Notarij testimonium est repellendum, maxime cum ipse sit auctor instrumenti, & subscriptionis testium. Vnde valet testimonium eius non solum tamquam testis, sed sicut Auctoris testium, & instrumenti, & documenti.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quod officiū iudicis non est informare, & fidem documento præstare: sed potius informari de his, quæ proponuntur. pertinet autem informare ad notarium. ideo testimonio notarij, & scripturæ suæ creditur, non autem iudicis.

AD secundum est dicendum, quòd valet testimonium eius, vt connumeratur cum alijs. Si enim secundum leges humanas in negotio aliquo requiruntur septem testes, sufficiunt sex cum testimonio notarij. etsi quinque, cū testimonio notarij sufficiūt quatuor. secundum vero legem canonicam, & diuinam, vbi requiruntur duo, vel tres testes: testimonium notarij cum subscriptis testibus in instrumento inducitur.

AD tertium est dicendum, quod notarius non subscribitur, vt testis. quia semper intelligitur esse præsens per præsentiam instrumenti. Subscribitur tamē, vt Auctor subscriptionis testium instrumenti, & documenti quando dicit: Ego talis omnibus his, interfui, manu mea scripsi, & publicaui.

ARTICVLVS V.

VTRVM NOTARIVS FActus Religiosus possit Notariatus officium exercere.

Cap. sicut te. Et ibidem Hostiensis, Panormitanus, & alij extra ne Cler. vel Monachi. gloss. & Doctores in cap. vt officium. §. Ad conscribendas, in fine. de hæret. lib. 6.

AD quintum sic proceditur. Videtur enim, quòd Notarius factus Religiosus non possit Notariatus officium exercere. Quia homo mortuus mundo non potest exercere officium viuentium in mundo: sed Notarius factus Religiosus, mortuus est mundo, & actibus ciuilis vitæ. Ergo non poterit exercere Notariatus officium ciuiliter, & socialiter viuentium in mundo.

2 Præterea: Scribitur Gal. 5. Si spiritu ducimini, non estis sub lege. sed Notarius factus Religiosus ductus est spiritu Dei. Ergo absolutus est à Notariatus officio, quod est officium legis humanæ.

E 3 Præterea: Ad officium Notariatus requiritur, quod homo sit liber, & habeat dominium sui actus, vt superius dictum est. sed Notarius factus Religiosus non habet proprium velle, nec proprium nolle. ergo non poterit tale officium exercere.

IN CONTRARIVM est. quia Religiosus potest esse testis, & eius testimonium recipitur. ergo eodem modo poterit conficere instrumentum, in quo conscribuntur testes, quod pertinet ad Notariatus officium.

RESOLVTIO.

Notarius factus Religiosus Notariatus officiū exercere potest de licentia sui Superioris, in negotijs præsertim Ecclesiasticis. F

RESPONDEO, dicendum, quod Notarius factus Religiosus non amittit potestatem conficiendi instrumenta, sicut sacerdos numquam amittit potestatem sacerdotij, postquam factus est sacerdos. quia si dispensaretur cum eo per illum, qui potest facere de Religioso secularem, non oporteret, quod iterum fieret Notarius. amittit ergo per introitum Religionis executiones officij in actibus, & contractibus ciuilis vitæ. quia non remanet in mundo, & sub dominio mundanæ potestatis, vt actus secularis vitæ exercere cogatur: nō tamē ex toto perdit executionem talis officij in negotijs spiritualibus. Vnde puto, quòd de licentia sui superioris, & ad mandatū spiritualis iudicis, & in negotijs Ecclesiasticis potest G Notarius factus Religiosus exercere Notariatus officium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd duplex est mors: Vna naturalis, quæ est mors simpliciter. Vnde per ipsam homo totaliter absoluitur ab actibus viuentium. Alia spiritualis, quæ est mors secundum quid. Vnde per eam homo non absoluitur ab omnibus actibus viuentium, sed solum ab actibus repugnantibus spirituali vitę. Non enim absoluitur Religiosus ab actibus diuinorum præceptorum, & ab obedientia Ecclesiæ Prælatorum: sed solum ab actibus secularium negotiorum, & ab obedientia H temporalium dominorum.

AD secundū est dicendum, quòd qui spiritu ducitur non est sub legis seruitute: vel sub legis mundanæ coactione. Est tamen sub legis diuinæ, & canonicæ obligatione. Vnde ad præceptum Ecclesiastici Prælati in foro Ecclesiastici iudicij potest, & tenetur receptæ potestatis officium exercere.

AD tertium dicitur, quod ideo requiritur velle, & præceptum Superioris ad exequēdum prædictum officium. quia ipse proprium velle non habet.

ARTICVLVS VI.

VTRVM CLERICI POSSINT exercere Notariatus officium.

Pleniſſimè de materia huius articuli Panormitanus, & alij in cap. Sicut te. extra ne Cler. vel Monachi.

AD ſextum ſic proceditur. Videtur enim, quòd Clerici non poſſint exercere Notariatus officium. Clerici enim nō poſſunt exercere ſine tranſgreſſione mādati, qđ eis interdicitur, & prohibetur per Eccleſiam. Sed ſcribitur extra, ne Cler. vel Mon. nego. ſe. immiſ. c. Sicut. Clericis in ſacris ordinibus cōſtitutis Tabellionatus officium interdicas per ſubtractionem eorum beneficiorum.

2 Præterea: Clerici aſſumpti ſunt ad militiā Chriſti; ſed nemo militans Deo implicat ſe negotijs ſecularibus, vt ſcribitur 2. Tim. 2. Non ergo poſſunt Tabellionatus officium exercere, quod eſt ſeculare negotium.

3 Præterea: Notariatus officium ordinatur ad lucrum temporale, ſicut iudicium Aduocati, & Procuratoris. Sed ſcribitur extra in Decre. ſupra alleg. Sacerdotibus Clericis tuis denuncies publicè, ne Miniſtri Laicorum fiant, nec in rebus eorum Procuratores exiſtant.

IN CONTRARIVM eſt; quia conſuetudo per Eccleſiam approbata pro lege tenenda eſt, ſecundum Aug. ſed in quibuſdam ciuitatibus Clerici, & Sacerdotes exercent Notariatus officium. Epiſt. 118. ad Ian. Tomo 2.

RESOLVTIO.

Clerici in negotijs Eccleſiaſticis Notariatus officiū exercere poſſunt: in ſecularibus, non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd ſicut ſcribitur 96. diſt. cap. Cùm ad verum. Homo Chriſtus Ieſus mediator Dei, & hominum, actibus proprijs, & dignitatibus diſtinctis propria officia vtriuſq; poteſtatis ſecularis, & ſpiritualis diſcreuit. In ſecularibus ergo negotijs planum eſt, quòd Clerici Tabellionatus officium exercere non debent, nec Epiſcopi

A diſſimulantes in eorum diœceſibus, vt eorum Clerici exerceant Notariatus officium in negotijs, & contractibus ſecularibus, propter tenuitatem beneficiorum, à peccato excuſari poſſunt, cum ipſi cōtra communem prohibitionem Sedis Apoſtolicæ diſpēſare nequeant. In Eccleſiaſticis tamen negotijs, & in foro Eccleſiaſtico, puto, quòd Clerici Notariatus officium poſſunt exercere: & ipſi Epiſcopi ad tale officium exercendum poſſunt eos inſtituere. Vt ſicut Iudices ſeculares in actibus, & contractibus ſecularibus habent Notarios ſeculares: ſic Iudices ſpi-
B rituales in negotijs, & contractibus ſpiritualibus Clericos, & non ſeculares admittant.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, quòd illa Decret. inſeritur ſub illa rubrica Ne Mon. vel Cle. immiſc. ſe nego. ſecu. Vnde prohibitio illa videtur ſe extendere, vt ſolum in negotijs ſecularibus Clerici tabellionatus officium exercere non debeant, in Eccleſiaſticis verò eo ipſo, ꝙ non prohibetur, videtur
C eſſe conceſſum.

AD ſecundum eſt dicendum, ꝙ ſicut gloſſa dicit ſuper illo verbo: Negotia ſecularia ſunt, cum animus occupatur cura colligendæ pecuniæ ſine labore corporis, vt negotiatores, vel mercatores faciunt: quibus negotijs occupari ex toto Clericis interdicitur: iuſta tamen, & Eccleſiaſtica negotia propter diuerſas neceſſitates tractare nō interdicitur Clericis: quia legimus ſanctos Apoſtolos negotiatos fuiſſe: & in regula Beati Benedicti præcipitur prouideri, per quorum manus negotia monaſterij procurentur. Sicut in Decre. ſupra inducta inducitur.

D AD tertium dicitur, quòd illa prohibitio Procuratoris fit Clericis, vt procurationes villarum, aut iuriſdictiones ſeculares ſub aliquibus Principibus, vel ſecularibus viris nullatenus aſſumere, & exercere debeant, quia indignum eſt illis ab Eccleſijs ſubueniri, per quos conſtat in Eccleſia ſcandalum generari.

H

QVAE-

QVAEST. CXI. QVOMODO STATVS PERFECTIO REPRAESENTATVR IN ADVOCATIS.

VLTERIVS *consideradum est, quomodo status perfectio repræsentatur in Aduocatis. Circa quod quæruntur Septem.*

Primo, Vtrum Clerici absque peccato Aduocationis officiũ possint exercere.

Secundo, Vtrum omnes Laici indifferenter ad officium Aduocationis sine peccato possint admitti.

Tertio, Vtrum Aduocati teneantur ex præcepto Dei negare patrocinium in causa iniusta.

Quarto, Vtrum Aduocati sine peccato contra aduersarium possint vti insidijs, & fallacijs.

Quinto, Vtrum Aduocati teneantur ad restitutionem recepti stipendij, si ex eorum negligentia perdatur causa, quam assumunt.

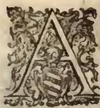
Sexto, Vtrum Aduocati accipientes salarium vltra quantitatem in iure taxatam, teneantur ad restitutionem.

Septimo, Vtrum Aduocati sine peccato possint pactum facere cum litigatore de media, vel quarta portione litis.

ARTICVLVS I.

VTRVM CLERICI POSSINT absque peccato Aduocationis officium exercere.

Vide textum; & ibi Doctores in cap. Clerici, & in c. Cum Sacerdotis, extra de postulan.

AD primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd Clerici absque peccato non possint Aduocationis officium exercere. Si enim Clerici possent esse Aduocati, vbique, & in qualibet causa possent aduocare. Sed scribitur extra de postulan. cap. Cum Sacerdotis. Clericus, qui contra Ecclesiam, à qua beneficium obtinet, pro extraneis Aduocatus, uel Procurator esse præsumit, tamquàm ingratus debet eiusdem Ecclesiæ beneficio expoliari.

2 Præterea: Aduocatio non potest fieri sine litigatione. Sed scribitur 2. Tim. 2. Quia serui Dei non debent litigare, sed mansueti esse ad omnes. Clericis ergo, qui ad Dei seruitium assumuntur, interdictum est aduocare.

E 3 Præterea: Scribitur extra de postulan. cap. Clerici. Clerici in subdiaconatu, & supra, in ordinibus quoque minoribus, si stipendijs Ecclesiasticis sustententur, coram seculari iudice Aduocati fieri nõ præsumant.

IN CONTRARIVM est, quia aduocare pro iustitia est opus pietatis, de quo opere Beatus Iob se commendabat, cum dicebat Iob 29. Pater erã pauperum, & causam, quam nesciebam, diligentissimè inuestigabam: conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam. tale autẽ opus exercere maximè conuenit Clericis.

F

RESOLVTIO.

Clericis absque peccato Aduocationis officiũ exercere prohibetur coram Iudice seculari: sed coram Iudice Ecclesiastico non item, cum sit pietatis opus.

RESPONDEO, dicendũ, q̃ Clericos Aduocationis officium sine peccato posse exercere dupliciter potest intelligi. Primo, quòd fiant Aduocati coram Iudice seculari: Et sic planum est, eis vniuersaliter interdictum esse, vt patet ex Decre. superius inducta, nisi propriam causam, vel eorum
G Ecclesiæ prosequantur; aut tale officium assumant pro miserabilibus personis, quæ proprias causas administrare non possunt. Secundo, quòd fiant Aduocati coram Iudice Ecclesiastico. Et sic puto, q̃ possint huiusmodi officiũ sine peccato exercere, quatuor conditionibus dumtaxat seruatis. Primo, quòd diuinum officium, cui deseruiũt, per talem aduocationem in nullo impediatur. Secundo, q̃ talis Aduocatio sine lite, & clamore, & sine nimio ardore temporalis lucri exerceatur. Tertio, q̃ nullum negotium seculare in tali aduocatione assumatur. Quarto, quòd de licentia Superioris tale officium exequatur.

H

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, q̃ sicut Aduocatus fisci contra fiscum aduocare non debet; sic beneficiatus in aliqua Ecclesia siue Laicus sit, siue Clericus beneficio illius Ecclesiæ expoliari potest, si contra illam deprehensus fuerit aduocare. Si quis autem beneficium habeat in duabus Ecclesijs: dicunt aliqui, q̃ pro illa Ecclesia aduocare tenetur, in qua habet beneficium cum aliqua dignitate. Sed verius est dicere, q̃ pro illa tenetur aduocare, quę habet

bet iuſtitiæ æquitatem. Nec puto, quòd aſſumēs aduocationem capituli contra Epiſcopum, vel Epiſcopi contra capitulum: vel vnius Canonici contra alium: deberet ex hoc beneficio illius Eccleſiæ expoliari. quia cum omnes iſti ſint de vno corpore, vnus non debet reputari extraneus reſpectu alterius, maxime cum agitatur cauſa de iure Epiſcopi, vt Epiſcopus eſt, & Canonicorum, vt canonici ſunt. Secus autē eſſet, ſi agitaretur cauſa de bonis hæreditarijs.

A D ſecundum eſt dicendum, quòd clamor, & litigatio non eſt de ratione aduocationis, immo (vt dicit Iſidorus in lib. 3. c. 56. de ſummo bono) verboſi, & clamoroſi aduocati, vt ſapientes videantur, non diſcutiunt cauſas, ſed afferunt, & ſic conturbant iudicij ordinem.

A D tertium eſt dicendum, ꝙ Decre. illa exponit ſeipſam. prohibet enim Clericis, ne coram iudice ſeculari in negotijs ſecularibus aduocare præſumant. Eo ergo ipſo, quòd eis non prohibetur aduocare coram iudice Eccleſiaſtico, & in cauſis Eccleſiaſticis, intelligitur eis eſſe conceſſum.

ARTICVLVS II.

VTRVM OMNES LAICI INdifferenter poſsint abſque peccato ad aduocationis officiū admitti.

Canoniſtæ in cap. infames 3. q. 7. & B. Thomas 2. 2. q. 71. art. 2. & late Syluester in ſumma verbo, Aduocatus, quæſt. 2.

D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, quòd omnes Laici indifferenter abſque peccato ad aduocationis officium admitti poſſunt. Dicit enim Apoſtol. 1. Cor. 6. Secularia iudicia ſi habueritis, contēptibiles, qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad iudicandum. Et appellat contemptibiles homines, qui ſunt in Eccleſia minoris meriti: & nullis magnorum donorum virtutibus pollent, vt Greg. exponit. Ergo omnes Laici indifferenter cuiuſcumque meriti, & conditionis exiſtant, aſſumi poſſunt ad aduocandum, & iudicandum in negotijs ſecularibus. (Lib. 19. Moral. cap. 14.)

2 Præterea: Perſona, quę non repellitur à iudicio: non eſt reuocanda ab aduocatione. quia maius eſt iudicare, quàm aduocare. ſed in veteri teſtamento mulieres quandoq; conſtitutę ſunt ad iudicandum, vt patet 3. Reg. 19. de Iezabel. Ergo non debent repelli ab aduocatione.

3 Præterea: Omnibus conceditur poſſe aduocare pro ſeipſis. Ergo eodem modo pro alijs. cum homo teneatur diligere proximum, ſicut ſeipſum.

I N C O N T R A R I V M eſt; quod ſcribitur 3. q. 7. cap. Tria ſunt.†

(† al. incipit infamia.)

A

R E S O L V T I O.

Laici omnes indifferenter abſque peccato ad officiū aduocationis admitti non poſſunt.

RESPONDEO, dicendum, quòd Aduocati, quantum ad præſens, quinque debent habere, vt uerum, & iuſtum patrocinium præſtare poſſint in cauſa, quam defendendam aſſumunt. Primo namque eſt neceſſarium, vt in intellectu habeant ſcientiam. Et ſic pueri ſtulti, & furioſi repelluntur ab aduocatione: quia cōſtat eos cognitione carere. Secundo, vt in affectu habeant conſtantiam. Et ſic mulieres ſicut non admittuntur ad prædicandum, ſic nec debent admitti ad aduocandum, magis enim ex ipſarum colloquio habēt prouocare ad luxuriam, quàm ad iuſtitiam. Tertio in allegatione eloquentiam. Et ſic ſurdi, & muti arcentur ab aduocatione. Quarto in reſponſione clementiam. Et ſic pretio pugnantes cum beſtijs, vel infames, ſeu crimino ſi ab aduocatione repelluntur: quia qui ſibi ipſis crudeles ſunt, alijs clementes eſſe non poſſunt. Quinto in executione liberam licentiam: & ſic ſerui, qui non habent dominiū ſui actus, ad aduocationē nō admittuntur. Nam propter ſcientiam Aduocati non decipiuntur. propter conſtantiam non peruertuntur. propter eloquentiam non confunduntur. propter clementiam non iraſcuntur. & propter liberam licentiam non repelluntur.

B

Ad Argumenta.

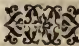
C

A D P R I M V M ergo eſt dicendum, ꝙ contemptibiles ibi Apoſtolus appellat communiter omnes ſeculares, reſpectu Clericorum, & Religioſorum qui ſunt maioris meriti, & maioribus officijs obligati, quàm ſeculares. Vnde hac de cauſa arcentur ipſi ab aduocationis officio coram iudice ſeculari, & in negotijs ſecularibus. Inter ipſos tamen ſeculares aliqui ſic ſunt contemptibiles, vel ex impotentia, vel ex ignorantia: ſeu ex perpetrata malitia, quòd eis per iura officium aduocationis eſt interdictum.

A D ſecundum eſt dicendum, ꝙ in veteri teſtamento ex cauſa potuit eſſe promiſſum, vt fœminæ iudicarent illum effœminatum populum. nunc autem prohibentur docere, & iudicare per ſe, ſed non per alios. Si enim ſunt Reginæ, Ducitſæ, vel Comitiſſæ, per alios iudicare, vel aduocare poſſunt.

D

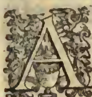
A D tertium eſt dicēdum, quòd maior imminet neceſſitas homini patrocinari cauſæ ſuæ, quàm cauſis aliorū, cum alij poſſint ſibi aliter ſubuenire. Vnde non ſic arçetur homo aduocare in cauſa propria, ſicut in cauſa aliena.

ARTICVLVS III.

VTRVM ADVOCATI EX praecepto Dei teneantur patrocinium negare in causa iniusta.

B. Thomas 2.2. quaest. 71. art. 3. & Syluester in summa, verbo, Aduocatus quaest. 10.

D tertium sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Aduocati ex praecepto Dei non teneantur patrocinium negare in causa iniusta. Ignorantia enim excusat à peccato: Iusta illud 1. Tim. 1. Misericordiā consecutus, quia ignorans feci. Sed causam iustam aduocatus certitudinaliter scire non potest, cum humanae iustitiae ad examen diuinae iustitiae deductae pannus menstruatae appelletur Isaiae 64.

2 Praeterea: Aduocatus in nullo casu tenetur fauere parti contrariae, cuius causam defendendam recipit, immo tenetur secreta omnia sibi celare. sed si Aduocatus desereret causam susceptam, cognito, ꝙ esset iniusta, iam ipso facto fauorem tribueret aduersario.

3 Praeterea: Aduocatio est quaedam disputatio. sed nō est peccatum in disputatione adducere rationes pro, & contra veritatem, quam quis nouit. Ergo eodem modo in aduocatione adducere rationes pro, & contra veritatem, quam quis nouit, sine peccato fieri potest.

In Contrarivm est, quod scribitur Prouer. 17. Qui iustificat impium, & qui condemnat iustum, abhominabilis est vterque apud Deum.

RESOLVTIO.

Aduocati in causa iniusta patrocinium negare debent: aliter peccant, & excusari non possunt, & ad restitutionem tenentur, nisi illud ex ignorantia praestent, quae eos vel à toto, vel à parte excusare potest.

Respondeo, dicendum, ꝙ praestare patrocinium in causa iniusta potest contingere ex causa triplici aggrauante peccatum. Primo ex cupiditatis auaritia: multi enim solum, quòd possint lucrum habere, dicūt malum bonum, & iniustum iustum: ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem: de quibus scribitur Isā. 5. Vae qui iustificatis impiū pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo. Secundo ex certa scientia. multi enim sciunt causam esse iniustā, pro qua aduocāt: sed vel ex carnali affectione, vel ex amicitiae copulatione scienter in tali causa iniusta patrociniū praestāt, qui iuste irā Domini merētur. Iuxta illud 2. Paralip. 19. Impio praebes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia iungeris: & idcirco iram Domini merebaris. Tertio ex quadam inani gloria. multi enim cupientes videri periti in iure, & famosi haberi in populo, iniustam causam defendendam assumunt, & cupientes videri habere in intellectu iuris scientiam, non curant in detrimentum alterius, perdere in voluntate iustitiā. His ergo tribus modis puto, ꝙ Aduocati praestantes patrocinium in causa iniusta ad restitutionem tenentur totius damni, quod contra iustitiam altera pars incurrit per eorum auxilium. Si vero huiusmodi patrocinium praestant ex ignorantia: excusari possunt eo modo, quo ignorantia excusare habet à toto, vel à parte.

Ad Argumenta.

Ad Primvm ergo est dicendum, quòd Aduocati nō tenentur scire causam esse iustam secundū diuinae legis sententiam, sed solum secundum humanae legis iustitiam. Planum est enim, quòd multa lex permittit, & impunita relinquit, quae per diuinam legem iudicabuntur secundum Augu. Tenentur ergo scire causam esse iustam, vel iniustam secundum humanam legem, & secundum, quòd agitatur in humano iudicio coram temporali iudice. 1. de lib. arbitr. cap. 5. Tomo 1.

Ad secundum est dicendum, quòd Aduocati si postquam susceperint causam, cognoscant causam iniustam, debēt inducere illū, cuius causam agunt, ad cedendum in lite, & ad componendum cum aduersario sine ipsius damno. vel tenentur ipsam deserere. nec ex hoc praestāt parti contrariae fauorem: quia multis modis causa existente iusta, Aduocati possunt officium aduocationis dimittere.

Ad tertium dicitur, quòd in disputatione adducuntur rationes pro, & contra veritatem, vt ex solutione dubitatorum magis veritas elucescat. Sed in aduocatione adducuntur obiectiones pro, & contra, vt causa determinetur pro altera parte. Ideo si ex obiectionibus adductis causa iniusta determinatur pro vno, laeditur iniustitia pars opposita. Vnde non est simile.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM ADVOCATI POSsint absque peccato vti insidijs, & fallacijs contra aduersarium.

B. Thomas 2.2. q. 71. art. 3. ad 3. argum. Syluester in summa, verbo, Aduocatus quaest. 9. & 12.

D quartum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Aduocati absque peccato possint vti insidijs, & fallacijs cōtra aduersariū. Quod enim sancti Patres fecerunt, Dei auctoritate sine peccato obseruari potest. Sed scribitur Iosuae 8. Ponite insidias post ciuitatem, vobisque fugientibus, & illis persequentibus consurgetis de insidijs, & vastabitis ciuitatem.

2 Praeterea: Defendere causam iustam semper est licitum. Sed contingit quandoque aduersarium ad impugnandā causam iustā falsos testes introducere. Ergo

Ergo ad defendendam cauſam iuſtam videtur licitum eſſe, quòd falſi teſtes introduci poſſint.

Præterea: Simulatio (vt Hierony. dicit, & ponitur 22. q. 2. c. Vtilem) quandoque eſt vtilis, & tempore, & loco aſſumenda. Ergo in cauſa iuſta ſine peccato Aduocati poſſunt inſidias, & fallacias diſſimulare, vt in cauſa non ſuccumbant.

IN CONTRARIVM eſt, quod dicit Aug. in lib. de honeſtate Clericorum. Vbi dicit, ꝙ callidi argumentatores, & iuriſperiti fallaces, dum cupiunt præuaricari cōtrouerſias, actioneſque cauſarum: etiā ipſa iura transuertunt, & cum volunt competētibus cohercere iuſſionibus legum, ad illudendos iudices: inconuenientibus exemplis, velut ſimiles coniecturas iuris obijciunt.

RESOLVTIO.

Aduocati abſq; peccato vti nō poſſunt inſidijs, & fallacijs etiam in defendenda cauſa iuſta.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ ſicut dicit Philoſophus 2. Ethico. Iuſti non ſunt, qui iuſta faciunt, ſed qui iuſtè. poſſunt enim iniuſti iuſta exercere, ſed non iuſtè. Ad hoc ergo, quòd Aduocati ſine peccato eorum officium exequantur: expedit, quòd non ſolum in cauſa iuſta patrocinium præſtent: immo requiritur, quòd iuſtè, & per iuſta media hoc faciant, puta, quòd non producant falſa inſtrumenta: vel falſos, & corruptos teſtes: vel quòd inducant mēdacia falſa, & falſas leges, ſeu indebitas facti probationes. Tales enim Aug. callidos argumentatores, & iuriſperitos fallaces appellat.

cap. 4 circa medium.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo eſt dicendum, ꝙ in iuſto corporali bello licet inſidijs † vti, eo quòd iudex belli ea, quæ facere intendit, non tenetur hoſtibus pandere: non tamen debet fidē promiſſam hoſtibus frangere. ſic aduocatis defendentibus cauſam iuſtam licitum eſt prudenter occultare illa, quibus impediri poſſunt eorum proceſſus, non tamen eſt eis licitum aliqua falſitate vti.

† B. Thom. 2. 2 q. 40 art. 3.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd teſtes ſemper admittuntur iurati. ideo quantumcumque in cauſa iuſta introducerentur teſtes falſi, periurium non euitatur. puto tamen, ꝙ ſi cauſa eſt pecuniaria, vt quòd pecunia iniuſtè ſubtracta ſit ab aliquo, non tenetur quis ad reſtitutionem, ſi per media inconuenientia, & per falſam aduocationem cauſa vincatur, quamuis tam aduocati, quàm alij conſcij prædictæ falſitatis aliter ſint puniendi.

AD tertium eſt dicendum, quòd ſimulatio tempore, & loco eſt vtenda, non ad nocendum fraudulēter alicui: ſed vel ad aliquod periculum euitandum, ſicut Dauid ſimulauit ſe eſſe fatuum, & furioſum, vt euaderet mortem: vel ad aliquid vtile conſequendum ad cultum Dei pertinens: ſicut Iehu ſimulauit ſe velle colere Baal, vt interficeret ſacerdotes eius, qui populum Dei ad idolatriam inducebant, vt patet 3. Reg. 10.

A

ARTICVLVS V.

VTRVM ADVOCATI TEneantur ad reſtitutionē recepti ſtipendij, ſi ex eorū negligentia cauſam, quam aſſumunt, perdant.

Syluester in ſumma verbo, Aduocatus, quæſt. 24.

AD quintum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ Aduocati non tenentur ad reſtitutionem recepti ſtipendij, ſi ex eorum negligentia cauſam, quam aſſumunt, perdant. Cauſa enim non poteſt vinci ſine læſione alterius partis. Sed ſcribitur auctoritate Ambroſij 14. q. 5. c. Denique: Denique ſi non poteſt alteri ſubueniri, niſi alter lædatur, commodius eſt neutrum iuuari, quàm grauari alterum.

B

2 Præterea: Aduocati non tenentur ſe periculo exponere, ſed quandoque ſi ipſi nimis auide, & ſollicite cauſam aſſumptam procurant, periculo perſonarum ſe exponunt, cum in præiudicium alterius partis hoc videantur agere.

3 Præterea: Aliquādo cauſa iuſta perditur ex malitia iudicis, vel ex falſis teſtibus inductis. Non ergo aduocati tenentur ad reſtitutionem recepti ſtipēdij.

IN CONTRARIVM eſt, quia qui cauſam damni dat, ipſum damnum dediſſe videtur. ſed Aduocati videntur eſſe cauſa damni, ex quo cauſa perditur eorum negligentia.

C

RESOLVTIO.

Aduocati ſi ex neſciētia iuris, vel ex pigritia, vel fraudulentia cauſam, quam aſſumunt, perdant, ad reſtitutionem accepti ſtipendij tenentur: ſed ſi nihil eorum, quæ ad officium aduocationis pertinent, non omittunt, non item.

RESPONDEO, dicendum, quòd tribus modis, quantum ad præſens, ex negligentia Aduocatorum poteſt iuſta cauſa perdi. Primo ex eorum neſcientia. Si enim dicunt ſe ſcire iura, quibus in cauſa poſſit patrocinium præſtari: & neſciunt, vel ſi ſciunt, nolunt laborare, plene de cauſa ſe informādo, vel ſtudendo in libris, & diſputando ſi neceſſe eſt cū alijs peritis, vt puto, ad reſtitutionem tenentur. Non enim Iuriſperitus rectū conſiliū iuſtè vēdere poteſt. niſi ratione laboris, quem in conſulendo patitur. niſi forte eſſet talis ingenij, vel tantę experientiæ, ꝙ abſq; ſuo magno labore poſſet rectū conſiliū dare, & iuſtū patrocinū in cauſa præſtare. Secundo, ex eorum pigritia. ſi enim nollēt comparere die à Iudice conſtituta, quādo vel eſſet allegandū, vel concludendū, in cauſa, ex certa forte malitia, vt eorū ſalariū augmētaretur & ex hoc cauſa pderetur, ad reſtitutionē tenētur. Tertio ex eorū fraudulētia. Si enim fraudulēter agant, vt dicāt iura illius, cuius cauſam aſſumunt, non valere:

D

corrupti forte muneribus per aduersarium eodem modo ad restitutionem tenentur. Sed si nihil omittunt de contigentibus eorum, quæ pertinent ad aduocationis officium: quantumcumque causa perdatur, ad restitutionem non tenentur.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ dictum illud Ambrosij intelligitur de Clericis, & Sacerdotibus, quibus prohibitum est coram iudice seculari aduocare. Vnde ibi statim subditur: In causis pecuniarijs interuenire non est sacerdotale. in quibus nõ potest fieri, quin frequenter alter lædatur, qui couincitur, eo, ꝙ Sacerdotis est nulli nocere, & prodesse vniuersaliter omnibus. Vel potest dici dictum Amb. intelligi de illis, qui non sunt astricti ex promissione alterum iuuare, & patrocinium in causa eius præstare. Sed quando ex promissione obligati sunt, absque peccato possunt, & tenentur partem, quam defendẽdam assumunt, iuuare: si causam iustam sciunt habere. Vel tertio modo potest dici, ꝙ iuuando habentẽ iustam causam contra alium, ille non læditur, quamuis lædi se dicat: Ex quo enim iniustam causam vult defendere: magis lædit, quàm læditur. & si læditur in rei temporalis, quam iniuste detinebat, spoliatione: iuuatur tamen potius, quàm lædatur in iuris alieni restitutione.

AD secundum dicitur, quòd aduocati non debent procaciter, & conuiciando, vel aduersarios condemnando, & vituperando aduocare. quæ habent ipsos aduersarios ad odium, & rancorem aduocatorum inducere. sed inducendo veras leges, & vera testimonia, & causam iustam humiliter, & prudenter defendendo, non exponunt se periculo effectiue causam periculi præbendo, nisi forte passiue. quia non recipiunt stulti verba iustitiæ, & prudentiæ: nisi dicantur illa, quæ versantur in cordibus eorum, vt scribitur Prouer. 18.

AD tertium patet solutio. quia si non perditur causa ex eorum negligentia, vel malitia iuste possunt retinere receptum stipendium.

ARTICVLVS VI.

VTRVM ADVOCATI ACCIPIENTES salarium vltra quantitatem in iure eis taxatam teneantur ad restitutionem.

B. Thomas 2. 2. q. 71. art. 4. & Syluester in summa verbo: Aduocatus quæst. 17.

AD sextum sic proceditur. Videtur enim, ꝙ Aduocati accipientes salarium vltra quantitatem in iure eis taxatam, teneantur ad restitutionem. Sicut enim non licet iudici agere contra legem, sic non licet Aduocatis recipere vltra quantitatem eis taxatam à Legislatore. sed Legislatores sunt Papa, & Imperator, & vterq; taxat eis quantitatẽ terminatam. Nam Greg. X. † in constitutione edita in consilio Lugdun. taxat aduocato 20. lib. Thuronẽses. † ff. De varijs. Procuratori vero 12. Imperator vero dicit computandum esse id, quod datum est cum eo, quod debetur. neutrumque compositum licitam quantitatem excedat. licita autem quantitas intelligitur pro singulis causis vsque ad centum aureos.

† Vide cõstitutum 5. assessore. de rescript. lib. 6.

† l. præsens prouinciæ, §. in honorarijs ff. de varijs, & extraordi. cognition.

2 Præterea: Iudex non potest aliquid accipere pro suo iudicio, nec testis pro suo testimonio. Ergo nec Aduocatus pro suo patrocinio.

3 Præterea: Spirituale non potest vendi pro re temporali. Sed consilium, & patrocinium præstare est quid spirituale. Quicquid ergo inde recipitur tamquam simoniacum teneri non potest.

IN CONTRARIVM est, quod dicit Augustinus in Epi. ad Macedonium: Iuste Aduocatus vendit rectum patrocinium, & Iurisperitus verum consilium. Epist. 58. Tomo. 2.

RESOLVTIO.

Aduocati salarium vltra quantitatem in iure eis taxatam accipientes ad restitutionem non tenentur consideratis ijs, quę considerari debent.

RESPONDEO, dicendum, quòd in iustitia distributiua non culpatur, si maius beneficiũ confertur vni, & minus alteri, consideratis cõditionibus personarum, laborum, negotiorum, temporum, & locorum. Dicit enim Leo Papa. 61. di. c. Miramur; ꝙ sicut ad honores mundi sine suffragio temporis sine merito laboris indignum est perueniri, & notari ambitus solent, quos probitatis documenta non adiuuant. sic pro laboribus plurimis pro moribus castis, pro actibus strenuis celsioris loci pręmium debetur. Eodem modo in iustitia commutatiua non peccatur, si maius salarium detur vni Aduocato, & minus alteri, pensatis conditionibus personarum, quantitate negotiorum, qualitate laborum, exigentia temporum; & consuetudine locorum.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, ꝙ taxatio illa facta per Papam, vel Imperatorem intelligenda est vniuersaliter. puta, quòd moderatum salariũ ab Aduocatis, & Iurisperitis petatur. particulariter tamen potest augeri, & minui secundum augmentum, & diminutionem dignitatis personarum, & causarum, & aliarum conditionum suprapositarum.

AD secundum dicitur, quòd sicut Aug. dicit ibi, non ideo debet iudex iustum iudicium vendere, & testis verum testimoniũ, quia Aduocatus vendit rectum patrocinium, & Iurisconsultus verum consilium: Quia illi inter vtramq; partem ad examen adhibentur, isti autem ex vna parte consistunt. iusta autem iudicia, & uera testimonia vendenda non sunt.

AD tertium dicitur, quòd quamuis scientia iuris, sicut & qualibet scientia, sit quoddam spirituale:

vsus

vsus tamen eius opere corporali exercetur. Ideo pro recompensatione laboris potest homo recipere pecunias, moderatè tamen secundum conditiones suprapositas. Si autem immoderatè Aduocati per improbitatem, vel nimiam cupiditatem vltra debitā quātitatem reciperent. Aug. ibidem dicit, ꝙ tenetur restituere illis, à quibus extorquent.

ARTICVLVS VII.

VTR. ADVOCATI POSSINT absque peccato pactum facere cum litigatore de media, vel quarta portione litis.

Bartholus in l. si quis Aduocatorum. C. de postulan. Et latè Syluester in Summa, verbo: Aduocatus, q. 19.

AD septimum sic proceditur. Videtur enim, quòd Aduocati absque peccato possint pactum facere cum litigatore de media, vel quarta portione litis. Idem enim videtur esse iudicium de Aduocato spirituali, & temporali. Sed Aduocatus spiritualis, vt Sacerdos Parochialis potest petere quartam, vel mediam portionē à suis Parochianis, qui in sua Ecclesia non eligunt sepeliri de bonis relictis ab eis, vt patet extra de sepul. Cap. Cum. Ergo eodem modo licet Aduocato temporali petere mediam, vel quartam partem rei, quæ defenditur, vel petitur.

2 Præterea: Aduocatus potest pacisci cū litigatore de salario secundum quantitatem determinatam. Ergo eodem modo de determinata quantitate litis, quæ assumitur defendenda pacisci potest.

3 Præterea: Quandoque nullum pactum interuenit inter Aduocatum, & litigatorem. Ergo in tali casu de aliqua parte litis terminatæ debet Aduocato prouideri.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur 3. q. 7. cap. Infames.

RESOLVTIO.

Aduocatis pactum facere cum litigatore de media, vel quarta portione litis non licet, cum ipse nō sit particeps iuris, sed vt coadiutor ipsum in suam recepit fidem.

RESPONDEO, dicendum, ꝙ Aduocatus nō inducitur in causa litis, vt particeps iuris: sed vt coadiutor, & locator operis artis suæ per rectum consilium, & per iustum patrocinium. Ideo non licet Aduocato vllum contractum inire, vllam pactionem conferre cum litigatore, quem in propriam re-A cepit fidem. Sicut patet 3. q. 7. cap. Si quis procax: nec ex industria iurgium debet protrahere. talia. n. interdicuntur Aduocatis ad reprimendam cupiditatem, & turpe lucrum, & stipendium deforme. Nam si ipsi lucro pecuniarum capiantur, veluti abiecti, & degeneres inter vilissimos numerabuntur.

Ad Argumenta.

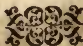
AD PRIMVM ergo dicitur, quòd de iure naturali, & diuino est, vt administrans spiritualia portionem aliquam bonorum temporalium illorū, quibus administrat, recipere possit, mediam, vel quartā seu tertiam secundum consuetudinem loci. Vnde de iure naturali est, vt eligentes sepulturam alibi, ꝙ B in Ecclesia Parochiali, ipsa Parochialis Ecclesia canonicam portionem habeat de relictis ab illis defunctis pro animabus suis illi Ecclesię, in qua eligunt sepulturam, de relictis dico pro funeralibus exequijs. Nam de relictis pro fabrica, vel pro alijs pijs causis seu pro singularibus personis canonica portio non debetur; nisi Papa, qui est iuris naturalis interpres, & iuris positiui conditor, duxerit aliter ordinandū, qui sicut ius commune potest aliquibus singulariter erogare: vt de nullo portionem soluant; sic potest infra commune ius aliquibus subtrahere, vt ipsi de omnibus canonicam portionem soluant, sicut fecit Bonifacius VIII. in illa Decretali extrauaganti. Super cathedram, de Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, quibus sicut per Sedem Apostolicā quādoque supra ius commune fuit indultum, vt de nul-C lo portionem canonicam soluerent, ita in alia Decretali infra commune ius est eis subtractum singulariter: vt de omnibus dictam portionem soluant. Alij verò Religiosi mendicantes, & vniuersaliter Clerici illi Decretali nullatenus sunt astricti. Quia (vt scribitur extra de Regulis iuris) quæ à iure cōmuni exorbitant, nequaquàm ad consequentiā sunt trahenda. Regula 28.

AD secūdum dicitur, ꝙ nullus militat proprijs stipendijs: Ideo iustè potest Aduocatus petere determinatam partem, moderatam tamen pro suo salario, non tamen litis, vel rei, quæ defenditur, propter causam superius assignatam.

AD tertium dicitur, ꝙ quando nullum certum D pactum factum est de salario, potest iustè Aduocatus implorare tunc officium Iudicis, vt pro modo suæ facundiæ, & scientiæ, & secūdum consuetudinem Patrię, & secūdum quantitatem, & qualitatem negotij, vel laboris sibi salarium tribuatur.

QVAEST. CXII. QVOMODO STATVS PERFECTIO REPRAESENTATVR IN IVDICIBVS.

LTIMO videndum est, quomodo status perfectio repræsentatur in Iudicibus. Circa quod quæruntur Quinque.

Primo, Vtrum Iudex possit mutare pœnam in lege taxatam.

Secundo, Vtrum Iudex plus ad clementiam, quàm ad rigidam iustitiam debeat declinare.

Tertio, Vtrum Iudex habens taxatum stipendium pro suo officio teneatur ad restitutionem eorũ, quę aliter recipit.

Quarto, Vtrum in eadem causa idem possit esse Iudex, & Aduocatus.

Quinto, Vtrum Iudex eodem iudicio debeat ab æterno Iudice iudicari, quo ipse alios iudicat.

ARTICVLVS I.

VTRVM IVDEX POSSIT mutare pœnam in lege taxatam.

S. Thomas 2.2. quæst. 67. art. 4. & Dominicus Sotus lib. 5. de iustitia, & iure, quæst. 4. art. 4.

D primum ergo sic proceditur. Videtur enim, quòd Iudex non possit mutare pœnam in lege taxatam. Dicit enim Ambrosius in Psalm. 118. littera 20. ver. 4. Quòd bonus Iudex nihil ex arbitrio suo facit, sed iuxta leges, & iura pronunciat. Pœnam ergo in iure statutam non licet Iudici pro suo arbitrio mutare.

2 Prçterea: Virtus est in medio determinato à sapiente, vt habetur 2. Ethic. Medium autem determinatum à sapiente est pœna taxata in lege. Cum autem non liceat declinare à virtute secundum excessum, & secundum diminutionem, non licebit Iudici pœnam impositam augere, vel minuere. Cap. 6.

3 Præterea: Sicut dicit Aug. in glossa Iosuæ 9. Reprehẽsi sunt seniores Israel cum ipso Iosue: qui mutauerunt pœnam mortis determinatam in lege Gabaonitis, & Cananeis. Ergo non licet Iudici pœnam legis, quamtumcumque rigidam, mutare.

4 Præterea: Pœna à lege taxata iusta est. Sed Iudex non debet à iustitia deuiare. Ergo non debet pœnam legis mutare.

E IN CONTRARIVM est: quia sicut determinatæ sunt pœnæ à legibus in iudicio temporali: ita aliquæ pœnæ sunt terminatæ à Canonibus in iudicio spirituali. Sed non obstante taxatione Canonũ, pœnæ in iudicio spirituali sunt arbitrariæ. Ergo non obstante taxatione legum, erunt arbitrariæ pœnæ in iudicio temporali.

RESOLVTIO.

F *Iudici quandoque licet pœnam in lege taxatam mutare, sed quantum potest, iudicium legis sequi debet. circumstantię enim casum mutare solent, ipsum extenuantes, vel aggrauantes.*

RESPONDEO, dicendum, quòd differt iudiciũ legis à iudicio Iudicis. quia iudicium legis est vniuersale, & de vniuersalibus casibus: vniuersalia autem sunt inuariabilia. Ideo iudicium legis de criminibus, & variabilibus eiusdem generis, est vnum, & inuariabile: Iudicium verò Iudicis est particulare, & de particularibus casibus: particularia vero variantur secundum diuersas circumstantias, vel intrinsecas, vel extrinsecas. Ideo iudiciũ Iudicis oportet esse variabile. Tenetur tamen, quantum potest, consequi iudicium legis. Verum quia non potest in omnibus, necesse habet aliquando mutare. Aut ergo in casu particulari, de quo iudicat Iudex, concurrunt circumstantiæ notabiliter casum mutantes, & contrahentes à sua generali malitia, aut non. Si nõ, vt puta, quando aliquis commisit homicidium: si non sunt ibi circunstantiæ notabiliter aggrauantes, vel extenuantes factum in ipso negotio, vel extra: tunc iudex debet sequi iudicium legis, & pœnam legis imponere. Aut sunt circumstantiæ notabiliter casum aggrauantes, vt si aliquis occidit fratrẽ suũ, vel amicum proditoriè: potest tunc rationabiliter aggrauare. Aut notabiliter attenuãtes, vt si quis prius iniuriatus, & vulneratus aliquem occidit, potest rationabiliter attenuare.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum, quòd bonus Iudex semper iudicat secundum leges, puta secundum legis intentionem: non tamen semper secundum legis verba. Nam, vt dicit Iurisconsultus l. scire leges. ff. de legibus. Scire leges non est hæc verba earum tenere, sed vim, ac potestatem.

AD

A D ſecundum dicitur, quòd medium pœnæ in criminibus determinatum eſt à ſapiente Legislatore, prout determinari poteſt, puta in vniuerſali, non in particulari: vnde niſi addatur aliquid notabiliter mutans caſum, debet Iudex pœnam legis infligere. Si verò aliquid notabiliter additur, vel diminuitur, poteſt ipſe addere, vel diminuere: quia ſic fuit Legislatoris intentio.

A D tertium dicitur, quòd Ioſue, & ſeniores Iſrael rationabiliter reprehenſi ſunt, eo, ꝙ ſine cauſa, & indiſcrete pœnam mutauerunt, cum eadē cauſa eſſet in Gabaonitis, quæ erat in alijs populis, qui ab introitu terræ promiſſionis filios Iſrael impediebant.

A D quartum eſt dicendum, ꝙ pœna à lege taxata eſt iuſta in generali, non autem in quolibet caſu particulari occurrente: vnde ſi non additur aliquid notabile in particulari, ſecundum legem iudicandum eſt. Si verò aliquid additur, vel diminuitur addendum eſt, vel diminuendum. Quia licet verba legis hoc non ſonent: talis tamen fuit ſapientis Legislatoris intentio.

ARTICVLVS II.

VTRVM IVDEX DEBEAT plus ad rigidam iuſtitiam, quàm ad clementiam declinare.

Videantur notata per Doctores in cap. Vera iuſtitia. 45. diſt. & Palatius Rubius in allegatione, in materia hæreſis. §. xj. verſ. Et hanc opinionem.

A D ſecundum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ ad clementiam, quàm ad rigidam iuſtitiam debeat declinare. Scribitur enim auctoritate Gregor. 45. diſt. c. Diſciplina ineſſe debet Rectoribus & iuſtè conſulēs miſericordia, & pie ſæuiens diſciplina: ita quòd miſceatur lenitas miſericordiæ cum ſeueritate iuſtitiæ, vt fiat ex vtroque temperamētum, vt neque multa aſperitate exulcerentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluātur. Non ergo magis ad clementiam, quàm ad iuſtitiam Iudex debet declinare.

2 Præterea: Vel iudex aliquid dimittit de culpa punienda, vel nihil. Si nihil. Ergo ex toto punit ſeruando iuſtitiam ſine miſericordia. Si vero aliquid dimittit. Ergo iniuſtus eſt: quia iniuſtus cenſetur ille, qui aliquid malum dimittit impunitum, & aliquod bonum irremuneratum.

3 Præterea: Iudex debet imitari, quantum poteſt, iudicium Dei. Sed Deus punit peccantem ſæueritate iuſtitiæ ſine bonitate miſericordiæ: quia cū damnato, & in Inferno nulla fit miſericordia ex parte durationis pœnæ, cum illa ſit infinita.

I N C O N T R A R I V M eſt, quod ſcribitur extra de tranſact. c. vltimo. Semper procedas æquitate ſeruata, in humaniorem partem declinando, ſecundum quòd perſonas, & cauſas: tempora, & loca videris poſtulare. Et Greg. dicit, ꝙ culpa eſt in Iudice, totam culpam exigere.

RESOLVTIO.

Iudici tutius eſt ad clementiam, quàm ad rigiditatem declinare, propter quatuor rationes infra aſſignatas.

R E S P O N D E O, dicendum, quòd iuſtitia, quātum ad præſens, quatuor modis cōſiderari poteſt. Primo, quantum ad Iudicis condecentiam. Secundo, quantum ad ipſius rei puniendæ exigentiam. Tertio, quantum ad culpæ correſpondentiā. Quarto, quantum ad ipſius clementiæ conuenientiam.

Omnibus autem iſtis modis probari poteſt, quòd tutius, & ſecurius eſt Iudici declinare magis ad leuitatem clementiæ, quàm ad ſeueritatem iuſtitiæ. Sicut enim ſecundum Aug. ſer. 6. ad Fratres in Erem. Tomo 10. Deus ſemper punit ſecundum condecentiā ſuæ bonitatis: puta ſemper minus, quàm meruit ille, qui puniendus eſt. punit eo, quòd ſic non condecet bonitatem eius punire ſecundum exigentiam meritorūm: quia ſic eius iuſtitia non eſſet clementia. Sic ſemper decet bonum Iudicem minus punire reum, quàm eſt puniēdus ſecundum iuſtitiam rigoroſam: quia ſemper miſericordia ſuperexaltat iudicio, vt ſcribitur Iac. 2. Super quo verbo dicit Aug. ꝙ ſupponitur miſericordia iudicio, & quaſi illuminat iudicium, quod eſt cum miſericordia: quia per ipſam commendabilius eſt, & magis placet. In Pſal. 143.

Hoc idem patet ſecundo, ſi comparetur iuſtitia ad meritum illius, qui puniendus eſt, ſecundum exigentiam meritorum. Sicut enim Deus ſemper punit citra condignum, & numquàm punit ſecūdum totam exigentiam culpæ illius, qui puniendus eſt: ſic Iudex in puniendo, hunc modum debet ſeruare: vnde ſuper illo verbo Iacobi 3. Iudicium ſine miſericordia fiet illi, qui non facit miſericordiam. Dicit Auguſt. quòd ſemper Iudex debet miſericorditer agere. quia ſi potuit, & non fecit miſericordiam anteq̄ iudicaretur, ſine miſericordia iudicabitur. Epi. ad Maced. 54.

Tertio iſtud patet ſi comparetur iuſtitia ad culpę correſpondentiam. verum eſt enim, quòd iuſtè ſic pœna correſpondere debet culpæ, vt minori culpæ minor pœn., & maiori culpæ maior pœna correſpondeat. Sed non ſic iuſtè pœna debet correſpondere culpæ: quòd iuſtitia ſine clementia miſceatur: immo ſemper in humaniorem partem, puta in partē clemētiæ, eſt declinandum: quia licet miſericordia & iuſtitia cuſtodiant Regem: roboratur tamen clementia thronus eius, vt ſcribitur Prouer. 20.

Quarto, hoc patet ſi comparetur iuſtitia ad ipſius clementiæ conuenientiam. Iuſtitia enim, quam Iudex ſeruare tenetur, eſt iuſtitia legalis, quæ ſecundū Philoſophum eſt omnis virtus non formaliter, quia tunc ſuperfluerent aliæ virtutes: ſed dicitur eſſe omnis virtus effectiuè, vel præceptiue: quia præcipit omnia ſeruare, quæ mandat lex. & quia lex præcipit Lib. 2. Eth. cap. 1.

pit operari fortiter, temperatè, & clementer, & vniuersaliter omnia, quæ secundum virtutes dicuntur. Vt dicit Philosophus primo Magnorum Moralium. cap.31. Ideo iustitia legalis includit clementiam, & omnes alias virtutes, inquantum præcipit omnes virtutes seruari.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur verum esse, quòd ex utroque fiendum est quoddam temperamentum. plus tamen miscendum est in tali temperamento de clementia, quàm de iustitia. Sicut in temperamento medicinæ plus miscetur de vna re, quàm de alia. secundum quem modum Moyses iudex populi Israelitici in puniendo prædictum populum de peccato idolatriæ, quod commiserant, temperamentum fecit de misericordia, & iustitia. plus tamen miscuit de misericordia, quàm de iustitia. Quia sexcenta millia exierunt de Aegypto, qui fuerunt in culpa, vt scribitur Exodi 12. non tamen fuerunt puniti, vel occisi nisi 23. millia, sicut scribitur Exodi 32.

AD secundum dicitur, quòd non est inconueniens aliquid remanere impunitum diuersis respectibus. De pœna enim debita, & condigna secundũ quantitatem culpæ peccantis semper remanet, & debet remanere aliquid impunitum: sed de pœna condigna secundum condecentiam iudicis iudicantis: quia semper condecet eum clementer agere, nihil remanet impunitum.

AD tertium dicitur, quòd duratio pœnæ damnati duplicem habet terminum. Ex parte post, & ex parte ante. Quamuis autem non dimittatur aliquid de duratione eius ex parte post: dimittitur tamen ex parte ante. quàmcito enim peccator peccat meretur, vt statim in inferno puniatur: sed Deus ex sua misericordia expectat, vt ipse conuertatur.

ARTICVLVS III.

VTRVM IVDICES TENEANTUR ad restitutionem eorũ, quæ recipiunt vltra taxatum eis stipendium.

Faciunt tradita per B. Thomam 2.2.q.71.art.4. & per Syluestrum in summa verbo, iudex, quæst. 8.

AD tertium quæritur vtrum Iudices teneantur ad restitutionem eorum, quæ recipiunt vltra taxatum eis stipendium Et videtur, quòd non. Sicut enim iudex tenetur dare iustum iudicium pro vtraque parte. sic Aduocatus tenetur præstare pro vtraque parte iustum patrocinijũ & iurisconsultus pro vtraque parte verum consiliũ. Sed secundum Augustinum iuste potest aduocatus Epist. 54 ad Macedon. pro suo patrocinio salarium recipere, iurisconsultus pro vero consilio. Ergo eodem modo iudex iustè potest recipere pro iusto iudicio.

2 Præterea: Officiales, & ministri, qui sunt inferioris gradus quantumcumque sint improbi, si eorũ importunitate, & improbitate aliquid recipiunt à partibus litigantibus, non tenentur ad restitutionem. immo possunt de eis facere eleemosynam tamquam de suis bonis secundum Augustinum ad Macedonium. Ergo eodem modo iudices.

3 Præterea; Quandoq; aliquis committit culpam, per quam puniendus est pœna mortis, & iudex cõdemnat ipsum pœna pecuniaria. Ergo teneretur ad restitutionem illius pecuniæ. quia vendidit iustum iudicium: quo reus iudicandus erat.

IN CONTRARIVM est Ambrosius super illo verbo Lucæ 3. Contenti estote stipendijs vestris dicens: Idcirco stipendia constituta iudicib⁹, & militibus: ne, dum sumptus quæritur, * predo crassetur lib. 2. In Luc. cap. 2. *al. preda

RESOLVTIO.

Iudices ultra stipendium eis ab Vniuersitate Reipublica taxatum recipientes aliquid à Litigatoribus ad restitutionem tenentur.

RESPONDEO, dicendum, q; quæstio non est de stipẽdio taxato Iudicibus Ordinarijs, vel Delegatis à Communitate Reipublicæ. Planum est enim, quòd talia stipendia iustè iudices possunt recipere. quia nullus militat proprijs stipendijs. Vnde dicit Gregorius super illo verbo Lucæ 3. contenti estote stipendijs vestris. quod stipendium Dominus appellat prouisionem imperialem deputatam per legẽ dignitatibus ministrantibus Reipublicæ. Est ergo quæstio si præter talia stipendia à Cõmunitate Reipublicæ eis taxata aliquid recipiunt à partibus litigantibus, ad restitutionẽ eius teneantur. Et est dicendũ, q; vel recipiunt pro iudicio iniusto, & iniquo: vel pro iusto, & æquo: vel pro neutro. Omnibus autẽ istis modis ad restitutionẽ tenẽtur. Cũ enim quatuor modis peruertatur iudicium, vt ponitur xi. q. 3. c. Quatuor timore, cupiditate, odio, & amore. Quolibet istorum modorum inique iudicantes restituere, tenentur: non illi, à quo acceperunt: sed illi, in cuius iniuriam, & contra quem iniquam sententiam protulerunt, & cum hoc pro ipsa fraudulẽtia est eis alia pœnitentia iniungenda. Si vero pro iusto iudicio pecuniam recipiunt, restituere tenentur illi, à quo accipiunt. Talis enim, vt dicit Augustinus ad Macedonium, solet ablatam sibi pecuniam repetere. Quia iustum iudicium emit, quod veniale esse non debuit. Epist. 54. Similiter tertio modo negando iudicium, si aliquid recipiunt, ad restitutionem tenentur: quia qui veritatem, vel iustum iudicium pro pecunia negat: Deum negare, vel vendere probatur. vt scribitur xi. q. 3. c. Vnicuique.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo est dicendum: falsum esse, q; Aduocatus teneatur patrocinium præstare pro vtraque parte: & Iurisconsultus verum consilium, maxime postquam illum, cuius causam defendendam

dam aſſumpſit, in propriam ſuſcepit fidem. Ex tunc enim propria iura,& ſecreta cauſæ illius,ex quibus poſſet eius proceſſus impediri,aduerſario pandere non debet. Dato tamen, ꝙ pro vtraque parte patrocinium præſtaretur, vel conſilium: patrocinium tamen, & conſilium facit ad Iudicis informationē: ſed iudicium Iudicis facit ad cauſæ determinationem, & deciſionem, ideo non eſt ſimile.

AD ſecundum eſt dicendum, quòd officiales ſecundum Auguſtinum ex more conſueuerunt aliquid recipere. Ideo per tolerabilem conſuetudinem ab eis receptam non conſueuerunt repeti tamquàm aliena,ſed magis in eleemoſynas poſſunt ipſa diſpenſare tamquam ſua.

AD tertium dicitur, ꝙ in tali caſu non uenditur iuſtum iudicium, ſed commutatur in piū proximi auxilium. Nec Iudex ad reſtitutionem tenetur accipiendo ab eo quicquid habet, vitæ parcendo: quia pellem pro pelle: & quicquid homo habet tenetur dare pro anima ſua. Ioan. 2. Vnde ſcribitur Exo. 21. Si bos cornupeta occiderit virum, aut mulierem. Quod ſi pretium fuerit ei impoſitum,dabit pro anima ſua quicquid fuerit poſtulatus.

ARTICVLVS IIII.

VTRVM IN EADEM CAVſa idem poßit eſſe Iudex, et Aduocatus.

Videantur notata in c. 1. & 2. 4. q. 4.

AD quartum ſic proceditur. Videtur enim, ꝙ in eadem cauſa idem poſſit eſſe Iudex, & Aduocatus. Dicit enim Auguſtinus Lucæ 10. ſuper illo verbo: Domine non eſt tibi curæ, ꝙ ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare. Quia dominus pro Maria reſpondit Marthæ: & ipſe eius factus eſt Aduocatus, qui Iudex fuerit interpellatus. (Serm. 27. d verb Domini. To. 10.)

2 Præterea: Iuriſconſultus ponit in Cod. vt quæ deſunt Aduocatis,partium Iudex ſuppleat. Idem ergo poteſt officium duorum, puta Iudicis, & Aduocati exercere.

3 Præterea: Aduocatus tenetur allegare iuſtas leges, aliàs peccat patrocinium præſtando per falſas leges, & inconuenientes probationes: & iudex eodē modo tenetur iudicare ſecundum leges iuſtas. Ergo idem eſt officium vtriuſque.

IN CONTRARIVM eſt, quod ſcribitur 4. q. 4. cap. Nullus vnquàm.

RESOLVTIO.

In eadem cauſa idem non poteſt eſſe iudex, & Aduocatus, cum ipſorum ſint diſtincta Officia.

A RESPONDEO, dicendum, quòd inter officium Iudicum, & Aduocatorum, quantum ad præſens, triplex differentia poteſt aſſignari.

Vna eſt quantum ad communitatem. Quia ſecūdum Auguſtinum ad Macedonium, Iudices inter vtramque partem communiter ad examen adhibentur: Aduocati vero ſolum ex vna parte conſiſtunt. (Epiſt. 54. Tomo 2.)

Secunda eſt, quantum ad qualitatem. Quia Aduocatorum eſt poſtulare, & iudicem informare de cauſa litis. Iudicum verò eſt cauſam decidere,& terminare.

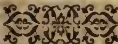
Tertia eſt quantum ad quantitatem. Quia in plus ſe habet officium Iudicis, quàm Aduocati. Officium namque Aduocati non eſt neceſſarium, niſi quando cauſa agitur ordine iudiciario. Officium B verò Iudicis vtroque modo habet locum. Et quia vt ſcribitur 89. diſt. auctoritate Gregorij. cap. Singula. Singula Eccleſiaſtici iuris officia ſingulis quibuſque perſonis ſigillatim committi debent. ex quo Iudicum, & Aduocatorum officia ſunt diſtincta, rationabiliter interdicitur, ꝙ in eadem cauſa ſit idem Iudex, & Aduocatus.

Ad Argumenta.

AD PRIMVM ergo dicitur, ꝙ Chriſtus non iudicauit inter Mariam,& Martham ordine iudiciario: quo iudicio pertinet iudicare ad homines, qui vident illa, quæ foris parent: Chriſtus autem tamquàm Deus intuetur cor. De quo ſcriptū eſt Iſa. xj. C Quòd non ſecundum viſionem oculorū iudicabit: nec ſecundum auditum aurium arguet. Vnde ſicut ipſe non aſtringitur iudicare iudicio ordinario, & modo humano: ſic non aſtringitur, ꝙ in eadē cauſa non poſſit eſſe Iudex, Teſtis, & Aduocatus.

AD ſecundū dicitur, quòd Iudex eſt miniſter legis. propter quod ſi proponantur aliqua, quæ legibus, & iuri publico videantur diſſona per ipſos litigatores, non vt Aduocatus, ſed vt legis miniſter tenetur illa corrigere. Vnde dicit Iuriſconſultus: Dubitandum non eſt, iudicem ſi quid à Litigatoribus, vel ab his, qui negotijs aſſiſtunt, minus fuerit dictū, illud ſupplere,& proferre quod ſciat legibus, & iuri publico conuenire.

D AD tertium dicitur, quòd ad alium finem allegant veras leges Iudex, & Aduocatus: Quia Iudex ad terminationem cauſæ: & pro vtraque parte. Aduocatus verò pro cauſæ informatione pro altera parte ſolum.

ARTI-

ARTICVLVS V.

VTRVM IVDEX EODEM iudicio debeat ab æterno Iudice iudicari, quo ipse iudicat.

Faciunt tradita per S. Thomam 2.2.q.67.art.2.ad 2. argumentum.

D quintum sic proceditur. Videtur enim, quod Iudex eodem iudicio debeat ab æterno Iudice iudicari, quo ipse iudicat. Quia omnibus vniuersaliter interdicitur iudicare Matth 7. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nullus ergo iudicabitur ab æterno Iudice, ex quo nulli conceditur alium posse iudicare.

2. Præterea: Iudex potest per tormenta cogere illum, quem vult iudicare, absque peccato ad confitendum veritatem, vt scribitur 5. quæst. 5. cap. Illi. Sed æternus Iudex non coget aliquem per tormenta: sed liberè. Quia libri erunt aperti, & iudicabuntur homines secundum illa, quæ scripta erunt in libris, vt scribitur Apoc. 20.

3. Præterea: Quandoque Iudex iudicat iudicio iniusto, falso, & iniquo. Sed æternus Iudex iudicabit iustè, & verè. Non ergo eodem iudicio quis alterum iudicat quo ipse iudicabitur.

IN CONTRARIVM est, quod scribitur Matth. 7. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.

RESOLVTIO.

Iudex ab æterno Iudice iudicandus est, sed non eodem iudicio, quo ipse iudicauit, cum Dei, & hominis iudicium sit multum differens.

RESPONDEO, dicendum, quòd sicut non est idem Deus, & homo: Ita non eodem iudicio iudicat Deus, quo iudicat homo. Non enim primò iudicat eodem iudicio substantialiter: quia Deus iudicat iudicio, quod substantialiter est ipse Deus: homo verò iudicat iudicio, quod non substantialiter est ipse homo. Iudicat enim homo iudicio legali, vel legali iustitia, quæ est quidam habitus accidentalis in anima acquisitus. Pauca enim debet iudicare Iudex suo arbitrio: sed omnia debet iudicare lege, propter illas quatuor rationes, quas Philosophus tangit in libro Politicorum.

Prima est: quia facilius est inuenire paucos sapientes ad componendum leges, quàm multos Iudices ad iudicandum. Tot enim sunt controuersiæ hominum, quòd non nisi per multos Iudices possent terminari. Ad componendum verò multas leges pauci sapientes sufficiunt.

Secunda est: quia facilius est iudicare rectum de E re multo tempore ruminata, quàm de re paruo tempore cogitata.

Tertia est: quia leges sunt in vniuersali, sed iudicia Iudicum sunt in particulari: respectu cuius contingit sæpè Iudicem habere odium, vel amorem.

Quarta est: quia non sic Iudices incurrunt maleuolentias partium iudicando ex legibus, sicut iudicando ex proprijs. Sed secundo homo non iudicat eodem iudicio efficiẽter: quia Deus iudicat iudicio principali ex propria auctoritate: homo verò iudicat iudicio ministeriali: est enim minister Dei bonis in bonum: & uindex in iram eis, qui operantur malum, vt dicit Apostolus ad Roma. 13. Tertiò nõ iudicat eodem iudicio formaliter: quia Deus iudicat iudicio semper vero, & recto: homo verò interdum iniusto, falso, & iniquo. Quarto, non iudicat F eodem iudicio finaliter: quia Deus iudicat iudicio æternali, homo verò temporali.

Ad Argumenta.

1 AD PRIMVM ergo dicitur, quòd sicut dicit August. in lib de sermone Domini in monte c. 28. Tomo 4. Quædam sunt sic mala, vt nullo modo possint fieri bono animo, sicut blasphemiæ, furta, & homicidia, & talia licitum est iudicare iudicio reprehensionis, quo ad omnes: & iudicio punitionis quo ad illos, qui præsunt. Quædam verò sic sunt bona, quod quantum est de se bono, & simplici animo fieri debent: sicut orare, ieiunare, eleemosynas dare, de quibus iudicare, quod malè fiant præsumptuosum est, & G damnosum. Sed quædam sunt, quæ bono, & malo animo fieri possunt: sicut si aliquis dicat propter stomachi debilitatem se non posse ieiunare, & iudices eum hoc facere propter gulositatem. De talibus iudicare temerarium est, & prohibetur Matth. 7. Quando dicitur: Nolite iudicare, & non iudicabimini.

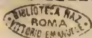
AD secundum est dicendum, quod coguntur Iudices per tormenta veritatem inquirere, eo quòd occulta sunt eis, & ignota, nec aliter scire possunt; nisi dum pœnis corpora subijciunt, quæ gesta sunt veraciter, & fideliter inquirentes. Sed in diuino iudicio quædam virtus diuina aderit, qua fiet, vt cuique opera sua bona, vel mala cuncta in memoriam reuocentur, & mentis intuitu mira celeritate à cunctis cer-H nantur, vt accuset, vel excuset scientia conscientiã, atque ita in simul, & omnes, & singuli iudicẽtur, quæ quidem diuina virtus libri nomen accepit, vt dicit Aug. 20. de Ciui. Dei. cap. 14.

AD tertium dicitur, quòd secundum Augustinum, ad Deo gratias, de sex quæstionibus: Non sic intelligendum est illud verbum: In quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini, vt si homo iudicat iudicio temerario, falso, & iniquo, eodem iudicio à Deo debeat iudicari. Sed sensus est: In qua voluntate benè feceritis, in ea recipietis præmium: & in qua voluntate malè feceritis, in ea puniemini. Nam si quis oculis vteretur ad respiciendum aliqua illicita sibi prohibita, rectè diceretur: In quibus oculis peccasti, in illis punieris: & excæcaretur, & oculis priuaretur. Epist. 49. q. 4. Matth. 7.

Quia

Quia igitur voluntas eſt regula, & menſura omnium factorum noſtrorum meritorum, & demeritorum, & ipſa propriè vtimur ad merendum, & demerendum, rectè dictum eſt, vt eo animo, & ea voluntate, qua iuſtè, & iniuſtè iudicamus alios, eodem animo & eadem voluntate recipiamus iudicium de pœna, vel de pręmio. Vnde ſi voluntate temeraria aliquē iudicamus, illa temeritas erit illa, quæ nos puniet. Et ſi menſura iniqua, & iniqua voluntate vtimur ad vendendum, vel ad reddendum aliquid proximo, A illa voluntas iniqua, vel menſura erit cauſa, quare iudicemur. Et vniuerſaliter illa volūtate propria, qua homo bona, vel mala opera facit, vel aliorum facta iudicat, eadem iudicabitur ad miſeriam, vel ad beatitudinem conſequendam. Cum voluntate ergo recta, & iuſta faciat nos æternus Iudex in ſuo conſpectu præſentari, ut ſatiemur, cum apparuerit nobis gloria eius, qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Explicit Summa de Poteſtate Eccleſiaſtica edita à Fratre Auguſtino Triumpho Anconitano in ſacra Theologia Magiſtro ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini, iubente Ioãne XXII. Põt. M. An. Do. M.CCCXX.

INDEX QVAESTIONVM, ET ARTICVLORVM HVIVS OPERIS.

QVÆSTIO PRIMA DE POTESTATE Papæ, vbi Decem quæruntur.

1 VTRVM sola Potestas Papæ sit à Deo, immediatè, effectiuè, & nulla alia. pag. 2
2 Vtrum potestas cuiuslibet Papæ sit à Deo. 4
3 Vtrum Potestas Papę sit maior omni alia. 5
4 Vtrum quilibet Episcopus sit æqualis Papæ in potestate. 6
5 Vtrum singularius sit à Deo potestas Papæ, quàm aliqua alia. 7
6 Vtrum potestas Papæ sit vna, vel plures. 9
7 Vtrum in Papa sit simul potestas Sacerdotalis, & Regalis. 10
8 Vtrum sit simul temporalis, & spiritualis. 12
9 Vtrum sit simul ęterna, & temporalis. 13
10 Vtrum sit vtile de tali potestate disputare. 15

Quæst. II. De Papæ electione, vbi Octo quæruntur. 17

1 Vtrum conueniens sit Papam fieri hominũ electione, vel magis immediatè à Christo. 17
2 Vtrum quilibet Papa post Petrum factus sit per electionem. 19
3 Vtrum esset magis cõueniens, Papam fieri per successionem, quàm per electionem. 20
4 Vtrum duę partes Cardinalium debeãt ad minus in eius electionem conuenire. 21
5 Vtrum electio Papæ possit in aliquo vitiari. 22
6 Vtrum eius electio cadat super examinatione, sicut electio aliorum. 23
7 Vtrum Imperator, vel alius Princeps possit habere ius in electione Papę. 24
8 Vtrum Laici possint, & debeant electioni Papæ interesse. 25

Quæst. III. De eligentium iurisdictione, vbi Vndecim quæruntur. 27

1 Vtrum ad Collegium Cardinalium solum spectet Papam eligere. 27
2 Vtrum deficiente Collegio electio Papæ deuoluatur ad Clerum Romanum, vel ad generale Concilium. 28
3 Vtrum tale Collegiũ teneatur semper eligere hominem sufficientioris scientię. 29
4 Vtrum semper teneatur eligere hominẽ sanctioris vitę. 31
5 Vtrum teneatur magis eligere hominem Iuristam, quàm Theologum. 32
6 Vtrum teneatur magis eligere hominem de Collegio, quàm extra Collegium. 33
7 Vtrum maiorem potestatem habeat Collegium eligens, quàm Papa electus. 34
8 Vtrum Papa mortuo, potestas eius remaneat in Collegio. 35
9 Vtrum mortuo Papa, Collegium possit quicquid potest viuens Papa. 37
10 Vtrum in tali electione debeat præcedere tractatus, & aliqua prælocutio. 37
11 Vtrum tutius sit celeriter eligere, vel in tali electione diu cogitare. 38

Quæst. IIII. De Papæ renũciatione, vbi Octo quæruntur. 39

1 Vtrum in Papatu imprimatur caracter. 40
2 Vtrum Papa posset renunciare, si Papatus esset nomen ordinis, & non iurisdictionis. 41
3 Vtrum quia Papatus est à solo Deo, Papa possit ex se renunciare. 42
4 Vtrum Papa possit renunciare propter votum emissum de cura Ecclesiæ habenda. 43
5 Vtrum Papa possit eius legitimam administrationem renunciare. 44
6 Vtrum quia Sacerdotium Papæ est æternũ, possit renunciare. 46
7 Vtrum possit probari per rationes, quòd Papa renunciare potest. 47
8 Vtrum istud possit probari per auctoritates. 48

Quæst. V. De Papæ depositione, vbi Octo quæruntur. 49

1 Vtrum solũ pro hęresi Papa sit deponẽdus. 49

2 *Vtrum si per violentiam, & ignorãtiam in hęresim labatur, sit deponendus.* 50
3 *Vtrum sit deponendus pro simonia.* 51
4 *Vtrum sit deponendus pro quocunque noto rio crimine.* 52
5 *Vtrum ad depositionem eius sit necessaria productio plurium testium, quàm ad depo sitionem aliorum.* 53
6 *Vtrum ad generale Concilium spectet eius depositionem pronunciare.* 54
7 *Vtrum Papa mortuus pro hęresi possit condemnari.* 54
8 *Vtrum Papę apertè malo sit obediendum.* 55

Quæst. VI. De Papæ sententiæ appellatione, vbi Octo quæruntur. 56

1 *Vtrum à Papa possit appellari ad Deũ.* 56
2 *Vtrum à Papa appellari ad Deum sit appellari contra Deum.* 57
3 *Vtrum à Papa appellari ad Deum talis ap pellatio apud Deum admittatur.* 58
4 *Vtrum à Papa pręsenti possit appellari ad futurum.* 59
5 *Vtrum à Papa possit appellari ad Collegiũ Cardinalium.* 60
6 *Vtrum à Papa possit appellari ad Conciliũ generale.* 61
7 *Vtrum Papa possit facere statutum, quod ab eius sententia possit appellari.* 62
8 *Vtrum sit error dicere, quòd à Papa possit ad Deum, vel hominem appellari.* 63

Quæst. VII. De Papæ reprehensione, vbi Quatuor quæruntur. 63

1 *Vtrum ad Papam se extendat fraterna reprehensio.* 64
2 *Vtrum reprehensio Papæ debeat fieri in secreto, vel in aperto.* 65
3 *Vtrum si Papa non audit reprehẽdentem, sit dicendum Ecclesiæ.* 66
4 *Vtrum Papa de omni peccato reprehendi debeat ex pręcepto.* 66

Quæst. VIII. De Papę repræsentatione, vbi Quatuor quæruntur. 67

1 *Vtrum Papa repræsentetur per arcã Noe.* 67
2 *Vtrum Papa represẽtetur per montẽ Sinai.* 69
3 *Vtrum Papa repræsentet Christum quantum ad personam, vel quantum ad officium.* 69
4 *Vtrum Papæ assistãt Cardinales sicut Christo astiterunt Apostoli.* 70

Quæst. IX. De Papæ honoris exhibitione, vbi Sex quæruntur. 71

1 *Vtrum Papæ debeatur honor, qui debetur Christo secundum quod Deus.* 71
2 *Vtrum Papę debeatur honor, qui debetur Christo secundum quod homo.* 73
3 *Vtrum Papę debeatur honor, qui debetur Sanctis.* 73
4 *Vtrum Papę debeatur honor, qui debetur Angelis.* 74
5 *Vtrum Papę debeatur honor, qui debetur imagini Christi.* 75
6 *Vtrum Papę apertè malo debeatur honor.* 76

Quæst. X. Quomodo ad Papam spectet de fide, & hæresi determinare, vbi Sex quæruntur. 76

1 *Vtrum ad Papã spectet determinare quę sunt fidei.* 77
2 *Vtrum ad Papã spectet determinare quod est hęresis.* 77
3 *Vtrum ad Papã spectet circa illa, quę sunt fidei, aliquid addere, vel diminuere.* 78
4 *Vtrum sine mandato Papæ aliquis possit de hęresi inquirere.* 79
5 *Vtrum sine mandato Papę aliquis possit in hęresi comprehensos condemnare.* 80
6 *Vtrum sine mandato Papę liceat principibus Christianę fidei capere hęreticos, et iu dicare.* 81

Quæst. XI. Quomodo ad Papam spectet determinare quæ pertinent ad veritatem diuinæ essentię, vbi quæruntur Sex. 82

1 *Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere quę non possunt ab homine naturaliter cognosci.* 82
2 *Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere: Credo in vnum Deum.* 83
3 *Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere, vnum Deum esse Creatorem oĩum.* 84
4 *Vtrum ad Papam spectet determinare modum credendi Trinitatem.* 84
5 *Vtrum ad Papam spectet determinare modum distinctionis personarum.* 85
6 *Vtrum ad Papam spectet determinare modum vnitatis trium personarum.* 86

Quæst. XII. Quomodo ad Papam spectet determinare quæ pertinent ad distinctionem personarum, vbi Quatuor quæruntur. 87

1 *Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere Patrem esse omnipotentem.* 87
2 *Vtrum ad Papam spectet determinare modum generationis filij à patre.* 88
3 *Vtrum ad Papam spectet determinare modum procedendi Spiritus sancti à Patre, & Filio.* 89

4 Vtrum

INDEX.

4 *Vtrum ad Papam spectet plura ponere sub articulo Spiritus sancti, quàm Patris, & Filij.* 90

Quęst. XIII. Quomodo ad Papam spectet determinare, quæ pertinent ad naturam humanam à Dei filio assumptam, vbi Quinque quæruntur. 91

1 *Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere modum Conceptionis, & Incarnationis Christi.* 91
2 *Vtrum ad Papam spectet sub articulo ponere modũ Passionis, et sepulturæ Christi.* 92
3 *Vtrum ad Papam spectet in Symbolo explicare omnes articulos fidei.* 93
4 *Vtrum ad Papam spectet in Symbolo explicare omnia Sacramenta Ecclesiæ.* 94
5 *Vtrum ad Papam spectet determinare per quem modum corpus Christi est sub Sacramento altaris.* 94

Quæst. XIIII. De Sanctorum veneratione, vbi Quinque quæruntur. 95

1 *Vtrum ad solum Papam pertineat Sanctos canonizare.* 95
2 *Vtrum sicut Papa vniuersaliter, ita Episcopus in Diœcesi sua possit aliquem sanctum canonizare.* 96
3 *Vtrum Papa absque requisitione Collegij possit aliquem Sanctum canonizare.* 97
4 *Vtrum Papa canonizando aliquem Sanctũ possit errare.* 97
5 *Vtrum si quis non est canonizatus per Papam, possit pro eo officium decantari.* 98

Quæst. XV. De causa canonizationis Sanctorum, vbi Quinque quæruntur. 99

1 *Vtrum Papa debeat aliquem canonizare propter fructum scientię.* 99
2 *Vtrum Papa debeat canonizare aliquem propter sanctitatem vitæ.* 100
3 *Vtrum Papa debeat canonizare aliquem propter bonam famam.* 101
4 *Vtrum Papa propter euidentiam miraculorum debeat aliquem canonizare.* 101
5 *Vtrum Papa debeat aliquem canonizare propter donum prophetiæ.* 103

Quæst. XVI. De modo canonizationis Sãctorum, vbi Quatuor quæruntur. 104

1 *Vtrum Papa in canonizatione alicuius sancti debeat obseruare ordinem iudiciariũ.* 104
2 *Vtrum Papa debeat canonizare aliquem sanctum statim sibi denunciatum.* 105
3 *Vtrum Papa eundem modum debeat seruare in canonizatione Martyris, & Confessoris.* 106
4 *Vtrum Papa possit aliquem canonizare ad ordinem Apostolorum sicut Martyrum, Confessorum, seu Virginum.* 107

Quæst. XVII. De Sanctis canonizandis, vbi Sex quæruntur. 108

1 *Vtrum Papa debeat canonizare omnes, quos constat Ecclesiæ esse in vita æterna.* 108
2 *Vtrũ Papa debeat canonizare Patres veteris testamenti.* 108
3 *Vtrum prẹter informationem Papę corpus vnius sancti i pluribus Ecclesijs venerari, sit peccatum.* 109
4 *Vtrum omnes canonizati per Papam sint in vita æterna.* 110
5 *Vtrũ sine auctoritate Papę possint Sanctorum reliquiæ furtiuè subtrahi de loco, vbi sunt.* 111
6 *Vtrũ sine auctoritate Papę possint sanctorũ reliquię emptioni, & venditioni exponi.* 112

Quæst. XVIII. De Angelorum administratione, vbi Quinque quæruntur. 113

1 *Vtrũ Papa sit maior Angelo ĩ iurisdictione.* 113
2 *Vtrum Papa sit maior Angelo in Sacramẽtorum administratione.* 114
3 *Vtrum Papa sit maior Angelo in dñatione.* 114
4 *Vtrum Papa sit minor Angelo in cognitione.* 115
5 *Vtrũ Papa sit minor Angelo in p̃miatione.* 116

Quæst. XIX. De Papæ præsidentia, vbi Quinque quæruntur. 117

1 *Vtrum solus Papa sit sponsus Ecclesię.* 117
2 *Vtrum Papa sit caput totius Ecclesiæ.* 118
3 *Vtrum solus Papa sit Episcopus cuiuslibet Ecclesię immediatè.* 115
4 *Vtrũ Papa sit specialius Episcopus Romanus, quàm alterius Ecclesię.* 119
5 *Vtrum Papa possit immediatè in qualibet Diœcesi, & Parochia quod potest Episcopus, vel Sacerdos.* 120

Quæst. XX. De modi præsidendi efficacia, vbi Sex quæruntur. 121

1 *Vtrum Papa præsit Ecclesiæ per potestatẽ clauium.* 121
2 *Vtrum Papa per potestatem clauium pręsit spiritualibus, & temporalibus.* 122
3 *Vtrum solus Papa habeat clauiũ potestatem.* 123
4 *Vtrum in Papa potestas clauium sit vna, vel plures.* 123
5 *Vtrum in Papa potestas clauium sit potestas ordinis, vel iurisdictionis.* 124
6 *Vtrum Papa in potestate clauiũ possit excedere, vel errare.* 125

INDEX.

Quæst. XXI. De Papæ residentia, vbi Quatuor quæruntur. 126

1 Vtrum Papa debeat semper Romæ residere cum sua curia. 126
2 Vtrum Papa debeat residere in Patria, unde est oriundus. 127
3 Vtrum Papa debeat magis discurrere per mundum, quàm in vno loco residere. 128
4 Vtrũ Papę tẽpore persecutionis Antichristi solum Romana Sedes sit relinquenda. 128

Quæst. XXII. De Papæ obedientia, vbi Septem quæruntur. 129

1 Vtrum Papæ Christiani in omnibus teneantur obedire. 129
2 Vtrum Papæ teneantur obedire Laici sicut Clerici. 130
3 Vtrum Papę Laici Christiani magis teneantur obedire, quàm Imperatori, vel Regi. 131
4 Vtrum Papæ serui Christianorum magis teneantur obedire, q̃ proprijs Dominis. 132
5 Vtrum Papa possit seruos Christianorum à seruitute eximere, & libertati reddere. 133
6 Vtrum Papa Christianos liberos possit iustè ad seruitutem damnare. 134
7 Vtrum Papa Christianos existẽtes sub dominio infidelium debeat ab eorum dominio subtrahere. 135

Quæst. XXIII. De obedientia Paganorum, vbi Sex quæruntur. 136

1 Vtrum Pagani de iure sint sub Papæ obedientia. 136
2 Vtrum præter Papam Pagani sint Imperatori immediatè subiecti. 137
3 Vtrum Papa iustè possit dominia, & iurisdictiones à Paganis auferre. 137
4 Vtrum Papa iustè possit punire Paganos agentes contra legem naturę. 138
5 Vtrum Papa possit cogere Paganos viuere lege Imperiali. 139
6 Vtrum Papa ritum Paganorum debeat tolerare. 140

Quæst. XXIIII. De obedientia Iudæorũ, vbi Decem quæruntur. 141

1 Vtrum Papa debeat Iudæos cogere ad suscipiendam fidem. 141
2 Vtrum Papa debeat Iudęos cogere ad dimittendum Iudaismum. 142
3 Vtrum Papa debeat Iudæorum filios eis inuitis facere baptizari. 143
4 Vtrum Papa debeat Iudęos cogere ad laborandum manibus. 143
5 Vtrum Papa debeat Iudæos priuare omni administratione officiorum super Christianos. 144
6 Vtrũ Papa debeat Iudęos priuare, vt nullũ dominiũ supra Christianos habeant. 145
7 Vtrum Papa debeat permittere Christianos cum Iudęis conuersari. 146
8 Vtrum Papa debeat Iudęos punire pœna spirituali, qua Christianos punit. 147
9 Vtrum Papa debeat pmittere Iudęorũ oblationes, et eleemosynas recipi à fidelibus. 147
10 Vtrũ papa debeat pmittere Christianos principes aliquas exactiones in Iudęos facere. 148

Quæst. XXV. De resistentia Schismaticorum, vbi Sex quæruntur. 149

1 Vtrum oẽs resistẽtes Papæ sint schismatici. 149
2 Vtrum omnes schismatici resistentes Papæ sint hæretici. 150
3 Vtrum omnes schismaticos Papa possit omni potestate punire. 151
4 Vtrum Papa debeat punire schismaticos grauius, quàm hęreticos. 152
5 Vtrum Papa reputet Gręcos schismaticos, vel hęreticos. 153
6 Vtrum Papa teneat Græcos esse Paganos, vel Christianos. 154

Quæst. XXVI. De resistentia Tyrannorum, vbi Sex quæruntur. 155

1 Vtrum Tyranni resistentes Papæ sint schismatici. 155
2 Vtrũ tyranni resistentes Papę sint hæretici. 156
3 Vtrum ad Papã spectet punire, tyrannos. 156
4 Vtrum Papa debeat punire tyrannos pœna temporali, vel spirituali solum. 157
5 Vtrum Papa contra tyrannos sibi resistentes debeat Cruces signatos destinare. 158
6 Vtrum Papa in puniendo tyrannos debeat magis declinare ad misericordiam, quàm ad iustitiam. 159

Quęst. XXVII. De resistentia excommunicatorum, vbi Decem quæruntur. 160

1 Vtrum solus Papa debeat excommunicare. 160
2 Vtrum Papa pro quolibet peccato mortali excommunicare debeat. 161
3 Vtrum Papalis excommunicatio iniustè lata sit timenda. 161
4 Vtrum omnes excommunicati per Papam damnentur. 162
5 Vtrum solus Papa debeat absoluere excõmunicatos à iure, & Iudice inferiori. 163
6 Vtrum Papa debeat excommunicare pro peccato fiendo sicut pro peccato iam facto. 164
7 Vtrum Papa totam vnam Vniuersitatem resistentem sibi excommunicare debeat. 164
8 Vtrum per Papam sint excommunicati portantes pecuniam in Alexandriam. 165
9 Vtrum Papa debeat aliquem excommunicare nisi semel tantum.
10 Vtrum per Papam excommunicatis scienter communicantes sint excommunicati. 167

Quæ-

INDEX.

Quæst. XXVIII. De resistentia hæreticorum, vbi Octo quæruntur. 168

1 *Vtrum omnes dubij in fide per Papam sint habendi hæretici.* 168
2 *Vtrum sequentes opinionem erroneam alicuius Magistri per Papã sint hæretici reputandi.* 169
3 *Vtrum baptizantes imagines, & violatores Sacramentorum per Papam sint pro hæreticis iudicandi.* 170
4 *Vtrum incidẽtes in adiuratam hæresim per Papam sint censendi relapsi.* 171
5 *Vtrum relapsi per Papam statim tradendi sint seculari iudicio.* 171
6 *Vtrum hæretici per Papam puniendi sint tẽporali pœna.* 172
7 *Vtrum hæretici in aliquo casu per Papam sint tolerandi.* 173
8 *Vtrum hæretici reuertentes ad fidem per Papam sint recipiendi.* 174

Quæst. XXIX. De faciente Indulgentias, vbi Decem quæruntur. 175

1 *Vtrum solus Papa possit dare vniuersalem Indulgentiam.* 175
2 *Vtrum Papa possit dare Indulgentiam sibi ipsi.* 176
3 *Vtrum Papa existens in culpa mortali possit Indulgentiam dare.* 176
4 *Vtrum Papa possit Indulgẽtiam dare illis, qui sunt in Purgatorio.* 177
5 *Vtrum Episcopus sine auctoritate Papę possit Indulgentiam dare.* 178
6 *Vtrũ Episcopus oẽs Indulgentias, quas dat in cõsecrationibus diuersarum Ecclesiarũ, transferre possit ad consecrationẽ vnius.* 178
7 *Vtrum simplex Sacerdos possit dare Indulgentiam.* 179
8 *Vtrum legatus Papæ possit dare Indulgentiam, si non sit Sacerdos.* 180
9 *Vtrum quilibet electus sine auctoritate Papæ possit dare Indulgentias.* 180
10 *Vtrũ sancti viri possint dare Indulgentiã.* 181

Quæst. XXX. De causa Indulgentiæ, vbi Sex quæruntur. 182

1 *Vtrum Papa solum pro actibus exterioribus debeat Indulgentiam dare.* 182
2 *Vtrum Papa solum pro temporalibus bonis debeat Indulgentiam facere.* 183
3 *Vtrum Papa debeat Indulgentiam dare solum habentibus voluntatẽ dandi aliquid temporale sicut dantibus.* 183
4 *Vtrum non existente iusta causa, Indulgentia data per Papam valeat.* 184
5 *Vtrum solum voluntas Papæ possit esse causa iusta faciendi Indulgentiam.* 185
6 *Vtrum quęstores deferentes litteras Papales contineant iustam causam Indulgentiã faciendi.* 185

Quæstio. XXXI. De Indulgentiam recipiente, vbi quæruntur Quatuor. 186

1 *Vtrum Indulgentiam datam per Papã recipiant existentes in peccato mortali.* 186
2 *Vtrũ Indulgentiam datam per Papam recipiant cruce signati morientes cum firmo proposito transfretandi.* 187
3 *Vtrum Indulgẽtiam datam per Papam recipiant Clerici, & Religiosi sicut alij.* 188
4 *Vtrum Indulgentiam datam per Papam possit quis recipere pro Patre, & Matre, sicut pro seipso.* 189

Quæst. XXXII. De effectu Indulgentiæ, vbi quæruntur Quatuor. 190

1 *Vtrum Papa possit facere, quod duorum existentiũ in Purgatorio in ęquali pœna unus citius liberetur, quàm alius.* 190
2 *Vtrum Papa possit facere, quod bona facta ab existente in peccato mortali sint meritoria illis, qui sunt in Purgatorio.* 191
3 *Vtrum Papa per communicationem Indulgentię possit totum locum Purgatorij expoliare.* 192
4 *Vtrũ Papa per communicationem Indulgẽtiæ possit contritos confessos sic à tota pœna, & culpa absoluere, vt non transeãt per ignem Purgatorij.* 195

Quæst. XXXIII. De illis, qui sunt infra terram, qui nec sunt, nec fuerunt de Ecclesia, vbi Quatuor quæruntur. 196

1 *Vtrum Papa per cõicationem Indulgentiæ posit absoluere pueros non baptizatos.* 196
2 *Vtrum Papa per cõicationem Indulgentiæ posit absoluere pueros non circumcisos.* 197
3 *Vtrum Papa per cõicationem Indulgentiæ posit limbum puerorum expoliare.* 198
4 *Vtrum Papa per communicationem Indulgentię possit pueris existentibus in Limbo ianuam Paradisi aperire.* 199

Quæst. XXXIIII. De illis, qui sunt infra terrã, qui quandoque fuerũt de Ecclesia, quamuis nunc nõ sint, vbi 4. quæruntur. 200

1 *Vtrum Papa posit mãdare, vt quilibet teneatur potius velle ad pœnam Inferni dãnari, quàm peccare mortaliter.* 200
2 *Vtrum Papa posit facere, quod damnati non gaudeant de pœnis inimicorum eorum.* 201
3 *Vtrum Papa posit aliquem iustè ad pœnã Inferni damnare.* 202
4 *Vtrum Papa posit facere, quod indulgentiæ, & suffragia Ecclesiæ sint meritoria illis, qui sunt in Inferno.* 202

INDEX.

Quæst. XXXV. De Imperatoris electione, circa quam quęruntur Octo. 205

1 *Vtrum Papa per seipsum possit Imperatorem eligere.* 205
2 *Vtrum electores, per quos Papa Imperatorem eligit, debeant esse de Alemania.* 206
3 *Vtrum Papa dictos electores possit mutare.* 207
4 *Vtrum Papa prędictos electores posit de alia natione ordinare, quàm de Alemania.* 208
5 *Vtrum Papa in electione Imperatoris possit alteri parti eligentium fauere.* 208
6 *Vtrum Papa posit Imperatorē facere per hæreditariā successionē sicut p electionē.* 209
7 *Vtrum Papa melius faceret ordinando Imperium per hæreditariam successionem, q̃ per electionem.* 210
8 *Vtrum Papa melius faceret ordinando plures Imperatores, quàm vnum.* 211

Quæst. XXXVI. De Imperij deriuatione, vbi quæruntur Septem. 212

1 *Vtrum Papatus fuerit ante Imperium.* 212
2 *Vtrum Papatus deriuatus sit ab Imperio.* 213
3 *Vtrum Papa saltem temporale dominium ab Imperatore recognoscat.* 214
4 *Vtrum Imperator in dominio temporalium sit maior Papa.* 215
5 *Vtrū Imperator sit maior Papa in dignitate.* 216
6 *Vtrū Imperator sit maior Papa ī causalitate.* 217
7 *Vtrum Imperator sit maior Papa in auctoritate.* 218

Quæst. XXXVII. De Imperij translatione, vbi quæruntur Sex. 219

1 *Vtrum auctoritate Papa facta sit trāslatio omnium Regnorum.* 219
2 *Vtrum auctoritate Papa Imperium specialiter translatum sit ad Romanos.* 220
3 *Vtrum auctoritate Papa Imperium translatum sit à Romanis ad Græcos.* 221
4 *Vtrum auctoritate Papę Imperium translatum sit à Græcis ad Germanos.* 221
5 *Vtrum auctoritate Papa Imperium transferri posit à Germanis ad alios.* 222
6 *Vtrum auctoritate Papę ordinādum sit, studium semper sequi Imperium, & Regalē militiam.* 223

Quæst. XXXVIII. De Imperatoris confirmatione, vbi quæruntur Quatuor. 224

1 *Vtrum per Papā Imperator electus debeat confirmari.* 224
2 *Vtrum per Papam Imperator electus debeat inungi & consecrari.* 225
3 *Vtrum per Papā Imperator electus debeat coronari.* 226
4 *Vtrum Papa Imperator electus debeat fidelitatem iurare.* 226

Quęst. XXXIX. De Imperatoris administratione, vbi Tria quæruntur. 227

1 *Vtrum Imperator electus absque hoc, q̄ sit per Papā confirmatus possit administrare.* 227
2 *Vtrum Imperator per Papam electus, et cōfirmatus absque aliqua alia solemnitate posit administrare.* 228
3 *Vtrum Imperator statim electus absq; Papæ auctoritate posit administrare saltem in Regno Alemanię.* 229

Quęst. XL. De Imperatoris depositione, vbi Quatuor quæruntur. 230

1 *Vtrum Papa posit Imperatorem deponere.* 230
2 *Vtrum Papa per contumaciam Imperatorem deponat.* 231
3 *Vtrum Papa posit Imperatorē excōicare.* 231
4 *Vtrum Papa posit Imperatoris subditos à iuramento fidelitatis absoluere.* 232

Quæst. XLI. De Imperatoris examinatione, vbi Tria quęruntur. 233

1 *Vtrum examinatio electionis sit de iure naturali, & diuino.* 233
2 *Vtrum ad Papam spectet Imperatoris electionem examinare.* 233
3 *Vtrum ad Papam spectet examinare personam electam.* 234

Quæst. XLII. De ipsius Imperij duratione, vbi Duo quęruntur. 235

1 *Vtrum Romanum Imperiū auctoritate Papę confirmatum debeat durare vsque ad finem seculi.* 235
2 *Vtrum Romanum Imperium nunc diuisum auctoritate Papę ante finem seculi debeat reintegrari.* 236

Quęst. XLIII. De ipsius Imperatoris cessione, & eius concessione, vbi Tria quęruntur. 237

1 *Vtrum Cōstantinus potuerit Papæ partem Imperij concedere, & partem sibi reseruare.* 237
2 *Vtrū Constātinus potuerit Papæ immediatā administrationem Imperij concedere.* 238
3 *Vtrum concessionem factā Papæ per Constantinum sequentes Imperatores posint reuocare.* 239

Quęst. XLIII. De ipsius Imperatoris legū institutione, vbi Octo quęruntur. 240

1 *Vtrum Imperator absque Papę auctoritate posit leges condere.* 240
2 *Vtrum leges Imperiales ex pręcepto Papę omnes teneantur obseruare.* 241
3 *Vtrum leges Imperiales ex præcepto Papæ habeant omnes in foro conscientię ligare.* 241

4 *Vtrum*

4 Vtrum Papa leges Imperiales sua auctoritate possit corrigere. 242
5 Vtrum Papa leges Imperiales sua auctoritate possit mutare. 243
6 Vtrum Papa sua auctoritate possit reum impunitum dimittere, quem leges Imperiales condemnant. 244
7 Vtrum Papa absque peccato legibus Imperialibus possit vti. 245
8 Vtrū Papa legibus Imperialibus sit solutus. 245

Quæst. XLV. De aliorum Regum subiectione, vbi Tria quæruntur. 246

1 Vtrum oēs Reges subijciantur Papæ quantū ad eius mandati obseruationem. 246
2 Vtrum oēs Reges subijciantur Papæ quantum ad temporalium cognitionem. 247
3 Vtrum oēs Reges subijciantur Papæ quantum ad sententiæ appellationem. 248

Quæst. XLVI. De aliorū Regum correctione, vbi Tria quæruntur. 249

1 Vtrum Papa possit omnes Reges, cum forefaciunt publicè corrigere. 249
2 Vtrum Papa possit omnes Reges, cū subest causa, deponere. 250
3 Vtrum Papa possit in quolibet Regno Regē instituere. 251

Quæst. XLVII. De actu electionis quantum ad dominium spirituale, vbi Octo quæruntur. 252

1 Vtrum Papa possit aliquem suum consanguineū absq; personæ acceptione ad prælaturam Ecclesiasticā eligere ratione, qua consanguineus est. 252
2 Vtrum Papa sine acceptione personæ possit ad prælaturam Ecclesiasticam eligere bonum, dimisso meliori. 253
3 Vtrum Papa sine acceptione possit ad prælaturam Ecclesiasticam eligere diuitem, dimisso paupere. 254
4 Vtrum Papa sine acceptione personę possit ad prælaturā Ecclesiasticam eligere potētem, & nobilē rōne, qua potēs, & nobilis. 254
5 Vtrum Papa sine acceptione personę possit ad petitionem Regum, & Principum aliquem eligere ad prælaturam Ecclesiasticā. 255
6 Vtrum Papa semper cum acceptat personam in eligendo aliquem ad prælaturam Ecclesiasticam, peccet mortaliter. 256
7 Vtrum Papa possit conferre sine peccato prælaturam Ecclesiasticam petēti, & procuranti ipsam. 257
8 Vtrum Papa possit conferre magisterium sine peccato petenti, & procuranti licentiam magistrandi. 258

Quęst. XLVIII. De dispensatione primi pręcepti, vbi quæruntur Quatuor. 259

1 Vtrum Papa possit dispensare cum dæmonum consultoribus, qui plures Deos colūt. 259
2 Vtrū Papa possit dispensare cū Astrologis, & planetarijs, qui plures Deos adorant. 260
3 Vtrū Papa possit dispēsare cum sortilegis, & maleficis, qui vnū Deum non adorant. 261
4 Vtrū Papa possit dispensare cum idolatris, qui vnum Deum non colunt. 262

Quæst. XLIX. De dispensatione secundi præcepti, vbi Quatuor quæruntur. 263

1 Vtrū Papa possit dispensare in iuramēto. 263
2 Vtrum præter Papam possit aliquis in iuramento dispensare. 264
3 Vtrum Papa possit dispensare in voto continentiæ, iuramento solennizato. 265
4 Vtrum Papa possit dispensare cum iurantibus per idolatriam, qui nomen Dei in vanum assumunt. 266

Quæst. L. De dispensatione tertij præcepti, vbi Sex quæruntur. 267

1 Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ dies sabbati seruetur secūdum sensum spiritualē, non litteralem. 267
2 Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ dies sabbati in diem Dominicam sit mutata. 268
3 Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ in die Dominico fiant seruilia opera. 269
4 Vtrum Papa debeat prohibere strictius opera seruilia fieri in die Dominica, quàm fuerint prohibita in die sabbati. 270
5 Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ in die Dominica fiat forū emptionis, & venditionis. 271
6 Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ in die Dominica committatur bellum. 271

Quæst. LI. De dispensatione quarti præcepti, vbi Quinque quæruntur. 272

1 Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ à subuentione Parentum absoluatur homo per introitum Religionis. 272
2 Vtrum Papa possit dispensare, quòd homo introitum Religionis dimittat propter subuentionem parentum. 273
3 Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ homo peregrinationem, vel oblationem voto promissam dimittat propter subuētionem parentum. 274
4 Vtrum Papa possit dispēsare, ꝙ homo præter honorem nullam aliam subuentionem parentibus teneatur impendere. 275
5 Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ homo vigore præcepti nullum alium teneatur honorare præter naturales parentes. 276

Quæst. LII. De dispensatione quinti præcepti, vbi Quinque quæruntur. 277

1 *Vtrum Papa posit dispensare, ꝙ homo occidatur absq; transgressione diuini pcepti.* 277
2 *Vtrum aliquis præter Papam posit in homicidio dispensare.* 278
3 *Vtrum Papa posit dispensare, ꝙ homo occidens aliū, ne occidatur ab eo, excusetur ab homicidio.* 278
4 *Vtrum Papa posit dispensare, ꝙ homo interficiens seipsum nō incurrat culpam homicidij.* 279
5 *Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ homo interficiens filiam in adulterio deprehensam non incurrat culpam parricidij.* 280

Quæst. LIII. De dispensatione sexti præcepti, vbi Quinque quæruntur. 281

1 *Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ vnus homo possit habere plures vxores.* 281
2 *Vtrum fuerit aliquando humana auctoritate dispensatum, plures vxores habere.* 282
3 *Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ vna mulier possit esse vxor plurium virorū.* 283
4 *Vtrum Papa possit dispēsare, ꝙ simplex fornicatio non sit peccatum mortale.* 284
5 *Vtrum Papa possit dispensare in omni gradu consanguinitatis.* 285

Quæst. LIIII. De dispensatione septimi præcepti, vbi Quatuor quæruntur. 286

1 *Vtrum Papa posit dispensare in furto, ꝙ non sit peccatum mortale.* 286
2 *Vtrum Papa possit dispensare in furto in casu propriæ necessitatis.* 287
3 *Vtrum Papa possit dispensare in furto in casu alienæ paupertatis.* 288
4 *Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ res furtiuè sublata non restituatur.* 289

Quæst. LV. De dispensatione octaui præcepti, vbi Quatuor quæruntur. 290

1 *Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ falsum testimonium non sit peccatum mortale.* 290
2 *Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ mendaciū non sit peccatum.* 291
3 *Vtrum Papa posit dispensare, ꝙ liceat mētiri mendacio officioso, vel iocoso.* 291
4 *Vtrum Papa possit dispensare, ꝙ in ferendo testimonio non interueniat iuramentum.* 292

Quæst. LVI. De dispensatione noni præcepti, vbi quæruntur Quatuor 293

1 *Vtrum Papa possit dispensare in concupiscētia rei alienæ, auctoritate legis Mosaicæ.* 293
2 *Vtrum Papa possit dispensare in concupiscentia rei alienæ, auctoritate legis Euangelicæ.* 294
3 *Vtrum Papa possit dispensare in concupiscētia rei alienę, auctoritate legis humanę.* 295
4 *Vtrum Papa possit dispensare in concupiscētia rei alienæ, ꝙ non sit peccatum mortale.* 295

Quæst. LVII. De dispensatione decimi præcepti, vbi Quinque quæruntur. 296

1 *Vtrum Papa possit dispensare auctoritate cuiuslibet legis, ne carnalis concupiscentia sit peccatum mortale.* 296
2 *Vtrum numquàm cum aliquo Sanctorum fuerit dispensatum, vt esset sine peccato carnalis concupiscentia.* 297
3 *Vtrum Papa possit dispensare, vt consensus carnalis concupiscentiæ non sit peccatum mortale.* 298
4 *Vtrum Papa possit dispensare, vt morosa delectatio in concupiscentia carnali nō sit peccatum mortale.* 299
5 *Vtrum Papa possit dispensare, vt concupiscētia carnalis aliquibus remedijs ex toto vitetur.* 300

Quæst. LVIII. De dispensatione Sacramentorum, vbi Octo quæruntur. 301

1 *Vtrum Papa posit dispēsare, ꝙ aliquod Sacramentum de nouo instituatur.* 301
2 *Vtrum Papa possit dispēsare, ꝙ effectus Sacramēti alicui conferatur sine Sacramēto.* 302
3 *Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum forma.* 303
4 *Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum materia.* 304
5 *Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum ritu.* 305
6 *Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum numero.* 306
7 *Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum iteratione.* 306
8 *Vtrum Papa possit dispensare in Sacramentorum ordinatione.* 307

Quæst. LIX. De dispensatione articulorum, vbi quæruntur Quatuor. 308

1 *Vtrum Papa possit dispensare in noui Symboli editione.* 308
2 *Vtrum Papa possit dispensare in articulorū additione.* 309
3 *Vtrum Papa possit dispensare in articulorū diminutione.* 310
4 *Vtrum Papa possit dispensare in articulorum coactione.* 311

Quæst. LX. De dispensatione legū, & canonum Sanctorū, vbi Octo quærūtur. 312

1 *Vtrū Papa possit dispensare in legē naturę.* 312

INDEX.

2 Vtrũ Papa possit dispẽsare in lege Mosaica. 313
3 Vtrum Papa possit dispensare in lege Euangelica. 314
4 Vtrũ Papa possit dispẽsare in lege humana. 315
5 Vtrũ Papa possit dispensare in Epist. Pauli. 316
6 Vtrum Papa possit dispensare in dictis Doctorum, qui approbati sunt per Ecclesiam. 318
7 Vtrũ Papa possit dispensare in canone prędecessorum Summorum Pontificum. 319
8 Vtrum Papa possit dispensare in Canone Cõciliorum Sanctorum Patrum. 320

Quæst. LXI. De dispensatione per exemptionẽ, vbi Sex quæruntur. 321
1 Vtrum Papa possit in Ecclesia exemptionẽ facere. 321
2 Vtrum Papa possit aliquos eximere à seipso in spiritualibus. 322
3 Vtrum Papa possit aliquos eximere à seipso in temporalibus. 323
4 Vtrum Papa debeat in Ecclesia exemptionem facere, vel magis eam tollere. 324
5 Vtrum Papa debeat aliqua Collegia eximere à iurisdictione Episcoporum. 325
6 Vtrum Papa debeat aliquos Religiosos eximere à iurisdictione omnium Prælatorũ. 326

Quæst. LXII. De dispensatione per absolutionẽ, vbi Sex quæruntur. 327
1 Vtrum Papa possit absoluere vsurariũ absque eo, ꝙ vsuram restituat. 327
2 Vtrum Papa possit absoluere seruũ vsurarij, ꝙ nõ teneatur ad restitutionẽ: & absq; eo, ꝙ sibi faciat relaxationem. 328
3 Vtrum Papa possit absoluere non ritè absolutum per ratihabitionem. 329
4 Vtrum Papa possit absoluere habentem rẽ alienam post annos præscriptionis absque eo, ꝙ ipsam restituat. 329
5 Vtrum Papa possit absoluere simoniacum absque eo, ꝙ simoniam reddat. 331
6 Vtrum Papa possit absoluere ludentem ad taxillos absque eo, ꝙ restituat lucrum. 332

Quæst. LXIII. De dispensatione per ligationem, vbi quærũtur Quatuor. 332
1 Vtrum præceptum Papæ magis liget, quàm ligamen legis naturæ. 333
2 Vtrum præceptum Papę magis liget, q̃ ligamen conscientiæ erroneæ. 334
3 Vtrum præceptum Papę magis liget, q̃ ligamen conscientiæ rectæ. 335
4 Vtrũ præceptum Papæ vniuersaliter liget in omnibus. 336

Quæst. LXIIII. De dispensatione per prædicationem, vbi Sex quæruntur. 337
1 Vtrum dispẽsatio prædicationis in Papa sit potestas ordinis, vel iurisdictionis. 337
2 Vtrum sine auctoritate Papæ cõueniat Episcopis prædicare. 338
3 Vtrum Papa possit Religiosos ad officium prędicationis assumere. 339
4 Vtrum Papa Religiosis petentibus, & procurantibus debeat officium prędicationis conferre. 340
5 Vtrũ sola auctoritate Papę sine requisitione Episcoporum, & Presbyterorum Religiosi possint prædicare. 340
6 Vtrum Magistris in Theologia ex officio cõueniat prędicare sicut Episcopis. 341

Quæst. LXV. De dispensatione per confessionem, vbi Sex quæruntur. 342
1 Vtrum Papa possit facere, ꝙ quilibet Christianus non confiteatur semel in anno proprio Sacerdoti. 342
2 Vtrum auctoritate Papæ Religiosi possint in qualibet Parochia sicut proprij Sacerdotes Confessiones audire. 343
3 Vtrũ Papa possit facere, ꝙ peccata semel in anno cõfessa hõ teneatur iterũ cõfiteri. 344
4 Vtrum Papa possit facere, ꝙ confessio eorundem peccatorum habeat efficaciã nisi semel. 345
5 Vtrum Papa possit facere, ꝙ quis differat cõfessionem usque ad quadragesimam sine peccato. 346
6 Vtrum ex præcepto Papæ Sacerdos Parochialis teneaꝭ credere solo verbo suo subdito dicenti se esse confessum Religioso habenti auctoritatem absoluendi. 347

Quæst. LXVI. De dispensatione per largitionem priuilegiorum, vbi quæruntur Quatuor. 348
1 Vtrum Priuilegium à Papa indultum Isidorus benè diffiniat. 348
2 Vtrum Papa Priuilegiorum lege in Ecclesia vti debeat. 349
3 Vtrũ solus Papa priuilegia condere possit. 350
4 Vtrum Priuilegium concessum per Papam per successorem possit reuocari. 351

Quæst. LXVII. De dispensatione per interpretationem, vbi Quinque quærũtur. 352
1 Vtrum solus Papa possit Priuilegium Apostolicum interpretari. 352
2 Vtrum solus Papa possit interpretari sacrã Scripturam. 353
3 Vtrũ solus Papa possit interpretari ius ciuile. 354
4 Vtrũ Papa possit interpretari ius naturale. 354
5 Vtrum Papa dubia semper in meliorẽ partem teneatur interpretari. 355

Quæst. LXVIII. De dispensatione per beneficiorum collationem, vbi Quatuor quæruntur. 356
1 Vtrum solus Papa in pluralitate beneficiorum possit dispensare. 356

2 Vtrum

2 Vtrũ sine auctoritate Papę Episcopus possit plura beneficia vni conferre. 358
3 Vtrum, mortuo Papa, Collegiũ Cardinaliũ possit Ecclesiastica beneficia dispensare. 358
4 Vtrum cum dispensatione Papę licitum sit plura beneficia retinere. 359

Quæst. LXIX. De dispensatione per officij administrationẽ, vbi Septem quæruntur. 360

1 Vtrum ex pręcepto Papę quilibet beneficiatus teneatur dicere horas canonicas. 361
2 Vtrum ex pręcepto Papę beneficiatus toties teneatur dicere horas canonicas, quot habet beneficia. 361
3 Vtrum ex pracepto Papa beneficiatus teneatur dicere horas secundum cõsuetudinem vniuersalis Ecclesia: vel illius Ecclesia, in qua beneficiatus est. 362
4 Vtrum ex pracepto Papa existens in sacris teneatur horas canonicas dicere. 363
5 Vtrum ex pracepto Papa beneficiatus existens in studio sit excusatus à debito dicẽdi horas. 364
6 Vtrum ex pracepto Papa omnes Religiosi teneantur dicere horas. 364
7 Vtrum ex pracepto Papa omittenti horas iniungendum sit, ꝙ dicat easdem horas, quas dimisit. 365

Quæst. LXX. De dispensatione per trãslationẽ, vbi quæruntur Quinque. 366

1 Vtrum Papa possit dispensare, vt matrimonium nondum consummatum carnaliter, dissoluatur per translationem ad statum Religionis. 366
2 Vtrum Papa possit dispẽsare, vt Religiosus ab obseruatione Regulę absoluatur per trãslationem eius ad statum Pralationis. 367
3 Vtrum Papa possit dispẽsare, vt Epus à voto solẽniter emisso absoluatur propter trãslationem eius ad Religionis statum. 368
4 Vtrum Papa possit dispensare, vt Religiosus absoluatur à voto per translationem eius ad secularem Ecclesiam. 369
5 Vtrum Papa possit dispensare, vt Religiosus professus in arctiori regula absoluatur à voto per translationem eius ad regulam latiorem. 370

Quęst. LXXI. De dispensatione per ordinationẽ, vbi Quatuor quæruntur. 371

1 Vtrum ad solum Papam spectet ordinatio studiorum. 371
2 Vtrum ad solum Papam spectet ordinatio officiorum. 372
3 Vtrum ad solum Papam spectet ordinatio Religionum. 373
4 Vtrum solum ad Papam spectet ordinatio Prelatorum. 374

Quæst. LXXII. De dispensatione per prouisionẽ, vbi Quatuor quæruntur. 375

1 Vtrum Papa peccet prouidendo de beneficio Ecclesiastico, bono, dimisso meliori. 375
2 Vtrum Papa peccet prouidendo Compatriotę domestico magis, quàm extraneo. 376
3 Vtrum Papa peccet non prouidendo Theologię Magistris Religiosis, vnde decẽter possint viuere. 376
4 Vtrum, si Religioso per Papam sufficienter est prouisum, eleemosynam receptam iustè possit retinere. 377

Quæst. LXXIII. De dispensatione per concessionẽ, vbi Quinque quæruntur. 378

1 Vtrum Papa sine peccato possit concedere fieri vsuras. 378
2 Vtrum Papa sine peccato possit concedere fieri vsuras cum infidelibus, & publicis hostibus Ecclesię. 379
3 Vtrum Papa sine peccato possit alicui concedere decimas laicorum. 380
4 Vtrum Papa possit sine peccato Regi Francia, vel alteri Principi concedere decimas clericorum. 381
5 Vtrum Papa possit sine peccato decimas Ecclesiarum sibijpsi concedere in propriũ vsum. 381

Quæst. LXXIIII. De dispensatione per commissionẽ, vbi Quatuor quæruntur. 382

1 Vtrum Papa possit committere totum officium Papale simplici Clerico, vel Laico. 382
2 Vtrum Papa possit committere totum officium Episcopale simplici Sacerdoti. 383
3 Vtrum Papa possit committere totum officium Clericale simplici Laico. 385
4 Vtrũ Papa possit cõmittere simoniam. 386

Quæst. LXXV. De conseruatione, vbi quæruntur Quatuor. 587

1 Vtrum solum ad Papam spectet omnes in suo iure conseruare. 387
2 Vtrum solum ad Papam spectet Religiosis, & pauperibus conseruatores dare. 388
3 Vtrum conseruatores dati per Papam possint esse alij, quàm Ecclesiarũ Prelati. 388
4 Vtrum Conseruatores dati per Papam non habeant iurisdictionem, nisi super manifestis iniurijs. 389

Quæst. LXXVI. De status perfectione, vbi quæruntur Quatuor. 391

1 Vtrum omnis status perfectio sit à Christo effectiuè inchoata. 391

2 Vtrum

2 Vtrum status perfectio inchoata à Christo præferenda sit perfectioni Patrũ veteris testamenti. 392
3 Vtrum omnis status perfectio in Christo sit demonstrata exemplo. 393
4 Vtrum omnis status perfectio in Christo sit demonstrata verbo, & Doctrina. 394

Quæst. LXXVII. De Christi charitate, vbi Tria quæruntur. 395

1 Vtrum Christus in sola charitate posuerit perfectionis statum. 395
2 Vtrum perfectum modum diligendi Christus posuerit sub præcepto, vel consilio. 396
3 Vtrum ad perfectum modum diligẽdi Christi aliquis perfectionis status possit attingere. 397

Quæst. LXXVIII. De Christi paupertate, vbi Quatuor quæruntur. 399

1 Vtrum Christus debuerit assumere statum paupertatis. 399
2 Vtrum paupertas fecerit in Christo perfectionis statum. 400
3 Vtrũ Christus sic fuerit pauper, ꝙ aliquando mendicauerit. 401
4 Vtrum Christus sic fuerit pauper, ꝙ manibus laboraret. 402

Quæst. LXXIX. De Christi proprietate, vbi quæruntur Quatuor. 403

1 Vtrum Christus habuerit aliquid propriũ. 403
2 Vtrum Christus habuerit aliquid in communi. 404
3 Vtrum Christus res sibi oblatas possit conuertere in proprium vsum. 405
4 Vtrum Christus rerum sibi concessarum habuerit dominium, vel vsum tantum. 406

Quæst. LXXX. de Christi vitæ communitate, vbi Tria quæruntur. 408

1 Vtrum modus viuendi Christi seruando aliquid in communi diminuerit de eius perfectionis statu. 408
2 Vtrum communis modus viuendi Christi in conuersatione derogauerit eius perfectionis statui. 409
3 Vtrum communis modus viuendi Christi in victu, & vestitu statui perfectionis eius cõueniret. 410

Quęst. LXXXI. De Christi Carnalitate, vbi Quatuor quæruntur. 411

1 Vtrum Christus seruando carnalitatẽ Parentum fuerit in perfectionis statu. 411
2 Vtrum Christus seruando carnalitatem cõsanguineorum steterit in statu perfectionis. 412
3 Vtrum Christus seruando carnalitatẽ amicorum recesserit à perfectionis statu. 413
4 Vtrum Christus seruando carnalitatem Benefactorum tenuerit perfectionis statũ. 414

Quæst. LXXXII. De Christi obedientia, vbi Quatuor quæruntur. 415

1 Vtrum in Christo fuerit obedientia. 415
2 Vtrum Christus fuerit vnquam obediens homini, vel Deo solum. 416
3 Vtrum obedientia in Christo fecerit perfectionis statum. 417
4 Vtrum obediẽtia in Christo fuerit voto promissa. 418

Quæst. LXXXIII. De Christi continẽtia, vbi Tria quæruntur. 419

1 Vtrum Christus potuerit actum cõiugalem exercere. 419
2 Vtrum Christus propter perfectionis statũ debuerit vitare coniugium carnale. 420
3 Vtrum Christus à statu perfectionis decidisset in carnali coniugio viuendo. 421

Quæst. LXXXIIII. De Apostolorum vocatione, vbi quæruntur Quatuor. 422

1 Vtrum Apostoli prius vocati fuerint ad statum Religionis, quàm Prælationis. 422
2 Vtrum Apostoli post exercitationem mandatorum fuerint vocati ad Religionis statum. 423
3 Vtrum Apostoli post eorum vocationẽ fuerint in perfectionis statu. 424
4 Vtrum Apostoli fuerint prius à Christo baptizati, quàm ad Apostolatum vocati. 425

Quæst. LXXXV. De Apostolorum prædicatione, vbi quærũtur Quatuor. 426

1 Vtrum per Apostolos in toto orbe Euangelium Christi fuerit prædicatum. 426
2 Vtrum Apostoli prędicando semper annunciarent pacem. 427
3 Vtrum Apostoli prædicando vterentur prudentia. 428
4 Vtrum Apostoli prædicando, libris ad prædicandum indigerent. 429

Quæst. LXXXVI. De Apostolorum cõuersatione, vbi quęrũtur Quatuor. 430

1 Vtrum Christus in Collegio Apostolorum debuerit mulierum consortiũ admittere. 430
2 Vtrum Apostolis post Christi resurrectionẽ licitũ fuerit mulieres in eorum conuersatione habere. 431

3 Vtrum

3 Vtrum Paulo licitum fuerit mulierum conuersatione vti, sicut alijs. 432
4 Vtrum Prelatis successoribus Apostolorũ licitum sit mulieres in eorum conuersatione tenere. 433

Quæst. LXXXVII. De Apostolorũ perfectione, vbi quærũtur Quatuor. 434

1 Vtrum status Apostolorum in perfectione excesserit cuiuslibet perfectionis statũ. 434
2 Vtrum status Apostolorum in perfectione excesserit statum omnium Prælatorum. 435
3 Vtrum status Apostolorum Christi in perfectione excesserit statum Discipulorum Ioãnis Baptistę. 436
4 Vtrum status Apostolorum Christi excesserit in perfectione statum Discipulorũ eius. pag. 437

Quæst. LXXXVIII. De Apostolorũ Prelatione, vbi quæruntur Quatuor. 438

1 Vtrum solus Petrus fuerit à Christo assumptus ad Prælationis statum. 438
2 Vtrum perfectior fuerit in Apostolis status Prælationis, quàm Religionis. 439
3 Vtrũ illi 72. Discipuli aßumpti fuerint ad statum Prælationis. 440
4 Vtrum illi septem Diaconi ad statum Prælationis fuerint assumpti. 441

Quæst. LXXXIX. De Apostolorum paupertate, vbi quærũtur Quatuor. 442

1 Vtrum Apostolis fuerit interdicta possessio pecuniæ, & rerum mobilium. 442
2 Vtrum Apostolis fuerit interdicta possessio rerum stabilium. 443
3 Vtrum præceptum datum Apostolis de non possidendis rebus temporalibus per Christum fuerit reuocatum. 444
4 Vtrum Apostoli mendicauerint ostiatim. 445

Quæst. XC. De Apostolorum continentia, vbi Tria quæruntur. 446

1 Vtrum continentia in Apostolis fecerit perfectionis statum. 446
2 Vtrum coniugale vinculum diminuisset in Apostolis perfectionis statum. 447
3 Vtrum continentia in Apostolis fuerit cum voto seruata. 448

Quæst. XCI. De Apostolorum obedientia, vbi Tria quæruntur. 449

1 Vtrum obediẽtia Apostolos posuerit in perfectionis statu. 449
2 Vtrum obedientia in Apostolis magis fecerit perfectionis statum, quàm castitas, vel paupertas. 450
3 Vtrum obedientiam Apostoli voto promiserint. 451

Quæst. XCII. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Episcopis Ecclesiæ primitiuæ, vbi Quatuor quęruntur. 452

1 Vtrum Episcopi in Ecclesia primitiua tenerentur seruare Apostolorum vitam de non habendo proprium. 452
2 Vtrum Episcopi Ecclesiæ primitiuę tenerentur seruare vitam Apostolorum de non habendo possessiones. 453
3 Vtrum Episcopi, & Clerici Ecclesiæ primitiuæ seruarent vitam Apostolorum de voto continentiæ. 454
4 Vtrum Episcopi tunc seruarent vitam Apostolorum de voto obedientiæ. 455

Quæst. XCIII. Quomodo status perfectio Apostolorũ obseruata fuit in Presbyteris, & Diaconis Ecclesiæ primitiuæ, vbi Quatuor quæruntur. 456

1 Vtrum in Ecclesia primitiua Presbyteri essent distincti ab Episcopis. 456
2 Vtrum in Ecclesia primitiua Presbyteri, & Diaconi haberent perfectionis statum. 457
3 Vtrum in Ecclesia primitiua Presbyteri, & Diaconi essent æqualis perfectionis cum Episcopis. 458
4 Vtrum in Ecclesia primitiua in perfectionis statu similiores essent Episcopis, Presbyteri, & Diaconi, quàm Monachi. 459

Quæst. XCIIII. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Martyribus, vbi Quatuor quæruntur. 459

1 Vtrum in Ecclesia primitiua Martyrium posuerit Martyres in perfectionis statu. 460
2 Vtrum per solum supplicium mortis Martyres consecuti sint statum perfectionis. 461
3 Vtrum plus faciat ad perfectionis statum Martyrium, quàm Religionis votum. 462
4 Vtrum semper sit perfectionis opus, vt homo propter Christum mortis periculo se exponat. 462

Quęst. XCV. Quomodo Apostolorũ perfectio obseruata est in Confessoribus, vbi quęruntur Quatuor. 463

1 Vtrum sola Charitas posuerit Confessores in statu perfectionis. 464
2 Vtrum magis amor amicitiæ, quàm concupiscentia fecerit in Confessoribus statũ perfectionis. 465

3 Vtrum plus posuerint in perfectionis statu Confessores corporis continentia, quàm tẽporalium carentia. 466
4 Vtrum magis per humilitatem, quàm per aliam virtutem Confessores consecuti sint statum perfectionis. 467

Quæst. XCVI. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in virginibus, vbi Quatuor quæruntur. 468

1 Vtrum virginitas seruata sine voto posuerit Virgines in perfectionis statu. 468
2 Vtrũ virginitas voto promissa fuerit apud Deum maioris meriti, quàm sine voto. 469
3 Vtrum virginibus corruptores volentes ipsas corrumpere violẽter licitum fuerit eos interficere. 470
4 Vtrum virgines quæ fuerunt violenter corruptæ à barbaris perdiderunt aureolam. 471

Quæst. XCVII. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Monachis manibus laborantibus, vbi Sex quærũtur. 472

1 Vtrum Monachi manibus laborantes fuerint in perfectionis statu. 472
2 Vtrum illa, quæ acquisiuerunt Monachi ex labore ipsorum, eis, vel monasterio fuerint acquisita. 473
3 Vtrum fuerit licitum, & sit Monachis aliquid proprium habere. 474
4 Vtrum Monachi solitarij fuerint in perfectiori statu, quàm viuentes in societate. 475
5 Vtrum Monachorum vita quãto est arctior tanto sit perfectior. 476
6 Vtrum Monachis vniuersaliter ex præcepto esus carnium sit interdictus. 477

Quæst. XCVIII. Quomodo Apostolorũ perfectio obseruata est in Monachis contemplationi vacantibus, vbi quæruntur Quatuor. 478

1 Vtrum Monachi insistentes contemplationi essent in perfectionis statu. 478
2 Vtrum Monachi insistentes contemplationi essent in statu magis securo, quàm alij. 479
3 Vtrum Monachi insistentes contemplationi sint in statu magis meritorio. 480
4 Vtrum Monachi vacantes contemplationi sint in statu magis vtili, & necessario. 481

Quæst. XCIX. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Prędicatoribus Euangelij, vbi quæruntur Quinque. 483

1 Vtrum omnes Prædicatores Euangelij fuerint in perfectionis statu. 483
2 Vtrum prędicatio Euangelij magis fecerit ad perfectionis statum, quàm alia pietatis opera. 484
3 Vtrum prędicare Euangelium mendicando fuerit minoris perfectionis, quàm viuendo de communi administratione auditorũ. pagina 485
4 Vtrum perfectio Prędicatorum fuerit in cõformando se capacitati auditorum. 486
5 Vtrum prędicare Euangelium excommunicatis ex Ecclesia mandato fuerit interdictum. 487

Quæst. C. Quomodo Apostolorum perfectio obseruata est in Doctoribus, & sacræ Scripturæ Expositoribus, vbi quinq; quæruntur. 488

1 Vtrum dicta Doctorum maioris auctoritatis sint, quàm dicta Summorum Pontificum. 488
2 Vtrum Doctores & Expositores sacræ Scripturæ Episcopis sint præponendi. 489
3 Vtrum in modo exponendi sacram Scripturam Ecclesia Doctorum Regulas debeat imitari. 490
4 Vtrum solum illorum opuscula quæ Ecclesia recipit sint approbata. 490
5 Vtrum illorum Doctorum opuscula quos Ecclesia canonizat ex hoc ipso sint per Ecclesiam approbata. 491

Quæst. CI. Quomodo Apostolorum perfectio repræsentatur in Papa, vbi Octo quæruntur. 493

1 Vtrum Papa sit in perfectiori statu, quàm aliquis alius Episcoporum. 493
2 Vtrum Papa statum perfectionis Christi & Apostolorũ perfectiori modo representet, quàm aliquis Religiosorum. 494
3 Vtrum Papa possit esse in perfectionis statu absque eo, quòd sit perfectus. 495
4 Vtrum in Papa exterior apparatus diminuat de eius perfectionis statu. 496
5 Vtrum in Papa administratio temporalium diminuat de perfectione status eius. 497
6 Vtrum in Papa determinatio causarum diminuat de eius perfectionis statu. 498
7 Vtrum in Papa habere dominium & vsum rerũ diminuat de statu perfectionis eius. pagina 499
8 Vtrum Papa possit omnis perfectionis statum mutare. 500

Quæst. CII. Quomodo status perfectio repræsentatur in Cardinalibus, vbi quæruntur Quinque. 501

1 Vtrum Cardinales repræsentẽt statum perficiendorum, vel perfectorum. 501

2 Vtrũ Cardinales in perfectionis statu prę ferendi sint Episcopis. 502
3 Vtrum abdicatio temporaliũ magis requiratur ad perfectionis statum Cardinaliũ, quàm Episcoporum. 503
4 Vtrum deroget statui perfectionis Cardinalium, vt omnes de vna patria sint electi. 504
5 Vtrum legatio Cardinalium spectet ad eorum perfectionis statum. 505

Quæst. CIII. Quomodo status perfectio repræsentatur in Episcopis, vbi quęruntur Quinque. 506

1 Vtrum Episcopi perfectiori modo repręsentent statum Apostolorũ quàm Religiosi. 506
2 Vtrum ad perfectionis statum acquirendũ magis Religio quã Episcopalis pręlatio sit procuranda. 507
3 Vtrum in Episcopis cura temporaliũ diminuat de eorum perfectionis statu. 508
4 Vtrum Episcopi de bonis Ecclesiæ possint cõdere testamentum. 509
5 Vtrum Episcopi bona Ecclesiastica non erogando pauperibus maneãt in perfectionis statu. 510

Quæst. CIIII. Quomodo status perfectio repræsentatur in Presbyteris & Curatis, vbi quæruntur Quatuor. 511

1 Vtrum Presbyteri repręsentẽt statum perfectionis Discipulorum Christi. 511
2 Vtrum Presbyteri in perfectionis statu sint praferendi Religiosis. 512
3 Vtrum Presbyteri in regiminis cura praferendi sint regibus. 513
4 Vtrum Presbyteri veteris testamenti praferendi sint Presbyteris noui testamenti. 514

Quæst. CV. Quomodo status perfectio repræsentatur in Religiosis mendicantibus, vbi Nouem quæruntur. 515

1 Vtrum Religiosi mendicantes sint perfectioris status, quàm alij. 516
2 Vtrum Religiosi mendicãtes cum perfectionis statu possint esse de Collegio & numero Magistrorum. 517
3 Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint esse de Collegio & numero studentium scholarium. 518
4 Vtrum plures Magistros esse in vno Religionis Collegio deroget eorum perfectionis statui. 519
5 Vtrum Religiosi mẽdicantes cum perfectionis statu possint esse testamentorũ executores. 520
6 Vtrum Religiosi mẽdicantes cum perfectionis statu possint esse Regum & Reginarum Confessores. 521
7 Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint esse secularium Principum officiales. 522
8 Vtrum Religiosi mendicantes cum perfectionis statu possint se de negotijs secularium intromittere. 523
9 Vtrum Religiosi mendicantes possint cum perfectionis statu largiores eleemosynas recipere, quàm alij pauperes mendicantes. 524

Quæst. CVI. Quomodo status perfectio repræsentatur in Religiosis in communi possessiones habentibus, vbi Quinque quæruntur. 525

1 Vtrum Religiosi habentes possessiones in cõmuni repræsentent Christi et Apostolorum perfectionis statum. 526
2 Vtrum Religiosi habentes possessiones in cõmuni sint in ęquali perfectionis statu cum Religiosis mendicantibus. 527
3 Vtrum Religiosi habentes possessiones in cõmuni cum eorum perfectionis statu possint mendicando eleemosynas recipere. 527
4 Vtrum Religiosi professi in vna Religione cũ eorum perfectionis statu possint pręfici in pralaturam alterius Religionis. 528
5 Vtrum ingredientes Religionem elapso probationis anno teneantur ex voto in Religione permanere sicut professi. 529

Quæst. CVII. Quomodo status perfectio repræsentatur in Euangelij prædicatoribus, vbi quæruntur Quatuor. 530

1 Vtrum Pradicatores absque peccato possint in pradicatione Euangelij aliqua verba humana letitiæ immiscere. 531
2 Vtrum absq; peccato Pradicatores possint conatum apponere, in complacendo auditoribus. 531
3 Vtrum Pradicatores Euangelij absq; peccato possint curam apponere in ornatu verborum. 532
4 Vtrum Pradicatores absq; peccato possint populi scelera tacere, non pronunciando eis. 533

Quæst. CVIII. Quomodo status perfectio repræsentatur in Doctoribus, & sacræ Scripturæ Expositoribus, vbi quæruntur Quatuor. 534

1 Vtrum dignus magistrari in Theologia teneatur scire oẽs scientias humanas. 534
2 Vtrum dignus magistrari in Theologia teneatur scire omnium gentium linguas. pagina 535

3 Vtrũ dignus magistrari in Theologia teneatur scire ius canonicum. 536
4 Vtrum dignus magistrari in Theologia: si non magistratur perdat aureolam. 537

Quæst. CIX. Quomodo status perfectio repræsentatur in Medicis, vbi Decẽ quæruntur. 538

1 Vtrum Medici sint honorãdi præ alijs professoribus aliarum artium. 538
2 Vtrum Medici si non sint de legitimo thoro nati possint sine peccato Medicorum officium exercere. 539
3 Vtrum tutius sit quòd homo Medicis practicis, quàm Theoricis se in cura committat. 540
4 Vtrum tutius sit plures Medicos habere in ægritudine, quàm vnum. 541
5 Vtrum Medici peccent dantes medicinas non in debitis signis astrorum. 542
6 Vtrum Medici peccent accipientes stipendium pro infirmitate quam sciunt esse incurabilem. 542
7 Vtrum Medici peccent non monentes infirmos, vt animarum Medicos ante omnia debeant conuocare. 543
8 Vtrum Medici teneantur ex præcepto pauperibus & Religiosis auxilium & consiliũ impendere. 544
9 Vtrum medicinæ ars Clericis & Religiosis sit interdicta. 545
10 Vtrum Medici dãtes aliquam medicinam, vel facientes aliquam incisurã ex qua sequatur mors sint irregulares. 546

Quæst. CX. Quomodo status perfectio repræsentatur in notarijs, vbi Sex quæruntur. 547

1 Vtrum solum habens iurisdictionem temporalem possit publicos Notarios facere. 547
2 Vtrum ad notariatus officium debeant aliqui admitti nisi iurati. 548
3 Vtrum Notarius possit suum officium delegare: 549
4 Vtrum Notarius gerat officium vnius testis in instrumentis peractis per eum. 549
5 Vtrum Notarius factus Religiosus: possit Notariatus officium exercere. 550
6 Vtrum Clerici possint Notariatus officium exercere. 551

Quæst. CXI. Quomodo status perfectio repræsentatur in Aduocatis, vbi quærũtur Septem. 552

1 Vtrum Clerici absque peccato possint aduocationis officium exercere. 552
2 Vtrum omnes laici indifferenter ad officiũ aduocationis sine peccato possint admitti. 553
3 Vtrum aduocati teneãtur ex præcepto Dei non præstare patrocinium in causa iniusta. 554
4 Vtrum aduocati sine peccato contra aduersarium possint vti insidijs & fallacijs. 554
5 Vtrum aduocati teneantur ad restitutionem recepti stipendij si ex eorum negligentia perdatur causa, quàm assumunt. 555
6 Vtrum aduocati accipiẽtes salarium vltra quantitatem in iure taxatam teneãtur ad restitutionem. 556
7 Vtrum Aduocati absq; peccato possint pactum facere cum litigatore de media, vel quarta portione litis. 557

Quæst. CXII. Quomodo status perfectio repræsentatur in iudicibus, vbi Quinque quæruntur. 558

1 Vtrum Iudex possit mutare pœnam in lege taxatam. 558
2 Vtrum Iudex plus ad clemẽtiam, quàm ad rigidam iustitiam debeat declinare. 559
3 Vtrum Iudex habens taxatum stipendium pro suo officio teneatur ad restitutionẽ eorum quæ aliter recepit. 560
4 Vtrum in eadem causa idem possit esse Iudex & Aduocatus. 561
5 Vtrum Iudex eodem iudicio debeat ab æterno Iudice iudicari quo ipse alios iudicat, &c. 562

FINIS.

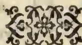

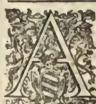
INDEX

RERVM NOTABILIVM

QVAE CONTINENTVR

In Summa Augustini Triumphi.

ABBAS dispensare non potest cum Monacho, vt habeat proprium, nec in alijs essentialibus. pag. 475. col. 1. lit. A

Abelis sanguinis exclamatio nō fuit appellatio, vel accusatio, sed diuina Iustitiæ expreßio. pagina. 58. 2. F

Abraham non est mentitus, dicendo Saram esse sororem suam. 292. 1. H

Absolutionem à superiori obtinere potest ligatus ab inferiori: quando illud ligamen ductum est ad Iudicem Superiorem, vel quando in vniuersali absolutione exprimitur absolutio particularis illius ligaminis. 164. 1. F

Absolutio Sacramentalis ex parte ministri consistit in tribus: quæ sunt, Potestas ordinis: Ordinis executio, & Sacramenti administratio. 349. 2. A

Absoluens Sacerdos non temere dicit: Absoluo te, licet ignoret, an ille sit verè absolutus, indicat enim illum in foro: in quo tenetur illi credere pro se, & contra se. 304. 1. F

Absoluere, quomodo poßit inferior ab eo: quod ligauit Superior. 194. 2. G

Abstinentia à cibo simpliciter præfertur sumptioni cibi, in casu tamen hæc illi anteponitur, & similia. pagina 513. 1. C

Acceptio personæ non est, aliquod signum exterioris reuerentiæ diuiti, magis quàm pauperi exhibere. pagina 254. 1. H & 2. F

Acceptio personæ in Ecclesiastica prælatura est vnū alteri præferre ex indebita causa. 255. 2. D

Acceptio personę in Prælato, circa electionē faciendā quando sit mortale peccatum. 256. 2. F

Acceptio personę est exhibere honorem homini propter diuitias, & potentiam in conferendis beneficijs spiritualibus, in subuentione temporalis subsidij, & executione secularis iudicij, non autem in exhibitione reuerentię exterioris. 257. 1. A

Acceptio personę quandoque est peccatum mortale, quandoque veniale, quandoque neutrū. 257. 1. B

Accusatio, denunciatio, & proclamatio differunt. pagina 67. 1. B

Acquisitionis rerū triplex modus, videlicet honestus, & à iure concessus. Inhonestus, sed à iure permissus. Inhonestus, & à iure prohibitus. In primo licet acquirere, & retinere. In secundo, non licet acquirere, sed licet retinere. In tertio nō licet acquirere, nec retinere. 332. 2. E

Actiua vita est prior contemplatiua generatione, communior administratione, difficilior executione, & proximorum subuentione vtilior. Contemplatiua tamen est illi simpliciter pręferenda. 482. 1. F

Actus, quod non progrediatur à potentia, potest ex tribus contingere. 419. 2. A

Administratio prȩsupponit confirmationem, & confirmatio electionem, sicut actio virtutem, & virtus substantiam. 227. 2. D

Adorans Crucem, non adorat materiam illam, sed Christum crucifixum: cuius imaginem repræsentat. pagina 75. 2. C

Adoratur imago, vt terminus, à quo non ad quem. pagina 263. 1. B

Adorare dicit actum externum. 263. 2. A

Aduentus Christi, quę bona nobis contulerit. 92. 1. E

Aduocati officio fungi coram seculari Iudice prohibitum est Clericis, non autem coram Iudice Ecclesiastico, & id, quatuor cōditionibus seruatis. 552. 2. F

Aduocati boni quinque conditiones habere debent. pagina 553. 2. A

Aduocati, qui esse non poßunt. Ibidem

Aduocare cur quilibet poßit in propria causa, non autem in aliena. Ibid. 2. D

Aduocati quando peccant dantes consilium in causa iniusta, ita quòd teneantur ad restitutionem totius damni. 554. 2. E

Aduocati cognoscentes causam: quam defendendam susceperunt esse iniustam, quid facere debeant. pagina Ibidem. F

Aduocatis licitum est occultare veritatem, non tamen vti falsitate. 555. 1. C

Aduocati tenentur ad restitutionem recepti stipendij, ex nescientia, ex pigritia, & ex fraudulentia eorū pagina Ibid. 2. D

Aduocato, quando licet recipere stipendium vltra quantitatem à iure taxatam. 556. 2. G

Aduocatus potest vendere iustum patrociniū: Quia licet scientia sit spiritualis, vsus tamen est per opus corporale. Ibidem. H

Aduocatis non licet pacisci cum cliente de portione aliqua litis. 557. 2. D

Agibilia sunt in triplici genere. Ad quæ tenemur, vt prace-

præcepta. Ad quæ inducimur, vt consilia. Ad quæ non inducimur, neque tenemur, vt indifferentia. 334. 2. F
Aleatores tenentur restituere lucrum ex illo ludo acquisitum. 332. 2. F
Altari seruiens de altari viuere debet, & naturali & Diuino iure, non tamen nisi auctoritate Apostolorũ, & Episcoporum, & successorum eorum. 441. 1. B
Amor duplex, Amicitiæ, & concupiscentiæ, ille excedit hunc in tribus. 465. 1. D
Amoris in Deum vel proximum triplex gradus extensiuus, intensiuus, & recognitiuus, & hi in tres distinguuntur. 464. 1. H
Anania, & sapphira peccatum puniuit D. Petrus non præcedẽte fraterna correctione, quia illud fuit notum Diuino, & non humano modo. 65. 2. D
Angeli post incarnationem filij Dei non permiserunt se amplius adorari: tamquam iam natura humana excelsiore, & nobliore illis facta. 75. 1. D. & 116. 2. G
Angelis commissum est regimen vniuscuiusque hominis. 113. 2. A
Angelis non est communiter commissa administratio omnium Sacramentorũ, duas ob causas. 114. 1. H
Angelis quibusdam maiores sunt aliqui homines in præmio gloriæ. 116. 2. E
Angelis inest maior assimilatio ipsi Deo per dona naturæ. At per dona gratuita potest esse maior in homine. 116. 2. H
Angelica natura, quantum ad naturæ conditionem maior est, quàm natura humana in Papa, & quocunque homine, sed quantum ad Dei repræsentationẽ, maior est humana quàm Angelica. 74. 2. H
Angelus, & Deus ipse figurari potest, nõ propria, sed transumpta figuratione. 75. 1. C
Angelorum nulli commissa est cura totius mundi, sed soli Papæ. 113. 2. B
Angelus est maior homine, ex naturæ conditione, sed Diuina authoritate potest ad plura se extendere authoritas hominis, quam Angeli. Ibidem. C
Angelus, de singulari Dei mandato posset ministrare Sacramenta. 114. 1. H
Angelus si quem baptizaret ille esset rebaptizandus. pagina Ibidem E
Angelos bonos contingit esse discordes circa eandem rem, quamdiu illis nota fiat Diuina voluntas circa eam. 21. 1. D
Animæ salus seruanda semper, ita vt nemo sibipsi, nec alius eam auferat, corporis autem, ita seruari debet, vt nullus seipsum illa priuet, non autẽ, ne sibi auferatur ab alio, si saluti animæ illam amittere expediat. 28. 1. G
Antichristi aduentui præcedet triplex discessio in mundo. 129. 1. B
Apostatare multos à Religione non arguit statum imperfectiorem. 516. 2. H
Apostolorum ordini connumerantur aliqui Sancti, non quantum ad dignitatis officium, sed quantum ad sanctitatis meritum. 107. 1. D
Apostoli quatuor dignitates à Christo immediatè consecuti sunt. Ibidem.
Apostoli omnes fuerunt Episcopi, & immediatè Vicarij, & testes doctrinæ eius. 107 2. D
Apostolis cæteris data est potestas ligandi, & soluendi per deriuationem à capite scilicet à D. Petro, & sic in omnibus Episcopis, & Presbyteris est per deriuationem à Papa. 123. 2. B
Apostolicæ Sedis Priuilegium auferentes, & impugnantes nõ immerito hæretici appellãtur. 170. 1. H
Apostoli dabant Indulgentiam authoritate Christi, sic Episcopi authoritate Papæ. 178. 2. G
Apostolorum, Prophetarum, Euangelistarum, Doctorum, & Pastorum locum habentium in Ecclesia: quę munera sint propria. 372. 2. F
Apostoli vocati fuerunt ad statum Religionis, & Prælationis ab æterno. 423. 1. A. C
Apostoli in Prælationis statu, quoad executionem, prius ad Religionem, & postea ad Prælationem vocati fuerunt. 440. 1. E
Apostoli fuerunt vocati ad perfectionis statum non præsupposita obseruatione mandatorum. 424. 1. F
Apostoli post eorum vocationem proficiebant in perfectione ex quatuor. Ibidem. 1. G
Apostolos fuisse baptizatos Christi baptismate, tripliciter ostenditur. 425. 2. B
Apostoli habuerunt familiarẽ Spiritumsanctum, post Ascensionem, quoad Euangelij prædicationem sicut antea habuerant familiarem Dei filium, quoad præsentialem conuersationem. 429. 2. B
Apostoli non indigebant libris propter suam ipsorum prouisionem, sed propter aliorum informationem, & propriam ipsorum consolationem. 429. 2 D
Apostoli circumducebant mulieres propter illarum deuotionem, Apostolorum administrationem, ipsarum approbationem, et propter virorum ipsarum conuersionem. 431. 1. B
Apostolorum perfectio superauit statum perfectionis sequentium cunctorum Prælatorum, in quatuor. pagina 436. 1. F
Apostolorũ vnus fuit perfectior altero in singulari aliquo dono. 436. 2. E
Apostolorum status perfectio superauit statum perfectionis D. Ioan. Baptistæ, & discipulorum eius. pagina 437. 1. A
Apostoli omnes receperunt ab ipso Christo potestatem ordinis; potestatem autem iurisdictionis non nisi à D. Petro. 439. 1. D
Apostoli soli, & non septuagintaduo discipuli fuerunt vocati singulariter ad tria. 438. 1. E
Apostolorum status Prælationis respectu status Religionis fuit perfectior, dignior, vtilior, & difficilior pagina 440. 1. E.
Apostolis, & prædicatoribus prohibuit Christus solicitudinem pro vitæ necessarijs, & dedit facultatem accipiendi ea ab illis: quibus spiritualia ministrabant 441. 2. F
Apostoli non indigebant manibus laborare 443. 2. D
Apostolis fecit perfectionis statũ continẽtia. 446. 1. H
Apostoli seruauerunt continẽtiam ex voto. 448. 2. E
Apostoli vouerunt vota cõia & specialia. 451. 1. C

Apostoli Christo assistentes erant perfecti & perficiendi. 502. 1. F
Apparatus exterior Papæ potest referri in gloriam Christi propter reuerẽtiam Sacerdotij Christi, propter populi subiecti obedientiam, & propter malorum reprimendam malitiam. 497. 1. A
Appellatio omnis de rebus arduis, & grauibus deferri potest ad Papam, non autem quæ de causis minimis interponitur. 6. 1. H
Appellare, à Papa ad Deum ridiculum esse ostenditur tripliciter. 56. 2. G
Appellationis causa non est alia quam oppressorum releuatio. 56. 2. H
Appellare à sententia Papæ ad Deum debet homo nõ via appellationis, sed supplicationis, & orationis. pagina 57. 1. D
Appellatio importat tria, videlicet ordinem iudiciarium, temporis determinationem, & propriæ iustitiæ defensionem. 58. 1. F
Appellare à Papa ad Deũ est appellare contra Deum quia est resistere ordinationi Diuinæ. 58. 1. F
Appellare à Papa præsente ad futurum, res est ridiculosa. 60. 1. F
Appellare à Papa ad Cardinales esset appellare à Domino ad illi seruientes. 60. 2. H
Appellare non licet à Papa ad Concilium generale, quia Concilium nec congregari, nec per ipsum aliquid determinari potest sine auctoritate Papæ. pagina. 61. 2. D
Appellatio quid sit. 249. 1. A
Appropriatio rerũ non dicitur esse secundum ius naturale. non quòd sit contra illud, sed quia non secundum ipsum sed secundum ius positiuum facta est. pagina 287. 1. B
Archa Noe fuit figura Papæ, quatenus fuit figura Christi: cuius Papa est Vicarius. 68. 1. G
Arca Noe repræsentat Christum multipliciter. Ibid.
Arca Noe fuit disposita iuxta proportionem corporis humani in longitudine, latitudine & profunditate. pagina Ibidem.
Argumentum à similitudine quãtum in vno congruit; tantum in alio discrepat. 35. 1. B
Argumentum à maiori ad minus non valet, nisi quando magis, & minus uniformiter se habẽt. 47. 1. A
Argumentum à similitudine non dicit identitatem, sed disparitatem. 87. 2. A
Articulus Credo in vnum Deum rectè positus est contra negantes vnitatem Dei, & illius prouidentiam in gubernando, & iustitiam in præmiando, vel puniendo. 83. 1. A
Articulus quòd Deus sit Creator omnium visibilium, & inuisibilium rectè positus est contra dicentes Mundum esse æternum, vel factum ex præiacente materia, & contra Manichæos, & contra eos qui non credunt nisi quæ videntur. 84. 1. H
Articulus de Spiritu sancto plura habet quam articulus Patris, & Filij; quia plures errores insurrexerunt contra illum, quàm contra istos. 90. 2. G
Articuli fidei continẽt quæ ad diuinitatem & quæ ad humanitatem assumptam pertinent, Vnde septem ab hac, & totidem ab illa formantur. 93. 2. A. & 309. 2. B.
Articulum vnum nõ credens est incredulus & errãs, non autẽ hæreticus, nisi pertinax, existat. 169. 1. C
Articuli fidei nõ possunt imminui quoad substantiam credibilium. possunt tamen variari per explicationem, & ordinationem ad extirpandas hæreses contra illas insurgentes. 310. 2. G
Articuli necessitate consecutionis finis cogunt omnes. necessitate coactionis nullos. necessitate obseruationis omnes Christianos. 311. 1. D
Articulorum fidei distinctio. 310. 1. E
Articulorũ in additione dispensare potest Papa multipicando, vel explicando, vel reducendo. Ibidem.
Astrologi diuinatores corpora cælestia pro Deo constituunt, opera nostra à grato Dei seruitio subtrahunt, & quod proprium est Dei creaturis tribuunt. pagina 261. 1. A
Astrologia deseruiẽs humanæ vtilitati non est prohibita. Ibidem. B
Astrologia prohibetur secũdum illa: quibus illius professores determinare volunt: quæ ex voluntate hominis dependent, & non quæ agricolæ, nautæ, & medici obseruant secundum astrorum motus circa effectus corporales. Ibidem. C
Astrologia inter artes liberales cõputatur quia olim gentilium liberorum filij ea imbuebantur. Ibid. D.
Attingere Deum potest quis solo charitatis affectu, sine omni mandatorum obseruatione, immo cum eorum trãsgressione ꝓcedente vt in Saulo. 423. 2. C
Attributa appropriata quàm conuenienter appropriẽtur personis Diuinis. 88. 1. F
Auctoris opera multa enumerantur in vita ipsius.
Auctoritatem maiorem habet Papa in toto mundo, quàm quilibet Episcopus in sua diœcesi. 341. 1. B
Audientium excitandorũ per prædicatores modi quinque. 531. 1. A
August. Triumphus Anconitanus huius operis auctor laudatur in Epistola prima.
D. Augustinus fuit electus Episcopus per cessionem Valerij Episcopi. Vel si hic non cessit viuens. D. August. fuit coadiutor illius adhuc viuentis, & eo mortuo fuit electus Episcopus. 20. 1. E
D. Aug. mutauit Sententiam in bonũ, ex lectione Marci Tull. Ciceronis. 487. 2. B
D. Aug. locus de ijs qui in peccato mortali patiuntur propter fidem, declaratur. 187. 2. A
Aureola quid sit. 537. 2. D
Aureola non datur Doctoribus, nisi ob singularem victoriam de eiectione dæmonum à tota multitudine per publicam doctrinam. 538. 2. F
Auxilium Dei sperantes non debemus nobis ex parte nostra deesse. 505. 2. D
Auxilio humano deficiente, quærendum est Diuinum, sed uia supplicationis, non appellationis. 59. 2. B

B

Baptizare potest Laicus solum in articulo necessitatis. 117. 2. C

Baptismus præcedit omnia Sacramenta in necessitate: Eucharistia in dignitate: Matrimonium in antiquitate. Ordo in administrandi potestate. 507. 2. D
Bellum committi in die festo potest intelligi tripliciter. 272. 1. E
Bellanti pœna statuitur, quando nulla superioris potestate concedẽte, vel præcipiente in sanguinem alicuius armatur. 272. 2. F
Benedictini monachi quoad corporalium exercitationem superant ceteros Religiosos. 527. 2. A
Benefactoribus tria consideranda. 414. 2. E
Beneficium conferre bono, dimisso meliori, propter eius paupertatis subsidium, & honestatis obsequiũ non est acceptio personæ. 253. 2. D
Beneficium dari propter administrationem est de iure diuino. Quod vero plura, vel pauciora dẽtur vni, est de iure positiuo. 367. 1. C
Beneficia plura habens non tenetur recitare horas canonicas nisi semel in die. 362. 1. G
Beneficia Ecclesiastica ita distribuenda, vt singulis benemerentibus prouideatur de necessarijs, & nõ vt vnus abundet, alius verò esuriat. 377. 1. A
Beneficiatus potest administrare beneficium per aliũ ex superioris auctoritate. 357. 2. A
Beneficiati in pluribus Ecclesijs, cuius officium dicere debeant. 363. 1. A
Beneficiati ægrotantes excusantur à recitatione horarum, & participant de illis: quas reliqui in Ecclesia recitant. 364. 2. E
Beneficium temporale, ex ordine naturæ, & charitatis conferendum est magis familiari propinquo, & intimo, sed spirituale magis idoneo, & digniori. pagina 376. 1. G
Beneficium duplex spirituale: quod datur in Sacramentorum administratione, & temporale: quod datur in vitæ præsentis sustentatione. 363. 2. B
Blasphemia ex infidelitate procedẽs punitur sicut hæresis. 172. 1. G
Bona corporalia prosunt ad salutem, si ordinantur ad spiritualia. 13. 1. B
Bona animi non possumus amittere inuiti, corporalia verò etiam nolentes amittimus. 51. 1. C
Bona corporalia tripliciter ordinantur ad spiritualia. pagina 183. 1. C
Bona triplicia, Infima, vt corporalia, & temporalia. Media, vt intellectus, voluntas, & reliquæ potentiæ animæ. Suprema, vt virtutes infusæ, & acquisitæ. 255. 1. B
Bona Ecclesiastica dispensanda, pro sustentandis ministris Ecclesiæ. Pro reparandis Ecclesijs, & pro pauperibus, & peregrinis recipiendis. 381. 1. C. & 237. 2. C
Bona Ecclesiæ sunt Papæ tamquam dispensatoris, non tamquam Domini, vel possessoris. 386. 2. H
Bona stabilia Ecclesiæ non potest Episcopus alicui legare. 509. 1. D
Bona mobilia potest Episcopus non ex testamento, sed ex donatione distribuere moderate inter suos, etiã in mortis articulo. Ibidem. 2. A
Bona stabilia empta de pecunia Ecclesiæ fiunt Ecclesiæ. Ibidem. B
Bona Episcopi morientis non distincta à bonis Ecclesiæ, quomodo dispensanda. Ibidem 2. C
Bonorum creatorum tria genera, Delectabilia, Vtilia, & Honorabilia. 162. 2. H
Bonum volumus Deo per illius communicationem, non autem per illius consecutionem. 465. 2. D
Bonum per bona media procurandum. 507. 2. C
Bonus dicitur quis vniuersaliter voluntate, & charitate, per alia dicitur bonus secundũ quid. 99. 2. C

C

CANONES Summorum Pontificum dispensationem recipiunt quantum ad eorum mutationem. Quantum ad eorum additionem, & multiplicationem, & quantum ad eorum interpretationẽ, & explicationem. 319. 1. D
Canones tractant de ijs de quibus, & Theologus, sed diuersimode, & ponuntur quinque differentiæ tractandi. 537. 1. A
Canonibus ita authoritatem præstat Papa, vt seipsum non subijciat illis. 223. 1. A
Canonizare aliquem quid sit. 95. 2. D
Canonizatio Sancti in tribus principaliter consistit. pagina Ibidem
Canonizãdi modus: qui modo seruatur non erat apud primitiuam Ecclesiam, quia tunc omnes Sancti moriebantur Martyres, & miracula erant euidentia. pagina 96. 1. F
Canonizandus pro Sancto debet esse vniuersaliter, & non secundum partem bonus. 99. 2. C
Canonizandis necessaria bona fama. 101. 2. A
Canonizatio Sanctorum non fit nisi duodecim per ordinem seruatis. 104. 2. E
Canonizatio Sancti non est facienda statim, propter miraculorum raritatem, propter operis arduitatẽ, & propter fidei firmiatem. 105. 1. D
Canonizans Martyrem Papa seruat eũdem ordinem quem in canonizando confessore, quoad discutiendam, & inquirendam causam, non autem quantum ad motiuum causæ canonizationis. 106. 1. H
Canonizans Martyrem non solũ debet inquirere causam, sed modum patiendi. 106. 1. H
Canonizandi non sunt omnes: qui beata vita fruũtur. pagina 108. 2. E
Canonizari in sanctum potest quis doctor etiam quòd nõ prohibeatur aliter sentiri de scriptis illius, quàm ipse senserit. 92. 1. G
Canibus rabidis negãdus est panis doctrinæ famelicis autem communicandus. 536. 1. H
Capitis naturalis quatuor sunt conditiones spirituali capiti pulchrè conuenientes. 118. 1. H
Caput cum membris conuenientiam, in habitu apparentiam, & influentiam habere debet. 529. 1. B
Capitulum quando potest conferre beneficia Episcopi Sede vacante. 359. 1. B
Character imprimitur in susceptione cuiuscunque ex septem ordinibus. 6. 2. H
Character nouus non imprimitur in Episcopatu, sed impres-

impressus perficitur, nãque Episcopus poteſt alios ordinare, quod non possunt Sacerdotes inferiores. pagina 6. 1. H
Character non imprimitur in Papatu, quia tunc Papa non poſſet renunciare Papatui, & non poſſet eligi in Papam, niſi qui eſſet Episcopus, vel Sacerdos, 40. 1. H
Cardinales dicti ſunt à cardine, quia ſicut in cardine vertitur totum oſtium, ſic inter eos vertuntur omnia negocia conſiliabilia totius mundi. 60. 2. H
Cardinales ſunt ſicut conſiliarij, & ſicut famulantes, & ſeruientes Papæ. Ibidem
Cardinales comparantur ad Papam ſicut terra ad cœlum. Vnde ſicut cœlum alterat terream, & hæc non inſurgunt contra cœlum ſic eſt Papa erga inferiores poteſtates. Ibidem.
Cardinales aſſiſtũt Papæ, vt Apoſtoli aſtiterunt perſonaliter Chriſto ante illius mortem & Aſcenſionem. 71. 1. C
Cardinales aliquando suborta cauſa poſſunt mitti à Papa, & Episcopi ex ſuborta cauſa aſſiſtere poſſunt Papæ ad ipſius beneplacitum. Ibidem 1. C
Cardinales non aſſiſtunt Papæ tamquam limitantes, vel determinantes illius poteſtatem, ſed tamquam miniſtrantes, & conſulentes. 97. 1. D
Cardinalium Collegium mortuo Pontifice non poteſt conferre beneficia Eccleſiaſtica. 359. 1. C
Cardinalibus vacante Sede cætera negocia interdicuntur, vt electioni Papæ magis intenti ſint. pagina. Ibidem. 11. A
Cardinalibus meritò conuenit electio Pontificis Romani, cum & ipſi Rom. Eccleſiæ clerici appellentur. 28. 1. F
Cardinales, perfectorum, & non perficiendorum ſtatũ repræſentant. Ideo perfecti viri ad illum aſſumendi ſunt. 502. 1. F
Cardinales quales eſſe debent ex D. Bern. verbis. pagina 501. 2. D
Cardinales Diaconi qua ratione præferantur Episcopis, & qua ratione Episcopi illis. 503. 1. A
Cardinales quia Clerici Romanæ Sedis honoris dignitate præferuntur omnibus alijs Prælatis. Ibidem
Cardinales principaliter ordinantur ad perfectionem dilectionis Dei, Episcopi principaliter ad perfectionem dilectionis proximi. Ibidem. B
Cardinalibus, ſicut debetur primus locus ſuper Prælatos ratione Eccleſiæ cui aſſiſtunt, ſic eiſdem conuenit ardens charitas ratione ſtatus: quem repræſentant, & iuſtitia æquitas ratione officij quod adminiſtrant. Ibidem 2. C
Cardinalium, magis quàm Episcoporũ perfectionis ſtatui conuenit rerum abdicatio. Ibidem
Cardinaliũ electio eſt in mero Papæ arbitrio. 504. 2. F
Cardinales cur conueniat elegi de toto orbe terrarum, magis quàm omnes de vna tantum patria. pagina Ibidem. G
Cardinales cur Eccleſia non conſueuit eligere de Alemania. 505. 1. A
Cardinalium poteſtas in eligendo Pontifice eſt à Deo. pagina. 35. 1. D
Caſus Papæ reſeruati Sex. 163. 2. C
Caſus, qui excipiuntur, ne ad Papam veniant pro obtinenda abſolutione ob iniectionem manuum in clericos. Ibidem. D
Caſus, in quibus percutiens clericum non incurrit excommunicationem. Ibidem
Catonis dictum pulcherrimum de ſuperſtitionibus. pagina 261. 1. F
Charitas non poteſt tolli ab inuito, ſed ſuffragia Eccleſiæ poſſunt ſubtrahi etiam nolenti. 162. 2. E
Cauſam iniuſtam amittens non læditur, ſed iuuatur, lædebat enim ipſe proximum. 556. 1. F
Cedere poteſt quilibet iuri ſuo: quod ſibi in fauorem proprium, & non alterius, v. g. Reip. eſt conceſſum. 323. 2. D
Charitatem ſe habere non poteſt quis ſcientia certitudinali, ſed coniecturali. 187. 2. A
Charitatis in Deum quatuor gradus. 494. 1. E
Charitas ponit in ſtatu perfectionis formaliter, reliquæ virtutes materialiter, & inſtrumentaliter. pagina 447. 1. A
Charitatis præcepto tenemur exponere vitam corporalem pro liberando proximo à morte ſpirituali, in caſu neceſſitatis. 497. 1. D
Catholica fides habet vniuerſalitatem, vnitatem & authoritatem. 308. 2. H
Chriſtianos ab infidelium dominio ſubtrahere poteſt Papa, propter iniuſtè acquiſitum dominium. Propter iniuſtum vſum, & propter indecentem ſtatũ. pagina 135. 2. B
Chriſtiani peccantes grauius puniendi, quàm Pagani, & Iudæi. 158. 2. E
Chriſtianis non eſt impoſita à Chriſto maior neceſſitas circa exteriora, ſed interiora opera. 269. 2. D
Chriſtiani quia magis liberi libertate Spiritus ita magis debent ceſſare ab operibus ſeruilibus ſeruitute ſpirituali. Ibidem
Chriſtiani omnes maiores, & minores tenentur obedire Papæ ſicut & olim Iudæi omnes Summo Sacerdoti. 247. 1. C
Chriſtus habuit poteſtatem Sacerdotalem, & Regalem, quod manifeſtatum eſt in eius Incarnatione, Conuerſatione, Paſſione, & Reſurrectione. 10. 2. H
Chriſtus non dixit Regnum ſuum non eſſe in hoc mundo, ſed de hoc mundo. 11. 1. D
Chriſtus quare noluit fieri Rex ab hominibus. Ibi. 2. C
Chriſtus expoſuit doctrinam ſuam omnibus diſputandam, tamquam veram, ſecus Machometus, quia ſuam habuit ſuſpectam. 15. 2. C
Chriſtus inquantum Dominus adoratur dulia, inquantum Deus, latria. 72. 2. H
Chriſtus ſolus eſt caput vniuerſæ Eccleſiæ ſecundum interiorem influentiam. Papa verò ſecundum exteriorem præſidentiam. 118. 2. H
Chriſtus eſt oſtium. D. Petrus & ſucceſſores eius clauigeri Regni Cœlorum, ab ipſo Chriſto in eum credentibus promiſit. 122. 1. E
Chriſto ſoli conuenit habere claues poteſtatis excellentiæ. Ibidem. G
Chriſtus cur habitauit in Iudæa. 128. 1. E

Christus accepit potestatem super gentes ob crucis victoriam. 128. 1. E
Christus licet non honorauerit Romam præsentia sua, elegit tamen eam, vt esset caput Ecclesiæ suę. pagina Ibid. 2. E
Christus quomodo liber à solutione tributi. 135. 1. A
Christus in sua oblatione dignior fuit mortem in cruce vincere, & cælestem ianuam fidelibus aperire, quàm à mortuis resurgere. 217. 1. D
Christus quare quandoque rogatus, & quandoq; non rogatus sanauit ægrotos. 256. 1. E
Christus existit in nobis tribus modis. 217. 2. C
Christus quomodo dispensauit in lege Moysi quoad præcepta ceremonialia, moralia, & iudicialia. pagina 314. 1. E
Christus vtramque perfectionis iustitiæ partem in carne assumpta exemplo monstrauit. 394. 1. E
Christus manibus non laborauit. 402. 2. G
Christus quare cibos sibi ab alijs ministratos recipiebat. Ibidem. H
Christus eligit paupertatem in ingressu, progressu, & egressu præsentis vitæ. 403. 2. D
Christus habuit in communi non diuitias naturales, sed aliquas ex artificialibus. 405. 1. A
Christus quare noluit soluere tributum de pecunijs quas in communi habebat. 406. 1. F
Christum ita viuere conueniebat, vt ille modus viuendi conueniret statui perfectorum, & infirmorum. pagina 408. 2. F
Christus venit in mundum ad sanctorum contemplationem, & peccatorum conuersionem. 409. 2. B
Christus exercuit actus vitæ contemplatiuæ, & actiuæ. Ibidem. C
Christus declarauit vnà cum humanitate sua suam quoque Diuinitatem. 410. 1. E. & F
Christus, & præcursor eius contrarijs vijs incesserunt, quatuor ob causas. Ibidem. 2. F
Christus honorauit matrem suam, in eius adolescentia, in aliorum præsentia, in eius absentia, & funerali diligentia. 411. 2. D
Christus diuersimode se habuit cum suis consanguineis, numquam autem eorum vitia approbauit. pagina 412. 2. G
Christi actiones fuerunt non ad illius perfectionē, sed ad nostram informationem. 413. 2. C
Christus quomodo obedierit homini. 415. 2. D
Christus potuit mereri, & perfici merito accidentali: quo meruit naturę humanæ exaltationem Diuini nominis donationem: Omnium creaturarū subiectionem, & omnium linguarum confessionem. pagina 417. 2. C
Christus votum obedientię solennizauit in consecratione suæ: quę facta est in instanti suæ conceptionis. pagina 418. 1. H & 2. G
Christus gratis non est mortuus finaliter. 185. 2. B
Christus non potuit exercere actum copulæ coniugalis propter illius ad ipsum repugnantiam, & incondecentiam. 419. 2. B
Christus si genuisset generasset humanum suppositū. pagina 420. 1. F
Christus de quolibet statu mundi aliquid accepit. pagina 421. 1. A
Christus si coniugalem copulam exercuisset nullo modo à perfectionis statu decidisset. Ibid. 2. A
Christus vitam vixit virginalem, non propter perfectionis suæ consecutionem, sed propter membrorū suorum imitationem. 422. 2. E
Cibis pluribus quare vti liceat, non autem pluribus vxoribus. 282. 2. F
Circa continentiam seruandam, quę conuenientia sit inter Occidentales, & Orientales clericos. pagina 454. 2. H
Circumcisio conferebat gratiam, non ex eius officio, sed propter Dei passionem ex quadam inseparabili concomitantia. 198. 1. F
Claues in Ecclesia sunt spirituales, quantum ad suos principales, & immediatos effectus, sed quantum ad secundarios, temporalia etiam omnia illis subduntur. 123. 1. A
Claues Ecclesię, cur potius dicantur claues cœlorū, quàm inferni. Ibidem. 2. C
Clauis rectus debet esse vsus. 185. 1. D
Clauium potestate aperitur, & clauditur non solum regnum spirituale, sed etiam temporale. 122. 2. H
Clauium potestate nullus iudicatur iudicio modi temporalis immediata executione, sed immediata iurisdictione omne rectum iudiciū fit in Ecclesia virtute clauium. 122. 2. H
Clauium potestas in Papa vna est, sed actus sunt plures. 124. 1. F
Clauium Potestas in Papa, vt Papa est, magis dicit potestatem iurisdictionis, quàm ordinis. 125. 1. A
Clauium actus tres. 124. 1. F
Clemens ad euitandum malum exemplum in posteris renunciauit Papatui. 19. 2. D
Clerici in minoribus ordinibus constituti possunt assumi in Prælatos, dummodo infra breue tempus possint in Presbyteros, vel Episcopos promoueri. pagina 42. 1. G
Clericorum obedientiā ad Papam est principalior, vniuersalior, & immediatior, quàm laicorum. pagina 130. 2. H
Clericis preest Papa potestate ordinis, & iurisdictionis; laicis verò tantum potestate iurisdictionis. pagina 131. 1. A
Clerici dicuntur esse in statu perfectionis, non simpliciter, sed in comparatione ad laicos. 457. 2. B
Clericis pręcipue, & vniuersaliter mandatur, vt diebus festis vacent diuino cultui. 271. 2. B
Clerici non possunt exercere Notariatus officium maximè in negocijs secularibus; & Episcopi id illis permittentes peccant. 551. 2. A
Clericus, si officium aduocati faciat contra Ecclesiā in qua habet beneficium, quomodo, & quando est puniendus. 552. 2. H
Clerici in sacris constituti, si homicidium committūt ad Papam mittuntur; qui cum talibus difficilè dispensare consueuit. 278. 1. G
Clerici Romani sunt successores Cardinalium in nominatione, non in iurisdictione. 29. 1. B

Coacta

Coacta seruitus non ex coactione, sed ex voluntaria subsequentia, non spernit Deus. 142. 1. E
Coadiutor datur prælato impotenti, & innocenti: qui autem reus est deponitur. 251.1. A
Cogendus nullus ad credēdum coactione absoluta, sed mixta, & conditionali. 142. 1. G
Cogitatio de crastino in quo sensu prohibita à Christo. pagina 443. 1. A
Coguntur sanctè pij viri ad bonum. 142. 1. F
Collegium est causa Papatus, non quoad authoritatem, sed quoad determinationem personę. 35.2.B
Collegium Cardinalium Sede vacante habet potestatem Papæ in radice, quantum ad id: quod est materiale in Papatu, nō autem, quo ad authoritatem: quod est quid formale, nam quantum ad hoc numquàm moritur talis potestas. 36. 1. G
Collegium Cardinalium Papa mortuo nihil potest, nisi quod eis per statutum illius, vel prędecessorum est concessum. 37. 2. A
Collegium Cardinalium potest subrogare alium pro Camerario, vel pœnitentiario si contingat hos mori Sede vacante. Ibidem
Collegium Cardinalium Sede vacante potest rebelles Ecclesię excommunicare. 359. 1. D
Committere potest Papa totum officiū Papale quoad iurisdictionem, non autem quoad canonicam electionem, vel immediatam administrationem. pagina 383. 1. C
Comprehendere potest viator Deum: non per ipsius comprehensi inclusionem, sed per visionis ipsius consecutionem. 398. 2. E
Commune bonum præfertur bono priuato in eodem genere operis. 514. 1. G
Communitas non est excommunicanda, ex imitatione Diuinæ miserationis, ex Ecclesiæ probibitione, ex periculi euitatione, & ex naturali ratione. 165.1.C
Communitas excommunicari non potest, quia ei non conuenit agere nec pati, quæ sunt suppositi. pagina 232. 1. F
Communicare possunt iusti in Ecclesia spiritualia bona per communionem charitatis, sed non Indulgētias, quia non habens iurisdictionem. 181. 2. C
Communio duplex in Ecclesia, charitatis, & iurisdictionis. Ibidem. B
Communitati vici præsunt Presbyteri. Ciuitatis, Episcopi. Prouinciæ, Archiepiscopi. Regni, Patriarchæ, & Primates. Totius orbis Papa. 10. 1. G
Concessum dicitur quod non est probibitum, si nec in se, nec in sua causa, si nec implicitè, nec explicitè probibitum sit. 166. 1. G
Concilium generale deberet eligere Papam si Collegium Cardinalium penitus deficeret, & non clerus Romanus. Namque sic, facilius vitaretur schisma: quod posset oriri, & tolleretur dubitatio: ad quem in tali casu electio illa spectaret. 28. 2. H
Concilium generale non habere authoritatem sine Papa intelligitur de illo quod congregatum fuisset Papa viuente, quia nec sine Papa congregari posset. pagina 29. 1. C
Concilium generale congregatum per Papam. Papa mortuo, & deficiente Collegio Cardinalium posset determinare omnia ad vtilitatem Ecclesiæ pertinentia. Ibidem. D
Concilij generalis esset deponere Papam in hæresim prolapsum. tunc enim desinit esse Papa, & potestas remanet in Ecclesia. 54. 1. H
Concilium generale non potest congregari nisi per Papam: quando est Papa, qualis non est effectus hæretieus. Ibidem. 2. F
Concilij potestas maior est potestate Papæ maioritate potentiali, & Papa est maior maioritate actuali, et ideo simpliciter maior. 61. 1. F
Conciliorum canones non recipiunt dispensationem in his, quæ pertinent ad fidei catholicæ explicationē, sed in illis: quæ spectant ad status fidelium dispensationem. 320. 2. E
Concupiscentia rei alienæ accipitur vt nobis innata ut rationabiliter ordinata, vt est in nocumentum proximi deliberata, & vt est opere consummata. Duobus vltimis modis est peccatum mortale. 296. 2.B
Concupiscentia carnalis, vt est in nobis incboata, est cobibenda, vt deliberata, est probibenda, vt opere exteriori consummata, est punienda. 297. 1. C
Concupiscentia carnalis fuit in omnibus præterquam in Christo, & matre eius. 298. 1. E
Concupiscentia ex suggestione, & ex aliqua delectatione non est mortale peccatum, sed initium peccati, at ex completo consensu fit mortale. 299. 1. C
Concupiscentiæ carnalis frenandæ remedia. 301.1.A
Confessarius non debet audire confessionem illius quē scit esse excommunicatum, nisi sibi constet, quòd absolutus fuerit. 164. 1. F
Confessarius electus ex facultate Papæ absoluit in foro conscientiæ solum. Ibidem. 1. E
Confessio semel facta ritè sortitur suum effectum primarium, & secundarium. 345. 1. C
Confessio ritè facta semper consequitur suum effectū, etiam si sit reiterata. Ibid. 2. C
Confessio in quinque casibus reiteranda. 346. 1. G
Confessio triplex. Completa & Sacramentalis, hęc de pręcepto semel in anno facienda est. Incompleta, & conditionalis, coactiuè facienda est plus quā semel. Meritoria & salutaris consultoriè facienda est, quoties fieri potest. 346. 1. F
Confessionis tempus. 347. 1. C
Confessionis reiteratione consequimur remissionē peccatorum venialium, & augumentum gratiæ. pagina 345. 1. C
Confessores sancti per modum perfectum diligendi Deum & proximum positi sunt in statu perfectionis. 464. 1. H
Confessores principum debent esse prę cæteris in scientia, in virtutibus, & operum pietate ad id muneris idonei. 521. 1. G
Confiteri plusquàm semel eadem peccata non potest Papa præcipere. 345.1. A
Confiteri omittens quando peccat. 347. 1. B
Confiteri differens: qui habet paratum Sacerdotem non propterea dicendus est, q contemnat Sacramētum pœnitentiæ. 347. 2. A

Confir-

Confirmationem, vt conferat non potest committi simplici Sacerdoti. 385. 1. A
Conformare tenemur voluntatem nostram voluntati Diuinæ in his quę sunt de pręcepto, non in his quę sunt de consilio. 31. 2. C
Coniugale vinculum diminuisset in Apostolis perfectionis statum. 447. 1. D
Coniugati maiorem concupiscentiam habent in carne quàm continentes, propter continuam experientiã, propter perseuerantiam, & auxilij deficientiam. pagina Ibid. 2. A
Consanguineos suos quomodo Christus tractauit. pagina 412. 2. G
Cõsanguineum ęque dignum eligere dimisso extraneo non est acceptio personarum, secus autem, si consanguineus esset indignus. 253. 2. G
Conscientiam rectam dictantem qua sunt facienda ex debito tenemur sequi. non qua dictat quę ex congruo. 31. 2. D. & 253. 2. C
Conscientia remorsus potest quandoque esse sine culpa. 201. 1. A
Conscientia erronea ligat ad consilia, & ad indifferentia. 334. 2. E
Conscientia erronea non ligat ad malum simpliciter, & per se, sed secundum quid, & per accidens. pagina Ibidem. G
Conscientiam erroneam habens de malo faciendo non est perplexus, quia conscientiam illam debet deponere ad praceptum superioris. Ibidem. H
Conscientia recta quę creditur esse recta magis ligat extensiuè. Praceptum verò Papa magis ligat intensiuè. 335. 2. A
Consecrationis verba proferuntur in persona Christi, & non in persona Sacerdotis. 9. 2. B
Consecrari dicitur, nõ solum: qui sacra administrat, sed etiam qui ea recipit.
Consensus completus in peccatum est finitus in genere natura, sed infinitus in genere moris. 299. 2. A
Conseruatores Religiosis, & Christi pauperibus dare conuenit Papę. 388. 2. F
Conseruatores datos per Papam, tria habere cõgruit. pagina 389. 1. B
Conseruatores qui dandi sunt Religiosis conuenit esse Clericos in dignitate Ecclesiastica constitutos. pagina Ibidem. 2. A
Conseruatores in quibus defendere habent sibi commissos. 390. 1. F
Consilium triplex. Non fraudulentum. Fraudulentum inefficax, & fraudulentum efficax. 329. 1. A
Constantinus imposuit coronam Papa vt minister obsequens, & non sicut auctoritatem prębens. pagina 226. 2. E
Constantinus eo iure potuit partem bonorum temporalium Imperij tradere in perpetuum Ecclesia: quo homo bonorum suorum partem Deo dare tenetur. 237. 2. C
Constantinus dedit Papę administrationem temporalium ad honoris venerationem, & dominij recognitionem. In quem finem Imperator bona quę habet à Deo accepit. 238. 2. F
Constantini donationem irreuocabilem esse, duabus rationibus ostenditur. 339. 2. C
Constantinus non constituit Papam caput omniũ Sacerdotum principaliter & effectiuè, nam id acceperat à D. Petro, sed solum instrumentaliter & administratiuè. 218. 2. H
Consuetudo postponenda est veritati, & rationi. pagina 206. 2. A
Consuetudini, & constitutioni cuilibet est derogandum: quę absque peccato mortali obseruari non potest. 330. 2. F
Contemplatio qualis faciat ad perfectionem. pagina 479. 2. A
Contemplatiua vita est securior perfectis, actiua est securior perficiendis. 480. 1. E
Contemplationum duo genera. Ibidem. G
Contemplatiua simpliciter est perfectior, quàm actiua, licet quandoque contingat actiuam esse perfectiorem contemplatiua. 481. 1. D
Contemplatiua vita est pręferenda actiuę, quia dignior, quia securior, quia iucundior, quia sanctior, & quia diuturnior est. 482. 1. H
Contemplatiuę vitę finis est veritas per se, Actiuæ vero est operatio per se. Ibidem 2. H
Continentia in Christo non fuit ad consequendũ perfectionis statum in ipso, sed ad illum alijs demonstrãdum. 420. 2. F
Continentia superat coniugium in sex pręeminentijs. pagina Ibidem. G
Continentiam fecisse in Apostolis statum perfectionis ostendunt Christi consilium. Christi exemplum. Apostolorum documentum, & ipsius continentia pręmium. 446. 1. H
Continentia à Clericis primitiuę Ecclesię seruata fuit, non tamquàm iussa, sed ad Apostolorum imitationem. 455. 1. A
Continentia quandoque est de pracepto. 460. 2. G
Continentiam seruantes sine voto excedunt coniugatos in opere perfectionis, non autem in statu perfectionis. 469. 1. C
Contritus debet magis velle pati quamcumque pœnã in genere, quàm peccare mortaliter. 200. 2. F
Contritio, & confessio, & interior satisfactio debent expleri in ipsius pœnitentis persona, satisfactio autem exterior potest compleri per alium. 176. 1. E
Contumacia consentire omnes de communitate probabile non est, ideo Communitas non est excommunicanda, sed priuatę personę. 165. 1. D
Contumacia habet annexam idolatriam hęresim, impœnitentiam, & erga pręcipientem irreuerentiã. pagina 231. 1. C
Copula carnalis etiam coniugalis diminuit statũ perfectionis, quia diminuit feruorem charitatis propter tria. 447. 1. D
Cordis corporalis quatuor conditiones cordi spirituali accommodata. 118. 2. G
Correctio fit tribus modis, scilicet. Per modum simplicis admonitionis. Imperij & comminationis, denunciationis & accusationis: primus tantum modus adhibendus in corripiendo Papa. 64. 2. E

Correptio

Correptio, qua inferior corripit superiorem debet habere discretionem, subiectionem, & dilectionem. pagina 64. 1. G
Correptio fraterna de publico peccato publicè facienda est, & de secreto secretè. 65. 2. A
Correptionis fraternę ordo seruandus est in peccatis occultis vergentibus in damnum priuatum: non autem in ijs quæ faciunt ad damnum Reipub. vt est crimen hæresis. 66. 1. A
Correptionem fraternam sic mandauit Dominus fieri, vt salua fama, prouideatur conscientiæ. At vbi nō potest fama saluari, cum eius præiudicio consulatur conscientiæ. 66. 2. G
Correptione fraterna an corripiendus Papa si peccat. pagina 64. 1. H
Correptio fraterna non est facienda de omni peccato. pagina 67. 1. A
Corpus humanum proportionatum debet esse septies longius, quàm latum, & decies longius, quàm altum. 68. 1. H
Corporis humani longitudo sumitur à vertice capitis, vsque ad vestigia, latitudo, à dextra in sinistram, & altitudo à dorso ad ventrem. Ibidem
Corporis Christi Sacramentum quia est cibus grandium, sanctificationem in suscipientibus per alia Sacramenta factam requirit. 306. 2. E
Corpus Christi habet triplicem modum essendi. In persona scilicet ipsius. In Cælo, & in Sacramēto. pagina 95. 1. A
Corpus Christi verè conficitur in fermentato, sicut in azymo. 154. 2. H
Credenda scire est omnium fidelium, eadem autem scire defendere contra impios est maiorum de Ecclesia, & maximè Sum. Pont. 77. 2. C
Credit homo non coactus necessitate coactionis, sed coarctatus necessitate finis. 83. 1. B
Credenda non crescūt substantialiter per additionem, sed accidentaliter per explicationem. Ibidem
Credenda sunt quæ immediatè faciunt ad salutem nostram, licet non visa, nec probata, non autem sic citò multa alia. 105. 2. C
Credibilia à Doctoribus explicantur, & declarantur, Scibilia verò docentur, & probantur. pagina 372. 1. G
Crimina spiritualia conuenienter bonorum corporaliū subtractione puniuntur. 173. 1. A
Cupiditas sex mala facit. 294. 2. H
Curam habet Deus de gubernatione omnium rerum, sed singulari modo de potestate Summi Pontificis Ecclesiam suam gubernantis. 8. 1. H
Curam magis singularem habet Deus de Sacerdotum regimine, quia ex bono regimine spirituali dependet etiam bonum regimen corporale. pagina 9. 1. B
Curia consueuit potius recipere, quàm facere bonos, & plures boni in ea defecerunt, quàm mali profecerint. 502. 1. E
Curationem animæ ægroti sequuntur tria bona notabilia. 543. 2. C

D

DARE absolutè beatius est quàm accipere, sed in casu potest esse econtra. 409. 1. B
Damnati citra condignum puniuntur. 202. 1. F
Damnatorum tristitia ex tribus insurgit. 201. 2. A
Damnatorum pœna accidentalis proueniens ex societate malorum, quibus nocuerunt suis malis exemplis, minuitur si illi non damnantur, sicut & sanctis augetur accidentalis gloria. 203. 1. D
Deceptio citra dimidium pretij non inducit recisionē contractus, est tamen peccatum. 291. 2. B
Decimas à Laicis potest petere Papa pro Ecclesiæ vtilitate. 380. 2. G
Decimarum nomine quæ dantur res cum sint mere corporales possunt cedere in vsum Laicorum, sed non nisi pro Ecclesiæ vtilitate. 381. 2. A
Decima triplici ex causa impositę in lege Moysi. scilicet. Propter ministrorum templi sustentationem. Propter sacrificiorum oblationem, & propter pauperum & hospitum receptionem. 381. 1. C
Decimas Ecclesiarum solus Papa imponere & concedere potest. Ibidem D
Decimas de bonis Ecclesiasticis à Clericis potest petere Papa, conuersurus illas in proprios vsus, quādo indiget. 382. 1. E
Decretales Summorum Pontificum maioris sunt authoritatis, quàm dicta Doctorum. 489. 1. B
Defunctorum animæ quatuor modis soluuntur à pœnis. 521. 1. B
Delectabilia tactus sunt prohibita, quia mala: Delectabilia gustus sunt mala, quia prohibita. 299. 2. B
Delectatio morosa non est mortalis ob durationem temporis, sed ob deliberationem consensus. 300. 1. F
Dęmones quandoque verè faciunt insolita: quæ nobis videntur miracula. Quandoque verò non faciunt, sed sensus hominum decipiunt. 102. 1. C
Dæmonum inuocatores dupliciter peccant in primum præceptum decalogi. 259. 2. B
Dei solius est agere immediatè per suam substantiam. pagina 227. 2. D
Deus est causa cuiuslibet entis entitatem, & bonitatem habentis in genere causæ efficientis, formalis, & finalis. 4. 2. H
Deus prouidentia generali habet curam de bobus, & de omnibus creaturis, singulariter tamen de sua Ecclesia. 43. 1. B
Deus potest eximere vnam creaturam à iurisdictione alterius, non autem à iurisdictione sua, quia sic negaret se esse Deum. 62. 2. G
Diabolum consulere licet super re occulta per Diuinę potestatis coactionem, non autem per inuocationē, vel aliquam cum dęmonibus pactionem. 260. 1. G
Diabolus deformem mulierem formosam facit apparere. 433. 2. C
Dij plures nuncupatiuè, & adoptiuè, sed substantiuè vnus tantum Deus est. 85. 1. C
Diligendi Deum modus triplex. 396. 1. H
Diligendi Deum modus: qui etiam præcepto, & qui est in consilio. 397. 1. A

Diligunt

Diligunt Deum alio modo ipsa tres personæ Diuinæ, alio modo beati, alio viatores. Ibidem 2. D
Discipuli Christi non fuerunt coacti ad ieiunandum: quia præsentia Christi faciebat eos iustiores ieiunantibus. 473. 1. D
Discurrere de loco ad locum pro salute fidelium non minoris est meriti, & laboris, quàm proprijs manibus necessaria ad vitam sibi procurare. pagina 516. 2. G
Dispensare non potest Papa cum dæmonum cultoribus. 260. 1. G
Dispensare non potest Papa cum Astrologis, & Planetarijs. 261. 1. A
Dispensandi super iuramentum causę debita. pagina 264. 1. F
Dispensat Papa in præceptis primæ tabulæ non per ipsorum præceptorum transgressionem, sed per ipsorum transgressorum absolutionem. 265. 1. B
Dispensatio super votum solennis continentiæ dicitur non posse fieri, quia sit difficile, & raro. 266. 1. E
Dispensat quomodo Papa in seruilibus operibus faciendis in die festo. 269. 2. C
Dispensatio duplex Iuris, & Iudicis. 278. 2. E
Dispensare non potest Papa in his, quę sunt contra Diuinam institutionē, contra naturæ ordinationem, & contra Diuini præcepti obligationem. 282. 1. G
Dispensare potest Papa in omni humana lege. pagina 316. 1. H
Dispensatio dicitur dissipatio: quando eam non exigunt rationis, & Reip. vtilitas. 350. 2. E
Dispensator debet esse non solum fidelis, sed etiam prudens. 357. 2. C
Dispensatores rerum Ecclesiasticarum sibi primo, & Ecclesię suæ seruientibus necessaria ministrare debent, & postea pauperibus. 405. 2. D
Dispensare potest Papa in voto continentię cum clerico. 455. 1. B
Disputare de potestate Papę vtile est propter ignorantię remotionem. Propter veritatis elucidationem, & propter doctrinæ Christi vitādam suspicionem. pagina 15. 1. D
Distinguuntur scientiæ non ex rebus consideratis, sed ex modo diuerso considerandi. 536. 2. H
Diuitias possidere, vt per eas diuinum præceptum impleatur, est de ratione vitæ Apostolicæ. 13. 1. C
Diuitiæ impediunt à consecutione beatitudinis ob nimiam solicitudinem, & attentionem, ob insatiabilem cupiditatem, & ob mentis elationem. pagina 400. 2. H
Diuturna vacatio Ecclesiæ potest esse bona, si fiat propter bonum finem. 21. 2. B
Doctor Ecclesiasticus debet attendere, vt doceat, delectet, & flectat. 532. 1. F
Doctores Theologię ex necessitate tenentur scire linguam eorum, quos docere debent, cęteras autem linguas expediret eos scire, propter infidelium conuersionem, sacrę Theologię pleniorem intellectionem, & docentium maiorem fructificationem. pagina 535. 2. D
Doctores quando possunt licitè de scientia docenda pacisci, numquam tamen scientiam vendentes, sed operas suas locantes. 372. 1. F
Doctorum dicta dispensanda, seu emendanda Diuina lectione, inconcussa ratione, & Ecclesię determinatione. 318. 1. H
Doctrina alicuius potest improbari non improbato authore, & econtra. 491. 2. G
Doctrinæ veritas non est tacenda, nec omittenda propter scandalum particulare, sed si omnes scandalizarentur esset pro tunc dimittenda. 534. 2. E
Doctus in sacris litteris, & legitimè opus doctoris faciens non carebit aureola, quam non assequentur insignibus doctoratus insigniti, & docti, si actu non docuerint. 538. 2. E
Dominus est Papa omnium rerum per tuitionem, & iustitię obseruationem. 289. 2. B
Dominis temporalibus reddēda sunt temporalia, quasi pro stipendijs, quia ministri Dei & Papæ. 12. 2 H
Domini, & serui naturaliter, qui dicantur. 138. 1. F
Dominium temporale datum est in obsequium regiminis spiritualis. 25. 2. C
Dominium iustum non potest habere peccator super iustum in his, quę sunt animę, sed in his, quę sunt corporis. 135. 2. D
Dominium supra alios est beneficium naturę. pagina 138. 1. F
Dominium tyrannicum potest effici naturale, & naturale tyrannicum. 155. 2. D
Dominium, quod fuit ante Papatum fuit vsurpatum, & tyrannicum, vt Cain & filiorum. 212. 2. F
Dominium recto titulo acquisitum secutum est Sacerdotium. Ibidem. G
Dominium, vt dicit naturę gradus distinctionem, fuisset ante peccatum, non autem vt dicit subiectionē seruitutis. 213. 1. A
Dominium temporale tripliciter consideratur. pagina 214. 2. G
Dominium, vt opponitur seruituti, nulli homini conuenit naturaliter affirmatiuè, sed naturaliter negatiuè. 221. 1. B
Dominum quando dari potest subditis, inuitis ipsis. pagina 251. 2. B
Dominium temporale habetur tyrannicè, vel quantum ad acquisitionem, vel quantum ad executionem. 214. 2. G
Dominium triplex, vsus rei. Rei, & dispensandi, vel administrandi rem. 406. 2. H
Dominium dispensandi res omnes creatas effectiuè, & principaliter residet in Christo, & in Vicario eius, administratiuè autem, & instrumentaliter apud Christi fideles. 407. 1. B
Dubia quamdiu sine peccato credi possunt. 110. 1. F
Dubitare de singulis rationes pro, & contra adducendo, vt ex solutione ipsarum veritas magis elucescat vtile est. 15. 2. B
Dubius in fide etiam voluntaria electione infidelis est, non tamen est hęreticus, nisi sit pertinax. 169. 1. B
Dubium in fide esse contingit quinque modis. pagina 168. 2. G

E

ECCLESIA imitatur iudicium Dei in veritate, non autem in modo iudicandi de veritate. pagina 161. 2. B
Ecclesia, quæ est congregatio fidelium, numquam deficit, & si non remaneret, nisi vnus fidelis, in eo remaneret Ecclesia. 36. 2. H
Ecclesia mortuo Papa non amittit iurisdictionem, sed ad tempus actualem iurisdictionis administrationem. 37. 2. B
Ecclesia etiam tempore Antichristi non deficiet vniuersaliter. 129. 2. C
de Ecclesia esse tripliciter intelligitur. 137. 1. A
Ecclesia vtitur omnibus, etiam infidelibus ad profectus suos. Ibidem
Ecclesia est vna vnitate fidei, & charitatis. pagina 150. 1. F
Ecclesia, quæ est corpus Christi mysticum, habet duplicem vnitatem, scilicet membrorum ad caput, et membrorum ad inuicem. 150. 1. F
Ecclesia, quomodo tunica inconsutilis. 150. 1. H
Ecclesia cur in dignitatibus Ecclesiasticis nominãdis imitata sit magis ritum gentilium, quàm Iudæorum. 217. 1. C
Ecclesia multos abusus tolerat, quia non fuerunt deducti in iudicium, & ob difficultatem correptionis. pagina 361. 2. B
Ecclesia regitur authoritate scripturæ. Traditionibus generalibus, & particularibus. Ad primas duas omnes vbique tenentur. 362. 1. F
Ecclesia recipit & tradit ea, quæ sunt fidei. pagina 490. 2. G
Ecclesia Romana est prima Sedes omnium Ecclesiarum. 503. 2. C
Ecclesia, in corrigendis peccatis Dei iudicium imitãdo, quinque modis vtitur. 140. 2. F
Ecclesiæ quanta fecerit Deus, quæ non fecit propter Angelos. 8. 2. E
Ecclesiæ nomine non intelliguntur principaliter muri & bona temporalia, sed magis animæ fidelium. pagina 32. 2. G
Ecclesia vnitate priuatus recipit in Sacramento Spiritum sanctum, non quo fiat Deo gratus, sed quo suscipiat characterem, vel illius perfectionem. pagina 152. 1. F
Ecclesię militantis iudicium falli, & fallere potest, non autem Diuinum. 163. 1. A
Ecclesię suffragia prodesse possunt fidelibus per modum meriti, & per modum satisfactionis pœnę. pagina 194. 2. G
Ecclesiæ administratio consistit in ordinibus diuersorũ Prælatorum, in administratione Sacramentorum. In diuersis præceptis subditorum. Et in omnibus potest Papa dispensare, prout exigit Ecclesię vtilitas. 305. 2. A
Ecclesiæ pulchritudo in quo consistat. 324. 1. G
Ecclesiæ maximè necessarij sunt tres actus, studium Diuinorum. Exhortatio populorum, & doctrina magistrorum. 326. 1. H
Ecclesiam errare non posse quomodo exponitur. pagina 126. 2. F
Ecclesiasticę personę non recipiunt immediatam temporalium administrationem, quam ipsę personaliter sint executurę, sed quantum ad ministeriale commissionem. 238. 2. G
Ecclesiasticę res non sunt distribuendæ, nisi in vsus ad quos ordinatę fuerunt. 406. 1. F
Ecclesiasticarum rerum dominium residet in Papa. pagina 509. 2. C
Electio Dei non infert violentiam his, quæ futura sunt. pagina 18. 2. G
Electio fiebat per sortes ante Pentecostem, sed post Pentecostem per hominum electionem. Ibidem. H
Electio Papæ examinanda est, vt canonicè celebretur, non autem vt facta discutiatur tamquam approbanda, vel reprobanda, quia non habet superiorem in terra. 24. 1. G
Electio Papę vitiari potest ex parte eligẽtium, ex parte electi, & ex parte electionis. 23. 1. B
Electio solius Papæ est ipsius confirmatio. 24. 2. E & 224. 1. H
Electio Papę cito, & solemniter populo annuncianda est propter illorum gaudium. 26. 2. F
Electio Papę olim concessa Romanis. 27. 1. C
Electio Papæ nunc pertinet ad solos Cardinales, tum quia repræsentant personas Apostolorum Christo assistentium, tum etiam quia citius adhibetur remedium, quando negocium ad paucos reducitur. pagina Ibidem. D
Electio Papæ facienda est (si potest) in loco vbi Papa obijt, & communitas illius terræ debet facere obseruare quæ statuta sunt circa Papæ electionem. pagina 29 1. D
Electo sufficit, vt scientia, & vita sit idoneus, vnde & eligenti satis est eligere talem. 31. 1. A
Electio in Pastorem bona est, quando eligitur bonus in vita, & in scientia suffragante alia bonitate, quæ requiritur ad Prælaturam. 31. 2. D
Electione ordinaria soli Clerici vocantur ad munera, quæ sunt Clericorum; Dispensatoria autem electione, etiam Laici vocantur ad aliqua munia Ecclesiastica. 385. 2. C
Electione hominum semper creatus fuit Papa post D. Petrum ad vitandum hominum fallibile iudicium, ad euitandum posteriorum exemplum, & ad habendum populi testimonium. 19. 2. A
Electione, potius quàm successione Papam fieri conueniens est. 20. 2. G
Electiones Pontificum olim præsentabantur, sicut ex nunc denunciãtur eorum creatio, & coronatio principibus Laicis, ad euitanda schismata, & vt nullus hæreticorum, vel schismaticorum audeat contradicere. 26. 1. H
Electionem Papæ præcedere debet tractatus, & in primis inuocatio Spiritus sancti, vt ab eligentibus remoueat corruptionem, fictionem, & malam conspirationem. 38. 2. F
Electionem Papæ præcedere debet tractatus de modo eligendi,

eligendi, & comparando personam ad personam, zelum ad zelum, & numerum ad numerum. pagina Ibidem
Electionis Papæ taxata fuit certa forma, videlicet, vt conueniant ad illius electionem saltem duæ partes Cardinalium. Quod congruum est propter impetrandum Diuinum auxilium. Propter remouendũ periculum. Et propter dictæ electionis singulare Priuilegium. 22. 1. F
Electores Papæ possunt esse inter se discordes sine ipsorum peccato. 21. 1. C
Electioni omnium potestatum cooperatur Deus, sed singulari modo in electione Summi Pontificis. pagina 8. 2. G
Electioni cæterorum Prælatorum præter Papam sufficit maioris, & sanioris partis consensus: quia, si quod dubium contingat potest Superioris iudicio definiri, quod non est in electione Summi Pont. pagina 22. 2. E
Electionis de se factæ ad munus Ecclesiasticum per secularem potestatem consentientis pœna. pagina 507. 2. D
Electus de proprio Collegio satis est, q̃ sit idoneus, sed qui est extra Collegium debet esse cæteris melior, & optimus. 30. 2. H
Electus confirmatus nondum tamen consecratus potest Indulgentias dare. 181. 1. B
Eleemosyna pro Missa accipitur, non in pretium Missæ, sed in stipendium vitæ celebrantis. pagina 112. 2. G
Eleemosyna non potest fieri de re simoniacè accepta per dantem, vel accipientem: sed bene per Superiorem. 331. 2. C
Eleemosynam quando tenetur restituere Religiosus, cui est sufficienter prouisum. 377. 2. D
Eleemosynam recipiens sub prætextu paupertatis, tenetur de cupiditate pœnitere, non tamen tenetur ipsam restituere, sed pauperibus elargiri. 378. 2. E
Eleemosynarum largiendarum quinque causæ præcipuè sunt in Religiosis mendicantibus. 515. 1. C
Eligere bonum dimisso meliori si sine debita causa fiat, & in casu quo eadem facilitate possit eligi melior, in foro conscientiæ nõ erit sine personarum acceptione. 253. 2. B
Eligere sibi potuit D. Petrus successorem, quia nondum statutum quid erat in contrarium. 19. 2. D
Eligere sufficit idoneum, intelligas quãdo non fit comparatio inter doctiorem & minus doctum, & meliorem, & bonum. 30. 1. H
Eligere nobilem, & potentem, solum quia nobilis, non est conditio debita, esset autem, si id fieret ad Ecclesiæ vtilitatem. 255. 1. B
Eligendus semper est optimus de consilio, de præcepto autem satis est eligere bonum. 31. 2. A
Eligendus est semper, cæteris paribus, melior bonitate intrinseca. 255. 1. B
Eligendum minus malum de duobus, quando vtrũque est præsens, & in actu eligendi, non autem si alterum futurum. 471. 1. D
Eligens potest conformare se aliorum voluntati, quando maior par eligentium iam dederint vocem suam minus idoneo. 30. 1. G
Eligens, in casu, in quo tot essent, qui eligerent magis sufficientem, quot minus doctum, si suo suffragio augendus esset numerus alterius partis, tenetur suffragium suum ferre doctiori. 30. 1. H
Eligens in Prælatum diuitem aliquem: quia diues, omisso paupere magis digno: quia pauper est, acceptor est personarum. Ibidem 2. F
Eligentes Papam securius faciunt præmissis quæ oportet, celeriter electionem facere, quàm illam protrahere, quia citius periculo Ecclesiæ occurritur, & præsumptio humana confidentia vitatur. 39. 1. C
Eligentes Papam non recto fine multum peccant, & quandoque frustrantur suo fine. 8. 1. H
Eligi aliquos in Pastores contingit, vel ad vitæ æternæ hæreditatem, vel ad Ecclesiæ, & humani generis vtilitatem. 18. 2. F
Eligi semper sanctiorem in Prælatum, an velit Deus incertum est, nam minus sanctus potest esse melior in Prælatione. 31. 2. C
Eligit Deus, quem eligit charitas Ecclesiæ, & communis consensus eligentium. 39. 1. B
Eloquentia quædam magis iuuenilem, & quædam magis senilem decet ætatem. 533. 1. D
Episcopi eliguntur, & confirmantur authoritate Papæ. 2. 2. H
Episcopi dicuntur fratres Papæ ob naturæ conformitatem, ob meriti æqualitatem, & ob ordinis dignitatem; non autem iurisdictionis paritate. pagina 7. 1. C
Episcopi possunt esse maiores Papa nondum ordinato potestate ordinis, at Papa etiam Diaconus, est omnium supremus quoad potestatem iurisdictionis. pagina Ibidem 2. A
Episcopi repræsentant personas Apostolorum, non vt Christo assistebant, sed potius, vt diffusi in orbem terrarum singuli aliquam partem mundi in sortem prædicationis acceperunt. 27. 2. D
Episcopi omnes dicuntur Summi Sacerdotes quoad potestatis ordinis impressionem, quia omnes habent illam in supremo gradu. Quoad verò illius executionem solus Papa dicitur Summus Sacerdos, quia solus potest eam vniuersaliter executioni mandare. pagina 42. 1. H
Episcopi, & non alij inferiores ministri, dicuntur sponsi suarum Ecclesiarum. 117. 2. B
Episcopi maiorem potestatem habent prædicandi quã Religiosi, quia illi potestate ordinaria id faciunt, hi autem delegata. 341. 1. C
Episcopi propriè sunt in perfectionis statu, non autem Presbyteri, seu Diaconi. 458. 2. F
Episcopi non possident quasi proprias Ecclesiarum diuitias, sed tamquam communes dispensant. pagina 485. 2. D
Episcopus Nouariensis x x v j. in ordine Gratiosus nuncupatus, fuit de Authoris familia, vt legitur in principio vitæ.
Episcopos fratres esse Papæ, quot modis intelligi potest. 7. 1. C

Episcopi præferuntur expositoribus sacræ Scripturæ si non ratione scientiæ, ratione potestatis. pagina 489. 2. B
Episcopi perfectiori modo repræsentant statum Apostolorum, quàm Religiosi. 506. 2. H
Episcopi sunt successores Apostolorum in quatuor à Christo illis collatis, in quibus patet ipsorum supra Monachos status perfectio. Ibidem. F
Episcopi, de quibus bonis, & quomodo disponere possint. 509. 1. D
Episcopi habent iurisdictionem deriuatam, & taxatã à Papa. 160. 2. G
Episcopi, cum habeant authoritatem deriuatam, non possunt Indulgentias dare potestate propria. pagina 178. 2. E
Episcopi dicuntur ordinarij, iuris taxatione, non particulari concessione. Ibidem. 2. G
Episcopi proprie Pastores sunt; Presbyteri vero Episcoporum coadiutores. 440. 2. H
Episcopis Monachis, iuxta aliquos, non licet comedere carnem. 477. 2. D
Episcopis quomodo conueniat rerum temporalium cura. 508. 2. E
Episcopis non licet testamentum condere de bonis Ecclesiæ, nisi de licentia Papæ. 509. 2. C
Episcopis non interdicitur procuratio viduarum, & similia, nisi quòd immediatè hæc per se exercere non debent, sed alijs committere, vt ipsi orationi, & prædicationi vacare possint. 523. 2. A
Episcopis licet habere proprium, nisi paupertatem vouerint. 453. 1. C
Episcopo remanet cura totius plebis, etiam postea quam illam Presbytero, & Parocho commisit. pagina 121. 1. 2. B
Episcoporum perfectioni magis conuenit vita contemplatiua, quam actiua. 479. 2. A
Episcoporum confirmatio, depositio, & translatio pertinet ad Papam. 46. 1. E
Episcopus non potest dare Indulgentias subdito non suo, potest tamen illum ligare, & quando, & cur. pagina. 179. 1. D
Episcopus dispensare potest super omnes casus sibi nõ interdictos. 278. 2. E
Episcopus dispensat cum homicidis in homicidio simplici. Ibidem
Episcopus subest Archiepiscopo ex ordinatione Ecclesiæ. 343. 2. A
Episcopus tenetur ex voto prouidere suis subditis circa quatuor. 368. 2. H
Episcopus in sex casibus potest petere cessionem, in quibus renunciatio est admittenda. 369. 1. A
Episcopus non potest transferre se ad Religionem, nisi Papa cum illo dispenset. Ibidem. B
Episcopus tenetur de sua portione bonorum Ecclesiæ dare pauperibus, sicut quilibet alius Christianus. pagina 510. 2. E
Episcopus quàm cautus esse debeat in distribuendis portionibus tribus de bonis Ecclesiæ vltra suam. pagina Ibidem
Episcopus non potest exercere aduocati officium, nec in proprijs causis. 523. 2. A
Episcopale officium an possit committi Sacerdoti simplici. 384. 2. H
Episcopalis status includit quatuor, quibus Religiosorum status caret. 507. 2. B
Episcopatus nomen includit aliqua bona appetenda, & aliqua respuenda, neutra tamen procuranda. pagina 257. 2. C
Episcopatus quoad impressionem characteris non est distinctus à Sacerdotio, sed quantum ad characteris perfectionem. 384. 2. H
Episcopatus non est ordo destinatus à Presbyteratu quoad corpus Christi verum, sed quoad corpus Christi mysticum. 385. 1. A
Episcopatus Christi est caput totius Ecclesiasticæ Hierarchiæ. 439. 1. C
Error esset in fide credere aliquem posse appellare à Papa ad alium hominem, vel ad Deum ipsum. pagina 63. 2. B
Euangelij prædicatio an completa per totum orbem, D. Augnst. Ioan. Chrysost. & Origenis opiniones. pagina 235. 2. C
Euangelistæ non enarrarunt expressionem aliquorum Sacramentorum, quia non sunt de necessitate salutis. 302. 2. E
Eucharistia Sacramentum est perfectius cæteris in continentia, non autem in receptionis potentia. pagina 307. 1. E
Eucharistia neganda illi, quem Sacerdos scit habere impedimentum pertinens ad forum iudiciale, non autem si pertinet ad forum conscientiæ. pagina 348. 1. F
Exaudit semper pius pater Deus, vel liberando, vel patientiam tribuendo, vel in melius id, quod petitur, commutando. 59. 2. B
Examinatio electionis, sicut & accusatio simpliciter est de iure Diuino, & naturali; at secundum aliquas conditiones est de iure positiuo. 233. 2. A
Excommunicati iniustè, si in fide & pietate perseuerant, à pio Patre Deo, qui in occulto videt coronãtur. 59. 2. A
Excommunicati per Papam non omnes damnantur. pagina 162. 2. H
Excommunicati traduntur Satanæ secundum præsentem iustitiam per subtractionem suffragiorum, & priuationem Sacramentorum. 163. 1. C
Excommunicati sunt, qui deferunt ad Saracenos non solum arma, sed etiam qui pecuniam. pagina 166. 1. E
Excommunicatis nõ interdicitur verbum Dei audire. pagina 487. 2. A
Excommunicati à iure, vel à Iudice non sunt absoluendi à Papa, nisi constiterit de emendatione à culpa commissa. 163. 2. B
Excommunicatio Principis, seu communitatis nõ omittitur solum ob scandalum, sed ob periculum schismatis, vel contemptus ipsius excommunicationis. pagina 64. 2. H
Excommunicatio aliud est ab eradicatione. pagina 81. 1. A

Excommunicatio est actus potestatis iurisdictionis, non autem ordinis. 160. 2. H
Excommunicatio minor incurritur per quodlibet peccatum mortale. 161. 1. D
Excommunicatio minor est priuatio Sacramentorum. pagina Ibidem
Excommunicatio minor incurritur in multis casibus. pagina Ibidem
Excommunicatio maior non nisi pro peccato mortali ferenda est, nec pro omni mortali. Ibidem
Excommunicatio maior quibus casibus incurratur. pagina Ibidem. 2. A
Excommunicatio Papalis in vno tantum casu non est tenenda nec timenda. 166. 1. G
Excommunicatio est grauior pœna quàm interdictū, & suspensio. 165. 2. A
Excommunicatio est pœna, quam infligit Ecclesia, nō ad interitum, sed ad correctionis remedium. pagina 487. 1. A
Excommunicare non possunt Diaconi, nisi propter sibi commissam iurisdictionem. 441. 2. D
Excommunicatione per se non tollitur charitas, sed tolluntur illa media quibus homo in charitate conseruatur, & augmentatur, & ad eandem recuperandam disponitur. 161. 2. B
Excommunicationis sententia in septem casibus non est timenda, nec tenenda. 162. 1. F
Excommunicatur quomodo quis iniustè per pœnam, non per culpam excommunicati. Ibidem H
Excommunicatus cogitur dare pecuniam dum absoluitur, non in pretium absolutionis, sed in pœnam absoluti. 112. 2. G
Excommunicatus iniustè non ligatur in cœlo. pagina 163. 1. A
Excommunicatus minori excōmunicatione potest excommunicari etiam maiori, & non vna tantum, sed pluribus, pluries, & à pluribus. 166. 2. H
Excommunicatus, cum sit eiectus extra Ecclesiam non posset amplius excommunicari, si non remaneret aliquid indelebile per quod annumeratur cū populo Christiano. 167. 1. A
Executores esse testamentorum non derogat perfectioni Religiosorum. 521. 1. A
Exemptio quid sit. 321. 1. F
Exemptos posse Papam facere probatur. 321. 2. D
Eximere non potest Papa quēquàm à sua iurisdictione spirituali. 322. 2. G
Exodi verba ex cap. 19. accommodantur ad tres Ecclesię proprietates. 69. 1. D
Extraneo exhibetur maior reuerentia magis ex timore seruili, sed familiaritate coniuncto exhibetur maiori ex filiali dilectione. 34. 2. F

F

FALLI aliquem contingit quatuor modis. pagina 290. 2. G
Falsum testimonium semper est mortale, quando profertur in his, quę sunt fidei, vel contra iustitiā proximi, vel suiipsius. Ibidem E
Falsum, erroneūm, Hęreticum quid sit. pagina 165. 1. H
Fama bona proficua est ad bonorum operum executionem, Ad peccatorum euitationem, & ad aliorū venerationem. 101. 1. C
Famam alicuius non facit sola turba, sed etiam, & maximè testimonium maiorum. Ibidem. 2. B
Familiaritas parit contemptum inter stultos: non inter sapientes. 34. 2. F
Fatua virgo dicitur, propter intentionis vanitatem. pagina 470. 1. E
Fœmina nulla, nec vetula, nec affinitate coniuncta peculiariter à Clericis assumenda est ad domesticum obsequium. 433. 2. D
Fœminæ: quam conuenienter admittantur in Ecclesijs, vbi degunt etiam clerici, nō autem in domos earum priuatas. 434. 2. F
Festis diebus bellum in litibus fieri ordinariè non licet, in brutis capiendis, & in hostibus expugnandis necessitate imminente licebit. pagina 272. 1. F
Fidei, & bonis moribus non aduersantia possunt auditores sequi secundum opiniones Doctorum. Quæ autem supradictis aduersantur, si quis credat non excusatur, nec propter ignorantiam, nec propter simplicitatem. 169. 2. C
Fidei in causa, & in periculo vniuersæ Reipub. Congregatio fidelium habet locum Prælati, & Ecclesię, ad quam referendi sunt incorrigibiles. pagina 66. 2. F
Fidei negocia potest Papa committere, minora quidē aliquibus Doctoribus, & Magistris, maiora verò Concilio generali. 383. 2. C
Fidei veritas non solum est credenda, sed etiam est confitenda pro loco, & tempore. videlicet, quādo aliquid subtraheretur honori nominis Christi, & vbi infideles insultarent contra Christi nomen. pagina 51. 1. A
Fidelem ab infideli iudicari cur D. Paulus prohibuit. pagina 135. 2. D
Fidelem cum infideli contrahere matrimoniū quare probibeatur. non autem, ne fidelis factus permanere possit cum coniuge adhuc in infidelitate permanente. 136. 1. E
Fides necessaria homini, vt in vita spirituali Deo coniungatur. Vt in vita morali in agendis dirigatur. Et vt in vita intellectuali perficiatur. 82. 2. F
Fideliter loquitur, qui falsa dicit, sic credens, vt loquitur, econtra infideliter, qui vera dicit, credens falsa dicere. 98. 1. G
Fieri possunt multa, licet facta non fuerint. pagina 303. 1. C
Filÿ futuri Principes quomodo educandi. pagina 210. 1. E
Filij debent rependere parentibus reuerentiam, obedientiam, & sustentationem. 275. 2. D
Finis vnus diuersis vijs attingi potest. pagina 410. 2. F
Fornicationem simplicem esse peccatum mortale probatur. 284. 2. H

Fratribus minoribus interdicta est executio testamentorum, non quia mendicationi, vel perfectioni, sed quia interpretationi regulę eorum per Papam repugnat. 521. 2. B
Furtum reliquiarum sanctarum etiam ex deuotione, improbatur. 111. 2. D
Furtum, quia habet secundum se circunstantiam malam, numquàm recipit dispensationem, sicut homicidium. 278. 1. E
Furtum opponitur tribus fructibus lucis gratia. Ideo mortale, & indispensabile humana authoritate. pagina 286. 2. H
Furti materia in casu necessitatis de propria fit communis, numquam autem materia fornicationis. pagina 287. 2. D
Furari pro conseruanda vita proximi quando liceat, opiniones Authoris & aliorum. 288. 2. E
Furtum aliquando potest bene fieri, numquã autẽ mentiri. Ibidem. H
Furtum paruarum rerum non cum animo inferendi magnum nocumentum proximo, non est propriè furtum. 289. 2. D
Furto pro quolibet non infertur pœna mortis, nisi aggrauetur ex aliqua circunstantia. Ibidem

G

GENERARE posse in Diuinis dicit proprietatem non potestatem. 88. 1. H
Generare non posse in filio est conditio, non imperfectio, non indignitas, sed proprietas. Ibidem
Generationis filij articulus quinque de illa complectitur. 89. 1. B
Gladius secularis est Ecclesiæ, quia ad illius iussum educendus. 3. 2. B
Gladius duplex in Ecclesia, spiritualis scilicet & corporalis, hoc vtuntur Principes seculares ad separandam animam à corpore naturali, illo pastores Ecclesiæ ad separandam animam à corpore mystico. 164. 2. E
Gladio vtroque vti possunt ministri Ecclesiæ contra delicta præterita: quia facta, & contra futura: ne fiant. Ibidem
Gratia non destruit naturam, sed operatur supra illã. pagina 1 8. 1. F
Gratias esse ampliandas quomodo intelligatur. pagina 179. 1. C
Gratuitum dicitur aliquid, vel ex parte operis, vel ex parte operantis. 450. 1. F
Græci patres circa processionem Spiritus sancti etiam à filio, idem reuera sentiunt, quod fides catholica tenet, discrimen est in modo loquendi. 153. 2. C
Gręci, quare vtantur forma illa sua in baptizando in tertia persona. 154. 2. G
Græcos Ecclesia reputat schismaticos, & hęreticos nominat verò tantum schismaticos, quia à schismate illorum peccatum inchoatum est. 153. 2. B
Græcos ad fidei obedientiam venientes Ecclesia non rebaptizat. 154. 2. F
Gręcorum baptismus validus est, licet peccent ritum, & formam Ecclesię non seruando. Ibidem E
Gregorius Papa V. tempore Othonis Imperatoris septem electores Imperij instituit in Alemania, & cur. 206. 2. D

H

HÆRESIM tria constituunt, Rei credibilis difformitas, Dogmatis nouitas, & defendendi pertinacitas. 156. 2. E
Hęresis vnde dicatur. 78. 1. F
Hęresis nomine quid intelligat D. Paulus 1. Corin. 2. pagina Ibidem H
Hęresis ipso facto incurritur si fit contra determinationem Papę. Ibidem 2. E
Hæresis crimen à Iudice spirituali & Ecclesiastico cognoscendum est. 80. 1. E
Hæresis, & Idolatria crimina non legitur fuisse punita vnquam sine expreßo mandato Ecclesiæ. pagina 81. 2. B
Hæresis totam vitam spiritualem surripit. 172. 1. E
Hæretici quomodo dicantur malefici: Dæmonum consultores, item simoniaci, & auari. 78. 1. H
Hæretici condemnantur ab Ecclesia condemnatione mortis spiritualis, quæ est excommunicatio, & etiã mortis corporalis, sed hanc non infligit immediatè per seipsam, sicut illam. 80. 2. G
Hæretici, cur morte corporali non puniuntur sine mandato Ecclesię. Ibidem. H
Hæretici, quando dicendi sunt illi qui baptizant imagines, & violant Sacramenta. 170. 2. F
Hæretici puniuntur ab Ecclesia quatuor modis, videlicet, Excommunicatione, Depositione, Temporalium amißione, & militari persecutione. 172. 2. G
Hæretici quomodo prosint Ecclesię. 174. 1. E
Hæretici tolerandi quando sine fidelium exterminio exterminari non possunt. 173. 2. D
Hæretici pro Christo morientes, non sunt Martyres. pagina 461. 2. D
Hęreticorum bona, si Clerici illi sint, vel laici, sub iurisdictione temporali Ecclesiastica, fisco Ecclesiæ sunt applicanda. Aliorum verò laicorum eorum Principibus secularibus. 172. 2. H
Hæretici dum puniũtur, tria consideranda. Peccati grauitas. Ecclesię corrigentis charitas, & fidelium vtilitas. 173. 2. B
Hæreticis pœnitentibus numquam negantur Sacramẽta, restitutio verò bonorum, & corporalis vitę conseruatio non semper eis conceditur. 174. 2. E
Hęreticus licet ex genere peccati grauius peccet, ex circunstantia tamen aliqua illius peccatum leuius esse poterit aliquo peccato alicuius catholici: & econtra de peccato catholici. 50. 1. H
Hæreticus quilibet intelligitur admonitus, & à Iudice, & à iure. 55. 1. C
Hæreticus quis. 78. 1. F
Hæreticus relapsus cur tradatur interficiendus. pagina 153. 1. A
Hæreticum, & sectarium esse contingit quinque modis, videlicet. Contra Articulorum, & Conciliorũ San-

Sanctorum Patrum determinationem. Contra sacrę Scriptura approbatam expositionem. Contra ritus Ecclesia obseruationem. Contra Sacramentorum Ecclesia deuotionem, & contra recta fidei protestationem. 78. 1. G
Hareticos inquirere est Episcoporum, & Inquisitorū, communiter, & diuisim. 80. 1. E
Hareticos attendendos, & cauendos admonuit Christus. Ibidem. F
Homo reducitur quandoque in Deum per Angelos in his, quę se tenent ex parte intellectus, sed ex parte affectus ministerialiter per Papam, & alios Ecclesię ministros. 113. 2. D
Homo quomodo intelligatur relictus in manu consilij sui. 455. 2. D
Homo diligendus propter se participatiuè, non terminatiuè. 466. 1. E
Hominum malorum tres modi, Doctrina, Conuersatione, & intentione. 102. 1. F
Homogeneis in partibus est eadem ratio totius & partis quoad pradicationem, nō quoad actionem, vel passionem. 229. 2. B
Homines omnes etiam Pagani sunt oues Christi iure creationis, & sufficienter iure redemptionis, non autem fidei adhęsione. 136. 2. H
Hominum ministerio multa fecit Deus, quę posset ex seipso facere. Potest enim per seipsum immediatè quicquid potest mediantibus creaturis. 18. 1. E
Homicida reputatur consentiens in homicidium factū ipso ignorante. 164. 2. G
Homicidæ propter diuersas causas ad Sedem Apostolicam pro dispensatione mittuntur. 278. 2. F
Homicidium committitur, vel nocendi cupiditate, vel iustitiæ aquitate, vel ineuitabili necessitate. Primū omnino prohibetur. Secundum pracipitur. Tertium permittitur. 279. 1. B
Honor exhibetur Deo dupliciter, videlicet ratione cōmunis potestatis: qua analogia quadam conuenit cum creaturis. Et ratione singularis maiestatis. Qui ratione prima exhibetur, potest etiam sine peccato exhiberi creaturis, non autem qui ratione altera, hic latria dicitur, ille dulia. 72. 1. H
Honor qui exhibetur sanctis exhibendus est etiam Papa. 74. 1. F
Honor qui debetur Diuinitati Christi, debetur etiam illius humanitati, sed non per se, & primo, & gratia sui, sed per accidens, & vt coniuncta diuinitati, vt de carbone ignito, & veste. 73. 2. C
Honor exhibetur alicui, vel ratione meriti, vel ratione officij. 76. 2. F
Honor non ex spiritualibus, sed ex mundanis bonis interdicitur Religiosis. 518. 1. F
Honorandi sunt contrahentes honorem ex radice: si sint radicis imitatores, non autem, si sunt illius extirpatores, sicut Iudęi suorum Patrum. 145. 1. C
Horas canonicas, beneficiatus sine rationabili excusatione amittens recitare, mortaliter peccat. pagina 361. 1. C
Horas recitare, habetur ex generali traditione. At sub hac vel illa forma, est ex traditione speciali: qua seruanda est ab illis: qui in illa Ecclesia militant. 362. 1. G
Horas canonicas recitare tenentur in sacris constituti, licet non habeant beneficium temporale. habent enim beneficium spirituale, & ex consequenti ius etiam ad temporale. 363. 2. C
Horas canonicas omittenti vult Author imponi, vt illas easdem sequentibus diebus recitet: vt peccato satisfaciat. 366. 1. E
Horæ canonicæ dicuntur: quia regulariter certis horis sunt dicendæ. 364. 1. G
Horæ canonicæ propter honestas occupationes possunt persolui in tribus vicibus. Ibidem 2. F
Hostia Sacerdotis noui testamēti dicitur cœlestis quatuor modis. 515. 1. B
Humilitas maximè facit ad statum perfectionis fundatiuè, & conseruatiuè propter quatuor. pagina. 467. 2. A
Humilitas numquam conuenit Deo, at homini semper. 468. 1. E
Humiliatur meritò homo homini etiam peccatori. pagina 468. 1. F

I

IACOBVS Episcopus Hierosolimitanus protulit sententiam in Concilio Apostolorum authoritate D. Petri. 121. 2. B
Idolatria est, bonum creatum adorare, quasi Deum. pagina 260. 2. H
Idolatrarum triplex genus iuxta triplicia bonorum creatorum genera. Ibidem
Ieiunare cur non faciebat Christus Discipulos suos. pagina 394. 1. H
Ieiunio imploratur diuinum auxilium, sed magis oratione. 411. 2. A
Imago artificialis est terminus à quo adorationis, non autem terminus ad quem. 75. 2. C
Imaginū adoratio prohibetur, vt imago est res quadam, non autem vt est signum rei adorabilis. pagina 263. 1. B
Imperator, nec alius Princeps secularis habet nunc aliquam iurisdictionem in electione Papa, sed in eligentium inclusione, vt scilicet faciant obseruare: quæ statuta sunt circa Summi Pont. electionē. pagina 25. 1. C
Imperator quomodo dicatur praesse omnibus prouincijs. 137. 2. B
Imperator recipit gladium à Deo, quia à Papa, qui est Vicarius Dei. 206. 1. D
Imperator, cur dicatur Rex Romanorum. 222. 1. H
Imperator electus confirmandus est, & id ad Papam attinet. 224. 2. F
Imperator vngendus est, & consecrandus. 225. 2. A
Imperator, qui assumitur in defensorem Ecclesia, in tribus debet illi seruare fidelitatem, quę continentur in iuramento, quod Imperator tenetur prastare Papę. 227. 1. A
Imperator non habet administrationem, nisi prius per Papam confirmatus fuerit. 228. 1. E

Imperator electus, & confirmatus debet ad solennitatem, & euidentiam, etiam vngi, consecrari, & coronari. Ibidem 2. F
Imperator electus ante confirmationem administrationem accipit in Regno Alemaniæ. 229. 2. A
Imperator administrat Regnum Alemaniæ magis, vt Rex, quàm vt Imperator. Ibidem D
Imperator subest Papæ subiectione filiali in spirituali subiectione, & subiectione ministeriali in temporalium administratione, vnde potest in eum vtroque gladio animaduertere. 231. 2. D
Imperator, vel Reges sunt conseruatores iuris ministerialiter. Papa solus principaliter, & authoritatiuè. 387. 2. C
Imperatores Christiani pro æterna vita Pontificibus indigent, & Pontifices pro cursu temporalium tantùmodo Imperialibus legibus vti debēt. 33. 2. B
Imperatorem posset Papa per seipsum eligere, rationabili causa sic exigente: sicut alij authoritate Papæ illum eligunt. 206. 1. C
Imperatorem ex hæreditate succedere melius esse, quàm per electionem creari, tribus rationibus probatur. pagina 210. 2. E
Imperatorem eligit Ecclesia, ne Papa se implicet negocijs secularibus. 228. 1. F
Imperatorem posse deponi à Papa probatur ratione, & exemplis. 230. 1. H. & 2. F
Imperatoribus benemeritis de Ecclesia olim data fuit potestas eligendi Papam, quę tamen postea fuit rationabiliter subtracta. 25. 2. A
Imperatori aliquid præcipienti contra pręceptum Papæ, & libertatem Ecclesiæ non est obediendum. pagina 432. 1. G
Imperatori non sunt subiecti omnes Pagani. 137. 1. A
Imperatoris eligendi ius concessum est illis, qui illud habent, non in fauorem illorum, sed Ecclesię. pagina 206. 1. D
Imperatoribus, & Regibus concessit olim Papa aliquod ius in electione Summi Pontificis, & Ecclesiæ administratione ob pullulationem hęreticorum, quod postea sibi reasumpsit. 214. 1. F
Imperatoris eligendi varia olim ratio. 222. 2. G
Imperatoris electionem, necnon, & personam electam examinare spectat ad Papam. 234. 1. E & 2. G
Imperatori quare necessaria confirmatio per Papam, & non alijs regibus omnibus. 228. 1. G
Imperator dum coronatur, sex per ordinem seruāda: quę Cant. 4. habentur in verbis egredimini filiæ Sion &c. 226. 1. G
Imperium hęreditarium esse, posset Papa statuere, & Imperij electores posset Papa creare alios quā Germanos. 208. 1. C
Imperium temporale à spirituali deriuatur, & illud est luminare minus, hoc autem minus in Ecclesia. pagina 213. 2. D
Imperium: qua authoritate à Romanis ad Gręcos, & à Gręcis ad Germanos translatum fuerit, & cur. pagina 221. 2. A. & 222. 1. F
Imperium Romanum an duraturum vsque ad finem seculi. 235. 2. B
Imperium Romanum durabit vsque ad finem seculi, quantum ad iurisdictionem, sed non quantum ad actualem administrationem, & integrationem. pagina 236. 1. F
Imperium Romanum erit diuisum in fine seculi. pagina 237. 1. A
Implicatio in ministerio Ecclesię secularis, non est implicatio negociorum secularium. 270. 1. E
Impossibilitas perpetua absoluit à pręcepti obligatione, & impletione, temporalis verò quam diu durat impossibilitas. 273. 2. B
Imputatur homini, non quod ex se non possit vincere carnalem concupiscentiam, sed quia non inuocat liberatorem. 298. 2. F
Incarnationis misterium nunciatum fuit homini per Angelum, quantū ad substantiam facti, sed quātum ad multas circumstantias circa illud, Angeli edocti fuerunt per Apostolorum prędicationem. pagina 115. 2. D
Indulgentia non datur per modum promulgationis sententię, sed per modum debitę solutionis, & communicationis. 176. 2. F
Indulgentia non potest fieri de thesauro alicuius congregationis solius, cū non superabundet. 180. 1. E
Indulgentia meritò datur prędicantibus fidem catholicam, vbi ea periclitatur. 182. 2. H
Indulgentia vt valeat, necessaria sunt in dante authoritas, & iusta causa. In recepturo fides cum charitate, & adimpletio causę. 188. 2. H
Indulgentia quomodo remittat tertiam, vel quartam partem peccatorum. 346. 2. F
Indulgentiam vniuersalem solus Papa concedere potest. 175. 2. D
Indulgentiam potest concedere Papa existens in peccato mortali, quia est actus iurisdictionis. 177. 1. C
Indulgentiam dare nō possunt Episcopi in aliena diœcesi, nisi in ea celebrando, & de licentia ordinarij illius loci. 179. 1. B
Indulgentiam dare non possunt viri sancti in Ecclesia, si non habent iurisdictionem. 181. 2. C
Indulgentiam non prodesse existentibus in peccato mortali probatur quatuor rationibus. 187. 1. B
Indulgentiam, vt quis pro alio acquirat, duo requiruntur. 189. 2. B
Indulgentiam danti tria inesse debent. 195. 2. B
Indulgentiam, quod quis non consequatur, tria impedire possunt. Ibidem
Indulgentiam acquirens quis in minori charitate, & tunc decedens, ita cito euolat in cælum, sicut eādem accipiens, & decedens in maiori charitate. pagina Ibidem
Indulgentiarum thesauro stipendiari possunt solum milites Christi, id est soli baptizati. 197. 1. B
Indulgentiarum faciendarum sufficientiam non esse merita membrorum sine meritis capitis; quod est Christus. 184. 2. H
Indulgentiarum quantitatem Papa taxat Episcopis. pagina 178. 2. E
Indulgentias concedere propria authoritate potest solus Papa. Ibidem

Indulgentias concedendo Papa non tollit ordinem Diuinæ iustitiæ. 196. 2. F
Indulgentię valent ad remissionem peccatorum. pagina 180. 1. H
Indulgentiæ conuenienter dantur pro actibus exterioribus, quod declaratur ex parte ipsius Indulgẽtiæ, ex parte pœnæ per illam tolerandæ,& thesauri, de quo fit ipsa Indulgentia. 187. 2. E
Indulgentiæ, cur potius dentur pro corporalibus, quã pro spiritualibus bonis. Ibidem
Indulgentiæ possunt dari pro pure spiritualibus bonis, si adsit necessitas, vel vtilitas Reip. 183. 2. A
Indulgentiæ pro bonis corporalibus dantur non finaliter, sed instrumentaliter. Ibidem
Indulgentię dantur principaliter pro spiritualibus bonis, & pro corporalibus, vt ad spiritualia ordinantur. Ibidem B
Indulgentię non acquiruntur sola voluntate faciendi: quod præscribitur: quia tantum valent quantum sonant. 184. 1. E
Indulgentiæ dandæ causa iusta, iuxta aliquorum opinionem, quæ non approbatur. 184. 2. G
Indulgentię dandæ causa iusta æstimanda est ex necessitate loci, vel Ecclesię. Ibidem
Indulgentiæ dandę non est rationabilis causa, sola voluntas Papæ. 185. 1. D
Indulgentiæ dandæ numquam deficere potest causa effectiua. Finalis autem terminatiua potest deficere. pagina Ibidem. 2. E
Indulgentiæ integrum effectum in illis, qui Indulgẽtiam consecuti sunt, quadrupliciter retardari potest. 195. 2. A
Indulgentiæ fiunt de thesauro collecto ex merito Passionis Christi, & Apostolorum, & Martyrum. pagina 197. 1. B
In Indulgentijs acquirendis plus datur, quàm recipiatur ex parte satisfacientis, ex parte verò dantis est econuerso. 184. 2. H
Infantes per rationem, & voluntatem parentum suorum salutem consequuntur. 143. 2. D
Infernus numquàm in bono accipitur in scriptura. pagina 198. 2. F
Infernum esse infra terram, tripliciter probatur à D. Augustino. Ibidem
Infideles, si pacifice cum Christianis conuersantur nõ sunt priuandi iis, quæ sine peccato possidere possunt, secus si Christianos persequuntur. 138. 2. F
Infidelis grauius punietur pro peccato infidelitatis, quàm alius pro quocumque alio peccato perpetrato, sed pro eodem peccato grauius punitur fidelis, quàm infidelis. 50. 1. H
Infideles violentia absoluta de facto compulsi ad fidem, non sunt cogendi ad illam tenendam, qui verò violentia mixta cogendi sunt. 141. 2. B
Infideles, qui numquam acceperunt fidem non sunt cogendi ad fidem suscipiendam, sed illi qui acceptam reiecerunt. Ibidem
Infideles, quorum speratur conuersio, cõpellendi sunt terroribus, non ad suscipiendam fidem, sed ad non ponendum obicem. Ibidem
Infidelium vita omnis, & actio quando dicatur esse peccatum. 138. 1. H
Infidelium infantes numquàm consueuit Ecclesia baptizare inuitis parentibus, nec de hoc potest fieri statutum à Papa. 143. 1. D
Infidelitas dicit repugnantiam eorum, quæ sunt fidei, & sic semper aggrauat, & quandoque simul dicit ignorantiam, quę si non sic affectata alleuiat. pagina 51. 1. B
Infidelitas quoad genus peccati grauissimum est peccatorum. 152. 2. F
Inimicis proprijs de præcepto communicanda sunt bona corporalia, in casu necessitatis. Inimici autem fidei priuandi sunt omnibus, quæ habent. pagina 173. 1. A
Inimicorum dilectio quomodo de pręcepto, & quomodo de consilio. 397. 1. D
Inobedientia potest accipi pro communi, & pro speciali vitio. 452. 2. E
Interpretatio priuilegiorum futura valida in iudicio, est solius Papæ. 352. 1. G
Inuitis conferenda sunt aliquando temporalia, & spiritualia quoque beneficia. 544. 2. H
D. Ioannes Baptista quomodo sciebat, & nesciebat Christum. 303. 1. B
Iob dicentem quod non reprehẽdebat eum cor ipsius, quomodo intelligere oportet. 298. 2. G
Ioseph admonuit fortè fratres suos, antea quam accusaret illos, licet non sit scriptum. 67. 2. C
Iocose mentiens habet intentionem, si non decipiendi, tamen falsum asserendi. 292. 1. H
Iudas Scarioth fuit scriptus aliquando in libro vitæ per præsentem iustitiam, semper autem deletas per æternam sententiam. 438. 2. F
Iudęi inter Christianos faciunt ad comparationem pulchritudinis fidei nostrę, & vt ex ipsis hostibus habeamus veritatis nostrę testimonium. 142. 2. G
Iudęi non sunt molestandi à quopiam propria authoritate. Ibidem
Iudęi cogendi sunt ad laborãdum manibus, ne Principes fraudentur suis redditibus, & non fiant participes vsurarum ipsorum. 144. 1. G
Iudęi, & alij infideles puniri possunt à Papa pœna temporali directè, & indirectè etiam spirituali. pagina 147. 1. D
Iudęi non sunt grauandi exactionibus propter scandalum vitandum, propter Ecclesię probibitionem, & propter periculum fugiendum. 149. 1. B
Iudæi iustè expoliarunt Aegyptios. 173. 1. A
Iudęi expoliarunt Aegyptios Diuina authoritate. pagina 287. 1. A
Iudęi, cur puniti: quod interfecerunt Christum; non quia hominem tantum occidissent, cum tamen non nisi secundum humanam naturam mortuus fuerit. pagina 93. 1 A
Iudæis conceditur antiquas eorum Synagogas restaurare, non autem nouas ædificare. 142. 2. G
Iudæis nulla publica officia iniungenda. 145. 1. A
Iudæis, quomodo permittantur habere seruos Christianos, & quomodo non. Ibidem 2. D

Iudæis

A Iudęis non habentibus, nisi res vsurarias, tutius est nihil nec pro eleemosyna recipere. 148. 2. E
Iudaeorum decima, & oblationes, & eleemosynae, quae recipi possunt. Ibidem
Iudęorum conuersatio non est interdicta Christianis, nisi in aliquibus casibus. 146. 2. F
Iudaeos melioris esse cõditionis secundum quid, quàm Christiani, non est inconueniens: nã simpliciter sunt peioris conditionis. 149. 2. B
Iudex debet iudicare secundum leges, hoc est, secundum legum aequitatem ex diuersis legibus collectã, non autem secundum vnius legis rigorem. pagina 245. 1. A
Iudex non potest vendere iustum iudicium. 556. 2. H
Iudex bonus semper iudicat secundum leges, quia licet non semper secundum verba legis, tamen semper secundum legis intentionem. 158. 2. H
Iudex non tenetur restituere pecuniam, in quam commutauit poenam mortis rei. 521. 1. B
Iudex, & Aduocatus non potest esse, quis in eadem causa. 561. 2. B
Iudex debet iudicare pauca arbitrio suo propter quatuor. 562. 1. H
Iudex, quare efficiatur irregularis iustam sanguinis sententiam pronuncians, non autem Medicus. pagina 546. 2. G
Iudicare debet Iudex secundum legem, nisi circũstantię aggrauantes, vel extenuantes aliter suadeant. pagina 558. 2. G
Iudicare quae possumus sine culpa. 562. 2. F
Iudices recipientes stipendium aliquod praeter sibi taxatum pro iudicio ferendo, tenentur illud restituere illi, in cuius iniuriam fuit latum. 560. 2. G
Iudicum, & Aduocatorum quoad eorum officium triplex differentia. 561. 2. A
Iudicia peruertuntur timore, cupiditate, odio, & amore. 560. 2. G
Iudicio humano quae iusta videntur interdum ad iudicium Dei relata, iniusta inueniuntur. 57. 2. A
Iudicio eodem nec substantialiter, nec effectiuè, nec formaliter, nec finaliter iudicant Deus, & homo. pagina 562. 1. H
Iudicio, in quo iudicaueritis iudicabimini D. Matt. 7. exponitur. Ibidem 2. H
Iudicium legis differt à iudicio Iudicis, quia hoc est particulare, & de particularibus, illud vero est vniuersale, & de vniuersalibus. 558. 2. F
Iudicium duplex, iuris & Iudicis. Illud inuariabile, hoc autem variabile. 278. 1. H. & 558. 1. F
Iudicium humanum nescitur liquidè quando iustum est, vel iniustum ob defectum iudicum, vel testiũ, vel accusatorum, vel defensorum. 159. 2. A
Iudicium duplex potest dari de homine secundum praesentem iustitiam, & secundum aeternam sententiã, hoc fit secundum interiorem conscientiam, illud autem secundum exteriorem euidentiam. 98. 1. E
Iudicium humanũ de homine in pręsenti vita dicitur dies hominis iudiciũ Dei in fine seculi dicitur dies Dei. 58. 1. G
Iudicij via rẽ suam repetere licet imperfectis & perfectis, nisi in modo excedatur. 521. 1. C
Iura proniora sunt ad absoluendum, quàm ad condẽnandum. 244. 2. H
Iura imperant aliqua, vt quae sunt necessitatis, quadã verò suadent, vt quae sunt vtilitatis. 31. 1. A
Iura ciuilia multa relinquunt impunita, quae per diuinam legem iudicantur. 33. 1. B
Iuramentis, & votis semper intelligitur etiamsi non sit apposita, conditio debita, & honesta. 44. 2. E
Iuramentum, & votum tres comites habere debent veritatem, iudiciũ, & iustitiã. Ibi. 1. E. & 232. 2. G
Iuramentum nullus praestat alicui, prius quam Papa, nam illi pręstatur iuramẽtum in ipso baptismo. pagina 133. 1. B
Iuramentum, qui praestitit duobus Praelatis, si non potest obedire ambobus, cui, & quando potius obedire debeat. Ibidem
Iuramentum praestatur propter terminandam, vel non incurrendam controuersiam. 227. 2. A
Iuramentum soluitur, si est illicitum, si est incautum, & si repugnat superioris mandato, & cum talibus conditionibus seruatum, non esset iuratio, sed periuratio. 232. 2. G. H
Iuramentum dispensatur non formaliter, vt quòd nomen Dei in vanum assumatur, sed materialiter, vt scilicet quod iuratur in iuramento non includatur. pagina 264. 1. E
Iuramentum pro Dei honore, vel pro Republica factum non potest absolui ab illis, qui illud recipiũt. pagina Ibidem 2. H
Iuramentum exquiritur, quia homines maximè timẽt incurrere peccata, quae sunt contra Deum, & non ita, quę contra proximum. 293. 1. A
Iuramento in quolibet, vel nominatur creatura ab ipso Deo creata, vel scriptura ab ipso inspirata, vel nominatur creator, vel simul creator, & creatura. 266. 2. F
Iuramentorum quędam per se nulla sunt, quaedam dubia, super quae dispensat Episcopus. Quaedam certa. Et super huiusmodi solius est Papa dispensare. pagina 265. 1. A
In iuramento considerantur forma iurandi, & finis iuramenti, dispensare non potest Papa super formã, sed super finem. 266. 2. G
Iurantem potest absoluere priuata persona, pro cuius vtilitate factum est iuramentum. 264. 2. H
Iurare, licet sit periculosum, tamen cogente necessitate praestandum est cum debita cautela. 227. 2. A
Iurare non licet per Idolum, quia nihil est, nec per Diabolum, quia in veritate non stetit. 266. 2. G
Iurare per creaturam quomodo licet. Ibidem
Iuratio omnis falsa, est perniciosa, vera est periculosa, nulla verò est secura. 226. 2. G
Iurisdictionis potestas confertur alicui, cui non confertur potestas ordinis. 41. 2. D
Iurisdictionis munera non tolluntur, nisi per superiorẽ, quem non habet Papa. Ideo per seipsum renunciare potest. 46. 1. F
Iurisdictio datur Papę in electione, non in consecratione. 125. 1. C

Iurisdi-

Iurisdictionem quis habere potest, vel ordinariã, quæ est per iuris taxationem, vel delegatum, quæ habetur per specialem commissionem. 181. 1. B
Iurisdictionis in potestate in temporalibus nullus est æqualis Papę, quoad vniuersalem iurisdictionem, & immediatam authoritatem, sed quoad immediatam executionem, & administrationem Imperator, & alij Principes possunt esse maiores Papa. pagina 7. 1. B
Ius naturale dicitur omnium nationum, vel quantum ad obligationem, vel quantum ad obseruationem. pagina 282. 2. E
Ius positiuum seruandum est solum quandiu consonat iuri naturali. 287. 2. C
Ius naturale multipliciter accipitur. 355. 2. A
Iustitia duplex, priuata, & publica: & nisi vtraque salua, non potest Papa maleficum dimittere. pagina 244. 2. E
Iustitia est omnis virtus, non effectiuè, sed præceptiuè. 559. 2. D
Iustitię Diuinę instrumenta punienda sunt iudicio Diuino, & humano ob prauam illorum intentionem. pagina 157. 1. D

L

LABOR corporalis ordinatur præcipuè ad peccatum præcauendum, ad peccatum puniendũ, ad ocium fugiendum, & ad victum conquirendũ. pagina 473. 1. D
Laborare manibus facit ad perfectionis status conseruationem, non autem ad illius consecutionem. pagina Ibidem. 1. B
Laborare manibus est pręceptum naturæ in casu naturali, & spirituali. 403. 2. F
Lacrymatus est Iesus super Lazarum ad declarandã suam humanitatem, ad ostendendam veram pietatem, & ad firmandam in nobis fraternam charitatem. 413. 2. D
Laicis non licet pędicare. 337. 2. B
Laicis præest Papa immediata iurisdictione, sed non immediata executione, nisi in quinque casibus. pagina. 131. 1. A
Laico potest committi potestas iurisdictionis, non autem ordinis. 385. 2. B
Laicus, licet polleat sanctitate vitę, non debet aspirare ad summum sacerdotium, quia electio non caderet super materia congrua. 42. 1. F
Laicus ex commissione Papæ posset excommunicare, beneficia conferre &c. 385. 2. B
Laicorum maior seruitus, quàm clericorum. 131. 1. D
Latini baptismum conferentes iuxta formam Grecorum grauiter peccarent, tamen non essent rebaptizandi sic baptizati. 154. 2. E
Latria, & sacrificium sunt soli Deo exhibenda. pagina. 263. 2. B
Legatus Papæ licet non sit Sacerdos potest dare Indulgentias. 180. 2. E
Legatus Papæ non Sacerdos, licet non possit remittere peccata mediãte Sacramẽto per ipsum administrato, potest tamen mediante officio, quia potest committere Sacerdoti, vel Episcopo, vt illud administret. Ibidem. 2. F
Legatus potest facere ad remissionem peccatorum plus mediante officio, quàm mediante Sacramento. Ibidem 2. G
Legationis munus non repugnat statui perfectionis Cardinalium. 505. 2. A
Legatorum conditiones. Ibidem
Legem humanam positiuam mutari contingi propter humanorum actuum variationem, & propter ipsius legis perfectiorem inuentionem. 243. 2. C.
Leges Imperiales quatenus sunt ab hominibus seruanda. 241. 2. B
Leges illę obligant in foro cõscientię, quę iure Diuino, vel naturali habent vim obligandi. 242. 1. F
Leges, quatuor modis possunt iustitiam continere. pagina. Ibidem G
Leges Imperatoris, & cuiuscumque alterius Principis nullius sunt roboris, nisi fuerint auctoritate Papę confirmata, & approbata. 5. 2. D
Legibus Imperialibus potest Papa vti, non quantum ad coactionis dominium, sed quantum ad veritatis obsequium. 245. 2. A
Legis litterę quis aduersatur, qui non intentioni. pagina. 167. 2. D
Legis tria genera. Positiua humana, quę ponitur, & deponitur. naturalis: quę ponitur, & non deponitur, & Diuina: quę nec ponitur, nec deponitur. Ideo æterna est. 139. 1. A & 243. 2. B
Legis ciuilis interpretatio quadruplex pertinet ad Papam. 354. 1. H
Lex superioris non potest tolli per inferiorem. 37. 1. D
Lex omnis iusta dependet a Diuina lege effectiue, & deriuatiue & materialiter, & subiectiue. 240. 2. F
Lex æterna strictè, largè, & largissimè accipitur. pagina. 243. 2. D
Lex duplex in foro conscientiæ non immobilis, quæ certificat de agibilibus in vniuersali, & dicitur lex naturalis. Altera mobilis de casibus particularibus, & dicitur conscientia. 244. 1. E
Lex euangelica arcta est labore, sed facilis amore Mosaica vtroque modo erat arcta. 270. 2. H
Lex Mosaica probibebat concupiscentiam quantum ad legislatoris intentionem, & expressionem, licet non quantum ad pœna contra transgressores taxationem, & inquisitionem. 293. 2. D
Lex Moysi quomodo intelligatur, quod cohibebat manum, & non animum. 294. 1. F
Lex Moysi probibebat concupiscentiam interiorem sed non præstabat gratiam pro illa vitanda pagina. Ibidem G
Lex euangelica dicitur perfectior, non propter probibitorum pluralitatem, sed propter adiutricem charitatem. Ibidem
Lex noua differt à veteri: quia in noua confertur gratia ad uitandam concupiscentiam, & pro illa etiam taxatur pœna, quod non faciebat vetus pagina. Ibidem 2. G
Lex Moysi promittebat obseruatoribus eius bona temporalia

poralia, sicut & temporalem pœnam imponebat. Sed noua promittit, & minatur æterna. Ibidem
Lex humana in puniendo transgressores suos differt in tribus à Diuina. 295.1.D
Lex prohibet aliqua explicitè, & aliqua implicitè, pagina 299. 2. A
Lex Diuina quatuor modis corrigit humanã. 242.2.H
Lex naturæ tripliciter accipitur. 313. 1. C
Lex naturę per peccatum non est corrupta, sed obtenebrata. Ibidem B
Lex aliqua recipit dispensationem, vel propter imperfectionem, vt lex Mosaica. Vel propter inexplicationem, vt lex naturæ. Vel propter negociorum occurrentium variationem, vt lex humana. at lex Euangelica nullo horum modorum admittit dispensationem. 314. 2. G
Lex euangelica dispensationem recipit in consilijs, non autem in pręceptis. 315. 1. D
Lex naturæ tripliciter consideratur. 333. 1. D
Lex naturæ sicut multipliciter variata, sic multipliciter fuit interpretata. 355. 1. C
In lege naturæ secundum eius vniuersalem rationem Papa non potest dispensare, sed quantum ad illius additionem, vel subtractionem. 313. 1. B
Libertati, & veritati Euangelij repugnaret seruitus veteris legis, non autem seruitus corporis. 134.1.E
Liberum arbitrium non tollitur, sed iuuatur per auxilium gratiæ. 201. 2. D
Libri, qui leguntur in Ecclesia, in triplici genere sunt quo ad approbationem ab Ecclesia. 491. 1. C
Libri Sanctorum per Ecclesiam canonizatorum quomodo ab Ecclesia sint approbati. 492. 1. G
Libros approbat Ecclesia, vel per concessionem legendi vel per probibitionem aliter opinandi. Ibidem
Loca quatuor erant occupata infra terram ante Christi mortem, quorum vnum omnino expoliauit. alius in fine mundi expoliabitur, alia duo numquam. pagina. 198 2. G
SS. Lucia, & Cecilia vouerunt virginitatem coram Deo, licet exteriori signo professæ illam non fuissent. pagina. 470. 1. F
Ludentium pari voluntate lucrum erogandum est pauperibus. At si alter trahitur ad ludum. huic restituendum. 332. 2. G

M

Magister in Theologia debet scire ius canonicum illud tractaturus nõ in foro exteriori, sed interiori, non inter hominem, & hominem, sed inter hominem, & Deum. 537. 1. D
Magisterij gradum tollere, est impedire studij profectum. 519. 2. D
Magisterium in sacra Theologia magis conuenit Religiosis, quàm secularibus. 517. 2. D
Magistri interpratantur canones per modum disputationis. Papa verò per modum determinationis. pagina. 352. 2. H
Magistris in Theologia quomodo conueniat ex officio prædicare. 342. 2. E
Magistris Theologis prouideri, iubent canones, de prouentibus Ecclesiasticis, vt se totos occupare possint in alijs docendis. 377. 1. A
Magisterij gradum conuenire Religiosis mendicantibus ostenditur. 517. 2. C
Magistros plures esse, & fieri plus expedit Collegijs, quàm quod pauci in certo numero ad Magisterium admittantur. 519. 2. D
Mala opera sunt aliqua ob indebitam materiam Aliqua propter indebitam circumstantiam. Aliqua ob indebitum finem, illa possunt aliquando sine peccato fieri, non autẽ quę tertij sunt generis. 292. 1. G
Maleficia quæ permittit Deus subsequi, non nisi per exorcismos, & huiusmodi alia ecclesiastica medicinę munera curanda sunt. 262. 1. H
Malitia humana detegitur, quæ occasionem accipit ad luxuriam ex gestis sanctorum, non autem imitandi eorum virtutes. 433. 2. D
Malum quo communius, eo magis corrigendum. pagina. 361. 2. C
Maria virgo, vt valde sancta adoranda est dulia, quà & alij sancti, & Papa, vt vero mater Dei adoranda est hyperdulia. 74. 1. G
Marię virgini congrua fuit incorruptio carnis, nõ propter Diuinitatis corporalem coniunctionẽ, sed propter fomitis peccati extinctionem. Ibidem H
Marito quando lex permittat adulterantem cum vxore sua, impune occidere. 281. 2. C
Maritus non committit vsuram accipiendo superabundantiam ex fructibus dotis: quia non accipit eam pro vsu rei: Eadem ratione nec Dominus feudi. &c. pagina. 379. 1. A
Martini Cardinalis legati exemplum. 505. 2. C
Martyres superant Religiosos in statu perfectionis. pagina 462. 2. E
Martyres præcipue constituuntur in statu perfectionis. 460. 2. F
Martyrij perfectam rationem tria faciunt, Propriæ voluntatis, & vitæ abdicatio. Mortis violenta perpessio. Et iustę causę terminatio. 461. 1. D
Martyrij palmam aliqui consecuti sunt sine martyrio. Ibidem 2. C
Martyrium est commune Ecclesiæ non minus, quàm quodcumque aliud virtutis opus. 462. 2. F
Martyrium est commune bonis, & malis, non autem causa. 106. 2. F
Martyrium ponit hominem in statu perfectionis, non ob solam animi ad illud præparationem, sed quando actu recipitur. 460. 2. G & H
Matrimonij certos gradus determinat Ecclesia, quæ ob diuersas causas vno tempore concedit, quod in alio prohibet. 286. 2. E
Matrimonio carnali, vt est in officium, conueniunt quatuor, quæ optime accommodantur matrimonio spirituali. 117. 2. A
Matrimonium ante peccatum in paradiso fuisset in officium naturæ, non autem in remedium peccati. pagina. Ibidem
Matrimonium quare prohibitum in certis casibus. pagina. 285. 2. D

Matrimonium non consummatum dissolui per ingressum alterius coniugis in Religionem, ex diuina institutione, & ex iuridica ratione comprobatur pagina. 366. 2. H
Matrimonium verum esse potest inter coniuges: qui concordi voluntate vouerunt continentiam, vt inter matrem Christi sanctissimam, & Ioseph. pagina. 367. 1. C
In matrimonio dispensando, vel non, tria considerantur. 285. 2. C
Medici debent esse de legitimo matrimonio nati sicut & alij reipublicæ administratores: & illegitimi nõ debent eligi, nisi cum eis dispensetur per eum: qui est reip. prouisor. 540. 1. F & G
Medici debent obseruare signa astrorum in dandis medicinis. 542. 1. H
Medicus non peccat accipiendo stipendium de cura ægritudinis: quam significauit se habere pro incurabili. 543. 1. B
Medici debent monere infirmos ad uocandum medicum animę. Ibidem 2. D
Medici tenentur impendere curam suam pauperibus eam implorantibus: qui nec per se, nec per alios releuari possunt. 544. 2. F
Medici tenentur curare Religiosos, cum ab illis recipiant curationem animarum suarum. Ibidem. 2. G
Medicina est dignior alijs scientijs practicis, ex parte subiecti: legum scientia est dignior ex parte finis: ex parte modi se habent sicut excedentia, & excessa. 539. 1. D
Medicina artis conditio, & ægritudinis, ac personæ cõsideranda est in curando ægroto. 541. 2. A
Medicinę ars Religiosis est interdicta quantum ad exercitium practicum, non autem quantum ad consilium. 545. 1. D
Medicis practicis magis, quàm theoricis est vtendum. 541. 1. A
Medicis, ne in exercenda illorũ arte, irregulares fiant, necessaria est scientia, conscientia recta, & rei decentia. 546. 2. E
Medicos honorandos docet sacra Scriptura propter Deũ, propter medicũ, & propter infirmũ 539. 1. B
Medicos plures magis, quàm vnum præstat vocare ad curandum infirmum. 541. 2. A
Medicum accersire differens propter morbum corporis. quomodo peccabis quis, & non, si differat confessionem. 347. 1. D
Medicorum experientia consurgere potest vel ex originis eorum dispositione, vel ex particularium applicatione. 540. 2. G
Membra spiritualia principaliter recipiunt influxum spiritualis capitis, corporalia vero secundario, pagina. 118. 2. H
Mendacium est falsa uocis significatio cum intentione fallendi. 291. 2. B.
Mendacium, quia habet semper finem malum scilicet fallendi, numquam potest bene fieri. 292. 1. G
Mendacium est maius peccatum qualitatiue: homicidium vero quantitatiue Ibidem 2. E
Mendacium non est dicendũ pro aliqua vtilitate. Ibid.
Mendicantium ordines superant alios Religiosos in imitatione modi viuendi Apostolorum. 527. 2. A
Mentiri in confessione, accusando se ex humilitate, vel ob vtilitatem de peccato non facto, graue est peccatum. 290. 2. F.
Merens maius non meretur minus, nisi illa eodem modo ordinentur. 184. 1. F.
Meretur nec de condigno, nec de congruo ex se, nec æternum, nec temporale bonum, ille, qui existit in peccato mortali: Sed remunerantur si quę bona facit. quia sic decet Deum bona remunerare. 191. 2. B
Meretrices non obligantur ad restitutionem turpis illarum quęstus, peccant tamen mortaliter acquirendo. 332. 2. E
Meritorium est opus vnum magis, quàm aliud: quod fit maiori conatu, & ardẽtiori promissione, cum maiori oblatione, & firmiori obseruatione. 469. 2. B
Meritum duplex: essentiale, & conditionale. & quid vtrumque. 177. 2. D
Meritum insurgit ex parte merentis, ex parte principij formalis, & ex parte operis meritorij. 481. 1. A
Meriti sunt opera, vel quantum ad conatum voluntatis, vel quantum ad qualitatem operis, vel quantum ad primitatem radicis. 513. 1. A
Militiam imperialem, siue regalem iustitiam seruantẽ insequitur pacis vnitas: Diuini cultus Sanctitas: Rerum temporalium vbertas: & Doctrina veritas. pagina. 223. 2. A
Militare quomodo licet iustè sub Rege sacrilego. pagina.. 137. 2. B
Ministris Sacramentorum non solum conuenit propinquitas respectu agentis, sed etiam conformitas respectu patientis. 114. 2. G
Ministrantibus temporalia præfixus fuit modus, vt nõ principaliter temporalis subsidij, sed desiderio cælestis præmij id facerent. 438. 2. G
Miracula quandoque fiunt per malos homines, & nõ per bonos, ob maiorem fidem in illis, quàm in istis. pagina. 102. 1. G
Miracula facit Deus diuersimode. 110. 1. H
Miracula sunt sigilla litterarum Dei: quas per fidem accipimus. 83. 1. A
Miraculum maius fuisset, si mundus sine miraculis ad fidem conuersus fuisset. Ibidem.
Missa non celebranda in memoriam Sancti nõ canonizati, quia illa est communis oratio. 99. 1. A
Misericordia semper est miscenda iustitiæ in iudicãdo: & semper tutius est declinare ad misericordiam, quàm ad iustitiam. 159. 2. A
Misericordia accipitur dupliciter, vel vt est redditio secundum exigentiam meritorum, vel vt est redditio promissionis Dei. Ibidem.
Moyses significabat Christum, vt legislator: Aaron vt sacerdos, maior tamen fuit Moyses: quia fuit legislator, & sacerdos. 6. 1. F
Moysis, & Aaron culpa in educenda aqua de petra fuit vanagloria. 102. 2. E
Moyses auctoritate Dei elegit sibi successorem, sed non de cognatione sua. 20. 1. F
Monachus in essentialibus à solo Papa in casibus necessitatis

cessitatis dispensari potest, & in accidentalibus ab Abbate suo. 474. 2. H
Monachi si nõ doctrina, orationibus iuuant Ecclesiam pagina. 325. 2. B
Monachi quietius vacare possunt contemplationi, si sunt exempti, quàm si subiecti Episcoporum visitationi. Ibidem.
Monachi ad aliqua tenentur ex voto, ad aliqua propter votum. 370. 1. E
Monachi in duobus casibus possunt etiam sine dispensatione transire ad regulam laxiorem. Ibidem 2. G
Monachi sunt propinquiores Episcopis, quam presbyteri, quoad statum perfectionis. 459. 2. A
Monachi Sacerdotes, & litterati possunt assumi ad curam animarum, sicut bresbyteri, monachalem tamen professionem non relinquendo. Ibidem. C. & D
Monachi sunt omnino alieni iuris, ideo nil proprij sibi acquirunt, sed omnia monasterio. 474. 1. G
De Monacho non monachum potest facere Papa. pagina. Ibidem 2. H
Monachi differunt à sæcularibus in quibusdam essentialiter: & in quibusdam accidentaliter. Ibidem.
Monachi non promittunt ex uoto seruare regulam, sed vouent obedientiam secundum regulam. 477. 2. D
Monachi exempti plus tenẽtur obedire Abbati, quàm Episcopo. 132. 1. G
Monachorum bona patrimonialia efficiuntur monasterij. 475. 1. C
De Monachis, & eorum prædicatione opiniones. pagina. 339. 2. A
Monachos merito assumit Papa ad prædicandum. pagina. Ibidem. D
Monachum non teneri ex præcepto regulę ad abstinentiam, à carnibus comedendis, probatur et ex modo profitendi, & ex modo dispensandi. 477. 2. D
Monasterium ob non obseruantiam regulę potest conuerti in Ecclesiam sæcularem. 370. 2. G
Mons, & Segor parua ciuitas, de quibus Gen. 19. quid significant. 421. 2. D
Mora temporis ex se non facit, quòd actus sit virtuosus, vel vitiosus, sed ordinatio illius in bonum, vel in malum finem. 39. 1. B
Mora protracta in electione, vt de persona magis idonea prouideatur, vel vt discordia apparens inter eligentes ad vnionem reducatur, vel vt Diuinum auxilium per plures imploretur, non est vitiosa, sed bona. Ibidem. C
Mortem sibi inferre memini licuit, nisi Spiritus sancti iussu. 280. 1. G
Mortem qui sibi ipsis attulerunt, exempla Ibidem. F
Mortis periculo seipsum exponere laudabile est in quatuor casibus. 463. 1. B
Mortalis culpa de se est æterna, sicut & pœna inferni. Quòd autem habeat remedium est ex Dei misericordia. 201. 1. A
Mortuus potest accusari, & excommunicari in tribus casibus, scilicet si mortuus est in hæresi, si constituit suos hæredes ipsos hæreticos. & si mortuus est in notorijs criminibus, maxime si habuit spatium pœnitendi, & contempsit. 55. 1. A
Mortuus hæreticus licet sit absens quantum ad personam, est tamen præsens quoad defectum culpę pagina 55. 1. C
Mors naturalis absoluit totaliter ab actibus viuentiũ: spiritualis viro solum à repugnantibus. 273. 2. B
Mors debetur culpæ, & non naturæ, vt sic: & ideo non licet occidere hominem, vt sic, scilic et vt maleficum. 277. 2. D
Morum diuersitas duplex: quarum altera impedit, ne quis monachus eligatur in prælatum, in non sua Religione. 519. 2. A
Mulier data est viro in triplex adiutorium 419. 2. B
Mulieres quare admisit Christus consortio Apostolorum. 431. 1. A
Mulieres sequi prędicatores verbi Dei, consuetũ erat apud Iudæos: quare apud illos culpa non erat. pagina. 432. 1. E
Mulieres circumducendi potestate non est vsus D. Paulus ob quatuor causas. 432. 2. E
Mulierum consortium à Clericis fugiendum probatur sex rationibus. Ibidem. 433. 2. E
Mundus per quatuor status transitum habet iustitiæ. scilicet originalis Peccati, Gratię, & Glorię. pagina. 421. 1. D
Murmur Græcorum de ministerio viduarum actibus Apostolorum quale fuerit 432. 2. E
Mutuans in casu necessitatis, vt panem accipiat vltra sortem, non esset vsurarius, sed illius similis. pagina. 379. 1. B

N

NAturæ beneficium à nullo tollitur ob peccatum. pagina. 138. 1. C
Necessitate imminente, ne tẽtare videamur Deum, interponenda est actio spiritualis pro salute corporali. 272. 1. F
Necessitatis articulo existente, cessat rerum appropriatio: quia est contra ius naturale de conseruanda vita: quæ in tali casu, nisi re aliena accepta, conseruari non potest. 287. 2. C
Negatio Discipulorum Christi in quibus profuit illis. pagina. 437. 2. B
Negligẽtia potest esse iusta causa, vt quis amittat rem suam, non tamen vt quisquis alius eam iustè possideat. 331. 1. A
Negligentia in repetendo res suas infra tempus pręscriptionis, sine peccato esse potest. Ibidem.
Negotiorum quædam sæcularia, sed non secularium personarum: Quędam secularium: sed non sęcularia: Quędam sæcularia, & sæcularium: & quædam nec sæcularia, nec sæcularium 524. 1. F
Nesciat sinistra tua, &c. Matth. exponitur. 470. 1. H
Nolite vocari rabbi. Matth. 23. exponitur tripliciter. pagina. 518. 1. E
Nomen Dei assumitur in vanum contra præceptum Dei sex modis. 264. 1. E
Nomina prædestinatorum scripta sunt in libro vitæ per æternam sententiã: Et omnium existentium in gratia per præsentem iustitiam horum deleri possunt,

sunt, non autem illorum 438. 2. F.

Notarij cur debeant esse iurati. 548. 1. G

Notarij serui: qui liberi credebantur, instrumenta sunt valida. Ibidem 2. H

Notarijs non licet delegare suum officium propter tria inconuenientia, quæ sequerentur. 549. 1. C

Notarij debent esse legitimi, & iurati. 548. 2. F

Notariorum necessitas. 547. 2. D

Notarios creare est solius Papa, vel Imperatoris, & illorum, quibus ab his concessum fuerit Ibidem.

Notarios constituere potest Episcopus in tota sua diœcesi, quibus tamen non liceret conficere instrumenta, nisi de negotijs Ecclesiasticis. Ibidem.

Notarius quis. Ibidem. B

Notarius non repellendus à testimonio, nec quis alius, nisi propter malitiam suam. 550. 1. E

Notarius factus Religiosus amittit officij executionē, non autem potestatem conficiendi instrumenta. Vnde de iussu iudicis spiritualis, & de licentia sui superioris posset exercere officium in negotijs Ecclesiasticis. Ibidem 2. H & 551. 1. D

Notorium quid dicatur, malefactoris confessione, Testium probatione, & rei euidentia. 390. 2. F

O

Obedientiam constituisse Apostolos in statu perfectionis, ex tribus patet. 449. 1. B

Obedientia nos vnit Deo per voluntatis Dei impletionem; Castitas verò per assimilationem. 452. 1. B.

Obedientia facit opera nostra meritoria, effectiue, instrumentaliter, & conseruatiue. Ibidem.

Obedientia quomodo differt à subiectione, & seruitute. 416. 1. G

Obedientiam ponere in Christo necesse est, propter primi peccati satisfactionem, propter sacrificij ipsius Christi acceptationem, & propter natura humana seruatam conditionem 415. 2. D

Obedientia votum, pra cæteris ponit hominem in statu perfectionis. 458. 2. F

Obedire debent laici magis Papæ, quàm Imperatori. pagina. 132. 1. E

Obedire debet homo soli Deo, quantum ad interiorem voluntatis motionem: Papa quantum ad totius Religionis Christianæ conuersationem. Nulli quantum ad corporis naturale operationem: Diuersis, quantum ad corporis exteriorem administrationem. Ibidem 2. G

Obedire debet nauta in nauis regimine magis gubernatori nauis: et miles in bello magis duci exercitus, quàm Papa. 133. 1. A

Obedire homini propter hominem non est perfectionis, sed amoris seruilis. 495. 1. C

Obligatio perpetua ad opera perfectionis constituit statū perfectionis, non autem quæ ad alia. 448. 1. E

Obstetrices ægyptiæ fuerunt remuneratæ, non de mendacio, sed pro beneficio benignitatis. 292. 1. H

Occasio directa mali nulli est danda. Indirecta autem dari potest. cum scilicet illud bonum, quod est mali occasio alicui bonum, est necessitatis. 55. 2. D

Occidentales Clerici maiores ordines suscepturi, continentia votum emittere debent.

Occidere non licet virgini, nec se, nec corruptorem suum pro virginitate seruanda. 470. 2. H

Occidere cur liceat inuasorem ad vitam defendendā, non autem pro virginitate seruanda. 471. 1. D

Occiditur homo sine peccato, in quatuor casibus. pagina. 277. 2. C

Officia plura potest Papa committere vni, propter personæ idoneitatem, officialium paucitatem, & Ecclesiæ necessitatem. 373. 1. A

Officia, & beneficia, quæ potest ordinare, & conferre potestas sæcularis, potest & spiritualis. 372. 2. H

Olei sacri tria genera sunt in Ecclesia. 225. 2. C

Opera immediate à Deo facta sunt perfecta: in ijs autem, quæ facit mediante creatura, ob huius defectibilitatem, imperfecta esse contingit. 5. 1. A

Opera sanctitatis possunt bene fieri in occulto, & palam. 100. 2. H

Opera facta intra tempus à commisso peccato mortali, vsque ad confessionem, non sunt mortua, si ille interim contritus extitit. 147. 2. B

Operatur Deus supra, non contra naturam. 450. 1. G

Operum, quæ propter Christum proximis impenduntur, tria sunt genera. 484. 2. E

Opus ex voto seruatum, licet in se quandoque non sit voluntarium: tale tamen est respectu obedientiæ, quam ille vouit. 451. 2. D

Opus perfectionis, eò cæteris perfectius, quò pluribus, quàm alia est communius. 484. 2. G

Oratio immediatè potest intrare ad Deum; quia gratiæ innititur, non autem appellatio, quæ innititur scientiæ. 59. 2. A

Ordines duo erant in Ecclesia primitiua. 306. 1. F

Ordinis Sacramentum est vnum tantum, vnitate ordinis. Ibidem. 2. E

Ordinis ex ipsa assumptione non tenentur omnes suscipientes ad continentiam, vt patet in Græcis Sacerdotibus. 345. 1. D

Ordinibus minoribus præditis licuit semper, & licet contrahere matrimonium, & illo vti. 454. 2. H

Ordinibus maioribus iam decoratis numquam licuit vxores ducere: Græcis autem licuit, & licet vt olim contracto. 455. 1. A

Ordinibus sacris annexum est continentiæ votum, non ex natura rei, sed ex præcepto Ecclesiæ. Ibidem B

Ordo de se habet rationem boni, quod apparet etiam in ipsis malis bene à Deo ordinatis. 4. 2. E

Ordo triplex est in Ecclesia, quo Clerici ordinantur ad Laicos, Quo laici ordinantur ad Clericos, & quo Laici ordinantur ad Laicos. 9. 2. D

P

Pacem prædicans præcipit iustitiam, cuius illa est effectus. 428. 1. H

Pagani, qui credere nolunt, iam iudicati sunt potestate clauium. 136. 2. H

Pagani agentes contra legem naturæ, iustè possunt puniri. 139. 1. B

Pagani non sunt subiecti Papæ de facto, sed de iure. Ibidem C
Pagani cogendi sunt seruare leges à Principibus latas: quorum dominio subduntur. Ibidem 2. D
Pagani, & alij barbari non christiani non sunt cogendi ad faciendum aliquid: quod lędat eorum superstitionem, sicut nec cogendi ad fidem. Ibidem.
Pagani non possunt puniri pœna spirituali, vnde tales clericum percutientes non incurrunt excommunicationem. 140. 1. F
Paganorum ritus quare tolerentur ab Ecclesia. Ibidem 2. H
Palatia vitanda sunt à Religiosis, ambitionis, non charitatis causa. 523. 2. B
Papa deponit, & priuat Episcopos. 2. 2. G
Papa non ita immediatè, nisi in quibusdam casibus exequitur potestatem iurisdictionis temporalis, sicut spiritualis. 3. 2. D
Papa potest auferre potestatem iurisdictionis, non autem ordinis: quę in characteris impressione, tam in Episcopo, quàm in Sacerdote, licet diuersimode, imprimitur. Ibidem.
Papa cõsecratur vt sacerdos, coronatur vt rex. 10. 2. G
Papa habet potestatẽ non solum super spiritualia, sed etiã super temporalia bona, vt patet ex eorũ bonorum productione, ordinatione, & motione. 12. 1. H
Papa si non ordinat bona temporalia ad spiritualia, abutitur, & non vtitur illis. 13. 1. B
Papa ad sui ipsius & ministrorum Ecclesiæ sustentationem debet esse cõtentus redditibus Ecclesię: sed quoad bonorum spiritualium ordinationem habet potestatem super bona omnium fidelium. Ibidem C
Papa cur eligatur hominum electione, & non immediatè à Christo. 17. 2. D
Papa subterfugit humanum, sed non Diuinum iudicium. 24. 1. H
Papa non recognoscit temporalia ab Imperatore, vel ab alijs Principibus propter aliquam potestatem: quæ non subijciantur illi; sed propter immediatam administrationem, vel propter pacem Ecclesię conseruandam, vel propter restitutionem ab illis factã de bonis: quæ tyrannicè sibi vsurpauerant. pagina. 25. 2. B. & 215. 1. A
Papa electus vnus ex collegio Cardinalium habet cognitionem ipsorum Cardinalium: quorum consilio vsurus est in agendis, est instructus de rebus, & ordinationibus Ecclesię, nouit vsum consuetum clauium, sunt illi cogniti subditi, & fideles ipsi Ecclesiæ, & magis propinquam habent dispositionem: quàm cæteri ad tantum regimen. 34. 1. G
Papa eligens Episcopum dat etiam eidem authoritatem, non autem Cardinales eligentes Papam. nam eius authoritas est immediatè à Christo. Ibidem
Papa solus aßumptus est in plenitudinem potestatis super totam Ecclesiam, & in hoc distinguitur illius potestas, à potestate aliorum, non autem in ijs: quæ pertinent ad distinctionem, vel perfectionem ordinum. 41. 1. B
Papa non habet sibi ęqualem in papatu, in potestate autem sacerdotali, & Episcopali omnes sacerdotes & Episcopi sunt sibi æquales. 42. 1. E
Papa, vt Papa, nisi sit Sacerdos, non habet potestatem supra corpus Christi verum. Ibidem.
Papa potest habere omnẽ potestatem pertinentẽ ad Papam, & tamen carere ordinis potestate Ibidem F
Papa renunciando papatui potest mereri, puta, si nesciat, vel non possit suo munere fungi. Demeretur autem si idoneus, renunciet. 44. 2. E
Papa, sicut per ipsum recipit iurisdictionem, consentiendo electioni eius, ita potest seipsum ab illa absoluere, consentiendo eius cessioni. 46. 1. E
Papa repræsentat sacerdotium Christi, non quantum ad personam, sed quãtum ad officium Ibidem 2. G
Papa à nemine iudicandus est, nisi deprehendatur deuius à fide. 50. 1. G. & 52. 2. G
Papa deprehensus in hæresi non est Papa. 50. 1. G
Papa paratus suam sententiam reuocare, nec etiam pro hæresi deponendus est. Ibidem 2. E
Papa est supra ius, ideo iura positiua eum non ligant. pagina. 51. 2. B
Papa non est deponendus, nec pro simonia: quæ de iure natura prohibetur, quia nec propter alia peccata, sed propter solam hæresim. 52. 2. G
Papa non habet superiorem nisi Deum: à quo iudicandus sit pro suis criminibus. Deus autem maiori pœna puniet, quo plures illis culpa in interitum corruerint. Ibidem H
Papa forte desineret esse Papa ob incorrigibilitatem, si diceret peccata sua non esse peccata, non autem ob id solum: quòd in peccatis perpetrandis perseueraret. 53. 1. A
Papa non esset deponendus, nec pro hęresi, nisi per plures testes idoneos conuictus, quàm quot necessarij essent ad depositionẽ aliorum prælatorũ Ibid. 2. B
Papa mortuus in hęresi, excõmunicari potest 55. 1. B
Papa solus dicitur Vicarius Dei, quia solum quod ligatur, & soluitur per eum habetur ligatum, & solutum per ipsum Deum. 57. 1. B
Papa præsens est maior, & perfectior, quam Papa futurus, quia hic est in potentia, ille in actu. 60. 1. F
Papa virtute propria eligit Cardinales, ipsi autem eligunt Papã authoritate ipsius Papæ. 61. 1. B
Papa potest determinare negocia Ecclesiæ sine consilio Cardinalium, Decet tamen ipsum cum illis ea tractare, vt maturiori consilio fiant. Ibidem C
Papa, vt caput Ecclesię, influit in membra, & non recipit ab eis. Ibidem. D
Papa non potest facere statutum, vt quis possit ab eius sententia appellare. 62. 2. G
Papa potest eximere subditum a iurisdictione sui prælati, & non à iurisdictione sua. Quia sic, negaret se eße caput totius Ecclesię Ibidem
Papa soluit tributum de bonis temporalibus, quia subijcere potest illa potestati aliorum, sine præiudicio suæ iurisdictionis. 63. 1. A
Papa in crimine hæresis publice reprehendẽdus, at in alijs peccatis, secretè, & alijs adhibitis circumstantijs. 651. 2. C
Papa, vel Episcopus alteri succedit, uel mortis interuentione, vel ob culpam, depositione, vel propter insuffi-

insufficientiam, vel imbecillitatem corporis resignatione. Quorum nullo modo potuit Christus personaliter cedere. 70. 1. H
Papa quilibet potest dici successor D. Petri: quia quilibet Papa succedit personaliter cedenti. Ibidem.
Papa non icitur successor, sed vicarius Christi Ibid.
Papa melius, quàm angelus representat Deum, & quantum ad natura conformitatem, & quantum ad officij potestatem. 74. 2. H
Papa apertè malus honoratur, non quia malus, sed quia Papa. 76. 2. G
Papa potest addere ijs, quę sunt fidei, quantum ad dubiorum interpretationem, & determinationem, & quantum ad occultorum, & implicitorum explicationem. 79. 1. B
Papa canonizando Sanctum, nõ efficit in illo sanctitatem, sed approbat existentem. 96. 1. G
Papa non tenetur ex necessitate requirere consilium Collegij in canonizandis sanctis, sed de congruo. pagina. 97. 1. A
Papa optime facit adhibens consilium in ijs: quæ pertinent ad Deum, & ad fidem Christianam. Ibidem
Papa canonizans aliquem secundum præsentem iustitiam non errat. 98. 1. G
Papa maior est Angelo in dominio, quia potest (sicut fecit D. Paulus) etiam bonum angelum excommunicare. 111. 1. C
Papa solus est sponsus Ecclesię. 117. 2. C
Papa cum hoc, quod est caput, dici potest quoque cor Ecclesiæ. 118. 2. C
Papa est Episcopus immediatus cuiuslibet Ecclesię secundum iurisdictionem, non autem secundum administrationem. 119. 1. D
Papa succedit Christo in vniuersali iurisdictione, & D. Petro in personali administratione. Ibidem 2. D
Papa secundum officium, & iurisdictionem vniuersalem est Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, & quantũ ad personalem administrationem est Episcopus vrbis Romę. 120. 1. F
Papa Ideo Episcopus Romanus: quia succedit D. Petro: qui hanc Ecclesiam suo martyrio, & corporis sui præsentia honorauit, & honorat. 119. 2. C
Papa tenet locum D. Petri in Ecclesia, Episcopi tenent locum Apostolorum, at presbyteri habent locum septuaginta discipulorum. 121. 1. A
Papa potest facere per seipsum, vel alijs committere facienda in quibuslibet Ecclesijs, quæ ipsarum Episcopi in eis facere possunt, & amplius. Ibidem B
Papa præest Ecclesiæ per potestatẽ clauium. 122. 1. E
Papa per potestatem clauium pręest spiritualibus & temporalibus membris Ecclesiæ. Ibidem. 2. H
Papa verus esset: qui eligeretur in Papam, etiam si nullum haberet ordinem. 125. 1. A
Papa errare non potest in potestate clauium per se, & formaliter, sed per accidens, & materialiter potest in illa excedere, & errare. 126. 1. E
Papa non tenetur ex necessitate residere in aliquo determinato loco. Ibidem 2. G
Papa licet possit omnia, tamen ea debet velle, & posse quæ iustitia, & laudabilis consuetudo requirit. pagina. 127. 1. B
Papa non debet discurrere in persona propria per mũdũ, sed per ministros, potẽtia sua virtuali 128. 2. E
Papa debet conseruare, & non tollere debitam subiectionem ad Principes sæculares. 132. 1. E
Papa studere in primis debet ad liberandos homines à seruitute animę. 134. 1. E
Papa potest ob crimina damnare omnes liberos christianos ad seruitutem accidentalem, non autem ad naturalem, vel conditionalem. Ibidem. 2. G
Papa præest omnibus, etiam paganis, quia vicarius est Christi. qui plenam habet iurisdictionem super omnem creaturam. 136. 2. G
Papa debet esse legis æternæ imitator, legis naturalis obseruator, legis verò positiuæ, & lator, & immutator, pro temporum congruentia. 139. 1. A & B
Papa prohibet se vocari Pontificem vniuersalem, ad vitandam notam superbiæ. 176. 1. F
Papa dat indulgentiam, vt caput Ecclesiæ, & vt eiusdem membrum eandem recipit, sicut & dum assoluitur in foro conscientiæ. Ibidem 2. F
Papa In danda indulgentia habet se in ratione instrumenti, & non subiecti: econtra verò, cum illam recipit. 177. 1. B
Papa existens in peccato mortali non habet gratiam Indulgentiæ ad propriam salutem, sed ad ministerium salutis aliorum. Ibidem 1. C
Papa vtitur clauibus ad remissionem peccatorum dupliciter, S. mediante sacramento, & indulgentias concedendo, ac suffragia communicando. 193. 2. D
Papa illud potest recto vsu clauium, ordinaria, & legitima potestato, quod facit potestate non excedente, & claue scientiæ non errãte. 194. 1. G
Papa, quibus concurrentibus potest per indulgentiã aliquem absoluere, vt decedens nõ transeat per ignem purgatorium. 195. 2. A
Papa potest impedire gaudium, quod damnati haberent de damnatione suorum inimicorum, impediendo talium inimicorum damnationem. 201. 2. C
Papam in quibus casibus potest fauere alteri parti eligentium Imperatorem. 209. 1. A
Papa nõ debet sibi vsurpare immediatam omniũ temporaliũ executionem, siue administrationẽ 216. 1. F
Papa est causa ministerialis omnium credentium in genere causę finalis, efficientis, & formalis. Vnde maior est Imperatore in casualitate. 217. 2. C
Papa potest eligere Imperatorem quemcumque, & vndecumque in auxilium, & defensionem Ecclesię. 222. 2. H
Papa deponendo Principem aliquem, non tollit dominationem, sed potestatis abusionem. 230. 2. H
Papa absoluit à iuramento quantum ad illicitam iurationem. 232. 2. F
Papa non est solutus à legibus, quantum ad iustitiam directiuam, sed quantum ad vim coactiuam, & quantum ad virtutem potestatiuã. 246. 2. F & 1. G Item quantũ ad condemnationis iudicium, & non quantum ad operationis exemplum.
Papa exigẽte id Regis, vel subditorum nequitia potest in quolibet regno regem instituere. 251. 2. A

Papa in rebus Ecclesiasticis plenum habet dominiũ. Ideo etiam sine praescriptionis statu potest auferre iurisdictionem rerum eiusmodi ab administratoribus earum. 330.2.G
Papa non cogit ad vouendum, sed sponte vouentem ad obseruationem voti. 345.2.A
Papa plus potest mediante officio, quàm mediante sacramento. 346.2.E
Papa dans spiritualia, vt temporalia recipiat, dupliciter peccat. 386.2.G
Papa perfectiori modo repraesentat perfectionis statũ Christi, & Apostolorum, quàm Religiosi, tum ratione successionis, tum ratione obligationis. pagina. 495.1.B
Papa etiamsi non fuerit perfectus, est tamen in statu perfectionis. 436.1.F
Papa successit D. Petro in exteriori apparatu, quoad iurisdictionem. Constãtino autem, quoad actualem possessionem, & administrationem. 497.1.C
Papa vice Christi habet dominium, & vsum rerum, non solum Clericorum, sed etiam omnium Laicorum. 499.2.D
Papa mutare potest omnem perfectionis statum, nam potest dispensare in omni voto solemni. 500.2.G
Papa, quia vicarius Christi spiritualium, & temporalium Domini, est maior quocumque rege, & Imperatore. 216.1.E
Papa negante Christum, etiam per violentiam sibi factam, negandum esset, illum esse Papam. 50.2.G
Papam desinere esse Papam ob malam doctrinam, non autem ob mala opera, declaratur Matth.23. super id: Super cathedram Moysi: 53.1.A
Papam posse excommunicare angelum intelligitur duobus modis. 115.1.B
Papam residere in Romana sede magis congruum est ob dicta sedis praerogatiuas. 126.2.H
Papam maiorem esse Imperatore in auctoritate probatur. 218.2.F
Papam decet aliquos eximere ab immediatis Praelatis. 324.2.E
Papae conuenit assumere iudices saeculares ad terminandas lites, magis, quàm id per se ipsum facere. pagina. 33.1.C
Papae electio, & modus eligendi roboratur in collegio auctoritate Papae. 35.1.D
Papae est congregare concilium, quaestiones de fide terminare, & dubia circa illam interpretari. 54.2.F
Papae potestas congruè significatur per montem Sinai, propter eius sublimitatem, & authoritatẽ. 69.2.A
Papae non exhibetur honor: qui debetur Christo, cum sit pura creatura. 72.2.E
Papae exhibetur honor ratione potestatis: quae cum sine bonitate, & scientia inueniri non debeat, ideo nõ est ei subtrahendus honor: qui debetur sanctis, ratione sanctitatis vitae, & veritatis doctrinae, pagina. 74.1.F
Papae exhibetur honor, qui & angelis. 75.1.A
Papae non exhibendus est honor, qui imagini Christi. pagina. 2.C
Papae, etiam apertè malo, exhibendus est honor, non in testimonium virtutis suae, sed illius, cuius existit vicarius. 76.2.F
Papae est determinare quae sunt fidei, quia est caput vniuersae Ecclesiae, & D. Petri successor: qui primo confessus est perfectam fidem, Domino reuelante, & pro cuius fide Saluator rogauit. 77.1.C
Papae est determinare quid sit haeresis. 78.2.E
Papae solius est canonizare Sanctos. 96.1.E
Papae iurisdictio maior est, quàm cuiuslibet angeli. pagina 113.1.D
Papae committitur cura omnium hominum, etiam post mortem ipsorum. Ibidem 2.C
Papae obediendũ est in ijs, quae sunt cõtra ius positiuũ, non autem contra Diuinum, vel naturale. 130.1.G
Papae dominio omnes subijciuntur, mediate, vel immediate. 131.1.A
Papae omnes subijciuntur de iure Diuino, presbyteri verò subijciuntur Episcopo de iure naturali. pagina. 132.1.F
Papae iurisdictio super omnes, & singulos Christianos differt à iurisdictione aliorum Praelatorum; quia est immediatior, & vniuersalior. 160.2.F.
Papae solius est ligare, & soluere omnes, & in omni casu. 163.2.B
Papae ipsi ignota est sua potestas, in ijs maximè, quae potest facere per communicationem thesauri Ecclesiae. 194.1.H
Papae leuitati nõ est tribuendum, si, exigente Reip. vtilitate, mutat canones praedecessorum, immo. & statuta sua. 207.2.C
Papae est leges imperiales corrigere. 242.2.H
Papae non licet reo misericordiam sine iustitia facere, sed salua iustitia, licet. 244.2.E
Papae praecepta non esse secundum Diuinam legẽ, & Deum non esse cum illo, dupliciter intelligi potest. pagina. 247.2.A
Papae est corrigere omnes Principes publicè peccantes, etiam in exteriori foro. 249.2.D
Papae administratio includit totius Reip. vtilitatem, subditorum vniuersalitatem, & ius ampliandi, vel restringendi aliorum potestatem. 264.2.F
Papae praeceptum quomodo liget magis, quàm conscientia erronea. 334.2.H
Papae praeceptum non ligat in consilijs, nec in indifferentibus, sed in Dei praeceptis. 339.2.E
Papae est conseruare omnes in iure suo. 387.2.B
Papae apparatus exterior referendus est in Christi honorem, propter quẽ tot Papae exhibentur. 497.1.A
Papae tenentur obedire tamquam filij in spiritualibus, & corporalibus, omnes de Ecclesia 500.2.H
Papae moribus, & vita apertè malo obediendum est. durat enim in eo nihilominus potestas: quae propter peccatum non tollitur, cum sit gratia gratis data. 55.2.B
Papalem potestatem renunciari posse, declaratur. pagina 48.1.E
Papale dominium, quantum ad figuram, praecessit omnes dominantes iusto titulo. Quantum ad personam incoepit in D. Petro. Quantum vero ad officium secundum immediatam administrationem aliquorũ tempo-

temporalium, & secundum liberam executionem omnium spiritualium in vniuerso orbe, incępit post Constantinum. 213. 1. C.& D
Papale officium est maius Episcopali, quantum ad iurisdictionem, non autem quantum ad consecrationem. 384. 2. G
Papatum obtinent aliquando; qui si non sunt boni homines, sunt tamen boni prȩlati: & quando etiam nō sunt boni prȩlati, sunt tamen à Deo, quia sub huiusmodi principatu, boni purgantur, & mali conteruntur. 8. 2. H
Papatus, quantum ad officium, & auctoritatem: quod est quid formale in papatu, est immediate à Christo: sed quoad personam, quod est quid materiale, est per electionem Cardinalium. 35. 1. C
Papatus administratio actualis, quod est quid formale, & materiale in papatu, moritur, mortuo Papa. pagina. 36. 2. E.& F
Papatus est nomē iurisdictionis, & nō ordinis 42. 1. E
Papatus est singulariter à Deo, cooperante tamen homine. Ideo potest renunciari. 43. 1. B
Paradisus tripliciter accipitur. 199. 2. E
Parentibus carnalibus, & spiritualibus non est absolutè obediendum, & in quibus 130. 1. H
Parentibus subuenire est de iure naturę, secundum omnem statum, quantum ad pręcepti obligationem, non tamen quantū ad illius executionē. 273. 1. D
Parentibus subueniens quando tenetur, magis honorat Deum, quàm si ingrederetur Religionem. pagina. 274. 2. E
Parentes dant filijs generationem, exhortationem, & sustentationem. 275. 2. C
Parochus iustè petit portionem canonicam de relictis pro funeralibus. 557. 2. B.
Participans cum excommunicato à Papa, quando sit & ipse excommunicatus. 167. 2. C
Participans cū excommunicato, quando non incurrat excommunicationem. 168. 1. E
Participantes cum hȩreticis ad illorum correctionem non incurrunt sententiam excommunicationis. pagina. 171. 2. B
Particularia magis mouent, quàm res in generali propositę, Ideo non probatur, vt pænitens ad illarum aliquas sic considerandas, descendat. 200. 2. C
Pastorum, & prȩlatorum obedientia excedit obedientiam quorumcumque Religiosorum in vniuersalitate, In difficultate, & In charitate. 455. 2. B
Paternitas, & filiatio in diuinis non dant propriè speciem personis, sed eas distinguunt, & constituunt. pagina. 85. 2. B
Pater in diuinis posset incarnari, & diceretur filius secundum naturam assumptam. 88. 2. E
Pater filiam adulterantem interficiens, licet à lege nō puniatur, parricidij tamen culpam incurrit. Et cur lex id illi permittat. 281. 1. A
Pater non habet potestatem coactiuam super filios, sed monitiuam. Ibidem. 2. A
Patrum terminos non transgrediuntur, qui illorum, seruata intentione, aliquid pro Ecclesiæ beneficio variant circa electiones. 223. 1. A
Patres primitiuę Ecclesiæ non habuerunt possessiones. 454. 1. E
D. Paulus fuit D. Petro ęqualis quantum ad defensionem fidei, & in officio prędicationis: minor autē potestate prælationis, at maior prærogatiua electionis. 65. 2. C
D. Paulus quare ponatur à dexteris D. Petri in bullis Papę. Ibidem.
D. Paulus maior fuit angelis in iurisdictione. 113. 2. B
D. Paulus ante Apostolatum fuit peritus litterarum sęcularium, fuit diues, & parentela dignitate perspicuus. 255. 1. C
D. Pauli Epistolæ non recipiunt dispensationem à Papa. 317. 1. D
D. Pauli doctrina fuit illi à Christo immediatè reuelata, eius administratio fuit sibi ab eodem Christo immediatè delegata, & à D. Petro immediatè approbata, Ibidem C
D. Paulus non apud quoscumque, quibus prædicabat, manibus laborabat. 44. 1. E
Pauper simpliciter melioris est conditionis, quàm diues, at non semper: V. G. in casu acquirendæ Indulgentiæ per eleemosynam. 184. 1. F
Paupertas est triplex, simulata, coacta, voluntaria, ac spiritualis. hęc habet annexam bonorum omnium temporalium voluntariam obiectionem, cordis humiliationem, & cælestium contemplationem. pagina. 399. 2. B
Paupertas in Christo non fecit in eo perfectionis statū, quantum ad augmentum perfectionis, sed quantum ad nostræ imitationis exemplum. 400. 2. F
Paupertas coacta est pœna, voluntaria est iustitia. pagina. 402. 1. E
Paupertatis voto in Magistris non fieret præiudicium, si necessarij prouentus eis de bonis Ecclesiasticis assignarentur. 377. 1. C
Paupertatis voluntarię quatuor genera. 516. 1. H
Paupertatis volūtariæ illud genus esse perfectius probatur, quod profitētur, qui spiritualibus vacantes, & verbum Dei prædicantes, viuunt de ijs, quę à fidelibus ad ipsos portantur. Ibidem. 2. E
Paupertatis modi omnes viuendi in Christi vita diuersis temporibus exemplariter monstrati sunt. pagina. 526. 2. F.
Paupertatis voluntarię modus viuendi de possessionibus in communi non fuit monstratus per Christum, nec per Apostolos, propter translationem Ecclesiæ breui futuram de Iudęis ad Gentiles. Ibidem G
Pax Christi est ordinata, vera, munda, & vnitiua. pagina. 427. 2. D
Peccatum primi Parentis causa fuit seruitutis animę, & corporis in posteris. 133. 2. B
Peccatum includit delectationē, actionem, & voluntatis deformationem, & huic vltimo respondet pœna ęterna. 202. 2. G
Peccata remittuntur à solo Deo effectiue, à Christo meritoriè, à Papa, & inferioribus sacerdotibus, ministerialiter. 122. 1. G
Peccatum consistit ex suo formali, & materiali, & quid vtrumque. 150. 2. F

Pecca-

INDEX.

Peccatum committi in Deum, dupliciter dici potest: uel quia solus Deus illud sciat, vel quod ipse offendatur. 67. 2. A
Peccantibus non est facienda misericordia, quod illam mereantur, sed ad imitandam Dei bonitatem. pagina. 159. 2. C
Peccatores quomodo se habeant circa miracula facienda. 111. 1. B
Pecunia est fideiussor habendi rẽ quamlibet. 166.1. F
Pecunia non esset necessaria, non existente alia, quàm viri, & vxoris communitate. Ibidem E
Pecunia seruata ad augendas opes excæcat recipientes, non autem qui solum ad victus necessitatem illam dono accipiunt. 409.1. A
Pecuniã expendi ab Apostolis voluit Christus, non autem possideri ad thesaurizandum. 442. 2. H
Pecunia debita, per media non conuenientia recepta, non est restituenda, sunt tamen puniendi qui falsitate, & alijs indebitis medijs vsi sunt. 555.1.D
Perfectio status noui testamenti absolutè præfertur perfectioni status veteris testamenti. comparando autem personas, se habent sicut excedentia, & excessa. 193. 1.B.& C
Perfectio consistit in remotione auaritiæ, carnalis concupiscentiæ, & elationis superbiæ. Prima acquiritur paupertatis: Secunda castitatis: Tertia obedientiæ voto. 349. 2. H
Perfectio religionum in tribus essentialiter consistit. pagina. 422. 2. G
Perfectio formaliter consistit in charitate, attingitur autem status perfectionis tutiori modo in religione, quàm in sæculo manendo. 424. 1. H
Perfectio status religionis non præsupponit obseruantiam præceptorum præcedentem. 423. 2. C
Perfectio status Apostolorum tria habuit singularia, vocationem, remunerationem, & de præsentia cum Christo conuersationem. 435. 1. B
Perfectionis statum in Papa non tollit, nec diminuit dominium, vel vsus rerum temporalium, modo paratus sit illa, & corpus proprium exponere pro Christo, & eis rectè vtatur. 499. 2. D
Perfectionis maioris est prædicare Euangelium mendicando, quàm de communi administratione viuendo. 485. 2. A
Perfectionis status causa efficiens est, voti obligatio: formalis, dilectio Dei, & proximi: Materialis est benedictio habitus, vel personę consecratio. Finalis, Dei cultus: & instrumentalis est abdicatio rerum temporalium. 396. 1. E
Perfectionis status cõsistit in attinctione finis. 410. 2. F
erfectionis status tripliciter potest acquiri, scilicet per actum dilectionis, Per officij administrationem, & per voti perpetuam obligationem. 457. 2. B
Perfectionis statum constituunt mutatio status, & operis supererogatio. 468. 2. H
Perfectionis status consistit in abdicatione vitæ mundialis, in accessione ad Deum per speculationem, & in contemplatione Dei per amorem. 479. 1. A
Perfecti multi sunt: qui non sunt in statu perfectionis, & econtra. 447. 2. D.& 458. 2. G
Perfecti dici possunt in gratia perseuerantes, vt status perfectionis opponitur. casui culpæ, non autem propriissime. 458. 1.E
Perfectionis in via, non autem in statu ponit opus supererogationis sine voto. 469. 1. B
Perfectionem habens modo perfecto, potest illã transfundere in alterum, non autem, si modo imperfecto. pagina. 385. 1. B
Perfectionem cuiuslibet status quibus verbis docuerit Christus. 349. 2. H
Perfectior viuendi forma in Christo respectu membrorum suorum fuit nihil seruare in communi, quàm seruare propter tria. 408. 2. G
Perfectius tanto quid contemnitur propter Christum, quanto magis naturaliter amatur. 449.2. A
Perfectum aliquem esse, & in perfectionis statu existere differt in tribus. 495. 2. D
Perfectior est status Papæ, quàm cuiuslibet Episcopi. pagina. 494 1. E
Perfectum omne simpliciter communicatur tribus personis. 88. 1. H
Periculis corporalibus se exponere propter bona spiritualia laudabile est. at vituperosum se spiritualibus exponere propter bona temporalia. 257. 2. D
Periurium omne est falsum testimonium. Non econuerso. 293. 2. A
Periurium non punitur, vt homicidium, & furtum, quia non infert tantum damnũ proximo. 172. 1. H
Periuri in his, quæ sunt fidei, puniendi sunt sicut hæretici. Ibidem G
Personarum diuinarum vnitatis modum, & earundem distinctionem rectè determinat Inno. III. pagina. 86. 1. E
Personæ distinctæ non possunt esse diuinæ nisi per originem vnius ab altera. Ibidem. F
Persona diuina addit supra essentiam relationem nõ facientem compositionem cum illa. Ibidem 2.E
Personarum quædam omnino sui iuris sunt. Quædam omnino alterius. Quædam vero partim sui, partim alieni iuris. 474.1. F
D. Petro contulit Christus quantam potestatem potuit ministerialem, non autem principalem. pagina. 303. 1. D
D. Petro singulariter dedit Christus claues ecclesiæ: quæ iuris dictionem supra spiritualia, & corporalia significant. 2. 2. F
D. Petro soli commissa fuit a Christo omnium ouium cura. 439. 1. C
D. Petrus solus dicitur habere claues tribus modis singulariter. 123. 1. C
D. Petrus in quo reprehensus fuerit a D. Paulo. pagina. 142.2. H
D. Petrus minima reliquit, sed non fuerunt æstimata minima ex affectu. 435.2. B.
D. Petrus successit Christo, non in persona, quia non sunt plures Christi, vt plures Papę, sed in officio, & potestate, vt illius vicarius. 70. 1. G
Philosophi, quicquid veritatis dixerunt à nostris litteris acceperunt. Ideo quod est boni in eorum libris, non est negligendum. 537. 1. D

Piscato-

Piscatores quare elegit Christus in Apostolos. pagina. 255. 1. C
Plura beneficia vt quis habeat dispensare, potest Papa, ob ecclesiæ necessitatem, & personæ dignitatem. pagina. 357. 2. A
Pluralitas beneficiorum non est de simpliciter malis, nec de simpliciter bonis, sed de medijs. 359. 2. D
Pœna grauior cur quandoque secundum præsentem iustitiam pro minori culpa infligatur. 152. 2. G
Pœna grauior debetur vni peccato, quàm alteri, vel propter peccati maioritatem, vel propter peccantis pronitatem, vel propter nocumenti grauitatem. Ibidem E
Pœna multiplici quando quis iuste punitur. 173. 1. B
Pœna damni est minima respectu pœnæ sensus, quantum ad doloris perceptionem, non autem quantum ad perpetuam durationem. 198. 2. H
Pœna æterna merito plectuntur contumaces in peccato mortali morientes. 202. 1. H
Pœna potest esse aliquid vni, quod alteri vertitur in iustitiam. 402. 1. E
Pœna à lege taxata semper est iusta in generali, non autem in particulari. 559. 1. B
Pœna debet correspondere culpæ hac ratione, vt pro maiori culpa maior pœna, & pro minori minor pœna infligatur, non autem vt ad rigorem inferatur. Ibidem 2. D
Pœna secundum mensuram culpæ portanda, vel in se, vel in altero, vt in Christo. 176. 1. E
Pœna multiplicandæ iuxta multiplicationem culparum. 157. 2. D
Pœnam tollere, culpa remanente, nec potest, nec debet Papa. 163. 2. A
Pœnitentiæ forma, qua sanatur anima, cur indicatiua, & extremæ vnctionis, cur deprecatiua. 304. 1. G
Pontifices summi quatuor papatui renunciarunt. pagina. 48. 2. H
Pontificum dicta contingit variari: quia sunt de actibus humanis, quæ variabilia sunt, pro causarum, & temporum congruitate. 489. 1. B
Pontificum electio ideo dicitur Deo reseruata, quia licet Cardinales possint Papam eligere, non tamen possunt eum, ipso nolente, reijcere. 49. 2. A
Populi consensus, & approbatio requirenda est in electione facta de Papa, & non in facienda. 26. 2. H
Possessionem bonorum stabilium Apostolis fuisse prohibitam non est dubium, propter tria. 443. 2. A
Possessiones habere quare, crescente Ecclesia, captum fuerit. 454. 1. E
Potentia est triplex, recipiendi, resistendi, & agendi in spiritualibus: Prima recipitur in baptismo: Secunda in confirmatione: Tertia in ordine. 307. 1. A
Potestas iurisdictionis triplex, immediata, deriuata, & in ministerium data. 2. 1. H
Potestas iurisdictionis duplex, spiritualis, & temporalis. Ibidem.
Potestas ordinis est immediate a Deo in Papa, & in omnibus Prælatis. Ibidem. 2. F
Potestas iurisdictionis est immediatè in solo Papa à Deo. Ibidem.
Potestas iurisdictionis spiritualium, & corporalium rerum in Episcopis, & alijs Prælatis deriuatur, a Christo, mediante Papa. Ibidem 2. H
Potestas temporalis Principum regulatur à potestate spirituali. Huic præstat iuramentum fidelitatis, eidem est subdelegata, & ab eadem ampliatur, & restringitur. 3. 1. B
Potestas spiritualis, & temporalis sunt eiusdem rationis analogice, licet non specifice: quæ satis est, vt hæc ad illam reducatur. Ibidem 2. C
Potestas imperialis dicitur esse à Deo, quia non est à Papa, vt homo est, sed vt Christi vicarius Ibidem 2. C
Potestas omnis dicitur esse à Deo, Vt à caussa efficiente, ratione eius deriuationis: Vt à caussa formali, ratione eius ordinationis: Vt à caussa finali, ratione illius reductionis. 4. 1. H
Potestas malorum Principum dicitur non esse à Deo, ob prauam illius adeptionem, ob prauam executionem, & ob prauam eorundem intentionem pagina. Ibidem. 2. G
Potestas boni, & mali Pontificis est à Deo, abusus tamen illius est à malo Pontifice, & non à Deo. Ibidem. 5. 1. B
Potestas Papæ est maior quacunque alia dignitate, causalitate, & authoritate. Ibidem 2. B
Potestati ordinis Papæ omnes episcopi sunt æquales Papæ: nullus autem quoad potestatem iurisdictionis pagina. 6. 2. H
Potestas Papæ est singularius a Deo: quàm potestas aliorum, quantum ad illius electionem, ad illius gubernationem, & quantum ad punitionem illorum: qui illam impugnant, vel illi non obediunt. 8. 1. G.
Potestas ordinis est vna vnitate reali in omnibus Episcopis, & Sacerdotibus. 9. 2. B
Potestas ordinis est vna, ratione vnius Sacerdotis authoritate propria consecrantis, in cuius persona offerunt omnes Sacerdotes, Ratione vnius rei oblatæ & vnius passionis commemoratæ. Ibidem
Potestas iurisdictionis est vna in Papa, vnitate cuiusdam ordinis. Ibidem D
Potestas spiritualis debet semper regulare corporalem, & sæcularem. 10. 1. H
Potestas Papalis, quæ Christi est, vt mediante Papa administratur, est temporalis: sed vt est ab ipso Christo immediatè operata, est æterna. 13. 2. D
Potestas Papæ, vt est Christi vicarius, consistit in debellatione tyrannorum, in ordinatione subditorum, & in admonitione, & exhortatione ad diuina præcepta obseruanda. 315. 2. D
Potestas clauium data fuit singulariter D. Petro, quia ab eo erat deriuanda in alios: potestas vero ordinis immediatè ab ipso Christo collata fuit omnibus Apostolis. 41. 1. B
Potestas ordinis, & iurisdictionis distinguitur quatuor differentijs Ibidem 1. A
Potestas iurisdictionis Ecclesiæ, mortuo Papa, remanet in vniuersa Ecclesia, & in collegio Cardinalium pagina. 48. 1. E
Potestas, & non sola scientia necessaria est in determinandis

nandis dubitationibus circa fidem emergentibus. pagina. 77.2. B
Potestas duplex in Ecclesia: vna ordinis,& cõsecrationis, altera iurisdictionis, & executionis. 151. 2. D
Potestas ordinis est tanta, quanta confertur in sacramento: Iurisdictionis, quanta datur officio. Ibidem
Potestas ordinis est indelebilis,& aequalis in omnibus Sacerdotibus: non sic de potestate iurisdictionis. Ibidem
Potestas clauium reiteratur, non respectu eiusdem, sed alterius effectus. 167. 1. B
Potestas remittendi peccata exercetur, mediante officio, mediante sacramento,& mediante ministro. pagina. 322. 2. G
Potestati Papae cur multi detrahant. In Epistola auctoris.
Potestatis eiusdem est aliquem actum relaxare, & illum posse, vt reiteretur, praecipere. 245. 1. B
Potestate iurisdictionis in temporalibus nullus est aequalis Papae, quoad vniuersalem iurisdictionem, & immediatam authoritatem: sed, quod immediatam executionem,& administrationẽ, Imperator, & alij Principes possunt esse maiores Papa 7. 1. B
Praecepta habent iustitiam sufficientem,& necessariã: cõsilia verò abundantem,& expedientẽ. 274. 1. F
Praecepta sunt maiora consilijs necessitate, non congruitate. 136. 2. G
Praeceptum est cuique corripere delinquentem; non autem reparare potes, et similia: Ideo pro huiusmodi, & non pro illo,& similibus dantur indulgentiae. pagina. 182. 2. H
Praeceptum de non possidendis temporalibus numquã fuit totaliter à Christo amotum, sed aliquando relaxatum. 444. 2. E & H
Praeceptum affirmatiuum quomodo obliget. 347. 1. B
Praecipientis inconstantia non est, pro temporum diuersitates praecepta, vel consilia, vel promissa mutare. pagina. 444. 2. H
Praecipere potest Deus supra,& non contra virtutem. pagina. 450. 1. G
Praedicare quantum ad officij commissionem conuenit omnibus ijs: quibus animarum cura commissa est. Quantum autem ad officij executionem, non potest fieri sine Papae authoritate. 338. 1. H
Praedicatio pertinet ad potestatem iurisdictionis. pagina. 337. 2. A
Praedicatio Euangelij attinet ad potestatem clauium. pagina. 439. 2. A
Praedicatio Euangelij potest conuenire alicui tribus modis. 483. 2. A
Praedicantium verbi distinctio triplex quoad perfectionem ipsorum. Ibidem
Praedicationis munus procurare, vel recusare, prouenire potest ex bona,& ex mala radice. 340. 1. H
Praedicationis opus eò caeteris perfectius, quò pluribus est communius. 484. 2. G
Praedicatores, qui se à Deo immediatè missos asseuerant, miraculo, vel scriptura sacrae testimonio id probare debent. 337. 2. C
Praedicatores, debere se conformare capacitati auditorum, tripliciter ostenditur. Ibidem
Praedicatores possunt vti humana laetitia verbis, non ad exponendam sacram Scripturam, sed quandoq; vel ad morum informationem; vel ad audientium recreationem. 531. 1. D
Praedicatores possunt cum merito,& cum peccato studere, vt dicendo placeant auditoribus. Et id ex fine ipsorum dignosci potest. 532. 1. G
Praedicatoribus Euangelij eloquenter loqui conuenire ex tribus confirmatur. Ibidem. 2. G
Praedicatores tacere, & dissimulare possunt, cum timetur, ne peiora committantur, peccata aliqua corrigendo, modo illa non sint contra fidem, vel diuina praecepta. 534. 1. E
Praedicatori quanta fiducia esse debet de Dei prouidentia. 443. 1. A
Praedicatoribus non praecepit Christus, sed concessit, vt de stipendijs subditorum viuerent. Nam D. Paulus de proprijs laboribus viuebat praedicando Corinthijs. 453. 2. A
Praelati debent esse ministri omnium charitatis obsequio, non potestatis dominio. 230. 2. G
Praelati, ob praelationis officium non debent omittere subuentionem parentum in necessarijs. 128. 1. A
Praelati assumpti ex religionibus, ad quae tenentur, & ad quae non. 367. 2. D
Praelatis possessiones Ecclesiae non quasi proprias, sed quasi communes dispensant. 440. 2. E
Praelatis non fit praeiudicium, sed beneficium, cum aliqui ab eorum iurisdictione eximuntur. 315. 2. A
Praelatis vltra scientiam necessaria est experientia. pagina. 30. 2. G
Praelatis non sufficit, quòd non sint mali, sed portet, ꝑ sint boni: Nec quod non sint indocti, sed oportet idoneos esse ad alios docendos. Ibidem.
Praelationis ratio perfecta tria requirit. 441. 2. A
Praelatorum translatio, depositio, renunciatio, confirmatio, exemptio, restitutio, nouorum constitutio, vnio dignitatum, non vacantium collatio. Imperatorum, Regum, & omnium Principum institutio attinent ad Papam. 374. 2. E
Praelatorum est vita contemplatiua,& actiue vacare. pagina. 440. 1. H
Praelatura Ecclesiastica dignum faciunt, doctrinae veritas, vita sanctitas.& iustitia aequitas. 252. 2. H
Praelatura, sicut sine peccato non procuratur, ita sine peccato, illam procuranti non confertur. 257. 2. C
Praelaturam Ecclesiasticam procurans, vel iniustus, vel superbus. Ibidem B
Praescriptio non liberat à restitutione in foro conscientiae illum: qui ullo vmquam tempore habet conscientiam rei alienae. 330. 1. G
Praescriptionum opiniones. Ibidem.
Preces Principum rogantium, vt aliqui ad praelaturã Ecclesiasticam eligantur, possunt esse indebitae tribus modis. 255. 2. D
Presbyteri repraesentant in perfectionis opere Christi discipulos, in potestatis dominio, in administrationis officio, in charitatis vinculo,& in honoris praeconio. pagina. 511. 2. B

Presb-

INDEX.

Presbyteri noui testamenti præferuntur Presbyteris veteris testamenti in deriuatione, in duratione, in perfectione, & in hostiæ oblatione. 514. 2. H
Presbyteros, & diaconos ab episcopis distinctos semper fuisse, tripliciter ostenditur. 456. 2. F
Primi motus possunt cohiberi, sed non prohiberi propriè, 297. 1. C
Primogeniti omnes à Noe vsque ad Aaron fuerunt summi Sacerdotes. 212. 2. H
Princeps non est excommunicandus, vbi timetur periculum schismatis. 232. 1. F
Principes omnes recto titulo dominantes, per summos Pontifices ordinati fuerunt. 230. 2. F
Principes non sunt Domini rerum subditorum suorum sed tutores. 330. 2. H
Principes non possunt vltra stipendia debita accipere res a subditis inuitis, nisi in casu necessitatis reipublicæ. Ibidem.
Principi per leges iniquas subditis vim inferenti non est obediendum, si sine scandalo, vel maiori detrimento possit illi resisti. 242. 1. H
Principibus secularibus quando subtrahenda sit obedientia. 132. 1. G
Principibus angelicis commissum est regimen prouinciarum, & regnorum. 113. 2. B
Principium temporalium est includere electores Papæ vt seruetur constitutio de illis: quæ obseruanda sunt pro Papa eligendo. 29. 1. D
Priuata persona inducens ad iurandum quem scit iuraturum esse falsitatem, grauissimè peccat, non autem publica persona. sed ob peruersum iudicium inde secuturũ, melius est, vt cedat officio. 293. 1. A
Priuilegia specialia, vel generalia possunt reiterari per Papam, & quas ob causas. 351. 2. D
Priuilegij definitio per D. Isidorum. 349. 2. A.
Priuilegijs in concedendis maior est potestas Papæ, quàm aliorum omnium, in vniuersalitate, in authoritate, & in dignitate. 350. 2. H
Priuilegiorum concedendorum causa triplex, scilicet Actuum humanorum variatio, communis iuris rememoratio, & causa inuocatio. 349. 2. D
Priuilegium potest quis consequi non solum ex principis voluntate, & authoritate, sed etiam ex alijs causis. 351. 1. B
Prohibitum esse, quod non est concessum, & concessum esse, quod non est prohibitum, quomodo intelligatur. 45. 1. C
Promissio facta Deo iuramento firmata, est uotum, & iuramentum. 44. 1. E
Prophetare quid sit. 103. 1. C
Prophetare possunt mali homines, vel diuina inspiratione, vel bonorum angelorum reuelatione, vel dæmonum inuocatione. Ibidem
Prophetandi donum non satis est ad aliquem canonizandum. Ibidem 2. B
Propheta cur non sit acceptus in patria sua. 127. 2. C
Propositum solum se transferẽdi ad terram sanctam Cruce signatis non esse satis ad indulgentiam illam consequendam, quomodo intelligitur. 188. 1. F
Proprium accipitur, vt opponitur fraterna charitati, & vt opponitur vitæ communitati. 403. 2. D
Proprium non habebant Episcopi Ecclesiæ primitiuæ. pagina. 454. 1. E
Proprium tripliciter distinguitur, scilicet in temporale subsidium, carnale coniugium, & libertatis arbitrium: Et horum abdicatio tria constituit perfectionis vota. 458. 1. H
Proprijs possessionibus abrenunciare pertinet ad discipulatum Christi, & easdem in communi possidere stat cum perfectionis statu ipsius Christi, & Apostolorum. 527. 2. H
Professi habendi: qui in discretionis ætate per annum portauerit habitum Religionis. 530. 1. G
Prouidentia Diuinæ non repugnat, quòd multa sint contingentia, sicut & quæ sunt necessaria, & ipsa necessaria facilius tolerantur, vel prudentius euitantur, si præsciantur. 147. 2. F
Prouidet qui de beneficio, alicui bono, dimisso meliori si principaliter intendit prouidere Ecclesiæ, peccat: non autem si principaliter intendit prouidere persona, vel ob seruitia præstita Ecclesiæ, vel ob illius paupertatem. 375. 2. A
Prouidens, de beneficio familiari suo, potius, quàm extraneo, ob honestã causam non peccat. 376. 1. H
Prouidere de meliori, est consilij, de bono est præcepti. pagina. 375. 2. B
Prouisurus de beneficio Ecclesiastico considerare potest beneficium quod est conferendum, locum, in quo confertur, & proprium ipsius conferentis intentionem. 376. 1. G
Prudens dicitur, qui bene nouit inuenire media ad finis intenti consecutionem. 429. 1. B
Prudentia, qua prædicando vti debent prædicatores, quatuor debet habere conditiones. 428. 2. G
Prudens triplex iuxta triplex genus finis. 429. 1. B
Publica iustitia seruatur, si ex punitione rei, notabile damnum Reip. euidenter timeretur. Vel si ex dimissione eiusdem, vtilitas reip. speretur.
Publicæ societatis administratores cogi possũt ad admittendũ aliquem in eã societatem. quod non liceret de societate priuata. 519. 1. B
Pueri defuncti non baptizati non sunt capaces meriti passionis Christi, quia mortui sunt membra Adæ. pagina. 197. 1. D
Pueri defuncti in veteri lege non circuncisi, indulgentia capaces non erant. Ibidem. 2. D
Pueris in limbo existentibus, non potest Papa aperire Ianuam paradisi per indulgentias. 199. 2. E
Puniatur qua de causa in Rep. aliquod peccatum patris, plus in filio, quàm in patre.
Puniturus Iudex reum magis ad clementiam, quàm ad seueritatem debet declinare. 559. 2. B
Puniri potest filius pro patre, pœna temporali, & corporali; sed non pœna spirituali. 165. 2. A
Purgatorij pœnas patientibus prosunt indulgentiæ, licet non sint amplius in statu merendi, &c. 192. 1. H
Purgatorij pœnas citius euadit: pro quo (cæteris paribus) plura fiunt suffragia, siue pro illo specialiter indulgentiæ acquiruntur. 190. 2. G
Purgatorij pœnas patientibus, quare videatur prodesse

desse bona facta ab existentibus in peccato mortali. 192. 1. F
Purgatorium esse, tripliciter probatur. 193. 1. B
Purgatorium spoliari posse per Papam tripliciter intelligi potest. Ibidem 2. A
Purgatorium spoliari potest per absolutam iurisdictionem Papa, quantum ad omnes, qui eius iurisdictioni subijciuntur secundum meritum conditionale, et Sacramentale. Ibidem
Purgatorium expoliare non debet, nec potest Papa, secundum ordinatam executionem sua iurisdictionis. 194. 1. F

Q

Quæstiones de rebus fidei, litigandi causa vitanda sunt, at pro veritatis inquisitione vtiles. pagina. 79. 2. A
Quæstionum quędam garrulę, & litigiosę: Quadam difficiles, & scrupulosa. Quadam quieta, & fructuosa: Primę reyciendę: Secunda ad auditoribus Papę examinanda: Tertia ab ipso Papa summariè sunt terminanda. 499. 1. B

R

Ratihabitio secundum iura diuina, & humana retrotrahitur, & mãdato comparatur. 164. 2. G
Reddite qua sunt Cæsaris Cæsari &c. exponitur. pagina. 12. 2. G
Reges omnes subijciuntur iurisdictioni Papa etiam in temporalibus: licet Papa, propter bonum pacis, ea non vtatur, nisi in occidentali imperio. 248. 1. G
Reges possunt deponi à Papa, cum deficiunt, tam in particulari, quàm in vniuersali iustitia. 250. 2. G
Regni Christi tres falsa opiniones, vna consanguineorum: alia gentilium Romanorum: tertia Iudaorum credentium, qua reprobantur. 14. 1. G
Regnorum omnium translatio, siue Iudaorum, siue gentilium, & Paganorum authoritate Papa, vel eius, qui tunc temporis personam Papa repręsentabat, facta est. 219. 2. A
Regnum Christi sunt fideles eius in eum credentes, pagina. 11. 1. D
Regnum Christi non est dę hoc mundo: quia non est modo humano Ibidem 2. A
Regula arctior non est simpliciter perfectior, quàm laxior, sed instrumentaliter. 477. 1. C
Regula, qua secundum D. Aug. seruanda est in ijs, qua sunt fidei. 79. 1. B
Regula nulla est simpliciter perfectior regula S. Augus. quia est regula Apostolorum. 477. 1. C
Regulares plus merentur merito essentiali in monasterio manendo: sed merito accidentali plus merẽtur ad indulgentias acquirendas, egrediendo. 189. 1. B
Regulares translati ad statum prælationis, debent deferre semper habitum suum. 367. 2. D
Regularis obseruantia habet aliqua communia, & essentialia, vt vota: aliqua annexa, & specialia, vt vigilię, ieiunia &c. & aliqua indicia, seu signa personalis, vt habitus. 368. 1. E
Regularis qua ratione possit ad arctiorem, parem, vel laxiorem regulam transire. 370. 2. F
Relapsi in hæresim brachio sęculari tradendi sunt. pagina. 172. 1. F
Relapsi occulti non puniuntur, vt tales ab Ecclesia. Ibidem H
Relapsus quis iudicandus. 171. 1. D
Religionem non debet intrare filius, quando nisi per ipsum non potest subueniri necessitati parentũ, quod contingit in tribus casibus. 274. 1. G
Religiones ordinare est solius Papę. 373. 2. A
Religiones instituuntur ad promotionem Ecclesia, ad christianorum perfectionem: Et diuini cultus debitam ordinationem. Ibidem D
Religiones quoad tria vota nõ fuerunt institutę à puro homine, sed solum, quoad accidentalia quadam. pagina. 423. 1. C
Religionis maior arctitudo, & illius minor perfectio stant simul. 476. 2. F
Religionum constitutiones non habent firmitatem, nisi approbata ab Ecclesia. 423. 1. C
Religiosi possunt indulgentias consequi. 188. 2. H
Religiosi mortui sunt mundo quoad vitam ciuilem, & sęcularem, & non quoad naturalem. 273. 1. C
Religiosi non absoluuntur ab obligatione pręcepti de subueniendo parentibus, sed excusantur ab illius executione ex quibusdam causis. Ibidem D
Religiosi non possunt conueniri coram Episcopis, nisi ob enormia crimina, vel de quibus non corrigerentur à suis superioribus. 326. 2. H
Religiosi sunt proprij sacerdotes sęcularium, vt proprium distinguitur contra alienum, & non vt contra commune. 343. 1. C
Religiosi laici tenentur horarum loco dicere tot Pater noster, vel aliquid tale iuxta Religionis eorum constitutiones. 365. 1. B
Religiosi, qui proprie dicuntur. 273. 2. B
Religiosi non sunt Domini quantum ad dispensationem, et administrationem earum rerum, quibus pro eorum necessitatibus utuntur. 407 2. D
Religiosi opera non sponte facta reddit meritoria prima voluntas, qua in Christi societatem se tradidit. 473. 2. B
Religiosi magis, quàm Papa repręsentant perfectionis statum ipsorum Apostolorum quoad illa, quę faciũt instrumentaliter ad acquirendum perfectionis statum. 495. 1. B
Religiosi nõ possunt relinquere acquisita per ipsos suis illegitimis filys, sed tantum qua ipsi filij, & mater proprijs laboribus acquisierunt. 474. 1. H
Religiosi non tenentur adimplere omnia consilia, sed illa solum, ad quę ex voto se obligarunt. 517. 2. B
Religiosi, executores testamentorum non possunt esse nisi de licentia superiorum, & delinquentes puniri possunt etiam ab Ordinarijs locorum. pagina. 521. 2. A
Religiosi in quibus sęcularibus negocijs se immiscere possunt. 524. 1. F
Religiosi, qui curant temporalia pro fratribus contempla-

templationi insistentibus, recuperant dispendium suum in merito propter obsequium fraternæ charitatis. 527. 2. B
Religiosi non obseruantes hospitalitatem, ad quam tenentur, sunt puniendi, & ad restitutionem cogendi. Ibidem. C
Religiosi tenentur horas canonicas persoluere si non propter beneficium ordinaria potestate receptum, tamen propter beneficium spontanea voluntate receptum. 365. 1. B
Religiosis, maximè in sacris, interdictum est exercitium medicinæ artis propter tria. 545. 2. A
Religiosis maxime disconueniunt superfluitates. pagina. 528. 1. H
Religiosis habentibus possessiones in communi licet mendicare, si ex illis non suscipiant necessaria ad victum, & vestitum. Ibidem
Religiosis conuenit habere in curijs Principum aliqua officia, & aliqua non. 323. 1. C
Religiosis, & perfectis uiris nõ conuenit tolerare semper in opere iniurias, sed in animi præparatione: pagina. 388. 2. G
Religiosis data fuit facultas audiendi confessiones sæcularium, propter sacerdotum ruditatem, propter confitentium pluralitatem. Et propter sacerdotum familiaritatem. 344. 1. F
Religiosorum statui non derogat esse de collegio studentium sæcularium. 518. 2. F
Religiosorum perfectioni non repugnat, immo maximè conuenit esse Regum, & Principum aliorum confessores. 522. 2. G
Religiosorum fini, ad quem ordinati ab Ecclesia repugnat aliquando, quod non repugnat eorum perfectionis statui. 528. 1. H
Religiosos esse exemptos ab Episcopis expedit populo Christiano. 326. 2. F
Religiosos procurare prælationis statum pro se detestabile est. 507. 2. D
Religiosos præferri in statu perfectionis presbyteris potest intelligi tripliciter. 513. 1. A
Religiosum esse, qui promittit, tenetur coram Deo illud exequi, licet ab Ecclesia non possit compelli, nisi in ætate legitima constitutus, & per annum religionem fuerit expertus. 530. 1. F
Religiosus petẽs licentiã, vt subueniat parẽtibus, etiã si non obtineat, credit auctor, ꝙ possit exire. 273. 2. A
Religiosus non tenetur obedire mandato prælati impedienti solutionem debiti officij diuini. 365. 1. D
Religiosus qua indigeat dispensatione, si ad sæcularem Ecclesiam sit transferendus. 369. 2. D
Religiosus debet de licentia abbatis subuenire parẽtibus de suo labore, & de his, quorum habet administrationem. aliter soluitur ab executione præcepti propter impotentiam. 474. 1. G
Religiosus vnius Religionis nõ debet eligi in prælatum in Religione diuersa. 529. 1. D
Relinquentium omnia propter Christum Apostoli fuerunt procuratores. 524. 1. H
Reliquias, & corpora sanctorum furtiue accipiens, sanctis, & Papæ iniuriam facit. 111. 2. C
Reliquiarum corporum Sanctorum primitiuæ Ecclesiæ incertitudo vnde. 110. 1. E
Reliquias sanctorum irreuerenter tractare, non illis, sed male tractantibus nocet. 111. 2. D
Reliquiæ tribus ex causis transferendæ. Ibidem.
Reluctatio nulla maior in homine, quàm contra appetitum viuendi. 460. 1. H
Reluctatio contra appetitum viuendi perfecta est in Martyribus. Ibidem.
Rem alienam accipere in articulo necessitatis non est furtum propriè. 288. 2. H
Remedium appositurus debet supponere quod est deterius: iudicium autem facturus, debet supponere quod est melius. 355. 1. F
Remissio peccatorum fit mediante sacramento, & mediante officio. 180. 2. E
Renunciare teneretur Papa papatui, vel reddere debitum vxori superuiuenti post electionem, quæ erat debatur mortua, si ipsa nollet seruare continentiam pagina. 23. 1. D
Renunciare posset Papa papatui, non obstante voto, si Ecclesiæ expediret. 44. 1. G
Renunciare potest quilibet iuri suo, si illud non est sibi per aliud acquisitum, & non fiat præiudicium illi, qui tale ius acquisiuit. 62. 2 H
Renunciatio, sicut nec cõfirmatio Episcopi coram Metropolitano nõ valet, nisi de Papæ cõcessione. 46. 1. F
Renunciare potest Episcopus in quinque casibus. pagina. 369. 1. A
Repetendarũ rerum in iudicio sex boni fines 521. 1. C
Rerum appropriatio est de iure humano 332. 2. E
Res nulla soluit, vel ligat seipsam, sicut nec vlla generat seipsam. 37. 1. D
Res auferri potest à Domino proprio quinque modis: quibus cõmittitur, vel furtũ, vel rapina, vel latrocinium, vel sacrilegiũ, vel mercedis retẽtio 289. 1. D
Restituere tenetur quis, vel ratione delicti, vel rei, vel vtriusque. 328. 2. G
Restituere non tenetur beneficium, qui illud obtinuit per simulationem bonitatis, vel paupertatis, debet tamen pænitentiam agere de simulatione. 378. 2. E
Restitutionis faciendæ de bonis per Papam confiscatis opinio. 289. 2. B.
Reuelatum fuisse aliquid D. Paulo, quod non D. Petro, non est inconueniens. 430. 2. E.
Rex primus terræ fuit Cain. 212. 2. F
Reges omnes subyciuntur iurisdictioni Papæ etiam in temporalibus, licet Papa propter bonum pacis ea non vtatur, nisi in occidentali imperio. 248. 1. G
Reges possunt deponi à Papa, quando deficiunt tam in particulari, quam in vniuersali iustitia. 250. 2. G
Rex de iure communi debet confiteri Episcopo illius ciuitatis, vbi habet proprium domiciliũ. 522. 2. G
Romana sedes tres prærogatiuas habet super alias Ecclesias, ob quas congruum est Papam, in illa potius, quàm in quacumque alia residere. 126. 2. H
Romani, quare noluerunt colere verum Deum Hebræorum. 221. 1. A
Romanorum in ditionem ob quinque illorum virtutes translatum fuit imperium. 220. 2. E

S

Sabbati obseruatio partim perpetua, partim mitigata, partim oblata, ob morale, iudiciale, & ceremoniale, quod continebat. 267.2.D
Sabbati, in diem Dominicam mutatio, diuina authoritate facta est. 269.1.B
Sabbatum conuenienter mutatum est in Dominicam diem, propter significatorum preeminentiam, propter signorum factorum excellentiam, & propter temporum conuenientiam. 268.2.G
Sabbatum non admittit dispensationem quoad morale. Ibidem.1.F
Sacerdos habet eandem potestatem ordinum, quam Episcopus quoad distinctionem. Sed non quoad perfectionẽ. Vnde Episcopus potest ordinare alios, quod non potest simplex sacerdos. 40.2.H
Sacerdotes leuitici non habebant potestatem regalem in executione, sed in confirmatione, & depositione illius. 11.2.B
Sacerdotes, qui iurisdictionem non habent non possunt excommunicare, nisi ex approbata consuetudine, vel ex commissione, vel forte in notarijs criminibus. pagina. 160.2.H
Sacerdotes, qua ratione regibus praferuntur. 514.1.A
Sacerdotes ægyptij figurabant sacram Theologiam. pagina. 371.2.D
Sacerdotibus regularibus de iure communi confertur potestas ordinis, non autem iurisdictionis. pagina. 41.2.D
Sacerdotis potestas naturaliter diuino iure subditur potestati Episcopi. 343.2.A
Sacerdotium Christi magis figuratum fuit in sacerdotio Melchisedec, quam in leuitico. 11.2.B
Sacerdotium Christi quatuor requirit in ipso. pagina. 20.2.G
Sacerdotium leuiticum non fuit ęternum, nec quantũ ad personas, nec quoad officium, & potestatem. pagina. 36.2.G
Sacerdotium Christi quantum ad id, quod est formale, est aternum in Christo. Quia omnes sacerdotes, omnes Episcopi, & omnes Papa sunt vnus sacerdos, vnus Episcopus, & vnus Papa: qui est Christus. Ibidem.
Sacerdotium triplex existit in Ecclesia Dei, simplex, magnum, & supremum. 46.2.F
Sacerdotium Christi est aternum ratione persona offerentis, rei oblatę, & vnius, & eiusdem passionis commemorata. Ibidem. G
Sacerdotium institutum fuit statim post diluuium, in Melchisedec. 212.2.H
Sacramenta continentur in articulis attinentibus ad humanitatem Christi, sicut effectus in sua causa. pagina. 94.2.E
Sacramenta quomodo sunt medicina contra septem defectus hominum. Ibidem 1.H
Sacramẽta recipiens à ministro priuato potestatẽ administrandi, praterquam in mortis articulo, mortaliter peccat, non nõ autem si à ministro, qui careat sanctitate. 114.2.F
Sacramenta per solum Christum potuisse institui, & à nullo puro homine, probatur quatuor rationibus pagina. 302.1.X
Sacramenti effectum sine sacramento conferre non potest Papa. 329.2.A.& C
Sacramentorũ aliquorum institutio per Apostolos dicitur facta, quia per eos facta est eorum promulgatio, & administrationis executio. 302.2.E
Sacramentorum effectus, sine sacramentorum administratione collationem potuit Christus communicare homini puro, sed non fuit congruum 303.1.A
Sacramentorum formis, quas Christus statuit, vti debet Ecclesia, cum in illis dispensare non possit. pagina. 304.1.F
Sacramentis administrandis non facit de necessitate sanctitas, sed idoneitas ministri. 114.2.E
Sacrę scripturę authoritas prefertur cunctis scripturis alijs, Inde canones Apostolorum, mox Decretales summorum Pontificum, Quarto loco, Dicta sanctorum Patrum, & deinde omnium illustrium virorum scripta: qui talenta sibi tradita multiplicare in Dei Ecclesia studuerunt. 488.2.H
Sacre scripturę, & humana scientia, tradendi modũ contrarium habent. 533.1.C
Sacrę scripturę expositoribus Ecclesia tribuit locum honoris post Episcopos. 489.2.B
Sacrificium est ille singularis honor, qui Deo, vt Deus est, exhibetur, & nulli purę creaturę. 72.2.E
Sacrificium Missę offertur in memoria sanctorum, sed non offertur illis. 99.1.A
Sacrificium quadruplex offertur de exterioribus bonis, De proprio corpore. De corde, & propria voluntate, & de propria vita. Hoc offerunt martyres. tria prima, religiosi. 462.1.H
Sacrilegi, & malefici peccant in primum preceptum, quia colunt dęmones, quasi, Deos, & illis oblationes, & sacrificia faciunt 261.2.D
Saluare potest Deus sine sacramentis, & non sine fide. 311.2.A
Sanguinis pœnam non infert Papa, nisi mediante brachio sęculari. 147.2.C
Samson, & Iepte excusantur: quod hic filiam, ille seipsum interfecerit. 277.2.D
Sancti non semper apparet in proprijs corporibus. pagina. 110.1.G
Sancti qui canonizandi, & venerandi. pagina. 108.2.E
Sanctorum omnium; qui sunt in patria, orationibus se commendat Ecclesia, Canonizat autem illos tantum: quorum moribus, & doctrina, & exemplis fuit informata. & à quibus beneficia per miracula fuit consecuta. Ibidem
Sanctorum corpora veneramur: quia fuerunt instrumenta, quibus dum viuerent, sibi, & nobis meruerunt. 110.1.G
Satanę traditur homo, quando sibi ipsi relinquitur, & quando à corpore mystico Ecclesia separatur, Ecclesia tradit hominem satanę secundo modo, & non primo. 161.2.C

Scandali

Scandali passiui timore non sunt amittenda necessaria saluti. 159. 1. A & 463. 2. B
Scandalum actiuum semper est vitandum, sed passiuũ potius est permittendum, quàm, vt veritas doctrinæ, vel iustitia æquitas omittatur. 207. 2. D
Schisma, & hæresis magnam affinitatem habent, & facile à schismate ruitur in hæresim. 153. 2. A
Schismatici, & hæretici figurati in Dathan Chore, & Abiron. 153. 1. A
Schismaticorum tria sunt genera, scilicet intentione tantum, operatione tantum, & vtroque modo: Primos tolerat Ecclesia: Secundos reuocat: Tertios domat. 155. 2. A
Schismaticum propriè quę diuisio faciat. 150. 2. E
Schismaticus, hęreticus, & malus catholicus, qui propriè dicatur, 151. 1. B
Schismaticus sacerdos vere consecrat, si in forma Ecclesiæ consecrat. dicitur autem, quòd execratur in odium criminis. 152. 1. E
Schismaticus potest quis esse, & non hæreticus. at non econtra. 151. 1. D
Scientia una dicitur dignior altera, ex re considerata, ex modo considerandi, & ex fine, ad quem ordinatur. 539. 1. D
Scientia iustè concupiscitur, sed cum periculo docetur. 258. 2. H
Scientiæ distinguntur non ex rebus consideratis, sed ex modo diuerso considerandi. 536. 1. H
Scriptores Canonici fuerunt sapientes, & eloquentes. 533. 1. B
Scripta non sunt omnia, quę facta sunt. 426. 2. E
Scriptura sacra potest exponi secundum omnem sensum, qui alia authoritate, vel ratione probari possit. 490. 2. F
Scripturæ sacrę aliquid addentes, vel diminuentes quod fidei veritatem corrumpat, seu errorem apponat, merentur pœnas, quas D. Ioan. minatur: nõ autem quod declaret dubia, vel explicet implicita. pagina. 79. 1. D
Scripturæ sacræ interpretatio determinatiue est solius Papæ. 353. 2. B
Scripturam sacram rectè exponendi sex regulæ. pagina. 490. 1. H
Scripturam sacram exponunt tria genera hominum Fures, mercenarij, & pastores.
Scripturam sacram exponentes debent velle sequi sententiam ipsius scripturæ, & non econtra. 78. 2. F
Septem sacramenta nõ explicantur in articulis fidei. quia in symbolo ponuntur, quæ faciunt ad nostram salutem principaliter, & non tantum, vt Medicina. 94. 1. G
Sepultum non fuit corpus Christi per eius discipulos optima Dei prouidentia. 437. 2. A
Secuti fuerunt Christum diuersi diuersis modis, pagina. 438. 2. G
Seruilia opera dicuntur à culpa, vel fortuna, vel natura seruitute. 269. 2. B
Seruilia opera in die sabbati fieri concessit Christus in corporis necessitate. In proximi sanitate, in Ecclesiæ vtilitate, & in superioris potestate. 270. 1. H
Seruitus triplex, naturalis conditionalis, & accidentalis. 134. 2. F
Seruitus, sicut, & timor est duplex, Filialis scilicet, & seruilis. 452. 1. E
Seruitutem super omnia, excepta morte, refugit naturaliter homo. 449. 2. B
Seruitutem animæ abstulit Christus à suis fidelibus; non autem corporis, a quo in patria omnino liberabimur. 133. 2 B
Seruorum res dicuntur esse dominorum eorum, quantum ad tutelam, & reip. cõseruationem. 149. 2. A
Signa, quibus sanctitas aliquorum patefieri potest Ecclesiæ, sunt communia bonis, & malis. ideo per certitudinem causa non potest scire omnes, quos canonizat esse in vita æterna. 110. 2. H
Simonia, quid 112. 1. H
Simonia est turpe lucrum in simoniacis, non autem ex parte Ecclesiæ, cui restitutio facienda iubetur, pagina. 331. 2. D
Simonia est contra ius diuinum, naturale, & positiuum. 386. 1. H
Simoniam iura naturę prohibitã potest incurrere Papa, non autem: quę solo humano iure cauetur. pagina. 51. 2. G
Simoniace datam, vel acceptam rem potest Papa dare alteri, quàm Ecclesiæ: in cuius iniuriam data, vel accepta fuit. & cui restituenda res simoniacè accepta. 331. 2. A
Simoniacum absoluere non debet Papa, nisi facta per illum restitutionem. Ibidem. B
Simulatio cautelę, & prudentiæ: qua verum interdum celatur: licita est. non autem deceptionis, & fraudulentiæ, qua falsum intenditur. 291. 2. C
Simulatione vti licet loco, & tempore, ad euitandum periculum, non autem ad inferendum fraudulenter alicui nocumentum. 555. 1. D
Sinai mons repræsentat Papam.
Solicitudinis uitandæ locus Matth. 6. optime declaratur. 315. 1. B
Solicitudinem temporalium prohibuit Christus, non autem prouidentiam. 270. 2. G. & 498. 1. F
Solicitudo triplex: Quædam mortalis, quædam venialis, & quædam meritoria. 498. 1. F
Solitaria vita est perfectorum, etiam secundum Philosophos. 475. 2. C
Solitarijs perfectis sociat se Christus per mutuam dilectionem, & internam locutionem, & refectionem, pagina. 476. 1. F
Sors est triplex, diuinatoria, consultoria, & diuisoria: Diuinatoria in primis prohibita propter idolatriã, pagina. 262. 1. G
Sorte diuinatoria, vel diuisoria vtentes peccare possunt multis modis. Ibidem.
Speciei conseruatio est maius bonum, quam conseruatio indiuidui. tamen homo plus tenetur ad conseruationem indiuidui, quam speciei 288. 1. E
Speculatio, & contemplatio quomodo differant, pagina. 479. 1. B
Spirituale vinculum magis ligat, & stringit, quàm naturale. 21. 2. A

Spirituale, quod fit solum ex opere operato, facilius construitur, quàm destruitur: sed vbi vltra opus operatum requiritur, etiam opus operãtis, facilius destruitur, quàm construatur. 49. 2. B
Spirituali aliquid annectitur causaliter, & instrumentaliter. 112. 2. E
Spiritualis vita regimen in praesenti vita deriuatur in corpora per virtuosam operationem: in vita aeterna vero, per glorificationem. 122. 2. G
Spiritus sancti plena missio facta fuit etiam Patribus veteris testamenti, licet non visibiliter, nisi post Ascensionem Christi. 302. 1. H
Spiritus sancti familiaritas proficua fuit Apostolis praecipuè quoad quatuor. 429. 2. B
Spiritus sanctus quorum sit custos. 434. 2. E
Sponsi plures Ecclesię, ministerialiter. 118. 1. E
Sponsus Ecclesię propriè solus Christus. 117. 2. D
Sponsus vnus sunt Christus, Papa, & Episcopus, & Sacerdos. Ibidem.
Sponsus Ecclesiae quis potest esse, vel iurisdictione, vel sacramentorum administratione. 180. 2. F
Statutum si fieret, ne Papa renunciare posset papatui, esset contra veritatem proprię conscientiae, & contra reip. vtilitatem. 45. 2. D
Status pluribus modis accipitur. 392. 1. F
Status in vita spirituali acquiritur pluribus modis, unde Coniugatorum, Clericorũ, Religiosorum, & Praelatorũ diuersi status in Ecclesia cõstituuntur. Ibi. G
Status omnis perfectio à Christo fuit effectiue inchoata. Ibidem 2. E
Status omnis reducitur ad vnum caput, & sine capite est casus, non status. 439. 1. C
Studiorum ordinatione iuuatur fides christiana in errorum vitatione, in vitiorum curatione, in iudiciorũ terminatione, & in populorum dominatione. pagina. 371. 2. A
Studentes sęculares compelli possunt ad recipiendum Religiosos in eorum collegia. 519. 1. C
Studium non est maius bonum, quàm dicere officium Diuinum. 364. 2. F
Suffragia, & indulgentiae prosunt omnibus in charitate existentibus, per communicationem charitatis, & per debiti solutionem solum ijs: pro quibus fiunt vel accipiuntur. 190. 2. H
Superior qui est dignitate pręlationis, inferior esse potest in multis alijs. 65. 1. A
Superioris superbia in hac vita non est repellẽda propria virtute, sed patienter toleranda. 59. 2. C
Superioris magis, quàm sui ipsius sententiae standum est. 344. 2. E
Symboli partes attinentes ad generationem multiplicata sunt ob diuersas nouas hęreses circa illam insurgentes. 88. 2. H
Symbolum nouum condere, est solius Papę. 309. 1. A

T

TActus incontinentię inficit personam, & naturã: gustus autem tantum personam. ideo illa per proprium sacramentum fuit regulanda 306. 2. F
Temporalia bona bene vtentibus sunt instrumenta honoris, & reuerentiae. 304. 1. F
Tempus quomodo dicatur redimi. 428. 2. H
Tentare perfectos solitarios expauescit diabolus. pagina 476. 1. F
Testamenti veteris patres non sunt canonizandi à Papa, quia sanctorum canonizatio requirit plenitudinem gratiae, & apertionem ianuae caelestis: quae non habuerunt illi patres. 109. 1. C
Testis esse non potest, infidelis, infamis, criminosus inimicus, cognatus, seruus, & pauper. 550. 1. E
Testis iuratus mentiri non debet pro releuanda iustitia proximi 290. 2. G
Testis habere debet scientiam veri, memoriam facti, & intentionem boni. 291. 1. A
Testium numero pari existẽte pro absolutione, & damnatione, reus est absoluendus. Ibidem
Testium multiplicatio cur introducta in causis contra Clericos Romana curia. 53. 2. C
Testimonium prolatum extra iudicium, debet esse sine iuramento, in iudicio vero debet iurari. pagina. 292. 2. H
Theodoricus rex totum negocium Pontificis eligendi reliquit Concilio. 29. 1. D
Theologus potius, quàm iurista eligendus est in Papã, ex parte Ecclesiae, cui praeficitur: ex parte status, in quo constituitur, ex parte scientiae, qua perficitur: & ex parte iudicij, quod per Papam profertur. pagina. 32. 2. G
Thurificatio, & genuflexio, & alia id genus: quae ad duliam pertinent, creaturis quoque exhiberi possunt. 72. 1. H
Tributum soluit Papa Imperatori non in recognitione dominij, sed pro seruanda pace Ecclesiae, & solum de bonis per principes saeculares Ecclesiae concessis. pagina. 6. 1. H
Tyranni resistentes Papae sunt schismatici. 155. 2. B
Tyranni puniendi sunt à Papa, spirituali, & quandoque etiam temporali poena: sed illa immediata executione, hac vero mediante saeculari potestate. pagina. 158. 1. E
Tyrannicum dominium est contra iustitiam naturalem, regalem, & legalem. 157. 1. B
Tyrannus iniustè retinens dominium, vel perseuerando in malo regimine, iure priuatur per Papam. pagina. 134. 1. F
Tyrannus quisnam dicendus. 155. 2. A B
Tyrannos etiam si christiani sint, Papae resistentes potest Papa per crucem signatos debellare. 158. 2. F

V

VAlentinianus imperator electionem de Episcopo faciendam à synodo etiam oblatam renuit, dicens, ad illos, & non ad se id spectare. 25.
Vasa sacra fracta, praemissa oratione non amplius sunt sacra. 112. 2. H
Vendere, & emere in diebus festis, quibus, quomodo, & de quibus rebus concedi possit.
Venditionis forum fieri in diebus festis prohibetur omnino,

nino, nisi in casu necessitatis ineuitabilis, aut naturalis necessitatis. Ibidem.
Verbum Dei in quatuor differt à verbo nostro. 89. 1. D
Verbum Dei est delectabiliter audiendum. Ibidem.
Verbum Dei, per incarnationem factum est cognoscibile, tangibile, & accessibile. 92. 1. E
Verbum habet comparationem ad rem significatam, ad proferentem, & ad audientem, contra quæ facit mendax. 291. 1. D
Veritas dicitur à bonis in Spiritus sancto, à malis autem licet in virtute Spiritus sancti, non tamen in spiritu sancto. 103. 2. E
Veritas duplex, rei factæ, & rei faciendæ: subditus tenetur obedire contra primam, non contra secundam. 354. 2. G
Veritas publica, & veritas Euangelij non est omittenda propter scandalum: veritas autem priuata, si non omittenda, aliquando tamen tacenda est. pagina. 486. 2. H
Vestes Christi quomodo plures, & vna. 411. 1. A
Virga, & calciamenta quomodo concessa, & prohibita Apostolis. 442. 2. E
Virgines non consentientes corruptoribus violentis ipsarum, non amittunt aureolam. 472. 1. F
Virtutes sunt maxima bona formaliter
Virtus quid sit. 125. 2. D
Virtutem consistere in medio intelligi potest, vel ratione potentiæ, vel materiæ, vel circumstantiæ, vel rationis. 446. 2. H
Virtus est quicquid præcipit Deus. 451. 1. G
Vitam propriam quisque tenetur conseruare, nisi in casu fidei, vel maioris periculi vitandi, seu pro vtilitate Reipublicæ. 65. 2. C
Vita triplici viuit homo, & pro omnibus, & singulis fides necessaria est. 82. 2. E
Vita longa mensuranda potius secundum virtuosam operationem, quàm secundum annorum multiplicationem. 276. 2. H
Vita socialis iuuat ad instructionem in intellectu ad monitionem in affectu, & correctionem in effectu. pagina. 475. 2. D
Vita solitaria maiorem perfectionem requirit, quàm socialis. Ibidem
Vita solitaria, etiam in operis perfectione, quæ est contemplatio Dei, excedit socialem, & facit ad exẽplum Christi imitandum, ad eius auxilium impetrandum, & ad tumultum mundi fugiendum Ibidem 2. C
Vita Ioannis baptistæ fuit arctior, sed vita Christi perfectior. Ibidem dicitur de Religione monachorũ & Apostolorum Episcoporum, & regularium. pagina. 476. 2. F
Viuendi nullus modus est, qui solicitudinem aliquam non requirat. 527. 2. B
Viuificare est opus commune Sanctissimæ Trinitati, tamen appropriatur congruè & filio, & Spiritui sancto. 90. 2. H
Vna est fides vniuersæ Ecclesiæ, & modernorum, & antiquorum. 77. 1. C
Vnctio sacra exterior fit ad mentis illustrationem, vt in prophetis: Ad inimicorum fidei expugnationem, vt in Imperatore: & ad Sacramentorum administrationem, vt in sacerdotibus. 225. 1. D
Vnctionis extremæ forma sola inter formas sacramentorum est deprecatiua, quia expectatur in ea beneficium quoque corporale. 304. 1. G
Vocatur à Deo ille, quem eligit communitas Ecclesiæ. 5. 1. B
Voluntas nõ cogitur ad credendum, sed quandoque vt consensus ad credendum adueniat, per pœnas, & flagella inducitur. 142. 1. F
Voluntatis bonitas stat cum ignorantia intellectus. pagina. 492. 2. F
Voluntati Diuinæ conformare debet voluntatem suam homo, non semper in ijs, quæ Deus vult, sed in ijs, quæ scit Deum præcepisse. 455. 2. D
Votum quodlibet dispensabile est per Papam, si sic Reip. expediat.
Votum peregrinationis exequi non tenetur, qui propterea non posset subuenire parentibus. 275. 1. A
Votum est maius vinculum, quàm subuentio parẽtum, si illud, quod vouetur, non aduersatur præcepto diuino. Ibidem. B
Votum, quo subtrahitur subuentio parentum, non est profectus charitatis, sed detrimentum. Ibidem. C
Votum solemnizatur per professionem tacitam, vel expressam Religionis, vel per sacram ordinationem. 367. 1. D
Votũ solemne solus Papa dispensare potest. 369. 1. B
Vouere est voluntatis, obseruare necessitatis. pagina. 345. 2. A
Votum est spontanea voluntas Deo oblata. 418. 1. H
Voto, seruata continentia, perfectior est, ex repromissa, ex vouente, & ex Deo, cui vouemus. 448. 2. E
Vota duplicia sunt: communia, & specialia. Apostoli vouerunt hæc, & illa. 452. 2. C
Votum, cum liget diuino, & naturali iure, quomodo dispensabile sit. 455. 1. B
Vouentibus continentiam, non solum nubere, sed velle nubere damnabile est. 432. 2. H
Voto factum opus exeedit factum sine voto in tribus. 469. 1. C
Vota filiorum possunt mutari per eorum parentes: ergo magis per Papam. 500. 2. H
Vsum rei consumptibilis concedens, concedit & dominium vsus. 407. 2. B
Vsura est peccatum non solum ob nocumentum, quod infert: verumetiam, quia est contra naturam rei. pagina. 379. 2. C
Vsura est maius peccatum formaliter, quàm homicidium. 380. 1. F
Vsuram prohibent omnes leges. 124. 2. E
Vsuram peccatum esse, patet ratione rei: quæ datur vltra sortem, & ratione causæ, scilicet vsus, pro qua datur. 378. 2. G
Vsuras promittens soluere debitor legitimè se obligare potest: creditor autem nunquam potest eas legitime exigere. 379. 1. B
Vsuras fieri cum infidelibus, & publicis Ecclesiæ hostibus non potest Papa dispensare. Ibidem 2. D

Vsurariæ pecunia non debet auferri per principes, in pœnam aliorum criminum, sed restituenda est illis, à quibus vsurarij extorserunt. 144. 1. H
Vsurarij seruus quando tenetur ad restitutionem. pagina. 328. 2. G
V*surarium posset Papa absoluere relaxando illi vsuras, sed propter quatuor non debet id facere. pagina.* 327. 2. C
V*surarius est contractus, in quo petitur superabundantia ob pretij expectationem.* 379. 1. C
Vultum pecoris sui quomodo sacerdos agnoscere debet. 348. 2. F
V*xores plures habere est contra* Dei, *& naturę institutionem, Ideo non suscipit dispensationē.* 282. 1. G

Z

Z*Acharias Papa deposuit Regem Francorum, quia tantę potestati inutilis erat, & Pipinum in locum illius instituit.* 3. 1. C

FINIS.

Regestrum.

A, A, B, C, D, E, F, G, H, I, k, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X, Y, Z, Aa, Bb, Cc, Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, Ii, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Qq, Rr, Ss, Tt, Vu, Xx, Yy, Zz. Aaa, Bbb, Ccc, Ddd, Eee, Fff.

Omnes sunt Terniones præter Fff, qui est duernio.

ROMAE,
Apud Vincentium Accoltum.
M. D. LXXXII.

